

BIBLIOTECA N
DI FIRENZE
17
25
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

BIBLIOTHECA
ECCLESIASTICA.

BIBLIOTHECA
ECCLESIASTICA,

IN QUA CONTINENTUR
DE
SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS
S. HIERONYMUS
CUM VETERI VERSIONE GRÆCA QUAM VOCANT SOPHRONII, ET NUNC PRIMUM VULGATIS EDITORIS NOTIS, HIERONYMUM CUM EUSEBIO ACCURATE CONFERENTIBUS: ADJUNCTIS PRÆTEREA CASTIGATIONIBUS SUFFRIDI PETRI ET JO. MARCIANÆI, NEC NON INTEGRIS ERASMI, MARIANI VICTORII, HENR. GRAVII, AUB. MIRÆI, WILH. ERNESTI TENTZELII ET ERN. SALOMONIS CYPRIANI ANNOTATIONIBUS.
APPENDIX DE VITIS EVANGELISTARUM ET APOSTOLORUM, GRÆCE ET LATINE.
APPENDIX ALTERA, QUÆ FERTUR JAM SUB TITULO HIERONYMI DE DUODECIM DOCTORIBUS, JAM SUB NOMINE BEDÆ DE LUMINARIBUS ECCLESIÆ.
GENNADIUS MASSILIENSIS,
ANNOTATIS LECTIONIBUS CODICIS ANTIQUISS. CORBEJENSIS, ET SUBJUNCTIS VARIORUM NOTIS, SUFFRIDI PETRI, AUB. MIRÆI, E. SAL. CYPRIANI.
S. ISIDORUS HISPALENSIS.
ILDEFONSUS TOLETANUS.
HONORIUS AUGUSTODUNENSIS.
SIGEBERTUS GEMBLACENSIS,
APPENDICES JULIANI AC FELICIS TOLETANI ET TERTIA ANONYMI AD ISIDORUM ET ILDEFONSUM.
HENRICUS GANDAVENSIS.
ANONYMUS MELLICENSIS
A R. P. BERNARDO PEZ NUPER VULGATUS.
PETRUS CASINENSIS
DE VIRIS ILLUSTRIBUS MONASTERII CASINENSIS, CUM SUPPLEMENTO PLACIDI ROMANI ET JO. BAPTISTÆ MARI ANNOTATIONIBUS.
JO. TRITHEMII ABBATIS SPANHEMENSIS
LIBER DE S. E.
CUM NOTIS EDITORIS.
AUB. MIRÆI
AUCTARIUM DE S. E.
ET A TEMPORE, QUO DESINIT TRITHEMIUS, DE SCRIPTORIBUS SÆCULI XVI. ET XVII. LIBRI DUO.
CURANTE
JO. ALBERTO FABRICIO, S.S. THEOL. D.
ET PROFESSORE IN GYMNASIO HAMBURGENSI.

HAMBURGI
Apud CHRISTIAN. LIEBEZEIT & THEODOR. CHRISTOPH. FELGINER.
A. C. M DCC XIIX.

MAGNIFICO,
NOBILISSIMO AC JURISCONSULTISSIMO
VIRO

DN. GARLIEB SILLEM,

REIP. HAMBURGENSIS
CONSULI,
CUM MAXIME PRÆSIDI

S. D.
JO. ALBERTUS FABRICIUS.

Imium mihi arrogo, VIR MAGNIFICE, qvod fulgorem Nominis Tui Bibliothecæ huic Ecclesiasticæ præfigo: Sed nec Te Ecclesiæ ac Litterarum Patronum esse piget, neqve huic Volumini illustrius vestibulum præstrui à me potest, & mihi audaciam induit pietas, honestusqve ardor Vocem meam & stylum publice etiam jungendi Plausibus justissimis ac Gratulationibus, qvibus superiore anno tota hæc Civitas personuit, cum eugepæ, & o factum bene clamarent omnes, Te sapienti Amplissimorum Patrum electione cooptato in Consulem, & ad clavum Reip. Hamburgensis feliciter admoto. Jampridem Prudentiam, Dexteritatem ac Fidem Tuam in gravissimo Syndici munere

temporibus difficillimis experta est universa hæc Civitas, cum Patrum Auctoritas & Libertas Civium, Securitas Urbis, totiusqve Reip. Salus pariter cordi Tibi essent. Itaqve & Potentatuum externorum Ministri, Te pro bono publico stante, nobis sæpe sunt redditi faventiores: caussæ arduæ auspicato compositæ, Reges ipsi ac Principes, ad qvos communi Patriæ nomine ablegatus es, Oratorem Te exceperunt libenter, & sapienti Svadæ Tuæ præbuerunt aures, atqve Te conciliatore Gratiam ac Benevolentiam suam Urbi conservarunt integram, vel iras aut frigus remisere. Illo autem maxime pestilenti ac calamitoso anno * qvo contagiosa lue ac molesta conclusione jugiter affligebamur, Tua unius cura, constantia & pervigil pro capitibus nostris sagacitas ita feliciter enituit, ut satis appareret inter medias etiam iras misericordiæ memorem suæ DEUM, gravissimis malis Te remedium benigniter dedisse, nobisqve concessisse, cujus Consilio ope ac sollicitudine nec latius serperet contagis flagrantia, & qvam maturrime dispelleretur: illis vero qvi correpti pestilenti tabe essent, nec contagium nec egestas posset esse impedimento, qvo minus ex laudatissima Amplissimorum vere Patrum benignitate necessitatibus eorum diligenter ac largiter prospectum foret. Merito igitur Respublica meritissimi LUTKENII sui inter cœlites recepti fato orba in sinum Tuum se recepit libens, & Te Consule regi peroptat gaudetqve, cujus Consiliis tantum debere se agnoscit & intelligit, & cujus Virtutem tam illustria documenta omni memoriæ consecrarunt. Non mirum hinc, si & litteræ bonarumqve artium studia horumqve professores à tam prudenti Magistratu ac perito faustam sibi promittunt ætatem, felicemqve Tibi nec breviorem qvam beatissimi Decessoris Tui Consulatum vovent atqve ominantur. In qvibus cum & ipse accenseor, præsens offerre volumen devoti munusculi loco, ac pro salute Tua atqve prosperitate publice in atrio hujus Bibliothecæ hanc votivam tabellam suspendere volui, ut & Te Consule qvam diutissime Res Hamburgensis tuta floreat, & non desint qvi SILLEMIÆ gentis Hamburgo gloriosæ post Te propagent Decus, Tuaqve in salutem publicam legant vestigia, Hamburgensi Reip. in omnem posteritatem ornamento ac præsidio futuri ex Te nati SILLEMII. Scripsi Hamburgi VII. Id. April. Anni Christiani CIↃ IↃ CCXVIII.

* 1713.

AD

AD LECTOREM.

DUdum jam in tabernis librariis desiderata est Bibliotheca Ecclesiastica, qvam Antwerpiæ A. M. DC. XXXIX. fol. typis Jacobi Mesii exscribi curavit AUBERTUS MIRÆUS, vir & hoc & tot aliis monumentis in lucem editis, non minus de veteri memoria qvam de posteritate omni insigniter promeritus. In illa exhibentur de scriptoribus Ecclesiasticis scriptores septem veteres, ad qvos semper recurrere necesse est eos, qvi paullo solidius hæc studia tractare & de antiqvis Doctoribus Ecclesiæ edoceri cupiunt: itaqve qvamtumvis multa atqve elaboratissima exstant virorum doctorum recentis ætatis in hoc genere monumenta, tamen veteribus illis nunqvam carere volent, qvibus veritas, & antiqvitas Ecclesiastica cordi est, sed libenter eos consulent & integros accedent fontes, haurientqve, & ad illos recentium scripta exigent.

Ante Miræum SUFFRIDUS PETRI, Leovardiensis, Vir & ipse neutiqvam contemnendis lucubrationibus, qvibus rem litterariam sua ætate locupletavit, inclytus, Coloniæ A. M D LXXX. 8. Gemblacensi imprimis, & Affligemensi Codice MS. usus, in Hieronymo & Gennadio etiam Sigebergensi ac Viridis Vallis, uno parvo volumine conjunctim edidit scriptores sex Hieronymum, Gennadium, Isidorum, Honorium, Sigebertum & Henricum Gandavensem. Hisce solum Ildefonsum Toletanum ex Garsiæ de Loaysa Conciliis Hispaniæ Miræus adjunxit, qvi Suffridi, qvod nollem factum, omisit mentionem, sed emendatius pleraqve dedit non paucis in locis, & notis eruditis totam illam scriptorum Heptadem illustravit, qvanqvam & in illis dormitare eum qvandoqve notavit Labbeus T. 2. de Script. Eccles. p. 50. 94. &c.

Cum igitur mihi animus esset Miræi Bibliothecam prælis iterum in communes studiosorum usus subjicere, primum qvidem dedi operam, ut non modo ex illa nihil à te desideraretur, sed ut etiam qvantum fieri posset à me, instructior illa locupletiorqve in lucem & manus hominum exiret. Itaqve *Hieronymi* imprimis librum collatis tum aliis tum Suffridi Petri & Joannis Marcianæi editionibus, qvi ambo plures inspexere MSS. Codices, multis in locis dedi emendatiorem, addita etiam qvæ & à Miræo & in nova operum Hieronymi editione Parisiensi omissa est, veteri Græca interpretatione: Præterea notis integrum illustravi, qvibus id mihi imposui inter alia negotii, ut cum Eusebio Hieronymum, ubi eum hic seqvitur, accuratiore studio conferrem. Notis meis qvibus castigationes è Suffrido Petri atqve Marcianæo sunt insertæ, annotationes virorum doctorum, qvotqvot ante me in illustrando eodem libro ante me versati sunt, integras adjunxi.

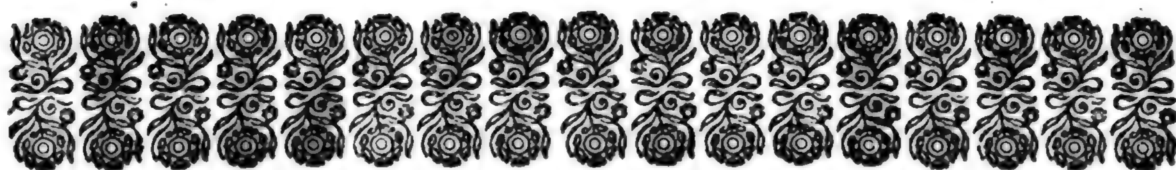
Gennadius etiam emendatior hic à me exhibetur non paucis locis, & præter Miræi ac Rev. Viri Ernesti Salomonis Cypriani notas, & paucas meas, additam habet notitiam Lectionum Codicis antiqvissimi Corbejensis à Marcianæo T. V. Opp. Hieronymi publicatarum, qvæ utut non exiguam qvandoqve librarii sive licentiam sive negligentiam arguant manifestariam, sæpe tamen veriorem qvam editi Gennadium exhibere videntur. Gustum Codicis dederat & præclaram illius exspectationem moverat Vir merito suo laudatissimus Jo. Mabillonius T. 2. Analectorum, qvi T. 1. Musei Italici p. 110. narrat se etiam Neapoli in Bibliotheca Monachorum Augustinianorum reperisse Codicem similem antiqvissimum litteris scriptum Saxonicis, in qvo Hieronymi liber de scriptoribus Ecclesiasticis cum Gennadio eodem modo dispositus est, de S. Augustino qvoqve eodem modo traditur uti in illo Corbejensi, qvem ante mille annos exaratum Marcianæus testatur. De eodem Neapolitano Codice meminit celeberrimus Montfauconus in Diario Italico p. 312.

Isidoro, *Ildefonso* & appendicum ad hos scriptoribus, nec non *Honorio*, *Sigeberto* & *Henrico* Gandavensi adjunxi scriptores duos Miræo præteritos, *Anonymum Mellicensem*, duodecimi ut videtur scriptorem Sæculi, cujus librum de scriptoribus Ecclesiasticis nuper admodum ex MS. Codice in lucem emisit R. P. Bernardus Pez, Benedictinus Monachus & Bibliothecarius Mellicensis, cui longe plura debebit res Ecclesiastica ac litteria, ad calcem Bibliothecæ Benedictino Maurianæ, vulgatæ Augustæ Vindel. M. DCCXVI. 8. Subjunxi etiam *Petrum Diaconum*, Monachum & Bibliothecarium Casinensem, cujus librum de Viris illustribus Casinensis Monasterii, supplementumqve ejus *Placido Romano* auctore, notis suis illustratum Jo. Baptista Marus publicavit Romæ A. 1655. 8. è Codice Bibliothecæ instructissimæ Barberinæ.

Deniqve *Jo. Trithemii* liber de scriptoribus Ecclesiasticis neutiqvam omittendus mihi est visus, qvi etsi post primam editionem Moguntinam Anno MCCCCXCIV. 4. sæpius vulgatus, tamen raro hodie obvius est, venalis certe nusqvam prostat, cum tamen non modo Miræi auctarium atqve liber de scriptoribus Ecclesiasticis ad illum velut supplementi in vicem referatur, sed & Trithemius unus sit is ex qvo plurimi scriptores recentiores hauserunt, hauriuntqve, qvæ de seqviorum temporum scriptoribus, ubi veteres illi nos destituunt, sive vera sive falsa tradunt. Addidi igitur etiam Trithemii librum, sed non modo emendatiorem multis locis qvam est editio Wecheliana, sed & capitibus addidi numeros, toti operi notas, breves illas qvidem, sed qvibus tamen spero lux aliqva locis obscuris haud paucis, vel minus recte se habentibus medela adhibebitur, licet plura aliis annotanda, & Balthasaris Werlini commentationes, qvia totum Trithemii opus ordine etiam mutato pervertit, ipsi in solidum reliqvi. Indicem deniqve subjeci Chronologico Alphabeticum, ad veteres simul scriptores præmissos omnes & Miræi auctario parallelum.

Totum Volumen claudit Miræi liber postumus *de scriptoribus seculi XVI. & XVII.* præclara eruditissimorum Virorum notitia refertus. Illepida autem maledicta & convicia qvibus passim in hoc proscindit omnes ab suis placitis dissidentes, splendidæ inprimis calumniæ qvibus in B. Lutherum nostrum qvibus in Augustanam Confess. vel Centuriatores Magdeburgicos, in Sleidanum, in Erasmum aliosqve qvamplures iniqviorem se ostendit, nescio an sint à Miræo ipso, an ab editore ejus *Arnoldo à Porta* qvem magna libertate in illo opere usum esse aliunde constat, accesserint. Hoc scio, in ipsa Ecclesia Romana viros emunctæ naris abhorrere ab ejusmodi armis, & videre qvam sint ea non Christiano modo sed sano etiam & honesto homine indigna: unde nec qvisqvam exspectet a me, ut in hisce voluerim cum Miræo vel Arnoldo experiri, aut operam ludere in retundendis calumniis notis toto orbe terrarum, nedum certare recriminationibus, convitiisve, in qvo agonis genere illius semper miserior est conditio qvi vincit & triumphos agit. Vale.

REVE-

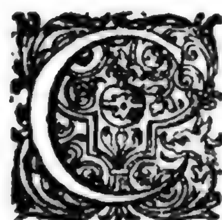

REVERENDO ET VENERABILI IN CHRISTO PATRI,
Ac

DOMINO,
DN. GODEFRIDO WERDENENSI,

Ad S. Pantaleonem in hac alma urbe Abbati Dignissimo, Domino ac Patrono suo plurimum colendo,

S. P. D.

Cum adversus Fragilitatem humanæ memoriæ nullum sit repertum præsentius remedium, Reverende Pater Abbas, quam scribendi usus, quo verba, quæ apud Poëtam ob caducam ipsorum celeritatem alata dicuntur, velut accisis pennis ad maturam studiosorum contemplationem cicurantur, tum sane nullum Scriptorum genus est, cui plus gratiæ, plus venerationis debeatur, quam ei, cui id curæ fuit, ut perpetuos quosdam Catalogos authorum texeret, ex quibus posteritati constare posset, quis, qua de re, quid, quo tempore conscripsisset. Primum enim id extra controversiam est, multos insignes Scriptores cum summo Reipub. detrimento fuisse interituros, qui tineis ac blattis pabulo futuri erant, nisi isti nomenclatores indicibus suis ad investiganda eorum opera studiosos excitassent. Deinde cum diversis temporibus, diversis nationibus, populis, sectis, personis diversa studia fuerint, utique nos in summa horum omnium ignorantia versaremur, nisi ex ipsorum Catalogis certiores fieremus: Ex quo consequitur, hoc Scriptorum genus non modo plurimis authoribus æternitatem, sed & artium candidatis inter ipsos authores delectum præstare, ut sui studii quisque ducem pro arbitrio deligat, quem sibi putat esse commodissimum: Qua quidem in re, quantum utilitatis, quantum delectationis ad omnes ac singulos publice privatimque perveniat, non est opus in præsentia multis explicare, cum hic locus à viris aliquot eruditissimis jam olim copiose atque ornate tractatus sit: Nulla certe voluptas præsentior capi potest, quam velut in clarissimo quodam speculo uno intuitu videre in tanta hominum multitudine ac varietate, qui conatus omnium ac singulorum toto ævo ubique terrarum hactenus fuerint. Nullus percipi certior potest fructus, quam velut ex ditissimo quodam copiæ cornu plena manu depromere, quod præsenti necessitati tuæ maxime ex usu fore putes: Hoc igitur considerantes Græci veteres, qui cæteris nationibus humaniorum literarum cultu præluxerunt, diligentissime hujusmodi catalogos ad usum posteritatis conscripserunt. Quorum quidem exemplum postea & Ecclesiastici aliquot Doctores æmulati, eorum scriptorum indices peculiares contexuerunt, quos Christianos fuisse, & Religionem Christianam scriptis suis propagasse certum erat. Quod quidem eorum consilium in principio nascentis ecclesiæ perquam salutare fuit, cum ethnicorum arrogantiam efficacissime retunderet, qui doctrinam Ecclesiæ eo nomine maxime contemnebant, quod non à Philosophis & eruditis, ut ipsi dicebant, sed ab idiotis & indoctis tradi videretur: Hoc consilio se de scriptoribus Ecclesiasticis opus suum contexuisse, D. Hieronymus ipse profitetur. Nec dubium est, quin & reliquorum idem fuerit consilium, quorum fuit idem propositum. Quanquam progressu ætatis, qui præcedentium exempla imitati sunt, eos non tam iisdem vestigiis, quam eadem via secuti sint. Nam cum longe lateque jam propagata Christi Religione, contentio ista cum Ethnicis nulla esset, etiam eos retulerunt in album suum, si quidem Christiani essent, quorum scriptis externa saltem politia conformaretur. Cum nec citra horum quidem operam Ecclesiæ tranquillitas recte conservari queat: Ad extremum vero extiterunt, qui plane universales indices conscripserunt, à quibus neminem prorsus excluserunt, cujuscunque tandem Religionis, aut Superstitionis aut sectæ esset, quod non minus malos, ut evitentur, quam bonos, ut expetantur, indicari oportere crederent. Primus igitur omnium inter Christianos insignis ille doctor Ecclesiæ D. HIERONYMUS Stridonensis de Illustribus Ecclesiæ Scriptoribus eruditissimum conscripsit opus, quo scriptores eos omnes, compræhendit, quos post Christi passionem, annunciato Gentibus Evangelio, ad suam usque ætatem, hoc est ad annum Domini CCCCX.* de Ecclesiastica doctrina scriptis suis aliquid tradidisse compererat. Quod quidem opus Græcis adeo placuit, ut eorum rogatu SOPHRONIUS Hieronymi familiaris illud in Græcum sermonem ex Latino mox transtulerit: Hieronymum excepit GENNADIUS Presbyter Massiliensis, qui eos porro scriptores Ecclesiæ prosecutus est, qui ad ætatem suam, hoc est, ad annum 490 floruerunt, admixtis interim nonnullis ætatis superio-

* Immo CCCXCII.

ris Scriptoribus, quos D. Hieronymus non animadverterat. Gennadium prosequitur ISIDORUS Hispalensis Episcopus, qui cum & ipse paulo altius eos etiam recenseat, qui a superioribus intacti fuerant, ad annum Domini 590. usque, quo ipse in vivis erat, seriem continuo filo deduxit. Post hos intervallo satis longo subsecutus est HONORIUS Augustodunensis Presbyter, qui Henrico Imperatore Quinto circa annum Christi scilicet 1120. floruit: Is in epitomen, præcedentium trium authorum opera contraxit, paucis quibusdam aliunde adjectis Scriptoribus, qui intermedio tempore floruerant. Eadem fere ætate cum Honorio floruit vir undequaque doctissimus, nec minus diligens SIGEBERTUS, monachus GEMBLACENSIS ordinis Benedictini, qui continuata serie Gennadium prosecutus (nam nec Isidorum nec Honorium cognovisse videtur) non omissis interim iis, quos à præcedentibus intactos compererat, ad memoriam suam, i.e. ad annum usque 1110. omnes complexus est, quos ad Ecclesiæ illustrationem aliquid scripsisse cognoverat. Sigeberto demum successit HENRICUS de GANDAVO, dignitate Archidiaconus Tornacensis, professione Theologus, vir pietate & eruditione incomparabilis, qui ad annum usque Domini 1280. Scriptorum Ecclesiasticorum seriem porro deduxit: Ex his omnibus, sicut etiam ex aliis, si quos præterea vidit, perpetuum Catalogum contexuit, & ab Apostolorum inde temporibus deduxit ad ætatem usque suam, JOHANNES TRITTHEMIUS, Abbas Spanheimensis, etiam additis, si quos præterea ipse suo marte indagare potuit. Qui quidem quanquam in prologo ipsius operis se in ultimo anno Friderici Tertii Imperatoris, qui in annum Domini 1493. incidit, finem scribendi fecisse ipse profiteatur: uno tamen anno seriem ulterius prorogavit, neque paucos adjecit superioribus, quos anno 1494. floruisse commemorat, quo & ipsum opus typis est excusum. Hoc opus Tritthemii in Galliis cum postea recuderetur, appendice auctum fuit, tacito authoris nomine, qui seriem continuavit ad annum usque 1512. Ad extremum secunda Appendice eundem Tritthemium adauxit BALTHASAR VERLINUS Colmariensis, recuso opere typis Quentelianis, Coloniæ anno 1546. Sed diversa methodo usus, Chronologiæ seriem, quæ hactenus continuata fuerat, reliquit, & Scriptores, quos magno sane studio congessit, ordine alphabetico recensuit, quem nos proinde in ordinem redigimus *, ut infra dicemus latius. Non ignoramus autem à temporibus inde Apostolorum hactenus fuisse plures, & esse etiam hodie, qui de illustribus Scriptoribus historias condiderunt: Sed quoniam illi extra complexum hujus operis sunt, ad præsens hoc institutum nostrum nihil pertinent: Nos enim cum illorum opera, ex quibus Tritthemius opus hoc suum congessit, hac editione ipsi Tritthemio præmittenda censuissemus, de his in præsenti nobis peculiariter dicendum arbitrati sumus: Quocirca ne quis forte putet, supervacaneam esse hanc operam nostram, quam in edendis his authoribus collocamus, quorum scripta compendio nobis ob oculos posuit unus Tritthemius, paucis consilii nostri rationem reddere operæ pretium videtur: Primum enim cum hoc scriptorum genus etiam per se ac separatim expetendum sit, multo gratius idem fore credidimus, ubi conjunctim legi poterit, interposito judicio, quid à diversis authoribus in consimili argumento præstitum sit: Deinde cum nonnulla inter hæc sint, quæ typis excusa nunquam extiterunt, videmur editionem novam auctario recenti studiosis non inepte commendare. Præterea cum nemo sanus rivulos quantumvis limpidos ac dulces tantopere probet, quin ex ipsis fontibus haurire malit, quo sitim sedet, putamus neminem fore, qui nos istos authores, ex quibus Tritthemius sua comportavit, temere una cum ipso Tritthemio edere dicturus sit, modo consideret, quam multa apud illos reliqua sint, quorum Tritthemius mentionem nullam fecit, qui nihil fere ab illis mutuatus est, præter Catalogum librorum: Vitas authorum, in quibus non contemnenda portio est historiæ, ut plurimum intactas prætermittit. Adhæc cum in hoc genere historiæ præcipuum habeat momentum certitudo temporis, quo scriptorum ætates discernantur, nihil commodius fieri potuit, ad perpetuam Chronologiæ seriem exacte cognoscendam, quam si omnes uno eodemque volumine compræhensi, singuli tamen ordine suo dispositi edantur, quotquot in eandem historiæ classem vicissim successerunt. Ad extremum, cum librariorum incuria multa tum in Tritthemio, tum in cæteris illis authoribus depravata sint, quorum facta emendatio certius depræhendi non potest, quam ex mutua authorum in locis affectis collatione, nos hac ipsa de caussa eos conjungendos esse existimavimus, ut emendationum nostrarum, quas in his præsidio manuscriptorum exemplarium præstitimus, ratio commodius percipi queat. Cum igitur his de causis hanc editionem Reipub. literariæ utilem futuram judicassem, dedi operam, quantum in me fuit, non solum, ut quam emendatissima, sed etiam ut quam plenissima in lucem perveniret: Primum itaque sex authores, Hieronymum scilicet, Gennadium, Isidorum, Honorium, Sigebertum, & Henricum, eo ordine, quo eos scripsisse supra declaravimus, Tritthemio præmisimus. Eo quidem pacto, ut in Hieronymo nihil ediderimus, nisi quod ipsius est: Nam ea, quæ Sophronius Græca sua versione Hieronymi Catalogo addidit, & Erasmus Roterodamus in Latinum transtulit, nos consulto non

* Tritthemiani operis editio, quam paravit Suffridus Petri, nunquam vidit lucem.

non admisimus, cum ad Scriptores Ecclesiasticos nihil pertineant, & nec in manuscriptis codicibus Hieronymianis, nec etiam in separatis hujus operis editionibus usquam reperiantur, & ex editione Erasmiana depromi à quovis possint. Porro autem continuam etiam toto opere Chronologiam ad marginem adjecimus, qua omnium ac singulorum scriptorum ætates liquido cognosci queant: Præterea cum in tota Chronologiæ serie multa perturbata, in authorum nominibus multa perversa, in omni historia multa depravata fuerint, equidem hæc omnia ac singula quoad potui, in integrum restitui, adjectis præsenti loco emendationum mearum rationibus. Quorum quidem omnium judicium, quo certius iniri facta collatione posset, eademque pluribus locis inculcare necesse non esset, sub notis Chronologiæ ad marginem adjunctis, in superioribus istis authoribus, præterquam in Honorio, nomen Tritthemii cuique scriptori subjecimus, si quidem apud illum extet, in Tritthemio vicissim iisdem notis caput subjecimus, quo apud quenquam superiorum authorum de scriptore præsenti tractatur. In Honorio autem, qui non sua, sed aliena profert, in altero margine chronologiam, in altero numeros capitum expressimus, quibus apud superiores istos præsens quisq; Scriptor explicatur. Ideoq; si cui apud hunc numerus hujusmodi appositus non reperiatur, intelligi volumus, eum Scriptorem etiam apud superiores istos authores non extare; usi porro sumus ad ætatem Scriptorum liquidandam ac restituendam, ubi perturbatam depræhendimus, non solum publicis chronologis, & historicis exactis, sed & aliorum, & nostra quoque observatione, diuturna ac diligenti: In cæteris usi sumus tum excusorum veterum, tum etiam manuscriptorum exemplarium collatione, præterquam in Sigeberto, & Henrico, qui an hactenus unquam excusi fuerint, prorsus ignoramus: Nobis certe nonnisi manuscripta horum opera videre contigit. Habuimus autem manuscripta exemplaria sex, inter quæ duo erant, in quibus omnes isti authores habebantur (excepto Honorio) quos Tritthemio præmittendos diximus. Horum alterum nobis utendum dedit eruditissimus, idemque pientissimus vir ac Dominus, Fr. Heribertus Vieen, Regularium domus ad S. Martinum Lovanii Supprior dignissimus: Alterum nobis impartivit ejusdem ordinis Supprior ad S. Mariam Viridis Vallis in Sylva Zonia, vir illo nec eruditione, nec pietate inferior Do. Fr. Johannes Faber. Tertium nobis pro veteri in nos, pro perpetua in omnes literatos benevolentia sua suppeditavit, vir non minus pius quam eruditus Dominus Fr. Ludovicus Sonbecus, Supprior conventus Gemblacensis: Qui quidem ut in Conventu suo tum conservandæ Bibliothecæ, tum erudiendæ juventuti, summo cum Reipublicæ fructu per multos annos præfuit, ita ne nunc quidem cessat literas promovere, quacunque occasione potest, etiamsi gravioribus curis & occupationibus professionis suæ districtus sit. Erant autem in hoc manuscripto codice Gemblacensi, Hieronymus, Gennadius & Sigebertus, quorum duo, Hieronymus scilicet ac Sigebertus admodum emendate descripti erant, medius ille Gennadius non item. Quartum codicem, in quo Sigeberti tantum Catalogus erat, nobis impartivit venerabilis in Christo Pater ac Dominus Fr. Levinus Mulderus, Affliginiensis Conventus Prior dignissimus, qui, ut ipse literatissimus ac pientissimus est, ita etiam conatus eorum libentissime promovet, qui literis ac pietati operam navant. Quintum nobis impartivit integerrimus vir, & ex sorore mihi nepos charissimus p. m. M. Taco Tiara Leovardiensis: Ex quo codice & alia quædam haud pœnitenda didicimus, & sexti operis authorem esse accepimus Henricum de Gandavo, cum in reliquis codicibus authoris nomen hic omissum sit. Sextum habuimus ex Bibliotheca venerabilis Monasterii Sigebergensis, in quo erant satis castigate descripti Hieronymus, Gennadius & Isidorus: cujus quidem codicis tanta fuit cum Gemblacensi similitudo, ut eadem manu, qua ille, descriptus videri potuerit: Porro autem in Hieronymo etiam separatim mihi clarissimus, eruditissimusque vir Dom. Pater Johannes Vlimmerius Lovaniensis impartivit textum excusum, quem aliquot manuscriptorum codicum maxime Hildesheimensium collatione notis adjectis emendarat vir undequaque doctissimus, Dominus Martinus Lypsius, Martinianæ domus apud Lovanium quondam Prior dignissimus, qui dum in vivis fuit, ut alia multa promovendis literis ipse edidit, ita in opera Hieronymi, & aliorum Ecclesiasticorum doctorum erudite commentatus est. Cui & nos proinde sua, bona ubique fide rependimus, ut meritis ejus gratia non deesset: Præter hæc autem neque versionem Sophronii,* neque annotationes Erasmi ad hujus operis emendationem faciendam prætermisimus, ut quantum in nobis esset, integritati suæ ipsum restitueremus. In cæteris porro operibus hisce, quæ antea excusa fuerunt, præter manuscripta exemplaria illa, de quibus diximus, etiam diversarum editionum collatione insuper usi sumus. Quantum igitur consecuti simus, eorum erit judicium, quibus conatus nostri desudarunt, nos certe labori nulli pepercimus: Cum autem hujusmodi indices non modo ad cognitionem authorum, sed etiam ad investigationem librorum utentibus inservire debeant, quo magis commodaremus lectori studioso, non gravati sumus, quantum quidem in nobis fuit, in singulis etiam authoribus declarare, ubinam eorum opera vel typis excusa sint, vel manuscripta adserventur, ut comparari possint: Quo quidem consilio dum omnes Bibliothecas lustro, omnium Bibliothecarum indices excutio, omnium nundinarum Catalogos

 evol-

* Hæc in edit. Suffridi Petri desideratur. Desiderantur & Erasmi annotationes.

evolvo, nihilo segnius quam supradicti illi, studio meo adfuerunt gravissimi Theologi Dn. M. N. Augustinus Hunæus, ac Dominus M. N. Johannes Molanus, & celeberrimus V. I. consultus, *Dominus* Doctor Joannes Wamesius. Qui omnes ac singuli, ut in sua quisque professione universitatem Lovaniensem summo cum Ecclesiæ Catholicæ atque Reipublicæ profectu per multos jam annos indefatigabili industria tum publice, tum privatim illustrarunt, ita & hoc institutum nostrum supellectili necessaria libenter adjuvarunt. Cum autem iidem scriptores omnes, qui apud priores istos sex authores extant, apud Tritthemium etiam reperiantur, quod hic diximus de locis adnotandis, ubi eorum opera sint excusa, id non in singulis vicissim, sed in uno Tritthemio tantummodo seorsum præstitimus, ne iterata sæpius ejusdem rei inculcatio tædium Lectori pareret. In hunc enim finem capita authorum ad marginem Tritthemiani operis adnotavimus, ut & hujus, & cujuslibet alterius annotationis nostræ ratio Lectori in promptu esset. At vero ne videamur sine delectu authores omnes æquali bilance ponderare, quo minus studiosi errent, suis locis diligenter indicavimns, quo in numero eorum quisque habendus sit. Ut autem secernat Lector annotationes nostras à contextu authoris, diverso charactere eas curavimus excudendas, & quod Verlinus antea fecit, hanc insuper notam † illis præposuimus: Hoc autem opus Tritthemianum una cum adjunctis à me ita, uti nunc est, jam ante annos aliquot concinnatum fuit, quod & Pontificius ac Regius librorum censor Johannes Molanus tunc Lovanii approbavit, & Catholici Regis per Belgium Secretarius Jacobus Blyleven privilegio munivit, & Christophorus Plantinus, Antwerpiæ excudendum recepit. Sed cum Plantino ob insequentem non ita multo post Antwerpianæ urbis direptionem propositum suum exequi difficile esset, ego & hoc opus, & alia nonnulla ab ipso recepi, editurus alibi, cum primum occasio magis opportuna se obtulisset. Interea temporis igitur, ex quo Lovanio relicto, Coloniam concessi, propter alias occupationes minus mihi licuit hujusmodi opportunitates oblatas arripere. Dixi Reverende Pater Abbas, cur hos Authores una cum Tritthemio edendos duxerim, quos & tibi dudum à me sic exhibitos fuisse, non ignoras: dicam nunc cur eos hac vice à Tritthemio sejunctos edam: Nam cum Tritthemii posterior appendix alphabeti tantum serie constet, ratus sum authores ea compræhensos, in justum temporum ordinem esse redigendos, ne continuus Chronologiæ decursus interrumpatur. Deinde, qua post primam Tritthemiani operis editionem elapsis jam pene centum annis, Ecclesiasticorum Scriptorum numerus haudquaquam exiguus succrevit, etiam hos, in supplementum operis addendos esse puto, ut perpetua quædam Bibliothecæ ratio constet in Ecclesiasticis ad hanc usque memoriam nostram. In hoc igitur dum sumus, nihil esse putavimus, cur hos authores, multis præsertim bonis viris flagitantibus, non separatim edendos curem: primum enim, si singuli seorsum exoptantur, cur non etiam expetantur conjuncti? Deinde, cum multa in his à nobis diligenti studio adnotata sint, non diutius his fraudandi videbantur, quorum studiis ea prodesse poterant. Cum itaque hujus auctarii ratione edendi Tritthemii non propositum, sed consilium tantummodo mutaverim, quo certiores sint de voluntate mea Historiarum studiosi, in arrabonem hujus promissi mei non modo hos ipsos sex authores Tritthemio sic aptatos, ut supra dixi, nunc separatim edo, sed etiam communem hanc præfationem non minus Tritthemio, quam ipsis destinatam, adjungo. Ad hoc igitur institutum meum, quoniam Typographus idoneus operam suam offert, & amici editionem flagitant, nihil aliud restare mihi putavi jam amplius, quam ut idoneum Patronum quæram, cujus tutelæ hoc opus digne committam: Qua quidem in deliberatione dum versor, Reverende Pater Abbas, tu mihi cumprimis occurristi, in cujus patrocinio justis de caulis acquiescam. Nam sane ut hactenus in omnibus aliis operibus meis, quæ multa edidi, id studiose egi, ut eorum nominibus ea inscriberem, qui de his judicare ipsi possent, ita etiam in hoc mihi faciendum duxi: De tua autem singulari eruditione, quo minus dubitem, non tam privatorum amicorum testimoniis, quam publica fama rebus ipsis apud omnes bonos constabilita factum est. Utpote cum ab ineunte statim ætate, literis te tum humanis, tum divinis imbuendum dederis, nec in proposito destiteris, antequam ad utriusque studii fastigium conscendisses. Cujus quidem fructus quo Reipublicæ Christianæ adferre possis uberiores, vitæ politicæ Ecclesiasticam, communi monasticam prætulisti. Ut conjuncta cum eruditione pietate secure meditari possis ea, quæ non tuæ modo, sed & omnium etiam saluti conductura forent ut quam maxime. Quo consilio & eum ordinem professus es, qui ut antiqvitate vetustissimus, origine generosissimus, celebritate nobilissimus est, ita & statutis fulcitur saluberrimis, & exemplis abundat ad propositum accommodatis. Quod quidem quoniam Coloniæ tibi contigit in conventu S. Pantaleonis, nequaquam te vel universitatis tam laudatæ, vel monasterii tam absoluti immemorem videri passus es, sed horum subsidio fretus, ita literis & virtute pectus, ita linguam eloquentia, ita mores comitate excoluisti, ut ejus Ecclesiæ, quæ hic ad S. Mauricium est, parochiales votis unanimiter conjunctis te sibi pastorem eligerent. Quibus tu deinde, tum synceritate doctrinæ, tum integritate vitæ sic præivisti, ut & populo sua salus, &

tibi

tia, ita mores comitate excoluisti, ut ejus Ecclesiæ, quæ hic ad S. Mauricium est, parochiales votis unanimiter conjunctis te sibi pastorem eligerent. Quibus tu deinde tum sinceritate doctrinæ, dum integritate vitæ sic præivisti, ut & populo sua salus, & tibi officii tui ratio solidissima constiterit. Unde non minor gratia quam laus ad Conventum redundavit. Cujus quidem rei argumentum indubitatum illud est, quod confratres tui ex universo suorum cœtu, quanvis alioqui viris doctis ac piis referto, non alium, quam te delegerunt, quem communi Abbate defuncto sibi præfectum mallent, quem etiam nunc talem hactenus experti sunt, ut libenter fateantur te nulli veterum esse secundum. Quanquam igitur nihil mihi quidem facilius foret, Reverende Pater Abbas, quam ex præterito præsentique vitæ tuæ curriculo complura hic, ut vera, ita etiam plausibilia in medium proferre: tamen, quia nec tua modestia patiatur te laudari coram, neque mei instituti est, encomium tui hic celebrare, contentus ero his quæ dixi, quæ ut extra invidiam sunt, propterea quod sint omnibus notissima, nisi si qui plane surdi sunt, ac cœci, ita mihi sufficiunt ad fiduciam concipiendam, fore, ut hoc opus, de quo judicare propter eruditionem potes, propter singularem erga literas affectum, haud gravatim sis recepturus in protectionem tuam. Accedit huc non modo argumentum ipsum, sed & ipse author præsentis operis, cum & instituto tuo conveniens, & Conventui tuo honorificum futurum sit. Nam ut Johannes Tritthemius author hujus operis ordinis Benedictini fuit, utpote Abbas Monasterii Spanheimensis, ita etiam illustres Ecclesiæ scriptores hic recenset universos, quos ipse prope mille quingentorum annorum spatio post natum Christum in usum Ecclesiæ literis aliquid mandasse cognovit. Ac de argumento quidem operis, non est quod hic rursus inculcemus ea, quæ & ab aliis alias, & à nobis hic supra dicta sunt, quæ nemini utique non gratissima esse possunt. In Tritthemio vero nobile exemplum nobis est propositum, ejus industriæ, quæ Benedictino ordini multis jam seculis, & ab ipso inde Benedicto hactenus pene peculiaris, certe præcipua fuit in literis conservandis & propagandis. Nam ut ipse Benedictus hujus ordinis fundator primus, vir prudens fuit, ita in primis id cavit, ut successores sui, scriptorum illustrium monumenta custodirent, quibus Ecclesia carere non posset: Quod & Nicæno Concilio suggerente à Constantino Magno decretum fuerat. Sed cum suborientibus hæreseon factionibus, Episcopi, quorum curæ id præcipue mandatum fuerat, vel non vellent, vel quod est magis credibile, non possent hic præstare quod debebant, Monachi successerunt. Qui relictis hujusmodi contentionibus in solitudine sua commodis Ecclesiæ literarum subsidia conseruarunt. Et quoniam Benedictus in Occidentali Ecclesia primus fuit ac præcipuus, qui vitam Monasticam ad certam quandam Regulam conformavit, ut alia multa, ita literarum studium ex ejus ordine in ordines aliorum Monachorum porro derivatum est. In nullo tamen magis viguit, quam in primitivo suo: id quod non aliunde commodius, quam ex hoc ipso Tritthemii Catalogo apparet, qui illustres Ecclesiæ scriptores tam frequentes continet inde repetitos. Hinc est, quod in omnibus fere provinciis Ecclesiæ Occidentalis, & frequentissima videas & antiquiss. monasteria Benedictinorum. Hinc est quod in his ipsis etiam hodie depræhendas, ut disciplinam monasticam minime corruptam, ita & in eorum prælatis literarum studium maxime flagrans. Antiquitatem sane eorum atque frequentiam ne longe abeamus, tum in hac civitate, tum etiam in vicinis locis maximam conspicimus. Pietatis vero & literarum studium utcunque in his, quæ hic sunt, publicis hujus urbis exemplis, velut assiduis quibusdam fomitibus augeri, non negemus, in iis tamen quæ foris sunt, proprio instituto vigere nemo sanus dubitaverit: Sic enim inter suos, ut à majoribus accepit, hoc fovet amplissimus vir ac Dominus, Nicolaus à Vreden, Abbas Tuitiensis. Sic inter suos itidem vir Amplissimus ac Dominus, Rupertus Lundorphius, Abbas Bruuilerensis. Sic etiam Venerabilis ac nobilis vir, D. Godefridus ab Eyll, Abbas Sigebergensis, Dominus in Sigebergen & Strael. Sic denique & alii complures inter suos hoc studium veluti patrium diligentissime colunt ac fovent, ut literas promoveant, & cum vera pietate conjungant. Quod quidem cum tibi inprimis natura insitum, instituto commendatum, usu confirmatum sit, non possum non optime sperare de tua erga conatus meos benevolentia, in hoc præsertim opere, quod ut ordini Benedictino proprietate ferme peculiare est, ita usum præstat cunctis mortalibus communem. Auxerunt hanc mihi spem complures in hac alma urbe viri graves, & cum boni publici studiosissimi, tum etiam amplitudinis tuæ observantissimi: In quorum numero cum primis fuit S. paginæ Doctor eximius D. Hermannus Phleius Snertensis, ad S. Georgium Canonicus, & Regens Bursæ Montis: qui uti Theologicæ facultatis præcipuum ornamentum in hac Universitate se præstat industria sua, ita & in collegio suo juventuti recte instituendæ professores literatiss. & integerrimos adhibet ac fovet. In horum numero etiam fuit excellentissimus utriusque Juris Doctor Petrus Steinvuichius, amplissimæ Reipub. Coloniensis Syndicus consultissimus, & in hac alma Universitate sacrorum Canonum Professor celeberrimus. Nec minus in hoc numero fuit hujus germanus frater, sacræ Theologiæ Licentiatus, Dominus M. Cornelius Steinwichius, ad Apostolos Canonicus, & in Bursa Laurentiana Philosophiæ Professor itidem celeberrimus: Fuerunt denique in hoc albo complures alii, quos si omnes hic recenseam, vel istorum dictis, vel tuis meritis diffidere videar. Tu igitur Reverende Pater Abbas, quicquid hoc industriæ est, quod in Tritthemium, & cæteros illi conjunctos aurhores concinnandos & repurgandos contulimus, quæso benigne suscipias ac tuearis: Ita enim futurum est, ut & sub tui nominis auspicio Tritthemius una cum suis in lucem prodeat, & mei conatus ad majora deinceps tentanda alacriores fiant. Deus Optimus Maximus Amplitudinem tuam in majus ac melius augere, ac diu incolumem conservare dignetur, Bene vale. Coloniæ ex Bursa Coronarum 24. die Maij, anno MDLXXX.

Tuæ Amplitudini Famulus deditissimus *Suffridus Petrus Leouardiensis Frisius, V.I.C.*

EXCELLENTISSIMO DOMINO,

DN. GASPARI de GUZMAN
COMITI de OLIVARES, DUCI de SAN-LUCAR,
EQUILIS REGII SUMMO PRÆFECTO

PHILIPPO IV. REGI CATHOLICO
A

STATUS BELLIQ. CONSILIIS,

ET

IN SUPREMO INDIARUM SENATU CANCELLARIO MAGNO.

ALEXANDROS, Julios, Augustos, Vespasianos, Trajanos, Marcos Aurelios, Agrippas, Mæcenates, Livios, Tacitos, & alios laudat antiqvitas, qvod gravissimas imperii curas cum optimorum lectione librorum stabili qvodam connubio junxerint, ac temperarint. Nostri Constantinos, Theodosios, Carolos, Ludovicos, Alfonsos, Corvinos, Boëtios, Cassiodoros, Adalardos, Eginhardos, Ximenios prædicant; qvod non solum profanas, sed & sacras litteras cum regnorum administratione utilissime miscuerint. Ea scilicet erant ingenii præstantia atqve amplitudine, ut vel maxime recondita facile perciperent; ea de omnibus disciplinis opinione, ut ipsarum nullam abs se alienam existimarent; ea humanitate ac comitate, ut vel levidense hujus generis munusculum benigne admitterent. Hæc vero omnia, Excellentissime Domine, sic in te eminent, ut istorum præstantissimorum heroum gloriam eximiis tuis virtutibus ac meritis si non superare, saltem exæqvare videaris. Pietatis certe ac religionis studium in primis enitent: qvod qvidem inter hominis ornamenta est maximum, in principe autem viro cætera omnia, velut Sol minora sidera, præstinguit. *Nullum Tu* (liceat hic mihi Ausonii ad Gratianum Imp. verbis uti) *umquam diem ab adolescentia tua, nisi adorato Dei numine, & reus voti & illico absolutus egisti, lautis manibus, mente pura, immaculabili conscientia, & qvod in paucis est, cogitatione sincera.* Veniet profecto tempus aliquando, cum mirabunda posteritas in religiosissimos mores tuos inquiret; & qvod ætas tua de te nescivit, inter exempla narrabit. Adeo scilicet verum illud, *fortes creantur fortibus, & boni bonis.* Ut de *S. Dominico*, nobilissimi ordinis conditore, nihil dicam, qvis in Annalibus Hispaniensibus vel mediocriter versatus, magnum illud familiæ vestræ decus *Alfonsum Perezium Guzmanum* ignorat? Is postqvam in Hispania & Africa bellicis artibus, militiæque gloria inclaruisset, multaqve Bæticæ oppida ad paternum S. Luciferi principatum adjunxisset, Tartesso seu Tariffæ, à Sanctio IV. Rege nuper expugnatæ, præfectus, suo se ære ac Marte limitaneum oppidum adversus Mauros defensurum recepit: qvod & fortissime & fidelissime præstitit. Adeoqve beneficus, ut animo erat plane regio in omnes, ac præsertim egentes, exstitit, ut *Boni* cognomentum inde retulerit, superbis aliorum procerum titulis longe illustrius. Gaudeant alii ambitiosis nominibus, atqve ex devictarum gentium injuriis æternam sibi famam aucupentur: hic Africanus, ille Germanicus aut Macedonicus nuncupetur. *Guzmani* proceres de *Boni* titulo, omnibus salutari, nemini noxio, sibi merito gratulentur; & diploma publicum, à Sanctio Rege signatum, in omne ævum, velut gryphes suum aurum, studiose custodiant. Alfonso porro *Joannes* filius fuit, nepos item *Joannes*. Huic cum *Beatrice*, Henrici Regis filia, oppidum *Niebla*, titulo Comitatus nobilitatum, pro dote accessit. Joannem *Henricus* filius heres excepit: Henrico patri *Joannes* successit, ab Henrico IV. Rege *Dux Medinæ Sidoniæ*, ob eximia in Rempublicam merita, renuntiatus. Joanni *Henricus* filius, & deinceps *Joannes Alfonsus* nepos exstitit: cui à Ferdinando Rege Catholico, in Africa Melilla urbe & Casasa arce expugnatis, in præmium operæ fortiter navatæ, *Marchionatus Casasæ* est datus. Joannes præter alios filios habuit *Joannem IV.* Medinæ Sidoniæ Ducem, & avum tuum *Petrum, Olivarii Comitem* à Carolo V. Imp. virtutis ergo creatum. Hic à decimo nono ætatis anno, sub impigro duce, Antonio Zuniga, avunculo suo, militiæ tirocinium posuit, & in fatali illa, sub eodem Cæsare, qvorumdam Hispaniæ populorum secessione, magnum momentum (nam mille amplius pedites & alam eqvitum, cum sex majoribus machinis, in castra regia secum adduxerat) ad victoriam attulit. Petri filius *Henricus*, parens vester, a primis annis in Caroli V. post in Philippi II. aula vixit: & hunc in Brittanniam, ad connubium Mariæ Reginæ properantem, est comitatus; eidemqve in castris ad Qvintinopolim & alibi contra Gallos fidelissimam operam præstitit. Legatione extraordinaria deinde in Gallia, post ordinaria in urbe gen-

tium

tium domina laudatissime functus, Ipsana *S. Euterii* martyris, sibi à Sixto V. Pontifice donata, inde ad Hispalense S. Isidori monasterium, à majoribus suis fundatum, transtulit. Prorex demum Siculis ac Neapolitanis impositus, gratissimam sui memoriam in animis omnium reliquit, non solum ob res præclare domi militiæque gestas, sed qvod te filium virtutum suarum heredem Hispaniæ dederit: ut Philippo IV. Regum maximo id præstares, qvod Augusto Cæsari Marcus Agrippa olim præstitit; utqve consiliorum ejus omnium particeps & comes perpetuus, vastissimi imperii pondus invicta cervice sustineres. Vix credet posteritas, tot curis rebusqve unum hominem sufficere potuisse. At nos hodie non solum gravissima universi orbis Christiani negotia expedite feliciterqve administrantem te videmus; sed & singularem ac prope divinam tuam in comprehendendis omnium disciplinarum arcanis promptitudinem, in cohonestandis item litteratis ac litteris beneficam comitatem in primis suspicimus. Ausim itaqve confidere, huic nostræ *heptadi Nomenclatorum veterum*, ad tuam bibliothecam, toto orbe famosam, non difficilem fore aditum. Ut enim nec mei, nec tenuium lucubrationum mearum ulla ratio habeatur, ea certe conflata est ex septem vetustissimis ac præstantissimis Scriptorum ecclesiasticorum præconibus: qvos inter Hispani duo, totidemqve Belgæ, uno cum Burgundo, numerantur. Ac primorum qvidem sæculorum Scriptores sacros magnum illud Ecclesiæ columen *S. Hieronymus*; ex Eusebio Cæsariensi & scriptis cujusque, ad sua usque tempora non solum in catalogum redegit, sed & legitima ac genuina à spuriis accurato judicio segregavit. Hieronymum proxime *Gennadius* presbyter Massiliensis excepit: suosqve potissimum Gallos, usque ad annum qvadringentesimum nonagesimum qvartum in theatrum produxit. Utriusqve porro catalogum jam olim in pretio fuisse, & in bibliothecis, cum privatis tum publicis, cum fructu adservatum fuisse, magnus ille Aurelius Cassiodorus, ex Consule Romano monachus, lib. Divinarum lectionum cap. 17. suo nos exemplo docet. Horum deinde gloriosum, publiceqve utilem laborem *S. Isidorus* Hispalensis, & *S. Ildefonsus* Toletanus, Antistites omni laude majores, continenter pertexendum rati, illustria Hispaniæ vestræ ingenia celebrarunt. Exinde nox aliqva temporum secuta est, usqve ad annum fere millesimum centesimum: qvo disciplinæ omnes, velut à somno excitatæ, caput iterum extulerunt, & reddita qvasi juventute revirruerunt. Suis id Indicibus testatum nobis faciunt *Honorius* Augustodunensis in Burgundia Presbyter, & *Sigebertus* Gemblacensis in Brabantia monachus Benedictinus: qvorum prior *Hieronymum, Gennadium & Isidorum* sublegit qvidem, sed non paucos ab iis omissos partim intexuit, partim subtexuit; Ildefonsum vero (ut unus mortalium omnia scire non potest) penitus ignoravit. Sexvirorum istorum diligentiam æmulatus *Henricus* patria Gandavensis, dignitate Archidiaconus Tornacensis, excussis omnium bibliothecarum angulis, subseqventem seriem ab anno circiter millesimo centesimo ad millesimum usqve trecentesimum protraxit. At vero ne suus Græciæ, omnium disciplinarum parenti, præco deesset, *Photius*, sub annum octingentesimnm qvinqvagesimum, *Bibliothecam* cum sacrorum tum externorum librorum concinnavit, & eclogas inde permultas seu excerpta totidem verbis, enumeratione sola minime contentus, transcripsit: forte qvod animo præsagiret fore, ut pleriqve temporum injuria (qvod & magno Ecclesiæ damno accidit) funditus interirent. Qvod qvidem Photii opus, seu thesaurum verius, diu multumqve ab eruditis expetitum, *Andreas Schottus*, amicus olim noster, Græce ac Latine primus in lucem protulit. Apud Latinos vero, avorum patrumqve memoria, *Trithemius & Sixtus Senensis*, nostra autem ætate *Bellarminus*, *Possevinus*, aliiqve plurimi hoc argumentum cum laude tractarunt. Nec antiqvitas profana ab isto scriptionis genere abhorruit. Nam domi militiæqve illustrium, cum Græcorum tum Romanorum, vitas *Plutarchus* comparavit: *Æmilius Probus*, seu potius *Cornelius Nepos* Imperatorum Græciæ: Philosophorum *Laërtius Diogenes*; Sophistarum *Philostratus* atqve *Eunapius*; Rhetorum vero ac litteratorum vitas Suetonius, collegerunt. Qvamqvam hæc ad te qvorsum, *Excellentissime Domine*, cum ipse non solum omnis antiqvitatis, sacræ ac profanæ, sis peritissimus; sed & bibliothecam omni genere librorum, numismatum, statuarum, aliorumqve veterum monumentorum sic adfluentem instruxeris, ut cum magno illo *Ptolemæo Philadelpho*, Ægyptiorum Rege, de palma certare videaris. Qva qvidem in re nescio an magis mirari animum tuum, an felicitatem debeamus: animum vere regium, qvod colligere tam multa volueris; felicitatem; qvod potueris. In qvorum tot illustrium monumentorum numero si erit ut hi Septemviri, *Nomenclatores*, inqvam, *Veteres VII.* censeantur, næ illi beatissimi, omnium judicio, & nova qvasi vita donati fuerint. Datum Antwerpiæ, IV Kalendas Aprilis M. DC. XXXIX,

EXCELLENTIÆ VESTRÆ

devotissimus

AUBERTUS MIRÆUS.

APPROBATIO CENSORIS.

Bibliotheca Ecclesiastica, sive Nomenclatores septem veteres, S. Hieronymus, Gennadius Massiliensis, S. Isidorus Hispalensis, S. Ildefonsus Toletanus, Honorius Augustodunensis, Sigebertus Gemblacensis, & Henricus Gandavensis, a Reverendo & Cl. Viro D. Auberto Miræo, Decano Antwerpiensi, S. Th. Licentiato ac Bibliothecario Regio, Scholiis & Auctariis, non minus erudite qvam curiose, illustrati, magno Ecclesiæ bono publicabuntur. Ita censui Antwerpiæ die 26 Martii, Ao. M. DC. XXXIX.

CASPAR ESTRIX,
S. Theol. Licent. Canonicus & Pleb. ac lib. Censor.

SUMMA PRIVILEGII REGII.

PHILIPPUS IV. Hispaniarum & Indiarum Rex Catholicus, ac Belgarum Princeps, diplomate suo sanxit, ne qvis *Auberti Miræi*, Decani Antwerpiensis *Bibliothecam Ecclesiasticam*, sive *Opus de Scriptoribus Ecclesiasticis*, præter Jacobi Mesii, Typographi jurati Antwerpiensis, voluntatem, ullo modo intra novennium excudat, aut alibi excusum in Belgium importet, aut venale habeat. Qvi secus faxit, confiscatione librorum, & alia gravi pœna mulctabitur: uti latius continetur in litteris Bruxellæ datis die 23. Martii A. XXXVIII.

Signatum,

COOLS.

FAMIANI STRADÆ ROMANI S. I.

JUDICIUM

DE

BIBLIOTHECA ECCLESIASTICA

AUBERTI MIRÆI.

REVERENDE & CLARISSIME DOMINE,

Bibliothecam Ecclesiasticam abs te mihi missam reverenter accepi, uti munus sacrum ab homine sacro. Admiratus sum in ea eruditionem, judicium, perspicuitatem. Qvam multa legisse opus est eum, qvi hæc scripserit? qva prudentia vigere, qvi de singulis ita judicaverit? qva ingenii facilitate, qvi res adeo implexas tam clare digesserit? Debuimus ad hanc diem Scriptores Ecclesiasticos illis septem Nomenclatoribus: jam incipimus eos aliosqve debere & tibi, cujus opera illustriores accipimus. Ut merito tibi, tales inter viros adscribendo, gratulari non vana anticipatione possimus. Interim pro munere ad me misso ago humanitati tuæ gratias, habeoqve sane non vulgares: vitamqve tibi, imo & Ecclesiæ, & bonis artibus diuturnam atqve incolumen precor. Vale.

Romæ 21. Januarii 1640.

Servus in Christo addictiss.

FAMIANUS STRADA.

TESTI-

TESTIMONIA,

De libro S. HIERONYMI, de Viris Illustribus, scripto Anno Christi CCCXCII, Theodosii Magni XIV. ætatis Hieron. circiter L.

S. Augustinus Epistola ad Hieronymum IX. (in nova edit. XL.)

Liber qvidem tuus inter cætera non diu est ut venit in manus nostras: qvæ sit ejus inscriptio, nescimus adhuc. Non enim hoc Codex ipse, ut adsolet, in liminari pagina prætendebat. EPITAPHIUM tamen appellari dicebat frater, apud qvem inventus est, qvod ei nomen tibi placuisse ut inderetur crederemus, si eorum tantum vel vitas vel scripta ibi legissemus qvi jam defuncti essent. Cum vero multorum & eo tempore qvo scribebatur, & nunc usqve viventium ibi commemorentur opuscula, miramur cur hunc ei titulum vel imposueris vel imposuisse credaris. Sane utiliter à te conscriptum eundem librum satis approbamus.

S. Hieronymus ad Augustinum, Epist. LXXXIX. (novæ edit. LXXIV.)

Dicis accepisse te librum meum à qvodam fratre qvi titulum non haberet, in qvo scriptores Ecclesiasticos tam Græcos qvam Latinos enumeraverim: cumqve ab eo qværeres, ut tuis verbis utar, cur liminaris pagina non esset inscripta, vel qvo censeretur nomine, respondisse appellari EPITAPHIUM: & argumentaris qvod recte sic vocaretur si eorum tantum vel vitas vel scripta ibi legisses qvi jam defuncti essent: cum vero multorum & eo tempore qvo scribebatur, & nunc usqve viventium commemorentur opuscula, mirari te, cur ei hunc titulum imposuerim. Puto intelligere prudentiam tuam, qvod ex opere ipso titulum potueris intelligere. Legisti enim & Græcos & Latinos, qvi vitas virorum illustrium descripserunt, qvod nunquam EPITAPHIUM huic operi inscripserint, sed DE ILLUSTRIBUS VIRIS, verbi gratia Ducibus, Philosophis, Oratoribus, Historicis, Poëtis, Epicis, Tragicis, Comicis. Epitaphium autem proprie scribitur mortuorum, qvod qvidem in Dormitione sanctæ memoriæ Nepotiani Presbyteri olim fecisse me novi. Ergo hic liber vel, DE ILLUSTRIBUS VIRIS, vel proprie DE SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS appellandus est: licet à plerisqve emendatoribus imperitis DE AUCTORIBUS dicatur inscriptus.

Idem S. Augustinus Epistola laudata:

In libro etiam qvo cunctos qvorum meminisse potuisti Scriptores Ecclesiasticos & eorum scripta commemorasti, commodius ut arbitror fieret, si nominatis eis qvos hæresiotas esse nosti, (qvando ne ipsos qvidem prætermittere volueris,) subjungeres etiam in qvibus cavendi essent: qvanqvam nonnullos etiam prætereris, qvod scire cuperem qvo consilio factum sit. Aut si illud volumen forte onerare noluisti, ut commemoratis hæreticis non adderes in qvibus eos Catholica damnavit auctoritas: peto ne grave sit literato labori tuo, qvo non mediocriter per Domini Dei nostri gratiam in Latina Lingva sanctorum studia & accendisti & adjuvisti, id qvod tibi per humilitatem meam fraterna charitas indicit, ut si occupationes tuæ sinunt, omnium hæreticorum perversa dogmata, qvi rectitudinem fidei Christianæ utiqve ad hoc tempus vel impudentia vel imperitia vel pertinacia depravare conati sunt, uno libello breviter digesta edas in notitiam eorum, qvibus aut non vacat propter alia negotia, aut non valent propter alienam linguam tam multa legere atqve cognoscere. Diu te rogarem, nisi hoc soleret esse indicium minus præsumentis de charitate.

S. Hieronymus lib. I. adversus Jovinianum p. 168.

Ut autem sciamus Joannem tunc fuisse puerum, manifestissime docent Ecclesiasticæ Historiæ, qvod usqve ad Trajani vixerit imperium, id est post passionem Domini sexagesimo octavo anno dormierit, qvod & in libro DE ILLUSTRIBUS VIRIS breviter perstrinximus.

Idem Epistola CLIV. ad Desiderium.

Scripsi librum DE ILLUSTRIBUS VIRIS ab Apostolis usqve ad nostram ætatem, imitatus Tranqvillum, Græcumqve Apollonium: & post Catalogum plurimorum me qvoqve in calce Voluminis qvasi abortivum & minimum omnium Christianorum posui, ubi mihi necesse fuit usqve ad * decimum qvartum annum Theodosii Principis qvid scripserim

C

* Confer infra c. ult. hujus libri de Viris illustr. & Jo. Andream Bosium de testimonio Flavii Josephi de CHristo cap. II. §. 47. p. 71. seq. Antonium Pagi prolegom. ad diss. Hypaticam n. 35.

pserim, breviter annotare. Qvem librum cum à supra dictis sumpseris, qvicqvid de indice minus habueris, paulatim scribi faciam si volueris.

Idem præfat. Commentarii in Jonam Prophetam.

Triennium circiter fluxit postqvam qvinqve Prophetas interpretatus sum, Michæam, Naum, Abacuc, Sophoniam, Aggæum; & alio opere detentus non potui implere qvod cœperam: scripsi enim librum DE ILLUSTRIBUS VIRIS, & adversum Jovinianum duo volumina, Apologeticum qvoqve & de optimo genere interpretandi ad Pammachium, & ad Nepotianum vel de Nepotiano duos libros, & alia qvæ enumerare longum est.

Idem libro II. in Rufinum pag. 419.

Unde etiam ante annos ferme decem, qvum DEXTER amicus meus, qvi Præfecturam administravit Prætorii, me rogasset, ut Auctorum nostræ religionis ei indicem texerem, inter cæteros tractatores posui & hunc librum * à Pamphilo editum, ita putans esse, ut à te & tuis discipulis fuerat divulgatum.

Gennadius Massiliensis Catalogo Illustrium virorum cap. 1.

Jacobus Presbyter cognomento sapiens -- Hunc virum Beatus Hieronymus in libro χρονικῶν velut magnarum virtutum hominem nominans, cur in CATALOGO SCRIBARUM non posuerit, facile excusabitur si consideremus ipsos tres vel qvatuor Syros qvos posuit, interpretatos in Græcum se legisse testatum. Unde constat eum ignorasse † illo tempore Syram linguam vel litteras.

Facundus Hermianensis lib. IV. pro defensione trium capitulorum cap. 2.
Tom. III. Opp. Sirmondi p. 520.

Hieronymus qvoqve noster, vir admodum doctus, qvi etiam tantæ fuerat lectionis, ut omnes aut pæne omnes ** sive in Græco sive in Latino eloqvio divinarum Scripturarum tractatores legeret, scripsit librum cujus est titulus DE VIRIS ILLUSTRIBUS, in qvo non solum Catholicos, sed etiam hæreticos memoravit qvi de Scripturis Sanctis in utraqve lingua aliqvid conscripserunt, non tacuit qvi hæresum fuerint conditores, qvive assertores, vel qvi etiam à qvibusdam ut hæretici accusarentur, aliis contra defendentibus: qvi tamen Sanctum Diodorum nec in suspicionem hæresis venisse retulit.

Magnus Aurel. Cassiodorus Senator, Institut. Divinarum Literarum cap. XVII.

Sed cum te de memoratis rebus diligens Lector expleveris, ingeniumqve tuum divina fuerit luce radiatum, lege librum DE VIRIS ILLUSTRIBUS S. Hieronymi, ubi diversos Patres atqve opuscula eorum breviter & honoravit & tetigit. Deinde alterum Gennadii Massiliensis, qvi de scriptoribus Legis Divinæ qvos studiose perqvisiverat, certissimus indicavit. Hos in uno corpore sociatos reliqvi, ne post diversos Codices cognoscendæ rei tarditas afferatur, seqvuntur enim multarum lectionum venerabilium conditores.

Marcellinus Comes in Chronico. Indictione V. Arcadio & Rufino CoSS.

Usqve hunc XIV. Theodosii imperii annum beatus Hieronymus post ascensionem D.N. JEsu CHristi à Petro Apostolo incipiens & in semetipsum desinens, CXXXV. *** Virorum illustrium Ecclesiastica volumina descripsit, apud Bethlehem oppidum degens, ubi & Monasterium sibi condidit, & alia multa Ecclesiastica litteris qvoqve Hebraicis edoctus scripsit, finemqve vitæ suæ admodum senex fecit, ibiqve sepultus est, Catholicis qvidem inexpugnabilis Ecclesiæ turris, hæreticis autem omnibus infatigabilis hostis, tam proposito vitæ suæ, qvam librorum à se editorum assertionibus depugnans.

Auctor vitæ Hieronymi editus à Jo. Mabillonio Tom. IV. Analect. & à Jo. Marianæo Tom. V. Opp. Hieron.

Qvinqve & centum triginta Virorum illustrium Ecclesiasticos scriptores à passione CHristi usqve ad XIV. Theodosii Imp. annum digessit, omnesqve qvi de Scripturis Sanctis memoriæ aliqvid tradiderunt, breviter exposuit.

Joannes Sarisberiensis, Epistola CLXXII.

Philo, cujus meminit Hieronymus undecimo capitulo libri de Viris illustribus. Editio-

* Apologiam pro Origene.

† Vide, si placet qvæ contra hanc Gennadii observationem disputat Wilhelmus Ernestus Tentzelius ὁ μακαρίτης in diss. de Jacobo Nisibeno T. I. diss. Select. p. 254. seq.

** Hæc Facundus ex S. Augustini I. in Julian. ubi de S. Hieronymo: *Hic omnes vel pæne omnes, qvi ante illum ex utraque parte orbis de doctrina Ecclesiastica scripserant, legerat.*

*** Hinc patet capita de Andrea, Jacobo Majore, Philippo, Bartholomæo, Thoma, Simone Cananæo, Matthia, Timotheo, Tito & Crescente, qvæ in Græca versione leguntur adjuncta, Hieronymi non esse. Vide Rev. E.S. Cypriani dissertationem Catalogo Hieronymiano præmissam, & Tillemontium Tom. XII. memoriar. Hist. Eccles. pag. 141. seq.

Editiones Libri Hieronymiani.

Inter alia S. Hieronymi scripta.

Romæ 1468. & 1470. per Joannem Andream Episcopum Aleriensem & custodem Bibl. Vaticanæ. Has edit. laudant Joh. Launojus diss. de Victorinis p. 7. & Rich. Simonia Epistolis selectis Gallice editis T. I. Epist. 32.
Venetiis 1470. 1488. apud Andream de Toresanis de Asula.
Moguntiæ 1470.
Basileæ 1492. & ex *Erasmi* recensione 1516. 1524. 1526. 1553. 1565.
Lugduni 1530.
Parisiis 1533. 1546. & cum notis *Mariani Victorini* &c. 1579. 1609. & 1623. cum notis Victorini & *Henr. Gravii*.
Romæ 1566. cum notis Mariani Victorini, apud Paulum Manutium.
Antwerpiæ, 1578. cum notis Victorini.
Coloniæ 1616. cum Victorini notis.
Francofurti 1684. fol. Tom. I. cum notis Erasmi, Victorini, Gravii.
Parisiis ex novissima *Joannis Marcianæi* recensione 1706. fol. Tomo IV.

Separatim.

Cum *Sophronii* Græca versione, Basil. 1539. in 4. edente Erasmo.
Cum Catalogis Gennadii, Isidori, Honorii, Sigeberti & Henrici de Gandavo. Colon. 1580. in 8. ex recensione *Suffridi Petri*.
Ex editione Joannis à Fuchte, Helmstad. 1611. in 4. qvi ait se exemplar seorsim excusum contulisse cum editione Lugd. 1513.
Cum Gennadii, Isidori, Ildefonsi, Honorii, Sigeberti & Henrici Gandavensis Catalogis notisqve & auctario *Auberti Miræi*, Antwerp. 1639. fol.
Cum notis ejusdem Miræi, Erasmi, Victorini, Gravii, & *Ernesti Salomonis Cypriani*. Helmst. 1700. in 4to.

In Guil. Cavei Historia litteraria legas Hieronymi Catalogum Scriptorum illustrium vidisse lucem Lugduni 1617. cum notis *Rosweidi*. Sed non dubito viri eruditissimi memoriæ obversatas vitas Patrum, qvas ab Hieronymo & aliis vetustis scriptoribus traditas, illo anno Lugduni cum notis suis Heribertus Rosweidus S. J. in lucem emisit.

De Græca versione qvæ sub SOPHRONII fertur nomine.

Erasmus Roterodamus Lectori pio S. D.

Eruditum opus & Hieronymo dignum, sed quod nemo, cui bonæ literæ cordi sint, sine gravi dolore legere possit, nimirum hinc intelligens ex tot egregiis clarissimorum virorum monumentis, vix paucula quædam superesse, atque ea sane mutila, depravata, contaminataque. O jacturam vere deplorandam, si quid proficeretur complorationibus. Si quid ad rem attinet domesticam, id tenemus mordicus, pro fundis, pro censu strenue digladiamur. Ad in hujusmodi thesauris, quibus nihil esse potest preciosius, & Ecclesia Christiana dignius, quam dormitatum est ab episcopis, ac theologis, qui tot orbis lumina, tot insignes fidei nostræ proceres & antesignanos, litteris eximios, eloquentia illustres, vitæ sanctimonia commendatos, aliquot & martyrio claros, intercidere passi sunt, ut hoc sordidum Scriptorum genus succederet, sententiariorum, summulariorum, fascicularioram, specularioram, & o Deum immortalem, quorum vel recordatio nauseam moveat generosis ac bene natis ingeniis. Verum hic dolor extimulare debet omnes bonis addictos authoribus, ut id certe quod superest, tanto legant avidius, quanto minus est, quod temporum ruina nobis fecit reliquum. Vertit hunc librum Græce Sophronius, cujus mentionem facit inter reliquos Hieronymus, nec id sane infeliciter. Ex quo permulta restituimus, exemplar emendatum ac vetustum nacti. Gennadii catalogum, non omnino lectu indignum, ob historiæ cognitionem reperies in secunda parte secundi tomi. Est & alius libellus, de duodecim primatibus Ecclesiæ, sed authorem præ se ferens non solum ineruditum & infantem, verum etiam insanum, motæque mentis, quem tamen ipsum in tertia parte secundi tomi reperies, si libebit bonas horas male perdere. Ne quid autem fallat lectorem, illud noverit, Andream, Jacobum Zebedæi filium, Philippum, Bartholomæum, Thomam, Simonem Cananæum, Matthiam, Timotheum, Titum, Crescentem, non recenseri ab Hieronymo, sed additos a studioso quopiam ex alio catalogo. Nam plæraque conveniunt cum his, quæ retulit Theodorus, * Tyri Episcopus. Cæterum ab Hieronymo non commemorantur nisi scriptores. Bene vale.

* Dorotheus aliis.

Isaacus Vossius notis in S. Ignatii Epistolam ad Smyrnæos.

Hieronymus, quem in sexcentis videre est Hebraicæ, quam Græcæ, peritiorem fuisse linguæ, hæc verba Ignatii ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα ita reddidit; *in carne eum vidi.* Ita quoque vetus versio Armachani. Sophronius item, ἐν σώματι αὐτὸν εἶδον. Sed mihi constat translationem istam Græcam, Sophronii nomen mentiri. Quid? an verisimile est, ita Sophronium fuisse negligentem, ut non inspexisset ipsum Ignatium, cum hæc loca essent vertenda? Sed hoc leve. Versio illa innumeris in locis non est Græca: innumeris quoque in locis male Hieronymi mentem expressit. Quidquid in Hieronymo est corruptum, † eodem modo sese habet in Græco. Quæcunque in illo Hieronymi Catalogo desunt (deesse autem multa, ex MSS. collatione adparebit) desunt quoque in illo Pseudosophronio. Mille id exemplis in tam exiguo scripto comprobare possemus, si animus esset commentariolum nostrum rebus parum ad Ignatium facientibus extendere. Sed, puto, nasutum lectorem satis id per se posse animadvertere, nec egere monitore. Sufficiat dixisse, paraphrasin illam Græcam, quæ sub nomine Sophronii circumfertur, ubique esse falsam, ubique ineptam, & ubique imposturam sapere. Sed quisnam ille tandem fuerit, qui ita nobis voluerit imponere, id vero difficile dictu sit. Mihi in nulla unquam Bibliotheca illam paraphrasin MS. videre contigit. Scripsit quoque nuper Cl. vir Ismael Bulialdus, illam non exstare in Bibliotheca Regia Parisiis. Nec exstare uspiam puto. Aut si exstet, multum vereor, ne à recentissima sit manu exarata, nec CL. annos excedente. Nam etiam recentissimi codices Latini ejus Catalogi multo sunt meliores ista paraphrasi Græca. Sed quid facias Erasmo, qui cum primus sit qui illam ediderit, dicit se Sophronii exemplar vetustum & emendatum nactum fuisse? Nisi Erasmus hæc diceret, multum de fide ejus rei dubitarem. Suspicari tamen aliquis non immerito possit, ipsum nobis supposuisse hanc translationem, idque animi gratia; vel ut ostenderet, si sibi fuisset voluntas, sua aliis affingendi, ad hoc neque defuturum fuisse ingenium, neque eruditionem. Uti nec defuere hoc nostro sæculo virorum insignium ingenia, quæ similia actitarint, quamvis dispari successu; cum eorum fucus non ita diu potuerit latere, sed etiam indoctissimis quibusque statim suboluerit. Sed credamus potius illum à nebulone aliquo fuisse deceptum, qui corruptissimum Hieronymi Catalogum nactus, Græcè à se redditum, huic Heroi pro antiqua Sophronii versione venditarit. Eadem forsan manus est, quæ paraphrasin illam supposuit, & quæ priorem partem Catalogi Hieronymiani corruperit. Nam quorsum in eo inter scriptores Ecclesiasticos referuntur tot Apostoli, qui nihil omnino scripserunt, quorumque vitas adparet desumtas esse, paucis tantum mutatis, ex ineptissimo scripto Dorothei * de XII. Apostolis? Inquit Erasmus, Sophronium adjunxisse reliquos istos Apostolos, qui nihil scripserunt. Sed unde hoc rescivit ** nisi ipse fuerit Sophronius? Habeo posteriorem partem ejus Catalogi MStam, cui appositi sunt numeri. In eo vita Hieronymi, quæ est ultima, est CXXXIV. At qui vulgata exemplaria consulat, numerabit in iis vitas CXLI. Si quis itaque purum & incorruptum habere velit scriptum istud Hieronymi, demat primum vitas & nomina eorum, qui subsequuntur:

Andreas Apostolus	*Thomas Apost.*	*Timotheus Episcopus.*
Jacobus Zebedæi filius.	*Simon Cananæus Apost.*	*Titus Episcop.*
Philippuus Apost.	*Matthias Apost.*	*Crescens.*
Bartholomæus Apost.		

Addat jam IV. Evangelistarum vitas, qvæ excidere, & procedat ordo hoc pacto, qvomodo & apud Honorium Augustodunensem, qvi eum descripsit, videre est.

Simon Petrus.	*Paulus Apostolus.*	*Joannes Evangelista.*
Iacobus Apostolus.	*Barnabas Cyprius.*	*Hermas.*
Matthæus Evangelista.	*Lucas Evangelista.*	*Philo.*
Iudas Apostolus.	*Marcus Evangelista.*	

Si hoc modo numeres, continebit Catalogus ille scriptores CXXXV. Fieri autem potest, ut in scripto meo codice semel erratum sit in numeris. Et in hoc qvoqve peccavit Erasmus, qvod Evangelistarum vitas segregaverit, & ex iis singularem tractatum concinnarit; qvorum tamen ordinem, uti & reliqvorum, recte servavit in notis suis, adeo ut videatur in eo sui fuisse oblitus. Qvæcunqve diximus, vera ut puto, deprehendet, si qvis consulat MSS. codices:

† Nimis hoc liberaliter dici, ex variis libri ipsius locis apparebit, in qvibus Græca rectius se habent.

* Apparet etiam haud diversas esse ab illis vitis, qvæ sine nomine auctoris leguntur adjuncta Occumenii commentariis in Epistolas Pauli Apostoli. Et Græculorum recentium credulitatem potius, qvam antiqvam & modestiorem in illis, qvæ ipsimet ignorarent, confingendis Sophronii ætatem illos spirare, notavit Tillemontius Tom. XII. memor. Hist. Eccles. pag. 142.

** Conjectura ductus tamen scribere id potuit, nt recte Bosio monitum.

codices; meliores præsertim, qvalis est ille, qvem memini me obiter vidisse Florentiæ, Longobardicis literis exaratum, in conventu D. Marci.

Io. Andreas Bosius introductione in notitiam Scriptorum Ecclesiasticor. cap. 3.

Viro summo Isaaco Vossio facile largior, nec Sophronii illius, cui tribuitur, nec valde antiqvam esse Græcam Catalogi Hieronymiani versionem. Sed ut ab Erasmo, aut ab alio illius ævi confictam credam, adduci non possum. Nam cum ex eo qvædam iisdem verbis in Lexico Suidæ legantur, potius est ut Suida vetustiorem credamus. *Loca Suidæ suis qvæqve locis allegata lector infra reperiet. Ac Bosio assentiuntur viri doctrinæ & ingenii laude celebratissimi. Huetius de claris interpretibus pag. 215. & lib. I. Origenianorum cap. 2. & Stephanus le Moyne notis ad Varia sacra pag. 418. Tillemontius & S. E. Cyprianus locis supra laudatis, aliiqve.*

S. HIERONYMI, DE VIRIS ILLUSTRIBUS LIBER,

Adjuncta versione antiqva Græca, qvam sub SOPHRONII nomine Erasmus in lucem edidit.

HIERONYMUS DEXTRO.

Hortaris, *Dexter*, ut *Tranqvillum* seqvens, Ecclesiasticos Scriptores in ordinem digeram, & qvod ille in enumerandis gentilium litterarum Viris a) fecit illustribus, ego b) in nostris faciam, id est, ut à passione Christi usqve ad decimum qvartum Theodosii Imperatoris annum, omnes qvi de Scripturis Sanctis memoriæ aliqvid prodiderunt, tibi breviter exponam. Fecerunt qvidem hoc idem apud Græcos *Hermippus* c) peripateticus, *Antigonus Carystius*, *Satyrus* doctus vir, & longe omnium doctissimus *Aristoxenus* Musicus: apud Latinos autem *Varro*, d) *Santra*, *Nepos*, *Hyginus*, & ad cujus nos exemplum vis provocare, *Tranqvillus*. Sed non mea est & illorum similis conditio: Illi enim historias veteres annalesqve replicantes, potuerunt qvasi de ingenti prato parvam opusculi sui coronam texere. Ego qvid acturus sum, qvi nullum prævium seqvens, pessimum (ut dicitur) magistrum e) memetipsum habeo? Qvamqvam *Eusebius* Pamphili, in decem Ecclesiasticæ historiæ libris, maximo nobis adjumento fuerit, & singulorum, de qvibus scripturi sumus, volumina ætates auctorum suorum sæpe testentur. Itaqve Dominum JEsum Christum

ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΔΕΞΤΡΩΙ.

Προτρέπῃ Δέξτρε, ὥς τι Τραγκύλλῳ ἑπόμενόν με, τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφέας κατὰ τάξιν ἐκθέσθαι, καὶ ὅπερ ἐκεῖνος ἀπαριθμούμενος τοὺς περιφανεῖς ἄνδρας, τοὺς τὰ ἐθνικὰ συντάξαντας πεποίηκε, κἀγὼ ἐν τοῖς ἡμετέροις ποιήσω, τοῦτ' ἔστιν, ἀπὸ τοῦ πάθους τοῦ Σωτῆρος ἄχρι τεσσαρεσκαιδεκάτου ἔτους Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως, πάντας τοὺς ἐκ τῶν θείων γραφῶν συγγραψαμένους τι, καὶ τῇ μνήμῃ παραδεδωκότας, διὰ βραχέων φανερώσω. Πεποιήκασι μὲν οὖν τοῦτο αὐτὸ, παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, Ἕρμιππος περιπατητικὸς, Ἀντίγονος Καρύστιος, Σάτυρος ἀνὴρ πολυμαθὴς, καὶ πολλῶν πάνυ διδασκαλικώτερος, Ἀριστόξενος μουσικός. Παρὰ δὲ τοῖς Ῥωμαίοις Βάῤῥων, Σάντρας, Νέπως, Ὑγῖνος, καὶ οὗ εἰς ὑπόδειγμα ἡμᾶς προκαλεῖσθαι βούλει, Τραγκύλλος. Ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐμοῦ κἀκείνων ὁμοία ἡ αἵρεσις. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ, παλαιὰς ἱστορίας καὶ τὰ ἑκάστου ἔτους ἀνακυλίοντες συντάγματα, ἐδυνήθησαν ὡσανεὶ ἐκ μεγάλου λειμῶνος, ἐλάχιστόν γοῦν τοῦ οἰκείου ἔργου στέφανον πλέξαι. Ἐγὼ δὲ, τί διαπράξομαι ἡγουμένῳ ἑπόμενος οὐδενὶ ἀλλ' ἐμαυτὸν κάκιστον ὡς ὁ λόγος φησὶ, διδάσκαλον ἔχων. Εἰ καὶ τὰ μάλιστα Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου εἰς δέκα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας βίβλους μεγίστην ἡμῖν παρέσχετο βοήθειαν, καὶ τὰ ἑκάστου, περὶ ὧν συγγράφειν μέλλομεν, τεύχη, ὑπὲρ τῶν οἰκείων τὴν μαρτυρίαν παρέξουσι χρόνων. Τοι-

a) In Græca versione nove dictum τοὺς τὰ ἐθνικὰ συντάξαντας pro *gentilium literarum viris*, quibus verbis Hieronymus innuit quæ de Poetis, Grammaricis, Rhetoribus *Suetonius* composuerat. Nam οἱ τὰ ἐθνικὰ συντάξαντες ex veterum Græcorum usu sunt, qui de vocabulis scripserunt certæ genti peculiaribus, ut scriptores ἐθνικῶν ὀνομασιῶν, Callimachus, Zenodotus aliique: vel qui nomina gentilitia ac patronymica tradidere ut Stephanus Byzantinus cujus ἐθνικὰ ab Hermolao in compendium missa habemus, ne deperditos jam memorem Orionem Thebanum, Metrodorum, Philoxenum, Longinum.

b) Suffridus Petri, *id ego.*

c) De *Hermippo* Smyrnæo Peripatetico præter Vossium, Jonsiumque consulendus Guil. Spencerus ad Origenem contra Celsum p. 13. de *Antigono*, e Carysto Euboeæ urbe, Meursius, qui syllogem ejus historiarum memorabilium cum notis edidit, Harduinus ad Plin. Menagius ad Laert. *Satyri* meminit & alibi Hieronymus lib. 2 in Jovinian. *refert Satyrus, qui illustrium virorum scripsit Historiam, quod Diogenes* &c. Aristoxeni *βίους* non sine summa voluptate legi potuisse testatur Plutarchus lib. quod non suaviter vivi possit secundum Epicurum p. 1093.

d) *Varro* de viris illustribus egerat libris sex prioribus rerum humanarum. Pro verbis *vis provocare* Marcianæus nescio an e MS codice habet *provocas*.

e) S. Bernardus Epist. 87. ad Augerium: *qui se sibi magistrum constituit, stulto se discipulum subdit.*

precor, ut qvod *Cicero* tuus, qvi in arce Romanæ ſtetit eloqventiæ, non eſt facere dedignatus, f) in *Bruto* oratorum Latinæ Linguæ texens Catalogum, id ego in ejus Eccleſiæ g) ſcriptoribus enumerandis digne cohortatione tua impleam. Si qvi autem de his, qvi usqve hodie ſcriptitant h) a me in hoc volumine prætermiſſi ſunt, ſibi magis qvam mihi debebunt imputare. Neqve enim celantes ſcripta ſua, de his qvi longe ſunt i) noſſe potui: & qvod aliis forſitan ſit notum, mihi in hoc terrarum angulo k) fuerit ignotum. Certe cum ſcriptis ſuis claruerint, non magnopere noſtri ſilentii diſpendia l) ſuſpirabunt. Diſcant igitur *Celſus*, *Porphyrius*, *Julianus*, rabidi adverſus Chriſtum canes; diſcant eorum ſectatores, qvi putant eccleſiam nullos Philoſophos & eloqventes, nullos habuiſſe doctores, m) qvanti & qvales viri eam fundaverint, extruxerint, adornaverint: Et deſinant fidem noſtram ruſticæ tantum ſimplicitatis arguere, ſuamqve potius imperitiam agnoſcant. Vale in Domino JEſu. n)

γαροῦν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δέομαι, ἵν᾽ ὅπερ ὁ σὸς Κικέρων, ὁ ἐν τῷ ἄκρῳ τῆς ῥωμαϊκῆς εὐγλωττίας ἱστάμενος, ποιῆσαι οὐκ ἀπηξίωσεν, εἰς Βροῦτον τὸν τῶν ῥητόρων τῇ ῥωμαϊκῇ γλώττῃ συντάττων κατάλογον, τοῦτο ἐγὼ ἐν τῷ ἀπαριθμήσασθαι τοὺς συγγραφέας τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας, ἐκπληρώσω διὰ τῆς σῆς προτροπῆς. Εἰ δέ τινες ἐκ τῶν ἄχρι σήμερον συγγεγραμμένων παρ᾽ ἐμοῦ ἐν τῷδε τῷ τεύχει παρελείφθησαν, ἑαυτοῖς μᾶλλον ἢ μοὶ ἐπιγραφέτωσαν. Οὐδὲ γὰρ ἀποκρυπτόντων αὐτῶν τὰ ἴδια συγγράμματα, γνῶναι ἐδυνήθην οἷς οὐκ ἐνέτυχον, καὶ ὅπερ ἄλλοις ἔσθ᾽ ὅτε γνωστὸν τυγχάνει, ἐμοὶ ἐν τῇ τοῦ κόσμου τούτου γωνίᾳ ἄγνωστον ὑπῆρξεν. Ὅμως ὅταν κατάδηλοι διὰ τῶν οἰκείων γένωνται συγγραμμάτων, οὐχ ὡς τὰ μέγιστα βλαβέντες τὴν ἡμετέραν ἐπιστενάξουσι σιωπήν. Μαθέτωσαν τοιγαροῦν Κέλσος, Πορφύριος, Ἰουλιανὸς οἱ λυσσώδεις κατὰ Χριστοῦ κύνες, μαθέτωσαν οἱ τούτων ἀκόλουθοι, οἱ νομίζοντες τὴν Ἐκκλησίαν μήτε φιλοσόφους καὶ εὐφραδεῖς μήτε τινὰς ἐσχηκέναι διδασκάλους, ὅσοι καὶ πηλίκοι ἄνδρες ταύτην θεμελιώσαντες ᾠκοδόμησάν τε καὶ διεκόσμησαν, καὶ παύσωνται τὴν ἡμετέραν πίστιν ἀγροικῆς μόνον εὐθύνειν ἁπλότητος, οἰκείαν μᾶλλον ἀμαθίαν ἐπιγνωσόμενοι.

f) Si ita verba interpungantur, congruet Græca verſio, ſimiliter diſponenda. εἰς Βροῦτον τὸν ---- *συντάττων κατάλογον.* Ille Ciceronis de claris Oratoribus liber etiamnum exſtat eruditis Seb. Corradi commentariis illuſtratus.

g) *ejus*, non Latinæ Linguæ, (nam Græcos plurimos etiam perſeqvitur Hieronymus) ſed cujus mentio præceſſit, JEſu CHriſti. Pro *ejus Eccleſiæ ſcriptoribus* Marcianæus in MS. Ottoboniano *Eccleſiaſticis* reperit.

h) ita MSS. pro *ſcripſerunt*, & mox *debebunt* pro debent.

i) Valde mihi placet hæc Monſeenſis Codicis lectio præ altera, *qua non legi*, licet huic Græca etiam verſio ſuffragetur.

k) in Bethlehem, ubi verſabatur Hieronymus cum hunc librum A. C. 392. componeret.

l) ita MSS. Bodlejanus, Monſeenſis, Norimbergenſis & alii quos Gravius & Marcianæus inſpexere pro *diſpendio.*

m) De illa Celſi, Porphyrii, Juliani calumnia videndus Doct. Chriſtianus Kortholtzius ὁ *μακαρίτης* in obtrectatore pagano cap. XI.

n) Verba: *Vale in Domino Jeſu*, male omiſſa in plerisque edit.

ERASMI SCHOLIA.

Hortaris Dexter. Sophronius, Hieronymi familiaris, qvi librum hunc Græce vertit, indicat hunc Dextrum fuiſſe præfectum prætorio.

Ut Tranqvillum ſeqvens. Extat libellus Suetonii Tranqvilli, de claris oratoribus & Grammaticis. Extat & alter de viris illuſtribus, Plinii titulo, qvem nonnulli malunt aſſcribere Suetonio.

Santra Nepos. Nonnulli codices ſcriptum habebant, Santhraprepus, verum Sophronius legit *σάντας νέπως.* Santas, ſive Santa nepos, ut nepos vel additum ſit diſcriminis gratia, vel cognomen ſit gentilitium, ut Plinius Nepos, Cornelius Nepos. Qvamqvam in Latinis vocabulis non usqvequaqve fidendum Græcis Scriptoribus. Proinde Santra reliqvimus. (*Imo Santra alius a Nepote & longe diverſus. Vide quæ infra Gravius, Miræusqve.*)

Peſſimum ut dicitur magiſtrum. Apparet vulgo jactatum fuiſſe proverbium, ſibi qvemqve peſſimum eſſe magiſtrum, qvod unusqvisqve ſibi ipſi blanditur & ſua cuiqve nimium placent.

Celſus, Porphyrius, Julianus. Hi perniciosiſſimi hoſtes Chriſtianæ religionis, ut qvam litteris Philoſophorum ac rhetorum præter impietatem ac tyrannidem adverſum nos armati, libris editis inſectati ſunt.

MARIANI VICTORINI NOTÆ.

Titulum operis ex vetuſtis & emendatioribus manuſcriptis exemplaribus, ita ut legitis, ideo reſtituimus, qvod ridiculum prorſus nobis viſum eſt, ut epiſtolæ nomine opus ipſum inſcriptum circumferretur. Recte autem nos ita reſtituiſſe ex prima Hieronymi ad Auguſtinum epiſtola potes diſcere.

Ut Tranqvillum ſeqvens. Extat Tranqvilli liber de claris oratoribus & grammaticis. Varronis autem, Santræ, Nepotis & Hygini interierunt.

Celſus,

Celsus, *Porphyrius*, *Iulianus.* Docti qvidem, sed perniciosissimi Christianæ religionis hostes ii fuerunt. Julianum, Cyrillus Alexandrinus scriptis egregie impugnavit, Celsum Origenes, Porphyrium Methodius Tyri.

HENRICI GRAVII NOTÆ.

Hortaris Dexter.) Dextrum hunc, cui hoc opus scribit, fuisse præfectum prætorio non solus Sophronius indicat, sed & Hieronymus ipse 2. lib. Apolog. in Ruffinum. Fecit operi Hieronymus titulum: *De illustribus Viris*, ut patet ex præfat. in Jonam, & ex epistola *Lecto sermone* ad Desiderium. De eadem re vide epistolam Augustini ad Hieronymum: *Habeo gratias*: & responsivam Hieronymi ad eundem. Gennadius autem appellat, *Catalogum Scribarum*, de Jacob Nizebeno scribens.

Ut Tranqvillum seqvens.) Extat libellus Svetonii Tranqvilli *de illustribus Grammaticis*, & item alius *de claris Rhetoribus*: Libellum qvoqve Plinii *de illustribus Viris* multi putant esse Suetonii, licet sint, qvi tribuant *Cornelio Nepoti*.

Usque ad XIV. Theodosii Imp. annum) Hic annus juxta Eusebium est Domini 394. quando regnare cœpit Theodosius, cum Arcadio & Honorio filiis, cum qvibus tres annos regnavit.

Apud Latinos autem Varro.) Miror Hieronymum hic silentio præterire *Tarqvitium*, qvi Lactantio teste cap. 10. lib. 1. *de illustribus* qvoqve *Viris* disseruit.

Santra, *Nepos*, *Iginus.*) Santram citant Donatus in vita Terentii. Qvintilianus lib. 12. cap. 10. & Festus Pompejus in dictione: *Oissillum*.

De *Nepote* autem Servius enarrans illud Virgilii: *Taurino quantum &c. Hujus*, inqvit, *rei testis est Cornelius Nepos in eo libro, qvi vita Illustrium inscribitur. Iginus* qvoqve præter ea qvæ extant, scripsit & libros *de Viris Claris*, teste Asconio in orationem Ciceronis in Pisonem. De eo Eusebius in Chronicis *Anno 35. Augusti C. Iulius Iginus cognomento Polyhistor Grammaticus habetur illustris.*

Ego qvid acturus sum, qvi nullum prævium seqvens.) In epistola ad Damasum: *Qvoniam. Ego nullum prævium, nisi Christum seqvens.* Corrige locum. *Primum* enim ibi corrupte legitur. Ad Paulinum: *Frater Ambrosius*: *Ut intelligeres te in scripturis sanctis sine prævio & monstrante semitam non posse ingredi.* In Michææ tertio: *His, qvi nolunt se prævium seqvi, sed superbiunt.*

Ut qvod Cicero tuus, qvi in arce Romanæ eloqventiæ stetit.) Idem in præfat. qvæst. Hebraicarum. Fabius lib. 12. cap. 11. *Cicerone arcem tenente eloqventiæ.* Hieron. in epist. *Lectis litteris*: *Et in eloqventiæ arce steteris.*

Non est facere dedignatus in Bruto.) Inscribitur hic liber: *De claris Oratoribus* sive *Brutus.* (Cicero 2. de Divinat. cap. 1. *Ita tres erunt de Oratore, quartus Brutus, quintus Orator.*)

Id ego in ecclesiæ illius.) Melius: *Ecclesiasticis scriptoribus.*

Non magnopere nostri silentii dispendio suspirabunt.) Lege: *dispendia.*

Et ornaverint) Alias: *adornaverint.*

SCHOLIA AUBERTI MIRÆI.

DEXTER.) Librum hunc suum de Scriptoribus Ecclesiasticis S. Hieronymus scripsit, hortante *Flavio Lucio Dextro*, Paciani Barcinonensis Episcopi filio, infra cap. 132. laudando ab ipso Hieronymo, cui Dexter amicitia junctissimus fuit. Quod idem ipse Hieronymus Apologia 2. contra Ruffinum tradit. Scripsit autem hunc librum Theodosii Imp. anno decimo quarto (hoc est Christi anno vulgari 392.) ut ipse infra cap. ultimo narrat.

HERMIPPUS) Smyrnæus, Philosophus ex classe Peripateticorum, Callimachi Grammatici discipulus, temporibus Ptolemæi Evergetis vixit, & a Fl. Josepho lib. 1. contra Appionem vocatur diligentissimus circa omnem historiam indagator. Scripsit vitas Virorum eruditione illustrium; à Laertio & Athenæo variis locis citatas.

ANTIGONUS CARYSTIUS) Ptolemæi Lagi, ejusque successoris Philadelphi temporibus floruit; & Timonis, Polemonis, Antipatri, Menedemi, Zenonis, aliorumque Philosophorum vitas litteris consignavit; ab Athenæo & Laertio laudatas. Scripsit & Historiarum mirabilium collectanea, quæ sola ad nos pervenerunt.

SATYRUS) Peripateticus, scripsit Virorum illustrium vitas seu historias: quarum post Athenæum lib. 13. & Plutarchum in vitis X. Rhetorum, Joannes etiam Saresberiensis lib. 5. de Nugis Curialium cap. 17. meminit. Vitarum ejus epitomen concinnavit Heraclides: cujus epitomes meminit Laertius in Pythagora & Zenone Eleate. Sunt qui hunc Satyrum faciunt discipulum Aristotelis; alii longe posteriorem esse volunt.

ARISTOXENUS) Tarentinus, Aristotelis auditor, præter Musica, etiam Historica & Philosophica scripsit; teste Suida. Ex Vitis ab eo consignatis laudantur a Græcis Scriptoribus Vitæ Socratis, Platonis, Archytæ, Telesti, Xenophili, & præcipue Pythagoræ:

gorae: cujus postremae ex Latinis quoque Gellius lib. 4. cap. 11. meminit. Aristoxeni libros tres de elementis harmonicis primus luce donavit Joannes Meursius.

Apud Latinos VARRO.) M. Terentius Varro, patria Romanus, Romanorum omnium doctissimus (cujus de L. L. & R. R. Libros habemus) Elogia & Imagines doctorum Virorum edidit: quod opus *Hebdomadas* nuncupavit, & a Plinio lib. 3. Hist. nat. cap. 11. eximie laudatur. Tito Pomponio Attico perfamiliaris fuit: cui & suos De vita Populi Romani libros inscripsit. Alius ab isto, & quidem posterior, fuit *P. Terentius Varro*, patria Atacinus, ab Atace Narbonensis Galliae vico sic dictus, qui I. Caesaris & Triumvirorum temporibus floruit, & ab Hieronymo in Chronico laudatur. Scripsit Sequanici belli libros, Argonautica, & Europam: quorum operum veteres Scriptores varii meminerunt.

SANTRA) Grammaticus a Charisio lib. 1. a Scauro in Orthographia, Festo, Nonio & aliis laudatur; putaturque vixisse Caesaris & Triumvirorum temporibus.

NEPOS) Cornelius Nepos, Ciceroni perfamiliaris, praeter alia scripsit libros de viris illustribus, à Gellio lib. 11. cap. 8. & aliis laudatos. Ex his XXII. exterarum gentium Imperatores supersunt; falso attributi Æmilio Probo. Atque istis quidem libris Nepos non solum excellentes Imperatores, sed etiam Scriptores, cum Graecos tum Latinos, est persecutus. Fragmenta omnia Nepotis Andreas Schottus diligenter collegit, & publicanda curavit. Ex ejusdem Schotti editione constat, libellum de illustribus viris Romanis falso tribui Nepoti, aut Plinio, aut Suetonio, aut Tacito. Est autem *Sexti Aurelii Victoris*: videtur tamen Victor pleraque ex Nepote desumpsisse. Obiit vero Nepos aevo Augusteo, ut Plinius lib. 9. epist. 39. tradit.

HYGINUS) C. Julius Hyginus seu Higenus, Augusti Imp. libertus, natione Hispanus, Ovidio familiaris (ut Suetonius lib. de illustribus Grammaticis tradit) libros aliquot de vita rebusque gestis illustrium virorum conscripsit: ut Gellius lib. 1. cap. 14. & alii testantur. Hodie nihil Hygini superest praeter Poeticum Astronomicon ad M. Fabium, & Fabularum librum. Nam Gromatica, sive de limitibus constituendis, non sunt hujus Hygini, sed alterius, aetate posterioris, qui sub Trajano vixit.

TRANQUILLUS) Suetonius Tranquillus sub Hadriano Imp. Magister epistolarum fuit: exstantque ad ipsum multae Plinii epistolae. Praeter deperdita Suetonii scripta, habemus XII. Caesares, item illustres Grammaticos, & aliquot Rhetores ac Poetas.

Celsus, Porphyrius, Iulianus) tres perniciosissimi Christianae religionis hostes. Contra Celsum Origines scripsit libros octo. Porphyrius Aureliani & Probi Impp. temporibus vixit. Julianus, re & cognomento Apostata, anno Christi 363. misere periit.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI ANNOTATIONES.

VARRO) De Varrone Hieronymus Procemio in II. librum commentariorum in epistolam ad Galatas: *Marcus Varro cunctarum antiquitatum diligentissimus perscrutator.* Idem apud Ruffinum libro II. invectivarum: *Marcum Terentium Varronem miratur antiquitas, quod tam innumerabiles libros scripserit.* Addit Ruffinus, Hieronymum libello quodam, quasi indiculo, omnia a Varrone edita enumerasse: quod factum in quadam ad Paulam epistola, quae hodie desideratur. Hieronymus infra cap. 54. *Indicem operum ejus in voluminibus epistolarum, quas ad Paulam scripsimus, in quadam epistola, contra Varronis opera conferens, posui.* Fragmentum epistolae Ruffinus l. c. exhibet. Mirum videri non debet, multos Varronis libros hodie desiderari, cum illo superstite quaedam ejus monumenta perierint, verbi causa, commentarius εἰσαγωγικὸς, quid facere dicereque deberet Pompejus, consulturus Senatum: ut ipse Varro libro IV. epistolicarum quaestionum, in literis, quas ad Oppianum dedit, testatur apud Gellium l. XIV. noct. Attic. c. 7.

Hyginus. Miraeus C. Julium Hyginum vocat, secutus impressos codices operum Hygini junioris. Verum his Jacobus Micyllus in MS. Hyginum praescriptum ait, non C. Julium Hyginum. Librorum Astronomicorum author nunquam C. Julius Hyginus dicitur in MS. ut notavit jam olim Morelius. Itaque Hygini, Augusti liberti, nomen a Miraeo perperam tribuitur Hygino, fabularum autori parum docto, cum Augusti libertus doctissimus esset, ac vere Grammaticus: qui codicum bonae fidei magnam curam gereret, commentariaque in Vergilium editurus adhiberet praestantissimum codicem ex Vergilii domo atque familia: Vide Gellium l. II. cap. 21. ut necessum sit, Miraeum in magno errore versari, dum Hyginum, cujus habemus Astronomica & fabulas, Augusti libertum facit cum vulgo. Est enim Hyginus ille plumbei seculi, ut Joannes Schefferus dissertatione de Hygini, scriptoris fabularum, aetate, ac Thomas Munckerus dissertatione de autore mythologiae, quae C. Julii Hygini nomen praefert, demonstrarunt.

Quan-

Quanquam Eusebius Pamphili in decem ecclesiasticæ historiæ libris maximo nobis adjumento fuerit. Hujus loci sensum mire pervertit Baronius. Cum enim videret, ex illis libris, qui sub Dionysii Areopagitæ nomine circumferuntur, plurimum utilitatis Ecclesiæ Romanæ accessurum; omnem lapidem movit, ut centones Areopagitæ vindicaret. Cumque non ignoraret, alios ab ejus sententia vel hoc nomine secessionem facturos, quod libros illos nec Eusebius, nec in nostro catalogo Hieronymus recenseat; ut hoc telum avertat, ita nugatur ad ann. CIX. n. 60. *Quod ad Hieronymum spectat, ejus silentii ratio petenda est ab ejus scribendi operis instituto: quo videlicet in præfatione ad Dextrum eos se colligere profitetur antiquos scriptores Ecclesiasticos, quos invenisset ab Eusebio recensitos: nec fuit ejus ratio instituti, si qua ab Eusebio fuissent prætermissa, perquirere.* Quæso, ubi hoc dicit Hieronymus in præfatione? Non potuisset peiori fide agere Cardinalis. Nam nec dixit Hieronymus, quod eum dixisse contendit, ut legentibus ejus verba patet; nec scopum præfixum habuit, quem eum habuisse Baronius comminiscitur. Quin potius rogatus erat, *ut omnes breviter exponat, qui de scripturis sanctis a passione Christi usque ad XIV. Theodosii annum memoriæ aliquid prodiderunt. In præfat. ad Dextr.* Adjecit igitur Methodium Tyri, Senecam, Juvencum, aliosque ab Eusebio prætermissos. Ego certe non miror, Hieronymo ignotos fuisse Areopagitæ libros, qvum Baronii sodalis, Joannes Morinus, in Epistola ad Abrahamum Ecchellensem p. 619. fateatur, illorum ante annum DXXX. nullam apud Græcos Latinosve factam esse mentionem.

Scripserunt. Victorius aliique legunt: *Scriptitant.* Sed lectio, quam retinui, multorum codicum est, ac sensui accommodatior videtur ob illa, qvæ seqvuntur: *Certe cum scriptis suis claruerint.*

Dispendio. Gravius legendum putat: *Dispendia.* Sed forte Grammatica nititur, non codicum autoritate.

Incipiunt Capitula Libri.

a) al. *qui & Castor.* b) Hegesippus. c) Pinytus. d) Irenæus. e) al. *Bacchylus.* f) Beryllus.

g) Ita legendum pro Pictaviensi, docet e MSS. Jo. Launojus diss. de Victorinis.
h) Codex Sangermannensis *Johannes Episcopus*, male.

CAPUT I.

Simon Petrus, filius Joannis, o) Provinciæ Galilææ, è vico Bethsaida, p) frater Andreæ Apostoli, q) & princeps Apostolorum, r) post Episcopatum Antiochensis Ecclesiæ, s) & prædicationem dispersionis eorum, qui de Circumcisione crediderant, in Ponto, Galatia, Cappadocia, Asia & Bithynia, t) secundo Claudii Imperatoris anno, u) ad expugnandum Simonem Magum, Romam pergit: ibique viginti quinque annis x) cathedram sacerdotalem tenuit, usque ad ultimum annum Neronis, id est, decimum

Σιμων Πέτρος Ἀπόστολος υἱὸς Ἰωνᾶ, ἐπαρχίας Γαλιλαίας, κώμης Βηθσαϊδὰ, ἀδελφὸς Ἀνδρέου Ἀποστόλου, καὶ ἀρχηγὸς τῶν Ἀποστόλων, μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας, καὶ τὸ κήρυγμα τῶν διασπαρέντων, καὶ ἐκ τῆς περιτομῆς πιστευσάντων, ἐν Πόντῳ, Γαλατίᾳ, Καππαδοκίᾳ, Ἀσίᾳ καὶ Βιθυνίᾳ, τῷ δευτέρῳ Κλαυδίου ἔτει εἰς τὸ ἐκπολεμῆσαι Σίμωνα τὸν μάγον τῇ Ῥώμῃ ἐφίσταται, ἔνθα εἴκοσι πέντε ἐνιαυτοὺς τοῦ θρόνου τῆς ἱερωσύνης κατέσχεν, ἕως τοῦ πλευταίου ἐνιαυτοῦ Νέρωνος, τουτέστι τοῦ ποσαρεσκαιδεκάτου, ἐφ' οὗ καὶ σταυρωθεὶς ἐμαρτύρησε, τὴν κεφαλὴν κάτω

o) Filius Jona sive Joanna, Joh. I. 42. & XXI. 15. seq.
p) Ex qua Philippus qvoqve Joh. XII. 21.
q) Matth. IV. 18.
r) Τὸν κρατερὸν καὶ μέγαν τῶν πάντων Ἀποστόλων, τὸν ἀρετῆς ἕνεκα τῶν λοιπῶν ἁπάντων προήγορον Πέτρον Euseb. II. 14.
s) Antiochiæ docuisse Petrum constat ex Actor. XI. 20. ubi primum etiam auditum nomen Christianorum 26.
t) 1 Petr. I. 1.
u) Euseb. II. 14. Hist. ἐπὶ τῆς αὐτῆς Κλαυδίου βασιλείας.
x) Hieron. Chron. *Petrus Apostolus quum primus Antiochenam Ecclesiam fundasset, Romam mittitur, ubi Evangelium prædicans XXV. annis ejusdem Urbis Episcopus perseverat.* Sed de XXV. annis Episcopatus Romani, qvos cum annis septem Antiocheni memorat etiam liber Pontificalis Damaso tribuitus, apud Eusebium & alios vetustiores silentium. Et ex Lactantio c. 2. de mortibus persecutor. constat à tempore quo Apostoli dispersi

quartum. y) A quo & affixus cruci, martyrio coronatus est, capite ad terram verso, & in sublime pedibus elevatis: z) asserens se indignum, qui sic crucifigeretur ut Dominus suus. Scripsit duas epistolas, quæ catholicæ a) nominantur: quarum secunda à plerisque b) ejus esse negatur, propter styli cum priore dissonantiam. Sed & Evangelium juxta Marcum, c) qui auditor ejus & interpres fuit, hujus dicitur. Libri autem, e quibus unus Actorum ejus inscribitur, alius Evangelii, tertius Prædicationis, quartus Apocalypseos, quintus Judicii, d) inter apocryphas scripturas repudiantur. e) Sepultus Romæ, in Vaticano f) juxta viam triumphalem, totius orbis g) veneratione celebratur.

κατὰ γῆν ἔχων, τοὺς πόδας δὲ ἐν μετεώρῳ, φάσκων ἀνάξιον ἑαυτὸν εἶναι, τὸν ὅμοιον τρόπον σταυρωθῆναι τῷ πάντων Κυρίῳ. Ἔγραψε δύο ἐπιστολὰς τὰς ὀνομαζομένας καθολικὰς, ἀφ' ὧν τὴν δευτέραν οἱ πλείους οὐκ ἐγκρίνουσιν αὐτοῦ τυγχάνειν, διὰ τὸν χαρακτῆρα, καὶ τὴν διαφωνίαν τῆς πρώτης ἐπιστολῆς· Ἀλλὰ καὶ τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον, ὃς μαθητὴς αὐτοῦ καὶ ἑρμηνευτὴς ἐγένετο, τούτου λέγεται εἶναι. Τὰ δὲ συγγράμματα, τουτέστι πρῶτον, ὃ ἐπιγέγραπται πράξεις αὐτοῦ, δεύτερον, εὐαγγέλιον, τρίτον, κήρυγμα, τέταρτον, ἀποκάλυψις, πέμπτον, κρίσις ὡς ἀπόκρυφα ὄντα ἀποδοκιμάζεται. Κηδευθεὶς δὲ ἐν Ῥώμῃ ἐν τῷ Βατικάνῳ, πλησίον τῆς ὁδοῦ τῆς ἐπίκλην τριυμφαλίας, μετὰ παντὸς τοῦ σεβάσματος παρὰ τῶν Ῥωμαίων θρησκεύεται.

spersi sunt per omnem terram ad Evangelium prædicandum, & usqve ad principium Neroniani imperii per omnes provincias & civitates Ecclesiæ fundamenta miserunt, annos XXV. effluxisse. Vide Antonium Pagi a. A. C. 43.

y) Annus XIV sive ultimus Neronis respondet Anno CHristi LXVIII.

z) Ἀνεσκολοπίσθη κατὰ κεφαλῆς. Euseb. III. 1. Hist. ex Origene. Confer quæ ad pseudo Abdiam lib. 1. cap. 10. & Tillemontium ac Caveum in S. Petri vita.

a) Quidam Codices, ut Sigebergensis, *Canonicæ*. Sed vera lectio, *Catholicæ*.

b) *Plerique* Hieronymo, ut passim Chalcidio sunt aliqui, non οἱ πλείους· Eusebius III. 3. Τὴν φερομένην Πέτρου (ἐπιστολὴν) δευτέραν οὐκ ἐνδιάθηκον μὲν εἶναι παρειλήφαμεν. Ὅμως δὲ ΠΟΛΛΟΙ͂Σ χρήσιμος φανεῖσα, μετὰ τῶν ἄλλων ἐσπουδάσθη γραφῶν. Idem III. 25. Τῶν ἀντιλεγομένων γνωρίμων δ' οὖν ὅμως τοῖς ΠΟΛΛΟΙ͂Σ, ἡ λεγομένη Ἰακώβου φέρεται καὶ ἡ Ἰούδα. ἥ τε Πέτρου δευτέρα ἐπιστολὴ καὶ ἡ ὀνομαζομένη δευτέρα καὶ τρίτη Ἰωάννου. Pro verbis Hieronymi *propter styli cum priore dissonantiam*, in Græco interprete est ἐν διὰ δυοῖν. διὰ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν διαφωνίαν, pro διαφωνίαν τοῦ χαρακτῆρος.

c) Euseb. III. c ultimo. Vide quæ infra Hieronymus cap. VIII.

d) De illis libris Petro Apostolo suppositis dictum in Codice Apocrypho Novi Test & in Clariss. Viri Jo. Ernesti Grabe spicilegio Patrum primi Sæculi, nec non in beati doctoris mei Thomæ Ittigii diatriba de pseudepigraphis Apostolicis. Cæterum præ oculis habuit Hieronymus hæc Eusebii III. 3 Τόγε μὴν τῶν ἐπικεκλημένων αὐτοῦ πράξεων, καὶ τὸ κατ' αὐτὸν ὠνομασμένον Εὐαγγέλιον καὶ τὴν καλουμένην Ἀποκάλυψιν οὐδ' ὅλως ἐν καθολικοῖς ἴσμεν παραδεδομένα. In his nullam mentionem *Judicii* fieri vides. At memorat etiam Rufinus in Symbolum *Judicium Petri de duabus viis*, Fortasse intelligens ea quæ de duabus viis leguntur in appendice Epistolæ quæ ad S. Barnabam Apostolum referri solet

e) Sic Suffridus Petri & Marcianæus pro *reputantur*. Sic quoque Codex Gemblacensis habet: Et Martinus Lipsius ex MSS suis adnotavit, & Sophronius reddidit ἀποδοκιμάζεται, ipseque Hieronymus in Modesto infra c. 12. sic loquitur.

f) Euseb II 25 Hist. Mabillonius Musei Ital. p. 48. seq. & Paulus Aringhus lib. 2. Romæ subterraneæ c. 3. ubi etiam de porta ac via triumphali.

g) Hoc modo legit Marcianæus ex Codice S. Germani & MSS. S. Martini Sagiensis & S. Cygiranni. In aliis Codd. & editionibus quibus Græca etiam suffragatur versio, legas: *totius urbis veneratione celebratur*.

ERASMI SCHOLIA.

Idem aliquoties dictus est Simeon, & Bariona cognominatus a Christo, hoc est filius Joannis.

Quæ Canonicæ nominantur. Pro Canonicæ legendum est Catholicæ, id quod liquet ex conversione Sophronii. Dicuntur autem Catholicæ, quod ex æquo ad omnes pertineant.

Propter styli cum priore. Vides lector, ut Hieronymus nullum aliud adducat argumentum quam styli. Nam cætera facile est vitiare, stylum & qui conatur effingere, non statim potest.

Actorum ejus scribitur. Restitue *inscribitur* & Sophronius vertit ἐπιγέγραπται.

MARIANI VICTORINI NOTÆ.

Filius Joannis. Jonæ, non Joannis multi codices habent. Sophronius ita vertit, & tam Hieronymus alibi, quam ceteri Ecclesiæ nostræ proceres sic interpretantur, cum columbæ filium Petrum dictum esse asserunt. Jona enim, non Joannes, columbam significat. Nos quia sic est in Evangelio, nihil mutavimus.

Quæ Catholicæ nominantur. Hoc magis placet, quam canonicæ; & ita Sophronius vertit. Dicuntur autem catholicæ, quod ad omnes Christianos pertineant, & ad omnes dispersionis filios scriptæ sint.

Libri autem, e quibus unus actorum ejus inscribitur. *Libri autem ejus, e quibus &c.* erat olim. Nos vocem, *ejus*, expunximus, tum quia incongrua erat lectio, tum etiam, quod nec Sophronius, nec emendati codices eam haberent.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Post Episcopatum Antiochensis Ecclesiæ) In Galat. cap. 2. *Primum Episcopum Antiochenæ Ecclesiæ Petrum fuisse accepimus, & Romam exinde translatum, quod Lucas penitus omisit.*

Capite ad terram verso.) Vide histor. Ecclesiasticæ Eusebii librum tertium, statim ab initio.

Scripsit duas Epistolas.) Vide ad Edibiam quæst. 11.

Alius Evangelii.) De eo vide Eusebium capite 12. & Hieronymum in Serapione.

Quartus Apocalypsis.) Lege Eusebium cap. 14. lib. 6. de Clemente Alexandrino: & Sozomenum lib. 7. cap. 19. Libellum autem, qui inscribitur: *Doctrina Petri*, citat Origenes in præfatione libri primi περὶ ἀρχῶν.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

S. Petrus, circa annum Claudii Imp. secundum, Antiochia Romam migravit, & Neronis anno decimo tertio exeunte (hoc est Christi 67.) martyrium fecit. Vide Martyrolog. 29. Junii.

Propter stili dissonantiam.) Prioris epistolæ, à S. Petro scriptæ, stilum si quis penitus inspiciat, non multum dissidere a stilo posterioris, facile animadvertet; atque id etiam Magdeburgenses fatentur. Et vero quam facile mutat stilum unus idemque auctor, pro diversitate ætatis, locorum, temporum & personarum? utramque certe Epistolam, & Canonicam & S. Petri esse, Ecclesia in Laodiceno, Carthaginiensi III. Florentino & Tridentino conciliis docuit.

WILH. ERNESTI TENTZELII Animadversiones.

I. Quod Hieronymus cum plurimis asserit, Petrum Romæ *viginti quinque annis cathedram sacerdotalem tenuisse*, multorum objectionibus impugnatur, quas in compendio, si placet, vide apud Fridericum Spanhemium in prima Quaternionis Dissertationum Historicarum, * præsertim pag. 160. usque ad 166. quanquam is ne apud suæ quidem communionis homines applausum plane meruit, a Matthæo quippe Larroquano refutatus, cujus filius, Daniel Larroquanus, in præfatione Adversariorum Sacrorum judicat, *oleum perdidisse præstantissimum Theologum hoc in opere, sarta tectaque remanere veneranda Antiquitatis testimonia, quibus niti voluere hanc veritatem cum parens optimus, tum omnes, qui in tanta hominum luce haud lubenter caecutiunt. Nec parum præsidii communi sententiæ fert Lactantii testimonium in suo aureo libello*, de mortibus persequutorum, *quippe assignando, quo tempore Petrus Romam venit, solvuntur omnes difficultates, quibus hactenus, falso veterum & Neotericorum auctorum computo, laboraverat hæc sententia.* Enimvero distinguendæ omnino sunt duæ quæstiones: utrum Petrus Romæ fuerit? Et an XXV. annis ibi sederit? Priorem hodie plerique etiam ex Protestantibus affirmant: Posterior olim Pontificiis fere communis, jam fere antiquata est, ex quo Stephanus Baluzius librum illum Lactantii de mortibus persequutorum primus vulgavit, & in Notis ad cap. II. pag. 354. 355. *complura, nec parui momenti*, annotavit, censente novissimo editore, Paulo Bauldri, p. 29. & istam Baluzii notam Parte II. pag. 10. sistente, cujus initium describere operæ videtur pretium: *Ait Lactantius, Apostolos, & in his Matthiam & Paullum, qui post mortem Christi Domini reliquis adjuncti fuerant, Evangelium per omnem terram prædicavisse per annos XXV. usque ad principium Neroniani imperii, & Petrum Romam profectum, quum Nero illic imperaret. Et hanc quidem fuisse tum communem de Petri ad urbem Romam profectione opinionem, tamen etsi aliter post nonnullos veteres senserit Eusebius, valde probabile est, cum Lactantius nullam de ea re controversiam moveat. Fortassis ergo ex his viginti quinque annis, qui ad prædicationem omnium Apostolorum ex æquo pertinent, orta est opinio de viginti quinque annis, quos quidam veteres & innumerabile recentiorum agmen sancto Petro Apostolo tribuunt in sede Romana.* Sed neque has Baluzii, neque alias Nicolai Toinardi ad hunc Lactantii locum pag. 348. 349. conjecturas amplius inquirere vacat. Nec contemnenda adversus Schelstratium de fictitiis XXV. Pontificatus Petrini annis nuperrime protulit Guil. Cave parte 2 Historiæ litterariæ Scriptorum Eccles. pag. 1. usque ad 5.

II. Ad ea, quæ de secunda Petri Epistola refert Hieronymus, notari velim Petri Danielis Huetii verba, propos. 1. Demonstrationis Evangelicæ pag. 41. *Major inest secundæ concertatio, quam inter dubias collocari ab aliquibus, & Petro abjudicari scribunt Origenes, Eusebius & Hieronymus, propter stili cum priore discrepantiam. At aliter se de ipsa sentire declarant iidem, & Petro indubitanter adscribunt. Et merito quidem: quippe cum in monte sancto se Christo adfuisse dicat Auctor, & Paulum charissimum suum fratrem appellet, nonnulla ex ea* transtu-

* Tom. 2. Opp. pag. 331. seqq.

transtulit Iudas in suam, palamque testimonio illius usus est. Hanc itaque in sacrorum Librorum serie inter Catholicas Epistolas posuit Clemens Alexandrinus in libris ὑποτυπώσεων, & Athanasii postmodum Synopsi, & Gregorii (Nazianzeni) *Carmini, in quo sacri percensentur libri, inseri merita est.* Quod vero addit Hieronymus, Evangelium Marci Petro adscribi, & infra Cap. VIII. in Marco repetit, prolixe examinavit & cum aliis Scriptoribus contulit Spanhemius in Dissertatione ante citata pag. 85. seqq. quibus adiici potest Pearsonius parte 1. vindiciarum Ignatii pag. 171. 172. demonstrans ἀσύςατα, quæ de Marci Evangelio tradit Eutychius, sive Patricides, Alexandrinus Patriarcha: cum refert, tempore Neronis Petrum scripsisse Evangelium Marci dictitante Marco in urbe Roma: Et tamen antea dixerat, Marcum nono Claudii anno Alexandriam venisse, primoque Neronis ibidem martyrio coronatum esse. Inter alia dicit Pearsonius, *neque Eutychium, neque alium quenquam docere, Marcum Ægypto ad Petrum commigrasse.* Quod notandum contra Cavium parte 1. Histor. litterariæ p. 14. qui Marcum a Paullo Epist. 1. ad Timotheum Alexandria Romam accersitum vult; non attendens, ab aliis interpretibus majori verisimilitudine ibi non Evangelistam, sed Barnabæ consobrinum intelligi. Quæ vero comminiscitur Cavius ad Irenæum, qui solus Marcum post Petri Paullique exodum scripsisse refert, cum traditione, aliis Veterum nostroque Hieronymo communi, conciliandum, ea si quis cum Spanhemio contenderit, facile observabit, aut Irenæum, aut alios veterum deserendos esse.

III. De quinque Petri Apocryphis Hieronymo memoratis, *Prædicatione* inprimis, ex antiquorum citationibus, ut Clementis Alexandrini, Origenis, Eusebii, Gregorii Nazianzeni, Damasceni, & aliorum, post Turrianum, Proœmio in libros Clementis Romani, Tomo 1. Conciliorum editionis Romanæ fol. 35. Usserium Notis in Epistolam Ignatii ad Smyrnæos pag. 48. Valesium Annotationibus in Historiam Eusebii Ecclesiasticam lib. III. cap. III Dallæum lib. 1. de Cultus Religiosi objecto pag. 168. 169. Pearsonium parte 2. Vindiciarum Ignatii p. 104. diligenter agit Guil. Cave in Historia litteraria Scriptorum Eccles. P. I. pag. 5. Nos tantum afferemus, quæ paucis abhinc annis de Petri Pseudo-Evangelio inter viros doctos mota sunt. Abrahamus Hinkelmannus in Præfatione Alcorani Arabice abs se editi, plagia Muhammedis ex Christianorum libris probis æque ac improbandis recensens, addit: *Circumferebatur eo tempore libellus de miraculis Christi infantis, vulgo sub titulo Evangelii a Petro conscripti satis celebris. Titulus integer est,* (quem Latine attulisse sufficiat,) *miracula & res gestæ Domini nostri & Servatoris Jesu Christi Filii Dei, vulgo Evangelium Infantiæ, dicta.* Et post pauca: *In ipsa statim prima linea nugivendulus se prodit, ad Josephi, (quem Pontificem maximum fuisse somniat) testimonium provocans, quod uti non contemnendum quidem argumentum de antiquitate testimonii Josephi Christo dati suppeditat, cum ita in exemplaribus antiquissimis fuisse manifeste ex hac citatione iterum colligatur; tamen a Petro Apostolo factum aut fieri potuisse nemo mente sanus affirmabit, cum Petrus anno Christi 64. Neronis 10. sub initium Persecutionis Neronianæ obierit, quo quidem tempore de Josephi opere nondum quidquam auditum fuisse, docti facile consentient.* Plures illius fabulas, pluresque, qui ejus meminerint, scriptores allegat Hinkelmannus, quibus amplius immorari opus haud est; ex quo ipsum illud Evangelium Arabice & Latine ante triennium * vulgavit Henricus Sike, aliusque inde in Germanicam Linguam superiori anno transfudit. Uterque dicam scribit Hinckelmanno, Evangelium hoc Petro tribuenti, quoniam Gelasius Papa in Decreto diserte distinguat *Evangelium nomine Petri Apostoli Apocryphum, a Libro de Infantia Salvatoris Apocrypho.* Posset tamen pro Hinkelmanno dici, inter Arabes sive Muhammedanos Petrum ferri illius Evangelii auctorem. Meminit enim Ahmeti Ibn Edrisii ex Hottingeri Historia Ecclesiastica P II. Sæc. XVI. p. 76. 77. cujus hæc sunt: *Quinque Evangelia sunt nota Christianis, ex quibus quatuor celebriora sunt, quintum pauci recipiunt.* De hoc ita pergit: *Evangelium quintum appellatur* Evangelium Pueritiæ, *ubi ea commemorantur, quæ a Messia profecta sunt in statu juventutis: tributum Petro; de Maria p. m. Habetque redundantiam & defectum. Relinquuntur autem multa in eo de signis Messiæ p. m. & Matris ejus, cui DEUS propitius sit, & Josepho fabro, cui Deus propitius sit, itinere ejus Zaidum in Ægypto, & reditu ejus Nazarethum, urbem in terra sancta, unde & Nazareni denominantur.* Ac ita quidem de illo Petri Evangelio ex Muhammedanorum relatione loqui licuit Hinkelmanno. Græci autem Codices id tribuunt Thomæ Israelitæ, docente Lambecio lib. VII. Commentariorum de Biblioth. Vindobon. pag. 270. & Cavio P. 11. Histor. litter. pag. 1. Latini denique Codices Matthæo Apostolo, observante Sixto Senensi lib. II. Biblioth. Sanctæ pag. 83. unde simul ratio patet, quare Petri Evangelium a libro de Infantia Christi in Gelasii Decreto distinguatur.

IV. Superest Petri Liturgia, in Patrum Bibliothecis exstans, sed ab Hieronymo plane præterita, cujus vel unius silentium Bellarminum adegit, ut nullam in contexendis Petri operibus Liturgiæ fecerit mentionem, innuente Richardo Simonio Notis uberioribus in Apologiam Gabrielis Severi p. 207. statimque subjiciente: *Pamelii, Lindani, Sancte-*

* Trajecti ad Rhen. A. 1697. in 8.

Sanctesii, Genebrardi, & aliorum testimonia, quæ cordatiorum non explerent animos, silentio prætereo. At Pamelius cæterique singulari studio cum hanc, tum alias Apostolis affictas Liturgias vindicare conati sunt: quos adeo oleum operamque perdidisse indicat Simonius. Cardinalis Bona lib. 1. Rerum Liturgicarum cap. VIII. n. 1. eam prolixius impugnavit, quem sequuntur Natalis Alexander, Ludov. Ellies du Pin, aliique recentiorum. Addit quidem Simonius p. 109. *Cum igitur in Liturgias, quæ Petri, Jacobi, Joannis, Marci, & aliorum Apostolorum nomina præferunt, incidimus, necesse non est, ut eas Petro, Jacobo, & cæteris tribuamus; quasi reapse libros Missales in Ecclesiarum suarum usum confecerint; sed hæc & alia ejusdem generis complura ex traditione hausta sunt.* Sed quam infirmo tibicine tales nitantur traditiones, eleganter ostendit Joan. Dallæus lib. IX. de cultibus Latinorum Religiosis cap. X, & XI.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI Annotationes.

Princeps Apostolorum. Hieronymus in Psalmum LXXVII. Andream eodem mactat encomio, inquiens, *Petrum & Andream Apostolorum principes monstrat.*

Viginti quinque annis. Infinitæ fuerunt veterum de his annis sententiæ. Ruffinus L. II. invect. XXIV. numerat.

Ad expugnandum Simonem magum. Eusebius libro II. capite XVI. Miram pugnam somniavit Sulpitius Severus libro II. historiæ capite XXVIII. secutus Arnobium libro II. contra gentes, *p. m. 66.* qui fabulam primus, ut opinor, literarum monumentis consignavit, nec tamen excogitavit ipse. Loquitur enim de illa re, tanquam in vulgus nota, ac fuisset sane à gentibus non indignatione, sed risu exceptus, si pugnam fama inter gentiles Christianosque haud notam nuntiasset. *Confer. Epiphanius hæres. 21.*

Propter styli cum priore dissonantiam. Hieronymus ad Hedibiam XI. quæstione: *Et duæ epistolæ, quæ feruntur Petri, stylo inter se & charactere discrepant, structuraque verborum. Ex quo intelligimus, pro necessitate rerum diversis eum usum interpretibus.*

Evangelium juxta Marcum, qui ejus interpres fuit. Sentio, quod Ruffinus secundo invectivarum sentit, ac contra Hieronymum docet, Petrum videlicet omnium linguarum, quibus indigebat, peritum fuisse, nec opus habuisse interprete. Traditio de Marco, Petri interprete, originem suam ad Papiam refert, quam is a Joanne Presbytero hausit, nec Petrum privat notitia Græcæ linguæ. Vide *Euseb. lib. III. hist. c. 39.* Nam ex loco Papiæ ac Hieronymi verbis, queis in vita Marci utitur, intelligimus, Marcum Evangelium suum nec ex dictantis Petri ore excepisse, nec à Petro Ebræo idiomate prolata Græce reddidisse, sed seorsim suisque verbis res, à Petro commemoratas, descripsisse. Hieronymus vero, hac relatione seductus, credidit, Petrum aut ignorasse linguam Græcam, aut tam mutilam ejus habuisse notitiam, ut ei interpretes adhibendi necessitas imponeretur. *l. c. ad Hedib.* Idem de Paulo: *Divinorum sensuum majestatem non potuit Græci eloquii explicare sermone. Habebat ergo Titum interpretem.* Imo Titum *ibid.* vocat Apostoli fistulam & organum, per quod Christo caneret, solatium interpretationis. Longe rectius de Petro Eusebius *L. III. de demonstr. Ex nimia quadam reverentia ne dignum quidem se scriptione Evangelii existimavit.*

Evangelium Petri. Liber plane ad fraudem compositus, quem cum nonnulli in Rhossensi parœcia continua exercitatione versarent, Serapion libro peculiari confutandum existimavit: ut Eusebius VI. historiæ capite XII. & Hieronymus infra *in vit. Serapion.* notant. Serapionis liber hoc titulo erat insignitus: Liber de Evangelio Petri.

Inter Apocryphas. Omittit libellum de Petri doctrina, quem Origenes in fragmento librorum περὶ ἀρχῶν explodit, tomo IX. Hieronymi operum inserto. *f. 132. ed. Victor.*

Sepultus Romæ. Sepulchrum in cryptis Romanis Petri nomine insignitum fuit, quod illos fecisse arbitror, qui funus curarunt; alioqui, & si tumulum a posteris signatum dicas, nulla erit monumenti certitudo, ob innumera corpora cryptis illata, non modo Christianorum, sed & gentilium, ante imperium Neronis defunctorum. Quicquid sit, Eusebius *Lib. II. cap. 25. hist.* audacter pronuntiat: *Narrationem abunde confirmant Petri Paulique nomine insignita monumenta, quæ in urbis Romæ cæmeteriis etiamnum visuntur.* Frequentarunt tum Christiani veneranda illa loca diebus divino cultui destinatis. Hieronymus *in Ezeb. cap. 40. Cum essem Romæ puer, solebam cum cæteris, ejusdem ætatis & propositi, diebus dominicis sepulchra Apostolorum & martyrum circuire, crebroque cryptas ingredi.*

CAP.

CAPUT II.

JACOBUS qui appellatur frater Domini, h) cognomento Justus, i) ut nonnulli existimant, Joseph k) ex alia uxore, ut mihi autem videtur, Mariæ sororis Matris Domini, cujus Joannes l) in libro suo meminit, filius, post passionem Domini statim ab Apostolis m) Hierosolymorum Episcopus ordinatus, unam tantum scripsit Epistolam, quæ de septem catholicis est: quæ & ipsa ab alio quodam n) sub nomine ejus edita asseritur; licet paulatim tempore procedente o) obtinuerit auctoritatem. Hegesippus p) vicinus Apostolicorum temporum, in quinto commentariorum libro, de Jacobo narrans ait: *Suscepit Ecclesiam Hierosolymorum post Apostolos q) frater Domini Jacobus, cognomento Justus. Multi siquidem Jacobi vocabantur. Hic de utero matris sanctus fuit, vinum & siceram non bibit r) carnem nullam comedit, s) nunquam attonsus fuit, t) nec unctus unguento, nec usus balneo. Huic soli licitum*

Eusebius libri 2. cap. 23. ὁ Ἡγήσιππος ἐπὶ τῆς πρώτης τῶν Ἀποστόλων γενόμενος διαδοχῆς, ἐν τῷ πέμπτῳ αὐτοῦ ὑπομνήματι τοῦτον ἱστορεῖ τὸν τρόπον. Διαδέχεται δὲ τὴν ἐκκλησίαν μετὰ τῶν Ἀποστόλων ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου Ἰάκωβος, ὁ ὀνομασθεὶς ὑπὸ πάντων δίκαιος, ἀπὸ τῶν τοῦ Κυρίου χρόνων μέχρι ἡμῶν, ἐπεὶ πολλοὶ Ἰάκωβοι ἐκαλοῦντο. Οὗτος δὲ ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ἅγιος ἦν. Οἶνον καὶ σίκερα οὐκ ἔπιεν, οὐδὲ ἔμψυχον ἔφαγεν· ξυρὸν ἐπὶ τὴν κεφα-

Ἰάκωβος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου. Ἀπόστολος καὶ ἐπίκλην δίκαιος, ὥς τινες ὑπολαμβάνουσι, τοῦ Ἰωσὴφ, ἀπ' ἄλλης γυναικὸς, ὡς δὲ ἐμοὶ φαίνεται, Μαρίας, ἀδελφῆς τῆς μητρὸς τοῦ Κυρίου, ἧς Ἰωάννης μέμνηται, παρὰ τὸ πάθος τοῦ Κυρίου εὐθὺς παρὰ τῶν ἀποστόλων Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος καταστᾱθεὶς, μίαν μόνην συνεγράψατο ἐπιστολὴν, ἥ τις τῶν ἑπτὰ καθολικῶν τυγχάνει, καί τινες παρ' ἑτέρου τινὸς ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ ἐκδεδόσθαι ταύτην φάσκουσι· καὶ κατὰ βραχὺ τοῦ χρόνου προϊόντος, αὐθεντίας τινὸς ἐπελάβετο. Ἡγήσιππος γείτων τῶν ἀποστολικῶν χρόνων ἐν τῷ πέμπτῳ λόγῳ τῶν ὑπομνημάτων περὶ Ἰακώβου διηγούμενος, ἔφη· ἐδέξατο τὴν ἐκκλησίαν Ἱεροσολύμων μετὰ τοὺς ἀποστόλους, ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου Ἰάκωβος ὁ ἐπικληθεὶς δίκαιος, διὰ τὸ πολλοὺς καλεῖσθαι Ἰακώβους. Οὗτος ἐκ γεννητῆς ἅγιος ἦν, οἶνον καὶ σίκερα οὐκ ἔπιε, κρεῶν δὲ οὐδὲ ἑτέρου θυτοῦ οὐ μετέλαβε πώποτε, οὐδὲ ἐκείρατο, οὐδὲ ἀλείμμασιν ἢ λουτροῖς προσωμίλησεν. Ἔθος δὲ ἦν αὐτῷ εἰσελθεῖν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἐσθῆτι ἐρεινῇ μὴ κεχρημένῳ, ἀλλὰ λινῇ, μόνῳ τε αὐτῷ ἐξῆν εἰς τὸν ναὸν εἰσιέναι, καὶ γόνατα κλίνων, ὑπὲρ τοῦ λαοῦ προσηύχετο τοσοῦτον, ὥς τε τὰ γόνατα αὐτοῦ ὑπερβαίνειν νομίζεσθαι τοὺς τῶν καμήλων τύλους. Λέγει καὶ ἕτερά τινα, ἃ μακρὸν εἴη κατα-

h) Galat. I. 19.

i) Euseb. II. 23. Histor. in loco quem adscripsi e regione verborum Hieronymi.

k) De Jacobo minore Eusebius lib. 2. c. 1. Hist. ὅτι δὲ καὶ οὗτος υἱὸς ἦν τοῦ Ἰωσὴφ τοῦ νομιζομένου οἱονεὶ πατρὸς τοῦ Χριστοῦ. Ita locum illum e Codice MS. legit Joh. Pearsonius ad Symbolum p. 312. Confer quæ ad Pseudo Abdiam notavi libro VI.

l) Joh. XIX. 25. adde Vossium de Genealogia CHristi cap. 6.

m) ᾧ πρὸς τῶν Ἀποστόλων ὁ τῆς ἐπισκοπῆς τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐγκεχείριστο θρόνος. Euseb. lib. 2. c. 23.

n) MS. S. German. *ab aliquibus*, quæ verba refer ad *asseritur*, non ad *edita*. Eusebius lib. 2. c. 23. Ἰακώβου ἡ πρώτη τῶν ὀνομαζομένων καθολικῶν ἐπιστολῶν εἶναι λέγεται· ἰστέον δὲ ὡς νοθεύεται μέν. οὐ πολλοὶ γοῦν τῶν παλαιῶν αὐτῆς ἐμνημόνευσαν. & cap. 25. τῶν ἀντιλεγομένων, γνωρίμων δ' οὖν ὅμως τοῖς πολλοῖς, ἡ λεγομένη Ἰακώβου φέρεται.

o) Vide Veterum Testimonia laudata Doctoribus præstantissimis Brochmando & Calovio Commentar. in Epistolam Jacobi, Tillemontio Tom. I. memor. Hist. Eccles. p. 678. Huetio in demonstrat. Evangel. &c. Etiam a S. Irenæo agnitam, adversus Grabium probat Massuetus p. 216. ad Irenæum.

p) Ex Eusebio lib. 2. cap. 23. eadem referunt Metaphrastes a Combefisio editus Tom. I. Auctar. noviss. p. 519 sq. Nicephorus lib. 2. cap. 38. Pseudo Abdias lib. 6. cap. 5. Freculfus lib. 1. Chron. cap. 18. Ordericus Vitalis lib. 2 Hist. p. 408 &c.

q) Rectius dixisset *cum Apostolis*. Nam apud Eusebium non est μετὰ τοὺς Ἀποστόλους ut habet Græcus interpres Hieronymi, sed μετὰ τῶν Ἀποστόλων. Et vetus traditio fuit ab ipso Christo ordinatum Jacobum Hierosolymorum Episcopum. S. Chrysostomus homil. 38. in 1. ad Corinth. p. 423. αὐτὸς γὰρ αὐτὸν λέγεται κεχειροτονηκέναι καὶ ἐπίσκοπον ἐν Ἱεροσολύμοις πεποιηκέναι πρῶτον. Confer quæ notavi ab Abdiam in Codice Apocrypho Novi Test. p. 598.

r) Imitatione Nazaræorum Levit. X. 9. & Luc. I. 15. Hieronymus ad Nepotianum p. 364. *Sicera Hebræo sermone omnis potio nuncupatur quæ inebriare potest.* Proprie Sicera est succus dactyli, sive vinum e palmis confectum, teste Theophilo Antiocheno initio allegoriarum in Lucam & Chrysostomo in V. Esaiæ.

s) Idem de Petro & Matthæo tradunt veteres. Videatur Grabe T. I. spicileg. p. 279. seq. Græcus interpres addit οὐδὲ ἑτέρου θυτοῦ.

t) Falluntur itaque qui originem tonsuræ monachalis à Jacobo repetunt, ut Germanus Patriarcha Constantinop. in theoria Ecclesiast. & Mystagogica pag. 331. ad calcem scriptorum S. Cyrilli Hierosol. edit. Oxon. Τὸ δὲ κείρασθαι τὴν κάραν ὁλοτελῶς κατὰ μίμησίν ἐστι τοῦ Ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου καὶ Παύλου τοῦ Ἀποστόλου καὶ τῶν λοιπῶν.

λὴν αὐτῷ ὐκ ἀνέβη, ἔλαιον ὐκ ἠλείψατο, καὶ βαλανείῳ ὐκ ἐχρήσατο. Τύτῳ μόνῳ ἐξῆν εἰς τὰ ἅγια εἰσιέναι· ὐδὲ γὰρ ἐρεῦν ἐφόρει ἀλλὰ σινδόνας· καὶ μόνος εἰσήρχετο εἰς τὸν ναόν. Ηὑρίσκετό τε κείμενος ἐπὶ τοῖς γόνασι, καὶ αἰτύμενος ὑπὲρ τῦ λαῦ ἄφεσιν, ὡς ἀπεσκληκέναι τὰ γόνατα αὐτῦ δίκην καμήλυ.

erat u) ingredi sancta sanctorum: siquidem vestibus laneis non utebatur, sed lineis, x) solusque ingrediebatur templum, & fixis genibus pro populo deprecabatur, in tantum, ut camelorum duritiem traxisse y) ejus genua crederentur. Dicit & alia multa, z) quæ enumerare longum est. Sed & Josephus in vicesimo libro Antiquitatũ refert, & Clemens b) in septimo Hypotyposeon, mortuo Festo, qui Judæam regebat, missum à Nerone esse successorem ejus Albinum: qui cum necdum ad provinciam pervenisset, Ananus, inquit, Pontifex adolescens, Anani filius, de genere sacerdotali, accepta occasione ἀναρχίας, concilium congregavit, & compellens publicè Jacobum, ut Christum Dei filium negaret, contradicentem lapidari jussit: qui c) cum præcipitatus de pinna templi, d) confractis cruribus, e) adhuc semivivus, tendens ad cœlum manus, diceret: f) *Domine ignosce eis, quod enim faciunt, nesciunt*: fullonis fuste, g) quo uda vestimenta extorqueri solent, in cerebro percussus interiit. Tradit idem Josephus, tantæ eum sanctitatis fuisse & celebritatis in populo, ut propter ejus necem creditum sit, subversam esse Hiero-

καταλέγεσθαι. καὶ γὰρ καὶ Ἰώσηπος ἐν τῷ εἰκοστῷ τῆς ἀρχαιολογίας λόγῳ, καὶ Κλήμης ἐν τῷ ἑβδόμῳ τ̃ ὑποτυπώσεων εἰρήκασι, μετὰ τὴν τελευτὴν Φήσυ τῦ τὴν Ἰυδαίαν διέποντος, πεμφθῆναι παρὰ Νέρωνος διάδοχον αὐτῦ Ἀλβῖνον, καὶ πρὶν ἢ τύτον τῆς ἐπαρχίας ἐπιςῆναι, Ἄνανος, φησὶν, ἱερεὺς νέος, Ἀνάνυ υἱὸς γένυς ἱερατικῦ, εἰληφὼς ἀφορμὴν ἀναρχίας, συνεδρίυ γινομένυ ἠνάγκασε τὸν Ἰάκωβον δημοσίᾳ, ἵνα τὸν Χριςὸν τὸν υἱὸν τῦ Θεῦ ἀρνήσηται, ἀντιλέγοντα δὲ λιθασθῆναι προσέταξεν, ὃς ἐκ τῦ πτερυγίυ τῦ ναῦ κρημνισθεὶς, καταγότων αὐτῦ τῶν σκελῶν, ἡμιθανὴς ἐπάρας εἰς ὐρανὸν τὰς χεῖρας, λέγει. Κύριε, σύγγνωθι αὐτοῖς, ὃ γὰρ ποιῦσιν ἀγνοῦσι· τῷ κναφικῷ μοχλῷ ᾧ τὰ ἱμάτια ἐκπιέζειν εἰώθασι, κατὰ τὸν ἐγκέφαλον κρυσθεὶς, ἀνεπαύσατο. Προςίθησιν ὁ αὐτὸς Ἰώσηπος, τοσαύτης αὐτὸν γεγενῆσθαι ἁγιοσύνης ἐντὸς, καὶ θρησκείας παρὰ τῷ λαῷ, ὡς διὰ τὸν αὐτῦ θάνατον πεπεῖσθαι πάντας, τὰ Ἱεροσόλυμα πεπορθῆσθαι. Περὶ τύτυ καὶ ὁ Ἀπόςολος Παῦλος πρὸς τὺς Γαλάτας λέγει. Ἄλλον δὲ ἐκ τ̃ Ἀποςόλων ὐδένα εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τῦ Κυρίυ. Καὶ τ̃ Ἀποςόλων περὶ τύτυ μαρτυρῦσιν αἱ πράξεις. Καὶ τὸ εὐαγγέλιον δὲ τὸ ἐπιγραφὸν καθ' Ἑβραίυς, ὅπερ ὑπ' ἐμῦ νῦν εἰς τὴν ἑλληνικὴν

u) In aliquot MSS. teste Marcianæo legitur: *Hic solus solitus erat.* Vel *huic solitum erat.* MS. Gemblacensis Suffrido Petri inspectus: *Hic solitus erat ingredi*, quomodo & Græcus interpres: ἔθος δὲ ἦν αὐτῷ εἰσελθεῖν. Sed apud Eusebium est: τύτῳ μόνῳ ἐξῆν εἰς τὰ ἅγια εἰσιέναι. Per τὰ ἅγια recte *sancta sanctorum* intellexit apud Euseb. etiam Rufinus. Confer Epiphanium XXIX. 4. LXXVIII. 13.

x) Ex more Pontificis, Levit. XVI. 4.

y) Græcus interpres vertit ac si legisset *vicisse*. ὑπερβαίνειν τὰς τῶν καμήλων τύλας. Epiphanius LXXVIII. 14. τὰ δὲ γόνατα αὐτῦ ἐσκληκίασαν δίκην καμήλων, ἀπὸ τ̃ πάντοτε κάμπτειν αὐτὰ ἐνώπιον Κυρίυ δι' ὑπερβολὴν εὐλαβείας. Simile quoddam de Gorgonia sorore sua narrat Gregorius Naz. Orat. 10. De Asella Hieronymus Epist. 25.

z) Ea apud Eusebium lib. 2. c. 23. legi possunt.

a) Josephus lib. XX. c. 8. (al. 16.) Jacobum lapidandum narrat judicibus Synedrii traditum ab Anano juniore Pontifice his verbis: ὁ νεώτερος Ἄνανος - , διὰ τὸ τεθνάναι μὲν Φῆςον, Ἀλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν. Καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ἰησῦ τῦ λεγομένυ χριςῦ, Ἰάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τινας ἑτέρυς, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος παρέδωκε λευσθησομένυς. Hunc Josephi locum affert etiam Eusebius lib. 2. c. 23. Pro *Anani* nomine Codices quidam habent *Annianum* vel *Ananiam*.

b) Conferendus iterum Eusebius lib. 2. cap. 23. & cap. 9.

c) Quæ sequuntur non ex Josepho sunt, sed ex Clementis loco apud Eusebibum locis jam laudatis.

d) πτερύγιον τῦ ἱερῦ. Euseb. p. 64.

e) Καταβληθεὶς ὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ ςραφεὶς ἔθηκε τὰ γόνατα, λέγων. παρακαλῶ Κύριε Θεὲ Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, ὐ γὰρ οἴδασι τί ποιῦσιν. id. p. 65. Pro *semivivus*, Codices quidam legunt *semianimis*.

f) Ex CHristi ore, Luc. XXIII. 34. Anastasius Sinaita in homilia de S. Synaxi T. 3. Lect. Canisii p. 78. Μέμνηται Ἰάκωβον τὸν ἀδελφόθεον, ὃ καὶ οἱ Γαλιλαῖοι λογογράφοι μέμνηνται, εὐχόμενον ὑπὲρ τ̃ ἀναιρύντων αὐτόν.

g) Λαβών τις ἀπ' αὐτῶν εἷς τ̃ γναφέων, τὸ ξύλον ἐν ᾧ ἀπεπίεζε τὰ ἱμάτια, ἤνεγκε κατὰ τῆς κεφαλῆς τῦ δικαίυ. Clemens apud Euseb. p. 65. Pro *uda vestimenta* quod habet recte Marcianæus, & ex Gemblacensi & Hildessemensi Codice Suffridus Petri annotavit, aliæ editiones legunt *rudia vestimenta*.

rosolymam. h) Hic est, de quo Paulus Apostolus scribit ad Galatas: i) *Alium autem Apostolorum vidi neminem, nisi Jacobum fratrem Domini.* Et Apostolorum super hoc crebrius Acta k) testantur. Evangelium quoque, quod appellatur secundum Hebræos, l) & a me nuper in Græcum Latinumque sermonem translatum est, quo & Origenes m) sæpe utitur, post resurrectionem Salvatoris refert: *Dominus autem cum dedisset sindonem servo sacerdotis, ivit ad Jacobum, & apparuit ei. Iuraverat enim Jacobus, se non comesturum panem ab illa hora, quâ biberat calicem Domini, donec videret eum resurgentem à dormientibus.* n) Rursusque post paululum: *Afferte, ait Dominus, mensam & panem.* Statimque additur: *Tulit panem, & benedixit ac fregit, & post dedit Iacobo Iusto, & dixit ei: Frater mi, comede panem tuum, quia resurrexit Filius hominis à dormientibus.* Triginta itaque annos Hierosolymorum * rexit Ecclesiam, id est, usque ad septimum Neronis annum, o) & juxta templum, p) ubi & præcipitatus fuerat, sepultus est. Titulum q) usque ad obsidionem Titi, & ultimam Hadriani, r) notissimum habuit. Quidam e nostris in monte Oliveti s) eum putaverunt conditum, sed falsa eorum oipnio est.

κὴν καὶ ῥωμαϊκὴν γλῶτταν μετεβλήθη, ᾧ καὶ Ὠριγένης πολλάκις κέχρηται, μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος, λέγει. Ὁ δὲ Κύριος δεδωκὼς σινδόνα τῷ δούλῳ τοῦ ἱερέως, ἀπελθὼν πρὸς Ἰάκωβον, ἤνοιξεν αὐτῷ. Ὠμωμόκει γὰρ Ἰάκωβος μὴ γεύσασθαι ἄρτου, ἐξ ἐκείνης τῆς ὥρας, ἀφ᾽ ἧς πεπώκει τὸ ποτήριον ὁ Κύριος, ἕως οὗ ἴδῃ αὐτὸν ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν. Αὖθις δὲ μικρὸν ὕστερον, δότε, φησὶν ὁ Κύριος, τράπεζαν καὶ ἄρτον. Εὐθὺς δὲ προσίθεται, λαβὼν ἄρτον, εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ δεδωκὼς Ἰακώβῳ τῷ δικαίῳ, λέγει αὐτῷ, Ἀδελφέ μου, ἔσθιε τὸν ἄρτον τὸν σὸν, ἠγέρθη γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν. Τριάκοντα τοιγαροῦν ἐνιαυτοὺς τὴν Ἱεροσολύμων κυβερνήσας ἐκκλησίαν, τουτέστιν, ἕως ἑβδόμου ἐνιαυτοῦ Νέρωνος, πλησίον τοῦ ναοῦ ἀπετέθη, ἐν ᾧ καὶ ἐρρίφθη. Τίτλον ἄχρι τῆς Τίτου πολιορκίας, καὶ τῆς τελευταίας Ἀδριανοῦ ἐπίσημον ἔσχεν. Ὃν τινες ἐξ ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τοῦ ἐλαιῶνος τεθεῖσθαι νομίζουσι, ψευδοῦς οὔσης τῆς τούτων ὑπονοίας.

h) Eusebius II. 23. Hist. hæc laudat Josephi verba, quæ hodie in Josephi libris non exstant: Ταῦτα δὲ συμβέβηκεν Ἰουδαίοις κατ᾽ ἐκδίκησιν Ἰακώβου τοῦ δικαίου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, ἐπειδήπερ δικαιότατον αὐτὸν ὄντα οἱ Ἰουδαῖοι ἀπέκτειναν. Eadem in Josepho legit Origenes 1. contra Celsum p. 35. & lib. 2. p. 69. & in Matthæi XIII. p. 223. Meminit etiam iterum infra Hieronymus cap. 13. atque ex Græco ejus interprete Suidas in Ἰώσηπος.

i) Galat. I. 19.

k) Actor I. 13. XII. 17. XV. 13.

l) De hoc, dictum copiose in Codice Apocrypho Novi Test & in Clariss. Grabii spicilegio Novi Test. Porro ægre aliquis sibi persvadeat Evangelium hoc in Græcum sermonem ab Hieronymo translatum esse, quod Græce haud dubie legit Origenes. Tamen Freculfus non modo Græcaque versio vulgatæ lectioni & Codicum consensus suffragatur, sed etiam Hieronymus ipse in Matth. XII. 13. *In Evangelio quo utuntur Nazaræi & Ebionitæ, quod nuper in Græcum de Hebræo sermone transtulimus, & quod vocatur a plerisque Matthæi authenticum.* Per Hebræum sermonem idem Hieronymus 3. contra Pelagianos jubet intelligere Chaldaicum, sive Syriacum literis scriptum Hebraicis. Propter hoc Evangelium Hieronymus sub *Arami* nomine velut quinti confictor Evangelii perstringitur a Theodoro Mopsuesteno apud Photium Cod. 177.

m) Ut homil. XV. In Jeremiam p. 148. & Tomo 2. in Joh. p. 58. Tract. VIII. in Matth.

n) al. *à mortuis*, Radulphus Ardens in Dominic. XI. post Trin. *Tradit autem beatus Hieronymus, quod Evangelium Nazaræorum describit Jacobum fratrem Domini se devovisse non comesturum, usque dum videret Dominum resurrexisse. Unde & ipsa die resurrectionis Dominus apparens ait: Pone mensam & comede, quoniam Filius hominis a mortuis resurrexit.* Idem ex Hieronymo referunt Gregorius Turonensis lib. 1. Hist. Francorum cap. 22. Sedulius Scotus in I. Cor. XV. 7. Freculfus lib. 1. Chron. c. 18. aliique Vide & Abdiam lib. VI. cap. 1. p. 593. * al. *triginta annis Hierosolymis.*

o) A. C. 62 Postea Hierosolyma a Romanis A. 70. excisa, in Jacobi locum Episcopum factum Simeonem Cleopæ F. refert Eusebius lib. 3 cap. 11. Hist. Hadrianus Hierosolymis Judæos ejecit A. C 136.

p) Hegesippus apud Euseb. lib. 2. c. 23. p. 65. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ τόπῳ, καὶ ἔτι αὐτοῦ ἡ στήλη μένει παρὰ τῷ ναῷ.

q) Monumentum, Epitaphium, Hegesippo στήλη. Græcum Scholion quod margini Codicis Mazariniani Historiæ Eusebianæ adscriptum reperit H. Valesius ἱστέον ὅτι ἡ στήλη αὕτη λίθος ἦν ἄμορφος, ἐπιγραφὴν ἔχων τὸ ὄνομα τοῦ τεθαμμένου Ἰακώβου. ἐξ οὗ καὶ ἔτι νῦν οἱ Χριστιανοὶ ἐν τοῖς μνήμασιν αὐτῶν λίθους ἱστᾶσιν, καὶ ἢ γράμματα ἐν αὐτοῖς γράφουσιν, ἢ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐγχαράττουσιν.

r) Hoc parum credibile, titulum sive monumentum sepulchri Jacobi permansisse post Hierosolymam a Tito excisam. Vide Valesium p 41. ad Euseb.

s) Verisimilius hoc, quia extra urbem cadavera defunctorum condebant Judæi, ut eidem Valesio probe notatum.

ERASMI SCHOLIA.

Hoc loco Sophronius subnectit Andream, etiamsi nihil ille scriptum reliquit.

Cujus Johannes in libro meminit. In libro suo, non additur apud Sophronium, & adjecta videntur ab interprete quopiam. Nec illa verba, post resurrectionem, adduntur apud Sophronium, & apparet adjecta.

Quæ de septem Canonicis est. Catholicis pro canonicis legendum est, teste Sophronio.

In septimo hypotyposeon. ὑποτυπώσεων. Hypotyposis est, cum res expressa subjicitur oculis. Nam hoc titulo Clemens scripsit libros octo.

Accepta occasione. Sophronius explicans, quæ fuerit occasio, vertit, ειληφὼς ἀφορμὴν ἀναρχίας, id est, accepta hac occasione, quod provincia careret præside.

Quo rudia vestimenta. Rudia vocat ἄγναφα, sic enim vertit in Evangelio, quisquis is fuit. Apud Sophronium loco rudia, nihil habetur, & in emendatioribus codicibus hæc vox omnino abest.

Extorqueri. Sophronius vertit, σκιπάζειν, quod sonat extundere.

MARIANI VICTORINI NOTÆ.

In tantum, ut camelorum duritiem traxisse ejus genua crederentur. Aliter, in tantum, ut in camelorum duritiem transisse ejus genua crederentur. Hunc sensum Sophronius quoque secutus videtur, dum ait, ὑπερβαίνειν νομίζεσθαι.

Tollens ad cælum manus. Tendens ad cœlum manus, olim legebatur, verum cum nostra emendatione consentiunt tam Sophronius, qui vertit ἐπάρας, quam antiqui codices manuscripti.

Fullonis fuste, quo uda vestimenta extorqueri solent. Rudia, pro uda, perperam antea legebatur. Fullonis enim ars est lavare vestimenta, lotaque contorquere, ut exsiccentur, non rudia: quæ nec etiam contorquentur, sed poliuntur tenduntúrque.

Eum putant conditum. Νομίζουσι, ipse etiam vertit Sophronius; cum tamen antea legeretur, putaverunt.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Ut nonnulli existimant, Ioseph ex alia uxore.) Hujus opinionis extitere plurimi magnæ authoritatis viri, quorum est Eusebius lib. 2. in principio: & Ambrosius in I. cap. Gal. Vide Hieronymum in Helvidium.

Unam tantum scripsit Epistolam.) Vide Eusebium cap. 23. lib. 2.

Tradit item Iosephus.) Apud Euseb. l. 2. cap. 23. Hieron. l. 1. in Jovinianum. *Transeamus ad Iacobum, qui frater Domini dicebatur, tantæ sanctitatis, tantæque justitiæ, & perpetuæ virginitatis, ut Iosephus quoque historicus Iudæorum, propter hujus necem subversam Hierosolymam referat.*

Evangelium quoque quod appellatur secundum Hebræos.) Ex hoc Evangelio subinde Hieronymus profert testimonia. In 11. cap. *Iuxta Evangelium, quod Hebræo Sermone conscriptum, legunt Nazaræi: Descendit super eum omnis fons Spiritus Sancti.* Ibidem. *In Evangelio cujus supra fecimus mentionem, hæc scripta reperimus: Factum est autem, &c.* Et in Esa. 40 Item in Ezech. 16. & 18. Præterea in 6. cap. Matth. & in Ephes. 5. Rursus lib. 3. in Pelagianos. *In Evangelio juxta Hebræos, quod Chaldaico quidem Syroque sermone, sed Hebraicis litteris scriptum est, quo utuntur usque hodie Nazaræi, secundum Apostolos, sive, ut plerumque autumant, juxta Matthæum, quod & in Cæsariensi habetur Bibliotheca, narrat historia: Ecce mater, &c.*

Et a me nuper in Græcum Latinumque sermonem translatum est.) In Mich. 7. *In Evangelio, quod secundum Hebræos editum nuper transtulimus, &c.* Et in Matth. 12. super illud, Extende manum tuam. *In Evangelio quo utuntur Nazaræi, & Ebionitæ, quod nuper in Græcum de Hebræo sermone transtulimus, & quod vocatur a plerisque Matthæi authenticum, homo iste qui aridam habet manum, cæmentarius scribitur, &c.* Citat & in vicesimo septimo capite.

Quo & Origenes sæpe utitur.) Origenes in 19. cap. Matth. *Scriptum est in Evangelio quodam, quod dicitur secundum Hebræos, &c.* Meminit Evangelii hujus & Irenæus lib. 3. cap. 11. & Eusebius lib. 3. cap. 25. & 27. & lib. 4. cap. 22. De Hegesippo lege præterea Epiphanium in Ebionæis.

Se non comesturum. Alias: Commessurum.

Et juxta templum ubi & præcipitatus fuerat.) Hieron. in I. c. Gal. super illud: Alium autem Apostolorum, &c. *Nunc hoc sufficiat, ut propter egregios mores, & incomparabilem fidem, sapientiamque non modicam Iacobus frater dictus sit Domini, & quod primus ei Ecclesiæ præfuerit, quæ prima in Christum credens ex Iudæis fuerat congregata.* Mox. *Hic autem Iacobus Episcopus Hierosolymorum primus fuit, cognomento Iustus, vir tantæ sanctitatis & rumoris in populo, ut fimbriam vestimenti ejus certatim cuperent attingere: qui & ipse postea de templo a Iudæis præcipitatus, successorem habuit Simeonem, quem & ipsum tradunt pro Domino crucifixum.*

SCHO-

SCHOLIA AUBERTI MIRÆI.

IACOBUS minor, primus Hierosolymorum Episcopus, sedis suæ anno 30. Neronis 7. Christi 61. a Judæus est occisus. *Vide Martyrol. Rom. 1. Maji.*

Frater Domini) Cur sic dicatur, Bellarminus cap. 34. de Scriptoribus Ecclesiasticis, Baronius annali. I. & alii alibi explicarunt.

Quæ de septem Catholicis est.) Id definivit Ecclesia in quatuor Conciliis, superiore capite a me citatis. Idem jam olim docuerunt Origenes, Epiphanius, Athanasius, Innocentius I. Gelasius, Hieronymus, Augustinus, Damascenus, & alii Patres. Quæ porro de S. Jacobo hic Hieronymus narrat, ex Hegesippo apud Eusebium l. 2. c. 23. hausit: de qvibus vide Petavium in Notis ad Epiphanium, hæresi 78. & Petrum Hallosium tom. 2. Scriptorum Ecclesiæ orientalis, in Vita S. Hegesippi.

Septimo Hypotyposeon) Hypotyposis est, cum res expressa subjicitur oculis. *Subnotationem* hic vertunt nonnulli.

Accepta occasione ἀναρχίας,) hoc est, accepta occasione, quod provincia careret Præside.

Evangelium quoque.) Id Nazarenorum appellatur, & subinde ab Hieronymo citatur.

WILH. ERNESTI TENTZELII Animadversiones.

I. Stupenda, nec absque salis grano de Jacobo hæc accipienda sunt, quæ ex Hegesippo refert Hieronymus. Quam in rem consuluisse juvabit præter Valesianas in Eusebium Annotationes, & Petavianas in Epiphanium Animadversiones, inprimis Davidem Blondellum in Pseudo-Isidoro p. 29, 30, 31. Joan. Georg. Dorscheum in Pentadecade Disp. 1. p. 37, 38. Christianum Noldium in Historia Idumæa a p. 392. ad 405. Joan. Pearsonium Lect. IV. in Acta Apostolorum pag. 57, 58. & similes.

II. Epistolam Jacobi omnes hodie admittunt, licet initio Reformationis non a Luthero tantum, sed ab aliis quoque fuerit dubitatum, ut ab Andrea Althamero, recensente Seckendorfio scholio IV. ad Indicem primum Historiæ Lutheranismi. Expendere quoque juvabit modum probandi auctoritatem ejus Canonicam apud Huetium. Prop. 1. Demonstrationis Evangelicæ p. 40.

III. Exploduntur autem Hieronymi silentio bina alia scripta, Jacobo perperam tributa, Protevangelium & Liturgia. Equidem Protevangelium vix quisquam pro genuino venditavit, præter unum Postellum, qui id e tenebris eruit, *& ut gemmam inter libros Theologicos, & basim atque fundamentum totius historiæ Evangelicæ, & caput Evangelii secundum Marcum æstimavit:* Est tamen magnæ antiquitatis, & Justini jam tum Martyris tempore extitit, si Augusti Buchneri conjecturam sequimur, Notis in Prudentii Hymnum de natali Christi pag. 95. & Origenes, Comment. in Matthæum p. 223. τὴν βίβλον ἰακώβου allegans, hoc Protevangelium intellexit, docente Huetio in Notis pag. 28. Quare ab hæreticis potius id effictum fuerit, quam a Monachis, in quos culpam conjiciunt Barthius lib. LVI. Adversariorum cap. XVI. & Boxhornius in Historia universali p. 56. Extitit enim iste libellus, priusquam vel Monachorum nomen in Ecclesia audiretur. Liturgiam denique Jacobi, quam magno conatu post alios defendere conati sunt Leo Allatius & Cardinalis Bona, prudentiores hodie Pontificii post Simonium, Alexandrum & Schelstratium, unanimiter rejiciunt, ut illi refellendæ immorari amplius haud opus videatur.

ERNESTI SALOMON. CYPRIANI Annotationes.

Sunt; qui tres Jacobos * Apostolos numerant, Jacobum, Zebedæi filium, Jacobum, Alphæi filium, & nostrum hunc Jacobum, fratrem Domini, seu, Justum, tertium decimum Apostolum. *Apud Hieron. in c. 17. Es.* Sed Hieronymus primo contra Helvidium hos impugnat, docens, Jacobum nostrum minorem Alphæi & Mariæ, sororis Domini, filium fuisse, ac præter hunc inter Apostolos non nisi unicum Jacobum, Zebedæi filium, ab Herode interemtum, annumerari posse, qui major dicitur.

Iustus. Eusebius libro II. capite primo: *Ob eximiam virtutem.* Hieronymus commentario in caput II. Epistolæ ad Galatas: *Vir tantæ sanctitatis & rumoris in populo, ut fimbriam vestimenti ejus certatim cuperent attingere.*

Frater Domini. Observat Hieronymus *in Psal. 68.* omnes Apostolos fratres Domini vocari Matthæi XXIIX. Quæ vero causa sit, ut Jacobus præ cæteris frater Domini appellaretur, non eodem modo exponit. Nam *L. I. Comment. in Galat. c. 2.* ita dictum putat propter incomparabilem fidem, sapientiamque non modicam, nec non quod primus Ecclesiæ

* Vide quæ Combefisius ad Hippolytum de XII. Apostolis. T. 2. auctarii novi p. 840. seq. & in appendice ad opera S. Hippolyti nuper edita p. 34. seq.

clesiæ præfuerit, quæ ex Judæis primum Christi recepit doctrinam. Quidam suspicabantur, ex Escha, uxore a Josepho ante Mariam ducta, natum esse: Quos Apocryphorum deliramenta sequi Hieronymus dolet secundo in Matthæi *cap. 12.* Placet mihi ea Hieronymi sententia, qua Jacobus ideo frater Domini dictus creditur, quod ejus esset consobrinus. Ita Hieronymus hoc loco, nec non contra Helvidium capite IX. & alibi.

Post passionem Domini statim ab Apostolis. Eusebius libro VII. capite XIX. ait, Jacobum ab ipso Salvatore & Apostolis Episcopatum Hierosolymitanæ Ecclesiæ obtinuisse. Multi veterum dixerunt, Jacobum a Christo Episcopum constitutum esse, nulla Apostolorum mentione facta: quos Henricus Valesius *ad h. l. Eusebii* laudat. Hieronymus heic diserte negat, factum hoc a Christo, cui assentitur contradicens sibi Eusebius libro II. capite I. quo fatetur, Jacobum tum demum cathedræ impositum esse, qvum in cœlum rediisset Dominus. Nec video, quid huic sententiæ obstet, quæ etiam ex XXVIII. Matthæi capite robur trahit, quo Christus Jacobo juxta cum reliquis Apostolis gentes in toto terrarum orbe docere, & hanc ob rem Hierosolymis discedere mandat.

Post Apostolos. Male hoc loco Eusebii verba reddit Hieronymus. Apud Eusebium est μετὰ τῶν ἀποστόλων, cum Apostolis; non vero μετὰ τοὺς ἀποστόλους, post Apostolos. Neque enim Jacobus post Apostolos, sed cum Apostolis præfuit cœtui Hierosolymitano. Sophronius, qui Hieronymi verba Græce reddidit, ac μετὰ τοὺς ἀποστόλους habet, excusari potest; Hieronymus non potest.

Huic soli licitum erat ingredi sancta sanctorum: siquidem vestibus laneis non utebatur, sed lineis. Jacobum inde ab incunabulis asceticæ vitæ operam navasse, multa sunt, quæ suadent, ac parum abest, quin eum ex Essenorum ordine ad Christi doctrinam transiisse existimem. Itaque non moveo litem de ejus victu atque amictu, quem hoc loco laudat Hieronymus. Quod vero ex quinto commentariorum Hegesippi Eusebius libro II. capite XXIII. & heic Hieronymus referunt, eidem jus facultatemque fuisse ingrediendi sanctum sanctorum Hierosolymitani templi, id ego non vereor inter fabulas rejicere, antiquissimas quidem, tamen fabulas. Sane mirari subit, doctissimos viros huic rei hodieque adhibere fidem. Quæso, quid tum vestis linea ad facultatem ingrediendi sanctum sanctorum? Annon tempore Agrippæ regis, sub quo lapidibus obruebatur Jacobus, omnes omnio sacerdotes, ac paulo post Jacobi obitum, etiam cantores, qui ne quidem sacerdotum erant in censu, lineis vestibus utebantur? Testem produco harum rerum peritissimum, Flavium Josephum, qui XX. antiquitatum capite IIX. diserte ait: *Leviticæ tribus homines, quorum erat sacros hymnos in templo canere, adito rege induxerunt eum precibus, ut advocato concilio decerneret eis, ἐπιτρέψαι λινῆν στολὴν usum stolæ lineæ, quæ tum solis erat concessa sacerdotibus. Rex de concilii sententia permisit, ut deposito priori habitu lineum, ut voluerunt, sumerent.*

Huic soli licitum erat. Miræus: *Hic solitus erat.* Male. Nam Eusebius habet: τούτῳ μόνῳ ἐξῆν εἰς τὰ ἅγια εἰσιέναι.

In sancta sanctorum. Vir clarissimus, Guilielmus Caue *Antiquit. apostolic. p. m. 589.* & Petavius *ad Epiphan.* hæres. 78. contendunt, Jacobum sanctum sanctorum ingrediendi jus facultatemque non habuisse, sed solummodo ingressum esse τὰ ἅγια, sanctum, quod frequentare licuit ex Aaronis ordine sacerdotibus. Fateor, mihi pridem suspectam fuisse hanc Hegesippi traditionem, quum non sit vero simile, Judæos homini Christiano copiam sanctum sanctorum ingrediendi fecisse, ita quidem, ut ex ipsis nemo eodem usus sit jure. Itaque falsa esse quæ tradit Hegesippus, diu est quod persuadeor. Verum si quæras, quid Hegesippus & veterum alii vocibus, εἰς τὰ ἅγια significatum voluerint; videntur omnino sanctum sanctorum intellexisse, etsi verissimum sit, Jacobum non nisi sanctum ingredi consuevisse. Hæc veterum sententia primo cognoscitur ex loco hoc Hieronymi. Deinde Hegesippus non videtur adeo ignarus fuisse Judæorum moris, ut soli Jacobo vindicaret jus sanctum ingrediendi, quod alias היכל seu templum vocatur. Id enim ab omnibus Judæis illico explosum fuisset, quos non latebat, eandem facultatem multis sacerdotibus competere. Accedit mos loquendi primorum Christianorum, qui εἰς τὰ ἅγια εἰσέρχεσθαι ex IX. Epistolæ ad Hebræos capite v. 25. tantundem esse arbitrabantur, quam ingredi sanctum sanctorum, quod Josephus τὸ ἅγιον τοῦ ἁγίου vocat Antiqv. III. c. 5.

Fixis. Miræus: *Flexis.* Hegesippus quinto commentariorum: κάμπτεσθαι ἐπὶ τοῖς γόνασι.

Sed & Iosephus. Hæc paulo distinctius ex Josepho commemorari oportuit. Neque enim is de Jacobo quicquam dicit, præter hæc *XX. antiq. c. 8. Ananus tempus opportunum se nactum ratus, mortuo Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium judicum advocat, statutumque coram eo fratrem Iesu Christi, Iacobum nomine, & una quosdam alios, reos impietatis peractos, lapidandos tradidit: quod factum omnibus in ea civitate bonis & legum studiosis vehementer displicuit.* Utinam bona fide egisset Hegesippus! Nam Eusebius fabulam de Jacobo, templi pinnæ imposito, utique in Hegesippo invenit, cujus libri Eusebii ætate multorum terebantur manibus, quibus aliquid assuere, aut ex illis, quæ non exhiberent, laudare non potuit. Nec tamen

tamen plane absolvi debent Eusebius & Hieronymus, cum probabile non sit, viros tam doctos, tam prudentes, fraudem fugisse. Sane uterque, ut ex illorum libris intelligimus, Josephum legit, adeoque uterque vidit non esse Josephi verba, quæ asserebantur ab Hegesippo.

Tradit idem Iosephus. Imo non tradit, quandoquidem nullus codex, utcumque recens sit, hæc refert. Sane in Schleusingensi, quo Joannes Andreas Bosius, Josephum editurus, præ cæteris usus est, nihil reperio; Etsi is tanti factus sit eruditis, ut ab operis typographicis adhiberetur in excudenda editione Græca. Si Origenis, Eusebii & Hieronymi ævo hæc in Josephi codicibus comparuerunt, qui factum est, ut orbe jam Christiano eraderentur. Christiani certe non eraserint. At nec Judæi, quod illis & ea eradenda fuissent, quæ de Christo, Joanne Baptista & Jacobo nostro hodieque in Josepho extant, & hac ratione defectus non posset non perpaucorum codicum esse.

Ut propter ejus necem creditum sit. Falsum est, hæc unquam lecta esse in Josepho. Si Hegesippum fraudis insimulare non licet, dixerim, ejus animo obversatum esse Ioannem Baptistam, cum hæc scriberet, de quo Iosephus *L. XIIX. antiq. cap. 7. Apud Iudæos fuit opinio, justa ultione Numinis deletum Herodis exercitum, propter Ioannem, qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necavit virum optimum, Iudæos excitantem ad virtutum studia, inprimis justitiæ & pietatis.* Hæc aut memoriæ lapsu mutavit transtulitque ad Iacobum Hegesippus, aut mala fide interpolavit Iosephum. Si hæc de Iacobo in Iosepho legerunt Eusebius *L. II, hist. c. 23.* & Hieronymus, cur sibi non constant? ille ait, Iosephum ipsum credidisse, Iudæos excidium urbis Iacobi cæde promeritos; hic Iosephum retulisse, ita ab aliis creditum.

Triginta itaque annis. Si Iacobus Hierosolymorum Episcopus ordinatus est illo ipso anno, quo cœlum conscendit Dominus, ut ex Eusebii libro II. capite I. colligitur: dicendum existimat Baronius *ad Ann. 63. n. 2.* eum illi Ecclesiæ non XXX. sed XXIX. tantum annos præfuisse, cum VII. Neronis anno passus sit, id est, LXIII. juxta Baronium. Non obscure hoc loco hallucinatur Dionysius Petavius *Rationar. temp. p. 1. L. V. c. 1. & 3.* Nam Christum anno ætatis XXXIV. jam expleto passum; Iacobum vero anno Christi LXI. ac sedis suæ XXX. trucidatum tradit: quæ pessime cohærent.

Evangelium quoque, quod appellatur secundum Hebræos. Vetustissimum monumentum, de quo non miror recentioribus nil certi constare, qvum ipse Hieronymus cespitet. Capite III. Catalogi diserte habet pro ipsomet Matthæi Evangelio. Alibi autem a se ipso dissentit, illudque adhiberi posse docet, si non ad autoritatem, ut is loquitur, saltem ad antiquitatem *L. III c. 1. contr. Pelagian.* Si habuisset pro Matthæi Evangelio, qvum hæc scriberet, non dubitasset de ejus autoritate plus quam humana. Deinde eodem Catalogi capite Hebraicis literis verbisque a Matthæo compositum, nostroque hoc capite a se in Græcum pariter atque Latinum sermonem translatum ait. Verum post XXIII. annos, id est, anno CCCCXV. quo libros contra Pelagianos in lucem emisit, Chaldaico Syroque sermone, sed Hebraicis literis scriptum vult *l. c.* Quis credat, ipsum libri interpretem adeo diversimode loqui posse? Cum tam vetustum sit Evangelium, ut olim, teste Hieronymo, *In c. XII. Matth.* a plerisque pro authentico Matthæi haberetur; credidi olim, illud Iacobum nostrum habere authorem, a quo Athanasius Matthæi Evangelium expositum docet. *Tom. II. Opp. p. 134.* Illa expositio in eo mihi sita videbatur, quod Iacobus, Hierosolymitanus præsul, in Palæstina, ubi omnia contigerunt, adjecerit a Matthæo prætermissa. Ad hunc enim magnus fiebat discipulorum concursus, qui scitu digna in ejus notitiam perferebant. Præterea visus mihi est Iudæis nonnihil cessisse, quod spectat ad externum cultum, ut servaret Ecclesiam, ac Iudæorum religionem cum honore extingueret. Furore enim & clamoribus non est ea ætate fides nostra propagata. Atque hanc causam subesse opinabar, quod a Nazaræis tam avide arriperetur hoc Evangelium secundum Ebræos, hoc est, Ebræa dialecto & ad Ebræorum placita nonnihil accommodatum. Nazaræi enim Christum sectabantur, retentis Iudæorum ritibus. Aliam expositionem, quam Iacobus adornasse dicitur, imaginari mihi non poteram, quia illud nec commentariis illustravit, nec Græce reddidit, ut omnes fatentur. Verum etsi multas habeam conjecturæ meæ causas; video tamen, eam sacris literis repugnare, cum in Evangelio secundum Ebræos dicatur, Christum Iacobo statim a resurrectione visum, quem scriptura postremo demum ab eo conspectum dicit. Valeat igitur conjectura. Ad Hieronymum quod attinet, facile secum in gratiam redibit, si dicas, Nazaræos non solum recepisse Ebraicum Matthæi Evangelium, ejusque describendi facultatem aliis fecisse; sed & in linguam Syram Chaldaicamque transtulisse, ac huic translationi assuisse, quæ in incorrupto Matthæi codice omissa opinabantur. Hac ratione factum est, ut duo hæc Evangelia, quorum utrumque Evangelium secundum Ebræos audiebat, confunderentur, & nonnulli interpolatum pro authentico haberent, quod suis placitis esset accommodatius. Si hæc displicent; non potest a contradictione liberari Hieronymus. At hoc itidem durum videtur, ipsum libri interpretem

pretem

pretem ita sibi contradicere, ut eum modo Ebraico, modo Syro idiomate exaratum affirmet, ut taceam reliqua.

Juxta templum sepultus est. Titulum usque ad obsidionem Titi; & ultimam Hadriani notissimum habuit. Hegesippus apud Euseb. lib. 2. c. 23. *Sepultus est eodem in loco, manetque cippus illius adhuc prope templum.* Ægre credo, Judæos hominem lapidibus obrutum, populi, ut eorum ferebat opinio, seductorem, prope templum humo inferri, memoriamque illius cippo conservari permisisse, ut nihil dicam de moribus Judæorum, quibus conveniens est, ut mortui extra civitatem terræ mandentur. Franciscus Quaresmius *Elucidat. terræ sanctæ T. II. L. IV. c. XII. peregrinationis VII.* præfert huic sententiæ alteram, cujus hoc loco Hieronymus quoque meminit, Jacobumque in monte oliveti putat reconditum. Cumque mons oliveti e regione templi sit, Hegesippum huic sententiæ ne quidem repugnare contendit, quod omnino prope templum sepultus dici possit, cujus ossa in oliveto quiescant. Cæterum, ut hoc obiter moneam, quia nec Hieronymus nec Eusebius, Jacobi scripta commemorantes, liturgiam ejus, quæ hodieque circumfertur, laudant, facile cognoscimus, doctissimum Cardinalem, Joannem Bonam, malam causam tueri, dum eam pro genuina haberi vult libro 1. capite VIII. rerum liturgicarum *p. 92. seq.*

CAPUT III.

MATTHÆUS, qui & Levi, t) ex publicano Apostolus, u) primus in Judæa, propter eos qui ex Circumcisione crediderant, Evangelium Christi Hebraicis litteris verbisque composuit. x) Quod quis postea in Græcum transtulerit, non satis certum est. Porrò ipsum Hebraicum habetur usque hodie in Cæsariensi bibliotheca, y) quam Pamphilus martyr studiosissimè confecit. Mihi quoque à Nazaræis, qui in Berœa urbe Syriæ hoc volumine utuntur, describendi facultas fuit. In quo animadvertendum, quòd ubicumque Evangelista, sive ex persona sua, sive ex persona Domini Salvatoris, veteris Scripturæ testimoniis abutitur, z) non sequatur septuaginta Translatorum auctoritatem, sed Hebraicam, é quibus illa duo sunt: *Ex Ægypto vocavi filium meum, a) & Quoniam Nazaræus vocabitur. b)*

Ματθαῖος ὁ καὶ Λευὶς, Ἀπόστολος ἀπὸ τελωνῶν, ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ πρῶτος διὰ τοὺς ἐκ περιτομῆς πιστεύσαντας, εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ γράμμασιν καὶ ῥήμασιν ἑβραϊκοῖς συνέταξεν, ἀγνοουμένου τοῦ μετὰ ταῦτα εἰς ἑλληνικὸν τοῦτο μεταφράσαντος. Τὸ δὲ ἑβραϊκὸν ἄχρι σήμερον ἐστιν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Καισαρείας τῇ παρὰ Παμφίλου μάρτυρος φιλοπουδάστως κατασκευασθείσῃ. Ἐμοὶ δὲ παρὰ τῶν Ναζαραίων τῶν ἐν Βερροίᾳ τῆς Συρίας τούτῳ κεχρημένων, ἄδεια παρεσχέθη τούτου μεταγραφῆς, δι' οὗ ἐστιν ἀκριβῶς πεισθῆναι, ὡς ἔνθα ἂν ὁ Εὐαγγελιστὴς εἴτε ἐκ προσώπου οἰκείου, εἴτε ἐκ προσώπου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Σωτῆρος ταῖς μαρτυρίαις καταχέχρηται τῶν παλαιῶν γραφῶν, μὴ ἀκολουθεῖν τῇ αὐθεντίᾳ τῶν ἑβδομήκοντα ἑρμηνευτῶν, ἀλλὰ τῇ ἑβραϊκῇ, ἀφ' ὧν τὰ δύο ἐστὶν ἐκεῖνα, ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου, καὶ ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

t) Marc. II. 14. Luc. V. 27. u) Matth. IX. 9.

x) Papias apud Euseb. III. 39. Hist. Ματθαῖος μὲν οὖν ἑβραΐδι διαλέκτῳ τὰ λόγια συνεγράψατο. Ἡρμήνευσε δ' αὐτὰ ὡς ἠδύνατο ἕκαστος. Eusebius ipse lib. 3. cap. 24. Ματθαῖος μὲν γὰρ πρότερον ἑβραίοις κηρύξας ὡς ἔμελλε καὶ ἐφ' ἑτέρους ἰέναι, πατρίῳ γλώττῃ γραφῇ παραδοὺς τὸ κατ' αὐτὸν Εὐαγγέλιον, τὸ λεῖπον τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ τούτοις ἀφ' ὧν ἐστέλλετο διὰ τῆς γραφῆς ἀπεπλήρου. Idem lib. 5. cap. 10. αὐτοῖς τε ἑβραίων γράμμασι τὴν τοῦ Ματθαίου καταλεῖψαι γραφήν. Græcum Matthæi interpretem Jacobum alii, alii Paulum, alii Lucam denique vel Joannem incerta fama tradiderunt, cum Matthæum ipsum Græce scripsisse sit verius, Papia & aliis veteribus Evangelium Nazaræorum pro Hebraico Matthæi prototypo perperam habentibus. Vide, si placet quæ notavi in Codice Apocrypho Novi Test. & libro IV. Bibl. Græcæ cap. 5.

y) De Bibliotheca Cæsariensi a S. Pamphilo instructa Vide Eusebium VI. 31. & Hieron. infra c. 75.

z) Sic MS. Gemblacense, & Marcianæus e suis Codicibus, & Græca versio καταχέχρηται, sensu eodem quod aliæ editiones, *utitur*; Sic infra cap. 15. *multis de eadem Epistola non solum sensibus sed juxta verborum quoque ordinem abutitur.*

a) Matth. II. 15. ex Oseæ XI. 1. b) Matth. II. 23. ex Esa. XI. 1.

ERASMI SCHOLIA.

Constanter affirmant hoc Evangelium Hebraice scriptum fuisse. At illud mirum, neminem unquam fuisse, qui testetur sibi conspectum fuisse. Chrysostomus non affirmat, sed ajunt, inquit. Illud constat, primam autoritatem huic Evangelio semper fuisse.

Qui in Bersabea Beræa.) Bersabea nec est apud Sophronium, nec in emendatioribus exemplaribus.

Ex

Ex Ægypto vocavi filium meum.) De his copiosius Hieronymus in libro de optimo genere interpretandi, & nos in Annotationibus Novi Testamenti nonnihil attigimus.

Hic codex Græcus commiscet duos, Crescentem & Eunuchum. Idem factum est in Latinis, (*ab Erasmo*) ea res ne quem fallat, admonere visum est.

HENRICI GRAVII NOTÆ.

Evangelium Christi hebraicis litteris verbisque composuit.) Vide Euseb. lib 3. c. 24. & lib. 5. cap. 8. & 10. & c. ultimo lib. 3.

Veteris scripturæ testimoniis utitur.) *Alias* abutitur.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

HEBRAICIS *litteris.*) Id ipsum ante Hieronymum testati sunt Irenæus lib. 3. cap. 1. Eusebius l. 3. Hist. eccles. c. 24. & Epiphanius hæresi 29.

Quis in Græcum transtulerit.) S. Athanasius in Synopsi scribit, à S. Jacobo, fratre Domini, fuisse expositum Evangelium S. Matthæi: sed utrum illa expositio fuerit versio in Græcum, nescitur.

Septuaginta translatorum.) De LXXII Interpretibus fuse agunt Aristeas in suo de iis libello, Philo lib. 2. de vita Mosis, Josephus l. 12. Antiq. c. 2. Tertullianus in Apologetico c. 18. Athanasius in Synopsi, Epiphanius lib. de mens. & pond. Augustinus de Civit. Dei l. 18. c. 45. & alii veteres.

Ex Ægypto.) De his copiosius Hieronymus in Libro de optimo genere interpretandi.

WILH. ERNESTI TENTZELII Animadversiones.

I. Non Hieronymi tantum, sed plerorumque antiquorum Patrum sententia fuit, Matthæum Ebraice scripsisse. Hodierni autem Theologi Criticique, ex Nostratibus saltem, communiter pugnant, Græcum, quod habemus, ejus esse autographum. Abraham Calovius in Critico Sacro pag. 440, 441. perpetuis fere objectionibus hoc Hieronymi Capitulum corrigit. Ait enim: 1. *nullum ejus rei testem* eum *laudare*, quod Matthæus propter credentes in circumcisione Ebraice scripserit: 2. *mirum esse, quod Eusebius Cæsariensis Episcopus, Pamphilique amicissimus, cum sæpius meminerit Evangelii Ebraici, de eo ne verbo quidem mentionem fecerit*, quod nempe Hieronymus ait, ipsum Ebraicum in Cæsariensi Pamphili Bibliotheca haberi: 3. *Chrysostomum* porro, *inter Græcos Doctores isto tempore facile primarium, non audere adserere, Matthæum Ebraice scripsisse? sed ajunt*, inquit, &, *malim id exstare, quam constare.* 4. sed & *prodere ipsum Hieronymum, qualefuerit istud Evangelium Matthæi Ebraicum*, cum addit, *se id a Nazarenis descripsisse, qui non minus ac Cerinthiani & Ebionitæ Evangelium quoddam Ebraicum pro Matthæi Evangelio venditabant.* 5. Nazarenorum quoque Evangelium *non fuisse Ebraicum, sed Chaldaicum*, quod luculentum est ex Hieronymi Commentario in Matthæum cap. VI. v. 34. ubi scribit, *in Evangelio Ebraico, quod consuluerit, adhiberi vocem* למחר *crastinum. Nam* ל *præfixum non Ebræorum, sed Chaldæorum & Syrorum est. Ideo saltem generaliter & ὡς ἐν πλάτει Hieronymum dixisse Ebraicum, cum indigitaret Chaldaicum.* 6. *Denique quod addit Hieronymus, Evangelistam, ubicunque veteris scripturæ testimoniis utitur, non sequi septuaginta translatorum auctoritatem, sed Hebraicam; id si de Evangelio Ebraico dicat, oportere id in allegationibus quibusdam diversum fuisse a Græco; quippe quod etiam nonnunquam septuaginta versionem sequitur; quid? quod nonnulli eo argumento, quod plerumque dicta Vet. Test. adferat Matthæus ex Græca translatione, utantur, ut ostendant, non Ebraice, sed Græce scripsisse Matthæum in Originali.* Ex omnibus hisce observationibus quintam inprimis considerandam censeo, qua ex ipso Hieronymo ostenditur, non Ebraica lingua proprie dicta, sed Chaldæa, sive, ut alii appellare malunt, Chaldæo-Hierosolymitana, conscriptum fuisse, quod Nazareni venditarunt, Matthæi Evangelium. Nec aliam intelligi puto a Græcis Patribus, qui Matthæum ἑβραϊσὶ scripsisse tradunt: quandoquidem in Novo Testamento hac dictione idem significatur idioma, quo tunc vulgus Judæorum Hierosolymis utebatur. Inde autem conficitur, nullum Ebræorum Matthæi Evangeliorum, quæ Münsterus, Mercerus, Tiliusque vulgarunt, genuinum esse posse. Confer, si placet, quæ hanc in rem habet Spanhemius de Auctore Epist. ad Ebræos P. III. cap. 11. n. 9, 10, 11. Sed hæc ad Hieronymum notasse sufficiat: ipsam enim controversiam variis argumentis utrinque agitatam meam nunc non facio.

II. Neque opus est, damnatum Hieronymi silentio *librum de Ortu seu stirpe Mariæ*, cujus procemium versionem ejus ab Hieronymo ipso adornatam mentitur, & *Missam Æthiopum* Matthæo suppositam prolixius excutere, quoniam ab omnibus hodie rejiciuntur. Vid. Cavius Histor. litter. P. 1. pag. 9.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI Annotationes.

Athanasius in synopsi: *T. II. Opp. p. 134. Evangelium secundum Matthæum ab ipso Matthæo Hebraica dialecto conscriptum est, & editum Ierosolymis, & interpretante Iacobo, fratre Domini secundum carnem, expositum.* Epiphanius libro I. tomo 2. adversus hæreses *p. m.* 127. de Ebionis discipulis diserte tradit, quod Evangelium Matthæi solum recipiant, illudque evangelium secundum Ebræos appellent, e quo & nonnulla eraserunt. Jam scire velim, cur Patres evangelium secundum Ebræos reiecerint, retinuerint vero evangelium Matthæi, si duo hæc solo nomine fuerunt diversa. Non potest apte responderi nisi ea ratione, cuius supra mentionem feci, videlicet incorruptum Matthæi evangelium æque ac interpolatum a Nazaræis susceptum fuisse & utrumque evangelii secundum Ebræos nomine venisse, donec tandem usus obtineret, ut interpolatum tantum, quo Nazaræi, & mutilum, quo Ebionitæ utebantur, hoc nomine indigitarentur, genuino eoque Ebræo Matthæi textu aut neglecto, aut apud illos deperdito.

Ipsum Ebraicum habetur usque hodie in Cæsariensi Bibliotheca. Mihi quoque a Nazarenis describendi facultas fuit. Præter hæc duo exempla hoc Evangelium & alii tenuere, præcipue Josephus quidam, a Judæis ad Christianam fidem conversus, si quidem genealogia Matthæi Ebraica tantundem sit, ac Matthæi Evangelium. *Matthæi Ebraicam genealogiam invenit*, inquit Epiphanius hæresi XXX. Aliud exemplum inventum est in Cypro, sub arbore siliqua, cum reliquiis Barnabæ Apostoli, cuius impositum pectori fuit. Hoc ipsius Barnabæ manu descriptum, atque ab imperatore Zenone in Palatio Constantinopolitano, in æde Stephani, repositum tradit *Theodorus Lector L. II. hist. eccl.* Suidas in voce θύινα addit: *Habebat Evangelium folia thyina.* Plane alia a nostra fuit interpungendi ratio, quæ Suidæ ævo obtinuit, quum de Evangelio Matthæi dicat *in voc.* Ματθαῖος. *Habet titulos LXVIII. capita CCCLV.*

CAPUT IV.

JUDAS, frater Jacobi, a) parvam, quæ de septem Catholicis est, Epistolam reliquit. Et quia de libro Enoch, qui Apocryphus est, in ea assumit testimonium, b) a plerisque c) rejicitur: tamen auctoritatem d) vetustate jam & usu meruit, & inter Sanctas Scripturas computatur.

Ἰούδας ἀδελφὸς Ἰακώβου ἐλαχίστην, ἥτις ἐκ τῶν ἑπτὰ Καθολικῶν ἐστιν, Ἐπιστολὴν καταλέλοιπεν. Καὶ ἐπείπερ ἀπὸ τῆς βίβλου Ἐνὼχ, τῆς ἀποκρύφου τυγχανούσης, προσλαμβάνεται ἐν αὐτῇ μαρτυρίας, παρὰ πολλῶν ἐκβάλλεται, ἀλλ' ὅμως τῇ ἀρχαιότητι, καὶ τῇ τῆς χρήσεως αὐθεντίᾳ ἠξιώθη ταῖς θείαις γραφαῖς συγκαταριθμεῖσθαι.

a) In antiquis, inqvit Martinus Lipsius, Legitur *frater Domini:* Et sunt quibus hæc lectio probatur, citantes Hegesippi apud Eusebium III. 20. Hist. verba: ἔτι δὲ περιῆσαν οἱ ἀπὸ γένους τοῦ Κυρίου υἱωνοὶ Ἰούδα, τοῦ κατὰ σάρκα λεγομένου ἀδελφοῦ. Sed *Jacobi fratrem* recte habent plurimi Codices, atque ita apud Hieron. legit Freculfus & Græcus interpres ex Lucæ VI. 16. Ἰούδας Ἰακώβου & ex Juda ipso in limine Epistolæ. Utrumqne jungit Epiphanius XXVI. 11. Ἰούδας ὁ ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Κυρίου λεγόμενος. Clemens Alex. in adumbratt. ad Epistolas Cathol. *Iudas qui Catholicam scripsit Epistolam, frater filiorum Ioseph existens, valde religiosus, cum sciret propinquitatem Domini, non tamen dixit seipsum fratrem ejus esse, sed quid dixit? Iudas servus IEsu Christi, frater autem Iacobi.* Illius puta Jacobi minoris de quo supra c. 1.

b) Judæ Epist. v. 14. Confer quæ in Codice pseudepigrapho Vet. Test. p. 160. seq.

c) Hoc est aliquibus, ut supra c. 1. nam plurimos pro genuina habuisse ex Eusebio III. 25. constat. Τῶν δ' ἀντιλεγομένων, γνωρίμων δ' οὖν ὅμως τοῖς πολλοῖς, ἡ λεγομένη Ἰακώβου φέρεται καὶ ἡ Ἰούδα &c. Idem II. 23. ubi de Epistola Jacobi: οὐ πολλοὶ γοῦν τῶν παλαιῶν αὐτῆς ἐμνημόνευσαν, ὡς οὐδὲ τῆς λεγομένης Ἰούδα, μιᾶς καὶ αὐτῆς οὔσης τῶν ἑπτὰ λεγομένων καθολικῶν· ὅμως δὲ ἴσμεν καὶ ταύτας μετὰ τῶν λοιπῶν ἐν πλείσταις δεδημοσιευμένας ἐκκλησίαις. Veterum Testimonia auctoritati hujus Epistolæ suffragantium vide magno numero apud Tillemontium Tom. I. memor. Hist. Eccles. p. 683. sq.

d) Codex Sangermannensis vetustissimus teste Marcianæo legit: *tamen auctoritate jam & vetustate & usu meruit.* Ita legisse videtur etiam Græcus interpres.

ERASMI SCHOLIA.

Admiscet & hic Sophronius nonnullos, historiæ seriem persequens, cum Hieronymus scriptores tantum recenseat, alioquin a Christo potissimum erat incipiendum. Quanquam suspicor hæc magis ab alio quopiam studioso adjecta.

Quæ de septem canonicis est.) Rursum pro Catholicis est Canonicis.

De libro Enoch.) Citat enim illic Prophetiam Enoch, quæ nusquam extat. Citat & altercationem Michaelis cum Diabolo de corpore Moysi.

Quem

Quem ajunt ipsi adjunctum.) Ipsi adjunctum, non reperio apud Sophronium, verum quia suspicabar à librariis omissa, nolui resecare.

Sed ab omnibus expellitur.) Pro expellitur legundum exploditur. Eam tamen Faber Stapulensis admiscuit suis Commentariis, cum meo judicio nihil sit illic Paulo dignum.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Judas frater Jacobi.) In vetustis codicibus legitur: *Domini*: & rectius. Ita enim & Hegesippus apud Euseb. lib. 3. cap. 20.

Adhuc, inquit, *vivebant quidam de carnali genere Domini nostri, nepotes Judæ ejus, qui secundum carnem frater Domini dicebatur.* Hieronymus in 10. cap. Matth. *Thaddæum Apostolum Ecclesiastica tradit historia missum Edessam, ad Abagarum regem Chosidenæ, qui ab Evangelista Luca Judas Jacobi dicitur & alibi appellatur Lebbæus: quod interpretatur corculum: credendumque est eum fuisse binomium.*

Et quia de libro Enoch, qui apocryphus est.) Origenes lib. 1. περὶ ἀρχῶν cap. 3. & lib. 4. non ita longe a fine quædam ex eo citat, & homil. 28. in Num. Tertullianus de habitu muliebri: *Scio scripturam Enoch, qui hunc ordinem Angelis dedit, non recipi a quibusdam, quia nec in armarium Judaicum admittitur; opinor, non putaverunt illam ante cataclysmum editam, post eum casum orbis omnium rerum abolitorem, salvam esse potuisse.*

In ea assumit testimonium.) Atqui in eadem Epistola testimonium quoque profert ex ascensione Moysi, de qua Origenes c. 2. l. 3. περὶ ἀρχῶν. *In Genesi serpens Evam seduxisse describitur, de quo in Ascensione Moysi, cujus libelli meminit in Epistola sua Apostolus Judas. Michaël Archangelus cum diabolo disputans de corpore Moysi, ait diabolo: inspiratum serpentem causam extitisse prævaricationis Adæ & Evæ.*

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

Inter Sacras Scripturas.) Patres antiqui Judæ Epistolam pro Catholica seu Canonica passim agnoscunt; & pro tali agnoscendam definierunt Carthaginiense, Laodicenum, Romanum sub Damaso, Florentinum & Tridentinum Concilia.

WILH. ERNESTI TENTZELII.

Singularia de eo ejusque Epistola adversus Ebionitas Christianis Pellæ Anno Christi LXXI. versantibus immixtos scripta habet Cavius Historiæ litterariæ Parte II. pag. 56. quæ aliis expendenda, & cum Huetio Propos. 1. Demonstr. Evangel. pag. 41. contendenda relinquimus.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

De libro Enoch. Dubitari vix potest, quin Apostolorum ætate Prophetia quædam Enochi nomine extiterit, qvum Judas Epistolæ suæ versu XIV. verba quædam ex illo Enochi libro proferat. Hieronymus generaliori voce usus librum Enochi vocat, quod & Eusebius facit libri VII. capite XXII. Athanasius, Veteris Testamenti libros enarraturus, *In Synopsi sub fin.* Enoch vocat. Tertullianus aliique patres Prophetiam hanc sæpiuscule in subsidium vocant, variisque designant nominibus. Judæ tempore videtur titulum Prophetiæ Enochi gessisse. Fragmenta libri passim extant; integra autem Prophetia ab Ægidio Lochiensi in Ægypto inventa nuper asservata est inter MSCC. Nicolai Claudii Fabricii Peirescii, *teste Gassendo in vita Peireskii p. 395.* qui codex, ubi hodie delitescat, noverint eruditi Galli. Argumentum fere ex Tertulliani libro de idololatria capitibus IV. & XV. aliisque ejus locis intelligitur. Quicquid sit de libri authentia, ratio sane, qua eam Petrus Cunæus *L. III. cap. 1. de Rep. Ebr.* subversam vult, admodum lubrica est. *Profecto*, inquit, *is liber aut e diluvii undis integer evasit, cum perirent fere omnia: aut postea ex cælo delapsus est.* Prolixe atque doctissime jam olim respondit Tertullianus capite III. de habitu muliebri. Qui plura de hoc libro scire cupiunt, adeant Francisci Sparavierii castigationes ad Apologiam Thomæ Mazzæ pro Annio Viterbiensi vindicatas *p. 88. sqq.*

CAPUT V.

PAULUS Apostolus, qui ante Saulus, e) extra numerum duodecim Apostolorum, f) de tribu Benjamin, g) & oppido Judææ Gisca-
I

Παῦλος ὁ Ἀπόστολος ἔξω τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα Ἀποσόλων τυγχάνων, ἐκ φυλῆς Βενιαμὴν, καὶ κώμης Γισχάλων τῆς Ἰουδαίας,

e) Saulus vocatur Act. VII. 58. & deinde sæpius usque ad Actor. XIII. 9. deinde semper Paulus.

f) A duodecim Apostolis se distinguit 1. Corinth. XV. 5. 8.

g) Actor. XIII. 21.

lis h) fuit; quo a Romanis capto, cum parentibus suis Tarsum Ciliciae i) commigravit: a quibus ob studia Legis missus Hierosolymam, a Gamaliele, viro doctissimo, cujus Lucas meminit, k) eruditus est. Qvum autem interfuisset neci martyris Stephani, l) & acceptis a Pontifice templi Epistolis m) ad persequendos eos, qui Christo crediderant, Damascum pergeret, revelatione compulsus ad fidem, quae in Actibus Apostolorum n) scribitur, in vas electionis o) de persecutore translatus est. Qvumque primum ad praedicationem ejus Sergius Paulus, Proconsul Cypri, p) credidisset, ab eo, quod eum Christi fidei subegerat, sortitus est nomen: ** & juncto sibi Barnaba q) multis urbibus peragratis, revertens Hierosolymam, r) a Petro, Jacobo & Joanne, gentium Apostolus ordinatur. s) Et quia in Actibus Apostolorum plenissime de ejus conversatione t) scriptum est, hoc tantum dicam, quod post passionem Domini vicesimo & quinto anno, id est, secundo Neronis, eo tempore quo Festus Procurator Judaeae successit Felici, u) Romam vinctus mittitur, & biennium x) in libera manens custodia, adversus Judaeos de adventu Christi quotidie disputavit. Sciendum autem in prima satisfactione, y) necdum Neronis imperior oborato, nec in tanta erum-

Euseb. II. 22. Φῆλιξ δὲ φῆστος ὑπὸ Νέρωνος διάδοχος πέμπεται, καθ' ὃν δικαιολογησάμενος ὁ Παῦλος, δέσμιος ἐπὶ Ῥώμης ἄγεται. -- καὶ Λουκᾶς δὲ ἐν τούτοις κατέλυσε τὴν ἱστορίαν, διετίαν ὅλην ἐπὶ τῆς Ῥώμης τὸν Παῦλον ἄνετον διατρίψαι καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον ἀκωλύτως κηρύξαι ἐπισημηνάμενος.

δαίας, ὁρμώμενος πορθηθείσης παρὰ τῶν Ῥωμαίων τῆς αὐτῆς κώμης, μετὰ τῶν οἰκείων γονέων εἰς Ταρσὸν τῆς Κιλικίας κατῴκησεν, ὑφ' ὧν σταλεὶς διὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ νόμου εἰς Ἱεροσόλυμα, παρὰ Γαμαλιὴλ ἀνδρὶ διδασκαλικωτάτῳ, οὗ καὶ Λουκᾶς μέμνηται, ἐφοίτησεν. Ἀλλ' ἡνίκα παρῆν τῇ σφαγῇ Στεφάνου τοῦ μάρτυρος, λαβὼν Ἐπιστολὰς τοῦ ἱερέως ἐπὶ διωγμῷ τῶν ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ πιστευσάντων, ἐπιστὰς τῇ Δαμασκῷ ἐξ ἀποκαλύψεως εἰς τὴν πίστιν τὴν ἐν ταῖς πράξεσι τῶν Ἀποστόλων ἐγγεγραμμένην, εἰς σκεῦος ἐκλογῆς ἀπὸ διώκτου μετηνέχθη. Πιστεύσαντος δὲ πρῶτον εἰς τὴν τούτου κήρυξιν Σεργίου Παύλου ἀνθυπάτου τῆς Κυπρίων, ἐξ αὐτοῦ ὅτι αὐτὸν τῇ πίστει τοῦ Χριστοῦ ὑπέταξεν, ἐκληρώθη τοῦ ὀνόματος Παύλου; καὶ συζεύξας ἑαυτῷ Βαρνάβαν, πολλαῖς τε πόλεσιν ἐπιστὰς ἀναζεύξας εἰς Ἱεροσόλυμα, παρὰ Πέτρου καὶ Ἰακώβου τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος καθίσταται. Ἐπεὶ τοίνυν ἐν ταῖς πράξεσι τῶν Ἀποστόλων περὶ τῆς τούτου διαγωγῆς πολλὰ εἴρηται, τοῦτο μόνον λέξω, ὅτι περὶ μετὰ τὸ πάθος τοῦ Κυρίου εἰκοστῷ πέμπτῳ ἔτει, τουτέστι δευτέρῳ Νέρωνος, ἡνίκα φῆστος ὁ τῆς Ἰουδαίας ἐπίτροπος διεδέξατο Φήλικα, εἰς Ῥώμην δέσμιος πέμπεται, καὶ ἐπὶ δύο ἐνιαυτοὺς ἐν ἐλευθέρᾳ μένων παραφυλακῇ κατὰ τῶν Ἰουδαίων περὶ τῆς ἐλεύσεως Ἰησοῦ ἑκάστοτε ἐξηγήσατο. Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ ἀπολογίᾳ μήπω τῆς τοῦ Νέρωνος βασιλείας στερεωθείσης, μήτε εἰς τοσαύτας αὐτοῦ πράξεις, ὅσας αἱ ἱστορίαι φέρουσιν, ἐξεληλακότος, Παῦλος παρὰ Νέρωνος ἀπελυ-

h) Γισχαλὰ Josepho lib. IV. de bello Jud. c. 4. πολίχνη Γαλιλαίας. Vide Clariss. Viri Hadr. Relandi Palaestinam lib. 3. p. 813. & quae Gravius in notis ad hunc Hieronymi locum ex ejus Commentar. in Epist. ad Philemonem.

i) Hinc ἰουδαῖον se vocat Ταρσέα, Actor. XXI. 39. & XXII. 3. γεγεννημένον ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας, quae verba Hieronymum necesse est ita intellexisse, non quod natus ibi esset, sed factus esset illius urbis civis, τῆς Κιλικίας οὐκ ἀσήμου πόλεως πολίτης.

k) Actor. XXII. 3. ubi notes verba ἐν τῇ πόλει ταύτῃ non referenda ad Tarsum cujus praecessit mentio, sed accipienda de urbe Hierosolyma in qua jam loquebatur Apostolus, ut recte Hieronymus locum illum intellexit.

l) Actor. VIII. 1. m) Actor. IX. 2.

n) Id. IX. 3. seq. Factum hoc anno tertio vel quarto Claudii Imp.

o Σκεῦος ἐκλογῆς. Act. IX. 15. p) Act. XIII. 7. * al. *sortitus est nomen, Paulus.*

q) Act. XIII. 46. ** al. *revertensque.*

r) Actor. XXI. 17. s) Galat. II. 9.

t) Ex Graeco Hieronymi interprete, qui vertit: ἐκ τούτου διαγωγῆς pridem suspicatus sum Hieronymum hoc loco non ut habent plurimae editiones, scripsisse *conversione*, de hac enim jam supra dixerat, sed *conversatione*, ut universum Pauli Apostoli itinerum & sacrae praedicationis curriculnm debeat intelligi, in quo magna pars libri Actorum absolvitur. Sic infra c. 8. *Philo librum super eorum conversatione scripsit.* Postea video Marcianaeum quoque sic e MSS. Codicibus repraesentare.

n) Act. XXIV. 27. XXV. 12. XXVIII. 16. x) Act. XXVIII. 30. 31.

y) Recte Graecus interpres ἐν πρώτῃ ἀπολογίᾳ ex 2. Timoth. IV. 16. Solent enim *satisfactionem* hoc sensu accipere optimi scriptores, ut defensionem qua vel delictum a nobis removemus vel excusamus aut veniam petimus, significet. Vide quae viri docti ad Svetonii Caesarem c. 73. Caesarem ipsum de bello Gallico lib. 1. cap. 41. lib. 5. cap. 54 lib. 6. cap. 9. Gerhardum Titium de phrasibus Patrum pag. 169. Desider. Heraldum lib. 2. digress. 4. ad Tertull. Claudiani epigramma satisfactionis apud Hadrianum Praetorio praefectum &c.

pente ſcelera, z) quanta de eo narrant Hiſtoriæ, Paulum a Nerone dimiſſum, ut Evangelium Chriſti in Occidentis quoque partibus prædicaretur;* ſicut ipſe ſcribit in ſecunda Epiſtola ad Timotheũ, eo tempore quo & paſſus eſt, de vinculis dictans Epiſtolam: *In prima mea ſatisfactione nemo mihi adfuit*, a) *ſed omnes me dereliquerunt; non eis imputetur. Dominus autem mihi adſuit, & confortavit me, ut per me prædicatio compleretur, & audirent omnes gentes; & liberatus ſum de ore leonis*; manifeſtiſſime leonem, propter crudelitatem, Neronem ſignificans. b) Et in ſequentibus: *liberatus ſum de ore leonis*. Et ſtatim: *Liberabit* c) *me Dominus ab omni opere malo, & ſalvabit me in regnum ſuum cœleſte*: quod ſcilicet præſens ſibi ſentiret imminere martyrium. Nam & in eadem Epiſtola præmiſerat: d) *Ego enim jam immolor, & tempus reſolutionis meæ inſtat.* Hic ergo XIV. Neronis anno, eodem die e) quo Petrus, Romæ pro Chriſto capite truncatus, ſepultusque eſt in via Oſtienſi, f) anno poſt paſſionem Domini trigeſimo ſeptimo. Scripſit autem novem ad ſeptem Eccleſias Epiſtolas; ad Romanos unam, ad Corinthios duas, ad Galatas unam, ad Epheſios unam, ad Philippenſes unam, ad Coloſſenſes unam, ad Theſſalonicenſes duas. Præterea ad diſcipulos ſuos, Timotheo duas, Tito unam, Philemoni unam. Epiſtola autem quæ fertur ad Hebræos, non ejus creditur, propter ſtyli ſermonisque diſſonantiam, g) ſed vel Barnabæ juxta Tertullia-

Euſeb. l. c. Σαφῶς δὴ παρίστησι διὰ τούτων ὅτι δὴ τὸ πρότερον ἐῤῥύσθη ἐκ στόματος λέοντος, τὸν Νέρωνα ταύτῃ ὡς ἔοικε διὰ τὸ ὠμόθυμον προσειπών. οὔκουν ἑξῆς προσέθηκε παραπλήσιόν τι, τὸ ῥύσεταί με ἐκ στόματος λέοντος. ἑώρα γὰρ τῷ πνεύματι τὴν ὅσον οὔπω μέλλουσαν τελευτήν. Διό φησιν ἐπιλέγων τῷ καὶ ἐῤῥύσθην ἐκ στόματος λέοντος, τὸ ῥύσεταί με ὁ Κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ, καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον. Σημαίνων τὸ παραυτίκα μαρτύριον, ὃ καὶ σαφέστερον ἐν τῇ αὐτῇ προλέγει γραφῇ, φάσκων. Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀναλύσεώς μου ἐφέστηκεν.

πελύθη ἐπὶ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐν τοῖς ἑσπερίοις μέρεσιν κηρύξαι, καθὼς γράφει ἐν τῇ δευτέρᾳ πρὸς Τιμόθεον Ἐπιστολῇ, ἐν τῷ καιρῷ, ἐν ᾧ καὶ ἔπαθεν, ὅταν ἐν τοῖς δεσμοῖς ὤν, ἐπιστέλλει, λέγων· Ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδείς μοι συμπαρεγένετο καὶ ἐῤῥύσθην ἐκ στόματος λέοντος, σαφῶς διὰ τὴν ὠμότητα, Νέρωνα λέγων. Αἰσθόμενος γὰρ δηλονότι ἐπικεῖσθαι αὐτῷ τὸ μαρτύριον, ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ προεῖπε, λέγων· Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκεν. Ὁμοίως τοίνυν καὶ αὐτὸς τεσσαρεσκαιδεκάτῳ Νέρωνος ἐνιαυτῷ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ᾗ καὶ Πέτρος ἐν Ῥώμῃ ὑπὲρ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποκεφαλισθεὶς, ἀπετέθη ἐν τῇ ὁδῷ, τῇ λεγομένῃ Ὀστησίᾳ, ἔτους μετὰ τὸ πάθος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τριακοστοῦ ἑβδόμου. Ἔγραψε δὲ ἐπιστολὰς ἐννέα πρὸς ἑπτὰ ἐκκλησίας οὕτως., πρὸς Ῥωμαίους μίαν, πρὸς Κορινθίους δύο, πρὸς Γαλάτας μίαν; πρὸς Ἐφεσίους μίαν, πρὸς Φιλιππησίους μίαν, πρὸς Κολοσσεῖς μίαν, πρὸς Θεσσαλονικεῖς δύο, καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους μαθητὰς, Τιμοθέῳ δύο, Τίτῳ μίαν, Φιλήμονι μίαν. Τὴν δὲ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολήν τινες νομίζουσι μὴ εἶναι αὐτοῦ, διά τε τὸν χαρακτῆρα, καὶ τὴν τοῦ λόγου διαφωνίαν, ἀλλὰ Βαρνάβα κατὰ τὸν Τερτυλλιανὸν, ἢ τοῦ Λουκᾶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, κατά τισι δοκεῖ, ἢ Κλήμεντος τοῦ τῆς ἐκκλησίας Ῥώμης ὕστερον Ἐπισκόπου, ὅν, φασι τὰ ἀποφθέγματα Παύλου οἰκείῳ συντάξαι καὶ κοσμῆσαι λόγῳ, ἢ τό γε μᾶλλον Παῦλος γράφων πρὸς Ἑβραίους, διὰ τὸν φθόνον τὸν πρὸς αὐτὸν, τὴν τοῦ Ἀποστόλου ἐπιγραφὴν ἐν ἀρχῇ τῆς προσηγορίας γραφῆναι, οὐκ ἐδοκίμασεν. Ἐγεγράφει γὰρ ὡς Ἑβραῖος ἑβραϊστὶ, τουτέστιν οἰκείᾳ φράσει ἐλλογίμως, καὶ ἅπερ εὐφραδῶς συντέτακτο τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ, εὐφραδέστερον εἰς ἑλληνικὴν μετεφράσθη, καὶ ταύτην εἶναι τὴν αἰτίαν, τοῦ οἴεσθαι διαφωνεῖν ἄλλαις ταῖς Παύλου Ἐπιστολαῖς. Τινὲς δὲ,

z) Primo nempe Neronis nondum elapſo quinquennio. Euſebius II. 22. Hiſt. εἰκὸς γέτοι κατὰ μὲν ἀρχὰς ἠπιώτερον τοῦ Νέρωνος διακειμένου, ῥᾷον τὴν ὑπὲρ τοῦ δόγματος τοῦ Παύλου καταδεχθῆναι ἀπολογίαν. * al. *prædicaret*.

a) In Græca verſione deſiderantur hæc verba: ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον. Μὴ αὐτοῖς λογισθείη. Ὁ δὲ Κύριός μοι παρέστη καὶ ἐνεδυνάμωσέ με, ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ, καὶ ἀκούσῃ πάντα τὰ ἔθνη.

b) Ex Euſebio patet iſtorum verborum hanc eſſe debere ſententiam: Paulum in ſecunda cuſtodia non iterum ſcribere ſe liberatum iri ex ore leonis, ſed poſt verba quibus priori vice liberatum ſe ex ore leonis ſcripſit, ſtatim ſubjungere ſe a Domino liberandum penitus & in regnum cœleſte transferendum. Sive igitur librarii aliquid omiſerint, ſive Hieronymus Euſebii verba non recte acceperit, mihi nefas viſum fuit contra Codicum omnium conſenſum in contextu quicquam interpolare.

c) Male editum erat *liberavit* & mox *ſalvavit*. Vide 2. Tim. IV. 18.

d) 2. Timoth. IV. 6. e) Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρόν. Dionyſius Corinthius apud Euſeb. lib. 2. c. 25. Martyrolog. Rom. 29. Jun.

f) Cajus apud Euſeb. loco laudato: ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν Ὠστίαν. Confer Mabillonium Tom. I. Muſei Ital. p. 52. ſeq.

g) Ita Petrus Blæſenſis T. 24. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 1269. Suffridus Petri e MSS. Gemblacenſi, & Marcianæus pro *diſtantiam*. Sic ſupra cap. 1. de Petri Epiſtola ſecunda

num, h) vel Lucæ Evangelistæ juxta quosdam, i) vel Clementis, Romanæ postea Ecclesiæ Episcopi, k) quem ajunt ipsi adjunctum sententias Pauli proprio ordinasse & ornasse sermone. l) Vel certe quia Paulus scribebat ad Hebræos, & propter invidiam sui apud eos nominis m) titulum in principio salutationis amputaverat. Scripserat ut Hebræus Hebræis Hebraice, n) id est, suo eloquio disertissime, ut ea quæ eloquenter scripta fuerant in Hebræo, eloquentius verterentur in Græcum: & hanc caussam esse, quod a ceteris Pauli Epistolis discrepare videatur. Legunt quidam & ad Laodicenses, o) sed ab omnibus exploditur.

καὶ τὴν πρὸς Λαοδικεῖς ἀναγινώσκουσιν, ἀλλὰ παρὰ πάντων ἐκβάλλεται.

cunda, a *plerisque ejus negatur propter styli cum priore dissonantiam.* Origenes apud Euseb. lib. 6. cap. 25. *ὁ χαρακτὴρ τῆς λέξεως τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς οὐκ ἔχει τὸ ἐν λόγῳ ἰδιωτικὸν τοῦ Ἀποστόλου, ὁμολογήσαντος ἑαυτὸν ἰδιώτην εἶναι τῷ λόγῳ, τουτέστι τῇ φράσει. Ἀλλά ἐστιν ἡ ἐπιστολὴ συνθέσει τῆς λέξεως ἑλληνικωτέρα, ὡς πᾶς ὁ ἐπιστάμενος κρίνειν φράσεων διαφορὰς ὁμολογήσαι ἄν.*

h) Tertullianus lib. de pudicitia cap. 20. ubi receptiorem apud Ecclesias ait esse Barnabæ ad Hebræos Epistolam Apocrypho Pastore mœchorum.

i) Ita Clemens Alex. apud Eusebium lib. 6. cap. 14. Vide & Philastrium hæresi 88.

k) Eusebius lib. 3. c. 38. & Theophylact. Meminit hujus sententiæ & Gobarus apud Photium Cod. 222.

l) *φιλοτίμως μεθερμηνεῦσαι.* Euseb. lib. 6. c. 14.

m) *Ἑβραίοις γὰρ ἐπιστέλλων πρόληψιν εἰληφόσι κατ᾽ αὐτοῦ, καὶ ὑποπτεύουσιν αὐτὸν, συνετῶς πάνυ οὐκ ἐν ἀρχῇ ἀπέτρεψεν αὐτοὺς τὸ ὄνομα θείς.* Clemens Alex. apud Euseb. loco laudato quem sequitur Chrysostomus homil. 64 in loca N.T. Tomo V. Ducæi p. 726.

n) Idem Clemens: *καὶ τὴν πρὸς Ἑβραίους δὲ ἐπιστολὴν Παύλου μὲν εἶναι φησὶ, γεγράφθαι δὲ Ἑβραϊκῇ φωνῇ.* Clementem sequuntur Eusebius III. 23. Euthalius, Theodoritus & Cosmas Indopleustes. Vide tamen quæ notavi lib. 4. Bibl. Græcæ c. 5.

o) Meminere Theodoritus & alii ad Coloss. IV. 16. Timotheus presbyter libello de iis qui ad Ecclesiam accedunt, Patres Concilii Nicæni secundi actione VI. Sed non repetam quæ dicta a me sunt in Codice Apocrypho Novi Test. p. 853. seq.

MARIANI VICTORINI NOTÆ.

Romæ pro CHristo capite truncatus. Olim, *truncatur.* *Propter styli sermonisque dissonantiam.* *Distantiam* legebatur prius. Nos genuinam restituimus ex antiquis lectionibus lectionem: hanc autem ipse etiam Sophronius sequitur, *διαφωνίαν* enim vertit.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Et oppido Judææ Giscalis fuit.) Hierosol. in Epistolam ad Philemonem. *Ajunt parentes Apostoli Pauli, de Giscalis regione fuisse Judææ, & eos cum tota Provincia Romana vastaretur manu, & dispergerentur in orbem Judæi, in Tarsum urbem Ciliciæ fuisse translatos, parentum conditionem adolescentulum Paulum secutum.*

Ab eo quod eum Christi fidei subegerat, sortitus est nomen.) Lege latius in Epistolam ad Philemonem.

Multis urbibus peragratis.) Hieronymum vide in Amos 5. *Ibi Paulus Apostolus, quasi turbo violentus, & sæva tempestas, & tumentis maris gurges persequebatur, &c.*

Eo tempore quo Festus procurator Judææ successit Fælici.) Actor. 28. lege Euseb. lib. 2. cap. 22. & in Chronicis.

Hic ergo 14. Neronis anno.) Euseb. l. dicto cap. 25. & in Chronicis.

Epistola autem quæ fertur ad Hebræos non ejus creditur propter stili sermonis distantiam.) Alias: *Dissonantiam*, sicut & sup. in Simone Petro, de hac Epist. habes apud Hier. in Epist. ad Paulinum, ad Evangelum, ad Dardanum, præterea in Esa cap. 8. in Ezech. 28. in Amos 8. & in Zachar. 8. Item in Matth. 26. in Ephes. 2. & in Tit. 1. & 2. cap. Vide etiam Origenem Hom. 26. in Matthæum.

Sed vel Barnabæ, juxta Tertullianum.) Tert. lib. de pudicitia: *Extat enim & Barnabæ titulus ad Hebræos adeo satis authoritati viri, ut quem Paulus juxta se constituerit in abstinentiæ tenore. An ego solus & Barnabas non habemus potestatem operandi? & utique receptior apud ecclesias Epist. Barnabæ illo Apocrypho pastore mœchorum.*

Sed ab omnibus exploditur.) Vox elegans, Ciceroni frequens. Lib. 1. περὶ ἀρχῶν c. 2. citat Origenes librum *de actibus Pauli.*

SCHOLIA AUBERTI MIRÆI.

Eodem die quo Petrus Romæ.) Eusebius in Chronico, & omnis antiquitas idem testantur.

Epistola

Epistola ad Hebraeos.) Hanc vere canonicam esse, testantur Patres Conciliorum supra nominatorum, & alii.

WILH. ERNESTI TENTZELII.

Quae ad vitam & Epistolas Pauli genuinas pertinent, non perfunctorie exsequitur Joan. Pearsonius, tam in Annalibus Paulinis, quam in Lectionibus in Acta Apostolorum. Æram Conversionis ejus peculiari Dissertatione inqvisivit Fridericus Spanhemius; & tribus aliis simul impressis Epistolam ad Ebraeos Paullo adseruit, subindeque ad examen revocavit, quae de ea in hoc Catalogi capitulo habet Hieronymus. Vide pag. 113, 114, 139, 137, 218, 293, 294. *Epistola ad Laodicenses* ab omnibus licet explosa, in antiqua tamen Biblia, Latina & Germanica, tam MSta, quam impressa, saepe irrepsit. *Alia* vero *Corinthiorum nomine ad Paulum scripta una cum Pauli responso* apud Armenios exstat, & inde in Angliam translata est & allegata ab Usserio Notis in Epistolam Ignatii ad Trallianos p. 29. a Joan. Gregorio, Tom. IX. Criticorum Sacrorum pag. 2760. & a Stephano le Moyne Tom. II. Variorum Sacrorum pag. 341, 342. sed ab omnibus itidem explosa.

ERNESTI SALOMON. CYPRIANI Annotationes.

Qui ante Saulus. Cur nomen mutaverit, Hieronymus docet in Epistolam ad Philemonem *T. VI. p. 212. ed. Vict. Diligenter attende, quod hic primum Pauli nomen acceperit. Ut enim Scipio subjecta Aphrica Aphricani sibi nomen assumsit: Ita & Saulus ad praedicationem gentium missus, a primo Ecclesiae spolio, Proconsule Sergio Paulo, victoriae suae tropaea retulit, erexitque vexillum, ut Paulus diceretur.*

De oppido Judaeae Giscbalis fuit. Paulo contradicit Hieronymus. Is enim de se: *Ego sum vir Judaeus, natus in Tarso Ciliciae.* Ebionitae dicebant, Paulum Graecum fuisse, ex gentilibus oriundum, deinceps proselytum factum: quos Epiphanius haeresi XXX confutat.

Conversatione. Miraeus male: *Conversione*, quae lectio nescio quo fato supra & in nostrum textum irrepsit, omnino mutanda. Nam priorem contextus & Codices Erasmi Victoriique poscunt.

Liberavit me. Legendum *liberabit & salvabit*, ut Valesius *ad Euseb. p. 34.* probat.

Eodem die quo Petrus. Ob hanc causam primitiva Ecclesia Petri ac Pauli effigies plerumque conjunxit, Paulo a dextra Petri collocato, quae res nuper acerbis de aequali Petri & Pauli primatu litibus in Romana Ecclesia ansam praebuit. Baronius ita sudavit, ut miro acumine diceret, dextram olim sinistra digniorem habitam esse: quas nugas ipsi Pontificii exploserunt, praecipue Jacobus Bosius libro VI. de triumphanti cruce capite XII. Ejusmodi imaginem, ante mille & ducentos circiter annos factam, exhibet Bosius citato libro, & passim alii.

Capite truncatus. Hoc est longe certissimum. Nam & Tertullianus capite XXXVI. de praescriptione: Romae *Paulus Ioannis* (baptistae) *exitu coronatur.*

Scripsit autem novem. Praeter antiquos Epistolarum Pauli Codices, qui in editis Bibliothecarum Catalogis subinde laudantur, non debet praetermitti ille, qui Parisiis in Bibliotheca fratrum Puteanorum haud ita pridem asservatus, majoribus literis Graece & Latine descriptus, ut & versio & Character Hieronymi aetatem non possint non aequare. Hunc codicem tantae vetustatis esse credidit Joannes Morinus, *l. c. pag. 2 4.* ut eum ob Characteris similitudinem eo tempore exaratum velit, quo antiquissima LXX. interpretum versio, in Anglorum regia Bibliotheca adservata, descripta est, quem Codicem Angli quidam pro totius orbis antiquissimo habuerunt.

Ad Philippenses unam. Polycarpus Epistola ad Philippenses de Paulo: *Qui & absens vobis scripsit epistolas.* Locum Polycarpi exposuit Stephanus le Moyne *Notis ad h. l. Polycarpi.* Ut nulla sit necessitas statuendi, Paulum ex Polycarpi mente una plures ad Philippenses dedisse Epistolas.

Praeterea ad discipulos suos. Miraeus: *Ad discipulos suos quatuor.*

Epistola autem quae fertur ad Hebraeos. De autore hujus Epistolae, praeter illos, qui omnium manibus teruntur, erudite disputant Ferdinandus Vellosillus, Episcopus Lucensis, advertentiis in Hieronymum XXXVI. quaesito, Fridericus Spanhemius junior peculiari libro, Londini anno MDCLXI. recuso, Ludovicus de Tena commentariis in Epistolam ad Ebraeos praeludio secundo, & Ambrosius Catharinus dissertatione de hac Epistola.

Legunt quidam & ad Laodicenses. Epistola, quae a Paulo ad Laodicenses scripta dicitur, hodieque circumfertur, non videtur diversa ab illa, quam heic Hieronymus explodi ait. Haec etsi ab omnibus rejiciatur, putant tamen plerique, Paulum ad Laodicenses aliquam exarasse, cum ipsemet scribat ad Colossenses *cap. IV, 16. Cum perlecta a vobis fuerit Epistola, operam date, ut & in Laodicensium ecclesia legatur,* καὶ τὴν λαοδικείας, *illamque Laodicensium & vos legatis.* Tres sunt de hoc loco sententiae. Prima est, Epistolam λαοδικείας non

fuisse a Paulo, sed a Laodicensi Ecclesia ad Paulum scriptam, ad quam una eademque opera in hac ad Colossenses responderit Apostolus, qua lecta & Laodicensium illam ad Paulum legi jubeat, ut responsio conferatur cum interrogatione. Secunda est, Epistolam a Paulo ad Laodicenses scriptam, & a XIV. illis distinctam, hodie desiderari, & in locum ejus fictitiam illam successisse, quam heic rejicit Hieronymus. Tertia est, Epistolam, quæ ad Laodicenses scripta putatur, esse ipsam priorem ad Timotheum, non ad Laodicenses, sed ex Laodicensi Ecclesia datam, ut est sub finem Epistolæ ad Timotheum prioris: ἐγράφη ἀπὸ Λαοδικείας. Ajunt enim, qui ita sentiunt, locum illum Epistolæ ad Colossenses in correctis Codicibus sic legi: *καὶ τὴν ἀπὸ Λαοδικείας, & illam ex Laodicensi ecclesia*, scilicet, scriptam. Utut sit, antiqua est ad Laodicenses Epistola, qua Marcion hæresin suam dixit stabiliri, ut est apud Epiphanium hæresi XLII. *L. 1. Tom. III. p. 375.*

CAPUT VI.

BARNABAS Cyprius, qui & Joseph Levites, p) cum Paulo gentium Apostolus q) ordinatus, unam ad ædificationem Ecclesiæ r) pertinentem Epistolam composuit, quæ inter Apocryphas s) scripturas legitur. Hic postea propter Joannem discipulum, t) qui & Marcus vocabatur, separatus a Paulo, nihilominus Evangelicæ prædicationis injunctum sibi opus exercuit.

Βαρνάβας Κύπριος, ὁ καὶ Ἰωσὴφ Λευίτης μετὰ Παύλου τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος καταςαθεὶς, μίαν πρὸς οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας Ἐπιστολὴν συνέταξεν, ἥ τις εἰς τὰς ἀποκρύφους γραφὰς ἀναγινώσκεται. Οὗτος ὕστερον διὰ Ἰωάννην τὸν μαθητὴν, ὃς καὶ Μάρκος ἐκαλεῖτο, χωρισθεὶς Παύλου, οὐδὲν ἧττον τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ἔργον ἐπιταγὲν αὐτῷ ἐπλήρωσεν.

p) Actor. IV. 36. q) Act. XIII. 2. Galat. II. 9.

r) Hinc Catholica Epistola dicitur Origeni 1. contra Celsum p. 49. γέγραπται δὲ ἐν τῇ Βαρνάβα καθολικῇ ἐπιστολῇ. De illius editionibus dixi lib. IV. Bibl. Græcæ c. 5. Optima quæ cum notis Hug. Menardi, Is. Vossii, Jo. Baptistæ Cotelerii, Jo. Felli & Eduardi Bernhardi prodiit Amst. 1698. fol. in Patribus Apostolicis Cotelerii, V. C. Joanne Clerico curante recusis.

s) Euseb. III. 25. Hist. ἐν τοῖς νόθοις κατατετάχθω καὶ τῶν Παύλου πράξεων ἡ γραφὴ, ὅ, τε λεγόμενος ποιμὴν, καὶ Ἀποκάλυψις Πέτρου, καὶ πρὸς τούτοις ἡ φερομένη ΒΑΡΝΑΒΑ ἐπιστολὴ, καὶ τῶν Ἀποστόλων αἱ λεγόμεναι διδαχαί. Inter ἀντιλεγομένας refert etiam VI. 14.

t) Actor. XV. 37--39.

ERASMI SCHOLIUM.

Separatus a Paulo.) Legimus in Actis cap. XV. etiamsi Latina mollius sonant quam Græca, quod is locus calumniæ patuerit, velut inter Apostolos dissidium intercesserit.

HENRICI GRAVII NOTA.

Unam ad ædificationem ecclesiæ pertinentem Epistolam composuit.) Citat Hieron. ex ea in 43. cap. Ezech. & Origenes l. 3. περὶ ἀρχῶν cap. 2. Vide Eusebium, l. 3. c. 25.

WILH. ERNESTI TENTZELII.

I. Quæ ante quadriennium * de Barnaba ejusque Epistola Germanice vulgavi, quin commoda hac occasione in communem eruditorum linguam transferam, nihil impedit. Defendi autem Moynii argumenta περὶ νοθείας Epistolæ adversus Cavii exceptiones, & conjecturas de Alexandrino quodam ex Judæis Christiano, Epistolæ auctore, adjeci, quas gaudeo non displicuisse Viro in his studiis exercitatissimo, Thomæ Ittigio, *rationum non contemnendarum* elogio eas mactanti, in Dissertatione de Patribus Apostolicis, quam Bibliothecæ Patrum Apostolicæ præmisit. Primum suppositionis argumentum his verbis proponit le Moyne in Prolegomenis ad varia sacra: *Et revera si genuinus foret illa B. Barnabæ partus, non video, quare inter Scripturas Canonicas non relata fuisset, & parentis dignitas, Apostoli nempe Barnabæ, Pauli Apostoli socii, & de ecclesia instar aliorum Apostolorum tam bene meriti, illi locum inter libros sacros procul dubio vindicasset.* Regerit quidem Cavius P. I. Historiæ litterarariæ p. 12. *Sed annon idem de S. Clementis Epistola ad Corinthios dici poterat, quam tamen genuinam esse, nemo, quod sciam, unquam negavit.* Sed notum est, Clementem ratione muneris Apostolici indeque pendentis in Ecclesia auctoritatis, minorem fuisse Barnaba. Hic enim, ut Paulus, a DEO ipso ad officium Apostolicum vocatus & segregatus fuit, eique non minus, ac cæteri primi ordinis Apostoli vacavit: quorum neutrum de Clemente dici potest. Inde etiam Eusebius in enumerandis veris dubiisque novi fœderis scriptis Barnabæ quidem, non autem Clementis meminit, quanquam lib. III. cap. XVI. primam Clementis Epistolam ὁμολογουμένην appellans indicat, suo tempore ab omnibus adhuc pro genuina

* Monatliche Unterredungen A. 1696. p. 104. seq.

nuina habitam, quod tamen hodie non fit, ut postea adversus Cavium ostendam. Interim ex Eusebio ipso licet colligere, jam tum Barnabæ Epistolam deterioris fuisse conditionis Clementina, quoniam hanc genuinis, illam vero nothis scripturis accenset, lib. III. cap. XXV. Verba clara sunt: Ἐν τοῖς νόθοις κατατετάχθω καὶ τῶν Παύλου πράξεων ἡ γραφή, ὅ, τε λεγόμενος ποιμὴν, καὶ ἡ Ἀποκάλυψις Πέτρου. Καὶ πρὸς τούτοις, ἡ φερομένη Βαρνάβα ἐπιστολὴ, καὶ τῶν Ἀποστόλων αἱ λεγόμεναι διδαχαί. *Pro spuriis habendi sunt etiam Actus Pauli, & liber Pastoris titulo inscriptus, & Revelatio Petri: Barnabæ item Epistola, & quæ dicuntur Institutiones Apostolorum.* Conatur quidem Cavius hoc testimonium eludere, dicens cum Valesio, Eusebio *libros nothos non esse prorsus adulterinos, sed qui duntaxat ambiguæ sunt auctoritatis, & in S. Scripturæ Canonem non admittebantur.* Verum, si quis recte inspexerit Eusebium, facile reperiet, eum duplicem τῶν ἀντιλεγομένων classem constituere, quorum quædam a multis pro genuinis & γνωρίμοις, ab aliis autem pro nothis & spuriis habentur, ut Epistola Jacobi & Judæ, & secunda Petri, Joannis item altera & tertia: quædam vero ipse Eusebius pro spuriis agnoscit, & pro talibus haberi præcipit, imperativo quippe verbo usus. Pleraque horum ipse rejicit Cavius, nempe Actus Pauli, Revelationem Petri, & Doctrinas Apostolorum; has etiam de ipso agens Barnaba P. II. pag. 7. neque dissimulans, Hermæ Pastorem a pluribus veterum rejectum esse. Quid ergo renuit, Barnabæ Epistolam in supposititiorum censum referre? quando præsertim Eusebius eam non solum τὴν φερομένην Βαρνάβα ἐπιστολὴν, phrasi in dubiis spuriisque allegandis consueta, appellat; sed etiam in præcedentibus de Barnaba bis agens, ne semel quidem hanc ei Epistolam tribuit. Quare minime ad Eusebii mentem *libros nothos* definit Valesius *adulterinos & ab hæreticis confictos.* Nam adulterinos quidem spuriosque censet Eusebius, ab Orthodoxis tamen sive Catholicis, non autem ab hæreticis confictos. Ultimorum enim sub capitis finem Catalogum conficiens claudit: ὅθεν οὐδ' ἐν νόθοις αὐτὰ κατατακτέον, ἀλλ' ὡς ἄτοπα πάντη καὶ δυσσεβῆ παραιτητέον. Quæ ipse Valesius transfert: *Quæ circa ne quidem inter spurios collocandi sunt hi libri, sed tanquam absurdi & impii prorsus repudiandi.* Potius quemadmodum Eusebius lib. II. cap. XXIII. extremo, de Jacobi Epistola dicens, ἰστέον δὲ ὡς νοθεύεται μὲν, indicat, *nonnullos eam spuriam ac suppositiam existimare*, vertente iterum Valesio; ita Barnabæ Epistolam ipse censuit notham, & ab alio auctore confectam. Hanc in rem conferri etiam poterit Maderi præfatio.

II. Non minus firmum est alterum Moynii argumentum: *Deinde Epistola, quæ Barnabæ solet adscribi, scripta fuit post excidium Hierosolymitanum; nam in illa fit mentio Templi eversi & deleti. Quod contigit diu post, quam rebus humanis ereptus fuit Apostolus Barnabas.* Excipit quidem Cavius: *Innuit id fateor Epistolæ auctor, sed obscure. At unde pro certo habet, Barnabam ad ann. usque LXX. quo πανολεθρία ista Iudaica contigit, vitam non protelasse? Certe non negant veteres, apud quos altum de tempore mortis ipsius silentium; non obstat hominis ætas, quo minus credamus illum octogesimum ætatis annum attigisse.* At longe aliter calculos componit Casimirus Oudinus in supplemento de Scriptoribus Ecclesiasticis pag. 2. *Passus est Barnabas in Cypro die XI. Iunii anno circiter LXI. vel sequenti.* Respiciens sine dubio Breviarium Romanum, cujus Lectio VI. in festo Barnabæ hæc habet: *Postremo Barnabas digressus a Paulo una cum Ioanne, qui cognominatus est Marcus, navigavit in Cyprum: ibique circiter septimum Neronis annum tertio Idus Iunii ad Apostolici muneris laudem Martyrii coronam adjunxit.* Primus Neronis annus secundum præstantissimos hodie Chronologos inivit XIII. Octobris A. C. LIV. septimus igitur a XIII. Octobris A. C. LX. usque ad eundem diem An. LXI. numerandus erit. Daniel Papebrochius in Commentario prævio ad S. Barnabæ Periodum, Joanni Marco Consobrino ejus tributam, Tom. I. Junii pag. 421, 422. multus est, ut *verisimillimum* reddat, *mortuum Barnabam anno æræ Iulianæ sive Antiochenæ ρβ' id est CII. qui respondeat anno LIII. æræ vulgaris.* Cum hoc Cavium committamus, ac audiamus, quid ad me scripserit Papebrochius, a me consultus, viso nondum primo Junii Tomo: *Summa mea in ea quæstione sententia est, Auctorem (vero an ficto nomine Barnabam, parum refert, malim tamen dicere vero) antiquum quidem esse, non tamen tam antiquum, quin posterior sit excidio Hierosolymitano, cujus expresse meminit; sed etiam Apocalypsi S. Ioannis, unde sumptam occasionem asserendi mille annos, quibus ante mundi finem Christus cum electis suis regnaturus hic sit, etiam Auctor ille videtur tenuisse: id enim colligo ex Cap. XI. ubi ætas mundi definitur annis 6000. quos quasi 6. dies sequatur Sabbatum, alterum scilicet millenarium. Utut est, ejus causa non distulerim martyrium S. Barnabæ, ultra annum 53. vulgaris æræ, respondentem anno 102. æræ Antiochenæ, qua & Cyprii utebantur, indicatum in Periodis S. Barnabæ, editis sub nomine Ioannis Marci, consobrini Barnabæ; quæ licet falsum nomen præferant, potuerunt tamen annum æque certo ac diem notasse. Quod circa annum 7. Neronis passus sit Barnabas, lego quidem in Romano breviario, sed quo auctore, nondum comperi. Habeo Romana breviaria quinque antiqua ab ann. 1479. ad 1524. ubi nulla anni talis mentio: hæc primum offertur in eo, quod Coloniæ excusum est anno 1536. estque breviarium Cardinalis Quinonii, a Paulo III. concessum impeditioribus Clericis an. 1535. Ut videatur hic Cardinalis auctor fuisse historiæ, quæ nunc in Romano legitur, jam inde ab an. 1568.* Qui volent, diligentius conferant Romana Breviaria. Nam ante ann. 1546. insertum illis fuisse annum martyrii Barnabæ, ex Wicelii Hagiolo-

giologio patet, qui fol. 163. b. *ex Romano breviario* in margine allegato, Barnabæ historiam describens ait, *circa septimum Neronis annum martyrii coronam est adeptus.* Sic Centuria Magdeburgensium prima ann. 1559. impressa p. 613. *Quidam scribunt, eum circa septimum Neronis annum interfectum.* Nec aliter eorum adversarius, Gvil. Eisengreinius Cent. 1. fol. 51 *Annum circiter Salvatoris LXII. apud Salaminam urbem Imp. Nerone, Claudio Cæsar. Augusto martyrio coronatus est.* Et Sixtus Senensis lib. II. Bibliothecæ sanctæ ann. 1566. primum excusæ, fol. 66. *Evangelicæ prædicationis injunctum sibi opus usque ad septimum Neronis annum exercuit.*

III. Quantum hæc distent a Cavii sententia, nemo non videt. Sed & Moynius, quasi prævisis Cavii telis, suam fortius munivit in Notis, seu pag. 917. 918. Tom. II. Variorum sacrorum. Adfert enim *expressa* Epistolæ *verba*, non *obscura*, ut Cavius vult, *quibus dixit dirutum templum ævo suo.* Διὰ τὸ πολεμεῖν αὐτοὺς, καθῃρέθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν νῦν: *Propter Judæorum turbas & motus bellicos, deletum nunc & eversum ab inimicis est templum.* Pergit: *Hic de integra deletione urbis, templi, & gentis, vaticinium aliud urget, sed nescio unde petitum.* Λέγει γὰρ ἡ γραφὴ &c. *Dicit enim Scriptura: in novissimis diebus tradet Dominus oves pascui, & cubile, & turrim eorum in exterminium.* Καὶ ἐγένετο καθ' ἃ ἐλάλησε Κύριος. *Et factum est, quod dixit Dominus. Deinde quærit, an sit aliud templum Dei, & ubi sit & in ædificationem & laudes Ecclesiæ Christianæ excurrit, indicio manifesto, templum Judaicum tunc periisse, & eadem Hierosolymitanam non fuisse superstitem. Unde conficitur argumento invicto, Barnabam non esse auctorem hujus Epistolæ, quæ vulgo illi adscribi solet, cum tempora non quadrent, & obierit multo ante, quam templum Hierosolymitanum funditus everteretur. Nam communis est sententia, Barnabam martyrio coronatum in Insula Cypro, Patria sua, ubi populares ad cognitionem Evangelii perducens, artibus Diaboli & furore Neronis Imperatoris mortem oppetiit, & post varios exantlatos pro Christo labores, hanc miseram vitam cum immortalitate commutavit. Templum vero sub Vespasiano, solo æquatum fuit.* Hæc in priori Historiæ suæ parte prætermittens Cavius, in posteriori pag. 6. ita exagitat: *At quænam amabo fuerit hæc communis sententia? Qua veterum auctoritate nixa? Quum nec ipse ullum pro hac sententia testem proferat. Et quæ gratis dicta sunt, gratis rejiciuntur.* Sed si ea absque partium studio considerasset Cavius, reperisset utique conjecturis suis de protracta Barnabæ vita in octogesimum annum solidiora, quem ultimum vitæ humanæ terminum vix ullus Apostolorum præter Joannem attigit, aut superavit. Si quis maluerit Papebrochio pollicem premere, & Barnabæ martyrium in A. C. LIII. conferre, Moynii argumento nihil decedet, quia septendecim minimum annis ante excidium Hierosolymitanum Barnabas obiisset. Qui vero Papebrochio adstipulare noluerint, sequantur, per me licet, *communem sententiam*, a Moynio propterea ita appellatam, quia tam nostris, quam Pontificiis Scriptoribus placuit, quod prolatis quibusdam antea docui, & plures procul dubio scivit Moynius. Sed sive ante, sive sub Nerone passus sit Barnabas, vivente saltem Paulo Apostolo eum obiisse, ultima illius verba ad Joannem Marcum consobrinum in Alexandri Monachi elogio produnt: Hortatur enim Marcum Barnabas, ut corpore ejus sepulto Cyprum relinquat, & ad Paulum se conferat, & apud eundem maneat &c. Idque Marcum fecisse ipsæ Pauli Epistolæ nos docent. Nam is ad Colossenses ex computo Pearsonii in Annalibus Paulinis pag. 20. Anno Christo LXII. Neronis IX. scribens, salutat eos nomine *Marci, Consobrini Barnabæ.* Et ex posterioribus vinculis A. C. LXVII. prolixe Pearsonius pag. 23, 24, 25. Timotheo Cap. IV. alterius Epistolæ v. 11. præcipit, ut Marcum secum afferat. His omnibus nihil obvertere potest Cavius, nisi Epistolam suppositititiam, quæ est ipsum κρινόμενον, nec argumenti loco esse debet. Vel potius regula Pearsonii: *nihil certius scriptum aliquod suppositionis convincit, quam violatio temporum; & ficta plerumque opera ex temporum ratione se produnt.* Quam cum P. II. Vindiciarum Ignatii Cap. 1. variis exemplis stabiliverit, tum mirum est, Lect. II. in Acta Apostolorum num. X. eum scripsisse: *Nemo certe fuit, qui hanc Epistolam Barnabæ non tribuerit, neque in ea quidquam apparet, quod eam ætatem non ferat.*

IV. Tertium argumentum inde nectit Moynius, quia *multa citantur in ista Epistola, ex fontibus hausta & petita, qui Apostolis & Apostolicis viris ignoti prorsus, vel minus frequentati, imo neglecti fuerunt. Plurima quippe in ea memorantur ex Apocryphis & lacunis Judaicis derivata, more prorsus insolito beatis Apostolis, ac qui tantum sæculo secundo incepit usurpari.* Reponit quidem Cavius, *hæc objectio æque ferit Epistolam ad Ebræos, & Epistolam Judæ, ubi plurima ex Apocrypho Enochi libro desumuntur, ut de secunda ad Timotheum, in qua Jannis & Jambris fit mentio, nil dicam.* Verum de Epistola ad Ebræos docendum est, quod asserit. De Pauli & Judæ Epistolis religiosius alii sentiunt Interpretes, quæ de Henocho & Magis Ægyptiis ibi habentur, non ex libris Apocryphis, sed ex immediata divina revelatione eos accepisse.

V. Quartum Moynii argumentum a Cavio prætermissum meum non facio, qua is pronior in opinionem, a Tertulliano Montanista primum expositam & a Spanhemio P. II. de Auctore Epistolæ ad Ebræos Cap. VIII. satis refutatam, quasi Barnabas sit auctor seu Interpres Epistolæ ad Ebræos; inde concludere vult, Barnabam secundis curis argumentum istud haud pertractasse, & hinc forsan occasionem nonnullos sumsisse, tribuendi Barna-

Barnabæ hanc Epiſtolam, quæ nomen ejus hodie præfert, ut illa ad Ebræos Paulo maneret. At enim ex Spanhemio pag. 251. occaſionem potius ſumerem, utramque Epiſtolam Barnabæ abjudicandi. *Hoc etiam nomine Barnabæ adſcribitur Epiſtola (ad Ebræos) inconvenientius, quod ille a Iudaizantium mollitie minime abhorruiſſe videatur. Qua & ipſa de cauſa taxatur Paulo, ſcribenti ad Galatas. Etiam poſtquam divina voce fuiſſet ad Gentium miniſterium ordinatus. Et poſt Hieroſolymitanam illam Synodum, quæ Actorum XV. ut doctiſſimi Interpretes. Adeoque non multis profecto annis, ante conſcriptam Epiſtolam ad Ebræos. A qua ſive mollitie, ſive errore, Deus bone! quantum ſcriptor noſter abfuit? An veriſimile fuerit, eundem illum eſſe Barnabam, tanta jam vehementia, tanta dicendi copia & libertate, in ceremonias & Iudaizantes omnes invectum, qui paucos ante annos quadam ignavia & præpoſtera ſimulatione, Chriſtianam libertatem prodiderat?* Huc faciunt Pearſonii Annales Paulini pag. 10. cui *præterea diſſenſus inter Paulum & Barnabam, qui Petro familiariſſimus erat, hinc ortum traxiſſe videtur.* Cum itaque, fatente Moynio, idem ſit Epiſtolæ ad Ebræos argumentum, quod Epiſtolæ Barnabæ; tum facile erit, verba Spanhemii de illa ad hanc applicare, oſtendereque, neutram a Barnabæ manu eſſe.

VI. Quintum Moynii argumentum ſpectat *loca ſacræ ſcripturæ minus apte allegata, & aliquando detorta, quæ non levem excitant ſuſpicionem, hanc Epiſtolam non ab Apoſtolo ſcriptam fuiſſe, qui Spiritus Sancti præſentia afflaretur & regeretur. Talis eſt locus Eſa III. 10. 11. quem pro Meſſiæ per Iudæos rejectione mira animi urget contentione, cum tamen ad rem iſtam locus iſte ſit prorſus* ἀπροσδιόνυσος. *Et revera tempore Barnabæ & Apoſtolorum, iſta verba de Meſſia nullo modo intelligebantur, ſed de Iacobo fratre Domini, Epiſcopo Hieroſolymitano, qui juſtus vocabatur, referente Hegeſippo.* Silet ad hæc Cavius, quanquam P. II. pag. 6. ſibi ipſi format objectionem: *Allegoriis plena eſt* hæc Epiſtola, *& myſtagogica*; reſponderque: *Fateor, ſed eo nomine doctrinæ, quam a teneris unguiculis imbiberat, & contribulium ſuorum indoli & inſtitutis magis congrua. Neque in ipſis Novi Teſtamenti libris allegorica de Agar, Melchiſedeck, Beſtia Romana nomine* Θηριώνυμος, *aliaque hujus commatis plura deſiderantur.* At Chriſtus & Apoſtoli ſenſum potius literalem, quam figuratum amarunt, & ſi ad allegorias dilabebantur, innatas & ſponte libereque fluentes adhibuerunt. Quod ex Pauli Epiſtola ad Galatas patet, cujus capite ſecundo graviſſima Scripturæ loca dogmataque de Iuſtificatione Abrahami per fidem; de omnibus gentibus in eo benedicendis; de maledictione Legis &c. quibus demum ſubjicitur allegoria de veteri novoque fœdere per Hagarem Saramque ſignificatis. Hac methodo ſi inceſſiſſet fictitius Barnabas, Apoſtoli Characterem utcunque ſervare potuiſſet. Verum quia ejus Epiſtola nihil fere aliud continet, quam interpretationes myſticas longius quæſitas, & allegorias coactas, detortas, adeoque inconcinnas, cujusmodi ſecundo potiſſimum ſæculo a quibusdam adamari cœperunt, & ab Origene ad ἀκμὴν perductæ ſunt; quis non videt, ab ætate Apoſtolica in proximam ſcriptorem illum eſſe removendum? Perſtat igitur adhuc Natalis Alexandri argumentum: *Vix credi poteſt, quod adeo eximius Apoſtolus, tantoque Spiritus Sancti & fidei lumine colluſtratus, ea ſcripſerit, quæ præfata complectitur Epiſtola; coactas nimirum allegorias, enarrationes ſcripturarum minus veriſimiles, fabulas de animalibus, ut illud, quod tradit, hyenam alternare ſexum, cujus contrarium docent omnes rerum naturalium periti.* Saltem judicent omnes, an Apoſtolo digna ſit iſta gloriatio, qua luſum Grammaticum Cap. IX. claudit auctor: *Nemo magis germanum a me accepit ſermonem: ſed ſcio vos dignos eſſe.* Certe Cotelerius ipſe in notis aliquot illius allegoriæ vitia non poteſt diſſimulare, hæc præfatus: *Sic iſta de trecentis decem & octo domeſticis ab Abrahamo circumciſis, in figuram nominis & crucis IEſu: quæ tantopere placet noſtro Auctori, ut nihil ſe unquam majus, nihil verius docuiſſe profiteatur; quemadmodum procul dubio pia eſt, ac non omnino abſona fidei, ita quin nonnihil habeat vitii, dubitari non poteſt &c.*

VII. Pergamus ad ſextum Moynii argumentum, a Cavio itidem ſilentio involutum, minime tamen contemnendum. *Cujus etiam Epiſtola, cum a nullo primi & ſecundi ſæculi citetur, videtur non eſſe tantæ antiquitatis, quanta illi vulgo tribuitur. Nam de illa nec Clemens, nec Ignatius, nec Polycarpus, nec Iuſtinus loquuntur, viri quibus negotia cum Iudæis agitanda fuerunt, & qui ab Epiſtola Barnabæ allegandæ non ſibi temperaſſent, ſi ante illos ab Apoſtolo fuiſſet exarata.* Septimum vero argumentum bene a Cavio rejectum fateor, quo contendit Moynius, Polycarpum Epiſtolæ Barnabæ auctorem eſſe; non alio fere innixus fundamento, quam quia in Codicibus MSS. ea cum Polycarpiana jungitur, ita, ut hæc fine, illa autem initio careat. Cujus infirmitatem P. I. Exercitationum ſelectarum pag. 152. ſeqq. prolixe evincens monſtravi, ex uno Codice Columnæo corrupto reliqua Apographa per Europam dimanaſſe. Idem fere docuit Uſſerius in Præmonitione de Epiſtola Barnabæ, quæ in noviſſima Clerici editione pag. 11. legitur, paucioribus verbis: *Nempe in primo exemplari, ex quo Columnæus ille Codex (qui omnium putatur antiquiſſimus) & reliqui qui ſuperſunt hodie, ſunt deſcripti, librariorum vitio quaternio vel omiſſus vel tranſpoſitus eſt: cujus defectu factum eſt, ut in Græcis ſuperſtitibus & finem Epiſtolæ Polycarpi deſideremus, & principium Barnabæ.* Ex Græcia igitur repetendus erit integer tam Barnabæ, quam Polycarpi Codex, qualem olim veteri utriusque interpreti ad manus fuiſſe patet.

VIII. Ne autem septimum nobis pereat argumentum, ex Natali Alexandro id rursus mutuabimur: *Non videtur Barnabas rem tam evidenter falsam de Apostolis scripturus, quod scilicet essent iniquissimi hominum, quando vocavit eos Christus, & super omne peccatum peccatores.* Ut vim hujus argumenti percipiamus, integrum locum recitabimus, qui statim ab initio Græcorum hodie residuorum exstat: *Tunc Apostolos suos, qui incipiebant prædicare Evangelium suum, elegit, ὄντας ὑπὲρ πᾶσαν ἁμαρτίαν ἀνομωτέρους, qui erant super omne peccatum peccatores: ut ostenderet, quia non venit vocare justos, sed peccatores, ἁμαρτωλούς. Tunc ostendit se esse filium Dei.* Multum quidem laborant Menardus & Cotelerius, ut hoc Barnabæ fictitii assertum excusent, neuter tamen *hyperbolicum* esse inficiari potest. In Novo enim Testamento ἁμαρτωλοὶ tales sunt, qui in publicis vivunt peccatis: nec dubium est, quin in antecedentibus ejusmodi homines intelligat Barnabas. At inter Apostolos, quos ante passionem Christus elegit, nullus erat peccator publicus, nisi Matthæus publicanus. Et quanquam Paulus 1 Timoth. I. seipsum vocat πρῶτον τῶν ἁμαρτωλῶν, quia persecutus sit Ecclesiam: nihil tamen inde pro auctore nostro elicitur, quippe non de iis Apostolis loquente, quos Christus post resurrectionem vocavit. Magna proinde injuria fieret honestis piscatoribus, Petro, Jacobo, Joanni, & reliquis si ante vocationem in publicis peccatis vixisse, dicerentur: nec licet de illorum comite & socio, Barnaba cogitare, quod talia de ipsis suspicatus fuerit. Hoc maxime, quoniam Epistolæ scriptor respexisse videtur caput primum Evangelii Joannis, quo clare docetur, Christum in Apostolorum electione filium Dei sese ostendisse. At qui ibi vocantur, non sunt publici peccatores, sed honesti viri, Andreas, Philippus, Petrus & Nathanaël, quorum hunc Christus ipse *veri Israëlitæ* elogio dignatur, & Cavius in Apostolicis cum multis Interpretum pro Bartholomæo habet. Tanto minus igitur feret, injuriam Collegio Apostolico inustam ab Apostolo Barnaba proficisci potuisse.

IX. Quod si hæc omnia Cavio nondum satisfecerint, valere tamen apud eum debet auctoritas Guil. Laudi, Archiepiscopi Cantuariensis & totius Angliæ Primatis, qui peculiarem de Epistola Barnabæ ad primum ejus editorem, Hugonem Menardum, scripsit, Epistolam, a Clerico cum aliis similis argumenti novissimæ suæ editioni præfixam. Nobis satis erit sequentia attendisse: *Barnabæ Epistolam satis antiquam agnosco, non canonicam. Hoc aperte a te dictum vellem, ne auctoritatem adscribendo huic nomini parum confirmatam, simul & nomini & auctoritati injuria fiat; quin & tibi ipsi aliqua, quasi hoc nescires. Quo minus autem credam hæc Barnabæ scripta & genuina esse, hæc sunt quæ impediunt. I. Numeralis illa Theologia, sive scientia trium litterarum Ι, Η, Τ, (ut loquitur) mihi non placet. Nam etsi nescius non sum, scriptores satis & antiquos & consultos (Tertullianum, Clementem Alexandrinum, Irenæum & alios) in ea ludere aliquando; tamen non sapit Spiritum Apostolicum. II. Non magis mihi arridet illa Judaica Deuterosis, quam Barnabas hic arripuit, de sex mille annis mundi, de qua nec D. Paulus, S. Barnabæ conjunctissimus, nec quisquam alius Apostolorum somniavit, (appropinquare potius diem Domini ubique prædicant) nec Hydaspes, aut Trismegistus, vel Sibyllæ id possunt efficere, ut fides huic detur. III. Vel ingens admittitur ἀντιχρονισμὸς in hac Epistola, aut auctor non est Barnabas; loquitur enim aperte de Excidio Hierosolymitano, quod post mortem Barnabæ accidit. Nec sufficit dicere, quod in Adnotationibus adjicis, spiritu Prophetico & prævidente, & sic de re futura, quasi jam præterita, pronuntiante hæc scripsisse Barnabam; principii enim hæc petitio esset, nempe, utrum hanc Epistolam aliave aliqua scripserit sanctus Barnabas, spiritu Prophetico.*

X. Cum igitur evictum hactenus sit, Barnabam Epistolæ auctorem esse non posse, videbimus, an alium invenire liceat. Christianus Schotanus in Diatribe de auctoritate versionis LXX. Interpretum pag. 117, 118. duos fingit Barnabas, alterum e sublimioribus Apostolis, alterum ex Evangelistis & comitibus Apostolorum; Epistolamque non huic, sed illi tribuit. Quod figmentum refellit Isaacus Vossius in Epistola responsoria ad Schotanum, quæ ejus libro de LXX. Interpretibus in Hagiensi editione adjecta est, pag. 143, 144. Mea ita fert conjectura, Epistolam hanc Alexandriæ in Ægypto sub Barnabæ nomine extremis Hadriani annis effictam esse. Tempus quidem suppositionis laxioribus verbis post excidium Hierosolymitanum ante secundi sæculi finem collocant Alexander & Pagius, quia a Clemente Alexandrino & Origene citetur; sed ut sub finem Hadrianei imperii retraham, non tantum Celsus facit Epicureus, quem extremis Adriani temporibus & deinceps claruisse Cavius P. I. pag. 61. observat, eique Barnabæ Epistolam notam fuisse dicit Origenes: verum etiam locus de exciso & reædificando templo, quem supra ex parte allegatum nunc amplius expendere juvat: Πέρας γοῦν πάλιν λέγει. Ἰδοὺ οἱ καθελόντες τὸν ναὸν τοῦτον, αὐτοὶ αὐτὸν οἰκοδομήσουσι. Γίνεται. Διὰ γὰρ τὸ πολεμεῖν αὐτοὺς, καθῃρέθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν νῦν, καὶ αὐτοὶ οἱ τῶν ἐχθρῶν ὑπηρέται ἀνοικοδομήσουσιν αὐτόν. *Et tandem rursus ait: Ecce, qui destruxerunt templum hoc, ipsi illud ædificabunt. Idque evenit. Nam quia bellum gerunt, nunc ab hostibus destructum est templum, ipsique hostium ministri reædificant illud.* Hanc Prophetiam ejusque impletionem, quam suo tempore fieri per præsens, γίνεται, auctor indicat, non in genere de Evangelii prædicatione intelligendum puto, quippe jam ante excidium Hierosoly-

rosolymitanum facta; sed in specie de tali Romanorum concessione, qua Christianis libere & sine impedimentis licuit spiritualem templi ædificationem, Hierosolymis præsertim, peragere. Hac autem permissione neque sub Domitiano, neque sub Trajano gavisi sunt, sed sub Hadriano, qui Judæis ad internecionem deletis Hierosolymam adire plane prohibuit, Christianis vero cum nova Romanorum colonia ibi habitare indulsit, ut ex Eusebii lib. IV. Historiæ Ecclesiasticæ cap. VI. aliisque constat. Ne dicam de aliis Hadriani erga Christianos favoribus, a Justino Martyre etiam dilaudatis. Quæ omnia non difficulter persuadent, Hadriani tempore Epistolam sub Barnabæ nomine conditam fuisse. Nec quenquam latet, ea ætate tam inter Orthodoxos, quam Hæreticos, nihil frequentius fuisse, quam scripta sub Apostolornm, virorumque Apostolicorum nominibus evulgare. Ut autem Alexandrinum aliquem ex Judæo Christianum Epistolam sub Barnabæ nomine edidisse suspicer, sequentia me movent. I. Quia Alexandrini, tam Christiani, quam Judæi, maxime allegoriis delectabantur: quam in rem collatio inter Philonis Opera & Barnabæ Epistolam institui posset: sed & cum Pseudo-Aristea, cujus de LXX. Interpretibus librum Scaliger, Valesius aliique a Judæo quodam Alexandrino compositum merito censent: ad quod probandum Hodius in peculiari contra Aristeæ Historiam scripto pag. 259, 260. inter cætera urget colloquia, quæ Aristeas cum Eleazaro Pontifice de ritibus Judaicis & animalibus vetitis habuit. Hæc autem traditionibus Barnabæ similia esse, Vossius in Notis ad hanc Epistolam non diffitetur pag. 317. verba ejus de mustela expendens, addensque: *Hoc præceptum eodem modo enarrat Pseudo-Aristeas.* Satis interim mihi est, quod ex Photio notat, pluribusque diducit Cavius P. II. pag. 8. *Ex Philone omnem allegoricum exponendi modum in Ecclesiam Christi, promanasse.* II. Norunt eruditi, neminem magis, quam Hellenistas, Christianos & Judæos, in Ægypto præcipue, scriptis ejusmodi sub magnorum virorum nominibus fingendis operam dedisse. III. Loca ex versione LXX. Interpretum in Barnabæ Epistola magis conveniunt cum ἐκδόσει Alexandrina, qualis in Codice Theclæ Alexandrino, hodie in Bibliotheca Regis Angliæ servato, exstat, quam cum aliis. IV. Fabula de Hyæna sexum mutante, qua utitur suppositítius Barnabas, in Ægypto cumprimis floruit, & ad Hieroglyphica applicata est, docente Bocharto P. II. Hierozoici pag. 397. ex Horo Alexandrino. V. Antiquissimi, qui Barnabæ Epistolam allegarunt, Alexandrini sunt, Celsus, Clemens, Origenes: unde colligere est, eam Alexandria in alias terras perlatam fuisse. VI. Dictiones Alexandrinorum familiares & proprias hæc redolet Epistola. Singulare exemplum observavit Moynius in Notis pag. 583. ubi Græcus textus habet: ἁπλούστερον ὑμῖν γράφω, ἵνα συνιῆτε. ἐγὼ περίψημα τῆς ἀγάπης ὑμῶν. *Simplicius vobis scribo, ut intelligatis: ego purgamentum vestræ charitatis.* Ad quæ inter alia Moynius: *Et sane temporibus Auctoris nostri videtur obtinuisse, ut tali urbana allocutione se prosequerentur veteres, cum a se invicem separarentur, εἰς τὰ ἴδια, vel in longinquas oras perrecturi: dicebant quippe ἀπιόντες, nos sumus ὑμῶν περίψημα.* Hoc colligit ex eximio Eusebii loco lib. VII. cap. XXII. ubi de Christianis, suos tempore pestis cum vitæ periculo curantibus, dicit Dionysius Alexandrinus, καὶ τὸ δημῶδες ῥῆμα μόνης ἀεὶ δοκοῦν φιλοφροσύνης ἔχεσθαι, ἔργῳ δὴ τότε πληροῦντες, ἀπιόντες αὐτῶν πάντων περίψημα. *Verbumque illud vulgare, quod officiosæ duntaxat comitatis hactenus visum fuerat, re ipsa adimplentes, cum aliorum peripsema effecti ex hac vita migrarent.* Ubi optime Valesius in notis φιλοφροσύνην interpretatur *benevolentiam in sermone & affabilitate positam, quæ comitas dicitur a Latinis, Gallice civilitatem & complementum vocamus.* Pergitque: *Videtur autem hæc vox περίψημα, quæ in Epistolis Pauli legitur, vulgo fuisse ab Alexandrinis usurpata, quoties se in salutationibus mutuo compellarent, & operam atque obsequium spponderent: ἐγώ εἰμι περίψημά σου. Quod certe hic Dionysii locus videtur innuere.* Ut autem Moynio non probantur, quæ his addit Valesius, ita & quæ Menardus Moyniusque ad Barnabam notant, quasi ad imitationem Pauli hanc vocem usurparint Barnabas cæterique Christiani, multo mihi minus placent. Nihil certe hanc in rem Dionysius, non solum dignitate Episcopali, sed &, si Caviofides, illustri genere, Alexandrinus, diserte memorans δημῶδες ῥῆμα, utique non Christianis tantum commune, sed vulgo Alexandrinorum, ex Gentilibus, Judæis ac Christianis conflato. His omnibus φιλοφροσύνης seu comitatis officiosæ causa usitatum erat proverbium istud in mutuis salutationibus, quod non amplius Valesii Moyniique conjectura, sed disertissimis verbis in Barnabæ Epistola expressum legimus: ἐγὼ περίψημα τῆς ἀγάπης ὑμῶν. Hoc igitur vulgari civium suorum proverbio scriptor hujus Epistolæ Alexandrinus instar soricis se prodit, eo utique minime in sensu Paulino, sed φιλοφροσύνης ἕνεκα usus. *Utinam hodie exstarent libri VII. quos de Alexandrinorum dialecto scripserat Irenæus Grammaticus Alexandrinus*, optaverim cum Crojo Observationum in Novum Testamentum cap. XXXIII. pag. 256. præmittente, *Alexandrinos Græce quidem loquutos, sed vocibus novis ac phrasibus, quæ veris Græcis incognitæ erant atque insolitæ, Græcam suam auxerant, vel potius contaminaverant Dialectum.* Quod exemplis ex variis Auctoribus collectis probat, & inprimis apud LXX. Interpretes innumeras hujusmodi voces esse monet. His autem plane similis est stylus Epistolæ Barnabæ, nec inutilem forte operam navaverit, qui reliqua Alex-

 andrinæ

andrinæ Dialecti ex Scriptoribus Glossariisque Græcis exempla congeret, & cum Barnaba nostro contendet. Inde enim apparebit, me ex allegato proverbio scriptorem Alexandrinum, velut ex ungue leonem, haud vane auguratum esse. VII. Talem quoque sapere videtur locus obscurior cap. IX. hujus Epistolæ: *Ἀλλὰ ἐρεῖς· καὶ μὴν περιτέμνεται ὁ λαὸς εἰς σφραγίδα. Ἀλλὰ καὶ πᾶς Σύρος, καὶ Ἄραψ, καὶ πάντες οἱ ἱερεῖς τῶν εἰδώλων. Ἆρα οὖν κἀκεῖνοι ἐκ τῶν διαθήκων αὐτοῦ εἰσιν; ἀλλὰ καὶ Αἰγύπτιοι ἐν περιτομῇ εἰσι. At inquies. Et vero ille populus in signum circumciditur. Verum & circumciduntur Syri omnes & Arabes, ac omnes Sacerdotes Idolorum. Hinc ergo pertinent quoque ad Domini testamentum? Sed & Ægyptii circumcisionem usurpant.* Auctor sibi ipsi format objectionem, an Syri etiam, Arabes, idolorumque Sacerdotes in fœdere sint divino, quia servent circumcisionem? nihil autem respondet aliud, quam Ægyptios quoque in circumcisione esse: In rem præsentem auditores suos deducens, quibus quotidie ante oculos versabantur Ægyptii ethnici, licet circumcisi, exclusi tamen a Domini Testamento. Nisi enim ita hunc locum interpretemur, non video, quam vim habeat auctoris responsio, de scrupulo injecto amplius haud solliciti, sed confestim ad allegoriam de Abrahami servis dilabentis. Cæterum novo hinc argumento docemur, Barnabam Epistolæ auctorem esse non posse. Quis enim credat, eum tot annos Antiochiæ Evangelium prædicantem scripturum fuisse, *omnes Syros* circumcidi? quum ejus ætate, exceptis Judæis, nemo in Palæstina Syriæ circumcisionem passus fuerit, diserte affirmante Josepho, scriptore coævo, tam in Antiquitatibus, quam lib. I. adversus Apionem. Mirifice se torquent Cotelerius & Menardus, ut in Barnaba istud excusent: nihil tamen efficient adversus clarum Josephi testimonium. Inepte Menardus: *Quamvis enim soli Judæi omnium, qui habitant Palæstinam, circumcisi essent ætate Josephi, nihil obest, quin alii Palæstinæ incolæ tempore Herodoti circumciderentur.* Quasi vero Barnabas Herodoti, & non potius Josephi tempore vixerit, totque annos in Palæstina & Syria degerit? Magis autem hæc ignorantia cadit in scriptorem Ægyptium, ex gentis illius consuetudine Syros forte metientis, aut ex Herodoto circumcisionem illis tribuentis. VIII. Sed ut propius ad eum cognoscendum accedamus, non dissimulo, illum videri fuisse Doctorem Scholæ Catecheticæ Alexandrinæ. Doctoris sane munus ubique sustinet, quanquam ex modestia scribit sub finem capitis primi, ubi Græca hodie desideramus: *Ego autem non tanquam doctor, sed unus ex vobis, demonstrabo pauca, per quæ in plurimis lætiores sitis.* Porro quemadmodum Clemens Alexandrinus, Scholæ illius quondam Præfectus haud ignobilis, auditores suos in Pædagogo *παῖδας* nominare solet, procul dubio ex communi Scholæ usu; ita & noster primis statim verbis: *Avete filii & filiæ, in nomine Domini nostri JEsu Christi;* eosdemque postea modo *τέκνα* absolute, modo *τέκνα εὐφροσύνης* appellat. Maxime autem notatu dignum est, iis, qui ex Schola Alexandrina prodierunt, frequenter in ore fuisse *τῆς γνώσεως* & *γνωστικῶν* nomina, ab hæreticorum corruptelis in bonam partem sensumque vindicata, quod Clementis, Origenis, Evagrii Pontici, Didymi, Athanasii, Serapionis, exemplis probat Jacobus Thomasius in Schediasmate Historico num. XLI, XLIII. At frequenter eodem observante in Barnabæ Epistola deprehenditur *γνῶσις*, ab Hammondo ad Gnosticos quidem tracta, sed invito Thomasio num. XXXII. unde hæc tantum attulisse sufficiet: *Prior illius Epistolæ pars Theoretica est, merisque Scripturæ V. T. expositionibus pugnat contra Iudæos. Alteram Epistolæ partem Practicam incheat Barnabas a μεταβάσει ἐπὶ ἑτέραν γνῶσιν. Duplex ergo genus γνώσεως proponit, fateor: Sed Theoreticum unum, cui copulat σοφίαν, σύνεσιν, ἐπιστήμην: Practicum alterum, bonum utrumque, non alterum malum, ut vult Hammondus. Qui duas γνώσεις confundit cum duabus apud Barnabam viis practicis, una lucis, altera tenebrarum: a qua distinctione alteram illam & practicam γνῶσιν inchoat ille scriptor.* Licet autem Hammondus in hac peccaverit applicatione, reliqua tamen ejus ex Epistola Barnabæ adversus Gnosticos argumenta adeo non improbavit Moynius in Notis pag. 601, 602. ut tota descripserit, tanquam variis hujus Epistolæ locis lucem possint fœnerari; non obstante, quod paulo ante p. 598. dixerat, *non omnia ad Gnosticos trahenda esse, quod operoso molimine contendebat olim Hammondus, unde olim Usserio & aliis doctis debebat ludibrium, qui illo accedente se vereri ludentes significabant, ne illis aures obtunderet frequenti & importuna Gnosticorum memoria.* Media utique via tenenda est, & facile crediderim, illos Gnosticos, qui a Basilide, sub Hadriano Alexandriæ mortuo, nomen traxerunt, teste Hieronymo nostro cap. XXI. Catalogi, multasque in Ægypto turbas dederunt, etiam ab auctore Epistolæ Barnabæ tacite perstringi, quamvis veteris potissimum Instrumenti loca vindicanda sibi sumsit, & in allegoriis suis occupatus fœdam Psalmi primi depravationem Gnosticorum, quam ab Epiphanio memoratam præcipue Hammondo opponit Thomasius, vel ut nondum ortam ignoravit, vel sprevit, alias quippe mysticas ejus interpretationes suppeditans. Commode jam in mentem mihi venit elegans Lud. El. du Pin, Tom. I. novæ Bibliothecæ Auctorum Ecclesiasticorum, in Pantæno pag. 78. annotatio, de modo explicandi textum sacrum, a Clemente Alexandrino, Origene, & omnibus illis, qui in Schola Catechetica Alexandrina enutriti sunt, observato. Sunt enim fortes in Allegoriis, ubique excogitant mysteria & instructiones

ctiones, semper fere abeunt a littera seu sensu litterali, & miscent Commentarios suos multa eruditione. Quæ cum in Epistola Barnabæ occurrant, tum nemo mihi vitio vertet, quod dixerim, eam a Scholæ illius Catecheticæ Doctore quodam Barnabæ suppositam fuisse. Utinam vero exstaret integra eorum series a Marci Evangelistæ temporibus, quem omnes constituunt primum ejus Scholæ auctorem. Neque enim mihi satisfacit Catalogus, quem ex Philippi Sidetæ fragmento per Dodwellum eruto allegavit celeberrimus Ittigius noster in Dissertatione de Patribus Apostolicis num. LIII. ut desiderium meum utcunque leniret, ipse aliis dijudicandum relinquens, an fides illi adhibenda sit. Primum locum tenet Athenagoras, secundum Clemens Alexandrinus, tertium Pantænus, quartum Origenes &c. Sed cum iste Catalogus toties ab aliis Scriptoribus abeat, mirum est, quantum in eo vel defendendo vel conciliando æstuet Dodwellus: non in omnibus tamen ipsi assurgens. Ne enim jam a primo Catecheta Athenagora abeamus, ex ejusdem Apologia hodieque extante pag. 494. redarguit, quod Catalogus dicit, eam Hadriano & Antonino Pio oblatam. Itaque pag. 498. mavult, *Scholæ Academicæ, seu Platonicæ, a Marco Alexandriæ constitutæ, nostrum præfuisse Athenagoram, publicumque eo nomine meruisse stipendium: neque alienum censuisse a novo Scholæ Catecheticæ munere munus illud Scholæ etiam Platonicæ.* At novum non fuit Scholæ Catecheticæ munus, sed jam a Marco Evangelista institutum. Neque illi præfuisse potuit eo tempore Athenagoras, cum Scholæ Platonicæ a Marco Imperatore institutæ præficeretur: sed tunc adhuc Gentilis erat, alioquin istam dignitatem apud Imperatorem minime consequuturus; & cum Christianos oppugnare vellet, sacrarum scripturarum lectione conversus. Quoniam igitur Scholam Platonicam cum Catechetica Christiana postea conjunxit, hoc sensu primus dici potuit a Philippo Sideta, non absolute; quia Marcus Evangelista Scholam Catecheticam instituit, adeoque Catechetas ante Athenagoram plerumque ex Judæis ad Christum conversis desumtos esse oportuit, quorum nomina adhuc quærimus: Et ex eorum quoque numero fuisse conjicio, qui extremis Hadriani annis sub Barnabæ nomine Epistolam vulgavit. Athenagoras autem ex Philosophis Gentilibus primus ad eam dignitatem pervenit, & qui eum sequuti sunt, Pantænus, Clemens, Origenes, profundam simul Philosophiæ cognitionem Catechesi Christianæ immiscuerunt, quod scripta eorum adunde declarant.

XI Sed satis conjecturarum de auctore Epistolæ Barnabæ Alexandrino, quas omnes & singulas Antiquitatum Ecclesiasticarum peritioribus submitto, illorum judicio vel asserendas vel rejiciendas. Superest, ut diversas Interpretum sententias audiamus de vero sensu verborum Hieronymi in Catalogo: *Barnabas unam ad ædificationem Ecclesiæ pertinentem Epistolam composuit, quæ inter Apocryphas scripturas legitur.* Hugo Menardus, primus Barnabæ editor, initio Annotationum, citatis variis Eusebii, Hieronymi, Nicephori, aliorumque locis, subjicit: *Hi sunt veteres auctores, qui de hac Epistola scripserunt aut meminerunt. Quæ quidem jure inter Scripturas Apocryphas connumeratur, tum quia, an Barnabæ sit, incertum est: tum quia in ea quædam reperiuntur, quæ difficultate minime carent.* Aliam viam ingreditur Cotelerius, cujus prolixiora contraxit Pagius Critica in Annales Baronii ad An. XLIX num 4. *Observat, scripturarum quæ aut sacræ sunt, aut tales sunt habitæ a nonnullis, non unam apud sanctos Patres reperiri divisionem. Interdum duplex solummodo fit scriptura: Canonica, cujus dictator Spiritus Sanctus, & Apocrypha, cujus auctor homo solus. Aliquando triplex scriptura perhibetur: Canonica, omnino recipienda; Apocrypha, penitus rejicienda; Et dubia, inter utramque posita; ab aliquibus videlicet admissa, repudiata ab aliis; mixta & media inter genuinam & notham, veræ proximam; cui contradicitur quidem, bonos tamen habetur, ut legatur Catechumenis; quam demum licet non eodem in pretio habeant Catholici ac Canonicam, ut ex ea fidei dogmata confirment, non ideo quemadmodum Apocrypham abominantur, quin immo cum reverentia excipiunt, ac in Ecclesiis ad plebis ædificationem lectitant. Quibus positis evanescit omnis difficultas. Epistola Barnabæ ab Origene lib. 3. de Princip. cap. 2. & quibusdam Ecclesiis canonica reputata fuit; a Clemente Alexandrino interdum canonica, interdum dubia, interdum non canonica, seu apocrypha in bono sensu primæ divisionis: ab Eusebio lib. 3. cap. 25. dubia, spuria, citata quidem ab Antiquis, at melioris notæ Apocryphis propinquior: ab Hieronymo in Catal. Script. Eccles. Apocrypha, seu extra Canonem, ad Ecclesiæ ædificationem pertinens: a Nicephoro Constantinopolitano in Canone Scripturarum, non Canonica, non Apocrypha, sed cui contradicitur: a nullo Apocrypha deterioris notæ, noxia scilicet, hæretica, impia; cujus generis videtur fuisse Evangelium inscriptum nomine Barnabæ, de quo Baronius.* Ad eundem fere modum Hieronymum exponit Pearsonius P. II. Vindiciarum Ignatii cap. IV. p. 37. *Barnabæ enim Epistolam fuisse tradit; non ipsi suppositam aut spuriam; ad ædificationem Ecclesiæ pertinuisse asserit; non itaque hæreticam putavit; lectam tamen inter Apocryphas scripturas docet, nec ab Ecclesia repudiatam innuit.* Et paulo post: *Quare ex nuda voce* Apocrypha *nihil aliud recte infertur, ubi de libris Canonicis agitur, quam scriptum aliquod esse a Canone S. Scripturæ removendum.* Sed in alia omnia abit Natalis Alexander. Primo enim inter cætera similem Hieronymi locum ex lib. XIII. Commentarii in Ezechielem allegat, ubi *Barnabæ Epistolam inter Apocryphas scripturas haberi dicitur.* Deinde more suo formaliter argumentatur: *Si hæc Epistola esset*

M

ſet Barnabæ, recepta eſſet ab Eccleſia; hæc enim conſecutio optima eſt. Unde S. Auguſtinus lib. I. contra adverſarium Legis & Prophetarum cap. 20. ut Apocrypha ſub nominibus Andreæ Ioannisque ſcripta exſibilet atque explodat, hoc argumento utitur: ſi illorum eſſent, recepta eſſent ab Eccleſia. Cum igitur Epiſtola Barnabæ jamdudum inter Apocryphas ſcripturas recenſita ſit, dubium eſſe non debet, quin ſit illegitimus fœtus. Obiter addo, Auguſtini teſtimonio Natalem addere potuiſſe aliud conforme ipſius Hieronymi ex lib. 2. adverſus Rufinum: *Apocrypha Eccleſia non recipit.* Hoc allegat Valeſius Notis ad Euſebium lib. VI. cap. XIV. ut probet, *magnum eſſe diſcrimen inter Apocryphos libros, & eos, quorum ambigua eſt inter Scriptores auctoritas; nam Apocryphi palam falſi ſunt, & ab hæreticis ut plurimum confecti: libri vero ἀντιλεγόμενοι a quibusdam veri, a quibusdam pro falſis habiti ſunt.* Sed non attendit Valeſius diſcrimen inter Apocrypha melioris & deterioris notæ, quod antea inculcavit Cotelerius, pluribusque explicuit Alexander in tertio argumento: *Apocrypha bifariam ſumuntur, (ut legentibus Romanam ſub Gelaſio Synodum perſpicuum eſt) vel pro pſeudepigraphis, & quorum ſecreti auctores atque incogniti; vel pro iis, quæ notam aliquam merentur erroris aut impietatis, ideoque abſcondi debent & ignorari, nec in publica verſari Eccleſiæ luce, ſicut libri Canonici Scripturarum, vel Tractatus Eccleſiaſtici Sanctorum Patrum, qui inoffenſo pede decurri queunt. Atqui S. Hieronymus & Euſebius non amandant Epiſtolam Barnabæ ad Apocryphas ſcripturas, quia notam aliquam erroris aut impietatis mereatur: quinimo teſtatur S. Hieronymus, illam* ad Eccleſiæ ædificationem pertinere. *Ergo cenſent illam Apocrypham eſſe, quod ſit pſeudepigrapha, & S. Barnabæ ſuppoſita. Quod omnino confirmat notio Apocryphorum tradita a S. Hieronymo Epiſtola 7. ad Lætam:* Apocrypha ſciat non eorum eſſe, quorum titulis prænotantur. *Itaque cum S. Hieronymus hanc Epiſtolam compoſitam dicit a S. Barnaba (in Catalogo Script. Eccleſ.) titulum ſpectat Epiſtolæ, non rei veritatem: & ſtatim innuit, illegitimam ſe prolem illam ſuſpicari, quam inter Apocrypha recenſet.* Eligat quisque, quamlibet volet, verborum Hieronymi interpretationem: mihi ultima Alexandri maxime probatur, aliis quippe Hieronymi locis innixa, de quibus, ſi unquam, veriſſimum eſt vulgare dictum, quemlibet verborum ſuorum optimum eſſe interpretem. Et cap. I. ipſius Catalogi de quinque Petri libris, quos nemo pro genuinis hodie agnoſcit, pariter dixerat Hieronymus: eos *inter Apocryphas ſcripturas reputari.* Idem ſenſus ex cap. VII. pluribusque ſequentibus maniſeſtiſſime liquet.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Unam epiſtolam compoſuit. Extat hodie, verum a plerisque Barnabæ eſſe negatur. Quia in MSCC. nunquam ſola occurrit, nunquam aliis operibus adnectitur, ſed ſemper Polycarpi ad Philippenſes Epiſtolæ ſociata invenitur; credidit Stephanus le Moyne exercitatione de Barnaba, prolegomenis variorum ſacrorum inſerta, eam Polycarpo adſcribi debere: quam ſententiam erudite impugnat Guilielmus Caue. Non eſſe Polycarpi, facile perſuadeor; attamen cauſam eſſe oportet, cur in vetuſtioribus codicibus ſemper ad calcem Epiſtolæ Polycarpi appareat, & cum ea tam arcte connectatur, ut Rullæus eam, tanquam fragmentum Epiſtolæ Polycarpi, Florentiæ deſcripſerit ex vetuſto codice Bibliothecæ Laurentianæ, nec denique præferat nomen ſui Autoris.

CAPUT VII.

LUCAS Medicus u) Antiochenſis, x) ut ejus ſcripta indicant, Græci ſermonis non ignarus y) fuit, ſectator Apoſtoli Pauli, z) & omnis peregrinationis ejus comes. a) Scripſit Evangelium, de quo idem Paulus: *Miſi-*

Λουκᾶς ἰατρὸς Ἀντιοχεύς, καθὼς τὰ συγγράμματα αὐτοῦ δηλοῖ, τῆς ἑλληνικῆς οὐκ ἄπειρος, σπουδαστὴς Παύλου Ἀποστόλου, καὶ πάσης αὐτοῦ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀκόλουθος, συνέταξεν Εὐαγγέλιον, περὶ οὗ αὐτὸς Παῦλος, ἀπεστείλαμεν φησὶ

u) Coloſſ. IV. 14. Paulinus Natali IX. Felicis: *Hic Medicus Lucas, prius arte deinde loquela, bis Medicus Lucas.* Hieronymus in Eſaiæ VI. *Evangeliſtam Lucam tradunt veteris Eccleſiæ tractatores, medicinæ artis fuiſſe ſcientiſſimum.* Non ſatis magnas cauſas habent qui Lucam Medicum ab Evangeliſta diſtinguunt viri docti.

x) Euſeb. III. 4. Λουκᾶς τὸ μὲν γένος ὢν τῶν ἀπ' Ἀντιοχείας, τὴν δὲ ἐπιστήμην ἰατρός.

y) Non ignarus, id eſt callentiſſimus. Hieron. in VI. Eſaiæ: *Lucam tradunt veteres Eccleſiæ tractatores ... magis Græcas litteras ſciſſe quam Hebræas, unde & ſermo ejus tam in Evangelio quam in Actibus Apoſtolorum, id eſt, in utroque volumine comptior eſt, & ſæcularem redolet eloquentiam, magisque teſtimoniis Græcis* (e verſione LXX. interpretum) *utitur quam Hebræis.* Idem Epiſt. 145. ad Damaſum *inter omnes Evangeliſtas Græci ſermonis eruditiſſimum* agnoſcit Lucam.

z) Euſebius III. 4. de Luca: τὰ πλεῖστα συγγεγονὼς τῷ Παύλῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς δὲ οὐ παρέργως τῶν Ἀποστόλων ὡμιληκώς. Euthalius p. 421. συναπεδήμει γὰρ τοῖς τε ἄλλοις Ἀποστόλοις καὶ μάλιστα τῷ Παύλῳ, καὶ εἰδὼς ἀκριβῶς γράφει.

a) Actor. XVI. 10. 11. 12. 13. XX. 6. 13. 14. 15. XXVII. 27.

mus, b) inquit, *cum illo fratrem, cujus laus est in Evangelio per omnes Ecclesias.* Et ad Colossenses: c) *Salutat vos Lucas Medicus carissimus.* Et ad Timotheum d): *Lucas est mecum solus.* Aliud quoque edidit volumen egregium, quod titulo Apostolicarum praxeon e) prænotatur: cuius historia usque ad biennium f) Romæ commorantis Pauli pervenit, id est, usque ad quartum Neronis annum. g) Ex quo intelligimus, in eadem urbe h) librum esse compositum. Igitur περιόδους Pauli & Theclæ, i) & totam baptizati Leonis fabulam inter Apocryphas scripturas computamus. Quale enim est, ut individuus comes Apostoli, inter cæteras ejus res hoc solum ignoraverit? Sed & Tertullianus, k) vicinus eorum temporum, refert presbyterum quemdam in Asia, σπουδαστὴν Apostoli Pauli, l) convictum apud Joannem, m) quod auctor esset libri, & confessum se hoc Pauli amore fecisse, & ob id de loco excidisse. n) Quidam suspicantur, quotiescunque in Epistolis suis Paulus dicit: *juxta Evangelium meum*, o) de Lucæ significare volumine: & Lucam non solum ab Apostolo Paulo p) didicisse Evangelium, qui cum Domino in carne non fuerat, sed &

σι σὺν αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν, οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ κατὰ πάσας τὰς ἐκκλησίας. Καὶ πρὸς τοὺς Κολοσσαεῖς, ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητός. Καὶ πρὸς Τιμόθεον, Λουκᾶς ἐστι μετ' ἐμοῦ μόνος. Καὶ ἕτερον δὲ ἐξέδωκε τεῦχος ἐξαίρετον, ἐπιγραφὴν πράξεις Ἀποστόλων, οὗ ἡ ἱστορία ἕως διετίας διάγοντος ἐν τῇ Ῥώμῃ Παύλου ἐκτείνεται, τουτέστιν ἕως τετάρτου Νέρωνος ἐνιαυτοῦ. Ἀφ' ὧν πεπείσμεθα, ἐν τῇ αὐτῇ πόλει τὴν βίβλον συντετάχθαι. Ἡ γὰρ περίοδος Παύλου καὶ Θέκλας καὶ πᾶς ὁ μῦθος ὡσανεὶ λέοντος βαπτισθέντος, εἰς τὰς ἀποκρύφους γραφὰς ψηφισθήσεται. Οὐδὲ γὰρ ἐνεχώρει τὸν ἀχώριστον τοῦ Ἀποστόλου μεταξὺ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ πράξεων τοῦτο ἠγνοηκέναι. Ἀλλὰ καὶ Τερτυλλιανὸς ἐκείνων τῶν χρόνων ἀναφέρει πρεσβύτερόν τινα ἐν τῇ Ἀσίᾳ, σπουδαστὴν Παύλου Ἀποστόλου ἐλεγχθέντα ἐπὶ Ἰωάννου διὰ παρ' αὐτοῦ συνταγείσης βίβλου, ὡμολογηκέναι φίλτρῳ κατεχόμενον Παύλου τοῦτο πεποιηκέναι, διὸ καὶ ἐκβεβλῆσθαι τοῦτόν τινες ὑπολαμβάνουσιν. Ὁσάκις γὰρ Παῦλος ἐν ταῖς οἰκείαις Ἐπιστολαῖς λέγει, κατὰ τὸ Εὐαγγέλιόν μου, δῆλον ὡς περὶ τοῦ τεύχους τοῦ κατὰ Λουκᾶν σημαίνει, καὶ Λουκᾶν οὐ μόνον παρὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου μεμαθηκέναι τὸ Εὐαγγέλιον, ὅς ἅμα μετὰ τοῦ Κυρίου τηνικαῦτα ἐν τῷ σώματι μὴ

b) 2. Cor. VIII. 18. quem locum de Luca intellexere etiam interpolator Epistolæ Ignatii ad Ephes. nec non Origenes apud Eusebium VI. 25. Ambrosius, multique alii. Alii de *Barnaba*, ut Chrysostomus alicubi, & Theodoritus, sunt quibus *Apollo* videtur notari: alii denique ut Guil. Estius de *Sila* accipiunt. Videtur autem Hieronymus verba Pauli οὗ τὸ ἔπαινος ἐν Εὐαγγελίῳ ita intellexisse, *qui propter Evangelium quod scripsit*, ab omnibus Ecclesiis celebratur.

c) Coloss. IV. 14. d) 2. Timoth. IV. 11.

e) Ita legunt MSS. Codices antiquissimi & melioris notæ, teste Marcianæo. Vaticani hæc retinent: *Apostolorum praxes* 384. *titulo Apostolicarum praxes* 349. *Apostolicarum actionum praxim* 344. S. Cygiranni exemplar MS. *titulo Apostolicarum actionum praxeon prænotatur.* Erasmus, Marianus Victorinus, Suffridus Petri, Miræus, Jo. a Fuchte, πράξεις Ἀποστόλων.

f) Actor XXVIII. 30. g) Post passionem Domini annum vigesimum septimum, a nato Christo LVIII. Confer supra, cap. 5. In Sigebergensi codice lectum reperit Suffridus Petri *usque ad quartum decimum Neronis annum*, perperam omnino.

h) Romæ, ubi versatum cum Paulo captivo Lucam recte observat etiam Euthalius pag. 531. ex 2. Timoth. IV. 11. Ideo tamen Evangelium & Acta scripsisse Lucam Romæ, non æque exploratum. Atque ex Syrorum traditione Lucas Alexandriæ, non Romæ scripsit. Et Theophilum quem Lucas alloquitur, inter primos credentium & nobilissimos Alexandriæ fuisse scribit Bar Bahlul auctor Syrus Lexici apud Edmundum Castellum. Arabs interpres Lucam *in Civitate Macedonica* scripsisse testatur, qua ipsa Alexandriam a Macedonum Rege inclyto conditam nomenque ducentem intelligi, pulchre V. C. Jacobo Hasæo observatum.

i) Vir doctissimus Jo. Ernestus Grabe qui primus periodos sive Acta Pauli & Theclæ Græce & Latine edidit parum vel nihil diversa, ut putat, ab illis quæ olim legerunt Tertullianus, Nazianzenus, Ambrosius, aliique Veteres quamplurimi, & ex quibus interpolavere suas de Thecla narrationes Basilius Seleuciensis & Simeon Metaphrastus: Tom. I. spicilegii Patrum pag. 92. observans in illis nihil legi de baptizato leone, putat vel Hieronymum, Acta ipsa omnino non inspexisse, & ex falsa aliorum relatione fabulam baptizati leonis accepisse, aut in exemplar aliquod actorum sive nugatoris cujusdam fraude, sive incuria scribæ depravatum incidisse. Sed fieri potest ut fabulam illam ipse confinxerit Hieronymus ex verbis Actorum Theclæ obiter inspectis. Nam pag. 110. leænæ in Theclam incurrentis & pag. 111. seq. baptismi Theclæ mentio.

k) Tertullianus lib. de baptismo cap. 17. *Quod si, qui Pauli perperam scripta legunt, exemplum Theclæ ad licentiam mulierum docendi tingendique defendunt, sciant in Asia presbyterum, qui eam scripturam construxit, quasi titulo Pauli de suo cumulans, convictum atque confessum id se amore Pauli fecisse, loco decessisse.*

l) In Breviario Romano XVIII. Octobr. ubi hoc Hieronymi de S. Luca caput occurrit, vocabulum σπουδαστὴν non male redditum legas *amatorem Apostoli Pauli.*

m) Sic Codices Sangermannensis & Cluniacensis teste Marcianæo, nec non Ambrosianæ Bibliothecæ unus num. 281. Et alii passim, etiam quos inspexit Suffridus Petri, licet Victorinus legit: *a Johanne convictum.*

n) Marcianæus Codices quosdam secutus non habet voculas *& ob id de* sed tantum, *loco excidisse*, quod Tertulliani etiam quæ supra posui verbis confirmatur. Tamen hanc quoque quam posui lectionem Codices multi & Græcus interpres defendunt.

o) Rom. XVI. 25. & 2. Tim. II. 8. Eusebius III. 4. Φασὶ δὲ ὡς ἄρα τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου μνημονεύειν ὁ Παῦλος εἴωθεν, ὁπηνίκα ὡς περὶ ἰδίου τινὸς Εὐαγγελίου γράφων ἔλεγε, κατὰ τὸ Εὐαγγέλιόν μου.

p) Non solum a Paulo, ut tradit Irenæus III. 1. apud Euseb. V. 8.

a cæteris Apostolis. q) Quod ipse quoque in principio sui voluminis declarat, dicens: r) *Sicut tradiderunt nobis, qui a principio ipsi viderunt, & ministri fuerunt sermonis.* Igitur Evangelium sicut audierat, scripsit. Acta vero Apostolorum sicut viderat s) composuit. t) Sepultus est Constantinopoli: ad quam urbem, vigesimo Constantii anno, u) ossa ejus, cum reliquiis Andreæ Apostoli, translata sunt.

μὴ γινομένου, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων, ὅπερ καὶ αὐτὸς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἰδίου συντάγματος προφανῶς λέγει· Καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀφ᾽ ἀρχῆς αὐτόπται. Τοιγαροῦν τὸ Εὐαγγέλιον καθὼς ἀκήκοεν ἔγραψε, τὰς δὲ πράξεις τῶν Ἀποστόλων, καθὰ ἱστόρησεν αὐτὸς καὶ συνέταξεν. Ἠνέχθη τὰ λείψανα αὐτοῦ καὶ ἀπετέθη ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἰς ἣν πόλιν τῷ εἰκοστῷ Κωνσταντίου ἐνιαυτῷ τὸ τούτου σῶμα μετὰ τῶν λειψάνων Ἀνδρέου τοῦ Ἀποστόλου μετηνέχθη.

q) Idem Eusebius III. 24. de Luca: ἐκ τῆς ἅμα Παύλῳ συνουσίας τε καὶ διατριβῆς καὶ τῆς τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων ὁμιλίας ὠφελημένος διὰ τοῦ ἰδίου παρέδωκεν Εὐαγγελίου.

r) Luc. I. 2. s) Eusebius III. 4. Τὰς τῶν Ἀποστόλων πράξεις (ὁ Λουκᾶς) οὐκέτι δι᾽ ἀκοῆς, ὀφθαλμοῖς δὲ αὐτοῖς παραλαβὼν συνετάξατο.

t) Hoc loco in editionibus plerisque addita sunt verba: *Vixit octoginta & quatuor annos, uxorem non habens.* Sed illa Erasmus, Martinus Lipsius & Suffridus Petri in exemplaribus suis MSS. non invenerunt, & Græcus interpres ignorat, & Marcianæus, *nullum*, inquit, *exstat vestigium horum verborum in manuscriptis Codicibus, neque novi unde putida hæc commenta fluxerint.*

u) A. C 357. Vide Philostorgium lib 3. cap. 2. qui etiam ex Achaia translatas S. S. Andreæ & Lucæ reliquias testatur, licet verba *de Achaja* quibus caput hoc in plerisque Hieronymi editionibus clauditur, & Græcus interpres & Codices MSS. optimæ notæ ignorent. Hieron. in Chron. ad A. 20 Constantii: *Constantio Romam ingresso, ossa Andreæ Apostoli & Lucæ Evangelistæ a Constantinopolitanis miro favore suscepta.* Idacius in Fastis Constantio IX. & Juliano Cæs. II. CoSS. *His Consulibus introierunt Constantinopolim reliquiæ SS. Apostolorum Andreæ & Lucæ die V. Non. Mart.* Adde Jac. Godofredum ad Philostorgium pag. 100.

ERASMI SCHOLIA.

Apostolicarum Actionum.) In nonnullis Exemplaribus habebatur, Apostolicarum praxeon, id est, actuum sive actionum.

Igitur visionem Pauli.) In nonnullis codicibus Græcæ voci spatium erat relictum τὸ ὅραμα. At Sophronius periodi meminit, non visionis. Periodus autem Latinis circuitum sonat.

Id est, amatorem Pauli.) σπουδαστὴν Apostoli Pauli, id est, studiosum Apostoli Pauli.

Pauli amore fecisse.) Locum hunc partim ex emendatioribus libris, partim ex Græcis restituimus in hunc modum: Et confessum se hoc Pauli amore fecisse, & ob hoc, loco excidisse quidam suspicantur. Huc enim refert verbum hoc Sophronius, non ad sequentia.

Qui a principio ipsi viderunt.) Hinc liquet Lucam audita referre magis quam visa.

Vixit octoginta quatuor annos, uxorem habens, sive *non habens.*) Hæc verba videntur adjecta, quandoquidem nec adduntur apud Sophronium, nec in Exemplaribus emendatioribus.

MARIANI VICTORINI NOTÆ.

Περιόδους. Apocryphas hos esse, meminit etiam libro primo contra Jovinianum, significat autem, itinera, ac circuitus.

Convictum a Joanne. Ita legunt codices manuscripti emendatiores. Transalpini tamen correctiores habebant, *Convictum apud Joannem.* Sophronius vertit, ἐπὶ Ἰωάννου.

Et ob id loco excidisse. *Loco*, olim deerat.

Vixit octoginta & quatuor annos, uxorem non habens. Hæc verba neque in antiquis manuscriptis Exemplaribus, neque apud Sophronium invenimus: reliquimus tamen ut erant antea.

Vicesimo Constantini anno. *Constantini*, habet tam Sophronius, quam antiqui codices: cum tamen antea, *Constantii* legeretur.

HENRICI GRAVII NOTÆ.

Lucas Medicus.) Lege Hieron. in Philemonem.

Græci sermonis non ignarus fuit.) Vide Hieron. infra ad Damasum de Osanna, & in quæst. Hebraicis. Item in 6. & 28. c. Esa. Lege etiam Euseb. lib. 3. c. 4.

Scripsit Evangelium.) Apud Euseb. lib. 3. c. 24.

Quod titulo πράξεις ἀποστόλων prænotatur.) Alias: ἀποστολικῶν πράξεων.

Igitur περιόδους Pauli & Theclæ.) E Sophronio malo legere περιόδου. Latini habent *visionem.*

Sed & Tertullianus vicinus eorum temporum refert presbyterum quendam in Asia.) Tertullianus in lib. de Baptismo: *Quod si, quæ Paulo perperam scripta sunt, scriptum Theclæ ad licentiam mulierum docendi tingendique defendunt, sciant in Asia presbyterum, qui eam scripturam construxit, quasi titulo Pauli de suo cumulans, convictum atque confessum, id se amore Pauli fecisse, loco decessisse.*

Ad

Ad quam urbem 20 Constantii anno ossa ejus cum reliquiis Andreæ Apostoli translata sunt de Achaia.) Vide Hieronymum in Epist. *Multa contra Vigilantium*: & in Chronicis Eusebii.

WILH. ERNESTI TENTZELII.

Silentium Hieronymi de Luca pictore satis redarguit fabulas recentiorum Græcorum & Latinorum, de imaginibus Christi, Mariæque a Luca depictis. Librum Actuum Apostolicorum Romæ scriptum indigitans Hieronymus, bene fecisset adiiciendo, ubi Evangelium scripserit Lucas. In eo enim non conveniunt vel Codices, vel Interpretes. Nonnulli *Alexandriam Magnam* cum Syro & Persa habent, per quam Troadem, ubi Lucas cum Paulo aliquantisper hæsit, testibus Actibus Apostolicis cap. XVI. intelligendam suadet Samuel Petitus lib. 1. Variarum Lectionum cap. XII. adstipulante Ezech. Spanhemio Differt. IX. de Præstantia & usu Numismatum pag. 776. ex numis, COL. AUG. TRO. ALEXA. id est, *Coloniam Augustam Troadem Alexandriam* præferentibus: sed dissentiente Hackspanio in Observationibus Arabico-Syriacis pag. 181. non solum quia *Arabs in Macedonia Lucam Evangelium scripsisse adstruit*, verum etiam, quia *frustra sint*, *qui idioma*, *locum*, *annum immote e paraphrasibus colligunt*, *quibus Evangelica historia conscripta a singulis sive Evangelistis*, *sive paraphrastis*. Quia autem Paulus cum Luca Troade in Macedoniam transiit, & hic Evangelium Troade coeptum in Macedonia absolvere potuit, non tantus inter Arabem & reliquos est dissensus, quantus cum Peirescii Codice apud Gassendum lib. V. Vitæ ejus pag. 312. intercedit, ubi Lucas Antiochiæ Evangelium scripsisse dicitur. Nam ex calculis Pearsonii in Annalibus Paulinis pag. 20. Lucas ab *anno 43. per octennium discipulus fuerat Antiochiæ*, *antea etiam ibi Paulo adhærens*, *& An. 51. Troade eum assequutus.* Cui favet, quod plerique volunt, anno XV. post Christi Ascensionem scriptum a Luca Evangelium, qui congruit Anno Æræ vulgaris XLVIII. quo Antiochiæ cum ipso Paulo adhuc morabatur Lucas, ut ex iisdem Pearsonii Annalibus liquet. Forte hæc, si licet, ita concilientur, ut dicatur Lucas Evangelium suum Antiochiæ cœpisse, Troade conciliasse, & in Macedonia tandem absolvisse. Utcunque sit, sequentia Hieronymi de Periodis Pauli & Theclæ verba non satis considerasse videtur Cavius, quando P. 1. pag. 15. ea contrahens addit: *Utrum vero sub Lucæ nomine confictæ essent hæ periodi*, *disertim non dicit.* Neque enim hoc dicere voluit Hieronymus, sed saltem illas periodos ex Lucæ silentio in Actibus Apostolicis redarguere: *Quale enim est, ut individuus comes Apostoli*, *inter cæteras ejus res hoc solum ignoraverit?* Neque dicere potuit, cum Tertullianus ab ipso allegatus diserte testetur, presbyterum suppostorem sub ipsius Pauli, non Lucæ, nomine eas confixisse, lib. de Baptismo cap. XVII. *Quod si quæ Paulo perperam adscripta sunt*, *ac licentiam mulierum docendi tingendique defendunt*; *sciant in Asia Presbyterum*, *qui eam Scripturam construxit*, *quasi titulo Pauli de suo cumulans*, *convictum atque confessum id se amore Pauli fecisse*, *loco decessisse.* Denique translationem ossium Lucæ Constantinopolim non sub Constantino, sed sub Constantio factam esse, Scriptores coævi communi consensu affirmant, collecti a Jacobo Gothofredo Differt. in Philostorgii lib. III. cap. II. melioresque Hieronymi Codices, quos merito sequitur Miræus in nostra editione, consentiunt, ut frustra pro Constantino laboret Heribertus Rosvveidus Notis in Paulini Opera pag. 863. 964. Translationem vero non ad vicennalia Constantii, sed ad sequentem annum, quo Imperator septima quinquennalia Imperii Cæsarei celebraverit, referre mavult Pagius in Dissertatione Hypatica pag. 257. quod aliis inquirendum relinquimus.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI Annotationes.

Medicus Antiochensis. Hieronymus in VII. Esaiæ: *Evangelistam Lucam tradunt veteres Ecclesiæ tractatores medicinæ artis fuisse peritissimum.* Eusebius capite IV. Libri III. historiæ: *Lucas arte medicus.* Ita veteres propemodum omnes. Sed ὁ πάνυ, Georgius Calixtus, *Concord. Evang. p. m. 3.* non sine ratione hanc sententiam satis vulgatam, nec tamen satis ratam vocat.

Περιόδους Pauli & Theclæ. Cum Paulus Iconii Evangelium prædicaret, inter promiscuam multitudinem Thecla virgo ad Christum conversa perhibetur, accusataque ob hanc rem non modo bestiarum laniatus, sed & ignem illæsa evasisse. Hæc & ejus generis alia presbyter quidam in Asia, superstite Joanne Apostolo literarum monumentis consignavit, libelloque Pauli nomine edito hunc titulum præfixit: *Pauli & Theclæ.* Hic est ille liber, quem hoc loco rejicit Hieronymus, & de quo, quum hodie non extet, affirmare nolim, omnia in illo contenta fuisse, quæ deinceps de Thecla commemorari consueverunt; imo nec certum esse arbitror, Theclæ certamina & varia, quæ evasisse creditur pericula, in eo presbyterum commemorasse. Illud vero certum est, librum de Thecla memoriæ prodidisse, eam Pauli indultu publice docuisse Christianos, atque baptismi administrasse sacramentum: quod docemur verbis Tertulliani, ad quæ hoc capite digitum intendit Hieronymus. Extant capite XVII. de baptismo, & ita sonant: *Quod si quæ Pauli perperam scripta legunt*, *exemplum Theclæ ad licentiam mulierum docendi tingendique defendunt*:

sciant in Asia Presbyterum, qui eam scripturam construxit, quasi titulo Pauli de suo cumulans, convictum atque confessum, id se amore Pauli fecisse, loco decessisse. Scilicet Paulus prædicandi Evangelii jus Theclæ concessisse Tertulliani ævo nonnullis credebatur, extantque Pauli in hanc rem, si Diis placet, verba hodienum libro I. de vita Theclæ, qui sub Basilii Seleuciensis nomine lectitatur. Etsi vero tam Tertullianus, quam Hieronymus periodos Theclæ explodant, suppositumque fœtum esse contendant, nolim tamen quenquam hinc colligere, Hieronymum & ipsum Theclæ martyrium atque pericula credidisse conficta. Ejus enim omnes fere Patres meminerunt, hi quoque, quos ante Hieronymum floruisse constat: quorum verba Jacobus Pamelius *in l. c. Tertulliani.* & Conradus Hornejus *hist. eccles. L. 1. c. 9.* studiose referunt. Illis addo, quod ascetæ olim religionis causa frequenter Seleuciam Isauriæ ingressi sint, locum sanctum, a Thecla olim inhabitatum, ut ex vitis Patrum, ab Heriberto Rosweido editis, & quidem ex libri IX. capite XXIX. & libri X. capite CLXXX. discimus. Imo de periculis Theclæ adeo non fuit dubitationi locus, ut Cyprianus aliquoties se a Deo liberatum cupiat, ut liberata est Thecla: quem orandi morem servarunt deinceps Christiani. Joannes Moschus capite XX. prati refert has Christiani mihtis preces: *Domine Deus, qui apparuisti ancillæ tuæ Theclæ, & eripuisti eam de iniquorum manibus, libera & me de hac necessitate.* Hinc & Zeno Imperator Theclæ, inter mulieres protomartyri, Basilicas dedicavit, notante Evagrio libri III. capite VIII. Uti vero martyrium non potest in dubium vocari; ita ea ratione, qua pontificii quidam scriptores volunt, fuisse comparatum, merito inficiamur. Nam libri duo Basilii, Seleuciæ in Isauria Episcopi, de vita & miraculis Theclæ, virginis martyris Iconiensis, quos Petrus Pantinus, decanus Bruxellensis Antwerpiæ anno MDCIX. juxta cum Simeonis metaphrastæ Logothetæ de eadem martyre libro edidit, non sunt illius Basilii, qui, consentiente Pantino, circa annum CDL. floruit. Equidem Photius *Biblioth. c. 168.* narrat, Basilium Seleuciensem scripsisse de rebus protomartyris Theclæ; sed diserte addit: *μέτροις carmine.* At libri, quos Pantinus sub illius Basilii nomine vendidit, non sunt metro conscripti, fateturque ipsemet Pantinus voculam, *μέτροις*, nonnihil nubeculæ offundere. Ast parum erat critico commutare ex ingenio voces. *Cæterum*, inquit, *In notis ad L. I. de vita Theclæ p. 223. quod nusquam legerim Basilium versu Theclæ nostræ vitam celebrasse, facile inducor, ut existimem, μετρίως reponendum.* Ego vero non facile inducor, ut ita existimem, sed vocem, *μέτροις*, in Photii textu retinendam arbitror, quod nemo ne per somnium quidem de interpolando illo loco cogitarit, codicibus etiam undiquaque conquisitis. Itaque recte colligitur, libros a Pantino vulgatos non esse illius Basilii, propter fabulas & mendacia, quibus scatent, sancti viri ævo prorsus indigna. Cumque Pantini Basilius fateatur, se libros suos ex alia, eaque vetustiori historia hausisse, & de novo quædam addidisse; crediderim Basilii Seleuciensis de Thecla commentationem ab alio quodam, qui Historico scribendi genere uteretur, auctos atque interpolatos esse, cui & Basilii nomen, & Seleucia patria esse potuit: nisi libris suis Basilii Seleuciensis nomen præscripsit, quod argumentum eorum magnam partem desumtum esset ex illo Basilii libro. Nam in librorum a Pantino editorum inscriptione dicuntur *συγγραφικῷ χαρακτῆρι* conscripti, quod utique additum videtur propter eandem Theclæ historiam, antea *ποιητικῷ χαρακτῆρι* contextam.

Convictus apud Joannem. Victorius; *a Joanne.* Voces, apud Joannem, hodie non extant in laudato Tertulliani loco, unde Hieronymum Græco Tertulliani codice usum opinor, in quo illa vocabula addita fuisse oportet. Id liquet ex libri, heic ab Hieronymo explosi, titulo Græco, & voce, *αὐθάδης*, quorum nihil est in latino Tetulliani textu. Tertullianum vero Græco idiomate commentatum esse de Baptismo, & quidem antequam Latinum ejusdem Argumenti librum ederet, ipse testatur de Baptismo capite XV.

Constantii. Hic locus multum mihi negotii facessit. Nam Hieronymus sub initium libri adversus Vigilantium hæc ad Constantinum refert. *Sacrilegus fuit Constantinus imperator,* inquit, *qui sanctas reliquias Andreæ, Lucæ & Timothei transtulit Constantinopolim?* Ita habent omnes codices, unde & Victorius hoc loco Constantinum reposuit. Nec videtur Constantius vicesimo imperii sui anno, quo vivendi finem fecit, multum sollicitus fuisse de reliquiis, quod bellum Persicum vix permitteret de his minutiis cogitare. Sed quia Erasmus & Gravius ex antiquis codicibus Constantium ponunt; nihil mutandum existimavi. Accedit Photius ex Philostorgio: *Reliquias Andreæ Apostoli Constantium transtulisse scribit in ecclesiam, quæ Apostolorum vocatur. Lucam præterea Evangelistam ex eadem Achaia ab eo translatum esse in supra dictam ecclesiam.* Ipse Hieronymus in Chronico hæc ad Constantium refert, atque translationem anno CCCLII contigisse scribit, quo anno Constantius Cæsarei imperii septima quinquennalia * edidit, ut notat Antonius Pagi *Diss. hypat. p. 120.* Solebant enim reliquiarum translationes olim in decennalibus atque id genus festis peragi.

* Constantius, Cæsar a Patre Constantino creatus A. C. 323.

CAP.

CAPUT VIII.

MARCUS, discipulus & interpres Petri, u) juxta quod Petrum referentem audierat, rogatus Romæ a fratribus, x) breve scripsit Evangelium: Quod cum Petrus audisset, probavit, & Ecclesiis legendum sua auctoritate edidit, y) sicut Clemens in sexto ὑποτυπώσεων libro scribit, & Papias, Hierapolitanus Episcopus. z) Meminit hujus Marci & Petrus in Epistola prima, sub nomine Babylonis figuraliter Romam significans: a) *Salutat vos, quæ in Babylone est coëlecta, & Marcus filius meus.* Assumpto itaque Evangelio, quod ipse confecerat, perrexit ad Ægyptum, b) & primus Alexandriæ Christum annuntians, constituit Ecclesiam: tanta doctrina, c) & vitæ continentia, ut omnes sectatores Christi ad exemplum sui cogeret. Denique Philo disertissimus Judæorum, d) videns Alexandriæ primam Ecclesiam adhuc judaizantem, quasi in laudem gentis suæ, librum super eorum e) conversatione scripsit. Et quomodo Lucas f) narrat Hierosolymæ credentes omnia habuisse commu-

Μάρκος μαθητὴς καὶ ἑρμηνευτὴς Πέτρου, καθὼς τοῦ Πέτρου ἐξηγουμένου ἀκήκοε, παρακληθεὶς ἐν τῇ Ῥώμῃ παρὰ τῶν ἀδελφῶν, βραχὺ συνέταξεν Εὐαγγέλιον, ὅπερ ἐντυχὼν Πέτρος ἐδοκίμασε, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθησόμενον αὐθεντίσας ἐξέδωκε, καθὰ συνεγράψατο Κλήμης ἐν τῷ ἕκτῳ τῶν ὑποτυπώσεων λόγῳ, καὶ Παπίας Ἱεραπολίτης Ἐπίσκοπος. Μέμνηται τούτου τοῦ Μάρκου καὶ Πέτρος ἐν τῇ πρώτῃ Ἐπιστολῇ, ἐπ᾽ ὀνόματι Βαβυλῶνος εἰκονικῶς Ῥώμην σημαίνων. Ἀσπάζεται ὑμᾶς, φησὶν, ἡ ἐν Βαβυλῶνι σὺν τῇ ἐκλεκτῇ, καὶ Μάρκος ὁ ἐμὸς υἱός. Παραλαβὼν τοιγαροῦν τὸ Εὐαγγέλιον, ὅπερ αὐτὸς συνέταξε, καταλαμβάνει τὴν Αἴγυπτον, καὶ πρῶτος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰησοῦν Χριστὸν κηρύττων, κατεστήσατο ἐκκλησίαν, τοσαύτῃ παιδεύσει καὶ βίου καρτερίᾳ διέπρεψεν, ὥς τε πάντας τοὺς ἀκολουθοῦντας τῷ Χριστῷ ἐψεσθαι τῇ τούτου διαγωγῇ. Ὅθεν καὶ Φίλων ὁ τῶν Ἰουδαίων ἐλλογιμώτατος, ὁρῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πρώτην ἐκκλησίαν ἔτι Ἰουδαΐζουσαν, ὡσανεὶ εἰς ἔπαινον τοῦ οἰκείου ἔθνους βίβλον περὶ τῆς τούτων διαγωγῆς συνεγράψατο. Καὶ ὥσπερ Λουκᾶς διηγεῖται τοὺς ἐν Ἱερο-

u) Irenæus apud Euseb. V. 8. *Μάρκος ὁ μαθητὴς καὶ ἑρμηνευτὴς Πέτρου καὶ αὐτὸς τὰ ὑπὸ Πέτρου κηρυσσόμενα ἐγγράφως ἡμῖν παραδέδωκε.* Marcum Petri ἑρμηνευτὴν vocat etiam Papias apud Eusebium III ult.

x) Eusebius II. 15. *Μάρκον οὗ τὸ Εὐαγγέλιον φέρεται, ἀκόλουθον ὄντα Πέτρου λιπαρῆσαι (τοὺς Ῥωμαίους) ὡς ἂν καὶ διὰ γραφῆς ὑπόμνημα τῆς διὰ λόγου παραδοθείσης αὐτοῖς καταλείψοι διδασκαλίας.*

y) Euseb. ibid. *Γνόντα δὲ τὸ πραχθέν φασι τὸν Ἀπόστολον ἀποκαλύψαντος αὐτῷ τοῦ Πνεύματος, ἡσθῆναι τῇ τῶν ἀνδρῶν προθυμίᾳ, κυρῶσαί τε τὴν γραφὴν εἰς ἔντευξιν ταῖς ἐκκλησίαις.* Alii Codices habent & *Ecclesiæ legendum sua Auctoritate dedit.*

z) Hoc loco ponenda στιγμὴ, non post verba, *hujus Marci*, ut perspicuum vel ex his Eusebii loco jam laudato: *Κλήμης ἐν ἕκτῳ τῶν ὑποτυπώσεων παρατέθειται τὴν ἱστορίαν. Συνεπιμαρτυρεῖ δ᾽ αὐτῷ καὶ ὁ Ἱεραπολίτης Ἐπίσκοπος ὀνόματι Παπίας. Τοῦ δὲ Μάρκου μνημονεύειν τὸν Πέτρον ἐν τῇ προτέρᾳ Ἐπιστολῇ, ἣν καὶ συντάξαι φασὶν ἐπ᾽ αὐτῆς Ῥώμης, σημαίνειν τε τοῦτ᾽ αὐτὸν, τὴν πόλιν τροπικώτερον Βαβυλῶνα προσειπόντα, διὰ τούτων· ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτὴ καὶ Μάρκος ὁ υἱός μου.*

a) 1. Petr. V. 13. quo in loco per Babylonem Roma intelligitur non ab Eusebio & Hieronymo tantum, sed & a plurimis aliis veterum, quibus Valesius ad Eusebium p. 33. Tillemontius Tom. I. memor. p. 549. seq. Grotius Tom. III. Opp. Theol. p. 488. assentiuntur. Pro *coëlecta*, συνεκλεκτὴ, vitiose codices quidam *collecta*: alii *cum electa*, ut in Græco σὺν τῇ ἐκλεκτῇ.

b) Eusebius II. 16. *Τοῦτον δὲ Μάρκον πρῶτόν φασιν ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου στειλάμενον τὸ Εὐαγγέλιον ὃ δὴ καὶ συνεγράψατο κηρύξαι, ἐκκλησίας τε πρῶτον ἐπ᾽ αὐτῆς Ἀλεξανδρείας συστήσασθαι.*

c) Ita recte codices præstantissimi pro *tanta doctrinæ*. Voluit enim Hieronymus exprimere quod apud Eusebium est ἀσκήσεως φιλοσοφωτάτης τε καὶ σφοδροτάτης. Infra cap. 11. de iisdem Therapeutis Alexandrinis: *Orationi vacetur & Psalmis, doctrinæ quoque & continentiæ, quales & Lucas refert primum Hierosolymæ fuisse credentes.*

d) Augustinus contra Faustum Manichæum XII. 39. *Philo vir liberaliter eruditissimus, unus illorum, cujus eloquium Græci Platoni æquare non dubitant.*

e) Respicit librum Philonis περὶ βίου θεωρητικοῦ ἢ περὶ ἱκετῶν, quo non Christianos sed Μωυσέως γνωρίμους, ut ipse testatur, descripsit: licet cum Eusebio II. 16. quem Hieronymus secutus est, multi veteres ac recentes idem senserunt, & liber ille in MSto Codice Cæsareo apud Lambecium lib. 3. p. 169. inscribitur Φίλωνος περὶ τῶν ἐκ περιτομῆς πιστευσάντων ἐν Αἰγύπτῳ Χριστιανῶν ἅμα καὶ μοναχῶν. Vide si placet quæ dicentur infra ad caput XI. *Conversationem* ponit Hieronymus pro universo vitæ instituto ut cap. V.

f) Actor. II. 44.

nia, sic & ille g) quod Alexandriæ sub Marco fieri Doctore cernebat, memoriæ tradidit. Mortuus est autem octavo Neronis anno h) & sepultus Alexandriæ, succedente sibi Aniano i).

Ἱεροσολύμοις πιστεύσαντας πάντα ἐσχηκέναι κοινὰ, οὕτως χαλκεῦ@ ὅπερ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπὶ Μάρκου τοῦ διδασκάλου ἑώρα γινόμενον, τῇ μνήμῃ παρέδωκε. Τελευτήσας δὲ τῷ ὀγδόῳ τοῦ Νέρωνος ἔτει, ἀπετέθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, διαδεξαμένου αὐτὸν Ἀνανίου.

g) Philo libro jam memorato de Therapeutis: ἀπολείπουσι τὰς οὐσίας υἱοῖς καὶ θυγατράσιν ἢ καὶ ἄλλοις συγγενέσιν ἑκουσίῳ γνώμῃ προκληρονομεῖν ... οἷς δὲ μὴ συγγενεῖς εἰσιν, ἑταίροις καὶ φίλοις.

h) A.C. 62. Sed minime constat Marcum illo jam tempore diem suum obiisse: neque Eusebius quem Hieronymus secutus est hoc affirmat, sed lib. 2. cap. 24. tantum scribit Anianum anno Neronis octavo (Rufini Codices *primo*) πρῶτον μετὰ Μάρκον *primum post Marcum* Alexandrinæ administraionem Ecclesiæ suscepisse. At enim plurium scriptorum (Orientalium præsertim) testimonio traditur a Marco vivo ac spirante Episcopum Alexandrinis datum Anianum, pluresque annos postea Evangelistam adhuc vixisse & Episcopos per varia loca ordinasse. Epiphanius quoque hæresi LI. 6. ait Evangelium ab eodem scriptum post Petri & Pauli ἔξοδον ex urbe Roma atque adeo non ante A. 63. Itaque Martyrium Marci a Jo. Baptista Sollerio refertur ad A.C. 72. sed quam variæ scriptorum Orientalium sint de anno mortis ejus sententiæ, in limine Historiæ Patriarcharum Alexandrinorum eruditi viri Eusebii Renaudoti videre licebit.

i) Eusebio lib. 2. cap. 24. Ἀνιανὸς ἀνὴρ θεοφιλὴς ὢν καὶ τὰ πάντα θαυμάσι@. De illo Acta Sanctor. 25. April. Tom. 3. pag. 358. Anianum hunc Arabes Ananiam vocant teste Renaudoto pag. 12. Atque alias utrumque nomen inter se confunditur. Quo minus mirum est quod in Græco Hieronymi interprete est Ἀνανίου pro Ἀνιανοῦ.

ERASMI SCHOLIA.

Salutat vos Ecclesia, quæ est in Babylone collecta.) Coëlecta legendum, non collecta, quemadmodum admonuimus & in Annotationibus editis in Novum Testamentum. Nam Græce est συνεκλεκτή.

Succedente sibi Aniano.) Sophronius pro Aniano habet Ananiam.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Ecclesiæ legendum sua auctoritate dedit, sicut scribunt Clemens in sexto ὑποτυπώσεων libro, & Papias, Hierapolitanus Episcopus. Transalpina editio erat: *Ecclesiæ legendum sua auctoritate edidit, sicut Clemens in sexto ὑποτυπώσεων libro scribit, & Papias, Hierosolymitanus Episcopus.* Papiam autem Hierapolitanum Episcopum tam hic ex Sophronio, quam infra ex ipso Hieronymo discere potes.

Salutat vos Ecclesia, quæ est in Babylone collecta. Συνεκλεκτὴ est in Græco apud Sophronium, verum legendum est, συλλεκτή. Falso legebatur antea, salutat vos quæ in Babylone cum electa: Et apud Sophronium similiter σὺν τῇ ἐκλεκτῇ, pro συνεκλεκτή.

Tanta doctrina. Olim, tantæ doctrinæ, sed falso.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Marcus discipulus & interpres Petri.) Cap. VIII. Hieron. in Zachar. cap. 12. *Petrus qui Marcum scriptorem erudivit Evangelii.* Vide Eusebium lib. 2. cap. 14.

Perrexit Ægyptum.) Tertio videlicet anno Claudii. Vide Eusebium in Chron. & lib. 2. c. 15. & 16.

Denique Philo disertissimus Judæorum.) In cap. Ezech. 16. & in Amos 2. *Philo vir disertissimus Judæorum aut Hebræorum.*

WILH. ERNESTI TENTZELII.

I. Ex quo Joannes Seldenus Origines Ecclesiæ Alexandrinæ ex Eutychio sive Patricide, Alexandrino Patriarcha, detexit, multaque singularia de Marco docuit, ordinis Episcopalis Patroni acriter adversus eum insurrexerunt; non solum ex Pontificiis Joan. Morinus P. III. de Sacris Ordinationibus Exerc. VII. cap. VII. & Abraham Ecchellensis in Eutychio vindicato, peculiari libro Romæ an. 1661. edito: sed etiam Joan. Pearson P. I. Vindiciarum Ignatii cap. X. cui tamen Larroquanus in Observationibus num. XXI. seqq. multa ad vindicandum Seldenum Dallæumque opposuit.

II. Idem Eutychius, Marci corpus crematum asserens, non solum Venetorum, sed & Monachorum Augiæ divitatis traditiones inter fabulas reputare cogit. Illis Eutychium ac universale Orientalium de Marci reliquiis silentium merito opponit Dallæus lib.

IV. de

IV. de religiosi cultus objecto cap. XXII. Horum relationes ad veritatis lancem examinavit Joan. Georgius Dorscheus peculiari libello, Argentorati an. 1645. edito. De utrisque plura suppeditant Henschenius & Papebrochius Tomo III. Aprilis tam ad diem XXV. quam in Appendice fol. 997, 998. Nec meliori fide nititur Venetorum gloriatio de Evangelii Marci autographo apud se asservato. Henschenius fol. 345. refert, Cornelium a Lapide ex Canonici S. Marci Venetiis, viri gravis & testis oculati fide asseverare, *autographum hoc S. Marci Græca Lingua esse conscriptum, & ab Aquileja Venetias delatum anno Christi MCCCC LXXII.* Hunc autem corrigit Henschenius tam ex Ughello, qui translationem istam in annum 1420 sub Duce Thoma Mocenico confert, quam ex Caroli IV. Imperatoris Diplomate ad Arnestum Archiepiscopum Pragensem & Capitulum Metropolitanæ Ecclesiæ, ann. 1354. scripto, ubi autographum istud Latine scriptum perhibetur. En verba: *Noverit vestra devotio, quod nuper ad fines Italiæ procedentes, in Ecclesia Aquilegiensi invenerimus librum Evangelii S. Marci Evangelistæ, Latinis litteris in septem quaternis, propria ejusdem S. Evangelistæ manu conscriptum: cujus duos quaternos ultimos instantia magnarum precum obtinuimus, vobisque pro decore S. Pragensis Ecclesiæ Matris nostræ, per nobilem Ludovicum de Hoënlog dirigimus, prout in litteris regiis, Majestatis nostræ sigillo pendenti signatis, evidentius est expressum, &c.* At Codicem Venetum omnino Græcum esse, novissime Maximilianus Missonius * αὐτόπτης, in Itinere Italico, quod ann. 1688. suscepit, pag. 158. docuit. Ita habent Excerpta Actorum Eruditorum Lipsiensium, mense Julio an. 1692. pag. 302, 303. *Venetiis Abbatis Lithi Bibliothecarii ope, codicem Evangelii Marci αὐτόγραφον, uti traditio fert vulgata, inspexit, sed adeo vetustate corruptum deprehendit, ut non nisi vocem* ΚΑΤΑ *& aliis locis* Δ *&* Σ *distincte legere potuerit; unde certo collegit, MStum illud (quod in quarto compactum crassitiem habet binorum digitorum) non Latinum esse, sed Græcum, cum Pontificiorum multi Marcum Latine scripsisse autument.* Addunt, *Missonium longe beatiorem fuisse Mabillonio & Germano, quibus Codicem illum, ut ipsi in Itinere Italico pag. 32. referunt, sigillo obsignatum, evolvere nullo modo fuit concessum; oculatiorem autem Medico Veneto Grandi, qui, ut in Itinerario suo Burnetus refert, testatus est, codicem a se quoque inspectum, sed litteras adeo detritas fuisse, ut licet quidam linearum ductus dignoscantur, judicari tamen nequeat, Græcumne sit an Latinum istud manuscriptum: tametsi nec id dissimulandum, Missonium nostrum pro Græco quidem habuisse, sed ita, ut incertum relinquatur, sitne Evangelium D. Marci, an cujus cunque argumenti liber alius.* Hæc si quis recte attenderit, omnia imposturarum plena deprehendet. Carolum enim Imperatorem deceptum esse dicent Veneti, Latino Libro pro Græco supposito, nec Marci autographum mancum apud se superesse fatebuntur; uti & negabunt, corpus Evangelistæ in Augiæ majoris Cœnobio requiescere, Carolove isti Imperatori verum Marci caput inde concessum & Pragam ab eo translatum esse. Ex adverso ne Venetos quidem a sacris fraudibus liberos clamabunt Augienses & Pragenses, veras sibi Marci reliquias esse contendendo: Codicem vero Græcum pro Latino, quem vidit & particulam sancte excipiendam custodiendamque Pragensibus Imperator præcepit, Venetos substituisse contendent. Utcunque autem ea lis se habeat, satis nobis interea sit, Canonicum S. Marci, qui Cornelio a Lapide Græcum esse autographum scripserat, novissimo Missonii testimonio vindicari: tantum vero abest, ut a Marci Evangelistæ manu id esse credamus, ut potius ne quidem certum esse Missonius dictitet, an Evangelium Marci, vel alius liber sit; eaque causa videtur, quod præsentibus Mabillonio & Germano librum illum sigillo obsignaverint, ne illi pro sua eruditione indiciique acrimonia fraudem commissam publice detegerent.

III. Nec satis cautum se præbet Henschenius, cum pag. 346. de *Liturgia ejusdem S. Marci, quæ dicitur ab eo pro sua Diœcesi confecta,* consuli jubet *Adamum Conzen in proœmio Commentarii sui in Evangelium S. Marci.* Conzenius enim cum Sirleto & aliis pro genuino Evangelistæ fœtu habet. Sirletus sane Cardinalis hortatur, ut *Deo agamus gratias, quod tela nobis suggerat præsentium temporum venationi opportuna & operarios optimos in vineam suam mittat, non tantum probatæ fidei, vitæ & doctrinæ viros; verum etiam antiqua Ecclesiæ Catholicæ monumenta & orthodoxorum Patrum libros, quibus profanæ vocum novitates redargui possunt. Ex horum numero esse arbitramur beati Marci Evangelistæ sacram Liturgiam, paucis ante annis inventam in Abbatia beatæ Mariæ ὁδηγητρίας, antiquissimo S. Basilii monasterio.* Sed meliori successu Henschenius consulendum proposuisset Cardinalem Bonam, cujus libri rerum Liturgicarum quinquennio ante tertium Aprilis tomum prodierant, quique lib. I. cap. VIII. n. 11. non dubitat, *illam Marci Liturgiam cum plerisque inter dubiæ fidei scripta recensere;* nec diffitetur, *veluti Pseudepigrapham rejici a sæculi XII. scriptore, Theodoro Balsamone:* addit denique, *Nicolaus Methonensis ait, Marcum Liturgiam Ecclesiæ Alexandrinæ tradidisse, quod & alii asserunt, & nos ultro fatemur: an vero ista, quæ ad nos pervenit, ipsa sit, quam Marcus scripsit, res in ambiguo est, deficientibus per multa sæcula veterum Patrum attestationibus.* Animosius Natalis Alexander Sæc. 1. Histor. Eccles. cap. XII. Artic. III. variis argumentis demonstrat, *Liturgiam S. Marci perperam sub S. Evangelistæ nomine fuisse obtrusam:* ut adeo non facile credam, inter hodiernos fore Ponti-

O ficios

* Novissime Missonii relationem de Codice Veneto S. Marci oppugnavit V. C. Bernardus de Montfaucon, testatus illum omnino Latinum esse & litteras D & R. sæpius in illo observari. Vide Diarium ejus Italicum pag. 55. seq. Papyro Ægyptiaca scriptum testatur in Palæographia Græca p. 14.

ficios, qui glandibus cum Sirleto vesci malint. Quæ autem de Philone addit Hieronymus, infra cap. XI. recurrunt, ibique a nobis expendentur.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI Annotationes.

Interpres Petri. Joannes presbyter apud Papiam: ἑρμηνευτὴς Πέτρου. *Euseb. L.III.c.39.*

Rogatus Romæ a fratribus. Eusebius lib. VI. capite XIV. ex Clemente: *Cum Petrus in urbe Roma verbum Dei publice prædicasset, multi qui aderant, Marcum cohortati sunt, utpote qui Petrum dudum sectatus fuisset, ut dicta ejus memoria teneret, ut quæ ab Apostolo prædicata erant, conscriberet. Marcus igitur Evangelium composuit, iisque, qui illud ab ipso rogabant, impertiit.* Confer L. II. cap. 15.

Breve scripsit Evangelium. Henricus Palladius IV. historiæ Forojuliensis refert, Marcum a Petro, Romæ subsistente, Aquilejam missum esse, ut Evangelium ibi prædicaret, ac inde discedentem, Alexandriamque petentem, Evangelium sua manu descriptum, tanquam amoris tesseram reliquisse Aquilejensibus, quod Anno M CCCC XX. Venetias translatum ibi hodieque servetur in æde sancti Marci. *Vide H. de Noris de Synod. V. p. 126.* Hæreticis occlusus est hic thesaurus. Miror autem socordiam Pontificiorum doctiorum, qui, quoties Novum Testamentum edunt, non indiligenter conquirunt variantes lectiones, in Marci Evangelio occurrentes. Cur non evolvunt boni viri αὐτόγραφον Marci Evangelium? *Ne de rei veritate periculum fiat,* inquit clarissimus Mabillon *Itin. Ital. p. 32. hi libri sigillis obsignati sunt, nec cuiquam aperiuntur.*

Quod cum Petrus audisset, probavit, & Ecclesiæ legendum sua auctoritate edidit. Non consentiunt veteres. Clemens apud Eusebium libro VI. capite XIV. plane ignorasse videtur, an Petrus Marci Evangelium probaverit. Irenæus vero libro V. Eusebii capite VIII. claris verbis tradit, Marci Evangelium post Petri mortem conscriptum fuisse. Idem vero Clemens sexto institutionum libro apud Eusebium libro II. capite XV. affirmat, Petrum id comprobasse, ut legeretur in Ecclesia. Confer Irenæum L. III. cap. 1.

Papias Hierapolitanus Episcopus. Mirum, Erasmum retinuisse depravatam lectionem: *Hierosolymitanus Episcopus.* Eusebius enim III. historiæ capite XXXVI. diserte: Παπίας τῆς ἐν Ἱεραπόλει παροικίας ἐπίσκοπος.

Sub nomine Babylonis. Quod Petrus de Roma, ethnica superstitione contaminata, dixit, *Conf. Euseb. L.II.cap. 15.* id Hieronymus noster non veritus est de eadem profiteri ad Christum conversa, propter deplorandam clericorum vitam. Sic inquit: *Cum in Babylone versarer, & purpuratæ meretricis essem colonus, & jure Quiritum viverem; volui aliquid garrire de Spiritu sancto. Et ecce Pharisæorum conclamavit senatus, & nullus scriba vel fictus,* **sed omnis, quasi indicto sibi prælio doctrinarum, adversum me imperitiæ factio conjuravit. T. IX. præf. in Didym. de Sp. S. Conf. Mornæus myst. iniq. p. 87.* Male habebat Ruffinum, ut sunt quidam clerici veri impatientes, quod Hieronymus de Roma Christiana *ea dicat, quæ dicebantur tunc, cum gentiles in ea populi & persecutores principes morabantur.*

Perrexit ad Ægyptum. Ex Eusebii libro II. capite XVI.

Denique Philo. Hoc loco Hieronymus aut valde incautus fuit, aut non valde bonus, qui pias fraudes ** Eusebii sequeretur, Philonem de Christianis prodidisse dicentis, L. II. cap. 16. 17. quæ is de Therapeutis retulerat, ut mox demonstrabo.

* Leg. *relictus.*

** Fraudis arguere Eusebium sane nolim, non magis quam viros doctos qui nostra ætate hoc bona fide sibi persuaserunt de Christianis Alexandrinis sermonem Philoni esse.

CAPUT IX.

JOANNES Apostolus, quem JEsus amavit plurimum, k) filius Zebedæi, l) frater Jacobi Apostoli quem Herodes post passionem Domini decollavit, m) novissimus omnium n) scripsit Evangelium, rogatus ab Asiæ Episcopis o) adversus Cerinthum, p)

Ἰωάννης, ὃν Ἰησοῦς πάνυ ἠγάπησεν, υἱὸς Ζεβεδαίου, ἀδελφὸς Ἰακώβου τοῦ ὑπὸ Ἡρώδου μετὰ τὸ πάθος τοῦ Κυρίου ἀποκεφαλισθέντος, ἔσχατος πάντων ἔγραψεν εὐαγγέλιον, παρακληθεὶς παρὰ τῶν τῆς Ἀσίας Ἐπισκόπων, καὶ κατὰ Κηρίνθου καὶ ἄλλων αἱρετικῶν, καὶ μάλιστα τηνικαῦτα τοῦ τῶν

k) Joh. XIII. 23. XIX. 26. XX. 2. XXI. 7. 20.

l) Matth. IV. 21. X. 2. Marc. X. 35. Luc. V. 10. Actor. XII. 2.

m) Actor. XII. 2. Hic Jacobus major, Zebedæi & Salomes filius, Johannis Apostoli frater; cujus Martyrium celebrat Ecclesia 25 Julii.

n) Idem testantur Irenæus III. 1. Clemens Alex. apud Eusebium VI. 14. III. 24. Epiphanius LI. 19. aliique.

o) Hoc nescio unde hauserit Hieronymus: licet Johannem προτραπέντα ὑπὸ τῶν γνωρίμων *a familiaribus rogatum,* Clemens apud Euseb. VI. 14. atque Ephesi cum in Asia versaretur Evangelium edidisse scribit Irenæus III. 1. Καὶ αὐτὸς ἐξέδωκε τὸ Εὐαγγέλιον ἐν Ἐφέσῳ τῆς Ἀσίας διατρίβων. apud Euseb. lib. V. cap. 8. atque idem Eusebius III. 24. p. 95. ait Joannem scripsisse παρακληθέντα *rogatum,* sed ab Asiæ Episcopis non addit.

aliosque hæreticos, & maxime tunc Ebionitarum dogma consurgens, qui asserunt Christum ante Mariam non fuisse. Unde & compulsus est divinam ejus nativitatem q) edicere. Sed & aliam causam hujus scripturæ ferunt: r) quod cum legisset Matthæi, Marci & Lucæ volumina, probaverit quidem textum historiæ, & vera eos dixisse firmaverit, sed unius tantum anni, s) in quo & passus est, post carcerem Joannis, historiam texuisse. Prætermisso itaque anno, cujus acta a tribus exposita fuerant, superioris temporis, antequam Joannes clauderetur in carcerem, t) gesta narravit: sicut manifestum esse poterit his, qui diligenter quatuor Evangeliorum volumina legerint. Quæ res etiam *διαφωνίαν* u) quæ videtur Joannis esse cum cæteris, tollit. Scripsit autem & unam Epistolam, cujus exordium est: *Quod fuit ab initio, quod audivimus, & vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostræ contrectaverunt de verbo vitæ:* quæ ab universis x) Ecclesiasticis & eruditis viris probatur. Reliquæ autem duæ, quarum principium est: *Senior Electæ Dominæ, y) & natis ejus:* & sequentis, *Senior Ca-*

τῶν Ἐβιωνιτῶν δόγματος ἀνακύψαντος, τῶν φασκόντων τὸν Χριστὸν πρὸ Μαρίας μὴ γεγενῆσθαι. Ὅθεν ἠναγκάσθη τὴν θείαν γέννησιν αὐτοῦ εἰπεῖν. Καὶ ἄλλην δὲ αἰτίαν τούτου τοῦ συγγράμματος φέρουσιν. Ἀναγνοὺς γὰρ Ματθαίου, Μάρκου, καὶ Λουκᾶ τὰ τεύχη, ἐδοκίμασε μὲν τὸ ὕφος τῶν ἱστοριῶν, καὶ ἀληθῆ αὐτοὺς εἰρηκέναι ἐβεβαίωσεν, ἑνὸς δὲ ἐνιαυτοῦ μόνον, ἐν ᾧ καὶ ἔπαθε μετὰ τὴν φυλακὴν Ἰωάννου τὴν ἱστορίαν συντάξαι. Ἐάσας τοίνυν τὸν ἐνιαυτὸν οὗ τὰ πεπραγμένα παρὰ τῶν τριῶν ἐξετέθη, τοῦ ἀνωτέρου χρόνου, πρὶν ἢ τὸν Ἰωάννην ἐμβληθῆναι εἰς τὴν εἱρκτὴν, τὰς πράξεις ἐξέθετο, καθὰ σαφηνισθῆναι δυνήσεται τοῖς ἐπιμελῶς τοῖς τέτταρσιν εὐαγγελίοις ἐντυγχάνουσιν. Ὅπερ καὶ τὴν διαφωνίαν τὴν δοκοῦσαν εἶναι Ἰωάννου μετὰ τῶν λοιπῶν εἴργει. Ἔγραψε δὲ μίαν ἐπιστολὴν, ἧς ἡ ἀρχή ἐστι· Ὃ ἦν ἀπ᾽ ἀρχῆς, ἥτις παρὰ πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πεπαιδευμένων ἀνδρῶν ἐγκρίνεται. αἱ δὲ λοιπαὶ δύο, ὧν ἡ ἀρχή ἐστι, πρώτης μὲν, ὁ πρεσβύτερος ἐκλεκτῇ κυρίᾳ, δευτέρας δὲ, ὁ πρεσβύτερος Γαΐῳ τῷ ἀγαπητῷ, Ἰωάννου πρεσβυτέρου λέγονται. Οὗ ἔτι καὶ νῦν ἕτερον μνῆμα ἐν τῇ Ἐφέσῳ τυγχάνει. Καί τινες νομίζουσι, τὰ δύο μνημεῖα Ἰωάννου εἶναι τοῦ εὐαγγελιστοῦ, περὶ οὗ ἡνίκα κατὰ τάξιν εἰς

p) Irenæus III, 1. *Hanc fidem annuntians Johannes Domini discipulus, volens per Evangelii annunciationem auferre eum qui a Cerintho inseminatus erat hominibus errorem, & multo prius ab his qui dicuntur Nicolaitæ, qui sunt vulsio ejus quæ falso cognominatur scientia &c.* ἀπόσπασμα τῆς ψευδωνύμου γνώσεως. Victorinus Petavionensis in Apocalypsin p. 418. *Cum essent Valentinus & Cerinthus & Ebion & cæteri Scholæ Satanæ diffusi per orbem, convenerunt ad Johannem de finitimis provinciis omnes, & compulerunt ut ipse testimonium conscriberet.*

q) Origenes p. 5. in Joh. οὐδεὶς ἐκείνων (τῶν ἄλλων Εὐαγγελιστῶν) ἀκρατῶς ἐφανέρωσεν αὐτοῦ τὴν Θεότητα ὡς Ἰωάννης. Idem Juliano etiam notatum apud Cyrillum lib. X. in Julian. p. 327. Hinc Joannes Θεολόγος dictus & Evangelium ejus Θεολογία.

r) Eusebius III. 24. Ἤδη δὴ Ματθαίου, Μάρκου καὶ Λουκᾶ τῶν κατ᾽ αὐτοὺς Εὐαγγελίων τὴν ἔκδοσιν πεποιημένων, Ἰωάννην -- ἀποδέξασθαι μὲν φασιν, ἀλήθειαν αὐτοῖς ἐπιμαρτυρήσαντα, μόνην δὲ ἄρα λείπεσθαι τῇ γραφῇ τὴν περὶ τῶν ἐν πρώτοις καὶ κατ᾽ ἀρχὴν τοῦ κηρύγματος ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ πεπραγμένων διήγησιν.

s) Μόνα τὰ μετὰ τὴν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ κάθειρξιν ἐφ᾽ ἕνα ἐνιαυτὸν πεπραγμένα τῷ Σωτῆρι γεγραφότας. Euseb. ibid.

t) Τὸν ὑπὸ τῶν προτέρων Εὐαγγελιστῶν παρασιωπηθέντα χρόνον, καὶ τὰ κατὰ τοῦτον πεπραγμένα τῷ Σωτῆρι, ταῦτα δ᾽ ἦν τὰ πρὸ τῆς τοῦ Βαπτιστοῦ καθείρξεως, τῷ κατ᾽ αὐτὸν Εὐαγγελίῳ παραδοῦναι. id. Confer Joh. III. 24.

u) Οἷς καὶ ἐπιστήσαντι οὐκέτ᾽ ἂν δόξαι διαφωνεῖν ἀλλήλοις τὰ Εὐαγγέλια, τῷ τὸ μὲν κατὰ Ἰωάννην τὰ πρῶτα τῶν τοῦ Χριστοῦ πράξεων περιέχειν, τὰ δὲ λοιπὰ τὴν ἐπὶ τέλει τοῦ χρόνου αὐτῷ γεγενημένην ἱστορίαν. Euseb. III. 24. p. 96.

x) Τῶν Ἰωάννου συγγραμμάτων πρὸς τῷ Εὐαγγελίῳ καὶ ἡ προτέρα τῶν ἐπιστολῶν παρά τε τοῖς νῦν καὶ τοῖς ἔτ᾽ ἀρχαίοις ἀναμφίλεκτος ὡμολόγηται, ἀντιλέγονται δὲ αἱ λοιπαὶ δύο. id.

* Græcus interpres non plura verba ex initio primæ Johannis Epistolæ adscribit quam hæc: ὃ ἦν ἀπ᾽ ἀρχῆς, fortasse quod nec plura adscripserat Hieronymus.

y) Assentior viris doctis, qui *Electam* putant esse nomen proprium fœminæ ad quam Johannes scripsit, ut Ἔκλεκτος *Electus* cubicularius Commodi Imp. apud Dionem, Herodianum, Julium Capitolinum, Tzetzam: & *Allectus* tyrannus apud Eutropium IX. 14. atque in numis. *Electus & Julius* in antiquo vasculo apud Philippum Bonarotam p. 113. Observatt. in fragmenta priscorum vasorum vitreorum Florent. 1716. 4. Clemens Alex. adumbratt. ad Epist. 2. Johannis: *Scripta est ad quandam Babyloniam, Electam nomine.* Videtur Babyloniam dicere ex 1. Petr. V. 13. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι, Συνεκλεκτή. *Dominæ* Κυρία est *matri familias*, ideoque postponitur nomini, additurqne καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς. Plutarchus Quæst. Rom. docet formulam *ubi tu Cajus, ego Caja*, idem esse ac si diceretur a nova nupta: ὅπου σὺ κύριος καὶ οἰκοδεσπότης καὶ ἐγὼ κυρία καὶ οἰκοδέσποινα. Moschopulus: δέσποινα λέγεται οὐ μόνον ἡ βασιλὶς, ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ οἴκου δέσποτις, ἣν ἰδιωτικῶς κυρίαν φαμέν.

Jo z) cariſſimo, quem ego diligo in veritate: Joannis presbyteri aſſeruntur; a) cujus & hodie alterum ſepulchrum b) apud Epheſum oſtenditur: Etſi nonnulli c) putant duas memorias d) ejusdem Joannis Evangeliſtæ eſſe: ſuper qua re, cum per ordinem ad Papiam, e) auditorem ejus, f) ventum fuerit, diſſeremus. Quartodecimo igitur anno, g) ſecundam poſt Neronem perſecutionem movente Domitiano, in Patmos inſulam h) relegatus, ſcripſit Apocalypſim, i) quam interpretantur Juſtinus martyr & Irenæus. k) In-

Παπίαν τὸν τούτου ἀκροατὴν ἔλθωμεν, ἐξηγησόμεθα. Τοιγαροῦν τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἔτει, δεύτερον μετὰ Νέρωνα διωγμὸν κινοῦντος Δομετιανοῦ, εἰς Πάτμον νῆσον περιορισθεὶς, συνέταξεν ἀποκάλυψιν, ἣν μετέφρασεν Ἰουστῖνος μάρτυς καὶ Εἰρηναῖος. Σφαγέντος δὲ Δομετιανοῦ καὶ τῶν πράξεων αὐτοῦ διὰ τὴν πολλὴν ὠμότητα παρὰ συγκλήτου ἀκυρωθεισῶν, ἐπὶ Νέρουα εἰς Ἔφεσον ἀναζεύξας, ἕως Τραϊανοῦ τοῦ βασιλέως ἐκεῖσε διατελέσας πάσας τὰς τῆς Ἀσίας ἐθεμελίωσε καὶ ᾠκοδόμηκεν ἐκκλησίας, καὶ λίαν γηράσας ἑξηκοστῷ ὀγδόῳ ἐνιαυτῷ, μετὰ τὸ πάθος

z) Caji cujusdam mentio Act. XIX. 29. XX. 4. Rom. XVI. 23. & 1. Cor. I. 14. Ad eundem ad quem Johannes Cajum ſcribere fingitur Dionyſius quem Areopagitam appellant. Vide ſcholia Maximi Tom. 2. p. 63. Pachymeris pag. 66. quos ſi audias Cajus ille fuerit unus è Therapeutis Philonis.

a) Hoc qui ante Hieronymum dixerit, non reperio.

b) Johannem presbyterum velut a Joanne Apoſtolo diſtinctum memorat Papias apud Euſebium III. 39. qui hæc addit de duplici ſepulchro, ὡς καὶ διὰ τούτων ἀποδείκνυσθαι τὴν ἱστορίαν ἀληθῆ, τῶν δύο κατὰ τὴν Ἀσίαν ὁμωνυμίᾳ κεχρῆσθαι εἰρηκότων, δύο τε ἐν Ἐφέσῳ γενέσθαι μνήματα, καὶ ἑκάτερον Ἰωάννου ἔτι νῦν λέγεσθαι. Hunc presbyterum Apocalypſeos autorem ſuſpicatur etiam Dionyſius Alexandrinus apud Euſeb. VII. 25. ἄλλον δέ τινα οἶμαι τῶν ἐν Ἀσίᾳ γενομένων, ἐπεὶ καὶ δύο φασὶν ἐν Ἐφέσῳ γενέσθαι μνήματα, καὶ ἑκάτερον Ἰωάννου λέγεσθαι. Sed conſtanti Eccleſiæ conſenſu illa ſuſpicio rejecta.

c) Ita leg. pro *& nonnulli.*

d) Sic legas in cunctis manuſcriptis Exemplaribus, & ita legendum docet *alterum ſepulchrum* præcedens. Erant igitur in Eccleſia Epheſiorum duæ memoriæ ſive duo ſepulchra: (Græcus interpres δύο μνημεῖα) ejusdem Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ: ſicut hodie apud nos, (inquit Marcianæus) exſtant in Eccleſia noſtra duæ memoriæ ſancti Germani Epiſcopi Pariſienſis, Patroni noſtri; una quidem memoria in capella Sancti Symphoriani, ubi eſt locus ſepulturæ: altera memoria in majori altari Eccleſiæ, ubi præter ſepulchri lapidem qui poſitus eſt ſubtus altare, ſacræ reliquiæ corporis aſſervantur in capſa aurea pretioſiſſima & gemmis ornata, quam nunc ſuſtentant manibus duorum Angelorum imagines ex metallo, in medio ſex columnarum pulcherrimi marmoris, & ſub coronide elegantiſſimi operis deaurata. Hujus altaris novi ſtructuram procuravit nobis zelus & induſtria Rev. Patris Arnulphi de Loo, Prioris hujusce Monaſterii noſtri S. Germani a Pratis; quod hic in memoriam perpetuam lubens annotavi, accepta occaſione ex memoria duplici ſancti Johannis Evangeliſtæ. *Hæc Marcianæus.* Cæterum non facile mihi perſuadeo quod ex his verbis colligit vir ſummus Hugo Grotius, Hieronymo ſepulchrum Johannis presbyteri viſum eſſe. Certe non id probant verba Hieronymi. Ac ne Euſebius quidem illud vidit, ſed Papiæ fide ſcripſit & Dionyſii Alexandrini: δύο τε ἐν Ἐφέσῳ γενέσθαι μνήματα καὶ ἑκάτερον Ἰωάννου ἔτι νῦν (Hieron. *& hodie*, Papiæ intellige tempore ex Euſeb. III. 39.) λέγεσθαι. Non dicit quoque Euſebius utrumque ſepulchrum dictum Johannis Evangeliſtæ, ſed Johannis, ita ut alterum poſſet intelligi Joannis presbyteri. e) infra cap. XVIII.

f) Euſebius III. 39. de Papia: Ἀριστίωνος δὲ καὶ τοῦ πρεσβυτέρου Ἰωάννου αὐτήκοον ἑαυτόν φησι γενέσθαι.

g) Quartus decimus annus Imperii Domitiani, quo perſecutionem in Chriſtianos movit, reſpondet Anno CHriſti 95.

h) Tertull. de præſcript. c. 36. *habes Romam, -- ubi Apoſtolus Johannes, poſtea quam in oleum igneum demerſus nihil paſſus eſt, in Inſulam relegatur.* Euſeb. Chron. *Secundus poſt Neronem Domitianus Chriſtianos perſequitur & ſub eo Apoſtolus Johannes in Patmum Inſulam relegatus Apocalypſin vidit.* Patmos, hodie *Palmoſa*, ex Inſulis Sporadibus in mari Ægæo.

i) Irenæus V. 30. apud Euſeb. III. 18. & V. 8. οὐδὲ γὰρ πρὸ πολλοῦ χρόνου ἑωράθη (ἡ τοῦ Ἰωάννου Ἀποκάλυψις) ἀλλὰ σχεδὸν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς πρὸς τῷ τέλει τῆς Δομετιανοῦ ἀρχῆς.

k) Hieronymus in Chronico: *ſub eo* (Domitiano) *Apoſtolus Johannes in Patmum Inſulam relegatus Apocalypſin vidit, quam Irenæus interpretatur*, in Græco Euſebii eſt ὡς δηλοῖ Εἰρηναῖος. Itaque nec de Juſtini nec Irenæi commentario in Apocalypſin cogitandum, quem nec Hieronymus infra ubi horum ſcripta perſequitur, neque alius quisquam veterum memorat. Saltim illud *interpretatur* ſive ut Græcus interpres μετέφρασεν non

terfecto autem Domitiano, l) & actis ejus ob nimiam crudelitatem à Senatu rescissis, m) sub Nerva Principe n) redit Ephesum: ibique usque ad Trajanum principem o) perseverans, totas Asiæ fundavit rexitque Ecclesias; & confectus senio, p) sexagesimo octavo post passionem Domini anno q) mortuus, juxta eandem urbem sepultus est.

θεὸς Κυρίου πλευτήσας, πλησίον τῆς προειρημένης πόλεως ἠξιώθη τῆς κοιμήσεως.

non potest nisi de illis locis scriptorum Justini martyris & Irenæi intelligi, in quibus Apocalypseos Joannis mentionem faciunt, vel verba quædam illius explicant. Vide Tillemontium Tom. 1. memor. H. E. pag. 637. Et spicilegium Patrum J. Ernesti Grabii Tom. 2. p. 170. l) Factum hoc A. C. 96.

m) Lactantius de mortibus persecutor. cap. 3. *Rescissis igitur Actis tyranni, non modo in statum pristinum Ecclesia restituta est &c.* Victorinus Petavionensis in Apocalypsin pag. 419. *Quando hoc vidit Johannes, erat in Insula Patmos in metallum damnatus a Domitiano Cæsare. Ibi ergo vidit Apocalypsin, & cum senior jam putaret se per passionem accepturum receptionem, interfecto Domitiano omnia judicia ejus soluta sunt & Joannes de metallo dimissus, sic postea* (scripto) *tradidit hanc eandem quam acceperat a Domino Apocalypsin.*

n) Male quædam editiones, *sub Pertinace Principe.* Occasio erroris quod multi codices etiam Gemblacensis & Sigebergensis, teste Suffrido Petri, atque ut notat Marcianæus, alii Ambrosianæ Bibl. legunt sub *Nerva pertinace* quod vitiose scriptum pro *Nerva principe*, unde pejus aliqui Nervam plane omiserunt & Pertinacem alieno loco ingesserunt, quod vitium tam antiquum est, ut in Græco interprete etiam illud invenerit Erasmus. Sed emendatum jam ante me in Græcis editionibus, restituta vitiosa lectione inquinare nolui.

o) Irenæus II. 29. & III. 3. apud Euseb. III. 21.

p) Hieronymus in Galat. VI. *Beatus Joannes Evangelista quum Ephesi moraretur usque ad ultimam senectutem* (XCIV. annorum secundum Epiphanium LI. 12.) *& vix inter discipulorum manus ad Ecclesiam deferretur, nec posset in plura vocum verba contexere, nihil aliud per singulas solebat proferre collectas, nisi hoc,* filioli diligite alterutrum. *Tandem discipuli & fratres qui aderant tædio affecti quod eadem semper audirent, dixerunt, Magister, quare semper hoc loqueris? qui respondit dignam Johanne sententiam*, quia præceptum Domini est, & si solum fiat, sufficit.

q) Hic respondet anno CHristi 100. Trajani tertio Eusebius in Chron. ad annum tertium Trajani: *Johannem Apostolum usque ad Trajani tempora Irenæus Episcopus permansisse scribit.* Chronicon Alex. p. 594. non ad annum modo sexagesimum octavum ut Hieronymus, sed septuagesimum quartum usque post passionem sive assumtionem Christi notat Johannem vitam produxisse. *διήρκεσεν ὁ Θεολόγος μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ ἡμῶν ἔτη οβ.* Hoc est usque ad A. C. 106.

r) Ephesi sepulchrum Johannis ex Papia celebrat Eusebius III. 39. & VII. 25. è Dionysio Alex.

ERASMI SCHOLIA.

Quæ res etiam diaphoniam.) *διαφωνίαν*, id est, dissonantiam, quod in quibusdam discordet ab aliis.

A Senatu recisis.) In aliis scriptum erat, scissis: legendum est rescissis, hoc est, abrogatis & irritatis, a verbo rescindo.

Sub Nerva Principe) Pro Nerva Sophronius habuit Pertinacem, idque reperitur in nonnullis exemplaribus nostris, sed falso.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Et nonnulli putant duas memorias ejusdem Joannis Evangelistæ esse: super qua re, cum per ordinem ad Papiam auditorem ejus ventum fuerit, differemus. Duas memoratas, nos in vetustis manuscriptis codicibus invenimus: verum duas memorias emendator legit, qui sensus ex Sophronio quoque elicitur. Habet enim, *δύο μνημεῖα.* Intelligit autem Hieronymus duas commemoratas Joannis Epistolas, ut infra in Papia legitur. Quod si vox, memorias, magis placet, de monumentis, quod ambo Joannis Evangelistæ fuerint, intelligas, non unum Joannis Evangelistæ, alterum Joannis presbyteri: quæ tamen nobis opinio non probatur. Ipsum tamen verbum non immutavimus.

Sub Nerva Principe redit Ephesum. Sub Pertinace Principe redit Ephesum, ridendo olim errore tam Sophronius, quam Erasmus legebant. Quasi Pertinax ante Trajanum, de quo statim subjicitur, fuerit, & redierit ab exilio sub Pertinace, sub Trajano deinde decesserit. Ex hoc autem loco conjicio, ipsam quoque Sophronii versionem vitiatam esse;

 parum-

parumque ei in Catalogo credendum absque historiæ cognitione, & veterum exemplarium fide. Nos ita ex antiquis codicibus restituimus, nec dubitandum, quin recte, considerato Papiæ loco.

HENRICI GRAVII NOTÆ.

Unde & compulsus est divinam ejus nativitatem edicere.) Vide Hieron. in 56. cap. Ezech. Ibi: *Evangelistam Joannem.*

Sed & aliam causam hujus scripturæ ferunt.) Lege Eusebium lib. 3. cap. 24.

Scripsit autem & unam Epistolam.) Eodem l. c. 25.

Quarto decimo igitur anno, secundam post Neronem persecutionem movente Domitiano.) Idem habet Origenes homil. 12. in Matth. & Eusebius in Chronicis.

Scripsit Apocalypsim, quam interpretatur Justinus Martyr & Irenæus.) Et hoc in Chronicis Hieron.

Sub Pertinace Principe rediit Ephesum.) Rectius juxta fidem quorundam codicum: *Sub Nerva principe.* Eusebius in Chronicis: *Anno primo Nervæ senatus decrevit, ut omnia quæ Domitianus statuerat, in irritum deducerentur. Itaque multi quos injuste ejecerat de exilio reversi, nonnulli bona propria receperunt. Ajunt & Apostolum Joannem hoc tempore exilio solutum Ephesum secessisse, qua urbe & hospitiolum & amicos amantissimos sui habebat.* Idem in Eccles. hist. l. 3. c. 20.

Ibique usque ad Trajanum Principem perseverans.) Hieron. lib. 1. in Jovinianum: *Quod usque ad Trajani imperium vixerit, id est post passionem domini 60. & 7. anno dormierit, quod & nos in libro de Viris illustribus breviter perstrinximus.* Idem habet in Dan. c. 9. Eusebius in Chronicis: *Joannem Apostolum usque ad Trajani tempora Irenæus Episcopus permansisse scribit.* Idem in hist. Eccles. lib. 3. c. 23. Quod autem Ephesi moratus sit usque ad ultimam senectutem, habes apud Hieronymum in Gal 6. Quomodo utilitatem remissionis ostendisse dicatur, leges apud Cassianum Collatione 24. quæ est Abbatis Abraham, de mortificatione cap. 21.

WILH. ERNESTI TENTZELII.

Quæ de Joannis Evangelio, Epistolis & Apocalypsi ex antiquis Patribus sciri possunt, diligenter collegit Huetius in Demonstratione Evangelica. Evangelii autographum ad suam usque ætatem servatum asserit auctor Chronici Alexandrini. Nullius autem fidei est, qui inter reliquias Tholosanas ab Hottingero Hist. Eccles. Sæc. XVI. pag. 101. allegatur & p. 103. exsibilatur *unus liber Evangeliorum Beati Johannis Evangelistæ, litteris aureis manu sua scriptus.* De Apocalypseos in Canonem receptione conferri meretur Beveregius in Codice Canonum Ecclesiæ primitivæ vindicato lib. II. cap. IX. n. 13. ubi observat, *quinto sæculo adulto hunc librum ubique propemodum receptum fuisse, ut genuinum Iohannis Apostoli & Evangelistæ divinitus inspirati monumentum.* Notandum quoque ex Huetii Demonstratione, quod hic addit Hieronymus, *Apocalypsin interpretari Justinum Martyrem & Irenæum*, non exstare in Eusebii Chronico vel Historia: nisi forte in iis aliter legerit Hieronymus, ut Huetius conjectat; ante quem Sandius in Appendice Nuclei pag. 4. idem de Irenæo viderat: Pearsonius vero, aut ejus sectator diceret, ex P. 1. Vindiciarum Ignatii p. 87. *Hieronymum, quæ ab Eusebio acceperat, minus recte tradidisse, quod ei in hoc opere solenne est.* Certe ipse Hieronymus infra in Justino & Irenæo de illorum in Apocalypsin commentariis ne verbulum quidem habet. Denique *quartum decimum Domitiani annum* ab Hieronymo ex Eusebii Chronico haustum Theodoricus Ruinartus Præfatione generali in Acta Martyrum genuina merito opponit Dodwello, statuenti, persequutionis procellam anno demum Domitiani XV. maxime efferbuisse. Eleganter etiam Ruinartus cum Baluzio Notis in cap. III. Lactantii de mortibus persequutorum ad illustrandum Joannis ex Patmo reditum confert Dionis apud Xiphilinum testimonium, quo docemur, *Nervam omnes, qui impietatis in Deos rei fuerant absolvisse, exules in patriam reduxisse, edicto insuper vetuisse, ne cui liceret aut impietatis sive Iudaicæ sectæ (sic tum vocabant religionem Christi) quempiam dehinc insimulari.*

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI Annotationes.

Brevitatis studio prætermittit Hieronymus, quod notatu dignum est, videlicet Joannem, antequam in exilium mitteretur, in fervens oleum projectum, salvum atque incolumem evasisse. Ignoro certe, cur Fridericus Spanhemius *Introd. min. p. 29.* ex Apocryphis relatum dicat, quod fide dignissimis testibus comprobatur. Si Tacito & Eusebio, res sub Nerone gestas tradentibus, fidem adhibet, cur sollicitat candorem Tertulliani, capite XXXVI. de præscriptione scribentis: *Apostolus Joannes postea quam in oleum igneum demersus, nihil passus est, in Insulam relegatur.* Hieronymus libro 1. adversus Jovinianum: *Refert Tertullianus, quod a Nerone missus in ferventis olei dolium purior & vegetior exiverit, quam intraverit. Tom. III. f. 16. Conf. comment. in cap. 20. Matth.*

Cujus

Cujus & hodie alterum sepulchrum apud Ephesum ostenditur. Duos fuisse Joannes, Apostolum & presbyterum, recte credimus Papiæ. Quod vero ex Eusebii libro III. historiæ capite XXXIX. hoc loco tradit Hieronymus, duo sepulcra Ephesi esse, quorum prius Joannis Apostoli, posterius Joannis presbyteri sit, non immerito rejicitur. Eusebii ætate non amplius certo constabat Ephesiis, quo civitatis loco Joannes Apostolus reconditus sit, unde quidam hunc, alii alium locum assignabant. Has lites compositurus Eusebius Joannis presbyteri corpus transferendum isthuc existimavit, ut duo sepulcra sarta tectaque manerent. Nobis vero Polycrates, tanto vetustior Eusebio, & quidem Ephesiorum Episcopus, sat idoneus autor est, Joannem presbyterum non requiescere Ephesi. Infra enim c. 45. proferuntur ejus verba, quibus sollicite recenset sanctos Ephesi reconditos, nec tamen Joannis presbyteri facit mentionem, quod omnino fieri, ob scopum Epistolæ, debuisset, si illa sententia, Polycratis obtinuisset ævo.

Scripsit Apocalypsim. Hanc miro consensu Joanni Apostolo adscribunt Justinus Martyr, Theophilus Antiochenus, Clemens Alexandrinus, Irenæus, Origenes, Melito Sardensis aliique. Unde iniquior est sententia, quam refert Dionysius Alexandrinus apud Eusebium: *L. VII. c. 25. Nonnulli ex iis, qui nos præcesserunt, librum hunc repudiarunt penitus ac refutarunt, singula ejus capita refellentes, eumque absque ullo sensu & ratiocinatione scriptum esse monstrantes. Adhæc insriptionem libri falsam esse dicunt. Neque enim autorem ejus esse Joannem. Sed neque eam revelationem esse, quippe quæ tam crasso, tamque opaco ignorantiæ obducta sit velo. Et non modo Apostolorum meminem, sed ne ullum quidem e sanctis & Ecclesiasticis viris hujus libelli conditorem fuisse affirmant.*

Interfecto Domitiano. Licuisset sane Joanni superstite Domitiano redire, quum redeundi jus fecerit relegatis. Tertullianus *in Apolog. c. 5. Tentaverat Domitianus, portio Neronis de crudelitate, sed qua & homo, facile cæptum repressit, restitutis etiam quos relegaverat.* Idem Hegesippus apud Eusebium libri III. capite XX. videtur innuere.

Sub Pertinace. Omnino legendum: *Sub Nerva.* Sed quia scribendum duxi, non quod verum est, sed quod Hieronymus scripsit, ac Sophronius & vetusti codices, queis Erasmus usus est, habent: ἐπὶ περτίνακος, *sub Pertinace*; nihil mutandum existimavi, quod error Hieronymi esset. Consultius enim videtur, nævos autoribus relinqui, integrumque textum servari; de erroribus autem lectores seorsim admoneri in notis. Codex Guelpherbytanus textui immiscet, quod nonnemo in margine scripserat, atque ita habet: *Sub Nerva Pertinace.*

CAPUT X.

HERMAN, cujus Apostolus Paulus ad Romanos scribens meminit, qq) *Salutate Asyncritum, Phlegonta, Patroban, Herman, Hermen, r) & qui cum eis fratres sunt*, asserunt auctorem esse libri, qui appellatur *Pastor*, s) & apud quasdam Græciæ Ecclesias t) etiam publice legitur. Revera utilis liber u) multique de eo Scriptorum veterum usurpavere x)

Ἑρμᾶς, οὗ ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ῥωμαίους γράφων μέμνηται, ἀσπάσασθε Ἀσύγκριτον, Φλέγοντα, Ἑρμᾶν, Πατρόβαν, Ἑρμῆν, λέγεται αὐθέντης γεγενῆσθαι βίβλου ἐπιγραφείσης Ποιμήν, ἥ τις ἐν τισιν ἀνατολικαῖς ἐκκλησίαις δημοσίᾳ ἀναγινώσκεται. Καὶ ἀληθῶς χρήσιμος ὁ λόγος, ἀφ' οὗ πολλοὶ τῶν παλαιῶν συγγραφέων ὑπέ-

κλεψαν

qq) Rom. XVI. 14. ad quem locum Origenes: *Puto autem quod Hermas iste sit scriptor libelli illius qui Pastor appellatur, quæ scriptura valde mihi utilis videtur, & ut puto divinitus inspirata. Quod vero nihil illi laudis adscripsit,* (Paulus) *illa opinor est causa, quia videtur sicut scriptura illa declarat, post multa peccata ad pœnitentiam fuisse conversum: Et ideo nec opprobrium ei aliquod adscripsit, didicerat enim Scripturam non improperare homini convertenti se a peccato, neque laudis aliquid tribuit, quia adhuc positus erat sub Angelo pœnitentiæ, a quo, tempore oportuno, CHristo rursus deberet offerri.*

r) al. *Hermem, Patrobam, Hermam.*

s) Eusebius III. 3. Hist. ἐπεὶ δ' ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος ἐν ταῖς ἐπὶ τέλει προσρήσεσι τῆς πρὸς Ῥωμαίους μνήμην πεποίηται μετὰ τῶν ἄλλων καὶ Ἑρμᾶ, οὗ φασιν ὑπάρχειν τὸ τοῦ Ποιμένος βιβλίον.

t) Græcus interpres: ἐν τισιν ἀνατολικαῖς ἐκκλησίαις. Eusebius scripserat: ὅθεν ἤδη καὶ ἐν τισιν ἐκκλησίαις ἴσμεν αὐτὸ δεδημοσιευμένον. Rufin. *in nonnullis Ecclesiis legitur.*

u) Euseb. ἰστέον ὡς πρὸς μέν τινων ἀντιλέλεκται, δι' οὓς οὐκ ἂν ἐν ὁμολογουμένοις τεθείη. ὑφ' ἑτέρων δ' ἀναγκαιότατον οἷς μάλιστα δεῖ στοιχειώσεως εἰσαγωγικῆς, κέκριται.

x) Græcus interpres: ὑπέκλεψαν, male. Eusebius: καὶ τῶν παλαιοτάτων δὲ συγγραφέων κεχρημένους τινὰς αὐτῷ κατείληφα. Vide testimonia Irenæi, Clementis Alex. Tertulliani, Origenis aliorumque præfixa libris tribus Hermæ Pastoris in editione optima quam debemus Jo. Baptistæ Cotelerio, in Tomo I. Patrum Apostolicorum Paris. 1672. & V. C. Joanne Clerico curante Amstelod. (licet titulus Antwerpiam præferat) 1698. fol.

testimonia, sed apud Latinos pene ignotus est. y) | κλεψαν μαρτυρίας, ἀλλὰ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἄγνωστος εἶναι δοκεῖ.

y) Idem ex Hieronymo nostro scribunt Freculfus Tom. 2. Chron. lib. 2. c. 4. & Ado de festivitatibus Apostolorum ad 7. Id. Maji. Lectus tamen & citatus a Latinis scriptoribus Hermæ Pastor, Tertulliano, Auctore Homiliæ de aleatoribus ad Cypriani calcem, Philastrio, auctore operis imperfecti in Matthæum, Cassianao, Prospero aliisque. Incertum interim esse arbitror, quod nonnullis viris doctis placet lectam Tertulliano Latinam Pastoris quam solam hodie habemus versionem, nam ut notum est, Græca quorum inspiciendorum magno desiderio flagrabat Grotius Epist. 768. interciderunt exceptis paucis fragmentis, quorum nonnulla Cotelerio præterita servavit Athanasius in Doctrina ad Antiochum Ducem Tom. 3. pag. 252. seq.

ERASMI SCHOLIA.

Salutate Phlegontem, Herman, Patroban, Hermen.) Asyncritus à librariis est prætermissus, quem ex Paulo & Sophronio restituimus.

Qui appellatur Pastor.) Græce ποιμὴν, nam is Græce scripsit.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Hermam, cujus Apostolus Paulus, ad Romanos scribens meminit. Hujus liber, qui Pastor inscribitur, & visiones multas ad Ecclesiam pertinentes continet, adhuc extat.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Asserunt authorem esse libri, qui appellatur Pastor.) Hieron. in enarratione 7. c. Oseæ. *In libro Pastoris, si cui tamen placet illius recipere lectionem, Hermæ primum videtur Ecclesia cano capite, &c.* Hoc legitur apud Pastorem in visione Eccles. 3. in Habac. I. *Liber ille Apocryphus stultitiæ damnandus est, in quo scriptum est, quendam Angelum nomine Tyri præesse reptilibus, &c.* Est in visione Ecclesiæ 4. ubi *Higrin*, non antem *Tyri* legitur. Origenes quoque subinde hujus libri testimoniis utitur: Hom. 8. in Num. ex similitudine 6. & Hom. 10. in Josue, ex similitudine secunda, de vite & ulmo. Item Hom. 1. in Ezech. ex similitudine 8. & Hom. 13. Præterea lib. 1. περὶ ἀρχῶν cap. 3. & lib. 2. cap. 1. & lib. 3. cap. 2. & l. 4. cap. 2. ex visione Ecclesiæ secunda. Item Hom. 30. in Matth. ex similitudine tertia, & Hom. 31. ex mandato duodecimo: Et Hom. 35. in Lucam. *Legimus*, inquit, *si tamen cui placet hujuscemodi scripturam recipere, justitiæ & iniquitatis Angelos super Abrahæ salute & interitu disceptantes, dum utraque turma suo eum volunt cœtui vindicare. Quod si cui displiceat, transeat ad volumen, quod titulo* Pastoris *scribitur, & inveniet cunctis hominibus duos adesse Angelos, malum, qui ad perversa exhortatur: Et bonum, qui ad optima quæque persuadet.* Idem testimonium usurpavit Joan. Cassianus 13. Collat. de protectione Dei. Contra quem Prosper, *Post illud*, inquit, *nullius authoritatis testimonium, quod disputationi suæ de libello Pastoris inseruit, &c.* Similitudinem quoque mellis & absynthii videtur Gregor. Nazianzenus in Apologetico mutuatus ex mandato quinto. De authoritate autem hujus libri vide Eusebium lib. 3. cap. 3. & 25. Irenæus hunc amplectitur lib. 4. contra hæreses cap. 37. *Bene ergo scriptura dicit, &c.* Vide Eusebium lib. 5. cap. 8. Ruffinus in symbolo: *In Novo vero testamento libellus, qui dicitur Pastoris, sive Hermæ, qui appellatur; duæ viæ, vel judicium secundum Petrum, &c.* Verum *Pastorem*, in Canone non esse, scribit Hieronymus in Prologo, quem Galeatum vocat. Adde verba Tertulliani ex lib. de Pudicitia, & in lib. de Oratione.

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

Utilis liber.) Quis hujus libri auctor habeatur, & quæ noxia contineat, inter alios Bellarminus lib. de Script. Eccles. explicat.

WILH. ERNESTI TENTZELII.

Veterum de Hermæ Pastore testimonia una cum prolixo Cotelerii judicio novissimæ editioni suæ præfixit Clericus: illa expendit etiam Pearsonius P. 1. Vindic. Ignat. Cap. IV. prolixis Adversarii sui, Larroquani, animadversionibus exceptus P. I. Observationum pag. 8. seq. Et facile esset, multis recentiorum nominibus, qui vel pro genuino Hermæ Apostolici fœtu, vel pro supposititio habent, chartas implere. Sed sufficient quædam ad Hieronymum nostrum Notæ, quas ex Eman. a Schelstrate Antiquitate Ecclesiæ illustrata P. II. Dissert. III. cap. 1. & Natalis Alexandri Sæc. 1. cap. XII. Artic. 1. mutuabimur. Schelstratius ait, *multa habere Hieronymum notatu digna, ac primo quidem libri hujus auctorem fere ignotum esse Latinis, indeque colligere eum alium fuisse ab Hermete Pii Pontificis fratre, qui cum Latinus fuerit & Romæ procul dubio vixerit, Latinis ignotus esse non potuit.* Quæ in mentem mihi revocant Pearsonii judicium P. I. cap. III. extremo: *Hermæ Pastorem universi hac ætate fere condemnant; idem multi Origenis ævo, ipso teste, fecerunt, ut & Tertulliani; & si verum esset, quod Latini postea tradiderunt, librum eum a Pii Pontificis fratre scriptum fuisse, esset sine controversia supposititius.* Non tamen loquitur Hieronymus *de auctore libri*, quod ipsi tribuit Schelstratius,

sed

ſed de ipſo libro: *revera utilis liber, ſed apud Latinos pene ignotus:* adeoque non Hieronymus iſtam de Hermete Pii fratre collectionem inſtituit, ſed Schelſtratius, apud quem pro *colligit* reponendum eſt, *colligitur.* Falſus quoque eſt Schelſtratius, dicens, Hieronymum *addere, Hermetem, cujus Paulus meminit, ſcripſiſſe librum, qui apud pleraſque Græcorum Eccleſias publice legebatur.* Non enim Hermetem, ſed *Hermam*, appellat Hieronymus, quem *aſſerunt auctorem eſſe libri, qui apud quasdam* (non pleraſque) *Græciæ eccleſias etiam publice legitur.* Itaque non ex propria, ſed aliorum tantummodo ſententia Hermam auctorem facit Hieronymus. Alexander ſibi objicit verba Hieronymi, lib. 1. in Habacuc ad cap. 1. dicentis: *Ex quo liber ille apocryphus ſtultitiæ condemnandus eſt, in quo ſcriptum eſt, quendam Angelum nomine Tyri præeſſe reptilibus.* Quod habetur l. 1. Paſtoris viſione 4. ſed reſpondet Alexander: *S. Hieronymum correxiſſe dictum illud prius in Catalogo ſcriptorum Eccleſiaſticorum, quem conſcripſit poſt Commentaria in Habacuc, ut conſtat ex fine Catalogi, ubi opera hactenus a ſe edita recenſet.* Nulla tamen Hieronymus opus habuit correctione. Non enim ſunt contraria, librum quendam utilem eſſe, & tamen apocryphum ſtultitiæque in quibuſdam condemnandum. Neque ullus liber tam malus eſt, quin boni aliquid contineat.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Multi de eo ſcriptorum veterum, uſurpaverunt teſtimonia. Hæc teſtimonia collegit Franciſcus Feu ardentius notis ad Irenæi librum IV. caput XXXVII. Inſtar omnium ſit illud Tertulliani *c. 10.* de pudic.: *Cederem tibi, ſi ſcriptura paſtoris, quæ ſola mœchos amat, divino inſtrumento meruiſſet incidi, ſi non ab omni concilio eccleſiarum etiam veſtrarum inter apocrypha & falſa judicaretur, adultera & ipſa, & inde patrona ſociorum. Conſ. Pride aux de pſeudepigr. p. 62.* Quod heic dicit Hieronymus, librum qui hodie paſſim extat, apud Latinos pene ignotum eſſe: intelligendum eſt de ejus ætatis hominibus, qui jam luxu diffluebant plerique. Verum Tertulliani tempore ſatis cognitus erat eccleſiæ Latinæ, quum libro de pudicitia, quem potiſſimum adverſus epiſcopum Romanum edebat, paſtoris ſcripturam ab ea rejici affirmet, quod niſi cognita fuiſſet Latinis, fieri haud potuiſſet. Cumque Latini, ut ex Hilario diſcimus, Tertulliani librum de oratione frequenter legerent; non potuit illis fere incognitus eſſe paſtor, cujus luculentam mentionem facit Tertullianus capite XII. Cæterum ex Tertulliano, Hieronymo aliiſque intelligitur, Feuardentium libri autorem male Hermem vocare, quem Hermam appellare debuiſſet.

CAPUT XI.

PHILO Judæus, natione Alexandrinus, z) de genere ſacerdotum, a) idcirco a nobis inter Scriptores Eccleſiaſticos ponitur, quia librum b) de prima Marci Evangeliſtæ apud Alexandriam ſcribens Eccleſia, in noſtrorum laude verſatus eſt; non ſolum eos ibi, c) ſed in multis quoque Provinciis eſſe commemorans, & habitacula eorum dicens monaſteria. d) Ex quo apparet, talem primam Chri-

Φίλων Ἰουδαῖος, τεχθεὶς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, γένους ἱερέων, διὰ τοῦτο παρ' ἡμῶν μεταξὺ τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων τέθειται, ἐπείπερ περὶ τῆς πρώτης Μάρκου Εὐαγγελιστοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας γράφων, εἰς ἔπαινον τῶν ἡμετέρων χωρεῖ, οὐ μόνον αὐτόθι αὐτοὺς ἀλλὰ καὶ ἐν πολλαῖς ἐπαρχίαις εἶναι φάσκων, καὶ τὰς οἰκήσεις αὐτῶν καλῶν μοναστήρια. Ἀφ' ὧν δηλοῦνται τοιαύτην ἐξ ἀρχῆς τῶν τῷ Χριστῷ πιστευ-

Q σάντων

z) Euſebius II. 4. Hiſt. de Philone: τῶν ἐπ' Ἀλεξανδρείας ἐν τέλει διαφανῶν οὐδενὸς χείρων.

a) Suidas è Græco Hieronymi interprete: Φίλων Ἰουδαῖος, τεχθεὶς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, γένους ἱερέων. Photius Cod. 105. de Philone: ἐστὶ δὲ τὸ γένος ἐξ ἱερέων καταγόμενος, Ἀλεξανδρεὺς δὲ τὴν πατρίδα.

b) Libro περὶ βίου θεωρητικοῦ ἢ ἱκετῶν, Philonem de Chriſtianis Alexandrinis ſcripſiſſe, & per θεραπευτὰς intellexiſſe Chriſtianos, ex Hebræis oriundos, & monachorum more viventes Hieronymus (Euſebium lib. 2. cap. 17. Hiſt. ſecutus) notavit etiam ſupra cap. 8. Quamquam vero multis idem viſum eſt antiquis & recentibus, quos Euſebii & Hieronymi auctoritas, & ſpecies quædam ſimilitudinis permovit, tamen attentis Philonis lectoribus puto magis probatum iri alteram ſententiam, agi a Philone de γνωρίμοις Moyſis atque Judæis, quæ placuit Photio Cod. 104. & clariſſimis argumentis confirmata eſt a Joſ. Scaligero, Henr. Valeſio, aliiſque quam plurimis, & noviſſime à Jo. Bouhierio in Senatu Divionenſi præſide in Epiſtolis Gallice editis ad Clariſſimum Virum Bernhardum Montfauconum Pariſ. 1712. in 12.

c) Philo de Therapeutis ſuis p. 690. πολλαχοῦ μὲν οὖν τῆς οἰκουμένης ἐστὶ τὸ γένος, ἔδει γὰρ ἀγαθοῦ τελείου μετασχεῖν Ἑλλάδα καὶ τὴν βάρβαρον. πλεονάζει δὲ ἐν Αἰγύπτῳ καθ' ἕκαστον τῶν ἐπικαλουμένων νομῶν, μάλιστα περὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν.

d) Philo: ἑκάστῳ δέ ἐστιν οἴκημα ἱερὸν ὃ καλεῖται σεμνεῖον καὶ μοναστήριον ἐν ᾧ μονούμενοι τὰ τοῦ σεμνοῦ βίου μυστήρια τελοῦνται. Et quibuſdam interjectis: τὰς μὲν οὖν ἐξ ἡμέρας χωρὶς ἕ-

καστοι

sto credentium fuisse Ecclesiam, quales nunc monachi esse nituntur & cupiunt, ut nihil cujuspiam proprium sit, nullus inter eos dives, nullus pauper; patrimonia egentibus dividuntur, orationi vacatur & psalmis, doctrinæ quoque & continentiæ: quales & Lucas e) refert primum Hierosolymæ fuisse credentes. Aiunt hunc sub Cajo Caligula Romæ periclitatum, f) quo legatus gentis suæ missus fuerat: cum secunda vice venisset ad Claudium, in eadem urbe locutum esse cum Apostolo Petro, g) ejusque habuisse amicitias, & ob hanc caussam Marci, discipuli Petri, h) apud Alexandriam sectatores ornasse laudibus suis. Extant hujus præclara & innumerabilia opera, in quinque libros Moysi: i) de confusione linguarum liber unus: k) de natura & inventione l) liber unus: de his quæ sensu precamur & detestamur m) liber unus: de eruditione liber unus: n) de hærede divinarum rerum liber unus: de divisione æqualium & contrariorum liber o) de tribus virtutibus liber unus: p) Quare quorumdam in scripturis mutata sunt nomi-

σάντων ἐκκλησίαν γενέσθαι, ὁποῖοι οἱ νῦν μοναχοὶ εἶναι ζηλοῦσι καὶ ἐπιθυμοῦσιν, ὥς τι μηδὲν ἴδιον ἔχειν τινὰ, μήτε εἶναι εἰς αὐτοὺς πλούσιον ἢ πένητα, τὰς δὲ οὐσίας τοῖς ἔθνεσι διανέμοντες, εὐχαῖς σχολάζουσι καὶ ψαλμοῖς, παιδεύσει τε καὶ ἐγκρατείᾳ, οἵους καὶ Λουκᾶς ἀναφέρει, τοὺς πρῶτον ἐν Ἱεροσολύμοις τοὺς πιστοὺς γεγενῆσθαι. Λέγουσι τοῦτον ἐπὶ Γαΐου Καλλιγόλα, ἐν τῇ Ῥώμῃ κινδυνεῦσαι, ὅπη καὶ πρεσβευτὴς τοῦ οἰκείου ἔθνους ἀπεστάλη. Καὶ ὅτι τὸ δεύτερον ἦλθε πρὸς Κλαύδιον, ἐν τῇ αὐτῇ πόλει διαλεχθῆναι τῷ Ἀποστόλῳ Πέτρῳ, καὶ τούτου ἐσχηκέναι φιλίαν, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς σπουδαστὰς Μάρκου τοῦ μαθητοῦ Πέτρου, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἔπεσι κεκοσμηκέναι. Εἰσὶ τούτου περιφανῆ καὶ ἀναρίθμητα συντάγματα εἰς πέντε λόγους Μωυσέως, οὕτως· Περὶ συγχύσεως γλωσσῶν λόγος εἷς. Περὶ φύσεως καὶ εὑρήματος. Περὶ ὧν κατὰ νοῦν εὐχόμεθα καὶ ἀπομαρτυρόμεθα, λόγος εἷς. περὶ παιδεύσεως λόγος εἷς, περὶ κληρονόμου τῶν θείων πραγμάτων λόγος εἷς. Περὶ μερισμοῦ ἴσων καὶ ἐναντίων λόγος εἷς, περὶ τριῶν δυνάμεων λόγος εἷς, περὶ τῶν ἐναλλαγεισῶν γραφῶν παρά τινων, λόγος εἷς. περὶ συνθηκῶν λόγοι δύο,

καστοι μενόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἐν τοῖς λεχθεῖσι μοναστηρίοις φιλοσοφοῦσι -- ταῖς δὲ ἑβδόμαις συνέρχονται. Hinc mentionem facit σεμνείου alterius communis: τὸ δὲ κοινὸν τοῦτο σεμνεῖον εἰς ὃ ταῖς ἑβδόμαις συνέρχονται, διπλοῦς ἐστι περίβολος, ὁ μὲν εἰς ἀνδρῶνα, ὁ δὲ εἰς γυναικωνῖτιν ἀποκριθείς.

e) Actor. II. 44. IV. 32. ad quæ loca confer Grotium ac Pricæum.

f) Eusebius lib. 2. cap. 5. Philo ipse libro de legatione ad Cajum quam suscepit A. C. 40. Josephus Antiquit. Judaic. lib. 18. cap. 10.

g) Eusebius lib. 2. c. 17. de Philone: ὃν καὶ λόγος ἔχει κατὰ Κλαύδιον ἐπὶ τῆς Ῥώμης εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν Πέτρῳ τοῖς ἐκεῖσε τότε κηρύττοντι.

h) Supra cap. 8.

i) Videtur generalis hic esse titulus, apud Eusebium non obvius, commentariorum Philonis plurium quorum tituli deinceps sequuntur, & quorum argumenta ex nullo alio S. Scripturæ libro quam ex Pentateucho Moysis repetita sunt. Cæterum de scriptis Philonis accuratius dixi lib. 4. Bibl. Græcæ cap. 4. Itaque hoc loco tantum Hieronymum cum Eusebio lib. 2. cap. 18. conferam, Græcos ex eo titulos adscriptupturus, & simul moniturus quænam ex illis adhuc supersint, quænam interciderint. Editio operum Philonis hactenus nulla melior prodiit Græcolatina Parisiensi 1640. fol. repetita Witteb. 1690. fol. quo magis desiderant eruditi promissam a doctissimo Viro Erico Benzelio, Professore Upsaliensi.

k) περὶ συγχύσεως διαλέκτων, exstat in edit. Græcolat. Paris. pag. 319.

l) Græcus interpres & ex eo Suidas, περὶ φύσεως καὶ εὑρήματος. In Eusebii etiam Codicibus fuit olim περὶ φύσεως καὶ εὑρέσεως, ut præter Hieron. docet Rufinus, licet editi hodie habent περὶ φυγῆς καὶ εὑρέσεως. Respicitur liber Philonis περὶ φυγάδων qui exstat in editione memorata p. 481. Apud Nicephorum II. 17. περὶ φυγῆς καὶ αἱρέσεως, ἔτι δὲ περὶ φύσεως καὶ εὑρέσεως.

m) Ita recte Codices quidam ut Gemblacensis teste Suffrido Petri, pro *testamur*. Licet hoc ex inemendatis Codicibus repetunt Honorius, Trithemius & alii. Euseb. περὶ ὧν νήψας ὁ νοῦς εὔχεται καὶ καταρᾶται. Rufin. *quæ sint pro quibus mens debet orare Deum.* Intelligitur liber περὶ τοῦ ἐξένηψε Νῶε, qui exstat p. 273.

n) περὶ τῆς πρὸς τὰ παιδεύματα (leg. προπαιδεύματα) συνόδου. Rufin. *de his quæ congregari debeant ad erudiendum.* Vales. *de congressu & consuetudine cum humanioribus disciplinis.* Exstat pag. 450.

o) περὶ τοῦ τίς ὁ τῶν θείων ἐστὶ κληρονόμος καὶ (sic apud Euseb. ex MS. Bodlej. legendum pro ἢ) περὶ τῆς εἰς τὰ ἴσα καὶ ἐναντία τομῆς. Titulus integer unius libri qui exstat p. 424. & in quo utrumque argumentum ex Genes. XV. 2. & 10. seq. illustratur. Hieronymus perperam discerpsit in titulos duorum distinctorum librorum.

p) περὶ τῶν τριῶν ἀρετῶν, Euseb. pro quo male δυνάμεων apud Suidam ex Græco Hieronymi interprete. Liber ille de tribus virtutibus in editionibus Philonis discerptus est in duos, nam περὶ ἀνδρίας est p. 736. & περὶ φιλανθρωπίας καὶ μετανοίας p. 697.

na, liber unus: q) de pactis libri duo: r) de vita sapientis liber unus: s) de gigantibus liber unus: t) Quod somnia mittantur a Deo, libri quinque: u) Quæstionum & solutionum in Exodo libri quinque: x) de Tabernaculo: y) & Decalogo libri quatuor: z) nec non de victimis a) & repromissionibus sive maledictis: b) de providentia: c) de Judæis: d) de conversatione vitæ: e) de Alexandro, & quod propriam rationem muta animalia habeant: f) & quod omnis insipiens servus sit: g) & de vita nostrorum, liber unus, de quo supra diximus h) id est, de Apostolicis viris, quem & inscripsit περὶ βίου θεω-

δύο, περὶ βίου φιλοσοφικοῦ λόγος εἷς, περὶ γιγάντων λόγος εἷς, περὶ τοῦ τοὺς ὀνείρους παρὰ θεοῦ πέμπεσθαι, λόγοι πέντε. Ζητημάτων καὶ ἑρμηνευμάτων τῆς ἐξόδου λόγοι πέντε, περὶ τῆς σκηνῆς καὶ δεκαλόγου, λόγοι τέσσαρες. περὶ θυσιῶν, περὶ ὑποσχέσεων, ἤτοι κατάρων, περὶ προνοίας, περὶ Ἰουδαίων, περὶ διαγωγῆς βίου, περὶ Ἀλεξάνδρου, καὶ ὅτι ἴδιον λογισμὸν ἔχει τὰ ἄλογα. Ὅτι πᾶς ἄφρων δοῦλός ἐστιν, περὶ διαγωγῆς τῶν ἡμετέρων, περὶ οὗ ἐμπροσθεν εἴπομεν, τουτέστι τῶν Ἀποστόλων, λόγος εἷς, ὃν ἐπέγραψε, περὶ βίου θεωρητικοῦ ἱκετῶν, τουτέστιν, ὅτι τὰ ἐπουράνια ἀτενίζουσι, καὶ ἀεὶ εὔχονται τῷ θεῷ. περὶ γεωργίας λόγοι δύο, περὶ μέθης δύο.

q) περὶ τῶν μετονομαζομένων καὶ ὧν ἕνεκα μετονομάζονται exstat pag. 1044. Male Suidas ex Græco Hieronymi interprete περὶ τῶν ἐναλλαγεισῶν γραφῶν.

r) Hi duo libri interciderunt, nec Eusebio visi qui eos memorat ex his Philonis verbis libro περὶ φυγάδων· τὸν μὲν περὶ διαθηκῶν σύμπαντα λόγον ἐν δυσὶν ἀναγέγραφα πράξεσιν. Male apud Eusebium excusum περὶ διαθηκῶν πρώτης καὶ δευτέρας pro α΄, β΄, hoc est πρῶτον καὶ δεύτερον scil. βιβλίον.

s) Vita Abrahami, quæ exstat p. 349. Apud Eusebium titulus longe plenior hunc in modum: περὶ ἀποικίας καὶ βίου σοφοῦ τοῦ κατὰ δικαιοσύνην (Philonis Codices διδασκαλίαν) τελειωθέντος ἢ περὶ νόμων ἀγράφων. In editis illud περὶ ἀποικίας τοῦ Ἀβραάμ exhibetur p 388.

t) περὶ Γιγάντων, ἢ περὶ τοῦ μὴ τρέπεσθαι τὸ θεῖον. Exstat pag. 284. 293. in duos discerptus libellos.

u) Ex his quinque libris exstant secundus p. 565. & tertius p. 1108. Primus quartus & quintus temporum injuria perierunt. Titulus apud Eusebium est: περὶ τοῦ κατὰ Μωυσέα θεοπέμπτους εἶναι τοὺς ὀνείρους. Apud Hieron. Miræus: *Quod quandoque somnia &c.*

x) Ζητημάτων καὶ λύσεων libri quinque in Exodum interciderunt, exceptis paucis fragmentis quæ servavit in parallelis sacris Joannes Damascenus.

y) Τὸ περὶ τῆς σκηνῆς. Etiam hic de tabernaculo liber Philonis nusquam exstat.

z) Τὸ περὶ τῶν δέκα λογίων καὶ τὰ περὶ τῶν ἀναφερομένων ἐν εἴδει νόμων εἰς τὰ συντείνοντα κεφάλαια τῶν δέκα λόγων, α΄, β΄, γ΄, δ΄. Ex his quatnor libris de legibus specialibus intercidit liber primus & pars secundi, ad quem pertinent quæ leguntur in editione Philonis Græcolat. Paris. p. 769. 1173. seq. Liber tertius occurrit p. 776. Libri quarti, quem integrum ut speramus dabit Clariss. Benzelius è Codicibus Bodlejanis, sola pars περὶ ψευδομαρτυριῶν exstat p. 718.

a) περὶ τῶν εἰς τὰς ἱερουργίας ζώων καὶ τίνα τὰ τῶν θυσιῶν εἴδη. Exstat p. 835.

b) περὶ τῶν προκειμένων ἐν τῷ νόμῳ, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἄθλων, τοῖς δὲ πονηροῖς ἐπιτιμίων καὶ ἀρῶν. Exstat pag. 910. 930.

c) περὶ προνοίας, intercidit excerptis fragmentis apud Euseb. VII. 21. VIII. 14. præparat. & quæ ex Apostolii Ἰωνιᾷ vulgavit Hœschelius.

d) Hæc quoque περὶ Ἰουδαίων sive ὑπὲρ Ἰουδαίων Apologia Philonis Eusebio VIII. 6. & 10. præparat. laudata desideratur. Rufin. *pro Iudæis.*

e) Eusebio II. 18. Hist. ὁ πολιτικός, Exstat pag. 526. atque inscribitur βίος πολιτικοῦ, Photio Cod. 103. περὶ βίου πολιτικοῦ.

f) Apud Eusebium titulus libri Philonis est Ἀλέξανδρος, ἢ περὶ τοῦ λόγον ἔχειν τὰ ἄλογα ζῶα. Intercidit, & incertum est quem Alexandrum in hoc libro induxerit Philo brutas animantes ratione pollere disputaturus. Male autem quædam Editiones *de Alexandro, dicente quod &c.*

g) περὶ τοῦ δοῦλον εἶναι πάντα φαῦλον, non alius hic videtur intelligi quam qui exstat περὶ τοῦ πάντα σπουδαῖον εἶναι ἐλεύθερον, pag. 865.

h) Sub init. hujus capitis & capite 8. Itaque fallitur vir magnus Salmasius p. 396. de fœnore trapezitico, qui Philonis librum περὶ τῆς διαγωγῆς τῶν χριστιανῶν putat intercidisse. Nam liber ille non alius est a libro de Therapeutis, de quo supra Hieronymus dixerat, & qui exstat p. 889. Quæ Suidas in βίῳ e Philone citat, hauserat ex Eusebio ad Marinum, Philonianos Therapeutas ad Christianos referente. Vide Suidam ipsum In Εὐσέβιος & Cedrenum pag. 165. ambos Philonem cum Eusebio nominantem.

ρητικȣ̃ ἱκετῶν, i) quod videlicet cœleſtia contemplentur, & ſemper Deum orent: & ſub aliis indicibus, k) de agricultura duo: kk) de ebrietate duo. l) Sunt & alia ejus monumenta m) ingenii, quæ in noſtras manus non pervenerunt. De hoc vulgo apud Græcos dicitur ἢ Πλάτων φιλωνίζει ἢ φίλων πλατωνίζει: id eſt, aut Plato Philonem ſequitur, aut Platonem Philo: tanta eſt ſimilitudo ſenſuum, & eloquii. n)

Εἰσὶ καὶ ἕτερα αὐτȣ̃ συγγράμματα, ὅσπω εἰς τὰς ἐμὰς χεῖρας ἐλθόντα. Περὶ τȣ́τȣ ἐςὶ ἡ παροιμία τῶν ἑλληνικῶν, ἢ Πλάτων φιλωνίζει, ἢ φίλων πλατωνίζει. Τοσαύτη ἐςὶν ὁμοιότης τῆς τε διανοίας καὶ φράσεως.

i) Euſeb. ὁ περὶ βίȣ θεωρητικȣ̃ ἢ ἱκετῶν, ἐξ ȣ̃ καὶ τὰ περὶ τȣ̃ βίȣ τῶν Ἀποςολικῶν ἀνδρῶν διεληλύθαμεν. Rufin. *de vita theoretica vel ſupplicum.* Reliquos jam librorum Philonis titulos adjungit, quos primo loco Euſebius nominaverat, & Hieronymus cæteros perſequens neglexerat.

k) περὶ γεωργίας liber uterque exſtat p. 187. 214. edit. Græcolat. Pariſ.

l) περὶ μέθης hi quoque exſtant, ſed in unum ut opinor contracti p. 240 – 272.

m) Mirum ab Hieronymo præteriri interpretationem Hebraicorum nominum Euſebio memoratam & laudatam alibi ab ipſo Hieron. qui eam Latine vertit.

n) Auguſtinus contra Fauſtum XII. 39. *Vidit hoc Philo quidam, vir liberaliter eruditisſimus, unus illorum, cujus eloquium Græci Platoni æquare non dubitant.* Salmaſius ad Simplicium pag. 217. *Philo qui Plato alter fuit non tantum ſermone ſed etiam doctrina.* Proverbii illius de Philone Platoniſſante meminit quoque Heſychius illuſtris, ne repetam quæ adverſus virum doctiſſ. Joannem Jonſium, qui illud vocavit in dubium, dixi in diſſertatione de Platoniſmo Philonis Judæi edita Lipſiæ A. 1693. Vide & Jo. Clerici Epiſtolam Criticam VIII.

ERASMI SCHOLIA.

Patrimonia egentibus dividantur.) Ex Sophronio liquet legendum dividuntur, indicandi modo, ac mox, vacatur, non vacetur. non enim hic præcipit, quid oporteat a monachis fieri, ſed quid apud illos fieri ſoleat oſtendit.

De his quæ ſenſu.) μετὰ νȣ̃ν, id eſt, in animo ac mente, nimirum apud nos.

De tribus virtutibus liberunus.) Sophronius vertit, δυνάμεων, ut intelligamus non virtutes quæ opponuntur vitiis, ſed potentias, quibus eduntur miracula.

Quæ ſcripſit de vita contemplativa.) In aliis extabant nonnulla veſtigia Græcæ ſcripturæ, ſed depravatiſſima, quam tamen proclive ſit ex Sophronio reſtituere, περὶ βίȣ θεωρητικȣ̃ ἱκετῶν, id eſt, de vita contemplativa ſupplicum.

Et ſicut de aliis judicibus.) In nonnullis ſcriptum erat, & ſint ab aliis judicibus judices. Apud Sophronium nihil horum reperitur.

Apud Græcos dicitur, ἢ Πλάτων φιλωνίζει, ἢ φίλων πλατωνίζει.) id eſt, Aut Plato philoniſſat, aut Philo platoniſſet, ob ſtili congruentiam. Nam id dici ſolet de vehementer inter ſe ſimilibus.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Philo Iudæus, natione Alexandrinus.) τεχθεὶς ἐν ἀλεξανδρείᾳ, Sophronius vertit, id eſt natus Alexandriæ.

De his, quæ ſenſu precamur & deteſtamur.) ἀπομαρτυρόμεθα, eodem prorſus ſenſu, eſt in Sopronio. Antea tamen legebatur, teſtamur. Significat autem ea, quæ nolumus, contraria ſcilicet iis, quæ optamus precamurque. Superius quoque alios quoſdam errores expunximus, ut illum: Et ob hanc cauſam Eccleſiam Marci, diſcipuli Petri, apud Alexandriam ſectatores ornaſſe laudibus. Nam vocem, Eccleſiam, uti ſuperfluam, & verum perturbantem ſenſum, Sophronii & exemplarium ope adjuti delevimus.

De Alexandro, & quod propriam rationem muta animalia habent.) Sic etiam eſt in Sophronio, prius tamen legebatur, de Alexandro, quod propriam.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Philo Iudæus.) Lege Euſebium libro ſecundo c. quarto, decimo ſexto, & decimo ſeptimo.

Patrimonia egentibus dividantur.) Et paulo poſt: *orationi vacetur.*) Ita in vetuſto exemplari ſcriptum repperi.

Ajunt hunc ſub C. Caligula Romæ periclitatum.) Euſebius ubi ſupra in Chronicis. Et Joſephus libro 18. antiq. c. 10.

Apud Alexandriam ſectatores.) Alias: *Sectatoris*: ut referas ad dictionem *Marci.*

Extant hujus præclara & innumerabilia opera.) Vide Euſeb. lib. 2. decimo octavo.

Quem & inſcripſit περὶ βίȣ θεωρητικȣ̃, ἢ ἱκετῶν.) Ita Euſebius. E Philone nonnulla profert teſtimonia Euſebius de præparatione evangelica lib. 7. & 8. Citat ex eo & D. Ambroſius c. 3. lib. de paradiſo, ſuper illud: *Ut operaretur.*

De

De hoc vulgo apud Græcos dicitur.) Hieronymus epist. ad Magnum: *Quid loquar de Philone, quem vel alterum vel secundum Iudæum Platonem, Critici pronuntiant?*

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

Exstat, sub nomine hujus Philonis, Historia ab Adamo usque ad Sauli Regis tempora, quam Trithemius appellat de generationis successu. Sed ea nihil Philonis genio dignum habet. Melchiorem Canum lib. 11. de locis Theologicis cap. 6. hac de re differentem lege. Philonis opera Græco-Latina Francofurti & Genevæ typis sunt edita.

Istis addendus est tractatus Philonis de Septenario, seorsum à Davide Hœschelio Græce, & à Morellio Latine editus Parisiis.

WILH. ERNESTI TENTZELII.

Notum hodie in vulgus eruditorum est, Hieronymum, & quem is sequitur, Eusebium, a plurimis impugnari, qui Therapeutas Philonis Christianos minime fuisse contendunt. Eorum argumenta in compendium redegit propugnavitque M. Eberh. Rudolph. Rothius in Disputatione de Essenis Jenæ habita. Sed veterum adversus Valesium præsertim caussam egit Thomas Bruno, Anglus, peculiari de Philonis Therapeutis Dissertatione, quam Clementis Romani Epistolis ad Corinthios attexuit Paullus Colomesius. In ea pag. 177. pro Hieronymo ita disserit auctor: *De his Essenis scio agitari multa apud multos; quos certum est non posse esse adeo æquos rerum æstimatores, ac Eusebius & Hieronymus fuerunt, qui nullo studio partium poterant abripi, cum nullæ partes essent.* Quæ qui consideraverit, mirabitur, ipsos unius Ecclesiæ Anglicanæ Doctores hic in partes scindi, & adversus Eusebium Hieronymumque pronunciare Cavium & Eduard. Bernardum, prout ex illius Historia litteraria §. 1. pag. 14. & P. 11. pag. 8. liquet: cum Brunone autem pro illis facere Beueregium lib. 111. Codicis Canonum Vindicati cap. V. Sed sinamus illos inter se pugnare, & solummodo cum Cotelerio Notis in Tom. 11. Monumentorum Ecclesiæ Græcæ pag. 540. Philonem censeamus *dignum meliori cum editione, tum interpretatione.*

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI Annotationes.

Librum de prima Marci evangelistæ apud Alexandriam scribens ecclesia. Dixerat Irenæus libro IV. capite XIV. contra hæreses, Christianam religionem etiam ab extraneis ac inimicis de veritate sua recipere testimonia. Id ex Tacito, Minucio aliisque omnino vere dictum apparet. Sed Eusebius, ut augeret extraneorum testimonia, multa torquet, atque Philonis Judæi librum de Essæis, contemplationi deditis, scriptum vult de Christianis, Marcum sectantibus Alexandriæ. *Conf. Epiphan. hæres. 29.* Quæ igitur heic refert Hieronymus, Eusebio, ut pleraque alia, debet, in cujus libro II. capite XVII. habentur. Verum dubium non est, quin Eusebius ipsemet crediderit, * falsa esse, quæ tradat. Utitur enim contortis illationibus, ac lectorem tantum non rogat, ut sibi præbeat assensum. Essæi, ut Philo vocat, vel, ut audiunt Josepho, Esseni fuerunt vel practici, de quibus Josephus antiquitatum libro XVIII. capite II. & libro II. belli Judaici capite XII. agit; vel θεωρητικοὶ, quos Philo commemorat in libello heic ab Hieronymo laudato, περὶ βίου θεωρητικοῦ, de vita contemplativa. Discrimen hoc discimus ex primordio libelli Philonis: ac constat, ut opinor, omnibus, practicos Essenos Christianos haut fuisse, nec id voluit Eusebius. De theoreticis quæritur, qui therapeutæ, therapeutridesque appellitantur. Hos ego a Christiana religione prorsus alienos fuisse contendo. Nam si Christiani fuerunt, non video, cur & practici, de quibus Philo in libro, quod omnis probus liber sit, *Opp. p. 678.* Christianis haut annummerentur, cum dogmata communia habuerint. Deinde in toto Philonis libro ne vocula quidem de Christo aut Marco reperitur, nec quicquam, quod Christianæ fidei peculiare sit; sed omnia ad morum doctrinam spectant, quam & illi rigidam sæpe tradunt, quibus cum Christo nostro nil intercedit negotii. Habet enim, ut alicubi Crantzius ait, & diabolus martyres suos. Præterea Essæorum secta, de qua Philo, non fuit nova, sed vetus, quod de Christianis tum falsum erat. Ita Philo: *Habent priscorum commentarios, qui hujus sectæ autores multa monumenta reliquerunt de allegoriis ejusmodi, ad quorum imitationem posteri se accommodant. Conf. Dallæus de quadrag. L. II. c. 4.* Cæterum non nego, Christianos, quorum religio & magistri præcepta prorsus ad asceticam vitam comparata sunt, mature imitatos esse Therapeutarum divinam, propemodum vivendi rationem, jejuniis, nocturnis sacris, hymnis præcipue, ut jam Plinii ævo *epist. 97. L. X.* & ancillis Christianis in more positum fuit, Deum colentes.

Aiunt hunc locutum esse cum Apostolo Petro. Aiunt, sed non probant. Colloquii nec vola nec vestigium in Philone.

De his, quæ sensu precamur & testamur, liber unus. Rectius reddidisset: *De his, quæ mente optamus.* Nam νοῦς est apud Eusebium ac Suidam. Deinde non bona est lectio: *Testamur*, quam retinui, quod Hieronymi esse, codices vetusti suadent & Erasmus, nec non, quod Hieronymus & alios Philonis libros non satis accurate recenseat. Mihi sane omnes, quos

* Hoc neutiquam credibile mihi videtur.

quos laudat, Philonis libros oculis usurpasse hautquaquam videtur. Legendum autem : *Detestamur*. Eusebius habet : νοῦς εὔχεται καὶ καταρᾶται. Quæ habet Hieronymus de Philonis legatione, petita sunt ex Josephi antiquitatum XVIII. capite X.

Aut Plato Philonem sequitur, aut Platonem Philo. Platonem sibi ad imitandum proposuisse, negat Joannes Jonsius libro III. capite IV. de scriptoribus historiæ philosophicæ: quem Joannes Albertus Fabricius dissertatione de Platonismo Philonis Judæi confutavit. Vera est sententia, quam refert Hieronymus, nec ei adversari quisquam potest, nisi cui Platonis Phinisque monumenta non sunt lecta atque inter se collata: etsi nec illud ire inficias possimus, quicquid recte dictum apud alios Platonici invenerunt, id illos ex magistri sui disciplina promanasse gloriatos. De ipso Christo dixerunt, eum omnes sententias suas ex Platonis libris didicisse, ut Augustinus refert libro II. de doctrina Christiana capite XXVIII. Philonis Codices, ut hoc addamus, manu exarati raro occurrunt. Mabillon *Itin. Ital. p.* 170. opera ejus philosophica, nec non de vita Mosis & sex dierum opere, græco idiomate in melioris notæ codice vidit Florentiæ in Abbatia sanctæ Mariæ.

CAPUT XII.

LUCIUS ANNÆUS SENECA Cordubensis, Sotionis o) Stoici discipulus, & patruus Lucani poëtæ, p) continentissimæ vitæ fuit: quem non ponerem in Catalogo Sanctorum, q) nisi me illæ Epistolæ provocarent, quæ leguntur à plurimis, Pauli ad Senecam, & Senecæ ad Paulum. r) In quibus, cum esset Neronis magister, & illius temporis potentissimus, optare se dicit s) ejus esse loci apud suos, cujus sit Paulus apud Christianos. Hic ante biennium, quam Petrus & Paulus t) coronarentur martyrio, à Nerone interfectus est.

Λούκιος Ἄννεως Σενέκας Κορδουβήνσιος, Σωτίωνος Στοϊκοῦ μαθητὴς, καὶ θεῖος πρὸς πατρὸς Λουκανοῦ τοῦ ποιητοῦ, πάνυ ἐγκρατὴς, ὃν οὐ πάντως κατηριθμοῦν ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἁγίων, εἰ μὴ αἱ ἐπιστολαὶ τούτου προὔτρεπον, αἱ παρὰ πολλῶν ἀναγινωσκόμεναι Παύλου πρὸς Σενέκαν καὶ Σενέκα πρὸς Παῦλον. Νέρωνος ὢν διδάσκαλος, καὶ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ δυνατὸς, ηὔχετο τοιοῦτον ἔχειν παρὰ τοῖς ἰδίοις τόπον, οἷον Παῦλος παρὰ τοῖς χριστιανοῖς. Οὗτος πρὸ ἐνιαυτῶν δύο τοῦ παθεῖν τοὺς Ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον, παρὰ Νέρωνος ἐσφάγη.

o) Male Honorius ex Codicibus quibusdam inemendatis *Fotini*. Seneca Epist. 49. testatur *puerum se sedisse apud Sotionem*, Alexandrinum puta Stoicum, non confundendum cum altero Sotione antiquiore cujus de successione veterum Philosophorum opus a Laërtio & aliis laudatur. Vide Jonsium lib. 2. de scriptoribus Hist. Philosoph. cap. 10.

p) Lucani poëtæ pater M. Annæus Mela, L. Annæi Senecæ frater. De utroque Seneca ac Lucano copiose Nic. Antonius in Bibl. veteri Hispana, atque si hoc tanti, ego in Bibliotheca Latina.

q) Catalogum Sanctorum vocat piorum Christianorum, a majore parte : Licet in illo Judæis quoque Philoni, Josepho ac Justo & Hæreticis non paucis locum fecit.

r) Exstant adhuc Epistolæ illæ numero tredecum, Latinæ breves quinque sub Pauli Apostoli & octo sub Senecæ nomine: quas licet supposititias haud dubie, & non magnæ rei, tamen antiquas & easdem quas a multis lectas Hieronymus scripsit, cum testimoniis censurisque & notis meis edidi in Codice Apocrypho Novi Test. vulgato Hamburgi 1703. 8.

s) In Epistola undecima, sexta Senecæ ad Paulum: *Qui meus, tuus apud te locus, qui tuus velim ut meus.*

t) Petrum & Paulum eodem tempore coronatos martyrio A. 14. Neronis (CHristi 68.) scripsit supra Hieronymus cap. 5. Seneca igitur peremtus Anno Neronis 12. (CHristi 66.)

ERASMI SCHOLIA.

Sotionis Stoici.) Pro Sotione Sophronius legit σώζοντα, id est, Sozontem: an recte, addubito.

Quem non ponerem in catalogo sanctorum.) Nonnihil demiror, quid Hieronymus hic senserit, cum Philonem ponere non sit veritus Judæum non Christianum, & item Josephum, & nonnullos hæresiarchas. Cur vocat catalogum sanctorum? aut cur his veretur adjungere Senecam, ethnicum quidem, sed quod ad mores artinet, multis Christianis sanctiorem?

Quæ leguntur a plurimis.) Tacite indicat erudito lectori quid sentiat. Nempe eas epistolas falso inscribi Paulo & Senecæ, cum nihil illic sit neque Paulo dignum, neque Seneca. Quemadmodum admonuimus in Senecæ operibus, à nobis utcunque emendatis, quatenus exemplaribus adjuti vetustis, conjectura consequi potuimus.

MARIANI VICTORII.

Sotionis stoici discipulus.) Sophronius Sozontis, legit non Sotionis: sed vitiata lectio est. Quidam codices, Photionis, habebant, sed falso. Sotionem enim stoicum Senecæ præceptorem fuisse, Lactantius Firmianus lib. 6. prodit.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Sotionis Stoici discipulus.) Euseb. in Chronicis Anno 55. Augusti, *Sotion Philosophus Alexandrinus, præceptor Senecæ, clarus habetur.* Meminit illius & Seneca ipse Epistola centesima

sima nona libro decimo nono, & opinionis ipsius de animarum migratione. Lactantius libro I. capite quinto. *Seneca ex Romanis vel acerrimus Stoicus fuit*, & libro quinto capite nono: *Senecæ libros in manu sumant, qui morum vitiorumque publicorum & descriptor verissimus, & accusator acerrimus fuit.* Et capite vicesimo quarto, dicit *hominem veræ Religionis ignarum*, ubi & Sotionis meminit. Scripsit librum *contra superstitiones*, qui hodie desideratur, ex quo plurima adducit August. lib. 6. de civitate Dei, cap. 10. & 11. Tertullianus libro de anima: *Sicut & Seneca sæpe noster: Insita sunt nobis omnium artium* &c. Ibid. *Multo exactius Seneca*: post mortem, *ait*, omnia finiuntur, etiam ipsa.

Nisi me illæ epistolæ provocarent.) B. Augustinus Macedonio: *Merito ait Seneca, qui temporibus Apostolorum fuit, cujus etiam quædam ad Paulum Apostolum leguntur epistolæ:* Omnes odit, qui malos odit.

A Nerone interfectus est.) Seneca XI. anno Neronis, incisione venarum, & veneni haustu periit juxta Eusebium in Chron. & Corn. Tacitum lib. 15.

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

EPISTOLÆ D. Pauli & Senecæ, quæ circumferuntur, non sunt tanti ut memorentur. Ex stilo certe colligi datur, ab uno eodemque homine eas esse confictas: ut Justus Lipsius, meus olim Lovanii doctor, recte observavit. Senecæ Philosophi opera idem Lipsius, Senecæ autem Rhetoris Andreas Schottus, commentariis illustravit.

WILH. ERNESTI TENTZELII.

Valde imprudenter Hieronymum egisse, Senecam ob epistolas ad Paullum supposititias inter Scriptores Ecclesiasticos collocando, nemo hodie negabit Hoornbeckio lib. I. Miscellaneorum pag. 46. 47. cum nullus amplius reperiatur quisquiliarum illarum amator. Fraudem sane commissam ante ducentos quinquaginta & plures annos detexerunt doctiores, præeunte Leonello, Principe Ferrariensi & Mutinensi, summo litterarum renascentium Patrono, Kalendis Octobribus anni MCCCCL. mortuo, cujus eruditos cum doctis viris sermones immortalitati consecravit Angelus Decembrius in libris de Politia litteraria, Basileæ a Curione vulgatis. Nam lib. I. pag. 57. Leonellus disertissime negat, *ex Seneca & Paulo epistolas prodiisse, quæ vicissim editæ memorantur, etiam attestante Hieronymo, si sic prodidit, bono magis in ea parte viro, quam judiciario. Quamquam eundem appositivum scriptorem, ut varium ostentatorem, ita Hieronymum induxisse deprehenditur, quo falsa falso magis testimonio defenderet. Facile est enim, phreneticorum commentationes a peritis deprehendi, nihilque minus antiquis philosophis creditum, (in quorum numerum etiam Anneum, Neronianique temporis studiosos adscribimus,) quam Christianam religionem, seu publice sive clandestine agere maluissent, teste etiam illorum temporum Suetonio, qui nihil a Nerone factum dicit magnificentius, quam quod Christianæ sectæ professores interimeret.* Idem Leonelli judicium repetit Decembrius lib. II. pag. 121.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Sotionis. Male Sophronius: Σώζοντος, id est, Sozontis. Nam qui longe ante Hieronymum & Sophronium scripsit Lactantius, ac Senecæ vitam probe cognitam habuit, Sotionem vocat. Ita enim de Seneca loquitur: *L. VI. c. 24. Potuit esse verus Dei cultor, si quis illi monstrasset, ac contempsisset profecto Zenonem & magistrum suum Sotionem, si veræ sapientiæ ducem nactus esset.* Imo ipse Seneca *Ep. 49. & 108.: Apud Sotionem philosophum puer sedi.* Vir fuit Seneca sapientissimus, ita ut Lactantius *L. V. c. 22.* Christianis ejus librum, quo exponit, *quare bonis viris multa mala accidant, cum sit providentia*, commendet ad discendam morum probitatem. Præterea continentissimæ vitæ fuit, nec tamen sine omni, ut videtur, labe. Nam Suilius de eo vivente ac in aula fulgente dixit, quod domus Germanici adulter fuerit, corruperitque cubicula principum fœminarum. *Tacitus ann. XIII. c. 42.*

Nisi me illæ epistolæ. Meminit harum & Augustinus epistola LIV. Justus Lipsius in vita Senecæ capite X. putat, epistolas, quæ hodie habentur, compositas esse a semidocto in ludibrium nostrum: cum vero antiquissima sit traditio de literario Senecæ cum Paulo commercio; rejicere hoc totum & calcare non audet. Eadem sententia est Natalis Alexandri: *T. III. hist. eccles. p. 42.* quam non possum non quin probem. Nam Paulus Philippenses *IV. 22.* salvere iubet nomine sanctorum e familia Neronis. Nescio autem, an quisquam in Neronis aula magis curiosus & probitati vitæ, quam maxime inculcat religio nostra, addictior fuerit, quam Seneca. Itaque cum Paulo Romam abducto ejus res gestæ omnium ore narrarentur, & sententia de eo in Cæsaris aula ferenda esset; probabile est, Senecam inter proceres facile principem, eum conveniendi copiam non neglexisse, aut literis cum eo collocutum.

A Nerone interfectus. Vel mors Senecæ indicat, fuisse illum a Christianorum sacris alienum. Si in vita Paulum sectatus est, sane claritudinis minus fuit in viri fine. Cum enim morti proximus plurimum sanguinis emisisset; postremo stagnum calidæ aquæ introiit, re-

ſpergens proximos ſervorum, addita voce, libare ſe liquorem illum JOVI LIBERATORI. Tacitus hæc refert quintodecimo annalium.

CAPUT XIII.

JOSEPHUS Mattathiæ filius, ex Hieroſolymis ſacerdos, u) a Veſpaſiano captus x) cum Tito filio ejus relictus eſt. Hic Romam veniens, y) ſeptem libros Judaicæ captivitatis Imperatoribus patri filioque obtulit, qui & Bibliothecæ publicæ traditi ſunt: Et ob ingenii gloriam, ſtatuam quoque meruit Romæ. z) Scripſit autem & alios viginti Antiquitatum libros, ab exordio mundi usque ad decimum quartum annum Domitiani Cæſaris, a) & duos ἀρχαιότητος, adverſum Apionem Grammaticum Alexandrinum: b) qui ſub Caligula legatus miſſus ex parte gentilium, contra Philonem etiam librum, c) vituperationem gentis Judaicæ continentem, ſcripſerat. Alius quoque liber ejus, qui inſcribitur περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, d) valde elegans habetur, in quo & Machabæorum ſunt digeſta martyria. Hic in XVIII. Antiquitatum libro manifeſtiſſime confitetur, propter magnitudinem ſignorum, Chriſtum a Phariſæis interfectum, e) & Joannem Ba-

Ἰώσηπος Ματθίου υἱὸς, Ἱεροσολύμων ἱερεὺς, παρὰ Οὐεσπασιανοῦ ἁλοὺς, μετὰ Τίτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καπελήφθη. Ὃς εἰς Ῥώμην ἐλθὼν, ἑπτὰ λόγους τῆς Ἰουδαϊκῆς ἁλώσεως, τοῖς δύο βασιλεῦσι τῷ τε πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ προσήνεγκεν, οἵτινες καὶ τῇ δημοσίᾳ βιβλιοθήκῃ παρεδόθησαν. Καὶ διὰ τὴν δόξαν τῆς εὐφυΐας, ἀνδριάντος ἀξιώθη. Ἔγραψε δὲ καὶ τῆς ἀρχαιολογίας λόγους εἴκοσι, ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου ἀρχῆς ἕως τεσσαρεσκαιδεκάτου ἔτους Δομετιανοῦ Καίσαρος, καὶ δύο ἀρχαιότητος κατὰ Ἀπίωνος γραμματικοῦ Ἀλεξανδρέως, ὃς ἐπὶ Καλιγόλα πρεσβευτὴς ἀποσταλεὶς παρὰ τοῦ μέρους τῶν ἐθνικῶν, κατὰ Φίλωνος λόγον, περιέχοντα καταγνωσιν τῶν Ἰουδαίων ἔγραψε. Ἔστι καὶ ἄλλος αὐτοῦ λόγος περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, ἐξαίρετος πάνυ, ἐν ᾧ καὶ τὰ πάθη τῶν Μακκαβαίων ἐμνήσθη. Οὗτος ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς ἀρχαιολογίας λόγῳ φανερῶς ὁμολογεῖ, διὰ τὸν ὄγκον τῶν σημείων, τὸν Χριστὸν ἐσφάχθαι παρὰ Φαρισαίων, καὶ Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν ἀληθῶς γεγενῆσθαι προφήτην, καὶ διὰ τὴν σφαγὴν

u) Joſephus ipſe de ſe, prologo ad libros de bello Judaico p. 705. & apud Euſeb. III. 9. Ἰώσηπος Ματθίου παῖς, ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεύς. Pro Ματθίου apud Suidam e Græco Hieronymi interprete eſt Ματθαίου ſive Ματθίου. Hieronymi qnoque Codex Gemblacenſis, Suffrido Petri inſpectus, & alii quidam teſte Eraſmo, *Matthiæ*.

x) Accidit hoc capta Jotapata, anno Neronis 13. CHriſti 67. Joſephi 30. vide Joſeh. III. 14. (Gr. 24. ſeq.) de bello Jud.

y) Poſtquam ſcilicet a Veſpaſiano jam Imperatore ſolutus vinculis, cui filioque ejus Tito imperium prædixerat. Vide deſideratiſſimi noſtri B.D. Godfridi Olearii exercitationem de vaticinio Joſephi, Lipſiæ editam.

z) Euſebius III. 9. de Joſepho, cum dixiſſet eum non modo apud Judæos ſed & Romanos ἐπιδοξότατον fuiſſe, ſubjungit: ὡς αὐτὸν μὲν ἀναθέσει ἀνδριάντος ἐπὶ τῆς Ῥωμαίων τιμηθῆναι πόλεως, τοὺς δὲ σπουδασθέντας αὐτῷ λόγους βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι. Joſephus ipſe in vita ſua p. 1026. & ex eo Euſeb. III. 10. αὐτοῖς ἐπέδωκα τοῖς αὐτοκράτορσιν τὰ βιβλία -- ὁ μὲν αὐτοκράτωρ Τίτος οὕτως ἐκ μόνων αὐτῶν ἐβουλήθη τὴν γνῶσιν τοῖς ἀνθρώποις παραδοῦναι τῶν πράξεων, ὥστε χαράξας τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ, τὰ βιβλία δημοσιεῦσαι προσέταξεν.

a) Fallitur Hieronymus ex obiter inſpectis Joſephi verbis, qui teſtatur quidem ſe tertio decimo anno Domitiani inchoante ultimam manum libris Antiquitatum impoſuiſſe, non vero Hiſtoriæ telam eo perduxiſſe, quæ jam in duodecimo Neronis anno quo rebellare adverſus Romanos cœperunt Judæi, deſinit. Cæterum pollicetur Joſephus alio ſe tempore etiam quæ ad tertium decimum Domitiani annum deinceps contigere, perſecuturum: quod num fecerit, neutiquam conſtat· Κἂν τὸ θεῖον ἐπιτρέπῃ, κατὰ περιδρομὴν ὑπομνήσω πάλιν τοῦ τε πολέμου καὶ τῶν συμβεβηκότων ἡμῖν μέχρι τῆς νῦν ἐνεστώσης ἡμέρας ἥτις ἐστὶ τρισκαιδεκάτου μὲν ἔτους τῆς Δομετιανοῦ καίσαρος ἀρχῆς.

b) In poſteriore potiſſimum libro Joſephus diſputat adverſus ea quæ Apion Pliſtonices ſcripſerat adverſus Judæos libro tertio & quarto Αἰγυπτιακῶν. In priore Judæos defendit adverſus Manethonem aliosque.

c) Apionem Poſidonii F. ἐν τῷ κατὰ Ἰουδαίων λόγῳ citat Juſtinus Martyr cohortatione ad Græcos p. 9. ſeq. & Clemens Alex. 1. Strom. p. 320. Euſebius III. 9. de Joſepho: καὶ ἕτερα δὲ αὐτοῦ φέρεται σπουδῆς ἄξια δύο τὰ περὶ τῆς Ἰουδαίων ἀρχαιότητος, ἐν οἷς καὶ ἀντιρρήσεις πρὸς Ἀπίωνα τὸν Γραμματικὸν, κατὰ Ἰουδαίων τηνικάδε συντάξαντα λόγον πεποίηται καὶ πρὸς ἄλλους οἳ διαβάλλειν καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους ἐπειράθησαν.

d) Idem Euſebius III. 10. πεπόνηται δὲ καὶ ἄλλο οὐκ ἀγενὲς σπούδασμα τῷ ἀνδρὶ περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, (Rufin. *quod animus ſit qui imperium teneat in nobis*, Honorius: *de potentia rationis*.) ὅ τινες Μακκαβαϊκὸν ἐπέγραψαν, τῷ τοὺς ἀγῶνας τῶν ἐν τοῖς οὕτω καλουμένοις Μακκαβαϊκοῖς συγγράμμασιν ὑπὲρ τῆς εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας ἀνδρισαμένων Ἑβραίων περιέχειν.

e) Hæc in loco quem infra Hieronymus affert ex Joſephi XVIII. 4.

ptiſtam f) vere Prophetam fuiſſe, & propter interfectionem Jacobi Apoſtoli, dirutam Hieroſolymam. g) Scripſit autem de Domino in hunc modum: h) *Eodem tempore fuit Jeſus vir ſapiens, ſi tamen virum oportet eum dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum, qui libenter vera ſuſcipiunt: plurimos quoque tam de Judæis, quam de gentibus, ſui habuit ſectatores, & credebatur eſſe Chriſtus.* i) *Cumque invidia noſtrorum principum, cruci eum Pilatus addixiſſet, nihilominus qui eum primum dilexerant, perſeveraverunt. Apparuit enim eis tertia die vivens: multa & hæc & alia mirabilia carminibus Prophetarum de eo vaticinantibus: & usque hodie Chriſtianorum gens, ab hoc ſortita vocabulum, non defecit.*

γὴν Ἰακώβου τοῦ Ἀποστόλου τὰ Ἱεροσόλυμα πεπορθεῖσθαι. Ἔγραψε δὲ καὶ περὶ τοῦ Κυρίου οὕτως· Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. Ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων, καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐπηγάγετο, ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. Καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ᾽ ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες. Ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλλα μυρία περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων, εἰς τε νῦν Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων, οὐκ ἔλιπε τὸ φῦλον.

f) Joſephus XVIII. 7. teſtatur Judæos quosdam credidiſſe exercitum Herodis ab Aretæ copiis deletum in pœnam injuſte ab Herode necati Johannis Baptiſtæ, quem vocat ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ τοῖς Ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκοῦσιν καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένοις βαπτισμῷ συνιέναι. Hæc de Johanne Joſephus, licet diſertis verbis Prophetam eum haud appellat. Laudat hoc Joſephi de Johanne teſtimonium etiam Origenes 1. contra Celſum pag. 35. & Euſebius lib. 1. cap. 11. Hiſt.

g) De hoc dictum ſupra, ad cap. 2.

h) Hunc Joſephi locum Græcus interpres non ut ſolet ex Hieronymo nova verſione expreſſit, ſed ita ut in Joſephi Codicibus lib. XVIII. Antiquitatt. cap. 4. leguntur adſcripſit.

i(Sic Hieronymus reddidit verba, ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν, quæ ſi Joſephi ſunt, aliter certe intelligi non poſſunt. Vide ſi placet quæ lib. IV. Bibl. Græcæ cap. 6. de Joſepho ejusque ſcriptis & hoc ſpeciatim teſtimonio annotavi. Editione præclara ac luculenta operum Joſephi propediem donabuntur ſtudioſi ab accuratiſſimo Viro Johanne Hudſon, Bibliothecæ Bodlejanæ, quæ Oxonii eſt, Præfecto digniſſimo.

ERASMI SCHOLIA.

Joſephus Mattathiæ.) Matthiæ eſt apud Sophronium, ſuffragantibus & vetuſtis exemplaribus. Suidas habet Matthæi.

Quatuordecim antiquitatum libros.) In nonnullis erat viginti quatuor, at Sophronius viginti ponit, conſentientibus vetuſtis exemplaribus, atque ipſo Suida. Græce, περὶ τῆς ἀρχαιολογίας.

Duos Archaotetos.) Ἀρχαιότητος, id eſt, antiquitatis.

Qui inſcribitur περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ. id eſt, de imperatrice ſapientia, ſeu prudentia. Nam id interpretamentum, quod circumfertur in vulgatis exemplaribus, de potentia dicendi, neſcio quis adjecit. Cæterum Græcum titulum & ante nos reſtituit ex Sophronio & Suida Cono Norimbergenſis, vir in perveſtigandis iis, quæ ad reſtituendos autores pertinent, juxta fidelis ac diligens, & omnino dignus qui diutius vixiſſet bonis literis, ac diutius vivere poterat, niſi in hoc vitæ genus incidiſſet, in quo huic ſtudiorum generi non multum honoris haberi ſolet, quod haud magnopere facit πρὸς τὰ ἄλφιτα.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Ἀρχαιότητος. Antiquitatis.

Περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ. De imperatrice, ſeu dominatrice prudentia. Hic liber ab ipſo Eraſmo verſus, extat.

HENRICI GRAVII NOTÆ.

Joſephus Mattathiæ filius.) Vide Euſeb. lib. 3. cap. IX.

A Veſpaſiano captus.) Euſebius in Chronicis anno 14. Neronis: *Flavius Joſephus ſcriptor Hiſtoricus, dux belli Judæorum, cum a Romanis interficiendus eſſet, Veſpaſiano prænuntiat de morte Neronis, & ejus imperio, cujus rei cauſa vitam dono accepit.*

VII. Libros Judaicæ captivitatis.) Horum meminit Hieronymus etiam ſcribens in 64. cap. Eſa. & in Nah. 3. & in Zachar. 1. *Joſephus Hiſtoriæ Judaicæ ſcriptor vernaculus.* Tertul. in Apol. c. XX. *Et qui iſtos aut probat aut revincit Judæus Joſephus antiquitatum Judaicarum vernaculus vindex.*

Adversus Apionem Grammaticum Alexandrinum.) Hieron. ad Magnum: *Josephus antiquitatem approbans Judaici populi, duos libros scripsit contra Apionem Alexandrinum Grammaticum, & tanta secularium profert testimonia, ut mihi miraculum subeat, quomodo vir Hebræus, & ab infantia sacris litteris eruditus, cunctam Græcorum Bibliothecam evolverit.* De Apione Grammatico lege Epistolam Senecæ 89. lib. 13. De liberalibus Artibus, & Plinii præfationem naturalis historiæ.

Περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ.) Hieron. lib. 2. in Pelagianos: *Unde & Iosephus Machabæorum scriptor historiæ, frangi & regi posse dicit perturbationes animi, non eradicari.*

SCHOLIA AUBERTI MIRÆI.

A Vespasiano captus.) Flavius Josephus, anno Christi 37. Caji Caligulæ primo, natus est: ut ipse in vita sua testatur. Non solum Historicus, sed & miles, fervente in Syria bello, dux Galilæorum ab Hierosolymitanis creatus, rem fortiter gessit, usque dum capta Jotapata, anno nati Christi 67. vivus in manus Romanorum venit: ut ipse l. 3. Excidii cap. 17. narrat. Ad Vespasianum adductus, Imperium illi prædixit: ut idem ipse l. 3. de bello Judaico cap. 14. narrat. Cujus rei & Suetonius c. 5. meminit: *Et unus ex nobilibus captivis Iosephus, cum conduceretur in vincula constantissime asseveravit fore, ut ab eodem brevi solveretur, verumjam Imperatore.* Nimirum vaticinum Propheticum de Messia Rege, quem iis temporibus Judæi adhuc exspectabant, Vespasiano Josephus accommodabat: eamque vanissimam interpretationem eventu postea comprobatam fuisse, gentiles putarunt, quibus ignotum erat regnum spirituale, quod per universum orbem habet Salvator noster Christus. Hinc Tacitus lib. 5. Hist. *Pluribus persuasio inerat, antiquis sacerdotum litteris contineri, eo ipso tempore fore, ut valesceret Oriens, profectique Iudæa rerum potirentur: quæ ambages Vespasianum ac Titum prædixerant.* Similia Svetonius in Vespasiano narrat. Josephus vero a Vespasiano e carcere dimissus, cum Tito ejus filio ad Hierosolymorum obsidionem profectus fuit. Hoc bello peracto, libros VII. de eo ipso bello Judaico Græce scripsit, & Vespasiano ac Tito obtulit. Libros XX. suos antiquitatum Judaicarum ætatis 56. Domitiani anno XIII. hoc est, Christi circiter XCIII. absolvit. Illustre apud eum de Christo testimonium lib. 18. habetur; hic ab Hieronymo, itemque ab Eusebio lib. 1. Hist. cap. 11. à Suida, & a Photio cod. 76. citatum: ubi & de stilo Josephi censuram dat Photius. Utinam ejus opera cum MSS. exemplaribus Græcis, quæ Parisiis in Bibliotheca Regia & alibi exstant, quis conferat, & Notis illustret.

WILH. ERNESTI TENTZELII.

Tria ex Josepho Hieronymus allegat testimonia, propter quæ illum in Scriptorum Ecclesiasticorum numerum retulisse videtur. Primum de Christo integrum Latine recitat, quod præteritis annis plurimas eruditorum contentiones peperit, nunc fere sopitas. Singularem sententiam, & a nemine, quod sciam, hactenus excussam, fovet Lambecius, initio libri VIII. Commentariorum de Bibliotheca Vindobonensi, quasi Josephus non ex propria, sed Christianorum sententia ita scripsisset. Nec spernenda Cavius P. 11. Historiæ pag. 10. 11. congessit, in eo cum plerisque conveniens, quod Eusebius primus hoc testimonium citaverit. Sed antiquior est Macarius martyr, cujus & sociorum Acta Tomo quinto Maji exhibuit Papebrochius. cap. 111. num. XI. Macarii Oratio ad Diocletianum Imperatorem refertur, hoc initio: *Ἰώσηππος ὁ ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεὺς γενόμενος, καὶ ἱστορῶν μετ' ἀληθείας τὰ κατὰ Ἰουδαίους, μαρτυρεῖ τὸν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἀληθινὸν γεγονότα, ἐνανθρωπήσαντά τε καὶ σταυρωθέντα, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθέντα, οὗ τὰ συγγράμματα ἐν τῇ δημοσίᾳ ἀπόκειται βιβλιοθήκῃ.* Hæc Cardoni versio Latina brevius contrahit: *Iosephus Sacerdos Hierosolymitanus, quique Historiam Iudæorum integra fide ad posteros tradidit, Christum verum DEUM fuisse testatur, cui rei certissimum in ejus libris testimonium hoc habemus.* Macarius ille num. IX. appellatur *cubiculi Imperatorii præpositus*, & secundo persequutionis Diocletianeæ anno, Christi 304. martyrio affectus est. Provocat diserte ad publicam Bibliothecam, in qua Josephi libri adserventur, ut credere par sit, eum *αὐτόγραφον* inspexisse, tanta alioquin fidentia ante Imperatoris tribunal nunquam usurum. Quæ maximum testimonio Josephi pondus conciliarent, nisi Cardonus in Commentario prævio num. 1. dixisset, *hanc narrationem disputatiunculis, concionibus, & aliis e more plurium Græcorum Hagiographorum amplificationibus distentam, proponere, quisquis hæc ad posteritatem Acta tradidit.* Sed melius num 1. sentit Papebrochius, *Codici Græco, licet soli, fidem habens plenam de hisce Martyribus;* putatque *Acta illa in Dalmatia primum composita fuisse.* Saltem, quod in Annotatis vult Cardonus, *locum Iosephi ex Eusebio descripsisse auctorem*, falsum esse quilibet deprehendet, cui volupe est, Acta hæc cum Eusebio conferre.

II. Reliqua duo Iosephi testimonia; quibus eum *manifestissime confiteri* scribit Hieronymus, *Ioannem Baptistam vere Prophetam fuisse, & propter interfectionem Iacobi Apostoli dirutam Hierosolymam*, a priscis Iudæis e Iosephi libris expuncta esse magno conatu contendit Huetius Propos. 111. Demonstrationis Evangelicæ num. x, sed mihi nondum persuasit. Quis

Quis enim credat, hoc Iudæorum facinus, si illud aggredi ausi fuissent, omnes statim Codices perrepsisse, eos præserim, quos Christiani passim asservabant? Et si quosdam falsariæ manus corruperint, num statim consequetur, illos etiam Codices, ex quibus superiori nostroque sæculo variæ prodierunt editiones, vel qui etiamnum manuscripti in diversis Bibliothecis delitescunt, ista fraude contaminatos fuisse? Sane Huetius ipse, quando testimonium Iosephi de Christo pensitat, haud dissimulat, plurimos Codices integræ spectatæque fidei Iudæorum manus effugisse. Nec sibi constat, quando contendit, Flavianum Origenis Codicem testimonio de Christo caruisse, in quo tamen alterum de Iacobo exstitisse ultro adfirmaverat. Sicciné Iudæi Origenis quidem temporibus alterum de Christo e nonnullis exemplaribus expunxerant, circa alterum vero de Iacobo plagii scelus nondum tentaverant? Sed prius illud de Ioanne Baptista expendamus, quod *ex lib. XVIII. Antiquitatum* Iosephi depromtum esse Hieronymus clarissime indicat. At in eodem cap. VII. hodienum exstat laudabile de Ioanne illo Baptista testimonium, quod tam Origenes lib. 1 adversus Celsum, quam Eusebius lib. 1. Historiæ Eccles. cap. XI. recensent. Neque aliud respexit Hieronymus, quanquam sensum potius, quam verba attendens. Prout enim expressis verbis neutiquam dixerat Flavius, *propter magnitudinem signorum Christum a Pharisæis interfectum*, quod tamen *manifestissime* eum *confiteri* æque dixerat Hieronymus; nemo autem inficias iverit, ex celebri Josephi de Christo periocha recte id eum collegisse, conferendo simul verba Pharisæorum & Pontificum, Joan. XI, 48. cum quibus illud Josephi testimonium egregie comparat Joan. Lightfootus Hor. Talmud. in Act. IV, 17. ita non minus legitimam consequentiam Hieronymus nectere potuit ex insigni Joannis Baptistæ apud Flavium elogio, ut Joannem pro vero Propheta ab eo habitum putaret, quando inprimis ex Evangelistis noverat communem Judæorum de Joanne opinionem, quod is Propheta divinitus missus fuerit.

III. Neque aliter rem sese habere puto cum altero Jacobi elogio, quod a Iudæis erasum statuit Huetius.* Quemadmodum enim uno tantum loco Christi res enarrat Iosephus, ita boni Historici officio satisfecit, uno itidem loco Iacobi mortem in Antiquitatum opere consignando, quod & fecit lib. XX. cap. VIII. Fateor, nihil ibi legi, quod propter interfectionem Iacobi diruta sit Hierosolyma. Id tamen rursus per consequentiam collegit Origenes, quem Eusebius ac Hieronymus sequuntur. Hanc non male auguratus est Christophorus Adamus Rupertus Epist. 1. ad Sebaldum Snellium, pag. 75. libelli de testimonio Flaviano ab Arnoldo editi. *Iosephus enim lib. XX. Antiq. cap. VI. refert, multas pietatis ergo in urbem venisse, patrasse cædes in ipso templo; unde fas sit credere, DEUM tantam impietatem aversurum, Hierosolyma & templum lustrare decrevisse Romanorum facibus quasi lustralibus. Atqui subsumsit ille, quisquis hæc legit, ex istis in sacro loco, & religionis caussa, interfectis præcipuus fuit Iacobus, Christi frater, ut ipse Iosephus nos docet cap. 8. ejusdem libri, collatus cum nostris. Ergo.* Ita subsumserit Origenes, tam lib. I. & II. contra Celsum, quam Tom. XI. in Matthæum, pag. 223. editionis Huetianæ. Quisquis tria hæc Origenis loca inter se contenderit, facile animadvertet, non ipsa Iosephi verba, sed suis interpolata eum recitasse: veramque esse Pearsonii observationem Lect. IV. in Acta p. 57. *id non ita intelligendum est, quasi Iosephus eum appellasset Iacobum Iustum, aut Iustitiam ejus prædicasset.* Nam Iosephus nude eum appellat τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, quemadmodum & Origenes in Matthæum, non addito *Iusti* præconio. Notari etiam meretur, nec Origenem, nec, qui ex ejus lib. I. contra Celsum descripsit, Eusebium lib. II. Histor. Eccles. cap. XXIII. nominare librum Antiquitatum Iosephi, ubi id diserte habeatur, quod Iacobi Iusti caussa Hierosolymorum urbs eversa sit. Hieronymus quidem designat *librum XIIX. Antiquitatum*, a potioribus Christi & Ioannis elogiis, quæ ibi leguntur, denominationem faciens. Neque cum Ruperto *reor, ipsum Hieronymum ea de Iacobo in Iosepho legisse, sed in alio quodam, qui ex consequentia rem narraverat.* Legit nempe lib. I. Origenis adversus Celsum, & quoniam is in verbis proxime antecedentibus librum Iosephi XIIX, & quæ ibi de Ioanne Baptista exstant, allegaverat, eundem Iosephi librum in Catalogo retinuit Hieronymus. Unde facilis est responsio ad præcipuum Huetii argumentum: *Quem* (Iosephi de Iacobo locum) *quoniam tam aperte & fidenter usurpant Origenes & Eusebius, cum ille disputaret adversus Ethnicos, uterque vero in media Iudæorum colluvie scriberet, & eum præterea designat Hieronymus, minime credi potest, vel confictum ab iis fuisse, vel ab aliis, aut omnino suspectum fuisse & dubium.* Nimirum Origenes per consequentiam id ex Iosepho elicuit, eandemque postea repetentes Eusebius & Hieronymus, non pro triplici sed unico tantum teste habendi sunt.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI Annotationes.

Mattathiæ filius. Legendum puto: *Matthiæ filius*, ob gravissimas rationes, quas Valesius in notis ad libri III. caput IX. Eusebii affert. Ita sane de se ipso Iosephus aliquoties. Consentit codex Guelpherbytanus.

A Vespasiano captus. Iosephus libro de vita sua: *In Romanorum potestatem redactus asservabar summa diligentia, in honore tamen a Vespasiano habitus.*

Bibliothecæ publicæ traditi sint. Mirum, unde hoc hauserint Eusebius & Hieronymus. Iosephus in libro de vita sua proprias laudes effuse decantat, nec tamen hoc addit, non prætermissurus, si res ita se habuisset. Τίτος, inquit, τὰ βιβλία δημοσιεῦσαι προσέταξεν, quod Sigismundus Gelenius inepte reddit: *Libros in bibliotheca publicari iussit.* De bibliotheca nihil tum cogitavit Iosephus.

Statuam meruit Romæ. Fides sit penes Eusebium, e cujus libro III. capite IX. hæc transcripsit Hieronymus.

Adversum Apionem. Ex nostra lectione dijudicari non potest, unumne an plures contra Iudæos emiserit Apion libros. Valesii codex aliter habuit, cum dicat, Hieronymum hoc loco tueri lectionem vulgatam, qua Apion unum tantum librum contra Iudæos creditur emisisse in lucem. Quicquid sit, hoc certum est, Iudæos ab Apione multis libris impugnatos esse, sive illi libri de industria contra Iudæos scripti sint, sive aliud agendo traduxerint Iudæos. Patet hoc ex principio libri II. contra Apionem.

Alius quoque liber ejus. Quia nec Hieronymus hoc loco, nec Eusebius meminerunt Josephi de vita sua libri, dum ejus scripta recensent: imo quia Eusebius *L. III. c.* 10. nonnulla, quæ hodie in libello de vita Josephi leguntur, extare dicit sub finem ἀρχαιολογίας: denique quia Josephi codices manu exarati libellum illum a vicesimo antiquitatum libro non divellunt, sed exhibent continua serie sub finem: merito amplector sententiam Valesii, librum Josephi de vita sua nihil aliud esse dicentis, quam epilogum libri vicesimi antiquitatum: quantumvis Scaliger ac impressi codices Græco-Latini omnes contradicant. Sane ut reliqua argumenta desint, contextus sub finem vicesimi antiquitatum libri, & primordium libelli de vita, litem dirimit. Credo autem epilogum illum olim divulsum esse ab iis, qui Josephi vitam nosse, nec integrum antiquitatum volumen describere aut comparare cupiebant.

Propter interfectionem Jacobi apostoli dirutam Hierosolymam. Hæc in Josepho nunquam reperta esse supra demonstravi, in Jacobi vita.

Scripsit autem de Domino in hunc modum. Vexatissimus locus, de quo multi extant libelli. Autores, qui eum excutiunt, plerosque collegit Christophorus Arnoldus, in libello Norībergæ sub titulo Testimonii Flaviani emisso. Plures laudat Hermannus Witsius præfatione in tomum I. miscellaneorum sacrorum, cui catalogo alios adjicere non est magni laboris. Quidam locum rejiciunt, tanquam a Christianis, Eusebio ut quidam sentiunt, suppositum. Alii eum plane tuentur, ac fuit superiori seculo vix unus alterue, qui revocaret in dubium; sed vitam Christi commemorantes huc secure provocarunt, ut fecit Joachimus Perionius de vita Christi capite CL. aliique innumeri. Nonnulli eum Josephi esse contendunt, sed a Christianis interpolatum. Atque hanc sententiam constat certam tutamque esse. Josephus enim non poterat jure prætermittere evntum tam memorabilem, puta, res gestas Christi, qui omnium ore ferebatur, cujusque sectatores orbem replebant. Qui igitur potuit silentio involvere negotium, quod sua ætate mira sumebat incrementa, cum alias, easque minutas res in libris suis persequeretur. Potuit quoque affirmare, Christum pro Messia habitum esse, quum eo nomine in tota Judæa à non paucis indigitaretur. Quod vero in textu Josephi & hodie extat, & Eusebii ævo extitit: ἦν ὁ χριστὸς, *erat Christus;* id omnino a Christianis adjectum puto. Adscribam judicium Stephani le Moyne, viri sane doctissimi, quo nemo unquam frequentius legit, ac melius intellexit Josephum. Illud vero ita se habet: *T. II. var. sacr. p.* 931. *Interpolatus est locus, Christianorum nimis officiosam manum expertus. Nam non puto integrum locum supposititium. Eo audaciæ non assurrexerunt unquam christiani, Sed cum Josephus quædam in illo loco de Messia & Jesu ingessisset, & dixisset, quod ille erat* λεγόμενος χριστὸς, *sicut L.* 20. *C.* 8. *levi immutatione, & fraude non improbanda, quidam Christianus ad marginem scripserat,* ἦν ὁ χριστὸς, *cum* λεγόμενος *minus dicere, quam par erat, existimaret. Tandem describentibus amanuensibus exulavit textus ipse, & glossa marginalis illius locum occupavit.*

Vir sapiens. Vocem, *vir*, non habet codex Noribergensis.

Credebatur esse Christus. Hieronymus aut incorrupto Josephi codice usus est, aut prudenter vertit Eusebium, qui habet: ἦν ὁ χριστός. Viderat nimirum doctissimus pater, Josephum judæum nullatenus de Christo dicere potuisse: *Erat Messias*, vel, *Christus.* Cæterum Noribergensis codex legit: *Credebatur etiam Christus.*

Perseverarunt. Codex Noribergensis: *perseverarunt in fide;* quæ lectio plane olet Christianos, eorumque formulas loquendi. Vel ex hoc additamento apparet, recentem esse codicem.

Non defecit. Codex Noribergensis: *Non deficit.* Prior lectio præferri debet. Josephus enim habet: οὐκ ἐπέλιπε. Quæ pauló ante ex Josepho affert Hieronymus: *Apparuit enim eis tertia die vivens: multa & hæc & alia mirabilia carminibus Prophetarum de eo vaticinantibus;* extant quidem hodienum in Josepho, sed procul dubio a Christianis adjecta.

CAP.

CAPUT XIV.

JUSTUS TIBERIENSIS, k) de provincia Galilæa, conatus est & ipse l) Judaicarum rerum historiam texere, & quosdam commentariolos de Scripturis m) componere: sed hunc Josephus arguit mendacii. n) Constat autem illum eo tempore scripsisse, quo & Josephus.

Ἰοῦστος Τιβεριάδος, ἐπαρχίας Γαλιλαίας, ἐπεχείρησε μὲν καὶ αὐτὸς Ἰουδαϊκὴν ἱστορίαν συντάξαι, καί τινα ὑπομνήματα περὶ γραφῶν, ἀλλὰ τοῦτον Ἰώσηπος ἐλέγχει ψευσάμενον. Καὶ γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ συνέγραφεν, ὅτι καὶ Ἰώσηπος.

k) Tiberias Galilææ opidum vicinum lacui Gennesaritico ab Herode Antipa conditum & nomine illo appellatum in honorem Tiberii Imp. anno ejus XIV. Vide quæ ad Stephanum Byz. viri docti, & Harduinum in numis urbium illustratis pag 498. atque Hadr. Relandi Palæstinam lib. 3. p. 1036. seq. *Justus* (in Cod. Sigebergensi & apud Honorium male *Iustinus*) Tiberiensis ὁ Τιβερεύς Pisti viri nobilis F. gente & religione Judæus scripsit *de bello Iudaico*, ὁ τὸν Ἰουδαϊκὸν πόλεμον κατὰ Οὐεσπασιανοῦ ἱστορήσας. Steph Byz. in Τιβεριάς. Ab illo opere distinctum videtur *Chronicon rerum Iudaicarum a Moyse ad Regem Agrippam secundum*, quod legisse se testatur Photius Cod. 33. χρονικὸν Ἰουδαίων βασιλέων τῶν ἐν στέμμασι. Citant Laërtius II. 41. Eustathius Antiochenus in Hexaëmeron sub init. Vide Vossium de Hist, Græcis lib. 2. cap. 8. Utrumque opus jam pridem intercidit.

l) Suidas fideliter hæc ex Græco interprete Hieronymi descripsit: ἐπεχείρησε μὲν καὶ αὐτός, licet nulla apud eum præcedat Josephi mentio. Unde doctissimus Kusterus bene observat, neutiquam ex Suida de sumsisse quæ habet cum eo similia Hieronymi interpretem, sed vero Suidam illa ex Hieronymi interprete delibasse, adeoque & hunc longe Erasmo editore, vetustiorem haud dubie esse.

m) Verba *de scripturis* male Suffridus Petri putat abundare, male ideo in quibusdam editionibus omissa. Et in Græco interprete atque apud Suidam male editum περιγραφῶν pro περὶ γραφῶν, ut eidem Kustero pnlchre notatum.

n) Eusebius III. 10. Hist. de Josepho: διαβάλλων δῆτα Ἰοῦστον Τιβεριέα ὁμοίως αὐτῷ τὰ κατὰ τοὺς αὐτοὺς ἱστορῆσαι χρόνους πεπειραμένον, ὡς μὴ τ' ἀληθῆ συγγεγραφότα· πολλάς τε ἄλλας εὐθύνας ἐπαγαγὼν τῷ ἀνδρί. Vide Josephum ipsum Justi inimicum in vita sua p. 1000. 1001. 1005. 1012. 1010. 1024. 1028. seq. edit. Lipsiensis. Γοητείαν καὶ ἀπάτην διὰ λόγων ipsi tribuit p. 1001. & p. 1024. Justum τὴν περὶ τούτων πραγματείαν γεγραφότα --- περὶ γὰρ τὴν ἀλήθειαν ὀλίγωρον, καὶ δι' ἔχθραν ἢ χάριν τὸ ψεῦδος οὐκ ἐντρεπόμενον μικρὰ διελθεῖν. Alius longe junior Justus Hebræus cujus chartam topographicam terræ sanctæ laudat Tho. Pinedo ad Stephanum Byzant. pag. 498. 546. 571.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Iustus Tiberiensis.) Eusebius in Chronicis anno 1. Nervæ: *Iustus a Tiberiade Iudæorum scriptor agnoscitur.*

Sed hunc Iosephus arguit mendacii.) In fine videlicet XX. Antiquitatum, hoc est in vita ipsius, ab eodem Iosepho conscripta, & ei libro adjecta.

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

Iustus Tiberiensis seu Tiberiadensis cum Iosepho paulo ante memorato graves inimicitias habuit. Scripsit Iudæorum Regum, qui coronati fuerunt, Chronicon: ut Photius in Bibliotheca cod. 33. prodit. Iusti ejusdem Iosephus in Vita sua, Stephanus in Tiberiade, Svidas & alii meminerunt.

WILH. ERNESTI TENTZELII.

Plura de Iusto Tib. reperire licet apud Vossium lib. II. de Historicis Græcis capite VIII. Valesium Annotat. ad Eusebii Histor. Eccles. lib. III. cap. X. & Cavium P. 1. Historiæ litterariæ pag. 23. 24. quorum hic conjicit, *Iusti hujus scripta aut alicubi ad huc latere, aut quod verisimilius est, aliquot retro seculis periisse.* Facilis tamen eorum jactura foret, saltem inter scriptores Christianos, quia teste Photio nullam de Christi adventu rebusque gestis fecerat mentionem.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Intuens Iosephi indolem, vivendi rationem ac fata, non possum dicere aliud, quam Iusti hujus historiam belli Iudaici magna fide conscriptam, Iosephum autem in sua historia Romanis blanditum fuisse. Sane effusus favor, quo Flavius Vespasianus, Titus ac Domitia-

nus complexi sunt, indicat, eum de Romanis melius, quam de Iudæis meritum esse. Accedit, Iosephum non habuisse, nisi miserrima argumenta, queis Iustum impugnaret. *Cur vivo Vespasiano ac Tito*, inquit, *quorum auspiciis id bellum gestum est, & Agrippa superstite cognatisque ejus, non edidisti tuam historiam? L. de vit. sua opp.* 1016. Ridicula objectio! non edidit superstitibus patriæ suæ invasoribus, quod eam ingratam fore seque male punitum iri cerneret, qui vix vita donatus erat ab hostibus, servatus precibus Berenices. Ingratum est hostibus quod verum est, ac de sævitia illorum exponit. *Non sic ego*, ait Iosephus, *neque meis scriptis timui: sed ipsis opus Imperatoribus tradidi. Ipse Titus imperator adeo e solis illis libris cognitionem earum rerum homines petere voluit, ut sua manu subscriptos publicari jusserit.* Si non solis Romanis, sed Iudæis quoque accepta fuisset historia Iosephi, haberet ostentandi causas. Verum non diffitetur bonus vir, gentem suam magnopere de se conquestam esse, quod ad invidiam referre audet. Cur timeret suis scriptis, quæ ad Imperatoris, acerrimique Iudæorum hostis, nutum adornarat? Non erat sermo de eo, an Iosephi historia accepta fuerit Romanis; imo hæc erat Iudæorum querela, nimis acceptam esse, quod plane partium studio orta esset, Romanos laudibus in cœlum efferret, Iudæos vero nunquam non traduceret. Quisquis Iosephi genium, & res illo tempore gestas, sollicitius expendit, haud difficulter a mendacio liberabit Titum, virum, ut mihi videtur, bonum, sed ob veritatis studium & hostes potentes invisum oppressumque.

Iustus Tiberiensis. Iosephus: Τιβεριὰς ἡ σὴ πατρὶς ὦ Ἰοῦστε. Præter historiam Iudaici belli edidit chronicon regum Iudæorum, quod Laërtius in Socrate στέμματα vocat. *Conf. Valesium ad Euseb. p.* 23.

CAPUT XV

CLEMENS, de quo Apostus Paulus ad Philippenses scribens ait: o) *Cum Clemente & cæteris cooperatoribus meis, quorum nomina scripta sunt in libro vitæ*, quartus post Petrum Romanus Episcopus p) siquidem secundus Linus fuit, tertius Anacletus, q) tametsi plerique Latinorum secundum post Petrum Apostolum putent fuisse Clementem r) scripsit ex persona Romanæ Ecclesiæ ad Ecclesiam Corinthiorum valde utilem Epistolam, quæ & in nonnullis locis etiam publice legitur: s) quæ mihi videtur characteri epistolæ, quæ sub Pauli nomine ad Hebræos fertur, convenire. Sed & multis de eadem epistola non solum sensibus, sed juxta verborum quoque ordinem abutitur. Omnino grandis in utraque similitudo est. t) Fertur & secunda ex ejus nomine Epistola, quæ à veteribus reprobatur. u) Et disputatio Petri & Apionis longo sermone con-

Κλήμης, περὶ οὗ Παῦλος ὁ Ἀπόστολος πρὸς Φιλιππησίους γράφων, λέγει· Μετὰ καὶ Κλήμεντος. Τέταρτος μετὰ Πέτρον Ῥώμης Ἐπίσκοπος. Δεύτερος γὰρ Λῖνος ἐγένετο, τρίτος Ἀνέγκλητος, εἰ καὶ πολλοὶ τῶν Ῥωμαίων ὑπολαμβάνουσι, δεύτερον μετὰ τὸν Ἀπόστολον γεγενῆσθαι Κλήμεντα. Ἔγραψεν ἐκ προσώπου τῆς ἐκκλησίας Ῥώμης, πρὸς τὴν ἐν Κορίνθῳ ἐκκλησίαν Ἐπιστολὴν πάνυ θαυμαστὴν, ἥ τις ἐν φανεροῖς τόποις δημοσίᾳ ἀναγινώσκεται, τῷ χαρακτῆρι τῆς πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς Παύλου συνᾴδουσα οὐ μόνον νοήμασιν, ἀλλὰ καὶ λόγοις. Καὶ ἁπλῶς μεγίστη ἐστὶν ἐν ἑκατέρᾳ ὁμοίωσις. Φέρεται καὶ ἑτέρα ἐξ ὀνόματος αὐτοῦ εἶναι Ἐπιστολὴ, ἥ τις παρὰ πάντων ἀποδοκιμάζεται. Καὶ διάλογος Πέτρου καὶ Ἀπίωνος μακρῷ λόγῳ συνταγεῖσα, ἥν τινα Εὐσέβιος εὐθύνει ἐν τῷ τρίτῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τεύχει. Τελευτᾷ τῷ τρίτῳ ἐνιαυτῷ Τραϊανοῦ, καὶ τὴν τοῦ-

του

o) Philipp. IV. 3. p) S. Irenæus III. 3. apud Eusebium V. 6.

q) Consona voce sic legunt omnes MSS. teste Marcianæo. *Videat proinde*, inquit, *Marianus unde* Cletum *pro* Anacleto *obtruserit in contextum Hieronymi.* MStis assentiuntur etiam Freculfus in Chron. Tom. 2. lib. 2. c. 6. Ado de festivitatibus 9. Cal. Dec. & Honorius de S.E. c. 15. qui etiam omnes omittunt copulam & ante verba *tertius Anacletus.* Cæterum unus idemque videntur esse Cletus, Anacletus, Anencletus sive Ἀνέγκλητος Irenæo: licet a recentioribus distinguuntur.

r) Consule Cotelerium ad Constitutt. Apostol. lib. 7. cap. 46. Blondellum PseudoIsidori p. 41. Guil. Caveum in vita Clementis Romani T. 1. Patrum primitiv. &c.

s) Eusebius III. 16. Hist. τούτου δὲ Κλήμεντος ὁμολογουμένη μία Ἐπιστολὴ φέρεται μεγάλη τε καὶ θαυμασία ἣν ὡς ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας τῇ Κορινθίων διετυπώσατο — ταύτην δὲ καὶ ἐν πλείσταις ἐκκλησίαις ἐπὶ τοῦ κοινοῦ δεδημοσιευμένην πάλαι τε καὶ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἔγνωμεν. Rufin. *Quam Epistolam in plurimis Ecclesiis publice legi & veterum & nostris etiam temporibus constat.*

t) Eusebius III. 38. de hac Clementis Epistola: ἐν ᾗ τῆς πρὸς Ἑβραίους πολλὰ νοήματα παραθεὶς, ἤδη δὲ καὶ αὐτολεξεὶ ῥητοῖς τισὶν ἐξ αὐτῆς χρησάμενος σαφέστατα παρίστησιν ὅτι μὴ νέον ὑπάρχει τὸ σύγγραμμα.

u) Idem Eusebius eodem capite: ἰστέον δ' ὡς καὶ δευτέρα τις εἶναι λέγεται τοῦ Κλήμεντος ἐπιστολὴ, οὐ μὴν ἔθ' ὁμοίως τῇ προτέρᾳ καὶ ταύτην γνώριμον ἐπιστάμεθα, ὅτι μηδὲ τοὺς ἀρχαίους αὐτῇ κεχρημένους ἴσμεν.

ſcripta, quam Euſebius in tertio hiſtoriæ Eccleſiaſticæ volumine coarguit. x) Obiit tertio Trajani anno, y) & nominis ejus memoriam usque hodie Romæ extructa Eccleſia z) cuſtodit.

τȣ μνήμην ἄχρι σήμερον ἐν τῇ Ῥώμῃ οἰκοδομηθεῖσα ἐκκλησία φυλάττει.

x) *Ἤδη δὲ καὶ ἕτερα πολυεπῆ καὶ μακρὰ συγγράμματα ὡς τȣ αὐτȣ χθὲς καὶ πρώην τινὲς προήγαγον Πέτρȣ καὶ Ἀπίωνος διαλόγȣς περιέχοντα, ὧν ȣδ᾽ ὅλως μνήμη τις παρὰ τοῖς παλαιοῖς φέρεται, ȣδὲ γὰρ καθαρὸν τῆς Ἀποστολικῆς ὀρθοδοξίας ἀποσώζει τὸν χαρακτῆρα.* Euſebius ibid. Hi dialogi Petri & Apionis, (opus *πολύστιχον* Photio cod. 23.) interciderunt, & videntur eſſe decem illi libri quorum argumentum refertur in recognitionibus Clementi tributis extremo libri tertii. Epiſtola autem Clementis genuina ad Corinthios uno loco manca exſtat, quemadmodum & alterius eidem tributæ pars non contemnenda. Optimam earum editionem, & ſuppoſititiorum quotquot ſuperſunt Clementinorum ſcriptorum, Conſtitutionum, Recognitiorum &c. habes in Tomo priore Patrum Apoſtolicorum Io. Baptiſtæ Cotelerii. Pariſ. 1672. Amſt. 1698. fol. *Coarguit*, male Græcus interpres *εὐθύνει* hoc loco. Rectius *ἀποδοκιμάζει, νοθείας ἐλέγχει.*

y) A. C: 100. Vide Baron. ad Martyrolog. Rom. 23. Nov.

z) In hac Baſilica S. Clementis S. Gregorius primus, Papa habuit Homiliam in Evangelia XXXIII. & XXXVIII. Reſtaurata deinde eſt a Nicolao I. & noviſſime P.P. Dominicanis conceſſa ab Urbano VIII. Vide Romam ſacram veterem & novam, lingua Italica editam p. 400. ſeq.

ERASMI SCHOLIA.

Omnino grandis.) Satis indicat eam Epiſtolam videri Clementis, etiamſi propter contentioſos non audet palam fateri.

Volumine coarguit.) Sophronius vertit, *εὐθύνει*, quod magis ſonat corrigit.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Et ceteris cooperatoribus meis, quorum nomina ſcripta ſunt in libro vitæ. Hæc omnia in latinis codicibus extant, cum tamen apud Sophronium deſint. Quidam codices pro cooperatoribus habent, coadjutoribus.

Et tertius Cletus. Cletus legendum eſt, non Anacletus, ut Sophronius legit & interpres.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Scripſit ex perſona Romanæ Eccleſiæ ad Eccleſiam Corinthiorum valde utilem epiſtolam.) B. Hieron. citat ex hac epiſt. in Eſa. c. 52. & in 2. & 4. c. ad Epheſ. Item l. 1. in Iovinianum. *Ad hos & Clemens ſucceſſor Apoſtoli Petri, cujus Paulus meminit, ſcribit epiſtolas, omnemque pene ſermonem ſuum de virginitatis puritate contexit.* Vide Euſeb. lib. 3. c. 16. & lib. 4. cap. 23. ex verbis Dionyſii Corinthiorum Epiſc. Et Irenæum lib. 3. c. 3.

Quæ mihi videtur Characteri epiſtolæ, quæ ſub Pauli nomine ad Hebræos fertur convenire.) Vide Euſeb. lib. 3. c. 37.

Et diſputatio Petri & Apionis, quam Euſebius in 3. Eccl. hiſtoriæ volumine coarguit.) Cap. 38.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

De libris, qui S. Clementi Pontifici Romano adſcribuntur, Sixtus Senenſis in Bibliotheca, Baronius 2. Annali. Bellarminus lib. de Script. Eccleſ. Pérerius, Poſſevinus & alii fuſe agunt.

Tertius Anacletus) alias *Cletus.* Ex veteri Martyrologio Romano, & variis Scriptoribus antiquis Holloſius tom. 2. in Notis ad vitam S. Irenæi c. 7. contra Baronium probat, Cletum & Anacletum non diverſos fuiſſe Pontifices ſed unicum.

Ad Eccleſiam Corinthiorum.) Prioris hujus Epiſtolæ, à Clemente ad Corinthios ſcriptæ, meminit S. Dionyſius Corinthiorum Epiſcopus, infra cap. 27. laudandus, apud Euſebium lib. 4. Hiſt. cap. 22. Sed epiſtola iſta, cum reliquis ejusdem operibus, periit.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI Annotationes.

Quartus poſt Petrum Romanus Epiſcopus, ſiquidem ſecundus Linus fuit. Intricata eſt Romanorum Epiſcoporum ſucceſſio, ut Pontificii paſſim fatentur. Onuphrius Panuinius *Not. ad Nicol. 1. Platinæ*, de confuſo ſucceſſionis ordine conqueritur, qui centum & octoginta propemodum annos attinet. Ioannes Lucidus Samotheus libro VIII. chronici ait: *Licet in pontificali Damaſi recte deſcribatur ordo & numerus Romanorum Pontificum, tamen vitio ſcriptorum numeri annorum, menſium & dierum depravati ſunt. Ab aliis etiam autoribus poſt Damaſum, videlicet ab Anaſtaſio bibliothecario, a Martino, Vincentio, Antonino, Mattheo Palmerio, Platina &*

Cartusiensi in fasciculo temporum, tanta inter se dissonantia & diversitate describuntur eorundem pontificum tempora, ut vix ex eis veritas cognosci possit. Dionysius Petavius ad hæresin XXVII. Epiphanii: *Romanorum Pontificum, qui a Petro proximi fuerunt, perobscura est series, varieque scriptorum opinione jactata.* Onuphrius statuit, inter Petrum & Clementem nullum alium intercessisse episcopum. Plerique Cletum cum Anacleto eundem faciunt. Caranza *Summ. concil. p.* 13. inquit: *In re tam perplexa lectoris arbitrio judicium committo.*

Quartus post Petrum. At Eusebius libro III. capite IV. tertium fuisse contendit. *Conf. c.* 15.

Scripsit valde utilem epistolam. Diu multumque desideratam primus edidit Patricius Iunius anno CIↃ IↃCXXXII. Cyrillus, qui illo anno Constantinopolitanum patriarchatum obtinebat, ex Ægypto, cum sedem Antiochenam cum Constantinopolitana commutaret, magnam librorum supellectilem secum advexerat, in quibus erat antiquissimus Codex veteris novique testamenti, grandioribus literis constans, ac, ut ait Iunius, circa tempora primi Concilii Nicæni a Thecla quadam compositus. Hunc patriarcha Carolo, Britanniarum regi, dono dederat, eaque occasione devenit codex in manus Iunii, regii bibliothecarii, qui sub finem codicis deprehendit atque publici juris fecit laudatam Clementis ad Corinthios epistolam priorem.

Abutitur. Ita Erasmus consensu codicem. Malim tamen legere: *Utitur.* Nam Eusebius habet: χρησάμενος.

Fertur & secunda. Ex eodem codice fragmentum edidit Junius, quod non assurgit ad prioris Epistolæ majestatem, ac rejicitur a veteribus omnibus, & recentiotibus plerisque.

Disputatio Petri & Apionis, quam Eusebius in tertio historiæ volumine coarguit. Hæc sunt Eusebii verba: *Quidam porro alia etiam opera prolixa & copiosa sub ejus nomine heri ac nudius tertius in lucem protulerunt: puta Petri & Apionis disputationes, quarum apud antiquos nulla omnino extat mentio. Neque enim sincera rectæ fidei ab Apostolis traditæ nota in illis expressa reperitur.*

CAPUT XVI.

IGNATIUS, Antiochenæ Ecclesiæ tertius a) post Petrum Apostolum Episcopus, commovente persecutionem Trajano, b) damnatus ad bestias; Romam vinctus mittitur. c) Cumque navigans Smyrnam venisset, ubi Polycarpus, d) Joannis auditor, Episcopus erat, scripsit unam Epistolam ad Ephesios, alteram ad Magnesianos, tertiam ad Trallenses, quartam ad Romanos: Et inde egrediens e) scripsit ad Philadelpheos, & ad Smyrnæos, & proprie ad Polycarpum, commendans illi Antiochensem Ecclesiam: in qua & de Evangelio, f) quod nuper a me translatum est, super persona Christi ponit testimonium, dicens: *Ego vero & post resurrectionem in carne eum vidi,* g) *& credo quia sit.*

Ign. Epist. ad Smyrn. c. III. ἐγὼ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα, καὶ πι-

Ιγνάτιος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας τρίτος μετὰ Πέτρον τὸν Ἀπόστολον Ἐπίσκοπος, διωγμὸν κινήσαντος Τραϊανοῦ, θηριομαχῆσαι κελευσθεὶς, εἰς Ῥώμην στέλλεται δέσμιος. Πλέων δὲ καὶ ἐπιστὰς τῇ Σμύρνῃ ἐν ᾗ Πολύκαρπος ἀκροατὴς Ἰωάννου Ἐπίσκοπος ἦν, ἔγραψε πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολὴν μίαν, ἄλλην πρὸς Μαγνησιανοὺς, τρίτην πρὸς Τραλλιανοὺς, τετάρτην πρὸς Ῥωμαίους. Κἀκεῖθεν ἐξιὼν, ἔγραψε Φιλαδελφεῦσι, καὶ Σμυρναίοις, καὶ ἰδικῶς πρὸς Πολύκαρπον, παρατιθέμενος αὐτῷ τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίαν ἐν ᾗ καὶ περὶ τοῦ εὐαγγελίου τοῦ πρώην μεταφρασθέντος, ἐκ προσώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ μνήμην ποιεῖται, λέγων· Ἐγὼ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν σώματι

a) Euseb. III. 36. de S. Ignatio: Τῆς κατ' Ἀντιόχειαν Πέτρου διαδοχῆς δεύτερος τὴν ἐπισκοπὴν κεκληρωμένος. Ita ut secundus a Petro, ideinque ordine tertius Antiochensium Episcopus fuerit Ignatius, successor Evodii, de quo idem Eusebius III. 22.

b) Vide quæ ad Acta Martyrii Ignatiani Usserius & qui Græca primus edidit Theodoricus Ruinartus in Actis Martyrum selectis.

c) Eusebius III. 36. λόγος ἔχει τοῦτον ἀπὸ Συρίας ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων πόλιν ἀναπεμφθέντα, θηρίων γενέσθαι βορὰν τῆς εἰς Χριστὸν μαρτυρίας ἕνεκεν.

d) Ἐν Σμύρνῃ γενόμενος, ἔνθα ὁ Πολύκαρπος ἦν, μίαν μὲν ἐπιστολὴν τῇ κατὰ τὴν Ἔφεσον ἐκκλησίᾳ γράφει -- ἑτέραν δὲ τῇ ἐν Μαγνησίᾳ τῇ πρὸς Μαιάνδρῳ, -- καὶ τῇ ἐν Τράλλεσι δὲ ἄλλην, -- πρὸς τούτοις καὶ τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ γράφει. Eusebius loco laudato.

e) Ἤδη δὲ ἐπέκεινα τῆς Σμύρνης γενόμενος ἀπὸ Τρωάδος τοῖς τε ἐν Φιλαδελφείᾳ αὖθις διὰ γραφῆς ὁμιλεῖ, καὶ τῇ Σμυρναίων ἐκκλησίᾳ, ἰδίως τε τῷ ταύτης προηγουμένῳ Πολυκάρπῳ. -- τὴν περὶ τῆς κατ' Ἀντιόχειαν ποίμνης φροντίδα διὰ σπουδῆς ἔχειν αὐτὸν ἀξιῶν. id.

f) Evangelium Nazaræorum innuit, de quo supra cap. 2. & 3.

g) Non in carne vidit Servatorem Ignatius, & in Græco est οἶδα, unde rectius Rufinus apud Euseb. vertit *Novi.* Græcum Hieronymi interpretem qui habet εἶδον, reprehendere ideo nolim. Nam si οἶδα posuisset, Ignatium ille dedisset nobis, non Hiero-

στεύω ὄντα. Καὶ ὅτε πρὸς τοὺς περὶ Πέτρον ἐλήλυθεν, ἔφη αὐτοῖς· λάβετε, ψηλαφήσατέ με ὅτι οὐκ εἰμὶ δαιμόνιον ἀσώματον. Καὶ εὐθὺς αὐτοῦ ἥψαντο καὶ ἐπίστευσαν.

Et quando venit ad Petrum, & adeos, qui cum Petro erant, h) *dixit eis: Ecce palpate me & videte, quia non sum dæmonium incorporale.* i) *Et statim tetigerunt eum & crediderunt.* Dignum autem videtur, quia tanti viri fecimus mentionem, & de Epistola ejus, quam ad Romanos scribit, pauca ponere: k) *De Syria usque ad Romam pugno ad bestias, in mari & in terra, nocte dieque, ligatus cum decem leopardis,* l) *hoc est, militibus, qui me custodiunt: quibus & cum bene feceris, pejores fiunt. Iniquitas autem eorum, mea doctrina est,* m) *sed non idcirco justificatus sum.* n) *Utinam fruar bestiis, quæ mihi sunt præparatæ, quas & oro mihi veloces esse ad interitum, & ad supplicia, & allici* o) *eas ad comedendum me: ne sicut & aliorum martyrum non audeant corpus meum attingere. Quod si venire noluerint, ego vim faciam, ego me ingeram, ut devorer. Ignoscite mihi filioli: quid mihi prosit, ego scio. Nunc incipio Christi esse discipulus, nihil de his quæ videntur* p) *desiderans, ut Jesum Christum inveniam. Ignis, crux, bestiæ, confractio ossium, membrorum divisio,* q) *& totius corporis contri-*

Ignat. Epist. ad Rom. c. V.

Ἀπὸ Συρίας μέχρι Ῥώμης θηριομαχῶ, διὰ γῆς καὶ θαλάσσης, νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἐνδεδεμένος δέκα λεοπάρδοις, ὅ ἐστι στρατιωτικὸν τάγμα, οἳ καὶ εὐεργετούμενοι χείρους γίνονται. ἐν δὲ τοῖς ἀδικήμασιν αὐτῶν μᾶλλον μαθητεύομαι· ἀλλ᾽ οὐ παρὰ τοῦτο δεδικαίωμαι. ὀναίμην τῶν θηρίων τῶν ἐμοὶ ἡτοιμασμένων, ἃ καὶ εὔχομαι σύντομά μοι εὑρεθῆναι, ἃ καὶ κολακεύσω συντόμως με καταφαγεῖν, οὐχ ὥσπερ τινῶν δειλαινόμενα οὐχ ἥψαντο. Κἂν αὐτὰ δὲ ἄκοντα μὴ θέλῃ, ἐγὼ προσβιάσομαι. Συγγνώμην μοι ἔχετε, τί μοι συμφέρει ἐγὼ γινώσκω. Νῦν ἄρχομαι μαθητὴς εἶναι· μηδέν με ζηλώσαι τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων, ἵνα Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπιτύχω· Πῦρ καὶ σταυρὸς, θηρίων τε συστάσεις, σκορπισμοὶ ὀστέων, συγκοπαὶ μελῶν, ἀλεσμοὶ ὅλου τοῦ σώματος, κολάσεις τοῦ Διαβόλου εἰς ἐμὲ ἐρχέσθωσαν,

ματι αὐτὸν εἶδον, καὶ πιστεύω ὅτι ἐστὶ, καὶ ὅτε ἦλθεν πρὸς Πέτρον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ὄντας, εἶπεν αὐτοῖς. Ψηλαφήσατέ με, ὅτι οὐκ εἰμὶ δαιμόνιον σωματικόν. Καὶ εὐθέως ὄψαντες αὐτὸν, ἐπίστευσαν. Ἄξιον δὲ φαίνεται, ἐπείπερ τοιούτου ἀνδρὸς πεποιήμεθα μνήμην, ἐκ τῆς Ἐπιστολῆς αὐτοῦ τῆς πρὸς Ῥωμαίους γραφείσης, ὀλίγα ἐκθέσθαι. Ἀπὸ Συρίας ἄχρι Ῥώμης, θηριομαχῶ ἐν θαλάσσῃ καὶ ἐν γῇ, νυκτὸς καὶ ἡμέρας, δέκα συνδεδεμένος λεοπάρδοις, τουτέστι, στρατιώταις τοῖς φυλάσσουσί με, οἵ τινες καὶ μετ᾽ εὐεργεσίαν χείρονες γίνονται. Αἱ γὰρ ἀνομίαι αὐτῶν, παίδευσίς μοί ἐστι, ἀλλ᾽ οὐ διὰ τοῦτο ἐδικαιώθην. Καὶ εἴθε ἀπολαύσω τῶν θηρίων τῶν ἐντρεπισθέντων μοι, ἅτινα εὔχομαι ὀξύτατα εἶναί μοι εἰς ἀπώλειαν, καὶ ἐνδελεχίζειν εἰς τὴν ἐμὴν κατάβρωσιν, μήπως ὃν τρόπον ἐπὶ τῶν ἄλλων μαρτύρων, μὴ τολμήσωσι τοῦ σώματός μου ἅψασθαι. Εἰ γὰρ ἐπελθεῖν μὴ θελήσουσιν, ἐγὼ βιάσομαι, ποθῶν καταβρωθῆναι. Συγγνώσετέ μοι τεκνία, τὸ συμφέρον μοι ἐγὼ οἶδα. Νῦν ἄρχομαι εἶναι μαθητὴς, οὐδὲν τούτων τῶν ὁρωμένων ἐπιθυμῶ, ἵνα τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εὕρω. Πῦρ, σταυρὸς, θηρία, σύγκλασις ὀστέων, καὶ τῶν μελῶν διασπασμὸς, καὶ παντὸς τοῦ σώματος συντριβὴ, καὶ βάσανοι τοῦ Διαβόλου, εἰς ἐμὲ ἐλθωσιν, ἵνα Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπολαύσω. Κατακριθεὶς τοίνυν θηριομαχῆσαι, καὶ πόθῳ τοῦ παθεῖν, ἀκούσας τοῦ βρυγμοῦ τῶν λεόντων, ἔφη· Σῖτος Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰμι, καὶ εὔχομαι τοῖς ὀδοῦσι τῶν θηρίων ἀλεσθῆναι, ἵνα ἄρτος καθαρὸς εὑρεθῶ. Ἔπαθε δεκάτῳ ἔτει Τραϊανοῦ, Τὸ δὲ λείψανον ἔξω τῆς δαφνητικῆς πύλης Ἀντιοχείας κατάκειται ἐν τῷ κοιμητηρίῳ.

U μόνον

ronymum transtulisset. Citatur hic Ignatii locus & ab Eusebio, à quo accepit Hieronymus & a Theodorito dialog. 1.

h) Erudite vertit Hieronymus verba τοὺς περὶ Πέτρον. Vide Usserium & Coteler. ad Ignatium p. 35. & 87. Sic Rufinus *Petrum, cæterosque.*

i) Hieron. præf. Libri XVIII. in Esaiam: *Quum enim Apostoli eum putarent spiritum, vel juxta Evangelium quod Hebræorum lectitant Nazaræi, incorporale dæmonium.* Male Græcus interpres σωματικὸν, inemendato codice deceptus, nam in quibusdam adhuc legitur *corporale.* Sed optimi *incorporale* recte habent, ut vetustissimus omnium Sangermanensis & Altempensis sive Ottobonianus quos Marcianæus inspexit.

k) Etiam hunc Ignatii locum ex Eusebii III. 36. est mutuatus Hieronymus. Citatur quoque Latine, ut Cotelerio jam observatum, a Gilda in castigatione cleri Britanniæ Tom. 27. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 716. verum ex versione non Hieronymi sed Rufini.

l) Eruditissimum Bochartum, qui leopardi vocabulum Constantini demum ævo auditum contendebat 1. Hierozoic. III. 8. p. 805. confutavit Pearsonius parte 2. Vindic. Ignat. p. 376. seq. & Cotelerius p. 28. Tom. 2. Patrum Apostol. edit. Amst. Dicuntur autem milites quibuscum ligatus custodiebatur S. Ignatius, leopardi, ut Nero, leo, supra c. 5. propter immanitatem.

m) Rufin. *Sed ego nequitiis eorum magis erudior.*

n) Ex 1 Cor. IV. 4. o) fortasse leg. *allicio*, quia apud Ignat. & Euseb. est κολακεύσω. Marcianæus legit: *Et allici ad c. m. ne sicut aliorum &c.*

p) Apud Ignatium & Eusebium est: *Nihil de his quæ videntur & quæ non videntur.*

q) Rufin. *dispersiones ossium discerptionesque membrorum.*

μόνον ἵνα Ἰησοῦ Χριςοῦ ἐπιτύχω. *tio, & tota tormenta diaboli in me veniant, tantum ut Christo fruar.* Cumque jam damnatus esset ad bestias, ardore patiendi, r) cum rugientes audiret leones, ait: *Frumentum Christi sum, dentibus bestiarum molar, ut panis mundus inveniar.* s) Passus est anno decimo Trajani. t) Reliquiæ corporis ejus Antiochiæ jacent extra portam Daphniticam in cœmeterio. u)

r) MS. Gemblacense: *ardore impatienti.* Sed merito Suffridus Petri præfert alteram lectionem, *ardore patiendi.*

s) Refert hoc S. Ignatii dictum Irenæus lib. V. cap. 28. & ex eo Eusebius lib. 3. cap. 36. ὅτι σῖτος εἰμὶ θεοῦ, καὶ δι' ὀδόντων θηρίων ἀλήθομαι, ἵνα καθαρὸς ἄρτος εὑρεθῶ. Legitur etiam iisdem verbis in Epistola Ignatii ad Romanos c. 4.

t) Annus decimus Trajani respondet Anno CHristi 107. Atque ad illum annum quoque Martyrium S. Ignatii referunt Usserius, Tillemontius aliique viri doctissimi. Sed Joannem Malalam Antiochenum si sequimur, non ante annum XVIII. Imperii Trajani accidit, CHristi CXV. quam sententiarum argumentis gravissimis confirmarunt viri non minus præstantes Joannes Pearsonus in diss. postuma de anno quo S. Ignatius condemnatus est, vulgata a Thoma Smitho in luculenta Epistolarum S. Ignatii editione quam notis Pearsonii suisque illustratam, post Is. Vossium, Usserium Cotelerium aliosque publicavit Oxon. 1709. 4. & Guil. Lloydius Episcopus Asaphensis in diatriba ejusdem argumenti edita a Pagio in Critica Baroniana ad A. C. 107. n. 4. seq. Pro anno *decimo* Trajani, male quidam Codices *undecimo.*

u) Vide Evagrium lib. 1. Histor. cap. 16. Tillemontium Tom. 2. memor. Eccles. pag. 210.

ERASMI SCHOLIA.

Quia non sum dæmonium incorporale.) Corporale legit Sophronius, & ita scriptum habetur in emendatis exemplaribus. Plato dæmonibus corpora tribuit subtilia. Quod alicubi sensit & Augustinus.

Ego me ingeram.) Hæc verba nec habentur apud Sophronium, nec in vetustis exemplaribus emendatioribus. (*Omittit etiam Marcianæus.*)

MARIANI VICTORII.

Palpate me, & videte, quia non sum dæmonium incorporale. Incorporale, legendum esse, ἀσωματικὸν non corporale, seu σωματικὸν ut Erasmus ex Sophronio vitiato legit, tum alia antiqua, quæ nos vidimus, manuscripta exemplaria, tum sensus ipse, & evangelii verba, in hunc eundem sensum prolata, docent, cum dicitur, palpate, & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Luc. XXIV. 39.

Cumque jam damnatus esset ad bestias, & ardore patiendi, rugientes audiret leones, ait. Perperam legebatur antea: Cumque jam damnatus esset ad bestias, ardore patiendi, cum rugientes audiret leones, ait.

HENRICI GRAVII NOTÆ.

De evangelio, quod nuper a me translatum est.) Supra in Jacobo. Vide Euseb. l. 3. c. 36.

Quia non sum dæmonium corporale.) Idem Hieron. in præfat. lib. 18. in Esa. *Cum Apostoli eum putarent spiritum, vel juxta Evangelium Nazaræorum, dæmonium corporale* &c. Ex Ignatio, quare virgo fuerit desponsata, citant Hieron. in Matth. c. 1. & Origen. Hom. 6. in Lucam, & Photius in Biblioth.

Passus est anno XI. Trajani.) Idem in Chronicis Eusebii. (*ad annum X.*)

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

Epistolas S. Ignatii, post varias editiones, Martialis Mæstræus, Doctor Th. Parisiensis, Græco-Latinas cum Notis eadem in urbe 1608. publicavit. De iis quid sentiendum Baronius in gestis an. 34. Bellarminus in Catalogo, Petrus Hallosius tomo 1. Scriptorum Ecclesiæ orientalis, & alii, fuse disserunt.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Ignatii Epistolas olim interpolatas fuisse, doctiorum nemo est, qui audeat negare. An autem breviores illæ, quæ & ipsæ hodienum extant, genuinæ sint, sub judice lis est. Historiam controversiæ fuse exposuit Tentzelius parte I. dissertationum selectarum dissertatione III. Hodie consentiunt doctiores, quæ præter has septem, ab Hieronymo commemoratas, sub Ignatii nomine circumferuntur, reprobandas esse. *Conf. Ittigius de Patrib. Apostol. §. 84. seqq. Cave T. 1. hist. lit. p. 20.*

Antiochenæ Ecclesiæ tertius Post Petrum Episcopus. Ex Eusebii libro III. capite XXII. liquet, locum ita intelligi debere, ut Petrus primus, Evodius secundus, tertius denique Ignatius fuisse censeatur. Nec aliud vult idem Eusebius, quando capite XXXVI. ejusdem libri ait: *Ignatius secundus post Petrum Antiochensem Ecclesiam sortitus est.*

Et inde egrediens. Ex Eusebio *L. III. c. 36.* constat, quatuor Epistolas, videlicet ad Ephesios, ad Magnesianos, ad Trallenses & ad Romanos, Smyrnæ; tres reliquas, ad Phi-

Philadelphenſes, ad Smyrnæos & ad Polycarpum ſcriptas eſſe apud Troadenſes. Latina verſio ſub finem Epiſtolæ ad Polycarpum ait, illam datam eſſe apud Neapolitanos, cum jam Troadenſibus valedixiſſet. Sic habet: *Quoniam omnibus Eccleſiis nequivi ſcribere, quod repente navigaverim a Troade Neapolim.* Verum in Græco textu id non extat, qui ita ſonat: διὰ τὸ ἐξαίφνης πλεῖν με ἀπὸ Τρωάδος εἰς Νεάπολιν.

Et proprie ad Polycarpum. Hinc liquet, Jacobum Uſſerium errare, dum Ignatium ſeorſim ad Polycarpum ſcripſiſſe negat, atque Epiſtolam ad Polycarpum, cujus Euſebius & Hieronymus meminerunt, eandem facit cum Epiſtola ad Smyrnæos; jllam vero, quæ hodie ab Ignatio ad Polycarpum data circumfertur, rejicit inter ſpurias. Nam aut ſex priores ſimul rejiciendæ ſunt, aut hæc cum illis retinenda. Diſerte Euſebius: ἰδίως τῷ Πολυκάρπῳ ὁμιλεῖ, quod ad verbum reddit Hieronymus: *Proprie ad Polycarpum.*

In qua. Male ait, hæc in epiſtola ad Polycarpum reperiri, cum deprehendantur in epiſtola ad Smyrnæos, ut & Euſebio notatum.

In qua & de Evangelio, quod nuper a me translatum eſt, ſuper perſona Chriſti ſumit teſtimonium. Euſebius neſcire ſe inquit, unde Ignatius hoc teſtimonium acceperit. Non opus erat, ut Ignatium hæc ex evangelio ſecundum Ebræos hauſiſſe affirmaret Hieronymus Quid enim obſtat, quo minus deſumta ſint ex Lucæ XXIV. capite, ubi non omnia quidem verba, idem tamen plane habetur ſenſus. Quod ad ſenſum verborum attinet, is mire torquetur a Quareſmio ita ſcribente, *de terra ſancta T. II. p. 574. Chriſtus Ignatio martyri apparuit ipſa die reſurrectionis in ſero, ut ſcribit ſanctus Hieronymus de ſcriptoribus Eccleſiaſticis in Ignatio cap. 16.*

Ego & poſt reſurrectionem in carne eum vidi. Reprehenditur Hieronymus juxta cum iis, qui Chriſtum Ignatio apparuiſſe cenſent, quaſi heic non recte reddiderit verba Ignatii & Euſebii, quæ ita ſe habent: Ἐγὼ γὰρ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα, *Ego enim & poſt reſurrectionem eum in carne novi.* At parum peccavit Hieronymus. Nam id quidem verum eſt, Ignatium non dixiſſe, εἶδον, *vidi*; ſed, οἶδα, *novi*; verum res eodem redit, nec poſſunt negare, Chriſtum his verbis ab Ignatio viſum dici, qui voces torquere nolunt. Primo enim loquendi uſus hoc efflagitat, ut is, qui dicit, Paulum non noviſſe Chriſtum poſt reſurrectionem in carne, id dixiſſe credatur, Paulum ſuis oculis non uſurpaſſe Salvatorem, quæ felicitas reliquis apoſtolis obtigerit. Deinde ſcopus Ignatii idem poſcit. Impugnat enim eos, qui Chriſtum τὸ δοκεῖν, ſecundum opinionem tantum paſſum dicebant. De his dicit: *Ipſi ſecundum opinionem exiſtentes phantaſtici ſunt & dæmoniaci.* Atque ut validius convincat, ſubjicit ſtatim: *Ego enim poſt reſurrectionem in carne eum novi.* Si hic ſenſus eſſet, ſe noſſe quod Chriſtus poſt reſurrectionem verum corpus habuiſſet, non autem vidiſſe; tunc infirma plane fuiſſet argumentandi ratio, quum id & Smyrnæi, & alii Chriſtiani eodem modo jam noviſſent, videlicet ex Scriptura. Hinc huic argumento, ab αὐτοψίᾳ deſumpto, ſtatim aliud ſubjicit ejuſdem ponderis, ſcilicet αὐτοψίαν Apoſtolorum.

Qui me cuſtodiunt. Hæc neque Euſebius, neque Ignatius habent.

Quibus & cum beneſeceris pejores ſiunt. Ignatius: οἳ καὶ εὐεργετούμενοι, χείρους γίνονται. Verſio Hieronymi multo accuratior hac Valeſiana, *Qui beneficiis a me affecti, ſæviores ſiunt.*

Nihil de his, quæ videntur, deſiderans. Ignatius & Euſebius ἀόρατα, *inviſibilia*, addunt, & apparet, ſenſum potius, quam verba exhibere Hieronymum. Nam & martyrum vocem perſpicuitatis cauſa, ut alia quædam paſſim in hac vita, adjecit.

Frumentum Chriſti ſum. Hanc ſententiam primus laudavit Irenæus libro V. capite XXVIII.

CAPUT XVII.

POLYCARPUS, Joannis Apoſtoli diſcipulus, x) & ab eo Smyrnæ Epiſcopus ordinatus, y) totius Aſiæ princeps fuit. Quippe qui nonnullos Apoſtolorum, z) & eorum

Πολύκαρπος Ἰωάννου Ἀποστόλου μαθητὴς, καὶ παρ' αὐτοῦ τῆς Σμυρναίων Ἐπίσκοπος κατασταθεὶς, πάσης τῆς Ἀσίας ἀρχηγὸς γέγονε, διὰ τὸ πολλοῖς τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν τὸν Χριστὸν ἑωρα-

x) S. Irenæus Epiſt. ad Florin. apud Euſeb. V. 20. & Nicephorum IV. 30. meminit τῆς συναναστροφῆς Polycarpi cum Johanne Apoſtolo. Dicitur etiam ἀκροατὴς Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ a Maximo Confeſſore in Scholiis ad Epiſtolam VII. Dionyſii, quem Areopagitam communiter appellant.

y) S. Irenæus III. 3. teſtatur ab Apoſtolis Polycarpum conſtitutum Epiſcopum. Verba illius Græca apud Euſebium IV. 14. hæc ſunt: Καὶ Πολύκαρπος ὑπὸ Ἀποστόλων κατασταθεὶς εἰς τὴν Ἀσίαν (τὴν κάτω Ἀσίαν Epiſt. ad Florin.) ἐν τῇ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίᾳ ἐπίσκοπος.

z) Idem Irenæus de eodem Polycarpo, quem a ſe puero viſum affirmat: οὐ μόνον ὑπὸ Ἀποστόλων μαθητευθεὶς καὶ συναναστραφεὶς πολλοῖς τοῖς τὸν Χριστὸν ἑωρακόσιν. Et in Epiſtola ad Florin. τὴν μετὰ Ἰωάννου συναναστροφὴν ὡς ἀπήγγελλε, καὶ τὴν μετὰ τῶν λοιπῶν τῶν ἑωρακότων τὸν κύριον, καὶ ὡς ἀπεμνημόνευε τοὺς λόγους αὐτῶν. Et in Epiſt. ad Victorem Ro-

qui viderant Dominum, magistros habuerit & viderit. Hic propter quasdam super die Paschæ quæstiones, sub Imperatore Antonino Pio, Ecclesiam in Urbe regente Aniceto, Romam venit a) ubi plurimos credentium, Marcionis & Valentini persuasione deceptos, reduxit ad fidem. b) Cumque ei fortuito obviam fuisset Marcion, c) & diceret, *Cognosce nos.* Respondit, *Cognosco primogenitum satanæ.* Postea vero regnante Marco Antonino & L. Aurelio Commodo, quarta * post Neronem persecutione, Smyrnæ, sedente Proconsule d) & universo populo in amphitheatro e) adversus eum personante, igni traditus est. f) Scripsit ad Philippenses valde utilem epistolam, g) quæ usque hodie in Asiæ conventu legitur. h)

ἑωρακότων συντετυχηκέναι, καὶ διδασκάλους ἐσχηκέναι. Οὗτος διά τινας αἰτίας τοῦ πάσχα, βασιλεύοντος Ἀντωνίνου τοῦ Πίου, καὶ Ἐπισκοποῦντος τῆς ἐκκλησίας Ῥώμης Ἀνικήτου ἐπέστη τῇ Ῥώμῃ, ἐν ᾗ καὶ πολλοὺς, τῷ δόγματι Μαρκίωνος καὶ Βαλεντίνου πιστεύσαντας, ἀνεκαλέσατο. Ἀπαντήσαντος δὲ αὐτῷ ἐξ αὐτομάτου Μαρκίωνος καὶ εἰρηκότος αὐτῷ, γνώριζε ἡμᾶς, Ἀπεκρίθη, γνωρίζω τὸν πρωτότοκον τοῦ Διαβόλου. Μετὰ ταῦτα βασιλεύοντος Μάρκου Ἀντωνίνου, καὶ Λουκίου Αὐρηλίου Κομόδου, τετάρτου μετὰ Νέρωνα διωγμοῦ κινηθέντος, ἐν Σμύρνῃ θεωροῦντος τοῦ ἀνθυπάτου, καὶ παντὸς τοῦ δήμου ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ κατ' αὐτοῦ βοῶντος, πυρὶ παρεδόθη. Ἔγραψε πρὸς Φιλιππησίους πάνυ θαυμαστὴν Ἐπιστολὴν, ἥ τις ἄχρι τοῦ παρόντος ἐν τῇ Ἀσιανῇ συνόδῳ ἀναγινώσκεται.

* Prima sub Nerone, secunda sub Domitiano, tertia sub Trajano.

Romæ Episc. negat Polycarpo persuaderi potuisse ab Aniceto, ut morem Paschatis (die 14. Lunæ celebrandi) dimitteret, quem a Johanne & aliis Apostolis *οἷς συνδιέτριψεν quibuscum versatus erat*, perpetuo observatum nosset.

a) Irenæus eadem Epist. ad Victorem Episc. Urbis Romæ apud Euseb. V. 24. & Nicephorum IV. 39. *Καὶ τοῦ μακαρίου Πολυκάρπου ἐπιδημήσαντος τῇ Ῥώμῃ ἐπὶ Ἀνικήτου* &c. Confer Suidam in *πολύκαρπος* qui nonnulla ex Græco Hieronymi interprete ad verbum repetit. Pro *Aniceto* codices quidam habent *Anacletum*, teste Suffrido Petri, perperam sane, ut ipse quoque monet ac profitetur.

b) Irenæus III. 3. cujus Græca servavit Eusebius IV. 14. *Μαρτυροῦσι τούτοις αἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐκκλησίαι πᾶσαι, καὶ οἱ μέχρι νῦν διαδεδεγμένοι τὸν πολύκαρπον, πολλῷ ἀξιοπιστότερον καὶ βεβαιότερον ἀληθείας μάρτυρα ὄντα Οὐαλεντίνου καὶ Μαρκίωνος καὶ τῶν λοιπῶν κακογνωμόνων· ὃς καὶ ἐπὶ Ἀνικήτου ἐπιδημήσας τῇ Ῥώμῃ, πολλοὺς ἀπὸ τῶν προειρημένων αἱρετικῶν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, μίαν καὶ μόνην ταύτην ἀλήθειαν κηρύξας ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων παρειληφέναι τὴν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας παραδεδομένην.*

c) Irenæus: *Καὶ αὐτὸς δὲ πολύκαρπος Μαρκίωνι ποτὲ εἰς ὄψιν αὐτῷ ἐλθόντι καὶ φήσαντι, ἐπιγινώσκεις ἡμᾶς; ἀπεκρίθη· ἐπιγινώσκω τὸν πρωτότοκον τοῦ Σατανᾶ.* Pro *ἐπιγινώσκεις* quod ex Irenæo habent Eusebius, Nicephorus & Chronicon Paschale p. 257. ponit Suidas è Græco Hieronymi interprete: *Γνώριζε ἡμᾶς.* Rufin. *agnosce nos.* MS. Hieronymi Gemblacense, aliaque similiter non *cognoscis*, sed *cognosce nos.* Pro *Primogenito Satanæ* Marcianæus habet *Primogenito Diaboli*, quomodo legitur etiam apud Freculfum T. 2. lib. 2. cap. 15.

d) Statio Quadrato, Proconsule Asiæ.

e) Hieronymum sequuntur viri docti qui martyrium S. Polycarpi referunt ad A. C. 166. vel 167. ut Tillemontius T. 2. memor. p. 336. Stephanus le Moyne prolegom. ad Varia sacra, multique alii, Sed fortasse est verior sententia Jo. Pearsonii in operibus posthumis p. 282. seq. non contemnendis argumentis Polycarpum sub Antonino Pio A. C. 147. passum statuentis. Diem Martyrio ejus insignem tradunt Latini 26. Jan. Græci 23. Febr. Usserius 26. Martii.

f) Amphitheatri illius rudera adhuc Smyrnæ ostendi notat Tho. Smithus in notitia VII. Ecclesiarum Asiæ p. 53.

g) Non tamen igne absumtum Polycarpi corpus, sed cum flamma fornicis instar super Martyrem se curvasset, nec quicquam ei nocuisset, jussum accessisse *κομφέκτορα* sive carnificem, & pugionem capulotenus in ejus corpore abdidisse, unde tantum sanguinis effluxerit, unde rogus accensus extingueretur: legas in Epistola Smyrnensis Ecclesiæ relatum ab Eusebio IV. 15. quæ exstat cum notis Usserii & Cotelerii in Actis selectis Martyrum Ruinarti &c. Confer Martyrium Polycarpi (a Pionio scriptum ut ajunt) apud Halloixium in vitis Patrum Oriental. T. 1. Bollandum in Actis Sanctor. 26. Jan. & Tentzelium *τὸν μακαρίτην* in diss. select. T. 1. p. 76. seq.

h) *ἱκανωτάτη* Irenæo III. 3. & apud Euseb. IV. 14. Veteri interpreti Irenæi *perfectissima.* Rufino *pervalida.* Haymoni IV. 19 Hist. Eccles. *pervalida continens fidei monita & salutis.* Ex verbis Irenæi de Polycarpi Epist. *ἐξ ἧς καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς πίστεως αὐτοῦ καὶ τὸ κήρυγμα τῆς ἀληθείας οἱ βουλόμενοι καὶ φροντίζοντες τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας δύνανται μαθεῖν.* Photius cod. 126. *γέμουσα πολλῆς νουθεσίας μετὰ σαφηνείας καὶ ἁπλότητος κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν τῆς ἑρμηνείας τύπον.* Illius optima editio, Usserii & Cotelerii illustrata notis exstat in tomo posteriore Patrum Apostolicorum ejusdem Cotelerii, edit. Amst. 1698. fol.

h) Idem ex Hieronymo tradunt Ado de festivitatibus Apostolor. ad 7. Cal. Februar. aliique juniores.

ERAS-

ERASMI SCHOLION.

Regente Anacleto.) Sophronius pro Anacleto, legit Aniceto, Ἀνικήτυ, quod nobis invictum sonat. Meminit autem Aniceti in Egesippo.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Regente Aniceto. Hic decimus post Petrum fuit Episcopus, sub quo Egesippus etiam Romam venit. Pro Aniceto, Anacleto, perperam alicubi legebatur: quippe cum Anacletus, qui Clementi successit, sub Adriano Imperatore floruerit: quo tempore nulla erat de Paschatis celebratione contentio.

Cognoscis nos. Cognosce nos, quædam habent exemplaria, & ita vertit Sophronius, γνώριζε, inquiens, ἡμᾶς.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Joannis Apostoli discipulus, & ab eo Smyrnæ Episcopus ordinatus.) Tertull. de præscriptione hæreticorum, in Smyrnæorum Ecclesia Polycarpum ab Joanne collocatum refert. Vide Irenæum lib. 3. c. 3.

Ecclesiam in urbe regente Aniceto.) Est germana lectio. Vide Euseb. in Chronicis, & Eccles. hist. lib. 4. c. 14. ex Irenæo.

Cognoscis nos.) Lege ex vet. cod. *cognosce.* Ἐπιγίνωσκε habet Eusebius.

Igni traditus est.) Apud Euseb. lib. 4. c. XV. ex epistola Smyrnæorum.

Scripsit ad Philippenses valde utilem epistolam.) Meminit Irenæus, & Euseb. lib. 4. c. 14. & lib. 3. c. 36.

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

De Polycarpo Marcionis hæretici congressum detestante, præter Hieronymum; hæc ipsa Eusebius lib. 4. hist. cap. 14. itemque Irenæus l. 3. c. 3. narrant. Polycarpi porro ad Philippenses Epistolam Eusebius lib. 4. c. 13. Photius cod. 127. & alii eximiè laudant: exstatque Græco Latine edita Parisiis cum Epistolis S. Ignatii Antiocheni, & apud Hallosium tom. 1. Scriptorum Ecclesiæ Orientalis: quorum postremus nonnulla scriptorum Polycarpi fragmenta producit. Est autem martyrio coronatus in Asia circa annum M. Aurelii septimum, hoc est, Christi 167.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI Annotationes.

Cognosce primogenitum Satanæ. Quicquid de Polycarpo refert, ex notissimis Eusebii locis haustum est. Quod vero ad hæc verba attinet, videtur iis Ignatium, præceptorem suum, imitatus, in cujus epistola ad Trallianos, secundum quasdam editiones, hæc extant: *Fugite hæreses illas sine Deo, Diaboli enim sunt adinventiones. Fugite vero & malas soboles ejus, Simonem dico, primogenitum generis ipsius.* Cur vero illi hæretici, primogeniti dæmonis dicantur, docte exposuit le Moyne *II. var. sacr. p. 454. sqq.*

Regnante Marco Antonino & L. Aurelio Commodo. Hunc locum sollicitandum scribendumque putaram: *L. Aurelio Vero.* Sed animadverti, Verum etiam Commodum vocatum esse. Nam patrem habuit Lucium Aurelium Cejonium Commodum; ipse vero hæc nomina gessit: Lucius Ceionius Ælius Commodus Verus Antoninus; ut probat Baronius ad annum CLXIII. *n.* 6. Id agnoscit & Occo. Expositurus enim de Lucii nummis, ita auspicatur: *L. Ceionius Commodus, qui & L. Aurelius Verus.* Patet hoc præterea ex inscriptione, quam apologiæ suæ præfixit Athenagoras: IMPERATORIBUS M. AURELIO ANTONINO ET L. AURELIO COMMODO. Consentit & inscriptio apud Antonium Pagi in dissertatione hypatica. *p.* 216.

Scripsit ad Philippenses valde utilem epistolam. Hodie omnium manibus teritur, sed interpolata est quicquid dicant viri quidam doctissimi.

Quæ usque hodie in Asiæ conventu legitur. Quem Asiæ conventum intelligat, difficulter cognoscitur. Sophronius reddit: ἐν τῇ Ἀσιανῇ συνόδῳ. Constat igitur, non esse sermonem de conventibus Christianorum quotidianis, sed de notabili quodam totius Asiaticæ gentis conventu. De provinciis Romanorum ex Plinii libro X epistolis LX. CI. & aliunde novimus, quod diem illum, quo Imperatores ad reipublicæ gubernacula admoti essent, quotannis magna religione ludisque ac spectaculis celebraverint, præeunte videlicet provinciæ præfecto, quem sequebantur milites ac legati civitatum, quos provinciales vocant Trajanus & Plinius. Hunc morem in Asia obtinuisse dubitari non potest, credoque hunc conventum ab Aurelio Antonino libro IV. Eusebii capite XIII. κοινὸν τῆς Ἀσίας, commune Asiæ appellari, ut & Valesius sentit in notis ad illum Eusebii locum. Hunc quotannis conveniendi morem in Asia retentum fuisse arbitror, quum jam Christiani imperassent, adeoque κοινὸν Ἀσίας, commune Asiæ, heic indigitari ab Hieronymo. In conventu enim illo

X Chri-

Christianos primo omnium de religione consultare decebat, ac prælegere Acta martyrum, præcipue vero Epistolam sui primarii Episcopi, Polycarpi, ut gentiles convenientium multitudine, ardore ac zelo inducerentur ad amplectendam doctrinam salutarem; tum etiam ut Christiani confirmarentur admirando Polycarpi monumento, ac præpararentur ad sustinendas persecutiones, si quæ forte, ut Juliani tempore, supervenissent. Intelligo autem conventum Asiæ proconsularis, non Asiæ, quæ tertiam orbis terrarum partem notat.

CAPUT XIIX.

PAPIAS Johannis auditor, i) Hierapolitanus Episcopus in Asia, k) quinque tantum scripsit volumina, quæ prænotavit: *Explanatio sermonum Domini:* l) in quibus quum se in præfatione asserat, non varias opiniones sequi, sed Apostolos auctores habere, m) ait: *Considerabam quid Andreas, quid Petrus, dixissent, quid Philippus, quid Thomas, quid Jacobus, quid Johannes, quid Matthæus, vel alius quilibet discipulorum Domini; quid etiam Aristion, & Senior Johannes, discipuli Domini loquebantur. Non enim tantum mihi libri ad legendum prosunt, quantum viva vox, usque hodie in suis auctoribus personans.* Ex quo apparet, n) in ipso catalogo nominum, alium esse Johannem, qui inter Apostolos ponitur; & alium seniorem Johannem, quem post Aristionem enumerat. Hoc autem diximus propter superiorem opinionem, quam a plerisque retulimus o) traditam, duas posteriores Epistolas Johannis non Apostoli esse, sed presbyteri. Hic dicitur mille annorum p) Judai-

Papias apud Euseb. III. 39. ἀνέκρινον λόγους τί Ἀνδρέας ἢ τί Πέτρος εἶπεν, ἢ Φίλιππος, ἢ τί Θωμᾶς ἢ Ἰάκωβος ἢ τί Ἰωάννης, ἢ Ματθαῖος, ἤ τις ἕτερος τῶν τοῦ Κυρίου μαθητῶν, ἅτε Ἀριστίων καὶ ὁ πρεσβύτερος Ἰωάννης, οἱ τοῦ Κυρίου μαθηταὶ λέγουσιν. Οὐ γὰρ τὰ ἐκ τῶν βιβλίων τοσοῦτόν με ὠφελεῖν ὑπελάμβανον ὅσον τὰ παρὰ ζώσης φωνῆς καὶ μενούσης.

Παπίας Ἰωάννου ἀκροατὴς, Ἱεραπολίτης τῆς Ἀσίας Ἐπίσκοπος, πέντε μόνους συνέταξε λόγους. οὓς καὶ ἐπέγραψε, Ἐκθέσεις λογίων Κυρίου. Ἐν οἷς λέγων ἐν προοιμίοις μὴ ἀκολουθεῖν ποικίλαις φήμαις, ἀλλὰ τοὺς Ἀποστόλους ἔχειν ἡγουμένους, ἔφη. Κατενόουν τί Ἀνδρέας, τί Πέτρος, εἰρήκασι, τί Φίλιππος, τί Θωμᾶς, τί Ἰάκωβος, τί Ἰωάννης, τί Ματθαῖος, καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ Κυρίου μαθηταὶ, τί δὲ Ἀριστίων, καὶ ὁ πρεσβύτερος Ἰωάννης, μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἐλάλησαν. Οὐδὲ γάρ με τοσοῦτον βίβλοι εἰς ἀνάγνωσιν ὠφελοῦσιν, ὅσον ζῶσα φωνὴ, ἤτις ἄχρι τοῦ παρόντος διὰ τῶν συγγραψαμένων ἀκμάζει. Δηλοῦται δὲ ἐξ αὐτοῦ τοῦ καταλόγου τῶν ὀνομάτων, ἄλλον εἶναι Ἰωάννην Ἀπόστολον, καὶ ἄλλον εἶναι πρεσβύτερον Ἰωάννην, ὅν τινα ὕστερον μετὰ τὸν Ἀριστίωνα κατηριθμήσατο. Ταῦτα δὲ εἰρήκαμεν διὰ τὰς προαναφερομένας, ἐν οἷς εἴπομεν, τὰς δύο ὑστέρας Ἐπιστολὰς μὴ εἶναι Ἰωάννου τοῦ Ἀποστόλου, ἀλλὰ τοῦ πρεσβυτέρου. Οὗτος λέγεται χιλίων ἐνιαυτῶν Ἰουδαϊκὴν ἐκδεδωκέναι δευτέρωσιν, ᾧ ἠκολούθησαν Εἰρηναῖος, καὶ Ἀπολλινάριος, καὶ οἱ λοιποὶ, οἵτινες μετὰ τὴν ἀνάστασιν φάσκουσιν ἐν τῷ σώματι μετὰ τῶν ἁγίων τὸν Κύριον βασιλεύσειν. Καὶ Τερ-

i) Irenæus V. 33. & apud Euseb. III. 39. Παπίας Ἰωάννου μὲν ἀκουστὴς, Πολυκάρπου δὲ ἑταῖρος γεγονώς. Hinc Johannis Apostoli discipulum vocant Papiam Oecumenius, Beda, Usuardus, Ado aliique, licet Eusebius id maluit accipere de Joanne altero presbytero.

k) Hierapolis civitas in Phrygia Asiæ regione. Hierapolitanus Episcopus dicitur Papias etiam ab Eusebio III. 36. Hist. a Stephano Gobaro apud Photium Cod. 232. Anastasio Sinaita lib. 7. in Hexaëm. aliisque & ab Hieron. supra cap. 8. & præfat. in Victorin. ad Apocalypsin.

l) Λογίων κυριακῶν ἐξηγήσεως. Fragmenta collegit Jo. Ernestus Grabe Tom. 2. spicilegii Patrum pag. 31. seq. & Petrus Halloix T. 1. de vitis scriptor. Oriental. pag. 647. seq.

m) Verba Papiæ apud Euseb. III. 39. οὐ γὰρ τοῖς τὰ πολλὰ λέγουσιν ἔχαιρον ὥσπερ οἱ πολλοὶ, ἀλλὰ τοῖς τἀληθῆ διδάσκουσιν. Οὐδὲ τοῖς τὰς ἀλλοτρίας ἐντολὰς μνημονεύουσιν, ἀλλὰ τοῖς τὰς παρὰ τοῦ Κυρίου τῇ πίστει δεδομένας καὶ ἀπ' αὐτῆς παραγινομένας τῆς ἀληθείας. Εἰ δέ που καὶ παρηκολουθηκώς τις τοῖς πρεσβυτέροις ἔλθοι, τοὺς τῶν πρεσβυτέρων ἀνέκρινον λόγους &c.

n) Eusebius loco laudato: Ἔνθα καὶ ἐπιστῆσαι ἄξιον δὶς καταριθμοῦντι αὐτῷ τὸ Ἰωάννου ὄνομα ὧν τὸν μὲν πρότερον Πέτρῳ καὶ Ἰακώβῳ καὶ Ματθαίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς Ἀποστόλοις συγκαταλέγει, σαφῶς δηλῶν τὸν Εὐαγγελιστήν· Τὸν δ' ἕτερον Ἰωάννην, διαστείλας τὸν λόγον, ἑτέροις παρὰ τὸν τῶν Ἀποστόλων ἀριθμὸν κατατάσσει, προτάξας αὐτοῦ τὸν Ἀριστίωνα. Σαφῶς τε αὐτὸν πρεσβύτερον ὀνομάζει. Pro Aristione *Aristonem* habet Codex Gemblacensis. teste Suffrido Petri. Atque Aristonis Pellæi meminit Eusebius IV. 16. quem eundem suspicor. In Chronico Paschali pag. 255. male Ἀπελλῆς καὶ Ἀρίστων pro ὁ Πελλαῖος Ἀρίστων. o) Supra, cap. IX.

p) Eusebius p. 112. de Papia: Χιλιάδα τινά φησιν ἔσεσθαι μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν σωματικῶς τῆς τοῦ Χριστοῦ βασιλείας ἐπὶ ταυτησὶ τῆς γῆς ὑποστησομένης.

cam edidiſſe δευτέρωσιν, q) quem ſecuti ſunt Irenæus r) & Apollinarius, & cæteri, qui poſt reſurrectionem ajunt in carne cum Sanctis Dominum regnaturum. Tertullianus quoque in libro de ſpe fidelium, & Victorinus Petabionenſis, s) & Lactantius t) hac opinione ducuntur.

Τερτυλλιανὸς γὰρ ἐν τῇ βίβλῳ τῷ περὶ τῆς ἐλπίδος τῶν πιστῶν, καὶ Βικτωρῖνος Πεταβίωνος, καὶ Λακτάντιος ταύτῃ τῇ δοκήσει ἕλκονται.

q) Δευτέρωσις Judaica, eſt traditio, velut ſecundo loco poſt Legem ſcriptam habenda, Miſna. Vide Epiphanium hæreſi XVI. Idem XXXIII. 9. αἱ γὰρ παραδώσεις τῶν πρεσβυτέρων δευτερώσεις παρὰ τῶν Ἰουδαίων λέγονται. Juſtinianus Imp. novell. 146. Τὴν δὲ παρ᾽ αὐτοῖς (Ἰουδαίοις) λεγομένην δευτέρωσιν καὶ ἀπαγορεύομεν παντελῶς. Cæterum Judaicam mille annorum fabulam perſtringit etiam multis aliis locis Hieronymus, ut in Eſ. 19. 23. 29. 54. 60. &c. Confer B. D. Gerhardum noſtrum Loco Theol. de conſummatione ſæculi §. 67 & de Irenæo, Apollinari, Tertulliano, Victorino, Lactantio aliisque Chiliaſmi ſuffragatoribus Adamum Tribechovium in Hiſtoria Chiliaſmi: Halloixium T. 1. vit Patrum Oriental. p. 663. ſeq. Tillemontium T. 2. memor. p. 308. ſeq. edit. Pariſ. Jo. Wilhelmum Peterſenium in nube teſtium de regno Chriſti, & Nicolaum Nourry in Apparatu ad Bibl Patrum T. 1. p. 264--286.

r) Vide Irenæum IV. 37. V. 21. & 23. 32. ſeqq. Hieron. infra c. 28. & in Ezech. 36. Tertulliani liber de ſpe fidelium cum ſcriptis Apollinaris intercidit. Alia tamen Tertulliani teſtimonia de regno millenario congeſſit Peterſenius in nube teſtium lib. 2. p. 106. ſeq. De Irenæo idem p. 86. ſeq. de Apollinari pag. 140. quem cæteris iterum jungit Hieronymus in Ezech. 36.

s) Petavionenſis legendum pro Pictavienſi, ut docuit Jo. Launojus diſſ. de Victorinis. Et nullus eſt codex, teſte Marcianæo, qui non legat *Petabionenſis*, vel *Pitabionenſis*. Vide infra c. 74. & quæ ex Victorini tractatu de fabrica Mundi clariſſ. Caveus in Hiſtoria lit. & Hieronymus præf. ad Victorinum in Apocalypſ. apud Sixtum Senenſem lib. 6. Bibl. S. annot. 347.

t) Vide Lactantium VII. 24.

ERASMI SCHOLIA.

Explanatio ſermonum Domini) ἔκθεσις τῶν λόγων Κυρίου.

Judaicam edidiſſe δευτέρωσιν. Sic enim reſtituimus ex Sophronio titulum in noſtris exemplaribus corruptum. Judæi δευτερώσει vocant, poſteriorum interpretationes: Cujus generis apud nos ſunt Auguſtinus, Thomas & Scotus.

Victorinus Pictavienſis.) Sophronius, πεταβίωνος. In nonnullis vetuſtis habebatur Petabionenſis.

MARIANI VICTORII.

Hic dicitur mille annorum Judaicam edidiſſe δευτέρωσιν. Ex Joannis in Apocalypſi loco quodam male intellecto, mille annorum fabula conficta eſt: qua dicitur, Chriſtum, poſt univerſalem corporum reſurrectionem, mille annis corporaliter, ac viſibiliter in Judæa cum ſanctis regnaturum, convicturumque. Hujus hæreſeos profeſſores, ab annorum numero, Chiliaſtæ ſunt appellati. Inter quos, præter connumeratos a D. Hieronymo hic Juſtinum Martyrem, acerrimum aſſertorem, & Nepotem quendam Epiſcopum, quem impugnavit Dionyſius Alexandrinus, invenio. Errorem fuiſſe in tot ſanctis, non hæreſim, quæ opinionis obſtinatione ſtatuitur, veritate in Eccleſia catholica nondum definita propalataque, dicendum eſt. Δευτέρωσις autem dicitur altera quædam, ac poſterior interpretatio, traditioque, cujusmodi eſt Cabaliſtica, Thalmudiſticaque: de qua hic Hieronymum intellexiſſe, forte non ab re fuerit exiſtimare. Nam præter quod in eis Judæi de futuro Chriſti in terris regno, atque convivio, & de epulis Leviathan, multa ſomniantes comminiſcuntur, conſtat alibi a Hieronymo Judaicas δευτερώσεις illas vocatas.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Papias *Joannis auditor.*) De eo lege Euſeb. l. 3 c. 39.

Hic dicitur mille annorum Judaicam edidiſſe δευτέρωσιν *quem ſecuti ſunt Irenæus & Apollinaris & cæteri.*) Adverſus hanc Judaicam mille annorum fabulam fortiſſime in Comentariis pugnat S. Hieron. Loca aliquot indicabo. In Eſa. c. 1. 25. 30. 49. 54. 55. 58. 60. Item in præf. l. 18. *De repromiſſionibus futurorum, quomodo debeant accipi, & qua ratione intelligenda ſit Apocalypſis Ioannis, quam ſi juxta litteram accipimus, judaizandum eſt; ſi ſpiritualiter ut ſcriptum eſt, diſſeremus, multorum veterum videbimus opinionibus contraire. Latinorum, Tertulliani, Victorini, Lactantii: Græcorum, ut cæteros prætermittam, Irenæi tantum Lugdunenſis Epiſcopi faciam mentionem, adverſus quem vir eloquentiſſimus Dionyſius Alexandrinæ Eccleſiæ pontifex, elegantem ſcribit librum, irridens mille annorum fabulam &c. Cui duobus voluminibus reſpondet Apollinaris,* quem

Quem non solum suæ sectæ homines, sed & nostrorum in hac parte duntaxat plurima sequitur multitudo, ut præsaga mente jam cernam, quantorum in me rabies concitanda sit, &c. Item in Esa.ca. 65.66. & aliis locis. Item in XIX. c. Hierem. *de aurea & gemmata Hierusalem restituenda, & regno in terris Domini Salvatoris: quæ licet non sequamur, tamen damnare non possumus, quia multi Ecclesiasticorum virorum & martyres ista dixerunt, ut unusquisque in suo sensu abundet, & Domini judicio cuncta reserventur.* Et in cap. 31. Præterea in Ezech. 17.18. Item in 36. *Adversus dogma Judaicum, & beatitudinem ventri & gutturi servientem* &c. Mox: *quod & multi nostrorum & præcipue Tertulliani liber, qui inscribitur*, de spe fidelium, *Lactantii Institutionum volumen septimum pollicetur, & Victorini Pitabionensis Episcopi crebræ expositiones, & nuper Severus noster in Dialogo, cui Gallo nomen imposuit, & ut Græcos nominem, & primum extremumque conjungam, Irenæus & Apollinaris.* Rursus in c. 39. Item in Johel c. 3. Et in Zachar. 2. 12. & 14. & in Malach. 3.

Tertullianus quoque in libro de spe fidelium, *& Victorinus Pitabionensis, & Lactantius hac opinione ducuntur.*) Lactantius lib. 7. qui est de divino præmio cap. 24.

SCHOLIA AUBERTI MIRÆI.

Scriptorum S. Papiæ, præter Hieronymum, Irenæus l. 5. c. 33. Eusebius l. 3. c. 30. & 33. & Niceph Callistus. l. 3. c. 18. & 20. meminerunt. Ex iis fragmenta quædam Græco-Latine Hallosius tom. 1. scriptorum Ecclesiæ Orientalis recitat. Ibidem reperies Papiæ opiniones antiquatas; ut & apud Baronium in notis ad Martyrologium 22. Februarii.

Mille annorum.) Victorii (qui S. Hieronymi opera, Pii IV. ævo, cum mss. Codicibus contulit, & Notis illustravit) Scholion ad hunc locum videat, qui volet, & Baron. ad Martyrol. 2. Nov.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Et Victorinus Pitabionensis. Ita restituimus hunc locum, postquam hodie constat inter doctos, Victorinum nunquam *Pictaviensem* Episcopum fuisse, ut habent reliqui omnes. Verba Papiæ Paulo aliter recitat Eusebius, sed sensus idem est.

CAPUT XIX.

QUADRATUS Apostolorum discipulus, u) Publio, Athenarum Episcopo, ob Christi fidem martyrio coronato, in locum ejus substituitur, x) & Ecclesiam grandi terrore dispersam, y) fide & industria sua congregat. z) Cumque Hadrianus Athenis exegisset hiemem, invisens Eleusinam, a) & omnibus penè Græciæ Sacris initiatus, b) dedisset occasionem his, qui Christianos oderant, absque

Κυαδρᾶτος τῶν Ἀποςόλων μαθητὴς, παθόντος Πυβλίυ Ἀθηναίων Ἐπισκόπυ ὑπὲρ τῦ Χριςῦ, εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ὑπεισέρχεται, καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐν μεγάλῃ ταραχῇ διασκορπισθεῖσαν συνάγει. Καὶ ἡνίκα Ἀδριανὸς ἐν Ἀθήναις ἐχείμασεν ἐν Ἐλευσῖνι γιόμενος, καὶ πάντα σχεδὸν τὰ τῆς ἑλλάδος μυςήρια μυηθεὶς, δέδωκεν ἀφορμὴν ἐπὶ τὸ τὺς μισῦντας τὺς Χριςιανὺς, καὶ δίχα βασιλικῆς κελεύσεως κολάσαι,

u) Sic Eusebius in Chron. Græcis recentioribus etiam Ἀπόςολος. Cum Philippi Apostoli filiabus προφητικῷ χαρίσματι διαπρέψαι tradit Eusebius III. 37. Vide Halloixium, Caveum & Tillemontium in Quadrati vita & Henschenium in Actis Sanctor. 26. Maj. T. 6.

x) Eusebius IV. 23. ex Dionysiii Corinthii Epistola ad Athenienses: Κοδράτυ ἢ μετὰ τὸ μαρτυρήσαντα Πύπλιον καταςάντος αὐτῶν Ἐπισκόπυ μέμνηται. Eundem esse Quadratum Atheniensem Episcopum cum Quadrato qui Eleusine vicina Athenis Hadriano Apologiam obtulit, Hieronymus tum hoc loco, tum Epist. 84. ad Magnum eumque secuti Græci 21. Sept. & Latini 26. Maj. consentiunt: Licet viris doctissimus Valesio, Lemoinio, Dupinio & Tillemontio ob temporum rationes sed minime expeditas aliter videatur. Vide Grabii spicilegium Patrum Tom. 2. p. 119. seq.

y) Ob Publium Episcopum martyrio sublatum, de quo vide Baronium ad Martyrolog. Rom. 21. Jan. Eusebius loco laudato refert Athenienses a Dionysio Corinthio reprehensos velut ὀλιγωρήσαντας fidem ac politiam Evangelicam, ac propemodum relapsos ad Ethnicismum μικρῦ δεῖν ἀποςάντας τῦ λόγυ, ἐξ ὅπερ τὸν προεςῶτα αὐτῶν Πύπλιον μαρτυρῆσαι κατὰ τὺς τότε συνέβη διωγμὺς. Sub Trajano A. C. 107.

z) Ὡς διὰ τῆς αὐτῦ σπυδῆς ἐπισυναχθέντων, καὶ τῆς πίςεως ἀναζωπύρησιν εἰληχότων. Dionysius Corinthius apud Euseb.

a) Codex Gemblacensis, quem Suffridus Petri inspexit, *Eleusina.* Accidit hoc A. CHristi 123. Hadriani septimo: vel Hadr. decimo quinto, CHristi 131. ut memorat Eusebius in Chron. De Eleusiniis sacris erudite Meursius T. VI. Antiqv. Gronov.

b) Vide quæ viri docti ad Ælium Spartianum in Hadriani vita c. 13. Hinc Juliano in Cæsaribus Hadrianus πολυπραγμονῶν τὰ ἀπόρρητα, & *curiositatum omnium explorator*, Tertulliano c. V. Apologetici.

præcepto Imperatoris vexare credentes: c) porrexit ei librum pro religione nostra compositum, d) valde utilem, plenumque rationis & fidei, & Apostolica doctrina dignum: e) in quo & antiquitatem suæ ætatis f) ostendens, ait, plurimos a se visos g) qui sub Domino variis in Judæa oppressi calamitatibus sanati fuerant, & qui a mortuis resurrexerant.

σαι, ἐπέδωκε βίβλον ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας θρησκείας συντεθεῖσαν, πάνυ χρησὴν, καὶ γέμουσαν λογισμοῦ καὶ πίστεως, ἀξίαν τε τῆς Ἀποστολικῆς παιδεύσεως, ἐν ᾗ καὶ τὴν ἀρχαιότητα τῆς ἰδίας ἡλικίας δεικνὺς, ἔφη, πολλοὺς ἑωρακέναι τοὺς ὑπὸ τοῦ Κυρίου ποικίλαις ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ κάμνοντας νόσοις ἰαθέντας, καὶ ὅτι τινὲς ἐκ νεκρῶν ἀνέστησαν.

c) Ὅτι δή τινες πονηροὶ ἄνδρες τοὺς ἡμετέρους ἐνοχλεῖν ἐπειρῶντο. Euseb. IV. 3. Non tribueret malis hominibus, si edicto Imperatoris hoc factum fuisset. Confer Dodwelli diss. XI. Cyprian. §. 28. seq. Potuit, inquies, etiam a malis hominibus ad edicta adversus Christianos promulganda Imperator impelli. Sed diserte Tertullianus c. V. Apologet. Leges ab Hadriano adversus Christianos impressas negat.

d) Τούτῳ Κοδρᾶτος λόγον προσφωνήσας ἀναδίδωσιν ἀπολογίαν συντάξας ὑπὲρ τῆς καθ' ἡμᾶς θεοσεβείας. Euseb. III. 4. Vide infra notas H. Gravii.

e) Ἐξ οὗ κατιδεῖν ἐστι λαμπρὰ τεκμήρια τῆς τε τοῦ ἀνδρὸς διανοίας καὶ τῆς Ἀποστολικῆς ὀρθοτομίας. Euseb.

f) Codex Gembl. teste Suffrido Petri, *suæ actionis*. Vitiose haud dubie.

g) Quadratus apud Eusebium IV. 3. cum dixisset sanatos a CHristo & in vitam revocatos non solum visos statim & Salvatore in terris versante, sed etiam post ejus mortem ἐπὶ χρόνον ἱκανόν· subjungit: ὥστε καὶ εἰς τοὺς ἡμετέρους χρόνους τινὲς αὐτῶν ἀφίκοντο. Dolendum est hanc Quadrati pro Christianis Apologiam, qua *persecutionem gravissimam excellens illius*, ut testatur Hieronymus, *sedavit ingenium*, intercidisse.

ERASMI SCHOLION.

Athenis exigisset hyemem.) Hoc est, hybernasset.

HENRICI GRAVII NOTÆ.

Publio Athenarum Episcopo.) Leges apud Euseb. c. 23. lib. 4. ex epist. Dionysii Corinthiorum Episcopi ad Athenienses. Lege etiam lib. 3. c. 27.

Cumque Adrianus Athenis exegisset hyemem.) Euseb. in Chronicis: *Anno 7. Hadriani Cephisus fluvius Eleusinam inundavit, quem Hadrianus ponte conjungens, Athenis hyemem exegit.*

Et omnibus pene Græciæ sacris initiatus.) In Chronicis: *Anno 8. Hadrianus sacris Eleusinæ initiatus, multa Atheniensibus bona largitus est.* Ælius Spartianus in Hadriano. *Post hoc per Asiam & Insulas ad Achaiam navigavit, & Eleusina sacra exemplo Herculis Philippique suscepit, multa in Athenienses contulit, & pro agonotheta resedit.*

Porrexit & librum pro nostra religione compositum.) Idem in Chronicis & cap. 3. lib. 4. Euseb. Hieron. ad Magnum: *Quadratus Apostolorum discipulus, & Atheniensis Pontifex Ecclesiæ, nonne Hadriano Principi Ecclesiæ sacra invisenti librum pro nostra religione tradidit? Et tantæ admirationi omnibus fuit, ut persecutionem gravissimam illius excellens sedaret ingenium?*

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

S. QUADRATI Atheniensis Episcopi, Apostolorum discipuli, fit mentio in Romano Martyrologio, vetere & novo. 26. *Maji.* Ex illius scriptis unicum restat fragmentum, quod lib. 4. hist. cap. 3. Eusebius, ex ejusdem ad Hadrianum Apologia pro Christianis recitat.

Eleusina) vel Eleusinia sacra, sic dicta sunt ab Eleusine oppido Atticæ, in quo ea celebrari solebant, in honorem Cereris, ob allatas ab ea fruges, & vitam cultiorem introductam. Horum sacrorum Aristoteles, Cicero, Suetonius, Pausanias, Tertullianus, Clemens Alexandrinus, Arnobius & alii veteres, cum ethnici, tum Christiani, passim meminerunt. De eisdem plura qui volet, Petri Castellani doctum syntagma de festis Græcorum, Antverpiæ 1617. editum, legat.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Quadratus, Apostolorum discipulus, Publio, Athenarum Episcopo, substituitur. Hieronymum erroris arguit Valesius, *Not. ad Euseb. L. IV. c. 23.* eumque heic duos Quadratos confundere asseverat, cum Quadratus, Apostolorum discipulus, a quo pro fide Christiana apologeticum

ticum Hadriano oblatum est, nunquam Episcopus fuerit, nedum Atheniensis. Verum Valesius errat, atque ex uno eodemque viro duos confingit. At, inquit Valesius, nec Eusebius, nec Dionysius, Corinthiorum Episcopus, qui Quadratum, Apostolorum discipulum, laudant, eum Episcopi nomine insigniunt. Sed facile respondemus, munerum designationem non semper addi propriis, quæ vocantur, nominibus, atque Quadratum ab iis nec martyrem dici, cum tamen vix negari possit, illum martyrii corona esse redimitum. Addit Valesius, temporum rationem nos admonere, ut hos duos Quadratos distinguamus, quod Quadratus, Apostolorum discipulus, non processerit ultra tempora Hadriani; Quadratus vero, Atheniensium Episcopus, sub Marco Antonino adhuc superstes fuerit: cum qui sub illo imperatore floruit, Dionysius Corinthiorum, de eo apud Eusebium tanquam de coævo loquatur. Sed ut facile concedo, Quadratum nostrum non attigisse tempora Marci Antonini; ita falsum est, hoc affirmare Dionysium, ut legentibus Eusebii locum ad oculum patescit. Cæterum Quadratum hunc martyribus accensendum arbitror. Nam Græci in Menæo XXI. Septembris referunt, eum sub Hadriano passum esse. *Conf. Caue P. 1. hist. lit. p.* 24. Consentit typicum monasterii sancti Sabæ apud Valesium, in quo eodem die legitur: τȣ̃ ἁγίȣ ἀποςόλȣ κοδράτȣ. Neque enim in viris apostolicis alius numeratur, præter hunc nostrum, Quadratus. Itaque & in antiquissimo calendario Ecclesiæ Carthaginensis hunc Quadratum intelligendum opinor, etsi id neget doctissimus Mabillon. *T. III. Anal. p.* 411. Quamvis enim quoto die ejus memoriam recolere illa Ecclesia consueverit, ignoremus, ob exesas in vetustissimo codice literas; constat tamen, id factum esse mense Septembri.* Ita enim habet: - - *Kal. Sept. Sancti Quadrati.* Denique & in vulgari Hieronymi martyrologio hunc ipsum Quadratum innui puto, in quo ad XII. Kal. Septembris assignatur: *Natalis sancti Quadrati Episcopi.* In designando die facilis fuit scribarum lapsus, ponentium pro litera X. numericam literam unitatis; in mense mirus est martyrologiorum consensus.

Invisens Eleusinam. Dicere debuerat: *Invisens eleusinia*, ut Josephus Scaliger probat animadversionibus in Eusebii Chronicon. *p.* 214.

* Augusto.

CAPUT XX.

ARISTIDES, Atheniensis Philosophus eloquentissimus, & sub pristino habitu h) discipulus Christi, volumen, nostri dogmatis rationem continens, eodem tempore quo & Quadratus, i) Hadriano Principi dedit, id est, Apologeticum pro Christianis: quod usque hodie perseverans apud philologos k) ingenii ejus indicium est.

Ἀριςείδης Ἀθηναίων φιλόσοφος εὐφραδὴς, καὶ κατὰ τὴν προτέραν διαγωγὴν, μαθητὴς Ἰησȣ̃ Χριςȣ̃, τεῦχος δόγματος ἡμετέρȣ ἀνάμεςον λογισμȣ̃, κατ' ἐκεῖνο καιρȣ̃ ἐν ᾧ καὶ Κȣαδρᾶτος Ἀδριανῷ τῷ βασιλεῖ ἐπέδωκε, τȣτέςιν, ἀπολογητικὸν ὑπὲρ τῶν Χριςιανῶν, ὅπερ ἄχρι τȣ̃ παρόντος παρὰ τοῖς φιλολόγοις σώζεται.

h) Sic de Justino Martyre Eusebius VI. 11. ἐν φιλοσόφȣ σχήματι πρεσβεύων τὸν θεῖον λόγον. Itaque & Aristides cum Philosophus esset antequam Christianus, postquam Christianus factus est, etiam in pristino habitu permansit nec vestem Philosophicam (pallium) mutavit. Qui locus etiam manifesto indicio est, vulgus Christianorum non fuisse palliatum. Hæc Salmasius ad Tertulliani lib. de pallio p. 19.

i) Euseb. IV. 3. Καὶ Ἀριςείδης - - τῷ Κοδράτῳ παραπλησίως ὑπὲρ τῆς πίςεως Ἀπολογίαν ἐπιφωνήσας Ἀδριανῷ καταλέλοιπε. *Contextum sententiis Philosophorum, quam postea imitatus sit Justinus*, Hieronymo notatum Epist. 84.

k) Σώζεται δέγε εἰς δεῦρο παρὰ πλείςοις καὶ ἡ τȣ́τȣ γραφή. Id. Utinam proferant in lucem qui possunt, si vera fuit fama, cujus meminit in descriptione Atticæ Gallice edita Guilleterius, Aristidis Apologiam latere apud Calogeros non procul Athenis in monasterio Medelli.

ERASMI SCHOLION.

Apud Philosophos.) In nonnullis erat filogos. Ex Sophronio restituimus Philologos, hoc est, eruditionis & eloquentiæ studiosos.

MARIANI VICTORII.

Apud Philologos. Id est eruditionis ac scientiæ amatores, studiosque. Hujus volumen Philosophorum sententiis plenum, idque imitatum postea fuisse Justinum Martyrem, in Epistola ad Magnum oratorem idem Hieronymus scribit.

HENRICI GRAVII NOTÆ.

Aristides.) Eusebius in Chronicis, & lib. 4. c. 3. & Hieronymus ad Magnum: *Aristides philosophus, vir eloquentissimus eidem principi Apologeticum pro Christianis obtulit, contextum philosophorum sententiis.*

S. ARI-

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

S. ARISTIDIS memoria celebratur in vetere & novo Martyrologio Romano. 31 *Aug.* 3. *Oct.* Ejusdem meminit Eusebius in Chronico & Historiæ lib. 4. c. 3. & 5. itemque Hieronymus epist. 84. ad Magnum Oratorem.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Apologia deperdita est, etsi ejus in Græcia inveniendæ spem fecerit la Guilletiere. Narravit enim, apud Calojeros, qui prope Athenas in Midelli monasterio habitant, Bibliothecam esse, in qua liber credatur latitare. *le Moyne l. c. p.* 156.

CAPUT XXI.

AGRIPPA, cognomento Castor, l) vir valde doctus, adversum viginti quattuor Basilidis hæretici volumina, m) quæ in Evangelium confecerat, fortissime disseruit, prodens ejus universa mysteria, & prophetas enumerans, Barcaban & Barcob, n) & ad terrorem audientium alia quædam barbara nomina: & Deum maximum ejus, Abraxas, qui quasi annum continens, si juxta Græcorum numerum, supputetur. o) Moratus est p) autem Basilides, a quo Gnostici, in Alexandria, temporibus Hadriani: qua tempestate & Co-

Ἀγρίππας, ὁ ἐπίκλην Κάστωρ, ἀνὴρ πάνυ πεπαιδευμένος, κατὰ τῶν εἰκοσιτεσσάρων Βασιλείδου αἱρετικοῦ λόγων τῶν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον παρ' αὐτοῦ πεφρασθέντων, γενναίως ἐξηγήσατο, πάντα αὐτοῦ τὰ μυστήρια ἐκφαίνων, καὶ τοὺς προφήτας συναπαριθμούμενος, Βαρκαβᾶν, καὶ Μαρκωβ, καὶ πρὸς φόβον τῶν ἀκροωμένων, ἕτερά τινα βάρβαρα ὀνόματα, καὶ τὸν μέγιστον αὐτοῦ θεὸν Ἀβραξας, οἷα ἐνιαυτὸν περιέχοντα κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν γραικῶν ψηφιζόμενον. Τελευτῶντος Βασιλείδου γνωστικοὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκλήθησαν ἐν τοῖς χρόνοις Ἀδριανοῦ, ὅτε καὶ Κό-

l) Ex Eusebii IV. 7. ἦλθεν εἰς ἡμᾶς κατῆλθεν ἐν τοῖς τότε γνωριμωτάτου συγγραφέως Ἀγρίππα Κάστορος ἱκανώτατος κατὰ Βασιλείδου ἔλεγχος, τὴν δεινότητα τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀποκαλύπτων γοητείας. Vitiose Codex Gemblac. *Agrippa cognomento Pastoris* pro *Castoris* ut habet etiam indiculus Hieronymo tributus de hæres. c. 2.

m) Non ait Eusebius Agrippam libris illis Basilidis XXIV. ἔλεγχον suum (pridem deperditum) opposuisse, atque adeo eos ex instituto confutasse, sed tantum eorum fecisse alicubi mentionem. Ἐκφαίνων δ' οὖν αὐτοῦ τὰ ἀπόρρητα, φησὶν αὐτὸν εἰς μὲν τὸ Εὐαγγέλιον τέσσαρα πρὸς τοῖς εἴκοσι συντάξαι βιβλία. Hosce Commentarios qui & ipsi jamdiu nusquam exstant, suspicor ab Origene, Ambrosio & Hieronymo intelligi ubi falsum Basilidis Evangelium memorant. Fragmentum ex libro XIII. tractatuum horum Basilidis hæretici servavit Archelaus cap. 55. disp. cum Manete: aliud ex libro XXIII. ἐξηγητικῶν Clemens Alex. IV. Strom. p. 506. Confer Spicilegium præstantissimi Grabii Tom. 2. p. 35. seq.

n) Προφήτας δὲ ἑαυτῷ ὀνομάσαι Βαρκαββᾶν καὶ Βαρκώφ καὶ ἄλλους ἀνυπάρκτους τινὰς ἑαυτῷ συστησάμενον, βαρβάρους τε αὐτοῖς εἰς κατάπληξιν τῶν τὰ τοιαῦτα τεθηπότων ἐπιφημίσαι προσηγορίας. Euseb. Rufini Codices: *Barchaban & Barchob*, quomodo & legunt Codices plerique Hieronymi, tum Theodoriti 1. de hæret. fab. cap. 4. & Nicephori IV. 2. Βαρκαββᾶν & Βαρκώφ. Itaque vitiose alii *Barchobeth* vel *Berthabam*, vel ut apud Philastrium hæresi 33. *Barraban.* Et *Marcob*, sive *Barcobeth.* Sive ut in Freculfo *Barchon.* In libello qui ambulant sub Hieronymi nomine de hæresibus cap. 2. *Barcobbam & Barcobbet.* Nomini Βαρκώφ affine Prophetæ Παρχώρ, apud Clementem Alex. VI. Strom. p. 64. ubi Isidorum Basilidis filium citat ἐν τῷ πρώτῳ τοῦ προφήτου Παρχὼρ ἐξηγητικῶν. Vocem Βαρκαββᾶν בר בקא Epiphanus XXVI. 2. *filium stupri* sive *parricidii* interpretatur. Καββᾶ γὰρ ἑρμηνεύεται πορνεία κατὰ τὴν Συριακὴν διάλεκτον, φονοκτονία δὲ κατὰ τὴν Ἑβραϊκήν. Eusebio X. 5. præparat. καῶφ est κλῆσις. Hieronymo Epist. 155. ad Paulum, *vocatio.*

o) Sic leg. ex laudato indiculo de hæresibus, licet in editis vocula *si* excidit. Sane nomen Ἀβράξας, si juxta Græcorum numeros literæ quibus constat computentur, reddent numerum Angelorum 365. dierumque totidem quos per annum sol peragit. Vide Theodoritum lib. 1. de hæreticis fabulis c. 4. & quæ viri docti ad Irenæum lib. 1. c. 23. & Tertulliani appendicem de præscript. cap. 46. & Doctorem meum τὸν μακαρίτην Tho. Ittigium in diss. de hæresiarchis Apostolicæ & Apostolis proximæ ætatis sect. 2. c. 2.

p) Sic omnino legendum pro *mortuus est*, ut ex Sangermanensi & aliis quatuor Codicibus MSS. Regiis emendavit Cotelerius ad Constitutt. Apostol. lib. VI cap. 8. Eusebius Chron. ad A. XVII. Hadriani, CHristi 133. Hieronymo interprete: *Basilides hæresiarches in Alexandria commoratur, a quo Gnostici.*

chebas, q) dux Iudaicæ factionis, Christianos variis suppliciis enecavit. r) χώβας ὁ τῶν ἰουδαίων ἡγέμων, πολλοὺς τῶν χριστιανῶν ποικίλαις τιμωρίαις ἀνείλωσεν.

q) Varie hoc nomen depravatum, *Chochibus*, *Exechochebas* &c. Genuina lectio *Cochabas* vel *Chochebas* בר כבבא *filius stellæ* ex Num. XXIV. 14. Βαρχωχεβᾶς in Justini Apolog. 2. p. 72. & Eusebii Codicibus IV. 6. Hist. & Nicephori III. 24. At impostor hic dictus rectius deinde בר כוזבא *filius mendacii* unde in Historia Miscella & in quibusdam Hieronymi Codd. *Chozebas*.

r) Eusebius Chron. *Cochebas dux Judaicæ factionis nolentes sibi Christianos adversum Romanum militem ferre subsidium, omnimodis cruciatibus necat.*

ERASMI SCHOLION.

Barchoban & Barchobeth.) Sophronius legit, Barcaban & Marcob: quamquam hic perparvi refert, cum sint vocabula factitia. Hujus sunt & illa prodigiosa nomina, Ἀβράξας, Barbelus, de quibus dictum est alias.

Qui quasi annum continens.) Nam Græcis literis, quibus constat hæc dictio, numerus conficitur trecentorum & sexaginta quinque.

A quo Gnostici.) A scientia dicti, quam sibi vindicabant hujusmodi prodigiorum fumis.

Cochebas.) χόχεβος legit Sophronius.

MARIANI VICTORII.

Abraxas. Apud Irenæum plura de his barbaris, ficticiisque nominibus invenies, præsertim de ἀβράξας, quo secundum supputationem Græcam, dierum anni numerus continetur, id est CCCLXV.

Gnostici.) Γνωστικοὶ a scientia quam sibi vindicabant, Græce ita dicti sunt.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Castor.) *Alias*: *Castoris.* Ita & apud Euseb. lib. 4. cap. 8.

Qua tempestate & Cochibus (lege *Cochibas*) *: dux Judaicæ factionis Christianos variis suppliciis enecavit.*) Ut in Chronicis scribit Euseb. nolentes sibi Christianos adversus Romanum militem ferre subsidium, omnimodis cruciatibus necat anno 17. Hadriani. Plura vide in Eccles. histor. lib. 4. c. 6. Hieronymus in Epistola: *Lectis litteris. Atque ut ille Barcochebas author seditionis Judaicæ stipulam in ore succensam anhelitu ventilabat, ut flammas evomere putaretur* &c. In Dan. IX. *Sub Hadriano Chochebas dux Judæorum oppressus est, & Hierusalem usque ad solum diruta.*

SCHOLIA AUBERTI MIRÆI.

AGRIPPA CASTOR sub Hadriano contra Basilidem scripsit: sed librorum ejus nihil superest. Illorum Eusebius lib. 4. Hist. Eccles. cap. 7 meminit.

Abraxas.) Joannes Macarius, Ariensis in Artesia Canonicus, noster olim Amicus, Græce Latineque doctissimus, scripsit Disquisitionem antiquariam de gemmis Basilidianis, cui titulus *Abraxas* seu *Apistopistus*. Exstat Ms. Lovanii in Trilingui collegio, & Tornaci in bibliotheca Winghiana, quæ nunc est basilicæ cathedralis. (*Lucem vidit illa disquisitio edente Joanne Chifletio, Antverpiæ A. 1657. 4, cum animadversionibus Chifletii, & Godfriai Wendelini ad Chifletium Epistola.*)

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI Annotationes.

Marcob. Legendum: *Barcoph.* ex Eusebii libro IV. capite VII.

Deum ejus maximum Abraxas. Patrum loca de hoc Deo congessit Pamelius ad Tertulliani caput XLVI. de præscriptione. De eodem erudite agit vir venerandus, Thomas Ittigius, de hæresiarchis ævi apostolici sectionis II. capite II. Alios ejusdem Basilidis Deos, nimirum Armagil, Barbelon, Balsamum, & Leusiboram deridet Hieronymus in Epitaphio Lucini Betici.

Mortuus est autem Basilides temporibus Hadriani. Obstare vix quicquam potest, quo minus legamus: *Moratus est autem Basilides.* Primo enim Clemens Alexandrinus libro VII. stromatum docet, Basilidem adhuc supervixisse tempore Antonini, natu majoris. Itaque non potest dici sub Hadriano mortuus. Deinde Cotelerius *Not. ad constitut. apost. p.* 265. testatur, in quinque MSCC codicibus, quatuor regiis, & uno bibliothecæ monachorum sancti Germani, non legi, *mortuus est*, sed, *moratus est*. Tertio vir doctissimus, Ioannes Ernestus Grabius, produxit duos præstantissimos, ut vocat, codices bibliothecæ Bodleianæ, in quibus eadem lectio reperitur. Tandem notat clarissimus Grabe, *Not. ad T.* 1. *spicileg. sec. II. p.* 37. ipsum Hieronymum in versione Eusebiani Chronici ad annum XVII. Hadriani dicere: *Basilides in Alexandria moratur, a quo Gnostici.*

Chochibus. Iustino Martyri apologia II. audit βαρχοχέβας, Eusebio autem βαρχωχεβᾶς, Hieronymo alibi Barchochabas.

CAP.

CAPUT XXII.

HEGESIPPUS, vicinus Apostolicorum temporum, s) omnes a passione Domini, usque ad suam ætatem, t) Ecclesiasticorum Actuum texens historias, multaque ad utilitatem legentium pertinentia hinc inde congregans, quinque libros composuit sermone simplici, u) ut quorum vitam sectabatur, dicendi quoque exprimeret characterem. Asserit se venisse sub Aniceto Romam, x) qui decimus y) post Petrum Episcopus fuit, & perseverasse usque ad Eleutherum z) ejusdem urbis Episcopum, qui Aniceti quondam diaconus fuerat. Præterea adversum Idola disputans, a) ex quo primum errore crevissent, subtexit historiam, ex qua ostendit, qua floruerit ætate. Ait enim: *Tumulos mortuis templaque fecerunt: sicut usque hodie videmus: e quibus est & Antinous servus Hadriani Cæsaris, cui & gymnicus agon* b) *exerce-*

Apud. Euseb. IV. 8. Hist. Οἷς κενοτάφια καὶ ναοὺς ἐποίησαν ὡς μέχρι νῦν. ὧν ἐστι καὶ Ἀντίνοος δοῦλος Ἀδριανοῦ Καίσαρος, οὗ καὶ ἀγὼν ἀγε-

Ἡγήσιππος τῶν χρόνων τῶν Ἀποστόλων, πάσας ἀπὸ τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου, ἕως τῶν ἰδίων χρόνων, τῶν ἐκκλησιαστικῶν πράξεων ὑφαίνων ἱστορίας, καὶ πολλὰ εἰς ὄφελος τῶν ἀναγινωσκόντων συντείνοντα, πανταχόθεν συλλέγων πέντε συνέθηκε βίβλους ἁπλουστέρῳ λόγῳ, ὥστε ἐκείνων ἐξηγήσασθαι χαρακτῆρας, ὧν τῷ βίῳ ἐξηκολούθει. Φάσκει δὲ ἐπιστῆναι τῇ Ῥώμῃ ἐπὶ Ἀνικήτου, τοῦ μετὰ Πέτρον δεκάτου Ἐπισκόπου, καὶ διαπεπληκέναι ἄχρι Ἐλευθέρου Ἐπισκόπου τῆς προειρημένης Ῥώμης, ὃς Ἀνικήτου διάκονος ἐγεγόνει. Καὶ κατὰ τῶν εἰδώλων ἐξηγούμενος, ἐκ ποίας πρῶτον πλάνης ηὐξήθη, συνέταξεν ἱστορίαν, δυκνεὶς ἐν ποίοις ἤνθησε καιροῖς. Φάσκει γὰρ οὕτως. Τύμβους τοῖς νεκροῖς, καὶ ναοὺς ἐποιήσαντο, καθὰ ἄχρι τῆς δεῦρο ὁρῶμεν, ἀφ᾽ ὧν ἐστιν καὶ Ἀντίνους, ὁ δοῦλος Ἀδριανοῦ Καίσαρος, οὗ τινος καὶ γυμνικὸς ἀγὼν ἐν τῇ Ἀντινόῳ ἐπιτελεῖται, καὶ τὸ δίκαιον

s) Ἐπὶ τῆς πρώτης τῶν Ἀποστόλων γενόμενος διαδοχῆς. Euseb. II. 23. Et Stephano Gobaro apud Photium Cod. 232. ἀρχαῖός τε ἀνὴρ καὶ Ἀποστολικός.

t) Nusquam tradit Eusebius, Hegesippum plenam Historiam a CHristi passione ad sua quibus scripsit tempora, hoc est ultra sæculi secundi dimidium pertexuisse, sed quantum ex fragmentis quæ ex illo opere producit, licet colligere, res Apostolorum potissimum est persecutus, & primas Ecclesiarum quarundam origines, alia parcius attigit.

u) Euseb. IV. 8. ἐν πέντε δὴ οὖν συγγράμμασιν οὗτος τὴν ἀπλανῆ παράδοσιν τοῦ Ἀποστολικοῦ κηρύγματος ἁπλουστάτῃ συντάξει γραφῆς ὑπομνηματισάμενος. Fragmenta eximii hujus operis, quod intercidisse inprimis dolendum est, collegere Petrus Halloixius Tom. 2. scriptor. Oriental. pag. 703 --- 715. & Jo. Ernestus Grabe T. 2. spicilegii pag. 205 -- 213.

x) Hegesippus apud Euseb. IV. 22. γενόμενος δὲ ἐν Ῥώμῃ, διαδοχὴν ἐποιησάμην μέχρις Ἀνικήτου οὗ διάκονος ἦν Ἐλεύθερος. Καὶ παρὰ Ἀνικήτου διαδέχεται Σωτήρ, μεθ᾽ ὃν Ἐλεύθερος. Verba διαδοχὴν ἐποιησάμην Rufinus vertit *permansi ibi*, probante Valesio, cui suffragatur Hieronymi *perseverasse*. Sed vir doctissimus Joannes Pearsonius libro postumo de successione Pontificum p. 24. reddenda esse docet: *Successionem* (Episcoporum Romæ) *composui usque ad Anicetum.* Ita etiam Grabius p. 212.

y) Hoc est decimus, Petro una computato. Sic supra c. 15. *Clemens quartus post Petrum Romanus Episcopus, siquidem secundus Linus fuit; & tertius Cletus.* Quintus igitur Evarestus. Sextus Alexander. Septimus Xystus. Octavus Telesphorus. Nonus Hyginus. Decimus apud Irenæum III. 2. Eusebiumque & Epiphanium VII. 6. est Pius, Anicetus undecimus. Sed Hieronymo ut aliis Latinis persuasum fuit Aniceto Pium successisse. Sic Damasi liber Pontificalis & Augustinus, Epist. 165. (novæ edit. 53.) Optatus lib. 2. c. 3. *Igino successit Anicetus, Aniceto Pius, Pio Soter.* De Aniceto videnda Acta Sanctor. T. 2. April. 18. p. 477. seq.

z) Codices quidam *Eleutherium*, quemadmodum & apud Optatum, Augustinum, Damasum, aliosque legitur.

a) Euseb. IV. 8. Καθ᾽ ὃν ἐγνωρίζετο σημαίνων χρόνον, περὶ τῶν ἀρχῆθεν ἱδρυσάντων τὰ εἴδωλα οὕτω πως γράφων.

b) Antinous Claudiopolitanus Bithynus athleta, Imp. Adriano dilectus, qui mortuo consecrato urbem Ἀντινόου πόλιν, templa, aras, statuas, festum anniversarium Ἀντινόεια, agonem quinquennalem, flamines & Prophetas sive oraculi interpretes instituit, illumque pro Deo colere, & astris in aquila cœlesti inserere jussit, de quibus rebus non modo apud scriptores Origenem contra Cels. Pausaniam aliosque complures, τοὺς ἔξω & Christianos, sed etiam in inscriptionibus & numis veteribus frequens mentio, ut docent Jo. Seldenus ad marmora Oxoniensia p. 76. Scaliger ad Euseb. pag. 214. Grotius ad Germanicum p. 60. b. Casaubonus & Salmasius ad Spartianum in Hadriano c. 14. Jo. Henricus Eggelingius in Epistola de orbe stagneo Antinoi, Brem. 1691.

πῃ Ἀντινόειος ὁ καὶ ἐφ' ἡμῶν γινόμενος. Καὶ γὰρ καὶ πόλιν ἔκτισεν ἐπώνυμον Ἀντινόου καὶ προφήτας.

δίκαιον τῆς πόλεως ἐκ τῆς αὐτοῦ προσηγορίας ἔτυχε, καὶ προφήτας ἐν τῷ ναῷ ἔστησε. Τὸν δὲ Ἀντίνουν ἐν τῷ μεταξὺ τῶν αἰδιλικίων ἐσχηκέναι Ἀδριανόν τινες συγγράφονται.

tur apud Antinoum civitatem, quam ex ejus nomine condidit, & statuit prophetas in templo. Antinoum autem in deliciis c) habuisse Cæsar Hadrianus scribitur.

1691. in 4. Potterus ad Clementem Alex. pag. 43. Lambecius de Bibl. Vindob. lib. 2. p. 674. seq. 682. seq. Nicasius de numo pantheo cap. V. Ez. Spanhemius ad Cæsares Juliani pag. 80. seq. & diss. XI. de usu numismatum pag. 329. seq. edit. novæ Tomo II.

c) Τὰ παιδικά. Hoc adversus Harduinum (qui id præter rem pro spurca fabula, ab impuris scriptoribus conficta rejicit Opp. select. p. 764.) plurium testimonio scriptorum Dionis, Spartiani, Aurelii Victoris, & Christianorum Tertulliani, Clementis Alex. Origenis, Athanasii, Chrysostomi nostrique Hieronymi probat Spanhemius laudata de usu numismatum diss. XI. p. 330.

ERASMI SCHOLIA.

Ex quo primum errore crevisset.) Crevissent, legendum censeo, ut subaudias idola.

Antinous.) Hic erat in deliciis Adriano, ab eo nomen indidit civitati Ægypti, quæ eadem dicta est Adrianopolis.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Præterea adversus idola disputans, quo primum errore crevissent, subtexit historiam. Olim, Ex quo primum. Sophronius similiter, ἐκ ποίας πλάνης.

Antinous. Hic ab Adriano dilectus est, in ejusque honorem ab eodem erecta est urbs, Adrianopolis postea appallata.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Hegesippus.) Vide Euseb. lib. 4. cap. 8.

Dicendi quoque exprimeret characterem.) Alias: χαρακτῆρα.

Asserit se venisse sub Aniceto Romam.) Euseb. c. 22.

Antinoum autem in deliciis habuisse Cæsar Hadrianus scribitur.) Hieron. noster in li. 2. in Iovinianum : *Nuper ab Hadriani amasio urbs eorum Antinois appellata est.* In 2. cap. Esa. ibi : *Et pueris alienis adhæserunt. In tantum Græci & Romani hoc quondam vitio laboraverunt, ut clarissimi Philosophorum Græciæ haberent publice concubinos, & Hadrianus philosophiæ artibus eruditus Antinoum consecraret in Deum, templumque ei ac victimas & sacerdotes institueret, & ex eo Ægypti civitas ac regio nomen acceperit. Inter scorta quoque in forcinibus spectaculorum pueri steterunt, publicæ libidini expositi, donec sub Constantino Imperatore Christi evangelio coruscante, & infidelitas universarum gentium, & turpitudo deleta est.* Lege etiam Origenem lib. 3. in Celsum.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

S. HEGESIPPUS sub Aniceto & Eleuthero vixit Romæ (ut Hieronymus hic scribit) hoc est, sub M. Aurelio & Commodo Imperatoribus. Græce scripsit *libros quinque Actuum ecclesiasticorum.* Quorum quidem librorum non nisi fragmenta quædam apud Eusebium lib. 2. Hist. Eccles cap. 23. supersunt; a Petro Hallosio, tom. 2. Scriptorum Ecclesiæ Orientalis, producta & Notis illustrata. Libri quinti Photius cod. 232. diserte meminit. Ab isto alius, & longe quidem ætate posterior, fuit *Hegesippus*, ille vulgaris, quem Renatus Laurentius Berrensis, & Cornelius Gualtherus Gandensis cum Mss. collatum, Notisque illustratum publicarunt : ut Baronius, Vossius & alii notarunt. Hic certe scriptor non de rebus Ecclesiæ tractat, sed de gestis Judæorum, a temporibus Maccabæorum usque ad urbis Hierosolymitanæ excidium, & Josephi vestigiis insistit. Item lib. 3. cap. 5. mentionem facit Constantinopolis, & alibi Antiochiæ, Persis seu Saracenis a Nicephoro Phoca ereptæ: quod anno 968. accidisse Cedrenus tradit. Quare non multo post hæc tempora eum vixisse crediderim. Utut sit, Lipsio, in Notis ad lib. 2. hist. Taciti, est scriptor haud spernendus.

Antinous.) Hadriano Imp. in delitiis fuit : in cujus honorem ab eodem urbs est condita, Hadrianopolis post appellata : teste Eusebio in Chron.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Statuit prophetas in templo. Recte addit : *in templo*, quod non extat in Hegesippi fragmento apud Eusebium libro IV. capite VIII. Nam ἔκτισε προφήτας, non satis commode dicitur nisi aliquid subintelligamus. Ostendit vero contextus, prophetas in templo constitutos esse. Fuerunt autem apud Ægyptios prophetæ sacerdotum primarii, qui reliquis præessent, ac reditus templorum distribuerent : ut ex Clemente Alexandrino observarunt Nicolaus Caussinus in notis ad Hori Apollinis Hieroglyphica, *p.* 197. & Valesius notis ad Eusebium. p. 57.

CAPUT

CAPUT XXIII.

JUSTINUS Philosophus, habitu quoque Philosophorum d) incedens, de Neapoli urbe Palæstinæ, e) patre Prisco Bacchio, f) pro religione Christi plurimum laboravit: in tantum, ut Antonino quoque Pio, & filiis, ejus, & Senatui g) librum contra Gentes scriptum daret, ignominiamque Crucis non erubesceret: & alium librum successoribus ejusdem Antonini, M. Antonino Vero, & L. Aurelio Commodo. h) Exstat ejus & aliud volumen contra Gentes: i) ubi de dæmonum quoque natura disputat: & quartum adversus Gentes, cui titulum prænotavit ἔλεγχος: k) sed & alius de Monarchia Dei, l) & alius liber, quem prænotavit Psalten, m) & alius de anima. Dialogus contra Judæos, n) quem habuit adversus Tryphonē principem Judæorum; sed & contra Marcionem insignia volumina, o) quorum Irenæus quoque in quinto adversus hæreses libro

Ἰουστῖνος φιλόσοφος, καὶ τῷ σχήματι τῶν φιλοσόφων χρώμενος, ἀπὸ τῆς Νεαπολιτῶν ἐπαρχίας Παλαιστίνης, ἐκ πατρὸς Πρίσκου Βακχείου, ὑπὲρ τῆς θρησκείας τῶν χριστιανῶν πάνυ ἐκοπίασεν, ὥστε καὶ Ἀντωνίνῳ τῷ ἐπίκλην Πίῳ, καὶ τοῖς τούτου υἱεῦσι καὶ τῇ συγκλήτῳ, βίβλον κατὰ τῶν ἐθνῶν συνταγεῖσαν ἐπιδοῦναι, τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ σταυροῦ μὴ αἰσχυνόμενος, καὶ ἄλλην βίβλον τοῖς τοῦ αὐτοῦ Ἀντωνίνου διαδόχοις τουτέστι Μάρκῳ Ἀντωνίνῳ Βήρῳ, καὶ Λουκίῳ Αὐρηλίῳ Κομόδῳ. Ἔστι καὶ ἄλλη αὐτοῦ βίβλος, κατὰ τῶν ἐθνῶν, ἐν ᾗ περὶ τῆς φύσεως τῶν δαιμόνων διαλέγεται, καὶ τέταρτον λόγον ὁμοίως κατὰ τῶν ἐθνῶν, ὃν ἐπέγραψεν ἔλεγχος, καὶ ἄλλον περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ μοναρχίας, καὶ ἄλλον ὠνόμασε ψάλτην, καὶ ἕτερον περὶ τῆς ψυχῆς. Διάλογον κατὰ τῶν Ἰουδαίων, ὃν ἔχει κατὰ Τρύφωνος ἀρχηγοῦ τῶν Ἰουδαίων. Οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ κατὰ Μαρκίωνος ἐπίσημα τεύχη, ὧν τινῶν Εἰρηναῖος ἐν τῷ πέμπτῳ λόγῳ τῷ κατὰ τῶν αἱρετικῶν μέμνηται.

d) Palliatus, ἐν φιλοσόφου σχήματι. Confer quæ de Aristide supra, c. 20.

e) Justinus ipse in limine Apologiæ longioris: Ἰουστῖνος Πρίσκου, τοῦ Βακχείου, τῶν ἀπὸ Φλαουίας νέας πόλεως Συρίας τῆς Παλαιστίνης. *Flavia Neapolis* Syriæ Palæstinæ sive Samariæ quæ alio nomine *Sichem*, ac deinde *Mabartha* ut in Josephi Codicibus legitur, apud Plinium *Mamortha*. Vide Spanhemii diss. XIII. de usu numism. T. 2. pag. 604. edit. novæ.

f) Rectius *Prisco, Bachii F.* Sed Hieronymus perinde ut Photius Cod. 125. verba Ἰουστῖνος Πρίσκου τοῦ Βακχείου ita accepit ac si Bacchius esset Prisci cognomen. At de duobus distinctis patre suo & avo loqui Justinum, recte Henr. Valesius notavit quoniam plurativo numero subjungit τῶν ἀπὸ &c.

g) Eusebius IV. 18. ὁ μέν τίς ἐστιν αὐτοῦ λόγος πρὸς Ἀντωνῖνον τὸν εὐσεβῆ προσαγορευθέντα, καὶ τοὺς τούτου παῖδας τήν τε Ῥωμαίων σύγκλητον προσφωνητικὸς ὑπὲρ τῶν καθ' ἡμᾶς δογμάτων. Hæc est *Apologia* quæ inter Justini opera *posterioris* nomine diu lecta, restituto *prioris Apologiæ* titulo separatim edita & illustrata est a Clariss. Grabio, Oxon. 1700. in 8.

h) ὁ δὲ δευτέραν περιέχων ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας πίστεως ἀπολογίαν, ἣν πεποίηται πρὸς τὸν τοῦ δεδηλωμένου αὐτοκράτορος διάδοχόν τε καὶ ὁμώνυμον Ἀντωνῖνον Οὐῆρον. Et Euseb. Similiter Photius Cod. 127. Hæc est Apologia brevior quæ *prima* vulgo habetur, illustrata ab H. Hutchino, Oxon. 1703. 8.

i) Est hic λόγος πρὸς Ἕλληνας qui exstat inter S. Justini opera sed majore parte mutilus, itaque in eo frustra quæras, quæ de dæmonum natura Tatianus ex illo repetit, ὁ θαυμασιώτατος Ἰουστῖνος ὀρθῶς ἐξεφώνησεν ἐοικέναι τοὺς δαίμονας λῃσταῖς. Et Euseb. IV 18: ὁ πρὸς Ἕλληνας λόγος ἐν ᾧ μακρὸν περὶ πλείστων παρ' ἡμῖν τε καὶ τοῖς Ἑλλήνων φιλοσόφοις ζητουμένων κατατείνας λόγον περὶ τῆς τῶν δαιμόνων διαλαμβάνει φύσεως. Photius Cod. 125. ἐν τῇ τρίτῃ Ἰουστίνου κατὰ τῶν ἐθνῶν πραγματείᾳ περὶ φύσεως δαιμόνων διείλεκται.

k) Ἔλεγχον πρὸς Ἕλληνας vocat præter Eusebium Photius. Hic est λόγος ille παραινετικὸς quem inter beati Martyris scripta legimus. Λόγον παραινετικὸν vocat etiam Jo. Damascenus in parallelis sacris. p. 381. 518.

l) Περὶ Θεοῦ μοναρχίας. Etiam hic libellus adhuc exstat, & cum tribus superioribus illustratus est ab H. Hutchino Oxon. 1703. 8.

m) Ψάλτης, Eusebio IV. 18. memoratus intercidit, quemadmodum & σχολικὸν περὶ ψυχῆς, de quo H. Valesius ad Euseb. & Grabe T. 2. spicilegii p. 168. ubi fragmenta quotquot e deperditis Justini scriptis potuit reperire, diligenti studio collegit.

n) Πρὸς Τρύφωνα Ἰουδαῖον διάλογος. Hic Tryphon ἀρχηγὸς τῶν ἐν Ἐφέσῳ Ἰουδαίων, Suid. Dialogus hic Justini per biduum Ephesi habitus ac deinde in litteras a S. Martyre missus bene est quod exstat tulitque ætatem, fidei ac constantiæ primorum Christianorum monumentum eximium.

o) Σύγγραμμα κατὰ Μαρκίωνος. Euseb. IV. 18. Et S. Irenæo σύνταγμα, sed Photio Cod. 125. λόγοι, unde recte ab Hieronymo non unum sed plura volumina memorantur, sed quæ ætatem haud tulerunt.

p) meminit; & alius liber contra omnes hæreses; q) cujus facit mentionem in Apologetico, quem dedit Antonino Pio. Hic cum in urbe Roma haberet διατριβὰς & Crescentem Cynicum, r) qui multa adversum Christianos blasphemabat, redargueret gulosum, & mortis timidum, luxuriæque & libidinum sectatorem, ad extremum studio ejus & insidiis accusatus, quod Christianus esset, pro Christo sanguinem fudit.

Καὶ ἄλλη βίβλος κατὰ πασῶν τῶν αἱρέσεων, ἧς μέμνηται ἐν τῷ ἀπολογητικῷ, ὃν ἔδωκεν Ἀντωνίνῳ τῷ Πίῳ. Οὗτος ἐν τῇ Ῥώμῃ ἔχων τὰς διατριβὰς, εὐθύνων Κρήσκην τὸν Κυνικὸν, τὸν κατὰ τῶν χριστιανῶν βλασφημοῦντα, καὶ καλῶν αὐτὸν λαίμαργον, καὶ τὸν θάνατον φοβούμενον ἄσωτόν τε καὶ ἀκόλαστον, τέλος τῇ τούτου ἐνεργείᾳ καὶ ἐπιβουλῇ, ὡς χριστιανὸς ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ ἔπαθεν.

p) S. Irenæus lib. IV. cap. 14. Καλῶς Ἰουστῖνος ἐν τῷ πρὸς Μαρκίωνα συντάγματί φησιν ὅτι &c. Iterum profert aliquid lib. V. cap. 26. Justinum auctorem laudans nullo ejus opere nominato. Sed ex eodem adversus Marcionem Syntagmate petitum etiam illum locum esse verisimiliter conjicit Grabius T. 2 spicilegii p. 176.

q) Justinus in Apologia longiore p. 70. atque inde Eusebius, Theodoritus de hæret. fab. & Cedrenus qui sub Hadriano illud opus scriptum notat. Verba Justini sunt: ἔστι δὲ ἡμῖν καὶ σύνταγμα κατὰ πασῶν τῶν γεγενημένων αἱρέσεων συντεταγμένον, ᾧ εἰ βούλεσθε ἐντυχεῖν, δώσομεν. Hoc syntagma adversus omnes hæreses quod nusquam hodie exstat, nulli etiam veterum, qui illud memorant lectum videtur, & fortasse nunquam illud Justinus in hominum manus dedit, sed suppressit.

r) Hæc ex Eusebii IV. 16. ubi Tatiani testimonium affert ex libro ejus contra gentes p. 101. Κρίσκης γοῦν ὁ ἐννοσσεύσας τῇ μεγάλῃ πόλει (hanc de Roma accipit Hieronymus, quam de Megalopoli Arcadiæ civitate intelligendam malunt nonnulli cujus & alibi Tatianus mentionem facit) παιδεραστίᾳ μὲν πάντας ὑπερήνεγκε. φιλαργυρίᾳ δὲ πάνυ προσεχὴς ἦν, θανάτου δὲ ὁ καταφρονεῖν συμβουλεύων, οὕτως αὐτὸς ἐδεδίει τὸν θάνατον, ὡς καὶ Ἰουστῖνον καθάπερ μεγάλῳ κακῷ τῷ θανάτῳ περιβαλεῖν πραγματεύσασθαι, διότι κηρύττων τὴν ἀλήθειαν λίχνους τοὺς φιλοσόφους καὶ ἀπατεῶνας ἐξήλεγχεν. Martyrium S. Justini incidit in A. C. 163. cujus mentio etiam apud Anastasium Sinaitam in Hodego p. 106. Ἤρκησεν ἂν Ἰουστῖνος (sic omnino legendum pro Αὐγουστῖνος) ὁ τῷ οἰκείῳ αἵματι τοῦ μαρτυρίου ἐγγράφως γράψας Χριστοῦ τὰς φύσεις. Hac nostra ætate scriptis B. Martyris expoliendis illustrandisque operam dicarunt suam præclari Viri, *Styanus Thirleby* Cantabrigiæ, Oxoniæ *Jo. Adolfus Hoffmannus* Plœnensis, & Parisiis *Prudentius Maranus* Monachus Ord. Benedictini e Congregatione S. Mauri.

ERASMI SCHOLIA.

Neapoli urbe Palæstinæ.) Hic deerat in nostris exemplaribus, patre Prisco Bacchio, quæ verba restituta sunt ex Sophronio, apud quem legimus, ἀπὸ τῆς Νεαπολιτῶν ἐπαρχίας Παλαιστίνης ἐκ πατρὸς Πρίσκου Βακχίου.

Cui titulum prænotavit ἔλεγχος.) Sic enim restituimus, partim ex vestigiis exemplarium emendatiorum, sed multo magis ex Sophronio. Est autem ἔλεγχος redargutio.

De monarchia.) Μοναρχία, est principatus unius.

Quem prænotavit Psalten) Ψάλτην, id est, cantorem.

Cum in urbe Roma haberet διατριβάς.) Nam hanc vocem reposuimus ex vestigiis veterum codicum, & extat eadem apud Sophronium. In nonnullis ascripta erat interpretatio Græcæ vocis, id est, ludos exercitatorios, in nonnullis decisiones. Unde palam est, hæc ab alio quopiam adjecta, non ab Hieronymo. Et rursum omissis Græcis, ex his additis, alius alia alia que divinarat Græca. Cæterum diatribæ dicuntur conflictationes Philosophorum.

MARIANI VICTORII.

Ἔλεγχος. Redargutio.

Sed & aliud de monarchia Dei. Est & alius liber, quem prænotavit Psalten, & alius de anima. Dialogus contra Iudæos. Sic ex Mediceo & Fesulano codicibus emendavimus. Olim corrupte legebatur: sed & alium de Monarchia Dei, & alium librum, quem prænotavit Psalten, & alium de anima. Dialogus contra Judæum.

Διατριβάς. Conflictationes, ac disputationes philosophorum ita dicuntur.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Justinus.) Hieron. epist. ad Magnum: *Justinus & ipse Philosophus Antonino Pio & filiis ejus Senatuique librum contra Gentiles tradidit, defendens ignominiam crucis, & resurrectionem Christi tota prædicans libertate.* Vide Euseb. lib. 4. c. 18. Meminit ejus & Tertullianus contra Valentinianos.

AUBER-

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

S. JUSTINUS, Antonino Pio regnante, Apologeticum unum, alterum M. Aurelio & L. Vero imperantibus, edidit; horum sub initium illustre martyrium fecit. Opera ejus, quæ exstant, Græco-Latina Parisiis 1615. sunt edita. Ex monumentis ab Hieronymo memoratis, liber de Dei monarchia dimidius periit: toti autem interierunt, liber de anima, Psaltes, contra omnes hæreses, & contra Marcionem. Supersunt hodie *Elenchus, Parænesis, De monarchia liber dimidius, Apologetici duo, & Dialogus cum Tryphone*. Deperditorum aut reconditorum librorum ejus fragmenta Græco-Latina non pauca Hallosius lib. citato recitat.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

Ab illis Justini libris, quos clarissimus Cave recenset, diversa est, nisi fallor, oratio περὶ τοῦ Χριστοῦ πρόβλημα τινῶν ἀλογίστου &c. Hanc Bononiæ in Bibliotheca abbatiæ Salvatoris visam sibi refert Mabillon in itinere Italico. p. 166.

Et alium librum.) De tempore quo apologias exhibuit, & utra ex duabus prior edita, non consentiunt eruditi. Præ cæteris erudite disputant Petavius ad Epiphanii XLVI. hæresin, & Tentzelius partis primæ dissertatione V. Cæterum posteriori apologiæ Justinus Hadriani pro Christianis rescriptum latino idiomate annectit, quod cum Eusebius libro IV. capite VIII. diserte a se in Græcum sermonem versum dicat, miror sane, quid sibi his verbis Fridericus Spanhemius *Introd. min. p. 57.* velit: *Rescriptum Justinus Martyr Apologiæ suæ secundæ attexuit, & Latine quidem, ac (Scaligero arbitrante) Græce versum ab Eusebio.*

Dialogus contra Iudæos. Lepidum est, quod nuper contigit Iustino. Ioannes Guilielmus Petersen, Chiliastarum hodie antesignanus, dogma suum de chiliasmo recens non esse probaverat, eodemque & Justinum martyrem infectum fuisse dixerat, adductis ex hoc dialogo Iustini verbis. Huic responsurus Christianus Gottlieb Koch Peterseniun vinci non posse existimavit, nisi in partes vocentur ineptiæ. Edidit igitur libellum de hoc dialogo, eumque νοθεύσεως a se convictum in prima pagina gloriatur. Ac ne tam præclari facinoris autor dubius sit, in præfatione monet, se primum hoc statuere, ab omnibus aliis antiquitatis æstumatoribus in summo pretio habitum esse dialogum, notatque simul Lipsienses, quod Dupinium ita loquentem introduxerint, ac si ille de dialogi autore jam olim dubitatum fuisse affirmasset, cum tamen hæc sententia nova sit & inaudita. Ego cum libellum legissem, non modo assensum præbui Kochio, hanc sententiam hactenus inauditam dicenti, & se, qui eam defenderet, primum esse contendenti; verum præterea eundem Kochium & ultimum fore existimavi, cumque eo hoc vigilantis somnium interiturum. Cæterum ex libello liquet, quæ sit viri moderatio, aut prudentia, qui nullius, nullius inquam, codicis autoritate nixus, ne vinci a chiliastis videatur, dialogum rejicit, quo nihil est utilius ad convincendos Socinianos. Non potuisset de Unitariis melius mereri, si modo unquam tam ineptæ sententiæ accessuri sunt. Profecto æque prudenter egit Kochius, ac si quis se in mare daret præcipitem, ne pluvia madefiat. Itaque laudem meretur Albertus a Felde vir doctissimus, qui edita epistola Kochium erudite confutavit.

CAPUT XXIV.

MELITO Asianus, Sardensis s) Episcopus, librum t) Imperatori M. Antonino Vero, qui Frontonis Oratoris u) discipulus fuit, pro Christiano dogmate dedit. Scripsit quoque & alia, de quibus ista sunt, quæ subjecimus: De Pascha x) libros duos: de vita Prophetarum y) librum unum: de Ecclesia z) librum unum: de die Dominica a) librum unum: de

aa

Μελίτων Ἀσιανὸς, Σαρδέων Ἐπίσκοπος βίβλον βασιλεῖ Μάρκῳ Ἀντωνίνῳ Βήρῳ, ὃς Φρόντωνος τοῦ ῥήτορος μαθητὴς ἐγεγόνει, ὑπὲρ τοῦ τῶν χριστιανῶν δόγματος ἐπέδωκεν. Ἔγραψε δὲ καὶ ἕτερα, ἀφ᾽ ὧν τάδε ὑποτετάχαμεν· Περὶ τοῦ πάσχα λόγους δύο, περὶ βίου προφητικοῦ λόγον ἕνα, περὶ ἐκκλησίας λόγον ἕνα, περὶ ἡμέρας κυριακῆς λόγον ἕνα, περὶ διανοίας λόγον ἕνα,

περὶ

s) Ab hoc Melitone Sardensi in Lydia (τῆς ἐν Σάρδεσι παροικίας Euseb. IV. 26.) Episcopo diversus Melito Episcopus in Sardinia Sulcitanus, de quo Acta Sanctor. Calend. April. T. 1. p 11.

t) Τὸ πρὸς Ἀντωνῖνον βιβλίδιον, Euseb. qui etiam ὑπὲρ τῆς πίστεως ἀπολογίαν appellat.

u) M. Aurelius Antoninus, qui Frontone Magistro usum se testatur lib. 1. τῶν εἰς ἑαυτὸν § 11. ad quem locum videndæ notæ Tho. Gatakeri. Hic est M. Cornelius Fronto quem per bimestre spatium ab Antonino suffectum Consulem, (incertum quo anno) tradit Ausonius in gratiarum actione ad Gratian. p. 714.

x) Τὰ περὶ τοῦ Πάσχα, δύο.

y) Euseb. IV. 26. & ex eo Nicephorus IV. 10. Περὶ πολιτείας καὶ Προφητῶν, Rufin. *De optima conversatione liber unus, sed & de Prophetis.*

z) ὁ περὶ ἐκκλησίας λόγος. a) ὁ περὶ κυριακῆς.

sensibus librum unum: de fide librum unum: b) de plasinate c) librum unum: de anima & corpore d) librum unum: de baptismate e) librum unum: de veritate f) librum unum: de generatione Christi g) librum unum: de prophetia sua h) librum unum: de philoxenia i) librum unum; & alium librum qui Clavis k) inscribitur: de diabolo l) librum unum: De Apocalypsi Ioannis librum unum: περὶ ἐνσωμάτου Θεοῦ m) librum unum: & ἐκλογῶν libros sex. n) Hujus elegans & declamatorium ingenium laudans Tertullianus in septem libris, o) quos scripsit adversus Ecclesiam pro Montano, dicit eum à plerisque nostrorum Prophetam putari.

περὶ τῆς πίστεως λόγον ἕνα, περὶ πλάσεως ἕνα, περὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἕνα, περὶ βαπτίσματος ἕνα, περὶ ἀληθείας ἕνα, περὶ γενέσεως Χριστοῦ ἕνα, περὶ προφητείας ἰδίας ἕνα, περὶ φιλοξενίας ἕνα, καὶ ἕτερον λόγον ὃς ἐπιγράφεται κλεὶς. περὶ διαβόλου ἕνα, περὶ ἀποκαλύψεως Ἰωάννου ἕνα, καὶ περὶ τοῦ ἐνσωμάτου Θεοῦ λόγον ἕνα, ἐκλογῶν λόγους ἕξ. τούτου τὴν εὐφυίαν ἐπαινῶν Τερτυλλιανὸς ἐν τοῖς ἑπτὰ λόγοις, οὓς ἔγραψε κατὰ τῆς ἐκκλησίας ὑπὲρ Μοντανοῦ, λέγει ὅτι πολλοὶ τῶν ἡμετέρων νομίζουσιν αὐτὸν προφήτην.

b) Eusebii Codices: ὁ περὶ ὑπακοῆς πίστεως αἰσθητηρίων. Hoc est *de sensibus fidei obsequentibus.* Sed cum Hieronymo librum de sensibus non commemorante & separatim librum de fide, faciens Rufinus: *de obedientia fidei, de sensibus.* Ita & Niceph. ὁ περὶ ὑπακοῆς πίστεως καὶ ὁ περὶ αἰσθητηρίων.

c) ὁ περὶ φύσεως ἀνθρώπου, καὶ ὁ περὶ πλάσεως. Rufin. *de fide hominis. De figmento.* Sic Nicephorus. ὁ περὶ πίστεως ἀνθρώπου καὶ πλάσεως τὴν ἐπιγραφὴν εἰληφώς. Vitiose πίστεως pro φύσεως. Quemadmodum in Gemblacensi perperam *de phase* pro *de plasmate.*

d) ὁ περὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἢ νοός. Rufin. *De anima & corpore & mente.*

e) ὁ περὶ λουτροῦ. f) ὁ περὶ ἀληθείας.

g) ὁ περὶ κτίσεως καὶ γενέσεως Χριστοῦ. Ubi κτίσιν pro generatione ac procreatione posuit Melito, ut Valesio annotatum. Pro κτίσεως quod est etiam apud Nicephorum, nonnulli Eusebii Codices πίστεως. Rufinus & Hieronymus plane omiserunt.

h) Non Eusebii Codices, περὶ προφητείας αὐτοῦ, sed λόγος αὐτοῦ περὶ προφητείας. Et Niceph. περὶ προφητείας. Rufin. *& de prophetia ejus.*

i) περὶ φιλοξενίας. Rufin. *de hospitalitate.*

k) Ἡ κλεὶς. *In Codice nostro MS. membraneo* (collegii Claromontani Paris.) *nomen Melitonis præfert* Clavis Scripturæ, *haud multum diversa a formulis spiritalis intelligentiæ quæ inter opera S. Eucherii annumerantur.* Hæc Labbeus T. 2. de Script. Eccles. p. 87.

l) Τὰ περὶ τοῦ διαβόλου καὶ τῆς Ἀποκαλύψεως Ἰωάννου. Euseb. & Niceph. *De Diabolo. De revelatione Joannis.* Rufin.

m) *De Deo corporeo.* Vide Petavii dogmata Theol. de DEo lib. 2. cap. 1. Cotelerium ad Clementina homil. XVI. 17. & B. Doctorem meum Ittigium de hæresiarchis Apostolicæ ætatis pag. 195. e quibus disces Melitonem voluisse probare quod Deus sit corporeus. Perperam Rufinus *de Deo carne induto.* & Vales. *De incarnatione Dei.* Jo. Christophorsonus *De Deo incarnato.*

n) Eclogas ex sacris scriptis Veteris & Novi Test. ad Onesimum quem fratrem appellat. Vide Euseb. IV. 26.

o) Libri septem Tertulliani de ecstasi ex quibus hoc de Melitone testimonium repetiit Hieronymus, quemadmodum scripta Melitonis ipsius interciderunt. MS. Gemblac. & Sigeberg. pro *laudans dicit*, habent *cavillatur*, quod licet Suffrido Petri probatur, mihi non placet. De illis Tertulliani libris infra c. 40.

ERASMI SCHOLIA.

Et eclogarum libros sex.) ἐκλογῶν. Eclogarum, hoc est, excerptionum, per *κ*, non per *γ*, quanquam in his titulis parum convenit inter exemplaria Latina.

Pro Montano dedit.) Pro dedit, in nonnullis habebatur, cavillatur. Apud Sophronium neutrum est, sed tantum, dicit.

MARIANI VICTORII.

Ἐκλογῶν· Excerptionum.

Hujus elegans, & declamatorium ingenium laudans Tertullianus. Laudans, vox, quæ est apud Sophronium. ἐπαινῶν, deerat antea.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Melito.) Eusebium vide lib. 4. c. 26. & in Chronicis: *Antonino*, inquit, *Imperatori, Melito Asianus Sardensis Episcopus Apologeticum pro Christianis reddidit.* Ita ibi legendum censeo. Nam pro *Melito* legitur *inclyto.* Melitonis & sequentium aliquot scriptorum his verbis Hieronymus ad Magnum meminit: *Quid loquar de Melitone Episcopo Sardensi? quid de Apolli-*

Apollinario Hierapolitanæ Ecclesiæ sacerdote, Dionysioque Corinthiorum Episcopo, & Tatiano, & Bardesane, & Irenæo Photini martyris successore &c.

Imp. M. Antonino Vero, qui Frontonis Oratoris discipulus fuit.) De Frontone vide A. Gellium in noctibus Atticis lib. XIX. c. 8. & Hieron. Epist. ad Rusticum.

SCHOLIA AUBERTI MIRÆI.

MELITO Sardium populorum, seu Sardis urbis, in Lycia Asiæ provincia, Episcopus M. Antonino Vero imperante, vixit. Præter Hieronymum, ejus opera recensent Eusebius l. 5. hist. c. 25. Honorius cap. 25. Trithemius, Sixtus Senensis, & Bellarminus in Catalogo. Ex iis trium aut quatuor dumtaxat librorum fragmenta supersunt, quæ Græco Latina citato libro apud Hallosium invenies. Maurolycus & alii nonnulli diem ejus natalem in Fastos sacros 1. Aprilis referunt. Liber porro De transitu B. Virginis, qui in Bibliotheca veterum PP. exstat, indignus est qui tanto viro tribuatur.

Frontonis.) Frontonem Cornelium sive Cornelium Frontonem, Oratorem insignem, discipulus M. Antonius Verus consulem creavit; ut postea Gratianus Ausonium. Quod ipse Ausonius in gratiarum actione narrat. Idem Fronto (ut & Theognetus) M. Aurelii, cognomento Philosophi, quoque præceptor fuit. Utriusque meminit idem M. Aurelius in libris XII. quos *De sui ipsius institutione* Græce scripsit, quosque a Casperio Gevartio, IC. & Archigrammateo Antverpiano, Latine redditos, perpetuo commentario illustratos, avide eruditi exspectant.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI Annotationes.

De prophetis. Plenius Eusebius: περὶ πολιτείας καὶ προφητῶν.

De sensibus. Eusebius: περὶ ὑπακοῆς πίστεως αἰσθητηρίων, *de obedientia sensuum fidei.*

De animo & corpore. Rectius itidem Eusebius: *de anima & corpore & mente.*

Καὶ περὶ ἐνσωμάτου Θεοῦ. *De corporali Deo*, reddit Valesius, nec bene, ut patet. Scripsit enim de Deo incarnato, docemurque vel solo libri titulo, Christianos seculo de Christi divinitate idem credidisse, quod nos hodie. Versioni Valesianæ non patrocinantur Origenes & Gennadius.

Ingenium laudans Tertullianus. Plane contraria huic est Guelpherbytani codicis lectio, ac longe melior, ut ex Tertulliani Ecclesiam impugnantis, ac Montani prophetias defendentis, scopo facile conjicimus. Ita vero se habet: *Cujus elegans & declamatorium ingenium Tertullianus in VII. libris, quos scripsit adversus ecclesiam pro Montano, cavillatur, dicens eum a plerisque nostrorum Prophetam putari.* Utra lectio eligatur, falsum est, quod Hermannus Witsius *Præf. T. 1. miscell. sacr. n. 19.* scribit, Melitonem hoc loco a Tertulliano Prophetis adnumerari.

CAPUT XXV.

THEOPHILUS, sextus p) Antiochensis Ecclesiæ Episcopus, sub Imperatore M. Antonino Vero librum contra Marcionem q) composuit, qui usque hodie exstat. Feruntur ejus & ad Autolycum tria volumina, r) & contra hæresim Hermogenis s) liber unus, & alii breves elegantesque tractatus, t) ad ædificationem Ecclesiæ pertinentes. Legi sub nomine ejus in Evangelium, u) & in Prover-

Θεόφιλος ἕκτος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας ἐπίσκοπος βασιλεύοντος Μάρκου Ἀντωνίνου Βήρου βίβλον κατὰ Μαρκίωνος συνέταξεν, ἥτις ἄχρι σήμερον τυγχάνει. Τούτου φέρεται καὶ πρὸς Αὐτόλυκον τρία τεύχη, καὶ κατὰ τῆς αἱρέσεως Ἑρμογένους λόγος εἷς, καὶ ἄλλαι βραχεῖαι βίβλοι, εἰς οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ἀνήκουσαι. Ἀνέγνων ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ εἰς εὐαγγέλιον καὶ εἰς παροιμίας Σολομῶνος ὑπομνήματα, ἃ τινά μοι οὐ

 δοκοῦσι

p) Sextus, Petro non una computato. Ita ut primus fuerit *Evodius*, secundus *Ignatius*, tertius *Heron*, quartus *Cornelius*, quintus *Eros* cui Theophilus successit, ut Theophilo Maximinus. Itaque recte eidem Hieronymo, homilia de villico iniquitatis Theophilus Antiochenæ Ecclesiæ septimus post Petrum Apostolum Episcopus appellatur.

q) Euseb. IV. 24. Οὐκ ἀγεννῶς τῷ Θεοφίλῳ κατὰ Μαρκίωνος πεπονημένος λόγος ὃς καὶ αὐτὸς μεθ' ὧν ἄλλων εἰρήκαμεν εἰσέτι νῦν διασέσωσται. Hodie jam pridem nusquam exstat hoc opus.

r) Τρία τὰ πρὸς Αὐτόλυκον στοιχειώδη φέρεται συγγράμματα. Euseb. Meliorem horum librorum editionem hactenus debemus Joanni Fello, Oxoniensi Episcopo, Oxon, 1684. 12.

s) Πρὸς τὴν αἵρεσιν Ἑρμογένους Euseb.

t) Ἕτερά τινα κατηχητικὰ βιβλία. Etiam hæc cum superiore adversus Hermogenem scripto periere.

u) De scholiis in quædam loca Evangeliorum quæ sub Theophili nomine exstant Latine in Bibliothecis Patrum, & juniorem scriptorem Latinum habent auctorem, licet e

Theo-

biaSalomonis commentarios: qui mihi cum superiorum voluminum elegantia & phrasi non videntur congruere.

δοκοῦσι συμφωνεῖν τῇ εὐφυΐᾳ, καὶ τῇ φράσει τῶν προειρημένων συγγραμμάτων.

Theophilo excerpta videantur continere, vide si placet quæ annotavi lib. V. Bibliothecæ Græcæ p. 93. seq. Commentarius in Proverbia non exstat, neque in Catenis ad illum librum memini Theophilum usquam allegari.

ERASMI SCHOLIA.

M. Antonino secundo.) In emendatis, & item apud Sophronium, pro secundo legimus Vero.

Qui mihi cum superio.) Vides lector, ut sola phrasi judicat opus.

HENRICI GRAVII NOTÆ.

Theophilus.) Eusebius lib. 4. c. 24. & in Chronicis.

Feruntur ejus & ad Autolycum tria volumina.) Quæ extant. Lactant. in fine lib. 1. de falsa religione citat Theophilum *in lib. de temporibus ad Autolycum scripto.*

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

S. THEOPHILI Ep. Antiocheni commentarii in IV. Evangelia, & libri tres ad Autolycum, adversus Christianæ religionis calumniatores, exstant tom. 1. Bibliothecæ veterum Patrum.

Qui mihi.) Ne isto scribendi modo quis putet, commentarios istos in Evangelia & Proverbia Theophilo abjudicari, moneo, Hieronymum, in suo ad Matthæum proœmio, meminisse commentariorum hujus Theophili in Matthæum, Hollosium tom. 2. Scriptorum Ecclesiæ Orientalis, si lubet, consule, in vita Theophili cap. 4.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Nescio, cur illi, qui de Ecclesiasticis scriptoribus fuse agunt, mentionem nullam faciant illius libri, quem de temporibus ad Autolycum scripsit Theophilus, teste Lactantio. *L. 1. c. 23.* Nam & ratio temporum, & nomen non autoris solum, sed etiam illius, cui consecratus est liber, id plane evincunt, eundem esse autorem, ut non dicam de argumenti similitudine, quod in libris ad Autolycum, qui hodie extant, & illo de temporibus fere idem fuisse videtur ex Lactantio. Sane Assyriacas res fuse tam in illis, quam in hoc persecutus est.

CAPUT XXVI.

APOLLINARIS, Asiæ Hierapolitanus Episcopus, x) sub Imperatore M. Antonino Vero floruit, cui & insigne volumen y) pro fide Christianorum dedit. Exstant ejus & alii quinque adversum Gentes libri, z) & de veritate duo, a) & adversum Cataphrygas, b) tunc primum exortos, cum Priscilla & Maximilla insanis vatibus, incipiente Montano.

Ἀπολλινάριος Ἱεραπόλεως τῆς Ἀσίας Ἐπίσκοπος βασιλεύοντος Μάρκου Ἀντωνίνου Βήρου ἤνθησεν, ὅστινι καὶ ἐπίσημον πύξιον ὑπὲρ τῆς τῶν χριστιανῶν πίστεως ἐπέδωκεν. Εἰσὶ καὶ ἕτεροι πέντε αὐτοῦ κατὰ τῶν ἐθνῶν λόγοι, καὶ περὶ ἀληθείας δύο, καὶ κατὰ τῶν Φρυγῶν τότε πρῶτον ἀνακυψάντων ἅμα Πρισκίλλῃ καὶ Μαξιμίλλῃ ἀνοσίοις προφήταις, ἀρξαμένου Μοντανοῦ.

x) Euseb. IV. 27. Noster infra, cap. 41.

y) ὑπὲρ τῆς πίστεως ἀπολογίαν. id. λόγον πρὸς τὸν βασιλέα IV. 28.

z) Πρὸς Ἕλληνας συγγράμματα πέντε. Euseb. IV. 28. Photius Cod. 14.

a) Περὶ ἀληθείας α΄, β΄. Euseb. MS. Sigebergens. teste Suffrido Petri: *libri tres de veritate, duo adversum Cataphrygas &c.*

b) Καὶ ἃ μετὰ ταῦτα συνέγραψε κατὰ τῆς Φρυγῶν αἱρέσεως μετ' οὐ πολὺν καινοτομηθείσης χρόνον, circa A. C. 171. τότε γε μὴν ὥσπερ ἐκφύειν ἀρχομένης ἔτι τοῦ Μοντανοῦ ἅμα ταῖς αὐτοῦ ψευδοπροφήτισιν ἀρχὰς τῆς παρεκτροπῆς ποιουμένου. Id. IV. 27. adde V. 16. & 19. Nostrum infra c. 41. Theodoritum III 2. de Hæret fab. Omisit Hieronymus memoratos Eusebio libros Apollinaris duos πρὸς Ἰουδαίους. Sed & hi & cætera scripta Apollinaris hodie desiderantur.

ERASMI SCHOLIA.

Asiæ Hierosolymitanus.) Hierapolitanus habetur tum in emendatis codicibus, tum apud Sophronium. Addidit autem Asiæ, quod ejusdem nominis sit urbs in Syria, & item in Creta.

Et adversum Cataphrygas.) Hæretici sunt, a regione dicti. Sophronius legit κατὰ τῶν Φρυγῶν, id est, adversum Phrygas. Verum nostra lectio mihi magis probatur. Nam

Græci

Græci κατὰ Φρύγας hæresim dicunt, quemadmodum κατὰ Ματθαῖον Evangelium, hoc est, juxta Phrygas, secundum Matthæum.

Insaniebant.) Allusit ad vates fanaticos & lymphatos. Et Priscilla legit Sophronius, non Prisca, quamquam Latina dissident exemplaria. Emendatiora ad hunc habebant modum: Adversus Cataphrygas tum primum, cum Prisca & Maximilla insanis vatibus, incipiente Montano. Quæ quidem lectio mihi magis probatur, nisi quod suspicor ex Græcis unum deesse verbum: Adversus Cataphrygas tunc primum exortos. Sophronius enim ita vertit, τότε πρῶτον ἀνακυψάντων. Et iisdem ferme verbis usus est Eusebius.

MARIANI VICTORII.

Sub Imperatore M. Antonino Vero. Sic etiam legit Sophronius, & Mediceus, Fesulanusque codices. Transalpini tamen typographi, sub imperatore M. Antonino secundo.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Apollinaris.) Fit hujus infra in Serapione Antiocheno, cap. 42. mentio. Vide Eusebium lib. 4. c. 27. & in Chronicis.

Cum Priscilla & Maximilla insanis vatibus, incipiente Montano.) Idem habes in Eusebii Chronicis anno XI. M. Antonini Veri.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

S. CLAUDIUS APOLLINARIS, Hierapoleos in Phrygia, Asiæ provincia, Episcopus, Romani Martyrologii tabulis 8. *Januar.* adscribitur. De ejus scriptis, præter Hieronymum, Eusebius l. 4. Hist. Eccles. cap. 26. & Photius cod. 14. agunt: sed omnia perierunt. Fragmenta quædam ex Eusebii Historia l. 5. c. 15. & 16. a Ruffino, Nicephoro & Baronio attribuuntur huic Apollinari: an recte, Hallosius libro citato in dubium vocat. Cæterum ab isto Apollinari Hierapolitano longe alius fuit Apollinaris seu *Apollinarius Laodicenus*, infra c. 104. ab Hieronymo memorandus.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Hunc Hierapolitanæ Ecclesiæ sacerdotem vocat Hieronymus ad Magnum oratorem, *T. III. f. 149. Eras.* ab eoque explicatum dicit, ex quibus philosophorum fontibus Origenis venena emanarint. Nam de alio Apollinari non loquitur, cum eum collocet ante Dionysium Corinthiorum, quod & hoc loco facit. Verum dubitari non potest, quin memoriæ lapsui adscribendum sit, quod de libris contra Origenem scriptis refert Hieronymus. Præterquam enim quod illorum nulla apud veteres mentio occurrit, temporum nexus non patitur illam Apollinarii contra Origenem pugnam. Nam Apollinarius anno CLXX. claruit, & Origenes anno CLXXXVI. natus est.

Adversum Cataphrygas. De his erudite agit Cotelerius notis ad Damasceni hæresin XLVIII. De illorum nomine Pamelius legi meretur ad caput LII. Tertulliani de præscriptione.

CAPUT XXVII.

DIONYSIUS, Corinthiorum Ecclesiæ Episcopus, c) tantæ eloquentiæ & industriæ fuit, ut non solum suæ civitatis & provinciæ populos, sed & aliarum urbium & provinciarum Episcopos Epistolis erudiret. E quibus est una ad Lacedæmonios, alia ad Athenienses, tertia ad Nicomedienses, quarta ad Cretenses, d) quinta ad Ecclesiam Amastrianam, e) & ad reliquas Ponti Ecclesias, sexta ad Cnossianos, f) & ad Pinytum ejusdem urbis

Διονύσιος τῆς κατὰ Κόρινθον ἐκκλησίας ἐπίσκοπος τοσοῦτον εὐφραδὴς καὶ σπουδαῖος ἐγένετο, ὥστε μὴ μόνον τοὺς λαοὺς τῆς ἰδίας πόλεως καὶ ἐπαρχίας, ἀλλὰ καὶ ἑτέρων ἐπαρχιῶν καὶ πόλεων, δι᾽ οἰκείων ἐπιστολῶν πεπαιδευκέναι, ἀφ᾽ ὧν ἐστὶ μία πρὸς Λακεδαιμονίους, ἄλλη πρὸς Ἀθηναίους, τρίτη πρὸς Νικομηδεῖς, τετάρτη πρὸς Κρῆτας, πέμπτη πρὸς Ἀμαστριανὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἑτέρας Πόντου ἐκκλησίας, ἕκτη πρὸς Κνωσσιανοὺς καὶ Πινυτὸν τῆς αὐτῆς πόλεως ἐπίσκοπον. ἑβδόμη

πρὸς

c) Euseb. IV. 23. d) Τῇ παροικούσῃ Γόρτυναν ἅμα ταῖς λοιπαῖς κατὰ Κρήτην παροικίαις. Gortyna Cretæ metropolis. Vide Cretam Joannis Meursii lib. 1. c. 10.

e) Τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ παροικούσῃ Ἄμαστριν ἅμα ταῖς κατὰ Πόντον. Amastrianorum Civitas (Paphlagoniæ) elegans & ornata celebratur Plinio X. 99. Epist. MS. Sigeberg. *Amasdrinam*, vitiose.

f) Πρὸς Κνωσσίους. Cnossus Civitas Cretæ de cujus Episcopo Pinyto. infra capite proximo.

Episcopum, septima ad Romanos, quam scripsit ad Soterem Episcopum eorum, octava ad Chrysophoram, g) sanctam fœminam. Claruit sub Impp. M. Antonino Vero, & L. Aurelio Commodo.

πρὸς Ῥωμαίους, ἣν ἔγραψε πρὸς Σωτῆρα τ̃ τούτων ἐπίσκοπον, ὀγδόη πρὸς Χρυσοφόραν εὐλαβῆ γυναῖκα. Διέπρεψεν ἐπὶ Μάρκου Ἀντωνίνου Βήρου, καὶ Λουκίου Αὐρηλίου Κομόδου.

g) Χρυσοφόρᾳ πιστοτάτῃ ἀδελφῇ. Ex his Dionysii Epistolis præter fragmenta ab Eusebio servata nihil exstat.

ERASMI SCHOLION.

Cum tot fuerint Dionysii Græci, probabile est, libros de Hierarchia cœlesti, & de Divinis nominibus ab horum aliquo fuisse scriptos, non ab Areopagita discipulo Pauli.

MARIANI VICTORII.

Ut non solum suæ civitatis & provinciæ populos, sed & aliarum urbium, & provinciarum Episcopos epistolis erudiret. Sic ex antiquis exemplaribus, contradicente ipso Sophronio, reliquimus. Quem sensum genuinum esse, ea quæ sequuntur, ostendunt: cum dicitur, scripsisse ad Lacedæmonios, Athenienses, Nicomedienses, item ad Pinytum, & Soterem Episcopos. Sophronius autem legit: sed & aliarum urbium, & provinciarum, Epistolis erudiret. Vox, Episcopos, deest apud illum.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Dionysius.) Vide Euseb. l. 4. c. 23. & in Chronicis.

Quinta ad Ecclesiam Amastrianam.) Alias: Amastrinam.

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

Hujus S. Dionysii opera fusius lib 4. Historiæ cap. 22. Eusebius descripsit. Fragmenta ex eodem Eusebio Hallosius lib. citato recitat.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Sed & aliarum urbium & provinciarum Episcopos. Ita Erasmus. Præferenda Guelpherbytani codicis lectio: *Ut non solum suæ civitatis & provinciæ populos, sed & aliarum provinciarum & urbium, epistolis erudiret.* Neque enim omnes epistolæ seorsim ad Episcopos scriptæ sunt, sed nonnullæ ad integras Ecclesias. Itaque vox, *Episcopos*, assuta est: cum Eusebius *L. IV.* c. 23. habeat, *Verum & aliarum regionum & urbium incolas.* Inane est, quod Victorius vocem, *Episcopos*, servatam vult.

CAPUT XXVIII.

PINYTUS Cretensis, Cnossiæ urbis Episcopus, scripsit ad Dionysium Corinthiorum Episcopum valde elegantem epistolam: h) in qua docet, non semper lacte populos nutriendos, i) ne quasi parvuli ab ultimo occupentur die, sed & solido vesci debere cibo, ut in spiritalem proficiant senectutem. k) Et hic sub M. Antonino Vero, & L. Aurelio Commodo floruit.

Πινυτὸς Κρήτης, Κνωσοῦ τῆς πόλεως ἐπίσκοπος, ἔγραψε πρὸς Διονύσιον Κορίνθου ἐπίσκοπον πάνυ κομψὴν ἐπιστολὴν, ἐν ᾗ διδάσκει, οὐκ ἀεὶ δεῖν τοὺς λαοὺς γάλακτι τρέφεσθαι, μήπως ὡς νήπιοι τῇ ἐσχάτῃ καταληφθῶσιν ἡμέρᾳ, ἀλλὰ καὶ στερεῷ βρώματι, ἵνα εἰς πνευματικὸν προκόψωσι γῆρας. Καὶ οὗτος ἐπὶ τ̃ αὐτῶν ἤνθησεν.

h) Fuit hæc Epistola responsoria ad Epistolam Dionysii cujus capite superiore mentio, in qua prudenter Pinytum monuerat ne onus cœlibatus crevicibus fratrum tanquam necessarium imponeret. Vide Eusebium IV. 23. p. 144. qui hunc Pinytum τῶν ἐπὶ Κρήτης Episcopum vocat c. 21. ejusdem libri.

i) Ex Hebr. V. 12.

k) Ἀντιπαρακαλεῖ δὲ στεῤῥοτέρας ἤδη ποτὲ μεταδιδόναι τροφῆς τελειοτέροις γράμμασιν εἰσαῦθις τὸν ὑπ' αὐτῷ λαὸν ὑποθρέψαντα, ὡς μὴ διατελοῦς τοῖς γαλακτώδεσιν ἐνδιατρίβοντες λόγοις, τῇ νηπιώδει ἀγωγῇ λάθοιεν καταγηράσαντες. Euseb IV. 23.

HENRICI GRAVII NOTÆ.

Pinytus.) Euseb. ubi supra, & in Chronicis: *Pinytus Cretensis vir eloquentissimus,*

AUBERTI MIRÆI.

S. PINYTUS Cnossi (non autem Gnossi) in Creta Episcopus, nobilissimus, S. Dionysii superiore capite laudati æqualis, ab Eusebio l. 4. Hist. c. 20. & 22. itemque in Martyrologio Rom. veteri ac novo 10. *Octobr.* laudatur.

ERNE-

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Cnossiæ urbis Episcopus. *Gnossiæ* habent Erasmus & Valesius. Legendum: *Cnossiæ*, cum incolas Κνωσίυς appellet Eusebius. Ad Pinytum quod spectat, asceticæ vitæ studio valde hallucinatus est, ut etiam a Dionysio Corinthiorum Episcopo admoneretur, ne grave onus castitatis fratrum cervicibus tanquam necessarium imponeret, sed eis, quæ in plerisque hominibus in est, infirmitatis rationem haberet.

CAPUT XXIX.

TATIANUS, qui primum Oratoriam docens, non parvam sibi ex arte Rhetorica l) gloriam comparaverat, Justini martyris sectator fuit, florens in Ecclesia, quamdiu ab ejus latere non discessit. m) Postea vero inflatus eloquentiæ tumore n) novam condidit hæresim, quæ ἐγκρατιτῶν o) dicitur, quam postea Severus auxit, a quo ejusdem partis hæretici Severiani p) usque hodie appellantur. Porro Tatianus infinita scripsit volumina, q) e quibus unus contra Gentes florentissimus extat liber, qui inter omnia opera ejus fertur insignis. r) Et hic sub Imperatore M. Antonino Vero, & L. Aurelio Commodo floruit.

Τατιανὸς ὃς πρώην τὴν ῥητορικὴν διδάσκων, ἐκ ἐλαχίστην ἐκ τῆς ῥητορικῆς ἐπιστήμης δόξαν ὠνήσατο, Ἰυστίνυ τυ μάρτυρος σπυδαστὴς γεγονε διαπρέπων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ὅσῳ τῇ τύτυ πλευρᾶς ὐκ ἀπέστη. Ὕστερον δὲ τῷ ὄγκῳ τῆς παιδεύσεως ἐπαρθεὶς, καινὴν συνεστήσατο αἵρεσιν, λέγω δὴ τῶν Ἐγκρατιτῶν, ἣν μετέπειτα Σεβῆρος ἐπηύξησεν ἀφ᾽ ὗ ἄχρι τυ παρόντος οἱ τύτυ τυ μέρυς αἱρετικοὶ, Σεβηριανισταὶ ὀνομάζονται. Ὁ δὲ προειρημένος Τατιανὸς πάμπολλα συνεγράψατο πυχὴ, ἀφ᾽ ὧν ἐστὶ κατὰ τῶν ἐθνῶν λόγος εἰς πάνυ θαυμαστὸς, ὃς μεταξὺ πάντων αὐτῦ τῶν συγγραμμάτων ἐπίσημός ἐστι. Καὶ ὗτος βασιλεύοντος Μάρκυ Ἀντωνίνυ Βήρυ, καὶ Αὐρηλίυ Κομόδυ ἤνθησεν.

l) Eusebius IV. 16. de Tatiano: ἀνὴρ τὸ πρῶτον αὐτῦ βίον σοφιστεύσας ἐν τοῖς Ἑλλήνων μαθήμασιν. Rufin. *vir eruditissimus, in prima ætate sua cum magna admiratione oratoriam docens.* Sed Eusebii verba significant, artibus ac disciplinis Græcorum non tantum Rhetoricæ operam dedisse Tatianum. Vide Valesii notas ad Euseb. p. 76. & Abbatis Longaruei diss. de Tatiano.

m) S. Irenæus lib. 1. cap. 32. & ex eo Eusebius IV. 29. Ἰυστίνυ ἀκροατὴς γενόμενος, ἐφόσον μὲν συνῆν ἐκείνῳ, ὐδὲν ἐξέφηνε τοιῦτον.

n) Μετὰ δὲ τὴν ἐκείνυ μαρτυρίαν ἀποστὰς τῆς ἐκκλησίας, ΟΙΗΜΑΤΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ἐπαρθεὶς καὶ τυφωθεὶς ὡς διαφέρων τῶν λοιπῶν, ἴδιον χαρακτῆρα διδασκαλείυ συνεστήσατο. id. Hoc loco iterum διδάσκαλον pro doctore eloquentiæ accipit Hieronymus, cum verba οἰήματι διδασκάλυ possint etiam innuere, quod doctore Iustino elatus ac Magistrum eximium se venditans aliis se Tatianus prætulerit. Vetus interpres Irenæi, *præsumtione Magistri.*

o) Encratitæ ἀπὸ τῆς ἐγκρατείας, Philastrio & Auctori Prædestinati *Abstinentes*, veteri interpreti Irenæi *Continentes*, apud Honorium corrupte *Creatitæ.* Aliis *Tatiani* sive *Tatianitæ* de quibus accurate Doctor meus Tho. Ittigius ὁ μακαρίτης in diss. de hæresiarchis proximæ Apostolis ætatis, & Tillemontius T. 2. memor.

p) Mirum est Severianos Tatianis præponi ab Origene initio libri X. in Epist. ad Rom. nec non ab Epiphanio, atque inde ab Augustino & auctore Prædestinati atque Damasceno, cum Severus Tatiano junior fuerit, nec ab Irenæo memoretur, qui Tatiani mentionem facit. Ac juniorem diserte testatur Severum Euseb us IV. 29. σμικρῷ δὲ ὕστερον Σευῆρος τις ὄνομα κρατύνας τὴν προδεδηλωμένην αἵρεσιν, αἴτιος τοῖς ἐξ αὐτῆς ὡρμημένοις τῆς ἀπ᾽ αὐτῦ παρηγμένης Σευηριανῶν προσηγορίας γέγονε. Theodoritus de hæret. fab. τὴν τύτυ (Τατιανῦ) διδασκαλίαν Σευῆρος διαδεξάμενος &c.

q) Πολύ τι πλῆθος συγγραμμάτων. Euseb. IV. 29. & 16. πλεῖστα τι συγγράμμασιν αὐτῦ καταλιπὼν μνημεῖα.

r) Μάλιστα παρὰ πολλοῖς μνημονεύεται διαβόητος αὐτῦ λόγος ὁ πρὸς Ἕλληνας. id IV. 29. Hujus libri quem priusquam in hæresin incideret videtur Romæ scripsisse Tatianus, præclaram editionem debemus insigni viro Wilhelmo Worth. Oxon. 1700. 8.

ERASMI SCHOLION.

Encratitarum.) Encraticarum, legendum ἐγκρατιτῶν, a continentia dicta vox, quod abstinerent à cibis ac matrimonio.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Novam condidit heresim quæ Encratitarum dicitur. Seu ἐγκρατιτῶν, id est, abstinentium: qui, quod a matrimonio, & quibusdam abstinerent cibis, ita dicti sunt.

clesia ad Encratitarum hæresim declinaverant,

σίας πρὸς τὴν τῶν Ἐγκρατιτῶν αἵρεσιν κατανεύσαντας.

χομένην. Etiam inter Severianorum oppugnatores laudatur Musanus à Theodorito lib. I. de hæret. fabulis c. 20. Non exstat.

y) Ita malo cum Ms. Sigebergensi & aliis Codd. quam ut habent editi *adversus quosdam fratres*.

AUBERTI MIRÆI.

De isto Musani libro Eusebius lib. 4. Hist. Ecclesiasticæ cap. 27. consuli poterit.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Sub imperatore M. Antonino Vero. Codex Guelpherbytanus addit: *Et Lucio Aurelio Commodo.*

CAPUT XXXII.

MODESTUS & ipse sub Imperatore M. Antonino, & L. Aurelio Commodo, adversum Marcionem y) scripsit librum, qui usque hodie perseverat. Feruntur sub nomine ejus & alia Syntagmata z) sed ab eruditis quasi ψευδόγραφα repudiantur.

Μοδεςὸς, καὶ αὐτὸς ἐπὶ Ἀντωνίνου καὶ Κομόδου κατὰ Μαρκίωνος συνέταξε βίβλον, ἣ τις ἄχρι σήμερον ὑπάρχει. Φέρεται καὶ ἄλλα αὐτοῦ συγγράμματα, ἅτινα παρὰ τῶν πεπαιδευμένων ψευδεπίγραφα ἀποδοκιμάζεται.

y) Eusebius IV. 25. cum Philippi Gortynensis librum Marcioni oppositum laudasset, subjungit: Εἰρηναῖός τε ὡσαύτως καὶ Μόδεςος, ὃς καὶ διαφερόντως παρὰ τοὺς ἄλλους τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἔκδηλον τοῖς πᾶσι κατεφώρησε πλάνην. Meminit ejusdem Modesti cap. 21. inter scriptores, ὧν καὶ εἰς ἡμᾶς τῆς Ἀποστολικῆς παραδόσεως ἡ τῆς ὑγιοῦς πίστεως ἔγγραφος κατῆλθεν ὀρθοδοξία.

z) Cum hodie nihil ex scriptis hujus Modesti exstet, ne quidem qualia vel cujus argumenti fuerint illa Syntagmata, ullo veterum tradente novimus. Nam apud Eusebium quoque altum de his silentium. *Syntagmata* scripsi cum Marcianæo e vetustioribus MSS. & mox ψευδόγραφα, pro quo in aliis editionibus συγγράμματα & ψευδεπίγραφα legitur, sensu haud diverso.

ERASMI SCHOLIA.

Sub nomine ejus & alia συντάγματα.) Id est, compositiones. Nam sic licet ex Latinorum codicum vestigiis conjicere. Tametsi Sophronius legit συγγράμματα, id est, conscriptiones, voce idem declarante. Proinde dogmata, à sciolo quopiam adjectum est.

Sed ab eruditis quasi ψευδεπίγραφα. Pseudepigrapha, id est, falso inscripta. Quidam adjecerat, falsæ superscriptionis, quod alius mutarat in falsas superstitiones.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Feruntur sub nomine ejus & alia συντάγματα. Compositiones. Ita habent emendatiores codices. Sophronius tamen legit συγγράμματα, hoc est, conscriptiones. Verbum, ψευδεπίγραφα, quod sequitur, falso adscripta, hoc est non ejusdem autoris, significat.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

Libri a Modesto contra Marcionem scripti & Eusebius lib. 5. Hist. Eccles. cap. 25. meminit.

Pseudepigrapha.) hoc est, falso inscripta.

ERNESTI SALOM. CYPRIANI.

Qui usque hodie perseverat. Dolendum est, periisse librum, quem Eusebius *L. IV. c. 25. Hist.* ob detectas Marcionis fraudes, Philippi, Gortynensis Ecclesiæ Episcopi, & ipsius Irenæi luculentis contra Marcionem libris præferendum existimavit.

Συγγράμματα. Codex Guelpherbytanus aliique habent: συντάγματα. Legendum: συγγράμματα, ut est & in Sophronio. Quis enim credat, Sophronium tam sciolum fuisse, ut rejiceret Græcas voces, quas Hieronymus Lrtino sermoni inseruerat?

CAPUT XXXIII.

BARDESANES in Mesopotamia a) clarus habitus est, qui primum Valentini se-

Βαρδησάνης ἐν Μεσοποταμίᾳ λαμπρὸς φανεὶς, πρῶτον μὲν Βαλεντίνου σπουδαστὴς, ὕστερον δὲ ἀν-

a) Ἐπὶ τῆς μέσης τῶν ποταμῶν Euseb. IV. 33. Epiphanius hæresi LVI. c. 1. κατὰ Βαρδησανιστῶν, ἐκ Μεσοποταμίας μὲν τὸ γένος ἦν, τῶν κατὰ τὴν Ἐδεσσηνῶν πόλιν κατοικούντων.

ctator, b) deinde confutator, novam hæresim condidit. Ardens ejus a Syris * prædicatur ingenium, & in disputatione vehemens. c) Scripsit infinita adversum omnes pæne hæreticos, d) qui ætate ejus pullulaverant. In quibus clarissimus ille & fortissimus liber, e) quem M. Antonino de fato tradidit: & multa alia super persecutione f) volumina, quæ sectatores ejus g) de Syra lingua verterunt in Græcam. Si autem tanta vis est & fulgor in interpretatione, quantam putamus in sermone proprio?

δὲ ἀντίπαλος, καινὴν αἵρεσιν συνεστήσατο. Τούτου παρὰ τῶν Σύρων θερμοτάτη κηρύττεται εὐφυΐα καὶ ἐν διαλέξει σφοδροτάτη. Ἔγραψε πάμπολλα κατὰ πασῶν σχεδὸν τῶν αἱρέσεων τῶν ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ ἀνακυψασῶν, ἐν οἷς περιφανής ἐστιν καὶ γενναῖος ὁ λόγος, ὃν Μάρκῳ Ἀντωνίνῳ περὶ μοίρας ἐπέδωκεν, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ περὶ διωγμοῦ τύχῃ, ἅπερ οἱ τούτου συνήθεις ἀπὸ τῆς Σύρας εἰς ἑλληνικὴν διάλεξιν μετέφρασαν. Ὅπου δὲ τοσαύτη ἰσχύς ἐστι καὶ λαμπρότης ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ, πόσην νομίζομεν ἐν τῷ οἰκείῳ λόγῳ ἔχειν ἀρετήν;

b) Ἦν δ' ἄρα οὗτος πρότερον τῆς κατὰ Οὐαλεντῖνον σχολῆς· καταγνοὺς δὲ ταύτης πλεῖστά τε τῆς κατὰ τοῦτον μυθοποιΐας ἀπελέγξας, ἐδόκει μέν πως αὐτὸς ἑαυτῷ ἐπὶ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην μετατεθεῖσθαι, οὐ μήγε παντελῶς ἀπερρίψατο τὸν τῆς παλαιᾶς αἱρέσεως ῥύπον. Euseb. *Nec tamen ex integro veterum errorum sordes maculamque deposuit.* Rufin. Epiphanius LVI. 2. προσφθείρεται γὰρ οὗτος Οὐαλεντίνοις, καὶ ἐκ τῆς αὐτῶν μοχθηρίας ἀνιμᾶται τὸ δηλητήριον τούτων καὶ ζιζανιῶδες. Hinc Paulonam nimis alta sapientem *novellum Bardesanem* appellabat Ephraim Syrus teste Gennadio c. 3. de S. E. Damnatur Bardesanes inter alios Hæreticos in Synodo V. T. 2. edit. Binianæ p. 741. * al. *apud Syros.*

c) Ἱκανώτατός τις ἀνὴρ, ἔν τε τῇ Σύρων φωνῇ διαλεκτικώτατος. Euseb.

d) Πρὸς τοὺς κατὰ Μαρκίωνα καί τινας ἑτέρους διαφόρους προϊσταμένους δογμάτων, διαλόγους συστησάμενος τῇ οἰκείᾳ παρέδωκε γλώττῃ τε καὶ γραφῇ μετὰ καὶ πλείστων ἑτέρων αὐτοῦ συγγραμμάτων id. Epiphanius post memoratum ejus dialogum κατὰ εἱμαρμένης contra fatum, LVI. 1. καὶ ἄλλα δὲ κατὰ τὴν εὐσεβῆ πίστιν ἐμφέρεται αὐτοῦ συγγράμματα. *Et alia illius feruntur consentanea pietati fidei monumenta.*

e) Ἐν οἷς ἐστι καὶ ὁ πρὸς Ἀντωνῖνον ἱκανώτατος (apud Hieronym. *florentissimus liber*, alii Codices legunt *fortissimus*) αὐτοῦ περὶ εἱμαρμένης διάλογος. Istum Antoninum non M. Aurelium Antoninum ut Hieronymus, nec Helagabalum ut cum Dodwello IV. 35. ad Irenæum Grabius T. 1. spicileg. p. 317. sed ex amicis Bardesanis aliquem hoc nomine signari suspicantur viri docti H. Valesius ad Euseb. & Tillemontius Tom. 2. memor. parum verisimiliter ut mihi videtur, qui Hieronymi sententiam veram esse & ab Eusebio ipso & Epiphanio qui Bardesanem ad M. Aurelii tempora referunt confirmari existimo; licet amicos in illo libro colloquentes induxerit.

f) Ὅσα τε ἄλλα φασὶν αὐτὸν προφάσει τοῦ τότε διωγμοῦ συγγράψαι. Persecutionem quartam sub M. Antonino intellige.

g) Eusebius de dialogis speciatim: (οὓς quod Hieronymus intellexit μετὰ καὶ πλείστων ἑτέρων αὐτοῦ συγγραμμάτων) οἱ γνώριμοι, πλεῖστοι δὲ ἦσαν αὐτῷ δυνατῶς τῷ λόγῳ παρισταμένῳ ἐπὶ τὴν Ἑλλήνων ἀπὸ τῆς Σύρων μεταβεβλήκασι φωνῆς. Neque Syriaca neque Græca Lingua scriptum integrum Bardesanis ad nos pervenit. Nonnulla è dialogo ejus de fato servavit Eusebius VI. 10. præparat. quo Abidam (Ἀβειδὰν) Astrologum teste Epiphanio Bardesanes oppugnavit.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Bardesanes in Mesopotamia clarus habitus est.) Hieronymus l. 2. in Jovinian. *Bardisanes vir Babylonius,* & in Oseæ c. X. *Talis Bardisanes, cujus etiam philosophi admirantur ingenium.* Vide de illo Euseb. in fine lib. 4. & in Chronicis, & in lib. 6. Præparationis evangelicæ, & Augustinum de hæresibus, & Epiphanium.

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

De Bardesane hæc & alia Eusebius lib. 4. Hist. cap. ultimo narrat. Epiphanius ex illius libro de Fato multa citat * adversus Abydam astronomum. Porphyrius lib. de abstinentia, ex *Bardesane Babylonio* plurima producit: quem dicit parentum suorum temporibus vixisse, & de Brachmanibus ac Samaneis, Indorum philosophis, quos Græci Gymnosophistas vocant, scripsisse. Bardesanis fragmentum amplum recitat Eusebius lib 6. præparat. Evangelicæ. Notas Fr. Vigeri ibidem lege.

* Meminit quidem, sed nihil ex eo affert Epiphanius.

ERNESTI SALOM. CYPRIANI.

Plerique Eusebii codices habent Βαρδισάνης, unde Hieronymus latine rectius dixisset Bardisanes. Apud Sophronium Βαρδισάνης; apud Damascenum hæresi LVI. Βαρδησιανος dicitur.

In Mesopotamia clarus habitus est. Oriundus Edessa, vir in Chaldaica doctrina mire excultus, Syriaco sermone disertissimus, in disputationibus acerrimus, infinita opuscula edidit

edidit, ac præcipue Marcionem impugnavit, teste Eusebio. *L. IV. c.* 30. Libros quosdam suos colloquiorum instar composuit, more accuratissimis olim philosophis recepto. Monumenta ejus perierunt, excepto fragmento, quod Eusebius *L. VI. Præp. Evang. c.* 10. conservavit. Filium habuit Harmonium, quem virum doctissimum vocat Sozomenus *L. III. H. E. c. 16.* *Non ignoro*, inquit, *olim quoque Osdroenos fuisse viros doctissimos, Bardesanem scilicet, qui hæresim ex ipsius nomine appellatam condidit, & Harmonium, ejusdem Bardesanis filium.* Hic cum Græcis literis probe excultus esset, patris dicta μέτροις καὶ νόμοις μουσικοῖς, metris & modulis, primus subjecisse dicitur, chorisque tradidisse. Ejus numeros Syri in canendo adhuc Sozomeni ætate sequebantur. Cumque a paterna hæresi non omnino alienus esset, libros, quibus doctrinam spargeret, ad lyræ cantum composuit, consilio non inepto. Constat enim experientia, hæreticos cantiones, vanis dogmatis refertas, atque ad muliercularum genium accommodatas, propagandæ hæresi apprime inservituras credidisse: quod Arius probe novit, de cujus canticis nauticis molendinariis ac viatoriis notanda sunt Philostorgii verba libro secundo. De canticis Pauli Samosateni Eusebius libro VII. capite XXX. historiæ; de Valentini psalmis Tertullianus capite XX. de carne Christi agunt: ut recte omnino fecisse videatur Laodicena synodus, prohibens usum ψαλμῶν ἰδιωτικῶν, illosque tantum commendans, qui publica Ecclesiæ autoritate approbati sunt. Intelligens igitur Ephraim Syrus, vir sanctissimus & orthodoxus, cives suos, Syros, & verborum elegantia, & modulationis concinnitate delinitos, paulatim adduci, ut idem cum Harmonio sentirent; ipse licet Græcorum literaturæ expers, operam dedit, ut intelligentia assequeretur numeros Harmonii: quos simul ac calleret, secundum eosdem libros edidit, veram Ecclesiæ doctrinam continentes. Atque hæc est origo Syrorum consuetudinis, Ephrajmi libros cantu recitantium, ceu post Sozomenum tradit Theodoritus libro quarto capite vicesimo nono.

Valentini sectator, deinde confutator. Improbavit tandem Valentini doctrinam, pleraque ejus dogmata fabulas esse demonstrans; sed vetusti atque inoliti erroris sordes non penitus extersit. Potuissent igitur, qui Catalogos hæreticorum fabricarunt, Bardesanistas omittere, ac ipsum Bardesanem ad Valentinianos referre. Nam quicquid errorum Bardesani tribuitur, aut fingitur, aut ipsi commune fuit cum Valentinianis.

Novam hæresin. Vellem dixisset, quænam fuerint novæ illius hæreseos capita. Ego ea nusquam invenire possum, ne quidem apud Epiphanium hæresi XXXVI. Sed & autor libelli de hæresibus apud Cotelerium tom. I. Græcæ Ecclesiæ monumentorum *p.* 295. mutus est, & solum in nonnullis eum a Valentino abiisse inquit.

Liber de fato. Eusebius: *Dialogus de fato.* Injuriam Bardesani facit Augustinus scribens: *Per omnia in Valentini hæresin lapsus, addens de suo, ut fato adscriberet conversationes hominum.* Nisi magnopere fallor, recte sentit Ehre Gott Daniel Colbergius, *De orig. & progress. hæres. p.* 140. Augustinum, libri inscriptione deceptum, de fato errorem tribuisse Bardesani. Docuerint Bardesanistæ, quid hoc ad Bardesanem, quem Eusebius illis diserte annumerat, qui editis libris fatuorum de fato sententiam convulserunt? Sane Bardesanes liberam hominis voluntatem clare prædicat his verbis, *apud Euseb. l. c. Præp.* *Si positum ac situm in nobis esset nihil, aliorum administri essemus, non nostri juris: At annuente Deo fieri cuncta possunt, impediri nihil. Ejus enim voluntati res obsistere nulla potest, cum ea, quæ nonnunquam videntur obsistere, ia eatenus modo faciant, quatenus suam ipse naturæ cuilibet prærogativam,* καὶ τὸ αὐτεξούσιον τοῦ θελήματος, *& voluntatis libertatem, concessit.*

M. Antonino. Eusebius Dialogum Antonino consecratum dicit, quem Hieronymus perperam commutavit in Marcum Antoninum. Nec satis commoda est sententia Guilielmi Cavii, viri præstantissimi, dum Bardesanis de fato librum Marco Antonino imperatori oblatum opinatur, & tamen docet, libri illius fragmentum ab Eusebio capite decimo libri sexti Evangelicæ præparationis exhiberi. Nam ibi Eusebius *L. VI. c.* 9. diserte tradit, dialogum, cujus fragmentum præparationi inseruit, scriptum esse ad Bardesanis socios disciplinæ. Hæc sunt ejus verba: *Bardesanes is fuit, quem* ἐν τοῖς πρὸς τοὺς ἑταίρους διαλόγοις, in suis *ad socios dialogis hunc in modum philosophari memorant.* Satis igitur constat, Eusebium de Antonino imperatore, cum de vita Bardesanis exponeret, ne quidem cogitasse, illumque Antoninum, cui dialogum destinavit Bardesanes, nil minus fuisse, quam imperatorem.

CAPUT XXXIV.

VICTOR, tertius decimus h) Romanæ urbis Episcopus, super quæstione Paschæ,

Βίκτωρ τρισκαιδέκατος Ῥώμης ἐπίσκοπος, περὶ τῆς τοῦ πάσχα ζητήσεως, καὶ ἄλλα τινὰ συνέ-

CC 2

h) Supra c. 22. Anicetum dixit decimum post Petrum Episcopum: *Aniceto* successit *Pius*, Pio *Soter*, Soteri *Eleutherus*, Eleuthero *Victor*. Sic decimus quartus Victor fuerit. Nec juvat nos si Pio Anicetum successisse dicamus, ut cum Irenæo & Epiphanio tradit

i) & alia quædam ſcribens opuſcula, k) rexit Eccleſiam ſub Severo Principe annis decem. | *συνέταξε τεύχη, ἐκυβέρνησε τὴν ἐκκλησίαν βασιλεύοντος Σεβήρου ἐπὶ ἔτη δέκα.*

dit Euſebius IV. 11. nam ita Anicetus non decimus erit ſed undecimus. Victor iterum decimus quartus.

i) Innuit Epiſtolas, quibus Victor Orientales Epiſcopos, quod Paſcha die quarta decima menſis celebrarent proſcripſit *στηλιτεύει διὰ γραμμάτων ἀκοινωνήτους ἄρδην πάντας τοὺς ἐκεῖσε ἀνακηρύττων ἀδελφούς.* Euſeb. V. 24. Harum apud multos alios ſcriptores mentio, ſed intercedentibus Irenæo, Polycrate aliiſque lis iterum ſopita eſt & pax inter Orientales & Occidentales coaluit. Vide infra c. 35. 45. &c.

k) Qualia illa fuerint, nemo veterum tradit, neque ex Victoris ſcriptis quicquam ad nos pervenit.

k) Ab A. C. 186. L. Aurelio Commodo V. & Man. Acilio Glabrione II. Coſſ. ad A. 197. Coſſ. Ap. Claudio Laterano & M. Mauritio Rufino.

HENRICI GRAVII NOTÆ.

Victor.) Euſeb. c. 23. l. 5. & in Chron. *Victor XIII. Romæ Epiſcopatum ſuſcipit annis X. cujus mediocria de religione extant volumina: & anno IV. Severi, quæſtione orta in Aſia inter Epiſcopos, an ſecundum legem Moyſi XIV. menſis Paſcha obſervandum eſſet, Victor Romanæ urbis Epiſcopus, & Narciſſus Hieroſolymorum, Polycrates quoque & Irenæus & Bacchylus, plurimique Eccleſiarum paſtores, quod eis probabile viſum fuerat, litteris ediderunt, quarum memoria ad nos usque perdurat.*

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

S. VICTOR, natione Afer, Eleuthero in Pontificatu ſucceſſit, ut ex Euſebio in Chron. & Hiſt. lib. 1. c. 22. Optato Milevitano l. 1. contra Parmenionem, Auguſtino epiſt. 165. & aliis conſtat. Septimio Severo imperante, an. 201. martyrio coronatus eſt. Meminit Roman. Martyrolog. 28. Junii.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Hiſtoria controverſiæ de paſchate, quo die celebrari debeat, decima quarta Martii luna, ut cum Judæis Polycrates & Aſiatici ſolebant; an vero die dominica decimam quartam Martii Lunam ſequente; ut Victor & occidentales ſentiebant, multis voluminibus expoſita eſt, præcipue a Petavio in notis ad hæreſin LXX. Epiphanii. Pudet hodie pontificios illius rigoris, quo Aſiaticas Eccleſias excommunicavit Victor, itaque Valleſius ad libri V. c. XXIV. Euſebii miſerum laborem ſumit, ut detorqueat verba Euſebii, doceatque Victorem tantum minatum eſſe excommunicationem. Verum ipſi pontificii eum nugas agere demonſtrant, ut nuper Joannes Cabaſſutius *Notitia Eccleſ. p. 19.*

CAPUT XXXV.

IRENÆUS, Pothini Epiſcopi, qui Lugdunenſem in Gallia regebat Eccleſiam, Presbyter, a martyribus ejuſdem loci, l) ob quaſdam Eccleſiæ quæſtiones legatus Romam miſſus, honorificas ſuper nomine ſuo ad Eleutherum Epiſcopum perfert litteras. Poſtea jam Pothino prope nonagenario, ob Chriſtum maryrio coronato, m) in locum ejus ſubſtituitur. Conſtat autem Polycarpi, n) cujus ſupra fecimus mentionem, o) ſacerdotis p) & martyris, hunc fuiſſe diſcipulum. Scripſit quinque adverſus Hæreſes libros, q) &

Εἰρηναῖος Ποθεινοῦ τοῦ ἐπισκόπου Λουγδούνων τῆς ἐν Γαλλίαις ἐκκλησίας πρεσβύτερος, παρὰ τῶν μαρτύρων τῆς εἰρημένης πόλεως, διά τινας ἐκκλησιαστικὰς αἰτίας, πρεσβευτὴς εἰς Ῥώμην σταλεὶς, ἐπ᾽ ὀνόματι οἰκείῳ δεξάμενος ἐπιστολὰς γεμούσας τιμῆς, πρὸς Ἐλεύθερον ἐπίσκοπον Ῥώμης ἀπηνέγκατο. Μετὰ δὲ ταῦτα Ποθεινοῦ σχεδὸν ἐνενήκοντα ἔτους μαρτυρήσαντος, εἰς τὸν τούτου τόπον ὑπεισέρχεται. Ὡμολόγηται δὲ Πολυκάρπου, οὗτινος προεμνήσθημεν, γεγενη-

l) Euſeb. V. 4. *Οἱ δ᾽ αὐτοὶ μάρτυρες καὶ τὸν Εἰρηναῖον πρεσβύτερον τότ᾽ ὄντα τῆς ἐν Λουγδούνῳ παροικίας τῷ Ἐλευθέρῳ τῷ τότε κατὰ Ῥώμην ἐπισκόπῳ συνίστων, πλεῖστα τῷ ἀνδρὶ μαρτυροῦντες.*

m) Euſeb. V. 5. *Ποθεινοῦ δὴ ἐφ᾽ ὅλοις τῆς ζωῆς ἔτεσιν ἐνενήκοντα σὺν τοῖς ἐπὶ Γαλλίας μαρτυρήσασι τελειωθέντος, Εἰρηναῖος τῆς κατὰ Λούγδουνον, ἧς ὁ Ποθεινὸς ἡγεῖτο, παροικίας τὴν ἐπισκοπὴν διαδέχεται.* Factum hoc circa A. C. 178. cum Pothinus ſub M. Aurelio Antonino martyrium oppetiiſſet. Hic in Codd. quibuſdam *Photinus.*

n) *Πολυκάρπου δὲ τοῦτον ἀκουστὴν γενέσθαι κατὰ τὴν νέαν ἐμανθάνομεν ἡλικίαν.* Euſeb. V. 5. Irenæus ipſe III. 3. de Polycarpo: *ὃν καὶ ἡμεῖς ἑωράκαμεν τῇ πρώτῃ ἡμῶν ἡλικίᾳ.* Euſeb. IV. 14. o) Supra, cap. 17.

p) Sacerdotis, hoc eſt Epiſcopi.

q) Hæ ſolæ *πρὸς τὰς αἱρέσεις, συντάξεις* ex S. Irenæi ſcriptis ætatem tulerunt, ſed Latine tantum ex veteri interpretatione, niſi quod fragmenta quædam Græca ex editis & inedi-

contra gentes volumen breve, & de disciplina aliud, r) & ad Martianum fratrem de Apostolica prædicatione; s) & librum variorum tractatuum, t) & ad Blastum de schismate; & ad Florinum de Monarchia, u) sive quod Deus non sit conditor malorum, & de ogdoade x) egregium commentarium: in cujus fine significans se Apostolicorum temporum vicinum fuisse, sic subscripsit: *Adjuro te, y) qui transcribis librum istum, per Dominum Jesum Christum, & per gloriosum ejus adventum, quo judicaturus est vivos & mortuos, ut conferas, postquam transcripseris, & emendes illum ad exemplar, unde scripsisti, diligentissime: hanc quoque obtestationem similiter transferas, ut invenisti in exemplari.* Feruntur ejus & aliæ ad Victorem Episcopum Romanum de quæstione Paschæ Epistolæ: in quibus commonet eum, z) non facile debere unitatem collegii scindere. Siquidem Victor a) multos Asiæ & Orientis Episcopos, qui decima quarta Luna cum Judæis Pa-

Euseb. V. 20. ὁρκίζω σε τὸν μετεγγραψόμενον τὸ βιβλίον τοῦτο κατὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ κατὰ τῆς ἐνδόξου παρουσίας αὐτοῦ ἧς ἔρχεται κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς, ἵνα ἀντιβάλῃς ὃ μετεγράψω, καὶ κατορθώσῃ αὐτὸ πρὸς τὸ ἀντίγραφον τοῦτο ὅθεν μετεγράψω, ἐπιμελῶς. Καὶ τὸν ὅρκον τοῦτον ὁμοίως μεταγράψεις καὶ θήσεις ἐν τῷ ἀντιγράφῳ.

γενήθαι μαθητής. Ἔγραψε πέντε κατὰ τῶν αἱρετικῶν βίβλους καὶ κατὰ τῶν ἐθνῶν τεῦχος βραχὺ, καὶ περὶ ἐπιστήμης ἕτερον, καὶ πρὸς Μαρκιανὸν ἀδελφὸν περὶ τοῦ Ἀποστολικοῦ κηρύγματος, καὶ βίβλον ποικίλων ὁμιλιῶν, καὶ πρὸς Βλάστον περὶ σχίσματος, καὶ πρὸς Φλωρῖνον περὶ μοναρχίας, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς κτίστης κακῶν οὐκ ἐστὶ, καὶ περὶ ὀγδοάδος ἐξαίρετον σύνταγμα, ἐν τῷ τέλει δὲ τοῦ συντάγματος ὑπέγραψεν οὕτως. Ὁρκῶ σε τὸν μεταγράφοντα ταύτην τὴν βίβλον κατὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ κατὰ τῆς ἐνδόξου ἐλεύσεως αὐτοῦ, ἐν ᾗ κρινεῖ ζῶντας καὶ νεκροὺς, ἵνα ἀντιβάλῃς μετὰ τὸ γράψαι, καὶ ἐκδιορθώσῃ πρὸς τὰ ἀντίγραφα, ἀφ᾽ ὧν ἔγραψας, ἐπιμελῶς, καὶ ταύτην τὴν κατάκλεισιν ὁμοίως μεταγράψῃς, καθὼς εὗρες ἐν τοῖς ἀντιγράφοις. Φέρονται αὐτοῦ καὶ ἄλλαι πρὸς Βίκτωρα ἐπίσκοπον Ῥώμης περὶ ζητήσεως τοῦ πάσχα ἐπιστολαὶ, ἐν αἷς παραινεῖ αὐτῷ, μὴ ῥᾳδίως ὀφείλειν τὴν ἕνωσιν τῆς ἑταιρότητος διασχίσαι. Καὶ γὰρ Βίκτωρ πολλοὺς τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀνατολῆς ἐπισκόπους καθεῖλεν, οἵτινες τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῆς σελήνης μετὰ τῶν Ἰουδαίων τὸ πάσχα ἐπετέλεσαν. Ταύτῃ δὲ τῇ γνώμῃ τοὺς διαφωνήσαντας μὴ συναινέσαι Βίκτω-

dd ρι

ineditis monumentis eruditorum industria conquisivit. Præclaras hujus operis editiones post Erasmi, Nic. Gallasii, Jo. Jacobi Grynæi & Francisci Fevardentii studium debemus viris doctissimis Joanni Ernesto Grabe Oxon. 1702. & Renato Massueto, Ord. Benedictini Monacho, Paris. 1710. fol. De aliis Irenæi monumentis quorum pauca fragmenta restant, quemadmodum & de Irenæo ipso videndus præterea Henricus Dodwellus dissertationibus ad Irenæum Oxon. 1689. 8.

r) Duos libros facit Hieronymus qui Eusebio V. 26. unus est πρὸς Ἕλληνας λόγος συντομώτατος καὶ τὰ μάλιστα ἀναγκαιότατος περὶ ἐπιστήμης ἐπιγεγραμμένος.

s) Ἄλλος ὃν ἀνατέθεικεν ἀδελφῷ Μαρκιανῷ τοὔνομα εἰς ἐπίδειξιν τοῦ Ἀποστολικοῦ κηρύγματος. id. Hinc patet male legi in Codice Guelpherbyt. *ad Marcionis fraudem*, quamvis adversus Marcionem quoque singulariter stylum stringere Irenæus promittit lib. 1. c. 29. & lib. 3. c. 12. quod & Eusebius V. 8. annotavit.

t) Βιβλίον διαλέξεων διαφόρων, Euseb. V. 27. Citatur hic liber a Jo. Damasceno in parallel. pag. 724.

u) Eusebius V. 20. memorat. Epistolam Irenæi πρὸς Βλάστον περὶ σχίσματος, nec non τὴν πρὸς Φλωρῖνον περὶ μοναρχίας, ἢ περὶ τοῦ μὴ εἶναι τὸν Θεὸν ποιητὴν κακῶν. Ejusdem Blasti & Florini presbyteri meminit V. 15. Blastus Pascha non aliter nisi decima quarta mensis custodiendum esse contendens, latenter volebat Judaismum introducere, ut scribit auctor appendicis ad Tertull. de præscript. c. 53. De Florino Gennadius cap. 126. dogm. Eccles. *Caro nostra non est mali causa, ut docuit Florinus.*

x) Περὶ ὀγδοάδος Euseb. V. 20. de octonario Æonum numero adversus eundem Florinum in Valentini hæresin prolapsum. *de octava* Marcianæus legit e MSS. Codd quod & in Gemblacensi reperit Suffridus Petri, cum in aliis editt. esset περὶ τῆς ὀγδοάδος. Vetus interpres Irenæi ὀγδοάδα vertit *octonationem*. Iidem testantur in quibusdam MSS. scriptum se reperisse non *egregium commentarium* sed *egregium syntagma*.

y) Plures ejusmodi adjurationum formulas libris adjunctas retuli lib. V. Bibl. Græcæ p. 78. seq. Adeundus etiam V. C. Michael Lilienthal in selectis Historicis & Literariis Regiomonte A. 1715. 8. editis observatione prima quam inscripsit de exorcismo literario.

z) Euseb. IV. 24. ὁ Εἰρηναῖος ἐκ προσώπου ὧν ἡγεῖτο κατὰ τὴν Γαλλίαν ἀδελφῶν - - τῷ γε μὴν Βίκτορι προσηκόντως ὡς μὴ ἀποκόπτοι ὅλας ἐκκλησίας Θεοῦ, ἀρχαίου ἔθους παράδοσιν ἐπιτηρούσας, πλεῖστα ἕτερα παραινεῖ.

a) Supra, c. 34.

ſcha celebrabant, damnandos crediderat. In qua ſententia hi, qui diſcrepabant ab illis, Victori non dederunt manus. b) Floruit maxime ſub Commodo Principe, c) qui M. Antonino Vero in Imperium ſucceſſerat.

εἰ. Ἤνθησε μάλιστα ἐπὶ Κομόδου βασιλέως, ὅστις εἰς τόπον Ἀντωνίνου Βήρου ἐπεισῆλθεν.

b) Euſebius IV. 24. cum Victoris rigorem commemoraſſet, ſubjungit: ἀλλ᾽ οὐ πᾶσι γε τοῖς Ἐπισκόποις ταῦτ᾽ ἠρέσκετο· ἀντιπαρακελεύονται δῆτα αὐτῷ, τὰ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς πρὸς τοὺς πλησίον ἑνώσεως καὶ ἀγάπης φρονεῖν.

c) Præfuit Commodus ab A. C. 180 ad 192. S. Irenæus vitam produxiſſe videtur uſque ad A. C. 302. *in perſecutione Severi cum omni fere Civitatis ſuæ populo coronatus glorioſo martyrio*, ut eſt in Martyrologio Rom. 28. Jun. Martyr dicitur in Actis S. Felicis Presbyteri, T. 3. Act. Sanctor. April. p. 98.

ERASMI SCHOLION.

Irenæus.) εἰρηναῖος, à pace nomen, Sophronio ſine aſpiratione ſcribitur.

Et ad Blaſtum.) In nonnullis Baſilicum habebatur, ſed mendoſe.

De Monarchia.) Nam Manichæi duo faciunt principia, alterum boni, alterum mali.

Et de octava, id eſt, ogdoade.) Quid acciderat Hieronymo, ut Latinam vocem Græce voluerit interpretari? Proinde quando vel hinc conſtat vitiatum locum, ex Sophronio reſtituendus eſt, qui legit: καὶ περὶ τῶν ὀγδοαςῶν, id eſt, de octavis.

Egregium σύνταγμα.) Id eſt, commentarium, ſive opus, a συντάττω, & hinc audaculus quiſpiam adjecerat interpretans, id eſt, documentum.

Adjuro te.) Quis neſcit hunc Irenæum non eſſe conferendum cum noſtro Hieronymo, cum quo neminem auſim conferre Græcorum, præter unum Origenem. Et vides quam ſancte ſit obteſtatus de ſervanda integritate voluminum ſuorum. Quid igitur ſupplicii dignum eſſe poſſit impudentiſſimo nebulone, qui non veritus ſit omnia ferme divi Hieronymi opera vel effingere. vel contaminare?

Unitatem collegii ſcindere.) Non temere hoc annotavit Hieronymus, quod videret, opinor, ſuis temporibus quoſdam nimium præcipites ad reſecandum ab Eccleſia. Quibus modis & nos magnam orbis partem perdidimus, dum omnes ceremonias ad vivum exigimus, cum Chriſtus baculum infractum non comminuat, & linum fumigans non extinguat: & hunc ſecutus Apoſtolus Paulus, infirmum fide ſuſcipi jubeat, non rejici, & tolerari, donec ſpes ulla proficiendi in melius; & divus Auguſtinus languidum malit quam mortuum, debilem quam extinctum.

MARIANI VICTORII.

Egregium commentarium. Sic habent emendatiores codices, non Græcam vocem σύνταγμα.

Multos Aſiæ, & Orientis Epiſcopos, qui a decima quarta luna. Qui, olim deerat.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Irenæus.) Lege lib. V. Euſ. c. 1. & deinceps: & de operibus ejus. c. 19. & 27.

Et de Ogdoade egregium σύνταγμα.) Hanc habent vetuſti codices lectionem. Ex Euſebio autem forte legendum σπούδασμα.

Non facile debere unitatem collegii ſcindere.) Apud Euſ. c. 26.

In qua ſententia etiam hi, qui diſcrepabant ab illis, Victori non dederunt manus.) *Etiam*: deerat V. C. Tertull. contra Valentinianos: *Irenæus omnium doctrinarum curioſiſſimus explorator.*

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

Anno Septimii Severi Imp. decimo (hoc eſt Chriſti 302.) Chronicon Euſebianum gravem in Chriſtianos perſecutionem adſignat. In ea Leonides, Origenis pater, Alexandriæ, & Irenæus Lugduni in Gallia, occubuerunt. Irenæi opera ac fragmenta, a Franciſco Feu ardentio collecta, Notiſque illuſtrata Pariſienſes 1575, & auctius Colonienſes 1596 ediderunt.

De diſciplina aliud.) Hieronymus hic fallitur, & qui eum ſecuti ſunt, Honorius, Trithemius, alii. Nam verba Euſebii lib. 5. Hiſtoriæ cap. 25. (unde ſua deſumſit Hieronymus) clara ſunt, & unicum eſſe volumen ſeu librum indicant, non duos. Sic enim habent: *Circumfertur & aliquis ejus liber contra Gentes, breviſſimus ille quidem, maxime tamen neceſſarius, de diſciplina inſcriptus.* Cæterum liber iſte, Diſciplina contra Gentes, non exſtat; ut & alia Irenæi ſcripta pleraque interierunt. Ex omnibus ejus operibus unicum nunc reſtat integrum, quod adverſus hæreſes ſcripſit: libris quinque comprehenſum. Fragmen-

ta quædam librorum perditorum Hallosius tomo 2. Scriptorum Orientalium Græco-Latina edidit.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Constat Polycarpi fuisse discipulum. In pueritia, ut Eusebius libri V. capite VI. & ipse Irenæus ejusdem libri capite XX. docent.

Et ad Marcianum fratrem. Inepta lectio codicis Guelpherbytani: *Et ad Marcionis fraudem.* Eusebius: καὶ ἄλλος, ὃν ἀνατέθεικεν ἀδελφῷ Μαρκιανῷ.

Et ad Blastum de schismate, & ad Florinum de monarchia. Fuerunt duæ Epistolæ, prior ad Blastum, de quo autor capitis LIII. libri Tertullianei de præscriptione docet, quod Judaismum latenter introductum iverit; posterior ad Florinum, qui Deum malorum conditorem faciebat. Hujus causa, cum Valentini placita deinceps sectaretur, & librum de octonario composuit, heic ab Hieronymo laudatum.

Hanc quoque obtestationem similiter. Hæc majorem emphasin obtinent in Græco: καὶ τὸν ὅρκον τοῦτον ὁμοίως μεταγράψῃς. Cæterum obtestatio omnino necessaria fuit ob sacrilegas manus, quas aliorum scriptis sæpenumero hæretici, aliquando & orthodoxi injiciebant. Conqueritur de hac re Dionysius, non Alexandrinus, ut Feuardentius in notis ad fragmenta Irenæi refert, p. 513. sed Corinthiorum Episcopus, sic inquiens: *Epistolas scripsi rogatus a fratribus. Sed illas ministri quidam diaboli zizaniis compleverunt: quædam ex illis expungentes, quædam adiicientes. Quos certe manet feralis illa sententia: væ vobis. Ap. Euseb. L. IV. c. 23.*

CAPUT XXXVI.

PANTÆNUS Stoicæ sectæ Philosophus, d) juxta quamdam veterem in Alexandria consuetudinem, e) ubi a Marco Evangelista semper Ecclesiastici fuere Doctores, tantæ prudentiæ & eruditionis tam in Scripturis divinis, quam in seculari litteratura fuit, ut in Indiam f) quoque rogatus ab illius gentis legatis, a Demetrio g) Alexandriæ Episcopo, mitteretur. Ubi reperit, Bartholomæum de duodecim Apostolis, adventum Domini nostri JEsu Christi juxta Matthæi Evangelium prædicasse, quod Hebraicis litteris scriptum, revertens Alexandriam, secum detulit. h) Hujus multi quidem in sanctam

Πανταῖνος Στωϊκοῦ δόγματος φιλόσοφος, κατά τινα παλαιὰν τῶν Ἀλεξανδρέων συνήθειαν ἐν ᾗ ἀπὸ Μάρκου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἐκκλησιαστικοὶ γεγόνασι διδάσκαλοι, τοσαύτης σοφίας καὶ παιδεύσεως, τοῦτο ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς, τοῦτο δὲ καὶ τοῖς κοσμικοῖς γράμμασιν ἐντὸς γέγονεν, ὥστε παρακληθέντα αὐτὸν παρὰ τῶν Ἰνδίας πρεσβυτέρων, ὑπὸ Δημητρίου Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου, εἰς τὴν Ἰνδίαν ἀποσταλῆναι, ἐν ᾗ εὗρε Βαρθολομαῖον ἐκ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ κατὰ τὸ Ματθαίου Εὐαγγέλιον κηρύξαντα, ὅπερ Ἑβραϊκοῖς γράμμασι γεγραμμένον, εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀναζεύξας, μεθ᾽ ἑαυτοῦ ἐκόμισε. Τούτου πολλὰ ὑπομνήματα εἰς

dd 2 τὰς

d) Euseb. V. 10. ἀπὸ φιλοσόφου ἀγωγῆς τῶν καλουμένων στωϊκῶν ὁρμώμενος.

e) Ἐξ ἀρχαίου ἔθους διδασκαλείου τῶν ἱερῶν λόγων παρ᾽ αὐτοῖς συνεστῶτος, ὃ καὶ εἰς ἡμᾶς παραπείνεται καὶ πρὸς τῶν ἐν λόγῳ καὶ τῇ περὶ τὰ θεῖα σπουδῇ δυνατῶν συγκροτεῖσθαι παρειλήφαμεν. id. Confer de Schola hac Alexandrina, Philippi Sidetæ fragmentum a Dodwello ad calcem dissertationum in Irenæum vulgatum, & Caveum in parte secunda Hist. literariæ S. E. ubi de Athenagora disserit. De aliis veterum Christianorum Scholis illa ætate adeundus Nicolaus le Nourry T. 1. apparatus ad Bibliothecam Patrum p. 181. seq.

f) Τοσαύτην δ᾽ οὖν φασὶν αὐτὸν ἐνθουμοτάτῃ διαθέσει προθυμίαν περὶ τὸν θεῖον λόγον ἐνδείξασθαι, ὡς καὶ κήρυκα τοῦ κατὰ Χριστὸν Εὐαγγελίου τοῖς ἐπ᾽ ἀνατολῆς ἔθνεσιν ἀναδειχθῆναι μέχρι καὶ τῆς Ἰνδῶν στειλάμενον γῆς. Euseb. V. 10.

g) Demetrius Juliano in Episcopatu Alexandrino successit anno decimo Commodi, teste Eusebio V. 22. hoc est CHristi 189.

h) Καὶ ὁ Πάνταινος καὶ εἰς Ἰνδοὺς ἐλθεῖν λέγεται· ἔνθα λόγος εὑρεῖν αὐτὸν προφθάσαν τὴν αὐτοῦ παρουσίαν τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον παρά τισιν αὐτόθι τὸν Χριστὸν ἐπεγνωκόσιν· οἷς Βαρθολομαῖον τῶν Ἀποστόλων ἕνα κηρύξαι· αὐτοῖς τε Ἑβραίων γράμμασιν τὴν τοῦ Ματθαίου καταλεῖψαι γραφὴν, ἣν καὶ σώζεσθαι εἰς τὸν δηλούμενον χρόνον. Non ait Eusebius Evangelium Matthæi Hebraicis scriptum litteris Alexandriam relatum a Pantæno, sed tantum a Bartholomæo traditum Indis, & ad Pantæni usque ætatem ibi servatum. Bartholomæum Indis prædicasse Evangelium, multi etiam alii scriptores testantur, ut ab Abdiæ librum octavum notavi. Atque Evangelium Bartholomæi quod Hieronymus præf. in Matthæum & Gelasius decreto de libris Apocryphis & Beda in limine commentarii ad Lucam commemorant, nihil aliud fuisse videtur quam illud Matthæi Evangelium in Indiam a S. Bartholomæo illatum.

Scripturam extant commentarii, i) sed magis viva voce Ecclesiis profuit. Docuitque sub Severo principe, k) & Antonino, cognomento Caracalla.

τὰς θείας γραφὰς τυγχάνει, ἀλλὰ μᾶλλον ζώσῃ φωνῇ τὰς ἐκκλησίας ὠφέλησεν. Ἐδίδαξε δ' ἐπὶ Σεβήρου καὶ Ἀντωνίνου τοῦ ἐπίκλην Καρακάλου.

i) Non videtur Hieronymus scripta aliqua Pantæni evolvisse, sed tantum exprimere voluisse Eusebii verba, quibus tamen nullorum in sanctam Scripturam commentariorum mentio: ζώσῃ φωνῇ καὶ διὰ συγγραμμάτων τοὺς τῶν θείων δογμάτων θησαυροὺς ὑπομνηματιζόμενος. Rufin. *tam viva voce discipulos instruens, quam librorum monumentis etiam posteris thesauros scientiæ derelinquens.* Neque Eusebius neque alius quisquam veterum scriptum aliquod Pantæni, quod memini, allegat aut aliquid ex eo profert.

k) Ex Eusebio colligas jam sub Commodo clarum Pantæni in Schola Alexandrina nomen fuisse. Nam V. 9. cum narrasset Commodi anno primo Episcopum Alexandriæ factum Julianum, subjungit c. 10. ἡγεῖτο δὲ τηνικαῦτα τῆς τῶν πιστῶν αὐτόθι διατριβῆς τῶν ἀπὸ παιδείας ἀνὴρ ἐνδοξότατος, ὄνομα αὐτῷ Πάνταινος.

MARIANI VICTORII NOTA.

Revertens Alexandriam secum detulit. ἐκόμισε etiam est apud Sophronium. Antea, retulit, legebatur.

HENRICI GRAVII.

Pantænus) Hieron. Epist. ad Magnum: *Pantænus Stoicæ sectæ Philosophus ob præcipuæ eruditionis gloriam a Demetrio Alexand. Episcopo missus est in Indiam, ut Christum apud Brachmanas, & illius gentis Philosophos prædicaret.* Euseb. in Chron. anno 2. Severi: *Clemens Alexandrinæ Ecclesiæ presbyter, & Pantænus Stoicus Philosophus in disputatione dogmatis nostri insignes habentur.* Vide & Hist. Eccles. l. 5. c. X. &. l. 6. c. XIV. XIX.

AUBERTI MIRÆI.

De tot summi viri scriptis, ab Eusebio. l. 5. hist. Eccles. c. 10. & Hieronymo hic recitatis, dolendum est, ne fragmentum quidem minimum, verbis ipsius conceptum, superesse. Clementis tamen Alexandrini perillustre testimoninm hodieque exstat, quod de magistro suo Pantæno, libro 1. stromatum, scripsit. Ejusdem beatam memoriam Alexander Hierosolymorum Episcopus in suis ad Origenem litteris celebrat.

Stoicæ sectæ Philosophus.) Illa ætas habuit inter culmina Christianæ religionis, qui a sensibus multis Stoicis non abiverunt, *Arnobium, Tertullianum, Pantænum, & Clementem Alexandrinum.* Hieronymi, sanctioris an doctioris viri sententia est, de tabella & scripto recitanda: *Stoici nostro dogmati in plerisque concordant*: & quod sequitur, occulte ad nostrum dogma & ad pietatem ducunt. Sic fere Lipsius l. 1. c. 17. in Manuductione ad Stoicam Philosophiam.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI Annotationes.

Juxta quandam veterem in Alexandria consuetudinem. Eusebius: *Jam inde a priscis temporibus sacrarum literarum schola in ea civitate fuerat instituta: quæ quidem nostra ætate adhuc perseverat.*

Tanta prudentiæ & eruditionis. Libri perierunt, sed fragmentum est in excerptis Theodoti hæretici, quæ Clementis Alexandrini operibus subjici solent. Ibi de Pantæno: Πάνταινος δὲ ἡμῶν ἔλεγεν, ἀορίστως τὴν προφητείαν ἐκφέρειν τὰς λέξεις, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ τῷ ἐνεστῶτι ἀντὶ τοῦ μέλλοντος χρῆσθαι χρόνου, καὶ πάλιν τῷ ἐνεστῶτι ἀντὶ τοῦ παρῳχηκότος.

Sub Severo: Male Codex Guelpherbytanus: *Sub Vero.*

CAPUT XXXVII.

RHODON, genere Asianus, l) a Tatiano, de quo supra diximus. Romæ in Scripturis eruditus, m) edidit plurima: præcipuum-

Ῥόδων Ἀσιανὸς, παρὰ Τατιανῷ τῷ ἀναφερομένῳ, ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς παιδευθεὶς, ἐξέδωκε μὲν πάμπολλα, ἐξαίρετον δὲ κατὰ Μαρκίωνος.

l) Ῥόδων, γένος τῶν ἀπὸ Ἀσίας. Euseb. V. 13.

m) Supra, c. 29. m) Μαθητευθεὶς ἐπὶ Ῥώμης, ὡς αὐτὸς ἱστορεῖ, Τατιανῷ, Euseb. qui mox eodem capite notat hoc testatum esse Rhodonem in libro contra Marcionem & Apellem quem Callistioni dicavit. ὁ αὐτὸς μεμαθητεῦσθαι ἐπὶ Ῥώμης Τατιανῷ ἑαυτὸν ὁμολογεῖ. διάφορα συντάξας βιβλία, μετὰ τῶν λοιπῶν καὶ πρὸς τὴν Μαρκίωνος παρατέταται αἵρεσιν, ἣν καὶ εἰς διαφόρους γνώμας κατ' αὐτὸν διαστᾶσαν ἱστορεῖ. Euseb. qui plura deinde in hanc sententiam e Rhodonis libro subjungit.

que adversus Marcionem opus, m) in quo refert, quomodo ipsi quoque inter se Marcionitæ discrepent: & Apellem senem n) alium hæreticum à se quondam fuisse convictum, * & risui habitum, eo quod Deum, quem coleret, ignorare se diceret. Meminit in eodem libro, quem scripsit ad Callistionem, Tatiani se Romæ fuisse auditorem. Sed & in Hexaëmeron n) elegantes tractatus composuit, & adversum Phrygas o) insigne opus: temporibusque Commodi & Severi floruit.

κίωνος σύνταγμα, ἐν ᾧ ἐξηγεῖται, ὅπως καὶ αὐτοὶ εἰς ἑαυτοὺς Μαρκιωνισταὶ διαφωνοῦσι, καὶ τὸν Ἀπελλῆν τὸν γέροντα ὁμοίως αἱρετικὸν, συντετυχηκέναι αὐτοῖς, καὶ καταγέλαστον γεγενῆσθαι, εἰρηκότα ὅτι τὸν Θεὸν ὃν σέβει, ἀγνοεῖ. Μέμνηται ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ, ἣν ἔγραψε πρὸς Καλλιστίωνα, Τατιανοῦ γεγενῆσθαι ἐν τῇ Ῥώμῃ ἀκροατὴς, καὶ εἰς τὴν ἑξαήμερον δὲ κόμψας ὁμιλίας συνέταξε, καὶ κατὰ τῶν Φρυγῶν ἐπίσημον ἔργον, ἀνθήσας ἐπὶ τῶν χρόνων Κομόδου καὶ Σεβήρου.

m) ὁ γὰρ γέρων Ἀπελλῆς συμμίξας ἡμῖν, πολλὰ μὲν κακῶς λέγων ἠλέγχθη -- ἐγὼ δὲ γελάσας κατέγνων αὐτοῦ, διότι διδάσκαλος εἶναι λέγων, οὐκ ᾔδει τὸ διδασκόμενον ὑπ' αὐτοῦ κρατύνειν. Rhodon apud Euseb. V. 13. Indiculus hæresium qui exstat sub Hieronymi nomine c. 18. *Apellitæ -- -- horum auctor Apelles a Rhodone Asiani generis homine reprehensus est quod Deum quem coleret ignoraret.* Perperam editum *a Corodone.*

n) φέρεται δὲ οὖν αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν ἑξαήμερον ὑπόμνημα. Euseb.

* Sic Sigebergensis & Sangermanensis Codex cum aliis nonnullis legit, teste Suffrido Petri & Marcianæo. Unus Ambrosianæ Bibliothecæ habet in margine *victum*, in textu *conventum*. Eusebius ἠλέγχθη.

o) Fuit Hieronymus in ea sententia, Rhodonem esse auctorem trium librorum adversus Montanistas ad Abercium Marcellum, e quibus fragmenta exstant apud Eusebium V. 16. & 17. Itaque & infra cap. 39. ait Rhodonem Miltiadis meminisse in opere suo quod adversus Montanum, Priscum, Maximillamque composuit. Pro *Phrygas* in Sigebergensi est. *Cataphrygas*, teste Suffrido Petri. In Græco interprete Latinissante nota ἔργον pro συγγράμματι.

ERASMI SCHOLIA.

Et Apellem alium.). Unde dicti Apellitæ apud divum Augustinum.

A se quondam fuisse convictum.) Ita quidam correxerat, hoc est, corruperat Cæterum. in emendatioribus codicibus scriptum habebatur, conventum, non convictum, & Sophronius ita legit, qui vertit συντετυχηκέναι.

In Hexaemeron.) Id est, in creationem mundi, quæ sex dierum opificio peracta est, juxta Genesim Moysi.

Et adversum Cataphrygas.) Sophronius, & hoc loco legit Phrygas, non Cataphrygas, quanquam hoc ad sensum nihil refert.

MARIANI VICTORII.

Adversum Cataphrygas. Adversus Phrygas, quod est apud Sophronium. Κατὰ τῶν Φρυγῶν, alibi legitur. Nos vocem apud Latinos magis usitatam secuti sumus. Sic enim supra in Apollinario & alibi eam usurpat Hieronymus.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Et Apellem senem hæreticum a se quondam fuisse conventum. Hic Apelles tam similis fuit nostris Libertinis, quam ovum ovo. Ita enim de illo Rhodon: *Ap. Euseb. L. V. c. 13. Asserebat, non esse omnino examinandam fidem; sed unumquemque in eo, quod semel imbibisset, perstare oportere. Quippe eos, qui in crucifixo spem suam collocassent, servandos esse affirmabat, dummodo in bonis operibus deprehenderentur.*

CAPUT XXXIIX.

CLEMENS, Alexandrinæ Ecclesiæ presbyter, p) Pantæni, de quo supra retulimus, auditor, q) post ejus mortem r) Alexandriæ Ecclesiasticam

Κλήμης Ἀλεξανδρείας πρεσβύτερος, Παντένου, περὶ οὗ προειπομεν, ἀκροατὴς, ὃς μετὰ τὴν τούτου τελευτὴν τὰς διατριβὰς τῆς ἐν Ἀλεξαν

p) Clementem μακάριον πρεσβύτερον vocat Alexander Hierosol. in Epistola ad Antiochenses apud Euseb. VI. 11.

q) In ὑποτυπώσεων libris Pantænum magistrum suum nominatim appellavit Clemens teste Eusebio VI. 13. ἐν οἷς ὀνόμασι ὡς διδασκάλου τοῦ Πανταίνου μνημονεύει.

r) Hoc non ita certum neque ex Eusebio probandum. Potius verisimile est Clementem Pantæno vivo suffectum fuisse cum ille a Demetrio in Indiam ablegaretur circa A. C. 189. Vide Tillemontium T. 3. memor. Cæterum Pantæno Clementem, (non Clementi Pantænum ut Philippus Sidetes affirmat) in Scholæ Alexandrinæ præfectura successisse, diserte tradit Eusebius VI. 6. Πάνταινον δὲ Κλήμης διαδεξάμενος

scholam tenuit, & κατηχήσεων magister fuit. Feruntur ejus insignia volumina, plenaque eruditionis & eloquentiæ, tam de Scripturis divinis, quam de sæcularis litteraturæ instrumento. E quibus illa sunt, στρωματεῖς libri octo: s) ὑποτυπώσεων libri octo: t) adversus Gentes liber unus: u) Pædagogi libri tres: x) de Pascha liber unus: y) de jejunio disceptatio: z) & alius, qui inscribitur, *Quisnam divus ille sit, qui salvetur*: a) de obtrectatione liber unus: b) de canonibus Ecclesiasticis, & adversum eos, qui Judæorum sequuntur errorem, liber unus, c) quem proprie Alexandro, Hierosolymorum Episcopo, προσεφώνησε. Meminit autem d) in Stromatibus suis, voluminis Tatiani adversus Gentes, de quo supra e) diximus, & Cassiani cujusdam χρονογραφίας, quod opusculum invenire non potui. Necnon & de Ju-

Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας κατεῖχε, καὶ κατηχήσεων διδάσκαλος γέγονεν. Ἐπίσημά τε τύχῃ παιδεύσεως, καὶ εὐγλωττίας ἀνάμεστα συνέταξε, τοῦτο μὲν τῶν θείων, τοῦτο δὲ καὶ κοσμικῶν, ἀφ᾽ ὧν ἐστι τάδε· Στρωματεῖς ὀκτὼ, ὑποτυπώσεων λόγοι ὀκτὼ, κατὰ τῶν ἐθνῶν παιδαγωγοὶ τρεῖς, περὶ τοῦ πάσχα εἷς, περὶ νηστείας διάλεξις, καὶ ἕτερος ἐπιγραφόμενος, τίς ἄρα πλούσιος σωθήσεται, περὶ κακολογίας λόγος εἷς, περὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν, καὶ κατὰ τῶν ἀκολουθούντων τῇ τῶν Ἰουδαίων πλάνῃ λόγον, ὅν τινα ἰδικῶς Ἀλεξάνδρῳ Ἐπισκόπῳ Ἱεροσολύμων προσεφώνησε. Μέμνηται δὲ ἐν τοῖς ἰδίοις στρώμασι τοῦ τεύχους Τατιανοῦ τοῦ προειρημένου κατὰ τῶν ἐθνῶν, καὶ Κασσιανοῦ τινος χρονογραφίας, ὅπερ ἐν τοῖς παλαιοῖς εὑρεῖν

νος τῆς κατ᾽ Ἀλεξάνδρειαν κατηχήσεως καθηγεῖτο &c. Sic & Photius Cod. 118. Possit Philippi Sidetæ testimonium ita cum Eusebio conciliari, ut Pantænus ex India reversus iterum Scholæ Alexandrinæ recturam post Clementem susceperit, & deinde defunctus iterum illam Clementi gerendam reliquerit.

s) Euseb. VI. 13. Τοῦ δὲ Κλήμεντος στρωματεῖς οἱ πάντες ὀκτὼ παρ᾽ ἡμῖν σώζονται - - - Τίτου Φλαυίου Κλήμεντος τῶν κατὰ τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν γνωστικῶν ὑπομνημάτων στρωματεῖς.

t) Ἰσάριθμοί τε τούτοις εἰσὶν οἱ ἐπιγεγραμμένοι ὑποτυπώσεων αὐτοῦ λόγοι. id. Hoc hypotyposeon opus, de quo etiam Photius Cod. 109., intercidit.

u) Ἔστι δ᾽ αὐτοῦ καὶ πρὸς Ἕλληνας λόγος. id. Hic est qui in editionibus operum Clementis familiam ducit λόγος προτρεπτικὸς πρὸς Ἕλληνας.

x) Τρεῖς τε οἱ τοῦ ἐπιγεγραμμένου παιδαγωγοῦ. Euseb. Opus insigne & ad mores formandos aptissimum.

z) Περὶ τοῦ Πάσχα σύγγραμμα Euseb. IV. 26. & VI. 13. Non exstat præter pauca fragmenta.

z) Nicephorus IV. 33. ὁμιλίαι, Eusebii Codices διαλέξεις περὶ νηστείας. Rufin. *Disputatio de jejunio.* Ita & apud Hieronymum MS. Gemblacense & Affligimiense teste Suffrido Petri. At Sigebergensis: *De jejunio liber unus. De disceptatione liber unus.* Photio Cod. CXI. περὶ νηστείας. Non exstat.

a) Τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος. Libellus utilis ac præclarus, sub Origenis pridem editus nomine, sed vero auctori suo restitutus a viris doctissimis, & novissime a Johanne Pottero, Oxoniensi Episcopo, cui optimam operum Clementis editionem debemus vulgatam Oxon. 1715. fol.

b) Euseb. VI. 13. & Nicephorus IV. 33. Περὶ καταλαλιᾶς. Photius Cod. CXI. περὶ κακολογίας.

c) Euseb. Καὶ ὁ ἐπιγεγραμμένος κανὼν ἐκκλησιαστικὸς ἢ πρὸς τοὺς Ἰουδαΐζοντας, ὃν Ἀλεξάνδρῳ τῷ δεδηλωμένῳ ἐπισκόπῳ ἀνατέθεικεν. Phot. περὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν κατὰ τῶν ἀκολουθούντων τῇ τῶν Ἰουδαίων πλάνῃ. Niceph. ὃς κανὼν ἐκκλησιαστικὸς ἐπιγέγραπται, καὶ πρὸς Ἰουδαΐζοντας. Rufin. *Sed & ille qui superscribitur Canon Ecclesiasticus: item alius de his qui Judaicum sensum in Scripturis sequuntur.* Ex Eusebio & Photio videtur esse perspicuum, unum librum commemorari, non duos. Atque ita etiam intelligendus Hieronymus. In Codice Sangermanensi teste Marcianæo legitur absque Græca voce: *quem proprie ad Alexandrum Hierosolymorum Episcopum scripsit.* Alii retinent verbum προσεφώνησεν, usitatum Hieronymo in suis præfationibus. De Alexandro hoc infra, ad notam. i.

d) Euseb. VI. 13. De Clemente: Μνημονεύει τε τοῦ πρὸς Ἕλληνας Τατιανοῦ λόγου, καὶ Κασσιανοῦ, ὡς καὶ αὐτοῦ χρονογραφίαν πεποιημένου. De Tatiano Clemens 1. Strom. pag. 320. εἴρηται μὲν οὖν περὶ τούτων ἀκριβῶς Τατιανῷ ἐν τῷ πρὸς Ἕλληνας. Cassiani χρονογραφίαν quidem Clemens non commemorat, at de antiquitate temporum Mosis differens eodem loco post laudatum Tatianum subjungit: εἴρηται δὲ Κασσιανῷ ἐν τῷ πρώτῳ ἐξηγητικῶν. Fuit hic Julius Cassianus Valentini discipulus, ac promachus Docetarum ex cujus libro περὶ ἐγκρατείας ἢ εὐνουχίας nonnulla affert 3. Strom. p. 465. seq. Marianus Victorius edidit: *quod opusculum in veteribus invenire non potui.* Sed vocabula *in veteribus* desunt in plerisque MSS. Codd. licet in aliis leguntur & in Græco interprete. e) Supra cap. 29.

dæis f) Aristobulum g) quemdam & Demetrium & Eupolemum h) scriptores adversus Gentes refert; qui in similitudinem Josephi ἀρχαιογονίαν Moysi & Judaicæ gentis asseverant. Extat Alexandri Hierosolymorum Episcopi, qui cum Narcisso i) postea rexit Ecclesiam, Epistola super ordinatione Asclepiadis k) confessoris ad Antiochenses, congratulantis eis, in qua ponit in fine: *Hæc vobis domini ac fratres scripta transmisi per Clementem beatum presbyterum, virum illustrem & probatum: quem vos quoque scitis, & nunc plenius recognoscetis, qui cum huc venisset juxta providentiam & visitationem Dei, confirmavit & auxit Domini Ecclesiam.* Constat, Origenem hujus fuisse discipulum. l) Floruit autem Severi & Antonini filii ejus, temporibus.

Euseb. VI. 11. ταῦτα δὲ ὑμῖν κύριοί μου ἀδελφοὶ τὰ γράμματα ἀπέστειλα διὰ Κλήμεντος τοῦ μακαρίου πρεσβυτέρου, ἀνδρὸς ἐναρέτου καὶ δοκίμου ὃν ἴστε καὶ ὑμεῖς καὶ ἐπιγνώσεσθε, ὃς καὶ ἐνθάδε παρὼν κατὰ τὴν πρόνοιαν καὶ ἐπισκοπὴν τοῦ δεσπότου ἐπεστήριξέ τε καὶ ηὔξησε τὴν τοῦ Κυρίου Ἐκκλησίαν.

ρῶν οὐκ ἐδυνήθημεν. Οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ Ἰουδαίους Ἀριστόβουλόν τινα καὶ Δημήτριον, καὶ Εὐπόλεμον ἀναφέρει, οἷα κατὰ τῶν ἐθνῶν συγγραψαμένους καθ᾽ ὁμοιότητα Ἰωσήπου, ἀρχαιογονίας Μωϋσέως, καὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους. Ἔστι καὶ Ἀλεξάνδρου Ἱεροσολύμων Ἐπισκόπου ὃς μετὰ Νάρκισσον ὕστερον προέστη τῆς ἐκκλησίας, Ἐπιστολὴ περὶ χειροτονίας Ἀσκληπιάδου ὁμολογητοῦ, πρὸς Ἀντιοχέας, συγχαίροντος αὐτοῖς, ἐν ᾗ εἰς τὸ τέλος οὕτως λέγει. Ταῦτα ὑμῖν κύριοι ἀδελφοί τε τὰ γράμματα πέπομφα, διὰ τοῦ εὐλαβεστάτου Κλήμεντος ἀνδρὸς περιφανοῦς, καὶ δεδοκιμασμένου, ὃν καὶ ὑμεῖς ἴστε, καὶ νῦν πλέον ἐπιγνώσεσθε, ὅς τις ἐνταῦθα ἐλθὼν κατὰ πρόνοιαν καὶ ἐπιφοίτησιν θεοῦ, ἐστερέωσε καὶ ηὔξησε τοῦ Κυρίου τὴν ἐκκλησίαν. Ὡμολόγηται τὸν Ὠριγένην τούτου γεγενῆσθαι μαθητήν. Ἤνθησε δὲ βασιλευόντων Σεβήρου καὶ Ἀντωνίνου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

f) Eusebius: Ἔτι μὴν Φίλωνος μνημονεύει καὶ Ἀριστοβούλου, Ἰωσήπου τε καὶ Δημητρίου καὶ Εὐπολέμου Ἰουδαίων συγγραφέων, ὡς ἂν τούτων ἁπάντων ἐγγράφως πρεσβύτερον τῆς παρ᾽ Ἕλλησιν ἀρχαιογονίας Μωϋσέα τε καὶ τὸ τῶν Ἰουδαίων γένος ἀποδειξάντων.

g) Ex Aristobuli Peripatetici libro 1. ad Philometorem affert nonnulla Clemens 1. Strom. p. 342. quibus antiquitas Hebraicæ Philosophiæ adstruitur. Et lib. V. p. 595. ait ab illo scripta esse βιβλία ἱκανὰ *volumina complura*, quibus probavit Philosophiam Peripateticam plurima debere Legi Mosaicæ ac Prophetis. Τὴν περιπατητικὴν φιλοσοφίαν ἔκ τε τοῦ κατὰ Μωϋσέα νόμου καὶ τῶν ἄλλων ἠρτῆσθαι Προφητῶν.

h) Demetrium ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Ἰουδαίᾳ βασιλέων citat Clemens 1. Strom. p. 337. testatus Philonem & Eupolemum similis argumenti scripta edidisse. Atque Eupolemi librum hoc titulo iterum laudat p. 344.

i) Narcissus annos natus CXVI. Alexandrum Collegam Episcopatus Hierosolymitani adscivit teste Eusebio VI. 11.

k) Asclepiades hic Episcopus post Serapionem Antiochenus, de cujus ordinatione ex Epistola Alexandri Episcopi Hierosol. ad Antiochenses nonnulla affert Eusebius loco jam laudato. Μέμνηται καὶ τῆς τούτου καταστάσεως Ἀλέξανδρος Ἀντιοχεῦσι γράφων ὧδε &c.

l) Euseb. VI. 6. Ὡς καὶ τὸν Ὠριγένην τῶν φοιτητῶν αὐτοῦ παῖδα ὄντα γενέσθαι. Photius Cod. 118. Τὸν Ὠριγένην - - ἀκροατὴν καὶ διάδοχον (Confer Hieron. infra c. 38.) λέγουσι γενέσθαι Κλήμεντος τοῦ στρωματέως. Etiam Alexander Hierosol. apud Eusebium VI. 14. testatur innotuisse Origenem sibi primum per Pantænum & Clementem.

ERASMI SCHOLIA.

Catecheseon) κατηχήσεων, id est, institutionum, nomen verbale ab eo profectum verbo, unde dicti sunt Catechumeni.

Stromatum.) στρωματέων, στρώματα stragulæ dicuntur, quæ solent è variis coloribus contexi, unde στρωματεύς, ad eum contextus modum dicitur liber.

Hypotyposeon.) ὑποτυπώσεων, id est, subnotationum, quum res paucis indicatur: Ruffinus vertit, conformationum.

De jejunio liber unus: De disputatione liber unus.) Sic enim in plerisque codicibus vitiavit scripturam, nescio quis, ex unico libro duos faciens. In emendatioribus ita legitur: De jejunio disceptatio. & alius qui inscribitur. & cætera. Ad eundem modum legit Sophronius.

Προσεφώνησεν.) *Id est, dedicavit sive addixit, ut magis ad verbum reddam.* Usus est hoc verbo M. Tullius aliquoties in Epistolis ad Atticum.

Cujusdam chronographias.) χρονογραφίας, id est, annalium sive temporum descriptiones.

Qui in similitudinem Josephi.) Hic subjiciebatur Græca vox non uno modo depravata. Cæterum eam ex emendatiorum voluminum vestigiis, tum ex Sophronio restituimus ἀρχαιογονίας, quod ferme sonat antiquas generationes, sive ortum primarum rerum.

MARIANI VICTORII.

Κατηχήσεων. Institutionum, quibus catechumeni, quorum inde ducitur nomen, in fide instruuntur.

Στρωματεῖς. Impressi hodie sunt hi Clementis libri: quorum nomen, quod varia eruditione contexti sint, ita sunt appellati.

Ὑποτυπώσεων. Subnotationum, seu conformationum.

Προσεφώνησε. Addixit, dedicavit, ac veluti acclamavit. Cicero ad Atticum hac voce similiter usus est.

Χρονογραφίας. Temporum descriptiones, seu annales.

Quod opusculum in veteribus invenire non potui. ἐν τοῖς παλαιοῖς, habet Sophronius: & ita legunt codices manuscripti Mediceus, & Fesulanus: deerat tamen antea.

Ἀρχαιογονίας. Vox ipsa antiquas generationes sonat.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Clemens.) Hieron. in Dan. IX. & epist. ad Magnum: *Clemens Alexandrinæ Ecclesiæ presbyter, vir, meo judicio, omnium eruditissimus, VIII. scripsit stromatum libros, & totidem Hypotyposeon, & alium contra gentes, Pædagogi quoque volumina tria, Quid in illis indoctum? immo quid non e media philosophia est?* Vide Eusebium cap. XI. lib. V.

Feruntur ejus insignia volumina.) De his lege Eusebium lib. VI. cap. XI.

Adversus gentes liber unus.) Vide Euseb. libr. 2. de præparatione Evangelica, & alibi in eodem opere.

Quem proprie Alexandro Hierosolymitarum Episcopo προσεφώνησε.) Ita quidem Sophronius. Eusebius autem habet ἀνατέθεικεν.

Extat Alexandri Hierosolymitarum Episcopi.) Euseb. lib. VI. cap. XI. in Chronicis: *Anno I. Antonini Caracallæ Alexander XXXV. Hierosolymorum Episcopus ordinatur, adhuc vivente Narcisso, & cum eo pariter Ecclesiam regit.*

Super ordinatione Asclepiadis confessoris.) Fuit Antiochiæ IX. Episcopus.

SCHOLIA AUBERTI MIRÆI.

Clemens Alexandrinæ Ecclesiæ presbyter, patria Atheniensis, Pantæni discipulus, & Origenis magister, multa scripsit, quæ Eusebius lib. 5. hist. c. 11. & hoc loco Hieronymus recensent. Ex ejus operibus exstant solummodo *Pædagogi libri tres, Stromatum libri octo, & Oratio exhortatoria ad Gentes*; omnia Latine 1612. Parisiis, & anno 1616. Græco-Latine excusa. Vixit sub Imp. Severo: ut ex lib. 1. Stromatum colligi datur. In libris ejus nonnullæ sententiæ occurrunt, quæ errorem sapiunt. Has Bellarminus in libris controversiarum notavit, & ob eas Gelasius I. Papa Clementis hujus opuscula inter Apocrypha retulit. Utrum autem sententiæ illæ ab hæreticis insertæ fuerint, an Clementi ut homini exciderint, Bellarminus in Catalogo dicit se ignorare. Cassiodorus lib. 1. Institutionum divinarum memorat Explanationem Clementis Alexandrini in Epistolas canonicas. An sit ea, quæ in Bibliotheca veterum Patrum legitur, idem Bellarminus dubitat.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

De jejunio disceptatio. Duos libros ex uno facit Guelpherbytanus codex. Nam ita habet: *De jejunio liber unus, de disceptatione liber unus.*

De canonibus Ecclesiasticis, & adversus eos, qui Judæorum sequuntur errorem, liber unus. Non fuerunt duo libri, sed unus, cui titulum esse voluit: κανὼν ἐκκλησιαστικός.

Cassiani. Scribendum: *Casiani*, non *Cassiani*, ut scribit cum Eusebio Hieronymus. Clemens enim semper Casianum vocat. Scripsit vero Julius Casianus etiam exegetica & de continentia librum, ceu tradit Clemens I. & III. Stromatum. *Conf. Euseb. L. X. de præpar. p. 496.*

Hæc vobis domini ac fratres. Eusebius Κύριοί μου ἀδελφοὶ; unde est, quod multi Hieronymi codices exhibent: *Domini fratres.* Sed nostra lectio melior est. Nam recentiori ævo obtinuerunt hæ locutiones: Dominus Imperator, Dominus Pater, Dominus Frater.

Per Clementem. Recte Hieronymus existimat, Clementem, quem hac Epistola laudat Alexander, Alexandrinum fuisse, quod non addit Eusebius. Neque enim alio Clemente familiariter usum legimus Alexandrum, cui noster probe cognitus fuit, & librum de Ecclesiastico canone consecravit, ut tradit Eusebius libro VI. capite XIII. Præterea testatur ipse Clemens, *L. 1. Strom. p. m. 274.* se, postquam in Palæstina aliquamdiu audivisset doctos, concessisse in Ægyptum.

Recognoscetis. Codex Guelpherbytanus: *Cognoscetis*, quod præferendum est. Eusebius enim habet: ἐπιγνώσεσθε. Cæterum verba epistolæ paulo aliter recitat Hieronymus, quam Eusebius. Quod ad libros Clementis attinet, magnam partem hodienum extant. In vulga-

vulgaribus editionibus nonnulla, haut quaquam deperdita, desiderantur, quæ Angli adiecerunt, & celeberrimus Ittigius, qui superiori septimana Lipsiæ operum Clementis Alexandrini supplementum in lucem emisit. 1700. 8.

CAPUT XXXIX.

MILTIADES, cujus Rhodon m) in opere suo, quod adversus Montanum, Priscam, Maximillamque composuit, recordatur, n) scripsit contra eosdem volumen præcipuum, & adversus Gentes Judæosque libros alios, o) & Principibus illius temporis p) Apologeticum dedit. Floruit autem M. Antonini Commodi temporibus.

Μιλτιάδης, οὗ τινος Ῥόδων ἐν τῷ ἰδίῳ συγγράμματι τῷ κατὰ Μοντανοῦ καὶ Πρισκίλλας καὶ Μαξιμίλλας συντιθέντι, μέμνηται, ἔγραψε κατ' αὐτῶν τεῦχος ἐξαίρετον, καὶ κατὰ τῶν ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων λόγους ἄλλους. Ἐπέδωκε δὲ τῷ τηνικαῦτα βασιλεῖ ἀπολογητικὸν, ἀνθήσας ἐν τοῖς χρόνοις Μάρκου Ἀντωνίνου Κομόδου.

m) Anonymum illum ex cujus opere contra hæresin Montani, excerpta afferuntur ab Eusebio V. 16. seq. Hieronymus non dubitavit esse Rhodonem, ut jam notavi supra c. 37. Fallitur enim Martinus Lipsius qui Apollinarem pro Rhodone reponi voluit teste Suffrido Petri. Fallitur etiam vir eruditissimus, qui p. 240. diss. de hæresiarchis, Apollonium ab Hieronymo pro auctore illius operis haberi existimavit.

n) Eusebius V. 17. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ συγγράμματι καὶ Μιλτιάδου συγγραφέως μέμνηται, ὡς λόγον τινὰ καὶ αὐτοῦ κατὰ τῆς προειρημένης αἱρέσεως γεγραφότος. Argumentum libri Miltiadis fuit, περὶ τοῦ μὴ δεῖν προφήτην ἐν ἐκστάσει λαλεῖν, *non oportere Prophetam in excessu mentis sive per amentiam prophetari.* Pro Priscilla scripsi *Priscam*, nam ut monent Erasmus, Suffridus Petri & Marcianæus, nusquam legitur *Priscilla* in Codd. MSS. sed ubique *Prisca*.

o) Libri duo fuere adversus Gentes & adversus Judæos duo. Euseb. καὶ ἄλλας ἡμῖν τῆς ἰδίας περὶ τὰ θεῖα λόγια σπουδῆς μνήμας καταλέλοιπεν, ἔν τε οἷς πρὸς Ἕλληνας συνέταξε λόγοις, καὶ τοῖς πρὸς Ἰουδαίους, ἑκατέρᾳ ἰδίως ὑποθέσει ἐν δυσὶν ὑπαντήσας συγγράμμασιν.

p) Euseb. Πρὸς τοὺς κοσμικοὺς ἄρχοντας. Rufin. *ad Principes Romani regni.* Niceph. πρὸς ἄρχοντας. Omnino Imperatores intelliguntur Marcus Antoninus & Lucius, vel idem Marcus cum filio Commodo. Vide Dodwellum diss. ad Irenæum p. 369. Imperatores Eusebius κοσμικοὺς ἄρχοντας appellat, ut Episcopos ἄρχοντας ἐκκλησιῶν IV. 24. Rhodonis scripta pridem interciderunt omnia. Perperam Græcus interpres & Codices quidam *Principi.*

ERASMI SCHOLIA.

Priscam Maximilliamque.) Magno consensu nostri codices habent, Priscam, solus Sophronius legit, Priscillam, idque constanter in his quæ sequuntur.

Apologeticum.) Id est, defensorium.

MARIANI VICTORII.

Et principi illius temporis Apologeticum dedit. Sic ex vetustis codicibus emendavimus, itidemque ex Sophronio, qui habet βασιλεῖ. Principibus, tamen antea legebatur.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Miltiades, cujus Rhodon.) Legendum apparet: *cujus Apollinarius in opere suo &c.* Non enim de de Rhodone, sed de Apollinario hoc scribit Eusebius lib. 4. c. 18.

Et adversus gentes.) Idem Hieron. epist. ad *Magnum*: *scripsit & Miltiades contra Gentes volumen egregium.* Tertullianus contra Valentinianos: *Miltiades Ecclesiarum sophista.*

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Hunc Tertullianus *adversus Valentinian. c. 5.* vocat virum sanctitate & præstantia insignem, ecclesiarumque sophistam, procul dubio propter disputandi eximiam facultatem, in rebus præcipue sacris.

Cujus Rhodon in opere suo recordatur. Gravius legendum putat: *Cujus Apollinaris recordatur*, cum Eusebius non dicat, Rhodonem meminisse Miltiadis, sed Apollinarem id fecisse testetur. Fallitur Gravius, incertumque est, quis sit ille scriptor, Miltiadis faciens mentionem apud Eusebium libro V. capite XVII. Ait enim Eusebius, unum ex illis, qui contra Cataphrygas scripserunt, Miltiadis nostri meminisse; quis vero sit, non declarat. Valesius ad l. c. Eusebii ait, Hieronymum memoria lapsum scribere, Rhodonem laudasse Miltiadem, cum tamen apud Eusebium Rhodonis nomen non sit expressum. Verum quia constat, Rhodonem Cataphrygas impugnasse, facile credo, in libris illius laudatum esse Miltiadem, nec errasse heic Hieronymum: quod inconcussum perstat, donec probaverit Valesius, Hieronymum Rhodonis libros non vidisse, sed solummodo caput hoc ex Eusebii historia

composuisse. Si ex solo Eusebio hæc retulit, verum est, illi constare non potuisse, utrum Rhodon, an alius quidam Miltiadem laudaverit. Neque enim autoris nomen expressit Eusebius, a quo Miltiadem laudatum tradit.

Volumen præcipuum. Inscriptus est liber: περὶ τοῦ μὴ δεῖν προφήτην ἐν ἐκστάσει λαλεῖν *Euseb. L. c. c. 17.*

CAPUT XL.

APOLLONIUS, vir disertissimus, scripsit adversus Montanum, Priscam & Maximillam insigne & longum volumen, q) in quo asserit Montanum, & insanas vates periisse suspendio: r) & multa alia, in quibus de Prisca & Maximilla refert: *Si negant eas accepisse munera, s) confiteantur non esse Prophetas, qui accipiunt: & mille hoc testibus approbabo. Sed & ex aliis fructibus probantur Prophetæ. Dic mihi, crinem fucat Prophetes? stibio oculos linit? Propheta vestibus & gemmis ornantur? Prophetes tabula ludit & tesseris? Propheta fœnus accipit? Respondeant, utrum hoc fieri liceat, an non: meum est approbare, quod fecerint.* Dicit in eodem libro, quadragesimum esse annum t) usque ad tempus, quo ipse scribebat librum, ex quo hæresis Cataphrygarum habuerit exordium. Tertullianus u) sex voluminibus adversus Ecclesiam editis, quæ scripsit περὶ ἐκστάσεως, septimum proprie adversus Apollonium elaboravit, in quo omnia quæ ille arguit, conatur defendere. Floruit autem Apollonius sub Commodo, Severoque Principibus.

Euseb. V. 18. Ἐὰν ἀρνῶνται δῶρα τὰς προφήτας αὐτῶν εἰληφέναι, τοῦτο ὁμολογησάτωσαν, ὅτι ἐὰν ἐλεγχθῶσιν εἰληφότες, οὐκ εἰσὶ προφῆται. Καὶ μυρίας ἀποδείξεις τούτων παρασήσομεν. Ἀναγκαῖον δὲ ἐστι πάντας καρποὺς δοκιμάζεσθαι προφήτου. Προφήτης, εἰπέ μοι, βάπτεται; προφήτης στιβίζεται; προφήτης φιλοκοσμεῖ; προφήτης τάβλαις καὶ κύβοις παίζει; προφήτης δανείζει; Ταῦτα ὁμολογησάτωσαν πότερον ἔξεστιν ἢ μή· ἐγὼ δὲ, ὅτι γέγονε παρ' αὐτοῖς, δείξω.

Ἀπολλώνιος ἀνὴρ ἐλλογιμώτατος, ἔγραψε κατὰ Μοντανοῦ, Πρισκίλλας καὶ Μαξιμίλλας μέγα καὶ ἐπίσημον τεῦχος, ἐν ᾧ φησὶ Μοντανὸν καὶ τὰς μαινομένας προφήτιδας ἀπάγξασθαι, καὶ ἕτερα πολλὰ, ἐν οἷς περὶ Πρισκίλλας καὶ Μαξιμίλλας λέγει. Εἰ ἀρνοῦνται αὐτὰς εἰληφέναι δῶρα, ὁμολογησάτωσαν μὴ εἶναι προφήτας τοὺς δεχομένους δῶρα, καὶ διὰ χιλίων τοῦτο ἐλέγχω μαρτύρων. Ἀλλὰ καὶ δι' ἑτέρων ἔργων προφῆται δοκιμάζονται. Εἰπέ μοι, κόμην βάπτει προφήτης; Στιβίζει τοὺς ὀφθαλμοὺς χρίει; προφήτης ἐσθήματι καὶ μαργαρίταις κοσμεῖται; προφήτης τάβλα καὶ βολίοις παίζει; τόκους λαμβάνει προφήτης; ἀποκρινέσθωσαν, εἰ τοῦτο γίνεσθαι ἔξον, ἢ καὶ μὴ, καὶ ἐμὸν ἐστι ἐλέγξαι ὅπερ πεποιήκασι. Λέγει ἐν αὐτῇ τῇ βίβλῳ, τεσσαρακοστὸν εἶναι ἐνιαυτὸν ἕως τοῦ καιροῦ, ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς συγγράφεται, ἀφ' οὗ τὴν ἀρχὴν ἐδέξατο ἡ αἵρεσις ἡ κατὰ Φρύγας. Τερτυλλιανὸς δὲ ἐκδεδωκὼς λόγους ἓξ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας περὶ ἐκστάσεως, τὸν ἕβδομον ἰδικῶς κατὰ Ἀπολλωνίου συνέταξεν, ἐν ᾧ πάντα ἅπερ ἐκεῖνος εὐθύνειν ἐπιχειρεῖ, ἐκδικεῖ. Ἤνθησε δὲ Ἀπολλώνιος ἐπὶ Κομόδου καὶ Σεβήρου.

q) Eusebius V. 18. Τῆς δὲ κατὰ Φρυγῶν καλουμένης αἱρέσεως καὶ Ἀπολλώνιος ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς ἀκμαζούσης εἰσέτι τότε κατὰ τὴν Φρυγίαν ἔλεγχον ἐνστησάμενος ἴδιον κατ' αὐτῶν πεποίηται σύγγραμμα.

r) Hoc non ex Apollonio sed ex altero scriptore (quem Rhodonem Hieronymus habet c. 37. & 39.) Montanistarum adversario narrat Eusebius V. 16. p. 181. Μοντανόν τε καὶ Μαξίμιλλαν ὑπὸ πνεύματος βλαψίφρονος ἑκατέρους ὑποκινήσαντος, λόγος ἀναρτῆσαι ἑαυτοὺς οὐχ ὁμοῦ, κατὰ δὲ τὸν τῆς ἑκάστου τελευτῆς καιρὸν φήμη πολλὴ, καὶ οὕτω δὲ τελευτῆσαι καὶ τὸν βίον καταστρέψαι Ἰούδα προδότου δίκην. Nec Apollonii scriptum nec Rhodonis hodie exstat, exceptis fragmentis ab Eusebio servatis.

s) Apollonius apud Euseb. V. 18. p. 184. Δοκεῖ σοι πᾶσα γραφὴ κωλύειν προφήτην λαμβάνειν δῶρα καὶ χρήματα; ὅταν οὖν ἴδω τὴν προφῆτιν εἰληφυῖαν καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πολυτελεῖς ἐσθῆτας, πῶς αὐτὴν μὴ παραιτήσωμαι;

t) Ὁ δ' αὐτὸς οὗτος Ἀπολλώνιος κατὰ τὸ αὐτὸ σύγγραμμα ἱστορεῖ, ὡς ἄρα τεσσαρακοστὸν ἐτύγχανεν ἔτος ἐπὶ τὴν τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ γραφὴν ἐξ οὗ τῇ προσποιήτῳ αὐτοῦ προφητείᾳ ὁ Μοντανὸς ἐπικεχείρηκε. Euseb. ibid. pag. 186. Scripserit itaque Apollonius hic postremis Septimii Severi annis, circa A.C. 210. vel 211.

u) De hisce septem Tertulliani libris, qui hodie non exstant, meminit etiam Hieronymus c. 24. & 53.

ERASMI SCHOLIA.

In nonnullis voluminibus ex Apollonino fecerant Apollinarem.

Et insanas vates.) Priscillam & Maximillam.

Ex aliis fructibus.) Sophronius legisse videtur, actibus, ἔργων vertens.

Hæresis Cataphrygarum.) Sophronius vertit, ἡ κατὰ Φρύγας, hoc est, secta Phrygum.

Quos de ecstasi.) περὶ τῆς ἐκστάσεως, id est, de raptu sive excessu mentis, ut nunc loquuntur.

MARIA-

MARIANI VICTORII.

Crinem fucat Propheta? stibio oculos linit? Propheta vestibus & gemmis ornatur? Propheta tabula ludit, & tesseris? Priscillam & Maximillam, insanas feminas, his verbis notat. Vitia autem erant alicubi, & literis quibusdam, & numero.

Quæ scripsit περὶ ἐκστάσεως. Quæ, scilicet volumina, antea legebatur, Quos. Ἔκστασις autem est raptus mentis, ac a seipso abscessus quidam.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Appllonius.) Vide Euseb. lib. 5. cap. 18.

In quo asserit Montanum & insanas vates ejus.) Ita lege.

Prophetes vestibus & gemmis ornatur) Ita restituenda corrupta lectio. Eusebius: Προφήτης φιλοκοσμεῖ.

Tertullianus VI. voluminibus adversus Ecclesiam editis, quos scripsit de ecstasi.) Ita lego: quia Latine, non autem Græce eos libros scripsisse dignoscitur.

Septimum proprie adversus Apollonium elaboravit.) Meminit horum librorum etiam supra in Melitone.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

De Miltiadis & Apollonii scriptis Eusebius hist. lib. 5. cap. 17. & 18. agit. Uterque contra Montanum, itemque Priscillam & Maximillam scripsit. Montanus porro, cum Maximilla, suspendio periit.

Crinem fucat Propheta &c. Priscillam & Maximillam, insanas fæminas, his & subsequentibus verbis notat.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI Annotationes.

In quo asserit, Montanum & insanas vates periisse suspendio.) Hoc loco rursus reprehenditur a Valesio *ad Euseb. L. V. c. 16.* Hieronymus, quod librum in quo hæc de Montano referuntur, Apollonio adscribat, cum tamen autor libri ignotus sit, & ab Eusebio haud nominatus. Verum quia Eusebius libri V. capite XVIII. tradit, Apollonium Cataphrygas peculiari volumine confutasse; nondum assequor, cur Hieronymus dicatur errasse, nisi errare sit, plus dicere, quam dixit Eusebius. Autorem libri non nominavit Eusebius, quem Hieronymus potuit nominare, viso scilicet libro, autoris nomen præferente, quo caruerat Eusebius. Sane mihi ita videtur, ac si Eusebius erraverit, atque ex uno Apollonii libro duos fecerit, adeo plane congruit argumentum libri, cujus autorem capite XVI. reticet, cum argumento disputandique processu libri ab Apollonio contra eosdem Cataphrygas editi, de quo agit capite XIIX. Facile est, incidere in librum sine nomine autoris, ac inde quædam excerpere; deinde vero eundem librum cum autoris nomine invenire, ac fugitivo oculo itidem quædam, eaque a prioribus diversa excerpere, nec tamen animadvertere, eadem, quæ ex priori libro excerpta sunt, in hoc quoque contineri, eundemque librum esse.

Si negant eas accipisse. Ex hoc loco omnino corrigenda est lectio indiculi hæresium, Hieronymo adscribi soliti, ubi capite de Cataphrygis hæc Apollonii verba stolide depravantur. Inter alia ita habet: *Dic mihi crimen, fugat prophetas tibi oculus linet.* Itaque indiculum recte ex hoc cabite emendavit Cotelerius. *Not. ad T. I. monum. Eccles. Græc. p. 773. dic mihi, crinem fuerat Propheta? Stibio oculos linit?*

Περὶ ἐκστάσεως. Ecstasis Tertulliano est *sancti Spiritus vis, operatrix prophetiæ,* ut ait capite XI, de anima. Hinc de fœmina quadam, quam Priscam aut Maximillam fuisse, non possum induci, ut credam, sic scribit *cap. IX. Est hodie soror apud nos, revelationum charismata sortita, quæ in Ecclesia inter Dominica solennia per ecstasin in spiritu patitur, conversatur cum angelis.*

Adversus Apollonium. Hunc librum una cum sex illis περὶ ἐκστάσεως Pamelius Græce scriptos putat, primum quod Græcus fuerit & Græce scripserit Apollonius; deinde quod Hieronymus librorum inscriptionem Græcam recitet.

CAPUT XLI.

SERAPION, undecimo Commodi Imp. anno x) Antiochiæ Episcopus ordinatus, scripsit E-

Σαραπίων τῷ ἑνδεκάτῳ ἐνιαυτῷ Κομόδου τοῦ βασιλέως, χειροτονηθεὶς τῆς Ἀντιοχέων

x) Annus XI. Commodi respondet Anno CHristi CXCI. Serapion in Antiocheno Episcopatu successit Maximino, ut narrat Eusebius V. 19. deinde successorem habuit Asclepiadem. id. VI. 11. Creditur hoc factum circa A. C. 214. Scripta ejus nulla hodie exstant.

pistolam ad Caricum & Pontium, y) de hæresi Montani, in qua & hæc addit: *Ut autem sciatis falsi hujus dogmatis, id est, novæ prophetiæ ab omni mundo insaniam reprobari, misi vobis Apollinaris beatissimi, qui fuit in Hierapoli Asiæ Episcopus, litteras.* z) Ad Domninum quoque, a) qui persecutionis tempore ad Judæos declinaverat, volumen composuit; & alium de Evangelio, quod sub nomine Petri fertur, librum b) ad Rhosensem c) Ciliciæ Ecclesiam, quæ in hæresim ejus lectione diverterat. Leguntur & sparsim ejus breves Epistolæ, d) auctoris sui ἀσκήσει & vitæ congruentes.

Euseb. V. 19. 1. ὅπως δὲ καὶ τοῦτο ἴδητε ὅτι τῆς ψευδοῦς ταύτης τάξεως τῆς ἐπικαλουμένης νέας προφητείας ἐβδέλυκται ἡ ἐνέργεια παρὰ πάσῃ τῇ ἐν κόσμῳ ἀδελφότητι, πέπομφα ὑμῖν καὶ Κλαυδίου Ἀπολιναρίου τοῦ μακαριωτάτου γενομένου ἐν Ἱεραπόλει τῆς Ἀσίας Ἐπισκόπου γράμματα.

χέων Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπος, ἔγραφεν Ἐπιστολὴν πρὸς Καρῖνον καὶ Πόντιον, περὶ τῆς αἱρέσεως Μοντανοῦ ταῦτα προσθείς. Ἵνα δὲ γνῶτε τὴν βλάσφημίαν τοῦ δόγματος τούτου, τῆς καινῆς λέγω προφητείας, καὶ τὴν ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ μανίαν ἀποδοκιμαστέαν ὑπάρχειν, ἔπεμψα ὑμῖν Ἀπολλιναρίου τοῦ μακαριωτάτου, ὃς γέγονεν Ἱεραπολίτης Ἀσίας Ἐπίσκοπος, γράμματα· καὶ πρὸς Δομνῖνον δὲ τὸν τῷ καιρῷ τοῦ διωγμοῦ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους κατανεύσαντα συνέταξε τεῦχος, καὶ ἄλλο περὶ τοῦ Εὐαγγελίου, ὅπερ ἐπ᾽ ὀνόματι Πέτρου φέρεται, καὶ πρὸς τὴν ἐν Ῥόσῳ τῶν Κιλίκων Ἐκκλησίαν βίβλον, ἥ τις εἰς τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ ἐξετράφη, καί τινας εἰς ἀνάγνωσιν τῆς τούτου αἱρέσεως μετήνεγκεν. Ἀναγινώσκονται δὲ καὶ σποράδην βραχύταται αὐτοῦ Ἐπιστολαὶ τῇ ἀσκήσει, καὶ τῷ βίῳ αὐτοῦ συνᾴδουσαι.

y) Μέμνηται τοῦ Ἀπολιναρίου Σαραπίων ἐν ἰδίᾳ Ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Καρικὸν καὶ Πόντιον, ἐν ᾗ διευθύνων καὶ αὐτὸς τὴν αὐτὴν αἵρεσιν (τοῦ Μοντανοῦ) ἐπιλέγει ταῦτα. Euseb. V. 19. Pontius ille & Caricus ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες dicuntur Eusebio VI. 12. ubi eandem Serapionis Epistolam memorat. Pro Carico Suffridus Petri & Marcianæus habent *Carinum* e Græco interprete. Pro Pontio MS. Gemblac. *Ponticium*. Sigeberg. *Ponsum*.

z) Γράμματα malim reddere *scripta* quam *litteras*. Intelliguntnr autem Apollinaris Hierapolitani scripta Montani sectæ jam nascenti opposita, de quibus supra c. 26.

a) Πρὸς Δομνῖνον ἐκπεπτωκότα τινὰ παρὰ τὸν τοῦ διωγμοῦ καιρὸν ἀπὸ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ἐπὶ τὴν Ἰουδαϊκὴν ἐθελοθρησκείαν. Euseb. VI. 12. Honorius, *ad Domnionem*.

b) Ἕτερός τε συντεταγμένος αὐτῷ λόγος περὶ τοῦ λεγομένου κατὰ Πέτρον Εὐαγγελίου, ὃν πεποίηται ἀπελέγχων τὰ ψευδῶς ἐν αὐτῷ εἰρημένα, διά τινας ἐν τῇ κατὰ Ῥωσσὸν παροικίᾳ, προφάσει τῆς εἰρημένης γραφῆς εἰς ἑτεροδόξους διδασκαλίας ἀποκείλαντας. id. De Evangelio sub Petri nomine jactato dixi in Codice Apocrypho Novi Test. p. 374. seq.

c) Rhosus opidum Ῥόσος, Ῥῶσος vel Ῥωσσὸς inter Issum Ciliciæ & Seleuciam Syriæ Antiochenæ cujus Episcopus Serapio. Vide quæ ad Stephanum Byz. & Plinium V. 22. viri docti, & Valesius ad Euseb. p. 115.

d) Καὶ ἄλλαι πρὸς ἑτέρους ἐπιστολαί. Euseb. VI. 12.
De alio Serapione Thmuitano, infra cap. 99.

ERASMI SCHOLIA.

Græci Sarapion scribunt, astibulantibus & vetustissimis Latinorum exemplaribus.

Ad Domnum.) Nonnulli scriptum habebant Dominum. In vetustissimis lego Domnum, dissyllabum, suffragante Sophronio.

Autoris sui Achesi.) Sic enim in plerisque legitur. Cæterum ex Sophronio legendum, ἀσκήσει, hoc est, studio sive exercitio. Perperam autem adjecerat quispiam interpretamentum, id est, intelligentiæ.

HENRICI GRAVII.

Sarapion.) Eusebius lib. v. cap. xix.

Antiochiæ Episcopus ordinatus.) Octavus videlicet. De libris ipsius lib. 6. Eusebius cap. x. Socrates in histor. Ecclesiast. lib. 3. c. 7.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

S. SERAPIONIS Episcopi Antiocheni (qui sub medium secundi sæculi vixit) scripta præter Hieronymum, Eusebius l. 6. hist. cap. 10. enumerat. Ex his duo tantum restant fragmenta; unum e libro *de Evangelio Petri*, alterum ex *Epistola ad Pontium & Caricum*: quæ ex Eusebio depromta Hallosius tom. 2. recitat. De eodem Serapione agit & Nicephorus Calistus lib. 4. c. 20. & 27.

De Evangelio.) Falsi Evangelii, sub nomine Petri Apostoli, post Serapionem non pauci meminerunt; ut Origenes in cap. 23. Matthæi, Eusebius l. 5. hist. c. 3. & 19. Gelasius dist. 15. cap. Sancta Romana Ecclesia, & alii.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Ad Caricum. Ita restitui ex Eusebii libro VI. capite XII. Antea legebatur in Erasmo, ut in codice bibliothecæ Guelpherbytanæ: *Ad Carinum.*

Et ad Dominum. Dici non potest, quam constans sit hæc codicum lectio, manu scriptorum æque ac impressorum. Unde eandem retinuit Miræus, quod miror. Legendum enim: *ad Domninum,* cum apud Eusebium sit: Δομνῖνον.

CAPUT XLII.

APOLLONIUS, d) Romanæ urbis Senator, e) sub Commodo Principe a servo Severo f) proditus, quod Christianus esset, impetrato ut rationem fidei suæ redderet, insigne volumen composuit, g) quod in Senatu legit; & nihilominus sententia Senatus, pro Christo capite truncatus est; veteri apud eos obtinente lege, h) absque negatione non dimitti Christianos, qui semel ad eorum judicium pertracti essent.

Ἀπολλώνιος Ῥώμης συγκλητικὸς ἐπὶ Κομόδου τοῦ βασιλέως παρὰ τοῦ δούλου παρὰ Σεβήρου προδοθεὶς Χριστιανὸς εἶναι, ἐπιτυχὼν τι τῆς οἰκείας πίστεως δοῦναι λόγον, μέγα τεῦχος συνέταξεν, ὅπερ ἐν τῇ συγκλήτῳ ἀνέγνω, καὶ οὕτως οὐδὲν ἧττον ἀποφάσει τῆς συγκλήτου, ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ ἀπετμήθη, παλαιᾶς παρ' αὐτοῖς κατεχούσης συνηθείας, δίχα ἀρνήσεως μὴ ἀφεῖσθαι τοὺς Χριστιανοὺς, τοὺς ἅπαξ εἰς τὴν αὐτῶν ἀκρόασιν ἑλκυσθέντας.

d) Male *Apollinarius* in edit. Helmst. A. 1612. 4.

e) Euseb. V. 21. ἐπὶ γοῦν τῆς Ῥωμαίων πόλεως Ἀπολλώνιον ἄνδρα τῶν τότε πιστῶν, ἐπὶ παιδείᾳ καὶ φιλοσοφίᾳ βεβοημένον εἰς δικαστήριον ἄγει. Senatorem fuisse scribit Hieronymus non hoc tantum loco sed & Epist. 84. ad Magnum, licet apud Eusebium hodie nihil tale legitur. Nicephorus IV. 26. hunc Apollonium Martyrem eundem putat cum Apollonio qui contra Montanistas scripsit, de quo supra, cap. 40.

f) Nomen servi, & Senatoriam Apollonii dignitatem Hieronymus potuit haurire ex Actis martyrii Apollonii, quæ Eusebius operi suo de Martyribus inseruisse se testatur. Illud Eusebii opus Syriace versum ajunt nuper perlatum Romam ex Oriente, quod si genuinum Eusebii, cupide evolvent Christianæ priscæ pietatis amatores. Cæterum quod Eusebius V. 21. ait a Dæmone excitatum Apollonio accusatorem ἕνα γέ τινα τῶν εἰς ταῦτα ἐπιτηδείων ΑΥΤΟΥ διακόνων, Valesius de servo dæmonis interpretatur, Hieronymus rectius de servo Apollonii videtur accepisse. Rufinus plane prætermisit.

g) Eusebius ait λογιωτάτῃ ἀπολογίᾳ fidem suam coram Senatu Apollonium defensitasse, quam & ipse Actis Martyrum integram inseruerit. Πᾶσαν τε τὴν πρὸς τὴν Σύγκλητον ἀπολογίαν ὅτῳ διαγνῶναι φίλον, ἐκ τῆς τῶν ἀρχαίων μαρτυρίων συναχθείσης ἡμῖν ἀναγραφῆς εἴσεται. Apud Rufinum in edit. Mantuana additur: *Apollonii Martyris defensionem fidei apud Græcos in passionis Historia cognovi satis eleganter concionasse de superstitiosa pravitate hominum.*

h) Euseb. Κεφαλικῇ κολάσει ὡς ἀπὸ δόγματος Συγκλήτου τελειοῦται, μὴ δ' ἄλλως ἀφεῖσθαι τοὺς ἅπαξ εἰς δικαστήριον παριόντας καὶ μηδαμῶς τῆς προθέσεως μεταβαλλομένους, ἀρχαίου παρ' αὐτοῖς νόμου κεκρατηκότος. Confer quæ Viri docti ad hæc Plinii lib. X. Epist. 97. *Interrogavi ipsos an essent Christiani, confitentes iterum ac tertio interrogavi, supplicium minatus. Perseverantes duci jussi.*

ERASMI SCHOLION.

Sub Commodo & Severo Principe proditus.) Partim ex vetustissimis codicibus, partim ex Sophronio liquet ita legendum esse. Apollonius Romanæ urbis Senator, sub Commodo Principe a servo proditus, sub Severo, quod Christianus esset, impetrato ut rationem fidei suæ redderet, &c.

HENRICI GRAVII.

Apollonius Romanæ urbis Senator.) Ipse Hier. ad *Magnum*: Hippolytus quoque & Apollonius Romanæ urbis Senatores, (*lege* Senator) propria opuscula condiderunt. *Vide Euseb. lib. 5. cap. 21. & in Chronicis.*

AUBERTI MIRÆI.

De hoc S. Apollonio, in Martyrologii Romani, veteris & novi, Fastos 18. Aprilis relato, & Eusebius Hist. Eccles. l. 5. c. 21. itemque in Chronico agit.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Antonius Pagi *diss. Hypat. p. 117.* negat, hunc inter Ecclesiasticos scriptores debere annumerari. Sed constat, eum orationem pro fide christiana habuisse in Senatu, quæ dein-

deinceps in manus Christianorum pervenit, sive ipsemet eam scripto consignaverit, sive a notariis sit excepta. *Euseb. L.V. c. 21.* Quod si notariorum ope oratio publicata est, nil obstat, quo minus Apollonium Ecclesiasticis scriptoribus accenseamus. Nam & Didymum, qui juxta quosdam literarum elementa ignoravit, & omnes patres, quorum pleraque opera eorum manibus non conscripta, sed notariis dictata sunt, huc referimus.

Romanæ urbis senator. Hoc non extat in Eusebio.

A servo Severo. Difficilis locus, cui medelam non affert Valesius. In Eusebio nulla fit Severi mentio, sed is, qui Apollonium accusavit, servus diaboli dicitur. Itaque rem ita expediendam opinor, ut servemus lectionem codicis Guelpherbytani: *Sub Commodo principe a Severo proditus.* Scilicet proditoris nomen, ab Eusebio omissum, adjecit Hieronymus. In margine autem nonnemo, qui Eusebium cum Hieronymo contulit, adscripsisse videtur: *Servo dæmonis*, quod est apud Eusebium. Posteriori voce deinceps neglecta, aut intricatius scripta, ut legi non posset, prior vox à sciolo textui inserta est, resultavitque: *Sub Commodo principe a servo Severo proditus.*

Veteri apud eos obtinente lege. Lex est Trajani in Epistola ad Plinium: *L. X. ep. 96. Christiani conquirendi non sunt: si deferantur & arguantur, puniendi sunt, ita tamen, ut qui negaverit se Christianum esse, idque reipsa manifestum fecerit, id est supplicando diis nostris, veniam ex pœnitentia impetret.* De legis hujus iniquitate graviter conquestus est Tertullianus sub primordium apologetici.

CAPUT XLIII.

THEOPHILUS Cæsareæ Palæstinæ (quæ olim Turris Stratonis i) vocabatur) Episcopus, sub Severo Principe, adversum eos, qui decimaquarta luna cum Judæis Pascha faciebant, cum cæteris Episcopis synodicam k) valde utilem composuit Epistolam.

Θεόφιλος Καισαρείας Παλαιστίνης, ἥτις πρώην πύργος Στράτωνος ἐκαλεῖτο, Ἐπίσκοπος, ἐπὶ Σεβήρου τοῦ βασιλέως, κατὰ τῶν ἐπιτελούντων τὸ πάσχα μετὰ τῶν Ἰουδαίων τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῆς σελήνης, συνοδικὴν ἐπιστολὴν πάνυ θαυμαστὴν μεθ' ἑτέρων συνέταξεν.

i) *Στράτωνος πύργος* Josepho Antiqv. XIII. 9. *Cæsarea* postea dicta ab Herode magno in honorem Augusti Cæsaris id. XV. 11. Consule Palæstinam eruditissimi & magna litterarum jactura nuper defuncti Relandi p. 671.

k) Eusebius V. 25. refert Episcopos Palæstinæ Narcissum quem Hierosolymæ & Theophilum quem Cæsareæ Antistitem esse c. 22. dixerat, celebrasse Synodum cum Cassio Tyri & Claro Ptolemaidis Episcopo, (factum hoc circa A. C. 198.) atque de Paschate uniformiter per Ecclesias celebrando Epistolam scripsisse ad omnes mittendam Ecclesias, ex qua clausulam apponit. Confer libellum Synodicum Pappi cap. XI. & Baluzii Concilia Tom. 1. p. 13. seq. Idem Eusebius V. 23. *Φέρεται δ' εἰσέτι νῦν τῶν κατὰ Παλαιστίνην τηνικάδε συγκεκροτημένων γραφὴ ὧν προὐτέτακτο Θεόφιλος τῆς ἐν Καισαρείᾳ παροικίας Ἐπίσκοπος καὶ Νάρκισσος τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις.*

ERASMI SCHOLION.

Hoc quoque restabat, ut de die Paschæ quæreretur occasio dissidii. Hæ sunt quæstiones, ex quibus Paulus negat ullum fructum gigni, nisi contentionem & impietatem. De hujusmodi nugis digladiamur, De contingentibus, De conceptione beatæ virginis, De die Paschæ, De bellis insanissimis, quibus jam tot annis sacra profanaque omnia miscentur, silent Theologi, tacent concionatores. Atque hic erat effusissimus campus, omnes intendendi nervos. Hinc pestis Christianismi, & malorum omnium Oceanus, fons tyrannidis barbaricæ, qua durius prope premuntur Christiani, quam ulli Turcæ.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Theophilus. Euseb. lib. 5. cap. 23.

Synodicam & valde utilem composuit epistolam.) Ex hac nonnulla citat Beda lib. de natura rerum: cap. 47.

AUBERTI MIRÆI.

S. Theophilus, Cæsariensis Episcopus, ætate suppar fuit S. Theophilo Antiocheno, supra c. 26. laudato. Fallitur autem Anastasius Bibliothecarius in Vitis Pontificum, ubi de Victore agit, cum pro Theophilo Cæsariensi Theophilum Alexandrinum (qui duobus fere sæculis Victore posterior fuit, & a Gennadio Masiliensi in Catalogo c. 33. memoratur) nominat. Theophili porro Cæsariensis scripta & Eusebius l. 5. hist. cap. 21. & 26. enumerat.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Synodicam epistolam. An Theophilus Epistolæ autor sit, incertum est. Illi tamen rectius, quam cuiquam ex aliis, qui synodo interfuerunt, tribuitur, cum Cæsariensis Episco-

Episcopus, tanquam Palæstinæ metropolitanus, alios omnes in Palæstina, ac ipsum quoque Hierosolymorum Episcopum autoritate superaret, & primum locum in synodis obtineret.

CAPUT XLIV.

BACCHYLUS, Corinthi Episcopus, sub eodem Severo principe clarus habitus, de Pascha l) ex omnium, qui in Achaja erant, Episcoporum persona, m) elegantem librum scripsit.

Βακχύλος Κορίνθου Ἐπίσκοπος, ὁμοίως Σεβήρου βασιλεύοντος λαμπρὸς ὑπάρχων, περὶ τοῦ πάσχα ἐκ προσώπου πάντων τῶν ἐν Ἀχαΐᾳ Ἐπισκόπων θαυμαστὴν συνέταξε βίβλον.

l) Bacchyli Corinthiorum in Achaja Episcopi cum Polycrate Ephesino meminit Eusebius lib. V. c. 22. & Epistolam ejus inter alias aliorum de Paschate laudat cap. 23. Καὶ ἰδίως Βακχύλλου τῆς Κορινθίων ἐκκλησίας Ἐπισκόπου. Videndum num diversum sit Βακχυλίδου nomen quod occurrit lib. IV. c. 23.

m) Hoc collegit potius verisimiliter, quam ab Eusebio scriptum reperit Hieronymus.

ERNESTI SALOM. CYPRIANI.

Elegantem librum. Rectius elegantem Epistolam vocasset, quum fuerit epistola synodica. Equidem Valesius *ad l. V. c. 23. Vales. adh. l.* captat vocem, ἰδίως, cum in Eusebio extet, Bacchylum *seorsim* scripsisse, quod interpretatur, proprio nomine, non ex synodi sententia. Sed Hieronymus hoc diserte negat, dicens: *Ex omnium, qui in Achaja erant, Episcoporum persona.*

CAPUT XLV.

POLYCRATES Ephesiorum n) Episcopus, cum cæteris Episcopis Asiæ, qui juxta quamdam veterem consvetudinem cum Judæis decimaquarta luna Pascha celebrabant, scripsit adversus Victorem, o) Episcopum Romanum, Epistolam Synodicam, in qua docet se Apostoli Joannis, & veterum auctoritatem sequi: de qua hæc pauca excerpsimus: *Nos igitur inviolabilem celebramus diem, neque addentes aliquid, neque dementes. Etenim in Asia elementa maxima* p) *dormierunt, quæ resurgent in die Domini, quando ven-*

Apud Euseb. III. 31. & V. 24. Ἡμεῖς οὖν ἀρᾳδιούργητον ἄγομεν ἡμέραν μήτε προστιθέντες, μήτε ἀφαιρούμενοι. Καὶ γὰρ κατὰ τὴν Ἀσίαν μεγάλα στοιχεῖα κεκοίμηται, ἅτινα ἀναστήσεται τῇ ἡμέρᾳ τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου, ἐν ᾗ ἔρχεται μετὰ δόξης ἐξ

Πολυκράτης Ἐφέσου Ἐπίσκοπος, μετὰ τῶν λοιπῶν Ἀσίας Ἐπισκόπων, τῶν ἐπιτελούντων τὴν ἑορτὴν τοῦ πάσχα μετὰ τῶν Ἰουδαίων τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῆς σελήνης, κατὰ Βίκτωρος Ἐπισκόπου Ῥώμης Ἐπιστολὴν συνοδικὴν ἐξέδωκε, διδάσκων ὀφείλειν Ἰωάννου τοῦ Ἀποστόλου, καὶ τῇ παλαιᾷ ἐξακολουθεῖν αὐθεντίᾳ, ἀφ᾽ ἧς ὀλίγα διηγήσομαι. Ἡμεῖς τοίνυν ἀμίαντον ἐπιτελοῦμεν τὴν ἑορτήν, μηδὲ προστιθέντες μηδὲ ὑπεξαιροῦντες. Καὶ γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ μεγάλα στοιχεῖα ἐκοιμήθη, ἅπερ ἀναστήσεται ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου, ὅτ᾽ ἂν ἔλθῃ ἐκ τῶν οὐρα-

n) Ephesus Asiæ metropolis, itaque Polycrates primus Episcoporum Asiæ. Confer Beveregii Codicem Canonum vindicatum p. 220.

o) De Victoris sententia ac rigore supra cap. 34.

p) Codex Sigebergensis: *Luminaria maxima*, quod est interpretamentum vocis *Elementa*, quod pro Græco στοιχεῖα Hieronymus posuerat, Solem & Lunam per illa intelligens, perinde ut Epistola 150. ad Hedibiam quæst. 15. ubi ait Ethnicos ferias hebdomadæ *idolorum & elementorum nominibus* appellare. Idolorum Martis, Mercurii, Jovis, Veneris: Et Elementorum Solis ac Lunæ, ut recte Menagius ad Laertium p. 68. Nam & Galat. IV 3. & Coloss. II. 8. στοιχεῖα τοῦ κόσμου Solem ac Lunam interpretantur Chrysostomus Theodoritus & Theophylactus. Epiphanius hæresi VII. ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα καὶ κατ᾽ οὐρανὸν στοιχεῖα. & hæresi XVI. εἰς ἀριθμὸν στοιχείων ἃ ζώδια καλοῦσιν. Ut δώδεκα στοιχεῖα apud Laertium VI. 102. Diodorus Siculus apud Eusebium 1. præparat. c. 9. p. 33. Ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τοὺς λοιποὺς πλάνητας ἀστέρας καὶ τὰ στοιχεῖα. Scholiastes Arati vers. 783. ἄτοπον γὰρ τοῖς στοιχείοις (de Luna ibi sermo) διδόναι πάθη. Ut autem astra recte dicuntur στοιχεῖα, ἀπὸ τοῦ στοιχεῖν, quia ordinatas periodos decurrunt, sic minus commode vocari videntur *elementa*, nisi dixeris ita mundum constare orbibus cœlestibus, ut litteris vocabula & orationem. Sive ut Valesius p. 54. ad Euseb. ideo sic dicta à Gentilibus, quod principia vitæ hominum ac fortunæ in iis posita esse existimarent. Unde Astrologi apotelesmatici dicti στοιχειωματικοί. Salmas. p. 578. de annis Climactericis. In testamento supposititio Salomonis apud Gaulminum in notis ad Psellum p. 13. dæmones: ἡμεῖς ἐσμὲν τὰ λεγόμενα στοιχεῖα οἱ κοσμοκράτορες τοῦ σκότους τούτου. Apud Eusebium Valesius quoque Rufinum secutus utroque loco μεγάλα στοιχεῖα vertit *magna quadam lumina.*

ſcha celebrabant, damnandos crediderat. In qua ſententia hi, qui diſcrepabant ab illis, Victori non dederunt manus. b) Floruit maxime ſub Commodo Principe, c) qui M. Antonino Vero in Imperium ſucceſſerat.

ει. Ἤνθησε μάλιστα ἐπὶ Κομόδου βασιλέως, ὅστις εἰς τόπον Ἀντωνίνου Βήρου ἐπεισῆλθεν.

b) Euſebius IV.24. cum Victoris rigorem commemoraſſet, ſubjungit: ἀλλ᾽ οὐ πᾶσι γε τοῖς Ἐπισκόποις ταῦτ᾽ ἠρέσκετο· ἀντιπαρακελεύονται δῆτα αὐτῷ, τὰ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς πρὸς τοὺς πλησίον ἑνώσεως καὶ ἀγάπης φρονεῖν.

c) Præfuit Commodus ab A. C. 180 ad 192. S. Irenæus vitam produxiſſe videtur usque ad A. C. 302. *in perſecutione Severi cum omni fere Civitatis ſuæ populo coronatus glorioſo martyrio*, ut eſt in Martyrologio Rom. 28. Jun. Martyr dicitur in Actis S. Felicis Presbyteri, T. 3. Act. Sanctor. April. p. 98.

ERASMI SCHOLION.

Irenæus.) εἰρηναῖος, à pace nomen, Sophronio ſine aſpiratione ſcribitur.

Et ad Blaſtum.) In nonnullis Baſilicum habebatur, ſed mendoſe.

De Monarchia.) Nam Manichæi duo faciunt principia, alterum boni, alterum mali.

Et de octava, id eſt, ogdoade.) Quid acciderat Hieronymo, ut Latinam vocem Græce voluerit interpretari? Proinde quando vel hinc conſtat vitiatum locum, ex Sophronio reſtituendus eſt, qui legit: καὶ περὶ τῶν ὀγδοάδων, id eſt, de octavis.

Egregium σύνταγμα.) Id eſt, commentarium, ſive opus, a συντάττω, & hinc audaculus quiſpiam adjecerat interpretans, id eſt, documentum.

Adjuro te.) Quis neſcit hunc Irenæum non eſſe conferendum cum noſtro Hieronymo, cum quo neminem auſim conferre Græcorum, præter unum Origenem. Et vides quam ſancte ſit obteſtatus de ſervanda integritate voluminum ſuorum. Quid igitur ſupplicii dignum eſſe poſſit impudentiſſimo nebulone, qui non veritus ſit omnia ferme divi Hieronymi opera vel effingere vel contaminare?

Unitatem collegii ſcindere.) Non temere hoc annotavit Hieronymus, quod videret, opinor, ſuis temporibus quoſdam nimium præcipites ad reſecandum ab Eccleſia. Quibus modis & nos magnam orbis partem perdidimus, dum omnes ceremonias ad vivum exigimus, cum Chriſtus baculum infractum non comminuat, & linum fumigans non extinguat: & hunc ſecutus Apoſtolus Paulus, infirmum fide ſuſcipi jubeat, non rejici, & tolerari, donec ſpes ulla proficiendi in melius; & divus Auguſtinus languidum malit quam mortuum, debilem quam extinctum.

MARIANI VICTORII.

Egregium commentarium. Sic habent emendatiores codices, non Græcam vocem σύνταγμα.

Multos Aſiæ, & Orientis Epiſcopos, qui a decima quarta luna. Qui, olim deerat.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Irenæus.) Lege lib. V. Euſ. c. 1. & deinceps: & de operibus ejus c. 19. & 27.

Et de Ogdoade egregium σύνταγμα.) Hanc habent vetuſti codices lectionem. Ex Euſebio autem forte legendum σπούδασμα.

Non facile debere unitatem collegii ſcindere.) Apud Euſ. c. 26.

In qua ſententia etiam hi, qui diſcrepabant ab illis, Victori non dederunt manus.) *Etiam*: deerat V. C. Tertull. contra Valentinianos: *Irenæus omnium doctrinarum curioſiſſimus explorator.*

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

Anno Septimii Severi Imp. decimo (hoc eſt Chriſti 302.) Chronicon Euſebianum gravem in Chriſtianos perſecutionem adſignat. In ea Leonides, Origenis pater, Alexandriæ, & Irenæus Lugduni in Gallia, occubuerunt. Irenæi opera ac fragmenta, a Franciſco Feu ardentio collecta, Notiſque illuſtrata Pariſienſes 1575, & auctius Colonienſes 1596 ediderunt.

De diſciplina aliud.) Hieronymus hic fallitur, & qui eum ſecuti ſunt, Honorius, Trithemius, alii. Nam verba Euſebii lib. 5. Hiſtoriæ cap. 25. (unde ſua deſumſit Hieronymus) clara ſunt, & unicum eſſe volumen ſeu librum indicant, non duos. Sic enim habent: *Circumfertur & aliquis ejus liber contra Gentes, breviſſimus ille quidem, maxime tamen neceſſarius, de diſciplina inſcriptus.* Cæterum liber iſte, Diſciplina contra Gentes, non exſtat; ut & alia Irenæi ſcripta pleraque interierunt. Ex omnibus ejus operibus unicum nunc reſtat integrum, quod adverſus hæreſes ſcripſit: libris quinque comprehenſum. Fragmenta

ta quædam librorum perditorum Hallosius tomo 2. Scriptorum Orientalium Græco-Latina edidit.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Constat Polycarpi fuisse discipulum. In pueritia, ut Euse bius libri V. capite VI. & ipse Irenæus ejusdem libri capite XX. docent.

Et ad Marcianum fratrem. Inepta lectio codicis Guelpherbytani: *Et ad Marcionis fraudem.* Eusebius: καὶ ἄλλ☉, ὃν ἀνατέθεικεν ἀδελφῷ Μαρκιανῷ.

Et ad Blastum de schismate, & ad Florinum de monarchia. Fuerunt duæ Epistolæ, prior ad Blastum, de quo autor capitis LIII. libri Tertullianei de præscriptione docet, quod Judaismum latenter introductum iverit; posterior ad Florinum, qui Deum malorum conditorem faciebat. Hujus causa, cum Valentini placita deinceps sectaretur, & librum de octonario composuit, heic ab Hieronymo laudatum.

Hanc quoque obtestationem similiter. Hæc majorem emphasin obtinent in Græco: καὶ τὸν ὅρκον τοῦτον ὁμοίως μεταγράψῃς. Cæterum obtestatio omnino necessaria fuit ob sacrilegas manus, quas aliorum scriptis sæpenumero hæretici, aliquando & orthodoxi injiciebant. Conqueritur de hac re Dionysius, non Alexandrinus, ut Feuardentius in notis ad fragmenta Irenæi refert, p. 513. sed Corinthiorum Episcopus, sic inquiens: *Epistolas scripsi rogatus a fratribus. Sed illas ministri quidam diaboli zizaniis compleverunt: quædam ex illis expungentes, quædam adiicientes. Quos certe manet feralis illa sententia; væ vobis. Ap. Euseb. L. IV. c. 23.*

CAPUT XXXVI.

PANTÆNUS Stoicæ sectæ Philosophus, d) juxta quamdam veterem in Alexandria consuetudinem, e) ubi a Marco Evangelista semper Ecclesiastici fuere Doctores, tantæ prudentiæ & eruditionis tam in Scripturis divinis, quam in seculari litteratura fuit, ut in Indiam f) quoque rogatus ab illius gentis legatis, a Demetrio g) Alexandriæ Episcopo, mitteretur. Ubi reperit, Bartholomæum de duodecim Apostolis, adventum Domini nostri JEsu Christi juxta Matthæi Evangelium prædicasse, quod Hebraicis litteris scriptum, revertens Alexandriam, secum detulit. h) Hujus multi quidem in sanctam

Πανταῖν☉ Στωϊκοῦ δόγματ☉ φιλόσοφ☉, κατά τινα παλαιὰν τῶν Ἀλεξανδρέων συνήθειαν ἐν ᾗ ἀπὸ Μάρκου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ ἐκκλησιαστικοὶ γεγόνασι διδάσκαλοι, τοσαύτης σοφίας καὶ παιδεύσεως, τοῦτο ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς, τοῦτο δὲ καὶ τοῖς κοσμικοῖς γράμμασιν ἐντὸς γέγονεν, ὡς τὸ παρακληθέντα αὐτὸν παρὰ τῶν Ἰνδίας πρεσβυτέρων, ὑπὸ Δημητρίου Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου, εἰς τὴν Ἰνδίαν ἀποσταλῆναι, ἐν ᾗ εὗρε Βαρθολομαῖον ἐκ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ Ματθαίου Εὐαγγέλιον κηρύξαντα, ὅπερ Ἑβραϊκοῖς γράμμασι γεγραμμένον, εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀναζεύξας, μεθ' ἑαυτοῦ ἐκόμισε. Τούτου πολλὰ ὑπομνήματα εἰς τὰς

dd 2

d) Euseb. V. 10. ἀπὸ φιλοσόφου ἀγωγῆς τῶν καλουμένων στωϊκῶν ὁρμώμεν☉.

e) Ἐξ ἀρχαίου ἔθους διδασκαλείου τῶν ἱερῶν λόγων παρ' αὐτοῖς συνεστῶτ☉, ὃ καὶ εἰς ἡμᾶς παρατείνεται καὶ πρὸς τῶν ἐν λόγῳ καὶ τῇ περὶ τὰ θεῖα σπουδῇ δυνατῶν συγκροτεῖσθαι παρειλήφαμεν. id. Confer de Schola hac Alexandrina, Philippi Sidetæ fragmentum a Dodwello ad calcem dissertationum in Irenæum vulgatum, & Caveum in parte secunda Hist. literariæ S. E. ubi de Athenagora disserit. De aliis veterum Christianorum Scholis illa ætate adeundus Nicolaus le Nourry T. 1. apparatus ad Bibliothecam Patrum p. 181. seq.

f) Τοσαύτην δ' οὖν φασὶν αὐτὸν ἐνθυμοτάτῃ διαθέσει προθυμίαν περὶ τὸν θεῖον λόγον ἐνδείξασθαι, ὡς καὶ κήρυκα τοῦ κατὰ Χριστὸν Εὐαγγελίου τοῖς ἐπ' ἀνατολῆς ἔθνεσιν ἀναδειχθῆναι μέχρι καὶ τῆς Ἰνδῶν στειλάμενον γῆς. Euseb. V. 10.

g) Demetrius Juliano in Episcopatu Alexandrino successit anno decimo Commodi, teste Eusebio V. 22. hoc est CHristi 189.

h) Καὶ ὁ Πάνταιν☉ καὶ εἰς Ἰνδοὺς ἐλθεῖν λέγεται· ἔνθα λόγ☉ εὑρεῖν αὐτὸν προφθάσαν τὴν αὐτοῦ παρουσίαν τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον παρά τισιν αὐτόθι τῶν Χριστὸν ἐπεγνωκόσιν· οἷς Βαρθολομαῖον τῶν Ἀποστόλων ἕνα κηρύξαι· αὐτοῖς τε Ἑβραίων γράμμασιν τὴν τοῦ Ματθαίου καταλεῖψαι γραφήν, ἣν καὶ σώζεσθαι εἰς τὸν δηλούμενον χρόνον. Non ait Eusebius Evangelium Matthæi Hebraicis scriptum litteris Alexandriam relatum a Pantæno, sed tantum a Bartholomæo traditum Indis, & ad Pantæni usque ætatem ibi servatum. Bartholomæum Indis prædicasse Evangelium, multi etiam alii scriptores testantur, ut ab Abdiæ librum octavum notavi. Atque Evangelium Bartholomæi quod Hieronymus præf. in Matthæum & Gelasius decreto de libris Apocryphis & Beda in limine commentarii ad Lucam commemorant, nihil aliud fuisse videtur quam illud Matthæi Evangelium in Indiam a S. Bartholomæo illatum.

Scripturam extant commentarii, i) sed magis viva voce Ecclesiis profuit. Docuitque sub Severo principe, k) & Antonino, cognomento Caracalla.

τὰς θείας γραφὰς τυγχάνει, ἀλλὰ μᾶλλον ζώσῃ φωνῇ τὰς ἐκκλησίας ὠφέλησεν. Ἐδίδαξε ἐπὶ Σεβήρου καὶ Ἀντωνίνου τοῦ ἐπίκλην Καρακάλλου.

i) Non videtur Hieronymus scripta aliqua Pantæni evolvisse, sed tantum exprimere voluisse Eusebii verba, quibus tamen nullorum in sanctam Scripturam commentariorum mentio: ζώσῃ φωνῇ καὶ διὰ συγγραμμάτων τοὺς τῶν θείων δογμάτων θησαυροὺς ὑπομνηματιζόμενος. Rufin. *tam viva voce discipulos instruens, quam librorum monumentis etiam posteris thesauros scientiæ derelinquens.* Neque Eusebius neque alius quisquam veterum scriptum aliquod Pantæni, quod memini, allegat aut aliquid ex eo profert.

k) Ex Eusebio colligas jam sub Commodo clarum Pantæni in Schola Alexandrina nomen fuisse. Nam V. 9. cum narrasset Commodi anno primo Episcopum Alexandriæ factum Julianum, subjungit c. 10. ἡγεῖτο δὲ τηνικαῦτα τῆς τῶν πιστῶν αὐτόθι διατριβῆς τῆς ἀπὸ παιδείας ἀνὴρ ἐνδοξότατος, ὄνομα αὐτῷ Πάνταινος.

MARIANI VICTORII NOTA.

Revertens Alexandriam secum detulit. Ἐκόμισε etiam est apud Sophronium. Antea, retulit, legebatur.

HENRICI GRAVII.

Pantænus) Hieron. Epist. ad Magnum: *Pantænus Stoicæ sectæ Philosophus ob præcipuæ eruditionis gloriam a Demetrio Alexand. Episcopo missus est in Indiam, ut Christum apud Brachmanas, & illius gentis Philosophos prædicaret.* Euseb. in Chron. anno 2. Severi: *Clemens Alexandrinæ Ecclesiæ presbyter, & Pantænus Stoicus Philosophus in disputatione dogmatis nostri insignes habentur.* Vide & Hist. Eccles. l. 5. c. X. &. l. 6. c. XIV. XIX.

AUBERTI MIRÆI.

De tot summi viri scriptis, ab Eusebio. l. 5. hist. Eccles. c. 10. & Hieronymo hic recitatis, dolendum est, ne fragmentum quidem minimum, verbis ipsius conceptum, superesse. Clementis tamen Alexandrini perillustre testimoninm hodieque exstat, quod de magistro suo Pantæno, libro 1. stromatum, scripsit. Ejusdem beatam memoriam Alexander Hierosolymorum Episcopus in suis ad Origenem litteris celebrat.

Stoicæ sectæ Philosophus.) Illa ætas habuit inter culmina Christianæ religionis, qui a sensibus multis Stoicis non abiverunt, *Arnobium, Tertullianum, Pantænum, & Clementem Alexandrinum.* Hieronymi, sanctioris an doctioris viri sententia est, de tabella & scripto recitanda: *Stoici nostro dogmati in plerisque concordant*: & quod sequitur, occulte ad nostrum dogma & ad pietatem ducunt. Sic fere Lipsius l. 1. c. 17. in Manuductione ad Stoicam Philosophiam.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI Annotationes.

Juxta quandam veterem in Alexandria consuetudinem. Eusebius: *Jam inde a priscis temporibus sacrarum literarum schola in ea civitate fuerat instituta: quæ quidem nostra ætate adhuc perseverat.*

Tantæ prudentiæ & eruditionis. Libri perierunt, sed fragmentum est in excerptis Theodoti hæretici, quæ Clementis Alexandrini operibus subjici solent. Ibi de Pantæno: Πανταῖνος δὲ ἡμῶν ἔλεγεν, ἀορίστως τὴν προφητείαν ἐκφέρειν τὰς λέξεις, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ τῷ ἐνεστῶτι ἀντὶ τοῦ μέλλοντος χρῆσθαι χρόνῳ, καὶ πάλιν τῷ ἐνεστῶτι ἀντὶ τοῦ παρῳχηκότος.

Sub Severo: Male Codex Guelpherbytanus: *Sub Vero.*

CAPUT XXXVII.

RHODON, genere Asianus, l) a Tatiano, de quo supra diximus. Romæ in Scripturis eruditus, m) edidit plurima: præcipuum-

Ῥόδων Ἀσιανὸς, παρὰ Τατιανῷ τῷ ἀναφερομένῳ, ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς παιδευθεὶς, ἐξέδωκε μὲν πάμπολλα, ἐξαίρετον δὲ κατὰ Μαρκίωνος.

l) Ῥόδων, γένος τῶν ἀπὸ Ἀσίας. Euseb. V. 13.

m) Supra, c. 29. m) Μαθητευθεὶς ἐπὶ Ῥώμης, ὡς αὐτὸς ἱστορεῖ, Τατιανῷ, Euseb. qui mox eodem capite notat hoc testatum esse Rhodonem in libro contra Marcionem & Apellem quem Callistioni dicavit. ὁ αὐτὸς μεμαθητεῦσθαι ἐπὶ Ῥώμης Τατιανῷ ἑαυτὸν ὁμολογεῖ. διάφορα συντάξας βιβλία, μετὰ τῶν λοιπῶν καὶ πρὸς τὴν Μαρκίωνος παρατέτακται αἵρεσιν, ἣν καὶ εἰς διαφόρους γνώμας κατ' αὐτὸν διαστᾶσαν ἱστορεῖ. Euseb. qui plura deinde in hanc sententiam e Rhodonis libro subjungit.

que adversus Marcionem opus, m) in quo refert, quomodo ipsi quoque inter se Marcionitæ discrepent: & Apellem senem n) alium hæreticum à se quondam fuisse convictum, * & risui habitum, eo quod Deum, quem coleret, ignorare se diceret. Meminit in eodem libro, quem scripsit ad Callistionem, Tatiani se Romæ fuisse auditorem. Sed & in Hexaëmeron n) elegantes tractatus composuit, & adversum Phrygas o) insigne opus: temporibusque Commodi & Severi floruit.

κίων@ σύνταγμα, ἐν ᾧ ἐξηγεῖται, ὅπως καὶ αὐτοὶ εἰς ἑαυτοὺς Μαρκιωνισταὶ διαφωνοῦσι, καὶ τὸν Ἀπελλῆν τὸν γέροντα ὁμοίως αἱρετικὸν, συντετυχηκέναι αὐτοῖς, καὶ καταγέλαστον γεγενῆσθαι, εἰρηκότα ὅτι τὸν Θεὸν ὃν σέβει, ἀγνοεῖ. Μέμνηται ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ, ἣν ἔγραψε πρὸς Καλλιστίωνα, Τατιανοῦ γεγενῆσθαι ἐν τῇ Ῥώμῃ ἀκροατής, καὶ εἰς τὴν ἑξαήμερον δὲ κόμψας ὁμιλίας συνέταξε, καὶ κατὰ τῶν Φρυγῶν ἐπίσημον ἔργον, ἀνθήσας ἐπὶ τῶν χρόνων Κομόδου καὶ Σεβήρου.

m) ὁ γὰρ γέρων Ἀπελλῆς συμμίξας ἡμῖν, πολλὰ μὲν κακῶς λέγων ἠλέγχθη -- ἐγὼ δὲ γελάσας κατέγνων αὐτοῦ, διότι διδάσκαλος εἶναι λέγων, οὐκ ᾔδει τὸ διδασκόμενον ὑπ' αὐτοῦ κρατύνειν. Rhodon apud Euseb. V. 13. Indiculus hæresium qui exstat sub Hieronymi nomine c. 18. *Apellitæ -- -- horum auctor Apelles a Rhodone Asiani generis homine reprehensus est quod Deum quem coleret ignoraret.* Perperam editum *a Corodone.*

n) φέρεται δὲ τοῦ αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν ἑξαήμερον ὑπόμνημα. Euseb.

* Sic Sigebergensis & Sangermanensis Codex cum aliis nonnullis legit, teste Suffrido Petri & Marcianæo. Unus Ambrosianæ Bibliothecæ habet in margine *victum*, in textu *conventum.* Eusebius ἠλέγχθη.

o) Fuit Hieronymus in ea sententia, Rhodonem esse auctorem trium librorum adversus Montanistas ad Abercium Marcellum, e quibus fragmenta exstant apud Eusebium V. 16. & 17. Itaque & infra cap. 39. ait Rhodonem Miltiadis meminisse in opere suo quod adversus Montanum, Priscum, Maximillamque composuit. Pro *Phrygas* in Sigebergensi est. *Cataphrygas*, teste Suffrido Petri. In Græco interprete Latinissante nota ἔργον pro συγγράμματι.

ERASMI SCHOLIA.

Et Apellem alium.). Unde dicti Apellitæ apud divum Augustinum.

A se quondam fuisse convictum.) Ita quidam correxerat, hoc est, corruperat Cæterum. in emendatioribus codicibus scriptum habebatur, conventum, non convictum, & Sophronius ita legit, qui vertit συντετυχηκέναι.

In Hexaemeron.) Id est, in creationem mundi, quæ sex dierum opificio peracta est, juxta Genesim Moysi.

Et adversum Cataphrygas.) Sophronius, & hoc loco legit Phrygas, non Cataphrygas, quanquam hoc ad sensum nihil refert.

MARIANI VICTORII.

Adversum Cataphrygas. Adversus Phrygas, quod est apud Sophronium. Κατὰ τῶν Φρυγῶν, alibi legitur. Nos vocem apud Latinos magis usitatam secuti sumus. Sic enim supra in Apollinario & alibi eam usurpat Hieronymus.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Et Apellem senem hæreticum a se quondam fuisse conventum. Hic Apelles tam similis fuit nostris Libertinis, quam ovum ovo. Ita enim de illo Rhodon: *Ap. Euseb. L. V. c. 13. Asserebat, non esse omnino examinandam fidem; sed unumquemque in eo, quod semel imbibisset, perstare oportere. Quippe eos, qui in crucifixo spem suam collocassent, servandos esse affirmabat, dummodo in bonis operibus deprehenderentur.*

CAPUT XXXIIX.

CLEMENS, Alexandrinæ Ecclesiæ presbyter, p) Pantæni, de quo supra retulimus, auditor, q) post ejus mortem r) Alexandriæ Ecclesiasticam

Κλήμης Ἀλεξανδρείας πρεσβύτερος, Παντaίνου, περὶ οὗ προείπομεν, ἀκροατής, ὃς μετὰ τὴν τούτου τελευτὴν τὰς διατριβὰς τῆς ἐν Ἀλεξαν

ee

p) Clementem μακάριον πρεσβύτερον vocat Alexander Hierosol. in Epistola ad Antiochenses apud Euseb. VI. 11.

q) In ὑποτυπώσεων libris Pantænum magistrum suum nominatim appellavit Clemens teste Eusebio VI 13. ἐν οἷς ὀνομαστὶ ὡς διδασκάλου τοῦ Πανταίνου μνημονεύει.

r) Hoc non ita certum neque ex Eusebio probandum. Potius verisimile est Clementem Pantæno vivo suffectum fuisse cum ille a Demetrio in Indiam ablegaretur circa A. C. 189. Vide Tillemontium T. 3. memor. Cæterum Pantæno Clementem, (non Clementi Pantænum ut Philippus Sidetes affirmat) in Scholæ Alexandrinæ præfectura successisse, diserte tradit Eusebius VI. 6. Πάνταινον δὲ Κλήμης διαδεξάμενος

ſcholam tenuit, & κατηχήσεων magiſter fuit. Feruntur ejus inſignia volumina, plenaque eruditionis & eloquentiæ, tam de Scripturis divinis, quam de ſæcularis litteraturæ inſtrumento. E quibus illa ſunt, ϛρωματεῖς libri octo: s) ὑποτυπώσεων libri octo: t) adverſus Gentes liber unus: u) Pædagogi libri tres: x) de Paſcha liber unus: y) de jejunio diſceptatio: z) & alius, qui inſcribitur, *Quisnam divus ille ſit, qui ſalvetur*: a) de obtrectatione liber unus: b) de canonibus Eccleſiaſticis, & adverſum eos, qui Judæorum ſequuntur errorem, liber unus, c) quem proprie Alexandro, Hieroſolymorum Epiſcopo, προσεφώνησε. Meminit autem d) in Stromatibus ſuis, voluminis Tatiani adverſus Gentes, de quo ſupra e) diximus, & Caſſiani cujusdam χρονογραφίας, quod opuſculum invenire non potui. • Necnon & de Ju-

Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας κατέσχε, καὶ κατηχήσεων διδάσκαλος γέγονεν. Ἐπίσημά τε τυχὴ παιδεύσεως, καὶ εὐγλωττίας ἀνάμεστα συνέταξε, τοῦτο μὲν τῶν θείων, τοῦτο δὲ καὶ κοσμικῶν, ἀφ᾽ ὧν ἐστι τάδε· Στρωματεῖς ὀκτὼ, ὑποτυπώσεων λόγοι ὀκτὼ, κατὰ τῶν ἐθνῶν παιδαγωγοὶ τρεῖς, περὶ τοῦ πάσχα εἷς, περὶ νηστείας διάλεξις, καὶ ἕτερος ἐπιγραφόμενος, τίς ἄρα πλούσιος σωθήσεται, περὶ κακολογίας λόγος εἷς, περὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν, καὶ κατὰ τῶν ἀκολουθούντων τῇ τῶν Ἰουδαίων πλάνῃ λόγον, ὅν τινα ἰδικῶς Ἀλεξάνδρῳ Ἐπισκόπῳ Ἱεροσολύμων προσεφώνησε. Μέμνηται δὲ ἐν τοῖς ἰδίοις στρώμασιν τοῦ τύχους Τατιανοῦ τοῦ πρὸς εἰρημένου κατὰ τῶν ἐθνῶν, καὶ Κασσιανοῦ τινος χρονογραφίας, ὅπερ ἐν τοῖς παλαιοῖς εὑρεῖν

νος τῆς κατ᾽ Ἀλεξάνδρειαν κατηχήσεως καθηγεῖτο &c. Sic & Photius Cod. 118. Poſſit Philippi Sidetæ teſtimonium ita cum Euſebio conciliari, ut Pantænus ex India reverſus iterum Scholæ Alexandrinæ recturam poſt Clementem ſuſceperit, & deinde defunctus iterum illam Clementi gerendam reliquerit.

s) Euſeb. VI. 13. Τοῦ δὲ Κλήμεντος στρωματεῖς οἱ πάντες ὀκτὼ παρ᾽ ἡμῖν σώζονται --- Τίτου Φλαυΐου Κλήμεντος τῶν κατὰ τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν γνωστικῶν ὑπομνημάτων στρωματεῖς.

t) Ἰσάριθμοί τε τούτοις εἰσὶν οἱ ἐπιγεγραμμένοι ὑποτυπώσεων αὐτοῦ λόγοι. id. Hoc hypotypoſeon opus, de quo etiam Photius Cod. 109., intercidit.

u) Ἔστι δ᾽ αὐτοῦ καὶ πρὸς Ἕλληνας λόγος. id. Hic eſt qui in editionibus operum Clementis familiam ducit λόγος προτρεπτικὸς πρὸς Ἕλληνας.

x) Τρεῖς τε οἱ τοῦ ἐπιγεγραμμένου παιδαγωγοῦ. Euſeb. Opus inſigne & ad mores formandos aptiſſimum.

z) Περὶ τοῦ Πάσχα σύγγραμμα Euſeb. IV. 26. & VI. 13. Non exſtat præter pauca fragmenta.

z) Nicephorus IV. 33. ὁμιλίαι, Euſebii Codices διαλέξεις περὶ νηστείας. Rufin. *Diſputatio de jejunio.* Ita & apud Hieronymum MS. Gemblacenſe & Affligimienſe teſte Suffrido Petri. At Sigebergenſis: *De jejunio liber unus. De diſceptatione liber unus.* Photio Cod. CXI. περὶ νηστείας. Non exſtat.

a) Τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος. Libellus utilis ac præclarus, ſub Origenis pridem editus nomine, ſed vero auctori ſuo reſtitutus a viris doctiſſimis, & noviſſime a Johanne Pottero, Oxonienſi Epiſcopo, cui optimam operum Clementis editionem debemus vulgatam Oxon. 1715. fol.

b) Euſeb. VI. 13. & Nicephorus IV. 33. περὶ καταλαλίας. Photius Cod. CXI. περὶ κακολογίας.

c) Euſeb. Καὶ ὁ ἐπιγεγραμμένος κανὼν ἐκκλησιαστικὸς ἢ πρὸς τοὺς Ἰουδαΐζοντας, ὃν Ἀλεξάνδρῳ τῷ δεδηλωμένῳ ἐπισκόπῳ ἀνατέθεικεν. Phot. περὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν κατὰ τῶν ἀκολουθούντων τῇ τῶν Ἰουδαίων πλάνῃ. Niceph. ὃς κανὼν ἐκκλησιαστικὸς ἐπιγέγραπται, καὶ πρὸς Ἰουδαΐζοντας. Rufin. *Sed & ille qui ſuperſcribitur Canon Eccleſiaſticus: item alius de his qui Judaicum ſenſum in Scripturis ſequuntur.* Ex Euſebio & Photio videtur eſſe perſpicuum, unum librum commemorari, non duos. Atque ita etiam intelligendus Hieronymus. In Codice Sangermanenſi teſte Marcianæo legitur absque Græca voce: *quem proprie ad Alexandrum Hieroſolymorum Epiſcopum ſcripſit.* Alii retinent verbum προσεφώνησεν, uſitatum Hieronymo in ſuis præfationibus. De Alexandro hoc infra, ad notam. i.

d) Euſeb. VI. 13. De Clemente: Μνημονεύει τοῦ πρὸς Ἕλληνας Τατιανοῦ λόγου, καὶ Κασσιανοῦ, ὡς καὶ αὐτοῦ χρονογραφίαν πεποιημένου. De Tatiano Clemens 1. Strom. pag. 320. εἴρηται μὲν οὖν περὶ τούτων ἀκριβῶς Τατιανῷ ἐν τῷ πρὸς Ἕλληνας. Caſſiani χρονογραφίαν quidem Clemens non commemorat, at de antiquitate temporum Moſis differens eodem loco poſt laudatum Tatianum ſubjungit: εἴρηται δὲ Κασσιανῷ ἐν τῷ πρώτῳ ἐξηγητικῶν. Fuit hic Julius Caſſianus Valentini diſcipulus, ac promachus Docetarum ex cujus libro περὶ ἐγκρατείας ἢ εὐνουχίας nonnulla affert 3. Strom. p. 465. ſeq. Marianus Victorius edidit: *quod opuſculum in veteribus invenire non potui.* Sed vocabula *in veteribus* deſunt in pleriſque MSS. Codd. licet in aliis leguntur & in Græco interprete. e) Supra cap. 29.

dæis f) Aristobulum g) quemdam & Demetrium & Eupolemum h) scriptores adversus Gentes refert; qui in similitudinem Josephi ἀρχαιογονίαν Moysi & Judaicæ gentis asseverant. Exstat Alexandri Hierosolymorum Episcopi, qui cum Narcisso i) postea rexit Ecclesiam, Epistola super ordinatione Asclepiadis k) confessoris ad Antiochenses, congratulantis eis, in qua ponit in fine: *Hæc vobis domini ac fratres scripta transmisi per Clementem beatum presbyterum, virum illustrem & probatum: quem vos quoque scitis, & nunc plenius recognoscetis, qui cum huc venisset juxta providentiam & visitationem Dei, confirmavit & auxit Domini Ecclesiam.*

Euseb. VI. 11. ταῦτα δὲ ὑμῖν κύριοί μου ἀδελφοὶ τὰ γράμματα ἀπέστειλα διὰ Κλήμεντος τοῦ μακαρίου πρεσβυτέρου, ἀνδρὸς ἐναρέτου καὶ δοκίμου ὃν ἴστε καὶ ὑμεῖς καὶ ἐπιγνώσεσθε, ὃς καὶ ἐνθάδε παρὼν κατὰ τὴν πρόνοιαν καὶ ἐπισκοπὴν τοῦ δεσπότου ἐπεστήριξέ τε καὶ ηὔξησε τὴν τοῦ Κυρίου Ἐκκλησίαν.

Constat, Origenem hujus fuisse discipulum. l) Floruit autem Severi & Antonini filii ejus, temporibus.

ρέων οὐκ ἐδυνήθημεν. Οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ Ἰουδαίους Ἀριστόβουλόν τινα καὶ Δημήτριον, καὶ Εὐπόλεμον ἀναφέρει, οἷα κατὰ τῶν ἐθνῶν συγγραψαμένους καθ᾽ ὁμοιότητα Ἰωσήπου, ἀρχαιογονίας Μωϋσέως, καὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους. Ἔστι καὶ Ἀλεξάνδρου Ἱεροσολύμων Ἐπισκόπου ὃς μετὰ Νάρκισσον ὕστερον προέστη τῆς ἐκκλησίας, Ἐπιστολὴ περὶ χειροτονίας Ἀσκληπιάδου ὁμολογητοῦ, πρὸς Ἀντιοχέας, συγχαίροντος αὐτοῖς, ἐν ᾗ εἰς τὸ τέλος οὕτως λέγει. Ταῦτα ὑμῖν κύριοι ἀδελφοί τε τὰ γράμματα πέπομφα, διὰ τοῦ εὐλαβεστάτου Κλήμεντος ἀνδρὸς περιφανοῦς, καὶ δεδοκιμασμένου, ὃν καὶ ὑμεῖς ἴστε, καὶ νῦν πλέον ἐπιγνώσεσθε, ὅς τις ἐνταῦθα ἐλθὼν κατὰ πρόνοιαν καὶ ἐπιφοίτησιν θεοῦ, ἐστερέωσε καὶ ηὔξησε τοῦ Κυρίου τὴν ἐκκλησίαν. Ὡμολόγηται τὸν Ὠριγένην τούτου γεγενῆσθαι μαθητήν. Ἤνθησε δὲ βασιλευόντων Σεβήρου καὶ Ἀντωνίνου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

f) Eusebius: Ἔτι μὴν Φίλωνος μνημονεύει καὶ Ἀριστοβούλου, Ἰωσήπου τε καὶ Δημητρίου καὶ Εὐπολέμου Ἰουδαίων συγγραφέων, ὡς ἂν τούτων ἁπάντων ἐγγράφως πρεσβύτερον τῆς παρ᾽ Ἕλλησιν ἀρχαιογονίας Μωϋσέα τε καὶ τὸ τῶν Ἰουδαίων γένος ἀποδειξάντων.

g) Ex Aristobuli Peripatetici libro 1. ad Philometorem affert nonnulla Clemens 1. Strom. p. 342. quibus antiquitas Hebraicæ Philosophiæ adstruitur. Et lib. V. p. 595. ait ab illo scripta esse βιβλία ἱκανὰ *volumina complura*, quibus probavit Philosophiam Peripateticam plurima debere Legi Mosaicæ ac Prophetis. Τὴν περιπατητικὴν φιλοσοφίαν ἔκ τε τοῦ κατὰ Μωϋσέα νόμου καὶ τῶν ἄλλων ἠρτῆσθαι Προφητῶν.

h) Demetrium ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Ἰουδαίᾳ βασιλέων citat Clemens 1. Strom. p. 337. testatus Philonem & Eupolemum similis argumenti scripta edidisse. Atque Eupolemi librum hoc titulo iterum laudat p. 344.

i) Narcissus annos natus CXVI. Alexandrum Collegam Episcopatus Hierosolymitani adscivit teste Eusebio VI. 11.

k) Asclepiades hic Episcopus post Serapionem Antiochenus, de cujus ordinatione ex Epistola Alexandri Episcopi Hierosol. ad Antiochenses nonnulla affert Eusebius loco jam laudato. Μέμνηται καὶ τῆς τούτου καταστάσεως Ἀλέξανδρος Ἀντιοχεῦσι γράφων ὧδε &c.

l) Euseb. VI. 6. Ὡς καὶ τὸν Ὠριγένην τῶν φοιτητῶν αὐτοῦ παῖδα ὄντα γενέσθαι. Photius Cod. 118. Τὸν Ὠριγένην - ἀκροατὴν καὶ διάδοχον (Confer Hieron. infra c. 38.) λέγουσι γενέσθαι Κλήμεντος τοῦ στρωματέως. Etiam Alexander Hierosol. apud Eusebium VI. 14. testatur innotuisse Origenem sibi primum per Pantænum & Clementem.

ERASMI SCHOLIA.

Catechescon) κατηχήσεων, id est, institutionum, nomen verbale ab eo profectum verbo, unde dicti sunt Catechumeni.

Stromatum.) στρωματέων, στρώματα stragulæ dicuntur, quæ solent è variis coloribus contexi, unde στρωματεὺς, ad eum contextus modum dicitur liber.

Hypotyposeon.) ὑποτυπώσεων, id est, subnotationum, quum res paucis indicatur: Ruffinus vertit, conformationum.

De jejunio liber unus: De disputatione liber unus.) Sic enim in plerisque codicibus vitiavit scripturam, nescio quis, ex unico libro duos faciens. In emendatioribus ita legitur: De jejunio disceptatio. & alius qui inscribitur. & cætera. Ad eundem modum legit Sophronius.

Προσεφώνησεν.) *Id est, dedicavit sive addixit, ut magis ad verbum reddam.* Usus est hoc verbo M. Tullius aliquoties in Epistolis ad Atticum.

Cujusdam chronographias.) χρονογραφίας, id est, annalium sive temporum descriptiones.

Qui in similitudinem Josephi.) Hic subjiciebatur Græca vox non uno modo depravata. Cæterum eam ex emendatiorum voluminum vestigiis, tum ex Sophronio restituimus ἀρχαιογονίας, quod ferme sonat antiquas generationes, sive ortum primarum rerum.

MARIANI VICTORII.

Κατηχήσεων. Institutionum, quibus catechumeni, quorum inde ducitur nomen, in fide instruuntur.

Στρωματεῖς. Impressi hodie sunt hi Clementis libri: quorum nomen, quod varia eruditione contexti sint, ita sunt appellati.

Ὑποτυπώσεων. Subnotationum, seu conformationum.

Προσεφώνησε. Addixit, dedicavit, ac veluti acclamavit. Cicero ad Atticum hac voce similiter usus est.

Χρονογραφίας. Temporum descriptiones, seu annales.

Quod opusculum in veteribus invenire non potui. ἐν τοῖς παλαιοῖς, habet Sophronius: & ita legunt codices manuscripti Mediceus, & Fesulanus: deerat tamen antea.

Ἀρχαιογονίας. Vox ipsa antiquas generationes sonat.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Clemens.) Hieron. in Dan. IX. & epist. ad Magnum: *Clemens Alexandrinæ Ecclesiæ presbyter, vir, meo judicio, omnium eruditissimus, VIII. scripsit stromatum libros, & totidem Hypotyposeon, & alium contra gentes, Pædagogi quoque volumina tria. Quid in illis indoctum? immo quid non e media philosophia est?* Vide Eusebium cap. XI. lib. V.

Feruntur ejus insignia volumina.) De his lege Eusebium lib. VI. cap. XI.

Adversus gentes liber unus.) Vide Euseb. libr. 2. de præparatione Evangelica, & alibi in eodem opere.

Quem proprie Alexandro Hierosolymitarum Episcopo προσεφώνησε.) Ita quidem Sophronius. Eusebius autem habet ἀνατέθεικεν.

Extat Alexandri Hierosolymitarum Episcopi.) Euseb. lib. VI. cap. XI. in Chronicis: *Anno I. Antonini Caracallæ Alexander XXXV. Hierosolymorum Episcopus ordinatur, adhuc vivente Narcisso, & cum eo pariter Ecclesiam regit.*

Super ordinatione Asclepiadis confessoris.) Fuit Antiochiæ IX. Episcopus.

SCHOLIA AUBERTI MIRÆI.

Clemens Alexandrinæ Ecclesiæ presbyter, patria Atheniensis, Pantæni discipulus, & Origenis magister, multa scripsit, quæ Eusebius lib. 5. hist. c. 11. & hoc loco Hieronymus recensent. Ex ejus operibus exstant solummodo *Pædagogi libri tres, Stromatum libri octo, & Oratio exhortatoria ad Gentes*; omnia Latine 1612. Parisiis, & anno 1616. Græco-Latine excusa. Vixit sub Imp. Severo: ut ex lib. 1. Stromatum colligi datur. In libris ejus nonnullæ sententiæ occurrunt, quæ errorem sapiunt. Has Bellarminus in libris controversiarum notavit, & ob eas Gelasius I. Papa Clementis hujus opuscula inter Apocrypha retulit. Utrum autem sententiæ illæ ab hæreticis insertæ fuerint, an Clementi ut homini exciderint, Bellarminus in Catalogo dicit se ignorare. Cassiodorus lib. 1. Institutionum divinarum memorat Explanationem Clementis Alexandrini in Epistolas canonicas. An sit ea, quæ in Bibliotheca veterum Patrum legitur, idem Bellarminus dubitat.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

De jejunio disceptatio. Duos libros ex uno facit Guelpherbytanus codex. Nam ita habet: *De jejunio liber unus, de disceptatione liber unus.*

De canonibus Ecclesiasticis, & adversus eos, qui Judæorum sequuntur errorem, liber unus. Non fuerunt duo libri, sed unus, cui titulum esse voluit: κανὼν ἐκκλησιαστικός.

Cassiani. Scribendum: *Casiani*, non *Cassiani*, ut scribit cum Eusebio Hieronymus. Clemens enim semper Casianum vocat. Scripsit vero Julius Casianus etiam exegetica & de continentia librum, ceu tradit Clemens I. & III. Stromatum. *Conf. Euseb. L. X. de præpar. p. 496.*

Hæc vobis domini ac fratres. Eusebius Κύριοί μου ἀδελφοί; unde est, quod multi Hieronymi codices exhibent: *Domini fratres.* Sed nostra lectio melior est. Nam recentiori ævo obtinuerunt hæ locutiones: Dominus Imperator, Dominus Pater, Dominus Frater.

Per Clementem. Recte Hieronymus existimat, Clementem, quem hac Epistola laudat Alexander, Alexandrinum fuisse, quod non addit Eusebius. Neque enim alio Clemente familiariter usum legimus Alexandrum, cui noster probe cognitus fuit, & librum de Ecclesiastico canone consecravit, ut tradit Eusebius libro VI. capite XIII. Præterea testatur ipse Clemens, *L. 1. Strom. p. m. 274.* se, postquam in Palæstina aliquamdiu audivisset doctos, concessisse in Ægyptum.

Recognoscetis. Codex Guelpherbytanus: *Cognoscetis*, quod præferendum est. Eusebius enim habet: ἐπιγνώσεσθε. Cæterum verba epistolæ paulo aliter recitat Hieronymus, quam Eusebius. Quod ad libros Clementis attinet, magnam partem hodienum extant. In vulga-

vulgaribus editionibus nonnulla, haut quaquam deperdita, desiderantur, quæ Angli adiecerunt, & celeberrimus Ittigius, qui superiori septimana Lipsiæ operum Clementis Alexandrini supplementum in lucem emisit. 1700.8.

CAPUT XXXIX.

MILTIADES, cujus Rhodon m) in opere suo, quod adversus Montanum, Priscam, Maximillamque composuit, recordatur, n) scripsit contra eosdem volumen præcipuum, & adversus Gentes Judæosque libros alios, o) & Principibus illius temporis p) Apologeticum dedit. Floruit autem M. Antonini Commodi temporibus.

Μιλτιάδης, οὗ τινὸς Ῥόδων ἐν τῷ ἰδίῳ συγγράμματι τῷ κατὰ Μοντανοῦ καὶ Πρισκίλλας καὶ Μαξιμίλλας συντιθέντι, μέμνηται, ἔγραψε κατ' αὐτῶν τεῦχος ἐξαίρετον, καὶ κατὰ τῶν ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων λόγους ἄλλους. Ἐπέδωκε δὲ τοῖς τηνικαῦτα βασιλεῦσι ἀπολογητικὸν, ἀνθήσας ἐν τοῖς χρόνοις Μάρκου Ἀντωνίνου Κομόδου.

m) Anonymum illum ex cujus opere contra hæresin Montani, excerpta afferuntur ab Eusebio V. 16. seq. Hieronymus non dubitavit esse Rhodonem, ut jam notavi supra c. 37. Fallitur enim Martinus Lipsius qui Apollinarem pro Rhodone reponi voluit teste Suffrido Petri. Fallitur etiam vir eruditissimus, qui p. 240. diss. de hæresiarchis, Apollonium ab Hieronymo pro auctore illius operis haberi existimavit.

n) Eusebius V. 17. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ συγγράμματι καὶ Μιλτιάδου συγγραφέως μέμνηται, ὡς λόγον τινὰ καὶ αὐτοῦ κατὰ τῆς προειρημένης αἱρέσεως γεγραφότος. Argumentum libri Miltiadis fuit, περὶ τοῦ μὴ δεῖν προφήτην ἐν ἐκστάσει λαλεῖν, *non oportere Prophetam in excessu mentis sive per amentiam prophetari.* Pro Priscilla scripsi *Friscam*, nam ut monent Erasmus, Suffridus Petri & Marcianæus, nusquam legitur *Priscilla* in Codd. MSS. sed ubique *Prisca*.

o) Libri duo fuere adversus Gentes & adversus Judæos duo. Euseb. καὶ ἄλλας ἡμῖν τῆς ἰδίας περὶ τὰ θεῖα λόγια σπουδῆς μνήμας καταλέλοιπεν, ἔν τε οἷς πρὸς Ἕλληνας συνέταξε λόγοις, καὶ τοῖς πρὸς Ἰουδαίους, ἑκατέρᾳ ἰδίως ὑποθέσει ἐν δυσὶν ὑπαντήσας συγγράμμασιν.

p) Euseb. Πρὸς τοὺς κοσμικοὺς ἄρχοντας. Rufin. *ad Principes Romani regni*. Niceph. πρὸς ἄρχοντας. Omnino Imperatores intelliguntur Marcus Antoninus & Lucius, vel idem Marcus cum filio Commodo. Vide Dodwellum diss. ad Irenæum p. 369. Imperatores Eusebius κοσμικοὺς ἄρχοντας appellat, ut Episcopos ἄρχοντας ἐκκλησιῶν IV. 24. Rhodonis scripta pridem interciderunt omnia. Perperam Græcus interpres & Codices quidam *Principi*.

ERASMI SCHOLIA.

Priscam Maximilliamque.) Magno consensu nostri codices habent, Priscam, solus Sophronius legit, Priscillam, idque constanter in his quæ sequuntur.

Apologeticum.) Id est, defensorium.

MARIANI VICTORII.

Et principi illius temporis Apologeticum dedit. Sic ex vetustis codicibus emendavimus, itidemque ex Sophronio, qui habet βασιλεῖ. Principibus, tamen antea legebatur.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Miltiades, cujus Rhodon.) Legendum apparet: *cujus Apollinarius in opere suo &c.* Non enim de de Rhodone, sed de Apollinario hoc scribit Eusebius lib. 4. c. 18.

Et adversus gentes.) Idem Hieron. epist. ad *Magnum*: *scripsit & Miltiades contra Gentes volumen egregium.* Tertullianus contra Valentinianos: *Miltiades Ecclesiarum sophista.*

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Hunc Tertullianus *adversus Valentinian. c. 5.* vocat virum sanctitate & præstantia insignem, ecclesiarumque sophistam, procul dubio propter disputandi eximiam facultatem, in rebus præcipue sacris.

Cujus Rhodon in opere suo recordatur. Gravius legendum putat: *Cujus Apollinaris recordatur*, cum Eusebius non dicat, Rhodonem meminisse Miltiadis, sed Apollinarem id fecisse testetur. Fallitur Gravius, incertumque est, quis sit ille scriptor, Miltiadis faciens mentionem apud Eusebium libro V. capite XVII. Ait enim Eusebius, unum ex illis, qui contra Cataphrygas scripserunt, Miltiadis nostri meminisse; quis vero sit, non declarat. Valesius ad l. c. Eusebii ait, Hieronymum memoria lapsum scribere, Rhodonem laudasse Miltiadem, cum tamen apud Eusebium Rhodonis nomen non sit expressum. Verum quia constat, Rhodonem Cataphrygas impugnasse, facile credo, in libris illius laudatum esse Miltiadem, nec errasse heic Hieronymum: quod inconcussum perstat, donec probaverit Valesius, Hieronymum Rhodonis libros non vidisse, sed solummodo caput hoc ex Eusebii historia

composuisse. Si ex solo Eusebio hæc retulit, verum est, illi constare non potuisse, utrum Rhodon, an alius quidam Miltiadem laudaverit. Neque enim autoris nomen expressit Eusebius, a quo Miltiadem laudatum tradit.

Volumen præcipuum. Inscriptus est liber: περὶ τοῦ μὴ δεῖν προφήτην ἐν ἐκστάσει λαλεῖν *Euseb. l. c. c. 17.*

CAPUT XL.

APOLLONIUS, vir disertissimus, scripsit adversus Montanum, Priscam & Maximillam insigne & longum volumen, q) in quo asserit Montanum, & insanas vates periisse suspendio: r) & multa alia, in quibus de Prisca & Maximilla refert: *Si negant eas accepisse munera, s) confiteantur non esse Prophetas, qui accipiunt: & mille hoc testibus approbabo. Sed & ex aliis fructibus probantur Prophetæ. Dic mihi, crinem fucat Prophetes? stibio oculos linit? Prophetæ vestibus & gemmis ornantur? Prophetes tabula ludit & tesseris? Propheta fœnus accipit? Respondeant, utrum hoc fieri liceat, an non: meum est approbare, quod fecerint.* Dicit in eodem libro, quadragesimum esse annum t) usque ad tempus, quo ipse scribebat librum, ex quo hæresis Cataphrygarum habuerit exordium. Tertullianus u) sex voluminibus adversus Ecclesiam editis, quæ scripsit περὶ ἐκστάσεως, septimum proprie adversus Apollonium elaboravit, in quo omnia quæ ille arguit, conatur defendere. Floruit autem Apollonius sub Commodo, Severoque Principibus.

Euseb. V. 18. Ἐὰν ἀρνῶνται δῶρα τοὺς προφήτας αὐτῶν εἰληφέναι, τοῦτο ὁμολογησάτωσαν, ὅτι ἐὰν ἐλεγχθῶσιν εἰληφότες, οὐκ εἰσὶ προφῆται. Καὶ μυρίας ἀποδείξεις τούτων παρασήσομεν. Ἀναγκαῖον δέ ἐστι πάντας καρποὺς δοκιμάζεσθαι προφήτου. Προφήτης, εἰπέ μοι, βάπτεται; προφήτης στιβίζεται; προφήτης φιλοκοσμεῖ; προφήτης τάβλαις καὶ κύβοις παίζει; προφήτης δανείζει; Ταῦτα ὁμολογησάτωσαν πότερον ἔξεστιν ἢ μή· ἐγὼ δὲ, ὅτι γέγονε παρ' αὐτοῖς, δείξω.

Ἀπολλώνιος ἀνὴρ ἐλλογιμώτατος, ἔγραψε κατὰ Μοντανοῦ, Πρισκίλλας καὶ Μαξιμίλλας μέγα καὶ ἐπίσημον τεῦχος, ἐν ᾧ φησι Μοντανὸν καὶ τὰς μαινομένας προφήτιδας ἀπάγξασθαι, καὶ ἕτερα πολλὰ, ἐν οἷς περὶ Πρισκίλλας καὶ Μαξιμίλλας λέγει. Εἰ ἀρνοῦνται αὐτὰς εἰληφέναι δῶρα, ὁμολογησάτωσαν μὴ εἶναι προφήτας τοὺς δεχομένους δῶρα, καὶ διὰ χιλίων τοῦτο ἐλέγχω μαρτύρων. Ἀλλὰ καὶ δι' ἑτέρων ἔργων προφῆται δοκιμάζονται. Εἰπέ μοι, κόμην βάπτει προφήτης; Στιβίῳ τοὺς ὀφθαλμοὺς χρίει; προφήτης ἐσθήματι καὶ μαργαρίταις κοσμεῖται; προφήτης τάβλᾳ καὶ βολίοις παίζει; τόκους λαμβάνει προφήτης; ἀποκρινέσθωσαν, εἰ τοῦτο γίνεσθαι ἔξον, ἢ καὶ μὴ, κατ' ἐμόν ἐστι ἐλέγξαι ὅπερ πεποιήκασι. Λέγει ἐν αὐτῇ τῇ βίβλῳ, τεσσαρακοστὸν εἶναι ἐνιαυτὸν ἕως τοῦ καιροῦ, ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς συνέγραφεν, ἀφ' οὗ τὴν ἀρχὴν ἐδέξατο ἡ αἵρεσις ἡ κατὰ Φρύγας. Τερτυλλιανὸς δὲ ἐκδιδωκὼς λόγους ἓξ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας περὶ ἐκστάσεως, τὸν ἕβδομον ἰδικῶς κατὰ Ἀπολλωνίου συνέταξεν, ἐν ᾧ πάντα ἅπερ ἐκεῖνος εὐθύνειν ἐπιχειρεῖ, ἐκδικεῖ. Ἤνθησε δὲ Ἀπολλώνιος ἐπὶ Κομόδου καὶ Σεβήρου.

q) Eusebius V. 18. Τῆς δὲ κατὰ Φρυγῶν καλουμένης αἱρέσεως καὶ Ἀπολλώνιος ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς ἀκμαζούσης εἰσέτι τότε κατὰ τὴν Φρυγίαν ἔλεγχον ἐνστησάμενος ἴδιον κατ' αὐτῶν πεποίηται σύγγραμμα.

r) Hoc non ex Apollonio sed ex altero scriptore (quem Rhodonem Hieronymus habet c. 37. & 39.) Montanistarum adversario narrat Eusebius V. 16. p. 181. Μοντανόν τε καὶ Μαξίμιλλαν ὑπὸ πνεύματος βλαψίφρονος ἑκατέρους ὑποκινήσαντος, λόγος ἀναρτῆσαι ἑαυτοὺς οὐχ ὁμοῦ, κατὰ δὲ τὸν τῆς ἑκάστου τελευτῆς καιρὸν φήμη πολλὴ, καὶ οὕτω δὲ τελευτῆσαι καὶ τὸν βίον καταστρέψαι Ἰούδα προδότου δίκην. Nec Apollonii scriptum nec Rhodonis hodie exstat, exceptis fragmentis ab Eusebio servatis.

s) Apollonius apud Euseb. V. 18. p. 184. Δοκεῖ σοι πᾶσα γραφὴ κωλύειν προφήτην λαμβάνειν δῶρα καὶ χρήματα; ὅταν οὖν ἴδω τὴν προφῆτιν εἰληφυῖαν καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πολυτελεῖς ἐσθῆτας, πῶς αὐτὴν μὴ παραιτήσομαι;

t) Ὁ δ' αὐτὸς ἔτι Ἀπολλώνιος κατὰ τὸ αὐτὸ σύγγραμμα ἱστορεῖ, ὡς ἄρα τεσσαρακοστὸν ἐτύγχανεν ἔτος ἐπὶ τὴν τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ γραφὴν ἐξ οὗ τῇ προσποιήτῳ αὐτοῦ προφητείᾳ ὁ Μοντανὸς ἐπικεχείρηκε. Euseb. ibid. pag. 186. Scripserit itaque Apollonius hic postremis Septimii Severi annis, circa A.C. 210. vel 211.

u) De hisce septem Tertulliani libris, qui hodie non exstant, meminit etiam Hieronymus c. 24. & 53.

ERASMI SCHOLIA.

In nonnullis voluminibus ex Apollonino fecerant Apollinarem.

Et insanas vates.) Priscillam & Maximillam.

Ex aliis fructibus.) Sophronius legisse videtur, actibus, ἔργων vertens.

Hæresis Cataphrygarum.) Sophronius vertit, ἡ κατὰ Φρύγας, hoc est, secta Phrygum.

Quos de ecstasi.) περὶ τῆς ἐκστάσεως, id est, de raptu sive excessu mentis, ut nunc loquuntur.

MARIA-

MARIANI VICTORII.

Crinem fucat Propheta? stibio oculos linit? Propheta vestibus & gemmis ornatur? Propheta tabula ludit, & tesseris? Priscillam & Maximillam, insanas feminas, his verbis notat. Vitia autem erant alicubi, & literis quibusdam, & numero.

Quæ scripsit περὶ ἐκστάσεως. Quæ, scilicet volumina, antea legebatur, Quos. Ἔκστασις autem est raptus mentis, ac a seipso abscessus quidam.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Appllonius.) Vide Euseb. lib. 5. cap. 18.

In quo asserit Montanum & insanas vates ejus.) Ita lege.

Prophetes vestibus & gemmis ornatur) Ita restituenda corrupta lectio. Eusebius: Προφήτης φιλοκοσμεῖ.

Tertullianus VI. voluminibus adversus Ecclesiam editis, quos scripsit de ecstasi.) Ita lego: quia Latine, non autem Græce eos libros scripsisse dignoscitur.

Septimum proprie adversus Apollonium elaboravit.) Meminit horum librorum etiam supra in Melitone.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

De Miltiadis & Apollonii scriptis Eusebius hist. lib. 5. cap. 17. & 18. agit. Uterque contra Montanum, itemque Priscillam & Maximillam scripsit. Montanus porro, cum Maximilla, suspendio periit.

Crinem fucat Propheta &c. Priscillam & Maximillam, insanas fæminas, his & subsequentibus verbis notat.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI Annotationes.

In quo asserit, Montanum & insanas uates periisse suspendio.) Hoc loco rursus reprehenditur a Valesio *ad Euseb. L. V. c. 16.* Hieronymus, quod librum in quo hæc de Montano referuntur, Apollonio adscribat, cum tamen autor libri ignotus sit, & ab Eusebio haud nominatus. Verum quia Eusebius libri V. capite XVIII. tradit, Apollonium Cataphrygas peculiari volumine confutasse; nondum assequor, cur Hieronymus dicatur errasse, nisi errare sit, plus dicere, quam dixit Eusebius. Autorem libri non nominavit Eusebius, quem Hieronymus potuit nominare, viso scilicet libro, autoris nomen præferente, quo caruerat Eusebius. Sane mihi ita videtur, ac si Eusebius erraverit, atque ex uno Apollonii libro duos fecerit, adeo plane congruit argumentum libri, cujus autorem capite XVI. reticet, cum argumento disputandique processu libri ab Apollonio contra eosdem Cataphrygas editi, de quo agit capite XIIX. Facile est, incidere in librum sine nomine autoris, ac inde quædam excerpere; deinde vero eundem librum cum autoris nomine invenire, ac fugitivo oculo itidem quædam, eaque a prioribus diversa excerpere, nec tamen animadvertere, eadem, quæ ex priori libro excerpta sunt, in hoc quoque contineri, eundemque librum esse.

Si negant eas accipisse. Ex hoc loco omnino corrigenda est lectio indiculi hæresium, Hieronymo adscribi soliti, ubi capite de Cataphrygis hæc Apollonii verba stolide depravantur. Inter alia ita habet: *Dic mihi crimen, fugat prophetas tibi oculus linet.* Itaqne indiculum recte ex hoc cabite emendavit Cotelerius. *Not. ad T. I. monum. Eccles. Græc. p. 773. dic mihi, crinem fuerat Propheta? Stibio oculos linit?*

Περὶ ἐκστάσεως. Ecstasis Tertulliano est *sancti Spiritus vis, operatrix prophetiæ*, ut ait capite XI, de anima. Hinc de fœmina quadam, quam Priscam aut Maximillam fuisse, non possum induci, ut credam, sic scribit *cap. IX. Est hodie soror apud nos, revelationum charismata sortita, quæ in Ecclesia inter Dominica solennia per ecstasin in spiritu patitur, conversatur cum angelis.*

Adversus Apollonium. Hunc librum una cum sex illis περὶ ἐκστάσεως Pamelius Græce scriptos putat, primum quod Græcus fuerit & Græce scripserit Apollonius; deinde quod Hieronymus librorum inscriptionem Græcam recitet.

CAPUT XLI.

SERAPION, undecimo Commodi Imp. anno x) Antiochiæ Episcopus ordinatus, scripsit E-

Σαραπίων τῷ ἑνδεκάτῳ ἐνιαυτῷ Κομμόδυ τῦ βασιλέως, χειροτονηθεὶς τῆς Ἀντιοχέων

x) Annus XI. Commodi respondet Anno CHristi CXCI. Serapion in Antiocheno Episcopatu successit Maximino, ut narrat Eusebius V. 19. deinde successorem habuit Asclepiadem. id. VI. 11. Creditur hoc factum circa A. C. 214. Scripta ejus nulla hodie exstant.

pistolam ad Caricum & Pontium, y) de hæresi Montani, in qua & hæc addit: *Ut autem sciatis falsi hujus dogmatis, id est, novæ prophetiæ ab omni mundo insaniam reprobari, misi vobis Apollinaris beatissimi, qui fuit in Hierapoli Asiæ Episcopus, litteras.* z) Ad Domninum quoque, a) qui persecutionis tempore ad Judæos declinaverat, volumen composuit; & alium de Evangelio, quod sub nomine Petri fertur, librum b) ad Rhosensem c) Ciliciæ Ecclesiam, quæ in hæresim ejus lectione diverterat. Leguntur & sparsim ejus breves Epistolæ, d) auctoris sui ἀσκήσει & vitæ congruentes.

Euseb. l. 5. c. 19. ὅπως ἢ ἢ τἔ-τ᾽ ἴδητε ὅτι τῆς ψευδοῦς ταύτης τάξεως τῆς ἐπικαλουμένης νέας προφητείας ἐβδέλυκται ἡ ἐνέργεια παρὰ πάσῃ τῇ ἐν κόσμῳ ἀδελφότητι, πέπομφα ὑμῖν καὶ Κλαυδίου Ἀπολιναρίου τοῦ μακαριωτάτου γενομένου ἐν Ἱεραπόλει τῆς Ἀσίας Ἐπισκόπου γράμματα.

χέων Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπος, ἔγραφεν Ἐπιστολὴν πρὸς Καρῖνον καὶ Πόντιον, περὶ τῆς αἱρέσεως Μοντανοῦ ταῦτα προσθείς. Ἵνα δὲ γνῶτε τὴν βλάσφημον τοῦ δόγματος τούτου, τῆς καινῆς λέγω προφητείας, καὶ τὴν ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ μανίαν ἀποδοκιμασθεῖσαν ὑπάρχειν, ἔπεμψα ὑμῖν Ἀπολιναρίου τοῦ μακαριωτάτου, ὃς γέγονεν Ἱεραπολίτης Ἀσίας Ἐπίσκοπος, γράμματα. καὶ πρὸς Δόμνον δὲ τὸν τῷ καιρῷ τοῦ διωγμοῦ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους κατανεύσαντα συνέταξε τεῦχος, καὶ ἄλλο περὶ τοῦ Εὐαγγελίου, ὅπερ ἐπ᾽ ὀνόματι Πέτρου φέρεται, καὶ πρὸς τὴν ἐν Ῥόσῳ τῶν Κιλίκων Ἐκκλησίαν βίβλον, ἥ τις εἰς τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ ἐξετράφη, καί τινας εἰς ἀνάγνωσιν τῆς τούτου αἱρέσεως μετήνεγκεν. Ἀναγινώσκονται δὲ καὶ σποράδην βραχύταται αὐτοῦ Ἐπιστολαὶ τῇ ἀσκήσει, καὶ τῷ βίῳ αὐτοῦ συνᾴδουσαι.

y) Μέμνηται τοῦ Ἀπολιναρίου Σαραπίων ἐν ἰδίᾳ Ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Καρικὸν καὶ Πόντιον, ἐν ᾗ διευθύνων καὶ αὐτὸς τὴν αὐτὴν αἵρεσιν (τοῦ Μοντανοῦ) ἐπιλέγει ταῦτα. Euseb. V. 19. Pontius ille & Caricus ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες dicuntur Eusebio VI. 12. ubi eandem Serapionis Epistolam memorat. Pro Carico Suffridus Petri & Marcianæus habent *Carinum* e Græco interprete. Pro Pontio MS. Gemblac. *Ponticium.* Sigeberg. *Pontum.*

z) Γράμματα malim reddere *scripta* quam *litteras.* Intelliguntur autem Apollinaris Hierapolitani scripta Montani sectæ jam nascenti opposita, de quibus supra c. 26.

a) Πρὸς Δομνῖνον ἐκπεπτωκότα τινὰ παρὰ τὸν τοῦ διωγμοῦ καιρὸν ἀπὸ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ἐπὶ τὴν Ἰουδαϊκὴν ἐθελοθρησκείαν. Euseb. VI. 12. Honorius, *ad Domnionem.*

b) Ἕτερός τε συντεταγμένος αὐτῷ λόγος περὶ τοῦ λεγομένου κατὰ Πέτρον Εὐαγγελίου, ὃν πεποίηται ἀπελέγχων τὰ ψευδῶς ἐν αὐτῷ εἰρημένα, διά τινας ἐν τῇ κατὰ Ῥωσσὸν παροικίᾳ, προφάσει τῆς εἰρημένης γραφῆς εἰς ἑτεροδόξους διδασκαλίας ἀποκείλαντας. id. De Evangelio sub Petri nomine jactato dixi in Codice Apocrypho Novi Test. p. 374. seq.

c) Rhosus opidum Ῥῶσος, Ῥῶσος vel Ῥωσσὸς inter Issum Ciliciæ & Seleuciam Syriæ Antiochenæ cujus Episcopus Serapio. Vide quæ ad Stephanum Byz. & Plinium V. 22. viri docti, & Valesius ad Euseb. p. 115.

d) Καὶ ἄλλαι πρὸς ἑτέρους ἐπιστολαί. Euseb. VI. 12.
De alio Serapione Thmuitano, infra cap. 99.

ERASMI SCHOLIA.

Græci Sarapion scribunt, astibulantibus & vetustissimis Latinorum exemplaribus.

Ad Domnum.) Nonnulli scriptum habebant Dominum. In vetustissimis lego Domnum, dissyllabum, suffragante Sophronio.

Autoris sui Achesi.) Sic enim in plerisque legitur. Cæterum ex Sophronio legendum, ἀσκήσει, hoc est, studio sive exercitio. Perperam autem adjecerat quispiam interpretamentum, id est, intelligentiæ.

HENRICI GRAVII.

Sarapion.) Eusebius lib. v. cap. xix.

Antiochiæ Episcopus ordinatus.) Octavus videlicet. De libris ipsius lib. 6. Eusebius cap. x. Socrates in histor. Ecclesiast. lib. 3. c. 7.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

S. SERAPIONIS Episcopi Antiocheni (qui sub medium secundi sæculi vixit) scripta præter Hieronymum, Eusebius l. 6. hist. cap. 10. enumerat. Ex his duo tantum restant fragmenta; unum e libro *de Evangelio Petri*, alterum ex *Epistola ad Pontium & Caricum*: quæ ex Eusebio depromta Hallosius tom. 2. recitat. De eodem Serapione agit & Nicephorus Calistus lib. 4. c. 20. & 27.

De Evangelio.) Falsi Evangelii, sub nomine Petri Apostoli, post Serapionem non pauci meminerunt; ut Origenes in cap. 23. Matthæi, Eusebius l. 5. hist. c. 3. & 19 Gelasius dist. 15. cap. Sancta Romana Ecclesia, & alii.

ERNESTI

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Ad Caricum. Ita restitui ex Eusebii libro VI. capite XII. Antea legebatur in Erasmo, ut in codice bibliothecæ Guelpherbytanæ: *Ad Carinum.*

Et ad Dominum. Dici non potest, quam constans sit hæc codicum lectio, manu scriptorum æque ac impressorum. Unde eandem retinuit Miræus, quod miror. Legendum enim: *ad Domninum*, cum apud Eusebium sit: Δομνῖνον.

CAPUT XLII.

APOLLONIUS, d) Romanæ urbis Senator, e) sub Commodo Principe a servo Severo f) proditus, quod Christianus esset, impetrato ut rationem fidei suæ redderet, insigne volumen composuit, g) quod in Senatu legit; & nihilominus sententia Senatus, pro Christo capite truncatus est; veteri apud eos obtinente lege, h) absque negatione non dimitti Christianos, qui semel ad eorum judicium pertracti essent.

Ἀπολλώνιος Ῥώμης συγκλητικὸς ἐπὶ Κομόδου τοῦ βασιλέως παρὰ τοῦ δούλου παρὰ Σεβήρου προδοθεὶς Χριστιανὸς εἶναι, ἐπιτυχὼν τι τῆς οἰκείας πίστεως δοῦναι λόγον, μέγα τεῦχος συνέταξεν, ὅπερ ἐν τῇ συγκλήτῳ ἀνέγνω, καὶ οὕτως οὐδὲν ἧττον ἀποφάσει τῆς συγκλήτου, ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ ἀπετμήθη, παλαιᾶς παρ' αὐτοῖς κατεχούσης συνηθείας, δίχα ἀρνήσεως μὴ ἀφεθῆναι τοὺς Χριστιανοὺς, τοὺς ἅπαξ εἰς τὴν αὐτῶν ἀκρόασιν ἑλκυσθέντας.

d) Male *Apollinarius* in edit. Helmst. A. 1612. 4.

e) Euseb. V. 21. ἐπὶ γοῦν τῆς Ῥωμαίων πόλεως Ἀπολλώνιον ἄνδρα τῶν τότε πιστῶν, ἐπὶ παιδείᾳ καὶ φιλοσοφίᾳ βεβοημένον εἰς δικαστήριον ἄγει. Senatorem fuisse scribit Hieronymus non hoc tantum loco sed & Epist. 84. ad Magnum, licet apud Eusebium hodie nihil tale legitur. Nicephorus IV. 26. hunc Apollonium Martyrem eundem putat cum Apollonio qui contra Montanistas scripsit, de quo supra, cap. 40.

f) Nomen servi, & Senatoriam Apollonii dignitatem Hieronymus potuit haurire ex Actis martyrii Apollonii, quæ Eusebius operi suo de Martyribus inseruisse se testatur. Illud Eusebii opus Syriace versum ajunt nuper perlatum Romam ex Oriente, quod si genuinum Eusebii, cupide evolvent Christianæ priscæ pietatis amatores. Cæterum quod Eusebius V. 21. ait a Dæmone excitatum Apollonio accusatorem ἕνα γέ τινα τῶν εἰς ταῦτα ἐπιτηδείων ΑΥΤΟΥ διακόνων, Valesius de servo dæmonis interpretatur, Hieronymus rectius de servo Apollonii videtur accepisse. Rufinus plane prætermisit.

g) Eusebius ait λογιωτάτῃ ἀπολογίᾳ fidem suam coram Senatu Apollonium defensitasse, quam & ipse Actis Martyrum integram inseruerit. Πᾶσαν τε τὴν πρὸς τὴν σύγκλητον ἀπολογίαν ἔστω διαγνῶναι φίλον, ἐκ τῆς τῶν ἀρχαίων μαρτυρίων συναχθείσης ἡμῖν ἀναγραφῆς εἴσεται. Apud Rufinum in edit. Mantuana additur: *Apollonii Martyris defensionem fidei apud Græcos in passionis Historia cognovi satis eleganter concionasse de superstitiosa pravitate hominum.*

h) Euseb. κεφαλικῇ κολάσει ὡς ἀπὸ δόγματος συγκλήτου τελειοῦται, μὴ δ' ἄλλως ἀφεῖσθαι τοὺς ἅπαξ εἰς δικαστήριον παριόντας καὶ μηδαμῶς τῆς προθέσεως μεταβαλλομένους, ἀρχαίου παρ' αὐτοῖς νόμου κεκρατηκότος. Confer quæ Viri docti ad hæc Plinii lib. X. Epist. 97. *Interrogavi ipsos an essent Christiani, confitentes iterum ac tertio interrogavi, supplicium minatus. Perseverantes duci jussi.*

ERASMI SCHOLION.

Sub Commodo & Severo Principe proditus.) Partim ex vetustissimis codicibus, partim ex Sophronio liquet ita legendum esse. Apollonius Romanæ urbis Senator, sub Commodo Principe a servo proditus, sub Severo, quod Christianus esset, impetrato ut rationem fidei suæ redderet, &c.

HENRICI GRAVII.

Apollonius Romanæ urbis Senator.) Ipse Hier. ad *Magnum*: Hippolytus quoque & Apollonius Romanæ urbis Senatores, (*lege* Senator) propria opuscula condiderunt. *Vide Euseb. lib. 5. cap. 21. & in Chronicis.*

AUBERTI MIRÆI.

De hoc S. Apollonio, in Martyrologii Romani, veteris & novi, Fastos 18. Aprilis relato, & Eusebius Hist. Eccles. l. 5. c. 21. itemque in Chronico agit.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Antonius Pagi *diss. Hypat. p. 117.* negat, hunc inter Ecclesiasticos scriptores debere annumerari. Sed constat, eum orationem pro fide christiana habuisse in Senatu, quæ dein-

Episcopus, tanquam Palæstinæ metropolitanus, alios omnes in Palæstina, ac ipsum quoque Hierosolymorum Episcopum autoritate superaret, & primum locum in synodis obtineret.

CAPUT XLIV.

BACCHYLUS, Corinthi Episcopus, sub eodem Severo principe clarus habitus, de Pascha l) ex omnium, qui in Achaja erant, Episcoporum persona, m) elegantem librum scripsit.

Βακχύλος Κορίνθου Ἐπίσκοπος, ὁμοίως Σεβήρου βασιλεύοντος λαμπρὸς ὑπάρχων, περὶ τοῦ πάσχα ἐκ προσώπου πάντων τῶν ἐν Ἀχαΐᾳ Ἐπισκόπων θαυμαστὴν συνέταξε βίβλον.

l) Bacchyli Corinthiorum in Achaja Episcopi cum Polycrate Ephesino meminit Eusebius lib. V. c. 22. & Epistolam ejus inter alias aliorum de Paschate laudat cap. 23. Καὶ ἰδίως Βακχύλλου τῆς Κορινθίων ἐκκλησίας Ἐπισκόπου. Videndum num diversum sit Βακχυλίδου nomen quod occurrit lib. IV. c. 23.

m) Hoc collegit potius verisimiliter, quam ab Eusebio scriptum reperit Hieronymus.

ERNESTI SALOM. CYPRIANI.

Elegantem librum. Rectius elegantem Epistolam vocasset, quum fuerit epistola synodica. Equidem Valesius *ad l. V. c. 23. Vales. adh. l.* captat vocem, ἰδίως, cum in Eusebio extet, Bacchylum *seorsim* scripsisse, quod interpretatur, proprio nomine, non ex synodi sententia. Sed Hieronymus hoc diserte negat, dicens: *Ex omnium, qui in Achaja erant, Episcoporum persona.*

CAPUT XLV.

POLYCRATES Ephesiorum n) Episcopus, cum cæteris Episcopis Asiæ, qui juxta quamdam veterem consvetudinem cum Judæis decimaquarta luna Pascha celebrabant, scripsit adversus Victorem, o) Episcopum Romanum, Epistolam Synodicam, in qua docet se Apostoli Joannis, & veterum auctoritatem sequi: de qua hæc pauca excerpsimus: *Nos igitur inviolabilem celebramus diem, neque addentes aliquid, neque dementes. Etenim in Asia elementa maxima* p) *dormierunt, quæ resurgent in die Domini, quando ven-*

Apud Euseb. III. 31. & V. 24. Ἡμεῖς οὖν ἀρρᾳδιούργητον ἄγομεν ἡμέραν μήτε προστιθέντες, μήτε ἀφαιρούμενοι. Καὶ γὰρ κατὰ τὴν Ἀσίαν μεγάλα στοιχεῖα κεκοίμηται, ἅτινα ἀναστήσεται τῇ ἡμέρᾳ τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου, ἐν ᾗ ἔρχεται μετὰ δόξης ἐξ

Πολυκράτης Ἐφέσου Ἐπίσκοπος, μετὰ τῶν λοιπῶν Ἀσίας Ἐπισκόπων, τῶν ἐπιτελούντων τὴν ἑορτὴν τοῦ πάσχα μετὰ τῶν Ἰουδαίων τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῆς σελήνης, κατὰ Βίκτωρος Ἐπισκόπου Ῥώμης Ἐπιστολὴν συνοδικὴν ἐξέδωκε, διδάσκων ὀφείλειν Ἰωάννου τοῦ Ἀποστόλου, καὶ τῇ παλαιᾷ ἐξακολουθεῖν αὐθεντίᾳ, ἀφ᾽ ἧς ὀλίγα διηγησόμεθα. Ἡμεῖς τοίνυν ἀμίαντον ἐπιτελοῦμεν τὴν ἑορτὴν, μηδὲ προστιθέντες μηδὲ ὑπεξαιροῦντες. Καὶ γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ μεγάλα στοιχεῖα ἐκοιμήθη, ἅπερ ἀναστήσεται ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου, ὅτ᾽ ἂν ἔλθῃ ἐκ τῶν οὐρα-

n) Ephesus Asiæ metropolis, itaque Polycrates primus Episcoporum Asiæ. Confer Beveregii Codicem Canonum vindicatum p. 220.

o) De Victoris sententia ac rigore supra cap. 34.

p) Codex Sigebergensis: *Luminaria maxima*, quod est interpretamentum vocis *Elementa*, quod pro Græco στοιχεῖα Hieronymus posuerat, Solem & Lunam per illa intelligens, perinde ut Epistola 150. ad Hedibiam quæst. 15. ubi ait Ethnicos ferias hebdomadæ *idolorum & elementorum nominibus* appellare. Idolorum Martis, Mercurii, Jovis, Veneris: Et Elementorum Solis ac Lunæ, ut recte Menagius ad Laertium p. 68. Nam & Galat. IV. 3. & Coloss. II. 8. στοιχεῖα τοῦ κόσμου Solem ac Lunam interpretantur Chrysostomus Theodoritus & Theophylactus. Epiphanius hæresi VII. ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα καὶ κατ᾽ οὐρανὸν στοιχεῖα. & hæresi XVI. εἰς ἀριθμὸν στοιχείων ἃ ζώδια καλοῦσιν. Ut δώδεκα στοιχεῖα apud Laertium VI. 102. Diodorus Siculus apud Eusebium 1. præparat. c. 9. p. 33. Ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τοὺς λοιποὺς πλάνητας ἀστέρας καὶ τὰ στοιχεῖα. Scholiastes Arati vers. 783. ἄτοπον γὰρ τοῖς στοιχείοις (de Luna ibi sermo) διδόναι πάθη. Ut autem astra recte dicuntur στοιχεῖα, ἀπὸ τοῦ στοιχεῖν, quia ordinatas periodos decurrunt, sic minus commode vocari videntur *elementa*, nisi dixeris ita mundum constare orbibus cœlestibus, ut litteris vocabula & orationem. Sive ut Valesius p. 54. ad Euseb. ideo sic dicta à Gentilibus, quod principia vitæ hominum ac fortunæ in iis posita esse existimarent. Unde Astrologi apotelesmatici dicti στοιχειωματικοί. Salmas. p. 578. de annis Climactericis. In testamento supposititio Salomonis apud Gaulminum in notis ad Psellum p. 13. dæmones: ἡμεῖς ἐσμὲν τὰ λεγόμενα στοιχεῖα οἱ κοσμοκράτορες τοῦ σκότους τούτου. Apud Eusebium Valesius quoque Rufinum secutus utroque loco μεγάλα στοιχεῖα vertit *magna quædam lumina.*

οὐρανῶν, καὶ ἀναστήσει πάντας τοὺς ἁγίους. Φίλιππον τὸν τῶν δώδεκα Ἀποστόλων ὃς κεκοίμηται ἐν Ἱεραπόλει, καὶ δύο θυγατέρες αὐτοῦ γεγηρακυῖαι παρθένοι. Καὶ ἡ ἑτέρα αὐτοῦ θυγάτηρ ἐν ἁγίῳ πνεύματι πολιτευσαμένη, ἡ ἐν Ἐφέσῳ ἀναπαύεται. Ἔτι δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Κυρίου ἀναπεσών, ὃς ἐγενήθη ἱερεὺς τὸ πέταλον πεφορηκώς, καὶ μάρτυς καὶ διδάσκαλος. οὗτος ἐν Ἐφέσῳ κεκοίμηται. ἔτι δὲ καὶ Πολύκαρπος ὁ ἐν Σμύρνῃ καὶ Ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς. Καὶ Θρασέας καὶ Ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς ἀπὸ Εὐμενείας, ὃς ἐν Σμύρνῃ κεκοίμηται. Τί δὲ δεῖ λέγειν Σάγαριν Ἐπίσκοπον καὶ μάρτυρα, ὃς ἐν Λαοδικείᾳ κεκοίμηται. ἔτι δὲ καὶ Παπείριον τὸν μακάριον, καὶ Μελίτωνα τὸν εὐνοῦχον, τὸν ἐν ἁγίῳ πνεύματι πάντα πολιτευσάμενον· ὃς κεῖται ἐν Σάρδεσι περιμένων τὴν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν ἐπισκοπήν, ἐν ᾗ ἐκ νεκρῶν ἀναστήσεται. Οὗτοι πάντες ἐτήρησαν τὴν ἡμέραν τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης τοῦ Πάσχα κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον, μηδὲν παρεκβαίνοντες, ἀλλὰ κατὰ τὸν κανόνα τῆς πίστεως ἀκολουθοῦντες. Ἔτι δὲ κἀγὼ ὁ μικρότερος πάντων ὑμῶν Πολυκράτης κατὰ παράδοσιν τῶν συγγενῶν μου, οἷς καὶ παρηκολούθησά τισιν αὐτῶν, ἑπτὰ μὲν ἦσαν συγγενεῖς μου Ἐπίσκοποι, ἐγὼ δὲ ὄγδοος. Καὶ πάντοτε τὴν ἡμέραν ἤγαγον οἱ συγγενεῖς μου ὅταν ὁ λαὸς ἤρνυε τὴν ζύμην. Ἐγὼ οὖν ἀδελφοί, ἑξήκοντα πέντε ἔτη ἔχων ἐν Κυρίῳ, καὶ συμβεβληκὼς τοῖς ἀπὸ τῆς οἰκουμένης ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσαν ἁ-

turus est de cælis in majestate sua, & suscitaturus q) *omnes Sanctos, Philippum loquor de duodecim Apostolis, qui dormivit Hierapoli, & duas filias ejus, quæ virgines senuerunt: & aliam ejus filiam, quæ Spiritu sancto plena in Epheso occubuit. Sed & Joannes, qui super pectus Domini recubuit, & pontifex ejus* r) *auream laminam in fronte portans, martyr & doctor in Epheso dormivit: & Polycarpus episcopus & martyr Smyrnæ cubat. Thraseas quoque episcopus & martyr de Eumenia in eadem Smyrna requiescit. Quid necesse est Sagaris episcopi & martyris recordari. qui in Laodicea soporatur; & Papirii beati, & Melitonis in sancto Spiritu eunuchi,* s) *qui semper Domino serviens, positus est in Sardis, & expectat in adventu ejus resurrectionem? Hi omnes observaverunt Paschæ diem decima quarta luna, ab evangelica traditione in nullam partem declinantes, & ecclesiasticum sequentes canonem. Ego quoque minimus omnium vestrum Polycrates, secundum doctrinam propinquorum meorum, quos & secutus sum (septem siquidem fuerunt propinqui mei* t) *episcopi, & ego octavus) semper Pascha celebravi, quando populus Judæorum azyma faciebat. Itaque, fratres, sexaginta quinque annos ætatis meæ natus in Domino, & a multis ex toto orbe fratribus eruditus, peragrata omni Scriptura, non formidabo eos, qui nobis minantur. Dixerunt enim majores mei:* u)

οὐρανῶν ἐν τῇ οἰκείᾳ δόξῃ, ἐγείρων πάντας τοὺς ἁγίους, Φίλιππον λέγω ἐκ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, ὃς ἐκοιμήθη ἐν Ἱεραπόλει, καὶ τὰς δύο θυγατέρας, αἵ τινες παρθένοι ἐγήρασαν, καὶ ἑτέραν αὐτοῦ θυγατέρα, ἥ τις ἐν ἁγίῳ πνεύματι πεπληρωμένη, ἐν Ἐφέσῳ, ἐτελειώθη. Καὶ Ἰωάννης, ὃς ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Κυρίου ἀνεκλίθη, καὶ ἱερεὺς αὐτοῦ γέγονε χρυσοῦν πέταλον ἐν τῷ μετώπῳ βαστάζων, μάρτυς καὶ διδάσκαλος ἐν τῇ Ἐφέσῳ ἐκοιμήθη, καὶ Πολύκαρπος Ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς ἐν τῇ Σμύρνῃ κατάκειται, καὶ Θρασέας Ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς ἀπὸ Εὐμενείας ἐν τῇ αὐτῇ Σμύρνῃ ἀνεπαύη. Οὐκ ἔστιν ἀνάγκη Σαγάρεως Ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος μεμνῆσθαι, τοῦ ἐν Λαοδικείᾳ ἀναπαυσαμένου, καὶ Παπυρίου τοῦ μακαριωτάτου, καὶ Μελίτωνος ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι εὐνούχου, ὅστις ἀεὶ τῷ Κυρίῳ λατρεύων, ἐν Σάρδεσι κατετέθη, καὶ περιμένει ἐν τῇ αὐτοῦ ἐλεύσει τὴν ἀνάστασιν. Οὗτοι πάντες παρεφύλαξαν τὴν ἡμέραν τοῦ πάσχα, τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῆς σελήνης, ἀπὸ τῆς Εὐαγγελικῆς παραδόσεως εἰς οὐδὲν μέρος ἀπονεύοντες, καὶ Ἐκκλησιαστικῷ κανόνι ἑπόμενοι. Κἀγὼ δὲ ἐλάχιστος πάντων ὑμῶν Πολυκράτης, κατὰ τὴν διδαχὴν τῶν πλησίον μου, οἷς καὶ ἐξηκολούθησα, καὶ γὰρ ἑπτὰ ἐγένοντο συγγενεῖς μου Ἐπίσκοποι, κἀγὼ ὄγδοος, ἀεὶ τὸ πάσχα ἐτέλεσα, ὅτε ὁ τῶν Ἰουδαίων λαὸς τὰ ἄζυμα ἐποιεῖτο. Τοιγαροῦν ἀδελφοί, ἑξήκοντα πέντε ἄγων ἔτη ἐν Κυρίῳ, καὶ παρὰ πολλῶν ἐκ πάσης τῆς οἰκουμένης ἀδελφῶν παιδευθείς, ἐντυχὼν πάσῃ γραφῇ, οὐ δειλιάσω τοὺς ἀπειλουμένους ἡμῖν. Ἔφησαν γὰρ οἱ προηγησάμενοί μου, πειθαρχεῖν μᾶλλον Θεῷ δεῖ ἢ ἀνθρώποις. Ταῦτα διὰ τοῦτο τέθεικα, ἵνα τὴν τοῦ ἀνδρὸς αὐθεντίαν ἐξ ἐλαχίστου συντάγματος ὑποδείξω. Ἤνθησεν ἐν τοῖς χρόνοις Σεβήρου τοῦ βασιλέως, ὁπηνίκα καὶ Νάρκισσος ἐν Ἱεροσολύμοις.

γίαν

q) Perperam *ἀναζητήσει* apud Euseb. III. 31. sed recte *ἀναστήσει* V. 24.
r) Sacerdos CHristi, quod ipsi instar aureæ Pontificatus infulæ.
s) Rufinus: *Melitonem propter regnum Dei eunuchum, & Spiritu S. repletum.* Hieronymus verba *τὸν εὐνοῦχον τὸν ἐν ἁγίῳ πνεύματι* cum superioribus conjunxit, quæ ad illa potius pertinent quæ sequuntur. Rufinus addidit verba: *propter regnum Dei.* Hic est Melito quem a plerisque Prophetam putari dixerat noster supra cap. 24. De Thrasea, Sagari & Papirio Valesius ad Eusebii V. 24.
t) Rufin. *septem ex parentibus meis.* Ubi *parentes* pro cognatis posuit (non pro genitoribus) ut Brutus *parens Tarquinii* Eutropio lib. 1. cap. 7. & *Getæ Gepidæque parentes* Jornandi c. 17. Plura scriptorum loca notarunt Viri docti ad scriptores Hist. Augusta & Menagius Originibus Gallicis in *parent.*
u) Puto Hieronymum scripsisse *majores me, οἱ ἐμοῦ μείζονες* Licet omnes Codices & Rufinus quoque, *mei.* Dictum Apostolicum quod respicit Polycrates, Actor. IV. 19. V. 29.

γίαν γραφὴν διεληλυθὼς, ἐ πτύρομαι ἐπὶ τοῖς καταπλησσομένοις. Οἱ γὰρ ἐμȣ̃ μείζονες εἰρήκασι, πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. *Obedire Deo magis oportet, quam hominibus.* Hæc propterea posui, ut ingenium & auctoritatem viri ex parvo opusculo demonstrarem. Floruit temporibus Severi Principis, eadem ætate qua Narcissus x)Hierosolymæ.

x) Hujus mentio fuit supra cap. 38.

MARIANI VICTORII.

et Pontifex ejus fuit. Sic Sophronius, καὶ ἱερεὺς αὐτοῦ γέγονε. Antea tamen vox, fuit, deerat.

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

De Bacchylo Corinthiorum, & *Polycrate* Ephesiorum, Episcopis Eusebius lib. 5. cap. 22. 24. & 25. consuli poterit. Polycrates certe Victori Pontifici, supra cap. 34. memorato, pro Quartadecimanis vehementer obstitit.

S. Narcissus.) Hierosolymorum Episcopus in Martyrologium Romanum, vetus & novum, relatus, ab Eusebio in Chron. & Hist. Eccles. l. 4. c. 19. l. 5. c. 12. l. 6. c. 8. & 9. item a Nicephoro l. 5. c. 9. & 10. ab Epiphanio hæresi 66. aliisque laudatur. Errant qui illum cum Narcisso Gerundensi Episcopo confundunt.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Elementa maxima. Codex Guelpherbytanus habet: *Luminaria maxima.* Sed prior lectio retinenda est, quum in Eusebio sit: *L. V. c. 24.* μεγάλα στοιχεῖα.

Pontifex ejus. Vox, *ejus*, non est apud Eusebium, heic vero recte adiicitur, ne quis Joannem faciat Judæorum pontificem.

Auream laminam in fronte portans. Eusebius laminam nec auream vocat, nec in fronte collocat. Τὸ πέταλον πεφορηκώς, inquit. Sunt tamen, (*vide le Moyne l. c. p. 26.*) qui πέταλον bracteam auream, seu, folium aureum dicunt, quod Suidas non agnoscit. Πέταλον, ait, πίλημα, ἐξ ἐρίȣ πιληθέν, pileus foliorum instar expansus & ex lana condensata factus. Vocem, πετάλοις, exponit φύλλοις, *foliis*, sive aurea sint, sive alterius generis. Etsi vero Polycrates laminam non dicat auream; recte tamen id additum est ab Hieronymo. Nam Judæorum pontifices, ad quos respicitur hoc loco, tiaram in capite gestabant, καὶ χρυσȣ̃ν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, & in ea auream laminam, cui nomen Dei inscriptum erat, ut est apud Josephum. *XI. antiq. c. 8.* Quæritur autem, an Joannes hujusmodi laminam gestarit, & an hic sit sensus verborum Polycratis. *Valesius ad l. c. Eusebii & Petavius ad Epiph. hær. 70.* affirmant; qua sententia haud scio an ineptior excogitari queat. Primo enim Judæi Joannem illico trucidassent, tanquam summi pontificis jura involantem, non minus, ac si corona habituque regio incessisset. Gentilibus autem ludibrium risumque debuisset, quibus sordebant ejusmodi Judæorum ritus & scrupulosior vestitus ratio. Christianis vero scandalum præbuisset, quibus exterior cultus & vestimentorum apparatus curæ cordique haud erat, præcipue talis, quem ἄσπονδοι Christianorum hostes, pontifices Judæorum, adhiberent, & qui a Christiana simplicitate alienissimus esset. His rationibus inductus Stephanus le Moyne statuit, quæ de aurea lamina Joannis habentur in Polycratis epistola, vel suppositia esse, vel Polycratem nobis fabulam narrasse. Sed ego hæc eo modo intelligenda opinor, quo dicimus hodieque, alicui fasces submittere, id est, morem alicui gerere. Eadem ratione dicitur Joannes auream laminam summi pontificis gestasse, tanquam insigne supremi sacerdotii, non quod revera ita ornatus fuerit, sed quod eam potestatem habuerit, quam aurea lumina indicabat apud Judæos. Itaque hic sensus est, Polycratem non posse alia, quam quartadecima luna celebrare Pascha, quod ipsemet Joannes, qui auream laminam gestarit inter Christianos, id est, qui longe maxima autoritate in Christi Ecclesia enituerit, eo die solitus sit celebrare. Nam summæ potestatis Ecclesiasticæ insigne erat lamina illa aurea.

De Eumenia. Eusebius: *Eumeniæ Episcopus.*

Papirii. Erasmus legit: Papyrii. Sed Eusebius παπείριον habet.

Et Melitonis in Spiritu sancto Eunuchi. Rectius juxta Eusebium: *Et Melitonem Eunuchum, in Spiritu sancto, cuncta peragentem.*

Propinqui mei. Sensus non est, septem tantum fuisse Polycratis antecessores; sed septem fuisse ex episcopis, qui Polycrati propinqua cognatione juncti essent. Συγγενεῖς est apud Eusebium.

CAPUT XLVI.

HERACLITUS y) sub Commodi Severique imperio in Apostolum z) Commentarios composuit.

Ἡράκλειος ἐπὶ Κομόδου καὶ Σεβήρου βασιλέως τὸν Ἀπόστολον ὑπεμνηματισεν.

y) Heraclitum scripsi pro Heraclio quod habent cum Rufino & Græco Hieronymi interprete pauci Codices ut Quartiniensis teste Suffrido Petri, cæteri enim Heraclitum, quomodo apud Hieronymum olim legerunt Freculfus & Honorius Augustodunensis, & habent Græci Codices Eusebii V. 27. & Nicephori IV. 35.

z) Εἰς Ἀπόστολον, in Pauli Apostoli Epistolas. Hosce commentarios perditos verisimile est diu jam ante collectores Catenarum Græcarum, in quibus nusquam illius Heracliti mentio.

ERASMI SCHOLION.

Heraclius absque t legimus, tum apud Græcos, tum in pervetustis Latinorum Codicibus.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Eusebio *L. V. c.* 26. Heraclitus, audit, non Heraclius. Præter hunc alibi multos Heraclios, aut Heraclitos laudat Hieronymus, veluti Heraclitum σκοτεινὸν, Heraclium diaconum, Heraclium tyrannum.

CAPUT XLVII.

MAXIMUS, a) sub iisdem Principibus famosam quæstionem insigni volumine ventilabit, unde malum, & quod materia a Deo facta sit. b)

Μάξιμος ἐπὶ τῶν αὐτῶν βασιλέων θαυμαστὸν ζήτημα ἐν ἐπισήμῳ τεύχει συνέταξε, τοῦτ᾽ ἔστιν, πόθεν τὸ κακὸν, καὶ ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἡ ὕλη ἐδόθη.

a) Pro Maximo Rufinus & Honorius *Maximinum* vocat, quo nomine fuit illa ætate Episcopus Antiochenus memoratus Eusebio IV. 24. & V. 19. Sed fuit etiam Maximus Episc. Hierosolymitanus. id V. 12.

b) περὶ τοῦ πολυθρυλλήτου παρὰ τοῖς αἱρεσιώταις ζητήματος τοῦ πόθεν ἡ κακία καὶ περὶ τοῦ γενητὴν ὑπάρχειν τὴν ὕλην. Euseb. V. 27. & Niceph. IV. 35. Per αἱρεσιώτας Valentinianos intellige & Marcionitas.

SCHOLION AUBERTI MIRÆI.

Eusebius libro VI. capite XXI. præparationis: *Maximus, professor Christianæ religionis non obscurus, librum quoque singularem ac proprium de materia scripsit.* Capite sequenti habetur luculentissimum ex libro de materia fragmentum. Ille liber Eusebio vocatur λόγος ὁ περὶ τῆς ὕλης.

CAPUT XLVIII.

CANDIDUS, regnantibus supra scriptis, c) in Hexaëmeron d) pulcherrimos tractatus edidit.

Κάνδιδος βασιλευόντων τῶν προγεγραμμένων, εἰς τὴν ἑξαήμερον ὡραίας συνέταξεν ὁμιλίας.

c) Commodo ac Severo. supra c. 46.

d) Τὰ Κανδίδου εἰς τὴν ἑξαήμερον memorat Eusebius V. 27. Primum fuisse Candidum qui in Hexaëmeron, ut primum Heraclitum qui in Epistolas Pauli scripserit, affirmat Nicephorus IV. 35. Sed ante Candidum idem fecerant e Judæis Philo, e Christianis Justinus Martyr. Idem Nicephorus plura alia elaborasse Candidum & πλεῖστα πονήσαντα celebrat.

NOTA HENRICI GRAVII.

Candidus.) Eusebius in Chronicis: anno 3. Severi. *Candidus Christianorum disputator acutissimus notus efficitur.* In Apolog. adversus Rufinum lib. 2. *Unde & Candido Valentiniani dogmatis sectatori calumniandi se occasionem dederit, qui diabolum salvandæ dixerit esse naturæ.* Paulo post: *Habetur dialogus apud Græcos Origenis & Candidi, Valentinianæ hæreseos defensoris* &c.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Pulcherrimus tractatus. Quia Hieronymus hisce capitibus in recensendis scriptoribus ordinem servat, quem apud Eusebium licet invenire; venio in suspicionem, illi non

non visos esse Candidi commentarios, hancque laudem ab eo ex ingenio additam esse. Nam in Eusebio nulla simili laude mactantur.

CAPUT XLIX.

APPION, sub Severo Principe, similiter in Hexaëmeron e) tractatus fecit.

Ἀπίων ἐπὶ Σεβήρου τοῦ βασιλέως, ὁμοίως εἰς τὴν ἑξαήμερον ὁμιλίας συνεγράψατο,

e) Eusebius post Candidi in Hexaëmeron laudatos commentarios: Καὶ Ἀπίων@ εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. Rufin. *Sed & Candidus qui in Hexaëmeron, id est de principio Genesis scribit; Appius quoque eisdem similiter commentatur.* Niceph. ὡσαύτως δὲ καὶ Ἀπίων ἐπὶ τῇ αὐτῇ πραγματείᾳ μάλα ἐσπούδασεν. *Appium* vitiose vocant etiam Honorii Codices.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI Annotatio.

Similiter in Hexaemeron. Eusebius: εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. Sophronius perperam vocat ὁμιλίας, quæ Eusebius ὑπομνήματα, Hieronymus vero *tractatus* appellat.

CAPUT L.

SEXTUS, f) sub Imperatore Severo, librum de resurrectione scripsit.

Σέξτος ἐπὶ Σεβήρου τοῦ βασιλέως, βίβλον περὶ τῆς ἀναστάσεως συνεγράψατο.

f) Σέξτου περὶ ἀναστάσεως Euseb. V. 27. incertum idemne Σέξτος ὁ ἐκκλησιαστικὸς φιλόσοφος quem laudat S. Maximus ad Dionysium de Mystica Theologica c. 5. T. 2. p. 55.

ERNESTI SALOM. CYPRIANI Annotatio.

Librum de resurrectione. Unicusne, an uno plures libri fuerint, non licet ex Eusebio addiscere, quem tamen κατὰ πόδα Hieronymus sequitur.

CAPUT LI.

ARABIANUS. g) sub eodem Principe, edidit quædam opuscula ad Christianum dogma pertinentia.

Βραβιανὸς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως, ἐξέδωκέ τινα συντάγματα τῷ Χριστιανῶν δόγματι προσήκοντα.

g) Male editiones & Græcus interpres *Brabianus*, quia non modo apud Eusebium est: καὶ ἄλλη ὑπόθεσις Ἀραβιανοῦ, Sed ita etiam Rufinus, Nicephorus, & Suffrido Petri ac Miræo notante Honorius cap. 52. & libri MSS. eum vocant *Arabianum*. Scripta ipsius nulla videtur Hieronymus ipse evoluisse, sed notitiam hanc qualemcunque tantum ex Eusebio, ut superiorum pleraque transtulisse.

ERASMI SCHOLION.

Hunc Sophronius Brabianum vocat, sed refragantibus nostris exemplaribus.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Retinui hanc lectionem Sophronii & Erasmi. Eusebius & Codex noster habent: Arabianus. Liquet autem, Hieronymum Arabiani opuscula oculis haut usurpasse, quia eorum argumentum admodum generatim indicat.

Edidit opuscula ad Christianum dogma pertinentia. Scilicet Eusebius argumentum opusculorum non definiverat, ex quo solo plerisque his capitibus sapit Hieronymus.

Quædam opuscula. Probabile est, nod nisi unicum librum fuisse. Nam Eusebius inquit: ἄλλη τις ὑπόθεσις ἀραβιανοῦ.

CAPUT LII.

JUDAS de septuaginta apud Danielem hebdomadibus h) plenissime disputavit, & Chronograpiam superiorum temporum i)

Ἰούδας περὶ τῶν ἑβδομήκοντα ἑβδομάδων τῶν κατὰ Δανιὴλ ἀκριβῶς ἐξηγήσατο, καὶ χρονογραφίαν τῶν ἀνωτέρω χρόνων, ἕως τοῦ δεκάτου ἐνι-

hh 2 au-

h) Eusebius VI. 7. ἐν τούτῳ καὶ Ἰούδας συγγραφέων ἕτερος εἰς τὰς παρὰ τῷ Δανιὴλ ἑβδομήκοντα ἑβδομάδας ἐγγράφως διαλεχθεὶς &c.

i) Superiora tempora noti intelligere de temporibus LXX. hebdomades antecedentibus, sed eas subsecutis. Rufinus verba Eusebii, εἰς τὸ δέκατον τῆς Σεβήρου βασιλείας ἵστη-

σι

usque ad decimum Severi produxit annum. In qua erroris arguitur, quod adventum Antichristi circa sua tempora futurum esse dixerit: sed hoc ideo, quia magnitudo persecutionum k) præsenrem mundi minabatur occasum.

αὐτοῦ Σεβήρου τοῦ βασιλέως συνέταξεν, ἐν ᾗ καταγινώσκεται τὴν τοῦ Ἀντιχρίστου ἐπιστασίαν, περὶ τοὺς ἰδίους καιροὺς φήσας πλησιάζειν. τὸ γὰρ μέγεθος τοῦ τότε διωγμοῦ, ὡσανεὶ παροῦσαν ἐμήνυε τῆς οἰκουμένης ἀπώλειαν.

σι τὴν χρονογραφίαν expressit sic: *qui & ipse decimum Severum Imperatoris annum regni commemorat.* Annus X. Severi respondet Anno CHristi 202. In MS. Sigebergensi *Severi Pertinacis*, ut infra c. 54.

k) Euseb. ὃς καὶ τὴν θρυλλουμένην τοῦ Ἀντιχρίστου παρουσίαν ἤδη τότε πλησιάζειν ᾤετο. οὕτω σφοδρῶς ἡ τοῦ καθ' ἡμῶν τότε διωγμοῦ κίνησις τὰς τῶν πολλῶν ἀνατεταράχει διανοίας. Quod persecutionibus tribuit Eusebius, male Judæ scriptori impingitur apud Rufin. *Is etiam divulgatam Anti-Christi præsentiam jam jamque æstimans imminere ex persecutionum nimietate, multorum ex nostris fidelium animos perturbavit.*

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

JUDAS. Theologus & Historicus de LXX. apud Danielem hebdomadibus fuse disseruit, & Chronographiam superiorum temporum usque ad decimum Alexandri Severi Imp. annum (hoc est, Christi 202. vulgarem) perduxit: ut præter Hieronymum Eusebius l. 6. hist. c. 6. Nicephorus l. 1. c. 34. & Honorius c. 53. tradunt.

ERNESTI SALOM. CYPRIANI.

Ad decimum Severi annum. Codex Guelpherbytanus: *Ad decimum Severi Pertinacis annum.*

CAPUT LIII.

TERTULLIANUS presbyter, nunc demum primus post Victorem & Apollonium l) Latinorum ponitur, provinciæ Africæ, civitatis Carthaginiensis, patre Centurione proconsulari. m) Hic acris & vehementis ingenii, sub Severo Principe & Antonino Caracalla maxime floruit, multaque scripsit volumina: n) quæ quia nota sunt pluribus, prætermittimus. Vidi ego quemdam Paulum Concordiæ, quod oppidum Italiæ est, o) senem, qui se beati Cypriani, jam grandis ætatis, notarium, cum ipse admodum esset adolescens, Romæ vidisse diceret;

Τερτυλλιανὸς πρεσβύτερος, νῦν πρῶτος μετὰ Βίκτωρα καὶ Ἀπολλώνιον ψηφίζεται τοὺς Ῥωμαϊκοὺς, ἐκ τῆς Καρχηδόνος τῆς Ἀφρικῆς ὁρμώμενος, πατρὸς κεντυρίωνος ἀνθυπατιανοῦ. Οὗτος δεινὸς καὶ σφόδρα εὐφυὴς ἐπὶ Σεβήρου καὶ Ἀντωνίνου τοῦ ἐπίκλην Καρακάλλου, ἤνθησε, πολλὰ συντάξας τεύχη, ἅτινα διὰ τὸ πολλοῖς εἶναι ἐγνωσμένα παραλιμπανόμεθα. Συνέτυχον ἐγὼ Παύλῳ ἀπὸ Κονκορδίας τῆς Ἰταλίας γέροντι, ὅς τις τοῦ μακαριωτάτου Κυπριανοῦ νοτάριον, λοιπὸν πρεσβύτην ἔλεγεν, ἔτι νέος ὢν ἑωρακέναι ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ ἀκηκοέναι παρ' αὐτοῦ ὡς οὐδὲ μίαν σχεδὸν ἡμέραν διετέλεσε Κυπριανὸς ἀναγνω-

l) De Victore c. 34. de Apollonio Senatore Rom. cap. 42.

m) Eusebius Chron. Vide infra, notas H. Gravii. Africæ Proconsularis Provinciæ caput, ut notissimum est, Carthago Tertulliani patria, ubi parens ejus ut Centurio sub Proconsule stipendia meruit.

n) Præter scripta Tertulliani, quæ exstant, fuere liber *de animæ summissione*, alius *de superstitione sæculi* & alius *de carne & anima*, quorum titulos in antiquissimo Codice Agobardino Rigaltius reperit: Tum liber *de spe fidelium*, cujus meminit Hieronymus, supra, c. 18. & *de S. Trinitate opus* eujus epitomen esse Novatiani librum ejusdem argumenti affirmat c. 70. & *libri VII. de ecstasi*, de quibus inferius, hoc ipso capite. *De vestibus Aaronis*, nec non *de animalibus mundis & immundis*, & *de circumcisione* sed & *de virginitate*, quorum opusculorum variis Epistolarum suarum locis meminit idem Hieronymus. Et *contra Apellicianos*, Vincentius Lerin. c. 24. Commonitorii. Et *de paradiso* Tertull. c. 55. de anima: *Habes etiam de paradiso a nobis libellum, quo constituimus omnem animam apud inferos sequestrari in diem Domini.* Denique ut idem ipse testis, Græca opuscula, *de spectaculis*, *de baptismo*, *de velandis virginibus* & *de corona militis*. Diversum esse ab hoc Tertulliano JCtum cujus quædam in Digestis habemus, assentior Grotio ad Tit. III. 13. Licet & nostrum τοὺς Ῥωμαίων νόμους ἠκριβωκότα vocat Eusebius II. 2. Hist. & scripta ejus translationibus ex jure sumtis confertissimos notavit Cujacius VII. 2. Observatt. Alius etiam Tertullianus Episcopus Bononiensis de quo in Actis Sanctor. T. 3. April. pag. 494. Alius item de quo T. I. Junii p. 630.

o) MS. Gemblac. *Concordiæ, opido Italiæ.* Ad hunc Paulum Concordiensem Epistola Hieronymi XXI. &c.

referreque sibi solitum. numquam Cyprianum p) absque Tertulliani lectione unum diem præteriisse: ac sibi crebro dicere, *Da magistrum*; Tertullianum videlicet significans. Hic cum usque ad mediam ætatem presbyter Ecclesiæ permansisset, invidia postea q) & contumeliis clericorum Romanæ Ecclesiæ, ad Montani dogma delapsus, in multis libris novæ Prophetiæ meminit: specialiter autem adversum Ecclesiam texuit volumina, r) de pudicitia, de persecutione, de jejuniis, de monogamia, de ecstasi libros sex, & septimum, quem adversum Apollonium composuit. Ferturque vixisse usque ad decrepitam ætatem, & multa, quæ non exstant, s) opuscula condidisse.

γνωσμάτων Τερτυλλιανοῦ χωρὶς, συνεχῶς λέγοντος τοῦ αὐτοῦ Κυπριανοῦ, ἐπίδος τὸν διδάσκαλον, Τερτυλλιανὸν δηλονότι μηνύων. Οὗτος ἄχρι μέσης ἡλικίας πρεσβύτερος τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας γέγονεν, ὕστερον δὲ φθόνῳ καὶ προπηλακισμοῖς τῶν Κληρικῶν τῆς ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησίας, εἰς τὸ Μοντανοῦ δόγμα ὀλισθήσας, πολλὰς συνέταξε βίβλους, καινῆς προφητείας μέμνηται, καὶ ἰδικῶς κατὰ τῆς ἐκκλησίας συνεγράψατο, οὐδὲν δὲ ἧττον περὶ σωφροσύνης, περὶ διωγμοῦ, περὶ νηστείας, περὶ μονογαμίας, περὶ ἐκστάσεως λόγους ἓξ, καὶ ἕβδομον κατὰ Ἀπολλωνίου, καὶ ἕτερα πάμπολλα, ζήσας ἕως γήρως ἐσχάτου.

p) Mirum ne semel quidem Tertullianum citari in Cypriani scriptis quæ exstant, licet Hieronymus Epistola 65. etiam testetur Cypriani scriptis probari, quod Tertulliano Magistro usus fuerit. Pro *da magistrum*, Codex Gembl. tantum habet *magistrum*, quod Suffrido Petri videtur ἐμφατικώτερον, ego librarii oscitantis omissione voculam *da* abesse non dubito.

q) Circa annum CHristi 205. natus annos plus minus XL. Per clericos Romanæ Ecclesiæ Zephyrinum Papam potissimum tangere Hieronymus videtur, licet quaenam caussa offensus ab eo usque adeo fuerit Tertullianus, non certo constat. Vide Baronium ad A. C. 201. §. 10. & Tillemontium T. 3. memor. H.E. pag. 215. 664. seq. Marcianæus edidit: *Hic usque - - - permansit, invidia postea* &c.

r) Liber Tertulliani *de pudicitia*, *de fuga in persecutione*, *de jejuniis*, & *monogamia* exstant, sed perierunt libri septem de ecstasi, quorum & supra c. 24. & 40. Hieronymus meminit. Ex his ut septimus proprie adversus *Apollonium* (de quo c. 40. dictum est) ita priores sex videntur fuisse scripti adversus Soterem Episcopum Romæ. Auctor prædestinati hæresi 26. *Scripsit contra eos* (Montanistas) *librum Sanctus Soter Papa urbis, & Apollonius Ephesiorum antistes. Contra quos scripsit Tertullianus presbyter Carthaginiensis. Qui cum omnia bene & prime & incomparabiliter scripserit, in hoc solum se reprehensibilem fecit, quod Montanum defendit, agens contra Soterem supra dictum Urbis Papam.* Novam operum Tertulliani editionem post Beati Rhenani, Cerdæ, Pamelii, Rigaltii & Priorii curas in Gallia hodie parat Malinganus, Ord. Benedictini Monachus: Et in Italia exspectare jubent viri docti ex emendatione Gasp. Scioppii cum notis Guidonis Pancirolli.

s) Sic Hieronymus Epist. 128. extrema: *Fertur in indice Septimii Tertulliani liber de Aaron vestibus, qui interim usque ad hunc diem a me non est repertus.*

ERASMI SCHOLION.

Ut favit Hieronymus ingenio Tertulliani, quem propemodum excusat in Montani factionem prolapsum, culpam rejiciens in invidentiam & contumelias clericorum. Itidem & Arius irritatus, tantos rerum motus excivit, nec Origenes invidia caruit, & vix substitit Hieronymus.

MARIANI VICTORII.

Vidi ego quendam Paulum Concordiæ, quod opidum Italiæ est, senem. Vitam Pauli eremitæ, hoc est Paulo seni Paulum seniorem huic Hieronymus misit. Epistola exstat in primo tomo.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Nunc demum primus post Victorem & Apollonium Latinorum ponitur.) Sentit, opinor, Apollonium Senatorem. Hieron. ad Magnum: *Veniam ad Latinos: quid Tertulliano eruditius? quid acutius? Apologeticus ejus & contra Gentes libri cunctam seculi obtinent disciplinam.*

Patre Centurione Proconsulari.) Euseb. in Chronicis, Anno 16. Severi: *Tertullianus Apher Centurionis Proconsularis filius omnium Ecclesiarum sermone celebratur.*

Et Antonino Caracalla maxime floruit.) Ita legendum.

Nunquam Cyprianum absque Tertulliani lectione.) Hieron. in Epist. *Schedulæ. Beatus Cyprianus Tertulliano Magistro utitur, ut ejus scripta probant.* Vide Epist. ad Paulinum.

In Montani dogma delapsus.) Vide August. c. 66. de hæresibus. *Tertullianistæ.* Et Vincentium Lirinensem in lib. contra prophanas novationes. Hieronymus in Helvidium. *Et de Tertulliano quidem nihil amplius dico, quam Ecclesiæ hominem non fuisse.* Citat quædam

dam ex lib. contra Judæos in Dan. cap. IX. Hilarius Canone V. in Matth. *Quamquam & Tertullianus volumen huic aptissimum scripserit, sed consequens error hominis detraxit scriptis probabilibus authoritatem.* Ambrosius super illud 1. Cor. 13. *Etsi noverim mysteria omnia. Tertullianus & Novatianus non parvæ scientiæ fuerunt, sed quia per zelum, charitatis fœdera perdiderunt, in Schisma versi ad perditionem sui hæreses creaverunt.* Meminit rursus Tertulliani ad Romanos cap. V.

De Monogamia.) B.Hieron. Commentario in Tit. 1. *scripsit & Tertullianus de monogamia librum hæreticum, quem Apostolo contraire, nemo qui Apostolum legerit, ignorabit.*

De ecstasi libros 6.) De iis supra in Melitone & Apollonio. Citat ex Apologetico Eusebius lib. 2. cap. 2. & 25.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

TERTULLIANUS, primum zelose catholicus seu orthodoxus, postea sub annum Christi 215. in Montani hæresim lapsus, libros aliquot erroribus plenos scripsit: de quibus brevem Bellarmini censuram in Catalogo reperies. Opera ejus, quæ exstant, cum Notis Iac. Pamelii, Latini Latinii & Joh. Mercerii Parisiis 1608. sunt edita. Post istos & Jo. Ludovicus Creda, S.I. Theologus, scripsit commentarium perpetuum in Tertullianum, 1624. & 1630. eadem in urbe excusum.

Paulum Concordiæ.) S. Pauli Eremitæ vitam huic Paulo seni, Concordiæ in Italia agenti, misit Hieronymus: exstatque tom. I. operum Hieronymi.

Ad Montani dogma.) Augustinum in libro De hæresibus, ad Quod vult Deum hæresi 86. Vincentium Lerinensem in libro adversus hæreses c. 24. & alios consule.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Hic cum usque ad mediam ætatem presbyter Ecclesiæ permansisset. Codex Guelpherbytanus: *Hic usque ad mediam ætatem presbyter fuit Ecclesiæ Africæ.*

Adversum Ecclesiam texuit volumina de pudicitia, de jejuniis. Modernorum pontificiorum jejunia tam similia sunt jejuniis, quæ Tertullianus & Montanistæ efflagitarunt, ut Martinus Peresius, pontificiæ sectæ Episcopus, dixerit, Tertullianum contra Psychicorum errorem scripsisse, eosque efficaciter convicisse. Scilicet bonus vir ob maximam illam, quam dixi, convenientiam jejuniorum Pontificiorum & Montanistarum putabat, Psychicos a Tertulliano impugnatos, hæreticos; Tertullianum vero & Montanistas Catholicos fuisse, adeoque librum de jejunio non adversum Ecclesiam, sed pro illa scriptum esse. Peresii verba affert Joannes Dallæus libro II. de jejuniis capite III.

CAPUT LIV.

ORIGENES, qui & Adamantius, t) decimo Severi Pertinacis u) anno adversum Christianos persecutione commota, a Leonide Patre, x) Christi martyrio coronato, cum sex fratribus & matre vidua, pauper relinquitur, annos natus circiter decem & septem. y) Rem enim familiarem ob confessionem Christi fiscus occupaverat. z) Hic

Ὠριγένης, ὁ καὶ Ἀδαμάντιος, δεκάτῳ ἐνιαυτῷ Σεβήρου τοῦ Περτίνακος κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμοῦ κινηθέντος, παρὰ Λεωνίδου πατρὸς, τοῦ καὶ μαρτυρήσαντος, μετὰ ἓξ ἀδελφῶν καὶ μητρὸς χήρας πένης κατελείφθη, ἐτῶν περίπου ἑπτακαίδεκα. Τούτων γὰρ ἡ περιουσία διὰ τὸ εἶναι Χριστιανῶν ἐδημιώθη. Ὅς τις ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διασκορπισθεῖσαν τὴν Ἐκκλησίαν ὀκτωκαί-

t) Euseb. VI. 14. ὅ γέ τοι Ἀδαμάντιος, καὶ τοῦτο γὰρ ἦν τῷ Ὠριγένει ὄνομα. Unde nolim assentiri Epiphanio, qui ex vanitate sibi imposuisse hoc nomen Origenem scribit, τὸ ματαίως ἑαυτῷ ἐπιθέμενον ὄνομα Ἀδαμάντιον. hæresi LXIV. 73. MS. Cluniacense: *Origenes qui & Adamantius presbyter.* Male. Neque enim tunc presbyter erat, cum a Patre Leonide relinqueretur.

u) Septimius *Severus* in honorem Imperatoris Publii Helvii Pertinacis cognomen & ipse *Pertinacis* assumsit, ut testatur Capitolinus in Pertinace c. 15. & in Severo c. 7. Annus Severi decimus respondet Anno CHristi 202.

x) Duo Codices Vaticani quos inspexit Marcianæus, legunt: *a Leonide Episcopo patre.* Sed *Episcopi* vocabulum recte ab aliis Codicibus exulat. Eusebius VI. 1. loquens de Martyribus qui in Severi persecutione mortem pro CHristo fortiter oppetiere, ἐν οἷς, inquit, ὁ Λεωνίδης ὁ λεγόμενος Ὠριγένους πατὴρ τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθεὶς νέον κομιδῇ καταλείπει τὸν παῖδα. Vide Acta Sanctor. XXII. April.

y) Eusebius VI. 2. pag. 203. de Origene: ἔρημος ἅμα μητρὶ καὶ βραχυτέροις ἀδελφοῖς τὸν ἀριθμὸν ἕξ, ἑπτακαιδέκατον οὐ πλήρες ἄγων ἔτος καταλείπεται. Natus itaque Origenes A. C. 185.

z) Τῆς γε μὴν τοῦ πατρὸς περιουσίας τοῖς βασιλικοῖς ταμείοις ἀναληφθείσης ἐν σπάνει τῶν κατὰ τὸν βίον χρειῶν σὺν τοῖς προσήκουσι καταστάς &c. id.

Alexandriæ dispersa Ecclesia, decimo octavo ætatis suæ anno, a) *κατηχήσεων* opus aggressus, postea a Demetrio, b) ejus urbis Episcopo, in locum Clementis c) presbyteri confirmatus, per multos annos floruit: & cum jam mediæ esset ætatis, d) & propter Ecclesias Achaiæ, e) quæ pluribus hæresibus vexabantur, sub testimonio Ecclesiasticæ epistolæ f) Athenas per Palæstinam pergeret, a Theoctisto & Alexandro, Cæsareæ & Hierosolymorum Episcopis, presbyter ordinatus, Demetrii offendit animum; g) qui tanta in eum debacchatus est insania, ut per totum mundum super nomine ejus scriberet. Constat eum, antequam Cæsaream migraret, fuisse Romæ h) sub Zephyrino Episcopo, & statim Alexandriam reversum, Heraclan presbyterum, i) qui sub habitu Philosophi perseverabat, adjutorem sibi fecisse *κατηχήσεως*, qui quidem & post Demetrium Alexandrinam tenuit Ecclesiam.

Quantæ autem gloriæ fuerit, hinc apparet, quod Firmilianus k) Cæsareæ Episcopus, cum omni Cappadocia eum invitavit, & diu tenuit: & postea sub occasione sancto-

τωκαίδεκα ἐτῶν τὴν ἡλικίαν ἄγων, κατηχήσεων ἐπιστήμην παρειληφώς, μετ' οὐ πολὺ παρὰ Δημητρίου τῆς αὐτῆς πόλεως Ἐπισκόπου, εἰς τόπον Κλήμεντος πρεσβυτέρου κατασταθεὶς, ἐπὶ ἔτη πολλὰ διέπρεψε, μεσῆλιξ τε γενόμενος, διὰ τὰς ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ Ἐκκλησίας, αἵτινες παρὰ πολλῶν αἱρέσεων ἐσκύλοντο, ἐπὶ μαρτυρίᾳ Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιστολῆς ἀπιὼν διὰ Παλαιστίνης εἰς Ἀθήνας, παρὰ Θεοκτίστου καὶ Ἀλεξάνδρου Καισαρείας καὶ Ἱεροσολύμων Ἐπισκόπων, πρεσβύτερος χειροτονηθεὶς, Δημητρίῳ προσέκρουσεν, ὅς τις τοιαύτῃ κατ' αὐτοῦ ἐχρήσατο ἀνοίᾳ, ὥς τε ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην γράψαι. Πρὸ τοῦ δὲ μετελθεῖν εἰς Καισάρειαν, τὴν Ῥώμην κατείληφεν ἐπὶ Ζεφυρίνου Ἐπισκόπου, εὐθύς τε εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀναζεύξας, Ἡρακλᾶν τὸν πρεσβύτερον τὸν ἐν σχήματι φιλοσόφου διατελοῦντα, βοηθὸν συνελάβετο κατηχήσεως, ὅς τις καὶ μετὰ Δημήτριον τὴν Ἀλεξανδρέων ἐκυβέρνησεν Ἐκκλησίαν. Ὅσης δὲ δόξης ἐγένετο, ἐκ τούτου δηλοῦται. Φιρμιλλιανὸς γὰρ Καισαρείας Ἐπίσκοπος μετὰ πάσης τῆς Καππαδοκίας καὶ προσέπεμψεν αὐτὸν, καὶ ἐπὶ πολὺ κατεῖχε, καὶ ὕστερον προφάσει τῶν ἁγίων τόπων εἰς Παλαιστίνην ἐλθὼν, ἐν τῇ Καισαρέων

i i 2

a) Euseb. VI. 3. *Ἔτος δ' ἦγεν ὀκτωκαιδέκατον, καθ' ὃ τοῦ τῆς κατηχήσεως προέστη διδασκαλείου.*

b) Id. p. 205. *αὐτῷ μόνῳ* (legerim *μόνον*) *τῆς τοῦ κατηχεῖν διατριβῆς ὑπὸ Δημητρίου τοῦ τῆς ἐκκλησίας προεστῶτος ἐπιτετραμμένης.*

c) Clementis Alexandrini de quo supra, c. 38. quem ipse præceptorem habuerat Origenes, teste Eusebio VI. 6.

d) Sic supra c. 53. de Tertulliano. *Hic cum usque ad mediam ætatem presbyter Ecclesiæ permansisset.* Intelligit autem per mediam ætatem hoc loco annum Origenis 43. CHristi 228.

e) Eusebius VI. 23. *Ἐπειγούσης χρείας ἐκκλησιαστικῶν ἕνεκα πραγμάτων ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα σταλάμενος τὴν διὰ Παλαιστίνης πρεσβυτερίου χειροθεσίαν ἐν Καισαρείᾳ πρὸς τῶν τῇδε ἐπισκόπων ἀναλαμβάνει.*

f) Epistolam formatam intellige, quam Demetrius Episcopus testimonii loco ipsi abeunti impertierat. Itaque fallitur Photius, qui Origenem iter suscepisse scribit *χωρὶς τοῦ οἰκείου γνώμης ἐπισκόπου*, Cod. 118. hoc enim si fuisset, ab Episcopis Alexandro Hierosol. & Theoctisto Cæsariensi non fuisset tam benigne exceptus, quorum Epistolas ad Demetrium pro Origene memorat Eusebius VI. 19. & Origenem tanquam Magistrum ab iis auscultatum refert c. 27.

g) Hanc rem fusius exposuerat Eusebius libro secundo Apologiæ pro Origene, ut ipse testatur VI. 23. Sed illius Apologiæ tantum primus liber ex Rufini versione ad nos pervenit. Cæterum Epistolas, Origenis proscindendi causa ad omnes toto orbe terrarum Episcopos *τοῖς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην Ἐπισκόποις* a Demetrio scriptas memorat VI. 8.

h) Euseb. VI. 14. *ὁ γέ τοι Ἀδαμάντιος Ζεφυρίνου κατὰ τούσδε τοὺς χρόνους τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἡγουμένου ἐπιδημῆσαι τῇ Ῥώμῃ καὶ αὐτός που γράφει, λέγων εὐξάμενος τὴν ἀρχαιοτάτην Ῥωμαίων ἐκκλησίαν ἰδεῖν, ἔνθα οὐ πολὺ διατρίψας ἐπάνεισιν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν.* Videtur hoc factum circa A. C. 212. ætatis Origenis 27.

i) Euseb. VI. 15. *Τὸν Ἡρακλᾶν τῶν γνωρίμων προκρίνας ἔν τε τοῖς θείοις σπουδαῖον, καὶ ἄλλως ὄντα λογιώτατον ἄνδρα καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄμοιρον, κοινωνὸν καθίστη τῆς κατηχήσεως.* Eundem Heraclam *φιλοσόφου ἀναλαβόντα σχῆμα* laudat Origenes apud Euseb. VI. 19. p. 221. Successorem deinde in Scholæ Catecheticæ Præfectura Heraclas habuit Dionysium A. 231. quo ipse Demetrio in Episcopatu Alexandrino successit. Vide Euseb. VI. 26. & 29. Heraclas & Dionysius ambo Origenis fuere discipuli.

k) Sigebergensis Codex vitiose, *Firmianus*. De Firmiliano Cæsareensi Cappadociæ Episcopo Eusebius VI. 27. *Τοσαύτην εἰσάγων περὶ τὸν Ὠριγένην σπουδὴν, ὡς τοτὲ μὲν αὐτὸν ἀμφὶ τὰ κατ' αὐτὸν κλίματα εἰς τὴν τῶν ἐκκλησιῶν ὠφέλειαν ἐκκαλεῖσθαι, τοτὲ δὲ ὡς αὐτὸν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν στέλλεσθαι, καί τινας αὐτῷ συνδιατρίβειν χρόνους τῆς εἰς τὰ θεῖα βελτιώσεως ἕνεκα.*

rum locorum Palæstinam veniens, diu Cæsareæ l) in sanctis Scripturis ab eo eruditus est. Sed & illud, quod ad Mameam, m) matrem Alexandri Imperatoris, religiosam fœminam, rogatus venit Antiochiam & summo honore habitus est: quodque ad Philippum Imperatorem, n) qui primus de Regibus Romanis Christianus fuit, o) & ad matrem p) ejus litteras fecit, quæ usque hodie exstant. Quis ignorat & quod tantum in Scripturus divinis habuerit studii, ut etiam Hebræam q) linguam, contra ætatis r) gentisque suæ naturam, ediesceret: & exceptis septuaginta Interpretibus, alias quoque editiones s) in unum congregaret volumen: Aquilæ scilicet Pontici proselyti, & Theodotionis Hebionei, & Symmachi ejusdem dogmatis, qui in Evangelium quoque κατὰ Ματθαῖον t) scripsit commentarios, de quo & suum dogma confirmare conatur. Præterea quintam & sextam & septimam editionē, quas etiam nos de ejus Bibliotheca u) habemus, miro labo

σαρέων παρ' αὐτῷ τὰς θείας ἐπαιδεύθη γραφάς. Κἀκεῖνο δὲ ὐδεὶς ἀγνοεῖ, ὅτι περ πρὸς Μαμέαν τὴν μητέρα Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως εὐλαβεστάτην γυναῖκα παρακληθεὶς, ἦλθεν εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ ἐν μεγίστῃ γέγονε τιμῇ, καὶ πρὸς Φίλιππον τὸν βασιλέα τὸν πρῶτον ἐκ τῶν Ῥωμαίων βασιλέων Χριστιανὸν γενόμενον, καὶ πρὸς τὴν τούτου μητέρα γράμματα ἀπέσταλεν, ἄχρι τοῦ παρόντος τυγχάνοντα. καὶ ὅτι τοσαύτην ἔσχε σπουδὴν περὶ τὰς θείας γραφὰς, ὥς τε καὶ τὴν Ἑβραϊκὴν διάλεξιν ἐναντιουμένην τῇ τε ἡλικίᾳ, καὶ τῇ οἰκείᾳ φύσει ἐκμαθεῖν. Καὶ δίχα τῶν ἑβδομήκοντα ἑρμηνευτῶν, ἄλλας ἐκδόσεις εἰς ἓν συναγαγεῖν, Ἀκύλα λέγω, Ποντικοῦ προσηλύτου καὶ Θεοδοτίωνος Ἡβιωναίου, καὶ Συμμάχου τοῦ αὐτοῦ δόγματος, ὃς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον ὑπεμνημάτισε, δι' οὗ καὶ τὸ ἴδιον δόγμα βεβαιῶσαι σπεύδει. Ὁμοίως δὲ πέντε καὶ ἓξ καὶ ἑπτὰ τὰς ἐκδόσεις, ἅστινας καὶ ἡμεῖς ἐκ τῆς αὐτοῦ βιβλιοθήκης ἔχομεν, πολλῷ πόνῳ εὑρὼν, μετ' ἑτέρων ἐκδόσεων ὠνήσατο. Καὶ ἐπειδὴ τὸν ἔλεγχον τῶν αὐτοῦ

l) Cæsareæ Palestinæ, ubi Origenes per aliquod tempus versatus est apud Theoctistum Episcopum A. C. 228. vel 229.

m) Eusebius VI. 21. Τοῦ δὲ Αὐτοκράτορος μήτηρ Μαμαία τοὔνομα γυνὴ θεοσεβεστάτη εἰ καί τις ἄλλη γεγονυῖα καὶ εὐλαβὴς τὸν τρόπον, τῆς Ὠριγένους πανταχόσε βοωμένης φήμης -- ἐπ' Ἀντιοχείας δῆτα διατρίβουσα, μετὰ στρατιωτικῆς δορυφορίας αὐτὸν ἀνακαλεῖται, παρ' ᾗ χρόνον διατρίψας &c. Factum hoc A. 218. ætatis Orig. 33.

n) Euseb. VI. 36. φέρεται δὲ αὐτοῦ καὶ πρὸς αὐτὸν βασιλέα Φίλιππον Ἐπιστολή. Vincentius Lerinensis p. 302. Commonitorii: *Sed & ejusdem* (Origenis) *Epistolæ testimonium perbibent, quas ad Philippum Imperatorem, qui primus Christianorum Principum Christianus fuit, Christiani magisterii auctoritate conscripsit.* Epistolas ait, quod de unica Epistola intelligendum.

o) Ad Christianos accessisse Philippum Imp. multi & insignes scriptores veteres ac recentes tradunt cum Eusebio VI. 34. τοῦτον κατέχει λόγος Χριστιανὸν ὄντα &c. Et in Chron. ad A. 246. *Philippus primus omnium ex Romanis Imperatoribus Christianus fuit.* Operæ pretium est videre quibus hanc sententiam argumentis oppugnet Frid. Spanhemius in diss. de traditis antiquis conversionibus Lucii Britonum Regis, Juliæ Mammææ Augustæ & Philippi Imp. Patris & Filii, T. 2. Opp. p. 405. seq. Non falso tamen id scriptum ab Eusebio libenter mihi persuadeo.

p) Non ad matrem Philippi Senioris Imp. Sed ad Otaciliam Severam ejus conjugem quæ junioris Philippi mater fuit, Epistola Origenis memoratur ab Eusebio VI. 36. φέρεται αὐτοῦ καὶ πρὸς αὐτὸν βασιλέα Φίλιππον ἐπιστολὴ, καὶ ἄλλη πρὸς τὴν τούτου γαμετὴν Σευήραν.

q) Eusebius VI. 16. Τοσαύτη εἰσήγετο τῷ Ὠριγένει τῶν θείων λόγων ἀπηκριβωμένη ἐξέτασις, ὡς καὶ τὴν Ἑβραΐδα γλῶτταν ἐκμαθεῖν. Vide si placet quæ de Hebraicis Origenis studiis annotavi lib. V. Bibl. Græcæ p. 224.

r) Contra mores illorum temporum & consuetudinem Christianorum in Ægypto.

s) De Origenis industria qua LXX. Interpretum versionem recensuit & cum Hebraico texto & aliis versionibus Græcis conjunctam digessit, diligentissime nuper disseruerunt triumviri doctissimi, *Humfredus Hody* in elaboratissimo opere de Bibliorum textibus originalibus, versionibus Græcis & Latina Vulgata, Oxon. 1705. fol. *Jo. Ernestus Grabe* in Epistola ad Jo. Millium ibid. 4. & in dissertatione *de vitiis LXX. Interpretum versioni ante B. Origenis ævum illatis & remediis ab ipso in Hexaplari ejusdem versionis editione adhibitis.* Oxon. 1710. 4. & *Bernardus de Montfauçon*, in prolegomenis ad fragmenta ex Hexaplis longe diligentius post Jo. Drusium collecta & illustrata Paris. 1713. fol. 2. Volum.

t) Euseb. VI. 17. καὶ ὑπομνήματα δὲ τοῦ Συμμάχου εἰσέτι νῦν φέρεται, ἐν οἷς δοκεῖ πρὸς τὸ κατὰ Ματθαῖον ἀποτεινόμενος Εὐαγγέλιον τὴν (τῶν Ἐβιωναίων) αἵρεσιν κρατύνειν. De Aquila, Symmacho & Theodotione, cæterisque versionibus Græcis accurate iidem quos jam laudavi Hodyus & Montfauconus. Vide etiam, si tanti, quæ de illis notavi lib. 3. Bibl. Græcæ cap. 12.

u) In Cæsareensi S. Pamphili Bibl. asservatas.

re reperit, & cum cæteris editionibus comparavit. *

Et quia indicem operum ejus x) in voluminibus Epistolarum, quas ad Paulam scripsimus, in quadam Epistola contra Varronis y) opera conferens posui, nunc omitto: illud de immortali ejus ingenio non tacens, quod Dialecticam quoque & Geometriam, & Arithmeticam, Musicam, Grammaticam & Rhetoricam, omniumque Philosophorum sectas ita didicit, ut studiosos quoque secularium litterarum sectatores haberet, z) & interpretaretur eis quotidie, concursusque ad eum miri fierent: quos ille propterea recipiebat, ut sub occasione sæcularis litteraturæ in fide Christi eos institueret. De crudelitate autem persecutionis, quæ adversum Christianos sub Decio consurrexit, eo quod in religionem Philippi a) desæviret, quem & interfecit, b) superfluum est dicere: cum etiam Fabianus, c) Romanæ Ecclesiæ Episcopus, in ipsa occubuerit, & Alexander Babylasque, d) Hierosolymorum & Antiochenæ Ecclesiæ Pontifices, in carcere pro confessione Christi dormierint. Et super Origenis statu si quis scire velit, quid actum sit, primū quidem de Epistolis ejus, e) quæ post persecutionem ad diversos missæ sunt: deinde de sexto Eusebii Cæsariensis Ecclesiasticæ historiæ libro, & pro eodem Origene in sex voluminibus, f) poterit liquido cognoscere. ** Vi-

τοῦ συνταγμάτων ἐν τῷ πύχει τῶν Ἐπιστολῶν τῶν πρὸς Παύλαν παρ' ἡμῶν γραφεισῶν, ἐν μιᾷ Ἐπιστολῇ συγκρίνων τοῖς Βάρρωνος ἔργοις τέθεικα, νῦν παραλιμπάνω, ἐκεῖνο περὶ τῆς αὐτοῦ ἀθανάτου εὐφυΐας μὴ σιωπῶν, ὅπερ διαλεκτικὴν, καὶ γεωμετρικὴν, ἀριθμητικὴν, μουσικὴν, γραμματικὴν, καὶ ῥητορικὴν, καὶ πάντων τῶν Φιλοσόφων τὰ δόγματα, οὕτως ἐξέμαθεν, ὥς τι σπουδαστὰς τῶν κοσμικῶν γραμμάτων ἀκροατὰς ἐσχηκέναι, καὶ ἐξηγεῖσθαι αὐτοῖς ἑκάστοτε, συνδρομάς τε πρὸς αὐτὸν πολλὰς γίνεσθαι, ἃς διὰ τοῦτο ἐδέχετο, ἐφ' ᾧγε προφάσει τῆς διδασκαλίας, εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ πίστιν ἀνάγειν πάντας. Περὶ γὰρ τῆς ὠμότητος τοῦ διωγμοῦ, τοῦ κατὰ τῶν Χριστιανῶν, ἐπὶ Δεκίου κινηθέντος, ἐλύσσα γὰρ εἰς τὴν Φιλίππου εὐλάβειαν, ὃν καὶ ἀπέκτεινεν, εἰπεῖν ἡγοῦμαι περισσὸν, ἐν αὐτῷ γὰρ τῷ διωγμῷ, καὶ Φαβιανὸς ὁ Ῥώμης Ἐπίσκοπος ἐτελεύτησεν, καὶ Ἀλέξανδρος καὶ Βαβύλας Ἱεροσολύμων καὶ Ἀντιοχείας Ἐπίσκοποι, ἐν τῇ φυλακῇ ὁμολογηταὶ ἐκοιμήθησαν. Εἴ τις γὰρ περὶ Ὠριγένους μαθεῖν ἐθελήσῃ, πρῶτον μὲν ἐκ τῶν Ἐπιστολῶν αὐτοῦ, τῶν μετὰ τὸν διωγμὸν πρὸς διαφόρους ἀποσταλεισῶν, ἔπειτα δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἕκτου λόγου τῆς Εὐσεβίου Καισαρείας Ἐπισκόπου ἱστορίας, καὶ ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ Ὠριγένους βιβλίων ἓξ τηλαυγῶς μαθεῖν δυνήσεται. Ἔζησεν ἕως Γάλλου καὶ Βολουσιανοῦ, τουτ' ἔστιν, ἕως ἐννάτου καὶ ἑξηκοστοῦ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτους, καὶ ἐκοιμήθη ἐν Τύρῳ, ἐν ᾗ καὶ ἐτάφη.

kk xit

* MSS. quæ Marcianæus inspexit, *copulavit.*

x) Etiam Eusebius VI. 32. testatur se accuratum indicem operum Origenis texuisse in vita S. Pamphili Martyris, sed nec illa vita in qua hic index legatur exstat, & Epistola ad quam hoc loco nos ablegat Hieronymus, similiter excepta particula quam nobis servavit Rufinus, intercidit. *Cæterarum quoque*, inquit Marcianæus, *volumina Epistolarum invidit posteris humilitas ac modestia S. Paulæ, quæ noluit nomen suum celebrari ex Epistolis Hieronymi.*

y) Notum est Varronem inter πολυγραφωτάτους Romanorum fuisse, cujus licet non modo scripta pleraque omnia sed etiam tituli ipsi librorum multi interciderint, tamen bene longum illorum catalogum videbit qui voluerit lib. 1. Bibl. Latinæ c. 8.

z) Hæc Hieronymus ex Eusebii VI. 19. p. 221.

a) Eusebius VI. 39. Δέκιος δὴ τὸν πρὸς Φίλιππον ἔχθους ἕνεκα διωγμὸν κατὰ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐγείρει. Hinc Philippum si non palam Christianum, certe Christianis admodum faventem fuisse, non video qui possit negari.

b) Philippus Imp. in expeditione contra Decium suscepta victus, a militibus occisus est A. C. 249. ut narrant Zosimus, Eutropius, Aurelius Victor, Zonaras & alii.

c) Μαρτυρίῳ τελειωθέντα Fabianum in persecutione Decii, scribit Eusebius VI. 39. Vide Martyrologia & Acta Sanctor. 20. Januar. & de Babyla 24. Jan. de Alexandro 18. Martii.

d) Eusebius VI. 39. Τῷ δὲ Ἀλεξάνδρῳ τῷ τῆς Ἱεροσολύμων Ἐκκλησίας Ἐπισκόπῳ παραπλησίως ἐν Ἀντιοχείᾳ τοῦ Βαβύλα μετὰ τὴν ὁμολογίαν ἐν δεσμωτηρίῳ μεταλλάξαντος.

e) Epistolæ Origenis, interciderunt. Cæterum inter recentiores tam multos qui de Origenis vita tradidere, accuratæ industriæ palmam facile ferunt illustris Huetius in Origenianis, & Tillemontius T. 3. memoriarum sive commentariorum Hist. Ecclesiasticæ. Novam ac præclaram operum Origenis editionem brevi exspectamus vulgandam Parisiis a *Carolo de la Rue*, Congregationis S. Mauri, cui tam multos viros insignes debet Ecclesia & literatus orbis, socio dignissimo

f) Intellige Apologiam pro Origene, quam sex libris cum S. Pamphilo Martyre Eusebius elaboravit, & cujus vix primus liber ex Rufini interpretatione tulit ætatem, & excerpta quædam apud Photium Cod. 118.

** Post hæc verba insulsum hominis furiosi Scholion reperit Marcianæus in Codice MS. Ambrosianæ Bibl. n. 281. & Vaticano 348. & 349. *Hæc laus Origenis & falsa est,*

xit usque ad Gallum g) & Volusianum, id est, usque ad lxix. ætatis suæ annum, & mortuus est Tyri h) in qua urbe & sepultus est.

sa est, & deceptio plurimorum, qui in amorem ejus provocantur: cum constet eum super omnes hæreticos venenato ore inauditas & intolerabiles blasphemias spiritu Diabolico in Dominum nostrum JEsum CHristum locutum fuisse: quique a Sanctis Patribus, Episcopis & Monachis anathematizatus, etiam bona ipsius minime legi debere.

g) Euseb. VII. 1. cum dixisset Gallum Decio successisse, quod A. C 253. factum est, subjungit: Ὠριγένης ἐν τούτῳ ἑνὸς δέοντα τῆς ζωῆς ἑβδομήκοντα ἀποπλήσας ἔτη τελευτᾷ.

h) Idem tradit Photius Cod. 118. Et Origenis tumulum Tyri commemorant etiam alii juniores scriptores ut Albertus Stadensis p. 187. Chron.

ERASMI SCHOLIA.

Κατηχήσεων.) Catecheseon, unde Catechumeni.

Theoctisto.) Quod sonat à Deo condito, sive possesso.

Pro nomine ejus.) Vetustissimi scriptum habebant, super nomen ejus. Legendum opinor, sub nomine ejus. Sophronius vertit, ἐπὶ ὀνόματι αὐτοῦ.

Firmianus.) Firmilianus dicitur Sophronio, & in exemplari Maguntiæ primum excuso.

In Sanctis Scripturis versatus est.) In vetustissimo quodam exemplari scriptum erat, Eruditus est, consentiente Sophronio, qui vertit, ἐπαιδεύθη.

Et cum cæteris editionibus comparavit.) Comparavit dixit, pro contulit. Id verbi parum videtur intellexisse Sophronius, qui transtulerit, ὠνήσατο, id est, emit: quam Hieronymus Ruffini taxavit acyrologiam, quod comparare pro mercari posuerit.

Et quia indicem operum ejus.) Hæc Epistola prorsus intercidit una cum indice, quæ nostro bono periit. Nam si superesset magis etiam discruciaremur, ejus viri tot egregia periisse monumenta. Nunc extant perpauca, tametsi nuper quidam multa congessit in nomen Origenicum, prorsus indigna, non dicam Origene, sed prorsus homine mediocriter erudito, ac pene nihil novimus Origenis, nisi quod in quibusdam erravit.

Cum etiam Fabianus.) Sophronius legit Flavianus. In uno vetustissimo codice reperi Flavianus.

MARIANI VICTORII.

Adjutorem sibi fecisse κατηχήσεως. Hoc est, institutionis, qua tirunculi in fide instruuntur. Reseſt hodie omissa, cum tamen maxime in Ecclesia necessaria sit.

Heraclan presbyterum iterum, qui sub habitu philosophi perseverabat. Vocem, Iterum, delevimus, uti superfluam & a Sophronio etiam prætermissam.

Sed & illud nemo ignorat. οὐδεὶς ἀγνοεῖ, habet Sophronius, & ita in emendatis Codicibus invenitur: apud transalpinos tamen typographos deerat, Nemo ignorat.

Philippum imperatorem, qui primus de Regibus Romanis Christianus fuit. Hoc ipsum asserit in historia etiam Eusebius, addens, quod vitam sceleribus contaminatam, infamatamque, publica eluerit mundaveritque pœnitentia, sicque sacris mysteriis participaverit.

Aquilæ Pontici proselyti. Hic ex gentibus in Judaismum adscitus est. Quidam eundem cum Onkelos, Chaldæa translatione apud Hebræos celebri, esse ajunt. Judæi, e genere Titi imperatoris fuisse, falso, ut eorum moris est, comminiscuntur, quippe cum Ponticus, non Italus, fuerit Aquila.

Poterit liquido cognoscere. δυνήσεται. Ante tamen legebatur, possit.

HENRICI GRAVII.

Origenes.) B. Hieron. in Chronicis: *Origenes anno 6. Commodi apud Alexandriam nascitur.*

Adversum Christianos persecutione commota.) Vide in Chronicis & lib. 6. Eccles. histor. statim ab initio.

A Leonide patre, Christi martyrio coronato.) De eo Origenes ipse homil. 4. in Leviticum: *Nihil mihi conducit Martyr pater, si non bene vixero, & ornavero generis mei nobilitatem, hoc est, testimonium ejus, & confessionem, qua illustratus est in Christo.* Hieronym. in Epist. *Schedudulæ. Magnus vir ab infantia, & vere martyris filius.*

Fiscus occupaverat.) Euseb. cap. 3. similis locutio in Mich. 2. *Si substantiam fiscus invaserit.*

In locum Clementis presbyteri confirmatus.) Itidem Hieron. in epist. *Schedulæ: Alexandriæ Ecclesiasticam Scholam tenuit, succedens eruditissimo viro Clementi presbytero.*

Fuisse Romæ sub Zephyrino Episcopo.) Euseb. cap. XIV.

Heraclan presbyterum.) Euseb. cap. XV.

Quod ad Mamæam matrem Alexandri Imperatoris.) Cap. XXI Euseb.

Et

Et ad matrem ejus litteras fecit.) γαμετὴν, id est, uxorem. Apud Euseb. c. 36.

Alias quoque editiones in unum congregaret volumen.) Vide Euseb. c. 16. & 17. & Hieronymum in Tit. 3. caput.

Et Symmachi ejusdem dogmatis.) Euseb. ubi supra.

Et quia indicem operum ejus in voluminibus epistolarum, quas ad Paulam scripsimus in quadam Epistola.) Hæc Epistola temporum malignitate intercidit: Habes autem bonam illius partem in invectiva Rufini ad Apronianum: *Libellum*, inquit, *quendam scribens, comprehendere quasi indiculo quodam voluit, quanta apud Latinos Varro scripserit, & quanta apud nostros Origenes in Græcis, in quo ita ait M. Terentium Varronem miratur antiquitas*, &c. Mox de Origene: *Vultis nosse, quanta ingenii sui reliquerit monimenta? Sequens titulus ostendit. Scripsit in Genes. lib. 13. mysticarum homiliarum libros duos, in Exodum excerpta, in Leviticum excerpta.* Et post multa. *Item*, inquit, *monobiblia*, περὶ ἀρχῶν *libros 4. de resurrectione libros duos, & alios de resurrectione dialogos duos* &c. Vide Euseb. cap. 25. & 32.

Contra Varronis opera conferens posui.) De operibus Varronis vide Augustinum de civitate Dei lib. 6. c. 2. & 3. Vide etiam Gellium cap. 10. & Plinium lib. 35. cap. 2.

Illud de immortali ejus Ingenio non tacens.) Hieronym. Comment. In Tit. 3. caput, *Hæc immortale illud ingenium suo nobis labore donavit.* Ad Magnum: *Origenes X. scripsit Stromatias, Christianorum & Philosophorum inter se sententias comparans, & omnia nostræ religionis dogmata de Platone & Aristotele, Numenio, Cornutoque confirmans.* Hieron. In Dan. 9. citat ex decimo.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

Origenes.) Alexandrinus, Ægyptius, Leonidis martyris filius, Clementis Alexandrini discipulus, dictus est Adamantius (ob infatigabilem in scribendo legendoque laborem) ab invicibili adamantis vi. Ambrosio Alexandrino, infra ab Hieronymo c. 56. memorando, codices, notarios ac sumptus suppeditante scripsit ad sena librorum millia; ut Epiphanius hæres. 64 tradit: sed plurima perierunt. Quæ supersunt, in duos tomos distributa, Parisiis 1604. & alibi sæpius sunt excusa. Exstant præterea seorsim libri ejus *contra Celsum*, a Davide Hœschelio Græco Latine, Augustæ Videlicorum, in 4. editi. Plurima item fragmenta citantur in Catena Græcorum Patrum in S. Lucam, quam Balthasar Corderius, Soc. JEsu Doctor Theologus, Latine reddidit, & typis Plantinianis 1628 publicavit. His annumerantur a quibusdam *Tetrapla, Hexapla, & Octapla*, Origenis labore contexta. *Tetrapla* sunt quatuor editiones Testamenti veteris, LXX. Interpretum, Aquilæ, Symmachi & Theodotionis. *Hexapla* sunt quatuor illæ editiones, adjunctis duabus Hebraicis, altera litteris Hebraicis, altera litteris Græcis. *Octapla* sunt editiones sex supra dictæ, adjunctis duabus, sine nomine auctoris, quinta & sexta. Addiditque ipse Origenes septimam editionem, ex versione LXX. Interpretum emendata, & cum Theodotionis versione collata, additis asteriscis & obeliscis. De his editionibus Epiphanius lib. de ponderibus & mensuris, ejusque commentator Petavius, consuli poterunt.

Quamvis autem doctissimus fuerit Origines, deceptus tamen Platonis Philosophia in multos errores incidit; ut S. Basilius lib de Spiritu sancto cap. 30 Epiphanius hæres. 34. Hieronymus, Augustinus, & alii veteres tradunt. Exstat elegans epistola Hieronymi ad Avitum, de cavendis Origenis περὶ ἀρχῶν erroribus. In Synodo V. generali, collatione 8. canone 11. eidem Origeni ac scriptis ejus dictum est anathema. Hæc notanda Bellarminus in Catalogo monuit, propter eos qui Origenem defendere vel excusare conantur. Quales olim fuerunt, *Eusebius* l. 6. Hist. Eccles. & in Apologia pro Origene, quam nomine Pamphili martyris edidit; & *Ruffinus*, qui similiter Apologiam pro Origene scripsit; qualis item nostra patrumque memoria *Joannes Picus & Gilbertus Genebrardus* exstiterunt. Quæ porro vera sint Origenis opera; quæ dubia vel supposititia, post alios Bellarminus libro citato explicat. Cæterum anno Commodi Imp. sexto (Christi 185.) circiter natus est Origenes; Severi anno decimo (Christi 202.) agebat ætatis 17. annum, quando Leonides, ejus pater martyrium fecit: ut præter Hieronymum Eusebius l. 6. hist. c 3. & in Chronico narrat. Septimam persecutionem Decio anno circiter 250. movente, ne infanda pateretur, thus idolis immolavit & Tyrum inde secedens, anno post quinto, ætatis 69. obiit Tyri: ut ex Eusebio l. 7. hist. cap. 1. & Hieronymo epist. 55. colligitur.

Aquila.) Semi-Judæus ac semi-Christianus, (quem ad ævum Hadriani Imp. Epiphanius lib. de mensur. & pond. refert.) & Symmachus (qui sub M. Aurelio vixit) Bibliorum interpretes, numerantur inter hæreticos. Ab his non longe abfuit Theodotio: ut Petavius in Animad. ad Epiph. p. 399. notavit.

In religionem Philippi.) M. Julium Philippum Imp. a S. Pontio (infra cap. 68. laudando) de sacris Christianis edoctum fuisse, occasione anni V. C millesimi, cum in capitolio sacrificare Jovi vellet, sunt qui scribunt. Philippo uxor fuit Marcia Otacilla Severa, ex qua Philippum filium Imperii consortem procreavit. Ab Otacilla filium Philippum

 præce-

præceptis similiter Christianis informatum fuisse, iidem narrant. Baronium tom. 2. Annalium, & in Notis ad Rom. Martyrologium 14. Maji consule.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Postea a Demetrio in locum Clementis presbyteri confirmatus. Ex vita Origenis intelligitur, errare illos, qui Alexandrinos presbyteros Chorepiscopos, Episcoporum dignitate præditos, faciunt: quorum sententiam breviter, sed docte refutat Joannes Garnerius dissertatione II. ad librum diurnum Romanorum pontificum *p.* 158.

Heraclam presbyterum, qui sub habitu philosophi perseverabat. Heraclam presbyterum antea κοινῇ ἐσθῆτι, vulgari veste, deinceps vero Philosophi habitu incessisse, & Eusebius libro VI. capite XIX. tradit. Unde constat liquido, clericorum habitum a cæterorum hominum vestitu diversum non fuisse: quod hodie fatentur pontificii doctiores, Octavius Ferrarius parte secunda de re vestiaria libro IV. capite XIIX. Stephanus Baluzius in notis ad Galliæ Narbonensis concilia, *p.* 26. & Paulus Aringhius libro VI. Romæ subterraneæ capite XXIIX. Auctis vero, quæ ad cultum externum in Ecclesia pertinebant, prudenti consilio factum est, ut Clerici peculiari habitu incederent. Neque tamen ubique aut semper hoc obtinuit, quum anno MCCXIV. Concilium Monspeliense coactum sit hanc legem condere: *Quoniam propter incompositum habitum quorundam clericorum regularium & secularium iam adeo laici scandalizantur, quorum frequenter nobis sunt oblatæ querelæ, quod non solum viros Ecclesiasticos hinc contemnunt, verum & ipsos & Ecclesias aggrauant & molestant, non credentes hujusmodi clericis magis deferendum quam laicis, qui non solum a laicis in habitu & alia conversatione non discrepant, verum & inhis & in aliis se magis exhibent dissolutos, nos volentes prædictorum utiiltatibus tam spiritualiter, quam corporaliter providere; in Synodo præsenti statuimus, ut quilibet Archi-Episcopus vel Episcocus talaribus vestimentis & camisia linea super alios pannos extra domum suam, si pedes vadat, semper utatur, & idem observet in domo, cum curiam publice cum extraneis tenet. Chlamydem quoque talarem habeat super scapulas consutam more Romano.*

Firmilianus. Corrupta lectio codicis Guelpherbytani: *Firmianus.*

CAPUT LV.

AMMONIUS, vir disertus & valde eruditus in philosophia, i) eodem tempore Alexandriæ clarus habitus est: qui inter multa ingenii sui & præclara monumenta etiam de consonantia Moysi & JEsu k) elegans opus composuit, & Evangelicos Canones l) excogitavit, quos postea secutus est Eusebius Cæsariensis. Hunc falso accusat Porphyrius, m) quod ex Christiano ethnicus fuerit, cum constet eum usque ad extremam vitam Christianum perseverasse. n)

Ἀμμώνιος ὁ ἐλλογιμώτατος καὶ φιλοσοφίας πεπαιδευμένος, ἐν τοῖς αὐτοῖς χρόνοις ἐν Ἀλεξανδρείᾳ λαμπρὸς φανεὶς, μεταξὺ τῶν συνταγμάτων παρ' αὐτοῦ περιφανῶν λόγων, καὶ περὶ τῆς συμφωνίας Μωϋσέως καὶ Ἰησοῦ βίβλον θαυμαστὴν συνέθηκε, καὶ εὐαγγελικοὺς κανόνας ἐφεῦρεν, οἷς μετὰ ταῦτα ἐξηκολούθησεν Εὐσέβιος ὁ Καισαρεύς. Τοῦτον πλαστῶς κατηγορεῖ ὁ Πορφύριος, φάσκων ἀπὸ Χριστιανῶν ἐθνικὸν γεγενῆσθαι, ὅς τις ἄχρι τῆς τελευταίας Χριστιανὸς διετέλεσεν.

i) Ammonium hunc πλείστην ἐπίδοσιν ἐν φιλοσοφίᾳ ἐσχηκότα tradit & τὴν τῶν λόγων ἐμπειρίαν ipsi tribuit Porphyrius apud Euseb. VI. 19.

k) Eusebius p. 221. cum dixisset Ammonium δι' ὧν κατέλιπε συγγραμμάτων παρὰ τοῖς πλείστοις εὐδοκιμῆσαι, subjungit: ὥσπερ οὖν καὶ ὁ ἐπιγεγραμμένος περὶ τῆς Μωϋσέως καὶ Ἰησοῦ συμφωνίας, καὶ ὅσοι ἄλλοι παρὰ τοῖς φιλοκάλοις εὕρηνται. Hic liber intercidit.

l) Ammonio huic tribuitur ab eruditis Harmonia Evangeliorum quæ sæpius Latine prodiit ex versione Ottomari Luscinii, post primam editionem Augustæ Vindelic. 1523. Illam vero quam sub Tatiani nomine perperam venditavit Victor Capuanus, ideo idem negat se Ammonio tribuere potuisse, *quod Ammonius Matthæi fertur relationi, Evangelistarum reliquorum relationum discretos annexuisse sermones, hic vero Sancti Lucæ principia assumta.* Eodem in loco canonum numeros mirabili studio per Ammonium repertos & decem classibus sagaciter digestos Victor celebrat, qui ex Eusebii recensione plurimis Evangeliorum Codicibus præfixi leguntur, Græce & Latine sæpius editi.

m) Porphyrium mendacii eo nomine arguit Eusebius VI. 19. quod libro tertio adversus Christianos Ammonium, quem Χριστιανὸν ἐν Χριστιανοῖς ἀνατραφέντα non diffitetur, eundem tradidit ἐκ βίου τοῦ κατὰ τὴν θεοσέβειαν ἐπὶ τὸν ἐθνικὸν τρόπον ἐκπεσεῖν. Rufin. *a Christianis ad errores paganorum delapsum.*

n) Τῷ τε Ἀμμωνίῳ τὰ τῆς ἐνθέου φιλοσοφίας ἀκέραια καὶ ἀδιάπτωτα καὶ μέχρις ἐσχάτης τοῦ βίου διέμεινε τελευτῆς. Euseb. ibid. ubi per ἔνθεον φιλοσοφίαν, CHristi doctrinam intelligit. Rufinus: *fidem CHristi inter Philosophica studia.* Nicephorus V. 13. Ἀμμωνίῳ δ' ἕως τὸ ζῆν ἐκείνῳ παρῆν, ἀδιαπτώτως ἡ κατὰ Χριστὸν ἐτηρήθη πίστις.

AUBERTI MIRÆI.

Ammonius.) Alexandrinus, Origenis in Philoſophia præceptor, falſo a Porphyrio accuſatus, quaſi ad paganiſmum rediiſſet; inventor fuit Evangelicorum Canonum, ut Euſebius & Hieronymus teſtantur. In Bibliotheca veterum Patrum, ipſi attribuitur Harmonia quatuor Evangeliorum, Interprete Orthomaro Luſcinio. In eadem Bibliotheca exſtat alia Harmonia, Tatiano Alexandrino inſcripta. Ejus tamen interpres Victor Epiſcopus Capuanus, in præfatione, dubitat, ſitne Tatiani an Ammonii, & rem in dubio relinquit: etſi magis arbitretur Tatiani hunc laborem eſſe: verum recentiores plerique Ammonio tribuunt. Sic fere Joannes Molanus, Doctor Theologus Lovanienſis in ſua Bibliotheca ſacra, quæ apud me exſtat manuſcripta, typis hactenus non edita. Baronium ad annum 174 & Bellarminum in Catalogo conſule. Ammonii porro diſcipulus fuit Plotinus Lycopolitanus: teſte Porphyrio in illius vita.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Hunc falſo accuſat Porphyrius. Porphyrius libro III. contra Chriſtianos *apud Euſeb. L. VI. c. 16. Ammonius cum Chriſtianos inter parentes Chriſtianus educatus fuiſſet, ſimul atque per ætatem ſapere potuit, ſtatim ad vivendi rationem legibus conſentientem deſcivit.* Miror autem, cur Ammonium poſtponat Origeni, quem tamen Ammonii diſcipulum fuiſſe ex Porphyrio conſtat.

CAPUT LVI.

AMBROSIUS o) primum Marcionites, p) deinde ab Origene correctus, Eccleſiæ diaconus, & confeſſionis q) Dominicæ gloria inſignis fuit, r) cui & Protocteto presbytero liber Origenis de Martyrio ſcribitur. Hujus induſtria, & ſumptu & inſtantia s) ad hunc infinita Origenes dictavit volumina. t) Sed & ipſe, quippe ut vir nobilis, u non inelegantis ingenii fuit: ſicut ejus ad Origenem Epiſtolæ x) indicio ſunt. Obiit ante mortem Ori-

Ἀμβρόσιος πρῶτον Μαρκιωνιστὴς, ὕστερον παρὰ Ὠριγένους διορθωθεὶς, ἐκκλησίας διάκονος, καὶ θείας ἐξομολογήσεως, ἐπίσημος ἐγένετο, τούτῳ ὑπὲρ Θεοκτίστου πρεσβυτέρου βίβλος Ὠριγένους περὶ τοῦ μαρτυρίου γράφεται. Τῇ σπουδῇ τούτου καὶ ἀναλώμασι καὶ ἐπείξει, πρὸς τοῦτον πάμπολλα Ὠριγένης ἐπέστειλε συντάγματα. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀνὴρ εὐγενέστατος ὢν, οὐκ ἄκομψος ἐν τῇ εὐφυΐᾳ ἐγένετο, καθὰ αἱ πρὸς Ὠριγένην τούτου δηλοῦσιν Ἐπιστολαί. Ἐτελεύτησε

11 ʒ

o) Alius Ambroſius Alexandrinus junior, Didymi auditor, de quo infra c. 126.

p) Ambroſium Valentini addictum ſectæ, τὰ τῆς Οὐαλεντίνου φρονοῦντα αἱρέσεως, πρὸς τῆς ὑπὸ Ὠριγένους πρεσβευομένης ἀληθείας ἐλεγχθέντα καὶ ὡς ἂν ὑπὸ φωτὸς καταυγασθέντα τὴν διάνοιαν, refert Euſebius VI. 18. Nempe Valentinus *Marcionis auctor* ſive Magiſter ut Gennadio c. 25. de S. E. dicitur. Epiphanius LXIV. 3. de Origene: Ἀμβροσίῳ τινὶ συντυχὼν τῶν διαφανῶν ἐν αὐλαῖς βασιλικαῖς. Τινὲς δὲ τοῦτον τὸν Ἀμβρόσιον ἔφασαν οἱ μὲν Μαρκιωνιστὴν, οἱ δὲ Σαβελλιανόν.

q) De Diaconatu Ambroſii ſilet Euſebius: ſed in Martyrologiis traditur fuiſſe Diaconus Alexandrinus. Vide Acta Sanctor. 17. Martii. Tillemontium T. 3. memor.

r) In perſecutione Sub Julio Maximino (A.C. 236.) Ambroſium & Protoctetum Presbyterum Cæſarienſem διαπρέψαι ἐν ὁμολογίᾳ refert Euſebius VI. 28. ubi obſervat Origenem iiſdem ſuam ad Martyrium exhortationem dedicaſſe, quæ etiamnum exſtat, notis Jo. Rodolphi Wetſtenii illuſtrata. Baſil. 1674. 4. Euſebii verba ſunt: Τότε καὶ Ὠριγένης τὸ περὶ μαρτυρίου συντάττει, Ἀμβροσίῳ καὶ Πρωτοκτήτῳ πρεσβυτέρῳ τῆς ἐν Καισαρείᾳ παροικίας ἀναθεὶς τὸ σύγγραμμα. In libro ipſo nominatim eoſdem alloquitur Origenes: Ἀμβρόσιε θεοπρεπέστατε, Πρωτόκτητε εὐσεβέστατε. Hinc conſtat vitioſe editum fuiſſe in Hieronymiani libri editionibus etiam noviſſima Marcianæi, *cui pro Theoctiſto presbytero*, cum legendum ſit, *cui & Protocteto presbytero.*

s) Hinc Ambroſius iſte Origenis ἐργοδιώκτης. Vide quæ infra, ad cap. 61.

t) Ex illis etiam quæ exſtant, non pauca Origenis Ambroſio dedicantur, ut præter exhortationem ad martyrium, libri contra Celſum, & in Johannem commentarii, ubi p. 3. ita eum alloquitur Origenes: Ἀμβρόσιε ἀληθῶς θεοῦ ἄνθρωπε, καὶ ἐν Χριστῷ ἄνθρωπε, καὶ σπεύδων εἶναι πνευματικὸς, οὐκ ἔτι ἄνθρωπος.

u) Epiphanius LXIV. 3. ait Ambroſium fuiſſe τῶν διαφανῶν ἐν αὐλαῖς βασιλικαῖς. Non mediocres ejus opes celebrat Origenes, τοσαύτην κτῆσιν propter Chriſtum neglexiſſe teſtatus p. 877. exhortat. ad martyrium.

x) Ambroſii Epiſtolæ ad Origenem interciderunt, quemadmodum & paucis exceptis Epiſtolæ Origenis, quarum centum amplius congeſſerat, & ne iterum diſſiparentur in libros digeſſerat Euſebius quem vide VI. 36.

genis, y) & in hoc a plerisque reprehenditur, z) quod vir locuples amici sui senis & pauperis moriens non recordatus sit.

ὃ πρὸ Ὠριγένους, καὶ ἐν τούτῳ παρὰ πολλῶν καταγινώσκεται, ὅτι περ πλούσιος ὢν, τοῦ οἰκείου φίλου γέροντος καὶ πένητος τελευτῶν οὐκ ἐμνήσθη.

y) Origenes obiit A. C. 253. neque Ambrosius biennio citius, ut videtur vel triennio. Certe adhuc erat superstes cum libros contra Celsum ei inscriberet Origenes A. 247.

z) Tillemontius T. 3. memor. p. 273. suspicatur Ambrosium nullam aliam ob causam Origeni aliquid ex opibus suis legare supersedisse, quam quod pecunias ab eo prorsus contemni, paupertatem amari pulchre nosset.

MARIANI VICTORII.

Hujus industria & sumptu, & instantia ad hunc infinita Origenes dictavit volumina. Delendæ mihi esse prorsus videntur hæ duæ voculæ, ad hunc, verum quia Sophronius eas habet, & nos nullam hac in re exemplarium opem habuimus, manum a litura abstinuimus.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Ambrosius.) Vide Eusebium cap. 18. & 22, Meminit hujus supra ad Marcellam in Epistola; *Ambrosius.*

Ad hunc infinita Origenes dictavit volumina.) Horum extant 8. contra Celsum.

AUBERTI MIRÆI.

Ambrosius.) Alexandrinæ Ecclesiæ diaconus, vir nobilis, dives & eruditus, est is, quem hoc libro infra cap. 61, S. Hieronymus tradit suo sumptu notarios ac librarios Origeni præbuisse. Quod & Eusebius hist. 6. narrat. Photius sua in Bibliotheca cod. 121. eam laudem S. Hippolyto Episcopo Portuensi tribuit. Ambrosius itaque id fecit æmulatione S. Hippolyti: ut infra cap. 61 Hieronymus narrat.

ERNESTI SALOM. CYPRIANI.

Quippe ut vir nobilis. Rectius codex Guelpherbytanus: *Quippe vir nobilis.*

CAPUT LVII

TRYPHON a) Origenis auditor, ad quem nonnullæ ejus exstant Epistolæ, in Scripturis eruditissimus fuit. Quod quidem & multa ejus sparsim ostendunt opuscula: sed præcipue liber, quem composuit de vacca rufa in Deuteronomio, b) & de Dichotomematibus, c) quæ cum columba & turture Abraham ponuntur in Genesi.

Τρύφων Ὠριγένους ἀκροατὴς, πρὸς ὃν πολλαί εἰσιν Ἐπιστολαὶ, ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς πεπαιδευμένος, καθὰ σποράδην δείκνυσι συντάγματα, καὶ ἐξαιρέτως ἡ βίβλος, περὶ βουθηλείας τῆς ἐν τῷ δευτερονομίῳ, καὶ περὶ τῶν διχοτομούντων, ἅ τινα μετὰ τῆς περιστερᾶς καὶ τρυγόνος τοῦ Ἀβραὰμ ἐν τῇ γενέσει ἀναγινώσκομεν.

a) Hujus Tryphonis Eusebius nec inter discipulos Origenis, nec alibi meminit. Nihil etiam ex ejus ad nos pervenit scriptis. Atque εὐχὴ τοῦ ἁγίου Τρύφωνος quæ MSta fuit apud V. C. Tho. Galeum, alium Tryphonem ut videtur auctorem habet. Perinde ut hæc Tryphonis adjuratio adversus insecta: ὁρκίζω ὑμᾶς κατὰ τοῦ μεγάλου ὀνόματος τοῦ ἐπὶ τῆς πέτρας ἐπιγραφέντος, καὶ μὴ βαστασάσης ἀλλὰ διαρραγείσης ὡσεὶ κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρός &c. Fuere & Tryphones martyres, ut unus præter cæteros celebris, passus sub Decio, cujus colunt memoriam Græci 1. Febr. & Latini 10. Nov. Alium etiam ab Hieronymi Tryphone opinor esse Diodorum Tryphonem qui contra Manetem scripsit teste Epiphanio & Photio, & ad quem suos eidem Maneti oppositos libros misit Archelaus. Longe autem a vero, quin & a verisimilitudine omni repulsa suspicio illius, qui ante aliquot annos integris scriptis hanc in rem editis dialogum cum Tryphone Ephesio Judæo, S. Justino Martyri eripere, & Tryphoni Origenis discipulo tribuere instituit, de quo supra ad c. 23.

b) Imo Numeror. XIX. ad quod caput illustrandum præter interpretes & scriptores de Judæorum sacrificiis videndus *D. Joh. Benedictus Carpzovius* ὁ μακαρίτης, in dissertationibus duabus de vacca rufa: exegetica altera altera dogmatica Lipsiæ 1668. 1678. 4. *Daniel Lundius* de juvenca rufa Upsaliæ 1706. 8, Et qui Mosis Maimonidis tractatum de vacca rufa, latine vertit & uberrimis annotationibus illustravit *Andreas Christophorus Zellerus*, Maulbronnensis, Amst. 1711. 8.

c) Genes. XV. 11. cui loco lucem affert S. Cyrillus X. contra Julian. p. 359. cui e recentioribus jungendi Sam. Bochartus T. 1. Hierozoici lib. 2. c. 33. Tho. Gatakerus Adversar. Miscell. cap. 42. & Joachimus Kuhnius pentade II. quæst. 2.

ERAS-

ERASMI SCHOLION.

Et de dichotomematibus.) Sic enim restituimus Græcam vocem ex Græcis Commentariis. Est autem διχοτόμημα sectio in duas partes. Sophronius legit, περὶ τῶν διχοτομούντων, id est, de dissecantibus .De vacca russa integræ ætatis fit mentio etiam Numeri decimo nono, de dichotomematibus Geneseos decimo septimo.

MARIANI VICTORII.

Et de dichotomematibus. περὶ τῶν διχοτομούντων, habet Sophronius. Est autem διχοτόμημα sectio in duas partes. In has autem Abraham victimas secuit. Historia ex Genesi notissima est. Cæterum de vacca rufa historia in Numeris continetur. Olim tamen lebgeatur: Et de vacca rufa in Deuteronomio.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

Dichotomema.) Id ist, sectio in duas partes. In has autem Abrahamus victimas secuit. Historia ex Geneseos cap. 15. notissima est. De vacca rufa habetur Numerorum cap. 19.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Et de dichotomematibus. Vocem Græcam expositurus nonnemo in margine scripserat: *Et de divisionibus.* Hoc in textum Guelpherbytani Codicis irrepsit, ubi legitur: *Eti de Dichotomematibus, & de Divisionibus.*

Abraham. *Ab Abraham* habet Codex.

CAPUT LVIII.

MINUCIUS FELIX, Romæ insignis caussidicus, d) scripsit Dialogum Christiani & Ethnici * disputantium, qui Octavius e) inscribitur. Sed & alius sub nomine ejus fertur de Fato, vel contra Mathematicos: f) qui cum sit & ipse diserti hominis, non mihi videtur cum superioris libri stilo convenire. Meminit hujus Minucii & Lactantius g) in libris suis.

Μινούκιος Φῆλιξ, ἐν Ῥώμῃ ἐπίσημος δικολόγος ὤν, συνέγραψε διάλογον Χριστιανοῦ καὶ ἐθνικοῦ, ὃν ἐπέγραψεν Ὀκταύιον, καὶ ἕτερος δὲ λόγος ἐξ ὀνόματος αὐτοῦ φέρεται, περὶ μοίρας, ἤτοι κατὰ τῶν μαθηματικῶν, ὅς τις λόγος εἰ καὶ ἐλλογίμου ἀνδρὸς φαίνεται, ἐμοὶ δὲ οὐ δοκεῖ συνᾴδειν τῷ χαρακτῆρι τοῦ προειρημένου λόγου. Μέμνηται τούτου τοῦ Μινουκίου καὶ Λακτάντιος ἐν τοῖς ἰδίοις συγγράμμασιν.

d) Minucius ipse c. 2. judiciarias curas suas memorat, vindemialibus feriis relaxatas.

* MS. Sigeberg. *Hæretici.* Vitiose.

e) Octavium primus Minutio auctori restituit Franciscus Balduinus, & Morillonus apud Hadrianum Junium lib. 3. animadversor. cap. 1. cum in prima editione Romana ad Vaticani Codicis fidem procurata & in aliis proxime insecutis pro octavo Arnobii perperam venditaretur. Certatim in illustrando cultissimo libello & emendando elaborarunt post Faustum, Sabæum Brixianum Rom. 1543. Sigismundumque Gelenium Basil. 1546. Franciscus Balduinus Heidelberg. 1560. 8. Frf. 1610. 8. Fulvius Ursinus Rom. 1583. 4. Jo. Wowerius Hamb. 1603. 8. Desiderius Heraldus Paris. 1605. 8. 1613. 4. Geverh. Elmenhorstius Hamb. 1603. 8. & 1612. fol. Nic. Rigaltius Paris. 1643 4. & ad S. Cypriani calcem 1666. fol. Jac. Ouzelius Lugd. Batav. 1652. 4. & 1672. 4. Christoph. Cellarius, Halæ Saxæ 1699. 9. Jo. Davies, Cantabrig. 1707. 8. & Lond. 1711. 8. & Jac. Gronovius Lugd. Bat. 1709. 8. Gallice vertit Ablancurtius Paris. 1661. 12. Belgice M. Gargon, Vlissingæ 1712. 8. Prodiit & Anglice Lond. 1681. Denique Joh. Meursii Hypocriticus Minutianus cum Critico ipsius Arnobiano lucem vidit Lugd. Bat. 1598. 8.

f) Hic liber, cujus etiam in Epistola ad Magnum facit mentionem Hieronymus, hodie non exstat.

g) Vide infra notas Henrici Gravii. Porro quod ad ætatem Minucii Felicis attinet, licet Frontonem Cirtensem, cujus orationem adversus Christianos refert ac confutat, illo a Cornelio Frontone, qui M. Aurelium Antoninum Imp. docuit, diversum esse mihi persuadeo, & incertas itidem esse puto conjecturas virorum Doctorum, qui Cæcilium Natalem Minucii, vel unum ex procuratoribus jam dicti Antonini, vel eundem esse suspicantur cum Natali cujus meminit Eusebius V. 28. tamen scriptorem hunc a temporibus Antonini, Commodi ac Severi non longe abfuisse omnes consentiunt.

ERASMI SCHOLION.

Qui Octavus inscribitur.) Octavius legitur in pervetustis nostris, astipulantibus & Græcis, in quibus est ὀκτάβιος.

Qui cum sit & ipse diserti hominis.) Cum uterque liber fuerit hominis eloquentis, tamen Hieronymus ex orationis genere discernit: & isti non sinunt, ut infantis juxta ac indocti nebulonis nænias ab eloquentissimi doctissimique hominis dictione secernamus.

HENRICI GRAVII.

Minutius Fœlix.) Hieron. epist. ad Magnum: *Minutius Fœlix causidicus Roman fori in libro cui titulus Octavius est, & in altero contra Mathematicos, si tamen inscriptio non mentitur authorem, quid Gentilium literarum dimisit intactum?*

Meminit hujus Minutii & Lactantius in libris suis.) Lib. I. cap. II. *Minutius Fœlix in eo libro qui Octavius inscribitur, sic argumentatus est* &c. & lib. 5. cap. 1. *Minutius Fœlix non ignobilis inter causidicos loci fuit. Hujus liber, cui Octavio titulus est, declarat, quam idoneus veritatis assertor esse potuisset, si se totum ad id studium contulisset.* Hic liber *Octavius* nuper in lucem prodiit, sed falso inscriptus: *Octavus Arnobii contra Gentes.* Meminit ejus Hieronymus & in Epitaphio Nepotiani.

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

Marci Minutii Felicis, causidici olim Romani, teste Lactantio, Dialogus est in omnium manibus, qui a principe persona inducta *Octavius* inscribitur; falso hactenus liber octavus Arnobii habitus: qui, teste Hieronymo, septem dumtaxat libros adversus Gentes plenos eruditionis, reliquit. Minucius porro (si non mole, sed reapse æstimes) magna aliorum pro Christianis vincit volumina, cum rerum copia, tum dictionis venustate.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Minucius in Octavio κατὰ λέξιν sequitur Tertulliani apologeticum, ut passim notat Pamelius, etsi stylus Minucii elegantior sit.

Alius sub nomine ejus fertur de fato. An liber de fato, quem Hieronymus recenset, Minucium habuerit autorem, ignoro; id scio, eum de fato commentari voluisse, ac forte commentatum esse. Ita enim in Octavio *p.m.* 397.: *Quid aliud est fatum, quam quod de unoquoque nostrum Deus fatus est.* Et paulo post: *De fato satis, vel si pauca pro tempore, disputaturi alias & verius & plenius.*

CAPUT LIX.

GAJUS, sub Zephyrino g) Romanæ urbis Episcopo, id est, sub Antonino Severi filio, disputationem adversum Proculum, Montani sectatorem, valde insignem habuit; arguens eum temeritatis, super nova prophetia defendenda: h) & in eodem volumine

Γαΐος ἐπὶ Ζεφυρίνου Ῥώμης Ἐπισκόπου, τουτ' ἔστιν, ἐπὶ Ἀντωνίνου υἱοῦ Σεβήρου, διάλεξιν κατὰ Προκλου σπουδαστοῦ Μοντανοῦ, σφόδρα μεγίστην ἔσχεν. εὐθύνων αὐτὸν περιπετείας, τῆς καινῆς Προφητείας, ἐν αὐτῷ τῷ τεύχει τρισκαίδεκα Ἐπιστολὰς μόνας Παύλου ἀπαριθμούμενος, τὴν

g) Eusebius II. 25. Ἐκκλησιαστικὸς ἀνὴρ Γαΐος ὄνομα κατὰ Ζεφυρῖνον Ῥωμαίων γεγονὼς ἐπίσκοπον, ὃς δὴ Πρόκλῳ τῆς κατὰ Φρύγας προϊσταμένῳ γνώμης ἐγγράφως διαλεχθεὶς &c. Et VI. 20. ἦλθε δὲ εἰς ἡμᾶς καὶ Γαΐου λογιωτάτου ἀνδρὸς διάλογος ἐπὶ Ῥώμης κατὰ Ζεφυρῖνον πρὸς Πρόκλον τῆς κατὰ Φρύγας αἱρέσεως ὑπερμαχοῦντα κεκινημένος. Ex eodem dialogo profert quædam III. 28. & 31. Hunc Cajum etiam volunt viri docti auctorem σπουδάσματος sive scripti adversus Artemonis hæresin apud Euseb. V. 28. secuti Photium Cod. 48. quanquam Eusebius diserte testatur se aliquid afferre ex libro μὴ τὴν προσηγορίαν ἐπαγομένῳ τοῦ συγγραμμένου. Ex neutro horum scriptorum quicquam exstat præter pauca ea quæ Eusebius ex illis retulit. Hic Cajus diversus non modo a Cajo Episcopo Romano longe juniore VII. 32. sed etiam a Cajis duobus Hierosolymitanis Episcopis quorum meminit V. 12. & a Cajo Martyre Eumeniate V. 16. & illo Cajo cujus Dionysius Alexandrinus in suis Epistolis mentionem facit apud eundem VI. 40. & VII. 11. Antoninus Caracalla, Severi F. Imperator ab A. 211. ad 217.

h) Euseb. VI. 20. de Caji adversus Proclum loquens Dialogo: ἐν ᾧ τῶν δι' ἐναντίας τὴν περὶ τὸ συντάττειν καινὰς γραφὰς προπέτειάν τε καὶ τόλμαν ἐπιστομίζων. Bene καινὰς γραφὰς de Prophetiis novis Montanistarum interpretatur Hieronymus, quarum

Epistolas quoque Pauli, tredecim tantum i) enumerans, decimam quartam quæ fertur ad Hebræos, dicit non ejus esse: sed & apud Romanos k) usque hodie quasi Pauli Apostoli non habetur.

τὴν γὰρ πρὸς Ἑβραίους, λέγει μὴ εἶναι αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἄχρι τοῦ παρόντος Παύλου Ἀποστόλου νομίζεται μὴ εἶναι.

rum non modo defensionem sed & σύνταξιν maxime & compositionem illis Cajus vitio vertit jure merito.

i) Euseb. ibid. τοῦ τοῦ ἱεροῦ Ἀποστόλου δεκατριῶν μόνον Ἐπιστολῶν μνημονεύει τὴν πρὸς Ἑβραίους μὴ συναριθμήσας ταῖς λοιπαῖς. Ex hoc loco Rich. Simon lib. 1. Hist. Criticæ Novi Test. p. 175. colligebat Cajum primum fuisse qui hanc Epistolam Paulo eripuerit, nisi quod Tertullianus maluit eam ad Barnabam quam ad Paulum referre.

k) *Apud Romanos quosdam* debebat dicere ex Eusebio. ἐπεὶ καὶ εἰς δεῦρο παρὰ Ῥωμαίων τισὶν οὐ νομίζεται τοῦ Ἀποστόλου τυγχάνειν.

ERASMI SCHOLIA.

Adversus Proculum.) Sophronius legit Patroclum.

Sed usque hodie.) Vides ætate Hieronymi Epistolam ad Hebræos nondum fuisse receptam nomine Pauli.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Quæ fertur ad Hebræos. Scribens ad Paulinum Hieronymus, inter Pauli Epistolas eam, quæ est ad Hebræos, a plerisque asserit non connumerari: ipse superius cum Clementis stylo maxime convenire prodit. Barnabæ ab aliis adscribi, vel Lucæ, alibi ait. Hæc autem omnia refert, aliorum potius recitans opiniones, quam suam statuens: Ipse enim Pauli eam esse tam supra in Paulo, quam alibi asseveranter testatur, asserens styli dissonantiam ex linguæ prodiisse diversitate, Paulique nomen propterea omissum, quod invisum esset Judæis: & scribens ad Dardanum, eam non solum a se & ab Orientis Ecclesiis, sed ab omnibus Græci sermonis scriptoribus, pro Pauli Epistola recipi, dilucide asseverat. Quam Epistolam omnino vide. Est autem circa principium tertii tomi.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Cajus sub Zepherino.) Euseb. c. 16. & lib. 2. c. 25. & lib. 3. c. 31.

Quæ fertur ad Hebræos dicit non ejus esse.) Supra in Paulo Hieron.

AUBERTI MIRÆI.

Ad Hebræos.) Vide quæ nos supra cap. 5. diximus, & quæ Marianus Victorius ad hunc locum, Baronius ad annum 69. & Bellarminus tom. 1. Controvers. l. 1. c. 17. Berylli Arabis, Bostrensis Episcopi meminit & Trithemius lib. de Scriptor. Eccles.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Sub Zephyrino. Eusebius κατὰ Ζεφυρῖνον. Multi recentiorum heic lapsi sunt, ac Eusebii verba exposuerunt: *Post Zephyrinum.* De Gaio prolixe agit le Moyne not. ad Varia sacra *p. 938. seqq.*

Disputationem adversus Proclum. Pamelius in vita Tertulliani *p. 24.* hanc anno CCXIII. editam putat. Quod ad nomina attinet, non est scribendum cum Valesio *Cajus*, sed *Gajus* ut Eusebius, Hieronymus, Photiusque habent. Porro scribendum: *Adversus Proclum*, non *Proculum.* Eusebius & Photius: πρὸς Πρόκλον. Latini tamen Proculum, & autor capitis LII. de præscriptione Proclum vocat.

Sed & apud Romanos. Ab omnibus Romanis Epistolam ad Hebræos Paulo abjudicatam esse, non dicit illo in loco Eusebius, *L. VI. c. 20.* quem heic Hieronymus interpretatur. παρὰ Ῥωμαίων τισὶν, inquit, id est, *a quibusdam Romanis.*

CAPUT LX.

BERYLLUS, Arabiæ Bostrenus Episcopus l) cum aliquanto tempore gloriose rem

Βήρυλλος Ἀραβίας τῶν Βοστρηνῶν Ἐπίσκοπος. ἐπί τινα χρόνον ἐνδόξως κυβερνήσας τὴν ἐκκλησίαν

mm

l) Eusebius VI. 20. de Beryllo: Ἐπίσκοπος οὗτος ἦν τῶν κατὰ Βόστραν Ἀράβων. & 33. Βοστρῶν τῆς Ἀραβίας Ἐπίσκοπος. Et in Chron. ad Annum sextum Alex. Severi: *Beryllus Episcopus Arabiæ Bostrenus clarus habetur.* Philadelphiæ in Arabia Episcopum vocat Socrates III. 7. Bostram, Gerasam, Philadelphiam, Arabiæ civitates jungit Ammianus Marcellinus lib. XIV. 8. Cæterum Bostra metropolis. Vide Ezech. Spanhem. T. 2. de præstantia numismatum p. 612.

xisset Ecclesiam, ad extremum lapsus in hæresim, m) quæ Christum ante incarnationem negat, ab Origene correctus, n) scripsit varia opuscula: o) & maxime Epistolas, in quibus Origeni gratias agit: sed & Origenis ad eum litteræ sunt. Exstat dialogus p) Origenis & Berylli, in quo hæreseos coarguitur. Claruit autem sub Alexandro, Mammææ filio, & Maximino & Gordiano, qui ei in imperium successerunt.

σίαν, πλευταῖον εἰς τὴν ἠρνημένην τὸν Χριστὸν πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως, ὀλισθήσας, παρὰ Ὠριγένους ἐπιγραφεὶς, συνέγραψε ποικίλα πράγματα, καὶ μάλιστα Ἐπιστολὰς ἐν αἷς τῷ Ὠριγένει εὐχαριστεῖ· ἀλλὰ καὶ Ὠριγένους πρὸς αὐτὸν εἰσὶν Ἐπιστολαί. Ἔστι διάλογος Ὠριγένους καὶ Βηρύλλου, ἐν ᾧ αἱρέσεως εὐθύνεται. Διέπρεψε δὲ ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μαμαίας υἱοῦ καὶ Μαξιμίνου καὶ Γορδιανοῦ τῶν διαδεξαμένων τὴν ἐκείνου βασιλείαν.

m) Τὸν ἐκκλησιαστικὸν παρεκτρέπων κανόνα, ξένα τινὰ τῆς πίστεως παρεισφέρων ἐπειρᾶτο. Τὸν Σωτῆρα καὶ Κύριον ἡμῶν λέγειν τολμῶν μὴ προϋφεστάναι κατ' ἰδίαν οὐσίας περιγραφὴν (in propria essentiæ circumscriptione, velut distinctam a Patre personam) πρὸ τῆς εἰς ἀνθρώπους ἐπιδημίας, μηδὲ μὴν Θεότητα ἰδίαν ἔχειν, ἀλλ' ἐμπολιτευομένην αὐτῷ μόνην τὴν πατρικήν. Euseb. VI. 36.

n) Origenes Beryllum εὐθύνας μὴ ὀρθοδοξοῦντα, λογισμῷ τε πείσας καὶ ἀποδείξει ἀναλαβὼν αὐτὸν τῇ περὶ τοῦ δόγματος ἐφίστησιν ἀληθείᾳ, ἐπί τε τὴν προτέραν ὑγιῆ δόξαν ἀποκαθίστησι. id.

o) Σὺν Ἐπιστολαῖς καὶ συγγράμμασι διαφόρους φιλοκαλίας καταλέλοιπεν. Euseb. VI. 20. Scriptorum illa ætate præcipuum vocat Rufin.

p) Euseb. VI. 33. Καὶ φέρεταί γε εἰσέτι νῦν ἔγγραφα τοῦ τε Βηρύλλου καὶ τῆς δι' αὐτὸν γενομένης συνόδου, ὁμοῦ τὰς Ὠριγένους πρὸς αὐτὸν ζητήσεις καὶ τὰς λεχθείσας ἐπὶ τῆς αὐτοῦ παροικίας διαλέξεις ἕκαστά τε τῶν τότε πεπραγμένων περιέχοντα. Synodi ejusdem meminit Socrates III. 7. ἀλλὰ καὶ ἡ διὰ Βήρυλλον τὸν Φιλαδελφίας τῆς ἐν Ἀραβίᾳ ἐπίσκοπον γενομένη σύνοδος γράψασα Βηρύλλῳ τὰ αὐτὰ παρέδωκεν. Indiculus hæresium qui fertur Hieronymi nomine: *Photino Beryllus Arabiæ Episcopus fuit quondam in perversitate similis, eo quod CHristum ante incarnationem negabat: sed postea ab Origene correctus est: nam extant ejus Epistolæ ad Origenem factæ, in quibus se congratulatur ab eo fuisse correptum.* Vide & Synodicon editum a D. Jo. Pappo cap. 17. Hodie nihil illorum scriptorum sive Berylli sive Origenis Beryllum spectantium superest.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI Annotatio.

Quæ Christum ante incarnationem negat. Malim de Berylli sententia ex Eusebio judicare, qui acta Synodi contra Beryllum coactæ legit, quam ex hoc loco Hieronymi. Non dixit Beryllus, Christum ante incarnationem haud fuisse; sed hoc asseruit, illum non fuisse propriam & a patre distinctam personam, τὸν σωτῆρα μὴ προϋφεστάναι κατ' ἰδίαν οὐσίας περιγραφὴν, πρὸ τῆς εἰς ἀνθρώπους ἐπιδημίας, ut Eusebius effert libri VI. capite XXXIII. Ceterum Codex Guelpherbytanus post voces: *ante incarnationem*, recte inserit vocem *fuisse*.

CAPUT LXI.

HIPPOLYTUS cujusdam Ecclesiæ q) Episcopus (nomen quippe urbis scire non potui) rationem Paschæ r) temporumque Canones scripsit, usque ad primum annum Alexandri Imperatoris & sedecim annorum circulum, quem Græci ἑκκαιδεκαετηρίδα vocant, reperit: & Eusebio, s) qui super eodem

Ἱππόλυτος οὐκ οἶδα ποίας ἐκκλησίας Ἐπίσκοπος, ἢ τίνος πόλεως τὴν προσηγορίαν μαθεῖν οὐκ ἠδυνήθην, συνέγραψε λόγον τοῦ πάσχα, καὶ τοὺς χρονικοὺς κανόνας ἕως πρώτου ἐνιαυτοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως, δεκαὲξ λέγω δὴ ἐνιαυτῶν κύκλον, ὃν οἱ λεγόμενοι Γραικοὶ, ἑκκαιδεκαετηρίδα

q) Eusebius VI. 20. post Beryllum commemoratum: ὡσαύτως δὲ καὶ Ἱππόλυτος ἑτέρας πού καὶ αὐτὸς προεστὼς ἐκκλησίας. Varias veterum & recentium de loco Episcopatus Hippolyti, quem Eusebius & Hieronymus ignorarunt, hariolationes præmisi Opusculis sancti martyris, quæ collecta junctim edidi Hamburg. 1716. & 1718. duobus parvis tomis in fol.

r) Euseb. VI. 22. Τότε δῆτα καὶ Ἱππόλυτος συντάττων μετὰ πλείστων ἄλλων ὑπομνημάτων καὶ τὸ περὶ τοῦ πάσχα πεποίηται σύγγραμμα, ἐν ᾧ τὴν τῶν χρόνων ἀναγραφὴν ἐκθέμενος, καί τινα κανόνα ἑκκαιδεκαετηρίδος περὶ τοῦ πάσχα προθεὶς ἐπὶ τὸ πρῶτον ἔτος αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου τοὺς χρόνους περιγράφει. Alia veterum de hoc opere testimonia habes in T. 1. Opp. Hippolyti p. 42. Canoni Paschali Hippolyteo subjuncta.

s) Eusebii liber de festo Paschali μυστικὴν ἀνακάλυψιν τοῦ τῆς ἑορτῆς λόγου & rationes Cycli undeviginti annorum complexus intercidit, de quo vide ipsum Eusebium IV. 34. & 35. de vita Constantini. Meminit & Gennadius de S. E. cap. 88. Isidorus Hispal. VI. 17. Orig. *Paschalem Cyclum Hippolytus Episcopus temporibus Alexandri Imperatoris*

PaſchaCanonem, decem & novem annorum circulum, id eſt, ἐννεακαιδεκαετηρίδα compoſuit, occaſionem dedit. Scripſit nonnullos in Scripturas commentarios, e quibus hos repperi: in ἑξαήμερον, & in Exodum, t) in Canticum Canticorum, u) in Geneſin, & in Zachariam: x) De Pſalmis, y) & in Eſaiam, z) de Daniele, a) de Apocalypſi, b) de Proverbiis, de Eccleſiaſte, c) de Saul & Pythoniſſa, d) de Antichriſto, e) de Reſurrectione, f) contra Marcionem, g) de Paſcha, h) adverſum omnes hæreſes, i) & προσομιλίαν de laude Domini Salvatoris: k) in qua, præſente Origene, ſe loqui in Eccleſia ſignificat. l) In hujus æmulationem Ambroſius, quem de

ρίδα καλοῦσιν, Εὐσεβίῳ τῷ περὶ αὐτοῦ τοῦ πάσχα ἐννεακαιδεκαετηρίδα συντάξαντι πρόφασιν παρεσχηκώς. Ἔγραψεν εἰς τὰς θείας γραφὰς ὑπομνήματα, ἀφ᾽ ὧν τάδε εὗρον, εἰς τὴν ἑξαήμερον, εἰς τὴν ἔξοδον, εἰς τὰ ᾄσματα τῶν ᾀσμάτων, εἰς τὴν γένεσιν, εἰς Ζαχαρίαν, περὶ ψαλμῶν, εἰς Ἠσαΐαν, περὶ Δανιὴλ, περὶ Ἀποκαλύψεως, περὶ Παροιμιῶν, περὶ Ἐκκλησιαστοῦ, περὶ Σαοὺλ καὶ Πύθωνος, περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου, περὶ ἀναστάσεως, κατὰ Μαρκίωνος, περὶ τοῦ πάσχα, κατὰ πασῶν τῶν αἱρέσεων, προσομιλιῶν, περὶ τῶν ἐπαίνων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν οἷς παρόντος Ὠριγένους ἑαυτὸν ὡμιληκέναι κατὰ μίμησιν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δηλοῖ. Ἀμβρόσιος, ὅν τινα ἀπὸ τῆς πλάνης Μαρκίωνος

mm 2 εἰς

ris primus conſcripſit. Poſt quem probatiſſimi autores, Euſebius Cæſarienſis, Theophilus Alexandrinus, Proſper quoque natione Aquitanus atque Victorinus amplificatis ejusdem feſtivitatis rationibus, multiplices circulos ediderunt. Quoniam vero S. Hippolyti Cyclus ſedecim tantum annorum fuit, hinc Beda de temporum ratione c. 42. *Decemnovennalis circuli ordinem primus Euſebius Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopus ob quartas decimas lunas feſti Paſchalis ipſumque diem Paſchæ inveniendum compoſuit, eo quod luna &c.*

t) Euſebius VI. 22. poſt Hippolyti εἰς τὴν ἑξαήμερον non ejus commentarium in Exodum ſed εἰς τὰ μετὰ τὴν ἑξαήμερον commemorat: Rufin. *in Hexaëmeron & ea quæ poſt Hexaëmeron ſcripta ſunt.* Sed Hieronymus peculiariter etiam deinde meminit commentarii in Geneſin, & quoniam plura Hieronymus ſcripta refert quæ ſe ait reperiſſe, & de quibus Euſebius ſilet, Hieronymi fidem hac in parte ſollicitare non eſt adeo in promtu. Fragmenta ex Commentariis in Hexaemeron T. 2. Opp. Hippolyti p. 22. ſeq. & 33. ſeq.

u) Εἰς τὸ ᾆσμα. Euſeb. Syncellus: εἰς τὰ ᾄσματα. Nicephorus: εἰς τὸ ᾆσμα τῶν ᾀσμάτων. Fragmentum ſervavit S. Anaſtaſius Sinaita quæſt. 41.

x) Hieron. præf. in Zachariam. *Hippolytus quoque edidit commentarios.* Nicephorus IV. 31. εἰς Ζαχαρίαν.

y) Mentio Commentariorum in Pſalmos in laterculo marmoreo qui Canoni Paſchali Hippolyteo adjunctus legitur. Fragmenta ex iisdem dedi T. 1. Operum Hippol. p. 269. ſeq.

z) Vide T. 1. p. 271. & T. 2. p. 31. a) T. 1. p. 271. ſeq. & T. 2. p. 32.

b) T. 1. p. 81. & 280. c) T. 1. p. 269. ſeq. & 282.

d) Εἰς τὴν ἐγγαστρίμυθον. Vide T. 1. p. 81.

e) Hic liber de Antichriſto integer exſtat in lucem prolatus ab inſigni viro Marquardo Gudio: quem præter Photium Cod. 202. legerunt auctor Catenæ in Jerem. XVII. 11 Andreas Cæſarienſis ad Apocalypſin, aliique ut ad illum librum notavi.

f) περὶ ἀναστάσεως καὶ ἀφθαρσίας. Mentio in laterculo Hippolyti marmoreo & apud Anaſtaſium Sinaitam qui fragmentum exinde affert in Hodego p. 356.

g) Euſeb. VI. 22. πρὸς Μαρκίωνα. Nicephorus IV. 31. ἀντιῤῥητικὸν πρὸς Μαρκίωνα appellat. Etiam a Theodoreto lib. 1. de hæreticis fabulis Hippolytus laudatur inter eos qui Marcionem ἄριστα καὶ σοφώτατα confutarunt. Syncellus pag. 358. ait ſcripſiſſe πρὸς Μαρκίωνα καὶ τὰς λοιπὰς αἱρέσεις.

h) Euſebius diverſum a Canone Paſchali opus commemorat Hippolyti περὶ τοῦ πάσχα, quod Rufinus in ſua verſione, velut idem eſſe ratus, omiſit. Sed rectius Hieronymus, Nicephorus & alii juniores Euſebii fidem ſecuti. Fragmentum ex libro Hippolyti de Paſchate ſervatum in Chronico Paſchali p. 6. & aliud in Concilio Lateranenſi A. C. 649. habito T. VI. edit. Labbei p. 287.

i) Πρὸς ἁπάσας αἱρέσεις Euſeb. Vide Photium Cod. 121. & Hippolyti Opera T. 1. p. 223. ſeq.

k) Ita legendum pro eo quod habent editt. πρὸς ὁμιλιῶν vel περὶ ὁμιλιῶν. Cæterum ex ſcriptis Hippolyti Euſebio VI. 22. memoratis ab Hieronymo omittitur quæ in Ezechielis capita quædam ille ſcripſerat, εἰς μέρη τοῦ Ἰεζεκιήλ. Vide T. 1. Hippolyti pag. 271.

l) Perperam editiones nonnullæ cum ſuperioribus connectunt verba *in hujus æmulationem.* Quod ſecutus etiam Græcus interpres vertit: ἑαυτὸν ὁμιληκέναι κατὰ μίμησιν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δηλοῖ. Cæterum ſolius Hieronymi teſtimonio novimus, S. Hippolyti exemplo accenſum Ambroſium Alex. Origeni impulſorem fuiſſe ad tam multa illu-

Marcionis m) hæresi ad veram fidem correctum diximus, cohortatus est Origenem, in scripturas Commentarios scribere, præbens ei septem & eo amplius notarios, n) eorumque expensas, & librariorum parem numerum: quodque his majus est, incredibili studio quotidie ab eo opus exigens. Unde in quadam Epistola ἐργοδιώκτην eum Origenes vocat.

εἰς τὴν ἀληθινὴν πίστιν ἐπιστρέψαι προείρηται, προετρέψατο Ὠριγένην τὰς θείας ὑπομνηματίσαι γραφὰς, παρεσχηκὼς αὐτῷ ἑπτὰ καὶ πλείους νοταρίους, καὶ τὰς τούτων δαπάνας, καὶ καλλιγράφους τὸν ἴσον ἀριθμὸν, καὶ ὅπερ ἐστὶ μεῖζον, ἀνυποίστῳ σπουδῇ ἑκάστοτε ἔργον παρ' αὐτοῦ ἀπαιτῶν, διὸ ἐν μιᾷ Ἐπιστολῇ, ἐργοδιώκτην αὐτὸν Ὠριγένης καλεῖ.

illustrandis sacris litteris commentanda & elucubranda. Nam apud Eusebium ἐξ ἐκείνου potest commode intelligi de tempore, quod de exemplo Hieronymus intellexit. m) Supra, cap. 56.

n) Euseb. VI. 23. post commemorata S. Hippolyti scripta: ἐξ ἐκείνου δὲ καὶ Ὠριγένει τῶν εἰς τὰς θείας γραφὰς ὑπομνημάτων ἐγίνετο ἀρχὴ, Ἀμβροσίου εἰς τὰ μάλιστα παρορμῶντος αὐτὸν μυρίαις ὅσαις οὐ προτροπαῖς, οὐ τοῖς διὰ λόγων καὶ παρακλήσεσιν αὐτὸ μόνον ἀλλὰ καὶ ἀφθονωτάταις τῶν ἐπιτηδείων χορηγίαις. Ταχυγράφοι δ' αὐτῷ πλείους ἢ ἑπτὰ παρῆσαν ὑπαγορεύοντι χρόνοις τεταγμένοις ἀλλήλους ἀμείβοντες. βιβλιογράφοι τε οὐχ ἥττους ἅμα καὶ κόραις ἐπὶ τὸ καλλιγραφεῖν ἠσκημέναις &c. Confer Cedrenum p. 253. & ex eo Suidam in Ὠριγένης, ubi affert verba ex Origenis Epistola, qua testatur ab Ambrosio tantum sibi imponi quotidie laboris ut vix cibi aut quietis capiendæ relinquatur spatium. Hieron. Epist. 18. ad Marcellam: *Ambrosius quo chartas, sumtus, notarios ministrante tam innumerabiles libros vere Adamantius & Chalcenterus noster explicavit, in quadam epistola quam ad eundem de Athenis scripserat, refert nunquam se cibum Origene præsente sine lectione sumpsisse, nunquam iniisse somnum, nisi unus e fratribus litteris sacris personaret. Hoc diebus egisse & noctibus ut & lectio orationem exciperet, & oratio lectionem. Quid nos ventris animalia tale unquam fecimus?*

ERASMI SCHOLIA.

Temporum canonumque scripsit.) Exemplarium inter se pugna declarat, scripturam non carere mendo. Ex Græcis ita restituimus, & nonnullis veterum codicum vestigiis. Rationem Paschæ, temporumque canones scripsit.

Circulum, quem Græci ἑξκαιδεκαετηρίδα.) Nam eam vocem partim ex Sophronio reposuimus, partim ex vestigiis manifestissimis vetustissimi codicis, consentiente editione Maguntinensi. Est autem Græca vox composita a sedecim & anno.

Novem & decem annorum circulum ἐννεακαιδεκαετηρίδα.) Consentiunt & hic vetusti codices cum Sophronio.

In hexameron) Hexaemeron legendum quinque syllabis, ἑξαήμερον.

De Apocalypsi.) Vidimus Basileæ commentariolos quosdam in Apocalypsim, Hippolyti titulo, sed jejunos, & citantes Hippolytum nescio quem. Citatur autem Hippolytus Episcopus Romanus in Græcis commentariis.

Et similia.) Hic titulus erat depravatus. Sophronius habet πρὸς ὁμιλιῶν, id est, de colloquiis, & propemodum respondebant vestigia vetustissimi exemplaris.

In hujus æmulationem.) Sophronius æmulationem ad superiora refert, ad hunc modum: In quibus præsente Origene se locutum fuisse ad imitationem illius in Ecclesia declarat. Deinde sequitur, veluti novæ periodi caput, Ambrosius quem, &c.

Unde in quadam Epistola ἐργοδιώκτην.) Sic legit Sophronius, & consentiunt exemplaria Latinorum emendatiora, ἔργον opus, διώκειν impellere, quod instigaret & urgeret ad opus. In Epitaphio Nepotiani nonnulli codices habebant διώκτην. Cæterum ex hoc loco nihil addubitem, illic quoque scriptum fuisse ἐργοδιώκτην, velut hoc Hieronymo fuisset Nepotianus, quod Ambrosius Origeni.

MARIANI VICTORII.

Hippolytus cujusdam Ecclesiæ Episcopus: nomen quippe urbis scire non potui. Portuensis Episcopus fuit Hippolytus, ejusque marmorea statua una cum Paschali circulo, sex & decem annorum insculpto, ætate nostra inventa fuit, & in Bibliotheca Vaticana a Marcello Cervino Cardinali, qui postea in Pontificem maximum * assumptus est, viro sanctissimo pariter & eruditissimo, & literarum omnium diligentissimo vindice, reposita.

Sexdecim annorum circulum. Paschatis inveniendi per æquinoctium vernale ratione nondum excogitata, satisfieri Ecclesiæ a multis olim putabatur, ne semper hac de re consuleretur Ægyptus; si vel per sexdecim, vel per decem & novem futuros annos illud statueretur. Laborarunt etiam in hac re Theophilus Alexandrinus, & ex Latinis Beda Brittannus. Nunc mutato anni statu canonibusque ex regula Nicæni Concilii erutis, interdum

* Marcellus II. A. 1556.

dum non congruentibus, vel componendi anni, vel mutandorum canonum actio aliqua ineunda esset.

Notarios. Notarios vocat, qui dictantis verba veloci manu ac per notas interdum prosequentes scribebant. Librarios autem, qui ita descripta accuratius postea libris commendabant.

Incredibili studio ἀνυπόιςῳ σπουδῇ. intolerabili studio legit Sophronius. Verum latina exemplaria inter se universa conveniunt.

Ἐργοδιώκτην. Operis impulsorem, instigatoremque. Utitur hac eadem voce Hieronymus in Epitaphio Nepotiani. ἔργον opus, διώκειν impellere.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Hippolytus.) Meminit hujus Hieron, ad Lucinum Bæticum: *Scripsit quidem & Hippolytus vir disertissimus* &c. & in IX. cap. Daniel & ad Magnum: & Eusebius c. 21. & 22. Gelasius Episcopus Romanus in lib. de duabus naturis.

Et in Zachariam.) Vide Præfat. in Zachar.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

S. Hippolytus.) Martyr, Clementis Alexandrini discipulus, fuit, Episcopus Portus Romani. Ejus opera, præter Hieronymum, Eusebius Hist. Eccles. l. 6. c. 16. Theodoretus, Honorius cap. 62. Baronius in gestis anni 229. & in notis ad Martyrol. Romanum, aliique enumerant. Inter alia scripsit Canonem Paschalem, cujus nihil præter nomen supererat: cum ecce anno 1551. ex agro Verano, non procul ab æde S. Laurentii ad urbem, effossa prodiit antiqua e marmore statua, solio insidens, Græcis utrimque litteris inscripta. Litteræ in binis Cathedræ laterculis Cyclos Paschales annorum XVI. exhibebant; Quartarumdecimarum dextro, Dominicarum Paschalium sinistro, utrosque 112. annis universim comprehensos: qua annorum periodo Ferias easdem in orbem redire credidit Hippolytus. Tam illustre ac rarum primitivæ Ecclesiæ monumentum Marcello Cervino, tunc S. R. E. Cardinali, postea ejusdem nominis Papæ II. dignissimum visum est, quod Romam inde deferretur, & in Vaticana Bibliotheca conderetur. Edidit deinde Græce, ut erat, cum antiquis suis inscriptionibus Janus Gruterus; Josephus Scaliger etiam notis illustravit. Ægidius Bucherius, amicus noster, latine fideliter redditum erudito Commentario explicavit, typisque Plantinianis; cum Victorii Aquitani Canone Paschali, 1633. publicavit.

Exstat præterea S. Hippolyti Homilia de Christo & Antichristo Græce & Latine; item oratio de consummatione mundi, Homiliæ de Deo trino & uno, & de incarnatione contra hæresim Noëti, interprete Gerardo Vossio, Decano Tungrensi, tom 3. Bibliothecæ patrum. Libellum contra hæreses, & Interpretationem Danielis Photius cod. 121 & 202. memorat. Possevinus in Apparatu suo meminit Demonstrationis contra Judæos.

Notarios) vocat, qui dictantis verba veloci manu excipiebant, & per notas interdum scribebant; Librarios autem, qui sic descripta accuratius postea libris commendabant.

Ἐργοδιώκτην) id est, operis impulsorem & instigatorem.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Rationem paschæ, temporumque canones scripsit. Hippolyti canon Paschalis eo, quo Miræus dixit, anno inventus est in statua marmorea Hippolyti; quæ Romæ eruta, ac in vestibulo Bibliothecæ collocata est, ut post alios Joannes Bona libro II. capite VI. rerum liturgicarum refert. In hujus monumenti, vetustissimi sane, dextro laterculo designati sunt Hippolyti libri, de quibus ad laterculi ductum Clarissimus Cave T. 1. hist. lit. p. 50. & Stephanus le Moyne *T. II. var. sacr. p. 930. seqq.* exponunt.

CAPUT LXII.

ALEXANDER, Episcopus Cappadociæ, quum desiderio sanctorum locorum o) Hierosolymam pergeret, & Narcissus Episcopus ejusdem urbis jam senex p) regeret Ecclesiam; & Narcisso q)

Ἀλέξανδρος Ἐπίσκοπος Καππαδοκίας, πόθῳ τῶν ἁγίων τόπων ἐπιςὰς τῇ Ἱεροσολύμων, τοῦ Ἐπισκόπου Ναρκίσσου τῆς αὐτῆς πόλεως ἤδη γεγηρακότος, καὶ τὴν ἐκκλησίαν

o) Euseb. VI. 11. *ἐκ τῆς τῶν Καππαδόκων γῆς ἔνθα τὸ πρῶτον τῆς ἐπισκοπῆς ἠξίωτο, τὴν πορείαν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα εὐχῆς καὶ τῶν τόπων ἱςορίας ἕνεκεν πεποιημένον.*

p) Centum amplius annorum senio fessus, nec valens amplius *λειτουργῆσαι διὰ λιπαρὸν γῆρας*, ut verbis utar Eusebii.

q) Itaque de Narcisso intellexit Hieronymus, quod legitur apud Euseb. *κατ᾽ ἀποκάλυψιν νύκτωρ αὐτῷ δι᾽ ὁράματος φανεῖσαν*, quod possis etiam de Alexandro accipere: nam utrius-

& multis clericorum ejus revelatum est, r) altera die mane intrare Episcopum, qui adjutor sacerdotalis Cathedræ esse deberet. Itaque re ita completa, ut prædicta fuerat, cunctis in Palæstina Episcopis s) in unum congregatis, adnitente quoque ipso vel maxime Narcisso, t) Hierosolymitanæ Ecclesiæ cum eo gubernaculum suscepit. Hic in fine cujusdam Epistolæ, quam scribit ad Antinoitas u) super pace Ecclesiæ ait: *Salutat vos Narcissus, qui ante me hic tenuit Episcopalem locum, & nunc mecum eundem orationibus regit, annos natus circiter centum sedecim, & vos mecum precatur ut unum idemque sapiatis.*

Apud Euseb. VI. 11. ἀσπάζεταί ὑμᾶς Νάρκισσος ὁ πρὸ ἐμοῦ διέπων τὸν τόπον τῆς Ἐπισκοπῆς τῆς ἐνθάδε, καὶ νῦν συνεξεταζόμενός μοι διὰ τῶν εὐχῶν, ἑκατὸν δεκαὲξ ἔτη ἠνυκώς, παρακαλῶν ὑμᾶς ὁμοίως ἐμοὶ ὁμοφρονῆσαι.

Scripsit & aliam ad Antiochenses, x) per Clementem presbyterum Alexandriæ, de quo supra y) diximus: nec non ad Origenem, z) & pro Origene contra Demetrium; a) eo quod juxta testimonium b) Demetrii eum presbyterum constituerit. Sed & aliæ ejus ad diversos feruntur Epistolæ. c) Septima autem persecutione sub Decio, d) quo tempore Babylas e) Antiochiæ passus est, ductus Cæsaream, & clausus in carcere, ob confessionem Christi, martyrio coronatur.

σίαν κυβερνῶντος, αὐτῷ τε τῷ Ναρκίσσῳ καὶ πολλοῖς Κληρικοῖς αὐτοῦ ἀπεκαλύφθη μέλλειν τῇ ἑξῆς ἕωθεν εἰσιέναι Ἐπίσκοπον τὸν ὀφείλοντα βοηθὸν γενέσθαι τῆς ἱερατικῆς καθέδρας. Τοῦ πράγματος τοίνυν καθὼς προεμηνύθη πληρωθέντος, πάντων τῶν ἐν Παλαιστίνῃ Ἐπισκόπων ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναχθέντων, συνεπινεύοντος αὐτοῖς Ναρκίσσου, τὴν κυβέρνησιν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας σὺν αὐτῷ ἀνεδέξατο. Οὗτος ἐν τῷ τέλει μιᾶς ἐπιστολῆς γραφείσης παρ' αὐτοῦ πρὸς Ἀντινοΐτας, περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης, ἔφη· Ἀσπάζεταί ὑμᾶς Νάρκισσος, ὃς πρὸ ἐμοῦ εἶχετο τῆς ἐνταῦθα Ἐπισκοπῆς, καὶ νῦν τὸν αὐτὸν ἰθύνων μετ' ἐμοῦ εὐχόμενος ἐπέχει, ἐνιαυτὸν ἄγων ἑκατοστοεξκαιδέκατον, δεόμενος ὑμῶν ἅμα ἐμοὶ, ἵνα τὸ αὐτὸ καὶ ἐν φρονήσητε. Ἔγραψε καὶ ἄλλην πρὸς Ἀντιοχεῖς διὰ Κλήμεντος πρεσβυτέρου Ἀλεξανδρείας, περὶ οὗ προεῖπον, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς Ὠριγένην καὶ ὑπὲρ Ὠριγένους κατὰ Δημητρίου, καὶ ὅτι προσμαρτυροῦντος Δημητρίου πρεσβύτερον αὐτὸν ἐχειροτόνησε. Καὶ ἄλλαι δὲ αὐτοῦ πρὸς διαφόρους φέρονται Ἐπιστολαί. Τῷ δὲ ἑβδόμῳ διωγμῷ ἐπὶ Δεκίου ἡνίκα καὶ Βαβύλας ἐν Ἀντιοχείᾳ ἔπαθεν ἀχθεὶς Καισάρειαν, καὶ εἰς φυλακὴν ἐγκλεισθεὶς, διὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐξομολόγησιν ἐμαρτύρησεν.

utriusque mentio præcessit. Sed fateor probabiliorem mihi videri Hieronymi interpretationem.

r) Καθ' ἑτέραν ἀποκάλυψιν καὶ αὐτοῖς (τοῖς τῇδε ἀδελφοῖς) νύκτωρ ὀφθεῖσαν μίαν τε φωνὴν σαφεστάτην τοῖς μάλιστα αὐτῶν σπουδαίοις χρήσασαν, προεδήλου γὰρ προελθόντας ἔξω πυλῶν τὸν ἐκ θεοῦ προωρισμένον αὐτοῖς Ἐπίσκοπον ὑποδέξασθαι. id.

s) Τοῦτο δὲ πράξαντες μετὰ κοινῆς τῶν Ἐπισκόπων, οἳ τὰς πέριξ διεῖπον Ἐκκλησίας, γνώμης ἐπάναγκες αὐτὸν παραμένειν βιάζεται. id.

t) Hoc non disertis verbis tradit, sed utique intelligendum innuit Eusebius. Adjunctus Narcisso Alexander in Episcopatu Hierosolymitano A. C. 212. Confer Tillemontium T. 3. memor. p. 417.

u) Ἐν ἰδίαις Ἐπιστολαῖς ταῖς πρὸς Ἀντινοεῖτας. Ubi Ἐπιστολὰς dicit de unica Epistola, ut Vincentius Lirinensis in loco quem supra p. 114. annotavi & Eusebius de Epistola Cornelii Rom. ad Fabium ἦλθον εἰς ἡμᾶς ἐπιστολαὶ Κορνηλίου VI. 43.

x) Ex hac Alexandri Epistola in carcere scripta locum affert Eusebius VI. 11. Ἀλέξανδρος δοῦλος καὶ δέσμιος Ἰησοῦ Χριστοῦ τῇ μακαρίᾳ Ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ ἐν Χριστῷ χαίρειν. y) Supra, cap. 38.

z) Ex Epistola Alexandri ad Origenem locus apud Euseb. VI. 14.

a) Hanc Epistolam ad Demetrium Alexandri Hierosol. & Theoctisti Cæsariensis Palæstinæ Episcopi nomine scriptam tradit idem Eusebius VI. 19. ubi nonnulla ex eadem adducit Δημητρίῳ γράφοντες Ἀλέξανδρος ὁ Ἱεροσολύμων Ἐπίσκοπος καὶ Θεόκτιστος ὁ Καισαρείας, ὧδέ πως ἀπολογοῦνται.

b) Proficiscenti Alexandria Origeni *testimonium Ecclesiasticæ Epistolæ* dederat Demetrius, quod probantes Episcopi jam memorati, atque Origenis virtutem & doctrinam admirantes illum deinde presbyterum in Palæstina ordinavere, ut dictum supra c. 54.

c) De his nihil apud Eusebium.

d) Circa A. C. 251. Λιπαρῷ γήρει καὶ σεμνῇ πολιᾷ κατεστεμμένος, anno Episcopatus Hierosolymitani 39. Vide Eusebium VI. 39. & 46.

e) Eusebius VI. 39. Τῷ δ' Ἀλεξάνδρῳ παραπλησίως ἐν Ἀντιοχείᾳ τοῦ Βαβύλα μετὰ τὴν ὁμολογίαν ἐν δεσμωτηρίῳ μεταλλάξαντος. Hieronymus supra cap. 54. *& Alexander Babylasque Hierosolymorum & Antiochenæ Ecclesiæ Pontifices in carcere pro confessione CHristi dormierint.* Mirum est ab Hieronymo non celebrari Bibliothecam in Ælia urbe ab hoc Alexandro instructam, ex qua plurimum profecisse se ad Historiam suam componendam prædicat Eusebius VI. 20.

ERASMI SCHOLIA.

Aronitas.) Antinoitas legendum, ex vetustis exemplaribus & ex Sophronio. Notat eos, qui vita defunctis divinos honores exhibebant. Historia Ecclesiastica lib. 4. docet, hos dictos ab Antinoo, quem Cæsar Adrianus adamavit, & oppido ex hujus nomine condito, pro Deo coli jussit.

MARIANI VICTORII.

Et nunc mecum eundem orationibus regit. Coadjutorem aliquem assumi posse Episcopum, ex hoc Hieronymi testimonio liquido constat: verum id tunc fieri solummodo potest, cum vel senio vel morbo aliquo, ab Episcopali munere peragendo prior impeditur Episcopus. Ex his enim causis Valerius Augustinum, & alter Valerius Cæsaraugustanus, qui blæsa erat lingua, Vincentium, Oschæ in Hispania natum, & Narcissus Alexandrum hunc sibi coadjutores accepere, similiter & alii alios.

HENRICI GRAVII.

Alexander Episcopus Cappadociæ.) Euseb. cap. VIII. X. XI.
Eo quod juxta testimonium Demetrii.) Lego: *contra.*
Ductus Cæsariam.) Cap. 9. lib. 6. Eusebius.

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

Hujus *S. Alexandri* Episcopi & martyris memoriam celebrant, 18. Martii, Martyrologium Romanum, vetus ac novum, Beda, Usuardus & Ado; Græci autem in Menologio 15. Maji. Res ejus gestas Eusebius hist. l. 6. c. 7. 8. & 32. itemque Nicephorus l. 5. c. 9. & 10 prosequuntur.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Cum desiderio sanctorum locorum. Negare non possum, veteres Christianos frequenter peregre abiisse ad videnda loca, quæ Christus olim præsentia sua, ante passionem, illustraverat. Hieronymus Epistola ad Desiderium: *T. IV. Er. f. 89. Adorasse, ubi steterunt pedes domini, pars fidei est, & quasi recentia nativitatis & crucis ac passionis vidisse vestigia.* Verum illæ peregrinationes mature superstitionibus pollutæ sunt, quas ipse Hieronymus æquo loco habet in Epistola ad Paulinum de institutione monachi: *T. I. f. 46. Erasm. Et de Hierosolymis, & de Britannia aqualiter patet aula cœlestis. Antonius & cuncta Ægypti & Mesopotamiæ, Ponti, Cappadociæ & Armeniæ examina monachorum non videre Hierosolymam, & patet illis absque hac urbe, paradisi janua. Beatus Hilarion cum Palæstinus esset, & in Palæstina viveret, uno tantum die vidit Hierosolymam, ut nec contemnere loca sancta propter viciniam, nec rursus Dominum loco claudere videretur.* Præstat sane, Religionis causa susceptis peregrinationibus aut modum ponere, aut eas tollere non solum ob alias rationes, de quibus Theologi agunt; sed & propter improbos mores, queis maximam religiosorum viatorum partem hodienum adsvescere non diffitetur Laurentius a Villavicentio libro II. capite VII. de Oeconomia sacra circa pauperum curam.

Annitente. Minus dicit Codex Guelpherbytanus: *annuente.* Sed posterior lectio melior est, quum Narcissus nusquam magnopere laborasse legatur, ut Alexandrum adjutorem haberet.

Et pro Origene contra Demetrium; eo quod juxta testimonium Demetrii eum presbyterum constituerit, Dixisset rectius: *Pro Origene ad Demetrium*, seu, *Demetrio*, ut habet Eusebius. Quod ad rem ipsam spectat, Origenes Alexandria discedens, atque in Palæstinam delatus, nondum erat presbyter, sed laicus, commendatus tamen ob doctrinam & morum elegantiam a Demetrio, Alexandrino Episcopo. Itaque petunt ab eo Palæstinæ Episcopi, τὰς θείας ἑρμηνεύειν γραφὰς ἐπὶ τῷ κοινῷ τῆς ἐκκλησίας, ut Sacram Scripturam publice in Ecclesia interpretaretur. Id cum fecisset; Demetrius, Alexandriæ Episcopus, literas dedit ad Episcopos Palæstinæ, in quibus conquestus est, quod contra Ecclesiæ morem, præsentibus Episcopis, concionandi copiam fecerint Origeni laico. Huic Alexander noster, & Theoctistus, Cæsariensis Episcopus respondent in Epistola, cujus fragmentum Eusebius exhibet libro VI capite XIX. quamque Hieronymus contra Demetrium scriptam dicit. Etsi vero Origenes, cum in Palæstina doceret, non amplius esset laicus, videlicet ab Alexandro Theoctistoque presbyter ordinatus; fallitur tamen magnopere Valesius ad *Euseb.* pag. 199. dum Catechetas in Ecclesia docuisse negat, ac in privatis auditoriis, baptisteriisque Catecheses habitas fuisse contendit. In Alexandrina Ecclesia Catechumenos privato auditorio institutos esse, & Catechetas Catecheses non habuisse coram populo, fateor, idque recte colligitur ex Demetrii Epistola. Verum aliis in locis alia quoque ejus rei fuit ratio. Nam cum Demetrius objecisset, Catechetis, quod laici sint, non licere publice in Ecclesia & coram Episcopis docere; respondebant Alexander noster & Theoctistus: *A veritate longissime*

me aberrasti. Nam sicubi reperiuntur, qui fratribus prodesse possint, eos sancti Episcopi ultro adhortantur τῷ λαῷ προσομιλεῖν, *ut ad populum conciones habeant. Euseb. L. IV. c. 19.*

CAPUT LXIII.

JULIUS AFRICANUS, cujus quinque de temporibus f) exstant volumina, sub Imperatore M. Aurelio Antonino, qui Macrino successerat, g) legationem pro instauratione urbis Emmaus suscepit, quæ postea Nicopolis appellata est.) Hujus est Epistola i) ad Origenem super quæstione Susannæ: eo quod dicat in Hebræo hanc fabulam k) non haberi, nec convenire cum Hebraica Etymologia ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι, καὶ ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, l) contra quem doctam Epistolam scribit Origenes. Exstat ejus ad Aristidem altera Episto-

Ἰούλιος Ἀφρικανὸς, οὗ πέντε περὶ χρόνων τυγχάνει λόγοι, ἐπὶ Μάρκου Αὐρηλίου Ἀντωνίνου τοῦ διαδεξαμένου Μακρῖνον, πρεσβείαν ἀνεδέξατο περὶ ἀναστάσεως Ἐμμαοῦς τῆς πόλεως τῆς μετακληθείσης Νικοπόλεως. Ἔστι καὶ Ἐπιστολὴ πρὸς Ὠριγένην, ἕνεκεν τῆς κατὰ Σωσάνναν ζητήσεως, λέγει γὰρ ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ τοῦτον μὴ εἶναι τὸν μῦθον, μηδὲ συνᾴδειν τῇ Ἑβραϊκῇ ἐτυμολογίᾳ, ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, καὶ ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι, πρὸς ὃν δεδοκιμασμένην Ἐπιστολὴν γράφει Ὠριγένης. Ἔστιν αὐτοῦ καὶ πρὸς Ἀριστείδην ἄλλη Ἐπιστολὴ, ἐν ᾗ περὶ τῆς διαφωνίας τῆς δοκού-

f) Nobile opus Julii Africani ac præcipuum Chronographiæ, sive ut Photio Cod. 34. ἱστορικὸν, quo res ab orbe condito ad A. C. 221. persecutus fuit libris quinque. Eusebius VI. 31. Τοῦ δ' αὐτοῦ Ἀφρικανοῦ καὶ ἄλλα τὸν ἀριθμὸν πέντε χρονογραφιῶν ἐπ' ἀκριβὲς πεπονημένα ἦλθεν εἰς ἡμᾶς σπουδάσματα. Ex hoc opere, quod jam pridem intercidit, constat Eusebium in Chronico suo & alios post eum temporum scriptores mire profecisse. Locum ex libro tertio affert Eusebius III. 10. præparat. & ex libro quinto VIII. 1. *Ex quinto temporum Volumine*, Hieronymus in IX. Daniel.

g) Imperator hic Helagabali nomine notior, qui imperio præfuit ab A. 218. ad 222.

h) Cassiodorus ad A. C. 222. *His Coss.* (Alexandro & Augusto) *in Palæstina Nicopolis quæ prius Emmaus vocabatur, urbs condita est.* Chronicon Paschale: Παλαιστίνης Νικόπολις ἡ πρότερον Ἐμμαοῦς ἐκτίσθη πόλις πρεσβεύοντος ὑπὲρ αὐτῆς καὶ προϊσταμένου Ἰουλίου Ἀφρικανοῦ τοῦ τὰ χρονικὰ συγγραψαμένου. Anastasius Bibliothecarius: *Emmaus Palæstinæ castellum de quo in sacris legitur Evangeliis, Alexandro* (Severo qui postea Imperator) *Nicopolis est honorari decreta, legatione fungente Africano qui historias in quinque libris descripsit.* Eandem esse Nicopolin cum Emmaunte cujus Luc. XXIV. 13. mentio, non dubitavit etiam Hieronymus libro de locis Hebraicis & in Paulæ Epitaphio. Sed Emmauntem vicum cujus meminit Lucas, sexaginta stadiis tantum Hierosolymis abfuisse, Emmauntem vero civitatem quæ & Nicopolis, stadiis centum & septuaginta sex, adeoque ab illo longe diversam observat desideratissimus Relandus in Palæstina pag. 427. 758.

i) Euseb. VI. 31. Ἐπιστολὴ τούτου Ὠριγένει γραφεῖσα φέρεται, ἀποροῦντος ὡς ἂν νόθου καὶ πεπλασμένης οὔσης τῆς ἐν τῷ Δανιὴλ κατὰ Σωσάνναν ἱστορίας, πρὸς ἣν Ὠριγένης ἀντιγράφει πληρέστατα. Hæc Epistola, cujus etiam apud Photium Cod. 34. Nicephorum V. 21. & Svidam in Ἀφρικανὸς & Σωσάννα est mentio, etiamnum exstat una cum Origenis responsione vulgata Græce & Latine atque eruditis illustrata notis a præclaro viro Jo. Rudolfo Wetstenio. Basil. 1694. 4. Africani Epistolam cum initio responsoriæ Origenis Græce primus publicaverat David Hœschelius ad calcem Hadriani Isagoges in sacras litteras, Augustæ Vindel. 1602. 4.

k) Χαρίεν μὲν σύγγραμμα, νεωτερικὸν δὲ καὶ πεπλασμένον vocat illam περικοπὴν Africanus, rectius utique quam Porphyrius qui ideo totum Danielis librum putabat *Græci sermonis esse commentum, quia in Susannæ fabula contineatur dicente Daniele ad presbyteros* ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι, καὶ ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, ut notat Hieron. præf. in Daniel. Cæterum ex fabulæ vocabulo non licet concludere narrationem ipsam pro falsa ideo habitam ab Hieronymo, quoniam eodem interdum etiam de verissimis rebus testatissimisque utitur, ut in Epist. ad Philem. p. 448. *Longum est diversa Judicum gesta percurrere & totam Samsonis fabulam ad veri Solis, hoc quippe nomen ejus sonat, trahere sacramentuum.*

l) Ἐν μὲν οὖν ἑλληνικαῖς φωναῖς τὰ τοιαῦτα συμφωνεῖν συμβαίνει, παρὰ τὴν πρῖνον πρίσαι καὶ σχίσαι παρὰ τὴν σχῖνον, ἐν δὲ τῇ ἑβραΐδι τῷ παντὶ διέστηκεν. Africanus respiciens ad illa quæ leguntur in narratione de Susanna, ubi Daniel ad eum qui dixerat se fœminam reperisse ὑπὸ σχῖνον, ait: ἤδη γὰρ ἄγγελος Θεοῦ σχίσει σε μέσον. Et alteri qui ὑπὸ πρῖνον, comminatur his verbis: μένει γὰρ ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ τὴν ῥομφαίαν ἔχων πρίσαι σε μέσον ὅπως ἐξολοθρεύσῃ ὑμᾶς. Pro *schino* latini quidam Codices habent *cino*, quam falsam lectionem defensurus Jacobus Constantius Fanensis in hecatoste contendit cinum lauri genus esse, quod explodit Antonius Nebrissensis capite XI. quinqua-

la, in qua super διαφωνία, quæ videtur esse in genealogia m) Salvatoris apud Matthæum & Lucam, plenissime disputat.

δοκούσης εἶναι ἐν τῇ γενεαλογίᾳ τοῦ Σωτῆρος παρὰ Ματθαίου καὶ Λουκᾶ, δοκούντως διαλέγεται.

quinquagenæ. Est autem schinus, lentiscus arbor mastichifera de qua Bodæus a Stapel ad Theophrastum p. 231. & Matthiolus atque Bacchinus ad Dioscoridem lib. 1. cap. 75. Joh. Henricus Ursinus in continuatione arboreti Biblici lib. 3. cap. 10. Πρῖνον ilicem esse constat.

m) Eusebius VI. 31. Καὶ ἑτέρα δὲ τοῦ αὐτοῦ Ἀφρικανοῦ φέρεται Ἐπιστολὴ πρὸς Ἀριστείδην περὶ τῆς νομιζομένης διαφωνίας τῆς παρὰ Ματθαίῳ τε καὶ Λουκᾷ τοῦ Χριστοῦ γενεαλογιῶν. Meminit & Photius Cod. 35. & Augustinus II. 7. retractationum Africanum laudans, & Zacharias Chrysopolitanus T. 19. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 751. *Africanum de consonantia Evangelistarum.* Partem hujus Epistolæ servavit Eusebius lib. 1. Hist. c. 7. & ex eo Nicephorus lib. 1. c. 11. seq. Aristidem ad quem Africanus scripsit diversum intellige ab Aristide de quo supra c. 20. longeque juniorem.

ERASMI SCHOLIA.

Hanc fabulam. Ea nunc in templis publice legitur. Tametsi potest hoc dictum ad Julii personam torqueri, qui sic in Epistola scripserit. At Hieronymus in præfatione Danielis sentit eadem.

Nec convenire cum Hebraica veritate.) Ita fere scriptum erat in omnibus vulgatis exemplaribus, sed mendose. Id quod deprehendere licet cum ex vestigiis codicum vetustissimorum, tum vero palam ex Sophronii translatione. Nam pro veritate legendum etymologia, siquidem ex etymologia, quæ cum respondeat in Græcis vocibus, non item respondet in lingua Chaldaica, nec Hebraica, convincitur is liber a Græco quopiam conscriptus.

Apo tu.) Græca sic habent: ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι, καὶ ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, id est, a lentisco scindere, & ab ilice secare. Qua de re plusculum diximus in præfationem Hieronymi præfixam Danieli Prophetæ.

Contra quem doctam Epistolam.) Doctrinam laudat, quod non accedat sententiæ quo rem mitiget.

Super diaphonia.) Διαφωνία, id est, discordia, sive dissonantia. Hac de re nonnihil attigimus in Annotationibus, quas adjecimus novo instrumento recognito.

MARIANI VICTORII.

Ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι, καὶ ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι. Daniel dum Susannæ patrocinium sumens, senes judices separatim interrogat, ubinam Susannam cum juvene lenone concubuisse viderint, cum unum sub σχίνῳ, id est lentisco, alterum vero sub πρίνῳ, hoc est, ilice se illam vidisse audivit, alludens ad utramque hanc vocem, & Græcam interponens etymologiam, dividet, inquit, primo, quod est σχίσαι, & alteri, secabit, quod est πρίσαι, te Deus &c. ac si latine alicui, qui illam se vidisse dixisset, sub ilice, illico te perdet Deus, vel si sub malo, malo te afficiet Deus, intulisset.

HENRICI GRAVII.

Julius Africanus, cujus V. de temporibus extant volumina.) Hieron. ad Magnum: *Extant & Julii Africani libri, qui temporum scripsit historias*: (*alias*: *historiam.*) In 1. cap. Matth. appellatur *temporum scriptor.* cap. 31. dicit Euseb. V. libros χρονογραφικῶν, & lib. X. præparat. Evangel. citat e tertio libro.

Legationem pro instauratione urbis Emmaus suscepit.) In Chronicis: *anno 4. M. Aurelii Antonini: in Palæstina Nicopolis, quæ prius Emmaus vocabatur, urbs condita est, legationis industriam pro ea suscipiente Julio Aphricano scriptore temporum.*

Hujus est Epistola ad Origenem super quæstione Susannæ.) In præfat. Dan. *quod Origeni quoque Africanus opposuit* &c. extat ejus ad Aristidem altera Epistola: in qua super Diaphonia, & citat ex ea nonnulla Euseb. vide lib. 1. cap. 6. & 7.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

JULIUS Africanus.) Scriptor nobilis, ex Christianis primus Chronicon scripsit: quod ab orbe condito usque ad Gratum & Seleucum Consules (hoc est, usque ad vulgarem 221. Christi annum) se perduxisse scribit. Ex eo integras etiam paginas in suum Chronicon Eusebius transtulit, quas primus Græce Jos. Scaliger publicavit, ideoque Eusebii Chronicon is vocat Africani Chronicon recoctum. Chronici hujus, ut & aliorum Africani operum, quæ Hieronymus hic recenset, Photius quoque in Bibliotheca cod. 34. meminit: additque eundem Africanum libros Cestorum scripsisse. Cum Photio Eusebius l. 6. hist. c. 23. consentit: ubi & inter alia Africani scripta recenset Epistolam de genealogia Christi

quam & Augustinus lib. 2. Retract. cap. 7. citat. Gestorum porro libros novem ab Africano scriptos fuisse, idem Eusebius lib. I. Chronicorum tradit; Photius autem quatuordecim. Cestorum porro nomen vel a Deæ illius fabulosæ baltheo, vel a pugilum armis sumptum videtur. Quo titulo & *Celsus*, in quem stili acumen Origenes strinxit, sua scripta donavit.

Ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσει.) Daniel cap. 13. dum Susannæ patrocinium sumens, senes judices separatim interrogat, ubinam Susannam cum juvene lenone concubuisse viderint: cum unus sub σχίνῳ, id est, lentisco; alter vero sub πρίνῳ; hoc est, ilice, se illam vidisse dixisset; alludens ad utramque hanc vocem, & Græcam interponens etymologiam; Dividet, inquit primo, quod est σχίσει; & alteri, Secabit, quod est πρίσει, te Deus, &c. Ac si Latine alicui, qui illam se vidisse dixisset sub ilice, Ilico te perdet Deus, vel si sub malo, Malo te afficiet Deus, intulisset. Ita Marianus Victorius in Scholiis hoc loco. Cæterum Africani Epistola ad Origenem de historia Susannæ, cum responso Origenis, exstat inter opera Origenis, Lutetiæ edita. (Latine ex versione Gentiani Herveti.)

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Legationem pro instauratione urbis Emmaus suscepit, quæ postea Nicopolis appellata est. Non demum post hanc legationem dicta est Nicopolis, sed statim ab urbis desolatione. Sozomenus: *L. V. c. 21. Urbs est in Palæstina, Nicopolis hodie dicta. Hanc cum adhuc vicus esset, sacer Evangeliorum liber commemorat, & Emmauntem vocat. Post excidium autem Hierosolymorum, & post victoriam a Judæis relatam, Romani eam Nicopolim nominarunt, ex belli eventu nomen loco imponentes.*

CAPUT LXIV.

GEMINUS, n) Antiochenæ Ecclesiæ presbyter, pauca ingenii sui monumenta o) composuit, florens sub Alexandro Principe, & Episcopo urbis suæ Zebenno p) eo vel maxime tempore, quo Heraclas q) Alexandrinæ Ecclesiæ Pontifex ordinatus est.

Γεμῖνος τῆς κατ' Ἀντιόχειαν ἐκκλησίας πρεσβύτερος, ὀλίγα τῆς οἰκείας εὐφυΐας βιβλία συνέταξεν, ἀνθήσας ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπὶ Ζεβέννου Ἐπισκόπου τῆς ἰδίας πόλεως, ἐν ἐκείνῳ μάλιστα τῷ καιρῷ, ἐν ᾧ Ἡρακλᾶς τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας πρεσβύτερος κατέστη.

n) In Sangermanensi Codice, quem Marcianæus inspexit, Geminus post Theodorum, ut supra Gajus ante Minutium Felicem ponitur. Sed in indice qui libro præmissus est, ordo servatur vulgatus, unde librarii hallucinatione capita transposita esse apparet, neque res tanti, cum æquales esse ætate illos scriptores innuat Hieronymus.

o) Nulla usquam Eusebius, nulla Hieronymus nec alius quisquam veterum quod sciam commemorat scripta hujus Gemini, quem Codex Gemblac. *Eminum*, Eusebii Chron. *Geminianum* appellat.

p) Aliis Zebennius, Ζεβῖνος Eusebio qui VI. 23. eum successisse Phileto, & 29. successorem nactum Babylam testatur. Alexander Severus imperitavit ab A. C. 222. ad 235.

q) Heraclas qui Demetrio in Episcopatu Alexandrino successit. Euseb. VI. 29.

NOTA HENRICI GRAVII.

Geminus) Eusebio in Chronicis dicitur *Geminianus*: anno 6. Alexandri Mamææ *Geminianus presbyter Antiochenus, & Hippolytus & Beryllus Episcopus Arabiæ Bostrenus, clari scriptores habentur.*

Et Episcopo urbis suæ Zebenno.) Eusebio *Zebinus* dicitur.

AUBERTI MIRÆI.

Alexandro Severo imperante *Geminus* (al. Geminianus) Presbyter Antiochenus, & *Hippolytus*, & *Beryllus* Episcopus Arabiæ Bostrenus, clari scriptores habentur. *Origenes* Alexandriæ clarus habetur. Sic Eusebius in Chronico.

ERNESTI SALOM. CYPRIANI Annotatio.

Geminianum vocat Eusebius in Chronico ad annum CCXXVIII.

CAPUT LXV.

THEODORUS, r) qui postea Gregorius appellatus est, Neocæsareæ Ponti Episcopus,

Θεόδωρος, ὃς ὕστερον ἐκλήθη Γρηγόριος, Νεοκαισαρείας Ἐπίσκοπος, νέος κομιδῆ, διὰ τὴν

r) Eusebius VI. 30. concursum plurimorum ad Origenem audiendum Cæsaream factum referens, ὧν ἐπισήμους μάλιστα ἔγνωμεν Θεόδωρον, ὃς ἦν αὐτὸς οὗτος ὁ καθ' ἡμᾶς Ἐπι-

admodum adolescens, ob studia Græcarum & Latinarum litterarum, de Cappadocia Berytum, s) & inde Cæsaream Palæstinæ transiit, juncto sibi fratre Athenodoro. t) Quorum cum egregiam indolem vidisset Origenes, hortatus est eos ad Philosophiam, u) in qua paulatim Christi fidem subintroducens, sui quoque sectatores reddidit. Quinquennio x) itaque eruditi ab eo remittuntur ad matrem, y) e quibus Theodorus proficiscens, πανηγυρικὸν εὐχαριστίας z) scripsit Origeni: & convocata grandi frequentia, ipso quoque Origene præsente, recitavit, qui usque hodie exstat. Scripsit & μετάφρασιν in Ecclesiasten a) brevem quidem, sed valde utilem. Et aliæ hujus vulgo feruntur Epistolæ, b) sed præcipue signa atque miracula, c) quæ jam Episcopus cum multa Ecclesiarum gloria perpetravit.

τὴν παίδευσιν Ἑλληνικῶν τε καὶ Ῥωμαϊκῶν γραμμάτων, ἀπὸ τῆς Καππαδοκίας εἰς Βηρυτὸν, κἀκεῖθεν εἰς Καισάρειαν τῆς Παλαιστίνης διέβη, ἅμα Ἀθηνοδώρῳ ἀδελφῷ, ὧν τινων τὴν ἐξαίρετον εὐφυΐαν ἑωρακὼς Ὠριγένης, τούτους εἰς φιλοσοφίαν προετρέψατο, καὶ κατὰ μέρος εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ πίστιν εἰσάγων, ζηλωτὰς ἰδίους κατέστησεν. Ἐπὶ πέντε τοίνυν παρ᾽ αὐτοῦ παιδευθέντες ἔτη, πρὸς τὴν μητέρα ἀποπέμπονται, ἀφ᾽ ὧν ὁ Θεόδωρος ἀποδημῶν, πανηγυρικὸν εὐχαριστίας τῷ Ὠριγένει ἔγραψε, καὶ συγκαλεσάμενος πάντας τοὺς ἐπιχωρίους, αὐτοῦ τε τοῦ Ὠριγένους παρόντος, τοῦτον ἀνέγνω τὸν λόγον, ὃς τις ἄχρι τοῦ παρόντος ὑπάρχει. Ἔγραψε δὲ καὶ ἔκφρασιν εἰς Ἐκκλησιαστὴν, ἐλάχιστον μὲν, πάνυ δὲ θαυμαστὸν λόγον, καὶ ἄλλας πολλὰς Ἐπιστολὰς, ποιήσας σημεῖά τε καὶ θαύματα, ἡνίκα Ἐπίσκοπος ἐτύγχανεν.

Ἐπισκόπων διαβόητος Γρηγόριος, τόν τε αὐτοῦ ἀδελφὸν Ἀθηνόδωρον. Suidas: Γρηγόριος ὁ καὶ Θεόδωρος. Ab hoc Theodoro distinctum Theodorum Palæstinæ Episcopum Origenis discipulum comminiscitur Nicephorus V. 10.

s) Idem de Gregorio Socrates IV. 27. ἐν τῷ Βηρύτῳ νόμους ἐμάνθανε. Sed Gregorius ipse in Eucharistico ad Origenem pag. 186. seq. testis locuples est Berytum, quo Legum Rom. discendarum caussa tendebat, præteriisse se Origenis gratia, & Cæsaream advolasse. De Beryto Phoeniciæ urbe, celebri olim Jurisconsultorum Academia, eruditum nuper librum in lucem edidit Jacobus Hasæus Doctor Bremensis Gymnasii præclarissimus, qui de Gregorio nostro videndus est capite V. atque inprimis IX.

t) Athenodorum hunc itidem postea Episcopatu in Ponti regione functum testatur Eusebius VI. 3. VII. 14. & 28.

u) Eusebius VI. 30. οὓς ἀμφὶ τὰ Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων μαθήματα δεινῶς ἐπτοημένους φιλοσοφίας αὐτοῖς ἐνθεὶς ἔρωτα τῆς προτέρας σπουδῆς τὴν θείαν ἄσκησιν ἀντικαταλλάξασθαι προὐτρέψατο.

x) Πέντε δ᾽ ὅλοις ἔτεσιν αὐτῷ συγγενόμενοι. id. Huic videtur adversari quod Gregorius in Eucharistico ad Origenem statim sub initium profitetur ab octavo jam anno neminem se dicentem auscultasse, nisi quem celebrare ingreditur Origenem.

y) Marcianæus ex Codd. quibusdam edidit *ad patrem*, suspicatus veram lectionem esse quam Martinus Lipsius etiam & Gravius ex Suida revocatam probavit *ad patriam*. Sane patrem jam decimo quarto ætatis amiserat Gregorius, ut ipse testatur in Eucharistico ad Origenem p. 183.

z) Hic Panegyricus circa A. 239. Cæsareæ Palæstinæ dictus adhuc exstat, qui circa idem fere tempus Græce & Latine editus Moguntiæ 1604. 4. cum versione Jac. Sirmondi inter alia Gregorii scripta edita a Gerhardo Vossio Tungrensi: Et Augustæ Vindel. cum versione Laur. Rhodomanni & Is. Casauboni atque editoris Davidis Hoeschelii notis ad calcem librorum Origenis contra Celsum, 1605. 4.

a) Hæc quoque Paraphrasis Ecclesiastæ ætatem tulit, edita tum alibi sæpius tum in meliore operum Gregorii Thaumaturgi editione Græco-Latina quæ Frontone Ducæo curante prodiit Paris. 1621. fol. Meminit hujus Metaphraseos Hieronymus etiam in c. 4. Ecclesiastæ, & Rufinus VII. 25. Hist. Eccles. ubi inter alia de Gregorio inserta quæ in Eusebio incassum quæras, *in Ecclesiasten Metaphrasin magnificentissime scripsit*.

b) Ex Epistolis Gregorii, quarum etiam Suidas & Freculfus atque Honorius ex Hieronymo faciunt mentionem, unica hodie exstat inter Canonicas Patrum Epistolas sæpe vulgata & in Conciliorum Tomis T. 1. edit. Labbei p. 837. ad Πάπαν sive Episcopum quendam Ponti data circa A. 258. In quibusdam editionibus Catalogi Hieronymiani ut illa Suffridi Petri & illa Miræi & apud Baronium ad A. C. 266: num. 10. post Epistolas hoc loco memoratur *& de fide*: Sed quam plurimi Codices cum Freculfo & Græco interprete illa verba ignorant. Apud Honorium est: *& alias de fide Epistolas*. De expositione illa fidei quam Græce Nyssenus, Latine Rufinus refert, abunde dictum lib. V. Bibl. Græcæ p. 249.

c) Hæc miracula a quibus Thaumaturgi nomen tulit quam plurima cum commemoret Gregorius Nyssenus in laudatione Gregorii Neocæsariensis, tamen T. 2. p. 1009. plura quod incredibilia possint videri omittere se est testatus. Diem obiit supremum Gregorius Thaumaturgus non ante A. 270. sive annum primum Aureliani.

 ERAS-

do Romana, Italica, Africana: & aliam de Novatiano, g) & de his qui lapsi sunt; tertiam de gestis Synodi; h) quartam ad eundem Fabium valde prolixam, i) & Novatianæ hæreseos causas & anathema continentem. Rexit Ecclesiam annis duobus k) sub Gallo & Volusiano; cui ob Christum martyrio coronato successit Lucius.

Ἀφρικῆς. καὶ ἑτέραν περὶ Νοβατιανοῦ, καὶ τῶν ὀλισθησάντων, τρίτην περὶ τῶν ἐν τῇ συνόδῳ πραχθέντων, τετάρτην πρὸς τὸν αὐτὸν Φλαβιανόν, πάνυ μεγάλην, καὶ τὰς αἰτίας τῆς Ναυατιανοῦ αἱρέσεως, καὶ ἀναθέματα περιέχουσαν. Ἐκυβέρνησε τὴν ἐκκλησίαν ἔτη δύο, Γάλλου καὶ Βολουσιανοῦ βασιλευόντων, ὧν τινα μετὰ τὸ μαρτύριον τοῦ Χριστοῦ διεδέξατο Λούκιος.

g) Hæc altera Epistola Cornelii ab Eusebio non diserte commemoratur, sed illius loco Epistola Cypriani & Episcoporum Africæ, Ῥωμαϊκῇ φωνῇ Κυπριανοῦ καὶ τῶν ἅμ' αὐτῷ κατὰ τὴν Ἀφρικὴν Ἐπισκόπων. Pro *Novatiano* Novati nomen habent Codices Eusebii, Rufini, Nicephori. Etsi Hieronymum plerisque in locis ubi Novatus hodie exstat Novatianum legisse haud dubitat Guil. Beveregius notis ad Synodicon magnum pag. 70.

h) Euseb. ἄλλη τις Ἐπιστολὴ συνήθης Κορνηλίου περὶ τῶν κατὰ τὴν Σύνοδον ἀρεσάντων. Synodum intellige Romanam mense Octobri A. 251. in causa Novatiani habitam, cujus meminit S. Cyprianus Epist. 55. ad Antonianum p. 103.

i) Ex hac Epistola Cornelii prolixa fragmenta Eusebius nobis VI. 43. conservavit, qui eum laudat his verbis: καὶ πάλιν ἑτέρα Ἐπιστολὴ περὶ τῶν κατὰ Νοάτον πραχθέντων. Iterum Novatum vides pro Novatiano.

k) Non sane integris, ut ex iis quæ initio hujus capitis dicta, apparet, licet Eusebius VII. 2. ubi Lucii etiam successoris meminit, ait Cornelium ad tres annos Romæ Episcopatum tenuisse, illud tempus quo sedes a Fabiani martyrio vacavit, Cornelio ut videtur attribuens. Κατὰ δὲ τὴν Ῥωμαίων πόλιν Κορνηλίου ἐπὶ τὴν ἀμφὶ τὰ τρία τὴν Ἐπισκοπὴν διανύσαντος Λούκιος καθίσταται διάδοχος. Ita & alii veteres. Vide Schelstrateni Antiquitat. Ecclesiast. p. 196. seq. & 429.

ERASMI SCHOLION.

Scripsit Epistolam ad Fabium.) Sophronius legit Flavianum, & in vetustissimo codice, quem in hunc usum exhibuit Bibliotheca divorum Petri & Pauli, oppidi Wissenburgensis, (si quis volet experimentum fidei nostræ capere,) scriptum erat Favianum.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Scripsit Epistolam ad Flavianum. Quinam, quantusque vir fuerit Flavianus, quotve persecutionum procellis exagitatus, ex Chalcedonensi Concilio, & Ephesino altero notissima historia est.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Cornelius Romanæ urbis Episcopus.) Vide Eusebium.

Ad quem VIII. Cypriani exstant Epistolæ.) In Chronicis VII. dicit Eusebius. Vide Jac. Pamelii edit.

Scripsit Epistolam ad Flavianum.) Lege: *Fabium*, fuit 13. Antiochiæ Episc. Vide Euseb. c. 43. & Socrat. in hist. Eccles. lib. 4. c. 28.

AUBERTI MIRÆI.

Sub annum 250. Decio septimam persecutionem commovente, Fabianus Papa 20 Januarii cæsus est, Anno Decii postremo, cum Romana sedes anno amplius vacasset, *Cornelius* est subrogatus. Contra quem *Novatianus*, a paucis suæ partis electus, schisma conflavit. Cui se *Novatus* Episcopus, ex Africa veniens, adjunxit. Cornelius porro, post annos duos ac menses totidem, Romæ passus est, eique Lucius est suffectus. Cæterum S. Cornelii Epistola ad Flavianum, non tamen integra, apud Eusebium hist. l. 6. c. 35. exstat: alia ad Lupicinum tom. 1. Bibliothecæ veterum Patrum legitur; ut & aliæ duæ leguntur inter Epistolas S. Cypriani.

Ad Flavianum.) Quis & quantus vir fuerit Flavianus, quotque persecutionum procellis exagitatus fuerit, ex Chalcedonensi & Ephesino conciliis constat.

ERNESTI SALOM. CYPRIANI.

Ad Flavianum. Ita Sophronius & Erasmi codices. Guelpherbytanus habet ut Victorii Vuissenburgensis: *Fabianus*, nisi quod Vuissenburgensis una litera distat, ac *Favianus*, exhibet. Legendum vero: *Ad Fabium.* Fabius enim successit Babylæ, Antiochensi Episcopo, dataeqve ad eum literæ Cornelii. Retinui Flavianum, quod constans Codicum harmonia doceat, errorem esse Hieronymi. Vide *Eus. L.V. c. 39. 43.*

CAPUT LXVII.

CYPRIANUS Afer, primum gloriose Rhetoricam l) docuit, exinde suadente presbytero Cæcilio, a quo & cognomentum m) sortitus est, Christianus factus, omnem substantiam suam pauperibus erogavit, n) ac post non multum temporis electus in presbyterum, etiam Episcopus o) Carthaginiensis constitutus est. Hujus ingenii superfluum est indicem p) texere, cum sole clariora sint ejus opera. Passus est sub Valeriano & Galieno Principibus, persecutione octava, eodem die quo Romæ Cornelius, sed non eodem anno.

Κυπριανὸς Ἄφρος, πρῶτον ἐνδόξως τὴν ῥητορικὴν διδάξας, πεισθεὶς παρὰ Κεκιλίου πρεσβυτέρου, οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἐκληρώσατο, Χριστιανὸς γενόμενος, πᾶσαν αὐτοῦ τὴν περιουσίαν τοῖς πτωχοῖς διέδωκε, καὶ μετ' οὐ πολὺ καταταγεὶς εἰς πρεσβύτερον καὶ Ἐπίσκοπος ἐγένετο Καρθαγένης. Τούτου τὸν τῆς εὐφυΐας κατάλογον ὑφαίνειν, περιττὸν ἡγοῦμαι, διὰ τὸ λαμπρότερα εἶναι τοῦ ἡλίου τὰ τούτου συντάγματα. Ἔπαθεν ἐπὶ Βαλεριανοῦ καὶ Γαλιήνου βασιλέων, διωγμῷ ὀγδόῳ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ ἐν τῇ Ῥώμῃ Κορνήλιος, ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ ἐνιαυτῷ.

l) Non Rhetoricam adeo in scholis docuisse, quam in foro exercuisse Cyprianus videtur. Confer quæ ipse de se Cyprianus libro ad Donatum, non longe ab initio.

m) Quemadmodum liberti olim a Dominis manumittentibus solebant cognomentum adsciscere, sic Cyprianus a Cæcilio presbytero Carthaginiensi vindicatus ex Ethnicismo in lucem ac libertatem Christianam, Cæcilius cognominari gaudebat. De Cæcilio illo vide Acta Sanctor. 3. Junii T. 1. pag. 270. Ad Christianos accessisse S. Cyprianus videtur A. C. 246. ut in Annalibus Cyprianicis colligit Joannes Pearsonius.

n) De hoc plura Pontius in S. Cypriani vita.

o) Utrumque non diu post, factum idem Pontius innuit: *Ad probationem operum solum hoc arbitror satis esse, quod judicio DEI & plebis favore ad officium Sacerdotii* (Presbyteri) *& Episcopatus gradum adhuc neophytus, & ut putabatur novellus electus est.* Cæterum Pearsonius Presbyterum factum conjicit anno exeunte 247. Episcopum A. 248.

p) *Indicem ingenii* pro indice scriptorum sive monumentorum ingenii poni ab Hieronymo est perspicuum. Mihi vero post Guil. Caveum aliosque qui de scriptis Sancti Martyris fuse ac diligenter tractarunt, nihil aliud hoc loco reliquum est commemorare, quam post curas in castigandis atque illustrandis Cypriani scriptis collocatas ab Erasmo, a Paulo Manutio, Latino Latinio, Jac. Pamelio, Nic. Rigaltio, Philippo Priorio & novissime a Joanne Fello Oxoniensi Episcopo, novam operum S. Martyris editionem jam exspectari ab accuratissimæ eruditionis sene & de Ecclesiastica antiquitate meritissimo Stephano Baluzio, qui triginta amplius Codices MSS. cum in usum contulisse se est professus. Præclara Joannis Felli editio vulgata Oxoniæ A. 1682. Jo. Pearsonii Annales Cyprianicos præfixos habet, eidem separatim deinde H. Dodwelli dissertationes Cyprianicæ accesserunt, in repetitis editionibus Brem. 1690. & Amstelod. 1699. etiam subjunctæ. Cæterum non obstante Cypriani de rebaptizandis hæreticis sententia per Ecclesiam rejecta, nihilominus pro Sancto semper habitum probat Jo. Launojus lib. VIII. Epist. 15.

q) A. C. 258. 14. Sept. ad decretum Pro Cos. *Thascium Cyprianum gladio animadverti placet.*

r) Cornelius Centumcellis Hetruriæ in exilio obierat 14. Sept. A. 252. ut ad cap. 66. jam notare me memini.

MARIANI VICTORII.

Cum sole clariora sint ejus opera. Impressa sunt hæc Romæ emendatissima anno præterito, 1563. Aldinis typis, e vetustissimis codicibus, quorum unus nongentorum fere annorum Veronensis erat Ecclesiæ.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Cyprianus Apher.) Ipse Hieronym. Epist. ad Magnum: *Cyprianus quod idola Dii non sint, qua brevitate, qua historiarum omnium scientia, quorum verborum & sensuum splendore perstrinxit?* Euseb. in Chron. *Anno 3. Valeriani & Gallieni. Cyprianus primum Rhetor, deinde presbyter, ad extremum Carthaginensis episcopus, martyrio coronatur*: & in hist. Eccles. lib. 6. cap. 43. Hieronymus supra ad Paulinum & in LX. Esa. *Vir sanctus, & eloquentissimus martyr Cyprianus, & nostri temporis confessor Hilarius nonne tibi videntur excelsæ quondam in seculo arbores, ædificasse Ecclesiam Dei?* & in cap. 3. Jonæ: *Proponamus nobis beatum Cyprianum, qui prius idololatriæ assertor fuit, & in tantam gloriam venit eloquentiæ, ut Oratoriam quoque doceret Carthagini, ad pœnitentiam conversum in tantam venisse virtutem, ut Christum publice prædicaret, ac pro illo cervicem gladio flecteret.* Vide Lactantium lib. V. in principio, & cap. 4. Hilarius in 6. c. Matth. *De orationis autem Sacramenti necessitate nos commendandi Cyprianus vir sanctæ memoriæ liberavit* &c.

Hujus

Hujus ingenii superfluum est indicem texere.) Ipse Hieron. in Epist. *Schedula*, *Quos nunc praetereo, ne videar operum ejus indicem texere.*

Cum sole clariora sint ejus opera.) Cic. lib. 1 de finib. *Quapropter, si ea quae dixi sole ipso illustriora & clariora sunt.* Pro Milone: *Cederem tempori Judices, sed si illius insidiae clariores hac luce fuerint.* & 1. Tuscul. Quaest. *Qui etiam satis viderit id quod est clarius.*

AUBERTI MIRÆI.

S. Caecilius Cyprianus.) Carthaginiensis in Africa Episcopus, Philippo Augusto III. & ejus filio Caesare II. Consulibus (hoc est, anno Christi 248.) creatus est. Nam scribit in Epist. 55. post quatuor annos, quam sedere coepit, in Africa ortum esse Schisma Felicissimi, sub ipsum pontificatus Cornelii exordium: quod anno Christi 251. congruit. Idem Cyprianus Valeriano IV. & Gallieno III. Consulibus (id est, Christi anno 257.) in exilium pulsus, sequenti anno 258. martyrium fecit: ut ex Actis passionis ejusdem datur intelligi. Cypriani opera Jacobus Pamelius recensuit, scholiisque illustravit, Antverpiae 1568. & 1589. item Parisiis 1574. & 1616. edita.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

In veterum Ecclesiasticis monumentis laudantur circiter XXVI. Cypriani, sed omnes reliqui infra hujus constantiam, eruditionem meritaque subsistunt. Ejus memoriam recolebat Carthaginiensis Ecclesia XVIII. Kal. Octobr. ut discimus ex illius Ecclesiae calendario, quod Mabillonius primus in lucem produxit tomo III. analectorum. *p. 398 seqq.* Nec Carthaginensis solum, sed omnes Africanae Ecclesiae Calendario illo usae sunt ante annos propemodum mille & ducentos. Conveniebant autem noctu fideles, atque praeeuntibus clericis intelligendae scripturae sacrae operam suam addicebant. Augustinus *Epist. CXX.* ad Honoratum: *Hunc psalmum LXXII. nocte, qua illucescebat solennitas beatissimi Cypriani, per ministerium nostrum expositum, lege, & diligenter adverte.* Caeterum hujus Cypriani olim tanta fuit veneratio, ut in laude poneretur, habereturque jucundum, ad ejus sepulchrum preces fudisse. Postumianus apud Sulpitium Severum dialogo primo: *Libuit animo adire Carthaginem, loca visitare sanctorum, & praecipue ad sepulchrum Cypriani martyris adorare.* Sepulchri hujus pretio abusus est Augustinus ad fallendam matrem, antequam veram religionem amplecteretur. Cum enim renitente Monica Carthagine Romam discessurus esset; rogabat matrem, fugientem filium usque ad mare sequentem, ut prope Cypriani sepulchrum ea nocte maneret, donec reverteretur: se enim non abiturum, sed discedentem amicum paululum comitaturum. Atque hoc a matre facilius obtinuit ob amorem, quo in Cypriani sepulchrum ferebatur. Ita inquit Augustinus *L. V. Confess. c. 8.* *Planxit, & usque ad mare secuta est, sed fefelli eam & finxi, me amicum nolle deserere, donec vento facto navigaret. Vix persuasi, ut in loco, qui proximus nostrae navi erat, memoria beati Cypriani, maneret ea nocte. Sed in ea nocte clanculo ego profectus sum: illa autem remansit orando & flendo.* Pertinet quoque ad honores, quos Cypriano Africani detulerunt, templum, de quo Procopius apud Evagrium *L. IV. hist. Eccles. c. 16.* ita scribit: *Cyprianum virum sanctissimum Carthaginenses universi praecipuo honore venerantur; constructaque in ejus honorem magnificentissima Ecclesia extra urbem ad littus maris, tum in reliquis eum religiose colunt, tum festum diem quotannis agunt, quem Cypriana appellant. Atque hinc nautae tempestatem quandam, eodem nomine, quo diem festum, vocare soliti sunt, propterea quod ea tempestas eo potissimum tempore ingruere consuevit, quo Afri festum illum diem perpetuo celebrare solent.* In occidentali Ecclesia itidem multa aedificia coenobitarum in Cypriani honorem extructa sunt: de quibus dicam in diatriba de Cyprianis veteris Ecclesiae. Acta passionis Maximiliani, quae Mabillon parte IV. analectorum exhibet, affirmant, Cyprianum Carthagine sub monticulo secus planum (platanum) terrae mandatum esse: quod quid sit, aliis divinandum relinquo. Caeterum hujus martyris non solum apud orthodoxos, sed etiam apud haereticos illibata fuit existimatio: unde Pelagius in libro testimoniorum cum debito honore eum commemoravit, ut Augustinus docet libro IV. ad Bonifacium.

Hujus ingenii superfluum est indicem texere, cum sole clariora sint ejus opera. Horum verborum non is est sensus, quem volunt, qui de perspicuo dicendi genere interpretantur; sed hoc vult Hieronymus, Cypriani opera omnium manibus teri, nec adeo ab ipso sigillatim recensenda esse. Et fuit sane frequens lectio librorum Cypriaui, quos nemo non commendabat inter orthodoxos. Augustinus libro de gratia & libero arbitrio: *Commoneo & multum exhortor, ut beati Cypriani librum, quem scripsit de oratione dominica, diligenter legatis, & quantum nos Dominus adjuverit, intelligatis, memoriaeque mandetis.* Hieronymus ad Laetam *T. I. f. 27.* de filia: *Cypriani opuscula semper in manu teneat.* Ad Eustochium de custodia virginitatis: *Ibid. f. 65.* *Legas de virginitate beati Cypriani volumen egregium.* Neque tamen inficias eo, Hieronymum Cypriano peritiam tribuisse, animi sensa plane exponendi. Ita enim ait ad Paulinum de institutione monachi: *Ibid. f. 47. Beatus Cyprianus instar fontis purissimi dulcis incedit & placidus.* Si nosse velis, cur in scripturam nullos ediderit commentarios,

 Hiero-

sustinens, egregium volumen vitæ & passionis Cypriani t) reliquit.

μένας ἐξαίρετον τεῦχος βίου τε καὶ πάθους τοῦ αὐτοῦ Κυπριανοῦ καταλέλοιπεν.

t) Pontii Diaconi scriptum de vita & passione S. Cypriani, Rhetoricæ potius dictionis gratiam, quam narrationis Historicæ diligentiam præferre notat Rigaltius ad Cypr. Epist. 83. (edit. Ox. 81.) Illud non tantum S. Martyris operibus præmittitur, sed etiam exstat in Actis selectis Martyrum præclari Viri Theodorici Ruinarti, quæ post Parisiensem editionem 1690. 4. ante paucos annos nitide auctioraque recusa sunt Amstelodami ab Henrico Wetstenio 1713. fol. De Pontio ipso non satis certæ fidei feruntur Acta a Valerio ut ajunt consignara Diacono ejus contubernali apud Baluzium T. 2. Miscell. p. 124. Confer Acta Sanctor. ad VIII. Martii T. 1. p. 750. seq. Ex illis Actis hausit Trithemius quando scripsit Pontium melliflua sua prædicatione & industria duos Philippos Imperatores ad CHristum convertisse. Vide Baluzii Misc. Tom. 2. pag. 130. seq.

HENRICI GRAVII.

Egregium volumen vitæ & passionis Cypriani reliquit.) Hujus duntaxat fragmentum a Jac. Pamelio editum extat. Scripserunt quoque vitam & passionem ejus Gregorius Nazianzenus & Prudentius carmine Archilochio, nisi is alius est, ut docti existimant.

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

S. Pontius. Carthaginiensis diaconus, de S. Cypriani martyrio insignem librum scripsit, a Pamelio inter Prolegomena Cyprianæa editum. Nomen ejus Martyrologio Rom. 8. Martii est adscriptum: estque alius a S. Pontio martyre Gallicano, in idem Martyrologium 14. Maji relato, & supra in Scholiis ad cap. 54. laudato.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Vita Cypriani a Pontio edita interpolata est. Dalmatica Cyprianum induit, quæ est vestis Episcoporum sequioris ævi, quod librariis minus dictum videretur, tantum Episcopum, sanctumque martyrem tunica vulgari indutum fuisse. At vero non fuissent gentiles solliciti de Episcopis detegendis, si potuissent ex habitu dignosci. Præterea Cyprianum terræ mandatum dicit *cum cereis & scolacibus*, quæ est locutio ad recentes mores comparata. Scilicet candelæ adhibendæ erant, ne in tenebris terræ mandaretur martyr, atque gentiles ignorarent, quem honorem ejus corpori Christiani statuerent.

CAPUT LXIX.

DIONYSIUS, Alexandrinæ urbis Episcopus, u) sub Heracla scholam κατηχήσεων x) presbyter tenuit, & Origenis valde insignis y) auditor fuit. Hic in Cypriani & Africanæ synodi z) dogma consentiens, de hæreticis rebaptizandis, ad diversos plurimas misit Epistolas, quæ usque hodie exstant: & ad Fabium a) Antiochenæ urbis Episcopum scripsit de pœnitentia, b) & ad Roma-

Διονύσιος Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπος, ἐπὶ Ἡρακλᾶ, σχολὴν κατηχήσεων πρεσβυτερίου κατέσχε καὶ Ὠριγένους ἐπίσημος βοηθὸς ἐγένετο. Οὗτος εἰς τὸ δόγμα τοῦ Κυπριανοῦ, καὶ τῆς Ἀφρικῆς συνόδου συναινῶν, περὶ αἱρετικῶν ἀναβαπτισθησομένων πολλὰς πρὸς διαφόρους ἀπέστειλεν Ἐπιστολάς, αἳ καὶ ἄχρι τοῦ παρόντος τυγχάνουσας.

u) Heraclæ successor A. 248. Philippi tertio. Euseb. VI. 35. Τρίτον δὲ τούτῳ ἔτος ἦν καθ' ὃ μεταλλάξαντος Ἡρακλᾶ τὸν βίον ἐπὶ ἑκκαίδεκα ἔτεσι τῆς προστασίας τῶν κατ' Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησιῶν τὴν ἐπισκοπὴν Διονύσιος ὑπολαμβάνει.

x) Eusebius VI. 28. cum dixisset Heraclam ex Catecheta factum Episcopum Alexandrinum in locum Demetrii, subjungit: Τῆς δὲ τῶν αὐτόθι κατηχήσεως τὴν διατριβὴν διαδέχεται Διονύσιος, εἷς καὶ οὗτος τῶν Ὠριγένους γενόμενος φοιτητῶν. Factum hoc circa A. C. 231.

y) Sangermanensis Codex, *valde insignissimus auditor.* Alii: *vel insignissimus auditor fuit.* hoc est omnium Origenis discipulorum præclarissimus, utpote qui copia librorum editorum Magistri secutus est exemplum. Frustra itaque Marianus *adjutorem* voluit reponere pro *auditore.* Hæc Jo. Marcianæus.

z) Habitæ Carthagine A. 255. præsidente Cypriano. Vide Pearsonii annales Cyprianicos ad illum annum.

a) Codices plerique ita recte, ut supra c. 66. *Fabium*, pro quo vitiose alii *Flavianum.* Ex Dionysii Epistola ad Fabium Antiochenum prolixa fragmenta servavit Eusebius VI. 41. 42. 44.

b) Ex Eusebio constat non solum illud Epistolæ illius argumentum fuisse, licet in eadem πολλὰ περὶ μετανοίας διελθεῖν notat VI. 44.

nos per Hippolytum alteram: c) ad Xystum, qui Stephano successerat, duas Epistolas: d) & ad Philemonem e) & ad Dionysium, Romanæ Ecclesiæ presbyteros, duas Epistolas: & ad eundem Dionysium, postea Romæ Episcopum, & ad Novatianum f) causantem, quod invitus Romæ Episcopus ordinatus esset: cujus Epistolæ hoc exordium est: *Dionysius* g) *Novatiano fratri salutem. Si invitus,* h) *ut dicis, ordinatus es, probabis, cum volens secesseris. (Nam* i) *oportuit quidvis etiam hac gratia perpeti, ne discinderetur Ecclesia DEI. Neque minus præclarum ex hoc contigisset testimonium, quod noluisses dissidium inducere* k) *quam profici sci solet ex eo, si quis recusset simulacris immolare: atque adeo præclarius etiam, mea quidem sententia, siquidem illic uni propriæque consulitur animæ, hic totius Ecclesiæ negotium agitur. Tametsi nunc quoque si persuaseris, si compuleris fratres in concordiam redire, plus egeris officio, quam peccaris errato. Atque hoc quidem haud imputabitur, illud vero laudibus feretur. Cæterum si non obtemperantibus illis minus assequeris quod vis, tamen fac modis omnibus ut tuam ipsius serves animam.)* Est

Apud Euseb. VI. 45. Διονύσιος Νοβατιανῷ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. Εἰ ἄκων ὡς φὴς ἤχθης, δείξεις ἐὰν ἀναχωρήσῃς ἑκών. ἔδει μὲν γὰρ καὶ πᾶν ὁτιοῦν παθεῖν ὑπὲρ τοῦ μὴ διακόψαι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἦν οὐκ ἀδοξοτέρα τῆς ἕνεκεν τοῦ μὴ εἰδωλολατρεῦσαι γενομένης ἡ ἕνεκεν τοῦ μὴ σχίσαι μαρτυρία, κατ' ἐμὲ δὲ μείζων. Ἐκεῖ μὲν γὰρ ὑπὲρ μιᾶς τις τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, ἐνταῦθα δὲ ὑπὲρ ὅλης τῆς ἐκκλησίας μαρτυρεῖ. Καὶ νῦν δὲ εἰ πείσαιο ἢ βιάσαιο τοὺς ἀδελφοὺς εἰς ὁμόνοιαν ἐλθεῖν, μεῖζον ἔσται σοι τοῦ σφάλματος τὸ κατόρθωμα, καὶ τὸ μὲν οὐ λογισθήσεται, τὸ δὲ ἐπαινεθήσεται. Εἰ δὲ ἀπειθούντων ἀδυνατοίης, σώζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχήν.

νήσας, καὶ πρὸς Φλαβιανὸν δὲ Ἀντιοχείας Ἐπίσκοπον γράφει περὶ μετανοίας, καὶ πρὸς Ῥωμαίους διὰ Ἱππολύτου ἑτέραν, καὶ πρὸς Ξύστον διαδεξάμενον Στέφανον Ἐπιστολὰς δύο, πρὸς Φιλήμονα καὶ Διονύσιον τῆς ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησίας πρεσβυτέρους Ἐπιστολὰς δύο, καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν Διονύσιον ὕστερον Ῥώμης Ἐπίσκοπον, καὶ πρὸς Νωβατιανὸν αἰτιώμενον, ὡς ἄκων ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος, ἧς τινος Ἐπιστολῆς τὸ προοίμιον ἔχει οὕτως· Διονύσιος Ἀλεξανδρείας Ναβατιανῷ. Εἰ ἄκων ὡς φὴς ἤχθης, δείξῃς ἀναχωρήσας ἑκών. Ἔδει μὲν γὰρ καὶ πᾶν ὁτιοῦν παθεῖν, ὑπὲρ τοῦ μὴ διακόψαι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἦν οὐκ ἀδοξοτέρα τῆς ἕνεκεν μὴ εἰδωλολατρῆσαι γινομένης, ἡ ἕνεκεν τοῦ μὴ σχίσαι μαρτυρία. κατ' ἐμὲ δὲ καὶ μείζων. Ἐκεῖ μὲν γὰρ ὑπὲρ μιᾶς τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, ἐνταῦθα δὲ ὑπὲρ ὅλης τῆς ἐκκλησίας, καὶ νῦν δὲ εἰ πείσαις, καὶ εἰ βιάσαις τοὺς ἀδελφοὺς εἰς ὁμόνοιαν ἐλθεῖν, μεῖζον ἔσται σοι, τοῦ σφάλματος, τὸ κατόρθωμα. Καὶ τὸ μὲν, οὐ λογισθήσεται, τὸ δὲ ἐπαινεθήσεται. Εἰ δὲ ἀπειθούντων ἀδυνατοίης, σώζων σῶζε τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. Ἔστιν αὐτοῦ πρὸς Διονύσιον καὶ Δίδυμον ἄλλη Ἐπιστολὴ, καὶ ἑορταστικαὶ περὶ τοῦ πάσχα πολλαὶ, λόγων κράτος ἔχουσαι, καὶ πρὸς τὴν Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίαν περὶ ἐξορίας, καὶ πρὸς Ἱέρακα Αἰγύπτου Ἐπίσκοπον, καὶ ἄλλη περὶ θνήσεως καὶ Σαββάτου, καὶ περὶ γυμνασίου, καὶ πρὸς Ἑρμάμμωνα, καὶ ἄλλη περὶ διωγμοῦ Δεκίου, καὶ δύο λόγοι κατὰ Νέπωτος Ἐπισκόπου τοῦ συγγραψαμένου, χιλίων ἐνιαυτῶν σωματικὴν

c) Euseb. VI. 46. Καὶ ἑτέρα τις ἐπιστολὴ τοῖς ἐν Ῥώμῃ τοῦ Διονυσίου φέρεται διακονικὴ διὰ Ἱππολύτου.

d) Xystus Stephano successit in Episcopatu Rom. A. 257. Ad hunc Xystum Epistolas tres Dionysii Eusebius commemorat, ex prima affert nonnulla VII. 5. & 6. ex secunda VII. 9. tertiam ad Xystum & Ecclesiam urbis Romæ tantum commemorat eodem loco.

e) Ex Epistola ad Philemonem presbyterum Rom. affert aliqua Eusebius VII. 7. & ex Epistola ad Dionysium qui A. 259. factus Episcopus Romanus est, VII. 8. De hac ad Dionysium Epistola vide etiam quæ Athanasius in scripto de sententia Dionysii & de synodis T. 1. p. 918. Euthymius in panoplia &c.

f) Eusebii & Rufini editiones Νοβάτῳ *Novato* VI. 45. sed Novatiano utique fuit illi nomen, non Novato qui Episcopum Romanum se contra Cornelium ordinari passus est Anno 251. quo has ad eum litteras Dionysius Alex. exaravit. Et Ναβατιανῷ apud Eusebium legit Syncellus p. 374. atque Nicephorus VI. 4. licet Latina Nicephori versio habet Novatum.

g) Nonnulli hoc loco addunt *Alexandrinus episcopus.* Sed a plerisque MSS. hæc recte absunt.

h) In quibusdam editt. ut illa Suffridi Petri: *Nolens ne ad sacerdotium fueris inductus, ita demum ostendes si volens cesseris.* Ex Erasmo.

i) Quæ sequuntur, verba Epistolæ in plerisque Codicibus librariorum ut opinor ignavia desiderantur. Itaque & omissa sunt in pluribus editt. ut Cypriani, & Marcianæi. Sed quoniam Græcus interpres illa habet, non suis tamen sed iisdem quæ apud Eusebium verbis, hinc suspicatus ab Hieronymo ipso esse addita, itaque omittere illa nolui, sed uncinis inclusi.

k) Ita satis perspicue expressit verba τοῦ μὴ σχίσαι, quæ habet etiam Nicephorus & Syncellus, legitque Rufinus, *ne scindatur ecclesia.* Itaque nolim assentiri viro doctissimo, qui in Annalibus Cyprianicis p. 31. pro σχίσαι legendum putat θῦσαι. Verius est apud Eusebium verba quædam excidisse, ex Nicephoro ita ut feci supplenda, quoniam librarius illud ἕνεκεν bis repetitum semel oscitans cum proximo commate prætermisit.

ejus ad Dionysium l) & ad Didymum altera Epistola, & ἑορταςικαὶ de pascha plurimæ, declamatorio sermone m) conscriptæ, & ad Alexandrinam Ecclesiam de exilio: n) & ad Hieracam o) in Ægypto Episcopum: & alia de Mortalitate, p) & de Sabbatho, & περὶ γυμνασίου, q) & ad Hermammonem, & alia r) de persecutione Decii: & duo libri s) adversum Nepotem Episcopum, qui mille annorum corporale regnum suis scriptis asseverat: in quibus & de Apocalypsi Joannis diligentissime disputat: t) & adversum Sabellium, & ad u) Ammonem Beronices Episcopum, & ad Telesphorum, & ad Euphranorem, x) & quatuor libri ad Dionysium Romanæ urbis Episcopum, y) & ad Laodicenses z) de pœnitentia: item ad Cononem a) de pœnitentia, & ad Origenem b) de

κὴν βασίλειαν, ἐν οἷς περὶ τῆς Ἰωάννου ἀποκαλύψεως ἐπιμελῶς διείλεκται. Καὶ κατὰ Σαβελλίου, καὶ πρὸς Ἄμμωνα Βερονίκης Ἐπίσκοπον, καὶ πρὸς Τελεσφόρον καὶ Εὔφραν, καὶ τέσσαρες λόγοι πρὸς Διονύσιον Ῥώμης Ἐπίσκοπον, καὶ πρὸς Λαοδικεῖς περὶ μετανοίας, ὁμοίως πρὸς Κόνωνα περὶ μετανοίας, πρὸς Ὠριγένην περὶ μαρτυρίου, πρὸς Ἀρμενίους περὶ μετανοίας, καὶ κανόνας ἁμαρτιῶν, περὶ φύσεως πρὸς Τιμόθεον, περὶ πειρασμῶν πρὸς Εὐφράνορα, καὶ πρὸς Βασιλείδην πολλὰς Ἐπιστολάς, ἀφ' ὧν ἐν τῇ μιᾷ λέγει, ὡς ἤρξατο καὶ εἰς τὴν ἐκκλησιαστὴν συντέτειν ὑπομνήματα, καὶ κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τῆς αὐτοῦ τελευτῆς, ἐπίσημος αὐ-

qq 2 τοῦ

l) Videtur legendum *ad Domitium & Didymum* ex Eusebii VII. 20. & Nicephori VI. 18.

m) Euseb. VI. 20. Ἔτι καὶ τὰς φερομένας ἑορταστικὰς τὸ τηνικαῦτα συντάττει, πανηγυρικωτέρους ἐν αὐταῖς περὶ τῆς τοῦ πάσχα ἑορτῆς ἀνακινῶν λόγους. Tales ibi memorat ad Flavium (Nicephoro Flavianum) ad Domitium & Didymum, ad compresbyteros Alexandrinos &c. fragmenta ex illis ibid. usque ad c. 22.

n) De exilio, hoc est velut ab exule scripta. Eusebius VI, 21. αὖθις ἐν τῇ τοῦ πάσχα ἑορτῇ ὥσπερ τις ὑπερόριος ἐξ αὐτῆς Ἀλεξανδρείας διὰ γραμμάτων αὐτοῖς (τοῖς κατ' Ἀλεξάνδρειαν συμπρεσβυτέροις) ὡμίλει.

o) Ex Eusebio *Hieracam* reposui pro *Heracla* tanto confidentius, quod Heraclas jam ante multos annos obierat, cum Epistolas illas Dionysius scripsit. Καὶ Ἱέρακι δὲ μετὰ ταῦτα τῷ κατ' Αἴγυπτον ἐπισκόπῳ ἑτέραν ἑορταστικὴν ἐπιστολὴν γράφων &c.

p) Λοιμικῆς τὸν πόλεμον διαλαβούσης νόσου. Euseb. VII. 22. De illa pestilentia quæ in Annum 252. incidit, meminit etiam S. Cyprianus libro de mortalitate.

q) Φέρεται δέ τις αὐτοῦ καὶ περὶ σαββάτου, καὶ ἄλλη περὶ γυμνασίου. Euseb. VII. 22. p. 269.

r) Ex Eusebio videtur legendum *& ad Hermammonem alia de persecutione Decii.* Eusebii verba: Ἑρμάμμωνι δὲ πάλιν καὶ τοῖς κατ' Αἴγυπτον ἀδελφοῖς δι' ἐπιστολῆς ὁμιλῶν πολλά τε ἄλλα περὶ τῆς Δεκίου καὶ τῶν μετ' αὐτὸν διεξελθὼν κακοτροπίας &c. Vides in illa ipsa ad Hermammonem Epistola de Decii persecutione a Dionysio tractatum. Ex fragmento quod ex ea VII. 23. affert Eusebius, constat scriptam A. C. 262.

s) Hæc sunt τὰ περὶ ἐπαγγελιῶν δύο συγγράμματα a Dionysio opposita Nepoti Episcopo Ægyptio: quem Chiliastici licet regni assertorem tamen fratris nomine compellat. Eusebium consule VII. 24.

t) Dionysius apud Eusebium VII. 25. Vide & III. 28.

u) Eusebius iterum suadet hæc conjungenda esse: *adversum Sabellium ad Ammonem.* Ita enim ille VII. 26. ἐπὶ τούτοις τοῦ Διονυσίου φέρονται καὶ ἄλλαι πλείους ἐπιστολαί, ὥσπερ αἱ κατὰ Σαβελλίου πρὸς Ἄμμωνα τῆς κατὰ Βερενίκην ἐκκλησίας ἐπίσκοπον. Plures fuere civitates olim Berenices nomine, ita ut cujus ex illis sex vel septem fuerit Episcopus Ammon iste, non sit in promtu dicere. Neque multum refert. Suspicor tamen illam in Pentapolitano Africæ tractu intelligi.

x) al. *ad Euphran.* Eusebius: Καὶ ἡ πρὸς Τελεσφόρον καὶ ἡ πρὸς Εὐφράνορα καὶ πάλιν Ἄμμωνα καὶ Εὔπορον. Hæc postrema duo nomina Hieronymus prætermisit. Euphranoris nomen recurrit infra, nota f.

y) Etiam hos quatuor libros ἐλέγχου καὶ ἀπολογίας Sabellio oppositos fuisse ex Eusebio, Athanasio & contra Rufin. Hieronymo constat. Ecce Eusebii verba: συντάττει δὲ περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως καὶ ἄλλα τέσσαρα συγγράμματα, ἃ τῷ κατὰ Ῥώμην ὁμωνύμῳ (*cognomini* non *gentili* ut Vales.) Διονυσίῳ προσφωνεῖ. Præcesserant autem Epistolæ adversus Sabellium.

z) Euseb. VI. 46. Καὶ τοῖς κατὰ Λαοδίκειαν ἀδελφοῖς οἷς προΐστατο Θηλυμίδρης ἐπίσκοπος, καὶ τοῖς κατὰ Ἀρμενίαν ὡσαύτως περὶ μετανοίας ἐπιστέλλει.

a) Conon hic Episcopus Ægypti Hermopolitanus. Euseb. καὶ πρὸς Κόνωνα (male Κόλλωνα apud Syncellum p. 375.) τῆς Ἑρμουπολιτῶν δὲ παροικίας ἐπίσκοπος ἦν οὗτος, ἰδία τις περὶ μετανοίας αὐτοῦ φέρεται γραφή. Vitiose quidam Codices: *& Canonem de Pœnitentia.*

b) Ἔστι καὶ ἡ περὶ μαρτυρίου πρὸς τὸν Ὠριγένην γραφεῖσα. id. Etiam Stephanus Gobarus apud Photium Cod. 232. memorat Dionysium Alex. & ad spirantem adhuc scripsisse Origenem, & defunctum post fata laudasse.

martyrio; ad Armenios de pœnitentia c) & de ordine delictorum, d) de natura ad Timotheum, e) de tentationibus ad Euphranorem. f) Ad Basilidem g) quoque multæ Epistolæ: in quarum una se asserit, etiam in Ecclesiasten cœpisse scribere commentarios. Sed & adversus Paulum Samosatenum, h) ante paucos dies quam moreretur, insignis ejus fertur Epistola. Moritur duodecimo Galieni anno. i)

τῷ Φερετῷ ἐπιστολή. Τελευτᾷ τῷ δεκάτῳ ἔτει Γαλιήνου βασιλέως.

c) Καὶ τοῖς κατ' Ἀρμενίαν ὡσαύτως περὶ μετανοίας ἐπιστέλλει, ὧν ἐπεσκόπευε Μερουζάνης. Euseb. VI. 46.

d) De ordine delictorum sive τάξεως παραπτωμάτων tractavit Dionysius in alia ad Ægyptios Epistola. Idem Eusebius initio ejusdem capitis 46. γράφει δὲ καὶ πρὸς τοὺς κατ' Αἴγυπτον ἐπιστολὴν περὶ μετανοίας, ἐν ᾗ τὰ δόξαντα αὐτῷ περὶ τῶν ὑποπεπτωκότων παρατίθεται, τάξεις παραπτωμάτων διαγράψας.

e) Inter πολυεπεῖς Dionysii λόγους ἐν ἐπιστολῆς χαρακτῆρι, sive per modum Epistolæ scriptos Eusebius VII. 26. primo loco refert libros ad Timotheum filium de Natura, ὡς οἱ περὶ Φύσεως Τιμοθέῳ τῷ παιδὶ προσπεφωνημένοι. Valesius παῖδα vertit *puerum*, sed Timotheum hunc filium Dionysii fuisse colligas ex VI. 40. Ex libris illis fragmenta servavit Eusebius XIV. 23--27. præparat. Evangelicæ.

f) Καὶ ὁ περὶ πειρασμῶν, ὃν καὶ αὐτὸν Εὐφράνορι ἀνατέθεικεν. id. Ad eundem Euphranorem jam supra Epistolam commemoravit.

g) Basilides hic Episcopus Pentapolitanus in Cyrenaica Africæ regione. Euseb. VII. 26. ἐπὶ τούτοις καὶ Βασιλείδῃ τῷ κατὰ Πεντάπολιν παροικιῶν ἐπισκόπῳ γράφων φησὶ ἑαυτὸν εἰς τὴν ἀρχὴν ἐξήγησιν πεποιῆσθαι τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ. Διαφόρους δ' ἡμῖν καὶ πρὸς τοῦτον καταλέλοιπεν ἐπιστολάς. Exstat etiam Dionysii Alex. Epistola ad hunc Basilidem inter Canonicas Patrum Epistolas, Scholiis Jo. Zonaræ & Theodori Balsamonis illustratas. Commentarium in Ecclesiastæ initium allegat Procopius Gazæus in Genes. 3. p. 76.

h) Epistola hæc fuit directa non ad Paulum ipsum, sed ad Antiochenos, ut testantur Episcopi ad Synodum A. 270. congregati in qua Paulus iste condemnatus est. Apud Euseb. VII. 30. ὁ μὲν Διονύσιος ὁ μακαρίτης ἐπέστειλεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, τὸν ἡγεμόνα τῆς πλάνης οὐδὲ προσρήσεως ἀξιώσας. De eadem Epistola puto loqui Theodoretum lib. 2. de hæreticis fab. cap. cap. 8. licet ait Paulum a Dionysio per literas admonitum. Καὶ Διονύσιος μὲν ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος ἀνὴρ ἐπίσημος ἐν διδασκαλίᾳ γενόμενος, ἀνεβάλετο μὲν τὴν ἐκδημίαν διὰ τὴν τοῦ γήρως ἀσθένειαν, διὰ δὲ γραμμάτων ἐκεῖνον παρῄνεσε τὰ προσήκοντα, καὶ τοὺς συνεληλυθότας ἐπισκόπους εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας παρέθηξε ζῆλον. De Epistola Dionysii ad Paulum quam edidit Turrianus & de aliis illius scriptis nolo repetere quæ dixi lib. V. Bibl. Græcæ p. 263. seq.

i) Anno CHristi 265.

ERASMI SCHOLIA.

Sub Heracla κατηχήσεων.) id est, initiationum sive institutionum.

Scholam presbyter tenuit.) Sophronius pro presbyter legit presbyterii, ut intelligas institutionem ad presbyteros pertinere.

Origenis vel insignissimus.) Vetustus Codex habebat, valde insignissimus, sed mendose. Sophronius tantum legit, insignis, ita scriptum apparet ab Hieronymo.

Ad Sixtum.) Ad Xistum habetur, tum in vetustissimo codice, tum apud Sophronium Græcum.

Dionysius Novatiano.) Certum est Hieronymum exordium Epistolæ duntaxat posuisse. Sophronius totam retulit in hanc sententiam, nam sensum reddemus potius quam verba. Dionysius Alexandrinus Episcopus Novato. Nolens ne ad sacerdotium fueris inductus, ita demum ostendes, si volens cesseris. Nam oportuit quidvis etiam hac gratia perpeti, ne discinderetur Ecclesia Dei. Neque minus præclarum ex hoc contigisset testimonium, quod noluisses dissidium inducere, quam proficisci solet ex eo, si quis recuset simulacris immolare: atque adeo præclarius etiam, mea quidem sententia. Siquidem illic uni propriæque consulitur animæ, hic totius Ecclesiæ negotium agitur. Tametsi nunc quoque si persuaseris, si compuleris fratres in concordiam redire, plus egeris officio, quam peccaris errato. Atque hoc quidem haud imputabitur, illud vero laudibus feretur. Cæterum si non obtemperantibus illis minus assequeris quod vis, tamen fac modis omnibus, ut tuam ipsius serves animam.

Et heortasticæ.) ἑορταστικαί, id est, festivales, ut ita loquar, nempe de festis diebus.

Et ad Heraclam.) Vetustissimus Codex habebat, Hieraclam. Sophronius legit, ἱέρακα, Hieracem.

Et περὶ γυμνασίου.) Id est, de exercitatione. Sic enim restituimus Græcas voces, partim ex vestigiis veterum Codicum, partim ex Sophronio.

Ad Hermammonem.) ἑρμάμμωνα, Hermammonem legit Sophronius.

Et

Et ad Damonem.) Ad Ammonem legendum, suffragantibus & Latinis vetustis.

Ad Telesphorum.) In nonnullis erat Delisporum. Sophronius legit Telephorum.

Ad Canonem.) In nonnullis erat, Canon. Ex Sophronio legendum est, ad Cononem.

Quod Graece dicitur Cheron.) Sic ferme est in vulgaribus codicibus. Cæterum ex Sophronio legendum est, *καθαρὸν*, id est, purum, quod non videretur admittere peccatum in Ecclesiam.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Κατηχήσεων. Institutionum, seu initiationum fidei: hinc Catechumenorum nomen.

Et Origenis valde insignis adjutor fuit. Auditor, antea perperam legebatur. Adjutor enim habent incorrupta exemplaria Mediceum; & Fesulanum: & Sophronius βοηθὸς similiter legit. Sensus est, Dionysium Origenem in instruendis Catechumenis adjuvisse, sub Heracla, qui & ipse Origenis adjutor hac in re fuit. Quapropter supra in Origene scribitur, quod reversus Alexandriam Origenes, Heraclam presbyterum, qui sub habitu Philosophi perseverabat; adjutorem sibi *κατηχήσεως* fecerit. Tam igitur Heraclas, quam sub eo Dionysius Origenem in Catechismo juverunt.

Ἑορταστική. Id est, de diebus festis conscriptæ Epistolæ.

Ad Heraclam. Hic est idem de quo nunc dicebamus Episcopus, qui post Demetrium Alexandrinam rexit Ecclesiam, ut supra in Origene scribit Hieronymus, sicut post Heraclam ipse Dionysius. Sophronius Hieracem legit, & interpres Hieraclam: verum utraque lectio vitiata est.

περὶ γυμνασίας. De gymnasio, seu exercitatione.

Ad Armenios de pœnitentia, & de ordine delictorum Cum nec is liber, neque illi quos Theodorus,* Beda, aliique pœnitentiales ediderunt, extent libri, nos similem ex veteribus collectum, adversus hæresim nostri temporis eo, quo potuimus, ingenio composuimus, & sacramento confessionis adjunctum edidimus.

* Theodori Cantuariensis Pœnitentiale editum a Jacobo Petito, Paris. 1679. 4.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Dionysius Alexandrinæ urbis Episcopus.) Meminit epist. ad Magnum Hieron. in Chron. Eusebii anno V. Philippi Imp. *Alexandrinam Ecclesiam* 13. *Episcopus tenuit Dionysius annis* 17. & libr. 6. Eccles. hist. c. 35. 40. & 41.

Scholam κατηχήσεων.) *Euseb. κατηχήσεως διατριβήν.*

Et Origenis valde insignis auditor fuit.) Alias: *vel insignissimus.*

Hic in Cypriani & Aphricanæ Synodi dogma consentiens.) Extat inter S. Cypriani opera hæc synodus Africana.

Et ad Flavianum.) Euseb. cap. 44. legit *Fabium.*

Et ad Novatianum.) Lege: *Novatum.* Euseb. cap. 45.

Et duo libri adversum Nepotem Episcopum. cap. 23. & deinceps.

Est ejus ad Dionysium & ad Didymum altera epistola.) Ex Eusebio legendum *ad Domitium & Didymum.*

Et adversum Sabellium,) 4. videlicet libros, pro quibus Athanasio scripsit Apologeticum, si Rufino credimus. Vide Epist. S. Basilii cujus initum *εἰκόνες ad Maximum Philosophum.*

Et ad Telephorum, & ad Eufran.) Euseb. habet cap. 26. lib. 7. *Telesphorum, & Euphranorem.*

SCHOLION AUBERTI MIRÆI.

S. Dionysius. Alexandrinus Episcopus, ab anno vulgari Christi circiter ducentesimo quadragesimo septimo ad ducentesimum sexagesimum quartum, sedem Alexandrinam obtinuit. Eusebius lib. 7. hist. cap. 28. & hic Hieronymus dicunt ipsum anno duodecimo Gallieni (hoc est: Christi 266.) obiisse. Scripsit varias Epistolas, quarum multa & ampla fragmenta apud Eusebium lib. 6. & 7. hist. leguntur. Alia item fragmenta apud Athanasium exstant. Epistolæ ejusdem contra Paulum Samosatenum, & ad Basilidem, habentur tom. 3. Bibliothecæ Patrum. Peltanus illius Epistolam De Dominica resurrectione & Paschalis jejunii termino, 1580. Ingolstadii, cum Victore Antiocheno, edidit. Canonicas ejusdem Epistolas ex Græco Latinas Gentianus Hervetus reddidit. Fuit autem Dionysius, cum Cypriano Charthaginiensi, in eadem opinione erronea de iterando baptismo hæreticorum. Sed iis Apostolica auctoritate Stephanus Papa restitit.

Adversus Paulum Samosatenum.) Antiochenum Episcopum. Is Filii divinitatem oppugnavit; æmulatus *Sabellium*, qui Ptolemaide in Lybia nefarium adversus sanctissimam Trinitatem dogma paulo ante vulgaverat. Contra utrumque hæresiarcham scripsit Dionysius Alexandrinus. At vero contra Sabellium laborans, quibusdam visus est Arianis

arma ſubminiſtraſſe. Quod Baronius in Notis ad Martyrol. Romanum 17. Nov. purgat & excuſat.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Ad Flavianum. Legendum: *Ad Fabium,* ex Euſebii libro VI. capite XLIV. Codex Guelpherbytanus rurſus *Fabianum* vocat.

De pœnitentia. Omnium, quos de pœnitentia ſcripſit, libellorum unum fuit idemque argumentum. *Suam de lapſis ſententiam exponit,* ait Euſebius, *& criminum gradus diſtinguit.*

Ad Novatianum cauſantem. Recte hoc loco ab Euſebio recedit, qui Epiſtolam ad Novatum ſcriptam dicit libro VI. capite XLV. Nam Novatianus Romæ contra Cornelium Epiſcopus a ſchiſmaticis electus eſt, ut ex Cypriani XLV. Epiſtola liquet, non vero Novatus. Unde & noſter Dionyſius *Novatianum* vocat apud Euſebium libro VII. capite VIII.

Cujus Epiſtolæ exordium eſt. Miræus ex capitæ XLV. libri VI. hiſtoriæ Euſebianæ totam Epiſtolam huic capiti inſeruit. Inepte ac præter Hieronymi mentem, qui diſerte ait, ſe non niſi exordium Epiſtolæ recitare.

Ad Heraclam. Legendum: *Ad Hieracem,* ex libro VII. capite XXI. Euſebii.

Ad Canonem. Euſebius habet: *Ad Cononem.* Guelpherbytanus codex: *Item Canonem de pœnitentia.* Optimæ lectionis reliquiæ. Nam canonem publicavit de paſchate, ut Euſebius tradit libro VII. capite XX. Hunc cum librarius ab Hieronymo omiſſum exiſtimaret, & tamen canonis mentionem fieri deprehenderet; canonem de pœnitentia poſuit, ne Dionyſius nullum canonem edidiſſe videatur.

Moritur XII. Gallieni anno.) XII. Gallieni & Valeriani anno, habet Codex Guelpherbytanus.

CAPUT LXX.

NOVATIANUS a) Romanæ urbis presbyter, adverſus Cornelium Cathedram ſacerdotelem conatus invadere, b) Novatianorum, quod Græce dicitur Καθάρων dogma c) conſtituit, nolens apoſtatas ſuſpicere pœnitentes. Hujus d) auctor Novatus, Cypriani presbyter, fuit. Scripſit autem e) de Paſcha, de Sabbatho, de Circumciſione, f) de

Νωβατιανὸς τῆς ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησίας πρεσβύτερος, κατὰ Κορνηλίου τὸν θρόνον τῆς Ἐπισκοπῆς ὑπεισελθεῖν ἐπιχειρήσας, τὸ Νωβατιανῶν, ὅπερ Ἑλληνικῇ διαλέκτῳ καθαρὸν λέγουσι συνεστήσατο δόγμα, μὴ βουλόμενος τοὺς ἀποστάντας δέξασθαι μετανοοῦντας. Τούτου διδάσκαλος ἤτοι ἀρχηγὸς Νωβάτος, Κυπριανοῦ πρεσβύτερος γέγονε. Καὶ συνεγράψατο περὶ τοῦ πάσχα, περὶ

a) Græce hoc nomen exprimi video Νουατιανὸς, Ναυατιανὸς, Νωβατιανός, Ναβατιανός.

b) Factum hoc A. 251. quo Synodus Romana adverſus Novatianum ac Novatum celebrata. Vide Joh. Pearſonii Annales Cyprianicos ad illum annum, Tillemontium T. III. & V. memor. &c.

c) Ita legi in Codice Bibl. Ambroſianæ teſtatur Marcianæus: & hanc genuinam lectionem eſſe puto, licet alii Codices habeant *καθαρὸν dogma.* Notum eſt Novatianos quia communicare cum lapſis nollent, velut a puritate cœtus ſui invidioſum ſibi Catharorum nomen impoſuiſſe. Auguſtinus c. 38. de hæreſ. *Cathari qui ſe ipſos iſto nomine quaſi propter munditiem ſuperbiſſime atque odioſiſſime nominant.* Canon VIII. Nicæn. περὶ τῶν ὀνομαζόντων μὲν ἑαυτοὺς ποτὲ καθαρούς. Ubi de Novatianis eſſe ſermonem notant Zonaras & Balſamo. Confer Epiphanium hæreſi 59. Hinc eſt quod Nazianzenus Orat. XIV. p. 221. ἀκάθαρτον καθαρότητα perſtringit Novati.

d) Dogmatis Novatiani de non recipiendis lapſis, bigamisque auctor Novatus Carthag. presbyter: uti Schiſmatis adverſus Cornelium Novatianus, presbyter Romanus. Sed ut Schiſma conatus fovere Novatus, ita dogmati propugnando Novatianus non defuit. De dogmate videndus Eulogius apud Photium Cod. 182. & 208. E recentioribus Gabriel Albaſpinæus libro ſecundo Obſervationum Eccleſ. Beveregius ad Synodicum Magnum p. 66. &c.

e) Novatiani deinceps, non Novati ſcripta perſequitur Hieronymus, ſed quæ pleraque omnia excepto libro de SS. Trinitate & altero de cibis Judaicis videntur intercidiſſe. Trithemius neſcio quo lapſu memoriæ ſcripta Novatiani de SS. Trinitate, de circumciſione, de Attalo, de Paſcha, & de Sabbato retulit ad Julium Africanum. Epiſtolas Novatiani mitti ſibi deſiderat Hieron. Epiſt. 10. a Paulo ſene Concordienſi, *ut dum Schiſmatici hominis venenum cognoſcimus, libentius S. Martyris Cypriani bibamus antidotum.*

f) Librum Novatiani de circumciſione memorat etiam Hieronymi Epiſt. 124. & 125. Nec defuere qui ſuſpicarentur libellum *de vera Circumciſione,* qui ſæpe prodiit inter Hieronymi opera, Novatianum auctorem habere, quanquam in illo mentio Manichæorum non modo, ſed & ſectæ Arii.

Sacerdote, de Oratione, de Cibis Judaicis, g) de Instantia, de Attalo h) multaque alia, & de Trinitate i) grande volumen; quasi ἐπιτομὴν operis Tertulliani k) faciens: quod plerique nescientes, Cypriani existimant.

εἰς Σαββάτου, περὶ περιτομῆς, περὶ ἱερέως, περὶ εὐχῆς, περὶ βρωμάτων Ἰουδαϊκῶν, περὶ τῆς ἐνεστώτων, περὶ Ἀττάλου, καὶ ἕτερα πολλά, καὶ περὶ τῆς Τριάδος μέγα πύχος, ὥσπερ ἐπιτομὴν τοῦ Τερτυλλιανοῦ συγγράμματος ποιῶν, ὅπερ πολλοὶ ἀγνοοῦντες νομίζουσιν εἶναι Κυπριανοῦ.

g) Ad calcem operum Tertulliani in Jac. Pamelii editione exstat Epistola Novatiani de cibis Judaicis, in cujus exordio etiam illorum quæ de circumcisione & Sabbato scripserat facit mentionem: *Quam vero sint perversi Judæi, & ab intellectu suæ Legis alieni, duabus Epistolis superioribus ut arbitror plene ostendi, in quibus probatum est prorsus ignorare illos quæ sit vera circumcisio & quid verum Sabbatum, quorum adhuc magis ac magis cæcitas revincitur in hac Epistola, in qua aliquid de cibis illorum breviter disseritur.*

h) Fortasse de S. Attalo Pergameno, qui sub Marco Antonino Martyrium subiit, & cujus memoria inter alios Martyres Lugdunenses celebratur 2. Jun. Vide de illo Attalo Lugdunensium Epistolam apud Eusebium V. 1.

i) Hic videtur esse liber ille jam sub Tertulliani jam sub Novatiani nomine cum Tertulliani scriptis sæpius vulgatus, & nova editione nuper velut eximium Antiquitatis monumentum Anglis commendatus a Wilhelmo Whistono, Arianismi confessore, Lond. 1709. 8. Cæterum Novatianum Catholici de CHristo dogmatis assertorem fuisse ex hoc ipso libro probant Stephanus le Moyne notis ad Varia sacra p. 229. seq. Georgius Calixtus § 50. de Mysterio SS. Trin. e Veteri Test. Gregorius Bullus in defensione fidei Nicænæ p. 225. Samuel Gardinerus in Hyppotyposi doctrinæ Patrum ante Nicænor. de SS. Trinitate p. 105. seq. Natalis Alex. diss. IX. Sec. 2. Artic. 4. & Petavius de DEO p. 82. lib. 1. c. 11. §. 10. qui tamen lib. 1. de Trinitate c. V. §. 1. non diffitetur parum accurate de Mysterio illo locutum auctorem illius libri, quem Novatianum esse ibi p. 81. & de Angelis p. 91. negat, eo præcipue argumento ductus, quod c. 13. hæreseos Sabellianæ (circa A. C. 255. exortæ) meminit. Sed ex hoc tantum sequitur, post Schisma librum nunc a Novatiano fuisse compositum, in quo trajectiones capitum observavit post Henr. Valesium Cotelerius, quem vide T. 3. monument. p. 634. A sectatoribus Novatiani jactabantur ὑπομνήματα de Martyrio sive Confessione Novatiani sub Decio & Valeriano, quæ falsitatis arguit Eulogius apud Photium Cod. 182. Confer notas Episcopi Oxon. Joannis Felli ad Cypriani Epistolam LXI.

k) Tertulliani liber, cujus compendium sit istud Novatiani scriptum, hodie non exstat. Illius meminit etiam Rufinus de adulteratione libror. Origenis, & Tertulliani librum de Trinitate *reprehensibiliter, quantum ad veritatem fidei nostræ pertinet, scriptum* a Macedonianis Constantinopoli in uno corpore cum S. Cypriani Epistolis publicatum queritur. Sed Hieronymum si audimus lib. 2. in Rufin. nec Tertulliani liber ille fuit, nec Cypriano a Macedonianis fuit tributus, sed Novatiani inscriptus titulo, *& auctoris*, inquit, *eloquium Styli proprietas demonstrat.*

MARIANI VICTORII.

Quod græce dicitur καθαρὸν. Hoc est, purum, mundum & maculis carens. Catharos enim propterea se vocabant, quod post baptismum non peccassent: post illum enim pœnitentes non suscipiebant.

HENRICI GRAVII.

Novatianus Romanæ urbis presbyter. In Chronicis: anno 1. Galli & Volusiani: *Novatus presbyter Cypriani veniens Romam Novatianum & cæteros confessores sibi sociat, eo quod Cornelius Apostatas pœnitentes recepisset.* Et lib. 6. c. 43. & deinceps. Et Socratem in hist. Eccles. lib. 4. cap. 28.

Nolens Apostatas suscipere pœnitentes.) Hieronymum vide in Esa c. 23. & in Osee 14 & in Johel. 2. Item in Galat. 4. Ambrosius lib. de pœnitentia. *Cæterum Episcopatus amissi dolore succensus Novatianus schisma composuit.*

Quod plerique nescientes Cypriani existimant.) Sic Hier. lib. 2. Apologiæ in Rufinum: *Transit ad inclytum Martyrem Cyprianum, & dicit Tertulliani librum, cui titulus est de Trinitate, sub nomine ejus Constantinopoli, a Macedoniæ partis hæreticis lectitari. In quo crimine mentitur duo: Nam nec Tertulliani liber est, nec Cypriani dicitur, sed Novatiani, cujus & inscribitur titulo, & authoris eloquium stili proprietas demonstrat.* Extat hodie sed Tertulliani titulo inter opera ipsius.

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

Fabiano Papa defuncto, anno 251. cum suffectus esset Cornelius, ægre id ferens *Novatianus*, qui a paucissimis suæ partis hominibus electus fuerat, schisma contra Cornelium

lium conflavit. Novatiano sese adjunxit *Novatus* Episcopus, ex Africa veniens: quem plerique cum Novatiano promiscue habent. De his rebus plura qui volet, Cyprianum Epist. 55. & Epiphanium hæres. 59. legat. Vide supra in Cornelio Romano.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Quasi ἐπιτομὴν operis Tertulliani faciens. Difficilis locus, cui medicas manus post Pamelium nemo, quod sciam, admovit. Cum enim Tertullianus præter librum adversus Praxeam nullibi legatur alium de Trinitate edidisse: & vero Novatiani de Trinitate liber multo prolixior sit libro Tertulliani contra Praxeam; merito quæritur, qua ratione Novatiani liber dici possit libri Tertullianei Epitome. Doctissimus Pamelius *ad Tertull. p.* 651. legendum putat: *Quasi ἐπίτασιν*, ut sensus sit Novatiani librum esse quandam quasi dilatationem libri adversus Praxean. Verum non satis certus de hac lectione putat, legi posse: *Quasi μίμησιν*; quod Tertullianum imitetur Novatianus. Sed quia Codicum manu exaratorum fide destituitur, consultius ei visum est, ex solo hoc loco affirmare, Tertullianum peculiarem, ab illo adversus Praxean distinctum de Trinitate librum vulgasse, quem inter opera ejus deperdita refert. Mihi prior conjectura arrideret, si vel pauci codices assentirentur. Illis autem deficientibus retinenda est lectio, quam Codices ad unum omnes servant: *Quasi ἐπιτομήν.* Præterea ita quoque existimandum est, Hieronymum nunquam a Tertulliano peculiarem de Trinitate librum editum credidisse, quia ejus rei non meminit, ubi omnino videbatur necessarium. Libro II. Apologiæ adversus Ruffinum ait de adversario suo: *Trahit ad inclytum martyrem Cyprianum, & dicit Tertulliani librum, cui titulus est de Trinitate, sub nomine ejus Constantinopoli a Macedonianæ partis hæreticis lectitari. In quo crimine mentitur duo. Nam nec Tertulliani liber est, nec Cypriani dicitur, sed Novatiani, cujus & inscribitur titulo.* Si Hieronymo quidam Tertulliani de Trinitate liber cognitus fuisset, debuisset sane distinctius respondere, Tertullianum scripsisse quidem de Trinitate, sed ejus librum non lectitari ab hæreticis. Neque enim negare potuit Hieronymus, librum de Trinitate, ab hæreticis lectum, Tertulliani esse, si Tertullianus de Trinitate peculiarem librum edidit, cum in Palæstina viveret, nec videret Codices Constantinopolitanos. Quod vero ad loci nostri sensum attinet, certum omnino est, Novatiani librum non posse libri adversus Praxean dici ἐπιτομήν. Unde dicendum puto, Hieronymum per *opus Tertulliani* voluisse *opera*, seu, libros Tertulliani omnes intelligere, ut sensus sit, Novatianum ea, quæ in libris suis prolixe quidem, sed sparsim de Trinitate tradat Tertullianus, congessisse, atque in Epitomen redegisse peculiari illo de Trinitate libro. Constat enim, Novatianum Tertulliani res ipsas & formulas loquendi ita imitatum esse, ut propter verborum sensusque convenientiam Novatiani liber Tertullianum autorem habere crederetur. Ac ne quis loquendi formulam insuetam causetur, notandum est, Hieronymum & alibi omnes alicujus viri libros, junctim sumptos, autoris *opus* vocare, ut dicemus ad caput LXXIX.

CAPUT LXXI.

MALCHION disertissimus Antiochenæ Ecclesiæ presbyter, quippe qui in eadem urbe Rhetoricam florentissime docuerat, l) adversum Paulum Samosatenum, qui Antiochenæ Ecclesiæ Episcopus dogma Artemonis instaurarat, m) excipientibus notariis dispu-

Μαλχίων ἐλλογιμώτατος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας πρεσβύτερος, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει τὴν ῥητορικὴν ἐπισήμως διδάξας, κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, τοῦ ἐν τῇ Ἀντιοχείας ἐκκλησίᾳ τὸ δόγμα Ἀρτέμωνος ἀνανεώσαντος, ἐκλαμβανόντων Νοταρίων διαλέχθη, ὅς τις διάλογος

l) Eusebius VII. 29. *μάλιστα δ' αὐτὸν (Παῦλον τὸν ἐκ Σαμοσάτων) εὐθύνας ἐπικρυπτόμενον διήλεγξε Μαλχίων, ἀνὴρ τά τε ἄλλα λόγιος, καὶ σοφιστοῦ τῶν ἐπ' Ἀντιοχείας ἑλληνικῶν παιδευτηρίων διατριβῆς προεστώς. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ δι' ὑπερβάλλουσαν τῆς εἰς χριστὸν πίστεως γνησιότητα, πρεσβυτερίου τῆς αὐτόθι παροικίας ἠξιωμένος.*

m) Eusebius V. 28. memorat *σπούδασμα* vetusti scriptoris *κατὰ τῆς Ἀρτέμωνος αἱρέσεως πεπονημένον ἣν αὖθις ὁ ἐκ Σαμοσάτων Παῦλος καθ' ἡμᾶς ἀνανεώσασθαι πεπείραται.* Episcopi Antiocheni apud eundem VII. 30. pag. 282. de Paulo Samos. *τῷ δὲ Ἀρτέμᾳ οὗτος ἐπιστελλέτω, καὶ οἱ τὰ Ἀρτεμᾶ φρονοῦντες τούτῳ κοινωνείτωσαν.* Facundus III. 2. *Manifestum est quod Samosatenus Paulus Episcopus quidem fuit Antiochenæ Ecclesiæ Domini DEI, Theodoti autem & Artemonis errore ægrotans, qui purum hominem dixerunt esse Dominum Jesum CHristum.* Sic Artemonem sive Arteman, Paulum Samosatenum & Photinum velut in hæresi eadem conspirantes jungit Felix III. Papa in Epistola ad Petrum Fullonem. Artemonis hæresin oppugnavit sæculi secundi ad finem vergentis scriptor vetus de quo Eusebius V. 28. & Cajus apud Photium Cod. 48. Pauli Samosateni hæresis damnata in Concilio Antiocheno A. 270. Is Episcopus Antiochiæ factus erat post Demetrianum A. 260.

tavit: n) qui dialogus usque hodie exstat. Sed & alia grandis Epistola, o) ex persona Synodi, ab eo scripta ad Dionysium & Maximum, Romanæ & Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopos dirigitur. Floruit sub Claudio & Aureliano. p)

λόγος ἄχρι τῆς δεῦρο ὑπάρχει, καὶ ἄλλη ἐπιστολὴ ἐκ προσώπου τῆς συνόδου παρ' αὐτοῦ γραφεῖσα, πρὸς Διονύσιον καὶ Μάξιμον Ῥώμης καὶ Ἀλεξανδρείας Ἐπισκόπους, πέμπεται. Ἤνθησεν ἐπὶ Κλαυδίου καὶ Αὐρηλιανοῦ.

n) Eusebius VII. 29. de Malchione: οὗτος γέ τοι ἐπισημειουμένων ταχυγράφων ζήτησιν πρὸς αὐτὸν (Παῦλον) ἐνστησάμενος ἣν καὶ εἰς δεῦρο φερομένην ἴσμεν, μόνος ἴσχυσε τῶν ἄλλων, κρυψίνουν ὄντα καὶ ἀπατηλὸν φωρᾶσαι τὸν ἄνθρωπον. Ex hoc Dialogo Malchionis fragmenta quædam brevia servavit Leontius Byz. libro tertio contra Nestor. Vide Steph. Baluzii Concilia p. 21. seq.

o) Hanc Epistolam a Malchione scriptam esse non ait Eusebius VII. 30. ubi magnam illius partem adducit, sed modo Malchionem nominat inter Episcopos, Presbyteros & Diaconos quorum nomine Epistola ad Dionysium Rom. & Maximum Alex. missa fuit. Ex eadem ut videtur Epistola locum profert Leontius laudato libro.

p) Claudius Imperio præfuit ab A. 268. ad 270. Aurelianus ab A. 270. ad 275.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Malchion disertissimus Antiochenæ Ecclesiæ presbyter.) Hujus & sequentium presbyterorum meminit Hieron. epist. ad Magnum his verbis. *Nec non presbyterorum Pamphili, Pierii, Luciani, Malchionis*, Eusebius in Chronicis & lib. 7. Eccles. histor. c. 29.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

Malchionis hujus & Trithemius lib. de Scriptor. Eccles. meminit.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Dogma Artemonis. Patres in Concilio *Artemam* vocant apud Eusebium libro VII capite XXX. Sed Eusebius libro V. capite XXIIX. *Artemonem.*

Sed & alia grandis Epistola. Extat libro VII. Eusebii capite XXX.

CAPUT LXXII.

ARCHELAUS Episcopus Mesopotamiæ, librum disputationis suæ, q) quam habuit ad-

Ἀρχέλαος Ἐπίσκοπος Μεσοποταμίας, λόγον οἰκείας διαλέξεως, κατὰ Μανιχαίου, ἀπὸ Περσίδος

ss

q) Archelaus Carrharum celebris in Mesopotamia Urbis Episcopus, in eadem Urbe atque deinde in Diodoride vico circa A. C. 278. cum Probus Romano imperio præesset, disputationem habuit cum Manete sive Manichæo, qui exinde a Regis Persarum ex cujus vinculis se proripuerat, militibus comprehensus, non quidem propter hæresin, sed quod filii Regis morbo mederi cum recepisset, mortem ejus accelerasse est visus, crudeli supplicio affectus & vivus excoriatus fuit, de quo Epiphanius LXVI. 12. Acta illius Disputationis Archelaus ipse consignaverat Syro sermone, quæ translata in Græcum Hieronymi ætate ferebantur, lectaque videntur Epiphanio, Cyrillo Hierosol. aliisque. Græcæ versionis auctorem credibile est fuisse Hegemonium, τὸν τοῖς Ἀρχελάου πρὸς τὸν Μανιχαῖον ἀντιλογίας γράψαντα, teste Heracliano Chalcidensi Episcopo apud Photium Cod. LXXXV. Nisi dicere malimus hunc in Epitomen redegisse Archelai acta, atque illius modo Epitomes Latinam veterem versionem ad nos pervenisse, quod exinde colligit eruditissimus Vir Laurentius Alex. Zaccagnius, quoniam in hac non leguntur quæ ex Archelai disceptatione cum Manete profert Cyrillus Hierosol. Catechesi VI. & quod p. 68. & 100. edit. Zaccagnii, auctor horum Actorum ab Archelao se distinguit ac diversum innuit. Porro duos libros contra Manetem h. e. Acta disputationis in duas partes tributa Archelaum misisse ad Tryphonem Diodoridis (qui in agro Carrhensi vicus erat) presbyterum testatur Epiphanius LXVI. 11. Hinc Latina versio antiqua actorum Archelai presbyterum illum vocant non Tryphonem sed Diodorum. Insigne fragmentum Actorum disputationis cum integra Archelai ad Diodorum Epistola ex veteri versione Latina edidit *Henr. Valesius* notis ad Socratem pag. 197--203. ex Codice MS. monasterii Bobiensis qui nunc est Mediolani in Bibl. Ambrosiana. Communicaverat hoc cum Valesio *Emericus Bigotius*, qui sub extremum præfationis ad Palladium de vita Chrysostomi testatur se comparando Græca Epiphanii quæ hæresi LXVI. 25--31. ex Archelao retulit, nonnullos locos in Græco correxisse, plures in Latina versione, voluisseque Græce & Latine edere, ut ex collatione appareret quanti faciendæ sint antiquæ versiones, & quantum utilitatis ex illis redundet, sed postea duxisse satius relinquere ea his qui novam Epiphanii vel Socratis editionem aggressuri essent. Interim egregie hanc

Spar-

versum Manichæum, exeuntem de Perside, Syro sermone composuit; qui translatus in Græcum habetur a multis. Claruit sub Imperatore Probo, qui Aureliano & Tacito successerat.

σίδος ἐξελθόντος, τῇ τῶν Σύρων διαλέκτῳ συνέθηκεν, ὃς μεταφρασθεὶς εἰς Ἑλληνικὸν, ἐστὶ παρὰ πολλοῖς. Διέπρεψε βασιλεύοντος Πρόβου τοῦ διαδεξαμένου Αὐρηλιανὸν καὶ Τάκιτον.

Spartam ornavit laudatus Vir *Laurentius Alexander Zaccagnius* præfectus cum viveret dignissimus Bibliothecæ Vaticanæ (A.1712. 12. Jan. non sine jactura gravi harum litterarum extinctus) qui Romæ A. 1698. 4. in collectaneis monumentorum veterum Ecclesiæ Græcæ & Latinæ primo statim loco p. 1 --- 102. non modo Acta Archelai cum Manete longe integriora Latine e Cod. MS. Casinensi, ad Bobiensem & Casanatensem subinde emendata, sed etiam Græca ex Ephiphanio suis locis atque eruditas notas suas addidit, locaque Veterum atque præfationem doctam præfixit. Ex Zaccagnii editione recudi curavi hæc Acta in spicilegio Patrum tertii Seculi quod tomo posteriori opusculorum S. Hippolyti subjeci, hoc ipso anno Hamburgi 1718. fol. Quanquam vero longe, ut dixi integriora hæc Acta sunt quam Valesius ediderat, tamen & ipsa in fine mutila, & vel librarii vel epitomatoris fastidio subinde decurtata esse videntur.

NOTA HENRICI GRAVII.

Adversum Manichæum.) De Mane & Manichæis apud Eusebium libr. 7. cap. 31. & in Chronicis anno 2. Probi, *insana Manichæorum hæresis in commune humani generis malum exorta.* & apud Socratem lib. 1. Eccles. histor. c. 22. & Epiphanium.

AUBERTI MIRÆI.

S. ARCHELAUS Cascaræ in Mesopotamia Episcopus, sanctitate & eruditione florens, Manetis hæresiarchæ furori strenue ac primus se objecit; Probi Imperatoris anno secundo, Christi 277. quo Manichæorum hæresis erupit, juxta Eusebium in Chronico. De S. Archelao pluribus agit S. Cyrillus Hierosolymitanus in Catechesi *6.* & Epiphanius hæres. *66.* & lib. de mensuris & ponderibus.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Adversum Manichæum. *Μανεὶς* audit Eusebio libro VII. capite XXXI. At Socrates libri I. capite XXII. *μάνην* & *μανιχαῖον* vocat. Archelaus fuit Cascharorum in Mesopotamia Episcopus, cujus disputatio lecta est Socrati. Disputationi præmissa fuit de apparatu ad disputationem historia, quam primus edidit Valesius, ac notis suis ad Socratem subjecit. Ipsa vero disputatio desideratur. Præter disputationem habetur ejusdem Archelai ad Diodorum presbyterum Epistola contra Manichæum, quam ibidem, sed Latine, exhibuit Valesius.

CAPUT LXXIII.

ANATOLIUS Alexandrinus, r) Laodiceæ Syriæ Episcopus, sub Probo & Caro Imperatoribus floruit, miræ doctrinæ vir fuit in Arithmetica, Geometria, Astronomia, Grammatica, Rhetorica, Dialectica. s) Cujus ingenii magnitudinem de volumine, quod super Pascha t) composuit, & decem libris de

Ἀνατόλιος Ἀλεξανδρεὺς, Λαοδικείας τῆς Συρίας Ἐπίσκοπος, ἐπὶ Πρόβου καὶ Κάρου βασιλέων ἤνθησεν θαυμαστῆς παιδεύσεως ἀνὴρ ἐν τῇ Ἀριθμητικῇ, Γεωμετρικῇ, Ἀστρονομικῇ, Γραμματικῇ, Ῥητορικῇ, Διαλεκτικῇ. Οὗτινος τῆς εὐφυΐας τὸ μέγεθος ἀπὸ τοῦ τεύχους τοῦ περὶ πάσχα συντεθειμένου, καὶ ἀπὸ τῶν δέκα λόγων

r) Eusebio Alexandrino Anatolium in Episcopatu Ecclesiæ Laodicenæ successisse testatur Eusebius VII. 32. *Ἀνατόλιος αὐτῷ διάδοχος, ἀγαθός φασιν ἀγαθοῦ, καθίσταται, γένος μὲν καὶ αὐτὸς Ἀλεξανδρεύς.* Eusebius ille obiit A. 270. quo Synodus Antiochena habita adversus Paulum Samosatenum. Vide Euseb. pag. 288. Probus imperium gessit ab A. 276. ad 282. Carus ad 283.

s) *Λόγων δ' ἕνεκα καὶ παιδείας τῆς Ἑλλήνων φιλοσοφίας τε τὰ πρῶτα τῶν μάλιστα καθ' ἡμᾶς δοκιμωτάτων ἀπενηνεγμένος ἄτε Ἀριθμητικῆς καὶ Γεωμετρίας, Ἀστρονομίας τε καὶ τῆς ἄλλης Διαλεκτικῆς, ἔτι τε φυσικῆς θεωρίας, ῥητορικῶν τε αὖ μαθημάτων ἐληλακὼς εἰς ἄκρον.* id. pag. 284. seq.

t) Idem Eusebius p. 286. cum dixisset non adeo multa scripsisse Anatolium, ea tamen ex quibus satis appareat ejus eruditio *ὁμοῦ τό, τε λόγιον καὶ πολυμαθές.* Deinde locum profert *ἐκ τῶν περὶ τοῦ πάσχα Ἀνατολίου κανόνων.* Antiquam versionem Latinam Canonis Paschalis Anatolii primus edidit & commentario illustravit Ægidius Bucherius ad calcem Victorii Aquitani, Antwerp. 1634. fol. p. 439 -- 449.

Arithmeticæ u) institutionibus, intelligere possumus.

γων τῆς ἀριθμητικῆς συντάξεως, νοεῖν δυνησόμεθα.

u) Eusebius p. 287. Καὶ ἀριθμητικὰς δὲ καταλέλοιπεν ὁ αὐτὸς ἐν ὅλοις δέκα συγγράμμασιν εἰσαγωγάς. Fragmenta ex hoc Anatolii opere supersunt in Theologumenis Arithmeticæ, Græce editis Paris. 1543. 4.

MARIANI VICTORII.

Et ex decem libris Arithmeticæ institutionis intelligere possumus. Sic emendata exemplaria, sic etiam Sophronius habet. Antea tamen legebatur; & decem libris de Arithmeticæ institutionibus intelligere possumus.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Anatolius Alexandrinus.) Eusebius lib. 7. c. 32. & in Chronicis: anno 1. Probi: *Anatolius Laodicenus Episcopus, Philosophorum disciplinis eruditus plurimo sermone celebratur.*

Laodiceæ Syriæ Episcopus.) Sic Hieronym. ad Magnum: *Anatolii quoque Laodicenæ Ecclesiæ Sacerdotis.*

De eo volumine quod super Pascha composuit.) Ex eo Eusebius citat nonnulla & Beda de natura rerum lib. 2. c. 14. & 35. & in Epistola ad Vichredam presbyterum.

AUBERTI MIRÆI.

S. Anatolii Canonem Paschalem Ægidius Bucherius ex veteri Codice MS. primus, cum Victorii Aquitani Canone, typis Plantinianis 1633. edidit, & erudito commentario illustravit. Floruit Probi Imp. anno secundo (qui est 277. vulgaris Christi epochæ) ut Eusebius in Chronico tradit. Idem lib. 7. Hist. Eccles. cap. 26. Anatolium multis laudibus extollit; ut & Nicephorus lib. 6. cap. 36. Hieronymus in Epistola 84. ad Magnum Oratorem, Beda variis locis, & alii.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Dialectica. Physicam addit Eusebius libro VII. capite XXXII.

De volumine, quod super pascha composuit. Liber, aut potius, libri dicti sunt *canones de Pascha.*

De Arithmeticæ institutionibus. Ἀριθμητικὰς εἰσαγωγὰς vocat Eusebius, additque, non admodum multa ingenii sui monumenta reliquisse Anatolium. Unde oscitanter quidem Eusebii locum in illo capite vertit Valesius, dum Anatolium præter libros de Pascha & arithmetica multos alios libros edidisse ait, cum tamen id paulo ante diserte neget, in posteriore autem loco non affirmet Eusebius. Καταλέλοιπε καὶ ἄλλα δείγματα τῆς περὶ τὰ θεῖα σχολῆς τε αὐτοῦ καὶ πολυπειρίας. Hoc vertit Valesius: *Multa quoque alia suæ in sacris literis diligentiæ atque doctrinæ monumenta nobis reliquit.*

CAPUT LXXIV.

VICTORINUS, Petavionensis x) Episcopus, non æque Latine ut Græce noverat. Unde opera ejus grandia sensibus, viliora videntur compositione verborum. Sunt autem hæc: Commentarii in Genesim, in Exodum, in Leviticum, in Esaiam, in Hezechiel, in Abacuc, y) in Ecclesiasten, in Cantica Canticorum, in Apocalypsim Joannis,

Βικτωρῖνος Πιταβίωνος Ἐπίσκοπος, οὐχ ὁμοίως Ῥωμαϊστὶ, ὡς Ἑλληνιστὶ ἠπίστατο, διὸ τὰ ἔργα αὐτοῦ πάνυ μεγάλα ὄντα τοῖς νοήμασιν, δοκεῖ εἶναι εὐτελῆ διὰ τὴν τῶν λόγων σύνθεσιν. Ἔστι δὲ ταῦτα· Ὑπομνήματα εἰς τὴν Γένεσιν, εἰς τὴν Ἔξοδον, εἰς Λευιτικὸν, εἰς Ἡσαΐαν, εἰς Ἰεζεκιὴλ, εἰς Ἀβακοὺμ, εἰς Ἐκκλησιαστὴν, εἰς ᾄσματα τῶν ᾀσμάτων, εἰς ἀποκάλυψιν Ἰωάννου, καὶ πασῶν

x) Victorinum hunc, quem in Diocletiani persecutione subiisse Martyrium traditur in Martyrologio Rom. 2. Nov. non Pictaviensem in Aquitania secunda, sed Petavionensem seu Petabionensem in superiore Pannonia fuisse Episcopum, atque ita constanter legi in Codicibus MSS. & longe plurimis editionibus Hieronymi tum hoc loco tum supra cap. 18. tum Epistola contra Vigilantium & libro contra Helvidium & in Ezech. XXXVI. demonstravit Jo. Launojus in diss. de Victorino, Paris. 1653. 8.

y) Ex hisce Victorini commentariis vix quicquam hodie ætatem tulit præter ἀποσπασμάτιον *de fabrica Mundi* quod ex ejus Commentariis in Genesin videtur repetitum esse & ex MS. Codice Lambethano vulgavit præstantissimus Vir Guil. Cave. Certe commentarius *in Apocalypsim* qui sub Victorini fertur nomine, oppugnat Chiliasmum, quem a Victorino propugnatum diserte Hieronymus supra cap. 18. testatur. Fieri tamen potest ut partim Victorini sit, partim alterius, nempe interpolatoris, judice Launojo p. 50. qui notat jure merito etiam dubitari num Hieronymum auctorem habeat quæ Commentario illi præfigitur ad Anatolium Præfatio.

adversum omnes hæreses, z)& multa alia. Ad extremum martyrio coronatus est. a)

τῶν αἱρέσεων, καὶ ἕτερα πάμπολλα. Ἐπὶ τελευταῖον μαρτυρήσας ἐστέφθη.

z) Hoc opus respicit S. Optatus Victorinum laudans lib. 1. *Marcion, Praxeas, Sabellius, Valentinus & cæteri temporibus suis a Victorino Petavionensi, a Zephyrino Urbico, & Tertulliano Carthaginiensi usque ad Cataphrygas, & ab aliis assertoribus Ecclesiæ Catholicæ superati sunt.*

a) Ergo A. 392. cum hæc S. Hieronymus scriberet, Victorinus martyrium jam subierat.

ERASMI SCHOLION.

Viliora videntur.) Vides lector eloquentia commendari præclaras sententias, & obscurari sermonis vitiis.

MARIANI VICTORII.

Victorinus, Pictaviensis episcopus. Olim, Pitabionensis. Pictaviensis in libro contra Helvidium nuncupatur: & ita habet major exemplarium pars. Alibi in Hieronymo Pictavionensis legitur, in Epistola sc. quæ est contra Vigilantium.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Unde opera ejus grandia sensibus, viliora videntur compositione verborum.) Hieron. Epist. ad Magnum: *Victorino Martyri in libris suis licet desit eruditio, tamen non deest eruditionis voluntas.* In Epist. *Schedulæ: nec disertiores sumus Hilario, nec fideliores Victorino.*

Et Pammachio.) Epist. *& vestris: Et martyrem Victorinum, qui simplicitatem sententiæ in eo probat, dum nulli molitur insidias.* Meminit hujus & ad Vigilantium in Epistola *Justum*: & alibi.

In Esaiam.) Hieron. in præfatione in Esaiam ad Eustochium. *Martyr Victorinus, qui cum Apostolo dicere poterat: etsi imperitus sermone, non tamen scientia: scripsit in Esaiam juxta editiones 4. usque ad visionem quadrupedum in deserto.*

In Apocalypsim Joannis.) Hujus Hieronymus dicitur interpres, hodieque extat.

AUBERTI MIRÆI.

S. Victorinus.) Episcopus Pictaviensis (ut diserte ab Hieronymo in libro contra Heluidium nuncupatur) coronatus est martyrio sub annum Christi 303. Diocletiano imperante. Exstat nomine Victorini commentarius in Apocalypsim: sed Bellarminus in Catalogo merito dubitat, an is sit Victorini opus. Scribit enim Hieronymus in Epistola commentario Victorini in Apocalypsim præfixa, Victorinum in isto suo commentario secutum esse errorem Chiliastarum aut Millenariorum: quod etiam scripsit supra cap. 18. ubi de Papia agit. Qua quidem de causa & Gelasius I. Papa Victorini opera inter apocrypha numeravit. At Commentarius, qui Victorini nomine nunc circumfertur, non solum isto errore caret, sed contra hunc errorem etiam pugnat. Millenariorum porro sententia, usque ad tempora Damasi Papæ, absque jactura fidei, vel communionis divisione, libere ferebatur, nec crimini data est Papiæ, Justino martyri, vel aliis, quo minus inter sanctos & Ecclesiasticos viros adscriberentur. At vero, ea damnata sententia, etiam illi faventes scriptiones jure proscriptæ videntur: ut Baronius in Notis ad Roman. Martyrol. 2. Nov. loquitur.

ERNESTI SALOM. CYPRIANI Annotatio.

Pitabionensis. Ita recte legunt Erasmi Codices, quamvis plusculi *Pictaviensem* faciant Episcopum. Scilicet Joannes Fillæus cantor & officialis Pictaviensis, circa annum CIↃ IↃCXXIII. Calendario Victorinum Episcopum & martyrem Pictaviensem inseruit, quod Joannes Belus, regius in Galliis advocatus, Pictaviensium Episcoporum seriem contexens Victorinum nostrum primo loco collocasset. Hoc avide arreptum est a Pictaviensi Episcopo, qui Victorini nostri natalem duplicis festi ritu voluit celebrari, & Pictonicas litanias composuit, in quibus Victorinus martyr & Pictavorum Episcopus invocandus proponitur. Verum fefellit bonos viros librariorum incuria, qui cum in Optato Milevitano, Hieronymo aliisque nonnullis cernerent, Victorinum Petavionensem, vel, Pitabionensem vocari, nec scirent tamen urbem, a qua ita vocari posset; Pictaviensem appellarunt, quasi is Pictaviensis in Aquitania II. Episcopus fuerit, quum esset Petabionensis in Pannonia superiori. Itaque vir cordatus & de Ecclesiastica historia præclare meritus, Joannes de Launoy, Theologus Parisiensis, hanc fabulam confutandam existimavit edita de Victorino Episcopo & martyre disputatione, Parisiis CIↃ IↃCLIII. Quæ is produxit argumenta, singula huc non spectant, cum nobis de hoc loco sermo tantum susceptus sit. Scripsisse autem heic Hieronymum: *Pitabionensis*, non, *Pictaviensis*, confirmat Launojus editione Romana anni MCDLXIIX. & MCDLXX. Moguntinensi ejusdem anni MCDLXX. Basiliensi anni MDXVI. MDXXIV. MDXXVI. MDLIII. MDLXV. & Lugdunensi, quæ anno MDXXX. prodiit. Probat porro ex manuscriptis Codicibus multis, uno monasterii sancti Germani,

ni, secundo sancti Victoris, tertio Bibliothecæ regiæ, quarto Puteanæ, quinto monasterii Mariæ de Longoponte, sexto monasterii Mariæ de Valle, & denique duobus Bibliothecæ Thuanææ. Victorius & Miræus *Pictaviensis* habent, quod merito rejicitur, quandoquidem doctiores omnes, argumentorum pondere moti, in Launoii sententiam concedunt, existimantes, Hieronymum nunquam cogitasse de Victorino quodam Pictaviensi.

In Apocalypsin. Hanc Chiliastarum more interpretatus est, quum fuerit Chiliasta, qui crebris suis expositionibus Judaicas fabulas instillaret, ut loquitur de eo Hieronymus in Ezechielis caput XXXVI.

CAPUT LXXV.

PAMPHILUS presbyter, Eusebii Cæsariensis Episcopi necessarius, b) tanto Bibliothecæ divinæ amore flagravit, c) ut maximam partem Origenis voluminum sua manu descripserit, d) quæ usque hodie in Cæsariensi Bibliotheca habentur. Sed & in duodecim Prophetas viginti quinque ἐξηγήσεων Origenis volumina, e) manu ejus exarata repperi, quæ tanto amplector & servo gaudio, ut Crœsi opes habere me credam. Si enim lætitia est, unam Epistolam habere martyris, quanto magis tot millia versuum, quæ mihi videtur sui sanguinis signasse vestigiis. f) Scripsit, g) antequam Eusebius Cæsariensis scriberet, Apologeticum pro Origene, & passus est Cæsareæ Palæstinæ sub persecutione Maximini. h)

Πάμφιλος πρεσβύτερος, Εὐσεβίου Καισαρείας Ἐπισκόπου ἀναγκαῖος φίλος, οὕτω κατεσχέθη φίλτρῳ τῆς θείας Βιβλιοθήκης, ὡς π αὐτὸν μέγιστον μέρος τῶν Ὠριγένους συνταγμάτων ἰδίᾳ χειρὶ καταγράψαι, ἅπερ ἄχρι τοῦ παρόντος ἐν τῇ Καισαρείας Βιβλιοθήκῃ τυγχάνει, καὶ εἰς τοὺς δώδεκα Προφήτας πέντε καὶ εἴκοσιν ἐξηγήσεων Ὠριγένους τεύχη, τῇ χειρὶ αὐτοῦ εὗρον γραφέντα ἅτινα τοσαύτῃ περιπτύσσομαι καὶ φυλάττω χαρᾷ, ὡς τὸν Κροίσου πλοῦτον ἔχειν με πιστεύειν. Εἰ γὰρ μεγίστης ἐστὶ χαρμοσύνης μίαν ἐπιστολὴν μάρτυρος ἔχειν, πόσῳ μᾶλλον τοσαύτας χιλιάδας στίχων, δι' ὧν ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὰ ἴχνη τοῦ οἰκείου καταλέλοιπε πάθους; Ἔγραψε δὲ πρὸ τοῦ Εὐσέβιον συγγράψαι ἀπολογητικὸν ὑπὲρ Ὠριγένους, καὶ ἔπαθεν ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης ἐν τῷ Μαξιμίνου διωγμῷ.

b) Ab hoc amico suo Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου. Vide infra c. 81.

c) De studio S. Pamphili Martyris in Bibliotheca Cæsareæ instruenda confer si placet quæ ad cap. 81. & 113. Sed Bibliotheca divina est Scriptura Sacra, ut c. 81.

d) Non Origenis tantum sed & aliorum quoque insignium scriptorum monumenta, libros præcipue sacros manu sua vel descripsit vel emendavit S. Pamphilus. In Bibl. Coisliniana etiamnum exstat apographum Codicis Epistolarum S. Pauli ex Codice Bibl. Cæsariensis scriptarum manu S. Pamphili. Vide Catalogum MSS. concinnatum a Clariss. Montfaucono p. 261.

e) Hi tomi XXV. in XII. Prophetas quos reperisse se etiam testatur Eusebius VI. 36. Hist. hodie inter Origenis opera non habentur.

f) Ita Codex Gemblacensis, quæ lectio mihi magis arridet quam altera: *per quæ mihi videtur sui sanguinis signasse vestigia.*

g) Postea Origeni infensior hoc retractavit Hieronymus, & a Rufino deceptum se conquestus, Apologetici Origenis scriptorem Pamphilum esse pernegavit. Epist. 65. & utroque libro contra Rufin. Sed in prioribus quinque Apologiæ pro Origene libris utique non solum Eusebium sed una cum Pamphilo (ut Socrates III. 7. tradit) elaborasse, sextum autem post Pamphili demum martyrium subjunxisse, Photio Cod. 118. assentior. Exstat illius Apologetici liber tantum primus ex Rufini versione sæpius editus & inter Origenis & inter Hieronymi opera. Ex cæteris pauca apud Photium fragmenta. Vide quæ de Pamphilo Tillemontius T. V. p. 421. 750. seq. T. XII. p. 205. seq & T. VII. p. 40.

h) Factum hoc A. 309. 15. Febr ut fusius narravit Eusebius libro tertio de vita S. Pamphili ex quo apospasmation ex Codice Mediceo protulit Papebrochius in Actis Sanctor. T. 1. Junii pag. 64. seq. quod nuper Græce & Lat. recudendum dedi in spicilegio Patrum tertii sæculi, una cum Pamphili Martyris argumentis Capitum libri Actorum Apostolicorum, in tomo II. Opusculorum S. Hippolyti Hamb. 1718. fol. Vitam Pamphili scripsisse se peculiari opera testatur Eusebius VII. 32. p. 288. seq. ubi virum illum θαυμασιώτατον appellat.

ERASMI SCHOLIA.

Viginti quinque.) Quidam ex conjectura asscripserant, ζητήσεων, id est, quæstionum, cum in vetustissimis exemplaribus, & item in prima editione Maguntinensi, literis incorruptis habeatur, ἐξηγήσεων, id est, enarrationum, suffragante & Sophronio.

Ut Crœsi opes.) Nunc ſanctorum ſtrophiola, & calceos oſtentamus, idque magis ad quæſtum, quam ad pietatem, tot libros a martyribus conſcriptos paſſi ſumus intercidere, cum nullæ ſint ſacratiores reliquiæ.

MARIANI VICTORII.

Viginti quinque ἐξηγήσεων. Id eſt, expoſitionum, enarrationum.

Quanto magis tot millia verſuum, per quæ mihi videtur ſui ſanguinis ſignaſſe veſtigia. Aliter, quæ mihi videtur ſui ſanguinis ſignaſſe veſtigiis. Sophronius autem; per quæ ut mihi videtur ſuæ paſſionis reliquit veſtigia.

Apologeticum pro Origene.. Se a Rufino deceptum hoc ſcripſiſſe, in ſecundo Apologiæ contra eum libro teſtatur. Primum enim Euſebii pro Origene volumen Pamphilo a Rufino adſcriptum fuerat.

HENRICI GRAVII.

Euſebii Epiſcopi Cæſarienſis neceſſarius.) Ipſe vitam Pamphili tribus ferme voluminibus exaravit, ut ſcribit Hieronymus Marcellæ in Epiſt. cujus initium: *Beatus*: & lib. 1. Apologiæ in Rufinum & Euſebius lib. 6. cap. 32.

Scripſit antequam Euſebius ſcriberet, Apologeticum pro Origene.) Sic aliquando Hieronymo perſuaſum: retractat autem in Epiſtola: *Schedula.* & 1. lib. Apologiæ in Rufinum: *Quia ex ſententia Euſebii diſcimus Pamphilum proprii operis omnino nihil ſcripſiſſe, exceptis Epiſtolis, quas ad amicos forte mittebat, in tantum ſe humilitate dejecerat. Veterum autem tractatus ſcriptorum legebat ſtudioſiſſime, & in eorum meditatione jugiter verſabatur.* Et lib. 2. *inter cæteros tractatus poſui & hunc librum a Pamphilo editum, ita putavi eſſe, ut a te & tuis diſcipulis fuerat divulgatum.* Idem in Epiſtola: *Lectis literis.* Meminit autem Apologiæ & Socrates in hiſtor. Eccleſiaſt. lib. 3. cap. 7.

Paſſus eſt Cæſareæ Palæſtinæ ſub perſecutione Maximini.) Euſeb. li. 8. Eccleſ. hiſtor.

AUBERTI MIRÆI.

S. Pamphilus.) Cæſarienſis presbyter & martyr, Euſebio Cæſarienſi Epiſcopo & Hiſtoriographo contubernalis ac perfamiliaris (a quo & cognomentum hic accepit) tabulis Martyrologii Romani, veteris & novi, 1. Junii, & Græcorum Menologio Nonis Novembris adſcriptus legitur. De ejus laudibus Hieronymus Epiſt. 65. ad Pammachium, contra Ruffinum, Epiſt. 84. ad Magnum Oratorem, & epiſt. 191. ad Marcellam, deque ejusdem Bibliotheca variis locis multa narrat: ut Euſebius hiſt. l. 8. c. 17. & alii.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Scripſit apologeticum pro Origene. Quia Gravio notatum eſt, Hieronymum ipſummet fateri, quod apologiam hanc, ab Euſebio adornatam, Pamphilo adſcribens erraverit; nolo hæc fuſius perſequi. Nam haud ſcio, an quiſquam ignoret, poſt decem annos ab illo tempore, quo Catalogum edidit Hieronymus, lites de hac apologia exortas eſſe inter Hieronymum & Ruffinum, cum Hieronymus affirmaret, apologiam Pamphilo ab Euſebio ſuppoſitam eſſe. Nec dubium eſſe poteſt legentibus Hieronymi adverſus Ruffinum Apologiam, quin Euſebius fraudem illam commiſerit, ac Pamphilum, graviſſimum in orbe Chriſtiano martyrem, Apologiam in carcere pro Origene elaboraſſe dixerit, ut liberius ſerperent dogmata Origenis. Nihilominus Petrus Halloix libro IV. Origenis defenſi, quæſtione I. non eſt veritus aſſeverare, Apologiam vere Pamphili nomen præferre, ſumma imis meſcens, ut hoc obtineat. Doctiſſime autem refutatus eſt ab Henrico de Noris, qui Eccleſiæ Romanæ hodie præſtantiſſimus Cardinalis eſt, capite XIII. diſſertationis hiſtoricæ de Synodo V.

CAPUT LXXVI.

PIERIUS, Alexandrinæ Eccleſiæ presbyter, i) ſub Caro & Diocletiano Principibus, eo tempore quo eam Eccleſiam Theonas Epiſcopus regebat, k) florentiſſime docuit populos, l) & in tantam ſermonis diverſorum-

Πιέριος τῆς κατ' Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησίας πρεσβύτερος, ἐπὶ Κάρου καὶ Διοκλετιανοῦ βασιλέων, ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, ἐν ᾧ τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν Θεωνᾶς Ἐπίσκοπος ἐκυβέρνα, ἀνθηρῶς τὸν λαὸν ἐδίδαξε, καὶ εἰς τοσαύτην τῶν π λόγων

i) Euſebius VII. 32. p. 289. ἐν ᾗ τοῖς μάλιστα καθ' ἡμᾶς ἐπαινουμένους γενομένους ἴσμεν τῶν μὲν ἐπ' Ἀλεξανδρείας πρεσβυτέρον Πιέριον.

k) Carus præfuit Imperio A. 282. 283. Diocletianus ab A. 284. ad 305. Theonas qui A. 265. Dionyſio in Epiſcopatu Alexandrino ſucceſſit, defunctus eſt A. 300.

l) Euſebius de Pierio: Ταῖς περὶ τὰ θεῖα θεωρίαις καὶ ἐξηγήσεσι, καὶ ταῖς ἐπὶ τοῦ κοινοῦ τῆς ἐκκλησίας διαλέξεσι ὑπερφυῶς ἐξησκημένος. Poſt Dionyſium Scholæ Catecheticæ Alexan-

que tractatuum, m) qui usque hodie exstant, venit elegantiam, ut Origenes junior vocaretur. Constat hunc miræ ἀσκήσεως, & appetitorem voluntariæ pauperatis, n) scientissimumque Dialecticæ & Rhetoricæ artis, & post persecutionem omne vitæ suæ tempus Romæ fuisse versatum. Hujus est longissimus tractatus de propheta Osee, o) quem in vigilia Paschæ habitum, ipse sermo demonstrat.

λόγων καὶ διαφόρων ὁμιλιῶν, τῶν ἄχρι τήμερον τυγχανουσῶν, ἦλθεν εὐφυίαν ὥς τι αὐτὸν νέον κληθῆναι Ὠριγένην. Ὡμολόγηται δὲ τοῦτον τῆς τι ἀσκήσεως καὶ ἑκουσίου πτωχείας γεγενῆσθαι ἐραστὴν, ἔμπειρον ὄντα διαλεκτικῆς καὶ ῥητορικῆς ἐπιστήμης, καὶ κατὰ τὸν διωγμὸν, πάντα τὸν βίον ἐν τῇ Ῥώμῃ διατετελεκέναι. Ἔστι τούτου μακροτάτη ὁμιλία περὶ Ὠσηὲ Προφήτου, ἥντινα τῇ παννυχίδι τοῦ πάσχα ἁρμόττειν πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν, αὐτὸς ὁ λόγος δηλοῖ.

Alexandrinæ præfectum fuisse Pierium tradit Philippus Sidetes in fragmento quod ad calcem diss. in Irenæum publicavit H. Dodwellus. Et Photius Cod. 119. Παμφίλου τι τοῦ μάρτυρος ὑφηγητὴν φασιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν γενέσθαι μαθημάτων, καὶ κατ' Ἀλεξάνδρειαν ἡγήσασθαι παιδευτηρίου.

m) Ex his fuere duodecim libri Pierii de quibus Photius Cod. 119. Palladius in Lausiaca c. 12. narrat Ammonium plura potuisse memoriter recitare ex scriptis Origenis, Didymi, Stephani ac Pierii.

n) Euseb. ἀλλ' ὁ μὲν ἄκρως ἀκτήμονι βίῳ καὶ μαθήμασι φιλοσόφοις δεδοκίμαστο.

o) De hoc vide notas H. Gravii. Jam diu autem est cum & ista in Hoseam & cæteræ lucubrationes Pierii omnes interciderunt.

ERASMI SCHOLIA.

Miræ ἀσκήσεως.) Id est, studii, sive exercitationis.

In vigilia paschæ.) In pervigilio legendum, tum ex vetustissimis exemplaribus, tum ex interpretatione Sophronii, qui vertit παννυχίδι.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Constat hunc miræ ἀσκήσεως. Excercitationis.

De Propheta Osee, quem in pervigilio Paschæ habitum ipse sermo demonstrat. Aliter: De Prophetia Osee, quem in vigilia Paschæ, &c. Sophronius cum vulgata, quam nos etiam sequimur, editione consentit.

HENRICI GRAVII.

Pierius Alexandrinæ Ecclesiæ presbyter.) In Chronicis: *anno 6. Probi Alexandrinæ Ecclesiæ XV. episcopus præfuit Theonas.* V. lib 7. c. ultimo.

Quem in vigilia Paschæ.) Ita habent vetusti Codices, & ita scribit S. Hieronymus in præfat. Osee. *Pierii legi tractatum longissimum, quem in exordio hujus prophetæ die vigiliarum Dominicæ passionis extemporali & diserto sermone profudit.* In Epist. *Multa:* contra Vigilantium: *& in vigiliis Paschæ tale quid fieri plerumque convincitur.* In Matth. 25. *Traditio Judæorum est, Christum media nocte venturum, unde reor & traditionem Apostolicam permansisse, ut in die vigiliarum Paschæ ante noctis dimidium populos dimittere non liceat expectantes adventum Christi, & postquam illud tempus transierit, securitate præsumpta festum cunctis agentibus diem.* Adamantii autem & Pierii exemplaria citat Hieron. in Matth. c. 24.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

Hujus S. Pierii in Martyrologio novo Romano 4. Novembris fit mentio: in veteri vocatur Hierius.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Diversorumque tractatuum. In his fuit amplissimus commentarius in 1. ad Corinthios epistolam, e quo Hieronymus ad Pauli verba: *volo autem omnes esse sicut me ipsum,* hoc fragmentum recitat: ταῦτα λέγων ὁ Παῦλος ἀντικρὺς ἀγαμίαν κηρύσσει. *Ep. ad Pamm. pro lib. suis.*

CAPUT LXXVII.

LUCIANUS, vir disertissimus, p) Antiochenæ Ecclesiæ presbyter, * tantum in Scripturarum studio laboravit, ut usque nunc

Λουκιανὸς ἀνὴρ ἐλλογιμώτατος, τῆς κατ' Ἀντιόχειαν ἐκκλησίας πρεσβύτερος τοσοῦτον ἐν τῇ ἀσκήσει τῶν γραφῶν κέκμηκεν, ὥς τε ἄχρι

tt 2 τοῦ

p) Eusebius ubi hujus Luciani Apologiam pro fide, præsente ipso Imperatore dictam Nicomediæ, memorat VIII. 13. Lucianum vocat τὸν πάντα βίον ἄριστον & IX. 6. βίῳ τε ἐγκρατῆ, καὶ τοῖς ἱεροῖς μαθήμασι συγκεκροτημένον. Sozomenus III. 5. τά τε ἄλλα εὐδοκιμώτατον, καὶ τὰς ἱερὰς γραφὰς εἰς ἄκρον ἠκριβωκότα. Illam Luciani Apologiam Latine refert Rufinus ex Actis fortasse Martyrii ejus excerptam.

* Episcopum Nicomediensem vocat Honorius, quod vetustiores ignorant.

quædam exemplaria Scripturarum Lucianea q) nuncupentur. Feruntur ejus de Fide libelli, r) & breves ad nonnullos Epiſtolæ. s) Paſſus eſt Nicomediæ t) ob confeſſionem Chriſti, ſub perſecutione Maximini, ſepultusque Helénopoli Bithyniæ.

τοῦ παρόντος τινὰ τῶν ἀντιγράφων κληθῆναι Λουκιάνεια. Φέρονται αὐτοῦ περὶ πίστεως λόγοι, καὶ βραχύταται πρός τινας Ἐπιστολαί. Ἀπέθανεν ἐν Νικομηδίᾳ ὑπὲρ τῆς Χριστοῦ ἐξομολογήσεως, ἐν τῷ διωγμῷ Μαξιμίνου, καὶ ἐτάφη ἐν Ἑλενοπόλει τῆς Βιθυνίας.

q) De ſtudio Luciani in emendanda LXX. Interpretum verſione Simeon metaphraſtes & ex eo Suidas in Λουκιανὸς & νοθεύειν. οὗτος τὰς ἱερὰς βίβλους ἰδὼν πολὺ τὸ νόθον εἰσδεξαμένας τοῦ τε χρόνου λυμηναμένου πολλὰ τῶν ἐν αὐταῖς καὶ τῆς συνεχοῦς ἀφ' ἑτέρων εἰς ἕτερα μεταθέσεως, καί μέντοι καί τινων ἀνθρώπων πονηροτάτων οἳ τοῦ Ἑλληνισμοῦ προεστήκεσαν, παρατρέψαι τὸν ἐν αὐταῖς νοῦν πειρασαμένων καὶ πολὺ τὸ κίβδηλον ἐν αὐταῖς σπειράντων, αὐτὸς ἁπάσας ἀναλαβὼν ἐκ τῆς ἑβραΐδος ἀνενεώσατο γλώττης, ἣν καὶ αὐτὴν ἠκριβωκὼς εἰς τὰ μάλιστα ἦν πόνον τῇ ἐπανορθώσει πλεῖστον εἰσενεγκάμενος. Per totam Aſiam minorem a Conſtantinopoli usque ad Antiochiam Luciani Martyris exemplaribus uſos olim Chriſtianos, teſtatur Hieronymus præf. in Paralipom. & lib. 2. in Rufin. Librum Jobi in Codice MS. Alexandrino, quem ſervant Angli, ex Luciani recenſione etiamnum ſupereſſe contendit Jo. Erneſtus Grabe prolegom. ad Tomum III. edit. LXX. Interpretum cap. 1. §. 7. ſeq.

r) Brevis ἔκθεσις fidei apud Athanaſium de Synodis T. 1. p. 892. Socratem II. 10. & zom. III. 5. Confer Schelſtratenum ad Concil. Antiochen. p. 112. ſeq.

s) Ex Epiſtola Luciani ad Antiochenſes hæc verba affert auctor Chronici Alex. pag. 648. ἀσπάζεται ὑμᾶς χορὸς ἅπας ὁμοῦ μαρτύρων. συναγγελίζομαι δὲ ὑμᾶς ὡς Ἄνθιμος ὁ πάπας τῷ τοῦ μαρτυρίου δρόμῳ ἐτελειώθη.

t) A. 311. Vide Combefiſium ad S. Maximi opera T. 2. p. 718. Acta Sanctor. 7. Januar. p. 357. ſeq. Tillemontium T. IV. memor. &c.

ERASMI SCHOLIA.

Luciana nuncupentur.) Lucianea legendum, Λουκιάνεια.

Sub perſecutione Maximi.) Maximini legendum ex Sophronio, & vetuſtiſſimo codice Latino.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Lucianus.) Euſebius lib. 8. cap. 13. & lib. 9. cap. 6.

Ut usque nunc quædam exemplaria ſcripturarum Luciana nuncupentur.) Hieron. in præfat. Paralipom. *Si LXX. Conſtantinopolis usque Antiochiam Luciani Martyris exemplaria probat.* Meminit in Epiſt. *Chriſtiani*: ad Pammach.

Paſſus eſt Nicomediæ.) Euſebius lib. 9. cap. 6.

Sepultusque Helenopoli Bithyniæ.) Hieronymus in Chronicis: *Drepanam Bithyniæ civitatem in honorem Martyris Luciani ibi conditi Conſtantinus inſtaurans ex vocabulo matris ſuæ Helenopolim apellavit. anno 21. Conſtantini.*

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

S. Lucianus.) Antiochenus presbyter & martyr Nicomedienſis, in Rom. Martyrologio, veteri & novo 7. Januarii celebratur. Euſebius hiſt. lib. 9. c. 5. & hic Hieronymus dicunt, ipſum ſub Maximino paſſum fuiſſe: cui, utpote illius ætatis ſcriptori, potius credendum exiſtimo, quam Suidæ aut Metaphraſtæ, qui ad Maximiani tempora martyrium ejus referunt. Illius nomine nuncupata eſt verſio Scripturæ ſacræ, quam Græci Communem ſeu Vulgatam dixerunt, eaque Orientalis, inter Conſtantinopolim & Antiochiam habitantes, ſunt uſi. Baronius, in Notis ad Martyrol. Rom. 7. Januarii, reliqua dicet. Alius ab iſto fuit *Lucianus* Hieroſolymitanus presbyter, a Gennadio cap. 46. laudandus.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI Annotatio.

Antiochenæ Eccleſiæ presbyter. Poſt has voces addit Guelpherbytanus Codex: *Poſtmodum Nicomediæ pro Epiſcopo.* Sequitur deinde, ut retinuimus: *Tantum in ſcripturarum ſtudio laboravit.* Sed falſum eſt, Lucianum Nicomediæ ornandis ſcripturæ editionibus operam navaſſe. Hoc dicunt veteres, eum Nicomediam delatum, præſente imperatore, Apologeticam habuiſſe orationem, quam martyrium ſecutum ſit. *Vide Euſ. L. VIII. c. 13.*

Ut usque nunc quædam exemplaria ſcripturarum Lucianea nuncupentur. Labor viri, in quo poſitus fuerit, Suidas *in voc. Lucianus*, docet: *Cum animadvertiſſet ſacros libros multa adulterina recepiſſe, quod ipſum tempus in ipſis multa depravaſſet, & propter continuam ab aliis ad alia translationem; Quin etiam cum improbiſſimi quidam homines multa adulterina in eos introduxiſſent, ipſe omnes aſſumtos ex Hebraica lingua reſtituit in integrum.*

Sub

Sub persecutione Maximini. Codex noster, Suidas & Baronius eum sub Maximiano passum volunt. Sed Eusebius libro IX. capite VI. & Hieronymus hoc loco *Maximinum* ponunt, quorum potior ratio habenda est.

CAPUT LXXVIII.

PHILEAS de urbe Ægypti, quæ vocatur Thmuis, u) nobili genere, & non parvis opibus, suscepto Episcopatu, elegantissimum librum de Martyrum laude x) composuit: & disputatione actorum habita adversum Judicem, qui eum sacrificare cogebat, pro Christo capite truncatur; eodem in Ægypto persecutionis auctore, y) quo Lucianus Nicomediæ.

Φιλέας ἀπὸ πόλεως Θμουέως τῆς Αἰγύπτου, περιφανὴς τῷ γένει, καὶ οὐ μικρᾶς περιουσίας, Ἐπισκοπὴν δεξάμενος, εὐφυέστατον λόγον περὶ τῶν ἐπαίνων τῶν μαρτύρων συνεγράψατο, καὶ διάλογον τῆς γινομένης πράξεως ἐπὶ τοῦ ἄρχοντος καταναγκάζοντος αὐτὸν ἐπὶ τὸ θύειν. Οὗτος ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ ἀποτέμνεται, διωγμοῦ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ὄντος, κἀκείνου αὐθεντοῦντος οὗ καὶ ἐπὶ Λουκιανοῦ ἐν Νικομηδείᾳ.

u) Hodie Damiata. vide Jac. Golium ad Alfraganum p. 291. Ejusdem urbis mentio infra c. 99.

x) Euseb. VIII. 9. Φιλέας τε τῆς Θμοϊτῶν ἐκκλησίας Ἐπίσκοπος, διαπρέψας ἀνὴρ ταῖς κατὰ τὴν πατρίδα πολιτείαις τε καὶ λειτουργίαις ἔν τε τοῖς κατὰ φιλοσοφίαν λόγοις.

y) Hæc est Epistola Phileæ ad Thmuitas ex qua amplum & insigne fragmentum servavit Eusebius VIII. 10.

y) Maximino A. 311. Confer Acta Sanctor. 4. Febr. T. 1. p. 459. seq.

ERASMI SCHOLION.

Ægypti quæ vocatur.) Nomen urbis, quoniam varie depravatum erat in Exemplaribus, dicitur Thmuis, Θμοῦις, cujus meminit & alibi sæpe Hieronymus & Stephanus.

ERNESTI SALOM. CYPRIANI.

Phileas, de urbe Ægypti, quæ vocatur Thmuis. Noster Codex: *Quæ vocatur Thebais.* Hinc incertum puto, an Thmuitana urbe natus sit. Certum est, Thmuitarum Ecclesiæ Episcopum fuisse, ex Eusebii libro VIII. capite IX. Porro Valesius putat, Phileam extra dubium in Thebaide passum esse; quod si verum est, Guelpherbitani Codicis lectio omnibus præferenda erit. Nam Eusebius ait, Phileam ac martyrii socios ab innumeris cognatis atque amicis rogatos esse, haberent rationem uxorum ac liberorum, conservarent vitam, nec se perditum irent. At vero non apparet, qua ratione innumeris cognatis atque amicis licuerit cum Philea Thebaidem proficisci sine periculo mortis. Si igitur in Thebaide, ubi patiebatur, ab innumeris amicis monitus est, plane consequitur, eum illam urbem patriam habuisse, & in illa innumeros amicos cognatosue.

Elegantissimum librum de martyrum laude composuit. Egregium fragmentum Epistolæ, quam Phileas moriturus ad Thmuitas dedit, Eusebius exhibet, in quo cum prolixe martyrum constantiam extollat, probabile est, illam Epistolam his verbis ab Hieronymo indigitari.

Disputatione actorum habita. Disputationem habuit adversus Culcianum, Thebaidis præsidem, ac consistit in judicis quæstione ac responsione Phileæ. Acta martyrii, quibus disputatio, quam dicit Hieronymus, inserta est, prodierunt Antverpiæ, sed interpolata. Valesius genuinorum actorum hoc principium dicit: *Imposito ergo Philea super ambonem, Culcianus præses dixit.*

CAPUT LXXIX.

ARNOBIUS sub Diocletiano Principe Siccæ apud Africam z) florentissimæ Rhetoricam docuit; *scripsitque adversum Gentes, a) quæ vulgo extant, volumina.

Ἀρνόβιος ἐπὶ Διοκλητιανοῦ ἐν Σίκκῃ τῇ πόλει τῆς Ἀφρικῆς, ἀνθηρῶς τὴν ῥητορικὴν ἐδίδαξε, καὶ συνεγράψατο κατὰ τῶν ἐθνῶν τεύχη, ἅπερ τυγχάνει παρὰ πολλοῖς.

z) Sicca Veneria Numidiæ sive Africæ Proconsularis civitas Plinio, Ptolemæo, Antonino itinerarii scriptori & aliis memorata, patria Cælii Aureliani, Methodici cujus scripta Medicorum manibus teruntur. In hac Episcopus Siccensis Fortunatianus memoratur in gestis collat. Carthag. cap. 139. Cum Sicca cave confundas Sicceliam in Mauritania Cæsariensi, ubi Martinus Episcopus Siccesitanus, in iisdem gestis cap. 197.

* Adhuc Ethnicus. Hieron. Chronic. ad A. 325. Vide infra in H. Gravii notis.

a) Arnobii (quem Ecclesiasticorum scriptorum Varronem vocat Vossius lib. 1. de Analogia cap. 9.) libri VII. contra gentes primum editi sunt a *Francisco Sabæo* Brixiano,

Rom. 1543. Deinde ut alias editiones quæ nihil habent peculiare præteream, cum castigationibus *Sigismundi Gelenii* viderunt lucem Basil. 1560. 8. & cum *Theodori Canteri* notis Antwerp. apud Plantin 1582. 8. Hinc ex *Fulvii Ursini* recensione Rom. 1583. 4. Cum electis *Godescalci Stewechii* Heusdani, Antwerp. 1604. 8. & cum iisdem electis & *Leandri de Sancto Martino* summariis, Duaci 1634. 8. Cum *Desiderii Heraldi* animadversionibus Paris. 1605. 8. Et cum observationibus *Geverhardi Elmenhorstii*. Hamb. 1610. fol. Hinc memoranda venit editio Lugd. Bat. 1651. 4. apud Joannem Maire, recensita a Viro celeberrimo hoc est a *Claudio Salmasio* cujus commentarius etiam debebat accedere, nisi fato illius A. 1652. intercedente hæc spes evanuisset. Interim subjectæ notæ Theodori Canteri quibus præcipue è Clementis Alex. protreptico quem passim sequitur Arnobius, præclara illi scriptori lux affertur, tum Stewechii, Elmenhorstii & Heraldi. Editionem Parisiensem A. 1666. fol. cum *Philippi Priorii* & selectis aliorum observationibus recuderunt Lugdunenses Tomo tertio Bibliothecæ Patrum A. 1677. Criticus Arnobianus *Jo. Meursii* prodiit Lugd. Bat. 1699. 8. De *Petri Scriverii* Anticritico Bailletus T. 2. de Satyris Antilogicis p. 299. De *Job. Isaaci Pontani* animadversionibus Boxhornius in Epist. pag. 37. *Julii Cæsaris Bulengeri* Eclogæ ad librum primum Arnobii, Tolos. 1612. 8. *Latini Latinii* castigationes ad quædam Arnobii loca, p. 98. Bibl. sacro profan. Tempus quo scripsit Arnobius his verbis innuit ipse lib. 2. p. 94. *Ætatis urbs Roma cujus esse in Annalibus indicitur? Annos ducit quinquaginta & mille, aut non multum ab his minus.* Annus U. C. 1050. respondet Anno CHristi 298.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Arnobius.) Hieronymus in Chronicis: Anno XX. Constantini *Arnobius in Africa Rhetor clarus habetur, qui cum in civitate Sicca ad declamandum juvenes erudiret, & adhuc Ethnicus ad credulitatem somniis compelleretur, neque ab Episcopis impetraret fidem, quam semper impugnaverat, elucubravit adversus pristinam religionem luculentissimos libros, & tandem velut quibusdam obsidibus pietatis fœdus impetravit.*

AUBERTI MIRÆI.

ARNOBIUS, Siccæ in Africa summa cum laude Rhetoricam docuit, & ex gentili factus Christianus, libros VII. adversus Gentiles sive Ethnicos scripsit: quos cum Notis Theodori Canteri Plantinus, & cum Notis Godescalci Stevvechii Trognesius 1604. Antverpiæ excuderunt. Scripsit anno urbis conditæ 1050. ut ex libro 2. datur intelligi: qui annus, ex Varronis calculo, in Christi 297. annum incidit. Commentarii in Psalmos a Trithemio & Erasmo non recte huic Arnobio attribuuntur; sunt tamen alicujus *Arnobii* junioris, sed Pelagianismum sapientis: ut Bartholomæus Petrus Lintrensis, Doctor Th. Duacensis, notavit. De senioris Arnobii scriptis censuram dat Hieronymus in Epistolis ad Paulinum & Tranquillinum, & initio sui Chronici. *Conflictus Arnobii & Serapionis* de Deo trino & uno, deque duabus in Christo naturis in uno supposito, a Fevardentio primum 1596. est editus, cum operibus Irenæi.

ERNESTI SALOM. CYPRIANI Annotatio.

Siccæ. Hanc vocem omittit codex noster.

Volumina. Noster Codex: *duo volumina.* De Arnobio Hieronymus ad Paulinum de monachi institutione sic judicat: *Arnobius inæqualis & nimius, & absque operis sui partitione confusus.*

CAPUT LXXX.

FIRMIANUS, b) qui & LACTANTIUS, Arnobii discipulus, sub Diocletiano Principe accitus cum Flavio Grammatico, c) cujus de

Φιρμιανὸς, ὁ καὶ Λακτάντιος, Ἀρνοβίου μαθητὴς ἐπὶ Διοκλετιανοῦ βασιλέως μεταςαλεὶς μετὰ Φλαβίου Γραμματικοῦ, οὗ τινος περὶ ἰατρικῶν

b) Firmianum inter clarissimos facundia celebrat Eucherius Epistola ad Valerianum. Idem intelligitur a Marco Antimacho præfat. in Sibyllina Oracula: *Φιρμιανὸς τοίνυν οὐκ ἀθαύμαστος φιλόσοφος καὶ ἱερεὺς τοῦ προλεχθέντος καπιτωλίου γενόμενος, πρὸς τὸ αἰώνιον ἡμῶν φῶς τὸν χριστὸν βλέψας ἐν ἰδίοις ποιήμασι.* Firmiani nomen proprium & undecumque potius quam a patria tractum, quæ Sicca Africæ potius Lactantio quam Firmium agri Piceni in Italia opidum, vel Formæ Campaniæ fuisse videtur, licet in sermonibus Bernardini de Bustis nominatur Lucius Cæcilius Firmanus, teste Bernardo Moneto T. 4. Menagianor. p. 85.

c) Diocletiani singulare studium fuit in ornanda Nicomedia, quam urbi Romæ coæquare voluisse testatur Lactantius de mortibus persecutorum c. 7. itaque & viros doctos

Medicinalibus versu compositi extant libri, Nicomediæ Rhetoricam docuit, & penuria discipulorum, ob Græcam videlicet civitatem, ad scribendum se contulit. Habemus ejus Symposium, d) quod adolescentulus scripsit, ὁδοιπορικὸν de Africa usque Nicomediam, hexametris scriptum versibus, & alium librum qui inscribitur Grammaticus, & pulcherrimum de ira DEI, e) & Institutionum divinarum adversum gentes libros septem: & ἐπιτομὴν ejusdem operis in libro uno acephalo, e) & ad Asclepiadem f) libros duos: De persecutione librum unum: g) ad Probum

κῶν εἰσὶ δι' ἐπῶν συγγραφαὶ, ἐν Νικομηδείᾳ τὴν ῥητορικὴν ἐδίδαξε, καὶ τῇ πενίᾳ τῶν μαθητῶν, μάλιστα διὰ Ἑλληνικὴν πόλιν, εἰς συγγράμματα ἑαυτὸν μεθῆκεν. Ἔχομεν τούτου συμπόσιον, ὅπερ νέος ἐν τῇ Ἀφρικῇ συνέταξε· καὶ ὁδοιπορικὸν ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς ἕως Νικομηδείας δι' ἑξαμέτρων συντεθὲν, καὶ ἄλλην βίβλον, ἥ τις ἐπιγράφεται Γραμματικὸς, καὶ ὡραῖον περὶ ὀργῆς Θεοῦ, καὶ θείων εἰσαγωγῶν κατὰ τῶν ἐθνῶν λόγους ἑπτὰ, καὶ ἐπιτομὴν τοῦ αὐτοῦ σπουδάσματος ἀκέφαλον, καὶ πρὸς Ἀσκληπιάδην λόγους δύο, περὶ διωγμοῦ λόγον ἕνα, πρὸς Πρόβον Ἐπιστολῶν λόγους τέσσαρας, πρὸς τὸν αὐτὸν περὶ δημιουρ-

ctos eo vocavit, & in his cum Lactantio hunc Flavium Grammaticum cujus scripta interciderunt, nisi quis eundem esse existimet cum Flavio Capro, cujus nonnulla leguntur in Grammaticis Eliæ Putschii. Nam Tiraquello vereor ut lectores assentiantur, qui libro de Nobilitate c. 31. p. 294. hunc Flavium confundit cum Rhemnio Fannio cujus carmen de mensuris & ponderibus exstat, aitque in quibusdam codicibus eum Flavium cognominari Grammaticum, qui de medicinalibus eleganti carmine ad Lactantium Firmianum scripserit teste Hieronymo. Sane ad Lactantium scripsisse, nusquam Hieronymus testatur, licet hujus Flavii iterum meminit lib. 2. in Jovinianum & licet Fannii nomen pro Flavii repræsentet Servatius Gallæus in loco Hieronymi ex hoc libro de Script. Eccles. præfixo præclaræ suæ operum Lactantii editioni.

d) Symposium hoc una cum hodœporico & Grammatico intercidit, licet hodœporicon pro edito videtur habuisse Jac. Gaddius de scriptoribus non Ecclesiasticis T. 1. pag. 181.

e) Liber de ira & septem libri institutionum sæpissime inter Lactantii opera editi sunt una cum hac epitome ἀκεφάλῳ, ita ut eam legerat Hieronymus, incipiente ab his verbis: *nam si justitia est veri DEI cultus*, ubi incipit Lactantius breviter persequi ea quæ in Institutionum opere a lib V. cap. 16. seq. tradiderat. Sed vir eruditissimus Christophorus Matthæus Pfaffius in Bibliothecæ Regiæ Taurinensis Codice antiquissimo, epitomen illam Pentadio fratri a Lactantio dicatam reperit integram & prioribus LV. capitibus auctiorem, eamque Parisiis A. 1712. 8. publicavit. Prima capita ex eodem Codice descripta dedit illustris Scipio Maffeus in Epistola ad Apostolum Zenum virum præclarissimum, quæ inserta Diario Veneto (Giornale d'Italia) T. VI. p. 458. & Londinensi (Memoirs of literature) T. 2. p. 339.

f) Hic est Asclepiades de quo Lactantius VII. 4. *Optime igitur Asclepiades noster de Providentia summi DEI disserens in eo libro quem scripsit ad me.* Sed & Lactantii ad Asclepiadem & Asclepiadis ad Lactantium scripta nusquam hodie exstant.

g) Hunc ipsum esse librum quem de mortibus persecutorum ad Donatum confessorem primus e Codice Colbertino Stephanus Baluzius T. 2. Misc. Parif. A. 1679. in lucem protulit & doctissimis notis illustravit, nemini eruditorum dubium visum est antequam præclarus vir Nicolaus le Nourry videns auctorem in Codice illo non Firmianum Lactantium sed Lucium Cecilium appellari, in nova quam Paris. 1710. 8. paravit hujus libri editione & in Tomo secundo Apparatus ad Bibliothecam Patrum Paris. 1715. diss. ultima, summa vi contendit probare, scriptorem a Lactantio plane diversum illique ætate supparem L. Cecilium nomine, non Lactantium, qui nunquam L. Cecilii nomen gesserit, librum illum elucubrasse. Sed cum omnia mire in Lactantium unum conveniant, ætas, locus Nicomedia, Donatus cui liber dicatus est & quem iisdem verbis cap. 22. de ira DEI affatur, *Donate charissime*, stylus denique & argumentum: cum argumenta Nourrii perquam sint levia, ut ab auctore dissertationis Diario Hagensi (Journal literaire) T. VII. p. 1. seq. insertæ fuit demonstratum, & lector etiam post considerata ea quæ in Ephemeridibus literariis Parisiensibus (Journal des Savans) A. 1716. p. 698. seq. ad illam respondentur, mecum fabitur: cum denique Lactantium & in sermonibus Bernardini de Bustis, quos paullo ante memorabam, & in Codice Colbertino DVII. & in Codice Taurinensi libri de Opificio DEI, quem inspexit celeberrimus Pfaffius, Lucium Cœlium Lactantium Firmianum appellari, non possit negari: librum hunc sine causa Lactantio eripi, & novum scriptorem omni antiquitati incognitum Lucium Cecilium effingi, mihi persuadeo. Post Baluzium ediderunt librum illũ Angli cum Actis Perpetuæ & Felicitatis, brevibꝯ illustratũ Scholiis Oxon. 1680. 12 Hinc Jo. Columbꝯ cum eruditis notis, Aboæ 1684.

Epistolarum libros quatuor: h) ad Severum i) Epistolarum libros duos: ad Demetrianum, auditorem suum, Epistolarum libros duos: ad eundem de opificio Dei, k) vel formatione hominis, librum unum. Hic extrema senectute magister Cæsaris Crispi, l) filii Constantini, in Gallia fuit, qui postea a patre interfectus est.

δημιουργίας θεοῦ λόγον ἕνα. Οὗτος ἐν τῷ ἐσχάτῳ γήρᾳ διδάσκαλος κατέστη Καίσαρος Κρίσπου, τοῦ υἱοῦ Κωνσταντίνου ἐν Γαλλίαις, ὃς ὕστερον παρὰ τοῦ πατρὸς ἀνῃρέθη.

1684. 8. Thomas inde Sparck, in sua Lactantii editione Cantabrig. 1685. 8. Nicolai Toinardi notæ prodierunt Paris. 1690. 12. Easdem exhibet qui librum illum cum animadversionibus Baluzii, Gisb. Cuperi, Columbi, Sparkii, Toinardii, Jo. Georg Grævii, Thomæ Gale, Eliæ Boherelli, Petri Allixii, Pauli Colomesii & suis, nitide vulgavit Paulus Bauldri, Traject. ad Rhen. 1693 8. Etiam Gallice vertit Malacrucius (Maucroix) Canonicus Rhemensis Paris. 1680. 12. & Gilbertus Burnetus Lond. 1686. ex qua versione nova Gallica vidit lucem Ultrajecti 1687. 12. Comirii observationes video memorari in Memoriis literariis Trevoltinis Anni 1705. mense Majo, p. 382. & Gisberti Cuperi editis altero tanto auctiores in Jo. Massoni Historia Critica Reip. literariæ T. IV. p. 307. Notas illustris Viri Gerhardi von Mastricht & Clariss. Miegii audio transmissas ad Joannem Ludolphum Bunemannum, eruditum Rectorem Gymnasii Mindensis, a quo novam emendatam & insigniter illustratam Lactantii editionem exspectamus.

h) Hieronymus præf. Libri II. in Epist. ad Galatas: *Lactantii nostri quæ in tertio ad Probum volumine de hac gente opinatus sit, verba ponemus. Galli, inquit, antiquitus a candore corporis Galatæ nuncupabantur, & Sibylla sic eos appellat, quod significare voluit Poeta* (VIII. Æneid. 660.) *quum ait*: tum lactea colla auro innectuntur, *quum posset dicere candida.*

i) infra c. CXI. *Aquilius Severus in Hispania, de genere illius Severi, ad quem Lactantii duo epistolarum scribuntur libri.* Incertum hine, an duo ad Demetrianum, de quibus Hadrianus Iunius in sua Batavia p. 311. cujus locum etiam attulit Colomesius in paralipomenis de S. E. *In Egmondano cœnobio longe vetustissimo, Benedictini generis monachis, ubi Bibliotheca celebris omnis generis scriptis Codicibus & præsertim membranaceis, quos diligenter magna enim cura cum Priores alii, tum Gerardus ex Poelgeestana stirpe Abbas undecumque conquisierunt, raros auctores ostendit, e quibus dolet mihi interiisse intra quindecim proximos annos* (Junii Batavia lucem vidit A. 1588.) *magno literariæ Reip. detrimento Lactantii Firmiani Epistolarum libros duos, quorum meminit nominatim D. Hieronymus: quos dum ad me cogitat editioni destinandos, mittere Antonius Hovæus illic religioni operatus, vir doctus, qui postea Abbam Absternacensem prospera fama egit, reperit a bibliotapho quopiam librorum plagiario sublatos, atque ita disperiit ille thesaurus, ab hæredibus sacrifici, in quem cadebat suspicio, in cucullos & piperis involucra concisus.* Quales fuerint Lactantii Epistolæ, his verbis docet Damasus Epist. 1. ad Hieron. *Fateor quippe tibi eos quos mihi jam pridem Lactantii dederas libros, ideo non libenter lego, quia & plurimæ Epistolæ ejus usque ad mille spatia versuum tenduntur, & raro de nostro dogmate disputant, quo fit ut & legenti fastidium generet longitudo, & si qua brevia sunt, Scholasticis magis sint apta, quam nobis: de metris & regionum situ & Philosophis disputantia.*

k) Hic insignis liber exstat, & separatim cum Scholiis Erasmi prodiit Colon. 1529. 8. & cum animadversionibus Medicis Jodoci Willichii, & libro Hippocratis de semine, Francof. ad Viadrum & Argentorat. 1542. 8. Editionibus operum Lactantii, de quibus in Bibl. Latina, nuper accessit adornata Lipsiæ a C. V. Jo. Georgio Walchio 1715. 8. Jo. Augusti Krebsii dissertatio lectu digna de stylo Lactantii, Halæ Sax. A. 1706.

l) Crispus a Constantino interfectus A. C. 326. Vide Tillemontium Tomo quarto Historiæ Imperator. & de Lactantio Tomo VI. memor. Ex Hieronymi Chron. colligas Crispum institutioni Lactantium commissum A. 317.

ERASMI SCHOLIA.

Ob Græcam videlicet urbem.) Ita Juvenalis: Non possum ferre Quirites Græcam urbem, quod turba Græculorum illic profiteretur artes suas.

Symposion.) συμπόσιον, id est, convivium.

Hodæporicon.) ὁδοιπορικὸν, quod Latine dicere possis, itinerarium.

Et ἐπιτομήν.) Id est, compendium.

In libro uno acephalo.) ἀκεφάλῳ, id est, sine capite, quod initium detruncatum esset.

MARIA-

MARIANI VICTORII.

Habemus ejus symposium, quod adolescentulus scripsit Africæ, & ὁδοιπορικὸν de Africa usque ad Nicomediam, hexametris scriptum versibus. Africæ, & olim deerat: nos ex Sophronio & vetustis exemplaribus restituimus. ὁδοιπορικὸν autem, latine itinerarium dicere possumus.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Firmianus, qui & Lactantius, Arnobii discipulus.) Hieron. epist. ad Magnum: *Septem libros adversus Gentes Arnobius edidit, totidemque discipulus ejus Lactantius, qui* de ira *quoque* & de opificio Dei *duo volumina condidit, quos si legere volueris, dialogorum Ciceronis in eis epitomen reperies.*

Sub Diocletiano principe accitus cum Flavio Grammatico, cujus de Medicinalibus versu compositi extant libri.) Hieron. lib. 2. in Jovinianum: *Marcellum Siaetem & nostrum Flavium hexametris versibus disserentes.*

Nicomediæ Rhetoricam docuit.) Lib. 5. de Justitia cap. 2. Lactantius de se ipso: *Ego cum in Bithynia litteras Oratorias accitus docerem &c.*

Ob græcam videlicet civitatem.) Juvenal. Sat. 3. *Non possum ferre Quirites Græcam urbem.*

Et pulcherrimum de ira Dei.) B. ipse Hieron. Comm. in Ephes. c. 4. *Firmianus noster librum* de ira Dei, *docto pariter & eloquenti sermone conscripsit.*

Et institutionum divinarum adversum Gentes lib. 7.) Hieron. in X. cap. Eccles. *Firmianus quoque noster in præclaro Institutionum suarum opere Y. litteræ meminit, & de dextris ac sinistris, hoc est, de virtutibus ac vitiis plenissime disputavit.*

Et ad Asclepiadem libros 2.) Scripsit Asclepiades ipse ad Lactantium de Providentia summi Dei librum, ex quo nonnulla citat lib. 7. Divinarum Instit. c. 4.

Ad Demetrianum auditorem suum lib. 2.) Meminit hujus Lactantius lib. 2. cap. 11. Vide de eo Hieronymum in Epist. *Damasi Dormientem te.* & ad Gal. 4. *Multi per imperitiam scripturarum, quod & Firmianus in 8. ad Demetrianum libro facit, asserit Spiritum Sanctum, sæpe Patrem, sæpe Filium nominari.*

Hic extrema senectute magister Cæsaris Crispi.) Hier. in Chronicis: anno IX. Constantini. *Crispum Lactantius latinis litteris erudit, vir omnium suo tempore eloquentissimus, sed adeo in hac vita pauper, ut plerumque etiam necessariis indiguerit, nedum deliciis.*

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

De Lactantio scriptore elegantissimo judicium suum dat Hieronymus in Epistola ad Paulinum. De eodem Eusebius sub finem Chronici narrat, ipsum adeo pauperem fuisse, ut plerumque etiam necessariis indiguerit. Lactantii porro opera, quæ exstant, a Michaele Tomasio illustrata, Plantinus 1570. excudit.

Hoaæporicon) sive Itinerarium Lactantii, ab Africa Nicomediam usque, periit. Ejus loco tribuuntur Lactantio poëmatia nonnulla, quæ partim sunt Venantii Fortunati, partim incerti auctoris. Phœnix vero nec hominis est Christiani: nisi quis Lactantium, cum adhuc ethnicus esset, scripsisse suspicetur.

Haut abs re fuerit hic subnectere brevem *Thomasii* censuram, quam suæ editioni Lactantianæ præfixit: Sicut (inquit) negari non potest, errores aliquot in Lactantio inveniri, ita constanter affirmo, multos fraude ac dolo hæreticorum in eo esse suppositos, aut aliunde affixos, ac quasi coagmentatos. Quis enim veterum umquam Lactantium tanquam Manichæum damnavit? At origo & fons istius hæreseos, non in uno, sed pluribus in locis, ita adjectus erat, ut non Manichæus, sed Lactantius ipse illius erroris auctor fuisse videretur. Quæ nos loca, multis collatis antiquissimis codicibus, ita emendavimus, ut vix ulla amplius suspicio illius erroris in universis libris supersit. De divinitate etiam Filii videtur aliquot in locis obscurius, quam decebat, esse locutus; sed cum alibi clare de ea loquatur, necessario illa obscuriora, ex his quæ aptiora sunt, intelligi debent, atque explicari. Nam quod aliqui hunc auctorem tanquam Arii sectatorem accusant, ferendum nullo modo est; cum ipse ante Arium vixerit & scripserit. Verum cum Ecclesia non uno momento cœperit & adoleverit, sed naturæ humanæ imitatione quamdam quoque pueritiam habuerit; evenit huic aliisque Scriptoribus, qui in prima illa ætate Ecclesiæ vixerunt, quod natura ipsa rerum ferebat, ut non omnia plana explicataque haberent, & in multis, quamvis contra Philosophos graviter docteque scriberent, eorum tamen errores ac somnia quædam sectarentur. Quod quidem non de Lactantio solum, sed de aliis multis antiquis scriptoribus Hieronymus sapientissime annotavit.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Adolescentulus scripsit. Probabile est, ab Hieronymi manu profectum esse, quod habet noster Codex: *Quod adolescentulus scripsit in scholis Africæ.*

Ad Demetrianum. *Ad Demetrium*, habet noster codex. Opus Lactantii de religione in præstantissimo codice membraneo, ex Budensi Bibliotheca, extat in Vesontionensi civitate, & quidem in Bibliotheca Joannis Baptistæ Boisoti, abbatis monasterii, quod sancto Vicentino consecratum est.

CAPUT LXXXI.

EUSEBIUS, Cæsareæ Palæstinæ Episcopus, m) in Scripturis divinis studiosissimus, & bibliothecæ divinæ, n) cum Pamphilo martyre, diligentissimus pervestigator, edidit infinita volumina. o) De quibus hæc sunt: εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως libri viginti: εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς libri quindecim; θεοφανείας libri quinque: q) Ecclesiasticæ historiæ libri decem; r) Chronicorum Canonum omnimoda historia, s) & eorum ἐπιτομή: t) & de Evangeliorum diaphonia: u) in Esaiam libri decem; w) & contra Porphyrium, x) qui eodem tempore scribebat in Sicilia, ut quidam putant, libri triginta; de quibus ad me viginti tantum pervenerunt; τοπικῶν, liber u-

Εὐσέβιος Καισαρείας Παλαιστίνης Ἐπίσκοπος, ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς σπουδαῖος, καὶ τῆς θείας Βιβλιοθήκης ἅμα Παμφίλῳ τῷ μάρτυρι, ἐπιμελέστατος ἀνιχνευτής, ἐξέδωκε πολλὰ τεύχη, ὧν εἰσι τάδε. Εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως λόγοι εἴκοσι. Εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς λόγοι δέκα καὶ πέντε, θεοφανείας λόγοι πέντε. Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας λόγοι δέκα. χρονικῶν κανόνων παντοδαπῆς ἱστορίας, καὶ τούτων ἐπιτομή. Περὶ τῆς Εὐαγγελίων διαφωνίας, εἰς Ἡσαΐαν λόγοι δέκα, κατὰ Πορφυρίου, τοῦ τότε συγγράφοντος ἐν Σικελίᾳ, ὥς τινες οἴονται λόγοι τριάκοντα, ἀφ' ὧν εἰς ἐμὲ λόγοι εἴκοσι μόνον περιῆλθον. Τοπικῶν λόγος εἷς. Ἀπολογίας ὑπὲρ Ὠριγένους λόγοι ἕξ, περὶ τοῦ βίου Παμφίλου λόγοι τρεῖς, περὶ μαρτύρων ἕτερ-

m) Eusebius Cæsareæ Palæstinæ, quæ prius turris Stratonis vocabatur (supra c.43.) Episcopus successit Agapio A. C. 315. & defunctus A. 339. vel 340. successorem habuit Acacium de quo infra, c.98. Caput hoc totum de Eusebio Suidas ex Græco Hieronymi interprete in Lexicon suum transtulit.

n) Per Bibliothecam Divinam τὰς θείας γραφὰς, ut recte Græcus Interpres, sive sacras litteras intelligi jam notavi ad c.75. ubi de Pamphilo, & pluribus nostri scriptoris locis probat Marcianæus prolegomeno primo ad Opera Hieronymi, quorum tomum primum etiam, qui versionem Hieronymianam Veteris & Novi Testamenti complectitur, Bibliothecam Divinam inscripsit.

o) Hujus Demonstrationis libri priores decem exstant, sed primus ἀκέφαλος, decimus ab extema parte truncus: posteriores decem interciderunt. Libros viginti memorat etiam Photius Cod. 10.

p) Hi libri omnes quindecim Theodoto Episcopo Laodiceno inscripti tulere ætatem, illustrati a Francisco Vigero S. I. Paris. 1628. quæ editio recusa Lipsiæ 1688. fol.

q) Hoc opus Eusebii nescio an cuiquam veterum præter Hieron. memoratum, hodie nusquam exstat.

r) Hoc est opus illud præclarum a Rufino olim versum Latine & auctum duobus libris & doctissime illustratum parentum nostrorum ætate ab Henrico Valesio.

s) Chronicon Eusebii Græcum, exceptis iis quæ apud Syncellum & alios, qui post Eusebium scripsere, Chronologos Græcos exstant, intercidit, Latina versio Hieronymi exstat magno Arnoldi Pontani studio ex MSS. XXVIII. & editionibus octo recensita, & eruditissimis deinde Josephi Scaligeri notis illustrata. Princeps editio Mediolanen- circa A. C. 1475. (numerus enim Anni annotatus non est) lucem vidit curante Bonino Mombritio, qui Prosperi, & ab A 448. ad 1449. Matthæi Palmerii Chronicon subjunxit. De aliis tum Chronici tum aliorum scriptorum Eusebii editionibus uberius dixi T. VI. Bibliothecæ Græcæ. De Eusebio ipso Tillemontius T. VI. & maxime T. VII. memor.

t) Hæc epitome non extat, quod sciam. Licet ad calcem Joannis Zonaræ Cangius pag. 312 -- 319. Græce & Latine vulgavit ἐπιτομὴν χρόνων ab Adam, continuatam usque ad Alexium Comnenum, in cujus titulo legitur: ταύτα ἱστορεῖ ὁ Καισαρεὺς Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ἐν τῷ λόγῳ ὃς ἐκλήθη βασιλικός.

u) In Sicilia inventos libros Eusebii tres de diaphonia Evangeliorum scripsit Latinus Latinius T. 2. Epist. p. 116. Sed nemo fuit hactenus qui illos publico bono proferret, exceptis quæ hinc inde leguntur fragmentis, de quibus dixi Volumine VI. Bibl. Græcæ pag. 99.

w) Sic etiam Suidæ Codices, & Honorii ac Freculfi: non libri quindecim, ut Hieron. præf. in Esaiam. Horum Commentariorum magnam partem e Codice Perroniano & Catenis MSS. restituit Vir maximis in rem litterariam & Ecclesiasticam meritis Bernardus de Montfaucon in nova Collectione Patrum Tomo posteriore Paris. 1706. fol. sed divisio in libros & commentarius in totum cap. 61. desideratur.

nus; y) ἀπολογίας pro Origene libri sex; z) de vita Pamphili libri tres: de Martyribus alia opuscula: a) & in centum quinquaginta Psalmos b) eruditissimi commentarii, & multa alia. Floruit maxime sub Constantino Imperatore & Constantio, & ob amicitiam Pamphili martyris, ab eo cognomentum c) sortitus est.

ετερα συγγράμματα, καὶ εἰς τοὺς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα ψαλμοὺς δεδοκιμασμένα ὑπομνήματα, καὶ ἕτερα πολλά. Ἤνθησε μάλιστα ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως καὶ Κωνσταντίου, καὶ διὰ τὴν φιλίαν τὴν πρὸς Πάμφιλον τὸν μάρτυρα, τῇ ἐπωνυμίᾳ αὐτοῦ ἐκλήθη.

x) Opus hoc Eusebii Romæ adhuc servari nimis temere multi credunt, inquit Holstenius de Porphyrii scriptis p. 63. quemadmodum & quæ Methodium atque Apollinarem contra Porphyrium scripsisse ait noster c. 83. & 104. jam pridem desiderantur.

y) Hic est liber de locis Hebraicis, quem vertit Hieronymus, & quem Græce & Latine plus simplici vice editum nova luce perfuderunt doctissimi viri Jo. Rehnferdus & in Palæstina sua Hadr. Relandus.

z) Vide quæ de hoc opere, cujus solus primus liber Latine ex Rufini versione exstat nec non de vita Pamphili supra ad c. 75.

a) Duobus librorum decadibus opus Eusebii de Martyribus constitisse præter Usuardum in prologo Martyrologii, testantur Acta S. Sylvestri apud Lambecium VIII. pag. 121. καὶ γὰρ ἐν εἴκοσι λόγοις τεύχεσιν ἐν δύο δεκάσι, σχεδὸν τῶν ἐν ἁπάσαις ἐπαρχίαις μαρτύρων, ἐπισκόπων, ὁμολογητῶν καὶ ἁγίων γυναικῶν καὶ παρθένων παρεσκεύασε τὰ πάθη φέρεσθαι. Sed in Actis ejusdem Sylvestri qualia Paris. 1659. 8. edidit Combefisius, undecim tantum libri memorantur. ἐνέθηκεν γὰρ ἕνδεκα λόγοις τὰ παθήματα σχεδὸν τῶν ἐν πάσαις ἐπαρχίαις ἀθλησάντων μαρτύρων καὶ ἐπισκόπων καὶ ὁμολογητῶν. Johannes de Hamburgo Carthusiensis prope Pragam, Epistola A. 1404. scripta ad Henricum Olemannum, Canonicum Northunensem & aB. Dorsneo in parallelis Monastico Academicis edita laudat Eusebium *in libro de quinque millibus coronatorum* (martyrio.) A. 1716. in ventus est in Syria, Romamque allatus Codex A. 473. Syriace scriptus & Eusebii Historiam Martyrum Occidentis, ut ajunt continens, quem auspiciis Pontificis Max. Clementis XI. Latine vertendum lucique donandum libenter evolvent Antiquitatis Ecclesiasticæ studiosi, licet si Græce alicubi occurreret Eusebiana Martyrum ἀναγραφή non dulcius modo sed & securius ex ipso fonte hauriretur. Liber de Martyribus Palæstinæ sæpe cum libris Historiæ Ecclesiasticæ Græce ac Latine prodiit.

b) Hoc quoque opus Eusebii laudato mihi supra, & nunquam laudando satis Montfaucono, majorem partem studiosi debent, is enim Commentarios in CXVIII. Psalmos ex tribus Codicibus MSS. recensitos & Latina versione donatos utraque lingua vulgavit Tomo priore novæ collectionis Patrum Paris. 1706. fol. De Latina versione sed pridem deperdita Eusebii Vercellensis meminit Hieronymus infra c. 96.

c) In Jure Græco Romano p. 295. Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου minus bene ab interprete redditur *Eusebius Pamphilides*, neque enim ut filius Pamphili sed ut amicus ita dicitur, itaque rectius *Pamphilium* dixeris, sicut Junium ab amicitia Gracchi Gracchanum dictum testatur Plinius XXIII. 11.

ERASMI SCHOLIA.

Evangelicæ ἀποδείξεως.) Id est, Evangelicæ demonstrationis.

Et Evangelicæ προπαρασκευῆς.) Id est, præparationis. Sic enim restituimus scripturam ex Sophronio, consentiente vetustissimo exemplari.

Theophanias.) θεοφανείας, id est, apparitionis divinæ.

Et Chronicorum canonum.) χρονικῶν κανόνων, id est, regularum de temporibus.

De evangeliorum διαφωνίᾳ.) Id est, dissonantia.

Τοπικῶν.) Id est, de locis.

Apologia pro Origene.) Id est, defensio.

MARIANI VICTORII.

Εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως. Evangelicæ demonstrationis. εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς. Evangelicæ præparationis. θεοφανείας. Divinæ apparitionis.

Omnimoda historia, & eorum ἐπιτομή. Olim, omnimodam historiam, & ἐπιτομήν. Sophronius legit: χρονικῶν κανόνων παντοδαπῆς ἱστορίας, καὶ τούτων ἐπιτομή. Chronicorum canonum omnimodæ historiæ, & eorum epitome.

Τοπικῶν liber unus. τοπικῶν λόγος εἷς, est apud Sophronium. Olim tamen legebatur, Librum unum.

Pro Origene libri sex. λόγοι ἕξ, habet Sophronius, olim tamen erat, libros sex: sicut statim, Libros tres, pro libri tres, falso casibus commutatis.

Eruditissimi commentarii. Olim, eruditissimos commentarios, sed falso. Omnia hæc ex vetustissimis exemplaribus, & ex ipso Sophronio restituimus.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Bibliothecæ divinæ cum Pamphilo martyre diligentissimus pervestigator.) Hieronymo in Chronicis dicitur *Pamphili Martyris contubernalis. Tantam enim*, (ut scribit in Epistola: *Schedulæ*) *inter se habuere concordiam, ut unius animæ homines putes, & ab uno alter nomen acceperit.* Meminit hujus & sequentium aliquot ad Magnum his verbis: *Eusebii Cæsariensis Episcopi, & Eustathii Antiocheni, & Athanasii Alexandrini, Eusebii quoque Emiseni, Triphylli Cyprii, & Asterii Scythopolitæ, & Serapionis Confessoris, Titi quoque Bostrensis Episcopi, Cappadocumque Basilii, Gregorii, Amphilochii, qui omnes in tantum Philosophorum doctrinis atque sententiis suos referciunt libros, ut nescias, quid in illis primum admirari debeas, eruditionem seculi, ac scientiam scripturarum.*

Chronicorum canonum omnimodam historiam.) Hanc interpretari dignatus est Hieronymus, & meminit in Dan. cap. IX. Infra de suis operibus scribens appellat *Chronicon omnimodæ historiæ*, in quo tamen opere vertendo dicit in præfatione *se & interpretis & scriptoris officio usum* &c.

Et de Evangeliorum diaphonia.) Meminit hujus in Matth. cap. 1.

In Esaiam lib. X.) Vide in præfat. Esa. & in 18. caput.

Et contra Porphyrium, qui eodem tempore scribebat in Sicilia.) Hieronymus in 24. Matth. *Multa Porphyrius tertio decimo operis sui volumine contra nos blasphemavit, cui Eusebius Cæsariensis Episcopus tribus respondet voluminibus X. XIX. & XX. Apollinaris quoque scripsit plenissime.* Idem habet in Epistola: *Quod ad te,* ad Pammachium, & in præfat. Commentar. Dan. & in præfat. Dan.

AUBERTI MIRÆI.

Eusebius Pamphili est dictus, ob amicitiam singularem, quam cum S. Pamphilo martyre, supra cap. 75. laudato habuit. Sub Constantino Magno, ejusque filio Constantio vixit, Cæsareæ in Palæstina Episcopus, & anno 340. decessit. Scripsit Chronica a mundi fabrica usque ad Constantini Magni Vicennalia, hoc est vulgarem Christi 326. annum. Horum priorem partem ipse Eusebius *Historiam omnimodam* vocat; alteram *Chronicos Canones*. Georgius Syncellus *Chronicon*, ac frequentius *Canones* appellat. Opere hoc propositum Eusebio fuit monstrare, Mosaicas origines cum initiis omnium dynastiarum, regnorum ac rerumpublicarum, tum natalibus fabulosorum Deorum longe esse antiquiores. Atque ut hoc opere vetustatem doctrinæ Mosaicæ, ita ejusdem ac Christianæ religionis veritatem adversus Philosophos suis *de Præparatione Evangelica* Commentariis tuetur. Idem quoque scripsit viginti libros *Demonstrationis Evangelicæ*: quot olim fuisse testantur Hieronymus hoc loco, & Photius in Bibliotheca: sed hodie tantum supersunt decem. Arianum fuisse, satis ex istis libris patet: ut & Billius lib. 2. Observationum sacrarum cap. 27. docet. Porro ex libris quindecim *Præparationis Evangelicæ* plene intelligi datur, Eusebium omnes reserasse arcas librarias Philosophorum, Historicorum, Theologorum, non Græcorum modo, sed etiam Ægyptiorum ac Phœnicum. Hos XV. libros *Franciscus Vigerus* Rotomagensis, Soc. Jesu Theologus, ex Mss. Græcis Latine vertit, & Notis a se illustratos Lutetiæ 1628. publicavit. Condidit præterea Eusebius *Historiam Ecclesiasticam* libris decem: in quibus initium capit a nato Christo, & per Tyrannorum tempora accurate progressus usque ad Constantinum Magnum, ea, quæ sub eo gesta sunt, diligentissime tractat. Mentionem eorum & Photius cod. 27. facit. Edidit insuper librum *de Martyribus*: ut ex Historiæ Eccles. l. 4. c. 14. & lib. 5. c. 1. 4. & 20. constat. Meminit istius Operis quoque Hieronymus hoc loco, & Gregorius Magnus l. 7. Ep. 29. ad Eulogium. Insuper de vita Pamphili scripsit tres libros; & alia multa, quorum titulos Hieronymus hoc capite recitat. Mirum vero, præteriri ab illo libros quatuor *de vita Constantini*, qui hodieque exstant, & pro Eusebianis a Photio cod. 127. quoque agnoscuntur. Similiter nec mentionem facit Hieronymus Orationis Eusebianæ, quæ inscribitur *Oratio de Constantino Imp. habita anno Imperii ejus tricesimo.* At ejus ipse Eusebius lib. 1. de vita Constantini c. 1. & lib. 4. cap. 47. meminit. Historiam porro Ecclesiasticam Eusebii *Socrates, Hermias Sozomenus, Theodoretus*, & alii Græci excipiunt, suis infra locis a nobis commemorandi.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Chronicorum canonum omnimoda historia. Paulinus in Epistola ad Alypium, quæ inter Augustini Epistolas XXXV. est, vocat *historiam de cunctis temporibus. Providi*, inquit, *illam Eusebii venerabilis Episcopi Constantinopolitani, de cunctis temporibus historiam. Sed in hoc fuit obtemperandi mora, quod quia ipse non haberem hunc codicem, Romæ reperi apud parentem, Domnionem.* Neque enim loqui de alia quadam historia existimari debet, quod Eusebium Constantinopolitanum Episcopum appellat, qui error facilis est indocti hominis.

Et Bibliothecæ divinæ, cum Pamphilo martyre, diligentissimus pervestigator. Clarorum virorum Ecclesiastica monumenta conservari debere, mature judicatum est. Nescio tamen, an quisquam ante Alexandrum, Hierosolymorum Episcopum, id magno labore tentaverit. De hoc Eusebius VI.20. : *Eadem tempestate multi Ecclesiastici viri doctrina excellentes florebant: quorum Epistolas, quas ad se vicissim scripserunt, hactenus asservatas facile est reperire. Extant enim nostra quoque ætate in Bibliotheca Æliæ urbis, ab Alexandro, Ecclesiæ illius Episcopo, constructa. Ex qua nos uberrimam materiam ad argumenti hujus tractationem in unum collegimus.* Exemplo hujus excitati Pamphilus & Eusebius noster longe instructiorem bibliothecam pararunt Cæsareæ, ita tamen, ut in opere illo, Pamphili potiores essent partes. Hieronymus in expositione psalmi CXXVI. ad Marcellam: *Beatus Pamphilus martyr, cum Demetrium Phalereum & Pisistratum in sacra Bibliotheca studio vellet æquare, imaginesque ingeniorum, quæ vera & æterna monumenta, toto orbe perquireret, tunc vel maxime Origenis libros impensius prosecutus, Cæsariensi Bibliothecæ dedicavit: quam ex parte corruptam Acacius dehinc & Euzoius, ejusdem Ecclesiæ sacerdotes, in membranis instaurare conati sunt.*

De vita Pamphili libri tres. Hieronymus in illa, quam modo laudavimus ad Marcellam Epistola inquit: *Pamphilus, cujus vitam Eusebius Cæsariensis Episcopus tribus ferme voluminibus explicavit.* Quia in posteriori loco vox, *ferme*, omnium codicum est, ut aliunde irrepsisse dici nequeat, ex horum locorum collatione duo consequuntur, primo, volumen & librum Hieronymi ævo non fuisse voces synonymas, ut nec apud Hebræos ספר & מגלה fuerunt; deinde voluminis folia certa fuisse & numero definita, quum liber, ut & hodie, tot folia haberet, quot eum habere volunt scribæ. Si enim volumen Hieronymo tantundem fuisset, ac liber, non potuisset dicere, Eusebium tribus *ferme* voluminibus exposuisse de vita Pamphili, quum Eusebius, Hieronymus, Suidas, cæterique omnes tradant, id factum esse tribus integris libris. Itaque volumen certus fuit ac modicus foliorum membranæ numerus. Cæterum notandum est, Suidam totum hoc caput ex Hieronymi Sophroniana versione transcripsisse.

CAPUT LXXXII.

RHETICIUS d) Æduorum, id est, Augustodunensis Episcopus, sub Constantino celeberrimæ famæ habitus est in Galliis. Leguntur ejus Commentarii in Cantica Canticorum: e) & aliud grande volumen adversus Novatianum: nec præter hæc quicquam ejus operum reperi.

Ραιτίκιος Ἰδυάρων, τουτέστιν, Αὐγουστοδίας Ἐπίσκοπος, ἐπὶ Κωνσταντίνου ἀπολήψεως χρηστῆς ἐγένετο ἐν τῇ Γαλλίᾳ. Ἀναγινώσκονται τούτου ὑπομνήματα εἰς ἄσματα τῶν ἀσμάτων, καὶ μέγα τεῦχος κατὰ Νωβατιανοῦ, οὐδὲν δὲ ἕτερον πλὴν τούτων, ἐκ τῶν αὐτοῦ εὗρον συγγραμμάτων.

d) De hoc Reticio Episcopo Æduensi, sive Augustoduni Eduorum, (hodie Autun) consules Sammarthanos fratres, T. 2. Galliæ Christianæ p. 28. & Tillemontium T. VI. memor. p. 27. seq. Interfuit Concilio primo Arelatensi A. 314. habito in causa Donatistarum Volusiano & Anniano. CoSS.

e) Hieronymus Epist. 135. ad Marcellam: *Nuper cum Rheticii Augustodunensis Episcopi, qui quondam a Constantinopolitano Imperatore sub Sylvestro Episcopo ob causam Montensium missus est Romam*, (Datus a Constantino Imp. in cognoscenda causa Donatistarum judex una cum Materno ac Marino. Vide Constantini Imp. Epistolam ad Miltiadem Romanum & Marcum sive Meroclem Mediolanensem apud Euseb. X. 5. p. 391.) *Commentarios in Canticum Canticorum perlegissem - - - innumerabilia sunt quæ in illius mihi commentariis sordere visa sunt. Est quidem sermo compositus & Gallicano cothurno fluens, sed quid ad interpretem, cujus professio est non quo ipse disertus appareat, sed quo eum qui lecturus est sic faciat intelligere, quomodo ipse intellexit qui scripsit.* Sirmondus ad Concilium Arelatense annotavit ex commentariis Reticii in Cantica illustrem esse locum apud Beringerum Scholasticum in Apologetico. Cæterum & illi commentarii & alter quem memorat Hieronymus adversus Novatianos liber Reticii intercidit.

ERASMI SCHOLIA.

In Canticum.) Hunc improbat in quarto Tomo, exponens quid sit aurum Ophaz.

HENRICI GRAVII.

Sub Constantino celeberrimæ famæ habitus & in Galliis.) Fuit enim a Constantino Imp. sub Sylvestro Episcopo ob causam Montensium missus Romam, ut scribit in Epist. *Nuper* ad Marcellam. Augustinus lib. 1. contra Julianum Pelagianum. *Rheticium ab Augustoduno Episcopum magnæ fuisse authoritatis in Ecclesia tempore episcopatus sui, gesta illa Ecclesiastica nobis indicant, quando in Urbe Romana, Miltiade Apostolicæ sedis Episcopo præsidente, cum aliis judex interfuit, Donatumque damnavit* &c. Eundem vide cap. V. contra Epistolam Parmeniani. Interfuit secundo concilio Arelatensi.

Leguntur ejus Commentarii in Canticum Canticorum.) Hieronym. ſupra ad Florentium.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

S. Reticius.) Auguſtodunenſis in Gallia Epiſcopus, Conſtantini Imp. ævo datus eſt judex Donatiſtis. Arelatenſi conc. 314. interfuit, & colitur ut Sanctus.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Conſtantinus M. nomen hoc effert ῥετέκιος, Rhetecius, in Epiſtola ad Miltiadem, Epiſcopum Romanum, & Marcum. Eraſmus legit Rhæticius. Sed hoc leve eſt; de viri vita exponamus. Recte ait Hieronymus, fuiſſe eum celeberrimæ famæ. Nam Conſtantino M idoneus videbatur ad res Eccleſiæ laudabiliter gerendas, & lites prudenter componendas. *Euſeb. X. 5.* Hinc cum judicium ferendum eſſet de Cæciliani Donatique controverſia; juſſus eſt Romam abire, ut juxta cum Miltiade, Marco, Materno, Marino atque aliis de illa cauſa cognoſceret. Tum Reticius & collegæ ſententiam tulerunt in Donatum: ſequenti vero anno Arelatenſi ſynodo eundem interfuiſſe, non puto recte traditum a Clariſſimo Cavio. * Primo enim Donatiſtæ Reticii judicio ſtare nolebant, ſed eum rejiciebant; ut Conſtantinus M. diſerte docet in literis ad Chreſtum, Syracuſanorum Epiſcopum, quibus hunc ad Arelatenſem ſynodum evocat. Ibi de Donatiſtis ait: *Prolatæ ſententiæ acquieſcere nolentes aſſerunt, paucos admodum Epiſcopos ſententiam tuliſſe, qui nec omnibus, quæ prius oportebat, diligenter excuſſis, ad depromendum judicium properantes acceſſiſſent.* Dum igitur rejiciunt Romanam ſynodum, & Arelatenſem ſibi faventem cupiunt; Romanos judices denuo admiſiſſe haut quaquam exiſtimandi ſunt. Nec Conſtantinus ipſis judices obtruſiſſe legitur. Deinde Auguſtinus Epiſt. 162. diſerte docet, Conſtantinum conceſſiſſe Donatiſtis aliud judicium, *aliorum Epiſcoporum*, non quod neceſſe eſſet, ſed quod cederet eorum, ceu loquitur, perverſitatibus. Idem confirmat Epiſtola CLXV. & CLXVI. De fama quam Reticio Hieronymus tribuit, hæc habet Auguſtinus primo contra Julianum: *Reticium ab Auguſtoduno Epiſcopum, magnæ fuiſſe autoritatis in Eccleſia tempore Epiſcopatus ſui, geſta illa Eccleſiaſtiſtica nobis indicant, quando in urbe Romana cum aliis judex interfuit, Donatumque damnavit.* An ſanctus fuerit, ignoro; Auguſtinus ſanctum Reticium vocat, quod auide arreptum eſt a pontificiis. *Colitur ut ſanctus*, inquit Miræus in ſcholio. Secundo contra Julianum Auguſtinus Reticium annumerat inter ſanctos ac beatos, & in divinorum eloquiorum pertractatione clariſſimos ſacerdotes. Libri ejus non extant: nec occurrunt multa fragmenta. Ego non niſi unicum reperire poſſum, quod mihi ex libro adverſus Novatianum deſumtum videtur. Id extat libro primo Auguſtini contra Julianum, & hujusmodi eſt: *Hanc igitur eſſe principalem in eccleſia indulgentiam, neminem præterit, in qua antiqui criminis omne pondus exponimus, & ignorantiæ noſtræ facinora priſca delemus, ubi & veterem hominem cum ingenitis ſceleribus exuimus.* Heic de baptiſmo agi, ac peccatum originis, ſeu ingenita ſcelera innui, recte monet Auguſtinus contra Pelagianos. Etſi vero libri hodie deſiderentur; olim tamen auide deſcripti ſunt. Hieronymus Florentium rogat, ut Commentaria in canticum a Ruffino obtineat deſcribenda, quibus obtentis eorum copiam itidem aliis fecit; Marcellæ autem facere noluit, addita ratione, non omnes iiſdem veſci debere cibis. Ad genium Reticii cognoſcendum illud facere exiſtimo, quod etſi Hieronymus deſiderio commentariorum in canticum olim magnopere flagraſſet, de iiſdem tamen, quum legiſſet, ita judicarit: *Vehementer miratus ſum, virum eloquentem præter ineptias ſenſuum cæterorum, Tharſis urbem, putaſſe Tarſum, in qua Paulus Apoſtolus natus eſt: & aurum Ophaz Petrum ſignificare: quia Cephas in Evangelio idem Petrus ſit appellatus. Innumerabilia ſunt, quæ in illius mihi commentariis ſordere viſa ſunt. Eſt quidem ſermo compoſitus, & Gallicano cothurno fluens.* Plura de Reticio, quæ quidem certa ſint, vix quiſquam afferet. Imo quædam plane falſa ſunt. Sane quod Hieronymus in Epiſtola quadam ad Marcellam ait, Reticium a Conſtantinopolitano imperatore ſub Sylveſtro Epiſcopo, ob cauſam Montenſium, ſeu, Donatiſtarum Romam miſſum fuiſſe; deceptio eſt memoriæ. Donatiſtarum cauſa nunquam Romæ ſub Sylveſtro agitata eſt imperatoris nomine, conſtatque ex publicis documentis, iter illud ſub Miltiade ſuſceptum. Ad viri mortem quod ſpectat, refert Claudius Robertus, presbyter Lingonenſis, in Gallia Chriſtiana, *edit. Pariſ. 1626. fol. 197.* eum fuiſſe tertium Aeduenſem Epiſcopum, & anno CCCXXXVII. in polyandrio ſepultum.

* Imo recte. Vide ſubſcriptiones Epiſcoporum Concilii Arelat. T. I. Labbei p. 1430.

CAPUT LXXXIII.

METHODIUS Olympi Lyciæ, f) & poſtea Tyri g) Epiſcopus, nitidi compoſitique h) ſer-	Μεθόδιος ὀλύμπυ Λυκίας, καὶ μετ̓ ταῦτα Τύρυ Ἐπίσκοπος λαμπρῦ καὶ συγκειμένυ λόγυ.

f) Apud Suidam qui hoc caput e Græco Hieronymi interprete deſcripſit, additur: ἤτοι Πατάρων. Πάταρα urbem Lyciæ, de qua Stephanus Byz. & alii Geographi. In illa Epiſco-

monis, adverſum Porphyrium confecit libros i) & Sympoſium decem virginum, k) de reſurrectione opus egregium contra Origenem, l) & adverſus eundem de Pythoniſſa, m) & de Autexuſio. n) In Geneſim quoque o) & in Cantica Canticorum commentarios: Et multa alia, p) quæ vulgo lectitantur. Et ad extremum noviſſimæ perſecutionis, q) ſive, ut alii affirmant, ſub Decio & Valeriano in Chalcide Græciæ, martyrio r) coronatus eſt.

γου, κατὰ Πορφυρίου συνέταξε τεύχη, καὶ συμπόσιον δέκα παρθένων, περὶ ἀναστάσεως λόγον ἄριστον, κατὰ Ὠριγένους, καὶ τοῦ αὐτοῦ περὶ Πυθωνίσσης, καὶ περὶ Αὐτεξουσίου, εἰς τὴν Γένεσίν τε, καὶ εἰς τὰ ᾄσματα τῶν ᾀσμάτων ὑπομνήματα, καὶ ἕτερα πολλὰ χύδην ἀναγινωσκόμενα. ὃς περὶ τὰ τελευταῖα τοῦ διωγμοῦ, ἢ καθώς τινες διαβεβαιοῦνται, ἐπὶ Δεκίου καὶ Βαλεριανοῦ, ἐν Χαλκίδι τῆς ἀνατολῆς μαρτυρήσας ἐστεφανώθη.

Epiſcopum fuiſſe Methodium, Leontius quoque lib. de ſectis, Jo. Damaſcenus Orat. 3. de imaginibus, Photius & Codices MSS. Convivii Virgium & aliorum Methodii ſcriptorum teſtantur. Olympi itidem in Lycia Epiſcopum vocat S. Maximus ad Dionyſium de Eccleſiaſt. Hierarchia c. 7. T. 1. p. 422.

g) Tyri in Phœnicia Epiſcopum a Methodio Patarenſi male diſtingui a Baronio ad Martyrolog. Roman. 14. Junii, jam notavit Leo Allatius in diatriba de Methodiis, quam in ſpicilegio Patrum tertii ſæculi hoc anno prælis iterum excuſam dedi in tomo ſecundo opuſculorum S. Hippolyti Martyris.

h) Elegantis atque elaborati. Sic infra c. 123. *tumenti compoſitoque ſermone.* Et Epiſt. 135. de Reticio: *Eſt quidem ſermo compoſitus & Gallicano cothurno fluens.*

i) Methodii opus contra Porphyrium, quod pridem intercidit, ad decem millia proceſſiſſe verſuum, teſtatur Hieronymus Epiſtola 84. ad Magnum Oratorem. Apud Freculfum puto legendum eſſe: *adverſus Porphyrium confecit librum, commaticum & ſympoſium decem Virginum.* Sic paullo ante de Lactantio: *habemus ejus commaticum ſympoſium*, ubi ſimiliter vitioſe excuſum eſt *habemus ejus commatum ſympoſium.* Ut hoc loco in Methodio, *commiatum.* Eſt autem commaticum quod per commata, ut in dialogis fit, ſermonem altero excipiente interjungit: Sic Hieronymus infra c. 131. *in morem dialogorum breves, commaticoſque tractatus.*

k) Hoc ætatem tulit, nactum tres eruditos interpretes, Allatium, Poſſinum, Combefiſium. Notæ editioni Poſſini ſubjunctæ auctorem habent Henricum Valeſium virum ſummum. Sirletus Cardinalis pridem A. 1562. meditatus fuit editionem ſcriptorum Methodii, ac ſingillatim Convivii Virginum, ut didici ex Latini Latinii Epiſtolis T. 2. p. 102. 113.

l) Hæc ita conjungenda ſunt, neque pro duobus diverſis ſcriptis habenda de reſurrectione & contra Origenem, quoniam de reſurrectione opus Methodius Origeni oppoſuit, ut conſtat ex fragmentis quæ ampla ſatis ex illo conſervarunt Epiphanius hæreſi LXIV. Photius Cod. 234. Jo. Damaſcenus in parallelis ſacris p. 310. ſeq. & Orat. 3. de imaginibus. Vide etiam Euſtathium Antiochenum de engaſtrimytho p. 394.

m) Hoc ſcriptum periit, cum ætatem tulerint quæ de engaſtrimytho ſcripſere Origenes & quem modo memorabam Euſtathius.

n) *Περὶ αὐτεξουσίου καὶ πόθεν τὰ κακά.* Hoc Methodii ſcriptum edere qui eſt pollicitus Allatius p. 340. de Methodiis & ad Euſtathium Antioch. pag. 45. ſeq. neſcio integrum ne habuerit, an tantum vulgare voluerit excerpta quæ ex MS. Sirmondi, ex Meurſii Variis divinis p. 91. & ex Photii Cod. 236. dedit Combefiſius.

o) Ex Commentariis in Geneſin, ſive ut a Leontio vocantur *ἐκ τῶν εἰς τὴν Γένεσιν ἀποριῶν* præter pauciſſima fragmenta nihil ætatem tulit, quemadmodum nec ex ejus Commentariis in Canticum.

p) De illis dixi lib. V. Bibl. Græcæ p. 256. poſt Allatium in diatriba de Methodiis. Et Tillemontium T. V. memor.

q) Circa A. 303. Hæc ſententia verior eſt altera quam poſteriore loco commemorat Hieronymus. Quomodo enim potuit Porphyrii poſt A. 268. adverſus Chriſtianos ſcripta refellere Methodius, ſi jam ſub Decio & Valeriano A. 254. martyrium obierat? Vide Allatium diatriba de Methodiis capite 7. edit. a me nuper curatæ.

r) Addit Hieronymus *Græciæ*, quia fuere etiam civitates hoc nomine in Syria, Scythiaque. Sed & in Græcia plures fuere hoc nomine, ut notum vel ex Stephano Byz. Memoriam martyrii Methodii celebrant Latinorum Martyrologia 18. Sept. Græcorum Menæa atque Menologia 20. Jun.

ERASMI SCHOLIA.

Et de autexuſio.) Sic ex Sophronio legendum, qui vertit, περὶ αὐτεξουσίου, Id eſt, de eo qui eſt ſui juris, ſive de libero arbitrio.

In Chalcide Græciæ.) Quod plures sint ejusdem nominis. Sophronius pro Græciæ vertit, τῆς ἀντεξουσίου, Id est, Orientis, sive, quæ est in Oriente.

MARIANI VICTORII.

De Pythonissa, & de αὐτεξουσίῳ. De eo qui suæ potestatis, seu liberi arbitrii est. Hunc usque ad decem millia versuum contra Porphyrium scripsisse, alibi meminit.

HENRICI GRAVII.

Adversum Porphyrium confecit libros.) In his usque ad X. millia procedit versuum. ut habes in Epist. Hieron. ad Magnum.

De resurrectione opus egregium contra Origenem.) Ex hoc multa profert Epiphanius in Origenianis. Socrates in histor. Ecclesiast. citat eum in Zenone lib. 6. c. 13.

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

S. Methodius, Tyri Episcopus sub Diocletiano, aut sub Decio & Valeriano (ut quosdam affirmare Hieronymus hic refert) martyrium fecit. Sed prior sententia magis placet: quia & contra Porphyrium, & contra Origenem scripsit: quorum ille ad Diocletianum usque pervenit; hic, Valeriano & Gallieno imperantibus, anno ætatis undeseptuagesimo decessit. Hujus Methodii fragmenta ex libro de Resurrectione adversus Origenem, apud Epiphanium hæres. 64. & alia non pauca apud Photium in Bibliotheca exstant. Circumfertur & libellus Revelationum sub ejus nomine, sed putatur suppositiius. Alius ab isto fuit *S. Methodius CP. Patriarcha*, cujus Canones pœnitentiales Baronius tom. IX. Annalium sub annum 841. publicavit.

ERNESTI SALOM. CYPRIANI.

Hujus nullam mentionem fecit Eusebius, cujus silentii Valesius *Not. in L. VI. c. 33.* hanc causam esse putat, quod Methodius Origenem editis libris impugnaverit; alioqui Eusebium, cum omnes ecclesiasticos scriptores in historia accurate commemoraverit, hunc prætermissurum non fuisse. At nollem Eusebium hac suspicione oneratum, quæ valde jejuna est. Si ita colligere licet, quis erit innocens? Et quæso, quam falsum est, Eusebium omnes Ecclesiasticos scriptores, qui ante eum, vel ipsius ætate floruerunt, commemorasse. Ut multos prætercam, num Athenagoram commemoravit?

Olympi Lyciae. Totum hoc caput ex Sophronii translatione descripsit Suidas in voce Μεθόδιος, unde nobis iterum constat, Sophronii versionem genuinam esse, nec fictam ab Erasmo, ut sentit Isaacus Vossius.

Adversus Porphyrium confecit libros. Non omnes Porphyrii sophisticationes impugnavit, sed plerasque, ut opinor. Hinc Hieronymus proœmio in librum primum Danielis Porphyrium *ex parte* a Methodio confutatum tradit. Philostorgius libro IIX. *c.* 14. judicat, Apollinarem in libris contra Porphyrium hos Methodii libros argumentorum vi superasse.

Contra Origenem. Socrates *L. IV. c.* 13. ait, Methodium libris contra Origenem famam acupari conatum esse, quum virtute inclarescere haut potuerit, eumque maledicum vocat. Addit, Methodium, quum in libris suis diu multumque insectatus esset Origenem, postea in dialogo, quem Xenonem vocaverit, miris laudibus eundem extulisse, ac cecinisse palinodiam. Non nego Origenem a Methodio laudatum, quum & Hieronymus illum magna admiratione prosequatur. Verum hoc non obstat, quo minus improbaret errores Origenis, etiam tum, quum ab eruditione laudaret, perinde ut Hieronymus. At illud falsum prorsus est, Methodium palinodiam cecinisse. Laudavit, antequam impugnaret, non postquam impugnasset. Hoc rectius noverit Methodii æqualis, Origenisque defensor, Eusebius. Ille vero diserte libro VI. περὶ ἀπολογίας Origenis Methodio obiicit: *Apud Hieron. T. III. f. 91. Quomodo ausus est Methodius nunc contra Origenem scribere, qui hæc & hæc de Origenis locutus est dogmatibus.* Non est, ut quis dicat, Methodium post editam ab Eusebio Apologiam denuo laudasse Origenem. Primo enim hujus rei nullum afferri potest indicium, deinde opinor Methodium ne quidem superstitem fuisse, quum prodiret Eusebiana Apogia. Nam Pamphilus martyr anno CCCIX. passus est; Methodius martyr circa annum CCCIII. Constat autem omnibusque notum est, Eusebium sextum librum pro Origene post Pamphili mortem demum elaborasse. Patet igitur Methodio a Socrate injuriam factam.

CAP.

CAPUT LXXXIV.

JUVENCUS, s) nobilissimi generis, Hispanus, prebyter, t) quatuor Evangelia hexametris versibus pene ad verbum transferens, quatuor libros u) composuit, & nonnulla eodem metro ad Sacramentorum ordinem pertinentia. x) Floruit sub Constantino Principe. y)

Ἰȣ̓βεγκος περιφανοῦς γένους, Ἱσπανὸς, πρεσβύτερος, τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων διʼ ἑξαμέτρων σχεδὸν κατὰ πόδας τέσσαρας συνέταξε βίβλους, καί τινα τῷ αὐτῷ μέτρῳ εἰς μυστικὴν προσήκοντα τάξιν. Ἤνθησεν ἐπὶ Κωνσταντίνου βασιλέως.

s) Integrum nomen C. Vettius Aquilinus Juvencus, ut ex MSS. Codicibus multi post Juretum in notis ad Symmachum p. 273. annotarunt.

t) *Sancta autem Rom. Ecclesiæ Cardinalem fuisse, undenam didicere Bergomensis, Marinæus Siculus, Eisengreniusque?* ita Nic. Antonius lib. 2. Bibl. Vet. Hispanæ c. 4.

u) Non singulos libros singulis impendit Evangelistis, sed Historiam Evangeliam quatuor libris digessit, Matthæum præ cæteris ducem secutus, non solum tamen, sed ita ut ex cæteris eum Evangelistis subinde suppleat, quemadmodum initio statim e Luca: nec pauca etiam prætereat. Editionem meliorem hujus Metaphraseos debemus Doctori Altdorfinæ Academiæ meritissimo, *Magno Danieli Omeisio* τῷ μακαρίτῃ, qui paullo ante obitum eam ad MSS. Codd. & veteres editt. recensuit, & cum notis tum suis tum doctiss. Viri Georgii Matthiæ Kœnigii aliorumque ad prælum paravit. Itaque post ipsum A. 1708. 22. Nov. extinctum, luci data est curante præclaro viro Erhardo Reusch. Francof. 1710. 8. qui & testimonia de Juvenco, & editionum Codicumque MSS. Juvenci notitiam præmisit. Non video tamen ab eo annotatum, primam Juvenci editionem (est autem illa Parisiensis A. 1499. fol.) deberi Jacobo Fabro, qui ejus rei meminit in præf. ad Aldhelmum de virginitate, editum Daventriæ A. 1512. 4. *Considerans ego fructum illum qui emersit ex editione illa divi Juvenci, quem ego ante multos annos primus omnium publicavi* &c.

x) Hæc nusquam hodie exstant.

y) Juvencus ipse extremo libri IV.

Hæc mihi pax CHristi tribuit, pax hæc mihi secli,
Quum foret indulgens terræ regnator apertæ
Constantinus, adest cui gratia digna merenti.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Juvencus) Hieron. ad Magnum: *Juvencus presbyter sub Constantino historiam Domini Salvatoris versibus explicavit, nec pertimuit Evangelii majestatem sub metri leges mittere.* Idem in Chronicis. & in cap. 2. Matth. *Pulcherrime munerum sacramenta Juvencus presbyter uno versiculo comprehendit dicens:*

Aurum, thus, myrrham, Regique Hominique Deoque
Dona ferunt.—

AUBERTI MIRÆI.

Juvenci libros S. Hieronymus etiam laudat in epist. ad Magnum, & in commentario ad cap. 7. Matthæi: exstantque in Bibliotheca veterum Patrum & alibi. Scripsit autem Constantini Magni ævo.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Sub Constantio. Hæc lectio, quam servavit Miræus, depravata est, legendumque: *Sub Constantino.* Ita ex probatæ fidei codicibus Erasmus, cui adde Hieronymum Epistola ad Magnum. Restitui ergo Constantinum.

CAPUT LXXXV.

EUSTATHIUS, genere Pamphylius, Sidetes, z) primum Berœæ Syriæ, a) deinde

Εὐστάθιος τῷ γένει Παμφύλιος, Σιδίτης, πρῶτον μὲν τὴν ἐν Βεροίᾳ τῆς Συρίας, ἔπειτα

z) Side celebris civitas Pamphyliæ, de qua viri docti ad Stephanum Byz. Ex eadem fuere Marcellus Sidetes cujus carmen Græcum de piscibus habemus, & Tribonianus Sidetes de quo Suidas. Pro *Sidete* in quibusdam Hieronymi editt. *Sidites*, ut in Græco interprete atque apud Arrianum lib. 1. de expedit. Alexandri Σιδίτης.

a) Tanquam Episcopus Berrhoënsis Eustathius interfuit Synodo Nicænæ. Et ab eadem Episcopus Antiochenus in locum Paulini constitutus est A. 325. Vide quæ Tillemontius T. VII. memor.

Antiochiæ rexit Ecclesiam: & adversum Arianorum dogma componens multa b) sub Constantino Principe pulsus est in exilium c) Trajanopolim Thraciarum, ubi usque hodie conditus est. d) Exstant ejus volumina de Anima, e) de Engastrimytho adversum Origenem, f) & infinitæ Epistolæ, g) quas enumerare longum est.

τὴν Ἀντιόχειαν ἐκυβέρνησεν ἐκκλησίαν, κατὰ τοῦ δόγματος τῶν Ἀρειανῶν πολλὰ συντάξας, ἐπὶ Κωνσταντίου βασιλέως ἐξωστρακίσθη εἰς Τραιανόπολιν τῆς Θρᾴκης, ἐν ᾗ καὶ ἐτάφη. Εἰσὶ τούτου συγγράμματα περὶ ψυχῆς, περὶ ἐγγαστριμύθου κατὰ Ὠριγένους, καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐπιστολαί, ἃς ἀπαριθμεῖσθαι περισσόν.

b) Fragmenta quædam ex octo libris Eustathii contra Arianos collegi T. VIII. Bibl. Græcæ p. 170. seq. c) A. 328.

d) Chrysostomus Orat. in Eustathium, T. 1. p. 571. ὡς τοῦ σώματος αὐτοῦ ταφέντος ἐν Θρᾴκῃ. Et τὸν μὲν τάφον εἶναι ἐν ἐκείνῳ τῷ βαρβαρικῷ χωρίῳ. Videtur obiisse Eustathius circa A. 360. paullo antequam Meletius sedi Antiochenæ præficeretur.

e) Ex Eustathii λόγῳ περὶ ψυχῆς nonnulla afferunt S. Maximus Confessor T. 2. Opp. p. 152. Jo. Damascenus p. 752. parallel. sacr. & Eustratius Constantinopolitanus presbyter contra Psychopannychitas c. 19.

f) Hoc scriptum adhuc exstat editum & illustratum a Leone Allatio ad calcem commentarii Eustathio tributi in Hexaëmeron. Lugd. 1629. 4. Dicavit illud Eustathius Eutropio quem κράτιστον ἀνδρῶν & διαπρεπέστατον τῆς ὀρθοδοξίας ἱεροκήρυκα appellat.

g) Ex his nulla, quantum memini ætatem tulit. Cæterum sub Eustathii Antiocheni nomine Liturgiam e Syriaco Latine versam nuper admodum edidit eruditissimus Vir Eusebius Renaudotus T. 2. Collectionis Liturgiarum Orientalium pag. 235. Paris. 1716. 4.

ERASMI SCHOLION.

Genere Pamphylius. Nam ita legendum, non solum ex Sophronio, verum etiam ex vetustissimorum codicum vestigiis. Nam Side Pamphyliæ oppidum est.

Primum Berœa Syriæ.) Sic enim legendum testantur & Sophronius, & pervetusti codices nostri.

Thraciarum.) Dixit, ut nos Galliarum, pro Thraciæ.

De engastrimythu.) Ex Sophronio legendum, περὶ ἐγγαστριμύθου, de ventriloquo.

MARIANI VICTORII.

De Engastrimytho. Περὶ ἐγγαστριμύθου, habet etiam Sophronius, id est, de ventricoso sermone: vel verius, de eo cujusmodi erat Pythonissa, qui ex ventre, Dæmone ibi manente, responsum dabat.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Deinde Antiochiæ rexit Ecclesiam.) Vide Theodoritum in Eccles. hist. lib. 1. cap. 7. & Sozomenum lib. 1. cap. 2.

Sub Constantio Principe pulsus est in exilium.) Vide Socratem in histor. Ecclesiast. lib. 4. c. 15.

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

S. Eustathius Antiochenus anno 325. concilio Niceno interfuit, & anno 340. ab Arianis pulsus est in exilium. Primus Antiochenæ Ecclesiæ Episcopus contra Arium clarissima tuba bellicum cecinit: ut Hieronymus epist. 126. ad Evagrium loquitur. Martyrologio Rom. 16. Julii adscriptus legitur: quo loco, ut & in Annalibus, plura de eo habet Baronius.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Ab Eustathio Antiochiæ Eustathiani dicebantur clerici ac laici, qui Eustathio, orthodoxo doctore, in exilium pulso, ab ejus successoribus, Ariana labe infectis, faciebant secessionem, ac seorsim sacra peragebant annis LXXXV. *Vid. Theodoritus L. 1. c. 22.* Quod ad Eustathium attinet, is sane de fide Catholica præclare meritus est, ac primus Arianorum tulit atroces injurias. Hinc Theodorito audit veritatis defensor, magnus Eustathius; Sozomeno autem *L. II. c. 19.* vir tum eloquentiæ causa merito admirandus, cujus libri & ob gravitatem sententiarum verborumque elegantiam, & propter venustatem in rebus explicandis magnopere probentur.

Adversus Arianorum dogma componens Cum libris suis impugnaret Arianos, Eusebius Nicomediensis, mirus fraudum struendarum artifex, & Theogonius, Nicænus Episcopus, juxta cum Eusebio Cæsariensi, Patrophilo, Aetio, Theodoto aliisque Arianis, synodo Antiochiæ coacto, ubi tum Eustathius regebat Ecclesiam, bonum virum adulterii po-

stulant

stulant atque condemnant. Nam conductam pretio mulierem in concilium Episcoporum introducebant, quæ infantem uberibus admotum ostenderet, illumque Eustathio parente natum juramento confirmaret. (*Theodoritus L. I. c.* c. 21.) Nec impune tulit imposturam mulier. Cum enim ancipiti morbo deinceps vexaretur; fassa est, se pretio allectam id facinoris perpetrasse; nec tamen omnino periuram esse: quum infans patrem Eustathium habeat, non Episcopum, sed fabrum quendam ærarium. Secunda latæ sententiæ causa erat calumnia, qua Cyrus, Beroeæ urbis Episcopus, sanctum præsulem maculabat, videlicet, Eustathium facere cum Sabellio. *vid. L. I. c.* 24. Notandum vero hoc loco est, Socratem dubitare, num Cyrus Eustathium hoc nomine unquam accusaverit. Quicquid sit, depositus est Eustathius, resque mox ad Imperatorem Constantinum M. delata, qui literis ad Antiochenos datis turbas, quas concitaverat populus ob injuriam Eustathio illatam, sedare contendit, atque eam factionem, quæ Eusebium Cæsariensem sibi Episcopum dari volebat, adhortatur, ut seligant alium. Epistola extat apud Eusebium tertio de vita Constantini capite LIX.

Sub Constantio principe pulsus est in exilium. Ita Erasmus, Miræus aliique. Sed heic omnia turbarunt veteres; nec recentioribus satis constat, qua ratione Eustathii res gestæ cohæreant. Falsum est, Eustathium a Constantio sede motum pulsumque in exilium. Nam Theodoritus *L. II. c.* 31. tradit, Meletium sede Antiochena trigesimo post Eustathii abdicationem anno excidisse. Jam vero omnes fatentur, Meletium anno CCCLX. pulsum fuisse. Itaque Eustathius anno circiter CCCXXX. motus est a Constantino. Deinde Philostorgius *L. III. c.* 7. satis clare indicat, Concilium Antiochenum, a quo munere privatus est Eustathius, coactum esse tempore Constantini, non longe ab Eusebii Nicomediensis revocatione. *Conf. Socrates L. I. c.* 24. Tertio dubitationi locus esse non potest, quia Eusebius III. de vita Constantini capite LIX. ipsemet prodit memoriæ, tumultum Antiochenum evenisse Constantini ævo, cujus ad Antiochenos literas affert, subjiciens & illas, quibus Eusebium laudaverat Constantinus, quod illo tumultu oblatam Antiocheni præsulis dignitatem haud susceperit. Itaque merito restituimus Constantinum M. Nec primus hoc facio, cum & antiqua Lugdunensis editio Constantii loco habeat Constantinum. Cavius nostram lectionem & in Sophronio deprehendi ait; sed quia ex codicibus MSSCC. Sophronium nemo edidit, præter Erasmum, antiquissimo exemplo usum; merito quis dubitet, an id sub Constantino factum dicat Sophronius, quum Erasmi Sophronius diserte habeat: ἐπὶ κωνσαντίου.

Trajanopolim Thraciarum, ubi usque hodie conditus est. Ex hoc loco erroris arguendi sunt Sozomenus VI. 13. IV. 15. & Socrates, qui tradunt, Eustathium nostrum a Valente denuo relegatum esse, quod Evagrium, orthodoxum Episcopum, adversus Demophilum, Arianorum præsulem, ordinasset Constantinopolitanis. Si enim in exilio mortuus conditusque fuit in Trajanopolitana urbe; non potuit a Joviano revocari, multo minus a Valente pelli in exilium.

Trajanopolim. Valesius, Victoris Tunuensis autoritate nisus, Eustathium non Trajanopoli, sed Philippis conditum tradit. Imo Theodorus Lector libro II. nugatur, Eustathium Philippis & exilium transegisse, & conditum esse, indeque Calendionem, successorem ejus, cum id ab imperatore Zenone impetrasset, Eustathii reliquias Antiochiam detulisse. Sed nulla mihi probabilis ratio succurrit, cur hos reliquiarum patronos Hieronymo debeam præferre.

Ejus volumina. Hieronymus Eustathium illis annumerat, qui libros suos philosophorum sententiis ita refarciunt, ut nescias, quid in illis primum admirari debeas, eruditionem seculi, an scientiam scripturarum. *Epist.* 84. *ad Magnum.*

Adversum Origenem. Ob hanc causam Socrates sanctum præsulem vocat maledicum, hominem vilem, obscurum, qui suopte ingenio inclarescere non potuerit.

CAPUT LXXXVI.

MARCELLUS, Ancyranus Episcopus, h) sub Constantino & Constantio Principibus floruit, multaque diversarum ὑποθέσεων i) scripsit volumina, & maxime adversum Aria-

Μάρκελλος Ἀγκυρανὸς Ἐπίσκοπος, ἐπὶ Κωνσταντίου καὶ Κωνσταντίνου ἤνθησε, πολλὰ διαφόρων ὑποθέσεων γράψας τεύχη, καὶ μάλιστα κατὰ τῶν Ἀρειανῶν. Φέρονται κατ' αὐτοῦ Ἀστε-

XX 2 ρίου

h) Ancyræ, Galatiæ Metropoli Episcopatum gessit Marcellus jam Concilii Nicæni tempore, cui A. 325. interfuit, imo Ancyrani tempore Concilii, cui præfuit A. 315. Vide Concilia Labbei T. 1. p. 1475. & 1480. Idem in Sabellianismi suspicionem in Synodo Constantinopol. depositus A. 336. sed in Sardicensi A. 347. restitutus, demum obiit circa A. 373. biennio antequam adversus hæreses scriberet S. Epiphanius. Vide Tillemontium T. VII. memor. p. 503. seq.

i) Qualia fuerint hæc varii argumenti scripta a Marcello composita, nec Hieronymus nec alii veteres nos distinctius docent.

cellum ἐν ὅλοις τρισὶ βιβλίοις, tribus integris libris confutatum esse ab Eusebio Cæsariensi; sed sciendum, præter tres illos adhuc duos alios libros κατὰ Μαρκέλλου, contra Marcellum ab Eusebio editos, qui hodie extant.

CAPUT LXXXVII.

ATHANASIUS Alexandrinæ urbis Episcopus, o) multas Arianorum perpessus insidias, ad Constantem Galliarum Principem fugit: p) unde reversus cum litteris, & rursum post mortem ejus fugatus, q) usque ad Joviani imperium latuit; a quo recepta Ecclesia, sub Valente moritur. r) Feruntur ejus adversum Gentes duo libri, s) & contra Valentem & Ursatium unus, t) & de Virginitate, u) & de persecutionibus Arianorum plurimi, x) & de Psalmorum titulis, y) & historia Antonii z) monachi vitam continens: & ἑορταστικαὶ epistolæ, a) & multa alia, quæ enumerare longum est.

Ἀθανάσιος Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπος, πολλὰς παρὰ τῶν Ἀρειανῶν ὑπομείνας ἐπιβουλὰς, πρὸς Κώνσταντα τὸν Γαλλιῶν βασιλέα προσέφυγεν, ὅθεν ἀναζεύξας μετὰ γραμμάτων, καὶ αὖθις μετὰ τὴν αὐτοῦ τελευτὴν διωχθεὶς, ἕως τῆς βασιλείας Ἰοβιανοῦ διέλαθε, καὶ ἀναλαβὼν τὴν ἐκκλησίαν, ἐπὶ Οὐάλεντος τελευτᾷ. φέρονται αὐτοῦ κατὰ τῶν ἐθνῶν λόγοι δύο, κατὰ Οὐάλεντος καὶ Οὐρσακίου εἷς, περὶ παρθενίας, περὶ διωγμῶν Ἀρειανῶν πλεῖστοι, περὶ ἐπιγραφῆς ψαλμῶν, καὶ ἱστορία Ἀντωνίου ἀναχωρήτου τὸν βίον περιέχουσα, καὶ ἑορταστικαὶ Ἐπιστολαὶ, καὶ πλεῖστα ἄλλα τινὰ, ἅπερ ἀπαριθμεῖσθαι ὀκνῶ.

o) Athanasius successit Alexandro Episcopo Alex. defuncto A. 326. sive 17. April. ut doctissimo Montfaucono visum, sive sub initium anni, ita ut jam 18. Januar. ordinatus sit ejus successor Athanasius, ut contendit Jo. Baptista Sollerius in tractat. historico Chronolog. de Patriarchis Alex. T. V. Act. Sanctor. Junii.

p) De Athanasio ad Constantem confugiente & Constantis Epistola pro Athanasio (data A. 349.) ad fratrem Constantium vide Theodoritum lib. 2. Hist. Eccles. cap. 4. Rufinum lib. 1. c. 19. q) Ab A. 350. ad 363.

r) A. 373. 2. Maj. Vide T. V. Bibl. Græcæ p. 297.

s) Hi sunt quorum posterior in editionibus inscribitur de incarnatione, quem Syriace A. 564. versum ex Syria A. 1716. Romam attulit Josephus Asseman Maronita.

t) Hic liber contra Ursacium Murciæ in Pannonia & Valentem Singidonis in Moesia Episcopos Athanasii inimicos ac delatores hodie desideratur.

u) Exstat hodie liber sub Athanasii nomine de Virginitate & ἀσκήσει, sed qui inter dubia scripta reponitur in tomo tertio editionis luculentæ operum Athanasii quam præstantissimis viris Antonio Pouget ac Bernhardo de Montfaucon debemus, Paris. 1698. fol.

x) Inter scripta Athanasii quæ exstant huc pertinet plures Apologiæ & Epistolæ quæ Tomo primo jam laudatæ editionis parte priore & posteriore leguntur.

y) Exstat quidem hodie Epistola Athanasii ad Marcellinum, præfixa interpretationi Psalmorum, & a Balth. Corderio ante Catenam in Psalmos, & emendatius nuper a V. C. Jo. Ernesto Grabe ex Codice Alexandrino in sua LXX. Interpretem editione Tomo III. vulgata. Sed nihil in illa de titulis Psalmorum, neque in ea exstat locus qui allegatur in Concilio Nicæno II. Actione VI. p. 540. Vide Casimiri Oudini triadem dissertationum Lugd. Bat. 1717. 8. pag. 32. 45. 57. seq.

z) De hoc Antonio infra c. 88. Hieronymus, neque solo hoc exemplo constat eum non accuratum temporis ordinem hoc in Catalogo observasse. Vita Antonii ab Athanasio scripta extat, extat & Latina Evagrii Presbyteri Antiocheni versio de qua c. 125. Græce primus vulgavit addita versione sua & notis David Hœschelius, Augustæ Vindel. 1611. 4. Codicem Hœscheliano locupletiorem emendatioremque sibi in promtu esse testatus est Franciscus Combefisius in Bibl. Concionatoria. De Codice Cæsareo vide Lambecium T. V. p. 297. De Seguierianis laudatum Montfauconum in Bibl. Coisliniana p. 304. 365.

a) Hæ Epistolæ Paschales quas ab Alexandrino Episcopo quotannis mitti olim usus obtinuit, hodie desiderantur. De illo more dictum ad cap. 118.

ERASMI SCHOLIA.

Usque ad Joviniani.) Joviani legit Sophronius; suffragante vetustissimo exemplari.
ἑορταστικαί.) Id est, de festis diebus.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Ἑορταστικαὶ epistolæ. De festis diebus scilicet conscriptæ.

Contra Valentem & Ursacium. Arianæ sectæ hi fuerunt, & Ariminensis synodi patres, se Catholicos simulantes, deceperunt. Lege eundem Hieronymum adversus Luciferianos.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Athanasius Alexandrinæ urbis Episcopus.) Hieronymus in Chronicis: an 24. Constantini: *Alexandrinæ Ecclesiæ 36. ordinatur Episcopus Athanasius, qui ab Arianis persecutus ad Constantinum refugit.* Ibidem, anno 6. filiorum Constantini: *Maximus Trevirorum Episcopus clarus habetur, a quo Athanasius Alexandriæ episcopus, cum a Constantio quæreretur ad pœnam, honorifice susceptus est.* An 8. *Athanasius ad Constantis litteras Alexandriam regreditur.* Vide Rufin. lib. X. Eccles. histor. & in principio XI.

Sub Valente moritur.) Gratiano 2. & Probo Coss. Socrates Eccles. histor. li.4.c.10.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

S. Athanasium. anno 373. adhuc superstitem fuisse, constat ex Proterii Patriarchæ Alexandrini ad Leonem I. Papam Epistola, a Bucherio edita, infra in notis ad caput 10. Isidori memoranda. Errat itaque Socrates, qui lib. 4. c.29. tradit, Gratiano II. & Probo Consulibus, ho est, Christi anno 371. ipsum obiisse. Athanasii opera, tomis IV. comprehensa, sunt in omnium manibus: ex iis quæ genuina sint, Bellarminus in Catalogo, & Baronius in Annalibus explicant. Mentio Athanasii in Martyrolog. 2. Maji.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

De virginitate. Cum Romæ nulla adhuc nobilium fœminarum nosset propositum monachorum, nec auderet ignominiosum ac vile nomen assumere; ab Athanasio, qui Arianorum persecutiones declinans Romam confugerat, illam vivendi rationem primum didicerunt fœminæ virginesque Romanæ, ut Hieronymus autor est in Epitaphio Marcellæ ad Principiam. Hinc virginibus Athanasii libellos magnopere commendat. In Epistola ad Laetam de filiæ institutione ait: *Athanasii Epistolas inoffenso decurrat pede.*

Et ἑορταστικαὶ epistolæ. Fuerunt Epistolæ paschales, quas patres olim ab Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopis scriptas voluerunt, quod Ægyptii semper magnam curam in siderum cognitione ponerent, adeoque accuratius, quam reliqui, investigare possent, quo die singulis annis pascha celebrandum esset. Hujusmodi Epistolam Alexandrinus Episcopus non modo ad reliquas Ægypti Ecclesias, ut Valesius *ad Eus. VII. 20.* sentit; sed & ad ipsos Romanos Episc. mittebat, ut ubique esset consentiens paschæ celebratio, ceu Leo Magnus Epistola LXIV. diserte confitetur. Imo Alexandrinis ita proprium erat has Epistolas exarandi munus, ut Romanis episcopis illi rei immiscere se hautquaquam liceret, sed necessum haberent, imperatores, si quid oscitanter fieret ab Alexandrinis, rogare, ut Ægyptios admonerent, ne in paschæ die investigando peccetur. Id fecit Leo Epistola LXV. ad Eudociam, qua eam obtestatur, ut imperatori Consilium de monendis Ægyptiis suggerat.

CAPUT LXXXVIII.

ANTONIUS monachus, b) cujus vitam Athanasius, Alexandrinæ urbis Episcopus, insigni volumine prosecutus est, misit Ægyptiace ad diversa monasteria Apostolici sensus sermonisque Epistolas septem, c) quæ in Græcam linguam translatæ sunt: quarum præcipua est ad Arsenoitas. Floruit sub Constantino & filiis ejus regnantibus. (Vixit annos centum quinque. *)

Ἀντώνιος μοναχὸς, οὗ τὸν βίον Ἀθανάσιος Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπος ἐπισήμῳ τεύχει διεξῆλθεν, ἔστειλε πρὸς διάφορα τῆς Αἰγύπτου μοναστήρια, Ἀποστολικοῦ χαρακτῆρος καὶ λόγου Ἐπιστολὰς ἑπτὰ εἰς ἑλληνικὴν διάλεκτον μεταφρασθείσας ὧν ἐξαίρετός ἐστι πρὸς τοὺς Ἀρσενοίτας. Ἤνθησεν ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ τῶν τούτου παίδων βασιλευόντων.

b) Defunctus in Thebaide Ægypti A. 357. ætatis 105. De vita ab Athanasio scripta & ab Evagrio Antiocheno Latine versa dictum cap. 87. & 125. De Antonio ipso & ejus scriptis T. VIII. Bibl. Græcæ p. 344. seq.

c) Epistolæ illæ septem adhuc exstant e Græco versæ a Valerio Sarasio sæpiusque editæ in Patrum Bibliothecis. Etiam Lingua Coptica sive Ægyptia adhuc superesse in Monasteriis Thebaidis, ex Abulbircato refert V.C. Eusebius Renaudotus præf. ad T. 1. Liturgiarum Oriental. p. CXIX.

* Hæc verba desunt in plerisque Codd. MSS.

ERASMI SCHOLIA.

Ad Arsenatas.) Arsinoitas legendum. Est enim Arsinoe Libyæ civitas.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Floruit sub Constantino, & filiis ejus regnantibus. Vox, Sub, alicubi deest. Verum Sophronium & vulgatam editionem secuti, nos eam reliquimus. Sequitur deinde: Vixit annos centum quinque. Quæ verba etsi tam apud Sophronium, quam apud codices multos deerant, nos tamen cum historiæ cognitionis causa, tum quia in vulgata illa editione reperiebantur, minime delevimus.

HEN-

HENRICI GRAVII.

Antonius Monachus.) Euseb. in Chronicis: *Anno Domini 253. Imperante Decio, Antonius Monachus in Ægypto nascitur.*

Cujus vitam Athanasius.) Vide Rufinum in Eccles. histor. lib. X. c. 8. & Chrysost. hom. v. in Matth.

Floruit sub Constantino & filiis ejus regnantibus.) In Chronicis Hieronymus: *Anno XXX. Constantini, Constantinus cum liberis suis honorificas ad Antonium Monachum litteras mittit.*

Vixit annos CV.) In Chronicis; *Anno 21. filiorum Constantini, hoc est, anno Domini 361. Antonius Monachus CV. ætatis anno in eremo moritur.* De eo lege Augustinum lib. VIII. Confess. cap. 6.

SCHOLION AUBERTI MIRÆI.

S. Antonius.) Anno Christi 250. sub Decio natus, ætatis 105. ad Dominum migravit, Constantii anno 19. hoc est Christi 356. mense Januario. Ejus Epistolæ, hic ab Hieronymo laudatæ, in Bibliotheca Patrum exstant. Libri duo Sermonum; qui in eadem Bibliotheca habentur, & S. Antonio perperam a Trithemio adscribuntur, sunt auctoris longe posterioris ætate; utpote citantis Basilium, Gregorium Nyssenum, Chrysostomum, Nilum, Photium, & alios. Mentio S. Antonii in Martyrolog. Rom. 17. Januar.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Ad diversa monasteria epistolas septem. Imo plures. Scripsit enim ad Constantinum Magnum, Constantem atque Constantium, quarum Epistolarum argumentum exhibet Athanasius in vita Antonii. *T. II. Opp. p. 478.*

CAPUT LXXXIX.

BASILIUS Ancyranus Episcopus artis Medicinæ d) scripsit contra Marcellum, e) & de Virginitate librum, & nonnulla alia: & sub Rege Constantio, f) Macedonianæ partis, g) cum Eustathio Sebasteno, princeps fuit.

Βασίλειος Ἀγκυρανὸς Ἐπίσκοπος, (ἰατρὸς τὴν τέχνην) ἔγραψε κατὰ Μαρκέλλου, καὶ περὶ παρθενίας λόγον, καὶ οὐκ ὀλίγα ἄλλα, καὶ βασιλεύοντος Κωνσαντίου, Μακεδονιακῆς θρησκείας ἅμα Εὐσαθίῳ Σεβασηνῷ ἦρξεν.

d) In editione Johannis a Fuchte & in vulgatis Græcæ versionis tantum legitur: *Basilius Ancyranus Episcopus scripsit* &c. Sed in aliis atque apud Marcianæum est: *Basilius Ancyranus episcopus, artis Medicinæ*, sive ut Codex viridis Vallis quem Suffridus Petri inspexit, & Martinus Lipsius, *artis Medicæ.* Marcianæi Lectioni suffragatur non Honorius modo & Freculfus, sed etiam Suidas qui Græcum Hieronymi interpretem exscripsit: Βασίλειος Ἀγκυρανὸς, Ἐπίσκοπος τῆς αὐτῆς πόλεως, ἰατρὸς τὴν τέχνην. Suffridus vero Petri in Gemblacensi & Sigebergensi codice reperit: *Basilius Ancyramus, episcopus arcis Mechææ.* Illamque lectionem avide amplexum secutus est Miræus: perperam omnino, cum Basilium constet fuisse in Episcopatu Ancyrano successorem datum Marcello A. 336. & depositum A. 360. neque potuisse libello supplice A. 363. apud Jovinianum Imperatorem oblato impetrare ut restitueretur. Vide Socratem III. 25. & quæ T. VIII. Bibl. Græcæ p. 347. seq. ubi notavi verba *artis Medicinæ* ita jungi Episcopo, ut infra c. 90. *Historicæ intelligentiæ.* Atque Episcopos artis Medicæ peritos complures in veteri ac recenti memoria claros referunt Andreas Tiraquellus libro de nobilitate p. 292. seq. Theophilus Raynaudus T. VIII. Opp. p. 569. 587. Abraham Bzovius in Nomenclatore Sanctorum professione Medicorum Colon. 1623. 12. & Christianus Benedictus Carpzovius in diss. de Medicis ab Ecclesia pro Sanctis habitis. Lips. 1709. 4.

e) Contra Marcellum Ancyranum decessorem suum de quo supra c. 86. Sed & illud scriptum & alterum de Virginitate intercidit. Professionem ejus fidei exhibet Epiphanius hæresi LXXIII. p. 859. f) Male editt. quædam *Constantino.*

g) Suidas in Εὐσάθιος. Hic est Eustathius Sebastiæ in Armenia Episcopus cujus sectatores dicti Eustathiani apud Anastasium Sinaitam & Damascenum, non confundendi cum Eustathianis Eustathio Antiocheno præter fas deposito adhærentibus. Vide T. VIII. Bibl. Græcæ p. 190. seq.

MARIANI VICTORII.

Scripsit contra Marcellum, & de virginitate librum. καὶ περὶ παρθενίας λόγον. Et, conjunctionem, ex Græco, latinisque codicibus restituimus. Deerat enim antea.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Basilius Ancyranus episcopus.) Vide Socratem in histor. Eccles. lib. 1. c. 36. & litteras Sardicensis Concilii apud Theodoritum lib. 2. cap. 8. item Socratem lib. 2. cap. 6. & Sozomenum lib. V. cap. 1.

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

Basilius.) Iste Ancyranus, Episcopus arcis Mecheæ (fortassis Mechæ in Arabia: qua in urbe pseudopropheta Mahometus est conditus) professione Arianus, una cum aliis Arianis Joviano Imp. libellum obtulit: ut Sozomenus l. 6. c. 4. narrat. Ab isto Episcopo prorsus alius fuit (etsi eodem tempore vixerit) *S. Basilius* presbyter & martyr Ancyranus, fastis Rom. Martyrologii 22. Martii adscriptus: quo loco & Baronium lege.

ERNESTI SALOM. CYPRIANI.

Artis medicinæ. Ita Codices Erasmi, Victorii & Guelpherbytanus. Miræus vero: *Arcis Mecheæ.* Quia nemo tradit, Basilium arcis Mecheæ Episcopum fuisse, nec quæ fuerit illa arx, a quoquam satis expositum video; retinui priorem lectionem, cui tamen tantum non tribuo, ut aliam respuendam existimem, si quæ ex probatis codicibus proferatur.

Scripsit. Præter libros Basilii, quorum harum rerum scriptores meminerunt, non est prætermittenda ejus disputatio cum Photino, quam a notariis exceptam tradit Socrates libro II. capite XXX.

CAPUT XC.

THEODORUS, Heracliæ Thraciarum Episcopus, g) elegantis apertique sermonis, & magis historicæ intelligentiæ, edidit sub Constantio Principe commentarios in Matthæum & in Joannem, & in Apostolum, & in Psalterium. h)

Θεόδωρος Ἡρακλείας τῆς Θρακῶν Ἐπίσκοπος, εὐφυοῦς καὶ ἀρίστου λόγου καὶ ἱστορικῆς διανοίας, ἐξέδωκεν ἐπὶ Κωνσταντίου βασιλέως ὑπομνήματα εἰς Ματθαῖον καὶ Ἰωάννην, καὶ εἰς τὸν Ἀπόστολον, καὶ εἰς τὸ Ψαλτήριον.

g) Hic Synodo Antiochenæ A. 341. interfuit, de quo Schelstratenus ad illam Synodum p. 75. Depositum deinde in Synodo Sardicensi A. 347. credibile est diem obiisse circa A. 355. Vide Tillemont. T. VI. p. 794.

h) Commentarius in Psalmos integer a Balth. Corderio editus cum Patrum Græcorum in eosdem Catena, Antw. 1643 fol. Græce & Latine. Ex Commentariis ceteris non nisi fragmenta apud varios Catenarum editarum ineditarumque scriptores leguntur.

ERASMI SCHOLIA.

Et magis historicæ intelligentiæ.) Magis, non addit Sophronius, nec video quid ad sensum faciat. Sensit autem illum simpliciter, & ad literam, ut vocant, interpretatum Scripturam divinam.

MARIANI VICTORII.

Et magis historicæ intelligentiæ. Vox, magis, abundare hic videtur, nec illa a Sophronio additur: verum, quia consentientia latina exemplaria omnia fere eam habent, propterea non amovimus.

HENRICI GRAVII.

Theodorus Heracliæ Thraciarum Episcopus.) Hieron. in Epist. *In ipso. Theodorus Heracleotes, quæ urbs olim Perinthus vocabatur, in commentariis Apostoli* &c. Idem apud Theodoritum lib. 1. cap. 28. & lib. 2. c. 3.

AUBERTI MIRÆI.

Theodori) Heracliensis Episcopi meminit & Trithemius.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI Annotatio.

Heracliæ. Puto utrumque recte scribi, *Heracleæ* & *Heracliæ*, cum Socrates libro II. capite XII. Theodorum ἡρακλείας Episcopum; Theodoritus vero libro II. capite III. eundem ἡρακλεώτην appellet.

In Matthæum & in Joannem. Theodoritus videtur ei in quatuor Evangelia Commentarios tribuere. Τῶν θείων εὐαγγελίων τὴν ἑρμηνείαν συγγέγραφεν, inquit.

CAPUT XCI.

EUSEBIUS Emesenus i) Episcopus, elegantis & Rhetorici ingenii, innumerabiles, & qui ad plausum populi pertinent, confecit libros, magisque historiam secutus, ab his qui declamare volunt, studiosissime legitur: k) e quibus vel præcipui sunt adversum Ju-

Εὐσέβιος Ἐμεσηνὸς, εὐφυῶς καὶ ῥητορικῶς, ἀναριθμήτους καὶ εἰς κρότον τοῦ λαοῦ συντείνοντας ἐποιήσατο λόγους, καὶ μᾶλλον ἀκολουθῶν ἱστορίᾳ, ὅς τις σπουδαιότερον ἀναγινώσκεται παρὰ τῶν κρότοις χαιρόντων, ἀφ' ὧν εἰσιν ἐξαίρετοι λόγοι δέκα, κατὰ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐθνῶν, καὶ Νωβατιανῶν, καὶ

i) Ἔμεσα, Ἔμεσα, Ἔμισα, tribus enim his modis, scriptum nomen reperitur, præclara & ampla civitas Phœniciæ. Ab Ἔμεσα Ἐμεσηνός. Ab Ἔμισα Ἐμισαῖος.

k) Johannem Chrysostomum Eusebii Emeseni sectatorem fuisse notat Hieronymus infra cap. 129.

dæos l) & Gentes, & Novatianos, & ad Galatas libri decem, & in Evangelia homiliæ breves, sed plurimæ. Floruit temporibus Constantii Imperatoris, sub quo & mortuus, m) Antiochiæ sepultus est.

Ϲ πρὸς Γαλάτας εἰς, εἰς Εὐαγγέλια ὁμιλίας βραχύτατας μὲν, πολλὰς δέ. Ἤνθησεν ἐπὶ Κωνςαντίου βασιλέως, καὶ τελευτήσας ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐτάφη.

l) Eusebii Emeseni *κατασυλλογισμὸν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους* Ms. exstare in Bibl. Vindobonensi testatur Lambecius IV. p. 184. Cætera scripta ipsius Hieronymo memorata interciderunt omnia. Similiter contra Judæos, contra Gentes, & Hæreticos stylum strinxit etiam Diodorus, quem Eusebii Emeseni imitatorem fuisse testatur Hieron. c. 119.

m) Defunctus A. 360. Confer Tillemontium T. VI. memor. & Bibliothecam meam Græcam T. VI. p. 106. seq.

MARIANI VICTORII.

Eusebius, Emesenus Episcopus. Episcopus, nec Sophronius habet, nec Mediceum, Fesulanumque manuscripta exemplaria: nos tamen, vulgatam secuti editionem, reliquimus: quia, ubi contrarium clare non constat, nihil omnino e vulgatis codicibus immutamus, aut delemus.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Eusebius Emisenus Episcopus.) Hieronymus in Chronicis anno X. Constantii. *Eusebius Emisenus Arianæ signifer factionis, multa & varia conscribit.* Vide Socratem lib. 2. c. 9. & Sozomenum lib. 2. c. 6.

Innumerabiles, & qui ad plausum populi pertinent, confecit libros.) Hieron. infra in Epist. *Prius* ad Cyprian. *Non composita oratione verborum, plausuque populari, qui solet imperitorum aures decipere atque palpare* &c. In præfat. Esa. *Quorum aures fastidiosæ sunt, & ad intelligendas scripturas sanctas nauseant, plausuque tantum eloquentiæ delectantur.*

In Ezech. 18. *Placentque sibi in plausu populi torquente eos conscientia.* & in 22. *Plaususque commovent, & vociferantur, & jactant manus.* Item in Matth. XII. *Cum hæc intelligentia plausum quendam, & colorem doctrinæ præferat, nescio, an habeat veritatem.* Similia habes in Ecclesiastis cap. X. & in præfat. lib. 3. Galat.

AUBERTI MIRÆI SCHOLIA.

Theodoretus Scriptores, qui adversus Manichæorum sectam commentarios ediderunt, recenset istos, *Titum Bostrenum* Episcopum, *Diodorum Tarsensem*, *Georgium Laodicenum* Arianum, *Eusebium Phœnicem*, hoc est, *emesenum.* Quod ab Eusebium Cæsariensem attinet, Socrates lib. 1. c. 17. scribit, jejune admodum in Ecclesiastica Historia Manichæorum ab illo mentionem esse factam. Qua de causa totam ejus Historiam ex Archelai, supra cap. 72. laudati, scriptis uberius exponit. Quare præcipuo aliquo libro hæresim istam oppugnasse videtur Eusebius Emesenus. Vixit autem sub Constantio, Constantini Magni filio. Homiliæ in Evangelia totius anni, & aliæ Homiliæ quinquaginta, variorum argumentorum, falso sunt editæ nomine Eusebii Emeseni: ut Bellarminus in Catalogo recte docet; ubi & disserit de istarum Homiliarum auctoribus.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Et ad Galatas libri decem. Guelpherbytani codicis lectio aliis omnibus præferenda: *Et in Epistolam ad Galatas ὑποθέσεων libri decem.* Male Sophronius: πρὸς Γαλάτας εἰς.

CAPUT XCII.

TRIPHYLLIUS, Cypri Ledrensis, sive Leucotheon n) Episcopus, eloquentissimus suæ ætatis, & sub Rege Constantio celeberrimus fuit. Legi ejus in Cantica Canticorũ o) commentarios. Et multa alia composuisse fertur, quæ in nostras manus minime pervenerunt.

Τρίφυλλιος Κύπρου Λήδρου, ἤτοι Λευτεώνος Ἐπίσκοπος, εὐφραδὴς Ϲ ἐπὶ Κωνςαντίου ἐπίσημος. Ἀνέγνων τούτου εἰς ᾄσματα ᾀσμάτων ὑπομνήματα, ὃς τις πολλὰ λέγεται συγγεγραφέναι, ἅ τινα εἰς τὰς ἡμετέρας χεῖρας οὐ περιῆλθεν.

n) *Fucum hoc loco ut in aliis bene multis fecit Erasmo & Mariano falsus Sophronius, interpres Græcus, qui verbum* Λευτεώνος *posuit pro* Leucotheon *genuino nomine, retento in cunctis Exemplaribus MSS. Est autem Ledrensis urbs, quæ &* Leucotheon, *urbs Archiepiscopalis & Metropolis Cypri Insulæ in ora Boreali, quæ* Levcotheon *&* Leucosia *Græcis dicitur,* Nicosia *vero Sophiano & aliis. Ad originem itaque Latinam Hieronymi revertentes, falsum sæpissime ac depravatum in Græco Sophronio contextum emendamus ex Codicibus manuscriptis, quorum fidei atque auctoritati adhærentes, imperitorum hujus temporis judicium contemnimus & eorum calumnias aure surda transimus.* Hæc Jo. Marcianæus. Τρίφυλλιον Λεδρῶν Ἐπίσκοπον memorat Sozomenus lib. 1. c XI. & ex eo Nicephorus VIII. 42 *Ledrensem* Episcopum vocat Historia Tripartita lib. 1. c. 10. Hic est Triphyllius qui inter Cypri Episcopos subscripsit Synodo Sardicensi A. C. 347. T. 2. Labbei p. 679. Apud Freculfum *Cyprile densis sive Leocotheon,* pro *Cypri, Ledrensis sive Leucotheon.* T. 2. Chronic. lib. 4. c. 8. Λευτεώνος habent etiam Honorii Codices, quam lectionem sequuntur Jo. Meursius lib. 1. de Cypro c. 1. & Christophorus Cellarius in notitia Orbis Antiqui T. 2. p. 279.

o) Et hi in Cantica commentaria, & alia Triphyllii scripta interciderunt, etiam quæ de Magistri sui Spyridionis miraculis missa ab eo in literas narrat Suidas in Τρίφυλλιος.

ERASMI SCHOLIA.

Cypri Ledrensis, sive Leuteonis.) Sic enim legit Sophronius.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Triphillius Ledrensis.) Vide Sozomenum lib. 1. Eccles. Histor. cap. 11.

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

Triphyllius seu Triphylius memoratur & a Trithemio.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Λευτεῶνος. Hanc vocem ex Sophronio restituit Erasmus. Opinor, Hieronymum scripsisse: *sive λεδρῶν*, ut & libro 1. capite XI. Sozomeni.

Eloquentissimus suæ ætatis. Sed vanus simul, & ex illis concionatoribus, qui se potius, quam Christum prædicant. Cum enim præsentibus Cypri Episcopis concio ipsi ad populum habenda, proferendaque essent verba Salvatoris: *Tolle κράββατον tuum & ambula*; ipsi vox, *grabbatum*, non satis Græca aut congrua visa est, substituit ergo vocem *σκίμποδα*. Hujus rei iniquitate motus Spyridion, vir venerabilis, publice eum coarguit: *Num tu præstantior es eo, qui grabbatum dixit, ut te pudeat ejus verbis uti.* Vide Sozom. lib. I. cap. XI.

Et multa alia. In his liber de miraculis Spyridionis, qui Suidæ ævo jam desideratus videtur.

CAPUT XCIII.

DONATUS, a quo Donatiani per Africam sub Constantino Constantinoque p) Principibus pullulaverunt, asserens, a nostris Scripturas in persecutione Ethnicis traditas, totam pene Africam & maxime Numidiam, sua persuasione decepit. Exstant ejus multa ad suam hæresim pertinentia opuscula, q) & de Spiritu sancto liber, Ariano dogmati r) congruens.

Δωνάτος, ἀφ' οὗ οἱ Δωνατισταὶ ἐν τῇ Ἀφρικῇ, ἐπὶ Κωνσταντίου τοῦ βασιλέως, φάσκων παρὰ ἡμετέρων τὰς θείας γραφὰς ἐν τῷ διωγμῷ τοῖς ἐθνικοῖς παραδεδόσθαι, πᾶσαν τὴν Ἀφρικὴν, καὶ μάλιστα τὴν Νουμιδίαν τῇ πειθοῖ ἠπάτησεν. Εἰσὶ τούτου πολλὰ, τῇ αὐτοῦ αἱρέσει ἀνήκοντα καὶ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος λόγος, τῷ Ἀρειανῶν δόγματι ἁρμόζων.

p) Ita legendum cum Freculfo & cum Codice Gemblacensi, ac Sigebergensi, quos Suffridus Petri inspexit. Minus bene aliæ editt. *sub Constante & Constantio*, vel ut Marcianæus, *sub Constante & Constantino.* Apud Honorium tantum, *sub Constantio.* Nam schismatis Donatistarum origines repetendæ ab temporibus persecutionem Diocletiani & Maximiani per Africam grassantem A. C. 303. & 304. non longe post excipientibus. Illa certe est in qua traditores sacrorum Codicum Catholicos Cæciliani Episc. Carth. ordinatores Donatus & asseclæ ejus criminabantur. Deinde a factione Donati Majorinus & post Majorinum Donatus alter Episcopus Carthaginiensis ordinatus est regnante adhuc Constantino, & de causa Donatistarum Constantini auspiciis cognitum. Vide Historiam schismatis Donatistarum ab H. Valesio post notas ad Eusebium, & a B. Doctore meo Thoma Ittigio traditam ad calcem appendicis de Hæresiarchis Apostolicæ ætatis: Tillemontium T. VI. memor. & quæ ad Optatum viri docti, & Augustinum T. IX. edit. novæ.

q) Scripta Donati, perinde ut Donatistarum Centurii, Cresconii, Gaudentii, Macrobii, Parmeniani, Petiliani, Tychonii (regulis ejus de Scripturæ intelligentia exceptis) & Vitellii, hodie nusquam exstant.

r) Augustinus hæresi 69. *Exstant scripta ejus* (Donati) *ubi apparet eum etiam non Catholicam de Trinitate habuisse sententiam, sed quamvis ejusdem substantiæ, minorem tamen Patre Filium, & minorem Filio putasse Spiritum Sanctum. Verum in hunc quem de Trinitate habuit, errorem, Donatistarum multitudo intenta non fuit, nec facile in eis quisquam qui hoc illum sensisse noverit invenitur.* Anselmus Havelbergensis duodecimi scriptor sæculi, apud Dacherium T. XIII. spicileg. p. 106. *Fuit Donatus Filium Patre, Spiritum S. utroque minorem superba contentione docens.*

MARIANI VICTORII.

Sub Constante, Constantinoque principibus. Constantioque, deest apud Sophronium; nos ex manuscriptis quibusdam exemplaribus restituimus.

HENRICI GRAVII.

Donatus, a quo Donatiani per Aphricam.) Hieron. in Chronicis: *anno 22. Constantini Donatus agnoscitur, a quo per Africam Donatiani.*

Sub Constante Constantinoque Principibus.) Lege *Constantioque.* Ao. enim xx. Constantii. Donatus, a quo Donatianos in Africa dici memoravimus, Carthagine pellitur. Quidam sectatores ejus etiam *Montenses* vocantur eo quod Ecclesiam Romæ primum in monte habere cœperint. Vide Augustin cap. LXIX. de hæresibus, *Donatiani* vel *Donatistæ*, & ut supra in Rhetitio.

AUBERTI MIRÆI.

Donatistarum schismatis auctor fuit Donatus a Casis nigris; a quo Majorinus est ordinatus: Etsi ab altero Donato, qui Majorino suffectus est, sic appellari postea maluerunt. Optatum Milevitanum, Augustinum lib. 3. Confess. & alios veteres consulat, plura qui volet.

CAPUT XCIV.

ASTERIUS, s) Arianæ Philosophus factionis, scripsit regnante Constantio, in epistolam ad Romanos & in Evangelia, & Psalmos t) commentarios, & multa alia, u) quæ a suæ partis hominibus studiosissime leguntur.

Ἀστέριος Ἀρειανικῆς φιλόσοφος αἱρέσεως, ἔγραψε βασιλεύοντος Κωνσταντίου, εἰς τὴν Ἐπιστολὴν τὴν πρὸς Ῥωμαίους, καὶ εἰς Εὐαγγέλια, καὶ ψαλμοὺς ὑπομνήματα, καὶ ἕτερα πολλά, ἅτινα παρὰ τῶν τῆς αὐτῆς αἱρέσεως σπουδαιότερον ἀναγινώσκεται.

s) Hic est Asterius Arianus Cappadox, Luciani Martyris discipulus, a quo etiam reductus ad pœnitentiam est, cum in persecutione Diocletiani & Maximini idolis sacrificasset: ab Asterio Ariano, Cyrensi Episcopo, & ab scriptore Catholico Asterio Amaseno aliisque hujus nominis distinguendus, quorum ad XXIII. exposui T. VIII. Bibl. Græcæ p. 612. seq.

t) Commentaria hujus Asterii perierunt, quemadmodum & Asterii Scythopolitæ quem in universos Psalmos scripsisse testatur Hieron. Epist. 74. ad Augustin. Exstant tamen Asterii Amaseni in Psalmos IV. V. VI. VII. Homiliæ.

u) Ex his Hieronymus supra c. 86. memoravit librum contra Marcellum Ancyranum.

NOTÆ

HENRICI GRAVII SCHOLIA.

Asterius Arianæ factionis Philosophus.) Vide Socratem lib. 1. c. 36. & Sozomenum lib. 2. c. 33.

AUBERTI MIRÆI.

Asterios duos fuisse comperio: unum Arianæ sectæ, hic ab Hieronymo, & a Socrate lib. 1. Hist. Ecclesiast. itemque a Sozomeno lib. 2. c. 33. memoratum: alterum Amaseæ Episcopum, cujus politissimæ exstant Homiliæ, circa annum 400. scriptæ, & ex Græco Latinæ a Philippo Rubenio (Petri Pauli, pictorum nostro ævo principis, fratre, nostroque olim Lovanii sub Lipsio studiorum socio) redditæ, & typis Plantinianis evulgatæ. Juliano Apostatæ synchronum, aut ejus ætati supparem fuisse, ex Homilia 3. liquido constat. Apud Metaphrastem exstat ejusdem Oratio in B. Phocam, & in Martyres Homilia. Apud Photium in Bibliotheca leguntur Excerpta decem Homiliarum, itemque apud auctorem Catenæ Græcorum Patrum in Lucam.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Scripsit. Sozomenus libro II. capite XXXIII. tantum ait, *περὶ τοῦ δόγματος λόγους συγγράφων*, quod Valesius reddit: *libros de fide scripsit.* Non est sensus, eum de fide, qua alicui rei assentimur, sed de doctrina & rebus ad fidem Christianam pertinentibus scripsisse.

CAPUT XCV.

LUCIFER, Caralitanus Episcopus, cum Pancratio & Hilario Romanæ Ecclesiæ clericis, ad Constantium Imperatorem a Liberio Episcopo, pro fide legatus missus, u) cum nollet sub nomine Athanasii Nicænam damnare fidem, in Palæstinam relegatus, miræ constantiæ & præparati animi ad matyrium, contra Constantium Imp. scripsit librum x) eique legendum misit: ac non multo post, sub Juliano Principe, reversus Caralis, Valentiniano regnante obiit. y)

Λουκίφερ Καραλάλεως Ἐπίσκοπος, ἅμα Παγκρατίῳ καὶ Ἰλαρίῳ τῆς Ἐκκλησίας Ῥώμης Κληρικοῖς, πρὸς Κωνστάντιον βασιλέα παρὰ Λιβερίου Ἐπισκόπου, ὑπὲρ τῆς πίστεως εἰς πρεσβείαν σταλεὶς; μὴ βουλόμενος ἐπ' ὀνόματι Ἀθανασίου τὴν Νικηνὴν σύνοδον καταλῦσαι, εἰς Παλαιστίνην ἐξορισθεὶς, θαυμαστῆς ἐγκρατείας καὶ εὐπρεπισμένου λογισμοῦ εἰς μαρτύριον, συνέταξε λόγον κατὰ Κωνσταντίου, τοῦτόν τε αὐτῷ ἀπέστειλεν ἀναγνωσθησόμενον καὶ μετ' οὐ πολὺ βασιλεύοντος Ἰουλιανοῦ, εἰς τὴν Καραλίνων ἀναζεύξας, ἐπὶ Βαλεντινιανοῦ βασιλέως ἐτελεύτησεν.

u) Lucifer qui Carali metropoli Sardiniæ Episcopum agebat, ablegari se una cum Pancratio presbytero & Hilario Diacono passus est a Liberio Episcopo Rom. A. 355. ad Constantium Imp. pro inpetranda Synodo, in qua Mediolani congregata cum Lucifer contra Arianos Athanasii causam summa constantia propugnasset, ab Imperatore ad GermaniciamSyriæ deinde A. 358. Eleutheropolin Palæstinæ, denique Thebaidem est relegatus, ubi fuit cum obiret Constantius A. 361. Vide libellum precum Faustini & Marcellini, atque e recentioribus Tillemontium T. VII. memor. p. 515.

x) Hic liber, sive libri duo potius pro S. Athanasio ad Constantium à Lucifero missi Latine etiamnum exstant, licet Græca eorum versio, quam Athanasius olim composuit, desideratur. Exstant & alia Luciferi scripta, à Jo. Tilio edita Paris. 1568. 8. quæ operæ pretium esset ab aliquo viro docto accuratiore studio edi atque expoliri. Operæ pretium etiam inquirere quorsum pervenerint Cotelerii schedæ qui in illo scriptore emendando plurimum laboris inpendisse se testatur notis ad Constitutiones Apostolicas lib. 2. c. 57. Confer T. VIII. Bibl. Græcæ p. 402. seq.

y) A. C. 371.

ERASMI SCHOLION.

Caralitanus.) Sophronius legit, *καραλάλεος*, id est, Caracalitanus, sed dissentientibus Latinis codicibus omnibus, & Stephanus de nominibus urbium meminit Calariæ quæ sit Aphricæ civitas. Sed hunc Luciferum fuisse Episcopum Caralis, quæ est metropolis Sardiniæ, perspicuum est ex Tripartitæ historiæ libro sexto cap. XIX. & XXIII.

MARIANI VICTORII.

Lucifer Caralitanus. Sic habent omnia ferme manuscripta exemplaria, præsertim Mediceum, Fesulanumque. Sophronius tamen, Caracalitanus, legit. Est autem Caralis Sardiniæ urbs. Meminit Luciferi Hilarius in primo libro ad Constantium Imperatorem, & idem Hieronymus in appendice ad Chronicon Eusebii, & Platina in Liberio. Eum in exilium missum, quod Nicænam fidem damnare noluerit, reversumque una cum Eusebio Vercellensi post restitutum Athanasium, proditur. Augustinus Luciferianum Caralitanum ipse etiam nominat & inter hæreticos numerat. Hujus historiam late scribunt Marcellinus & Faustinus in libro de schismate Ursini, qui liber Romæ in Bibliotheca Vaticana exstat, sed nondum impressus. * Fuit autem Lucifer exceptis iis in quibus a D. Hieronymo arguitur, Catholicus & Nicænæ Synodi propugnator: nos de eo ad lib. Hieronymi contra Luciferianos plura diximus.

* Edidit Sirmondus Paris. 1650. 8.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Lucifer Caralitanus.) Ita legendum, non *Calaritanus*, ut hodie.

In Palæstinam relegatus.) In Chronicis anno XX. Constantii, *Eusebius Vercellensis Episcopus, & Lucifer ac Dionysius, Caralitanæ ac Mediolanensis Ecclesiæ Episcopi, Pancratius quoque Romanus presbyter, & Hilarius Diaconus, distantibus inter se ab Arianis & Constantio damnantur exiliis.* Vide Hieron. in dialogo contra Luciferianos.

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

LUCIFERI Calaritani in Sardinia Episcopi opera Parisiis 1568. sunt edita, studio Joan.

Tilii

Tilii Episcopi Meldensis. Luciferum porro, schismate abdicato, resipuisse, & in Ecclesiæ pace obiisse probare contendit Antiochus Bronchus Calaritanus, in c. 2. Apocalypsios scribens; additque, ipsum a Sardis & Vercellensib. publice ut sanctum coli. Obiit autem Lucifer an 370.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Caracalitanus. Caralitanus legendum est, cum sit apud Sozomenum: Καράλλων ἐπίσκοπος. Theodorito lib. III. cap. IV. audit, ὁ Σαρδῶ τὴν νῆσον ποιμαίνειν λαχὼν, Sardiniæ insulæ Episcopus.

CAPUT XCVI.

EUSEBIUS natione Sardus, & ex Lectore urbis Romanæ, Vercellensis Episcopus, ob confessionem fidei a Constantio Principe Scythopolim & inde Cappadociam relegatus, z) sub Juliano Imp. ad Ecclesiam reversus, edidit in Psalmos commentarios Eusebii Cæsariensis, quos de Græco in Latinum verterat. Mortuus est Valentiniano & Valente * regnantibus.

Εὐσέβιος γένει Σάρδος, καὶ ἀπὸ ἀναγνωστῶν τῆς Ἐκκλησίας Ῥώμης, Βαρκελλώσης Ἐπίσκοπος, διὰ τὴν τῆς πίστεως ἐξομολόγησιν παρὰ Κωνσταντίου βασιλέως εἰς Σκυθόπολιν, κἀκεῖθεν εἰς Καππαδοκίαν ἐξοριςθεὶς ἐπὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ βασιλέως εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀναζεύξας, ἐξέδωκεν εἰς τοὺς ψαλμοὺς ὑπομνήματα Εὐσεβίου τοῦ Καισαρέως, ἅ τινα ἀπὸ ἑλληνικοῦ εἰς ῥωμαϊκὸν μετηνηνόχει. Καὶ ἐτελεύτησεν ἐπὶ Οὐαλεντινιανοῦ καὶ Οὐάλεντος.

z) A. 355. Hujus Eusebii Epistolæ in exilio scriptæ ad Presbyteros & plebes Italiæ & ad Patrophilum, tum alibi sæpius editæ, tum apud Surium exstant a 1 1. Augusti. Latina versio Commentariorum Eusebii Cæsar. in Psalmos in qua hæreticis prætermissis optima quæque transtulisse testatur Hieron. adversus Vigilantium, intercidit. Alia de hoc Eusebio Caveus in Hist. Literaria S. E. & Tillemontius T. VII. memor.

* A. 370. ut clarius idem Hieron. in Chronico.

NOTÆ HENRICI GRAVII.

Sub Juliano Imperatore ad Ecclesiam reversus.) Anno videlicet 2. Juliani, una cum Lucifero juxta Hieronymum in Chronicis. In dialogo Luciferianorum: *Tunc ad reditum Eusebii lugubres vestes Italia mutavit.* Ambrosius Vercellensi Ecclesiæ: *Eusebius sanctus exivit de terra sua, & domestico ocio peregrinationem prætulit, pro fide quoque exilii dura præoptavit atque elegit, conjuncto sibi sanctæ memoriæ Dionysio, qui posthabuit Imperatoris amicitiam exilio voluntario; Exegit votis, ut in exilio vitam poneret, ne regressus confusa institutis & usu infidelium studia plebis aut cleri inveniret.* Plura lege in sermone Ambrosii, cujus initium: *Ad sancti*: qui mihi non videtur ipsius esse. Extant duæ homiliæ in hujus natali, Maximi Episcopi Taurinensis.

Edidit in Psalmos commentarios Eusebii Cæsariensis, quos de Græco in Latinum verterat.) Hieron. in Epist. *Justum*: ad Vigilantium: *Sit in culpa ejusdem confessionis Vercellensis Eusebius, qui omnium psalmorum commentarios hæretici hominis vertit in nostrum eloquium, licet hæretica prætermittens optima quæque transtulerit.*

Mortuus est Valentiniano & Valente regnantibus.) Anno 7. Valentiniani & Valentis in Chronicis. De ejus autem morte lege Theodoretum lib. 5. Eccles. histor. c. 1.

AUBERTI MIRÆI.

S. EUSEBIUS, Episcopus Vercellensis an. 370. ad Dominum migravit. Nomen ejus fastis Martyrologii Romani, veteris ac novi, Kalendis Augusti adscriptum legitur. Baronium in Notis ad hunc locum, & in Annalibus consule. Eusebii hujus meminit Epiphanius in Panario hæresi 30. ubi non *Fregellis*, sed *Vercellis*, est legendum.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Vercellensis Episcopus. Vercellis nomen diversimode efferunt Græci, qui Eusebii meminerunt. Socrates libro II. capite XXXVI. ait: Εὐσέβιος Βρεκέλλων, πόλις δὲ αὕτη τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Λιγύων. Epiphanius hæresi XXX vocat Episcopum Βεγγέλλας πόλεως, aut, ut alii legunt, Βερκέλλας. Pessime Sophronius: Βαρκελλώσης ἐπίσκοπος.

Edit in Psalmos commentarios Eusebii Cæsariensis. Obscurus est locus Hieronymi in Epistola LXXV. ad Vigilantium, quem supra Gravius adduxit. Videtur enim Hieronymus id dicere, Eusebium & Origenis in psalmos commentationes Latina civitate donasse. Contextum hoc evincere quisquis legerit, fatebitur. Cæterum Eusebius noster non tam componendis novis, quam aliorum libris vertendis, aut saltem describendis, suam operam addixit. Vercellenses hodieque in Episcopali Ecclesia, Eusebio nostro dicata, asservant Evangelia Matthæi & Marci in veterrimo codice membranaceo, quæ noster sua manu exarasse, ac Vercellensi Ecclesiæ concessisse creditur. *Certe membrana situ fere corrupta est*, inquit doctissimus Mabillon, * *characteres pene fugientes ac semideleti tantisper a Romana scriptura degenerant, A admodum Græce* A, M *litera superne clausa a semicirculo incipit: aliæ literæ Romanis fere similes. Codicis operculum ex argento, a Berengario imperatore ab annis fere octingentis instauratum, ex una parte Salvatoris effigiem; ex alia sanctum Eusebium exhibet: ad cujus caput hi versus adscripti leguntur:*

Præsul hic Eusebius scripsit, solvitque vetustas:
Rex Berengarius sed reparavit idem.

In infima vero parte ad pedes Eusebii:

Argentum postquam fulvo decompsit & auro,
Ecclesiæ præsul obtulit ipse suæ.

* Musei Ital. T. 1. p. 9. 10.

CAP.

CAP. XCVII.

FORTUNATIANUS natione Afer, Aquilejensis Episcopus, a) imperante Constantino, b) in Evangelia, titulis ordinatis, c) brevi & rustico sermone d) scripsit commentarios: & in hoc e) habetur detestabilis, quod Liberium, Romanæ urbis Episcopum, pro fide ad exilium pergentem, primus sollicitavit ac fregit, f) & ad subscriptionem hæreseos compulit. g)

Φουρτουνατιανὸς γένει Ἄφρος, Ἀκυληΐας Ἐπίσκοπος, βασιλεύοντος Κωνσταντίνου, εἰς τὰ εὐαγγέλια κανόνας διατυπώσας, βραχύτατα ὑπομνήματα λόγῳ ἀγροίκῳ συνέταξε, διὰ δὲ τοῦτο ἐστὶν ἀποτρόπαιος, ὅτιπερ Λιβέριον Ῥώμης Ἐπίσκοπον, ὑπὲρ τῆς πίστεως εἰς ἐξορίαν ἀπιόντα, οὐ μόνον ὑπενόθευσεν, καὶ ὑπεσκέλισεν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὑπογραφὴν αἱρετικῶν κατηνάγκασεν.

a) Hic Fortunatianus in Honorii Codicibus male *Fortunatius*, ut Episcopus Aquilejensis interfuit Concilio Sardicensi A. C. 347. Φορτουνατιανὸς S. Athanasio Apologia 1. p.692. T. 1. Opp.

b) Videtur legendum *Constantio*. Nam Constantinus Magnus jam obiit A. 337. Constantinus junior A. 340. Et Constantii Principis in eo quod antecedit & in hoc quod sequitur capite mentio.

c) Titulorum hujusmodi sive sectionum majorum vestigium extat hodie in Commentariis S. Hilarii in Matthæum, Fortunatiani enim in Evangelia commentarii, vix cuiquam veterum nisi Hieronymo & Hieronymum qui descripsere memorati, jam pridem interciderunt. Commentarios Fortunatiani à Paulo Concordiensi petit Hieron. Epist. 21. (edit. novæ 10.)

d) Martinus Lipsius pro *brevi & rustico sermone* annotavit *breves sermone*.

e) Idem Lipsius teste Suffrido Petri, *sed in hoc*.

f) Accidit hoc A. 357. in Concilio Sirmiensi, biennio postquam Liberius in exilium missus & Fortunatianus ab Arianis adigi se passus consenserat condemnationi S. Athanasii in Concilio Mediolanensi A. 355. Confer Tillemontium T. VI. memor. pag. 364. 419. Matthæum Larroquanum in diss. de Liberio p. 192. seq.

g) MS. Gemblac. *& ad sua scriptionem hæreseos compulit*.

HENR. GRAVII.

In hoc habetur detestabilis. Vide Hieron. Epist. ad Innocentium.

AUBERTI MIRÆI.

Liberium.) Cum omnium Arianorum cogitationes in unius Athanasii Episcopi Alexandrini (quo præcipue per id tempus res Chatholica nitebatur) exitium conversæ essent, ipsorum impulsu, Constantius Imp. Episcopos partim scelus detrectantes carcere aut exilio mulctavit. Relegati itaque fuerunt *Liberius Papa, Eusebius Vercellensis & Dionysius Mediolanensis*, Episcopi. Osius Cordubensis, cum initio constanter obstitisset, victus demum cessit. Sic & Liberius Papa, tædio exilii & desiderio redeundi Romam victus, in Athanasii damnationem consensit, Fideique formulam Sirmii conscriptam, approbavit; non tamen a Fide Catholica defecit, aut in hæresim incidit: ut Baronius in gestis anni 357. fuse probat.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Rustico sermone. Latine, ut præfatione in Matthæum docet Hieronymus, nec male tamen, aut oscitanter. Noster enim dignum se aliquid memoria editurum pollicetur, si ex Fortunatiani in Matthæum opusculis vel pauca excerperet. Hæc Fortunatiani opuscula poscit Hieronymus a Paulo Concordiensi.

Liberium, Romanæ urbis episcopum, ad subscriptionem hæreseos compulit. Frivolum Miræi scholium: *A fide catholica non defecit.* Cur hæresi subscripsit, si non defecit? Ut ab hæresi liberent Liberium, magnopere sudant boni viri, & inauditas distinctiunculas comminiscuntur. At veteres omnes, qui Liberii res gestas commemorant, assentiuntur Hieronymo, quorum verba nuper produxit Joannes La Placete, vir doctissimus, observationum ecclesiasticarum parte altera observatione IV. Idem fatetur Galliæ literatæ hodie ornamentum, Ludovicus Ellies du Pin, facultatis theologicæ Parisiensis doctor & professor, qui disputatione V de antiqua ecclesiæ disciplina ait: *Sufficit antiquos pro certo habuisse, Liberium Arianæ perfidiæ consensisse.* Et paulo post: *Liquet Liberium ab hæresi liberari non posse.*

Primus sollicitavit ac fregit. Hoc ex monumentis petitum est, quæ hodie non extant. Nam Fortunatianus alias nusquam annumeratur episcopis, qui Liberium se-

duxerunt, nec fuit in comitatu Constantii. Patet autem hinc, Fortunatianum, cum & ipse in Italia degeret Aqvilejensis episcopus, Liberium aliqvoties monuisse ad hæresin amplectendam. Si enim primus sollicitavit, sollicitavit anteqvam sollicitaretur ab imperatore. Si fregit primus; non fregit ab imperatore in Beroeam Thraciæ tendentem. Tum enim nondum fractus erat, sed quod frangi non posset, in Thraciam deportabatur. Itaqve dicamus necesse est, Fortunatianum paulo ante subscriptionem in itinere denuo convenisse Liberium, qvum hic è Thracia Sirmium vocaretur, ubi subscripsit.

CAP. XCVIII.

ACACIUS, qvem, qvia luscus erat, *μονόφθαλμον* nuncupabant, Cæsariensis ecclesiæ in Palæstina Episcopus, h) elaboravit in Ecclesiasten decem & septem volumina, & *συμμίκτων ζητημάτων* sex, i) & multos præterea diversosqve tractatus. In tantum autem sub Constantio Imp. claruit, ut in Liberii locum k) Romæ Felicem Arianum l) Episcopum constitueret.

Ἀκάκιος, ὃν ἵνα ἐπειδὴ ἑνὶ ὀφθαλμῷ πηρὸς ἦν, μονόφθαλμον ἐκάλεσαν, τῆς ἐν Παλαιστίνῃ Καισαρείας Ἐπίσκοπος, συνέταξε εἰς Ἐκκλησιαστὴν βιβλία δέκα καὶ ἑπτά, καὶ συμμίκτων ζητημάτων ἕξ, καὶ πολλὰς διαφόρους ὁμιλίας. Εἰς τοσοῦτον δὲ ἐπὶ Κωνσταντίου βασιλέως διέπρεψεν, ὥς τε εἰς τόπον Λιβερίου Φήλικα Ἐπίσκοπον Ῥώμης χειροτονῆσαι.

h) Acacius Eusebii Cæsar. de quo supra c. 81. discipulus, librorum hæres & in Episcopatu successor Εὐσέβιον τὸν Παμφίλου μεθ' ὃν αὐτὸς τὴν ἐπισκοπὴν ἤνυε, διδάσκαλον αὐχῶν, καὶ τῇ δοκήσει, καὶ διαδοχῇ τῶν αὐτοῦ βίβλων, πλείω τῶν ἄλλων ἀξιῶν εἰδέναι. Sozomen. IV. 23.

i) Συλλεκτῶν ζητημάτων Acacii *librum quartum* allegat Hieronymus Epist. 152. ad Minerium & Alexandrum. Sed hæc & alia Acacii scripta, ut *vita Eusebii Cæsariensis*, laudata Socrati II. 4. & *Epistolæ* ac *scripta* nomine *Synodi CPol.* A. 360. concepta de quibus Philostorgius IV. 12. interciderunt. Ex ἀντιλογίᾳ Acacii *adversus Marcellum Ancyranum* habes fragmentum apud Epiphanium hæresi LXXII. 5. 9. Et *fidei formulam* in *Synodo Seleuciensi* A. 359. promulgatam de qua mentio apud Suidam in Ἰοβιανός, servavit idem Epiphanius LXXIII. 25. & Socrates II. 40. *Libellum de fide adversus Sabellium* quem Eusebii sub nomine vulgavit Sirmondus, Acacii esse putat Tillemont. T. VI. memor. p. 305.

k) Factum hoc A. 355. Acacius autem mortuus circa A. 366.

l) Martinus Lipsius annotavit in MSS. Codd. suis & in Sophronio non haberi *Arianum*, cui consentit ex nostris inquit Suffridus Petri, Codex Gemblacensis & Viridis Vallis.

ERASMI SCHOLIA.

Μονόφθαλμον. id est unoculum, nam is proprie dicitur luscus.
Συμμίκτων ζητημάτων. id est commixtarum qvæstionum.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Συμμίκτων ζητημάτων. Commixtarum qvæstionum.
Felicem Arianum. Vocem, Arianum, nec Sophronius, neqve Mediceum, Fesulanumqve exemplaria habent.

HENR. GRAVII.

Acacius. Meminit hujus in epist. ad Marcellam: *Beatus Pamphilus* & in epist. *In ipso.*

Ut in Liberii locum Romæ Felicem Arianum Episcopum constitueret. Aliter narrat Theodoretus lib. 2. eccles. hist. cap. 17.

AUBERTI MIRÆI.

Acacius) magistro suo, Eusebio Pamphili, 340. defuncto, in Episcopatu Cæsariensi & studio factionis Arianæ successit. Scripsit inter alia librum de rebus gestis ejusdem Eusebii; ut Socrates lib. 2. c. 3. tradit: & anno 366. moriens Euzoium, itidem Arianum, infra cap. 113. memorandum, habuit successorem.

Romæ Felicem) Liberio Papa ab Arianis in exilium pulso, Felix II. est subrogatus ab eisdem. Mansit hic tamen professione orthodoxus, etsi cum Arianis communicaret; ut Baronius ad annum 355. docet. Idem Felix postea Constantium Imp. damnavit, ac demum martyr occubuit, Martyrologii Rom. tabulis a. d. 29. Juli adscriptus. Cujus qvidem sacræ reliqviæ, anno 1582. in diaconia SS. Martyrum Cosmæ & Damiani, in foro

foro Romano, fuerunt inventæ, cum hac inſcriptione in lapideo laterculo: *Corpus S. Felicis Papæ & martyris, qui damnavit Conſtantium.* Plura qvi volet, Baronium ad annum 357. conſulat.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Συμμίκτων ζητημάτων. Hos libros Hieronymus alibi nomine *συλλεκτῶν ζητημάτων* laudat. Plurima de Acacio dici poſſunt; ſed inſtituti ratio non patitur.

CAP. XCIX.

SERAPION Thmueos m) Epiſcopus, qvi ob elegantiam ingenii cognomen Scholaſtici n) meruit, charus Antonii monachi, o) edidit adverſum Manichæum egregium librum, p) & de Pſalmorum titulis alium, & ad diverſos utiles Epiſtolas, & ſub Conſtantio Principe etiam in confeſſione inclytus fuit.

Σαραπίων Θμουέως Ἐπίσκοπος, ὁ διὰ τὴν εὐφυΐαν ἐπονομασθεὶς σχολαστικὸς, γνήσιος φίλος Ἀντωνίου μοναχοῦ, ἐξέδωκε κατὰ Μανιχαίου ἐξαίρετον βίβλον, καὶ περὶ ἐπιγραφῆς ψαλμῶν ἑτέραν, καὶ πρὸς διαφόρους ἀναγκαίας Ἐπιστολὰς, καὶ ἐπὶ Κωνσταντίου ἐν τῇ ἐξομολογήσει διέπρεψεν.

m) Al. *Sarapion.* Sed nomen *Θμυέως* quod fuit & ſupra cap. 78. varie ſcribitur in MSS. Codicibus. In Sangermanenſi *Thimæus.* In Cluniac. ſecunda manu, *Thimeus Epiſcopus.* In Toloſamo *Thumeus Epiſcopus.* Alii omittunt hoc nomen, legentes tantum *Serapion Epiſcopus.* Nullus itaque retinet quod editum eſt apud Eraſmum & Marianum, *Θμυέως Ægypti urbis Epiſcopus.* Erat autem *Tmuis*, *Thmuis* Antonino, urbs olim Ægypti Epiſcopalis ſub Patriarcha Alexandrino, ubi Pan colebatur. Themuitæ etiam hircum colebant, & lingua Ægyptiaca hircus *Tmuis* dicebatur. Hinc S. Hieronymus in c. 46. Iſaiæ, *Nam & pleraq; eorum* (Ægyptiorum) *oppida ex beſtiis & jumentis habent nomina*, Κυνὼ *à cane*, Λεοντὼ *à leone*, Θμῦις *lingua Ægyptia ab hirco*, Λυκὼ *à lupo* &c. Hæc Jo. Marcianæus. Cui adde quod Holſtenius ad Stephanum Byz. notavit Θμυέως Ἀυγυστονίκης Auguſtanicæ regionis Epiſcopum memorari apud Epiphanium hæreſi LXXIII. p. 874. Serapionem antequam Epiſcopus Thmuitanus fieret præfectum fuiſſe Scholæ Catecheſeon Alexandrinæ, diſco ex Philippi Sidetæ fragmento apud Dodwellum ad Irenæum p. 489.

n) Papias: *Scholaſticus, literatus, ſapiens.* Vide Cangii gloſſarium. Ita freqventer apud Gennadium de S. E.

o) De quo ſupra, cap 88.

p) Hic liber Serapionis contra Manichæos, laudatus etiam Photio cod. 85. etiamnum exſtat, latine quidem editus ex verſione Franciſci Turriani: Sed Græce vulgandus à V. C. Jacobo Basnage ex Codice Holſteniano cujus apographum cum eo communicavit Rev. noſter Jo. Frid. Wincklerus. Principium ejus libri ſub S Athanaſii nomine affert Facundus XI. 2. Quæ ex Serapione profert Sixtus Senenſis non leguntur in Codice Holſteniano cui reſpondet Turiani verſio edita in T V. Antiqv. Lect. Caniſii, atque inde in Tomo IV. Bibliothecæ Patrum edit Lugd. Cætera Serapionis ſcripta interciderunt omnia. Ipſe obiiſſe videtur circa A. 358. Cæterum plures eodem tempore fuerunt Serapiones in Ægypto Epiſcopi. Vide Tillemontium T. VIII. memor. p. 696. ſeq.

ERASMI SCHOLION.

Serapion. Sarapion ſcriptum erat in antiqviſſimis voluminibus, aſſentiente Sophronio.

MARIANI VICTORII.

Carus Antonio Monacho. Sic emendavimus ex vetuſtis exemplaribus: etſi Sophronius & vulgata transalpinorum editio, haberent, Carus Antonii monachi.

HENR. GRAVII.

Sarapion Thmueos Epiſcopus. *Thmuis* lingua Ægyptiaca habet nomen ab hirco, ut ſcribit in 46. Eſaiæ caput Hieron.

Charus Antonii Monachi. *Antonius moriturus: Sarapion, inquit, Epiſcopus aliam accipiat meloten:* Refert Athanaſius in vita ipſius.

Edidit adverſum Manichæum egregium volumen. Meminit hujus Epiphanius in hæreſi Manichæorum. Citat qvoqve memorandam ejus ſententiam Socrates hiſtor. eccleſ. lib. 4. cap. 23.

AUBERTI MIRÆI.

S. Serapion ex anachoreta Epiſcopus Thmueos a S. Athanaſio ordinatus, & ab eodem in libris, qvi exſtant, celebratus, Martyrologio Romano, veteri & novo, 21 Mart. adſcriptus legitur. Eſt autem *Thmuis* urbs Ægypti, in ea provincia, qvæ Scethi dicitur; Ptolemæo, Palladio, Evagrio, Caſſiano, aliiſqve veteribus nota. Serapionis liber contra Manichæos, Fr. Turriano S. I. interprete, apud Caniſium tom. 5. Lectionis antiqvæ exſtat.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Carus Antonii Monachi. Huic Antonius ſuas de futuro eccleſiæ ſtatu viſiones enarravit, ut eſt apud Athanaſium in vita Antonii. De Serapione pleni ſunt veterum, qvi poſt Euſebium ſcripſerunt, libri.

CAP. C.

HILARIUS, q) urbis Pictavorum Aqvitaniæ Epiſcopus, factione Saturnini Arelatenſis Epiſcopi, de Synodo Biterrenſi r) in Phrygiam relegatus, duodecim adverſus Arianos confecit libros; & alium librum de Synodis, qvem ad Galliarum Epiſcopos ſcripſit: & in Pſalmos commentarios, primum videlicet & ſecundum: & a qvinqvageſimo primo usqve ad ſexageſimum ſecundum, & a centeſimo decimo octavo usqve ad extremum: in qvo opere imitatus Origenem, nonnulla etiam de ſuo addidit. Eſt ejus & ad Conſtantium libellus, qvem viventi Conſtantinopoli porrexerat: & alius in Conſtantium, qvem poſt mortem s) ejus ſcripſit: & liber adverſum Valentem & Urſatium, hiſtoriam Ariminenſis & Seleucienſis ſynodi continens: t) & ad Præfectum Sauſtium, u) ſive contra Dioſcorum; & liber Hymnorum x) & Myſteriorum alius: & commentarii in Matthæum: & tractatus in Job, y) qvos de Græco Origenis ad ſenſum tranſtulit: & alius elegans libellus contra Auxentium: z) & nonnullæ ad diverſos epiſtolæ. Ajunt qvidam, ſcripſiſſe eum & in

Ἱλάριος Πικταβίων Ἀκυιτανίας Ἐπίσκοπος, συσκευῇ Σατουρνίνου τῆς Ἀρελατῶν Ἐπισκόπου, ἀπὸ τῆς συνόδου Βιτερρησίων εἰς Φρυγίαν ἐξορισθεὶς, δέκα καὶ δύο κατὰ Ἀρειανῶν συνέταξε λόγους, καὶ ἕτερον περὶ τῶν συνόδων, ὅν τινα πρὸς Γαλλιῶν Ἐπισκόπους ἔγραψε, καὶ εἰς Ψαλμοὺς ὑπομνήματα, πρῶτον λέγω δὲ καὶ δεύτερον, ἀπὸ πεντηκοστοῦ πρώτου ἕως ἑξηκοστοῦ δευτέρου, καὶ ἀπὸ ἑκατοστοῦ ὀκτωκαιδεκάτου ἕως τοῦ ἐσχάτου, ἐν ᾗ συντάξει Ὠριγένην ἐμιμήσατο τινὰ ἐξ ἰδίων προσθείς. Ἔστιν αὐτοῦ καὶ πρὸς Κωνστάντιον λίβελλος, ὅν τινα περιόντι ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπέδωκε, καὶ ἕτερος εἰς Κωνστάντιον, ὅν τινα μετὰ τὴν αὐτοῦ ἀποβίωσιν συνέταξε, καὶ βίβλος κατὰ Οὐάλεντος καὶ Οὐρσακίου, τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀριμησίου καὶ Σελευκείας συνόδου περιέχουσα, καὶ πρὸς Σαλούστιον ἔπαρχον, ἤτοι κατὰ Διοσκόρου, καὶ τῶν Λιβερτίνων, καὶ ἕτερος λόγος μυστηρίων, καὶ ὑπομνήματα εἰς Ματθαῖον, καὶ εἰς τὸν Ἰὼβ ὁμιλίαι, ἃς ἀπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ Ὠριγένους μετέφρασε, καὶ ἕτερος εὐφυέστατος λίβελλος κατὰ Αὐξεντίου, καὶ πολλαὶ πρὸς διαφόρους Ἐπιστολαί. Φασὶ δέ τινες γεγραφέναι αὐτὸν

q) De S. Hilario videndi Jo. Bouchetus parte 1. Annalium Aquitaniæ cap. 6--15. Jo. Bollandus in Actis Sanctor. ad 13. Januar. T. 1. p 782. ſeq. Tillemontius Tom. VII. memor. & præcipue quæ Vir doctiſſimus Petrus Coutant Monachus Benedictinus præmiſit Incnlentæ operum Hilarii editioni Pariſ. 1693. fol. quam poſt Badium Aſcenſium Pariſ. 1510. Baſil. 1516. Eraſmum ibid. 1523. 1535. 1570. Ludovicum Miræum Pariſ. 1544. Martinum Lipſium Baſil. 1550. Jo. Gillotium Pariſ. 1572. 1605. Colon. 1617. 1631. 1651. &c. ſingulari ſtudio adornavit.

r) Biterris (hodie *Beſiers*) Civitate Galliæ Narbonenſis, Synodus illa habita A. C. 356. in qua cum Arianis ſtrenue reſtitiſſet Hilarius, à Conſtantio Imp. in exilium miſſus eſt. Vide quæ Hilarius ipſe libro de Synodis adverſus Arianos. Pro *Biterrenſi* codices quidam habent *Byterenſi*, vel *Biturenſi*, aut *Interenſi*, corrupte.

s) Ex Hilario ipſo videtur colligi etiam illum librum adhuc ſuperſtite Conſtantio eſſe ſcriptum A. 360. quoniam in limine libri refert quæ ante quinquennium ipſemet præſtiterit cum Paulinus, Euſebius, Lucifer & Dionyſius Urſacii & Valentis factione in exilium miſſi ſunt. At factum illud A. 355. Itaque major Hilario de ſe ipſo loquenti fides quam Hieronymo habenda, inquit Antonius Pagi ad A. 360. n. 3. vel forſam Hieronymus deceptus, quia nonniſi poſt Conſtantii mortem opus illud publicatum, niſi Hieronymus de alio libro qui perierit loquatur, ut inquit Godfridus Hermantius in Vita S. Athanaſii lib. IX. cap. 10. vel Hilarius verba ante quinquennium paullo laxius acceperit. Notum eſt mortem Conſtantii incidere in A. C. 361.

t) Libri adverſus Valentem & Urſacium Arianos, quo Hiſtoriam Ariminenſis & Seleucienſis Synodorum A. 359. habitarum texuit Hilarius, fragmenta tantum hodie ſuperſunt.

u) Male qvædam editiones: *adverſus Præfectum.* Nam ita ut edidi, rectius habent Suffridus Petri & Jo. Marcianæus ſecuti optimorum Codicum fidem. Atque *ad Præfectum* legitur etiam in antiquiſſimo Codice Corbejenſi, litteris exarato Merovingicis, quem viri docti inſpexerunt. Hic brevis libellus ad Salluſtium, contra Dioſcurum Medicum, quo ut Epiſt. 84. ad Magnum teſtatur Hieron. quid in litteris poſſet Hilarius oſtendit, hodie non exſtat. Salluſtius Præfectus Galliarum is eſt ad quem Juliani Imp. Epiſtolæ.

x) De libro hymnorum, quem itidem una cum libro Myſteriorum deſideramus, operæ pretium eſt videre quæ diſſerit Petrus Coutant in prolegom. ad Hilarii opera §. 20. ſeq.

y) Ex Hilario in Jobum occurrit fragmentum apud Auguſtinum II. 8. contra Julian. Vide & c. 62. de Gratia. Opus ipſum intercidit, neque Hilarium ſed Arianum quendam (ut ſuſpicatur Huetius) auctorem habent libri III. in Jobum cum Origenis vulgati operibus, præfixa præfatione quæ incipit: *Peritorum mos eſt Medicorum.*

z) Liber adveſus Auxentium Mediolanenſem, Arianum cum Auxentii ad Imperatores Valentinianum & Valentem Epiſtola A. 365. ſcripta exſtat. Epiſtolæ Hilarii plures interciderunt.

Cantica Canticorum; a) sed a nobis hoc opus ignoratur. Mortuus est Pictavis, Valentiniano & Valente regnantibus. b)

αὐτὸν καὶ εἰς τὰ ᾄσματα τῶν ᾀσμάτων, ἅπερ παρ' ἡμῖν ἐστιν ἀγνωστα. Ἐτελεύτησεν ἐν Πικτάβῃ Βαλεντιανοῦ καὶ Οὐάλεντος βασιλευόντων.

a) Etiam hic nusquam exstat, nec à quoquam veterum quod annotaverim memoratur.

b) Sexto anno postquam ab exilio redierat, in patria obiit, hoc est ineunte anno 367. Vide Antonium Pagi ad A. 360. n. 2. & 369. n. 4.

ERASMI SCHOLION.

De synodo Hyterensi. Viteriensi legunt alii. Sophronius, Biteriensi.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Historiam Ariminensis, & Seleucensis Synodi continens. Pro Ariminensis, falso Sophronius legit, Arimysinensis, hoc est, ἀρμυσινῆς συνόδε.

Sive contra Dioscorum, & liber hymnorum, & mysteriorum alius. Sophronius habet: Sive contra Dioscorum, & Libertinos: & alius liber, Mysteriorum: sed vitiata lectio est. Hieronymus in epistola ad Magnum oratorem Romanum, duodecim Qvintiliani libros & stylo imitatum fuisse & numero, Hilarium prodit: & in brevi libello, qvem scripsit contra Dioscorum medicum, plurimum in litteris potuisse, asserit.

HENR. GRAVII.

Hilarius urbis Pictavorum Aquitaniæ Episcopus. In Chronicis, anno 21. Constantii: *Hilarius Episcopus Pictaviensis factione Saturnini Arelatensis Episcopi, reliquorumque, qui cum eo erant Arianorum, ante triennium in Phrygiam pulsus, libros de nostra religione componit.*

XII. adversum Arianos confecit libros. Libros dicit de Trinitate 12. Hieron. epist. ad Magnum: *Hilarius meorum confessor temporum & Episcopus 12. Quintiliani libros & stilo imitatus est & numero, brevique libello, quem scripsit contra Dioscorum medicum, quid in litteris possit, ostendit.*

Et in Psalmos commentarios. Habemus nos in Psal. 1. & 2. & a 56. usqve ad 69.

In quo opere imitatus Origenem, nonnulla etiam de suo addidit. Hieron. in epistola: *Justum*, ad Vigilantium: *Si hoc crimen est, arguatur & confessor Hilarius, qui psalmorum interpretationem & homilias in Job ex libris ejus, id est, ex græco in latinum transtulit:* & ad Pammachium de optimo genere interpretandi: *Hilarius Confessor in Job & in Psalmos tractatus plurimos in Latinum vertit e græco, nec assedit litteræ dormitanti &c.* Item in præfat. lib. 2. Mich. *Sed & Hilarius noster in Psalmos XL. ferme millia versuum Origenis ad sensum vertit.*

Est ejus ad Constantium libellus, quem viventi Constantinopoli porrexerat. Eusebius in Chronicis, anno 24. *Hilarius cum apud Constantinopolim librum pro se Constantio Imperatori porrexisset, ad Gallias redit.* Mox: *Gallia per Hilarium Arianensis perfidiæ dolum damnat.*

Historiam Ariminensis & Seleuciensis synodi continens. In Chronicis, anno 23. *Synodus apud Ariminum & Seleuciam Isauriæ facta, in qua antiqua Patrum fides X. primo legatorum, dehinc omnium proditione damnata est.* De Concil. Ariminensi lege Socratem lib. 2. cap. 37. & Theodoretum lib. 2. cap. 18.

Et liber hymnorum. In præfat. lib. 2. Galat. *Hilarius latinæ eloquentiæ Rhodanus, Gallus ipse & Pictavis genitus in hymnorum carmine Gallos* indociles *vocat.*

Mortuus est Pictavis Valentiniano & Valente regnantibus. Anno scilicet V. Hieron. in epist. *Et vestris:* nominat *virum eloquentissimum*, & contra Arianos, *Latini sermonis tubam.* Vide Augustinum libr. I. contra Julianum Pelagianum: & Joannem Cassianum lib. 7. de incarnatione Domini.

AUBERTI MIRÆI.

S. Hilarius Episcopus Pictaviensis, ex Biterrensi in Gallia Synodo, anno 356. a Constantio Imp. in Phrygiam est relegatus: inde ad suos redux, anno circiter 370. vivere desiit. Hilarii opera, Martini Lipsii (qvi Justo Lipsio patruus major fuit) & aliorum studio illustrata, Parisienses evulgarunt. Fragmenta Hilarii ex opere historico Ariminensis Concilii (hic & in epistola 6. qvæ est ad Florentium, & 41. memorato ab Hieronymo) Nicolaus Faber, noster olim Lutetiæ amicus, ibidem 1598. edidit, ex chartaceo Petri Pithæi libro, non adeo antiqvo. Eorumdem fragmentorum pervetus aliud exemplar postea Sirmondus ex bibliotheca S. Remigii Remensis eruit.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Librum de synodis. Notum est, Hieronymum olim in Trevirensi civitate studiis

operam navasse, atqve Ruffinum habuisse contubernalem. Ita enim epistola ad Ruffinum: *Cum post Romana studia ad Rheni semibarbaras ripas eodem cibo, pari frueremur hospitio.* In hac urbe diutius vixisse sanctum virum, inde liqvet, qvod sua manu descripserit hunc Hilarii de synodis librum. Epistola ad Florentium hæc habet: *Quæso librarii manu in charta scribi jubeas prolixum valde librum de synodis sancti Hilarii: quem apud Treviros manu mea ipse descripseram.* Sane qvorundam Hieronymi ævo mos erat, ut codices magna cura compararent, ac sæpe nimium ornarent. Hieronymus ad Eustochium de custodia virginitatis: *Inficiuntur membranæ colore purpureo, aurum liquescit in literas, gemmis codices vestiuntur, & nudus ante fores Christus emoritur.*

Alius in Constantium. Hoc libro paulo liberius petiit imperatorem, ansamqve dedit seditiosis clericis, clamores suos, qvibus principes, qvos hæreticos esse censent, lapidare consueverunt, hujus libelli dicteriis defendendi. Nihil sane commodius reperiebat Andreas Philopater, presbyter ac theologus Romanus, qvo palliaret mordacem, qvam contra Elisabetham, Angliæ reginam, anno CIↃ IↃXCIII Lugduni edidit, responsionem.

Tractatus in Job, quos de Græco Origenis transtulit. In Padolironensi Benedictorum monasterio, qvod a Mantua decem passuum millibus distat, codex extat membraneus, qvi tres ex Origene in Job libros comprehendit, qvos Hilarius vertisse dicitur in sermonem Latinum. Libro prologus præmissus est hoc primordio: *Peritorum mos est medicorum.* Sed Hilarii fœtus haut esse videtur, qvod ejus genium haut referat, nec ibi habeantur, qvæ Augustinus ex hocce Hilarii opere adduxit. Opera Hilarii, ab annis fere mille ducentis scripta, extant Romæ in bibliotheca Vaticana, non illa, qvæ pontificia audit, sed minori, qvæ Vaticanæ Basilicæ propria est. Hunc codicem Mabillon vidit, cui forte justo antiqvior habitus est. Vide ejus Museum Ital. p. 143. 207. seq.

CAP. CI.

VICTORINUS, natione Afer, Romæ sub Constantio Principe Rhetoricam c) docuit: & in extrema senectute, Christi se tradens fidei, d) scripsit adversus Arium libros more dialectico valde obscuros; qvi nisi ab eruditis non intelliguntur: e) & commentarios in Apostolum. f)

Βικτωρῖνος γένει Ἄφρος, Κωνςαντίȣ βασιλεύοντος, ἐν τῇ Ῥώμῃ τὴν ῥητορικὴν διδάξας, ἐν τῷ ἐσχάτῳ γήρᾳ Χριςιανὸς γενόμενος, κατὰ Ἀρείȣ λόγȣς διαλεκτικȣ̀ς πάνυ ἀμαυρȣ̀ς συνέγραψεν, ὅιτινες παρὰ τῶν πεπαιδευμένων μόνον νοοῦνται, καὶ ὑπομνήματα εἰς τὸν Ἀπόςολον.

MA-

c) Hieronymi ipsius Præceptorem fuisse hunc Victorinum, non est credibile, quia hoc nusquam dicit Hieronymus, licet de eo præf. in Epist. ad Galatas: *qui me puero Rhetoricam Romæ docuit.* Ita enim legendum è MS. Cluniacensi, non ut alii qui *Romæ pueros* vel ut in Ambrosiano quem inspexit Marcianæus, *qui me à puero.* Idem Hieron. in Chron. ad A. 355. *Victorinus Rhetor & Donatus Grammaticus præceptor meus* (non *præceptores mei*) *Romæ insignes habentur. E quibus Victorinus etiam statuam in foro Trajani meruit.* Pro Constantio, vitiose editiones quædam *Constantino.*

d) Vide Augustin. VIII. 2. & 5. Confession.

e) Vitiose aliæ editt. *qui ab eruditis non intelliguntur*, quomodo etiam habet eruditissimus Launojus diss. de Victorinis p. 56. Rectius aliæ: *ab eruditis modo intelliguntur.* Sed illam quam exhibeo lectionem non modo in Codice Gembl. reperit Suffridus Petri, sed Marcianæo teste omnes Codices MSS. hoc modo legunt. Confer Petavium dogm. Theol. de SS. Trinitate p. 30 & 103. Libros quatuor Victorini adversus Candidum Arianum Basileæ primum A. 1528. postea Orthodoxographis A. 1555. & Hæresiologiæ à Jo. Heroldo adjuncti A. 1556. Inde Patrum Bibliothecis inserti sæpius prodierunt. Candidi Epistolam de generatione Divina cum Victorini responsione vulgavit Bernhardus Zieglerus cum suis in Genesin & Exodum Commentariis Basil. 1548. fol. Andreas Rivinus cum reliquiis Victorini Petavionensis Lips. 1652. 8. & partem Jo. Mabillonius T. IV. Analect. p. 155.

f) Commentarios Victorini in aliquot Epistolas (ad Galat. & Philippenses) delitescere MSS in Bibliotheca Monasterii Herevallensis in Gallia, narrat Sirmondus, stylum *planiorem & apertiorem* testatus T. 1. Opp. ante pag. 345. præf. ad Opuscula Dogmatica Paris. 1630. 8. in quibus vulgavit Victorini librum *contra Justinum Manichæum* & alterum *de principio dies* cœperitne à vespera an à matutino. Vitiose apud Labbeum p. 368. Bibl. novæ MSS. *de principio Dei*, & p. 24. *Justum Manichæum.* Sed hi libri vel non pertinent ad Victorinum Afrum vel Hieronymus non omnes illius libros recensuit aut vidit. Horum autem utrum verum sit, non est facile pronunciare judice Launojo pag. 57. Idem dicendum de carmine de tribus Maccabæis ab Antiocho Epiphane interfectis, & homousio recipiendo hymnisque tribus de SS. Trinitate, qui versus interpretem in nonnullis benignum exigunt, ut idem Launojus annotavit. De Commentariis autem in Apostolum ita Hieronymus præf. in Epist. ad Galatas: *Non quia ignorem C. Marium Victorinum, qui Romæ me puero Rhetoricam docuit, edidisse Commentarios in Apostolum, sed quod occupatus ille eruditione secularium litterarum Scripturas omnino sanctas ignoraverit, & nemo possit quamvis eloquens de eo bene disputare quod nesciat.* Victorini Commentarii *in Rhetorica* Ciceronis sæpius editi separatim & cum Ciceronis libris

bris, atque inter Rhetores Latinos Francisco Pithœo curante Parif. 1599. 4. Laudantur à Cassiodoro lib. de Rhetorica & Gerberto sive Sylvestro II Papa Epist. 130. Librum Victorini *de Syllogismis Hypotheticis* præter Cassiodorum lib. de Dialectice, memorat Isidorus Hisp. lib. 2. Originum c. 28. qui c 25. ait *Porphyrii Isagogen* à Victorino Oratore in Latinum translatam esse, & c. 29 quatuordecim genera definitionum affert ex Victorini ut suspicor libro *de definitionibus*. In Porphyrii Isagogen à Victorino translatam extant Böethii commentarii, inter Böethii opera sæpius vulgati.

MARIANI VICTORII NOTA.

Qui ab eruditis modo intelliguntur. Cum vulgata editione Sophronius qvoqve consentit: habet enim *οἵτινες παρὰ τῶν πεπαιδευμένων μόνον νοῦνται.* Hoc est, qvi ab eruditis tantum intelliguntur. Mediceum tamen, Fesulanumqve exemplaria legunt: Qvi nisi ab eruditis non intelliguntur.

HENR. GRAVII.

Romæ sub Constantio principe Rhetoricam docuit. De eo in Chronicis, anno 14. Constantii & 20. statuam in foro Trajani meruisse scribit etiam Augustinus lib. 8. cap. 1. Confess.

Qui ab eruditis modo intelliguntur. Alias: *qui nisi ab eruditis non intelliguntur.*

Et commentarios in Apostolum. In prolog. ad Galat.

AUBERTI MIRÆI.

Fabius Marius Victorinus, Afer, ad Justinum Manichæum scripsit librum contra duo principia Manichæorum, & de vera carne Christi; Parisiis 1629. studio Jac. Sirmondi S. I. editum. Augustinus lib. 8. Confesionum cap. 2. mirifice Victorinum hunc laudat: *Ubi* (inqvit) *commemoravi Episcopo Ambrosio, legisse me quosdam libros Platonis quos Victorinus quondam Rhetor urbis Romæ, quem Christianum defunctum esse audieram, in Latinam linguam transtulisset; ut me exbortaretur ad bumilitatem Christi, mibi narravit, quemadmodum ille doctissimus senex, & omnium liberalium doctrinarum peritissimus, quique Philosophorum tam multa legerat, & dijudicaverat, & dilucidaverat, doctor tot nobilium Senatorum, quique etiam, ob insigne præclari magisterii, statuam in Romano foro meruerat & acceperat; non erubuerit esse puer Christi tui, & infans fontis tui, subjecto collo ad bumilitatis jugum, & edomita fronte ad crucis opprobrium.* Hactenus Augustinus.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Adversus Arium. Non tam adversus Arium, qvam Arianos, Candidum præcipue, cujus epistolæ ad Marium Victorinum fragmentum juxta cum Victorini responsione edidit Mabillon parte IV. analectorum. Qvicqvid præterea de Victorino scitu jucundum est, congessit doctissimus Launojus dissertatione de qvinqve Victorinis. Ejus conversio omnino admiranda est, qvam describit Augustinus octavo confessionum capite secundo.

CAP. CII.

TITUS Bostrenus g) Episcopus sub Juliano & Joviano Principibus, fortes adversum Manichæos scripsit libros, h) & nonnulla volumina alia. Moritur autem sub Valente. i)

Τίτος Βοστρήνων Ἐπίσκοπος, ἐπὶ Ἰουλιανοῦ καὶ Ἰοβιανοῦ βασιλευόντων, ἰσχυροὺς κατὰ τῶν Μανιχαίων συντάξας λόγους, καὶ ἕτερα πολλὰ, ἐπὶ Οὐάλεντος ἐτελεύτησεν.

g) Bostra Arabiæ Metropolis, ut dictum supra, cap 60.

h) Ex quatuor libris quos Titus adversus Manichæos scripserat, duos priores cum tertii initio vertit Franciscus Turrianus, & Henr. Canisius T. V. Lect. Antiquar. edidit. Nec plura exstant in Codice Græco Lucæ Holstenii, qui ex viri illius præstantissimi ac Patriæ suæ memoris legato asservatur in Bibliotheca Johannea hujus Urbis Hamb. Vide quæ supra in Serapione, & quæ de hoc & aliis Tito tributis scriptis annotavi Tom. VIII. Bibl. Græcæ pag. 413. seq.

i) Valens imperio præfuit ab A. 364. ad 378.

ERASMI SCHOLIA.

Bostrenus. A Bostra civitate Arabiæ.

Et Joviniano. Joviano legit Sophronius, suffragante vetustissimo codice latino.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Adversum Manichæos. Olim, Manichæum. Nos ita ex Sophronio, & manuscriptis aliqvot exemplaribus emendavimus.

HENR. GRAVII.

Titus Bostrenus Episcopus. Vide de eo Sozomenum in histor. ecclef. lib. V. cap. XV.

Fortes adversum Manichæum scripsit libros. Meminit horum Epiphanius in hæresi Manichæorum.

AUBERTI MIRÆI.

Titus. Bostrensis Episcopus, scripsit libros qvatuor contra Manichæos: qvorum tres, Fr. Turriano interprete, apud Canisium tom. 5. Lect. antiqvæ exstant; qvartus desideratur. Titi ejusdem nomine, Ingolstadii & in Bibliotheca veterum Patrum, leguntur editi commentarii in Matthæum & Lucam. Sed qvia auctor horum commentariorum passim citat Chrysostomum, Cyrillum Alexandrinum & Pelusiotam, qvi pueri erant cum Titus Bostrensis moreretur, Bellarminus in Catalogo censet eos non esse hujus Titi. Ut ut sit, in Catena LX. Græcorum Patrum in Lucam, typis Plantinianis 1628. per Corderium publicata, ex Titi commentario in Lucam & ex aliis illius operibus multa citantur.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Fortes adversum Manichæos scripsit libros. Epiphanius hæresi LXVI. virum magnum vocat, qvi Manichæi errores θαυμαστῶς refutaverit.

CAP. CIII.

DAMASUS, k) Romanæ urbis Episcopus, elegans in versibus componendis ingenium habuit, multaqve & brevia metro edidit, & prope octogenarius sub Theodosio Principe mortuus est.

Δάμασος Ῥώμης Ἐπίσκοπος εἰς ἐποποιΐαν εὐφυὴς, πολλὰ καὶ σύντομα ἡρωϊκῷ μέτρῳ ἐξέδωκε, καὶ ὀγδοηκοστοῦτης ἐπὶ Θεοδοσίου βασιλέως ἐτελεύτησεν.

k) Ab A. 366. ad 384. de quo satis multa Annalium scriptores & qui vitas Pontificum tradiderunt. Conferenda etiam Martyrologia 10. Decemb. ac Tillemontius T. VIII. memoriar. & Martius Milesius Sarazanius in vita S. Damasi præmissa ejus poëmatibus & scriptis quæ cum notis ejusdem Sarazanii ex Bibliotheca Barberina protulit in lucem & nitide excusa publicavit Fred. Ubaldinus Rom. 1638. 4. recuderunt Parisienses 1672. 8. & Lugdunenses in Tomo XXVII. Bibliothecæ Patrum A. 1677. fol. Sarrazanii editionem non vidit Andreas Rivinus, qui pauciora qvædam Damasi à se recensita & notis illustrata edidit Lipsiæ 1652. 8 In causis fidei consultum à Damaso Hieronymum leges in Caroli M. libris de imagg. p. 131. & Hieronymi Epistolæ ac præfationes satis loqvuntur. De *Anathematismis* XII. apud Augustinum serm. 129. de tempore: & de *Confessione fidei* apud Theodoritum V. 11. conferendus Paschasius Quesnellus diss. XIV. ad Leonem M. Utraque Græce MS. in Bibl. Cæsarea, vide Lambecium VIII. pag. 446. De *Actis* Martyrii *Martyrum* Romanorum *Petri* exorcistæ & *Marcellini* Eginhartus (Act. Sanctor. Junii T. 1. p. 176.) *Hæc ut gesta referuntur, retulisse asserunt illum ipsum qui eosdem interemit martyres* (Dorotheum) *& ab illo didicisse Damasum Pontificem, cum ætate puerili per eadem tempora sub magistro ministraret, & ad magnum cresceret rerum culmen, tunc Romanæ Lector in Ecclesia. Post hæc cuncta memorasse at mandasse literis, cum illius almæ sedis obtineret apicem, & in tota principatu polleret Ecclesia.*

ERASMI SCHOLION.

Mortuus est. Vel hinc extra controversiam est, Damasum mortuum esse vivo Hieronymo. Qvod aut nesciens, aut certe non recordans impostor ille, qvi falsis titulis multa miscuit operibus Hieronymi, ad Damasum scribit de morte Hieronymi, ratus opinor librum in cœlum perferendum. Atqvi hoc argumento certius revinci potest, qvam duos seniores revincit Daniel argumento lentisci & ilicis.

MARIANI VICTORII.

Multaque & brevia metro edidit. Mediceus, Fesulanusqve codices habent, Multaqve & brevia opuscula heroico metro edidit: Verum addita à qvopiam puto: Nam Sophronius ea non habet.

HENR. GRAVII.

Multaque & brevia metro edidit. Hieron. epist. ad Eustochium.

AUBERTI MIRÆI.

S. Damasus, natione Hispanus, Liberio in pontificatu successit, eoqve laudatissime per annos 16. gesto, anno Christi 384. decessit. Vir eleganti fuit ingenio, in condendis præsertim versibus: ex qvibus pauci supersunt, Venetiis 1501. ab Aldo Manutio,

nutio, & postea in Bibliotheca veterum Patrum excusi. Exstant & aliqvæ ipsius *Epistolæ* inter Epistolas S. Hieronymi, itemqve apud Theodoretum lib. 2. cap. 22. & lib. 5. c. 10. & 11. ut & in tomis Conciliorum. Librum porro *de vitis Pontificum*, a B. Petro Apostolo usqve ad Damasum, non posse Damaso attribui, multa convincunt argumenta. Primum qvia Hieronymus, in hoc suo illustrium virorum Catalogo, istius scripti non meminit. Deinde, qvia reclamat stilus, totaqve series orationis. In Epistolis enim Damasi, aliisqve ejus monumentis phrasis culta est ac nitida; in hoc vero de Pontificibus opusculo inculta rudis & impolita. Ad hæc multa in hac historia narrantur a veritate aliena, qvæ nullius gravis aut prisci auctoris testimonio confirmari possunt; multi in eadem Chronographici lapsus, nonnulla pugnantia & asystata. Papyrius Massonus existimat, ab alio potius *Damaso Portuensi Episcopo* (ad qvem ab Eusebio Cremonensi, Hieronymi olim discipulo, vita ejus scripta dicitur) Pontificale istud editum esse. Sed doctissimis illius sæculi Scriptoribus fuit purior sermonis cultus, & reconditior doctrina, qvam in hoc opere appareat. Panuinius, Baronius & alii, tantum abest ut Damasum credant istius libri esse auctorem, ut etiam suspicentur a pluribus, minimum duobus Scriptoribus esse consarcinatum. Verum qvia stilus, totaqve scribendi ratio, ordo & methodus earum vitarum, qvæ post S. Damasi vitam in isto codice leguntur, omnino consentire videntur cum phrasi universaqve scribendi ratione, qvæ est in Vitis prioribus, Damaso hactenus inscriptis, censeo omnium illarum Vitarum (licet nonnullis in locis, adulterina aliorum adjectione vel detractione, sint depravatæ) verum ac germanum parentem esse *Anastasium S. R. E. Bibliothecarium*: Ejus etiam nomine typis 1602. Moguntiæ excusæ fuerunt, Marco Velsero, Augustanæ RP. Duumviro procurante.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Hunc magno amore complexus est Hieronymus, eiqve libellum de filio prodigo dedicavit, ut docet libro II contra Jovinianum capite XVII. Eidem dedicaturus erat librum Didymi de Spiritu Sancto, a se translatum; sed consecratus est Pauliniano, qvum vivendi finem fecisset Damasus, anteqvam edi posset.

Metro edidit. Scripsit de Virginitate metro & prosa, ut autor est Hieronymus ad Eustochium de custodia virginitatis.

CAP. CIV.

APOLLINARIUS, l) Laodicenus Syriæ Episcopus, patre presbytero, magis Grammaticis m) in adolescentia operam dedit, & postea in sanctas Scripturas n) innumerabilia scribens*, sub Theodosio Imp. o) obiit. Exstant ejus adversus Porphyrium triginta libri, p) qvi inter cætera ejus opera vel maxime probantur.

Ἀπολλινάριος Λαοδικείας τῆς Σύρων Ἐπίσκοπος, πατρὸς πρεσβυτέρου, ἐν τῇ νεότητι μᾶλλον τὴν γραμματικὴν ἤσκησεν, ὕστερον δὲ εἰς τὰς θείας γραφὰς ἀναρίθμητα συντάξας τεύχη, Θεοδοσίου βασιλεύοντος ἐτελεύτησεν. Εἰσὶν αὐτοῦ κατὰ Πορφυρίου τριάκοντα λόγοι, οἵτινες μεταξὺ τῶν ἄλλων αὐτοῦ συγγραμμάτων μᾶλλον ἐκρίθησαν.

l) Honorius & Codices qvidam, ut Gemblacensis, vocant *Apollinarem*. Non modo autem filio Episcopo, sed & Patri idem nomen Apollinarii sive Apollinaris fuit, qui Alexandrinus patria, Beryti primum, hinc Laodiceæ Grammaticam docuit teste Socrate II, 46. Igitur vitiosa haud dubie illorum lectio Codicum, qui apud Hieron. *patre Probo* pro *Presbytero* legunt. Filium Apollinarem Episcopum Antiochiæ sæpe auditum à se testatur Hieronymus Epist. ad Pammachium.

m) Svidas in Ἀπολινάριος. οὗτος οὐ μόνον Γραμματικὸς καὶ τὰ εἰς τὴν ποίησιν δεξιὸς &c.

n) In omnes propemodum S. Scripturæ libros. Ex his passim fragmenta exstant in Græcorum Catenis, Nam commentarii ipsi Apollinaris interciderunt, etiam Metaphrases ad unam omnes excepta illa Psalmorum quam tulisse ætatem merito gaudent harum litterarum studiosi. De scriptis Apollinaris utriusque nolo hic repetere qvæ dixi Tomo VII, Bibl. Græcæ p. 661. seq.

* Al. *scripsit opuscula &c.*

o) Primis ut credibile est Theodosii Magni annis, postquam A. 376. hæresin infausto conatu prodidisset, damnatam in Concilio Romano A. 378. in Antiocheno A. 379. & in CPolitano A. 381.

p) Eosdem libros *fortissimos* appellat Hieron. Epist. ad Pammachium & Oceanum, Philostorgius autem VIII, 14. longe præfert iis quæ adversus eundem Porphyrium scripserant Methodius & Eusebius. Laudant etiam Vincentius Lerinensis in Commonitorio, Svidas in Ἀπολινάριος & Hieronymus pluribus in locis.

ERASMI SCHOLION.

Apollinarius. Nam ita legit Sophronius, consentiente vetustissimo codice scripto.

MARANI VICTORII NOTÆ.

Apollinarius. Aliter, Apollinaris. Verum tam Sophronius, qvam Hieronymus alibi, hoc est in apologia contra Rufinum, Apollinarium vocant.

Patre Presbytero. Patre Probo, habent exemplaria qvædam Brixiana, manuscripta. Sophronius cum vulgata editione consentit.

Innumerabilia scribens volumina. Ἀναρίθμητα συντάξας τεύχη. Similiter habent Sophronius, & Mediceus, Fesulanusqve codices. Deerat tamen antea vox, Volumina. Hunc Apollinarium Laodicenum in hæresim postea declinasse, & ex Ecclesia postea egressum, in epistola ad Augustinum Hieronymus prodit. Inter cætera autem Psalmos interpretatus est, sicut Theodorus Heracleotes, & Asterius Scythopolitanus.

HENR. GRAVII.

Apollinaris Laodicenus Syriæ Episcopus. De eo vide Svidam. Hieron. in Chronicis, anno 1. Valentiniani & Valentis, *Apollinaris Laodicenus Episcopus, multimoda nostræ religionis scripta componit.* Item anno 12. *Apollinaris Laodicenus jactatione ingenii quosdam errores pertinaciter asseverans, hæresim sui nominis suscitavit, quam Damasus habito Romæ concilio damnavit.* Vide Rufinum in ecclesi. histor. lib. XI. cap. XX. & Socratem lib. 2. c. 46. & lib. 3. cap. 16. & Sozom. lib. 5. cap. 18. & Theodoretum lib. 5. cap. 3. Plura lege in Epistola: *Schedulæ.* & in præfat. in Esa. ad Eustochium & in Dan. cap. IX. & in præfat. in Osee & in 4. & 12. cap. eccles. Item in præfat Galat. *Prætermitto Didymum videntem meum & Laodicenum de ecclesia nuper egressum, & Alexandrum veterem hæreticum &c.* Vide August. de hæresib. c. V. *Apollinaristæ*; & Epiphanium. Theoph. lib. 1. Paschali. *Cessent Apollinaris discipuli ea quæ contra Ecclesiæ regulas est locutus, propter alia ejus scripta defendere. Licet enim adversus Arianos, & Eunomianos scripserit, & Origenem, aliosque hæreticos sua disputatione subverterit, tamen &c.* Vide præterea epist. Basilii κύριος, ad occidentales episcopos, de Eustathio Sebasteno, & Apollinario, & Paulino, & eorum hæresibus, & epist. ἐνέτυχον. ad Patrophilum Episcopum.

Extant ejus adversum Porphyrium XXX. volumina. De his etiam in epist. *Schedulæ. Fortissimos libros contra Porphyrium scribit Apollinaris.* Paulo post: *Probo laborem viri, licet fatuum in plerisque dogma contemnam. Dimidiatam enim Christi introducit œconomiam.* Vide 6. cap. Amos. Item in 1. cap. Galat. & in Ephes. 4.

AUBERTI MIRÆI.

Apollinarius al. Apollinaris, patre presbytero, sive (ut in Brixianis MSS. codicibus legi asserit Victorius) patre *Probo* natus, Laodiceæ in Syria Episcopus, auctor hæreticorum Apollinaristarum, cum discipulo Vitali, Romæ in Synodo a Damaso Papa 373. damnatus fuit. Testamentum vetus fere universum versibus reddidit, & ex iis hodie supersunt *Psalmi Davidis*, Parisiis 1580. excusi. Exstat ejusdem libellus * *de ætatibus hominum*, Leodici 1575. editus. Ab isto alius, & qvidem senior, fuit *S. Apollinaris Hieropolitanus*, supra cap. 26. laudatus.

* Est Metaphrasis Psalmi XC. sive Cantici Moysis.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Fuit Hieronymi præceptor. Sic inqvit ad Pammachium & Oceanum: *Apollinarium Laodicenum audivi Antiochiæ frequenter, & colui: & cum in sanctis scripturis erudiret, nunquam illius contentiosum super sensu dogma suscepi.*

Extant adversus Porphyrium triginta libri. Hieronymus præfatione in Danielem ait, se nescire, an Apollinarius his libris curioso lectori satisfecerit.

CAP. CV.

GREGORIUS, q) BÆTICUS, Eliberi * Episcopus, usqve ad extremam senectutem diversos mediocri sermone tractatus composuit, & de Fide elegantem librum, r) qvi hodieq; superesse dicitur.

Γρηγόριος Ἐλιβέρου τῆς Βαιτικῆς Ἐπίσκοπος, ἕως τῆς ἐσχάτης ἡλικίας διαφόρους ὁμιλίας κοινῷ λόγῳ συνέταξε, καὶ περὶ πίστεως λόγον ἄριστον, ὅς τις ἄχρι τοῦ παρόντος λέγεται περιεῖναι.

HENR.

q) De hoc Gregorio Illiberitano, cujus constantiam adversus Osium in Synodo Sirmiensi, A. 357. & adversus Ursacium ac Valentem in Ariminensi A. 359 prædicant Eusebius Vercellensis Epist. ad Gregorium, & Marcellinus ac Faustinus in libello precum, accurata disputatio exstat Nic. Antonii lib. 2. Bibliothecæ veteris Hispanæ cap. 2. in qua confutat fabulas quas de illo pseudo Dexter ac Luitprandus sive commenti sunt ipsi, sive ab aliis confictas arripuerunt & secuti sunt. Idem c. 3. explodit Martyrologium Gregorio Bætico suppositum & excusum Madrit. A. 1667. * Al. *Iliberi.*

r) Hanc esse brevem confessionem quam Nazianzeno alii, alii denique Ambrosio tribuunt, non dubitat Pascha-

ſchaſius Quesnellus diſſ. XIV. ad Leonem Magnum, qui illam in Codice Romano cap 39. ad calcem Op rum Leonis publicavit. At liber de fide contra Arianos quem ſub Gregorii Bætici nomine exſtare in Bibl. Patrum annotat Miræus, non illius ſed Fauſtini presbyteri eſſe norunt eruditi.

HENR. GRAVII.

Gregorius Bæticus Iliberi Epiſcopus. Hujus puto mentionem fieri in Chronicis Anno 7. Valentiniani & Valentis. *Lucifer Caralitanus Epiſcopus moritur, qui cum Gregorio Epiſcopo Hiſpaniarum & Philone Libyæ numquam ſe Arianæ miſcuit pravitati.*

AUBERTI MIRÆI.

Gregorii Bætici liber contra Arianos exſtat in Bibliotheca veterum Patrum. Eliberis ſeu Eliberris fuit olim ſita in ea Bæticæ parte, ubi nunc Granata, Illiberis, ad Pyrenæos montes, nunc per ſyncopen *Colibre* dicitur.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Qui hodieque ſupereſſe dicitur. Codex Guelpherbytanus vocem, *qui*, omittit, unde apparet, hæc verba non de libro, ſed de Gregorio accipienda eſſe. Id monere viſum eſt propter lites, qvæ de viri ætate moventur à Bivario.

CAP. CVI.

PACIANUS, s) in Pyrenæi jugis Barcilonæ Epiſcopus, caſtitate & eloqventia, & tam vita, qvam ſermone clarus, ſcripſit varia opuſcula, de qvibus eſt Cervus, t) & contra Novatianos. u) Sub Theodoſio Principe, jam ultima ſenectute, mortuus eſt. vv)

Πακιανὸς ἐν τοῖς Πυῤῥιναίοις μέρεσι Βαρκίλωνος Ἐπίσκοπος, σώφρονι βίῳ, εὐφραδείᾳ καὶ λόγῳ λαμπρὸς, συνέταξε ποικίλα, ἀφ᾽ ὧν ἐςι κέρβος, καὶ κατὰ τῶν Νωβατιανῶν. Ἐπὶ Θεοδοσίου βασιλέως ἐν ἐσχάτῳ γήρᾳ ἐτελεύτησεν.

s) De hoc Paciano, ad cujus filium Flavium Dextrum, Hieronymus hunc librum de Viris illuſtribus ſcripſit, & Dexter viciſſim Hieronymo omnimodam ſuam Hiſtoriam dedicavit, Videnda Acta Sanctor. ad IX Martii Tom. 2. pag 44. & Tillemontius Tom. VIII. memor. pag. 537. ſeq. Pro Paciano Codices quidam *Pacatianum*, Honorius *Pacatium*, vitioſe. Nam Pacianum vocat præter Freculſum Codex antiquiſſimus Reginæ Chriſtinæ, annorum 800 Paciani Barcinonenſis opuſcula continens de quo Mabillonius Tom. I. muſei Ital. pag. 54. Barcinonem Hieronymi ævo Barcilonem dictam probat Nic. Antonius lib. 2. Bibl. vet. Hiſpan. c. 7. licet longe à Pyrenæi jugis in ora maris ſitam.

t) Veriſimile eſt Pacianum libro ſuo, qui hodie non exſtat, titulum feciſſe *Cervum*, ſive *Cervulum*, in quo perſtrinxit ineptum morem quorundam Chriſtianorum in Hiſpania, qui Calendis januariis ſe in cervorum vel aliarum ferarum habitum commutabant. Hoc idem Pacianus vocat *cervulum facere* ſub initium parænetici: *Hoc enim puto proxime cervulus ille profecit, ut eo diligentior fieret, quo impreſſius notabatur. Et tota illa reprehendendi dedecoris expreſſi ac ſæpe repetiti non compreſſiſſe videatur ſed erudiiſſe luxuriam. Me miſerum! Quod ego facinoris admiſi! Puto neſcierant cervulum facere, niſi illis reprehendendo monſtraſſem.* Confer Sirmondi antirrheticum ſecundum cap. 2. Colomeſium ad Gyraldum de Poëtarum hiſtoria pag. 91. Martinum Lipenium in Hiſtoria ſtrenarum Tom. 12. theſauri antiquitatt. Rom. pag. 468. Cangii gloſſarium Latinum in *cervula* & Græcum in κερβικκολ@. Jo Poſſinum ad Nili Epiſt. LXXXI Ægidium Menagium Orig. linguæ Gallicæ in *Biche* & *charivari*. Joannem Reiskium in diſſ. de vecolo & cervolo, edita A. 1679. ad Can. 1. Concilii Antiſſiodorenſis.

u) Paciani tres Epiſtolæ contra Sempronianum Novatianum, una cum ejus Parænetico ad pœnitentiam & libello de Baptiſmo ad Catechumenos edidit Jo. Tilius Pariſ. 1538. 4. deinde Petrus Galeſinius typis Pauli Manutii Rom. 1564. fol. cum Salviano, Maximo, Sulpicio Severo & aliis. Exſtant etiam cum notis Joſephi Saenz Cardinalis de Aguirre, in Tomo II. Conciliorum Hiſpaniæ pag. 79. ſeq Paræneticum ad Hermæ Paſtoris calcem recudi curavit Caſpar Barthius, Cygneæ 1655. 8. Cum illo libro utile fuerit conferre Tertulliani librum de pœnitentia, nec non quæ ad illum obſervarunt tum Barthius in Adverſar. tum Jo. Frid. Gronovius capite XVIII. monobibli obſervationum Eccleſiaſticarum. Non pauca etiam Paciani illuſtrantur in Latini Latinii Bibliotheca ſacro profana p. 165.

w) Chronicon Dextri ad A 391. *Paciano Barcinonenſi Epiſcopo parenti meo ſuccedit Lampius.*

ERASMI SCHOLION.

Marcianus. Alii Datianus, ſed utrumqve mendoſe, cum legendum ſit Pacianus, cujus & poſtea meminit in Dextro filio.

De quibus eſt certus. Cerbus legendum ex Sophronio, κέρβος. Apparet nomen eſſe adverſum qvem ſcripſit.

HENR. GRAVII.

Pacianus in Pyrenæi jugis, Barcinoni Epiſcopus. Hic fuit pater Dextri præfecti Prætorio, cui præſens opus inſcribit Hiero.

Scripsit varia opuscula, de quibus est χέρβος, & contra Novatianos. Paciani extat exhortatio ad Pœnitentiam, & de Baptismo sermo, & epistolæ tres ad Symphronianum contra Novatianos. Initio operis Cerbi, aut potius Cervuli meminit. *Hoc enim puto Cervulus ille profecit, ut ille diligentior fieret, quo impressius notabatur.* Mox: *Puto nescierunt Cervulum facere, nisi illos reprehendendo monstrassem.*

AUBERTI MIRÆI.

S. Paciani Episcopi Barcinonensis *Epistolæ* tres contra Novatianos; item *Paranesis ad pœnitentiam, & libellus de Baptismo,* exstant in Bibliotheca veterum Patrum, & seorsim in editione Romana anni 1564. De eo Martyrologium Rom. 9. Martii.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

In Pyrenei jugis. Lectio Erasmi. Noster codex: *In Pyrenais jugis.*

Barcilona. Ita Erasmus. *Barcinona* habet noster.

De quibus est χέρβος. Hæc omittit codex noster, ideo forte, qvod ignorarent scribæ, qvid sit χέρβος. Docta est Colomesii observatio, ex MSC. codice bibliothecæ Lambethanæ legendum esse: *De quibus est Cervus.* Κέρβος enim ex Sophronii versione in Latinum textum irrepsisse opinatur, cum *Cervus* genus esset lusuum, qvibus gentiles in Gallia caperentur, qvemqve morem Pacianus libro castigaverit, cui titulus: *Cervus.* Ut accedam huic sententiæ, plurium codicum reqviro autoritatem.

CAP. CVII.

PHOTINUS de Gallogræcia, x) Marcelli discipulus, Sirmii Episcopus ordinatus, Hebionis hæresim y) instaurare conatus est, postea a Valentiniano Principe pulsus ecclesia, z) plura scripsit volumina, a) in qvibus vel præcipua sunt contra Gentes, & ad Valentinianum libri.

Φωτεινὸς ἀπὸ τῆς Γαλλογραικίας, Μαρκέλλου μαθητὴς, Σιρμίου Ἐπίσκοπος, τὴν τῶν Ἐβιωνιτῶν αἵρεσιν ἀνανεῶσαι ἐπεχείρησεν, ὕστερον παρὰ Βαλεντινιανοῦ βασιλέως ἐξεώσθη τῆς ἐκκλησίας, πολλὰ συντάξας τεύχη, ἀφ᾽ ὧν εἰσιν ἐξαίρετοι κατὰ τῶν ἐθνῶν, καὶ πρὸς Βαλεντινιανὸν λόγοι.

x) *ὡρμᾶτο ἀπὸ Σιρμίου* inquit Epipan. LXXI. 1. quia Sirmii hæresin primum suam prodidit circa A. 341. Cæterum non Sirmiensem fuisse patria sed Ἀγκυρογαλάτην, & priusquam Sirmii quod caput Illyrici est, Episcopus ordinaretur, Diaconum gessisse in patria sua Ancyræ, Gallo Græciæ civitate, sub Marcello Episcopo Ancyrano, quo Magistro usus fuit, ex Hilarii fragmentis, Sulpicii Severi lib. 2. Hist. Socrate II. 18. & aliis abunde constat. Pro *Sirmii Episcopo* male *semi Episcopus* legitur in indiculo de hæresibus, qui exstat sub Hieronymi nomine. Vide Coteler. T. 1. monument. pag. 782.

y) Confessio Eusebianorum apud Athanas. de synodis Tom. 1. pag. 898. *τοιοῦτοι δέ εἰσιν οἱ ἀπὸ Μαρκέλλου καὶ Φωτεινοῦ τῶν Ἀγκυρογαλατῶν, οἳ τὴν προαιώνιον ὕπαρξιν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν Θεότητα καὶ τὴν ἀτελεύτητον βασίλειαν ὁμοίως Ἰουδαίοις ἀθετοῦσιν ἐπὶ προφάσει τοῦ συνίστασθαι δοκεῖν τῇ μοναρχίᾳ.* Indiculus hæresium Hieronymo tributus de Photino: *Hic Ebionis hæresin restaurare conatus est qua dicit Christum á Maria per Joseph nuptiali coitu fuisse conceptum.* Etiam Photinum Ebionis nomine appellat Hilarius lib. VII. de SS. Trin. Hieronymus in 1. ad Galat. *Si CHristum fateatur hominem, Ebion Photinusque subrepunt: Si DEum esse contenderit, Manichæus & Marcion, & novelli dogmatis auctor* (Apollinaris) *ebulliunt.*

z) Pulsus Photinus Episcopatu & relegatus A. 351. Nam cum A. 349. in Synodo Sirmiensi jam deponendus esset, tamen ob existimationem favoremque populi removeri non potuit, teste Hilario in fragm. cui jungendum Synodicon Pappi c. 50. Cæterum quoniam Valentinianus demum A. 364 habenas suscepit imperii, alterum dicendum ex duobus, vel Photinum iterata vice post A. 364. pulsum esse, cum à Juliano A. 362. revocatus esset, quæ Tillemontii conjectura est T. VI. pag 354. vel memoriæ lapsu Valentinianum principem pro Constantio nominatum ab Hieronymo. Idem in Chronico testatur obiisse Photinum A. 376.

a) Ex Photini scriptis nihil ad nos pervenit, licet præter ista Hieronymo commemorata scripserit Græco pariter & Latino idiomate etiam libros *κατὰ πασῶν αἱρέσεων contra omnes hæreses* teste Socrate II. 31. & Sozomeno IV. 6 Quibus respondit Græce quidem *Diodorus* Tarsensis in opere contra Photinum, Malchionem Sabellium & Marcellum Ancyranum edito de quo Theodoritus lib. 2. de hæret. fab. c. 11. Latine *Audentius* Hispanus libro de fide adversus omnes hæreticos, memorato apud Gennadium c. 14. de S. E. Sed & hoc Audentii & illud Diodori scriptum intercidit.

ERASMI SCHOLIA.

Sirmii Episcopus. Id est oppidum Peoniæ.

HENR. GRAVII.

Photinus de Gallogracia, Marcelli discipulus. Hilarius ad Constantium: *Marcellus verbum DEi cum legit, nescit. Photinus hominem JEsum Christum cum loquitur, ignorat.* In Chronicis:

nicis: anno 12. Valentiniani & Valentis: *Photinus in Galatia moritur, a quo Photinianorum dogma inductum, qui multa continentiæ & ingenii bona uno superbiæ malo perdidit.* Socrates lib. 2. cap. 29. & Sozomenus lib. 4. cap. 6.

AUBERTI MIRÆI.

Photinus, Marcelli Ancyrani discipulus, in Sirmiensi Synodo an. 351. ut hæreticus damnatus fuit; Basilio potissimum Ancyrano reum peragente. De S. Photino, al. Potino, Lugdunensi Episcopo ac martyre in martyrologium Romanum 2. Junii relato, vide supra cap. 35.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

In quibus vel præcipua sunt. Codex Guelpherbytanus: *In quibus libri præcipui sunt contra gentes.* Ex aliorum codicum lectione dijudicari neqvit, unumne, an plures libros contra gentes ediderit.

CAP. CVIII.

PHOEBADIUS, Agenni b) Galliarum Episcopus, edidit contra Arianos librum. c) Dicuntur & ejus alia esse opuscula, qvæ necdum legi. d) Vivit usqve hodie decrepita senecture. e)

Σοιβάδιος Ἀγεννου τῆς κατὰ Γαλλίας Ἐπίσκοπος, ἐξέδωκε κατὰ Ἀρειανῶν τεῦχος. Λέγονται αὐτου καὶ ἕτερα εἶναι σπουδάσματα, οἷς οὔπω ἐνέτυχον. Μέχρι νῦν ζῇ ἐν ἐσχάτῳ γήρᾳ διάγων.

b) Apud Nitiobriges Agenni in Gallia adhuc colitur ejus memoria sub nomine corrupto *S. Phiary* vel *Fiari.* Vide Claudii Castellani vocabularium Hagiologicum originibus linguæ Gallicæ Ægid. Menagii præmissum. Varie etiam alias nomen hujus scriptoris pervertitur, ut in Concilio Cæsaraugustano A. 380 *Phitadius*, Et in Ambrosii Epist. & apud Severum Sulpicium *Phagadius* sive *Fagadius* & quomodo Hieronymi editiones quædam cum Græco interpr. & Trithemio, *Sæbadius.* Sed Phœbadium constanter vocant Codices meliores MSS. & Honorius. De illo consulendus Henschenius in Actis Sanctor. ad 25. April. T. 3 pag. 365. seq. Tillemontius Tom. VI pag. 427. memor. hist. Eccles.

c) Hoc libro insigni refellitur Sirmiensis formula Ariana A. 357. Latine condita & ab Athanasio pag. 902. de Synodis, & Socrate II. 30 Græce, atque ab Hilario de Synodis, Latine relata, quam Hosius subsignaverat jam nonagenario major & Ariani in Galliam, ibi quoque ab Episcopis subsignandam miserant. Eum Phœbadii librum primus edidit Theodorus Beza A. 1570. 8. cum Basilii Cæsar. libris IV. contra Eunomium. Deinde Petrus Pithœus Paris. 1586. 8. hoc titulo: *liber contra Epistolam sive edictum sub nomine Constantii Imp. emissum in Synodo Mediolanensi* (A. 353.) & cum notis suis Caspar Barthius Francof. 1623. 8. Ut editiones in Bibliothecis Patrum omittam.

d) Labbeus Tom. 2. de script. Eccles. pag. 220. *Sophronius*, inquit, *in metaphrasi Græca insinuat se vidisse opuscula illa Phœbadii quæ se necdum legisse professus est Hieronymus.* Nihil tale insinuari à Græco Hieronymi interprete, vere est à clarissimo Caveo annotatum.

e) Scripsit hæc Hieronymus A. C. 392. Nec credibile est Dulcidium Phœbadio successisse in Episcopatu Aginnensi A. 405. ut legas in Sammarthanorum Gallia Christiana Tom. 2. pag. 7°. Cum ante Dulcidium fuisse videatur Episcopus Gavidius cujus mentio apud Severum Suspitium lib. 2. cap. 56. Vide Acta Sanctor. 13. Januar. T. 1. pag. 790.

ERASMI SCHOLION.

Sæbadius Agenni. Addidit Galliarum, qvod & alibi sint ejusdem nominis oppida.

HENR. GRAVII.

Vivit usqve hodie decrepita senectute. In Esa. 65. Decrepita ætate marcescit.

AUBERTI MIRÆI.

Phœbadii, Aginnensis in Aqvitania Episcopi, liber contra Arianos exstat in Bibliotheca veterum patrum; in qvo Sirmiensem formulam, ad Gallos an. 358. missam, per singula capita discutit, & firmissimis rationibus confutat. Conciliorum Galliæ, a Sirmondo editorum, tomum primum lege, ad istum annum.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Sulpitius Severus *Fagadium* vocat libro II. historiæ capite XLIV. Si hæc lectio codicum autoritate firmetur, qvod ignoro, retinendam opinarer, cum Sulpitius eum bene norit, ejusqve fuerit civis. Codex Guelpherbytanus habet: *Phebadius.* Lectio Erasmi, qvam servavimus, vetustorum codicum est, unde in tanto dissensu nihil censui mutandum.

CAP. CIX.

DIDYMUS Alexandrinus, captus a parva ætate oculis, f) & ob id elementorum qvoqve ignarus, tantum miraculum sui omnibus præbuit, ut Dialecticam qvoqve & Geometriam, g) qvæ vel maxime visu indiget, usqve ad perfectum didicerit. Is plura opera & nobilia * conscripsit: commentarios in Psalmos omnes: h) commentarios in Evangelium Matthæi & Joannis: i) & de dogmatibus, k) & contra Arianos libros duos: l) & de Spiritu Sancto librum unum m) qvem ego in Latinum verti: in Esaiam tomos decem & octo: n) in Osee, ad me scribens, commentariorum libros tres: & in Zachariam, meo rogatu, libros qvinqve: o) & commentarios in Job: p) & infinita alia: q) qvæ digerere proprii indicis est. Vivit usqve hodie, & octogesimum tertium ætatis excessit r) annnum.

Δίδυμος Ἀλεξανδρεὺς, ἐκ νέας ἡλικίας βλαβεὶς τὰς ὄψεις, καὶ διὰ τοῦτ' ἄπειρος τῶν στοιχείων, τοσοῦτον θαῦμα πᾶσι παρέσχετο, ἕως τε τὴν διαλεκτικὴν, καὶ γεωμετρικὴν, ἣ τις μάλιστα ὁράσεως χρῄζει, εἰς ἄκρον ἐκμεμαθηκέναι. Ὅς τις πολλὰ καὶ περιφανῆ συνέταξε, τουτέστιν ὑπομνήματα εἰς πάντας τοὺς Ψαλμοὺς. Ὑπομνήματα εἰς Ματθαῖον καὶ Ἰωάννην, καὶ περὶ δογμάτων, καὶ κατὰ Ἀρειανῶν λόγους δύο. Καὶ περὶ Πνεύματος ἁγίου λόγον ἕνα, ὅν τινα ἐγὼ εἰς Ῥωμαϊκὸν μετέφρασα. Εἰς Ἡσαΐαν τόμους ὀκτωκαίδεκα. Εἰς Ὠσηὲ πρὸς ἐμὲ γράφων ὑπομνημάτων λόγους τρεῖς. Εἰς Ζαχαρίαν ἐμοῦ παρακαλέσαντος λόγους πέντε. Ὑπομνήματα εἰς τὸν Ἰὼβ, καὶ ἄλλα ἄπειρα, ἅ τινα διηγήσασθαι ἰδίου ἐστὶ καταλόγου. Περίεστιν ἄχρι τοῦδε, καὶ ὀγδοηκοστὸν τρίτον ἐπλήρωσεν ἐνιαυτόν.

f) Quadrimulo cœcitatem incussam scribit Palladius in Lausiaca Historia, Hieronymus in Chron. ad A. C. 372. *post quintum nativitatis suæ annum luminibus orbatus, elementorum quoque ignarus fuit.* Sozom. III. 15. νέος γὰρ ἔτι τυφλὸς ἐγένετο ἐν τῇ πρώτῃ πείρᾳ τῆς μαθήσεως τῶν στοιχείων. Similia Socrates IV. 25. &c.

g) Sozomenus: ἐν τούτῳ δὲ καὶ παντοδαπὴ σοφία ᾤκει, ποιηταί τε καὶ ῥήτορες ἀστρονομία τε καὶ Γεωμετρία καὶ ἀριθμοὶ καὶ δόξαι φιλοσόφων. Socrates de eodem Didymo: ἐλθὼν δὲ ἐπὶ τὰ φιλόσοφα, θαυμαστῶς πως καὶ τὴν διαλεκτικὴν ἐξέμαθε, καὶ ἀριθμητικήν τε καὶ μουσικήν. Oportet itaque Didymum adjutum esse ad Geometriam addiscendam instrumentis, quarum rationes ipse tactu explorare potuit.

* al. *plurima nobiliaque.*

h) Meminit etiam Hieronymus Epist. 89. ad Augustin. Fragmenta ex his Commentariis non pauca exstant in Catena in Psalmos Corderiana. Nicephorus vero IX 17. videtur in Græcam Hieronymiani Catalogi versionem incidisse, nam nec plura nec pauciora (uno in Jobum excepto) Didymi scripta commemorat quam Hieronymus. Εἰς τὴν τῶν ψαλμῶν βίβλον ὅλην, διάφορα ὑπομνήματα. Εἰς τὸν Ὠσηὲ (excidit λόγος γ'.) καὶ Ζαχαρίαν, λόγους πέντε. Εἰς τὸν Ἡσαΐαν λόγους δεκαοκτώ. Εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον καὶ κατὰ Ἰωάννην οὐκ ἐλάχιστα ὑπομνήματα. Ἔτι δὲ καὶ κατὰ Ἀρειανῶν, καὶ ὑπὲρ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἕτερα συγγράμματα πλεῖστα.

i) In Catena edita ad Matthæum nusquam, in illa ad Johannem sæpius ex Didymo aliquid profertur. Uterque Didymi commentarius citatur in Damasceni parallelis sacris p. 676. & 754.

k) Dogmatum volumen vocat Didymus ipse de Spiritu S. p. 332. atque volumen sectarum pag. 323. & 328. nam in hoc opere dogmata Ecclesiæ adversus sectas asseruerat κατὰ τῶν ἀντιπάλων τῆς ἀληθείας δογμάτων disputans, ut de Didymo tradit Theodoretus IV. 29 Hist.

l) Didymus ipse sub extremum explanationis in 1. Joh. Arianos perstringens, *horum*, inquit, *singula examinationem, ut fuit possibile, in aliis habuerunt.*

m) Hic non Græce sed ex Hieronymi versione exstat Latine sæpius inter hujus opera editus, & in tres libros divisus, quod nec auctori nec Hieronymo facere in mentem venit, qui librum vocat etiam lib. 2. in Rufin. Sic etiam Augustinus qu. 25. in Exod. & Ratramus lib. 2. contra Græcos cap. 5.

n) Hieron. prologo in Esaiam: *Didymus cujus amicitiis nuper usi sumus, ab eo loco ubi scriptum est* (cap. XL.) Consolamini Consolamini populum meum, Sacerdotes, Loquimini ad cor Jerusalem, *usque ad finem voluminis, decem & octo edidit tomos.* Loca quædam ex hoc opere affert Damascenus in parallelis sacris p. 307. 341 677 721. 781.

o) Meminit Hieron. apologia ultima in Rufin. & procemio in Hoseam & Zach.

p) Fragmenta plura Didymi exstant in Catena ad Jobum à Patricio Junio vulgata. Etiam Didymi λόγον εἰς τὸν Ἰὼβ citat Jo. Damascenus in parallelis sacris pag. 789.

q) al. *multaque alia.* De Didymi scriptis uberius dixi Volum. VIII. Bibl. Græcæ pag. 352. seq. Interciderunt autem omnia, excepta Latina versione libri de Spiritu S. & brevium enarrationum in Epistolas Canonicas quæ in Bibliothecis Patrum exstat, & libro adversus Manichæos quem post Turrianum vertit & Græce primus protulit Franciscus Combefisius parte 2. Auctarii novissimi Paris. 1672. fol.

r) Quinque & octoginta cum excessit annos, obiit Alexandriæ (ubi Catecheticæ scholæ præfectum egit) A. 396. teste Sigeberto & Palladio. Itaque A. 392. quo scripsit Hieronymus, annum 83. ætatis attigisse vix Didymus videtur, non excessisse. Male Marcianæus, *octogesimum septimum.*

ERASMI SCHOLION.

Proprii indicii est. Κατάλογον vertit Sophronius, id est, indicis.

MARIANI VICTORII NOTA.

Commentarios in Job. Ex Sophronio, & aliqvot manuscriptis codicibus hæc verba reposuimus: deerant enim antea.

HENR.

HENR. GRAVII.

Captus a parva ætate oculis. In Chronicis: anno 9. Valentiniani & Valentis. *Didymus Alexandrinus multa de nostro dogmate per notarios commentatur, qui post quintum nativitatis suæ annum luminibus orbatus elementorum quoque ignarus fuit.* Vide Rufinum lib. XI. eccles. hist. & Socratem lib. 4. cap. 25. & Theodoritum lib. 5. c. 29. & Sozomenum l. 3. capite 15. & lib. 6. cap. 2.

Ut dialecticam quoque & geometriam, quæ vel maxime visu indiget, usque ad perfectum didicerit. Simile scribit Cicero de Diodoro Stoico cœco Tusc. V. *Tamen quod sine oculis fieri posse vix videtur, Geometræ munus tuebatur, verbis præcipiens discentibus, unde, quo, quamque lineam scriberent.*

Commentarios in psalmos omnes. Idem habes in epist. *Tres simul.* ad Augustinum.

Et de Spiritu sancto librum unum, quem ego in latinum verti. Augustinus quæst. XXV. in Exodum. *Summi Philosophi Gentium, quantum in eorum litteris indagatur, sine Spiritu sancto philosophati sunt, quamvis de Patre & Filio non tacuerint, quod etiam Didymus in libro suo meminit, quem scripsit de Spiritu sancto.*

In Esaiam tomus X. & VIII. Idem in præfat. in Esaiam Hieron.

In Osee ad me scribens commentariorum libros 3. & in Zachariam, meo rogatu, libros V. Lege præfat. Hieron. in Osee & in epist. *Lectis litteris.* Meminit Didymi & in præfat. lib. 1. in Ephes.

Vivit usque hodie & octogesimum tertium ætatis excessit annum. Obiit autem anno ætatis 85. juxta Heraclidem.

AUBERTI MIRÆI.

Ex Didymi Alexandrini monumentis supersunt tantummodo, liber *de Spiritu Sancto*, a S. Hieronymo Latine redditus, exstatqve inter opera ejusdem Hieronymi; liber *Contra Manichæos*, interprete Francisco Turriano, apud Canisium tom. 5. Lect. antiqvæ, & Enarratio in *Epistolas canonicas*. Ejusdem nonnulla ex commentariis *in Proverbia* citat auctor Catenæ LX. Græcorum PP. in S. Lucam, typis Plantinianis 1628. editæ. De Didymi ejusdem scriptis Socrates l. 4. c. 3. & Ruffinus l. 2. cap. 7. agunt. Hieronymus dicit ipsum Origenis errores fuisse secutum. Vixit sub Valentiniano & Valente Principibus. Fuit & inter ethnicos olim celebris alter *Didymus Alexandrinus*, cognomento *Chalcenterus*, nobilis Grammaticus, qvi Julii Cæsaris ævo floruit.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Fuit monachus & scholæ sacrarum disciplinarum Alexandriæ præfectus, Hieronymi præceptor, a qvo disceret scripturæ expositionem, non Origenis errores. Hieronymus De error. Orig. T. 3. f. 86. *Audet quidam proferre literas meas ad Didymum, quasi ad magistrum. Grande crimen discipuli, si hominem eruditum & senem magistrum dixerim. Et tamen volo inspicere ipsam epistolam, quæ tanto tempore in calumniam reservata est. Nihil præter honorem & salutationem continet.* Etsi autem apertissime in Origenis scita concederet, in Trinitate tamen catholicus fuit, teste Hieronymo apologia adversus Ruffinum, qva Didymum vocat apertissimum Origenis propugnatorem. Cumqve Hieronymus præceptorem seqveretur, ubicunqve is non erraret cum Origene; factum est, ut modo laudaret, modo impugnaret Didymum. Itaqve Ruffinus libro secundo invectivarum in Hieronymum, conqveritur, Didymum ab Hieronymo modo in cœlum laudibus efferri, modo usqve ad inferna demergi. Præfatione in Didymi librum de Spiritu sancto sic inqvit Hieronymus: *Didymus meus oculum habens sponsæ de Cantico Canticorum & illa lumina, quæ in candentes segetes sublimari JEsus præcepit, procul altius intuetur: & antiquum nobis morem reddidit, ut videns vocetur propheta. Imperitus sermone est: & non scientia: Apostolicum virum ex ipso sermone exprimens.* Et in proœmio commentariorum in epistolam ad Galatas laudat Didymum, videntem suum. Simili laude mactatur a Socrate, Sozomeno, Theodorito, ac omnibus, qvi ejus olim fecerunt mentionem.

Captus a parva ætate oculis. Egregia sunt verba, qvibus Didymnm Antonius monachus, qvum Alexandriam venisset, allocutus est: *Nihil te moveat, o Didyme, jactura corporalium oculorum. Ejusmodi enim oculis orbatus es, quibus & muscæ & culices videre possunt. Gaude potius, quod illos habeas oculos, quibus angeli vident; quibus DEus cernitur, & lux ejus comprehenditur.* Socrat. L. IV. c. 25. Sozom. LIII. c. 15. Eadem refert Hieronymus ad Castrutium.

Et ob id elementorum quoque ignarus. Mirum, Socratem heic Hieronymo contradicere, qvi cum Didymo diu conversatus est. Socrates ait, videndi copia privatum esse, cum jam prima literarum elementa didicisset. Sozomenus: *Fertur literarum formas in tabula altius incisas, digitis solum pertractando didicisse.* Neuter recte, Num Hieronymus,

qvi vidit, qvi novit, qvi eo præceptore usus est, ignoraverit, utrum Didymus elementa literarum calleret? Itaqve non video, cur recentiores errantem Socratem seqvantur, ac doceant, Didymum videndi facultatem amisisse, cum jam prima literarum elementa didicisset.

CAP. CX.

OPTATUS Afer, Episcopus Milevitanus, ex parte catholica, scripsit Valentiniano & Valente s) Principibus adversum Donatianæ partis calumniam libros sex, t) in qvibus asserit, crimen Donatianorum u) in nos falso retorqveri.

Ὀπτᾶτος Ἐπίσκοπος τῆς Μελιυΐτων, τοῦ μέρους τῆς καθολικῆς, ἔγραψε ἐπὶ Βαλεντινιανοῦ καὶ Οὐάλεντος κατὰ τῶν Δονατιανῶν συκοφαντίας λόγους ἕξ, ἐν οἷς λέγει, τὸ ἔγκλημα παρὰ τῶν Δωνατιστῶν εἰς ἡμᾶς ψευδῶς ἐπενέχθαι.

s) Circa A. C. 370. Nam Siricii A. 384. ad sedem Rom. evecti nomen qvi inter Romanos Episcopos recensetur apud Optatum lib. 2. cap. 3. postea demum adjectum videtur viris doctis.

t) Contra Parmenianum Donatianæ partis Carthagine Episcopum sex libros scripsit Optatus quorum argumentum etiam ponit cap. 7. libri primi. Sed quod hodie libri septem numerantur, inde est quod tres laciniæ vel ab auctore post elaboratæ vel à prioribus libris hinc inde rescissæ in modum septimi libri subjunctæ sunt. Sex tantum libri sunt in editione prima parumque emendata Joh. Cochlei è Bibl. Cusana prope Treviros Mogunt 1549. fol. ad calcem librorum Conradi Bruni de hæreticis. Sex quoque edidit A. 1563. Parisiis Franciscus Balduinus, sed septimum postea minutiori charactere adjiciendum curavit. Ex prima Balduini editione Optatum Gallice vertit Petrus Vielus Theologus Paris. A. 1582. defunctus teste Crucimanio p. 420. Bibl Gallicæ. Deinceps septem libri emendatius editi ab eodem Balduino Paris. 1569. cum notis & Historia Donatistarum, recusi apud Commelin. 1590. Heidelbergæ: Ab eo tempore Optatus cum commentariis postumis Gabrielis Albaspinæi vulgatus Paris. 1631. fol. curante Carolo Paulino S I. & cum Merici Casauboni observationibus, Londini eodem anno, in 8. Rigaltium de correctiore Optati editione concinnanda cogitasse testatur Launojus p. 31. diss. de Victorin. Sed illa spe decollante Philippus Priorius Optatum recudendum dedit cum notis Balduini, Casp. Barthii, Albaspinæi & suis, Paris. 1679. fol. Deniqve Elias du Pin vir præclariss. ex quinque Codd. MSS. Optatum ipsum longe dedit emendatiorem, ac non modo editas antea virorum doctorum in hunc scriptorem notas universas, sed etiam doctissimas suas, & quamplurima ad Historiam Donatisticam & Geographiam Ecclesiasticam veterem Africæ apprime facientia adjunxit. Paris. 1700. fol. quæ editio Amstelodami A. 1701. ita est recusa, ut notæ variorum non ad calcem voluminis rejectæ sed per singulas paginas Optati verbis statim substratæ exhibeantur.

u) Crimen Schismatis, cujus causam Catholicis Donatiani impingebant.

HENR. GRAVII.

Optatus Afer, Episcopus Milevitanus. Huic scribit Augustinus epistolam de Origine Animæ. Meminit ejus lib. 2. contra epistolam Parmeniani cap. 1. & lib. 2. de Baptismo contra Donatistas cap. 11. Fulgentius lib. 2. ad Monimum. *S. Optatus Milevitanus in 6. adversus Parmenianum lib. consilium de virginibus Paulum supererogasse testatur his verbis: Virginitas enim voluntatis res est, non necessitatis. Denique stabularius ille Apostolus Paulus &c.*

AUBERTI MIRÆI.

S. Optatus, Milevii in Africa Episcopus, an. 370. claruit, & Parmenianum Donati successorem luculento opere confutavit; qvod omnium manibus teritur. Nomen ejus Martyrologio Rom. 4. Junii est inscriptum. Opera Lutetiæ 1631. sunt edita, cum Notis Gabr. Albaspinæi, Ep. Aurelianensis.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Præsul Milevitanus in Numidia Donatistis se opposuit. Plura de ejus vita haud novimus, qvum sileant veteres.

Valentiniano & Valente principibus. Ex hoc loco corrigenda est lectio Optati libro secundo, ubi series Romanorum episcoporum habetur, ac ita extat: *Julio Liberius* (successit) *Liberio Damasus, Damaso Siricius hodie, qui noster est socius.* Si Optatus libros sex de schismate Donatistarum adversus Parmenianum edidit tempore Valentiniani & Valentis; Damasus vero, omnium consensu & juxta ipsummet Hieronymum supra capite centesimo tertio, sub Theodosio demum mortuus est: qvi potuit Siricius Damasi successor, Romæ Damaso successisse, qvum Optatus librum suum secundum conscriberet? Itaqve omnino probanda est Francisci Balduini sententia, qvi putat, hæc verba: *Damaso Siricius hodie*, esse alicujus paulo post Optatum scriptoris. Videlicet librarius, qvi Optati libros Siricii ætate describebat, adjecit procul dubio in margine has voculas: *Siricius hodie*, ut, qvum inter Damasum & Siricium nullus alius intercessisset, integrum ad sua usqve tempora Romanorum præsulum catalogum haberet.

Adversus Donatianæ partis calumniam. Dictis suis Optatus fidem fecit ex archivis, ex judicum vocibus & publicis documentis. Scribit enim bonæ causæ fiducia: *Quia audio*

audio aliquos de societate tua litigandi studio chartas habere nescio quas: quærendum est quibus sit accomodanda fides: quæ cum ratione concordent, quæ cum veritate confabulentur. Vestræ, si sunt aliquæ, mendaciis forte videantur aspersæ. Nostras chartas probant & conflictus causarum, & contentiones partium, & exitus judiciorum, & epistolæ Constantini. His præmissis affert monumenta invicta, perinde ac Augustinus. Calumniis Donatistarum accessit crudelitas, eaqve tanta, ut Optatus scriberet: *Lacerati sunt viri, tractæ sunt matronæ, infantes necati sunt, abacti sunt partus. Ecce vestra ecclesia, episcopis ducibus, cruentis morsibus pasta est.*

Libros sex. Ipse Optatus illud, qvod sexto ac ultimo loco se ostensurum dixerat libro primo, sexto libro perseqvitur. Nihilominus Franciscus Balduinus librum septimum adjecit, qvem Cochleus omiserat. Tres codices, qvos Balduinus ab Espensæo, Tilio & Macereo nactus erat, exhibuerunt septimum librum, unde Gabriel Albaspinæus eundem retinuit, cujus editionem non est, qvod suggillet Mericus Casaubonus, & Albaspinæum imparatum accessisse dicat ad libri interpretationem. Is enim, qvum opus vix prima sui parte typis excusum esset, obiit: testaturqve ad lectorem præfatio, omnia meliori habitu proditura fuisse, si coronidem operæ Albaspinæus imponere potuisset. Cæterum fatentur docti, septimum librum aut Optati non esse, aut interpolatum valde. Cumqve contra Parmenianum scripti sint, non immerito qværitur, qvid Parmenianus ediderit, ab Optato his libris confutatum. Balduinus credidit, scripsisse Optatum contra Parmeniani ad Tyronium epistolam; sed deinceps aliter sensit. Optatus tractatus vocat: *Quia tractatus tuos, quos in manibus, & in ore multorum esse voluisti, neque contempsi.* Nunc in Galliis Du Pin Optatum edit, qvæ editio non poterit non præclara esse.

CAP. CXI.

AQVILIUS x) SEVERUS, in Hispania, de genere illius Severi, ad qvem Lactantii duo epistolarum scribuntur libri, y) composuit volumen, quasi ὁδοιποριϰὸν z) totius suæ vitæ statum continens, tam prosa qvam versibus, qvod vocavit ϰαταστροφὴν a) sive πεῖραν, & sub Valentiniano Principe obiit.

Ακύλιος Σεβῆρος ἐν ταῖς Ἱσπανίαις, ἀπόγονος Σεβήρου, πρὸς ὃν δύο Λακταντίου ἐπιστολῶν φέρονται λόγοι, συνέταξε τεῦχος ἐν τάξει ὁδοιποριϰοῦ, παντὸς τοῦ βίου αὐτοῦ περιέχον διήγημα, τοῦτο μὲν καταλογάδην, τοῦτο δὲ ϰαὶ μέτρῳ ἡρωϊϰῷ, ὅπερ ὠνόμασε ϰαταστροφὴν, ἤτοι πεῖραν, ϰαὶ ἐπὶ Βαλεντινιανοῦ βασιλέως ἐτελεύτησεν.

x) Hunc vocat Honorius *Achilium*, cui consentit Codex MS. Viridis Vallis. Reliqui quos inspexit Suffridus Petri, habent *Acilium*, ut & ex suis adnotavit Martinus Lipsius. Alios *Attilium* habere vel *Cæcilium* notat Vossius de Poëtis Latin p. 55. opinor è Gyraldo.

y) De his mentio supra, cap. 80. Sed non minus illæ Lactantii Epistolæ quam Aquilii hodœporicum jampridem nusquam exstant. Ex hoc autem Hieronymi loco mutuatus PseudoDexter in Chronico ad A. 370. *Aquilius Severus domo Toletanus ex genere alterius Aquilis Severi ad quem Lactantius nuncupavit volumen Epistolarum hoc tempore magno in pretio habetur.* Non dixeret Hieronymus illum ad quem Lactantius scripsit Aquilium Severum appellari sed tantum Severum. Itaqve Aquilii nomen posteriore loco male additum à Pseudo Dextro.

z) Usus est hoc ὁδοιποριϰοῦ hoc est *viatorii* sive *itinerarii* titulo *Lactantius* iter suum de Africa usque ad Nicomediam descripturus teste Hieronymo supra c. 80. *Venantius* item *Fortunatus* de quo Sigebertus c. 45. *Wibertus* seu *Guibertus* Tornacensis Henrico Gandavensi cap. 54. memoratus, *S. Willibaldus* editus ab H. Canisio Tom. IV. Antiqv. Lect. & *Hatto* sive *Hetto* Basileensis Episcopus de quo Aub. Miræus auctario de S. E. cap. 249. Hisce à Nicolao Antonio lib. 2. Bibl. Vet. Hispan. c. 4. p. 128. memoratis addere licet itineraria Rutilii, Adamanni, Odorici, Francisci Petrarchæ, Ambrosii Camaldulensis &c.

a) Καταστροφὴν *conversationem*, malim reddere quam cum Nic. Antonio *conversionem*. Puto enim positum pro ἀναστροφῇ. Et πεῖραν *experientiam* potius quam transitum.

ERASMI SCHOLIA.

Quasi hodœporicum. Ὁδοιποριϰὸν, id est itinerarium.

Quod vocavit ϰαταστροφήν. Id est conversionem.

Sive peram. Πεῖραν, id est experientiam. Jam hinc apparet interpretationes ab aliis adjectas nihil ad rem facere.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Ὁδοιποριϰόν. Itinerarium: ϰαταστροφὴν, conversionem: πεῖραν, experientiam.

HENR. GRAVII.

De genere illius Severi, ad quem Lactantii duo epistolarum scribuntur libri. De libris epistolarum Lactantii vide Damasum in epist. *Dormientem te*, ad Hieronymum & in Lactantio lib. de VV. illustribus.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Tam prosa, quam versibus. Genus versuum, qvo usus est, Sophronius exprimit: *μέτρῳ ἡρωικῷ.*

CAP. CXII.

CYRILLUS Hierosolymæ Episcopus, sæpe b) pulsus ecclesia, & receptus, ad extremum sub Theodosio Principe octo annis inconcussum Episcopatum tenuit. Extant ejus *κατηχήσεις.*, c) qvas in adolescentia d) composuit.

Κύριλλος Ἱεροσολύμων Ἐπίσκοπος, πολλάκις ἐξωσθεὶς τῆς ἐκκλησίας, ὕστερον Θεοδοσίου βασιλεύοντος, ἐπὶ ἐνιαυτοὺς ὀκτὼ ἀσάλευτον ἔσχε τὴν Ἐπισκοπὴν, οὗ τινός εἰσὶ κατηχήσεις, ἃς ἐν τῇ νεότητι συνέταξεν.

b) Semel atque iterum sub Constantio & tertia quoque vice à Valente depositus, tandem tertia quoque vice restitutus sub Theodosio Episcopatum Hierosol. tenuit inconcussum ab A. 379. ad 386. quo Cyrillus obiit. Vide Acta Sanctor. 18. Martii Tom. 2. pag. 625. seq.

c) Catecheseon Cyrilli editionem novam præclaram post Tho. Millesium Oxon. 1703. fol. & observationes Gallice vulgatas à Joanne Grannicolao Parif. 1715. 4. brevi ut spero daturus est Antonius Augustinus Tourtée Monachus Benedictinus Congregat. S. Mauri.

d) Catecheses illas sive sermones de præcipuis doctrinæ Christianæ capitibus ad Catechumenos baptismi Candidatos Cyrillus ex tempore dixisse (notariis illos excipientibus) creditur vel A 333. vel 34 (ut Tillemontio visum) vel 352. Vide si placet qvæ notavi lib. V. Bibl. Græcæ c. 14. Tomo VII. p. 511.

ERASMI SCHOLION.

Extant ejas Catecheses. Κατηχήσεις, id est institutiones.

MARIANI VICTORII NOTÆ.

Κατηχήσεις. Institutiones. Hæ catecheses numero XVIII. cum V. mystagogicis, nunc sunt impressæ. Floruit Cyrillus sub Constantio, ad qvem de cruce, qvæ Hierosolymis in cœlo apparuit, doctam scripsit epistolam. Ejectus est à sede ab Arianis, eiqve suffecti Heraclius prius, mox Hilarius: post qvos sub Theodosio episcopatum recepit: sub qvo etiam obiit. Successit ei Joannes, Joanni autem Nepos. Constantinopolitana synodus scribens ad Damasum, Ambrosium & cæteros Episcopos Romæ congregatos, honorifice de eo meminit: ipseqve dum viveret, Concilio Seleuciensi interfuit. Græci die XXIII. Martii ejus celebrant festum.

HENR. GRAVII.

Cyrillus Hierosolymæ episcopus sæpe pulsus ecclesia & receptus. In Chronicis: *Anno 11. filiorum Constantini: Maximus quadragesimus post Macarium, Hierosolymorum Episcopus moritur; Primus, post quem ecclesiam Ariani invadunt, Cyrillus, Eutychius, rursus Cyrillus, Ireneus, tertio Cyrillus, Hilarius, quarto Cyrillus. Quorum Cyrillus, cum à Maximo fuisset presbyter ordinatus, & post mortem ei ab Acacio Episcopo Cæsariensi, & cæteris Arianis Episcopis, Episcopatus promitteretur, si ordinationem Maximi repudiasset, diaconus in ecclesia ministravit, ob quam impietatem sacerdotii mercede pensatus Heraclium quem moriens Maximus in suum locum substituerat, varia fraude sollicitans, de Episcopo in presbyterum regradavit: quo in exilio ob fidem truso, omnes clerici juraverunt, ut nullum alium susciperent. Verum cum Felix ab Arianis fuisset in sacerdotium substitutus, plurimi pejeraverunt, & post annum cum Felice ejecti sunt, quia Liberius tædio victus exilii & in hæreticam pravitatem subscribens, Romam quasi victor intraverat.* Vide Rufin. lib. X. cap. 23. & Socratem lib. 2. cap. XL. & Sozomenum lib. 4. cap. 25. & Theodoritum lib. V. cap. IX.

AUBERTI MIRÆI.

S. Cyrilli Episcopi Hierosolymitani *Catecheses* exstant Græce & Latine; studio Joannis Grodecii Parisiensis 1608. *Epistola* ejusdem ad Constantium Imp. de Crucis apparitione, & *Oratio* de occursu Domini, exstant tom. 4. Bibliothecæ Patrum, Græci & Latini diem ejus festum 18. Martii celebrant.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Sæpe pulsus ecclesia. Sæpe sua culpa. Diximus supra, Cæsariensem episcopum inter Palæstinæ episcopos fuisse metropolitanum, qvod jus inde a longis temporibus ei competebat. Sed Cyrillus post susceptum Hierosolymitanum episcopatum Acacio, Cæsareæ episcopo, de jure metropolitano controversiam movebat, ὡς ἀποστολικοῦ θρόνου ἡγούμενος, tanqvam apostolicam sedem obtinens. Ἐντεῦθεν εἰς ἀπέχθειαν κατέστησαν, hinc inimicitiæ exortæ sunt, inqvit Sozomenus libri IV. capite XXV. Et ut inimicitiæ religioso zelo palliarentur, se mutuo accusabant, qvasi non recte sentirent de divinitate.

CAP.

CAP. CXIII.

EUZOIUS, apud Thespesium e) Rhetorem, cum Gregorio Nazianzeno Episcopo, adolescens Cæsareæ eruditus est: & ejusdem postea urbis Episcopus, f) plurimo labore, corruptam Bibliothecam g) Origenis & Pamphili in membranis instaurare conatus est. Ad extremum sub Theodosio Principe ecclesia pulsus est. h) Feruntur ejus varii multiplicesqve tractatus, i) qvos nosse perfacile est.

Ἐυζώϊος παρὰ Θεσπεσίῳ ῥήτορι ἅμα Γρηγορίῳ Ναζιανζῷ Ἐπισκόπῳ, νέος ἐν Καισαρείᾳ φοιτήσας, καὶ ὕστερον τῆς αὐτῆς πόλεως Ἐπίσκοπος, πολλῷ πόνῳ φθαρεῖσαν ἤδη τὴν Ὠριγένους καὶ Παμφίλου βιβλιοθήκην, ἐν σωματίοις ἀνανεῶσαι ἐπεχείρηκεν. Καὶ ὕστερον ἐπὶ Θεοδοσίου βασιλέως τῆς ἐκκλησίας ἐξεώθη. Φέρονται τούτου πολλαὶ καὶ πλεῖσται ὁμιλίαι, αἷς ἐστι ῥᾴδιον ἐντυχεῖν.

e) In Palæstinæ scholis se Rhetorices studio commoratum testatur Nazianzenus Orat 10. in Cæsarium fratrem pag. 163. Idem Thespesium defunctum hoc Epigrammate decoravit, qvod nuper edidit eruditissimus Muratorius:

Αἶ, αἶ, καὶ σὺ θάνες, φθονερὴ δέ σε μοῖρ' ἐκάλυψεν
Θεσπέσιε, φθιμένου δ' ἄφθιτον ἐστι κλέος.
Ἀττικοῖς ἐπέεσσι τόσος βρύσες, ἡ δ' ἐβόησε
Ἀτθὶς τίς ποτ' ἐμῆς δόξαν ἔχει σοφίης;

Illud latinis versibus sic utcunque expressi:

Vah rapuit vah Te quoque nobis invida Parca
Thespesie, extincti sed decus usque viret.
Flumine manabat sermo: nunc Attica clamat,
Cui erit hinc suada gloria danda mea?

f) Euzoius Cæsareæ Episcopus post Acacium circa A. 366. mortuum. Epiphanius LXXIII. 37. pag. 885. ἐξ αὐτῶν γὰρ Εὐζώϊος &c. *Ex hoc enim grege, Cæsariensis Euzoius prodiit, illorum* (Semiarianorum) *discipulus, qui post Acacium sedi illi præfuit, cum antè Philumenus à Cyrillo Hierosol. in illa constitutus fuisset, ac deinde Cyrillus senex ibidem ab Eutychio collocatus, ac demum Gelasius ab Cyrillo Hierosol. cujus sororis erat filius, rursus esset impositus. Cum enim hi tres illic ordinati forent, & ob mutuas simultates dignitate cessissent, postmodum Euzoius sedem illam obtinuit.*

g) Bibliotheca Origenis ad Pamphilum martyrem pervenit qui Cæsareæ pulcherrimum librorum thesaurum condidit in quo prope triginta voluminum millia habuisse testatur Isidorus Hisp. lib. VI. Originum cap. 6. Illa Bibliotheca cum magno suo & communi Ecclesiæ fructu usus Pamphilianicus Eusebius est, tum Hieronymus quoque qui supra cap. 54. quintam sextam & septimam editionem de Origenis se Bibliotheca habuisse refert, pluribusque aliis in locis celebrat. Idem Epist. 140. ad Marcellam: *Beatus Pamphilus Martyr, cujus vitam Eusebius Cæsariensis Episcopus tribus ferme voluminibus explicavit, cum Demetrium Phalereum & Pisistratum in sacra Bibliotheca studio vellet æquare, imaginesque ingeniorum quæ vera sunt & æterna monumenta, toto orbe perquireret: tunc vel maxime Origenis libros impensius prosecutus, Cæsariensi Ecclesiæ dedicavit: quam ex parte corruptam Acacius dehinc & Euzoius, ejusdem Ecclesiæ Sacerdotes in membranis restituere conati sunt.*

h) A 379. vel 380. Nam in Concilio CPol. A. 381. subscripsit Cæsareæ Episcopus Gelasius (male *Thalassius* in quibusdam Codd.) quem Euzoio successisse testatur Hieronymus noster infra cap. 131.

i) Ex illis non modo ætatem nullus tulit, sed ne titulum quidem ullius potui à quoquam veterum memoratum reperire.

ERASMI SCHOLION.

Estius. In aliis, Eozolus, utrumqve mendose. Legendum enim Euzoius Ἐυζώϊος. Nec est apud Ephesum, sed apud Thespesium.

AUBERTI MIRÆI.

Euzoii istius Cæsariensis Epiphanius qvoqve in Hæresi 73. meminit. Alius ab isto fuit Euzoius, qvi cum Alexandrinæ ecclesiæ diaconus esset, cum Ario pulsus, postea Antiochenam sedem obtinuit. Cæterum Euzoius Cæsariensis, eo qvod Arianus esset, Theodosio regnante, Cathedra sua pulsus, successorem habuit Gelasium, cap. 130. ab Hieronymo memorandum.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Euzoius scribendum est, qvamvis Hieronymus in expositione Psalmi CXXVI. Euzonium dicat. Nam & Epiphanius hæresi LXXIII. appellat εὐζώϊον.

CAP. CXIV.

EPIPHANIUS, Cypri Salaminæ k) Episcopus, scripsit adversum omnes Hære-

Ἐπιφάνιος Κύπρου Σαλαμίνης Ἐπίσκοπος, ἔγραψε κατὰ πασῶν τῶν αἱρέσεων λόγους,

k) S. Epiphanius Constantiæ quæ antea Salamis sive Salamine in Insula Cypro Episcopus fuit ab A. 367. ad A. 403. quo vicinus vel etiam major centenario diem obiit supremum.

ſes libros, l) & multa alia, qvæ ab eruditis propter res, a ſimplicioribus propter verba m) lectitantur. Supereſt usqve hodie, n) & in extrema jam ſenectute varia cudit opera.

λόγους, καὶ ἕτερα πολλὰ, ἃ τινὰ παρὰ μὲν τῶν πεπαιδευμένων διὰ τὰ πράγματα, παρὰ δὲ τῶν ἰδιωτῶν διὰ τὰ ῥήματα ἀναγινώσκεται. Περίεστιν ἄχρι τοῦδε, καὶ ἐν ἐσχάτῳ γήρᾳ ποικίλα συντάττει συγγράμματα.

l) Opus adverſus hæreſes ſcribere cœpit Epiphanius A.375. quod poſt Dionyſium Petavium ab alio aliquo viro docto accuratius executi atque illuſtrari pretium erit operæ. Vide ſi placet qvæ de illo & aliis hujus Doctoris ſcriptis dixi Tomo VII. Bibliothecæ Græcæ pag. 415. ſqq.

m) Sic eloquentiam in Epiphanio ſuſpexit illa ætas, quem in opere de hæreſibus plebejo ſtylo uſum perinde ut Palladium in Lauſiaca, notat Salmaſius commentario de Lingua Helleniſtica pag. 108.

n) A.392. nonagenarius.

HENR. GRAVII.

Scripſit adverſum omnes hæreſes libros. Ex præfat. lib. Auguſtini de hæreſibus ad Qvod vult Deum, apparet ipſum epitomen duntaxat vidiſſe Epiphanii, non autem ipſum opus, qvod tamen Dei beneficio hodie extat. Vide Socrat. lib. VI. cap. X. & 12. & Sozomenum lib. 8. cap. 14. & 15. & lib. 7. cap. 26. Meminit hujus Hieron. in vita Paulæ, & ad Fabiolam: *Usque hodie* & in Eſa. cap. 54. & in Ezech. 28.

Et in extrema ſenectute. τελευτᾷ ἐσχατόγηρως. Sophronius.

AUBERTI MIRÆI.

S. Epiphanius Conſtantiæ, ſive Salaminæ in Cypro Epiſcopus, anno 374. aut 375. inchoavit *Panarium* adverſus Hæreſes, qvæ ad ſuam ætatem exſtiterunt. Scripſit inſuper *Ancoratum, Anacephalæoſin* ſive Summam Panarii, *De ponderibus & menſuris, Phyſiologum, de XII. gemmis*, & alia. Latine ex Græco fere omnia reddidit, & animadverſionibus illuſtravit Dionyſius Petavius, S I. Theologus, an. 1622. Pariſiis. Orationes porro, qvæ ejusdem Epiphanii nomine circumferuntur, cum ſtilo ipſo, tum aliis qvibusdam indiciis ſatis declarant, ſe eſſe alterius vel Epiphanii vel auctoris. Nam præter hunc noſtrum cujus mentio in Martyrologio Romo 12. Maji, fuerunt alii duo *Epiphanii*, in Cypro itidem Epiſcopi. Unius nomine in Synodo VI. Theodorus, Trimethuntiorum epiſcopus, ſubſcripſit: alterius extat epiſtola ad Ignatium CP. Patriarcham, cum Synodo VIII. a Matthæo Radero, Soc. JEſu Theologo edita.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

In extrema jam ſenectute varia cudit opera. Longævus præſul, & qvi, ut pauca dicam, duodecimo poſt editum catalogum anno nondum in vivis eſſe deſierat. Hieronymum magno amore dignatus eſt, eiqve dono dedit librum ſuum de lapidibus. Hieronymus XXIIX. Ezechielis: *Super quibus* (lapidibus) *& vir ſanctus, Epiphanius epiſcopus, proprium volumen mihi præſens tradidit.* Hunc plagii reum peregit Ruffinus, cujus verba Hieronymus libro III. apologiæ refert: *Hic eſt ille delirus ſenex, qui ideo Origenem legi prohibet, ne alii ejus furta cognoſcant.* Qvasdam ejus epiſtolas, qvod notum eſt, Hieronymus tranſtulit, ceu teſtatur epiſtola LXVII.

CAP. CXV.

EPHRÆM, Edeſſenæ Eccleſiæ diaconus, o) multa Syro ſermone compoſuit, & ad tantam venit claritudinem, ut poſt lectionem Scripturarum publice in qvibusdam eccleſiis p) ejus ſcripta recitentur. Legi ejus de Spiritu ſancto Græcum volumen, q) qvod qvidam de Syriaca lingua verterat, & acumen ſublimis ingenii, etjam in translatione, cognovi. Deceſſit ſub Valente Principe. r)

Ἐφραὶμ τῆς ἐν Ἐδέσσῃ ἐκκλησίας διάκονος, πολλὰ τῇ τῶν Σύρων διαλέξει συντέθηκε, καὶ εἰς τοσαύτην ἦλθε λαμπρότητα, ὥστε μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν θείων γραφῶν, δημοσίᾳ ἔν τισι τῶν ἐκκλησιῶν ἀναγινώσκεται τὰ συγγράμματα. Ἀνέγνων περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἑλληνικὸν τεῦχος, ὅπερ τινὲς ἀπὸ τῆς Σύρων γλώττης μετέφρασαν, καὶ τὸ ἄκρον τῆς ὑψηλοτάτης διανοίας, ἐκ τῆς μεταφράσεως ἔγνων. Ἐτελεύτησε βασιλεύοντος Γρατιανοῦ.

o) Si auctori Prædeſtinati hæreſi 57. & Menologio Græcor. 28. Januar. fides, etiam Presbyter.

p) Syrorum haud dubie, qui etiamnum Doctorem illum ſuum magnum ac Prophetam habent, & in Miſſa ſua precationibus & Hymnis utuntur ab Ephraimo compoſitis.

q) Hoc ſcriptum Hieronymo laudatum hodie non exſtat. De aliis dictum lib. V. Bibl. Græcæ cap. 2. Pro *Græco volumine* quidam legunt *egregium volumen*.

r) A. C. 375. vel 378. Colitur ejus memoria à Græcis 28. Januar. à Latinis 1. Febr. Vide Acta Sanctorum ad illam diem pag. 49. ſeq.

ERASMI SCHOLIA.

Poſt lectionum Scripturarum. Hinc apparet nonniſi Apoſtolicas litteras olim legi ſolitas

ſolitas in templis aut certe virorum apoſtolicæ autoritatis, cum hodie monachorum ſomnia, imo mulierculárum deliramenta legantur inter divinas ſcripturas.

HENR. GRAVII.

Ephrem Ediſſenæ eccleſiæ diaconus. De eo vide apud Theodoritum lib. 4. cap. 29. & lib. 2. cap. 30.

AUBERTI MIRÆI.

S. Ephram Niſibi natus (ut Sozomenus hiſt. l. 3. c. 15. tradit) Edeſſenæ eccleſiæ diaconus, admirabilis illius Jacobi Epiſcopi alumnus ac diſcipulus, circa annum 370. claruit. Scripſit varia Syro ſermone; qvæ Gerardus Voſſius, Decanus Tungrenſis, agens Romæ, & Baronio aliisqve eruditis in Urbe viris familiariter utens, ex præcipuis Italiæ bibliothecis in unum collegit, & Latina civitate donavit. Exſtant omnia Romæ, Antverpiæ & Coloniæ junctim edita. Meminit Martyrolog. Rom. 1. Febr.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Ut publice in quibusdam eccleſiis ejus ſcripta recitentur. Ejus hymni hodienum in uſu ſunt apud Maronitas, ut obſervat Joannes Bona. Neqve tamen, qvos jam habemus, hymni non interpolati videntur, cum in illis Dei miſericordia imploretur *per orationem benedictæ Mariæ, per orationem martyrum benedictorum.* Hujusmodi precandi ratio inaudita fuit Ephræmi ætate. Id ex Sozomeni libro III. capite XVI. conſtat, eum encomia martyrum compoſuiſſe, de qvibus Theodoritus libro IV. capite XXIX. ait: *Hæc cantica feſtos martyrum dies lætiores ac ſplendidiores etiamnum efficiunt.* At ſanctorum opem imploraſſe, aut eorum merita Deo, ut condonaret mortalibus ſcelera, propoſuiſſe, nusquam legitur. In modernis hymnis qvisqve verſus ſeptem ſyllabis abſolvitur.

CAP. CXVI.

BASILIUS Cæſareæ Cappadociæ, qvæ prius Mazaca s) vocabatur, Epiſcopus, t) egregios contra Eunomium u) elaboravit libros, & de Spiritu ſancto volumen, & in Hexaëmeron homilias novem, & ἀσκητικὸν, x) & breves variosqve tractatus. Moritur imperante Gratiano. y)

Βασίλειος Καισαρείας τῆς Καππαδοκῶν, ἣ ἦς πρῶτον Μάζακα ἐκαλεῖτο, Ἐπίσκοπος, κατὰ Εὐνομίου ἐξαιρέτους συνέταξε λόγους, καὶ περὶ πνεύματος ἁγίου τεῦχος, καὶ εἰς τὴν ἑξαήμερον ὁμιλίας ἐννέα, καὶ ἀσκητικὸν, καὶ βραχείας καὶ ποικίλας ὁμιλίας. Τελευτᾷ βασιλεύοντος Γρατιανοῦ.

s) Τὰ Μάζακα Straboni lib. XII. ut τὰ Τύανα. Sic etiam Stephanus Byz. in Καβαοσός & Μάζακα. Sed Vitruvio VIII. 3. & Solino cap. 47. Mazaca eſt ſingulare fœmininum; ut Pæanio Eutropii Græco interpreti VII. 6. Μαζάκη. Hæc primum Cæſarea dicta fuit à Tiberio Imp. cum poſt redactum in poteſtatem Archelaum, Cappadociam provinciam Romano imperio vindicaſſet, ut Eutropius eodem loco auctor eſt, & ex Capitone Lycio, altero Eutropii Græco interprete Svidas in Καισάρεια & Τιβέριος.

t) Euſebio in Epiſcopatu ſucceſſit S. Baſilius A. C. 370. Vide qvæ Tom. VIII. Bibl. Græcæ p. 60. ſeq.

u) Ἀντιῤῥητικὸς adverſus Eunomium, libris V. & cætera omnia Hieronymo memorata Baſilii ſcripta adhuc exſtant, ſæpius edita una cum cæteris ejus operibus, quorum nova editio poſt *Jac. Lopinum* ſimili conatui jam A. 1693. immortuum, quatuor in folio voluminibus hoc tempore Pariſiis ſub prælis ſudat, ſollerti cura & ſtudio *Juliani Garnerii* Monachi Benedictini.

x) Plura exſtant S. Baſilii ſcripta aſcetica, & incertum quodnam ex illis ſpeciatim ab Hieronymo ſignetur.

y) A. 379. Calendis Januar. Non omittendum quod Jo. Marcianæus hoc loco notat verba Hieronymi in Chronico: *qui plurima continentiæ & ingenii bona uno ſuperbiæ malo perdidit,* non de Baſilio eſſe intelligenda ſed de Photino hæretico. Et hoc fuſius voluit oſtendere in nova Chronici Hieronymi editione ſed cui ſuperiore A. 1717. mors Marcianæi interceſſit.

ERASMI SCHOLION.

Et Aſtericon. Aſceticon legendum, ἀσκητικὸν, id eſt exercitatorium.

HENR. GRAVII.

Baſilius Cæſareæ Cappadociæ. Hieron. in Chronicis anno 13. Valentiniani & Valentis. Baſilius Cæſarienſis Cappadociæ Epiſcopus clarus habetur.

Cæſareæ Cappadociæ, quæ prius Mazaca vocabatur. In Chron. an. 7. Tiberii. *Tiberius multos Reges ad ſe per blanditias evocatos nunquam remiſit, in quibus Archelaum Cappadocem, cujus in provinciam verſam Mazacam nobiliſſimam civitatem Cæſaream appellari juſſit.* Vide in Eſa. cap. 66. & in qvæſt. hebraic. in Geneſ. & Sozomenum lib. 5. cap. 4. Vide de eo & Gregorio Nazianzeno Rufinum lib. XI. cap. IX. & Svidam.

AUBERTI MIRÆI.

S. Baſilius, re & cognomento Magnus, decurſis in urbe Athenienſi litterarum ſpatiis, ad philoſophandum ſolitudinem aptiorem ratus, in eremum cum *Gregorio Nazianzeno*

sese contulit: qvo nemo illi conjunctior, ob studiorum animorumqve similitudinem, ac ne frater qvidem ullus carior fuit, cum *Gregorium* haberet & *Petrum*, illum Nyssæ, hunc Sebastæ Episcopum; & alios duos fratres monasticen professos: itemqve sorores, qvæ sæculum & ipsæ, nuncio remisso, valere jussissent. Ex veteribus pleriqve omnes doctrinam & eloqventiam Basilii suspexerunt: in his, præter Hieronymum, Sophronius, Gregorius Nazianzenus, Theodoretus Cyrensis, Philostorgius, Photius. Svidam ex his loqventem audiamus:

Basilius Cæsareæ Cappadocum Episcopus, quæ urbs olim Mazaca dicebatur, Gregorii Nazianzeni Episcopi amicus, parentibus antiqua nobilitate claris ortus, Basilio & Emmelia, vir eloquentium præstantissimus, & in omni doctrinæ genere summus, scripsit plurima, inter que maxima in admiratione sunt commentarii in opificium sex dierum. *Etiam* contra Eunomium *eximios scripsit libros, & opus* de Spiritu sancto: *&* in Hexaëmeron *IX. Homilias: aliud opus* Asceticum, *id est, de exercitatione virtutis & pietatis: aliud* de virginitate: *Laudationem XL. martyrum: aliam de Gordio, aliam de Barlaam, aliam de Julitta: item in diversos Psalmos: Sermones varios de moribus:* Epistolas, *quarum nullæ iis meliores, quas cum ad Libanium sophistam, tum ad Gregorium Nazianzenum familiarem, & ad alios complures, dedit. Hujus quoque Basilii meminit Philostorgius in ea, quam adversus hæreticos * edidit, Historia.* * Imo pro Arianis.

Cæterum S. Basilius, Eusebio defuncto, an. 370. Cæsariensis creatus Episcopus, cum annis octo & mensibus aliqvot præfuisset, anno ineunte 397. Kalendis Januarii, in Domino obdormivit; Martyrologio Romano & Menologio Græcorum, ad eundem diem, adscriptus. Opera ejus omnia, qvæ exstant, Græco Latina 1618. Parisienses ediderunt. Eadem Latine antea 1616. Andreas Schottus S. I. Antverpiæ evulganda curarat. Præter Basilium Cæsariensem, fuit & alius ejusdem nominis in Oriente Antistes, pietate ac doctrina præstans, *Basilius Seleuciensis*, a nobis infra in Auctario prædicandus: cujus exstant Orationes XLIV. & liber de vita S. Theclæ virginis ac martyris; omnia Lutetiæ Græco-Latina junctim edita.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Breves variosque tractatus. Πολλὰ καὶ θαυμαστὰ scripsit, qvorum nonnulla in Latinum sermonem convertit Ruffinus, ut est apud Socratem libro IV. capite XXVI. Hexaëmeron ejus secutus est Ambrosius, qvum Origenis de illo argumento librum verteret, ceu Hieronymus testatur epistola LXV.

CAP. CXVII.

GREGORIUS, primum Sasimorum, z) deinde Nazianzenus Episcopus, a) vir eloqventissimus, præceptor meus, b) qvo Scripturas explanante didici, ad triginta millia versuum omnia opera sua composuit. E qvibus illa sunt: de morte fratris Cæsarii: c) περὶ φιλοπτωχίας: d) laudes Machabæorum: e) laudes Cypriani: f) laudes Athanasii: g) laudes Maximi philosophi, h) post exilium reversi; qvem falso nomine qvidam Heronis i) superscripserunt; qvia est & alius liber vituperationem ejusdem Maximi continens:

Γρηγόριος, Σασίμων πρότερον, εἶτα Ναζιανζοῦ Ἐπίσκοπος, ἀνὴρ ἐλλογιμώτατος, ὁ ἐμὸς διδάσκαλος, οὗ ἐξηγουμένου τὰς θείας ἔγνων γραφὰς, εἰς τρεῖς μυριάδας στίχων πάντα τὰ συντάγματα αὐτοῦ συνέθηκεν, ἀφ' ὧν εἰσι τάδε· Περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ ἀδελφοῦ Καισαρίου, περὶ φιλοπτωχίας, ἐπαίνους τῶν Μακκαβαίων, ἐπαίνους Κυπριανοῦ, ἐπαίνους Ἀθανασίου, ἐπαίνους Μαξίμου φιλοσόφου μετὰ τὴν ἐξορίαν ἀναζεύξαντος, ὃν τινα ψευδῶς τινὲς Ἥρωνος ἐπέγραψαν. Ἔστι γὰρ καὶ ἄλλη βίβλος, κατάγνωσιν τοῦ αὐτοῦ Μαξίμου περιέχουσα, ὡς μὴ ἐξὸν εἶναι, τὸν αὐτὸν καὶ ἐπαι-

z) Sasimi Cappadociæ opidum, cui Episcopum præfici se à Basilio Cæsareensi ægre passus est circa A. 373. Vide Nazianzeni Orat. V. VI. VII.

a) Proprie non fuit Episcopus Nazianzeni sive Diocæsareæ, sed Patris sui cognominis qui Episcopum in illa Civitate Cappadociæ agebat, jam decrepiti vices per aliqvod tempus obiit. Vide Orat. VIII. X. XLI. & carmen de Vita. Sozomenum VI. 17.

b) Confer Baronium ad A. C. 379. n. 17.

c) Hæc est Oratio Nazianzeni X. dicta in laudem Cæsarii, fratris junioris natu, defuncti superstite utroque Parente, A. C. 368.

d) Oratio XVI. inter editas, cujus loca quædam illustrat S. Maximus in dubiis, Græce & Lat. Oxonii vulgatis à præclaro Viro Thoma Galeo.

e) Oratio XXII. f) Orat. XVIII. g) Oratio XXI. dicta A. 373.

h) Oratio XXIII. in laudem Maximi Cynici, in exilium missi ab Arianis A. 372. & post quinquennium reversi Alexandriam A. 378.

i) Itaque Heronis nomen non ab ipso Nazianzeno esse Hieronymus existimavit. Maximum sub nomine Ἥρωνος φιλοσόφου καὶ ὁμολογητοῦ etiam ab auctore vitæ S. Euthymii pag. 293. memorari suspicatur Cotelerius notis ad T. 2. monument. pag. 640.

k) qvasi non licuerit eumdem & laudare & vituperare pro tempore. Et liber, hexametro versu, Virginitatis, & nuptiarum, contra se differentium. l) Adversum Eunomium liber unus: m) de Spiritu sancto liber unus. n) Contra Julianum Imperatorem libri duo. o) Secutus est autem Polemonem p) dicendi charactere; vivoqve se Episcopum in loco suo ordinans, q) ruri vitam monachi exercuit. Decessitqve ante hoc ferme triennium r) sub Theodosio Principe.

ἐπαινέσαι καὶ ψέξαι ἐν καιρῷ. Καὶ βίβλος δι᾽ ἑξαμέτρων παρθενίας καὶ γάμου καθ᾽ ἑαυτῶν διαλεγομένων. Κατὰ Εὐνομίου λόγος εἷς, περὶ Πνεύματος ἁγίου λόγος εἷς, κατὰ Ἰουλιανοῦ τοῦ βασιλέως λόγος εἷς. Ἠκολούθησε δὲ τῷ Πολέμωνος χαρακτῆρι καὶ περιὼν εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον Ἐπίσκοπον καταστήσας, ἐν ἀγρῷ βίον μοναδικὸν ἀπηνέγκατο, καὶ ἐτελεύτησε πρὸ τριετοῦς χρόνου βασιλεύοντος Θεοδοσίου.

k) Oratio XXVIII. adversus eundem Maximum, qui Episcopatum CPol. invaserat. Confer Blondellum de Episcopis ac presbyteris pag. 330. seq. Tillemontium Tom. IX. pag. 443. seq. Baronium, Antonium Pagi & Samuelem Basnage ad A. 379. & notas Benedictinorum ad S. Ambrosii Epistolam XIII. Tom. 2. Opp. pag. 815. In eundem Maximum invehitur Nazianzenus in Carmine quod incipit τί ταῦτα; τολμᾷς καὶ σύ; Tom. 2. pag. 249. De hoc Maximo infra, cap. 127.

l) Hic liber exstat Tom. 2. p. 42. & παρθενίης ἔπαινος inscribitur. Incipit: παρθενίην στεφάνοις ἀναδώσομεν ἡμετέροισιν.

m) Orat. XXXIII. seq. n) Orat. XXXVII. o) Orat. III. IV.

p) Suidas de Gregorio Naz. Ἠκολούθησε δὲ τῷ Πολέμωνος χαρακτῆρι τοῦ Λαοδικέως τοῦ σοφιστεύσαντος ἐν Σμύρνῃ, ὃς ἐγεγόνει διδάσκαλος Ἀριστείδου τοῦ ῥήτορος. Hujus Polemonis pauca quædam exstant quæ licet cum Nazianzeno, dicendi charactere conferre. De Polemonis scriptis lib. IV. Bibl. Græcæ parte 2. pag. 369. seq. descriptis Nazianzeni quorum novam editionem exspectare nuper jussit *Franciscus Louvard* Monachus Benedictinus, dixi Tomo VII. pag. 508. seq. De Polemone Rhetore qui Hadriani & Antonini Pii temporibus claruit Smyrnæ, Magister Rhetoris Aristidis, adeundus Philostratus lib. 1. de Sophistis cap. 25. eruditis desideratissimi Olearii nostri annotationibus illustratus. Pro Polemone vitiose quidam habent *& Quintilianum.*

q) Nazianzenus Episcopatu CPolitano qvem paucis mensibus gesserat A. 381. in Synodo se abdicavit, Nectario in sui locum ordinato. Eulalium qvoq; Nazianzi Episcopum ordinavit A. 382. *Vide Tillemont. T. IX.* memor.

r) Cum Hieronymus A. 392. hunc librum scripserit, putavit is Nazianzenum extinctum A. 389. Sed viri docti malunt assentiri Suidæ, qui ait obiisse anno XIII. Theodosii Magni, hoc est CHristi 391. ætatis 90.

ERASMI SCHOLIA.

Sophronius addidit nonnihil, haud scio, an de suo, legens in hunc modum. Gregorius primum Sasimorum, deinde Nazianzenus episcopus.

Fratris Cæsaris. Cæsarii legendum. Atqve hic Sophronius subjicit alium titulum, qvi prætermissus est in nostris codicibus, περὶ φιλοπτωχίας, id est de paupertatis amore. Et ne qvis putet ab ipso additum, extat idem in vetustissimo codice scriptum. Et alter item, Laudes Machabæorum.

Quidam Herona. Heronis legendum. Ex Sophronio ἥρωνος. Non enim agitur de titulo libri, sed de authore.

MARIANI VICTORII NOTA.

Adversus Eunomium liber unus. Cum hac vulgata lectione consentit etiam Sophronius. Mediceus tamen Fesulanusqve codices habent, Libri duo. Qvæ lectio transposita fuit: contra Julianum enim Imperatorem libros duos scripsit.

HENR. GRAVII.

Vir eloquentissimus præceptor meus. Hieron. in Ephes. cap. V. *Gregorius Nazianzenus vir valde eloquens, & in scripturis apprime eruditus &c.*

Ad XXX. M. versuum omnia opera sua composuit. Vide Rufinum ubi supra, & in præfat. Apolgetici, & Eucherium ad Valerianum, & Socratem lib. 4. cap. 26. & Sozomenum lib. 6. cap. 17. & 21. & lib. 7. cap. 5.

Et liber Hexametro versu virginitatis & nuptiarum contra se differentium. Hieron. Lib. I. in Jovinianum: *& præceptor meus Gregorius virginitatem & nuptias differens græcis versibus explicavit.*

Secutus est autem Polemonem dicendi charactere. Hieron. in Galat. 5. cap. Polemonem & Qvintilianum conjungit. De Polemone autem lege Svidam.

Decessitque ante hoc ferme biennium, sub Theodosio Principe. Prosper in Chronicis Anno 3. Gratiani: *Gregorius Nazianzenus vir sua ætate eloquentissimus & Hieronymi præceptor, obiit.* Vide etiam Joannem Cassianum lib. 7. de incarnatione Domini.

AUBERTI MIRÆI.

S. Gregorius Nazianzenus, & Basilii Cæsariensis amicorum intimus, S. Hieronymi præceptor, anno 389. decessit. Ejus opera Græco-Latina, interprete Jac. Billio Pruneo, 1630. Parisienses publicarunt, cum Nicetæ Serronii, Pselli, Nonii & Eliæ Cretensis commentariis.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Nazianzenus episcopus. Iterum hoc loco culpatur Hieronymus, qvod Gregorium Nazianzenæ ecclesiæ episcopum dicat; sed frustra. Faciunt eum Nazianzenum episcopum Ruffinus libro XI. historiæ capite IX. Socrates libro IV. capite XI. & XXVI. Theodoritus libro IV. capite XIX. Sozomenus libri VI. capite XVII. unoqve ore veteres reliqvi. Hos omnes errare, errare Hieronymum, qvi eo præceptore usus est, qvis credat? Tota ecclesia orientalis ita existimavit, superstite Gregorio. Nam inter accusationis capita, propter qvæ throno Constantinopolitano motus est, hoc qvoqve fuit, qvod deseruerit populum Nazianzenum, cui necessitudine obligatus esset. Nemo autem ex illis, qvi Gregorium defendunt, respondit, eum nunqvam fuisse Nazianzenæ ecclesiæ episcopum. Cum igitur inter omnes constet, Gregorium, superstite patre suo, Nazianzenam ecclesiam rexisse, qvod ipse nullibi non, præcipue vero in carmine de seipso & contra episcopos, à Jacobo Tollio primum edito fatetur; manifestum est, eum recte illius ecclesiæ episcopum dici: nisi qvis simul negare velit, Alexandrum, de qvo supra capite LXII. actum est, Hierosolymorum episcopum fuisse, qvamdiu Narcissus supervixit. At, inqvis, ipse Gregorius negat, se fuisse Nazianzenum episcopum. Eqvidem hoc verum est, negat, se illius urbis obtinuisse episcopatum, sed post patris obitum. Deinde ideo negat, ne recte accusatus videri possit, qvod tantillum episcopatum respuens inhiarit throno Constantinopolitano, ac curam nullam gesserit gregis Nazianzeni, à se derelicti. Hæc talia objicientibus respondit, se non fuisse, qvum Nazianzo discederet, episcopum: qva qvidem in re cum vetus ecclesia orthodoxa ei assensum non præbuerit, sed magno consensu Nazianzenum episcopum dixerit, non video, cur ea sententia hodie alicui vitio verti possit. Accedit, qvod Valesius ad Socratis librum V. caput XXVI. docet, Gregorium post amissam Constantinopolitanam sedem Nazianzum se recepisse, atqve ejus urbis episcopatum obtinuisse, donec senio defatigatus successorem sibi ipsemet eligeret.

Omnia opera sua. Opera Gregorii in codice Græco MSC bonæ notæ habentur in bibliotheca Casinensi, ut taceam alios codices, qvorum mentionem faciunt impressi bibliothecarum catologi. Extant ejusdem opera cum figuris, ante annos mille exarata, Mediolani in bibliotheca Ambrosiana. Vide Mabillon. Iter Ital. p. 13. & 123.

Decessit ante hoc ferme triennium. De Gregorii emortuali anno ex hoc loco agit Pagi in Prolegomenis dissertationis hypaticæ, n. 35.

CAP. CXVIII.

LUCIUS, post Athanasium Arianæ partis Episcopus, s) usqve ad Theodosium Principem, à qvo & pulsus est, t) Alexandrioam ecclesiam tenuit. Exstant ejus solemnes de Pascha epistolæ, u) & pauci variarum hypotheseon x) libelli.

Λούκιος μετὰ Ἀθανάσιον Ἀρειανῆς θρησκείας Ἐπίσκοπος ἄχρι Θεοδοσίου Βασιλεύοντος, παρ᾽ οὗ καὶ ἐξεώθη, τὴν Ἀλεξανδρειανὴν κατέσχεν ἐκκλησίαν. Φέρονται τούτου περὶ τοῦ πάσχα ἐπιστολαὶ, καὶ ὀλίγοι ποικίλων ὑποθέσεων λόγοι.

ERAS-

s) Lucius hic ὁ δεύτερος Ἄρειος Nazianzeno Orat. XXIII. pag. 417. ad Samosatenam primum, deinde etiam ad Alexandrinam sedem ab Arianis evectus A. 371. extruso Petro S. Athanasii successore, crudeliter in Catholicos consuluit, ut narrant Socrates IV. 36. Epiphanius LXXIII. 38 pag. 886. & LXVIII. 10. pag. 726. seq. & uberius Petrus ipse in Epistola apud Theodoretum IV. 22. Hist. ad qvem addendæ notæ Georgii Henschenii in actis Sanctorum T. 3. Maji pag. 207. seq.

t) A. 379. Vide Socratem IV. 37. Niceph. XII. 8.

u) Episcopi Alexandrini notum est hoc fuisse officium, ut Paschatis celebrandi tempus qvotannis solenniter indicaret. Cyrillus prologo Cycli XCV. annorum apud Bucherium p. 481. *Sanctorum totius orbis Synodi consensione decretum est, ut quoniam apud Alexandriam talis esset reperta Ecclesia, qua in hujus scientia clareret quota Kalendarum vel Iduum, quota Luna Pascha debeat celebrari, per singulos annos Romanæ Ecclesiæ literis intimaret &c.* Leo Magnus Epist. 94. (al. 64.) ad Marcianum Augustum: *studuerunt sancti Patres occasionem hujus erroris auferre, omnem hanc curam Alexandrino Episcopo delegantes, quoniam apud Ægyptios hujus supputationis antiquitus tradita esse videbatur peritia &c.* Unde illæ qvæ adhuc exstant Epistolæ Paschales Athanasii, Theophili, Cyrilli. Etiam de Dionysii Alex. Epistolis Paschalibus dictum supra cap. 69. Sed Lucii Epistolæ paschales interciderunt, excepto exiguo fragmento quod servatum est in Actis Concilii Romani Lateranensis sub Martino I. habitæ A. C. 649. Tom. VI. edit. Labbeanæ pag. 312. Λουκίου Ἀρειανοῦ, ἐπισκόπου γενομένου Ἀλεξανδρείας, ἐκ τοῦ εἰς τὸ Πάσχα λόγου.

x) De varii generis argumento. Hieronymus infra c. 125. Sic Gennadius c. 53. & 57. Hieronymum imitatus.

HENR. GRAVII.

Lucius post Athanasium Arianæ partis Episcopus. Vide Rufin. lib.XI. cap.3. & 6. & Socratem in eccles. Histor. lib.4. cap.20. 24. & 36. & Theodoretum lib.4. cap. 15. 20. & 21. & Sozomenum lib.6. capite qvinto decimo nono, & 38.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

A quo pulsus. Guelpherbytanus codex: *A quo expulsus est.* De hoc multa legi possunt ex epistola Petri, Alexandrini episcopi, libro IV, capite XXII. Theodoriti, ubi dicitur λύκου τὴν πονηρίαν καὶ τὰς πράξεις ἔχειν ἐσπουδακώς.

CAP. CXIX.

DIODORUS, Tarsensis Episcopus, y) dum Antiochiæ esset presbyter, magis claruit. Extant ejus in Apostolum commentarii, z) & multa alia, ad Eusebii magis Emiseni a) characterem pertinentia: cujus cum sensum secutus sit, eloqventiam imitari non potuit, propter ignorantiam sæcularium litterarum.

Διόδωρος Ταρσοῦ Ἐπίσκοπος, ἡνίκα ἦν Ἀντιοχείας πρεσβύτερος μᾶλλον λαμπρὸς ἦν. Εἰσὶ τούτου εἰς τὸν Ἀπόστολον ὑπομνήματα, καὶ ἕτερα πλεῖστα εἰς τὸν Εὐσεβίου μᾶλλον τοῦ Ἐμεσηνοῦ χαρακτῆρα προσήκοντα, οὗ ὢν τῇ γνώμῃ ἀκολουθήσας τὸ ἐλλόγιμον οὐκ ἠδυνήθη μιμήσασθαι διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν κοσμικῶν γραμμάτων.

y) A Meletio post Valentis mortem reverso ab exilio, Diodorus ordinatus est Tarsi Episcopus A. 378. Antiochiam in qua ante presbyter fuerat, invisit postea A. 387. ubi à Joanne Chrysostomo est laudatus. Sed A. 492. qvo hæc Hieronymus scripsit, jam fortasse obierat. Certe A. 494. successor ejus Phalerius Synodo subscripsit CPolitanæ. Vide Tillemontium Tom. VIII. memor.

z) Apud Facundum, qui inter multa quæ in laudem Diodori congessit, etiam hunc Hieronymi locum refert IV. 2. legitur: *in Apostolo Commentaria.* Cæterum & hæc quæ in Pauli Epistolas. & quæ in alios libros plerosque sacrorum scriptorum commentatus est Diodorus, interciderunt omnia exceptis quibusdam apud Catenarum scriptores fragmentis. Sed & alia Diodori scripta quæ extitere olim non pauca, hodie vix de titulo nobis innotescunt, nisi quod nonnulla Syriace versa adhuc superesse testatus est Hebed JEsu. Vide Tom. VIII. Bibl. Græcæ pag. 358. seq.

a) Vocabulum *Emeseni* apud Facundum desideratur, supplendum necessario, ne Eusebium alium cogites. De Eusebio Emeseno supra cap. 91. ubi ejus adversus Judæos & Gentes & Novatianos Hieronymus memorat. Similiter & Diodorum adversus Gentes & contra Judæos, & contra hæreticos varios strinxisse stylum jam dicto Bibl. Græcæ loco annotavi. Eusebii Emeseni & Diodori sectatorem Chrysostomum vocat noster infra, c. 129.

ERASMI SCHOLIA.

Ad Eusebii magis Emiseni. Ut rursum ex characteris indicio, notat librum falso inscriptum.

Cujus sensum cum secutus sit. Ubi sunt qvi solent respondere, non eundem hominis esse stilum ubiqve?

HENR. GRAVII.

Diodorus Tarsensis Episcopus. Meminit hujus in epistola: *In ipso:* Vide Basilium in epist. ἐνέτυχον ad Patrophilum: & Socratem lib. 6. cap. 3. & Theodoretum libro 4. cap. 25. & libro 5. cap. 4.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

In apostolum commentarii. Fragmentum exhibet Hieronymus epistola CLII.

CAP. CXX.

EUNOMIUS, Arianæ partis, Cyzicenus Episcopus, b) in apertam hæreseos suæ prorumpens blasphemiam, c) ut qvod illi tegunt, iste publice fateretur, usqve hodie vivere dicitur in Cappadocia, & multa

Εὐνόμιος Ἀρειανῆς θρησκείας Κυζίκου Ἐπίκκοπος, τοσοῦτον εἰς βλασφημίαν ἦλθε τῆς οἰκείας αἱρέσεως, ὥς τε ὅπερ ἐκεῖνοι κρύπτουσι, τοῦτο φανερῶς ὁμολογῆσαι. Ἕως τοῦ νῦν λέγεται περιεῖναι ἐν Καππαδοκίᾳ, καὶ

b) Eunomius ex Diacono Antiocheno factus Cyzici Episcopus est A. 360. in locum Eleusii, ut testatur Gregorius Nyssenus 1. contra Eunom. pag. 308. seq.

c) Dejectus ideo est ab Episcopatu Eunomius eodem anno & in exilium missus. Novo inde exilio affectus sub Valente atque iterum sub Theodosio M. à qvo denique veniam impetravit ad patrios Dacoræ agros in Cappadocia revertendi, Vide Sozomenum VII. 17. In illis superstes, adhuc cum Hieronymus ista A. 492. scriberet, obiit non diu post, certe ante A. 396.

contra Ecclesiam scribere. d) * Responderunt ei Apollinarius, e) Didymus, Basilius Cæsariensis, Gregorius Nazianzenus, & Gregorius Nyssenus.

πολλὰ κατὰ τῆς ἐκκλησίας συγγράφειν. ὤτινι ἀντέγραψαν Ἀπολινάριος, Δίδυμος, Βασίλειος Καισαρείας, Γρηγόριος Ναζιανζηνὸς καὶ Νυσσηνός.

d) Ex his Eunomii scriptis exstant ejus ἔκθεσις quam confutavit Nyssenus libro 2. contra Eunomium, & ἀπολογητικὸς, contra quem scripsit S. Basilius. Utramque dedi, & Apologeticum primus publicavi T. VIII. Bibliothecæ Græcæ, ubi & de aliis ejus scriptis deperditis, ut Commentario in Epistolam ad Romanos atque Epistolis.

e) Quæ adversus Eunomium scripsere Didymus, & quæ Apollinaris, laudata etiam Philostorgio VIII. 12. interciderunt. Sed exstant SS. Doctorum Basilii, Nazianzeni & Nysseni scripta.

HENR. GRAVII Schol.

Eunomius Arianæ partis Cyzicenus Episcopus. In Chronicis Hieronymus: ann. 10. Valentiniani & Valentis: *Eunomius discipulus Aëtii Constantinopoli agnoscitur, à quo hæresis Eunomiana.* In Esa. cap. 65. *Qualis fuit Marcion & Valentinus, & nuper Eunomius mentis immunditiam leprosa carne contestans, &c.* Meminit quoqve in Tit. cap. 2. & 3. Vide Rufinum lib. 10. cap. 24. & Augustinum cap. 54. de hæresibus: *Aëtiani*: & Socratem lib. 5. ecclesiast. histor. cap. 20. & Theodoretum lib. 2. & Sozomenum lib. 6. cap. 8. & 26.

AUBERTI MIRÆI.

Eunomius Aëtii Syri discipulus, Cyrici, aliis Cyzici Episcopus cum magistro suo hæresim Anomœorum sive Eunomianorum excitavit: qvi Filium Patris esse dissimilem asserebant De hæresi ista Epiphanius hæres. 76. & Socrates lib. 2. cap. 35. agunt.

Apolinarii Græcis constanter dicti sunt, tum antiqvior ille *Hierapolitanus*, qvi sub M. Aurelio vixit, apud Eusebium libro 4. cap 26. & apud Hieronymum supra cap. 26. tum Laodiceni duo in Syria: qvorum junior, id est, filius, hæresis auctor fuit, de qva Apolinaristæ nuncupati. Pro Apolinariis *Apollinares* plerique apud Latinos vocant, diversam vocis originem non animadvertens.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Et multa conta ecclesiam scribere. Et multa contra ecclesiam scribere ausus est, habet noster Codex.

CAP. CXXI.

PRISCILLIANUS, f) Abilæ Episcopus, qvi factione Hidacii & Ithacii g) Treveris à Maximo tyranno cæsus est, * edidit multa opuscula, h) de qvibus ad nos aliqva pervenerunt. Hic usqve hodie à nonnullis Gnosticæ, i) id est, Basilidis

Πρισκιλλιανὸς Ἀβίλης Ἐπίσκοπος, ὃς ἐκ συσκευῆ Ὑδατίȣ καὶ Ἰθακίȣ, εἰς Τρίβερειν παρὰ Μαξίμȣ τȣ̃ τυράννȣ ἐσφάγη, ἐξέδωκε πολλὰ συντάγματα, ἀφ᾽ ὧν τινα εἰς ἡμᾶς παρεληλύθασιν. Οὗτος ἄχρι τήμερον παρά τινων τὴν Γνωστικὴν αἵρεσιν, τȣτέστιν Βασιλείδȣ

f) De Priscilliano Abulensi Hispaniæ ulterioris Episcopo ejusque hæresi Hieronymus lib. contra Pelagianos, Epiphanius & Damascenus hæresi 49. Augustinus & auctor prædestinati hæresi 70. Sulpicius Severus sub extrem. libri 2. Hist. & dialogo 3. Augustinus libro ad Orosium contra Priscillianistas, Tomo VIII. edit. novæ, & sermone 129. de tempore (in nova edit. T. V. Appendice serm. 233.) *qui de fide recta contra omnes hæreses* inscribitur & quem Priscillianistis oppositum observat Paschasius Quesnellus diss. XIV. ad Leonem M. pag. 723. Leo Magnus Epist. 93. (al. 15.) ad Turibium. E recentioribus Tillemontius Tom. VIII. memor. & Nic. Antonibus lib. 2. Bibl. Veter. Hispan. cap. 5. Damnati sunt Priscillianistæ in Conciliis Cæsaraugustano A. 380. Burdegalensi A. 385. Toletano I. A 400. Braccarensi A. 563. &c.

g) In aliis vitiose *Hylatii* vel *Hydiati & Ithacii*, pro quo rectius alii *Hidacii* sive *Idatii & Ithacii.* Sic & Sulpicii Severi Codices, II. 62. *Tum vero Idacius & Ithacius acrius instare*, & II. 63. *Secuti etiam accusatores Idacius & Ithacius Episcopi, quorum studium in expugnandis hæreticis non reprehenderem, si non studio vincendi plus quam oportuit certassent. - - Certe Ithacium nihil pensi, nihil sancti habuisse definio &c.* Apud Prosperum, Isidorum, Sigebertum Gemblacensem & Hermannum Contractum duo illi vocantur *Ithacius & Ursacius.* Prosperi verba adscribam: *Ithacius & Ursacius Episcopi, ob necem Priscilliani, cujus accusatores fuerant, Ecclesiæ communione privantur.*

* A. 386. Arcadio & Bautone Coss. *Priscillianus in Synodo Burdegalensi se damnandum intelligens ad Imperatorem Maximum provocavit, auditusque Treviris ab Euodio præfecto prætorio, à Maximo gladio addictus est cum Euchrotia Delphidii Rhetoris conjuge & Latroniano* (hic est de quo Hieronymus infra cap. 122.) *aliisque erroris consortibus.* Hæc idem Prosper in Chronico pag. 736.

h) Scripta Priscilliani una cum auctore suppressa omnia à nemine veterum, qualia fuerint vel quibus inscripta titulis, memorantur, nedum ut ætatem ipsa tulerint: exceptò fragmento Epistolæ apud Orosium in Commonitorio de erronibus Priscillianistar.

i) Sulpicius Severus II. 60. *Tum primum infamis illa Gnosticorum hæresis intra Hispanias deprehensa, superstitio exi-*

& Marcionis, de qvibus Irenæus k) scripsit, hæreseos accusatur; defendentibus aliis, non ita eum sensisse ut arguitur.

λείδου καὶ Μαρκίωνος, περὶ ὧν Εἰρηναῖος συνέγραψεν, ὡς αἱρετικὸς κατηγορεῖται, ἐκδικούντων τινῶν, οὐχ οὕτως αὐτὸν νενοηκέναι ὡς εὐθύνεται.

exitiabilis arcanis occultata secretis. Origo istius mali oriens ab Ægyptiis - - Primus eam intra Hispaniat Marcus intulit, Ægypto profectus, Memphis ortus. Hujus auditores fuere Agape quædam non ignobilis mulier & Rhetor Helpidius. Ab his Priscillianus est institutus, familia nobilis, prædives opibus, acer, inquies, facundus, multa lectione eruditus, disserendi ac disputandi promtissimus. Felix profecto si non pravo studio corrupisset optimum ingenium, prorsus multa in eo animi & corporis bona cerneres. Vigilare multum, famem ac sitium ferre poterat, habendi minime cupidus, utendi parcissimus. Sed idem vanissimus, & plus justo inflatior profanarum rerum scientia, quia & magicas artes ab adolescentia eum exercuisse creditum est.

k) De quo supra cap. 35.

ERASMI SCHOLIA.

Abilæ episcopus. Abila civitas est Phœnices in Syria.

Factione Hylacii & Hithatii. Sic enim restituimus varie depravata vocabula, partim ex Sophronio, partim ex notis vetustissimi codicis.

HENR. GRAVII.

Qui factione Hilarii & Ithacii Treveris à Maximo Tyranno cæsus est. Corrige & lege: *Itacii & Ursacii.* Prosper in Chronicis. *Ea tempestate hoc est, anno primo Gratiani cum Theodosio, Priscillianus Episcopus de Galatiæ & Manichæorum & Gnosticorum dogmate hæresim nominis sui condidit. Anno primo Valentiniani cum Theodosio: Priscillianus in synodo Burdegalensi se damnandum intelligens, ad Imperatorem Maximum provocavit, auditusque Treviris ab Evodio præfecto prætorio, à Maximo gladio addictus est, cum Euchrotia Delphidii Rhetoris conjuge, & Latroniano, aliisque erroris consortibus. Burdegalæ quædam Priscilliani discipula nomine Urbica, ob impietatis pertinaciam, per seditionem vulgi lapidibus extincta est.* Anno 5. *Itacius & Ursacius Episcopi, ob necem Priscilliani, cujus accusatores fuerant, ecclesiæ communione privantur.* Severus in dialogo: *Maximus Imp. alias sane bonus, depravatus consilio sacerdotum post Priscilliani necem, Itacium Episcopum Priscilliani accusatorem, cæterosque illius socios, quos nominare non est necesse, vi regia tuebatur, ne quis ei crimini daret, opera illius cujuscunque modi hominem fuisse damnatum.* Mox: *Congregati apud Treviros Episcopi tenebantur, qui quotidie communicantes Itacio communem sibi causam fecerant: & jam pridie Imperator ex eorum sententia decreverat, tribunos summa potestate armatos ad Hispanias mittere, qui hæreticos inquirerent, deprehensis vitam & bona adimerent.* Isidorus de VV. illustrib. *Itacius Hispaniarum Episcopus, cognomento & eloquio Clarus, scripsit quendam librum &c.* Scripsit qvoqve hic Itacius prolixum opus adversus Varimadum Arianum, quod hodie extat in Biblioth. Patrum. De Priscillianistis qvoqve vide Augustinum ad Qvod vult Deum c. 70. *Priscillianistæ.*

AUBERTI MIRÆI.

Haud abs re fuerit hoc loco Priscilliani ejusqve asseclarum conatus & fœdos exitus commemorare. *Gnosticorum sectam (cujus semina à* Marco *quodam* Ægyptio, *Basilidis discipulo, primum sparsa fuerunt, Hadriano imperante)* Priscillianus *in Hispania circa annum* 383. *excitavit. Fuit is homo copiosus, & generis nobilitate clarus, in ea Hispaniæ parte natus, cui Calaciæ nomen est. Inerant præterea multa animi & corporis bona: sed has virtutes non minora vitia fœdabant; inquies animus & turbulentus, atque ex profana scientia mentis elatio. Ingenii dexteritate & accommodatis ad tempus officiis,* Instantium & Salvianum *Episcopos sectæ suæ conciliavit. Hos Idacius Emeritæ Præsul, S. Hieronymi laude nobilis,* Agidini *Cordubensis Episcopi monitu, exagitandos cum suscepisset, vulnus recruduit: latiusque serpsit malum, quod contrectatum cautius, fortassis curationem admisisset. Ad illud extremum & ultimum deventum, ut in conventu Episcoporum Cæsaraugustæ habito, ea de causa, utrique in re præsenti disceptarent. Sectarii die dicta cum venire recusassent, anathemati subjecti* Instantius & Salvianus *Præsules, e populo* Elpidius & Priscillianus, *& cum his* Agidinus *Cordubensis Episcopus mutata voluntate, ex inimico repente hæreticorum socius factus.* Ithacio Sossunobensi *(sic Severus Sulpitius vocat) Episcopo sententiæ promulgandæ cura demandata, ardenti homini atque procaci: qui jejuniis aut lectioni sacræ deditos, quasi Priscilliani sectatores, palam accusaret. Hujus atque Idacii diligentia, a Gratiano Imp tum superstite imperatum, ut hæreticos templis, urbibus totaque provincia expelli mandaret. Instantius & Salvianus, atque cum his Priscillianus, interim Abulensis Episcopus, sectatorum ope creatus, Romam præsidii caussa contendentes, & in Aquitania subsistentes, non paucos eo in tractu, ad sectam suam traxerunt. Romam appulsis* Damasi *Pontificis conveniendi potestas non est facta; ac ne* Ambrosius *quidem Mediolani eorum vocibus aures præbuit: ad novi dogmatis insolentiam cunctis exhorrentibus. Non remittunt tamen: corrupto officiorum Magistro Macedonio, à Gratiano impetratum, ut priore edicto inducto, ablatæ ecclesiæ Priscilliano atque Instantio redderentur: nam Salvianus Romæ diem obierat. Ab eo successu Gnosticorum audacia confirmata:* Ithacius *seditionis lege postulatus, atque a Volventio Vicario ad necem quæsitus, ad Gregorium*

Præfectum prætorii in Galliam confugit. Eo parum opis ferente, Maximum Imp. adiit, ab eoque Treveris impetratum, cognitionem Burdigalæ in Episcoporum conventu instaurari. Eo venire compulsi sunt Priscillianus atque Instantius: a Priscilliano, cum socius gradu dejectus esset, ad Maximum provocatum: factumque Episcoporum inconstantia, ut ad Imperatorem devolveretur caussa, novo ad eam diem exemplo, judicem profanum de hæreticis judicare. Ceterum caussa Treveris agitata, atque urgente Ithacio capitale supplicium A. 389. Priscillianus *subiit; maleficii convictus, atque nocturnos conventus cum fœminis, religionis specie, agitasse. Interfecti præterea* Felicissimus & Armenius, *tum* Latronianus *seu* Matronianus, *fœdo exitu nobilior quam pangendis carminibus.* Instantius *ultra Britanniam in insulam deportari jussus est. Prisciliano occiso, secta non modo non est repressa, sed latius etiam propagata. Cæsorum corpora, in Hispaniam delata, a sectatoribus, martyrum instar, honorata sunt.* Ithacius & Idacius *solum exilio vertere compulsi; quod iis agentibus hæretici essent trucidati.* Sic fere Mariana lib. 4. De rebus Hispaniæ cap. 20.

Cæterum Isidorus tradit, Priscillianum Gnosticorum & Manichæorum erroribus mixtum dogma composuisse. Augustinum lib. de hæresibus cap. 70. lege.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Basilidis & Marcionis. *Basilidis vel Marcionis*, est in codice.

CAP. CXXII.

LATRONIANUS, l) provinciæ Hispaniæ, valde eruditus, & in metrico opere veteribus comparandus, cæsus est & ipse Treveris cum Priscilliano, Felicissimo, m) Juliano, Euchrotia, ejusdem factionis auctoribus. Exstant ejus ingenii opera, diversis metris edita.

Ματρωνιανὸς ἐπαρχίας Ἱσπανίας, σφόδρα πεπαιδευμένος, καὶ εἰς ἐποποιίαν τοῖς ἀρχαίοις συγκρινόμενος, ἐσφάγη καὶ αὐτὸς ἐν Τρεβέροι ἅμα Πρισκιλλιανῷ, Φηλικισσίμῳ, Ἰουλιανῷ, καὶ Εὐχρωτίᾳ, τοῖς ἐξάρχοις τῆς αὐτῆς αἱρέσεως. Εἰσὶ τούτου συγγράμματα διαφόρῳ μέτρῳ ἐκδοθέντα.

l) Latronianus scripsi pro Matroniano quia non modo Latronianum habent Codices plerique Hieronymi ut Gemblacensis, Sigebergensis & Martiniensis teste Suffrido Petri, sed ita apud Hieronymum quoque legit Honorius & ita dicitur in Codicibus Sulpicii Severi II, 64. & in Prosperi Chronico. Cæterum ex ejus scriptis nihil tulit ætatem.

m) De Felicissimo & Euchrotia meminit idem Sulpicius his verbis: *Priscillianus capitis damnatus est unaque cum eo Felicissimus & Armenius qui nuper à Catholicis, clerici Priscillianum secuti, desciverant. Latronianus quoque & Euchrotia gladio peremti.* Euchrotiam illam Delphidii Rhetoris cujus Ausonius in Professoribus Burdegalensibus carm. 5. meminit, conjugem fuisse Prosper notatum reliquit. De eadem Latinus Pacatus cap. 29. Panegyrici: *Objiciebatur atque etiam exprobrabatur mulieri viduæ nimia religio & diligentius culta Divinitas. Quid hoc majus poterat intendere accusator Sacerdos?* (Ithacius) *Fuit enim, fuit & hoc delatorum genus, qui nominibus Antistites, revera autem satellites atque adeo carnifices, non contenti miseros avitis evolvere patrimoniis, calumniabantur in sanguinem, & vitas premebant reorum jam pauperum.*

ERASMI SCHOLIA.

Hunc verterant in Latronianum.

Cum Encrotia. Cum Euchrotia legendum.

HENR. GRAVII.

Latronianus. Ita legit & Prosper in Chronicis, pro Matronianus.

AUBERTI MIRÆI.

Matronianus seu Latronianus, fœdo exitu nobilior fuit, qvam pangendis carminibus: qvamvis in aliqvo poëtarum numero sua ætate fuerit: ut Mariana lib. 4. cap. 20. loqvitur.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Valde eruditus. Codex: *Vir valde eruditus.*

Euchrotia. Codex: *Eutropio.*

CAP. CXXIII.

TIBERIANUS Bæticus, scripsit o) pro suspicione, qva cum Priscilliano accusabatur hæreseos, apologeticum tumenti

Τιβεριανὸς Βαιτικὸς, συνέγραψε περὶ τῆς ὑπονοουμένης αἱρέσεως, εἰς ἣν ἅμα Πρισκιλλιανῷ κατηγορεῖτο, ἀπολογητικὸν ὑψηλῷ καὶ ἐπη-

o) Ex Tiberiani quoque hujus scriptis nihil jampridem exstat. Et qui Apologeticum ejus memorant Ado in Chronico & Honorius, ab Hieronymo id habuere.

compositoqve sermone: p) postea post suorum cædem, tædio victus exilii, q) mutavit propositum, & juxta sanctam Scripturam, r) *canis reversus ad vomitum suum*, filiam devotam Christo virginem, matrimonio copulavit.

κὴ ἐπηρμένῳ λόγῳ. Ὅς τις μετὰ τὴν τῶν ἰδίων σφαγὴν ἡττηθεὶς, ἀνιαρῶς διάγων ἐν τῇ ἐξορίᾳ, ἐξέστη τῆς οἰκείας προθέσεως, κὴ κατὰ τὴν θείαν γραφὴν, κύων εἰς τὸν ἴδιον ἔμετον ἀναζεύξας, θυγατέρα καθιερωθεῖσαν θεῷ παρθένον γαμηθῆναι κατηνάγκασεν.

p) Compositum sermonem dixit pro elaborato, in qvo ut ait Lucilius *quam lepide* λέξεις *composta ut tesserulæ omnes*, apud Ciceronem 3. de Oratore cap. 43.

q) Exilii ejus locum nos docet Sulpicius Severus lib. 2. cap. 64. *Tiberianus ademptis bonis in Sylinam insulam datus.* Sylina insula oræ Britannicæ vicina, hodie Silly, Plinio Silumnus. Vide Cambdenum in Britannia, & Nic. Antonium lib. 2. Bibl. veteris Hispanæ cap. 5. §. 131.

r) Proverb. XXVI. 11. & 2. Petr. II. 22.

ERASMI SCHOLION.

Matrimonio copulavit. Id est coëgit ut nuberet, sic enim explicat Sophronius, ne qvis accipiat illum suam ipsius duxisse filiam.

MARIANI VICTORII.

Canis reversus ad vomitum suum, filiam, devotam Christo virginem, matrimonio copulavit. Acriter reprehendit Hieronymus, qvod infelici hac nostra ætate passim alicubi fit; jureqve fieri etiam ab hæreticis asseveratur. Matrimonio autem copulavit, dixit, hoc est, *κατηνάγκασεν*, coëgit ut nuberet, alteri scilicet, non sibi.

HENR. GRAVII.

Filiam devotam Christo virginem matrimonio copulavit. Locutio trita Hieronymo. Libro 2. in Jovinianum: *Satur in terra matrimonio copulatur.* In Ephes. 5. *Nubentes & matrimonio copulati* & in Hierem. 2. & in Oseæ 3. & alibi.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Filiam devotam Christo virginem matrimonio copulavit. Piaculum est, alicui quicqvam affingere. Sed codex noster diserte docet, qvod reliqvi in medio relinqvunt, Tiberianum propriam filiam duxisse uxorem. *Matrimonio sibi copulavit*, habet. *

* Vitiose, ut non dubito.

CAP. XXIV.

AMBROSIUS, Mediolanensis Episcopus, usqve in præsentem diem s) scribit: de qvo, qvia superest, meum judicium subtraham, ne in alterutram partem, aut adulatio in me reprehendatur, aut veritas.

Ἀμβρόσιος Μεδιολάνου Ἐπίσκοπος, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας συγγράφεται, καὶ ἐπείπερ περίεστι, τὴν ἐμὴν κρίσιν ἀναστέλλω, μήπως κολακείας μᾶλλον, ἢ ἀληθείας εὐθύνωμαι.

s) Hæc A. 392. Hieronymus, cum jam plurima scripta sua Ambrosius vulgasset, quem defunctum constat non diu post A. C. 396. vel certe 398. Vide Papebrochii dissertationem de anno & die mortis S Ambrosii: in actis Sanctor. ante Tom. 1. Aprilis pag. XXXVIII. seq. Vitam ejus accurate præter alios tradiderunt Tillemontius Tomo X. memor. Godfridus Hermantius, & quibus luculentam Ambrosii operum editionem Paris. 1686. 1691. fol. 2. Volum. vulgatam debemus Jacobus Frichius & Nicolaus le Nourry, Monachi clarissimi Benedictini.

ERASMI SCHOLION.

Cum multos superstites honorifice recensuerit Hieronymus, mirum cur in uno Ambrosio prætexat hanc causam, qvod adhuc viveret. Certe poterat illius opera recensere, verum non optime sensisse de litteris Ambrosii Hieronymum calumniatur & Ruffinus, & consentaneum est illum non probasse hominis dictionem, cum fidem & sanctimoniam approbaret.

HENR. GRAVII.

Ambrosius Mediolanensis Episcopus. Prosper in Chronicis: *anno 2. Gratiano & Theodosio 5. Coss. pro catholica fide multa subtiliter Ambrosius scribit.* Vide Cassianum lib. 7. de Incarnatione Domini: *Paulus presbyter non ille Nolanus Episcopus, petente Augustino, conscripsit sancti Ambrosii vitam, signis florentem, atque doctrinis, & meritis Apostolorum non imparem.*

AUBERTI MIRÆI.

S. Ambrosius, an. 374. aut 375. die 7. Decembris Mediolano datus Episcopus, decessit Honorio IV. & Eutychiano Consulibus (hoc est, Christi anno 398.) si Marcellino

lino credimus. Alii ejus obitum ad annum superiorem referunt. Ambrosii opera omnia exstant Romæ & Lutetiæ 1586. typis evulgata. Qvæ porro sint genuina, Bellarminus lib. de Script. eccles. breviter explicat.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

De quo, quia superest. Qoamdiu supervixerit ab hujus libri editione, non est satis explicatum. Doctissimus Papebrochius putat, eum obiisse anno CCCXCVIII. die XVII. aprilis, seu sabbatho sancto paschatis, qvi anno CCCXCVIII. incidebat in XVIII. aprilis. Martyrologia Bedæ & aliorum habent IV. aprilis. Sed Mabillonius vulgatam sententiam, qva anno CCCXCVI. die V. aprilis decessisse dicitur, retinendam putat, cum ob alias causas, tum qvod in vetustissimo Mediolanensium episcoporum catalogo, qvem primus edidit, die V. aprilis dicatur depositus. Ego nullus dubito, qvin vulgaris sententia Papebrochianæ præferenda sit. Illud vero plane non est verosimile, eundem die V. sepulturæ traditum esse, qvum tanta festinatione usi non sint veteres in recondendis corporibus episcoporum. Nec apparet, qvi decenter fieri potuerit, eiqve ex more interesse clericorum piorumqve hominum multitudo. De libris Ambrosii nihil moneo. Ritum, seu, ordinem Ambrosianum erudite excussit Mabillon, fateturqve, eum hodie multo alium esse, qvam fuerit Ambrosii aevo.

CAP. CXXV.

EVAGRIUS Antiochiæ Episcopus, t) acris ac ferventis ingenii, cum adhuc esset presbyter, diversarum hypotheseon u) tractatus mihi legit, qvos necdum edidit: vitam qvoqve beati Antonii x) de Græco Athanasii in sermonem nostrum transtulit.

Εὐάγριος Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος, εὐφυὴς, καὶ ἄκρας διανοίας, ἔτι πρεσβύτερος ὢν, διαφόρων ὑποθέσεων ὁμιλίας ἀνέγνω μοι, ἃς οὔπω ἐξέδωκε, καὶ τὸν βίον δὲ τοῦ μακαρίου Ἀντωνίου ἀπὸ ἑλληνικοῦ Ἀθανασίου, εἰς τὴν ἡμετέραν διάλεξιν μετήνεγκεν.

t) Ex parte Eustathianorum ultimus Episcopus Antiochenus fuit Evagrius in locum Paulini ab A. 388. vel 389. & cum ipso defuncto schisma in illa Ecclesia exspiravit. Ex Hieronymo autem colligas tunc cum hæc scriberet hoc est A. 392. adhuc Evagrium superstitem fuisse. Confer Tillemontium T. XII. memor. p. 14 seq.

u) Scripta varii argumenti, ut supra cap. 118. *variarum hypotheseon libri.* Sed ex illis Evagrii scriptis nihil tulit ætatem.

x) Hanc Latinam versionem vitæ S. Antonii ab Athanasio scriptæ, Hieronymo ipsi à quibusdam falso tributam probat Rosweidus ad Vitas Patrum p. 23. seq. Prodiit post editiones Mombritii, Surii ad 17. Januar. aliorumq;, emendatius vulgata à Rosweido cum notis Tom. I. pag 25. seq. Bollando Tom. 2. Act. Sanctor. Januarii pag. 107. & in nova editione Operum S. Athanasii Montfauconiana, Tomi I. parte posteriore.

HENR. GRAVII ANNOTATIO.

Evagrius Antiochiæ Episcopus. De eo Hieronymus Epist. ad Florentium; *Vitam quoque B. Antonii de Græco Athanasii in nostrum sermonem transtulit.*

AUBERTI MIRÆI.

Labuntur Sixtus Senensis & Trithemius, dum Evagrium Episcopum Antiochenum, & Evagrium monachum S. Macarii Ægyptii discipulum, Origenistam, conflant in unum. Ex his *Evagrius Antiochenus*, ante Episcopatum, hoc est, cum adhuc esset presbyter, vitam S. Antonii, ab Athanasio Episcopo Alexandrino Græce scriptam, Latine reddidit: exstatqve tom. I. in Vitis Patrum, a Moreto 1628. Antverpiæ editis, cum Notis Heriberti Rosvveidi. *Evagrii monachi* (qvem vulgus Ponticum, Hieronymus Hyperboritam vocat) scripta Gennadius cap. 11. enumerat. De tertio *Evagrio* idem Gennadius cap. 50. & ex eo Honorius cap. 50. agunt. Qvartus Evagrius sit nobis *Evagrius Scholasticus*, qvi, post Socratem & Theodoretum, Historiam ecclesiasticam libris sex, usqve ad annum circiter Christi 595. Græco sermone deduxit.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Mihi legit. Fuit enim Hieronymi in eremo comes, ut ex epistola XLI. liqvet. *Uno,* inqvit, *& toto mihi lumine, Evagrio nostro fruor.* Et epistola VI. carissimum Evagrium vocat.

CAP. CXXVI.

AMBROSIUS Alexandrinus, y) auditor Didymi, scripsit adversum Apollina-

Ἀμβρόσιος Ἀλεξανδρεὺς, ἀκροατὴς Διδύμου, ἔγραψε κατὰ Ἀπολλιναρίου τεῦχος πολ-

y) Ambrosius hic A. 392. adhuc superstes, diversus non modo ab æquali ejus Ambrosio Mediolanensi de quo cap. 124. Sed etiam ab Ambrosio Alexandrino Seniore de quo cap. 56. Verum ex ejus scriptis nihil hodie exstat, & apud alios veteres etiam altum de eo silentium. De Didymo dictum cap. 109. & de Apollinari Laodiceno cap. 104.

rium volumen multorum versuum de dogmatibus, & ut ad me nuper quodam narrante perlatum est, commentarium in Job: qvi usqve hodie superest.

πολλῶν στίχων, περὶ δογμάτων, καὶ καθὼς ὑπόγυιον διηγουμένου τινὸς ἔγνων, ὑπομνήματα εἰς τὸν Ἰὼβ, ὃς ἄχρι τοῦ παρόντος περίεστιν.

AUBERTI MIRÆI SCHOLION.

Ambrosii Alexandrini & Trithemius meminit. Scripsit autem adversus Apolinarium, sive, ut in qvibusdam MSS. Codicibus legitur Apollinarem. Vide qvæ supra cap. 120. de diversis Apolinariis diximus.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Adversum Apolinarium. Recte codex noster: *Adversum Apollinarem.*

CAP. CXXVII.

MAXIMUS Philosophus, z) natus Alexandriæ, Constantinopoli Episcopus ordinatus est, & pulsus, insignem de Fide adversus Arianos scripsit librum; qvem Mediolani a) Gratiano Principi dedit.

Μάξιμος φιλόσοφος, ὁρμώμενος ἐκ τῆς Ἀλεξανδρέων, Κωνσταντινουπόλεως Ἐπίσκοπος καταστὰς καὶ καθαιρεθεὶς, ἐπίσημον περὶ τῆς πίστεως κατὰ τῶν Ἀρειανῶν συνέταξε βίβλον, ἥν τινα ἐν Μεδιολάνῳ Γρατιανῷ ἐπέδωκε βασιλεύοντι.

z) Hic est Maximus è Cynico Philosopho Episcopus CPolitanus absente Nazianzeno ordinatus A. 379. Sed mox iterum dejectus, de quo supra cap. 117.

a) Gratianus Mediolani fuit anno quarto imperii, Christi 379. ubi cœtus Arianorum prohibuit edicto publicato 3. Augusti. Vide Codicem Theodosianum lib. XVI. tit. V. de Hæreticis lege 5. Cæterum liber ille Maximi Gratiano oblatus jampridem intercidit.

HENR. GRAVII ANNOTATIO.

Maximus Philosophus. De eo vide Canone tertio Constantinopolitani Concilii. Ad hunc extat D. Basilii eruditissima epistola, cujus initium, εἰκόνες, & item alia ἀνήγγειλέ μοι.

Constantinopoli Episcopus ordinatus est, & pulsus. Vide Theodoritum lib. 5. cap. 8.

AUBERTI MIRÆI.

De Maximo Episcopo CP. & Trithemius agit lib. de Script. eccl.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

De fide adversus Arianos. Theodoritus libro V. capite VIII. eum Apolinarii vesania refertum fuisse scribit.

CAP. CXXVIII.

GREGORIUS NYSSENUS Episcopus, b) frater Basilii Cæsariensis, c) ante paucos annos mihi & Gregorio Nazianzeno contra Eunomium d) legit libros; qvi & multa alia scripsisse & scribere dicitur.

Γρηγόριος Νύσσης Ἐπίσκοπος, ἀδελφὸς Βασιλείου τοῦ Καισαρέως, πρὸ ὀλίγων ἐνιαυτῶν ἐμοὶ καὶ Γρηγορίῳ τῷ Ναζιανζηνῷ κατὰ Εὐνομίου ἀνέγνω λόγους, ὅς τις καὶ ἄλλα πολλὰ γεγραφέναι καὶ γράφειν λέγεται.

b) Nyssæ in Cappadocia ordinatus est Gregorius circa exordium Anni 372. Deinde ab Arianis detrusus, sed post Valentem A. 378. mortuum à Gratiano iterum restitutus. Interfuit adhuc Concilio CPolitano A. 394. Vide Tillemontium Tom. IX. memor.

c) De quo supra, cap. 116.

d) Hoc est opus λόγων ἀντιῤῥητικῶν contra Eunomium, quod in XIII. libros distinctum etiamnum exstat, atque inter alia Nysseni opera parisf. A. 1615 & 1638. Græce & Latine edita vidit lucem. Vide si placet quæ de illis dicta Tomo VIII. Bibliothecæ Græcæ.

HENR. GRAVII ANNOTATIO.

Gregorius Nyssenus Episcopus, frater Basilii. Ad hunc scribit Basilius epistolam de differentia οὐσίας καὶ ὑποστάσεως. Extant præterea ad eundem Gregorii Nazianzeni epistolæ 6. De operibus autem ejus vide Svidam: & extant multa.

AUBERTI MIRÆI.

Gregorius Nyssenus, S. Basilii Cæsariensis, supra cap. 116. laudati, frater, à Valente

te Imp. pulsus, octo circiter annis pro Fide catholica exulavit. Vivebat adhuc 14. Theodosii Imp. anno (hoc est Christi 392.) ut hic Hieronymus testatur. Opera ejus Græco Latine 1615. Parisiis sunt excusa: ex qvibus genuina qvæ sint, Bellarminus in Catalogo te docebit.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Mihi & Gregorio Nazianzeno. Guelpherbytanus tum hic tum in vita Gregorii Nazianzeni, antiqvissimam Lectionem tuetur, ac *Nazanzenum* vocat, non, *Nazianzenum*. Hanc lectionem & Mabillonius in veterum monumentis deprehendit.

CAP. CXXIX.

JOANNES Antiochenæ ecclesiæ presbyter, e) Eusebii Emiseni Diodorique sectator, f) multa componere dicitur, de qvibus *περὶ ἱερωσύνης* g) tantum legi. h)

Ἰωάννης Ἀντιοχείας πρεσβύτερος, Εὐσεβίου Ἐμεσηνοῦ, καὶ Διοδώρου ἀκόλουθος, πολλὰ συγγράψαι λέγεται, ἀφ' ὧν περὶ ἱερωσύνης μόνον ἀνέγνων.

e) Presbyter Antiochenus fuit Joannes Chrysostomus ab A. 386. Episcopus CPol. A. 398. in exilium pulsus A. 402 obiit 407. ætatis 53.

f) De Eusebio Emeseno supra cap. 91. & de Diodoro Tarsensi cap. 119. cujus scripta ibi notat Hieronymus ad Eusebii Emeseni characterem accedere.

g) Chrysostomi libri VI. de sacerdotio post primam edit. Lovaniensem Anni 1529. 4. separatim emendatius editi sunt à Davide Hœschelio Augustæ Vindel. 1599. 8. & hinc inter opera sancti Doctoris sæpius, atque novissime iterum separatim Cantabrigiæ nitidis typis Ao. 1710. & 1712. 8. cum notis Joannis Hughes. Nova operum Chrysostomi & accuratissima editio Græcolatina magno studio conqvisitis Codicibus MSS. jam Parisiis paratur ab incomparabili Viro Bernhardo de Montfauçon, XI. Voluminibus in fol. De aliis ad hoc tempus vulgatis editionibus dictum Volumine VII. Bibl. Græcæ.

h) *Ægre*, inquit Marcianæus, *ferunt quidam recentiores tam pauca scripta fuisse* ab Hieron. *de S. Joanne Chrysostomo, quia nesciunt præsens Opus de scriptoribus Ecclesiasticis editum fuisse sex annis antequam Joannes sublevaretur in thronum Episcopalem CPol. nemenque ejus celeberrimum haberetur in Ecclesiis Catholicorum. Sed quam vetus sit illa imperitorum quæstio ac querela, facile discimus è MSto Codice Cluniacensi, in quo nebulo quidam ac impostor invito Hieronymo hunc obtrudit contextum in laudem S. Chrysostomi:*
"Joannes Antiochenæ prius Ecclesiæ presbyter, postea Constantinopolitanæ Episcopus Civitatis, tractator "peritissimus & ex tempore declamator insignis, Eusebii Diodorique sectator multa composuit. Περὶ "*ἱερωσύνης*, De compunctione Cordis, de lapsu animæ, de mysterio Crucis, de fide adversum Arianos, ad-"versum Macedonianos, adversum Anomœos. & alia infinita quæ nec invenire apud aliquem quamvis studio-"sum facile est: sed per totum orbem scripta ejus tam Græco sermone edita, quam in Latinum translata, "velut fulgura discurrentia migrant. * Claruit maxime sub Arcadio Principe, à quo & privata Augustæ "conjugis indignatione, exilio pulsus obiit. Et post multos annos corporis ejus reliquiæ cum magna "gloria à Theodosio filio ejus Constantinopolin deportatæ intra Apostolorum thecas conditæ jacent.
Videant nunc amatores Chrysostomi, quantum potuit scelus, imperitus amator Joannis, & ineptus corruptor Hieronymi, non intelligens anno Theodosii decimo quarto nihil tale scribi potuisse de exilio S. Chrysostomi, de morte ejus, de reliquiis CPolin deportatis. Meminerit vero Lector studiosus periodorum Pauli Apostoli & Theclæ Virginis, & fatebitur non insolens fuisse amatoribus Sanctorum imperitis multa fingere & confingere Veritati contraria. Hæc Marcianæus.

* Rectius Erasmus: *micant.*

ERASMI SCHOLIA.

Hunc putant esse Joannem, qvem vulgo Chrysostomum dicimus, post episcopum Constantinopolitanum.

De quibus περὶ ἱερωσύνης. Id est, de sacerdotio. Hactenus Hieronymus de Joanne, nec plura Sophronius. Cæterum in vetustissimo codice hæc adjecerat, nescio qvis, de compunctione cordis, de lapsu animæ, de mysterio crucis, de fide adversum Arianos, adversum Macedonianos, adversum Anomoeos, & alia infinita, qvæ nec inveniri apud aliqvem, qvamvis studiosum, facile est, sed per totum orbem scripta ejus, tam Græco sermone edita, quam Latina translata, velut fulgura discurrentia micant. Claruit maxime sub Arcadio principe, a qvo & privata Augustæ conjugis indignatione in exilium pulsus, obiit, & post multos annos corporis reliqviæ cum magna gloria a Theodosio filio, Constantinopolin deportatæ, inter Apostolorum thecas conditæ jacent.

MARIANI VICTORII.

Joannes Antiochenæ Ecclesiæ presbyter. Hic dicitur esse præclarissimus ille omnium græcorum orthodoxorum Pater, Chrysostomus, ab aureo ore propter sermonis elegantiam cognominatus: cujus scripta, qvia celebria per se, ac vulgatissima sunt, operæ pretium minime erit ea aut enumerare, aut laudare.

HENR. GRAVII.

Joannes Antiochenæ ecclesiæ presbyter. Prosper in Chronicis: anno 6. Theodosii cum Arcadio & Honorio filiis, Vincentio & Fabricio * Coss. *Joannes Constantinopolitanus, & Theo-*

* Leg. *Fravitta*, hic enim cum Vincentio Consul A. 401. Vide Petri Relandi Fastos Consulares p. 541. seq.

Theophilus Alexandrinus illustres episcopi habentur, sed utrumque obscuravit discordia, quæ eo usque processit, ut Joannes a Theophilo oppressus Pontum exilio pergere cogeretur, cum tamen communionem ejus maxima pars eorum Episcoporum, Romani Pontificis exemplum secuta, servaverit. Vide etiam Cassianum ubi sup. Qvi plura legere cupit, adeat Svidam, & historias ecclesiasticas, e qvibus Illustris Baronius sua hausit, ut & è Photii biblioth.

AUBERTI MIRÆI.

S. Joannis Chrysostomi, ex presbytero Antiocheno Episcopi Constantinopolitani, opera Nortoni in Anglia tomis octo 1615. sunt edita. Tomi autem sex Græco-Latine, studio Frontonis Ducæi, S. I. Theologi, nobis olim amicissimi, Lutetiæ prodierunt.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Chrysostomi cognomen nondum sortitus erat Joannes, qvum hæc scriberet Hieronymus, imo id nominis illi superstiti nunqvam tributum videtur. Nec ætate discipulorum ejus obtinuisse opinor, qvum Theodoritus, lib. V. Hist. c. 28. 32. qvi Joannem præceptorem habuit, eum divinum & magnum Joannem, nunqvam vero Chrysostomum appellet, qvod ad Joannis laudes, qvibus enumerandis Theodoritus operam sedulam navat, omnino pertinebat. Qvod in titulis capitum non modo apud Theodoritum, sed & apud Sozomenum VIII. 2. 5. Chrysostomi nomen legitur, indicat titulos illos a librorum autoribus non esse adscriptos. Sozomenus sane in extollenda Joannis eloqventia totus est, eumqve dicendi persuadendiqve artificem egregium, & omnium sui temporis oratorum præstantissimum vocat, neutiqvam vero Chrysostomum. Videtur ergo Chrysostomi nomen ignotum fuisse usqve ad annum circiter DCXXX. Nam circa istum annum Joannes Moschus in Limonario cap. 128. 191. eum aliqvoties Chrysostomum vocat, è cujus verbis colligitur, hoc nomen & paulo ante usurpatum. Extat in bibliotheca nostra publica codex homiliarum Chrysostomi adorandæ vetustatis, qvi nudum Joannis nomen præfert. Itaqve non immerito qvis antiqvissimos Chrysostomi codices illos dixerit, qvi cæteris paribus, solo Joannis nomine insigniuntur. Recentes enim scribæ semper librorum inscriptiones ad usum sui seculi accommodarunt, qvo Chrysostomi nomen jam pulpita ubiqve personabant. Nec male. Olim enim sæpe hallucinati sunt lectores in discernendis libris, Joannis alicujus nomen præferentibus, ita qvidem, ut versionis Æthiopicæ autor apocalypsi Joannis evangelistæ hunc titulum præscripserit: *Visio Joannis, qui Joannes fuit episcopus Constantinopolitanæ metropolis, cum passurus erat passionem.* Scilicet cum Joannes Chrysostomus in oriente magna gauderet fama, ut audito in re literaria Joannis nomine Joannem Chrysostomum intelligerent; credidit interpres, non posse alium Joannem apocalypseos autorem esse, qvam Chrysostomum.

Diodorique sectator. Sozomenus libro VIII. capite II. refert, Chrysostomum viva Diodori Tarsensis voce usum. *Magistros,* inqvit, *eos habuit, qui tunc temporis nobilibus illic monasteriis præsidebant; Carterium scilicet, ac Diodorum, qui Tarsensis ecclesiæ episcopus fuit.* Svidas Eusebii Emeseni & Diodori ἀκόλουθον vocat.

Tantum legi. Non fuit Hieronymo in more positum, libros supplere & auctius emittere, alioqvi potuisset deinceps multos Chrysostomi libros huic loco inserere, qvorum plusculos ipsi cognitos fuisse, ex ejus monumentis post hunc catalogum editis abunde cognoscitur. Multos enim ab eo tempore, qvo hic liber editus est, in lucem emisit Chrysostomus, ita, ut Svidas dicat: *Ejus scriptorum numerum recensere non hominis est, sed Dei potius omnia cognoscentis.*

CAP. CXXX.

GELASIUS Cæsareæ Palæstinæ, post Euzoium, i) Episcopus, k) accurati limatiqve sermonis, fertur qvædam scribere, sed celare.

Γελάσιος Καισαρείας Παλαιστίνης μετὰ Εὐζώϊον Ἐπίσκοπος, λαμπρῶς τινα συγγράφειν λέγεται ἀποκρύπτειν δέ.

i) Vide quæ supra, ad cap. 113.

k) Gelasius hic à Cyrillo Hierosol. (avunculo suo) Episcopus Cæsareensis ordinatus A. 367. Concilio CPol. interfuit A. 381. defunctus A. 394. De scriptis illius vel quæ sub ejus nomine feruntur, non repetam hoc loco qvæ Tomo VIII. Bibl. Græcæ pag. 370. seq. dicta sunt, præcipue cum Hieronymus nullum ex illis nominatim memoret, vel qvia Gelasius illa celabat, potuerit memorare.

ERASMI SCHOLION.

Post Eunomium. Εὐζώϊον, consentiente Sophronio cum emendatissimis exemplaribus nostris.

HENR. GRAVII.

Gelasius Cæsareæ Palæstinæ post Euzoium Episcopus. Meminit hujus Theodoritus lib. 5. cap. 8.

AUBERTI MIRÆI.

De duobus Gelasiis, Cæsareæ in Palæstina Episcopis, Photius in Bibliotheca cod. 88. & 89. consuli poterit; & ibidem Andr. Schottus in Scholiis. Vide item Baronium in gestis anni 496. & Bellarminum in Catalogo. Gelasius senior, qvi Euzoio in Cathedra Cæsariensi successit, & hic ab Hieronymo memoratur, Ruffini libros duos, Historiæ Eusebianæ adjectos, Græce vertit, & Præfationem suam præfixit: ut Photius cod. 89. tradit.

Gelasius junior, Cyzici natus, scripsit Historiam de Actis Nicenæ Synodi, libris tribus comprehensam, qvæ Græco-Latina exstat tomo 1. Conciliorum generalium, 1608. Romæ editorum. In præfatione testatur se vixisse tempore Basilisci tyranni, hoc est, circa Christi, 476. annum. Ejusdem putatur esse liber *de duabus naturis Christi contra Eutychen,* Gelasio Papæ adscriptus.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Post Euzoium. Codex noster: *Post Eunomium.*

Fertur quædam scribere. Codex: *Fertur quædam scribere capitula.*

CAP. CXXXI.

THEOTIMUS, a) Scythiæ Tomorum b) Episcopus, in morem dialogorum, & veteris eloqventiæ breves commaticosqve c) tractatus edidit. Audio eum & alia d) scribere.

Θεότιμος Σκυθίας Τομέων Ἐπίσκοπος ἐν τάξει διαλόγων καὶ ἀρχαίας φράσεως βραχείας ὁμιλίας ἐξέδωκεν. Ἀκούω τοῦτον καὶ ἄλλα συγγράφειν.

a) Cum hoc Theotimo Origenis defensore, quem Socrates VI. 12. ἐπ' εὐλαβείᾳ καὶ βίου ὀρθότητι περιβόητον appellat, memoratque Sozomenus VII. 25. VIII. 14. Tripartita X. 11. Nicephorus XII. 45. Cum hoc inquam Theotimo non confundendus Theotimus alter itidem Scythiæ regionis Episcopus, cujus Epistola ad Leonem Imp. A. C. 451. scripta legitur in Actis Concilii Chalcedonensis Tom IV. edit. Labbei p. 911.

b) Tomi, notissima vel Ovidii exilio civitas in Pontico littore Thraciæ, sive Scythia Pontica, cujus fuit Metropolis ut constat etiam ex numis Commodi & Caracallæ apud Harduinum pag. 501. Tomorum Episcopus Theotimus celebratur in Martyrologiis & Menologiis 20. April.

c) Commatici tractatus sunt veluti per commata sermone interrogantium & respondentium distincti, ut notavi supra ad c. 83. Non tamen de solis dialogis hoc vocabulum à scriptoribus usurpatur. Anonymus de Jamblicho: τὸ τῆς λέξεως κομματικὸν καὶ ἀφοριστικόν, distinctum per incisa sive commata. Schol. Hermogenis pag. 370. commendat in epilogo κῶλα κομματικά τε ὄντα, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀσύνδετα, καὶ πάθη κινοῦντα. Ab Anonymo in Aristotelis Rhetoricam conjungi λέξιν κομματικὴν καὶ ἀνθηράν notavit V. C. Tho. Gale ad Jamblichum de mysteriis Ægypt. pag. 181.

d) Joannes Damascenus in Parallelis sacris ex Theotimo quem Episcopum Scythopoleos pag. 381. appellat, profert loca ex ejus Commentariis in Genesin p. 673. & ex tractatu περὶ νηστείας sive de jejunio pag. 643. & ex Homilia in illud *si obtuleris donum tuum* pag. 381. Sed non plane certum, utrum hæc non sint Theotimi junioris quem A. 451. claruisse notavi.

ERASMI SCHOLIA.

Tomorum episcopus. Naso, Tomitanæ jam non novus incola terræ.

Breves Commentariosque. Commaticosqve legendum est ex vetustissimo codice, hoc est, clausulis distinctos.

HENR. GRAVII.

Theotimus Scythiæ Tomorum Episcopus. Vide Socratem lib. 6. cap. 12. & Sozomenum lib. 7. cap. 25.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Socrates libro VI. capite XII. virum ob vitæ sanctitatem celeberrimum vocat, qvem Hunni ob virtutem & fidei robur Romanorum Deum appellarunt, ut est apud Sozomenum libro VII. capite XXVI. Verba ejus, qvibus Origenem adversus Epiphanium defendit, habentur apud Socratem.

CAP. CXXXII.

DEXTER Paciani, de qvo supra e) dixi, filius, clarus apud sæculum,

Δέξτρος Πακιανοῦ, περὶ οὗ προείρηκα, υἱὸς, λαμπρὸς ἐν τῇ πολιτείᾳ, καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ

e) Supra c. 106. Vide & quæ ad Epistolam huic libro præmissam, qua illum Dextro Hieronymus consecrat.

f) & Christi fidei deditus, fertur ad me omnimodam historiam g) texuisse, qvam necdum legi. h)

Χριστοῦ πίστει ἐκδεδομένος, λέγεται παντοδαπὴν πρός με συντεταχέναι ἱστορίαν, ἣν ἔτι οὔπω ἀνέγνων.

f) Præfecturam administrasse prætorii, testatur S. Hieronymus Apologia 2. in Rufin.

g) Omnimodam hanc Dextri Historiam in deperditis jam pridem habuere viri docti, cum repente exeunte sæculo XVI. percrebescere rumor cœpit de invento in Fuldensi Germaniæ Bibliotheca hoc thesauro. Auctor rei ut docemur à Nicolao Antonio lib. 1. Bibl. veteris Hispanæ cap. 8. Jesuitarum sodalis quidam *Hieronymus Romanus de Higuera* nomine, Toletanus patria, undique munitus vir subsidiis curiosæ omnis, qua historica constat res, doctrinæ: Hic testatus est, à *Thoma Torrialba*, ejusdem Societatis, è Germaniæ Wormatia urbe Dextri Chronicon sive Historiam omnimodam ab Anno Urbis Romæ 752. ad annum 1183. (Christi 430.) missam sibi una cum *M. Maximi*, Cæsaraugastani Episcopi continuatione ab A. C. 468. ad 644. & *Eutrandi* (Luitprandi) Ticinensis Diaconi ab A. 644. ad 668. Apographum illius, Cæsaraugustæ repertum *Jo. Calderon* Franciscanus A. 1619. 4. in ea urbe typis committi curavit primus. Inde *Thomas Tamajus Vargas* regius Historicus A. 1625 edidit Dextrum defensum sive Novitates antiqvas: *Rodericus Carus* Utrariensis presbyter Chronicon Dextri & continuatorum cum brevibus notis vulgavit Hispali 1627. *Franciscus Bivarius* Cisterciensis Monachus solum Dextri Chronicon cum amplo commentario Lugd. eodem anno 1627. fol. Maximi vero Chronicon cum *Braulionis & Hellecanis* Episcoporum Cæsaraugustanorum additionibus, & ejusdem Bivarii commentario, præmissis *Baltasaris de Sandoval & Moscoso* apologeticis prælocutionibus pro Dextro & Maximo excusum Madrit. 1651. fol. Denique in laudati *Nicolai Antonii* Bibliotheca Vetere Hispana Tom. 2. pag. 274 - 286. eadem Chronica exhibentur, qui tamen neutiqvam illa pro genuinis habet, sed quam plurimis & non inficiandis argumentis evicit recens illa & fortasse ab ipso Higuera fuisse conficta: de quo videsis etiam eundem Nic. Antonium lib. 1. de jure exulum cap. 14. Cardinalem R. E. Josephum Saenz de Aguirre Tomo II. Concil. Hispan. pag. 54 seq. & Jo. Bollandum præfat. ad Tom. 1. Act. Sanctor. Januar. pag. 31. & ad Tom. 1. Act. Februarii pag. XVIII. seq. Papebrochium Tom. 4. Act. Sanctor. Maji pag. 14. b. Dionys. Petavius lib. 2. Epist. 14. ad Rosweidum, Chronicon Dextri vocat *hominis imperitissimi ἄτοπον & ἀπόκοτον κύημα & omnino ψευδεπίγραφον ab Hispano aliquo nebulone confictum.*

h) Epistola commentitio Lucii Dextri, sive ut à Cornelio à Lapide appellatur tenebrionis sinistri Chronico præmissa non ad Hieron. sed ad Orosium dirigitur his verbis: *Posteaquam ex oriente, (ubi sicut nosti Præfectus prætorio fui, domum redii, cæpit me vehementer tædere functionis munerum publicorum, totumque me converti ad ea studia, in quibus bonam vitæ meæ partem transegi, si non cum laude, citra notam pudoris tamen. Porro omnimodam historiam quam ab orbe condito ad hæc nostra tempora produxeram, & S. Hieronymo dedicaveram, quoniam ad manus ejus defuncti* (atqui scripta jam erat à Dextro A. 392. cum Hieronymus obierit demum 420.) *pervenire non potuit, auctam & locupletatam tibi nuncupo, ut Historiarum scriptori, & patris mei* (Paciani) *amantissimo. Vale.*

AUBERTI MIRÆI.

Flavius Lucius Dexter, S. Paciani Barcinonensis Episcopi, supra cap. 106. memorati, filius, fuit Præfectus prætorio: ut ex Sophronio, interprete Græco, cognosci datur. Huic Dextro librum suum de viris illustribus S. Hieronymus dicavit: ut Baronius ad an. 388. & alii censent. Fragmentum Chronici seu Historiæ omnimodæ, nomine Dextri 1619. Cæsar. Augustæ, & alibi postea prodiit, cum Chronico *Marci Maximi*, & Additionibus *Braulionis & Heleca*, Episcoporum Cæsaraugustanorum. Sed eruditis hæc fragmenta videntur ejusdem farinæ cum Beroso Annii Viterbiensis. His de rebus plura qvi volet, Pennottum in Canonicorum regularium Historia lib. 1. cap 52. & alios consulat.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Omnimodam Historiam. Dextri chronicon omnimodæ historiæ primus edidit Franciscus Bivarius, Cisterciensis monechus, & apologias subjunxit Lugduni MDCXXVII. Sunt, qvi id à Bivario confictum dicant; sunt alii, qvi illud Dextri fœtum esse contendant: qvos recenset Vincentius Placcius de Pseudonymis. Rursus alii nihil definire audent, sed de libri autore dubitant, inter qvos est Henricus de Noris libro I. capite XXXIII. historiæ Pelagianæ. Si absqve partium studio loqvamur, qvo aguntur nonnulli pontificii scriptores, dum de autore libri disputant, fateri oportet, ineptas fabulas pudendosqve errores, qvi sæpius occurrunt in chronico, a Bivario edito, persvadere cuivis posse, ut neget, librum Dextri esse ab eruditione rerumqve usu olim commendati. Exempla errorum ubivis sub examen revocata occurrunt, præcipue laudato Norisii loco ejusdemqve libri capite VI. & tomo II. miscellaneorum Witsii exercitatione XIV. Stephanus le Moyne ita judicat: *Hispani ludibrium debent omnibus aliis gentibus, quum nihil sit ineptius, quam illorum Flavius Dexter, & visionibus, prophetiis, anilibusque fabulis quas hic solent venditare.*

CAP. CXXXIII.

AMPHILOCHIUS, Iconii Episcopus, i) nuper mihi librum legit de Spiritu san-

Ἀμφιλόχιος Ἰκονίου Ἐπίσκοπος, ὑπέγυόν μοι λόγον ἀνέγνω περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος,

i) S. Basilius Epist. 393. Amphilochio gratulatur Episcopatum quem DEus ipsi contulerit ἀγαγὼν εἰς τὰ μέσα τῆς Πισιδίας. Iconium Pisidiæ opidum vocat Ammianus Marcellinus lib. XIV. cap. 2. ubi vide quæ annotavit

cto, k) qvod DEus, & qvod adorandus, qvodqve & omnipotens sit.

ματος, ὅτι θεὸς, καὶ προσκυνητόν ἐστιν, ὅλη τε δὴ παντοκράτωρ.

tavit H. Valesius. De Amphilochio ejusqve scriptis Tillemontius Tom.IX. memor. & Bibliotheca mea Græca Tom.VII. pag. 500. seq. Interfuit adhuc Amphilochius Synodo CPol. A. 394. non diu post defunctus.

k) Hic liber non exstat, & incassum quæritur inter Amphilochii opera Græce & Latine vulgata à Francisco Combefisio Paris. 1644. fol.

HENR. GRAVII.

Amphilochius Iconii Episcopus. Meminit hujus Theodoritus lib. 5. cap. 8.

AUBERTI MIRÆI.

S. Amphilochius, Iconii in Lycaonia Episcopus, à S. Hieronymo, epistola ad Magnum, cum Basilio Magno & Gregorio Nazianzeno comparatus, præter librum *de Spiritu sancto*, hoc capite memoratum, scripsit & *Homilias*, à Theodoreto non semel citatas. In Vitis patrum lib. 1. & alibi, sub nomine Amphilochii, legitur vita S. Basilii Magni: sed eam esse suppositiciam & in multis falsam, Baronius in gestis anni 378. & Bellarminus in Catalogo prorsus convincunt.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

Dicitur de vita Basilii M. scripsisse, ejusqve de hoc argumento liber hodieqve habetur, ac rejicitur à plerisqve, etiam pontificiis. Sed illud opus aut tam recens non est, qvam putatur; aut olim alius de Basilii vita liber extitit sub nomine Amphilochii. Nam Anastasius bibliothecarius in prologo qvodam, narrationi de miraculis Anastasii præfixo, ac a Mabillonio primum edito, hujus libri aliqvoties meminit. Vide

CAP. CXXXIV.

SOPHRONIUS vir apprimè eruditus, laudes Bethlehem k) adhuc puer, & nuper de subversione Serapis l) insignem librum * composuit; de virginitate qvoqve ad Eustochium, & vitam Hilarionis monachi, m) opuscula mea, in Græcum eleganti sermone transtulit. Psalterium n) qvoqve & Prophetas, qvos nos de Hebræo in Latinum vertimus.

Σωφρόνιος, ἀνὴρ εἰς ἄκρον πεπαιδευμένος, τοὺς ἐπαίνους Βηθλεέμ, ἔτι νέος ὢν συνέθηκεν, ὑπόγυον δὲ περὶ τῆς καταλύσεως τοῦ Σεραπείου ἐπίσημον συνέθηκε λόγον, καὶ περὶ παρθενίας πρὸς Εὐστόχιον, καὶ τὸν βίον Ἱλαρίωνος μοναχοῦ, τὰ συγγράμματά μου εἰς ἑλληνικὸν λόγον εὐφυῶς μετέφρασε, καὶ τὸ ψαλτήριον δὲ, καὶ τοὺς προφήτας, οὓς ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ Ἑβραΐου εἰς Ῥωμαϊκὸν μετηνέγκαμεν.

k) Laudes Bethlehemi & scripta Sophronii quæ deinceps recenset Hieronymus omnia interciderunt.

l) De ista subversione simulacri Serapidis facta Alexandriæ à Christianis, primis annis Theodosii Imp. videndus Rufinus lib. XI. Hist. Eccles. c. 23. & 27. seq.

* Al. *insigne volumen.*

m) Hieronymi de virginitate & vita Hilarionis exstat, sed Græcæ Sophronii versiones periere. Cæterum fallitur præclarus Vossius, qui in opere de Historicis Græcis pag. 257. Sophronium vitæ Hilarionis non interpretem facit sed scriptorem. De versione Græca libri hujus de scriptoribus Ecclesiasticis quam Sophronio editiones ex Codice Erasmi tribuunt, notavi nonnulla in limine hujus Voluminis, nec non in Bibliotheca Græca Tom. VIII. pag. 195. seq.

n) Illud Psalterium Sophronio rogante Latine se ex Hebraico vertisse testatur Hieronymus Epist. 134. Illos vero hallucinari, qui vel omnium librorum V. T. interpretationem Hieronymianam Latinam, vel illam quam è LXX. Interpretibus Hieronymus expressit, Græce à Sophronio versam esse scripserunt, recte notatum ab Humfredo Hody in libro IV. de SS. Bibliorum textibus Originalibus & versionibus Græcis p. 630.

ERASMI SCHOLIA.

De subversione Serapis. Apis bos colebatur apud Ægyptios pro Deo. Idem Serapis dictus est.

HENR. GRAVII.

Sophronius vir apprime eruditus. Ad hunc scribit præfationem Hieron. cujus initium: *Scio quosdam, de translatione Psalterii juxta hebraicam veritatem.* Ibi addit in fine. *Quod opusculum meum, si in græcum, ut polliceris, transtuleris, & imperitiæ meæ doctissimos quosque viros testes facere volueris, &c.*

AUBERTI MIRÆI.

Sophronius, æqvalis sui, S. Hieronymi opuscula varia in Græcum transtulit; in his librum de scriptoribus ecclesiasticis, qvi tomo 1. operum S. Hieronymi Græce exstat. Alius

Alius ab isto, & qvidem ætate posterior, fuit *S. Sophronius*, Hierosolymitanus Episcopus, cujus anniversaria memoria à Latinis & Græcis XI. die Martii agitur: ut ex Martyrologio Rom. & Menologio Græco constat. Floruit hic anno 634. sub Imp. Heraclio.

ERNESTI SALOMONIS CYPRIANI.

De subversione Serapis. Cum non semel eversum sit Serapium, ethnicæ superstitionis templum, nescio de qva subversione egerit Sophronius. Videtur tamen de illa scripsisse, qvam Alexandriæ susceperunt Romanus, militum in Ægypto dux, & Evagrius, Ægypti præfectus, paulo ante conscriptum hunc catalogum: de qva Socrates libro V. capte XVII. & Sozomenus libro VII. capite XV. Hinc Sophronius, qvippe ejus rei peritior, ait, se de Serapio librum edidisse. Neque enim tam idolum, Serapis, euersum est, quam templum ei sacrum, quod Serapium audit. Quid uero Ægyptii Serapidis imagine adumbratum voluerint, docet Joannes Pierius libro II. capite XXVII. hieroglyphicorum. Inscriptionem in honorem Serapidis factam, ac nuper inventam, Mabillon IV. analectorum parte exhibet. Nusqvam autem eo honore affectum est hoc idolum, qvo id mactarunt Alexandrini, ut Tacitus, qvi lectu dignissima de Serapide habet, scribat de Alexandrinis: *Hist. IV. 81. Serapidem Deum dedita superstitionibus gens ante alios colit.* Imo nonnulli ex christianis, qvibus christianæ religionis obscurior notitia fuit, eundem Deum magni fecisse videntur, pro ea, qvæ sæpius Alexandriæ contigit, religionum confusione, ceu ex Vopisco observat Marshamus in canone chronico. pag. 154.

CAP. CXXXV.

HIERONYMUS patre Eusebio o) natus, oppido Stridonis, qvod a Gotthis eversum, p) Dalmatiæ qvondam Pannoniæqve confinium fuit, usqve in præsentem annum, id est, Theodosii Principis decimum qvartum, q) hæc scripsi: Vitam Pauli monachi. r) Epistolarum ad diversos librum unum. s) Ad Heliodorum exhortatoriam. t) Altercationem Luciferiani & orthodoxi. u) Chronicon omnimodæ historiæ. x) in Hieremiam, y) & in Ezechiel homilias Origenis viginti octo z) qvas de Græco in Latinum verti. De

Ἱερώνυμος, υἱὸς Εὐσεβίου ἀπὸ πολίχνης Στρηδόνος τῆς παρὰ τῶν Γότθων πορθηθείσης, ὅπερ Δαλματίας ἐστὶ καὶ Παννονίας ὅμορον, ἕως τοῦ παρόντος ἐνιαυτοῦ, τουτέστι, Θεοδοσίου τοῦ τεσσαρεσκαιδεκάτου, τάδε συνέταξα· Τὸν βίον Παύλου μοναχοῦ. Ἐπιστολὰς πρὸς διαφόρους ἐν ἑνὶ λόγῳ. Πρὸς Ἡλιόδωρον προτρεπτικόν. Διάλεξιν Λουκιφεριανοῦ καὶ Ὀρθοδόξου. Χρονικὴν παντοδαπῶν ἱστοριῶν. Εἰς Ἱερεμίαν καὶ Ἰεζεκιὴλ ὁμιλίας εἰκοσιοκτὼ, ἃς ἀπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ Ὠριγένους εἰς Ῥωμαϊκὸν μετέφρασα. Περὶ Σεραφὶμ, καὶ περὶ τοῦ Ὡσαννά. Περὶ φειδωλοῦ καὶ ἀσώτου υἱῶν.

kkk

o) Inde filius, *Eusebius Hieronymus*, ut præfat in Chron. *Eusebius Hieronymus Vincentio & Gallieno suis salutem.* Sirmondus in limine notar. ad Avitum monet integrum nomen esse *Sophronius Eusebius Hieronymus.* Natus est teste Prospero A. 331.

p) A. 377. De hac vastatione toti Thraciæ, Dalmatiæ & Pannoniæ per Gothos illata Ammianus Marcellinus lib. XXXI. cap. 8. Stridon hodie *Sdrigna* seu *Sdrin.* Auctor vitæ à Mabillonio Tom. 4. Analect. & à Marcianæo Tom. V. Operum Hieron. editæ: *Hieronymus noster in oppido Stridonis, quod à Gothis nunc eversum Dalmatia quondam Pannoniaque confinium fuit, Patre Eusebio natus est.*

q) A. C. 392.

r) Pauli Thebæi eremitæ primi Vita ab Hieronymo scripta extat inter Epistolas quinquagesima. Incipit: *Inter mulios sæpe dubitatum est.* In editione Marcianæi occurrit Tom. IV. post Epistolam 29. pag. 68. Is putat scriptam circa A. 365.

s) Epistolæ Hieronymi, cum plurimæ supersint, aliæ etiam interciderint, certum est librum hunc Epistolarum quali ordine ab Hieronymo digestus olim fuit, hodie in nulla operum ejus editione repræsentari, licet fieri possit ut Epistolas ipsas quas liber ille continebat universas hodie habeamus.

t) Hæc est prima inter Hieronymi Epistolas, ad Heliodorum, charum sodalem, laudes vitæ solitariæ continens, quam illi exemplo suo amplectendam suadet. Incipit; *Quanto amore & studio contenderim.* In Marcianæi edit. Tom. IV. Epistola VI. qui putat scriptam circa A. 366.

u) Hic est liber contra Luciferianos, quo altercatio inter Luciferianum & Catholicam Antiochiæ habita & à notariis excepta describitur. Incipit: *Proxime accidit ut quidam Luciferi sectator.* Marcianæus scriptum putat circa A. 378. & exhibet Tom. IV. pag. 289. In aliis editionibus Epistolæ 59. locum occupat.

x) Hoc est Chronicon quod ex Eusebio vertit supplevitque & à vicennalibus Constantini magni, in quibus desiit Eusebius, ad A. 378. produxit Hieronymus, continuatum deinde à Prospero aliisqve, de cujus editionibus dictum Tom. VI. Bibl. Græcæ pag. 34. seq. De Eusebii Chronico supra mentionem fecerat Hieronymus cap. 81.

y) In Jeremiam homilias quatuordecim Origenis ex versione Hieronymi habemus, inter opera Origenis sæpius editas. Ex his duodecim extant etiam Græce vulgatæ ab illustri Huetio.

z) In Ezechielem Homilias XIV. Hieronymo interprete similiter inter Origenis scripta excusas reperire licet. Græca Origenis perierunt.

Seraphim, a) & Osanna, b) & de frugi & luxurioso filiis. c) De tribus quæstionibus Legis veteris; d) Homilias in Cantica Canticorum duas. e) Adversus Helvidium de virginitate Mariæ perpetua. f) Ad Eustochium de virginitate servanda. g) Ad Marcellam epistolarum librum unum. h) Consolatoriam de morte filiæ ad Paulam. i) In epistolam Pauli ad Galatas commentariorum libros tres. k) Item in Epistolam ad Ephesios, libros tres. In epistolam ad Titum librum unum. In epistolam ad Philemonem librum unum. In Ecclesiasten commentarios. l) Quæstionum Hebraicarum in Genesim librum unum. m) De Locis librum unum. n) Hebraicorum nominum librum unum. o) De Spiritu sancto Didymi, quem in Latinum transtuli, librum unum. p) In Lucam homilias triginta novem. q) In Psalmos, à decimo usque ad decimum sextum, tractatus septem. r) Malchi, captivi monachi, vitam, & beati Hilarionis. s) Novum Testamentum Græcæ fidei reddidi: t) vetus juxta Hebraicam

υἱῶν. Περὶ τῶν τριῶν ζητημάτων τοῦ παλαιοῦ νόμου. Ὁμιλίας εἰς τὰ ᾄσματα τῶν ᾀσμάτων δύο. Κατ' Ἐλβιδίου περὶ τῆς διηνεκοῦς παρθενίας τῆς ἁγίας Μαρίας. Πρὸς Εὐστόχιον περὶ παρθενίας διατηρητέας. πρὸς Μάρκελλαν ἐπιστολῶν λόγον ἕνα. Παραμυθικὸν περὶ τοῦ θανάτου τῆς θυγατρὸς πρὸς Παύλαν. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν τὴν πρὸς Γαλάτας ὑπομνημάτων λόγους τρεῖς. Εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολὴν ὑπομνημάτων λόγους τρεῖς. Εἰς τὴν πρὸς Τίτον λόγον ἕνα. Εἰς τὴν πρὸς Φιλήμονα λόγον ἕνα. Εἰς τὸν Ἐκκλησιαστὴν ὑπομνήματα. Ζητημάτων Ἑβραϊκῶν εἰς τὴν γένεσιν λόγον ἕνα. Περὶ τόπων λόγον ἕνα. Ὀνομάτων Ἑβραϊκῶν λόγον ἕνα. Περὶ Πνεύματος ἁγίου, Διδύμου, ὃν εἰς Ῥωμαϊκὸν μετέβαλον, λόγον ἕνα. Εἰς τὸν Λουκᾶν ὁμιλίας εἰκοσιεννέα. Εἰς τοὺς ψαλμοὺς, ἀπὸ δεκάτου ἕως ἑξκαιδεκάτου ὁμιλίας ἑπτά. Βίον αἰχμαλώτου μοναχοῦ. Βίον τοῦ μακαρίου Ἱλαρίωνος. Τὴν καινὴν διαθήκην τῇ ἑλληνικῇ ἀκριβείᾳ ἐπιστωσάμην, τὴν παλαιὰν

a) Epistola 142. ad Damasum de Seraphim (quam ante viginti annos editam scribit Hieron. Epistola ad Pammachium & Oceanum de erroribus Origenis, datâ circa A. 399.) Incipit: *Septuaginta: & missum est ad me unum de Seraphim.*

b) Epistola 144. ad eundem Damasum, incipit: *Multi super hoc sermone diversa finxerunt.*

c) Epistola 145. ad eundem Damasum, incipit: *Beatitudinis tuæ interrogatio.*

d) Epistola 146. ad Amandum de tribus quæstionibus incipit: *Brevis Epistola longas non valet explanare quæstiones.* Sed non de Lege veteri quæstiones illæ sunt, verum de locis Novi Test. Itaque intelligitur Epistola 125. ad Damasum quæ incipit: *Postquam litteras tuæ Sanctitatis accepi.*

e) Duæ Homiliæ Origenis ab Hieronymo versæ dicatæque Damaso & inter Origenis atque Hieronymi opera sæpius editæ.

f) Hic libellus Damasi Episcopi tempore scriptus exstat inter Epistolas trigesima quinta. Incipit: *Nuper rogatus à fratribus.*

g) Præter scriptas ad Demetriadem & ad Furiam Epistolas ejusdem argumenri extat de virginitate servanda ad Eustochium Paulæ filiam Epistola vigesima secunda. Incipit: *Audi filia, & vide.*

h) Cum plures ad Marcellam Epistolæ supersint, ille tamen Epistolarum ad eam liber quo ordine ab Hieronymo digestus fuit, in nulla operum ejus editione repræsentatur.

i) Epistola vigesima quinta ad Paulam Urbicam super obitu Blesillæ filiæ, incipit: *Quis dabit capiti meo aquam.*

k) Hæc in Epistolam ad Galatas, Ephesios, Titum & Philemonem commentaria extant hodie omnia.

l) Hic est Paulæ & Eustochio dicatus commentarius, qui incipit, *Memini me ante hoc ferme quinquennium.*

m) Etiam hæ quæstiones sive traditiones Hebraicæ in Genesin exstant, de eruditione Hieronymi & ingenio insigniter testantes.

n) Hic ex Eusebii libro τοπικῶν sive de regionibus & civitatibus in S. Scriptura memoratis translatus est ab Hieronymo, sæpiusque editus etiam separatim & à Jac. Bonfrerio atque Jo. Clerico illustratus. De Eusebii libro qui Græce itidem exstat, mentio fuit supra cap. 81.

o) Ad librum Hebraicorum nominum illustrandum, quem ex Græco Philonis & Origenis Hieronymus latinum fecit, præclara sunt quæ *Joannes Marcianæus*, cui novissimam Operum Hieronymi editionem quinque Voluminibus in fol. digestam & Parisiis 1706. editam debemus, congessit Tomo II. Et jam pridem mihi est animus novam illius libri editionem, accuratiorem & ad usum accommodatiorem, Hebraicis etiam Græcisque vocabulis adjunctis concinnare, ut paullo pleniore Onomastico ex veterum scriptis concinnato studium evolvendi Patrum scripta, qui ad illorum nominum significationes frequenter alludunt, adjuvetur.

p) Græco Didymi deperdito, Latina Hieronymi versio & frequenter inter ejus opera, & separatim Coloniæ 1531. 8. & curante Joanne à Fuchte Helmst. 1614. 8. & in quibusdam Patrum Bibliothecis lucem vidit.

q) Hæ undequadraginta in Lucam homiliæ Origenis ab Hieronymo versæ inter Origenis scripta lucem viderunt. Græca nusquam hodie exstant quod sciam.

r) Hos tractatus itidem sive Homilias, Origenis ni fallor, hodie desideramus: licet Hieronymi nomine Commentarii in Psalmos ferantur

s) Vita Beati Malchi, captivi Monachi, inter Epistolas Hieronymi quinquagesima secunda, incipit: *Qui navali prælio dimicaturi sunt.* Vita S. Hilarionis, quinquagesimum primum inter Epistolas locum occupans, incipit: *Scripturus vitam Beati Hilarionis.* Græca hujus versio (quam à Sophronio compositam memoravit Hieron. cap. 134.) hodie non exstat. De Hilarione & Malcho Baronius ad Martyrolog. Rom. 21. Octobr. Tillemontius T. 12. pag. 129. seq. memor.

t) His verbis Novum Testamentum ad Græcos Codices castigatum transtulisse se indicat Hieronymus, licet illo tempore nondum illam versionem in vulgus edidisset. Vide Humfredum Hody de Bibliorum textibus originalibus lib. III, cap. 2. pag. 350. & 358.

transtuli. u) Epistolarum autem ad Paulam & Eustochium, x) qvia qvotidie scribuntur, incertus est numerus. Scripsi præterea in Michæam y) explanationum libros duos. In Sophoniam librum unum. z) In Nahum librum unum. In Habacuc libros duos. In Aggæum librum unum. Multaqve alia de opere prophetali, qvæ nunc habeo in manibus, & necdum expleta sunt. Adversus Jovinianum a) libros duos, & ad Pammachium Apologeticum b) & Epitaphium. c)

λαιὰν πρὸς τὸ Ἑβραϊκὸν μετέφρασα. Ἐπιςολῶν δὲ τῶν πρὸς Παύλαν καὶ Εὐςόχιαν ἐπειδὴ καθημέραν γράφονται, ἄδηλος καὶ ὁ ἀριθμός. Ἔγραψα πρὸς τούτας καὶ εἰς Μιχαίαν λόγους δύο. Εἰς τὸν Ναοὺμ λόγον ἕνα. Εἰς τὸν Ἀβακοὺκ λόγους δύο. Εἰς Σοφονίαν λόγον ἕνα. Εἰς Ἀγγαῖον λόγον ἕνα καὶ πολλὰ ἐκ τοῦ προφητικοῦ ἔργου ἃ νῦν μετὰ χεῖρας ἔχω, καὶ οὐδέπω ἐπληρώθη. Κατὰ Ἰουβιανοῦ λόγους δύο. Πρὸς Παμμάχιον ἀπολογητικὸν καὶ ἐπιτάφιον.

u) Extabant Latinæ versiones è LXX. Interpretum Græca interpretatione, sed Hieronymus primus ausus est ex Hebraico novam Latinam condere, indignantibus primum Rufino & Augustino, sed mox tota Ecclesia probante pium atque eruditum ipsius laborem, quo etiamnum fruimur, licet vulgata versio librariorum negligentia & temporum vicissitudinibus varias sit passa mutationes.

x) Hæ Epistolæ ad Paulam ejusque filiam Eustochium exceptis quam paucissimis omnes interciderunt.

y) Hi libri duo Paulæ & Eustochio dicati etiamnum exstant una cum commentariis in Prophetas universos majores minoresque.

z) Hunc quoque in Sophoniam librum Paulæ & Eustochio dicavit Hieronymus.

a) In verbis, *necdum expleta sunt*, desinit Marcianæi editio. Notatque Marcianæus in MS. Codice Cluniacensi addi: *item post hunc librum dedicatum, contra Jovinianum Hæreticum libros duos & Apologeticum ad Pammachium.* Ac credibile est addita fuisse ab alio verba illa ex his Hieronymi præfat. Commentarii in Jonam: *Triennium circiter fluxit, postquam quinque Prophetas interpretatus sum, Michæam, Naum, Abacuc, Sophoniam, Aggæum; & alio opere detentus non potui implere quod cœperam; scripsi enim librum de illustribus Viris, & adversum Jovinianum duo Volumina, Apologeticum quoque, & de optimo genere interpretandi ad Pammachium, & ad Nepotianum vel de Nepotiano duos libros, & alia quæ enumerare longum est.* Libri duo adversus Jovinianum Monachum, leguntur inter Hieronymi Epistolas LIV. & LV.

b) Apologeticum ad Pammachium adversus eundem Jovinianum, occupat inter Epistolas locum LVI.

c) Ex loco præfat. in Commentar. ad Jonam constat Epitaphium Nepotiani intelligi, quod inter Epistolas est III.

MARIANI VICTORII.

Consolatoriam de morte filiæ ad Paulam. Θυγατρὸς, habet Sophronius etiam. Antea, Filii legebatur. Extat hæc epistola primo tomo numero 25. & incipit: qvis dabit capiti meo.

In Epistolam ad Ephesios commentariorum libros tres. Deerant hæc olim: nos ex Sophronio & Florentinis codicibus reposuimus.

HENR. GRAVII.

Hieronymus patre Eusebio natus. Anno Domini 331. anno vero Constantini 22. juxta Prosperum: Anno autem Valentiniani 1. cum Theodosio, Arcadio & Bautone Coss. *Hieronymus presbyter toto jam mundo clarus habitat in Bethlehem, egregio ingenio, ac studio universali ecclesiæ serviens.* Anno autem domini 422. 12. Honorii cum Theodosio: *Moritur anno ætatis suæ 91. pridie Cal. Octob.* De eo lege etiam testimonium Severi in dialogo: & Joannem Cassianum ubi supra.

De tribus quæstionibus legis veteris. Scripsit Damaso super 5. qvæstionibus, qvarum tres duntaxat solvit.

Consolatoriam de morte filii ad Paulam. Lege: *filiæ:*

Scripsi præterea in Michæam explanationem lib. 2. in Sophoniam lib. 1. in Nahum lib. 1. in Habacuc lib. 2. in Haggæum lib. 1. In præfat. lib. 3. in Amos ad Pammachium, dicit se scripsisse 1. *ad Paulum & Eustochium in Nahum, Michæam, Sophoniam & Haggæum:* secundo in Habac. 2. lib. ad Chromatium: *tertio post longi temporis silentium in Abdiam & Jonam ad Pammachium. Anno autem 6. Consulatus Arcadii, Augusti, & Anicii Probi in Zachariam ad Exuperium: & in Malachiam ad Minervium & Alexandrum. Deinde in Osee, Johel & Amos ad Pammachium.* In præfat. Hiere. *post explanationes 12. Prophetarum Esaiæ, Danielis & Ezechielis ad extremum in Hieremiam manum mittimus.*

AUBERTI MIRÆI.

S. Hieronymus, in oppido Stridone natus, anno Christi 420. ætatis 91. pridie Kalendas Octobris decessit: ut Prosper in Chronico ait. Sed Baronius non nisi 78. vel 79. annos ipsi tribuit. Opera ejus omnia, qvæ reperiri potuerunt, Marianus Victorius Reatinus, Episcopus Amerinus, ad fidem veterum MSS. exemplarium recensuit, & scholiis illustravit. Exstant Romæ 1565. & 1572. à Manutio, item Antverpiæ 1570. à Plantino, & postremo Lutetiæ 1609. typis evulgata. In Parisiensi editione, præter Græcam Sophronianam interpretationem libri de Scriptoribus ecclesiasticis, accesserunt *Henrici*

Gravii Notæ in epistolas, itemqve variorum locorum ex MSS. codicibus emendationes. Qvæ porro singulis in tomis sint legitima Hieronymi opera, qvæ dubia aut suspecta, Sixtus Senensis, Canus, Baronius, Bellarminus, Possevinus & alii fusè explicant.

Quod ad vitas Patrum, *libris X. comprehensas, quas vulgus S. Hieronymo solet adscribere, attinet, hæc accipe. Eas secundo Heribertus Rosweidus, S. I. Theologus Antwerpiæ typis Plantinianis, cum Notationibus*, 1628. *evulgavit. Libri primi auctores sunt varii: quidam certi, quidam incerti. Certi auctores, suarum singuli Vitarum, sunt isti:*

I. Hieronymus, *auctor vitarum Pauli primi eremitæ, Hilarionis anachoretæ, Malchi monachi captivi, Fabiolæ, Paulæ, Marcellæ, Romanarum viduarum.* II. Athanasius *Alexandrinus Episcopus, auctor vitæ S. Antonii.* III. Paphnucius, *auctor vitæ S. Onuphrii eremitæ.* IV. Ephræm *Syrus, diaconus Edessenus, auctor vitæ S. Abrahæ eremitæ, & Mariæ meretricis, ejus neptis.* V. Antonius, *scripsit vitam magistri sui S. Simeonis Stylitæ.* VI. Leontius, *Neapolis Cypriorum Episcopus, auctor vitæ S. Joannis Eleemosynarii, Patriarchæ Alexandrini.* VII. Joannes Damascenus, *auctor vitæ SS. Barlaami & Josaphati.* VIII. Jacobus *diaconus Edessenus, auctor vitæ S. Pelagiæ meretricis.* IX. Sophronius *Episcopus Hierosolymitanus, auctor vitæ S. Mariæ Ægyptiacæ meretricis.* X. Theophilus, Sergius & Hyginus *scripserunt vitam S. Macarii Romani. Præter enumeratas vitas, in libro primo de vitis Patrum exstant & aliæ Sanctorum vitæ, auctoribus incertis; ut S. Basilii Cæsariensis Episcopi, S. Pachomii Abbatis Tabennensis in Ægypto, SS. Epicteti presbyteri & Astionis monachi, S. Frontonis Abbatis: SS. Eugeniæ, Euphrasiæ, Euphrosynæ, & S. Marinæ, virginum, item S. Thaisis meretricis.*

Secundi & tertii librorum de vitis Patrum auctor vel interpres fuit Ruffinus *Aquilejensis presbyter. Quartus liber excerptus est ex* Severi Sulpicii *dialogo primo, & ex* Joannis Cassiani *Institutis ac Collationibus. Quinti & sexti librorum auctorem fuisse Græcum aliquem, constat ex Photio, qui in Bibliotheca cap.* 198. *narrat, Græcum exemplar à se lectum fuisse. Nomen auctoris tamen non exprimit, quod hodieque ignoratur; quidquid aliqui divinarint. Certum porro est, librum cujus Photius Græce suo tempore exstantis meminit, hunc eumdem esse, quem Latine habemus, translatum partim à* Pelagio *S. R. E. diacono, libro quinto de vitis PP. partim à* Joanne *S. R. E. subdiacono, libro sexto. Atque hunc quidem librum, qui apud Græcos & Latinos unicus est, Heribertus Rosweidus in duos distinxit; ita præeunte Sigeberto Gemblacensi, cap.* 116. & 117. *de viris illustribus. Georgius Garnefeltius censet, Pelagium & Joannem postea Romanos ex ordine pontifices fuisse. Pelagius an.* 559. *Joannes eo nomine III. Papa an.* 572. *obiit.*

Septimi libri auctor similiter fuit Græcus, sed cujus nomen nondum à quoquam est proditum. Hunc librum Paschasius *diaconus Latinitate donavit; rogante Martino Abbate Dumiensi, post Episcopo Bracarensi: qui Martinus circa annum* 580. *vivere desiit.*

Octavum librum de vitis Patrum Græce scripsit Palladius, *Helenopoleos in Cappadocia Episcopus, quem Gentianus Hervetus, Canonicus Remensis, Latinum fecit. Hic liber vulgo* Historia Lausiaca *dicitur, eo, quod ad Lausum Præpositum à Palladio sit scripta. Rosweidus in appendice ad vitas Sanctorum antiquam quoque Lausiacæ versionem, ab incerto sed vetere interprete factam, subtexuit: & Fronto Ducæus ejusdem Lausiacæ Græco-Latinam editionem, ex MS. codice Regio Parisiis publicandam curavit. Notet autem Lector, Palladium fuisse Origenistam & Pelagianum; ideoque caute legendum.*

Noni libri (qui vulgo Philotheus *dicitur) auctor fuit* Theodoretus *Cyri Episcopus; primum ab Alberico Longo Salentino, post à Gentiano Herveto Latina civitate donatus. Decimum librum Græce scripsit* Joannes Moschus *seu* Eviratus, *ad Sophronium Hierosolymitanum Episcopum: ideoque inscribitur* Limonarium Sophronii, *seu* Pratum spirituale, *vel* Paradisus novus: *ut Photius in Bibliotheca cod.* 19. *narrat. Hujus libri interpres fuit Ambrosius Camaldulensis monachus.*

Istis decem libris Rosweidus, præter antiquam Historiæ Lausiacæ interpretationem, paulo ante memoratam, attexuit Heraclidis Paradisum, *incerto sed vetere interprete; &* Ægyptiorum Patrum sententias, *auctore Græco incerto, sed vetere; interprete autem Martino Dumiensi seu Bracarensi. Ex his Paradisus Heraclidis magna pars est Palladianæ seu Lausiacæ Historiæ.*

APPENDIX I. DE VITIS APOSTOLORUM,

Qvam versioni Græcæ Libri de Viris Illustribus sub SOPHRONII nomine in MS. Codice suo intextam (cap. I. post cap. I. & cætera post cap. 4.) ERASMUS reperit.

ANDREAS frater * hujus, ut majores nostri prodiderunt, Scythis, & Sogdianis, & Saccis prædicavit Evangelium Domini nostri Jesu Christi, & in Sebastopoli præ-

ἈΝΔΡΕΑΣ ὁ ἀδελφὸς αὐτȣ̃, ὡς οἱ πρὸ ἡμῶν παραδεδώκασιν, Σκύθαις καὶ Σογδιανοῖς καὶ Σάκκαις ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τȣ̃ Κυρίȣ ἡμῶν Ἰησȣ̃ Χριστȣ̃, καὶ ἐν Σεβαστοπό-λει

* Simonis Petri, de quo supra, cap. I.

dicavit, quæ cognominatur magna, ubi eſt irruptio Apſari, & Phaſis fluvius, illic incolunt Æthiopes interiores. Sepultus eſt autem Patris civitate Achajæ, cruci ſuffixus ab Ægea Præfecto Edeſſenorum.

λε ἐκήρυξε τῇ μεγάλῃ, ὅπου ἐστὶν ἡ παρεμβολὴ Ἀψάρου, καὶ Φᾶσις ὁ ποταμὸς, ἔνθα οἰκοῦσιν Αἰθίοπες οἱ ἐσώτεροι. * Θάπτεται δὲ ἐν Πάτραις τῆς Ἀχαΐας, σταυρῷ παραδοθεὶς ὑπὸ Αἰγέα τοῦ βασιλέως Ἐδεσσηνῶν.

II. JACOBUS Zebedæi filius, duodecim tribubus quæ erant in diſperſione, omnibus prædicavit Evangelium Domini noſtri Jeſu Chriſti. Interfectus eſt autem gladio ab Tetrarcha Judæorum.

II. ἸΑΚΩΒΟΣ ὁ τοῦ Ζεβεδαίου, ταῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ, πᾶσιν ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀνῃρέθη δὲ μαχαίρᾳ ὑπὸ Ἡρώδου Τετράρχου τῶν Ἰουδαίων.

III. PHILIPPUS Apoſtolus in Phrygia prædicat Evangelium Domini Jeſu. Sepelitur Hierapoli, cum filiabus honorifice.

III. ΦΙΛΙΠΠΟΣ ὁ Ἀπόστολος ἐν Φρυγίᾳ κηρύσσει τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, θάπτεται ἐν Ἱεραπόλει μετὰ τῶν θυγατέρων ἐνδόξως.

IV. BARTHOLOMÆUS Apoſtolus, Indis iis qui dicuntur fortunati, prædicavit Evangelium Chriſti, & Evangelium quod eſt ſecundum Matthæum eis tradidit. Dormivit autem Albanopoli oppido majoris Armeniæ.

IV. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΪΟΣ ὁ Ἀπόστολος, Ἰνδοῖς, τοῖς καλουμένοις εὐδαίμοσιν, ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ κατὰ Ματθαῖον αὐτοῖς εὐαγγέλιον ἔδωκεν. Ἐκοιμήθη δὲ ἐν Ἀλβανοπόλει τῆς μεγάλης Ἀρμενίας.

V. THOMAS Apoſtolus, quemadmodum traditum eſt nobis, Parthis & Medis & Perſis & Carmanis & Hyrcanis & Bactris & Magis prædicavit Evangelium Domini. Dormivit in civitate Calamina, quæ eſt Indiæ.

V. ΘΩΜΑΣ ὁ Ἀπόστολος, καθὼς ἡ παράδοσις περιέχει, Πάρθοις καὶ Μήδοις καὶ Πέρσαις καὶ Καρμανοῖς καὶ Ὑρκανοῖς καὶ Βάκτροις καὶ Μάγοις ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου. Ἐκοιμήθη ἐν πόλει Καλαμίνῃ τῆς Ἰνδικῆς.

VI. SIMON Cananæus, cognomento Judas, frater Jacobi Epiſcopi, qui & ſucceſſit illi in Epiſcopatum, poſt obitum Jacobi cognomento juſti, vixit annos viginti ſupra centum. Crucifixus autem ſub Trajano Imperatore, mota perſecutione gravi, dormivit.

VI. ΣΙΜΩΝ Καναναῖος, ὁ ἐπικληθεὶς Ἰούδας, ἀδελφὸς Ἰακώβου τοῦ Ἐπισκόπου, ὅστις καὶ τὸν κλῆρον τῆς Ἐπισκοπῆς ἐδέξατο μετὰ τὴν Ἰακώβου τοῦ δικαίου κοίμησιν. Ἔζησεν ἑκατὸν εἴκοσιν ἔτη. Σταυρῷ δὲ παραδοθεὶς ἐπὶ Τραϊανοῦ τοῦ βασιλέως, διωγμοῦ μεγάλου κινηθέντος, ἐκοιμήθη.

VII. MATTHIAS, cum unus eſſet è numero Septuaginta, allectus eſt in ordinem undecim Apoſtolorum, in locum Judæ Iſcariotæ, qui fuit proditor. In altera Æthiopia, ubi eſt irruptio Apſari, & Hyſſi portus, prædicavit Evangelium, quum eſſent homines agreſtes. Et illic dormivit, & illic ſepultus eſt, usque ad hodiernum diem.

VII. ΜΑΤΘΙΑΣ εἷς ὢν τῶν ἑβδομήκοντα, συγκαταριθμηθεὶς δὲ μετὰ τῶν ἕνδεκα Ἀποστόλων, ἀντὶ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου τοῦ προδότου γενομένου, ἐν τῇ δευτέρᾳ Αἰθιοπίᾳ, ὅπου ἡ παρεμβολὴ Ἀψάρου, καὶ Ὕσσου λιμὴν, ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον, ἀγρίοις ἀνθρώποις οὖσι. Καὶ ἐκεῖ ἐκοιμήθη, καὶ ἐκεῖ ἐτάφη ἕως τῆς σήμερον.

VIII. TIMOTHEUS autem Epheſiorum Epiſcopus, ordinatus à beato Paulo, ex gentibus erat, non ex circumciſione. De quo multa teſtatur Paulus, admonens ut honeſtam profeſſionem dati ſibi doni ſervaret, qui & glorioſe illic** teſtificatus eſt.

VIII. ΤΙΜΟΘΕΟΣ δὲ ὁ Ἐπίσκοπος Ἐφέσου καταστῆθεὶς ὑπὸ τοῦ μακαρίου Παύλου, ἐξ ἐθνῶν ἦν, οὐκ ἐκ περιτομῆς. ᾧ καὶ πολλὰ μαρτυρεῖ Παῦλος, νουθετῶν τὴν καλὴν ὁμολογίαν τοῦ δοθέντος αὐτῷ χαρίσματος φυλάξαι, ὃς καὶ ἐνδόξως ἐκεῖ ἐμαρτύρησεν.

IX. TITUS Epiſcopus Cretæ; in eadem & in circumjacentibus inſulis prædicavit Evangelium Chriſti. Ibidem autem & dormivit, & ſepultus eſt, nempe in Creta.

IX. ΤΙΤΟΣ Ἐπίσκοπος Κρήτης, ἐν αὐτῇ καὶ ταῖς πέριξ νήσοις ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖ καὶ ἐκοιμήθη καὶ ἐτάφη ἐν Κρήτῃ.

X. CRESCENS in Galliis prædicavit Evangelium, & illic ſepultus eſt. Eunuchus Candaces Æthiopum Reginæ in Arabia cognomento felici, & in Taprobana inſula maris rubri prædicavit Evangelium Domini. Ajunt autem eum & ibidem martyrium pertuliſſe, & honorifice fuiſſe ſepultum.

X. ΚΡΗΣΚΗΣ ἐν Γαλλίαις ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον, καὶ ἐκεῖ ἐτάφη. Εὐνοῦχος Κανδάκης τῆς βασιλίσσης Αἰθιόπων, ἐν Ἀραβίᾳ τῇ εὐδαίμονι, καὶ ἐν Ταπροβάνῃ νήσῳ ἐν τῇ ἐρυθρᾷ ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου. Λόγος δὲ περιέχει, ὡς καὶ μεμαρτυρηκέναι αὐτὸν ἐκεῖ, καὶ ἐνδόξως ταφῆναι.

* Ἐσώτεροι recte, nec cum Bocharto legendum ἕτεροι. Hæc eſt quæ δευτέρα Αἰθιοπία infra c.7. Nec opus cum illuſtri Huetio legere ibi ἐσωτέρα.

** Martyrium ſubiit.

APPENDIX ALTERA,

Edita jam ſub S. HIERONYMI nomine, *De XII. Doctoribus, ad Deſiderium:* jam ſub nomine BEDÆ, ** *de Luminaribus Eccleſiæ.*

ERASMI CENSURA.

De hoc opuſculo non poſſum aliud judicare, quam quod ipſum præ ſe fert. Nec ipſa febris quicquam ſcribere poſſet inſanius, nec ipſa temulentia temulentius. Deinde quid ſtultius, quam ubi profeſſus ſit ſe de luminaribus toto mundi firmamento lucentibus dicturum, Pelagium, Jovinianum, & conſimiles inculcare tenebriones. Ad hæc quam bello digerit ordine Catalogum, Auguſtinum omnium ætate poſtremum, primo recenſens loco, quoſdam ſic admiſcens, ut neſcias de quibus loquatur. Ambroſium fratrem vocat, Heliodorum presbyterum. In ſumma non queo ſuſpicari, quid iſti bubulco venerit in mentem, niſi quod aliquis inepte favens Auguſtino, eum hoc tam bello monumento voluerit cohoneſtare. Et tamen hæc ſtupidiſſima belua affectavit ut Hieronymus videretur, cum de Joviniano loquens, & me, inquit, quanquam in omnibus laborioſum aſſidue quæſtionibus infinitis afficit & vexat. Et ne quis dubitaret hunc eſſe Hieronymum, in fine attexuit tres vitas ex Catalogo quem ſcripſit Hieronymus de viris illuſtribus, Hilarii, Damaſi, & Gregorii Nazianzeni. Ne quid mireris optime Lector, ſi videor hæc cum ſtomacho ſcribere. Quis enim vel literis favens, vel tam incomparabilis viri gloriæ, non indigne ferat, tam indocta, tam ſtulta, tam inſana blateramenta in Hieronymi conferri nomen?

HIERONYMUS DESIDERIO.

Vis nunc acriter mi frater, Deſideri, ut tibi qvaſi de luminaribus, qvæ toto firmamento mundi refulgent, pauca de Scriptoribus, qvi nobis multa de obſcuritatibus, qvæ propter carnalem mentem intelligentiam impediunt, ad ſplendorem conſiderationis ſpiritualem proferre potuerunt, maniſeſtiſſime dicam. Sed vereor Suſannæ Helchiæ filiæ, ne in me ſententia iniqvo judicio presbyterorum impleatur, dicentis: Anguſtiæ mihi undiqve ſunt. Et mihi ſimiliter ſunt anguſtiæ. Si enim voluero aliqvem ex his reprehendere, adverſarios atqve inimicitias mihi undiqve concitabo. Si autem noluero, nunqvam qvæ poſtulaſti invenies. Sed unius tantum voluntatem condemnare qvam multorum conſilia tranſire vel deſpicere, melius eſſe videtur, qvia unusqvisqve eorum in Scripturis ſanctis diligenter laudari meruit, ſed omnes breviter leviterqve cum omni amore tangam; ut utrumqve pacifice impleam.

I. AUGUSTINUS Epiſcopus volans per montium cacumina qvaſi aqvila, & ea qvæ in radicibus montium fiunt, non conſiderans, multa cœlorum ſpatia, terrarumqve ſitus, & aqvarum circulum, claro ſermone pronunciat. Qvi enim in lignum fructuoſum aſcendere vult, paulatim ad ſuperiora & majora carpere poma feſtinat, ramos autem proximos parvulis relinqvit. Nos autem qvi parvuli ſumus, infirmiqve atqve minores, ſi inferiora congregare valuerimus, nobiſcum bene agetur.

II. HILARIUS Epiſcopus Romanorum, lucifer lucernaqve Eccleſiarum, & pretioſus lapis, ad qvem mortalia vix aſcendunt, pulchro ſermone aureoqve ore univerſa loqvitur. Etſi enim aliqva ſecus viam cecidiſſe potuiſſent, tamen ab eo in Scripturis meſſis exorta eſt magna.

III. ORIGENES Adamnatius, altiora atqve majora cogitans, propriumqve ingenium ferre non ſufficiens, dum aliud loqvitur, per aliud ſe nectit. Et cum hæc nimio mentis ardore cogitaſſet, oneribus majoribus carricabat ſe, & cum ſic incedere non potuiſſet, ruina magna illuc devolutus eſt, ut ruina ejus pareret doctrinas per aliqvas ſeductiones ineptas, multoſqve de via recta in aliam viam perducit, & venenum ejus qvaſi tinnulis vocibus, Sirenarumqve canticis, plures necare potuit. Melior omnibus in bonis, pejor in malis. Aliqva vero per eum ſecus viam ſeminata ſunt, multi tamen aliqvos ejus peſſimos diſcipulos multa venenoſa ſub ejus nomine edidiſſe teſtantur.

IV. EUSEBIUS Cæſarienſis, clavis Scripturarum, cuſtoſqve novi Teſtamenti, multis major in conſcriptionibus à Græcis comprobatur. Scripſit Canones qvatuor Evangeliorum, & undecim libros hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, qvi novum Teſtamentum narrant atqve cuſtodiunt, & χρονικὸν, id eſt, temporum breviarium. Hæc tria ſunt præclara, qvæ in operibus ejus teſtantur, & nos ante omnia ejus veſtigia qvi imitari potuiſſet, nunqvam repperimus.

V. HELIODORUS presbyter, domum ampliſſimam per modicum foramen reſpiciens, tentanſqve oſtia concluſa, clavesqve non habens, vix pauca ad lucem prodere convaluit, ſed qvæ potuit narrare, fideliter narravit.

VI. AMBROSIUS frater, profundorum pinna raptus, & aëris volucer, qvamdiu in profundum ingreditur, fructum de alto carpere videtur. Et omnes ejus ſententiæ, fidei Eccleſiæ, & omnium virtutum firmæ ſunt columnæ.

VII. DAR-

* Titulo Hieronymi de XII. Doctoribus exſtat etiam in Codice MS. Bibl. Ambroſianæ de qvo V. C. Lud. Antonius Muratorius Tom. 1. Anecdoton Latin. pag. 214.

** Tom. 3. Opp. Bedæ pag. 491.

VII. DARDANUS multas qvæstiones arripiens per mentis astutiam, nucemqve circa nucleum non confringens, multa impossibilia de Scripturis cum fiducia loqvitur.

VIII. PAULINO visum est Magistrum fieri, & non erat ante discipulus, & fructum sine radice oriri fieriqve tentavit. Ideo ejus conscriptiones, Scriptore & charta non indigent.

IX. PELAGIUS de qvo apud fideles sermo est, de qvo etiam & mihi gravis causa disputationis ejus verborum pene in toto orbe annunciata est, qvem omnes Ecclesiæ qvasi lupum de sylva mirantur, aureum colorem super nigrum venenum componens, fontem dulcem primi mellis, amaritudinis malitiæ commiscuit.

X. JOVINIANUS læta facie, & corde aspero, potu dulcissimo felle commixto, multos potavit, & contrarias sententias per odium occasionum Christianis proferens composuit, & me* (qvanqvam in omnibus laboriosum) assidue qvæstionibus infinitis afficit & vexat.

XI. JULIUS Africanus, cujus vestigium omnes orientales australesqve diligenter unanimiterqve in Danielis hebdomadibus investigant, universa temporum spatia cum omni peritia jugiqve sermone construxit, & nulla ab omnibus qvæ dicta sunt per eum in toto orbe unqvam data est contradictio.

XII. FAVONIUS à multis culpabilis, dura sententia fortiterqve universa difficillima ingerere conatus est, & qvasi qvi contra undas maris navigare non potest, vel contra impetum torrentis aqvæ natare non valet, ita cuncta qvæ scripsit contra Scripturas sanctas, obstare non poterant: ideo qvasi umbra secus hominem sunt.

HILARIUS. ex Hieronymi Catalogo cap. 100.

DAMASUS. ex cap. 103.

GREGORIUS NAZ. ex cap. 117.

* In Bedæ Operibus hic locu s ita legitur: *Et Hieronymum quoque, maxime in omnibus laboriosum &c.*

INDEX
SCRIPTORUM ECCLESIASTICORUM,
qvi à S. Hieronymo in Catalogo & in duplici Appendice memorantur.

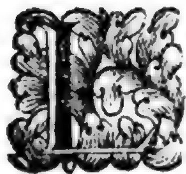
FINIS.

LIBER

LIBER GENNADII MASSILIENSIS PRESBYTERI DE SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS.

VARIORUM DE GENNADIO JUDICIA.

Caßiodori, libro De divinis lectionibus cap. 17.

EGE librum, De Viris illustribus, S. *Hieronymi*, ubi diversos Patres atque opuscula eorum breviter & honoravit & tetigit; deinde & alterum *Gennadii Maßiliensis*, qui de Scriptoribus legis divinæ, quos studio perquisiverat, certissimus judicavit. Hos in uno corpore sociatos reliqui, ne per diversos codices cognoscendæ rei tarditas adferatur.

Isidori Hisp. Lib. VI. Orginum cap. 6.

HIERONYMUS quoqve & Gennadius Ecclesiasticos scriptores toto orbe qværentes ordine prosecuti sunt, eorumque studia in uno voluminis indiculo comprehenderunt.

SVFFRIDI PETRI, LEOVARDIENSIS

PRÆFAT. AD GENNADII LIBRUM.

SIGEBERTUS Gemblacensis infra in Catalogo suo ca. 30. hunc Gennadium vocat Episcopum, sicut & Platina in Symmacho eum appellat Episcopum Massiliensem. Vualafridus autem cap. 20. De officiis Massiliensem Presbyterum appellat; sicut & Iohannes Tritthemius. Quin & ipse Gennadius in Coronide huius operis, scripta sua recensens, Massiliensem presbyterum se vocat, ideoque & nos hunc illi titulum tanquam genuinum attribuemus, doneç solidioribus argumentis nobis de alio fides facta fuerit: nam qui Episcopum fuisse scribunt, decepti videntur similitudine nominis Episcopi Constantinopolitani; cui item nomen fuit Gennadius, de quo noster hic Gennadius ca. 90. agit: Planè autem Gennadius hic noster cum iudicio legendus est, non solum quod ipse scriptores aliquot hic probet, quos reprobauit Ecclesia, verum etiam quod à Catholicis quibusdam pro studio nonnulla huic addita sint medelæ gratia, quæ ad ipsum Gennadium non pertinent. Ideoqve quo cautius eum lector candidus legat, de vtroque quod diximus, censuram hic subjiciemus, Præstantissimo viro ac gravissimo Theologo, Dn. M. N. Iohanni Molano, Louaniensis Pontificii ac Regii librorum censore, quam ille nobis pro suo erga Ecclesiam Catholicam studio impartire dignatus est. Quod autem hic Gennadius fuerit factionis Gallorum (inquit) de quibus in epistolis Prosperi & Hilarii præfixis libro, de Prædest. Sanctorum & bono persecutionis, patet in ejus Catalogo: vt enim omittam, quod Ruffinum c. 17. Hieronymo præferat, & Severi Dialogum cap. 19. laudet, quem Hieronymus in cap. 36. Ezechielis, & post eum Gelasius reprobat: expressè damnat librum Prosperi contra Collatorem, & laudat Cassianum, item Faustum in materia Gratiæ, & liberi arbitrii, cum Gelasius vtrumque damnet, laudato Prospero: Sicut Faustum hæreticum ostendit Joh. Maxentius in fine libri sui contra epistolam Possessoris, & Petrus Diaconus, cum suis in libello ad Fulgentium misso, qui à Fulgentio approbatur: Contra quem Faustum tanquam occultè Pelagianis consentientem scripsisse Fulgentium testatur Vincentius in Speculo historiali, lib. 20. cap. 106. Sanè contra Cassianum & Faustum, similesq. congregatum videtur Arausicanum Concilium secundum, jussu Leonis primi. Isidorus in Catalgo: *Fulgentius scripsit de gratia & libero arbitrio libros Responsionum septem. In quibus*

bus Fausto Galliæ Regiensis vrbis Episcopo, Pelagianæ prauitati consentienti annititur eius profundam destruere calliditatem. Imò Gennadius laudat librum Eulogiarum Pelagii, quem libro 1. contra Pelagianos tanquam hæreticum rejicit Hieronymus. Nam ibi docetur omnes voluntate propria regi, & posse esse hominem sine peccato, & facilè mandata Dei custodire, si velit: Quem Augustinus hæreticum esse ostendit, epistola 89. ad Hilarium: Omittimus quod in Euagrio laudet apathian, quem Hieronymus damnatum ab Episcopis, tanquam Origenistam asserit, Epistola ad Ctesiphontem, & damnat eius apathiam. Hactenus ille de prauitate Gennadii. De iis, quæ in Gennadium ab aliis infarta sunt, idem ait, Codex manuscriptus (inquit) in Parco sic concludit Catalogum Gennadii, omisso Honorato, quem nos postremo loco habemus in operibus Hieronymi: *Ego Gennadius Massiliæ presbyter, scripsi aduersus omnes hæreses libros* VIII. *& adversus Nestorium libros* VI. *& adversus Pelagium libros* III. *& Tractatus de mille annis, de Apocalypsi B. Iohannis, & hoc opus de fide mea misi ad Gelasium vrbis Romæ Episcopum.* Hic notandum est, vt constet, eum librum qui in antidoto contra hæreses ponitur contra Nestorium, esse Gennadii, non Gelasii, & facilis potuit esse immutatio nominum, quia Gennadius ad Gelasium scripsit: & arbitror in libro nostro omissum esse Gennadium extremum, & positum Honoratum, quia Honorati fidem approbauit Gelasius, non Gennadii, vt videlicet Honoratus sit positus tanquam medicamentum, sicut medicamenta habet liber de Ecclesiasticis dogmatibus. Sanè cod. m. s. in Parco in Catalogo Gennadii habet multa medicamenta: Pro eo enim quod Gennadius dicit de Augustino; *licet enim capacibus dubitationem de abortiuis faceret, error tamen illius sermone multo, vt superius dixi, contractus lucta hostium exaggeratus, necdum hæresis quæstionem dedit*, sic habet cod. Parcensis scriptus, omissis istis verbis: *Egregio ingenio et excellenti studio Ecclesiæ seruiens Iuliani hæretici libris, inter impetum obsidentium Vandalorum in ipso dierum suorum fine respondit, & in defensione Christiana sapientiæ perseuerans, moritur, Theodosio & Valentiniano regnantibus.* Et de Prospero sic adducit scriptus liber, postquam dixit Cassianum & Prosperum sententias contrarias habere de gratia & libero arbitrio: *Hic etiam Prosper, post obitum B. Augustini, eius, contra inimicos gratiæ Christi defensor extitit*: & post Faustum sic subditur in libro scripto Parcensium & Bethlehemitarum ca. 86. *Cæsarius Arelatensis Episcopus vir sanctitate & virtute celeber, scripsit egregia & grata valde, & monachis necessaria opuscula; de gratia quoque & libero arbitrio edidit testimonia Scriptuarum et sanctorum Patrum judiciis munita, vbi docet, hominem de proprio nihil agere boni, nisi eum diuina gratia præuenerit: quod opus etiam Papa Felix per suam epistolam roborauit, & in latinis promulgauit. Floruit eo tempore quo & Faustus, Anastasio Remp. gubernante.* Hæc scriptus codex. Hæc non videntur Gennadii, sed Catholici, volentis mederi Gennadio. Hic Cæsarius primus subscripsit in secundo Concilio Arausicano, & fit hic mentio Felicis Papæ tertii: Licet autem Gennadius in Catologo recenseat in Pomerio, Pomerium disputare de originali peccato, non tamen putandus est Gennadius hoc approbare. Hic enim Pomerius (secundum Isidorum in Catalogo cap. 12.) *in secundo sui operis libro Tertulliani erroribus consentiens, animam corpoream esse dixit, quibusdam fallacibus argumentis hoc adstruere contendens.* Hæc Isidorus. Certum est hoc non approbasse Gennadium. Hæc ille: quibus & nostri codices m. s. plerique suffragantur, vt suis locis indicaturi sumus: Nec est ullum præsentius huius rei argumentum, quam quod cod. m. s. quo vetustiores sunt, eo pauciora Gennadio medicamenta addidisse deprehendantur. Honorius certè qvi volens vtiqve neminem omisisse videtur (vtpotè cum etiam Dionysium Areopagitam Hieronymo conseruauerit, quem in Catalogo apud ipsum Hieronymum codices omnes desiderant) Auitum cap. 47. & Pomerium cap. 98. & Honoratum Massiliensem, cap. 99. in Gennadii Catalogo positum pro Gennadianis non agnoscit: Huc accedit, quod in cod. m. s. Martiniano satis recenti; vt videtur, quo nos inter cæteros vsi sumus, hunc Prologum, quem proinde ad verbum hic subjicere placuit, Gennadio præpositum reperimus, qui vtiqve cum ad Gennadium nihil faciat, medelæ gratia ei additus videri debet, ut, sinistram Gennadii de Hieronymo censuram, de qua supra dictum est, oportunè mitigaret: Prologus ita habet: *Hieronymus noster literis Græcis ac Latinis &c.*

Roberti Bellarmini, libro de Scriptoribus ecclesiasticis.

GEnnadius Massiliensis vixit tempore Gelasii Papæ, circa annum Domini quadringentesimum nonagesimum. Nam ad ipsum Gelasium se misisse librum suum de Fide, testatur ipse Gennadius, in extremo capite libri sui de Viris illustribus: quamvis non in omnibus codicibus liber Gennadii inveniatur completus. Scripsit librum *De ecclesiasticis dogmatibus*; qui exstat inter libros S. Augustini: & hic esse creditur liber, quem ipse misit ad Gelasium. Scripsit etiam librum de *Viris illustribus*; in quo suspicionem non parvam reliquit suæ non rectæ fidei. Laudavit enim Cassianum & Faustum, qvi Semipelagiani fuerunt; & S. Prosperum depressit, qui pro gratia Dei contra Pelagium fortissimè dimicavit. Scripsit prætereà multa alia, quæ ipse commemorat in extremo capite libri de Viris illustribus: sed ea non exstant, aut certé ad manus meas non venerunt.

Ia-

Iacobi Sirmondi, in Notis ad Sidonii epistolam 9. libri 9.

FAusti Reiensis Episcopi duos libros, De gratia Dei & humanæ mentis libero arbitrio, Sidonius vocat *opus operosissimum*. Quid ergo caussæ, cur à Sidonio tot laudibus ornentur, quos constat à Gelasio, Fulgentio, Avito, Cæsario, Facundo & aliis vel damnatos vel contrariis etiam voluminibus confutatos? At Sidonium difficile non est judicii aleæ subducere, qui Fausti in hoc opere ingenium, artem, eloquentiam prædicat, doctrinæ capita sententiasque non attingit. Faustum verò & si qui tum in Gallia (quod dissimulari non potest) cum eo senserunt, aliquo modo excusare ratio illa videtur, quod ante Synodum II. Arausicanam (anno 529 habitam) vixerint, cujus placitis Ecclesia deinceps, tanquam norma doctrinæ, adversùs Semipelagianorum errores usa est.

Ejusdem Sirmondi in Notis ad tomum I. *Conciliorum Galliæ; ubi agit de concilio Arausicano* II.

INtererat Concilium istud, quod Leonis olim Papæ temporibus adserebatur, ad hæc potiùs tempora differri, propter multos doctrina & pietate præstantes viros, qui, spatio interjecto, favere in Gallia visi sunt Semipelagianis: quorum placita in hac demùm Synodo, quam Sedis Apostolicæ auctoritas comprobavit, penitùs explosa ac rejecta sunt.

Ex Vindiciis Ioanni Cassiano, ab Alardo Gazæo 1628. *apud Atrebates edito, præfixis.*

NE Lector miretur, nos de Massiliensibus dicere, potuisse illos olim sine nota schismatis, aut unionis catholicæ injuria, ab Augustino, Prospero, Fulgentio, aliisque rectè sentientibus dissentire, donec ecclesia sententiam definitivam interposuisset; sciat Arausicanum concilium secundum, quod ex sententiis Augustini & Prosperi contra Semipelagianos est concinnatum, celebratum fuisse anno quingentesimo vicesimo nono, sub Felice IV. Papa; & malè confundi à multis cum Arausicano * primo, quod sub Leone coactum fuit, nec edidit Canones de Fide, sed de Ecclesiæ dumtaxat moribus & libertate. Doctores autem & Pontifices usque ad id tempus *Massilienses* (qui posteà *Semipelagiani* fnnt appellati) toleravisse tanquam catholicos & viros sanctos, etsi errore peculiari irretitos, satis constat. Aliter enim multò judicavit Ecclesia Dei de iis, qui licet absolutam Prædestinationem ab Augustino acerrimè defensam negarunt, Gratiam tamen præuenientem agnoscerent: aliter de *Semipelagianis*, qui Gratiæ præviæ necessitatem tollerent, & tamen necessitatem Gratiæ simpliciter consideratæ confitebantur; aliter denique de *Pelagianis*, qui gratiam utilem quidem fatebantur, sed necessariam esse negabant. Pelagiani enim expungebantur è Catholicorum numero, ecclesiasticis functionibus arcebantur, rescriptis Imperatoriis damnabantur; Semipelagiani olim pro Catholicis habebantur, & in gradibus ecclesiasticis stare permittebantur. Sententia tamen illorum, synodali decreto & Romanæ Ecclesiæ autoritate, tandem damnata est: sic tamen ut ipsi Massilienses, qui eam ante Arausicanum II. concilium tenuerant, non damnarentur. Qui verò absolutum decretum Prædestinationis contra Augustinum negabant, non modò non damnabantur hæresis, ut Pelagiani, sed nec erroris, ut Semipelagiani; sed permittebantur in suo sensu abundare: etsi fortiter eos Prosper & alii Augustini defensores refutarent. Et Pelagianos quidem tunc anathemati subjectos fuisse, tanquam hæreticos, non est opus ostendere: nemo enim dubitat. At Massilienses, & Gallorum doctores qui cum illis sentiebant, catholica communione, propter errorem suum, non fuisse privatos, sed in sanctorum fratrum numero habitos, satis constat ex ipso Augustino, qui, in libris contra eos ad Prosperum & Hilarium scriptis, passim eos *fratres* vocat, & in 2. libro cap. 17. ab hæretica pravitate excusat, dicens: *Neque enim Pelagiani sunt, ut adversùs istam veritatem perspicuam dura & hæretica perversitate contendant: sed hac, inquiunt, ut à Deo dentur nobis, Fides imperat quæ incipit à nobis.* Et ibidem cap. 24. *Hoc donum (gloriandi in* Domino) *Pelagianis optamus ut habeant: istis autem nostris, ut pleniùs habeant. Non itaque simus in disputationibus prompti, in orationibus pigri: oremus, dilectissimi, oremus ut Deus gratiam det inimicis nostris* (Pelagianos intelligit) *maximeque fatribus & dilectoribus nostris, intelligere, confiteri, post ingentem & ineffabilem ruinam, qua in uno omnes cecidimus, neminem nisi gratia Dei liberari; eamque non secundum merita tamquam debilem reddi, sed tamquam veram gratiam nullis meritis præcedentibus, dari.* Ubi eos, qui prævenientem gratiam necessariam negabant, & regenerationis donum, secundùm meritum congruitatis dari putabant, nunc *Nostros*, nunc *Fratres* suos appellat. Cùm verò *dilectores* vocat, innuit quod dixerat illi Prosper in epistola, cui respondet; Massilienses nimirum (excepto dogmate de præveniente gratia & prædestinatione absoluta) in cæteris Augustinum amare, sequi & admirari, Sic enim Prosper: *Unum eorum præcipuæ auctoritatis & spiritualium studiorum virum, sanctum Hi-*

*A. 441.

larium Arelatensem, sciat beatitudo tua admiratorem sectatoremque in aliis omnibus tua esse doctrina. Atque hic quidem Hilarius, Sanctorum catalogo inscriptus, qui tunc vivebat in maxima auctoritate, ab Augustino dissidebat. Hos ergò, quos Prosper dicebat esse in ceteris Augustini *admiratores*, Augustinus, modestiùs de se sentiendo, vocat suos *dilectores*. Itaque Augustinus, quamvis eorum errori meritò repugnabat, ipsos tamen pro catholicis fratribus agnoscebat. Similiter & Prosper, etsi in eos vehementiùs invehatur, vocat tamen eos, in epistola ad Augustinum, *meritis atque honoribus claros, egregios in omni virtutum studio viros & apud simpliciores magna de contemplatione probitatis reverentia conspicuos*; imò & *sanctos*; & in libro contra Collatorem cap. 33. *catholicos*, dicens *Quis hac prædicari à catholicis inter catholicos crederet?* Et in epilogo illius scripti: *Quorum tamen, dum adhuc non sunt à fraterna societate divisi, toleranda magis est intentio, quàm desperanda correctio, donec Dominus, per Ecclesiæ principes & legitimos judiciorum suorum ministros, hac, quæ per paucorum superbiam & quorumdam imperitiam, turbata sunt, componat.* Sentit ergò etiam Prosper, Cassianum & alios, etsi ipsius judicio & re ipsa graviter errantes, tamen potuisse ab ipso dissentire, sine unionis catholicæ jactura, donec Ecclesiæ decreto quæstio terminaretur. Et hæc absque præjudico Ecclesiastici judicii dicta sunto. *Sic ferè scriptor Vindiciarum pro Cassiano.*

(Hisce à Miræo adductis addes & cum illis si placet, conferes que Vossius, Garnerius & Henricus præcipue Noris in Historia Pelagiana annotarunt.)

Editiones libri Gennadii de Viris Illustribus.

Cum Hieronymi libro Basil. 1529. 4. Sed in hac editione ut quibusdam aliis desunt capita de Cæsario Sidonio, Gelasio, Hieronymo & Gennadio.

In pluribus Hieronymi Operum editionibus, de quibus supra. Tantum hoc loco liceat notasse in editione Operum Hieronymi Francofurtensi Anno 1684. bis exstare Catalogum hunc Gennadii, semel Tom. I. pag. 201. atqve iterum Tom. IV. p 127. In Parisiensi vero Joh. Marcianæi 1706. T. V. exstant Variæ Lectiones ex antiquissimo Codice Corbejensi.

Cum Hieronymi, Isidori, Honorii, Sigeberti & Henrici Gandavensis libris de S. E. & Suffridi Petri, pluribus M.S.S. Codd. usi notis. Colon. 1580. 8.

Separatim ex recensione Iohannis à Fuchte. Helmst. 1612. 4.

Cum Hieronymo, Isidoro, Ildefonso, Honorio, Sigeberto & Henrico Gandavensi de S. E. & scholiis Auberti Miræi. Antwerp. 1639. Fol.

Separatim cum ejusdem Miræi scholiis, & notis brevibus editoris D. Salomonis Ernesti Cypriani, qvi contulit eum codice Gvelpherbytano, & Norimbergensi, A. 1703. Ien. 4.

CAPITULA LIBRI
GENNADII PRESBYTERI
DE ILLUSTRIBUS VIRIS.

(a) Vitilinus. G. (b) Oresiesius G. Horestesis C. (c) Theodoretus G. (d) Gaudentius C. (e) Anechitus C. *& mox* Romanæ civitatis *pro* Romacianæ (f) Horosius. C. & G.

45.

46. Lucianus *Presbyter.*
47. Avitus *Presbyter Hispanus.*
48. Paulinus *Episcopus Nolæ Hispaniæ.*
49. Eutropius *Presbyter.*
50. Evagrius *alter.*
51. Vigilius *Diaconus.*
52. Atticus *Episcopus Constantinopolitanus.*
53. Nestorius (g) *Hæresiarches.*
54. *Celestinus Romanæ urbis Episcopus.*
55. Theodorus *Episcopus Ancyranus Galatiæ.*
56. Fastidius *Episcopus Britanniæ.*
57. Cyrillus *Episcopus Alexandrinus.*
58. *Timotheus Episcopus.*
59. Leporinus *Presbyter.*
60. Victorinus *Rhetor.*
61. Cassianus *Presbyter Massiliæ.*
62. *Philippus Presbyter.*
63. Eucherius *Episcopus.*
64. Vincentius *Presbyter.*
65. Syagrius.
66. Isaac *Presbyter Antiochenæ Ecclesiæ.*
67. Salvianus *Presbyter.*
68. Paulinus.
69. Hilarius *Episcopus Arelatensis.*
70. Leo *Episcopus Urbis Romæ.*
71. Mochimus (h) *Presbyter.*
72. *Timotheus hæresiarches.*
73. Asclepius *Episcopus Afer.*
74. Petrus *Presbyter Edessenus.*
75. Paulus Presbyter.
76. *Pastor Episcopus.*
77. *Victor* Maurus *Episcopus.*
78. Vuconius *Episcopus.*
79. Musæus *Presbyter.*
80. Vincentius *alius presbyter.*
81. Cyrus *Monachus.*
82. Samuel *Presbyter.*
83. Claudianus *Presbyter.*
84. Prosper *homo Aquitanicus.*
85. Faustus *ex Abbate Episcopus.*
86. Cæsarius *Arelatensis Episcopus.*
87. *Servus Dei, Episcopus.*
88. *Victorinus calculator.*
89. Theodoritus *Episcopus.*
90. Gennadius *Episcopus Cpol.*
91. Theodulus (i) *presbyter.*
92. Sidonius *Aruernorum Episcopus.*
93. Johannes *Presbyter.*
94. Gelasius *Episcopus.*
95. Honoratus *Episcopus.*
96. Cerealis *Episcopus.*
97. Eugenius *Episcopus Afr.*
98. Pomerius *presbyter.*
99. Honoratus *Massiliensis Episcopus.*
100. Gennadius *presbyter qui hunc edidit librum.*

(g) Nestor C & G (h) Mozymus G. Mochinus C. (i) Theodorus G. Theodotus C.

HIERONYMUS noster (a) litteris Græcis ac latinis Romæ apprime eruditus, presbyter qvoqve ibidem ordinatus est. Porrò ad Bethleem oppidum juvenis advenit; ubi prudens animal ad præsepe Domini sese obtulit permansurum. Inter cætera operum suorum opuscula, usqve ad Theodosii XIV. Imperii annum a beato Petro sumens exordium, usqve in semetipsum de Viris illustribus scripsit. Innumeris præterea libris (b) Apostolorum Prophetarumqve constructionibus editis, immobilem Catholicæ turrim Ecclesiæ contra perfidorum jacula consummavit. Litteris qvoqve Hebraicis atqve Chaldaicis ita edoctus, ut omnes Testamenti veteris libros, ex Hebræorum scilicet codicibus, verteret in Latinum. Danielem qvoqve Prophetam Chaldaico stylo locutum, & Job justum Arabico, in Romanam lingvam utrumque Auctorem perfecta interpretatione mutaverit. Matthæi nihilominus Evangelium ex Hebræo fecit esse Romanum. Namqve mentis corporisqve virginitatem et delictorum pœnitentiam prædicans atqve custodiens, solus omnium Romanorum omnes XVI Prophetarum commentatus est libros. In Sanctis prætere a librorum suorum prologis, ita se luculentissimum interpretem, & immensis Epistolarum suarum voluminibus (c) nervosum Catholicis exhibet lectoribus, ut nec perfidis quandoque pepercisse, nec invidis cessisse videatur. Nonagenarius ferme, ut perhibent, postea in Domino reqvievit. Qvem Stridon oppidum genuit, Roma inclyta erudivit, Bethleem alma tenet, (d) spiritum aula cœlestis suscepit. Claruit maxime sub Theodosio principe & filiis ejus Arcadio & Honorio.

(a) Hoc caput non legit Trithemius de Script. Eccles. c. CLXXXVIII. neque videtur notum fuisse Honorio Augustodunensi qui librum secundum de luminaribus Ecclesiæ ex Gennadio sublegit: neque habetur in editis ante Marcianæum, neque in MSS. libris nisi tantum in Codice MS. vetustissimo Corbejensi seu Sangermanensi, qui annos ut ajunt, præfert plus mille atque scriptus antiquis characteribus Merovingicis. Vide Mabillon. T. 2. Analect. p. 42. Et in MS. Martiniano, ex quo jam A. 1580. sub Prologi nomine illud vulgavit in Epistola ad Lectorem Gennadii libro præmissa Suffridus Petri.

(b) *libris* non habet Suffr. Petri. (c) id. *immenso volumine.* (d) id. *tenuit.* sed *tenet* de sepulchro intellige.

CAPUT I.

JACOBUS, cognomento sapiens, Nisibenæ (a) nobilis Persarum modo civitatis episcopus, vnus ex numero sub Maximino persecutore confessorum, & eorum, qui in Nicæna Synodo Arianam peruersitatem, homousii (b) oppositione damnarunt. Hunc virum beatus Hieronymus in libro Chronicon velut magnarum virtutum hominem nominans (c) in Catalogo cur non

(a) MS. Corbej. *Nizibi urbe nobile Episcopus, modo vero Persarum civitatis, unus ex &c.* (b) *omousia* id. (c) *nominat*, id.

non posuerit, facile excusabitur, si consideremus, quod ipsos tres (d) vel quatuor Syros, quos posuit, & interpretatos in Græcum se legisse testetur. Vnde constat, eum illo tempore ignorasse Syram linguam vel litteras, (e) & ideo hunc, qui necdum versus est in aliam linguam, nescisse scriptorem. Comprehendit autem omne opus suum in *viginti sex* (f) *libris*, id est, *de fide*; *contra omnes hæreses*; *de charitate generali*; *de ieiunio*; *de oratione*; *de dilectione erga proximum speciali*; *de resurrectione*; *de vita post mortem*; *de humilitate*; *de patientia*; *de pænitentia*, *de satisfactione*; *de virginitate*; (g) *de sensu animæ*, *de circumcisione*; *de acino benedicto*, *pro quo in Isaia* (h) *legitur*, *non est exterminandus botrus*; *de Christo, quod Filius Dei sit, & consubstantialis Patri*; *de castitate*; *adversus gentes*; *de constructione tabernaculi*; *de gentium conversatione*; *de regno Persarum*; *de persecutione Christianorum*. Composuit & *chronicon* minoris quidem Græcorum curiositatis, sed majoris fiduciæ: quia diuinarum scripturarum tantum auctoritate constructum comprimit ora eorum qui præsumtuosa suspicione (i) de adventu antichristi, vel Domini nostri, (k) inaniter philosophantur. Moritur hic vir Constantii temporibus, & iuxta præceptum patris eius Constantini iuxta muros Nisibe sepelitur, ob custodiam videlicet civitatis. Quod secundum fidem Constantini euenit. Nam post multos annos ingressus Iulianus Nisiben, & vel gloriæ sepulti inuidens, vel fidei Constantini cuius ob id domum persequebatur, iussit efferri de civitate sacri corporis reliquias. Et post paucos menses consulendæ licet causa reipublicæ, Iouianus imperator, qui Iuliano successerat, tradidit barbaris civitatem, quæ vsque hodie Persarum ditioni cum suis subiecta seruit.

(d) Bardesanem, Efræm, Archelaum. (e) Negat hoc W. E. Tentzelius ὁ μακαρίτης qvem vide T. I. diss. select. p. 254. ubi Garnerium oppugnat Gennadio fidem de scriptis à Iacobo vulgatis non dubitantem detrahere, auctar. Operum Theodoriti p. 200. (f) Suffridus Petri hæc annotat ad h. l. Codex excusus testatur hunc scriptorem compræhendisse omne opus suum libris 25. cui & m. s. codex Gembl. suffragatur: Reliqui cod. nostri habent 26. (Corbejensis teste Marcianæo *in XXVII.*) libros. sed recensent modo 24. Trith. habet item 25. quos & enumerat, sed ille cod. vitio deceptus ex vno libro 2. fecit. Ille enim liber qvem verbis Esaiæ tribuit planè idem est cum eo, qvem tribuit Azymi benedictioni: Quod quidem esse verum facilè depræhendet, quisquis animaduerterit, pro *Azymi* hic legendum esse *Acini*. Sic enim in manuscriptis codicibus, Gemblacensi, & Affliginio, & Viridis Vallis, & Sigebergensi expresse ligitur. Et de Acini benedictione, verba hæc extant apud Esa. ca. 65. & botri mentio acinum hic legi oportere satis euidenter arguit: Græcus textus ita se habet, ὃν τρόπον εὑρεθήσεται ὁ ῥώξ ἐν τῷ βότρυϊ καὶ ἐροῦσι, μὴ λυμήνῃ αὐτόν, ὅτι εὐλογία ἐστὶν ἐν αὐτῷ ubi ὁ ῥώξ, acinum vuæ significat, in quo benedictio esse dicitur. Paulo inferius *de adventu Christi* Sigeberg. legit *Antichristi*. (g) Ms. Cortrej. *pænitentia de satisfactione, de censu animæ, de virginibus, de circumcisis, de acino benedictionis.* (h) Es. LXV. 8. (i) Ms. Corb. *suspectione.* (k) verba *vel Domini nostri*, desunt in MS. Corbej. (l) *patris Constantini intra muros Nizybe.* id.

Aub. MIRÆI *Schol.* S. Iacobus *Nisibenus* seu *Nisibita*, *vrbis Nisibis episcopus*, miraculis & eruditione clarus, fuit vnus ex numero confessorum sub persecutione Maximini, qui in Nicæna synodo peruersitatem Arii, homousii oppositione, damnarunt: cuius & Alexandri episcopi oratione ipse Arius condignam suæ iniquitatis mercedem, effusis visceribus, Constantinopoli recepit: *vt martyrologii Romani verbis vtar. De eodem in menologio Græcorum* 21 *octobris agitur. Meminit etiam huius Theodoretus lib. Hist.* II *eccles. cap.* 30. *& lib.* I *cap.* 7. *vbi ait, Nicæno concilio ipsum interfuisse, & mortuos excitasse. De quo miraculo & reliquis plura desiderantem lectorem remittit ad suum librum, Philothei, seu Theophili titulo inscriptum, qui est liber nonus de vitis patrum, editionis Plantinianæ. De hoc Nisibita etiam Nicephorus lib.* 8 *cap.* 14. *& lib.* 9 *c.* 28 *tractat. Interfuit non solum Nicæno, sed & Antiocheno concilio, ut habetur in actis S. Alexandri, episcopi Constantinopolitani.*

E. S. CYPRIANI. Cum Hieronymi librum de S. E. ederem, dixi, in Corbeiensi codice Gennadii primo statim loco apparere vitam Hieronymi a Gennadio scriptam; quam non duxi repetendam. Nostri codices omisso Hieronymo a vita Iacobi Nissibeni exordiuntur.

Nobilis Persarum. Codex Corbeiensis habet: *Nisibi vrbis nobilis episcopum, modo vero Persarum civitatis.* Mabillonius tom. II. analect. pag. 44.

Sub Maximino. In codice Noribergensi & Guelpherbytano est: *Sub Maximiano.* Sed retinenda prior lectio, vt Tenzelius probat exercitationum selectarum parr. I exercit. VI.

Viginti sex libris. Omnes codices habent XXVI neque tamen recensent. In Noribergensi *de fide contra omnes hæreses* vnus liber est. Licet autem duos facias, ac chronicon connumeres; non resultant tamen plures quam XXIV. Hinc in tanto codicum consensu colligere posse videor, ipsum Gennadium non nisi XXIV vidisse, licet Iacobum XXVI scripsisse traderet.

Anti-Christi. Miræus: *Christi.*

Iuxta muros. Ita nostri codices. Miræus: *intra muros.*

CAPUT II.

IULIUS, urbis Romanae episcopus, scripsit ad *Dionysium* quendam *de incarnatione Domini epistolam unam*, quæ illo quidem tempore utilis visa est adversum eos, qui ita duas per incarnationem asserebant in Christo personas, sicut & naturas: (m) nunc autem perniciosa probatur. Fomentum enim est Eutychianæ & Timotheanæ (n) impietatis.

(m) Verba *adversum eos* usque ad *& naturas*, desunt in Corbej. (n) id. *Fomentum est enim Thymotianæ hæreseos impietatis.*

Aub. MIRÆI *Schol.* Epistolam ad Dionysium, quam Iulio Papæ adscribebant Acephali, Iulii Papæ reuera fuisse credidit Gennadius: subdititiam Facundus Hermianensis Episcopus lib. 1 suspicatur, & Eulogius Alexandrinus orat. 3 apud Photium. Leontius vero Byzantius, qui & epistolæ verba recitat, quibus abutebantur Eutychiani, non Iulii; sed *Apollinaris* hæretici eam fuisse docet cap. 8 de sectis. Quod ipsum affirmat Anastasius in Ecloge χρήσεων & ante utrumque Hypatius Episcopus Ephesinus in collatione cum Acephalis habita Constantinopoli: *B. Iulii famosam illam epistolam manifeste Apollinaris ostendimus fuisse, scriptam ad Dionysium.* Quin & alteram item ad Prosdocimum seu Docimum epistolam (cuius testimonio visa est synodus Ephesina) nec ipsam Iulii fuisse vult Leontius, sed Timothei, discipuli Apollinaris. Sed hanc sine controuersia Iulio alii quoque asserunt; atque inter cæteros Ephræmius Patriarcha Antiochenus, libro 3 de sacris legibus apud Photium. Sic fere Sirmondus in notis ad Facundum Hermianensem. Cæterum S. Iulius eo nomine primus Papa, Matyrologio Rom. ad 12 Aprilis inscriptus legitur. Anno 336 Pontifex creatus, demum an. 352 viuere desiit; succedente Liberio.

CAPUT III.

PAULINUS (o) Presbyter, discipulus B. Ephræm (p) diaconi, homo acris valde ingenii, & in diuinis doctus scripturis, (q) sed viuente magistro clarus in doctoribus ecclesiasticis fuit, & maxime ex tempore declamator. Post illius autem obitum, amore primatus & nominis, separans se ab Ecclesia, scripsit contraria fidei multa. Huic obituus B. Ephræm astanti sibi dixisse fertur: *Vide Pauline, ne te submittas cogitationibus tuis, & eleveris.* (r) *Sed cum te ad purum comprehendisse putaueris DEUM, crede nec intellexisse.* (s) Præsenserat enim illum ex studiis vel sermonibus noua inuestigare, & in immensum intellectum tendere. (t) Unde eum frequenter Bardesanem (u) nouellum vocabat.

(o) MS. Corbej. & Honorius hunc scriptorem Paulonam vocant, cui suffragantur, inquit Suffridus Petri, et MSS. Codd. nostris, Viridis Vallis, Gemblacensis & Sigebergensis. Alii Paulonium appellat. (p) Corbej. *Efrem.* (q) *in diuina scriptura doctus*, id. (r) *& eleves*, id. (s) id. *sed cum ter prehendisse putaveris Deum, crede te intellexisse.* (t) *Præsens enim erat illum ex studiis & sermonibus nova investigare in immensum intellectum tendere.* id. (u) Vide quæ de Barocl. ad Hieron. c. 33. de S. E.

Aub. MIRÆI *Schol.* Honorius in Catalogo, & non pauci codices MSS. hunc *Paulinum* vocant *Paulonam*, alii Paulonium.

S. E. CYPRIANI. *Paulinus.* Cod. Nor. *Paulanus* habet.
Intellectum habere. Hæc lectio codicis Norib. melior mihi visa est, illâ Miræi: *intellectum hæreseon tendere.*
Unde eum. Cod. Norib. *unde et.*

CAPUT IV.

VITELLIUS Afer, (x) Donatianorum schisma defendens, scripsit *de eo, quod odio sint mundo servi DEI*; (*) In quo si tacuisset de nostro velut persecutorum (y) nomine, egregiam doctrinam ediderat. Scripsit & *adversum gentes* & *adversum nos velut traditores*, in persecutione, *diuinarum scripturarum*: & *ad Regulam ecclesiasticam* pertinentia multa disseruit. Claruit sub Constante, (z) filio Constantini Principis.

(x) MS. Corbej. *Vitilinus Afer. Donati schism.* (*) MS. Gemblac. *quod sit odio mundus Dei servis.* (y) *velut persecutorem, nomen egregii doctique ediderat.* Corbej. (z) id. *Constantio.*

CAPUT V.

MACROBIUS Presbyter & ipse, (a) ut ex scriptis Optati cognouimus, Donatista & suorum postea in urbe Roma occultus Episcopus fuit. Scripsit, cum adhuc

in Ecclesia DEI presbyter fuisset, *ad confessores & ad virgines librum vnum*, moralis quidem sed valde necessariæ doctrinæ, & præcipue ad custodiendam castitatem aptissimis valde sententiis communitum. Claruit inter nostros primum Africæ, & inter suos, id est, Donatianos siue Montenses, postea Romæ.

(a) MS Corbej. *Macrobius Presbyter & ipse uti ex Optati scripto cognovimus, Donatista postea in urbe Roma fuit Episcopus occultus.*

CAPVT. VI.

HELIODORVS Presbyter scripsit *librum de naturis rerum exordialium*; in quo ostendit unum esse principium, nec quidquam coævum DEO; nec mali conditorem DEVM, sed ita bonorum omnium creatorem, vt materia, quæ ad malum versa est post inuentam malitiam, a DEO sit facta, nec quidqam materialium absque DEO credatur conditum, aut fuisse alium rerum creatorem præter DEVM, qui præscientia sua cum præuideret morti dari (b) naturam, præmonuit de poena.

(b) MS. Codex Gemblacensis & Viridis vallis pro *morti dari* habent *mutandam*, ut & Sigebergensis, teste Suffrido Petri, & Gvelpherbytanus quem S. E. Cyprianus inspexit.

CAPVT VII.

PACHOMIVS (m) Monachus, vir tam in docendo, quam in signa faciendo, Apostolicæ gratiæ, & fundator Aegypti cœnobiorum, scripsit *regulam* vtrique generi monachorum aptam, quam Angelo dictante perceperat. Scripsit & ad collegas præpositurae suæ *epistolas*, in quibus alphabetum mysticis tectum sacramentis, velut humanæ consuetudinis excedens (n) intelligentiam, clausit, solis, credo, eorum gratiæ vel meritis manifestatum: vnam *ad Abbatem Syrum*, vnam *ad Abbatem Cornelium*: interim *ad* (o) *omnium monasteriorum Præpositos*, vt in vnum antiquius monasterium, quod lingua Aegyptiaca Baum (p) vocatur, congregati Paschæ diem velut æterna lege celebrent, *epistolam vnam*. Similiter & *ad diem Remissionis*, quæ mense Augusto agitur, (q) vt in vnum Præpositi congregarentur, *epistolam vnam*: et *ad fratres*, qui foras monasterium missi fuerant operari, *epistolam vnam*.

(m) Honorio & Trithemio male *Bachomius*. In libello Coloniæ A. 1513. impresso de officio Rectoris Ecclesiæ, citantur Pacomii Abbatis sententiæ, ut notat Suffridus Petri. (n) ita rectius MSS. pro *excedentem*, refertur enim ad Alphabetum. (o) Voculam *interim* adjeci è MS. Corbej. (p) id, *Baun*. Ac Gemblac. & Viridis Vallis *Banai*. Sed *Baum* legitur etiam in Codice regularum Benedicti Anianensis quem vulgavit Holstenius. (q) Verba: *qua mense Augusto agitur*, desunt in Corbej. Mox legit: *ut in unum congregentur fratres*. Hæc universa Pachomii scripta Gennadio memorata exstant adhuc & edita sunt, Latine à Luca Holstenio in Codice Regularum Rom. 1661. & Paris. 1663. 4.

Aub. MIRÆI *Schol*. S. PACHOMIVS, Tabennensis in Aegypto Abbas, scripsit Regulam manachorum, a S. Hieronymo latine redditam: quæ ad calcem operum Cassiani exstat, in editione Romana, Lugdunensi & Atrebansi. Regulæ eiusdem breuiarium a Palladio in Historia Lausiaca recitatur. Floruit anno 340 estque Martyrologio Romano adscriptus a. d. 14 Maii. Eiusdem Pachomii alia non pauca ascetica exstant apud Treueros, in monasterio Benedictinorum ad S. Maximinum, & Coloniæ Agrippinæ in coenobio Canonicorum regularium ad S. Corpus Christi, in codicibus manu exaratis, & hoc titulo prænotatis, *Regula Patrum*.

CAPVT VIII.

THEODORVS Presbyter, successor gratiæ & præpositurae supra dicti Abbatis Pachomii, scripsit ad alia monasteria *epistolas*, (r) Sanctarum Scripturarum sermone digestas. In quibus tamen frequenter meminit magistri & institutoris sui Pachomii, & doctrinæ eius ac vitæ proponit exempla, quæ ille ut doceret, Angelo administrante didicerat: simul & hortatur permanendum in proposito cordis & studii, & redire in concordiam & vnitatem eos, qui post Abbatis obitum, discessione facta, a cœtu semetipsos diuiserant vnitatis. Sunt autem huius exhortationis *epistola tres*.

(r) In eodem Codice Regularum Holsteniano una tantum Theodori huius brevis exstat Epistola, quæ inscribitur ad omnia Monasteria de Pascha.

Aub. MIRÆI *Schol*. S. THEODORVS Monachus, hoc capite a Gennadio laudatus, Martyrologio Romano a d. 28 Decembris inscriptus legitur. De eodem videri poterit scriptor vitæ S. Pachomii lib. 1. in Vitis Patrum, & S. Nilus in lib. de Oratione. Alter S. Theodorus itidem monachus, S. Antonii discipulus, in huius vita a S. Athanasio laudatus, in eodem martyrologio a. d. 7. Ianuarii habetur.

CAP-

CAPVT IX.

ORESIESIS monachus (s) amborum, id eſt, Pachomii & Theodori collega, vir in ſanctis ſcripturis ad perfectum inſtructus, compoſuit *librum* diuino conditum ſale, totiuſque *monaſtica diſciplina* inſtrumentis conſtructum, & vt ſimpliciter dicam, in quo totum pene vetus & novum Teſtamentum compendioſis diſſertationibus, iuxta monachorum duntaxat neceſsitatem, inuenitur expoſitum: quem tamen vice *teſtamenti* prope diem obitus ſui patribus obtulit.

(ſ) In Corbej. poſt caput de Macario, ſequitur hoc de *Oreſieſio*, qui Honorio & Trithemio *Orieſieſis*, in quibusdam MSS. *Oreſteſis*, in Codice regularum Holſteniano in quo itidem doctrina eius Latine occurrit, *Orſieſius*.

Aub. MIRÆI *Schol.* ORESIESIS ſeu Orieſii liber, *de inſtitutione monachorum*, extat tom. 4. Bibliothecæ Patrum. Ne quis porro erret, moneo ab iſto longe alium eſſe *Orientium* ſeu *Orentium*, a Sigeberto c. 34. laudatum. Hic ſcripſit verſu elegiaco *commonitorium*, quod Mart. Antonius Delrius primus Antuerpiæ, 600 cum notis publicavit; ſecundo poſtea editum tom. 5. Bibliothecæ P. P. editionis poſtremæ Colonienſis.

CAPVT X.

MACARIVS, monachus ille Aegyptius, ſignis & virtutibus clarus, vnam tantum ad iuniores profeſſionis ſuæ ſcripſit *epiſtolam*: in qua docet, illum perfecte poſſe ſeruire DEO, qui conditionem creationis ſuæ cognoſcens, ad omnes ſemetipſum inclinauerit labores, & luctando atque DEI auxilium aduerſum omne, quod in hac vita ſuaue eſt, implorando, ad naturalem quoque perueniens puritatem, continentiam, velut naturæ (t) debitum munus obtinuerit.

(t) *Continentiam velut naturalem*, Corbej. MS.

Aub. MIRÆI *Schol.* Antequam de Macariis dicere incipiam, lubet ipſa Suidæ verba in medium producere: *Duo*, inquit, *fuerunt Macarii, eiusdem nominis, atque decantati propter exercitia ſtudiorum, vitam, mores atque diſciplinam. Alter quidem Aegyptius. Qui miracula edebat, ac religioſa cautione in eos, qui ſe conueniebant, erat ſeverus. Alter Alexandrinus, per omnia ſimilis Aegyptio, & humanus. Adeo humanus erat erga eos, qui ſe conueniebant, vt lepida humanitate vtendo iuuenes ad exercitia prouocaret* Ita Suidas. Duos porro Macarios fuiſſe, Palladius hiſt. c. 19. 20. Niceph. l 9 hiſt. eccleſ. c. 14. Baronius ad Martyrol. Rom. 2 Ianuarii, & alii ſimiliter teſtantur. Horum alter ſenior, cognomento Aegyptius, s. Antonii diſcipulus, Græce ſcripſit *Homilias*: quas Ioannes Picus, in Senatu Pariſienſi claſſium inquiſitoriarum Præſes, anno 1559. Latine reddidit: exſtantque Græce & Latine coniunctim Pariſiis 1622 editæ, cum Gregorii Thaumaturgi & Baſilii Seleucienſis operibus. Idem Macarius Aegyptius ſcripſit, ad iuniores profeſſionis ſuæ monachos, Epiſtolam ſiue Regulam; quæ ſic incipit: *Milites ergo Chriſti.* Extat ea manuſcripta Brugis in Collegio Soc. Ieſu, inter reliquias bibliothecæ Pamelianæ. Cæterum hic *Macarius*, Abbas in Aegypto, 15 Ianuarii; alter *Macarius* cognomento *Alexandrinus*, Abbas in Thebaide, S. Pachomii diſcipulus, 2 Ianuarii, tabulis Martyrologii Romani leguntur inſerti. De his & Græci agunt, ſed uno eodemque die, videlicet 14 Kalendas Februarii. Porro a S. Macarii Aegyptii Regula, iam dicta, prorſus diuerſa eſt *Serapionis, Macarii, Paphnutii, alterius Macarii, & aliorum* 34. Regula, edita ex codice Affligemienſi, ad calcem operum Caſſiani, typis Plantinianis, ſtudio Henrici Cucquii, poſt Epiſcopi Ruræmondenſis. Ex his Serapion, cognomento *Scholaſticus*, S. Antonio carus, Thmueos in Aegypto Epiſcopus a S. Athanaſio ordinatus fuit. Idem ab Hieronymo c. 99 inter Scriptores laudatus, Martyrologio Rom. 21 Martii inſcriptus legitur.

CAPVT XI.

EVAGRIVS Monachus, (u) ſupra dicti Macarii familiaris diſcipulus, diuina atque humana litteratura inſignis (cuius etiam, liber qui adtitulatur vitæ patrum, (x) velut continentisſimi & eruditiſſimi viri mentionem facit) ſcripſit multa monachis neceſſaria, ex quibus iſta ſunt: *adverſus octo principalium* (x) *vitiorum ſuggeſtiones*, quas (y) aut primus aduertit, aut inter primos didicit, *octo* ex ſacrarum ſcripturarum teſtimoniis compoſuit *libros*: ad ſimilitudinem videlicet Domini, qui tentatori ſuo ſemper ſcripturarum teſtimoniis obuiauit, ita vt vnaquæque ſpecies vel diaboli, vel vitiatæ naturæ ſuggeſtionum, (z) contra ſe haberet teſtimonium. Quod tamen opus eadem ſimplicitate, qua in Græco inueni, iuſſus in Latinum tranſtuli. (a) Compoſuit & anachoretis

(u) Diverſus ab hoc Euagrius Antiochenus Epiſcopus, de quo ad Hieron. c. 125. (x) Has vitas Patrum infra c. 17. inter Rufini ſcripta non memorat Gennadius, qui ſine nomine auctoris & interpretis eas legiſſe videtur. (y) MS. Corbej *octo tantum principalium.* (z) *vel diaboli vitiatæ naturæ ſuggeſtio. & contra ſe habeat teſtimonium.* id. (a) *eamdem ſimplicitatem qua in Græcum inuenire viſus ſum, in Latinum transſtuli.* id.

retis simpliciter viuentibus *librum centum sententiarum*, per capitula digestum; et eruditis ac studiosis *quinquaginta sententiarum*, quem ego Latinum primus feci. Nam superiorem olim translatum, quia vitiatum & per tempus confusum vidi, partim reinterpretando, partim emendando, auctoris veritati restitui. Composuit & Cœnobitis & Synoditis (b) *doctrinam* aptam *vitæ communis*; & *ad virgines* DEO sacratas libellum competentem religioni & sexui. Edidit & paucas *sententiolas*, valde obscuras, &, vt ipse in his ait, solis monachorum cordibus cognoscibiles: qaas similiter ego Latinas edidi. Vixit longa ætate, signis & virtutibus (c) pollens.

(b) Cœnobitæ sive Synoditæ genus Monachorum in commune viventium & ab Anachoretis quos paullo ante memorat, distinctorum. (c) al. *prodigiis*, quod glossema est.

Aub. MIRÆI *Schol.* Superiori capite ex Suida docui, duos fuisse *SS. Macarios* abbates, vnum cognomento *Aegyptium*, alterum cognomento *Alexandrinum*. *Horum*, vt Suidæ eiusdem verbis vtar, *Evagrius discipulus factus, philosophiam exercuit, qui prius verbis duntaxat philosophabatur. Qui Constantinopoli a Gregorio theologo in diaconorum adscitus est ordinem: quin etiam in Aegyptum profectus, in praedictos incidit viros, atque illorum vitam æmulatus est. Ab hoc libri valde graues & seriis conscripti sunt: quorum vnus* Monachus, *sive de vita actiua inscriptus est: alter* Gnosticus, *siue de iis, qui cognitionis munere donati sunt. Capita vero eius libri sunt* 50. *Tertius* Antirrheticus *aduersus tentantes dæmones, octo distinctus partibus, secundum numerum* 8 *cogitationum. Item* 600 prognostica problemata, elementaria duo; *vnum ad monachos in coenobiis aut contuberniis viuentes; alterum ad virginum coetum.* Hactenus ex Suida. De eodem Euagrio (quem a Ponto Euxino ad quem natus, *Ponticum Hyperboritam* vocat) multa habet S. Hieronymus in epistola ad Ctesiphontem contra Pelagianos. Baronius sub finem anni 388 post eundem S. Hieronymum docet, ipsum fuisse Origenistam, & à Gennadio hoc capite aliisque signa ac prodigia ipsi falso adscribi.

Cuius etiam liber) Ista parenthesis male intellecta Honorium Augustodunensem in catalogo, Baronium, Bellarminum, Possevinum, & alios magnos viros in errorem induxit vt crederent libri illius, qui *vita patrum* dicitur, auctorem fuisse Euagrium Ponticum. Id primus obseruavit Heribertus Rosvveidus in prolegomeno IV. V. ad dictas vitas patrum 1628 a Moreto editas. Dicti porro libri in editione Moretiana secundi & tertii auctor siue interpres fuit *Ruffinus* Presbyter Aquileinsis: vt prolegomeno x idem Rosvveidus docet. Atque in secundo libro capite 27 extat vita Euagrii Pontici: qui ibidem *a spiritualium rerum scientia & incredibili abstinentia* supra modum commendatur. Quas quidem laudes Euagrium ipsum de se texuisse, non est simile vero.

E. S. CYPRIANI *Schol. Opposuit* habet Miræus. Nostri codices rectius, ut opinor, *composuit*.

Hæc verba: *Composuit & anachoretis*, vsque ad illa: *auctoris veritati restitui*, in vtroque codice, Guelpherbyt. & Noribergensi, desiderantur. *Synoditis* habet Miræus contra codicum fidem.

CAPVT XII.

THEODORVS (d) Antiochenæ ecclesiæ presbyter, vir scientia cautus, & lingua disertus (e) scripsit *adversum Apollinaristas & Eunomianos de incarnatione Domini libros quindecim*, ad quindecim millia versuum continentes. In quibus ratione purissima & testimoniis scripturarum ostendit, Dominum Iesum sicut plenitudinem Deitatis, ita plenitudinem humanitatis habuisse. Docet & hominem duabus tantum substantiis (f) constare, id est, anima & corpore; sensumqve & spiritum non alteram substantiam, sed officia esse animæ ingenita, quibus spirat, quibus rationalis est, quibus sensibile facit corpus. Quartum decimum (g) autem huius operis librum proprie de increata & sola incorporea, dominaqve omnium sanctæ Trinitatis natura, & de creaturarum ratione differens, pro sensu cum auctoritate sanctarum scripturarum explicuit. Qvinto decimo vero volumine totum operis sui corpus, citatis etiam patrum traditionibus, confirmavit & communivit.

(d) *Theodoretus*. MS. Corbej. vitiose. (e) id. *disertissimus*. (f) id. *duabus substantiis*. (g) id. *quartodecimo libro*.

Aub. MIRÆI *Schol.* Qvem Gennadius hic Theodorum Presbyterum vocat, alii scribunt fuisse Presbyterum in monasterio Rhaitu. Tomo 5 bibliothecæ Patrum, editionis postremæ Coloniensis, extat huius titulo commentarius *de incarnatione Domini*, contra Nestorium & Eutychen: cuius & Bellarminus in Catalogo meminit.

CAPVT XIII.

PRUDENTIUS vir (h) seculari litteratura eruditus composuit διττοχᾶιον (i) de toto veteri & novo testamento personis exceptis. Commentatus est autem in morem Græcorum *Hexaemeron* de Mundi fabrica usque ad conditionem primi hominis (k) & prævaricationem ejus. Composuit & libellos, quos Græca appellatione atticulavit

(h) deest *vir* in MS. Corbej. (i) id *trocleum*, Vitiose. Sed legendum διττυχον, ex Gisanii emendatione. (k) *Exemeron* - - *à conditione primi hominis* Corbej.

vit (l) *Apotheosis*, *Psychomachia*, *Hamartigenia*, id est, de Divinitate, (m) de compugnantia animæ, de origine peccatorum. Fecit & in laudem martyrum, sub aliorum nominibus, *invitatorium ad martyrium* librum unum, & *hymnorum* alterum: speciali tamen intentione *adversus Symmachum* idololatriam defendentem: ex qvorum lectione agnoscitur Palatinus miles (n) fuisse.

(l) id. *libros quos gr. a. pratitulavit.* (m) id. *de diversis*, vitiose. (n) Non in libris contra Symmachum sed in præf. Cathemerinon hoc tangit Prudentius: *tandem militia gradu Evectum pietas Principis extulit Assumtum propius stare jubens ordine proximo.*

Aub. MIRÆI *Schol.* Aetatem suam, & quo anno sua sacra poemata Prudentius scripserit, ipse prodidit, consulem indicans, qvo natus erat, præfatione in Cathemerinon: qvam vetera MSS. exemplaria ut totius operis Prudentiani prooemium, in prima eius fronte merito locant. *Irrepsit subito canities seni, oblitum veteris me Salia arguens sub quo prima dies mihi.* Salia cum Philippo anno Christi 348 consul fuit. His adde annos 57 quos egerat Prudentius: reliquum est, ut hæc scripserit anno Christi 405. Prudentii opera omnia, studio Theodori Pulmanni & Victoris Giselini ex fide 10 librorum manuscriptorum emendata Plantinus 1564 suis typis publicavit.

E. S. CYPRIANI. *Exceptis.* Ita omnes codices MSS. Sed Miræus legit: *excerptis.*
Compugnantia anima habent codices. Miræus habet: *animi.*
Sub aliorum nominibus invitatorium ad martyrium. Hæc verba omittuntur in nostris MSS. & recte quidem.

CAPVT XIV.

AVDENTIVS, episcopus Hispanus, scripsit *adversus Manichæos*, *Sabellianos & Arianos*, maxime qvoqve speciali intentione *contra Photinianos* (o), qvi nunc vocantur Bonosiaci, *librum*, qvem prætitulavit *de fide adversum hæreticos:* in qvo ostendit antiquitatem filii Dei coæternalem patri fuisse, (p) nec initium Deitatis tunc a DEO patre accepisse, cum de Maria virgine (q) homo DEO fabricante, conceptus & natus est.

(o) MS. Corbej. *Fotiniacos.* (p) id. *coaeternam fuisse. non initium D.* (q) id. *acceperit cum Maria matre.*

CAPVT XV.

COMMODIANVS, dum inter seculares litteras etiam nostras legit, occasionem accepit fidei. Factus itaqve Christianus, & volens aliquid studiorum suorum muneris offerre Christo, suæ salutis auctori, scripsit mediocri sermone, qvasi versu, (r) *librum adversum Paganos.* Et qvia parum nostrarum attigerat litterarum, (s) magis illorum destruere potuit dogmata, quam nostra firmare. Vnde & de divinis repromissionibus adversum illos vili satis & crasso, ut ita dixerim, sensu disservit, illis stuporem & nobis desperationem incutiens, Tertullianum, & Lactantium & Papiam auctores secutus. Moralem sane doctrinam, & maxime voluntariæ paupertatis amorem optime prosecutus, studentibus inculcavit.

(r) ita recte Suffridus Petri. Licet in Corbej. *qvasi librum.* (s) al. *nostrorum literas.*
Commodiani librum edidit Rigaltius cum notis, & Henr. Leonhardus Schurzfleischius Witebergæ A. 1705. 4.

A. MIRÆI *Schol.* De Audentio & Commodiano agit qvoqve Trithemius lib. de Scriptoribus eccles.

CAPVT XVI.

FAVSTINVS Presbyter scripsit ad personam Flaccillæ Reginæ *adversum Arianos & Macedonianos* (t) *libros septem.* His eos maxime sanctarum scripturarum testimoniis arguens & convincens, qvibus illi pravo sensu abutuntur ad blasphemiam. Scripsit & *librum*, qvem Valentiniano & Arcadio imperatoribus, *pro defensione suorum*, cum Marcellino qvodam Presbytero (u) obtulit. Ex qvo ostenditur, Luciferiano schismati consensisse; (x) qvia Hilarium Pictaviensem & Damasum urbis Romæ episcopos in eodem libro culpat, quasi male consulverint ecclesiæ, qvod prævaricatores episcopos in communionem & sacerdotium, pacis recuperandæ gratia, recepissent. Qvod Luciferianis ita displicuit, recipere episcopos, qvi in Ariminensi concilio Arianis communicaverant, qvo modo Novatianis apostatas poenitentes.

(t) MS. Corbej. *adversus Arium & Macedonium.* Pro libris, septem capitula rectius dixeris. Faustini opuscula Sirmondus edidit. Vide Paschas. Qvesnellum diss. XIV. ad Leonem M. (u) Corbej. *qvondam presbytero obtulit.* (x) *Luciferiani scisma conscripsisse.* id.

A. MIRÆI *Schol.* Faustinus iste temporibus Damasi I Papæ vixit, & bis schismaticus fuit: semel in schismate Ursicini contra Damasum, & in schismate Luciferianorum: ut Gennadius hoc capite, & Baronius tomo 4 annalium, ad annum Damasi primum & Siricii quartum, testantur. Placuit tamen eum in hoc catalogo ponere, qvoniam scripsit, ad Flaccillam Theodosii imperatoris uxorem, Arcadii & Honorii Impp. matrem, *libros septem contra Arianos* satis eruditos, qvi extant in bibliotheca veterum Patrum. Ita Bellarminus lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis loquitur. Cæterum liber iste de Trinitate seu fide contra Arianos, etiam sub nomine *Gregorii Baetici*, ab Hieronymo cap. 100. memorati, totus fuit editus; nisi quod epistola ad Flaccillam esset mutila.

CAPUT XVII.

RUFFINUS, Aquileiensis Presbyter, non minima pars fuit Doctorum ecclesiæ (y) & in transferendo de Græco in Latinum elegans ingenium habuit. Deniqve maximam partem Græcorum bibliothecæ Latinis exhibuit; *Basilii* scilicet *Cæsariensis* Cappadociæ episcopi, *Gregorii Nazianzeni*, eloqventissimi hominis, *Clementis Romani recognitionum libros*, *Eusebii Cæsariensis* Palæstinæ *ecclesiasticam historiam*, *Xysti sententias*, *Evagrii sententias*. Interpretatus est etiam *sententias Pamphili martyris adversum Mathematicos.* Horum omnium qvæcumqve, præmissis prologis, a Latinis leguntur, à Ruffino interpretata sunt: (a) quæ autem sine prologo, ab alio translata sunt, qvi prologum facere noluit. *Origenis* autem non omnia (qvia & Hieronymus aliqvanta) transtulit, qvæ sub prologo discernuntur. Proprio autem labore, imo gratia DEI & dono, exposuit idem Ruffinus *symbolum*, (b) ut in eius comparatione alii nec exposuisse credantur. Disservit & *benedictionem Iacob super Patriarchas* triplici, id est, historico, morali & mystico sensu. Scripsit & *epistolas* ad timorem DEI hortatorias multas, inter quas præeminent illæ, quas *ad Probam* dedit. Historiæ etiam ecclesiasticæ, qvam ab *Eusebio* scriptam, & ab ipso interpretatam diximus, addidit *decimum & undecimum librum.* Sed & *obtrectatori* (c) opusculorum suorum *respondit duobus voluminibus*, arguens & convincens, se DEI intuitu & ecclesiæ utilitate, auxiliante Domino, ingenium agitasse; illum vero æmulationis (d) stimulo incitatum ad obloquendum stilum vertisse. (e)

(y) Corbej. *Doctorum Ecclesiarum.* (z) id. *& Eusebii Cæsariæ Palestinæ Ecclesiæ Episcopi historiam;* (a) verba *qvæ autem sine* &c. usque ad *qvia & Hieronymus aliqva* desunt in Corbej. (b) in eodem Corbej. est: *Rufinus Symbolum disseruit, & benedictiones Iacob super Patriarchas - - - mystico sermone. Scripsit & epistulas ad timorem Dei, inter qvas eminent* &c. (c) Obtrectatorem hunc vocat D. Hieronymum, adversus qvem Rufinus edidit invectivarum libros duos, & nota est controversia inter hos ex operibus Hieronymi. Hinc autem patet Gennadium Hieronymo præferre Ruffinum, qvod in censura supra dictum est. Qvid vero de Ruffini operibus senserit Pontifex Gelasius, videat Lector Distinct. 15. Cap. Sancta Romana. *Suffridus Petri.* (d) *æmulum* Corbej. (e) id. *agitavisse.*

A. MIRÆI *Schol.* RUFFINUS] Aquileiensis Presbyter & Monachus, S. Hieronymi primum amicitia, postea offensione clarior, paulo post Romam ab Alarico Gothorum Rege captam, hoc est, paulo post annum Christi 410 obiit: ut Baronius censet: Ruffini opera tomis duobus Sonnius 1580. Lutetiæ excudit: de qvibus vide Bellarmini judicium lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis, & Rosvveidi in prolegomenis 4 & 5 ad vitas patrum.

Decimum & undecimum librum.] In vertenda Eusebii historia Ruffinus nimia libertate usus fuit, multa addens, demens ac mutans. Dimidium octavi libri omisit: decimum vix attigit. Adeoqve ex decem Eusebii libris fecit novem: quibus duos, hic a Gennadio memoratos, de suo adiecit. Hos Græce reddidit, & præfationem suam præfixit Gelasius, Cæsareæ in Palæstina episcopus, qui Cyrillum Hierosolymorum episcopum habuit avunculum; non ille Cyzicenus, qvi res in Nicæno concilio gestas scripsit. De duobus istis Gelasiis supra ad Hieronymi cap. 130. egimus.

Xysti sententias] Ruffinus *Xysti Pythagorei* librum, titulo *Sixti Papæ* ac martyris, falso edidit. Id constat ex variis S. Hieronymi locis, ut in cap. 22. Ieremiæ, ubi eum nomine Grunnii perstringit, & in cap. 18 Ezechielis: item ex Augustino l. 2. Retractat. cap. 40. (qvi deceptus antea libro De nat. & grat. cap. 64. Sixti Pontificis nomine allegarat) & ex ipsa Ruffini epistola ad Apronianum, quam interpretationi Enchiridii Sixti præfixit. Hieronymum ipsum in epistola ad Ctesiphontem, audiamus tonantem contra Ruffinum: *Illam autem temeritatem, imo insaniam eius qvis digne possit explicare sermone, qvod librum Xysti Pythagorei, hominis absque Christo atque Ethnici, immutato nomine, Sixti martyris & Romanæ Ecclesiæ Episcopi prænotavit?*

Pamphili martyris] Honorius lib. 2. de Script. Eccles. c. 17. Gennadium solitus sublegere, hunc eius locum corrupit, sic exprimens: *Sixti Philosophi sententias adversus Mathematicos.* Nec enim Sixtus adversus Mathematicos scripsit, sed Pamphilus martyr: ut distincte hic habet Gennadius.

Cæterum præter opera hic a Gennadio commemorata, Ruffinus insuper scripsit, vel ex Græco Latine reddidit *Vitas Patrum*, libro secundo & tertio in editione Plantiniana comprehensas; ut Heribertus Rosvveidus in Prolegomeno 4 §. 10. fuse probat.

CA-

CAPVT XVIII.

TICHONIUS natione Afer, in divinis litteris eruditus, iuxta historiam sufficienter, & in sæcularibus non ignarus fuit; in ecclesiasticis qvoqve negotiis studiosus. Scripsit *de bello intestino libros tres*, & *expositiones diversarum causarum*, in qvibus ob suorum defensionem, antiqvarum meminit Synodorum. E qvibus omnibus agnoscitur; Donatianæ partis (f) fuisse. Composuit & *Regulas*, ad investigandam & inveniendam (g) intelligentiam Scripturarum, *septem*, quas in uno volumine conclusit. Exposuit & *Apocalypsin* Ioannis ex integro, (h) nihil in ea carnale, sed totum intelligens spiritale. In qua expositione dixit, Angelicam stationem corpus esse. Mille quoque annorum regni, in terra, iustorum post resurrectionem futuri suspicionem tulit; neque duas in carne (i) mortuorum resurrectiones futuras, unam iustorum, & aliam iniustorum, sed unam & semel omnium, in qua resurgent etiam abortivi deformati, (k) ne qvid humani generis animatæ substantiæ intereat, ostendit. Distinctionem sane duarum resurrectionum ita facit: *primam, qvam iustorum, Apocalypsis dicit, credimus modo in Ecclesia incremento agi, ubi iustificati per fidem a morticinis peccatorum suorum per baptismum ad vitæ æternæ stipendium suscitantur*, (l) *secundam vero generaliter omnis hominum carnis*. Floruit hic vir ætate, qua iam memoratus Ruffinus, Theodosio & filio eius (m) regnantibus.

(f) MS. Corbej. *Donatistarum partis*. (g) verba & *inveniendam* desunt in Corbej. (h) id. *ad integrum, - - - sed tantum intelligens spiritalem. In qva exponens dixit.* (i) MS. Corbej. *Suspitionem tulit. Neqve duas in carne resurrectiones futuras inter justos & inter injustos, sed unam & in semel omnium. In qva resurrectione abortivi deformati resurgant.* (infra c. 38.) *Distinctionem sane duabus resurrectionibus* &c (k) al. *reformati.* & mox, *ne qvid humani generis deformatum & animatum substantiâ intereat*, vel. *animata substantia intereat.* (l) MS. Corbej. *homines suscitantur. Duo vero genera omnium hominum, justorum & peccatorum. Floruit* &c. (m) *Theodosio cum filiis suis.*

Aub. MIRÆI *Schol.* TICHONIUS AFER] in aliquibus dogmatibus Donatista, scripsit volumen Regularum; qvas S Augustinus l. 3. de doctrina Christiana c. 30. & l. 2. Retract. c. 18. item Cassiodorus Præfat. in Psalmos & Isidorus l. 1. de summo bono, recensent & examinant. Vixit an. 390. Ita Molanus in MS. Bibliotheca sacra. Hos 7 Regularum libros, cum MSS. collatos, And. Schottus tom. 15. Bibliothecæ Patrum, publicavit.

CAPUT XIX.

SEVERUS Presbyter, cognomento SULPITIUS, Aqvitanicæ prouinciæ, vir genere & litteris nobilis, & paupertatis atque humilitatis amore conspicuus, clarus etiam sanctorum virorum Martini Turonensis Episcopi, & Paulini Nolensis notitia, scripsit non contemnenda opuscula. Nam *epistolas*, ad amorem DEI & contemtum mundi hortatorias, (n) scripsit *sorori suæ multas*, (o) qvæ notæ sunt. Scripsit *ad Paulinum* (p) prædictum *duas*, & *ad alios* alias. Sed qvia in aliqvibus etiam familiaris necessitas inserta est, non digeruntur. Composuit & *Chronica*. (q) Scripsit & ad multorum profectum *vitam B. Martini* monachi & Episcopi, signis & prodigiis ac virtutibus illustris viri: (r) & *Collationem Postumiani & Galli*, se mediante & iudice, de conversatione monachorum Orientalium & ipsius Martini habitam, in *Dialogi* speciem, tribus incisionibus (s) comprehendit. In qvarum priore refert, suo tempore apud Alexandriam in Synodo episcoporum decretum, Origenem (t) cautius a sapientibus pro bonis legendum, & a minus capacibus pro malis refutandum.* Hic (u) in senectute sua a Pelagianis deceptus, & agnoscens loqvacitatis culpam, silentium usque ad mortem tenuit, ut peccatum quod loquendo contraxerat, tacendo pœnitens (x) emendaret.

(n) al. *exhortatorias*. (o) MS. Corbej. *multum*. (p) id. *ad prædictum Paulinum Nolanum tres alias. Sed qvia &c.* (q) *Chronicon*. id. (r) addit MSS. Corbej. *qvam vero postea Postumianus & Gallus insigniter prosecuti sunt. Collationem verò Postum. &c.* (s) *speciem & incisionibus comprehensam*. id. (t) id. *Origenistas cautius à sapientibus probis legendum*. vitiose. (u) Postrema hæc ab aliena manu adsuta putat Joh. Clericus T. XX. Bibl. selectæ p. 330. Sed agnoscuntur ab omnibus MSS. * hoc est, abjucendum. (x) Sic è MS. Corbej. reposui pro *penitus*.

Aub. MIRÆI *Schol.* SEVERUS cognomento *Sulpitius*, aliis *Sulpitius Severus*, Paulino Nolano, Greg Turonensi, aliisque simpliciter *Severus*, fuit domo Aquitanus: ut ipse dialogo 1. c. 20. fatetur. Et qvidem a Nitiobrigibus, cum lib. 2. historiæ sacræ Phœbadium (qui Agenni Galliarum episcopus fuit, ab Hieronymo in Catalogo cap. 108. memoratus) suum vocet episcopum. Notum autem, Agennum esse in Nitiobrigibus. Vixit maxime *Elusone*, ut Paulinus ep. 6. habet. vel *Primuliaci*, ut idem ep. 11. 12. tradit. Tolosæ qvoqve eum habitasse, colligere est ex ipsius Severi ep. ad socrum Bassulam. Fuit autem Eluso, seu *Elusio* (nunc *Eausun*) urbs olim inter Narbonem & Tolosam, in Gallia Narbonensi, sita: ut

constat

constat ex itinerario Burdigalensi, quod Pithoeus edidit. Estque distinguenda ab urbe *Elusa*, olim inter Burdigalam & Tolosam, in Aquitania & Novempopulis, sita. *Primuliacum* non longe distabat ab Elusone, ubi Severus maxime degebat. Paulinus ep. 12. meminit basilicæ a Severo apud Primuliacum conditæ. Cæterum Sulpitius hic noster non fuit Bituricensis episcopus (qvod Sigonio, Galesinio, Giselino & aliis multis viris doctis visum) sed Presbyter tantum, ut hoc capite Gennadius testatur, nunc Primuliaci, nunc Elusone degens: ut præferunt Paulini Nolani epistolæ variæ. Ab isto nostro Sulpitio, S. Martini discipulo, longe alius fuit, & qvidem ætate posterior, *S. Sulpitius Severus, episcopus Bituricensis*, martyr. Roman. 29. Ian. adscriptus; qui Matisconensi II. concilio interfuit, & cui suam de septem dormientibus historiam Gregor. Turonensis dicavit. Qvod ad Severi nostri scripta attinet, historiam sacram eleganti stylo ab orbe condito exorsus, eam usque ad S. Tiliconis & Aureliani consulatum, hoc est, Christi 400. annum perduxit. Scripsit item *vitam S. Martini* episcopi Turonensis, qvo familiariter usus fuit, & tres epistolas ad eiusdem episcopi encomium pertinentes. Extant eiusdem dialogi tres; qvorum primus narrat virtutes monachorum orientalium; duo posteriores exponunt virtutes S. Martini, libro 1. prætermissas.

In Dialogis Sulpitius seqvitur errorem millenariorum: ut Hieronymus in Ezech. c. 36. monet. Unde Gelasio Papæ *opuscula Postumiani & Galli apocrypha*.

CAPUT XX.

ANTIOCHUS episcopus scripsit *adversus avaritiam* unum & longum **volumen**. (y) Et *in curatione coeci*, qvi a Salvatore illuminatus est, *homiliam* composuit, compunctione timoris DEI & humilitatis plenam. Moritur Arcadii Imperatoris tempore.

(y) MS. Corbej. *Antiocus - - adversus avariciam unum & grande volumen in curatione cæci qvi à Salvatore curatus est omeliam composuit.* (z) *Moritur Marciano imperanti.* id.

A. MIRÆI *Schol.* Alius ab isto fuit *Antiochus* monachus in Laura S. Sabæ: cuius *homilia exomologesis* itemque liber ad Eustathium *de vitiosis cogitationibus*, a Petro Pantino ex Græco Latine redditus, extant Tom. 7 bibliothecæ Patrum editionis ultimæ Coloniensis. (T. XII. Lugd.) De eo Baronius tom. 8. consuli poterit. Eiusdem Antiochi, nisi fallor, liber est, qui in Vaticana bibliotheca MS. extat, cum hac epigraphe, S. Antiochi ad Eustathium diversa capita. De cuius ætate Gonsalvus Poncius Leonius in notis ad Physiologum S. Epiphanii cap. 22. fuse disputat.

CAPUT XXI.

SEVERIANUS, Gabalensis (a) ecclesiæ episcopus, in divinis Scripturis eruditus, & in homiliis declamator admirabilis fuit. Unde & frequenter ab Episcopo Ioanne & imperatore Arcadio, (b) ad faciendum sermonem Constantinopolim vocabatur. Legi eius expositionem in epistolam ad Galatas (c) & de baptismo, & epiphaniæ solemnitate *libellum* gratissimum. Moritur minore Theodosio (d) imperante.

(a) Corbej. *Gabalitana.* (b) *Imperatori Archadio.* (c) id. *expositionem ad Galatas, & de Baptismo & Ephyfania.* (d) id. *iuniore Theodosio filio suo in baptismate, imperante.*

Aub. MIRÆI *Schol.* De Seueriano Gabalitano, vel Gavalitano (Suffrid. Petri *Gavellensis*, MS. Gemblac. *Gavillensis* Ecclesiæ) episcopo ita Molanus in MS. bibliotheca sacra: Severianus Gaualitanus episcopus, cui Chrysostomus ecclesiam suam, cum in exilium mitteretur, commendavit, scripsit sermones varios, qvorum aliqui extant in operibus Chrysostomi & Chrysologi; plurium autem fragmenta in libris veterum. Petavius in rationario temporum dicit, ipsum ob aemulationem Chrysostomi minus secundam posteritatis famam meruisse.

E. S. CYPRIANI, Codex Norib. perinde ut Guelpherbytanus: *Theodosio, filio suo in baptismo, imperante.*

CAPUT XXII.

NICEAS, Romacianæ (e) civitatis episcopus, composuit simplici & nitido sermone competentibus ad Baptismum *instructionis libellos sex.* In qvibus continet primus, qvaliter se debeant habere competentes, qui ad baptismi gratiam cupiunt pervenire. Secundus est de Gentilitatis erroribus: in qvo dicit suo pene tempore Melodium (f) quendam patremfamilias ob liberalitatem, & Gadarium rusticum ob fortitudinem ab ethnicis esse inter Deos translatos. Tertius liber de fide unicæ maiestatis: quartus adversus genethlologiam (g) qvintus de symbolo: sextus de agni paschalis victima. Edidit & *ad lapsam virginem libellum*, (h) pene omnibus labentibus emendationis incentivum.

(e) al. *Romana*, perperam. In aliis invenire se *Romanicia* testatus est Suffridus Petri. (f) Corbej. MS. *in qvo pene tempus Melgidium qvendam patris familias - - & Gadarium rusticum* &c. (g) al. *genethlogiam*. Nam in Corbej. vitiose *geneclıam*. (h) id. *librum humana labentibus & incentivum.*

E. S.

E. S. CYPRIANI. *Melodium*. Ita Norib. At Guelpherb. habet *Meladium*; Miræus *Melchidium*.
Fortitudinem. Norib. habet *ob fornicationem*.
Genethlogiam. Ita Miræus. N. *Genealogiam*. Gu. *Genelogiam*.

CAPUT XXIII.

OLYMPIUS, (i) natione Hispanus, episcopus scripsit librum fidei adversus eos, qui naturam & non arbitrium in culpam vocant, ostendens non creatione, sed inobedientia insertum naturæ malum.

(i) al. *Olympus*. Gemblacensis codex teste Suffrido Petri *Opilius*.

E. S. CYPRIANI *Schol*. Augustinus lib. I. contra Iulianum Olympum vocat, fragmentumque ex qvodam eius sermone ecclesiastico exhibet agens de peccato Originis. Itaque non omnia eius scripta recensent Gennadius & Cave, quorum posterior eum circa an. 430. claruisse existimat. Verum quia Augustinus virum magnæ in ecclesia & in Christo gloriæ vocabat, cum adversus Iulianum scriberet; videtur multo ante claruisse. Obiit enim Augustinus an. 430.

CAPUT. XXIV.

BACHIARIUS (k) vir Christianæ philosophiæ, nudus & expeditus (l) vacare DEO disponens, etiam peregrinationem propter conservandam vitæ integritatem (m) elegit. Edidisse dicitur grata opuscula: sed ego ex illis unum tantum *de fide libellum* legi, in quo satisfacit Pontifici urbis, adversus qverulos (n) & infamatores peregrinationis suæ, & indicat, se non timore hominum, sed DEI, peregrinationem suscepisse, ut exiens de terra (o) sua coheres fieret Abrahæ patriarchæ.

(k) Suffrid. Petri *Bacciarius*. Cod. Martiniensis & Corbej. *Bacharius*. Gemblac. & Viridis Vallis *Bachiarius*. Honorius autem *Bachianus* habet vitiose. (l) Corbej. *vir Christianæ disciplinæ expeditus*. Pro *nudus* V. C. Lud. Antonius Muratorius malit *nitidus*; Sed recte se habere puto illud *nudus*, neqve vero ad verba qvæ præcedunt illud referendum est cum Honorio, sed ad ea quæ seqvuntur, & idem plane valet qvod expeditus. Patriam et cognationem relictam significans. (m) al. *pro conservanda vitæ integritate* vel ut Corbei. *propositi integritate*. (n) Corbei. *qverolos*. Cod. Viridis Vallis: *adversus Cerellos*. Sed recte se habet illud *querulos*. Sic infra c. 39. de Orosio: *scripsit adversus qverulos & infamatores Christiani nominis*. (o) Corbei. *de terra vel cognatione sua* ex Genes. XII. I. Hunc Bachiarii libellum primus edidit cum notis vir eruditissimus Lud. Antonius Muratorius T. 2. Anecdot. Bibl. Ambrosianæ, Mediolan. 1698. 4. in qvo sub init. statim ita loqvitur: *Nos patriam etsi secundum carnem novimus, sed nunc jam non novimus, & desiderantes Abrahæ filii fieri, terram nostram cognationemqve repulimus*.

Aub. MIRÆI *Schol*. BACHIARII huius epistola ad Ianuarium, *de recipiendis lapsis*, extat in Bibliotheca veterum Patrum. Fuit & a Plantino edita cum opusculis S. Sixti III. Papæ, studio Iacobi Salvatoris Solanii Murgitani, qvi ipsum vocat *S. Bracharium*. vide infra cap. 56.

CAPVT XXV.

SABBATIUS, (p) Gallicanæ ecclesiæ episcopus, rogatus a qvadam casta & Christo dedicata virgine, Secunda nomine, composuit *librum de fide* adversus Marcionem & Valentinum eius autorem, (q) & adversus Eunomium & eius Magistrum Aetium, ostendens eis ratione & scripturarum testimoniis, unum esse Deitatis principium, unum esse DEUM æternitatis auctorem, (r) & mundi ex nihilo conditorem: simulqve & de Christo, qvod non in phantasia homo apparuerit; sed veram habuerit carnem, per qvam manducando, bibendo, lassando, plorando, moriendo, resurgendo verus probatus est homo. His enim Marcion & Valentinus contrarii extiterunt, asserentes duo Deitatis esse principia, & Christum venisse in phantasia. Aetio vero & Eunomio discipulo eius ostendit, Patrem & Filium non duarum esse naturarum & divinitate parilium, * sed unius essentiæ, & alterum ex altero, id est, ex Patre filium, & alterum alteri coæternum: cui credulitati Aetius & Eunomius contradicunt.

(p) In Corbei. hoc caput deest. Cæterum fallitur vir doctus Latinus Latinius qvi in Bibl. sacro profana hunc Sabbatium eundem habet cum Phœbadio de qvo Hieron. c. 108. In Cod. Gemblac. *Sapatius*. (q) ita MSS. & antiqvæ Honorii editiones: pro qvo alii male *auditorem*. Sed *autorem* dicit pro Magistro, & hæreseos conditore. (r) Codex Sigebergensis qvem Suffridus Petri inspexit: *unum esse Dominum æternitatis autorem*. * ὁμοιούσιον.

Schol. E. S. CYPRIANI. *Unum esse Deitatis principium, unum esse DEUM æternitatis auctorem*. Ita feliciter, ut opinor, locum restitui e codice Noribergensi. In Miræo est incongrua lectio; *Unum esse Deitatem*

tis auctorem, & mundi ex nihilo. In Gu. etiam est: *Deitatis principum.*
Duo Deitatis. Vocem *Deitatis* non habent nostri codices.
Divinitate parilium. Ita ex Nor. posuimus. Miræi lectio non cohæret: *et divinitatis parilis.*

CAPUT XXVI.

ISAAC (s) scripsit *de sancta Trinitatis tribus personis & incarnatione Domini librum* obscurissimæ disputationis & inuoluti sermonis, confirmans ita in una Deitate tres esse personas, ut sit aliqvid in singulis proprium, quod non habeat alia. Patrem scilicet hoc habere proprium, quod ipse sit sine origine origo aliorum: filium hoc habere proprium, qvod genitus genitore non sit posterior: Spiritum sanctum hoc habere proprium, qvod nec factus sit nec genitus, & tamen sit ex altero. De incarnatione vero ita scribit, ut manentibus in ea duabus naturis una credatur filii Dei persona.

(s) Hoc quoque caput desideratur in Corbej. Neqve vestigium ejus in Trithemio. Isaacus iste ex Iudæo Christianus fuit, nam libellus ejus in Pithoeano Codice ita inscribitur teste Sirmondo: *Fides Isaacis ex Judæo.* A Caveo refertur ad A. 430. à Suffrido Petri ad 450. Sirmondo cui assentior videtur paullo ante A. 400. claruisse.

Aub. MIRÆI *Schol.* ISAACI, ex Judæo ad Christum conuersi, librum fidei, de S. Trinitate & de incarnatione Domini tractantem, Iacobus Sirmondus, S. J. theologus, cum Leporii Presbyteri, Capreoli episcopi Carthaginiensis, & Victorini Afri libellis, Lutetiæ 1630. primus edidit.

CAPUT XXVII.

URSINUS (t) monachus scripsit *adversus eos, qvi rebaptizandos hæreticos decernunt*, docens nec legitimum esse, nec DEO dignum, rebaptizari illos, qvi in nomine Christi, vel in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, qvamuis pravo sensu, baptizentur: sed post Trinitatis & Christi simplicem confessionem sufficere ad salutem manus impositionem catholici sacerdotis.

(t) Hic Ursinus in Codice Vaticano auctor inscribitur libelli de rebaptizatione hæreticorum, qvi sine nomine editus est a Rigaltio & à Joanne Fello Oxoniensi Episcopo ad calcem operum S. Cypriani. Vide Labbeum T. I. Concil. p. 770.

CAPUT XXVIII.

MACARIUS, alius (m) monachus, scripsit in urbe Roma *adversus mathematicos* (n) *librum*, in quo labore, orientalium (p) qvæsivit solatia Scripturarum.

(m) alius ab eo de qvo supra c. 10. (n) Astrologos Genethliacos. Huius Macarii *opuscula adversus fatum & Mathesin* memorat Rufinus invectiva I. in Hieron. (p) ejusdem Rufini scriptis adjutum Macarium innuit. Vide Baronium ad Martyrolog. 2. Ianuar. & Tillemontium T. XII. memor. p. 203. seq.

A. MIRÆI *Schol.* MACARIO huic Romano Ruffinus Aqvileiensis apologiam suam pro Origene inscripsit. Hieronymus apologia 2. contra Ruffinum: *Ergo*, inquit, *nisi de oriente venisset, eruditissimus vir hæreret adhuc inter mathematicos*: intelligens nimirum hunc Macarium Romanum, qvem Ruffinus sibi perfamiliarem habuit, qvemqve a mathematicis abstraxit, & Origenis fuligine infecit. Baronium Tom. 5. ad ann. Christi 317 consule. Diversus est hic Macarius ab altero *Macario Romano*, qui 23. Octobr. a Græcis in menologio celebratur, & cuius vita extat Tom. I. in vitis Patrum. Quos quidem Macarios Baronius ad martyrologium Rom. die 2. Ianuarii confuderat; ut Rosweidus in notis ad epistolam 36. Paulini Nolani notavit.

CAPUT XXIX.

HELIODORUS alius, Antiochiæ Presbyter, edidit *de virginitate* egregium & sacris scripturis instructum *volumen.*

A. MIRÆI *Schol.* HELIODORUS alius.] ab Heliodoro itidem Presbytero, quem supra c. 6. ipse Gennadius quoque memoravit.

CAPUT XXX.

IOANNES, Hierosolymorum episcopus, scripsit *adversus obtrectatores studii sui librum*, (q) in qvo ostendit, Origenis se ingenium, non fidem secutum.

(q) ad Theophilum Alex. Vide Petri Wastelii vindicias Joannis Hierosol. p. 530. seq. & Tillemontium T. XII. memor. p. 186. & 197.

A. MI-

A. MIRÆI *Schol.* Joannes episcopus Hierosolymitanus vixit temporibus S Hieronymi. Adscribitur Joanni liber ad Caprasium *de institutione monachi*: qvi in bibliotheca patrum & alibi extat. Sed is videtur scriptus ab aliqvo longe posteriore. Sic Bellarminus lib. de scriptoribus eccles. & Baronius ad annum 444 censent. Carmelitæ tamen, in his Thomas a Iesu Bratiensis, & Petrus VVastelius, priorem sententiam astruere conantur. Cæterum Ioannes Hierosolymitanus, Ruffinus Aqvilejensis & Palladius Galata, summi illo ævo fautores Origenis fuerunt: qvos ideo S. Epiphanius & S. Hieronymus suis scriptis exagitarunt.

CAPUT XXXI.

PAULUS (r) Episcopus scripsit *de pœnitentia libellum*, in qvo dat legem pœnitentibus, ita debere dolere de peccatis, ne supra mensuram tristitiæ, immensitate desperationis mergantur.

(r) Codex Gemblacensis & Viridis Vallis hunc vocant Paullinum teste Suffrido Petri.

CAPUT XXXII.

HELVIDIUS (s) Auxentii discipulus, Symmachi imitator, scripsit qvidem religionis studio, sed non secundum scientiam, librum, neqve sermone, neqve vera ratione nitidum: in cuius opere (t) ita sanctarum scripturarum sensum ad suam perversitatem flectere conatus est, ut earum testimoniis asserere voluerit, S. Mariam post nativitatem Domini, qvæ virgo peperit, Ioseph sponso suo junctam, & ex ejus consortio filios suscepisse, (u) qvi fratres Domini appellati sunt. (x) Cujus pravitatem Hieronymus arguens libellum documentis scripturarum sufficienter factum, adversum eum edidit.

(s) MS. Corbei *Helvidius hæreticus.* Auxentium intelligunt Arianum, Mediolanensem Episc. & Symmachum qvem idololatriam defendentem dixit noster supra c. 13. (t) *opuscula*. Corbei. (u) id. *concepisse* (x) Post hæc ita Codex Corbei. *Contra cujus impietatem referandam beatissimus Hieronymus egregium & gratum libellum edidit, in qvo ostendit beatissimam Mariam genitricem Domini nostri Iesu Christi sicut virginem ante partum, ita virginem permansisse post partum.*

CAPUT XXXIII.

THEOPHILUS, Alexandrinæ civitatis episcopus, * scripsit *adversum Origenem* unum & grande volumen, quo omnia pene ejus dicta & ipsum pariter (y) damnat, simul docens, non a se primum eum, sed ab antiqvis patribus, & maxime Heracla, fuisse & a Presbyterio ejectum, & de ecclesia pulsum, & de civitate fugatum. (z) Sed & *anthropomorphitas hæreticos*, qui dicunt DEUM humana figura & membris constare, disputatione longissima confutans, & divinarum scripturarum testimoniis arguens & convincens eos, ostendit, DEUM incorruptibilem & incorporeum (a) juxta fidem Patrum, credendum, neqve ullis omnino membrorum lineamentis compositum, & ob id nihil ei in creaturis simile per substantiam, neqve cuiquam incorruptibilitatem suæ dedisse naturæ, sed esse omnes intellectuales naturas corporeas, omnes corruptibiles, omnes mutabiles, ut ille solus corruptibilitati & mutabilitati non subiaceat, qvi solus habet immortalitatem. (b) *Paschalem* etiam *recursum*, quem magna apud Nicæam synodus post nonaginta & qvinque annos (c) agi in tempore & die & luna secundum suum statum invenerat, additis qvibusdam ipsius festivitatis rationibus & expositionibus, Theodosio obtulit. Legi & *tres de fide libros* sub nomine ejus titulatos; sed quia lingua inconsonans est, non valde credidi.

* Ab A. 385. ad 412. (y) verba: *& ipsum pariter* non sunt in Corbej. (z) verba: *& de civitate fugatum*, absunt à Corbej. (a) vocabulum *incorruptibilem* deest à Corbej. (b) 1 Timoth. VI. 16. (c) Corbej. *LXII. annos*, vitiose.

Aub. MIRÆI *Schol.* THEOPHILUS.] Alexandrinus episcopus, ad S. Hieronymum, familiarem suum scripsit *epistolas tres Paschales*, qvas ipse Hieronymus ex Græco Latinas fecit: extantqve in bibliotheca veterum Patrum. Prologus ad Theodosium Imp. de sancto pascha anno 380. est scriptus. Quæ *adversus Origenem* scripsit & alia hic a Gennadio memorata, hodie non extant. Idem Synesium Cyrenensem, ex gentili philosopho Christianum, Ptolemaidis episcopum anno circiter 410. constituit. Acerbe S. Joannem Chrysostomum est persecutus: qva de re Baronium in annalibus consule. De Theophilis, Antiocheno & Cæsariensi, Hieronymus in Catalogo cap. 25. & 43 agit.

E S. CYPRIANI. *Ipsius festivitatis.* Tota periodus perobscura est. N. habet: *Festivitatibus, rationibus*; Gu. *Festivitatis orationibus.*

CAPUT XXXIV.

EUSEBIUS * scripsit *de crucis Domini mysterio*, & apostolorum, præcipueque Petri constantia, virtute crucis indepta.

* Fortasse Eusebius Episcopus Mediolanensis intelligitur. (d) MS. Corbej. *Petri constantiam, virtutem crucis indeptam.*

E. SAL. CYPRIANI *Schol. Virtute crucis fidei virtute indempta.* Ita Noribergensis.

CAPUT XXXV.

VIGILANTIUS Presbyter, natione Gallus, Hispaniæ Barcilonensis (e) parochiæ ecclesiam tenuit. (f) Scripsit & ipse zelo quidem religionis aliqua: sed seductus humana laude, & præsumens supra vires suas, homo lingua politus, non sensu scripturarum exercitatus, exposuit pravo ingenio *secundam visionem Danielis*, & alia locutus est frivola, (g) quæ in catalogo hæreticorum necessario ponuntur. Huic & B. Hieronymus Presbyter respondit. (h)

(e) Cod. Gamblac. & Viridis Vallis *Barcinonensis.* (f) Corbej. *Hispaniæ post Barcillonensium Ecclesiam tenuit.* (g) Cod. Gemblac. & viridis Vallis *superflua.* (h) Corbej. *luculentissime respondit.*

CAPUT XXXVI.

SIMPLICIANUS episcopus Mediolanensis, multis *epistolis* hortatus est *Augustinum* adhuc Presbyterum, (i) agitare ingenium, & expositionibus Scripturarum vacare, ut etiam novus quidam Ambrosius, Origenis ἐργοδιώκτης, (k) videretur. Unde & multas ad ejus personam absolvit *scripturarum quæstiones*. Est & ejus *epistola propositionum*, in qua interrogando quasi disciturus docet docturum. (l)

(i) al. *adhuc presbyter.* (k) vide ad Hieron. de S. E. c. 56. (l) Corbej. *interrogandum docet doctorem.*

Aub. MIRÆI *Schol.* S. SIMPLICIANUS] episcopus Mediolanensis martyrologio Rom. 16. Augusti inscriptus legitur. Exstant ad eum S. Ambrosii (cujus primum adjutor, postea in episcopatu successor fuit) complures epistolæ. Eidem S. Augustinus libros duos de diversis quæstionibus dicavit: quorum lib. 2. retract. c. 1. & lib. 1. de prædest. sanctorum c. 4. meminit. Scripsit ad eundem S. Vigilius episcopus Tridentinus libellum de martyrio S. Sisinii ac Sociorum. Extat de eodem epigramma Ennodii Ticinensis num. 78. cujus hoc exordium:

Ambrosius, linquens viduata munia plebis,
Transtulit ad curam, Simpliciane, tuam.

In Domino obdormivit tertio sui pontificatus anno, sedente Siricio papa; & quiescit Mediolani in templo suo nomini dicato; ut Josephus Ripamontius lib 6. Hist. Mediol. fuse narrat.

CAPUT XXXVII.

VIGILIUS Episcopus scripsit ad quendam Simplicianum *in laudem martyrum* libellum & epistolam, continentem gesta sui temporis apud Barbaros martyrum.

Aub MIRÆI *Schol.* S. VIGILIUS, episcopus Tridentinus, Stilicone consule (ut Usuardus VI. Kal. Julii tradit) martyrium fecit, hoc est, an. Christi 400. aut 405 quod ex fastis consularibus colligi datur, qui duplicem Stiliconis consulatum notant. Ad hunc exstat lib. 3. epistola 24. S. Ambrosii. Ipse vero S. Vigilius ad Simplicianum episc. Mediolanensem, superiore capite laudatum, scripsit libellum de martyrio S. Sisinii ac sociorum, a Surio a. d. 23. Maii editum.

Alterius, & quidem ætate posterioris, *Vigilii* sunt libri quinque *contra Nestorium & Eutychen* pro Chalcedonensi concilio scripti, qui in bibliotheca Patrum Tom. 5. exstant. Vixit hic, Zenonis & Anastasii Impp. temporibus; & scripsit præterea, sub nomine Anastasii, libellum contra *Sabellium & Photinum*, tomo eodem editum. Andreas Schottus tom. 15. bibliothecæ patrum, editionis postremæ Coloniensis, in Vigilii operibus quaternionem restituit, qui hactenus desiderabatur.

Cæterum historia vitæ S Vigilii a Surio edita correctione indiget. Falso enim in ea narratur, S. Vigilium contra Eutychen, utpote ætate posteriorem, scripsisse & circa annum 500. martyrio coronatum fuisse; cum ex supra dictis constet, ipsum S.S. Ambrosii & Simpliciani ævo vixisse. Quod & contra Galesinii errorem Ph. Ferrarius in Catalogo sanctorum Italiæ notavit.

CAPUT XXXVIII.

AUGUSTINUS Afer, (m) Hipponensis oppidi episcopus, vir eruditione divina & humana orbi clarus, fide integer & vita purus; scripsit quanta nec inveniri possunt. Qvis enim (n) glorietur se omnia illius habere? Aut qvis tanto studio legat, qvanto ille scripsit? Unde & multa loqventi accidit, qvod dixit per Salomonem Spiritus Sanctus: *In multiloqvio non effugies peccatum.* (o) Edidit tamen senex, (p) qvos juvenis cœperat, *de Trinitate libros XV.* in qvibus, ut scriptura ait, introductus in cubiculum Regis, (q) & decoratus veste multifaria (r) sapientiæ DEI, exhibuit ecclesiam non habentem maculam aut rugam (s) vel aliqvid hujusmodi. *De incarnatione* qvoqve *DEI* idoneam edidit pietatem. *De resurrectione* etiam *mortuorum* simili cucurrit sinceritate; licet minus capacibus dubitationem de abortivis (u) fecerit. Error tamen illius sermone multo, ut dixi, contractus, lucta hostium exaggeratus, necdum hæresis qvæstionem dedit. (x)

(m) MS. Corbei. *Augustinus discipulus beati Ambrosii Ypone regiæ Africæ oppidi Episcopus, vir eruditione divina & universo orbe clarus.* (n) Sic idem codex pro *qvis ergo.* (o) Proverb. X. 19. Sed in Corbej. desunt verba: *unde & multa*, usqve ad: *non effugies peccatum.* (p) *jam senex*, id. (q) Esther II. 16. (r) Corbej. *multifaria.* (s) Ephes. V. 27. (t) Deinceps seqvitur in Corbej. cæteris expunctis: *Resurrectionem etiam motuorum simile cucurrit sinceritate, egregio ingenio & scellenti studio Ecclesiæ serviens. Juliani heretici libris inter impetum obsidentium Wandalorum in ipso dierum suorum fine respondit. Et in defensione Christianæ sapientiæ perseverans moritur Theodosio & Valentiniano regnantibus.* (u) Abortivos resurrecturos ut affirmare ita negare non audet Augustinus XXII. 13. de Civ. Dei. (x) Vitiose al. *qvæstionem absolvit.*

Aub. MIRÆI *Schol.* S. AUGUSTINUS, Arbetio & Mavortio Lolliano consulibus (ut ipse lib. I. de vita beata & lib I. de ordine tradit) hoc est, an. Christi vulgari 355. in Africa natus est. Decessit autem v Kalendas Septembris, ætatis 76. episcopatus 36. conversionis 43. anno: qvo tempore Vandali Hipponem tertio jam mense obsidebant; ut Possidius in ejus vita narrat. Opera ejusdem, a Theologis Lovaniensibus recognita, primum Plantinus 1577. postea Parisienses & Colonienses tomis X. evulgarunt. De singulorum tomorum libris, qvi genuini, suspecti aut supposititii sunt, Bellarminus lib. de Scriptor. Ecclesiasticis distincte docet. Annis porro superioribus in Fesulana S. Bartholomæi abbatia repertus est S. Augustini liber *de gestis Pelagii*; cura Scipionis Cobelutii Cardinalis & Marci Velseri Augustæ Vindelicorum typis primum editus. Horum exemplo Claudius Menardus duos ejusdem S. Augustini libros posteriores adversus *Julianum Pelagianum* ex MSS. codicibus 1616. Lutetiæ; & Jacobus Sirmondus ejusdem *Sermones novos* numero 40. ex diversis antiqvis exemplaribus collectos, notisqve illustratos, eadem in urbe 1631. primi publicarunt. Et vero Augustini sermones, qvi hactenus latuerint, reperiri novos potuisse non mirabitur, qvi ab Augustino ipso, a Possidio, a Victore Uticensi & aliis infinitam ejus tractatuum, homiliarumque multitudinem prædicati meminerit. Plura qvi volet, postremas operum S. Augustini editiones, Parisiensem & Coloniensem consulat. [Novissima post Miræum vulgata luculentissima, qvam Monachis Benedictinis Congregat. S. Mauri debemus Paris. 1688. seq. recusa cum auctario Amstel. 1700. Vol. XII. curante V. c. Ioanne Clerico.] *Multa loqventi.*] Gennadius, ut Semipelagianus, suo hic affectui indulget, sine ratione taxat Augustinum ut polygraphum; nec ullum fere opus sine exceptione probat, præter libros de Trinitate.

E. S. CYPRIANI *Schol.* In fine hujus capitis Miræi editio multa habet, quæ in nostris codicibus non sunt, nec desiderari debent. Videntur enim a qvodam Gennadii lectore in margine scripta, & deinceps a librariis textui inserta. Ita autem habent apud Miræum: *Catholicus permansit tamen, & error illius sermone multo, ut dixi, contractus, lucta hostium exaggeratus, nec dum hæresis qvæstionem dedit. Egregio ingenio & excellenti studio ecclesiæ serviens Juliani heretici libris, inter impetum obsidentium Vandalorum, in ipso dierum suorum fine, respondit: et in defensione Christianæ sapientiæ perseverans, moritur Theodosio & Valentiniano regnantibus.* [Eadem hæc in Codice Martiniensi reperisse se testatur Suffridus Petri, recte observans ea non esse Gennadii, sed alcujus volentis Gennadio mederi.]

CAPUT XXXIX.

OROSIUS (y) Presbyter, Hispanus genere, (z) vir eloqvens & historiarum cognitor, scripsit *adversum qverulos (a) & infamatores Christiani nominis*, qvi dicunt, defectum Romanæ Reipublicæ Christi doctrina invectum, *libros septem*; in qvibus pene totius mundi temporis calamitates (b) & miserias, ac bellorum inqvietudines replicans, ostendit magis Christianæ ac bellorum inqvietudines replicans, ostendit magis Christianæ observationis esse, qvod contra meritum suum res Romana adhuc duraret, & pace culturæ DEI pacatum retineret (c) imperium: Sane in primo libro describit positionem orbis, Oceani interfusione, (d) & Tanais limitibus intercisam, situm locorum, nomina, numerum, moresqve gentium, qvalitates regionum, initia bellorum, & Tyrannidis exordia finitimorum sanguine dedicata. Hic est Orosius, qvi ab Augustino, pro discenda *anima* ratione, ad Hieronymum missus, rediens reliqvias *B. Stephani* primi (*) martyris, tunc nuper inventas, primus intulit Occidenti. Claruit extremo pene Honorii Imperatoris tempore. (e)

(y) Corbej. *Horosius.* (z) al. *Hispani generis.* (a) Sic supra cap. 24. *adversus qverulos & infamatores peregri nationis suæ.* (b) *tempora calamitatis.* Corbej. (c) id. *teneret.* (d) al. *interfusisse*, vitiose. (*) infra, cap. 46. 47. (e) Corbej. *extremo Honorii Imp. anno.* Aub.

Aub. MIRÆI *Schol.* PAULUS OROSIUS] Presbyter Tarraconensis, hortatu Sancti Augustini, historiarum libros VII. usqve ad annum Christi 416. scripsit, ab eodem missus in Orientem, reliqvias S. Stephani inde sub annum 416. in Africam attulit. Scripsit idem Apologeticum contra Pelagium de libertate arbitrii; opera Ioannis Costerii 1558. Lovanii & postea Coloniæ 1572. studio Francisci Fabricii editum. Apologiæ huic pannus alienus est adsutus, h. e. capita amplius XIV. ex libro S. Augustini de natura & gratia, sunt adiecta. Qvæ qvidem capita Andreas Schottus segregavit, & tomo 15. Bibliothecæ Patrum seorsim edidit. Idem contigit jam olim in Pandectis Pisanis, itinerario Antonini, Censorino, & aliis Scriptoribus antiqvis.

CAPUT XL.

MAXIMUS, Taurinensis ecclesiæ episcopus, vir in divinis Scripturis satis intentus, & ad docendum ex tempore plebem sufficiens, composuit *in laudem Apostolorum* tractatus, & *in Ioannis Baptistæ nativitatem*, & generalem *omnium Martyrum* homiliam. Sed & *de capitulis Evangeliorum*, & *de actibus Apostolorum* multa sapienter exposuit. Fecit & *duos de S. Eusebii Vercellensis Episcopi & confessoris vita tractatus*: *& de SS. Cypriani & Laurentii martyrio*; *& de spiritali Baptismi gratia librum* edidit. *De avaritia*, *de hospitalitate*, *de defectu lunæ*, *de eleemosynis*, *de eo*, *quod scriptum est in Esaia*, (f) Caupones tui miscuerunt vinum aqva: *De passione Domini*, *de jejunio servorum DEI generali*, *de jejunio speciali qvadragesimæ*, *& quod non sit in eo jocandum*: *de Juda traditore*, *de cruce Domini*, *de sepulcro Domini*, *de resurrectione ipsius*, *de accusato & judicato apud Pilatum Domino*, *de Kalendis Januarii*, *Homilias de natali Domini*, *Homilias de Epiphania*, *de Pascha & Pentecoste* multas, *de hostibus carnalibus non timendis*, *de gratiis post cibum DEO agendis*, *de pœnitentia Ninivitarum*, & multas alias ejus *homilias*, de diversis habitas legi, qvas nec retineo. Moritur (g) Honorio & Theodosio juniore regnantibus.

(f) Es. I. 22. (g) Ita Codices MSS. & editi ante Miræum. Etiam Marcianæi ἔκδοσις. Sed Miræus scripsit Baronium secutus *Floruit*.

Aub. MIRÆI *Schol.* S. MAXIMUS, Augustæ Taurinorum, in Pedemontana nunc ditione, Episcopus, Martyrologio Romæ 25. Junii adscriptus, Mediolanensi synodo, ab Eusebio illius urbis Episcopo habitæ, & Romanæ Synodo, sub Hilario Papa celebratæ, Basilisco & Herminerico Consulibus, h. e. anno qvadringentesimo sexagesimo qvinto, interfuit. Labuntur ergo qui scribunt, ipsum obiisse Honorio & Theodosio juniore regnantibus; Nam Theodosius junior, Valentiniano VII. & Gennadio Avieno Consulibus (hoc est, anno Christi 450.) decessit: teste Cassiodoro in Chronico. Cæterum S. Maximi Taurinensis Homilæ anno 1535. Romæ fuerunt publicatæ. Ex qvibus non paucæ, titulo S. Ambrosii falso sunt editæ; ut Costerius & Bellarminus observarunt.

CAPVT XLI.

PETRONIUS, Bononiensis Ecclesiæ Episcopus, vir sanctæ vitæ & Monachorum studiis ab adolescentia exercitatus, scripsisse putatur *vitas Patrum* (h) *monachorum Ægypti*, qvas velut speculum ac normam professionis suæ Monachi amplectuntur. Legi sub nomine ejus *de ordinatione Episcopi*, ratione & humilitate (i) plenum tractatum: quem lingua elegantior ostendit non esse ipsius, sed, ut qvidam, patris ejus, Petronii eloqventissimi viri & eruditissimi in sæcularibus litteris. Nam & præfectum Prætorii fuisse se, in ipso tractatu designat. Moritur Theodosio, Arcadii Filio, & Valentiniano regnantibus.

(h) Has videtur laudare Gennadius supra cap. XI. (i) al. *& humanitate*.

Aub. MIRÆI *Schol.* S. PETRONIUS] Bononiensis in Italia Episcopus, post S. Felicem S. Eusebii successorem, cathedram illam obtinuit. Ex his Eusebius concilio Aqvilejensi contra Arianos, Merobaude II. & Saturnino COSS. (*hoc est*, anno Christi 383.) interfuit. At vero S. Petronius vixit temporibus S. Eucherii Lugdunensis Episcopi, h. e. anno Domini qvadringentesimo qvadragesimo primo. Ipse Eucherius, in sua epistola parænetica de contemptu mundi ad Valerianum cognatum: Hilarius, inqvit, nuper & in Italia nunc „ Antistes Petronius. Ambo ex illa plenissima, ut ajunt, mundanæ potestatis sede, unus in religionis „ alius in sacerdotii nomen ascendit. Qvibus ex verbis Baronius, in notis ad martyrologium 4. Octobris, verosimiliter colligit S. Petronium aliqvando Prætorii præfecturam administrasse; sicut & Pater ejus Sextus Anicius Petronius Probus administraverat; qvi & consulatum, cum Imp. Arcadio, anno qvadringentesimo sexto gesserat. Res porro gestas S. Petronii a Surio editas, non Sigonius, sed Galesinius, consignavit; licet Sigonii nomem apud Surium præferant.

PUTATUR SCRIPSISSE VITAS PATRUM] Similia habet Honorius Augustodunensis in catalogo c. 41. Vincentius Bellovacensis in speculo historiali lib. 20. c. 25. Mombritius tom. 2. de vitis Sanctorum, & Trithemius in catalogo. Qvo factum est, ut nonnulli existimaverint vitas Patrum, qvæ in omnium manibus sunt, a S. Petronio scriptas fuisse. Sed qvandoqvidem Gennadius dicat, putatur scripsisse, non omnino certum

certum est, cum vitas Patrum scripsisse. Et ut aliqvas scripserit, certe istas, qvas habemus, ab eo non esse scriptas Rosvveidus Prolegomeno 4. §. 7. sufficienter docuit. At vero Alfonsus Ciacconius in suo tractatu de Sancti Hieronymi Cardinalatu, hæc citat ex MS. tractatu S. Petronii de Selectis SS. Patrum Apophthegmatibus: *Hieronymus vir in omni doctrinarum genere absolutissimus, cum ab æmulis suis accusaretur, ex voluminibus Origenis innumera in sua transtulisse opera, dixit: Laus, qva debet Origeni offerri, maxima est. Et cum illum in meis operibus imitatus sum, illum imitari proposui, qvem nobis & omnibus prudentibus placere minime vereor.* Qvæ verba cum in vitis Patrum, supra in Scholiis ad caput ultimum S. Hieronymi, a me laudatis non extent, colligi datur alium aliqvem librum de vitis & Apophthegmatibus Patrum scripsisse S. Petronium; qvem utinam qvis proferat.

CAPUT XLII.

PELAGIUS hæresiarcha, (k) anteqvam proderetur hæreticus, scripsit studiosis viris necessarios (l) *tres de fide Trinitatis libros*: & pro actuali conversatione *Eulogiarum (m) ex divinis Scripturis librum unum*, capitulorum indiciis, in modum S. Cypriani martyris (n) præsignatum. Post hæreticus publicatus scripsit hæresi suæ faventia.

(k) Corbej. *Pelagius Britto Hæresiarches.* (l) al. *necessaria.* (m) Eulogiæ sive Eclogæ, electa, selectæ sententiæ Vide W. Wallii Historiam pædobaptismi Anglice editam p. 201. ubi de hoc Pelagii libro, sed qvi pridem cum libris de fide Trinitatis est amissus, disserit. (n) Respicit tres libros testimoniorum S. Cypriani ad Qvirinum.

Aub. MIRÆI *Schol.* PELAGIUS] natione Scotus, ex Britannia oriundus (unde & Brito nuncupatur) Monachus in Palæstina cum esset, adversus gratiam Christi pestilentissimum dogma, cum discipulo suo Cælestio, concepit animo. Cælestius, qui prior in Africa palam hæresin publicavit, anno 412. Carthagine damnatus fuit. Pelagius stilo primum a S. Hieronymo, post ab Augustino perstrictus, demum ab Innocentio I. S. Papa anno 417. mense Ianuario, ecclesiastica communione, una cum Cælestio privatus fuit. Eodem anno 418 Zosimus, Innocentii in Pontificatu successor, damnavit, & suo edicto Honorius Imp. perculsit. Africani porro Episcopi, accepto Zosimi decreto (in plenaria Synodo, ut scribit Prosper Episcoporum CCXIII. Carthagine congregata) contra Pelagianam hæresin Canones octo condiderunt: qui Milevitanæ in Numidia synodo secundæ vulgo per errorem attribuuntur.

CAPUT XLIII.

INNOCENTIUS, urbis Romæ episcopus, scripsit decretum Occidentalium Ecclesiarum & Orientalium adversus Pelagianos (o) datum, qvod postea successor ejus Papa Zosimus latius (p) promulgavit.

(o) Corbej. *adversus Pelagium* datum, *post qvem successor* &c. (p) Suffridus Petri, *Latinis.*

Aub. MIRÆI *Schol.* S. INNOCENTIUS illo nomine primus Papa (qvi martyrologio Rom 28. Julii legitur inscriptus) Pelagium ejusqve socium Cælestium primus ex Pontificibus anno 417. ecclesiastica communione privavit. Zosimus Innocentii successor, anno 418. damnavit. Utriusqve Pontificis epistolæ extant in tomis conciliorum & alibi. Ceterum res ab Innocentio gestas Baronius per annos digessit eumqve a calumniis Zosimi scriptors ethnici, Christianis infensissimi, vindicavit.

CAPUT XLIV.

CELESTIUS, (q) anteqvam Pelagianum dogma incurreret, imo adhuc adolescens, scripsit *ad parentes suos* de monasterio *epistolas*, in modum libellorum, (r) *tres* in omnibus, DEUM desiderantibus necessarias. (s) Moralis siqvidem in eis dictio nil vitii postmodum proditi, sed totum ad virtutis incitamentum tenuit.

(q) *Cælestius antequam Pelagio concurreret* Corbej. (r) *in modum libri* id. (s) Qvæ seqvuntur, desunt in Corbej. & loco eorum leguntur hæc verba: *postea vero hæreticus publicatus à Papa Zozimo condemnatus est.*

Aub. MIRÆI *Schol* COELESTIUM hunc, cum magistro suo Pelagio, ab Innocentio & Zosimo Pontificibus damnatum fuisse, superiore capite diximus.

CAPVT XLV.

IULIANUS, Episcopus Capuanus, (t) vir acris ingenii, in divinis Scripturis doctus, græca & latina lingua Scholasticus, priusqvam impietatem Pelagii in se apeririret,

(t) MS. Sigeberg. *Campanus.* Cui lectioni suffragatur Beda pref. libr. in Cantica Canticor. ubi meminit *Juliani Celanensis a Campania.* In MS. Corbej. nulla Episcopatus mentio, sed tantum legitur: *Julianus vir acer ingenio.* Pro *Celanensi* apud Bedam alii ex Mario Mercatore legunt *Eclanensem.* Vide qvæ notata sunt à Benedictinis in præf. ad partem 2. Tomi X. S. Augustini.

riret, clarus in Doctoribus ecclesiæ fuit. Postea vero hæresin Pelagii defendere nisus, (u) scripsit *adversus Augustinum* impugnatorem illius *libros qvatuor* & iterum *libros septem*. Est etiam *liber altercationis* (x) amborum partes suas defendentium. Hic Julianus eleemosynis tempore famis & angustiæ indigentibus omnibus suis erogatis, multos miserationis specie, nobilium præcipue & religiosorum, illiciens hæresi suæ sociavit. Moritur Valentiniano & Constantino, filio eius, imperante.

(u) *cum hæresin Pelagii defenderet, adversus beatum Augustinum impugnatorem illius.* Corbei. (x) *altercationum.* id. Non videtur hoc opus diversum fuisse a superiore. Vide Garnerium ad Mercatorem. T. 1. p. 387.

Aub. MIRÆI *Schol.* JULIANUS, Memoris Capuani Episcopi filius & successor, hæresis Pelagianæ, ab Innocentio & Zosimo Pontificibus damnatæ ac pene profligatæ, patrocinium stolide suscepit. Ob qvam hæresin postea sede sua pulsus, cum S. Augustino grande certamen iniit, homo qvidem lingua promptus, sed procax & temerarius.

CAPUT XLVI.

LUCIANUS Presbyter, vir sanctus cui revelauit DEUS, temporibus Honorii & Theodosii Augustorum, locum sepulcri & reliqviarum (y) corporis *S. Stephani* martyris primi: scripsit ipsam *revelationem*, ad omnium ecclesiarum personas (z) græco sermone.

(y) *reliqvias.* Corbei. (z) *ad omnem Ecclesiæ personam.* id. Hæc Luciani presbyteri Hierosol narratio de ἀποκαλύψει reliqviarum S. Stephani protomartyris incipit: τοῖς κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν ἁγιωτάτοις. Latine exstat apud Baron. ad A. C. 415. n. 3. seq. & apud Surium ad 2. August. & in appendice ad T. VII Augustini. edit. Benedictin. ex *Aviti* Hispani presbyteri versione. De reliquiis S. Stephani, illo tempore repertis meminit Gennadius etiam supra, cap. 39. in Orosio.

Aub. MIRÆI *Schol.* LUCIANUS Presbyter Hierosolymitanus revelationem corporis S. Stephani Protomartyris sibi factam græce descripsit, eamqve AVITUS Presbyter Hispanus, seqventi capite a Gennadio laudandus (alius ab Alcimo Auito, natione Gallo) latine reddidit: extatqve tomo 10. operum S. Augustini, in appendice. Hujus operis, præter Gennadium B da qvoqve, Vsuardus & alii meminerunt. De ejusdem S. Stephani miraculis, iis ipsis fere temporibus, scripserunt EVODIUS Reacensis in Africa Episcopus, infra a Sigeberto c. 15. laudandus, & SEVERUS Balearis insulæ Episcopus, a Baronio in Bibliotheca Vaticana repertus, & ad annum 418. in annalibus editus.

CAPUT XLVII.

AVITUS Presbyter, homo Hispanus genere, ante relatam (a) *Luciani* Presbyteri scripturam in latinum transtulit sermonem, & addita epistola sua (b) per Orosium occidentalibus edidit.

(a) superiore memoratam capite. (b) Avitus in Epistola ad Palconium Episcopum Braccarensem Luciani narrationi præmissa: *Qvamobrem misi vobis per sanctum filium & compresbyterum meum Orosium reliqvias* &c.

Aub. MIRÆI *Schol.* DE AVITO & aliis hujus ævi Scriptoribus Hispaniensibus, sic Mariana l. 4. c. 20. Pontius Paulinus, Burdigalensis patria, in Hispania citeriore moram traxit ipse, & uxor Tarasia. Barcinone Presbyter factus est, nullius ecclesiæ ministerio addictus, novo exemplo ac propemodum singulari. Inde gradus factus ad Nolanum Episcopatum, cum ex Hispania in Italiam migrasset. Abundius Auitus Presbyter, Tarracone natus, Luciani librum de S. Stephani corporis inventione latinitate donavit. Licinius Baeticus, Hieronymi amicitia, atqve in Hierosolymitanos pauperes præcipua liberalitate ad memoriam insignis. Desiderius & Riparius, Hispani Presbyteri, Vigilantium Barcinonensem Presbyterum Pompelone natum, Sanctorum, qvi cum Christo regnant in coelo; honorem cultumqve vellicantem, de scripto impugnabant. Sic Mariana.

CAPUT XLVIII.

PAULINUS, Nolæ (c) Campaniæ Episcopus, composuit *versu* brevia, sed multa, & *ad Celsum* qvendam, *Epitaphii* vice, consolatorium libellum *super mortem Christiani & baptizati infantis*, spe Christiana munitum: & *ad Severum* plures *epistolas*, & *ad Theodosium Imperatorem*, ante Episcopatum, *prosa Panegyricum* (d) super victoria tyran-

(c) Corbej. *Nolanæ* & mox *versu brevi*. (d) Hunc Panegyricum in Theodosium magnum, Eugenii & Arbogastis A. 394. victorem, qvemadmodum & pleraqve alia Gennadio hic memorata intercidisse dolendum est. Panegyricum his verbis laudat Hieronymus Epist. 13 ad Paulin. *Librum tuum &c. Felix Theodosius qvi a tali Christi oratore defenditur. Illustrasti purpuras ejus & utilitatem legum futuris sæculis consecrasti. Qvi talia habet rudimenta, qvalis exercitatus miles erit?*

tyrannorum: eo maxime, qvod fide & oratione plus qvam armis vicerit. Fecit & *Sacramentarium & Hymnarium.* (e) *Ad sororem* qvoqve *epistolas* multas de contemtu mundi dedit. Edidit & ex diversis causis diversa disputatione tractatus. (f) Præcipuus tamen omnium ejus opusculorum est *liber de pœnitentia, & de laude generali omnium martyrum.* Claruit temporibus Honorii (g) & Valentiniani, nonsolum eruditione & sanctitate vitæ, sed & potentia (h) adversum Dæmones.

(e) Corbej. *& hymnorum.* (f) Hæc verba *Edidit* usqve ad *tractatus*, qvæ absunt in plerisqve editt. restitui è MS. Corbej. (g) id. *Theodosii & Valentiniani.* (h) id. *potestate.*

Aub. MIRÆI *Schol.* S. PAULINUS, patria Aqvitanus, origine ac stirpe Romanus, vir generis nobilitate & doctrina clarissimus, Ambrosii, Martini, Hieronymi, Augustini, Severi Sulpitii, aliorumqve scriptis & amicitia mirifice celebratus, anno qvadringentesimo tricesimo primo ad meliorem vitam abiit. Nolanus in Campania Episcopus factus memorandum sæculis omnibus charitatis ac sui despicientiæ specimen edidit, dum se, ut captivum viduæ cujusdam filium redimeret, Vandalis in servitutem dedit: ut Gregorius Magnus lib. 3. Dialog. c. 1. narrat. Monumenta doctrinæ Paulinianæ, pro viri magnitudine, modica habemus; eo qvod multæ temporum injuria interierint. Opera omnia, qvæ reperiri potuerunt, Antverpiæ typis Plantinianis 1622. 8. cum notis Frontonis Ducæi & Heriberti Rosweidi, S. I. Theologorum, sunt publicata. [Recentior pleniorqve editio Jo. Baptistæ le Brun. Paris. 1685. 4 Vide & Petri Francisci Chifletii Paulinum illustratum, Divione 1622. 4. & V. C. Lud. Antonii Muratorii Anecdota Latina Tomo I. Mediolan. 1697. 4.

Cæterum *Meropius Pontius Anicius Paulinus* (hæc fuit tota ejus appellatio) natus est in Aqvitania, seu *Burdigalæ*, ut Uranius Presbyter (apud Sur. T. 3.) tradit, qvi ejus vitæ summam, aut potius mortem in litteras misit, seu *Ebromagi*, qvam ipse Paulinus patriam adpellat. Paternum id oppidum erat, haud procul a Burdigala, ad ripam Garumnæ fluminis; qvo loco vicus est hodie *Embrau* nomine, infra Burgum & infra Blaviam; ut Elias Vinetus scribit. Ortus est autem sub annum Christi trecentesimum qvinqvagesimum tertium. Adultior factus, sub Decio Magno Ausonio, suo Burdigalæ magistro; ita profecit, ut in Oratoria ac Poetica facultate docentis gloriam vel adæqvarit vel etiam superarit. Exinde matrimonio feliciter inito, *Terasia* locuples, sapiens ac apprime religiosa conjux Paulino data. Cumqve in Hispania agentibus, post longa vota proles tandem virilis obtigisset, ea vitalis non fuit. Itaqve sub octavum ab ortu diem rapta Compluti, viam parentibus expedivit, ut minime caducam meritorum posteritatem qværerent, & invenirent. Pietate sensim in animum admissa, Paulinus Burdigalæ a S. Delphino Episcopo baptizatus, biennio post Barcinone Sacerdos a Lampio Episcopo creatus, inde Nolam demum migravit. Terasia porro *de conjuge illi facta est soror:* ut in Chronico Idacius loqvitur. De *Placidina* Leontii Burdigalensis Episcopi idem scribit Venantius Fortunatus. Sic & *Papianilla*, AVITI Imp filia, Sidonii Apollinaris, Avernorum Episcopi, uxor ante sacerdotium, postea soror fuit, ex canonum sacratum præscripto, & perpetua veteris ecclesiæ consuetudine: in qva, qvi ex conjugio ad sacerdotium adsciscebantur, ab uxorum toro separati, non aliter deinceps cum ipsis, qvam cum sororibus, versabantur.

Prima porro, secundum DEUM, conversionis Paulini gloria *S. Felici* confessori, aut potius martyri, deberi videtur. Ad ejus sacras corporis reliqvias magna id temporis prodigia & plane evidentia patrabantur. Qvas ob res undiqve Nolam, ad ejusdem sepulcrum, concurrebatur. Adiit & Paulinus, eo opportunius qvod paternos circa fundos possideret: qvin imo a seculi æstu fessus, in illo secessu velut in portu conqviescere statuit. Qvotannis itaqve diem natalem S. Felicis (qvi XIX. Kalendas Februarias colitur) novo natalitio carmine, qvasi tributum annuum pendens, solitus est honorare.

Ex his carminibus non nisi decem ad nostrum usqve ævum prodierant, neqve mentio erat, plura a Paulino condita; Donec Lutetiæ anno 1608 seorsim & postea 1610. in Bibliotheca Patrum vulgatum est *Dungali* opusculum: in qvo is qvindecim numerat, & fragmenta ex iis, qvæ non extant, non exigua promit. Vixit porro *Dungalus* sub Ludovico Pio & Lothario ejus filio; qvibus librum suum, pro cultu sacrarum imaginum, adversus Claudium Taurinensem, inscripsit [Natalem XI XII. XIII. primus è Mediolanensi edidit & notis eruditis illustravit laudatus Muratorius T. I. Anecdotor. Latinor.]

AD CELSUM] aptius dixisset Gennadius: *Epitaphium de Celso puero composuit.* Exstat illud, numero XV. inter Paulini poemata, hoc titulo: *De obitu Celsi pueri Panegyricus, ad Pneumatium & Fidelem parentes.*

AD SEVERUM] Sulpitium, supra cap. XIX. a Gennadio memoratum, multas epistolas scripsit S. Paulinus, qvæ in hujus operibus leguntur.

AD THEODOSIUM IMP. PANEGYRICUM] Anno trecentesimo nonagesimo qvinto, die 17. Januarii decesserat Theodosius Senior Augustus: qvem cum ethnici scriptores indigne criminarentur, Paulinus monente Endelechio, viro sibi amicitia conjunctissimo, defendendum ex meritis suis ornandumqve suscepit; eo maxime consilio, *ut in Theodosio non tam Imperatorem qvam Christi servum, non dominandi superbia, sed humilitate famulandi potentem, nec regno, sed fide principem,* ut ipsemet Paulinus epistola IX loqvitur, *prædicaret.* Laudationem illam Paulinus per Vigilantium, qvi tum monachus specie laudandus, postea hæreticus teterrimus fuit, ad S. Hieronymum misit in Palæstinam. Ad qvam epistolam dum respondet S. Hieronymus, ita pronuntiat: *librum tuum, qvem pro Theodosio Principe prudenter ornateqve compositum transmisisti, libenter legi: & præcipue mihi in eo subdivisio placuit; cumqve in primis partibus vincas alios, in penultimis teipsum superas.* Panegyrici ejusdem & Cassiodorus lib. Sacrar. Lect. c. 21. meminit: sed eum intercidisse nemo non dolet. Qvod ad Severum Sanctum Endelechium attinet, cujus monitu Panegyricum istum Paulinus scripsit, fuit is Orator & Poeta egregius, & qvidem Christianus. Ejus breve carmen de mortibus boum exstat. Ceterum præter Paulinum Nolanum plures alii, scriptis etiam suis noti, seculo Sidoniano exstiterunt; ut Paulinus Episcopus Biterensis, cujus epistolam sub annum Christi 420. Idacius commemorat; Paulinus auctor carmi-

nis Eucharistici, qvem Ausonii ex filio Hesperio nepotem videor ex ejus versibus deprehendisse: Paulinus denique, cujus sunt libri sex de vita S. Martini, metro item scripsit: qvem cum vetera exemplaria, Vaticanum & Corbeiense Paulinum Petricordium nominent, Petrocorium fortasse, hoc est Vesunnicum liceat suspicari. Sic fere Sirmondus in eruditis suis ad Sidonium notis.

CAPUT XLIX.

EUTROPIUS Presbyter scripsit *ad duas sorores*, (i) ancillas Christi, qvæ ob devotionem pudicitiæ, & amorem religionis exheredatæ (k) sunt a parentibus, *epistolas duas*, in modum librorum consolatorias, eleganti & aperto sermone non solum ratione, sed etiam testimoniis scripturarum munitas.

(i) *sorores suas* MS. Corbej. (k) *exheredidata*, id.

Aub. MIRÆI *Schol.* EUTROPIUM istum, S. Augustini discipulum, cum Eutropio, qvi breviarium rerum Rom. ab V. C. usqve ad Fl. Valentem Augustum scripsit, eidemqve inscripsit, non recte confundunt Ptolemæus, Volaterranus, Gesnerus, Eisengrenius, Zwingerus & Possevinus. Nam scriptor breviarii non fuit junior Augustino.

CAPUT L.

EVAGRIUS alter scripsit *altercationem Simonis Judæi, & Theophili Christiani*, qvæ pene omnibus nota est.

Aub. MIRÆI *Schol.* EVAGRIUS ALTER,] hoc est alius ab Evagrio Pontico, qvem Gennadius supra cap. II. memoravit. Vide qvæ nos supra in Scholiis ad cap. 125. Hieronymi diximus de diversis Evagriis.

CAPUT LI.

VIGILIUS Diaconus composuit ex traditione Patrum, *monachorum regulam*, (l) quæ in coenobio ad profectum fratrum in conventu legitur, breviato & aperto sermone totius monasticæ professionis in se tenentem disciplinam.

(l) Non exstat, sicut nec Eugenii, Eutropiive scripta superioribus capitibus memorata.

CAPUT LII.

ATTICUS, Constantinopolitanus Episcopus, scripsit *ad Reginas*, Arcadii Imperatoris filias, (m) *de fide & virginitate librum* valde egregium, in qvo præveniens Nestorianum dogma impugnat.

(m) Etiam hic Atticij ad Flaccillam & Pulcheriam liber intercidit.

A. MIRÆI *Schol.* De Vigilio diacono, & Attico CP. Episcopo agit & Trithemius.

CAPUT LIII.

NESTORIUS, (n) hæresiarches, cum in Antiochena ecclesia Presbyter, in docendo insignis ex tempore declamator haberetur, composuit infinitos tractatus diversarum hypotheseon: * in qvibus etiam tum subtili neqvitia infudit postea proditæ impietatis (o) venena, qvæ moralis interdum occultabat suadela. (p) Postqvam vero, eloqventia ejus & abstinentia commendante, Constantinopolitanæ ecclesiæ pontificatu donatus est, (q) apertum se hostem Ecclesiæ, qvem diu celarat, ostendens, scripsit *librum* qvasi *de Incarnatione Domini*, sexaginta & duobus divinæ scripturæ testimoniis pravo sensu suo constructum: in qvo qvid asseveraverit, in catalogo hæreticorum monstrabitur. (r)

(n) Corbej. *Nestor.* (o) *impietatis ejus* id. (p) id. *moralis conclusio.* * ita lego pro *hypotyposeon*, ut infra cap. 57. (q) *Postqvam Ecclesiæ Pontifex donatus est, apertum se hostem qvem debellabat scripsit libros - - constructos* Corbej. (r) Sic edidit Marcianæus, & sic legitur in aliis Gennadii editionibus inter Hieronymi opera vulgatis. In Corbej. est: *in qvo adseveraverit in Catholica lege hæresi monstrari.* Aliæ editt. habent: *in qvo qvidqvid asseveraverit, in Catalogo hæreticorum demonstratur.* Ita Suffridus Petri, Miræus, Jo. à Fuchte. De libro Nestorii vide Garnerium ad Mercatorem T. 2. p. 4. & 322. seq.

Aub. MIRÆI *Schol.* Anno 428. NESTORIUS, Antiochenus monachus in locum Sisinnii CP. Ep. est suffectus; qvi paulo post novam vulgavit hæresim, asserens Christum duplici persona constare, & B. Mariam non esse DEI matrem, sed hominis tantummodo Christi. Ad hoc incendium restinguendum præ cæteris accurrit

S. Cyrillus Ep. Alexandrinus Coelestini Papæ litteris incitatus. Qvocirca anno 431. Ephesi congregata fuit synodus; ad qvam Cœlestini Papæ legati profecti sunt. Episcopi vero supra 200. interfuerunt. Orientales autem, qvi cum Joanne Ep. Antiocheno vocati erant, tardius advenerunt. Itaqve cum X Kal. Julii inchota esset synodus, ac Nestorius e sede sua depositus; qvinto inde die Joannes cum suis advenit: qvos inter *Theodoretus* Cyri Ep. eminebat. Hi tumultuario coacto conciliabulo legitima synodi acta resciderunt; Cyrillum ac Memnonem Ephesi Ep. damnarunt. Imperatore contra ipsos per calumniam inflammato, Cyrillus ipse in carcerem conjicitur. Tandem per fidum hominem (qvi mendici habitu Constantinopolim profectus, inclusas arundini litteras Catholicorum retulit) certior fit de omnibus Imperator: & monachis adnitentibus, atqve adlaborante *Pulcheria*, Theodosii sorore, synodi acta Imp. auctoritate comprobata sunt; ejectoqve Nestorio, *Maximianus* ei subrogatus est. Synodo finita (in qva Pelagianam qvoqve hæresin damnatam fuisse tradit Prosper) inter Ioannem & Cyrillum, & utriqve contributos Episcopos aliqvamdiu simultates manserunt: qvæ Theodosii studio, & interventu Simeonis stylitæ, compositæ sunt. Nestorius primo in pristinum suum monasterium S. Euprepii, qvod erat Antiochiæ, relegatus; inde (qvod multos contagione sua afflaret) in Oasim amandatus est, anno qvadringentesimo tricesimo sexto. Ubi postmodum, verminante lingua, miserabilem vitæ sortitus est exitum. Libri ejus, Theodosii Imp. edicto flammis addicti sunt. Nestorianæ porro hæresi prælusit *Leporius* Gallicanus monachus, infra cap. 59. a Gennadio memorandus: qvi postea ab Augustino dedoctus, oblato libello, erroris sui veniam anno 419 aut 425. petiit.

Hactenus de Nestorio: haud abs re fuerit ex MSS. commentariis seu relationibus (ut vocant) *Leonardi Abelis*, Ep. Sidoniensis, qvi a Gregorio XIII. Nuntius Apostolicus anno 1583. in Orientem missus fuit, de Nestorianis hodieqve in Asia degentibus pauca qvædam subnectere. *Nestorianorum natio sub duobus Patriarchis hodie divisa est: ex qvibus alii a nobis Latinis* Chaldæi Assyrii Orientales *vocantur, alii* Nestoriani *simpliciter appellantur. Assyriorum Orientalium Patriarchæ*, Simon Sulaca, Abdisu, & Donha Simon, *a Sede Apostolica confirmati fuere: qvi qvidem etsi titulum ecclesiæ* Musal *seu* Mozal *in Babylonia habuerint, hactenus tamen nec ipsi, nec eorum posteri, propter alium Patriarcham adversarium, eundem occupantem ac detinentem, illa potiri potuerunt. Sic ut dicti Patriarchæ diversis in locis nunc in* Caramit, *nunc in* Seeri, *nunc in* Zeinalbach *in confinis Persiæ residere coacti fuerint. Ex his Simon Sulaca, ord. S. Basilii monachus, obedientiam præstitit S. Romanæ ecclesiæ, temporibus Julii III. Papæ; atqve ab eodem confirmatus cum domum rediisset, Archiepiscopos & Episcopos qvosdam ordinavit, rescindiqve jussit invocationem Nestorianam, qvæ tunc a Diacono fieri solebat. Sed fraude Patriarchæ adversarii sui tandem captus est, atqve a Turcis occisus. Sulacæ professionem fidei ex Syriaco latinam fecit Andreas Masius Bruxellensis, & typis Plantinianis publicavit. Sulacæ successit* Abdesu *sive* Abdisu *ejusdem ordinis S. Basilii, qvi venit ad concilium Tridentinum & Romæ obedientiam Pio IV præstitit; domumqve reversus qvam plurimos sacerdotes, Episcopos & Archi-Episcopos ordinavit. Cui paucos post annos defuncto successit Aatalla, ejusdem Ord. qvi non habuit confirmationem Apostolicam; qvod eandem Romæ non postularit. Aatallæ defuncto suffectus est* Donha Simon *Archi-Episcopus de* Celu; *qvi temporibus Gregorii XIII. Papæ Romam misit procuratorem suum Hermetem Heliam Archi-Episcopum. Is nomine Patriarchæ sui debitam sedi Apostolicæ obedientiam præstitit & confirmatione cum pallio Patriarchali obtenta ex urbe anno* 1582. *discessit. Ceterum ex hisce Chaldæis Orientalibus ditissimi & potentissimi resident in urbe* Amit; *qvi cum Prælatis suis unice adnituntur obedientiam Romanæ sedis conservare atqve augere. Potentiores autem & ditiores nationis Nestorianæ, subditi Patriarchæ adversario, incolunt arcem* Musalet Gezire *in Babylonia: qvi Patriarcha magnum sub se gentium numerum habet, & residere solet in monasterio Patriarchali S. Hermetis prope eandem urbem* Musal, *in Babylonia, qvæ olim* Assur *dicta. Andreas Masius putat* Musal *olim dictam Seleuciam Parthorum ad fl. Tigrim. Hæreses porro & errores præcipui, qvi hodiernis temporibus inter Nestorianos schismaticos versantur, sunt isti. Credunt in primis naturam humanam in Christo Domino nostro non esse perfectam sine persona humana; ideoqve in Christo duas personas esse fatentur, qvamvis non negent Christum a prima infantia sua conceptionis perfectum Deum, effectum esse hominem. Nec etiam B. virginem appellant matrem Dei: dicunt enim vocem istam, Deus, continere in se Patrem, Filium & Spiritum sanctum, & ex conseqventi, matrem dici omnium trium personarum divinarum. Affirmant tamen, matrem esse DEI Verbi & Filii. Colunt Nestorium & damnant Cyrillum Alexandrinum. Non habent primum Concilium Ephesinum, multo minus alia Concilia universalia, postea celebrata. Matrimonia qvoqve in gradibus prohibitis, sine Patriarchæ sui licentia contrahunt. Patriarcham non creant per electionem, sed per renuntiationem de parente in parentem. Nec ad aurem peccata sua sacerdoti confitentur. Tam Clericis qvam Laicis sacramentum Eucharistiæ in proprias manus administrant: nec scrupulum in conferendis ordinibus Simoniace faciunt.* Hæc ex Leonardo Abele fere verbotenus hausimus, & nostræ notitiæ Episcopatuum orbis Christiani, typis Plantinianis 1613. editæ, lib. 1. c. 16. inseruimus. De Nestorianis agunt & Jacob. Vitriacus c. 77. in sua Historia Orientali, & Th. Bratensis lib. de conversione omnium gentium.

CAPUT LIV.

CELESTINUS, (s) urbis Romæ Episcopus, *decretum Synodi adversum* supra dictum *Nestorium* habitum volumine describens (t) ad orientis & occidentis Ecclesias

(s) Pro Cœlestino, qvem cum Codicibus plerisqve & editt. melioribus agnoscunt Honorius & Trithemius, *Xystum* hoc loco habent qvædam editt. & præter alios Codices MS. Corbej. Sed in hoc postrema hujus capitis de Xysto, a verbis, *Similiter etiam Xystus*, absunt. (t) al. *decreta Synodi adversum supra dictum Nestorem dictavit, habitum volumen describens.* In Corbej. est: *decretum synodale adversus Nestorem habitum volumen describens.*

ſias dedit, confirmans, duabus in Chriſto manentibus perfecte naturis, (u) unam Filii Dei credendam eſſe perſonam. Huic enim ſententiæ ſupra dictus Neſtorius oſtenſus eſt eſſe contrarius. Similiter (x) etiam *Xyſtus*, ſucceſſor Celeſtini, pro eadem re & *ad* ipſum *Neſtorium & ad Orientis Epiſcopos*, adverſum errorem ejus ſuccidendum ſententias direxit.

(u) *perfectis naturis* id. (x) Hæc verba: *Similiter etiam* & qvæ ſeqvuntur ad finem uſqve capitis, deſunt, ut dixi, in MS. Corbej.

Aub. MIRÆI. *Schol.* S. COELESTINUS] I. Papa (cujus nomem Romano Martyrologio ad diem 6. Aprilis inſcriptum eſt) Concilium oecumenicum Epheſinum anno 431. contra Neſtorium celebrari juſſit, ac demum III. Idus Aprilis anno 432. deceſſit; & ſucceſſorem habuit *Xyſtum*, qvi Presbyter hæreſin Pelagianam acriter oppugnarat. Coeleſtini Papæ epiſtolæ extant in tomis Conciliorum. Epiſtolis iſtis ſubnecti ſolent ſententiæ qvædam *de gratia Dei & libero voluntatis arbitrio*. Qvanqvam autem hæ Coeleſtini non ſint, Coeleſtino tamen (qvisqvis earum eſt auctor) ab antiqvis olim ſcriptoribus tributæ ſunt: ut a *Petro Diacono* in libro de incarnatione & gratia Chriſti ad Fulgentium; a *Floro Magiſtro* in libro adverſus Ioannem Scotum, qvi eccleſiæ Lugdunenſis nomine circumfertur; ab *Hincmaro Remenſi* contra Godeſcalum; a *Creſconio, Ivone* & aliis; ut Sirmondus* in notis ad Tomum I. Conciliorum Galliæ notavit.

CAPUT LV.

THEODORUS, (y) Ancyranus Galatiæ Epiſcopus, ſcripſit adverſum Neſtorium, abhuc Epheſi poſitus, librum redargutionis & confutationis, dialectica qvidem arte ordinatum, ſed auctoritate ſacrarum ſcripturarum detextum. Multis enim adſertionibus uſus eſt, ante qvam ſcripturarum teſtimonia poneret.

(y) Theodotus Ancyranus hic eſt, cujus Homilia contra Neſtorium Epheſi habita exſtat in Actis Concilii Epheſini, T. II. Concil edit. Labbei p. 1024 - 1028. Hanc enim potius a Gennadio intelligi exiſtimo qvam expoſitionem Symboli Nicæni, qvam cum Lucæ Holſtenii verſione vulgavit Franciſcus Cardinalis Barberinus Rom. 1669. 8. & cum nova verſione ſua notiſqve Franciſcus Combefiſius Pariſ. 1675. 8.

CAPVT LVI.

FASTIDIUS, (z) Brittannorum Epiſcopus, ſcripſit *ad Fatalem* qvendam (a) *de vita (b) Chriſtiana librum unum*, & alium (c) *de viduitate ſervanda*, ſana & DEO digna doctrina. (d)

(z) MS. Corbej. *Faſtidius Britto ſcripſit.* (a) *qvendam* non legitur in Corbej. & mulier eſt ac vidua ad qvam ſcribit Faſtidius. (b) Vitioſe editum in editt. qvibuſdam contra MSS. Codicum fidem *de fide*. (c) Videtur Gennadius ex uno Faſtidii libro duos feciſſe; nam liber cujus capite ultimo ſive XV. de viduitate ſervanda præcipit, *de vita Chriſtiana* inſcribitur. Faſtidio aſſertus ab Hoiſtenio Rom. 1663. Extat & in appendice ad Tomum VI. Auguſtini edit. Benedictin. (d) MS. Corbej. *ſana & digna doctrina.* Pelagio tamen favere notant Benedictini in præf.

A. MIRÆI *Schol.* FASTIDIUS BRITTANNORUM EPISCOPUS] a Joanne Pitſeo, Doctore Theologo, Liverduni in Lotharingia Decano, in libro de illuſtribus Brittanniæ Scriptoribus, vocatur Epiſcopus Londinenſis. Præter Gennadium, Honorius qvoqve Auguſtodunenſis & Trithemius in Catalogo Faſtidii meminerunt, & ipſum anno qvadringenteſimo viceſimo floruiſſe tradunt. Ex Faſtidii operibus nil hactenus eſt editum. Idem Pitſeus libro citato de *Bachario* ſeu *Bachiario*, qvem ſupra cap 24. Gennadius memoravit, hæc refert: *Bacharius Maccaus, natione Britannus, S. Patricii diſcipulus, videns patriam ſuam continuis calamitatibus afflictam, divinam opem imploraturus, longiſſimis itineribus ſacras peregrinationes ſuſcepit. Sed non defuerunt obtrectatores, qvi levitatis & inconſtantia hominem accuſaverunt. Unde ſe ſcripto purgavit; Scripſitqve ad Leonem* I. *Pontificem Romanum (ut ex Gennadio, Honorio, Joanne Capgravio, & aliis colligo)* Apologiam ſuæ peregrinationis; de reparatione lapſi ſive de fructu pœnitentiæ, ad Januarium; & de fide perſeverante, & *alia: claruitqve ſenex anno qvadringenteſimo ſexageſimo.* Sic fere Pitſeus. Si divinare licet, videtur Bacharius ſubduxiſſe ſe ex Brittannia, ob variarum nationum incurſiones, tunc afflictiſſima. Nam ſub annum qvadringenteſimum qvadrageſimum primum, *Angli, Saxones, Juta & Friſii*, Germaniæ populi (a Procopio, Beda, aliisqve vetuſtis Scriptoribus commemorati) in Britanniam tranſierunt. Tiro Proſper a Pithæo & Caniſio tom. ✱ editus ad annum XVIII. Theodoſii, ſic ſcribit: *Britannia, uſqve ad hoc tempus variis cladibus eventibusqve lacerata, in ditionem Saxonum rediguntur.*

Nec multo ante fortaſſe ex Hibernia ſua venerant *Scoti*: qvorum nomen, æqve ac *Pictorum*, ævo Julii Cæſaris ignotum fuit. Primus ſane, cujus ſcripta nunc exſtent, *Scotos Pictosqve* nominat Panegyriſta Conſtantii Cæſaris: videnturqve *Picti* communi olim Britannorum epitheto, ut proprio tandem a Romanis nuncupati Borealium inſulæ partium populi, qvi antiqva Britonum (ut Tertullianus vocat) ſtigmata, picturamqve corporis, ferro expreſſam retinebant; cujus picturæ & Herodianus l. 3. meminit. Scio Gildam, & alios rerum Britannicarum ſcriptores, aliter de Pictis ſentire. Sed conjecturam hanc non aſpernabitur, qvi Pictorum nomen ſub Diocletiani tempora natum, & *Caledonios* ac *Vecturiones*, antiqvos

tiqvos illius oræ incolas, inter Pictos ab eodem Panegyrista, & ab Ammiano Marcellino crebri meminerit: adeoqve Pictorum gentem vetustam, appellationem novam & indititiam videri. Deniqve Pictos ab ea pictura dici, aperte nobiscum sentit Claudianus de bello Getico:

Venit & extremis legio prætenta Britannis,
Qvæ Scotto dat frana truci ferroqve notatas
Perlegit exsangues, Picto moriente, figuras.

Sic fere Sirmondus in Notis ad Sidonianum Aviti Panægyricum. De Scottis & Pictis idem Ammianus lib. 27. legi poterit.

CAPUT LVII.

CYRILLUS, Alexandrinæ ecclesiæ Episcopus, edidit variarum hypotheseon tractatus. *Homilias* etiam composuit plurimas, qvæ ad declamandum a Græciæ Episcopis memoriæ commendantur Præterea libri ejus sunt *de Synagoga defectu* (a) *de Fide adversum hæreticos:* (b) & peculari intentione *adversum Nestorium* (c) librum composuit, qvi attitulatur ἔλεγχος, in qvo omnia occulta Nestorii panduntur, & prodita confutantur. (d)

(a) Cyrilli de Synagogæ defectu intercidit (b) Videtur intelligere lib. de incarnatione T V. edit. Græco-lat. Paris (c) al. *adversus Nestorem*. & mox *Nestoris*, pro *Nestorii*. Videtur intelligere ἀντιῤῥητικὸν Cyrilli adversus Nestorium, T. VII. Opp. (d) *Claruit sub Theodosio juniore.* Hæc addit MS. Corbej.

Aub. MIRÆI *Schol.* S. CYRILLUS] Alexandrinus in Ægypto Episcopus, post Theophilum avunculum suum, sedere cœpit Honorio IX. & Theodosio V. Consulibus (hoc est, anno Christi 412.) ut Socrates lib 7. cap. 7. tradit. Ephesino concilio primo, nomine Cœlestini Papæ supra cap. 54 laudati, præfuit, & Nestorium hæresiarcham libris primum editis, dein sua etiam auctoritate damnavit. Demum senex anno qvadringentesimo qvadragesimo qvarto, die 9. Junii in Domino obdormivit: qvo die Græci ejus memoriam in Menologio celebrant; Latini vero die 28 Januarii, juxta Fastos Romanos. Plurima exstant sanctissimi viri elogia apud veteres: monitum tamen velim lectorem, ne Socrati lib 7. cap. 13, 14. 15. obloqventi ac detrahenti fidem adhibeat. Nam Novatianæ sectæ addictus homo erga Cyrillum idcirco minus æqvus fuit, qvod hic statim ut est creatus Episcopus, Novatianis, qvi ad eam diem tolerati fuerant, acre bellum indixit: ut idem Socrates lib. 7. c. 7. qveritur. Opera omnia Cyrilli hujus, qvæ reperiri potuerunt, post varias editiones, Græco-Latine Parisiis 1638. tomis septem sunt edita. Qvi vero illius sint foetus genuini, Bellarminus lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis & alii explicarunt. Cyrilli hujus (an alterius?) *Apologi morales* Viennæ in Austria 1631. sunt excusi; qui libellus, titulo *speculi sapientiæ*, Parisiis a Joanne Parvo jam olim fuerat publicatus. De S. Cyrillo Hierosolymitano Hieronymus in catalogo c. 112. tractat.

CAPUT LVIII.

TIMOTHEUS (e) Episcopus composuit librum *de nativitate Domini secundum carnem*, qvam credit in Epiphania factam.

(e) Hoc qvoqve caput in MSS. Corbej. desideratur. Et iste Timothei liber nusqvam hodie exstat.

CAPUT. LIX.

LEPORIUS adhuc monachus, postea Presbyter, præsumens de puritate vitæ, qvam arbitrio tantum & conatu proprio, non DEI se adiutorio obtinuisse crediderat, Pelagianum (f) dogma coeperat seqvi. Sed a Gallicanis Doctoribus admonitus, & in Africa per Augustinum a DEO emendatus, scripsit, *emendationis suæ libellum:* in qvo & satisfacit de errore, & gratias agit de emendatione. Simul & qvod male senserat, de incarnatione Christi corrigens, Catholicam sententiam tulit, (g) dicens manentibus in Christo duabus naturis, unam credi (h) Filii Dei personam.

(f) MS. Corbej. *Pelagii dogma.* (g) id. *Catholicis sententiis cludit, dicens.* (h) *unam Filii Dei personam reddi.* id.

Aub. MIRÆI *Schol.* LEPORIUS] Presbyter, circa annum qvadringentesimum vicesimum, scripsit *libellum emendationis sive satisfactionis, qvi confessionem Fidei catholicæ continet, de mysterio incarnationis Christi cum erroris pristini detestatione.* Hunc libellum integrum Jacobus Sirmondus, cum Capreoli Episcopi Carthaginiensis, Victorini Afri, & aliorum opusculis dogmaticis, Lutetiæ 1630. primus in lucem edidit. Ubi & qvam ob causam scriptus sit, præter Gennadium commemorant Cassianus & Facundus Hermianensis: qvorum testimonia ex parte, cum Joannis Papæ testimonio, ad libelli finem adnexa sunt. Sed hunc illi variis nominibus designant. Joannes Papa *epistolam* vocat, Cassianus *flebiles confessionis & planctus litteras*, Gennadius *libellum emendationis.* Facundus *libellum satisfactionis.* Ad calcem Sirmon-

mondus adiecit S. Augustini (ab hoc enim dictatam stilus indicat) collegarumqve Africæ Præsulum epistolam; qvam una cum Leporii libello, ut fidem facerent, miserunt ad Episcopos Galliæ.

CAPVT LX.

VICTORINUS (i) Rhetor Massiliensis, ad filii sui *Etherii* personam commentatus est *in Genesin*, id est, a principo libri usqve ad obitum Patriarchæ Abrahæ, *tres* diversos (k) edidit *libros*, Christiano qvidem & pio sensu, sed utpote sæculari litteratura occupatus homo, & nullius magisterio in divinis scripturis exercitatus, levioris ponderis sententiam figuravit. Moritur Theodosio & Valentiniano regnantibus.

(i) MS. Corbej. *Victorius rhetor Massiliensis ad filii sui personam commentatur in Genesi.* (k) al. *qvattuor versuum*, & Corbej. *qvattuor versu edidit libros.* Suffridus vero Petri testatur Codices suos MSS. constanter habere *tres diversos edidit libros.* Idem notaț integrum scriptoris nomen esse *Cl. Marius Victorinus.* Sed Launoius diss. de qvinqve Victorinis p. 59 Massiliensem recte distinguit a Victorino Rhetore urbis Romæ qvi ab Hieronymo præf. in Epist. ad Galatas *Cajus Marius Victorinus* appellatur, ubi commentarios ejus in Apostolum memorat.

Aub. MIRÆI *Schol.* [VICTORINUS Rhetor Massiliensis] fuit alius a Victorino Afro, Rhetore Romano, qvem Hieronymus in Catalogo cap. 10. & Augustinus lib. 8. confess. cap. 2. laudat. Victorinus Afer Massiliensi longe antiqvior, præter duos libellos, a Sirmondo, cum dogmaticis Scriptorum opusculis, Lutetiæ an. 1630. editos, scripsit adversus Arianos de *Trinitate* libros qvatuor, & *Machabæis* fratribus Hymnos tres metricos. Quæ omnia extant tom. 4. Bibliothecæ Patrum postremæ editionis Coloniensis. Victorini porro Massiliensis nihil hactenus vidi.

CAPVT LXI.

CASSIANUS natione Scytha, (l) Constantinopoli a Joanne Magno Episcopo diaconus ordinatus, apud Massiliam Presbyter condit duo monasteria, id est, virorum & mulierum, (m) qvæ usqve hodie extant. Scripsit, experientia magistrante, litterato sermone, &, ut apertius dicam, sensu verba inveniens, & actione linguam movens, res omnium (n) monachorum professioni necessarias: id est, *de habitu monachi, & de canonico orationum modo, atqve psalmorum*, qvi in monasteriis Ægypti die noctuqve tenetur, *libros tres: Institutionum librum unum: De origine & qvalitate ac remediis octo principalium vitiorum libros octo*, singulos scilicet de singulis vitiis expediens. Digessit etiam *Collationes cum Patribus Ægyptiis habitas*, hoc est, de destinatione monachi ac fine, de discretione, de tribus ad serviendum DEO vocationibus; de pugna carnis adversus Spiritum, & Spiritus adversus carnem: De natura omnium vitiorum; De nece sanctorum, De mobilitate animæ, de octo principalibus vitiis, (o) de qvalitate orationis, (p) de perfectis, de castitate, de protectione DEI, de scientia spiritali, de divinis charismatibus, de amicitia, de definiendo vel non definiendo, de tribus antiqvis generibus monachorum, & qvarto nuper exorto, de fide cœnobitæ & eremitæ, (q) de satisfactione pœnitentiæ, (r) de remissione Qvinqvagesimæ, de nocturnis illusionibus; De eo, qvod dicit Apostolus, (s) *Non enim qvod volo, facio bonum, sed qvod nolo malum, hoc ago*; De mortificatione. Et ad extremum, rogatus a Leone urbis Romæ Episcopo, (t) scripsit adversum Nestorium (u) de Incarnatione Domini libros septem: & in his scribendi (x) apud Massiliam & vivendi finem fecit Theodosio & Valentiniano regnantibus.

(l) imo Patribus Anachoretis Ægypti ἐν τῇ ἐρήμῳ Σκήτεως familiaris. Vide Antonium Pagi ad A. C. 404. n. 22. seq. (m) MS. Corbej. *dua id est virorum & puellarum monasteria, qvæ hodieqve extant.* (n) id. *res omnino monachis necessarias, id est de habitu & de canonico ordine - - psalmorum modulamine.* (o) in Corbej. desunt verba: *de octo principalibus vitiis.* (p) id. *de qvalitate orationum, de jugi oratione.* (q) *cænobitarum & eremitarum.* id. al. *de fine*, pro: *de fide.* (r) verba: *de satisfactione pænitentiæ* desunt in Corbej. (s) Rom. VII. 19. Corbej. *qvod volo facio bonum, & reliqva, & ad extremum.* (t) *Leone tunc temporis archidiacono.* id. (u) ita & Corbej. pro qvo alii *Nestorem*, ut c. 53. 57. &c.

Aub. MIRÆI *Schol.* JOANNES CASSIANUS] S. Joannis Chrysostomi discipulus, Presbyter Massiliensis, scripsit Latine *De institutis cænobiorum libros XII. Collationes Patrum XXIV. & de Christi Incarnatione libros septem.* Qvæ omnia, cum notis & censuris Henrici Cucqvii Antverpiæ; Petri Ciacconii Romæ & Lugduni; itemqve Alardi Gazaei 1628. apud Atrebates, sunt edita. Cum censuris, dico: qvia multis locis Cassianus caute legendus est; ut iidem illi commentatores, Bellarminus in Catalogo, & alii docent. Vide & Prolegomena Gennadio a me præfixa. Cæterum ex collationibus postremæ septem ad monachos qvi in Stoechadibus insulis erant, scriptæ sunt, totidem ad Honoratum Arelatensem & Eucherium Lugdunensem,

ſem, Epiſcopos: qvorum alter conditor, alter alumnus Lerinenſis monaſterii fuit. *Stœchades* porro in ora Maſſilienſi *Lerinus* ſeu *Lirinus*, &*Lerus*, itidem inſulæ, e regione Antipolis ſunt ſitæ; omnes olim refertæ cœnobiis ac cellulis Monachorum: qvod Caſſiani collationes abunde teſtantur.

An vero inter Sanctos numerandus ſit Caſſianus, a curioſis diſputari ſolet. In poſtrema Gazæi editione Atrebatenſi, præfixæ leguntur Vindiciæ tutelares pro ſanctitate Ioannis Caſſiani. Ex iis hæc habe. *Qvidam e ſocietate Ieſu, a virtute, prudentia, eruditione commendatiſſimi, adeoqve fide digniſſimi, Maſſiliam profecti compererunt, Abbatiam, cui præfuit Caſſianus nunc vocari* S. Victoris monaſterium, *prope Maſſiliam ædificatum, in eoqve caput ipſius Caſſiani integrum, Theca ex argento inaurato gemmisqve ornata incluſum adſervari; corpus autem ibidem in crypta, inter multa aliorum ſanctorum ſacra lipſana, jacere conditum, in loculo marmoreo, qvatuor columnis ſuffulto; deinde viceſimum tertium diem menſis Julii feſtivæ ipſius memoriæ dicatum eſſe, cum Octava ſolenni novem Lectionum, officio & Miſſis propria: qvæ extant in ſupplemento ſanctorum monaſterii Victoriani, Lugduni* 1600 *edito. In ipſo autem officio dicitur*: Hodie Caſſianus ab Angelis in cœlum evectus eſt. *Porro ſumma Lectionum qvæ in Nocturnis leguntur, hæc eſt; nempe S. Caſſianum, genere Scytham: Athenis natum (ubi & ſodalitium qvoddam inſtituit) a puero fere Bethleemitem extitiſſe cænobitam, atqve in ipſo oppido Bethleem aliud poſtea ſodalitium erexiſſe: deinde in antrum trium ſeniorum* Chæremonis, Neſtoris & Joſephi *ſe contuliſſe. Peragrata deinde Ægypto, cum* Germano *Abbate Conſtantinopolin appulit, & a* S. Joanne Chryſoſtomo *creatus diaconus, Romæ vero ſacerdotio initiatus fuit. Tandem poſtqvam multa in Oriente præclare egiſſet, Maſſiliam profectus, erecto cœnobio celeberrimo, qvinqve millium monachorum inſtitutor extitit: in alio vero ſacro parthenone copioſum ſanctarum virginum gregem gubernavit. Deinde cum duodecim* Inſtitutionum libros, Collationes Patrum, *& tractatum* De incarnatione *ſcripſiſſet, anno ætatis ſuæ ſupra nonageſimum ſeptimo, in pace qvievit multis clarus virtutibus, ſub Theodoſio & Valentiniano Imperatoribus, X. Kalendas Auguſti. Neqve vero Lector mirari debet, ſi poſt duodecim annorum centurias, ignota pleriſqve Caſſiani ſanctitas, nunc demum manifeſta e tenebris in lucem emergat. Hoc ipſum in aliis qvoqve ſanctis divina permiſit providentia, cujus judicia ſunt incomprehenſibilia. Certe* Luciferum *Calaritanum Epiſcopum verebantur non pauci in Schiſmate defunctum, & in illis inſtar omnium conditor Annalium Baronius, in geſtis anni* 366. Verum Luciferum reſipuiſſe, & in ſancta Eccleſiæ pace obiiſſe (*verba ſunt Cornelii Lapidani, S. I. Theologi, in cap* 3. *Apocalypſeos*) multis rationibus ſatis nervoſis probare contendit Antiochus Bronchus Calaritanus, ſcribens in cap. 2. Apocalypſeos, diſput. 11. qvæſt. 2. ac præſertim ex eo, qvod SS Hieronymus, Hilarius & alii Patres eum Beatum nominent, magnisqve laudibus celebrent. Rurſum qvod Sardi & Vercellenſes publice eum ut ſanctum colant & invocent, ac in ejus honorem baſilicam juxta Calarim erexerint, qvæ etiamnum extat.

De Fauſto Regienſi Epiſcopo retractans ea Baronius, qvæ tomo 6. *ad annum* 490 *ſcripſerat, ſic fere loqvitur tomo* 10. *in Additionibus ad annum* 490. Ut accepimus, Eccleſia Regienſis in Gallia, ubi Fauſtus ſedit Antiſtes, ſemper eum ut ſanctum coluit, celebrans ejuſdem Natalem 17. Januarii, ibiqve in ejus memoriam antiqvitus erecta baſilica, ejus nominis titulo inſignita, hactenus ejus cultu a fidelibus freqventatur &c. Maneant igitur Fauſto integra ſua, nec ex noſtris ſcriptis ſentiat præjudicium, neqve privato judicio novitati liceat convellere antiqvitatem. *Hactenus fere ex Vindiciis ſupra memoratis.*

CAPUT LXII.

PHILIPPUS (y) Presbyter, optimus auditor Hieronymi, commentatus *in Iob*, (z) edidit ſermone ſimplici librum. Legi ejus & *familiares epiſtolas*, (a) & valde ſalſas, & maxime ad paupertatis & dolorum tolerantiam exhortatorias. Moritur Marciano & Avito regnantibus.

(y) Hoc caput in MS. Corbei. deſideratur. (z) Hi commentarii Philippi presbyteri in Jobum exſtant dicati Nectario Epiſcopo & in libros III. diſtincti, ſæpiusqve editi tamen ſeparatim ſub Philippi nomine tum inter Hieronymi, & Bedæ opera. (a) Epiſtolæ hæ interciderunt. Alius Philippus Presbyter Agyrii in Sicilia, de qvo Acta Sanctor. XII. Maj. T. 3. p. 26. ſeq.

CAPUT LXIII.

EUCHERIUS, Lugdunenſis Eccleſiæ Presbyter, (b) ſcripſit *ad Valerianum*,* propinquum ſuum, *De contemtu mundi & ſæcularis philoſophiæ, epiſtolam unam*, ſcholaſtico ſermone & rationabili. (c) Diſſeruit etiam ad perſonam (d) filiorum *Salonii* & *Veranii*, poſtea Epiſcoporum, obſcura qvæqve ſanctarum capitula ſcripturarum. Sed & *Caſſiani* (e) qvædam opuſcula, lato tenſa ſermone, (f) auguſto verbi reſolvens tramite, in unum coëgit volumen, aliaqve tam eccleſiaſticis qvam monaſticis ſtudiis (g) neceſſaria. Moritur ſub Valentiniano & Martiano Principibus. (h)

(b) MS. Corbej. *Pontifex.* Editt. Gennadii in Hieronymi operibus, *Epiſcopus.* * MS. Codex Martinianus teſte Suffrido Petri, *ad Vranum.* (c) *rationabili diſertoqve ſermone.* Corbej. (d) Sic ſupra, cap. 60. *ad filii ſui Etherii perſonam.* (e) Corbej. *ſancti Caſſiani.* (f) id. *lato tenens eloqvio.* (g) Vocabulum *ſtudiis* deeſt a Corbej. (h) ibid poſtrema a verbo *moritur* deſunt, & loco illorum exſtant hæc: *Floruit ætate qva & beatus Cæſarius.*

Aub. MIRÆI *Schol.* S. EUCHERIUS, ex monacho Lirinensi Episcopus Lugdunensis, anno urbis conditæ millesimo octogesimo qvinto (hoc est, Christi qvadringentesimo tricesimo secundo) ut ipse testatur, cum adhuc esset monachus, scripsit *De contemtu mundi* epistolam paræneticam ad Valerianum cognatum suum; qvam Moretus 1620. typis Plantinianis, cum brevibus notis Heriberti Rosweidi, publicavit. Atqve hic qvidem libellus, in postrema editione Coloniensi Bibliothecæ Patrum, non recte inscriptus est *De vita solitaria*. Extat namqve alius ejusdem S. Eucherii libellus, S. Hilario Episcopo Arelatensi, non Valeriano inscriptus, hoc titulo, *De vita solitaria*; sive *De laude eremi*, typis itidem Moretianis 1621. editus & a Nicolao Fabro Parisiensi cum MSS. collatus. De qvo sic Isidorus cap. 15. de Scriptoribus Ecclesiasticis: *B. Eucherius Franciæ Episcopus, elegans sententiis, ornatus in verbis, edidit ad Hilarium Arelatensem Antistitem, eremi deserta petentem, unum opusculum de laude ejusdem eremi, luculentissime & dulci sermone dictatum.* Scripsit autem hunc libellum Eucherius eo tempore, qvo Hilarius, relicto Episcopatu Arelatensi, Lirinum rediit, pristino eremi amore captus; ut ex ipsius Hilarii homilia de S. Honorato colligi datur.

Cæterum ex legitima ante sacerdotium conjuge, *Galla* nomine, Eucherius duos sustulit filios, *Salonium* & *Veranum*, ac totidem filias, *Consortiam* & *Tulliam*. Ex Salviani Massiliensis epistola ad Eucherium constat, Eucherii filios, patre superstite, magistros ecclesiarum & episcopos esse cœpisse. Inter epistolas Leonis Magni Papæ legitur epistola a Ceretio, Salonio & Verano Episcopis ad Leonem scripta. Extant item, in Bibliotheca Patrum, *Salonii commentaria in Proverbia & Ecclesiasten.* De duabus Eucherii filiabus, deqve ejusdem promotione ad Episcopatum sic Ado in Martyrologio, 16. Novembris: *Natalis S. Eucherii Lugdunensis Episcopi, admirabilis fidei, vita & doctrina viri; qvi ex nobilissimo Senatorum ordine ad religiosam vitam habitumqve conversus, diu in agro suo, super fluvium Druentiam, intra septa speluncæ sponte conclusus, Christo servivit, jejuniis & orationibus vacans. Defuncto autem Pontifice Lugdunensi, ipsum pari animo, unoqve consensu, clerus & populus sibi eligens sacerdotem, in Pontificali cathedra solenniter collocavit. Hujus uxor* Galla *in sancto habitu Deo serviens, speluncam ejus ingressa, omne illic vitæ suæ tempus in studio religionis exegit. Duæ ipsorum filiæ, qvarum una* Consortia, *altera* Tullia *vocabatur, virginitatis gratia & signorum gloria claruerunt.* Hactenus Ado.

Qvod ad alia S. Eucherii opera attinet, Claudianus Mamertus Viennensis ecclesiæ Presbyter, Mamerti Viennensis Episcopi frater, in suis de statu animæ libris, testatur ipsum eloqventissimas *conciones* seu *homilias* scripsisse; atqve eæ qvidem fortassis sunt illæ, qvæ sub nomine Eusebii Emeseni circumferuntur. Tomo 5. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis, itemqve in Chronologia Lirinensi & alibi extant varia S. Eucherii scripta: de qvibus qvid Bellarminus senserit, ipse in libro suo de Scriptoribus Eccles. explicat. Joannes Molanus, in sua MS. Bibliotheca sacra, notat in Romana operum S. Eucherii editione, a Galesinio an. 1564. publicata, contineri multa supposititia. Historiam passionis *S. Mauritii* ac Sociorum Thebæorum, a S. Eucherio ad Silvium Episcopum, ut volunt, scriptam, Petrus Steuartius, Doctor Theologus, Ingolstadii 1617. cum notis edidit. Cæterum noster hic S. Eucherius Arausicano I Concilio ann. 441. subscripsit: estqve alius Eucherius, qvi Arausicanæ II. Synodo anno 529. interfuit; cujus posterioris Cyprianus in vita S. Cæsarii Arelatensis, apud Surium, meminit.

Sed & Cassiani opera] Baronius in gestis anni 433. de isto Gennadii dicto sic censet: *Hæc Gennadius, ejusdem farinæ cum Cassiano: qvi ne diceret, erroribus confutatis, Eucherium expurgando contraxisse opera Cassiani, latum sermonem circumcidisse prætexuit.* Ita Baronius. Cæterum qvia liber qvartus de Vitis Patrum, editionis Plantinianæ ex Severo Sulpitio & Ioanne Cassiano est concinnatus (sunt enim tantum excerpta qvædam ex eorum libris, verbis pene eisdem) disputant eruditi, qvis ea concinnaverit. Sunt qvi ab *Eucherio Lugdunensi*, alii a *Victore Martyritano* in Africa Episcopo (qvem Cassiodorus divin. Inst. cap. 29. memorat) id factum existimat. Qva de re Rosweidum consule in Prolegomeno VI. ad vitas Patrum.

CAPUT LXIV.

VINCENTIUS, natione Gallus, apud monasterium Lerinensis insulæ presbyter, (i) vir in scripturis sanctis doctus, & notitia ecclesiasticorum dogmatum sufficienter instructus, composuit, ad evitanda hæreticorum collegia, nitido satis & aperto sermone, validissimam disputationem, qvam absconso nomine suo titulavit, (k) *Peregrini adversus hæreticos.* Cujus operis, qvia secundi libri maximam in schedulis partem a qvibusdam furatam perdidit, recapitulato ejus paucis sermonibus sensu pristino compegit, & uno in libro edidit. Moritur Theodosio & Valentiniano regnantibus. (l)

(i) Corbei. *apud Lirinensi insula presbyter, vir valde in S. S. d. & notitia dogmatum* &c. (k) *prætitulavit* id. Hoc est celebre illud Vincentii commonitorium; qvod post Costerium & alios illustravit V. C. Stephanus Baluzius. (l) *imperantibus*, Corbei.

Aub MIRÆI *Schol.* S. VINCENTIUS Lirinensis in Gallia Monachus, aureum suum adversus hæreses libellum scripsit triennio post oecumenicam synodum Ephesinam (hoc est, anno Christi qvadringentesimo tricesimo qvarto) ut ipsemet testatur. Libellum hunc *Johannes Costerus, & Bartholomæus Petrus Lintrensis*, Doctor Th. Duacensis, brevibus notis illustrarunt. Vincentio frater fuit *S. Lupus* Episcopus Tricassinus, Britannica legatione, & pacati civibus suis Attilæ gloria clarus. Lupum porro in eadem insula Lirinensi (qvæ commune

mune tunc erat sæculum abdicantibus Gymnasium) versatum fuisse, constat ex Sidonii epistola 1. lib. 6. & ex libri 8. epist. 14. itemqve ex Eucherii Lugdunensis libello de laude eremi. Lupi porro & S. Euphronii Augustodunensis Episcopi epistola, *de bigamis clericis, & iis, qvi uxores duxerunt*, extat apud Sirmondum tom. I. Conc. & Claudium Robertum in Gallia Christiana. Est autem *Lirinus* in mediterraneo mari Gallico, insula notissima, e regione Antipolis, oppidi Provinciæ II. Narbonensis, sita; cui hodie nomen est a *S. Honorato*, Lirinensis monasterii conditore, post Episcopo Arelatensi. Lirino vicina est alia insula *Lerus* dicta; cui nunc nomen a *S. Margarita*.

CAPUT LXV.

SYAGRIUS scripsit *de fide* adversum præsumtuosa hæreticorum vocabula, qvæ ad destruenda vel ad immutanda S. Trinitatis nomina usurpata sunt, dicentium, Patrem non debere Patrem dici, ne in Patris nomine filius consonet, (m) sed ingenitum & infectum ac solitarium nuncupandum, ut qvicqvid extra illum est persona, extra illum sit natura: ostendens & Patrem, qvi ejusdem est naturæ, posse dici ingenitum, & scripturam dixisse, & ex se genuisse in persona Filium, non fecisse, & ex se protulisse Spiritum Sanctum in persona, non genuisse neqve fecisse. Sub hujus Syagrii nomine *septem de fide & regulis (n) fidei libros* prætitulatos inveni. Sed qvia linguam variant, (o) non omnes ejus credidi esse.

(m) Corbej. *sonet.* (n) al. *vel regulis.* (o) Corbej. *in lingua variantur.* Porro hæc Syagrii, qvem Gemblacensis Codex *Satyrium* appellat, opuscula interciderunt.

E. S. CYPRIANI *Schol.* Syagrii solus Gennadius mentionem fecit. Argumentum libri prioris heic obscurius traditum Cave Part. I. hist. lit. p. 240. ita exprimit: *Scripsit libellum de fide adversus Hæreticos nonnullos, qvi personas S. Trinitatis nominibus relationem mutuam indicantibus exprimi noluerunt.* Mihi hæreticorum, qvos confutavit Syagrius mens fuisse videtur, primam Divinitatis personam non esse patrem dicendam; nec Filium secundam, ne unitas naturæ Divinæ convelleretur: Patrem enim & filium non posse non habere naturas numero distinctas. Si igitur in divinis sit filius aliqvis, qvi non sit Pater & Pater qvi non sit filius; necessum esse, ut duas, imo tres naturas divinas admittamus. Ita enim colligebant: qvicunqve est extra patrem persona, is est extra patrem natura.

Extra illum sit natura. Male Miræus *extra sit in natura.*
Et ex se protulisse Spitum S. in persona, non genuisse neqve fecisse. Hæc non sunt in codice Guelpherbytano.
De fide vel regulis. Ita lego ex cod. Norimb. Miræus habet: *fide et.*

CAPUT LXVI.

ISAAC * Presbyter Antiochenæ ecclesiæ, scripsit Syro sermone, longo tempore & multa: præcipua tamen cura adversum Nestorianos & Eutychianos. (p) Ruinam etiam Antiochiæ elegante carmine (q) planxit, eo auditores imbuens sono, qvo Ephrem (r) diaconus, Nicomediæ lapsum. (s) Moritur Leone & Martiano (t) imperantibus.

* Gemblac. *Isaihah.* (p) Corbej. *præcipue tamen adversus Nestorium & Eutichianos.* (q) ita idem Codex, qvod mihi magis probatur qvam *longo carmine*, qvod Suffridus Petri ex Honorio pro vitiosa lectione *elegiaco carmine* restituisse se profitetur. Pro *Antiochiæ* in Corbej. est *Antiochena urbis.* (r) id. *eo auditores imbuens qvo Efrem.* (s) Sic est in omnibus, nec deest aliqvid, ut visum vitiose *Suffrid. Petri.* (t) Sigeberg. *Marino*, Corbej. *Majoriano.*

A. MIRÆI *Schol.* Duos invenio Isaacos, natione Syros, professione monachos. Ex iis senior, hic a Gennadio memoratus, Martiano & Leone imperantibus, hoc est, circa annum qvadringentesimum qvinqvagesimum qvartum decessit; alterum usqve ad extrema Gothorum tempora superuixisse Gregorius lib. 3. Dialogorum testatur. Vtriusnam vero sit liber ille *de contemtu mundi*, qvi tom. 6. bibliothecæ Patrum legitur, incertum est. Possevinus qvidem Isaaco seniori attribuit; Sed neqve Gennadius, neqve Trithemius, qvi scripta istius Isaaci recensent, hujus libri meminerunt. Unde non minus probabile videri qveat, librum istum esse Isaaci junioris.

CAPVT LXVII.

SALVIANUS, Massiliensis ecclesiæ (u) presbyter, humana & divina litteratura instructus, &, ut absqve invidia loqvar, episcoporum magister, (*) scripsit scholastico & aperto sermone multa: ex qvibus ista legi, *de virginitatis bono* ad Marcellum Presbyterum (w) *libros tres*; *adversum avaritiam libros qvatuor*, *de præsenti judicio*

(u) Corbej. *apud Massiliam presbyter.* (*) id. *Magister Episcoporum sanctorum Salonii & Verani.* Sic & Martiniensis Codex teste Suffrido Petri. (w) *Presbyterum* non est in Corbej.

cio libros qvinqve, & pro eorum merito satisfactionis (x) *ad Salonium* episcopum (y) *librum unum*, *& expositionis extremæ partis libri Ecclesiastici ad Claudium* (z) Episcopum Viennensem librum unum, *librum epistolarum unum.* (a) Et in morem Græcorum, *a principio Genesis, usqve ad conditionem hominis,* composuit versu hexaemeron (b) *librum unum, homilias* episcopis factas multas, (c) sacramentorum vero qvantas nec recodor. Vivit usqve hodie in senectute bona.

(x) id. *pro eorum præmio satisfaciendo.* (y) Codex Martiniensis *Episcopum Veronesem.* Gemblacensis, *Viennensem.* (z) al. *Claudianum*, infra. c. 83. Sed *Claudium* etiam Corbej. (a) in Corbej. desunt verba: *librum Epistolarum unum.* (b) id. *qvasi Exemeron.* (c) *omelias ad Episcopos factas multas.*

Aub. MIRÆI *Schol.* SALVIANUS Massiliensis Presbyter (non autem Episcopus) circa annum Christi qvadragesimum, ad Salonium Episcopum, Eucherii Lugdunensis Episcopi filium, scripsit libros octo *de providentia & gubernatione DEI, deqve justo ac præsenti ejus judicio*: in qvibus vitia Christianorum sui temporis castigat, & Galliæ a Barbaris vastatæ statum ac causas graphice depingit. Scripsit inqvam sub Christi 440. annum: nam bellum contra Gothos a Litorio gestum vocat proximum. Inter alia Salvianus acriter invehitur in ludos Circenses, & id genus spectacula, Belgis aliisqve Gallis tunc familiaria. Scripsit insuper librum unum *epistolarum*; & *Timothei* nomine ad ecclesiam catholicam libros qvatuor. Qvæ omnia, a Petro Pithoeo cum MSS. codicibus collata, Parisienses 1579. & 1608. foras dederunt. Alia ejus opera, a Gennadio hoc capite, ab Adone Viennensi in Breviario Chronicorum, & a Trithemio recensita perierunt. Natus autem creditur Salvianus Coloniæ Agrippinæ, aut in vicinia: vixitqve diu Treviris. Cujus qvidem urbis, qvarto a Francis, Burgundionibus aliisqve Barbaris vastatæ, eversionem sub annum 433. suis ipse oculis spectavit; atqve inde Massiliam postea migravit; sede Imperii Treviris Arelatem translata. His de rebus plura si voles, Chronicon nostrum, in gestis anni citati & subseqventium, lege.

CAPUT LXVIII.

PAULINUS (x) composuit *tractatus de initio Qvadragesimæ*; de qvibus ego duos legi. *De die Dominico Paschæ, de obedientia, de pœnitentia, de Neophytis.*

(x) Incertum qvis hic Paulinus. Neqve ejus qvicqvam exstat qvod sciam.

CAPUT LXIX.

HILARIUS, Arelatensis (y) episcopus, vir in sanctis scripturis doctus, (z) paupertatis amator, & erga inopum provisionem non solum mentis pietate, (a) sed & corporis sui solicitus labore fuit. Nam pro reficiendis pauperibus etiam rusticationem (b) contra vires suas homo genere clarus, & longe aliter educatus, exercuit: sed nec in spiritalibus neglexit. Nam & in docendo gratiam (c) habuit, & absqve personarum acceptione (d) omnibus castigatum opus prædicationis ingessit. Ingenio vero immortali aliqva & parva edidit, qvæ eruditæ animæ & fidelis linguæ indicio sunt: in qvibus præcipue, & ad multorum utilitatem, necessario opere *vitam Sancti Honorati* prædecessoris sui composuit. Moritur Valentiniano & Martiano regnantibus.

(y) *urbis*, addit Corbej. (z) *eruditus, paupertatis etiam amator*, id. (a) id. *meritis, pietate.* (b) id. *rusticationem propriis viribus homo tener & clarus exercuit.* (c) id. *maximam gratiam.* (d) id. *acceptionibus, omnibus castigationem ingessit. Studioso vero ingenio aliqva parva edidit, qva eruditis & fidelibus indicio sunt.* His verbis clauditur hoc caput in Corbej.

Aub. MIRÆI *Schol.* S. HILARIUS, ex Monacho Lirinensi Episcopus Arelatensis, concilio Regensi seu Regiensi anno 439. & Arausicano I. an. 441. interfuit. Scripsit ad Leonem I. Papam, versu heroico, *Historiam Geneseos*, usqve ad septimum caput; & prosa *vitam S. Honorati*, prædecessoris sui. Parisiis studio Gilberti Genebardi 1578 primum, post a Surio editam. Sunt qvi ipsi attribuunt epistolam unam ad S. Augustinum de Prædestinatione, ejus occasione idem S. Augustinus libros de prædestinatione sanctorum & de bono perseverantiæ scripsit. At Bellarminus in catalogo & alii censent, illam epistolam non esse S. Hilarii Arelatensis Episcopi, sed *Hilarii Presbyteri* cujuspiam. Ceterum S. Hilarius, post annos aliqvos in Episcopatu transactos, pristino vitæ solitariæ desiderio tactus, Lirinum rediit; ut ipse Hilarius testatur homilia de S. Honorato, & Sidonius in Eucharistico ad Faustum Rejensem Episcopum; ubi hic inter cetera memorat *Eucherii venientis iter, redeuntis HilarI.* Atqve eo qvidem tempore S. Eucherius elegantem de laude eremi libellum ad Hilarium scripsit; ut supra cap. 63. docui. Vita porro S. Hilarii Arelatensis (qvi an. decimo Leonis I. Papæ, hoc est, Christi qvadringentesimo qvadragesimo sexto decessit) apud Barralem in chronologia Lirinensi extat, cum epitaphio ejusdem S. Hilarii. Qvis illius vitæ scriptor fuerit, infra cap. 99. disputabimus. Alius ab isto fuit *S. Hilarius Pictaviensis Episcopus*, cujus operibus communiter annecti solent nonnulla S. Hilarii Arelatensis opuscula.

CA-

CAPVT LXX.

LEO, urbis Romæ episcopus, scripsit *ad Flavianum*, Constantinopolitanæ ecclesiæ episcopum, (e) adversus Eutychen Presbyterum (qvi tunc ambitione episcopatus nova in ecclesiam moliebatur inducere) *epistolam*, in qva admonet eum, ut si confiteretur errorem, & polliceretur emendationem, reciperet eum: sin autem persisteret in incepto, eum sua hæresi damnaretur. Similiter docet in ipsa epistola, & divinis confirmat testimoniis, Dominum nostrum Iesum Christum, sicut & paternæ divinitatis verum filium, ita verum humanæ naturæ (g) esse hominem credendum, id est, ex carne virginis Mariæ carnem traxisse, & non de cœlo corpus sibi exhibuisse; sicut Eutyches asserebat. Moritur Leone & Majoriano imperatoribus. (h)

(e) Corbej. *Pontificem*. (f) id. *persisterit* pro *persiterit*. (g) id. *ita humana natura hominem esse*. (h) id. *Valentiniano & Majoriano imperantibus*. Sed Suffridus Petri, in omnibus, inqvit, nostris MSS. Codicibus erat, *moritur Leone & Martiano Imperatoribus*, qvam lectionem, qvoniam commendat Historiæ veritas, reponendam duximus. Sed Historica veritas confirmat Leonem magnum mortuum anno eodem qvo occisus Majorianus.

Aub. MIRÆI *Schol*. S. LEO I. (ab anno 440. ad 461.) annis fere 21. Romanam cathedram tenuit, & 11. Aprilis decessit, vir pietate, scientia ac dicendi facultate præstans: ut merito Magni cognomen ipsi adhæserit. Opera ejus omnia, cum operibus S. Petri Chrysologi Episcopi Ravennatis (qvi circa annum 450. obiit) Parisienses junctim ediderunt. Porro inter opera S. Leonis collocari solet liber *De conflictu virtutum & vitiorum*: Sed is liber S. Leonis esse non potest, cum in eo fiat mentio Regulæ S. Benedicti. Sic & inter epistolas ejusdem S. Leonis num. 96. non recte collocatur epistola *Leonis Bituricensis Episcopi*: qvi una cum Victurio Cenomanensi, & Eustochio Turonensi, eam scripsit ad Episcopos & Presbyteros provinciæ, non Thraciæ (ut inter Leonis epistolas vulgatum est) sed tertiæ: qvo nomine Turonica designatur, qvæ est tertia Lugdunensis: ut Sirmondus in suis Notis ad Tom. I. Conciliorum Galliæ observavit.

CAPUT LXXI.

MOCHIMUS, (i) Mesopotamius Presbyter, apud Antiochiam scripsit *adversum Eutychen* egregium libellum: & alia scribere dicitur, qvæ necdum legi.

(i) Corbej. *Mozymus*, al. *Moschimus*, Gembl. *Moshemeus*, al. *Mesopotamenus presbyter*. Nihil hujus scriptoris ad nos pervenit.

CAPVT LXXII.

TIMOTHEUS, extincto ab Alexandrinis (k) Proterio episcopo, tumultuante adhuc plebe aut voluit, (l) aut passus est se ab uno episcopo in locum occisi episcopum fieri. Et ne contra legem factus merito abiiceretur, ad gratiam plebis qvæ Proterium exosum habuerat, omnes, qvibus ille communicaverat, Nestorianos esse pronunciat: (m) & maculam conscientiæ, temeritate abluendam præsumens, scripsit *ad Leonem imperatorem, libellum* valde suasorium, qvem pravo sensu Patrum testimoniis in tantum roborare conatus est, ut ad decipiendum Imperatorem, & suam hæresin constituendam, (n) pene Leonem, urbis Romæ pontificem & Chalcedonensem synodum, ac totos occidentales (o) episcopos aliorum adminiculo Nestorianos ostenderet. Sed, favente DEO, a Chalcedonensi concilio hostis ecclesiæ arguitur & confutatur. (p) Vivere adhuc in exilio jam hæresiarcha dicitur, & habetur. Hunc ipsum libellum noscendi gratia ego, rogatus a fratribus, in Latinum transtuli, * & cavendum prætitulavi.

(k) Corbej. *apud Alexandriam*. (l) id. *ante voluit, ante passus est - - qvam synodalia decreta astitarent*. (m) *Nestorianos pronuntiat - - conscientia abluenda temeritate præsumens*. id. (n) id. *contutandam*. al. *confortandam*. (o) Corbej. *totius Occidentis Episcopos*. al. *Orientales*. vitiose. (p) Corbej. *a Calcedonensi concilio hostis Ecclesiæ coartatus & confutatus est*. * Hic liber Timothei Eutychiani neqve Græce neqve ex Latina Gennadii versione exstat.

Aub. MIRÆI *Schol*. An. 451. Chalcedone generalis Synodus 630. Patrum est celebrata, cui *Paschasinus Lilybetanus*, cum aliis tribus Pontificis Romani legatis, interfuit. In ea damnatus est *Dioscorus & Eutyches*. In Dioscori pulsi locum *Proterius* est ordinatus Ep. Alexandrinus. Proterio demum an. 455. a furente plebe sive a militibus obtruncato, *Timotheus*, homo vafer & impurus, sedem illam occupavit. Is deinde, Leone I. Papa instante, Gangram, indeqve Chersonam est deportatus: ut Theodoretus, Evagrius & Baronius fuse narrant. Alius ab isto fuit *Timotheus Alexandrinus Episcopus*, qvi Theodosii Imperatoris ævo vixit, & cujus *responsa qvædam canonica*, una cum commentarius Balsamonis, extant tom. 4. Bibliothecæ Patrum.

CAPVT LXXIII.

ASCLEPIUS Afer, in Bajensi (q) territotio vici non grandis (r) episcopus, scripsit *adversum Arianos*, & modo *adversum Donatistas* scribere dicitur. In docendo autem ex tempore, grandi opinione celebratur. (s)

(q) pro *Bajensi* (in Numidia) alii Codices ut Corbej. *Gabaënsi*, alii ut Noribergensis & Trithenius, *Vagensi*. (r) Corbej. *vicina civitatis grandis episcopus.* (s) id. *grandem opinionem habet.* Ex hujus Asclepii scriptis nihil ad nos pervenit,

CAPUT LXXIV.

PETRUS Edessenæ ecclesiæ Presbyter, declamator insignis, scripsit *variarum causarum (t) tractatus*, & more sancti Ephrem diaconi, *psalmos metro* composuit.

(t) de vario argumento, qvod alibi dixit *variarum hypotheseon tractatus.* ut c, 57. & 53. Cæterum hæc Petri Edesseni scripta interciderunt, qvi ut Mochimus supra c, 71, laudatus Syriace scripsit, & Psalmos Syriaco metro condidit,

CAPVT LXXV.

PAULUS Presbyter, (u) natione, ut ex dictis ejus cognovi, Pannonius, scripsit *de virginitate servanda & contemtu mundi*, *ac vita institutione*, vel *morum correctione* mediocri sermone, sed divino conditos sale *libros duos*, * ad personam cujusdam nobilis & Christo dicatæ virginis, *Constantiæ* nomine: in qvibus meminit Joviniani hæretici, & voluptatum ac lididinum prædicatoris, cui in tantum continentis vitæ & castæ institutio contraria fuit, ut inter luxuriosas epulas animam eructaret. (x)

(u) in Corbej. hoc caput deest. * Hi duo libri Pauli sive Petri Pannonii hodie desiderantur. (x) MSS. Codices qvos consuluit Suffridus Petri, *anima refutaret beatitudinem.* Sed perperam idem *epistolas* pro *epulas.*

Aub. MIRÆI *Schol.* De Asclepio Afro, Petro Edesseno, & Paulo Pannonio agit etiam Trithemius. Notet tamen lector, hunc Paulum ab Honorio & Trithemio vocari Petrum. [Etiam in Codice Martiniensi & Noribergensi.]

E. SAL. CYPRIANI. *Eructaret animam.* Hæc mihi probabilior visa est lectio. Miræus ridicule: *ut inter luxoriosas epistolas eructaret animam.* Codex Nor. *ut inter luxoriosas epulas anima reputaret beatitudinem.* Ita & Guelpherbytanus.

CAPUT LXXVI.

PASTOR Episcopus composuit libellum in modum symboli paruum, (y) totam pene ecclesiasticam credulitatem per sententias continentem. In qvo inter cæteras dissensionum pravitates qvas prætermissis auctorum vocabulis anathematizat, Priscillianos cum ipso (z) auctoris nomine damnat.

(y) Hic qvoqve Pastoris libellus nusqvam hodie exstat. (z) Suffridus Petri edidit: *cum Episcopo.*

E. SAL. CYPRIANI Schol. *Cum episcopo auctoris nomine.* Non placet hæc lectio Miræi. *Cum ipso* posuimus ex Norib.

CAPUT LXXVII.

VICTOR, (a) Cartennæ Mauritaniæ ciuitatis episcopus, scripsit *adversus Arianos** librum unum longum, qvem Genserico Regi (b) per suos audiendum obtulit, sicut ex prooemio ipsius libri didici. Et *de pænitentia Publicani* (c) librum unum, in qvo & regulam vivendi pœnitentibus juxta scripturarum auctoritatem instituit: & *ad Basilium* qvendam *super morte filii*, consolatorium librum, spe resurrectionis, perfecta

(a) MS. Corbej. *Maurus.* * Hic liber intercidit. Vide Tillemont. T. XVI. memor. p. 611. (b) *Regi Wandalorum.* id. (c) *de pœnitentia publica.* id. vitiose; nam exstat adhuc inter S. Ambrosii opera aliqvoties editus, & Victori Tunnensi tributus in MS. Remensi.

fecta instructione munitum. (d) *Homilias* etiam composuit multas, qvas a fratribus, salutis propriæ sollicitis in libros digestas servari cognovi.

(d) id. *libellum spe resurrectionis munitum*. Exstat & hic inter S. Basilii & Eucherii opera. Sed Homiliæ non viderunt lucem qvod sciam.

Aub. MIRÆI *Schol.* Circa an. Christi 530. Victor episcopus Africanus scripsit *de ratione fidei Catholicæ*, ad Hunnericum, regem Vandalorum. Extat hic ejus liber in bibliotheca patrum tomo 4. editionis secundæ. Ita Bellarminus in catalogo.

E. S. CYPRIANI. In codicibus nostris verba: *longum qvem*, usqve ad illa; *Publicani librum unum* prorsus omissa sunt.

CAPUT LXXVIII.

VOCONIUS, (e) Castellani Mauritaniæ oppidi Episcopus, scripsit *adversus* Ecclesiæ inimicos *Judæos & Arianos & alios hæreticos*. (f) Composuit etiam *Sacramentorum* egregium volumen.

(e) Corbej. *Voconius Castellana Mauritaniæ urbis Episcopus*. (f) *librum*, addit Corbej. Sed ille Voconii liber & alter Sacramentorum, nusqvam exstat. Pro Voconio *Victorianum Euconium* Trithemius c. 171. de S. E.

E. S. CYPRIANI *Schol.* In codice Guelph. dicitur Buconius; nec aliter vocatur ab Honorio & Trithemio.

CAPUT LXXIX.

MUSÆUS, Massiliensis Ecclesiæ Presbyter, vir in divinis scripturis doctus, & in earum sensibus subtilissima qvadam exercitatione limatus, lingua qvoqve scholasticus, hortatu S. Venerii Episcopi, excerpsit de sanctis Scripturis lectiones totius anni festivis diebus aptas, responsoria (f) etiam Psalmorum capitula, temporibus & lectionibus congruentia. Qvod opus tam necessarium a lectoribus in Ecclesia probatur, ut expetitum (g) & sollicitudinem tollat & moram, plebiqve ingerat scientiam, celebritatiqve decorem. (h) Sed & ad personam sancti Eustachii Episcopi, successoris supradicti hominis DEI, composuit *sacramentorum* egregium & non parvum *volumen*, (i) per membra qvidem pro opportunitate officiorum (k) & temporum, pro lectionum textu, psalmorumqve serie & cantatione, discretum, sed supplicandi DEO & contestandi beneficiorum ejus, soliditate sui consentaneum. Qvo opere gravissimi sensus & castigatæ eloqventiæ agnovimus virum. *Homilias* etiam dicitur declamasse, qvas & haberi a fidelibus viris cognovi, sed ego non legi. Moritur Leone & Majoriano (l) regnantibus.

(f) *responsoriis*. Corbej. (g) *a lectore in Ecclesia comprobatur, ut expeditum* id. (h) *& celebritatem decoris*. id. (i) Corbej. *parvum & egregium volumen*. Hujus Musæi vel de qvo cap. superiore Voconii nonnulla legi in Sacramentario Gregorii M. non est a verisimilitudine alienum. (k) qvæ seqvuntur a verbis *& temporum*, usqve ad: *Dicitur etiam & omelias declamasse*, desunt a Corbej. (l) *& Martiano*, Suffridus Petri e suis MSS. Sed Corbej. *Leone & Majoriano imperantibus*. Rectius, nam Majorianus non Martianus post Leonem imperitavit.

Aub. MIRÆI *Schol.* VENERII, EUSTATHII] Massiliensem cathedram ex ordine rexerunt *Venerius*, *Eustathius* & *Græcus*. Venerii hortatu *Musæus*, alias *Mussæus*, Presbyter Massiliensis, excerpsit de divinis scripturis lectiones totius anni, apud Bernardum Guidonem. Eustathii Sidonius l. 7. ep. 2. ad Græcum episcopum Massiliensem meminit; diciqve Græco Eustathium successisse. Id Sirmondus in suis ad Sidonium notis notavit, contra sententiam Claudii Roberti in Gallia Christiana, ubi Massilienses Epp. enumerat.

CAPUT LXXX.

VINCENTIUS Presbyter, & ipse natione Gallus, in divinis Scripturis exercitatus, linguam habens usu loquendi & majore lectione politam, commentatus est *in Psalmos*. Cujus operis legit aliqva homini DEI Cannatæ, (m) me audiente, promittens simul, si Dominus vitam & vires daret, se in toto psalterio eodem studio laboraturum.

(m) al. *Cannati*. Ex hujus Vincentii commentariis in Psalmos nihil tulit ætatem.

A. MIRÆI *Schol.* Errant, qvi *Vicentianas* (sic enim appellant) *objectiones* illas adversus S. Prosperum, S. Augustini scripta defendentem Vincentii Lirinensis, supra cap. 64. a Gennadio laudati, fuisse existimant; qvi non tantum non impugnavit defensores S. Augustini; sed in libro, qvem scripsit adversus hæreses, cap. 43. magnopere laudavit. Sciendum est itaqve, eodem seculo alterum *Vincentium* in Gallia vixisse, de qvo Gennadius cap. 80. scribit; cui potius opus illud tribuendum putarem. Qvicqvid sit, constat, lucubra-

cubrationes illas esse Pelagiani hominis, nec dignas, qvæ tribuantur Vincentio Lirinensi, illi qvi aureo plane opusculo cum omnes hæreses, tum maxime hæresin Pelagianam, cum auctoribus suis, impugnat: ut ex cap. 2. & 14. constat. Sic fere Baronius in notis ad martyrologium 24. Maii. [Vide tamen Vossium lib. 1. Hist. Pelag. cap. 9.]

CAPVT LXXXI.

CYRUS, natione (a) Alexandrinus, arte medicus, ex philosopho monachus, vir dicendi peritus, scripsit *adversus Nestorium* (b) prius eleganter & fortiter, modo autem dum in illum invehitur nimius, & syllogismis magis, qvam Scripturis agit, Timotheanum dogma (c) fovere coepit. Deniqve ambiguus etiam sui, suspendit animum a consensu Chalcedonensis decreti, nec acqviescendum putat, Filium Dei duabus post incarnationem constare naturis.

(a) al *genere*. Sed in Corbej. tantum: *Cyrus Alexandrinus*. Pro Cyro *Syrum* habet Suffridus Petri ex Codice Martiniensi. Sed idem testatur in Codice Viridis Vallis & Sigebergensi *Cyrum* legi, in Gemblacensi *Cyrillum*. Ex hujus Cyri scriptis nihil ad nos pervenit. (b) ita & Corbej. pro qvo al. *Nestorem*. (c) *dum in eum magis invehitur sylocismis magis qvam scripturis agitatur Thimothei dogma*. Corbej. Pro qvo al. *dum illo invenitur nimius*. De Timotheo Eutychiano supra c. 72. Qvomodo tamen Timotheani a cæteris Eutychianis differrent vide. c. 82.

Aub. MIRÆI *Schol.* SYRUS] Honorio & Trithemio, itemqve in MSS. codicibus *Cyrus*; aliis *Cyrillus*. De Cyro itaqve seu Syro Alexandrino, ut & de Samuele Edesseno mox memorando, Trithemius consulatur.

E. S. CYPRIANI. *In illo invenitur nimius.* Ita codex Noribergensis. Guelpherbytanus in una vocula abludit: *in illo minus invenitur*. Miræi lectio probari non potest: *in illum invehitur nimius*. Quippe Cyrus mysterium incarnationis ad rationis humanæ decempedam exigebat, ac philosophiæ dicendiqve artificio nimium deditus Eutychianum errorem amplectebatur.

CAPUT LXXXII.

SAMUEL, Edessenæ (d) ecclesiæ Presbyter, multa adversus Ecclesiæ inimicos Syro sermone construere dicitur, præcipua tamen intentione *contra Nestorianos & Eutychianos & Timotheanos* novellos, sed sibi diversos (e) hæreticos. Unde & freqventer triformem bestiam ecclesiastica simul sententia cum auctoritate sanctarum Scripturarum summatimqve ferit, (f) ostendens *Nestorianis*, DEUM in homine, non purum hominem ex virgine natum; *Eutychianis*, veram humani generis carnem a DEO assumtam, & non de cœlo exhibitam, nec crassi aëris substantiam in carne incessisse formatam; *Timotheanis*, ita Verbum carnem factam, ut manente Verbo in sua substantia, & homine in sua natura, societate, non immixtione, unam Filii Dei reddidisse personam. Vivere adhuc apud Constantinopolim dicitur. Nam initio * collati Anthemio imperii & scripta ejus & esse eum in carne, cognovi.

(d) Corbej. *Edissina*. (e) ita & Corbej. pro qvo alii: *sive ad diversos hæreticos*. Qvæ seqvuntur in eodem Codice valde corrupta leguntur & pars major plane abest. (f) ita edidit etiam Ioannes a Fuchte in edit. Helmst. 1612. & novissim Marcianæus, cum in Suffrido Petri & aliis minus bene esset *fecit*. *A.C. 465.

E. S. CYPRIANI *Schol. Ferit.* Sic restitui ex Noribergense. *Fecit* habet Miræus, sed inepte: ut palam est.

CAPVT LXXXIII.

CLAUDIANUS, (g) Viennensis Ecclesiæ Presbyter, vir ad loqvendum artifex, & ad disputandum subtilis, composuit *tres* qvasi *de statu*, vel *de substantia animæ libros*, in qvibus agit intentione tota, qvatenus ostendat, aliqvid esse incorporeum præter DEUM. [Scripsit & alia nonnulla, inter qvæ & hymnum de passione Domini, cujus principium est: *Pange lingua gloriosi*. Fuit autem frater Mamerti Viennensis Episcopi.]

(g) Codex Gemblacensis hunc scriptorem vocat *Claudium*. Supra etiam in Salviano c. 67. consensu Codicum omnium *Claudius* dicitur: nos autem inqvit Suffridus Petri, nihil mutamus. Trithemius c. 178. vocat *Claudium* & nominat Episcopum: ab aliis pleno nomine dicitur *Claudianus Ecdicius Mamertus* Viennensis Ecclesiæ presbyter, qvomodo scribitur in frontispicio librorum trium de statu animæ, qvi primum editi Basil. 1520. 4. per Petrum Mosellanum ex Codice Cellæ veteris Misnensis, qvi jam servatur Lipsiæ in Bibl. Paulina, ut notat Daumius p. 336 ad Paulinum Petrocorium. Notis Casp. Barthii eosdem libros, qvos Fausto Rejensi Claudianus opposuit, illustratos habemus, Cygneæ excusos A. 1655. 8. De Claudiano ipso Sirmondus ad Sidonium T. 1. Opp. p. 929. &c. Tillemontius T. XVI. memor. Acta Sanctor. T. 2. Maji p. 629.

Aub.

Aub. MIRÆI *Schol.* CLAUDIANUS MAMERTUS, seu potius, *Mamertus Claudianus*, Viennensis ecclesiæ Presbyter, Mamerti Viennensis Episcopi frater germanus, scripsit adSidonium nondum Episcopum, libros tres *de statu animæ*, in Bibliotheca Patrum, & alibi editos. Epistolæ autem, qvam operi præfixit, hic est titulus: *Præfectorio, Patricio, doctissimo viro & optimo, C. Sollio, Sidonio Claudianus salutem.* Horum librorum ipse Claudianus meminit in sua ad Sidonium epistola, qvæ inter Sidonianas lib. 4. numero 2. legitur. Ejusdem Claudiani carmen *contra varios errores*, seu *vanos Poetas*, extat inter opera Poëtarum Christianorum, & in citata Bibliotheca. Claruit autem Claudianus Mamertus anno qvadringentesimo qvadragesimo tertio; ipsiqve defuncto Sidonius versu epitaphium scripsit, qvod lib. 4. epistolarum numero 11. ipse recitat. *Ceterum* Mamertus Viennensis Episcopus *instituit primus rogationes, qvæ Domini Ascensionem antecedunt; ut ex Alcimi Aviti ejusdem ecclesiæ Antistitis, homilia de iisdem Rogationibus constat: cui assentiuntur antiqui omnes scriptores. Qvare frustra laborant, qui propterea qvod litanias supplicationesqve ante Mamertum in ecclesia extitisse legunt, ideo illi Rogationum non primum auctorum, sed instauratorem dici volunt. Frustra, inqvam: neqve enim qvæstio est, an primus litaniarum usum in ecclesiam invexerit, qvem constat multo antiqviorem fuisse; sed an eas instituerit, qvæ ante Ascensionem Domini celebrantur, Rogationesqve propria jam voce nuncupantur. In quo, ut dixi, consentiunt omnes, & Sidonii verbo lib. 5. epist.* 14. invenit, instituit, invexit, *dubitari non sinunt. Rogationum ergo primus auctor Mamertus fuit. Nec solum instituit, ut stata & solennes illis diebus supplicationes essent: sed supplicationum formam usitata sanctiorem, augustioremqve præscripsit. Mamerti porro Rogationes imitati sunt non solum vicini Galliæ populi (ut ex ejusdem Sidonii epistolis, & concilio I. Aurelianensi datur intelligi) verum etiam ceteræ nationes. Atqve ipsa tandem Roma Leonis III. auctoritate; ut docent ritualium librorum auctores. Ideo* Litaniam Gallicanam *appellarunt, qvia ejus institutio e Gallia; &* Litaniam minorem, *ut a majore distingverent, qvæ VII. Kalendas Maii celebratur.* Sic fere Sirmondus in Notis ad Sidonii lib. 5 & 7. epistolarum.

Scripsit & alia nonnulla.) Ista verba, & subseqventia usqve ad finem capitis, desiderantur in vulgatis Gennadii exemplaribus. Leguntur autem in manuscripto codice cœnobii S. Michaelis de Tumba, apud Britones Aremoricos: ut Sirmondus in Notis ad Sidonium monet. [T. I. Opp. f. 933.]

In eodem MS. codice habentur item aliqva *de Sedulio poeta*, hactenus ignorata: ut idem Sirmondus in Notis ad Ennodium docet. Obiit vero Sedulius Theodosio iuniore (cui opus suum dedicavit) & Valentiniano regnantibus. Sedulii autem versus, post eius mortem, ex ejusdem scriniis collectos recensuisse dicitur *Turcius Rufius Asterius; qvi anno 449. cum Protogene Consul Romanus fuit.*

Pange lingua gloriosi.) Hymnum istum *Venantio Fortunato* tribuunt antiqvi etiam scriptores & codices: sed stilum is redolet cultiorem, qvam Fortunati esse soleat. Sirmondus censet ipsum esse scriptum a *Claudiano Mamerto*, & Sidonio lib. 4. ep. 3. ad Claudianum laudari. *In eum*, inqvit, *scite cadunt omnia, qvæ laudantur a Sidonio.* Scriptus est *versibus trochaicis, qvibus inserti aliqvando Pyrrichii numeri; commaticus est, crebris aptisqve commatiis incisus, sententiis non interruptis, sed molliter cum versu cadentibus. Deniqve Claudiano carmen hoc vindicat non solum vetus Scholiastes, verum etiam Gennadius, non qvidem ut editus est, sed prout in codice cœnobii S. Michaelis de Tumba, vulgatis auctior, in Claudiani mentione legitur.*

CAPUT LXXXIV.

PROSPER, homo Aqvitanicæ regionis, (h) sermone scholasticus: & assertionibus neruosus, multa composuisse dicitur: ex qvibus ego *Chronica* (i) illius nomine prætitulata legi, continentia a primi hominis coditione, juxta divinarum scripturarum fidem, usqve ad obitum (k) Valentiniani Augusti, & captivitatem urbis Romæ a Genserico Vandalorum rege factum. Legi & librum adversus opuscula sub persona Cassiani, qvæ Ecclesia DEI (l) salutaria probat, ille infamat nociva. (m) Qvæ enim vere Cassiani & Prosperi de gratia & libero arbitrio sententiæ fuerunt, in aliqvibus sibi contrariæ inveniuntur. Epistolæ qvoqve Papæ Leonis adversus Eutychen, de vera Christi incarnatione; ad diversos datæ & ab ipso dictatæ dicuntur.

(h) in Corbej. additur: *consiliarius Papæ Leonis.* (i) *chronicam nomine illius prætitulatam.* id. (k) *usqve ad ultimum.* id. (l) speciatiam Gallicam. Vide Henr. Noris contra Neusserum p. 101. (m) Corbej. *ille infamat. Nova enim vera Cassiani - - - - sibi inveniuntur contraria. Hic etiam Prosper post obitum beati Augustini librorum ejus contra hæreticos inimicos Gratiæ Christi defensor extetit. Epistula qvoqve* &c. Ita Corbej. Eadem etiam in aliis Codicibus reperit Suffridus Petri qvæ per Catholicum aliqvem medicamenti gratia Gennadio addita non dubitat.

A. MIRÆI *Schol.* PROSPER Aqvitanus presbyter, non Episcopus (si Victorio itidem Aqvitano, Gennadio, Gelasio, Marcellino Comiti & Bedæ credimus) *Eusebii tenorem secutus*, ut Victorii ejusdem verbis utar, *chronicon egregia brevitate composuit, & a mundi inchoatum exordio, ad Valentiniani Augusti VIII. & Anthemii Consulatum* hoc est ad annum Christi 455. vulgarem) *deduxit*; tertia editione. *Primam* namqve *editionem* Theodosio XIV. & Maximo COSS. hoc est anno Christi 433 videtur conclusisse; qvandoqvidem eo anno priorem omnium annorum epochas summasqve colligat: qvod nonnisi in operum fine fieri consuevit; nisi forte causa aliqva peculiaris intercurrat, qvæ hic nulla apparet. *Secundam* vero *editionem* Prosper XII. annis auxisse, & ad Valentiniani VI. ac Nonii Consulatum (seu vulgarem 445.

Chri-

Christi an.) videtur produxisse; qvo vulgare ejus chronicon Eusebiano & Hieronymiano subnecti solitum, terminatur. *Tertia* deniqve & postrema *editio* fuit ea; qvæ ad captam a Genserico urbem, sive ad Valentiniani Aug. VIII. & Anthemii Consulatum (id est, anno Christi 455.) protenditur; qvam ex basilicæ cathedralis Spirensis MS. codice *Petrus Franciscus Chiffletius*, Societ. Jesu Theologus, brevi, ut spero, publicabit. Similem olim codicem *Arnoldus Pontacus* habuit, qvem Lodunensem nuncupat; & nos tertium simile exemplar MS. Antverpiæ inter Schedas *Herberti Rosweidi* vidimus sed mutilum. Est autem tertia ista editio prioribus duabus non solum auctior, sed & multo illustrior, utpote qvæ res ab orbe condito nervosa brevitate commemorat, & Consulum insuper Fastos ab anno Tiberii XV. usqve ad annum 455 deducit. Pars posterior istius tertiæ editionis, Eusebii & Hieronymi Chronicis adjungi solita, juxta MSS. codices Jac. Sirmondi & Petri Franc. Chiffletii emendata atqve aucta, extat apud Andr. Qvercetanum tom. I. Scriptorum coætaneorum historiæ Francorum. De tribus aut qvatuor hujus seculi *Prosperis*, *Aurelianensi*, *Regiensi*, *Chronographo & Tirone* Bucherius in commentario ad Victorii Canonem c. 6 & 12. item Sirmondus in Notis ad Sidonii librum 8. ep. 15. suse disputant. Qvod ad *Tironem Prosperum* attinet, Beda in fine libelli de re Metrica, dicit ipsum fuisse conjugatum. Ceterum a tempore, qvo Prosper desinit, *Marius Aventicensis* seu Lausanensis Episcopus Chronicon suum usqve ad annum vulgaris æræ 581 deduxit; qvod ex pervetusto ejusdem Chiffletii codice descriptum cit. tomo Qvercetanus evulgavit.

Opuscula Cassiani, qva Ecclesia.) Gennadius non recte Prosperum hic damnat: adeoqve loqvitur ut Semipelagianorum seu Massiliensium fuligine aspersus. Sic & alibi Ruffinum S. Hieronymo præfert; Augustinum multiloqvii arguit; Eulogias Pelagii laudat; Fausti Rejensis libros commendat, & alia id genus scribit in favorem Semipelagianorum.

Epistola Leonis Papæ adversus Eutychen.) Si ulla epistola S. Leonis est, illa omnino est, sive stilum sive doctrinam Leonis attendas; non est autem Prosperi: qvod nota contra Gennadium. E contra libri *De vocatione gentium*, vere Prosperi sunt, non S. Ambrosii. Liber vero *de providentia Dei* non videtur esse Prosperi, sed alicujus ex factione Semipelagianorum. Ita Bellarminus in Catalogo. Bucherium & Sirmondum citatis locis consule. *Ceterum libri tres* De vita contemplativa, *qvi inter Prosperi opera edi solent, ejusqve nomine a Gratiano collectore Canonum & aliis passim citantur, revera Prosperi non esse videntur. Primo, qvia Gennadius hoc capite Prosperi opera recensens, horum librorum non meminit. Deinde qvia illorum auctor lib. 2. cap. 9. de Hilario Arelatensi (qvi aeqvalis fuit Prosperi) sic loqvitur, ut ætate sua superstitem fuisse significet. Deniqve, ut aliis argumentis supersedeam, in antiqva collectione Canonum, codicis Andegavensis,* Pomerio *ut auctori tribuuntur; loco citato, qvi apud Prosperum lib. 2. c. 6. extat. Et in MS. codice S. Salvatoris Vicecomitis auctor his libris adscriptus est* Julianus Pomerius. *Et Pomerio eosdem Isidorus de Ecclesiasticis scriptoribus* cap. 12. prorsus adserit: alios qvoqve, *inqvit*, tres libros edidit de futuræ vitæ contemplatione, vel actuali conversatione, nec non etiam de vitiis & virtutibus. *Qvibus verbis liqvido patet singulorum hujus operis librorum argumenta describi. Ediderat idem Julianus Pomerius præterea alios libros octo; qvorum etiam lemmata ibidem sigillatim explicat Isidorus & qvorum testimonio freqventer usus est Julianus alter, Toletanus Antistes, in prognosticis futuri seculi.*

Fuit porro Pomerius iste Afer Maurusqve patria, sed in Gallia primum Rhetor, postea Presbyter & Abbas floruit Arelate: ut ex vita S. Cæsarii Arelatensis Episcopi, & ex Ruricii ad Pomerium epistola colligi datur. Sic fere Sirmondus in suis Notis ad tom. 2. Conciliorum Galliæ.

E. S. CYPRIANI. Ab aliena manu est, qvod post verba: *contraria inveniuntur*, inserit Miræus: *Hic etiam Prosper, post obitum beati Augustini, librorum ejus contra hæreticos, inimicos gratiæ Christi, defensor extitit.* Qvippe nec in codicibus nostris habetur, nec congruo loco positum est. conf. Vossius hist. Pelag. l. 1. c. 18.

CAPUT LXXXV.

FAUSTUS, ex Abbate Lerinensis monasterii apud Regium Galliæ (n) episcopus factus, vir in divinis scripturis (o) satis intentus, ex traditione symboli occasione accepta, composuit *librum* * *de Spiritu sancto*: in qvo ostendit, eum juxta fidem Patrum & consubstantialem & coæternalem esse Patri & Filio, ac plenitudinem Trinitatis (p) obtinentem. Edidit qvoqve opus egregium *de gratia DEI*, qua saluamur, & libero humanæ mentis arbitrio: (q) In qvo opere docet, gratiam DEI semper & invitare, & præcedere, & adiuuare voluntatem nostram, & qvicqvid ipsa libertas arbitrii labore piæ mercedis (r) acqvisierit, non esse proprium meritum, sed gratiæ donum. Legi ejus & *adversus Arianos & Macedonianos* **parvum libellum, in qvo coëssentialem (s) prædicat Trinitatem: & alium *adversus eos, qvi dicunt, esse in creaturis aliqvid incorporeum*, in qvo & divinis testimoniis & Patrum confirmat sententiis, nihil credendum incorporeum præter DEUM. Est & ejus

(n) Corbej. *Regies Galliarum urbem.* (o) *Divinarum Scripturarum studio* id. * Hic liber Fausti intercidit. (p) MS. Gvelpherbyt. *Divinitatis.* (q) verba: *& libero huminæ mentis arbitrio* desunt in variis editt. & in MS. Corbej (r) Corbej. *pro labore pio mercedis adqvisierit.* Libri duo Fausti de gratia & libero arbitrio A. C. 475. scripti, editi ab H. Canisio primum deinde sæpius. Vide Bibl. Patrum T. VIII. edit. Lugd. p. 525. (s) id. *essentialem*, vitiose. ** Falluntur Viri docti Miræus, Caveus, aliiqve qvi hunc libellum adversus Arianos & Macedonianos, putant periisse: nam extat T. VIII. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 548. Titulo Epistolæ, cujus posteriore parte nihil esse in rebus creatis corporeum disputat. Hanc partem pro alio libello Gennadius mox commemoravit.

jus *epistola* in modum libelli, *ad Diaconum* qvendam, *Gratum* (t) nomine edita, qvi a fide catholica discedens ad Nestorianam abiit impietatem. In qva epistola admonet eum credere, SanctamMariam (u) virginem non hominem purum genuisse, qvi postea divinitatem susceperit, sed DEUM verum in homine vero. Sunt vero & alia ejus scripta, qvæ qvia necdum legi, nominare nolui. Viva tamen voce egregius doctor & creditur & probatur. Scripsit postea *ad Felicem* (x) præfectum prætorii, & patriciæ dignitatis virum, filium Magni consulis, jam religiosum, (y) *epistolam* ad timorem Domini hortatoriam, convenientem personis pleno animo pœnitentiam agere disponentibus.

(t) id. *Grecum nomine data* alii *Gregorium*. Vitiose. confer Tillemontium T. XVI. memor. (u) id. *Sanctam Mariam* (x) Corbej. *Scripsit & ad Felicem præfecturia & patricia dignitatis.* Hæc ad Felicem Epistola extat. T. VIII. Bibl. Patrium Lugd. p. 552. Cæterum duos Faustos distinguit Lupus Ferrariensis Epist. 112. *Faustum dirigi postulo, non qvem refellit Augustinus* (Faustum Manichæum) *sed qvem notat in decretis Gelasius.* confer Epist. 121. (y) Corbej. *jam religiosi, epistulam convenientem persona pleno animo pœnitentiam agere disponente.*

Aub. MIRÆI *Schol.* FAUSTUS natione Gallo Britannus (hoc est, ex iis Britannis Gallis qvi supra Ligerim flumen habitant) primum Lirinensis Abbas postea Regiensis seu Reiensis in Gallia Episcopus, scripsit *De Spiritu Sancto & contra Arianos ac Macedonianos*; qvi libri non extant. Scripsit præterea libros duos *De gratia Dei & humana mentis libero arbitrio*: qvi extant qvidem & a Gennadio hoc capite laudantur, sed a Gelasio Papa, in decreto de libris apocryphis reiiciuntur, itemqve a S. Fulgentio, Petro diacono, Alcimo Auito, & aliis refelluntur. Constat autem Faustum fuisse Semipelagianum: sed vixit ac obiit ante concilium secundum Arausicanum, anno 529. habitum, in qvo primum sententia Semipelagianorum fuit damnata. Colitur porro ut Sanctus, in sua Reiensi ecclesia. Vide, qvæ supra in prolegomenis & in Scholiis ad Gennadii cap. 61. diximus.

Adversus eos, qvi dicunt) Faustus libellum scripserat adversus eos, qvi dicunt esse in creaturis aliqvid incorporeum, confirmans nil credendum ejusmodi præter Deum. Qvem errorem Claudianus Mamertus, supra cap. 83. a Gennadio laudatus, in libris suis de statu animæ confutat: qvibus propterea præmitti solet Fausti libellus, sed tacito nomine auctoris. Hanc suam sententiam Faustus adspersit etiam epistolæ ad Paulinum. Fuit autem olim multorum error, ut Tertulliani qvi animæ corpus, sed tenuissimum, deputat in libro de anima: *Siqvidem pro ipsa*, inqvit, *tenuitatis subtilitate de fide corporalitatis periclitatur.*

E. SAL. CYPRIANI. *Apud Regium Galliæ.* Hanc lectionem retinendam esse, nullum est dubium. Erasmus & alii a Vossio lib. 1. cap. 8. historiæ Pelagianæ adducti perperam habent: *apud regnum Galliæ.*

Gratum. Ita lego cum Vossio l. c. & Cavio Part. 1. hist. lit. p. 259. Noribergensis habet: *Gratum*, cujus lectionis & Vossius meminit. Alii *Gregorium* habent.

CAPUT LXXXVI.

CÆSARIUS, (z) Arelatensis urbis episcopus, vir sanctitate & virtutibus celeber, scripsit egregia, & grata, & valde monachis necessaria opuscula. *De gratia* qvoqve *& libero arbitrio* (a) edidit testimonia, divinarum scripturarum & sanctorum patrum judiciis munita, ubi docet, hominem nihil de proprio agere boni posse, nisi cum divina gratia prævenerit. Qvod opus etiam papa Felix (b) per suam epistolam roboravit, & in latius promulgavit. Floruit hic eo tempore * qvo & Faustus, Anastasio rempublicam administrante.

(z) Hoc caput in plerisqve Gennadii codicibus & editt. desideratur, & Gennadio additum ab alio fuit. Licet in Gennadii Codice illud legit etiam Honorius. Sed ut recte notat Suffridus Petri, & Honorii ætate codices depravati erant. Certe Cæsarius A. C. 494. nondum fuit Episcopus, cum Catalogum hunc Gennadius concinnavit. (a) Hic liber Cæsarii Arelatensis intercidit. (b) Felix IV Epistola data A. C. 528. Vide infra Scholium Miræi. * imo pluribus annis post.

Aub. MIRÆI *Schol.* S. CÆSARIUS, ex Abbate Lirinensi Episcopus Arelatensis scripsit Regulam ad monachos, & alteram ad sanctimoniales: qvæ in Bibliotheca veterum Patrum, & apud Stellartium extant. Cæsarii Regula a Gregorio Turonensi lib. 9. cap. 39. 40. & 41. itemqve a Venantio Fortunato lib. 5. cap. 2. memoratur: *Atqve adscita sibi servetur ab urbe Genesi Regula Cæsarii, præsulis alma pii.* Anno 506. Cæsarius concilio Agathensi, & anno 524. Arelatensi IV. interfuit, & senex admodum e vivis discessit. Anno 567. ad Episcopos in Turonensi II. concilio congregatos S. Radegundis Abbatissa Pictaviensis scripsit epistolam, pro tutela & stabilitate Congregationis suæ nuper institutæ. In qva inter alia hæc dicit: *Remunerante Rege Clotario, monasterium puellarum Pictava urbe constitui: insuper congregationi per me collectæ Regulam, sub qva S. Cæsaria deguit qvam sollicitudo B. Cæsarii Antistitis Arelatensis ex institutione SS. Patrum collegit, adscivi.* Notat autem Sirmondus, ejusdem nominis & muneris duas fuisse Cæsarias. Una S. Cæsarii Aretalensis Episcopi soror germana fuit, qvam Cæsarius frater condito a se monasterio Abbatissam præfecit, eidemqve Regulam, sub qva cum suis viveret, dedit. Altera posterior; qvæ priori (superstite adhuc Cæsario) defunctæ in Abbatissæ munere successit: ut auctor est Cyprianus in vita S. Cæsarii, qvam Cæsariæ hujus rogatu composuit. Ab hac eadem Radegundis Abbatissa Regulam Cæsarii, qvam monasterio suo traderet, expetiit.

Ceterum Ennodius *Cæsarium* hunc vocat *Episcoporum sui seculi nobilissimum, doctrina, eloquentia, vita sanctitate clarissimum.* Is conficta criminatione ad Theodericum Regem delatus, Ravennamqve sub custodia pertractus, Angelici cultus aspectu, & innocentiæ securitate Regem ita permovit, ut non solum pacate humaniterqve cum exceperit, sed oblatis etiam muneribus honestarit. Nec dispari ante aliqvot annos eventu, cum Visigothis adhuc pareret Arelate, falsæqve proditionis accusatus apud *Alaricum* fuisset, cum honore postea dimissus est. Utramqve historiam lib. 1. vitæ Cæsarii complexus est *Cyprianus.* Cujus etiam liber secundus, qvi in Surii editione desideratur, in S. Martini cœnobio Parisiensi extat, de miraculis S. Cæsarii compositus. Variæ præterea Pontificum Romanorum epistolæ ad Cæsarium leguntur tomo I. Conciliorum Galliæ. In qvibus est illa *Felicis IV. Papæ*, qvæ Baronium & alios viros doctos frustra exercuit, ob depravatæ subscriptionis suspicionem, qvasi post consulatum Boetii scripta dicatur: Cum Arelatensis Codex manuscriptus diserte habeat *post consulatum Mavortii* qvi annus erat Christi qvingentesimus vicesimus octavus, Felicis IV. Papæ secundus: ut Sirmondus, in Notis ad Ennodium & concilia Galliæ, primus observavit.

E. SAL. CYPRIANI. Qvanqvam Vossius hoc caput Gennadii l. 1. hist. Pelag. cap. 24 agnoscit pro genuino, indeqve c. 53. summa imis miscet; tamen certum est, huic catalogo longe post Gennadium infartam esse Cæsarii Arelatensis vitam, qvod erudite probat laudatissimus ecclesiæ Romanæ cardinalis, Henricus de Noris, lib. II. hist. Pelag. cap. 16. Adde Cavii verba P. I. p. 271. *Non me latet qvidem, vulgatos Gennadiani catalogi an. 495. scripti codices de Cæsario, qvasi sedem Arelatensem tunc gubernante, & qvamplurimorum librorum a Felice papa comprobatorum autore, loqvi. Verum ratio temporis prorsus repugnat; nec indiculus Gennadianus, utpote pessimas in fine interpolationes passus, tanta est auctoritatis, ut hac in re fidem impetret.*

Hominem nihil. Miræus habet: *Nihil hominem de proprio aliqvid agere boni posse.* Sed rerum Pelagianarum peritis hæc lectio non potest probari.

In latius promulgavit. Codex Gv. habet: *in Latinis.*

CAPUT LXXXVII.

SERVUS DEI (c) episcopus scripsit adversus eos, qvi dicunt, Christum in hac vita degentem non vidisse carneis suis oculis (d) Patrem, sed post resurrectionem ex mortuis, & ascensionem in coelis, cum translatus est in gloriam Dei Patris, profectum scilicet ei dantis in remunerationem martyrii. In qva scriptura ostendit, & disputatione sua, ac sanctarum Scripturarum testimoniis, Dominum Iesum ab ipso ejus conceptu per Spiritum sanctum facto, & partu ex Virgine, qvod Deus verus in homine vero ipse qvoqve Homo Deus factus natus est, semper carnis suæ oculis & Patrem vidisse, & Spiritum sanctum, per specialem & ei unitam Dei & hominis, societatem.

(c) Hoc caput in Corbej. desideratur. Liber ipse hujus Scriptoris Gennadio memoratus intercidit. (d) Dementiam appellat illam sententiam Augustinus qvi eam oppugnat auctoris nomine dissimulato Epist. 92. edit. novæ (vel. 6.) & 146. (vel. 112) cap. 22. Gennadio non videtur ita improbari. Confer Acta Eruditor. A. 1714. p. 115.

CAPUT LXXXVIII.

VICTORIUS, * homo natione Aqvitanus, (e) calculator scrupulosus, invitatus a sancto Hilario urbis Romæ Episcopo, composuit *Paschalem cursum* indagatione cautissima; post qvatuor priores, qvi composuerunt, id est Hippolytum, Eusebium, Theophilum & Prosperum; & protendit (f) annorum seriem usqve ad annum qvingentesimum trigesimum secundum: ita ut qvingentesimo trigesimo tertio anno Paschalis reincipiat solemnitas, eodem mense & die, eademqve luna, qva primum (g) passio & resurrectio Domini facta est.

* Codex Viridis Vallis, Honorius & Trithemius vocant *Victorinum.* Sed Victorium etiam Sigeberti Codices c. 20. (e) Corbej. *homo Aqvitanicus, calculator studiosissimus.* al. *calculator scripturarum.* (f) id. *& pertendit annorum seriem usqve ad annos DXXXII.* (g) *Luna qvam primum passionis ac resurrectionis Dominica facta est. Floruit sub Leone Augusto.* Corbej.

Aub. MIRÆI. *Schol.* VICTORIUS; aliis Victorinus, nonnullis, Victor, Aqvitanus Lemovix, scripsit canonem paschalem, Constantino & Rufo consulibus, ut ipse in prologo tradit, h. e. Christi anno vulgari 457 ad Hilarium, tunc Romanæ ecclesiæ Archidiaconum, post S. Leonis M. in Petri cathedra successorem. Canonem primus in lucem typis Plantinianis 1633. edidit & pererudito Comm. illustravit Ægidius Bucherius, Atrebas S. I. Theologus, amicus noster. Fol.

Post Hippolytum, Eusebium, Theophilum & Prosperum) de Hippolyto Portuensi supra ad Hieron. c. 61. de Eusebio Cæsariensi c. 81. de Theophilo Alexandrino episcopo ad Gennadii c. 33. egimus. Qvem

Prospe

Prosperum Gennadius hic designet, fuse Bucherius in suo citato commentario cap. 6. disputat. Ego S' Posperum Regiensem in Aemilia episcopum designari puto.

CAPUT LXXXIX.

THEODORITUS, Cyri civitatis episcopus (a Cyro enim rege Persarum condita servat hodieqve (h) apud Syriam nomem authoris) dicitur scripsisse multa: ad meam tamen notitiam ista sunt, qvæ venerunt: *de incarnatione Domini** adversus Eutychen Prebyterum, & Dioscurum,** Alexandriæ episcopum, qvi humanam in Christo carnem (i) fuisse negant, scripta fortia, per qvæ confirmat & ratione & testimoniis (k) scripturarum, ita illum veram maternæ substantiæ carnem habuisse, qvam ex matre virgine sumsit, sicut & veram Deitatem, qvam æterna (l) nascibilitate a DEO Patre gignente ipse nascendo accepit. Sunt & ejus *decem historiæ ecclesiasticæ libri*, (m) qvos imitatus Eusebium Cæsariensem scripsit, incipiens a fine librorum Eusebii usqve ad suum tempus, id est, a Vicennalibus Constantini usqve ad imperium Leonis senioris, sub qvo & mortuus est.

(h) *Servatqve hodie nomen auctoris.* Corbei. * Hoc opus Theodoreti exceptis paucis fragmentis intercidit. ** male *Dionysium* habent qvidam Codices. (i) *naturam.* Corbei. (k) *titulis.* id. (l) Corbej. *materna*, vitiose. (m) Theodoriti tantum qvinqve libri Historiæ Eccles. exstant qvi desinunt in A. C. 429. Neqve plures videtur Theodoretus scripsisse qvoniam ipse in calce libri qvinti profitetur se Historiam in morte Theodori Mopsvesteni & Theodoti Antiocheni claudere, & in præfat. profitetur se persecutum res annorum centum & qvinqve. Igitur necesse est vel errasse Gennadium ut Valesio videtur, vel in opus Theodoriti ab alio continuatum incidisse. Leo senior Imperio præfuit ab A. C. 457 ad 474. Theodoritus defunctus A. 458.

Aub. MIRÆI Schol. THEODORETUS, Cyri in Syria Episcopus, octingentarum ecclesiarum pastor, æqvalis S. Cyrilli Episcopi Alexandrini, & aliqvando etiam adversarius (ut ex concilio Ephesino constat) qvamuis Nestorio fauerit sub initium controversiæ, postea tamen resipuit, & Nestorium inter hæreticos, lib. 4. de fabulis hæreticorum, numeravit, & in Chalcedonensi concilio admissus inter Catholicos fuit. Ecclesiæ suæ sub annum qvadringentesimum vicesimum tertium præesse cœpit, ut Baronius in Annalibus censet. Anno qvadringentesimo qvadragesimo nono, in Conventu Ephesino, qvem *latrocinalem* vocant, & cui Dioscorus Alexandrinus præfuit, ab hæreticis depositus atqve in ordinem redactus fuit. Qvod nota contra Trithemium in Catalogo, & Franciscum Horantium l. 3. c. 18. Locorum communium, qvi ipsum an. 390. floruisse scribunt. Theodoreti opera Latine 1567 & 1573. Birckmannus Coloniæ foras dedit: Græco Latina Sirmondus nuper Lutetiæ edenda curavit. Porro qvæ contra *S. Cyrillum* scripsit, in qvinta Synodo generali damnata sunt, una cum scriptis *Theodori Mopsvesteni*, qvem item Theodoretus l. 5. suæ historiæ nimis laudat. *Epistola* porro, qvæ Theodoreti nomine in eadem qvinta Synodo Act. 5. extat *ad Johannem Antiochenum de obitu Cyrilli*, prorsus falsa, fictitia ac Theodoreto indigna, eo magis qvia constat Joannem Antiochenum obiisse ante Cyrillum.

Supersunt hodie *libri qvinqve Historiæ ecclesiasticæ*, qvos ab ortu hæresis Arianæ incipiens, Theodoretus usqve ad tempora Theodosii junioris deducit. In iis nominatim Secundæ Synodi generalis gesta fusius, qvam alii historici enarrat. Gennadius hoc capite dicit eum continuasse historiam suam usqve ad Leonis Imp. tempora, aliis qvinqve libris adiectis: sed isti hactenus non prodierunt. De stylo Theodoreti Photius cod. 31. ita censet; eum historiæ magis convenire qvam istum, qvo vel Socrates, vel Sozomenus, vel Evagrius Ponticus utitur.

E. SAL. CYPRIANI. *Decem historiæ Ecclesiasticæ libri.* Qvinqve posteriores Vossius de hist. Græc. l. II. c. 20. periisse putat. Verum Valesius in præfatione suæ editionis negat, Theodoritum plures qvam qvinqve scripsisse, cum is Gennadii sententiam in fine libri 5. diserte refellens, se historiam suam claudere in obitu Theodori Mopsvesteni, testetur, ac præter Gennadium nemo veterum decem historiæ ecclesiasticæ libros ei tribuat. Itaqve probabile est, Gennadium hoc loco hallucinatum. Nam omnes codices habent *decem*.

CAPUT. XC.

GENNADIUS, Constantinopolitanæ ecclesiæ episcopus, vir lingua nitidus, & ingenio acer, tam dives ex lectione antiqvorum fuit, ut *Danielem Prophetam* (n) ex integro ad verbum commentatus exponeret. *Homilias* etiam multas composuit. Moritur Leone seniore imperium tenente.

(o) Hæc Gennadii Cpol. scripta interciderunt. De aliis vide Tillemontium T. XVI. memor.

E. S. CYPRIANI Schol. *Commentatus exponeret.* Puta memoriter, dictando in calamum. Alias mirum non esset, cum Danielem ad verbum exposuisse. Fuit autem adeo deditus culturæ memoriæ, ut neminem ordinaret, qvi psalterium non sciret memoriter, teste Theodoro Lectore l. 1. hist. eccl. p. m 554.

CAPVT XCI.

THEODULUS, * Presbyter in Cœle-Syria, ſcripſiſſe multa dicitur ſed ad me *liber* ** ejus pervenit, qvem *de conſonantia Divinæ Scripturæ* compoſuit, id eſt, veteris & novi teſtamenti, adverſum antiqvos hæreticos, (o) qvi propter differentiam præceptorum vel cerimoniarum, alium veteris teſtamenti DEUM dixerunt, (p) alium novi. In qvo oſtendit, diſpenſationis fuiſſe unius ejuſdemqve DEI, auctoris utriusqve ſcripturæ, ut alia per Moyſen antiqvis daretur lex, in ſacrificiorum cerimoniis, & judiciorum animadverſionibus; alia nobis per Chriſti præſentiam in ſacris myſteriis, & futuris repromiſſionibus; nec diverſa credi debere, ſed uno ſpiritu & uno auctore dictata; (q) cum illa lex, qvæ, ſi modo ſecundum litteram obſervetur, occiderit, eademqve ipſa ſecundum ſpiritalem intellectum vivificet. Moritur hic ſcriptor ante triennium, regnante Zenone. (r)

* Codex Viridis Vallis (notante Suffrido Petri) & Gembl, nec non Honorius *Theodorum* appellant. ** Hic Theoduli liber hodie non extat. (o) Corbej. *adverſus antiqvorum hæreſes.* (p) id. *dicunt.* (q) Corbej. *ut non uno Chriſto & uno auctore dictata.* Aliæ editt. *aut non uno ſpiritu & uno auctore dictata.* (r) Zeno Iſaurus imperitavit ab A. C. 474. ad 491. unde non poſt A. 494. ſcriptum Catalogum a Gennadio conſtat.

Aub. MIRÆI *Schol.* THEODULUS, al. *Theodolus*, Honorio *Theodorus*, Presbyter in Cœleſyria, & poſtea epiſcopus, ſcripſit varia, qvæ Gennadius hic recenſet: an ex iis aliqva exſtent, nondum comperi. Sub Theoduli nomine tomo 5. bibliothecæ patrum extant commentaria in epiſtolas D. Pauli. [Sed illa Oecumenii eſſe conſtat.]

CAPUT XCII.

SIDONIUS, (s) Arvernorum* Epiſcopus, ſcripſit varia & grata opuſcula**, & ſanæ doctrinæ. Homo ſiqvidem tam divinis, qvam humanis ad integrum imbutus, acerqve ingenio, ſcripſit ad diverſos diverſo metro vel proſa compoſitum *epiſtolarum* inſigne volumen: (t) in qvo qvid in litteris poſſet, oſtendit. Verum in Chriſtiano vigore pollens, etiam inter barbaræ ferocitatis duritiem, qvæ eo tempore Gallos oppreſſerat, catholicus Pater & Doctor habetur inſignis. Floruit ea tempeſtate qva Leo & Zeno Romanis imperabant. (u)

(s) Hoc caput in plerisqve editis & MSS. Codd. deſideratur. Legit tamen in ſuo Gennadio Honorius. * al. *Avernorum.* ** al. *Volumina.* (t) Epiſtolæ Sidonii exſtant diviſæ in libros IX. ab ipſo auctore. (u) defunctus A. C. 482.

Aub. MIRÆI *Schol.* C. SOLLII APOLLINARIS SIDONII, Aruenorum Epiſcopi opera Jacobus Sirmondus & Joannes Savaro, uterqve Aruernus, noſtra ætate recognoverunt, notisqve illuſtrata Lutetiæ ediderunt. *Ipſum patre avoqve Præfectis prætorio Galliarum natum conſtat. De Patria cum aliis diverſa ſentiant, ipſe Lugdunenſem ſe non ſemel ſignificat. Lugduni ergo ad Rhodanum natus, atqve optimis liberalium artium uſus magiſtris (inter qvos* Hoenium *in poeticis,* Euſebium *in Philoſophicis commemorat) eam in omnibus natura & ſtudio laudem eſt conſecutus, ut* eruditorum ſui ævi *(qvod Mamerti Claudiani elogia de ipſo docent)* perituſſimus ac diſertiſſimus *haberetur. Poetica inprimis fama clarus, non ſolum apud æqvales amicos, verum etiam apud Principes ipſos in pretio fuit. Qvorum alterum declarant omnium generum carmina, qvæ amicorum rogatu ſcripſit: alterum tres Panegyrici, qvibus* A. 457. Avitum *ſocerum.* Majorianum & Anthemium *Auguſtos publice laudavit benevolentiaqve a ſingulis fructum tulit. Nam & Romæ ſtatuam inter Poetas, ſub Avito, in Fori Trajani Bibliotheca meruit; & a Majoriano, cum Circenſes daret Arelate, ſolemni ejus epulo inter honoratos eſt adhibitus. Ab Anthemio deniqve, poſt Comitivam & alias qvibus ornatus antea fuerat dignitates,* Præfectus Urbi *creatus, atqve* Patricius *familiam ſuam, qvam præfectoriam a majoribus acceperat, reddidit patriciam. Nec multo poſt, defuncto Arvernorum Epiſcopo* Eparchio *in ejus locum, qvamvis renitens & nondum clericus* A. 472 *ſuffectus eſt. Qvod munus ſumma cum modeſtia ſusceptum, pari cum ſanctitate & vigilantia, turbidiſſimis temporibus, adminiſtravit. Primum enim obſeſſis per* Gothos *Arvernis, diutinæ acerrimæqve oppugnationis moleſtias pertulit. Deinde redacta, ex Nepotis Auguſti fœdere, in hoſtium poteſtatem urbe, ab his per legationis ſpeciem relegatus, aliqvamdiu exulare coactus eſt. Tum ſuis tandem redditus, cum in officii curam intentus, nullam inter barbaros optimi paſtoris partem omitteret, æmulorum tamen in ſe odia concitavit. Qvibus demum victis, nec diu tamen poſtea ſuperſtes,* Aprunculo *ſucceſſore deſignato, ad cœli præmia evolavit* A. 482. *XII. Kal. Septemb. Zenone imperante. Liberos ex* Papianilla *conjuge, Aviti imp. filia, ante Epiſcopatum ſuſceptos reliqvit,* Apollinarem *filium, &* Roſciam *ac* Severianam *filias. Colitur autem apud Arvernos & alibi ſtato die rituqve Sanctorum & religioſe aſſervantur ſacra ejus oſſa in baſilica Geneſiana, qvæ jam olim ex vetere S. Saturni ædicula, in primum qva conditus fuerat, translata commemorant.* Sic fere Sirmondus. Vide & Martyrolog. Rom. 23. Aug.

CAPUT XCIII.

JOANNES, * Antiochenæ parochiæ ex Grammatico Presbyter, ſcripſit adverſum eos, qvi in una tantum ſubſtantia (x) aſſerunt adorandum Chriſtum, nec acqvieſcunt, duas in Chriſto confitendas naturas; docens ſecundum relationem (y) ſcripturarum unam in illo DEI & hominis perſonam eſſe, non unam (z) carnis & Verbi naturam. Simul & impugnat aliqvas Cyrilli Alexandrini epiſcopi ſententias; dicens incaute ab illo adverſus Neſtorium (a) prolatas, qvæ fomentum & robur addunt Timotheanis: qvod valde inaniter dicit. Vivere adhuc dicitur, & ex tempore declamare.

* Hujus ut opinor Joannis Antiocheni nonnulla exſtant in Actis Concil. Epheſini & T. V. Opp. Cyrilli.
(x) Corbej. *qvi unam tantum ſubſtantiam adorandum.* (y) id. *rationem.* (z) *perſonam noſtri carnis & Verbi naturam.* id. (a) al. *Neſtorem.*

CAPUT XCIV.

GELASIUS, (b) urbis Romæ epiſcopus, ſcripſit *adverſus Eutychen & Neſtorium* grande & præclarum volumen, & *tractatus* diverſarum ſcripturarum & ſacramentorum, elimato ſermone, & *adverſus Petrum & Acacium* ſcripſit *epiſtolas*, qvæ hodie in eccleſia tenentur catholica. Fecit & *hymnos* in ſimilitudinem Ambroſii epiſcopi. Obiit ſub Anaſtaſio Auguſto.

(b) Etiam hoc caput qvod ab Honorio & Codd. plerisqve agnoſcitur in nonnullis editis & MSS. deſideratur.

Aub. MIRÆI *Schol.* S. GELASIUS I. PAPA natione Afer ab anno 492 uſqve ad annum 496. ſedit. Scripſit epiſtolas varias, qvæ in tomis Conciliorum exſtant, & alia qvæ Bellarminus in Catalogo recenſet. Librum *de duabus Chriſti naturis, contra Eutychen*, qvi in Bibliotheca Patrum extat, non eſſe Gelaſii Papæ, ſed *Gelaſii Cyzeni*, Cæſarienſis in Palæſtina Epiſcopi, idem Bellarminus l. c. & Baronius in geſtis anno 496. cenſent. At vero Henricus Spondanus in Epitome annalium Baronianorum ad annum 496. iſto de libro agens notulam hanc margini adſcripſit: *Ita qvidem ſenſerunt & alii plerique hactenus, nimirum hunc libellum non eſſe Gelaſii Papæ partum. Verum illum S. Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus, qvi eodem tempore vixit, & aqve Afer natione fuit, Gelaſio Papæ absqve ulla dubitatione adſcribit, multa ex eo citans, reſp. 2. ad Ferrandum Diaconum Haud vero ejuſdem libelli verba, qva heretici in ſuum ſenſum detorqvent, aliqvid obeſſe Catholicæ veritati, multi jam docuerunt.* Ita Spondanus: rem totam nos aliis exactius diſcutiendam relinqvimus. Idem porro Gelaſius Papa, convocatis ad ſe eruditiſſimis Epiſcopis, inſigne decretum edidit *De libris canonicis & apocryphis*: qvod integrum exſtat tomo 1. Conciliorum lib. 3. c. 217. apud Buchardum Wormatienſem. Gratianus prima ejus parte omiſſa, illud ipſum diſt. 15. recitat; & Didacus Covarruvias, Epiſcopus Segobienſis tom. 2. Variarum Reſolutionum l. 4. notis illuſtrat.

CAPUT XCV.

HONORATUS, Conſtantinæ (c) Africæ civitatis epiſcopus, ſcripſit *ad Arcadium* qvendam, qvi pro confeſſione fidei catholicæ in partibus Africæ a Genſerico Rege miſſus exulabat, *epiſtolam* ad labores pro Chriſto ferendos hortatoriam, & exemplis præſentibus, & ſcripturarum relationibus roboratam, & qvod confeſſionis fidei perſeverantia non ſolum præterita purget peccata, ſed & meritum procuret martyrii.

(c) Norimb. *Conſtantia.* Epiſtola illa ad Arcadium exſtat in Bibl. Patrum, & apud Baron. ad A. 437. Sed auctor non Honoratus dicitur verum Antonius Epiſcopus Conſtantinæ Civitatis.

CAPUT XCVI.

CEREALIS epiſcopus, natione Afer, interrogatus a Maximino, (g) Arianorum epiſcopo, ſi paucis poſſet vel divinæ ſcripturæ teſtimoniis, absqve diſputationis duntaxat aſſertione, fidem catholicam aſſignare: qvam ille in nomine Domini, ſuffragante ſibi veritate, non paucis teſtimoniis ſicut Maximinus irridens (h) petierat, ſed copioſis tam veteris, qvam novi teſtamenti indiciis approbavit, & libello (i) edidit.

(g) Corbej. *Maximo.* Sed idem infra; *Maximinus invident.* (h) *invidens.* id. vitioſe. (i) *libellum.* id.

Aub. MIRÆI *Schol.* CEREALIS, Epiſcopus Caſtalenſis in Africa, ſcripſit contra Maximinum, ſeu Maximianum librum de fide; qvi in bibliotheca veterum patrum tom. 4. exſtat.

CAPUT XCVII.

EUGENIUS, (k) Carthaginis Africæ civitatis episcopus, & confessor publicus, admonitus ab Hunerico, Vandalorum Rege, catholicæ fidei expositionem, & maxime verbi homousii (l) proprietatem disserere, cum consensu omnium Africæ, Mauritaniæ, & Sardiniæ atqve Corsicæ episcoporum & confessorum, qvi in catholica permanserunt fide, composuit *librum fidei*,* non solum sanctarum scripturarum sententiis, sed & patrum testimoniis communitum, & per collegas confessionis suæ porrexit. (m) Jam vero asportandus pro fidelis linguæ remuneratione in exilium, (n) *epistolas*, velut commonitorias fidei, & unius sacri & conservandi baptismatis, ovibus suis qvasi pastor sollicitus dereliqvit. *Altercationes* qvoqve, qvas cum Arianorum præsulibus per internuncios habuit, conscripsit, & relegendas per majorem domus Hunerico (o) transmisit. Similiter & *preces* pro qviete Christianorum eidem, velut apologias obtulit. Vivere adhuc ad confirmationem ecclesiæ dicitur.

(l) Corbej. *verbi omousii rationem, consensu omnium Africanorum & Maurorum Sardiniæ & Cursicæ.* * extat servata a Victore Vitensi lib. 3. de persecut. Vandalica. Cætera Eugenii hujus periere. (m) *porrexit ad portandum etiam pro.* id. (n) *in exilium vice communitoria fidei.* id. (o) *Chunerico direxit* id. *Chunericum* habet etiam Norimbergensis Codex.

Aub. MIRÆI *Schol.* EUGENIUS] Carthaginiensis in Africa Episcopus, ab Honorio Augustodunensi vocatur *Eusebius*, a Trithemio & aliis *Eugenius*; Cæterum in vulgatis Gennadii exemplaribus, post Eugenium *Pomerius Maurus* & *Honoratus Massiliensis* subnectuntur; qvos tamen duos Honorius in suo Catalogo non habet; adeoqve videntur ad Gennadii Catalogum non pertinere. At vero Isidorus c. 12. & Sigebertus c. 54 Pomerium memorant: Honorati vero Massiliensis neuter meminit. Breviter (qvod semel indicasse suffecerit) manuscripta Gennadii exemplaria vetustiora inter se variant: in qvibusdam solum *Honoratus*, in aliis præterea *Pomerius*, *Cæsarius Arelatensis*, *Sidonius*, & *Gelasius Papa* omittuntur. Ne qvid tamen a lectore curioso desiderari possit, plenam Scriptorum *Centuriam* dabo, ut eam Gennadii titulo Suffridus Petrus Coloniæ Agrippinæ 1580. publicavit.

CAPUT XCVIII.

POMERIUS, (p) natione Maurus, in Gallia (q) Presbyter ordinatus interrogantibus Juliano episcopo, & Vero Presbytero, dialecticorum more respondens arte dialectica, & sermone ingenioqve apto, composuit *de natura animæ* & qvalitate ejus (r) *& de resurrectione*, (s) & de specialitate ejus in hac vita fidelium, & generali omnium hominum *libros octo*. Quorum *primus* continet, qvid sit anima, vel qvaliter (t) ad imaginem Dei credatur facta: *secundus*, utrum anima corporea an incorporea debeat credi: *tertius*, unde sit anima primi hominis facta: *qvartus*, utrum anima, qvæ nascituro corpori infundenda est, nova fiat, & sine peccato, an ex substantia (u) animæ primi hominis velut propago de radice producta, etiam peccatum primæ animæ secum trahat originaliter: *qvintus*, recapitulationem libri qvarti, disputationis & distinctionis,* & qvæ sit facultas animæ, id est, possibilitas, & qvod eam ex una & sincera voluntate obtineat: *sextus*, unde sit juxta Apostoli dictum adversitas carnis & spiritus: *septimus*, de differentia vitarum, mortium, resurrectionum carnis & animæ: *octavus* de his, qvæ sub fine mundi futura prædicta sunt, absolutiones qvæstionum, qvæ de resurrectione proponi solent. Memini, legisse me olim ejus *dictatum ad* qvendam nomine *Principium*, *de contemtu mundi*, *ac rerum transiturarum*, hortatorium; & alium *de vitiis* (x) *& virtutibus* prætitulatum. Scripsisse dicitur & alia, & adhuc scribere, qvæ ad meam notitiam non venerunt. Vivit usqve hodie conversatione DEO digna, apta professione** & gradu.

(p) Hoc qvoqve caput Gennadio videtur additum, qvoniam de Juliano Pomerio velut qvem omiserit Gennadius, agunt Isidorus c. 12. & qvi Isidori librum non vidit Sigebertus c. 54. (q) *apud Gallias.* Corbej. (r) verba *& de qvalitate ejus* desunt a Corbej. (s) id. *de resurrectione vel post resurrectionem libros octo.* (t) id. *qvaliter condatur ad Dei imaginem.* (u) id. *ex substantia primi hominis, velut propago ex radice protracta etiam peccato.* * al. *Disputationes & distinctiones.* (x) *de vitiis colore virtutum minus cautis inludentibus.* *Scribere & alia dicitur.* ita Corbej. ** al. *confessione.*

Aub. MIRÆI *Schol.* JULIANUS POMERIUS, Gennadio seu continuatori est Afer sive Maurus; Cypriano in vita S. Cæsarii Arelatensis, est Arelatensis; cui consonat Isidorus Hispalensis, Gallum faciens. Scripsit autem (teste eodem Isidoro) librum *de virginibus instituendis*, item libros tres *de vita contemplativa*; qvos falso hactenus Prospero Aqvitano attributos fuisse supra c. 84. docuimus. Item scripsit, per modum dialogi, libros octo *de natura animæ*; qvi videntur excerpti ex libris 8. Gregorii Nysseni De philosophia seu potius ex Nemsii philosophi libris de anima. Item scripsit *Prognosticon* tribus libris comprehensum sed prorsus diversum ab eo, qvod diu postea scripsit *S. Julianus Episcopus Toletanus*: ut Baronius in notis Martyrologii 8. Martii & Bellarminus in Catalogo observarunt. Pomerium porro Isidorus Hispalensis c. 12. accusat erroris Tertullianei, eo qvod in libris, qvos scripsit de natura animæ, conetur illam corpoream facere.

CAPUT

CAPUT XCIX.

HONORATUS, (y) Massiliensis ecclesiæ episcopus, vir eloquens, & absqve ullo linguæ impedimento ex tempore in ecclesia declamator, & qvia a pueritia in timore DEI crescens etiam in negotiis ecclesiasticis exercitatus est, os suum qvasi armarium aperit, & in *homiliarum* modum ad utilitatem legentium multa componit, (z) maximeqve ad colendam (a) fidei rationem, & revincendam hæreticorum (b) perversitatem. In cujus libera prædicandi constantia non solum vicinarum civitatum sacerdotes & populi delectantur; sed & longe positi, cum ad eos necessario pergit, summam ei docendi in suis ecclesiis rogantes injungunt. Sanctus qvoqve Papa Gelasius, Romanæ urbis pontifex, per scripturam agnoscens ejus fidei integritatem, rescripto sua probatam (c) judicavit. *Sanctorum* qvoqve *patrum vitas*, ad ædificationem posterorum, coaptat ipse legendas, præcipue nutritoris sui *Hilarii*, *Arelatensis* episcopi; *litanias* ad supplicandam (d) DEI clementiam, cum plebe sibi credita pro viribus agit.

(y) Hoc caput apud Honorium non est & in editis qvibusdam & MSS. desideratur. *Videturqve medicamenti loco additum, stylus certe Gennadium non refert.* ita Suffridus Petri. (q) *composuit*. Corbej. (a) *inculcandam* id. (b) *hæresum*. id. (c) al. *probatum judicavit*. (d) *inclinandam*. Corbej.

Aub. MIRÆI *Schol.* Dum manuscripta Gennadii exemplaria variis e locis advoco, *Petrus Franciscus Chiffletius*, S. I. Theologus, V. Cl. Joannis Jacobi Chiffletii frater, litteris Vesontione 1638. die 11. Maii datis in hanc sententiam ad me scripsit: *Gennadii Massiliensis, de Scriptoribus ecclesiasticis, habeo librum unum pervetustum, editis non pleniorem, imo contractiorem a fine. Pomerium enim nonagesimo qvinto eoque ultimo, capite recenset; Honoratum Massiliensem præterit. Sane vitam S. Hilarii Arelatensis, qvam auctor Chronologia Lirinensis huic Honorato inscribit, solo vulgati Gennadii fretus testimonio; Petrus Saxius in Pontificio Arelatensi, ex manuscripto codice, vindicat Reverentio seu Ravennio Arelatensi Episcopo, Hilarii successori. Et sunt alia, qvæ mihi suspectam faciunt illam apud Gennadium Honorati Massiliensis mentionem.*

E. SAL. CYPRIANI. Hanc vitæ Honorati descriptionem ineptissimus qvidam homunculus Gennadio supposuit. Stylus plane diversus est a Gennadii nostri scripturæ genere. Nec est in codicibus nostris.

CAPVT C.

EGo GENNADIUS, (e) Massiliæ Presbyter, scripsi *adversus omnes hæreses libros octo*, & *adversus Nestorium* * *libros sex*, *adversus Pelagium libros tres*, & *tractatus de mille annis & de apocalypsi beati Joannis*, & hoc opus, & *epistolam de fide mea* misi ad beatum Gelasium, urbis Romæ episcopum.

(e) Hoc qvoqve caput abest a pluribus editis & MSS. * al. *Nestorem*.

A. MIRÆI *Schol* Gennadius Massiliensis presbyter (non autem Episcopus, ut Sigebertus & Platina censuerunt) vixit temporibus Anastasii Imp. & Gelasii I. Papæ. Ex variis Gennadii scriptis præter librum *de illustribus ecclesiæ Scriptoribus*, a Cassiodoro libr. de divinis Lect. c. 17. memoratum & a me nunc repræsentatum, extat liber de *dogmatibus ecclesiasticis*: qvem Gelasio Papæ dedicavit. Hunc librum falso tribui S Augustino, jam ante 800. amplius annnos monuit Clerus Lugdunensis, de Godescalci causa, adversus Joannem Erigenam Scotum, scribens. Gennadium porro fuisse Semipelagianum, adeoqve multis locis caute legendum, supra in prolegomenis & alibi monuimus.

E. SAL. CYPRIANI. De Gennadio agunt Vossius de hist. Lat. L II. c. 18. p. 235. hist. Pelag. l. I. c. 10. Henricus de Noris lib II. hist. Pelagianæ c. 16. ubi erudite disputat de tempore scripti hujus catalogi a qvo Cavius P. I. p. 266. dissentit, siqvidem libellum scriptum vult an. Christi 495.

Et epistolam. An hæc lectio Guelpherbytani codicis doctis placitura sit, nescio. Illud vero liqvido apparet, ineptum esse, qvod habet Miræus: *& hoc opus de fide mea.* Mihi hic locus vix alia ratione sanari posse videtur.

Adversus Nestorem libros sex. Gv. additt: *Et adversus Eutychem libros XI.* Noribergensis vero sic habet: *Et adversus Eutychem libres sex.*

INDEX SCRIPTORUM, QVI IN CATALOGO GENNADIANO COMMEMORANTUR.

* Hunc eundem esse cum Theodoro, Mopsvesteno postea Episcopo pulchre ex Facundi X, 1. opus ejus 15000. versuum memorante observat Jo. Garnerius ad Marium Mercatorem T. 2. p. 260. Certe Theodorus Raithunensis, de qvo cogitavit Miræus, Gennadio longe junior est, clarus circa A. 646.

LIBER

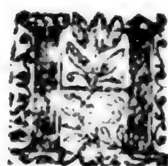
LIBER ISIDORI HISPALENSIS EPISCOPI DE SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS

AUB. MIRÆUS AD LECTOREM.

ISIDORUS *Hispalensis*, *& post eum* Ildefonsus *Toletanus Episcopus*, *exemplo S. Hieronymi & Gennadii*, *Catalogos & ipsi de Scriptoribus ecclesiasticis contexuerunt. Catalogos istos, una cum incerti auctoris libello De aliis XII. Scriptoribus*, *addita etiam vita* Julian. *Episcopi Toletani*, *auctore Felice*, *&* Salvi *Abbatis Alveldensis*, Garsias Loaisa *ex manuscriptis codicibus*, *anno* 1593. *Madriti*, *cum Conciliis Hispaniæ*, *publici juris fecit. Hæc omnia eodem ordine*, *quo Garsias Loaisa*, *candide Lector*, *hic tibi repræsento*, *& Isidorianæ cohortis ducem*, *juxta fidem dictorum mss exemplarium*, *facio* OMIUM. *Scio*, *ex unico exemplari monasterii* Fontis sancti, *apud Galisteum siti in diœcesi Cauriensi*, *à nonnullis in Catalogo Isidoriano primum locum dari* Sixto *Papæ*, *& aliis qui proxime seqvuntur. At vero appendicem*, *seu libellum istum De XII. Scriptoribus non esse fœtum Isidori*, *sed alterius cujuspiam*, *abunde convincit præfatio his verbis præfixa.* Qvamvis superius plurimi veterum tractatorum inter Græcos & Latinos doctissimi annotentur, tamen reor ipse etiam paucorum memoriam facere, qvorum lectionem recolo me attigisse. *Pluribus id adstruit* Bernardus Aldretus, *Canonicus Cordubensis*, *lib.* 1. *cap.* 3. *in suis Antiqvitatibus Hispaniæ*, 1614. *Antverpiæ editis: ubi inter alia docet*, *editionem dictorum Nomenclatorum a Garsia factam aliis omnibus esse anteponendam. Vale itaqve mi Lector*, *& fruere. Datum Antverpiæ*, *mense Julio ineunte*, *medios inter clangores tubarum*, *tympanorum ac machinarum bellicarum*, *M. DC. XXXVIII.*

VARIORUM DE ISIDORO TESTIMONIA.

Isidori Pacensis Episcopi, *in Chronico.*

ERACLII Imp. temporibus, in æra DC. L. anno imperii supradicti secundo, *Hispalensem Isidorum* Metropolitanum Pontificem, clarum doctorem Hispania celebrat: qvi anno septimo *Sisebuti* Gothorum Regis, contra Acephalorum hæresim, magna auctoritate Hispali, in secretario sanctæ Hierusalem, Concilium agitat; atqve per veridica doctorum testimonia *Sirum* qvendam Acephalum Episcopum, suprafatam hæresim vindicantem, exsuperat, & vera Concilii adserta confirmans, ejus eloqvia damnat, atqve a pristino errore præfatum Pontificem diu inseqvendo perpetualiter liberat. Hujus item Heraclii temporibus, *Sisenandus*, in æra DC. LXIX. anno imperii ejus XX. regali locatus est solio: qvi anno regni sui tertio, LXVI. in Toleto Galliæ & Hispaniæ Episcopis aggregatis, in ecclesia S. Leocadiæ virginis & martyris Christi, constante adhuc *Hispalensi Isidoro* Episcopo, vel in multis jam libris fulgente mirifice, de diversis caussis Concilium celebravit. In hac sancta Synodo inter cæteros *Braulio* Cæsaraugustanus Episcopus claruit.

Braulionis Episcopi Cæsaraugustani, *in prænotatione librorum B. Isidori.*

ISIDORUS vir egregius, Hispalensis ecclesiæ Episcopus, Leandri Episcopi successor & germanus, floruit a tempore Mauritii Imperatoris, & Reccaredi Regis: in qvo qviddam sibi antiqvitas vindicavit, imo nostrum tempus antiqvitatis in conscien-

tiam

tiam imaginavit. Vir in omni locutionis genere formatus, ut imperito doctoqve secundum qvalitatem sermonis, existeret aptus, congrua vero oportunitate loci, incomparabili eloqventia clarus. Jam vero qvantus sapientia fuerit, ex ejus diversis studiis & elaboratis opusculis perfacile prudens Lector intelligere poterit. Deniqve de iis, qvæ ad notitiam nostram venerunt, ista commemoravi. Edidit *libros Differentiarum duos*: in qvibus subtili discretione ea, qvæ confuse usu proferuntur, sensu discrevit. *Procemiorum librum unum*, in qvo qvid qvisqve liber sanctæ contineat Scripturæ, brevi subnotatione distinxit. *De ortu & obitu Patrum librum unum*: in qvo eorum gesta, dignitatem qvoqve & mortem eorum, atqve sepulturam sententiali brevitate subnotavit. Ad germanum suum Fulgentium, Episcopum Astigitanum, *Officiorum libros duos*: in qvibus originem officiorum, cur unumqvodqve in Ecclesia Dei agatur, interprete suô stilo, non sine majorum auctoritate explicuit. *Synonymorum libros duos*: in qvibus ad consolationem animæ, & ad spem percipiendæ veniæ, intercedente rationis exhortatione, erexit. *De natura rerum*, ad Sisebutum Regem, librum unum: in qvo tam de ecclesiasticorum Doctorum, qvam etiam de Philosophorum indagine obscura qvædam de elementis absolvit. *De numeris* librum unum: in qvo Arithmeticam (propter numeros ecclesiasticis Scripturis insertos) ex parte tetigit disciplinam. *De nominibus Legis & Evangeliorum* librum unum: in qvo majorum secutus exempla, brevitate qva potuit, diffusa collegit. *Sententiarum libros tres*, qvos floribus ex libris Papæ Gregorii moralibus decoravit. *Chronicorum*, a principio mundi usqve ad tempus suum, librum unum, nimia brevitate collectum. *Contra Judæos*, postulante Florentia germana sua, proposito virgine, libros duos: in quibus omnia qvæ Fides catholica credit, ex Legis & Prophetarum testimoniis approbavit. *De viris illustribus* librum unum, cui nos (ista) subjunximus. *Monasticæ regulæ* librum unum: qvem pro patriæ usu, & invalidorum animis, decentissime temperavit. *De origine Gothorum*, & *regno Suevorum*, & etiam *Wandalorum historia* librum unum. *Qvæstionum* libros duos, qvos qvi legit, veterum tractatorum multam supellectilem recognoscit. *Etymologiarum* codicem nimia magnitudine, distinctum ab eo titulis, non libris. Qvem, qvia rogatu meo fecit, qvamvis imperfectum ipse reliqverit, ego in viginti libros divisi. Qvod opus omnimodæ philosophiæ conveniens qvisqvis cebra meditatione perlegerit, non ignotus divinarum humanarumqve rerum scientia merito erit. Ibi redundans diversarum artium elegantia: ibi qvæcumqve fere sciri debentur, restricta collegit. Sunt & alia hujus viri multa opuscula, & in Ecclesia Dei multo cum ornamento inscripta. Qvem Deus, post tot defectus Hispaniæ, novissimis temporibus suscitans, credo ad restauranda antiqvorum monumenta, ne usqveqvaqve rusticitate veterasceremus, qvasi qvandam apposuit destinam. Cui non immerito illud Philosophi * a nobis aptatur: *Nos*, inqvit, *in nostra urbe peregrinantes errantesqve, tanqvam hospites, tui libri qvasi domum reduxerunt: ut possimus aliqvando, qvi & ubi essemus, agnoscere. Tu ætatem patriæ, tu descriptiones temporum, tu sacrorum jura, tu sacerdotum, tu domesticam publicamqve disciplinam, tu sedium, regionum, locorum, tu omnium divinarum humanarumqve rerum nomina, genera, officia, causas aperuisti.* Qvo vero flumine eloqventiæ, & qvot jaculis divinarum Scripturarum, seu Patrum testimoniis Acephalitarum hæresim confoderit, Synodalia gesta, coram eo Hispali acta, declarant: in qvibus contra Gregorium, præfatæ hæresis antistitem, asseruit veritatem. Obiit temporibus Heraclii Imperatoris, & Christianissimi Chintilani Regis, sana doctrina præstantior cunctis; & copiosior operibus charitatis.

Laudes & libros S. Isidori recensent etiam Ildefonsus cap. 9. & Sigebertus cap. 55. (qvos suis infra locis reperies) itemqve Trithemius, Possevinus & alii. Etiam tertium librum suum ex Isidoro Honorius sublegit. Præ cæteris accurate de Isidoro ejusqve scriptis Nicolaus Antonius lib. IV. Bibl. veteris Hispanæ cap. 3. seq.

Joannis Mariana, lib. 6. de rebus Hispaniæ cap. 7.

EX Ildefonsi scriptis intellegitur, *D. Isidorum* diem obiisse extremo Sisenandi Regis anno, qvi a Christi ortu erat sexcentesimus tricesimus qvintus: tametsi alii ad Chintilæ regnum longævam scilicet vitam propagasse arbitrantur. *Leandri*, *Fulgentii* & *Florentinæ* virginis germanus frater fuit (alii *Theodosia* Reginæ addunt, Ermenigildi & Reccaredi matris) ætate minimus, animi & virtutum indole patri *Severiano*, qvem nonnulli Carthaginiensis provinciæ Ducem faciunt, suisqve fratribus æqvalis; eloqventiæ, doctrinæ atqve ingenii laude multo major. Qvod vulgati Isidori nomine libri declarant: qvorum catalogum *Ildefonsus* & *Braulius* in ejus vita texuerunt. Doctrinæ porro atqve eruditionis laude universam Hispaniam illustravit, & catholicæ Ecclesiæ, fratribus a Leuvigildo Rege relegatis, adjumento fuit. Multum contulit *Leandri* sive industria sive astus. Cum ab exilio rediisset, Isidorum tunc juvenem, incertum qva de caussa, sed intra conclave tamen inclusit, sublata prorsus vagandi facultate. Qvod ille otium ad

* Ciceronis de M. Varrone lib. 1. Academ. qvæst.

ad occasionem evolvendi innumeros libros convertit: unde *Etymologiarum* volumen prodiit, qvod *Braulii* hortatu, ex indefessa lectione consarcinavit, opus spissum & varium. Ex ea custodia non ante est liberatus, qvam Leandro defuncto, successor ei est subrogatus. Ecclesiam susceptam cum optimis legibus atqve institutis temperasset; collegium Hispali constituendum curavit, juventuti litteris & sapientiæ studiis imbuendæ. Unde, tanqvam ex arce sapientiæ, plurimi prodierunt morum probitate & doctrinæ laude insignes: in his *Ildefonsus* & *Braulius*. Romam, Gregorio Magno Pontifice, profectum nonnulli affirmant; amicitiæ videlicet, qvæ cum fratre olim inita erat, confirmandæ studio. Illud constat, Isidori auspiciis Reipublicæ statum optimis legibus gubernatum; ecclesiasticæ disciplinæ instaurandæ caussa, tum Hispali, tum Toleti aliqvot Episcoporum conventus habitos. Ecclesiam sibi demandatam qvadraginta circiter annos tenuit. In extrema ætate gravissimo morbo implicitus, discipulorumqve humeris in S. Vincentii templum delatus (*Joannes* Episcopus & *Upartius* amicissimi moribundo aderant) extremum spiritum reddidit in eodem D. Vincentii templo, pridie Nonas Aprilis. Qvo die qvotannis ejus memoria, in Hispania, dicato festo celebratur: nam de anno, qvo obiit, non satis est exploratum. Isidoro defuncto *Theodisclus*, natione Græcus, ex aliqvanto intervallo successor in ecclesia Hispalensi subrogatus est. Hunc nonnulli affirmant, Isidori libros, multis locis depravatos, Avicennæ Arabi tradidisse, ut in linguam Arabicam conversos ipsiusmet nomine vulgaret. Qvod de Avicenna falsum est: qvippe Sorsani æqvalis testimonio, in Avicennæ vita, exploratum est, post trecentos amplius annos ipsum deinceps vixisse, neqve venisse in Hispaniam, sed in Persarum regia vitam omnem propagasse. Isidori certe nomine, non eodem tempore, tres in Hispania viros, eruditionis & probitatis opinione excellentes, exstitisse constat; *Isidorum Cordubensem* Episcopum, cui ob antiqvitatem senioris cognomentum est: *Isidorum Hispalensem*, cujus actiones explicuimus; postremo *Isidorum Pacensem*, qvi, qvod duobus fuit ætate posterior, junioris cognomen tulit: tametsi nonnumqvam ea appellatione Isidorus Hispalensis a Cordubensi secerni consuevit.

Rob. Bellarmini, libro de Scriptoribus eccles.

S. ISIDORUS Hispalensis Episcopus sedere cœpit in Episcopali sede anno 596. & anno 636. migravit in cœlum. Scripsit multa, qvorum catalogum texit S Hildefonsus in libro De viris illustribus. Sed in editione Parisiensi anni 1601. adduntur multi libri, qvorum non meminit Hildefonsus; qvi eadem ætate vixit, qva Isidorus ipse. Ideo suspicor hæc opera non esse ab ipso S. Isidoro scripta, sed ab aliqvo alio superaddita. Certe liber *De contemtu mundi*, & *Norma vivendi*, decerpta sunt ex libro Synonymorum. Item *Chronicon* decerptum est ex libro 5. Etymologiarum: aut si non inde decerptum sit, non est verisimile, Chronicon bis ab Isidoro scriptum. Porro qvæ dicuntur in editione Parisiensi *Commentaria in Genesim*, *Exodum &c.* dicuntur a S. Hildefonso *Qvæstiones* sive *Expositiones Sacramentorum*, ex variis auctoribus collectæ: & duo libri ad Florentinam sororem, *De nativitate Domini* & *De vocatione gentium*, fortasse sunt duo illi libri *Contra neqvitiam Judæorum*, qvorum meminit Hildefonsus. Et libri, qvi vocantur in editione Parisiensi, *De officiis ecclesiasticis*, vocantur ab Hildefonso, *De genere officiorum*.

Cæs. Baronii, in Notis ad Martyrologium 4. Aprilis.

FLoruerunt in Hispania ISIDORI plures, doctrina & probitate nobiles: qvos omnes præcessit tempore *Isidorus Episcopus Cordubensis*, ob id senior appellatus. Vixit enim Honorii Imp. temporibus. Novit eum S. Augustinus, & Paulus Orosius: ad qvem Isidorus ipse scripsit commentarios in qvatuor libros Regum; ut Trithemius tradit. Post illum est *Isidorus Hispalensis*, dictus junior. Fuit & tertius *Isidorus*, *Pacensis Episcopus*, qvi Chronicon scripsit. Errant autem Hincmarus Remensis, Trithemius & alii, qvi collectionem Conciliorum tribuunt Isidoro Hispalensi; cum auctor operis illius citet verba primi canonis Concilii XI. Toletani, atqve in præfatione meminerit Agathonis Papæ. In antiqvis mss. codicibus hunc *Isidorum* collectorem Conciliorum & Canonum, invenimus dictum *Mercatorem* cognomento. In libris nuper impressis, non *Mercator*, sed *Peccator* inscriptus reperitur.

INCIPIT ISIDORI ADDITIO AD LIBROS S. HIERONYMI ET GENNADII DE SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS.

Cap. I. OSIUS Cordubensis civitatis Episcopus, scripsit ad sororem suam de laude virginitatis epistolam, pulchro ac diserto comptam eloqvio. In Sardicensi concilio

cilio qvam plurimas ipse edidit sententias. Hic autem post longum senium vetustatis accersitus a Constantio Principe, minisqve perterritus, metuens ne senex & dives damnaretur, vel exilium pateretur, illico Arianæ impietati consensit. Cujus qvidem vitam, ut meruit, confestim exitus crudelis finivit. Nam post impiam, ut ait qvidam, Osii prævaricationem, dum sanctus Gregorius Eliberitanus Episcopus in Cordubensem urbem, juxta Imperiale decretum, fuisset adductus, ac minime vellet illi communicare, commotus Osius dixit * Clementino Constantii ** Præfecti Vicario, ut mitteret eum in exilium. At ille, Non audeo, inqvit, Episcopum in exilium mittere, nisi prius eum ab Episcopatu dejeceris. Ut autem vidit sanctus Gregorius qvod Osius vellet dare sententiam, appellat Christum, totis fidei suæ visceribus exclamans: Christe Deus qvi judicaturus es vivos & mortuos, non patiaris hodie inhumanam proferri sententiam adversus me minimum servum tuum: qvi pro fide nominis tui, ut reus assistens, spectaculum factus sum: sed tu ipse, qvæso, in caussa tua hodie judica, ipse sententiam proferre dignare per ultionem. Non ego, qvasi metuens de exilio, fugere cupio, cum mihi pro tuo nomine nullum supplicium grave sit; sed ut multi a prævaricationis errore liberentur, cum præsentem viderint ultionem. His dictis, ecce repente Osius residens fastu qvasi regalis imperii, cum sententiam conaretur exprimere, os vertit, distorqvens pariter & cervicem, ac de sessu in terram eliditur, atqve ilico expiravit. Tunc admirantibus cunctis, etiam Clementinus ille gentilis expavit, & licet esset judex, tamen metuens, ne in se simile supplicium vindicaretur, prostravit se ad pedes sancti viri, obsecrans ut sibi parceret, qvi in eum divinæ legis ignorantia peccasset, & non tam proprio arbitrio qvam mandantis imperio. Inde est qvod solus Gregorius ex numero vindicantium integram fidem, nec in fugam versus est, nec passus est exilium. Unusqvisqve enim timuit de illo ulterius judicare.

* Clementio. ** Præfecto.

A. MIRÆI Schol. Osius Cordubensis Episcopus *scripsit epistolam* De laude virginitatis, *hic ab Isidoro laudatam: sed dolendum est eam periisse. Ad hunc Osium in Codice Theodosii, itemqve Justiniani, exstat lex Constantini De iis qvi in ecclesia manumittuntur.*

Nam post impiam.] *Ista qvæ de Osio Cordubensi Episcopo (a Marcellino Italico presbytero, Luciferiano, conficta) hic narrantur, Baronius falsa esse probat, in gestis anni 357. ex SS. Athanasii, Hilarii & Augustini libris. In ejusdem Osii favorem multa similiter allegat* Bernardus Aldretus *lib.* I. *cap.* 3. *De Antiqvitatibus Hispaniæ: qvæ curiosis examinanda relinqvimus.*

Ut qvidam] *Marcellinus Italiæ presbyter hic designatur, qvi schismaticus, ut dixi, Luciferianus fuit, & Theodosii Imp. temporibus vixit. Negabat is lapsis etiam pœnitentibus communicandum esse, & in stabilimentum suæ opinionis, ista de Osii prodigiosa morte confinxit. De eodem Marcellino fusius agit auctor libelli De XII. Scriptoribus, infra post Ildefonsi Catalogum repræsentandus.*

Gregorius Eliberitanus Episcopus.] *Inter fragmenta S. Hilarii lib.* 2 *exstat qvidem epistola Eusebii Vercellensis, ad hunc Gregorium Eliberitanum scripta, post Concilium (ut apparet) Ariminense, ex qva constat, eundem Gregorium Osio in Hispaniam revertenti restitisse. Sed creditur, postea Gregorium, saniori menti redditum, duram austeritatem illam flexisse in observantia catholicæ rectitudinem; qvippe qvi nonnullorum præconiis orthodoxorum celebratus reperiatur: ut Baronius loco citato fere loqvitur.*

Cap. II. IDACIUS Hispaniarum Episcopus, cognomento & eloqvio Clarus, scripsit qvendam librum sub Apologetici specie: in qvo detestanda Priscilliani dogmata, & maleficiorum ejus artes, libidinumqve ejus probra demonstrat; ostendens Marcum qvendam Memphiticum, magiæ scientissimum, discipulum Manis fuisse, & Priscilliani magistrum. Hic autem Ursacio Episcopo, ob necem ejusdem Priscilliani, cujus accusatores extiterant, Ecclesiæ communione privatus, exilio condemnatur; ibiqve diem ultimum obiit, Theodosio majore & Valentiniano regnantibus.

Schol. Idacius *vel* Ithacius Clarus, *Episcopus Hispanus (de qvo multa habet Severus Sulpitius in Historia sacra, ubi de Priscilliano agit) scripsit* libros tres adversus Varimundum Arianum, *qvi in Bibliotheca Patrum exstant. Ejusdem* Apologeticus *adversus Priscilliani hæreses, ab Isidoro hic memoratus, periit. Vixit anno* 381. *fuitqve in eo reprehensus ac punitus ab Episcopis, qvod Priscillianum apud sæculares Iudices accusasset, & occidi curasset.*

Cap. III. SIRICIUS clarissimus Pontifex, & Romanæ sedis Antistes, scripsit opusculum directum ad Himerium Tarraconensium Episcopum. In qvo, inter alias ecclesiasticas disciplinas, constituit hæreticorum baptisma neqvaqvam ab Ecclesia rescindendum. Reperimus & aliam ejus epistolam, ad diversos Episcopos missam; in qva condemnat Jovinianum hæreticum, atqve Auxentium, cæterosqve eorum seqvaces. Præfuit Romæ annis qvatuordecim, obiitqve sub Theodosio & Valentiniano Imperatoribus.

Schol. Siricius] *Damaso defuncto in pontificatu anno* 385. *suffectus, anno* 398. *vivere desiit; succedente Anastasio. Epistolæ ejus exstant in tomis Conciliorum.*

Cap. IV. PAULINUS presbyter explicuit in benedictionibus Patriarcharum triplici intelligentiæ genere libellum, satis succincta brevitate compositum. Idem etiam petente Augustino, conscripsit Ambrosii vitam, signis florentem atqve doctrinis, & meritis Apostolorum non imparem. Siqvidem & Constantius Episcopus Germani vitam contexuit, obitumqve Paulini Uranius edidit.

Schol. Paulinus] *primum amanuensis ac minister S. Ambrosii Mediolanensis Episcopi, postea presbyter, petente S. Augustino, scripsit* vitam *magistri sui* S. Ambrosii *cum ejusdem operibus editam: qva S. Pauli-*

no

no Nolano a nonnullis falso adscribitur, ut Molanus in ms. Bibliotheca sacra, & Bellarminus in Catalogo, ubi de Paulino Nolano agit, recte monuerunt. Errant itaque Sigebertus Gemblacensis, Jacobus Breulius & alii, qui Paulinum hunc presbyterum cum Nolano confundunt: e contra Isidorus & Honorius recte a-num ab altero distingunt. De aliis Paulinis, quorum scripta etiam exstant, supra in Scholiis ad caput 48. *Gennadii egimus.*

Constantius & Uranius.] *Ex his* Constantius *Lugdunensis presbyter (non autem Episcopus, ut Isidorus putavit) a Sidonio saepe laudatus, scripsit libros duos* De vita S. Germani Episc. Autissiodorensis. Uranius, *ejusdem presbyter*, obitum S. Paulini Nolani Episcopi *descripsit.*

Cap. V. PROBA uxor Adelphi Proconsulis, foemina inter viros ecclesiasticos idcirco posita sola, pro eo qvod in * laudem Christi versata est, componens Centonem de Christo, Virgilianis coaptatum versiculis. Cujus qvidem non miramur studium; sed laudamus ingenium. Qvod tamen opusculum legitur inter apocryphas Scripturas insertum.

* Laude.

Schol. *Sextus Anicius Olybrius & Sextus Anicius Probinus*, fratres germani, consules Romani anno 395. fuerunt. De eorum Consulatu Claudianus carmen panegyricum scripsit, eosqve ex *Proba* & *Probo* parentibus natos asserit. Caeterum ab Anitio Probos atqve Olybrios genus duxisse, Hieronymus epist. 8. Prudentius lib. 1. adversus Symmachum, atqve idem Claudianus in dicta panegyri docent; eamqve familiam nobilitate, opibus, Consulatibus, aliisqve dignitatibus praestantissimam, virrutibus insuper ac religione Christiana illustrissimam fuisse affirmant. Additqve Cassiodorus, vere eam nobilem dictam, qvando ab ea actionis probitas non recessit. *Anicius* autem Probus, dictorum Consulum pater, is fuit, qvi cum esset Praefectus praetorio, anno 369. S. Ambrosio Insubriam, Liguriam & Aemiliam provincias regendas tradidit, ut in hujus vita Paulinus presbyter narrat: qvi *Anicius* & anno 371. Consulatum una cum Gratiano Imp. gessit, tantaeqve potentiae fuit, ut ad eam cognoscendam ex Perside sapientes Romam venerint. *Proba* vero ejus conjux, trium Consulum ordinariorum mater, eademqve Consulum ordinariorum filia & uxor, a citatis auctoribus, itemqve ab Augustino, aliisqve mirifice laudata, vivente adhuc marito, *Centonem* illum *Virgilianum de Testamento veteri ac novo* concinnavit. Lapsus itaqve hic videtur Isidorus, qvi Probam facit uxorem Adelphi Proconsulis. Porro horum filio *Olybrio*, qvem an. 395. Consulem fuisse diximus, nupsit *Juliana* clarissima ac pientissima foemina: & ex eo matrimonio nata est *Demetrias.* Sic fere in gestis anni 395. Baronius. Haec porro poëtria a Molano & aliis vocatur *Proba Falconia Valeria.*

Cap. VI IOANNES Constantinopolitanae sedis sanctissimus Episcopus, cognomento Chrysostomus, cujus oratio & plurimam cordis compunctionem, & magnam suaviloqventiam tribuit, condidit Graeco eloqvio multa & praeclara opuscula, qvibus utitur Latinitas. Legi duos ejus de lapsis libellos, scriptos ad qvendam Theodorum, lamentis & exhortationibus plenos, utpote illum a bona conversatione dejectum. Et qvia monachi vitam cum eo in uno eodemqve monasterio exercuerat, ideo conversationis ibi factae, eum in libris ipsis admonuit; provocans eum ad propositum, atqve ostendens, nulli peccatori vel impio, si ad poenitentiam redeat, desperandum. Legimus etiam librum alium, cujus praenotatio est, neminem posse laedi ab alio, nisi a semetipso. Ad personam qvoqve cujusdam nobilissimae matronae Gregoriae reperitur opus ejus insigne de conversatione vitae & institutione morum, sive de * compugnatione virtutum ac vitiorum. Est etiam alius liber ejusdem apud Latinos de compunctione cordis: alter qvoqve scriptus ad qvendam Eutropium, cum palatio pulsus ad altare confugisset. Multos praeterea composuit diversos tractatus, qvos enumerare longum est. Cujus qvidem studii, etsi non omnia, tamen qvamplurima eloqventiae ejus fluenta de Graeco in Latinum sermonem translata sunt. Hic autem 13. anno Episcopatus sui, discordia Theophili Alexandrini Episcopi, oppressus est. Nam faventes Episcopi Arcadio Imperatori, damnaverunt eum innocentem, atqve ab Episcopatu dejectum, Pontum in exilium detruserunt. Cujus corpus, tricesimo qvinto anno a die functionis, ab exilio Constantinopolim revocatur, & in Apostolorum ecclesia sepelitur. * compugnantia.

Schol. *S. Joannes Chrysostomus*, Episcopus Constantinopolitanus, supra ab Hieronymo cap. 129. laudatus, anno trecentesimo sexto ordinatus fuit presbyter: ut in ejus vita Palladius refert. Anno 403. Constantinopoli ad argenteam Eudoxiae Augustae statuam ludos fieri prohibuit; & circa Pascha anni proxime seqventis in exilium missus fuit. Anno demum Christi 407. aetatis 53. Comanis ad Pontum Euxinum vivere desiit. Nomen ejus primus omnium in sacras tabulas retulit Alexander Antiochenus; atqve ut idem alii facerent, ad Imperatorem, omnesqve ecclesiarum Episcopos scripsit. Atticus Costantinopoli & ipse tandem adscripsit, & Cyrillum, qvi vehementer obnitebatur, ut in Aegyto adscribi praeciperet, litteris hortatus est; Cessit tamen postea Cyrillus, partim Isidori Pelusiotae suasu, partim divino, ut ajunt, visu admonitus, Ioannisqve nomen, synodo convocata, diptychis apposuit: ut ex Niceta philosopho narrat Nicephorus. Caeterum opera Chrysostomi Graeco-Latina annis superioribus Parisienses tomis IX. publicarunt; Frontone inprimis Ducaeo, S. I. Theologo, aliis post ejus obitum procurantibus. De sacrarum illius reliqviarum translationibus Baronius in Annalibus & Notis ad Martyrologium consuli poterit.

Cap. VII SEDULIUS presbyter edidit tres libros, dactylico heroico metro compositos: qvorum primus signa & virtutes veteris Testamenti potentissime resonat, reliqvi vero gestorum Christi sacramenta & miracula intonant.

Schol. *C. Caelius Sedulius*, * Schotus Hibernensis, presbyter, soluta & vincta oratione excellens, discendi caussa Britanniam, Galliam, Italiam, aliasqve provincias varias lustravit; Theodosio juniore & Valentiniano imperantibus. Scripsit *Collectanea in Matthaeum*, & *Explanationem omnium Epistolarum S. Pauli*, ex Origene, Ambrosio, Hieronymo & Augustino excerptam. Joannes Hesselius, Doctor & civis Lovaniensis, observavit, ad illud 1. Cor. 15. *Per gloriam vestram*, haberi verba Pelagii aut alicujus Pelagiani; ut Molanus

* Duo Sedulii a Miraeo confunduntur.

lanus in sua Bibliotheca sacra ms. notat. Qvæ verba an sint intrusa, Theologis discutiendum relinqvo. Scripsit præterea Sedulius *libros qvinqve carminum de qvinqve mirabilibus operibus Dei*, & *Hymnos duos de Christo*: qvarum alter alphabeticus est, & in Ecclesia canitur in festivitatibus Natalis Domini & Epiphaniæ. Hujus initium est tale: *A solis ortus cardine*. De Paschali opere Sedulii exstat præclarum Gelasii I. Papæ elogium; *Venerabilis*, inqvit, *viri Sedulii Paschale opus, qvod heroicis scripsit versibus, insigni laude proferimus*.

Cæterum Sedulii versus post ejus mortem, ex ejusdem scriniis collectos, recensuit Asterius, qvi anno Christi 449 Consulatum cum Protogene gessit; ut constat ex ipsius Asterii epigrammate, qvod in codice ms. Remensi, post epistolam Sedulii, ad Macedonium scriptum legitur his verbis:

Sume, sacer meritis, veracia dicta poetæ,
 Qvæ sine figmenti condita sunt vitio.
Qvo caret alma fides, qvo sancti gratia Christi,
 Per qvam justus ait talia Sedulius.
Asteriiqve tui semper meminisse jubeto,
 Cujus ope & cura edita sunt populis.
Qvem qvamvis summi celebrent per secula Fasti,
 Plus tamen ad meritum est, si viget ore tuo.

Epigrammati vero præmittitur hæc adnotatio; *Hoc opus Sedulius inter chartulas dispersum reliqvit. Qvod recollectum, adornatumqve ad omnem elegantiam, divulgatum est a Turcio Rufio Asterio V. C. Consule ordinario atqve Patricio*. Hæc debemus Sirmondo, in Notis ad Epistolas Ennodii.

Cap. VIII. POSSIDIUS, Africanæ provinciæ Episcopus, stilo prosecutus est vitam sancti Augustini. Cui etiam operi subjecit Indiculum scriptorum ejus; enumerans, qvanta idem beatissimus doctor scripserit: ubi plusqvam qvadringentorum librorum volumina supputantur. Homiliarum vero & Epistolarum, Quæstionumque infinitus modus est: ut pene vix possit quisquam articulo suo aliena tanta scribere, quanta ille proprio labore composuit.

Schol. Possidius] Calamensis in Africa Episcopus (qvem Honorius & alii Possidonium nuncupant) *S. Augustini magistri sui vitam, scriptorumqve ejus indicem* posteris reliqvit: qvæ in omnium sunt manibus.

Cap. IX PRIMASIUS Africanus Episcopus composuit sermone scholastico de hæresibus libros tres, directos ad Fortunatum Episcopum; explicans in eis, quod olim beatus Augustinus in libro hæreseon imperfectum, morte interveniente, reliquerat: in primo ostendens, quid hæreticum faciat, secundo & tertio digerens, quid hæreticum demonstret. Claruit Justiniano regnante.

Schol. Primasius] in Byzacena Africæ provincia Episcopus, tempore Vigilii Papæ Constantinopoli fuit, cum qvinta Synodus generalis celebraretur; ut ex collatione secunda ejusdem synodi constat. Scripsit commentaria in *Apocalypsim*, qvorum Cassiodorus lib. divin. Lect. cap. 9. meminit. Ejusdem commentaria in *Epistolas D. Pauli* exstant tom. 6. Bibliothecæ Patrum. Libri tres ejusdem *De hæresibus*, ad Fortunatum, putantur interiisse. Vixit autem Primasius non anno 440 ut Sixtus Senensis putavit, sed anno qvingentesimo tertio. [Verba: *Claruit Justiniano regnante* (ita enim leg. pro *Juliano*) non sunt in edit. Suffridi Petri.]

Cap. X PROTERIUS, Alexandrinæ Antistes ecclesiæ, scripsit ad Leonem, Romanæ sedis Episcopum, de festivitate Paschali. Hunc autem, Leonis Augusti temporibus, Dioscori hæretici successores, auctore Timotheo, seditione facta, crudelissime peremerunt; ipsumqve Timotheum sibi pro Alexandrino Episcopo constituerunt.

Schol. Proterius] Alexandrinus Patriarcha, Dioscori hæresiarchæ, in Chalcedonensi concilio damnati (qvi Cyrillum proxime exceperat) successor, ad Leonem Papam, anno qvingentesimo qvinqvagesimo qvarto, scripsit epistolam, qva Pascha Dominicum illo vulgari Christi anno in octavum Kalendas Maias diffundendum pluribus ostendit. Eam ex ms. correcte descriptam Ægidius Bucherius suo in Victorii Aqvitani Canonem Paschalem commentario cap. 2. inseruit.

Cap. XI PASCHASINUS Siciliensis Episcopus edidit unam Paschalem epistolam, ad Leonem supradictum Papam directam. In qva refert Paschalis mysterii miraculum his verbis: Est, inquit, possessio quæ appellatur Miltinas, * in montibus arduis, ac silvis densissimis constituta: illic perparva atque vili opere constructa ecclesia est, in cujus baptisterio, nocte sacrosancta Paschali, baptizandi hora, cum nullus canalis, nulla sit fistula, nec aqua omnino vicina, fons ex se repletur, omnibusque qvi adfuerint consecratis, cum deductorium nullum sit, ut venerat aqua, ex se discedit. Claruit sub Theodosio juniore, Arcadii Imp. filio.

Schol. Paschasinus] alias Paschasius, Lilybetanus seu Lilybæi in Sicilia Episcopus, recenter e captivitate Wandalorum reductus, anno qvadringentesimo qvadragesimo tertio ad S. Leonem Papam scripsit Epistolam Paschalem, qvæ inter ejusdem Leonis epistolas mendosa legitur. Hanc, ad fidem ms. codicis correctam, idem Bucherius, citato libro, sub finem primi capitis, evulgavit. * al. *Meltinas*, vel *Mentinas*.

In cujus baptisterio, nocte Paschali.] Miraculum istud, in Paschate apud Siculos fieri solitum, ipse Paschasinus Episcopus ad S. Leonem Magnum perscripsit. Simile in Hispania miraculum, ad annum 583. Gregorius Turonensis lib. 10. cap. 22. & Sigebertus Gemblacensis narrant.

Cap. XII. JULIANUS quidam cognomento Pomerius, octo libros de animæ natura in dialogi morem conscripsit. Quorum primus continet, quid sit anima, vel qualiter credatur ad imaginem Dei facta. secundo loqvitur, utrum anima corporea sit, an incorporea. In tertio disserit, primo homini unde anima facta. In quarto, utrum nova anima sine peccato fiat; an peccatum primi hominis ex illo propagata originaliter trahat. In quinto describit, qvæ sit facultas animæ. In sexto eloqvitur, unde sit

ea

ea diſcordia, qua carni ſpiritus, vel caro ſpiritui adverſatur. In ſeptimo autem ſcribit de differentia vitarum ac mortium, vel reſurrectione carnis, & animæ, ſive de morte carnis, ac de ejus reſurrectione. In octavo loqvitur de iis quæ in fine mundi futura ſunt, vel de quæſtionbus, qvæ ſolent de reſurrectione proponi, ſive de finibus bonorum atque malorum. Hic tamen in ſecundo ejuſdem operis libro Tertulliani erroribus conſentiens, Animam corpoream eſſe dixit, qvibuſdam hoc fallacibus argumentis aſtruere cotendens. Edidit etiam unum libellum de virginibus inſtituendis: alios quoque tres de futuræ vitæ contemplatione, vel de actuali converſatione, nec non etiam de vitiis & virtutibus.

Schol. De Juliano Pomerio fuſe ſupra in Scholiis ad caput 84. & 98. Gennadii egimus. Errant autem, qvi Julianum Pomerium cum Juliano Epiſcopo Toletano confundunt.

Cap. XIII. EUGIPIUS Abbas Lucullanenſis, oppidi Neapolis Campaniæ ad qvendam Paſchaſium diaconum libellum de vita ſancti monachi Severini tranſmiſſum brevi ſtilo compoſuit. Scripſit etiam regulam monachis conſiſtentibus in monaſterio ſancti Severini, qvam eiſdem moriens qvaſi teſtamentario jure reliqvit. Claruit poſt Conſulatum Importunii junioris, Anaſtaſio Imp. regnante.

Schol. Eugipius] ſeu Eugippius presbyter & Abbas Lucullanenſis, prope Neapolim Campaniæ urbem, Gelaſii I. Papæ diſcipulus, ſcripſit vitam *S. Severini* Abbatis ac Noricorum Apoſtoli, qvam Surius ad diem 8. Januarii, ſed mutilam, Marcus autem Velſerus integram publicavit. Item *Theſauri tomos duos* * ex operibus S. Auguſtini concinnavit, Baſileæ 1542. & Venetiis 1543. editos. Moneo autem caute legenda ſcholia, qvæ hæretici attexuerunt. De hoc opere ita Caſſiodorus cap 23. De divin. Lectionibus: *Convenit ut presbyteri Eugipii opera neceſſario legere debeatis, qvem nos quoqve vidimus, virum qvidem non uſqve adeo ſæcularibus litteris eruditum, ſed Scripturarum divinarum lectione pleniſſimum. Hic ad parentem noſtram Probam, virginem ſacram, ex operibus S. Auguſtini valde beatiſſimi qvæſtiones ac ſententias, ac diverſas res deflorans, in uno corpore neceſſaria nimis diſpenſatione collegit, & in trecentis triginta octo capitulis collocavit.* Ad hunc Eugipium exſtat epiſtola Fulgentii Ruſpenſis Epiſcopi. Sic fere Molanus in ms. Bibliotheca ſacra. * Hæc juniori Eugipio deberi obſervatum.

Importunii junioris] Garſias Loaiſa monet hic legendum eſſe; *poſt Conſulatum Importunii & Decii junioris.*

Cap. XIV. FULGENTIUS Afer, eccleſiæ Ruſpenſis Epiſcopus, in confeſſione Fidei clarus, in Scripturis divinis copioſe eruditus, in loquendo dulcis, in docendo ac diſſerendo ſubtilis, ſcripſit multa, ex quibus legimus de gratia Dei ac libero arbitrio libros reſponſionum ſeptem: in quibus Fauſto, Galliæ Regienſis urbis Epiſcopo, Pelagianæ pravitati conſentienti, reſpondens obnititur ejus profundam deſtruere calliditatem. Legimus & ejus librum de ſancta Trinitate, ad Felicem directum notarium: librum quoque regulæ veræ Fidei, & alium de Sacramento incarnationis Domini noſtri Jeſu Chriſti. Extant & duo ejus libri de veritate prædeſtinationis, ad epiſcopos miſſi, in quibus demonſtrat, quod gratia Dei in bonis voluntatem humanam præveniat, & quod Deus quoſdam prædeſtinationis ſuæ munere juſtificans prælegit, qvoſdam vero in ſuis reprobis moribus, occulto qvodam judicio, dereliqvit. Eſt & liber altercationis ejus, quo de Fide cum Traſamundo Rege idem Fulgentius diſputavit. Ad Ferrandum qvoqve eccleſiæ Carthaginienſis diaconum unum de interrogatis qvæſtionibus ſcripſit libellum. Compoſuit & multos tractatus, quibus ſacerdotes in eccleſiis uterentur. Plurima quoque feruntur ingenii ejus monumenta. Hæc tantum ex pretioſis doctrinæ ejus floribus carpſimus. Sors melior, cui delitias omnium librorum ejus præſtiterit Deus, Claruit ſub Traſamundo Rege Wandalorum, Anaſtaſio Imp. regnante.

Schol. S. Fulgentius] Ruſpenſis in Africa Epiſcopus, S. Auguſtini ſectator, anno qvingenteſimo viceſimo nono, Kalendis Januarii, vivere deſiit. Opera ejus *Joannes Vlimmerius* Lovanienſis. Martini Lipſii & Joannis Coſterii diſcipulus, atqve in veterum Patrum libris recenſendis æmulator, typis Plantinianis 1574. edenda curavit. Huic editioni *Joannes Molanus*, Doctor & civis Lovanienſis, prolegomena præfixit, in qvibus de Fulgentii libris editis & non editis erudite diſſerit

Cap. XV. EUCHERIUS Franciæ Epiſcopus, elegans ſententiis, ornatus in verbis, edidit ad Hilarium Arelatenſem Antiſtitem, eremi deſerta petentem, unum opuſcululum de laude ejuſdem eremi, luculentiſſime & dulci ſermone dictatum. In qvo opere laudamus doctorem, etſi pauca, tamem pulchra dicentem. *Brevitas* enim, ut ait qvidam, *laus eſt interdum in una parte dicendi; in univerſo eloqvio laudem non habet.*

Schol. De S. Eucherio Lugdunenſi Epiſcopo ſupra in Scholiis ad caput 63. Gennadii fuſe diſſeruimus.

Cap. XVI. HILARIUS Arelatenſis Epiſcopus ſcripſit vitam parentis & prædeceſſoris ſui ſanctiſſimi ac venerabilis Honorati Epiſcopi, ſuavi ac præclaro prædictatam eloqvio.

Schol. De S. Hilario Arelatenſi Epiſcopo plura qvi volet, Scholia noſtra ad Gennadii capita 69. & 99. legere poterit.

Cap. XVII. APRIGIUS eccleſiæ Pacenſis Hiſpaniarum Epiſcopus, diſertus lingua, & ſcientia eruditus, interpretatus eſt Apocalypſim B. Joannis Apoſtoli, ſubtili ſenſu atque illuſtri ſermone, melius pene qvam veteres eccleſiaſtici viri expoſuiſſe videntur. Scripſit & nonnulla alia, qvæ tamen ad notitiam noſtræ lectionis minime pervenerunt. Claruit temporibus * Theodi Principis Gothorum.

* Theudæ.

Schol. Aprigini] aliis Apringius, Pacis Juliæ in Hispania Episcopus, circa annum qvingentesimum qvadragesimum vixit. *Ejus nomine exstat* (inqvit Loaisa) *opus ingens manuscriptum in Apocalypsim. Sed ego, cum vidissem codicem Gothicum Legionensem, scriptum æra millesima octava, animadverti de auctoris nomine inde non constare, sed editum opus in gratiam cujusdam Æterii. Qvin & in præfatione auctor ille ait, se collegisse sua ex libris Victorini, Isidori & Aprigii. Ex qvo manifeste constat, non esse illum Aprigium, cujus Isidorus meminit.* Sic fere Loaisa in suis Notis ad Isidori Catalogum.

Cap. XVIII. IUSTINIANUS Imperator qvosdam libros de Incarnatione Domini edidit, qvos etiam per diversas provincias misit. Condidit qvoqve & rescriptum contra Illyricianam synodum, & adversus Africanos Episcopos, Chalcedonensis synodi defensores, perverso studio: in qvo Tria capitula damnare contendit, id est, Theodori Mopsvesteni Episcopi dicta, rescripta Theodoreti Episcopi, & epistolam qvæ dicitur Ibæ Edesseni Episcopi.

Schol. Ut ea, qvæ hoc capite & proxime seqventi Isidorus narrat, a qvovis capiantur, libet hic breviter proponere *historiam Trium capitulorum concilii Chalcedonensis*: qvarum primum fuit de *Theodori Mopsvesteni* Episcopi scriptis, secundum de *Iba Episcopi Edesseni* epistola, tertium de *Theodoreti Cyrensis* Episcopi scriptis contra Nestorium. Porro celebris illa de Tribus istis capitulis controversia temporibus Vigilii Papæ est exorta, & ob eam qvinta generalis Synodus Constantinopoli est habita: cujus qvidem controversiæ series hæc fuit. Nestorio damnato, ejus fautores *Theodori* Mopsvesteni qvondam Episcopi libros in vulgus sparserunt, qvibus ita naturas in Christo duas asserebat, ut Nestoriano errori suffragari videretur. De his libris altercati sunt inter se Catholici paulo post Ephesinam synodum: hinc *Armenis monachis* Theodorum oppugnantibus, cum *Rabula* Edesseno Episcopo & aliis plerisqve; inde *Joanne Antiocheno*, itemque Theodosio Imp. & aliis pro illo stantibus.

Ad hæc Ibas Edessenus Episcopus, Rabulæ successor, epistolam scripsit ad Marim Persam, in qva Cyrillum perinde ac Nestorium redarguit, ut & Rabulam; Theodorum vero Mopsvestenum magnopere collaudat. Secutum est *Chalcedonense concilium*: in qvo *Ibas* a nonnullis judicio postulatus, & in Berytensi synodo absolutus anno 448. denuo est receptus, postqvam Nestorio & Eutychio anathema dixit: ac tum lecta illius est epistola, & eatenus tolerata, qvod hæreticum in ea dogma nullum esset. Qvamvis enim Cyrillum perstringeret, idipsum tamen, recenti adhuc inter Orientales & Ægyptios dissidio, condonari visum est oportere. In eodem Concilio *Theodoretus*, qvi in Ephesino latrocinio a Dioscoro depositus fuerat, in consessum est admissus: qvi qvidem, flagrante illa Joannis Antiocheni & Cyrilli simultate, contra hujus anathematismos XII. aculeatum commentarium ediderat.

Secundum hæc (Palæstinis qvibusdam monachis instantibus, & una cum his *Pelagio* Romanæ Sedis diacono & Apocrisiario) *Origenes* Justiniani Imp. decreto damnatus est. Cui *Mennas* Constantinopolitanus ac *Pelagius* subscripserunt; tum *Vigilius* ipse Romanus Pontifex, ac cæteri Patriarchæ. Qvæ res *Theodorum* Cæsariensem Episcopum, Origenis & Acephalorum patronum, qvo cum Pelagius simultatem habebat, vehementer offendit. Hic pro ea, qva apud Imperatorem valebat, gratia auctor fuit, ut, ad conciliandos cum Catholicis Acephalos, *Theodorus Mopsvestenus*, in Ibæ laudatus epistola, damnaretur, una cum epistola ipsa, & Theodoreti libris contra Cyrillum. Qvod cum Imperatori Justiniano, redintegrandæ spe concordiæ, placuisset, Catholici complures intercesserunt, rati tribus illis condemnatis auctoritatem synodi Chalcedonensis labefactari; in qva *Ibas* cum epistola sua ac Theodori commendatione probatus erat, & *Theodoretus* sedi suæ restitutus. Pervicit tamen Imp. Justinianus, & anno 546 librum edidit, qvo Tria illa damnavit capitula, eiqve *Mennam*, ac cæteros Patriarchas coëgit subscribere. *Vigilium* vero Romanum Pontificem exivit Constantinopolim: ac diu tergiversantem in suam aliqvatenus traxit sententiam. Nam seqvente anno pacis studio, Vigilus decretum edidit, qvod *Judicatum* dicitur: in qvo, salva Synodi Chalcedonensis reverentia, Tria ista capitula damnavit. Instante porro Justiniano, ut absolute ac sine ulla Synodi mentione capitula damnaret, Vigilius abnuit, & adversus minas omnes ac contumelias invicto animo perstitit.

Justinianus, ut ei controversiæ modum poneret, generale Concilium indixit, qvintum ordine Constantinopoli anno 553. celebratum est, reclamante Vigilio: qvi Trium captitulorum patrocinium adversus Imperatorem resumpsit. Eadem nihilominus a qvinta Synodo damnata sunt: & Origenes insuper anathemati subjectus, una cum Didymo & Evagrio. Vigilius, qvod illius decreto subscribere nollet, in exilium ejectus est, ac pleriqve alii eadem ex caussa vexati. Synodus vero, Romanæ tandem Sedis assensione firmata suum inter Oecumenicas locum obtinuit. Vigilius Narsetis opera ab exilio revocatus, dum Romam cogitat, in Sicilia calculi morbo obiit, post Consulatum Basilii anno decimo septimo, ut habet Victor in Chronico, id est, anno Christi qvingentesimo qvinqvagesimo octavo.

Illyricianam Synodum.] Victor Tununensis in Chronico: *Post Consulatum Basilii anno VIII.* (hoc est Christi 549.) *Illyriciana Synodus in defensione Trium capitum Justiniano Augusto scribit.* Contra hanc Illyricianam Synodum Justinianus Imp. rescriptum edidit: ut Isidorus hoc capite testatur. Obiit autem Justinianus anno qvingentesimo sexagesimo qvinto, cum annos 38. menses 8. imperasset. Successit ei *Justinus*, Vigilantia Justiniani sorore natus.

Cap. XIX. FACUNDUS Afer, Hermianensis ecclesiæ Episcopus, duodecim libros pro defensione Trium capitulorum scripsit; qvorum stilo elicuit præfata Tria capitula, in præscriptione Apostolicæ fidei, & Chalcedonensis synodi impugnatione fuisse damnata, id est, epistolam Ibæ Edesseni Episcopi ad Marim Persam directam, & Theodorum Mopsvestenum Episcopum, & Theodoreti Cyri Episcopi dicta. Claruit post Consulatum Basilii anno qvarto, regnante Justiniano Imperatore.

Schol. Facundus] Hermianensis *seu* Ermianensis in Africa Episcopus, *pro defensione Trium capitulorum concilii Chalcedonensis*, ad Imp. Justinianum libros XII. scripsit. Qvæ sint illa Tria capitula, superiore capite explicui. Facundi autem libros ex mss. codicibus Vaticanis, qvibus in Annalibus suis Baronius usus est, Jacobus Sirmondus, S. I. Theologus, 1629. Lutetiæ edidit. *Nec vero fraudi esse potest Trium capitulorum caussa, qvam Facundus defendit; in qva, si verum loqui placet, honestius fuerat cum Vigilio cadere, qvam vincere cum Justiniano. Qvod si Vigilium perpetuo ducem seqvi maluisset, qvam Vigilium, post-*

qvam

qvam Juſtiniano cedendum cenſuit, cum Afris ſuis reprehendere, nemo illum de ſuſcepta Capitulorum defenſione, ad qvam Vigilius ipſe ultro poſtea rediit, jure accuſandum judicaret. Sed Facundum ac collegas, ut Vigilio repugnarent, feſellit error qvo tenebantur, qvemqve Victoris & Iſidori de Facundo teſtimonia declarant, qvod perſuaſum haberent, non poſſe abſqve injuria Fidei Synodiqve Chalcedonenſis everſione Capitula condemnari: proinde damnari non patiebantur. At contra Vigilius liberam eſſe controverſiam intelligens, & qva utram in partem vergeret, ad Fidei doctrinam nihil attineret (qvod ipſum poſt Vigilii tempora Gregorius Magnus, Pelagius, & alii ſæpe teſtati ſunt) ea interdum libertate uſus eſt, qvam cauſſa concedebat: ſemper alioqvin ad defendenda, ut par erat, & probanda Capitula propenſior. Nam & principio, cum mali labes orta eſt Conſtantinopoli, eorum damnationi vehementius obſtitit: & qvamqvam Judicatum *poſtea in eorum condemnationem protulit, ut ſchiſmati occurreret, publicamqve concordiam ſententiæ ſuæ jactura redimeret; tamen ubi aliter eveniſſe qvam ſperabat, atqve hac ejus moderatione turbari Capitulorum defenſores, abuti adverſarios animadvertit; tum ſuppreſſo Judicato ad priſtinam defenſionem mox rediit, in eaqve conſtitit. Cumqve id agi ſentiret, ut per vim extorqveretur ab invitis condemnatio, ſuſpectam habens Synodum Græcorum, intereſſe noluit; & ſuam de Capitulis non damnandis ſententiam, edito Conſtituto, graviter expoſuit. Synodo deniqve, cum Capitula damnaſſet (ne provincias, qvæ plurimæ reclamabant, iterum offenderet) aſſenſum negavit. Ex qvibus apparet, nullam in hac Vigilii conſiliorum varietate inconſtantiam fuiſſe, qvod viſum eſt nonnullis; ſed ſtatam potius fixamqve in tuenda Eccleſia, qvam regebat, pace concordiaqve conſtantiam. Cujus ipſius pacis ſtudio Vigilii ſucceſſores, cum paucos, jam contra niti viderent, ut una omnium in Eccleſia mens & vox eſſet, aſſenſerunt & ipſi tandem, & ſynodo, incertæ ad id tempus auctoritatis, Concilii generalis vim nomenqve confirmatione ſua præbuerunt.* Sic fere Sirmondus in ſua ad Facundum præfatione.

Cap. XX. JUSTINIANUS de Hiſpania, eccleſiæ Valentinæ Epiſcopus, ex qvatuor fratribus & Epiſcopis, eadem matre progentis, unus, ſcripſit librum Reſponſionum ad qvemdam Ruſticum, de interrogatis qvæſtionibus: qvarum prima reſponſio eſt de Spiritu ſancto: ſecunda eſt contra Bonoſiacos, qvi Chriſtum adoptivum, & non proprium dicunt: tertia reſponſio eſt de baptiſmo Chriſti, qvod iterare non licet: qvarta reſponſio eſt de diſtinctione baptiſmi Joannis & Chriſti: qvinta reſponſio eſt, qvod Filius ſicut Pater inviſibilis ſit. Floruit in Hiſpaniis temporibus Theudæ Principis Gothorum.

Cap. XXI. JUSTUS Urgelitanæ Eccleſiæ Epiſcopus Hiſpaniarum, & frater prædicti Juſtiniani, edidit libellum expoſitionis in Cantica canticorum, totum valde breviter atqve aperte per allegoriarum ſenſum diſcutiens. Hujus qvoqve fratres Nebridius & Elpidius qvædam ſcripſiſſe feruntur, de qvibus qvia nobis incogniti ſunt, magis reticendum fatemur.

Schol. Circa annum Chriſti 535. floruerunt in Hiſpania fratres germani qvatuor, ſapientiæ opinione & Epiſcopatus honore nobiles. *Juſtus Urgelitanus*; cujus exſtat in Cantica explanatio. *Juſtinianus Valentinus*; hic librum edidit, in qvo qvinqve qvæſtiones explicantur a Ruſtico qvodam propoſitæ; de Spiritu ſancto; de Bonoſiacis, qvi alio nomine Photiniani erant; de Trinitate; Baptiſmum Chriſtianum non eſſe iterandum, & differre a Joannis baptiſmo. *Nebridius Agathenſis* Præſul in Gallia Gothica vixit. Loaiſa *Egarenſem* Epiſcopum vocat. *Elpidius* cui eccleſiæ præfuerit, clam eſt. Sic fere Mariana lib. 5. cap. 7. de Rebus Hiſpaniæ.

Cap. XXII. MARTINUS, Dumienſis monaſterii ſanctiſſimus Pontifex, ex Orientis partibus navigans in Gallias venit, ibiqve converſis ab Ariana impietate ad Fidem catholicam Suevorum populis, regulam fidei & ſanctæ religionis conſtituit, eccleſiaſticos informavit, monaſteria condidit, copioſaqve præcepta piæ inſtitutionis compoſuit. Cujus qvidem ego ipſe legi librum de differentiis qvatuor virtutum, & aliud volumen epiſtolarum; in qvibus hortatur vitæ emendationem, & converſationem fidei, orationis inſtantiam, eleemoſynarum diſtributionem, & ſuper omnia culturam virtutum omnium, pietatem. Floruit regnante Theudomiro Rege Suevorum, temporibus illis qvibus Juſtinianus in Republica, & Athanagildus in Hiſpaniis imperium tenuere.

Schol. Martinus Dumienſis in Galæcia monaſterii primum Abbas & conditor, poſtea Bracarenſis in Luſitania Epiſcopus anno 572. floruit. Æra 598. Bracarenſi ſynodo primæ, & æra 610. ſecundæ præfuit. Baronius exſtimat ipſum anno 573. obiiſſe. Scripſit librum *De qvatuor virtutibus*, falſo Senecæ a nonnullis attributum, ſive *Formulam honeſtæ vitæ*, qvæ tom. 6. Bibliothecæ Patrum exſtat. Iſidorus huic libro dat titulum *De qvatuor virtutum cardinalium differentia.* Idem *Collectionem Canonum ex Græcis ſynodis* adornavit; qvæ in tomis Conciliorum legitur. In Appendice ad vitas Patrum, typis Plantinianis 1628. editas, exſtant *ſententiæ Ægyptiorum Patrum*, ab homine Græco anonymo collectæ, & a Martino Dumienſi in Latinum tranſlatæ. Fuit autem natione Pannonius, ut ex ejus epitaphio conſtat.

Cap. XXIII. AVITUS Viennenſis Epiſcopus, ſcientia ſæcularium litterarum doctiſſimus, edidit qvinqve libellos heroico metro compoſitos: qvorum primus eſt de origine mundi; ſecundus de originali peccato; tertius de ſententia Dei; qvartus de diluvio mundi; qvintus de tranſitu maris rubri. Scripſit & ad Fuſcinam ſororem de laude virginitatis librum unum, pulcherrimo compoſitum carmine, & eleganti epigrammate coaptatum.

Schol. S. Avitus, alias *Alcimus Avitus*, Viennenſis in Gallia Epiſcopus, vir longe nobiliſſimus, ſanctiſſimus ac doctiſſimus, anno 494. floruit. Multa ſcripſit verſu & ſoluta oratione: ut Greg. Turonenſis l. 2. cap. 34. Ado Viennenſis in Chronico teſtantur. Ex iis in Bibliotheca Patrum leguntur libri carminum, qvibus *Geneſim* & *Exodum* deſcripſit; itemqve liber *De caſtitate*, ad Fuſcinam ſororem: qvos libros plane graviſſimos & venuſtiſſimos Bellarminus in Catalogo nuncupat. Aviti ejuſdem *Epiſtolæ* exſtant manuſcriptæ Pariſiis apud Sirmondum; ex qvibus nonnullas tom. 1. Conciliorum Galliæ publicavit. Inter alias eſt epiſtola *ad Clodoveum*

Francorum Regem, qva de suscepta ab eo Christi fide atqve baptismo gratulatur. Exstat item *Homilia* ejusdem Aviti de institutis a Mamerto Viennensi Episcopo Rogationibus. Ab isto Avito longe alius est *Avitus presbyter Hispanus*, supra cap. 47. a Gennadio laudatus.

Cap. XXIV. DRACONTIUS composuit heroicis versibus hexaëmeron creationis mundi, & luculenter, qvod composuit, scripsit.

Schol. Dracontius natione Hispanus, libellos duos versibus conscripsit. Prior, carmine heroico conscriptus, Hexaëmeron nuncupatur, & creationem mundi continet: cui operi *Eugenius Toletanus Episcopus* monostichum recapitulationem septimi diei adjecit. Altero libello, ad Theodosium juniorem Augustum versibus elegiacis scripto, veniam petit, si fortasse in praecedenti carmine incautus erraverit, precemqve defert, cur de triumphis illius eodem in opere tacuerit. Utrumqve Dracontii libellum, jussu Chindasuindi Regis, ab eodem Eugenio Episcopo (ut Ildefonsus cap. ultimo de Viris illustribus testatur) emendatum, Sirmondus 1619. Lutetiæ publicavit.

Cap. XXV. VICTOR, Tununensis ecclesiæ Africanæ Episcopus, a principio mundi usqve ad primum imperii Justini junioris annum, brevem per Consules bellicarum ecclesiasticarumqve rerum nobilissimam promulgavit historiam, laude & notatione illustrem, ac memoria dignam. Hic pro defensione Trium capitulorum a Justiniano Augusto ecclesia sua pulsus, exilio in Ægytum transportatur. Inde rursus Constantinopolim vocatus, dum Justiniano Imperatori & Eutychio Constantinopolitanæ urbis Episcopo, obtrectatoribus eorundem Trium capitulorum, resisteret, rursus in monasterium ejusdem civitatis custodiendus mittitur, atqve in eadem damnatione, ut dicunt, permanens moritur.

Schol. Justiniano imperante, *Victor Tunnunensis* seu Tononensis in Africa Episcopus; Chronici scriptor; *Dionysius Exiguus* Abbas Romanus; *Liberatus* Carthaginiensis Archidiaconus, Trium capitulorum, cum Facundo Hermianensi, propugnator; *Arator* poeta qvi Vigilio Papæ librum suum dicavit; *Cassiodorus* & alii plurimi doctrina morumqve integritate claruerunt. Eodem regnante, *Procopius*, *Agathias* & *Marcellinus Comes* Historici, vixerunt. Marcellini Chronicon (qvod ab initio Theodosii Aug. usqve ad annum 534. deduxit), Sirmondus 1619 Parisiis emendatius & auctius publicavit.

Cap. XXVI. JOANNES sanctæ memoriæ alius Constantinopolitanus Episcopus, natione Cappadox, vir fuit inæstimabilis abstinentiæ, & eleemosynis in tantum largissimus, ut zelo avaritiæ adversus eum Imperator Mauritius permotus, urbe pellendos pauperes ediceret. Hic Græco eloqvio edidit de Sacramento baptismatis rescriptum ad beatæ recordationis dominum meum & prædecessorem Leandrum Antistitem; in qvo nihil proprium ponit, sed tantummodo antiqvorum Patrum replicat de trina mersione sententias. Claruit temporibus Mauritii Principis, defunctusqve est Augusto eodem regnante.

Cap XXVII GREGORIUS Papa, Romanæ sedis Apostolicæ Præsul, compunctione timoris Dei plenus, & humilitate summus, tantoqve per gratiam sancti Spiritus scientiæ lumine præditus, ut non modo illi præsentium temporum qvisqvam doctorum, sed nec in præteritis qvidem illi par fuerit unqvam. Hic in Episcopatus sui exordio edidit librum Regulæ pastoralis, directum ad Joannem Ravennæ sedis Episcopum. In qvo docet, qvalis qvisqve ad officium regiminis veniat, vel qvaliter, dum venerit, vivere vel docere subjectos studeat. Idem etiam, efflagitante Leandro Episcopo, librum beati Job mystico ac morali sensu disseruit, totamqve prophetiæ ejus historiam in trigintaqvinqve voluminibus, largo eloqventiæ fonte, explicuit. In qvibus qvidem qvanta mysteria sacramentorum aperiantur, qvantaqve in amorem vitæ æternæ morum præcepta tradantur, vel qvanta clareant ornamenta verborum, nemo sapiens explicare valebit, etiamsi omnes artus ejus vertantur in linguas. Scripsit etiam & qvasdam epistolas ad prædictum Leandrum, e qvibus unam in eisdem libris Job, titulo præfationis, adnectit. Altera eloqvitur de mersione baptismatis, in qva inter cætera ita scriptum est: "Reprehensibile, inqvit, esse nullatenus potest, infantem in baptismate mergere vel semel vel ter, qvando in tribus personarum Trinitas, & in una potest divinitatis singularitas" designari. Præterea * edidit, qvod totum mysticum ejus intellectum in XXII. homiliis disseruit: Homilias item Evangeliorum; item dialogi more cum Petro habitos de virtutibus Patrum libros qvatuor: in qvorum dissertatione & verborum flores, & sensuum depromit venustates. Fertur tamen idem excellentissimus vir & alios libros morales scripsisse, totumqve textum qvatuor Evangeliorum sermocinando in populis exposuisse, incognitum tamen nobis opus; tamen felix, qvi omnium studiorum ejus potuit cognoscere dicta. Floruit autem Mauritio Augusto imperante, obiitqve in ipso exordio Phocæ Romani Principis.

* Deest aliqvid.

Schol. S. Gregorius Papa anno 590. creatus, cognomento *Magnus*, anno 604. ad cælites transiit. Opera ejus omnia, jussu Sixti V. Papæ, Petrus Tossianensis, Episcopus Venusinus, in sex tomos redegit, Romæ, Antverpiæ & alibi editos. Anno sui pontificatus qvarto scripsit *Dialogorum libros*; qvos a Melchioris Cani calumniis fortiter Baronius vindicat, in suis ad Martyrologium Notis, 23. Decembris. Vitam ejus ad Joannem VIII Papam libris IV. scripsit Joannes diaconus.

Cap. XXVIII. LEANDER genitus patre Severiano, Carthaginiensis provinciæ Hispaniæ, professione monachus, & ex monacho Hispalensis ecclesiæ, provinciæ Bæticæ, constitutus Episcopus, vir suavis eloqvio, ingenio præstantissimus, vita

vita qvoqve tantum atqve doctrina clarissimus, ut etiam fide ejus atqve industria populi gentis Gothorum ab Ariana insania ad Fidem catholicam reverterentur. Hic namqve, in exilii sui peregrinatione, composuit duos adversus hereticorum dogmata libros, eruditione sanctarum Scripturarum ditissimos. In qvibus vehementi stilo Arianæ impietatis confodit atqve detegit pravitatem, ostendens scilicet, qvid contra eosdem habeat Ecclesia, vel qvantum distet ab eis religione vel fidei sacramentis. Extat & aliud laudabile ejus opusculum adversus instituta Arianorum; in qvo propositis eorum dictis suas responsiones opponit. Præterea edidit unum, ad Florentinam sororem, de institutione virginum & contemptu mundi libellum, titulorum distinctionibus prænotatum. Siqvidem & in Ecclesiasticis officiis idem non parvo elaboravit studio. In toto enim Psalterio duplici editione orationes conscripsit. In sacrificii qvoqve laudibus atqve psalmis multa dulcisone composuit. Scripsit & epistolas multas ad Papam Gregorium, de baptismo unam, alteram ad fratrem, in qva præmonet cuiqvam mortem non esse timendam. Ad cæteros qvoqve Coëpiscopos plurimas promulgavit familiares epistolas, & si non satis splendidas verbis, acutas tamen sententiis. Floruit sub Reccaredo, viro religioso ac Principe glorioso; cujus etiam temporibus mirabili obitu actualis vitæ terminum clausit.

Schol. Leander, Hispalensis Episcopus, ex Hispania Constantinopolim, ad Tiberium Aug. legatus, navigavit; synodo Episcoporum interfuit, & cum Gregorio, post Papa (qvi pro Pelagio II. partes Legati tunc agebat) familiaritatem habuit. Ex vitæ studiorumqve similitudine voluntates conciliatas fuisse, indicio sunt libri Moralium a Gregorio, Leandri hortatu, ejusqve nomine in publicum dati. Joannes Biclarensis tradit anno 589. Leandri atqve Eutropii tunc Abbatis Servitani, infra cap. 32 laudandi, consilio & auctoritate actiones tertii concilii Toletani potissimum gubernatas fuisse. Leander porro, circa an. 603. moriens, fratrem suum *Isidorum* in Episcopatu successorem habuit. Vide qvæ supra in Prolegomenis diximus.

Cap. XXIX. LICINIANUS Carthaginis Spartariæ Episcopus, in Scripturis doctus, cujus qvidem nonnullas epistolas legimus; de Sacramento deniqve baptismatis unam, & ad Eutropium Abbatem, postea Valentiæ Episcopum, plurimas. Reliqva vero industriæ & laboris ejus ad nostram notitiam minime pervenerunt. Claruit temporibus Mauritii Augusti. Occubuit Constantinopoli, veneno, ut ferunt, extinctus ab æmulis. Sed, ut scriptum est, justus qvacumqve morte præoccupatus fuerit, anima* ejus in refrigerio erit. * Sap. IV. 7.

Cap. XXX. SEVERUS Malacitanæ sedis antistes, collega & socius Liciniani Episcopi, edidit libellum unum adversus Vincentium Cæsaraugustanæ urbis Episcopum, qvi ex catholica Fide in Arianam pravitatem fuerat devolutus. Est & alius ejusdem de virginitate ad sororem libellus, qvi dicitur Annulus. Cujus qvidem fatemur cognovisse titulum, ignorare eloqvium. Claruit temporibus prædicti Imperatoris, qvo etiam regnante vitam finivit.

Schol. Severus Malacitanus & *Licinianus* al. Lucinianus Carthaginiensis in Hispania Præsules, cum Vincentius Cæsaraugustanus Episcopus ad Arianos transisset, eius perfidiam de scripto jugularunt. Licinianus Constantinopoli diem obiit, nimirum cum Leuvigildi Regis furorem fuga declinasset. Ejus epistola ad Gregorium Papam exstat in libris Moralium. Alias ejusdem epistolas mss. habuit Garsias Loaisa.

Cap. XXXI. JOANNES Gerundensis ecclesiæ Episcopus, natione Gothus, provinciæ Lusitanæ, Scalabitanus. Hic cum esset adolescens Constantinopolim perrexit, ibiqve Græca & Latina eruditione nutritus, septimo demum anno in Hispanias reversus est, eodem tempore qvo, incitante Rege Leuvigildo, Ariana fervebat insania. Hunc supradictus Rex cum ad nefandæ hæresis credulitatem compelleret, & hic omnino resisteret, exilio trusus, Barcinonam relegatus, per decem annos multas insidias & persecutiones ab Arianis perpessus est. Qvi postea condidit monasterium, qvod nunc Biclaro dicitur: ubi congregata monachorum societate, scripsit Regulam ipsi monasterio profuturam, sed & cunctis Deum timentibus satis necessariam. Addidit & in libro Chronicorum, ab anno primo Justini junioris principatus usqve ad annum octavum Mauricii Principis Romanorum, & qvartum Reccaredi Regis annum, historico compositoqve sermone valde utilem historiam. Et multa alia* scribere dicitur, qvæ ad nostram notitiam minime pervenerunt.

* scripsisse.

Schol. Joannes Biclarensis Abbas, Scalabi in Lusitania natus, anno 17. Constantinopoli, studiorum gratia, junior consumpsit: inde, utriusqve linguæ, aliarumqve artium cognitione instructus, in patriam redux, ab Arianis Barcinonem in exilium missus, ad Pyrenæi montis radices *Biclarense* monasterium condidit: ubi hodieqve eodem nomine visitur. Exinde, Reccaredo regnante, Gerundensis Episcopus factus, demum Suinthila dominante desiit.

Cæterum Joannes Biclarensis Chronicon Victoris Tunumensis ab anno 566. usqve ad 590. annum continuavit: qvæ Chronica junctim Ingolstadienses & alii vulgarunt. Ab isto est alius *Joannes* itidem Gerundensis Episcopus, cognomento *Margaritus*, longe junior; qvi *Paralipomenon*, sive *Rerum Hispaniæ ab aliis relictarum* libros decem usqve ad tempora Honorii & Arcadii Impp. deduxit. Exstant Granatæ 1545. sine nomine auctoris, a Sanctio Nebrissensi, Antonii filio, & postea Francofurti typis editi.

Cap. XXXII EUTROPIUS, ecclesiæ Valentinæ Episcopus, dum adhuc in monasterio Servitano degeret, & pater esset monachorum, scripsit ad Episcopum Licinianum, cujus supra fecimus mentionem, valde utilem epistolam; in qva petit ab eodem, pro qva re baptizatis infantibus chrismatis unctio tribuatur. Scripsit & ad Petrum episcopum Irtabicensem, de districtione monachorum sermone salubri compositam epistolam, & valde monachis necessariam.

Cap. XXXIII MAXIMUS, Cæsaraugustanæ civitatis Episcopus, multa versu prosaqve componere dicitur. Scripsit & brevi stilo historiam de iis qvæ temporibus Gothorum in Hispaniis acta sunt, historico & composito sermone. Sed & multa alia scribere dicitur, qvæ necdum legi. Laus Deo & Domino nostro Jesu Christo.

Schol. Maximus Cæsaraugustanus Episcopus concilio Barcinonensi anno 599. Toletano 610. & Egarensi 614. supscripsit. Hunc itaqve librum Isidorus usqve ad annum 610. aut circiter deduxit.

INDEX SCRIPTORUM ECCLESIASTICORUM

QVI IN ISIDORI CATALOGO RECENSENTUR.

LIBER

LIBER ILDEFONSI TOLETANI EPISCOPI DE SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS.

VARIORUM DE S. ILDEFONSO TESTIMONIA.

Isidori Pacensis Episcopi, in Chronico.

WAMBA Gothorum Rex, anno regni sui qvarto, in æra 723. in Toletana urbe, in beatæ matris Domini Mariæ Virginis æde seu atrio, in Secretario, Concilium salutis parat; præsidente tunc sanctissimo *Ildefonso*, mellifluo in libris de virginitate nostræ Dominæ Mariæ, ut Anchora Fidei.

Baronii, in Notis ad Martyrologium, 23. Januarii.

HUNC alii ILDEFONSUM, ALFONSUM alii appellant: successit *Eugenio* ejusdem sedis Antistiti, imperante Heraclio, anno Christi 662. seditqve annos novem, & menses duos. Habentur Ildefonsi res gestæ conscriptæ a *Juliano* ejusdem urbis Episcopo, qvas refert Surius. Porro non tantum inter sanctos, sed etiam inter celebres Scriptores ecclesiasticos adnumeratur. Libuit hic referre qvæ in appendice operis illius, qvod idem scripsit Ildefonsus de Viris illustribus, legi in veteri manuscripto Vaticanæ Bibliothecæ. Sunt hæc ad verbum descripta:

Scripsit Ildefonsus qvam plurimos libros, luculento sermone potissimos, qvos inde in tot partibus censuit dividendos: id est, librum *Prosopopociæ imbecillitatis propriæ;* libellum *de virginitate S. Mariæ* contra infideles; opusculum *de proprietate personarum Patris & Filii & Spiritus sancti;* opusculum annotationis *de Viris illustribus;* opusculum annotationis in sacris; librum *de cognitione baptismi, & de progressu spiritualium.* Partis qvoqve secundæ liber *Epistolarum* est, in qvo ad diuersos scribens, ænigmaticis formulis egit, personasqve interdum induxit, in qvo etiam a qvibusdam luculentiora Scriptorum responsa promeruit. Partem sane tertiam *Missarum* esse voluit, *Hymnorum* & *Sermonum*. Altioris deniqve partis liber qvartus, versibus prosaqve contextus: in qvo epitaphia & qvædam sunt epigrammata annotata. Scripsit & alia multa, qvorum, variis molestiarum occupationibus impeditus, aliqua cœpta, aliqva semiplena reliqvit. Adscitus autem in pontificatum, nono gloriosi Reccesuinthi Principis anno, novem annis & duobus fere mensibus clarus habitus fuit vitæ meritis, & recto regendi modo. Explecto decimo octavo Principis anno, seqvente die X. Kalendas Februarii, domicilio carnis exuitur, atque in ecclesia beatæ Leocadiæ tumulatur, ad pedes sui conditus decessoris, cum qvo creditur æterno frui receptaculo. *Hactenus ex ms. codice Vaticano.* Reperimus eumdem, ob solidam fidei constantiam, *Anchoram fidei*, & ob dicendi facundiam, *Chrysostomum* appellatum aliqvando, cum citatur. Qvod autem Ildefonsus perstringi videatur in concilio Francofordiensi; qvod dixerit, Christum Filium Dei adoptivum secundum carnem; non ita accipiendum est, ut more Nestorianorum duas in Christo personas uoluerit constituere, sed duas distinguere naturas, improprie licet, per personam, naturam significans: sicut e contra Cyrillus Alexandrinus aliqvando fecisse videtur, cum in Christo unam tantum dixerit esse naturam, nimirum naturam pro persona accipiens, in secundo anathematismo. Qvod testatur etiam Leontius lib. de sectis, & Joannes Damascenus de fide orthodoxa lib. 3. cap. 40. Qua loqvendi licentia Eutychiani abusi, hæresim de una in Christo natura confirmare conati sunt. Condonandum est Patribus, si aliqvando impropria usi sunt voce, cum ex eorumdem scriptis, qvod de Fide catholica recte senserint, mille locis probari possit. Hæc eadem dicta sint de sanctis Episcopis Toletanis, *Eugenio* & *Juliano*, qvi in eadem Synodo eadem dictione notantur.

Joannis Marianæ, lib. 6. de rebus Hispaniæ, cap. 10.

RECcesuinthi regni anno 9. qvi annus a Christi ortu erat sexcentesimus qvinqvagesimus septimus, *Eugenius* Toletanus Præsul extinctus est: *Ildefonsus*, Agaliensis Abbas, in ejus locum cooptatus, eximia morum probitate ac doctrina. Erat Toleti nobili genere natus, patre *Stephano*, matre *Lucia*. In excelsa ejus urbis parte ædes monstrantur, Illefonsi natalibus nobiles. Eæ ædes cum Orgatii procerum conseqventi tempore essent factæ, nuper in Societatis Jesu jus postatemqve migrarunt: qvorum studio effectum, ut qvod majorum negligentia prætermissum videbatur, in nobilissima urbe templum Illefonsi nomine exstaret.

Eugenio decessori, nondum Archiepiscopo, *Illefonsus*, doctrinæ caussa, junior operam dedit. *Isidori Hispalensis* Episcopi fama celebris tunc erat in primis. Ad eum Hispalim missus, in collegiumqve cooptatus, qvod juventutis instituendæ caussa ab Isidoro extructum fuerat, viro doctissimo expoliendum se limandumqve permisit. Libri multi & varii, qvos *Julianus* successor in tria corpora ab ipsomet auctore tributa ait, multis ingenii luminibus distincti, sententiarum majestate graves, stilum magis redundantem, illius sæculi vitio, qvam castum atqve nitidum consectantur.

Iis studiis ac totius vitæ tenore cum summa omnia polliceretur, spretis honoribus, vitam principalem cum privata mutare certus, in *Agaliensi* monasterio cucullum induit. Erat id monasterium non procul ab urbe situm, ad Septemtrionalem plagam, SS. Cosmæ & Damiani vel S. Stephani nomine dicatum. Stephanus pater filii susceptam vitæ rationem ægre qvidem, sed probavit tandem; uxoris potissimum hortatu, post longam sterilitatem affirmantis precibus a divino Numine impetratum; Virginis matris obseqviis deberi qva se religione implicasset, si voti compos esset facta, datam Superis fidem haud qvaqvam impune violari; redderent Deo divina beneficia. In eo collegio qvantum Ildefonsus brevi profecerit, indicio est illius monasterii præfectura, post paucos annos ejus fidei commendata: cum Adeodato defuncto, (qvi post Helladium, Justum, Richilam, istius monasterii Abbas fuerat) monachi non alium sibi præficiendum gubernatorem judicarent. Qvo tempore in prædio Debiensi sua impensa *virginum collegium* fundavit, parentibus interea defunctis. Ecclesiæ mox Toletanæ cura suscepta, in omni virtutum genere secum ipse certare, majorqve conditione mortali visus est.

Ex Gallia Gothica qvidam *Pelagius* & *Helladius* profecti, veteris *Helvidii* insaniæ scintillas in Hispania exsuscitare cœperant; Mariam negantes perpetuo virginitatem tenuisse. Horum furorem sibi Illefonsus impugnandum sumpsit, cominus disputando, eminus libro evulgato, in qvo perpetuæ virginitatis Mariæ patrocinium suscepit. Ea diligentia erroris semina dissipata, compressiqve nefarii istorum impostorum conatus: operæ novatæ merces vestis de cœlo allata fuit. Hæc omnia *Cixila*, Illefonsi successor, memoria propagavit, ex ore *Urbani* Archiepiscopi item Toletani, atqve *Evantii* Archidiaconi accepta, qvibus per ætatem licuit rei gestæ miraculo interesse. Porro cum ecclesiam gubernasset Ildefonsus novem annis, ac mensibus fere duobus, vitam immortalitate mutavit, Reccesuinthi regni anno nonodecimo inchoante. Corpus ad S. Leocadiæ tumulatum, ad Eugenii decessoris pedes; inde, in vastatione Hispaniæ funesta ac generali, Senticam (*Zamoram* nos dicimus) migravit: ubi dicato tumulo, in Petri Apostoli templo, magno populi religione colitur. Vestis de cœlo allata, simili casu jactata, Oveti servatur.

Pelagii Ovetensis Episcopi, in additione ad Sebastiani Salmanticensis Episcopi Chronicon, Pompelone 1634. editum.

OVETI, in ecclesia S. Salvatoris habetur ipsum pallium, qvod dedit ipsa Regina cœli Ildefonso Toletanæ sedis Archiepiscopo, pro laudibus in honore sanctæ ipsius virginitatis celebratis; ubi ipsa sanctus Episcopus gloriosus contulit adversus hæresiarchas Helvidium atqve Jovinianum: sic dicens illi, circumstantibus tam Angelorum qvam & Sanctorum multiplicibus choris, inenarrabili luce circumscriptis: *Accipe hoc munus, qvod tibi de thesauro Filii mei attuli.*

INCIPIT ILDEFONSI ADDITIO AD LIBRUM ISIDORI DE VIRIS ILLUSTRIBUS, POST HIERONYMUM ET GENNADIUM.

VIRORUM adnotationem illorum, qvorum dictis atqve doctrinis sancta Ecclesia, toto terrarum orbe diffusa, illustratur, atqve in bonis defenditur ex adversis, mox post descensionem Christi, ab Apostolorum exordio, vir beatus atqve doctissimus *Hieronymus* presbyter plene dicitur annotasse; qvi sigillatim nomina eorum, seriem temporum, monumenta librorum, diversitates opusculorum in laudibilem necessariamque

qve memoriam, usqve ad seipsum, stilo evidenti conscribens, & innotescendo monstravit, & retexendo posteris commendavit. Hunc secutus *Gennadius*, renotationis ordine, textu simili præcurrit: deinde vir prudentissimus, *Isidorus* Hispalensis Episcopus, eodem ductu qvosqve viros optimos repperit, in adnotationem subjunxit: siqvidem non omnia perscrutatus abscessit. Post hunc, in nostris partibus incuria cunctis: ita ut qvædam vetusta antiqvitas operiret, & qvam plurima nova neglectus oblivionis absconderet. Ast ego procul valde impar & iis qvos adnotatio retinet, & iis qvos adnotatio delectavit, indignus satis, & absqve substantia totius boni operis, successorqve sanctæ memoriæ alterius *Eugenii* factus, in sede illa gloriosa Toletanæ urbis (qvam non ex hominum numero gloriosam dico, cum hanc etiam gloriosorum illustret præsentia Principum, sed ex hoc qvod coram timentibus Dominum, iniqvis atqve justis habetur locus terribilis, omniqve veneratione sublimis) conatus sum etsi non elegans studium, vel obseqvelam boni illorum miscere memoriæ gloriosæ; ne incurrerem ex silentio damnum, si tam gloriosæ sedis tam gloriosorum virorum clarescentem memoriæ lucem tenebrosa nube silentii contexissem. Fertur namqve ex antiqvitate veteri, qvod potuisse fieri cernitur exemplo temporis novi. Nam *Montanus* sedis ejus beatissimus Præsul, ut a se conjugalis conversationis infamiam propulsaret, tam diu assumptos veste candentes narratur tenuisse carbones, donec Domino consecrans oblationem, totius per semetipsum compleret Missæ celebritatem. Qvo sacrificio expleto, prunarum ignis cum decore vestis adeo in concordiam venit, ut neqve vestis vim extingueret ignis, neqve ignis statum deleret vestis. Rursum cum *Helladio*, Episcopo sedis ejus, *Justus* diaconus fastu superbiæ insultaret, post mortem qvidem sui Pontificis vixit Episcopus & ipse tabefactus: sed in reprobum versus sensum, ob intemperantiam morum, a ministris altaris sui, dormiens strangulatus laqveo, exspiravit. Item cum successori ejus *Justo* Ep. *Gerontius* presbyter, Principis oblectamine fotus, contemptum adversitatemqve deferret, tam repentino motu vim perdidit intellectus, ut multis medicorum curationibus, qvidqvid in medelam fieret, totum in pestis augmentum cresceret. Sicqve invaluit commotio mentis, ut usqve ad obitum suum terror esset homini ejus vel paticipatio visionis, vel colloqvium oris. Adhuc etiam successori in locum ejus *Eugenio* priori * *Eufridius* diaconus suus, cum innixus amicitiæ sæculari, violenter honorem presbyterii & qvædam prædia extorsisset, tam in reprobum sensum, tanqvam in languoris supereminentem pervenit statum, ut cum vivere recusaret, tam mori - - - esset qvam viveret, tam vivere qvam mori vellet. Horum ego beatorum studiis provocatus, qvæqve vetera antiqvorum relatu repperi, qvæqve nova exhibitione temporis repperi, orsu linguæ, qvo potui, subnotavi: ut illorum bonæ memoriæ jungeret, a qvibus prava operatione disiungor; & qvi cum illis in templo Dei non infero doctrinæ copiam, offerentium commendem fideli obseqvela memoriam; obsecrans omnes, ut me divinæ ingerant pietati; qvia illos humanæ memoriæ, ex qva labi poterant, tenaciter commendavi. Sane beatissimum *Gregorium* sanctæ memoriæ, Isidorus adnotarat: sed qvia non tantum de ejus operibus dixit, qvantum sumus experti, ideo renotationem illius sobmoventes, qvæ de illo novimus, stilo pleniore notavimus.

* Eufidius.

Gap.I GREGORIUS Papa, Romanæ sedis & Apostolicæ Præsul, compunctione timoris Dei plenus, & humilitate summus, tantoqve per gratiam Spiritus sancti scientiæ lumine præditus, ut non modo illi præsentium temporum qvisqvam, sed nec in præteritis qvidem par fuerit unqvam. Ita enim cunctorum meritorum claruit perfectione sublimis, ut, exclusis omnibus illustrium virorum comparationibus, nihil illi simile demonstret antiqvitas. Vicit enim sanctitate Antonium, eloqventia Cyprianum, sapientia Augustinum. Hic namqve, in exordio Episcopatus sui, edidit librum Regulæ Pastoralis, directum ad Joannem * Constantinopolitanæ sedis Episcopum: in qvo docet, qvalis qvisqve ad officium regiminis veniat, vel qvaliter, dum venerit, vivere vel docere subjectos studeat. Scripsit præterea (exceptis opusculis de qvibus Isidorus, beatæ memoriæ, mentionem facit) idem excellentissimus Doctor & alios libros morales; videlicet super Ezechielem prophetam homilias viginti duas, in libris duobus compactas: in qvibus multa de divinis Scripturis mystico ac morali sensu luculenter, nec non & facundo sermone disseruit. Super librum Salomonis, cui titulus est Canticum Canticorum, qvam mire scribens, morali sensu opus omne exponendo percurrit. De vitis Patrum per Italiam commorantium edidit etiam libros qvatuor; qvos volumine uno compegit: qvem qvidem codicem dialogorum maluit appellari. In qvibus libris qvanta divinitatis lateant sacramenta, & in amore cælestis patriæ mira documenta, studiosus poteſt facile cognoscere lector. Exstant & ipsius ad diversos epistolæ plurimæ, limato qvidem & claro stilo digestæ: qvas qvi perlegerit liqvido advertet, & in eo

Qq ad

* Ravennatis.

ad Deum rectam fuiſſe intentionem, & ad animarum zelum omni vigilantia & cura exſtitiſſe ſolertem. Has itaqve uno volumine arctans, in libris duodecim diſtinxit, & Regiſtrum nominandum eſſe decrevit. Fertur & alia opuſcula ediſſe egregia: ſed ad manus noſtras nondum pervenerunt. Feliciſſimus tamen & nimium felix, cui dedit Deus ſtudiorum ejus omnia perpendere dicta. Floruit namqve vir iſte ſublimis ac beatiſſimus doctor & præſul Mauritio Auguſto regnante. *Vide ſupra Iſidor. c. 27. Martyrolog. Rom. 12. Mart.*

Cap. II. ASTURIUS, poſt Audentium, in Toletana urbe, ſedis metropolis, provinciæ Carthaginis, Pontifex ſucceſſor obvenit, vir egregius, adſignans opera virtutum plus exemplo vivendi, qvam calamo ſcribentis. Hic & ſacerdotio beatus, & miraculo dignus: qvia qvibus jungeretur in cœlo, eorum terrena reperire membra meruit in ſepulchro. Nam cum ſedis ſuæ ſacerdotio fungeretur, divina dicitur revelatione commonitus, Complutenſi ſepultos municipio, qvod ab urbe ejus ferme ſexageſimo miliario ſitum eſt, Dei martyres perſcrutari. Qvi concitatur adcurrens, qvos & tellus aggeris & oblivio temporis preſſerat, in lucem & gloriam terrenæ cognitionis provehendos invenit. Qvibus repertis, redire in ſedem renuens, ſervitute ſimul & aſſiduitate Sanctorum innexus, diem clauſit extremum. Cujus tamen ſedem, donec vixit, nemo adiit. Inde, ut antiqvitas fert, in Toleto ſacerdos nonus, & in Compluto agnoſcitur primus.

A. MIRÆI Schol. Aſturius] al. *Auſturius*, circa annum Chriſti 455. vixit, & ſanctorum Dei martyrum *Juſti* & *Paſtoris*, ſub Daciano paſſorum, corpora Compluti invenit. [De his Prudentius in Periſtephan. hymno 4. & S. Eulogius in Memor. Sanct. lib. 1.

Cap. III. MONTANUS, poſt Celſum, primæ ſedis provinciæ Carthaginis, Toletanæ urbis cathedram tenuit: homo & virtute ſpiritus nitens, & eloquii oportunitate decorus, regimen honoris retemperavit, ac diſpoſuit condigno cœleſtiqve jure, ſimul & ordine. Scripſit epiſtolas duas eccleſiaſticæ utilitatis diſciplina confertas: qvibus unam Palentiæ habitatoribus, in qva presbyteros chriſma conficere, Epiſcopoſqve alienæ diœceſis, alterius territorii eccleſias conſecrare, magna perhibetur prohibere auctoritate; ſacrarum Scripturarum teſtimoniis affirmans, id ipſum fieri penitus non licere. Amatores qvoqve Priſcillianæ ſectæ, licet non operarentur eadem, qvia tamen memoriam ejus amore retinerent, abdicat & exprobrat; commemorans qvod in libris beatiſſimi Turibii Epiſcopi, ad Leonem Papam miſſis eadem Priſcillianorum hæreſis deteſtata, convicta atqve decenter maneat abdicata. Aliam vero epiſtolam ejus ad Turibium monachum: in qva laudans eum, qvod culturam deſtruxerit idolorum, commiſit ei ſacerdotalis auctoritatem rigoris, per qvam presbyteros chriſma conficere, & Epiſcopos alienæ ſortis, alterius diœceſis eccleſias conſecrare, magna compeſcat invectione. Hic vir antiqviſſima fideliqve narratione narratur, ad exprobrationem infamiæ tam diu prunas tenuiſſe in veſtimentis ardentes, donec coram ſedis ſuæ ſacro altari Miſſæ celebritatem per ſemetipſum expleret. Peractis autem ſolemnibus, nec prunæ ignem, nec veſtis inventa eſt amiſiſſe decorem. Tunc Deo relatis gratiarum actionibus, per ſimplicem naturam ignis convicta eſt & ſallacia deteſtabilis accuſantis, & innocentia beatiſſimi ſacerdotis. Glorioſus habitus fuit temporibus Amalarici Regis, & annis novem pontificatus tenuit dignitatem.

Schol. Montanus Toletano II. Concilio anno 524. præfuit. *Bina ejus littera exſtant: ad cives Palentinos altera, altera ad Turibium monachum. In iis, pro jure Metropolitani, ſibi curam impoſitam ait Palentina civitatis: juſtiſqve de cauſſis ejus urbis Epiſcopo* Segobiam, Caucam *atqve* Britalbum *attribuere. Ildefonſus hoc capite iſtarum Montani litterarum mentionem facit; & conſtanti fama prædicari ait, Montanum proſtrata turpiter pudicitia lege poſtulatum, innocentia indicio prunas ſinu contimuiſſe, dum ſacris more Chriſtiano operam daret; neqve veſtem læſam, neqve ignem extinctum. Ex hoc principio mos ille in Hiſpania manaſſe videtur, Gothorum legibus non uno loco receptus, a divinis abhorrens, furta, adulteria, aliaqve crimina purgandi candentis ferri attactu, aut ferventis aqua hauſtu. Reus peccator confeſſione conſcientiam prius expiabat: ferrum aut aqva ſacerdotis, cum ſacris operatus eſſet, prece luſtrabatur. Eorum tandem attactu aut potione, qui periculum evaſiſſent, criminis objecti ſuſpicionem infamiamqve vitabant. Neqve Gothorum tantum is mos fuit, ſed & aliarum gentium. Sed Honorius III. Romanus Pontifex, lege lata, antiqvavit id genus compurgationis vulgaris.* Sic fere Mariana lib. 5. cap. 7.

Cap. IV. DONATUS, & profeſſione & opere monachus, cujuſdam eremitæ fertur in Africa exſtitiſſe diſcipulus. Hic violentias barbararum gentium imminere conſpiciens, atqve ovilis diſſipationem, & gregis monachorum pericula pertimeſcens, fere cum ſeptuaginta monachis, copioſiſqve librorum codicibus, navali vehiculo in Hiſpaniam commigavit: qui, ab illuſtri religioſaque fœmina Minchæa ſubſidiis ac rerum opibus miniſtratis, Servitanum monaſterium viſus eſt conſtruxiſſe. Iſte prior in Hiſpaniam monaſticæ obſervantiæ uſum & regulam dicitur adduxiſſe; tam vivens virtutum exemplis nobilis, quam defunctus memoriæ claritate ſublimis. Hic & in præſenti luce ſubſiſtens, & in crypta ſepulcri quieſcens, ſignis

ſignis quibuſdam proditur effulgere ſalutis: unde & monumentum ejus honorabiliter colere perhibentur incolæ regionis.

Schol. *Donatus ſcripſit Regulam ad virgines, quam ex vetuſto codice ſuo deſcriptam Canonici regulares monaſterii Corporis Chriſti Colonia ad me tranſmiſerunt. Ejus hoc eſt initium*: Sanctis a me plurimum venerandis Chriſti virginibus Guaſtrudæ, omniqve ſuæ congregationi in cœnobio, a famula Dei Flavia conſtructo, Donatus.

Cap. V. AURASIUS, Toletanæ eccleſiæ Pontifex metropolis urbis, poſt *Adelphium* in loco adſciſcitur ſacerdotis, vir bonus, regiminis auctoritate præclarus, domeſticis rebus bene diſpoſitus, adverſitatibus in ſuis conſtanter erectus, qui quanto exſtitit temperatior manſuetis, tanto fortior ſemper fuit inuentus aduerſis. Plus illi intentio in defenſione veritatis, quam in ſcribendi exercitio manſit. Unde perfectiſſimis viris compar habetur, quia quæ de verbo illorum prædicatio ſeminavit, defenſionis hujus cuſtodia præmuniuit. Vixit in ſacerdotio temporibus Widerici, Gundemari, & exordiis Siſebuti Regum, annis ferme duodecim.

Schol. *Auraſium* Adelphio in cathedra Toletana ſucceſſiſſe, narrat hoc capite Ildefonſus; omiſſo *Conantio*; fortaſſe, qvia non diu præfuit Conantius: de qvo infra agemus.

Cap. VI. IOANNES in pontificatu Maximum ſecutus, eccleſiæ Cæſarauguſtanæ ſedem aſcendit, primo pater monachorum, & ex hoc præſul factus in regimine populorum: vir in ſacris litteris eruditus, plus verbis intendens docere quam ſcriptis, tam largus & hilaris dato, qvam hilaris etiam vultu. Unctionem namque Spiritus Dei, qua fouebatur intrinſecus tam largitate muneris, quam habitudine vultus adeo præferebat, ut datum gratia commendaret, & non datum gratia excuſaret. In eccleſiaſticis officiis quædam eleganter & ſono & oratione compoſuit. Annotauit inter hæc inquirendæ Paſchalis ſolemnitatis tam ſubtile atq; utile argumentum, ut lectori & breuitas contracta, & veritas placeat patefacta. Duodecim annis tenuit ſedem honoris, adeptus vitam gaudii, ad quam anhelauit deſiderabili voto. Subſtitit in ſacerdotio temporibus Siſebuti & Suinthilani Regum.

Schol. *Joannes*, Braulionis Cæſarauguſtani itidem Epiſcopi, infra cap. 12. laudandi frater, *Maximo*, ab Iſidoro ſupra cap. 33. memorato, in ſede metropolitana ſucceſſit, & annis 12. ſedit. Joannem *Braulio* frater excepit.

Cap. VII. HELLADIUS, poſt Auraſium, ſedis ejus adeptus eſt locum. Hic, cum regiæ aulæ illuſtriſſimus, publicarumque rerum exiſteret rector, ſub ſæculari habitu monachi votum pariter explebat & opus. Nam ad monaſterium noſtrum illud, Agalienſe dico, cujus me ſuſceptio monachum tenuit (qvod munere Dei, perenniſque & patentis ſanctitatis decore & opinabile cunctis, & palam eſt totis) cum ſæpe diſcurſantium negotiorum ductus itinere præveniret, remota clientum ſæculique pompa, decoris adeo monachorum peculiaritatibus inhærebat, ut turmis junctus eorum, ſtipularum faſciculos ad clibanum deportaret. Cumque, inter decorem ioſolentiamqve ſæculi, ſolitudinis & amaret & ſectaretur arcana; celeri fuga, relictis omnibus qvæ eſſe noverat mundi, ad id ſanctum monaſterium, qvod freqventaverat voto, venit permanſurus optati voti uſu. Ibi factus monachis pater, meritis ſtudiiſqve ſanctis & vitam monachorum debite rexit; & ſtatum monaſterii totius communis rei divitiis cumulavit. Ex hoc, feſſis pene ſenio artubus, ad pontificatus apicem evocatur: & quia vocaretur, vi coactus pariter & ignotus illic majorum virtutum exempla, qvam monachus dedit: quia ſtatum mundi, quem contempſit virtute, magna perhibetur rexiſſe diſcretione. Miſerationes, eleemoſynarumque copias tam largiter egenis contuliſſe probatur, ac ſi de illius ſtomacho putaſſes inopum & artus * deſcendere, & viſcera conſoveri. Scribere renuit; quia quod ſcribendum fuit, quotidianæ operationis pagina demonſtravit. Se, ad monaſterium rediens memoratum, ultimo vitæ ſuæ tempore ipſe levitam fecit. Senex obiit: decem & octo annis ſacrum regimen tenuit: temporibus Siſebuti, Suinthilani, & exordiis Siſenandi Regum beatus habitus fuit: qui poſt beatior, gloriam cœleſtis regni, bona plenus ſenectute, promeruit.

* pendere.

Schol. *S. Helladius*, Auraſii in ſede Toletana ſucceſſor, anno 615. vivere deſiit, tabulis Martyrologii Romani ad diem 18. Februarii adſcriptus.

Cap. VIII. IUSTUS poſt Helladium, diſcipulus ejus, illiqve ſucceſſor innexus eſt: vir habitudine corporis, ingeniique meritis decorus atque ſubtilis, ab infantia monachus, ab Helladio ad virtutem monaſticæ inſtitutionis affatim educatus, pariter & inſtructus in Agalienſi monaſterio tertius poſt illum rector eſt factus. In pontificatu autem mox illi ſucceſſor inductus, vir ingenio acer & eloquio ſufficiens; magna ſpe profuturus, niſi hunc ante longævam vitam dies abſtuliſſet extrema. Scripſit, ad Richilanem Agalienſis monaſterii patrem, epiſtolam, debita & ſufficenti proſecutione conſtructam: in qva patenter adſtruit, ſuſceptum gregem relinqvere penitus non debere. Exſtitit rector annis tribus; & tempore Siſenandi obiit: qvi Rex poſt hunc die nonodecimo defunctus abſceſſit.

Schol. *Justus* concilio qvarto Toletano, subscripsit, anno Sisenandi Regis tertio, Christi sexcentesimo tricesimo tertio.

Cap. IX. ISIDORUS, post Leandrum fratrem Hispalensis sedis, provinciæ Bæticæ, cathedram tenuit, vir decore simul & ingenio pollens. Nam tantæ jucunditatis affluentem copiam in eloqvendo promeruit, ut ubertas admiranda dicendi ex eo in stuporem verteret audientes: ex qvo audita bis qvi audisset, non nisi repetita sæpius commendaret. Scripsit opera eximia, & non parva, id est, librum de genere officiorum, librum procemiorum, librum de ortu & obitu * Prophetarum; librum Lamentationum, qvem ipse Synonymorum vocavit; libellos duos ad Florentinam sororem contra neqvitiam Judæorum; librum de natura rerum ad Sisebutum Principem; librum Differentiarum; librum Sententiarum. Collegit etiam de diversis auctoribus qvem ipse nominat, secretorum: Expositiones Sacramentorum: qvibus in unum congestis, ipse liber dicitur Qvæstionum. Scripsit quoque ultimo, ad petitionem Braulionis Cæsaraugustani Episcopi, librum Etymologiarum: qvem cum multis annis conaretur perficere, inexpleto opere diem extremum visus est conclusisse. Floruit temporibus Reccaredi, Liuvanis, Witterici, Gundemari, Sisebuti, Suinthilani & Sisenandi Regum, annis fere qvadraginta tenens pontificatus honorem, insignemque doctrinæ sanctæ gloriam pariter & decorem.

* Patrum. De Isidoro Martyrolog. Rom. 4. April.

Schol. *S. Isidorus* Hispalensis in Bætica Episcopus, in mss. codicibus, item a Sigeberto, Trithemio & aliis vocatur *Isidorus junior*. Nempe sic dictus, ut ab Isidoro Cordubensi distinguatur, qvi circa annum 400 vixit, & commentarios in libros Regum scripsit, Paulo Orosio Historico, S Augustini discipulo dicatos. Isidorus autem Hispalensis Synodo Spalensi seu Hispalensi 619. & Toletanæ 633. præfuit, & æra 674. (hoc est, anno Christi 636.) vivere desiit: ui Braulio & Lucas Tudensis tradunt. Nec semper tamen per Isidorum juniorem Hispalensis designatur, sed interdum & *Isidorus Pacensis*, Scriptor Chronici, qvi Hispalensi junior fuit. Vide supra ante Isidori librum.

Cap. X. NONNITUS post Joannem in Gerundense sede Pontifex accessit, vir professione monachus, simplicitate perspicuus, actibus sanctus; non hominum diutina deliberatione, sed Dei per homines celeri definitione in pontificatum adscitus: adhærens instanter obseqviis sepulcri sancti Felicis Martyris. Rexit ecclesiam Dei meritorum exemplis melius, qvam verborum edictis. Hic & in corpore degens, & in sepulcro qviescens, fertur salvationis operari virtutes. Substitit temporibus Suinthilani & Sisenandi Regum.

Schol. *Nonnitus*] Joanni Biclarensi, supra laudato, in Episcopatu Gerundensi suffectus, cultor eximius fuit *S. Felicis*, Martyrio Gerundæ sub Daciano coronati. Cujus qvidem Felicis meminerunt Prudentius in Peristeph. hymno 4. Eulogius in memoral. Sactorum, & Greg. Turonensis cap. 92. de gloria Martyrum.

Cap. XI. CONANTIUS, post Murilam, Ecclesiæ Palentinæ sedem adeptus est, vir tam pondere mentis, qvam habitudine speciei gravis, communi eloqvio facundus & gravis, Ecclesiasticorum officiorum ordinibus intentus & providus. Nam melodias sonis multas noviter edidit: Orationum qvoqve libellum de omnium decenter conscripsit proprietate, Psalmorum. Vixit in pontificatu amplius triginta annos; dignusqve habitus fuit ab ultimo tempore Witterci per tempora Gundemari, Sisebuti, Suinthilani, Sisenandi & Cinthilæ Regum.

Schol. *Murila* Palentinus (non Valentinus, ut in editione Conciliorum Hispaniæ corrupte legitur) Toletano III. concilio subscripsit. Huic in cathedra Palentina Conantius successit; qvi Toletanæ IV. Synodo interfuit.

Cap. XII. BRAULIO, * frater Joannis, in Cæsaraugusta decedentis adeptus est locum, vir sicut germanitate conjunctus, ita non minimum ingenio memoratus. Clarus & iste habitus Canonibus, & qvibusdam opusculis. Scripsit vitam Æmiliani** cujusdam monachi; qvi & memoriam hujus, & virtutem illius sancti viri suo tenore commendat pariter & illustrat. Habuit sacerdotium ferme viginti annis: qvibus expletis clusit diem vitæ præsentis. Duravit in regimine temporibus Sisenandi, Cinthilæ, Tulganis & Cindasuindi Regum.

* Martyrol. Rom. 26. Mart. ** id. 12. Nov.

Schol. *S. Braulio*, aliis Braulius Conciliis IV. V. & VI. Toletanis interfuit, & circa annum 646. ad cœlites transiit. Ejus corpus an. 1270. inventum, adservatur in basilica S. Mariæ majoris. Braulioni Isidorus Hispalensis suos Orignum libror dicavit. Exstant e contra duæ Braulionis Epistolæ ad Isidorum. Idem Braulio scripsit vitam *S. Æmiliani* Monachi Turiasonensis, *S. Leocadiæ* Virginis ac Martyris, itemqve elogium Isidori Hispalensis. Marianam & alios rerum Hispaniensium scriptores consule.

Cap. XIII. EUGENIUS discipulus Helladii, collector & consors Justi, Pontifex post Justum accessit, ab infantia monachus, ab Helladio cum Justo pariter sacris in monasterio institutionibus eruditus. Hunc secum Helladius a monasterio tulit ad pontificatum tractus: qvi rursus ab eo clericalibus institutus ordinibus, sedis ejus post eum tertius rector accessit. Et bonum meritum senis, qvi duobus disci-

discipulis sanctisque filiis Ecclesiæ Dei hereditatem meruit relinquere gubernandam. Idem Eugenius moribus incessuqve gravis, ingenio callens. Nam numeros, statum, incrementa, decrementaqve, cursus recursusque lunarum tanta peritia novit; ut considerationes disputationis ejus auditorem in stuporem verterent, & in considerabilem doctrinam inducerent. Vixit in sacerdotio fere undecim annis, regnantibus Cinthila, Tulgane & Cindasuindo Regibus.

Schol. Eugenius,] Justi in sede Toletana successor, V. VI. & VII. Conciliis Toletanis subscripsit.

Cap. XIV. Item EUGENIUS alter post priorem Pontifex subrogatur. Hic cum Ecclesiæ regiæ clericus esset egregius, vita monachi delectatus est. Qvi sagaci fuga urbem Cæsaraustanam petens, illic Martyrum sepulcris inhæsit, ibiqve studia sapientiæ & propositum monachi decenter incoluit. Unde Principali violentia reductus, atqve in Pontificatum adscitus, vitam plus virtutum meritis, qvam viribus egit. Fuit namqve corpore tenuis, parvus robore, sed valde fervescens spiritus virtute. Studiorum bonorum vim persequens, cantus * pessimis usibus vitiatos melodiæ cognitione correxit; officiorum remissos ordines, curamqve discrevit. Scripsit de sancta Trinitate libellum & eloqvio nitidum, & rei veritate perspicuum: qvi Libyæ & Orientis partibus mitti qvantocyus poterat, nisi procellis resultantia freta incertum pavidis iter viatoribus distulissent. Scripsit & duos libellos, unum diversi carminis metro, alterum diversi operis prosa, concretos: qvi, ad multorum industriam, ejus ex hoc tenaciter sanctam valuerunt commendare memoriam. Libellos qvoqve Dracontii de creatione mundi conscriptos, qvos antiquitas protulerat vitiatos, ea qvæ inconvenientia repperit, subtrahendo, immutando vel meliorando, ita in pulchritudinis formam coëgit, ut pulchriores de artificio corrigentis, qvam de manu processisse videantur auctoris. Et qvia de die septimo idem Dracontius omnimodo reticendo, semiplenum opus visus est reliqvisse; iste & sex dierum recapitulationem singulis versibus renotavit, & de die septimo, qvæ illi visa sunt eleganter dicta, subjunxit. Clarus habitus fuit temporibus Cinthasuindi & Reccesuindi Regum, fere duodecim annis tenens dignitatem simul & gloriam sacerdotis: sicqve post lucis mundialis occasum, in Basilica S. Leocadiæ tenet habitatione sepulcrum.

* Passivis.

HACTENUS ILDEFONSUS.

Schol. Eugenius alter,] hoc, est secundus illo nomine Episcopus. Gothi certe non nisi duos Eugenios Episcopos Toletanos videntur agnovisse. Ceterum Eugenii hujus junioris *Epigrammata*, aliaqve opuscula Sirmondus anno 1619. Lutetiæ edenda curavit; una cum *Dracontii* libellis duobus, ab eodem Eugenio recognitis. Dracontii operi (in qvo carmine heroico mundi conditionem descripsit, & Geneseos initium eleganter explanavit) diei septimæ explicationem, qvæ desiderabatur, Eugenius adjecit. Ex iis versibus intelligi datur, fuisse virum non inelegantis ingenii, neqve ineruditi. Epigrammata porro etsi rudia sint atqve impolita, idqve magis ævi vitio qvam auctoris culpa; est tamen in iis rerum sententiarumqve pondus non exiguum. Sunt qvi Eugenium Ildefonsi avunculum fuisse affirment: cui opinioni nec Ildefonsi ipsius nec Juliani scripta favent, in qvibus nulla rei tantæ fit mentio. Baronium in Notis ad Martyrologium Roman. 13. Novembris, & Marianam lib. 6. cap. 9. & alibi consulat, qvi plura volet.

APPENDIX JULIANI, EPISCOPI TOLETANI.

ILDEFONSUS memoria sui temporis clarus, & irriguis eloqventiæ fluminibus exornans sæcula ætatis nostræ, novissime Toletanæ sedis adscitus in cathedram, Præsul post secundum Eugenium in sacerdotium consecratur, vir tanta laude dignissimus, qvanta & virtutum gratia numerosus. Fuit deniqve timoris Dei instantia præditus, religione compunctus, compunctione profusus, incessu gravis, honestate laudabilis, patientia singularis, secreti tacitus, sapientia summus, disserendi ingenio clarus, eloqvendi facultate præcipuus, linguæ flumine copiosus; tantoqve eloqventiæ cothurno celeber habitus, ut disputationum ejus profusa oratio dum porrecte dirigitur, merito non homo, sed Deus per hominem affatim eloqui crederetur. Hic igitur sub rudimentis adhuc infantiæ degens, divino tactus spiritu, vita delectatus est Monachorum, contemptisqve parentum rerumqve mundanarum affectibus, Agaliense monasterium petiit. Cujus fugam rabido furore insequens pater, uno tantum maceriæ impeditus est obice, qvo & furentis est delusa qvæsitio, & fugientis salvata devotio. Nempe parentis furor, dum percitus interiora prætenderet, latibulum, qvo hic vir occulebatur, reliqvit. Sicqve præterita incurata pertransiit; & in anterioribus, qvæ præterierat, inqvisivit. Armata deinde manu Agaliensem cellam impetens gladio, dum qvæsitum non invenit, rediens in propria, ut perditum deploravit. Percognita igitur præfatus vir absentia parentali, Agaliense illico monasterium adiit; monachumqve se in eo multis fere annis decenter exhibuit. Cœnobium qvoqve Virginum in Deibiensi villula construxit, ac propriis opibus decoravit. Rector deinde effectus Agaliensis cœnobii, Monachorum mores excoluit, rem discrevit, vitamqve servavit. Principali post hæc violentia Toletum reducitur, atqve inibi, post decessoris sui obitum, Pontifex subrogatur. Scripsit sane quamplurimos libros luculentiore sermone potissimos, qvos idem in tot partibus censuit dividendos; id est, librum Pro-

Prosopopœia imbecillitatis propriæ; libellum de virginitate S. Mariæ contra tres infideles; opusculum de propietate personarum Patris, & Filii & Spiritus sancti; opusculum annotationum actionis diurnæ; opusculum annotationum in sacris; librum de cognitione baptismi unum; & de progressu spiritualis deserti alium. Quod totum primæ partis voluit volumini connectendum. Partis quoque secundæ liber Epistolarum est; in quo diversis scribens, ænigmaticis formulis egit, personasque interdum induxit. In quo etiam a quibusdam luculentiora scriptorum responsa promeruit. Partem sane tertiam Missarum esse voluit, Hymnorum atque Sermonum. Ulterioris denique partis liber est quartus, versibus prosaque concretus; in quo Epitaphia, & quædam sunt Epigrammata annotata. Scripsit autem & alia multa, quæ variis rerum ac molestiarum occupationibus impeditus, aliqua cœpta, aliqua semiplena reliquit. Adscitus autem in pontificatum, nono gloriosi Reccesuinthi Principis anno, novem annis, & duobus fere mensibus, clarus habitus fuit vitæ meritis, & retentione regiminis: expletoque octavo decimo prædicti Principis anno, sequenti die, X. Kalendas Februarii, domicilio carnis exuitur, atque in ecclesia beatæ Leocadiæ tumulatur, ad pedes sui conditus decessoris, cum quo creditur æterna frui receptaculo claritatis. Hactenus Julianus.

Schol. *Ildefonsus* seu *Hildefonsus*, ex Agaliensi Abbate Epis. Toletanus, Isidori Hispalensis Episcopi discipulus, Wambæ Regis anno quarto, Christi 667. decessit. Baronium in Martyrologio 23. Januarii, & in gestis anni 667 consule. Scripsit inter alia librum de XIV. Viris illustribus, supra a me repræsentatum. Illis Ildefonsum ipsum adjecit *Julianus*; Julianum autem *Felix*, Toletanus uterque Episcopus. Hic Julianus obiit æra 728. (hoc est, Christi 690. anno) ut Felix testatur. Est alius a Juliano Pomerio, qui circa annum 490. vixit: ut ex Ennodio constat, & nos supra ad Gennadii c. 97. & Isidori c. 12. docuimus.

APPENDIX FELICIS, EPISCOPI TOLETANI.

JULIANUS Episcopus, discipulus Eugenii secundi, Carthaginis Provinciæ Metropolitanus, post beatæ memoriæ Quiricum, quarto in loco præceptorem suum sequens, urbis regiæ pontificale culmen adeptus est; cujus videlicet civitatis proprius civis exstitit, atque in ejusdem urbis principali ecclesia sacrosancti baptismatis fluentis est lotus, & illic ab ipsis rudimentis infantiæ enutritus. Denique dum ad puerilis formæ devenisset ætatem, sanctæ memoriæ collegæ sui Guidilanis levitæ ita sociali vinculo est innexus, & individuæ caritatis unione conjunctus, ut & ambos inviolabilis caritas unum esse ostenderet, & unitas in ambobus præfixa non duas animas, sed unam his inesse monstraret. Tanta itaque erat inter eos adeptæ unanimitatis communio, ut secundum Actuum Apostolorum historiam, in duobus corporibus unum cor tantum putaretur, & anima una: sistebant quippe in consilio providi, in definitione uni, in laudabili operatione concordes; quique, divino afflante Spiritu, theoricæ; id est, contemplativæ quietis delectati sunt perfrui bono, & monasticæ institutionis, constringi repagulo. Sed quia aliter in superni Numinis fuit judicio, eorum est nihilominus frustrata devotio. Quamquam tamen minime peregissent desiderati itineris cursum, non tamen desierunt a pia devotionis studio. Et dum sibi mallent tantum prodesse profugi, cœperunt postmodum proximorum salute votis gliscentibus niti. Erant enim in subditis docendis operosæ virtutis, in profectu eorum desiderabiles, in servitute Dei ferventes, in desiderio decoris domus Domini strenui, in seniorum obedientia præsto, atque si fieri posset, ut omnium emolumentum obtinerent virtutum, animis ferventioribus studebant.

Igitur divinorum judiciorum dispensatione, sanctæ recordationis Gudila diaconus VI. Idus Septembris funestæ mortis eventu, anno octavo Wambanis Principis sub digna confessione Dei, clausit supremum curriculum. Cujus corpusculum in monasterio S. Felicis, quod est Cabensi in villa dedicatum, dilectissimi socii sui exhibitione, honorifice requiescit humatum. Post ejus itaque discessum aliquantula intercapedine temporum, post sanctæ memoriæ Quiricum, idem egregius Julianus præfatæ urbis est nactus primatum, tanto laudis titulo prædicandus, quanto diversarum virtutum ope suffultus, suis temporibus mirifice composuit Ecclesiam Dei. Quinimo, ut ex quo tempore clarescere cœperit, per ejus textrinum & telam testamine piærelationis pandam, post decessoris sui obitum divinæ memoriæ Ildefonsi, a decimo septimo ferme anno Reccesuindi Principis, nec non & per omne Wambanis imperii tempus, usque ad tertium regni gloriosissimi Egicanis Regis annum, in levitici, presbyterii ac pontificatus honore consistens, celebre nomen obtinuit. Fuit enim vir timore Domini plenus, prudentia summus, consilio cautus, discretionis bono præcipuus, eleemosynis nimium deditus, in suffectu oppressorum devotus, in relevatione miserorum promptissimus, in interveniendo discretus, in negociis dirimendis strenuus, in providendis judiciis æquus, in sententia parcus, in vindicatione justitiæ singularis, in disceptatione laudabilis, in oratione jugis, in divinarum laudum exsolutione mirabilis. Quod si forsan in officiis divinis quidquam, ut solet, difficultatis occurreret, ad corrigendum facillimus, pro sacris luminibus vehementer admonitus, in defensione omnium Ecclesiarum eximius, in regendis subditis pervigil, in comprimendis superbis erectus, in sustentatione humilium apparatus, debita auctoritate munificus, amplectendæ humilitatis bono optimus, ac generaliter universa morum probitate conspicuus: ita pietate affluens, ut non esset cui in angustiis constituto non subvenire vellet: ita unius caritatis exuberans, ut non a se boni quippiam cuique postulanti ex caritate præstare desisteret.

ret. Sic deniqve se Deo carum maluit exhibere in omnibus, & præstabilem hominibus cunctis ostendere; ut & illi usqveqvaqve placeret, & hominibus propter Deum, si fieri potest, devota satisfaceret mente. Tanto nobilium præcedentium virorum dignis meritis coæqvandus, quanto ab eis in ullo virtutum corpore exstitit infimus. Ecclesiasticos itaque bene habitos ordines in sui regiminis sede sollicitiori cura servavit, vitiatos utiliter subcorrexit, minus habitos prudenti dispositione instituit, ac de officiis qvamplurima dulcifluo sono composuit. Ac nunc, qvoniam sancti Spiritus ubertate repletus, & irrigui fontis affluentia præditus fulsit, summam librorum ejus, qvos per eum Deus ad utilitatem Ecclesiæ suæ deprompsit, isthinc lector addisce.

Conscripsit etenim librum Prognosticorum futuri sæculi, ad beatæ memoriæ Idalium Episcopum directum; habentem in capite Epistolam, qvæ ipsi est directa, & orationem. Cujus codicis opus discretum in tribus libris habetur: ex qvibus primus de origine mortis humanæ est editus: secundus de animabus defunctorum, quomodo sese habeant ante suorum corporum resurrectionem: tertius de suprema corporum resurrectione. Item librum Responsionum, ad qvem supra directum, in defensionem canonum & legum, qvibus prohibentur Christiana mancipia dominis infidelibus deservire. Item Apologeticum fidei, qvod Benedicto Romanæ urbis Papæ directum est. Item alıud Apologeticum de Tribus capitulis, de qvibus Romanæ urbis Præsul frustra visus est dubitasse. Item libellum de remediis blasphemiæ, cum Epistola ad Adrianum Abbatem. Item librum de sextæ ætatis comprobatione, qui habet in capite orationem, & Epistolam ad dominum Eruigium Regem. Est tamen idem codex tribus libris distinctus. Nam primus eorum habet veteris Testamenti qvamplurima documenta, qvibus absqve aliqva supputatione annorum, Christus Dei Filius non nasciturus, sed jam natus patule declaratur. Secundi vero series libri decurrit per ostensam Apostolorum doctrinam, qvæ dilucide monstrat, Christum in plenitudine temporis de Maria V. natum, non in annis a principio mundi collectis. Tertii qvoqve libri excursus sextam ætatem, in qva Christus natus est, haut dubie adesse veris documentis ostendit: in qvo qvinqve præteritæ ætates sæculi, non in annis, sed præfixo generationum limite distinguuntur.

Item librum carminum diversorum, in qvo sunt Hymni, Epitaphia, atqve de diversis causis Epigrammata numerosa. Item librum plurimarum Epistolarum: item librum sermonum, in qvo est opusculum modicum de vindicatione domus Dei, & eorum qvi ad eam confugiunt. Item librum de contrariis, qvod Græce ἀντικειμένων voluit titulo adnotari: qvi in duobus divisus est libris, ex qvibus primus dissertationes continet veteris Testamenti, secundus novi. Item librum historiæ de eo qvod Wambæ Principis tempore in Galliis exstitit gestum. Item librum sententiarum, ex decade Psalmorum B. Augustini breviter summatimqve collectum. Item excerpta de libris S. Augustini, contra Julianum hæreticum collecta. Item libellum de divinis judiciis, ex sacris voluminibus collectum: in cujus principio est Epistola ad dominum Ervigium, comitatus sui tempore, pro eodem libello directa. Item librum Responsionum contra eos qui confugientes ad Ecclesiam persequuntur. Item librum Missarum de toto circulo anni, in qvatuor partes divisum: in qvibus aliqvas vetustatis incuria vitiatas ac semiplenas emendavit atqve complevit, aliqvas vero ex toto composuit. Item librum Orationum de festivitatibus, qvas Toletana Ecclesia per totum circulum anni est solita celebrare, partim stilo sui ingenii depromptum, partim, etiam inolita antiqvitate vitiatum studiose correctum, in unum congessit, atque Ecclesiæ Dei usibus ob amorem reliqvit sanctæ religionis. Præsulatus autem honorem & sacerdotii dignitatem annis decem obtinuit, mense uno, diebus septem: qviqve etiam inevitabilis mortis præventus occasu, anno tertio Egicanis Principis, pridie nonas Martii, æra DCC.XXIIX. diem vitæ clausit extremum; ac sic in basilica gloriosissimæ Leocadiæ Virginis sorte sepulcrali est tumulatus.

Schol. S. Julianus Episcopus Toletanus XII. XIII. XIV. & XV. conciliis Toletanis interfuit, &, ut Felix ejus præco tradit, vivere desiit æra 728. hoc est, Christi 690. ann. ut Sebastianus Episcopus Salmanticensis in chron. narrat. Scripsit inter alia ad Eruigium Gothorum Regem *de Christi adventu libros tres adversus Judæos; ac totidem de futuro sæculo, qvos Prognosticon vocat*: item commentarium *in Naum prophetam.* Qvæ omnia in Bibliothecam veterum Patrum sunt relata.

Joannes Brassicanus ex codice ms. Budensi, 1530. Basileæ & Henricus Sachsius ex ms. Fuldensi 1532. Coloniæ Agrippinæ ediderunt anonymum librum, hoc titulo ἀντικειμένων hoc est, *Contrapositorum sive Contrariorum in speciem locorum utriusqve Testamenti libros duos.* Hunc fœtum suo parenti, videlicet *S. Juliano Episcopo Toletano*, Andreas Schottus restituit, & tomo 15. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis, 1622. publicavit; secutus auctoritatem Felicis Episcopi Toletani, & Sampsonis Abbatis, in libro sub annum Christi 864. scripto adversus Hostigesium Episcopum Malacitanum: qvem ms. Toleti vidit Loaisa. Porro superiore sæculo idem argumentum tractavit *Seraphinus Cumiranus Feltrensis*, ex familia sodalium S. Francisci, hac Epigraphe: *Conciliatio locorum communium sacræ Scripturæ, qvi inter se pugnare videntur.*

Andreas Qvercetanus tomo I. Scriptorum historiæ Francicæ, ex veteri codice ms. Moissiacensi, 1638. Lutetiæ publicavit Historiam Juliani Episcopi Toletani *de Wamba Regis Gothorum expeditione ac victoria*, qva rebellantem contra se Paulum Ducem Norbonensem celebri triumpho perdomuit. De variis Scriptoribus nomine Julianis Baronius ad Martyrologium 8. Martii, & Bellarminus in Catalogo consuli poterunt. Ceterum Felix Episcopus Toletanus concilio XVI. Toletano subscripsit, æra 731. hoc est, Christi anno 693.

Vita Salvi Abbatis Alueldensis, al. Albaildensis, incerto auctore.

Salvus Abbas Albaildensis monasterii, vir lingua nitidus & scientia eruditus, elegans sententiis, ornatus verbis, scripsit sacris virginibus Regularem libellum, & eloqvio nitidum & rei veritate perspicuum. Cujus oratio nempe in hymnis, orationibus, versibus ac Missis, qvas illustri ipse sermone composuit, plurimam cordis compunctionem, & magnam suaviloqventiam legentibus audientibusqve tribuit. Fuit namqve corpore tenuis, parvus robore, sed valide fervescens spiritus virtute. O qvanta illius ex ore dulciora super melle manabant verba, cor hominis qvasi vina lætificantia! Obiit temporibus Garseani Christianissimi Regis, & Theudedemiri Pontificis, IV. Idus Februarii, æra millesima; sana doctrina præstantior cunctis, & copiosior operibus caritatis. Ac sic in prædicto cœnobio, juxta basilicam Sancti Martini Episcopi & Confessoris Christi, est tumulatus sorte sepulcrali. Ad cujus pedes discipulus Velasco Episcopus qviescit in pace.

APPENDIX SIVE LIBELLUS INCERTI AUCTORIS

DE XII. SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS,

Qvi Isidoro & Ildefonso subjici solet.

QVAMVIS superius plurimi veterum tractatorum inter Græcos & Latinos scriptores doctissimi annotentur; tamen reor ipse etiam paucorum memoriam facere, qvorum lectionem recolo me attigisse.

Cap. I. SIXTUS, Episcopus Romanæ urbis & Martyr, composuit, ad instar Salomonis, librum Proverbiorum, tam brevi eloquio, ut in singulis versiculis singulæ explicentur sententiæ. Cui qvidem opusculo hæretici qvædam contra Ecclesiasticam Fidem inseruerunt, qvo facilius sub nomine tanti Martyris perversorum dogmatum reciperetur assertio. Sed is, qvi Catholicum sese meminit, probando legat, & ea, qvæ veritati contraria non sunt, recipiat. Qvidam autem putant eumdem librum ab hæreticis, non a Sixto fuisse dictatum. Refellit autem hanc opinionem beatissimus Augustinus, qvi, in qvodam opere suo, ab eodem Martyre hoc opus compositum esse fatetur.

Schol. Qvisqvis hujus libelli de XII. Scriptoribus auctor sit, communi qvodam errore lapsus hoc capite fuit. Qvid vero sentiendum sit de Proverbiis sive *Sententiis*, Sixti Papæ nomine a Ruffino Aquileiensi falso editis, supra in scholiis ad cap. 17 Gennadii docuimus.

Cap. II. MACROBIUS diaconus, studium S. Cypriani ingeniumqve secutus, complexus est congrua ex utroqve Testamento adversus versutias hæreticorum capitula, scilicet de Dei Patris majestate, & Filii Dei adventu, ejus Incarnatione, sive Passione, Resurrectione & Ascensione in cœlos; pariqve modo & de electione Gentium, & reprobatione Judæorum. Deinde subjecit etiam cetera ad utilitatem vitæ & disciplinæ religionis pertinentia: omnia hæc in centum distincta capitulis.

Schol. Garsias Loaisa, in Notis hic suis, censet hunc ipsum Macrobium a Gennadio cap. 5. vocari Presbyterum Afrum, hæreticum Donatistam seu Montensem.

Cap. III. PHILASTRIUS Brixiensis Episcopus: hic longe ante beatissimum Augustinum edidit librum de hæresibus, singulas quasque demonstrans, siue qvæ in populo Judæorum, ante Incarnationem Christi, fuerunt, qvas viginti octo enumerat, sive quæ, post Domini Salvatoris adventum, adversus catholicam Fidem exortæ sunt, quas idem centum viginti octo esse describit: sicut & de eo idem vir magnæ gloriæ Augustinus & doctor clarissimus meminit.

Schol. *S. Philastrius*, Brixiensis in Italia Episc. sub Theodosio seniore Imp. claruit, & Conc. Aqvilejensi adversus Arianos, cum S. Ambrosio Mediolanensi, interfuit. Meminit ejus S. Aug. lib. de hæresibus ad Qvodvultdeum diaconum his verbis: *Philastrius Brixiensis Episcopus, qvem cum B. Ambrosio Mediolani etiam ipse vidi: scripsit hic librum, hæreses illas non prætermittens qvæ in populo Judæorum fuerunt ante Domini adventum, easqve XXVIII. commemoravit.* Monet autem Bellarminus in Catalogo, multa a Philastrio inter hæreses numerari, qvæ vere hæreses non sunt. Qvod autem cap 112. apud Philastrium vulgo legitur, a Christo Domino usqve ad illud tempus, qvo ea scribebat, intercurrisse annos qvadringentos triginta, mendum est typographi. Nam ad eum annum Philastrius non pervenit, utpote qvi diem obiit, superstite S. Ambrosio; ut constat ex Sermone S. Gaudentii, ejus successoris, qvem in ordinatione sua habuit. Decessit vero Ambrosins anno 397. aut 398. ut supra ad c. 124. Hieron. docui. Latinus Latinius, vir litteratus & Baronio olim

sim familiaris, mendosum Philastrii locum, levi facta mutatione, restitui posse censuit; nimirum ut nota numeri CCCCXXX. sic corrigatur, CCCLXXX.

Prædecessoris sui insigne elogium habet S. Gaudentius: *Philastrius*, inqvit, *universum Romani orbis ambitum peragrans, qvasi alter Paulus dominicum seminat verbum; ut eo populorum pectoribus insito, omne Martyris genus pro Christo libentissime tolerare universi pollicerentur. Cumqve adversus Gentiles, Judæos & hæreticos prædicasset, pluribus ad orthodoxæ Fidei cultum revocatis, qvorumdam infidelium verberibus affectus, non multo post, ceu Dominica passione stigmatizatus, felicem animam Deo restituit.* Ceterum Philastrii liber de hæresibus exstat tomo 4. Bibliothecæ veterum Patrum. De eodem Helias Capreolus lib. 3. Chronicorum, Baronius ad annum 386. & Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ consuli poterunt. Sacra ejus lipsana *Rampertus* Episcopus Brixiensis, in æde S. Andreæ reperta, ad cathedralem S. Mariæ basilicam transtulit: in qva translatione plurimos a variis infirmitatibus curatos fuisse, idem Rampertus litteris consignavit.

Cap. IV. THEODORUS, Mopsvestenæ urbis Episcopus, ita clare copioseque scientiæ doctrina refulsisse refertur, ut prædicaretur (si referre fas est) mille voluminum summam in Græco conscripsisse, adversus omnium hæreticorum errores. Hunc Acephalorum Episcopi, in præjudicio Chalcedonensis Concilii, Justiniano Principe compellente, damnare post mortem, cum Iba & Theodoreto Episcopis, censuerunt, dum constet eum laudabilium virorum testimoniis, clarissimum Ecclesiæ Doctorem fuisse. Vixit usqve ad imperium senioris Leonis.

Schol. De Theodoro Mopsvesteno, Iba Edesseno, & Theodoreto Cyrensi, Episcopis, deqve Tribus capitulis Concilii Chalcedonensis, vide qvæ supra in scholiis ad cap. 18. & 19. Isidori diximus.

Cap. V. TYRANNIUS Ruffinus scripsit, ad qvendam Paulinam presbyterum, de benedictionibus Patriarcharum, triplici intelligentia, librum satis succinctum & clara brevitate compositum. Hic autem, juxta mysticum sensum, ea qvæ de Dan filio Jacob scripta sunt, non recte de Domino nostro interpretatur, dum procul dubio ad Antichristum eadem pertinere sanctorum Patrum probet assertio.

Schol. Ruffinus presbyter Aqvileiensis, prænomine *Tyrannius* vel *Torannius*, a Gennadio cap. 17. supra pag. 12. memoratus fuit; qvo lectorem remitto, ut & Gelasii I. Papæ decretum, qvod habetur in Decreto Gratiani dist. 15.

Cap. VI. VERGUNDUS Africanus Episcopus, studiis liberalium litterarum disertus, edidit carmine dactylico duos modicos brevesqve libellos: qvorum primum de Resurrectione & Judicio scripsit, alterum vero de Pœnitentia; in quo lamentabili carmine propria delicta deplorat.

Schol. *Verecundus*, Juncensis in Byzacena Africæ provincia Episcopus, defensor Trium capitulorum Concilii Chalcedonensis, supra pag. 54. memoratorum, exul Chalcedone anno 552. obiit: ut Victor Tunu-nensis tradit. Ipsum esse eumdem cum nostro *Vergundo* censet Loaisa in Notis ad hunc locum; additqve se vidisse Verecundi libellum de Pœnitentia, hexametris versibus scriptum; cujus hoc erat initium: *Qvis mihi mœsta dabit lacrymosis imbribus ora.*

Cap. 7. VICTORINUS Episcopus composuit & ipse versibus duo opuscula admodum brevia; unum adversus Manichæos, reprobantes veteris Testamenti Deum, veramqve Christi incarnationem contradicentes: alium autem adversus Marcionistas, qvi duo principia, id est, duos Deos fingunt; unum malum, justum creaturarum conditorem, & retributorem factorum; alterum bonum, animarum susceptorem, & indultorem criminum.

Schol. *Victorini* duo, unus Episcopus Pictaviensis, alter Rhetor Afer ab Hieronymo; & alii duo a Gennadio, unus Rhetor Massiliensis, alter Aqvitanus calculator recensentur. Opuscula duo adversus Manichæos & Marcionistas, qvæ hic recensentur, videntur esse *Victorini Afri Rhetoris*, de qvo Hieronymus cap. 101. supra pag. 190. agit. Victorini porro hujus libellos duos Sirmondus Lutetiæ 1630. publicavit: exstantqve alia ejusdem opera tom 4. Bibliothecæ Patrum. Garsias tamen Loaisa putat duo illa opuscula, qvæ hoc capite memorantur, esse attribuenda *Victorino Rhetori Massiliensi*, de qvo Gennadius cap. 60. supra pag. 28. tractat. Ut ut sit, notet Lector Victorinum nostrum hoc capite Episcopum vocari: qvem titulum nec suo Victorino Afro Hieronymus, nec suo Victorino Massiliensi Gennadius tribuit.

Adversus Marcionistas.] De iis legi poterunt Irenæus lib. 1. cap. 2. Augustinus de hæresibus lib 1. cap. 21. & alii.

Cap. VIII. IDATIUS provinciæ Gallæciæ Episcopus, secutus Chronicon Eusebii Cæsariensis Episcopi, sive Hieronymi presbyteri, qvæ usqve hodie in Valentis Augusti imperium edita declaratur, dehinc ab anno primo Theodosii Augusti usqve ad annum imperii Leonis octavum, subjunctam seqvitur historiam: in qva magis Barbararum gentium bella crudelia narrat, qvæ premebant Hispaniam. Decessit sub Leone Principe, ultima jam pene senectute; sicut etiam præfationis suæ demonstrat indicio.

Schol. *Idatius*, Lemicæ in Gallæcia Episcopus, scripsit *Chronicon*; qvod integrum primus Sirmondus Lutetiæ 1619. publicavit. Ejus excerpta ab Henrico Canisio primum, deinde a Josepho Scaligero edita fuerant. Ceterum ut Eusebii Chronicon continuat Idatius, sic & illius etiam epochas sectatur. Prior itaqve numerus apud Idatium est Eusebianus; alter vero est æræ Hispanicæ, qvam in fastis qvoqve, ut Hispanis usitatam & familiarem, adjecit. Hæc vero Christi natalem triginta octo tantum annis antecedit, cum numerus Eusebianus præcedat annis 2015. Ceterum præter Chronicon Idatius scripsit & *Fastos Consulares*: qvorum partem, ab exordio Aureliani Augusti ad obitum Honorii, idem Sirmondus Chronico Idatiano subtexuit. Libet porro ipsum Idatium de se loqventem audire.

IDATIUS provincia Gallæcia natus in Lemica civitate, mage divino munere qvam propria merito, summi Præsul creatus officii, eruditissimorum Patrum, in opere suo, ostensum ab his secutus est exemplar. Qvorum primus Eusebius *Cæsariensis Episcopus: qui Ecclesiasticas sui numeri libris scripsit historias, ab initio Nini regnantis Assyriis, & sancti Abrahæ Patriarchæ Hebræis, & reliqvorum contemporales his annos Regum, in vicesimum Constantini Augusti annum, Græci sermonis Chronographiæ concludit historia. Post hunc* Hieronymus *presbyter, idem* Eusebius *cognomento, de Græco in Latinum scripturæ hujus interpres, a vicesimo anno supradicti Imperatoris in quartum decimum Valentis Augusti annum, subditam texuit historiam. Quem quodam tempore propriæ peregrinationis in supradictis regionibus, adhuc infantulus, vidisse me certus sum. Et quia ad nostri temporis cursum descriptio defluxit annorum, mentem monuit imperiti, ut de cognitis, vel vestigiis se substerneret prædecessorum. Quæ fideli suscipiens cordis intuitu, partim ex studio Scriptorum, partim ex certo relatu, partim ex cognitione qvam propriæ vitæ tempus ostendit, qvæ seqvuntur adiecimus.*

Olympiadis 296 anno primo (Christi anno 405.) Hierosolymis Joannes, Cæsarea Eulogius, Cypro Epiphanius, Alexandria Theophilus, Episcopi habentur insignes. Hieronymus presbyterio præditus, in Bethleem consistens, præcipuus habetur in cunctis. Qvi Hierosolymis ante Joannem Episcopi fuerint, Idatius, qvi hæc scribit, scire non potuit. Hunc vero sanctum, cum sanctis Eulogio, Theophilo & Hieronymo, vidit & infantulus & pupillus. Olympiadis 302. anno tertio (Christi 431.) Suevi initam cum Gallæcis pacem, libata sibi occasione, conturbant. Ob qvorum deprædationem, Idatius Episcopus ad Aetium utriusque militiæ ducem, qui expeditionem agebat in Galliis, suscipit legationem. Olympiadis ejusdem anno quarto (Christi 432.) superatis per Aetium in certamine Francis, & in pace susceptis, Censorius Comes legatus mittitur ad Suevos: supradicto secum Idatio redeunte.

Olympiadis 303. anno tertio (Christi anno 435.) Hierosolymis Juvenalem Episcopum præsidere, Germani presbyteri Arabicæ regionis, exinde ad Gallæciam venientis, & aliorum Græcorum relatione comperimus; adjicientibus Constantinopolim eum, cum aliis & Palæstinæ provinciæ & Orientis Episcopis evocatum, sub præsentia Theodosii Augusti, contracto episcoporum interfuisse Concilio, ad destruendam Hebionitarum hæresim, quam Nestorius ejusdem urbis Episcopus resuscitabat. Quo vero tempore sancti Joannes, Hieronymus & alii, quos supra diximus, obierint, vel qvis Joanni ante Juvenalem successerit, referentum sermo non edidit. Olympiadis 306. anno primo (Christi 445.) in Asturicensi urbe Gallæciæ, quidam ante aliquot annos latentes Manichæi gestis Episcopalibus deteguntur: quæ ab Idatio & Turibio (Asturicensi) Episcopis, qui eos audierant, ad Antoninum Emeritensem Episcopum directa sunt. Olympiadis 310. anno primo (Christi 461.) Frumarius cum manu Suevorum, quam habebat, impulsus, capto Idatio Episcopo, VII. Kalendas Augusti, in Aqua flaviensi ecclesia, eundem conventum grandi evertit excidio. Idatius, tribus mensibus captivitatis impletis, mense Novembri, redit ad Flavias. Hactenus ex Idatii Chronico.

Usqve in annum imperii Leonis VIII. hoc est, annum Christi 464. Qvin imo Idatius Chronicon suum usqve ad annum Christi 467. deduxit: ut ex ejusdem conclusione liqvet. Idatium porro Lemicensem Episcopum qvatuor alii itidem Episcopi ac Chronographi Hispanienses excipiunt, *Isidorus Pacensis*, *Sebastianus Salmanticensis*, *Sampirus Asturicensis*, & *Pelagius Ovetensis*: qvos omnes junctim ex manuscriptis codicibus Prudentius Sandovallius, Pampelonensis Episcopus 1634. Pampelone in Navarra primus edidit. Ex his *Isidorus Pacensis* orditur ab æra sexcentesima tertia, sive ab anno Heraclii Imp. septimo, qvo Mahometes Saracenorum ductor Syriam, Arabiam & Mesopotamiam occupavit, & desinit in æra septingentesima nonagesima octava, hoc est, in anno Christi septingentesimo qvinqvagesimo quarto: qvo anno & se scripsisse testatur sub finem. *Sebastianus Salmanticensis* a temporibus Pelagii Regis usqve ad Ordinii I. Regis obitum hoc est usq; ad æram nongentesimam tertiam, sive usqve ad annum Christi octingentesimum sexagesimum qvintum suam, ut nuncupat, historiam deduxit. *Sampirus Asturicensis*, ab æra octingentesima nonagesima sexta, sive a temporibus Alfonsi Magni, illo nomine tertii Regis, usqve ad initium principatus Veremundi Regis continuavit. *Pelagius Ovetensis Episcopus* a temporibus dicti Veremundi usqve ad obitum Alfonsi VII. (qvem vocant Imperatorem Hispaniæ) rerum gestarum seriem produxit. De Æræ ratione & origine Mariana lib. 3. c. 24. consulatur.

Cap.

Cap. IX. EUSEBIUS Dorilætanæ urbis Episcopus. Hic in cœtu Chalcedonensis concilii, contra Dioscorum hæreticum, Alexandrinæ urbis Episcopum, librum obtulit, ac præsenti Synodo omnes Dioscori errores & blasphemias recitavit. Hunc enim ac S. Flavianum Constantinopolitanum Episcopum idem Dioscorus in Ephesina II. synodo excommunicationis sententia dejecerat; eo quod pro orthodoxa Fide contra hæresim repugnarent. Unde postea idem Eusebius, in Chalcedonensi synodo innumerabilium malorum ejus crimina vel blasphemias detegens, damnationis ejus sententiam super eum a sancto Concilio imprecatur; scilicet ut qvod injuste ille aliis intulerat, in eum iuste retorqveretur.

Schol. *De Eusebio* Dorilæi Episcopo, itemqve de S. Flaviano CP. Episcopo, Rom. Martyrologii tabulis a. d. 18. Febr. adscripto Baronius fuse in Annalibus, & in Notis ad citatum Martyrologii locum tractat.

Cap. X. CEREALIS Castulensis Ecclesiæ Episcopus. Hic, dum apud Carthaginiensem Africæ Provinciæ urbem venisset, de Fide sanctæ Trinitatis cum Maximiano, Ammonitarum Episcopo, concertatus est; respondens propositionibus ejus non eloqviorum argumentis, sed testimoniis sanctarum Scripturarum. Exstat hoc ipsum ejusdem opusculum, decem & novem responsionum capitulis præsignatum.

Schol. *Cerealis*, Castulensis seu Castalanensis in Africa Episcopi, Gennadius qvoqve in Catalogo cap. 96. meminit. De ejus libro, contra Maximianum Ammonitarum (aliis Arianorum aut Africanorum) Episcopum scripto, supra in Scholiis ad citatum Gennadii locum, pag. 43. nos egimus.

Cap. XI. FERRANDUS, Cathaginiensis Ecclesiæ Diaconus, multum in sacris Scripturis floruisse asseritur, multasqve cum beato Fulgentio propositiones alternis epistolis habuisse narratur. Iste ad Pelagium & Anatolium, Romanos Diaconos, consulentes eum, utrum liceat qvemqvam damnare post mortem, edidit rescriptum, ubi inter alia sic locutus est, dicens: Qvid prodest dormientibus Ecclesiam perturbare? Si qvis adhuc in corpore mortis hujus accusatus & damnatus, antequam mereretur absolvi, de Ecclesia raptus est, absolvi non potest ulterius humano judicio. Si qvis accusatus & absolutus, ante diem sacri examinis, repentina vocatione præventus est, intra sinum matris Ecclesiæ constitutus, divino intelligendus est judicio reservari. De hoc nullus homo potest manifestam proferre sententiam: cui si Deus indulgentiam dedit, nihil nocet nostra severitas; sed si supplicium præparavit, nihil prodest nostra benignitas.

Schol. Victor Tununensis in Chronico notat, *Fulgentium Ferrandum* in ecclesia Carthaginiensi claruisse anno VI. post Consulatum Basilii, hoc est, Christi an. 547. Scripsit antem *Paraeneticum ad Reginum Comitem*, qvi in Bibliotheca Patrum exstat: item *Epistolas*, Romæ primum, & postea in citata Bibliotheca publicatas: item *Breviationem sacrorum Canonum*, Parisiis 1598. cum Crisconii Breviario Canonum, & 1609. cum Codice veteri Canonum Ecclesiæ Romanæ, per Dionysium Exiguum concinnato, typis editam. Sunt qvi putant ab eodem Ferrando Diacono conscriptam esse vitam S. Fulgentii Ruspensis Episcopi, qvæ in omnium est manibus. De Fulgentio utroqve fuse Baronius in Annalibus.

Cap. XII PETRUS, Ilerdensis Hispaniarum Ecclesiæ Episcopus, edidit diversis solemnitatibus congruentes Orationes, & Missas, eleganti sensu, & aperto sermone.

MARCELLINUS, Italiæ presbyter, scripsit, Theodosio minore Arcadioqve Imperatoribus, opusculum unum: in qvo retexuit gesta Episcoporum, qvi ad destructionem homousion* Arimini convenerunt: quique ita totum mundum perfidia impii dogmatis turbaverunt, ut vix pauci Antistites existerent, qvi in inviolabili Fidei cultu perseverarent. Exponit quoque de Ario, dum ad Synodum pergeret, cum Alexandro disputaturus, qualiter conversus in via, ad necessariam caussam, viscera ejus fuissent diffusa. De fine quoque Osij Cordubensis urbis Episcopi, qvi metu Imperatoris Fidem prævaricatus, perfidiæ assertor & impietatis effectus fuerat assecutor, sic talia profert: Nam post impiam, inqvit, Osij prævaricationem, dum S. Gregorius Eliberitanus ** Episcopus in Cordubensi urbe, juxta imperiale decretum, fuisset adductus, ac minime vellet illi communicare, commotus Osius dicit Clementino, Constantii Præfecti Vicario, ut mitteret eum in exilium. At ille, Non audeo, inqvit, Episcopum in exilium mittere, nisi prius eum ab Episcopatu dejeceris. Ut autem vidit S. Gregorius, qvod Osius vellet ferre sententiam, appellat Christum totis fidei suæ visceribus, exclamans ita: Christe Deus, qvi venturus es judicare vivos & mortuos, ne patiaris hodie humanam proferri sententiam adversus me minimum servum tuum, qvi pro fide nominis tui, ut reus assistens, spectaculum factus sum: sed tu ipse, qvæso, in caussa tua hodie judica, ipse sententiam proferre dignare per ultionem. Non ego, qvasi metuens exilium, fugere cupio, cum mihi pro tuo nomine nul-

 lum

* Homousii. ** Martyrolog. Rom. 24. April.

lum supplicium grave sit, sed ut multi prævaricationis errore liberentur, cum præsentem viderint ultionem. His dictis, ecce repente Osius, residens fastu qvasi regalis Imperii, cum sententiam conaretur exprimere, os vertit, distorqvens pariter & cervicem, ac de sessu in terram eliditur, atqve illico exspiravit. Tunc admirantibus cunctis, etiam Clementinus ille gentilis expavit, & licet esset judex, tamen timens, ne in se simile supplicium judicaretur, prostravit se ad pedes sancti viri, obsecrans ut sibi parceret, qvi in eum divinæ legis ignoratione peccasset, & non tam proprio arbitrio, qvam mandantis Imperio. Inde est, qvod solus Gregorius numero vindicantinm integram Fidem, neqve in fugam versus est, neqve passus est exilium. Unusqvisqve enim timuit de illo ulterius judicare.

Schol. Marcellini hujus Gennadius cap. 16. in Faustino, supra pag. 11. meminit. Ista porro, qvæ de Osio Cordubensi hoc capite narrantur, a Marcellino presbytero, schismatico Luciferiano, conficta fuisse, supra in Scholiis ad cap. 1. Isidori, pag. 50. docui.

INDEX SCRIPTORUM ECCLESIASTICORUM

QVI IN ILDEFONSI CATALOGO, EJUSQVE APPENDICIBUS MEMORANTUR.

LIBEL-

LIBELLI IV. HONORII AUGUSTODUNENSIS PRESBYTERI DE LUMINATIBUS ECCLESIÆ, SIVE DE SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS.

INCIPIT LIBLLUS I. EX HIERONYMO SUBLECTUS.

ROGO te Lector (si tamen præ dono invidiæ audias) ne hujus opusculi laborem vilipendas. Ego qvippe vigilavi, ut tu dormias: ego laboravi, ut tu qviescas. Tuus solummodo labor erit, ut perlegendo intelligentia repleаris, & præditus, clarus ab omnibus habearis. Si autem (qvod magis timeo) tabido corde & nebulosa facie his flosculis ornate contextis lividum dentem imprimis, ac rosigerum sertum, candididulis liliis connexum, venenata lingua carpis; invidia qvidem te ut proximum servum caligini ignorantiæ involvet, me autem benevolentia per lumen scientiæ ad gloriam & honorem perducet. In hoc libello omnes Ecclesiasticos Scriptores a tempore Christi usqve ad nostra tempora nominatim expressi, qvos ex Hieronymo, Gennadio, Isidoro, Beda, & aliis cognoscere potui.

Cap. 1. SIMON PETRUS, filius Joannis, Provinciæ Galliææ, vico Bethsaida, frater Andreæ Apostoli, & Princeps Apostolorum, scripsit duas Epistolas, qvæ canonicæ nominantur. Evangelium qvoqve Marci ejus esse dicitur. Libri autem, de qvibus unus Actorum ejus inscribitur, alius Evangelii, tertius Prædicationis, qvartus Apocalypseos, qvintus Judicii, inter apocryphas scripturas repudiantur. Hic post Episcopatum Antiochensis Ecclesiæ, ad expugnandum Simonem magum, Romam pergit, ibiqve viginti annis cathedram Episcopalem tenuit, usqve ad qvartum decimum annum Neronis, a qvo & crucifixus est, Romæqve sepultus. *Vide Hieron. c. 1.*

Cap. 2. JACOBUS, frater Domini, cognomento Justus, Josesph, ut qvidam existimant, ex alia uxore, ut alii, Mariæ sororis matris Domini filius, scripsit unam de septem canonicis Epistolam. Hic post passionem Domini ab Apostolis Hierosolymorum ordinatus Episcopus, triginta annis rexit Ecclesiam, & juxta templum Domini, ubi præcipitatus fuerat, sepelitur. *Hieron. c. 2.*

Cap. 3. MATTHÆUS, qvi & Levi, ex Publicano Apostolus, primus in Judæa Evangelium Christi Hebræis litteris composuit. *Hieron. c. 3.*

Cap. 4. JUDAS, frater Jacobi, unam de septem canonicis reliqvit Epistolam. *Hieron. c. 4.*

Cap. 5. PAULUS Apostolus, qvi antea Saulus, extra numerum duodecim Apostolorum, de tribu Benjamin, & oppido Judææ Gischali, scripsir decem Epistolas ad Ecclesias, ad Romanos unam, ad Corinthios duas, ad Galatas unam, ad Ephesios unam, ad Philippenses unam, ad Colossenses unam, ad Thessalonicenses duas, ad Hebræos unam: præterea ad discipulos suos qvatuor, Timotheo duas, Tito unam, Philemoni unam, ad Laodicenses unam, qvæ qvidem legitur, sed ab omnibus exploditur. Hic qvarto decimo Neronis anno, eodem die qvo Petrus Romæ pro Christo capite truncatur, & in via Ostiensi sepelitur trigesimo septimo anno post passionem Domini. *Hieron. c. 5.*

Cap. 6. BARNABAS Cyprius, qvi & Joseph levites cum Paulo gentium Apostolus ordinatus, unam ad ædificationem Ecclesiæ Epistolam composuit, qvæ inter apocryphas scripturas legitur. *Hieron. c. 6.*

Cap. 7. LUCAS Medicus Antiochensis, sectatar Pauli Apostoli, scripsit Evangelium, & Actus Apostolorum Romæ. Hic octuagesimo & qvarto anno in Bithynia moritur, & postmodum Constantinopolim transfertur. *Hieron. c. 7.*

Cap. 8. MARCUS, discipulus & interpres Petri, Romanis scripsit Evangelium. Hic passus est octavo Neronis anno, & Alexandriæ sepultus. *Hieron. c. 8.*

Cap. 9. JOANNES Apostolus, filius Zebedæi, & frater Jacobi, scripsit Asiæ Episcopis Evangelium, & Apocalypsim, & tres canonicas Epistolas. Hic sexagesimo octavo anno post passionem Domini sub Trajano moritur, & apud Ephesum sepelitur. *Hieron. c. 9.*

Cap. 10. HERMAS, cujus Apostolus Paulus ad Romanos meminit, scripsit librum, qvi appellatur Pastor. *Hieron. c. 10.*

Cap. 11. PHILO Judæus, natione Alexandrinus, de genere sacerdotum, scripsit librum unum de vita nostrorum sub Marco degentium. Hujus extant præclara & innumerabilia opera: In qvinqve libros Moysi: De confusione linguarum, liber unus: De natura & inventione, liber unus: De his qvæ sensu precamur & testamur, liber unus: De eruditione, liber unus: De herede divinarum rerum, liber unus: De divisione æqvalium & contrariorum, liber unus: De tribus virtutibus, liber unus: Qvare qvorumdam in Scripturis mutata sint nomina, liber unus: De pactis, libri duo: De vita sapientis, liber unus: De tribus virtutibus, liber unus: Quod somnia mittantur a Deo, libri quinque: Quæstionum & solutionum in Exodum libri quinque: De tabernaculo, & Decalogo, libri quatuor: De victimis & repromissionibus: De maledictis: De prouidentia: De Iudæis: De conversatione vitæ Alexandri: Qvod propriam rationem habeant muta animalia: Quod omnis insipiens servus sit: De Apostolicis viris, quem inscripsit de contemplativa vita: De agricultura duos: De ebrietate duos. Hic conscripsit secundum librum Machabæorum. *Vide Hieron. c. 11. & Bellarminum in Catalogo, ubi agit de Philone & de auctore librorum Machabaorum.*

Cap. 12. LUCIUS ANNÆUSSENECA Cordubensis, Photini Stoici discipulus, & patruus Lucani Poëtæ, scripsit qvasdam Epistolas ad Paulum Apostolum, & Apostolus qvasdam rescripsit. *Hieron. c. 12.*

Cap. 23. JOSEPHUS, Mathathiæ filius, ex Hierosolymis sacerdos, a Vespasiano captus, scripsit Romæ septem libros Judaicæ captivitatis, & alios vigintiqvatuor Antiquitatum libros, ab exordio mundi usque ad qvartum decimum annum Domitiani Cæsaris, & duos conflictus adversus Appionem Grammaticum Alexandrinum, & unum qui inscribitur de Potentia, in qvo digesta sunt Machabæorum martyria. *Hieron. c. 13.*

Cap. 14. JUSTUS Tiberiensis, de provincia Galilæa, scripsit historiam Judaicarum rerum, & quosdam commentariolos de Scripturis. *Hieron. c. 14.*

Cap. 15. CLEMENS, cujus Apostolus ad Philippenses meminit, quartus post Petrum Apostolum Romæ Episcopus (siquidem secundus Linus, tertius Anacletus fuit) scripsit Epistolam ad Corinthiorum Ecclesiam, valde utilem, & Itinerarium Petri, & Disputationem Petri & Appionis, & multa alia, qvæ inter apocrypha numerantur. *Hieron. c. 15.*

Cap. 16. DIONYSIUS AREOPAGITA Philosophus, a Paulo Apostolo conversus, Athenis Episcopus ordinatus, scripsit librum de Hierarchia, & multa alia.

A. MIRÆI *Schol.* De S. Dionysio Areopagita sic legitur in veteri Romano Martyrologio, ab Heriberto Rosweido tipis Plantinianis 1613. edito: *V Nonas* (3) *Octobris, Athenis, Dionysii Areopagita sub Adriano diversis tormentis passi: ut Aristides testis est in opere, qvod de Christiana religione composuit. Hoc opus apud Athenienses inter antiqvorum memorias clarissimum tenetur.* De S. Dionysio Parisiensi Episcopo sic legitur in eodem Martyrologio: *VII. Idus* (9) *Octobris, Parisiis, Dionysii Episcopi, cum sociis suis, a Fescennino gladio animadversi.* Vetus itaqve Romanum Martyrologium duos Dionysios constituit; unum Areopagitam, S. Pauli Adostoli Discipulum; alterum Parisiensem Episcopum, jussu Fescennini gladio percussum Decio & Grato consulibus (hoc est, Christi 250 anno) ut Gregorius Turonensis lib. 1. hist. Francorum narrat. Hæc visum fuit verbo indicare: reliqva cujusqve judicio relinqvo.

Cap. 17. *Ignatius*, Antiochenæ ecclesiæ post Petrum Apostolum tertius Episcopus, scripsit ecclesiæ Ephesiorum epistolam, alteram ad Magnesianos, tertiam ad Trallenses, qvartam ad Romanos, deinde ad Philadelphios, & Smyrnæos. Hic passus est sub Trajano. *Hieron. c. 16.*

Cap. 18. *Polycarpus*, Joannis Apostoli discipulus, ab eo Smyrnæ Episcopus ordinatus, scripsit ad Philippenses valde utilem epistolam, & qvædam de die Paschæ. Hic sub Commodo pro Christo igni traditur. *Hieron. c. 17.*

Cap. 19. *Papias*, Joannis auditor, Hierapolitanus in Asia Episcopus, qvinque scripsit volumina, quæ prænotavit, Explanatio sermonum Domini. *Hieron. c. 18.*

Cap. 20. *Qvadratus*, Apostolorum discipulus, Athenarum Episcopus, scripsit librum pro Christiana religione valde utilem, Apostolica doctrina dignum. *Hieron. c. 19.*

Cap. 21. *Aristides*, Atheniensis Philosophus eloquentissimus, scripsit volumen nostri dogmatis rationem continens. *Hieron. c. 20.*

Cap. 22. *Agrippa* cognomento Castor, vir valde doctus, adversus viginti qvattuor volumina Basilidis hæretici, qvæ in Evangelium confecerat, fortissime disseruit. *Hieron. c.* 21.

Cap. 23. *Egesippus*, vicinus Apostolicorum temporum, omnem a passione Domini usque ad suam ætatem Ecclesiasticorum actuum texens historiam, quinque libros composuit. *Hieron. c.* 22.

Cap. 24. *Justinus* Philosophus, de Neapoli urbe Palæstinæ, patre Prisco Bacchio, scripsit libros quattuor pro religione Christi contra Gentes, & unum de monarchia Dei, & unum qvem prænotavit Psalten, & unum de anima, & dialogum contra Judæos, & insignia volumina contra Marcionem, & librum contra omnes hæreses. Ad ultimum pro Christo sanguinem fudit. *Hieron. c.* 23.

Cap. 25. *Melito* Asianus, Sardensis Episcopus, librum pro Christiano dogmate composuit. Scripsit etiam de Pascha duos libros: De vita Prophetarum librum unum: De senibus unum: De corpore & anima unum: De baptismate unum: De veritate unum: De generatione Christi unum: De prophetia sua unum: De hospitalitate unum: & alium librum, qui clavis inscribitur: De diabolo unum: De Apocalypsi Joannis unum: eclogarum libros sex. *Hieron. c.* 24.

Cap 26. *Theophilus*, sextus Antiochenæ ecclesiæ Episcopus, contra Marcionem librum composuit & ad Auctolycum tria volumina, & contra hæresim Hermogenis librum unum, & alios tractatus. *Hieron. c.* 25.

Cap. 27. *Apollinaris*, Asiæ Hieropolitanus Episcopus, insigne volumen pro fide Christianorum edidit, & qvinqve libros adversus Gentes, & tres de veritate, & duos adversus Cataphrygas. *Hieron. c.* 26.

Cap. 28. *Dionysius* Corinthiorum ecclesiæ Episcopus multas epistolas ad Ecclesias scripsit: in qvibus est una ad Laodicenses, alia ad Athenienses, tertia ad Nicomedienses, quarta ad Cretenses, quinta ad Ponti Ecclesias, sexta ad Ignosianos, septima ad Romanos, octava ad Chrysophoram, sanctam feminam. Sub Marco Antonino claruit.

Schol. Ad Laodicenses:] lege *Lacedamonios. Ad Ignosianos:*] lege, *Cnossianos.* Vide *Hieron. c.* 27.

Cap. 29. *Pinytus* Cretensis, Cnossiæ urbis Episcopus, scripsit ad Dionysium Episcopum valde elegantem Epistolam. *Hieron. c.* 28.

Cap. 30. *Tatianus* hæresiarcha infinita scripsit volumina. Hic Justini Philosophi discipulus fuit; in Rhetorica quam maxime floruit; novam hæresim condidit.

Schol. Harmonia IV. Evangeliorum; qvæ tomo 7. Bibliothecæ veterum Patrum exstat, non est Tatiani sed *Ammonii Alexandrini*, de qvo Hieronymus cap. 55. in Catalogo agit. In eodem tomo estat liber *Diatessaron Evangeliorum* cujus auctor fuit hic Tatianus Syrus, Encratitarum princeps. *Vide supra Hieron. c.* 29. & 55.

Cap. 31. *Philippus*, Cretensis Gortinæ urbis Episcopus, præclarum adversus Marcionem edidit librum. *Hieron. c.* 30.

Cap. 32. *Musanus* non ignobilis scriptor confecit librum adversus qvosdam, qvi ad hæresim Tatianam declinaverunt. *Hieron. c.* 31.

Cap. 33. *Modestus* adversus Marcionem fecit librum, & alia qvædam *Hieron. c.* 32.

Cap. 34. *Bardesanus*, in Mesopotamia clarus, infinita adversus pene omnes hæreticos scripsit volumina. Hic nimis eloqvens fuit, & novam hæresim condidit. *Hieron. c.* 33.

Cap. 35. *Victor* tertius decimus Romanæ urbis Episcopus de Pascha, & alia qvædam scripsit volumina. *Hieron. c.* 34.

Cap. 36. *Irenæus*, Lugdunensis Galliæ Episcopus, scripsit adversus Hæreses libros qvinqve, contra Gentes volumen breve, de Disciplina aliud, & ad Martianum fratrem de Apostolica prædicatione, librum variorum tractatuum, ad Blastum de Schismate, ad Florinum de Monarchia, de Ogdoade egregium documentum; & qvædam ad Victorem Papam de Pascha. *Hieron. c.* 35.

Cap. 37. *Pantænus* Stoicæ sectæ discipulus, tam in sanctis Scripturis, qvam in sæculari litteratura eruditus, Alexandriæ multos commentarios in sanctam Scripturam fecit. Hic ad Indiam missus, ubi Bartholomæus docuit, ubi Evangelium Matthæi reperit, qvod & secum detulit. *Hieron. c.* 36.

Cap. 38. *Rhodon* genere Asianus, a Tatiano in Scripturis Romæ eruditus, edidit plurima, præcipuumqve adversus Marcionem opus: sed & in Hexaëmeron elegantes tractatus composuit, & adversus Cataphrygas insigne volumen. Sub Commodo floruit. *Hieron. c.* 37.

Cap. 39. *Clemens* Alexandrinæ ecclesiæ presbyter, Pantæni auditor, post eum ecclesiasticam scholam tenens, scripsit insignia volumina, plena eruditionis & eloqventiæ, tam de Scripturis divinis, qvam de sæcularis litteraturæ instrumento. E qvibus sunt illa Stromatum & Informationum libri octo, de Pædagogis unus, de Pascha unus, de

de Jejunio unus, de Disceptatione unus, & alius qvi inscribitur, Qvisnam ille dives sit qvi salvetur; de Obtrectatione liber unus; de Canonibus ecclesiasticis unus. Hujus discipulus fuit Origenes. *Hieron. c.* 38.

Cap. 40. *Miltiades* scripsit præcipuum volumen adversus Montanum, & Priscam & Maximillam, & alios libros adversus Gentes & Judæos. *Hieron. c.* 39.

Cap. 41. *Apollonius* vir disertissimus scripsit adversus Montanum, & Priscam & Maximillam insigne & magnum volumen. Contra hunc scripsit Tertullianus. Hic claruit sub Severo. *Hieron. c.* 40.

Cap. 42. *Serapion*, Antiochiæ Episcopus, scripsit Epistolam ad Caricum & Ponticum de hæresi Montani. Ad Domnionem qvoqve librum composuit, & nnum de Evangelio, & alias breves Epistolas. *Hieron. c.* 41

Cap. 43. *Apollonius*, Romanæ urbis senator, insigne volumen pro Fide nostra composuit. Hic sententia Senatus pro Christo capite truncatur. *Hieron. c.* 42.

Cap. 44. *Theophilus* Cæsareæ Palæstinæ, qvæ olim Turris Stratonis vocabatur, Episcopus, de Pascha synodicam & valde utilem composuit Epistolam. *Hieron. c.* 43.

Cap. 45. *Bacchylus*, Corinthiorum Episcopus, elegantem librum de Pascha composuit. *Hieron. c.* 44.

Cap. 46. *Polycrates* Ephesiorum Episcopus, scripsit synodicam Epistolam ad Victorem Romanum Episcopum. *Hieron. c.* 45.

Cap. 47. *Heraclius* in Apostolum commentarios composuit. *Hieron. c.* 46.

Cap. 48. *Maximinus* famosam qvæstionem insigni volumine ventilavit. Unde malum, & qvod materia a Deo facta sit. *Hieron. c.* 47.

Cap. 49. *Candidus* in Hexaëmeron pulcherrimos tractatus edidit. *Hieron. c.* 48.

Cap. 50. *Appion* similiter in Hexaëmeron tractatus fecit. *Hieron. c.* 49.

Cap. 51. *Sextus* sub Severo scripsit librum de Resurrectione. *Hieron. c.* 50.

Cap. 52. *Brabianus* qvædam opuscula ad Christianum dogma pertinentia edidit. *Hieron. c.* 51.

Cap. 53. *Judas* plenissime disputavit de septuaginta hebdomadibus apud Danielem, & Chronica usqve ad Severum perduxit. *Hieron. c.* 52.

Cap. 54. *Tertullianus* presbyter Provinciæ Africanæ, civitatis Carthaginiensis, patre Centurione proconsulari, acris & vehementis ingenii, multa scripsit volumina. Specialiter autem adversus Ecclesiam texuit volumina: De pudicitia, De persecutione, De jejuniis, De monogamia, De ecstasi libros qvinqve, & sextum adversus Apollonium, & multa alia, qvæ non extant, volumina. *Hieron. c.* 53

Cap. 55. *Origenes*, qvi & Adamantius, Leoinde patre, matre - - - Alexandriæ, a Demetrio ejusdem urbis Episcopo in locum Clementis presbyteri confirmatus, tantum in Scripturis habuit studii, ut Hebræam linguam contra ætatis gentisqve suæ naturam edisceret; & exceptis septuaginta Interpretibus alias qvoqve editiones in unum congregaret. Aqvilæ scilicet Pontici proselyti, & Theodotionis Ebionæi & Symnachi ejusdem dogmatis. In Evangelium qvoqve κατὰ Matthæum scripsit commentarios. Præterea qvintam, & sextam, & septimam editionem cum cæteris comparavit. Dialecticam qvoqve & Geometriam, & Arithmeticam & Astronomiam, Musicam & Grammaticam, & Rhetoricam, omniumqve Philosophorum sectas ita didicit, ut studiosos qvoqve sæcularium litterarum sectatores haberet, concursusqve ad eum mirifice fierent. Sex milia librorum scripsit. Sub Seveto floruit. *Hieron. c.* 54.

Cap. 56. *Ammonius* vir disertus & valde eruditus, in Philosophia clarus, Alexandriæ inter multa ingenii sui præclara monumemta etiam de consonantia Moysi & Jesu elegans opus composuit, & Evangelicos canones excogitavit, qvos postea secutus est Eusebius Cæsariensis. *Hieron. c.* 55.

Cap. 57. *Ambrosius* primum Marcionites, deinde ab Origene correctus, Ecclesiæ Alexandrinæ diaconus, multas Epistolas ad Origenem scripsit. Ad hunc Origenes infinita dictavit volumina. *Hieron. c.* 56.

Cap. 58. *Tripho* Origenis auditor, in Scripturis eruditissimus, multa fecit opuscula, præcipue librum qvem composuit de vacca rufa, in Deuteronomio; de divisione columbæ & turturis ab Abraham. *Hieron. c.* 57.

Cap. 59. *Minutius* Felix, Romæ insignis caussidicus, scripsit altercationis Dialogum, Christiani & hæretici disputantis, & librum de Fato contra Mathematicos. *Hieron. c.* 58.

Cap. 60. *Gaius* adversus Proculum, Montani sectatorem, valde insignem habuit disputationem. *Hieron. c.* 69.

Cap. 61. *Beryllus*, Arabiæ Bostrenus Episcopus, in qvandam hæresim lapsus, ab Origene correctus, scripsit varia opuscula, & maxime Epistolas, extat & Dialogus Origenis & Berylli. *Hieron. c.* 60.

Cap. 62. *Hippolytus*, cujusdam urbis Episcopus, scripsit de Pascha & temporibus, & nonnullos in Scripturas commentarios; in Hexaëmeron; in Exodum, in Cantica

ca Canticorum; in Genesim; in Zachariam; de Psalmis; in Esaiam; in Danielem; in Apocalypsim; in Proverbia; in Ecclesiasten; de Saul & Pythonissa; de Antichristo; de Resurrectione; contra Marcionem; de Pascha; adversum omnes hæreses narrationem; de laude Salvatoris. *Hieron. c. 61.*

Cap. 63. *Alexander*, Cappadociæ Episcopus, scripsit Epistolam ad Antiochenses, aliam ad Origenem, aliam ad Demetrium, & alias ad diversos Epistolas. Hic sub Decio martyrio coronatur. *Hieron. c. 62.*

Cap. 64. *Julius Africanus* scripsit qvnqve de temporibus volumina. Hic sub Aurelio Imperatore suscepit legationem pro instauratione urbis Emaus, qvæ postea Nicopolis est appellata. *Hieron. cap. 63.*

Cap. 65. *Geminus*, Antiochenæ Ecclesiæ presbyter, qvædam ingenii sui monumenta composuit. *Hieron. c. 64.*

Cap. 66. *Theodorus*, qvi postea Gregorius appellatus est, Neocæsareæ Ponti Episcopus, Origenis auditor, scripsit Metaphrasin in Ecclesiasten, brevem qvidem, sed valde utilem, & alias de Fide Epistolas. *Hieron. c. 65.*

Cap. 67. *Cornelius*, Romanæ urbis Episcopus, scripsit Epistolam ad Fabium Antiochenæ Ecclesiæ Episcopum, de Synodo Romana & Italica, aliam de Novatiano, & de his qvi lapsi sunt: tertiam de gestis Synodi, qvartam ad eundem Novatianum & Fabium, valde prolixam. *Hieron. c. 66.*

Cap. 68. *Cæcilius Cyprianus* Africus, Carthaginiensis Episcopus, multa composuit opera, qvæ sole sunt clariora. Passus est sub Valentiniano, qvo Cornelius Romæ. *Hieron. c. 67.*

Cap. 69. *Pontius*, diaconus Cypriani, egregium volumen vitæ & passionis Cypriani reliqvit. *Hieron. c. 68.*

Cap. 70. *Dionysius* Alexandrinæ urbis Episcopus, Origenis insignissimus auditor, scripsit qvatuor libros ad Dionysium Romanæ urbis Episcopum, & ad Laodicenses de pœnitentia; item Canonem de pœnitentia; ad Origenem de martyrio; ad Armenios de pœnitentia, & de ordine delictorum; de natura ad Timotheum, & de tentationibus ad Euphranorem, ad Basilidem qvoqve multas Epistolas. *Hieron c. 69.*

Cap. 71. *Novatianus*, Romanæ urbis presbyter, adversus Cornelium Cathedram Sacerdotalem invadens, lapsos recipere nolens, scripsit de Pascha, de Sabbatho, de oratione, de cibis Judaicis. De Attalo, mnltaqve alia, & de Trinitate grande volumen, qvod plurimi Cypriani existimat. *Hieron. c. 70.*

Cap. 72. *Malchion*, disertissimus Antiochenæ Ecclesiæ presbyter dialogum adversus Paulum Samosatenum disputavit. *Hieron. c 71.*

Cap. 73. *Archelaus* Episcopus Mesopotamiæ librum adversum Manichæum composuit. *Hieron. c. 72.*

Cap. 74. *Anatolius* Alexandrinus, Laodiceæ Syriæ Episcopus, volumen de Pascha composuit; decem libros de Arithmetica, Geometria, Astronomia, Grammatica, Rhetorica, Dialectica. *Hieron. c. 73.*

Cap. 75. *Victorinus*, Pictaviensis Episcopus, scripsit commentarios in Genesim, in Exodum, in Leviticum, in Esaiam, in Ezechielem, in Habacuc, in Ecclesiasten, in Cantica canticorum, in Apocalypsin Joannis, & adversum omnes hæreses, & multa alia: ad extremum martyrio coronatur. *Hieron. c. 74.*

Cap. 76. *Pamphilus* presbyter, Eusebii Cæsariensis Episcopi necessarius, tanto bibliothecæ divinæ amore flagravit, ut maximam partem Origenis voluminum sua manu conscripserit, & in duodecim Prophetas viginti qvinqve qvæstionum Origenis volumina. Sub Maximo passus est martyrio pro Christo. *Hieron. c. 75.*

Cap. 77. *Pierius*, Alexandrinæ ecclesiæ presbyter, scripsit longissimum tractatum in Osee Prophetam, & alios diversos tractatus, tanta sermonis elegantia, ut junior Origenes vocaretur. *Hieron. c. 76.*

Cap. 78. *Lucianus* vir disertissimus, Antiochenæ ecclesiæ presbyter, postmodum Nicomediæ Episcopus, magno Scripturarum studio laborans, scripsit librum de Fide, & Epistolas ad nonnullos. Passus est sub Maximino, & Helenopoli sepultus. *Hieron. c. 77, ubi non vocatur Episcopus.*

Cap. 79. *Phileas* de urbe Ægypti, qvæ vocatur Thmuis, nobili genere, magnis opibus, elegantissimum librum de Martyrum laude composuit. Hic pro Christo capite truncatur. *Hieron. c. 78.*

Cap. 80. *Arnobius* Rhetor scripsit adversus Gentes duo volumina. *Hieron. c. 79.*

Cap. 81. *Firmianus*, qvi & *Lactantius*, Arnobii discipulus, scripsit in scholis Africæ Itinerarium hexametris versibus: & alium librum, qvi inscribitur Grammaticus, & alium pulcherrimum de ira Dei, & Institutionum divinarum adversus Gentes libros septem: ad Asclepiadem duos: ad Demetrium, auditorem suum, Epistolarum libros septem: de persecutione unum: ad Probum Epistolarum libros qvatuor: ad Severum Epistolarum libros duos: ad Demetriadem de opificio Dei, vel formatione hominis librum unum. Hic magister Cæsaris Crispi, filii Constantini, fuit. *Hier. c. 80.*

Cap. 82. *Eusebius* Cæsareæ Palæstinæ Episcopus, in Scripturis divinis studiosissimus, & bibliothecæ divinæ cum Pamphilo Martyre diligentissimus investigator, edidit infinita volumina, de qvibus hæc sunt: Evangelicæ expositionis libri viginti: Evangelicarum qvæstionum libri qvindecim: Theophaniæ libri qvinqve: Ecclesiasticæ historiæ libri decem: Omnimoda historia, & ejus breviarium: de Evangeliorum dissonantia, & in Esaiam libri decem, & contra Porphyrium, qvi eodem tempore scribebat in Sicilia, (ut qvidam putant) libri triginta: Topicorum liber unus: pro Origene libri sex: De vita Pamphili Martyris tres: de Martyribus, & alia opuscula, & in centum qvinqvaginta Psalmos eruditissimi commentarii, & alia multa. Floruit maxime sub Constantino, & ob amicitiam Pamphili Martyris, cognomentum ab eo Eusebius Pamphili sortitus est. *Hieron. c.* 81.

Cap. 83. *Reticius*, Augustodunensis Episcopus, scripsit commentarios in cantica canticorum, & aliud grande volumen aduersus Novatianum. *Hieron. c.* 82.

Cap. 84. *Methodius*, Olympi Lyciæ, & postea Tyri Episcopus, nitidi compositiqve sermonis adversus Porphyrium confecit libros, & Symposion decem virginum: de Resurrectione opus egregium: contra Origenem, & adversus eumdem de Pythonissa: de animæ exitu: in Genesim: in Cantica canticorum commentarios, & multa alia. Sub Decio & Valeriano martyrio coronatus est. *Hier. c.* 83.

Cap. 85. *Juvencus*, nobilissimi generis Hispanus presbyter, qvatuor Evangelia, hexametris versibus qvatuor libris composuit, & nonnulla eodem metro ad Sacramentorum ordinem pertinentia. Floruit sub Constantino. *Hieron. c.* 84.

Cap. 86. *Eustathius* genere Pamphylius, primum Berœæ Syriæ, deinde Antiochiæ Episcopus, multa composuit adversus Arianorum dogmata, & de Anima volumina, & adversus Origenem; & infinitas epistolas. *Hieron. c.* 85.

Cap. 87. *Marcellus*, Ancyranus Episcopus, sub Constantino & Constantio multa diversarum expositionum scripsit volumina, & maxime adversum Arianos. *Hier. c.* 86.

Cap. 88. *Athanasius*, Alexandrinæ urbis Episcopus, sub Constante scripsit duos libros adversum Gentes; contra Valentem & Ursacium librum unum; de Virginitate librum unum; de persecutionibus Arianorum plurimos, de Psalmorum titulis; historiam Antonii monachi, & multa alia. *Hieron. c.* 87.

Cap. 89. *Antonius* monachus (cujus vitam Athanasius insigni volumine prosecutus est) misit septem Epistolas ad diversa monasteria, Apostolici sensus & sermonis. *Hier. c.* 88

Cap. 90. *Basilius* Ancyranus, Episcopus arcis Mechææ, sub Constantio scripsit contra Marcellum, & de Virginitate librum, & nonnulla alia. *Hieron. c.* 89.

Cap. 91. *Theodorus*, Heracliæ Thraciarum Episcopus, elegantis, apertiqve sermonis edidit sub Constantio commentarios in Matthæum, in Joannem, in Apostolum. *Hier. c.* 90.

Cap. 92. *Eusebius Emisenus* Episcopus, elegantis & rhetorici ingenii, innumerabiles confecit libros; e qvibus præcipui sunt, adversus Judæos & Gentes, ad Novatianos, in Epistolam ad Galatas libri decem, in Evangelia Homiliæ plurimæ, sed breves. Floruit sub Constantio. *Hier. c.* 91.

Cap. 93. *Triphyllius*, Cypri Ledrensis sive λευτεῶν(ος)* Episcopus eloqventissimus, sub Constantio scripsit commentarios in Cantica canticorum, & multa alia. *Hier. c.* 92.

Cap. 94. *Donatus*, a qvo Donatiani per Africem, sub Constantio multa scripsit opuscula, ad suam hæresim pertinentia, & de Spiritu sancto librum, Ariano dogmati congruentem. *Hier. c.* 93.

Λεδριῶν in Cypro.

Cap. 95. *Asterius*, Arianæ factionis philosophus, sub Constantio scripsit in Epistolam ad Romanos: in Evangelia; in Psalmos commentarios, & alia multa. *Hier. c.* 94.

Cap. 96. *Lucifer* Caralitanus Episcopus contra Constantium Imperatorem scripsit libros. *Hier. c.* 95.

Cap. 97. *Eusebius* natione Sardus, ex Lectore urbis Romæ, Vercellensis Episcopus, ob confessionem Fidei a Constantio Principe Scythopolim, inde in Cappadociam relegatus, sub Juliano Imperatore reversus, edidit in Psalmos commentarios Eusebii Cæsariensis. *Hier. c.* 96.

Cap. 98. *Fortunatius** natione Afer, Aqvilejensis Episcopus, sub Constantino scripsit commentarios in Evangelia, titulis ordinatis. *Hier. c.* 97.

Cap. 99. *Achatius*,** Cæsariensis Palæstinæ Episcopus, elaboravit in Ecclesiasten octodecim volumina, ad dogma populorum sex. Præterea multos diversosqve tractatus composuit. In tantum autem sub Constantio Imp. claruit, ut in locum Liberii Episcopi Felicem Arianum Episcopum costituerit. *Hier. c.* 98.

Cap. 100. *Serapion* Themuseos*** Episcopus, qvi ob elegantiam ingenii cognomem Scholastici accepit, carus Antonii monachi, edidit adversus Manichæum egregium librum; de Psalmorum titulis unum; & ad diuersos utiles Epistolas. Sub Constantio claruit. *Hier. c.* 99.

Cap. 101. *Hilarius* Pictaviensis Episcopus, factione Saturnini Arelatensis Episcopi, de Synodo Biterrensi in Phrygiam relegatus, sub Valentiniano confecit duodecim libros adversus Arianos, & alium librum de Synodis, quem ad Galliarum Episcopos scripsit: in Psalmos commentarios, in primum videlicet & secundum, & a qvinqva-

* Fortunatianus. ** Arcadius. *** Thmueos.

qvagesimo primo usqve ad sexagesimum secundum, & a centesimo octavo usqve ad extremum. In qvo opere imitatus Origenem, nonnulla etiam de suo addidit. Scripsit duos libros ad Constantium, & unum adversus Valentem & Ursacium, historiam Ariminensis & Seleuciensis Synodi continentem: & ad Praefectum Salustium, sive contra Dioscorum, & librum Hymnorum, & alium Mysteriorum & commentarium in Matthaeum & tractatus in Job, & elegantem librum contra Auxentium, & nonnullas ad diversos Epistolas, & librum in Cantica canticorum. *Hieron. c.* 100.

Cap. 102. *Victorinus* natione Afer, Romae sub Constantio Rhetoricam docens, scripsit adversus Arianum libros more dialectico valde obscuros, qvi inde ab eruditis non intelliguntur, & commentarios in Apostolum. *Hieron. c.* 101. *Vide & qvae ad Gennad. c.* 60.

Cap. 103. *Titus* Bostrenus Episcopus, sub Juliano fortes adversus Manichaeos scripsit libros, & nonnulla alia volumina. *Hieron. c.* 102.

Cap. 104. *Damasus*, Romae urbis Episcopus, sub Theodosio, multa & brevia volumina heroico metro edidit. *Hieron. c.* 103.

Cap. 105. *Apollinaris* Laodicenus Syriae Episcopus, patre presbytero, sub Theodosio innumerabilia in sanctas Scripturas composuit, & contra Porphyrium triginta libros. *Hieron. c.* 104.

Cap. 106. *Gregorius* Baeticus, Eliberi Episcopns, diversos tractatus composuit, & de Fide elegantem librum. *Hieron. c.* 105. *Vide & qvae ad Gennad. c.* 16.

Cap. 107. *Pacianus*, in Pyrenaeis jugis Barcinonae Episcopus, tam vita qvam sermone clarus, scripsit varia opuscula contra Novatianos, sub Theodosio. *Hieron. c.* 106.

Cap. 108. *Photinus* Marcelli discipulus, Sirmii Episcopus ordinatus, in haeresim Hebionis lapsus, plura scripsit volumina, in qvibus vel praecipui sunt contra Gentes; & ad Valentinianum liber. *Hieron. c.* 107.

Cap. 109. *Phoebadius*, Agenni Galliarum Episcopus, edidit contra Arianos librum, & alia multa. *Hieron. c.* 108.

Cap. 110. *Didymus* Alexandrinus, captus a parva aetate oculis, & ob hoc qvoqve elementorum penitus ignarus tantum miraculum sui omnibus praebuit, ut Dialecticam & Geometriam, qvae vel maxime visu indiget, usqve ad perfectum didicerit. Hic plurima opera nobiliaqve conscripsit; commentarios in Psalmos; commentarios in Evangelium Matthaei & Joannis; de dogmatibus, & contra Arianos libros duos; de Spiritu sancto librum unum, in Esaiam tomos octodecim; in Osee libros tres, in Zachariam quinqve, & commentarios in Job, & multa alia. *Hieron. c.* 109.

Cap. 111. *Optatus* Afer, Milevitanus Episcopus, sub Valente scripsit libros sex, adversum Donatianae partis calumniam. *Hieron. c.* 110.

Cap. 112. *Aqvilius Severus*, Hispanus, sub Valentiniano composuit volumen, qvasi Hodoeporicum, totius vitae suae statum continens, tam prosa qvam versibus, qvod vocavit Catastrophen. *Hieron. c.* 111.

Cap. 113. *Cyrillus* Hierosolymae Episcopus saepe pulsus ab ecclesia & receptus, sub Theodosio scripsit qvaedam volumina. *Hieron. c.* 112

Cap. 114. *Euzoius* Episcopus varios & multiplices tractatus composuit. *Hieron. c.* 113.

Cap. 115. *Epiphanius*, Cypri Salaminae Episcopus, scripsit adversus omnes haereses libros, & multa alia. *Hieron. c.* 114.

Cap. 116. *Ephram*, Edissenae Ecclesiae diaconus, multa composuit opuscula, & de Spiritu sancto. *Hieron. c.* 115.

Cap. 117. *Basilius*, Caesareae Cappadociae, qvae prius Mazaca vocabatur Episcopus, egregios contra Eunomium elaboravit libros, & de sancto Spiritu volumen, & in Hexaëmeron Homilias novem, & varios tractatus. Claruit sub Gratiano. *Hier. c.* 116.

Cap. 118. *Gregorius* Nazianzenus, vir eloqventissiuus, ad triginta millia versuum, omnia opera sua composuit. E qvibus illa sunt: De morte fratris Caesarii; laudes Machabaeorum; laudes Cypriani; laudes Athanasii; laudes Maximi Philosophi, & postea Episcopi, & librum hexametro versu Virginitatis & Nuptiarum, contra se differentium; adversus Eunomium libri duo; de Spiritu sancto liber unus; contra Julianum Imperatorem liber unus. Sub Theodosio floruit. *Hieron. c.* 117.

Cap. 119. *Lucius* Alexandrinus Episcopus, Arianae partis, composuit solemnes Epistolas de Pascha, & non paucos variarum expositionum libellos. *Hieron. c.* 118.

Cap. 120. *Diodorus* Tarsensis Episcopus commentarios in Apostolum fecit, & multa alia. *Vide Hieron. c.* 119. *& Suidam in Lexico.*

Cap. 121. *Eunomius*, Arianae partis Cyzicenus Episcopus, multa contra Ecclesiam scripsit. Responderunt ei Apollinaris, Didymus, Basilius Caesariensis, & Gregorius Nazianzenus, & Nyssaenus. *Hieron. c.* 120.

Cap. 122. *Priscillianus* Abilae Episcopus, qvi factione Idacii & Ithacii Treveris a Maximo caesus est, edidit multa opuscula. *Hieron. c.* 121.

Cap. 123. *Latronianus*, Provinciae Hispaniae, vir valde eruditus, & in metrico opere veteribus comparandus, caesus & ipse Treveris cum Priscilliano, diversis metris edidit multa opera. *Hieron. c.* 122.

Tibe-

Cap. 124. *Tibertanus* Bæticus ſcripſit Apologeticum tumenti compoſitoqve ſermone. *Hieron. c.* 123.

Cap. 125. *Ambroſius* Mediolanenſis Epiſcopus ſcripſit Hexaëmeron, & librum de officiis, & unum de Sacramentis, & multa alia egregia. *Hieron. c.* 124.

Cap. 126. *Evagrius* Antiochiæ Epiſcopus, acris & ferventis ingenii, diverſarum expoſitionum tractatus edidit, & vitam B. Antonii de Græco in Latinum tranſtulit. *Hieron. c.* 125.

Cap. 127. *Ambroſius* Alexandrinus, auditor Didymi, adverſum Apollinarem volumen multorum verſuum de dogmatibus ſcripſit, & commentarios in Job. *Hieron. c.* 126.

Cap. 128. *Maximus* Philoſophus, natus Alexandriæ, Conſtantinopoli Epiſcopus ordinatus & pulſus, inſignem de Fide adverſum Arianos ſcripſit librum, qvem Gratiano Imperatori edidit. *Hieron. c.* 127.

Cap. 129. *Gregorius* Nyſſenus Epiſcopus, frater Baſilii Cæſarienſis, Hieronymo & Gregorio Nazianzeno legit libros contra Eunomium, qui & alia multa ſcripſit. *Hier. c.* 128.

Cap. 130. *Joannes* Antiochenæ eccleſiæ presbyter, Euſebii Emeſeni, Diodorique* ſectator, multa compoſuit opuſcula. *Hieron. c.* 129. * al. Theodoriqve.

Schol. *S. Joannes* Conſtantinopolitanæ urbis Epiſcopus, ob auream ſermonis præſtantiam *Chryſoſtomus*, hoc eſt, aureum os, appellatus, patria Antiochenus, & Antiochenæ qvondam Eccleſiæ presbyter, nobilibus parentibus ortus, in eloqventiæ ſtudiis *Libanii ſophiſtæ*, in philoſopia *Andragathii*, & in ſacris Scripturis *Diodori Epiſcopi Tarſenſis* auditor, Baſilio Magno & Gregorio Nazianzeno arctiſſima familiaritate conjunctus, edidit in ſacras litteras plurima tam commentariorum qvam homiliarum volumina; Græco-Latine Pariſiis tomis 9. & Latine Antverpiæ 1619. tomis 6. edita. Ejus vitam fuſiſſime ſcripſit *Palladius* ejuſdem diſcipulus, & Helenopolitanæ Eccleſiæ Epiſcopus, in dialogo qvem cum Theodoro Eccleſiæ Romanæ diacono inſtituit. Eandem vero *Caſſiodorus* ex Socratis, Theodoreti & Sozomeni Tripartia hiſtoria contexuit. *Georgius* qvoqve *Patriarcha Alexandrinus* tum ex ſuperiore Palladii dialogo, tum ex aliorum ſcriptis ampliſſime omnia complexus eſt, qvæ de Chryſoſtomi vita deſiderari poſſunt. Huc ſpectat etiam Imp. *Leonis* cognomento *Pacifici* de eodem Chryſoſtomo oratio. *Suidas*, vel qviſqvis fuit qvi Suidæ Lexicon poſt illum auxit, etſi breviter, elegantiſſime tamen qvæ ſunt in Chryſoſtomo præcipua, perſtrinxit. Qvod ſi qvis tamen plura velit, Metaphraſtem, item Nicephorum in hiſtoriæ Eccleſiaſticæ libris 11. 12. 13. 14. & Baronium in Annalibus conſulat. Obiit autem exul Comanis ad Pontum Euxinum VIII. Kal. Octob. anno qvadringenteſimo ſeptimo. Vixit annos qvinqvaginta duos, menſes octo: ſedit vero annos novem, menſes ſex, dies viginti. Itaqve natus eſt anno trecenteſimo qvinqvageſimo qvinto, circa Martium menſem: ut Sozomenus l. 1. c. 26. prodidit. Ceterum in ſuis de Sacerdotio libris Chryſoſtomus, non *Baſilium Magnum* (ut Sixtus Senenſis putavit) ſed *Seleucienſem* introducit loqventem: ut Andreas Schottus ex ſuo ms. Suida adnotavit. Cicero Ariſtotelem *dicendi flumem aureum* appellavit: ſimile elogium Græcia Chryſoſtomo attribuit.

Cap. 131. *Gelaſius* Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopus, poſt Eunomium* Epiſcopum, accurati limatiqve ſermonis, ſcripſit qvædam capitula. *Hieron. c.* 130. * Evzoium.

Cap. 132. *Theotimus*, Scythiæ Tomorum Epiſcopus, in morem dialogorum & veteris eloqventiæ breves commaticoſqve tractatus edidit. *Hieron. c.* 131.

Cap. 133. *Dexter*, Paciani filius, clarus apud ſæculum, & Chriſti Fidei deditus, texuit omnimodam hiſtoriam. *Hieron. c.* 132.

Cap. 134. *Amphilochius*, Iconii Epiſcopus, edidit librum de Spiritu ſancto. *Hier. c.* 133.

Cap. 135. *Sophronius*, vir apprime eruditus, laudes Bethlehem adhuc puer, & de ſubverſione Serapis inſignem librum compoſuit, & opera Hieronymi in Græcum tranſtulit. *Hier. c.* 134.

Cap. 136. *Hieronymus* natus patre Euſebio, oppido Stridonis in Pannoniæ confiniis, ſcripſit ſub Theodoſio vitam Pauli monachi; Epiſtolarum ad diverſos librum unum; ad Heliodorum exhortatoriam; altercationem Luciferiani & Orthodoxi; Chronicon omnimodæ hiſtoriæ; in Hieremiam & Ezechielem homilias Origenis viginti ſex vertit; de Seraphin; de Oſanna; de frugi & luxurioſo filio; de tribus qvæſtionibus veteris legis homilias tres; in Cantica canticorum duas; adverſus Helvidium unam epiſtolam de ſancta Maria; ad Euſtochium de virginitate ſervanda unam; ad Marcellam Epiſtolarum librum unum; Conſolatoriam de morte filiæ, ad Paulam, unam; in Epiſtolam Pauli ad Galatas commentariorum libros qvatuor; item in epiſtolam ad Epheſios libros tres, in epiſtolam ad Titum librum unum; in epiſtolam ad Philemonem librum unum; in Eccleſiaſten commentarios; Qvæſtionum Hebraicarum in Geneſim librum unum; de locis librum unum; de Spiritu ſancto librum unum; in Lucam homilias triginta octo; in Pſalmos, a decimo uſqve ad ſextumdecimum, tractatus ſeptem; de captivo monacho; vitam beati Hilarionis, vitam Paulæ. Novum Teſtamentum de Græco, vetus de Hebræo in Latinum tranſtulit; duodecim Prophetas expoſuit, infinitas epiſtolas & alia innumerabilia compoſuit. *Hieron. c.* 135.

HONORII LIBELLUS II. EX GENNADIO SUBLECTUS.

Cap. 1. *Jacobus* cognomento *Sapiens*, Niſibenæ nobilis Perſarum civitatis Epiſcopus, ſub Maximiano confeſſor, ſcripſit viginti ſex libros; item de fide contra omnes hæreſes, de charitate generali, de jejunio, de oratione, de dilectione erga proximum ſpeciali, de reſurrectione, de vita poſt mortem; de humilitate, de patientia, de pœnitentia, de ſatisfactione, de virginitate, de ſenſu animæ, de circumciſione, de azymo benedicto in Eſaia, de Chriſto qvod Filius DEI ſit & conſubſtantialis Patri: de caſtitate adverſus Gentes, de conſtructione tabernaculi, de Gentium converſatione, de regno Perſarum, de perſecutione Chriſtianorum. Scripſit & Chronica. Sub Conſtantio moritur. *Gennad. c.* 1. Ju-

Cap. 2. *Julius*, urbis Romæ Episcopus, scripsit ad Dionysium qvendam de Incarnatione Domini epistolam unam. *Gennad. c. 2.*

Cap. 3. *Paulonas* presbyter, discipulus beati Ephræm, homo valde acris ingenii, & in divinis doctus Scripturis, ab Ecclesia se separans, scripsit multa Fidei contraria. *Gennad. c. 3.*

Cap. 4. *Vitellius* Afer, Donatianorum scisma defendens, scripsit adversum Gentes, & adversum nos, velut traditores, in persecutione, divinarum Scripturarum; & ad regulam ecclesiasticam pertinentia multa disseruit. Sub Constante claruit. *Gennad. c. 4.*

Cap. 5. *Macrobius* presbyter, & ipse Donatista, postea in urbe Roma occulte Episcopus, scripsit ad confessores & ad virgines librum unum, moralis qvidem, sed valde necessariæ doctrinæ. *Gennad. c. 5.*

Cap. 6. *Heliodorus* presbyter scripsit librum de naturis rerum exordialium. *Gennad. c. 6.*

Cap. 7. *Pachomius* monachus, fundator cænobiorum Ægypti, scripsit Regulam utriqve generi monachorum aptam, qvam Angelo dictante perceperat. Scripsit & ad collegas præpositturæ suæ epistolas: in qvibus Alphabetum mysticis tectum mysteriis, vel humanæ consuetudinis excedentem intelligentiam clausit, solis, credo, eorum genere vel meritis manifestatum. Scripsit & de Pascha. *Gennad. c. 7.*

Cap. 8. *Theodorus* presbyter, successor Pachomii, scripsit ad alia monasteria epistolas, sanctarum Scripturarum sermone digestas. *Gennad. c. 8.*

Cap. 9. *Oriesesis* monachus, amborum supradictorum collega, vir in Scripturis ad perfectum instructus, composuit librum divino conditum sale, totiusqve monasticæ disciplinæ instrumentis constructum: in qvo totum pene vetus & novum Testamentum compendiose est compositum. *Gennad. c. 9.*

Cap. 10. *Macarius* ille Ægyptius, signis & virtutibus clarus, unam tantum adjuniores suæ professionis scripsit epistolam. *Gennad. c. 10.*

Cap. 11. *Evagrius* monachus, supradicti Macarii familiaris discipulus, divina & humana litteratura insignis, scripsit multa necessaria monachis, scilicet Vitas Patrum, & adversum octo principalium vitiorum suggestiones, octo ex sacrarum Scripturarum testimoniis libros. Composuit & cœnobitis ac synoditis doctrinam aptam vitæ communis: & ad virgines Deo sacratas libellum unum, competentem religioni & sexui. Edidit & paucas sententiolas valde obscuras, & (ut ipse ait) solis monachorum cordibus cognoscibiles. *Gennad. c. 11.*

Cap. 12. *Theodorus* Antiochenæ ecclesiæ presbyter, vir scientia cautus, & lingua disertus, scripsit, adversus Apollinaristas & Eunomianos, de Incarnatione Domini libros qvindecim, ad qvindecim millia versuum continentes. *Gennad. c. 12.*

Cap. 13. *Prudentius*, vir sæculari literatura eruditus, composuit Dittochœum, de toto veteri Testamento personis excerptis. Commentatus est autem & in morem Græcorum Hexaëmeron de mundi fabrica. Composuit & libellos, qvos Græce prætitulavit ἀποθέωσις, ψυχομαχία, ἁμαρτιγένεια, id est, de divinitate, de compugnantia animi, de origine peccatorum. Fecit & in laudem martyrum librum unum, & alterum adversus Symmachum. *Gennad. c. 13.*

Cap. 14. *Audentius*, Episcopus Hispanus, scripsit adversum Manichæos, & Sabellianos, & Arianos, maxime contra Photinianos. *Gennad. c. 14.*

Cap. 15. *Commodianus* qvidam scripsit librum adversus paganos. *Gennad. c. 15.*

Cap. 16. *Faustinus* presbyter scripsit, ad personam Flaccillæ Reginæ, adversum Arianos & Macedonianos libros septem, & unum Valentiniano & Theodosio Imperatoribus. *Gennad. c. 16.*

Cap. 17. *Ruffinus*, Aqvileiensis ecclesiæ presbyter, non minima pars Doctorum Ecclesiæ, in transferendo de Græco in Latinum elegans habens ingenium, maximam partem Græcorum bibliothecæ Latinis exhibuit: Basilii videlicet Cæsariensis Episcopi, Gregorii Nazianzeni eloqventissimi hominis, Clementis Romani Recognitionum libros, Eusebii Cæsariensis Palæstinæ historiæ novem libros, qvibus duos addidit; Sixti philosophi sententias, (*Pamphili*) adversus Mathematicos. Origenis autem non omnia, qvia & Hieronymus aliqvanta transtulit. Symbolum sic exposuit, ut in ejus expositione alii nec exposuisse credantur. Disseruit & Benedictionem Jacob super Patriarchas, triplici modo, id est, historico, morali & mystico sensu. Scripsit & Epistolas ad timorem Dei hortatorias multas. Suo obtrectatori duobus voluminibus respondit. *Gennad. c. 17.*

Cap. 18. *Tichonius* natione Afer, in divinis litteris eruditus, in sæcularibus non ignarus, in ecclesiasticis negotiis studiosus, scripsit de bello intestino libros tres, & Expositiones diversarum caussarum. Composuit & regulas octo ad investigandum intelgentiam Scripturarum, qvas in uno volumine conclusit. Exposuit & Apocalypsim Joannis ex integro, nihil in ea carnale, sed totum intelligens spiritale. Sub Theodosio floruit. *Gennad. c. 18.*

Cap. 19. *Severus* presbyter, cognomento *Sulpitius*, Aqvitanicæ provinciæ, vir genere & litteris nobilis, scripsit vitam Martini Turonensis Episcopi, & Paulini No-

Cap. 39. *Orosius* presbyter, Hispanus genere, vir eloqvens & historiarum cognitor, scripsit septem libros, in qvibus descripsit historiam ab origine mundi usqve ad sua tempora. Hunc misit Augustinus ad Hieronymum, pro discenda ratione animæ. Sub Honorio claruit. *Gennad. c.* 39.

Schol. A Paulo Orosio scriptum fuisse *Apologeticum contra Pelagium*, ad Gennad. c. 39. memoratum, vulgo creditur. Sed Petrus Wastelius, lib. 3. Vindiciarum pro Joanne Episcopo XLIV. Hierosolymitano, contendit illum Apologeticum scriptum esse ab aliqvo impostore, Pelagii & Nestorii erroribus favente; licet verbis vel alio paululum sensu Pelagium damnare videatur. Examen hujus rei Criticis Ecclesiasticis committimus.

Cap. 40. *Maximus* Taurinensis ecclesiæ Episcopus, vir in divinis Scripturis satis intentus, composuit in laudem Apostolorum tractatus, & in Joannis Baptistæ, & generalem omnium Martyrum Homiliam. Sed & de capitulis Evangeliorum, & Actuum Apostolorum multa sapienter exposuit. Fecit & duos de conversatione S. Eusebii Vercellensis Episcopi & Confessoris tractatus. De S. Stephano; de baptismi gratia librum edidit; de avaritia; de hospitalitate; de defectu lunæ; de eleemosynis; de passione Domini; de jejunio servorum Dei generali; de jejunio speciali Qvadragesimæ; de Kalendis Januariis; Homilias de Nativitate Domini; de Epiphania; de Pascha; de Pentecoste multas; & alia plurima. Sub Theodosio claruit. *Gennad. c.* 40.

Cap. 41. *Petronius* Bononiensis ecclesiæ Episcopus, vir sanctæ vitæ, & monachorum studiis ab adolescentia exercitatus, scripsit vitas Patrum Ægypti monachorum. Floruit sub Theodosio. *Gennad. c.* 41.

Cap. 42. *Pelagius* hæresiarches scripsit tres libros de fide Trinitatis, & pro actuali vita librum, pro hæresis suæ faventia. Cui respondit Augustinus. *Gennad. c.* 42.

Cap. 43. *Innocentius*, urbis Romæ Episcopus, scripsit decretum Occidentalium & Orientalium Ecclesiarum adversus Pelagianbs, qvod postea successor ejus Papa Zosimus latius promulgavit. *Gennad. c.* 43.

Cap. 44. *Cælestius* scripsit ad parentes suos de monasterio epistolas, in modum libellorum, tres morales. *Gennad. c.* 44.

Cap. 45. *Julianus* Episcopus Capuanus, vir acris ingenii, in divinis Scripturis doctus, Græca & Latina lingua scholasticus, in hæresim Pelagii lapsus, scripsit adversus Augustinum libros qvatuor, & iterum libros septem. Est & liber altercationis amborum, partes suas defendentium. *Gennad. c.* 45.

Cap. 46. *Lucianus* presbyter, vir sanctus, scripsit revelationem S. Stephani Græco sermone. Hanc Avitus presbyter, Hispanus genere, in Latinum transtulit sermonem. *Gennad. c.* 46.

Cap. 47. *Paulinus*, Nolæ Campaniæ Episcopus, composuit brevia, sed multa, & ad Celsum qvendam, epitaphii vice, consolatorium libellum super morte Christiani & baptizati infantis; & ad Severum plures epistolas, & ad Theodosium Imperatorem Panægyricum super victoria Tyrannorum. Fecit & Sacramentarium & Hymnarium; ad sororem qvoqve epistolas multas de contemptu mundi, & de diversis caussis diversos tractatus; & librum de pœnitentia, & unum de laude Martyrum. Sub Honorio claruit. *Gennad. c.* 48.

Cap. 48. *Eutropius* presbyter scripsit ad duas sorores, ancillas Christi, duas epistolas, in modum librorum consolatorias, eleganti & aperto sermone. *Gennad. c.* 49.

Cap. 49. *Evagrius* alter scripsit altercationem Simonis Judæi, & Theophili Christiani, qvæ pene omnibus nota est. *Gennad. c.* 50.

Cap. 50. *Vigilius* diaconus composuit, ex traditione Patrum, Manachorum Regulam, breviato & aperto sermone, totius monasticæ professionis in se tenentem disciplinam. *Gennad. c.* 51.

Cap. 51. *Atticus* Constantinopolitanus Episcopus scripsit ad Reginas, Arcadii Imp. filias, de fide & virginitate librum valde egregium. *Gennad. c.* 52.

Schol. De Attico CP. Episcopo, Arsacii successore, ita Suidas in suo Lexico: *Atticus, Episcopus Constantinopolitanus post Arsacium, qvi post Chrysostomum rerum Ecclesiasticarum procurationem habuit, genere qvidem fuit Sebasta, urbe Armenia; ab adolescentulo vero in Philosophia eruditus fuit a monacho Macedonica secta. Qvi autem tunc Sebasta in philosophia excellebant, ex Eustathii schola prodierant, qvem Episcopum & ducem hujus loci monachorum cognovimus. Atticus, postqvam liberaliter fuit institutus, cautus & prudens evasit. Laborabat in antiqvorum Scriptorum lectione, in ipsis volutandis pernoctans. Postea vero scriptione longum valere jussa, ad vita genus oratoriis exercitationibus addictum se contulit.* Ex his Suidæ verbis videtur ætas ipsius Suidæ* colligi posse: dicit enim se cognovisse Eustathium Sebastæ Episcopum, Attici magistrum: qvi Atticus sub annum Christi 425. vivere desiit, & Sisinium in cathedra CP. successorem habuit. * imo scriptoris cujus verba Suidas adducit.

Cap. 52. *Nestor* hæresiarches, Antiochenæ ecclesiæ presbyter, insignis in dicendo declamator, composuit infinitos tractatus diversarum ὑποθέσεων. Postea Constantinopolitanæ ecclesiæ Episcopus, scripsit librum de incarnatione Domini, hæresi plenum. *Gennad. c.* 53.

Cap. 53. *Celestinus*, urbis Romæ Episcopus, scripsit adversus Nestorium volumen. Sixtus, successor Cælestini, scripsit etiam adversus Nestorium. *Gennad. c.* 54.

lensis; & sorori suæ epistolas multas hortatorias ad amorem Dei, & contemptum mundi. Scripsit & ad Paulinum duas, & ad alios alias. Sub Arcadio claruit. *Gennad. c.* 19.

Schol. Et Paulini Nolensis] Labitur hic Honorius (ut & alibi) dum scribit, vitam S. Paulini] Episcopi Nolani a Severo Sulpitio litteris consignatam fuisse. Vide supra ad c. 19. & 48. Gennadii.

Cap. 20. *Antiochus* scripsit adversus avaritiam unum & longum volumen, & Homiliam de cœco nato. Sub Arcadio moritur. *Gennad. c.* 20.

Cap. 21. *Severianus* Gavellensis* ecclesiæ Episcopus, in divinis Scripturis eruditus, & in homiliis mirabilis declamator, freqventer a Joanne Episcopo, & Imperatore Arcadio, ad faciendum sermonem Constantinopolim vocatus, scripsit expositionem in epistolam ad Galatas, de Baptismo, & Epiphaniæ solemnitate libellum gratissimum. *Gennad c.* 21. * Gabalensis.

Cap. 22. *Niceas*, Romacianæ civitatis Episcopus, composuit simplici & nitido sermone sex competentes ad Baptismum instructionis libellos. Ex qvibus primus est de competentibus Baptismi; secundus de Gentilitatis erroribus; tertius de fide unicæ Majestatis; qvartus adversus Genealogiam*; qvintus de Symbolo; sextus de agni Paschalis victima. Condidit & ad lapsam virginem libellum, pene omnibus labentibus emendationis incentivum. *Gennad. c.* 22. * Genethliologiam.

Cep. 23. *Olympius*, natione Hispanus, Episcopus scripsit librum Fidei adversus eos, qvi naturam, & non arbitrium in culpam vocant. *Gennad. c.* 23.

Cap. 24. *Bachiarius*, vir Christianæ philosophiæ nitidus & expeditus, edidit grata opuscula de Fide. *Gennad. c.* 24.

Cap. 25. *Sabbatius* Gallicanæ ecclesiæ Episcopus, rogatus a qvadam casta & Deo dicata virgine, Secunda nomine, composuit librum de Fide adversus Marcionem, & Valentinum ejus autorem, & adversus Eunomium, & ejus magistrum Aëtium. *Gennad. c.* 25.

Cap. 26. *Isaac* scripsit de tribus personis sanctæ Trinitatis, & Incarnatione Domini librum obscurissimæ disputationis, & involuti sermonis. *Gennad. c.* 26.

Cap. 27. *Ursinus* monachus scripsit adversus eos, qvi hæreticos rebaptizandos decernunt. *Gennad. c.* 27.

Cap. 28. *Macarius* alius monachus scripsit in urbe Roma adversum Mathematicos librum. *Gennad. c.* 28.

Cap. 29. *Heliodorus* alius, Antiochiæ presbyter, edidit de Virginitate egregium & sanctis Scripturis instructum volumen. *Gennad. c.* 29.

Cap. 30. *Joannes* Hierosolymorum Episcopus, scripsit adversus obtrectatores studii sui librum; dicens se Origenis ingenium, non fidem secutum. *Gennad. c.* 30.

Schol. Joannes Nepos Silvanus, Hierosolymorum XLIV. Episcopus, cum annos triginta sedisset, vivere desiit anno Christi qvadringentesimo decimo sexto. In cujus locum subrogatus est *Praylius*, cujus exstant litteræ, ad Pontificem Romanum anno seqventi datæ. Sic ex Theodoreti libro 5. cap. 37 Baronius in Annalibus. Sed Idatius in Chronico dicit Joannem Hierosolymitanum Episcopum usqve ad annum Christi 418. vel 419. superfuisse. Joannes *Wastelius* Alostanus, Doctor Theologus Duacensis ex ordine Carmelitano, ad prœlum paratos habet *libros tres Vindiciarum* pro Joanne Hierosolymitano: in qvibus opera varia, Joanni Chrysostomo, Origeni*, aliisqve falso adscripta, conatur Joanni Hierosolymitano asserere. Libro primo inqvirit *de auctore operis seu commentarii imperfecti in Matthæum*, & concludit pro Joanne Hierosolymitano. Eidem adscribit *varias Homilias*, itemqve *commentariorum in Marcum & Lucam excerpta ac fragmenta*, titulo Chrysostomi edita. In secundo libro tueri conatur librum Joannis Hierosolymitani nomine editum, *de institutione primorum monachorum in lege veteri exortorum, ac in nova perseverantium*, *ad Caprasium monachum*. Libro tertio pugnat pro S. Augustino, eumdem Joannem Hierosolymitanum laudante. Qvæ qvidem omnia, ut & alia eo spectatantia, ubi prodierint, eruditiorum judicio discutienda relinqvimus. Vide supra p. 16. seq. & 70.

Cap. 31. *Paulus* Episcopus scripsit de pœnitentia libellum. *Gennad. c.* 31.

Gap. 32. *Helvidius* Auxentii discipulus, Symmachi imitator, scripsit de S. Maria librum erroris plenum. Cui Hieronymus respondit libello doctrina pleno. *Gennad. c* 32.

Cap. 33. *Theophilus*, Alexandrinæ civitatis Episcopus, scripsit adversus Origenem grande volumen, & aliud adversus Anthropomorphitas hæreticos, qvi Deum humana figura & membris constare credunt, & Paschalem Cyclum, & tres libros de Fide edidit. *Gennad. c.* 33.

Cap. 34. *Eusebius* scripsit de Crucis Domini mysterio, & Apostolorum constantia. *Gennad. c.* 34.

Cap. 35. *Vigilantius* presbyter, natione Gallus, Hispaniæ Barcilonensis parochiæ ecclesiam tenens, scripsit qvædam hæresi plena: cui Hieronymus respondit. *Gennad. c.* 35.

Cap. 36. *Simplicianus*, Episcopus Mediolanensis, multis epistolis hortatus est Augustinum, adhuc presbyterum, agitare ingenium, ut novus qvidam Ambrosius, Origenis compulsor operis, videretur. *Gennad. c.* 36.

Cap. 37. *Vigilius* Episcopus scripsit, ad Simplicianum, in laudem Martyrum libros qvinqve. *Gennad. c.* 37.

Cap. 38. *Augustinus* Afer, Hipponensis oppidi Episcopus, vir eruditione divina & humana orbi clarus, fide integer, & vita purus, scripsit tanta, qvanta nec inveniri possunt; qvindecim libros de Trinitate; viginti duos de Civitate Dei; & alia innumerabilia. *Gennad. c.* 38.

Orosius

Cap. 39. *Orosius* presbyter, Hispanus genere, vir eloqvens & historiarum cognitor, scripsit septem libros, in qvibus descripsit historiam ab origine mundi usqve ad sua tempora. Hunc misit Augustinus ad Hieronymum, pro discenda ratione animæ. Sub Honorio claruit. *Gennad. c.* 39.

Schol. A Paulo Orosio scriptum fuisse *Apologeticum contra Pelagium*, ad Gennad. c. 39. memoratum, vulgo creditur. Sed Petrus Wastelius, lib. 3. Vindiciarum pro Joanne Episcopo XLIV. Hierosolymitano, contendit illum Apologeticum scriptum esse ab aliqvo impostore, Pelagii & Nestorii erroribus favente; licet verbis vel alio paululum sensu Pelagium damnare videatur. Examen hujus rei Criticis Ecclesiasticis committimus.

Cap. 40. *Maximus* Taurinensis ecclesiæ Episcopus, vir in divinis Scripturis satis intentus, composuit in laudem Apostolorum tractatus, & in Joannis Baptistæ, & generalem omnium Martyrum Homiliam. Sed & de capitulis Evangeliorum, & Actuum Apostolorum multa sapienter exposuit. Fecit & duos de conversatione S. Eusebii Vercellensis Episcopi & Confessoris tractatus. De S. Stephano; de baptismi gratia librum edidit; de avaritia; de hospitalitate; de defectu lunæ; de eleemosynis; de passione Domini; de jejunio servorum Dei generali; de jejunio speciali Qvadragesimæ; de Kalendis Januariis; Homilias de Nativitate Domini; de Epiphania; de Pascha; de Pentecoste multas; & alia plurima. Sub Theodosio claruit. *Gennad. c.* 40.

Cap. 41. *Petronius* Bononiensis ecclesiæ Episcopus, vir sanctæ vitæ, & monachorum studiis ab adolescentia exercitatus, scripsit vitas Patrum Ægypti monachorum. Floruit sub Theodosio. *Gennad. c.* 41.

Cap. 42. *Pelagius* hæresiarches scripsit tres libros de fide Trinitatis, & pro actuali vita librum, pro hæresis suæ faventia. Cui respondit Augustinus. *Gennad. c.* 42.

Cap. 43. *Innocentius*, urbis Romæ Episcopus, scripsit decretum Occidentalium & Orientalium Ecclesiarum adversus Pelagianos, qvod postea successor ejus Papa Zosimus latius promulgavit. *Gennad. c.* 43.

Cap. 44. *Calestius* scripsit ad parentes suos de monasterio epistolas, in modum libellorum, tres morales. *Gennad. c.* 44.

Cap. 45. *Julianus* Episcopus Capuanus, vir acris ingenii, in divinis Scripturis doctus, Græca & Latina lingua scholasticus, in hæresim Pelagii lapsus, scripsit adversus Augustinum libros qvatuor, & iterum libros septem. Est & liber altercationis amborum, partes suas defendentium. *Gennad. c.* 45.

Cap. 46. *Lucianus* presbyter, vir sanctus, scripsit revelationem S. Stephani Græco sermone. Hanc Avitus presbyter, Hispanus genere, in Latinum transtulit sermonem. *Gennad. c.* 46.

Cap. 47. *Paulinus*, Nolæ Campaniæ Episcopus, composuit brevia, sed multa, & ad Celsum qvendam, epitaphii vice, consolatorium libellum super morte Christiani & baptizati infantis; & ad Severum plures epistolas, & ad Theodosium Imperatorem Panægyricum super victoria Tyrannorum. Fecit & Sacramentarium & Hymnarium; ad sororem qvoqve epistolas multas de contemptu mundi, & de diversis caussis diversos tractatus; & librum de pœnitentia, & unum de laude Martyrum. Sub Honorio claruit. *Gennad. c.* 48.

Cap. 48. *Eutropius* presbyter scripsit ad duas sorores, ancillas Christi, duas epistolas, in modum librorum consolatorias, eleganti & aperto sermone. *Gennad. c.* 49.

Cap. 49. *Evagrius* alter scripsit altercationem Simonis Judæi, & Theophili Christiani, qvæ pene omnibus nota est. *Gennad. c.* 50.

Cap. 50. *Vigilius* diaconus composuit, ex traditione Patrum, Manachorum Regulam, breviato & aperto sermone, totius monasticæ professionis in se tenentem disciplinam. *Gennad. c.* 51.

Cap. 51. *Atticus* Constantinopolitanus Episcopus scripsit ad Reginas, Arcadii Imp. filias, de fide & virginitate librum valde egregium. *Gennad. c.* 52.

Schol. De Attico CP. Episcopo, Arsacii successore, ita Suidas in suo Lexico: *Atticus, Episcopus Constantinopolitanus post Arsacium, qvi post Chrysostomum rerum Ecclesiasticarum procurationem habuit, genere qvidem fuit Sebasta, urbe Armenia; ab adolescentulo vero in Philosophia eruditus fuit a monacho Macedonica secta. Qvi autem tunc Sebasta in philosophia excellebant, ex Eustathii schola prodierant, qvem Episcopum & ducem hujus loci monachorum cognovimus. Atticus, postqvam liberaliter fuit institutus, cautus & prudens evasit. Laborabat in antiqvorum Scriptorum lectione, in ipsis volutandis pernoctans. Postea vero scriptione longum valere jussa, ad vitæ genus oratoriis exercitationibus addictum se contulit.* Ex his Suidæ verbis videtur ætas ipsius Suidæ* colligi posse: dicit enim se cognovisse Eustathium Sebastæ Episcopum, Attici magistrum: qvi Atticus sub annum Christi 425. vivere desiit, & Sisinium in cathedra CP. successorem habuit.

* imo scriptoris cujus verba Suidas adducit.

Cap. 52. *Nestor* hæresiarches, Antiochenæ ecclesiæ presbyter, insignis in dicendo declamator, composuit infinitos tractatus diversarum ὑποθέσεων. Postea Constantinopolitanæ ecclesiæ Episcopus, scripsit librum de incarnatione Domini, hæresi plenum. *Gennad. c.* 53.

Cap. 53. *Calestinus*, urbis Romæ Episcopus, scripsit adversus Nestorium volumen. Sixtus, successor Cælestini, scripsit etiam adversus Nestorium. *Gennad. c.* 54.

Cap. 54. *Theodorus*, Ancyranus Galatiæ Episcopus, scripsit adversus Nestorium librum dialectica arte compositum. *Gennad. c.* 55.

Cap. 55. *Fastidius*, Britannorum Episcopus, scripsit ad Fatalem qvendam de vita Christiana librum unum, & alium de Viduitate servanda, sana & Deo digna doctrina. *Gennad. c.* 56

Cap. 56. *Cyrillus*, Alexandrinæ ecclesiæ Episcopus, edidit variarum ὑποθέσεων tractatus. Homilias etiam composuit plurimas, & libros de Synagogæ defectu; de Fide adversum hæreticos, & librum specialiter adversus Nestorium. *Gennad. c.* 57.

Cap. 57. *Timotheus* Episcopus composuit librum de Nativitate Domini secundum carnem, qvam credidit in Epiphania factam. *Gennad. c.* 58.

Cap. 58. *Leporius* adhuc monachus, postea presbyter, secutus dogma Pelagianum, sed per Augustinum correctus, scripsit librum emendationis suæ. *Gennad. c.* 59.

Cap. 59. *Victorinus*, Rhetor Massiliensis, edidit libros in Genesim. *Gennad. c.* 60.

Cap. 60. *Cassianus* natione Afer, Constantinopoli a Joanne Magno Episcopo diaconus ordinatus, apud Massiliam presbyter condidit duo monasteria, id est, virorum & mulierum, qvæ usqve hodie exstant. Scripsit, experientia magistrante litterato sermone, & (ut apertius dicam) sensu verba inveniens, & actione linguam movens, res omnium monachorum necessarias professioni, id est, de habitu monachi, & de canonico orationum modo atqve Psalmorum, qvi in monasteriis Ægypti die noctuqve tenentur, libros tres; Instructionum librum unum; de origine & qvalitate ac remediis principalium vitiorum libros octo; singulos qvidem de singulis vitiis expediens. Digessit etiam Collationes cum Patribus Ægypti habitas, hoc est, de destinatione Monachi ac fine; de discretione; de tribus ad serviendum Deo vocationibus; de pugna carnis adversus spiritum, & spiritus adversus carnem, de natura omnium vitiorum; de nece Sanctorum; de mobilitate animæ; de octo principalibus vitiis; de qvalitate orationis; de perfectis, de castitate; de protectione Dei, de scientia spiritali, de divinis charismatibus, de amicitia, de deffiniendo vel non deffiniendo, de tribus antiqvis generibus monachorum, & qvarto nuper exorto; de fide cœnobitæ & eremitæ, de satisfactione pœnitentiæ, de remissione Qvinqvagesimæ, de nocturnis illusionibus; de eo qvod dicit Apostolus, non enim quod volo, facio bonum; de mortificatione. Ad extremum rogatus a Leone Archidiacono, postea urbis Romæ Episcopo, scripsit adversus Nestorium, de Incarnatione Domini libros septem, & in his scribendi apud Massiliam & vivendi finem fecit, sub Theodosio. *Gennad. c.* 61.

Cap. 61. *Philippus* presbyter, auditor Hieronymi, edidit librum in Job, & plures epistolas. *Gennad. c.* 62.

Cap. 62. *Eucherius*, Lugdunensis ecclesiæ presbyter, disseruit Salonio & Verano Episcopis obscura qvæqve sanctarum capitula Scripturarum. Sed & scripta Cassiani, longo sermone distenta, breviter coarctavit. Sub Valentiniano floruit. *Gennad. c.* 63.

Cap. 63. *Vincentius* natione Gallus, apud monasterium Lirinensis insulæ presbyter, vir in Scripturis sanctis doctus, scripsit validissimam disputationem, qvam absconso nomine suo, attitulavit Peregrini adversum hæreticos. Sub Theodosio claruit. *Gennad. c.* 64.

Cap. 64. *Syagrius* scripsit de fide adversum hæreticos. *Gennad. c.* 65.

Cap. 65. *Isaac*, presbyter Antiochenæ ecclesiæ, scripsit multa adversum Nestorianos & Eutychianos. Ruinam etiam Antiochiæ longo carmine planxit, eo auditores imbuens sono, qvo Ephræm diaconus Nicomediæ lapsum. Sub Leone moritur. *Gennad. c.* 66.

Cap. 66. *Salvianus* Massiliensis ecclesiæ presbyter, humana & divina literatura instructus, & (ut absqve invidia loqvar) Episcoporum magister, scripsit scholastico & aperto sermone multa; id est, de virginitatis bono ad Marcellum presbyterum libros tres, adversus avaritiam libros qvatuor, de præsenti judicio libros qvinqve, ad Salonium Episcopum librum unum, in Genesim Hexaemeron unum, Homilias Episcopis factas multas, & Sacramentorum plures. *Gennad. c.* 67.

Cap. 67. *Paulinus* composuit tractatus de initio Qvadragesimæ, de die Dominico Paschæ, de obedientia, de pœnitentia, de neophytis. *Gennad. c.* 68.

Cap. 68. *Hilarius* Arelatensis Episcopus, in sanctis Scripturis doctus, absqve personarum acceptione, omnibus castigatum opus prædicationis ingessit. Sub Valentiniano floruit. *Gennad c.* 69.

Cap. 69. *Leo*, urbis Romæ Episcopus, scripsit ad Flavianum Constantinopolis ecclesiæ Episcopum, adversum Eutychen presbyterum, epistolam. Sub Leone claruit. *Gennad. c.* 70.

Cap. 70. *Mochimus*, Mesopotamius presbyter apud Antiochiam, scripsit adversum Eutychen egregium libellum. *Gennad. c.* 71.

Cap. 71. *Timotheus*, Alexandriæ Episcopus, scripsit ad Leonem Imp. librum valde suasorium. *Gennad. c.* 72.

Cap. 72. *Asclepius* Afer, in Bajensi * territorio Episcopus, scripsit adversus Arianos. *Gennad. c.* 73.

* al. Vagiensi.

Cap. 73. *Petrus* Edessenæ ecclesiæ presbyter, declamator insignis, scripsit variarum caussarum tractatus; & in morem sancti Ephræm diaconi Psalmos metro composuit. *Gennad. c.* 74.

Petrus.

Cap. 74. *Petrus* natione Pannonius, presbyter, scripsit duos libros de virginitate & contemptu mundi. *Gennadio c. 75. Paulus.*

Cap. 75. *Pastor* Episcopus composuit libellum in modum Symboli parvum. *Gennad. c. 76*

Cap. 76. *Victor*, Cartennæ Mauritaniæ civitatis Episcopus, scripsit adversum Arianos librum unum, de pœnitentia unum, ad Basilium qvendam, super morte filii consolatorium librum. Homilias etiam multas composuit. *Gennad. c. 77.*

Cap. 77. *Buconius*, Castellani Mauritaniæ oppidi Episcopus, scripsit adversum Ecclesiæ inimicos, Judæos & Arianos & alios hæreticos. Composuit etiam Sacramentorum egregium volumen. *Gennad. c. 78.*

Cap. 78. *Musæus* Massiliensis ecclesiæ presbyter, in divinis Scripturis doctus, excerpsit de sanctis Scripturis Lectiones, totius anni festivis diebus aptas, Responsoria & Psalmorum capitula, temporibus & Lectionibus congruentia, & Sacramentorum egregium volumen, & homilias qvasdam. *Gennad. c. 79.*

Cap. 79. *Vincentius* presbyter, natione Gallus, in divinis Scripturis exercitatus, fecit commentarium in Psalmos. *Gennad. c. 80.*

Cap. 80. *Syrus* genere Alexandrinus, arte Medicus, ex philosopho monachus, vir dicendi peritus, scripsit adversus Nestorium eleganter & fortiter. *Gennad. c. 81. Cyrus.*

Cap. 81. *Samuel*, Edessenæ ecclesiæ presbyter, multa adversus Ecclesiæ inimicos hæreticos composuit. *Gennad. c. 82.*

Cap. 82. *Claudianus* Viennensis ecclesiæ presbyter, vir ad loqvendum artifex, & ad disputandum subtilis, composuit tres quasi de statu vel substantia animæ libros. *Gennad. c. 83.*

Cap. 83. *Prosper* Episcopus Aqvitanicæ regionis, sermone scholasticus, & assertionibus nervosus, multa composuit: Chronica a conditione primi hominis usqve ad captam urbem Romam a Genserico, Vandalorum Rege. Fecit & librum adversum opuscula Cassiani, qvæ Ecclesia Dei probat salutaria, ille infamat nociva. Et revera Cassiani & Prosperi de gratia Dei, de libero arbitrio, sententiæ sibi contrariæ inveniuntur. Epistolæ qvoqve Leonis Papæ, de Incarnatione Christi adversus Eutychen ab ipso dictatæ sunt. *Gennad. c. 84.*

Cap. 84. *Faustus*, ex Abbate Lirinensis monasterii, apud Regium Galliæ Episcopus factus, vir in divinis Scripturis satis intentus, composuit librum de Spiritu sancto, & egregium opus de gratia Dei, qva salvamur, & alia. *Gennad. c. 85.*

Cap. 85. *Cæsarius* Arelatensis urbis Episcopus, vir sanctitate & virtutibus celebris, scripsit egregia & grata, & monachis valde necessaria opuscula: de gratia qvoqve & libero arbitrio. Floruit sub Anastasio. *Gennad. c. 86.*

Cap. 86. *Servus Dei* Episcopus scripsit adversus eos, qvi dicunt Christum in hac vita degentem non vidisse carneis suis oculis Patrem, sed post resurrectionem ex mortuis & ascensionem in cælos, cum translatus est in gloriam Patris, hoc dantis ei in remunerationem martyrii, ostendens ex Scripturis Dominum Jesum semper carneis oculis, & Patrem & Spiritum sanctum vidisse. *Gennad. c. 87.*

Cap. 87. *Victorius* natione Aqvitanicus, calculator studiosissimus, composuit Paschalem cursum, post qvatuor priores Computistas, id est, Hippolytum, Eusebium, Theophilum & Prosperum. *Gennad. c. 88.*

Cap. 88. *Theodoretus* Cyri civitatis Episcopus, a Cyro Rege Persarum conditæ, scripsit de Incarnatione Domini, adversum Eutychen presbyterum, & Dioscorum Alexandriæ Episcopum, qvi humanam carnem in Christo fuisse negant. Scripsit & decem libros Ecclesiasticæ historiæ. Sub Leone floruit. *Gennad. c. 89.*

Cap. 89. *Gennadius* Constantinopolitanus Episcopus, vir lingua nitidus, & ingenio acer, Danielem ex integro commentatus est; Homilias etiam multas scripsit. *Gennad. c. 90.*

Cap. 90. *Theodorus*, presbyter in Cœlesyria, composuit librum adversum hæreticos de consonantia veteris & novi Testamenti. Claruit sub Zenone. *Gennad. c. 91. Theodulus.*

Cap. 91. *Sidonius*, Arvernorum Episcopus, scripsit varia & grata opuscula ad diversos, diverso metro vel prosa, & epistolarum insigne volumen. Sub Zenone claruit. *Gennad. c. 92.*

Cap. 92. *Joannes*, Antiochenæ parochiæ ex Grammatico presbyter, scripsit qvædam adversus hæreticos, de Dei & hominis persona. *Gennad. c. 93.*

Cap. 93. *Gelasius*, urbis Romæ Episcopus, scripsit adversus Eutychen & Nestorem grande volumen ac præclarum, & tractatus diversarum scripturarum & Sacramentorum, elimato sermone, & adversus Petrum & Acacium epistolas. Fecit & hymnos in similitudinem Ambrosii. Sub Anastasio claruit. *Gennad. c. 94.*

Cap. 94. *Honoratus* Constantinæ Africæ civitatis Episcopus scripsit ad Arcadium qvendam epistolam exhortatoriam. *Gennad. c. 95.*

Cap. 95. * *Cerealis* Episcopus, natione Afer, edidit libellum de catholica Fide. *Gennad. c. 96.*

Cap. 96. *Eusebius* Cathaginis Africæ civitatis Episcopus, & confessor publicus, scripsit expositionem Fidei & altercationes, qvas cum Præsulibus Arianorum habuit. *Genn. d. c. 97. Eugenius.*

Cap. 97. *Gennadius*, Massiliæ presbyter, scripsit adversus omnes hæreses libros octo, adversus Nestorem libros sex; & adversus Eutychen libros undecim; adversus Pelagium libros tres: tractatus de mille annis, in Apocalypsin & epistolam de Fide. *Gennad. c.* 100.

HONORII LIBELLUS III. EX ISIDORO SUBLECTUS.

Cap. 1 OSIUS, Cordubensis civitatis Episcopus scripsit ad sororem suam de laude Virginitatis epistolam, pulchro ac diserto comptam eloquio. In Sardicensi etiam concilio qvamplurimas ipse edidit sententias. Hic in senectute a Constantio perterritus, Arianæ impietati consensit. Qvi cum contra Gregorium Eliberitanum Episcopum, residens fastu qvasi regalis imperii, sententiam conaretur exprimere, os vertit, distorqvens pariter & cervicem, ac de sessu in terram eliditur, atqve illico exspiravit. *Isidor. c.* 1.

Cap. 2. *Idatius* Hispaniarum Episcopus, cognomento & eloqvio Clarus, scripsit adversus Priscilliani dogma, & maleficiorum ejus artes, librum. Hic cum Ursacio Episcopo, ob necem ejusdem Ursacii, cujus accusatores extiterant, Ecclesiæ communione privatus, exilio condemnatur. *Isidor. c.* 2.

Cap. 3. *Siricius*, Romanæ urbis Episcopus, scripsit decretalia opuscula. *Isidor. c.* 3.

Cap. 4. *Paulinus* presbyter edidit libellum de benedictionibus Patriarcharum, triplici intelligentia. Hic scripsit vitam Ambrosii, petente Augustino. *Isidor. c.* 4.

Cap. 5. *Proba*, uxor Adelphi Proconsulis, composuit centonem de Christo, Virgilianis coaptatum versibus; qvi inter apocryphas scripturas computatur. *Isidor. c.* 5.

Cap. 6. *Joannes* Constantinopolitanæ sedis Episcopus, cognomento Chrysostomus, scripsit multa & præclara opuscula, & diversos tractatus. Cujus qvam plurima eloqventiæ fluenta de Græco in Latinum sermonem translata sunt. Hic Theophili Alexandrini Episcopi discordia oppressus, ab Arcadio Imp. innocenter damnatus, atqve ab Episcopatu ejectus, Ponto in exilium retrusus moritur. *Isidor. c.* 6.

Cap. 7. *Sedulius* presbyter, edidit tres libros heroico metro compositos: qvorum primus signa & virtutes veteris Testamenti potentissime resonat; reliqvi vero gestorum Christi sacramenta vel miracula intonant. *Isidor. c.* 7.

Cap. 8. *Possidonius*, Africæ prouinciæ Episcopus, stilo prosecutus est vitam S. Augustini; in qva plusqvam quadringentos libros eius enumerant. *Isidor. c.* 8. *Possidius.*

Cap. 9. *Primasius* Africanus Episcopus composuit sermone scholastico de hæresibus libros tres, directos ad Fortunatum Episcopum. *Isidor. c.* 9.

Cap. 10. *Proterius*, Alexandrinæ ecclesiæ Antistes, scripsit epistolas ad Leonem Romanæ sedis Antistitem, de festivitate Paschali. *Isidor. c.* 10.

Cap. 11. *Paschasinus*, Siciliensis Episcopus, edidit unam Paschalem epistolam, ad Leonem supradictum Papam. *Isidor. c.* 11.

Cap. 12. *Joannes Scotus* vel *Chrysostomus*, in Scripturis insigniter eruditus, scripsit eleganti stilo librum περὶ φύσεων, id est de natura omnium rerum.

Cap. 13. *Theodulus*, natione Italus, scripsit unam Eclogam de veteri Testamento, & fabulis Gentilium contextam; in qva veritatem Fidei astruxit, perfidiæ falsitatem destruxit.

Cap. 14. *Julianus* cognomento *Pomerius*, natione Maurus, in Gallia presbyter ordinatus, scripsit octo libros de animæ natura, in dialogi morem: qvorum primus continet, qvid sit anima, vel qvaliter credatur ad imaginem Dei facta. In secundo loqvitur, utrum anima corporea sit, an incorporea. In tertio disserit, unde primo homini sit anima facta. In qvarto, utrum nova anima sine peccato fiat, ac peccatum primi hominis, ex illo propagata originaliter trahat. In qvinto describit, qvæ sit facultas animæ. In sexto loqvitur, unde sit ea discordia, qva carni spiritus, vel caro spiritui adversatur. In septimo autem scribit de differentia vitarum ac mortium, vel resurrectione carnis & animæ, sive de morte carnis, ac de ejus resurrectione. In octavo loqvitur de his qvæ in fine mundi futura sunt: vel de qvæstionibus, qvæ solent de resurrectione proponi, sive de finibus bonorum atqve malorum. Condidit etiam unum libellum de virginibus instituendis, alios qvoqve tres prognosticos de futuræ vitæ contemplatione, vel actuali conversatione: necnon etiam de vitiis atqve virtutibus. *Isidor. c.* 12.

Cap. 15. *Eugippius* Abbas composuit vitam sancti Severini monachi, & Regulam monachis. *Isidor. c.* 13.

Cap. 16. *Fulgentius* Afer, ecclesiæ Ruspensis Episcopus, in confessione Fidei clarus, in Scripturis copiosissime eruditus, loqvendo qvoqve dulcis, in docendo ac differendo subtilis, scripsit multa, ex qvibus hæc sunt: De gratia Dei & libero arbitrio; libri responsionum septem contra hæreticos; & unus liber de sancta Trinitate;

tate; & liber Regulæ veræ Fidei; & alius de Sacramento Incarnationis Christi; & duo libri de veritate prædestinationis; liber de quæstionibus; liber altercationis; plurimi tractatus & sermones. Sub Anastasio claruit. *Isidor. c.* 14.

Cap. 17. *Eucherius* Episcopus, elegans sententiis, ornatus in verbis, edidit unum opusculum de laude eremi, dulci sermone dictatum. *Isidor. c.* 15.

Cap. 18. *Hilarius*, Arelatensis Episcopus, scripsit vitam prædecessoris sui Honorii* Episcopi, suavi ac præclaro eloqvio. *Isidor. c.* 16. * Honorati.

Cap. 19. *Aprigius*, Pacensis ecclesiæ Hispaniarum Episcopus, diserta lingua & scientia eruditus, exposuit Apocalypsim Joannis Apostoli, subtili sensu atqve illustri sermone, melius plane qvam veteres Ecclesiastici viri exposuerunt. Scripsit & nonnulla alia. *Isidor. c.* 17.

Cap. 20. *Justinianus* Imperator, qvosdam libros de Incarnatione Domini edidit, qvos etiam per diversas provincias misit. Condidit & rescriptum contra Illyricianam Synodum. *Isidor. c.* 18.

Cap. 21. *Cassiodorus* ex Senatoribus Ravennæ præfectus, arte philosophus, professione monachus, transtulit de Græco Tripartitam historiam; exposuit magnifice Psalterium, & multa alia scripsit.

Schol. *Magnus Aurelius Cassiodorus Senator* omnibus nominibus dictus est variarum auctor, vir scriptis & honoribus clarissimus, qvem *Cassiodorum* insolito, si dicere licet, errore appellamus. Audiendi quippe non sunt, qvi Senatorem Κατ᾽ ἐξοχὴν dictum putant, qvasi proprium ejus nomen fuerit *Cassiodorus*. Nam verum ac proprium ejus nomen fuit *Senator*; qvod ipse suis omnibus epistolis præfixit lib. 11 & 12. Variarum, & qvod unum suis ipse Fastis indidit anno DXIII. cum de suo Consulatu ageret. Sed invaluit error, ex ea, qvam dixi, opinione natus, qvasi *Senator* epithetum esset, non nomen, ut *Cassiodorus* tamqvam proprio nomine vocitetur, cum id cognomen revera fuerit, a patris nomine ductum. Patri enim Senatoris nomen fuit Cassiodorus; a qvo filius *Cassiodorus Senator* est nuncupatus, & omnibus nominibus, ut dixi, *Magnus Aurelius Cassiodorus Senator*.

Noster itaqve Senator patrem habuit *Cassiodorum*; cui Patriciatus, post Præfecturam prætorii, a *Theoderico* Gothorum Rege est delatus, & de qvo, ejusqve avo ac patre multa lib. 1. epist. 3. & 4. ipse auctor Variarum narrat, & ad qvem etiam scripta est epistola vicesima octava libri tertii. Senatori siqvidem filio, de qvo Honorius hoc capite agit, Præfecturam, ac deinde Patriciatum detulit non *Theodericus*, sed *Athalaricus* Rex, ejus nepos; ut ex lib. 9. epist. 24. & 25. liqvet: in qvibus recto nomine *Senator* nuncupatur; *Cumulavimus*, inqvit, *P. C. beneficiis nostriis copiosum virtutibus, divitem moribus, plenum magnis honoribus Senatorem.*

Scripsit autem *libros XII. Variarum Epistolarum*: item librum *de anima* maxime pium, *de Institutione divinarum Scripturarum seu lectionum* libros duos; *de schematibus & tropis sacræ Scripturæ, ex Beda*;* *de Orthographia*; *de septem disciplinis*; *de amicitia*; *de computo Paschali*; *Chronicon breve*, ab initio mundi usqve ad tempora Theoderici Ostrogothorum in Italia Regis, hoc est, usqve ad annum Christi qvingentesimum decimum nonum. Scripsit item *libros XII. historiæ Gothorum*, ut ipse in prologo epistolarum suarum asserit: cujus Historiæ compendium concinnavit *Jordanus* sive *Jornandes* Ravennæ Episcopus, qvi anno qvingentesimo tricesimo vixit. Qvæ qvidem omnia cum mss. codicibus collata, Notisqve illustrata Guilielmus Fornerius, Jureconsultus Aurelianensis, 1600. Lutetiæ edenda curavit.

Scripsit insuper *commentarios in Psalmos* ex Augustino fere desumptos, & Basileæ an. 1491. typis editos: item *in Cantica*, cum Aponio, Friburgi 1538. excusos. *Tripartitam* deniqve *historiam*, ex tribus Græcis auctoribus, Socrate, Theodoreto & Sozomeno, per *Epiphanium Scholasticum* in Latinam linguam versis, confecit. *Chronicon* ejus primus edidit Joannes Cochlæus, & Thomæ Moro inscripsit. *Divinarum litterarum Institutionem* Jacobus Pamelius a Plantino edendam curavit. Omnibus deniqve honoribus in Republica Romana & Theoderici Regis aula perfunctus Cassiodorus, demum sæculo valere jusso, monachum induit, Vivariense prope Rhegium in Calabria cœnobium condidit, eiqve ut Abbas præfuit, ac scholam sacrarum litterarum ibidem instituit, & sub annum Christi qvingentesimum sexagesimum senex decessit. * Beda post Cassiodorum vixit.

Cap. 22. *Boetius* Patritius vel Consul, scripsit librum de sancta Trinitate, & alium de Consolatione; & Qvadrivium de Græco transtulit, id est, Arithmeticam, Musicam, Geometriam, Astronomiam: Dialecticam vero explanavit. A Theoderico Gothorum Rege Mediolani interficitur.

Schol. *Anicius Manlius Severinus Boetius*, philosophus & orator, sapientia, eloqventia, pietate, martyrio illustris, ab Ennodio, Cassiodoro, Procopio, aliisqve eximie laudatus, anno Christi qvingentesimo decimo Consul ordinarius sine collega fuit. A *Theoderico Ostrogothorum in Italia Rege*, una cum *Symmacho* socero suo, anno qvingentesimo vicesimo sexto, interfici jussus, Ticini gloriose occubuit. Errat autem *Onuphrius Panuinius*, qvi ipsum anno qvingentesimo vicesimo secundo iterum consulem, cum Symmacho socero, fuisse censet. Nam anno isto Boetii duo filii, *Symmachus* & *Boetius*, Consules ordinarii fuerunt: qvorum uni nomen a socero, filii avo; alteri suum imposuit. De horum copulato Consulatu lib. 2. de Consolatione ipse Boetius sic scribit: *Cum duos pariter Consules liberos tuos domo provehi, sub freqventia Patrum, sub plebis alacritate vidisti. Et qvid dicam liberos Consules, qvorum jam ut in id ætatis pueris vel paterni, vel aviti specimen elucet ingenii?*

Scio aliter visum *Juli Martiano Rota*, scriptori vitæ Boetii, qvi filios eius Consules facit *Patricium* & *Hypatium*, qvi anno Christi qvingentesimo Consulatum una gesserunt. Verum hæc profecto nimia est hallucinatio. Præterqvam enim qvod meminisse oportebat, Græcos & Orientales illos Consules fuisse, & ad Boetii familiam nihil pertinere, evincere poterant qvæ modo citata sunt verba Boetii. Ex qvibus liqvet, hosce ejus filios Consulares ætate pueros fuisse, cum exilii sui Consolationem scriberet. Qvod sane dici non poterat, si ante viginti, eoqve plures annos, Consules fuissent.

Ceterum alii *Boetium* scribunt, alii *Boethium*; qvod qvidem, si Græcæ vocis origo spectetur, rectius, erat,

erat. Sed usus obtinuit, ut Boetium potius dicamus. Scripsit autem, præter *Philosophica*, librum *de S. Trinitate* ad Symmachum socerum suum; librum *de unitate Trinitatis*; librum *de duabus Christi naturis*, adversus Eutychen; librum *de Fide*; libros qvinqve *de Consolatione Philosophiæ*; seu exilii sui, qvos, post Rudolphum Agricolam & Joannem Murmellium, Joannes Bernartius commentario illustravit, & Plantiniani 1607. ediderunt. Opera ejus junctim Veneti 1491. & Basilienses 1546. typis evulgarunt.

Ut autem Boetius versu & prosa valuit, sic & Græcam simul Latinamqve eruditionem complexus fuit. Qvod omnia ejus opera, itemqve Ennodius lib. 8. epist. & Cassiodorus lib. 1. Variarum epist. 45. testantur. Ejusdem dies natalis anniversario ritu a Ticinensibus 23. Octobris celebratur; conditusqve est ibidem in æde S. Petri in Cœlo aureo (ubi & S. Augustinus qviescit) ut Phil. Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ narrat. Sunt qvi notarunt, veterem Romanorum eloqventiam una cum Boetio desusse. Ejus vitam post Martianum Rotam, *Franciscus Moncada*, Aitonæ Marchio, Græce Latineqve doctissimus (qvem 1635. præpropere sibi ereptum Belgæ luxerunt) Hispano sermone conscripsit; qvam utinam qvis in lucem proferat.

Qvod ad *Symmachum*, Boetii socerum, attinet, exstat ad ipsum lib. 7. Ennodii epistola numero vicesima qvinta. Eundem Boetius hoc ornat elogio lib. 2. de Consolatione: *Viget incolumis, illud pretiosissimum generis humani decus, Symmachus socer, vir totus ex sapientia virtutibusqve factus.* Ennodius originariam Symmachorum familiæ eloqventiam, nobilitatemqve fuisse prædicat. Nec frustra; qvia docti fere omnes fuerunt, & summis dignitatibus illustres. Atqve hoc qvidem loco non abs re facturus videor, si *Symmachos*, qvi Boetii ætate, & superiore sæculo vixerunt, suis singulos notis distinxero; ducto exordio a patre Symmachi oratoris. Is fuit

I. *L. Aurelius Avianius Symmachus*, Præfectus Urbi anno 364. cujus meritorum series, & eloqventiæ testimonium in statuæ inscriptione continetur, qvam illi duplicem, Romæ scilicet ac Constantinopoli, Principes poni jusserunt. Virum doctum Marcellinus lib. 27 appellat. Sed ejus restat unica epistola ad Symmachum filium, cum paucis epigrammatis, qvæ supersunt ex iis qvæ in octoginta illustres sui sæculi viros scripserat.

II. *Q. Aurelius Symmachus* L. F. Orator. Hujus sunt *Epistolarum libri novem*, ac *decimus Relationum*, qvas in Præfectura Urbana scripsit. In qvibus & famosa Relatio de ara Victoriæ legitur, cui *S. Ambrosius* & *Prudentius* responderunt. Proconsul porro Africæ anno 370. Præfectus Urbi anno 384. Consul deniqve ordinarius, cum Tatiano, anno 391. fuit. Uxor illi *Rusticiana* Orfiti filia; mater, Acyndini Consulis qvem avunculum propterea vocat, soror germana. Is est, qvi apud Macrobium disputat in Saturnalibus; cui Griphum mittit Ausonius; de qvo loqvitur S. Augustinus, cum a Symmacho P. V. Mediolanum ad Rhetoricam professionem missum se lib. 5. Confess. cap. 13. scribit. De qvo item Prosper lib. 3. de promiss. cap. 38. Sidonius epist. 1. & aliis locis, Socrates lib. 5. cap. 14. & Cassiodorus lib 11. agunt.

III. *Q. Flavianus Memmius Symmachus*, unicus Oratoris filius, a qvo & patris Epistolæ, post ejus mortem, digestæ & editæ. Proconsul itidem Africæ anno 415. præfectus Urbi anno 420. fuit. Hujus sunt *Relationes* qvæ de Eulalii adversus Bonifacium Papam contentione ad Honorium Aug. scriptæ, a Baronio Annalibus sunt insertæ. Qvæstor etiam candidatus, & Prætor ineunte ætate fuerat. Nam utriusqve filii sui honoris crebro in epistolis Symmachus, & sumptuum ejus Præturæ meminit *Olympiodorus Thebanus*, apud Photium, Symmachos inter Romanæ urbis ditissimos numerans.

IV. *Q. Aurelius Symmachus* (sic enim appellatur Novella 4. Valentiniani) Consul ordinarius cum Aetio III. Consule anno 446 fuit; avus, ut opinor, Gallæ viduæ in epistola Fulgentii, qva Gallam Symmachi Patricii filiam sic affatur: *Et licet avo, patre, socero, marito Consulibus pridem fueris inter sæculares illustris.*

V. *Q. Aurelius Memmius Symmachus*, Patricius, Boetii socer (qvi aliqvot ei opuscula sua inscribit) anno 485. Consul ordinarius, sine collega sub Odoacre fuit. A *Theoderico* Rege Judex in caussa Basilii & Prætextati, qvi magicarum artium accusabantur, inter alios delectus, epist. 22. lib. 2. apud Cassiodorum. Apud qvem & aliæ sunt Theodorici ejusdem ad Symmachum epistolæ. De eodem *Hormisda* Pontifex epist. 28 & 66 Cæterum ab eodem Theoderico, impiis delatorum criminationibus incitato, crudeliter una cum Boetio genero, cæsus est: ut Procopius lib. 1. de bello Gothico narrat. Hujus filiæ duæ memorantur, *Rusticiana* uxor Boetii, & *Galla*; de qva, præter Fulgentium, Gregorius Magnus l. 4. Dialog. c. 14. agit. Filium nullum reliqvit. Nam qvi seqvitur

VI. *Symmachus*, collega Boetii in Consulatu anni qvingentesimi vicesimi secundi, non hujus Symmachi Patricii filius, sed nepos fuit, ex filia Rusticiana & Severino Boetio prognatus. *Sic fere Sirmondus in suis ad Ennodium Notis.*

Cap. 23. *Facundus*, Hermianensis ecclesiæ Episcopus, duodecim libros de professione catholicæ Ecclesiæ edidit. *Isidor c.* 19.

Cap. 24. *Justinianus* Valentinæ ecclesiæ Episcopus, ex qvattuor fratribus & Episcopis, eadem matre progenitis unus, scripsit librum Responsionum ad qvendam Rusticum, de interrogatis qvæstionibus: qvarum prima responsio est de Spiritu sancto; secunda contra Bonosianos, qvi Christum Filium adoptivum & non proprium dicunt; tertia de baptismo Christi, qvod iterare non licet; qvarta de distinctione baptismi Joannis & Christi; qvinta, qvod Filius sicut Pater invisibilis sit. *Isidor. c.* 20.

Cap. 25. *Justus* Urgelitanæ ecclesiæ Episcopus, & frater prædicti Justiniani, edidit libellum expositionis in Cantica canticorum. Hujus qvoqve fratres Nebridius & Elpidius qvædam scripserunt. *Isidor. c.* 21.

Cap. 26. *Martinus* Dumiensis monasterii sanctissimus Pontifex, ex Orientis partibus navigans, in Galliam venit ibiqve conversis ab Ariana impietate ad Fidem catholicam Suevorum populis, regulam fidei & sanæ religionis constituit, ecclesias informavit, monasteria condidit, copiosaqve præcepta piæ institutionis composuit. Librum qvoqve de differentiis qvatuor virtutum, prudentia, fortitudine, justitia & temperantia scripsit; & aliud volumen epistolarum, plenum cultura omnium virtutum. *Isidor. c.* 22.

Avitus

Cap. 27. *Avitus* Episcopus, scientia sanctarum litterarum doctus, edidit qvinqve libellos heroico metro compositos: qvorum primus est de origine mundi; secundus de originali peccato; tertius de sententia Dei; qvartus de diluvio mundi; quintus de transitu maris rubri. Scripsit & ad Fulcinam sororem de laude Virginitatis librum unum, pulcherrimo carmine compositum, & eleganti epigrammate coaptatum. *Isidor. c.* 23.

Cap. 28. *Dracontius* composuit heroicis versibus hexaëmeron creationis mundi. *Isidor. c.* 24.

Cap. 29. *Victor*, Tununensis Africæ ecclesiæ Episcopus, scripsit a principio mundi usque ad Justini tempora nobilem historiam. *Isidor. c.* 25.

Cap. 30. *Benedictus*, Abbas monasterii Casini, scripsit Regulam monachorum, per totum mundum promulgatam, qvi omnium justorum spiritu plenus scribitur.

Schol. Benedictus natione Italus, patria Nursinus, monachorum in Occidente antesignanus ac princeps, cœnobii Casinensis conditor, ibidem anno salutis qvingentesimo tricesimo nono in Domino obdormivit. Ejus res gestas S. Gregorius I. Papa fuse proseqvitur, lib. 2. dialogorum. Qvem Gregorii librum Ingolstadienses Græco Latinum annis superioribus publicarunt. De variis Regulis & Constitutionibus asceticis fuse disserui in Codice nostro Regularum, Antverpiæ anno 1638. edito.

Cap. 31. *Joannes* Constantinopolis Episcopus, natione Cappadox, edidit ad Alexandrum Episcopum librum de Sacramento baptismatis. *Isidorus c.* 26.

Cap. 32. *Gregorius* Romanæ urbis Episcopus, organum sancti Spiritus, incomparabilis omnibus suis prædecessoribus, multa præ sole præclara, ac præ obrizo auro pretiosa, scripsit ad supradictum Joannem, Pastoralem curam; ad Leandrum Episcopum librum Job triginta & qvinque voluminibus largo eloqventiæ fonte explicuit; Dialogum de miraculis Sanctorum, ad Petrum Archidiaconum. Quadraginta oracula Evangeliorum, imo totum textum qvatuor Evangeliorum sermocinando, populo exposuisse dicitur: & viginti homilias in Ezechielem, & infinitas epistolas, quarum collectio Registrum dicitur. Floruit sub Mauritio. *Isidor. c.* 27.

Cap. 33. *Gregorius* Episcopus Turonensis scripsit librum Historiæ.

Schol. Georgius Florentius Gregorius S. Euphronio Turonensi Episcopo defuncto in cathedra successit, anno duodecimo Sigeberti Austrasiæ Regis, anno centesimo septuagesimo tertio a transitu seu obitu S. Martini; hoc est, anno Christi qvingentesimo septuagesimo tertio: ut ex eodem Gregorio lib. I. c. I. miraculorum S. Martini datur colligi. Scripsit *de gloria Martyrum librum unum, de gloria Confessorum libros duos, de miraculis S. Juliani librum unum, & de miraculis S. Martini libros qvatuor.* Scripsit insuper *libros decem Historiæ Francorum*, qvos anno ordinationis suæ vicesimo primo, Christi qvingentesimo nonagesimo qvarto absolvit. Atqve eos qvidem, post editiones varias, *Andreas Qvercetanus* ope qvinqve codicum mss. diligenter emendavit, & tomo I. Scriptorum Historiæ Francorum anno 1636. Lutetiæ Parisiorum publicavit. Subjunxit eodem in tomo *Fredegarii Scholastici Chronicon*, qvod ille, jubente Childebrando Comite, Pipini Francorum Regis patruo, scripsit & a fine Historiæ Gregorii Turonensis usqve ad Pipini ipsius consecrationem perduxit; qvodqve hactenus nomine *Appendicis ad eundem Gregorium* fuit vulgatum. Apud eundem Qvercetanum reperies *Marii Aventicensis Episcopi Chronicon.*

Cap. 34. *Leander*, ex monacho Hispalensis ecclesiæ, provinciæ Bæticæ, Episcopus, vir suavis eloqvio, ingenio præstans, vita atqve doctrina clarus, composuit duos libros adversum hæreticorum dogma; & unum ad Florentinam sororem de institutione virginum; & unum contra Arianos; & unum de contemptu mundi; & multas epistolas ad Gregorium Papam, & ad alios Coëpiscopos: & orationes in toto Psalterio, & in sacrificii laudibus multa dulcisone composuit. Floruit sub Phoca. *Isidor. c.* 28.

Cap. 35. *Licinianus* Charthaginis Spartariæ Episcopus, in Scripturis doctus, scripsit epistolam de Sacramento baptismatis, & alias multas de diversis caussis. Claruit sub Mauritio. *Isidor. c.* 29.

Cap. 36. *Severus*, Malacitanæ sedis Antistes, libellum adversus Vincentium Episcopum Arianum, & unum de Virginitate, qvi dicitur Annulus. Sub Mauritio floruit. *Isidor. c.* 30.

Cap. 37. *Joannes* Gerundensis ecclesiæ Episcopus, natione Gothus, scripsit Regulam monachis & omnibus DEum timentibus necessariam. *Isidor. c.* 31.

Cap. 38. *Eutropius*, Valentinæ ecclesiæ Episcopus, scripsit epistolam de unctione Chrismatis, & aliam de distinctione monachorum. *Isidor. c.* 32.

Cap. 39. *Maximus* Cæsaraugustanæ civitatis Episcopus, multa composuit versu prosaqve, & qvandam historiam Gothorum. *Isidor. c.* 33.

Cap. 40. *Isidorus* Hispalensis Episcopus innumera scripsit opuscula, ex qvibus hæc sunt: libri Etymologiarum viginti duo, liber Glossarum, liber Sententiarum, Synonyma, liber de differentia. Totum vetus Testamentum dupliciter exposuit, historice & allegorice, & multa alia. Floruit sub Heraclio. *Supra pag. 47. seqq.*

HONORII LIBELLUS IV. EX VARIIS COLLECTUS.

Cap. I. BEDA, monachus & presbyter Anglicæ provinciæ, scripsit infinita, ex qvibus sunt hæc: In Genesim libri qvatuor; De tabernaculo & vasis ejus, ac vestibus sacerdotum libri qvatuor; De ædificatione templi libri duo; in librum

brum Regum liber unus; Qvæstionum triginta; in Proverbia Salomonis libri tres; in Cantica canticorum libri ſeptem; in Eſaiam & Danielem & duodecim Prophetas, & in partem Hieremiæ, In Eſdram & Neemiam libri tres; in librum Tobiæ libri duo, in Canticum Abacuc liber unus: item in libros Regum & Paralipomenon, in Job, in Pentateuchum Moyſi, & Joſue, & in Parabolas, in Eccleſiaſten, in Cantica canticorum, in Eſaiam, in Eſdram capitula multa, in Evangelium Marci libri qvattuor, in Lucam ſex, in homilias Evangelii libri duo, in Apoſtolum multa capitula, in Actus Apoſtolorum libri duo, in Epiſtolas Canonicas libri ſeptem, in Apocalypſim tres; in capitula de toto novo Teſtamento; epiſtolarum liber ad diverſos, de ſexætatibus unus, de manſionibus filiorum Iſraël libri novem, de Iſaia unus, de ratione biſſextili, de æqvinoctio novem, de hiſtoriis Sanctorum. Librum vitæ & paſſionis S. Felicis confeſſoris de metro in proſam tranſtulit; vitam & paſſionem ſancti Anaſtaſii de Græco in Latinum correxit; vitam ſancti Cutberti monachi & Epiſcopi metro & proſa compoſuit; Hiſtoriam Anglorum qvinqve libris edidit; Martyrologium de natalitiis Sanctorum; librum Hymnorum diverſo metro ſive rithmo, librum Epigrammatum elegiaco metro, de natura rerum, & de Temporibus ſingulos libros, item alium de Temporibus majorem, librum de orthographia Alphabeti, librum de metrica arte, de ſchematibus & tropis, hoc eſt, de figuris & modis locutionum ſacræ Scripturæ. Sub Leone floruit, Romæ moritur & ſepelitur.

Schol. *S. Beda*, origine Anglo Saxo, 734. obiit ut hiſtoriæ ejus Anglicæ continuator & Matthæus Weſtmonaſterienſis tradunt. Opera ejus omnia, qvæ inveniri potuerunt; tomis octo Colonienſes 1612. ediderunt: ſed utinam Britannus aliqvis in iis recenſendis ad fidem mss. codicum præſtet operam! In tomis iſtis ſunt non pauca Bedæ falſo adſcripta: de qvibus Bellarminum in Catalogo, & Poſſevinum in Apparatu ſacro, & Baronium in Annalibus conſule. Vitam certe *S. Vedaſti* non Beda, ſed Alcuinus, *S. Patricii* Probus, *S. Columbani* Jonas monachus, *S. Arnulfi Metenſis* Paulus diaconus, ſcripſerunt. Commentaria *in Epiſtolas S. Pauli*, non Bedæ, ſed *Petro Tripolitano* Abbati, a Caſſiano laudato, Baronius in geſtis anni 562. attribuit, ſed pro Beda pugnat Bellarminus libro citato. Vixit autem & obiit Beda in ſuo ad fluvium Tinam monaſterio, in diœceſi Dunelmenſi.

Cap. 2. ALCUINUS, natione Anglus, Eboraicæ civitatis diaconus, officio Scholaſticus, dignitate Abbas, magiſter Caroli Imperatoris, ſcripſit breviter omnes liberales artes ad prædictum Imperatorem, & multa alia præclara.

Schol. *Flaccus Alcuinus*, patria Brittannus, Bedæ diſcipulus, a Carolo Magno in Galliam evocatus, & Abbas monaſterii S. Martini apud Turones creatus, anno octingenteſimo qvarto vivere deſiit. Opera ejus omnia, qvæ reperiri potuerunt, Andreas Qvercetanus 1617. Lutetiæ evulganda curavit, præfixa ejuſdem vita, qvam per annos digeſſit.

Cap. 3. AMALARIUS Metenſis Epiſcopus, ſub Ludovico, ſcripſit libros qvatuor de divinis Sacramentis.

Schol. *Amalarius*, Metenſis eccleſiæ diaconus, Ludovici Pii juſſu, libros qvattuor *De Divinis officiis* contexuit. Qvos qvidem libros *Amalario Fortunato*, Treverenſi Epiſcopo, hactenus falſo typographi attribuerunt. Amalarius porro Metenſis, ut dixi, diaconus (quem Honorius hoc capite Epiſcopum Metenſem non recte appellat) Amalario Treverenſi Epiſcopo ætate ſuppar, vir fuit longe eruditiſſimus. Ab iſto Amalario Metenſi (facta e palatio Aqviſgranenſi librorum copia) *Forma inſtitutionis Canonicorum & Sanctimonialium canonice viventium*, ex diverſis veterum Patrum ac Doctorum ſententiis concinnata, Conciliique Aqviſgranenſis judicio & auctoritate, anno Chriſti octingenteſimo decimo ſexto, comprobata fuit; qvod ex Ademari Chronico Engoliſmenſi Sirmondus obſervavit. Dictam porro *Formam inſtitutionis canonicæ*, Notis a me illuſtratam, Antverpiæ 1638. cum Codice Regularum & Conſtitutionum clericalium, edendam curavi. Qvod ad *Amalarium Fortunatum*, Epiſcopum Treverenſem, attinet; is a Carolo Magno Conſtantinopolim ad imp. Michaelem Balbum, cum Petro Abbate Nonantulæ, diœceſis Mutinenſis, miſſus fuit. Succeſſorem in cathedra habuit *Hettum*, cujus epiſtolam ad Frotarium Tullenſem Epiſcopum citat Sirmondus in Notis ad tom. 2. Conciliorum Galliæ.

Cap. 4. RABANUS, ex Monaſterii Fuldenſis Abbate Moguntinenſis Epiſcopus, ſcripſit mirabilem librum de myſterio ſanctæ Crucis, & totum vetus & novum Teſtamentum expoſuit. Sub Ludovico claruit.

Schol. *Rabanus Maurus*, Fuldenſis in Haſſia vel orientali Francia Abbas, non Bedæ, ſed Alcuini auditor, anno octingenteſimo qvadrageſimo ſeptimo in locum Otgarii Archiepiſcopus Moguntinus eſt ordinatus, obiitqve anno octingenteſimo qvinqvageſimo ſexto: ut Pithæani Annales & Lambertus Schafnaburgius teſtantur. Opera ejus omnia, qvæ a *Jacobo Pamelio, & Georgio Colvenerio* reperiri potuerunt, tribus tomis 1627. Coloniæ ſunt edita.

Cap. 5. PATERIUS qvidam redegit in librum teſtimonia Scripturarum, qvæ beatus Gregorius introducendo expoſuit.

Schol. *Paterius* Gregorii I. Papæ diſcipulus, S. R. E. Secundicerius (cujus Beda in commentario ad Cantica meminit) collegit, ex ejuſdem S. Gregorii operibus *tres libros Explanationum in varios utriuſqve Teſtamenti libros* Romæ 1553. in folio excuſos. Claruit anno Chriſti ſexcenteſimo. Ita Molanus in ſua ms. Bibliotheca ſacra.

Cap. 6. SMARAGDUS Abbas Monaſterii ſancti Michaelis, Lectiones & Evangelia in divinis officiis legenda per circulum anni expoſuit, & librum monaſticæ profeſſionis congruum compoſuit, qvem Diadema monachorum vocavit, & Grammaticam majorem, Donatum exponendo, explicuit.

Schol. *Smaragdus* Abbas Monaſterii S. Michaelis in Saxonia, ordinis Benedictini, ſcripſit inter alia *Diadema Monachorum*, Antverpiæ anno 1540. typis editum; *commentarium in Regulam S. Benedicti*, Coloniæ

loniæ 1575. *Collectiones in Epistolas & Evangelia totius anni*, Argentorati 1536. in fol. excusas. Claruit anno nongentesimo octogesimo.

Cap. 7. HAYMO qvidam Homilias in Evangelia solemnia fecit. Hic & librum de voluptate mundi composuit.

Schol. *Haymo* monachus Fuldensis, Rabani Mauri discipulus, demum Halberstadensis tertius in Saxonia Episcopus, scripsit *in Apocalypsim* libros septem; *de amore cœlestis patriæ* libros sex; *Epitomen historiæ sacræ*; commentaria *in XII. Prophetas*, *Cantica*, *Psalmos & Epistolas omnes S. Pauli*; item *Homilias in Evangelia*: ex qvibus nonnulla Coloniæ, alia Antverpiæ, Parisiis, & alibi sunt excusa. Baronius censet illum obiisse anno octingentesimo qvinqvagesimo tertio: alii ad annum octingentesimum tricesimum qvartum referunt ejus decessum.

Cap. 8. HENRICUS qvidam Homilias in Evangelia fecit.

Cap. 9. NOTGERUS, Abbas Monasterii sancti Galli, Seqventias & tropicos versus & multa alia composuit. Sub Othone floruit.

Schol. *Notgerus*, Abbas cœnobii S. Galli apud Helvetios, habetur inventor *Seqventiarum*, ut vocant qvas Nicolaus Papa in Missis decantari permisit. Alii hanc inventionem *Notgero Leodicensi Episcopo* (qvi anno millesimo septimo vivere desiit) adscribunt. Nonnulli suspicantur, unum eundemqve Notgerum primo in Helvetiis Abbatem S. Galli, & postea Episcopum Leodici fuisse: qvod tamen non probatur rerum Leodicensium scriptoribus.

Cap. 10. PASCHASIUS librum de corpore Domini composuit.

Schol. *Paschasius Rathertus*, Corbejensis in Picardia, regni Galliæ provincia, Abbas, temporibus Ludovici Pii Imp. floruit, & primus serio ac copiose *de veritate corporis & sanguinis Domini in Eucharistia* contra Bertramum presbyterum scripsit. Opera ejus, post Nicolaum Mameramum & Joannem Vlimmerium, *Jacobus Sirmondus* ad fidem mss. codicum recensuit, & junctim edenda Lutetiæ curavit.

Cap. 11. PETRUS, cognomento DAMIANI, ex monacho & eremita Episcopus, scripsit librum contra illos, qvi Simoniacos reordinare censuerunt, & multa alia. Sub Henrico Pio floruit.

Schol. *Petrus Damiani* (sic a fratris sui Damiani nomine vocatus) S. R. E. Cardinalis & Episcopus Ostiensis, primum monachus fuit in eremo Fontis Avellani: exinde varia monasteria condidit in Camerinensi, Perusina, Faventina, Ariminensi, aliisqve diœcesibus; ac demum Faventiæ, in monasterio sui instituti, anno 1080. in Domino obdormivit. Res illius gestas scripserunt *Joannes* monachus, ejus discipulus, *Joannes Antonius Flaminius*, *Augustinus Fortunius* monachus Camaldulensis, & *Hieronymus Rubeus* in Historia Ravennate. Opera ejusdem omnia Constantinus Caetanus in tres tomos redegit, & Romæ annis superioribus publicavit.

Cap. 12. HERMANNUS monachus, cognomeeto Contractus, qvædam scripsit, & dulcisonum cantum composuit. Sub eodem Henrico floruit.

Schol. *Hermannus Contractus*, ex Veringensium in Suevia Comitum stirpe oriundus, in Augia majore monachus, scripsit Chronicon a Christo nato usqve ad annum millesimum qvinqvagesimum qvartum, qvo & obiit. Christianus Vrstisius vulgatæ Hermanni editioni aliam locupletiorem adjunxerat, e regione respondentem: sed Henricus Canisius, tomo I. Lectionis antiqvæ, tertiam editionem, aliis longe auctiorem atqve emendatiorem, ex manuscripto codice Augustani monasterii SS. Afræ & Vdalrici, 1601. publicavit. Ut autem diversitatis hujus caussam inqviramus, sunt qvi censent, Hermanno in conscribendo Chronico id evenisse, qvod olim & hodie multis scriptoribus qvi fœtum lambendo formare, variare & subinde augere solent. Sunt qvi varietatem istam descriptoribus attribuunt: qvorum alius nonnulla adjecerit, resecuerit alius, pro suo qvisqve captu. Id enim antiqvitus plerumqve factum fuisse observo in illis libris, qvos monachi in suum privatum aut publicum usum describebant

Cap. 13. BERNOLDUS, Constantiensis ecclesiæ presbyter, Romanum Ordinem sub qvarto Henrico composuit.

Schol. *Bernoldus*] alias Bernaldus & Bertoldus, Constantiensis presbyter: idem, nisi fallor, qvi *Chronicon* ab anno millesimo qvinqvagesimo qvarto (ubi *Hermannus Contractus* desinit) usqve ad annuum millesimum deduxit; qviqve varia opuscula pro Gregorio VII. Papa contra schismaticos scripsit; partim a Gretsero in Apologia pro eodem Pontifice, partim a Sebastiano Tengnagelio 1612. Ingolstadii edita.

Cap. 14. LANTFRANCUS, Cantuariensis ex Abbate Episcopus, scripsit librum de corpore Domini contra Berengarium hæreticum. Sub eodem Henrico floruit.

Schol. *Lantfrancus* patria Papiensis, ex Abbate Cadomensi Episcopus Cantuariensis, Romano concilio contra Berengarium habito interfuit, & contra eundem scripsit librum de *Eucharistia Sacramento*; qvem a Joanne Vlimmerio ad fidem mss. codicum castigatum, Lovanienses & alii excuderunt. *Statuta* ab eodem monachis in Anglia Benedictinis præscripta Clemens Reynerus Duaci edenda curavit.

Cap. 15. ANSELMUS, ejusdem Lantfranci discipulus, ex Abbate ejusdem Cantuariensis ecclesiæ, Angliæ provinciæ, Episcopus, multa memoranda conscripsit; ex qvibus hæc sunt; Liber qvi dicitur Cur Deus homo; Monologii liber, scilicet de sancta Trinitate, unus de incarnatione Verbi, unus de processione Sancti Spiritus, unus de lapsu diaboli: unus de libero arbitrio, de gratia Dei, de prædestinatione, & multa alia Deo digna.

Schol. *S. Anselmus*, Seduni apud Rhætos natus, Lantfranci Cantuariensis Episcopi discipulus, ex Abbate Beccensi Episcopus Cantuariensis, anno millesimo centesimo nono ad vitam meliorem transiit. Opera ejus junctim 1573. tribus tomis Colonienses, & post auctiora Lugdunenses publicarunt: de qvibus vide judicium Bellarmini in Catalogo. Ejusdem *libros tres Epistolarum* seorsim Joannes Picardus Lutetiæ edidit. Exstant & aliæ ejusdem Epistolæ plurimæ in Bibliotheca Joannis Cottoni in Anglia, & alibi. Vitam ejus scripsit *Eadmerus* seu *Edmerus* (corrupte *Edinerus*) monachus Cantuariensis; qvi & res in Anglia potissimum gestas anno 1066. usqve ad millesimum centesimum vicesimum secundum litteris consignavit. Alius ab isto fuit *Anselmus Laudunensis Scholasticus*.

Cap. 16. RUPERTUS Tuitienſis monaſterii Abbas, a Spiritu ſancto per viſionem illuminatus, totam pene Scripturam egregio ſtylo expoſuit. Sub qvinto Henrico floruit.

Schol. *Rupertus Tuitienſis* Abbas (qvod eſt monaſterium Benedictinorum ad Rhenum, in ripa Germanica, ex oppoſito Coloniæ Agrippinæ ſitum) anno milleſimo centeſimo triceſimo qvinto, IV. Nonas Martias deceſſit. Scripſit multa, tribus tomis Coloniæ 1577. & antea Antverpiæ & Lovanii excuſa. Suorum operum ipſe catalogum recenſet in epiſtola ad Cunonem Epiſcopum Ratiſponenſem, cui libros ſuos *de divinis officiis* dedicat. Errat autem, cum ſcribit, non converti panem in corpus Chriſti, dum conficitur Euchariſtia, ſed aſſumi a Verbo divino, qvemadmodum aſſumpta eſt humanitas. Hunc errorem Bellarminus in Catalogo, & lib. 3. de Sacramento Euchariſtiæ cap. 11. & 15. itemqve alii paſſim refutant

Cap. 17. HONORIUS, Auguſtodunenſis eccleſiæ presbyter & Scholaſticus, non ſpernenda opuſcula edidit: Elucidarium in tribus libellis; primum de Chriſto, ſecundum de Eccleſia, tertium de futura vita diſtinxit. Libellum de ſancta Maria, qvi Sigillum ſanctæ Mariæ intitulatur: unum de libero arbitrio, qvi Inevitabile dicitur: unum libellum Sermonum, qvi ſpeculum Eccleſiæ nuncupatur: de incontinentia ſacerdotum, qvi Offendiculum appellatur; Summam totius, de omnimoda hiſtoria; Gemmam animæ de Divinis officiis, Sacramentarium de Sacramentis, Neocoſmum de primis ſex diebus, Euchariſticon de corpore Domini; Cognitionem vitæ de Deo & æterna vita; Imaginem mundi de diſpoſitione orbis; Summam gloriam de Apoſtolico & Auguſto; Scalam cœli, de gradibus viſionum, de anima & de Deo qvædam de Auguſtino excerpta, ſub dialogo exarata; Expoſitionem totius Pſalterii cum Canticis; miro modo Cantica canticorum expoſuit, ita ut prius expoſita non videantur. Evangelia, qvæ beatus Gregorius non expoſuit; Clavem Phyſicæ de naturis rerum; Refectionem mentium; de feſtis Domini & Sanctorum. Pabulum vitæ, de præcipuis feſtis; hunc libellum de Luminaribus Eccleſiæ. Sub qvinto Henrico floruit. Qvis poſt hunc ſcripturus ſit, poſteritas videbit.

Schol. Ex variis Honorii Auguſtodunenſis operibus exſtant commentaria *in libros Salomonis*, Coloniæ 1540. *Dialogus de prædeſtinatione & libero arbitrio* 1552. & alia ejuſdem opuſcula 1531. ibidem excuſa: *Gemma animæ, de officio Miſſæ ejuſqve ceremoniis.* Lipſiæ 1514. *De imagine mundi* libri tres, Spiræ 1583. & alia alibi edita. Opus ejus *De Luminaribus Eccleſiæ* ſive *De ſcriptoribus eccleſiaſticis*, qvod nunc dedimus, viſum fuit in libellos qvatuor partiri: eo qvod tres priores ex Hieronymo, Gennadio & Iſidoro fere ſint decerpti, adeoqve velut epitomen contineant. Huic tamen ſuo operi Honorius non paucos Scriptores, qvi apud tres iſtos veteres Nomenclatores deſiderantur, partim intexuit, partim ſubtexuit. Subinde etiam in hac ipſa anacephalæoſi aliqva admiſcuit, qvæ multum lucis adſerunt. Vixit autem Auguſtoduni in Burgundia, Henrico V. imperante, ſub annum ſalutis milleſimum centeſimum viceſimum.

INDEX SCRIPTORUM ECCLESIASTICORUM

QVOS HONORIUS HIERONYMO, GENNADIO ET ISIDORO ADJECIT.

LIBER

LIBER SIGEBERTI GEMBLACENSIS MONACHI DE SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS.

Cap. 1. MARCELLUS, Marci Præfecti urbis Romæ filius, ex discipulo Simonis magi discipulus beati Petri Apostoli, conflictum Apostolorum Petri & Pauli cum Simone mago, cui assiduus interfuit, rogatu Christianorum, qvi non interfuerant, fideliter conscripsit, & Ecclesiis Dei, prope vel procul positis, legendum concessit. Ad sanctos Nereum & Achilleum, pro Christo in Pontiana insula relegatos, scripsit de mirificis actibus beati Petri & Pauli, & de magicis artibus Simonis magi. Scripsit de obitu sanctæ Petronillæ virginis, filiæ beati Petri Apostoli. Scripsit de passione sanctæ Feliculæ virginis & martyris. Scripsit de passione sancti Nicomedis presbyteri martyris.

Cap. 2. JOANNES, qvi & Marcus, ex ministro sacerdotis Jovis, minister Pauli Apostoli, scripsit passionem Barnabæ Apostoli.

Cap. 3 POLYCRATES passionem sancti Timothei Apostoli scripsit, & alia multa.

A. MIRÆI *Schol.* *S. Timothei* passio, sub nomine Polycratis Episcopi Ephesini, edita est jam olim a *Jacobo Fabro Stapulensi*. Fit in ea mentio Irenæi Lugdunensis Episcopi: ex qvo colligi datur, non posse eam attribui Polycrati, qvi Timotheo post Onesimum successit. Certe nec Eusebius in Hist. eccles. nec Hieronymus cap. 45. in Catalogo, ubi de Polycrate agunt, hujus scriptionis meminerunt.

Cap. 4. DIONYSIUS Athenis natus & eruditus, & a pago Atheniensi, qvi dicitur Arios pagos, Areopagita denominatus, & a Paulo Apostolo ad fidem Christi conversus, multam multa scribendo acqvisivit sibi memoriam. Qvem prætermissum esse, ab Hieronymo & Gennadio in Catalogo illustrium virorum, nimis est mirandum; præsertim cum Hieronymus, qvamvis tacito ejus nomine, faciat mentionem operis ejus; Gregorius vero in homilia Evangelii faciat mentionem operis ejus & nominis. Scripsit autem ad Timotheum Ephesiorum Episcopum de Hierarchia cælesti, id est, de ordinibus Angelorum; ad eumdem de Hierarchia ecclesiastica; ad eumdem de divinis nominibus, & de symbolica Theologia; ad eumdem de mystica Theologia. Scripsit ad Gajum, qvomodo Deus qvadam ignorantia cognoscatur, vel videatur; ad Polycarpum, qvomodo contradictores veritatis sint declinandi; Scripsit epistolam ad Apollophanem, conphilosophum & coævum suum, recolens, qvod cum ipse cum eo esset in Heliopoli urbe Ægypti, viderit obscurato sole mundum obtenebratum fuisse in sexta feria, sexta hora diei, cum JESUS CHRISTUS penderet in cruce, cum ipse Dionysius esset tunc annorum triginta. Scripsit ad Theophilum de Ecclesiasticorum ordinum ordine, & sacerdotum excellentia. Scripsit ad Joannem Apostolum in Pathmos insula exiliatum, prædicens eum esse reversurum in Asiam. Scripsit & ad alios alia, qvamvis brevia, tamen mystica & divina. Volumen ejus scriptorum vocatur Hierarchia. Hic martyrizatur sub Domitiano Imperatore in urbe Galliarum, qvam condidit Isius; eamqve de Isio denominavit Parisium. *Vide ad Honorium lib. 1. c. 16.*

Cap. 5. LINUS primus post Petrum Papa, scripsit Græco sermone martyrium Petri & Pauli, uno die passorum, & Ecclesiis Orientalibus destinavit.

Schol. Sub nomine *Lini* Papæ, in Bibliotheca veterum Patrum, duo exstant libelli *de Actis seu martyrio SS. Apostolorum Petri & Pauli.* Sed narratio illa, qvæ hodie qvidem exstat, est prorsus fictitia, multosqve errores continet: ut Baronius in gestis anni 69. Bellarminus in Catalogo, & lib. 2. de Pontif. Rom. c. 9. Possevinus in Apparatu sacro, & Claudius Espensæus lib. 6. de continentia cap. 11. docent. Vide Hieron. de S. E. c. 15.

Cap. 6. SEDULIUS Episcopus ad Macedonium presbyterum scripsit libros de miraculis veteris & novi Testamenti, qvos postea sub metrica lege redactos prætitulavit Paschale carmen. Reparavit etiam dactylico * carmine omnia Domini opera. Claruit tempore Constantis & Constantii, filiorum primi Constantini Imperatoris.

* Edit. Suffridi Petri, *reparacterico.*

Schol. *Celium Sedulium* Isidorus in Catalogo cap. 7. presbyterum, non autem Episcopum vocat. Scripsit porro versu *libros qvattuor Mirabilium divinorum* sive *Opus Paschale*, qvod cum Scholiis Antonii Nebrissensis, Basileæ 1541. & inter Poetas Christianos exstat editum. *Collectanea* nomine Sedulii *in omnes D. Pauli Epistolas*, Basileæ 1528. & 1534. edita (si tamen illius sunt) videntur ab aliqvo Pelagiano vitiata: ut ad Isidor. monui. Sedulii versus, post ejus mortem, ex ejus scriniis collectos *Asterius* (qvi anno 449. Consul Romanus fuit) recensuit, & Macedonio dedicavit; ut ex ejusdem Asterii epigrammate, supra pag. 52. recitato, liqvet. Sirmondus in Notis ad Ennodium docet, ex integris Gennadii exemplaribus, Sedulium Theodosio juniore, cui opus suum dicavit, & Valentiniano regnantibus, obiisse.

Cap. 7. AMPHILOCHIUS, Iconii Episcopus, scripsit vitam Basilii Cæsariensis Episcopi. *De Amphilochio Hieron. cap. 133.*

Cap. 8. GOLPHILAS, Gothorum Episcopus, adinvenit Gothicas litteras; & qvamvis esset Arianus, utile tamen opus fecit, qvia per illas litteras transtulit divinas litteras in Gothicam linguam. Fuit tempore Valentis Imperatoris. *De eo Trithemius.*

Cap. 9. THEODORETUS Episcopus urbis, qvæ a fundatore suo Persarum Rege Cyrus est vocata, scripsit de vera Incarnatione Domini contra Eutychen, qvi negabat veram carnem in Christo JESU. Scripsit etiam Ecclesiasticam historiam, a fine Ecclesiasticæ historiæ, qvam scripsit Eusebius Cæsariensis, & post eum Ruffinus presbyter.

Schol. Syriæ Euphratesiæ urbem, cui Theodoretus præfuit, alii *Chyrrum* vocant, ut Plinius, Ptolemæus, Stephanus; alii *Cyrum*: qvomodo apud Theodoretum ipsum passim, Procopium de ædificiis, & Hieroclem in Synecdemo legitur. Vide *Gennad. c. 89.*

Cap. 10. SOCRATES scripsit historiam a tempore primi Constantini Imperatoris usqve ad imperium Theodosii junioris.

Schol. *Socrates*, Ammonii & Helladii Grammaticis discipulus, Scholasticus Constantinopolitanus, scripsit *Historiæ ecclesiasticæ libros septem*; qvibus tempus annorum centum qvadraginta, a Constantino Magno usqve ad Theodosii minoris ævum, complectitur. Exstat cum Eusebio Cæsariensi (cujus Historiam ecclesiasticam proxime excipit) Latine editus, interprete Joanne Christophorsono. Photius in Bibliotheca cod. 26. censet, ipsum nec habere stilum admodum splendidum, nec in dogmatibus esse accuratum. Nicephorus certe prodidit Novatianum fuisse, & animo minus purum. Idem Bellarminus & alii observarunt. Franciscus Torrensis seu Turrianus ipsum mendacii accusat non uno in loco.

Cap. 11. SOZOMENUS, ejusdem temporis tenorem secutus, scripsit historiam.

Schol. *Hermias Sozomenus* Salaminius, Constantinopoli in forensibus actionibus diu versatus scripsit *Historiæ ecclesiasticæ libros novem*; quos a Consulatu Crispi, & patris ejus Constantini, produxit usque ad imperium Theodosii junioris, cui historiam hanc suam dicavit. Singulorum librorum argumenta in epistola ad Theodosium ipse exponit. Dissentit in quibusdam a Socrate, & stilum eo præstantiorem habet: ut Photius cod. 30 censet.

Sed ipsam Sozomeni historiam (ut Gregorius Magnus lib. 6. epist. 95. loqvitur) *Sedes Apostolica recipere recusat, qvoniam multa mentitur; & Theodorum Mopsvestiæ nimium laudat, atqve ad diem obitus sui magnum doctorem Ecclesiæ fuisse perhibet.* Qvod de Theodoro Mopsvesteno hodie in Sozomeno non legitur, sed in Theodoreto. Est autem verisimile, scripsisse hoc Sozomenum in iis libris, qvi perierunt. Nam ipse refert in præfatione, se historiam suam deduxisse usqve ad decimum septimum Theodosii junioris Consulatum, id est, Christi 439. annum: ut pene viginti annorum Historia desideretur. Quod & Baronius in Notis ad Martyrologium 23. Dec. observavit. Bellarminus in Catalogo notat Sozomenum, ut & Socratem Novatianis erroribus favisse. Joannes Christophorsonus utrumque vertit e Græco, & Latine cum Eusebio edidit, Coloniæ & Lovanii. Exstat & Græce seorsim Sozomenus editus Parisiis a Roberto Stephano.

Cap. 12. EPIPHANIUS Scholasticus, tres Theodoreti & Socratis & Sozomeni historias in unam compingens historiam, adjecit ecclesiasticæ bibliothecæ historiam Tripartitam.

Schol. *Epiphanius Scholasticus*, Cassiodoro postulante (ut ipse cap. 17. de divinis Lect. prodidit) Theodoreti, Socratis & Sozomeni historiam ecclesiasticam ex Græco Latinam fecit. Cassiodorus autem, ex translatione Epiphanii, *historiam Tripartitam* contexuit.

Cap. 13. MACER scripsit metrico stilo librum de viribus herbarum.

Cap. 14. PAULINUS Nolanus Episcopus scripsit, ad Augustinum Episcopum, vitam Ambrosiii Mediolanensis Episcopi. Scripsit etiam versifice vitam Felicis Nolani. *Gennad. c. 48.*

Cap. 15. EVODIUS Episcopus scripsit librum de miraculis in Africa ostensis per reliqvias Stephani protomartyris noviter inventas, qvas detulit in Africam Orosius, Augustini discipulus.

Schol. *Evodius* Vzalensis in Africa Episcopus, ad qvem S. Augustini litteræ exstant, unus fuit ex qvinqve illis Africæ episcopis qvorum litteras ad Innocentium I. Papam habemus. Hic scripto consignavit miracula facta ad reliqvias S. Stephani, qvas ex Palæstina primus in Occidentem Orosius adtulerat. Augustinum lib. 22. de civit. Dei cap. 8. lege.

Cap. 16. POSSIDIUS, Calamensis Episcopus, scripsit vitam Augustini Hipponensis Episcopi. *Vide Isidorum de Script. Eccles. c. 8.*

Cap. 17. PASCHASIUS, diaconus sanctæ Romanæ Ecclesiæ, libros de sancto Spiritu luculento & fideli sermone composuit. Hic qvia in superordinatione Laurentii contra Symmachum Papam pertinacius favit Laurentio, ejus defuncti animam vidit Germanus, Capuanus Episcopus, in thermis in igne purgatorio positam.

Schol. Hic est ille *Paschasius*, ad qvem *Eugippius* presbyter vitam S. Severini Noricorum Apostoli, a se conscriptam, transmisit, ejusqve censuræ subjecit. Nam nomen, tempus, locus, & sacra functio id docent; ut Baronius ad annum 496. tradit. Cui respondit idem Paschasius; qvam epistolam Baronius ibidem exhibet. Eumdem Paschasium S. Gregorius lib. 4. dialog. cap. 40. tradit, *temporibus Symmachi, Apostolicæ Sedis præsu-*

præsulis, defunctum esse, ejusque rectissimos & luculentos de S. Spiritu libros exstare. Sedit autem Symmachus ab anno qvadringentesimo nonagesimo nono usque ad annum qvingentesimum decimum qvartum.

Alius ab isto fuit *Paschasius Dumiensis* in Gallæcia diaconus; qvi suum librum de Vitis Patrum (qvi in Plantiniana anni 1628. editione septimus est) dedicavit *Martino Dumiensi* Abbati, Isidor. c. 22 memorato. Cujus qvidem Martini obitum Gregorius Turonensis lib. 5. Hist. Franc. cap. 37. anno qvinto Childeberti junioris Regis statuit, cui Baronius annum Christi 583. adsignat.

Cap. 18. IDATIUS, Lemicæ Hispaniarum urbis Episcopus, Chronicam initiatam a primo Theodosii Imperatoris Consulatu composuit. *Vide supra pag. 70.*

Cap. 19. MARTINUS Episcopus Galliciensis scripsit librum de virtutibus qvattuor, ad Theudomirum * Regem Galliciæ, qvem libellum prætitulavit, Honestæ vitæ Formulam.

Schol. Martini hujus *Dumiensis* seu *Galliciensis* Isidorus in Catalogo cap. 22. Sigebertus hoc capite & infra cap. 118. meminerunt. Fuit is primum Abbas & Episcopus Dumiensis (qvi & Dumiense in Gallæcia monasterium constituxit) postea Bracarensis in Lusitania Antistes: ut supra *ad Isidori c. 22.* explicui. * al. *Mironem.*

Cap. 20. VICTOR, Capuanus Episcopus, Evangelium ex qvatuor Evangeliis compactum eleganter composuit, qvod vocatur Diapente, sine nomine auctoris invenit: qvod qvia sine numeris Canonum confusum esse vidit; dilucidavit illud appositis Canonum numeris, per qvos Eusebius Cæsariensis distinxit qvattuor Evangelia, ita sine confusione erroris similia omnium ostendens, singulis sua propria ostendens & restituens. Scripsit etiam librum de Pascha, redarguens errorem Victorii, qvi jubente Hilario Papa, scribens Paschales Cyclos, docebat esse celebrandum Pascha XV. Kalendas Maij, in anno Domini CCCC. LV. qvod rectius erat eo anno celebrandum VII. Kalendas Maij.

Schol. S. Victor, Capuanus in Italia Episcopus, circa annum Christi qvingentesimum qvadragesimum, Justiniano regnante scripsit *de Cyclo Paschali*: ut Beda de sex ætatibus & de ratione temporum cap. 48. Ado Viennensis in Chronico, item Marianus Scotus tradunt. Cyclus porro Victorii receptus ac probatus fuit in qvarta Synodo Aurelianensi, anno Christi 541. habita. Victor insuper scripsit præfationem *in Harmoniam seu Consonantiam Tatiani Alexandrini*, qva ex qvattuor Evangeliis unum fecit. Sed Baronius in gestis anni 174. cumqve secutus Bellarminus recte monent, a Victore Capuano erratum esse in nomine. Nam illa Harmonia non est Tatiani, sed *Ammonii Alexandrini*, ab Hieronymo in Catalogo cap. 55. memorati.

Cap. 21. EUSTATHIUS transtulit de Græco in Latinum Hexaemeron Basilii Cæsariensis.

Schol. Eustathius, vir disertissimus, a Cassiodoro, Beda & Sigeberto hoc loco laudatus, *novem Sermones S. Basilii Magni in principium Geneseos* ex Græco Latinos fecit, & Syncleticæ sorori diaconissæ inscripsit. Exstant ii cum operibus S Basilii, 1616. Antverpiæ, Parisiis & alibi excusi. De eo sic Cassiodorus cap. 1. de Lect. divinis: *Geneseos principia Basilius Attico sermone lucidavit, qvem Eustathius vir disertissimus ita transtulit in Latinum, ut ingenium doctissimi viri facundia sua viribus æqviparasse videatur; qvi usqve ad hominis conditionem novem libros tetendit.* De eodem ita *Junilius* Episcopus Africanus, seu potius *Beda* in præfatione commentarii in Genesin; *De principio libri Genesis multi multa dixere, sed præcipue Basilius Cæsariensis, qvem Eustathius interpres de Græco fecit esse Latinum.*

Syncleticæ porro sororis diaconissæ, ad qvam Eusthathius scripsit, meminit Sedulius in præfatione operis sui Paschalis, his verbis: *Qvis non optet & ambiat eximiæ Syncletices sacræ virginis & ministræ Christi placere judicio, qvæ superbi sanguinis nobilitatem sic humilitate provexit ad gloriam, ut in cælestis patriæ senatu fieri mereatur athleta? Scripturas ecclesiastici dogmatis ita sitiens epotavit, ut, nisi sexus licentia defuisset, potuisset docere, qvam membris feminei corporis animus sit virilis.*

Cap. 22. AVITUS, Viennensis Episcopus, scripsit Homiliarum librum unum; de mundi principio, & aliis diversis conditionibus libros sex, versu compaginatos; Epistolarum libros novem. Claruit tempore Zenonis Imperatoris, sub Rege Burgundionum Gundebaldo.

Schol. Alcimus Ecdicius Avitus, Viennensis in Gallia Episcopus, fratrem habuit *Apollinarem* Valentiæ Episcopum, cui poemata sua inscripsit. Epistola ipsius dedicatoria, ex codice S. Victoris Parisiensis deprompta, recitatur a Sirmondo in Notis ad Ennodium. Ex qva epistola docemur, *Homilias* etiam ab Avito editas fuisse. Et qvidem sola una restat de Rogationibus, a Mamerto ejus prædecessore institutis. Sed plusculorum fragmenta in antiqvissimi libri reliqviis Jac. Augusti Thuani Lutetiæ adservantur. Una in conversione domini *Segisrici* dicta Lugduni, postridie qvam soror ipsius ex Ariana hæresi est recepta: *altera* in basilica Sanctorum Agaunensium, in innovatione monasterii ipsius: *tertia* in instauratione baptisterii in civitate Vienna; *qvarta* in basilica S. Petri, qvam Sanctus Episcopus Tarantasiæ condidit: *qvinta* in Dedicatione basilicæ Genevæ; qvam hostes incenderant: & aliæ, qvæ vel inscriptionibus ipsis nimium qvantum sui desiderium excitant, ut & reliqvorum Aviti operum, qvæ recensent Isidorus & Ado Viennensis. Vide *qvæ ad Isidorum de scriptor. Eccles. c. 23.*

Cap. 23. GODELBERTUS presbyter hujus studium imitatus, per historias & allegorias divinæ Scripturæ, ab initio mundi usqve ad partum Virginis, heroico pede eleganter cucurrit. *De eo Trithemius.*

Cap. 24. CYRILLUS Episcopus Alexandrinus Cyclos qvinqve decemnovennalium Cyclorum scripsit, qvi faciunt annos nonagintaqvinqve, in qvibus primus & ultimus Paschæ terminus invenitur; sed nec tamen in eo tota Paschæ varietas terminatur. *Vide Gennad. c. 57.*

Cap. 25. PASCHASINUS * diaconus scripsit ad Leonem Papam contra errorem qvorundam, qvi anno Domini CCCC. LV. putantes esse annum communem, cum esset embolismus, errabant in celebrando Pascha. * al. *Paschasius.*

Schol. Paschasinus] Lilybætanus in Sicilia Episcopus, recenter e captivitate Vandalorum reductus scripsit anno qvadringentesimo qvadragesimo tertio; ad Leonem I. Papam, *Epistolam Paschalem*: qvam emaculatam Ægidius Bucherius, cap. 1. commentarii in Victorium Aqvitanum, 1633. typis Moretianis edidit. Scripsit & *Epistolam de damnatione Dioscori*, tomo 2. Conciliorum a Binio Coloniæ evulgatam.

Cap. 26. PROTERIUS, Alexandrinus Episcopus, scripsit & ipse ad Leonem Papam, dubitantem de celebrando Pascha illius anni, qvi cum esset embolismalis, putabatur ab aliqvibus esse communis.

Cap. 27. DIONYSIUS Abbas Romanus, cognomento Exiguus, gemina scientia Græce & Latine clarus, transtulit de Græco in Latinum Proterii Alexandrini Episcopi scripta ad Leonem Papam de celebrando Pascha in anno Domini CCCLV. Transtulit etiam de Græco in Latinum librum Gregorii Nysseni de conditione hominis, & vitam Pachomii Abbatis. Scripsit & ipse, post Cyrillum, Cyclum qvinqve cyclorum, incipiens ab anno nati JESU-CHRISTI D.XXXII. qvi est ultimus annus magni Cycli, qvi est annorum DXXXII. semel exacti a Nativitate Christi. Hic notandum est, qvia si nativitas Christi recte a calculatoribus posita fuisset, debuisset XXXIII. vel XXXIV. annis primi magni anni concordare, in ratione computi, Evangelicæ veritati, & majorum auctoritati, qvæ dicit Christum passum fuisse anno ætatis suæ tricesimo secundo, vel XXXIII. VIII. Kalendas Aprilis, in VI. feria, & eum resurrexisse VI. Kalendas Aprilis in prima feria. Qvod non ita positum esse in primo magno Cyclo, qvia non attendit Dionysius, secundum tenorem annorum primi magni Cycli, apposuit & ipso annos Christi in suo Cyclo, qvem, ut dixi, incepit, a repetitione secundi magni Cycli, & inussit sibi frontem cauterio alieni erroris & mendacii, dum culpatur, qvod XXXIII. vel XXXIV. sui operis anno non concordat Evangelicæ veritati in ratione computi. Unde apparet, qvod nativitas Christi posita est a calculatoribus XXI. vel viginti duobus annis tardius qvam debuit.

Schol. Dionysius Exiguus, Abbas Romanus. Probo Consule (hoc est, anno Christi 525.) *Cyclum suum Paschalem* contexuit, omissoqve profano annorum calculo, primus numerare cœpit a Christi Incarnatione. Qvæ æra seu epocha a Dionysio primum inventa, paulatim ab uniuerso orbe Christiano, idqve potissimum sub annum 750. in usum recepta est. Nam antea solis Consulum, Imperatorum, aut Regum Franciæ nominibus anni signabantur. Idem Dionysius Canones sacros ex Conciliorum decretis unum in corpus primus collegit: qvem postea Martinus Bracarensis, Cresconius, Buchardus, & alii sunt æmulati. Dionysii fœtus primum Moguntiæ 1525. Postea Parisiis 1609. typis fuit editus, hoc titulo, *Codex Canonum vetus Ecclesiæ Romanæ*; cum Epistola dedicatoria ipsius Dionysii ad Stephanum Salonitanum Episcopum. Romæ porro cum esset Carolus Maguus, ipsi Codicis hujus Dionysiani exemplar, anno septingentesimo octogesimo septimo, ab Hadriano Papa oblatum fuit: ut Sirmundus tom. 2. Conc. Gal. fuse commemorat. Codicis ejusdem fit mentio a Nicolao Papa *in c. Si Romanorum, dist.* 19. Cassiodorum lege. c. 23. Instit.

Cap. 28. FULGENTIUS Ruspensis Episcopus, in Græca & Latina lingua clarus, gemina scientia scripsit multa. Claruit in homilitico dicendi genere. Scripsit ad Euthymium libros de remissione peccatorum. Respondit uno libro qvæstionibus a Ferrando diacono sibi objectis. Scripsit libros qvos prætitulavit, sive litteris: librum scilicet de Adam sive A. de Abel sive B. de Cain sive C. & cæteros secundum litterarum conseqventiam. Qvod is est * ipse Fulgentius, qvi tres libros Mythologiarum scripsit ad Catum presbyterum Carthaginis; hic certe omnis lector expavescere potest acumen ingenii ejus, qvi totam fabularum seriem, secundum Philosophiam expositarum, transtulerit vel ad rerum ordinem, vel ad humanæ vitæ moralitatem. Scripsit ad eumdem Catum librum de obstrusis sermonibus. Scripsit & de prædestinatione ad Monimum libros tres; contra objectiones undecim Trasamundi Regis librum unum; de mysterio Mediatoris librum unum; de immensitate Filii Dei librum unum; de sacramento Dominicæ passionis librum unum; ad familiares suos epistolarum librum unum. Ne videar humana miscere divinis, non commemorabo sacris libris mirabile hujus viri opus, qvi totum opus Virgilii ad Physicam rationem referens, in lutea qvodammodo massa auri metallum qvæsivit, & repertum excoxit.

* videtur legendum *Qvod si est.*

Schol. S. Fulgentius Romam adiit eo anno, qvo Theodericus Gothorum Rex eamdem ingressus scribitur a Cassiodoro, hoc est, anno Christi qvingentesimo. Exinde anno qvingentesimo qvarto Ruspensis factus Episcopus, a Trasamundo Rege cum aliis relegatus est in Sardiniam; ac deniqve post Trasamundi obitum, anno qvingentesimo vicesimo secundo restituta Africanis ecclesiis ab Hilderico, Hunerici filio, pace, reversus est in Africam. *Mythologiarum porro libros Molanus Placiadi Fulgentio Grammatico adscribit.* Vide Isidor. c. 14. Hujus Fulgentii discipulus fuit *Ferrandus* diaconus, proximo capite laudandus.

Cap. 29. FERRANDUs diaconus supra nominatus scripsit ad Reginum Comitem librum de septem regulis innocentiæ, & alia nonulla. *Supra pag. 71.*

Cap. 30. GENNADUS Episcopus, post Hieronymum, composuit librum illustrium virorum, qvos collegit a XIV. anno imperii Theodosii majoris usqve ad tempus Zenonis Imperatoris, per annos circiter centum. Libros etiam Evagrii monachi, ad utilitatem monachorum simplici sermone scriptos, transtulit eadem simplicitate de Græco in Latinum. Aliqvos etiam ejusdem libros, qvos translatores vitiose transferendo in Latinum corruperant, emendavit, & veritati auctoris restituit. *Non fuit Episcopus. Vide supra pag. 1. & seqq. & 45.*

BENE-

Cap. 31. BENEDICTUS Casinensis, pater monachorum, Nursia Italiæ provincia ortus, spretis litterarum studiis eremiticam vitam expetivit, & provectus ad summum culmen monasticæ professionis, secundum qvam vixit, scripsit Regulam monachorum sermone luculentam, discretione præcipuam. Simplicius, discipulus ejus, latens magistri opus publicavit. *Honorius lib.* 30.

Cap. 32. FAUSTUS, discipulus sancti Benedicti, ab ipso Benedicto missus ad Gallias, cum Mauro ejus monacho, vitam ipsius Mauri monachi descripsit. *Exstat apud Surium* 15. *Jan.*

Cap. 33. MARCUS poeta, familiaris Benedicti Casinensis, vitam ejus a Gregorio descriptam defloravit heroico breviloqvio, & pauca superaddidit.

Schol. *Marci* hujus carmen Romæ 1590. excusum fuit, cum tertio Prosperi Martinengi poematum libro.

Cap. 34. ORENTIUS Commonitorium fidelibus scripsit metro heroico, ut mulceat legentem suavi breviloqvio. *Vide ad Gennad. c.* 9.

Cap. 35. JORDANUS Episcopus Gothorum scripsit historiam; in primo ejus libro gesta Romanorum, in secundo vero originem & gesta Gothorum recensens, usqve ad finem regni eorum.

Schol. *Jornandes* sive Jordanus, ex Notario Gothorum Episcopus Ravennæ an. 552. ex Cassiodori libris XII. concinnavit epitomen *Gotica historia*: qvi liber Lutetiæ ex ms. Petri Pithoei emendatior prodiit cum Cassiodori operibus. Scripsit item *de gestis Romanorum, aliarumqve gentium.*

Cap. 36. JOANNES, sub sua & sui amici Basilii persona, scripsit dialogum de honore & onere sacerdotii, & qvanta sit dignitas & potestas vel gravitas sacerdotum.

Cap. 37. BOETIUS vir consularis, conferendus vel præferendus philosophis & sæcularibus & ecclesiasticis: qvia ambiguos esse facit, an inter sæculares, an inter ecclesiasticos scriptores fuerit illustrior. Laudent eum sæculares, qvod Isagogas, qvod Perihermenias, qvod Categorias transtulerit de Græco in Latinum, & exposuerit; qvod topica Ciceronis exposuerit, qvod Anteprædicamenta, qvod libros de topicis differentiis, de cognatione Dialecticæ & Rehtoricæ, & distinctione Rhetoricorum locorum, de communi prædicatione potestatis & possibilitatis, de categoricis & hypotheticis syllogismis libros, & alia multa scripserit, qvod Arithmeticam & Musicam Latinis scripserit. Nos ecclesiastici laudamus eum, qvod librum de sancta Trinitate scripserit, qvod exiliatus a Theodorico Gothorum & Italorum Rege, proeoqvod tueri volebat libertatem Romanæ urbis, scripsit librum de Consolatione Philosophiæ. Hic ab eodem Rege Theodorico occisus est. *Honorius III.* 22.

Cap. 38. ARATOR, subdiaconus Romanæ Ecclesiæ, edidit heroico carmine Actus Apostolorum, & Vigilio Papæ Romano obtulit.

Schol. *Arator* patria Ligur, atqve in Liguria ipsa eruditus, & caussidici officio functus, legationem etiam pro Dalmatis ad Theodoricum Gothorum Regem cum laude obiit: ut apud Cassiodorum testatur Athalaricus, lib. 8. Variar. epist. 12. qva Comitivam Domesticorum ipsi Aratori decernit. Post qvam Comitiva etiam rerum privatarum, priusqvam aula relicta Ecclesiæ manciparetur, ornatum fuisse, docet nos vetus adnotatio, qvæ in plerisqve exemplaribus Aratoris libris præfixa est. Ejus in codice Remensi monachorum S. Remigii hoc est exordium; *Beato domno Petro adjuvante, oblatus hic codex ab Aratore inlustri, ex Comite Domesticorum, ex Comite privatarum, viro religioso, Subdiacono S. E. R. Sedis Apostolica, sancto atque Apostolico viro Papa Vigilio: susceptus ab eo die VIII. Id. Aprilium*, & qvæ seqvuntur. Pangendi sacri carminis, hoc est, Musa ad divina convertenda auctor Aratori olim fuerat *Parthenius Ennodianus*. Idcirco cum Apostolorum Actus versibus hexametris reddidisset, opusqve suum Vigilio Papæ, ut dictum est, obtulisset, id ipsum in Galliam misit ad Parthenium, ut ibi ejus opera ederetur. Qva de re præclara in eodem codice Remensi exstat Aratoris ad Parthenium ipsum elegiacis versibus epistola: qvam, ut antea typis non editam, Sirmondus in Notis ad Ennodium sub finem publicavit. Porro *libri duo carminum, qvibus Acta Apostolorum complexus est*, in Bibliotheca Patrum & alibi exstant.

Cap. 39. EUGIPPIUS Abbas, hortatu Renducis Neapolitani Episcopi, deflorans libros Augustini Episcopi Hipponensis, dedit codicem magnæ utilitatis, ad Probam virginem; & per manus ejusdem Renducis Episcopi obtulit Ecclesiæ Neapolitanæ. Fuit tempore secundi Pelagii, & Imperatoris Tiberii Constantini.

Schol. Uno eodemqve sæculo *Eugippios* duos, & qvidem Abbates, doctrinæ gloria floruisse, censet Rosweidus, in prolegomenis ad vitas Patrum. Prior *Eugippius Lucullanensis* in Italia Abbas, ab Isidoro cap. 13. supra pag. 53. laudatus, vitam S. Severini monachi scripsit, & post Consulatum Importuni seu Opportuni, hoc est, post annum Christi qvingentesimum nonum claruit. Nam in epistola sua, vitæ S. Severini præfixa, ait se scribere biennio post Consulatum Importuni, hoc est, anno Christi qvingentesimo undecimo.

Alter *Eugippius Africanus* Abbas, hoc capite a Sigeberto laudatus, temporibus Pelagii II. Papæ, & Tiberii CP. Cæsaris, hoc est, circa annum qvingentesimum octogesimum floruit, a Cassiodoro cap. 23. de divin. lect. laudatus. *Hic ad parentem Probam, virginem sacram* (ut Cassiodorus loqvitur) *ex operibus S. Augustini qvæstiones ac sententias, ac diversas res deflorans, in uno corpore collegit, & in trecentis triginta octo capitulis collocavit.* Opus istud, *in duos tomos Thesaurorum S. Augustini* (ut titulus præfert) *divisum* Basileenses 1542. & Veneti 1543. typis publicarunt: sed Bellarminus in Catalogo recte monet, *cavendas esse insidias hæreticorum, qvi hoc opus in lucem emiserunt.* Ceterum Joannes Molanus Doctor Th. Lovaniensis, ex duobus istis unum Eugippium facit; ut supra pag. 53. dixi.

Cap. 40. CASSIODORUS Consul & Senator, postea monachus & Abbas, fecit tractatus super Psalmos, & totum operis corpus per tria membra, per Psalmos scilicet qvinqvagenos, divisit. Scripsit duos libros Institutionum, qvaliter divinæ & humanæ lectiones debeant intelligi, & librum de Etymologiis, & alium librum sacerdotis de schematibus collegit. Scripsit librum titulorum, qvem de divina Scriptura collectum voluit nuncupari Memoriale, ut breviter percurrant qvi fastidiunt prolixa perlegere. Fecit complexiones in Epistolis Apostolorum, & in Actibus Apostolorum, & in Apocalypsi, qvæ sunt brevissima explanatione decursæ. Digessit etiam Catalogum Consulum Romanorum. Epiphanium Scholasticum, qvi tres Theodoreti, Socratis & Sozomeni, historias in unum Tripartitam historiam redegit, de Græco in Latinum transtulit. Novissime, anno scilicet ætatis XCIII. precatu fratrum suorum, scripsit de Orthographia; cujus regulas de XII. nominationibus Grammaticis collegit; de anima librum unum. *Vide ad Honorii IV. 21.*

Cap. 41. GREGORIUS natione Romanus, ex Prætore urbano monachus & Abbas, septimus Romanæ Ecclesiæ levita, Apocrisarius, Papa Romanæ Ecclesiæ, multa scripsit. Rogatus a Leandro Hispalensi Episcopo, librum Job exposuit tripliciter, historice, allegorice & moraliter, & libros dividens in sex libros, consummavit hoc mirabile opus in XXXV. libris. Primam & ultimam partem Ezechielis prophetæ, qvæ obscuriores erant, exposuit homilitico sermone. Scripsit ad Marianum Episcopum XLII. Evangelii homilias. In initio Papatus sui scripsit ad Joannem Ravennæ Episcopum librum regulæ Pastoralis. Librum Dialogorum, qvem cum Petro diacono suo de miraculis Sanctorum sui temporis habuit, Teudelindæ Longobardorum Reginæ pro munere misit. Epistolarum tot libros posteris reliqvit, qvot annos in Papatu vixit, id est, tredecim & semis. Scripsit & alia qvæ a Romanis post mortem ejus combusta sunt, qvi & omnia opera ejus combussissent, nisi Petrus, diaconus ejus, interveniens confirmasset jurejurando, se vidisse Spiritum sanctum qvasi columbam super caput Gregorii tractantis sedentem, rostrum suum ori illius inferentem; & hoc ipsum Petrus hac conditione fecit, ut si ipse post factum jusjurandum statim moreretur, Romani a libris Gregorii comburendis cessarent: si non moreretur, ipse etiam combustoribus librorum manus daret. Sic Petrus inter verba juramenti expiravit, & Romanorum insania cessavit. Qvæ scriptura Gregorium tam illustravit, qvam illud, qvod Antiphonarium regulari musicæ modulatione centonizavit & scholas cantorum in Romana Ecclesia constituit. *Isidor. c. 27. Ildefonsus, c. 1.*

Cap. 42. ANASTASIUS Antiochenus Episcopus Pastoralem librum Gregorii in Græcam linguam transtulit, & orientalibus Ecclesiis opus venerabile procuravit.

Schol. *S. Anastasius Sinaita*, Episcopus Antiochenus & martyr, anno qvingentesimo nonagesimo octavo diem obiit. Dictus est Sinaita, eo qvod monachus vixerit in monte Sina, anteqvam ecclesiæ Antiochenæ præficeretur. Scripsit autem varia, ex qvibus in Bibliotheca veterum Patrum leguntur *Anagogicarum contemplationum in Hexaemeron libri duo*; *de Fidei dogmatibus libri qvinqve*, interprete Godefrido Tilmanno; *Orationes aliqvot, & Responsiones ad varias qvæstiones.* Ejusdem *Dux viæ contra Acephalos*, interprete Gretsero anno 1606. Ingolstadii est excusus. Scripsit & *Sermones varios*, ex qvibus nonnullos Achilles Statius Latine reddidit. Idem Anastasius *S. Gregorii Papæ librum Pastoralem* in Græcam linguam convertit. Qvam translationem in bibliotheca dicti Achillis Statii, apud Presbyteros Oratorii Romani, adservari testatur Baronius, in Notis ad Martyrologium 21. Aprilis. Qvo loco & plura reperies de isto nostro Anastasio, & altero itidem Episcopo Antiocheno ac martyre: notatqve inter alia Baronius, Nicephorum errore lapsum lib. 18. cap. 24. dum nomen Sinaitæ & lucubrationes supra memoratas posteriori Anastasio adscribit. Ceterum in Registro Gregorii I. Papæ plures exstant epistolæ ad hunc nostrum Sinaitam datæ. Alia reperies apud Canisium to. 3. Lect. antiqvarum.

Cap. 43. PATERIUS, Romanæ Ecclesiæ Notarius & Secundicerius, colligens omnia divinæ Scripturæ testimonia, per qvæ Gregorius obscura suæ expositions dilucidavit, tres libros edidit; duos de testimoniis veteris Instrumenti, & unum de testimoniis novi Testamenti, ipsumqve codicem appellavit librum Testimoniorum.

Schol. *Paterium*, sub Cælestino I. Papa, legatione functum fuisse ad Hibernos, constat ex Miscellaneis Gerardi Vossii, tomo 5. Bibliothecæ Patrum. Vide *ad Honorium IV. 5.*

Cap. 44. CLAUDIUS, Classitanæ urbis Abbas, multa de Proverbiis, de Canticis canticorum, de Eptatico*, de Prophetis, de libris Regum, qvos loqvente Gregorio audierat exponi, nec tamen ea Gregorius præ infirmitate & occupatione scripserat, ipse suo sensu dictavit, ne perirent, ut apto tempore emendatius dictarentur. Qvæ cum Gregorius comperisset, valde inutilius permutata esse, ea studiosius recollegit, & oportune correxit. * Heptateucho.

Cap. 45. FORTUNATUS natione Italus, liberalibus artibus eruditus, a dolore oculorum, virtute Martini Turonensis Episcopi, sanatus, & pro hac caussa ad Turones venit, & ad Pictavos progressus, primo ibi presbyter, deinde Episcopus consecratus est. Scripsit metrice Hodoeporicum suum; scripsit metrice qvatuor libros de vita sancti Martini, & multa alia, & maxime Hymnos singularum festivitatum. Ad singulos amicos composuit versus suavi & diserto sermone.

Schol *Venantii Honorii Clementiani Fortunati*, Italici presbyteri, Episcopi Pictaviensis, qvi, Childeberto Rege vixit, Carminum & Epistolarum libri qvindecim illustrati Notis sacris, historicis & geographicis, a Christophoro Brouvero, Soc. Jesu presbytero sunt editi Moguntiæ 1603. & 1616

IV.

Cap. 46. JUSTINIANUS major, Imperialis majeſtatis dignitate illuſtris, videtur illuſtrior fuiſſe aliis Imperatoribus, per hoc qvod etiam inter eccleſiaſticos Scriptores locum acqviſivit. Leges namqve Romanorum, qvarum prolixitas nimia erat & inutilis diſſonantia, mirabili brevitate correxit. Nam omnes conſtitutiones Principum, qvæ utiqve multis in voluminibus habebantur, intra xii. libros coarctavit: idem qvoqve volumen Codicem Juſtinianeum appellari fecit. Rurſumqve ſingulorum Magiſtratuum ſive Judicum leges, qvæ uſqve ad duo millia pene librorum erant extenſæ, intra qvinqvaginta librorum numerum redegit, eumdemqve Codicem Digeſtorum ſive Pandectarum vocabulo nuncupavit. Qvattuor etiam Inſtitutionum libros, in qvibus breviter univerſarum legum textus comprehenditur, noviter expoſuit. Novas qvoqve leges, qvas ipſe ſtatuerat, in unum volumen redegit. *Vide ad Iſidorum, c.* 18.

Cap. 47. SIXTUS Epiſcopus ſcripſit librum de vita hominis perfecta.

Cap. 48. OSIUS Epiſcopus ſcripſit librum de obſervatione Dominicæ diſciplinæ. *De eo Trithemius.*

Cap. 49. GREGORIUS Turonenſis Epiſcopus, vir magnæ nobilitatis & ſimplicitatis, ſcripſit multa ſimplici ſermone. Scripſit duos libros de vita vel memoria qvorundam Confeſſorum. Scripſit librum de miraculis Sanctorum; de miraculis Juliani martyris Brivatenſis* librum unum; de miraculis ſancti Martini ſuo tempore oſtenſis libros qvatuor: Hiſtoriam Francorum parvo libello breviavit, eamqve poſtmodum diffuſius novem** libris digeſſit. Scripſit & Chronicam eccleſiaſticæ hiſtoriæ. *Vide ad Honorium III.* 33. * al. *Bruatenſis.* ** decem.

Cap. 50. RODOLPHUS ſcripſit Hiſtoriam Francorum a ſuo tempore.

Cap. 51. ISIDORUS, Cordubenſis Epiſcopus, ſcripſit ad Oroſium libros qvatuor in libros Regum. *Iſidor. c.* 9.

Cap. 52. PROBA, uxor Adelphi, centonem ex Virgilio de fabrica mundi & Evangeliis pleniſſime expreſſit; materia compoſita ſecundum Virgilianos verſus, & verſibus ſecundum materiam concinnatis. *Iſidor. c.* 5.

Cap. 53. POMPONIUS ex eodem poeta, inter cætera ſtili ſui ocia, Tityrum in honorem Chriſti compoſuit, ſimiliter & Æneidos.

Cap. 54. JULIANUS Pomerius ſcripſit de reſurrectione mortuorum. *Gennad. c.* 98.

Cap. 55. ISIDORUS junior, Hiſpalenſis Epiſcopus multa ſcripſit. Scripſit ad Braulionem Epiſcopum XX libros Etymologiarum. Scripſit librum procemiorum, de libris veteris & novi Teſtamenti: qvos in canone recipit Eccleſia catholica, de Eccleſiaſticis officiis ad Fulgentium, de ortu, vita & obitu ſanctorum Patrum, qvi in Scripturarum laudibus efferuntur, ad Oroſium librum de ſignificationibus nomiminum; ad Siſebutum librum de natura rerum. Scripſit librum de differentiis verborum, librum de propietate rerum, librum ſermonum, librum Eccleſiaſticorum dogmatum. Scripſit Synonyma, ubi inducuntur duæ perſonæ, una Hominis plangentis, altera Rationis admonentis. Scripſit & Lamentum pœnitentis, diſtinctum alphabeto, addita oratione. Scripſit de conflictu virtutum & vitiorum librum unum; de myſteriis Salvatoris librum unum. Totum vetus Teſtamentum ſimpliciter exponendo percurrit. Scripſit & alia ſæculari litteraturæ competentia, qvæ commemorare nihil ad nos. *Supra pag.* 47. *ſeq.*

Cap. 56. JULIANUS, Toleti Hiſpaniarum urbis Epiſcopus, ſcripſit ad Idalium Epiſcopum Barcinonæ librum, qvem prætitulavit Prognoſticon, id eſt, Præſcientiam futuri ſæculi. *Supra pag.* 66.

Cap. 57. LEONTIUS, Neapolis Cypriorum inſulæ Epiſcopus, ſcripſit vitam Joannis Alexandrini Epiſcopi, qvi ob eximiam in pauperes miſericordiam cognominatur Eleemoſynarius. *Baronii Notas ad Martyrologium* 23. *Jan. lege.*

Cap. 58: AUDOENUS, qvi & Dado, Epiſcopus Rotomagenſis, ſcripſit ad Robertum Pariſiorum Epiſcopum, vitam Eligii Noviomenſis Epiſcopi, duobus libris explicans miracula, qvæ vel in vita, vel poſt mortem ejus geſta ſunt per eum; tertio libro rhethorice & commatice totam vitam ejus recapitulans.

Schol. S. Audoenus obiit anno Theoderici Francorum Regis ſexto (hoc eſt, Chriſti 672. vel 673.) non decimo ſexto, ut corrupte apud Surium 24. Auguſti legitur. Scripſit vitam *S. Eligii* Epiſcopi, ſui æqvalis, tribus libris, qvam Surius mutilam edidit. Vtinam qvis integram ex mss. codicibus proferat! Scripſit & vitam *S. Remigii*, qvæ ms. exſtat apud Helvetios in bibliotheca S. Galli.

Cap. 59. LEO ſecundus hujus nominis Papa, Græca & Latina lingua ſufficienter inſtructus, tranſtulit de Græco in Latinum ſextam Synodum, qvæ tempore Agathonis Papæ, prædeceſſoris ſui, celebrata eſt in urbe Conſtantinopoli, in qva damnati ſunt illi, qvi unam tantum voluntatem & operationem prædicabant in Domino Jeſu Chriſto. *Exſtat in tomis Conciliorum.*

Cap. 60. COLUMBANIS Abbas Luxovienſis, in Hibernia Scotorum inſula natus, & in Gallias pro Chriſto peregrinatus, tanto ſapientiæ theſauro eſt ditatus, ut adhuc adoleſcens librum Pſalmorum elimato ſermone ſcriberet, & alia multa ederet, vel ad canendum digna, vel ad docendum utilia.

Schol. S. Columbanus, primum in Hibernia, poſt Luxovii in Burgundia, ac demum Bobii in Italia abbas, inter alia ſcripſit *Regulam & Canones pœnitentiales*. Regula in Florilegio Sanctorum Hiberniæ exſtat: cui præfigenda eſt Præfatio, a Stengelio edita in Corona lucida. Cæterum ab Agreſtini calumniis Regula S. Columbani, per S. Euſtaſium Abbatem Luxovienſem fortiter defenſa, & in Concilio Matiſconenſi anno 627. approbata fuit: ut Jonas monachus in vita S. Euſtaſii, & Sirmondus tomo I. Conciliorum Galliæ, docent. Opera omnia S. Columbani, quæ reperiri potuerunt, ut & aliorum Scriptorum Hibernorum, ad prœlum adaptant Hiberni ſodales Franciſcani, Lovanii degentes.

Cap. 61. JONAS ſcripſit vitam Columbani Abbatis, & vitas Attalæ & Euſtaſii, qui fuerunt diſcipuli & ſucceſſores Columbani.

Schol. Jonas Hibernus vel Scotus, primum monachus, poſt Luxovienſis in Burgundia Abbas, ſcripſit vitas *SS. Columbani, Attala, Bertulphi & Euſtaſii*, a Surio editas, Attalæ in regimine Luxovienſis monaſterii ſucceſſit. Alius ab iſto fuit *Jonas Fontanellenſis* monachus, qui vitam S. Vulframmi Epiſcopi Senonenſis ſcripſit, & Baino Epiſcopo Taruanenſi dicavit, a Surio 20 Martii publicatam.

Cap. 62. BENEDICTUS Abbas ſcripſit ad monachos librum, quem vocavit Concordiam regularum, multorum Patrum regulas regulæ ſancti Benedicti Caſinenſis conferens, ut nulla Patrum regula a Benedicti regula diſcordet, imo Benedicti regula regulis omnium Patrum concordet.

Scholion. Benedictus, Abbas ordinis Benedictini, temporibus Ludovici Pii floruit, & Concordiam regularum *ſcripſit, quam Hugo Menardus Notis a ſe illuſtratam Lutetiæ 1638. publicavit.*

Cap. 63. THEODORUS Scotorum Archiepiſcopus, a Vitaliano Papa ad Scotiam directus, ſcripſit pœnitentialem librum, diſtinguens modum & tempus pœnitendi ſecundum modum peccandi.

Cap. 64. ADAMANNUS presbyter & Abbas Scotorum, ſcientia litterarum nobilitatus, ſcripſit librum de ſanctis locis nativitatis, paſſionis & reſurrectionis, & aſcenſionis Jeſu Chriſti & de monumentis ſanctorum Patrum.

Schol. Adamannus, al. Adamnanus vel Adomnanus, Hibernus vel Scotus, Huienſis monaſterii, a S. Columbano ſtructi, Abbas, librum ſuum *de locis Terra ſancta* ex Arculphi Gallicani Epiſcopi, ex Syria reducis, ſcriptis concinnavit: ut Beda lib. 5. hiſt. eccleſ. c. 16. prodit. Tres ejus libri de vita S. Columbani ſenioris ſeu Columbæ presbyteri (qui anno 560. floruit) exſtant apud Caniſium tomo I. Antiquæ lectionis.

Cap. 65. JOANNES Scotus, in exponendis divinis & humanis ſcripturis ſatis idoneus, fecit tractatus in Matthæum. Scripſit librum de officiis humanis, & alia quæ ab aliis habentur.

Cap. 66. ADELMUS Abbas Scotorum, jubente Synodo gentis ſuæ, ſcripſit librum adverſus errorem Britonum, qui vel Paſcha non ſuo tempore celebrarent, vel alia plura agerent contraria paci, & Eccleſiaſticæ conſuetudini, & per hoc multos reduxit ad concordiam catholicæ Eccleſiæ. Scripſit & librum de Virginitate, quem exemplo Sedulii, geminato opere, id eſt, proſa & metro compoſuit. *De eo Bellarm. in Catalogo.*

Cap. 67. CEOLFRIDUS Abbas Scotorum, conſulenti Regi Pictorum de legitima obſervatione Paſchæ, & de tonſura clericorum, ſcripſit utilem epiſtolam, per quam ipſe Regi ſatisfecit, & Rex gentem ſuam ad concordiam Eccleſiæ reduxit.

Cap. 68. BEDA monachus, natione Anglus, quis vel unde fuerit, quæ vel quanta ſcripſerit, ipſe ſuis verbis aperit. Cum eſſem, inquit, annorum ſeptem, cura propinquorum datus ſum educandus reverendiſſimo Abbati Benedicto, ac deinde Ceolfrido, cunctumque ex eo tempus vitæ in ejuſdem monaſterii habitatione peragens, omnem meditandis Scripturis operam dedi, atque inter obſervantiam diſciplinæ regularis curavi ſemper aut diſcere, aut docere aut ſcribere dulce habui. Decimo nono vitæ meæ anno diaconatum, triceſimo presbyteratus gradum ſuſcepi. Ex quo tempore uſque ad annum ætatis meæ LVIII. venerabilium Patrum ſcripta breviter annotare, ſive etiam ad formam ſenſus & interpretationem eorum ſemper adjicere curavi. Quorum hæc eſt ſumma: In principio Geneſis uſque ad nativitatem Iſaac, & ejectionem Iſmaelis libros quattuor: De tabernaculo & vaſis ejus, ac veſtibus ſacerdotum libros tres: in primam partem Samuelis, uſque ad mortem Saulis libros quatuor: De ædificatione templi allegoricæ expoſitionis, ſicut & ceteros, libros duos: item in libros Regum, XXX. quæſtionum; in Proverbia Salomonis libros tres; in Cantica canticorum libros ſex, in Eſaiam & Danielem, duodecim Prophetas, & partem Hieremiæ diſtinctiones capitulorum, ex tractatu B. Hieronymi excerptas; in Eſdram & Neemiam libros tres, in canticum Abacuc librum unum, in librum B. patris Tobiæ explanationis allegoricæ, de Chriſto & Eccleſia librum unum: item capitula lectionum in Pentateuchum Moyſi, Joſue, Judicum; in libros Regum & verba dierum, in librum B. patris Job, in Parabolas, Eccleſiaſtem, & Cantica canticorum, in Eſaiam Prophetam, Eſdram quoque & Neemiam, in

in Evangelium Marci libros qvattuor, in Evangelium Lucæ libros ſex, Homiliarum Evangelii libros duos. In Apoſtolum qvæcunqve in opuſculis S. Auguſtini expoſita inveni, cuncta per ordinem ſcribere curavi; in Actibus Apoſtolorum libros duos: in epiſtolas ſeptem canonicas libros ſingulos, in Apocalpyſim S. Joannis libros tres: item capitula lectionum in totum novum Teſtamentum; item libros epiſtolarum ad diverſos, quarum de ſex ætatibus ſæculi una eſt, de manſionibus filiorum Iſrael una; una de eo, qvod ait Eſaias, & claudentur * ibi in carcerem, & poſt multos dies viſitabuntur: de ratione biſſexti una; de æqvinoctio, juxta Anatolium una. Item de hiſtoriis Sanctorum: librum vitæ & paſſionis S. Felicis confeſſoris de metrico Paulini opere in proſam tranſtuli. Librum vitæ & paſſionis S. Anaſtaſii male ex Græco translatum, & pejus a qvodam imperito emendatum, prout potui, ad ſenſum correxi. Vitam S. patris monachi ſimul & antiſtitis Chutberti & prius heroico metro, & poſtmodum plano ſermone deſcripſi; hiſtoriam Abbatum monaſterii hujus, in qvo ſupernæ pietati deſervire gaudeo, Benedicti & Ceolfridi & ** Huetberti in libellis duobus; Hiſtoriam eccleſiaſticam noſtræ inſulæ ac gentis in libris qvinqve. Martyrologium de natalitiis SS. Martyrum diebus, in qvo omnes qvos invenire potui, non ſolum qva die, verum etiam qvo genere certaminis, vel ſub qvo Judice mundum vicerunt, diligenter annotare curavi; librum Hymnorum diverſo metro ſive rithmo, librum epigrammatum heroico metro ſive elegiaco, de natura rerum, & de temporibus libros ſingulos. Item de temporibus librum unum majorem, librum de Orthographia, alphabeti ordine diſtinctum. Item librum de metrica arte, & huic adjectum alium de ſchematibus ſive tropis libellum, hoc eſt, de figuris modiſqve locutionum, qvibus Scriptura ſancta contexta eſt. Centonizavit etiam expoſitionem in Cantica canticorum, collectis ſententiis de libris Gregorii Papæ, per diverſa opera illius. Obiit anno DCC. XXXIV. Dominicæ incarnationis, Leone Romanis imperante, Francis Carolo Martello, principante ſub Theoderico Rege, ſuper Anglos regnante Edilberto. *Vide Honorium IV. 1.*

* Eſ. XXIV. 22. ** Huatberti. Chutberti.

Cap. 69. PAULUS, diaconus Neapolitanæ eccleſiæ, tranſtulit de Græco in Latinum, vitam ſanctæ Mariæ Ægyptiacæ.

Schol. Paulus Neapolitanæ eccleſiæ diaconus, tranſtulit *vitam S. Mariæ Ægyptiæ*, qvam Sophronius Hieroſolymitanus Epiſcopus Græce ſcripſerat. Exſtatqve ad diem 9. Aprilis apud Surium. Hanc vitam poſtea carmine reddidit Hildebertus Cenomanenſis Epiſcopus: ut Henricus Gandavenſis in Catalogo cap. 8. narrat.

Cap. 70. ANIANUS vir ſpectabilis, jubente Athalarico Rege, volumen unum de legibus Theodoſii Imperatoris edidit, & monente Oruntio Epiſcopo, librum Joannis Chryſoſtomi in Matthæum de Græco in Latinum tranſtulit: (*ut & ſermones de laudibus S. Pauli. Qvæ omnia exſtant in Latina Chryſoſtomi editione.*)

Cap. 71. WALAFRIDUS Abbas vitam & miracula ſancti Galli Abbatis primo proſaice, deinde metrice compoſuit.

Schol. Walafridus Strabo, a vitio oculorum ſic dictus, Abbas Augiæ divitis ſeu majoris (aliis, Abbas S. Galli in Helvetiis) ſcripſit *de exordiis & incrementis rerum Eccleſiaſticarum* librum utilem, cum aliis ejuſdem argumenti ſcriptoribus Coloniæ 1568. Romæ 1590. & alibi typis editum. Scripſit item *vitas SS. Abbatum Galli & Othmari*, a Surio 16. Oct. & 16. Nov. publicatas. Obiit anno octingenteſimo qvadrageſimo nono. Errant qvi ex Walafrido & ex Strabone duos faciunt.

Cap. 72. CHRISTIANUS, ab Aqvitania in Galliam veniens, nomen ſuum ſcribendo notificavit. Expoſuit enim Evangelium Matthæi, promittens etiam de aliis Evangeliis ſe tractaturum.

Schol. Chriſtianus Druthmarus, monachus ordinis Benedictini, ſcripſit, ad Stabulenſes & Malmundarienſes monachos, *Expoſitionem in Evangelium S. Matthæi*: qvæ Haganoæ 1530. eſt typis edita. Putatur vixiſſe ſub annum Chriſti 840.

Cap. 73. VERUS Epiſcopus vitam Eutropii Epiſcopi Arauſicæ Galliarum urbis, illuſtrem virtutibus ac miraculis deſcripſit luculento ſermone.

Schol. Verus, Arauſicanus ſeu Arauſionenſis in Gallia Epiſcopus, ſcripſit res geſtas S. Eutropii ſui prædeceſſoris a. d. 27. Maij Martyrologio Rom. adſcripti.

Cap. 74. GREGORIUS ſecundus hujus nominis Papa Romanus, interpellatus apud Conſtantinopolim a Juſtiniano Imp. ſuper qvibuſdam capitulis, optima reſponſione unamqvamqve qvæſtionem abſolvit, & ſcripta edidit. Reſcripſit etiam ad ſynodicam, qvam Joannes Conſtantinopolitanus Antiſtes Romam miſit. Hinc conſtans eccleſiaſticorum dogmatum defenſor, & contrariorum fortiſſimus impugnator, ſcripſit contra Leonem Imperatorem, qvi ſeductus a qvodam refuga fidei, nomine Beſer, juſſit ubiqve imagines Dei & Sanctorum ejus deponi & incendi.

Schol. Gregorius II. Papa Leonis Iſauri Imp. CP. impietati acerrime reſtitit, & S. Bonifacium, ad prædicandam Evangelii doctrinam in Germaniam miſit. De eo ſic Hadrianus Papa in epiſtola ad Carolum Magnum de imaginibus: *Dominus Gregorius Papa junior, una cum ſeptuaginta novem ſanctiſſimis Epiſcopis, ante confeſſionem beati Petri Apoſtolorum principis præſidens, una ſimul multorum ſanctorum Patrum teſtimonia roborantes venerari ac adorare ſacras imagines conſuerunt.* Vivere deſiit anno ſeptingenteſimo triceſimo primo. Scripſit plures, eaſqve doctiſſimas *Epiſtolas* ad eundem Bonifacium, ad Carolum Martellum, ad Turingos, Saxones & alios Germaniæ populos, ad S. Germanum CP. Epiſ.

CP. Episcopum, ad Leonem Isaurum & alios: qvæ in tomis Conciliorum, & apud Baronium in Annalibus leguntur.

Cap. 75. JOANNES, monachus & presbyter de Damasco Syriæ, vita & doctrina clarus, cognomento Chrysorrhoas, animatus scriptis Gregorii Papæ, qvibus impugnabat impietatem Leonis Imperatoris, scripsit & ipse Græcis Græce contra Leonem Imperatorem.

Schol. *S. Joannes Damascenus*, presbyter natione Syrus, vir magnæ doctrinæ ac sanctitatis (qvem Iconomachi per contumeliam *Manzur* nominabant) temporibus Leonis Isauri Imp. CP. scripsit *Orationes pro defensione sacrarum imaginum, adversus dictum Leonem*, circa annum salutis septingentesimum tricesimum primum. Diu tamen postea supervixit, & multa passus est a Constantino Copronymo Imp. pro doctrinæ catholicæ defensione. Scripsit item libros *qvatuor de Fide orthodoxa*: in quibus ipse primus universam Theologiam (ut Bellarminus prudenter observavit) recto ordine comprehendit. Eum postea sunt imitati *Petrus Lombardus* Episcopus Parisiensis, qvi vulgo *Magister sententiarum* audit, & alii Doctores Scholastici, ut vocant. Opera ejus in unum collegit, magna ex parte Latina fecit, & Parisiis 1577. publicavit Jacobus Billius Prunæus Abbas. His librum Damasceni *contra Acephalos*, & alterum *contra Nestorianos* adde, qvos Canisius tomo 4 Lectionis antiqvæ foras dedit. De *Damasceno & Cosma Hierosolymitano* ita Suidas in Lexico: *Joannes Damascenus, cognomento* Mauzur, *vir & ipse celeberrimus, ætatis suæ nulli eorum, qvi doctrina fuerunt illustres, secundus. Ejus scripta sunt permulta, & præcipue philosophica. Et in sacram Scripturam Parallela selecta; & Canticorum Canones jambici, & oratione soluta. Eodem etiam tempore* Cosmas Hierosolymitanus *floruit, vir ingeniosissimus, & omnino spirans illam suavem modulationem musicam. Illi autem Canticorum Canones Joannis & Cosmæ nullam cum aliorum scriptis comparationem admiserunt, nec admittent, qvamdiu nostra vita transigetur: sed ut hactenus incomparabiles fuerunt, sic etiam in perpetuum erunt, & qvamdiu homines vivent.*

Qvod ad *historiam Barlaami & Josaphati* attinet, sunt qvi arbitrantur Damascenum illius non esse scriptorem; etsi Billio, Rosweido supra pag. 37. citato, aliisqve sic visum fuerit. Raderus in Isagoge sua ad Joannem Climacum seu Sinaitam, censet esse fœtum *Joannis monachi e cœnobio S. Sabæ*: ut legitur in ms syllabo Bibliothecæ Heidelbergensis. Ego qvod certo statuam, non habeo: hoc scio, Joannem qvoqve Damascenum, foro ac turbis sæculi relictis, monachum in Laura S. Sabæ fuisse.

Cap. 76. GREGORIUS tertius scripsit & ipse commonitoria scripta ad Imperatores Leonem & Constantinum, per qvos persecutio gravis commota erat contra imagines Dei, Sanctorumqve ejus: qvæ scripta fautores Imperatorum portitoribus auferentes, discerpserunt ea. Gregorius iterum scripta Imperatoribus misit, & iterum ea a portitoribus ablata sunt, & discerpta. Qvia ergo Imperatores nolebant suscipere commonitoria Apostolicæ auctoritatis scripta, Gregorius Papa contra eos multa ad multos scripta edidit. *Obiit anno Christi* 741.

Cap. 77. ZACHARIAS Papa libros Dialogorum primi Gregorii Papæ de Latino in Græcum transtulit, & plures Latinæ linguæ ignaros lectione eorum illuminavit. *Vide Isidorum c. 27. Honorium III. 32. Obiit* 752.

Cap. 78. CHRODOGANDUS Metensis Episcopus, Pipini Regis ex sorore nepos, nobilitatem generis nobilitans, fervore sanctæ religionis scripsit Regulam, qvam specialiter Metensis ecclesiæ clericis observandam dedit.

Cap. 79. ADRIANUS Papa libros epistolarum primi Gregorii Papæ abbreviavit, & utiliora qvæqve decerpens, tredecim libros ad duos redegit. Scripsit etiam ad Imperatores Leonem juniorem, & Constantinum filium ejus, pro venerandis imaginibus Dei & Sanctorum ejus. Scripsit ad Carolum Imperatorem librum Apostolicæ auctoritatis, arguens errorem eorum, qvi infirmare volebant qvædam capitula, qvæ secunda Nicæna synodus promulgaverat, auctoritate trecentorum qvinqvaginta Episcoporum, qvi hæresin, execrantium imagines Dei Sanctorumqve ejus, anathematizaverunt. *Exstant in tomis Conciliorum. Obiit an.* 796.

Cap. 80. PAULUS monachus Casinensis cœnobii, natione Italus, propter scientiam litterarum a Carolo Magno Imperatore adscitus, scripsit vitam primi Gregorii Papæ; scripsit gesta Pontificum Metensium; scripsit miracula sancti Arnulphi, qvi primo Major domus Regis Francorum, postea Metensium Episcopus, eremiticam vitam expetiit. Historiam qvoqve Vinnulorum, qvi postea nominati sunt Longobardi, luculento & plano sermone scripsit.

Schol. *Paulus*, Warnefridi & Theodolindæ filius, cognomento *Winfridus*, natione Longobardus primum diaconus Aqvilejensis, dein *Desiderii* ultimi Longobardorum Regis Cancellarius fuit. Is victo rege suo, inter nobiles captivos a *Carolo Magno* abductus, magno in honore, propter prudentiam & eruditionem variam, aliqvamdiu fuit. Postea ob suspicionem nescio qvam, in Diomedæam insulam est relegatus, unde ad *Arichim* Beneventanum Principem, Desiderii Regis generum, profugit. Eoqve defuncto monachum in Casino monte induit. Præter *vitas SS. Gregorii I. Papæ & Arnulfi Metensis*, a Sigeberto memoratas, insuper *res gestas S. Cypriani* Episcopi Carthaginiensis ac martyris (qvem libellum Pamelius operibus ejusdem Cypriani præfixit) item vitas *SS. Benedicti, Mauri & Scholasticæ virginis*: qvæ posteriores tres cum poematibus Prosperi Martinengi Romæ 1590. fuerunt editæ. Versus ejusdem Pauli *de Scholastica virgine* Arnoldus Vionus in suo Ligno vitæ 10. Feb. publicavit; *Gesta* porro *Episcoporum Metensium*, hic a Sigeberto memorata, exstant in Corpore Historiæ Franciæ.

Magnam qvoqve sui partem *Historia Miscella* huic Paulo debet. Nam priores undecim libri sunt iidem ac decem libri *Eutropii*: nisi qvod aliqva subinde de suo Paulus addat. Eutropium exinde continuat Paulus, cujus sunt libri qvinqve seqventes. Ceteri, nempe decimus septimus, & qvi conseqvuntur, *a Landulpho*

dulpho Sagace, additi sunt, potiſſimum ex *Georgio Theophane*, ſive ex *Anaſtaſio Bibliothecario*, qvi Theophanem vertit.

Cap. 81. CAROLUS Imperator, per manum hujus Pauli diaconi ſui, decerpens qvæqve optima de ſcripturis Catholicorum Patrum, lectiones unicuiqve feſtivitati convenientes per circulum anni in Eccleſia legendas, compilari fecit in duobus voluminibus.

Schol. Anno 814. Carolus magnus Imp. & Rex Francorum, V. Kal. Februarii, Aqviſgrani diem clauſit extremum, ætatis 71. regni 47. imperii 14. anno; ibidem conditus. Viros eruditos, in his *Alcuinum, Paulum Forojulienſem, Eginhardum, & Uſuardum* æſtimavit ac fovit, & ipſe varie doctus atqve eruditus: ut epitaphium, qvod verſibus Hadriano Papæ ſcripſit, abunde teſtatur. *Capitula ſive Edicta Caroli Magni & Lud. Pii*, a ſe in libros qvattuor digeſta, *Anſegiſus* Abbas Laubienſis anno octingenteſimo viceſimo ſeptimo publicavit, qvæ Petrus Pithœus Lutetiæ 1588. edenda curavit; poſt ibidem 1603. recuſa. Anſegiſus porro Laubienſis antiqvior fuit illo *Anſegiſo*, qvi anno demum octingenteſimo primo creatus fuit Archiepiſcopus Senonenſis. Extat & *Codex Carolinus*, a Gretſero in Germania editus.

Cap. 82. HILDUINUS, Abbas ſancti Dionyſii Pariſienſis, ſcripſit ad Ludovicum Imperatorem utroqve ſtilo, id eſt, proſaico & metrico; vitam ipſius Dionyſii.

Schol. Hilduinus Abbas monaſterii S. Dionyſii, ſecundo lapide a Lutetia ſiti, vitam S. Dionyſii Pariſienſis Epiſcopi proſa & metro complexus eſt. Proſam primus Matthæus Galenus Coloniæ 1563. cum ſuis Areopagiticis, & poſtea Surius 9. Octobris edidit. Libri qvattuor metrici in cœnobio Gemblacenſi mss. adſervantur. Hilduino Rabanus Maurus ſuos in IV. libros Regum commentarios inſcripſit.

Cap. 83. ALCUINUS ſive Albinus, de Brittannia oriundus, & inde ab Imperatore Carolo evocatus, & tanta familiaritate ei acceptus, ut appellaretur Imperatoris delitioſus, cujus maxime magiſterio ipſe Imperator omnibus liberalibus artibus initiari ſatagebat, multa ſcripſit. Scripſit in Geneſim dialogum: ad Widonem Comitem de virtutibus & vitiis librum, de qvibuſdam Pſalmis enchiridion. Fecit tractatus ſuper Evangelium Joannis. Scripſit ad ipſum Imperatorem libros de ſancta Trinitate: reſpondit qvæſtionibus a Fredegiſo ſibi propoſitis. Scripſit Prognoſticon de futuro ſæculo. Scripſit ad Eulaliam virginem de natura vel immortalitate animæ: juſſu Imperatoris correxit divinam bibliothecam, & alia nonnulla ſcripſit.

Schol. Præter opera hic a Sigeberto commemorata, ſcripſit inſuper *Alcuinus libros IV. de imaginibus*, ut Rogerus Hovedenus in geſtis anni 792. indicat; ſed ii nomine Caroli Magni Imp. falſo editi fuerunt. Hos Lutetiæ primus typis publicavit *Eliphilus*, hoc eſt, Joannes Tilius, Meldenſis Epiſcopus. *Vide ad Honorii IV.* 2.

Cap. 84. EINARDUS ſcripſit vitam Caroli Imperatoris, tanto veracius, qvanto adhæſit ei familiarius. Hic imitatus Bedam, qvi abbreviavit Hebraicum Pſalterium, excerpendo de illo omnes verſus, verba orationis habentes; abbreviavit & ipſe Gallicanum Pſalterium, qvo nos Galli utimur, excerpens de illo omnes verſus verba orationis continentes.

Schol. Eginhardus, Sigeberto *Einardus*, Caroli Magni Imp. Cancellarius, & Abbas Blandinienſis ac S. Bavonis in urbe Gandavenſi, Suetonium æmulatus, eleganti ſtilo ſcripſit *Vitam ejuſdem Caroli*, Coloniæ & alibi ſæpe editam: *De translatione & miraculis SS. Marcellini & Petri* (qvorum ſacras reliqvias in Belgium attulit) libros qvattuor, a Surio editos: *De iiſdem rythmum*: ſeu carmen jambicum, a Surio pariter evulgatum. De Einardo ita Chronicon ms. Gandenſe: *Anno 826. Vir venerabilis Einardus, Ludovico piiſſimo Imp. multum familiaris, factus eſt Abbas Gandenſis cœnobii: qvi geſta inclyta & acta glorioſi Imp. Caroli Magni lucido ſtilo deſcripſit.* Meminit & operis hujus *Lupus* Abbas Ferrarienſis epiſtola ad Eginhardum ſcripta. Obiit anno. 844.

Cap. 85. HUSUARDUS monachus, provocatus ſtudio Hieronymi & Bedæ, qvi feſtivitates Sanctorum annuatim recurrentes partim annotaverant; maxime autem animatus ſtudio & juſſu magni Caroli Imperatoris, cui diſplicebat, qvod Hieronymus & Beda, ſtudentes nimis brevitati, prætermiſerant plura neceſſaria, & qvam plures Kalendarum dies intactos reliqverant, in gratiam ejus ſtuduit opus imperfectum ſupplere; & feſtivitates Sanctorum per ſingulos Klaendarum dies annotans, integrum Martyrologium effecit.

Schol. Huſuardi vulgo *Uſuardi*, monachi Galli, Martyrologium Joannes Molanus, Doctor Theologus Lovanienſis, primus Notis & Additionibus illuſtravit: eſtqve in omnium manibus. De illo & aliis antiqvis Martyrologiis idem Molanus, in epiſtola ad Lectorem, itemqve Baronius in prolegomenis ad Martyrologium Romanum, fuſe agunt.

Cap. 86. ANGELOMUS monachus juſſu Drogonis Metenſium Epiſcopi, qvi filius erat Caroli Imperrtoris, fecit tractatus ſuper qvattuor libros Regum.

Schol. Angelomus monachus Laxovienſis in Comitatu Burgundiæ, non Lexovienſis, juſſu Drogonis Epiſcopi Metenſis (qvi Caroli Magni Imp. filius fuit) collegit ex veterum Patrum commentariis *Stromata in qvattuor libros Regum, & in Cantica canticorum*; Coloniæ 1530. & Romæ 1565. a Manutio excuſa.

Cap. 87. ATTULARIUS* monachus brevem libellum de Eccleſiaſticis officiis ſcripſit. Poſtea ſcribens de eadem re ad Ludovicum Imperatorem, ordinem & cauſſas Eccleſiaſticorum officiorum qvattuor libris planius digeſſit, & de myſteriis Miſſæ librum unum.

* al. Amularius.

Cap. 88. BELLATOR presbyter ſeptem libris expoſuit librum Sapientiæ Salomonis.

Cap. 89. RABANUS, qvi & Maurus, ſive Magnetius, ex Abbate Fuldenſi Archiepiſco-

episcopus Moguntiæ, scripsit librum de laude sanctæ Crucis, mira varietate depictum, qvem misit Romæ S. Petro offerendum. Scripsit ad Otgarium Archiepiscopum librum super libros Sapientiæ Salomonis. Scripsit super librum Machabæorum primum, super Esdram, super Judith, de mysteriis Missæ librum unum, de benedictionibus Patriarcharum librum unum. Scripsit ad Hilduinum Abbatem in Regum libros qvattuor, de qvæstionibus Canonum, ad Heribaldum Episcopum, librum unum, ad Reginbaldum Coepiscopum de eadem re librum unum, & alia. *Honorius. IV.* 4.

Cap. 90. FRECULFUS Episcopus scripsit ad Elisacharum Historiam a conditione mundi usqve ad natiuitatem Cristi. Difficultatem etiam intercurrentium qvæstionum enodare non neglexit, & interponendo divinæ historiæ sæculares historias, contemporalitates regnorum sibi coaptans, consummavit hoc opus in septem libris.

Schol. Freculphus, ex monacho Fuldensi Episcopus Lexoviensis in Normannia, scripsit Chronicon ab orbe condito usqve ad tempora Caroli Magni. Posteriorem partem *Judithæ*, Lud. Pii Imp. conjugi, dicavit. Econtra Rabanus Maurus Freculpho suos in Genesim commentarios inscripsit. Claruit 840.

Cap. 91. AMBROSIUS Autbertus scripsit librum de cupiditate: scripsit etiam libros decem super Apocalysim, & alia nonnulla.

Schol. Ambrosius Autbertus, al. *Ansbertus*, monachus, claruit anno 890. & scripsit commentarios *in Apocalypsim, in Psalmos, & in Cantica canticorum*, Coloniæ 1536. in fol. editos.

Cap. 92. FLORUS Epistolas Pauli ex integro exposuit, qvi nihil a se dicens, sed omnes Augustini libros revolvens, & capitula epistolarum Pauli, ab Augustino diversis locis exposita, recolligens, ipsa capitula exposita restituit ordini epistolarum; annotans singulos Augustini libros, in qvibus ea capitula exposita erant: & sic novo & mirabili studio de alieno labore magnum sui operis volumen edidit.

Schol. Florus a Sigeberto hoc capite memoratus, nisi fallor, est is qvi *S. Pauli Epistolas* verbis S. Augustini, hinc inde collectis, exposuit; qviqve ejusdem Augustini de Prædestinatione sententiam defendit *adversus Joannem Erigenam*, infra cap. 94. memorandum. Ab isto Floro videtur fuisse alius *Florus, qvi Beda Martyrologium auxit*, postea ab Vsuardo amplificatum. Vocatur hic vulgo *Florus Magister*, fuitqve monachus Benedictinus Trudonopoli in Diœcesi Leodicensi; si Trithemio credimus. Hujus item Flori Magistri videtur esse *Expositio Missæ*, qvæ in Bibliotheca veterum Patrum legitur. Petavius memorat *Florum Magistrum Lugdunensem diaconum*, qvi Lugdunensis ecclesiæ nomine scripsit contra Hincmarum Remensem Episcopum, circa an. 848.

Cap. 93. LUPUS SERVATUS librum composuit de tribus Qvæstionibus, id est, de libero arbitrio, de prædestinatione bonorum & malorum, de sanguinis Christi qvadam superflua taxatione vel redemtione, usqve ad salutem impiorum. Nam super hac re orta est qvædam fidei turbatio, anno Domini octingentesimo qvadragesimo nono.

Schol. Lupus Servatus, Abbas Ferrariæ in diœcesi Senonensi, Rabani Mauri discipulus, præter Qvæstiones hic memoratas, scripsit *librum Epistolarum*, Lutetiæ a Massono 1588. publicatum, & *Vitam S. Wigberti* Abbatis Fritislariensis, Moguntiæ 1602 a Busæo editam. Obiit an. 852.

Cap. 94. JOANNES ERIGENA * jubente Carolo, Ludovici Imperatoris filio, libros Dionysii Areopagitæ in Latinum transtulit. * MSS. Gemblac. & Affligem. *Eurigena.*

Schol. De Joanno Erigena sic scribit Nicolaus Papa, in epistola ad Carolum Calvum: *Relatum est Apostolatui nostro, qvod opus B. Dionysii Areopagitæ, qvod de Divinis nominibus, vel cælestibus ordinibus Græco descripsit eloqvio qvidam vir Joannes, Scotus genere, nuper in Latinum transtulerit: qvod juxta morem nobis mitti, & nostro judicio debuit approbari; præsertim cum idem Joannes, licet multæ scientiæ esse prædicetur, olim non sane sapere in qvibusdam freqventi rumore dicatur.*

Cap. 95. BERTRAMUS* scripsit librum de corpore & sanguine Domini, & ad Carolum librum de prædestinatione. * MSS. Gemblac. & Viridis Vallis *Ratramus.*

Schol. Bertramus scripsit librum de corpore & sanguine Domini, excusum, Coloniæ 1532. Basileæ in Micropresbytico, & alibi; sed damnatum a Tridentinis Censoribus. Ita *Molanus* in ms. Bibliotheca sacra. Hæretici eum primi typis ediderunt; * videnturqve illa inseruisse, qvæcumqve vel obscura, vel in speciem prave sonantia leguntur. Plurimis certe locis veram Christi præsentiam post consecrationem adstruit & transsubstantionem docet: ut ne ipse qvidem interpolator id sub finem dissimulet, dicens multa non cohærere, & præcedentia seqventibus contradicere. Hoc inter alios observavit *Bartholomæus Petrus Lintrensis*, Doctor Theologus Duacensis. Contra Bertramum scripsit *Paschasius Ratbertus*: ut ad Honor. IV. 10. diximus. * Prima Bertrami editio Coloniensis curata a Romano catholicis.

Cap. 96. MICHAEL & Theophilus Imperatores scripserunt Ludovico Regi Francorum librum utilissimum de veneratione imaginum.

Cap. 97. PASCHASIUS Ratbertus, Abbas Corbejensis, scripsit ad Placidum Abbatem, librum de Sacramento corporis & sanguinis Christi. *Honor. IV.* 10.

Cap. 98. ALMANNUS monachus Altvillarensis scripsit vitam sancti Niuardi Archiepiscopi Remensis, vitam Sindulphi, vitam Helenæ Reginæ, & translationem ejusdem a Roma ad cœnobium Altvillarense: & qvia suo tempore Francia a Normannis vastabatur, exemplo Hieremiæ prophetæ, desolationem Franciæ, & sui cœnobii qvadruplici planxit alphabeto.

Cap. 99. HINCMARUS, ex monacho sancti Dionysii Parisiensis Archiepiscopus Remensis, vitam sancti Remigii Remensis, primo breviter descriptam, ex brevi in librum

librum magnæ qvantitatis augmentatam ex magno libro abbreviatam studio Fortunati Episcopi & Poetæ: hanc, inqvam, vitam Hincmarus descripsit, inserens tam ea qvæ in historiis majorum de ortu, vita, vel morte sancti Remigii invenit, qvam ea qvæ in diversis schedulis dispersa collegit; & secundum legem historiæ nec illa prætermisit, qvæ vulgata relatione didicit, nec testamentum ejus præteriit. Rescripsit ad Ecclesiam Ravennatem sub persona Magni Caroli Imperatoris.

Schol. Hincmari Epistolas A. 1620. Moguntiæ Joannes Busæus, & 1615. Joannes Cordesius Parisiis, cum aliis ejusdem opusculis, ediderunt. Noritiam villæ Noviliacæ, qvam a Carolo Calvo impetrarat, Sirmondus cum Flodoardo publicavit. Vita S. Remigii, ab Hincmaro scripta, apud Surium 1. Oct. legitur. Obiit anno 882. ut Flodoardus lib. 3. c. 30. tradit.

Cap. 100. ADREVALDUS, qvi & Adelbertus, monachus Floriacensis, scripsit historiam miraculorum, qvæ ostensa sunt per Gallias sancti Benedicti Casinensis meritis, a tempore qvo corpus ejus translatum est a monte Casino ad cœnobium Floriacense, usqve ad tempus Odonis Regis Francorum.

Cap. 101. AIMONIUS, monachus Floriacensis, historiam miraculorum S. Benedicti ab Adrevaldo initiatam perfecit, perducens eam a tempore Odonis Regis usqve ad tempus Roberti Regis Francorum. Scripsit etiam historiam Francorum, & situm Galliarum distinxit.

Schol. Aimonius sive *Aimoinus* fuit Monachus inclyti cœnobii S. Germani Pratensis, ad muros urbis Parisiensis. Scripsit inter alia *libros qvinqve de gestis Francorum*, studio Jacobi Breulii, monachi ejusdem loci, recensitos, & 1603. Lutetiæ editos. Exstant iidem apud Fscherum in Corpore Historiæ Franciæ.

Cap. 102. NICOLAUS Papa epistolas Apostolicæ auctoritatis, ad diversos a se scriptas, in uno volumine redegit. *Exstant in tomis Conciliorum.*

Cap. 103. ANASTASIUS, jubente Nicolao Papa, transtulit in Latinum vitam Joannis Eleemosynarii scriptam Græce a Leontio Episcopo.

Schol. Anastasius, S. R. E. Bibliothecarius, *SS. Joannis Eleemosynarii, Demetrii martyris & aliorum vitas*, item *Georgii Theophanis Chronicon*, & alia multa de Græco Latina fecit. Scripsit & *historiam de vitis Pontificum Romanorum*: qvam a Marco Velsero acceptam Jo. Busæus cum mss contulit, & Moguntiæ 1602. publicandam curavit. Anastasii ejusdem *Collectanea*, qvæ in gratiam *Joannis diaconi Romani*, infra cap. 106. a Sigeberto memorandi (cum Ecclesiasticam historiam hic meditaretur) e Græcis versa concinnavit, anno 1620. Parisiis sunt edita a Sirmondo.

Cap. 104. ERICUS monachus vitam Germani Autisiodorensis Episcopi, metrico stilo, luculenter sex libellis descripsit. *Exstant Parisiis editi* 1543.

Cap. 105. MILO, monachus S. Amandi, scientia litterarum clarus, scripsit metrico stilo, vitam sancti Amandi. Scripsit etiam ad Carolum Regem metrice librum de Sobrietate.

Schol. Milo Elnonensis monachus, ad S. Amandum in Pabula, ordinis S. Benedicti, avunculus & magister Hucbaldi Elnonensis, vir eruditissimus, scripsit *vitam S. Amandi*, Episcopi Trajectensis ad Mosam, ac fundatoris cœnobii Elnonensis, versu & prosa. Hanc Surius a. d. 6. Februarii publicavit. Versus ad Haymimum sacerdotem scripti libris qvatuor, hoc initio, *Festa propinqvabant nostri veneranda patroni*, exstant mss. Elnone, & Audomaropoli ad S. Bertinum, & alibi. *Liber de Sobrietate*, ad Imp. Carolum Calvum, *De S. Cruce* carmen hexametrum duplex, in modum sphæræ ingeniosissime compositum; *de conflictu Veris & Hiemis* carmen item hexametrum; mss. omnia adservantur Elnone ad S. Amandum, in diœcesi Tornacensi. Obiit anno 871.

Cap. 106. JOANNES, diaconus Romanæ Ecclesiæ, ad Joannem septimum hujus nominis Papam, scripsit urbano stilo qvatuor libros de vita primi Gregorii Papæ: & idem, petente Gauderico Velitrensi Episcopo, scripsit etiam gesta Clementis Papæ.

Schol. Joannes diaconus Romanus Anastasio S. R. E. Bibliothecario, supra cap. 103. laudato, familiaris fuit; & in gratiam hujus Joannis diaconi, Historiam ecclesiasticam meditantis, plurima e Græcis Latina idem Anastasius reddidit. Ex iis non pauca Jac. Sirmondus, S. I. Theologus, 1620. Lutetiæ publici juris fecit.

Cap. 107. HUCBALDUS monachus sancti Amandi, peritia liberalium artium ita insignis, ut philosophis conferretur, vitas multorum Sanctorum scripsit: & qvia in arte musica præpollebat, cantus multorum Sanctorum dulci & regulari melodia composuit. Scripsit etiam librum de arte Musica, sic contemperans chordas monochordi litteris alphabeti, ut possit qvis per eas, sine magisterio alterius, discere ignotum sibi cantum. Scripsit etiam ad Imperatorem Carolum Calvum librum trecentorum versuum, in laudem Calvorum, cujus omnia verba incipiunt ab una littera, id est, C. ut, *Carmine clarisonæ Calvis cantata Camœnæ.*

Schol. Hucbaldus, al. *Hugbaldus*, aut *Hubaldus*, ordinis S. Benedicti, ad S. Amandum monachus Elnonensis, *nepos Milonis ibidem monachi, litteris insignis, scriptis celebris, Musicus qvoqve excellens fuit, & cantum multorum Sanctorum composuit*; ut Chronici Elnonensis ms. verbis utar. Scripsit vitam *S. Lebuini*, patroni Daventriæ, ad Albricum Episcopum Vltrajectensem; *vitam S. Rictrudis* Abbatissæ Marchianensis; vitam *S. Aldegundis* Abbatissæ & fundatricis Melbodiensis in Hannonia: exstantqve istæ historiæ in tomis Surianis. Scripsit item vitam *S. Madelberta*, Abbatissæ Melbodiensis, qvæ ms. legitur in cœnobio S. Gisleni in Hannonia; & historiam *S. Cilinia*, matris B. Remigii, Francorum Apostoli. *Carmen de laude Calvorum*, 136. versuum, in qvo versus omnes a littera C. incipiunt, ad Carolum Calvum, est in omnium manibus. Obiit anno nongentesimo tricesimo.

Cap. 108. NOTGERUS Abbas scripsit librum de Musicis notis, & symphoniarum modis: ut possit qvivis videre & intelligere, qvomodo differant a se intervalla symphoniarum.

Schol. *Notgeri* Abbatis & Honorius supra lib. 4. c. 9. meminit. Videtur idem cum Notgero Abbate, hic per Sigebertum laudato. Si titulum Abbatis tollas, videri qveat, hic designari *Notgerum* seu *Notkerum* cognomento *Balbulum*, monachum illustris cœnobii S. Galli apud Helvetios, in diœcesi Constantiensi, qvi anno nongentesimo duodecimo obiit, & *Martyrologium* scripsit, editum a Canisio tomo 6. Lectionis antiqvæ.

Cap. 109. ENCHIRIADES, sub persona discipuli interrogantis, & magistri respondentis scripsit dialogum de ratione Musicæ, & in tribus libris multiformes Musicæ regulas explicuit.

Cap. 110. AURELIANUS, clericus Remensis ecclesiæ, scripsit ad Bernardum Archicantorem, postea Episcopum, de regulis modulationum, qvas tonos sive tenores appellant, & de earum vocabulis.

Cap. 111. REGINO Abbas Prumiensis scripsit, ad primum Alberonem Metensem Episcopum, Chronicam, continentem præcipua gesta Francorum, qvam a nativitate Christi perduxit usqve ad annum nati Christi D. CCCC. octavum.

Schol. *Regino* Prumiensis in diœcesi Treverensi Abbas, scripsit *Chronica* ab anno Christi primo usqve ad annum nongentesimum decimum: qvæ cum appendice qvinqvaginta septem annorum, sunt edita 1566. Francofurti. Cæterum ad explendas lacunas, & ad alia supplenda qvæ in vulgata Reginonis editione desiderantur, juverit *fragmentum Annalium Francicorum* anno 741. ad annum 793. qvod Canisius tomo 3. Lectionis antiqvæ publicavit.

Cap. 112. AUXILIUS scripsit dialogum sub persona infensoris & defensoris, divinis & canonicis exemplis munitum, contra intestinam discordiam Romanæ Ecclesiæ, scilicet de ordinationibus, exordinationibus & superordinationibus Romanorum Pontificum & ordinatorum ab eis exordinationibus & superordinationibus.

Cap. 113. MAXIMUS Episcopus scripsit librum de Ecclesiasticis ministeriis, & de habitu clericorum.

Cap. 114. DINAMIUS vir illustris ac patricius scripsit plenam virtutibus vitam S. Marii, qvi fuit Abbas Bobacensis cœnobii.

Schol. *Dinamius* patricius vitam *S. Maximi*, primum Abbatis Lerinensis, post Episcopi Reiensis scripsit & Vrbico, qvi Fausto in cathedra Reiensi successerat, dedicavit. Exstat in Suriana collectione 27. Novembris, & in Chronologia Lerinensi. An hic apud Sigebertum sit legendum *S. Maximi*, non habeo qvod afferam. De *Mario Bobacensi* hactenus nihil legi.

Cap. 115. PELAGIUS, diaconus Romanæ Ecclesiæ, transtulit de Græco in Latinum de vita & doctrina, & de perfectione sanctorum Patrum libros sedecim; scilicet de profectu monachorum librum unum; de qviete unum; de compunctione unum, de continentia unum, contra fornicationem unum: qvod monachus nihil debeat possidere, unum; qvod nihil per ostentationem fieri debeat, unum; de patientia & fortitudine unum; qvod non oportent judicare qvemqvam, unum; qvod oportet sobrie vivere, unum; qvod sine intermissione & sobrie oportet orare, unum; de humilitate unum; de pœnitentia unum; de charitate unum; de providentia sive contemplatione unum. *Supra ad c. ult. Hieronymi de S. E.*

Cap. 116. JOANNES subdiaconus transtulit de Græco in Latinum de vita & doctrina Patrum librum unum. *Vide qvæ ad Hieron. l. c.*

Cap 117. MARTINUS Episcopus, transtulit, per manum Paschasii diaconi, interrogationes & responsiones plurimas sanctorum Ægyptiorum Patrum, in Dumiensi cœnobio. *Vide qvæ ad Hieron. l. c.*

Cap. 118. SMARAGDUS scripsit de vitandis vitiis, & tenendis virtutibus librum, qvem attitulavit Diadema monachorum; qvia sicut diadema gemmis, ita hic liber refulget virtutibus. Scripsit etiam super regulam sancti Benedicti, & alia nonnulla. *Honor. IV. 6.*

Cap. 119. CÆSARIUS Abbas Lerinensis scripsit & declamavit homilias, vitæ monachorum congruentes. *Gennad. c. 86.*

Cap. 120. LAURENTIUS * Mellifluus scripsit librum de duobus temporibus, id est, uno ab Adam usqve ad Christum, altero a Christo usqve ad finem sæculi. Declamavit etiam homilias ore qvasi mellito; unde agnominatur Mellifluus.

* Hic Laurentius presbyter, & Magister Gaudentii primi Novariensium Episcopi claruit circa A. 363. Vide Acta Erud. T. 2. supplementi p. 525. 526.

Cap. 121. BONIFACIUS Episcopus scripsit metrico stilo librum de virtutibus & vitiis.

Cap. 122. HALITGARIUS Episcopus Cameracensis, scripsit ad Ebonem Remorum Episcopum, librum Pœnitentialem, secundum decreta Canonum.

Schol *Halitgarius* sive *Halitcharius*, Episcopus Cameracensis & Atrebatensis, vir Apostolicus, & ad res agendas natus, a Carolo Magno Imp. Constantinopolim ad Michaelem Imp. missus, benigne & honorifice ab illo susceptus fuit. Ebone Remensi Archiepiscopo petente, scripsit *Pœnitentiale*, itemqve *libros qvinqve de vitiis, virtutibus, & ordine Pœnitentium*: exstantqve hæc omnia apud Canisium tomo 5. Lectionis antiqvæ. Obiit Cameraci anno octingentesimo tricesimo secundo, conditus in Monte S. Eligii, ubi nunc visitur Abbatia Canonicorum regularium, in diœcesi Atrebatensi.

KEBK3

Cap. 123. REMIGIUS monachus Autiſiodorenſis, nominatus in exponendis ſæcularibus ſcripturis, notificavit ſe utilius, divinas etiam Scripturas exponendo. Expoſuit enim Canonem Miſſæ, qvid a qvibus in ea ſit poſitum vel additum demonſtrans. Expoſuit Cantica canticorum. Scripſit librum de divinis Officiis: ſcripſit de ſingulis feſtivitatibus Sanctorum; reſpondit Gualoni Æduorum Epiſcopo, interroganti de duabus qvæſtionibus. Una de altercatione Michaelis Archangeli cum diabolo de Moyſi corpore, qvod legitur in Epiſtola Judæ Apoſtoli. Altera de eo qvod reſpondens Dominus ad Job de turbine dixit; Ecce Beemoth qvem feci tecum, fœnum qvaſi bos comedet, & an extrahere poteris Leviathan hamo. Scripsit & alia. *De eo Bellarminus in Catalogo.*

Cap. 124. ODO muſicus, ex Archicantore Turonenſi monachus & primus Abbas Cluniacenſis, in homiliis ſcribendis & declamandis, & maxime in componendis in honore Sanctorum cantibus, elegans ingenium habuit.

Schol. S. Odo, Cluniacenſis Abbas primus, a. d. 18. Novembris Martyrologio Rom. adſcriptus, floruit anno nongenteſimo viceſimo. Scripſit tractatus duos de S. Martino Turonenſi Epiſcopo, excuſos Pariſiis 1511. cum Sulpitio Severo. Bibliothecam Cluniacenſem, ab Andrea Qvercetano editam, conſule.

Cap. 125. STEPHANUS, ex clerico Metenſi Epiſcopus Leodienſis, vitam & paſſionem ſancti Lamberti, ſcriptam incultius a Godeſcalco clerico, ſcripſit urbanius ad Hermannum Coloniæ Archiepiſcopum, & cantum nocturnum in honorem ejuſdem martyris. Canticum etiam de ſancta Trinitate, & cantum de inventione Stephani protomartyris auctentico & dulci modulamine compoſuit. Scripſit etiam ad Robertum Metenſem Epiſcopum capitularem librum, in qvo Capitula, Reſponſoria, Verſus, Collectas, per ſingulas noctis & diei horas, per integrum annum diſtincte congeſſit.

Schol. Stephanus, Leodicenſis Epiſcopus anno nongenteſimo tertio creatus, vitere deſiit anno nongenteſimo viceſimo. *Geſta S. Lamberti*, ab ipſo emendatius conſcripta, ex ms. codice 1612. Joannes Chapeavillus tomo I. Rerum Leodicenſium publicavit. Vide infra cap. 163.

Cap. 126. LUITPRANDUS,* Ticinenſis eccleſiæ diaconus, ſcripſit luculento & alterno ſtilo, ad Regimundum Epiſcopum Eliberitanæ eccleſiæ Hiſpanorum, Hiſtoriam de geſtis Regum & Imperatorum ſui temporis, qvam attitulavit Antapodoſim, id eſt, Retributionem. *De eo Bellarminus in Catalogo & Pennottus, lic. 1. de Canonicis regul. cap. 52.*

* al. Liudprandus.

Cap. 127. RATHERIUS ex monacho Lobienſi Epiſcopus Veronenſis, vir miræ ſimplicitatis, ſcripſit vitam S. Urſmari Lobienſis; & bis pulſus ab Epiſcopatu Veronenſi, ſcripſit librum, in qvo faceta ſatis urbanitate deplorat ærumnas ſuas, multa ſuæ cauſſæ interſerens, qvæ poſſunt legentibus placere & prodeſſe. Poſtea ordinatus Epiſcopus Leodienſis eccleſiæ, & ab ea pulſus, ſcripſit librum qvem attitulavit Phreneſim. Scripſit librum qvem prætitulavit Inefficax, ut ſibi viſum eſt, garritus. Scripſit librum de corpore & ſanguine Domini, & de prædeſtinatione Dei. Scripſit contra hæreſim Anthropomorphitarum, id eſt, dicentium qvod Deus habeat corpoream & humanam formam: qvæ hæreſis tunc graviter vexabat Italiam. Scripſit Agoniſticon, id eſt, Præloqviorum libros ſex, Confeſſionum librum unum, & alia.

Schol. Ratherius monachus Lobienſis ſeu Laubienſis, in ditione qvidem Leodicenſi, ſed in diœceſi Cameracenſi fuit. Hic cum *Hilduino*, Lobienſi Abbate, in Italiam ad Hugonem Regem profectus, Veronæ datus eſt Epiſcopus; Mediolano autem Hilduinus. Qvarto poſt anno ab Hugone pellitur, eo qvod Arnoldo Baiovariorum Duci favebat. Ticini exul. de ærumnis ſuis atqve moleſtiis, qvas in Epiſcopatu tulit, ad Pontificem Rom. epiſtolam ſcripſit. Vexabat eodem tempore Italiam Anthropomorphitarum hæreſis: contra qvam & verbis & ſcriptis pugnavit. Scripſit præterea in exilio Agoniſticon ſive Præloqviorum libros ſex; & vitam S. Urſmari Abbatis Lobienſis; qvæ exſtat apud Surium 18. Aprilis, ſed mutila: integra apud Lobienſes legitur. Fulcuinus tamen in Chronico Lobienſi tradit a Ratherio qvidem emendatum & auctum, ſed ab Anſone ſcriptum libellum. Scripſit inſuper *De arte Grammatica*; qvem librum *Sparadorſum* inſcripſit, (ut ex Fulcuino datur intelligi) Teutonico loqvendi more, qvod puerorum dorſum a flagris ſervet. Imperabat tum Italiæ *Otho* Germaniæ Rex. Is *Brunonem*, fratrem ſuum diſciplinæ Ratherii, inter Philoſophos palatinos primi, ut loqvitur idem Fulcuinus, tradidit. Bruno exinde Colonienſis electus Epiſcopus Ratherium ad Leodicenſem cathedram promovit; & factioſorum hominum odio preſſum Veronenſi poſtea ſedi reſtituit. Scripſit ſub id tempus, de ſecundo exilio ſuo, *Phreneſim*, eo qvod ut phreneticus rejiceretur; item *Perpendiculum & Sirmam*; *Synodicam ad diœceſanos presbyteros*, *Conjecturam vitæ ſuæ*; *Itinerarium Romanum*; *Sermones de Paſchate*; *Cœna Domini*, *Aſcenſione*, *Pentecoſte*, *& alia*. Ita Fulcuinus. Præter Sigebertum, addit Trithemius, ſcripſiſſe ipſum de corpore & ſanguine Domini librum unum, & Confeſſionum librum unum. Chronographia ejuſdem legitur ms. Gemblaci. Ceterum *pertæſus* (Fulcuini verba ſunt) *civium Veronenſium inſolentiam, ſimulqve ſuſpectam habens innatam illis perfidiam, de reditu agitabat.* Mittit igitur ab Abbatem librum, qvem inſcripſit *Conflictum duorum*, dicens in eo, fluctuare ſe, utrumne reverti debeat an non. Reverſus in Belgium, in Alnenſi monaſterio qvod reliqvum fuit vitæ egit, & Namurci anno 974. deceſſit *Verona Præſul, ſed ter Ratherius exul.* Corpus Lobium eſt delatum, & in templo S. Urſmari conditum.

Cap. 128. WANDALBERTUS ſcripſit Martyrologium metrico ſtilo.

Schol. Wandalbertus monachus Prumienſis ævo Lotharii Imp. floruit. Martyrologium heroico carmine

mine concinnavit, qvod primo Bedæ tomo legi hoc titulo. *Ephemeridis Bedæ*. multi censent. Scripsit vitam & miracula S. Goaris, a Surio 6. Julii edita.

Cap. 129. WINDICHINDUS monachus Corbeiæ Saxonicæ, scripsit historiam Saxonum usqve ad mortem primi Othonis Imperatoris, & ad Matildam filiam Othonis Imperatoris scripsit vitam ipsius Imperatoris. Scripsit metrice passionem Theclæ virginis: & vitam Pauli primi eremitæ alterno stilo scripsit.

Schol. *Windichindus*, al. *Witichindus*, natione Saxo, monachus Corbeiæ Saxonicæ seu Westfalicæ, scripsit *libros tres de rebus Saxonum*: in qvibus res gestas Henrici I. & Othonis I. Imperatorum commemorat. Exstant ii typis editi Basileæ 1532. Francofurti 1577. & alibi. Desinit in Othonis I. obitu, hoc est, in gestis anni nongentesimi tertii; qvo tempore etiam floruit.

Cap. 130. ROGERUS scripsit vitam Brunonis Coloniensis Archiepiscopi, qvi fuit Dux & frater Othonis Imperatoris.

Schol. *Bruno*, Othonis I. Imp. frater germanus. Ratherii superiore capite laudati discipulus, Coloniæ Archiepiscopus, & Lotharingiæ universæ, hoc est, tam superioris seu Mosellanæ, qvam inferioris seu Ripuariæ Lotharingiæ Dux ab Othone fratre renuntiatus, anno nongentesimo sexagesimo qvinto vivere desiit. Vitam ejus, a Surio die 11. Octob. editam, scripsit *Rogerus* sive *Rotgerius*, monachus Benedictinus ad S. Pantaleonem Coloniæ, qvi Brunoni coævus fuit. Fastos nostros Belgicos 11. Oct. lege.

Cap. 131. FLAUVALDUS monachus Remensis scripsit Gesta Pontificum Remensium; orditus narrationem suam a conditione ipsius civitatis, qvæ a qvalitate civium, qvi in bello erant duri cordis, primo aucupata est sibi nomen Cordurus. Postea milites Remi, a Romulo fratre suo, a facie Romuli fugientes, ad eam profugerunt, eamqve a nomine principis sui Remi Remum denominaverunt. Hic scriptor digne scriptoribus ideo connumeratur, qvia digressus ab opere suo memoriam faciens sanctorum Martyrum vel Confessorum, qviescentium in ecclesiis, Remensi ecclesiæ adjacentibus vel subjacentibus, vitas vel passiones eorum legentibus notificavit.

Schol. *Flauvaldus*, Petro Pithœo & aliis passim *Flodoardus*, presbyter & Canonicus ecclesiæ Remensis, deinde monachus & Abbas cœnobii S Remigii in urbe Remensi, libris qvatuor conscripsit *gesta Episcoporum Remensium*, sive *Historiam ecclesiæ Remensis*, qvæ pertingit usqve ad annum Christi nongentesimum qvadragesimum octavum; estqve Lutetiæ 1611. a Jac. Sirmondo & Duaci 1615 a Georgio Colvenerio cum Notis edita. Idem scripsit *Chronicon*, vere aureum de rebus gestis ab anno nongentesimo decimo nono usque ad annum nongentesimum sexagesimum sextum; qvo & obiit. Chronicon istud P. Pithœus 1588. primus Parisiis, inter Scriptores XII. coætaneos rerum Francicarum, & postea Francofurtenses 1594. evulgarunt. *Henricus Bunderius*, Dominicanus Gandensis; qvi anno 1555. vixit, in suo Indice librorum manuscriptorum per Belgium vicinasqve provincias, enumerat & alia Flodoardi opera, hactenus mihi non visa; his fere verbis: *Flodoardus presbyter scripsit de triumphis Italicis Martyrum & Confessorum, metrice, libros qvindecim, manuscriptos Treveris in summo templo; De triumphis Christi & Sanctorum Palæstinæ, metrice, libros tres, manuscriptos ibidem: tertio De triumphis Christi, & Antiochiæ gestis, metrice libros duos, manuscriptos ibidem.* Qvæ scripta si adhuc exstent, utinam qvis in lucem proferat!

Cap. 132. ADELMUS Episcopus (imitatus Symphrosium* qvi per prosopopœiam qvalitates singularum rerum exprimens scripsit librum ænigmatum metrice) exprimens & ipse qvalitates rerum, scripsit Ænigmatum librum, & in mille versibus consumavit illum: sicut ipse in capitalibus litteris Prologi sui præmonstrat: Adelmus cecinit millenis versibus odas.

* Symposium.

Schol. *Adelmum* (Bellarmino *Anthelmum*, Pitseo *Aldhelmum*) hoc capite memoratum esse eumdem, qvem Sigebertus supa cap. 66. pag. 140. retulit, datur intelligi ex iis, qvæ idem Pitseus libro de Scriptoribus Angliæ narrat. Fuit autem primum Abbas, & postea Episcopus apud suos, carmine, prosa, Latine, Græce doctissimus, juxta versiculum, *Aldhelmus cecinit millenis versibus odas.* Scripsitqve inter alia librum, contra errores Britonum & Scotorum, *de celebratione Paschatis*: qvo libro multos ad saniorem mentem revocavit; ut Beda lib. 5. histor. Anglic. narrat. Scripsit item *de virginitate* librum unum, soluta oratione, Parisiis a Sonnio 1576 editum: *de laude virginum*, versu heroico, librum unum, Ingolstadii a Canisio 1608. evulgatum; *de gestis Sanctorum*; *Ænigmatum versus mille*, & alia plurima, qvæ mss. latent in Angliæ bibliothecis. Obiit anno salutis septingentesimo nono. Sic fere Pitseus. Vita ejus exstat apud Surium die 28. Maji. De eodem & Bellarminus in Catalogo agit, sub initium octavi sæculi; a qvo (ut & a Pitseo) vocatur Sanctus.

Cap. 133. THOMAS scripsit, ad Hilduinum dominum suum, librum Ænigmatum, brevem qvidem, sed plenum veritatis & elegantiæ: in qvo inducit matrem Sapientiam, & septem filias ejus, qvæ sunt septem liberales artes, per prosopopœiam exprimentes totam sui convenientiam.

Cap. 134. THEODULUS Italus natione, Græca & Latina lingua eruditus, cum Athenis studeret, audivit gentiles cum Christianis altercantes: qvorum colligens rationes, reversus contulit in allegoricam Eclogam, * introducens duas personas, altercantes, & tertiam de duarum dictis dijudicantem. Primam vocans Pseustin a falsitate dictam, humana & fabulosa proponentem: secundam Alithiam, divina & vera opponentem; tertiam Phronesim a prudentia dictam, per qvam dubia examinantur. Theodulus interpretatur Dei servus. Titulus hujus libri est, Ecloga Theoduli. Hic sub clericali norma obiit immatura morte, & ideo librum suum non emendavit.

* vide ad Trithem. c. 185.

Cap. 135. HAYMO exposuit totum Paulum Apostolum, Apocalypsim, Esaiam, Cantica canticorum, & alia; sed omnia ad omnes non pervenerunt.

Schol.

Schol. *Haymo* Anglo-Saxo, Halberstadensis Episcopus, præter commentaria in utriusqve Testamenti libros, supra pag. 91. memorata, scripsit *Epitomen historiæ sacræ*, editam Coloniæ 1573. & Romæ 1564. cum Notis Petri Galesinii.

Cap. 136. FULQVINUS, Abbas Lobiensis, scripsit Gesta Abbatum Lobiensium, subintroducens per digressionem plura legentibus utilia.

Schol. Fulqvinus seu *Fulcuinus*, Lobiensis Abbas, scripsit *Chronicon Lobiense*, sive *Gesta Abbatum Lobiensium*: qvæ mss. exstant Lobii, Tornaci in Collegio Soc. Jesu, Gemblaci, Leodici & alibi. Obiit anno nongentesimo nonagesimo.

Cap. 137. HERIGERUS Abbas Lobiensis, litterali scientia clarus, scripsit Gesta Pontificum Leodiensium. Scripsit metrico stilo laudabiliter vitam sancti Ursmari. Scripsit ad Hugonem epistolam de qvibusdam qvæstionibus: scripsit sub sua & Adelboldi Episcopi persona dialogum de dissonantia Ecclesiæ, de adventu Domini. Congessit etiam contra Ratbertum multa catholicorum Patrum scripta de corpore & sanguine Domini.

Schol. *Herigerus* seu *Harigerus*, Abbas Lobiensis, obiit 1107. ante altare D. Thomæ sacrum in S. Ursmari templo, a se constructo, sepultus. Scripsit *Historiam seu Gesta Episcoporum Leodicensium.* Exstant ea mss. in veteri codice pergamenico Leodici ad S. Martinum, cum Notgeri Leodicensis Episcopi ad Werenfridum Abbatem Stabulensem præfatione, in qva ista leguntur: *Non modo S. Remacli, verum etiam cæterorum nostræ sedis Pontificum tempora & gesta, qvæ undecumqve potuere corradi, ad nostra usqve tempora collegi.* Unde factum, ut qvæ Herigeri sunt, Notgero a nonnullis adscribantur. Verum cum Notgero historia illa nec a *Sigeberto*, nec a *Trithemio* tribuatur; neqve meminerit illius *Anselmus* Legiensis in epistola ad Annonem Archiepiscopum Coloniensem, nec *Ægidius* Aureæ Vallis monachus in epistola ad Mauritium Abbatem, adducor ut Herigerum illius historiæ auctorem esse credam. Accedit, qvod in Alnensi codice ms. Herigeri nomen præfationi diserte præfigatur; nusqvam Notgeri. Edita est autem *Herigeri Historia*, Leodici 1613. cura Joannis Chapeavilli.

Scripsit præterea *Vitam S. Ursmari*, metrice, ms. Gemblaci; *& vitam S. Landoaldi*, ejusqve translationem, libris duobus. Herigerum enim illorum librorum qvoqve esse auctorem, non Notgerum Episcopum (cui eos adscribit Molanus, ad Usuardum 19. Martii) ex veteri ms. Chronico Gandensi constat, in qvo ad annum 981. ita legitur: *S. Landoaldi & sociorum ejus miracula veraciter divulgata, jussu Notgeri Pontificis eximii, sunt collecta, & per Herigerum ejus didascalum, ac musicæ artis peritum, breviter qvidem, sed satis discrete ac luculento sermone sunt descripta, & ipsius Episcopi auctoritate, atqve sigilli ejus impressione roborata, & Wommaro Abbati cœnobii Gandensis, omnibusqve fratribus fidelister sunt missa.* Alibi tamen idem Chronographus Gandensis (videlicet ad annum 972.) Notgerum auctorem historiæ illius facere videtur, conscriptæ cum ex antiqvis libris per Nortmannos & Danos olim ambustis, tum ex veterum fide dignorum relatione.

Reliqvit adhæc Herigerus *Dialogum de dissonantia Ecclesiæ*, Adelboldo & Herigero interlocutoribus: exstatqve ms. Gemblaci.

Contra Ratbertum.] Videtur hic legendum, *contra Bertramum*, aut *Berengarium.* Aut certe memoria hic lapsus est Sigebertus.

Cap. 138. ADELBOLDUS, ex clerico Lobiensi Episcopus Ultrajectensis, scripsit vitam secundi Henrici Imperatoris, & in utraqve litteratura plura sui monumenta reliqvit posteris.

Schol. *Adelboldus* natione Frisius, domi nobilis, ex clerico Lobiensi Episcopus Ultrajectinus, scripsit inter alia *vitam S. Henrici Imp.* libris duobus, a Surio editam. Obiit anno millesimo vicesimo septimo.

Ex clerico Lobiensi.] Adelboldus itaqve ante Episcopatum non monachus, sed clericus Lobiensis fuit. Notent autem antiqvitatis ecclesiasticæ studiosi, olim Lobii (ut & apud Vedastinos & Amandinos) non solum monachos sed & clericos resedisse. Clericorum certe seu Canonicorum Lobiensium collegium in S. Ursmari templo, qvod nunc est parochiale, sedem suam habuit usqve ad annum Christi millesimum qvadringentesimum nonum; qvo inde migravit Binchium, qvod est Hannoniæ oppidum, secundo milliari a Lobio distans. Notas nostras vide ad Formam institutionis Canonicorum, ab Aqvisgranensis concilii Patribus 816. scriptam, typisqve anno 1638. Antverpiæ publicatam.

Cap. 139. ABBO Abbas Floriacensis qvantum valuerit in utraqve scientia, ostendit, cum super calculum Victorii commentatus est. Martyr obiit.

Schol. *Abbo* al. *Albo* Floriacensis Abbas in diœcesi Aurelianensi, ad Dunstanum Contuariensem Episcopum, scripsit vitam *S. Eadmundi* sive *Edmundi*, Anglorum Regis ac martyris, a Surio publicatam a. d. 20. Novembris. Item scripsit versu hexametro, ad Gozlinum Parisiensem Epicopum, libellos duos *de obsidione Lutetiæ Parisiorum a Normannis*, anno octingentesimo octogesimo sexto: qvos P. Pithœus inter Scriptores XII. coætaneos Francicos publicavit. Item confecit *Epitomen de XCI. Romanorum Pontificum vitis*, ex libro Anastasii S. R. E Bibliothecarii. Exstat ea typis excusa, cum ejusdem Anastasii Historia, Moguntiæ 1602. studio Ioan. Busæi.

Cap. 140. ARIBO Archiepiscopus Moguntiæ commentatus est super XV graduum Psalmos.

Schol. *Aribo* Moguntinus Episcopus scripsit commentarium in XV. Psalmos graduum, ut vocant; & obiit anno millesimo tricesimo, aut proxime seqventi. Ab isto alius fuit *Aribo Frisingensis Episcopus*, qvi S. Corbiniani & S. Emmerammi Episcoporum Frisingensium vitas litteris consignavit.

Cap. 141. BURCHARDUS Episcopus urbis Vangionum, qvæ dicitur Wormatia, magnum Canonum volumem, qvod a nomine ipsius Burchardus denominatur, multo studio composuit, qvod testimoniis omnium auctenticorum Conciliorum, & decretis Romanorum Pontificum, & sententiis omnium pene catholicorum Patrum auctorizavit: ex qvo adhuc omnium Conciliorum decreta auctorizantur.

Schol. *Burchardus* Episcopus Wormatiensis, patria Hassus, cum Lobii monachus & discipulus esset Olberti, post Abbatis Gemblacensis, *collaborante* (ait in Chronico Sigebertus ad an. 1008.) *magistro suo Olberto Abbate, viro undeqvaqve doctissimo, magnum Canonum volumen edidit*, libris viginti; Coloniæ 1538. Parisiis 1549. & alibi excusum. Obiit anno millesimo vicesimo qvinto. Burchardum postea æmulati sunt Ivo Carnotensis & Gratianus.

Cap. 142. OLBERTUS, ex monacho Lobiensi Abbas Gemblacensis, humanæ & ecclesiasticæ scientiæ studio & religionis fervore insignis, nomen suum æternavit, vita sanctorum Patrum describendo, cantus in honore Sanctorum componendo; & eo maxime qvod Burchardus Episcopus Wormatiensis ejus magisterio ad hoc est provectus, ut vita Ecclesiasticæ utilitati intenderet, & ejus studio, ore & manu illud magnum Canonum volumen, ad communem omnium utilitatem, edetet.

Schol. *Olbertus* qvartus Gemblacensis, ac primus S. Jacobi apud Leodicenses Abbas, natus est in Lederna villa, Sambrensis pagi confinio. A puero in Lobiensi monasterio educatus, sub disciplina *Herigeri* Abbatis, hinc Parisios ad S. Germani cœnobium se contulit, deditqve operam studiis, & sanctæ, qvæ ibi fervebat, religioni. Audivit & *Fulbertum* Carnotensem Episcopum. Demum *Burchardum*, Wormatiensem postea Episcopum, Lobii sacris ipse litteris erudiit. Obiit Leodici anno 1148. sepultus in D. Jacobi. Scripsit *Historiam veteris & novi Testamenti*; *item vitas aliqvot Sanctorum*; in his vitam *S. Veroni* confessoris, rogante Ragineró Hannoniæ Comite: qvæ exstat ms. Montibus apud Franciscanos in Annalibus Jac. Guisii, & alibi.

Cap. 143. ALBERTUS Monachus Metensis scripsit, ad Episcopum, Historiam de gestis sui temporis, etsi brevem, tamen utilem.

Cap. 144. GUIDO Aretinus monachus post omnes pene musicos in Ecclesia claruit, in hoc prioribus præferendus, qvod ignotos cantus etiam pueri & puellæ facilius discant vel doceantur per ejus regulam, qvam per vocem magistri, aut per visum* alicujus instrumenti, dummodo sex litteris vel syllabis modulatim appositis ad sex voces, qvas sola Musica recipit, hisqve vocibus per flexuras digitorum lævæ manus distinctis per integrum diapason, se oculis & auribus ingerunt intentæ & remissæ elevationes vel depositiones earumdem vocum. * usum.

Schol. *Guido* monachus Aretinus, anno millesimo vicesimo secundo, novo & compendiosiori Musicæ generi initium dedit, notis illis sex, qvibus hodie utimur, inventis: ut Baronius in Annalibus supputat. At Sigebertus in Chron. ad annum 1028. id refert.

Hoc ipso sæculo undecimo vixit *Glaber Rodulphus*, supra a Sigeberto cap. 50. inter Scriptores VI. sæculi, nescio qva de caussa, recensitus. Fuit autem *Glaber* primum Autisiodori ad S. Germanum, postea Cluniaci monachus: & ad Odilonem Abbatem Cluniacensem libris qvinqve descripsit *Historiam Francorum*, ab anno nongentesimo vel potius millesimo usqve ad annum 1045. qvo & vixit. *Glaber* porro cum *Helgaudo, Sugerio, Rigordo, Guilielmo Britone, Guilielmo Nangio*, & aliis rerum Francicarum sub Capetica Regum stirpe scriptoribus, ex bibliotheca P. Pithœi, typis Francofurtensibus 1596. primum in lucem est datus.

Cap. 145. CHILPERICUS scripsit probabili subtilitate librum de ratione computi, anno millesimo sexto. *De eodem Sigebertus in Chron. ad annum* 1005.

Cap. 146. EGEBERTUS, clericus Leodiensis, scripsit metrico stilo de Ænigmatibus rusticanis librum, primo brevem, sed ampliato rationis tenore scripsit de eadem re metrice alterum librum majusculum.

Schol. Idem *Egebertus* (Trithemio *Eckebertus*) nisi fallor, scripsit vitam *S. Amoris* Aqvitani confessoris, Belisiæ prope Tungrorum urbem, in diœcesi Leodicensi, qviescentis. Exstat ea ms. in monasterio S. Laurentii ad muros Leodicenses & alibi.

Cap. 147. LEO Acridanus, Bulgarorum Archiepiscopus scripsit brevem libellum, per qvem tantum veneni mortiferi diffudit, ut eo tota Græcia periisset, nisi antidoto Romanæ auctoritatis & Apostolicæ fidei vis illa veneni extincta fuisset. *Baronium in Annal. consule.*

Cap. 148. NICETA monachus Constantinopolitanus, cognomento Pectoratus, scripsit librum ad Romanos, qvem prætitulavit de azymo, Sabbato, de nuptiis sacerdotum; defendens Græcos, qvi de fermento sacrificabant, qvi cum Judæis sabbatizabant, qvi nuptias sacerdotum approbabant.

Schol. *Niceta Pectoratus*, presbyter & monachus cœnobii Studiensis in urbe Constantinopolitana, scripsit libellum contra Latinos *de azymis, Sabbatorum jejuniis, & nuptiis sacerdotum*: qvem, cum epistola Michaelis Patriarchæ Constantinopolitani, super eodem argumento scripta, Canisius tomo 6. Lectionis antiqvæ publicavit; addito antidoto, hoc est, Responsione *Humberti* Cardinalis ad utrumqve libellum.

Cap. 149. LEO, ex Episcopo urbis Leucorum, qvæ Tullus appellatur, nonus hujus nominis Papa Romanus, scripsit Epistolam ad Imperatorem Constantinum Monomachum; monens eum, ne fineret invalescere in imperio suo tot hæreses. Græci enim ut Simoniaci donum Dei vendebant; ut Valesii hospites suos castratos etiam ad Episcopatum promovebant; ut Nicolaitæ nuptias sacerdotibus concedebant; ut Donatistæ jactabant esse in sola Græcia orthodoxam Ecclesiam; ut Severiani dicebant maledictam esse legem Moysi; ut Pneumatomachi professionem Spiritus sancti abscindebant a Symbolo; ut Nazareni Judaismum observabant; parvulos morientes prohibebant baptizari ante octavum nativitatis diem; mulieres in partu vel menstruo periclitantes communicari, vel si paganæ essent, prohibebant baptizari. Latinos in nomine sanctæ Trinitatis baptizatos rebaptizabant, & ipsi sacrificantes de fermento vocabant Latinos Azy-

Azymitas, & claudentes eorum ecclesias, eos perseqvebantur. Tot & tantas hæreses volens Leo Papa exstirpare de Græcia, scripsit etiam ad Michaelem Patriarcham Constantinopolitanum; eum super his omnibus arguens, & præter cætera, qvod se universalem Patriarcham appellaret, & Ecclesiam Constantinopolitanam præponeret Ecclesiæ Romanæ, eamqve in filiis suis anathematizaret. Super his scripsit etiam ad omnes primates Episcopos Africæ, Numidiæ, Ægypti, Italiæ, Epistolas legentibus utiles. Scripsit super his etiam ad Græcos librum luculento sermone, Evangelicis & canonicis testimoniis destruens eorum errores, & catholicæ Ecclesiæ fidem astruens. At si qvis attendat cantus in honore Sanctorum ab eo compositos, eum primo Gregorio Papæ merito comparabit.

Schol. *S. Leo*, ex Tullensi in Lotharingia Episcopo Pontifex Maximus, illo nomine nonus, scripsit ad Michaelem Constantinopolitanum & Leonem Acridanum, Episcopos, insignem libellum seu potius *epistolam contra errores Græcorum*. Scripsit insuper ad Constantinum Monomachum Imperatorem Græcorum, & alios multos *Epistolas varias*: qvæ in tomis Conciliorum & apud Baronium in Annali. XI. leguntur. Ejusdem *Homiliæ & Sermones* Lovanii 1565. & Coloniæ 1598. prodierunt. Obiit anno millesimo qvinqvagesimo qvarto, ut Lamb. Scafnaburgius & Baronius inpputant, aut anno proxime seqventi, ut Wibertus in vita ejusdem Leonis tradit.

Cap. 150. HUMBERTUS monachus Tullensis, a Leone Papa propter scientiam litterarum Romam traductus, & Cardinalis Episcopus ordinatus Romæ, missus ab eodem Papa Constantinopolim propter confutandas Græcorum hæreses, confutavit scripta Leonis Acridani Bulgarorum Archiepiscopi. Confutavit etiam scripta Nicetæ Pectorati, eumqve in præsentia Imperatoris Constantini adeo devicit, ut ipse Niceta librum suum anathematizaret, & eum manu sua igni injiceret. Et qvicqvid ibi dixit aut fecit, qvasi per dialogum, sub persona Romani & Costantinopolitani, scripsit.

Schol. *Humbertus*, ordinis Benedictini monachus Tullensis, a Leone IX. Papa Cardinalis & Episcopus Silvæ candidæ creatus. Constantinopolim ab eodem Legatus anno 1054. cum *Frederico S. R. E. Cancellario* (post Papa Stephano IX.) & *Petro* Amalphitano Episcopo missus, scripsit *adversus calumnias Michaelis Constantinopolitani & Leonis Acridani*, Episcoporum, librum unum, & *adversus Nicetam Pectoratum* librum alterum. Qvi duo libri exstant apud Baronium in appendice tomi XI. Annalium; & in Bibliotheca veterum Patrum, itemqve apud Canisium tomo 6. Lectionis antiqvæ.

Cap. 151. PAULUS, qvo interprete usi sunt Costantinopoli Legati Romanæ Ecclesiæ, transtulit de Latino in Græcum, cooperante sibi filio suo Smaragdo, omnia qvæ Humbertus Episcopus disputavit ibi, aut scripsit: qvæ omnia, jubente Constantino Monomacho Imperatore, reposita sunt in archivo Constantinopolitanæ Ecclesiæ.

Cap. 152. ANSELMUS Remensis monachus scripsit Itinerarium noni Leonis Papæ a Roma in Gallias; ob hoc maxime, ut notificaret qvanta auctoritate Remis, vel in aliis urbibus Synodum celebrarit; qvanta subtilitate & justitia examinarit caussas ecclesiasticas; qva discretione peccantes correxerit; qvomodo ei virtus Dei cooperata sit. Qvod satis patuit in una caussa Remensis Synodi, ubi dum Episcopus Frisingensis contumaciter ageret contra Apostolicam auctoritatem, repente in oculis omnium obmutuit.

Cap. 153. ALMANNUS Grammaticus, ex clerico Leodiensi Episcopus Brixiensis scripsit ad Berengarium Turonensem clericum epistolam, arguens eum qvod se divulserit ab unitate catholicæ Ecclesiæ, dogmatizando & verbis & scriptis, qvod corpus & sanguis Christi, qvod qvotidie in universa terra in altari immolatur, non sit verum corpus Christi, nec verus sanguis Christi, sed figura & similitudo corporis & sanguinis Christi. Scripsit super eadem re epistolam ad Paulum Metensem Primicerium, monens eum, uti & ipse Berengarium communem amicum suum revocaret ab hac prava intentione.

Schol. *Adelmannus*, Sigeberto *Almannus*, ex Scholastico Leodicensi Episcopus Brixiensis in Italia, qvondam Fulberti Carnotensis Episcopi, una cum Berengario Andegavensi Archidiacono discipulus, scripsit, adversus eumdem Berengarium, *De veritate corporis & sanguinis Christi in Eucharistia*, epistolam valde eruditam; Lovanii 1561. cum Laufranco & aliis ejusdem argumenti vetustis scriptoribus, a Jo. Ulimmerio editam, itemqve Parisiis & Coloniæ in Bibliotheca veterum Patrum.

Cap. 154. BERENGARIUS Turonensis, liberalium artium & amplius Dialecticæ peritia insignis, scripsit fastuoso stilo contra Almannum Grammaticum & Episcopum, non agnoscens amici corrigentis benevolentiam, sed defendens suam de mysteriis Christi sententiam. Et qvia multi ad eum vel contra eum super hac re scripserunt, scripsit & ipse ad vel contra eos, & dum dialecticis sophismatibus contra simplicitatem Apostolicæ fidei abutitur, nec se excusare, nec alios ædificare videtur: qvia magis interpolat clara, qvam dilucidat obscura.

Schol. *Berengarius*, Andegavensis Archidiaconus. hæresim suam de Sacramento Eucharistiæ non semel ejuravit, & pœnitens obiit die Epiphaniæ, anno millesimo octogesimo octavo, nonagenarius; in templo S. Cosmæ apud Turones sepultus. Id tradit Claudius Robertus in sua Gallia Christiana, ubi de Episcopis Andegavensibus agit. Contra Berengarium scripserunt *Adelmannus Brixiensis*, paulo ante laudatus, *Lanfrancus Cantuariensis*, *Algerus Corbeiensis*, *Guitmundus Aversanus*, & *Deoduinus Leodicensis E-*

piscopus: quorum opera in Bibliotheca veterum Patrum & alibi exstant. His addi poterit *Hugo Lingonensis Episcopus*, nondum editus, qvod sciam. Cæterum *Deoduinus* anno millesimo qvadragesimo octavo Leodiensibus Episcopus datus, anno millesimo septuagesimo qvinto vivere desiit. Labitur autem Baronius in gestis anni 1035. item editor Bibliothecæ veterum Patrum, & alii qvi Deoduini epistolam, contra Berengarium scriptam attribuunt *Durando* Leodicensi Episcopo; qvem anno millesimo vicesimo qvinto, adeoqve ante hæresim a Berengario publicatam, obiisse constat. Error autem natus est ex littera D. singulari, utriusqve nominis initiali. Cœpit autem Berengarius hæresim suam spargere sub annum Christi 1035.

Cap. 155. LANFRANCUS Dialecticus & Cantuariensis Archiepiscopus, Paulum Apostolum exposuit, & ubicunqve oportunitas locorum occurrit, secundum leges Dialecticæ proponit, assumit, concludit. Scripsit laudes, triumphos, & res gestas Guilielmi Nortmannorum Comitis, qvi regnum Anglorum primus invasit. Scripsit invectiuas contra Berengarium Turonensem epistolas, refellens scripta ejus de corpore & sanguine Christi Jesu. Qvi Berengarius a Nicolao Papa Romæ in Concilio nonaginta trium Episcoporum adeo convictus fuit, ut ipse suis manibus ignem accenderit, & scripta sua combusserit; jurans se non amplius talia dicturum, non docturum, non scripturum. Qvia tamen neglecto juramento postea scripsit contra præfatam Synodum, contra catholicam veritatem, contra omnium Ecclesiarum opinionem, & nominatim contra Humbertum Cardinalem Rom. Episcopum, Lanfrancus ad ea rescripsit, & posito alternatim suo & Berengarii nomine, alterutras sententias distinxit. *Honorius IV. 14. de S. E.*

Cap. 156. BERNO Abbas Augiensis in humana & divina scientia claruit. Prætereo ea qvæ de humana scientia scripsit, in qvibus eminet hoc qvod in arte musica præpollens de regulis symphoniarum & tonorum scripsit, & qvod in mensurando monochordo ultra regulam Boetii, sed assensu minoris Boetio Guidonis supposuit unum tonum tetrachordohypaton, & contra usum majorum in ipso tetrachordohypato inseruit utiliter Synemmenon. Sed non præteribo qvod scripsit de jejuniis qvatuor temporum, de qvibus celebrandis est inter multos dissonantia; dum alii secundum considerationem temporum, ad jejunium qvartæ & sextæ feriæ accipiunt dies Februarii, vel Maii, vel Septembris, & Sabbato in Kalendis proveniente terminant jejunium; alii vero sine consideratione temporum non jejunant, nisi qvarta & sexta feria jejunii, cum ipso Sabbato in Martio, vel Junio, vel Octobri proveniant. Et talem jejunandi ritum auctorizant multi, & maxime Teutones, his Bernonis scriptis.

Schol. *Berno*, ex Prumiensi monacho Abbas Augiensis, scripsit librum *de officio Missæ*, sive *de rebus ad Missam pertinentibus*, cum aliis ejusdem argumenti, Coloniæ 1568. Romæ & in Bibliotheca veterum Patrum typis excusum. In qvo libro cap. 2. narrat, se Henrici II. Imp. coronationi, per Benedictum VIII. factæ, anno millesimo decimo qvarto interfuisse. Scripsit item vitam *S. Udalrici* Episcopi Augustani, a Surio 4. Julii editam. Obiit anno millesimo qvadragesimo octavo

Cap. 157. ARNULFUS monachus, excipiens de Proverbiis Salomonis convenientiores sententias, & litteram & allegoriam metrico lepore scripsit & digessit.

Cap. 158. MARBODUS, Redonensis Episcopus, Cantica canticorum ad integrum exposuit metrico lepore, & litteram & allegoriam exornans. Scripsit metrice passionem S. Laurentii. Scripsit metrice passionem Thebæorum, qvasi pedibus vadens in sententiam Eucherii Lugdunensis Episcopi, qvi eam urbana prosa scripserat ad Silvium Episcopum. *De Eucherio Gennad. cap. 63.*

Schol. *Marbodus*, Redonensis in Britannia Armorica Episcopus anno 1096. creatus, demum post 27. annos monachus Andegavi ad S. Albinum factus, anno millesimo centesimo tertio vivere desiit. Ejus epistola ad R. Andegavensem Episcopum exstat tomo 3. Bibliothecæ Patrum. Marbodi meminit Hildebertus epist. 80. & 200. item Goffridus Vidocinensis lib. 3. epist. 2.

Cap. 159. MARIANUS Scottus, peregrinans pro Christo in Gallias, & factus monachus apud Moguntiam, multis annis inclusus, scripsit Chronicam a nativitate Christi usqve ad annum nati Christi millesimum octogesimum secundum; mira subtilitate ostendens errorem priorum Chronographorum, ita ponentium nativitatem Christi, ut annus passionis ejus, qvantum ad rationem computi, non concordet veritati Evangelicæ. Unde ipse appones XXIII. annos illi anno, ubi priores scribunt fuisse natum Christum, ponit in margine paginæ alternatim hinc annos Evangelicæ veritatis, illinc annos falsæ priorum computationis; ut non solum intellectu, sed etiam visu possit discerni veritas & falsitas.

Schol. *Marianus Scotus* scripsit *libros tres Chronicorum ab initio mundi usqve ad annum Christi millesimum octogesimum tertium*, qvos continuavit *Dodechinus*, Abbas S. Dysibodi, usqve ad annum millesimum ducentesimum. Libet ipsum Marianum audire de se loqventem, in Chronico.

Anno millesimo vicesimo octavo ego miser Marianus *in peccatis fui natus.* *Anno* 1052. *ego Marianus seculum reliqui.* *Anno* 1056. *ego Marianus, peregrinus factus pro regno cœlesti, patriam meam reliqvi; & in Colonia, V. feria Kalendis Augusti monachus effectus sum.* *Anno* 1058. *Padelbrunna civitas, cum duobus monasteriis, feria VI. ante Palmas, igne consumitur. In monasterio autem erat* Paternus *nomine monachus Scotus, multisqve annis inclusus; qvi etiam combustionem prænuntiabat, & in sua clusa ambiens martyrium, combustus est. Feria II. post octavas Pascha, exiens in Colonia, caussa orationis, eumdem locum visitavi, ob bona qvæ narrantur de ejus sepulcro; & sic cum Abbate Fuldensi Fuldam veni.*

Anno

Anno 1059. *ego Marianus indignus cum Sigfrido* (Abbate Fuldensi) *apud Virzeburgum ad presbyteratum consecratus, media Quadragesima, III. Idus Martii, & feria VI. post Ascensionem, II. Idus Maii, inclusus Fulda per annos X. Anno* 1043. *Annuchadus Scotus & inclusus obiit III. Kalendas Februarii in monasterio Fuldensi. Super cujus sepulcrum visa sunt lumina, & psalmodia audita. Super quem ego Marianus Scotus X. annis inclusus, super pedes ejus stans, quotidie cantavi Missas. Anno* 1069. *ego miser Marianus, jussu Episcopi Moguntinensis & Abbatis Fuldensis, feria VI. ante Palmas, nonis Aprilis, post annos X. meæ inclusionis, solutus de clusa in Fulda, ad Moguntiam veni, & in festivitate septem fratrum, secundo includor. Anno* 1086. *Marianus Scotus & inclusus* (ait Dodechinus ejus continuator) *obiit, & apud S. Martinum sepelitur*

Cap. 160. HUENRICUS ex Scholastico Treverensi Episcopus Vercellensis, scripsit librum, sub persona Theoderici Virdunensis Episcopi, ad Hildebrandum sive Gregorium Papam, de discordia Regni & Sacerdotii; non eum increpans, sed ut seniorem obsecrans & patrem, & amicabili inductione qvasi affectu dolentis, suggerens ei omnia, qvæ contra jus legum & fas religionis eum fecisse & dixisse divulgabat loqvax fama. *Baronium consule.*

Cap. 161. ANSELMUS Lucensis Episcopus, vir litterarum scientia clarus, scripsit super Hieremiam prophetam. Fecit tractatus super Psalmos. Ipse indefessus cooperator Papæ Gregorii scripsit pro eo contra Guibertum, superordinatum ei ab Henrico Imperatore. Doctrinam Gregorii VII. libro testimoniis scripturarum deflorato confirmavit.

Schol. S. Anselmus, patria Mantuanus, ab Alexandro II. Episcopus Lucensis creatus, ac deinde, cum in monasterium se subduxisset, a Gregorio VII. ad Episcopatum revocatus, morum sanctitate ac miraculis clarus, ad Superos transiit anno millesimo octogesimo sexto. Scripsit *libros duos contra Guibertum Antipapam, pro defensione Gregorii VII. legitimi Pontificis Romani*: qvi exstant apud Canisium tomo 6. Lectionis antiqvæ. Ejusdem epistolæ leguntur in tomis Conciliorum & alibi. Qviescit Mantuæ; Martyrologio Rom. 18. Martii adscriptus.

Cap. 162. PETRUS Damiani, Romanæ Ecclesiæ septimus levita, scripsit vitam Odilonis qvarti Cluniacensium Abbatis. Inveniuntur etiam homiliæ ab eo luculento sermone conscriptæ. *Honorius IV. 11. de S. E.*

Cap. 163. ANSELMUS clericus Legiensis scripsit Gesta Pontificum Legiensium, & in eo libro vitam Guazonis Episcopi veraciter sibi notam plene descripsit.

Schol. Anselmus, Leodicensis Canonicus in cathedrali S. Lamberti basilica, scripsit ad Annonem Coloniensem Archiepiscopum *Gesta Episcoporum Leodicensium*, a temporibus Theodardi Episcopi, qvi S. Remaclo immediate successit, usqve ad sua tempora, hoc est, usqve ad Wazonis Episcopi obitum, qvi in annum 1048 incidit. Anselmi Historia, cum aliis ejusdem argumenti 1612. edita est Leodici studio Joannis Chapeavilli, Vicarii generalis Leodicensis: qvi Anselmo subtexuit qvatuor auctores veteres, vitæ ac miraculorum S. Lamberti præcones; videlicet *Godescalcum Canonicum Leodicensem, Stephanum Episc. Leodicensem*, a Sigeberto supra cap. 125. memoratos, *Nicolaum Canonicum Leodicensem*, & *Renerum monachum ad S. Laurentium* prope Leodicum. Ex his *Godescalcus* anno septingentesimo septuagesimo floruit; *Stephanus* Episcopus anno nongentesimo vicesimo obiit; *Nicolaus* anno millesimo centesimo vicesimo claruit; & *Renerus* circa annum millesimum centesimum tricesimum vixit.

Cap. 164. FRANCO Scholasticus Leodiensis, religione & utraqve litterarum scientia nominatus, qvantum valuerit scribendo, notificavit posteris. Amatores scientiæ sæcularis taxent ejus scientiam ex libro, qvem scripsit, ad Hermannum Coloniæ Archiepiscopum, de qvadratura circuli; de qva Aristoteles ait: Qvadratura circuli si est scibile, scientia qvidem nondum est. Ob illud vero scibile conferant, vel etiam præferant eum sæculares philosophi: nos laudamus eum, qvia divinæ Scripturæ invigilavit, & plura scripsit: ut de ratione computi librum unum, & alia qvæ ab aliis habentur. *Vivebat* 1060.

Cap. 165. BERNARDUS, monachus de gente Saxonum, scripsit luculento qvidem, sed amaro stilo, ad Harduinum Magdeburgensem Archiepiscopum, librum contra Henricum qvartum hujus nominis Imperatorem: cujus solius verba sufficiunt omnibus ad intelligendum, qvam gravis & odiosus fuerit ipse Imperator Saxonibus.

Cap. 166. GUNTERUS, monachus sancti Amandi, scripsit martyrium sancti Cyriaci metrico stilo. *Fastos nostros Belgicos 16. Junii consule.*

Cap. 167. IVO Carnotensis Episcopus scripsit, ad Hugonem Lugdunensem Archiepiscopum & Apostolicæ Ecclesiæ Legatum, epistolam non multum prolixam, sed multum canonicis & catholicis testimoniis auctorizatam, pro dissidio Regni & Sacerdotii, & pro inusitatis Ecclesiæ Romanæ decretis. Scripsit & ad diversos amicos utiles valde Epistolas: composuit etiam insigne volumen Canonum. *Bellarminum in Catalogo, & Baronium in Annalibus consule. Ivonis Epistolas Lutetiæ edidit Franciscus Iuretus cum Notis.*

Cap. 168. ANSELMUS, Cantuariorum Archiepiscopus, scripsit librum de Spiritu sancto adversus qvosdam Græcos, negantes Spiritum sanctum esse æqvalem Patri & Filio. Scripsit & librum qvem intitulavit: Cur Deus homo, & alium de meditanda Divinitatis essentia, qvem intitulavit Monologium: alium similiter de eadem materia, qvem intitulavit Proslogion; in qvorum primo exemplum meditandi de ratione fidei, in secundo fides intellectum qværens dignoscitur: alium de incarnatione Verbi, ad Urbanum Papam; alium de peccato originali, & conceptu virginali; alium de veritate, alium de libero arbitrio, alium de casu diaboli, alium aliis qvantitate minorem de pane sacrificii contra Græcos,

Scripsit & volumen grandiusculum meditationum, vel orationum; alium librum introducendis ad Dialecticam admodum utilem, cujus initium est, De Grammatica &c. Qui ejus notitia vel præsentia usi sunt, eum etiam alia plura scripsisse dicunt. *Honorius IV.* 15.

Cap. 169. BERNARDUS, Ultrajectensis clericus, super Eclogas Theodoli commentatus, divinas historias & sæculares fabulas allegorica expositione dilucidavit. *Vide supra cap.* 134.

Cap. 170. THEODERICUS, monachus & Abbas sancti Trudonis, vitas sanctorum Bavonis, Trudonis & Rumoldi urbaniore stilo melioravit, & eleganti ingenio multa breviter qvidem, sed laudabiliter metrice scripsit.

Schol. *Theodericus*, ex monacho Gandavensi ad S. Petrum Abbas Trudonensis in diœcesi Leodicensi, scripsit vitas SS. *Bavonis*, *Trudonis*, *Rumoldi*, & *Landradæ* Abbatissæ Belisiensis, a Surio editas: item vitam *S. Amalbergæ* viginis Tamisiensis, qvæ apud me & alibi ms exstat.

Cap. 171. SIGEBERTUS Gemblacensis monachus multa scripsi opuscula Metis positus in prima ætate in ecclesia sancti Vincentii, ad instruendos pueros. Scripsi vitam Theoderici Episcopi, conditoris ipsius ecclesiæ & Abbatiæ: in qva etiam per digressionem laudem ipsius urbis heroico metro declamavi. Scripsi passionem sanctæ Luciæ, qvæ ibi reqviescit, alcaico metro. Qvibusdam etiam reprehendentibus illam sanctæ Luciæ prophetiam, Annuntio vobis pacem Ecclesiæ Dei datam, Diocletiano ejecto de regno suo, & Maximiano hodie mortuo, respondi diligenter considerata temporum ratione, & rerum veritate. Scripsi nihilominus Sermonem in laudem ipsius virginis, in qvo translationes ipsius a Sicilia in Corfinium civitatem Italiæ, & a Corfinio in Metim urbem Galliæ, ordinata temporum conseqventia, digessi. Scripsi vitam Sigeberti Regis conditoris ecclesiæ & Abbatiæ sancti Martini, extra civitatem Metensem sitæ. Regressus ad monasterium Gemblacense, scripsi passionem Thebæorum, patronorum nostrorum, heroico carmine. Scripsi vitam sancti Guiberti confessoris; fundatoris ecclesiæ nostræ Gemblacensis, de qva excerpsi Lectiones competenti ordine in ejus depositione: arte autem musica Antiphonas & Responsoria de sanctis Maclovo & Guiberto melificavi. Scripsi & Gesta Abbatum Gemblacensium: vitas sanctorum Maclovi & Theodardi urbaniore stilo melioravi. Vitam qvoqve sancti Lantberti cum in primis urbane meliorassem, postea rogatu Henrici Archidiaconi & Decani ecclesiæ sancti Lantberti, defloravi comparationibus antiqvorum, juxta conseqventiam rerum: qvamvis priorem, utpote simplicem, qvidam magis amplectantur, & curiosius transcribant: est enim sensu apertior & verbis clarior. Rogatu etiam prædicti viri, validis Patrum argumentis respondi epistolæ Hildebrandi Papæ, qvam scripsit ad Hermanum Metensem Episcopum, in potestatis Regiæ calumniam. Scripsi ad ipsum Henricum Apologiam, contra eos qvi calumniantur Missas conjugatorum sacerdotum. Ipso etiam rogante, respondi epistolæ Paschalis Papæ, qvi Leodiensem ecclesiam, æqve ut Cameracensem, a Roberto Flandrensium Comite jubebat perditum iri. Nihilominus ipso poscente respondi Treverensibus de jejunio qvatuor temporum, qvi regulas cujusdam Bernonis, secundum allegoriam, ut sibi videtur, bene concinnatas, observant, & a consuetudine Leodiensium discordant. Descripsi heroico metro Ecclesiasten, qvem opere stromateo tripliciter digessi, ad litteram, allegorice, mythologice. Imitatus Eusebium Pamphili, qvi primus apud Græcos Chronica a tempore Abrahæ digessit, ipse qvoqve a loco intermissionis ejus usqve ad annum M.C.XI. omnem conseqventiam temporum, & rerum gestarum, qvanta potui stili temperantia, ordinavi. Cum diligenter Bedam de Temporibus relegerem, & ab eo notam ironiæ Dionysio cyclorum scriptori infligi viderem, qvia male dispositis annis Dominicæ passionis, ni terminis Paschalibus contraire per omnia videretur Evangelio Joannis, dignum mihi visum est, altius repetendo, omnem dimovere nubem erroris, & verum diligentibus infundere lumen veritatis. Siqvidem Marianus Scotus, vir suo ævo longe disertus, hoc idem ingressus erat, & Chronicam suam texens a nativitate Christi usque ad statum sui temporis, hinc annos Christi juxta fidem Evangelii, inde e regione juxta Dionysium ordinaverat, ut diligentiæ lectoris pateret, qvantum ipse Dionysius a veritate Evangelii deviaret. Ego autem considerans fautores Dionysii semel imbibita non leviter descire, ita cautelam ingenioli mei æqva lance libravi, ut medius horum incedens omnes annos ab origine mundi decursos, vel in futurum decursuros, inscripta ratione juxta Hebraicam veritatem, colligerem: scilicet per cyclos lunares, qvi novemdecim annis, & per cyclos solares, qvi XXVIII. annis clauduntur, & per alterum multiplicati magnum cyclum qvingentorum triginta duorum annorum conficiunt: lineatim distinctis hinc inde annis Adæ, epactis concurrentibus terminis Paschalibus, diebus Dominicis Paschæ, eadem via incedens qva Dionysius, sed non eisdem vestigiis. Qvod diligens lector facile inveniet, si curiosus fuerit. Et qvia decem magnis cyclis, qvi singuli qvingentis XXXII. annis constant, opus omne distinxi, ipsum librum hoc titulo prænotavi, ut Decemnovennalis vocetur. Prologum etiam in morem dialogi anteposui, qvem tribus tomellis divisi, indicans, sub persona interrogantis & respondentis, intentionem & utilitatem ipsius operis, & ad qvam partem Philosophiæ pertineat, scilicet ad Physicam. Subjunxi etiam utiles regulas inveniendi annos, & terminos & Indictiones, secundum dispositiones ipsius. Imitatus

tatus etiam Hieronymum & Gennadium, scripsi ultimum hunc libellum de Illustribus viris, quantum notitia meæ investigationis exquirere potui.

Schol. Sigebertus, Gemblacensis in Brabantia monachus, ordinis S. Benedicti, prima ætate Metis, in cœnobio S. Vincentii, multos erudiit, multaque scripsit. Fulcuino Lobiensi Abbati familiaris. Gemblacum reversus, demum ætate grandis diem supremum obiit III. Nonas Octobris anno 1112. apud suos conditus. Notet vero Lector, in ea incidisse tempora Sigebertum, quibus Ecclesia & Respublica Christiana maxime turbata fuit, ob dissidium inter Romanos Pontifices Gregorium VII. Urbanum II. & Paschalem II. ex una parte, & inter Henricum IV. Imp. ex altera. Quo factum est, ut Imperatoris partes secutus Sigebertus, Pontificibus plus æquo fuerit infensior. Unde quæ contra Gregorium & Paschalem scripsit, ut & alia, veritæ sunt lectionis. Sigebertum refutarunt Anselmus epist. ad Guilielmum Abbatem, quæ est numero octava. Baronius in Annalibus. Bellarminus in Catalogo & in Controversiarum libris.

Vide & Prolegomena, quæ præfixi Chronico Sigeberti, ad fidem autographi a me comparato, & Verdussianis typis Antverpiæ anno 1608. edito. Quæ quidem editio sola est, genuina, utpote libera a nugis ac quisquiliis *Galfridi Monumetensis* seu *Asaphensis*, quæ in aliis omnibus editionibus insperseæ leguntur.

INDEX SCRIPTORUM ECCLESIASTICORUM

QUI A SIGEBERTO GEMBLACENSI MEMORANTUR.

LIBER

LIBER HENRICI GANDAVENSIS ARCHIDIACONI TORNACENSIS DE SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS.

VARIORUM DE EO TESTIMONIA.

Joannis Molani, in ms. Bibliotheca sacra,

HENRICUS DE GANDAVO, cognomento *Goethals*; Archidiaconus Tornacensis, a majoribus dictus Doctor Solemnis, scripsit *Theologica Quodlibeta*, Parisiis a Judoco Badio 1518 excusa: *item summam quæstionum* ibidem editam; Obiit Tornaci anno millesimo ducentesimo nonagesimo tertio.

Valerii. Andreæ, in Bibliotheca Belgica.

HENRICUS a GANDAVO, cognomento *Gotthalsius* sive *Bonicollius*, Doctor Sorbonæ Parisiensis, ac Philosophus sæculi illius celeberrimus (adeo ut communi Academiæ suffragio *Doctor Solemnis* apellari meruerit) Ecclesiæ Tornacensis Archidiaconus & Canonicus fuit. Scripsit commentariorum & qvæstionum in *Physica Aristotelis* libros octo: in *Metaphysica Aristotelis* libros qvatuordecim: *Summam Theologiæ* seu *Qvæstionum ordinariarum*, Parisiis a Badio 1520. editam: *Qvodlibeta Theologica in libros qvatuor Sententiarum* ab eodem 1518 in folio excusa: *librum de Viris* seu *Scriptoribus illustribus*, usqve ad annum millesimum ducentesimum octogesimum, post Sigebertum, Coloniæ 1580. cum ejusdem argumenti libris a Suffrido Petro editum: *Vitam S. Eleutherii*, Tornacensium Episcopi: *De Virginitate*, olim ms. Silvæducis apud Dominicanos, teste Bunderio in Indice: *Summam de Pœnitentia*, ms. Namurci apud Cruciferos, & in Monasterio VII. Fontium apud Bruxellam: *Qvodlibetum de mercimoniis & negotiationibus*, ms. olim in Valle B. Mariæ, apud Valentianas Hannoniæ urbem. Alia ejusdem *Qvodlibeta de variis materiis*, ordine alphabetico digesta, vidi Lovanii ad S. Martinum, in pergameno descripta, in folio, *Sermones ejusdem* mss. olim Gandavi apud Dominicanos fuerunt. Obiit Tornaci anno millesimo ducentesimo nonagesimo tertio; sed sepulcri memoria nulla exstat.

Cæterum observet curiosus Lector, Henrico huic cognomentum *Mudani* tribui a Jacobo Meyero in Annalibus Flandriæ, a Christiano Massæo in Chronico, & a Jacobo Marchanto in Flandria; a *Muda* suburbio, qvod hodie urbis Gandensis pomœrio est inclusum: *Goethalsii* vero cognomen libri typis editi præferunt, Nec desunt qvi Gandavi natum inficientur, ac Tornacensem faciant; quod nonnullæ ibi familiæ sint; quibus ab urbibus cognomen datum. Pro quo facere putant sepulcrorum Inscriptiones in porticu templi Virginis Deiparæ, ubi *Joannes a Gandavo*, Consiliarius Tornacensis, anno millesimo trecentesimo octogesimo quinto, ac *Matthias a Gandavo* anno millesimo quadringentesimo vicesimo secundo, decessisse leguntur. Sed & *Henrici Goethals*; ante chori ingressum, visitur hoc epitaphium: *Hic jacet quondam venerabilis & circumspectus vir, magister Henricus Goethals, Magister in Artibus & Baccalaureus in Theologia, Decanus Leodiensis, & Præpositus Insulensis, Canonicus hujus Ecclesiæ, Consiliarius illustrium Principum dominorum Joannis & Philippi Ducum & Comitum Burgundiæ, Flandriæ & Artesii, qui obiit anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo tertio, mensis Decembris die* 14. Plerique tamen hunc nostrum Henricum patria Gandavensem verius faciunt, & ipsi a solo natali cognomentum istud adhæsisse censent.

INCIPIT LIBER HENRICI GANDAVENSIS.

CAtalogum Virorum illustrium, a beato Hieronymo inchoatum, & post a Domino Sigeberto, Gemblacensi Monacho, usque ad sui ævi tempora perductum, ad hoc nostrum tempus ultra extendere, quantum de hujusmodi ad meam notitiam poterit pervenire, aggressus sum, licet minus sufficiens rei tantæ: ne causentur posteri mirum fuisse, quod ad hoc nullius intenderit diligentia, qvum Scriptorum dignorum memoria, post Dominum Sigebertum, a tempore quo ipse cessavit scribere, sit copia subsecuta.

FULBERTUS Carnotensis Episcopus, liberalium artium suo tempore peritissimus, vir religiosus & erga beatam Virginem devotissimus, scripsit sermonem ad Nativitatem beatæ Virginis pertinentem, limato dictamine, qui sic incipit: Approbatæ consvetudinis. Respondit etiam cavillationibus Judæorum, dicentium hanc prophetiam; Non auferetur sceptrum de Juda, &c. in Christo non fuisse impletam: diligenter Scripturarum auctoritatibus & rationibus confutans Judæorum pervicaciam.

Schol. Fulbertus Doctor clarissimus, anno millesimo septimo Carnutibus in Gallia Celtica datus Episcopus, Roberti Francorum Regis Cancellarius fuit, & anno millesimo vicesimo octavo vivere desiit. Scripsit *Epistolas multas*, item *Sermones ad populum, & Hymnos aliqvot:* qvæomnia ad mss. codices recensita, Notisqve illustrata, Carolus Villerius, Doctor Theologus Parisiensis, ibidem edidit; postea Bibliothecæ veterum Patrum inserta. Baldericus in Chron. Cameracensi l. 1. c. 77. tradit, *Fulbertum doctorem clarissimum*, rogante Gerardo I. Cameracensi Episcopo, scripsisse *vitam S. Autberti Cameracensis & Atrebatensis Episcopi*, cujus nomen indignus gero. Exstat ea a Surio edita a. d. 13 Decembris; sed mutila. Legitur integra Cameraci in cœnobio S. Autberti, qvod est Canonicorum regularium, Tungris apud Windesimenses & alibi. An vero scriptor iste vitæ S. Autberti fuerit hic noster Fulbertus Carnotensis, sunt qvi dubitant, Ego qvod certo statuam, non habeo.

Cap. 2. BERNARDUS Monachus Cluniacensis scripsit, ad venerabilem Patrem Dominum Hugonem Abbatem Cluniacensem, Consuetudines Cluniacensis Monasterii; opus satis utile Monachis nigri ordinis studiosis. *Cluniacensem Bibliothecam consule.*

Cap. 3. RAINALDUS, Abbas Viceliacensis, scripsit compendiose vitam Domini Hugonis Cluniacensis Abbatis. *Bibliothecam Cluniacensem lege.*

Cap. 4. ODO, Cameracensis Episcopus, scripsit homiliam pulchram in Evangelium secundum Lucam, Homo qvidam erat dives, qvi habebat villicum. Exposuit etiam Canonem Missæ, scilicet, Te igitur. Scripsit etiam, ad Vulbodonem Monachum Affligemiensem, disputationem qvam habuerat cum qvodam Judæo de mysterio Incarnationis Dominicæ, sub dialogo; annotatis prima sui nominis, & prima Judæi secum disputantis, litteris.

Schol. Odo *primum Aurelianensis Scholasticus, dein Abbas & Instaurator Monasterii S. Martini in urbe Tornacensi, Ordinis Benedictini, demum Cameracensis Episcopus fuit. Sed* quia virgam & annulum, qvæ consecratus ab Ecclesia acceperat (*ut ipsemet scribit lib. de blasphemia in Spiritum sanctum*) iterato ab Henrico IV. Imper. accipere noluit, *sede sua pulsus, Aqvicincti, qvod Monasterium est Benedictinum, secundo lapide a Duaco, in exilio decessit, anno millesimo centes. decimo tertio. Scripsit commentarium* in Canonem Missæ, *editum seorsim cum Francisci Titelmanni libro ejusdem argumenti, & in Bibliotheca veterum Patrum:* De mysterio Dominicæ incarnationis dialogum, *contra Leonem Judæum*; De peccato originali *librum unum*; De blasphemia in spiritum sanctum, Homiliam de villico iniqvitatis, Collationum librum, Parabolas; *& alia qvæ Tornaci ad S. Martinum, Aqvicincti, Elnonæ ad S. Amandum, Camberonæ in Hannonia & alibi mss. leguntur. Ex iis opusculis nonnulla Andreas Schottus tomo 15. Bibliotheca Patrum, postrema editionis Coloniensis, inseruit.*

Cap. 5. ANSELMUS sæcularium litterarum peritia insignis, & præcipue Dialecticæ, religione venerabilis, ex Abbate monasterii Beccensis Archiepiscopus Cantuariensis, disputator revera subtilis, scripsit, cum adhuc esset Prior Beccensis, duos libros, qvos vocavit Monologion & Prosologion, multo plus rationibus qvam Scripturarum auctoritatibus utens. Scripsit & alium, sub dialogo discipuli opponentis & magistri respondentis, de diffinitione veritatis. Scripsit & alium de diffinitione justitiæ & liberi arbitrii; item & alium de casu diaboli. Scripsit etiam duos libros, qvos prætitulavit, cur Deus homo, sub dialogo Bosonis opponentis, & Anselmi respondentis. Scripsit & alium de peccato originali; adhuc alium de processione Spiritus sancti contra Græcos. Scripsit & de tribus qvæstionibus, de liberio arbitrio, de præscientia, de prædestinatione: ostendens qvomodo ista tria inter se conveniant. Scripsit etiam de pane sacrificii contra Græcos. Scripsit etiam meditationes de Passione Domini, de beata Virgine, & multis aliis Sanctis, ad commovendos ad devotionem animos, efficaces. Dicitur & alius ejus liber de Similitudinibus: de qvo tamen mentionem non fecit scriptor vitæ ejus. Scripsit etiam epistolam ad Urbanum Papam, de Incarnatione Domini, contra errorem Ruzcelmi * de Compendio. *Honorius. IV. 15. de S. E.*

* Roscelini, qvo Abælardus usus Magistro fuit.

Cap. 6. GISLEBERTUS Præpositus Westmonasteriensis, scripsit ad Anselmum Archiepiscopum Cantuariensem, disputationem qvam habuit cum qvodam Judæo.

Schol.

Schol. Gislebertus *seu* Gilbertus, *Westmonasteriensis in Anglia prope Londinum Praepositus, ac demum Abbas, S. Anselmi Cantuariensis Archiepiscopi discipulus, post Academias Galliae, Italiae, ac Germaniae lustratas, cum Moguntiae aliqvamdiu substitisset, doctissimum cum Judaeo qvodam disputationem habuit, qvam postea in formam dialogi redegit, & eidem S. Anselmo dicavit, hoc titulo* De fide Ecclesiae contra Judaeos. *Qvem librum, ut & alia plurima ejusdem opera, in Bibliothecis Angliae ms. exstare Joannes Pitseus narrat, in Catalogo Scriptorum Angliae.*

Cap. 7. EMUNDUS, monachus Cantuariensis, scripsit vitam Anselmi Cantuariensis Archiepiscopi. Item scripsit alium librum de discordia inter Wilhelmum Anglorum Regem & eundem Anselmum Archiepiscopum.

Schol. Emundus *sive* Edmundus, *monachus Cantuariensis, magistri sui S. Anselmi Cantuariensis Archiepiscopi vitam litteris consignavit, & alia a Pitseo recensita. Claruit anno millesimo centesimo vicesimo.*

Cap. 8. HILDEBERTUS, ex Cenomanensi Episcopo Archiepiscopus Turonensis, qvi claruit tam prosa qvam metro, scripsit eleganti metro vitam Mariae Aegyptiacae. Exposuit etiam metrice totum Missae ordinem. Scripsit etiam diversas ad diversos Epistolas, verborum venustate egregias, sententiis utiles, & sententiarum coloribus adornatas.

Schol. Hildebertus *ex monacho Cluniacensi, S. Hugonis discipulo, Cenomanensis Episcopus, dein Turonensis Archiepiscopus, obiit anno* 1136. *XV. Kalendas Januarii. Descripsit facili & eleganti metro* Ordinem Missae, *sive* De concordia veteris ac novi sacrificii; *item* Sermones, Epistolas, *& alia qvae in Bibliotheca veterum Patrum, & alibi seorsim excusa leguntur. Insuper* vitam S. Mariae Aegyptiacae; *a Paulo diacono Neapolitano, supra pag.* 101, *memorato, e Graeco Latine redditam, eleganti versu expressit. Cujus exemplar ms. exstat in variis Franciae ac Belgii bibliothecis. Demum scripsit* Epistolam valde piam ad Cartusianos in Monte Dei; *qvod est dioecesis Remensis coenobium nobile, a Petro Cellensi & aliis eximie laudatum.*

Cap. 9. BERNARDUS, ex monacho Cisterciensi Abbas & fundator monasterii Claraevallensis, talis ac tantus in religiosa conversatione & in doctrina fuit, ut minus ad ejus laudem sit qvidqvid ab homine dici potest. Disputator subtilis, & orator vehemens ad qvamcumqve materiam vertit ingenium, verba habuit apta negotio, qvod contenderat, persuadendo. Hujus opusculorum indiculum texere supervacuum puto, cum in tantum vulgata sint, ut ea nescire non possit qvi aliud scire potest.

Schol. Bernardus *Claram-Vallem, tertiam Cistercii filiam, in dioecesi Lingonensi & Comitatu Campaniae, ad Albam fluvium, anno millesimo centesimo decimo qvinto fundavit, & ibidem anno Christi millesimo centesimo qvinqvagesimo tertio, aetatis sexagesimo tertio, animam Deo reddidit. Vitam ejus scripserunt* Guilielmus *Abbas S. Theoderici*, Bernardus *Abbas Bonae-Vallis, &* Goedfridus *monachus Claraevallensis. Opera ejus omnia junctim sunt edita Parisiis, Antverpiae & alibi.* Fontanis *prope Divionem in Ducatu Burgundiae, in natali fundo S. Bernardi, anno millesimo sexcentesimo octavo, monachi reformatae Congregationis Fuliensis novum a fundamentis coenobium excitarunt, Ludovico XIII. Francorum Rege favente. Beurardi memoria colitur in Martyrolog. Rom.* 20. *August.*

Cap. 10. WILHELMUS, ex Abbate S. Theoderici monachus Clarevallensis, adhuc Abbas scripsit Epistolam ad Fratres de Monte Dei, ordinis Cartusiensis, ipsius ordinis sectatoribus valde utilem. Incepit etiam scribere vitam beati Bernardi; & uno libro scripto, morte praeventus ipsum opus consummare non potuit.

Schol. Guilielmus *primum Abbas S. Theoderici, congregationis Cluniacensis, postea monachus Clarevallensis, scripsit* Meditationes, *Antverpiae* 1550. *&* 1590. *excusas: item* librum primum vitae S. Bernardi, *Abbatis Clarevallensis, cum qvo ibidem vixit.*

Cap. 11 ERNALDUS, Abbas Bonae-Vallis, vitam S. Bernardi in qvatuor libris, praeter illum qvem Abbas S. Theoderici Wilhelmus scripserat, explicavit; multa hinc inde tangens, qvae ipsi pertinere videbantur ad materiam qvam scribebat. Commentatus est etiam super qvinqve vel sex ultimis verbis Domini in Cruce, multipliciter ac subtiliter inde disputans.

Schol. Ernaldus, *aliis* Bernardus, *Trithemio* Arnoldus, *Abbas Bonae-Vallis in Dioecesi Viennensi, scripsit libros IV. vitae S. Bernardi Clarevallensis.*

Cap. 12 GISLEBERTUS, Abbas ordinis Cisterciensis, imitatus beatum Bernardum in qvantum potuit, sermones composuit in qvibusdam capitulis Cantici canticorum, ab isto scilicet loco, in lectulo meo per noctes &c. subtiles qvidem & valde spirituales, sed revera beati Bernardi eloqventiae & sensibus impares.

Cap. 13. ADILREDUS, & ipse Abbas ordinis Cisterciensis, scripsit opusculum qvoddam qvod praetitulavit Speculum charitatis, magnae utilitatis viris religiosis, & sententiis spiritualibus valde refertum. Scripsit etiam homiliam devotissimam in Evangelio secundum Lucam. Cum esset Jesus annorum duodecim.

Schol. Adilredus, *aliis* Ealredus, *Ritvallis apud Anglos in diœcesi Eboracensi Abbas, ord. Cisterciensis, S. Bernardo coætaneus, obiit circa annum millesimum centesimum sexagesimum sextum. Scripsit opuscula varia, quæ ex mss. codicibus Richardus Gibbonus, S. I. Presbyter, Duaci 1616. edenda curavit. Iste posterior fuit* Edilredus Abbas Wardensis *in Anglia, ex eodem ordine Cistericensi; utpote qui anno millesimo ducentesimo vicesimo floruit. Pitseus & alii rerum Anglicarum scriptores consuli poterunt.*

Cap. 14. MAURITIUS Episcopus Parisiensis, in eadem civitate Theologicæ scholæ rector, scripsit sermones per totum annum, tam de Dominicis qvam de Festivitatibus, simplices & ad declamandum populo habiles. Exhortationes etiam scripsit breviter Presbyteris, ad curam animarum fideliter administrandam.

Schol. Mauritius, *Parisiensis Episcopus, Turonensi concilio an.* 1163. *interfuit, & primus (ut in ejus epitaphio apud Victorinos legitur)* basilicam S. Mariæ Virginis inchoavit *Parisiis; obiitqve anno millesimo centesimo nonagesimo sexto.*

Cap. 15. PETRUS Cantor Parisiensis, & ipse etiam Theologicæ scholæ rector, scripsit librum, qvi a sui principio Verbum abbreviatum nominatur, magna utilitate plenum. Scripsit etiam alium librum, qvem vocavit Grammaticam Theologorum, ad intellectum sacræ Scripturæ in multis locis satis utilem.

Schol. Petri, *Cantoris Parisiensis,* tractatum contra monachos proprietarios, *desumptum ex opere ejus, cui titulus est* Verbum abbreviatum, *Marnessius Parisiis excudit, cum aliis ejusdem argumenti tractatibus.*

Cap. 16 PETRUS dictus Abailardus, Dialecticæ peritia, imo omnium liberalium artium insignis, Theologicæ scholæ rector, scripsit librum, qvem vocavit Theologiam suam, & alium, qvem appellavit Scito te ipsum, & qvædam alia: sed a beato Bernardo Clarevallensi Abbate, hæretica aliqva in scriptis suis sensisse, convictus est in Concilio Senonensi.

Schol. Petri Abailardi *nomen anno millesimo centesimo qvadragesimo ad Innocentium II. Papam delatum est, S. Bernardi Clarevallensis potissimum interventu: qvia ad disputandum ab eo provocatus, ipsum in plena Synodo Senonensi convicit atque elinguem reddidit. A qua Synodo cum ad Sedem Apostolicam appellasset, pari modo ab Innocentio Pontifice condemnatus est, una cum discipulo suo* Arnoldo Brixiensi. *Porro cum Romam versus iter Abailardus dirigeret, divertit* Cluniacum; *cujus loci Abbatem* Petrus Venerabilis *tunc agebat. Qvo qvidem agente, non solum errores omnes abjuravit, & cum S. Bernardo Clarevallensi amica colloqvia habuit, sed & monachus Cluniaci factus, ibidem pœnitens pie obdormivit: ut ex ejusdem Petri epistolis 3. & 20. lib. 5. constat. Sepultus jacet in* cœnobio Paracletico, *monialium Benedictinarum, in diœcesi Tricasina: qvod cœnobium ipse Abaillardus anno millesimo centesimo tricesimo a fundamentis excitarat, & in qvo moniales, sub regimine* Heloisæ, *conjugis qvondam suæ, collocarat. Qvæ qvidem Heloisa trium lingvarum eruditarum, atqve in primis Græcæ, peritia excelluit. Cujus rei indicium est, qvod illius cœnobii moniales qvotannis festo die Pentecostes officium divinum Græco idiomate celebrent. Exstat Innocentii II. Papæ diploma, anno* 1131. *Autisiodori datum, qvo dicti Monasterii institutionem sua auctoritate confirmavit.*

Innocentius Episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus, Heloisæ Priorissæ, ceterisqve in oratorio S. Trinitatis, qvod in pago Trecensi, in Parochia *Qvincey* supra fluvium Arduconem situm est, divino famulatui mancipatis, tam præsentibus qvam futuris in perpetuum. Dilectæ in Domino filiæ, vestris justis postulationibus assensum præbentes monasterium S. Trinitatis, in qvo divino vacatis servitio, sub Apostolicæ Sedis protectione suscipimus, & præsentis scripti pagina communimus: statuentes ut qvalcumqve possessiones, qvæcumqve bona inpræsentiarum juste & legitime possidetis, aut in futurum poteritis adipisci, firma vobis in perpetuum & illibata permaneant. Datum Autisiodori, per manum Alderici S. R. E. Diaconi Cardinalis & Cancellarii, IV. Kalendas Decembris, Indictione X. Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo tricesimo primo, Pontificatus vero Domini Innocentii II. Papæ anno secundo. *Hæc ex Promptuario sacrarum Antiqvitatum Tricasinæ diœcesis a Nicolao Camuzatio* 1610. *Trecis edito, potissimum hausimus.*

Cap. 17. GILEBERTUS cognomento Porreta, ex Magistro Theologicæ scholæ Parisiis Pictavensis Episcopus, scripsit in Apostolum & in Psalmos. Commentatus est etiam in Boetium de Trinitate; sed a Bernardo hæreseos notatus in Concilio Remensi, coram Eugenio Papa convictus est.

Schol. Gilbertus Porretanus, *ex Doctore Theologo scholæ Parisiensis, Episcopus Pictavorum (a S. Bernardo, Sermone* 80. *in Cantica, de hæresi notatus, & in Remensi Concilio per eundem convictus) scripsit* commentaria in omnes epistolas D. Pauli. *Ita Melanus in ms. Bibliotheca sacra. Gilbertus porro errores omnes ejuravit in Remensi Synodo, coram Eugenio III. Papa, anno millesimo centesimo qvadragesimo octavo, præsente S. Bernardo: sicqve ad Episcopatum suum redire permissus est.*

Cap. 18. JOANNES Beleth, & ipse Theologicæ scholæ rector Parisiis, scripsit Summam de divinis officiis, de personis, de temporibus, & multis aliis rebus lectori utilia continentem.

Schol.

Schol. Joannis Belethi Rationale divinorum officiorum *editum est Antverpiæ 1553. cura Cornelii Laurimanni, & postea Dilingæ, Venetiis, iterumqve Antverpiæ, & alibi. Claruit anno millesimo centesimo sexagesimo secundo.*

Cap. 19. WALTERUS insulis oppido Flandriæ oriundus, Magalonensis Episcopus, exposuit Psalterium limato sermone, ad petitionem Præpositi & clericorum Insulensis Ecclesiæ.

Cap. 20. WALTERUS dictus de Castellione, Insulis oriundus (unde est ejus illud monasticum, Insula me genuit, rapuit Castellio nomen) scripsit gesta Alexandri Magni eleganti metro. Qvi liber in scholis Grammaticorum tantæ dignitatis est hodie, ut præ ipso veterum Poetarum lectio negligatur.

Schol. *Binos* Walteros *sive* Gualteros, *Insulæ (qvæ urbs est Gallo Flandriæ, mercatu celebris) natos recenset Henricus Gandavensis, eumque secutus Sixtus Senensis. Sed Valerius Andreas in Bibliothecâ Belgica censet unum eumdemque fuisse, qui hoc capite 20. & cap. 19. memoratur; dicitque claruisse circa annum millesimum ducentesimum quinquagesimum quintum. Exstant autem* libri decem Alexandreidos *sive* De gestis Alexandri Magni, *a Philippo Gualtero Castellionensi, versu heroico, nec infelici, ad Guilielmum Remensem Episcopum scripti: Argentorati 1513. Ingolstadii, & Lugduni 1558. typis editi.*

Cap. 21. ALANUS Insulis oriundus, liberalium artium peritus, Parisiis ecclesiasticæ scholæ præfuit, & ingenii sui monumenta relinqvens, scripsit Summam ad prædicationis officium utilem. Et qvia metro multum claruit, scripsit metrice Poeticen, excogitata materia de viro optimo, & in omnibus perfectissimo: qvem librum vocavit Anticlaudianum. Scripsit & alium partim metro, partim prosa, qvem vocavit Planctus naturæ. Scripsit & alium de naturis qvorumdam animalium.

Schol. Alanus Insulensis, *Gallo Flander, ob multiplicem doctrinam nuncupatus* Doctor universalis, *ex Theologo Parisiensi monachus Clarevallensis, anno millesimo centesimo tricesimo nono a S. Bernardo constitutus est primus* Abbas Ripatorii, *in diœcesi Trecensi. Exinde ob pietatem atque eruditionem anno millesimo centesimo quinquagesimo primo creatus est* Episcopus Autissiodorensis. *Sed veteris solitudinis desiderio tactus, anno millesimo centesimo sexagesimo septimo, permittente Alexandro Romano Pontifice, ad Claram-Vallem rediit (ut Robertus Chronographus Autissiodorensis narrat) & ibidem sub annum millesimum centesimum octogesimum secundum obiit; sepultus eodem in monasterio juxta* Gofridum *Episcopum Lingonensem, Camuzatius, in Notis marginalibus ad Chronicon Autissiodorense, dicit hodieqve in Ripatorio adservari testamentum Alani, scriptum anno millesimo centes. octogesimo secundo.*

Ceterum ex variis Alani monumentis exstat commentarius in Cantica canticorum, *Parisiis 1540. editus: item* Parabolæ *carmine elegiaco conscriptæ, quas* Doctrinale altum *vocat: item* Anticlaudianus *sive* De viro optimo libri novem, *versu pariter conscripti: quos sine auctoris nomine Basileenses 1536. typis publicarunt. Sed libros istos Alani fœtum esse certo constat, cum ex Henrici Gandavensis testimonio, tum ex variis mss. Codicibus, qvi Alani nomen diserte preferunt. Liber ejus* De planctu naturæ, *contra Sodomiæ vitium, partim metro, partim soluta oratione, exstat ms. Oxonii in Anglia, in Balliolensi bibliotheca & alibi.*

Cap. 22. PETRUS qvidam de Riga cognomine, Remensis Ecclesiæ clericus, Heptateuchum, duos libros Regum, Evangelia etiam scripsit metrice; non solum historicum sensum, sed etiam allegoricum, in qvantum potuit, breviter exprimens.

Schol. Aurora Petri de Riga (*sic vocat Biblia carmine a se reddita) qvondam exstitit manuscripta apud Martinum Antonium Delrium, S. I. Theologum, nostrum Lovanii Doctorem.*

Cap. 23. MATTHÆUS, oppido Vindocinensi oriundus, scripsit metrice Tobiam, ad Bartholomæum Archiepiscopum Turonensem.

Cap. 24. SIMON, Tornaci oriundus, ex Dialectico subtilissimo, imo omnium liberalium artium fere sui temporis peritissimo, Theologicæ etiam scholæ Parisiis cathedram meruit ascendere magistralem, in qva plurimos habuit auditores. Scripsit librum qvem vocavit Sententiarum suarum. Scripsit etiam Qvæstiones suas, qvas in scholis suis disputatas determinavit Parisiis. Exposuit etiam Symbolum, qvod dicitur Athanasii, subtiliter. Sed dum nimis & in hoc & in aliis scriptis suis Aristotelem seqvitur, a nonnullis modernis hæreseos arguitur.

Schol. *Lucubrationum istarum auctorem non solum Henricus Gandavensis, sed & Trithemius Belgis annumerat, &* Simonem Tornacensem *nuncupat. Britanni scribunt, ipsum fuisse Anglum, ordine Presbyterum, & vocant* Simonem Thurnaium, *a Polydoro Virgilio lib. 15. hist. Angl. memoratum.*

Dap. 25. HUGO Clericus sancti Victoris, prope Parisios, vir religiosus & doctissimus, multa scripsit opuscula. Exposuit Hierarchiam Dionysii subtilissime. Scripsit etiam librum, qvem vocavit Sententiarum suarum. Scripsit de Sacramentis veteris & novæ legis codices duos, multarum partium & capitulorum singulos. Scripsit & alios libros de spirituali ædificio, de scientia, de vanitate & arca Noe. Exposuit trifarie lamentationes Hieremiæ. Exposuit Canticum beatæ Virginis. Respondit cuidam, beatæ Virgini Mariæ cum derogatione obloqventi & calumnianti, qvod

Virgo virginum diceretur. Exposuit multos versus de Psalmis compendiose. Scripsit & alium librum, qvem vocavit Didascalicon.

Schol. Hugo *natione Saxo, Canonicorum regularium cœnobii Victorini, ad muros urbis Parisiensis, Abbas, doctrinæ & phraseos S. Augustini æmulator fuit: adeo ut* Lingua S. Augustini, *communi eruditorum sui temporis adagio, nuncuparetur. Æqvalis fuit S. Bernardi: ut ex hujus epistola ad ipsum Hugonem constat. Opera ejus Parisiis* 1526. *Venetiis* 1588. *& postremo Moguntiæ* 1617. *fuerunt excusa, curante Thoma Carzonio.*

Cap. 26. RICHARDUS, & ipse Clericus sancti Victoris, prope Parisios, vir Religiosus, multa scripsit opuscula, religiosis & spiritualibus convenientia. Scripsit de duodecim Patriarchis, sumpto themate ab hoc versu Psalmi, Benjamin adolescentulus in mentis excessu; docens qvasi expertus, qvaliter ad contemplationis gratiam possit ascendere contemplativæ vitæ qvilibet studiosus. Scripsit & alios sex libros de contemplatione, sumpto themate ab hoc versu, Surge Domine in reqviem tuam, tu & arca sanctificationis tuæ: tam proprie & expresse proseqvens universa, qvasi qvi omnia legisset in libro experientiæ. Scripsit & aliud opusculum, qvod appellavit, de exterminatione mali, & promotione boni, sumpto themate de illo versu, Qvid est tibi mare qvod fugisti &c. Scripsit & de verbis Esaiæ Prophetæ, Omne caput languidum, egregium opusculum, qvod appellavit, De statu hominis post lapsum. Scripsit & contra Judæos & contra judaizantes nostros, de hac prophetia Esaiæ, Ecce virgo concipiet: De mystico somnio Nabuchodonosor, sicut legitur in Daniele Propheta. Scripsit & de consideratione egregium librum: de Psalmis, de verbis Esaiæ, & aliis Scripturarum locis plurima disseruit, omnia moraliter & subtilissime, in contemplativam vitam dirigens semper intentionem disputationis suæ. Scripsit & de Actibus Apostolorum, de lectione illa, Misit Herodes Rex manus; moraliter exponens qvid significet captivitas illa, & liberatio Apostolica. Scripsit & sex libros de Trinitate, non Scripturarum auctoritate, sed ratione procedens. In qvo opere mirari potest commune humanum ingenium, qvod eo usqve pervenire potuit unius hominis ingenium.

Schol. Richardus Victorinus, *natione Scotus, in eodem cœnobio cum Hugone, superiore capite laudato, ad muros Parisienses vixit, & S. Bernardo Clarevallensi amicissimus fuit: ut ex libris, qvos ad hunc Richardus scripsit, datur intelligi. Exstant opera ejus duobus tomis comprehensa. Inter alia habentur* libri qvatuor Exceptionum *qvos non esse legitimum Richardi fœtum, sed alterius cujuspiam ætate posterioris, Bellarminus notat in Catalogo.*

Cap. 27. STEPHANUS, natione Anglicus, Parisiis liberalium artium scholis præfuit; inde Theologicæ scholæ præsidens, Theologiam celeberrime docuit. Totam Scripturam primus medullitus & moraliter cœpit exponere. In Pentateuchum, & in Regum libros moralitates suas litteris mandatas reliqvit. Scripsit & in XII. Prophetas, ipsos moraliter & subtiliter, secundum modum scholasticæ lectionis, exponens.

Cap. 28. MANEGUNDUS ingenii sui monumenta, in expositione Psalmorum & Epistolarum Pauli, posteris reliqvit.

Schol. *Manegoldo Teutoni tribuuntur a nonnullis commentarii in Psalmos, adscripti Remigio Autisiodorensi Episcopo: suntqve typis editi Coloniæ* 1536. *in Folio.* Ita Molanus in ms. Bibliotheca sacra.

De Remigio Autisiodorensi sic idem Molanus citato libro: *Remigius Autisiodorensis Episcopus, ordinis S. Benedicti, scripsit commentaria in undecim minores Prophetas posteriores; a Joanne Hentenio, Theologo Lovaniensi, cum Oecumenio* 1545. *Antverpiæ edita: item in Psalmos commentarium, Coloniæ* 1536. *in folio excusum; cum dubitatione tamen, cum sit Manegoldi Teutonis. Claruit anno octingentesimo octogesimo.* Ceterum inter Episcopos Autisiodorenses, nullus invenitur *Remigius* apud Robertum Chronooraphum Autisiodorensem, nec apud Claudium Robertum in Gallia Christiana. Meo itaqve judicio, scriptor iste Remigius fuit Monachus Autisiodorensis, non autem Episcopus.

Cap. 29. PETRUS, Abbas Cluniacensis, scripsit ad diversos diversas Epistolas, sententiis utiles, & verborum venustate placentes. Scripsit etiam Visiones & Revelationes qvibusdam suo tempore ostensas.

Schol. Petrus Mauritius *cognomento* Venerabilis, *nobili genere in Arvernia natus, primum miles, dein Monachus, ac demum Abbas Cluniacensis nonus anno millesimo centesimo vigesimo tertio creatus, obiit Cluniaci plenus dierum, anno millesimo centesimo qvinqvagesimo septimo, VIII. Kalendas Januarias. Scripsit* libros sex Epistolarum ad diversos; *item* libros duos de miraculis sui temporis: *item* librum, *per modum epistolæ,* adversus errores Petri Bruisii, *& alia, qvæ ad mss. codices recognita, studio Martini Marerii & Andreæ Qvercetani, leguntur in Bibliotheca Cluniacensi, Lutetiæ excusa, itemqve in Bibliotheca veterum Patrum, tomo 12 editionis Coloniensis postrema.*

Cap. 30. ANSELMUS, sæcularium litterarum & divinarum valde peritus & studiosus, ex scriptis sanctorum Patrum excerpens congruas sententias, totum vetus & novum

novum Testamentum interliniari & marginali glossa glossavit; opus valde utile relinqvens posteris doctrinæ Theologicæ studiosis.

Schol. Anselmus Laudunensis Scholasticus *claruit circa annum millesimum centesimum; scripsitqve* Glossam interlinealem, *qva omnium manibus teritur, cum Glossa ordinaria & Nicolai Lirani. Huic Anselmo Laudunensi attribuuntur* commentaria in Cantica, & in Apocalypsim, *qva habentur inter opera S. Anselmi Cantuariensis e qvattuor tomis Colonia 1612. excusa. Edmerus certe, qui minute omnia Anselmi Cantuariensis opuscula exumerat, horum commentariorum non meminit.*

Cap. 31 PETRUS Lombardus, Theologicæ scholæ Parisiis præsidens, scripsit qvatuor libros sententiarum, opus magnum & arduum: qvo opere usqve hodie vel maxime utuntur studia Theologorum. Inveniuntur etiam Sermones aliqvi, de diversis solennitatibus ab ipso scripti.

Schol. Petrus Lombardus, *vulgo* Magister sententiarum *nuncupatus, Novaria in Insubria (qvaa Longobardis, olim incolis, Longobardia hodieqve seu Lombardia dicitur) natus est. Ex Doctore Theologo Parisiensis Canonico Carnotensi Parisiensis Episcopus creatus, biennio circiter præfuit; obiitqve sub annum millesimum centesimum qvinqvagesimum nonum, sepultus in templo suburbano S. Marcelli Parisiensis: ubi epitaphium istud, tumulo marmoreo insculptum, me legere memini*: Hic jacet magister Petrus Lombardus, Parisiensis Episcopus, qvi composuit librum Sententiarum, glossas Psalmorum & Epistolarum: cujus dies obitus est XIII. Kalendas Augusti.

De eo sic Molanus in ms. Bibliotheca Sacra: Petrus Lombardus Novariensis, Episcopus Parisiensis, scribit libros qvatuor Sententiarum (a qvibus eum Theologorum scholæ singulari veneratione Magistrum sententiarum appellant) qvi cum conclusionibus Henrici Gorichemii, & condemnatis erroribus, editi sunt Venetiis, Parisiis, Coloniæ, & Lovanii. Extant autem in istos qvatuor Sententiarum libros innumerabilia disputationum & commentariorum volumina. Collegit præterea commentarios in Psalmos, 1541. Parisiis in Folio excusos. Item anno millesimo centesimo qvadragesimo scripsit commentarium in S. Paulum, ibidem 1535. ad heredibus Badii publicatum. Jovius, lib. 3 Historiarum, scribit eum oriundum oppido, qvod vulgo *Lumen omnium* dicitur: unde etiam a qvibusdam *Lumen omnium* est appellatus.

Ceterum ut Gratianus, *Petro Lombardo coævus, sacros Canones unum in corpus collegit, & Canonistarum qvasi Magister fuit: sic* Lombardus *veterum Patrum sententias collegit, & Theologorum Scholasticorum ac Sententiarum Magister dici meruit. Falluntur tamen, qui* Gratianum, Petrum Lombardum & Petrum Comestorem *germanos fratres fuisse asserunt.* Gratianus *enim Etruscus fuit, ex oppido Clusio;* Lombardus *autem Insuber, Novariensis, ut paulo ante diximus;* Comestor *vero Gallus, patria Trecensis. Qvamvis autem P. Lombardus vocetur Magister, non tamen omnia probantur qva Magister docuit. Notantur enim articuli sex & viginti, in qvibus Magistri opiniones non admittuntur: ut ex additione, libris Magistri subjuncta, typisqve excusa, datur intelligi. Videatur & Bellarminus in Catalogo.*

Porro Petro Lombardo in Episcopatu successit Mauritius de Soliaco, *supra cap. 14. ab Henrico Gandavensi laudatus. Mauritio anno 1196. defuncto suffectus est* Odo de Soliaco: *cujus sanctissima* Constitutiones *in Bibliatheca veterum Patrum leguntur.*

Cap. 32. PETRUS dictus Manducator, Trecis oriundus, studens utilitati in Theologia studentium, omnes historias veteris ac novi Testamenti breviavit in unam Historiam, qvam vocavit Scholasticam; qvæ in duas partes dividitur a qvibusdam. Inveniuntur etiam sub ejus nomine Sermones plurimi, satis morales, diversis anni festivitatibus deputati.

Schol. Petrus Comestor *seu* Manducator, *civis & Decanus Trecensis Ecclesia,* Magister Historiæ scholasticæ *nuncupatus,* Historiam sacram, *libris XVI. ex veteris ac novi Testamenti libris historialibus concinnatam, edidit. Verbis porro sacris multa ex Glossis & ex profanis auctoribus inseruit, & non raro dubias aut incertas narrationes admiscuit. De eo sic Molanus in ms. Bibliotheca sacra:* Petrus Comestor Trecensis, dictus Magister historiarum scripsit Historiam, qvæ scholastica nominatur, excusam Argentinæ 1483. & alibi. Meminit etiam Trithemius libri de laudibus Mariæ, qvem in 8. excusum legi: sed opinatur Mariam sine peccato conceptam esse ex particula seminis, qvæ ex Adamo per omnes generationes incorrupta descenderit. Vixit anno millesimo centesimo sexagesimo, *Ita Molanus.*

Cap. 33. ALTER qvidam Petrus, ut qvidam putant, ille de Corbolio, Senonensis Archiepiscopus totum Apostolum exposuit subtiliter & copiose, appositis sanctorum Patrum sententiis, locis singulis convenientibus.

Schol. Petrus de Corbolio, *ex Cameracensi Episcopo Senonensis Archiepiscopus, obiit anno millesimo ducentesimo vicesimo secundo, sepultus in sua basilica metropolitana. Cum Parisiis Theologiam publice explicaret, inter alios discipulum habuit Lotharium Anagnium, qvi postea* Innocentius III. Papa *fuit:* Sub cujus (*inqvit ipse Innocentius lib. 1. epist.*) magisterio nos aliqvando fuisse, in memoriam reducimus, & ab eo divinarum audivisse paginam Scriptuarum; qvod volumus reputare gloriosum.

Cap. 34. ALEXANDER, hujus nominis Papa tertius, Epistolas Decretales sui temporis, in unum codicem redactas Consulta Alexandri voluit nominari. *Obiit anno 1181.*

Cap. 37. INNOCENTIUS, hujus nomininis Papa tertius, exposuit subtilissime Canonem Missalis officii. Exposuit etiam septem Psalmos pœnitentiales, juxta usum litteræ, qvo utitur Romana Ecclesia. Edidit ad diversos diversas Decretales Epistolas, qvibus utuntur hodie Juris Canonici periti, & ejusdem Juris studiosi, tam in judiciis qvam in scholis.

Schol. Innocentius III. Papa *anno millesimo centesimo nonagesimo octavo sedere cœpit, & anno millesimo ducentesimo decimo sexto vivere desiit, Ante pontificatum dictus fuit* Lotharius Anagnius, *& Theologiæ studiis operam dedit Parisiis, sub disciplina* Petri Corboliensis, *supra cap.* 33. *laudati. Innocentii III. opera tomis duobus Coloniæ* 1575. *fuerunt excusa.*

Cap. 36. HUGO Abbas, dictus Farsitus, scripsit miracula multa beatæ Virginis, qvæ faciebat in ecclesia ejusdem gloriosæ Virginis Suessionis. *Sigeberti Chronicon vide.*

Cap. JACOBUS de Vitreio, Episcopus Aconitanus, scripsit* ad diversos diversas Epistolas, ad statum transmarinarum partium pertinentes. Scripsit etiam Historiam qvam vocavit Orientalem; in qva multa expressit de rebus ibi gestis, ex qvo Occidentales loca illa primo armis vindicare cœperunt. Exposuit etiam diligenter errorem illum, qvem induxit genti Arabum perditus ille Mahomas; in qvo errore infelix illa gens usqve hodie pertinaciter perseverat. * al. *Anconitanus*, vitiose.

Schol. Jacobus de Vitriaco, *primum Aconensis in Syria, dein Tusculanus Episcopus & S. R. E. Cardinalis, Sedisqve Apostolicæ in Terra sancta, in Germania, in Francia olim Legatus, natus est Argentolii, qvod est diœcesis Parisiensis oppidum ad Seqvanam fluvium. Obiit Romæ anno millesimo ducentesimo qvadragesimo qvarto, & corpus ejus Roma (ut extremæ voluntatis tabulis mandaverat) transportatum est* Ogniacum, *qvod est cœnobium Canonicorum regularium ad Sabim fluvium in diœcesi Namurcensi. Scripsit* libros tres historiæ Orientalis & Occidentalis, *cura Bongarsii anno* 1611. *Hanoviæ, tomo I. Historiæ Orientalis, publicatos; Item* Sermones in Evangelia & Epistolas totius anni, *Antverpiæ* 1575. *excusos. Insuper* uitam B. Mariæ Ogniacensis *libris duobus est complexus: tertium* Thomas Cantipratanus, *infra cap.* 51. *memorandus, adjecit. Exstant ii libri a Surio editi, a. d.* 23. *Junii. Ejusdem Jacobi Vitriaci* Sermones de sanctis, *& alia opera exstant mss. in bibliothecis variis.*

Cap. JOANNES dictus de Abbatis villa, ex Magistro Theologiæ Parisiis, Archiepiscopus Bisontinus, & inde Romæ Episcopus Cardinalis, scripsit Sermones tam de Dominicis qvam de festivitatibus. Lectiones Evangelicas & Apostolicas breviter exposuit; post hæc apponens Sermones valde prolixos, tot inductis Scripturarum sanctarum testimoniis, qvod vix possint memoriæ commendari.

Schol. Joannes Algrinus, *de Abbatis villa, ex Doctore Theologo Parisiensi Bisuntinus in Burgundia Archiepiscopus, postea anno* 1227. *a Gregorio XI. Cardinalis & Episcopus Sabinensis creatus, anno millesimo ducentesimo tricesimo tertio absolvit commentarium suum* in Cantica canticorum, *Parisiis a Badio* 1521. *excusum. Ex qvo liqvet labi Sixtum Senensem, qvi ipsum anno* 1450. *floruisse scribit.*

Cap. FRANCO Abbas Affligemensis, rogatus a domino Fulgentio prædecessore suo anteqvam ipse dominus Franco Abbas esset, scripsit opusculum qvod appellavit De gratia Dei. Et anteqvam consummaret idem opusculum, decedente Abbate Vincentio,* ipse successit, & jam Abbas factus prædictum opusculum consummavit, in ejusdem opusculi fine laudes sui prædecessoris declamans. Metrice etiam statum futuræ gloriæ eleganter descripsit. *Fulgentio.

Schol.. Franco *illustris monasterii Affligemiensis in Brabantia, ordinis Benedictini, Abbas anno M.C.XI. creatus, jubente prædecessore suo Fulgentio, scripsit* libros XII. De gratia seu beneficentia Dei, *Antverpiæ* 1565. *& Friburgi* 1620. *excusos.*

Cap. 40. HUGO ordinis fratrum Prædicatorum, qvi primus ex illo ordine cathedram Theologiæ meruit ascendere magistralem, totum corpus veteris ac novi Testamenti dicitur postillasse. Diffusius tamen scripsit in Psalmos & in Lucam, & in Danielem prophetam.

Schol. Hugo de S. Caro, *aut (ut ad sepulcrum ejus legitur)* de S. Theodorico, *primus ex ordine Prædicatorum Cardinalis* 1244. *ab Innocentio IV. creatus, scripsit* brevia commentaria in vetus ac novum Testamentum, *sex voluminibus Basileæ* 1504. *excusa;* Sermones de Tempore & Sanctis, *in* 4. *Parisiis editos:* Speculum sacerdotum & Ecclesiæ, 1554. *Lovanii publicatum. Obiit anno millesimo ducentesimo qvarto. Dicunt eum primum excogitasse* Concordantias Bibliorum. *Sic fere Molanus in ms. Bibliotheca sacra. Ceterum an* commentaria in Psalmos *sint hujus Hugonis, non constat.* Concordantias Bibliorum *ab ipso primum excogitatas fuisse, S. Antoninus in sua Summa historiali diserte testatur: cui opera posterorum industria multa adjecit. Bellarminus & alii natione* Burgundum *faciunt: Mariana rerum Hispaniæ lib.* 13. *cap.* 2. Hispanum, *patria* Barcinonensem, *fuisse contendit.* Hugo, *inqvit*, ex Dominicano ordine Cardinalis, Barcinone patria, eximia eruditionis opinione clarus, *Bibliorum Concordantias*, infinitum pene opus, Herculea plane audacia, primus excogitavit: & qvingentorum monachorum ope

ini

adjutus perfecit: incredibili rei litterariæ proventu. Hugonis diligentiam longo post intervallo Hebræi, Græciqve imitati, utriusqve linguæ studiosorum conatus non parum juverunt.

Cap. 41. PETRUS ejusdem ordinis, Provincialis Franciæ, scripsit Sermones de Dominicis & festivitatibus fere per totum annum, qvibus multi utuntur usqve hodie.

Cap. 42. VINCENTIUS, ejusdem ordinis, dicitur scripsisse qvoddam opus magni ingenii & laboris, qvod prætitulavit Triplex Speculum, historiale, allegoricum, & morale; ipsum historiale non solum per sanctarum Scriptuarum seriem, sed etiam per sæcularium historiarum ordinem usqve ad sua deducens tempora, multaqve hinc inde inserens studiosis lectoribus profutura.

Schol. Vincentius *Bellovacensis in Gallia Episcopus, natione Burgundus, ordinis Prædicatorum, liberalitate Philippi Valesii Gallorum Regis adjutus, scripsit* Speculum historiale, naturale & morale; libros qvatuor de gratia; librum laudum Virginis gloriosæ; librum de S. Joanne Evangelista; librum de eruditione puerorum regalium, ad Margaritam Reginam Franciæ; & librum consolatorium de morte amici, ad S. Ludovicum Regem. 1481. *Basileæ excusum. Claruit anno millesimo ducentesimo qvadragesimo qvarto, ad qvem usqve annum suam historiam deduxit. Ita Molanus in sua ms. Bibliotheca sacra. At Bellarminus in Catalogo ubi de scriptis S. Thomæ Aqvinatis agit, in dubium vocat, an* Speculum morale *sit fœtus Vincentii Bellouacensis, an non potius alicujus auctoris ætate posterioris. Obiit autem Vincentius anno circiter 1256.*

Cap. 43. ALBERTUS & ipse ordinis Prædicatorum, Coloniensis domus ejusdem ordinis Lector, vir undecumqve doctissimus, multa & scripsisse fertur & scribere; sed primam partem Postillarum ejus in Lucam tantum fateor me vidisse. Et ut salva pace ejus dictum sit, sicut a qvibusdam dicitur, dum subtilitatem sæcularis Philosophiæ nimis seqvitur, splendorem aliqvantulum Theologicæ puritatis obnubilat.

Schol. Albertus *cognomento* Magnus, *Lavingæ apud Suevos eqvestri familia natus, ordinis Prædicatorum, Episcopus Ratisponensis, crucis & passionis Christi maximus cultor, inter auditores suos habuit* Thomam Aqvinatem. *Scripsit in* XII. Prophetas, in qvatuor Evangelia; de laude Virginis, super Missus est; postillam in Apocalypsim; in libros IV. Sententiarum; Summam de admirabili scientia Dei; in officium Missæ; Sermones de Eucharistia, Tempore & Sanctis; Paradisum animæ, de virtutibus; libellum de adhærendo Deo; Artem prædicandi; tractatum de muliere forti. *Qvæ omnia partim Coloniæ, partim Moguntiæ, partim Antverpiæ & alibi fuerunt excusa. Obiit Coloniæ anno millesimo ducentesimo octogesimo, cum magna sanctitatis opinione. Librum porro* De secretis mulierum *Medici Lovanienses judicarunt nec ejus, nec cujuspiam docti esse. Ita Molanus in ms. Bibliotheca sacra.*

Alberti vitam scripserunt Rudolphus Noviomagansis *libris tribus, Coloniæ 1490. editis*, Joannes Antonius Flaminius *lib. 3. de Dominicanis illustribus, &* Matthæus Raderus *in Bavaria sancta. Qvæ contra Albertum a qvibusdam objiciuntur, Trithemius, Delrius & alii diluerunt. Bellarminus in Catalogo conformiter monet*, librum de mirabilibus, & alterum de secretis mulierum, *falso adscribi Alberto Magno, additqve librum utrumqve superstitiosa qvædam & multa vana continere.*

Cap. 44. WILHELMUS de sancto Amore, oriundus ex Burgundia, scripsit librum invectivum in Ordines tam fratrum Prædicatorum qvam Minorum; conatus ostendere per Scripturas, Ecclesiam tales Ordines non debuisse admittere. Reclamantibus autem prædictis fratribus, tam verbis qvam scriptis, cum etiam eidem magistro Wilhelmo plurimi consentirent; ex studiis partium orta contentione, ad Sedem Apostolicam appellatum est. Sed Papa, de consilio fratrum, damnato prædicto magistro Wilhelmo, cum suo opusculo, prædictos Ordines approbavit.

Cap. 45. THOMAS, ordinis Prædicatorum, dictus de Aqvino, contra prædicti magistri Wilhelmi de sancto Amore invectivum librum, edidit opusculum subtilissimum, in qvo ejusdem Wilhelmi errorem redarguit & confutat.

Schol. Thomas Aqvinas, *vero elogio* Doctor Angelicus, *ordinis Prædicatorum, illustri genere anno 1224. apud Neapolitanos natus, Alberti Magni discipulus, in Domino obdormivit anno millesimo ducentesimo septuagesimo qvarto; a Joanne XXII. anno 1323. in Divos relatus. Ejus opera tomis XVII. Romæ sunt edita, jussu Pii V. Papæ. His adde* commentaria in Epistolas canonicas, *qvæ post editionem Romanam primum Antverpiæ 1592. in lucem prodierunt. Qvod ad librum* De regimine Principum, ad Regem Cy-

 pri,

pri, *attinet*, *non videtur is esse fœtus S. Thomæ, ob rationes a Bellarmino in Catalogo productas; ideoqve videtur merito omissus in Lovaniensi operum S. Thomæ editione, anno* 1562. *facta.*

Cap. 46. ALEXANDER natione Halensis, liberalium litterarum & facræ Scripturæ peritissimus, qvi etiam Parisiis Theologicæ scholæ publice præfuit, scripsit Qvæstiones in qvatuor libros Sententiarum, subtilissime disputans. Dicitur etiam multa disseruisse subtiliter de concordia Juris divini & humani, & de multis rebus aliis, studiis Theologiæ convenientibus. Ignoscat lector, si vel hujus opusculi vel qvorumdam aliorum non proprie exprimo continentiam: qvia non ex propriæ lectionis experientia, sed auditu tantum hic loqvor.

Schol. Alexander de Hales, *Britannus*, *primus in ordine Minorum Doctor*, *S. Bonaventuræ præceptor*, *a qvibusdam* Doctor Doctorum, *ab aliis* Fons vitæ, *a pluribus* Doctor Seraphicus *appellatus*, *scripsit*, *petente Innocentio IV. Papa* Summam Theologicam, *tomis tribus* 1577. *in folio Venetiis excusam*; commentaria in libros IV. Sententiarum, *Lugduni* 1515. *edita*; *item* in regulam S. Francisci. Commentarium in Psalmos, *Bonaventuræ nomine Venetiis editum*, *multi Hugoni Cardinali supra cap.* 40. *laudato*, *attribuunt. Sic fere Molanus in ms. Bibliotheca Sacra. His adde* Postillam in Biblia, & Summam virtutum.

Cap. 47. BONAVENTURA natione Italicus, & ipse ordinis fratrum Minorum, qvi etiam Parisiis Theologicæ scholæ præfuit, scripsit in qvatuor libros Sententiarum magistri Petri, opusculum magnæ subtilitatis, qvod sic incipit: Flecto genua mea, &c. Scripsit etiam aliud, qvod vocavit Itinerarium mentis in Deum. Scripsit & de decem præceptis. Respondit etiam breviter calumniis præfati magistri Wilhelmi de sancto Amore.

Schol. S. Bonaventura *cognomento* Fidanza, *Balneoregii in finibus Etruriæ natus, ordinis Minorum octavus Minister generalis*, *primum Eboracensis in Anglia Episcopus*, *postea Episcopus Cardinalis Albanensis a Gregorio X. anno* 1273. *creatus*, *scripsit varia*, *qvæ in octo tomis distributa*, *Romæ edenda curavit Sixtus V. Papa. Obiit anno millesimo ducentesimo septuagesimo qvarto*, *die* 15. *Julii*, *Lugduni in Gallia*; *ubi tunc Concilium generale celebratur.*

Cap. 48. REMUNDUS natione Provincialis, juris peritissimus, Generalis prior ordinis Prædicatorum, scripsit summam de Casibus pœnitentialibus, audientibus confessionem, valde necessariam: qvæ modo tam vulgata est, ut a nemine ignoretur. Ad mandatum etiam domini Gregorii, compilator fuit illius codicis, qvi modo Novum Jus appellatur.

Schol. S. Raimundus *cognomento Pennafortius*; *Catalanus*, *patria Barcinonensis*, *ex Regibus Aragonum oriundus*, *ordinis Prædicatorum tertius Magister generalis*, *Gregorii IX Papæ Pœnitentiarius*, *collegit*, *ejus jussu*, Epistolas Decretales summorum Pontificum, *libris qvinqve distinctas*, *qvi in Juris Canonici corpore sunt notissimi. Scripsit* Summam de Casibus, *typis editam. Ejus compendium putatur* Summula Raimundi, 1502. *Coloniæ edita*, *hoc initio*, Summula de Summa Raimundi prodiit ista. *Obiit anno millesimo ducentesimo septuagesimo qvinto. Sic fere Molanus in ms. Bibliotheca sacra. Anno* 1601. *a Clemente VIII. in catalogum Sanctorum solenni ritu est relatus. Jacobo I. Aragoniæ Regi cum esset a sacris confessionibus*, *ipse auctor fuit*, *ut sodalitatem*, *titulo* S. Mariæ de Mercede, *anno millesimo ducentesimo decimo octavo institueret*, *ad redimendos homines Christianos a Mauris captos*, *& in servitutem abactos*: *ut Mariana lib.* 12. *cap.* 8. *in Historia Hispaniæ narrat*: *qvem & lib.* 13. *cap.* 13. *&* 22. *lege.*

Cap. 49. GRATIANUS monachus, Bononiæ habitans, codicem, qvem Decreta vocant, compilavit, ex sanctorum Patrum scriptis, Romanorum Pontificum decretis, diversorum Conciliorum statutis; legibus etiam sæcularibus non omissis: ipsum opus per Caussas Qvæstionesqve distinguens, cui maxime vacant Juris Canonici studiosi.

Schol. Gratianus *patria Clusinus*, *professione monachus Benedictinus*, *concinnavit* Decretum, (*ipse* Concordiam discordantium Canonum *vocat*) *qvod a mendis repurgatum*, *& annotationibus illustratum*, *Gregorius XIII. Romæ* 1580. *edendum curavit*; *postea Venetiis*, *Lugduni & alibi recusum. Trithemius tradit ipsum adornasse hoc opus Bononiæ in monasterio S. Felicis*, *anno millesimo centesimo vicesimo*: *alii ad annum millesimum centesimum qvinqvagesimum primum id verius referunt.*

Cap. 50. PHILIPPUS Cancellarius Parisiensis, qvi Theologicæ scholæ Parisiis gloriose

gloriose præfuit, scripsit Sermones de singulis Psalmis duos vel tres: qvibus usqve hodie multi utuntur, qvi prædicationis officio vacare voluerint.

Schol. Philippus *cognomento* Grevius, *Cancellarius Parisiensis*, *scripsit* Sermon esicentum triginta in omnes Psalmos; *Parisiis a Badio* 1523. *in* 8. *editos*.

Cap. 51. THOMAS ordinis Prædicatorum, Lovanii habitans, scripsit vitam cujusdam sanctæ mulieris in Hasbania, qvæ vocabatur Christina. Scripsit etiam vitam cujusdam monialis de Aqviria, dominæ scilicet Lutgardis.

Schol. Thomas Cantipratanus, *Leuvis S. Petri, celebri Brabantiæ municipio, altero lapide a Bruxella, natus, primum fuit Canonicus regularis in Cantiprato, ad muros urbis Cameracensis (unde & cognomentum accepit) post familiæ Prædicatorum nomen dedit. Scripsit* vitas Christinæ cognomento Mirabilis, Lutgardis Aqviriensis, Margaritæ Iprensis, & Mariæ Ogniacensis; *item* librum de Apibus, *tertio excusum cum Notis Georgii Coluenerii; & alia non pauca. Cum S. Thoma Aqvinate communem præceptorem habuit Albertum Magnum: ut ipse lib. 2. cap. ult. part. 50. de Apibus narrat. Fuit Episcopus suffraganeus, ut vocant, Antistitis Cameracensis; obiitqve die 15. Maii; sed qvoto ætatis suæ, vel Dominicæ incarnationis anno, nondum comperi. Vita ejus exstat in Rubra-Valle ms. apud Joannem Gilemannum, in Hagiologo Brabantinorum, qvam Hyacinthus Choqvetius, Doctor Theologus Duacensis, 1618. ibidem publicavit, in libro De Belgis sanctitatis opinione illustribus ex ordine Prædicatorum. Ejusdem res gestas in unum collegit Coluenerius, Cancellarius Duacensis, meus olim in Grammaticis ac Philosophis præceptor, & libro Apum præfixit.*

Cap. 52. GERARDUS, monachus sancti Qvintini in insula, scripsit translationem venerandarum reliqviarum Crucis & Coronæ Dominicæ a Constantinopoli Parisios; qvas reliquias piæ memoriæ dominus Ludovicus Rex Francorum sibi ab Imperatore Constantinopoleos acqvisivit. Scripsit etiam plurima miracula, qvæ beata Elizabeth de Thuringia, post mortem suam, dicitur fuisse operata. Composuit etiam Antiphonas & Responsoria eleganti dictamine, in ejusdem sanctæ festivitate cantanda. Neumas * vero eisdem Antiphonis & Responsoriis qvidam frater Petrus, Canonicus sancti Autberti Cameracensis, apposuit. Idem etiam Petrus, musicæ artis peritus, dulci modulamine & limato dictamine composuit plura Cantica, qvæ vulgo Conductus vocant.

* Cantus species & sacri jubili. Vide Cangium in *pneuma*.

Cap. 53. GERARDUS ordinis Prædicatorum, Lector domus Leodiensis, composuit tractatum religiosis valde utilem, sumpto themate ab illo loco libri Regum, Præparate corda vestra Domino &c. septem dispositiones circa cor faciendas docens, multaqve ad ædificationem pertinentia hinc inde de Scripturis colligens.

Schol. Gerardus, *Leodicensis Lector seu Professor sacrarum litterarum apud collegas suos Dominicanos, circa annum millesimum floruit. Scripsit librum* De doctrina cordis; de Virtutibus; de Tempore & Sanctis. *Exstant hi libri mss. in Valde Viridi, & Lovanii ad S. Martinum. Ejusdem Gerardi fortasse liber est* De remediis contra amorem illicitum; *qvem nonnemo alteri* Gerardo Leodicensi, monacho ordinis Cisterciensis, *adscripsit.*

Cap. 54. WIBERTUS Tornacensis dicitur scripsisse Hodœporicon primæ profectionis piæ memoriæ domini Ludovici, Regis Francorum, ad transmarinas partes.

Schol. Guibertus *seu* Gilbertus Tornacensis, *ordinis Minorum, celebris suo ævo Theologus Parisiensis, anno millesimo ducentesimo septuagesimo vixit. Jussu Joannis Tornacensis Episcopi, scripsit* vitam S. Eleutherii, *ejusdem urbis Episcopi; tractatum* De officio Episcopi & Ecclesiæ ceremoniis; *item opusculum* De pace ac tranqvilitate animi. *Qvæ omnia exstant in Bibliotheca Patrum, tomo 15. editionis Coloniensis ultima. Ejus* Hodœporicon, Sermones de Dominicis & Sanctis, Qvadragesimale, Chronica, *& alia a Bunderio in Indice notata, latent mss. partim Tornaci ad S. Martinum, partim Leodici ad Jacobum, & alibi.*

Cap. 55. GANFREDUS Tranensis composuit Summam de omnibus qvæ continentur in Codice novi Juris; secundum ordinem Rubricarum ipsius Codicis ordinans Rubricas suæ Summæ.

Cap. 56. SIMON monachus Affligeniensis breviavit libros Moralium beati Gregorii in Job, moralem expositionem per totum opus Gregorii excerpens, & litteræ

libri beati Iob apte apponens, totum librum beati Job moraliter exposuit. Scripsit etiam idem Simon qvosdam Sermones de Canticis canticorum. Scripsit & qvandam visionem cujusdam Conversi ordinis Præmonstratensis de qvodam monasterio qvod dicitur Postele. Collegit etiam excerpta qvædam de Sermonibus beati Gregorii Papæ in Ezechielem de Collationibus Patrum, & de opusculo Richardi de duodecim Patriarchis. *De eodem Trithemius in Catalogo agit.*

Cap. 57. WILHELMUS monachus Affligeniensis, & ibidem aliqvando Prior, vitam dominæ *Lutgardis*, a fratre Thoma Latine scriptam, convertit in Teutonicum rithmice, duobus sibi semper rithmis consonantibus. Dictavit etiam Latine qvandam materiam satis eleganter de qvadam moniali Cisterciensis ordinis, qvæ Teutonice multa satis mirabilia scripserat de seipsa. *De eodem Trithemius.*

Cap. 58. HENRICUS Bruxellæ oriundus, monachus Affligeniensis, calculatoriæ artis peritus, discordiam naturalis compuri Lunæ & Cycli decemnovennalis diligenter absolvens, Kalendarium ita distinxit, ut positis secundum Cyclum decemnovennalem suo loco primiluniis, ipse e regione non solum qva die, vel qva hora, sed etiam qva parte horæ singularum lunationum singulis mensibus accensio contingeret, annotaret.

Cap. 59. ALEXANDER Dolensis scripsit metrice librum qvem Doctrinale vocant: cujus libri in scholis Grammaticorum magnus usus est temporibus hodiernis.

Cap. 60. EBRARDUS, Betuniæ oriundus, scripsit librum qvem Græcismum vocant, Grammaticis non ignotum.

Schol. Ebrardus *sive* Everhardus Betuniensis, *Artesius*, *vulgo dictus est* Græcista, *eo qvod librum* Græcismi titulo *scripserit* De figuris, deqve octo partibus orationis: *de qvo hic versus exstat:* Anno milleno, centeno bis, duodeno, condidit Ebrardus Græcismum Betuniensis. *Fuit hic liber olim in pretio*, *cum libro* Alexandri de Villa-Dei: *exstatqve typis in 4 editus. Ejusdem Ebrardi* Elementa Grammaticæ *mss asservantur Lovanii ad S. Martinum. Ejusdem* Antihæresim contra Waldenses hæreticos *Gretserus 1614. in 4 Ingolstadii edidit.*

APPENDIX
HENRICO GANDAVENSI SUBNECTI SOLITA.

Cap. 1. ANSELMUS, Laudunensis Scholasticus, novo expositionis genere, utriusqve Testamenti Scripturas glossa interlineari & marginali, de Patrum scriptis breviata, elucidavit. *Vide Henricum Gandav. c. 30.*

Cap. 2. SILLEBERTUS, cognomento Universalis, glossa continuata Psalterium, & alios qvoqve libros exposuit. *Alias Gillebertus dicitur.*

Cap. 3. PETRUS Dialecticus, cognomento Abailardus, subtili abusus ingenio, aliqva conscripsit; inter quæ excellunt liber Theologiæ; liber cujus est titulus, Scito teipsum. Composuit & metrico stylo Hymnos, in monasterio, qvod vocatur Paraclitus, decantandos. *Henricus Gandav c. 16.*

Cap. 4. BERNARDUS Abbas Clarævallis, vita & doctrina præclarus, contra errores Petri Abailardi, scripsit ad Innocentium Papam. Scripsit librum de Consideratione ad Eugenium Papam. Scripsit librum de libero arbitrio, ad Abbatem S. Theoderici. Exposuit homilitico genere Cantica canticorum; fecit tractatus super Evangelium, Missus est Gabriel, &c. Fecit tractatus de duodecim gradibus humilitatis. Scripsit vitam Malachiæ Episcopi, qvi ex Hibernia peregrinus Romam tendens, Clarævallis obiit. Scripsit librum de diligendo Deo, ad Haimericum Cancellarium Romanæ Curiæ. Scripsit commonitorium ad qvendam adolescentem Robertum, qui de ordine Cisterciensi ad Cluniacensem migravit. Scripsit alia multa legentibus utilia. *Supra cap. 9.*

Cap. 5. RUPERTUS Abbas Tuitiensis scripsit, ad Cononem Abbatem Sigebergensem, librum multis Scripturarum refertum mysteriis, qvem intitulavit, De victoria verbi Dei. Scripsit alium De divinis officiis. *Honorius IV. 16. de S. E.*

Cap. 6. WILHELMUS ex Abbate monachus, assumptis undecumqve scriptis ex Patrum compilationibus, Epistolam ad Romanos exposuit. *Vide supra cap. 10.*

HU-

Cap. 7. HUGO Canonicus monasterii S. Victoris Parisiensis, vir religiosus & utraqve litteratura apprime disertus, scripsit de Sacramentis fidei Christianæ. Qvod opus pro sui prolixitate, in duos libros distinxit; primum per duodecim partes ad Incarnationem usqve perducens, secundum per decem & octo partes in consummationem omnium ab Incarnatione incipiens. Scripsit qvoqve in Ecclesiasten, in Lamentationibus Jeremiæ, in oratione Dominica expositum. Scripsit librum de institutione novitiorum, de simplici natura Dei. Scripsit in Hierarchiam Dionysii Areopagitæ. Scripsit librum qvem appellavit Didascalicon. Scripsit librum Soliloqviorum; scripsit librum de perpetua virginitate beatæ Mariæ. Scripsit alia qvam plura, qvæ a qvam pluribus, pro sui utilitate, transscriptione digna judicata sunt. *Henricus Gandav. cap. 25.*

Cap. 8. GILLEBERTUS cognomento Porreta, primum Scholasticus Parisiensis, post Pictaviensis Episcopus, in sæculari scientia clarus, spiritualis etiam studii fervore nihilominus emicuit. Considerato qvippe magistri Anselmi Laudunensis glossandi modo, qvod videlicet nimia brevitate non nisi ab exercitatis in expositionibus Patrum posset intelligi, glossam prolixiorem, eoqve evidentiorem fecit. Exposuit itaqve continuatim Psalterium, Epistolas Pauli, Evangelium Joannis. Super librum etiam Boetii de Trinitate novum opus, & ad sua usqve tempora intentatum, modo expositionis materiæ auctoris congruo, consummavit. In Concilio qvoqve Remensi, qvod ab Eugenio Papa celebratum est, contra qvosdam, qvi auctoritates, qvas in expositione sua induxerat, minus intelligebant, ipse suum opus defendit. *Supra, cap. 17.*

Cap. 9. LUCAS, Montis Cornelii Abbas, ad Milonem Episcopum Taruanensem, super Cantica canticorum scripsit.

Schol. *In agro suburbano Leodicensi* Mons Cornelius *situs est, in qvo Canonicis regularibus, ordinis Premonstratensis, domicilium habentibus* Lucas *olim Abbas præfuit. Eorum posteri inde ad urbem Leodicensem migraverunt, & locum; vulgo* Bellum reditum *nuncupatum, hodie incolunt. Cæterum Lucas ex* Aponii commentariis in Cantica canticorum *confecit epitomen, eamqve Miloni Episcopo Morinensi seu Taruanensi dicavit. Fuit ea cum ipso Aponio primum Friburgi anno* 1538. *edita, & postea in Bibliotheca veterum Patrum, tomo* 1. *editionis quartæ, recusa. Floruit anno.* 1140.

Cap. 10. CLAREBALDUS; Atrebatensis Archidiaconus, super Boetium de Trinitate commentum fecit: ubi de qvibusdam Gillebertum Pictaviensem arguere, Petrum vero Abailardum condemnare, & Abbatem Bernardum comprobare videtur.

Cap. 11. PETRUS Longobardus, Scholasticus Parisiensis, postea ejusdem civitatis Episcopus, magistris sui temporis & Scripturarum expositoribus eo maxime præferendus judicatur, qvod ingenio sagaci & usu assiduo tanta in exponendis Scripturis luce claruit, ut pene magisterio doctoris non egeat, qvi glossarum ipsius lectioni animum intendere voluerit. Scripsit inter cætera magnum de Sacramentis volumen, ubi præcedentium Patrum sententias eum sane intellexisse, plane exposuisse manifestum est. *Vide censuram appositam supra. cap. 31.*

INDEX
SCRIPTORM ECCLESIASTICORUM,
Qvi in Henrici Gandavensis Catalogo ejusqve appendice recensentur.

INDEX
SCRIPTORUM IN SCHOLIIS
AUB. MIRÆI MEMORATORUM.

Edil-

ANONYMUS MELLICENSIS
Sæculo XII. Clarus
DE
SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS,

NUPER PRIMUM IN LUCEM EDITUS, ET NOTULIS CHRONOLOGICO-CRITICIS ILLUSTRATUS
à
R. D. P. BERNARDO PEZ,
Benedictino & Bibliothecario
Mellicensi.
A. M. DCC XVI.

ADMONITIO.

A*Nonymum hunc de* Scriptoribus Ecclesiasticis, *seu de* Viris illustribus, *quem Reipublicæ Literariæ bono nunc primùm in lucem damus,* Mellicensem *dicimus, neutiquam propterea; quod certa nobis argumenta suppetant, Autorem hunc Cœnobitis Mellicensibus accensendi, sed ideò; quòd in Bibliotheca Manuscriptorum* Mellicensi, *ejusque codice chartaceo in quarto, nunc signato lit. R. num. 28. sæculo circiter quarto decimo exarato, hactenus adservatus, indeque à nobis depromptus fuit; cujusmodi quidem cognominandorum Anonymorum exempla apud Freherum, Acherium, Chesnios, aliosque eruditos* Rerum *Collectores, editoresque passim occurrunt. Cæterùm, ut proprium Autoris nostri nomen, fortunamque assequeremur, nulli quidem in perquirendo labori pepercimus, sed frustra; nemine quoquam, nec illo ipso horum quidquam innuente. Fuisse* monachum, *& quidem* Benedictinum, *ex singulari quodam studio, quo Benedictinos Scriptores consectatur, & laudat, fortè quis colligat. Ast nec hoc sat firmum. Certius quid statui de hominis ætate posse videtur, estque vero perquam simile, eum sæculi Christi Duodecimo animum ad scribendum adpulisse. Nam capite XCI. Hermannum Contractum, qui anno MLIV. obiit, in* Musica penè modernis omnibus subtiliorem *extitisse narrat, & Capite CV. Manegoldum, Gregorio VII. P. M. æqualem tanquam* modernorum Magistrum magistrorum *celebrat; cùm tamen Rupertum capite LXXI.* beatæ memoriæ *Abbatem Tuitiensem vocet. Mortuus est Rupertus anno Domini M. CXXXV. Imo videtur hic scriptor eodem fere tempore opus suum adornasse, quo Honorius Augustodunensis, & Sigebertus Gemblacensis nostras de Scriptoribus Ecclesiasticis commentati sunt, quorum ille circa annum Dom. MCXXX. floruit, hic an. MCXIII. è vita excessit. Certè neutrius opus noster vel fama percepit, ut constat ex ejus præfatione, in qua præter* Hieronymum, Gennadium, Cassiodorum, & Isidorum, *quibus posterioribus & ipsis caruit, nullum alium Illustrium Virorum Scriptorem sibi hactenus cognitum fuisse commemorat.*

Porro in referendis Scriptoribus suis Anonymus noster non ubique temporis rationem habuit, iis per sæpe loco postpositis, quos ætate superiores fuisse notulæ nostræ Chronologicæ, quas ad latus adscripsimus, palam faciunt. Quosdam memorat, eruditis viris ferè adhuc ignotos, quales sunt: Johannes Musicus Anglus, Paulus Judæus Fuldensis cœnobita, Symphorosius quidam, Albertus monachus *fortè* Sigebergensis, Achelinus, seu Athelinus Episcopus, Stephanus Musicus, Manegoldus, Aribo Junior Musicus, Fucraldus, Dietgerus ex monacho Benedictino Episcopus Metensis, Meginhardus Episcopus Herbipolensis in Cantica Canticorum, Deus dedit Cardinalis adversus Guibertinos, Gotschalcus monachus Dekingensis Ord. S.B. Geraldus San-Blasianus in Sylva Hercynia, Placidus Nonantulanus, &c. *Iis etiam Scriptoribus,*

bus, quorum nomina editis Bibliothecis inserta sunt, non pauca nova, & plerisque omnibus hucusque incomperta Opera attribuit. Cujusmodi sunt: S. Gregorii M. liber Florum, & liber Synodorum; Cassiodori liber de Viris illustribus; Freculphi Ep. Luxoviensis Explanationes in Genesim; Remigii Autissiodorensis in † Genesin Commentarius; Pauli Orosii Opus in librum XII. Prophetarum; sancti Odonis Cluniacensis Dialogus de Musica; Haymonis Episcopi Halberstadiensis, *quem noster monachum* Sancti Germani Autissiodorensem *facit*, commentarius in Cantica Canticorum; Christiani Episcopi Apulorum liber contra Berengarium; Fulberti Carnotensis tractatus contra Judæos & malos Christianos; Ivonis Carnotensis Matyrologium de Sanctis ordinatissimum; Presbyteri Constantiensis plura opera; Guitmundus Aversanus in Lucam; Anselmi Lucensis Opus immodicum in Psalterium; *Scripta* à S. Udalrico Cluniacensi vita sancti Hermanni ex marchione monachi &c. *Denique consideratione, & observatione dignissima sunt, quæ de Ratramni, monachi Corbeiensis* Opere de Corpore, & Sanguine *Domini habet, ut quibus Joannis Mabillonii de Autore sententia, Præf. in Sæc. Bened. IV. P. II. exposita egregiè confirmetur. Sed hæc omnia præstat integra erudito Lectori servare ac relinquere; quem etiam rogamus, ut ampliorum, & eruditiorum Notarum, quibus noster non raro indiget, intermissionem condonet; illas enim temporis ac otii, has ingenii angustiæ excluserunt.*

† *Hoc Remigii Opus nuper in Bibliotheca Garstensi O. B. in Superiori Austria reperimus in Cod. memb. fol. hoc titulo:* Remigius in Bereschit. *Incipit:* Desiderius vocabatur Episcopus &c. *Deinde Textus:* in principio creavit DEus &c. Auctor hujus Operis, sicut sancti Doctores tradunt, cognoscitur fuisse Moyses &c.

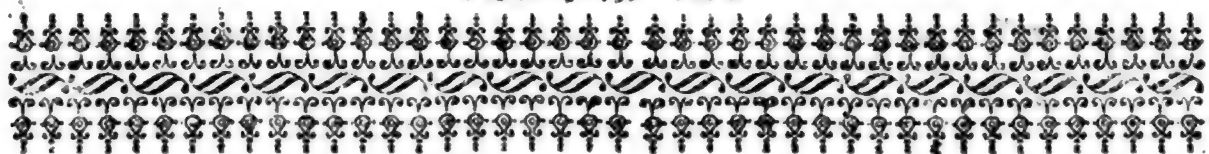
Anonymi Autoris in librum suum de Scriptoribus Ecclesiasticis Præfatio.

SCriptorum illorum, qui virorum illustrium conscripsere catalogum, pro posse sequentes exemplum, tam scripta, quàm nomina sanctorum Patrum, quorum deinceps Ecclesiæ Dei desudavit ingenium, litteris transmittemus in posterum. In quo nimirum negotio ordine quidem præpostero, sed necessario commutato, eos utcunque collegimus in unum, qui in actione Missarum quippiam statuere dicendum, videlicet † propter Telesphorum, Gelasium, Sixtum, Clementem Alexandrinum, Alexandrum primum, Leonem magnum, Gregorium primum, Gregorium tertium, Sergium: porro beatum Ambrosium Mediolanensem Episcopum (cujus quidem beatus Hieronymus inter viros illustres meminit; sed non modò nulla librorum ejus judicia ponit, verum de ipso, quia videlicet adhuc ipse supererat, omnino suum judicium subtraxit) nos incognitum prætiriri non passi, ipsam hujus operis frontem tanti nominis titulo decrevimus insigniri. Sunt tamen & alii viri illustres Cassiodorus scilicet, & Isidorus, qui nihilominus de viris scripserunt illustribus, quorum libri, quia nec dum ad nostras pervenerunt manus, quos posuerint, vel quos omiserint, penitus ignoramus.

Inchoantes igitur à fine Genadii, qui & ipse à fine Hieronymi initium fecit Operis sui, quoscunque ex eo tempore quippiam memoria dignum scripsisse deprehendimus, diligenter annotare curavimus. Verùm, ne quid desit curiositati legentium, judicavimus adponendum * Bernagardium olim hæreticum, ** Wichwertum Ravennatem exepiscopum, Urbanum secundum; non quod ad nos scripta eorum ulla pervenerint, vel certè ipsi aliquando aliquid scripserint, sed quod quisque eorum decentia nobis ingenii sui monimenta reliquit. Beringarius quidem, dum quandoque conversus, duobus aptè versiculis catholicam fidem profiteri non distulit. Clemens verò, qui & *** Ewibertus, dum in legitimum Petri successorem invectus totidem nihilominus versibus satis eleganter lusit. Urbanus autem, dum eidem æmulo suo metro & ipse respondens, nihil eum de Apostolica dignitate, præter inane vocabulum, assecutum patenter ostendit. Sed si qui aliquando ea, quæ à nobis scripta sunt, reprobant, imperitiam quidem, non autem studium reprehendant, simulque considerent, quia ubi nullus potest esse boni operis fructus, sufficit solus bonæ voluntatis affectus.

CAPUT

† f. præter * *infra cap. 88.* Beringarius. ** *inf. c. 91.* Gwibertus. *** l. Gwibertus seu Guibertus.

CAPUT I.

TElesphorus (a) Papa VII. qui beato Sixto, de quo subinde dicemus, in pontificatu successit, Missas in sanctissimæ Dominicæ Nativitatis nocte constituit celebrari, & in tempore sacrificii *Gloria in excelsis Deo*, decantari. Hic sub Adriano Principe, quemadmodum prædecessores sui Alexander, & Sixtus, nonas Januarii martyrio meruit coronari.

CAPUT II.

GElasius Papa (b) in diebus Leonis, qui Marciano succedit in regnum, Romanam Ecclesiam nobiliter rexit, qui ad utilitatem Ecclesiæ decreta multa constituit, multa utiliter scripsit. Qui etiam ad Missas dicendarum modum & numerum instituit Præfationum. Hujus Pontificis temporibus liber Missalis conscribitur, qui & Gelasianus appellatur.

CAPUT III.

ZOsimus (c) Papa instituit Benedictionem cerei, qui in Sabbatho sancto benedici solet à Diacono, cujus benedictionis hujusmodi est initium: *exultet jam Angelica turba cælorum.*

CAPUT IV.

SIxtus (d) Episcopus, qui beato Alexandro primo Romæ successit in pontificatu, infra Missarum solemnia: *sanctus*, *sanctus*, *sanctus*, decantari instituit, qui & ipse sub Adriano Imperatore VIII. Idus Aprilis martyrio coronari promeruit.

CAPUT V.

CLemens (e) Alexandrinæ Ecclesiæ presbyter, præceptor Origenis, diu in Alexandria scholam tenuit. Tam divina, quam sæculari scientia claruit. Opuscula nonnulla luculento sermone composuit. Extat illius de Pascha liber unus; de Jejunio dialogus unus; de salvando divite unus; de Obtrectatione unus; de Canonibus unus; contra gentes unus; contra eos, qui Judæorum scrutantur errores unus. Miræ autem eruditionis & eloquentiæ fuit. Orationem illam sacerdotis, quam *Canonem* dicimus, ipse composuit, quæ & ab omni Ecclesia tanti est habita; ut in consecratione Corporis Domini perpetuo jussa sit recitari. Habetur autem clarus Severi & Filii ejus Antonini temporibus.

CAPUT VI.

ALexander (f) primus, natione Romanus, ex patre Alexandro de regione* Caputrami oriundus Passionem Domini miscuit in precatione presbyteri, quum missæ debent celebrari. Unde habetur in Canone: *quam oblationem tu DEus*, & quæ sequuntur ex ordine. Hic quinto Nonas Maji sub Adriano principe cum Eventio, & Theodolo martyrium passus, migravit ad cœlos.

CAPUT VII.

LEo Magnus, (g) Apostolicus, Declamator egregius fuit, qui verbo & exemplo Christianæ Religioni plurimum profuit. Porro Sermonum illius incertus est numerus; quorum tamen de Adventu Domini, de Nativitate, de Apparatione, de Jejunio, de Passione, de Sancto Pentecoste plurimi habentur. In Sanctorum quoque natalitiis nonnulli habiti inveniuntur. Et hic augmentavit in Canone: *supplices te rogamus omnipotens DEus*, & cætera, quæ sequuntur ex ordine. Hic quarta Kal. Julii sub Marciano Principe plenus sanctitate quievit in pace.

CAPUT VIII.

GRegorius Magnus, (h) qui & primus, ex illustri Senatorum prosapia oriundus, disciplinis liberalibus à puero institutus, Romanæ Sedis jam tunc Apocrisiarius, positus Con-

(a) An. Christi 128. (b) 492. (c) 417. (d) 117. (e) 192. (f) 108. *al. *Caput Tauri*, An. Christi. (g) 440 (h) 590.

Constantinopoli, rogatu Leandri Hispalensis Episcopi, libros Moralium XXXVI. scripsit, quos in septem partes divisit. Romæ vero exorta pestilentia ipse adhuc Archidiaconus septiformem Letaniam instituit, ac postmodum decedente Pelagio, Romanum Pontificatum invitus obtinuit. Hic Agilulfi temporibus Dialogum scripsit, eum Reginæ Theodelindæ pro munere promisit. Homelias quadraginta etiam dictavit, & in Ezechielem Tractatus viginti composuit, à cujus expositione audito Agilulfi regis adventu cessavit. Librum quoque curæ Pastoralis ad Johannem Episcopum scribit; & librum alium, quem Flores appellari complacuit. Scribit & librum Responsionum ad Augustinum Anglorum Episcopum. Librum quoque Synodorum composuit cum Episcopis Italiæ de necessariis causis Ecclesiæ. Alia verò Opuscula nonnulla, quæ scripsit, non habentur, quando æmulorum excandescente invidia de medio sublata fuisse perhibentur. Hic illud, quod in Canone dicitur: *diesque nostros in tua pace disponas*, dicendum apposuit, & Orationem Dominicam ad Missam recitari constituit, congruum arbitratus, ut in consecratione Dominici corporis cum oratione hominis Sacerdotis dicatur & oratio DEI & hominis Salvatoris. Quod quidem populus utpote novum & insolitum audiens, ægrè tulit; cui protinus beatus Pontifex humili responsione satisfecit: si dicenda est, inquiens, in consecratione corporis Christi oratio, quam quidam Scholasticus humano sensu & homo composuit, quantò magis illa, quam DEI & hominum mediator instituit, qui & discipulos suos orare sic docuit? Scribit quoque in Cantica Canticorum libellum explanationis ab exordio voluminis usque eò, ubi dicitur: *Equitatui meo in curribus Pharaonis.* Hic ergò sanctissimus Pontifex Gregorius, Anglorum Apostolus, quum missis doctoribus Anglos convertisset ad Dominum, anno Phocæ imperatoris secundo, quarto Idus Martiarum migravit ad Dominum.

CAPUT IX.

GRegorius tertius (*a*) annis octo Romanum tenuit Pontificatum, qui & augmentavit in Canone: *intra quorum consortium.* Hic decessit tempore Leonis Imperatoris, quarto Kal. Decembris.

CAPUT X.

SErgius (*b*) Papa, natione Syrus, Antiochiæ ex patre Tiberio ortus, in confractione Corporis Domini, à clero & populo: *Agnus DEI*, statuit decantari.

CAPUT XI.

AMbrosius (*c*) Mediolanensis Archiepiscopus, Doctor Ecclesiæ mirificus, sub Gratiano Augusto clarus, imò & in toto Orbe terrarum notissimus, columna Ecclesiæ, & hæreticorum ruina semper & ubique liberè agens & loquens pro justitia; quippe, qui nec Theodosio Principi peccanti pepercit, non solùm Mediolanensi, cui præfuit, sed & universæ matri Ecclesiæ scribendo, & docendo plurimùm contulit. Scripsit de Spiritu sancto librum unum ad Gratianum Augustum. Scripsit quoque librum de Fide; librum de Incarnatione Domini. Scribit de Paradiso; scribit de Virginibus; scribit de exequiis fratris; scribit Exameron; scribit de fuga sæculi; scribit de Patriarchis; scribit de perpetua Virginitate Matris Domini; scribit de Isaac & Anima; scribit de bono mortis; scribit de Joseph; scribit Apologiam de David; scribit super: *beati immaculati*; scribit super: *Domine quis habitabit*; scribit de morte Gratiani; scribit de morte Theodosii; scribit de Jejunio; scribit de Officiis; scribit super Isaiam; scribit super Apostolum; scribit super Lucam; scribit contra Auxentium hæreticum; scribit ad Fritigernam Reginam Marcomannorum. Præterea plura ac diversa scribit Opuscula, quæ pro summis opibus computat; & reservat Ecclesia, de qua non recedet ejus memoria, & nomen ejus requiretur in sæcula. Hic beatissimus Pontifex, Doctor egregius, pietate præcipuus, invictus in adversis, in prosperis providus, post matutini & vesperæ delectabiles exitus, ipse delectabilis omnibus, sub Principibus Arcadio & Honorio quievit in Domino.

CAPUT XII.

JOhannes Constantinopolitanus, (*d*) cognomento Chrysostomus, qui ab ingrata Ecclesia bis est depositus, & insuper annuente Theophilo Archiepiscopo in exilium missus, primò Origenis errore deceptus, sed Dei gratia præventus, cooperante correctus, & Ecclesiæ

(*a*) Anno Christi 731. (*b*) 688. (*c*) 374. (*d*) 398.

siæ reconciliatus est. Hic tam Græco, quàm Latino eruditus eloquio præter Sermones in Festivitatibus habitos, stilo egregio scriptos, scribit super Epistolam ad Hebræos; scribit nihilominus in Matthæum egregium opus, scribit etiam librum de reparatione lapsi, & septem Homelias de laude Pauli Apostoli; dialogum quoque Basilio habitum de honore Sacerdotii. Hic sub prænotatis principibus celebris, celebrem sui memoriam dereliquit Ecclesiis.

CAPUT XIII.

EPiphanius (a) Salaminæ Episcopus, fide Catholicus, ingenio optimus, Johanni Chrysostomo pro eo, quod eum offenderat, duos in suo Episcopatu presbyteros ordinando, non contemnendam dictavit Epistolam ad Catholicam fidem, pacisque custodiam cohortantem. Hanc beatus Hieronymus presbyter pro ædificatione legentium rogatu fratrum in Latinum vertit eloquium.

CAPUT XIV.

FUlgentius (b) Episcopus, qui Ruspensi Ecclesiæ præfuit sub Theoderico Rege Gothorum, in confessione fidei & scientia claruit in Homeliis; declamator fuit, & sermones plurimos utiles recitavit ad populum (&) in posterum transmisit literis. Scripsit quoque librum insignem de prædestinatione, & fide alium ad Trassamundum Regem Vandalorum.

CAPUT XV.

ANnitius (c) Manlius Severinus Boëtius tam divina, quam humana scientia clarus, qui & Romæ consul fuit, super Hypermenias (*) volumen insigne composuit. Aliud etiam de Musica scripsit, in quo profundum ejusdem artis subtiliter inquisivit. Et aliud nihilominus de fide sanctæ Trinitatis scriptum dereliquit. Qui etiam ad Johannem Papam contra Eutychen & Nestorium hæreticos scribit. At ubi Theodericus rex Gothorum tyrannidem in Romanos exercuit, Boetius Consul Græcis clam litteras misit, volens scilicet per illorum patrocinium (**) subdere, & à Regis tyrannide civitatem & cives, se quoque addito liberare. Quod ubi Rex impius comperit, quasi reum majestatis Ravennam in exilium missum, in carcerem recludi jussit; in quo vir sapiens philosophica sibi consolatione adhibita, quinque libros per satyram edidit; in quibus, quia & se, & omnes lugentes consolari intendit, opus suum librum Consolationis inscripsit. Hic vir plurima posteris ingenii sui monimenta dereliquit. Duobus filiis in Consulatu relictis, à Rege nefario cum aliis pluribus gladio percussus occubuit.

CAPUT XVI.

MAgnus Aurelius (d) Cassiodorus Romæ Consul, deinde Senator, ad ultimum monachus monasterium construxit. Tam divina, quàm sæculari littera clarus effulsit Psalmos exposuit; libros Institutionum & Chronicam fecit. Librum de viris illustribus scripsit; Epistolas Theoderici dictavit; insuper & tripartitam Historiam ordinavit.

CAPUT XVII.

ARator Romanæ (e) Ecclesiæ Subdiaconus, qui sub Papa Vigilio floruit, librum Actus Apostolorum versibus scripsit, quem postmodum Clero & populo, & Apostolico publicè legit.

CAPUT XIIX.

PRiscianus (f) Cæsariensis, Grammaticus peritissimus fuit, qui & librum egregium de grammatica arte composuit. Erravit autem, qui hunc in fide errâsse confirmant, quasi qui librum Juliano Apostatæ scripserit, & scriptum obtulerit. Errant inquam, & patenter errant; neque enim Juliano scripsit Imperatori, sed Juliano Consuli fratri Symmachi soceri Boetii. Sed neque sub Juliano Apostata, qui adeò in fide desipuit, sed sub Justiniano Christicola Priscianus Cæsariensis Constantinopoli floruit. A Juliano autem Cæsare usque ad Justinianum Imperatorem computantur anni ducenti viginti septem.

(a) Anno Christi 368. (b) 507. (c) 510. (*) περὶ ἑρμηνείας (**) f. subducere. (d) 514. (e) Anno Christi 544. (f) 550.

CAPUT XIX.

DIonysius (a) Abbas Romanus sexto Justini Principis anno Paschales Cyclos scripsit, quos à primo anno Diocletiani Imperatoris inchoavit.

CAPUT XX.

BEnedictus (b) Pater venerabilis post vitam eremiticam, quam duxit in loco, cui Sublacus vocabulum est, in Monte Cassino, doctrina claruit, & miraculis. Quò cùm primò tenderet relicta priori habitatione, tres corvi, sicut in (†) Longobardorum historia legitur, quos pascebat cottidie, secuti sunt eum divina jussione. Cumque pervenisset ad quoddam bivium, duo Angeli apparuerunt ei in specie duorum juvenum, ostendentes viam, per quam ad locum iret. In loco autem illo quidam Dei servus habitabat, cui vox de Cœlo dicebat: *His tu parce locis; alter amicus adest.* Cujus versiculi sensus talis est: exi de hoc loco amice, quia alius amicus debet hic habitare. Veniens itaque sanctus Benedictus in summitatem montis, in maxima se constrinxit abstinentia; ubi scripsit etiam Monachorum Regulam, teste beato Gregorio (††) discretione præcipua, sermone luculento. In qua præter alia sanctitatis ejus indicia satis ostenditur, quam cœlestem in terris vitam duxit; quia vir sanctus non potuit aliter docere, quàm vixit.

CAPUT XXI.

VIctor Capuanus (c) Episcopus librum insignem de Pascha composuit, in quo erratica Victorii scripta redarguit. Scripserat enim & ille jubente (†‡†) Hilario Papa Paschales Cyclos, sed errore plenos, quos scriptis suis, ut diximus, destruxit Victor Episcopus.

CAPUT XXII.

JOrdanis (d) Episcopus Chronicam de gestis Romanorum abbreviando descripsit, quam ab Adam inchoavit, & ad Justinum minorem Augustum usque perduxit.

CAPUT XXIII.

VIctor (e) Affricanus Episcopus, Wandalicæ persecutionis historiam scribit; quæ nimirum persecutio ejusdem postremò sui scriptorem involvit.

CAPUT XXIV.

PAterius (f) Gregorii Magni discipulus, colligit in unum testimonia Scripturarum, quæ beatus Papa Gregorius passim in suis tractatibus posuit, & posita protinus competenter exposuit. Habet enim hoc inter expositores alios quasi singulare; ut subintroducta de scripturis testimonia soleat singillatim exponere; ad quæ recolligenda idem Scriptor animum intendit, quippe quæ posteris non parum profutura putavit.

CAPUT XXV.

COlumba, (g) qui & Columbanus Abbas, qui ex Hibernia oriundus, postquam cum discipulis suis Gallo, & aliis plura terrarum loca pertransiit, plures ad fidem Christi verbi exhortatione perduxit, plura etiam diversis in locis monasteria construxit, scripsit manu sua monachorum Regulam; ad quos etiam unam exhortatoriam brevem licet, sed de contemptu mundi copiosè disserentem, dictavit Epistolam.

CAPUT XXVI.

ISidorus Hispalensis (h) Episcopus, qui beato Leandro in Episcopatu successit, multa, & magna opuscula edidit. Nam inter alia Synonyma scripsit, & Abbreviationem temporum, quam ad Constantinum Heraclii filium perduxit. Librum quoque Etymologiarum, librum officiorum, & librum Virorum illustrium. Præterea sermones plurimos, diversis temporibus habitos, stylo egregio scriptos transmisit ad posteros.

CAPUT XXVII.

THeodorus (i) venerabilis Anglorum Archi-Episcopus à Papa Vitaliano ordinatus & in Angliam missus, postquam in populo cui præerat, verbo & exemplo pluribus saluti fuit, ad ultimum librum de reorum pœnitentia, præcipua discretione conscripsit. Audiens etiam Constantinopolitanam Ecclesiam hæresi Euticetis * valde turbatam, Synodum collegit, & ubi omnium in fide Catholica consensum audivit, hunc ad instructionem, memoriamque

(a) Anno Christi 533. (b) 540. (†) *Paul. Diacon. Hist. Longob. lib. 1. cap. 27.* (††) *lib. 2. Dial. cap. 26.* (c.) A. Chr. 545. (†‡†) Hilarus. (d) A. 552. (e) 484. (f) 601. (g) An. Chr. 589. (h) 633. (i) 668. * Eutychis.

riamque sequentium Synodalibus litteris (‡) commendavit. Harum litterarum tale est exordium: *in nomine Domini nostri JEsu Christi Salvatoris, imperantibus Dominis piissimis regibus nostris.* Earundem verò talis est conclusio, *nos omnes subscribimus, qui cum Theodoro Archi-Episcopo fidem Catholicam exposuimus.* Hic de Tarso Ciliciæ oriundus fuit, & multis virtutibus clarus quievit.

CAPUT XXVIII.

PEtrus (*a*) Archi-Episcopus Ravennas librum scripsit egregium Sermonum super topazium & aurum obrizum pretiosum.

CAPUT XXIX.

ADaman (*b*) presbyter & Abbas Monachorum, qui erant in insula Hy, vir bonus, & sapiens scientia scripturarum nobilissimè instructus, scripsit de locis sanctis librum, legentibus multis (††) utilimum, cujus auctor erat docendo ac dictando (*) Artwolfus Galliarum Episcopus, qui orationis gratia Jerosolymam veniens, lustrata omni terra repromissionis, Damascum quoque, Constantinopolim, Alexandriam, insulas maris adiit; patriam quoque navigio repetens vi tempestatis in occidentalia littora Brittanniæ delatus, post multa ad eundem Dei famulum Adamannum presbyterum venit, & quæcunque in locis sanctis digna memoriâ vidisse se retulit, hic litteris (**) commendavit. Obtulit autem librum suum (*,*) Abfrido rege Nordannbrorum, à quo etiam muneribus multis donatus, in patriam est remissus. Sed quia & libellum, & libelli auctorem paucos nostrorum legisse vel nosse dubium non est, quiddam ex eo, quasi per excessum excerpsimus, quod legentibus plurimum conducere potest; his duntaxat, qui de locis sanctis, in quibus Patriarchæ, Prophetæ, & Apostoli cum ipso Domino conversati sunt, ea tantùm, quæ lectione didicerunt, & norunt. Igitur de Bethlehem, quæ Domus est panis Angelorum, in quo Virgo virginum Verbum de se genuit incarnatum, scribit in hunc modum.

Bethlehem civitas David in dorso sita est, angusta (†‡†) ex omni parte, vallibus circumdata, ab Oriente in Occidentem mille passibus longa, humili sine turribus muro per extrema plani verticis instructo; in cujus orienti angulo quasi quoddam naturale semiantrum est, cujus exterior pars nativitatis Dominicæ fuisse dicitur locus; interior præsepe Domini nominatur. Hæc spelunca tota interiùs pretioso marmore tecta supra locum, ubi Dominus natus specialiùs traditur, sanctæ Mariæ grandem gestat Ecclesiam. Scripsit item hoc modo de loco passionis, & resurrectionis ipsius.

Ingressus à Septentrionali parte Jerosolymam Urbem primum de locis sanctis pro conditione platearum divertendum est ad Ecclesiam Constantinianam, quæ Martyrium appellatur. Hanc Constantinus Imperator, eò quòd ibi crux Domini ab Helena matre reperta sit, magnifico & regio cultu construxit. Dehinc ab occasu Golgotana vitæ Ecclesia, in qua etiam rupis apparet illa, quæ quondam ipsam affixam Domini corpore crucem pertulit, argenteam modò pergrandem sustinens crucem, pendente desuper magna ærea rota cum lampadibus. Infra verò ipsum locum Dominicæ crucis excisa in petra crypta est, in qua super altare pro defunctis honoratis Sacrificium solet offerri, positis interim in platea corporibus. Hujus quoque ad occasum Ecclesiæ Anastasis, hoc est, resurrectionis Dominicæ rotunda Ecclesia, tribus cincta parietibus, duodecim columnis sustentatur, inter parietes singulos latum habens spatium viæ, qui atria altaria in tribus locis parietis medii continet, hoc est, Australis, & Aquilonaris, & Occidentalis. Hæc bis quaternas portas, id est, introitus per tres è regione parietes habet, è quibus quatuor ad Vulturnum, & quatuor ad Eurum spectant. Hujus in medio monumentum Domini rotundum petra excisum est, cujus culmen intrinsecus stans homo manu contingere potest, ab oriente habens introitum, cui lapis ille magnus appositus est, quod intrinsecus ferramentorum vestigia ostendunt usque in præsens. Nam extrinsecus usque ad culminis summitatem totum marmore tectum, summum vero culmen auro ornatum, auream magnam gestat crucem. In hujus autem monumenti aquilonari parte sepulchrum Domini in eadem petra excisum longitudinis septem pedum, trium mensura palmorum, pavimentò altius eminet, introitum habens à latere meridianò, ubi die noctuque duodecim lampades ardent; quatuor intra sepulchrum, octo supra in margine dextro lapis, qui ad ostium monumenti positus erat, nunc fixus est, cujus pars minor quadratum altare ante ostium nihil-

(‡) *Manus Seculi XV. correxerat*: commendare curavit. (*a*) An. Chr. 433. (*b*) 679.
(††) *inf. cap. 75.* utilissimum. (*) alii Arculfus. (**) *prior manus* mandare curavit.
(*,*) l. Aldfrido regi Nordanhumbrorum. (†‡†) *alii* angusto.

nihilominus ejusdem monumenti ſtat, major verò in orientali ejusdem Eccleſiæ loco quadrangulum aliud altare ſub lintiaminibus exiſtit. Color autem ejusdem monumenti, & ſepulchri albo & rubicundo permixtus videtur.

De loco quoque Aſcenſionis Dominicæ præfatus auctor hoc modo refert: mons olivarum altitudini montis Syon par eſt, ſed latitudine & longitudine præſtat, exceptis vitibus & olivis raro ferax arboribus, frumenti quoque & hordei fertilis: neque enim brucoſa, ſed herboſa & florida ſoli illius eſt qualitas, in cujus ſummo vertice, ubi Dominus ad Cœlos aſcendit, Eccleſia rotunda grandes ternas per circuitum cameratas habet porticus deſuper tectas. Interior namque domus propter Dominici Corporis meatum camerari & tegi non potuit, altare ad orientem habens anguſto culmine tectum, in cujus medio ultima Domini veſtigia Cœlo deſuper patente, ubi aſcendit, viſuntur, quæ cum cottidie à credentibus terra tollatur, nihilominus manet (†) eandem adhuc ſpeciem veluti impreſſis ſignata veſtigiis ſervat. Hæc circa, ærea rota jacet usque ad cervicem alta, ab occaſu habens introitum pendente deſuper in cochleis magna lampade, totaqve die, & nocte lucente. In occidentali ejusdem Eccleſiæ parte feneſtræ octo totidemqve è regione lampades in funibus pendentes usqve Jeroſolymam per vitrum fulgent, qvarum lux corda intuentum cum qvadam alacritate & compunctione paveſcere dicitur. In die Aſcenſionis Dominicæ per annos ſingulos miſsâ peractâ validi fulminis procella deſurſum venire conſvevit, & omnes qvi in Eccleſia fuerint, terræ proſternere. De ſitu etiam Hebron, & monumentis patrum ita ſcribit:

Hebron qvondam civitas & metropolis regni David, nunc ruinis tantum, qvid tunc fuerit, oſtendens, uno ad orientem ſtadio ſpelucam duplicem in valle habet, ubi ſepulchra Patriarcharum qvadrato muro circumdantur capitibus verſis ad Aqvilonem; & hæc ſingula ſingulis tecta lapidibus inſtar ſilice dolatis; trium Patriarcharum candidis, Adam obſcurioris, & vilioris operis, qvi haud longe ab illis ad Borealem, extremamqve muri illius partem pauſat. Trium qvoqve fœminarum viliores & minores memoriæ cernuntur. Mambre collis mille paſſibus à monumentis iis ad Boream, herboſus valde, & floridus, campeſtrem habens in vertice planitiem. In Aqvilonari parte qvercus Abrahæ [duorum hominum altitudinis truncus] Eccleſia circumdata eſt. Hæc de opuſculis exſcerpta præfati ſcriptoris ad ſenſum qvidem verborum illius, ſed brevioribus, ſtrictisqve comprehenſa ſermonibus ad utilitatem legentium hìc inſeruimus. Plura voluminis illius, ſi qvem ſcire delectat, vel ipſo illo (††) volumine, vel in eo, qvod de illo venerabilis Beda (†‡†) presbyter ſtrictim exſcerpſit, epitomaticè reqvirat.

CAPUT XXX.

Althelmus (a) Epiſcopus, cùm adhuc presbyter eſſet, & Abbas monaſterii, qvod Mailldubi urbem Angli nuncupant, ſcripſit jubente Synodo ſuæ gentis librum egregium adverſus errorem Britonum, qvo vel paſcha non ſuo tempore celebrant, vel alia plura Eccleſiaſticæ caſtitati & paci contraria gerunt, multosqve eorum, qvi occidentalibus Saxonibus ſubditi, Britones ad Catholicæ Paſchæ celebrationem hujus lectione perduxit. Scripſit & de Virginitate librum eximium, qvem in exemplum Sedulii geminato opere & verſibus hexametris & proſa compoſuit. Scripſit & alia nonnulla, utpote vir undecunqve doctiſſimus. Nam & ſermone nitidus, & ſcripturarum tam liberalium, qvàm Eccleſiaſticarum erat eruditione mirandus.

CAPUT XXXI.

Beda (b) venerabilis presbyter & monachus, natione Anglus, ſub (*) Geolfrido Abbate Chriſti tyrocinio mancipatus, pluribus opuſculis utilitatibus Eccleſiaſticis ſervivit. Verùm tam de ipſo, qvàm de operibus ejus ſuum ipſius teſtimonium proferemus; qvia & qvòd ex Anglia oriundus fuerit, & annos natus qvatuor curâ propinqvorum in monaſterium beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli ſacris litteris erudiendus Benedicto, ac deinde Geolfrido Abbati traditus ſit, qvòd cunctum ex eo tempus vitæ in ejusdem monaſterii habitatione peragens, omnem meditandis ſcripturis operam dederit, qvòd inter obſervantiam diſciplinæ regularis & cottidianam in Eccleſia cantandi curam ſemper aut ſcribere, aut diſcere, aut docere dulce habuerit, quòd nono decimo vitæ ſuæ anno diaconatum, triceſimo presbyteratum jubente Abbate ſuo ſuſceperit, qvanto etiam, ordine

(†) *Supple:* &. (††) *extat apud Mabillon. Sac. III. Bened. p. II.* (†‡†) *Lib. 5. cap. 16. Hiſt. Gent. Angl.* (a) An. Chr. 680. (b) 701. (*) *Alias* Ceolfrido.

ne presbyteratûs accepto, usqve ad annum ætatis suæ qvinqvagesimum nonum ex opusculis venerabilium patrum breviter annotaverit, sive etiam ad formam sensus & interpretationis eorum superadjecerit, in libro qvem scribit de historia & gestis patriæ, curavit ascribere. In principium, inqvit, Genesis usqve ad navitatem Isaac, & ejectionem Ismaëlis libros qvatuor; de Tabernaculo & vasis ejus, ac vestibus sacerdotum libros qvatuor; de ædificatione templi allegoricæ expositionis sicut & cætera libros duos. Item in librum Regum triginta Qvæstionum; in Proverbia Salomonis libros duos; in Canticum Canticorum libros septem; in Isaiam, Prophetam Danielem, duodecim Prophetas, & septem Jeremiæ distinctiones capitulorum ex tractatu beati Hieronymi exceptas; in Esdram, & Neemiam libros tres; in canticum Habacuc librum unum; in librum beati patris Tobiæ explanationes allegoricæ de Christo, & Ecclesia librum unum; Capitula lectionum in Pentatevchum Moysi & Josuæ, Judicum, in libros & verba dierum, in librum beati patris Job, in Parabolas, Ecclesiasten, & Canticum canticorum; in Isaiam Propheiam, Esdram qvoqve & Neemiam; in Evangelium Marci libros qvatuor; in Evangelium Lucæ libros sex; Homeliarum Evangeliorum libros duos; in Apostolum qvæcunqve in opusculis sancti Augustini inveni, exposita cuncta per ordinem transcribere curavi; in Actus Apostolorum libros duos; in Epistolas septem Canonicas libros singulos; in Apocalypsim sancti Johannis libros tres; item capitulum lectionum in totum novum Testamentum excepto Evangelio; item librum Epistolarum ad diversos, qvarum de sex ætatibus una est, de mansionibus filiorum Israël unam; unam de eo, qvòd ait Isaias: *& claudentur ibi in carcerem, & post dies multos visitabuntur.* De ratione Bissexti unum; de Æqvinoctio juxta Anatolium unum. Item de Historiis sanctorum librum vitæ & passionis sancti Felicis Confessoris de metrico Paulini opere in prosam transtulit; librum vitæ & passionis sancti Anastasii malè de Græco translatum, & pejus à qvodam imperito emendatum prout potui, ad sensum adcorrexi; vitam sancti patris & monachi simul & antistitis (a) Cudberti, & priùs heroico, & postmudum plano sermone descripsi; Historiam Abbatum monasterii hujus, in qvo supernæ pietati deservire gaudeo, Benedicti & Geolfridi, & Hey, & Berecti in libellis duobus; Historiam Ecclesiasticam nostræ insulæ, ac gentis in libris decem; Martyrologium de nataliciis sanctorum martyrum diebus, in qvo omnes, qvos invenire potui, non solùm, qvo die, verùm etiam, qvo certaminis genere, vel sub qvo judice mundum vicerint, diligenter adnotare studui; librum Hymnorum diverso metro sive rhythmo; librum Epigrammatum heroico metro, sive elegiaco; de natura rerum, & de temporibus libros singulos; item de temporibus librum unum majorem, librum de Orthographia Alphabeti ordine distinctum; item librum de metrica arte, & huic adjectum alium de Schematibus sive tropis libellum, hoc est, de figuris modisqve, qvibus scriptura sacra contexta est.

CAPUT XXXII.

ZAcharias (b) Apostolicus, utriusqve eloqvii peritus, qvatuor libros Dialogorum beati Gregorii de Latino in Græcum vertit eloqvium.

CAPUT XXXIII.

PEtrus (c) Damiani, Cardinalis Episcopus scripsit librum & nomine & dignitate Gratissimum, & librum alium, qvi inscribitur: *Dominus vobiscum*, contra eos, qvi dicebant, in actione Missarum hunc salutationis modum à solitariis non esse servandum.

CAPUT XXXIV.

PAschasius, (d) qui & Radbertus, fide & scientia clarus, scripsit de Corpore Domini librum, cunctis per Orbem fideliter amplectendum.

CAPUT XXXV.

SEdulius (e) Antistes ad Macedonium presbyterum magistrum suum libros duos de veteri scilicet & novo Testamento metro conscripsit Heroico, qvibus & prolixum prosaicè scriptum præposuit Prologum.

CAPUT XXXVI.

THeodolus (f) parentibus non infimis & Christianis editus fuit; puer in Italia adultus, in Græcia studuit. Eruditus igitur in utraqve lingva cùm esset Athenis, gentiles cum fidelibus

(a) *Alias* Cudberti. (b) Anno Christi 741. (c) 1057. (d) 844. (e) circ. 450. (f) incert. ætat.

delibus altercantes audivit, qvorum colligens rationes, reversus in allegoricam Eglogam contulit, qvam morte præventus non emendavit; unde paucos in opere ejus nævos invenimus. Qvi dum sic posuit [†] *dic & Trojanum laudis scire secretum, se* malè corripuit. Demum tam morum, qvàm scientiæ honestate præditus, sub clericali norma obiit. Inscribitur autem Liber ejus Eggloga à capris, videlicet tracto vocabulo; qvasi diceretur: [††] egle logos, id est: caprinus sermo; aut qvia fœditatem vitiorum, qvæ per hoc animal significatur, reprehendit. Nonnulli etiam à [†‡†] *egligon* Græcè, exercitium [*] Latinè interpretantur; qvia collectis historiis, & fabulis multis componitur.

CAPUT XXXVII.

GRegorius (a) Turonum Archiepiscopus, Doctor egregius, & Historiographus plurimas conscripsit historias, & de miraculis sanctorum volumen egregium.

CAPUT XXXVIII.

MArtinus [**] Brachahensis (b) Archiepiscopus scribit ad Mironem regem libellum de qvatuor virtutibus.

CAPUT XXXIX.

CÆsarius (c) Lirinensis monasterii monachus, & postmodum Arelatensis Archiepiscopus, Homelias numero decem exhortatorias monachis scripsit, in qvibus omnibus de contemptu mundi copiosè disseruit.

CAPUT XL.

ADo (d) Archiepiscopus Viennensis scribit inter alia Martyrologium de Sanctis. Extant Epistolæ Nicolai Papæ Adoni directæ.

CAPUT XLI.

ALbinus, (e) qvi & Alqvinus officio presbyter, ingenio optimus, fide Catholicus, scribit de Grammatica, scribit de Rhetorica, scribit de Dialectica, scribit de Astronomia; scripsit qvoqve librum de Trinitate. Scribit de octo vitiis ad Gwidonem Comitem. Scripsit & super Johannem. Hic per septem ferias totidem ordinavit officia, octavâ, hoc est Dominica addita, ita planè; ut in Dominica de Sancta Trinitate, feria secunda de Sapientia, tertia verò de Spiritu Sancto, qvarta de Angelis, qvinta de charitate, sexta de sancta cruce, sabbato de sancta Maria, de singulis denique suum singulorum agatur officium. Qvod ideo commemorandum putavi, qvòd ordo ejusdem institutionis in multis hodieqve servatur Ecclesiis. Scribit etiam Qvæstiones in Genesim ad litteram.

CAPUT XLII.

JUstus (f) Viennensium Archiepiscopus scribit ad Sergium Papam librum explanationum in Cantica Canticorum.

CAPUT XLIII.

HEtto (g) venerabilis Augiensis cœnobii presbyter temporibus Ludgwici mirabilem visionem cujusdam Augiensis monachi, nomine Wertini, qvam eductus è corpore vidit, qvi & reductus post triduum obiit, prosa describit. Idem postmodum Basileæ Episcopus factus, cum [**] Bugone, & Ajone comitibus Constantinopolim missus suum describit Hodæporicum.

CAPUT XLIV.

WAltfridus (h) ‡‡ Strabo vir doctus, qui annis septem Augiensi Monasterio præfuit, qvi multa ingenii sui monimenta metro & prosa posteris tradidit. Eandem ejusdem monachi visionem metro studiosè descripsit.

CAPUT XLV.

MAgnentius (i) Rabanus Maurus, primò Fuldensis Abbas, deinde Mogontinus Archiepiscopus, scribendi studio admodum intentus, librum de mysterio Sanctæ Crucis variis

[†] *Eclog. Theodul. versu* 319. dic & Trojanum laudis tu scire secretum. [††] αἰγῶν λόγος. [†‡†] ἐκλογὴ, vel ἐκλογεῖον, collectio, sellectum &c. [*] f. excerptum. (a) An. Christi 573. [**] Braccarensis. (b) A. Ch. 560. (c) 502. (d) 859. (e) An. Chr. 780. (f) *alii* Urgelens. Episcopus, qui floruit. 529. (g) A. Ch. 811. [**] *alii* Hugone. (h) An. Chr. 842. ‡‡ *aliis* Walafridus. (i) 850.

riis figuris, metroqve composuit, qvem Sergio Papæ transmisit. Scribens qvoqve super totum vetus Testamentum nihil prætermisit intactum. Sed & super Matthæum scribit volumen egregium; scribit & Computum; scribit in Ludwicum super cantica Prophetarum; scribit super Apostolum.

CAPUT XLVI.

HIncmaurus * (a) reverendissimus Remorum Archiepiscopus, scribit ad Carolum de Collectis, de Canonibus; de vita qvoqve & virtutibus sancti Remigii non contemnendum scripsit opusculum.

CAPUT XLVII.

RAtramnus (b) vir doctus scripsit libellum cuidam principi de corpore & sanguine Domini, à cujus libelli interim laude cessamus, donec perlecto eo, si fortè ad manum venerit, an sanæ & Catholicæ fidei concordet, agnoscamus.

CAPUT XLVIII.

LAurentius (c) ** doctrina, & scientia clarus scribit librum de duobus temporibus, in qvo plurima pœnitentes poterint invenire remedia.

CAPUT XLIX.

RUdolfus (d) Fuldensis monasterii Presbyter, & monachus, Doctor præcipuus, poëta etiam dictus, & Historicus satis doctus, multis utiliter scriptis, octavo Idus Martii rebus excessit humanis.

CAPUT L.

SMaragdus (e) abbas super Epistolas, & Evangelia per singulas Dominicas distributa, utilimum scripsit opusculum. Libellum qvoqve alium scribit, qvem de diversis virtutibus collegit, & ei Diadema Monachorum nomen imposuit; qvia sicut diadema gemmis, ita hic liber fulget ornamentis.

CAPUT LI.

AMbrosius, (f) qvi & Autpertus Abbas *** Agaunensis Cœnobii, explanationem scribit in librum Apocalypsis Johannis Apostoli. Scribit etiam in modum Prudentii Psycomachiæ, qvod interpretatur pugna animæ, librum de conflictu virtutum & vitiorum, qvem & misit ad Lantfridum Abbatem ac presbyterum in Bavaria constitutum.

CAPUT LII.

JUlianus (g) Toletanus Episcopus, vir litteris adprimè eruditus scribit Idalio Episcopo Barcinonensi librum Prognosticorum de novissimis diebus, & initio futuri seculi.

CAPUT LIII.

BAchiarius (h) vir optimi ingenii, scribit ad Januarium librum de reparatione lapsi.

CAPUT LIV.

REgino (i) Abbas Brumiensis Chronicam scribit, qvam à primo Incarnationis Dominicæ anno inchoavit & ad millesimum qvintum perduxit.

CAPUT LV.

EUcherius (k) in divinis Scripturis admodum exercitatus scribit Qvæstiones in librum Regum. Scribit nihilominus de forma spiritualis intellectûs; & interpretatione nominum. Habetur & alius liber ab eo conscriptus, qui inscribitur de Quæstionibus difficilioribus.

CAPUT LVI.

MArcellinus, (l) natione Romanus, chronicam scripsit, in qva sagacis sui ingenii evidens indicium dedit.

CAPUT

* *al.* Hincmarus (a) An. Chr. 845. (b) 840. (c) 705. ** Novariensis. (d) 850 (e) An. Chr. 810. (f) 700. *** *aliis* Vincentinus ad Vulturnum. (g) 680 (h) An. Chr. 440. (i) 892. (k) 434. (l) 380.

CAPUT LVII.

PAulus (a) monachus, monachorum Regulam ſcripſit, in cujus conſcriptione cooperatorem habuit Stephanum collegam ſuum. Unde & eandem Regulam ſub utrorumqve nomine placuit inſcribi, exempli gratia: incipit Regula Pauli, & Stephani.

CAPUT LVIII.

POrcharius * (b) vir vitæ venerabilis, Abbas monaſterii Lirinenſis, qvi beatum Cæſarium Arelatenſi Eccleſiæ deſtinavit Epiſcopum, ſcripta qvædam, quæ monita nuncupare placuit, monachis ſcripſit, in qvibus de contemptu mundi & breviter & diffuſè diſſeruit: breviter verbis, ſed diffuſè ſententiarum medullis. Hic, ut fertur, cum multitudine copioſi gregis ſui à Saracenis captus, & interemptus eſt.

CAPUT LIX.

JOhannes (c) Muſicus, natione Anglicus, vir admodum ſubtilis ingenii fuit, qvi & libellum præſtantiſſimum de Muſica Arte compoſuit.

CAPUT LX.

JOhannes (d) natione Romanus, Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus, vir acutus ingenio, ſermone facundus, auctoritate, & aſſenſu beati Johannis Apoſtolici de vita beatiſſimi Gregorii Papæ ſatis famoſum ſcribit opuſculum.

CAPUT LXI.

FRicholphus †* (e) Epiſcopus ſcientia, doctrinaqve præcipuus, explanationes in Geneſim ſcribit, & ab exordio mundi usqve ad tempora Nortomannorum veraces hiſtorias texuit.

CAPUT LXII.

ARnulfus (f) presbyter & monachus monaſterii Sancti Emmerammi Dialogum ſcribit Collectitii & Admonitii de virtutibus ſanctorum, qvi eodem in loco in pace ſepulti noviſſimam expectant tubam.

CAPUT LXIII.

ARbo ** (g) qvi & *** Cyrias Friſingenſis Epiſcopus, duo non parva de geſtis ſanctorum Emmerammi & Corbiniani ſcribit opuſcula.

CAPUT LXIV.

PAulus (h) Judæus, Fuldenſis monachus, vitam ſancti Erhardi Ratiſponenſis Epiſcopi, ſed & de Converſione ſancti Pauli Apoſtoli compoſuit proſam, qvam vulgò dicunt ſeqventiam, cujus hoc eſt exordium: *Dixit Dominus ex Baſan.* &c.

CAPUT LXV.

NOcherus **** (i) Abbas Augienſis, vir fide, & actibus clarus, litteris etiam adprimè eruditus, in Muſica periciſſimus fuit. Libellum, qvem ſeqventiarum, uſitato videlicet vocabulo nuncupari complacuit, compoſuit, cui præmittens prologum deſtinavit eum ad venerabilem Luitwardum Vercellenſem Epiſcopum.

CAPUT LXVI.

REmigius [k] vir clarus tam divinis, qvàm ſæcularibus litteris ſufficienter inſtructus, inter alia explanationem in Geneſim ſcripſit. Sed & ſuper Pſalterium Commentum inſigne compoſuit. Habetur nihilominus & aliud ejus Commentum, qvod ſcripſit ſuper Donatum.

CAPUT LXVII.

PAulus [l] vir doctus, ſcribit inter alia librum utiliſſimum, qvi inſcribitur de ſignificatione verborum.

CAPUT

(a) inc. ætat. * manus ſæc. XV. *alias Burcharius.* (b) An. Chriſti 500. (c) inc. ætat. (d) An. Chriſti 875. †* *alias* Freculphus. (e) An. Chr. 824. (f) 1041. ** *alias* Atibo. (g) An. Chr. 760. *** ead. man. *alias Cyrinus.* (h) inc. ætat. **** *alias* Norgerus. (i) An. Chr. 912. [k] 880. [l] 820.

CAPUT LXVIII.

EGebertus (*a*) Heresfeldensis, natione Svevigena, officio presbyter, inter alia scribit Vitam sancti (*b*) Nemoradi confessoris, qvi & claruit temporibus Chunradi Imperatoris.

CAPUT LXIX.

ORosius, (*c*) venerabilis, ut putatur Episcopus, scribit inter alia Commentum in librum duodecim Prophetarum.

CAPUT LXX.

EKehardus (*d*) monachus monasterii sancti Galli, acuti satis Ingenii, gesta Waltharii metro conscripsit Heroico, tertio regnante Hainrico.

CAPUT LXXI.

AMularius (*e*) venerabilis Trevirorum Archiepiscopus, scripsit inter alia de Officiis eximium opus. Hujus operis imò & hujus Auctoris meminit beatæ memoriæ Rudwertus Abbas Tuitiensis in libro suo, qvem scribit de Officiis.

CAPUT LXXII.

AChelinus (*f*) Episcopus nonnulla edidit scripta, qvæ appellantur Ænigmata.

CAPUT LXXIII.

SYmphrosius, (*g*) vir eruditissimus, sermone, ac scientia sua, nihilominus scribit Ænigmata, qvæ cùm hodieqve habeantur à pluribus, nos tamen necdum legendorum eorum copiam habere potuimus.

CAPUT LXXIV.

ZEnophirus (*h*) Constantinopolitanus Episcopus scribit inter alia librum, qvi inscribitur Chronographia.

CAPUT LXXV.

OTto (*i*) venerabilis Abbas Cluniacensium, ardentissimus amator monasticæ religionis, qvi Monachorum Gemma, qvi discipulorum suorum gloria fuit, Dialogum satis utilem de Musica arte composuit. Scripsit præterea librum præstantissimum, monachisqve utilissimum, librum videlicet Occupationum.

CAPUT LXXVI.

HEymo, (*k*) sapiens apud Antisiodorum ad sanctum Germanum sub professione monastica degens, multa, & varia conscripsit opuscula. Scribit enim super Apostolum librum infinitæ qvantitatis. Scribit Explanationem egregiam in librum Apocalypsis. Scribit super Cantica Canticorum. Scribit textum duodecim Prophetarum. Sed & super Evangelia plures scripsit tractatus.

CAPUT LXXVII.

ALbertus (*l*) monachus, Computista incomparabilis extitit, qvi & libellum insignem de computi regulis scripsit.

CAPUT LXXVIII.

WIlleraminus (*m*) Abbas Eberspergensis, vita, ac scientia irreprehensibilis, in componendis versibus acutum satis ingenium habuit. Nam & Canticum Canticorum metro Heroico luculenter exposuit.

CAPUT LXXIX.

STephanus (*n*) Musicus, (*o*) vir peritissimus, qvi inter alia libellum præstantissimum de Musica Arte composuit.

CAPUT LXXX.

GWido (*p*) Abbas, fide ac scientia incomparabilis, qvi & multis in hac vita virtutibus floruit. Nam humanis rebus exemptus Sutriæ & sepultus, sed postmodum per Henricum

(*a*) circ. A.C. 1100. (*b*) *manus alia recentior*, Jeremedadi. *Sed videtur legend.* Heimerad. (*c*) A.Ch. 416. (*d*) 1040. (*e*) 810. (*f*) Athelinus. *incerta æt.* (*g*) *Symposius* inc. æt. (*h*) f. Theophanes Byzant. qvi flor. A.C. 580. (*i*) A.C. 926. al. Odo. (*k*) 841. (*l*) inc. æt. (*m*) A. Chr. 1070. *al.* Willeramus. (*n*) 910. (*o*) *forte Episc. Leodiensis.* (*p*) 1020.

ricum Imperatorem Spiram translatus. Hic in diebus suis utilitatibus Ecclesiarum scribendo, ac docendo plurimum contulit, atqve inter alia nonnulla, qvæ scripsit, Opus eximium de Musica edidit, in qva ejusdem Artis inqvisitoribus suæ subtilitatis evidens indicium dedit.

CAPUT LXXXI.

BErn [a] Musicus, vir pius, ac doctus in Monasterio Prumensi sub monastica professione deguit, qvem postmodum Henricus Pius Imperator Abbatem Augiæ constituit; qvi gratanter acceptus à fratribus fratres dispersos recollegit, & à Lamperto Constantiensi Episcopo consecratus, magna insignis pietate ac scientia præfuit annis qvadraginta. Hic scripsit librum de Institutione Missarum, & de Musica Opus præstantissimum. Vitam qvoqve sancti Udalrici Augustensis Episcopi.

CAPUT LXXXII.

HUlsardus, [b] qvi & Karolus, vir illustris, scribit inter alia Martyrologium de Sanctis.

CAPUT LXXXIII.

BRuno Segvensis [c] Episcopus, vir bonus, & Catholicus, utilem admodum tractatum edidit, in qvo cunctis per orbem fidelibus gratiam & pacem imprecatus, à laude exorsus beatissimi Papæ Leonis, scribit nonnulla de Simoniacis, Simoniacorumqve Sacramentis. Rogatu qvoqve venerandi Episcopi Magolonensis scribit qvædam mystica de Dedicationibus Ecclesiarum, & aliis Ecclesiæ Sacramentis.

CAPUT LXXXIV.

BRuno alius [d] doctrina & scientia clarus scribit nihilominus contra Simoniacos. Scribit super Psalterium præstantissimum opus.

CAPUT LXXXV.

BRuno [e] Leucorum Episcopus, qvi & Leo Nonus Apostolicus, scribit Epistolam Leoni Constantinopolitano, & Michaëli Acridano Episcopis, docens eos servare unitatem spiritûs in vinculo pacis. Hic in Musica subtilissimus fuit, & inter cantus alios, qvos plurimos edidit, Historiam beatissimi Papæ Gregorii satis artificiosè composuit.

CAPUT LXXXVI.

FRidericus [f] Apocrisiarius Leonis Noni Papæ, postmodum & ipse † propter mutato in Stephanum †† nomine, scribit insignem tractatum contra hæresim ††† Fermentaceorum.

CAPUT LXXXVII.

HUmbertus [g] Sanctæ Rufinæ Episcopus fuit, qvi contra hæresim prænotatam scriptis copiosè disseruit.

CAPUT LXXXVIII.

BEringarius [h] Turonis exortus, Andegavensis Ecclesiæ Archidiaconus primò hæreticus fuit; qvippe qvi Sacramentum Corporis & Sanguinis Domini signum solummodo sacræ rei esse asseruit. Cujus etiam errorem nonnulli secuti à nomine Beringarii Beringariani sunt appellati. Qvi videlicet Beringarius cœlesti demum virtute & rationum veritate convictus, etsi non corde, scripto tamen renuntiavit eidem hæresi suæ. Cujus juramenti formam Papa Nicolaus universali Concilio Romæ congregato ab eodem accepit, qvam & sancta Romana Ecclesia generaliter ab omnibus hæreticis conversis exigere consuevit. Fertur tamen Fidem Catholicam de Sacramento Corporis & Sanguinir Domini Salvatoris, his confirmasse versiculis: *constat in Altari carnem de pane creari; ipsa caro DEus est, qui negat hoc, reus est.*

CAPUT LXXXIX.

LAntfrancus, [i] Anglorum Episcopus, miræ sanctitatis & eruditionis vir fuit, qvi contra hæresim Beringarianorum nonnulla memoria digna dereliqvit.

CAPUT XC.

CHristianus [k] Pontifex Apulorum, vir clarus scientia & sanctitate, contra eandem hæresim disseruit invictissimè.

CAPUT

(a) An. Chr. 1020. *al.* Berno. (b) 876. (c) l. Signiensis. A. Chr. 1087. (d) 1033. *Episc. Herbipol.* (e) A. Chr. 1049. *Codex habet mendosè* Uruno. (f) A. Chr. 1057 † f. proprio. †† *Stephanus IX. P. M.* ††† f. Fermentariorum. [g] A. Chr. 1054. (h) An. Christi 1035. (i) 1070. (k) 1040.

CAPUT XCI.

HErmannus [a] Contractus, Suevigena, philosophus in computatione subtilissimus extitit, qvi & librum de principalibus computi regulis scripsit. Scripsit & matricè librum, qvi scribitur de conflictu Ovis & Lini. Scripsit item metricè alium in modum Theodoli. Scripsit & tertium nihilominus metricè de contemptu mundi. In Musica sanè pene modernis omnibus subtilior extitit, & Cantilenas plurimas de Musica, Cantusqve de Sanctis satis auctorabiles edidit. Chronicam qvoqve & gesta Chunradi & Heinrici composuit; in qvibus omnibus virtus illius satis enituit.

CAPUT XCII.

BErtholdus, [b] qvi ejusdem auditor, & discipulus extitit, vitam Magistri, & Chronicam scribit.

CAPUT XCIII.

FOlbertus [c] Carnotensis Episcopus, eruditionum præceptor qvoqve Beringarii, cujus superiùs mentionem fecimus, scribit inter alia Tractatum contra Judæos, & malos Christianos. Scribit vitam sancti Ægidii. Scribit & sermonem de Nativitate sanctæ Mariæ, Matris Domini.

CAPUT XCIV.

BUrchardus [d] Wormatiensis Episcopus scribit Collectiones utilimas de Canonibus.

CAPUT XCV.

IVo [e] Carnotensis Episcopus scribit inter alia nonnulla, excerpta de Canonibus. Scribit plurimas in diversos Epistolas. Scribit Martyrologium de Sanctis. Scribit Sententias de Divinis Officiis.

CAPUT XCVI.

ANselmus [f] Cantuariensis Archi-Episcopus, scientia & moribus decenter ornatus, adhuc Beccensi Monasterio Præsidens, scribit Epistolam Fratri Mauritio de fratre fugitivo, in qva qvæstionem aliam addidit, & enodavit, videlicet: qvaliter malum nihil dicatur & sit, cum tamen videatur esse aliqvid. Opus etiam aliud edidit, qvòd secundum materiam, de qva editum est, Cur Deus homo, nominavit, & in duos libellos distinxit. Tres Tractatus pertinentes ad studium sacræ Scripturæ diversis fecit temporibus consimiles in hoc, qvia facti sunt per interrogationem & responsionem, & persona interrogantis nomine Discipuli, respondentis vero notatur nomine Magistri. Unus horum trium est de veritate; qvid scilicet sit veritas, & in qvibus rebus soleat dici, & qvid sit justitia? Alius verò est de libertate arbitrii, qvid sit? & utrum eam semper habeat homo, & qvot sint ejus diversitates in habendo vel non habendo rectitudinem voluntatis, ad qvam servandam data est creaturæ rationali? Tertius autem est de qvæstione, qva qværitur, qvid peccaverit diabolus, qvia non stetit in veritate, cùm Deus non dederit ei perseverantiam, qvam nisi eo dante habere non potuit, qvam si Deus dedisset, ille habuisset; sicut boni Angeli illam habuerunt, qvia Deus illis dedit? Qvem Tractatum qvamvis ibi de confirmatione bonorum Angelorum dixerit, de casu diaboli titulavit, cum illud contingens fuit, qvod dixit de bonis Angelis; qvod autem scripsit de malis, ex proposito fuit qvæstionis. Qvartum deniqve simili modo edidit non inutilem introducentis ad Dialecticam, cujus initium est: *de Grammatico*, qvem, qvia ad diversum ab his tribus studium pertinebat, istis non cognominat. Scribit præterea duo non parva Opuscula, Monologion scilicet, & Prosologion, qvæ ad hoc maximè fecit, ut, qvod fide tenemus de Divina natura, & ejus personis præter incarnationem, necessariis rationibus sine auctoritate Scripturæ probari possit. Scribit qvoqve de Virginali Conceptu, & originali peccato librum; scribit ad Urbanum Papam II. librum de Incarnatione Verbi; scribit contra Græcos librum de Processione Spiritùs sancti. Scribit & Epistolam Willramo Novemburgensi Episcopo de dissensione Græcorum in Sacrificio. Sed & super Evangelium: *Intravit JEsus in quoddam castellum*, novam scribit explanationem, sanctæ DEI Genitricis Mariæ festivitati, & laudibus aptissimè congruentem. De Sanctis qvoqve ordinatissimum scribit Martyrologium.

CAPUT XCVII.

GIsilbertus [g] Abbas Westmonasterii Dialogum scribit Judæi & Christiani, qvem & discutiendum direxit eidem Anshelmo Cantuariensi Archi-Episcopo.

CAPUT

(a) *A. Chr.* 1050. (b) 1066. (c) 1007. (d) 996. (e) 1092. (f) 1093.
(g) *An. Chr.* 1080. *al.* Gillebertus.

CAPUT XCVIII.

CLemens [a] qvi & Gwibertus, Ravennaticæ ſedis Epiſcopus, ac poſtmodum ſuper Gregorium Septimum per Regem Heinricum in Romanam Eccleſiam, licet invitus, juxta qvosdam violenter, intruſus, nec Ravenna, nedum Roma benè uſus, facundus tamen eloqvio, acutus ingenio, tres in Apoſtolatu ſibi invicem ſuccedentes ſupervixit. Qvi & beato Papæ Urbano exilium ſuum improperans hæc metricè in eum verborum tela detorſit: *diceris Urbanus, cum ſis projectus ab urbe; vel muta nomen, vel regrediaris in urbem.*

CAPUT XCIX.

URbanus [b] Secundus Apoſtolicus, ſcientia, & ſanctitate magnificus, accepto hujusmodi improperio, ſic metricè reſcripſit eidem æmulo ſuo: *Clemens nomen habes, ſed clemens non potes eſſe; tradita ſolvendi, cum ſit tibi nulla poteſtas.* Qvibus nimirum verbis nihil eum de Apoſtolica dignitate præter vocabulum palam perhibet aſſecutum.

CAPUT C.

ANshelmus [c] Lucenſis Epiſcopus, vir per omnia Catholicus, omniqve ad ungvem ſcientia præditus, ac poſt mortem miraculis clarus, qvi & beatum Gregorium VII. unicè dilexit, contra Gwibertum, & ſeqvaces ejus, Opus eximium ſcripſit. Nam & ſuper Pſalterium opus immodicum ſcribit, in qvo locis congruentibus contra Gwibertum, & Heinricum per apoſtropham diſſerit.

CAPUT CI.

BErnardus [d] presbyter, vir doctus & Catholicus cum collega ſub Albano persbyterou-tilem habuit conflictum ſuper incontinentia Sacerdotum. Scribit deinde Apologeticum ſuper Decreta, qvem venerabilis Papa Gregorius ejusdem nominis Septimus in Romana Synodo promulgavit contra Simoniacos & incontinentes Altaris miniſtros. Scribit præterea librum de poteſtate Presbyterorum; de Concordia officiorum librum; librum qvoqve de confeſſione. Adhoc etiam ſatis utilem ſcribit Chronicam.

CAPUT CII.

GUidmundus, (e) qvi & Chriſtianus, primò in monaſterio Stabulaus monachus fuit, ubi dum Abbas conſtitui, atqve ad alterum locum regendum mitti debuiſſet, aufugit, ignotamqve provinciam appetens, ne poſſet agnoſci, nomen mutavit in melius, aſſumens videlicet Chriſtianitatis vocabulum, cunctis commune fidelibus. Tandem verò reqviſitus & repertus, ſub Gregorio VII. Averſæ eſt factus Epiſcopus, ſcripſitqve fratribus ſupradicti monaſterii explanationem egregiam ſuper Evangelium ſecundùm Matthæum; in cujus explanationis prologo ſuper Joannem qvoqve ſe ſcripturum pollicetur; ſed utrum minimè ſcripſit, an certè ſcripſerit qvidem, qvod ad nos minimè pervenerit, adhuc à nobis ignoratur. Scripſit tamen explanationem ſuper Evangelium ſecundum Lucam.

CAPUT CIII.

RUdolphus (f) Abbas cum in aliis artibus, tum in Muſica acutiſſimus fuit, qvi etiam inter alia Chronicam ſcribit.

CAPUT CIV.

EKehardus (g) Abbas vir admodum doctus & religioſus extitit, qvi & ſuam nihilominus Chronicam ſcribit.

CAPUT CV.

MAnegoldus (h) presbyter modernorum magiſter magiſtrorum, ſtrenuus aſſertor veritatis fuit, à qva nec promiſſis nec minis ſchismatici regis flecti potuit. Qvin imò in diſſenſione illa, qvæ inter Gregorium ſeptimum & Heinricum qvartum exorta fuit, pro tuenda juſtitia laboravit usqve ad vincula. Extat ad eum ſcripta qvædam exhortatoria Ivonis Epiſcopi Carnotenſis epiſtola. Hic textum Iſaiæ prophetæ paginalibus clauſulis diſtinxit; ſuper Matthæum verò gloſſas continuas ſcribit. Scribit qvoqve ſuper Pſalterium opus præſtantiſſimum ſuper topazium, & aurum obrizum pretioſum.

CAPUT CVI.

ARibo (i) Cirinus Muſicus muſicam ſcribit, qvàm propter ejus menſuræ celeritatem Capream

(a) *An.Chr.* 1080. (b) 1088. (c) 1071. (d) 1070. *Simlerò:* Bernoldus. (e) *A.C.* 1066. (f) f. Rudolphus Truaxdon. qvi fl. *An.Chr.* 1120. (g) fortè Junior S. Gallenſ. monachus, qvi fl. *A.Chr.* 1013. (h) *An.Chriſti* 1070. (i) 1090.

pream nuncupavit; *velocius enim*, inqvit, *currebat*, *cum venabar eam*; *quia voluntas Dei fuit*, *ut cito mihi occurreret*, *quod volebam*. In hoc verò tractatu de ejusdem artis industria cæteris subtilius agit, in qvo & Domini Wilhelmi Musici ita meminit dicens: *Wilhelmus prius Emmerammensis Ratisponæ monachus*, *nunc autem alibi Abbas* † *venerandus* ‡‡ *fistularum novam exquisivit mensuram, prioris intensionem convertens in remissionem*, *quam mecum communicavit*. *Nam meam dilexit parvitatem ultra parvitatis dignitatem*, *qui erat Musicorum primus*, *modernus videlicet Orpheus*, *& Pythagoras*. Hunc itaqve tractatum Pontifici suo obtulit, cui & scribit, sicut ait: Aribo tractatum depinxit Musicus istum; atqve dedit dono Pontifici proprio.

CAPUT CVII.

Fulcraldus (*a*) Musicus multam Musicæ Artis notitiam habuit, qvi & librum de Musica scripsit.

CAPUT CVIII.

Wilhelmus (*b*) Abbas reverendissimus, Bawariorum prosapia religiosis parentibus exortus, atqve in monasterio sancti Emmerammi Ratisponæ educatus, divina illum comitante clementia, tanta ingenii pollebat excellentia, ut cum eminentia honestorum morum simul emineret studio variarum artium. De qvibus multa nobis sui mirabilis ingenii monimenta reliqvit. Nam naturale horologium ad instar cœlestis hemisphærii excogitavit; naturalia Solstitia, sive Æqvinoctia & statum mundi certis experimentis invenire demonstravit, qvæ omnia etiam litteris mandare curavit. Multas etiam Qvæstiones de Computo probatissimis rationibus enodavit. Hic in Musica peritissimus fuit, multasqve illius subtilia antiqvis doctoribus incognita elucidavit. Multos etiam errores in Cantibus deprehensos, satis rationabiliter ad artem correxit. In Qvadruvio (*bb*) sanè omnibus penè antiqvis videbatur præeminere. Tractatum tamen unum de Musica scripsit, qvem Dei vocatione ad regendum Hirsaugiense cœnobium tractus minimè perfecit. Hic Dominum Udalricum Cluniacensis monasterii monachum incitavit ad scribendum Consuetudines monachorum.

CAPUT CIX.

Dietgerus (*c*) Abbas à Latinis Theogorus, à * Theotunicis qvibusdam Theokarius dictus, domini Wilhelmi Abbatis primò discipulus, deinde in monasterio sancti Georgii Abbas tertius, ac tandem Metensis Episcopus aliqvantisper administrato Episcopio sepultus est in Cluniaco. Et hic qvoqve Tractatum unum de Musica scribit, in qvo de ejus inventione, & numeris, ac proportionibus juxta Arithmeticos breviter qvidem, sed satis subtiliter agit.

CAPUT CX.

Udalricus (*d*) Ratisponensis Ecclesiæ Canonicus, ac postmodum Cluniacensis monasterii monachus, multæ scientiæ, multæqve patientiæ vir extitit, qvippe qvi multas corporis molestias immissas à Domino, multasqve à falsis fratribus sibi irrogatas injurias patienter tulit. Hic multas scribit ad diversos Epistolas, reprehendens eos qvi erant reprehendendi, collaudans eos, qvi erant exhortandi. Scripsit etiam venerabili Wilhelmo Abbati Epistolam, in qva reprehendit eum propter irregularem ejus, qvam ex Germanicorum Abbatum usurpatione, licèt simpliciter, portabat cappam, docens eum non debere transgredi habitum sibi subditorum, cùm sciret scriptum: *† *ducem te constituerunt*, *esto in illis*, *quasi unus ex illis*. Tunc impleta est scriptura, qvæ dicit: *‡* *corripe sapientem & diliget te*; *doce justum*, *& festinabit accipere*. Continuò enim, ut una manu accepit epistolam, cappamqve sensit reprehensam, cum altera manu nunqvam reinduturus, abstraxit eam, nec distulit, donec perlegeret epistolam. Composuit qvoqve vitam & Epitaphium sancti Hermanni ex marchione monachi filii Ducis Berchtaldi fratris Gerhardi Constantiensis Episcopi. Præterea scripsit volumen Consuetudinum Cluniacensium monachorum, qvod pene legitur ubiqve terrarum.

CAPUT CXI.

Meginhardus (*e*) Herbipolitanus Episcopus scribit in Cantica Canticorum Explanationum Opus eximium.

† Hirsaugiens. ‡‡ *codex* vistularum f. versiculorum. (*a*) incert. ætat. (*b*) *An. Christi* 1090. (*bb*) Per *quadrivium* qvatuor intelliguntur disciplinæ Mathematicæ, Arithmetica, Geometria, Musica & Astrologia. Uti per *trivium*, disciplinæ tres, Grammatica, Logica, Rhetorica. (*c*) 1070. * f. Theutonicis. (*d*) 1070. *† *Eccli*. 32. 1. *‡* *Prov*. 9. 9. (*e*) I. an. II. *A. Ch*. 1033. vel 1088.

CAPUT CXII.

POnizo (a) Sutriensis presbyter † *Gregorii* septimi temporibus scribit excerpta de Canonibus.

CAPUT CXIII.

DEusdedit (b) Cardinalis eisdem temporibus scripsit contra Guibertinos.

CAPUT CXIV.

GOtschalcus, (c) monachus Dechingæ, scripsit inter alia libellum qvatuor sermonum, qvorum primus de conceptione sancti Johannis Baptistæ; secundus de sancta Maria; tertius de dispersione Apostolorum; qvartus de initio Evangelii secundum Matthæum.

CAPUT CXV.

PLacidus (d) Cœnobii Nonantuliani Prior, scribit contra Investituras, & iniqvam potestatem qvarti Henrici.

CAPUT CXVI.

GEraldus (e) vir doctus apud monasterium St. Blasii monachus factus, vitam religiosam aliqvamdiu duxit, qvi inter alia Commentum super Dialecticam scripsit. Scripsit præterea satis utilium Collectas Sententiarum.

CAPUT CXVII.

RUdbertus (f) Magnus, magnum, & mirabile scientiæ donum assecutus, apud Leodium in monasterio Sancti Laurentii regularibus disciplinis à puero institutus, deinde Sigibergensis monachus; ad ultimum Tuitiensis Abbas constitutus anno Domini MCXI. sub qvarto Henrico scriba doctus scribere exorsus, usqve Lotharium ‡‡ tertium, & sub eo annis scripsit plurimis. Verùm ubi vel qvando, vel qvomodo gratiam scribendi perceperit, ipse in opere suo, qvod de gloria & honore Filii hominis fecit, libro duodecimo pandit. Librorum verò, qvos scripsit, alios in Archiepiscopi Coloniensis, alios ‡†‡ Denonis, Sigibergensis Abbatis, ac postmodum Episcopi Ratisponensis nomine attitulavit pro eo, qvòd eum uterqve illorum impulerit ad scribendum. Hic in libro de Glorificatione Trinitatis & Processione Spiritus sancti unam ad Honorium Papam, in libro secundo de Divinis officiis ad venerabilem Chunonem Ratisponensem alteram scribit epistolam continentem omnem librorum suorum summam. Scribit ergo Commentum in Job, librorum decem tractatus; in Evangelium Johannis librorum qvatuordecim. Opus de operibus Sanctæ, & Individuæ Trinitatis, librorum qvadraginta duorum; Opus in Apocalypsim librorum duodecim; Opus in duodecim Minoribus Prophetis librorum triginta; Opus de victoria Verbi DEI librorum tredecim; Opus de Gloria & honore Filii hominis in Evangelium secundum Matthæum librorum totidem; Opus ex libris de glorioso rege David, & Opus in Cantica Canticorum septem libellis expliciunt. Scribit & opusculum trium libellorum sub Dialogo Judæi & Christiani de Sacramento fidei, & opus de glorificatione Trinitatis & processione Spiritus sancti; libros qvoqve de Meditatione mortis qvos paulo anteqvam moreretur, inchoavit, & morte præventus consummare non potuit.

Hucusqve codex Mellicensis.

(a) *alias* Bonizo. *An. Chr.* 1070. † *sic locum expleo.* (b) *An. Chr.* 1070. (c) inc. æt. (d) *An. Chr.* 1070. (e) inc. ætat. (f) 1110. ‡‡ *al.* secundum. ‡†‡ Chunonis.

INDEX

INDEX ALPHABETICUS

Scriptorum Ecclesiasticorum, quos Anonymus Mellicensis in hoc opere recenset.

M.

PETRI

PETRI DIACONI MONACHI,

AC BIBLIOTHECARII SACRI CASINENSIS Archisterii, de Viris Illustribus Casinensibus, Opusculum.

EX CELEBERRIMA BIBLIOTHECA BARBERINA DEPROMPTUM, ineditum eousque, notisque illustratum, Studio & opera

JOANNIS BAPTISTÆ MARI, ROMANI,
Sancti Angeli in foro Piscium Canonici.

ILLUSTR. ET REVEREND.

D. JO. BAPTISTÆ BARSOTTO DE PUCCINIS,

Præposito Isnensi, Protonotario Apostolico, S. Cæs. Majestatis Consiliario, ac Eminentissimi Cardinalis ab Harrach cubili Præfecto.

ACCEDIT ad te (ILLUSTRISSIME DOMINE) *Libellus iste gemina de causa, sponte meâ, & jure suo: Etenim tantam humanitatem, sapientiam, nobilitatemque in te omnes suspicimus, ut non minus Orbis universus literatorum tibi per benevolentiam connectatur, quam olim Catena Homerica tellus cœlo conjuncta fuit; neque id mirum mihi, qui singularem tuam idolem perspexi, per quam instauratur apud nos Pythagoricus ille concentus, quem apud superos auditum Veteres memorant. Virtutibus scilicet ac nobilitate abundas, quæ tam jucundè, tam amabiliter, tam canore penès homines accipiuntur, ut harmoniam plusquam terrestrem efficiant. Testatur genus, & proavos tuos non modo LUCENSIS patria, quæ agnoscit in tuis sanguinem suum, sed illa nobilium animarum parens & altrix Polonia, quæ Joannem Baptistam Puccinum avum tuum Italicorum secretorum apud Augustum Sigismundum conspexit & participem & interpretem; quem in Germaniam ad Ferdinandum II. Cæsarem aliosque complures principes, legavit Regiæ voluntatis administrum gratum omnibus, nec sine ornamento, ac prærogativæ ab ipso Cæsare, Principibusque dimissum. Tuas vero virtutes, si per modestiam licet, non sola Roma, non sola Germania, sed omnes penè Provincias ad quas fama tuæ dexteritatis pervenit, laudent & probant. Bohemia certè debet tantum tuæ fidei ac prudentiæ, ut Eminentissimus Pragæ Archiepiscopus non alium delegerit, ac velit Romæ suarum rerum curatorem quàm te. Nunquam orationis finem facerem si vellem reliqua & innata, vel collata tibi à Principibus ornamenta describere; & præterea tuæ modestiæ injuriam facerem, & fortasse feci; sed hæc fuere indicanda, ut constaret Libellum istum sponte suâ ad te accedere: Magnes est virtus. Non modo corda, sed etiam opuscula hoc magnete trahuntur.*

Verùm non modo sponte suâ, sed etiam jure suo ad te properat, tibique debetur. Quisnam ignorat quantum ames sacram Divi Benedicti familiam? quanta mediteris ad illius splendorem augendum? quanta pietate Sublacense Cœnobium frequentes, colas & venereris? Nec immeritò: Hic enim summus ille Christianæ Sanctimoniæ Athleta & Magister per ingens miraculum venenata pocula elusit, Stygias insidias evasit, tam insignis deque Ecclesia optimè meriti Ordinis fundamenta jecit, quodque stupendum est, tot in dies è cœlo largitur fluenta gratiarum, ut videatur esse locus hujusmodi officina cœlestis liberalitatis; ut omittam Summorum Pontificum Paschalis II. Urbani V. Leonis IX. Clementis III. & VI. Eugenii IV. Joannis X. Benedicti VI. ac ipsius Sancti Gregorii Magni testimonia, quibus Sublacense Benedicti Sacrarium commendatur, tanquam & Ecclesiæ thesaurus, & Benedictinæ Familiæ Seminarium.

Porrò hic liber est scriptus à Petro Diacono Monacho, ac Bibliothecario Casinensi, nec aliud complectitur quàm notitiam lucubrationum moresque Virorum Illustrium Casinensium, hoc est propria & immortalia ornamenta ejusdem Ordinis, cui tu tantum tribuis, adeoque ad te jure suo accedit; tuo etiam patrocinio & ære sublevandus, Vale.

Joannes Baptista Marus F.

LECTORI.

DIALOGOS Victoris Papæ Tertii: * olim Desiderii Abbatis Casinensis, inter blattas & tineas conflictantes, annis præteritis è Vaticana Bibliotheca depromptos, cum in lucem protraxerimus; qvidam diobolaris sciolus illis perlectis, virtutes Casinensium non nimis extollere conqvestus est; criticâ fronte asserens, perpauca, aut nulla fuisse ea, ad qvæ perscribenda, & pervulganda ingenium Casinenses contulerint; neminemqve ferè se in gravioribus conscribendi laboribus exercuisse, honestissimæ gloriæ stimulis concitatum aliqvid exarasse. Hactenus nimis profecto patienter hominem insulsius obtrectantem audivimus; cujusqve etiamsi omnia dicta referre vellemus, planè esset otio nostro abuti, præsertim cùm scriptis prodigia se editurum elato supercilio promiserit.

O rem ridiculam, Cato, & jocosam,
Dignamque auribus, & tuo cachinno!

Licet enim Ordo Monasticus semper obtrectatores suos habuerit, ut rectè prodiderunt SS. Hieronymus pluribus in locis, & Chrysostomus in illo præclaro vitæ Monasticæ Clypeo, & alii antiqviores: nunqvam tamen audacius hoc nostro sæculo id factum est ab impudentibus Hæreticis, apud qvos in tantam devenit detestationem idem Monasticus Ordo; ut nonnulli solo intuitu à librorum qvamvis optimorum lectione abstineant, qvòd Monachi nomine sint tantùm prænotati; locumqve etiam proverbio plerumqve faciant, *Monacho indoctior*. Qvæ risum qvoqve movere possent Heraclito obstinatè lugenti: imo nec defuit qvidam misogramma, qvi in detestationem, atqve derogationem Monachorum scribere non erubuerit, verecundante chartâ, & ipso attramento in minium verso ad tantum impudentiæ promptuarium, nonnullos Sanctos Patres Monastico titulo designatos, ut opera eorum in dubium revocaret, nunqvam fuisse in Monachorum numerum adscitos; dementissimè existimans tàm solidum, validumqve esse hoc unicum, enerve, ac ficulneum argumentum, ut exolutus perinde fuerit onere cætera probandi. Et qvamvis nimis falsa non sint refellenda, ne videantur posse esse credibilia; ut rectè dixit Sanctus Athanasius epistola ad Epictetum, approbante S. Epiphanio hæref. 77. Attamen nos ne in superbiam, vel ignorantiam silentium nostrum (licet noscamus, qvam nobis sit curta supellex) iste nugivendulus accepturus sit, haud ignorantes insuper multos homines esse, judicii parum firmi, qvi nihil audiunt, leguntuè, qvod non credunt, nisi refutatum sciant; nulla interposita mora, memores Ulpiani sententiæ de verb. signif. L. 12. §. 1. *Minus solvit, qui tardius solvit: nam & tempore minus solvitur*: præclariqve etiam magni auctoris dicti: *Barbaris cunctatio servilis: statim exequi, regium.* Opusculum istud pro re nata inter tenebras delitescens de Viris Illustribus Casinensibus à Clarissimo Viro *Petro* Diacono Monacho, ac Bibliothecario ejusdem Cœnobii conscriptum, hactenus ineditum, à pluribusqve viris eruditis diu qvoqve expetitum, nobis è celeberrima Barberina Bibliotheca suppeditatum, singulari humanitate, ac beneficentia V. Cl. Caroli Moroni, ad maledicta istius obtrectatoris evertenda, ipsumqve convincendum, tibi verò benigne Lector, & bono publico promulgandum duximus; cui etiam ob argumenti similitudinem adjungimus Supplementum manu exaratum Virorum pariter Illustrium Casinensium, per *Placidum* Romanum Monachum, ac Diaconum ejusdem Archisterii conflatum. Parvum qvidem, atq; exiguum fatemur; (neqve enim res tàm numero & magnitudine, qvàm pretio, & pondere, æstimandæ sunt) sed accuratè, cogitateqve scriptum à nostro Petro, qvi anno MCXV. qvo in vivis agebat, multa prodidit, qvæ historiam Ecclesiæ illustrant, ut legere est apud Leonem Ostiensem in Chronico Casinensi, cujus tertium librum ipse supplevit, & qvartum ei adjecit: pergratum, ac utilem futurum etiam iis, qvi scientiarum studiis ducuntur, auctorum, librorumq; cognitione capiuntur; multa sanè in hoc opusculo, maximéq; in nostris indicantur notis, qvæ publicam merentur lucem, dum e abditis diversorum educitur veterum Scriptorum notitia, qvorum libri intercidisse credebantur; qvâ spretâ librorum auctorum notione, in tenebris forsan perpetuò jacuissent; & ut tumulus corpus contegit, sic nomen eorum in omnem fere ætatem obruisset, eorumq; dein lucubrationes in privatis sepultæ Bibliothecis remansissent, magno certè rei literariæ damno; cum hac tempestate magna doctrinæ pars existimanda sit, scire, qvi libri Auctorum legendi, qvi non legendi sint: Necessarium enim est haud ignorare, qvi scripserint, & de qvib9 descripserint, fontésq; nosse, unde hauriri possint ea, qvæ vel ad scientias alendas, virtutes procreandas, vel detestanda vitia, magno usui sint futura; cum absq; Bibliothecis fermè inermis sit Religio, & inanis sapientia. Hæc autem consideratio, & per se jucunda, ac ingenuo homine digna est, cum ad delectum Auctorum, tum ad excitandos animos studiosorum plurimum faciat: qvemadmodum Miltiadis trophæa Themistoclem dormientē excitabant: sic doctorum hominum volumina, qvæ in hoc libello comēmorantur, ad laborem, laudémq; studiosorum animos inflammare debebunt: Et sicut omni solatio viri docti privari videntur, cum illis lectio interdicitur, ut olim nonnullis irrogatum hoc pœnæ genus legitur à Tiberio apud Svetonium. *Quibusdam*, inqvit, *custodia traditis, non modo studendi*

* Hi Victoris III. Dialogi de quibus infra, impressi sunt T. XVIII. Bibliothecæ Patrum, edit. Lugd.

dendi solatium ademptum; sed etiam sermonis, & colloquii usus: sic omne solamen ex lectione recipiunt. Fassus est id Angelicus Doctor, qvi sacrarum literarum monimenta tanti faciebat, ut de more diceret, *se unius B. Chrysostomi homilias, urbi Parisiensi divitiis omnibus refertissimæ, sed vel ipsis Imperiis, serio anteponere.* Libri profectò veluti studiorum instrumenta medullitus delectant, colloqvuntur, consulunt, & vivâ qvâdam nobis, atque argutâ familiaritate junguntur. *Sola denique scripta sunt, quæ mortales quadam famæ immortalitate perpetuant, & actibus veterum, quos traducunt ad posteros, nullam permittunt obrepere vetustatem;* docet Petrus Blesensis ep. 77. Unde verè Martialis:

Chartis, nec furta nocent, nec secula præsunt,
Solaque non norunt hæc monumenta mori.

Possidius namqve in calce vitæ Sancti Augustini, ejus perpetuam fore memoriam ob libros conscriptos, haud falsus vates confirmavit; adducto etiam hoc secularis Poëtæ de se loqventis epitaphio, qvod tumulo suo adscribi voluit.

Vivere post obitum vatem, vis nosse, viator?
Quod legis, ecce loquor: vox tua nempe mea est.

Præterea operæ pretium est nosse, non solum innumerabiles ferè Monachos ex hac nobilissima Academia Casinensi prodiisse cujusvis doctrinæ genere refertos; verum etiam assiduâ fuisse diligentiâ, pietate, ac intentione, Sanctorum Patrum, aliorumqve Virorum doctorum volumina exscribendi; ut postea in rebus dubiis ad m. ss. Codices, & antiqvos impressos, ex qvibus veræ lectiones restituuntur; tanqvam ad oracula qvædam tutissimè viri docti, ac eruditi confugere valerent; qvod lege caverunt prudentissimi Imperatores Theodosius & Valentinianus lib. 1. C. Theodos. de responsis Prudentum: cùm non modò auctoribus plerisqve deficimur, sed etiam hi, qvi ad manus, non æqve omnes emendati sunt. Unde planè ridiculi censeri debent, qvi emendato nè, an inemendato libro utantur, sua nihil putant interesse; cum certè si depravatis utimur codicibus, nil aliud superfit, nisi, ut Ixioni similes umbram pro re, errorem pro scientia amplectamur. Præmissâ hac igitur animadversione, subnectenda venit hæc observatio, tantam nempè diligentiam in accuratè exscribendo fidelium illam prisci ævi pietatem adjunxisse; ut nec promiscuè omnibus Evangelium, Psalterium, aut Missale exscribere licitum fuerit; sed perfectæ ætatis homines huic muneri eligebantur, ut errores magis caverent. Qvod notatum legitur in capitulari Aqvisgranensi c. 72. *Si opus est Evangelium, vel Psalterium, & Missale scribere, perfectæ ætatis homines scribant cum omni diligentia.* Et qvidem nullus labor, qvi manibus exercetur, magis Monachis convenit, qvàm officium scribendi; cùm illud sit manu hominibus prædicare, digitis linguas aperire, salutem mortalibus tacitam dare. Vide qvæ Gerson latè disputavit integro libro de laude scriptorum, hoc est exscriptorum, sive amanuensium; ac Trithemium, qvi pariter integrum de laudibus ipsorum conscripsit librum: adi Theophilum Raynaudum Societatis Jesu, alterum penè Didymum Chalcenterum, de bonis, ac malis libris partit. 3. erotem. 4. fol. 309. Tantâqve etiam industriâ, ac studio incredibili insuper usi esse traduntur; ut continuo velut uno opere eandem incudem diu, noctuqve tundentes, scriptos codices aliqvi artificiosè conglutinarent, mirâ animi attentione, corrigerent alii, rubro cæteri exornarent; Theodosii Imperatoris exemplum imitantes, qvi cum à publicis vacaret, libros sacros tantâ elegantiâ scriberet, ut Calligraphi nomen inde acceperit; testis est Raderus in Aula sacra cap. 6. Imò illotis manibus sacros codices contingere, piaculum ulterius existimaverint. Qvod simile qvidpiam etiam à Gentilibus factitatum reperimus, ita tamen, ut præter manus, etiam pedes, aures qve lustrarent. Plutarchus orat. 2. de esu carnium ita loqvitur: *Quamquam nos fortasse peccamus, qvi libros istos attingimus, non lustratis manibus, pedibus, auribus.* Qvàm vero gratus Divinæ bonitati esset labor iste exscribendi, perspicuo, ac evidenti miraculo declaratus agnoscitur; dum Trithemius memorat de laudibus scriptor. man. cap. 6. fuisse in qvodam Cœnobio Benedictinorum qvendam Monachum, qvi in scribendis ad ornatum Bibliothecæ voluminibus, sedulum, elaboratumqve ponebat studium; ita ut qvotiescunqve à divino potuisset vacare officio, ad secreta cellæ se conferens huic sancto labori insisteret; unde & multa Sanctorum opuscula cum ingenti devotione descripserit. Hujus mortui ossa cum post multos annos exhumarentur, tres digiti dextræ manus, qvibus tot volumina scripserat, tam integri, & incorrupti inventi sunt, ac si eodem tempore sepulchro fuissent impositi; reliqvum autem corpus, ut moris est, consumptum ad ossa fuerit. Simile etiam factum de Richardo Anglo Præmonstratensi, legere est apud Cæsarium lib. 12. cap. 47. Hinc viri pietate ac eruditione insignes, Divinam providentiam tanti habere laborem istum exscribendi animadvertentes (ne multa Sanctorum Patrum, Ecclesiasticorumqve Scriptorum monumenta perirent, qvod facilè evenisset, nisi Monachorum opera ad posteros fuissent transmissa) in florentissimam Academiam Casinensem, veluti literarum tunc temporis Seminarium, innumerabilem penè m. ss. ac impressorum copiam transtulerunt; ita ut hodie in tota Italia, nulla sit paulò celebrior Bibliotheca, qvæ non aliqva ex parte ipsorum nobilibus thesauris locupletetur. Vide qvæ notavit noster Petrus in auctario histor. Casinens. lib. 3. cap. 62. edit. Venetæ, de libris, qvos solum Desiderius Abbas, deinde Victor Papa Tertius, exscribi curavit; & tunc non immeritò fidem nobis dabis; velleqve propterea sacrum Asceterium Casinense eruditionis merita laude spoliare, est rem manifestam negare, non secus

atqve

atqve olim Zenomotum è rerum natura sustulit, nivi candorem detraxit Anaxagoras; & Soli concessam ab omnibus Astronomis magnitudinem, Epicurus. Facessant denique hæc ludicra risu potius despicanda, qvàm disputatione seria confutanda; & producamus post fabulam tantam istius polymythi sycophantæ, id, qvod illustris ille Ecclesiasticæ antiqvitatis præco Cardinalis Baronius tom. 9. anno 716. suis Annalibus de Casinensibus intexuit: *Sed & illud*, inqvit, *absque trepidatione mendacii asseri jure potest: nullum unquam toto Christiano Orbe extitisse aliquando Monasterium, ex quo tot viri sanctitate conspicui, atque doctrina, tanta numerositate, ad regimen sanctæ Apostolicæ Sedis adsciti fuerint; ut planè dici possit, fuisse idem aliquando Seminarium sacrorum Antistitum, prout quæ suo loco dicturi sumus, manifestè docebunt.* Vertat nunc igitur se in omnes formas Proteus iste, & Casinensium Academiam, ut libet, oppugnet simul cum iis, qvi in ipsa fæce ignorantiæ voluptatis, omnibusqve pudoris repagulis perfractis, otiosam appellarunt, omnisqve rei literariæ expertem etiam crediderunt. Hæc tibi, benigne Lector, significare voluimus, umbraticos impugnatores, dentesqve Theoninos Casinense Archisterium Cœnobitarum sanctitate, ac doctrinâ celeberrimum non metuere, cum tantorum Doctorum refugium sibi ipsi patere videat; totqve ex se tanqvam præclaros genuisse filios, qvi ingenii sui monumentis, omniqve bonarum literarum genere Christi Ecclesiam locupletarunt. Veritas defensore non eget, & mendacium plerumqve cadere nullo impellente, ac se ipsum subvertere, dixisse Augustinum memor esto. Denum ne meris obnixè precamur, si non cunctos noster Petrus scriptores Casinenses, & omnes eorum, qvorum meminit, lucubrationes recensuerit; præsertim cum pedem è navigio ponere animus ei non fuerit; qvod facilè dignoscimus è script s ejus, uti è vestigio Hercules: sed pro certò habendum, multa diversorum Scriptorum monumenta, superstite Petro, adhuc in diversis privatis Bibliothecis latitasse, omniaqve propterea legere, aut expiscari ex animi sententia non valuisse; maximè hominem publicis, privatisqve negotiis districtum; commodiori tempore omnes annotaturum. Et si fortè, mi Lector, hæc minus ad gustum tuum; en patrocinium: scias qvod ab indiligentiæ crimine tueri eum possumus, non solum exemplo, qvòd neqve Trithemius, aut Pantaleo, aut Cornelius Callidus, cum de Germanis, neqve Sammarthanus cum de Gallis; neqve Ferd. Matamorus, cum de Hispanis; neqve Folieta, cum de Liguribus; neqve Miræus, cum de Flandris; neqve Hebediesu, cum de Chaldæis (beneficio Vir. Clar. Abrahami Ecchellensis ex tenebris, atqve obscurâ caligine anno præterito eductus, eruditissimisqve notis illustratus) neqve alii, cum de Civibus suis, aut sociis scriberent; omnes tunc simul complexi sunt; qvos majori forsan adhibitâ diligentiâ, aut fortunâ magis propitiâ complecti potuissent: verum etiam sententia Varronis, qvi ajebat, neminẽ reprehensum esse, qvi stipulam reliqvisset ad spicilegium: qvod confirmavit Columella de re rustica. *In magna sylva*, inqviens, *boni venatoris est, feras indagare: quamplurimas capere, neque cuiquam culpæ fuit, non omnes cepisse*, præsertim, cum munere suo qvisqve bene fungitur, si avido Lectori famem utcunqve sedat, qvamvis non penitus eximat. Et ut rem dicamus; si olim Civem unum servanti civica donabatur, qvamnam coronam plectere debebunt musici omnes κιττοφόροι nostro Petro, dum non unius, sed plurium illustrium virorum nomina ab interitu vindicavit, thesaurosqve elucidavit invisos? uni sapienti notum est, qvanti res qvæqve taxanda sit. Deniqve superfluam rem etiam nos non agere, cum jam de Scriptoribus Casinensibus Trithemius, Arnoldus Wion, aliiqve abundè qvoqve id præstiterint, in eorum indice non tam sollicitos fuisse, inscius ne sis, qvin multos non agnoverint; & qvos agnovisse, se referunt, singula accuratè eorum postea non recitasse opuscula. Fruere igitur, studiose Lector, Casinensium laboribus, tibiqve persuadeas: qvod si amor, studiumqve literarum te incendit (licet fateamur ingenuè, multos literarum cepisse tædium, qvia vident ea facta esse inimicorum retia, qvæ honesti erant animi instrumenta) ex polymathiæ Casinensis thesauris aliqva istorum Heroûm literariorum scripta transcribere, vel excusa, cum m. s. s. conferre; scito nostris temporibus librorum pretium te non remoraturum; sicuti de Platone legitur, qvi tres Philolai Pythagorici libros decem millibus denariûm, etiam in difficultate rei familiaris, est mercatus, ex qvibus plura in suum deinde Timæum usurpavit, ut auctor est Jurisconsultus Gallus Antiqv Roman. lib. 4. par. 2. cap. 16. & de Aristotele, qvi creditur libros pauculos Speusippi emisse tribus talentis Atticis, qvorum summa fit apud Romanos H.S. duo & septuaginta millia, teste A. Gellio lib. 3. cap. 17. Nec etiam animum tuum perturbatum, ignavumqve reddere debebit exemplum Nicolai V. Summi Pontificis, qvi ducatorum qvinqve millia ad se Evangelium Divi Matthæi Hebraïcum afferenti promiserat, ut scribit Eckius homil. de Sancto Matthæo; cum Casinenses non inducti pecuniâ, sed studio gloriæ divinæ, benevolentiâ, ac liberalitate paratos se offerunt tibi illa prodere; & tanqvam te veterum scriniorum excussorem, manuscriptorumq; exemplarium conqvisitorem agnoscentes, ad illa evulganda cohortabuntur, impellent, gratiqve animi calcaribus insuper perurgebunt. Reminisci qvoqve te volumus, favore, non odio, dignam hanc nostram esse propensissimam benè de Republica literaria merendi voluntatem: dum totum nostrum studium hisce thesauris reperiendis, tuo, & bono publico impendimus. Ave mi Lector, & fave.

PETRI

PETRI DIACONI MONACHI.

ET BIBLIOTHECARII CASINENSIS

De Viris Illuſtribus ejusdem Sacri Archiſterii Opuſculum.

PROLOGUS.

COACTUS aſſiduis tuis imperiis, Pandulphe Præſul venerande, arduam, difficillimamqve rem apicibus exarare ſum orſus; Illuſtrium ſcilicet Virorum Caſinenſis Archiſterii librum. Opuſculum iſto in tempore novum, oblivioniqve penè jam traditum; qvod utinam qvi perſpexerint, cum qvanta cordis id mœſtitia ſcripſerim, advertere valeant: Nam ſtupor, & hebetudo ingens noſtri opplevit pectoris arcem, cur à ſexcentis fermè jam annorum curriculis in Caſinenſi Gymnaſio non extiterit, qvi hunc vilibus ſaltem, mandaret ſchedulis librum, & hoc non cauſa inſcitiæ, ſed laborem, ac detrahentium linguas fugiendo accidit. Nunc enim illud Deiloqvi eſt conſummatum oraculum: in qvo perſpicimus homines ſemetipſos amantes, & qvæ ſua ſunt qværentes, non qvæ Jeſu Chriſti, detractioniqve ardentiſſimè operam dantes. Et primo qvidem à Tranqvillo, Græcoqve Apollonio cœptum, ſed ab Illuſtriſſimis Viris Hieronymo, Gennadio, atqve Iſidoro apud Romanos ad finem eſt usqve perductum. Et qvamvis ab aliis nihil eſt tam operosè actum, qvod non Hieronymi eloqventia ſuperet; poſt iſtorum tamen è mundo receſſum, nullus inventus eſt, qvi illud ad calcem perduceret. Guido præterea noſter inſtitutor, moribus vitaqve præcipuus, ante hoc fermè ſeptennium, Opuſculum ſcribere aggreſſus eſt iſtud; ſed laborioſum inibi videns jacere materias ea dimiſit facilitate, qva cœperat: qvòd ſi ille, longè me in ſermone, ſenſuqve præpollens, rem cœptam dimiſit; ego qvi acumine mentis iners, ſermoneqve impolitus, & variis rebus ſum implicatus, qvid acturus ſum? Sed ad ea qvæ imminent, ſtylus ſeqvens vertatur.

CAPUT I.

BEnedictus Monachorum inſtitutor Vir egregius, ac poſt Apoſtolos ſingularis, Provinciæ Nurſiæ extitit oriundus, ex patre Euproprio nomine, matre Abundantia, avo Juſtiniano, nutrice Cyrilla. Poſtqvam duodecim Monaſteria Chriſto adjuvante conſtruxit temporibus Juſtiniani Imperatoris, prædictas cellas ſub Præpoſitis ordinans, divino ad ſe facto reſponſo, duobus Angelis comitantibus, ad Evangelium prædicandum, paganosqve ad Chriſtum convertendos, Caſinum advenit; ubi templa idolorum deſtruens, Cœnobium conſtruens, circummanentes paganos ad Chriſtum convertit. Scripſit autem jam ſenex in eodem Caſinenſi Cœnobio Monachorum Regulam, diſcretione præcipuam, ſermone luculentam, epiſtolas verò duas; primam ad Remigium Rhemenſem Archiepiſcopum; ſecundam ad Maurum ſuum diſcipulum, qvem in Galliis ad prædicandum direxerat, elegantiſſimo ſermone compoſuit. Fuit autem temporibus Anaſtaſii, Zenonis, Juſtini, & Juſtiniani Imperatorum; ſepultus verò eſt in Caſino in Eccleſia Sancta Joannis Baptiſtæ ante altare, ubi à toto Orbe venerabiliter honoratur.

ANNOTATIO.

Nursiæ ex Patre Anicio Euprepio, & Abundantia matre, ex illustri Riguardatorum familia; unica Nursini Comitis filia, facultatumqve ejus, ac cognominis hærede, Sanctus Benedictus Natione Romanus, Monachorum in Occidente antesignanus ac princeps, eodem cum sorore Scholastica partu nascitur anno Domini 480. qvibus editis, mortua est mater; qvasi jam satis vixisset, cum tantos talesqve relinqveret posteros; nec alia videretur nupsisse causa qvam ut talium Sanctorum fieret mater. Ejus res gestas non solum Sanctus Gregorius Papa Magnus, omnium virtutum Magister, fusè proseqvutus est libro 2. Dialogorum (qvem Gregorii librum Ingolstadienses græcolatinum annis superioribus publicarunt) verum etiam ambitioso qvasi præconio Alexander Secundus, Victor Secundus, Summi Pontifices; Joannes Trithemius, Cardinalis Baronius, ac Arnoldus Wion, qvi Lignum vitæ duobus tomis complexus est, in qvo propago tanti Patris accuratissimè conscripta est, copiosè tradiderunt. Videndus etiam Benedictus Hæftenius, Monasterii Affligeniensis Præpositus lib. disqvisit. Monast. prolegom. 1. in vita Sancti Benedicti, diffusè de eo agens.

Præter memorata à nostro Petro conscripsit etiam Patriarcha Benedictus *De Ordine Monasterii*, qvaliter, inqvit, à Fratribus religiosè ac studiosè conversari, ac Domino militare oportet, librum unum, qvi incipit: *In primis nocturnis horis.* Hic verò liber unà cum Regula excusus fuit apud Junctas Venetiis anno 1593. in 16. procurante Arnoldo Wione, qvamvis in hoc opusculo qvædam occurrant verba, qvæ suspicionem ingerunt, ut Sancto Benedicto non videatur hic liber tribuendus; pro qva re lege dictum Hæftenium fol. 1062. Literis etiam consignavit sermonem in discessu Sancti Mauri, cujus initium: *Si tristandum, dilectissimi*, qvi integer habetur in Martyrologio Benedictinorum Arnoldi Wionis ad diem 14. Januarii: Sermonem pariter in passione Sancti Placidi, & Sociorum his verbis: *Sicut patris est gaudere.* Hic verò excusus est in epistola Siculorum ad Sanctum Benedictum, qvæ ad calcem Casinensis Chronici editionis Venetæ fuit adjecta. Supradicta opuscula simul colligata reperies in novissima Bibliotheca Sanctorum Patrum, & postremo loco in Theologia Regular. Cl. Viri Patris Caramuëlis Ord. Cisterciensis, doctissimis etiam illustrata commentariis. Notandum verò, qvòd licet epistola ad Sanctum Remigium, qvæ in fine dicti Chronic. Casin. & alibi legitur, in dubium à Cardin. Baronio tom. 6. annal. anno 707. unà cum tota historia revocetur; lapsumqve ex nominum similitudine irrepsisse putet: attamen cum eam veram Petrus Thiræus lib. singul. de Dæmoniacis agnoscat, nec post edita Baronii scripta qvidqvam insinuet dubitationis, defendendo etiam eam Antonius de Yepes in Chr. Ord. Balduinus Moreau in opusculis Sancti Benedicti, & Gregorius Colvenerius in scholiis ad Flodoardi historiam; lectoris propterea judicio relinqvimus, ut ipse suapte diligentia discernat, qvid verè Sancto Benedicto tribuendum, qvidvè illi abjudicandum censeat. Non est autem hoc loco silentii tenebris involvendum, qvod novissimè ad huic epistolæ fidem adstruendum dictus Hæftenius comment. ad vitam Sancti Benedicti cap. 16. disqvisit. monast. se invenisse refert, in antiqvo videlicet M.S. Cod. Bibl. Monast. Sancti Martini Tornaci, alteram epistolam Monachorum Rhemensium post qvingentos annos à Sancti Benedicti obitu ad Casinenses perscriptam, qvam totam ibi integram reddit. Deniqve, an verè cunctæ supradictæ lucubrationes genuini sint fœtus Sancti Benedicti, discutitur solita diligentia, eruditione, ac doctrina à præfato Caramuële in Theolog. Reg. p. 2. ideo lectorem ad eum remittimus.

Vixit Sanctus Benedictus annos 63. cum habitasset Nursiæ annos septem, Romæ septem, Sublaci trigintaqvinqve, Casini qvatuordecim; stans atqve erectus in templo inter discipulorum manus (editis prius perfectæ administrationis copiosis actibus, relictis pietatis præclaris monimentis, ac congestis innumeris meritorum manipulis) efflat animam, qvæ illustri via Cœlum deduci visa est, anno Domini 543. die 21. Martii, hora tertia matutina; & sepulchro appositum epicaphium, ut refert Sylvester Maurolicus lib. 1. hist. sac. omnium relig. de Sancto Benedicto agens.

Nursia me genuit, specus obtulit alta Casini
Me rapuit vertex, aula beata tenet.

Cæterum, de die & anno obitus Sancti Benedicti extat controversia, qvam affert & dissolvit rei Chronologicæ peritissimus Vir Dionysius Petavius in Rationario temporum part. 2. lib. 4. cap. 14. illucqve amandamus lectorem plenioris discussionis hujus puncti avidum.

CAPUT II.

Faustus ejusdem Patris Discipulus, septennis in Casino oblatus, & à sanctissimo Benedicto cum Mauro Casinensi Præposito in Gallias directus, post suam reversionem, Beati Mauri vitam ex jussione Abbatis Theodori lucidissimè valde com-

composuit. Claruit autem temporibus supradictorum Imperatorum, sepultus autem est in Monasterio Lateranensi.

ANNOTATIO.

Sanctus Faustus natione Italus, Divi Benedicti primarius assecla, ac symmysta, sensuum, affectionumque mortificatione fuit tanta, ut supra imitationem fuisse videretur. Cum septem annorum esset, Divo Benedicto à parentibus suis fuit oblatus; à quo tandem post perfectam regularis propositi institutionem, cum beato Mauro missus fuit in Gallias anno salutis 542. Arnoldi Wionis annorum calculo; at juxta computum Ecclesiæ, anno 535. ad construendum Cœnobium, ubi in magna sanctitate multis annis conversatus, tandem ad Lateranense Monasterium est regressus. Testatur id etiam Martyrologium Gallicanum Cl. V. Andreæ Suassay in supplemento ad diem 15. Febr. his verbis. *Depositio S. Fausti Monachi Casinensis, Discipuli Sancti Benedicti, qui aliquamdiu in Cœnobio Glannafolii in Andegavensi præsulatu ad Lygerim, sub S. Mauri disciplina conversatus, postea redux in Italiam apud Casinum, suum cursum finivit, &c.*

Is erat per hæc tempora calamitosissima Italiæ status, ut Langobardis crudeliter ubique grassantibus, nulla urbs tam munita, nullus locus tam remotus inveniretur, quò illi suis incursionibus non perrumperent. Neque Cœnobium Casinense cladis acerbissimam calamitatem effugere potuit; quam etiam S. Benedictus prænunciaverat: Itaque fugientes Monachi ex eodem Cœnobio Romam profecti sunt, & Pelagium secundum Pontificem adiverunt, ab eoque benignè accepti, juxta Lateranense Patriarchium, Monasterium in honorem SS. Joannis Apostoli, & Evangelistæ, ac Pancratii Mart. construxerunt, ibique spatio centum triginta annorum habitaverunt; in quo degens Sanctus Faustus vitam Sancti Mauri Abbatis in Gallia condiscipuli sui, qui septuagenario major in Cœlum migraverat anno Domini 584. juxta verò Chronolog. Cl. V. Guesnay in vita Sancti Joannis Cassiani, anno 565. luculentissimè literis consignavit, sub Christi anno 606. quod colligitur ex præfatione, in qua sic loquitur ipse Faustus: *Hoc opusculum Beatissimo Papa Bonifacio ostendi; quod ipse Sanctissimus Pontifex approbans laude dignum duxit, suaque sancta auctoritate roboravit.* Fuit is Bonifacius Papa III. ut Leo Ost. Chronol. Casin. lib. 1. cap. 3. testatur, qui anno 606. sedere cœpit, & anno eodem decessit, succedente Bonifacio IV. Papa. Unde corrigendus Trithemius de script. Eccles. in verbo Faustus, qui ad Bonifacium II. scripsisse refert. Edita est ea vita à Lippomanno, & Surio ad diem 15. Jan. & à Mombritio Tom. 2. Vide Acta Sanctorum V. Cl. Bollandi ad hanc diem in quibus vita, translatio, ac miracula Sancti Mauri accurate descripta leguntur. Adi etiam notas V. Cl. Joannis Tamayo in Martyrolog. Hispan. ad diem 14. Januar. Observavit tamen Hugo Menardus in notis Mart. Bened. prædicta acta esse corrupta, tu tamen illum consule. Extare etiam in Bibliotheca Carmelitarum Excalceatorum Claromontensium in Arvernia, vitam m. s. Sancti Mauri metro, & prosa scriptam per Odonem: Libellum miraculorum ejusdem: sermonem de translatione ejusdem in Monasterium Fossatense, docet Vir Clar. Philippus Labeus Societatis Jesu in nova Bibliot. m. s s. librorum edita Parisiis anno præt. pag. 206. De gestis Fausti agit Sigebertus cap. 32. de script. Eccles. Martyrol. Benedict. sub die 15. Febr. Galesinus, Maurolycus, & Trithem. de Vir. Illustr. Ord. S. Bened. lib. 2. cap. 2. & lib. 3. cap. 3. Leo Ost. lib. 1. cap. 3. Histor. Casin. Vincent. in specul histor. lib. 21. cap. 68. & 69. V. Cl. Gerardus Joan. Vossius de histor. Lat. lib. 2. cap. 24. Ad lucis æternæ præmia evocatus fuit S. Faustus circa annum Domini 620.

CAPUT III.

Marcus Patris Benedicti discipulus, & Casinensis Monachus, Vir egregius, & in Scripturis apprimè eruditus. De Adventu Sanctissimi Benedicti ad Casinum; de situ loci, constructioneque Cœnobii, elegantissimos versus composuit.

ANNOTATIO.

Marcus à Sancto Benedicto familiarissimè dilectus; vir ad poëticam artem extollendam à natura progenitus, moribus & conversatione præclarus, ac in literis etiam sæcularibus peritissimus: Et ne Marci auctoritas à nonnullis parvi habeatur, tanquam obscuri alicujus Scriptoris, hic producere de eo quorundam veterum Scriptorum testimonia non alienum duximus. Paulus Diaconus lib. 1. cap. 26. de gestis Langob. sic ait. *Hæc omnia ex Marci poëta carmine sumpsi, qui apud eundem Patrem* (Benedictum) *huc veniens aliquot versus in ejus laude composuit.* Eadem referuntur ab Aldrevaldo lib. 1. cap. 4. de mirac. Sanct. Bened. Sanct. Petrus Damianus serm. 8. in vigilia Sancti Benedicti. *Hæc plane*

nè de Marci, ejusdem, videlicet D. Benedicti, discipuli venusto carmine jam desloravimus. Vide etiam Sigibertum de Script. Eccles. cap. 33. Præter recensita à nostro Petro, quæ inedita remanserunt, scripsitetiam versibus heroïcis ejusdem Sancti Benedicti magistri sui nonnulla miracula à Divo Gregorio Papa primo omissa: qvæ carmina cum diu delituissent, excusa modò reperiuntur in tertio poëmatum volumine Divi Prosperi Martinengi, Romæ anno 1590. in 4. studio, & opera Arnoldi Wionis, ut ipse testatur lib. Lign. vitæ; qvæqve Mantuæ in Cœnobio Sancti Benedicti inventa etiam refert. Scripsit insuper Gnomas impressas Haganoæ anno 1531. & alia qvædam opuscula conversa per Joannem Picum, edita sunt Parisiis anno 1563. in 8. Claruit eodem ferè tempore, qvo Sanctus Faustus: id est, usqve ad Imperium Heraclii Augusti anno Domini 610.

CAPUT IV.

SEbastianus B. Benedicti Monachus, Hieronymi doctoris egregii vitam describens, legendam Ecclesiis tradidit: in qva, qvæ ei à puero institutio, qvale in juventute, studium, quæ in senectute ei scientia fuerit, lucidissime satis demonstrat.

ANNOTATIO.

VIta Sancti Hieronymi Ecclesiæ Doctoris maximi, pluribus referta mendaciis, qvæ sineauctore vagatur, teste Cardinali Baronio ad annum 420. num. 49. non videtur tribuenda nostro Sebastiano, ut aliqvi perperam arbitratu suo scriptis fecerunt; cum tantùm ab ipso literis demandata fuerit vita æqvalis sui sancti Hieronymi discipuli Sancti Benedicti, non autem Ecclesiæ Doctoris; illamqve deinde Cœnobiis Benedictinis legendam tradidisse scribit Arnoldus lib. Lign. vitæ. Vide Gerardum Joan. Vossium, diffusæ, reconditæqve eruditionis virum, lib. de hist. Latinis in Sebastiano. Floruit circa annum Domini 560.

CAPUT V.

SImplicius Sanctissimi Benedicti discipulus, ac post eum in Casino Abbas effectus: Regulam, qvam suus magister ediderat, publice legendam omnibus Monachis tradidit: Versus qvoqve nonnullos de eadem re descripsit. Fuit verò temporibus Justini Junioris, sepultus autem in Casino juxta corpus B. Benedicti.

ANNOTATIO.

SAnctus Simplicius Abbas ab obitu Divi Benedicti tertius, ut docet S. Greg. lib. 2. Dial. in princ. Vir cœlestibus charismatibus præditus, omniqve testimonio sanctitatis illustris. Versus, qvos in laudem Regulæ Sancti Benedicti descripsit, unà cum diversis aliis Sanctorum Monachorum Regulis, in lucem propediem dabit vir præcellentis doctrinæ, & summus Ecclesiasticæ antiqvitatis assertor ac vindex Lucas Holsteinius. Vide qvæ annotarunt Hæftenius in tr. 6. disqvis. 1. de regulæ Sancti Benedicti promulgatione in Simplicio, Matthæus Lauretus de existentia corporis Sancti Benedicti in Cœnobio Casin. cap. 5. Hugo Menardus de origine & incremento Ordin. S. Benedict. pag. 870. ac Antonius de Yepes in Chron. Bened. fol. 337. de sera promulgatione dictæ Regulæ, ubi argumenta eruditissimi Antonii Gallonii in Apologia de Monachatu S. Gregorii adversus Abbatem Constantinum Cajetanum enervant, ejusqve diluunt objectionem. Ad auspicatissimum locum indeterminatæ Beatitudinis transivit Simplicius circa annum Domini 576. miraculis coruscans; sepultus est Casini una cum Constantino Abbate suo prædecessore juxta sui magistri corpus. Horum corpora primum à Desiderio Abbate, postea Victore Papa III. unà cum sacris cineribus Carolomani Regis, ac Monachi, inventa sunt anno Domini 1701. ut ex nostro Petro Diacono serm. m. s. de Octava Sancti Benedicti habetur. Vide V. Cl. Marcum Scipionem in Elog. Abb. Casin. in Simplicio; eum etiam commemorant Tritthem. de vir. illustr. Ord. S. Bened. lib. 3. cap. 10. Leo Ost. lib. 1. cap. 2. histor. Casin. Anastas. Biblioth. Monachus in libello de translat. Sanct. Bened. & iterum noster Petrus lib. m. s. de ortu & vita Justor. Casin. cap. 10.

CAPUT VI.

LAurentius ejusdem Cœnobii Monachus, scientia antecessorum suorum post Sanctissimum Benedictum nulli inferior, factus Episcopus, Beati Mauri vitam, ac Castrensis Episcopi passionem versibus adornavit: Historiam qvoqve Sancti Wenceslai, & sermonem de Beati Benedicti vigilia elegantem composuit.

ANNO-

ANNOTATIO.

OPuſcula Laurentii Monachi Caſinenſis, deinceps Epiſcopi, incertæ tamen ſedis, extare Caſini m. ſ. uti & alia qvædam in ſexto pluteo ad dextram Bibliothecæ, teſtatur Arnoldus Wion lib. Lign. vit. Hiſtoriæ Sancti Martyris Wenceslai Ducis Bohemorum, habitu Monachi Benedictini, ſed non profeſſione, auctore Laurentio, meminit Baron. in Martyrol. ad diem 28. Septembris, illamqve etiam m. ſ. in noſtro exili m. ſ. ſ. ſacrorum penario aſſervamus tali lemmate: *Dominus, ac Redemptor noſter humanis viſibus, &c.* Qvam ſi vota & ſpes noſtra Deus Opt. Max. fortunaverit, unà cum aliis Sanctorum vitis hactenus ineditis bono publico proferendam dabimus. Scripſiſſe præterea præfationem in doctrinas Dorothei, conſtareqve in Bibl. S.S. Patrum tom. 2. edit. 2. auctor eſt Poſſevinus in Apparatu in verbo, Laurentius; ſed Voſſius de hiſt. Lat. fatetur, ſe non ſatis aſſeqvi mentem Poſſevini, vel mirifice eum rationem fugere; nam noſter Petrus Diaconus, qvem de hoc Laurentio Monacho ſcripſiſſe refert, vixit circa annum Domini 1145. at ille Laurentius Monachus, qvi auctor eſt præfationis Dorothei eſſe Hilarionem Monachum Caſinenſem: at Hilario ille floruit circa annum Domini 1516. annis qvadringentis qvinqvaginta & amplius poſt Petrum Caſinenſem. De vita Sancti Caſtrenſis Epiſcopi & Martyr. conſule Cl. Vir. Michaëlem Monachum in Sanctuario Capuano. Floruit Laurentius circa annum Domini 950.

CAPUT VII.

CYprianus Presbyter ſub Petronace Abbate in eodem Cœnobio Monachus factus, de B. Benedicti miraculis hymnum in ejus feſtivitate contandum deſcripſit. Claruit autem temporibus Leonis, Conſtantini, & Hirenes Imperatorum.

ANNOTATIO.

HYmnus, qvem compoſuit Cyprianus de Beato Benedicto, in Bibl. Caſinenſ. tali ſervatur exordio: *Aureo ſolis radio perennis, &c.* teſte Arnoldo Wione lib. Lign. vit. Scripſit & alia nonnulla. Vivebat anno Domini 760.

CAPUT VIII.

PAulus Aqvilejenſis Patriarchii Diaconus, Regisqve Deſiderii notarius, ſub Theodimario Abbate ad Caſinum perveniens, monaſticumqve ſchema ſuſcipens, ſanctitate, gravitate ſuo tempore ſingularis, philoſophia qvoqve à pueritia eruditus. Compoſuit in laudem Beatiſſimi Benedicti verſus elegiaco metro digeſtos: Hymnos qvoqve Sancti Joannis Baptiſtæ, Sanctiqve Benedicti: Verſus ad Carolum Imperatorem, ad Arichis Beneventanum Principem; Sanctiqve Fortunati Epiſcopi elegantes deſcripſit: Homilias qvoqve qvinqvaginta: Sancti Pontificis Gregorii vitam: in Regula Sancti Benedicti expoſitionem: ac de ingreſſu Langobardorum in Italiam, origine regnoqve eorum, hiſtoriam valdè luculentam edidit. In hiſtoria autem Eutropii qvamplurima adjunxit. Univerſas etiam lectiunculas à principio mundi uſqve ad ſuam ætatem, una cum annali computo rhythmicè compoſuit. Fuit autem temporibus Caroli Imperatoris. Sepultus eſt in eodem Cœnobio juxta Eccleſiam S. Benedicti ante capitulum.

ANNOTATIO.

PAulus cognomento Winfrid. ex Langobardorum gente originem duxit, Warnefridi, ac Theodelindæ filius; Vir Apoſtolicus, ac Antiſtes doctiſſimus, appellatus à Gaſpare Barthio: meritò Polyhiſtor, qvi penè innumera miræ ac exqviſitæ eruditionis monimenta ſuo eximio ingenio, acri judicio, ac prudentia ſingulari prodidit: & ne qvid à Lectore curioſo de Paulo deſiderari poſſit, verba damus Leonis Oſt. in Chron. Caſ. lib. 1. cap. 15. *Eo tempore*, inqvit, *quo primùm in Italiam Langobardi ingreſſi ſunt, cum eis etiam Paulus venit, & à puero diſciplinis liberalibus eruditus maximum in Curia Deſiderii ultimi Regis Langobardorum ob ſuam induſtriam, familiaritatis locum obtinuit: Cancellarius dicti Regis, atque Aquileienſis Patriarchii Diaconus extitit:* (hinc Paulo Diaconi cognomen ab adepta dignitate inditum, perpetuò adhæſit, licet hoc non attendat Raphaël Volaterranus, nam pro diverſis habet noſtrum Paulum hiſtoriæ Langobardicæ Scriptorem, & Paulum Diaconum Aqvilejenſem.) *Hic poſt captam Papiam, cum Regi quoque Carolo pro ſua prudentia admodum carus, & familiaris effectus eſt, ac non multò poſt cum accuſatus apud eundem Regem fuiſſet à quibusdam invidis, quod eum propter fidelitatem Deſiderii Domini ſui voluiſſet occidere, fecit eum idem Rex comprehendere, & coram ſe adduci: quem cum interrogaſſet, utrum vera eſſent, quæ ſuper morte ſua de eo dicerentur, conſtanter reſpondit, ſe pro certo fide-*

fidelissimum Domini sui fuisse, & in eadem se fidelitate cum vita perseverare: ad hac Rex subitò ira succensus, pracepit eum manibus sine mora privari; sed mox in se reversus, & reminiscens sagacitatis ejus, atque prudentia, suspirans ait: Et si ejus manus abscindimus, ubi tam elegantem Scriptorem reperiemus? & ait proceribus assistentibus sibi: Dicite quid super hoc vobis videtur: at illi; Jubete, inquiunt, ut eruantur ejus oculi, ne aliquando aliquas alicui contra vos literas dirigat. Et ubi, vel quando, ait Rex, tam insignem historiographum, aut poëtam invenire valebimus? illi vero videntes circa illum Regis compassionem, ac benevolentiam; suaserunt tandem, ut in Diomedis insulam, qua hodie à tribus montibus Tremiti dicitur, eum exiliaret. Factúmque est, ubi cum per aliquot annos exul mansisset, tandem ad Monasterium Casinense, celebri sanctitatis fama notissimum clam perrexit, ibique Monachus factus, piè & religiosè vitam duxit, ac diù superstes in senectute bona in pace quievit, cum innocentia, humilitati, silentioque ultra humanum modum operam dedisset. Sic dictus Leo Ostiensis.

Plura alia veneratione digna, insigniaqve virtutum monumenta immortalitati consecrasse fertur, qvæ ad notitiam nostri Petri non pervenerant: videlicet vitam Sancti Benedicti metricè scriptam, qvam invenies apud eumdem Paulum lib. 1. cap. 26. de gestis Langob. Arnoldus Wion mentionem facit cujusdam poëmatis de vita Sancti Benedicti à Paulo Diacono conscripti, cujus singuli distichi iisdem qvibus incipiunt, desinunt verbis, qvod integrum affert Aymonius serm. de Sancto Benedicto, ubi etiam ejusdem Pauli hymnum affert singula miracula Divi Benedicti continentem. Exaravit insuper Paulus vitam S. Mauri Abb. miro qvodam artificio descriptam: sic exorditur.

Dux, via, vita tuis, decus, & laus, gloria virtus,
Jesu, lux lucis, Dux, via vita tuis.
Tu facis omnipotens, animalia muta profari.
Quod tibi cunque placet, tu facis omnipotens.
Da precor ut referam, sancti magnalia Mauri,
Qua per te gessit, da precor, ut referam, &c.

Vitamqve etiam Sanctæ Scholasticæ Virginis, mandante Carolo Magno Imperatore, qvæ integræ in tertio poëmatum libro habentur Prosperi Martinengii, lectorem propterea curiosum ad eum remittimus. Sicuti etiam jussu ejusdem Caroli (qvi anno 814. v. Kalend. Febr. Aqvisgrani diem clausit extremum, ætatis annorum 71.) ordinavit historias, & lectiones per totum annum singulis festivitatibus Sanctorum congruentes: qvæ ejus dispositio ab Ecclesia tota observata est, & usqve ad hæc nostra tempora inviolabiliter custodita; servatur apud nos hæc etiam ordinationis nota m. s. Vide epistolam Caroli Imperatoris de hac ordinatione scribentis, qvæ homiliario Alcuini præponitur. Præterea de eadem Sancta Scholastica nonnullos composuit versus, qvi habentur in Martyrol. Arnoldi Wionis ad diem 10. Febr. Vitam etiam S. Arnulphi Metensis Episcopi, qvi fuit primò Præfectus domus Regis Francorum, postea Metensium Episcopus, qvæ apud Surium tomo 4. ad diem 16. August. & apud Bedam tom. 3. reperitur, licet falso ipsi Bedæ adscribatur. Librum de gestis Episcoporum Metensium editum per Marqvardum Freherum in corpore histor. Franc. indicat ipsemet Paulus scripsisse lib. 6. de gestis Langob. cap. 16. De gestis Episcoporum Papiensium librum unum, qvem se vidisse testatur Galesinus. Ad Carolum Imperatorem epistolam unam, qvæ m. s. in Biblioth. Casin. ad dextram scamno 3. n. 179. servatur. Vitam Sancti Cypriani Eposcopi, & Mart. qvæ habetur in prolegomenis Jacobi Pamelii ad S. Cypriani opera. Versus ad Arichem Principem Beneventanum generum Desiderii Regis typis modò cusi reperiuntur apud Virum Cl. Camillum Peregrinum rerum antiqvarum indagatorem indefessum, historicumq; insignem in hist. Principium Langob. pag. mihi 235. Divorum etiam aliqvot facinora, laudesqve luculentis versibus celebravit: Qvo in genere carmen in S. Joannem Baptistam tutelarem suum, patronumqve Regni Langobardorum maximè excellit, cujus pietate, ac numeris Romana Ecclesia delectata recitandum proposuit, estqve inter sacratos hymnos elegantia, & venustate facilè princeps: sic exorditur.

Ut queant laxis resonare fibris, &c.

Composuit & hymnum de passione Sancti Mercurii ac etiam alterum in translatione corporis Beneventum: primum refert Petrus Pipernus Beneventanus lib. 5. cap. 20. de effectibus magicis. Extat pariter hymnus Alcaïcus Dactylicus è vet. m. s. Lang. Eccles. Benevent. ritu in festo Assumptæ Virgin. Deip. decantari solitus, à nostro Paulo, ut asseritur, scriptus, incipit:

Quis possit amplo famine prapotens, &c.

Insuper aliqva fragmenta m. ss. sub nomine Pauli Diaconi, mutila tamen, & hiulca nos custodimus; videlicet, vitam Germani sanctissimi Constantinopolitani Patriarchæ per Paulum Diaconum historicum scriptam. In transitu Petri Damiani, de dimittendo Episcopatu orationem, in qva fit ment[illegible] de Sancto Arnulpho Metensi Episcopo. Vitam Sancti Petri Damasceni Episcopi, & Mart. nec non alterius Petri pariter Martyr. per Paulum Diaconum scriptam. Alia etiam opuscula nec dum prælo subjecta; Casinatem Biblioth. exornant, videlicet Cod. m. s. sign. num. 146. præfixus est sermo Pauli Diaconi in Evangel. *Nemo accendit lucernam, &c.* incipit. *His sancti Evangelii verbis &c.* Item Cod. 145. pag. 198. vita Sancti Gregorii Papæ I. tribus libris conscripta per Paulum Diaconum, incipit: *Gregorius Urbe Romulea patre Gordiano,* finit.

Idemque

Iduum Martiarum regnante, &c. Item Cod. 305. ejusdem Pauli Diaconi sermo de B. Virgine, incipit: *Licet omnium Sanctorum, &c.* Ejusdem sermo in illud Evangelii, *Simile est Regnum Cœlorum homini Regi, qui voluit rationem ponere, &c.* incipit: *Præsens Sancti Evangelii lectio, &c.* Hæc verò homilia inter opuscula Sanctorum aliqvot Patrum per Thomam Galletum edita habetur Lugduni anno 1615. pag. 450. Sicut etiam in celiberrima Bibliotheca Medicea plut. 17. extare inter octo volumina homiliarum diversorum authorum nonnullas Pauli Diaconi homilias refert Henricus Ernstius in Catal. Medic. Biblioth. In eodem Archivio Casin. adsunt commentaria m. ss. in fol. Pauli Diaconi in Regulam Sancti Benedicti, ubi in fronte habetur pictura vetustissima Sancti Benedicti, & Joannis Abbatis cui Regulam tradit, licet cōmentarium prædictum Hugo Menardus Ruthardo Monacho Rabani, & Strabi auditori tribuendum esse notarit. Vide disqvis. Monast. Hæsteni lib. 2. tract. 5. disqvis. 4. Item epistola Pauli Diaconi ad Carolum Magnum, nomine Theodemari, & Casin. Congreg. scripta, de qva Ost. in Chron. Subjungitur etiam in eodem Codice m. s. Sylloge qvædam chronologica ejusdem, ut nonnulli putant, Pauli, qvam simul cum qvadam historiola sub titulo ignoti Casinensis Vir Cl. Camillus Peregrin. Histor. Princip. Langobard. ultimo loco in lucem edidit. Epistolarum ad diversos librum unum scripsisse etiam fertur.

Observandum denique est, auctorem miscellæ falsò dici Paulum Diaconum, Baron. tom. 5. Annal. & Bellarm. de Scriptor. Eccles. probant. Vide notas eruditissimi Auberti Miræi in Sigibertum de scriptor. Eccles. cap. 80. & præcipuè Vossium de histor. Latin. in Paulo, & de natali anno Christi dissert. 7. pag. 5. Camillum Peregrin. histor. Princip. Langobard. qvi Paulum callidè non produxisse historiam Langob. ad sua tempora observavit, sicut etiam nonnulla alia silentio obvelasse. Alphonsus Diacon. in vitis Pontificum in Leone. *Habet*, inqvit, *auctor miscellæ Paulus, vel potius Joannes Diaconus.* Sed utcunqve sit de nomine Scriptoris, certè, qvod in omnibus ferè m. ss. Cod. nomen Pauli, non Joannis legitur.

Claruit Paulus anno Domini 774. cum innocentiæ, humilitati, silentioqve ultra humanum modum operam dedisset, atqve in Casinensi Monasterio usqve ad finem vitæ arduè satis, ac districtissimè vixisset; sepultus est Casini ante Capitulum, gloriosis emicans meritorum maximorum insigniis, testatur noster Petrus lib. M.S. de ortu, & vita Justor. Casin. cap. 25. Extant Caroli Magni literæ metro exaratæ nostro Paulo, in qvibus de susceptæ vitæ ratione per ipsum, sacriqve Cœnobii Casin. sanctitate mirificè gratulatur: qvarum literarum partem hic inserimus, ut clarissimi Imperatoris in eruditos homines singularis humanitas; deqve Sacri Archisterii Casin. sanctitate præclara existimatio agnoscatur. Est hujusmodi.

Hinc celer egrediens, celeri mea charta volatu
Per sylvas, colles, valles quoque præpete cursu,
Alma Deo chari Benedicti tecta require;
Est nam certa quies fessis venientibus illuc.
Hic olus hospitibus, piscis, hic panis abundat,
Pax pia, mens humilis, pulchra & concordia Fratrum,
Laus, amor, & cultus Christi simul omnibus horis.
Dic Patri, & Sociis cunctis, salvete, valete.
Colla mei Pauli gaudendo amplecte benignè,
Dicito multoties, salve Pater optime, salve.

De Paulo mentionem habent Leo Ost. Chron. Casin. lib. 1. cap. 17. Sigibert. cap. 80. Trith. de Viris Illustribus Ord. S. Bened. lib. 2. cap. 30. Arnold. lib. 5. cap. 91. Lig. vitæ. Th. Dempsterus in notis antiq. Roman. Ipse Paulus de ipso multis in locis, & alii innumeri. In pervetusto Cod. M. S. legimus, Paulum fuisse Diaconum S.R.E. Cardinalem, uti etiam dicto lib. M.S. nostri Petri de ortu, & vita Justorum Casinensium in cap. 25. inscriptione his verbis:

De Paulo Diacono, atque Cardinali, &c.

Qvem fucum exscriptores, sive amanuenses lectori facere voluisse existimamus, dum in nullis tabulis ecclesiasticis in numerum Cardinalium adscitum colligimus. Vel potius scrupulum istum injectum fuisse credendum à Martino Polono in præfatione suæ Chronicæ, dum in opere de gestis Imperatorum & Pontificum nominat qvendam Paulum Diaconum Romanum, & Cardinalem: iste tamen dissovitur nodus, qvod noster Paulus fuit Diaconus Aqvilejensis, & postea Monachus Casinensis; at iste, ex qvo profecit Martinus, vocatur Romanus Diaconus, & Cardinalis. Vide Vossium de histor. Latin.

Extat Epitaphium Pauli Diaconi versibus exornatum ab Hilderico Monacho & Abbate Casinensi discipulo prædicti Pauli: qvod tibi, singulari humanitate V. Cl. Caroli Borelli Cler. Regul. Minor. nobis suppeditatum, ex antiqvo M. S. Cod. sign. 256. Biblioth. Casinensi depromptum, nunc primum in lucem damus.

EPITAPHIUM
Pauli diaconi.

Perspicua clarum nimium tum fama per ævum.
Astra simul junctum pangant te cœtibus almis.
Veridicos Levita tuos quis summæ triumphos
Lucifluis Paule potuit depromere dictis?
Vi tua, sed lector properans hæc noscat, & hospes
Sacrato tumulos requiescere membra sub isto,
Laudis

Laudis amande tuæ summatim carmine digno
Almificos actus dignum est reserare canendo.
Eximio dudum Bardorum stemmate gentis
Viribus atque armis, quæ tunc opibusque per Orbem
Insignis fuerat, sumpsisti generis ortum:
Tam digna est, postquam nitidos ubi sæpe Timavi
Amnis habet cursus, genitus tu prole fuisti:
Divino instinctu regalis protinus aula
Ob decus & lumen patriæ te sumpsit alendum;
Cum tua post Tibridem populis & regibus altis
Tunc placida cunctis vita, studiumque maneret,
Omnia sophia cœpisti culmina sacra,
Rege monente pio Ratchis, penetrare decenter
Plurima captasses digne cum dogmata, cujus
Resplendens cunctos, superis ut Phœbus ab astris
Arctoas rutilo decorasti lumine gentes;
Hæc sint jam nimium, fluidi cum gloria secli
Condignis ditaret ovans te sedule gazis,
Lucis ob æternæ vitam sine fine beatam
Audacter sprevisti hujus devotus honores;
Regis & immensi fretus pietate polorum
Vernanti huc Domino properasti pectore Christo
Subdita colla dare Benedicti ad septa beati;
Exemplis mox compta tuis ubi concio sacra
Tum jubar ut fulgens cœpit radiare coruscis,
In te nam pietas jugiter, dilectio dulcis,
Nectareus & pacis amor, patientia victrix,
Simplicitas solers nimium, concordia summa,
Omne simulque bonum semper venerande manebat:
Nunc ideo Cœli te gemmea regna retentant,
Sideream retinens pariter per secla coronam.
Hoc tibi posco, sacer, gratum sit carmen honoris,
Hilderic en cecini quod lacrymando tuus,
Quem requiem captare tuis fac quæso perennem,
Sacratis precibus semper amande Pater.

CAPUT IX.

HIldericus ejusdem Pauli Diaconi anditor. De origine Præceptoris sui, vita, institutione, doctrina, religione, habitu, lucidissimos versus composuit.

ANNOTATIO.

FUit deinde Abbas Casinen. Hildericus, & eodem mense, qvo electus, obiit, scilicet anno Domini 834. cum sedisset diebus decem & septem: versus, quos composuit de Paulo, supra retulimus.

CAPUT X.

THeophanius Diaconus, Vir eruditissimus, ac disertissimus; De constructione Cœnobii Domini Salvatoris; de adventu Sancti Benedicti ad Casinum, ac de miraculis per eum inibi factis: & in laudem Sanctæ Dei Genitricis, & de constructione Monasterii Sanctæ Mariæ in Plumbariola versus mirificos edidit.

Vixit sub Ludovico Pio Imperatore anno Domini 855.

CAPUT XI.

BAssatius Casinensis Cœnobii Abbas, vir Scripturis Sanctis deditus, & notitia Ecclesiastici dogmatis sufficienter instructus: composuit nitido satis & aperto sermone quosdam tractatus: fuit autem tempore Ludovici Imperatoris.

ANNOTATIO.

OPuscula, qvæ Bassatius Abbas Benedictinus decimus octavus scripsisse exponitur, qvænam contineant, non explicat Petrus? nisi intelligere velimus, qvod cum suo tempore ordinem monasticum aliqva jam ex parte corruptum in Liguria, Burgundia, Germania vidisset, sermonibus ac doctrinis correxisset. Naturæ concessit non sine opinione sanctitatis, Casini, anno Domini 856. die 16. Kalend. Aprilis, & in Capitulo Fratrum juxta ædem Divi Benedicti, qvam magnifico ornatu decoraverat, sepultus est.

CAPUT XII.

BErtarius, supradicti Bassatii discipulus, ac post eum Abbas Casinensis effectus; vir genere, & literis nobilis, honestatis, religionis, ac martirii corona perspicuus. Scripsit non contemnenda opuscula, sed præcipua sunt illa, quæ Abbas jam constitutus edidit. De Sancto Luca Evangelista sermonem: de Beata Scholastica homiliam descripsit: librum qvoqve difficilimum sententiarum tam veteris, quam novi testamenti patravit, ipsumque ANTICIMENON appellavit.

De

De vita autem, & obitu, ac miraculis Sanctissimi Benedicti, necnon ad Angelbergam Augustam, aliosque suos amicos versus mirificos fecit. Sed cum peccatis Christicolarum exigentibus, justo Dei judicio Italia ab Ismaëlitis devastaretur, solusque contra eorum sævitiam ob defensionem Christianorum per decem & septem annos & ...... acerrimè expugnaret, consilio Saraceni habito clam navem ascendunt, & ad monasterium Domini Salvatoris, quod situm est ad pedem Casini Montis, venientes, Ecclesiam intrant, ibique Bertharium Martyrem Christi reperiunt. Cumque ad eum venissent, dixerunt, Tu es Bertharius, qui usque nunc Christianos defendisti, ac pro illorum liberatione ad Imperatorem bis ultra montes perrexisti? justum est ergò, ut pro eis mortem suscipias, ac pro fide Dei tui. Hæc cum dixissent, ab eisdem Saracenis juxta altare Sancti Martini pro fide Christi capite truncatus est. Passus est autem temporibus Ludovici Imperatoris; sepultum verò est ejus sacratissimum corpus juxta Ecclesiam Sancta Joannis Baptistæ in Capitulo Casinensi.

ANNOTATIO.

SAnctus Bertharius, ab ipsis Francorum Regibus ortum ducens, vir tantæ sanctitatis, & inculpatæ vitæ laudibus conspicuus, clam suis, domo, ac patria digreditur, illud Poëtæ veteris animo semper agitans,

Qui vult esse pius, regalibus exeat aulis.

Religiosa peregrinatione inde usqve è Galliis Casinum suscepta; qvò simul ac pervenit, res suas seculum habere jussit, omniaqve illius ornamenta, opes, dignitates (qvæ propter summam Berthari nobilitatem, modestiam, ingenium, ipsi non dubia spe proponebantur) tanqvam stercus arbitratus, nudus ad Christi nudi crucem confugit, & Benedictinis addictus est Casini: deinde verò Bassatio Abbate demortuo, communi Patrum consensu Abbas eligitur anno Domini 856. Per hæc enim tempora Bertharius à Saracenis, qvi Italiam invaserant, plures est perpessus injurias; nempè qvod auxilia adversus illos ex Gallia, & aliunde advocasset, freqventerqve in eos egressus, ac impetum faciens, à finibus illis avertisset; unde in se odium immane concitatum fuit. Qvadam igitur die Lyri amne advecti Saraceni, Bertharium in majori æde Cœnobii Sancti Germani celebrantem repentè adorti, cum aliqvot Monachis obtruncant 11. Kalend. Novembris anno Domini 883. sedente Ludovico Imperatore Arnulphi Imperatoris Qvarti filio, qvum annis 28. non exactis, Monasterio Casinensi, impleto cumulo meritorum, præfuisset. Consule Leonem Ostiens. lib. 1. cap. 46. Chron. Casin. Carolum Sigonium de Regno Italiæ lib. 6. & Camillum Peregr. histor. Princip. Langob. in serie Abb. Casin. in Berthario. Ejus martyrii acta ab Ignatio Prangensi Monast. Casin. Priore conscripta hactenus inedita apud nos servantur tali exordio: *Tempore, quo sacrum imperium ad tuendas res Ecclesiæ Romanæ, &c.* Ejusdem Sancti Berthari vitæ per dictum Ignatium exaratæ, notisqve Constantini Cajetani illustratæ meminit etiam Labbeus in nova Bibliot. M.S.S. librorum pag. 365. Martyrol. Gallicanum sub 22. Octobris, Sancti Berthari etiam mentionem facit, De vita, & translatione Reliqviarum Sancti Berthari ad Montem Casinum, vide Martyrol. Wionis ad diem 22. Octobris 2. Decembris.

Scripsit Sanctus Bertharius Philosophus, ac Medicus insignis, ante conversionem suam multa versibus, & soluta oratione: nempè de Medicina, & Grammatica, videlicet de innumeris morbis hinc inde collecta volumina duo, De Grammatica libros aliqvot.

Sed postea studium mutans, animarumqve Medicus constitutus, fecit Sermonum, & Homiliarum librum unum, qvi adest. M.S. in Biblioth. Casinens. Cod. sig. num. 107. De S. Matthia Apostolo sermonem unum, cujus initium: *Inclytam, & gloriosam festivitatem*, vide tamen notas Michaëlis Monachi ad Kalendarium qvintum sub die vigesima qvarta Februarii sanctuarii Capuani.

De Sancto Romano Abbate sermonem unum, exordium est: *Adest nobis dies, &c.* cujus etiam mentionem facit Arnoldus Wion ad Martyrol. Bened. sub die 22. Maji: qvæ supradicta opuscula ac tractatus ad notitiam Petri non venerant.

Sermo de S. Luca Evangelista, qvem noster Petrus indicavit, habetur in Breviario Ord. S. Benedicti, ac etiam in Biblioth. Vallicellana, testatur Card. Baron. in Martyrol. ad diem 18. Octobris.

Versus ad Angelbergam Augustum, uti etiam de vita, & obitu Sanctissimi Benedicti, excusi sunt Romæ anno Dom. 1590. & in tertio poëmatum volumine Prosperi Martinengii simul cum duobus aliis poëtis, qvi nondum erant impressi reperiuntur; habenturqve etiam in notis Martyrolog. Benedict. Arnoldi Wionis ad diem 21. Martii.

Liber, cui nomen fecit Antikeimenon id est contrariorum sive contrapositorum libri utriusqve testamenti, extat impressus Coloniæ anno Domini 1533. in 8. incerto auctore: ignotum enim tunc erat nomen nostri

S. Bertharii iis, qvi in lucem dictum librum prodiderunt, exorditur: *Cum in Genesi septem primi dies legantur.* Meminere hujus libri Leo Ostiens. lib. 1. c. 32. his verbis. *Hic* (videlicet Bertharius) *apprime literatus, nonnullos tractatus, atque sermones, necnon & versus in Sanctorum laude composuit. Cujus & Anticimenon de plurimis tam veteris, quam novi testamenti quæstionibus hic habetur:* Et Fabianus Justinianus in suo indice universali litera A. fol. 30. inscio tamen nomine auctoris. Custoditur etiam liber iste manu exaratus literis Langob. sub nomine nostri S. Bertharii in Bibl. Aniciana. Ejus opuscula penes Abb. Constantinum Cajetanum extitisse, scribit V. Clar. Leo Allatius omnigena eruditione egregiè, docteqve instructus librorumqve helluo lib. de Vitis Illustribus, cui titulum fecit Apes urbanæ, in verbo Constantinus.

Agunt de S. Berthario Ostiensis loco cit. Trith. de Viris Illustribus, Sigonius de Regno Italiæ lib. 6. aliiqve.

CAPUT XIII.

AUthepertus ejusdem Cœnobii Abbas Vir disertus, & valdè eruditus, inter multa, & præclara ingenii sui monumenta in laudem S. Matthiæ Apostoli, necnon de Purificatione Sanctæ Dei Genetricis, aliorumque Sanctorum homilias valde pulchras composuit. Fuit autem temporibus Lotharii Imperatoris.

ANNOTATIO.

AUthpertus Abbas decimus septimus Ord. S. Benedicti creatus die 16. Octobris anno 834. præfuit annis tribus: subductus est è mortalium cœtu 10. Kalend. Martii anno 837. & Casini sepultus, regnante Lothario Imperatore. Vir fuit moribus compositus; religione præstans, ingenio non infelix, literaturæ non ignobilis, teste Leone Ost. in Chron. lib. 1. cap. 25. edit. Ven. Bibliothecam qvam habebat optimis cujusqve generis libris instructam, cum sarcinam mortalem exueret, Casinensibus legavit. Traduntur enim dono data inter cœtera, ab Authpetro infrascripta raræ eruditionis monimenta, videlicet, diversæ homiliæ M.S.S. Sancti Epiphanii Episcopi extant in Cod. sig. n. 305. pariter in Cod. 232. adest liber 5. Greg. Nysseni Episcopi de conditione hominis, ex versione Dionysii Abbatis. *Incipit epist. Dionysii ad Egipium Presbyt. Domino sanctissimo, & à me plurimum venerando.* Inhæret præterea eidem Cod. 232. liber de vita Christiana Fastidii Britannorum Episcopi, qvi in Cod. Vatican. 551. vocatur Fastidiosus, incipit: *ut ego peccator, & ultimus, insipientior cæteris, &c.* sunt fol. 14. in 4. de qvo Gennadius de Script. Eccles. cap. 56. Vide Vossium de hist. Lat. lib. 2. cap. 19. in Dionysio; Sicuti in scamno 5. ad sinistram Cod. sig. n. 29. Auxilii presb. Etymologicum habetur, liber egregius vetustissimus. Et in eodem scamno Cod. sign. n. 30. seqvuntur ejusdem Auxilii Presbyt. varia Theologica erudita: nempè primo qvæst. 137. in Exameron. Secundo, aliæ qvæstiones ferme omnes de Genesi. Tertio, capitula differentiarum 36. Qvarto, de distinctione qvatuor vitiorum. Qvinto, de Trinitate, per qvæstiones, & responsiones, ubi deinde ferme omnia nomina explicat, qvæ in rebus Ecclesiasticis versantur, ut qvid Neophytus, qvid Catechumenus, qvid competens. Sexto de officiis divinis, per interrogationem & responsionem, ut unde dicta sit missa, &c. Unde statio, & qvid inter stationem & jejunium intersit, qvid abstinentia, &c. Qvænam sit Xerophagia, & qvæ reconciliatio, &c. Qvæ supradicta M.S.S. opuscula, sicuti pœne infinita alia, qvæ hodie Bibliothecam Casinens. exornant, magnifico munere fuere à nostro Authperto donata asserunt nonnulli, sunt enim Bibliothecæ in Monasteriis, velut Armamentaria militiæ spiritualis, & gazophylacia thesaurorum Religiosorum.

Scripsit Authpertus præter exposita à nostro Petro diversas insuper homilias, & sermones scilicet de Assumptione B. Mariæ, tali exordio, *Adest nobis dilectissimi.* De Nativitate ejusdem, sive sermonem communem in ejus festivitatibus, qvi incipit: *Celebritas hodierna.* Sermonem in festo omnium Sanctorum, incipit: *Adest dilectissimi, &c.* Habentur hi sermones M.S.S. in Biblioth. Casin. Cod. sign. num. 305. Sermo verò in laudem S. Matthiæ Apostoli, ineditus adhuc creditur.

Circumferuntur sub nomine nostri Authperti Abbatis, sed perperam, infrascripta M.S.S. opuscula: videlicet, Sermo de Cupiditate viris secularibus valde utilis, habent scripturarum testimonia octoginta. Incipit: *Sanctorum Ecclesiam.* Sermo in Purificatione B. Mariæ Virginis, qvi extat impressus qvoqve in Alcuini Homiliario. *Si subtiliter à fidelibus.* Sermo in Dedicatione Ecclesiæ. *Vide Civitatem Sanctam Hierusalem.* Oratio contra septies septena vitia. *Summa & incomprehensibilis natura.* Homilia in illud Evangelii S. Marci. *Assumpsit JEsus Petrum & Jacobum, & Joannem.* Qvæ in breviario Ecclesiæ Atinensis literis Langob. in tres Lectiones distincta habetur sub die sexta Augusti. *Solet nonnunquam evenire.* Vita Sanctorum Patrum Paldonis, Tatonis, & Tasonis Monasterii Sancti Vincentii de Vulturno Abbatum. *Humani generis primus parens.* De qva vide catalog. Sanctor.

Sanctor. Ferrarii ad diem 11. Octob. 11. Januar. 11. Decembris, & Bollandum sub die 11. Janu. Quæ præfata opuscula malè nostro Authperto attribuuntur, cum suum agnoscant auctorem Ambrosium Autbertum alius Ansbertum Monachum & Abbatem S. Vincentii de Vulturno propè Capuam fluvio, qui claruit anno Domini 890. Fuitque Magister in humanioribus Caroli Magni, de quo Sigibertus de script. Eccles. cap. 91. & Aubertus Miræus in auct. de script. cap. 257. cujusque etiam extant lucubrationes nonnullæ impressæ Coloniæ anno Dom. 1536. in fol. Certè quod supramemorata opuscula, quæ nos manu exarata, etiam asservemus; præferunt nomen Ambrosii Authperti Abbatis Sancti Vincentii, non Casinensis.

Porro Authpertus iste in Bibliotheca philosophica, & alibi à nonnullis appellatur Rupertus, quem, inquiunt, vixisse anno 1040. sed duplex hic lapsus est, nimirum in nomine, & in annorum numero: quippe in Casinensium Abbatum Catalogo nullus Rupertus invenitur, & anno 1040. Richerius Abbas Monasterio Casinensi præerat.

CAPUT XIV.

ERchempertus Diaconus, parvulus & ipse B. Benedicto oblatus, de destructione, & renovatione Casinensis Cœnobii, necnon de Ismaëlitarum incursione historiam necessariam satis composuit. Fuit verò tempore Ludovici imperatoris.

ANNOTATIO.

ERchempertus ab aliis Herempertus: seu Herembertus, è Langobardorum Illustri stirpe, genus sumens è Beneventanis Ducibus, Pater ejus Radelgarius, abavus Rodoalt, patruus Radolphus vocabatur. Vir fuit sanguinis splendore & doctrina non ignobilis, historiæque scientissimus; ad humanæ tamen vitæ incommoda solùm natus. Scripsit Chronicon, sive historiam Langobardorum, cujus prototypon putatur periisse; tempore tamen Desiderii Abbatis Casin. qui postea fuit Victor Papa exscriptum fuisse, ita ipso mandante, testatur noster Petrus in auctario Chron. Casin. lib. 3. c. 62. edit. Venet. Fusioris enim hujus historiæ epitomen, seu potius actuarium ad histor. Pauli diaconi de gestis Langob. ann. 888. ab ipsomet Erchemperto confectum, ut creditur, Vir Clar. Antonius Carracciolus ex Ord. Cler. Reg. primum ex M. S. Codice Vaticano edidit, notisque illustravit, & typis Neapoli anno 1626. in 4. publicavit una cum Chron. Lupi Protospatæ, Falconis Beneventani, aliorumque. Verum postremo loco eruditissimus Camillus Peregrinus suæ Lang. hist. prædictum Chron. seu Epitomen scholiis ornatum solita diligentia, ac eruditione attexuit: unde qui plura volet, apparatum, notasque ejusdem consulere poterit. Vid. etiam Philippum Labbeum in nova Bibl. M. S. S. librorum part. 1. pag. 10. & 366.

Scripsit insuper Erchempertus Carmen de vita Landulphi Episcopi Capuani, de quo vide Sanctuarium Capuan. Michaëlis Monachi, ac etiam prænotatum Peregrinum in præfat. ad dict. histor. pag. 15.

Ab eodem pariter Erchemperto literis consignata putantur Acta translationis Sancti Matthæi Apostoli, & ea fortasse censetur, quæ edidit Columna Archiepiscopus Salernitanus; verum prædicta acta, quæ M.S.S. penes nos sunt, præferunt nomen Paulini Legionensis sive Londinensis Episcopi in Britannia: initium est: *Matthæus Evangelista & Apostolus, cum primum in Judæam, &c.*

Observandum etiam est, non extare opuscula, quibus noster Petrus titulum fecit, de destructione & renovatione Casinensis Cœnobii; necnon de Ismaëlitarum incursione: nisi velimus dicere, in prædicto Chronico, sive historia, utramque descriptam fuisse cladem. Adi Vir. Clar. Vossium de hist. Lat. lib. 3. Denique Leo Ostien. in Chron. Casinensi sæpè meminit Erchemperti, è quo plurima desumpsisse videtur, ut lib. 1. cap. 9. & 19. 46. Et Card. Baron. ex Erchemperti historia multa pariter hausisse, atque in suos annales inseruisse, facile videre est. Lege ipsum ad ann. 871. 872. 874. & 912.

Quoto autem signatè anno Erchempertus mortalis corporis deposuerit pondus, ignoratur; licet quidem opinari ann. 889. dum exeuntem annum 888. viderat, descripserat-que, nec ulterius historiam produxerat suam, quam se producturum promiserat; & sic nostrum Petrum non libasse historiam Erchemperti, suspicatur præfatus Peregrinus, dum claruisse refert sub Ludovico Imperatore, cum illum vixisse sub Carolo III. compertum habeamus. Carolus enim imperavit ab anno 881. ad annum 898.

CAPUT XV.

JOannes supradicti Casinensis Cœnobii Abbas, Vir nobilis carne, & spiritu. De persecutionibus ejusdem Cœnobii, & de mirabilis inibi factis, Chroni-

cam

cum succinctam, sed valdè necessariam loco descripsit. Sepultus verò est in Monasterio Capuano.

ANNOTATIO.

JOannes Abbas Capuæ, illustri loco natus, Principum Landulfi Primi, & Atenulfi Secundi consanguineus, vir animo infractus, literis eruditus, & ut eruditione, sic & sanctitate insignis, ex Archidiacono Capuano Monachus Casinensis: qvo tempore, scilicet anno Dom. 915. Cœnobio Casinensi à Saracenis vastato, Monachi Capuæ habitabant, ob singularem morum maturiatem Abbas creatus est. Cœli limina petiit omni virtute prælucens, anno Dom. 934. ac in Capuano Cœnobio tumulatus est, Sanctorumqve dein Casinensium fastis sub pridie Kalendis Aprilis adscriptus legitur. Meminit Ferrarius in novo catalogo Sanctorum. De eo scribunt Leo Ost. chron. lib. 1. cap. 56. 57. & 58. noster Petrus lib. M.S. de ortu, & vita Just. Casinen. cap. 36. & Vossius de histor. Lat. lib. 3. Vide Sanctuar. Capuanum Michaëlis Monachi pag. 157. ubi diffusè de Joanne agit. Chronicon, qvod descripsit de persecutionibus Cœnobii Casin. & de miraculis inibi factis, ineditum adhuc remanet, illudqve existimatur, qvo in prologo sui Chron. usum se dixit Ostiensis his verbis: *Adhibui præcipuè Chronica Joannis Abbatis, qui primus in Capua nova Monasterium nostrum construxit.* Camillus Peregrinus histor. Princip. Langob. fol. 122. aliud Chronicon postremorum Comitum Capuæ hactenus ineditum in lucem evulgavit sub nomine nostri Joannis Abbatis, licet autographum nomine ipsius Joannis careret, qvod haud rarò antiqvis Scriptoribus, & maximè Monachis, in more fuit, ut in editione librorum modestiæ ergo, nomen celarent suum; notarunt Viri clarissimi Sixtus Senensis in sua Biblioth. lib. 4. in verbo, Mammotreptus, ac Theophilus Raynaudus in Raymundo Jordano, qvi hactenus Idiotæ nomen præferebat.

CAPUT XVI.

THeodoricus Casinensis gymnasii Presbyter, Vir inter Scriptores Ecclesiasticos non immeritò prædicandus: Historiam Sancti Confessoris Christi Firmani, & hymnum in laudem Beatissimi Mauri venusto stylo descripsit.

ANNOTATIO.

QUisnam fuerit Sanctus Firmanus, qvi scire desiderat, consulat Card. Baron. in annal. Eccles. ad ann. 993. qvi citat etiam S. Petrum Damianum, ante cujus tempora vixit. Unde Ferrarius in catalogo Sanctorum sub die 11. Martii sic legit. *Firmans, Firmii in Piceno natus, admirabili floruit sanctitate, qui inter sanctos Confessores, non solemni ritu, sed sola altaris, sacellive erectione relatus est.* Arnoldus Wion lib. 2. c. 78. Lign. vit. in Theodorico hæc refert: *N. Theodoricus Monachus, & Sacerdos Monasterii Casinensis scripsit de vita Sancti Firmiani Episcopi lib. 1. De S. Mauro Abbate hymnum unum.* Vossius de histor. Lat. in Theodorico, nuncupat Firminum, & ait fuisse primum Ambianensem in Galliis Episcopum, qvi temporibus Diocletiani martyrio decessit 7. Kalend. Octobris: utriqve tamen decepti, ut credimus, ob solam nominis similitudinem, aut ob depravati forsitan codicis lectionem. Theodoricus enim noster, Sancti Firmani Confessoris Ord. S. Benedicti vitam descripsit, non autem Firmiani Episcopi aut Firmini pariter Episcopi. Fuit qvidem Firmanus Monachius, & Abbas Monasterii Sancti Sabini in Firmana Civitate, at non Episcopus; decessitqve ante Leonem Papam IX. Olim in Cathedrali Firmana huic Sancto dedicatum visebatur altare, & in Ecclesia Sancti Jacobi ad radices Montis Gerionis magno populorum concursu ejus festum celebrabatur, cui item visendum sanè altare consecraverunt. Legitur præterea Ubertus Episcopus Firmanus non solùm Ecclesiam Sancti Michaëlis Archangeli propè mare in fundo Rejano sitam anno Dom. 1016. Abbati Firmano, & Monachis S. Benedicti concessisse: verùm etiam multa alia bona, prædiaqve anno 1010. tradit Leo Ostien. in Chron. lib. 2. cap. 26. Vide eruditissimum Ughellum, virtutibus omnibus perinsignem, ac in cumulandis Ecclesiasticis monumentis perpetuum cultorem, diligentissimumqve indagatorem, tom. 2. Ital. sacr. in catal. Episc. Firmanorum in Uberto. Claruit Theodoricus circa annum Dom. 1012.

CAPUT XVII.

STephanus S. R. E Pontifex, vir eruditissimus, ac singularis, prius quidem S.R.E. Cancellarius ac dicti Casinensis Cœnobii Abbas effectus, post Richerii transitum carne simul & spiritu nobilissimus, dum causa consecrationis suæ ad Urbem Romam pergeret, defuncto Victore Ecclesiæ Præsule à Cardinalibus, & Episcopis

pis Romanus Pontifex eligitur. Scripsit apud Constantinopolim adversus Michaëlem ejusdem Urbis abusivum Patriarcham unà cum Uberto librum de Corpore Domini, in quo omnia, quæ Græci adversus Latinorum sacrificium delatrabant, destruxit. Alium etiam librum de eadem re edidit adversus quendam Monachum Constantinopolitanum. Claruit verò temporibus Constantini: & Henrici Imperatorum; sepultusque est in Civitate Florentiæ, ubi multa signa, usque in hodiernum diem per eum Deus patrare non cessat.

ANNOTATIO.

STephanus Papa Decimus, antea Fridericus è nobilissima Familia Lotharingiæ, (aliqvi nonum legunt, eo qvia Pontificum catalogo Stephanum hujus nominis secundum Zachariæ Pontificis successorem non adscribunt, cum dies tres solummodò in Potificatu transegerit: qvæ ratio non debet certè illum ab albo Summorum Pontificum expungere.) Fuit itaqve Frater magni Gotthifredi Regis Hierosolymitani: Vir qvidem nobilitate sanguinis satis notus, sed animi splendore & doctrina multò magis clarus. A Leone Papa IX. ejus consanguineo, Cardinalis Diaconus Sanctæ Mariæ in Dominica anno Dom. 1050. ac etiam S. R. E. Cancellarius; & Bibliothecarius creatus legitur: Constantinopolim mittitur, Græcam Ecclesiam cum Latina conciliaturus; Michaëlem Cærularium Patriarcham ejusdem urbis deposuit, & anathematis vinculo innodavit; inde rediens, seculiqve tædio affectus, verum pro certo habens illud Philosophi à Plutarcho singulari commentario celebratum, *Latens vive.*, Casinum petit; ubi positis honorum insigniis ad exactam religiosæ humilitatis legem se totum composuit: Et post biennium communibus Monachorum suffragiis creatur Abbas in locum Richerii anno 1057. 4. Kalend. Junii die Veneris post Pentecosten; deposito Petro, præproperè fuerat intrusus. Qvare delati muneris confirmationem petiturus (nec enim fas erat Casinatem Præfecturam Romani Pontificis injussu adire) Florentiam ubi per eos dies Victor Papa II. degebat, se contulit, à qvo non solùm Abbas (qvod qværebatur) sed iterum etiam Cardinalis tit. Sancti Chrisogoni, ex Archidiacono S. Mariæ in Dominica, factus Presbyter secunda promotione, isqve solus, præter opinionem & votum renunciatur anno 1057. In reditu igitur è Turcia, dum Romæ etiam subsisteret, nunciato Victoris obitu, per Bonifacium Episcopum Albanensem, mirifica sacri Senatus conspiratione in demortui Pontificis locum sublegitur, adeò invitus ac reluctans, ut per vim ex hospitio ad Basilicam S. Petri ad vincula educendus fuerit, Pontificatumqve ipsi procurantibus ajebat mærens. *De me non potestis agere, nisi quod permiserit Deus, & absque illius nutu, nec mihi dare, nec auferre istud potestis.* Postridie ingenti omnium ordinum acclamatione, ac lætitia in Vaticano consecratus, Stephani decimi appellatione insignitur anno Dom. 1057. die Sabbathi 2. Augusti, quoniam festum Sancti Stephani Papæ & Mart. eo die celebrabatur. Ita Fridericus nondum qvadriennio Monachus, hoc anno intra unum propemodum mensem, & Abbas Casinensis, & Card. S. R. E. ac tandem Summus Pontifex renunciatur. Rem illicò Christianam, qvam perinuitus susceperat, prudentissimè temperavit; siqvidem adjecto animo ad veteris disciplinæ instaurationem, multa piè, prudenterqve constituit, & præcipuè contra concubinatum, aliaqve plurima Cleri vitia, unde omnes clericos Romæ, degentes, qvi post interdictum Papæ Leonis incontinentes extiterant, de conventu Clericorum & choro Ecclesiæ præcepit exire; & qvi inobedientes ejus sanctissimæ ordinationi resistebant, Deus ultionum in eos signa demonstrabat, ut notavit noster Petrus lib. M.S. de ortu & vit. Justor. Casin. cap. 58. de qvodam Presbytero, qvi juxta Canonicam B. Cæciliæ Transtyberim habitans, fœminam abjicere non acqviescebat, vana & frivola hæc judicans statuta. *Dum itaque incolumnis*, inqvit Petrus, *vegetus, ac sanus existeret, vespertinis horis ad quiescendum se in lecto composuit, sed repentina divina ultionis animadversione percussus subitanea morte mortuus est.* Falsorum Monachorum item ac Sanctimonalium vitam idem Pontifex reprehendit, & correxit. Simoniacam hæresim in æternum damnavit. Mediolanensem Ecclesiam, qvæ per ducentos ferè annos à subjectione Romanæ Ecclesiæ insolenter se subtraxerat, eidem obtemperantem fecit. Deniqve dum se totum in depravatis moribus corrigendis accommodasset, infirmæ tamen semper valetudinis, Florentiæ singulari omnium dolore ac luctu vitam cum morte, vel retrò potius commutavit anno 1058. die 28. Aprilis, ibiqve sepultus in Cathedrali Ecclesia S. Reparatæ, absqve ulla inscriptione, cum sedisset decem menses, totoqve etiam vitæ spatio Abbatia Casinensi sibi reservata; constituto tamen illic ejusdem Cœnobii Monacho Desiderio Vicesgerente, qvi postea Victor Papa III. est appellatus, exemplo Leonis Papæ IX. qvi sibi Episcopatum Tullensem qvoad vixit retinuerat, dato suffraganeo. Sanctum Petrum Damianum Sabbatho qvatuor temporum Martii in Collegium

legium Cardinalium renitentem cooptavit ac in Episcopum Ostiensem etiam consecravit, ut proinde ipse Damianus in Epistola ad Nicolaum II. *Suum* vocaverit *persecutorem Stephanum.* Ut etiam Hildebrandum S. R. E. Archidiaconum, *Sanctum Satanam*, ut potè bona intentione adversarium, nimirum, qvod votis de repetenda eremo conceptis pertinaciter obstitisset, datis literis ad Alexandrum Papam II.

Res gestas Stephani scripserunt Sigibertus in Chron. ad annum 1058. Leo Ostiens. in chron. lib. 2. cap. 77. 96. 100. 101. qvi suo tempore multa patrata fuisse ad ejus sepulchrum miracula scribit. Ejus sanctitas memoratur in Martyrologiis Arnoldi Wionis, Hugonis Menardi, & Andreæ Saussay. Vide etiam Lambertum Schafnaburgensem in hist. Germ. ad ann. 1058. Frizonem in Gallia purpurata, Sigonium de Regno Ital. lib. 9. aliosqve.

Scripsit præter memorata à Petro, epistolam ad Gervasium Barbet Archiepiscopum 43. Rhemensem, habetur tom. 3. Biblioth. Patrum & tom. 7. Concil. apud Baron. ad annum 1057. num. 33. ac Papyrium Hassonum: sed malè ad Wilhelmum pro Gervasio dicitur, cum nullus reperiatur hoc nomine toto illo seculo Rhemensis Archiepiscopus.

Diplomata varia Pontificia fertur scripsisse, dum Bibliothecarii, ac Cancellarii S. R. E officio fungeretur. Ejus decreta leguntur Coloniæ excusa cum aliis, teste Possevino in Apparatu. Si plura de scriptis Stephani videre optas, adeas Rupipozeum Episcopum Pictaviensem in nomenclatura Card. Possevinum in dict. Apparat. & Claudium Robertum in Gervasio Barbet.

CAPUT XVIII.

VIctor, & ipse Apostolicæ Sedis Pontifex, Casinensis Abbas, compunctione timoris Dei plenus, castitate singularis, professione & opere Monachus, in nuptiis sponsam suam relinquens, eremum petiit, ibique sanctæ religionis habitum sumpsit: cujus fugam rabido furore insequentes parentes, eum repertum veste monastica exuunt, militaribusque illum tegminibus induentes, ad ejus genetricis domum Samnium usque deducunt. Inde igitur, nacta quadam hora aufugiens, Sanctæ Trinitatis Cœnobium petiit. Inde igitur Magellæ eremum, ac dein Montem Casinum adveniens, monasticam isthic consecrationem accepit. Factus deinde Abbas, totum Casinum Cœnobium renovavit. De miraculis præterea, quæ à B. Benedicto, & à Monachis Casinensibus gesta sunt, una cum Theophilo Diacono libros edidit quatuor. Cantum etiam B. Mauri composuit, in quibus qui vult artis Grammaticæ tramitem, & Monochordi sonori Magade reperiet notas. Factus dehinc Sedis Apostolicæ Pontifex scripsit ad Philippum Regem Francorum, ad Ugonem Cluniacensem Abbatem quamplures epistolas. Claruit autem temporibus Imperatorum Michaëlis, Constantini, Alexii, atque Henrici. Sepultus verò est in absyda capituli Casinensis.

ANNOTATIO.

VIctor Papa Tertius, in seculo Dauferius, deinde Monachus, Desiderius vocatus, Samnis Beneventani Principis unica proles originem trahens, ex familia Epiphania natus anno Dom. 1027. à primis annis amores suos, ac delicias in cœlo collocans, in eremum clam secedit (erat enim seculi rigidus aspernator) deinde inter Casinantes opera Romani Pontificis admissus fuit, nihil aliud in votis habens qvàm latere, & nesciri: unde de illo verè dici poterat, qvod hodie in effigie Thomæ Kempensis legitur. *In omnibus requiem quæsivi, sed non inveni, nisi in abditis recessibus, & libellis.* Non multo post igitur, videlicet ann. 1056. ætatis suæ 30. Abbas Casinensis eligitur, (qvi ante electionem S. Benedictum sibi hilari vultu, manu porrecta innuentem, & juxta se considere jubentem per visum aspexit: qvæ visio Casinensis Cœnobii eum Abbatem futurum indicabat) & à Romano Pontifice in procurandis magni momenti negotiis ad Michaëlem Imperatorem Legatus mittitur: è qva legatione postea regressus, administrationem denuò Cœnobii Casinensis suscepit & à Nicolao Papa II. anno Dom. 1059. inter Cardinales, tit. S. Cæciliæ cooptatur. Extincto apud Salernum Gregorio VII. Desiderius omnium consensu, Christianæ Reipub. præficitur, qvo, ille, accepto nuncio, tanqvam repentinæ calamitatis inopinato casu perculsus, nunqvam persuaderi potuit, ut electioni assentiretur, disertè contestans, se pontificem esse nolle, & deposita cruce, chlamyde coccinea, cæterisqve Pontificiis ornamentis, præter albam, qvam renitenti non potuerunt imponere, Casinum generosa seculi fuga, ad suos remigrat; sed qvia deliberatum erat, neminem alium, ipso superstite, ac vivo, ad illud dignitatis culmen evehere, importunis Cleri, Principumqve precibus victus Pontificatum admittit ann. Dom. 1086. 9. Kalend. Junii, qvi minimè postea consecrari

passus

passus est, usque ad 13. Kalend. April. die Dominico in Ramis palmarum, in Diaconia Sanctæ Luciæ ad Septisolium ann. 1087. Quo tempore, dum Victor rem divinam faciebat in Monasterio Casinensi, ad gloriæ immortalis conscendit sublimitatem anno ætatis suæ, 60. 16. Kalend. Octobris (veneno in calicem infuso, Henrici IV. Imp. Pseudopapæ insidiis suspicantur nonnulli. Vide Genebr. lib. 4. Chron.) Dignus vivere annorum seriem innumerabilem, cum præfuisset in Sede Apostolica ab ipso suæ electionis exordio annum unum, à consecratione menses quatuor, dies septem, & in Martyrologio Benedictino sub die 16. Septemb. adscriptus hoc elogio. *In Monasterio Casinensi obitus beati Victoris Papæ Tertii, sanctitate vitæ & miraculorum gloria clarissimi.* Michaël Constantinopolitanus Imperator Victorem nostrum fama notissimum venerabatur, eique nuntios, & plura munera misit: postulans, ut pro se, filiis & imperii statu Deum exoraret. Leo Ostiens. in prologo lib. 3. Chron. Casin. admirabilem, & singularem sui Ordinis virum Desiderium appellavit, & Sanctus Petrus Damiani Archangelum Monachorum. Ejus sepulchrum visitur in Capella Sancti Berthari Abbat. & Martyr. ad sinistrum Altaris cornu, hoc ornatum epitaphio:

Qui fuerim, vel quid, qualis, quantusque doceri
Si quis fortè velit, aurea scripta docent.
Stirps mihi magnatum, Beneventus patria, nomen
Est Desiderius, tuque Casine decus.
Intactam sponsam, matrem, patriamq; propinquos,
Spernens, huc propero, Monachus efficior.
Abbas dehinc factus, studui pro tempore totum
(Ut nunc aspicitur) hunc renovare locum.
Interea fueram Romana clarus in Urbe
Presbyter Ecclesiæ, Petre Beate, tuæ.
Hoc senis lustris, minus anno, functus honore
Victor, Apostolicum scando dehinc solium.
Quatuor, & semis, vix mensibus inde peractis,
Bis sex lustra gerens, mortuus hic tumulor,
Solis virgineo stabat lux ultima Signo,
Cum me Sol verus hinc tulit ipse Deus.

Multa dum vixit scripsisse fertur, inter quæ adsunt tantum Dialogi sub hoc programmate evulgati. *Victoris Tertii Rom. Pontif. olim Desiderii Abbatis Casinensis Dialogi.* Diversa enim miracula in eis à S. Benedicto, aliisve Monachis in Casinensi Cœnobio, & alibi patrata leguntur, quos annis superioribus Romæ in 8. forma in lucem è Vatic. Biblioth. depromptos edidimus, notisque illustravimus.

Cantus, quem de Sancto Mauro composuit (erat enim Musices & Medicæ artis peritissimus) in Odeo Monasterii Casin. legitur: nota tamen, quod Magadium in dicto cantu indicatum, ea pars est lyræ, in qua plectrum illiditur, ubi scilicet percussio chordarum fit manu dextera, ut Budæus notavit. Vide librum de Harmonia psallentis Ecclesiæ cap. 17. §. 3. num. 5. circa finem, D. Joannis Bona Cong. S. Bernardi Ord. Cisteric. Abbatis dignissimi, validisque præsidiis disciplinarum omnium tam metro, quam prosa nobiliter instructi.

De rebus gestis Victoris agunt Leo Ostiens. lib. 3. per totum. Binius in 7. tom. Concil. Sigonius lib. 5. de Regno Italiæ, Arnoldus Wion. lib. 5. pag. 633. Lign. vitæ: Albertus Crantzius, Baron. ad ann. 1087. Camil. Pereg. histor. Princ. Langob. in serie Abb. Casin. in Desiderio, aliique.

CAPUT XIX.

ALphanus Salernitanus Archiepiscopus, & Casinensis Cœnobii Monachus, vir in scripturis sanctis eruditus, & notitia Ecclesiasticorum dogmatum ad plenum instructus. Composuit nudo, & lucidissimo sermone passionem Sanctæ Christinæ, Hymnos præterea de eadem Virgine duos. De Sancto Benedicto versus ad Pandulphum Marsorum Episcopum. Cantus S. Sabinæ. Versus Sanctæ Christinæ. Sancti Petri Apostoli. In laudem Monachorum Casinensium. De Situ, constructione ac renovatione ejusdem Cœnobii: metrum sapphicum hendecasyllabum de S. Mauro; item ejusdem hymnos; de Sancto Matthæo hymnos tres: de Sancto Fortunato duos: de Sancto Nicolao: ad Attonem Episcopum Theatinum; ad Gisulphum Principem Salernitanum; ad Sigismundum Monachum Casinensem; ad Guilielmum ejusdem loci grammaticum; ad Guidonem Fratrem principis Salernitani; ad Goffridum Aversanum Episcopum, ad Hildebrandum Archidiaconum Romanum; ad Romualdum causidicum Salernitanum; ad Roffridum Monachum Casinensem: metrum heroicum in honorem Sanctorum duodecim Fratrum; Confessionem metricam ejus; Versus de Ecclesia Sancti Joannis Baptistæ in Casino, Epitaphia quam plurima virorum insignium, & alia, quæ in nostram notitiam non venerunt. Fuit autem temporibus supradictorum Imperatorum; sepultus vero est apud Salernum.

ANNOTATIO.

ALphanus Salernitanus, primò Monachus Casinensis, deinde postulatione Gisulfi Principis, Abbas Monasterii S. Benedicti Salerni, & postremo ejusdem Civitatis Archiepisco-

episcopus renunciatur anno Domini 1057. interfuisse enim legitur Concilio Romano sub Nicolao II. scientiæ tanto lumine cum sanctitate conjuncto præditus dicitur, ut illius seculi hominibus pro miraculo fuerit: Philosophus, Theologus, ac Orator celeberrimæ opinionis, poëticæqve artis disertissimus; Neqve verò alienum ab Episcopi dignitate existimandum, qvòd in Dei laudibus Poëticam maximè adhibuisset, cùm & Paulus Gentium Doctor hymnis & canticis Deum celebrari jubeat; nec jam inde ab initio nascentis Ecclesiæ exempla defuerunt. Quo in numero familiam ducunt Damasus Pontifex, Nazianzenus, Damascenus, Paulinus, Fortunatus, Prosper, Sidonius, cæteriqve Præsules. Lucubrationes, qvas notavit noster Petrus, editæ habentur apud V. Cl. Ughellum in calce tom. 2. Italiæ sacr. demptis versibus, qvos scripsit in laudem Romualdi Ca[illegible]ici, & Sigismundi Monachi Casinens. qvos M.S.S. servamus.

Insuper exaravit Alphanus præter recensita, qvædam insignia profundi sensus opuscula, videlicet. De unione verbi Dei & hominis librum unum. De unione Corporis & Animæ librum unum. De qvatuor humoribus corporis librum unum. Extabant prædicta doctrinæ consummatissimæ monimenta in Casin. Biblioth. M. S. S. in pluteo 8. ad sinistram; num vero hodie, nondum comperimus, qvamvis illa cum diligentia ab antiqvitatum Eccles. indagatoribus perqvisierimus. Passio Sanctorum Martyrum duodecim Fratrum Beneventanorum, licet non una die sint passi, qvam metro heroico in honorem dictorum Sanctorum scripsit, ad fratrem Roffridum Casinensem Monachum, legitur apud Lippomannum tom. 4. & Sur. tom. 7. sub die prima Septembris, cujus etiam mentionem facit Galesinus in not. ad Mart. servaturqve etiam M. S. in nostro tenui literario penu.

Notandum tamen est, qvod non solum ex isto nostro M.S. exemplari versus editi emendantur; verum etiam ex aliis centum versibus hactenus ineditis metrum heroicum, suppletur, seqvitur enim.

Sic sacra temporibus Sanctorum corpora multis &c.
Terminatur sic.

Jam sistat opus milleno carmine clausum.
Historiam prædictam ad fidem dicti M.S. Cod. correctam, omnibusqve numeris absolutam Deo dante evulgabimus. Commentatus qvoqve est de aliis sanctis, qvæ à Trithemio præterita Possevinus recenset.

Aliorum hymnorum, & carminum libri unà cum epitaphiis, partim excusi sunt in tertio tom. poëmatum Prosperi Martinengi in 4. Romæ 1589. & in annal. Card. Baron. tom. 12. partim verò in calce tom. 2. Italiæ sacr. Inter opuscula Guaiferii Salernitani Monachi Casinens. Cod. sign. num. 280. Biblioth. Casin. cuncta Alphani poëmata in texta nunc habentur.

Claruit Alphonsus velut Sol cunctis fulgidus, virtutis exempla, felicitatisqve tramitem subditis præmonstrans, ultimis Henrici Tertii, ac primis Henrici Qvarti temporibus, anno scilicet Dom. 1507. usqve ad annum 1086. post vigesimum nonum annum sui præsulatus; mense Maji: qvi etiam fuit inter sanctos relatus; inqvit Arnoldus Wion. Hinc corrigendum Falconis Chronicon editum à Viro Clar. Antonio Carracciolo, in cujus indice hæc leguntur. *Alphanus Archiepiscopus Salernitanus obiit ann. 1121. Succedente sibi Romualdo Chronici Scriptore. Falco 220. Fuit Auctor Poëmatum, quæ servat Bibliotheca Vaticana, ut testatur Baron. tom. 12. ad annum 1111. Diversus est ab Alphano illo seniori, qui consecratus est Archiepiscopus anno 1058. de quo Leo Ostiens. lib. 2. cap. 99. 100.* Noster enim Alphanus, qvi auctor est poëmatum, fuit electus & consecratus Archiepiscopus Salernitanus à Stephano Papa X. anno 1057. non autem senior Alphanus, ut clarè docet Leo Ostiens. in Chron. lib. 2. cap. 97. ac etiam lib. 3. cap. 7. 8. & 35. adi Vossium de histor. Lat. in Alphano.

CAPUT XX.

AMatus Episcopus, & Casinensis Monachus, in Scripturis disertissimus, & versificator admirabilis. Scripsit ad Gregorium Papam versus de gestis Apostolorum Petri & Pauli, & hos in quatuor libros divisit: fecit & de laude ejusdem Pontificis, de duodecim lapidibus, & civitate cœlesti Hierusalem. Historiam quoque Nortmannorum edidit, eandemque in libros octo divisit. Fuit autem temporibus supradictorum Imperatorum.

ANNOTATIO.

FUit Amatus Provincia Campania, scriptor sui temporis non contemnendus, ac deinceps Episcopus, incertæ tamen sedis. Scripsit ad Gregorium VII. Papam de gestis Apostolorum Petri & Pauli. Historiam Nortmannorum dicavit Desiderio Abbati, qvi fuit Victor Papa III. testis est noster Petrus in auctario Chron. Casin. lib. 3. cap. 35. illamqve hodie non extare, nisi M.S. in Casinensi Biblioth. affirmant aliqvi, non exiguo sanè historiæ Ecclesiasticæ, ac prophanæ bono, cum in ea multa scitu digna accurateqve descripta legantur, præcipuèqve verò Nortmannorum ritus, ac res gestæ fideliter exaratæ explicentur.

tur. Animadverterent enim curiosi exteros ferè accuratius, qvàm incolas, gentis cujusqve mores, ritus, antiqvitatem & observasse, & literis mandasse. Non longè abierimus. Græci, Dionysius Halicarnasseus, Plutarchus Chæroneus, Dio Cassius, & Herodianus copiosius, qvàm Latini, Livius, & Paterculus, cæteriqve in suo qvisqve genere res Romanas. Vivebat Amatus anno Domini 1070. sicuti per ea tempora inter Casinates sanctitate, & literis etiam florebant Albericus, Constantinus, Guaiferius, & Alphanus.

CAPUT XXI.

ALbericus Diaconus, vir illis temporibus singularis. Scripsit librum dictaminum, & salutationum. Hymnos in Sancti Nicolai, in Musica Dialogum. Librum de virginitate Sanctæ Mariæ: contra Henricum Imperatorem de electione Romani Pontificis. De Astronomia. Hymnos in S. Crucis, in Ascensionis, in Sancti Pauli, in S. Apollinaris: vitam S. Scholasticæ, Homiliam ejus, & hymnos, in Assumptionis S. Mariæ hymnos tres, in Sancti Petri hymnos: vitam S. Dominici: passionem S. Modesti, & S. Cæsarii: Librum de Dialectica. Temporibus verò ejus facta est Synodus in Urbe Roma adversus Berengarium Diaconum Ecclesiæ Andegavensis, qui inter multa, quæ astruere nitebatur, dicebat sacrificium Corporis & Sanguinis Domini figuram esse; cumque ei nullus resistere valeret, idem Albericus evocatur ad Synodum: quò dum venisset, post varia conflictationum genera, cum pars parti non cederet, idem Albericus, accepta hebdomadæ unius licentia, librum adversus eundem Diaconum de Corpore Domini edidit Sanctorum Patrum testimoniis roboratum, in quo omnes assertiones ejus destruxit, æternæque oblivioni tradidit. Fecit & versus in vitam S. Scholasticæ, Rhythmum in Pascha, de die Judicii, & de pœnis inferni. Rhythmum de Gaudio Paradisi. Epistolas quoque quamplurimas ad Petrum Ostiensem Episcopum. De die mortis. De Monachis. Composuit & alia quæ in nostram notitiam non venerunt. Fuit autem temporibus supradictorum Imperatorum. Sepultus verò est in Urbe Roma juxta Ecclesiam Sanctorum Quatuor Coronatorum.

ANNOTATIO.

ALbaricus Monachus Casinensis & S. R. E. Diaconus Cardinalis Sanctorum qvatuor Coronatorum à Stephano Papa X. creatus, alii ab Alexandro II. Papa legunt; vir disertissimus, multisqve virtutibus suo tempore clarus, qvem iterum honorifico satis elogio idem noster Petrus Diaconus in auctario ad Ostiens. Chron. lib. 3. cap 35. commemorat. Librum integræ vix hebdomadæ interjectu elaboratum adversus Berengarium Hæresiarcham de Corpore Domini, Patrum testimoniis roboratum edidit, qvo ejus omnes assertiones omnino evertit, ipsumqve devicit, ac profligavit secunda vice sub Gregorio Septimo ann. 1079. in Synodo Romana; ut tanti proinde Sacramenti defensor dici promeruerit; unde postea Berengarius rationibus potissimum Alberici superatus, ac victus pœnitentia ductus, errorem suum confitens, suscepta peregrinatione toto tempore vitæ suæ satisfecit peccato, & anno Domin. 1088. die Epiphaniæ obiit nonagenarius, in templo S. Cosmæ apud Turones sepultus. Scribit Claudius Robertus in sua Gallia Christiana, ubi de Episcopis Andegavensibus agit. Vide notas Viri Clar. Auberti Miræi in Sigibertum cap. 154. Berengarii abjurationem habes cap. Ego Berengarius, de consecr. dist. 2. Aliam in regest. Gregorii VII. lib. 3. & 6. in Synodo: cui repetitioni, qvid causam dederit, exponitur in Scholiis Conciliorum, qvæ Coloniæ qvatuor tomis sunt impressa. Vide Bellarminum lib. 3. de Euchar. cap. 8. col. 3. Blondum decad. 2. lib. 3. Lanfrancum, & Guitmundum contra Bereng. Notat Card. Baron. tom. 11. ann. 1059. Leonem Ostien. nimis glorianter, ac valdè mendaciter loqvutum de Alberico, dum plus qvàm par est, de reportata gloriosa victoria in Synodo, contra Berengarium, eidem Alberico tribuat: cujus objectionem refellit Matthæus Lauretus de exist. corp. S. Benedict. cap. 42. pag. 204. Plus etiam refert animadvertere, non esse Leonis ea, qvæ notavit Baron. sed ejusdem nostri Petri Diaconi, qvi post Leonem incipiens à renovatione Ecclesiæ Sancti Martini, id est, lib. 3. cap. 34. edit. Neapol. Chronicon Casinense continuavit; in qva parte, videlicet cap. 35. laudes & elogia Alberici à Petro describuntur, sive denuò repetuntur.

Meminit Alberici noster Petrus lib. M.S. de vita Just. Casin. cap. 48. in Guaiferio his verbis. *Cumque jam remunerationes laborum, perennemque coronam æternus dare ei* (Guaiferio) *Arbiter decrevisset, languore deprimitur: qui in lectulo jacens extremum vitæ spatium jam ad Dominum reversurus trahebat: nonnulli à fratribus circa lectum ipsius excubantes obitum ejus orationum*

precibus munire cœperunt. Cumque in hujus ministerio rei diei maximam partem pertransissent, surgens in medium Albericus Diaconus per Jesu Christi Domini nomen obtestari eundem Guaiferium cœpit, ut post suum è mundo recessum qualiter susceptus, quove in loco deputatus esset, eidem apparens revelare enarret; quo dicto, prædictus frater ex hoc mundo recessit. Post non multos autem dies idem Guaiferius eidem Alberico per visionem apparens dixit ad eum: In veritate scias, me ad vitam transisse æternam. Hæc Petrus.

Cunctæ lucubrationes Alberici habentur M.S.S. in Biblioth. Cœnobii Sanctæ Crucis Fratrum Minorum Conventualium Sancti Francisci Civitatis Florentiæ. Vita S. Scholasticæ habetur qvoqve M.S. in Biblioth. Casin. Cod. sign. num. 146. pag. 255. post qvam sequitur ejusdem Alberici qvædam homilia, Incipit: *Audistis, fratres charissimi.*

In vita Sancti Dominici innumerabilium patratoris miraculorum, Monachi Casinensis ac Abbatis juxta Soram in Italia (licet habitu Cisterciensium pingatur, qvem constat, diu ante Cisterciensem reformationem vixisse Casinensibus Benedictinorum institutis) per nostrum Albericum descripta, apud Vir. Clar. Bollandum tom. 2. sub die 22. Januarii, nonnulla desiderantur, qvæ ex nostro M. S. exemplari suppleri possent. Meminit Baron. Sancti Dominici anno 1031. & Ferrarius in catalogo Sanctorum.

Cæterum verò notandum, qvod alius ab eo est Albericus, Monachus pariter Casinensis, qvi scripsit de visione sua librum, natus anno 1101. circiter; legitur enim apud nostrum Petrum in auctario chronici Leonis Ostiensis lib. 4. cap. 66. Casinense Cœnobium petiisse annum tunc agens ætatis suæ decimum, sub Gerardo Abbate, qvi sedit ab ann. 1111. usqve ad annum 1123. Stephanus verò Papa X. à qvo in cœtum Cardinalium fuit cooptatus noster Albericus, obiit anno 1058. Unde diversus manifestè dignoscitur, & corrigendus Bollandus in prolegom. supradictæ vitæ Sancti Dominici, unum & eundem esse opinans. Insuper observandum nostrum Albericum Card. non scripsisse de visione sua librum, ut incogitatè notarunt Arnoldus Wion, Possevinus, Torrigius, aliiqve qvem utiqve indicasset noster Petrus in elencho lucubrationum Alberici, si literis demandasset; cum visionem habuerit illam Albericus puer natione Campanus ex oppido Septemfratrum, qvi postea Cœnobium Casinense petiit sub Girardo Abbate, ut dicemus infra in Guidone & notavit supradicta noster Petrus in auctario ad Chron. Casin. Pariterqve corrigendus venit Alphonsus Ciaconius cæteriq; etiam, qvi de Cardinalium gestis conscripserunt, notantes Albericum Cardinalem esse natione Campanum ex Oppido Septemfratrum, dum putant Albericum Diaconum Monachum Casinensem, dein Card. & Albericum puerum, unum & eundem esse, ex nominis similitudine, ut credimus, decepti.

Extant epistolæ S. Petri Damiani ad nostrum Albericum tom. 1. lib. 2. epist. 20. 21. in qvibus qvæstiones qvasdam ab Alberico sibi propositas discutit: laudat & Platina in Nicolao II. vocans eum virum doctissimum.

Florebat Albericus ann. Dom. 1084. & ætas ex eo satis cognoscitur, qvod pro Gregorio Papa VII. calamum strinxerit adversus Henricum IV.

CAPUT XXII.

ARialdus Casinensis Presbyter scripsit eleganti sermone quosdam tractatus; Fuit autem eo tempore quo & Albericus. *Claruit anno* 1080.

CAPUT XXIII.

COnstantinus Africanus, ejusdem Cœnobii Monachus, Philosophicis studiis plenissimè eruditus Orientis, & occidentis magister, novusque effulgens Hippocrates. De Carthagine, è qua ipse oriundus erat, egrediens, Babyloniam petiit, in qua Grammaticam, Dialecticam, Physicam, Geometriam, Arithmeticam, Mathematicam, Astronomiam, Necromantiam, Musicam, Physicamque Chaldæorum, Arabum, Persarum, Saracenorum plenissimè edoctus est: inde discedens, Indiam adiit, eorumque se studiis erudiendum tradidit: & dum Indorum artes ad plenum edoctus fuisset, Æthiopiam petiit, ibique rursus Æthiopicis disciplinis eruditur. Cumque affatim eorum studiis repletus fuisset, Ægyptum profectus est, ibiq; omnibus Ægyptiorum artibus ad plenum instruitur. Completis igitur in ediscendis hujusmodi studiis triginta & novem annorum curriculis, Africam reversus est, qvem cum vidissent ita ad plenum omnibus gentium studiis eruditum, cogitaverunt occidere eum: quod Constantinus agnoscens clam navem ingressus Salernum advenit, ibique sub specie inopis aliquamdiu latuit: deinde à Fratre Regis Babyloniorum, qui tunc ibidem advenerat, agnitus, ac in magna honorificentia apud Robertum Ducem habitus est. Exinde vero Constantinus egrediens, Casinense Cœnobium petiit,

petiit, atque à Desiderio Abbate libentissimè susceptus Monachus factus est. In eodem verò Cœnobio positus, transtulit de diversis gentium linguis libros quamplurimos, in quibus præcipuè sunt Pantegnum, quod divisit in libros duodecim, in quo exposuit: quid medicum scire oporteat. Practicam, in qua posuit qualiter medicus custodiat sanitatem, & curet infirmitatem, quam divisit in libros duodecim. Librum duodecim graduum. Diætam ciborum; librum febrium, quem de Arabica lingua transtulit: librum de urina. De interioribus membris: De coitu: Viaticum, quem in septem divisit partes, primò de morbis in capite nascentibus: dehinc de morbis faciei: de instrumentis: de stomachi & intestinorum infirmitatibus: de infirmitatibus epatis, renum, vesicæ, splenis & fellis. De his quæ in generativis membris nascuntur: de omnibus quæ in exteriori cute nascuntur, exponens amphorismi librum: Tegni, Megategni, Microtegni, Antidotarium: disputationes Platonis, & Hippocratis in sententiis. De simplici medicamine. De Gynæcia, id est de membris, ac corporibus fœminarum: De pulsibus, Prognostica, de experimentis, glossas herbarum & specierum; Chirurgiam: librum de medicamine oculorum. Hic vir quadraginta annis in ediscendis diversarum gentium studiis explevit, novissimè verò senex, & plenus dierum in Casino obiit. Fuit autem temporibus supradictorum Imperatorum.

ANNOTATIO.

Constantinus ad eorum morem, qui à Dipsade morsi sunt, plenis faucibus avide, & sine interspiratione cunctas physicas disciplinas haurire constituit, ut omnes dein faterentur novum Hippocratem Orbi effulsisse; eamque ob causam Hebræam, Syram, Chaldaicam, Græcam, Latinam, Italicam, Persicam, Arabicam, Ægyptiacam, Æthiopicam, & Indicam linguam discere curavit. Vir quidem suapte natura ad res difficiles, obscurasque in antiquorum libris pervestigandas valdè propensus, ut nemo illum qui ætate sua vicerit, paucissimi æquarint, linguarumque omnium exacta notitia, quæ ad homines illustrandos una ferè sufficere semper existimata est, exiguam partem in hujus Viri, verè polyglossi laudibus occupaverit, sed profectò pro tanti Viri laudibus, jejunè, arideque. Ejus opera conquisita magno studio Basileæ apud Henr. Petri ann. 1530. in folio, excusa reperiuntur. Extare etiam M.S.S. in Biblioth. Sancti germani de Pratis Cod. sign. num. 439. scribit Labbeus in nova Biblioth. M. S. S. libr. p. 50. uti etiam nonnulla in diversis Biblioth. Patavinis memorat V. Cl. Thomasinus Episcopus Æmonensis in Biblioth. Patavina. Claruit Constantinus temporibus Imperatorum Michaëlis, Constantini, Alexii, atque Henrici anno 1072. circiter. Vide nostrum Petrum Diaconum in auctuario Chron. Casin. lib. 3. cap. 35. Trithem. de Script. Eccles. & de Vir. Illustr. Ord. S. Bened. lib. 2. cap. 70. & Arnoldum Wionem lib. 5. cap. 98. Lign. vitæ.

CAPUT XXIV.

Atto Constantini Africani auditor, & Agnetis Imperatricis Capellanus, ea quæ supradictus Constantinus de diversis linguis transtulerat, cothurnato sermone in Romanam linguam descripsit.

ANNOTATIO.

Atto, sive Haito vel Hetto: Varie enim id nomen scribitur. Floruit. anno 1070.

CAPUT XXV.

Pandulphus Ostiensis Episcopus; parvulus & ipse in Casino B. Benedicto oblatus, scripsit sermones de totius anni festivitatibus: Rhythmum quoque in laudem Sanctæ Mariæ composuit, & alia nonnulla quæ nostris in manibus nec dum venerunt. Fuit verò temporibus Alexii, Joannis, Henrici, Lotharii que Imperatorum.

ANNOTATIO.

Pandulphus Monachus Casinensis primum à Paschale Papa II. Presbyt. Cardinalis, deinde ab Innocentio Papa Secundo Episcopus Ostiensis creatus anno 1131. obiit an. 1134. ut scribit Arnoldus Wion lib. 2. cap. 9. pag. mihi 190. Lign. vitæ, subdens hunc esse, cui noster Petrus Diaconus opusculum istud de Vir. Illustr. Casin. dedicarit; sed memoria ille quidem excidit, cum ille fuerit Episcopus Theanensis, ut ex catalogo librorum ab eodemmet Petro prætexto in auctario histor. Casin. libr. 4. cap. 66. legitur; ex suprame-

morata temporis supputatione, aliisque difficultatibus labi forsan nostrum Petrum circa titulum Episcopatus, observavit Vir. Clar. Ughellus in Ital. sacr. in catalog. Episcop. Ostiens. adi, si lubet, ipsum.

CAPUT XXVI.

PAndulphus Capuanus Presb. in Casino sub Desiderio Abb. Monachus factus, divina; sæculari que literatura eruditus scripsit ad Petrum Salernitanum Abbatem librum de calculatione, Versus de termino Paschæ Hebræorum; de circulo solari ad concurrentes inveniendos; de Cyclo lunari, de feria Paschæ Hebræorum invenienda; ad annos Domini inveniendos: qualiter sint inveniendæ indictiones. De Luna cujusque diei invenienda absque Embolismorum contrarietate: Quomodo fallunt qui se scire putant, quot horis, vel punctis luna in unaquaque nocte luceat. Quibus modis cursus solis dividatur: quomodo efficiatur bisextus ad ferias Kalendarum inveniendas: Qualiter vel unde regulæ ad ferias mensium inveniendas præcedant. Quomodo regula terminorum Hebræorum ex cursu solis inveniatur: ad feriam uniuscujusque diei inveniendam. De quatuor temporibus, in quibus datariis solstitia veraciter esse debeant: ubi æquinoctia veraciter credanter esse. Quomodo Adventus Domini sit inveniendus. Ut litera hebdomadarum per totum annum memoriter inveniatur. Quomodo Christus sit passus in tertio Kalendas Aprilis. Quomodo anni ab origine mundi omnes fallunt. Qualiter Luna quintadecima non potest ad illam diem, qua facta fuit, pertinere. De assumptione Sanctæ Mariæ. De Agnete Imperatrice. Fuit autem temporibus Michaëlis, & Alexii Imperatorum.

ANNOTATIO.

EX præfatis luculentis eruditionis, ac doctrinæ monimentis nonnulla asservari in Biblioth. Casinensi Cod. sign. num. 3. sub hoc Lemmate, *Canones mathematici*, Camillus Peregrinus virtute, doctrinaqve ornatissimus, nobis humanissimis literis communicavit. Floruit Pandulphus anno Dom. 1060.

CAPUT XXVII.

LAndenulphus Capuanus sub Desiderio Abbate Monachus factus est. Scripsit sermone simplici librum, qui appellatur...... in quo introduxit Dominum, & virginem Mariam, ac Sanctissimum Benedictum justis ac peccatoribus loquentes. Fuit eo tempore quo & Alphanus. *Claruit anno Domini* 1050.

CAPUT XXVIII.

ODerisius Primus Casinensis Abbas, humilitate summus, castitate pudicus, spirituali lumine præditus, versificatorque mirabilis. Scripsit nonnulla, quæ quia præ manibus habentur, omitto referre.* Fuit autem temporibus supradictorum Imperatorum.

ANNOTATIO.

ODerisius Oderisii Comitis Marsorum filius Campanus ex Diac. Card. S. Agathæ Nicolai II. Papæ Presbyt. Cardinali tit. Sancti Cyriaci in Thermis & Abbas Casin. ab Urbano II. Ordinatus est ann. 1087. 16. Kalend. Octobris, sanctitatis & doctrinæ meritis nobilitatus abiit ad præmium 4. nonas Decembris 1105. & Casini sepultus in Ecclesia Sancti Benedicti. Meminit Martyrolog. Benedict. ad diem 2. Decembris, & Ferrar. in catalog. Sanctorum. Ejus in antiqvo lapide mentio fit in Ecclesia Sancti Joannis in Venere in agro Lancianensi. Oderisii maxima per literas usus est amicitia Alexius Comnenus Constantinopolitanus Imperator. Henricum IV. Cæsarem qvamvis Ecclesiæ hostem sui tamen Monasterii amicum & fautorem habuit. De gestis ejus, vide Ostiens. lib. 3. cap. 15. hist. Casin. & Camill. Peregrin. in serie Abb. Casinens. in Oderisio. Extat epistola Oderisii ad Monachos Floriacenses, qvam refert Lauretus de exist. corp. Sancti Bened. in Monast. Casin. cap. 26. pag. 122.

CAPUT XXIX.

BEnedictus qui & Guaiferius, Salernitanus, sanctitate & religione conspicuus suavis eloquio, ingenio magnus, sermone facundus. Scripsit ad Trojanum

Episcopum vitam Sancti Secundini, & cantum ejus. Versus in laudem Psalterii. De Miraculo illius, qui se ipsum occidit, & per Beatum Jacobum vitæ redditus est. De conversione quorundam Salernitanorum. De laude Sancti Martini. In laudem Sancti Secundini. Hymnos de eodem. Homiliam de Adventu. Sermones de Nativitate Domini. De Epiphania. De Cœna Domini. De Septuagesima. De Ramis Palmarum. Passionem Sancti Lucii Papæ. Claruit autem temporibus Alexii & Henrici Imperatorum, ac Desiderii Abbatis.

ANNOTATIO.

Opuscula M.S S. Gauiferii seu Gauferii, charactere Langobardico in priscis membranis exarata habentur in Bibliotheca Casinensi sub num. 280. hoc titulo præsignata. Gauferii Monachi Casinensis homiliæ. In Adventu Domini incipit: *Verba Sancti Evangelii.* In Nativitate Domini. *Ex Patre Majestatis.* In Epiphania. *Sempiterni pudoris.* In Septuagesima. *Per parabolam conductoris.* In Ramis palmarum, *Singularem, & famosissimam.* In Cœna Domini. *Ad gloriosissimam Redemptoris.* Passio Sancti Lucii Papæ. *Fortissima & praclara virtutum studia.* Historia Sancti Secundini Episcopi Trojani. *De bono dilectionis.* Qvam in catalog. Sanctorum Ferrarii sub die 11. Febr. compendio descriptam etiam reperies. Seqvuntur in eodem cod. m. s. carmina Gauferii, videlicet. In laudem Psalterii, incipit:

Verba fero vita, qua verbum vita notavit.

De miraculo ejus, qvi se ipsum occidit.

Mortis in immanem te mersit culpa, ruinam.

De Conversione qvorundam Salernitanorum.

Res nova magna satis prohibetur facta Salerni.

In laudem Sancti Martini Episcopi.

Gemma Sacerdotum votis assiste tuorum.

In laudem Sancti Secundini Trojani Episcopi.

Adsis tota tuis festis festiva diebus.

Hymnum de eodem Sancto Secundino.

Christe Rex Regum, pretium piorum.

Cuncta præfata opuscula & carmina nos etiam manu exarata asservamus, bono publico proferenda.

De obitu Gauferii, vide qvæ notavimus supra in Alberico, consule etiam nostrum Petrum in auct. chron. Casin. lib. 3. cap. 61. edit. Ven. claruit anno Dom. 1060.

CAPUT XXX.

Leo Ostiensis Episcopus & Bibliothecarius, à pueritia in Casino oblatus, sanctitate, & Monasticis disciplinis ad plenum imbutus, & in divinis Scripturis apprime eruditus. Fecit sermones de Pascha. De Nativitate. Historia Peregrinorum: Historiam Casinensis Archisterii divisam in libros quatuor. Vitam Sancti Mennatis, & alia quamplurima, quæ in nostram non venere notitiam. Fuit autem temporibus supradictorum Imperatorum.

ANNOTATIO.

Leo Marsicanus Campanus, à puero in Monte Casino Monachum induit, ubi tum ob vitæ sanctimoniam, tum ob eximiam sapientiæ literaturam celebris evasit: cumqve ejusdem Monasterii Bibliothecarius ac Decanus esset, cooptatus est dein in Episcopum, & Cardinal. Ostiensem à Paschali Papa II. anno Domini 1101. Hic ingentis animi fuit; vidensqve Imperatorem Henricum IV. ex odio retinere Paschalem, populum contra illum in seditionem vertit. Concilio Vastellensi interfuit, majusqve Altare S. Laurentii in Lucina consecravit, reconditis multorum Sanctorum reliqviis, & præcipuè de craticula S. Laurentii cum ejusdem Martyris duabus sanguinis ampullis anno Domini 1112. die 15. Octobris, ut ex antiqvissima inscriptione ejusdem Ecclesiæ colligitur, qvam postea in suos annales retulit Card. Baron. Inveniturqve etiam nostrum Leonem subscripsisse acta Concilii Laterani, sub Paschali II. 5. Kalendas Aprilis. Vide quæ notavit Lauretus de nostro Leone in chron. Casin. pag. 79. Scripsit jubente Oderisio Casin. * Abbate chronicon sui Monasterii Casinensis, libris tribus, à temporibus S. Benedicti usque ad Desiderium Abbatem, qvi postea Victor Papa Tertius fuit, qui dati sunt prælo Venetiis anno 1511. & Parisiis: postremo Neapoli anno 1616. opera & notis Matthæi Laureti Hispani Monachi Casinens. quas quidem editiones collatas cum antiquissimo exemplari M.S. in Casin. Bibliot. servato, qvod Chronicon Casinense appellatur, fuisse ab integritatis suæ deturbatas gradu, mendisque oblitas, facilè cognoscere per se sedulus lector valebit. Accidere enim sæpe videmus, & magno Reipublicæ literariæ incommodo experimur, ut inter imprimendum quædam vel omittantur, vel addantur, vel in pejus mutentur, librariorum vel incuria, vel audacia, vel malitia, & animi perversitate: extat penes Vir. Clar. Lucam Olsteinium chronicon Leonis, in quo variantes lectiones ad fidem plurium M.S.S. Exemplarium

rium sua manu ad oram editi libri adnotatas vidimus. Tu tamen consule (si res te sollicitat) ea, qvæ notarunt Matthæus Lauretus de exist. corp. S. Bened. in Monast. Casin. cap. 41. pag. 148. Camillus Peregr. in histor. Princip Langobard. in serie Abb. Casin. in Petronace: & tunc sanè proferes, in eruditorum symposio limam ulteriorem etiam non esse desperandam.

Animadvertendum est, Baronium tom. 10. annal. sub anno Christi 891. observasse, haud rectè in dicto chron. collocatum Formosum Pontificem Max. post Hadrianum ante Stephanum, qvem non præcessisse, sed ei successisse exploratissimum est: deinde qvod patraverit sacrilegium Sergius Papa schismaticus, id Leo tribuat laudatissimo Pontifici Stephano, &c. Qvem tamen errorem ex depravato Codice facilè irrepsisse arbitramur; vide dict. Lauretum in not. ad lib. 1. cap. 45. chron. Casin. & de exist. corp. Sancti Bened. d. cap. 41. à calumniis nonnullorum nostrum Leonem vindicantem. Baronius certè anno 1059. vocat Leonem, scriptorem sui temporis integerrimum: & anno 1077. sinceræ fidei scriptorem.

Vita S. Mennatis, seu Mennæ Confessoris, qvam Leonem Imperio Oderisii Abbatis scripsisse testatur Petrus, manu exarata, & typis nondum cusa penes nos servatur unà cum translatione reliqviarum ipsius ad urbem Cajatiam, addita insuper exacta miraculorum ejus narratione, qvam tibi bono publico cum aliis Sanctorum actis, Deo dante evulgandam dabimus, incipit: *Vitam & conversationem egregii Confessoris Christi Mennatis, &c.* De ejus sanctitate agit S. Gregor. lib. 3. Dialog. cap. 26. Martyrolog. Rom. sub die 11. Novembris. Sigibert. in chron. anno 579.

Scripsisse insuper Leonem vitam S. Januarii Monachi Casin. testatur Arnoldus Wion Lign. vit. lib. 2. cap. 9. fol. 188. qvam etiam descriptam à nostro Petro Diacono lib. M. S. de ortu & vita just. Casin. cap. 31. in vita S. Guinizonis, cujus fuit discipulus, invenies: vide etiam elogia Abb. Casin. M. Ant. Scipionis pag. 322.

Decessit Leo vir eximius, præclareqve de studiis meritus sacriqve Senatus ornamentum 11. Kalend. Aprilis post. ann. 1115. ut planè perspici potest ex illo tempore qvo in vivis agebat; invenitur enim subscriptus Bullæ Paschalis II. Ecclesiæ Marsorum concessæ anno Dom. 1115. *Ego Fr. Leo Episcopus Ostiensis.*

CAPUT XXXI.

LEo S.R.E. Cardinalis Diaconus, & Casinensis Cœnobii Monachus, insignis studio, ac eloquentia, scripsit ex nomine Urbani Papæ quamplures Epistolas, fecit & Registrum ejus.

ANNOTATIO.

CReatur anno Domin. 1105. à Paschali Papa II. scribit Wion lib. 2. Lign. vitæ cap. 9. Ciaconius verò ab Urbano Secundo: qvamplures exaravit epistolas, qvæ M.S.S. in Vaticana asservantur Bibliotheca, ex qvibus viginti reperiuntur sub nomine Urbani II. scriptæ à nostro Leone. Earum meminit Card. Baron. tom. 11. anno Domin. 1088. sub nomine tamen Leonis Ostiensis: extantqve modo prædictæ epistolæ tom. 7. Concil. Binii: fecit & ejus Regestum, sed caremus eo. Notandum tandem est hic obiter, Card. Baronium supra cit. loco, Possevinum in suo Apparatu, aliosq; mente lapsos fuisse putantes Leonem Marsicanum Cardinalem & Episcopum Ostiensem, eundem esse cum Leone nostro Cardinale Diacono; dum Regestrum Urbani, ejusqve epistolas, qvas scriptis prodidit, attribuunt Leoni Ostiensi, sicqve ex duobus unum faciunt, decepti ut arbitramur, ex ejusdem nominis nuncupatione, feréqve eodem tempore promotione duorum Monachorum Casinensium in cœtum S. R. E. Cardinalium, indeqve fuerit natus error.

CAPUT XXXII.

GRegorius Tarracinensis Episcopus parvulus & ipse in Casino oblatus, memoria tenax, ingenio vivax, tantæ fuit gravitis, suavitatis, ac eloquentiæ, ut à nonnullis Columna Ecclesiæ diceretur. Scripsit passionem Sanctorum Casti & Cassii: Passionem S. Virginis Restitutæ: vitam S. Confessoris Christi Gerardi: Homiliam de Assumptione Sanctissimæ Dei Genitricis Mariæ: Cantus Sanctorum Casti & Cassii; hymnos eorum: Versus de transitu peregrinorum ad sepulchrum Domini, & captione Hierosolymitanæ urbis rogatu Berardi Valvensis pulcherrimos fecit. Historiam Jonæ: Versus de Dedicationibus Ecclesiarum festivitateque Paschali: De Sancto Andrea. Homilias de totius anni festivitatibus. Fuit autem temporibus Alexii, Henrici, ac Joannis Imperatorum: sepultus vero est apud Pipernensem Ecclesiam.

ANNOTATIO.

Ecclesiæ Tarracinensi Præpositus elegitur à Paschali Papa II. in qvam postea noster Gregorius eximia admodum doctrina refertus, omniqve scientia exornatus, virtutum semina inseruit, vitiorum elementa erasit optimis præceptis moribusqve subditos præcipuè imbuens, & qvo deniqve radii solis, *Meliorem nullum illuxere alterum*, ut ex ejus operibus, qvæ M.M.S.S. passim in multorum manibus versantur, dignoscitur. Interfuit concilio Vastellensi anno 1106. Idem Bullam qvandam subscripsit Pisanæ Ecclesiæ indultam an. 1126. Ipsum iterum commemorat noster Petrus in auctario chron. Casin. lib. 4. cap. 42.

Acta Sanctorum Casti & Cassii, qvi Episcopi habentur, & coluntur à Soranis, Scripta fuisse à nostro Gregorio, dum monasticum habitum gerebat, testatur Card. Baron. in Martyrolog. Roman. ad diem primam Julii. Acta verò S. Restitutæ Virginis, & Martyr. Romanæ, cujus festum pariter Soræ celebratur sub die 27. Maji, pariter à Gregorio conscripta, summatim in catalogo Sanctorum Ferrarii leguntur.

In Bibliotheca Casinensi extat Codex M.S. signatus 300. in qvo describitur historia de via Hierosolymis qvaliter recuperata sit, qvaliterqve etiam Antiochia, & eadem Hierusalem ab invasione Gentilium per fideles Christi liberatæ fuerint, incipit: *Tempore quo Alexius Imperii Constantinopolitani regebat habenas, quo & Beatæ recordationis Urbanus Papa II. Romana Sedis Pontificium administrabat, fuit quidam eremi accola in Galliarum regione Petrus nomine, &c.* Perducit historiam usqve ad Regnum Balduini. Putant nonnulli, prædictam historiam esse Gregorii, qvi rogatu Berardi Valvensis, etiam versus de transitu peregrinorum ad sepulchrum Domini, & captione Hierosolym. Urbis ediderat.

Notandum, nostrum Gregorium longè diversum esse ab altero Gregorio pariter Casinési, & Episcopo Sinuessano, de qvo in seqventi: unde nonnulli ex ejusdem pariter nominis nuncupatione decepti ex duobus unum faciunt: dum opuscula, qvæ literis consignavit noster Gregorius, seqventi Gregorio attribuunt; sed lapsus utiqve talis primo condonandus est Possevino in Apparat. in verb. Gregorius, deinde vero iis, qvi de Scriptoribus post Possevinum conscripserunt.

CAPUT XXXIII.

Gregorius Sinuessanus Episcopus, & Casinensis Monachus, magnus ingenio, præclarus eloquentia. De captione Casinensis Cœnobii versus descripsit mirificos, in quibus introduxit B. Benedictum ad Monachos Casinenses loquentem. Composuit & multa alia, quæ in nostras manus minimè venerunt. Fuit vero supradictis Imperatoribus: sepultus est in Episcopatu suo.

ANNOTATIO.

Hic fuit Episcopus Sinuessanus, sic legendum putamus, non Limessanus, ut perperam in aliqvibus Cod. M.S.S. scriptum notavimus. Floruit anno Domin. 1120. circiter; vir in sacris literis doctus, ac poëticæ artis disertissimus: ejus opuscula M. S. in Casin. Biblioth. asservantur.

CAPUT XXXIV.

Bruno Signiensis Episcopus, & Casinensis Abbas, insignissimus, & splendissimus Ecclesiæ defensor, & Doctor, inter multa & præclara ingenii sui monumenta scripsit rogatu Signiensium Cononicorum expositionem super Psalterium, super Genesim, super Exodum, super Leviticum, super Numerum, super Deutronomium, super Cantica Canticorum, super Judicum. Fecit & sermones hos; de laudibus Ecclesiæ in Dedicatione templi, de Paradiso, de Arca Noæ, de Tabernaculo Fœderis, de Templo Salomonis; & de muliere; per quam Ecclesia significatur. De Civitate sancta Hierusalem, de Basilicis quæ ab Episcopis dedicantur. Item de Evangeliis: de ornamentis Ecclesiæ, de Fide, de Spe, de Charitate, de quatuor virtutibus, de humilitate, de misericordia, de pace, de patientia, de castitate, de obedientia, de abstinentia: Ubi Ecclesia ornatur, de novo mundo, de Cœlis novis de nubibus, de montibus novis, de arboribus novis, de potestatibus novis, de mari & piscatoribus novis, de avibus novis, de fluminibus novis, de animalibus novis: De festivitatibus festivitatum id est, de Sancta Trinitate sermones tres; de Nativitate Domini, de Circumcisione, de Epiphania, de octava Epiphaniæ, de Palmis, de Cœna Dni. de Pascha, de Ascensione Dni. de Pentecoste, de Nativitate S. Mariæ, de Annunciatione, de Purificatione, de Assumptione ejus, de Virginibus sermones tres, de Martyribus sermones tres, de Martyribus sermones septem: homiliam in festivitatibus Confesso-

rum, aliam in festivitate Sancti Benedicti, cum sermonibus duobus de Pontificibus; quatuor de S. Angelo: de Apostolis homilias quinque, de pluribus martyribus tres, de uno martyre duas, de dedicatione Ecclesiæ, in Adventu Domini, Dominica secunda de Adventu, Dominica tertia, de Annunciatione Beatæ Mariæ homilias duas: de Dominica quarta de Adventu: In Vigilia Nativitatis Domini, in die homilias tres, in Sancti Stephani, in Sancti Joannis Evangelistæ, in festivitate Innocentium, Dominica prima post Natalem Domini, in octava Domini, in Epiphania: Dominica prima post Epiphaniam, Dominica tertia, quarta & quinta. In Purificatione Sanctæ Mariæ, in Septugesima, in Sexagesima, in Quinquagesima, in cinere & cilicio. Feria sexta, & Sabbatho in capite Quadragesimæ usq; in cœnam Domini homilias quadraginta. In cœna Domini, Sabbatho Sancto, in festivitate Paschali, in feria secunda, tertia, quarta, quinta, & sexta, & Sabbatho, in octavis Paschalibus, in Dominica prima, secunda, tertia, & quarta post octavas Paschæ, in processione majori; in festivitate Apostolorum Philippi & Jacobi, in Inventione Sanctæ Crucis, in Sancto Angelo, in Ascensione Domini, in Dominica prima post Ascensionem Domini, in Pentecoste, Dominica prima post 8vam Pentecosten, Dominica 2da, tertia, & 4ta. In S. Joannis Baptistæ, in vigilia Apostolorum Petri & Pauli, & in die eorum, in Dominica prima post Natalem Apostolorum cum homiliis viginti quatuor. In S. Laurentio, in Assumptione S. Mariæ. S. Matthæi, vigilia S. Andreæ, & in die ejusdem: sermonem de sancta Scholastica; sermonem de translatione S. Stephani è Civitate Constantinopolitana ad Arcem Romanam: versus in laudem Sanctæ Mariæ; homiliam in decollatione Sancti Joannis Baptistæ, in Nativitate Sanctæ Mariæ. Fuit autem temporibus supradictorum Imperatorum. Sepultus est in Episcopatu suo apud Civitatem Signinam.

ANNOTATIO.

Sanctus Bruno Aste natus est ex familia Soleria nobilissima, à Gregorio Septimo Episcopus Signinus creatur, in virtutum, ac doctrinæ præmium, qvod Berengarium impiè de Sacramento Altaris sentientem in publico Romano Concilio disputando profligasset: deinde desiderio vitæ contemplatricis tactus abdicato onere Episcopali Monachum Casinensem professus est anno 1104. ubi postea omnium monachorum suffragio Abbas Casinas electus anno 1107. idibus Novembris ibiqve præfuit annis tribus & mensibus 10. qvibus exactis, ad Ecclesiam Signinam, qvam perinuitus acceperat, rediit, Pontificis reverentia victus. Nos verò ne tanti Doctoris laudes culpa deteramus ingenii, calamiqve parum felicis, illum aliis mittimus laudandum. Opuscula Brunoni duobus distincta tomis in lucem prodierunt anno 1651. Venetiis studio & opera D. Mauri Marchesii Casinensis Decani scholiisqve etiam illustrata: & licet non omnes lucubrationes, qvæ in nostri Petri elencho descriptæ sunt, inibi legantur; multæ tamen, qvas Petrus præteriit, ibi habentur: nonnullæ verò M.S.S. extant Taurini in nobilissima ac celeberrima Bibliotheca Serenissimi Sabaudiæ Ducis præsertim verò Commentarius in cuncta qvatuor Evangelia, uti etiam aliqva in Bibliothec. Illustrissimi D. Caroli de Montchal Archiepiscopi Tolosani, scribit Philippus Labbeus in nova Biblioth. M.S.S. librorum pag. 199. Forsan tempus, qvod publica abscondit, & occulta manifestat, Dei miseratione orbem, tantis ditabit continuo thesauris. Consule auctuarium de script. Eccles. Auberti Miræi in Brunone, ac Vir. Clar. Theophilum Raynaudum Societatis Jesu, de malis ac bonis libris partit. 1. erot. 10. in Eusebio Emisseno, & in Brunone Chartus. fol. 131. & 138. E valle miseriarum in montes æternitatis ascendit Bruno, anno 1125. 15. Kal. Augusti, cum multis tam in vita, qvàm in morte claruisset miraculis, relatus postea inter Sanctos à Lucio III. ut videre est in subjecta inscriptione marmorea, qvæ in Signina Cathedrali spectatur. *Memoria æterna, Beati Brunonis, quem Lucius III. Pontif. Max. Card. & Episcop. conventus Signiæ in Ecclesia Beata Maria, ubi defunctum corpus quiescebat, inter Sanctos jussit adscribi anno ab ejus abscessu 58. S. P. Q. S.* Meminit Martyrolog. Rom. sub die 18. Julii: plura de eo noster Petrus in auctario chron. Casin. lib. 4. cap. 33. Vide etiam apparatum ad præfata edita opuscula Sancti Brunonis.

CAPUT XXXV.

Johannes Medicus, supradicti Constantini Africani discipulus, & Casinensis Monachus, vir in physica arte disertissimus: post Constantini sui magistri transitum

situm aphorismum edidit Physicis satis necessarium. Fuit autem supradictis Imperat. Obiit autem apud Neapolim, ubi omnes libros Constantini sui magistri reliquit. *Claruit anno Domini* 1072.

CAPUT XXXVI.

PAulus è Liguria Romanorum provincia ortus, & ab ipsa infantia occulto Dei judicio lumine privatus, & ob hanc rem literis, & philosophicis studiis ignarus, tantum usqve in hodiernum diem de se miraculum præbuit, ut ab omnibus alter Didymus appelletur. Hic postquam scripsit alterationem Romanorum, & Græcorum, quæ facta est in Civitate Constantinopolitana, sub Oderisio Abbate, Casinense Cœnobium adiit temperibus Paschalis II. Papæ, & Alexii Imperatoris. Super Esaiam, super Hieremiam, & super reliquos Prophetas: super Psalterium, super Matthæum, super Marcum, super Lucam, super Joannem, super epistolas Pauli, super Apocalypsim. Non solum autem Grammaticam, verum & reliquas artes auditu tantum plenissime cordetenus didicit. Scripsit etiam vitam S. Ebizzonis Monachi Casinensis, qui Hilarioni similis fuit. Extant & alia ejus librorum volumina, quæ in nostras manus nondum venerunt. Obiit autem apud Tiburtinam Civitatem.

ANNOTATIO.

ULtimis Henrici III. ac primis Henrici IV. temporibus scilicet anno 1100. Claruit Paulus Genuensis, ab eodemqve nostro Petro in auctario hist. Casin. lib. 3. cap. 47. Paulus Grammaticus etiam vocitatus; qvi & si oculorum lumine esset orbatus, tanto tamen ingenii acumine fuit exultus, tantaqve perspicuitate cæterorum sensuum extitit decoratus, ut ab omnibus venerari promeruerit, deqve illo verè poterat dici, *Dominus illuminat cæcos.*

Sanctus Ebizo seu Gebizo, cujus vitam descripsit noster Paulus, Colonia oriundus fuit, & Monachus Casinens. sub Desiderio Abbate; inter præclara ejus gesta refertur, qvod animam Adonis amici, qvam dæmones ad supplicium trahebant, precibus liberaverit: notavit id etiam noster Petrus lib. M.S. de ortu, & vit. Justor. Casin. cap. 51. & in auctario histor. Casin. lib. 3. cap. 47. Vide Hugonem Menardum in Martyrolog. Bened. ad diem 20. Octobris ac lib. 1. Dialog. Victoris Papæ III. pag. 20. Cætera opuscula, tempora nobis ut credimus, inviderunt; sed qvid tum; cum hisce temporibus inveniantur viri, qvi pro eruendis antiqvitatum prophanarum qvisqviliis non solum in viscera terræ penetrant, verum etiam viscera opum profundunt, thesauros verò invisos sacrorum monumentorum, qvæ animos beant: ita nauseant, ut obolo potius parcere velint, qvam hasce literarias exqvirere divitias.

CAPUT XXXVII.

BErnardus Casinensis Monachus liberalibus studiis optimè eruditus descripsit miracula S. Confessoris Amici Christi Casinensis Monachi: fecit & alia multa, quæ recensere superfluum duximus. Obiit autem nostro penè sub tempore.

ANNOTATIO.

VIta Sancti Amici Confessoris, qvam Bernardus scripsit, inter nostra sacrorum monumenta M. S. hactenus inedita servatur, incipit: *Beatus Amicus genere nobili ortus in finibus Comitatus Camerini, &c.* Locus, in qvo natus, Arabona in Piceno (nomen est Abbatiæ) apud Montem Melonem, nuncupatur. Ejus meminit Sanctus Petrus Damiani, ut Baron. annotavit ad ann. 993. ubi Amicum canonizatum esse, absqve tamen solemni ritu Ecclesiæ scribit. Agitur dies festus die 3. Novembris, multisqve, clarus miraculis fuit. Vide qvæ observavit Lauretus in notis ad chron. Casin. in calce libri tertii, & Arnoldus Wion in notis ad Martyrol. Bened. Claruit Bernardus anno Dom. 1120.

CAPUT XXXIIX.

JOannes Diaconus divina, & humana scriptura peritissimus fecit versus in laudem Sanctæ Dei Genetricis & Virginis Mariæ, & alia quamplurima, quæ ad nostros obtutus nondum venere.

ANNOTATIO.

DIversus est noster Joannes ab altero Joanne S. R. E. Diacono, qvi à Sigiberto in catal. cap. 106. laudatur & Anastasio S. R. E. Bibliothecario familiaris fuit, qvi etiam sub annum

num 874. Libros qvatuor de vita Sancti Gregorii Magni Papæ edidit, gestáqve Clementis Papæ scripsit, qvæ M.S.S. habentur in Casin. Bibliothec. Vide Vossium de histor. Latin. in Joanne Diacono; maléqve propterea non nulli opuscula eorum confundunt inter se, dum ex duobus unum faciunt.

CAPUT XXXIX.

PEtrus Diaconus institutor meus declamator insignis, è Civitate Theanensi, de qua oriundus erat, egrediens, Casinum advenit, atque Oderisio Abbate Monachus factus est. Scripsit præterea in eodem Cœnobio positus, sermonem de Septuagesima: de Dedicatione Ecclesiæ: de Nativitate Domini: de Epiphania, & alios quamplurimos. *Claruit circa annum Domini* 1080.

CAPUT XL.

LAndenulphus Parvulus in Casino sub Desiderio Abbate Beato Benedicto oblatus: ac in divinis scripturis plenissimè doctus, & in earum sensibus subtilissima exercitatione limatus, de renovatione Casinensis Cœnobii, seu Archisterii, ac regimine Desiderii versus mirificos fecit, quos idem Desiderius Abbas in circuitu Capituli, & Claustri describi præcipit. *Vivebat anno* 1060.

CAPUT XLI.

GUido Casinensis Presbyter, vir in humana eruditione clarissimus, religione, & vita probatissimus, scripsit historiam Henrici Imperatoris, visionem Alberici Monachi Casinensis; versus de fortuna ejusdem ..... præterea quæ in historia Casinensi deerant, à temporibus scilicet Oderisii primi usque ad hunc diem, adjunxit.

ANNOTATIO.

VIvebat Guido tempore Girardi Abbatis Casinensis anno Domini 1111. inter elegantissimos scriptores sua tempestate præcipuus. Visio Alberici, de qva supra in Alberico Diacon. Cardin. penes nos extat M.S. tali lemmate: *Quia nonnulli veritatem mendacio obumbrare consueverunt.* Summatim verò descripta à nostro Petro legitur in chron. Casin. lib. 4. cap. 68. edit. Venetæ his verbis: *Hujus tempore* (id est Girardi Abbatis qvi sedit ab anno 1111. usqve ad 1123.) *in Campaniæ provincia insigne miraculum & antiquis per omnia simile contigit. Namque in castro Sanctorum septem Fratrum, Albericus quidam nobilis puer cum decimum ageret ætatis annum, morbo correptus ad extrema perductus est. Quo tempore diebus novem, & totidem noctibus immobilis ac sine sensu quasi mortuus jacuit; hoc autem intervallo à Beato Petro Apostolo; duobusque Angelis per loca pœnarum deductus ad infernale barathrum devenit. Demum ad Paradisi amœna delatus, vidit Sanctorum mansiones, atque in Cœlum sublevatus aëreum, & à Beato Petro Apostolo sufficienter edoctus de veteri testamento, de peccatorum pœnis, gloriáque Sanctorum: vidit arcana quædam, quæ loqui prohibitus est: sicque per septuaginta duas provincias ab eodem Apostolo deductus, vitæ redditus est. Hujus visionem, qui cupit agnoscere, à Guidone hujus Monasterii Monacho descriptam, legat. Nos eam, quia per ora omnium vertitur, hic scribere omisimus. Ex hinc Albericus ipse, relictis seculi pompis Casinense Cœnobium petiit, atque à Patre Girardo gratissimo affectu susceptus, accepto sanctæ conversationis habitu, Christo Regi militiam professus. Tanta verò (hodieque) abstinentia, tanta pollet gravitate morum, ut & peccatorum inspexisse pœnas, & Sanctorum gloriam vidisse nemo, qui dubitet. Nam ex illo tempore neque carnes aliquando gustavit, neque vinum bibit: nudisque semper incessit pedibus: atque in hac afflictione corporis, cordisque contritione, & humilitate nunc usque* (anno 1115.) *in Casinensi hoc monasterio permanet, ut multa illa, quæ alios lateant, vel metuenda, vel desideranda vidisse, etiam si lingua taceat, vita loquatur.* Huc usqve Petrus. Historia Henrici, nescio qvo infortunio nondum lucem viderit, dum hi, qvi de rebus Henrici IV. & V. conscripserunt, de Guidone silentium altum habuerunt.

CAPUT XLII.

ROboas Diaconus, parvulus in Casino à Girardo Abbate susceptus, scripsit rogatu quorundam amicorum suorum sermones, de totius anni festivitatibus, ac vitam S. Confessoris Christi Leonardi. *Claruit Roboas, sive Noboas anno* 1120.

CAPUT XLIII.

PEtrus Romanæ Ecclesiæ Subdiaconus, & Casinensis Monachus, parvulus & ipse in Casino susceptus, rogatu Petri Diaconi, ac Bibliothecarii, passionem Beati Marci versibus adornavit.

ANNO-

ANNOTATIO.

PEtrus S.R.E. Subdiaconus Cardinalis appellatur ab Arnoldo Wione lib. 2. cap. 9. Lign. vit. à qvo autem Pontifice promotus, ignoratur, verum ab Arnoldo perperam nuncupatur S. R. E. Subdiaconus Cardinalis, cum in tabulis Ecclesiasticis, Episcopi, Presbyteri & Diaconi Cardinales in Ecclesia Romana tantummodo legantur. Vivebat anno Domini 1120.

CAPUT XLIV.

RAynaldus Casinensis Subdiaconus parvulus Beato Benedicto oblatus, vir valde eruditus, & versificandi scientia antiquis per omnia comparandus, scripsit ad Petrum Diconum, ac Bibliothecarium Sanctissimi Severi Casinatis Episcopi in laudem versus: Versus quoque de vita B. Benedicti, ac B. Mauri. Hymnos in laudem Sancti Confessoris Christi, atque Pontificis Severi.

ANNOTATIO.

HYmni excusi sunt in Breviariis Casinensibus anno 1568. & 1572. Vide qvæ de Raynaldo notarunt Arnoldus libro 2. cap. 9. Lign. vitæ. Vossius de histor. Latin. lib. 3. cap. 7. pag. 713. & Camill. Peregr. histor. Princip. Langobard. in serie Abbatum Casin. in Raynaldo.

Ex Supplemento Petri Diaconi de Viris Illustribus.

CAPUT XLV.

GElasius Sedis Apostolicæ Pontifex, parvulus in Casino sub Desiderio Abbate B. Benedicto oblatus, & ab Alberico Philosopho edoctus. Scripsit in eodam Cœnobio positus, passionem Sancti Erasmi, Sanctæque Anatoliæ: passionem quoque Cæsarii versibus adornavit. Factus dehinc S.R.E. Cancellarius descripsit Registrum paschalis papæ II. demum verò in Apostolica Sede pontifex factus. Henricum Imperatorem propter investituram Ecclesiarum excommunicavit, atque pro ordinandis Ecclesiasticis negotiis Galliam ingressus, apud Cluniacense Cœnobium obiit.

ANNOTATIO.

ANtea Joannes Cajetanus, natione Campanus, Crescentii filius, nobili genere ortus, ex S. R. E. Subdiacono, & præsignatore Urbani II. Diaconus Cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmedin, & S. R. E. Cancellarius, ac Biblioth. Paschali Papæ II. gratissimus extitit cujus senectutis baculus vocabatur; demum Pontifex sub Gelasii II. nomine creatur ann. 1118. die 22. Jan. Justitiæ pater acclamatus. Post annum, & dies aliquot Pontificatus agens Matiscone in pleuresim incidit, jussitqve se lectica ferri in Cluniacense Cœnobium, ubi mortem oppetiit 4. Kalend. Febr. anno 1119. meritis inclytus, ac sanctitate insignis: strato humi corpore cinere ac cilicio cooperto, postea sepulto in monumento marmoreo opere Tusco, & lapide candido, cui Petrus Pictaviensis cognomento Venerabilis Abbas Cluniacensis, ac coætaneus nostri Gelasii sequens epitaphium posuit.

Vir gravis & sapiens, actu, verboque Joannes,
Cum prius ex Monacho, pro multa strenuitate
Archilevita foret, & Cancellarius Urbis,
Præsule Paschali meritis ad sydera rapto,
Promeruit tandem sacram conscendere sedem,
Dignus post primum Gelasius esse secundus.
Sed, quia Rege fuit non præcipiente levatus,
Horrendum fremuit Princeps: Et filia dulcis,
More suo, profugum suscepit Gallia Patrem.
Si licuisset ei (pro certo crede) sub ipso
Virtus, & pietas, & honestas cresceret omnis,
Et pax Ecclesiæ toto floreret in Orbe.
Nam rapuit mors atra virum, cum Pontificatus
Vix ageret Primum Pastor Venerabilis annum;
Bina dies jam restabat, cum Cluniacensi
Dormiit in proprio Romani Juris Asylo.
Hic igitur positus dilectos inter alumnos,
Cum Patribus sanctis requiescit, & optat ut orbis
Conditor, & Judex veniat quandoque potenter,
Et cineres lapsos in pristina membra reformet.
Felix inde nimis semper Cluniace manebis,
Quod Pater Orbis Apostolicus summusque Sacerdos
Ecclesiæ, matrisque tuæ specialis, apud te
Transiit ad superos, in te requiescit humatus.
Nec minus hic etiam felicem credimus illum,
Cui dedit ipse pius magno pro munere Christus
Ut Monachi Monachum Patrem quoque pignora cara
Jugiter aspicerent lachrymisque rigando sepulchrum,
Sacris in precibus specialem semper haberent.

De laudibus Glasii hæc notavit Cardin. Baronius, anno 1119. *Post Martyres, qui fuso sanguine martyrium consummarunt; haud facile inter Romanos Pontifices aliquem quis inveneris, qui breviori vitæ tempore majora sit passus: ob idque præclariori corona donandus, atque celebrioribus fuerit præconiis celebrandus.* Gelasium Sanctum Joan-

Joannettus nuncupat, virum sanctissimum Genebrardus: Abbas Urspergensis virum prudentem, venerandum, Apostolicæ Sedi semper irreprehensibiliter collaborantem. Vide Gelasii vitam à Pandulpho Pisano ejus synchrono conscriptam, studio & opera Constantini Cajetani editam: Matyrolog. Gallicanum ad diem 29. Januar. Martyrolog. Wionis ad dictam diem, Sigonium de Regno Italiæ libro 10. & Hugonem Menardum in not. ad Mart. Bened. sub die 27. Jan. qui à calumniis Orderici Vitalis Cœnobii Uticensis, seu sancti Ebrulfi Monachi libro 12. circa initium historiæ Ecclesiasticæ Normannorum Theopompino scriptionis genere exaratæ, Gelasium sanctissimum vindicat.

Passio Sancti Erasmi Episcopi & Martyr. typis excusa est Romæ 1639. studio & opera præfati Cajetani. Actorum SS. Anatoliæ ac Cæsarii rhythmicè à Gelasio literis consignatorum meminit Baron. in Martyrol. ad 9. Julii, quæ temporum injuria intercidisse existimamus.

Ex epistolis, quas scripsit, quinque refert Binius tom. 7. Concil. Vide Baron. tom. 12. annal. anno 1118. & 1119. Regestum Paschalis II. Papæ ejus prædecessoris composuit, quod non extat, nisi M. S.

CAPUT XLVI.

JOannes Tiburtinus à Girardo Abb. in Casino susceptus, scripsit sermone simplici sermones de totius anni festivitatibus, fecit & alia nonnulla, quæ in nostram notitiam non venerunt. Obiit autem temporibus Lotharii Imperatoris. *Claruit anno Domini 1120.*

CAPUT XLVII.

PEtrus Diaconus Casinensis Chartularius, ac Bibliothecarius, quinquennis sub Girardo Abbate Beato Benedicto oblatus à Patre Ægidio natione Romano, atque sub eodem Abbate per octo fermè annos eruditus est. Anno verò Incarnationis Dominicæ 1128. ætatis autem ejus 21. cum Oderisius Girardi Abbatis successor Abbatiam reliquisset, ad exilium æmulorum suorum faciente invidia, directus est. In ipso autem dum esset exilio, rogatus ab Adenulpho ejusdem Urbis Comite, descripsit ad Oderisium Abbatem passionem Beati Marci, & Sociorum ejus: vitam egregii Confessoris Falconis: vitam Sancti Placidi discipuli Sancti Benedicti. Vitam Sancti Apollinaris Abbatis: vitam Sanctorum Guinizonis, & Januarii: Rhythmum de novissimis diebus, in quo juxta literam videtur seqvutus esse Apostolum Joannem, cum idem Petrus sciret juxta qvod ibidem scriptum est, finitum pro infinito. Destructionem & restaurationem Atinæ Urbis. In Beati Marci adjunxit historiam. Scripsit etiam sermones hos. De festifitate B. Marci sermones octo, sermonem in vigiliam ejus. De vigilia SS. Nicandri, & Marciani. Sermonem de cœna Domini. Duos in Parasceve, in Sabbatho sancto; Homiliam de Sancto Benedicto. In Pascha, in Ascensione, in octava Sancti Benedicti, in Pentecoste, in festivitate sancti Joannis Baptistæ, de Sancto Petro & Paulo, de sancto Laurentio: in vigilia sanctæ Mariæ. Librum Illustrium virorum Cœnobii Casinensis, miracula Casinens. Monachorum, quæ scripta adhuc minimè erant, descripsit. Historiam de eversione, seu restauratione Cœnobii Beati Mauri ex jussione Abbatis Senioretti emendavit, in qua & prologum scripsit. Fecit & prologum in libro privilegiorum ex rogatu Raynaldi Subdiaconi Casinensis. De S. Nicandro sermonem. De translatione S. Stephani Protomart. à Civitate Constantinopolitana ad Urbem Romam. De ortu & vita Justorum Cœnobii Casin. In festivitate omnium Sanctorum. De Nativitate Domini sermones duos. De sancto Stephano. Chronica Cœnobii Casin. à renovatione Ecclesiæ Beati Martini à Desiderio facta, usque ad hunc diem. Astronomiam ex veteribus libris collegit; Solinum de miraculis breviavit. De generibus lapidum pretiosorum librum exaravit. Expositionem Regulæ in quatuor libros divisit. Scholia in veteri testamento. Epistolas duas ad Lotharium Imperatorem. Ad Richizam Imperatricem. Librum notarum ex parvo ampliorem fecit. Vitruvium de Architectura Mundi abbreviavit. Librum Heve *Regis Arabum de lapidibus transtulit. Hymnum de sancta Christina. Vitam sancti Constantii Episcopi. Epistolam ad Conradum Imperatorem. Visionem Alberici Monachi Casin. corruptam emendavit. Scripsit & vitam sancti Severi Episcopi, & Confess. ex rogatu Raynaldi Subdiaconi Casin. De sancto Nicandro, & Marciano sermonem de translatione, & chronicam Consulum, Dictatorum, & Imperatorum composuit. Translationem Beati Marci in Civitate Atina, & ejus miracula exaravit. Cantus Beati Marci composuit, & sanctorum Nicandri, & Marciani. Obiit autem in Casino & ibi sepultus est.

Explicit liber de Viris Illustribus Casin.

ANNOTATIO.

PEtrus Casinensis Diaconus, Chartularius, Scriniarius, ac Bibliothecarius Casinensis, qvi hunc de Viris Illustribus Casinensibus librum literis consignavit, ex Patre Ægidio natione

* Evacis.

tione Romano, Gregorii, Romanorum Patritii, & Consulis Filio, ex Comitibus Tusculanis, vir fuit in sacris, humanisqve literis taliter eruditus, ut inter elegantissimos scriptores sua tempestate præcipuus sit habitus; Excessit è vivis post annum 1140. innumeros penè fœtus sui ingenii in Reipubl. literariæ commodum relinqvens, qvorum ob temporis injuriam hominumqve negligentiam nonnulli collapsi, ac dispersi sunt, eorum tamen indicem ipsemet Petrus lib. 4. chron. Casinens. cap. 68. edit. Venet. pertexuit; *Vah! quam multa tempus atrox falce metit.* Nil aliud typis cusum modò legitur supplementum ad 3. lib. chron. Casin. Leonis Ost. totus liber 4. eidem chron. attextus: exorsus noster Petrus, ubi Leo desierat, ab anno scilicet 1086. prosecutus usqve ad annum 1138. Et insuper liber de notis literarum more Romano ad Conradum Imperatorem editus Venet. anno 1525. studio Nicolai Erythrei, novissimè verò Hanoviæ unà cum auctoribus antiqvis Grammaticæ Latinæ opera Heliæ Putschii. Nonnullæ lucubrationes, qvæ prælo hactenus non sunt traditæ, in nostro sacrorum penario m.ss. asservantur, qvas commemorare hic non diffugimus, & sunt:

De ortu & vita Justorum Casinensium, incipit: *Benedictus signifer.*

Scholia in diversas sententias: *Veni Verbum Dei.*

Scholia in qvæstiones veteris testamenti. *Mos est sanctæ Scripturæ tempora mutare.*

Exhortatorium ad Monachos, in qvo ostendit, qvid custodire, qvid cavere debeant, & de septem vitiis & virtutibus. De Patriarchis: de Rege Ozia, & de Moyse: *Omnibus, qui secundum Sancti Benedicti Regulam.*

Rhythmus de novissimis diebus. *Anno Christi passionis finito millesimo Satanas Averni Princeps solvetur à vinculis.*

Altercatio pro Cœnobio Casinensi. *Igitur dum in conspectu Imperatoris Lotharii.*

Catalogus Regum, Consulum, Dictatorum, Tribunorum, Patriciorum, ac Imperatorum gentis Trojanæ. *Saturnus Uranius.*

Epistola ad Lotharium Imperatorem Abbatis Casinensis nomine Guibaldi missa. *Post innumeras sollicitudines.*

Epistola secunda ad eundem Imperatorem. *In variis, multiplicibus, ac diversis tribulationibus constitutus.*

Epistola consolatoria ad Richizam Romanam Imperatricem. *Multoties Imperatrix invicta.*

Epistola consolatoria ad Richizam Imperatricem de obitu Lotharii Tertii Imperatoris. *Licet nervus incisus doleat.*

Epistola consolatoria ad Conradum Imperatorem secundum de electione sua. *Benedictio, & claritas, & sapientia.*

Sermo in Cœna Domini. *Scripturus venerabilem Domini passionem.*

Sermo in Parasceve. *Hodie quadrifida fabrica Orbis innovatur.*

Sermo in Sabbatho sancto. *Sicut fuit Jonas in ventre ceti.*

Sermo in Resurrect. Domini. *Resultet hodie Cælum.*

Sermo in Ascensione Domini. *Hodie terrenis cœlestia sociantur.*

Sermo in festo Pentecostes. *Redemptoris nostri festivum diem.*

Sermo in Nativitate sancti Joannis Baptistæ. *Hodie evangelica tuba fulsit in Orbe.*

Sermo in Natali Apostolorum Petri & Pauli. *Sanctissimus, ac felicissimus dies.*

Sermo de sancto Laurentio Martyr. *Divini muneris sacratissimum hodie.*

Sermo in vigilia Assumptionis Beatissimæ Virginis. *Sacratissima, ac intemerata Genitricis.*

Sermo in festivitate omnium Sanctorum. *Hodie æterni Imperatoris claritas.*

Sermo in Nativitate Domini. *Hodie mundo salus redditur.*

Alter sermo in Nativitate Domini. *Hodie nobis pax vera refulsit.*

Sermo singularis in octava S. Patris Benedicti, ubi de miraculorum abundantia. *Egregii, atque pretiosissimi Confessoris Benedicti.*

Vita S. Placidi discipuli S. Benedicti, sive Regestum ejus compilatum à nostro Petro circa annum 1130. ubi prolixæ narrationes variorum de vita, & martyrio S. Placidi, de oblationibus Tertulli, Justiniani Imperatoris, & Vitaliani Papæ habentur.

Vita S. Severi Episcopi Casinensis ad Signorettum Abbatem. *Quia vestra injussus potestate.*

Vita sancti Apollinaris Abbatis ad Raynaldum Casinensis Cœnobii Diaconum. *Nimium admiranda.*

Vita sanctorum Guinizonis, & Januarii ad Richardum Monachum. *Guinizonis ortum, vitam, obitumque descripturus.*

Sermo in vigilia sancti Marci Atinensis Episcopi. *Vigilias pretiosissimi Martyris & Pontificis Marci.*

De sanctis Atinatibus, scilicet Marco Episcopo, Nicandro & Marciano, eorumqve miraculis. *Domitiano Imperatore* Ecclesiam perseqvente.

Sermo in eorundem Martyrum festivitate. *Sanctam venerandamque fratres charissimi.*

De B. Marco Atinensi Episcopo seorsim à Nicandro & Marciano sermones. Primus incipit: *Unius idem est initium, celebritas, & gaudium*, alter verò: *Maximus Prophetarum.*

Hæc supra memorata opuscula, qvæ m.ss. servamus, communi orbis bono in lucem exitura speramus.

Exaravit insuper noster Petrus vitam sancti Leonis Papæ ad Innocentium Papam secundum: librum etiam de locis sanctis, sive Itinerarium Terræ Sanctæ, continet septem folia. Librum pariter, in qvo descripti sunt

fasti consulares, & series Imperatorum, Pontificum, atque Abbatum Casinensium. Præterea expositionem in Regulam Sancti Benedicti, opus satis magnum; Cujus unicum fragmentum refertur à Viro Clar. Joanne Bona lib. de Harmonia Psallentis Ecclesiæ cap. 12. §. 2. de Officio parvo Beatæ Virginis Mariæ pag. 244. Item Regestum pervetustum sign. num. 86. characteribus Langobardis in membranis scriptum ex mandato Senioretti Abbatis, habens folia 259. in quo continentur multa diplomata Monasterio Casinensi à Romanis Pontificibus Imperatoribus, Regibus, Principibus concessa. Custodiuntur supradicta opuscula m. ss. in Casinensi Biblioth. scamno primo ad lævam ingredientibus.

De scriptis, laudibus, & vita nostri Petri Diaconi, qui diversus est ab alio Petro Diacono pariter Casinensi, qui vitam S. Athanasii Neapolitani descripsit; agunt Leo Ostiens. hist. Casin. Trith[illegible]us, Card. Baron. Possevinus in suo Appa[illegible]u, Arnoldus Wion. lib. Ligni vitæ. Camill. Peregr. in histor. Princip. Langobard. pluribus in locis aliique quamplures. Vide etiam dictum lib. de Harmonia Psallentis Ecclesiæ in verbo Petrus, cui præfixa est rara, & exquisita notitia multorum auctorum cum librorum censura.

SUPPLMENTUM VIRORUM ILLUSTRIUM MONASTERII CASINENSIS

Conflatum per Dominum Placidum Romanum Monachum, & Diaconum Casinensem.

CAPUT I.

RICHARDUS Casinensis Abbas & Cardinalis scripsit expositionem super Regulam sanctissimi Patris Nostri Benedicti. Claruit anno Dom. 1256. & sepultus est Casini, cum sedisset annis septem.

ANNOTATIO.

SEpulchrum marmoreum Richardi Hannibaldensis de Molaria Domini Arcis Molariæ in Latio infra Montes Tusculanos, nobilis Romani, Diaconi Cardinalis S. Angeli hodie visitur in Basilica Lateranensi, cum hac veteri inscriptione. *Memoria Richardi Hannibaldensis de Molaria S. R. E. Achidiaconi Cardinalis S. Angeli, qui à Gregorio Papa Nono creatus Romæ ann. 1240. Obiit Lugduni in Concilio generali ann. Domini 1274.* Extat in Biblioth. Casinensi præfata expositio super Regulam S. Benedicti.

CAPUT II.

BErnardus Gallus Abbas Casinensis: Scripsit & ipse super Regulam Sancti Benedicti. Edidit quoque speculum Monachorum. Fecit etiam regesta duo, unum collationum beneficiorum, & officiorum: Alterum, omnium inquisitionum jurium, & bonorum in Castris, & Villis Monasterii Casinensis. Floruit anno 1272. Sepultus verò est in Casino, cum sedisset annis viginti duobus.

ANNOTATIO.

BErnardus Ayglerius Gallus Monachus Cœnobii Saviniacensis, diœcesis Lugdunensis, Innocentii Papæ IV. extitit Capellanus, & anno 1256. Abbas Sancti Honorati Insulæ Lirinensis, deinde jussu Urbani IV. anno 1263. electus Abbas Casinensis, post modum in cœtum Cardinalium adlectus ab eodem Urbano asserunt nonnulli, alii verò, quod probabilius, à Clemente Papa IV. Vide notam Abb. Ughelli ad Ciac. in Clement. IV. Frizonem in Gallia Purpurata, & Arnoldum Wionem lib. 2. cap. 9. Lign. vitæ pag. 217. Hunc certè Carolus Primus Rex Franciæ illustri prudentiæ ac virtutis fama notissimum plurimi fecit, eumque iter in Italiam susciperet, eundem voluit & itineris comitem, & suorum participem, ac moderatorem consiliorum. Quanti etiam habuerit Urbanus Papa IV. nostrum Bernardum, ex literis ejusdem Urbani ad ipsum, cognoscere est; ex pluribus unam refert eruditissimus Marcus Antonius Scipio in elog. Abbat. Casinens. in Bernardo. Inter opuscula, quæ scripsit, solum extat typis cusum Speculum Monachorum, in tres partes divisum; Venetiis, & Coloniæ anno 1520. in 16. Liber super Regulam Sancti Benedicti habetur m. ss. Casini, & in Cœnobio Sancti Benedicti Mantuano: reliquæ verò lucubrationes in Archivo Casin. m. ss. reperiuntur. Obiit Bernardus Casini pridie nonas Aprilis anno 1282. ibidemque sepultus.

Unum verò notandum est, quod noster Bernardus Ayglerius fuit à Diacono, & Panvicino in Elencho Cardinalium prætermissus, nec inter purpuratos nominatus, eo quod, ipse putaverint Clementem Papam IV. nullum creavisse Cardinalem, ut asserit eruditissimus Petrus Coretinus in Chronologia Episco-

Episcoporum Viterbiensium, ideóqve in Sede vacante Clementis IV. Ciaconus decem & septem Cardinales numeravit, ac propriis nominibus expressit non recensito nostro Ayglerio, cum re vera decem & octo fuerint, qvod colligit idem Coretinus ex qvodam diplomate asservato in Archivio Civitatis Viterbiensis, qvod tibi damus ex originali transcriptum singulari humanitate Vir. Clar. Dominici Magri Melitensis, Canonici Viterbiensis Cathedralis, in qvo Henrico Cardinali Ostiensi (qvi summam in jure Canonico edidit, qvamqve vulgo ob excellentiam Ostiensem vocamus) conceditur facultas exeundi è Conclavi à cæteris Collegis, qvi præter dictum Henricum sunt decem & septem, ut clare habetur ex decem & septem sigillis ex cera rubra pendentibus cum Sanctorum imaginibus, temporum injuria consumptis in infrascripto diplomate. Ex his infert dictus Coretinus omnes in Conclavi fuisse decem & octo, inter qvos erat noster Bernardus creatus unica promotione à Clemente Qvarto cum sigillum Henrici non extitisse credendum sit, qvi facultatem exeundi è Conclavi petebat, assensum verò non præstabat, pro cujus signo sigillum in diplomate apponebatur. Ex tunc enim Conclavis usus invaluit, qvi usqve ad hæc nostra tempora perseverat; nam antea Cardinales conveniebant summo mane in Cathedrali Ecclesia, ibiqve suffragia pro eligendo Summo Pontifice ferebant, qvibus peractis ad eorum domicilia revertebantur. Viterbienses autem hortatu Sancti Bonaventuræ, qvi tunc ibi degebat, Duce Raynerio Gatto Civitatis portis obseratis, & Cardinalibus ipsis in Episcopale Palatium propè Cathedralem contructum, adductis, omnes ibidem die Pentecostes incluserunt: sicqve Conclavis originem traxit, ut Panvinus etiam cum Ciaconio affirmat. Sed qvia pervicaces ac obstinati nihilominus ad electionem se demonstrabant, Raynerius Gattus tunc Civitatis Viterbiensis Capitaneus, ac Conclavis custos, qviqve alimenta necessaria Patribus qvotidie subministrabat, discooperta aula Palatii, ut legitur in præinserto diplomate his verbis. *Datum Viterbii in Palatio discooperto*, Cardinales ad Pontificis electionem iniendam aëris injuria rerumqve penuria compulit, edoctus à Card. Joanne Anglo cognomento de Toleto, Monacho Ordin. Cisterc. Episcopo Portuensi, qvem aliqvi perperam de Franciogia nuncupant, qvi ad Sociorum discordiam exprobrandam Palatium supradictum, in qvo electio fieri debebat, tecto & lateribus nudandum, qvibusdam salibus facetis jactis, prædicabat; ut Papirius Massonius, Panvinus, Ughellus tom. 1. Ital. sacr. in elencho Episcoporum Portuensium in Joanne fol. 162. Odoricus Raynaldus ad Annum Domini 1271. num. 12. referunt, adeo ut perrupta animorum duritie prævio compromisso inter eos inito Thealdum de Vicecomitibus Placentinum Archidiaconum Leodiensem extra eorundem Patrum numerum, & tunc in Syria pro Christi fide commorantem die prima Septembris 1271. Pontificem creaverint sub nomine Gregorii X. post longam duorum annorum, novem mensium, ac unius diei, Sedis vacationem.

Exemplum præfati diplomatis est hujusmodi.

NOs miseratione divina Episcopi, Presbyteri, & Diaconi Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardin. Infirmitati Venerabilis Fratris nostri H. Ostiensis, & Velletrensis Episcopi Fraterno compatientes affectu, vobis Alberto de Monte Bono Potestati, & Raynerio Gatto, qvi pro Capitaneo Viterbiensi te geris, & Communi Viterbiensi, tenore præsentium sub debito fidelitatis, qvo nobis Ecclesiæ Romanæ tenemini, districtè præcipiendo mandamus, qvatenus cum idem Episcopus juri, & voto sibi competentibus in electione Romani Pontificis renunciaverit coram nobis qvantum ad præsentem vacationem duntaxat, volens, ut non obstante ejus absentia, sine ipso hac vice liberè procedamus ad providendum Romanæ Ecclesiæ de Pastore ratam habiturus, & gratam electionem, seu provisionem, qvam de Romano Pontifice absqve ipso, & ejus reqvisitione duxerimus faciendam, ac instanter petierit vobis mandari, ut de Palatio, in qvo sumus inclusi, ipsum permitteretis exire, eundem Episcopum de ipso Palatio statim egredi liberè permittatis, nec ipsum de cætero aliqvatenus detineatis invitum. Datum Viterbii in Palatio discoopertо Episcopatus Viterbiensis 6. Idus Junii Anno Domini 1270. Apostolica Sede Vacante.

Loco † † † † † † † † † † † † † † † † † sigillorum pendentium ex cera rubra numero decem & septem.

CAPUT III.

IGnatius Florentinus, Monachus Monasterii Florentiæ, & Abbas Casinensis, nobilitate insignis, & in Divinis, & humanis scientiis apprimè eruditus. Scripsit sermonem pulcherrimum in honorem Sanctissimi Benedicti eumqve coram magno Monasterii, & populi cœtu habuit, quando solemniter capta est possessio Monasterii Casinensis, sub Eusebio Mutinensi ejusdem Cœnobii Abbate, Anno Domini 1505. Scripsit & carmen Sapphicum in honorem & laudem Sanctissimæ Trinitatis. Edidit quoque hymnos in honorem Sancti Betharii Martyris, & Abba-

Abbatis Casinensis. Claruit temporibus Leonis X. cujus dicebatur affinis. Sepultus verò est in Abbatia Civitatis Florentiæ, cum sedisset annos novem in hac Casinensi Abbatia.

ANNOTATIO.

DE Ignatio filio Manfredi ex nobilissima Sqvarcialuporum Familia oriundo, viro doctissimo, ac divini cultus zelantissimo, hæc scribit Michael Pocciantius in catalogo Scriptorum Florentinorum. *Ignatius Squarcialupus Monachus Benedictinus ejusdem Congregationis Generalis Abb. amplissimus, vir vita sanctitate, & bonarum literarum scientia clarus, atque poëta illustris, cujus ingenium omnibus jugiter admirandum extitit: elaboravit tam metro, quam prosa, opuscula quædam, quibus memoriam sui posteritate commendavit, è quibus ista feruntur.*

De Virginitate hymnus carminibus exametris.

Epistola Divi Benedicti ad Scholasticam hetruscis versibus exarata. Orationes multis in locis sua congregationis in solatium Patrum habita.

Rursus hymni nonnulli, inter quos præcipuus extat ille in honorem Sanctissima Trinitatis, quem Patres Casinenses suis in Ecclesiis concinunt & quædam alia.

Mors eum ex humanis abstulit Florentia 1520. *cujus ossa in Abbatia Florentina conquiescunt.*

Hæc de Ignatio Pocciantius. Præter memorata, conscripsit etiam Ignatius, teste Arnoldo Wion lib. 1. cap. 16. Ligni vitæ pag. 92. 30. infrascripta opuscula. De visione Illustr. Principis Ferrandi Consalvi compendium lib. 1. *Divinam Illustris Ferrandi.* De aggregatione Monasteriorum Siciliæ ad Congregationem Casinensem sermon. 1. *Superat vires moles.* Extabant his proximis Annis penes Abbatem Constantinum Cajetanum. Carmen Sapphicum in honorem Sanctissimæ Trinitatis, & de sanctæ Berthario hymni habentur m. ss. in Biblioth. Casinens. De eo agunt Arnoldus lib. 1. cap. 15. 16. lib. 5. cap. 8. Covaccius lib. 6. Petrus Recordatus dial. 4. pag. 457. Diplomata Leonis X. sub datum Romæ Anno 1514. Anno II. sui Pontific. Scipio in elog. Abbat. Consinens. fol. 215.

CAPUT IV.

BEnedictus de Sancto Severino Monachus Casinensis, in Philosophia & divinis Scripturis apprimè eruditus. Fuit temporibus Caroli V. & sepultus est in Casino. *Claruit anno Domini* 1520.

CAPUT V.

JUstinus Hispanus Monachus professus Monasterii S. Justinæ, & hujus Cœnobii Abbas nonagesimus septimus, vir in Philosophia, & divinis scientiis doctissimus, ac historiæ amator. Fuit temporibus Caroli V. Imperatoris, sepultus est in Monasterio S. Justinæ, cum sedisset Anno uno in hoc Cœnobio. *Claruit anno Domini* 1522.

CAPUT VI.

AUgustinus Paduanus Monachus professus Monasterii S. Justinæ, & Abbas Casinensis nonagesimus nonus, vir in philosophia, ac divinis scientiis doctissimus. Floruit temporibus supradicti Imperatoris. Obiit Brixiæ, & sepultus est in Monasterio Sancti Faustini, cum sedisset in Abbatia Casinensi Annis tribus.

ANNOTATIO.

ABbas Casinensis nonagesimus octavus, originem ducens ex familia Bonfiliorum, claruit Anno 1530. Vide elog. Marc. Ant. Scipionis pag. 225.

CAPUT VII.

INnocentius de Novaria, professus Monachus Monasterii Florentiæ, & hujus monasterii Abbas centesimus quartus, vir disertus & valde eruditus in divinis Scripturis: Verum in Philosophia & Mathesi versatissimus. Claruit temporibus Caroli V. & Maximiliani Imperatorum. Obiit Venetiis, & sepultus est in Monasterio S. Georgii, cum sedisset in hoc Monasterio annis tribus.

ANNOTATIO.

INnocentius filius Nicolai Novariensis, linguis Græcis, Hebraicis, Chaldæis, ac Latinis versatus & in omnibus scientiis eruditus. Decessit Anno 1557. Agunt de eo

Wion

Wion. libro 1. cap. 16. libro 5. cap. 8. Ulmus, atqve Marcus Antonius Scipio in elog. Abbatum Casinensium.

CAPUT VIII.

ANgelus Sangrinus Abbas & restaurator Cœnobii Casinensis sub Vincentio Neapolitano Abbate hujus monasterii: Monachus ab adolescentia in Casino factus est, vir reverendus & omni bonitate, & sanctitate redimitus, religione, & vita probatus, & in divinis scripturis versatissimus; Poëta insignis & admirabilis. Scripsit innumera penè opera, inter qvæ hæc tantum brevitati consulens referam, carmen heroicum de ineffabili Jesu nomine. Meditationes septem in septem novissima verba Jesu Christi, eodem genere carminis exaratas: similiter de misericordia, amore & bonitate Dei erga peccatores: De spe peccatoris in Deum: Speculum peccatoris: Parænescs sex in hebdomada sancta: De nominibus Jesu. De contemptu divitiarum, & vanitate humanæ vitæ. Elegias duodecim de Jesu pietate, & amore in peccatores. Triumphum divini amoris. Carmen sapphicum in Nativitate Domini, & in omnes alias ejusdem festivitates. Epicedium in mortem Domini: De Jesu beneficiis in homines. Scripsit & librum unum diverso carminum genere de laudibus B. Mariæ Virginis. Extant qvoqve libri duo, in qvibus celeberrima nonnulla Sanctorum & Sanctarum sacra vario describuntur metro; eorumqve gesta hymnidicis proferuntur modulis. Aureas etiam, divinásqve sententias ex Davidis Psalmis excerptas elegiaco carmine conscripsit. Insuper vitam Sanctissimi Patris nostri Benedicti, carmine heroico conscripsit. Elegias duodecim de passione Domini: Paraphrasim vario metri genere excultam in Psalterium Davidis Regis. De martyrio Monachi: Vitam B. Guillelmi Anachoretæ carmine sapphico: Vitam S. Patris Benedicti, Sanctorum Mauri, Placidi, & Joannis Baptistæ carmine heroico. Vitam aliam S. Benedicti carmine sapphico, & soluta oratione moralem expositionem continentem. Tractatum orationis qvadraginta horarum: & Psalterium gloriosæ Virginis Mariæ carmine sapphico: Scripsit etiam qvamplura alia poëtica, qvæ longum esset singula enarrare. Edidit etiam dialogos, homilias, & sermones multos soluta oratione. Vivit usqve hodie & septuagesimum octavum excessit annum.

ANNOTATIO.

AB oppido Sangri, familia de Faggis ortus est Angelus, qvi, (si Platonis illud verum est nomina rebus plerumqve convenire) Angeli instar fuit, priscæ qvidem virtutis, ac sanctitatis exemplar, temporis avarissimus, & diligens, horarumqve previgil distributor, poëtica facultate usq; adeo pollebat, ut qvidqvid libuisset, facile atqve ubertim penè extemporaneo carmine enunciaret. Opuscula qvæ edidit, teruntur passim eruditorum manibus, impressa Coloniæ Agrippinæ. Psalmos David mira Paraphrasis arte colligavit imitatione Hebræorum, qvos numeris decurrere auctor est Hieronymus, ut & Jobi pleraqve, & Hieremiæ Threnos: extat impressa paraphrasis ista Venetiis 1540. & Basileæ 1551. Romæ verò 1587. in 4. excusa est vita Sancti Benedicti carmine heroico. Tractatus qvadraginta horarum habetur impressus Florentiæ 1587. in 12. & Tridenti in 16. Obiit Casini ann. 1593. ætatis suæ 93. cujus corpus anno octavo post qvam terræ mandatum fuerat, integrum illæsumqve se vidisse in sepulchro testati sunt nonnulli.

CAPUT IX.

HOnoratus Hiserniensis, ex familia Fascitella, in Casino Monachus susceptus est sub Vincentio Neapolitano. Postea verò creatus est Episcopus de Insula in Calabria, Vir in Græcis, humanis, & divinis literis versatissimus. Poëta insignis. Scripsit qvamplurima opera, qvæ temporum calamitate ad manus nostras non devenerunt. Floruit temporibus Caroli V. & Maximiliani Imperatorum.

ANNOTATIO.

MArci filius natus Anno 1502. laudatus à Bembo, Joanne Casa, Flaminio, aliisqve doctissimis viris; cujus etiam poëmata lepidissima leguntur apud Jovium in elog. Suntqve impressa qvoqve in delitiis Poëtarum Italorum. Insigne edidit opus de factis Alphonsi Avoli Marchionis Vasti. Anno Domini 1551. die 30. Januar. à Julio Papa III. ornatus Infula Episcopali; præceptor datus Innocentio Montio Cardinali ejusdem Pontificis Nepoti adoptivo. Meminere Joannicius Gerus* lib. 1. Poëtarum Illustr. Italiæ & Caramella in suo Museo Illustriorum Poëtarum hoc disticho:

Lacteus est vates. Cur lacteus? undeque lactis
Nomen habes? versu est candidus atque tener.

Interfuit Concilio Tridentino. Romæ obiit mense Martii 1564. ibidemqve sepultus postqvam Episcopatum resignaverat anno 1562.

* *Rannius Gerus, hic est Janus Gruterus qui delicias Poëtarum collegit.*

CAPUT X.

GRegorius de Viterbio, Monachus Casinensis, utriusque Juris doctissimus. Floruit temporibus dictorum Imperatorum, & sepultus est in Casino.

ANNOTATIO.

MEminit Arnoldus lib. 2. Ligni vitæ, de scriptor. Ecclesf. litera G. hoc lemmate. *D. Gregorius Viterbiensis J. U. D. & Monachus Congregationis Casinensis, alias S. Justinae de Padua, qui claruit anno Domini 1540. Scripsit tam piè, quam doctè, super Evangelium Joannis: In principio erat verbum homilias, sive sermones tres, qui sic incipiunt. I. Dicibilis sermo de indicibili Verbo inverbis dicibilibus. II. In principio erat Verbum. III. Non licet filiis veritatis. Sunt m. s. s. apud D. Constantinum Syracusanum Monachum Catanensem,* Ita Arnoldus.

CAPUT XI.

BEenedictus Canophilus Sangrinus, Monachus in Casino factus est sub Ignatio Florentino, Abbate Casinensi, vir utriusque Juris doctissimus. Scripsit quamplurimos libros in Jure Canonico. Edidit quoque Repertorium quoddam in Jure Civili, & extractum de foro fori, & foro poli, qui quidem est impressus. Claruit temporibus Caroli V. & sepultus est in Casino.

ANNOTATIO.

BEnedictus Canophilus de Castro Sangri fecit Compendium Juris Civilis, ac Canonici, & summam rerum. Scripsit etiam Repetitionem super primum Decretalium de Constituit. fori & poli, qvi tractatus excusus est Venetiis Anno 1542. in 8. qvem Bernardinus Bonfius J. U. D. Lector ordinarius, ac Decanus Patavinus testatur à doctissimo Marco Mantua, aliisqve clarissimis viris in Patavina Academia examinatum, approbatum, commendatumqve meritò fuisse. Scripsit etiam de privilegiis Ecclesiæ, & Ecclesiasticarum personarum. De criminibus in Deum, & proximum, & pœnis eorum. Floruit Anno Domini 1550.

CAPUT XII.

CHrysostomus de S. Gemiliano Calaber, Monachus Casinensis factus sub Chrysostomo Neapolitano Abbate, postea Archiepiscopus Ragusinus creatus est; vir sanctitate insignis, reformator Monasterium Insulæ Melitæ propè Ragusium, in scientiis doctissimus: sed & in græca lingua valdè eruditus. Transtulit diversos tractatus à græco in latinum sermonem. Claruit temporibus supradicti Imperatoris. Obiit Ragusii temporibus nostris, & sepultus est in suo Archiepiscopatu.

ANNOTATIO.

CHrysostomus fuit electus Archiepiscopus, sedente Ludovico Beccatello Bononiensi die 21. Octobris 1564. ut ex actis Consistor.

CAPUT XIII.

FLavius de Ferraria, Monachus Casinensis, & postea Episcopus Ravellensis, græca & latina ligua validè instructus, à Papa Julio III. plurimum dilectus, atque ob hoc ab eodem Episcopus creatus est. Floruit temporibus Maximiliani Imperatoris.

ANNOTATIO.

HUnc non bene Flavium vocat noster Placidus, uti etiam Arnoldus Wion lib. 2. Ligni vit: cum Hercules Tombesius in Catalogo Ravellensium Episcoporum nominetur. Episcopali dignitate insignitus legitur Anno Domini 1555. die 18. Septembris. Ferrariæ, obiit Anno 1570. ibiqve sepultus in Ecclesia Sancti Francisci. Testatur Marcus Antonius Guarinus in Compend. histor. Ecclesiarum Ferrariens. lib. 4. pag. 247. & Vir. Clar. Ughellus in Episcopis Ravellensibus se legisse meminit insculpta in ejus tumulo hæc verba vernacula lingua. *Hercole Tambusi Vescovo 1570.*

CAPUT XIV.

SEverus Aversanus, in Casino Monachus sub Chrysostomo Abbate susceptus, vir in Philosophia versatissimus, & in divinis scripturis studiosissimus. Floruit tem-

temporibus supradicti Imperatoris, & sepultus est in Casino in Coemeterio S. Annæ. *Claruit anno Domini* 1570.

CAPUT XV.

LUcas Fratensis Monachus in Casino sub Chrysostomo Abbate factus est. Vir acer ingenio, & in divinis scripturis, & in Philosophia doctissimus. Claruit temporibus Maximiliani Imperatoris, & sepultus est in Monasterio Sancti Benedicti Mantuanæ Diœcesis, in quo Philosophiam publicè docuit. *Floruit anno* 1570.

CAPUT XVI.

HIeronymus patria Neapolitanus, ex Nobili & Illustri Caracciolorum familia oriundus, Monachus ab adolescentia factus est sub Hieronymo de Monte Rubeo. Vir humilitate summus, castitate pudicus, prudentia, animi magnitudine, morum gravitate, ac religionis conversatione insignis: nobilis carne, sed nobilior spiritu, humanis & divinis literis sufficienter instructus. Floruit temporibus nostris, & adhuc vivit, Abbásque titularis existit. *Anno* 1570. *clarescebat.*

CAPUT XVII.

PAulus de Alta-Villa, Monachus in Casino susceptus sub Hieronymo de Placentia Abbate: vir in Græcis, Hebraicis, & Latinis literis doctissimus, memoria tenax, ingenio vivax. Fuit temporibus nostris, & sepultus est in Casino, in Cœmeterio S. Annæ. *Claruit anno* 1580.

CAPUT XVIII.

MAtthias de Bergamo Casinensis Monachus, vir in divinis literis versatus, & memoria adeo pollebat, ut plures novi, & veteris testamenti libros memoriter recitaret. Obiit temporibus nostris, & sepultus est in Casino, in Cœmetrio S. Annæ. *Claruit anno* 1577.

CAPUT XIX.

BEnedictus de Sancto Germano, in Casino sub Hieronymo de Placentia Abbate, Monachus factus est. Vir egregius, & ingenio magnus: in Latinis, Græcis & Hebraicis literis valdè eruditus, in Philosophia autem & Theologia doctissimus: adeò ut suis temporibus in nostra Congregatione nemini fuerit secundus. Scripsit Commentària in Psalterium Hebraicum, in epistolam Pauli ad Romanos. Tractatum de usuris: edidit quoque expositiones super Psalmos. Scripsit præterea super libros Perihermenias, Priorum & Posteriorum Aristotelis, super libros de anima ejusdem: Est quoque in lucem editus, & impressioni traditus ipsius tractatus de imitatione Ciceronis. Extant disputationes in libros Prædicamentorum Aristotelis, & pulcherrimum illud opus, quod inscribitur Proverbia animalium. Scripsit etiam Apologiam contra calumniantes ejus opera. Claruit nostris temporibus, & adhuc vivit. *Anno Domini* 1570.

CAPUT XX.

BErnardus de Janua, Monachus Casinensis factus est sub Hieronymo de Placentia hujus Monasterii Abbate: Vir disertus & eruditus in Philosophia, & divinis scripturis. Fuit temporibus Maximiliani Imperatoris, & sepultus in Casino. *Claruit anno Domini* 1570.

CAPUT XXI.

ANtonius Frachensis Monachus in Casino, sub Lauro de Mantua hujus Cœnobii Abbate susceptus est. Vir acri, & magno ingenio, in Græcis & humanis literis versatissimus, in jure etiam Pontificio valde instructus. Scripsit quoddam Repertorium Polyanthea dictum, alphabeti ordine distinctum pro Archivio Casinensi: in quo quidem opusculo & jurisdictiones, & dignitates, & quæcunque bona fuerint vel sint Monasterii Casinensis, facile est invenire. Indidit quoque librum quendam confinium bonorum Casinensis Cœnobii, sed morte præventus, imperfectum reliquit: qui postea à me Placido Romano Monacho Casinensi repurgatus, & perfectus fuit. Floruit temporibus Maximiliani Imperatoris, & sepultus est in Monasterio Sancti Liberatoris de Majella. *Floruit Anno Domini* 1575.

CAPUT XXII.

LUcas Antonius de Firmo, in Casino sub Hieronymo de Placentia Abbate Monachus

chus factus est, vir in Philosophia, & Medicina doctissimus. Floruit temporibus supradicti Imperatoris. Obiit Cajetæ temporibus nostris, & sepultus est in Monasterio sancti Angeli. *Anno* 1570.

CAPUT XXIII.

PIus Patria Neapolitanus, ex nobili, & antiqua Familia Lottheriorum Civitatis Florentiæ ducens originem, Monachus in Casino factus est, sub Innocentio de Novario, hujus Cœnobii Abbate. Vir religione, & bonitate perspicuus, in divinis scripturis doctus, & notitia Juris Civilis, & Ecclesiasticorum dogmatum sufficienter instructus: Qui cum 25. annis religiosè, & laudabiliter vixisset, in nostra Congregatione Casinensi existens, Prior S. Severini in Civitate Neapolis à Papa Gregorio XIII. Episcopus Fundanus creatus est, de quo quia adhuc vivit, meum judicium subtraham, ne in alterutram partem aut adulatio in me reprehendatur, aut veritas.

ANNOTATIO.

CReatus Episcopus Ann. 1576. 30. Jan. Vir religione & bonitate perspicuus, acerrimus Ecclesiast. libertatis defensor. Decessit Casini 1592. ibique tumulatus quiescit.

CAPUT XXIV.

THeophilus Senensis in Casino sub Angelo Sangrino Abbate Monachus factus est, vir ingenio perspicax, in scientiis valde eruditus, verùm in philosophia, Mathematica, & Theologia doctissimus, adeo ut suis temporibus in Congregatione nostra Casinensi admirabilis haberetur. Floruit temporibus nostris, & adhuc vivit. Hic bis vocatus à Romano pontifice fuit, ut ejus opera in quibusdam Ecclesiasticis negotiis uteretur. Edidit tractatum de nova restitutione Kalendarii.

ANNOTATIO.

THeophili Martii nobilis Senensis meminit Petus Recordatus hist. Monasticæ. Romæ in Basilica S. Pauli Pœnitentiæ ministris Pontificiis à Gregorio XIII. adscriptus legitur. De ejus laudibus scripsit Fr. Isidorus Ugurgierius Azolinus Ord. Præd. lib. cui nomen præfixit: Pompe Sanese tit. 21. pag. 667. Extat apud nos tractatus m. s. de Reformatione Kalendarii, incipit: *Magna quidem aggredi laudabile est.* Obiit Casini anno 1586.

CAPUT XXV.

BEnedictus Capuanus in Casino sub Angelo Sangrino Abbate Monachus susceptus est, vir discretus, & valde eruditus in divinis & humanis literis. Verum in scribendis carminibus in materna lingua Poëta insignis & nostris temporibus admirabilis. Edidit librum unum carminum materna lingua, in quo martyrium D. Agnetis, Agathæ, Luciæ, Justinæ & Catharinæ decantat. Scripsit quoque eadem lingua & metro tractatum de cognitione mortis: Triumphum Martyrum, Confessorum & Virginum: librum unum piorum carminum diverso metri genere. Extat etiam ejusdem Tragœdia Jephtæ Ducis Israëlitici populi. Scripsit & Commentaria in Dantem Poetam. Edidit quoque librum unum epistolarum materna lingna. Floruit temporibus nostris, & adhuc vivit.

ANNOTATIO.

CLaruit Benedictus Anno Dom. 1570. Originem ducens ex nobili familia de Uva. Passiones Sanctarum Agnetis, Agathæ, Justinæ, & Catharinæ typis cusæ sunt Florentiæ Anno 1587. in 4. sicuti Jephtæ Tragœdia.

CAPUT XXVI.

JOhannes Evangelista patria Neapolitanus, & nobili Mormiliorum familia oriundus, Monachus in Casino ab Ignatio Neapolitano susceptus est. Vir ingenio perspicax, & divina, & humana eruditione valde instructus. Verum in versificandi scientia antiquis per omnia comparandus. Scripsit qvamplurimos tractatus. Librum scilicet, in qvo continentur præcipuè Domini festivitates, vario metri genere illustratæ. Librum de laude gloriosæ Virginis Mariæ, in cujus calce ejus Psalterium elegiaco carmine concinitur.

Librum

Librum, qvi nonnullorum Sanctorum vitas, hymnosqve vario carminum genere continet. Extat & alius ejusdem liber carminum, in qvo illa præsertim opuscula continentur; De insigni Christianorum victoria contra Turcas temporibus Maximiliani Imperatoris, & Pii V. Pontificis Max. De laudibus Casinensis Juventutis: Ibidemqve liber odarum appenditur, & in fine continetur liber Tristium, ubi suas, & amicorum ærumnas elegiacè decantat: sunt & qvatuor ejusdem Eclogæ. Scripsit præterea innumera Epigrammata. Edidit qvoqve declamationes & sermones aliqvot, homilias duas prosa oratione. Item expositionem in epistolam Divi Pauli ad Romanos: & in librum Perihermenias Aristotelis. Materna autem lingua qvamplurima pia carmina de laudibus gloriosæ Virginis Mariæ, & usqve in præsentem diem scribit.

ANNOTATIO.

SCripsit etiam de Sancta Febronia Virg. & Martyr. versus, qvi habentur impressi Romæ 1589. unà cum operibus Prosperi Martinengi. Memorata opuscula m. ss. uti etiam multa alia, se legisse testatur lib. 2. Lign. vit. pag. 430. Arnoldus Wion, dum Casini morabatur. Meminit & Possevinus in suo Apparatu. Clarescebat Anno 1590.

CAPUT XXVII.

THomas ab Ebulo, Casinensis Monachus, sub Angelo Sangrino Abbate factus est. Vir prudentia & ingenio insignis: In philosophia, & divinis scripturis doctissimus. Scripsit librum Synodalium: Librum examinis Confessorum, & promovendorum ad sacros ordines, & eorum, qui mittendi sunt ad parochiales Ecclesias. Edidit quoque materna lingua Conciones quinquaginta. Floruit temporibus nostris, & adhuc vivit, & Vicarius generalis in tota Diœcesi Casinensi existit. *Obiit post annum 1574. Casini.*

CAPUT XXVIII.

HIeronymus ex nobili Sersalium famila Civitatis Cosentiæ originem ducens in Casino sub Hieronymo de Placentia hujus sacri Cœnobii Abbate Monachus effectus est. Vir callido quidem, & subtili ingenio, in humanis & divinis literis mediocriter eruditus; verum in rerum humanarum experientia, & in peragendis negotiis insignis, & admirabilis. Floruit temporibus nostris, & hujus Casinensis Cœnobii Abbas extitit. Sepultus verò est Parmæ in Monasterio Sancti Joannis Evangelistæ, ubi Capitulum generale nostræ Congregationis celebratur. In Anno Domini 1577.

CAPUT XXIX.

APollinaris à Bauco ab adolescentia sub Lauro de Mantua Abbate in Casino Monachalem vestem induit, ubi per triginta fermè annos angelicam potius, quam humanam vitam duxit. Hic vir vitæ integerrimæ, humanis & divinis literis satis instructus, adeò in scripturis sacris deditus erat, ut exercitationis causa, atque ne otio torpesceret, ex veteri, & novo testamento, atque ex diversis Catholicis, orthodoxisque Patribus innumeras aureas sententias excerpserit & scripserit. Decanus præterea in hoc Casinensi Monasterio existens, novitiorum curam invitus, ac renitens suscepit. Tali igitur fungens officio, me licet indignum, Casinensium Monachorum cœtui adscripsit, sub Domino Matthia de Lignano hujus Cœnobii Abbate, cum viginti essem annorum, in Anno Domini 1570. De hoc magistro meo illud silentio non prætereundem esse judicavi, quod ad vitæ integritatem & puritatem pertinet. Nam talis ejus vita fuit, ut mortis suæ tempore, in vigilia scilicet Nativitatis S. Joannis Baptistæ, cum in Missa, Cloria in excelsis Deo cantaretur in Ecclesia, ejus anima ab ergastulo corporis egrediens in Cœlum ab Angelis deferri cerneretur. Sepultus verò est in Cœmeterio S. Annæ. Anno Domini 1581.

CAPUT XXX.

ANdreas à Suessa, Juvenis præclaræ indolis, & vivacis ingenii, de civitate Neapolitana, ubi à parentibus studiis literarum erudiendus traditus fuerat, egre-

egrediens, Casinum advenit, atque ab Isidoro de Placentia hujus sacri Cœnobii Abbate Monachus factus est. Hic exiguus quidem corpore, sed ingenio magnus, ab ipso ferè suæ Conversationis initio, ob sui ingenii vivacitatem, & rerum mundanarum experientiam, cum singulari quadam prudentia, ac solertia conjunctam, multis annis hujus nostri monasterii negotiis, operam dedit. Inter multa præclara ingenii sui monumenta, existens in regimine terræ nostræ Citrarii scripsit Regesta duo omnium Jurium, & bonorum, quæ in præsentiarum in eadem Terra à nostro monasterio possidenter. Humanis insuper, & divinis literis apprimè eruditus, magnam suam apud omnes adhuc vivens expectationem concitavit. Vivit etiam & temporibus nostris hujus Casinensis monasterii Præpositus existit. *Floruit anno Domini 1578.*

CAPUT XXXI.

GRegorius Cortesius Mutinensis, Abbas primum Sancti Petri de Perusio, deinde Sancti Benedicti de Mantua, & S. R. E. Cardinalis à Papa Paulo Tertio creatus, Anno Dom. 1542. Vir utriusque Juris Doctor & in divinis scripturis valdè instructus. Scripsit quamplurima carmina in laudem D. Petri, quæ impressa reperiuntur. Obiit Romæ, & sepultus est in Ecclesia Sanctorum Apostolorum anno Domini 1584.

Explicit Supplementum Domini Placidi Romani & Diaconi, de Viris illustribus Cœnobii Casinensis.

ANNOTATIO.

NObilissima Familia Cortesiorum ortum suum habuit à qvodam Imperiali Vicario qvi nomine Ludovicus Cortes, inter Gallos nobilissimus; cum esset à consiliis Pipini Regis Italiæ, Caroli filii, Civitatem Mutinam inhabitaverat. Ex ea Gregorius noster natus est; vir qvidem græcis, latinisqve literis instructissimus. Severum Varinum Placentinum Monachum Cisterciensem, raræ & exqvisitæ eruditionis virum, præceptorem habuit. Ab ineunte ætate Civili, Canonicoqve Juri operam dedit, & apud Joannem Mediceum Cardinalem, postea Leonem Papam Decimum audiendarum Causarum munus exercuit. Demum cum Romanæ aulæ pertæsus ad sua pristina studia rediisset, ex divino etiam instinctu, Casinensibus Monachis nomen dedit. Ejus postea virtutis, probitatis, ac scientiæ fama inductus Paulus Papa Tertius, in Collegium Cardinalium adscivit, incredibili totius Senatus consensu, anno Domini 1542. die 11. Junii tit. S. Cyriaci in Thermis, & Urbinatensium Præsul est etiam dictus: privilegio insuper concesso, ut purpureo cultu sibi uti liceret, tametsi Monachus Benedictinus esset, quod etiam concesserat Card. Philippo à Camera Gallo pariter Benedictino. Plurima hujus viri clarissimi monumenta relicta sunt, videlicet:

Quod sanctus Petrus Romæ fuerit, ad Hadrianum Sextum lib. 1.

Epistolarum Familiarum lib. 1.

Hi duo impressi sunt Venetiis apud Franciscum Franciscium Senensem anno Domini 1573. in 4.

De Theologica Institutione lib.

Hymnorum diverso metro lib. 1.

Carmen sapphicum de vita S. Honorati Archiepiscopi Arelatensis.

Hymnus in Deiparam Virginem.

In Divum Honoratum Carmen.

In Lerinam Insulam Carmen.

De potestate Ecclesiastica tract.

De peccato originali.

De direptione urbis Genuensis.

De Theologia & Philosophia, multa.

Lerinensis Insula, & Cœnobii laudes.

Poëmata quadam ad imitationem Catulli.

Prodierunt ex Aldi officina cum Sanazari de partu Virginis lib.

S. Basilii de Virginitate liber è græco in latinum idioma, ejus opera perlegitur.

De Viris Illustribus Ordinis Monastici lib. 1. qvi furto sublatus ideò non habetur, refert Arnoldus Wion lib. 2. Lign. vit. pag. 216. Et alia multa scripsisse fertur, qvæ temporum injuriâ, hominumqve negligentiâ perierunt.

Libri qvatuor in sententias Petri Lombardi perperam à Nomenclatore Card. à Torrigio lib. de Script. S. R. Card. & ab aliis attribuuntur nostro Gregorio, cum suum agnoscant auctorem Paulum Cortesium Protonotarium Apostolicum.

Extant diversæ epist. Dionysii Faucherii Monachi Lerin, in laudem nostri Gregorii in

in Chron. Lerin. Qvanti autem integritatem ejus, doctrinam, ac prudentiam incomparabilem supradictus Paulus Pontifex fecerit, ex miris laudibus, qvibus eum cohonestavit, qvando in cœtum Cardinalium adlegit, agnosces: audi ipsum cum eo loqventem. *Hodie in his sacris jejuniis, atque in Consistorio nostro secreto, inducti singulari tuâ probitate, religione, integritate, ac doctrinâ, te S. R. E. Cardinalem, cum DEI nomine, de Venerabilium Fratrum nostrorum ejusdem S. R. E. Cardinalium consilio, creavimus, &c.* Meminere Cortesii Sadoletus, & Bembus; qvorum alter doctissimum, alter excellentis doctrinæ virum appellat, ingeniiqve propè divini. Vide etiam qvæ notavit eruditissimus d'Auberi in histor. generali Cardinalium Gallico idiomate conscripta part. 4. edita Parisiis 1647. Obiit Romæ Anno Domini 1548. 11. Kalendas Octobris, sepultusqve est apud Ecclesiam Sanctorum Apostolorum ante altare Sanctæ Eugeniæ.

INDEX
SCRIPTORUM ALPHABETICUS, QUORUM MEMINIT PETRUS DIACONUS, VEL SUPPLEMENTI AUCTOR, PLACIDUS ROMANUS.

Numeri paginas denotant.

A.

B.

C.

E.

F.

G.

H.

I.

L.

M.

N.

O.

P.

R.

S.

T.

V.

VENERA-

VENERABILIS ATQUE EGREGII IN CHRISTO PATRIS, DOMINI JOHANNIS A TRITTENHEM, ABBATIS SPANHEMENSIS, ad reverendissimum in Christo patrem, dominum JOHANNEM DE DALBERG, Episcopum Wormaciensem, Epistola.

Reverendissimo in Christo patri & domino, domino Johanni de Dalberg, divina providentia Wormaciensi Episcopo: Frater Johannes, vocatus abbas in Spanhem, ordinis sancti Benedicti: modicum id quod est. Consueverunt olim veteres (reverendissime pater) si quid operis novi cudissent, ut robur & firmitatem acciperet perpetuam, id viris dicare praestantibus, quatenus aemulorum lingua venenata lumine majestatis reverberata, dentem pravi morsus nusquam valuisset infigere. Nec eos fallebat opinio quae ex humilitate processit, cum doctis semper praesulibus amica sit in subditos laudibus attollenda benignitas, quae bonorum studia remunerat, pravorum coercet. Hoc nostri quoque vetustatis exemplum pro posse imitantes, opera quae scriptitant dicata Ecclesiarum praelatis ac viris doctioribus solent submittere, ut eorum autoritate comprobata, secure valeant in publicum prodire. In lucem enim sine timore prodeunt, quae testimonio Pontificis fulciuntur. Nemo quippe ni stolidus facile accusat, quod judicio majorum comprobari non ignorat. Tuto quiescit innocentia ovium, quam pastoris boni miseratio contuetur. Cum igitur exempla veterum nobis sint incitamenta virtutum, dignum est ut eorum imitemur mores sacros, quorum canimus laudes, quatenus dum nos ex illis atque ex nobis alii proficiunt, ordo Ecclesiasticae hierarchiae inviolabilis perseveret. Et licet minor sim quam ut meis opusculis quempiam delectari confidam, id tamen quod habeo in domini gazophylacium humiliter offerre institui, in quo Croesi divitiis aera duo viduae jure praeferuntur. Cum itaque nuper ad instantiam amicorum librum de scriptoribus Ecclesiasticis multo labore comportassem, quemadmodum res ipsa testatur: ne vestigiis veterum aberrarem, hunc ipsum laborem meum alicui viro doctissimo & Ecclesiastica dignitate praelato submittere decrevi, cujus auctoritate & benevolentia dentes invidorum sine morsu transiret. Cumque hinc multa cogitatio mihi succrevisset, cui eandem lucubratiunculam considerem gratiorem, se multi obtulere vacillanti, de quorum doctrina & benivolentia spes non modica promissa vigebat, inter quos tu mihi pater reverendissime, potior, eminentior, doctiorque occurristi, qui omnes doctrina vincis, & eruditione superas universos. In te nobilitas generis alti relucet, Episcopalis auctoritas eminet, honestas morum conspicitur, bonarum artium omnimoda scientia collaudatur. Num talem poterimus virum praeter te usquam invenire, in quo haec omnia simul concurrant? Inter Alemannos neminem tibi pater reverendissime novi aequalem, in quo genus, dignitas & eruditio tanta refulgeant. Non loquor ad aurem, testis assit omnipotens, nec blandus capto laudator, quoniam Germania omnis te virum undecunque peritissimum non ignorat. Te colunt docti, te nobiles ac principes observant, tu nobis quod Plato narratur fuisse Antimacho, tuo comprobatus eloquio, doctus merito judicatur. Publica fama quae non mentitur agnovimus, quam profunda scientia in sacris literis tibi abundet, quam perspicax interpretatio juris, quanta denique suavitas, dulcedo, leporque dicendi, ac perorandi, ut doctissimis viris, quorum in catalogo mentionem fecimus, te conferendum non dubitemus. Testantur hoc lucidissimae orationes quas habuisse diceris, testantur Epistolae, testantur Epigrammata plura. Siquidem clarissima nominis tui fama, non solum nostris Germanis, sed & Italis & Gallis cum laude innotuit. Hinc subiit animum, ut tanto tibi Pontifici subjectum opus de scriptoribus Ecclesiasticis inscriberem, dicaremque tuo nomini, quatenus sub umbra pontificalis culminis quiescerem securus. Sed dum intueor corusci luminis in te splendorem, reverberor, retrahor, totusque formidine tantae majestatis tuae concutior, ne forte tibi patri sublimi atque doctissimo scientia, merito & dignitate prorsus inferior, inde displiceam, unde placere praesumebam. Scio enim occupationes tuas plurimas, & sacrata studia non ignoro, quibus molestus esse meis naeniis non debueram. Sed animat me doctrina tua, quam benignitas & humanitas tua cunctis reddit amabilem, quippe quae litteras nullius abhorret, neminemque indignum suo censet alloquio. Ad tuam celsitudinem igitur, quanquam infimus sim, accedo, tibi praesens opusculum humiliter submitto, te judicem illius ac defensorem constituo. Suscipe quaeso pater reverendissime atque doctissime hanc nostram qualemcunque lucubrationem, examina, judica & defende, eamque si dignam judicaveris, benigno favore prosequere. Et qui veterum scripta continua lectione revolvis, eorum quoque, si quando vacat, catalogum digneris inspicere. Ego autem adhuc nulli praesens communicavi opusculum, donec agnoscam id tuae authoritatis testimonio comprobatum. Exspectant illud amici, impressores praestolantur, sed paternitatis tuae sententiam omnibus censeo praeferendam. Indulgeat mihi oro clementissima paternitas tua, quod auribus occupatis in arduis, ineptias meas praesumpserim referare, quia tanta mihi de tua humanitate, mansuetudine & benignitate fiducia est, ut de benevola susceptione nostri catalogi, minime liceat dubitare. Et pro maximis computabo deliciis, si te meis lucubratiunculis agnovero delectari. Vale reverendissime Pater & me famulum tibi deditissimum cum destinato volumine habeto commendatum. Ex Spanhem, sexto Calend. Maji Anno Domini M.CCCC.XCII.

REVERENDI PATRIS DOMINI JOHANNIS DE TRITTENHEM, ABBATIS SPANHEMENSIS, AD VENERANDUM DOCTISSIMUMQUE VIRUM, PATREM ALBERTUM MORDERER, Epistola responsiva, rationem reddens, cur inter Ecclesiasticos scriptores multos secularium litterarum professores posuerit.

FRater Johannes de Trittenhem, abbas in Spanhem, ordinis sancti Benedicti: fratri Alberto Morderer, ordinis minorum de observantia, amico salutem dicit. Mirari te dicis (Alberte amantissime) quod professores secularium literarum, qui nihil Ecclesiasticum scripserunt, inter viros illustres Ecclesiasticosque scriptores posuerim, cum harum rerum scriptores Hieronymus, Gennadius, Isidorus, Honorius, Sigebertus, & reliqui doctorum censores id minime fecisse inveniantur, indignum judicans ut secularibus disciplinis intenti, qui nihil ad Ecclesiæ universalis ædificationem laborarunt, inter Ecclesiasticos scriptores locum sortiantur. Non miror quod miraris, mirantur & cæteri. Tibi ergo respondendo satisfecerim omnibus, qui eadem opinione tenentur. Et primo quidem cur alii non fecerint, quod me fecisse miraris, nihil ad me pertinet, ego vero quare fecerim, quod illi non fecerunt, breviter narrabo. Equidem bonarum artium professores, in fide catholica manentes, philosophos, oratores, atque poëtas, qui utile honestumque in sua facultate quippiam scriptitant, ego indignos catalogo illustrium virorum nequaquam censeo, quos juvare Ecclesiam suis lucubrationibus non ignoro. Neque enim satis eruditum in divinis scripturis quemquam dici posse arbitror, ubi secularis literaturæ disciplinam ignorarit. Quomodo autem eam discet Theologus, si non sit qui tradiderit? Quis nesciat quantum Christianus & fidelis philosophus prosit Ecclesiæ, qui gentilium errores destruit, argumenta, & fallaces syllogismos aperit, dogmata infidelium confundit? Lege veterum historias, & invenies gesta fidem astruere verbis. Quotiens orthodoxi philosophi calliditatem hæreticorum disputando destruxerint, gentiles superarint, schismaticos vicerint? Quid multis utar? Omnis Theologorum schola, à philosophia jam studendi sumit exordium, adeo, ut theologus esse non possit, qui prius philosophus apud eos non extiterit. De oratoribus quid dicam, sine quorum magisterio infructuosum antiqui omnem censebant theologum, quippe qui bona, quæ didicisset, aliis persuadere non potuerit. Rhetor enim figuras scripturarum reserat, tropos dilucidat, dissoluit nodos, colores ostendit, dubia enucleat, umbras verborum efficit claras. Qui dum oratoris assumit officium, facile hæreticorum allegationes destruet, atque convincet errores. Quis denique boni oratoris laudes digne prosequi valeat, si quantum in persuadendo possit, diligenter pensat? O utinam omnes theologi nostri temporis oratoriam colerent, quantum in Ecclesia Dei suis exhortationibus fructum producere possent? Theologus orator, animos auditorum suorum in potestate sua habere dicitur, ad cujus persuasiones ad ea quæ sancta & justa sunt, facile moventur. Sed neque poetas Christianos abjicimus, quos theoriæ nostræ magis appropinquare non dubitamus, qui sub umbra rei gestæ vel fictæ, quid agendum fugiendumve sit nobis compendio demonstrant. Neque ignoramus quantam injuriam hodie suscipiant poetæ à theologis quibusdam indigestis & crudis, qui omnes poetas una sententia damnant, mendaces eos asserentes atque turpiloquos, quasi non possint esse veraces & boni qui carmina veterum imitantur poetarum. Absit poetam bonum esse non posse, atque veracem, qui sanctos patres Augustinum, Hieronymum, Sedulium, Prudentium, Bedam aliosque innumerabiles in hac arte habuit præcessores. Sed non est mei officii, neque hujus temporis horum ignaviam redarguere. Ut ergo claudam epistolam, ego philosophos, oratores, poetas, cæterarumque bonarum artium cultores fideles & Christianos, qui aliquid utile scripserunt Ecclesiasticis scriptoribus, connumerandos existimavi triplici ratione. Prima, quod eorum opuscula ad scientiam sanctarum scripturarum, non modicum conducere posse arbitratus sum. Secunda, quod verisimile mihi visum sit eos aliqua Ecclesiastice scripsisse quæ me lateant. Ultima quod occasionem sibi per nos datam intelligant, ut Ecclesiastice deinceps scribentes, locum susceptum condignis laboribus exornent. Tantos ergo viros Ecclesiæ catholicæ tam utiles, tune rejiciendos existimas? Absit à nobis ut tam temeratam illis injuriam irrogemus, qua nos credant æmulationis studio provocatos non ratione pietatis, dicantque nobis illud quod vulgo jactatur proverbium: Scientia non habet inimicum, nisi ignorantem. His itaque breviter tibi respondere volui, ut scires non sine causa factum, quod factum ante mirabaris. Vale, nostri memor ad Deum in orationibus tuis. Ex Spanhem, quarto nonas Aprilis. Anno Domini M.CCCC.XCII.

Prolo-

Prologus Auctoris.

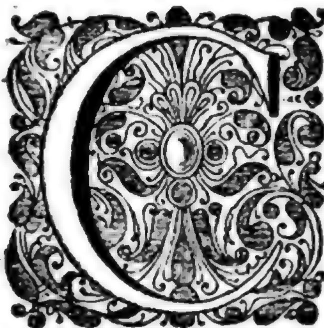
MULTORUM instantia sæpe rogatus sum, ut librum quem de scriptoribus Ecclesiasticis olim inchoaveram, jam pro notitia librorum habenda, quandoque nacta opportunitate perficiam. Diu fateor distuli, ne si tam ardua inconsulte aggredi præsumerem, æmulorum odia ex levitate mea provocarem. Nunc autem quoniam ad petitionem amicorum doctorum accessit consilium, qui ad hanc subeundam provinciam me rationibus suis animarunt, non potui diutius eorum petitionibus resistere, maxime cum hoc nostrum opusculum tantorum virorum patrocinio fulciatur. Cur enim odia detractorum metuerem, cum doctorum refugium mihi patere videam? Erunt, non dubito, qui laborem hunc nostrum dignum laudibus existiment, erunt etiam qui eum studio æmulationis vituperent. Quid enim? Ergo ne bonorum operum exercitia intermittemus, ne odia æmulorum provocemus? Absit. Malos quisquis non imitatur offendit: qui autem inuidos offendere metuit, bonis injuriam facit. Et quidem malis displicuisse laudabile est, qui nihil amare assolent, nisi eorum moribus comparetur. Jam nunc igitur amici importuni exactores suscipite librum de scriptoribus Ecclesiasticis compositum, quem sedulis precibus tanto cupiuistis desiderio terminari. Feci quantum potui, & huic operi promtas vires impendi, licet in multis affectu sit minor ipsa facultas. Ego enim cœcutientium more, ductu præcedentium patrum hanc sylvam ingressus sum, & de illorum opusculis singula congrua meo proposito colligens, in hunc fasciculum comportavi. Multos etiam scriptores diutina investigatione repertos magnis sudoribus & expensis, catalogo nostro inserui. Non mireris optime lector, si in librorum annotationibus ac titulis non semper mea tuæ concordet opinio. Quis in tam multimoda varietate librorum, singulorum opiniones enumeret, ne dicam concordet? Dabis ergo veniam si aliquando volumen aliter vel aliter inueneris prænotatum quam tua capit opinio. Non enim singulorum diversitates mihi licuit ubique exprimere. Nam (ut jam dixi) vestigia patrum sequutus sum, & ubi dissonabant illi, quod verius credidi complexus: Tu autem si aliud quod solidiori veritate constet inveneris, libenter tuæ cedam sententiæ. Placuit autem mihi novo scribendi modo procedere, ut lector ipse notitiam librorum ex principiis facilius possit invenire. Incipiens itaque ab apostolorum discipulis, usque ad ultimum annum Imperatoris Friderici tertii, Domini videlicet millesimum qnadringentesimum ac nonagesimum tertium, illustrium virorum deduxi catalogum, in quo non omnium, sed eorum duntaxat quos reperi nomina, dignitates, scripta, temporaque signavi, apponensque ex adverso titulorum voluminum principia, invisa autem spacio pertransivi. Quorundam tempora quibus claruerunt ad nutum reperire non potui, quos tamen ut visum mihi fuerat convenienti loco collocavi. Et hunc in utroque defectum scientis suppleat cognitio, ut videlicet tempora singulorum computet, & transpositos ad loca sua reponat. Fateor me etiam plures præterisse consilio, quorum nec scripta inveniuntur facile, nec tempora. Novi quoque adhuc multos viros doctissimos viventes, qui varia dicuntur edere opuscula, de quibus cum non sit mihi certa cognitio, malo transire silentio, quam incerta cogitare. Et (ut Hieronymi verbis utar) si, qui de viventibus adhuc scriptitant, à me in hoc catalogo prætermissi sunt, non mihi, sed sibi imputent, qui scripta sua celare maluerunt quam in lucem venire. Sed credo quod scriptis suis & ingenio contenti, mei silentii dispendia non curabunt. Nam & eorum quos reperi, non laudes volui depingere, sed libros. Hoc enim studium posceret voluminis prolixioris. Vade nunc igitur in orbem opus nostro labore completum, vade & amatoribus librorum thesaurum expende quem contines. Quid times? Quid trepidas? Quid moraris? Noli timere prodire in publicum, odia æmulorum ne metuas, tot sanctorum patrocinio suffultum. Eja liber exilis quidem ingenii, sed magnarum rerum ostensor. Quid est quod velut ignavus inutilisque formidas? Egredere confidenter, te laudabunt mille, dum vix unus vituperat. Amor Dei quo scriptus es te cum auctore semper & ubique clemens precor excuset, Τέλος.

COM-

COMMENDATISSIMI VIRI, REVERENDIQUE IN CHRISTO PATRIS, DOMINI JOHANNIS DE TRITTENHEM, ABBATIS SPANHEMENSIS.

Liber de Ecclesiasticis Scriptoribus.

I.

CLEMENS sanctæ Romanæ Ecclesiæ quartus à beato Petro (ut quibusdam placet) ordinatus Episcopus, natione Romanus, vir sanctus & Deo dilectus, morum quoque decore ornatus, cujus vita & passio in scripturis Ecclesiasticis habentur, sedit in pontificatu novem annis & decem diebus. In exilium pro fide Christi relegatus animo constanti obiit anno Trajani Cæsaris tertio, Domini autem centesimo tertio. Hic beatissimus martyr nonnullas fide & eruditione plenas fertur in persona Romanæ Ecclesiæ scripsisse Epistolas, De quibus extant præcipua.

Ad Ecclesiam Corinthiorum	Epistola una.
Ad Jacobum quoque Apostolum	Epistolæ duæ, *Clemens Jacobo Domino.*
Præterea itinerarii vitæ suæ	libri decem. *Cum in urbe Roma.*
Item disputationis Petri	liber unus.

Hæc autem duo ultima volumina inter apocrypha computantur, ut patet xv. dist. *Sancta Romana.* Feruntur ejus & aliæ epistolæ, sed apocryphæ.

II. DIONYSIUS Ariopagita Atheniensis, philosophus insignis, per beatum Paulum Apostolum conversus ad fidem, primus (ut quibusdam placet) Atheniensis Episcopus ordinatus est, vir eximiæ sanctitatis & incomparabilis doctrinæ. Hunc post decessum Apostolorum, beatus Clemens Romanæ urbis Episcopus cum Rustico presbytero & Eleutherio diacono ad prædicandum gentibus verbum Dei misit in Franciam, alio in ejus locum ordinato Episcopo. Scripsit autem græco sermone multa præclara opuscula. De quibus apud Latinos tantum inveni subjecta.

De cœlesti hierarchia	lib. unum.	*Omne datum optimum &c.*
De Ecclesiastica hierarchia	lib. I.	*Sacerdotii quidem nostri.*
De divinis nominibus	lib. I.	*Nunc jam vir Dei post.*
De mystica theologia	lib. I.	*Trinitas supersubstant.*
De symbolica theologia	lib. I.	*Sanctus quidem Timo.*
Ad Cajum	Epistolas IV.	*Tenebræ occultantur.*
Ad Dorotheum ministrum	epist. I.	*Divina caligo est in.*
Ad Zosipatrem sacerdotem	epist. I.	*Non opineris hic victo.*
Ad Polycarpum	epist. I.	*Ego quidem non scivi ad.*
Ad Demophilum	epist. I.	*Hebræorum historiæ.*
Ad sanctum Johannem Evangelistam	epist. I.	*Saluto te sanctam animam.*
Ad Apollophanium philosophum	epist. I.	*Apollophanio concre.*
De obitu Pauli ad Timoth.	epist. I.	*Saluto te divum disci.*

Hæc sunt quæ de scripturis beati Dionysii apud Latinos invenio, si quid amplius edidit, apud Græcos remansit. VERUM cum prædicta opuscula magna obscuritate tegerentur, sequentium patrum explanatione facta sunt lucida. E quibus prior illa transtulit & exposuit Johannes Scotus nostri ordinis * monachus: deinde Hugo sancti Victoris, Rupertus Lincolniensis, Albertus magnus, & Dionysius Carthusiensis, & alii multi quorum jam non est in promptú reminiscentia. Passus autem est beatus Dionysius in agro Parisiaco una cum sociis supradictis, sub Domitiano Imperatore. Anno Dn. XCVI. Indictione IX. Ætatis vero suæ nonagesimo. Sepultus est Parisiis in Ecclesia nomini suo consecrata, clarens miraculis.

III. LUCIUS ANNÆUS SENECA Cordubensis, Philosophus, Fotini, *a*) Stoici discipulus, & patruus Lucani poëtæ, vir vitæ continentissimæ fuit. Quem testimonio beati Hieronymi celebratum in catalogo Ecclesiasticorum scriptorum idcirco posui, quoniam & Pauli Apostoli amicissimus extitit, & ad institutionem moralis vitæ multa eleganter composuit. Hunc biennio ante quam Petrus & Paulus coronarentur, Nero Cæsar infaustus necavit, cujus aliquando discipulus indignissimus fuit. De cujus opusculis subjecta reperi.

De morum institutione	librum unum.	*Omne peccatum actio est.*
De quatuor virtutibus	lib. I.	*Quatuor virtutum spe.*
De remediis fortunæ	lib. I.	*Licet cunctorum poëtarum.*
Declamationum *b*)	lib. X.	*Exigitis rem magis io.*

* Benedicti.

a) Sotionis. *b*) Has declamationes quemadmodum & Suasorias ac Controversias constat esse non L. Senecæ Philosophi, sed M. Annæi Senecæ, Patris. Ad quem etiam pertinent, quæ de stupenda memoriæ ejus vi mox narrat Trithemius.

Debe-

De clementia ad Neronem	lib. II.	*Scribere de clementia.*
De beneficiis ad Brutum *a)*	lib. VII.	*Inter multos ac varios.*
De ira ad Novatum	lib. III.	*Exegisti à me Nova.*
De providentia.	lib. I.	*Quæsisti à me Lucili.*
De beata vita ad Gallionem.	lib. I.	*Vivere Gallio frater.*
De consolatione ad Marciam.	lib. I.	*Nisi te Marcia scirem.*
De consolatione ad matrem	lib. I.	*Sæpe jam mater opti.*
De tranquillitate vitæ.	lib. I.	*Inquirenti mihi in me.*
Quod in sapientem non cadit injuria,	lib. I.	*Tantum inter Stoicos.*
De brevitate vitæ	lib. I.	*Major pars mortalium.*
De studiis liberalibus *b)*	lib. I.	*De liberalibus studiis.*
De quæstionibus naturalibus	lib. VII.	*Quantum inter philosophiam.*
Suasoriarum sententiarum	lib. I.	*Sin ut cujuscunque rei.*
Controversiarum	lib. V.	*Duo fratres inter se dis.*
De paupertate	lib. I.	*Honesta inquit Epicu.*
Ad Polybium consolationis	lib. I.	*Nostra compares firma.*
De ludis Senecæ *c)*	lib. I.	*Quid actum sit in cælo.*
De verborum copia.	lib. I.	
De matrimonio *d)*	lib. I.	
Tragœdiarum	lib. X.	
De morte Claudii	lib. I.	
Epistolarum ad Paulum	lib. I.	*Credo tibi Paule nun.*
Epistolarum ad Lucilium	lib. XXII.	*Ita fac ergo mi Lucili.*

Ita sunt quæ de scriptis Senecæ ad præsens potui invenire. Dicitur autem & alia nonnulla scripsisse opuscula, quæ ad manus nostras adhuc minime venerunt. Erat sane amator sapientiæ ardentissimus, & inquisitor illius studiosus, ac tam tenacis memoriæ, ut coram se lecta nominum duo millia memoriter mox recitaverit. Insuper cum quidam poeta ducentos versus edidisset, & in charta congestos coram Nerone ex ordine recitaret, mox Seneca memoria usus pro volumine, eosdem versus ab ultimo incipiens ordine retrogrado usque ad primum singulos repetivit. Omnium quoque civium suorum nomina memoria tenuisse legitur. Claruit Romæ temporibus apostoli Pauli sub Nerone Imperatore. Anno Domini L.

IV. MARCELLUS *e)* Marci urbis Romæ præfecti filius, Simonis Magi quondam discipulus, literis secularibus sufficienter instructus, prædicatione beati Petri Apostoli ad fidem Jesu Christi conversus, multa ad utilitatem Ecclesiæ Dei composuit. Scripsit enim, rogantibus Christianis:

De conflictu Petri & Simonis, librum unum.

Ad sanctos Nereum & Achilleum,	lib. I.
De actibus Petri & Pauli	lib. I.
De artibus Simonis,	lib. I.
De obitu sanctæ Petronellæ,	lib. I.
De passione sanctæ Fœliculæ,	lib. I.
De passione sancti Nicomedis,	lib. I.

Alia quoque de sanctorum gestis edidit, quæ ad notitiam nostram non venerunt. Claruit Romæ temporibus sancti Petri Apostoli Anno Dn. L.

V. LINUS primus post beatum Petrum Romanæ urbis Episcopus, natione Tuscus, vir sanctissimæ conversationis, multis & in vita & post mortem miraculis coruscans, sedit in pontificatu annis undecim, mensibus tribus, & diebus duodecim. Qui cum vir esset doctissimus, & Deo dilectus, Scripsit Græco sermone sanctorum Apostolorum Petri & Pauli uno die passorum.

Martyrium lib. I.

Et quasdam Epistolas.

Tandem à Saturnino Præfecto cujus filiam à dæmone liberaverat, capitali sententia punitus martyr efficitur undecimo Calend. Octobris. Claruit Romæ sub Galba Imperatore Anno Domini LXX.

VI. PHILO Judæus, natione Alexandrinus, de genere sacerdotum, à beato Hieronymo inter scriptores Ecclesiasticos idcirco ponitur, quoniam in suis opusculis plerunque in Christianorum laude versatur. Hic cum suæ gentis legatus Romam missus esset, amicitiam beati Petri Apostoli habuisse memoratur, & ob hanc causam etiam sancti Marci discipuli ejus sectatores apud Alexandriam laudibus ornavit suis. Erat autem vir undecunque doctissimus, & velut alter Plato habitus; ita ut vulgo diceretur: Aut Plato Philonem, aut Philo imitatur Platonem. Tanta enim ser-

a) imo ad Æbucium Liberalem. *b)* est Epistola Senecæ LXXXVIII.
c) Hic liber quem de ludis vocat Trithemius, idem est cum illo quem de morte Claudii infra veluti diversum commemorat.
d) De matrimonio scripsisse Senecam testatur S. Hieronymus contra Jovinianum. Cæterum liber ille Trithemio neutiquam visus jampridem intercidit, quemadmodum & multa alia aliorum scripta ex Hieronymo & aliis deinceps commemorata, quæ Trithemii ætate jam nusquam extabant, ac necdum inventa aut in lucem producta sunt.
e) de fabuloso hoc Marcello ejusque scriptis vide ad Sigebertum cap. I.

fertur similitudo sensuum & eloquii amborum. Scripsit autem libros & multos, & elegantissimos. De quibus subjecti feruntur.

De vita sapientis liber unus.		
De conversatione vitæ	lib. I.	
De confusione linguarum	lib. I.	
De natura quadrupedum	lib. III.	
De his quæ sensu testamur	lib. I.	
De eruditione	lib. I.	
De hærede divinarum rerum.	lib. I.	
De divisione inæqualium	lib. I.	
De tribus virtutibus	lib. I.	
De natura & inventione	lib. I.	
De pactis	lib. I.	
De generationis successu	lib. I.	*Adam genuit tres filios.* lib. I.
De mutatione nominum	lib. I.	
De gigantibus	lib. I.	
In quinque libros Moysi,	lib. V.	
De somniis	lib. I.	
De tabernaculo	lib. IV.	
De vita contemplativa	lib. I.	
De agricultura	lib. II.	
De Ebrietate,	lib. II.	
De victimis & repromissionibus	lib. I.	
De providentia.	lib. I.	
De Ideis *f*)	lib. I.	
De Alexandro	lib. I.	
De ratione animalium	lib. I.	
Quod omnis insipiens seruus sit,	lib. I.	

Alia quoque multa scripsisse legitur, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit sub Nerone principe. Anno Domini L.

VII. JOSEPHUS Judæus natione Hierosolymitanus, religione sacerdos. Matthatiæ sacerdotis filius, philosophus, rhetor, temporumque scriptor insignis, quem in catalogo nostro non ponerem, nisi & ejus scripta legeret Ecclesia, & beatus Hieronymus id prior fecisset. Post excidium Hierosolymæ captus à Vespasiano & Tito principibus Romam ducitur, & propter ingenii excellentiam, à senatu & populo Romano magnifice honoratur. Qui etsi Judæus permanserit, genus tamen Christianorum sæpe laudavit, & de domino nostro Jesu Christo in decimo octavo antiquitatum libro, insigne testimonium descripsit. Hujus volumina tantæ auctoritatis apud Romanos adhuc illo vivente habita sunt, ut bibliothecæ publicæ sint tradita, *g*) ipse vero post mortem statua ærea à senatu & populo donatus sit. De cujus opusculis ego tantum vidi subjecta:

De bello Judaico.	lib. VII.	*Quoniam bellum quod.*
Antiquitatum mundi.	lib. XXIV. *h*)	*Historiam conscribere.*
Contra Apionem	lib. II.	*Sufficienter ut arbitror.*
De potentia dicendi *i*)	lib. I.	

Claruit Romæ sub Vespasiano & Tito principibus. Et usque ad tempora Trajani Imperatoris duravit in humanis. Anno Domini C.

VIII. IGNATIUS Ecclesiæ Antiochenæ tertius post beatum Petrum Episcopus, vir eximiæ sanctitatis, ac domini nostri Jesu Christi singularis & ferventissimus amator. Dicere consuevit Dionysio teste: *k*) *Amor meus crucifixus est.* Qui beatissimus præsul cum esset divini verbi prædicator doctus & zelosus, scripsit nonnullas elegantes & plenas fervoris epistolas, in quibus amatorem sancti martyrii fuisse se demonstravit. E quibus istæ feruntur potiores.

Ad Ecclesiam Ephesiorum	Epist. una.	
Ad Magnesianos.	Epist. I.	
Ad Trojenses.	Epist. I.	
Ad Romanos.	Epist. I.	
Ad sanctum Johannem	Epist. II.	*Johanni sancto Seniori.*
Ad beatam virginem	Epist. I.	*Christifera Mariæ suus.*
Ad Philadelphios	Epist. I.	
Ad Polycarpum	Epist. I.	

Passus est Romæ sub Trajano Imperatore. Anno Domini CXI.

IX. PAPIAS auditor sancti Johannis atque discipulus, Hierapolitanus in Asia Episcopus, fidei Christianæ constantissimus propagator, & defensor, sanctorumque Apostolorum discipulus, & stu-

f) lege *de Judæis.* περὶ Ἰουδαίων apud Suidam. Euseb. ὑπὲρ Ἰουδαίων.
g) Josephus p. 1026. de vita sua. *h*) imo XX.
i) περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ.
k) Dionys. de divinis nom. cap. 4. Ignatius Epist. ad Rom.

& studiosus imitator, scripsit non spernandæ auctoritatis opuscula. E quibus extat opus insigne, quinque voluminibus distinctum, *l*) quod prænotavit sic:

Explanationem sermonum domini, lib. 5.

Alia quæ scripsit non vidimus. Hic novitatem mille annorum primus invenit, post quos Christum denuo in carne regnaturum cum electis super terram somniavit, quem errorem alii postmodum dilatantes, Chiliastæ à mille annis appellati sunt.

Claruit temporibus Trajani Cæsaris. Anno Domini C. & circa.

X. Egesippus natione Judæus, ad fidem Christi conversus, doctrina & sanctitate in Ecclesia Dei admirabilis effulsit, cujus festum cum cæteris sanctis in martyrologio *m*) locum obtinuit. Scripsit nonnulla excellentis ingenii opuscula, De quibus ego tantum reperi, à tempore dominicæ passionis usque ad suam ætatem, opus insigne.

Historiam Ecclesiasticorum actuum, lib. v. *Bello Parthico quod inter. n*)

Aliud operum ejus nullum vidi.

Claruit vicinus apostolicorum temporum sub Antonino Pio. Anno Dn. CLX.

XI. Justinus ex philosopho conversus ad catholicam fidem, Christi amator & cultor insignis, cum in urbe Roma, Crescentem Cynicum Christianos blasphemantem, gulosum & mortis timidium, ac luxuriæ & libidinum sectatorem redargueret, ejus insidiis, quod Christianus esset, coram senatu accusatus, pro Christo martyrio coronatus est. Scripsit pro fidei nostræ defensione multa præclara opuscula, De quibus ista feruntur:

Contra gentes ad Antoninum lib. 1.
Ad Aurelium contra gentes lib. 1.
Item adversum gentes lib. 1.
Castigationum contra gentes lib. 1.
De monarchia Dei lib. 1.
De anima. lib. 1.
Psalten prænotatus lib. 1.
Contra Tryphonem Judæum lib. 1.
Contra Marcionem lib. 1.
Contra omnes hæreses lib. 1.

Alia insuper multa composuit quæ ad notitiam nostrâm non venerunt.

Claruit sub Antonino Pio Anno Domini CL.

XII. Quadratus Atheniensis post Publium martyrem Episcopus, sanctorum Apostolorum auditor quondam atque discipulus, vir constans & incomparabilis doctrinæ, pro utilitate Christianæ fidei multum laborans multum profecit, & Ecclesiam, metu persequutionis dispersam, ad unitatem fidei congregavit. Cum esset doctor insignis, scripsit inter alia pro Christianis ad Adrianum principem plenum instructione Apologeticum, lib. 1. Et alia nobis incognita. Tandem pro fidei catholicæ defensione passus est VII. Cal. Junii. Claruit sub Adriano principe. Anno Dn. CXX.

XIII. Aristides philosophus Atheniensis, vir in secularibus literis doctissimus, & in divinis scripturis admodum studiosus, tanta eloquentia insignis emicuit, ut miraculum sui gentibus præberet, qui sub habitu philosophi Christianam & fidem & conversationem bajulans, non sine sanctitatis opinione clarus effulsit. Scripsit Apologeticum pro Christianis ad Adrianum principem lib. unum.

Et quædam alia. Claruit sub Adriano imperatore. Anno Domini CXX.

XIV. Melito Asianus, Episcopus Sardensis, vir in divinis scripturis eruditus & non minus sanctitate quam doctrina venerabilis, inter catholicos prædicatores clarus effulsit. Scripsit ad utilitatem Ecclesiæ fidelium, multa egregia volumina. De quibus ista feruntur:

De pascha lib. II.
De vita prophetarum lib. 1.
De lapsis lib. 1.
De corpore & anima lib. 1.
De baptismate lib. 1.
De veritate lib. 1.
De generatione Christi lib. 1.
De prophetia lib. 1.
Eclogarum lib. VI.
De Ecclesia lib. 1.
De dominica lib. 1.

l) Cave ex his verbis cum Clariss. Dupinio tibi persuadeas Trithemii tempore opus illud Papiæ adhuc extitisse. Nam solenne nostro est tradere quod feruntur, vel extant, vel habentur scripta quæ apud Hieronymum & alios veteres memorata reperit, ipse non vidit, qui alioqui prima verba illorum adscribere non neglexisset. Sic infra in Philippo Cretensi & Modesto, Rhodone, Miltiade, Apollonio aliisque quamplurimis.

m) vide Martyrolog. 7. April.

n) Confundit Trithemius libros quinque ex Josepho versos qui sub Hegesippi nomine Latine exstant de excidio Hierosol. cum libris quinque Ἀποστολικοῦ κηρύγματος quos ab Hegesippo scriptos diuque deperditos memorant Eusebius IV. 8. Hist. & Hieron. c. 22. de S. E.

De sensibus	lib. I.
De fide	lib. I.
Philoxenia	lib. I.
Qui clavis inscribitur	lib. I.
De diabolo	lib. I.
De Apocalypsi Johannis	lib. I.

De transitu sanctæ Mariæ liber unus. *Melito servus Christi.*

Alia etiam opuscula edidit, quæ ad nostram memoriam vetustas venire non permisit. Hujus elegans & declamatorium ingenium, Tertullianus in quodam loco * commemorans, ut prophetam a nostris habitum fuisse asserit. Notandum sane, quod liber de sanctæ Mariæ transitu illi ascriptus inter apocrypha reputatur XV. dist. *Sancta Romana.*

Claruit autem sub Marco Antonino Vero principe, Anno Dn. CLX.

XV. THEOPHILUS Ecclesiæ Antiochenę sextus Episcopus, vir in divinis scripturis valde studiosus & eruditus, ingenio & eloquio clarus, & declamator egregius. Scripsit ad utilitatem fidelium multa volumina, & sermonum domini explanator egregius effulsit. De cujus opusculis subjecta feruntur.

Contra Marcionem	lib. I.
Contra Hermogenem	lib. I.
Ad Autolycum	lib. III.
Commentariorum in Evangelia	lib. IV.
In proverbia Salomonis	lib. I.

Alios etiam Tractatus breves & plures ad ædificationem ecclesiæ catholicæ pertinentes composuit, qui apud Latinos raro simul inveniuntur. Ordinatus autem fuit in episcopum, Anno domini CLXXIII. Indictione. XI.

XVI. APOLLINARIS Hierapolitanus in Asia episcopus, vir doctus & fidei Christianæ defensor insignis, ingenio clarus, & disertus eloquio. Scripsit non contemnendæ lectionis opuscula, quibus se virum non tam eruditum quam zelosum ostendit. E quibus ista feruntur.

Apologeticus pro Christianis	lib. I.
Adversus gentes	lib. V.
De veritate	lib. III.
Adversus Cataphrygas	lib. II.

Sed & alia nonnulla edidit, quorum nobis vetustas notitiam abduxit. Claruit sub Marco Antonino Vero. Anno domini. CLXV.

XVII. DIONYSIUS ecclesiæ Corinthiorum episcopus, vir eloquentissimus, & in divinis scripturis valde eruditus, ovilis Christi vigilantissimus pastor, tantæ solicitudinis & industriæ fuit, ut non solum suæ civitatis populum salutaribus documentis instrueret, sed etiam exterarum plebes urbium, per epistolas ad constantiam fidei provocaret. Quæ quidem epistolæ tam utiles & prolixæ feruntur, ut non ab re libri queant appellari. De quibus subjectæ recensentur.

Ad Lacedæmonios	epist. I.
Ad Athenienses	epist. I.
Ad Nicomedienses	epist. I.
Ad Cretenses	epist. I.
Ad Ignosianos o)	epist. I.
Ad Papam & Romanos	epist. I.
Ad Amastrinenses	epist. I.
Ad Chrysophoram fœmin.	epist. I.

Claruit sub Marco Antonino Vero, & Lucio Aurelio principibus. Anno domini CLXX. Non sine opinione sanctitatis, & varia conscripsit.

XVIII. TATIANUS hæresiarches, Justini martyris auditor atque sectator, quamdiu ab ejus latere non discessit. Postea vero coronato sancto Justino, inflatus eloquentiæ tumore, novam hæresim condidit quæ Encratitarum dicitur, quam postea Severus auxit, a quo ejusdem partis hæretici Severiani appellati sunt. Carnes abominantur, vinum non bibunt, vetus testamentum non suscipiunt, nec resurrectionem credunt. Scripsit autem Tatianus pene infinita volumina, quæ tamen ad notitiam meam non venerunt. Nam propter docentis errorem, etiam volumina despecta perierunt. Extat ejus, teste Hieronymo insigne volumen, quod prænotavit

Contra gentes	lib. I.

Claruit sub Marco Antonino Vero. Anno Domini. CLXX.

XIX. PHILIPPUS episcopus Cretensis, hoc est urbis Coritinæ, p) cujus Dionysius Corinthiorum episcopus supra positus, meminit in epistola sua quam scripserat ad ejusdem civitatis ecclesiam, vir nobilis & doctus, edidit ad utilitatem credentium satis ut ferunt instructa volumina, quæ ad manus nostras minime venerunt. Extat ejus q) Con-

* Hæc ex Hieronymo Trithemius, nam Tertulliani quo hoc scripserat opus intercidit.

o) Lege *Cnosianos* sive Κνωσσίυς ex Hieronymo & Eusebii IV. 23.

p) Gortynæ.

q) Imo exitit Eusebii atque Hieronymi tempore: Perinde ut Modesti volumen quod mox commemorat.

Contra Marcionem lib. I.

Scripsit etiam quasdam ad diversos epistolas, variosque tractatus, qui ad nostras manus adhuc minime venerunt. Claruit anno Domini CLXX. temporibus Marci Antonini Veri imperatoris.

XX. MODESTUS vir quidem florentis ingenii, licet cujus dignitatis, vel gradus fuerit à nobis ignoretur, scripsit teste beato Hieronymo, non contemnendæ lectionis opuscula, in quibus abundans ingenii ejus vena conspicitur. E quibus extat volumen insigne

Adversus Marcionem lib. I.

Cætera nobis incognita sunt.

Claruit sub Marco Antonino Vero, & Lucio Aurelio Commodo Principibus. Anno Domini nostri Jesu Christi CLXXV.

XXI. IRENÆUS Lugdunensis in Gallia post beati Fotini Martyris triumphum Episcopus. Polycarpi martyris quondam auditor, vir in divinis scripturis studiosus & valde eruditus, sub Papa Eleutherio legatus Romam missus: non minus sanctitate quam doctrina clarissimus comprobatus est. Scripsit multa egregia volumina. De quibus ista feruntur:

Adversum gentes lib. I.
De disciplina lib. I.
Ad Blastum de schismate lib. I.
Contra hæreses lib. V. *Quatenus veritatem re.*
De Monarchia Dei lib. I.
De Ogdoade lib. I.
De Pascha, ad Victorem Papam lib. I.
Variorum tractatuum lib. I.

Scripsit & alia multa quæ ad notitiam meam adhuc minime venerunt. Tandem sæviente persequutione in Christianos, cum omni ferme civitatis suæ populo pro fide catholica martyrio coronatus est quarto Calend. Junii. Claruit sub Marco Antonino. Anno Domini CLXXV.

XXII. THEODOTION patria Ephesinus, Tatiani philosophi cum adhuc fidelis esset quondam discipulus, vir certe undecunque doctissimus, & divinarum scripturarum tertius r) interpres. Præter translationem scripturarum, quam ex Hebræo latinam *) fecit, etiam alia quædam conscripsit opuscula, quæ tamen ad manus nostras adhuc minime pervenerunt. Claruit temporibus Commodi imperatoris. Anno Domini. CLXXX.

XXIII. RHODON genere Asianus: Tatiani quondam auditor & discipulus, vir tam in divinis scripturis quam etiam in secularibus literis eruditissimus, multa Græco sermone scripsisse dicitur, quorum exemplaria apud nostros raro inveniuntur. E quibus tamen potiora feruntur s) quæ subjecimus.

Contra Marcionem lib. III.
Adversum Cataphrygas lib. I.
Ad Calistionem lib. I.
In Hexæmeron lib. VI.

Claruit sub Commodo & Severo Principibus. Anno Domini. CC.

XXIV. CLEMENS ecclesiæ Alexandrinæ Presbyter: Pantæni, Stoici quondam, philosophi Christiani auditor atque discipulus, qui scholam Ecclesiasticam post eum Alexandriæ multis annis tenuit, vir devotus, doctus, & eloquentissimus fuit. Scripsit multa præclara volumina, de quibus ista feruntur:

Stromatum, id est, varietatum lib. VIII.
Adversum Gentes lib. I.
Pædagogi lib. III.
De Pascha lib. I.
De Jejunio lib. I.
De disputatione lib. I.
De salvatione divitis lib. I.
De obtrectatione lib. I.
Adversum judaizantes lib. I.
De canonibus ecclesiasticis lib. I.

Epistolas etiam multas variosque tractatus edidit, quorum titulos ignoramus. Claruit Commodi & Severi Principum temporibus. Anno Domini CC.

XXV. MELCIADES t) cujus Rhodon in opere suo quod adversus Cathaphrygas, Montanum, Priscam, & Maximillam insanos vates composuit, recordatus est, vir in secularibus literis eruditissimus, & in divinis scripturis jugi studio exercitatus, scripsit ad ædificationem fidelium non pauca opuscula. De quibus subjecta feruntur:

Adversus Montanum lib. I.
Adversum Gentes lib. I.

r) post Aquilam Symmachumque. *) imo Græcam. s) non minus & illa deperdita omnia.
t) Miltiades.

Contra Judæos lib. I.
Apologeticus pro nostra fide. lib. I.

Alia quoque multa scripsisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit Marci Antonini Commodi temporibus. Anno Domini CLXX.

XXVI. APOLLONIUS quidam vir doctus atque disertissimus, non minus vita, quam eloquentia insignis, hæreticæ pravitatis debellator fortissimus, multa pro nostra fide composuit, & Montani insaniam, verbis & scriptis sæpe confutavit, sicut patet legentibus insigne illud volumen, quod maximis eloquentiæ leporibus composuisse dicitur

Adversus Montanum lib. I.

Sed & alia complura edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit sub Commodo & Severo Principibus. Anno Domini CLXXX.

XXVII. SERAPION ex Anachoreta, ecclesiæ Antiochenæ octavus Episcopus, vir acris ingenii, in divinis scripturis valde studiosus & eruditus, non minus vita quam scientia venerabilis: fertur ad utilitatem credentium plura cudisse opuscula, in quibus se virum & doctum & fidei Christianæ defensorem acerrimum ostendit. De quorum numero habentur

Ad Dommonem judaizantem lib. I.
Ad Carinum *u*) de Montano lib. I.
De Evangelio sub nomine Petri lib. I.
Epistolæ breves sed plures lib. I.

Ordinatus fuit in Episcopum præfatæ urbis sub Commodo Principe Romanorum. Anno Domini CXCIII. Indictione prima.

XXVIII. APOLLONIUS Romanæ urbis senator, vir tam in divinis scripturis quam in secularibus literis eruditissimus, & non minus sanctitate quam scientia venerabilis, cum coram senatu proditus fuisset, quod Christianus esset, & Christum nollet abnegare, capitis sententiam accepit, veteri apud illos lege obtinente, absque negatione *x*) non dimitti Christianos, qui semel ad eorum judicium fuissent pertracti.

Scripsit autem inter alia Apologeticum pro fide nostra lib. I.

Quem cum coram senatu ex ordine recitasset, capite truncatus fuit. Claruit Romæ sub Commodo & Severo Principibus. Anno Domini CXC.

XXIX. TERTULLIANUS Presbyter, patria Carthaginensis Africanæ provinciæ, patre Centurione viro proconsulari, homo acris & vehementis ingenii, tam in divinis quam in secularibus scripturis doctissimus: quippe qui apud Carthaginem Rhetoricam multis annis gloriose docuit: Scripsit Latino sermone pene infinita opuscula in quibus hæreticorum errores fortiter contrivit. Hujus scripta beatiss. martyr Cyprianus in tanta veneratione habuit, ut nullum sine eorum lectione diem præteriret. Dicere enim ad notarium suum *y*) consueverat. *Da Magistrum*, Tertullianum videlicet designans. Tandem in errorem Montani dilapsus dicitur, propter quod ejus opuscula inter apocrypha computantur. 15. dist. *sancta Romana*. Et licet in aliquibus erraverit, in multis tamen bene scripsit, sicut ejus volumina testantur. De quibus vidi

De patientia Dei	lib. I.	*Confiteor ad dominum Deum*
Adversus Praxeam	lib. I.	*Varia diabolus æmu.*
Contra Marcionem	lib. V.	*Si quid retro gestum est.*
Contra Judæos	lib. I.	*Proxime accedit dispu.*
Contra omnes hæreses	lib. I.	*Duorum hæreticorum.*
De proscriptionibus hæreticorum	lib. I.	*Conditionem præsentium.*
Adversus Hermogenem	lib. I.	*Solemus hæreticis con.*
Contra Valentinianos	lib. I.	*Valentiniani frequen.*
De carne Christi	lib. I.	*Qui fidem resurrectionis.*
De resurrectione carnis	lib. I.	*Fiducia Christianorum.*
De corona militis	lib. I.	*Proxime factum est libera.*
Ad Martyres	lib. I.	*Inter carnis alimenta.*
De pœnitentia	lib. I.	*Pœnitentiam hoc genus.*
De velandis virginibus	lib. I.	*Proprium jam negotium.*
De habitu muliebri	lib. I.	*Si tanta interra morare.*
De cultu fœminarum	lib. I.	*Ancillæ Dei vivi, conser.*
Ad uxorem	lib. II.	*Dilectissima in domino.*
De persecutione ad Fabium	lib. I.	*Quæsisti proxime Fabi*
Ad Scapulam	lib. I.	*Nos quidem neque expa.*
Exhortatorium castitatis	lib. I.	*Non dubito frater te post*
De Monogamia	lib. I.	*Hæretici nuptias av.*
De pallio	lib. I.	*Principes semper Afri.*
De spectaculis	lib. I.	
De extasi	lib. VI.	
De pudicitia	lib. I.	
De jejuniis	lib. I.	
Adversus Apollonium	lib. I.	

Scripsit

u) Καρικον Euseb. V, 19. Hieron. cap. 41. *x*) colligas hoc ex Plinii Epist. X, 97. *y*) Hieron. cap. 53. de S. E.

Scripsit quoque & alia plura, variosque tractatus, qui ad manus nostras adhuc minime venerunt, vixitque usque ad senectam & senium studiosus. Claruit Severi Imperatoris temporibus. Anno Domini CC.

XXX. ORIGENES qui & Adamantius Presbyter, natione Alexandrinus: Leonidis martyris filius, Clementis Alexandrini quondam discipulus, vir magni & excellentis ingenii fuit, ita ut studio & eruditione similem nunquam habuerit. Anno Severi Pertinacis decimo, adversum Christianos persecutione mota, ac Leonide patre fide Christi martyrio coronato, cum matre vidua & sex fratribus pauper derelictus est, annos natus circiter decem & septem. Substantiam autem omnem propter Christi confessionem fiscus occupaverat, ita ut unde viverent amplius nil haberent. Et licet annorum numerus minor supputaretur in juvene, erat tamen jam mirabilis in eo doctrina, & fidei Christianæ admiranda constantia. Proposuerat enim cum patre suo Leonide pro fide Christi fortiter occumbere, si non matris fraude ad ecclesiæ utilitatem magnus doctor futurus eum contigisset præservari. Nam cum ad locum agonis patri mane, pridie deliberasset occurrere, sublatis à matre noctu vestimentis & obseratis tabernaculi valuis, domi cogitur remanere. Cum vero in virum crevisset, agere vitam apostolicam instituit, & annuntians in circuitu suo verbum Dei, nudis pedibus multis annis incessit. Super lectum denique plumis stratum nunquam dormivit, à vino & carnibus, præter infirmitatem, omnino se abstinuit, jejuniis, vigiliis, orationibus & continuis divinarum scripturarum studiis & expositionibus Deo devote serviens intentus fuit. CHRISTI quoque consilio unam tantum tunicam induere consuevit, & omnium mundanorum contemptor effectus, nihil de crastino cogitavit. Amore castitatis ut mulieribus secure auderet prædicare, se castrari fecit, licet in hoc facto zelus sine scientia manserit. Ob ejus doctrinam, eloquentiam & apostolicam vitam Mammæa Alexandri Imperatoris Christianissima mater, eum audiendi desiderio capta, ex Alexandria Antiochiam accessit, & ejus mellifluam doctrinam cum ingenti admiratione audivit. Erat autem in studio divinarum scripturarum adeo intentus ut nec cibum unquam, nec somnum caperet, nisi unus è fratribus lectionem scripturarum cunctis audientibus præmisisset. Novum & vetus testamentum velut alter Esdras memoriter noverat, & jam senex contra suam ætatem *) linguam Hebraicam didicit, & omnium interpretum editiones præter septuaginta z) in unam mirabili studio comportavit. In editionibus scripturarum dictandis tam admirandæ memoriæ & subtilitatis fuit, ut septem notarios, totidemque in scribendo velocissimas puellas, præter alios juvenes omnes insimul ex ejus ore diversa scribentes, incredibili pronuntiandi agilitate fatigaret. Et cum tantus haberetur & esset inter omnes ecclesiasticos doctor insignis, magnis tamen notatur erroribus, quibus vel ipse desipuit, vel aliis inserentibus falsa scriptis depravatus fuit. Semper enim de Origine varia fuit doctorum opinio, quibusdam hæreticum asserentibus, aliis sibi a) fraudem affirmantibus impositam. Mirandum non est, si primus sine exemplo erraverit, qui tot volumina sine magistro præcedente explicuit. Nostrum tamen est ne dum de Origine, sed de quibuscunque scriptoribus cum S. Ecclesia Romana sentire, & supervacuas opiniones contemnere. Edidit autem pene infinita volumina. De quibus ego Latinis infusa vidi tantum subjecta:

In Genesim	ho. XVI.	*In principio fecit Deus.*
In Exodum	ho. XIII.	*Videtur mihi unus quisque*
In Leviticum	ho. XVI.	*Sicut novissimis die.*
In Numeri	ho. XXVIII.	*In numeris non omnes*
In Josue	ho. XXVI.	*Donavit dominus nomen.*
In Judicum	ho. IX.	
In principium idide †	ho. II.	
In Esaiam prophetam	ho. IX.	*Quamdiu Ozias rex.*
In Jeremiam prophetam	ho. XIV.	*Deus ad benefaciendum.*
In Ezechielem	ho. XIV.	
In Evangelium Matthæi	ho. XXVI.	
In Evangelium Lucæ	ho. XXXIX.	*Sicut olim in populo Ju.*
De Helcana	lib. I.	*Non ab initio tantummodo.*
In principium Job	lib. III.	
In Cantica canticorum	lib. IV.	
Item in cantica canticorum	lib. II.	*De cantico canticorum di.*
In Psalterium tractatus	nu. CL.	*Beatus vir, hunc Psal.*
Adversum hæreticos **)	lib. V.	*Adamantius dixit qui*
Contra Celsum Philosophum	lib. VIII.	*Hortaris sacer Amb.*
Periarchon	lib. IV.	*Omnes qui credunt.*
In epistolam ad Romanos	lib. XV.	*Quod cæteris apostoli Pauli.*
In principium Johannis	lib. I.	
De martyribus	lib. I.	

*) Contra morem hominum suæ ætatis.

z) Hæc verba aliquis ita intelligit, & certe possint ita (nisi res reclamaret) accipi, ac si versionem LXX. senum Origenes omisisset. Verum sensus est in Tetraplis atque Hexaplis suis illum non modo LXX. interpretes, sed etiam cæteras Græcas versiones junctim edidisse. a) Origeni ejusque scriptis.

† vocabulum corruptum in omnibus editt. etiam in Bibl. Gesneri. **) Contra Marcionitas.

Alia insuper multa composuit, quæ ad manus nostras non venerunt. Sunt qui scribant se Origenis tractatus sex millia legisse, qui numerus & magnus est, & Latinis incognitus. Nec dubium quin multa illius opuscula noviter translata sint, quæ ad notitiam nostræ lectionis minime venerunt. Moritur autem senex & pauper, apud Tyrum sepultus, sub Valeriano & Galieno Principibus. Anno Domini CCLXI. Indictione nona, Ætatis suæ anno LXX.

XXXI. AMMONIUS Alexandrinus, vir in divinis scripturis eruditus, & in secularibus literis doctissimus, philosophus & rhetor omnium sui temporis celeberrimus, ingenio subtilis, & disertus eloquio, scripsit Græco sermone quædam præclara volumina, quibus memoriam sui posteris reliquit. De quorum numero extant subjecta.

De consonantia Jesu & Mosi *b*)	lib. I.	
Canonum Evangelicorum	lib. I.	*In primo canone quatuor*
Unius ex quatuor	lib. I.	*Quoniam quidem multi. c*)

Et quædam alia. Hunc impiissimus Porphyrius Christianorum acerrimus hostis, Philosophus gentilis falso accusat, quod fide abnegata factus sit Ethnicus, quem constat usque ad mortem Christianum devotum permansisse. Claruit sub Alexandro Mammææ filio Anno CCXXX.

XXXII. AMBROSIUS Origenis auditor, primo Marcionites, ac deinde ab ipso Origene correctus, Christianæ fidei confessor insignis, etiam ad officium diaconatus meruit promoveri, vir certe doctissimus & librorum studiosus amator, quo sumptus, notarios ac scribas subministrante, Adamantius noster pene infinita volumina composuit, tantus lucubrationum illius cultor, ut die ac nocte ad scribendum aliquid novi verbis & scriptis eum provocaret, adeo ut *compulsor operis d*) in quadam epistola familiari ab Origene nominetur. Hic dicere solebat se nunquam Origene præsente isse cubitum, neque sumpsisse cibum, nisi prius unus è fratribus, qui semper præsto erant, sacris literis personasset. Scripsit de sua conversione gratias agens ad Origenem.

Epistolarum lib. I. Et quædam alia. Claruit cum Origene, Anno Domini CCXXX.

XXXIII. TRYPHON Origenis auditor atque discipulus, ad quem illius nonnullæ extant *e*) epistolæ, vir tam in divinis scripturis quam in secularibus literis eruditissimus, ingenio subtilis, & disertus eloquio. Scripsit Græco sermone quædam præclara opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteris transmisit. E quibus extant subjecta

De vacca rufa in Deuteronomio	lib. I.
De qualitate sacrificiorum	lib. I.
De columba & turture	lib. I.

Claruit temporibus Alexandri Imperatoris. Anno Domini CCXXX.

XXXIV. MINUTIUS Felix, causidicus, patria Romanus, vir in secularibus literis eruditissimus, & in divinis lectionibus studiosus, ingenio excellens, & disertus eloquio, scripsit latino sermone quædam præclara opuscula, quibus memoriam sui posteris commendavit. E quibus extat dialogus inter Christianum & hæreticum, *) qui

Octavius inscribitur	lib. I.
De fato contra mathematicos *f*)	lib. I.

Claruit Romæ sub Alexandro Imperatore. Anno Domini CCXXX.

XXXV. BERYLLUS Arabiæ Botrenus *g*) Episcopus, vir in divinis scripturis eruditus, & in secularibus egregie doctus, cum aliquanto tempore gloriose rexisset ecclesiam, in hæresim Paulianorum *h*) tandem lapsus est, qui Christum ante Mariam fuisse negabant, sed ab Origene correptus, multa scripsit. E quibus extat, *i*)

Inter eos Dialogus habitus	lib. I.
Epistolarum ad diversos	lib. I.

Et quædam alia. Claruit sub Alexandro Imperatore. Anno Domini CCXXXV.

XXXVI. HIPPOLYTUS cujusdam urbis Episcopus, cujus nomen Hieronymus non expressit, vir certe in divinis scripturis & studiosus & eruditus, scripsit multa & pene incredibilia volumina, ita ut Ambrosius (de quo jam superius fecimus mentionem) Origenem ad ejus imitationem cohortari consueverit, atque ad exponendas divinas scripturas fortiter persuaserit, præbens ei (ut diximus) septem notarios, totidemque velocissimas in scribendo puellas, & librariorum parem numerum cum sumptibus & expensis eorundem. Cerneres pulchrum & delectabile certamen quo alter alterum in editione librorum superare magnopere cupiebat. De opusculis Hippolyti, subjecta feruntur:

In hexameron	lib. VI.
In Genesim	lib. I.
In Exodum	lib. I.
In Numeri	lib. I.
In Cantica Canticorum	lib. I.
In Zachariam prophetam	lib. I.
In Danielem	lib. I.

In

b) Hoc nusquam extat nec Trithemii extitit tempore sed Eusebii atque Hieron. *c*) Ex hoc loco apparet Trithemium Ammonio tribuere Harmoniam, quæ sæpius edita est sub nomine Tatiani. *d*) ἐργοδιώκτης. *e*) imo extiterunt. *) imo ethnicum. *f*) Hoc de fato opus Minutii diu ante Trithemium intercidit. *g*) Bostrenus in Arabia. *h*) Pauli Samosateni. *i*) imo extitit olim Eusebii ætate & Hieron.

In Apocalypsim	lib. I.
In proverbia Salomonis	lib. I.
In Ecclesiasten	lib. I.
De Saule & Pythonissa	lib. I.
De Antichristo	lib. I.
Contra Marcionem	lib. I.
Contra omnes hæreses	lib. III.

In Psalmos quoque multos & varios tractatus edidit, Homilias etiam & sermones pene innumerabiles. Et alia plura nobis adhuc incognita. Claruit sub Alexandro Principe. Anno Domini CCXX.

XXXVII. ALEXANDER Episcopus Cappadociæ, cum desiderio sanctorum locorum Hierosolymam pergeret, ibidem divina revelatione post sanctum Narcissum Episcopus ordinatus, multa sanctitate & doctrina clarus effulsit, & tandem pro fide Christi sub Decio impiissimo tyranno martyrium consummavit. Scripsit multas ad diversos elegantes Epistolas, de quibus in primis subjectæ feruntur:

De pace Ecclesiæ ad Aaronitas	epist. I.
Pro Origene contra Demetrium	epist. I.
Ad Antiochenses	epist. I.
Ad Origenem	epist. plures.

Passus est Cæsareæ sub Decio, Anno Domini CCLIII. Indictione I.

XXXVIII. JULIUS Africanus vir undecunque doctissimus, philosophus, historiographus & theologus insignis, ac divinarum scripturarum & librorum ardentissimus amator, suis studiis & sumptibus apud Cæsaream Palæstinæ insignem bibliothecam condidit, in quam multa volumina, tam secularium quam divinarum scripturarum congregavit. Scripsit præterea magnæ utilitatis plura opuscula. De quibus feruntur subjecta:

Chronicarum	lib. V.
De sancta Trinitate *k*)	lib. I.
De circumcisione	lib. I.
De Attalo	lib. I.
De Pascha	lib. I.
De Sabbato	lib. I.
Ad Origenem de Susanna	lib. I.
Ad Aristidem Philosophum	lib. I.

Et alia plura composuisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit sub Marco Aurelio, Anno Domini CCXX.

XXXIX. GREGORIUS Neocæsariensis Ponti Episcopus, Origenis auditor atque discipulus, vir doctus & sanctus, & multa scripsit, & miraculis vivens coruscavit. Hic adhuc juvenis cum fratre Athenodoro studium Philosophiæ secularis quæritans, scholæ Origenis se subdidit, à quo ad fidem Christi paulatim quasi insensibiliter una cum fratre conversus fuit, & in virum doctissimum atque sanctissimum evasit. De cujus scriptis extat

Ad Origenem Panegyricus	lib. I.
Interpretationum in Ecclesiasten	lib. I.

Et plures Epistolæ. Claruit sub Gordiano Principe. Anno Domini CCXL.

XL. CORNELIUS Romanæ urbis post Petrum, XXII. Episcopus, patria Romanus, patre Castino, post Fabiani gloriosum martyrium Papa creatus. Sedit in cathedra Petri annis duobus, vir doctus atque sanctissimus, donec tandem etiam ipse martyrio coronatus transivit carne solutus ad superos. Scripsit autem plures ad utilitatem Ecclesiasticam Epistolas. De quibus ego duntaxat reperi subjectas:

Ad Fabium Antiochenum Episcopum de Synodis Epist. I.

Ad eundem de Novatianis	lib. I.
De Novatiano	epist. I.
De gestis Synodi	epist. I.

Ad Cyprianum Carthaginensem Episcopum plures scripsit Epistolas, & alias ad alios. Claruit sub Decio tyranno Principe. Anno Domini CCLV.

XLI. CYPRIANUS Ecclesiæ Carthaginensis in Africa Episcopus, vir doctus atque sanctissimus, multis annis rhetoricam gloriose docuit, & in omni literatura seculari Doctor magnificus fuit. Deinde persuadente Presbytero Cæcilio, à quo sortitus est cognomen, ad fidem Christi conversus, omnem substantiam suam pauperibus erogavit. Ac non multo post in Presbyterum electus, etiam Episcopus ordinatus est. Qui cum in divinis scripturis studiosus esset, ad ædificationem fidelium multa utiliter edidit, & subjecta volumina Latino sermone conscripsit. Videlicet

De gratia Dei ad Donatum	lib. I.	*Bene admones Don.*
Contra Demetrianum	lib. I.	*Oblatrante te, & adver.*

Dddd De

k) Scripta hæc de Trinitate, de circumcisione, de Attalo, de Pascha & de Sabbato non Julio Africano, sed Novatiano tribuit Hieron. cap. 70. & noster infra cap. 44.

De pietate & eleemoſyna	lib. I.	*Multa & magna ſunt.*
De laude martyrii	lib. I.	*Deſideraſti Fortunate.*
De zelo & livore	lib. I.	*Zelare quod bonum vide.*
De bono patientiæ	lib. I.	*De patientia loquuturus.*
De mortalitate	lib. I.	*Etſi apud plurimos veſtrum.*
De virginitate	lib. I.	*Diſciplina cuſtos ſpei.*
De lapſis	lib. I.	*Pax ecce dilectiſſimi.*
De ſacramento calicis	lib. I.	*Cyprianus Cæcilio fra.*
De unitate Eccleſiæ	lib. I.	*Cum moneat dominus & di.*
De oratione Dominica	lib. I.	*Evangelica præcepta.*
De vanitate idolorum	lib. I.	*Quod idola Dii non ſint.*
De vita clericorum	lib. I.	*Promiſeram quidem vobis.*
De duobus montibus	lib. I.	*Probatio capitulorum.*
Ad Antonianum de Navato	lib. I.	*Accepimus primas literas.*
De Judæis ad Quirinum	lib. II.	*Judæos in offenſam.*
Ad Cornelium papam	ep. VIII.	*Cognovimus frater cha.*
De aleatoribus	lib. I.	
Ad Julianum amicum ſuum	lib. I.	
Epiſtolarum ad diverſos	lib. I.	

Sed alia multa compoſuiſſe dicitur, quæ ad manus noſtras non venerunt. Libellus de duodecim abuſionibus ſeculi, Cypriano *l*) à pleriſque aſcriptus, phraſim ejus non redolet. Paſſus eſt tandem ſub Valeriano, eo die quo Cornelius Romæ, ſed non eodem anno. Videlicet Anno Domini CCXLIX. Indictione XII. VIII. Calend. Octob.

XLII. Pontius presbyter, beati Cypriani auditor atque diſcipulus, vir doctus & ſanctus, & declamator egregius, poſt magiſtri ſui glorioſi triumphum veniens in Gallias *m*) apud Cymellam urbem pro fide Chriſti martyrii palmam adeptus eſt. Hic Pontius ſua melliflua prædicatione & induſtria duos Philippos Imperatores ad Chriſtum convertit, & primos ex Romanis Principibus idolis renuntiare perſuaſit. Scripſit etiam eleganti ſtylo inſigne volumen, quod continet

Vitam S. Cypriani	lib. I.

Claruit ſub Philippo Imperatore, Anno Domini CCXL.

XLIII. Dionysius Alexandriæ urbis tertius & decimus Epiſcopus, Origenis quondam auditor atque diſcipulus, cum adhuc eſſet Presbyter, ſub Heracla ſcholam publicam tenuit, & magnam doctrinæ ſuæ gloriam acquiſivit. Erat enim vir in omni ſcientia doctiſſimus, philoſophus, rhetor, & theologus inſignis, qui in Cypriani & Africanæ Synodi dogma conſentiens de rebaptizandis hæreticis, plurimas ſuper ea re ad diverſos ſcripſit epiſtolas. De quarum iſtæ numero feruntur:

De pœnitentia ad Fabium	epiſt. I.	
Ad Romanos	epiſt. I.	
Ad S. Sixtum papam	epiſt. II.	
Ad Philemonem & Dionyſium presb.	epiſt. I.	
Ad Dionyſium papam ſactum	epiſt. I.	
Ad Novatianum hæreticum	epiſt. I.	*Dionyſius Novatiano.*
Ad Dionyſium & Didymum	epiſt. I.	
Ad Laodicenſes de pœnitentia	epiſt. I.	
Ad Origenem de martyrio	epiſt. I.	
De ordine delictorum	epiſt. I.	
Ad Alexandrinos de exilio	epiſt. I.	
De Paſcha	lib. I.	
Ad Heraclam Epiſcopum in Ægypto	lib. I.	
De Sabbato	lib. I.	
Ad Hermonionem	lib. I.	
De perſecutione Decii	lib. I.	
Contra Nepotem, Chiliaſtem	lib. I.	
Adverſus Sabellium	lib. I.	
Ad Amonem Bericis *n*) Epiſcopum	epiſt. I	
Ad Dionyſium papam	lib. IV.	
Ad Telephorum	epiſt. I.	
Ad Euphranorem	epiſt. I.	
Ad Armenos de pœnitentia	lib. I.	

Ca-

l) à nonnullis etiam Auguſtino, inter cujus ſcripta itidem legitur.

m) Pontium Carthaginienſem Trithemius confundit cum Martyre Gallicano Pontio, qui ſub Valeriano & Gallieno martyrium ſubiit. de quo Martyrologium 14. Maji.

n) τῆς κτ̄ Βερενίκην ἐκκλησίας. Euſeb. VII. 26.

Canon de pœnitentia	lib. 1.
De natura ad Timotheum	lib. 1.
De tentationibus	lib. 1.
Commentaria in Ecclesiasten	lib. 1.

Ad Basilidem quoque plures ipsius feruntur Epistolæ: Adversus Paulum Samosatenum insignis ejus extat epistola, *o*) quam paucis ante mortem diebus descripserat. Alia quoque pro utilitate Ecclesiastica, multa composuit quæ nos latent. Claruit sub Gallo & Volusiano Principibus. Anno Domini CCLV.

XLIV. NOVATIANUS Romanæ Ecclesiæ Presbyter, adversus Cornelium cathedram Episcopalem conatus invadere, cum non posset, primum in Ecclesia Romana schisma concitavit, & hæresim Novatianorum constituit, nolens apostatas pœnitentes recipere, atque rebaptizans rite baptizatos. Hujus erroris autor Novatus Cypriani Presbyter fuit. Scripsit autem:

De Pascha	lib. 1.
De Sabbato	lib. 1.
De Circumcisione	lib. 1.
De Sacerdote	lib. 1.
De Oratione	lib. 1.
De cibis Judaicis	lib. 1.
De instantia	lib. 1.
De Attalo	lib. 1.
De sancta Trinitate	lib. 1.
Epistolas plures ad diversos	

Alia insuper nonnulla scripsisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit temporibus Philippi Imperatoris, Anno Domini CCL.

XLV. MALCHION Antiochenæ Ecclesiæ Presbyter, vir eruditus atque disertissimus, quippe qui rhetoricam in eadem civitate multis annis florentissime docuit. Edidit nonnulla præclara opuscula, quæ suo tempore ad fidei Christianæ defensionem contra hæreticos multum conducere videbantur. De quibus extat *p*) opus insigne dialogorum

Contra Paulum Samosatenum	lib. 1.
Ad Dionysium papam ex Synodo	epist. 1.

Claruit sub Claudio & Aureliano Principibus. Anno Domini CCLXX.

XLVI. VICTORINUS Episcopus Pictaviensis,* vir in divinis scripturis valde eruditus, Græco & Latino instructus eloquio, scripsit multa præclara opuscula, in quibus magnifice suum exercitavit ingenium. Fuit autem divini verbi prædicator insignis, & tandem pro fide Christi martyrio coronatus legitur. De cujus scriptis subjecta feruntur:

In Genesim	lib. 1.
In Exodum	lib. 1.
In Leviticum	lib. 1.
In Esaiam Prophetam	lib. 1.
In Abacuc	lib. 1.
In Ecclesiasten	lib. 1.
In Cantica canticorum	lib. 1.
In Apocalypsim	lib. 1.
In Ezechielem	lib. 1.
Adversum omnes hæreses	lib. 1.

Et alia multa. Claruit temporibus Valeriani & Galieni principum. Anno Domini CCLXX.

XLVII. PAMPHLIUS Presbyter Eusebii Cæsariensis, tantos apud Cæsaream libros amore scripturarum congregavit, ut in omni terra eo tempore nulla bibliotheca celebrior extiterit. Magnam denique partem librorum Origenis propria manu descripsit, & in eandem librariam Cæsariensem reposuit. Ab eo cognomen Eusebius Phamphili sortitus est. Scripsit autem antequam Eusebius scribere inciperet non spernendæ authoritatis opuscula, De quibus tantum reperi *q*)

Contra Mathematicos	lib. 1.
Apologeticum pro Origene	lib. 1.

Fertur etiam quasdam plenas fide & eruditione scripsisse epistolas. Tandem post beata studia, & multos pro Ecclesia Dei labores, pro fide Christi apud Cæsaream Palæstinæ martyrio coronatus est, sub persecutione Maximiani qui Imperavit circa Annum Domini CCXL.

XLVIII. ANATOLIUS Alexandrinus, Laodiceæ, Syriæ Episcopus, vir in divinis scripturis peritus, & in secularibus literis nulli suo tempore secundus, Rhetor, Astronomus, & Geometer insignis, reliquit ingenii sui multa præclara opuscula, de quibus tamen paucissima ad nostram notitiam pervenerunt. Extat ejus insigne volumen, prænotatum

o) Hæc est quam edidit Franciscus Turrianus Rom. 1608. recusam Græce & Lat. in auctario Ducæano & in T. I. Concilior. *p*) extabat Hieronymi tempore, non Trithemii. * Petavionensis. Vide Launoji lib. de Victorinis. *q*) memorata opinor reperit, non ipsa inspexit Trithemius. Liber certe Pamphili contra Mathematicos nusquam exstat. Apologia pro Origene sex fuere libri, ex quibus ultimum post Pamphili fata addidit Eusebius. Illi omnes excepta libri primi versione Latina Rufiniana & fragmentis a Photio cod. 118. servatis pridem interciderunt.

De Pascha *r*) lib. I.
De arithmetica institutione lib. x.

Claruit sub Probo & Caro Principibus. Anno CCLXXXV.

XLIX. ARCHELAUS Episcopus Mesopotamiæ, Syriæ, vir doctus & disputator acutus. Scripsit Syro sermone nonnulla opuscula, quæ apud Latinos raro inveniuntur. Hic contra Manichæum hæresiarcham exeuntem de Perside valenter disputavit, & omnia ejus argumenta confudit, quamvis ab errore illum revocare nequiverit. Scripsit autem eandem disputationem,

Contra Manichæum lib. I.

Alia vero nobis incognita sunt. Claruit sub Aureliano & Probo Principibus. Anno Domini CCLXXX.

L. LUCIANUS Antiochenæ Ecclesiæ Presbyter, & postea Nicomediæ Episcopus, vir doctus atque disertus, in declamandis Homiliis ad populum excellentis ingenii fuit, & non minus vita quam eruditione scripturarum venerabilis, sub persecutione Maximiani pro fide CHRISTI martyrio laureatus est, Helinapoli *s*) Bithyniæ sepultus. Scripsit inter cætera

De fide nostra libr. III. *t*)

Et alios diversos tractatus, sermones & homilias atque Epistolas. Claruit sub Maximiano Imperatore. Anno Domini CCXL.

LI. PIERIUS Ecclesiæ Alexandrinæ Presbyter, vir tantæ doctrinæ & eloquentiæ, ut Origenes junior vocaretur, in homiliis ad populum declamandis excellentissimus fuit. Hic sub Theona Episcopo Alexandrinorum, vita & doctrina clarissimus effulgens, voluntariæ paupertatis pro Christi amore cultor fuit insignis, & doctor populi admirabilis. Scripsit infinitos tractatus, qui tamen ad notitiam nostram non venerunt. Extat *u*) ejus longissimus in vigilia Paschæ ad populum habitus in Osee Prophetam lib. I.

Claruit sub Diocletiano Imperatore. Annno Domini CCXC.

LII. PHILEAS Episcopus Thebaidæ civitatis in Ægypto, vir nobilis atque doctissimus, non minus moribus quam eruditione scripturarum insignis, post multos labores, & editos pro utilitate fidelium varios tractatus, tandem sub Maximiano Imperatore pro fide Christi martyr effectus evolavit ad superos. De cujus scriptis extat *x*) disputatio habita

Contra judicem iniquum lib. I.
De laude martyrum lib. I.

Alia quæ scripsit nobis incognita sunt, quamvis multa ferantur à patribus. Claruit sub Maximiano principe. Anno Domini CCXL.

LIII. ARNOBIUS Presbyter, philosophus & rhetor insignis, cum adhuc gentilis rhetoricam doceret, divina miseratione vocatus, Christianum se cœpit profiteri. Cumque ad Episcopos accedens se baptizari expeteret, non credebant, veriti ne vir seculari tumens eloquentia sacramentis fidei conaretur illudere, & ideo sententiam differebant. Arnobius vero cernens sibi fidem minime adhiberi, in argumentum synceritatis suæ scripsit & obtulit Episcopis insigne volumen

Adversus Gentes lib. VII.
In Psalterium *y*) quoque lib. I.
De Rhetorica institutione lib. I.

Alia quoque multa edidit quæ ad notitiam meam non venerunt.

Docuit in Africa rhetoricam sub Diocletiano principe, habuit multos egregios & nobiles discipulos, qui viri doctissimi evaserunt. Claruit ergo circa annos Domini nostri Jesu Christi CCC.

LIV. JOHANNES CLIMACUS quod latine sonat scholasticus, *z*) abbas montis Synai, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, ingenio excellens, mitis, & humilis, vita & conversatione devotus atque sanctissimus, cum adhuc sedecim esset annorum, mundum cum suis oblectamentis deseruit, & in dicto cœnobio monachum se fieri instantissime petiit & obtinuit. Deinde post annos decem & novem cum jam solitarius pugnare & vincere secundum regulam monachorum didicisset, cum licentia abbatis sui heremum petiit, in qua multis annis in omni sanctitate solus cum Deo habitavit. Postremo cum vita ejus sanctissima omnibus innotuisset, unanimi omnium consensu in abbatem eligitur, & renitens, ad cœnobium revocatur. Scripsit ad Joannem abbatem de Raythu opus celeberrimum, & pro institutione monachorum valde accommodum, habens sermones triginta, quod prænotatur

De triginta gradibus lib. I. *A bono & super bono.*
Ad pastorem sermonem lib. I. *In inferiori quidem libro.*
Epistolas plures ad monachos lib. I.
Et quædam alia

In

r) hoc est quod Latine ex Rufini interpretatione Bucherius vulgavit. Sed libri Arithmeticæ institutionis pridem periere, excerptis fragmentis quibusdam obviis in Jamblichi Theologumenis Arithmeticæ. *s*) Helenopoli.

t) librorum numerus apud Hieron. c. 77. videtur excidisse.

u) de Hieronymi non Trithemii temporibus hoc accipe. *x*) Hæc quoque Trithemii tempore jamdiu interciderat.

y) Hos commentarios diversi & junioris esse Arnobii, hodie nemo doctorum dubitat.

z) Ut Græco nomini Climaci respondeat, sunt qui legunt *scalasticum*. Sed *scholastium* cognominatum Climacum testatur Daniel Monachus in ejus vita.

In quibusdam locis, maxime ubi de hominis ſpiritalis mortificati impaſſibilitate tractat, à modernis theologis reprehenditur, ſicut apud Johannem de Gerſon in certis tractatibus invenitur.

Claruit circa tempora Conſtantini, Conſtantii & Conſtantis, fratrum Imperatorum, qui regnaverunt Anno Domini CCCXLVI. *a*)

LV. HILDEFONSUS Toletanæ ſedis poſt S. Eugenium Epiſcopus, vir in divinis ſcripturis eruditiſſimus, & ſecularis quoque literaturæ non ignarus, metro excellens & proſa, ingenio ſubtilis, ſermone diſertus, & ſuper omnes ſui temporis Epiſcopos facundus & eloquens, vita & converſatione Deo dignus atque ſanctiſſimus. Fuit enim timoris Dei inſtantia præditus, religione devotus, compunctione profuſus, inceſſu gravis, honeſtate laudabilis, patientia ſingularis, diſſerendi ingenio clarus, ſapientia ſummus. Qui cum adhuc puer eſſet divino ſpiritu attactus, res mundi, parentumque affectiones contemnens, Agalienſe monaſterium petiit, monachumque ſe in eo multis annis decenter exhibuit. Cœnobium quoque virginum in Deibienſi villula conſtruxit, quod de parentum ſuorum opibus dotavit. Abbas deinde effectus Agalienſis cœnobii, monachorum mores exercuit, rem diſcrevit, vitamque ſervavit. Principali poſt hæc violentia Toletum reducitur, atque inibi poſt deceſſoris ſui obitum pontifex ſurrogatur. Scripſit multa præclara opuſcula, de quibus feruntur ſubjecta:

De ſancta Trinitate	lib. 1.	
De imbecillitate ptopria	lib. 1.	
De virginitate S. Mariæ	lib. 1.	*Domina me dominatrix mea*
Annotationes actionis diurnæ	lib. 1.	
Annotationum in ſacris	lib. 1.	
Annotationum in ſacramentis	lib. 1.	
De cognitione Baptiſmi	lib. 1.	
De progreſſu ſpiritalis deſerti	lib. 1.	
Hymnorum diverſi generis	lib. 1.	
Sermones varii	lib. 1.	
Epigrammata multa	lib. 1.	
De miſſa quoque	lib. 1.	
Epiſtolarum ad diverſos	lib. 1.	

Et alia complura. Cum beatiſſimus iſte præſul Hildefonſus librum de virginitate puriſſimæ Dei genitricis Mariæ ad finem usque compleſſet, cui omni ſtudio, quo poterat ſemper devotiſſime ſervire, ſolebat, apparuit ei domina mundi ſacratiſſima ipſum librum habens in manibus, & gratias agens illi pro tali ſervitio, quod ſibi gratiſſimum eſſe affirmabat, Ille vero cupiens eam altius honorare, conſtituit ut celebraretur ſolennitas ejus ſingulis annis octava die ante natalem domini, quæ ſolennitas jam obtinuit, ut per univerſam fidelium eccleſiam in honore puriſſimæ conceptionis illius celebretur VI. Iduum Decemb. Unde rurſum ei beata Dei genitrix apparens veſtimentum ſacerdotale, quod nos Albam vocamus, & cathedram illi attulit, de quibus multa miranda & glorioſa narrantur. Claruit. *b*)

LVI. FIRMIANUS LACTANTIUS, Arnobii rhetoris quondam auditor atque diſcipulus, vir in ſecularibus literis abundanter doctus, & in divinis ſcripturis nobiliter inſtitutus, ita ut in arte dicendi poſt Ciceronem facile obtinuerit principatum: rhetoricam primum Nicomediæ, deinde Romæ ſub Diocletiano ab eo vocatus glorioſe docuit. Ubi cum penuria diſcipulorum ad paupertatem deveniſſet, ad extremum Cæſaris Criſpi filii Conſtantini præceptor, jam ſenex in Gallia factus eſt.

Scripſit multa præclara volumina. De quibus iſta feruntur:

De divinis inſtitutionibus	lib. 1.	*Magno & excellenti.*
De origine erroris	lib. 1.	*Quamquam primo libro.*
De falſa ſapientia	lib. 1.	*Vellem mihi declarari.*
De vera ſapientia	lib. 1.	*Cogitanti mihi & cum animo.*
De juſtitia ad Conſtantinum.	lib. 1.	*Non eſt apud me dubium.*
De vero cultu	lib. 1.	*Quod erat officium ſuſ.*
De beata vita	lib. 1.	*Bene habet.*
De ira Dei ad Donatum.	lib. 1.	*Animadverti ſæpe Do.*
De opificio Dei	lib. 1.	*Quam minime ſim quietus.*
Ad Aſclepiadem	lib. 1.	
De perſequutione.	lib. 1.	
Epiſtolarum ad Severum	lib II.	
Epitomen contra gentes	lib. 1.	
Epiſtolarum ad Probum	lib. IV.	
Sympoſion hexametro verſu	lib. 1.	
Grammaticus inſcriptus	lib. 1.	
De paradiſo, hexametro	lib. 1.	*Eſt locus in primo felix.* *c*)

 Alia

a) imo A. 580. *b*) A.C. 657. Eugenio in ſede Toletana ſucceſſit teſte Jo. Mariana VI. 10. de rebus Hiſp. defunctus A. 667.
c) Eſt hoc initium non carminis hexametri de paradiſo, ſed Elegiæ de Phœnice, quæ inter Lactantii ſcripta legitur.

Alia insuper non pauca scripsisse dicitur, sed in manus nostras non venerunt. Claruit sub Constantino principe, cui amicissimus fuit. Anno CCCXX.

LVII. Eusebius Ecclesiæ Cæsariensis Palæstinæ Episcopus, cognomento Pamphili, Dorothei Eunuchi viri doctissimi quondam discipulus, in divinis scripturis studiosissimus, & bibliothecæ ecclesiasticæ una cum Pamphilo martyre diligentissimus instaurator, qui cum Arianus esset, ad primum concilium patrum apud Nicæam habitum accedens, errorem deposuit, patrumque sententiam sequutus, eorum jussu symbolum *d*) (quod Nicænum dicitur) composuit, & in fidei suæ purissimæ testimonium illis obtulit legendum & confirmandum. In quo errores Arianorum fortiter contrivit, nihilque ejus editioni vel additum est vel subtractum, sed usque in hodiernum diem in Ecclesia Dei publice cantatur. Post hac in orthodoxa fide perseverans sanctissime consummatus est. Scripsit græco sermone multa præclara volumina. De quibus apud Latinos feruntur subjecta, Videlicet.

Contra Porphyrium	lib. XXX.	
In Esaiam Prophetam	lib. X.	
Explicationes Evangelicæ	lib. XX.	
De præparatione Evangelica	lib. XIV.	*Cum quid sit Christianis.*
Ecclesiastica historia	lib. X.	*Successiones sanctorum.*
Epitoma chronicæ	lib. I.	*Mosen gentis Hebrai.*
Tophanias *e*)	lib. V.	
De dissonantia Evangelistarum	lib. I.	
Topicorum *f*)	lib. I.	
Apologia pro Origene	lib. VI.	
De vita Pamphili	lib. III.	
In Psalterium totum	lib. I.	
Martyrologium *g*)	lib. I.	

Alia quoque multa composuit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit sub Constantino Imperatore magno, cui amicissimus fuit propter eximiam doctrinam, & vitæ sanctitatem. Anno Domini, CCCXX.

LVIII. Rethicius Eduorum Augustodunensis Episcopus, vir in divinis scripturis studiosus, & suo tempore doctor famatæ opinionis. Fertur non pauca scripsisse opuscula, & præcipue in divinos libros commentarios, sed paucos ad notitiam nostram meminimus pervenisse. Videlicet,

In Cantica canticorum	lib. I.
Contra Novatianum	lib. I.

Expositionem ejus in Cantica, S. Hieronymus *h*) ut ineptam reprehendit. Claruit in Gallia sub Constantino magno, Anno Domini, CCCXX.

LIX. Jacobus, cognomento sapiens, Nisibenæ urbis Persarum Episcopus, vir magnæ doctrinæ, & incomparabilis sanctitatis, unus ex numero confessorum sub Maximiano persequutore vincentium, Nicæno concilio interfuit, & Arium impiissimum homousii appositione damnavit. Hic vir sanctissimæ conversationis, urbem sibi commissam orationibus suis à multis periculis sæpe liberavit. Scripsit ad ædificationem fidelium, sermone Syro non pauca opuscula, de quibus feruntur:

De fide	lib. I.
Contra omnes hæreses	lib. I.
De charitate generali	lib. I.
De dilectione proximi	lib. I.
De jejunio	lib. I.
De oratione	lib. I.
De resurrectione	lib. I.
De vita post mortem	lib. I.
De humilitate	lib. I.
De patientia	lib. I.
De pœnitentia	lib. I.
De satisfactione	lib. I.
De virginitate	lib. I.
De sensu animæ	lib. I.
De circumcisione	lib. I.
De azymi benedictione	lib. I.
De Christo, quod filius Dei sit	lib. I.
De castitate	lib. I.
Adversum gentes	lib. I.

De

d) Symbolum Nicænum, quod in Ecclesia decantatur, ab Eusebio compositum esse Trithemius præter rem tradit ac falso.

e) Θεοφανείας. *f*) de locis puta Hebraicis.

g) Martyrologium Eusebii tot eruditorum expetitum votis, dicitur nuper allatum esse Romam ex Oriente, versum Syriace, atque Pontificis Clementis XI. jussu typis exscribendum.

h) Epist. 135. ad Marcellam.

De constructione tabernaculi lib. I.
De conversione gentium lib. I.
De regno Persarum lib. I.
De persequutione Christianorum lib. I.
Chronica temporum lib. I.
De verbis Esaiæ lib. I.

Comprehendit ergo totum opus jam signatum in libris XXV.
Claruit sub Constantino principe magno. Anno Domini CCCXXX.

LX. METHODIUS Olympi Lyciæ, & postea Tyri Episcopus, in divinis scripturis eruditus, & secularium literarum non ignarus, fidei Christianæ confessor & defensor insignis, & Evangelicæ perfectionis diligens æmulator, post multorum voluminum editionem pro fide Christi sub ultima persequutione, sive (ut alii affirmant) sub Decio & Valeriano in Chalcide Græciæ martyrio coronatus est. Scripsit nitido & composito sermone non pauca volumina, de quibus ista feruntur.

Contra Porphyrium lib. II.
De decem virginibus symposion lib. I.
De resurrectione lib. I.
De Pythonissa lib. I.
De exitu animæ lib. I.
In Genesim lib. I.
In Cantica canticorum lib. I.
De novissimis temporibus lib. I. *Sciendum namque est fratres*
Chronica quoque lib. I.

Claruit sub Constantino principe magno, vel (ut aliis placet) *i*) sub Decio & Valeriano. Anno Domini CCLV.

LXI. ANTONIUS monachus & abbas, natione Ægyptius, vir sanctissimus, heremique cultor insignis, cujus præconia laudum universus personat orbis, multis religiosæ ad beatæ vitæ normam præbuit, qui etsi literas non didicerit, in divinis tamen scripturis adeo eruditus fuit, ut nullus doctorum se ei præferre præsumerat. Habebat memoriam pro libris, intellectum & sensum pro literis, gratiam pro studio lectionis. Dictavit Ægyptiaco sermone ad diversa cœnobia, apostolici sensus atque sermonis varias epistolas. E quibus extat insignis illa

Ad Arsenoitas epist. I.
Ad alia cœnobia epistolæ VI.

Ejus vitam beatus Athanasius Episcopus Alexandrinus insigni volumine, Græco sermone descripsit. Claruit sub Constantino magno & filiis ejus regnantibus. Anno Domini CCCXXX, multis coruscans miraculis.

LXII. JUVENCUS Presbyter natione Hispanus, vir nobilis atque doctissimus philosophus, poeta, rhetor & theologus insignis, & non minus conversatione quam scientia scripturarum Ecclesiæ venerabilis, edidit pro ædificatione legentium tam metro quam prosa multa præclara volumina, sed pauca eorum ad notitiam meam pervenerunt. Legi opus insigne, quod hexametris pentametrisque *k*) versibus composuit

De quatuor Evangeliis lib. IV. *Immortale nihil mun.*
De sacramentis lib. II.

Cætera quæ composuisse dicitur, ad manus nostras non venerunt. Claruit sub Constantino magno & filiis ejus. Anno Domini CCCXXX.

LXIII. EUSTACHIUS genere Pamphylius, primo Beriæ *l*) Syriæ, ac deinde Antiochenus vicesimus & tertius post Petrum Episcopus, vir doctus & sanctus, multa pro catholica fide ab Arianis sustinuit incommoda, In exilio namque Trajanopolim Thraciarum relegatus ibidem moritur, cujus Ariani Ecclesiam invadentes, multis eam annis tenuerunt. Scripsit autem maxime contra Arianos plurima opuscula, aliosque diversos & varios tractatus. Scilicet

Adversum Arianos lib. III.
Adversum Origenem lib. I.
De anima lib. I.
Epistolas pene innumerabiles lib. I.

Claruit temporibus Constantini & filiorum ejus. Anno Domini, CCCXXX.

LXIV. ATHANASIUS Alexandrinæ urbis nonusdecimus Episcopus, vir sanctus atque in divinis scripturis doctissimus, multas pro fide catholica persecutiones ab Arianis sustinuit. Totus siquidem orbis illi angustus erat Arianis ubique persequentibus, qui nusquam tutus, nusquam videbatur esse securus. Nam & inimici hominis domestici ejus erant. Fugiens ergo à facie Imperatoris & Arianorum, venit ad Treverim urbem Galliarum, & à S. Maximiano Archiepiscopo honorifice susceptus 7. annis apud eum latuit in cisterna sine aqua, quæ usque in hunc diem apud monasterium S. Maximini Treveris in crypta ostenditur. In hoc loco multis annis, ut diximus, latitans, solem non vidit, ibique symbolum: *m*) *Quicunque vult salvus esse* composuit, donec

i) verior hæc sententia. k) imo hexametris. l) Berrhœæ.
m) fabula à multis viris doctis confutata.

nec tandem à quadam puella traditus, Dei nutu fuga lapsus est. Cujus gesta, si quis plenius agnoscere desiderat, tripartitam historiam legat. Scripsit autem græco sermone pene infinita opuscula, de quibus apud Latinos subjecta reperi.

De unitate Trinitatis	lib. I.	*Tu unus Deus, Deus pater.*
De propriis personis Trinitatis.	lib. I.	*Nunc per singula no.*
De hominis assumptione	lib. I.	*Quemadmodum in una.*
De nominibus Trinitatis	lib. I.	*Hic jam de singulis nomina.*
De unica substantia Trinitatis	lib. I.	*Hic contradicens persona.*
De beatitudine fidei	lib. I.	*Posco à te de unico.*
De professione regulæ catholicæ	lib. I.	*Propter quod impensissime.*
De unitate fidei	lib. I.	*Sine initio temporum super.*
De Patre & Filio & Spiritu Sancto	lib. I.	*Cum legeris hanc fidem.*
De Trinitate & Spiritu Sancto	lib. I.	*His qui filium Dei creatum.*
Ad Luciferum Episcopum	lib. I.	*Domino beatissimo ac.*
Contra objecta Arianorum	lib. I.	*Prima eorum objectio est.*
Altercationem contra Arium, &c.	lib. I.	*Cum apud Nicæam urbem.*
Contra Valentem & Ursatium	lib. I.	
De virginitate	lib. I.	
De Psalmorum titulis	lib. III.	
Ad Episcopos Ægypti & Libyæ	lib. I.	*Omnia quæcunque dominus noster.*
De Spiritu Sancto	lib. I.	*Literæ sanctæ charitatis.*
Contra Gentes	lib. II.	*Divini cultus & uni.*
Contra Arianos	lib. I.	*Hæreses quotquot ipse.*
Adversus eosdem	lib. I.	*Insanientes Ariani.*
De Patris & Filii homousio	lib. I.	*Qui maligne divinas.*
Dialogum cum Ariano	lib. I.	*Providentia Dei actum est.*
Exhortatorium ad monachos	lib. I.	*Et si quid gloriari in.*
Vitam sancti Antonii	lib. I.	*Optimum in istis fratres.*
Symbolum fidei suæ	lib. I.	*Quicunque vult salvus.*
In omnes epistolas Pauli	lib. XIV.	*Paulus, &c. Nec Moyse.*
De persecutione Arianorum	lib. II.	
De fuga & exilio suo	lib. I.	

Epistolas plures ad diversos edidit, sermones quoque & varios tractatus, qui vel necdum translati sunt in latinum, vel ad notitiam meam non venerunt. Moritur tempore Valentiniani & Valentis Imperatorum. Anno Domini CCCLXXIX. sacerdotii sui XLVI. VI. nonas Maji. Indictione VII.

LXV. THEODORUS Heracliæ Thraciarum Episcopus, in divinis scripturis studiosus & eruditus, & declamator egregius elegantis compositique sermonis, edidit in sacris voluminibus non contemnendæ lectionis commentarios. De quibus subjecti feruntur.

In Psalterium	lib. I.
In Evangelium Matthæi	lib. I.
In Evangelium Johannis	lib. I.
In Epistolas Pauli	lib. XIV.

Alia quoque nonnulla scripsisse dicitur, sed ad notitiam meam non venerunt. Claruit temporibus Constantini secundi. Anno Domini CCCXXXX.

LXVI. EUSEBIUS Episcopus Emisenus, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in declamandis homiliis ad populum nulli suo tempore secundus, rhetor, & theologus omnium opinione celeberrimus. Fertur multa & pene infinita scripsisse opuscula, sed nos paucorum solos titulos & numeros potuimus invenire. Scilicet

Adversum Gentes	lib. I.
Adversum Judæos	lib. I.
Ad Novatianos	lib. I.
In epistolam ad Galatas	lib. X.
Homiliarum multarum	lib. I.
Sermones ad populum	

Claruit Constantino & fratribus ejus regnantibus. Anno Domini CCCL.

LXVII. TRIPHILIUS Cyprilitensis sive Leucontheon *n*) Episcopus, vir tam in divinis quam in secularibus scripturis eruditissimus, ac sua ætate omnium præsulum facile eloquentissimus, fertur non pauca scripsisse volumina, & divinas scripturas multipliciter exposuisse, sed nihil suorum operum ad manus nostras meminimus pervenisse. Fertur *o*) ejus expositio

In Cantica canticorum	lib. I.

Claruit temporibus Constantii Imperatoris. Anno Domini CCCL.

LXVIII.

n) Ex Hieron. c. 92. & Sozom. lib. I. c. II. lege *Cypri Ledrensis sive Λεδρῶν.*
o) de Hieronymi non de Trithemii ætate hoc intelliges.

LXVIII. SERAPION ex monacho Thomuſeos *p)* Epiſcopus, & beato Antonio Abbati amiciſſimus, vir tantæ eruditionis & eloquentiæ, ut propter excellentiam ingenii cognomentum ſcholaſtici ſortitus fuit. Multa fertur ſcripſiſſe opuſcula. De quibus extant *a)* ſubjecta:

Contra Manichæum.	lib. I.
De Pſalmorum titulis	lib. I.

Epiſtolæ plures ad diverſos. Floruit ſub Conſtantio principe. Anno Domini, CCCXL.

LXIX. ACHACIUS *b)* Cæſarienſis Palæſtinæ Epiſcopus, vir quidem in divinis ſcripturis exercitatus, ſed Ariana impietate perverſus, in tanta reverentia à Conſtantio Imperatore habitus, ut in locum Liberii papæ Romæ Fœlicem Presbyterum Arianum Epiſcopum conſtitui obtinuerit. Hic Achacius quia luſcus erat, monoculus vocabatur. Scripſit autem multos & varios tractatus, qui revera fuiſſent utiles, ſi catholicum habuiſſent authorem. E quibus potiores feruntur, quos ſubjecimus:

In Eccleſiaſten	lib. XVII.
Sethematon *c)*	lib. I.
Symmicton.	lib. I.

Claruit ſub Conſtantio Imperatore. Anno Domini CCCL.

LXX. HILARIUS Pictavienſis Aquitaniæ Epiſcopus, vir moribus, vita, & doctrina valde venerabilis, multas ab Arianis pro fide Chriſti ſuſtinuit injurias. Nam factione Saturnini Arelatenſis Epiſcopi, de ſynodo Biterenſi *d)* in Phrygiam relegatus, annis quatuor conſtanti animo durum portabat exilium, ubi orationibus ſuis mortuum legitur revocaſſe ad vitam. Qui cum eſſet vir undecunque doctiſſimus, multa compoſuit opuſcula. De quorum numero feruntur ſubjecta:

Contra Dioſcorum:	lib. I.	
Contra Valentem & Urſacium,	lib. I.	
De ſancta Trinitate contra Arianos,	lib. XII.	*Circumſpicienti mihi*
Defenſio catholicæ fidei	lib. I.	*Deus qui ubique eſt*
Contra Arianos.	lib. I.	*Dilectiſſimis fratribus*
In Evangelium Matthæi	lib. I.	*Gradus, quem Matthæus*
De ſynodis ad Epiſcopos Galliarum,	lib. I.	*Conſtitutum habebam.*
In aliquos Pſalmos	trac. XLII.	
In Pſalmum: Beati immaculati	trac. XXII.	
Ad Conſtantium Imperatorem	lib. III.	*Tempus loquendi jam.*
In Conſtantium.	lib. I.	
Hymnorum	lib. I.	
Myſteriorum	lib. I.	
In librum Job.	lib. I.	
Contra Auxentium	lib. I.	*Beatiſſimis & glorio.*
De hæreſibus.	lib. I.	
In Cantica canticorum	lib. I.	
Chronica	lib. I.	
Epiſtolarum ad diverſos	lib. I.	

Alia quoque nonnulla edidit, quæ ad manus noſtras non venerunt. Moritur tandem, ad urbem ſuam de exilio ſuo reverſus, ſub Valentiniano Imperatore. Anno Domini CCCLXXI. Indictione quartadecima, cujus natale celebratur, idibus Januarii.

LXXI. VICTORINUS Afer, vir conſularis, rhetor omnium ſuo tempore celeberrimus qui in urbe Roma ſub Conſtantino Imperatore diu rhetoricam docuit, ubi propter excellentiam doctrinæ in foro Trajani æream ſtatuam promeruit. Converſus ad fidem Chriſti in ſenectute ſua multos in ſcripturis ſanctis tractatus edidit more dialectico ſatis obſcuros, & viris doctiſſimis vix peruios. De quibus extant ſubjecti:

Contra Arianos	lib. II.	
De ſancta Trinitate	lib. I.	*In primo ſermone e)*
Contra hæreticos	lib. I.	*Logos vel, &c. f)*
De homouſio quoque	lib. I.	*Vivit ac vita unumne g)*
De Trinitate, hymnorum	lib. I.	*Adeſto lumen verum.*
In epiſtolas apoſtoli Pauli	lib. XIV.	
Et quædam alia.		

Claruit Romæ ſub Conſtantio Imperatore ſecundo, Anno CCCLX.

LXXII. TITUS Epiſcopus Boſtrenus, vir in divinis ſcripturis eruditiſſimus, & in ſecularibus litteris egregie doctus, ingenio acer & vehemens, multa fertur cudiſſe opuſcula, quibus memoriam ſui nominis cum gloria transmiſit ad poſteros. De quorum nnmero ſubjecta feruntur:

p) Thmueos, Ægypti. *a)* de temporibus Hieronymi hoc intellige. *b)* Acacius.
c) ζητημάτων. *d)* A. C. 356.
e) Libri quatuor Victorini adverſus Arium exſtant, in T. IV. Bibl. Patrum edit. Lugd. & alibi ſæpius excuſi, quorum primus ita incipit.
f) Initium libri tertii Victorini adverſus Arium. *g)* Libri quarti initium.

Contra Manichæos *b*) lib. II.
Commentariorum Evangelii, *i*) lib. I.
Et alia complura.

Claruit Anno Domini CCCXL. Et sub Valente Imperatore mortuus est.

LXXIII. DAMASUS papa natione Hispanus, sedit post Liberium in cathedra Petri, annis decem & octo, vir in divinis eruditissimus, & in secularibus litteris egregie doctus, rhetor, & poeta celeberrimus, & in componendis versibus peritissimus, ingenio subtilis, vita devotus atque sanctissimus, divi Hieronymi Presbyteri amantissimus. Scripsit utroque genere varia opuscula. De quibus extant subjecta:

Gesta summorum pontificum lib. I. *Beatus Petrus apostolus*
De fide contra hæreticos lib. I. *Quoniam post Nicænum conci.*
Epistolarum ad diversos lib. I. *Damasus Episcopus.*
Diversa carmina. Et alia.

Claruit sub Valentiniano & Valente. Anno Domini CCCLXX.

LXXIV. APOLLINARIS Laodicenus Syriæ Episcopus, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & grammaticæ institutionis longe doctissimus, ingenio acer & vehemens, sermone clarus, scripsit pro defensione catholicæ fidei quædam præclara volumina, quibus nomen suum posteritati commendavit. E quibus extat opus celeberrimum

Contra insanum Porphyrium, lib. XXX.
Et quædam alia.

Claruit sub Gratiano Imperatore. Anno Domini CCCLXXX.

LXXV. DIDYMUS Alexandrinus, captus à parua ætate oculis, & ob hoc elementorum quoque penitus ignarus, tantum miraculum sui præbuit, ut dialecticam & geometriam, quæ vel maxime visu indigent ad perfectum didicerit. In divinis vero scripturis doctissimus fuit, beati Hieronymi præceptor, & sancti Antonii amicissimus, ingenio acer & vita præclarus, scripsit græco sermone opera subjecta:

Contra Arianos lib. II.
De dogmatibus quoque lib. I.
In Epistolas canonicas. lib. VII. *Jacobus, &c. sicuti mor.*
De Spiritu sancto. lib. I. *Omnes quidem quæ divina.*
In librum sancti Job. lib. I.
In Esaiam Prophetam lib. X.
In Osee ad Hieronymum lib. III.
In Zachariam ad eundem lib. V.
In Evangelium Matthæi lib. I.
In Evangelium Johannis lib. I.
In Psalterium quoque lib. I.
Et quædam alia.

Claruit octogenarius sub Theodosio Imperatore. Anno Domini CCCXCV.

LXXVI. OPTATUS Episcopus Milevitanus, natione Afer, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, ingenio præstans, vita devotus & catholicus, fertur pro defensione fidei nostræ quædam præclara scripsisse opuscula, quibus abundans ingenium magnifice exercitavit. E quibus extare dicitur grande & insigne volumen, quod scripsit

Contra Donatistas, lib. VI. *k*)
Et plures Epistolæ. Et multa alia.

Claruit sub Valentiniano & Valente principibus. Anno Domini CCCLXX.

LXXVII. BASILIUS Cæsariensis Cappadociæ Episcopus, vir doctus atque sanctissimus, tantæ apud Græcos authoritatis extitit, ut ejus doctrinæ vel scriptis nemo unquam quantumlibet sciolus in aliquo contradicere ausus fuerit. Scripsit Græco sermone multa præclara opuscula, sed pauca eorum ad manus nostras pervenerunt.

De Spiritu sancto lib. I.
Contra Eunomium lib. I.
In hexameron lib. IX. *In principio, &c. Conve.*
Regulam monachorum. lib. I. *Humanum genus.*
Exhortatorium monachorum lib. I. *Audi fili mi admo.*
De institutione puerorum. lib. I.
De fide. lib. I. *Dei quidem sine inter.*
De sermone occulto lib. I. *Sermonis usum deus*
In plures Psalmos. lib. I. *Omnis scriptura divini*
Ad virginem lapsam. lib. I. *Tempus est exclama.*
Homilias plures.

Alios

b) Libros quatuor Titus scripserat, sed duo priores tantum cum tertii initio exstant versi à Turriano, & Latine à Canisio editi. Græcos in lucem proferet, ut spero V. C. Jacobus Basnage, ad quem Codicis Holsteniani apographum transmissum à Rev. Jo. Frid. Winclero. *i*) Lucæ.

k) In editionibus Optati hodie numerantur libri VII. vide quæ ad Hieron, c. 110.

Alios insuper tractatus, sermones & Epistolas ad diversos composuit.

Claruit sub Valentiniano & Valente. Anno CCCLXXX.

LXXVIII. Effrem monachus, heremique cultor insignis, & diaconus Edessenæ Ecclesiæ, à beato Basilio Presbyter ordinatus, propter humilitatem ad divina mysteria conficienda nunquam accessit, quamvis apud Deum & homines dignus haberetur. Nihilominus, quantum ad officium suum pertinebat, in monendo populum infinitas homilias declamabat. Hic (sicut in vita sanctorum patrum *l*) legitur) ab angelo visus est librum aureis literis scriptum recepisse, unde mox altera die, & deinceps, loquente in eo Spiritu sancto, tantam declamandi gratiam habuit, ut nullum sibi similem suo tempore inveniret. Scripsit Syro sermone pro instructione legentium quædam devota opuscula, Ex quibus apud Latinos inveniuntur subjecta, videlicet:

De Spiritu Sancto.	lib. I.	
De compunctione cordis.	lib. I.	*Dolor me compellit.*
De contritione cordis	lib. I.	*Venite charissimi.*
De pœnitentia.	lib. I.	*Dominus noster Jesus Christus.*
De luctaminibus seculi	lib. I.	*In luctaminibus hujus.*
De die judicii.	lib. I.	*Venite dilectissimi.*
De resurrectione	lib. I.	*Gloria omnipotenti Deo.*
De beatitudine animæ	lib. I.	*Beatus qui odio habue.*
De cogitationibus.	ho. I.	*In scripturis sanctis.*
De prædicatione dura	ho. I.	*Quotienscunque fratres.*
De celebratione mysteriorum,	ho. I.	*Rogo vos fratres*
Planctus super Edessenam urbem,	lib. I.	

Alia etiam non pauca edidit, maxime sermones & homilias ad populum, quæ nec dum ad notitiam meam pervenerunt.

Claruit sub Valentiniano, & Valente, beato Basilio amicissimus, sicut in ejus legenda *m*) poteris invenire. Anno Domini CCCLXXX.

LXXIX. Gregorius Episcopus Emisenus, *n*) frater beati Basilii Cæsariensis Cappadociæ præsulis, vir in divinis scripturis admodum studiosus & eruditus, provocatus studio fratris etiam ipse nonnulla conscripsit opuscula sermone Græco. De quibus apud nostros duntaxat reperi,

De imagine & conditione hominis.	lib. I.	*Hominem ex anima intellec.*
Contra Eunomium.	lib. II. *o*)	

Claruit fratre junior sub Valentiniano & Valente principibus, & varia composuit. Anno Domini, CCCLXXX.

LXXX. Gregorius ex monacho Episcopus Nazianzenus, vir tantæ doctrinæ integritatis & eloquentiæ, ut nec adversarii quidem ejus his, quæ ab illo dicebantur, ullatenus contradicere auderent, ita ut ad confirmationem authoritatis Gregorium tantum aliquid dixisse *p*) sufficeret. Hic monasticæ conversationis cultor & amator, cum propter excellentiam doctrinæ & vitæ sanctitatem ad Episcopatum vocaretur, fugiens se abscondit, malens abjectus esse in domo Domini, quam in turba honoribus caducis extolli. Sed omnipotens Deus noluit tam clarum jubar sub modio privatæ conversationis abscondi, quod ad multorum salutem potuit extendi. Inventus ergo divino indicio, ad sedem Episcopalem à populo ducitur, moxque in fugæ suæ excusationem solennis homilia *q*) dictatur, in qua ars artium animarum regimen esse ostenditur. Hic ob insignem doctrinam & vitæ sanctitatem Gregorius magnus, ante beatum Papam ejusdem vocabuli dicebatur. Scripsit autem Græco sermone plura opuscula. De quibus extant subjecta:

De morte fratris Cæsaris	lib. I.	
De laude Cypriani mar.	lib. I.	
De laude Athanasii Episcopi.	lib. I.	
De laude Maximi philosophi.	lib. I.	
In eundem vituperationis	lib. I.	
De virginitate, hexametro.	lib. I.	
De Spiritu Sancto.	lib. I.	
Apologetici cum fugisset.	lib. II.	*Victus sum & fateor r*)
De nativitate Domini.	lib. I.	*Christus nascitur, glori.*
De secundis Epiphaniis	lib. I.	*Iterum Jesus meus.*
De Spiritu sancto in die Pentecostes	lib. I.	*De solemnitate hujus.*
In semetipsum de agro regressus.	lib. I.	*Desiderabam vos*
De Hieremia, præsente Imperatore.	lib. I.	*Ventrem meum doleo.*
De reconciliatione monachi-	lib. I.	*Linguam nostram solvit.*
De grandinis vastatione.	lib. I.	*Quid laudabilem sol.*

l) p. 129. edit. Rosweidi. *m*) vide vitas Patrum à Rosweido editas p. 122. seq.
n) imo Nyssenus. *o*) Præter alia Nysseni scripta complura extant libri ejus tredecim adversus Eunomium. *p*) αὐτὸς ἔφα.
q) est inter Orationes Nazianzeni statim prima. *r*) Oratio I. & 7.

Contra Eunomium.	lib. II.
Contra Julianum apoſtatam. *s*)	lib. I.

Sermones & homilias plures edidit, & de diverſis materiis varios tractatus, qui ad notitiam meam non venerunt. Tandem ſenio confectus, cum ſe ad regimen populi non poſſe amplius ſufficere conſpiceret, ordinato in locum ſuum alio Epiſcopo, *t*) ad derelictæ ſolitudinis ſtudium remeavit.

Claruit ſub Valentiniano & Theodoſio. Anno Domini CCCXC.

LXXXI. EUTROPIUS monachus & Presbyter, vir religioſiſſimæ converſationis, in divinis ſcripturis valde ſtudioſus & eruditus, atque in ſecularibus literis ad plenum inſtructus, fertur nonnulla compoſuiſſe opuſcula. E quibus extant iſta nobis duntaxat titulis not.

Ad virgines duas ſorores.	lib. II.
Chronicarum *u*) usque ad ſua tempora.	lib. I.

Claruit ſub Valentiniano & Valente principibus. Anno Domini tricenteſimo, ſeptuageſimo. Sunt etiam qui ſcribant, eum Auguſtini fuiſſe diſcipulum, & floruiſſe Anno Domini CCCC. & XXX.

LXXXII. ESYTIUS *x*) Presbyter & monachus, beati Gregorii Nazianzeni Epiſcopi quondam auditor & diſcipulus, vir in Divinis ſcripturis eruditiſſimus, exemplo ſui præceptoris admonitus, fertur in Divinos libros multa explanationum ſcripſiſſe opuſcula, & tam in novum quam in vetus teſtamentum varia lucubraſſe volumina, quæ necdum ad manus noſtras pervenerunt. Legi tantum opus illud inſigne & magnæ quantitatis, quod ſcripſit ad Eutychianum venerabilem diaconum

In Leviticum.	lib. I.	*Venerabili diacono.*

De cæteris nihil vidi.

Claruit ſub Arcadio & Honorio principibus. Anno Domini CCCC.

LXXXIII. AMBROSIUS Epiſcopus Mediolanenſis, patria Romanus, vir fide & ſanctitate celeberrimus, in Divinis ſcripturis atque in ſecularibus literis omnium facile doctiſſimus, græco atque latino ſermone ad perfectum inſtructus, cujus meritum totus orbis perſonat, cujus opera & libros magno authoritatis præconio ſancta mater Eccleſia confirmat. Qui in exponendis, declarandisque Divinis ſcripturis omnes doctores vicit, cujus fidem nulla unquam poteſtas terrena infringere potuit, ita ut multis Epiſcopis pro fide relegatis exilio, Ambroſium nullus unquam auderet contingere. Fuit enim velut malleus hæreticorum conſtantiſſimus impugnator, cujus linguæ in fide Chriſti loquenti, nulla potuit unquam authoritas humana indicere ſilentium. Pro fide ſemper paratus quælibet ſubire pericula, domino protegente liber ubique & illæſus evaſit. Scripſit multa præclara opuſcula, de quibus ego duntaxat reperi ſubjecta:

De officiis	lib. III.	*Non arrogans videri.*
De vocatione gentium.	lib. II.	*Inter defenſores liberi.*
Hexameron.	lib. VI.	*Tantum ne opinionis.*
De dignitate humana.	lib. I.	*Faciamus hominem*
De Paradiſo.	lib. I.	*De paradiſo adoriendus*
De Cain & Abel	lib. I.	*De paradiſo in ſuperiori.*
De Noe & arca	lib. I.	*Noe ſancti adorimur.*
De Abraham patriarcha	lib. II.	*Abraham libri hujus.*
De Iſaac & anima.	lib. I.	*In patre nobis ſancti*
De bono mortis	lib. I.	*Quoniam de anima ſuperiore.*
De fuga ſeculi	lib. I.	*Frequens nobis de effu.*
De Jacob & vita beata	lib. II.	*Neceſſarius ad diſci.*
De Joſeph patriarcha	lib. I.	*Sanctorum vita cateris.*
De benedictionibus patriarcharum	lib. I.	*Primum omnium quantam.*
De Nabuthe Jetzraelita	lib. I.	*Nabutha hiſtoria tem.*
De Helia & jejunio	lib. I.	*Divinum ad patres re.*
De Tobia	lib. I.	*Lecto prophetico libro*
De interpellationibus *y*)	lib. IV.	*Multas nobis perturba.*
Apologiam David	lib. I.	*Apologiam Propheta*
De Salomone	lib. I.	*Mirum ſatis eſt dilectiſſ.*
De myſteriis initiandis.	lib. I.	*De moralibus quotidia.*
De ſacramentis.	lib. VI.	*De ſacramentis qua*
De cura paſtorali.	lib. I.	*Si quis fratres oraculi.*
De fide ad Gratianum.	lib. V.	*Regina Auſtri venit*

De

s) Contra Julianum habemus λόγους Nazianzeni στηλιτευτικοὺς duos, & contra Eunomianos, quinque.

t) Nectario, cum Maximus Cynicus, quem tres Epiſcopi Ægypti ordinaverant, repudiatus eſſet. A. C. 381.

u) apparet à Trithemio, quemadmodum etiam à multis aliis, confundi cum Eutropio presbytero Flavium Eutropium breviarii hiſtoriæ ſcriptorem. Illud enim à Trithemio intelligi per Chronicarum librum non dubito. Atqui illius operis mentionem omittit Gennadius de Eutropio Presb. differens cap. 49. & breviarii ſcriptor, Juliani Imp. æqualis non potuit eſſe diſcipulus S. Auguſtini. *x*) Heſychius. presbyter Hieroſol. circa A. C. 433.

y) De interpellatione Jobi & Davidis libri IV. leguntur in edit. noviſſima Ambroſii, etſi in antiquioribus tantum tres extant de interpellatione Jobi.

De Spiritu sancto.	lib. III.	*Hierobaal sub arbore.*
De fide & symbolo	lib. I.	*Multas quidem & gra.*
De incarnatione Domini	lib. I.	*Debitum fratres cupio.*
De mysterio Paschæ	lib. I.	*Paschæ mysterium de.*
De excessu fratris	lib. I.	*Deduximus fratres*
De fide resurrectionis.	lib. I.	*Superiore libro aliquid.*
De pœnitentia	lib. II.	*Si virtutum finis ille est*
Adhortationem pœnitentiæ	lib. I.	*Admoneo vos fratres.*
De virginibus	lib. III.	*Si juxta cœlestis seu.*
De viduis.	lib. I.	*Bene accidit fratres*
Exhortationis ad virgines	lib. I.	*Qui ad convivium magnum*
Ad virginem devotam.	lib. I.	*Audi filia & vide &*
Ad virginem lapsam	lib. I.	*Audite me nunc qui.*
Contra Symmachum.	lib. I.	*Ambrosius Episcopus bea.*
Consolatorium Valentiniani.	lib. I.	*Etsi incrementum.*
Contra Auxentium	lib. I.	*Dalmatius me tribu.*
De tradendis Basilicis	lib. II.	*Video vos præter solitum.*
De institutione virginis.	lib. I.	*Commendas mihi pignus.*
De morte Theodosii	lib. I.	*Hoc nobis motus ter.*
De instructione sacerdotum	lib. I.	*Suscepisti munus sacer.*
De circumcisione.	lib. I.	*Non mediocris pla.*
De synagoga ad Theodosium.	lib. I.	*Exercitus semper jugi.*
Revelationem Gervasii Protasiique	lib. II.	*Dominæ sorori vitæ atque*
De passione sanctæ Agnetis	lib. I.	*Ambrosius virginibus*
De eligendo pontifice	lib. I.	
De judiciis	lib. I.	
De sancto Job	lib. I.	
De XLII. mansionibus	lib. I.	
Hymnorum & præfationum.	lib. I.	
In Epistolas Pauli	lib. XIV.	
In Psalmum: z) Beati immaculati	lib. XXII.	*Licet mystico quoque*
Epistolarum ad diversos	lib. X.	*Pulchre admones frater.*
In Evangelium Lucæ.	lib. X.	*Scripturi in librum Evan.*
Sermonum multorum.	lib. I.	*Libenter nos prædicare.*
In quosdam Psalmos.	lib. XI.	

Alia quoque nonnulla edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Fertur denique Egesippum & quosdam alios de græco fecisse latinos.

Claruit sub Theodosio Imperatore clementissimo, Anno Domini CCCLXXX.

LXXXIV. PHILASTRIUS Episcopus Brixiensis, vir in divinis scripturis doctissimus, & secularium literarum non ignarus, beato Ambrosio Mediolanensi, & notus, & familiaris, cujus meminit sanctus Augustinus in quadam epistola a) ad quod vult deum, scripsit pro utilitate communi quædam præclara opuscula, è quibus nullum ad manus nostras memini pervenisse. Fertur ejus beato Augustino ubi supra testante insigne opus, quod scripsit

De CLVI. hæresibus. b)	lib. I.	*Simoniani à Simone.*

Cætera non vidi.

Claruit sub Theodosio Imperatore Christianissimo. Anno Domini CCCLXXX.

LXXXV. EVAGRIUS monachus & discipulus sancti Macarii, Ægyptii, & postea Episcopus Antiochenus, c) vir undecunque doctissimus, & tam secularibus quam divinis scripturis eruditus, Græco & Latino peritus eloquio, etiam in Episcopatu prioris vitæ austeritatem custodiens, tantæ abstinentiæ fuit, ut miraculo haberetur. Hic primus vitam sanctorum patrum scriptis commendavit, & de sua vena multa opuscula edidit. De quibus tamen paucissima ad notitiam meam pervenerunt. Feruntur autem ejus subjecta

Ad Anachoretas valde utilis,	lib. I.	
Ad cœnobitas quoque,	lib. I.	
De octo vitiis principalibus	lib. I.	
Exhortatorii ad virginem	lib. I.	
Vitam Antonii d) Latinam fecit.	lib. I.	*Presbyter Evagrius.*
De vita sanctorum patrum	lib. I.	

Alia quoque multa scripsit, & de Græco in Latinum transtulit incognita nobis. Claruit sub Gratiano principe. Anno Domini CCCLXXX.

LXXXVI. MAXIMUS Episcopus Constantinopolitanus, natione Alexandrinus, philosophus

z) Psal. CXIX. a) præmittitur illa Epistola libro S. Augustini de hæresibus.
b) in libro Philastrii edito non plures occurrunt descriptæ hæreses, quam CXLIX.
c) Evagrium Episcopum Antiochenum cum Monacho & Diacono confundit Trithemius.
d) sola hæc vitæ Antonii versio, quam Presbyter adhuc cum esset concinnavit, recte Evagrio Episcopo tribuitur. Cætera sunt Evagrii Monachi. Vide si placet, quæ notavi. T. 8. Bibl. Græcæ p. 364.

phus & theologus insignis, in cujus laudem Gregorius Nazianzenus librum *e*) edidit, multas injurias ab Arianis sustinens, Episcopatu tandem pulsus, *f*) multa in eos scripsit. E quibus extat *g*) ad Gratianum opus insigne

Contra Arianos. lib. I.

Cætera mihi incognita sunt. Claruit in Græcia sub Gratiano principe, Anno Domini CCCLXX.

LXXXVII. AMBROSIUS Presbyter natione Alexandrinus, Didymi cæci quondam auditor atque discipulus, quo explanante scripturas divinas magnifice didicit, & varias in illas explanationes composuit, quæ apud Græcos eo tempore magno pretio habebantur. E quibus hæc apud nos feruntur: *h*)

Commentariorum in Job lib. I.
Contra Apollinarem Laodicenum. lib. I.

Claruit sub Theodosio & Arcadio principibus. Anno CCCC.

LXXXVIII. PETRONIUS Episcopus Bononiensis, conversatione monachus, in divinis scripturis valde doctus & eloquens, & non minus sanctitate, quam scientia reverendus, qui multis in vita & post mortem miraculis coruscavit, sicut in ejus historia *i*) legitur. Scripsit inter cætera,

De vita sanctorum patrum lib. I.
De ordinatione Episcopi lib. I.
Et alia nobis incognita.

Moritur sub Theodosio & Valentiniano. Anno Domini CCCLXXXV. Indictione XIII.

LXXXIX. PACHOMIUS Abbas & monachorum sui temporis institutor permagnificus, fundator multorum cœnobiorum, ac vir sanctissimæ conversationis, multis in vita & post mortem coruscans miraculis, cum esset vir doctus, & in divinis scripturis eruditus. Scripsit ad ædificationem fratrum multas epistolas, de quibus subjectæ referuntur:

Ad Cornelium abbatem. epist. I.
Ad Syrum abbatem. epist. I.
Ad præpositos cœnobiorum. epist. I.
Ad fratres operantes. epist. I.
Regula quoque monachorum. lib. I.

Claruit sub Valentiniano & Theodosio principibus. Anno CCCXC.

XC. Aurelius Clemens PRUDENTIUS, poeta Christianus, vir in secularibus literis eruditissimus, & in divinis scripturis satis peritus, metro excellens & prosa, per quinquaginta septem annos mundi amoribus retentus, multa poetarum opuscula legit & exposuit, ac de sua vena multa profunda poemata scripsit. Tandem vero in senectute, repulsa mundi vanitate, ad sacras scripturas se contulit, & carmine ac prosa multa utriusque testamenti obstrusa exposuit. Scripsit autem multa præclara opuscula. De quibus mensura metri facta reperi subjecta:

Contra Symmachum idololatram.	lib. II.	*Paulus præco Dei.*
De compugnantia. *k*)	lib. I.	*Senex fidelis prima.*
De divinitate	lib. I.	*Est tria summa Deus l*)
Contra Patripassianos. *m*)	lib. I.	*Plurima sunt, sed pau.*
Contra Sabelliones. *n*)	lib. I.	*Cede prophanator.*
Contra Judæos. *o*)	lib. I.	*Hæc si Judaicos sic intellecta.*
Contra Homuncionitas.	lib. I.	*Sunt qui Judaico cogna.*
Contra Phantasmaticos.	lib. I.	*Est operæpretium nebu.*
De origine peccatorum. *p*)	lib. I.	
In hexameron.	lib. VI.	
De sancta Trinitate.	lib. II.	
Hymnorum diversorum.	lib. II.	*Ales diei nuntius lucem. q*)
Laudes sancti Vincentii.	lib. I.	*Beate martyr prospera*
Laudes sancti Laurentii.	lib. I.	*Antiqua fanorum parens*
Laudes Romani contra gentiles.	lib. I.	*Romane, Christi fortis.*
Historiarum. *r*)	lib. I.	*Eva columba fuit.*
De animæ natura	lib. I.	*Occurrit dubitans hic s*)
De resurrectione carnis	lib. I.	*Posco meum in Christo. t*)
De martyribus	lib. I.	*Scripta sunt cœlo duo u*)
De statu animæ *x*)	lib. I.	*Errat quisque animas.*

Amar-

e) intelligit Orationem Nazianzeni XXIII. *f*) non ab Arianis, sed ab ipsis Catholicis, in ejus locum Nectario ordinato A. C. 381. *g*) imo extitit. S. Hieronymi tempore.
h) non de Trithemii sed S. Hieronymi hoc intellige. *i*) Vide Tillemontium T. XV. memor. Hist. Eccles. p. 30. seq.
k) Psychomachia. *l*) præfat. in Apotheosin. *m*) Apotheosis.
n) Sabellianos. In editis inscribitur contra Unionitas, v. 178. Apotheos. *o*) Apotheos. v. 321.
p) non videtur diversum ab Hamartigenia, quam iterum infra commemorat.
q) initium libri Cathemerinon. *r*) Enchiridion utriusque Test. *s*) Apotheos. v. 783.
t) Hoc in editis non reperio. *u*) initium Hymni I. peristeph.
x) *de integritate visionis animæ* in editis inscribitur v. 867. Hamartigen.

Amartigenian. lib. I. *Fratres Ephebi fossor y)*
De spe veniæ, orationem sive. lib. I. *O Dee cunctiparens. z)*
Contra Marcionitas. lib. I. *Quo te præcipitat rabies a)*
Peristephanon. lib. I. *Pius fidelis innocens. b)*
Epistolas etiam scripsit non paucas.

Alia quoque nonnulla edidit, quæ ad manus nostras non venerunt.

Claruit sub Gratiano Imperatore. Anno Domini, CCCLXXX.

XCI. JOHANNES monachus & Presbyter Damascenus, vir doctus & sanctus, de quo miranda narrantur propter excellentiam doctrinæ & vitæ synceritatem, in magno pretio habitus, apud Constantinopolim prælatus monachorum constitutus, multos ab iniquitate avertit. Scripsit græco sermone nonnulla profundi sensus opuscula, sed pauca eorum ad manus nostras pervenerunt. Legi tantum opus illud insigne

Traditionis orthodoxæ fidei. lib. IV. *Deum nemo vidit unquam*
Historiam Barlaam & Josaphat. lib. I.
De cæteris nihil vidi.

Claruit sub Theodosio devotissimo principe. Anno Domini CCCXC. c)

XCII. TICONIUS Afer, quem beatus Augustinus in tertio libro de doctrina Christiana d) Donatianæ partis fuisse commemorat, quamvis in quibusdam ab illis dissentiat, vir certe acutus & in divinis scripturis multum exercitatus. Scripsit non pauca opuscula. E quibus ista feruntur, videlicet.

De bello intestino lib. III.
Expositorium diversarum causarum lib. I.
In Apocalypsin Joannis, lib. I.
Regularis e) sacræ scripturæ, lib. I.

Epistolæ plures ad diversos. Et alia multa. Claruit Theodosio & filiis ejus Imperantibus Anno Domini CCCXC.

XCIII. HERACLIDES monachus, vir moribus sanctus, & divinarum scripturarum eruditione insignis, sanctorum patrum Anachoretarum ac monachorum diligentissimus inquisitor & imitator, qui velut argumentosa apis de singulorum conversatione flores virtutum in alveolum pectoris sui conferens, mel spiritalis dulcedinis procreavit. Scripsit inter alia ad ædificationem legentium opus insigne de vita & conversatione sanctorum patrum in heremo vel in cœnobiis degentium sub regula, cujus titulus est.

Paradisus. lib. I.

Claruit temporibus Gratiani Imperatoris. Anno Domini CCCLXXX.

XCIV. AMPHILOCHIUS Episcopus Iconii, vir in divinis scripturis valde studiosus & eruditus, atque secularibus literis sufficienter imbutus, & non minus conversatione, quam scientia scripturarum sacerdotio dignus. Scripsit inter alia opus utile

De Spiritu sancto lib. I.

De cæteris, quæ composuisse dicitur, nihil ad notitiam meam pervenit.

Claruit Theodosii devoti Imperatoribus temporibus. Anno Domini CCCXC.

XCV. EPIPHANIUS Cypri Salaminæ urbis Episcopus, vir in divinis scripturis satis eruditus, & tantæ sanctitatis, ut spiritu prophetiæ meruerit illustrari, multorumque patrator miraculorum fieri. Hic beato Hieronymo amicissimus extitit, & plures ad eum epistolas scripsit. Hujus acta, si quis nosse desiderat, tripartitam historiam f) legat. Composuit autem nonnulla opuscula, de quibus ista feruntur:

De 90. hæresibus lib. I.
Contra omnes hæreses lib. II. *Symoniaci à Simone.*
De erroribus Origenis lib. I.
Ad Theophilum Alexandrinum lib. I.
Epistolarum ad diversos lib. I. *Domino amantissimo filio.*
Et quædam alia.

Claruit sub Theodosio religiosissimo principe. Anno CCCXC.

XCVI. THEOPHILUS Alexandrinæ Ecclesiæ vicesimusprimus Episcopus, vir in scripturis studiosus, & Origenistarum expugnator acerrimus, qui in magna discordia cum S. Johanne Chrysostomo arserit, eumque insidiis Episcopatu pulsum in exilio mori coegerit, sicut in veterum historiis plenius continetur. Scripsisse fertur quædam opuscula, de quibus ad meam notitiam pauca pervenerunt. Extat ejus ad diversos in variis negotiis

Epistolarum. lib. I.

y) præfat. Hamartigen. z) v. 931. Hamartigen. a) Hamartigen. v. I.
b) Initium in editis hoc est: *Immolat Deo Patri pius fidelis innocens pudicus.*
c) imo Seculo octavo. Nimirum Theodotium, qui ante Leonem Isaurum rebus præfuit, cum Theodosio magno Trithemius confundit. d) cap. 30. adde Tillemont. T. VI. memor. Hist. Eccles. p. 145. 717.
e) Regulæ, quæ exstant in Orthodoxographis edit. secundæ p. 1352. & in Bibliothecis Patrum.
f) lib. X. cap. 10. seq.

Ad Epiphanium de hæresibus lib. I. *Domino dilectissimo & a.*
De pascha. lib. I.

Alia quoque multa edidit, sicut ex Epistola beati Hieronymi ad eum directa colligitur, quæ sibi vel legenda vel vertenda postulat destinari.

Claruit sub Theodosio & Valentiniano principibus. Anno CCCXC.

XCVII. ANTIOCHUS cujusdam urbis *h)* Episcopus, vir in divinis scripturis studiosus & doctus, atque in secularibus literis nobiliter eruditus, cujus mores, doctrinam populo suo commendarunt. Scripsit ad ædificationem legentium quædam præclara volumina. De quibus ista feruntur potiora:

Contra avaritiam lib. II.
De illuminatione cæci nati, lib. I.
Homiliæ ad populum plures lib. I.

Et alia nobis incognita. Claruit sub Theodosio & Arcadio principibus. Anno CCCXC.

XCVIII. MACARIUS monachus Ægyptius, & beati patris Antonii quondam discipulus, vir devotus & sanctissimæ conversationis, de quo multa miracula narrantur, quomodo etiam mortuorum voces de sepulchris pro fidei confirmatione impetraverit. Misit omnibus religiosis utilem epistolam

Ad monachos lib. I. *In primis quidem si cæ.*

Et alias ad alios. Claruit multa sanctitate sub Constantino & Constantio principibus. Anno Domini, CCCL. Cujus gesta habentur. *i)*

XCIX. FAUSTINUS Presbyter in sacris scripturis valde eruditus, & secularium literarum non ignarus, partis Luciferianæ, & ob id merito reprehensibilis. Scripsit multa egregia volumina, quæ ad hæreticorum confutationem utilia judicantur. E quibus ego paucorum vel solos titulos inveni.

Contra Arianos & Macedonianos lib. VII.
Apologiam ad Valentinianum lib. I.

Claruit sub Valentiniano & Theodosio. Anno Domini CCCXC.

C. HIERONYMUS Presbyter & monachus, patre natus Eusebio ex oppido Stridonis, vir in secularibus literis valde eruditus, & in divinis scripturis inter omnes doctores eruditissimus, multarum linguarum peritia insignis, sacræ legis interpres, hæreticorum malleus & expugnator fortissimus. Hic est verus dispensator Evangelicus, fidelis & prudens, qui proferens de thesauro suo nova & vetera, dansque in tempore spiritalis tritici mensuram conservis suis, Hebræos superbos spoliavit, humilesque ditavit Latinos. Hic est Ecclesiæ Christi doctor egregius, qui vestes Esau per devia errorum vagantis domi otiose reconditas cum pia matre Rebecca, id est gratia Dei protulit, ac mansuetum Jacob fidelemque Christo servientem vestivit. Hic est Hieronymus Jesu Christi syncerus amator, qui nullum tempus otiose transiens, die ac nocte in lege domini meditabatur, & vix corpori necessario somno indulto, semper diebus ac noctibus scripsit, legit, docuit vel oravit, quod testantur pene infiniti libri, quos edidit. Hic veritatis defensor, cultor virtutis, vitiorum acerrimus hostis, cum esset Ecclesiæ Romanæ Presbyter, & scelera clericorum constanter argueret, eorum invidia secessit ex urbe, veniensque in Judæam gloriosum domini visitavit sepulchrum, atque juxta præsepe Bethlehemiticum locum sibi habitationis constituens, toti mundo clarus innotuit, disponente id nimirum divina providentia, ut ibi lux mundi quiesceret, ubi verus sol justitiæ hominibus nascendo innotuisset. Sanctissimi loci habitator sanctus atque conveniens, fide firmus, charitate ignitus, conversatione maturus, qui seduci rebus secundis non potuit, quem à sancto proposito nulla unquam adversitas dejecit. Sed quid fœdus laudator viri sanctum verticem labris contingo impuris? Silendum magis humiliter mihi fuerat, quam de sanctissimo viro insufficienter loquendum. Nunc ergo quæ de scriptis & opusculis ejus invenimus, per ordinem consignemus. De quibus ista sunt:

De fide ad Damasum. lib. I. *Credimus in Deum patrem.*
De fide Nicæni concilii. lib. I. *Credimus in unum Deum.*
De essentia Trinitatis lib. I. *Omnipotens Deus pater &*
Contra Jovinianum. lib. II. *Pauci admodum dies.*
Contra Helvidium. lib. I. *Nuper rogatus à fratribus.*
Contra Vigilantium. lib. I. *Multa in orbe monstra.*
Contra Luciferianum. lib. I. *Proxime accedit ut qui*
De libero arbitrio lib. I. *Non audacter ut falso.*
Contra Pelagianos. lib. I. *Scripta jam ad Theosi. k)*
Contra Origenistas de resurrectione. lib. I. *Ante annos circiter decem*
Contra Johannem Hierosolymitanum. lib. I. *Si juxta Paulum apostolum*
Contra Rufinum monachum lib. II. *Et vestris & multorum.*
In eundem. lib. I. *Lectis literis prudentiæ*
De virginitate & nuptiis. lib. I. *Quod ad te hucusque non.*

De

g) puto nihil aliud à Trithemio notari, quam Epistolam Theophili ad Epiphanium, quæ Latine inter S. Hieronymi opera legitur. *h)* Ptolemaidis in Phœnicia. Vide quæ ad Gennadium c. 20.

i) apud Surium 2. Januar. *k)* Sic Editiones Trithemii. Sed ex Hieronymo legendum: *Scripta jam ad Ctesiphontem:*

De unius uxoris viro	lib. 1.	*Nunquam fili Oceane, fore*
De V. quæstionibus ad Damasum.	lib. 1.	*Beatissimo Papæ Da.*
De visione Esaiæ.	lib. 1.	*Et factum est in anno quo.*
De Melchisedech.	lib. 1.	*Misisti volumen mihi*
De vera circumcisione.	lib. 1.	*Superiore epistola quam,*
De XLII. mansionibus.	lib. 1.	*In LXXVII. psalmo quem*
De filio prodigo.	lib. 1.	*Beatitudinis tuæ inter*
De XII. quæstionibus.	lib. 1.	*Ignota vultu fidei*
De XI. quæstionibus.	lib. 1.	*Filius meus Apodemius*
De Anna & Joachim	lib. 1.	*Petitis à me ut vobis*
De resurrectione carnis.	lib. 1.	*In ipso jam profectionis.*
De reprehensione Petri à Paulo	lib. 1.	*Domino vere sancto & beato.*
Ad Cyprianum in Psal. LXXXIX.	lib. 1.	*Prius te Cypriane pres.*
In Psalmum XLIV.	lib. 1.	*Scio me principia.*
De vinculis beati Petri.	lib. 1.	*Sæpissimo rogatu*
De locis hebraicis.	lib. 1.	*Eusebius qui à beato Pam.*
De X. tentationibus in deserto	lib. 1.	*Hæc sunt verba quæ*
De illustribus viris	lib. 1.	*Hortaris, Dexter, ut tran.*
De præcipuis scriptoribus	lib. 1.	*Vis nunc acriter mi fra.* l)
De optimo genere interpretandi	lib. 1.	*Paulus apostolus præsente*
De correctione Psalterii	lib. 1.	*Dilectissimis fratribus.*
De omnibus Bibliæ libris.	lib. 1.	*Frater Ambrosius tua*
De homine perfecto	lib. 1.	*Ecce iterum ad te scribo*
De obedientia & juramento.	lib. 1.	*Præsumptionem meam*
De tribus virtutibus.	lib. 1.	*Tres quodammodo vir*
De institutione filiæ.	lib. 1.	*Beatus apostolus Paulus.*
De parentibus honorandis	lib. 1.	*Parentum meritis sub.*
De vita clericorum ad Nepotianum.	lib. 1.	*Petis à me Nepotiane.*
De eadem re ad Oceanum.	lib. 1.	*Sophronius Eusebius.*
Ad Rusticum de vita Episcopi.	lib. 1.	*Sufficere quidem fidei*
Regula monialium ad Eustochium	lib. 1.	*Tepescens in membris.*
De virginitate ad Eustochium	lib. 1.	*Audi filia & vide &.*
Item de virginitate.	lib. 1.	*Quantam in cœlestibus.*
Ad Demetriadem de eadem re.	lib. 1.	*Inter omnes materias quas.*
De recto modo vivendi.	lib. 1.	*Vetus scriptura cele.*
De viduitate ad Furiam	lib. 1.	*Obsecras literis & suppl.*
De Monogamia.	lib. 1.	*In veteri via novam se.*
Ad Heliodorum nondum Episcopum.	lib. 1.	*Quanto amore & stu.*
De cereo paschali.	lib. 1.	*Hieronymus præsidio fratri*
De vita monastica ad Rusticum	lib. 1.	*Nihil christiano fœli.*
Consolatio ægrotantis amici.	lib. 1.	*Quanquam certissime no.*
De continentia ad Rusticum.	lib. 1.	*Quod ignotus ad igno.*
Ad Susannam lapsam	lib. 1.	*Quid taces anima? quid.*
Ad Sabinianum diaconum lapsum	lib. 1.	*Samuel quondam luge.*
De duobus filiis	lib. 1.	*Omnium quidem de scri.*
De octoginta quatuor hæresibus,	lib. 1.	*Simoniaci à Simone* m)
Contra hæreticos	lib. 1.	*Omne quod est aut inge.*
Adversus Montanum	lib. 1.	*Testimonia de Johanne*
De origine animæ ad Augustinum	lib. 1.	*Domino vere sancto ac beato*
De vita monastica.	lib. 1.	*Bonus homo de the.*
De assumptione sanctæ Mariæ.	lib. 1.	*Cogitis me o Paula.*
De Testamento Gerontii.	lib. 1.	*Cuncti mei sensus.*
Vita Pauli primi heremitæ	lib. 1.	*Inter multos sæpe.*
Vita sancti Hilarionis.	lib. 1.	*Scripturus vitam beati*
Vita captivi monachi	lib. 1.	*Qui navali prælio di.*
Vita sanctæ Paulæ	lib. 1.	*Si cuncta mei corporis.*
De muliere septies percussa.	lib. 1.	*Sæpe à me innocenti.*
Vita sanctorum patrum	lib. 1.	*Benedictus Deus qui.*
De morte Nebridii	lib. 1.	*Vereor ne officium pu.*
De vita & obitu Marcellæ	lib. 1.	*Sæpe & multum fla.*
Epitaphium Nepotiani	lib. 1.	*Grandes materias*

l) Hic est brevis ille de scriptoribus quindecim libellus ad Desiderium, Hieronymo indignus, & supra post genuinum de illustribus Viris scriptum in hoc Volumine exhibitus.

m) Hic liber de LXXXIV. hæresibus inter opera S. Hieronymi non legitur, & diversus etiam fuit ab Indiculo de hæresibus, quem sub Hieronymi nomine vulgavit Claudius Menardus Paris. A. 1617. 4.

Epitaphium Fabiolæ.	lib. I.	*Plures anni sunt quod super.*
Interpretationes nominum hebraicorum,	lib. I.	*Philo disertissimus*
De fide & conversatione Christianorum,	lib. I.	*David gloriosus in Psal.*
De humilitate & patientia,	lib. I.	*Quanquam mihi multo.*
Chronica omnimodæ historiæ	lib. I.	*Eusebius Hieronymus.*
De Hebraico alphabeto	lib. I.	*Aleph mille vel doc.*
Ad Marcellam de V. quæstionibus	lib. I.	*Magnis nos provocas*
De quæstionibus Genesis	lib. I.	*Qui in principiis libro*
De quæstionibus regum	lib. III.	*Fuit vir unus de ra.*
De quæstionibus Paralipomenon	lib. II.	*Heber nati sunt duo*
In canticum Debboræ	lib. I.	*Cecineruntque Debbora*
In Esaiam Prophetam.	lib. XVIII.	*Expletis longo vix.*
In Hieremiam.	lib. XX.	*Post explanationem XII.*
In Ezechielem	lib. XIV.	*Finitis in Esaia, XVIII.*
In Danielem	lib. II.	*Contra Danielem Prophet.*
In Osee Prophetam	lib. III.	*Si in explanationibus.*
In Johelem.	lib. III.	*Non idem ordo XII. prophe.*
In Amos Prophetam.	lib. I.	*Amos propheta qui sequitur*
In Abdiam.	lib. I.	*Cum essem paruulus.*
In Jonam.	lib. I.	*Triennium circiter fluxit.*
In Michæam	lib. II.	*Temporibus Jonathæ*
In Naum Prophetam	lib. I.	*Juxta LXX. interpretum.*
In Abacuc	lib. II.	*Primum, Chromati, Episcoporum*
In Sophoniam.	lib. I.	*Verbum Domini quod factum.*
In Aggæum.	lib. I.	*Hieremias Propheta.*
In Zachariam.	lib. III.	*Secundo anno Darii.*
In Malachiam.	lib. I.	*Deus per Moysen populo.*
In Ecclesiasten	lib. I.	*Memini me ante hoc.*
In Proverbia Salomonis	lib. V.	*Parabolæ græcæ lati.*
In Cantica canticorum	lib. III.	*Epithalamium libellus*
In Evangelium Matthæi	lib. IV.	*Sciendum ne quem igna.*
In Evangelium Marci	lib. I.	*Omnis scriba doctus.*
In Evangelium Lucæ	lib. I.	
In Evangelium Johannis	lib. I.	
In quatuor Evangelia anagogice	lib. IV.	*Primum querendum est*
In epistolam Pauli ad Romanos,	lib. V.	
In duas ad Corinthios epistolas,	lib. II.	
In epistolam ad Galatas	lib. III.	*Pauci admodum dies.*
In epistolam ad Ephesios.	lib. III.	*Sapientem virum quid*
In epistolam ad Philippenses	lib. I.	
In epistolam ad Colossenses	lib. I.	
In epistolam ad Thessalonicen.	lib. IV.	
In duas ad Timotheum	lib. III.	
In epistolam ad Titum	lib. I.	*Licet non sint digni.*
In epistolam ad Philemonem.	lib. I.	*Qui nolunt inter epistolas.*
In epistolam ad Hebræos	lib. I.	
In actus Apostolorum	lib. I.	
In Apocalypsim.	lib. I.	
In epistolas Canonicas	lib. VII.	
In quosdam Psalmos	lib. VI.	*Omne Psalterium sagaci.*
De veste sacerdotali.	lib. I.	*Usque hodie in lectione.*
Ad Dardanum de terra promissionis	lib. I.	*Quæris Dardane*
Ad Pammachium Apologeticus,	lib. I.	*Quod ad te hucusque non*
Epistolarum ad diversos	lib. I.	*Quoniam vetusto oriens.*
Sermones plures	lib. I.	*Dignum est fratres ap.*

Hæc sunt quæ de scriptis beatissimi doctoris Hieronymi ad præsens nobis consignanda occurrerunt. Nec dubitamus cum plura scripsisse quæ in hoc catalogo non habentur, ob id vel maxime, quod vel nobis incognita, vel inter multa dispersa remanserunt. Inter omnes enim Ecclesiæ doctores nullus plus Hieronymo profuit, qui præter innumera opuscula vetus testamentum de Hebraico in Latinum transtulit, ac novum ad Græcam veritatem correxit, atque legendum Ecclesiæ fideliter obtulit. Multa quoque volumina græcorum latina fecit. Videlicet Origenis, Josephi Judæi, Eusebii Cæsariensis, Didymi Alexandrini, Victorini martyris, *n*) & aliorum.

Moritur

n) Victorinus Martyr Latine scripsit non Græce, itaque nec eius scripta vertit è Græco Hieronymus. Josephum Rufinus, non Hieronymus, transtulit.

Moritur tandem post multos labores plenus dierum, sub Honorio & Theodosio principibus. Anno Domini CCCCXXII. Indictione quinta, ultima die mensis Septembris, hora completorii, Aetatis suæ anno nonagesimo nono, sepultus apud Bethleem multis coruscans miraculis, cujus vitam Eusebius *o*) discipulus ejus descripsit.

CI. AUDENTIUS Episcopus Hispanus, vir in divinis scripturis exercitatum habens ingenium, scripsit adversus Manichæos, Sabellianos & Arianos, præcipua tamen intentione contra Fotiniacos, *p*) qui postmodum Bonosiaci vocati sunt, opus insigne, quod prænotasse dicitur

De fide contra hæreticos	lib. I.

Alia quoque nonnulla edidit, quæ ad notitiam meam minime venerunt.

CII. RUFINUS monachus & Aquilegiensis Ecclesiæ Presbyter vir eloquens, & in divinis scripturis valde eruditus, græco & latino peritus eloquio, inter ecclesiasticos doctores non paruæ opinionis fuit. Ejus scripta licet multa sint, tamen inter apocrypha computantur, 15. dist. *Sancta Romana*, propterea quod in sanctissimum virum Hieronymum scripserit invectivas epistolas, sicut ex earum lectione intelligi potest. Sed postea in concordiam dilectionis fraternæ redeuntes, facta sunt opuscula Rufini autentica, in quantum Hieronymi dictis non fuerint contraria. De scriptis ergo Rufini subjecta referuntur:

In Osee Prophetam.	lib. I.	
In Amos Prophetam.	lib. I.	
In Johel Prophetam.	lib. I.	
De sua fide ad Laurentium Episcopum.	lib. I.	*Mihi quidem fideliss.*
Invectivarum contra Hieronymum.	lib. II.	*Perlegi scripta tua.*
De sua fide ad Anastasium	lib. I.	*Audivi quosdam cum*
De benedictionibus patriarcharum.	lib. I.	
De sacramentis	lib. I.	
Exhortationis ad Probam.	lib. I.	
Additiones Ecclesiasticæ historiæ *q*)	lib. II.	
Epistolarum ad diversos.	lib. II.	

Alia insuper multa composuisse dicitur, sed ad manus nostras non venerunt. Multorum quoque volumina græcorum in latinum transtulit, videlicet Clementis, Origenis, Basilii, Gregorii magni *r*) Episcopi, Pamphili martyris, Eusebii Cæsariensis, Evagrii, Sixti philosophi, & aliorum multorum, *s*) quæ omnia suis præfationibus & epistolis præsignavit. Claruit Arcadii & Honorii Imperatorum temporibus, & multa ac varia conscripsit. Anno Domini CCCC.

CIII. JOHANNES Episcopus Constantinopolitanus, Eusebii Emeseni Episcopi, *t*) apud Antiochiam adhuc Presbyter quondam auditor atque discipulus, qui ob venustatem eloquii, CHRYSOSTOMUS i. e. *os aureum* nominatur, vir in divinis scripturis eruditissimus, in declamandis homiliis ad populum excellentis ingenii fuit, & non minus sanctitate quam eruditione præclarus, à populo in magna reverentia & amore habebatur. Hic beatissimus Antistes multas injurias à Theophilo Alexandrino sustinuit, ejusque fraudulentis & dolosis machinationibus ab Episcopatu in exilium pulsus fuit, sicut in vita ejus & tripartita historia invenitur. Scripsit autem græco sermone multa volumina. De quibus ego apud latinos duntaxat vidi subjecta.

De compunctione	lib. II.	*Cum intueor te beate.*
Quod nemo læditur nisi à seipso.	lib. I.	*Scio quod crassioribus.*
De reparatione lapsi	lib. I.	*Quis dabit capiti*
In Evangelium Matthæi.	lib. II.	*Sicut referunt Matthæum.*
In Evangelium Johannis homilia LXXXVII.	lib. I.	*Qui agonum certamina*
In epistolam Pauli ad Hebræos.	lib. I.	*Multifariam & multis.*
De laudibus sancti Pauli.	lib. VI.	*Nihil proculdubio est.*
Ad Stagirium monachum arreptitium.	lib. III.	*Oportuerat quidem ho.*
De sacerdotio cum Basilio. *u*)	lib. VI.	*Mihi quidem multi.*
Ad Eutropium quoque	lib. I.	*Semper quidem sed nunc*
In principium Marci.	lib. I.	*Animal illud quod in jo.*
De divite secundum Lucam.	lib. I.	*Homo quidam erat di.*
De cruce & latrone.	lib. II.	*Hodierna die dominus.*
In Psalmum Miserere.	ho. II.	*Pictores imitantur ar.*
In Psalmum CXXII.	ho. I.	*Ad te levavi oculos.*
De Psalmo CL.	ho. I.	*Laudate Dominum in sanctis.*
De beato Job	ho. I.	*Veruntamen fratres chariss.*
De ascensu Heliæ.	ho. I.	*Apud quosdam veteres*
De septem Machabæis.	ho. I.	*Quod speciosa & grata*
De tribus pueris	ho. I.	*Trium puerorum sermo.*

o) respicit commentitii Eusebii, qui se discipulum Hieronymi fingit, scriptum de illius morte ad Damasum Portuensem Episcopum & Theodosium Senatorem Rom. *p*) in Gennadii Codicibus c. 14. *Fotinianos.*

q) Eusebio, quem Rufinus vertit, subjunctæ.

r) Nazianzenum intellige, quem Gregorium magnum noster vocat supra c. 80.

s) ut Josephi libros de bello Judaico. *t*) vide quæ ad Hieron. c. 129.

u) Dialogi more, in quo Basilius & Chrysostomus colloquuntur.

De Susanna in Daniele.	ho. I.	*Divinæ lectiones &.*
De pœnitentia	ho. I.	*Providamente & pro*
De divite & paupere.	ho. I.	*Prata & nemorosa lo.*
De resuscitatione Lazari.	ho. I.	*Grandi fratres stupo.*
De muliere Chananæa.	ho. I.	*Multæ tempestates in*
De scandalis hujus mundi	ho. I.	*Væ mundo ab scandalis.*
De sancto Johanne Baptista.	ho. I.	*De Johanne dicitur, fuit*
De Severiano Episcopo recipiendo.	ho. I.	*Sicuti capiti corpus.*
De jejunio & lectione Genesis	ho. I.	*Jocundum quidem natis est.*
De eruditione disciplinæ.	ho. I.	*Eruditio disciplina.*
Cum de suo exilio ageretur.	ho. I.	*Multi quidem fluctus.*
De militia spiritali	ho. I.	*Bona quidem sunt & uti.*
De militia Christiana	ho. I.	*Omnes homines qui festu.*
De patre & duobus filiis	ho. I.	*Omnium quidem de scriptu.*
Ad Neophytas	ho. I.	*Benedictus Deus ecce.*
De turture	ho. I.	*Turtur amatrix here.*
De Asia regressus	ho. I.	*Moses magnus ille.*
Post reditum prioris exilii	ho. I.	*Quid dicam, quid loquar.*
De fide in Christo	ho. I.	*Si credis quod Deus erat.*
De proditione Judæ	ho. I.	*Paucis hodie necessa.*
De cruce dominica	ho. I.	*Quid dicam, quid loquar.*
De ascensione Domini	ho. I.	*Quãdo de cruce nostra proces.*
De pentecoste	ho. I.	*Hodie nobis terra fact.*
De nativitate Domini	ho. II.	*Et reclinavit eum inpra.*
Decollationis Johannis	ho. I.	*Heu me quid agam.*
De primi hominis dignitate	ho. I.	*Dignitas humana.*
De lapsu primi hominis.	ho. I.	*Nemo qui nesciat à prin.*
De fide Abraæ	ho. I.	*Fides est religionis san.*
De Jacob & Esau	ho. I.	*Portabat Rebecca.*
De Joseph	ho. I.	*Mittitur à Jacob patre.*
De misericordia Dei.	ho. I.	*Confitemini Domino, quoniam.*
Contra avaritiam.	ho. I.	*Evertendi sunt nobis.*
De causa peccati	ho. I.	*Age tandem si placet.*
De gula & voluptatibus	ho. I.	*Corpus nobis reliquis.*
De humanitate & misericordia	ho. I.	*Audite fratres Paulum.*
De inani gloria fugienda	ho. I.	*Quid tandem inanis glo.*
Quomodo Deo grati simus	ho. I.	*Gratiæ sunt per nos Deo.*
Quod merita parentum nulli nocent,	ho. I.	*Paulum & ipsi imite.*
Contra desperationem	ho. I.	*Si quis natura in mentis.*
De eleemosyna largienda.	ho. I.	*Quid stipem deposcen.*
De maledicis benedicendis	ho. I.	*Ingemiscendi mibi cu.*
De refrenanda concupiscentia	ho. I.	*Excitatus è somno.*
De misericordia in pauperes	ho. I.	*Quo tandem digni ipsi.*
De cavendo scandalo	ho. I.	*Animadvertite quantum.*
De amandis persequutoribus	ho. I.	*Jungamus nosipsos.*
De consolationibus	ho. I.	*Quemadmodum cibo vi.*
De erogandis divitiis	ho. I.	*Si opifices qui manu.*
De laudando Deum fide formata	ho. I.	*Imitemur & ipsi patri.*
De charitate Dei	ho. I.	*Sectemur & nos super.*
De præmiis sanctorum & gehenna	ho. I.	*Haud æque idem beatis.*
De occultandis bonis operibus.	ho. I.	*Rerum tuarum dispensa.*
De spe & præsumtione	ho. I.	*Nemo desperet si per.*
De contemptu mundi	ho. I.	*Quemadmodum inquit in.*
De charitate	ho. I.	*Charitatem optimum.*
Exhortationis bonæ vitæ	ho. I.	*Eo ipsi proxime ad per.*
Ad Theodorum monachum	lib. I.	*Si possem literis la.*
Ad Cyriacum Episcopum de exilio	lib. I.	*Age rursus exhauriam.*

Homilias etiam multas, sermones & Epistolas fertur scripsisse innumerabiles, quæ ad manus nostras non venerunt. Tandem post multos labores & sancta exercitia dolo Theophili Alexandrini & Eudoxiæ Augustæ in exilio Ponti moritur. VI. Cal. Feb. Anno Domini CCCCXI. Indictione IX.

CIV. SEVERIANUS Episcopus Gavellensis, *x*) vir in divinis scripturis eruditissimus, & in declamandis homiliis ad populum doctor admirabilis, incredibilis eloquentiæ fuit, unde & frequenter à B. Johanne supradicto Episcopo & Arcadio Imperatore ad faciendum sermonem Con-

x) Γαβάλων, Gabalensis in Phœnicia.

Constantinopolim evocabatur. Huic S. Johannes populum suum commendabat dum urgeretur in exilium, non tantum doctrinam, sed & vitæ meritum veneratus. Severianus autem plus quam decebat se populo commendans, inter eum & Johannem discordiæ fomitem ministravit. Sed reverso patriarcha de exilio ad fœdera fraternæ dilectionis reversi sunt, sicut homilia *y*) testatur in Ecclesia Constantinopolitana desuper habita. De scriptis autem Severiani doctissimi viri apud latinos pauca habentur, & ad manus nostras pauciora venerunt.

In epistolam ad Galatas lib. I.
De baptismo & Epiphania, lib. I.
In Ecclesia Constantinopolitana, ho. I. *In adventu domini & salua.*
De morte Innocentum. ho. I. *Zelus quo tendat, quo*

Extant illius apud nos & aliæ quædam homiliæ, breves quidem, sed valde utiles. De cæteris opusculis ejus, & si multa ferantur, nihil adhuc reperi. Claruit sub Arcadio & Honorio, eo tempore, quo & Johannes Chrysostomus. Anno Domini CCCC.

CV. Vitellius Afer, Donatianorum schisma defendens, vir quidem in divinis scripturis exercitatus, si in Ecclesiastica unitate permansisset, satis utilem doctrinam composuerat. Sed quia veros Catholicos velut traditores & persequutores arguit, merito cum suis voluminibus contemptus fuit. Extant *z*) de scriptis illius subjecta volumina:

Adversus gentes lib. I.
Quod odio sint mundo servi Dei. lib. I.
Adversum nostros querimoniarum lib. I.

Multa præterea volumina composuisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit sub Constante filii Constantini magni Imperatoris. Anno Domini CCCLX.

CVI. Theodorus Antiochenæ Ecclesiæ Presbyter, vir doctus & disertus, atque in lectione veterum authorum: scripsit adversus Apollinaristas & Eunomianos elegantissimum volumen, in quo evidentissima ratione & authoritate pravas hæreticorum doctrinas confodit. Prænotavit autem hoc opus magnificum & insigne

De incarnatione domini lib. XV.

Alia quoque multa scripsisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt.

CVII. Macrobius Presbyter, & postea in urbe Roma Donatistarum occultus Episcopus. Cum adhuc Presbyter esset in Ecclesia Dei, scripsit ad confessores & ad virgines Christi volumen, moralis quidem, sed valde necessariæ doctrinæ. In quo præcipue agit & tractat

De custodia castitatis lib. I.

Claruit inter nostros primum Aphricæ, inter suos Donatistas Montens es postea Romæ.

CVIII. Heliodorus quidam Presbyter in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularium literarum non ignarus, ad disputandum satis acuti & scholastico more vehementis ingenii, ut omnium rerum unum ostenderet esse principium, nec quicquam materialium aliunde quam à Deo creatum, scripsit satis elegans & insigne opus, quod prænotavit

De naturis rerum exordialium lib. I.

Alia etiam complura scripsisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt.

CIX. Theodorus monachus, beati Pachomii discipulus, atque post illius decessum cœnobiorum ejus præpositus, vir in divinis scripturis eruditus, & regularis disciplinæ strenuus gubernator, & non minus sanctitate quam doctrina venerabilis. Scripsit ad monasteria scripturarum sanctarum luculentos sermones

Exhortationis epist. III.

Claruit sub Honorio & Theodosio principibus Anno CCCCXX.

CX. Oriesiesis monachus & discipulus sancti Pachomii & ejus successoris Theodori collega, vir in divinis scripturis ad perfectum instructus, & tam vita quam eruditione spectabilis. Scripsit pro ædificatione monachorum opus divino sale conditum, totiusque monasticæ disciplinæ instrumentis constructum, quod prænotare possumus

De instructione monachorum, lib. I.

Si quid amplius scripserit nescio. Claruit sub Honorio & Theodosio principibus. Anno CCCCXX.

CXI. Johannes Cassianus, natione Scytha, beati Johannis Chrysostomi Constantinopolitani Episcopi quondam auditor atque discipulus, & ab eo diaconus ordinatus: post aliquot annos ab eodem nescio propter quam causam expulsus, apud Massiliam Presbyter consecratus, duo monasteria, virorum scilicet & mulierum, condidit, in quibus regularis disciplinæ feruor magnus, pluribus annis permansit. Scripsit experientia magistra plura opuscula, in quibus etiam apud interpretem *a*) venustas eloquii conspicitur. E quorum numero feruntur. *b*) Rogatus à Leone archidiacono, postea Romanæ urbis Episcopo, scripsit adversus Nestorem *c*) hæreticum

De incarnatione domini lib. VII.

y) Chrysostomi Homilia de recipiendo Severiano extat Latine T. VII. edit. Savil. p. 947. Incipit: *Sicuti capiti corpus cobærere necessarium est.* *z*) de Gennadii temporibus hoc accipe.

a) Non Græce scripsit Cassianus sed Latine, licet Epitome ex libris ejus Græce versa exstat, quam legit Photius Cod. 197.

b) Titulos eorum habes apud Gennadium c. 61. *c*) Nestorium.

De institutis monachorum lib. IV. *De institutis ac re.*
De octo vitiis capitalibus. lib. VIII. *Quintus nobis juvante.*
Collationes sanctorum patrum lib. XXIV. *Cum in heremo Scyti.*

In his collationibus sanctorum utilis & necessaria monachorum instructio est, sed quia per beatum Prosperum de arbitrii libertate *d*) in certis reprehenditur, opuscula ejus inter apocrypha computantur. Moritur tandem post multorum editionem librorum apud Massiliam non sine opinione sanctitatis, Theodosio & Valentiniano regnantibus. Anno Domini CCCCXXXV.

CXII. LUCIANUS Ecclesiæ Hierosolymitanæ Presbyter, vir in divinis scripturis admodum eruditus, vita & conversatione sanctissimus, cui temporibus Honorii & Theodosii omnipotens Deus locum sepulchri, & reliquiarum sanctissimi protomartyris Stephani revelavit. Fertur nonnulla scripsisse opuscula. E quibus extat prolixa Epistola

De inventione sancti Stephani lib. I. *Lucianus Presbyter.*
De cæteris nihil vidi.

Scripsit autem ipsam revelationem Græco sermone, quam Avitus Presbyter genere Hispanus in latinum vertit eloquium, & adjecta epistola sua per Orosium Orientalibus misit legendam. *e*) Claruit sub Honorio & Theodosio principibus, circa Annos Domini CCCCX.

CXIII. SEVERUS Presbyter cognomento SULPICIUS, ex Aquitanica provincia ortus, vir genere & literis nobilis, & paupertatis atque humilitatis amore conspicuus. Charus etiam sanctorum virorum, Martini Turonensis & Paulini Nolani Episcoporum: In senectute sua deceptus à Pelagianis, & agnoscens loquacitatis culpam, silentium usque ad mortem tenuit, ut peccatum, quod loquendo contraxerat, tacendo salubriter emendaret. Scripsit non spernendæ lectionis opuscula. De quibus referuntur subjecta:

De vita sancti Martini Episcopi lib. III. *Plerique mortalium.*
Collatio Posthumiani & Galli lib. III. *Cum in unum locum ego.*
Epistolarum ad Sororem lib. I.
Epistolarum ad diversos lib. I.
Ad Paulinum Nolanum Episcopum, lib. II.

Alia quoque nonnulla scripsisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt.

Claruit cum sancto Martino Turonensi Archiepiscopo, sub Arcadio & Honorio principibus, Anno Domini CCCCXX

CXIV. AUSONIUS Episcopus Burdegalensis, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis suo tempore nulli secundus, metro excellens & prosa, non minus sanctitate quam eruditione clarus effulsit. Qui apud Treverim in concilio *f*) sub Maximo principe una cum sanctis Martino, Ambrosio Mediolanensi, & Hieronymo Presbytero multa præclara gessit. Scripsit ibidem existens inter cætera metrice opusculum insigne, quod prænotatur

Mosella lib. I.
De laude ejusdem patriæ lib. I.

Sed & alia multa fertur scripsisse opuscula, quæ ad nos minime venerunt. Claruit sub Maximo, Anno Domini CCCCX.

CXV. AUGUSTINUS Episcopus Hipponensis, natione Carthaginensis in Africa, vir tam in divinis scripturis quam in secularibus literis omnium doctornm eruditissimus, sermone disertus, eloquio clarus, sensu profundus, vita & conversatione sanctissimus. Tanta scripsit opuscula, ut neminem crediderim omnia posse vel legere vel habere. Unde sine dubio mentiri convincitur, qui se Augustinum invenisse totum confitetur. Cunctos enim scriptores & numero librorum & utilitate præcedit, qui plusquam mille tractatus insignes composuit. Nemo sic profunde sacram scripturam ut Augustinus explanavit, Christianos mores nemo sic utiliter instituit, nec fidem catholicam aliquis eo ardentius defensavit. Introduxit eum rex in cellam vinariam, *g*) tantaque fortitudine induit, quod omnes adversarios fidei oris sui gladio fortiter prostravit. Hunc si doctorem habueris, etiam deficientibus cæteris, sufficit ipse tibi. Nunc itaque de multis libris, quos edidit, vel paucos consignemus.

De sancta Trinitate. lib. XV. *Lecturus hæc quæ de.*
De civitate Dei. lib. XXII. *Gloriosissimam civitatem.*
De prædestinatione sanctorum lib. II. *Dixisse quidem Apostolum.*
In Genesim ad literam. lib. XII. *Omnis divina scriptu.*
5. In Genesim imperfectus lib. I. *De obscuris naturalium.*
De Genesi contra Manichæos lib. II. *Si eligerent Manichæi.*
De Academicis. lib. III. *Utinam Romaniane.*
De vita beata lib. I. *Si ad philosophiæ por.*
De ordine quoque lib. III. *De ordine rerum.*
10. Soliloquiorum. lib. II. *Volenti mihi multa.*
De moribus Ecclesiæ catholicæ lib. II. *In aliis libris satis opi.*

De

d) Confer Henricum Noris libro 2. Hist. Palagianæ cap. I.
e) extat apud Surium ad 3. August. Baronium ad A. 415. n. 3. Laurentium Barræum in Historia Patrum &c. De Avito illo Nicolaus Antonius lib. 3. Bibl. vet. Hispanæ cap. 2.
f) De concilio Treviris A. C. 386. habito Sulpicius Severus dialogo III. c. 15. sed Ausonium fuisse Episcopum Burdegalensem. & Concilio isti interfuisse, quo auctore Trithemius scripserit, non constat.
g) Cantic. II. 4.

	De quantitate animæ	lib. I.	*Quoniam video te abundare.*
	De libero arbitrio.	lib. III.	*Dic mihi quæso te.*
	De magistro.	lib. I.	*Quid tibi videmur*
15.	De musica	lib. VI.	*Modus qui pes est di.*
	De vera religione	lib. I.	*Cum omnis vitæ bonæ.*
	De utilitate credendi	lib. I.	*Si mihi Honorate unum.*
	De duabus animabus	lib. I.	*Opitulante Dei miseri.*
	Acta cum Fortunato Manichæo.	lib. I.	*Quinto cal. septembr. Arcadio.*
20.	De fide & symbolo.	lib. I.	*Quoniam scriptum est.*
	De sermone Domini in monte.	lib. II.	*Sermonem quem locutus.*
	De octoginta tribus quæstionibus	lib. I.	*Utrum anima à seipsa sit.*
	Psalmum contra partem Donati	lib. I.	*Omnes qui gaudetis de.*
	Contra Epistolam Donati.	lib. I.	*Abs te ipso præsente.*
25.	Contra Adamantium. b)	lib. I.	*De eo quod scriptum est.*
	De mendacio	lib. I.	*Magna quæstio est de.*
	Contra mendacium.	lib. I.	*Multa mihi legenda.*
	Ad Simplicianum Episcopum	lib. II.	*Gratissimam plane atque*
	Contra Epistolam, fundamentum	lib. I.	*Unum Deum verum omnipotentem.*
30.	De agone Christiano	lib. I.	*Corona non promittitur.*
	De doctrina Christiana	lib. IV.	*Sunt præcepta quædam.*
	Contra partem Donati.	lib. II.	*Quoniam Donatistæ nobis.*
	Confessionum	lib. XIII.	*Magnus es domine Deus*
	Contra Faustum Manichæum,	lib. XXXIII.	*Faustus quidem fuit ge.*
35.	Contra Felicem Manichæum	lib. II.	*Honorio Augusto sex.*
	De natura boni.	lib. I.	*Summum bonum quo su.*
	Contra Secundinum	lib. I.	*Benevolentia in me quæ.*
	Contra Hilarium	lib. I.	*Qui dicunt mentionem.*
	Quæstiones Evangeliorum	lib. III.	*Hoc opus non ita scri.*
40.	Propositionum ex Epistola ad Roman.	lib. I.	*Sensus hi sunt in epistola.*
	In epistolam ad Roman. imperfectū opus.	lib. I.	*In epistola quam Apostolus Pau.*
	In epistolam ad Galatas	lib. I.	*Causa propter quam scri.*
	Annotationum in Job.	lib. I.	*Opera magna erant ejus.*
	De catechizandis rudibus	lib. I.	*Petisti me frater Deo.*
45.	De consensu Evangelistarum	lib. IV.	*Inter omnes divinas auc.*
	Contra epistolam Parmeniani	lib. III.	*Multa quidem alias ad.*
	De baptismo contra Donatistas	lib. VII.	*In libris quos adversus.*
	Contra quod attulit Centurius,	lib. I.	*Dicit eo quod scriptum est.*
	Ad inquisitiones Januarii	lib. II.	*Ad ea quæ me interro.*
50.	De opere monachorum,	lib. I.	*Jussioni tuæ sancte frater.*
	De bono conjugali.	lib. I.	*Quoniam unusquisque homo.*
	De virginitate,	lib. I.	*Librum de bono conjuga.*
	Contra literas Petiliani Donatistæ	lib. III.	*Nostis nos sæpe volu.*
	Ad Cresconium grammaticum	lib. IV.	*Quando ad te Cresconi.*
55.	Testimoniorum contra Donatistas	lib. I.	*Qui timetis consentire.*
	Contra nescio quem Donatistam	lib. I.	*Probationes rerum neces.*
	Admonitionis Donatistarum,	lib. I.	*Quicunque calumniis ho.*
	De divinitate dæmonum	lib. I.	*Quodam dein diebus.*
	Contra Paganos quæstiones VI.	lib. I.	*Movet quosdam & requi.*
60.	In epistolam Jacobi	lib. I.	*Duodecim tribubus quæ.*
	De baptismo parvulorum,	lib. III.	*Quamvis in mediis &.*
	Dialogum Ecclesiæ & synagogæ	lib. I.	*Duarum matronarum.*
	De unico baptismo,	lib. I.	*Respondere diversa.*
	De Maximianistis contra Donatistas,	lib. I.	*Multa jam diximus, mul.*
65.	De gratia novi Testamenti,	lib. I.	*Quinque mihi proposuisti.*
	De spiritu & litera	lib. I.	*Lectis opusculis quæ.*
	De fide & operibus	lib. I.	*Quibusdam videtur.*
	Breviculum collationis, cum Donatistis	lib. III.	*Cum & catholici Episcopi.*
	Collationis contra Donatistas.	lib. I.	*Quid adhuc Donatistæ.*
70.	De videndo Deo,	lib. I.	*Memor debiti quo.*
	Commonitorium Donatistarum,	lib. I.	*Sicut præsens rogavi.*
	De natura & gratia	lib. I.	*Librum quem misistis*
	Ad Orosium contra Priscillianistas	lib. I.	*Respondi tibi quæren.*
	De origine animæ ad Hieronymum	lib. II.	*Deum nostrum qui nos vo.*
75.	Ad Emeritum Episc. Donatistarum	lib. I.	*Simul nunc frater Emeri.*

b) Adimantum.

	De gestis Pelagii	lib. I.	*Posteaquam in manus me.*
	De correctione Donatistarum,	lib. I.	*Laudo & gratulor &.*
	De præsentia Dei ad Dardanum,	lib. I.	*Fateor frater dilectissime.*
	De gratia & originali peccato.	lib. II.	*Quantum de vestra &.*
80.	Gesta cum Emerito Donatista	lib. I.	*Gloriosissimo Hono.*
	Contra sermonem Arianorum	lib. I.	*Eorum præcedenti dispu.*
	De nuptiis & concupiscentia	lib. II.	*Hæretici novi dilectis.*
	De adulterinis conjugiis	lib. II.	*Prima quæstio est frater.*
	Locutionum in Heptateuchon,	lib. VII.	*Locutiones scriptura.*
85.	Quæstionum in Heptateuchon	lib. VII.	*Cum scripturas sanctas.*
	De anima & ejus origine	lib. II.	*Sinceritatem tuam erga.*
	Contra adversarium legis & prophe.	lib. II.	*Librum quem misistis fra.*
	Contra Gaudentium Donatistam	lib. II.	*Gaudentius Donatista.*
	Contra duas Epistolas Pelagianorum	lib. IV.	*Noveram te quidem fa.*
90.	Contra Julianum Episc. Pelagianorum	lib. VI.	*Contumelias duas &.*
	Enchiridion ad Laurentium	lib. I.	*Dici non potest dilectissi.*
	De cura pro mortuis	lib. I.	*Diu sanctitati tuæ coepiscope*
	De octo quæstionibus ad Dulcitium	lib. I.	*Quantum mihi videtur.*
	De gratia & libero arbi. ad monach.	lib. I.	*Propter eos qui hominis libe.*
95.	De correctione & gratia	lib. I.	*Lectis literis tuis Valen.*
	De XXI. sententiis scripturarum,	lib. I.	*Omnis qui beate vult vi.*
	De Epicureis & Stoicis	lib. I.	*Advertit nobiscum.*
	De illo: Ego sum qui sum,	lib. I.	*Cum divina lectio lege.*
	De fide contra Manichæos	lib. I.	*Unus Deus Pater & Filius &.*
100.	De pastoribus,	lib. I.	*Spes tota nostra quia in.*
	De ovibus	lib. I.	*Verba quæ cantavi.*
	Meditationum	lib. I.	*Domine Deus meus da cor.*
	Manuale de verbo Dei	lib. I.	*Quoniam in medio laqueo.*
	De contritione cordis	lib. I.	*Nihil certius morte, ni.*
105.	De contemptu mundi,	lib. I.	*Audite fratres charissimi.*
	De convenientia decem plagarum	lib. I.	*Non est sine causa.*
	De cognitione veræ vitæ	lib. I.	*Sapientia Dei quæ os.*
	De fide ad Petrum	lib. I.	*Epistolam filii Petre tuæ*
	De diffinitionibus orthodoxæ fidei	lib. I.	*Credimus unum esse Deum.*
110.	De vita Christiana	lib. I.	*Ego peccator primus.*
	De quatuor virtutibus charitatis	lib. I.	*Desiderium charitatis*
	De disciplina Christiana	lib. I.	*Locutus est ad nos.*
	De decem chordis	lib. I.	*Dominus & Deus noster miseri.*
	De vanitate hujus seculi	lib. I.	*In hac vita positi fra.*
115.	De bono disciplinæ,	lib. I.	*Multo sunt qui sanæ do.*
	De incarnatione Domini	lib. I.	*Legi literas tuas in.*
	De sacrificiis ad Marcellinum,	lib. I.	*Illustri viro & eloquen.*
	Ad Vincentium	lib. I.	*Accepi Epistolam quam tuam.*
	Ad Presbyterum Deo gratias de VI. quæst.	lib. I.	*Sincerissimo fratri & com.*
120.	De vera beatitudine	lib. I.	*Quamvis sapientiam quam mi.*
	De reis liberandis ad Comitem	lib. I.	*Negotiosissimum in re.*
	Ad Dioscorum	lib. I.	*Tu me innumerabilium.*
	Ad Glorium Eleusium Fœlicem	lib. I.	*Dixit quidem Apostolus.*
	Ad Esycium de fine seculi	lib. I.	*Ad sanctitatem tuam.*
125.	Ad eundem de judicio	lib. I.	*Accepi literas vene.*
	Ad Consentium de Trinitate	lib. I.	*Cogitationis carnalis.*
	De jejunio sabbati	lib. I.	*Nescio unde sit factum*
	Ad Hilarium de quæstionibus	lib. I.	*Ex literis tuis didici.*
	De anima Christi apud inferos	lib. I.	*Quæstio quam mihi pro.*
130.	Ad Evodium	lib. I.	*Si ea quæ me magis.*
	Ad Sixtum Presbyterum de gratia	lib. I.	*In epistola quam per charissi.*
	Ad Paulinum contra Pelagianos	lib. I.	*Tandem aliquando providit.*
	Ad Vitalem	lib. I.	*Cum de te mihi essent.*
	Increpationis monialium	lib. I.	*Sicuti parata est seve.*
135.	Ad Julianum comitem	lib. I.	*O mi frater charissi.*
	De consuetudine Ecclesiarum	lib. I.	*Lectis literis tuis ubi.*
	De orando Deo ad Probam	lib. I.	*Et petisse te, & promisis.*
	De incarnatione Christi	lib. I.	*Quantum ad oculos at.*
	De origine animæ ad Optatum.	lib. I.	*Quamvis tuæ sanctitatis.*
140.	Ad Donatistas	lib. I.	*Charitas Christi cui.*

	Ad Pascentium comitem Arianum,	lib. I.	*Volueram quidem petente*
	Altercationis cum eodem	lib. I.	*Laurentius vir clariss.*
	De cauendo Judaismo,	lib. I.	*Literas sanctitatis tuæ.*
	De mirabilibus sacræ Scripturæ,	lib. III.	*Omnium mirabilium velut.*
145.	De vera innocentia	lib. I.	*Innocentia vera est.*
	De natura animæ ad Johannem	lib. I.	*Deum nemo vidit unquam.*
	Regulam monialium	lib. I.	*Hæc sunt præcepta quæ.*
	Regulam communem canonicorum,	lib. I.	*Ante omnia fratres chariss.*
	Quæstiones novi & vet. testamenti,	lib. I.	*Deus est hoc quod nulla.*
150.	In totum psalterium tractatus seu	lib. CL.	*Diversa sunt genera*
	In Evangelium Johannis	ho. CXXIII.	*Intuentes quod modo au.*
	In Epistolam beati Johannis	ho. X.	*Quod erat ab initio.*
	Contra quinque hæreses	lib. I.	*Debitor sum fateor.*
	De LXXXVIII. hæresibus	lib. I.	*Simoniaci à Simone.*
155.	Ad Julianam de viduitate.	lib. I.	*Augustinus Episcopus seruus.*
	De renuntiatione seculi	lib. I.	
	De moribus Donatistarum,	lib. I.	
	Contra Maximum	lib. I.	*Cum Augustinus Hip.*
	Contra eundem	lib. I.	*Res jam postulat in eo.*
160.	De cantico novo	lib. I.	*Omnes qui baptizati.*
	De blasphemia in Spiritum sanctum	lib. I.	*Magna quæstio est.*
	Ad Hieronymum de reprehensione Petri	lib. I.	*Jampridem tuæ charita.*
	Ad Bonifacium	lib. I.	*Quæris à me utrum.*
	Consolationis ad Lætum.	lib. I.	*Legi epistolam quam misist.*
165.	Contra Felicianum Arianum	lib. I.	
	De perfectione justitiæ hominis,	lib. I.	
	De cataclysmo	lib. I.	
	De miseria hominis,	lib. I.	*Fratres charißmi quam.*
	De immortalitate animæ,	lib. I.	*Si alicubi est discipli.*
170.	De verbis domini homil. LXV.	lib. I.	
	Ad Armentarium & Paulinum	lib. I.	*Vir egregius filius me.*
	Ad Paulinum de quæstionibus	lib. I.	*Quid de perventione tam prof.*
	Ad Nebridium de memoria	lib. I.	*A proœmio super sede.*
	De visione Dei ad Fortunatianum	lib. I.	*Commonitorium sancto.*
175.	De honestate mulierum	lib. I.	*Nemo dicat fratres, quod.*
	De vita & moribus clericorum	lib. II.	*Propter quod volui &.*
	De charitate	lib. I.	*Divinarum scripturarum.*
	De visitatione infirmi,	lib. I.	
	De pœnitentia	lib. II.	*Quod sit utilis & necess.*
180.	De patientia	lib. I.	
	De continentia,	lib. I.	*De virtute animæ.*
	Expositionis symboli contra infideles,	lib. II.	
	De ebrietate	lib. I.	*Frequenter charitatem.*
	De obedientia & humilitate,	lib. I.	*Nihil sic Deo placet.*
185.	Retractationum operum suorum,	lib. I.	*Jam diu est ut facere.*
	De verbis apostoli, Caute ambu.	lib. I.	*Apostolum cum legeretur.*
	Expositionis orationis dominicæ	lib. I.	*Symbolum reddidistis.*
	De prædestinatione divina	lib. I.	*Dum sacrarum scriptura.*
	De fide rerum invisibilium,	lib. I.	*Sunt qui putant.*
190.	De natura rerum,	lib. I.	
	De habitatione Dei inaccessibili	lib. I.	
	De illo, Quis est homo qui vult vitam	lib. I.	
	In Evangelium Matthæi quæstiones,	lib. I.	*Cum [illegible]ceret dominus, nemo.*
	De tabernaculo	lib. I.	
195.	De concupiscentia carnis tract. seu	lib. IV.	
	De incommutabili essentia Dei,	lib. I.	
	De juramento	lib. I.	
	De pulchro & apto,	lib. III.	
	Ad Ambrosium Presbyterum,	lib. I.	
200.	De tempore barbarico,	lib. I.	
	De verbis apostoli tract. sive	lib. XX.	
	De muliere Samaritana,	lib. I.	
	De hujus vitæ instabilitate,	lib. I.	
	De arbore scientiæ boni & mali,	lib. I.	
205.	Unde malum,	lib. II.	

In beato Jacob fratres di.

	De Jacob & Joseph,	lib. I.
	De quarta feria,	lib. I.
	De septem artibus liberalibus,	lib. I.
	Confutationis falsorum articulorum	lib. I.
210.	Contra Porphyrium,	lib. I.
	Exhortationis ad fidem,	lib. I.
	De timore Dei, tract. sive	lib. I.
	De defectu solis, tract. sive	lib. I.
	De resurrectione	tract. II.
215.	Contra Judæos	tract. II.
	De incompetentibus nuptiis	lib. II.
	De Eucharistia	tract. I.
	De sancto Cypriano.	tract. IV.
	De Jacob & Esau	lib. I.
220.	De Grammatica.	lib. I.
	De temporibus æternis	tract. I.
	De charitate inquieta,	tract. I.
	Ad Victorem,	lib. IV.
	De timore casto	tract. I.
225.	De spe,	tract. I.
	De suavi jugo domini,	tract. I.
	De placendo hominibus vel non,	tract. I.
	De duobus cœcis	tract. I.
	De Abraham & Isaac	tract. II.
230.	De virgis Jacob.	tract. I.
	De utilitate pœnitentiæ	tract. II.
	De Golia & David	lib. I.
	De peregrinatione Christianorum,	lib. I.
	De judicio Salomonis,	lib. I.
235.	De cantico Exodi,	lib. I.
	De cantico Esaiæ,	lib. I.
	De vocatione Apostoli Pauli,	lib. I.
	De depositione Episcopi Carthag.	lib. I.
	De novissimo die	tract. I.
240.	De voce & verbo	tract. I.
	De venatoribus Dei & seculi,	tract. I.
	De Emorroissa, *i*)	tract. I.
	De depositione Restituti Episcopi,	tract. I.
	De utilitate jejunii	tract. I.
245.	De ebrietate Noe	tract. I.
	De operibus sex dierum,	tract. VI.
	De luctatione Jacob cum angelo,	tract. I.
	De virga Mosi in serpentem,	tract. I.
	De operibus misericordiæ,	tract. I.
250.	De muliere forti ex proverb.	tract. I.
	De octo beatitudinibus	tract. I.
	De correctione fraterna,	tract. I.
	De rubo quem vidit Moses	tract. I.
	De avaritia quoque	tract. I.
255.	De amore Dei, tract. sive	lib. I.
	De ordinatione clerici,	tract. I.
	De eligendo Episcopo	tract. I.
	De adolescentum luxuria,	tract. I.
	De mortuis a Domino suscitatis,	tract. I.
260.	De charitate,	tract. II.
	De nativitate Domini,	tract. VII.
	De Epiphania quoque	tract. VII.
	De quadragesima	tract. V.
	De passione Domini,	tract. II
265.	Per vigilias Paschæ,	tract. XXIII.
	De symbolo	tract. III.
	Exhortationis ad competentes,	tract. I.
	De ascensione domini	tract. II.
	De SS. Perpetua & Felicitate,	tract. III.

De

i) αἱμοῤῥοοῦσα. Matth. IX. 20.

270.	De sancto Vincentio,	tract. II.
	De eleemosyna spiritali	tract. I.
	De eleemosynis corporalium,	tract. I.
	De Samson,	tract. I.
	De Susanna & Joseph,	tract. I.
275.	De dedicatione templi	tract. II.
	Sermones de diversis CC.	lib. I.
	Epistolas plusquam CC.	lib. I.

Alia quoque multa edidit, quæ si quis plenius nosse desiderat, Indiculum librorum ejus à Possidonio *k*) editum, de quo & nos complura recepimus, legat. Scribit Jacobus Vorago Episcopus Januensis in tractatu suo, quem de libris Augustini composuit, quod numerus librorum, tractatuum, sermonum & epistolarum ejus, ultra mille triginta ascendat. Concluditque ita: *Et ideo nullus unquam repertus est, qui omnes libros Augustini potuerit invenire.* Et Possidonius: *Mentitur qui se totum Augustinum legisse fatetur.* Ego autem in hoc opere quosdam tractatus non absque consilio obmisi, qui à plerisque beato Augustino adscribuntur. E quibus est liber *De spiritu & anima*, in cujus 37. capitulo Boetius allegatur, qui longo tempore post Augustinum natus est. Sed & stilus ipse Augustinum non redolet. Item liber qui *de vera & falsa pœnitentia* sub Augustini nomine jam impressus est, illi mendaciter adscribitur, quoniam in 17. capitulo circa finem ipse Augustinus allegatur. Liber *de conflictu virtutum & vitiorum*, qui incipit, *Apostolica vox*, & stylum Gregorii Papæ resonat, & cum antiquioribus exemplaribus concordat. Item liber *de scala Paradisi*, cujus initium est: *Cum quadam die*, in antiquis exemplaribus beato Bernhardo inscribitur, cujus & spiritum & phrasin eloqui videtur. Quid multis nitar? Tot sunt tractatus & sermones qui beato Augustino falso inscribuntur, ut eorum recensio proprium volumen exquirat. Nec meum est ut arbiter sedeam, & quæ aliena sunt, titulis privem. Lector prudens, quid in his sibi faciendum vel tenendum sit, solerter prospiciat. Moritur autem sanctus doctor Augustinus in civitate Hipponensi, cum obsederetur à Wandalis, Anno Domini CCCCXXX. Indictione XIII. ætatis suæ LXXVI. sacerdotii vero XL. secundum Marianum Scotum, quinto Calend. Septembris, obsidionis urbis mense tertio. Libris Juliani Manichæi inter impetus obsidentium Wandalorum, in ipso dierum suorum fine respondens, & gloriose in defensione Christianæ fidei perseverans. Testamentum nullum condidit, quia unde conderet non habuit, præter bibliothecam Ecclesiæ, quam fratribus diligentissime custodiendam etiam in morte commendavit. Rebus pauper, meritis & scientia dives Augustinus pontifex in Domino quievit, cujus vitam Possidonius Calamensis Episcopus descripsit.

CXVI. ATTICUS Constantinopolitanæ urbis post beatum Johannem Chrysostomum Episcopus, vir tam in divinis scripturis, quam in secularibus literis eruditus, in hoc tamen reprehensibilis, quod in locum viventis Episcopi & iniuriose expulsi, se passus est ordinari, ex qua re multa scandala in Ecclesia Dei suborta sunt. Scripsit autem non spernenda nobis opuscula, De quibus extat *k*) opus insigne ad reginas, filias Imperatorum Constantinopoleos.

De fide & virginitate	lib. II.
Et quædam Epistolæ.	Et alia non pauca.

Claruit sub Honorio & Theodosio principibus Anno CCCCXX.

CXVII. PAULINUS Presbyter, discipulus sancti Augustini Hipponensis, & postea Episcopus Nolæ Campaniæ, ad quem Augustini & Hieronymi multæ feruntur Epistolæ, variique tractatus, vir in scripturis sanctis eruditissimus, & in secularibus literis nulli suo tempore secundus, non minus sanctitate quam eruditione clarus effulsit, de quo beatus Gregorius Papa in tertio libro dialogorum *l*) scribit, quod tantæ pietatis & miserationis fuerit, ut posteaquam omnia sua in pauperum usus, & captivorum liberationem expenderat, etiam seipsum in servitutem pro filio cujusdam viduæ tradiderit, à qua tandem cum multis captivis ob vitæ meritum dimissus fuit. Scripsit tam metro quam prosa multa volumina, de quibus ista feruntur. In primis sancto Augustino petente scripsit

Vitam sancti Ambrosii Mediolan.	lib. I.
Vitam sancti Felicis Nolani Episc.	lib. I.
De sacramentis quoque	lib. I.
De morte baptizati infantis,	lib. I.
Panegyricum Theodosii	lib. I.
Hymnorum diverso carmine.	lib. I.
De contemptu mundi	lib. I.
De pœnitentia.	lib. I.
De benedictionibus Patriarcharum,	lib. I.
De laude martyrum.	lib. I.
Ad Severum Sulpitium	epist. IV.
Epistolarum ad diversos	lib. I.

Alia quoque nonnulla edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit sub Honorio & Valentiniano principibus. Anno Domini CCCCXX.

k) Possidio. *k*) Ne de Trithemii hoc cum Possevino, sed de Gennadii tempore intellige. *l*) cap. I.

CXVIII. NICEAS Romacianæ urbis Episcopus, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, ingenio acutus, sermone apertus & nitidus, scripsit ad ædificationem legentium non contemnendæ lectionis opuscula, de quibus subjecta feruntur: Ad competentes qui ad baptismum disponuntur

Præparatorium, lib. I.
De erroribus gentilitatis lib. I.
De fide unicæ majestatis, lib. I.
Adversus Genealogiam *m*) lib. I.
De symbolo quoque lib. I.
De victima agni paschalis lib. I.
Ad virginem lapsam, lib. I.

Et quædam alia. Claruit tempore Theodosii & Honorii principum. Anno CCCCXX.

CXIX. SIMPLICIANUS Mediolanensis post sanctum Ambrosium Episcopus, vir in divinis scripturis studiosus, & amator paupertatis, multis Epistolis hortatus est Augustinum adhuc Presbyterum, agitare ingenium, & expositionibus vacare scripturarum, ut velut alter Ambrosius Origenis compulsor operis videretur. Unde & multas ad ejus personam Augustinus absoluit quæstiones & epistolas. Sed & ipse ad Augustinum aliosque diversos, utiles conscripsit Epistolas, quæ partim hinc inde reperiuntur. Claruit sub Theodosio & Honorio principibus. Anno Domini CCCCXX.

CXX. ISIDORUS senior, Episcopus Cordubensis, vir in divinis scripturis valde peritus, & secularium literarum non ignarus, ingenio promptus, & satis disertus eloquio, non minus conversatione morum quam scientia scripturarum insignis, cujus eruditio apud veteres in magno pretio existebat: scripsit non pauca in divinis voluminibus opuscula, de quibus ego tamen reperi, *n*) opus egregium quod edidit ad sanctum Orosium Presbyterum Hispanum

In quatuor libros Regum. lib. IV.

De cæteris nil reperi. Claruit sub Theodosio & Honorio principibus. Anno Domini CCCCXX.

CXXI. OROSIUS Presbyter, natione Hispanus, beati Augustini quondam auditor, vir in divinis scripturis eruditus, & in secularibus literis peritissimus, vita & conversatione clarissimus fuit. Hunc beatus Augustinus pro discenda quæstione de natura animæ ab Hispania ad se venientem, ad sanctum Hieronymum in Bethleem Judæ miserat, ubi aliquantulum moratus quæstionem pro qua venerat, luculenter didicit, & ad Hipponem remeans, reliquias protomartyris Stephani secum portavit. Ad hunc studiosissimum virum, plura extant beati Augustini opuscula & resolutiones variæ quæstionum scripturarum. Scripsit vero & ipse subjecta volumina,

Apologeticum Contra Pelagianos, lib. I.
De Hormesta *o*) mundi, chronicam lib. VII. *Præceptis tuis parui.*
De ratione animæ lib. I. *Cum apud vos cœlestis.*
Epistolas plures ad Augustinum, lib. I.
Epistolarum quoque ad diversos lib. I.
In cantica canticorum lib. I.

Claruit vita & doctrina illustris cum sancto Augustino. Anno Domini CCCCXX.

CXXII. JOHANNES Episcopus & patriarcha Hierosolymitanus, in scripturis sanctis studiosus & eruditus, sed Origenis dogmatibus nimium intentus, patrum in se scripta concitavit, Hieronymi videlicet sanctissimi Presbyteri, & Epiphanii Episcopi, sicut in eorum ad eum missis invenitur epistolis. Ipse autem Johannes studii sui rationem reddens dicit se non fidem Origenis imitatum, sed ingenium. Scripsit enim ob hanc causam vel maxime opus notatu dignum

Contra obtrectatores sui studii, lib. I.

Et Epistolas quasdam ad diversos. Et quædam alia. Claruit Arcadii & Honorii Imperatorum temporibus. Anno Domini CCCC.

CXXIII. MAXIMUS Episcopus Taurinensis, in scripturis sanctis eruditissimus, in declamandis homiliis ad populum nulli suo tempore secundus, non solum doctrina insignis fuit, sed etiam vitæ sanctitate clarissimus emicuit. Scripsit multa egregia opuscula, quæ sancta mater Ecclesia cum magna authoritate legenda suscepit. E quibus subjecta feruntur:

De

m) immo Genethlologiam sive adversus Astrologos Genethliacos.

n) reperit Trithemius memoratum à Sigeberto, ipse opus illud non inspexit. Et fieri potuit, ut Isidorum Cordubensem, quem omnes alii ignorant, Sigebertus effinxerit. Vide Nic. Antonii Bibl. veterem Hispanam T. I. p. 188. seq.

o) ab ὅραμα quod visionem notat, vocabulum Græcobarbarum *Hormestam* Afros composuisse persuasit sibi D. Jo. Schilterus ὁ μακαρίτης observ. 2. ad Chronicon Argentoratense Königshovenii. Sed ab ὁρμή, quod motum & agitationem designat, deducere malit Cotelerius notis ad T. 2. monumentor. Ecclesiæ Græcæ p. 621. Jo. Georgius Eccartus Vir Clariss. à Gothico *armen*, misereri, ut *Ormist* sive *armvvist* significet miseriam. Certe *de miseria humana* inscriptum Orosii volumen in antiquissimo Codice reperisse se testatus est Jacobus Bongarsius. Sed hac de re amplius edocebit nos vir illustris, ac doctissimus Gerhardus non Mastricht, quando ipsi novam quam perinde ut Johannes Clericus jampridem, molitur Orosii editionem dare placuerit. Nam Georgii quidem Hickesii conatibus intercessere fata, qui Anglo-saxonicam Orosii versionem ab Ælfredo olim rege compositam typis vulgare constituit.

De Evangeliorum capitulis	lib. I.	
In actus Apostolorum	lib. I.	
In laudem Apostolorum,	lib. II.	*Gloriosissimos Christi.*
In laudem Johannis Baptistæ	lib. II.	*Solennitatès nobis.*
De vita Eusebii Vercellensis	lib. II.	*Sanctorum patrum me.*
De sancto Cypriano martyre,	lib. II.	*Sancti Cypriani festi.*
De gratia baptismi	lib. I.	
De avaritia	lib. I.	
De hospitalitate	lib. I.	
De defectu Lunæ.	lib. I.	
De eleemosynis	lib. I.	
De verbis Esaiæ	lib. I.	
De passione Domini,	lib. I.	
De jejunio quadragesimæ	lib. I.	
De jejunio servorum Dei generali	lib. I.	
De Judæ traditione	lib. I.	
De cruce Domini	lib. I.	
De sepulchro Domini.	lib. I.	
De officio missæ,	lib. I.	
De accusatione Domini	ho. I.	
De resurrectione Domini,	ho. IV.	*Non immerito fratres hod.*
De sancto Laurentio	ho. III.	*Sanctum est fratres ac Deo.*
De sancto Stephano	ho. I.	*Lectio actuum Apostolorum.*
De Calendis Januariis	ho. I.	
De natali Domini.	ho. III.	
De Epiphania Domini	ho. II.	
De Pascha	ho. III.	
De Pentecoste	ho. III.	
De pœnitentia Ninivitarum.	ho. I.	
De non timendis hostibus carnalibus	ho. I.	
De gratias post cibum agend.	ho. I.	

Scripsit & alia multa: Sermones, Tractatus, Epistolas, & homilias, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit sub Arcadio & Honorio principibus. Anno Domini CCCCXX. Et sub Theodosio juniore moritur. p)

CXXIV. JULIANUS Episcopus Campanus, q) vir acris & vehementis ingenii, eruditus in scripturis sanctis, græco & latino sermone scholasticus. Priusquam impietatem Pelagii in se aperiret, clarus in doctoribus Ecclesiæ fuit. Postea vero hæresim illius defendere cupiens, scripsit contra sanctos doctores suæ opinioni convenientia opuscula. De quibus extant r)

Adversus sanctum Augustinum	lib. IV.
Adversus eundem alii	lib. VII.
Altercationis partium dialogus	lib. I.

Et alia plura, quæ omnia propter authoris errores ab Ecclesiastica bibliotheca merito abjecta sunt. Hic tempore famis & angustiæ omnia sua in eleemosynis pauperibus distribuit, & multos nobiles & religiosos, sub pietatis specie deceptos suæ hæresi sociavit. Claruit sub Arcadio & Honorio principibus. Anno Domini CCCCXX.

CXXV. INNOCENTIUS Papa primus, vir doctus atque sanctissimus, natione Albanus, post beatum Petrum quadragesimus & secundus, universali Ecclesiæ annis quindecim s) præfuit, & multa pro ejus utilitate gloriose ordinavit. Ad hunc cum adhuc esset Presbyter, beatus Hieronymus historiam mulieris septies percussæ t) composuit, quod prologus ejusdem operis ostendit. Qui cum in divinis scripturis esset eruditissimus, scripsit nonnulla pro ædificatione fidelium præclara opuscula. De quibus ego duntaxat ista reperi:

Decretum contra Pelagianos	lib. I.	
Contra Bonosiacos	lib. I.	*Diu mirati sumus.*
Epistolarum ad diversos	lib. I.	*In requirendis de his.*

De cæteris nihil vidi. Moritur Anno Domini CCCCXVII. Indict. XV. IV. Cal. Augusti.

CXXVI. EUSEBIUS Cremonensis monachus, & discipulus beati Hieronymi Presbyteri, vir studiosus & eruditus, vita & conversatione venerabilis, orationibus sanctis & divinis lectionibus magistri sui reverendissimi exemplo jugiter intentus magnam sanctitatis opinionem conse-

p) imo interfuit ad huc Concilio Romano A. C. 465. Confer Tillemontium T. XVI. memor. p. 31. seq.
q) Capuanus. r) De Gennadii temporibus hoc accipe. Nam Trithemii ætate jamdiu interciderant, exceptis, quæ apud Augustinum servata, fragmentis.
s) ab Calendis Jan. A. C. 402. ad 416. 21. Dec.
t) Est Epistola XVII. in T. IV Opp. S. Hieronymi ed. novæ, in aliis XLIX.

secutus est. Scripsit ad Damasum Portuensem Episcopum, & Theodosium senatorem Romanæ urbis, satis elegans & prolixum volumen. *u*)

De transitu sancti Hieronymi, lib. 1. *Reverendissimo Da.*

Claruit tempore sancti Hieronymi. Anno Domini CCCCXX.

CXXVII. Possidonius *x*) Afer, Episcopus Calamensis, beati Augustini quondam auditor atque discipulus, vir in divinis scripturis studiosus, & secularium literarum non ignarus, multis annis cum sancto Augustino familiariter conversatus, vita & doctrina inter Ecclesiasticos præsules clarus effulsit. Scripsit autem inter cætera ad ædificationem fidelium,

Vitam sancti Augustini, lib. 1. *Inspirante rerum omnium.*
Indiculum librorum ejus lib. 1. *Contra Paganos de.*

Claruit sub Theodosio principe. Anno Domini CCCCXXX.

CXXVIII. Siricius Papa, natione Romanus, sedit post Damasum in pontificatu annis XV. vir doctus & sanctus, & catholicæ fidei defensor acerrimus, omnes Manichæos, quos in urbe reperit, exilio damnavit. Conversos autem pro agenda pœnitentia usque in finem vitæ ad monasterium relegavit. Scripsit autem inter cætera ad Himerium Episcopum Tarraconensem,

Decretale opusculum lib. 1.
Contra Jovinianum & Auxentium. lib. 1.

Moritur sub Theodosio & Valentiniano Imperatoribus. Anno Domini CCCXCVIII. Indict. VI. IX. Cal. Mar.

CXXIX. Fastidius Episcopus Britannorum, vir in scripturis sanctis eruditus, & verbi Dei prædicator egregius, vita quoque & conversatione illustris, sermone & ingenio clarus, scripsit nonnulla devota opuscula. De quibus fertur *y*) ad Fatalem volumen quoddam sana doctrina conscriptum.

De doctrina Christiana lib. 1.
De viduitate servanda lib. 1.

Claruit sub Honorio & Theodosio principibus. Anno CCCCXX.

CXXX. Celestinus Papa primus, natione Romanus, vir doctus & sanctus, cujus jussu beatus Cyrillus Episcopus Alexandrinus apud Ephesum synodum ducentorum patrum *z*) celebravit, in qua Nestorius & Pelagius cum suis dogmatibus iniquis damnati sunt. Ibi quoque statutum est, ut beatissima virgo Maria, Dei mater *a*) deinceps vocaretur. Scripsit autem beatus Celestinus inter cætera solenne decretum.

Contra Nestorium lib. 1.
Epistolarum ad diversos lib. 1.

Et quædam alia. Moritur sub Theodosio juniore princ. Anno Domini CCCCXXXIII. pontificatus sui X. Indictione prima VI. Iduum Aprilis.

CXXXI. Theodoritus Episcopus urbis quæ à fundatore suo Persarum rege Cyro, Cyria *b*) est vocata, vir in divinis scripturis valde doctus, & in secularium literarum disciplinis sufficienter eruditus, dicitur nonnulla composuisse in sanctis voluminibus opuscula, sed in manus nostras non venerunt. Fertur autem ejus insigne opus, post Hieronymum, editum

Ecclesiasticæ historiæ, lib. 1. *c*)
De incarnatione Domini contra Eutychen, lib. 1.

Claruit temporibus Theodosii sacratissimi principis. Anno Domini CCCXC. *d*) Cujus historia nunc tripartitæ historiæ inserta est.

CXXXII. Evodius Episcopus in Africa, discipulus beati Augustini Hipponensis Episcopi, ad quem idem tractatum scripsit de anima Christi apud inferos, & multas epistolas vir doctus in scripturis sanctis, & conversatione vitæ integerrimus, qui in catalogo sanctorum merito venerit locandus. Fertur quædam devota scripsisse opuscula. De quibus extat volumen de factis in Africa miraculis per reliquias ab Orosio Presbytero allatis

S. Stephani martyris. lib. 1.
Et plures epistolæ ad diversos. lib. 1.

Et quædam alia. Claruit temporibus sancti Augustini. Anno Domini CCCCXX.

CXXXIII. Palladius *e*) Britannorum seu Scotorum insulæ Hiberniensis à Celestino Papa primus ordinatus Episcopus, natione Græcus, vir doctus & sanctus sua dulcissima prædicatione gentem sibi commissam ad fidem Christi convertit. Post quem sanctus Patricius genere Brittus à sancto Celestino Papa consecratus, in Archiepiscopum Hiberniensem per annos XL. signis & miraculis coruscans, totam insulam convertit ad fidem. Scripsit autem Palladius Vitam sancti Johannis Chrysostomi. lib. 1.

Missus

u) non ab Eusebio Cremonensi sed à longe junioris ætatis scriptore compositum, plenumque fabulis, ab Erasmo, & aliis viris doctis merito explosum. *x*) Possidius.

y) De Gennadii temporibus hoc intelliges. *z*) A.C. 431. *a*) Θεοτόκος.

b) Theodoritus Episcopus Cyri, Augustæ Euphratesiæ in Syria, τῆς κυρεστῶν Ἐκκλησίας. Niceph. XIV. 53.

c) Historia Ecclesiastica Theodoriti quinque libris distinguitur.

d) immo ultra A. 450.

e) De hoc Palladio vide Vitam S. Patricii c. 25. Sed ab illo longe diversus est Palladius Episcopus Helenopolitanus, qui vitam S. Chrysostomi scripsit.

Missus autem fuit in Scotiam à Celestino Papa primo. Anno Domini CCCCXXXII. Indict. XV. secundum Marianum Scotum.

CXXXIV. Cyrillus Episcopus Alexandrinus, natione Græcus, montis Carmeli f) quondam decus & cultor insignis, vir doctus, & sanctus, jussu Celestini Papæ primi, in concilio ducentorum patrum apud Ephesum g) prædedit, in quo Nestorium & Pelagium cum erroribus eorum condemnans, multas elegantes sententias dixit. Qui cum in scripturis sanctis esset eruditissimus, multa conscripsit opuscula. De quibus ista feruntur:

De fide contra hæreticos,	lib. I.
Contra Nestorium	lib. I.
De defectu synagogæ,	lib. I.
De ortu & laude S. Mariæ,	lib. I.
De cyclo paschali, annorum XCV.	lib. I.
In Evangelium commentariorum	lib. IV.

Epistolas insuper, homilias & sermones plures composuit, & alios diversos tractatus, qui ad notitiam meam non venerunt.

Claruit in Concilio Ephesino præsidens sub Theodosio minore Imperatore. Anno Domini CCCCXXXII. Indict. XV.

CXXXV. Theodorus* Ancyranus Galatiæ Episcopus, vir in divinis scripturis studiosus, & in secularibus literis valde eruditus, in dialectica maxime valens, eloquio disertus & disputator acutus, in concilio Ephesino satis clarus existens, scripsit ibidem dialectico more valde obscure

Contra Nestorium	lib. I.

Et quædam alia. Claruit sub Theodosio juniore principe. Anno Domini CCCCXXX.

CXXXVI. Sozomenus natione Græcus, secularium literarum cultor egregius, & in divinis scripturis satis eruditus, fertur nonnulla ad ædificationem Ecclesiæ scripsisse opuscula, De quibus extat opus insigne ad Theodosium juniorem principem, à tertio consulatu Crispi & Constantini Cæsarum, usque ad ejusdem Theodosii XVII.

Historiæ Ecclesiasticæ	lib. IX.	*Cogitatio mihi aliquando.*

Cætera quæ composuit ad notitiam meam non venerunt.

Claruit sub præfato Imperatore Theodosio. Anno CCCCXXX.

CXXXVII. Socrates quidam natione Græcus, vir doctus & eloquens, historiographus insignis, & magnarum rerum experientia præclarus, scripsit à tempore primi Constantini magni Imperatoris, usque ad Imperium Theodosii junioris, volumen

Ecclesiasticæ historiæ	lib. I. h)

Alia quoque nonnulla scripsisse dicitur, sed in manus nostras non venerunt.

Et notandum quod tres Græci authores, videlicet Theodoritus Episcopus Cyriæ, Sozomenus, & Socrates iste, rerum Ecclesiasticarum singuli scripserunt, pæne uno tempore historias, quas Epiphanius scholasticus in latinum, ut jacebant, transtulit, ex quibus Cassiodorus Senator & monachus unam historiam continuam fecit, quam tripartitam appellavit.

CXXXVIII. Vigilius Diaconus & monachus, vir in scripturis sanctis studiosus & eruditus, monasticæ disciplinæ custos & rector, fertur ad ædificationem monachorum quædam cudisse opuscula, quæ ad nostram memoriam venire & locorum & temporum distantia prohibuit. Dicit autem Presbyter Gennadius i) scripsisse illum valde utilem regulam

De conversatione monachorum	lib. I.

De cæteris non loquitur. Claruit sub Honorio & Theodosio principibus. Anno CCCCXX.

CXXXIX. Osius Episcopus Cordubensis, ante Isidorum, ad quem Chalcidius grammaticus k) Timæum Platonis traduxisse memoratur, vir quidem doctus & eloquens, in concilio Sardicensi l) præsidens multas egregias sententias dixit sicut in gestis ejusdem synodi continetur. Hic in senectute sua nimis perterritus à Constantio principe Ariano, metuens ne senex & dives, aut exilium pateretur aut damnaretur, Arianæ mox impietati consensit. Sed vitam, ut meruit, non diu post exitus crudelis finivit. Nam post impiam prævaricationem, cum sanctus Gregorius Eliberitanus Episcopus ex Imperiali decreto venisset Cordubam, & nollet communicare Osio, commotus ille rogavit Clementinum Constantii præfecti vicarium, ut in exilium depelleret Gregorium. Cui vicarius: Non audeo inquit Episcopum in exilium mittere, nisi prius ab Episcopatu deposueris illum. Nec moræ patiens Osius, cathedram ut judex ascendit. Gregorium regali citat edicto, quo comparente in conspectu multitudinis, cum Osius fastu superbus, sententiam depositionis conaretur exprimere, Gregorius totis viribus Christum appellat, ne tam injustam ejus præsumptionem sineret inultam. Et ecce Osius impius residens cum sententiam vellet proferre, os vertit distorquens pariter & cervicem; & cadens in terram subito expiravit. Hinc omnes invadit metus, Gregorium post hac nemo audet contingere. Scripsit autem Osius adhuc catholicus, Ad sororem suam

 De

f) imo asceterii Monachorum Nitriæ in Ægypto. g) A. C. 431. * Theodotus Ancyranus qui contra Nestorium sex libros ad Lausum scripsit. h) Socratis Historia distinguitur libris VII. i) cap. 51.
k) Hujus Chalcidii Christiani scriptoris commentarium in Timæum nuper recudendum dedi emendatum & illustratum notis. l) A. C. 349.

De laude virginitatis. lib. I.
In concilio præfato: sententias XVIII. lib. I.

Et plures Epistolas. Claruit sub Constantio senex valde, à quo etiam deceptus interiit. Circa Annum Domini CCCXC. *m)*

CXL. IDACIUS Lemicæ Hispaniarum urbis Episcopus, vir in divinis scripturis eruditus cognomento & eloquio clarus, qui cum Ursacio Episcopo propter necem Priscilliani quem Treveris accusaverant à communione Ecclesiæ sequestratus in exiliumque detrusus ibidem mortuus est. Scripsit autem non contemnenda opuscula. De quibus ista feruntur:

Adversus Priscillianum. lib. I.
Chronicarum à tempore Theodosii. lib. I.

Et quædam alia. Claruit sub Theodosio venerabili Imperatore. Anno Domini CCCC.

CXLI. LEPORIUS Presbyter & monachus, in divinis scripturis studiosus, sed nimium præsumens de puritate vitæ, arbitrio & conatu proprio se, non gratia Dei vivere religiose dogmatizabat, Pelagianum defendens errorem. Admonitus autem à Gallicanis doctoribus, & in Africa per sanctum Augustinum correptus, cessit errori, & hæresim quam prius prædicabat, acriter postmodum impugnavit. Agens itaque gratias de sua emendatione, scripsit.

Correctorium adversus hæresim. lib. I.

Et quædam alia. Claruit sub Theodosio juniore principe. Anno Domini CCCCXXX.

CXLII. SEDULIUS *n)* Presbyter, natione Scotus. Hildeberti Scotorum Archi-Episcopi ab ineunte ætate discipulus, vir in divinis scripturis exercitatus, & in secularibus literis eruditissimus, carmine excellens & prosa, amore discendi Scotiam relinquens venit in Franciam, deinde Italiam perlustravit & Asiam, postremo Achajæ finibus excedens, in urbe Roma mirabili doctrina clarus effulsit. Scripsit autem & metro & soluta oratione plura opuscula, de quibus ego tantum reperi subjecta. Ad Macedonium Abbatem, opus insigne juxta seriem totius Evangelii, quod prænotavit

Carmen paschale, metrice	lib. IV.	*Paschales quicunque da.*
In omnes epistolas Pauli, prosaice	lib. XIV.	*Antequam Apostolica verba.*
De miraculis Christi.	lib. I.	*A solis ortus cardine.*
Ad Theodosium Imperatorem.	lib. I.	*Romulidum ductor cla.*
In majus volumen Prisciani.	lib. I.	
In secundam editionem Donati.	lib. I.	
Exhortatorium ad fideles	lib. I.	*Cantemus socii Domino.*
Epistolas plures ad diversos	lib. I.	*Sedulius Scotigena.*
De miraculis Christi, prosaice	lib. II.	

Alia quoque nonnulla edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Hic tandem ut Sigebertus * scribit, Episcopus ordinatus fuit, sed Ecclesiam vel urbem ubi, non exprimit. Claruit sub Theodosio Anno CCCCXXX.

CXLIII. VICTORINUS Massiliensis rhetor, vir in secularibus literis eruditissimus, & in scripturis sanctis admodum studiosus, conatus est sanctas scripturas exponere, sed seculari literatura occupatus, & campum divinorum eloquiorum sine præceptore ingressus, quod voluit non perfecit. Unde quæ scripsit opuscula Christiano quidem sensu & pio studio præstant, sed leviori pondere sententiæ figurantur. Edidit autem ad filii sui Etherii personam commentariorum à principio usque ad mortem Abrahæ patriarchæ,

In Genesim. lib. IV.

Et quædam alia, quæ nos latent. Claruit sub Theodosio & Valentiniano. Anno CCCCXXX.

CXLIV. PHILIPPUS monachus & Presbyter, beati Hieronymi quondam auditor atque discipulus, vir studiosus & eruditus, voluntariæ paupertatis amator præcipuus, qui verbo & exemplo ad pietatem multos erudivit, post magistri obitum in divinis scripturis quosdam commentarios edidit. De quibus extat ** opus ut ferunt egregium

In Job lib. I.
Epistolarum ad diversos lib. I.

Claruit sub Theodosio & Valentiniano principibus. Anno Domini ccccxxx. Et sub Marciano moritur.

CXLV. VINCENTIUS monachus & Presbyter monasterii Lirinensis insulæ, natione Gallus, vir in divinis scripturis eruditissimus, & secularium literarum non ignarus, vita & moribus, clarus. Extat ejus insigne opus quod sub Peregrini nomine composuit, à veteribus doctoribus percelebre laudatum, de erroribus & collegiis hæreticorum fugiendis,

Contra omnes hæreticos lib. II.

Alia quoque nonnulla scripsisse legitur, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit sub Theodosio & Valentiniano regnantibus. Anno Domini ccccxxx.

CXLVI. PAULUS Presbyter, natione Pannonius, quæ Hungaria nunc dicta est, vir in sacris,

m) immo 361. *n)* Videtur Trithemius in unum confundere tres Sedulios, Poëtam sæculo quinto clarum, & Episcopum qui A. C. 721. & auctorem Hibernum collectaneorum in Epistolas Pauli, qui centum post annis vixit. Vide Labbeum de S. E. T. 2. p. 330. * cap. 6. ** De Gennadii hoc tempore accipe.

cris literis studiosus. & satis eruditus, non minus religionis cultu quam scientia scripturarum venerabilis, Christianæ fidei propugnator zelosus, fertur non pauca scripsisse volumina, quorum lectio ad confundendos hæreticos satis accommoda perhibetur. Extant ejus ad Constantiam Christo dicatam virginem

De virginitate & contemptu mundi	lib. II.	

De aliis nihil adhuc reperi. Claruit sub Theodosio juniore. Anno Domini CCCCXXX.

CXLVII. ISAAC ex monacho Antiochenæ Ecclesiæ Presbyter, vir in divinis scripturis eruditus, & in declamandis homiliis ad populum celeberrimæ opinionis, vita & conversatione Deo dilectus, & hominibus venerabilis, scripsit Syro sermone, ad imitationem sancti Effrem plura devota opuscula, quorum lectio religiosis hominibus valde utilis judicatur.

E quibus inter nostra, subjecta reperi:

Contra Nestorianos & Eutychianos,	lib. II.	
Exhortatorium vitæ spiritalis	lib. I.	*Anima qua Deum diligit*
De pugna vitiorum,	lib. I.	*Multorum honorem de.*
De accessu ad Deum,	lib. I.	*Quando aliquis in aliquam ruinam*
De difficultate virtutum	lib. I.	*Quamlibet virtutem sine.*
Dialogum de profectu spiritali	lib. I.	*Quo vinculo retinetur.*
De ordine monasticæ vitæ	lib. I.	*Ex operatione violenta.*
De humilitate	lib. I.	*Beatus homo qui scit infir.*
De tribus ordinibus proficientium	lib. I.	*Tres sunt ordines in.*
De solitudine monachorum,	lib. I.	*Homo multa sollicit.*
De diversis tentationibus	lib. I.	*Virtutes invicem sibi.*
De informatione novitiorum	lib. I.	*Hic est ordo sobrius.*
De pœnitentia	lib. I.	*Fortitudinem quam po.*
Carmen super Antiochiæ desolatione.	lib. I.	

Homilias plures ad populum habuit, sed in manus nostras minime venerunt. Claruit sub Theodosio juniore. Anno Domini CCCCXL.

CXLVIII. EUCHERIUS Episcopus Lugdunensis in Gallia, vir doctus, & monachorum disciplina à juventute imbutus, ingenio promptus, & sermone compositus, vita & conversatione Deo & hominibus gratus, quippe qui multos & verbo & exemplo ab iniquitate avertit. Scripsit plura egregia volumina, sed ad notitiam meam adhuc pauca pervenerunt. Reperi enim tantum ista:

De contemptu mundi,	lib. I.	
Expositiones divinorum nominum	lib. I.	*Formulas spiritalis.*
Ad filios Solonis & Urani *o*)	lib. I.	
Epitomen Cassiani	lib. I.	
Epistolas quasdam ad diversos	lib. I.	
Ad Hilarium Episcopum de laude heremi	lib. I.	

Claruit sub Theodosio juniore. Anno Domini CCCCXL.

CXLIX. HILARIUS Episcopus Arelatensis, ad quem heremi deserta petentem Eucherius Lugdunensis antistes librum edidit de laude heremi, vir doctus in scripturis divinis, & satis disertus eloquio, cujus merita sanctitatis catholica personat Ecclesia. *p*) Tantæ pietatis extitit in pauperes, ut omnibus suis in eorum usus hilariter dispersis, pater pauperum deinceps vocaretur & esset. Scripsit inter cætera satis præclaro eloquio prædecessoris sui

Vitam sancti Honorati Episcopi	lib. I.	
Homilias pene infinitas		

Et quædam alia. Claruit sub Theodosio principe juniore. Anno Domini CCCCXL.

Moritur autem sub Valentiniano & Marciano principibus.

CL. ZOSIMUS Papa, natione Græcus, sedit in pontificatu post sanctum Innocentium anno uno, mensibus octo, vir doctus, sanctus, & Deo dilectus, qui verbo & exemplo commissam sibi strenue gubernavit Ecclesiam, pro cujus ædificatione multa eleganter constituit, sicut in gestis illius continetur. Scripsit pro statu Ecclesiastico

Ad diversos Epistolarum	lib. I.	*Ex relatione fratris nostri*
De Pascha ad Hilarium	lib. I.	
De sacerdotio ad Esytium, *q*)	lib. I.	*Exigit dilectio tua pra.*

Moritur sub Honorio & Theodosio Imperatoribus, Anno Domini CCCCXIX. Indict. II. septimo Calendas Januarias.

CLI. BONIFACIUS Papa primus beato Zosimo succedens, præfuit Ecclesiæ annis tribus & mensibus quatuor, vir magnæ doctrinæ, & ad regimen animarum satis idoneus, qui multa pro utilitate Ecclesiastica constituit, quæ in canonibus sanctorum patrum sparsim habentur. Scripsit ad ædificationem fidelium, ut ferunt nonnulla opuscula. De quibus ego tantum reperi

o) lege *Salonium* & *Veranum*. Et de Eucherio ejusque scriptis consule Tillemontium Tom. XV. memor. H. E.
p) vide Martyrologia & Acta Sanctor. V. Maji. In iisdem Actis legitur vita Honorati ab Hilario scripta XVI. Januar.
q) Hesychium Salonitanum T. 2. Concil. edit. Labbei p. 1556.

Epiſtolarum decretalium lib. I. *Eccleſiæ Romanæ cui. r)*

Moritur ſub Honorio & Theodoſio principibus, Anno Domini CCCCXXII. Indict. V. octavo Calendas Novembris.

CLII. PROBA mulier elegantiſſima, uxor Adelphi proconſulis Romani, s) fœmina in ſecularibus literis eruditiſſima, & divinarum ſcripturarum non ignara, mirabili ſtudio fervens ſexum vicit eruditione ſua: Græcis ac Latinis literis ad perfectum inſtructa, metroque excellens & proſa, cum Virgilium mente teneret ad verbum, cogitavit ex illius verſibus novum & vetus teſtamentum deſcribere, & quaſi ſic ille ſenſiſſet, ſuis carminibus demonſtrare. Aggreſſa itaque fortiter opus mente repoſitum, omnes Virgilii libros ſolicite percurrens, nunc iſtum, nunc illum verſum, aliquando dimidium, nonnunquam particulas minores verſuum aſſumens, mirabili induſtria, ſervata ubique menſura pedum, catholica volumina poetæ carminibus deſcripſit, hocque opus in ſeptingentis ferme verſibus comportatum prænotavit Græco vocabulo:

Virgiliocentonem, lib. I. *Jam dudum temeraſſe.*

Si quid amplius ſcripſit, neſcio.

Nihilominus hoc opus inter apocrypha t) computatur, quoniam & ſi mulier devota pium ſtudium aſſumpſerit, tamen Virgilius nunquam ad Chriſti honorem, vel ad fidem noſtram ſuos verſiculos referendos æſtimavit. Eſt enim hujus negotii non propria, ſed ficta per Probam aſſumpta interpretatio. Claruit autem ut quibusdam placet ſub Theodoſio minore, Anno Domini CCCCXXX.

CLIII. EUDOXIA u) Theodoſii junioris uxor, mulier in Chriſtiana religione devotiſſima, & tam in divinis ſcripturis quam in ſecularibus literis eruditiſſima, ab Hieroſolymis remeans, reliquias ſanctiſſimi protomartyris Stephani ſecum detulit, & in baſilica beati martyris Laurentii honorifice collocavit. Hæc cum doctiſſima eſſet, carmine & proſa excellens, fertur ad imitationem Probæ uxoris Adelphi, Homeri carmina reflexiſſe ad fidem Chriſtianam, titulum ſimiliter præponens opuſculo edito talem:

Homerocentonas. lib. I.

Sed & ipſum apocryphum eſt. Scripſit etiam quædam alia. Cum ſanctus Hieronymus in Epiſtola quadam ſe Homerocentonas & Virgiliocentonas legiſſe perhibeat, ante ejus obitum conſcriptæ ſint neceſſe eſt.

Claruit cum Theodoſio marito, qui ſumpſit Imperium. Anno Domini CCCCXXIII.

CLIV. PRIMASIUS Epiſcopus Africanus, & ut quidam volunt beati Auguſtini quondam diſcipulus, vir ſane in ſcripturis ſanctis eruditus, & diſciplinis ſecularium literarum glorioſe imbutus, ingenio ſubtilis, & eloquio diſertus, multa dicitur compoſuiſſe opuſcula, quæ apud veteres magno in pretio habebantur. De quibus ego tantum reperi. x)

Contra hæreſes ad Fortunatum Epiſc. lib. III.
In Apocalypſin Johan. ad Caſtorium. lib. V.
De libro Apocal. beati Johan.

Cætera autem quæ compoſuit, ad notitiam meam adhuc non venerunt. Claruit ſub Theodoſio Imper. II. Anno Domini CCCCXL. y)

CLV. JUNILIUS Epiſcopus cujusdam urbis in Africa, nomen autem civitatis invenire non potui, vir certe in ſacris ſcripturis valde doctus, & in ſecularibus diſciplinis meo judicio ſufficienter inſtructus, ſenſu profundus, eloquio dulcis & ornatus, multa dicitur conſcripſiſſe opuſcula, ſed ego tantum vidi opus inſigne quod ſcripſit ad Primaſium ſupradictum Epiſcopum, quod prænotavit

De partibus divinæ legis. lib. I. *Sancto ac beatiſſimo Epiſcopo.*

De cæteris nullum vidi. Claruit eo tempore, quo & Primaſius. Anno Domini CCCCXL. z)

CLVI. PROTERIUS Epiſcopus Alexandrinus, vir tam in divinis ſcripturis quam in ſecularibus literis eruditiſſimus, Theologus & computiſta inſignis, quem Leonis Auguſti temporibus, ſucceſſores Dioſcori hæretici ſeditione facta authore Timotheo a) crudeliter peremerunt, Ipſumque Timotheum in locum ejus pro Alexandrino Epiſcopo idolum erexerunt. Scripſit inter cætera ad ſanctum Leonem Papam

De celebratione paſchæ. epiſt. III.
Ad Hilarium de eadem re epiſt. I. *Quoniam ſanctitas veſtra orta.*

Epiſtolas plures ad diverſos. Et quædam alia. Claruit ſub Leone Imperatore. Anno Domini CCCCLX. b)

CLVII. PASCHASINUS Sicilienſis Epiſcopus, in divinis ſcripturis eruditus, & in ſecularibus

r) T. 2. Concil. p. 1582. incipit: *Eccleſiæ meæ, cui.*

s) Poëtriam Falconiam Probam, civem Hortanam diverſam eſſe à Valeria Proba, uxore Adelfii Procos. nec minus ab Anicia Faltonia Proba, contendit V. C. Juſtus Fontanini, lib. 2. de Antiquitatibus Hortæ Coloniæ, Rom. 1708. 4. t) in Gelaſii decreto diſt. 15. *Sancta Romana.*

u) Eudocia, de cujus Homerocentonibus dixi lib. 2. Bibl. Græcæ c. 4. Adde Cangium ad Zonaram p. 47. & Fontaninum libro laudato.

x) reperit Trithemius memorata ab Iſidoro Hiſp. de S. E. c. 9. non ipſe, opinor, inſpexit.

y) imo circa A. C. 550. z) 550. a) Æluro.

b) imo occiſus A. C. 457. cum ſedem Alexandrinam tenuiſſet ab A. 451.

bus literis nobiliter doctus, non minus conversatione quam scientia reverendus, vice beati Leonis Papæ magni in Chalcedonensi concilio præsedisse dicitur, in quo una cum sanctis patribus numero ducentorum Eutychen & Dioscorum hæreticos damnavit. Erat autem Eutyches Presbyter & abbas celeberrimi monasterii Constantinopolitani, qui asserebat Christum Deum tantum esse & non hominem, & varia scripsit pro suo errore, quæ omnia cum autore damnata sunt. Pascasinus vero scripsit ad Leonem Papam

De quæstione paschali	epist. I I.	*Apostolatus vestri scripta.*
Ad eundem de fontis miraculo,	epist. I.	*Non nos dies una longi.*
Acta Concilii Chalcedonensis *c)*	lib. I.	*Regulas sanctorum per sin.*

Claruit sub Theodosio juniore. Anno Domini CCCCL.

CLVIII. LEO Papa primus, natione Tuscus, post Sixtum tertium sedit in cathedra Petri annos viginti unum, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in declamandis homiliis ad populum adeo celebris & facundus, ut superiorem in Ecclesia Romana habuerit neminem, quod sermones ejus clarissimi testabuntur. Fuit enim Ecclesiasticæ dictionis Tullius, sacræ Theologiæ Homerus, rationum fidei Aristoteles, authoritatis Apostolicæ Petrus, & in Christiano pulpito Paulus. Ejus sermones cor penetrant, afficiunt animum, fidem catholicam dulci breviloquio confirmant. Nec mirum, ignem divini amoris gestans accensum in pectore, quid aliud quam verba ardentia loqueretur? Scripsit autem plura opuscula. De quibus ego tantum reperi subjecta, videlicet:

Contra Eutychen Presbyterum,	lib. II.	*Sicut peritorum dilectiss.*
De symbolo Nicæno,	lib. I.	*Credimus in unum Deum.*
Ad Leonem Augustum testimoniorum	lib. I.	*Unum igitur hoc immobi.*
Ad Inquisitiones Januarii Episcopi,	lib. I.	*Nulla ratio sinit ut in.*
De passione Domini, homiliæ XXIV.	lib. I.	*Semper quidem dilectissi.*
Homilias multas ad populum	lib. I.	*Multis divinarum scrip.*
Ad Flavianum Episcopum contra Eutychen	lib. I.	*Lectis dilectionis tuæ.*
Ad Leonem Augustum contra Eutychen	lib. I.	*Promisisse me memi.*
Ad Turibium Episc. contra Priscillian.	lib. I.	*Quam laudabiliter pro cato.*
Ad Rusticum Narbonensem Episc.	lib. I.	*Subditis responsionibus.*
Ad Anastasium Episcopum Thessal.	lib. I.	*Quanta fraternitati.*
Epistolarum multarum ad diversos	lib. I.	*Dilectissimo filio Euty.*

De cæteris nihil reperi. Moritur tandem post multos pro Ecclesiastica utilitate labores, sub Leone Augusto, Anno Domini CCCCLXI. Indictione quartadecima IV. Cal. Julii.

CLIX. PETRUS Episcopus Ravennatis, *d)* vir eruditus atque sanctissimus in vita multis coruscans miraculis, *e)* in declamandis homiliis ad populum excellentis ingenii fuit, multosque tam verbo quam exemplo ad veritatis tramitem convertit, multa scripsit pro ædificatione fidelium. De quibus feruntur:

Sermones & homiliæ plures,	lib. I.	
Ad Eutychen Presbyterum	epist. I.	*Tristis legi tristes literas. f)*

Scripsit etiam Epistolas alias plures. Claruit sub Marciano Augusto. Anno Domini CCCCL.

CLX. FLAVIANUS Episcopus Constantinopolitanus, ad quem beatus Leo Papa multas scripsit Epistolas, vir quidem eruditus, & catholicæ unitatis amator præcipuus, qui Eutychen Presbyterum & Archimandritam, impie de Christi humanitate sentientem, deposuit, & excommunicavit, sicut in quadam Epistola præfato Papæ Leoni missa testatur, *g)* multa pro hæresium extirpatione patravit & sustinuit. Scripsit Græco sermone quædam non contemnenda opuscula. De quibus feruntur:

Acta cum Eutyche Presbytero,	lib. I.	
Contra ejusdem errores,	lib. I.	
Ad Leonem Papam de eodem,	epist. I.	*Nulla res diaboli ve.*
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

Et nonnulla alia quæ nescimus. Claruit sub Theodosio juniore & Marciano. Anno CCCCLIV.

CLXI. HILARIUS Papa, natione Sardus post Leonem magnum sedit in pontificatu annis sex, mensibus totidem, vir in scripturis divinis doctissimus, & multarum virtutum decore insignis, qui eleemosynis & sanctis operibus jugiter intentus, non sine magna sanctitatis opinione refulsit. Hic Romæ synodo quinquaginta Episcoporum *h)* habita, nonnulla constituit pro Ecclesiastica honestate. Scripsit autem quædam necessaria opuscula,

De quibus ego tantum reperi:

Decretum synodale,	lib. I.	*Quoniam religiosus Spiritus sanctus.*

Mmmm 2 Ad

c) Notandum est Acta Concilii Chalcedonensis Paschasino tribui, fortasse quod Trithemius incidit in Codicem, qui illa huic auctori vindicavit.

d) Petrum Chrysologum intellige de quo Baron. ad Martyrolog. 2. Dec. Petrus alius Ravennæ Episc. qui interfuit Concilio Romano A. C. 502. *e)* De alio Petro Thaumaturgo Acta Sanctor. T. I. Febr. p. 611.

f) Exstat in Actis Concilii Chalced. T. IV. edit. Labbei pag. 35.

g) T. IV. Concil. edit. Labbei p. 18. Confer Paschasium Quesnellum ad Leonem M. p. 272. seq. & diss. VIII.

h) A. C. 465. Confer Tillemontium T. XVI. memor. H. E.

Ad Episcopos Terraconen. provinciæ,	epist. 1.	*Postquam literas vestræ.*
Ad Ascanium Terraconen. Episcopum	epist. 1.	*Divina circa nos gratia.*
De concilio Nicæno,	epist. 1.	
De concilio Ephesino,	epist. 1.	
De Concilio Chalcedonensi	epist. 1.	
Epistolarum ad diversos,	lib. 1.	

Moritur sub Leone Augusto. Anno Domini CCCCLXVIII. Indictione sexta, Nono Calend. Martii, cui Simplicius successit.

CLXII. Eusebius Episcopus Mediolanensis, in scripturis sanctis valde eruditus, & secularium literarum non ignarus, beatissimo pontifici Leoni & familiaris & dilectus, pro fide sancta catholica contra hæreticos fortiter pugnans & scribens. Fertur nonnulla ad ædificationem fidelium edidisse opuscula, sed ad notitiam meam non venerunt. Vidi enim unam ejus duntaxat Epistolam, quam in causis fidei scripsisse dicitur.

Ad sanctum Leonem Papam,	epist. 1.	*Reversus Domino annuen.* i)

Claruit sub Marciano Imperatore. Anno Domini CCCCL.

CLXIII. Asclepius Afer, Vagensis territorii Episcopus, *k*) vir studiosus & eruditus, homiliarum ad populum declamator egregius, & hæreticorum expugnator acerrimus, multa volumina scripsit ad ædificationem populi, quorum editione gloriosus in omni terra nominatus est, quippe qui non tantum verbis, sed & operibus se doctorem utilem plebi exhibuit. Ætatem enim suam multi eruditissimi viri claram reddiderunt. De cujus scriptis feruntur:

Adversum Donatistas.	lib. 11.
Adversum Arianos.	lib. 1.
Homiliæ infinitæ ad populum	lib. 1.

Et alia multa nobis incognita. Claruit sub Theodosio juniore. Anno Domini ccccxxxx.

CLXIV. Prosper Episcopus Reginensis, *l*) post Faventium, natione Aquitanicus, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis nobiliter doctus, carmine excellens & prosa, eloquio disertus, sensu profundus, ingenio subtilis, assertione nervosus, vita & conversatione sanctissimus apparuit. Hic beati Leonis Papæ magni quondam notarius fuit & multas in ejus persona Epistolas dictavit. Scripsit etiam de sua vena multa præclara opuscula. De quibus ego tantum reperi subjecta. Ex sententiis beati Augustini Episcopi versibus hexametris & pentametris, mixtum prosa, opus pulcherrimum quod prænotare voluit.

Epigrammata.	lib. 1.	*Dum sacris mentem placet.*
De vita contemplativa	lib. 111.	*Contemplativa vita in.*
De libero arbitrio	lib. 1.	*Domino fratri dilectiss. Rufino.*
Ad capitula Gallorum responsiones	lib. 1.	*Doctrinam quam sanctæ.*
Ad objecta Vincentianorum. *m)*	lib. 1.	*Quidam Christianæ ac.*
Ad excerpta Genuensium	lib. 1.	*In libris beatæ memo.*
Summam grandem CCCXXX. positionum.	lib. 1.	*Scientia vera est quæ.*
Contra Cassianum de libero arbitrio	lib. 1.	
Chronicon historiarum.	lib. 1.	
Epistolarum ad diversos	lib. 1.	
De illustribus viris.	lib. 1.	
De captivitate Romæ.	lib. 1.	

Alia insuper nonnulla scripsisse dicitur, sed ad manus nostras non venerunt.

Claruit temporibus Leonis Imperatoris magni. Anno Domini ccccLX. Cujus festum celebratur septimo Calendas Julii.

CLXV. Victor Cartennæ Mauritaniæ civitatis Episcopus, in scripturis sanctis doctus, & declamator sermonum egregius, hæreticorum persecutor insignis, multa dicitur conscripsisse volumina, in quibus & populum erudivit devotum, & errantes circa fidem fortiter contrivit. De quorum numero ista feruntur:

Adversum Arianos,	lib. 1.
Adversum Donatistas	lib. 1.
Ad Basilium consolatorius. *n)*	lib. 1.
De pœnitentia quoque	lib. 1.
Homiliarum ad populum.	lib. 11.

Alia quoque non pauca edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit sub Marciano Augusto. Anno Domini ccccL.

CLXVI. Victorinus *o*) natione Aquitanicus, vir in divinis scripturis admodum studiosus, & in

i) Exstat inter Epistolas Leonis M. p. 291. edit. Paschasii Quesnelli Lugd. 1700. Fol.

k) apud Gennadium c. 73. legitur *in Bagensi territorio vici non grandis Episcopus.* Nimirum urbs Numidiæ quam Βάγαν Plutarchus, Silius Vagam, Plinius Vagense opidum appellat. Videsis Christophori Cellarii τȣ̃ μακαρίτȣ Africam p 174.

l) Episcopum fuisse negant viri docti. Vide Labbeum, Caveum & T. 16. memor. Tillemontium.

m) ad capitula objectionum Vincentianarum, Vincentii non Lirinensis, sed alterius de quo infra c. 173.

n) Exstat inter scripta S. Basilii & Eucherii. Vide Tillemont. T. 16. p. 612.

o) Rectius Victorium dici observat Launojus p. 61. diss. de Victorinis.

& in fecularibus literis eruditiffimus, dicitur quædam fui ingenii reliquiffe opufcula, quæ ad notitiam meam adhuc minime venerunt. Hic jubente Papa Hilario fcripfit pro inveniendo termino pafchali

Cyclum magnum annorum DXXXII. lib. I.

Hic dicitur magnus cyclus annorum DXXXII. *p*) quibus evolutis omnes fupputationes luminarium in idem redeunt, quem Dionyfius Abbas emendavit poftea, & usque in hanc noftram ætatem, licet in aliquibus defecerit, tamen perfeverat. Scripfit etiam Victorinus ifte quasdam Epiftolas. Claruit fub Leone Imperatore, Anno Domini CCCCLX. & fcripfit cyclum fuum fub Hilario Papa, Anno ejus tertio. *q*)

CLXVII. PETRUS Edeffenæ Ecclefiæ Presbyter in fcripturis fanctis doctus & exercitus, vim & ingenium declamandi homilias ad populum nactus excellentiffimum, adeo ut fuis temporibus fecundum non haberet. Scripfit Syro fermone multa præclara volumina. De quibus ad notitiam meam folis titulis pauciffima venerunt:

In Pfalmos commentarii. lib. I.
In Pfalmos etiam metro lufit. lib. I.

Homilias ad populum dictavit, & habuit pepe infinitas, quæ apud nos raro inveniuntur. Sed neque tractatuum ejus nobis certus eft numerus. Claruit fub Marciano Imperatore. Anno Domini CCCCL.

CLXVIII. SABATIUS Epifcopus provinciæ Gallicanæ, vir in divinis fcripturis doctus, & in fecularibus literis fufficienter eruditus, ingenio fubtilis & acer, contra hæreticorum veniam *r*) cum fcribendo, tum difputando multotiens certavit. Unde rogatus à Secunda quadam Chrifto dicata virgine, fcripfit infigne & memorabile volumen

Contra Marcionem & Valentinum. lib. I.
Contra Eunomium & Aëtium, lib. I.

Alia quoque nonnulla edidit, fed ad notitiam meam nondum venerunt. Claruit fub Theodofio juniore, circa annum Domini CCCCXXXX.

CLXIX. URSINUS monahcus, in divinis fcripturis eruditus, & literarum humanitatis non ignarus, ingenio fubtilis & cautus eloquio, multos ad utilitatem fidelium tractatus compofuiffe dicitur, fed nihil eorum ad manus noftras usquam memini perveniffe. Fertur *s*) autem ejus opus infigne contra eos qui rebaptizant femel rite baptizatos, cujus titulus eft:

De non rebaptizandis *t*) hæreticis. lib. I.

Claruit ut reperi fub Theodofio juniore. Anno Domini CCCCXL.

CLXX. JULIANUS Epifcopus Ecclefiæ Toletanæ Hifpaniarum, natione Maurus, ad quem fanctus Profper tres libros de contemplatione fcripfiffe dicitur, vir in divinis fcripturis valde eruditus, & fecularibus doctrinis fufficienter inftructus, eloquio fcholafticus, fenfu apertus. Scripfit multa infignia volumina. De quibus referuntur fubjecta:

De fancta virginitate lib. I.
De natura animæ lib. VIII.
De refurrectione, quæftionum lib. I.
De contemptu mundi lib. I.
Prognofticon futuri feculi, lib. III, *Nafcentis fidem Ecclefiæ.*
De vitiis & virtutibus lib. I.
Epiftolarum ad diverfos lib. I.

Alia quoque nonnulla compofuiffe dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit fub Marciano Imperatore. Anno Domini CCCCL.

CLXXI. VICTORIANUS Buconius, *u*) Caftellianæ urbis Mauritaniæ Epifcopus, vir in divinis fcripturis jugi ftudio exercitatus, & fecularium literarum difciplinis non mediocriter doctus, hæreticorum malleus fortiffimus, & fidelium populorum doctor egregius, multa dicitur pro tutatione fidei catholicæ fcripfiffe opufcula. De quibus præcipua feruntur ifta:

Adverfum Judæos, lib. I.
Adverfum Arianos lib. I.
Adverfum omnes hæreticos lib. II.
De Sacramentis quoque lib. I.

Claruit fub Marciano Imperatore. Anno Domini CCCCL.

CLXXII. MUSÆUS Presbyter Ecclefiæ Maffilienfis, vir in divinis fcripturis eruditiffimus, & in earum fenfibus fubtiliffima exercitatione limatus, lingua fcholafticus & nitidus, hortatu fancti Venerii Epifcopi, de fcripturis fanctis excerpfit lectiones & refponforia fingulis diebus feftivis totius anni apta, pfalmosque ordinavit fingulis aptos temporibus in Ecclefia decantandos. Scripfit etiam ad Euftafium *x*) Epifcopum egregium opus

Nnnn Sacra-

p) Edidit Ægidius Bucherius S. I. Antwerp. 1634. fol. cum infigni Commentario. Vide & Petavii Uranologium p. 172. *q*) A. C. 457. *r*) venena.

s) Apud Gennadium c. 27. memoratus, non Trithemio infpectus, qui prima alioqui verba illius apponere haud omififfet. Creditur tamen hoc fcriptum adhuc fupereffe, & fine nomine auctoris legi ad calcem Cypriani, in editionibus Rigaltii & Jo. Felli Oxonienfis Epifcopi. Incipit: *Animadverto quæfitum apud fratres.*

t) male in prioribus editt. *de modo rebaptizandis hæreticis.*

u) Gennadio c. 78. Voconius. *x*) Euftathium. Vide ad Gennad. c. 79.

Sacramentorum lib. VII.

Homilias plures ad populum. Et quædam alia. Claruit ſub Marciano & Leone principibus. Anno Domini CCCCXL.

CLXXIII. VINCENTIUS Presbyter, natione Gallus, in divinis ſcripturis multum exercitatus, linguam habens uſu loquendi, & majorum lectione politam, ſecularium quoque literarum non ignarus. Scripſit ut refert Gennadius noſter, *y)* opus egregium & devotis viris maximopere amplectendum,

In Pſalmos commentarios, lib. I.

Et quædam alia. Claruit ſub Marciano Imperatore. Anno Domini CCCCL.

CLXXIV. CYRUS *z)* genere Alexandrinus, arte medicus, ex philoſopho monachus pro Chriſti amore factus, vir in ſecularibus literis eruditiſſimus, dicendi peritia inſignis. In ſcripturis ſuis ſyllogismis magis utens quam authoritatibus divinarum lectionum, dum adverſus Neſtorem *a)* nimis invehitur, Timotheanum dogma *b)* fovere perhibetur, ambiguusque ſui ſuſpendit animum à conſenſu concilii Chalcedonenſis, nec acquieſcendum putat filium Dei poſt incarnationem duabus conſtare naturis. De ſcriptis autem ejus fertur

Adverſus Neſtorem lib. I.
Adverſum hæreticos, lib. I.

Claruit ſub Leone Auguſto. Anno Domini CCCCLX.

CLXXV. SALVIANUS Maſſilienſis Eccleſiæ Presbyter, vir in divinis ſcripturis eruditiſſimus, & in ſecularibus literis ſufficienter inſtructus, Epiſcoporum ſui temporis magiſter, ſcripſit ſermone ſcholaſtico & aperto multa & varia opuſcula, de quibus ſubjecta feruntur:

Ad Claudium Epiſcopum Viennenſem plures ſcripſit Epiſtolas ſale ſapientiæ conditas.

Ad Marcellum Presbyterũ. De bono virginitatis lib. III.
Adverſus avaritiam lib. IV.
De præſenti judicio, lib. V.
Ad Solonum *c)* Epiſcopum lib. I.
Ad Claudium Viennenſem Epiſcopum lib. I.
In principium Geneſ. hexameron. lib. I.
In extremam partem Eccleſiaſtis, *d)* lib. I.
Epiſtolarum ad diverſos lib. I.
Homilias ad Epiſcopos factas lib. I.
De ſacramentis quoque lib. I.
Homilias plures ad populum lib. I.

Alia quoque multa edidit, quæ ad notitiam meam minime venerunt. Claruit ſub Zenone Imperatore. Anno Domini CCCCLXXX.

CLXXVI. SAMUEL Ediſſenæ Eccleſiæ Presbyter, in divinis ſcripturis jugi exercitatione doctus, homiliarum ad populum declamator egregius, Græco & Syro ſermone peritus, claruit primum Ediſſæ, poſtea ad Conſtantinopolim veniens, ibidem in magno pretio habitus, diem clauſit extremum. Scripſit tam Græco quam Syro ſermone pæne infinita opuſcula. De quibus ad notitiam meam pauciſſima pervenerunt. Reperi enim *e)* tantum

Adverſum Neſtorianos lib. I.
Adverſum Eutychianos lib. I.
Adverſum Timotheanos lib. I.

Claruit ſub Zenone Auguſto. Anno Domini CCCCLXXX.

CLXXVII. GENNADIUS Conſtantinopolitanæ urbis Epiſcopus, *f)* vir in divinis ſcripturis eruditus, & ſecularium literarum non ignarus, ingenio ſubtilis & diſertus eloquio, ſcripſit Græco ſermone nonnulla in ſacris voluminibus opuſcula, ſed in manus noſtras minime pervenerunt. Fuit enim homiliarum declamator egregius, & non minus vita quam ſcientia ſcripturarum inſignis. Fertur autem inter cætera opus ejus commentariorum inſtructum

In Danielem Prophetam lib. I.
Homiliæ multæ ad populum lib. I.

Moritur ſub Leone Imperatore primo, qui imperavit Anno Domini CCCCLX.

CLXXVIII. CLAUDIUS *g)* Epiſcopus Viennenſis, ad quem Salvianus Presbyter librum unum compoſuit, vir in divinis ſcripturis doctus, & in ſecularibus literis eruditiſſimus, non minus ſanctitate quam ſcientia clarus, temporibus ſuis emicuit, qui propter frequentes terræmotus litanias primus inſtituit, quas Romana Eccleſia deinceps continuandas ſuſcepit. Scripſit autem

De ſtatu animæ. lib. III.

Epiſto-

y) cap. 80. *z)* Male in Gennadii editt. Syrus. c. 81. de Script. Eccleſ.

a) Neſtorium. *b)* Confuſas Chriſti naturas & permixtas ſtatuere Timotheani. Vide Elmenhorſtium ad Gennadii c. 2. de dogm. Eccleſ. p. 106. ſeq. De Timotheo ipſo à quo nomen accepere, Gennadium c. 72. de S. E.

c) Salonium. *d)* *Eccleſiaſtici*, habent quidam Gennadii Codices 67. male, ut opinor.

e) non libros ipſos intellige, ſed eorum titulos, memoratos Gennadio c. 82.

f) ab A. C. 458. ad 471.

g) Claudianus Ecdicius Mamertus, cujus libri III. de ſtatu animæ ſæpius lucem viderunt.

Epiſtolarum quoque. Et quædam alia. Claruit ſub Zenone Imperatore. Anno Domini CCCCLXXX. Et ne quem Claudium nomen offendat ignarum, noverit eundem dici Mamertum.

CLXXIX. SIDONIUS Epiſcopus Arvernorum, in divinis ſcripturis doctus, & in diſciplinis ſecularium literarum ſuo tempore omnium opinione eruditiſſimus, carmine excellens & proſa, ingenio ſubtilis & diſertus eloquio. Scripſit tam metro quam ſoluta oratione multa præclara opuſcula. De quibus ego tantum reperire potui ea quæ ſubjeci, videlicet:

Panegiricum Anthemio Auguſto	lib. I.	*Auſpicio & numero.*
Panegiricum Julio Valerio *h)*	lib. I.	*Concipe præteritos.*
Panegiricum ſocero ſuo *i)*	lib. I.	*Phœbe peragrato tam.*
Ad Felicem. *k)*	lib. I.	*Dic dic quod peto Magne*
Epithalamium Ruricio & Hiberiæ	lib. I.	*Inter cyaneas epiera. l)*
Epithalamium Polemio. *m)*	lib. I.	*Forte procelloſi remeans.*
Euchariſticon ad Fauſtum. *n)*	lib. I.	*Phœbum & ter ternas.*
Epigrammatum quoque.	lib. I.	*Quatuor ante dies.*
Ad Pontium Leontium Burgi. *o)*	lib. I.	*Biſtonii regis ſtabulum.*
Laudem Narbonenſis urbis.	lib. I.	*Salve Narbo potens.*
Epiſtolarum ad diverſos	lib. IX.	*Diu præcipis domine major.*

Scripſit & alia multa brevia quidem, ſed ſatis erudita ſyntagmata, quorum titulos compendii amore tranſivi. Claruit temporibus Zenonis Auguſti. Anno Domini CCCCLXXX.

CLXXX. SIMPLICIUS Papa, natione Tyburtinus poſt ſanctum Hilarium Romanæ & univerſali Eccleſiæ præfuit annis XV. vir doctus & ſanctus, qui non tantum ſimplex juxta nomen ſuum, ſed & rectus apparuit, recedens à malo ac timens Deum, Eccleſias multas nimia vetuſtate collapſas inſtauravit, ſtatuta Chriſtianæ reipublicæ neceſſaria edidit, & ad ædificationem fidelium nonnulla conſcripſit. De quibus legi tantum:

Ad Johannem Ravennatis Epiſcopum.	epiſt. I.	*Si quis eſſe intuitus p) Eccle.*
Ad Florentium & Equitium Epiſcopos.	epiſt. I.	*Relatio nos veſtra.*
Ad Severum Epiſcopum.	epiſt. I.	

Sed & alias multas & valde utiles ſcripſit Epiſtolas, quas nondum vidi. Moritur ſub Zenone Auguſto. Anno Domini CCCCLXXXIII. Indictione ſexta VI. Nonas Martii, relatus in ſanctos.

CLXXXI. SERVUSDEI, cujusdam Eccleſiæ Epiſcopus, nomen urbis invenire non potui, vir in divinis ſcripturis jugi exercitatione doctus, & veterum lectione dives, ingenio ſubtilis, apertus eloquio, fertur nonnulla cudiſſe opuſcula. De quibus extat *q)* volumen ſacris ſcripturis inſtructum contra eos qui dicunt Chriſtum in hac vita degentem non vidiſſe carneis ſuis oculis Patrem, cujus operis prænotatio eſt:

Quod Filius viderit Patrem.	lib. I.
Alia etiam quædam ſcripſit.	

In hoc opere oſtendit quod filius Dei etiam ex hora conceptionis ſuæ in utero virginis Mariæ de Spiritu ſancto carnalibus oculis ſuis Deum Patrem viderit ſemper & deinceps & nunc carne veſtitus humana. Claruiſſe dicitur ſub Leone Imperatore. Anno Domini CCCCLXXX.

CLXXXII. VICTOR Epiſcopus Capuanus, in ſcripturis ſanctis eruditus, & in ſecularibus literis ſufficenter imbutus, theologus & computiſta egregius, acer ingenio, & eloquio clarus, in ſacris voluminibus fertur nonnulla ſcripſiſſe opuſcula, ſed pauciſſima eorum ad notitiam meam pervenerunt. Redarguit errorem Victorii Aquitanici, qui jubente Hilario Papa, ſcribens cyclos paſchales *r)* docebat eſſe celebrandum paſcha XV. Cal. Maji in Anno Domini CCCCLV. quod rectius erat celebrandum eo anno VII. Calend. Maji. Scripſit ergo hac occaſione ſuborta,

De paſcha	lib. I.
Unum Evangelium ex quatuor.	lib. I.

Claruit ſub Zenone Auguſto. Anno Domini CCCCLXXX.

CLXXXIII. CEREALIS Epiſcopus Africanus, vir in divinis ſcripturis valde peritus, & ſecularium diſciplinarum non ignarus, rogatus a Maximino Arianorum Epiſcopo, *s)* ſi poſſet paucis divinæ ſcripturæ teſtimoniis abſque diſputationis duntaxat aſſertione conſubſtantialitatem Patris & Filii & Spiritus ſancti aſſignare. Reſpondit non paucis ut irridens ille petierat, ſed multis utriusque inſtrumenti teſtimoniis opus inſigne componendo

Adverſum Arianos.	lib. I.

Scripſit etiam alia. Claruit temporibus Leonis Imperatoris. Anno Domini CCCCLX.

CLXXXIV. JOHANNES Antiochenæ Eccleſiæ presbyter, in ſcripturis ſanctis veterum lectione

h) Majoriano Auguſto. *i)* Avito Auguſto.
k) Magnum Felicem, Præfectum Prætorio. *l)* Ephyræa.
m) & Araneolæ. *n)* Regienſem Epiſcopum. *o)* Burgi deſcriptionem.
p) male *invitus* legitur T. IV. Concil. edit. Labbei p. 1068.
q) de Gennadii temporibus hoc accipe quem adi c. 87. *r)* ſupra cap. CLXXI.
s) Cerealis concertatio de fide ad Maximianum Ammionitarum Epiſcopum Arianum lucem vidit in Hæreſiologia Heroldi, inde ſæpius recuſa in Bibl. Patrum. De eadem vide Tillemontium T. XVI. p. 515. ſeq. 794.

lectione dives, cum Antiochiam aliquot annis docuisset grammaticam, t) cœpit Clericum velle profiteri, factusque successione legitima presbyter ad divinas lectiones se contulit, quibus doctior effectus, tantum in declamandis homiliis valuit, quod similem suo tempore neminem habuerit. Scripsit satis instructum volumen

Contra Timotheanos	lib. I.
Homilias plures ad populum	lib. I.

Et alia multa. Claruit Zenonis Augusti temporibus. Anno Domini CCCCLXXX.

CLXXXV. THEODOLUS Presbyter natione Italus, vir in divinis scripturis eruditus, & in secularibus literis nobiliter doctus, veniens de Italia in Cælesyriam, u) ibidem Presbyter & tandem Episcopus ordinatus memoratur, multaque scribens & componens, nomen suum transmisit ad posteros. De cujus opusculis ego tantum reperi opus metricum de miraculis veteris testamenti & fabulis poëtarum, cui titulum imposuit:

Eclogarum	lib. I.	*Æthiopum terras.*
De consonantia scripturarum	lib. I.	

De cæteris nihil reperi. Claruit anno Domini CCCCLXXX. sub Zenone Augusto, sub quo & moritur.

CLXXXVI. EUGENIUS Episcopus Carthaginensis in Africa, vir doctus & sanctus, Trinitatis individuæ confessor publicus, multas ab Arianis injurias sustinuit, sub Hunerico rege Wandalorum, qui post Gensericum patrem suum Christianos persequebatur in Africa. Nam cum aliis Episcopis multis, linguis abscissis, in exilium missus fuit. Scripsit autem plena fidei & eruditionis nonnulla opuscula. De quibus subjecta feruntur:

Expositio fidei catholicæ, x)	lib. I.
Altercatio cum Arrianis habita,	lib. I.
Apologeticus pro fide	lib. I.
Ad Ecclesiam suam dum in exilium perg.	epist. I.

Alia nihilominus scripsisse dicitur, sed ad notitiam meam non venerunt.

Claruit temporibus Augusti Zenonis. Anno Domini CCCCLXXX.

CLXXXVII. FELIX Papa tertius, natione Romanus, post sanctum Simplicium pontificem sedit in cathedra Petri annis octo, vir bonus, doctus & sanctus, qui zelo fidei accensus, Petrum & Acacium Eutychianos Episcopos damnavit, relegans in exilium. Hic ob eam rem synodum Romæ y) celebrans, multa ad Ecclesiasticam utilitatem constituit, & scripsit

Decretum synodale,	lib. I.	*Flavio Boetio, mi conn.*
Epistolas decretales plures	lib. I.	

Moritur sub Anastasio imperatore. Anno Domini CCCCXCIII. Indict. I.

CLXXXVIII. GENNADIUS Massiliensis Ecclesiæ Presbyter, vir in divinis scripturis eruditissimus & secularium literarum non ignarus, Græco simul & Latino ad perfectum instructus eloquio, multa conscripsit opuscula, & de græco in latinum sermonem non pauca volumina antiquorum patrum traduxit. De suis autem scriptis ipse per se in fine illustrium virorum subjecta recensuit.

De fide sua ad Gelasium Papam,	lib. I.	
Adversus Nestorium,	lib. VI.	
Adversus Eutychen,	lib. XI.	
Adversus Pelagium,	lib. III.	
Adversus omnes hæreses,	lib. VIII.	
De illustribus viris	lib. I.	*Jacobus cognomento.*
De hæresi mille annorum	lib. I.	

Scripsit hæc & alia quædam, sed ad notitiam meam necdum venerunt. Claruit sub Anastasio Imperatore. Anno Domini CCCCXC.

CLXXXIX. GELASIUS Papa primus, natione Afer, sedit post Felicem in pontificatu annis quatuor, vir sanctus & in divinis scripturis eruditissimus, mox inito pontificio munere, Manichæos quos in urbe reperit, in exilium misit, & libros eorum apud basilicam sanctæ Mariæ majorem publice cremavit. Multa pro Ecclesiastica utilitate constituit, & plurima contra hæreticos scripsit. De cujus opusculis subjecta feruntur:

Decretum synodale,	lib. I.	*Necessarium rerum dif.*
Contra Arianos.	lib. II.	
Contra Eutychen & Nestorem, z)	lib. V.	

Hymno-

t) Gennad. c. 93. de S. E.

u) Diversi utique sunt Theodulus Presbyter in Cœlesiria cujus *de Consonantia Scripturæ* memorat Gennadius c. 91. & Theodulus Italus, multis sæculis junior, de cujus *Ecloga* Sigebertus c. 134. Hanc habeo exaratam in membrana cum Avieno & Physiologo. Inscribitur *Tetrastichium Theoduli.* Incipit:

Æthiopum terras cum fervida torruit æstas
In cancro solis dum volvitur aureus axis
Compuleratque suas tiliæ sub amœna capellas,
Natus ab Athenis pastor cognomine Pseustis.

x) vide ad Gennad. c. 97. y) A. C. 484. z) Nestorium.

Hymnorum instar Ambrosii, lib. I.
Epistolarum ad diversos, lib. I.

Orationes plures & graves. Et quædam alia, Gradalia, Alleluja & Tractus cum præfationibus ad missam congruentes ordinavit, & libros sanctorum patrum authenticos ab apocryphis sequestravit, sicut habetur dist. XV. *Sancta Rom.* Moritur imperante Anastasio Augusto. Anno Domini CCCCXCVI.

CXC. FAUSTUS ex Abbate Lirinensis monasterii, Episcopus Regiensis in Gallia, vir quidem doctus & eloquens, sed Pelagiano errore fœdatus, unde & opuscula ejus inter apocrypha computantur, sicut patet XV. dist. *Sancta Rom.* Tandem à beato Fulgentio Ruspensi Episcopo correptus & emendatus, errorem deseruit, & ad veritatem catholicæ fidei reversus est, in cujus rei argumentum egregium volumen edidit contra pristinos errores, quod de gratia Dei prænotavit. De cujus opusculis feruntur: Idem volumen

De gratia Dei, lib. I.
Adversum Arianos, lib. I.
Contra Anthropomorphitas, lib. I.
De Spiritu sancto lib. I. *Fides catholica in uni.*
Ad Gratum diaconum contra Nestorium lib. I.
Ad Felicem præfectum lib. I.
Homiliæ plures ad populum.

Claruit sub Anastasio Imperatore. Anno Domini CCCCXC.

CXCI. FULGENTIUS Episcopus Ruspensis in Africa, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis nobiliter doctus, ingenio subtilis, sensu profundus, eloquio dulcis, disertus & nitidus, ad docendum facilis, ad arguendum acer, ad persuadendum idoneus atque mitissimus fuit, qui non minus vitæ sanctimonia, quam scientia scripturarum clarissimus effulsit. Scripsit multa egregia volumina. De quibus subjecta feruntur:

De gratia Dei & libero arbitrio. lib. VII.
De sancta Trinitate lib. I.
De veritate prædestinationis, lib. II.
De remissione peccatorum, lib. II.
Altercatio cum Trasemundo rege, lib. I.
Regula veræ vitæ, lib. I.
De prædestinatione ad Monimum lib. III. *Literæ tuæ fili chariss.*
Ad Ferrandum diaconem, lib. I. *Epistola tua sancte frater & condi.*
De continentia conjugali, lib. I. *Epistolam tuam sancte sollici.*
De virginitate ad Probam lib. I. *Spiritali desiderio atque.*
De oratione ad eandem lib. I. *Dominæ in Christo pluri.*
De charitate ad Eugipium abbatem lib. I. *Utinam sancte frater tanta.*
De pœnitentia ad Venantiam, lib. I. *Sicut vera lux nullatenus.*
Ad Theodorum senatorem, lib. I. *Ut ignotus corpore.*
Ad Gallam viduam, lib. I. *Ante menses aliquot.*
De fide ad Donatum, lib. I.
De mysterio mediatoris, lib. III.
De sacramento incarnationis, lib. I.
Epistolarum ad diversos, lib. I.
Sermonum multorum, lib. I.
Homiliæ quoque innumerabiles, lib. I.
Quæstionum diversarum, lib. I.
De Adam sine a, Abel sine b, &c. lib. I.
Mythologiarum ad Catum Presbyterum lib. III. *Quamvis inefficacem pet.*
De obstrusis sermonibus lib. I. *Ne de tuorum præceptorum.*
Virgilianæ continentiæ moralizatio lib. I. *Expetebat quidem levi.*
De immensitate filii Dei, lib. I.
De passione Domini, lib. I.

Sed & alia multa scripsisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt. Erat enim tam græco quam latino sermone imbutus. Notandum vero quod libri de Adam sine à, titulus est *Liber sine literis* s. de Adam sine a, de Abel sine b, de Cain sine c, & sic de cæteris secundum consequentiam literarum. In libro autem cujus titulus est, *Expositio Virgilianæ continentiæ secundum philosophos morales*, mirabili industria aurum in luto (ut sic dicam) quæsivit, & invenit, dum opus poetæ ad physicam rationem inclinavit. Scripsit hoc opus ad quendam Diaconum. *a*) Aliud vero *mythologiarum* ad Catum Presbyterum Carthaginensem, & *de abstrusis antiquorum sermonibus* ad Chalcidium grammaticum, jam senem, cum ipse adhuc juvenis esset, & literarum humanitatis scholæ doctor & rector. Claruit temporibus Trasemundi regis Wandalorum, catholicas Ecclesias persequentis sub Anastasio Imperatore. Anno Domini D.

Oooo CXCII.

a) in editis dicatur Chalcidio Grammatico. Cæterum C. Fabius Planciades Fulgentius horum scriptorum auctor, longe diversus est à Fulgentio Ruspensi Episcopo.

CXCII. FERRANDUS *b*) diaconus Ecclesiæ Carthaginensis, ad quem S. Fulgentii supradicti nonnulla extant opuscula, vir in divinis scripturis & studiosus & eruditus, & non minus sanctitate conversationis, quam doctrina venerabilis. Fertur quædam vivacis ingenii cudisse volumina, de quibus ad notitiam meam subjecta tantum pervenerunt. Ad Regium comitem

De VII. regulis innocentiæ,	lib. I.	*Socialis vitæ labori.*
Ad sanctum Fulgentium,	epist. I.	
Epistolarum ad diversos,	lib. I.	

Claruit cum Fulgentio sub Anastasio Imperatore. Anno Domini D.

CXCIII. ANASTASIUS Papa secundus, natione Romanus, sedit post sanctum Gelasium pontificem anno uno, mensibus decem, vir quidem eruditus, sed ab Acacio Constantinopolitano Episcopo seductus, non diu post debitas luit pœnas erroris. Cum enim necessitati naturæ vellet obsequi, intestina cum fecibus à Deo percussus miser effudit, ut patet XIX. dist. *Anastasius.* Et hic infamis Papa secundus *c*) fuit. Scripsit ad Anastasium Imperatorem

De pace Ecclesiæ	epist. I.	*Exordium pontificatus.*

Alias quoque fertur scripsisse Epistolas, sed in manus nostras non venerunt. Moritur divino judicio percussus, cum Acacium Constantinopolitanum Episcopum, ab Ecclesia damnatum & ejectum, ab exilio revocare occulte voluisset sub Anastasio Augusto. Anno Domini CCCCXCVIII.

CXCIV. PASCHASIUS Romanæ Ecclesiæ Diaconus, vir doctus & sanctus, pater pauperum, eleemosynarum largitioni totus intentus, tantæ virtutis & sanctitatis extitit, ut ejus Dalmaticæ attactu dæmoniacum fuisse curatum post mortem, Gregorius Papa scribat in quarto libro Dialogorum. *d*) Hujus animam in pœnis purgatorii vidit sanctus Germanus Capuanus Episcopus, ob nihil aliud torqueri, nisi quod in electione Symmachi Papæ Laurentium ipse magis elegerit, & in hac sententia, licet cum pace perseveraverit usque ad mortem. Scripsit (Gregorio teste) insigne volumen contra errores Græcorum

De Spiritu sancto,	lib. III.

Et quædam alia. Claruit sub Anastasio Imperatore. Anno Domini D.

CXCV. SYMMACHUS Papa, natione Sardus, vir doctus & sanctus, non sine discordia partium Laurentii pontificatum adeptus post Anastasium, sedit annis quindecim, mensibus sex. Homo in pauperes clemens & munificus, clerum dilexit, Ecclesias ditavit, ex urbe fugavit hæreticos. Habita synodo Romæ *e*) centum viginti Episcoporum de objectis criminibus, se canonice purgavit, & Petrum Ravennatis Episcopum cum suis complicibus in exilium trusit. Scripsit quasdam Epistolas & non contemnenda opuscula. De quibus ego reperi

Decretum primæ synodi,	lib. I.	*Propter frequens am.*
Decretum synodi Romanæ,	lib. I.	*Cum in unum apud beatum,*
Gesta alterius synodi Romanæ,	lib. I.	*Quarta Synodus habi.*
De excessibus clericorum,	lib. I.	*Bene quidem fraterni,*
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

Moritur sub Anastasio Imperatore. Anno Domini DXV. Indict. VIII. XIV. Cal. Augusti. Cui Hormisda Papa successit.

CXCVI. SYMMACHUS Patricius, senator & consul Romanus, *f*) socer Boetii, Philosophus & rhetor insignis, ac Christianæ fidei cultor magnificus, quem Theodericus rex Italiæ ob suspicionem affectatæ libertatis una cum Boetio apud Papiam in exilium relegavit, ac non post multum temporis crudeliter jugulavit. Qui cum esset vir eruditus & eloquentissimus, fertur nonnulla composuisse opuscula, De quibus ego tantum reperire potui volumen quidem breve, sed elegans

Epistolarum ad diversos,	lib. I.	*Nempe derides quod de. g*)

De cæteris nihil vidi. Moritur Imperante Anastasio, à Theodorico rege Italiæ interemptus apud Ravennam. Anno Domini DXXIV. Indict. II.

CXCVII. AVITUS Episcopus Viennensis, vir in divinis scripturis eruditus, & in secularibus literis doctissimus, theologus, rhetor, & poëta clarissimus qui non minus vitæ sanctitate quam eruditione scripturarum suo tempore pretio fuit. Scripsit tam carmine quam soluta oratione non pauca opuscula, sed ad meam notitiam paucissima venerunt. E quibus feruntur heroico & eleganti metro composita subjecta:

De origine mundi	lib. I.
De peccato originali,	lib. I.
De sententia Dei	lib. I.
De diluvio mundi.	lib. I.
De transitu maris rubri	lib. I.
De virginitate ad Fuscinam sororem	lib. I.

Episto-

b) Male in superioribus editt. *Lerrandus.*

c) primus Liberius, *d*) cap. 40. *e*) A. 501.

f) A. C. 485. Diversus hic à Symmacho scriptore Ethnico, cujus Epistolarum libros non duos, ut est apud Possevinum, sed decem habemus, quique Consul fuit A. C. 391.

g) nullam in Symmachi Ethnici Epistolis inveni, quæ ab his verbis incipiat,

Epistolarum ad diversos. lib. IX.
Homiliarum multarum, lib. I.

Et alia multa. Claruit sub Zenone & Anastasio principibus. Anno Domini D.

CXCVIII. GODELBERTUS Presbyter, in divinis scripturis jugi exercitatione doctus, & veterum lectione dives, atque in secularibus literis eruditissimus, theologus profundus, orator clarus & poëta insignis, ingenio subtilis & ornatus eloquio, scripsit heroico metro clarissimum opus per historias & allegorias elegantissime currens *b*) ab initio mundi usque ad partum virginis. Cujus operis titulus est:

Allegoriæ scripturarum, lib. IV.

Sed & alia plura scripsit. Claruit ut ferunt temporibus Anastasii Augusti. Anno Domini D.

CXCIX. EUGIPIUS Presbyter & Abbas, in scripturis sanctis eruditus, & in lectione librorum sancti Augustini singulariter devotus atque in literis secularium artium sufficienter instructus, vita quoque & conversatione monasticæ institutionis præclarus, ad quem sancti Fulgentii Ruspensis nonnullæ feruntur Epistolæ. Scripsit quædam necessaria opuscula. De quibus ego tantum reperi subjecta: Volumen grande capitula habens trecenta ex libris beati Augustini Episcopi defloruit, ad Probam, cujus sic incipit

Prologus epist. I. *Domina merito venera.*
Liber autem sic, lib. I. *Quod ad te scripsit ho.*
Vitam sancti Severini monachi. lib. I.
Regulam monachorum ejus lib. I.

Claruit sub Anastasio Imperatore, secundum Honorium Presbyterum. Sed secundum Sigebertum, *i*) tunc claruit sub Tiberio Constantino temporibus Pelagii Papæ II. Anno Domini DLXXX.

CC. BENEDICTUS Abbas Cassinensis primus & fundator, patria Nursensis, *k*) institutor & princeps monachorum occidentalium, vir sanctissimæ conversationis & prophetico spiritu illustratus, de cujus ordine multi & eruditissimi & sanctissimi viri deinceps claruerunt, infinitos populos verbo & exemplo ab iniquitate convertit ad Christum. Ex cujus ordine Romana sedes pontifices habuit decem & octo. Cardinales plus quam ducentos. Archiepiscopos in diversis Ecclesiis mille sexcentos, Episcopos quatuor ferme milia. Abbates insignes, qui doctrina & scriptis claruerunt vel vita, quindecim milia septingentos. Canonizatos autem & sanctorum catalogo insertos, ut veterum monumentis instruimur, quindecim milia sexcentos, Exceptis illis quorum in omnibus his ad nos nomina non venerunt. Et de his illustribus viris nostri ordinis jam quatuor libros *l*) speciales conscripsimus. In quibus quorundam nomina & si non omnium signavimus. Sanctus autem Benedictus scripsit luculento sermone & præcipua discretione

Regulam monachorum lib. I. *Ausculta ô fili præcepta.*

Habet capitula septuaginta tria. Sub hac regula viginti ordines militant, quos in primo libro de illustribus viris nostri ordinis singulatim expressimus, quamvis apud nos aliqui rari sint. Claruit sub Justino seniore. Anno Domini DXXX. Et moritur, sicut nonnulli volunt, Anno Domini DXLII. *m*) Indict. V. die XXI. mensis Martii, cum esset annorum LXII. sabbato sanctæ Paschæ. Sed Marianus Scotus Computista egregius aliter scribit, dicens sic: Si sanctus pater Benedictus abbas sicut aliqui scribunt XII. Cal. April. sabbato sanct. Paschæ obiit, Anno Domini DCI. videtur obiisse. Nisi enim in anno XCVI. ante istum annum obitus ejus non habetur, quia tunc si natus valde paruus fuit. Moritur ergo sanctus pater Benedictus secundum hanc Mariani supputationem, ultimo anno Mauricii Imperatoris. Anno videlicet Domini DCI, Ætatis suæ plus minusve nonagesimo. Indict. IV. XII. Cal. Aprilis.

CCI. BOETIUS Manlius Severinus, consul ordinarius Romanus, *n*) philosophus, orator & poeta insignis, in divinis scripturis doctus, & in secularibus literis omnium suo tempore eruditissimus, gener Symmachi patricii fuit. Vir Græco & Latino copiosissime imbutus eloquio, quippe qui multa volumina tam Aristotelis quam aliorum Philosophorum de Attica lingua transtulerit in Latinam, ingenio subtilis, sensu promptus atque catholicus, sermone nec Tullio inferior, quem sancti Benedicti constat amicitiam habuisse, & in monte Cassino cum Tertullio Placidi monachi patre senatore in ejus mensa comedisse. Scripsit multa præclara volumina, de quibus ego reperi subjecta: Ad Symmachum socerum suum Romanæ urbis patricium,

De sancta Trinitate, lib. I. *Investigatam diutiss.*
De unitate Trinitatis, lib. I. *Quæro an Pater & Filius*

b) Sigebert. c. 23.

i) c. 39. ubi vide si placet Miræi scholia. Duo autem fuere Eugippii, unus qui vitam S. Severini scripsit A. C. 511. alter junior, qui circa A. 580. clarus flores ex S. Augustini scriptis collegit.

k) in Umbria Italiæ regione.

l) Hi libri quatuor Trithemii plus simplici vice excusi viderunt lucem. Ab eo tempore Historiam ordinis hujus illustravit insigni studio Jo. Mabillonius in Annalibus & Actis Sanctorum Ordinis S. Benedicti, quæ opera non longe ultra sæculum undecimum producta speramus suppletum iri præclara industria Bernardi Pez, à quo etiam Bibliothecam Ordinis Benedictini locupletissimam exspectamus.

m) Vero propior est hæc sententia quam eorum, qui obitum S. Benedicti ad A. 601. rejiciunt.

n) A. C. 510.

De duabus naturis in Christo,	lib. I.	*Anxie te quidem diuque.*
De fide ad Johannem diaconem,	lib. I.	*Christianam fidem novi.*
De unitate & uno,	lib. I.	*Unitas est qua una.*
De Isagogis Porphyrii	lib. II.	*Hyemantis anni tempore in.*
In secundam ejusdem editionem	lib. I.	*Secundus hic arreptæ.*
In categorias Aristotelis,	lib. II.	*Expeditis his, quæ ad.*
In Perihermenias ejusdem	lib. I.	*Magna quidem libri.*
In editionem ejusdem secundam	lib. VI.	*Alexander in commenta.*
De divisionibus,	lib. I.	*Quam magnos studiosis.*
De diffinitionibus	lib. I.	*Dicendi ac disputandi.*
Ad categoricos syllogismos introductio	lib. I.	*Multa veteres philoso.*
In topicam Ciceronis	lib. VI.	*Exhortatione tua pa.*
De differentiis topicis	lib. IV.	*Omnis ratio disserendi.*
De syllogismo categorico	lib. II.	*Multa Græci veteres.*
De syllogismo hypothetico.	lib. II.	*Cum in omnibus philoso.*
De hebdomadibus *o*)	lib. I.	*Postulas ut ex hebdo.*
De Arithmetica	lib. II.	*Inter omnes priscæ aucto.*
De Musica	lib. V.	*Omnium quidem perceptio.*
De philosophica consolatione,	lib. V.	*Carmina qui quondam.*
In Geometriam Euclidis	lib. III.	*Qui vero mi patrici.*
De disciplina scholarium *)	lib. I.	*Vestra novit intentio.*
De locis rhetoricis,	lib. I.	
De prædicatione potestatis & passi	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

Alia quoque nonnulla scripsisse dicitur, sed ad notitiam meam non venerunt. Moritur eodem anno, quo Symmachus patricius & Johannes Papa sub Anastasio Imperatore, jussu Theoderici regis ad Rauennam post diuturnum exilium in carcere jugulatus. Anno Domini DXXIV. Indict. II. Et sub nomine Severini *p*) catalogo sanctorum insertus dicitur.

CCII. HORMISDA Papa, natione Campanus, post Symmachum pontificem præfuit Ecclesiæ annis novem, vir bonus, doctus & strenuus, qui Romæ congregata synodo, *q*) Eutychianam hæresim damnavit, ac Manichæos rursum pullulantes, libris errorum combustis, in exilium relegavit. Scripsit inter cætera ingenii sui opuscula

Decretum synodale,	lib. I.	
Ad Justinum Augustum	Epist. I.	*Interea quæ ad unitatem.*
Ad clericos secundæ Syriæ	Epist. I.	*Lectis literis dilectionis.*
Epistolas plures ad diversos	lib. I.	

Moritur sub Justino seniore Augusto. Anno DXXI. *r*) Indict. XIV. VIII. Idus Aug. Johannes successit.

CCIII. EVODIUS *s*) Episcopus Ticinensis, vir in divinis scripturis eruditus, & secularium literarum non ignarus, singularis eloquentiæ, tam græcæ qnam latinæ; missus ab Hormisda Papa Constantinopolim in causis fidei ad Anastasium Imperatorem hæreticum, multis acceptis injuriis una cum sociis ab urbe depellitur, dicente Anastasio: *Quid nobis mandata porrigitis, qui sub nullius ditione sumus? Oportet Romanum pontificem nobis obedire, non etiam præcipere.* Scripsit autem Euodius ad Symmachum Papam,

De fide catholica. *t*) lib. I.

Et quædam alia. Claruit sub Anastasio Imper. Anno Domini DX.

CCIV. JORDANUS *u*) ex monacho Episcopus Gothorum, vir in divinis scripturis studiosus, & in secularibus literis competenter eruditus, ingenio mitis & apertus eloquio, scrutator temporum & rerum gestarum scriptor insignis. Fertur quædam præclara composuisse volumina, de quibus ad meam notitiam paucissima pervenerunt. Reperi enim tantum

Historiarum lib. II.

In quorum primo recensuit gesta Romanorum, in secundo vero originem & gesta Gothorum usque ad finem regni ipsorum. Claruit autem sub Justiniano Imperatore Anno Domini DXXX.

CCV. FAUSTUS monachus, & discipulus sanctissimi patris nostri Benedicti, natione Italus, vir scientia & moribus venerabilis, cum septem annorum esset, divo patri Benedicto à parenti-

o) In Catalogo MSS. Angliæ T. I. p. 94. n. 1900. *Boëthius de hebdomadibus, qui alio modo intitulatur de paradoxis, videtur potius esse Alani de maximis Theologiæ.*

*) In edit. Wechel. adjuncta verba: *ut aliqui volunt*, quæ in antiquioribus editionibus non reperio. Cæterum constat libellum de disciplina scholarium non Boëthii esse sed longe junioris scriptoris, Thomæ Cantipratani circa A. C. 1250.

p) Alius tamen S. Severinus, cuius vitam Eugipplus scripsit supra, c. 199.

q) A. 518.

r) Papebrochius malit A. 523.

s) Lege *Ennodius*. Est enim hic, cujus scripta edita & illustrata habemus a Sirmondo.

t) Innuit Trithemius Ennodii libellum Apologeticum pro Synodo palmari Romana A. 502. habita, qui exstat in Ennodii operib. p. 317. & T. IV. Concil. edit. Labbei p. 1340.

u) Jornandes aliis. Sed Jordanes Sigeberto, Geographo Ravennati & Honorio Scholastico apud Mabillon. T. I. Analect. p. 364.

rentibus suis fuit oblatus, à quo tandem post perfectam regularis propositi institutionem, cum beato Mauro missus fuit in Galliam ad construendum cœnobium, ubi in magna sanctitate multis annis conversatus mortuo sancto Mauro ad montem Cassinum reversus est. Petentibus autem fratribus, scripsit claro admodum eloquio ad Bonifacium Romanæ urbis Pontificem secundum,

Vitam sancti Mauri Abbatis *x*) lib. I.

Claruit sub Phoca Imperatore. Anno Domini DC.

CCVI. JUSTINIANUS Imperator magnus, Justini senioris ex sorore nepos, Imperavit post eum annis XXXVIII. vir magni & excellentis ingenii, locum inter Ecclesiasticos scriptores merito acquisivit, qui & contra hæreticos volumen clarissimum *y*) edidit, & Romanas leges amplius quam in duobus milibus libris jacentes per manus Johannis patricii, Theophili ac Dorothei consulum mirabili brevitate correxit. Nam omnes constitutiones principum, quæ in multis voluminibus habebantur, ad XII. libros redigens *Codicem* appellavit. Rursum leges singulorum magistratuum & judicum, quæ usque ad duo millia pene librorum (ut diximus) erant extensæ, ad numerum quinquaginta librorum in tribus voluminibus redigens, Codicem *Digestorum* sive *Pandectarum* nuncupavit. Quatuor etiam *Institutionum* libros composuit, in quibus nucleus legum comprehenditur & exponitur. *Novas* quoque *leges* quas ipse statuerat, in unum volumen redegit. Omnium librorum itaque Justiniani Imperatoris, qui ad nos pervenerunt, ordo est iste subjectus, videlicet:

Codex Justiniani	lib. XII.	*Hæc quæ necessario.*
Digestum sive pandecta,	lib. L.	
Institutionum,	lib. IV.	*Imperatoriam Majesta.*
Epitoma legum	lib. I.	
De incarnatione Domini contra Eutychem	lib. III.	
Adversum Episcopos Africanos,	lib. I.	

Quis dubitet eum & alia, præsertim Epistolas & multas & elegantes scripsisse, quæ ad manus nostras non venerunt? Hic tandem in senectute sua amens & stultus effectus moritur. Anno Domini DLXV. Indictione XIII. Justinus junior ei successit.

CCVII. DIONYSIUS Abbas Romanus, cognomento (ut fertur) *exiguus*, vir certe ingenio & scientia magnus atque clarissimus, in scripturis sanctis eruditus, & in disciplina secularium literarum nobiliter doctus, Græco & Latino eloquio clarus, computista & calculator temporum egregius. Scripsit latino sermone nonnulla opuscula. De quibus ego tantum reperi subjecta,

Annorum DXXXII. Cyclum paschalem magnum	lib. I.	
De ratione festi paschalis,	lib. I.	*Paschalis festi rationem.*

De cæteris nihil reperi. Transtulit autem de Græco in latinum vitam S. Pachomii Abbatis, librum quoque Gregorii Emiseni *z*) de conditione hominis, & scripta Proterii Alexandrini Episcopi ad Leonem Papam, & quædam alia. Inchoavit autem cyclum suum Anno Domini DXXXII. qui fuit ultimus annus magni cycli paschalis, qui semel exactus, in eundem semper revertitur.

Claruit ergo sub Justiniano Imperatore magno. Anno Domini DXL.

CCVIII. FECUNDUS *a*) Episcopus Ermianensis, in scripturis sanctis, veterum lectione & dives & eruditus, atque in secularibus literis sufficienter doctus. Fertur nonnulla pro ædificatione legentium scripsisse volumina. De quibus ad nos tantum pervenit opus grande & eximium eleganti stylo conscriptum, & magnis veterum authoritatibus instructum,

Pro defensione trium capitulorum, lib. XII.

Claruit sub Justiniano Imperatore. Anno Domini DXL.

CCIX. JUSTINIANUS Episcopus Valentinus, vir in divinis scripturis eruditus, & humanarum literarum non ignarus, de una matre tres fratres habuit Episcopos, *Justum* videlicet, *Nebridium*, & *Elpidium*, viros doctos & eruditos, qui varia conscripserunt opuscula, quæ tamen ad manus nostras minime venerunt. Ipse autem inter cætera composuit ad quendam Rusticum nomine,

De quinque quæstionibus lib. I.

Et quædam alia. Claruit in Hispania sub Justiniano Imperatore. Anno Domini DXL.

CCX. JUSTUS Orgelitanæ Ecclesiæ Episc. frater præfati Justiniani præsulis, vir & ipse in scripturis sanctis exercitatus & doctus, in exponendis divinis & canonicis voluminibus excellentis ingenii, Scripsit satis elegans & commendabile volumen scholastico sermone,

In Cantica Canticorum lib. I.

Et alia multa. Claruit cum fratre suo sub Justiniano Imperatore. Anno Domini DXL.

CCXI. APRIGIUS Ecclesiæ Pacensis Hispaniarum Episcopus, in divinis scripturis doctus, & in secularibus literis eruditissimus, ingenio subtilis, & lingua disertus, tam gloriose & profunde

 sacras

x) Exstat (interpolata ab Odone) apud Surium & in Actis Sanctor. 15. Januar. Mabillonium Act. Benedictin. T. I. p. 274. *y*) Edictum adversus tria capitula T. V. Concilior. edit. Labbei p. 684.

z) lege *Nysseni.* *a*) lege *Facundus* Hermianensis, cujus libros XII. edidit atque illustravit Sirmondus.

ſacras ſcripturas expoſuit, ut in ejus comparatione veteres ſcriptores non expoſuiſſe viderentur. De cujus opuſculis extat inſigne volumen ſubtili ſenſu & illuſtri ſermone.

In Apocalypſin Johannis	lib. I.
In Cantica canticorum	lib. I.

Alia quoque multa edidit, quæ ad manus noſtras non venerunt.

Claruit temporibus Theodoti regis Gothorum, ſub Juſtiniano Imperatore magno. Anno Domini DXXX.

CCXII. CASSIODORUS monachus, & abbas cœnobii apud urbem Ravennatenſem, vir in divinis ſcripturis valde doctus, & in ſecularibus literis omnium ſuo tempore facile eruditiſſimus, non minus ſanctitate quam ſcientia clariſſimus effulſit. Hic primum fuit Cancellarius Theoderici regis Italiæ, & ſenator Ravennatis, *b*) ac Romanæ urbis conſul, poſtea contemptis vanis honoribus ſeculi, pro Dei amore monachus factus eſt. Extunc ſtudium literarum humanitatis ad expoſitionem ſanctarum Scripturarum conferens, multos elegantiſſimos tractatus compoſuit. De cujus opuſculis ſubjecta feruntur, Ex perſona tam ſui quam regis Theoderici ſcripſit

Epiſtolarum ad diverſos	lib. XXVIII. *c*)	
De ratione animæ	lib. I.	*Cum jam ſuſcepti.*
In totum Pſalterium	lib. I.	*Beatus vir, &c. Nimis.*
Inſtitutionem divinarum lectionum	lib. II. *d*)	*Cum ſtudia ſecularium.*
In Cantica Canticorum	lib. I.	*Salomon inſpiratus.*
Inſtitutionem ſecularium literarum	lib. IX. *e*)	*Intentus nobis eſt de. f*)
Hiſtoriam tripartitam comportavit	lib. XII.	*Utiliter nimis in capite.*
Catalogum conſulum Romanorum	lib. I.	
De etymologiis	lib. I.	
Sacerdotem prænotatum	lib. I.	
De ſchematibus & tropis	lib. I.	
Memoriale ſcripturarum	lib. I.	
De Orthographia,	lib. I.	
Complexiones in Apocalypſin	lib. I.	
In epiſtolas canonicas	lib. VII.	
In actus Apoſtolorum	lib. I.	

Alia quoque multa compoſuit, quæ ad notitiam noſtræ lectionis non venerunt. Claruit temporibus Juſtini ſenioris usque ad Imperii Juſtini junioris pene finem, annos habens ætatis plusquam XCV. Anno Domini DLXXV.

CCXIII. ARATOR ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſubdiaconus, vir in divinis ſcripturis exercitatus, & in ſecularium diſciplinarum literis nobiliter doctus, carmine valens & proſa, ingenio ſubtilis, eloquio clarus & nitidus, ſcripſit valde inſigne volumen ad Florianum quendam Abbatem metro compoſitum

In actus Apoſtolorum	lib. II.	*Ut ſceleris Judæa ſui.*
Ad Florianum Abbatem	epiſt. I.	*Qui meritis florem ma.*
Ad Vigilium papam	epiſt. I.	*Mœnibus undoſis bel. g*)

Et quædam alia, quæ non vidi.

Arator iſte poeta clariſſimus & theologus inſignis, Codicem in actus Apoſtolorum, quem eleganti metro compoſuit, Papæ Vigilio ante confeſſionem S. Petri VII. Idus Aprilis, multis Epiſcopis & viris doctis præſentibus obtulit, eumque jubente pontifice magna parte publice coram omnibus recitavit. Hora labente papa Vigilius Codicem, venerabili Surgentio *h*) primicerio in ſcrinio locandum tradidit, ut ejus lectionem vacante tempore perficeret. Cujus ſanctitatem omnes viri docti obnixe rogabant, quatenus librum ex integro coram eis legi præciperet. Quod cum fieri præcepiſſet in Eccleſia S. Petri ad vincula, religioſorum & nobilium laicorum magna turba convenit, atque ipſo Aratore recitante diſtinctis verbis ambo libri quatuor vicibus *i*) ſunt auditi, cum uno die medietas libri tantummodo legeretur propter aſſiduas repetitiones, quas auditores cum multiplici favore poſtulabant. Ubi nunc his temporibus tale ſtudium literarum? Ubi amor ſcientiæ ſalutaris? Religioſi noſtri & nobiles clerici quoque & pontifices non libros, ſed cenſus cumulant, non literas ſed avaritiam colunt. Jam legit Antimachus *k*) plura carmina,

b) imo *Senator* eſt Caſſiodori cognomen. Vide Sirmondi præf. ad Sidonium, & F. D. Sammarthanum in Vita Caſſiodori Gallice ſcripta editaque Pariſ. 1695. 12.

c) Caſſiodori Variarum Libri XII. tantum exſtant, nec plures Caſſiodorus ſcripſit, qui teſtatur biſſena ſe librorum ordinatione epiſtolas digeſſiſſe. *d*) liber I.

e) imo libris ſive titulis VII. *f*) apparet hinc, primam partem Præfationis librorum de artibus ac diſciplinis Trithemio non eſſe lectam.

g) Hæ duæ Epiſtolæ prologi inſtar Hiſtoriæ Apoſtolicæ Aratoris præmittuntur.

h) In calce vetuſti Codicis Aratoris, qui exſtat Cantabrigiæ in Bibl. Collegii SS. Trinitatis, idem annotatum legitur quod hoc loco Trithemius narrat, & Surgentius iſte vocatur primicerius ſcholæ notariorum.

i) In Codice jam dicto legitur recitationem factam eſſe his diebus, primam Idibus April. ſecundam XV. Kal. Majas, tertiam VIII. Id. Majas, quartam vero die III. Kl. Juniarum, tertium proconſule Baſilio V. C. Indictione ſeptima.

k) Cicero in Bruto c. 51. *Antimachus Clarius poëta cum convocatis auditoribus legeret magnum il-*

carmina,& recedentibus singulis vix unicus Plato invenitur & remanet. Sed de his importune jam loquimur. Claruit Arator sub Justiniano Imp. Anno Domini DXL.

CCXIV. VICTOR Episcopus Cummenensis *l*) Ecclesiæ Africanæ, vir in divinis scripturis eruditus, & in secularibus literis nobiliter doctus pro defensione trium capitulorum à Justiniano Imperatore & Eutychio Episcopo urbis Constantinopolitanæ in Ægyptum exilio relegatus fuit, unde rursus evocatus Constantinopolim, dum Imperatori & Episcopo obtrectatoribus eorundem capitulorum resisteret, in monasterium ejusdem urbis custodiendus mittitur, atque in eadem damnatione, ut dicunt permanens moritur. Scripsit inter cætera sui ingenii opuscula, ab initio mundi usque ad primum Justini Junioris Imperii annum, de rebus gestis & bellis Ecclesiasticis valde utilem

Historiam	lib. I.
Pro defensione trium capitulorum	lib. I.
Et quædam alia.	

Claruit sub Justiniano Imperatore. Anno Domini DXL.

CCXV. GREGORIUS Papa primus ex monacho ordinis S. Benedicti, *m*) patria Romanus, post Pelagium *n*) pontificem sedit in cathedra Petri annis XIII. mensibus VI. vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis utique doctissimus, theologorum princeps, splendor philosophorum, & rhetorum lumen, vita & conversatione integer atque sanctissimus, cui divinas scripturas explananti, Spiritus Sanctus aliquotiens visibili specie *o*) apparuit, eique arcana mysteriorum eorundem in visibili magisterio reseravit. Hic Romæ apud S. Petrum habita Synodo viginti quatuor Episcoporum, * multa ad Ecclesiæ utilitatem constituit, & decretum immunitatis monasteriorum promulgavit. Scripsit autem plura necessaria volumina. De quibus feruntur subjecta:

Ad Leandrum Hispalensem Episcopum

Moralium in librum Job	lib. XXIV.	*Inter multos sæpe.*
De cura pastorali	lib. II.	*Pastoralis curæ me.*
Dialogorum de miraculis sanctorum	lib. IV.	*Quadam die nimis quo.*
In Cantica canticorum	lib. IV.	*Postquam à paradisi gau.*
In Ezechielem prophetam	lib. II.	*Dei omnipotentis aspira.*
Homiliæ Evangeliorum, XL.	lib. II.	*Dominus ac redemtor noster.*
Explanatio IV. Evangeliorum brevis	lib. IV.	*Matthæus sicut in or.*
In VII. Psalmos pœnitentiales	lib. I.	*Si ille rex.*
Epistolarum ad diversos	lib. X.	*Gregorius Episcopus servus.*
Rationale divinorum	lib. I.	*Aliter, valde necessarium.*
Procemiorum nov. & vet. test.	lib. I.	
De Sacramentis.	lib. I.	

Cum adhuc esset Levita, ex persona Pelagii Papæ conscripsit valde insignem Epistolam ad Helium Aquilegiensem Episcopum, *p*) nolentem tria capitula Chalcedonensis Synodi suscipere, quæ inter Epistolas ejus non habetur. Fertur & alia complura conscripsisse, videlicet in Prophetas, in libros Regum, in libros quoque Moysi, & in alias scripturas sanctas, quæ post mortem ejus, necdum multiplicata, æmuli sui nequissimi gloriæ & sanctitati ejus invidentes igni eas combusserunt, sicut Joan. diaconus in libro vitæ ejus conqueritur. Moritur autem beatissimus Papa Gregorius secundo anno Phocæ Imperatoris, qui fuit Domini DCV. Indictione octava. IV. Idus Martii, multis coruscans miraculis.

CCXVI. LEANDER Episc. Hispalensis ex monacho, patria Carthaginens. provinciæ Hispaniæ, patre natus Severiano, vir studiosissimus, & tam in Divinis scripturis quam in secularibus literis nobiliter eruditus, suavis eloquio, ingenio præstantissimus, vita quoque & conversatione sanctus & Deo dilectus, cujus prædicatione & industria Hermigildus filius Levigildi regis Gothorum Ariani, ad fidei orthodoxæ confessionem reductus, in vigilia Paschæ à patre hæretico interfectus martyrii coronam accepit. Cujus frater Richardus * mox ut defuncto patre, regnum suscepit, instante & prædicante Leandro, hæresi renuntiavit, & totam gentem Wesogothorum sibi subditam, ad fidem catholicam convertit. Ad hunc Leandrum beatus Gregorius volumina commentariorum in Job edidit. Scripsit autem & ipse nonnulla opuscula. De quibus feruntur subjecta, Cum propter fidem catholicam esset ab Arianis relegatus in exilium: Scripsit

Adversum hæreticos	lib. II.
Contra instituta Arianorum	lib. I.

lud volumen suum, & eum legentem omnes præter Platonem reliquissent, legam, inquit, nihilominus: Plato enim unus instar est omnium.

l) Tununensis, cujus Chronicon exstat cum Eusebio Scaligeri. Ejusdem librum de pœnitentia edidere Benedictini in appendice ad T. 2. operum S. Ambrosii p. 589-606.

m) negant Baronius ad A. C. 581. n. 10. Antonius Gallonius aliique. *n*) Pelagium II. intellige.

o) Hinc Gregorii imagines cum columba ad aures. Vide Morinum p. 236. de sacris Ecclesiæ ordinatt. Papebroch. Acta Sanctor. 12. Mart. A. C. 595. * Vide Gregorii M. lib. IV. Epist. 44.

p) exstat T. V. Concil. edit. Labbei p. 940. * Reccaredus.

ſacras ſcripturas expoſuit, ut in ejus comparatione veteres ſcriptores non expoſuiſſe viderentur. De cujus opuſculis extat inſigne volumen ſubtili ſenſu & illuſtri ſermone.

In Apocalypſin Johannis	lib. I.
In Cantica canticorum	lib. I.

Alia quoque multa edidit, quæ ad manus noſtras non venerunt.

Claruit temporibus Theodoti regis Gothorum, ſub Juſtiniano Imperatore magno. Anno Domini DXXX.

CCXII. CASSIODORUS monachus, & abbas cœnobii apud urbem Ravennatenſem, vir in divinis ſcripturis valde doctus, & in ſecularibus literis omnium ſuo tempore facile eruditiſſimus, non minus ſanctitate quam ſcientia clariſſimus effulſit. Hic primum fuit Cancellarius Theoderici regis Italiæ, & ſenator Ravennatis, *b*) ac Romanæ urbis conſul, poſtea contemptis vanis honoribus ſeculi, pro Dei amore monachus factus eſt. Extunc ſtudium literarum humanitatis ad expoſitionem ſanctarum Scripturarum conferens, multos elegantiſſimos tractatus compoſuit. De cujus opuſculis ſubjecta feruntur, Ex perſona tam ſui quam regis Theoderici ſcripſit

Epiſtolarum ad diverſos	lib. XXVIII. *c*)	
De ratione animæ	lib. I.	*Cum jam ſuſcepti.*
In totum Pſalterium	lib. I.	*Beatus vir, &c. Nimis.*
Inſtitutionem divinarum lectionum	lib. II. *d*)	*Cum ſtudia ſecularium.*
In Cantica Canticorum	lib. I.	*Salomon inſpiratus.*
Inſtitutionem ſecularium literarum	lib. IX. *e*)	*Intentus nobis eſt de.* *f*)
Hiſtoriam tripartitam comportavit	lib. XII.	*Utiliter nimis in capite.*
Catalogum conſulum Romanorum	lib. I.	
De etymologiis	lib. I.	
Sacerdotem prænotatum	lib. I.	
De ſchematibus & tropis	lib. I.	
Memoriale ſcripturarum	lib. I.	
De Orthographia,	lib. I.	
Complexiones in Apocalypſin	lib. I.	
In epiſtolas canonicas	lib. VII.	
In actus Apoſtolorum	lib. I.	

Alia quoque multa compoſuit, quæ ad notitiam noſtræ lectionis non venerunt. Claruit temporibus Juſtini ſenioris usque ad Imperii Juſtini junioris pene finem, annos habens ætatis plusquam XCV. Anno Domini DLXXV.

CCXIII. ARATOR ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſubdiaconus, vir in divinis ſcripturis exercitatus, & in ſecularium diſciplinarum literis nobiliter doctus, carmine valens & proſa, ingenio ſubtilis, eloquio clarus & nitidus, ſcripſit valde inſigne volumen ad Florianum quendam Abbatem metro compoſitum

In actus Apoſtolorum	lib. II.	*Ut ſceleris Judæa ſui.*
Ad Florianum Abbatem	epiſt. I.	*Qui meritis florem ma.*
Ad Vigilium papam	epiſt. I.	*Mœnibus undoſis bel.* *g*)

Et quædam alia, quæ non vidi.

Arator iſte poeta clariſſimus & theologus inſignis, Codicem in actus Apoſtolorum, quem eleganti metro compoſuit, Papæ Vigilio ante confeſſionem S. Petri VII. Idus Aprilis, multis Epiſcopis & viris doctis præſentibus obtulit, eumque jubente pontifice magna parte publice coram omnibus recitavit. Hora labente papa Vigilius Codicem, venerabili Surgentio *h*) primicerio in ſcrinio locandum tradidit, ut ejus lectionem vacante tempore perficeret. Cujus ſanctitatem omnes viri docti obnixe rogabant, quatenus librum ex integro coram eis legi præciperet. Quod cum fieri præcepiſſet in Eccleſia S. Petri ad vincula, religioſorum & nobilium laicorum magna turba convenit, atque ipſo Aratore recitante diſtinctis verbis ambo libri quatuor vicibus *i*) ſunt auditi, cum uno die medietas libri tantummodo legeretur propter aſſiduas repetitiones, quas auditores cum multiplici favore poſtulabant. Ubi nunc his temporibus tale ſtudium literarum? Ubi amor ſcientiæ ſalutaris? Religioſi noſtri & nobiles clerici quoque & pontifices non libros, ſed cenſus cumulant, non literas ſed avaritiam colunt. Jam legit Antimachus *k*) plura carmina,

b) imo *Senator* eſt Caſſiodori cognomen. Vide Sirmondi præf. ad Sidonium, & F. D. Sammarthanum in Vita Caſſiodori Gallice ſcripta editaque Pariſ. 1695. 12.

c) Caſſiodori Variarum Libri XII, tantum exſtant, nec plures Caſſiodorus ſcripſit, qui teſtatur biſſena ſe librorum ordinatione epiſtolas digeſſiſſe. *d*) liber I.

e) imo libris ſive titulis VII. *f*) apparet hinc, primam partem Præfationis librorum de artibus ac diſciplinis Trithemio non eſſe lectam.

g) Hæ duæ Epiſtolæ prologi inſtar Hiſtoriæ Apoſtolicæ Aratoris præmittuntur.

h) In calce vetuſti Codicis Aratoris, qui exſtat Cantabrigiæ in Bibl. Collegii SS. Trinitatis, idem annotatum legitur quod hoc loco Trithemius narrat, & Surgentius iſte vocatur primicerius ſcholæ notariorum.

i) In Codice jam dicto legitur recitationem factam eſſe his diebus, primam Idibus April. ſecundam XV. Kal. Majas, tertiam VIII. Id. Majas, quartam vero die III. Kl. Juniarum, tertium proconſule Baſilio V. C. Indictione ſeptima.

k) Cicero in Bruto c. 51. *Antimachus Clarius poëta cum convocatis auditoribus legeret magnum il-*

carmina, & recedentibus singulis vix unicus Plato invenitur & remanet. Sed de his importune jam loquimur. Claruit Arator sub Justiniano Imp. Anno Domini DXL.

CCXIV. VICTOR Episcopus Cummenensis *l*) Ecclesiæ Africanæ, vir in divinis scripturis eruditus, & in secularibus literis nobiliter doctus pro defensione trium capitulorum à Justiniano Imperatore & Eutychio Episcopo urbis Constantinopolitanæ in Ægyptum exilio relegatus fuit, unde rursus evocatus Constantinopolim, dum Imperatori & Episcopo obtrectatoribus eorundem capitulorum resisteret, in monasterium ejusdem urbis custodiendus mittitur, atque in eadem damnatione, ut dicunt permanens moritur. Scripsit inter cætera sui ingenii opuscula, ab initio mundi usque ad primum Justini Junioris Imperii annum, de rebus gestis & bellis Ecclesiasticis valde utilem

Historiam	lib. I.
Pro defensione trium capitulorum	lib. I.
Et quædam alia.	

Claruit sub Justiniano Imperatore. Anno Domini DXL.

CCXV. GREGORIUS Papa primus ex monacho ordinis S. Benedicti, *m*) patria Romanus, post Pelagium *n*) pontificem sedit in cathedra Petri annis XIII. mensibus VI. vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis utique doctissimus, theologorum princeps, splendor philosophorum, & rhetorum lumen, vita & conversatione integer atque sanctissimus, cui divinas scripturas explananti, Spiritus Sanctus aliquotiens visibili specie *o*) apparuit, eique arcana mysteriorum eorundem in visibili magisterio reseravit. Hic Romæ apud S. Petrum habita Synodo viginti quatuor Episcoporum, * multa ad Ecclesiæ utilitatem constituit, & decretum immunitatis monasteriorum promulgavit. Scripsit autem plura necessaria volumina. De quibus feruntur subjecta:

Ad Leandrum Hispalensem Episcopum

Moralium in librum Job	lib. XXIV.	*Inter multos sæpe.*
De cura pastorali	lib. II.	*Pastoralis curæ me.*
Dialogorum de miraculis sanctorum	lib. IV.	*Quadam die nimis quo.*
In Cantica canticorum	lib. IV.	*Postquam à paradisi gau.*
In Ezechielem prophetam	lib. II.	*Dei omnipotentis aspira.*
Homiliæ Evangeliorum, XL.	lib. II.	*Dominus ac redemtor noster.*
Explanatio IV. Evangeliorum brevis	lib. IV.	*Matthæus sicut in or.*
In VII. Psalmos pœnitentiales	lib. I.	*Si ille rex.*
Epistolarum ad diversos	lib. X.	*Gregorius Episcopus servus.*
Rationale divinorum	lib. I.	*Aliter, valde necessarium.*
Procemiorum nov. & vet. test.	lib. I.	
De Sacramentis.	lib. I.	

Cum adhuc esset Levita, ex persona Pelagii Papæ conscripsit valde insignem Epistolam ad Heliam Aquilegiensem Episcopum, *p*) nolentem tria capitula Chalcedonensis Synodi suscipere, quæ inter Epistolas ejus non habetur. Fertur & alia complura conscripsisse, videlicet in Prophetas, in libros Regum, in libros quoque Moysi, & in alias scripturas sanctas, quæ post mortem ejus, necdum multiplicata, æmuli sui nequissimi gloriæ & sanctitati ejus invidentes igni eas combusserunt, sicut Joan. diaconus in libro vitæ ejus conqueritur. Moritur autem beatissimus Papa Gregorius secundo anno Phocæ Imperatoris, qui fuit Domini DCV. Indictione octava. IV. Idus Martii, multis coruscans miraculis.

CCXVI. LEANDER Episc. Hispalensis ex monacho, patria Carthaginens. provinciæ Hispaniæ, patre natus Severiano, vir studiosissimus, & tam in Divinis scripturis quam in secularibus literis nobiliter eruditus, suavis eloquio, ingenio præstantissimus, vita quoque & conversatione sanctus & Deo dilectus, cujus prædicatione & industria Hermigildus filius Levigildi regis Gothorum Ariani, ad fidei orthodoxæ confessionem reductus, in vigilia Paschæ à patre hæretico interfectus martyrii coronam accepit. Cujus frater Richardus * mox ut defuncto patre, regnum suscepit, instante & prædicante Leandro, hæresi renuntiavit, & totam gentem Wesogothorum sibi subditam, ad fidem catholicam convertit. Ad hunc Leandrum beatus Gregorius volumina commentariorum in Job edidit. Scripsit autem & ipse nonnulla opuscula. De quibus feruntur subjecta, Cum propter fidem catholicam esset ab Arianis relegatus in exilium: Scripsit

Adversum hæreticos	lib. II.
Contra instituta Arianorum	lib. I.

illud volumen suum, & eum legentem omnes præter Platonem reliquissent, legam, inquit, nihilominus: Plato enim unus instar est omnium.

l) Tununensis, cujus Chronicon exstat cum Eusebio Scaligeri. Ejusdem librum de pœnitentia edidere Benedictini in appendice ad T. 2. operum S. Ambrosii p. 589-606.

m) negant Baronius ad A. C. 581. n. 10. Antonius Gallonius aliique. *n*) Pelagium II. intellige.

o) Hinc Gregorii imagines cum columba ad aures. Vide Morinum p. 236. de sacris Ecclesiæ ordinatt. Papebroch. Acta Sanctor. 12. Mart. A. C. 595. * Vide Gregorii M. lib. IV. Epist. 44.

p) exstat T. V. Concil. edit. Labbei p. 940. * Reccaredus.

De virginitate ad Florentinam *q)*	lib. I.
Orationes duplici editione in Psal.	lib. I.
De contemptu mortis ad fratrem	lib. I.
De sacrificiorum laude	lib. I
Epistolarum ad diversos	lib. I.

Sed & alia nonnulla edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit Anno Domini DXC. sub Mauritio Imp. Moritur sub Richardo devotissimo Gothorum principe miraculis clarens.

CCXVII. PRISCIANUS Grammaticus, patria Cæsariensis, vir in secularibus literis eruditissimus, Græco & Latino peritus eloquio apud Cosdram *r)* regem Persarum in pretium magno habitus. Scripsit in arte Grammatica quædam præclara volumina, quæ apud veteres in magna authoritate habebantur. E quibus ista feruntur: Ad Julianum patricium

De partibus orationis	lib. II.
De constructione	lib. I.
De accentibus	lib. I.
De cosmographia *s)*	lib. I.
De naturalibus quæstionibus ad Cos.	lib. I.

Alia quoque nonnulla scripsisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit ut quibusdam placet, temporibus Cosdræ regis Persarum, & Heraclii Imperatoris. Anno Domini DCXX. *t)*

CCXVIII. MARCUS monachus & discipulus sancti patris Benedicti, & ab eo familiarissime dilectus, vir in divinis scripturis eruditus, & in secularibus literis peritissimus, orator & insignis poeta, moribus & conversatione præclarus. Scripsit post beatum Gregorium Papam, superaddens aliqua heroico carmine elegantissime currente,

Vitam sancti Benedicti	lib. I.

Et quædam alia. Claruit usque ad Imperium Heraclii Augusti. Anno Domini DCX.

CCXIX. FORTUNATUS *u)* Episcopus Pictaviensis, natione Italus, vir in divinis scripturis doctus, & in secularibus literis eruditissimus, ingenio subtilis, eloquio disertus & nitidus, carmine & prosa excellens inter cunctos suæ ætatis doctores non minus sanctitate conversationis, quam scientia eruditionis clarus effulsit. Hic virtute S. Martini à dolore oculorum liberatus, pro agenda gratiarum actione, Turonis ad ejus sepulchrum venit, & Pictavis progressus, primo Presbyter, deinde Episcopus ibidem ordinatus, magna doctrina & religione claruit. Scripsit eleganti carmine multa utilia & devota opuscula. De quibus ego tantum vidi subjecta: Ad sanctam Radegundem regis Thuringorum ultimi filiam, & regis Francorum captivam, postea Pictaviensis cœnobii abbatissam, versu hexametro,

Excidium regni Thuringorum	lib. I.	*Conditio belli tristis.*
Ad Juvinium de Radegunde	lib. I.	*Aonias avido qui lam.*
Ad Justinum juniorem	lib. I.	*Gloria summi patris natique.*
Ad Sophiam Augustam	lib. I.	*Cui meritis compar nu.*
In persona Radegundis	lib. I.	*Post patriæ cineres.*
In laudem Martini Episcopi	lib. I.	*Lumen Apostolicum cum par.*
De Leontio venerabili Episcopo	lib. I.	*Inter quos genuit radi.*
De eodem laudis	lib. I.	*Agnoscat omne seculum.*
Hymnorum septuagintaseptem	lib. I.	*Agnoscat omne seculum.*
De miraculis sancti Martini	lib. IV.	
Vitam S. Hilarii Pictaviensis	lib. I.	
Ad Oporicum vitæ suæ	lib. I.	
Vitam S. Maurilii Episcopi	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	
Carminum ad amicos	lib. I.	*Rex regionis apex, &c.*

Alia quoque multa composuit, quæ cum brevia sint, sub librorum nomine nolui consignare, plura

q) sororem, qui libellus exstat in Codice regularum Holsteniano. Trithemius librum de sacrificiorum laude & Orationes de duplici editione in Psal. Leandro tribuit ex his verbis Isidori Hisp. de S. E. c. 29. *In Ecclesiasticis officiis non parvo elaboravit studio, In toto enim Psalterio* (per Psalterium Nic. Antonius lib. IV. c. 4. Bibl. vet. Hispanæ officium Ecclesiasticum diurnum, quod psalmis magnam partem absolvitur, intelligit) *duplici editione orationes conscripsit. In sacrificii quoque laudibus atque Psalmis multa dulcissime composuit.* Missa Gothica, quam Mozarabicam appellant & Leandro deberi contendunt viri docti, exstat T. 27. Bibl. Patrum edit. Lugd.

r) Cosroes I. Persiæ Rex fuit ab A. C. 531. ad 580. Cosroës II. ab A. 591. ad 628. atque hic posterior à Trithemio intelligitur, qui Priscianum Lydum cum Cæsariensi, & Cosroëm secundum cum primo confundit. Nam Cosrois primi tempore in Persiam profectus Priscianus Lydus, teste Agathia lib. 2. p. 69. Sed utroque Cosroe antiquiorem constat fuisse hunc Priscianum, qui non in Persia sed Cpoli docuit.

s) Intelligitur Metaphrasis Periegeteos Dionysii quam Prisciano alii, alii Rhemnio Palæmoni tribuunt.

t) imo DXX, ut constat è Cassiodoro, & è Codicibus Prisciani MSS. qui exstant ex recensione Flavii Theodori, qui Priscianum doctorem suum vocat & libros ejus descripsit Olybrio juniore Consule, h. e. A. C. 526.

u) Venantius Fortunatus.

plura enim Epitaphia & versus breves scripsit, quos vidi. Claruit sub Justino juniore Augusto. Anno Domini DLXX.

CCXX. GREGORIUS Episcopus Turonensis ex monacho: discipulus quondam S. Aviti præsulis Aruernorum, vir doctus, & nobilis, mitis quoque & humilis, tantæ sanctitatis & puritatis extitit, ut etiam in vita miraculis coruscaverit. Hic Apostolorum Petri & Pauli limina visitans, à beato Papa Gregorio cum maxima reverentia & charitate, ut vere sanctus susceptus est & amicus singularis & unicus ab eo dilectus. Scripsit simplici & aperto sermone nonnulla volumina. De quibus extant:

De laude sanctorum martyrum	lib. I.	*Hieronymus Presbyter.*
De vita quorundam confessorum	lib. I.	*Statueram illa tantum scri.*
De miraculis S. Juliani martyris	lib. I.	*Magnum in nobis quo.*
De miraculis S. Martini	lib. IV.	*Omnibus sanctis & in Christi.*
Historia Francorum	lib. X.	*Scripturus bella regum.*
Epitoma ejusdem x)	lib. I.	
Chronica Ecclesiasticæ historiæ	lib. I.	

Cætera, quæ composuit, ad notitiam lectionis nostræ nondum venerunt. Claruit temporibus Mauritii Imperatoris. Anno Domini DC. z)

CCXXI. MARTINUS Episcopus Dumiensis cœnobii rector quondam & Abbas, vir tam in divinis scripturis quam in secularibus literis eruditus, veniens à partibus orientis in Galliam, Suevorum populum doctrina & miraculis ab Ariana impietate ad rectam fidem convertit, regulas orthodoxæ fidei constituit, monasteria condidit, Ecclesias reformavit. Scripsit ad Mitonem a) regem Galitiæ de quatuor virtutibus, quas cardinales appellant, instructum volumen, quod prænotare voluit

Formulam honestæ vitæ	lib. I.	*Gloriosissimo & tran.*
Epistolarum moralium b)	lib. I.	

Et quædam alia, quæ non vidi. Claruit sub Theudemiro rege Suevorum, imperium Constantinopolitanum gubernante Justiniano Augusto. Anno Domini DXL.

CCXXII. PATERIUS Romanæ Ecclesiæ Notarius & Secundicerius, vir in divinis scripturis jugi studio exercitatus, & literarum secularium non ignarus, colligens omnia divinæ scripturæ testimonia, per quæ beatus Gregorius papa obscura suæ expositionis dilucidavit, tres libros edidit, duos videlicet de testimoniis Veteris testamenti, & unum de testimoniis Novi Testamenti, ipsumque codicem prænotavit

Testimoniorum	lib. III.	*Dum beatissimi atque Apostolici*

De cæteris nihil vidi. Claruit Romæ eodem tempore, quo Gregorius Papa universali Ecclesiæ præfuit, & eo hortante præfatum volumen comportavit. Imperium tenente Mauritio Augusto, & post eum Phoca. Anno Domini DC.

CCXXIII. COLUMBANUS primus fundator & Abbas Luxoviensis cœnobii, c) natione Scotus, vir eximiæ sanctitatis, meriti & doctrinæ, pater multorum millium monachorum, & monasteriorum plurium fundator, divini verbi seminator egregius, ex Hybernia veniens in Galliam & Germaniam, velut olim Druidum princeps, cultus divini & cœnobia auxit & famulos. Cum adhuc junior esset magnum studium literis sanctis impendit, adeo ut eleganti stylo scripserit

In totum Psalterium commentariorum	lib. I.

Et quasdam ad fratres Epistolas. Moritur sub Mauricio Imperatore. Anno Domini DXCVIII. Indictione prima, XI. Cal. Dec.

CCXXIV. JOHANNES Episcopus Constantinopolitanus, d) natione Cappadox, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, inæstimabilis abstinentiæ & sanctitatis, adeo intentus eleemosynis & operibus pietatis, ut imperator Mauritius adversus eum avaritiæ zelo permotus, omnes pauperes mendicantes de civitate Constantinopolitana expelli præciperet. Scripsit Græco sermone ad S. Leandrum Episcopum Hispalensem, de quo supra e) diximus,

De Sacramento baptismi	lib. I.
Epistolarum ad diversos	lib. I.

Et quædam alia. Claruit sub Mauritio Imperatore, Anno Domini DC. f)

CCXXV. LICINIANUS Carthaginis Spartariæ g) Episcopus, vir in divinis scripturis eruditus, & secularium literarum non ignarus, post multa studiorum exercitia apud Constantinopolim ab æmulis suis veneni poculo extinctus est sub Mauritio Imperatore. Nec eum læsit mors subita, dicente scriptura h) *Justus, quacunque morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit.* Tunc enim veraciter vivere incipit, cum bonis operibus ornatus ad Christum per mortem nunquam mori-

Qqqq

x) Fredegario autore. y) Chronicon à Gregorio Turonensi scriptum negat, qui opera ejus accuratissime Parisiis 1699. fol. edidit V. C. Theodoricus Ruinartus. z) Jam A. C. 595. defunctus.

a) Mironem, regem Gallæciæ. Vide Acta Sanctor. 20. Martii, & Nic. Antonium Bibl. vet. Hispana.

b) alia vetustior Trithemii editio Paris. habet: *Epistolarum plenum cultura virtutum librum I.*

c) Vide Surium 21. Nov. & Chronicon S. Benigni Divionensis T. I. spicileg. Dacher. p. 377. seq.

d) Hic est Joannes Nestevtes de quo Menologia 2. Sept. Ejus vitam scripsit Nicephorus Cpol.

e) cap. CCXVI. Sed liber ille ad Leandrum, Isidoro Hisp. c. 26. de S. E. memoratus intercidit.

f) jam obiit A. C. 595. successorem nactus Cyriacum. g) in Hispania. h) Sap. IV. 7.

morituris vadit. Scripsit autem non contemnendæ lectionis quædam opuscula. De quibus adhuc nullum videre merui. Fertur autem ejus opusculum

De Sacramento baptismatis	lib. 1.
Ad Eutropium Abbatem, Epistolarum	lib. 1.
Ad diversos quoque Epistolarum *i)*	lib. 1.

Et quædam alia. Claruit sub Mauritio Imperatore. Anno Domini DXC.

CCXXVI. SEVERUS Malacitanæ urbis Episcopus, socius & collega quondam præfati Liciniani antistitis, vir in scripturis sanctis eruditus, & in secularium literarum disciplinis nobiliter doctus, ingenio acutus, eloquio clarus. Scripsit contra Vincentium Cæsaraugustanæ urbis Episcopum, qui de catholica fide in Arianam pravitatem fuerat devolutus,

Correctorium	lib. 1.
De virginitate ad sororem	lib. 1.
Epistolarum ad diversos	lib. 1.

Claruit Anno Domini DLXXX. sub Mauritio Imperatore, sub quo & moritur.

CCXXVII. EUTROPIUS Episcopus Valentinæ Ecclesiæ, quondam Abbas monasterii Sirbitani ordinis S. Benedicti, ad quem Licinianus Episcopus adhuc in præfato cœnobio commorantem multas conscripsit epistolas, vir tam in divinis scripturis quam in secularibus literis magnifice doctus, & monasticis disciplinis apprime imbutus. Cum adhuc esset Abbas, scripsit ad Licinianum Episcopum

Cur baptizatis infantibus post hæc tribuatur Chrismatis unctio	lib. 1.
De cohortatione monachorum	lib. 1.
Et plures Epistolas ad diversos.	

Claruit temporibus Mauritii Imperatoris. Anno Domini, DC.

CCXXVIII. JOHANNES Episcopus Gerundensis ex monacho ordinis nostri, *k)* natione Gothus, ex provincia Lusitaniæ, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, moribus quoque & conversatione clarus, Græco & Latino sermone doctus & inclytus fuit, qui cum adolescens Constantinopolin amore discendi peteret, septennio elapso ad Hispanias reversus est. Quem rex Levigildus cum ad Arianam impietatem vellet traducere & non posset, per decennium duro satis exilio damnavit. Inde à Richardo *l)* rege Christianissimo revocatus, monasterium condidit, ubi fratribus suis verbo & exemplo regularis disciplinæ tramitem ostendit. Scripsit

Exhortatorium ad monachos	lib. 1.
Additiones in Chronicam *m)*	lib. 1.

Alia quoque multa composuit, quæ ad notitiam meam non venerunt.

Claruit sub Richardo Wesogothorum rege Christianissimo in Hispaniis, temporibus Mauricii & Phocæ Imperatorum. Anno Domini DC.

CCXXIX. MAXIMUS Cæsaraugustanæ urbis Episcopus, in divinis scripturis doctus, & in secularibus non mediocriter eruditus, ingenio promptus, & nitidus eloquio, carmine excellens & prosa, edidit utroque stylo satis præclara volumina, quæ ad notitiam lectionis nostræ adhuc minime venerunt. Fertur *n)* autem ejus insigne volumen & opus amœnum,

De gestis Gothorum in Hispaniis	lib. 1.

Claruit temporibus Phocæ Imperatoris. Anno Domini DCX.

CCXXX. JONAS monachus & discipulus S. Columbani Abbatis & socius peregrinationis ejus, natione Scotus, vir studiosus, eruditus & scientia clarus non minus religione quam doctrina venerabilis, ad multorum ædificationem rogantibus fratribus composito sermone scripsit

Vitam sancti Columbani	lib. 1.
Vitam sancti Attalæ monachi *o)*	lib. 1.
Vitam sancti Eustasii Abbatis	lib. 1.

Claruit sub Heraclio Imperatore. Anno Domini DCXXX.

CCXXXI. LEONTIUS Neapolitanæ urbis Insulæ Cypri Episcopus, vir in divinis scripturis eruditus, & secularium literarum non ignarus, vita quoque & conversatione clarissimus, & dignus Deo præsul. Scripsit inter cætera ingenii sui opuscula, volumen insigne de actibus & conversatione admirabilis illius patriarchæ Alexandrini, *p)* qui ob incredibilem pietatem & miserationem in pauperes cognominatus est

Johannes eleemosynarius,	lib. 1.

De cæteris nihil reperi. Claruit temporibus Phocæ Imperatoris, Anno Domini DCX.

CCXXXII. ISIDORUS junior, Episcopus Hispalensis post Leandrum, vir in divinis scripturis

i) Tres hujus Liciniani Epistolæ, una ad Gregorium M. altera ad Vincentium Ebositanum Episc. & tertia ad Epiphanium Diaconum extat in Card. Agvirre T. 1. Concil. Hispan. p. 427. sq.

k) Benedictini. Idem Joannes notus nomine Abbatis Biclariensis. *l)* Reccaredo.

m) Ab A. C. 565. in quo Victor Tununensis desiit ad A. 590. Exstat cum Eusebio Scaligeri.

n) Isidori Hisp. puta tempore, quem vide c. 33. de S. E.

o) Abbatis Bobiensis, exstat apud Surium & in Actis Sanctor X. Martii T. 2. p. 43.

p) Vita illa Latine in Rosweidi vitis Patrum, & apud Surium ac Bollandum 23. Januar. Græce adhuc MS. in Bibl. Cæsarea, Colbertina aliisque.

ris eruditissimus, & in secularibus literis nulli suo tempore secundus, ingenio subtilis, sensu clarus, eloquio compositus, carmine excellens & prosa, non minus sanctitate quam doctrina insignis effulsit. Hic dicitur junior ad differentiam senioris Episcopi Cordubensis, cujus supra q) fecimus mentionem, vel alterius etiam, qui eum præcessit, Hispalensis Episcopi.

Scripsit autem iste Isidorus junior multa præclara opuscula. De quibus duntaxat reperi subjecta. Ad Braulionem Episcopum.

Etymologiarum	lib. XX.	*Disciplina à discendo.*
In Genesim allegorice	lib. I.	*Historia sacræ legis.*
In Exodum	lib. I.	*Quædam mysteria.*
In Numeros	lib. I.	*Ideo hic liber unus.*
In Leviticum	lib. I.	*Sequens Leviticus li.*
In Deuteronomium	lib. I.	*Liber Deuteronomii.*
In Josue	lib. I.	*Post mortem Mosi.*
In Judicum	lib. I.	*Historia Judicum.*
In Regum	lib. IV.	*Post librum Judicum sequitur.*
In Ruth	lib. I.	
In Paralipomenon	lib. II.	
In Esdram & Neemiam	lib. III.	
In Tobiam	lib. I.	
In Judith	lib. I.	
In Hester	lib. I.	
In Job	lib. I.	
In Psalterium	lib. I.	
In proverbia Salomonis	lib. I.	
In Ecclesiasten	lib. I.	
In Cantica canticorum	lib. I.	
In librum Sapientiæ	lib. I.	
In Ecclesiasticum	lib. I.	
In Esaiam Prophetam	lib. I.	
In Hieremiam	lib. I.	
In Ezechielem	lib. I.	
In Danielem Prophetam	lib. I.	
In XII. Prophetas minores	lib. XII.	
In Maccabæorum	lib. II.	
In quatuor Evangelia	lib. IV.	*Liber generationis, &c.*
In epistolas Pauli	lib. XIV.	
In epistolas canonicas	lib. VII.	
In Actus Apostolorum	lib. I.	
In Apocalypsin	lib. I.	
Interpretationis novi & vet. Test.	lib. II.	*Domino meo & Dei servo.*
Procemiorum	lib. I.	*Quinque libri Mosi.*
Differentiarum	lib. I.	*Inter Deum & Dominum.*
De ortu & obitu sanctorum	lib. I.	*Adam protoplastus & co.*
Ad sororem contra Judæos	lib. II.	*Dominæ sanctæ, flore r) so.*
Synonymorum vel soliloquiorum	lib. II.	*Venit nuper ad manus.*
De illustribus viris	lib. I.	*Osius Cordubensis civi.*
De summo bono sententiarum	lib. III.	*Summum bonum Deus est.*
De origine officiorum	lib. II.	*Ea quæ de officiis di.*
De sancta Trinitate	lib. I.	
De corpore & sanguine Domini	lib. I.	
De officio missæ	lib. I.	
Decretum canonum	lib. I.	
De computo & natura rerum	lib. I.	
De proprietate rerum	lib. I.	
Sermonum	lib. I.	
Ecclesiasticorum dogmatum	lib. I.	
Lamentum pœnitentis	lib. I.	
De astronomia	lib. I.	*Domino & filio charis.*
Historiam seu Chronicam	lib. III.	
De Cosmographia	lib. I.	
De Grammatica & vocabulis	lib. I.	
Allegoriarum quoque	lib. I.	*Mysteria sacra scrip.*
De hæresibus	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

q) cap. CXX. r) Florentinæ.

Alia quoque multa scripsisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit sub Heraclona Imperatore filio Heraclii. Anno Domini DCXXX. temporibus Sisebuti regis Gothorum in Hispania, & ob sanctissimam vitam & conversationem suam catalogo sanctorum insertus est, cujus festum celebratur XVIII. Cal. Februarii. *s*)

CCXXXIII. CÆSARIUS ex monacho Lirinensis cœnobii Episcopus Arelatensis, vir in divinis scripturis valde eruditus, ingenio placidus, eloquio dulcis & ornatus, & mira sententiarum brevitate decorus, vita & conversatione sanctissimus, quippe qui ab adolescentia sua monasticis disciplinis institutus, Abbas Lirinensis multo tempore fuit. Scripsit non spernendæ lectionis quædam præclara opuscula, quæ monasticis & religiosis Deoque dicatis personis valde necessaria & utilia sunt. De quibus extant:

De gratia & libero arbitrio	lib. I.	
Sermonum ad monachos	lib. I.	*Vereor in Christo ve.*
Decretum trium conciliorum Arelat.	lib. III.	

De cæteris nihil reperi. In tertio sermone, qui est de pugna monachi contra vitia, & se & eos, quibus loquitur, professores & monachos ordinis & regulæ sanctissimi patris nostri Benedicti confitetur.

Claruit temporibus Constantini Imperatoris filii Heraclii & filiorum ejus. Anno Domini DCLXX. sub quibus, Synodo Arelatensi *t*) gloriose præsedit.

CCXXXIV. ANDOENUS qui & Dado, Episcopus Rothomagensis, natione Gallicus, frater sancti Adonis monachi, vir doctus atque sanctissimus, fundator cœnobii Resbacensis, cum esset eruditus tam in scripturis sanctis quam etiam in literis secularibus, scripsit elegantissimo stylo ad Rupertum Episcopum Parisiensem,

Vitam S. Eligii Episcopi Noviomensis lib. III. *u*)

Et quædam alia. Claruit multa sanctitate virtutibus & signis, temporibus Constantini supradicti Imperatoris. Anno Domini DCLX.

CCXXXV. THEODORUS septimus Archiepiscopus Cantuariensis à Vitelliano Papa consecratus, natione Græcus ex Tarso Ciliciæ monachus ordinis nostri in urbe Roma; vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis nulli suo tempore secundus, Græco & Latino sermone peritissimus, carmine quoque excellens & prosa, & non minus sanctitate quam scientia clarus, habita Synodo in Anglia, multa ad Anglicanæ Ecclesiæ utilitatem constituit. Scripsit autem inter cætera ingenii sui monimenta, egregium opus de qualitate pœnitentiæ injungendæ his qui in multis criminibus deliquissent. Cujus operis titulus est:

Pœnitentiale Theodori *x*) lib. I.
Epistolas nonnullas ad diversos.

Moritur autem non sine opinione sanctitatis, sub Justiniano minore Imperatore. Anno Domini DCXC. Indictione III. Anno ætatis suæ LXXXVIII. Episcopatus autem sui XXII.

CCXXXVI. LEO Papa secundus, natione Siculus, sedit in cathedra Petri post Agathonem mensibus duntaxat undecim, vir in divinis & secularibus scripturis eruditissimus, Græca & Latina lingua sufficienter instructus, subtilis & eloquens, & non minus sanctus quam doctus, transtulit de Græco in Latinum sextam Synodum, *y*) quæ tempore Agathonis Papæ prædecessoris sui celebrata fuit in urbe Constantinopoli, in qua damnatus est Macarius Antiochenus Episcopus cum complicibus suis, Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho, Paulo & Petro Episcopis, qui unam voluntatem & operationem tantum in Domino nostro Jesu Christo dogmatizabant. Scripsit etiam

Epistolas multas ad diversos lib. I.

Et quædam similia. Moritur sub Constantino Imperatore filio Constantini. Anno Domini DCLXXVII. *z*) Indictione quinta. V. Nonas Julias.

CCXXXVII. ADAMANNUS Presbyter & Abbas monasterii Huensis, quod S. Columbanus quondam construxit in insula Scotiæ, vir in divinis scripturis valde studiosus & eruditus, secularium quoque literarum non ignarus, ingenio cautus & dulcis eloquio, vita & conversatione præclarus, non sine opinione sanctitatis, pater multorum monachorum fuit. Scripsit inter cætera satis composito sermone volumen

De locis terræ sanctæ lib. I. *a*)

Et

s) imo alius ille videtur Isidorus, qui 15. Januar. in Martyrologio Rom. celebratur *beatus Isidorus sanctitate vitæ, fide & miraculis clarus.* Nam Isidori Episcopi Hispal. mentio 4. April. Confer Papebrochium in Actis Sanctor. T. I. April. p. 327. seq. 900. seq.

t) imo A. C. 524. illa Synodus celebrata est. Et Cæsarius diem obiit A. 542. Vide Lud. Jacobum à Sancto Carolo sub initium libri de scriptoribus Cabilonensibus.

u) edidit Canisius T. V. Lect. Antiqu. p. 542.

x) Editionem huius pœnitentialis præclaram cum notis dedit Jacobus Petitus Paris. 1679. 4. Integrius tamen exhiberi posse ex MSto codice Vaticano, cujus mentionem facit Baronius, & ex duobus Britannicis, memoratis à Spelmanno, notat Bailletus T. 2. judic. part. 2. p. 568.

y) Celebrata sexta Synodus Cpoli in Trullo A. C. 680. in qua damnati Monothelitæ. Cæterum Acta illius à Leone II. versa esse Latine, incertum, qua fide Trithemius affirmat.

z) imo 684. 23. Maj.

a) Libros tres Adamanni de locis Terræ sanctæ edidit Gretserus Ingolstad. 1619. & post eum Mabillonius Sec. 3. Benedictin. part. 2. p. 502. Prologum Labbeus T. I. Bibl. nov. MSS. p. 667. Ex Adamanno excerptus Bedæ liber de situ Jerusalem & locorum sanctorum. Idem Beda Adamannum laudat lib. 5. Hist. c. 15. Obiit A. C. 704. 23. Octobr. ætat. 80. Vide Georgium Mackenzie in vitis scriptorum Scotorum Angliæ editis Edinbug. 1708. fol. T. I. p. 358.

Et quasdam Epistolas. Claruit sub Justiniano juniore Augusto. Anno Domini DCXC.

CCXXXVIII. Benedictus Abbas in Britannia, *b*) vir in divinis scripturis & studiosus & eruditus, atque regularis disciplinæ conservator & dilatator egregius, scripsit insigne opusculum ad monachos, in quo omnes regulas sanctorum patrum regulæ beatissimi patris nostri Benedicti conferens, ostendit quod omnium aliorum regulæ eædem consonent, & illa à nulla penitus discordet. Ob hanc causam codicem suum prænotavit

Concordiam regularum lib. I.

Scripsit & alia. Claruit sub Constantino Imperatore. Anno Domini DCLXX.

CCXXXIX. Adelmus *c*) Episcopus occidentalium Saxonum ex Abbate Maildubensis cœnobii in Scotia ordinis S. Benedicti, vir devotus & eximiæ sanctitatis in scripturis sanctis studiosus & doctus atque in secularibus literis in Anglia suo tempore omnium eruditissimus, carmine excellens & prosa, prædicator verbi divini ferventissimus. Scripsit gemino stylo quædam instructa volumina. De quibus ego tantum reperi subjecta. Cum adhuc Abbas esset jubente Synodo gentis suæ, scripsit adversus errorem Britonum insigne & utile opus.

De celebratione Paschæ lib. I.
De virginitate sanctorum, metrice lib. I. *Omnipotens genitor mun.*
De eadem re prosaice *d*) lib. I. *Reverendissimus Christi vir.*
Epistolas plures ad diversos lib. I.

Alia quoque multa scripsisse legitur, quæ ad notitiam nostræ lectionis non venerunt. Claruit sub Justiniano minore. Anno Domini DCLXXX.

CCXXXX. Ceolfridus post Benedictum secundus Abbas monasterii *e*) sanctorum Petri & Pauli Apostolorum in Anglia ordinis sancti Benedicti, præceptor & nutritor Bedæ Presbyteri, vir devotus & eruditus, ac regularis disciplinæ gubernator strenuus. Scripsit ad regem Pictorum petentem, satis prolixam epistolam in modum libelli,

De observatione Paschæ lib. I.

Claruit in Anglia temporibus Justiniani junioris Imperatoris. Anno Domini DCLXXX. Tandem cum limina visitans Apostolorum reverteretur, moritur in civitate Lingonensi *f*) Anno ætatis suæ LXXIV.

CCXLI. Egidius monachus ordinis sancti Benedicti, natione Græcus, in divinis scripturis eruditus, & in secularibus literis peritissimus, medicus, philosophus, & poeta insignis, & non minus conversatione quam scientia venerabilis. Scripsit non spernendæ utilitatis quædam opuscula, de quibus ego duntaxat reperi subjecta: Opus insigne metro compactum,

De pulsibus lib. I. *Ingenii vires modicis.*
De venis *g*) quoque lib. I. *Dicitur hinc vena quando fit. h*)

De aliis nihil vidi. Claruit sub Tiberio Imperatore. Anno Domini DCC. *)

CCXLII. Beda monachus & Presbyter monasterii sanctorum Petri & Pauli Apostolorum, quod est in Anglia, ordinis sancti Benedicti, vir in divinis scripturis studiosissimus, & valde eruditus, atque in secularibus literis peritissimus, philosophus, astronomus, calculator, & poeta insignis, Græci sermonis non ignarus, ingenio præstans, eloquio non curiosus, dulcis tamen & compositus. Multa scripsit volumina, in quibus acumen ingenii ejus comprobatur. Hic cum esset septem annorum, cura propinquorum datus fuit educandus Benedicto Abbati, ac deinde Ceolfrido **) dicti monasterii Muramutha *i*) cunctumque ex eo tempus vitæ in ejusdem monasterii habitatione peragens, omnem meditandis scripturis operam dedit, atque inter observantiam disciplinæ regularis, & quotidianam cantandi in Ecclesia curam semper aut discere, aut docere, aut scribere dulce habuit. Nonodecimo autem ætatis suæ anno diaconatum, tricesimo Presbyteratus gradum, utrumque per ministerium Johannis Episcopi, jubente Ceolfrido Abbate suscepit, ex quo tempore accepti Presbyteratus, usque ad finem vitæ suæ subjecta opuscula composuit.

In Genesim usque ad Isaac lib. IV.
In Exodum lib. I.
In Numeros lib. I.
In Leviticum lib. I.
In Deuteronomium lib. I.
De tabernaculo & vasis ejus lib. III.
In principium Regum lib. III.
In Regum, triginta quæstionum lib. I. *Dilectissimo fratri no.*

Rrrr De

b) Hujus Benedicti Abbatis in Britannia Gallica Anianensis, Concordiam regularum vulgavit Hugo Menardus Paris. 1638. Codicem Regularum luce publica donavit Romæ A. 1661. Lucas Holstenius, qui observat cum floruisse non A. 670. ut scribit Trithemius, sed longe post, defunctum A. 821. æt. 70.

c) de hoc Aldhelmo Acta Sanctor. 25. Maj. T. VI. p. 77. seq.

d) Emendatius edidit Henr. Warthonus Lond 1693. 4 Videndus etiam J. Frid. Gronovius in Obs. Ecclesiasticis, Meursius mantissa ad lib. de luxu Rom. c. I. & Cerda Adversar. sacr. c. 165.

e) Weremuthensis & Gerwicensis. *f*) in Narbonensi Gallia.

g) lege: *de urinis.* *h*) Primus versus Ægidii: *Dicitur urina, quia fit in renibus una.*

*) imo longe est junior, scriptor sæculi duodecimi, ut in Bibl. latina notavi.

**) de hoc Ceolfrido supra c. CCXXXIX. Benedictus alius ab eo de quo c. CCXXXVII.

i) Weremuthensis. Vide Mabillonium sæc. 3. Benedictin. & Acta Sanctor. 27. Maj. T. VI.

De ædificatione templi	lib. II.	*Hortatur nos vas elec.*
In Josue	lib. I.	
In Judicum	lib. I.	
In Paralipomenon	lib. I.	
In Proverbia Salomonis	lib. III.	*Parabolæ Græce, Lati.*
In Ecclesiasten.	lib. I.	
In Cantica canticorum	lib. VI.	*Scripturis juvante gra.*
In Esdram & Neemiam	lib. III.	*Eximius sacræ inter.*
In Tobiam	lib. I.	*Liber sancti patris nostri*
In Esaiam Prophetam	lib. II.	
In Hieremiam	lib. II.	
In Ezechielem	lib. I.	
In Danielem	lib. I.	
In duodecim Prophetas minores	lib. XII.	
In Evangelium Marci	lib. IV.	*Expositionem Evangelii.*
In Evangelium Lucæ	lib. VI.	*Beatus Evangelista Lucas.*
Homilias Evangeliorum	lib. II.	*Exordium nostræ redempti.*
In Epistolas Pauli	lib. XIV.	
In Epistolas Canonicas	lib. VII.	*Jacobus, &c. dixit de.*
In Actus Apostolorum	lib. II.	*Actus vero Apostolorum &.*
In Apocalypsim	lib. III.	*Apocal. sancti Johannis.*
De temporibus & natura rerum	lib. I.	*De natura rerum & ratione.*
Aliud minus volumen	lib. II.	
Scintillarum ex sententiis Patrum	lib. I.	*Dominus dicit in Evangelio.*
Gesta Anglorum	lib. V.	*Britannia oceani insu.*
Flores beati Gregorii in Cantica	lib. II.	*In expositione Cantici.*
Gesta diversorum sanctorum	lib. I.	
De passione sancti Felicis	lib. I.	
Vitam sancti Alberti Episcopi	lib. II.	
Chronicam sui cœnobii	lib. II.	
Martyrologium	lib. I.	
Hymnorum diverso carmine	lib. I.	*Primo Deus globum cæ.*
Epigrammata heroico metro	lib. I.	
De locis sanctis	lib. I.	
Lectiones in vetus testamen.	lib. I.	
Lectiones novi Testamenti	lib. I.	
Distinctiones in Hieremiam	lib. I.	
Distinctiones in Job	lib. I.	
De Christo & Ecclesia	lib. II.	
De cantico Abbacuc	lib. I.	
De arte metrica	lib. I.	*Qui notitiam metricæ.*
De Schematibus	lib. I.	*Solet aliquotiens in.*
De Orthographia	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

Alia insuper multa edidit, quæ ad nostræ lectionis notitiam non venerunt. Hujus opuscula etiam adhuc eo vivente & semper nova scribente, tantæ authoritatis erant, ut ordinatione præsulum Angliæ in Ecclesiis publice legerentur. Cumque in homiliarum impositione nomen ex more autoris venerabilis Bedæ Presbyteri scriberent, aliter eum cum viveret, *k)* prædicare non valentes, obtinuit usque in hodiernum diem titulus semel à principio attributus, ut Beda venerabilis potius dicatur quam sanctus. Viventem enim aliter nuncupare (& si sanctus fuerit) non licebat. Sunt qui alias rationes hujus tituli venerabilis fingant, alii ex inscriptione Epitaphii, alii cœcum fuisse Bedam somniantes. Sed errant, quoniam Beda nec cœcus fuit, nec sepulchro ejus tale Epitaphium inscriptum novimus. Et quidem, nisi brevitati consulerem, deliramenta hæc facilime confutarem. Moritur sub Leone Imperatore. Anno Domini DCCXXXII. *l)* Indictione XV. Ætatis suæ Anno LXXII. pridie Calend. Junii.

CCXLIII. GREGORIUS Papa secundus, patria Romanus, sedit in cathedra Petri post Constantinum pontificem annis XVI. mensibus. 9. vir certe doctus atque sanctissimus, qui Bonifacium monachum Anglicum natione Moguntinum ordinavit Episcopum. Scripsit plena eruditionis quædam opuscula, de quibus feruntur subjecta:

Ad interrogata Justiniani, *m)* Responsionum	lib. I.
Contra Leonem Augustum *n)*	lib. I.

k) Bedæ post fata demum elogium *Venerabilis* attributum, contra Trithemii sententiam contendunt Mabillonius, Natalis Alexander, & alii viri doctissimi.

l) vel A. 735. ætatis 59. ut Engelhusius in Chron.

m) Rhinotmeti. *n)* Isaurum.

Ad Johannem Epiſc. Conſtantinop. lib. 1.
Epiſtolarum ad diverſos lib. 1.

Moritur ſub Leone Imperatore. Anno Domini DCCXXXI. Indictione XIV. III. Idus Februarii. Cui Gregorius tertius ſucceſſit.

CCXLIV. BONIFACIUS primus Archiepiſc. Moguntinus, natione Scotus, monachus ordinis S. Benedicti, cum eſſet puer quinque annorum, à parentibus ſuis monaſterio in Anglia, quod Miſchele *o*) dicitur, oblatus eſt, in quo literis ac moribus ſtudium impendens, vir & doctus & ſanctiſſimus evaſit. Ordinatus autem Presbyter, amore peregrinandi pro Chriſto venit in Germaniam, ibique prædicans verbum Dei, à Gregorio Papa primo *p*) Epiſcopus Moguntinenſis ordinatus eſt, & ab ejus ſucceſſore Gregorio tertio in Archiepiſcopum & primatem Germaniæ ſublimatus. Qui cum eſſet vir eruditus, non tantum verbo, ſed & ſcriptis commiſſam ſibi docebat plebem. De cujus opuſculis ego tantum reperi

Epiſtolarum ad diverſos lib. 1.
Vitam quorundam ſanctorum lib. 1.

Moritur in Friſia prædicans, martyrio coronatus, temporibus Pipini Imperatoris. Anno Domini DCCLV. Indictione octava. Epiſcopatus ſui Anno XXXVI. Nonis Junii. Cujus corpus beatus Lullus, quem poſt ſe ordinaverat Archiepiſcopum, ad monaſterium Fuldenſe in Buchonia *q*) ſitum reduci fecit, & honorifice ſepeliri.

CCXLV. VERUS Epiſcopus Hiſpalenſis *r*) provinciæ Bæticæ, ubi Iſidorus olim præſulatum gerebat, vir in divinis ſcripturis eruditus, & ſecularium literarum non ignarus, ingenio acutus, ſermone luculentus, non minus vita quam eruditione ſpectabilis. Scripſit ad ædificationem fidelium, & præcipue Arauſicæ Galliarum Eccleſiæ, virtutibus & miraculis claram

Vitam Eutropii Epiſcopi lib. 1.
Et quædam alia.

Claruiſſe dicitur temporibus Pipini Imperatoris. Anno Domini DCCLX.

CCXLVI. WALAFRIDUS Abbas S. Galli, ut dicitur, natione Germanus, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & in ſecularibus literis omnium ſuo tempore doctiſſimus, ingenio & eloquio clarus, carmine valens & proſa, monarcha diſciplinæ regularis, & multorum pater monachorum. Scripſit ad ædificationem omnium fidelium devote legentium,

Vitam S. Galli proſaice lib. 1.
Eandem poſtea metrice lib. 1.
De officiis divinis lib. 1.
Epiſtolas plures ad diverſos

Et alia nonnulla ſcripſiſſe dicitur, quæ ad manus noſtras non venerunt.
Claruit temporibus Auguſti Tiberii. Circa annum Domini DCC. *s*)

CCXLVII. GREGORIUS Papa tertius Romanæ & univerſali Eccleſiæ præſedit poſt Gregorium ſecundum annis undecim, vir pius, clemens, atque ſanctiſſimus, & tam in ſecularibus literis, quam in divinis ſcripturis eruditiſſimus, Græca & Latina eloquentia inſignis, habita Romæ Synodo Leonem & Conſtantium *t*) Imperatores, imagines ſanctorum contemnentes excommunicavit, ac de Imperio depoſuit. Scripſit etiam inter cætera ad eoſdem Imperatores

Commonitorium lib. 1.
Ad eoſdem lib. 1.
Contra eoſdem lib. 1.
Epiſtolarum ad diverſos lib. 1.

Et quædam alia. Moritur ſub Leone & Conſtantio *u*) Imperatoribus. Anno Domini DCCXLII. Indictione Decima, IV. Cal. Decemb.

CCXLVIII. JOHANNES monachus & Presbyter, *x*) cognomento Chryſoras, *y*) natione Damaſcenus ex Syria, vir in divinis ſcripturis & in ſecularibus literis eruditus, & non minus vita quam ſcientia clarus, animatus & provocatus ſcriptis Gregorii papæ tertii, quibus impugnabat errorem Leonis Imperatoris, ſcripſit & ipſe Græcis ſuis Græco ſermone

Contra Leonem Imperatorem lib. 11.

Et quædam alia. Claruit ſub Leone Imperatore. Anno DCCXXX.

CCXLIX. WILLIBALDUS *z*) primus Epiſcopus Eiſtetenſis, natione Scotus, frater S. Walpurgis virginis Abbatiſſæ Heidenhemenſis, monachus & diſcipulus S. Bonifacii martyris, ordinis S. Benedicti, vir doctus atque ſanctiſſimus, ingenio & eloquio clarus. Scripſit ad ædificationem fidelium, petente S. Lullo Archiepiſco Moguntino, ſatis illuſtri ſermone

Vitam S. Bonifacii Epiſcopi lib. 1. *Illuſtrem igitur ac vere.*

o) Nuiſcellenſe. *p*) ſecundo.
q) Buchenau. Vide Chriſtoph. Broweri antiquitatt. Fuldenſ. lib. 1.
r) non Hiſpalenſis ſed Arauſicanus in Gallia, Eutropii, cujus vitam ſcripſit, ſucceſſor. Vide ad Sigebertum c. 73. & Nic. Antonii Bibl. veterem Hiſp. T. 1. p. 203. Acta Sanctor. Maji 27. T. VI. p. 706.
s) imo longe ſerius, quippe defunctus A. 849.
t) Leonem Iſaurum & Conſtantinum Copronymum. *u*) Conſtantino.
x) non diverſus à Johanne Damaſceno de quo ſupra c. XCI. *y*) Chryſorrhoas hic ob eloquentiam dicitur Theophani, Cedreno, auctori Hiſt. Miſcellæ XXI. 26. XXII. 6. Sigeberto c. 75.
z) Vide Papebroch. T. 1. Act. Sanctor. Junii p. 453. ſeq. qui vitam Bonifacii à Wilibaldo ſcriptam exhibet p. 460. una cum ſupplemento Presbyteri Moguntini p. 473-477.

Nescio si quid amplius edidit. Claruit sub Pippino patre Caroli Magni. Anno Domini DCCLX.

CCL. ZACHARIAS Papa, *a)* natione Græcus, post Gregorium III. præfuit universali Ecclesiæ annis decem, vir doctissimus, qui propter eruditionem & vitæ sanctitatem optimis pontificibus comparandus jure censetur. Quatuor libros dialogorum beati Gregorii papæ magni de Latino in Græcum transtulit, & plures Latini sermonis ignaros, lectione eorum illuminavit. Scripsit etiam sua vena Latino sermone valde elegantes & utiles

Ad diversos Epistolas	lib. I.

In quibus ad sanctum Bonifacium Archiepiscopum Moguntinum plures extant. Moritur sub Pipino biennio ante martyrium ejusdem S. Bonifacii. Anno Domini DCCLII. Indictione quinta. Idibus Martii.

CCLI. ALCUINUS sive Albinus *b)* monachus & diaconus, Abbas monasterii sancti Martini Turonensis, natione Anglicus, S. Bedæ Presbyteri quondam auditor, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularium literarum peritia nulli suo tempore secundus, carmine excellens & prosa, de Britannia ab Imperatore Carolo Magno evocatus, in tanta familiaritate apud eum habitus est, ut Imperatoris magister deliciosus fuerit appellatus, cujus magisterio ipse Imperator omnibus liberalium artium disciplinis initiari satagebat. Scripsit multa præclara volumina, de quibus feruntur:

De sancta Trinitate & fide	lib. III.	*Domino glorioso Carolo im.*
Ad quæstione Fredigisi	lib. I.	*Desiderantissimo filio.*
Ad Eulaliam de ratione animæ	lib. I.	*Charissimæ in Christi cha.*
Ad Guidonem comitem de virtutibus	lib. I.	*Dilectissimo filio Guid.*
Sententiarum	lib. I.	
In Genesim	lib. I.	
In Cantica canticorum	lib. I.	
In Ecclesiasten	lib. I.	
In Evangelium Johannis	lib. VII.	
In Epistolas Pauli	lib. XIV.	
In Apocalypsin Johannis	lib. I.	
De adoptione filiorum Dei	lib. I.	*Venerabili & in Christi.*
De Ecclesiasticis dogmatibus	lib. I.	*Credimus unum Deum.*
Speculum paruulorum	lib. I.	*In scriptura divina le*
De nominum Dei proprietate	lib. I.	
Ad discipulos dialogus	lib. I.	
Vita S. Vedasti Episcopi	lib. I.	
Enchiridion in quibusdam Psal.	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	
De artibus liberalibus	lib. I.	

Alia quoque multa scripsisse dicitur, quæ tamen ad notitiam meam non venerunt. Claruit sub Imperio Caroli Magni. Anno Domini DCCLXX. *c)*

CCLII. ISUARDUS *d)* monachus ordinis S. Benedicti, natione Gallus, vir in divinis scripturis eruditus, & secularium literarum non ignarus, ingenio promptus & clarus eloquio, jussu Caroli Imperatoris Magni *e)* post Eusebium, Hieronymum, & Bedam ex scripturis veterum comportavit gesta & passiones sanctorum martyrum, confessorum & virginum in unum non paruæ quantitatis volumen, quod nos prænotare solemus

Martyrologium	lib. I.

Et quædam alia. Claruit sub eodem Carolo Imperatore. Anno Domini DCCLXX.

CCLIII. PAULUS monachus Cassinensis cœnobii, ordinis sancti Benedicti, natione Italus, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis nobiliter doctus, ingenio sudtilis & clarus eloquio, propter scientiam literarum apud Carolum Imperatorem in magno pretio habitus fuit. Hic olim ante conversionem suam diaconus fuit Aquilegiensis Ecclesiæ, & Desiderii ultimi regis Longobardorum cancellarius, & cum eodem captus à Carolo in Galliam ductus, demum monachus factus est. Scripsit tam metro quam prosa non pauca volumina. De quibus ego tantum reperi subjecta: Rogatu Aldeburgæ filiæ Desiderii regis addidit

Ad Chronicam Eutropii	lib. II. *f)*
Gesta Episcoporum Metensium	lib. I.
Vitam Gregorii Papæ primi	lib. I.
Vitam S. Arnulphi Episcopi	lib. I.

Vitam

a) Vide Acta Sanctor. 15. Martii T. II. p. 406. seq.
b) Vide Henschenium in Actis Sanctor. 19. Maj. T. IV. p. 333. seq.
c) defunctus A. 804. *d)* Usuardus.
e) imo Caroli Calvi circa A. C. 875. ut post Labbeum, Caveumque, Jo. Baptista Sollerius, qui Usuardi martyrologium diligenter recensitum atque illustratum exhibet T. VI. Act. Sanctorum Junii. Antwerp. 1715. fol.
f) imo quinque libros Eutropio à se interpolato & in undecim digesto libros addidit Paulus, qui cum octonis additis à Landulfo Sagace, libros XXIV. Historiæ miscellæ constituunt. De Paulo hoc videndus Petrus Diaconus de viris illustribus Casinensibus p. 12. seq.

Vitam sancti Benedicti metrice, lib. I.
Gesta Longobardorum lib. VI. *Septentrionalis plaga.*
Hymnos plures diverso metro lib. I.
Epistolarum ad diversos lib. I.

Jussu Caroli ordinavit historias & lectiones per totum annum singulis festivitatibus sanctorum congruentes. Et alia multa digessit & scripsit. Claruit ejusdem Caroli Magni temporibus. Anno Domini DCCLXXX.

CCLIV. ADRIANUS Papa primus, natione Romanus, post Stephanum tertium sedit in pontificatu annis viginti tribus, vir doctus atque sanctissimus, apud Carolum Imperatorem in maximo honore habitus, multa ad utilitatem Ecclesiasticam constituit, & Felicianam hæresim in Synodo trecentorum quinquaginta Episcoporum, jussu Caroli Imperatoris apud Francfurdiam g) damnavit. Qui cum studiosus & eruditus esset in scripturis divinis, libros XIII. Epistolarum S. Gregorii Papæ abbreviavit in duos, utiliora decerpens. Scripsit etiam de sua vena ad Leonem juniorem & Constantinum filium ejus, Imperatores Constantinopoli,

De veneratione imaginum lib. I.
Ad Carolum Imperatorem lib. I.
Epistolarum ad diversos lib. I.

Moritur Carolo magno Imperatore, Anno Domini DCCXCV. Indictione III. in die natalis Domini VII. Cal. Januarii.

CCLV. RUGGANDUS h) Episcopus Metensis, Pippini regis ex sorore nepos, nobilitatem generis nobilitans sanctis moribus & studio scripturarum, corporum sanctorum martyrum venerator egregius, clerum & populum sibi commissum verbo & exemplo ad justitiam erudire cupiens. Scripsit pro clericis Metensis Ecclesiæ satis instructam & utilem

Regulam canonicorum i) lib. I.

Et quædam alia. Hic corpora sanctorum martyrum Gorgonii, Naboris & Nazarii, de Roma in Franciam transtulit, & corpus S. Nazarii in monasterio Laurissa, tunc ordinis divi Benedicti Wormaciensis diœcesis reconditum est.

Claruit sub Pippino rege, patre Caroli Imperatoris. Anno Domini DCCLX.

CCLVI. LEO Papa tertius, natione Romanus, post Adrianum pontificem sedit annis viginti, vir in scripturis tam divinis quam secularibus valde eruditus, morum quoque & vitæ sanctimonia clarissimus, qui Carolum cognomento & opere magnum ad Imperium Romanorum unxit, & hanc dignitatem à Græcis in Francos k) transtulit. Scripsit inter alia,

Epistolarum ad diversos lib. I.

Moritur sub Carolo idibus Junii. Anno Domini DCCCXVI. Indictione IX.

CCLVII. HAYMO tertius Episcopus Halberstatensis Ecclesiæ in Saxonia ex Abbate Hirsfeldensis cœnobii ordinis S. Benedicti, natione Teutonicus, Alcuini monachi quondam auditor, ad quem Rabanus Fuldensis tunc Abbas XXII. libros de universo composuit, vir certe undecunque doctissimus, divinarum scripturarum sagacissimus interpres, in declamandis homiliis ad populum excellentis ingenii fuit. Hic primo fuit monachus Fuldensis cœnobii cum Rabano, postea l) factus est tertius Abbas Hirsfeldensis, postremo m) tertius Episcopus Halberstatensis consecratus. Eandem Ecclesiam verbo & exemplo strenue gubernavit annis tredecim. Scripsit autem pene infinita opuscula, de quibus ista, quæ subjecimus, feruntur.

In quinque libros Moysi lib. V.
In Josue lib. I.
In Judicum lib. I.
In Ruth lib. I.
In Regum lib. I.
In Paralipomenon lib. I.
In Tobiam lib. I.
In Esdram & Neemiam lib. I.
In Judith lib. I.
In Hester lib. I.
In Job lib. I.
In Cantica canticorum lib. I.
In Esaiam Prophetam lib. III. *Esaias propheta nobili prosap.*
In Hieremiam lib. I.
In Ezechielem lib. I. *Et factum, &c. dicit beatus.*
In Danielem lib. I.

g) Synodus Francofurtensis, in qua damnata est hæresis Felicis Episcopi Urgellensis, qui Christum hominem filium esse Dei adoptivum docuit, celebrata A. C. 794.

h) lege *Chrodogandus*, etsi Ruggandi nomen habet etiam Gesnerus in Bibl. Vide Paulum Diaconum de Episcopis Metensibus, in scriptoribus Franc. du Chesne T. 2. p. 204.

i) exstat in Conciliis Labbei T. VII. p. 1444. Caroli Cointe Annalibus T. V. ad A. 757. & interpolata in Dacherii spicileg. Tom. I. p. 205.

k) fabulam refellunt Flacius, Arnisæus, Conringius, Bœclerus, aliique. Ridet è Græcis Cinnamus.

l) ab A. C. 839. m) ab A. 841.

In XII. Prophetas minores *n)*	lib. XII.	*Verbum quod factum est.*
In Psalmos quoque	lib. I.	
In Evangelis homiliarum	lib. II.	*Consulens dominus huma.*
In omnes Epistolas Pauli	lib. XIV.	*A Corintho metropoli.*
In Epistolas canonicas	lib. VII.	
In actus Apostolorum	lib. I.	
In Apocalypsin	lib. I.	*Legimus in Ecclesiasti.*
De veritate librorum	lib. III.	*Cum sis unicum & sanctissi.*
Dn sancta Trinitate	lib. I.	
De Christianarum rerum memoria *)	lib. I.	

Alia quoque multa scripsisse dicitur, Epistolas, sermones & diversos tractatus, qui ad notitiam meam non venerunt. Moritur sub Ludovico Imperatore filio Caroli Magni. Anno Domini DCCCXXXIV. *o)* Indictione XII. Sepultus in Ecclesia S. Stephani Halberstatensi.

CCLVIII. CLAUDIUS monachus ordinis S. Benedicti, discipulus quondam (ut ferunt) Bedæ in Anglia, & collega Albini levitæ & Abbatis, natione Scotus, *p)* vir in divinis scripturis valde studiosus & eruditus, & secularis doctrinæ non ignarus, carmine exercitatus & prosa, multa in sacris voluminibus composuit opuscula. De quibus feruntur:

In quinque libros Moysi	lib. V.
In Judicum quoque	lib. I.
In librum Ruth	lib. I.
In Evangelium Matthæi	lib. I.

Et alia multa. Claruit in Gallia sub Carolo magno. Anno Domini DCCC.

CCLIX. FRECULPHUS Episcopus Lexoviensis, in provincia Rothomagensi, monachus ordinis sancti Benedicti, ad quem Rabanus adhuc Abbas multis voluminibus exercitavit ingenium, vir in divinis scripturis studiosissimus & valde peritus, atque in docenda plebe satis idoneus non minus conversatione quam scientia insignis, fertur quædam præclara scripsisse opuscula. De quibus tantum legi volumen grande & insigne, continens ab exordio mundi usque ad nativitatem Domini nostri Jesu Christi,

Rerum gestarum historiam	lib. VII. *q)*	*Dum aliquam temporis.*

De aliis nihil vidi. Scripsit autem præfatum opus ad Helisacharum, *r)* in quo etiam difficiliores quæstiones scripturarum enodavit, & res tam Judæorum quam etiam Gentilium ab initio mundi usque ad partum virginis gestas, luculento sermone conscripsit.

Claruit sub Ludowico. Anno Domini DCCCXL.

CCLX. THEODULPHUS Episcopus Aurelianensis, ex Abbate Floriacensis cœnobii ordinis sancti Benedicti, vir in divinis scripturis doctus, & in secularibus literis à juventute instructus, carmine excellens & prosa. Fertur nonnulla utroqne stylo composuisse opuscula, sed in manus nostras adhuc minime venerunt. Hic à Ludovico Imperatore, nescio ob quam suspicionem, innocenter missus in carcerem, hymnum, **) *Gloria laus* composuit, quem cum in die Palmarum transeunte Imperatore juxta carcerem alta voce cecinisset, adeo Imperatori complacuit, ut statim abire liberum permiserit. Scripsit autem inter cætera diverso metro,

Hymnorum	lib. I.
Epistolarum	lib. I.

Claruit sub Imperio Ludovici. Anno Domini DCCCXL. *s)*

CCLXI. EYNARDUS *t)* cancellarius Caroli Magni Imperatoris, natione Teutonicus, & postea monachus ordinis divi patris Benedicti, vir in secularibus literis eruditissimus, & divinarum scripturarum non ignarus. Scripsit non spernendæ lectionis opuscula, de quibus feruntur subjecta. Imitatus Bedam, qui abbreviavit hebraicum Psalterium, excerpendo de illo omnes versus verba orationis habentes, abbreviavit & ipse gallicanum Psalterium, excerpens de eo omnes versus verba orationis habentes. Scripsit etiam tam ex persona sui quam Imperatoris,

Epistolarum ad diversos	lib. I.
Vitam Caroli Imperatoris	lib. I.
Historiam temporum *u)*	lib. I.

Et

n) prodiit Colon. 1533. 8. cum Haymonis commentario in Canticum Canticor. De cæteris notavit Caveus.

*) genuinus hic titulus Haymoniani Breviarii Historiæ Ecclesiasticæ, quod ex Eusebio in libellos decem distributum sæpius lucem vidit, & Gallice versum à Claudio Espencæo Paris. 1573. 8. Latini Latinii quædam castigationes leguntur in ejus Bibl. sacro profana p. 166. Laudatur á Vincentio Bellovac. lib. 12. speculi Hist. c. 9.

o) imo 853. nam male in Combefisii Bibl. Concionatoria 858.

p) Claudium Clementem Scotum cum Claudio Hispano, qui ab A. 821. *Taurinensis* fuit Episcopus, Trithemius confundit. Vide Nic. Antonium lib. VI. Bibl. vet. Hispanæ c. 5.

q) Priorem igitur partem tantum operis Freculfi evoluit Trithemius. Nam posterior libris quinque constans res à Christo nato persequitur usque ad Bonifacium III. hoc est septimi sæculi initia.

r) Præceptorem suum.

**) extat inter Theodulfi carmina lib. 2. T. 3. Operum Sirmondi p. 1054.

s) imo defunctus jam circa A 821. vide Sirmond. T. 3. p. 922. Menagiana T. IV. p. 102. seq. *t)* Eginhardus aliis.

u) intelligit Annales ab A. 741. ad 818. quos, sunt viri eruditi, qui ad alium autorem referendos putant, quoniam qui illos scripsit, Eginhardum vocat *sui temporis prudentissimum virorum.* Vide Annales Caroli Cointe ad A. C. 774. n. 128. seq. & Antonium Pagi ad A. 826.

Et quædam alia. Claruit sub Carolo & Ludovico ejus filio, Anno Domini DCCCXX.

CCLXII. JOHANNES Scotus *x)* monachus ordinis sancti Benedicti, Bedæ monachi & doctoris clarissimi quondam auditor atque discipulus, collega Albini, veniens cum eo de Britannia in Galliam, apud Carolum Imperatorem magnum in pretio fuit. Qui cum esset vir in omnibus scripturis doctissimus, edidit claro sermone clarissima opuscula, de quibus ista feruntur:

In Evangelium Matthæi *y)*	lib. III.
De officiis humanis *z)*	lib. I.
De divisione naturæ	lib. I. *a)*

Alia quoque multa composuit, quæ ad notitiam meam non venerunt.

Claruit temporibus Caroli Magni *b)* Imperatoris. Anno Domini DCCC.

CCLXIII. HILDUINUS Abbas monasterii sancti Dionysii Parisiensis, ordinis divi patris Benedicti, sacri Palatii Archicapellanus, ad quem Rabanus Abbas Fuldensis in quatuor libros Regum commentarios edidit, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis valde peritus, excellens tam metro quam prosa. Scripsit ad Ludovicum Imperatorem utroque stylo

Vitam sancti Dionysii	lib. II.

Et quædam alia. Claruit sub Ludovico Imperatoris Caroli filio. Anno Domini, DCCCXL.

CCLXIV. HINCMARUS Archiepiscopus Remensis, ex monacho sancti Dionysii Parisiensis, vir in divinis scripturis singulariter doctus, & in secularibus literis nulli suo tempore secundus, sapientia & morum honestate conspicuus atque eloquentissimus. Scripsit non contemnendæ authoritatis plura opuscula, de quibus ego tantum reperi subjecta: Sub persona Caroli Magni Imperatoris scripsit valde instructe,

Ad Ecclesiam Ravennatensem	lib. I.
Vitam sancti Remigii Episcopi	lib. II.
Ad Walonem Episcopum Metensem	lib. I.
Epistolarum multarum	lib. I.

De cæteris nihil vidi. Claruit sub Carolo Magno & Ludovico ejus filio Imperatoribus. Anno nativitatis dominicæ DCCC. *c)* Et multa dogmata scripsit.

CCLXV. HAMULARIUS *d)* Fortunatus, Archiepiscopus Treverensis, natione Teutonicus, monachus Lexoviensis, & Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, vir doctus & eloquentissimus, Græca & Latina eloquentia insignis, missus à Carolo Imperatore magno Constantinopolim ad Imperatorem Michaelem,* pacem & amicitiam inter eos mirabili industria & eloquentia sua confirmavit, sicut in gestis Treverorum continetur. Scripsit autem inter cætera.

De Ecclesiasticis officiis *e)*	lib. I.	*Satis & nimium quidem.*
Ad Ludovicum de eadem re.	lib. IV.	
De mysteriis missæ	lib. I.	
Ad diversos Epistolas	lib. I.	

Moritur sub Ludovico Imperatore. Anno Domini DCCCXIII. Indictione VI. Episcopatus sui Anno circiter XVI.

CCLXVI. ANGELOMUS monachus Lexoviensis, ordinis S. Benedicti, vir in divinis scripturis exponendis nobile sortitus ingenium, ut quæ ipse exposuit, veteres in ejus comparatione non exposuisse videantur, secularium quoque scripturarum non ignarus, jussu Dragonis Episcopi Metensis, qui fuit filius Caroli Magni & frater Ludovici Imperatoris, scripsit excellentissimum opus, & quale me in scripturis sanctis alias legisse, non memini

In libros Regum	lib. IV.	*Igitur à quampluribus.*
Ad Lotharium in cantica	lib. I.	*Priusquam augustale decus.*
De divinis officiis	lib. I.	
Et quædam alia.		

Claruit sub Ludovico & Lothario ejus filio. Anno Domini, DCCCXXX.

CCLXVII. RABANUS Maurus sextus Archiepisc. Moguntinus, ex Abbate Fuldensis monasterii, ordinis S. Benedicti, natione Teutonicus ex civitate Fuldensi in Buchonia, *f)* Albini Anglici quondam auditor, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis nobiliter doctus Philosophus, Rhetor, Astronomus & Poeta subtilissimus, cui (ut absque invidia loquar) nec

x) Hic est qui Erigena vulgo, Matthæo Malmesburiensi Heruligena. Fuit enim Herulus non Hibernus sive Scotus. Vide Tho. Gale p. 242. ad Jamblichum de Mysteriis Ægypt.

y) Johannes Scotus non scripsit in Evangelium Matthæi, sed intelligitur commentarius, quem supra in Claudio Scoto memoraverat Trithemius cap. CCLVIII.

z) num intelligit versionem latinam Moralium Aristotelis?

a) Opus Johannis de divisione Naturæ in quinque libros distributum prodiit cura Thomæ Galei Oxon. 1681. fol.

b) imo Caroli Calvi maxime. Defunctus A. 875. ut patet ex literis Anastasii Bibliothecarii ad Carolum Calvum datis 10. Cal. April. illius anni.

c) longe etiam postea nam A. 882. obiit. *d)* Amalarius. * Michaëlem Rancembe.

e) Hujus libri sui de Ecclesiastico officio Amalarius ipse in exordio quatuor librorum ejusdem argumenti facit mentionem. Auctor autem horum non est Amalarius Trevirensis Episcopus, sed qui circa idem tempus vixit Amalarius Metensis post A. 827. à Ludovico Imp. ad Gregorium IV. Papam ablegatus. Vide Sirmondi Epistolam ad Constantinum Caëtanum T. IV. Opp. p. 641. seq. *f)* Buchenau/ ut supra cap. CCXLV.

Italia similem, nec Germania peperit æqualem. In monasterio siquidem Fuldensi adhuc juvenis monachum induit, & tam moribus quam scientia mirabiliter profecit, unde & quartus ejusdem cœnobii Abbas consecratus, ovibus sibi commissis verbo & exemplo XXIV. annis præfuit, & pene infinita opuscula scripturarum composuit. Tandem offensus improbitate monachorum suorum, qui eum dicebant nimium scripturis intentum temporalia negligere, agente id in eis diabolo, displicentiam contra eum acceperunt, scandalizati in eo, quo maxime debuerant ædificari. Dans igitur locum iræ, nec cum ingratis ovibus diutius manere consentiens, monasterium & habitatores ejus deseruit, & ad Ludovicum Imp. filium Caroli transmigravit, cum quo & multis diebus permansit. Monachi autem pœnitentia ducti, legationem ad eum mittentes rogabant, ut rediret ad monasterium, sed non impetrarunt. Mansit ergo cum imperatore usque ad mortem Otgarii Moguntinensis Archiepiscopi, in cujus locum suffectus *g)* præfuit Ecclesiæ præfatæ Moguntinæ annis novem. Habita quoque Synodo multa ad utilitatem fidelium constituit. Scripsit autem in monasterio Fuldensi adhuc constitutus, tam carmine quam soluta oratione multa volumina, maxime in scripturis sanctis, quas à principio usque ad finem omnes explanavit. De cujus scriptis subjecta feruntur. Ad Freculphum Episcopum Lexoviensem, cujus supra fecimus mentionem, scripsit insigne opus

In Genesim	lib. IV.	*In princi. &c. plurima su.*
In Exodum	lib. IV.	*Exodus exitus dici.*
In Numeros	lib. IV.	*Numerorum librum multi.*
In Leviticum	lib. IV.	*Sequentis libri. I. Levi.*
In Deuteronomium	lib. IV.	*Filii Israel. castra mo.*
In Josue	lib. II.	*Domino beatissimo vereque*
In Judicum	lib. II.	*Post mortem Josue.*
In librum Ruth	lib. I.	*Scrutantibus ergo histo.*
In Regum ad Hilduinum	lib. IV.	*Fuit vir, &c. Dicamus.*
In Paralipomenon	lib. IV.	*Adam, &c. decimus ab.*
In Esdram & Neemiam	lib. III.	
In Tobiam	lib. I.	
In Judith	lib. VII.	*Domine electe & merito.*
In Hester	lib. I.	*Liber Hester quem he.*
In Job	lib. I.	
In Psalmos	lib. I.	
In Proverbia Salomonis	lib. I.	
In Ecclesiasten	lib. I.	
In Cantica canticorum		
In librum Sapientiæ	lib. III.	*Diligite, &c. Admo.*
In Ecclesiasticum	lib. X.	*Omnis sa. &c. prin. ergo.*
In Esaiam Prophetam	lib. VIII.	*Domino reverendissimo &.*
In Hieremiam	lib. XX.	
In Ezechielem	lib. XX.	*Et factum est, &c. usus.*
In Danielem	lib. III.	
In XII. Prophetas minores	lib. XII.	
In Maccabæorum	lib. III.	*Et factum est postquam per.*
In Evangelium Matthæi	lib. VIII.	*Expectationem itaque.*
In Evangelium Lucæ	lib. III.	
In Evangelium Marci	lib. IV.	
In Evangelium Johannis	lib. I.	*Inter omnia divinæ histo.*
In omnes epistolas Pauli	lib. XXII.	*Venerando fratri Lupo.*
In epistolas canonicas	lib. VII.	
In Actus Apostolorum	lib. I.	
In Apocalypsin Johannis	lib. I.	
De laude sanctæ crucis	lib. II.	*Rex regum Dominus mundum.*
Ad Haymonem Episc. de universo	lib. XXII.	*Primum apud Hebræos.*
De universali natura	lib. I.	*Universitatis disputa.*
De institutione clericorum	lib. III.	*Domino re. ac reli. Haistul.*
De divinis officiis	lib. I.	
De computo, dialogum	lib. I.	*Quia te venerande pater.*
Ad Ludovicum regem	lib. I.	
De quæstionibus canonum	lib. I.	
Ad Reginbaldum Episcopum	lib. I.	
De benedictionibus patriarcharum	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	
Sermonum innumerabilium pene	lib. I.	

Alia insuper multa edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Moritur sub Ludovico & Lotha-

g) A. C. 847. Confer. Acta Sanctor. 4. Febr. T. I. p. 500. seq.

Lothario principibus. Anno Domini DCCCLV. Indictione tertia, Episcopatus sui anno nono. Sepultus in monasterio sancti Albani prope Moguntiam, non sine opinione sanctitatis, cujus epitaphium in viginti ferme ornatis versibus legi.

CCLXVIII. BELLATOR cujusdam Ecclesiæ Presbyter, in divinis scripturis studiosus & eruditus, ac veterum lectione dives, ingenio & eloquio clarus, atque in secularibus literis satis instructus. Multa fertur in scripturis sanctis exposuisse volumina, quibus ingenium suum magnifice excitavit. Extat *h*) ejus præter cætera insigne volumen, quod petentibus amicis edidit.

In librum Sapientiæ	lib. VII. *i*)

De aliis nihil reperi. Claruisse dicitur temporibus Ludovici Imperatoris, Anno Domini, DCCCXL. *k*)

CCLXIX. STRABUS *l*) monachus Fuldensis, natione Teutonicus, Rabani Abbatis quondam auditor & scriba, vir in divinis scripturis eruditus & in studiis secularium literarum nobiliter doctus, ingenio subtilis & clarus eloquio. Scripsit in sacris voluminibus expositis non pauca opuscula. In quibus se virum doctum exhibens, nomen suum cum gloria transmisit ad posteros. Imitatus itaque magistrum suum Rabanum Abbatem, Scripsit,

In Genesim	lib. I.
In Exodum	lib. I.
In Leviticum	lib. I.
Libri Levitici breviss.	

Et alia multa. Hic denique Strabus glossam, quæ ordinaria nunc dicitur, super totam Bibliam ex dictis sanctorum patrum primus comportasse memoratur, quam alii multis postmodum adjunctis sententiis patrum ampliarunt.

Claruit sub Ludovico Imperatore Anno Domini, DCCCXL.

CCLXX. LUPUS Servatus Presbyter, ad quem Rabanus *m*) Abbas Fuldensis octo libros in epistolam Pauli Apostoli ad Romanos scripsisse legitur, vir in divinis scripturis studiosus & doctus, atque in secularibus literis juxta ætatem sui temporis copiose peritus. Scripsit nonnulla ingenii sui opuscula, de quibus ad meam notitiam paucissima pervenerunt. Extat ejus

Volumen de tribus quæstionibus	lib. I.
Et quædam Epistolæ, Nec non & alia.	

Claruit sub Lothario filio Ludovici. Anno Domini, DCCCL.

CCLXXI. JOHANNES dictus Erigena *n*) monachus in divinis scripturis doctus & in disciplina secularium literarum eruditissimus, Græco & Latino ad plenum instructus eloquio, ingenio subtilis, sermone compositus, jubente Carolo filio Ludovici fratre Lotharii Imperatoris transtulit in Latinum.

Hierarchiam & libros Dionysii	lib. IV.
Scripsit super eisdem	lib. IV.

Et quædam alia. Claruit sub Lothario Imperatore. Anno Domini, DCCCL.

CCLXXII. ANSEGISUS Abbas Lobiensis cœnobii, ordinis S. Benedicti, & postea Senonensis Archiepiscopus, *o*) vir in divinis scripturis eruditus, & in secularibus literis nobiliter doctus, sermone & ingenio clarus, distinxit & comportavit ad utilitatem Ecclesiæ Catholicæ Imperatorum Caroli Magni & Ludovici leges, quas vidi, ut sequitur, videlicet:

Statuta Ecclesiastica Caroli	lib. II.	*Regnante Domino nostro Jesu.*
Leges mundanas ejusdem	lib. II.	*De pace admonemus.*
Statuta Ecclesiastica Ludovici	lib. II.	*Omnibus vobis aut visu.*
Leges mundanas ejusdem	lib. II.	*Si servi per contumaciam.*

Alia insuper nonnulla edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit sub Lothario Imperatore filio Ludovici, Anno DCCCXL.

CCLXXIII. HAMULUS *) Episcopus Lugdunensis in Gallia, vir in divinis scripturis studiosus, & veterum lectione eruditus, atque in secularibus literis non mediocriter doctus, tam Hebraica quam Latina lingua clarus, ingenio acer & vehemens, eloquio scholasticus atque compositus. Scripsit non contemnendæ lectionis opuscula, de quibus ego tantum legi opus insigne ad Carolum.

h) Cassiodori, non Trithemii ætate.

i) librum Sapientiæ à Bellatore Presbytero libris octo expositum testatur Cassiodorus cap. 5. divinarum Institutionum: qui cap. 6. memorat ejusdem in Tobiam libris quinque. Esther libris sex, Judith in libris septem, Maccabæorum libris decem. Et in Esdram Origenis homilias duas è Græco translatas. Et cap. I. narrat svasu suo hunc Bellatorem libros duos in Ruth condidisse.

k) imo Cassiodori tempore, qui librum de divinis lectionibus scripsit circa A. C. 556.

l) Walafridus Strabus.

m) Rabanum præceptorem suum vocat Lupus Epistola 40. Melior operum Lupi editio cum auctioribus V. C. Steph. Baluzii notis prodiit Lipsiæ (& si titulus Antwerpiam præ se fert) A. 1710. 8.

n) Confer quæ de Johanne Scoto supra cap. CCLXII.

o) Diversus est Ansegisus Archiepiscopus ab A. 871. Senonensis ab Ansegiso Lobiensi Abbate & Capitularium Cæsareanorum collectore defuncto jam A. 833. Vide Sammarthanorum Galliam Christianam T. I. p. 623. Pithœum & Baluzium ad Capitularia &c.

*) *Amulo*, cujus librum adversus Judæos sub Rabani Mauri nomine vulgavit Petrus Franciscus Chifletius Divione 16 6. Vide Jo. Dallæum in diss. postuma edita Rothomagi A. 1673. 4. de vero auctore Confessionis fidei, Alcuini nomine ab eodem Chifletio vulgatæ. Alia Amulonis scripta edidit cum notis Steph. Baluzius ad calcem Agobardi Paris. 1666. 8.

Contra Judæos lib. I. *Detestanda Judæorum.*

De cæteris adhuc nullum vidi. Claruit sub Ludovico Caroli Magni filio. Anno DCCCXXX.

CCLXXIV. BERTRAMUS Presbyter & monachus, in divinis scripturis valde peritus, & in literis secularium disciplinarum egregie doctus, ingenio subtilis & clarus eloquio, nec minus vita quam doctrina insignis. Scripsit multa præclara opuscula, de quibus ad meam notitiam pauca pervenerunt. Ad Carolum regem fratrem Lotharii Imperatoris scripsit commendabile opus,

De prædestinatione lib. I. *p*)
De corpore & sanguine Domini lib. I.

Claruit temporibus Lotharii Imperatoris. Anno Domini, DCCCXXX.

CCLXXV. TURPINUS *q*) Archiepiscopus Remensis, Caroli Imperatoris magni amicus & Secretarius, vir in divinis scripturis eruditus, & in secularibus literis nobiliter doctus, carmine & prosa exercitatum habens ingenium, pauperum advocatus, vita & conversatione Deo dilectus, qui secum Carolo propriis manibus & armis Sarracenos sæpe fatetur expugnasse. Scripsit eleganter,

Gesta Caroli Magni lib. II.
Epistolarum ad diversos lib. I.

Claruit sub eodem Carolo & Ludovico ejus filio. Anno Domini, DCCCXXX.

CCLXXVI. ANASTASIUS Apostolicæ bibliothecæ custos & instaurator sagacissimus, in divinis scripturis eruditus, & in secularibus literis nobiliter doctus, Græco & Latino multum peritus eloquio, fertur nonnulla composuisse opuscula, sed ad manus nostras nihil eorum pervenit. Transtulit autem multa Græcorum volumina in Latinum. Nam jubente Nicolao Papa, primo, transtulit:

Vitam Johannis eleemosynarii lib. I.
Unam Dionysii hierarchiam lib. I.
Synodum septimam universalem lib. I.
Vitas multorum patrum lib. I.

Et alia plura. Claruit sub Ludovico Imperatore secundo. Anno Domini DCCCLX.

CCLXXVII. NICOLAUS Papa primus, patria Romanus, sedit in pontificatu post Benedictum tertium annis VIII. vir in scripturis sanctis magnifice doctus, vita & conversatione sanctissimus, qui multa ad utilitatem Ecclesiæ catholicæ constituit, cujus permissione & authoritate *sequentiarum* usus *r*) in Ecclesiis Gallicanis Notgero Abbate St. Galli procurante, primum cœpit.

Scripsit inter alia ex persona sui Pontificatus egregium volumen

Epistolarum ad diversos lib. I.

Moritur sub Lothario sive Ludovico secundo Imperatore. Anno Domini DCCCLXIX. Indictione secunda. VIII. Idus Decembris.

CCLXXVIII. JOHANNES diaconus Ecclesiæ Romanæ, vir in scripturis sanctis eruditus, & secularium literarum non ignarus, vita & conversatione non secus quam doctrina venerabilis. Scripsit ad multorum ædificationem, ad Johannem Papam septimum satis illustri stylo grande volumen, quod continet.

Vitam S. Gregorii Papæ primi *s*) lib. IV.

Et quædam alia. Claruit sub Carolo caluo Imperatore. Anno Domini DCCCLXX.

CCLXXIX. NOTGERUS Episcopus Leodiensis *t*) ex Abbate monasterii S. Galli, ordinis divi patris Benedicti, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularium literarum disciplinis omnium sui temporis doctissimus Philosophus, Poeta & Musicus insignis, & non minus sanctitate quam scientia venerabilis. Scripsit tam metro quam prosa multa opuscula, de quibus ad manus nostras pauca pervenerunt. Legi enim tantum volumen, quod *sequentiarum* prænotavit, quod scripserat cum adhuc monachus esset in cœnobio S. Galli, ad Lutuardum Episcopum Vercellensem & Archicapellanum Caroli Imperatoris magni. Hujus autem operis sic incipit

Prologus sive præfatio epist. I. *Summæ sanctitatis meri.*

Se-

p) libri duo Bertrami de prædestinatione ad Carolum Calvum à Gilberto Gangvino editi Paris, 1650. 4. inter scriptores seculi IX. de Prædestinatione & Gratia.

q) Tilpinus aliis, cui defuncto Carolus Magnus Wulfarium, teste Frodoardo, successorem dedit ante A. 813. quo concilium Rhemense constat à Wulfario celebratum esse. Cæterum libros duos sub Turpini nomine à Reubero & aliis editos, plenos putidis fabulis & longe junioris esse scriptoris nemo eruditiorum dubitat.

r) Durandus de Divinis officiis lib. IV. c. 21. *Post Alleluja, prosa seu sequentia dicitur, quod sequitur canticum exultationis. Notkerus Abbas S. Galli in Teutonia primo sequentias composuit & Nicolaus Papa ad missas cantari concessit.*

s) exstat apud Surium V. Martii, & cum notis in Actis Sanctor. T. 2. Martii p. 136. seq.

t) Notgerus Balbulus Monachus Sangallensis A. C. 912. defunctus, auctor Martyrologii à Canisio T. IV. p. 761. editi, Sequentiarum, & Vitæ S. Galli Dialogo scriptæ, & fortasse librorum duorum de vita Caroli Magni, qui sub Monachi Sangallensis nomine exstant, longe diversus est à Notgero, qui Episcopus Leodiensis fuit ab A. C. 971. ad 1007. & scripsit vitam S. Hadelini Act. Sanctor. 3. Febr. T. 1. p. 368. aliaque clariss. Caveo memorata. Utroque antiquior fuit Notgerus Leodiensis Episcopus Seculo septimo, cujus jussu scripta ab Harigero vita SS. Laudoaldi, Amantii &c. Vide Acta Sanctor. 19. Mart. T. 3. p. 35.

Sequentiarius autem sic lib. I. *Grates nunc omnes redda.*
De musica & symphonia lib. I.
De expositoribus sacræ scripturæ lib. I. *Cum prudens sis & pruden.*
Epistolarum ad diversos lib. I.

De cæteris quæ composuit, nihil ad notitiam lectionis nostræ pervenit. Hujus doctissimi viri Sequentiarium Nicolaus Papa primus, approbavit, *a*) & ad missas decantari præcepit. Qui propter scientiæ & vitæ claritatem primo Abbas, deinde in senectute sua Episcopus consecratus, decimus in ordine Leodiensis Ecclesiæ regimini præfuit, sub Lothario Imperatore filio Ludovici. Anno Domini DCCCL. sub quo & moritur non sine opinione sanctitatis.

CCLXXX. CHRISTIANUS, qui & Druthmarus, monachus & Presbyter Corbeiensis ordinis sanctæ memoriæ Benedicti Cassinensis, natione Aquitanicus, vir in divinis scripturis doctus Græco & Latino sermone imbutus, veniens ab Aquitania in Galliam, *x*) nomen suum scribendo notificavit. De cujus opusculis ego tantum videre hucusque merui opus grande & præclarum ad monachos Stabulensis & Malmondariensis cœnobiorum sub uno abbate consistentium in diœcesi Leodiensis Ecclesiæ aperto sermone conscriptum,

In Evangelium Matthæi lib. II. *Hunc titulum non fecit Evan.*

De aliis nihil vidi. In prologo expositionis Evangelii secundum Matthæum etiam in alios Evangelistas *y*) se scripturum promisit, quod & fecisse dicitur, sed à nobis ignoratur.

CCLXXXI. WANDELBERTUS diaconus & monachus Prumiensis cœnobii, ordinis S. Benedicti Treverensis diœcesis, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis eruditus, & in secularibus literis magnifice doctus, ingenio promptus, & clarus eloquio, scripsit tam metro quam prosa non pauca volumina, de quibus ego tantum vidi ad Marcuardum Abbatem quendam,

Vitam S. Goaris Presbyteri lib. I.
Miracula ejusdem lib. I.
Martyrologium metrice lib. I.

Claruit sub Lothario Imperatore. Anno Domini DCCCL.

CCLXXXII. ALMANNUS monachus Altuillarensis cœnobii, ordinis S. Benedicti, vir in divinis scripturis eruditus & in secularibus literis egregie doctus, ingenio subtilis & clarus eloquio. Scripsit tam metro quam prosa varia opuscula, quibus nomen suum etiam posteris notificavit. Et quia suo tempore Francia à Normannis vastabatur, *z*) exemplo Hieremiæ prophetæ desolationem ejusdem terræ & sui monasterii

Quadruplici deplanxit Alphabeto, componens lib. I.
Vitam Vinardi *a*) Episcopi lib. I.
Vitam S. Syndulphi lib. I.
Vitam S. Helenæ Augustæ lib. I.
Translationem ejusdem *b*) lib. I.

Alia quoque nonnulla scripsisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit sub Carolo tertio Imperatore, Anno Domini DCCCXC.

CCLXXXIII. MILO monachus cœnobii S. Amandi, ordinis divi Benedicti, natione Gallus, vir undecunque doctissimus, orator, Poeta & Musicus insignis, nec minus honestate morum quam scientia scripturarum venerandus. Scripsit tam carmine quam soluta oratione non pauca volumina. De quibus ista præcipue feruntur: ad Carolum Caluum Imperatorem

De sobrietate, metrice lib. I. *c*)
Vitam S. Amandi *d*) metrice lib. I.
Epistolarum ad diversos lib. I.

Claruit temporibus Caroli Imperatoris secundi, cognomento Calui. Anno Domini, DCCCLXX. & multa egregia composuit.

CCLXXXIV. HUGBALDUS monachus Elvonensis *e*) cœnobii, ordinis S. Benedicti, natione Gallus, vir tam in divinis scripturis quam in secularibus literis eruditissimus, in Musica, Poetica, Philosophia & cæteris artibus humanitatis nulli suo tempore secundus, quod multa utroque stylo ab eo conscripta testantur. De quibus ego tantum adhuc reperi subjecta, Ad Carolum Calnum

a) supra cap. CCLXXVII.
x) Galliam Belgicam, in qua Somena fluvius & ad eam Corbejense Monasterium.
y) Præter Commentarium Druthmari in *Matthæum*, Argentorati primum à Jacobo Wimphelingio 1514. & ex Menardi Moltheri recensione à Jo. Secerio, Hagenoæ 1530. 8. editum & in Bibliothecis Patrum Parif. & Lugd. recusum, in iisdem occurrit editionibus expositio brevis in *Lucæ* initium, & in *Johannem* Epitome. Non scripsit ante Bulgaros conversos ad Christum A. 845.
z) Hæc è Sigeberto Trithemius c. 98.
a) Nivardi, Archi-Ep. Remensis.
b) Vide Tillemont. T. VII. memor. p. 18.
c) libri II. Milonis, de laude pudicitiæ & sobrietatis versibus Hexametris MSS. in Bibl. Cantabrig. Incip. *Glorioso Regi Carolo, Milo supplex. Principibus priscis Vatum placuisse Camœnas.*
d) Vitam S. Amandi Episcopi Trajectensis à Milone monacho Elnonensi scriptam carmine elegiaco ad Heinricum sacerdotem & monachum Vedastinum edidit Bollandus ad 6. Febr. T. I. p. 873. Ejusdem sermonem de translatione corporis S. Amandi p. 889.
e) Elnonensis.

vum Imperatorem mirabile opus CXXXVI. verſuum *f)* in quo omnia verba ab una litera, C, incipiunt: ut, *Carmina Clariſona Caluis cantate Camœnæ*, quod prænotatur:

De laude Caluorum	lib. I.	*Carmina clariſona cal.*
De arte Muſica	lib. I.	
Geſta S. Lebuini	lib. I.	
Epiſtolarum ad diverſos	lib. I.	

Vitas etiam multorum ſanctorum ornato deſcripſit eloquio, & cantus in honore ipſorum dulci & regulari melodia compoſuit. Claruit temporibus Caroli Calui Imperatoris, Anno Domini DCCCLXXX.

CCLXXXV. REMIGIUS monachus Antiſiodorenſis, ordinis S. Benedicti, & poſtea ut ferunt urbis ejusdem antiſtes, *g)* vir in divinis & humanis ſcripturis eruditiſſimus, carmine & proſa ſcriptor inſignis, S. Odonis Cluniacenſis primi Abbatis præceptor, vita & doctrina præclarus. Edidit utroque ſtylo multa volumina, de quibus ſubjecta feruntur.

In Cantica canticorum	lib. I.	
In totum Pſalterium	lib. I.	*Prophetia divina inſpi.*
In Evangelium Matthæi	lib. I.	
In Canonem miſſæ	lib. I.	
De officiis divinis	lib. I.	
De feſtivitatibus ſanctorum	lib. I.	
Ad Epiſcopum Eduorum	lib. I.	
Sermones quoque plures	lib. I.	

Alia inſuper compoſuit tam in ſacris literis quam etiam in ſecularibus ſcripturis, Donatum & veteres Autores exponendo, quæ à multis habentur.

Claruit ſub Carolo Caluo Imperatore. Anno Domini DCCCLXXX.

CCLXXXVI. CONSTANTINUS monachus Caſſinenſis cœnobii, *h)* ordinis ſancti Benedicti, natione Afer, vir in divinis ſcripturis admodum ſtudioſus, & in ſecularibus literis maxime in Philoſophia & medicina eruditiſſimus, Græco, Latino & Arabico eloquio ad plenum inſtructus. Scripſit in medicinis multa opuſcula quæ apud medicos in pretio habentur. Tranſtulit etiam antiquorum medicorum multa volumina de Græco & Arabico in Latinum, quæ ſuis præfationibus & epiſtolis præſignavit, de cujus opuſculis iſta vidi:

Dietas univerſales	lib. V.	*Quod in primis coegit.*
Dietas particulares	lib. III.	*Complevimus in lib. pri.*
De ponderibus medicinalibus	lib. I.	*Pondera medicinalia.*
De urinis quoque	lib. I.	

De cæteris autem voluminibus ejus, quæ multa & ſcripſit & tranſtulit, ad manus noſtras nullum memini perveniſſe. Medicis notiora ſunt. *i)*

CCLXXXVII. AMBROSIUS Ansbertus monachus, & Presbyter ordinis ſancti Benedicti, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, ingenio mitis, & dulcis eloquio, multos in ſacris voluminibus commentarios edidit, quibus nominis ſui famam ad poſteros transmiſit. Pauca tamen ad notitiam meam venerunt. Reperi enim duntaxat ſubjecta.

In Cantica canticorum	lib. I.	*Donum ſapientiæ cum Sa.*
In Pſalterium quoque	lib. I.	
In Apocalypſin Johannis *k)*	lib. X.	
De cupiditate	lib. I.	
Epiſtolarum ad diverſos	lib. I.	

Claruit ſub Arnoldo *l)* Imperatore. Anno Domini DCCCXC.

CCLXXXVIII. PASCASIUS Ratbertus Abbas Corbienſis, ordinis S. Benedicti, vir in divinis ſcripturis valde eruditus, & ſecularium literarum non ignarus, Græco & Latino nobiliter inſtructus eloquio, ingenio acutus, ſermone compoſitus. Scripſit metro & proſa non pauca opuſcula, de quibus ego tantum reperi ſubjecta. Ad Placidum Abbatem noſtri *m)* ordinis, opus inſigne

De Sacramento altaris	lib. I.	*Quisquis catholicorum.*
Vitam S. Adelhardi Epiſc.	lib. I.	
In Threnos Hieremiæ Prophetæ	lib. I.	

De Græco etiam nonnulla tranſtulit in Latinum, & alia multa compoſuit.

Cla-

f) Non plures verſus hexametri extant in editis, ut apud Barthium XLVI. 22. adverſar. Miror itaque virum doctum, qui ad Barthium provocans librum trecentorum carminum vocat.

g) Remigius hic à Remigio Remenſi & altero Lugdunenſi Epiſcopo diſtinctus, nunquam videtur fuiſſe Epiſcopus, neque à Flodoardo & Sigeberto usquam Epiſcopus vocatur.

h) Huic Conſtantino plurimum debuit vicina Caſſinenſi Cœnobio Schola Salernitana ſæculo XI. & XII. clara. Vide Conringii introduct. ad artem Medicam III. 26. & ibi animadverſ. præſtantiſſimi Schelhammeri.

i) De aliis Conſtantini Afri ſcriptis evolvendus Geſnerus in Bibl. & Petrus Diaconus c. 23. de ſcriptoribus Caſinenſibus.

k) Commentarius in Apocalypſin ſcriptus ab Ambroſio Autperto Monacho antiquiore, qui defunctus A. C. 778. Vide. Labbeum T. I. de Script. Eccleſ. p. 44.

l) Arnulfum innuit qui fuit ab A. 891. ad 903. Sed & alter Autpertus Abbas Caſinenſis, de quo Petrus Diaconus c. 13. jam obierat A. C. 837. *m)* Benedictini.

Claruit temporibus Caroli grossi *n*) Imperatoris. Anno Domini DCCCLXXX. *o*)

CCLXXXIX. Ericus monachus, ordinis S. Benedicti, cœnobii Antissiodorensis civitatis, vir in divinis scripturis doctus, & in disciplinis secularium literarum eruditissimus, carmine excellens & prosa, in declamandis ad populum homiliis doctor egregius fuit. Scripsit metrice luculenter

Vitam Germani Antissiodorensis lib. VI.
Homiliarum ad populum lib. I.

Sermones & epistolas plures. Alia quoque multa utroque stylo composuit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit circa tempora Caroli grossi Imperatoris. Anno Domini DCCCLXXX. *o*)

CCXC. Otfridus monachus, Wissenburgensis * cœnobii, ordinis divi patris Benedicti, natione Teutonicus, Rabani Mauri Abbatis Fuldensis quondam auditor atque discipulus, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis egregie doctus, philosophus, rhetor & poeta insignis, ingenio excellens & disertus eloquio. Scripsit tam metro quam prosa multa præclara opuscula, quibus nomen suum ad posteros transmisit. Exemplo etiam Caroli Imperatoris magni conatus est barbariem linguæ Teutonicæ ad regulas Grammaticales reducere, quod & ex parte perfecit. Unde ea, quæ patrio sermone conscripsit, non facile nostra ætate legi, & intelligi possunt, etiam ab homine quantumcunque Teutonicæ linguæ perito. De cujus opusculis extant subjecta: Ad Luitbertum *p*) Moguntinensis Ecclesiæ Archiepiscopum octavum, in Evangelium opus grande & insigne, quod prænotavit:

Gratiam Theotistæ *q*)	lib. V.	*Dignitatis culmine Gratiâ. r*)
Ad Ludovicum regem *s*)	lib. I.	*Ludovico orientalium.*
Ad Salomonem Episcopum *t*)	lib. I.	*Salomoni Episcopo Otfrid.*
Ad monachos S. Galli *u*)	lib. I.	*Otfridus Wissenburg.*
In Psalterium volumina tria	lib. III.	
De judicio extremo	lib. I.	
De gaudiis regni cœlestis	lib. I.	
Carmina diversi generis	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

Alia insuper multa composuit, quæ priorum negligentia perdita, & ignorantia monachorum rasa & lacerata, ad me non venerunt.

Claruit sub Ludovico, Lothario, & Carolo *x*) Imperatoribus sibi invicem succedentibus, Anno Domini, DCCCLXX.

CCXCI. Adrevaldus, qui & Albertus, monachus Floriacensis cœnobii, ordinis S. Benedicti, vir undecunque illustris atque doctissimus, nomen suum scribendo notificavit, dum ad ædificationem simplicium fratrum alterno stylo multa volumina in scripturis sanctis composuit. Scripsit inter cætera sui ingenii opuscula à tempore translationis corporis S. Benedicti, de cœnobio Cassinensi in monasterium Floriacense, usque ad tempus Odonis Regis Francorum, historiam luculento sermone continentem

Miracula S. Benedicti lib. I.

Et alia multa, quæ tamen non vidi. Claruit temporibus Arnoldi *y*) Imperatoris Anno Domini DCCCXC.

CCXCII. Odo primus Abbas Cluniacensis, ordinis S. Benedicti, Remigii Antissiodorensis monachi quondam auditor, vir in scripturis sanctis studiosus & eruditus, & collapsi ordinis divi patris Benedicti instaurator egregius, non minus sanctitate quam eruditione clarus emicuit. Hic erat insignis Musicus, & Archicantor Ecclesiæ Turonensis, qui audita fama Bernonis Gigniacensis sanctissimi Abbatis, ordinem sub eo ingressus est, & Abbas postea Cluniacensis constitutus, magna sanctitate ordinem illustravit. Qui cum esset declamator homiliarum præcipuus, multos ad fratres sermones composuit. Scripsit etiam inter cætera ingenii sui opera,

Vitam sancti Gerardi lib. I. *z*)
Laudes S. Martini lib. I.
Chronicam succinctam lib. I.

Hymnos etiam & varios cantus in honore sanctorum dulci & regulari melodia composuit.

n) Crassi. *o*) imo jam defunctus A. C. 851.

*) MS. Cæsareum, teste Lambecio, *Wizanburgensis.* *p*) Liutbertum. Lambec T. 2. p. 423.

q) non hic titulus operis, sed Otfridi metaphrasi Evangeliorum, quam Theotisca lingua condidit, præfigitur hic titulus: *incipit liber Evangeliorum primus, Domini Gratiâ, Theotisce conscriptus.* Hinc Trithemius titulum illum *Gratiam Theotistæ* effinxit. Vide Lambecium T. 2. p. 419. *r*) lege *Gratiâ.*

s) Non libri sunt, quæ seqvuntur sed Epistolæ, Metaphrasi Evangeliorum ab Otfrido additæ, ad Ludovicum, Salomonem & Monachos S. Galli. Vide Lambec. T. 2. p. 421. *t*) id. p. 429.

u) id. p. 441. Proxime speramus insigne hoc veteris linguæ Theotisce monumentum Otfridi Metaphrasim Evangeliorum ex Codice Cæsareo recensitum, doctissimeque illustratum videre à Viro nobilissimo, Diederico von Stade.

x) Calvo. *y*) Arnulfi, ut supra cap. 287. Sed Ludovici Pii temporibus vixisse Adrevaldum probat C. V. Theodoricus Ruinartus Apologia de missione S. Marini p. 32. seq.

z) Exstant libri IV. de Vita S. Geraldi, Comitis Aurelianensis.

Rogantibus quoque fratribus, libros beati Gregorii Papæ super Job abbrevians, in unum volumen comportavit. Claruit temporibus Arnoldi *a)* Imperatori. Anno Domini CMXX.

CCXCIII. RATHBODUS quartusdecimus Episcopus Trajectensis, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis valde eruditus & secularium literarum non ignarus, ingenio subtilis, eloquio clarus, vita & conversatione sanctissimus, multis & vivus & mortuus miraculis coruscavit. Hunc in omnibus literis humanitatis Nanno *b)* Philosophus doctissimus instruxerat, qui advocatus in palatio regis Caroli grossi *c)* fuit, & postea monasterium ingressus, tandem Episcopus, ut diximus, consecratus, Ecclesiam Trajectensem in gravi Danorum persecutione decem & septem annis strenue gubernavit. Scripsit autem nonnulla præclara opuscula, de quibus ista feruntur.

Laudes sancti Martini	lib. I.
Laudes S. Bonifacii Episcopi	lib. I.
De sancta Amalberga	lib. I.
Homiliarum & sermonum	lib. I.
De S. Willibrordo flores	lib. I.

Integrum quoque de S. Martini translatione officium composuit. Et varios cantus in honore sanctorum. Moritur sub Ludovico filio Arnoldi Imperatoris. Anno Domini CMXVII. Indictione V. III. Cal. Decembris. Episcopatus sui Anno XVIII. Sepultus apud Daventriam, ubi residere in Episcopatu antea consueverat.

CCXCIV. AURELIANUS *d)* Ecclesiæ Remensis clericus, in scripturis sanctis admodum studiosus, & in secularibus literis nobiliter doctus, Musicus suo tempore excellens & insignis. Scripsit *ad* Bernardum archicantorem, postea Episcopum, de regulis modulationum, quas tonos vel tenores adpellant, & de ipsarum vocabulis volumen insigne, cujus titulus est,

Tonarius regularis	lib. I.

Scripsit & alia quædam. Claruit circa tempora Arnoldi Imperatoris. Anno Domini CM.

CCXCV. REGINO Abbas Prumiensis cœnobii in diœcesi Treverensi, ordinis S. Benedicti, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis nobiliter doctus, inter doctores Germaniæ & Galliæ suo tempore facile obtinuit principatum. Scripsit magnæ authoritatis opuscula, de quibus ego tantum reperi subjecta. Ad Alberonem primum Episcopum Metensem, à nativitate Christi usque ad annum ejusdem CMVIII. continentem præcipue gesta Francorum & Germanorum, scripsit

Historiam seu Chronicam	lib. X. *e)*	
De disciplina Ecclesiastica	lib. II.	*In primis inquirendum.*

De cæteris nihil adhuc vidi. Scripsit autem præfatum opus, quod prænotatur de Ecclesiastica disciplina & religione Christiana, jubente Rathbodo Archiepiscopo Treverorum, quod ex decretis sanctorum patrum, & generalium conciliorum in duobus libris comportavit, & in nongenta ferme capitula, per rubricas ex more luculenter distinxit.

Claruit sub Arnoldo Imperatore Anno Domini CMX.

CCXCVI. HILDOVINUS *f)* ex Abbate Lobiensis monasterii, ordinis S. Benedicti, primum Episcopus Laudociensis, inde pulsus ad Hugonem regem Italiæ venit, cui affinitatis linea jungebatur, à quo Veronensis Episcopus constitutus est, ac postremo post Lampertum Archiepiscopus Mediolanensis factus, Ratherium monachum Ecclesiæ Veronensi ordinavit antistitem, vir in divinis scripturis satis eruditus. Scripsit, petentibus fratribus, cum adhuc esset Abbas,

Gesta Abbatum Lobiensium	lib. I.
Sermones ad fratres	lib. I.

Et quædam alia. Claruit sub Hugone rege Italiæ temporibus Conradi *g)* Imperatoris Romanorum & Germanorum, Anno Domini CMXX.

CCXCVII. RATHERIUS ex monacho Lobiensis cœnobii post Hildovinum Episcopus Veronensis, vir in divinis scripturis eruditus, & in artibus humanitatis (quas liberales vocant) peritissimus, animo simplex, ingenio placidus & eloquio scholasticus, cum Hildouino Episc. ad Hugonem regem venit in Italiam, & post ejus ad Archipræsulatum Mediolanensis Ecclesiæ translationem, antistes Veronensis civitatis constitutus, non multo post ab Hugone inde expulsus ob eam causam, quod Arnoldum ducem Bavariæ, hostem Hugonis Veronam intromisisset, apud Papiam exilio relegatus est. *h)* Tandem ad Ecclesiam suam reversus, denuo nescio an ob eandem causam pulsus, pro sui consolatione varia utrobique composuit, quæ legentium intellectibus non minus placere poterunt quam prodesse, de quibus ista feruntur.

De

a) Arnulfus, ut jam dixi, Imperator fuit ab A. 891. ad 903.
b) De hoc Nannone Stauriensi vide Valerium Andream & Franciscum Sweertium de scriptoribus Belgicis.
c) Crassi. *d)* Barthius XLV. 7. & 21. Adversarior. Aurelianum hunc eundem habet cum eo, qui Martialis Lemovicensis vitam scripsit, & ab eodem putat Epistolas, quæ sub Martialis illius ambulant nomine, effictas fuisse.
e) libris duobus, non decem Reginonis Chronicon distinguitur.
f) Alius Hilduinus Abbas, de quo supra cap. 263. *g)* Conradus I. imperitavit ad A. C. 912-919.
h) A. C. 954.

De primo ſuo exilio	lib. I.	
Alius de ſecundo, prænotatus *Freneſis*	lib. I.	
Alius qui vocatur *inefficax*	lib. I.	
De corpore & ſanguine Domini	lib. I.	
Contra Anthropomorphitas	lib. I.	
Agoniſticon, id eſt præloquiorum	lib. VI.	
Confeſſionum quoque	lib. I.	
Vita S. Urſmari Lobienſis	lib. I.	

Alia quoque nonnulla ſcripſiſſe dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt. Et poſtremo (ut Sigebertus *i)* monachus ſcribit) Epiſcopus Leodienſis factus etiam inde pulſus fuit. Claruit temporibus Henrici Imperatoris Romanorum primi, Anno Domini CMXXX.

CCXCVIII. STEPHANUS ex clerico Metenſis Eccleſiæ Epiſc. Leodienſis poſt Franconem, vir in divinis ſcripturis doctus, & in ſecularibus literis magnifice peritus, & non minus ſanctitate, quam ſcientia venerabilis. Scripſit non ſpernendæ utilitatis plura opuſcula, quibus nomen ſuum poſteris innotuit. Ad Hermannum Archiepiſcopum Colonienſem,

Vitam S. Lamberti	lib. I.	
Ad Rupertum Epiſcopum Metenſem	lib. I.	

Et quædam alia. Scripſit etiam cantum de ſancta Trinitate ex Alcuino, quo in octavis Pentecoſtes utimur, de inventione S. Stephani, & cantum nocturnum, de S. Lamberto Epiſcopo & martyre, quos omnes cum quibusdam aliis authentica & dulci modulatione compoſuit. Claruit temporibus Ludovici, filii Arnoldi *k)* Imperatoris, Anno Domini CMX.

CCXCIX. RADULPHUS Flaviacenſis, *l)* monachus ordinis S. Benedicti, vir in divinis ſcripturis eruditiſſimus, & in omnibus literis humanitatis ſuo tempore doctiſſimus, ingenio ſubtilis, ſenſu profundus, eloquio dulcis, ornatus & diſertus, in exponendis voluminibus ſacris acutus & multum egregius. Scripſit duo magna & præclara volumina,

In Leviticum	lib. XX.	*Cum aliquando ſermo de Juda.*
In Epiſtolas Pauli	lib. XIV.	
Hiſtoriam Francorum	lib. I.	
Chronicam quoque brevem	lib. I.	

Alia inſuper multa edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Sunt qui ſcribant eum monachum fuiſſe Fuldenſis cœnobii in Germania.

CCC. SMARAGDUS Abbas monaſterii S. Michaelis, *m)* ordinis divi patris Benedicti, vir in divinis ſcripturis valde eruditus, & jugi ſtudio earundem exercitatus, regularis diſciplinæ auriga, ſanctas ſcripturas exponendo nomen ſuum longe lateque innotuit, & magnam opinionem ſcientiæ & converſationis ſuæ acquiſivit. Scripſit enim multa præclara opuſcula. De quibus ego tantum reperi ſubjecta.

In regulam S. Benedicti	lib. I.	*Cum turbas plurimorum.*
Diadema monachorum.	lib. I.	*Hunc modicum libellum.*
In totum Pſalterium	lib. I.	
In Epiſtolas & Evangelia per annum	lib. II.	
Sermones quoque plures	lib. I.	

De cæteris autem opuſculis ejus nihil usquam potui invenire, dicitur autem quod multos in divinis ſcripturis commentariorum tractatus ediderit. Sed & Donatum majorem expoſuit, & multos ſecularium literarum authores explanavit.

CCCI. WINDICHINUS *n)* monachus Corbeienſis cœnobii in Saxonia, ordinis ſancti Benedicti, natione Teutonicus, vir in divinis ſcripturis doctus, & in ſecularibus literis eruditiſſimus, ingenio promptus & clarus eloquio, metro excellens & proſa. Scripſit alterno *o)* ſtylo multa præclara opuſcula. De quibus ego tantum adhuc reperi ſubjecta: Ab exordio Saxonum usque ad mortem Ottonis Imperatoris primi, ſcripſit ad Mechtildam ejus filiam,

Hiſtoriam Saxonum	lib. III.	*Flore virginali cum ma.*
Geſta Ottonis primi	lib. I.	
Paſſionem Theclæ virginis, metrice	lib. II.	
Vitam Pauli primi heremitæ	lib. I.	

Claruit ſub Ottone Imperatore primo. Anno Domini, CML.

CCCII. EUTRANDUS *p)* Ticinenſis Eccleſiæ diaconus natione Italus, ex Papia civitate oriundus, Berengarii regis Italiæ quondam ſcriba & Secretarius, vir in ſecularibus literis valde eruditus, & divinarum ſcripturarum non ignarus, ingenio acer & vehemens, Græco & Latino ſermone peritus & non minus carmine excellens quam proſa. Fertur nonnulla præclara ſcripſiſſe opuſcula, quibus nomen ſuum notificavit. A Berengario rege Italia pulſus, venit in Germaniam

i) cap. 127. de S. E.

k) Ludovicus IV. filius Arnolfi Imperator fuit ab A. C. 903-912.

l) clarus circa A. C. 1137. ut ex Alberico trium Fontium Monacho probat Labbeus, nec antiquiorem eſſe evincere poteſt Frid. Spanhemius T. 2. Opp. p. 586.

m) ad Moſam, in diœceſi Virdunenſi, circa A. C. 810. Alius Ardo Smaragdus ſcriptor vitæ S. Benedicti Anianenſis Abbatis. Vide Antonium Pagi ad A. C. 827. n. 15. *n)* alias Witekindus. *o)* utroque.

p) Luitprandus. Vide Nic. Antonii Bibl. vet. Hiſpanam. T. 1. p. 385.

non contemnendæ lectionis opuscula, quorum studio nomen suum cum gloria transmisit ad posteros. E quibus fertur opus insigne à conditione Remensis civitatis, quam milites Remi à fratre Romulo necari fugatos ob memoriam Domini sui construxisse, & sic appellasse commemorant, usque ad sua tempora, in quo multa de sanctis martyribus & aliis rebus ac gestis interserens, volumini hunc titulum dare voluit:

Gesta Remensium pontificum — lib. III.
Vitas quoque multorum sanctorum — lib. I.

Alia insuper multa scripsisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt.

CCCVIII. ALBERTUS *) monachus Lobiensis, & postea Gemblacensis cœnobii Abbas, præceptor Burckardi Wormaciensis Episcopi, vir in divinis scripturis doctus, & in secularibus literis valde eruditus, cum adhuc monachus esset, apud Lobias publicam scholam monachorum tenuit, in qua Burckardum *b)* una cum aliis in utraque literatura erudivit. Scripsit inter alia sui ingenii opera

Vitas plurium sanctorum — lib. I.

Cantus in honore sanctorum.

Et quædam alia. Claruit in multa religione & disciplina temporibus Ottonis Imperatoris secundi. Anno Domini, DCCCCLXXX.

CCCIX. ARIBO *c)* Moguntinus Archiepiscopus, decimusnonus post S. Bonifacium martyrem, ad quem Berno Abbas Augiensis cœnobii de adventu Domini conscripsit tractatum, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, celebrata Synodo apud Selgenstat cum Burckardo Episcopo Wormaciensi & aliis Episcopis atque Abbatibus suis Anno MXXIII. Indictione VI. multa utilia constituit, quæ in scripturis authenticis habentur. Scripsit etiam,

In Psalmos XV. graduum — lib. I.
Ad Bernonem Abbatem — epist. I.

Et quasdam ad alios Epistolas. Moritur sub Conrado juniore Imperatore, Anno Domini MXXXI.

CCCX. BURCKARDUS ex monacho Lobiensis cœnobii ordinis S. Benedicti Episc. Wormaciensis in Germania, Alberti *d)* Gemblacensis Abbatis apud Lobias quondam auditor atque discipulus, cujus in canone fit mentio LXXIII. dist. *In nomine Domini*, vir in divinis scripturis studiosissimus & valde eruditus. Scripsit ex sententiis sanctorum patrum & generalium conciliorum atque summorum pontificum, magnum & insigne opus post Isidorum, videlicet

Decretorum, quod divisit in — lib. XX. — *In novo testamento prius.*
Epistolarum ad diversos — lib. I.

Claruit sub sancto Henrico Imperatore. Anno Domini MXX.

CCCXI. BERNO Abbas Augiensis cœnobii, ordinis S. Benedicti Constantiensis diœcesis, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis doctus, & in secularibus literis valde nobiliter eruditus Musicus, & Poeta, nulli suo tempore secundus, vita & conversatione præcipuus. Scripsit tam metro quam prosa quædam præclara volumina, de quibus ego tantum reperi subjecta. Ad Piligrinum **) Archiepiscopum Coloniensem egregium, & utile volumen composuit

De Musica seu tonis — lib. II. — *Omnis igitur regularis Mo.*
De instrumentis Musicæ — lib. I. — *Musicam non esse contem.*
De adventu Domini ad Aribonem — lib. I. — *Summæ dignitatis.*
De officio quoque missæ — lib. I.
De Jejunio quatuor temporum — lib. I.
De Jejunio sabbati — lib. I.
De mensura monochordi — lib. I.
Epistolarum ad diversos — lib. I.

Alia insuper multa edidit, quæ ad notitiam meam nondum venerunt. Claruit temporibus S. Henrici Imperatoris primi, *e)* sed regis secundi, quia primus *f)* coronam Imperii non accepit. Anno Domini MXX.

CCCXII. ADELBOLDUS Episcopus Trajectensis, ex monacho, ut ferunt, Lobiensi ordinis S. Benedicti, sub cujus persona Herigerus Abbas *g)* dialogum de adventu Domini composuit, vir in divinis scripturis eruditus & in secularibus literis nobiliter doctus, in curia S. Henrici Imperatoris *h)* in magno pretio habitus, non minus armis quam eruditione prostravit infideles. Scripsit,

Vitam S. Henrici Imperatoris — lib. I. *i)*
De laude sanctæ crucis.

De laude beatæ Mariæ. Sed & alia tam metro quam prosa nonnulla edidit, quæ ad notitiam

*) Aliis Olbertus. Vide Vossium de Hist. Lat. *b)* de quo infra c. 310.
c) alius Aribo Monachus Benedictinus & Episcopus Frisingensis, defunctus A. C. 783. qui scripsit vitam S. Corbiniani, editam à Surio 8. Sept. & Mabillonio Sec. 3. Benedictin, part. I. p. 500.
d) supra c. 308. **) Piligrimum aliis.
e) Henrici II. qui fuit ab A. C. 1003. ad 1025. hunc Bambergensem vocat noster infra c. 336.
f) Henricus Auceps. *g)* supra, c. 306. *h)* Henrici II.
i) libros II. Adelboldi de vita S. Henrici edidere Surius 14. Jul. Gretserus in Divis Bamberg. Canisius T. 6. Antiqu. Lect.

meam non venerunt. Moritur ſub Conrado Juniore Imperatore, Anno Domini MXXVII. Indictione X. Epiſcopatus ſui Anno XVIII. V. Cal. Decemb.

CCCXIII. OSBERTUS *k)* monachus Cantuarienſis, ordinis ſancti Benedicti, vir in divinis ſcripturis eruditus, & in Muſica arte peritiſſimus, ingenio ſubtilis & clarus eloquio, varios in utraque literatura tractatus edidit, quibus famam ſui nominis ad poſteros transmiſit. Scripſit inter alia,

Vitam S. Dunſtani Archiepiſcopi lib. I. *l)*
De Muſica quoque lib. I.

Claruit temporibus S. Henrici Imperatoris. Anno Domini, MXX.

CCCXIV. ODILO Abbas Cluniacenſis IV. ordinis S. Benedicti, vir ſanctus & eruditus, quinquaginta & ſex annis monaſterio præſidens, verbo & exemplo multorum animas direxit ad Chriſtum, cujus vitam virtutibus & miraculis plenam Petrus Damiani Epiſcopus & cardinalis Hoſtienſis luculento ſermone deſcripſit. Compoſuit ad ædificationem fratrum ſuorum

Sermones elegantes lib. I.

Moritur ſub Henrico Imperatore II. *m)* Anno Domini MXLVIII. Inductione. I. Ætatis ſuæ anno LXXXVII. Prima die menſis Januarii.

CCCXV. FULPERTUS *n)* Epiſc. Carnotenſis, in ſcripturis divinis eruditiſſimus, & in ſecularium literarum diſciplinis omnium ſuo tempore doctorum doctiſſimus, poeta clarus & dialecticus, multis annis ſcholæ publicæ præſidens, plurimos doctiſſimos auditores enutrivit. Vita quoque ſanctiſſimus, multis legitur miraculis coruſcaſſe, qui inter cætera ſcripſiſſe dicitur:

Epiſtolarum ad diverſos lib. I.
In laudibus S. Mariæ lib. I.

Hymnos & orationes varias. Et quædam alia devota. Claruit temporibus Henrici regis primi, *o)* Anno Domini MX.

CCCXVI. BRUNO Epiſc. Herbipolenſis, Conradi Imp. ſecundi patruelis, natione Teutonicus, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus, vita & converſatione ſanctiſſimus, qui ob meritorum ſuorum excellentiam catalogo ſanctorum *p)* inſcriptus, Franciæ orientalis ſingularis patronus habetur, Comportavit ex antiquorum patrum ſcriptis pulcram expoſitionem

In totum Pſalterium lib. I. *Beatus vir qui non abiit.*

Si aliud ſcripſerit, neſcio. Moritur ſub Henrico Imperatore ſecundo, *q)* Anno Domini MXLV. Indictione XIII. Sexto Calend. Junii.

CCCXVII. RUPERTUS Abbas monaſterii Caſſinenſis, ordinis S. Benedicti, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, atque in ſecularibus literis egregie doctus, regularis diſciplinæ zeloſus & ſtrenuus gubernator, ut ovium ſibi commiſſarum verbo & exemplo paſtor utilis poſſet haberi. Scripſit ad ædificationem fratrum ſuorum pulchros & elegantes

Sermones lib. I.

Alia quoque nonnulla edidit, quæ ad notitiam noſtram adhuc non venerunt.

CCCXVIII. GUIDO monachus & Abbas cœnobii de cruce ſancti Leufredi, ordinis divi patris Benedicti, patria Aretinus, vir in divinis ſcripturis exercitatus, atque in ſecularibus diſciplinis eruditiſſimus, Dialecticus & Muſicus inſignis. In hoc etiam præferendus cæteris, quod ignotos cantus etiam pueri & puellæ per ejus regulam *r)* in manu ſua facilius diſcant per ſe, quam per vocem magiſtri, aut per uſum alicujus inſtrumenti. Scripſit inter cætera ingenii ſui opuſcula, contra Berengarium clericum Turonenſis Eccleſiæ,

De corpore & ſanguine Domini lib. I.
De Muſica quoque lib. II. *Igitur qui noſtram diſcipli.*

Et alia quæ non vidi. Claruit ſub Conrado juniore Imperatore. Anno Domini MXXX.

CCCXIX. EGELNOTUS *s)* Archiepiſc. Cantuarienſis Eccleſiæ in Anglia, vir in divinis ſcripturis eruditus & ſecularium literarum non ignarus, vita & converſatione ſanctiſſimus, advocatus pauperum clementiſſimus, cujus hortatu, Cinito *t)* rex Angliæ multas faciebat eleemoſynas: præſertim ad Eccleſiam Carnotenſem, cui tunc vir doctiſſimus Fulpertus Epiſcopus præerat, cujus ſupra *u)* fecimus mentionem. Scripſiſſe dicitur ad honorem Dei omnipotentis pulchrum opus

In laudem S. Mariæ lib. I.
Epiſtolarum ad diverſos lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Conradi Imper. junioris. Anno Domini, MXXX.

CCCXX. ADELMANNUS Grammaticus ex clerico Leodienſi Epiſcopus Brixienſis. Fulperti Carnotenſis antiſtitis quondam auditor, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, Philoſophus & Dialecticus ſuo tempore famoſus metro excellens & proſa. Scripſit utroque ſtylo quæ-
dam

k) Osbernus aliis. Surio etiam Osberus 16. Maj. Sed vita Dunſtani, quam ibi edidit non Osberni eſt, neque Osberti Weſtmonaſterienſis Monachi, ſed Eadmeri, ut H. Warthono notatum.

l) libri duo extant in Actis Sanctor. T. 4. Maj. p. 358. & apud Mabillon. Sec. V. Benedictin. Liber primus in H. Warthoni Anglia Sacra T. 2.

m) qui vulgo Henricus III. ab A. C. 1040. ad 1057. Imperator. *n)* Fulbertus aliis.

o) imo ſecundi. Vide ſupra c. 311. *p)* Vide Acta Sanctor. 17. Maj. T. IV. p. 38. ſeq.

q) qui vulgo tertius. *r)* *ut, re, mi, fa, ſol, la.* Vide Baron. ad A. 1022. n. 20. ſeq.

s) Ælnothus aliis. *t)* Canutus. *u)* cap. 315.

dam commendanda opuſcula, de quibus ad lectionis noſtræ notitiam pauca pervenerunt. Scripſit ad Berengarium Turonenſem olim apud Fulpertum condiſcipulum ſuum, tunc errare & dogmatizare incipientem, valde prolixe & amice eum corripiens,

De corpore & ſanguine Domini	lib. I.	*Collectaneum x) te voco.*
Epiſtolarum ad diverſos	lib. I.	

Alia inſuper multa tam metro quam proſa ſcripſiſſe dicitur, quæ non vidi. Claruit ſub Henrico rege tertio, Anno Domini MXL.

CCCXXI. HERMANNUS, qui dicebatur Contractus, monachus cœnobii S. Galli, *l)* ordinis divi patris Benedicti, natione Teutonicus, filius comitis *m)* de Veringen in Suevia, vir in divinis ſcripturis eruditiſſimus, & in ſecularibus literis univerſaliter doctiſſimus, Philoſophus, Poeta, Aſtronomus, Rhetor, & Muſicus, nulli ſuo tempore ſecundus, trium linguarum Græcæ, Latinæ, & Arabicæ peritiſſimus. Scripſit carmine & proſa multa præclara volumina, de quibus ego tantum reperi ſubjecta, videlicet,

De Muſica	lib. I.	
De monochordo	lib. I.	*In conſideranda mono.*
De ſex ætatibus mundi *n)*	lib. I.	*Prima eſt mundi hujus.*
De compoſitione aſtrolabii	lib. III.	*In metienda igitur ſub.*
De utilitate aſtrolabii	lib. I.	*Quicunque Aſtronomicæ.*
De eclipſibus	lib. I.	
De computo	lib. I.	
De quadratura circuli	lib. I.	
De conflictu rythmimachiæ	lib. I.	*Qui peritus Arithmet.*
De Phyſiognomia	lib. I.	*Clari viri & prudentis.*
Vitas plurium ſanctorum	lib. I.	

Hymnos & proſas varias. Compoſuit etiam dulci & regulari melodia, cantus & proſas pulcherrimas. E quibus eſt illa de beata virgine Maria dulciſſima, *Salve regina. o)* Et, *alma Redemptoris mater*, & cæteræ quarum copioſus eſt numerus. Tranſtulit etiam nonnulla Græcorum philoſophorum & Arabum Aſtrologorum volumina in Latinum. Membris fuit juxta nomen ſuum contractus, ſed ſemper in gratiarum actione perſeverans, unde & per beatam virginem Dei genitricem interius mirabiliter conſolari & illuſtrari meruit.

Claruit temporibus Henrici Imperatoris ſecundi. Anno Domini MXL. *p)*

CCCXXII. GUIMUNDUS *q)* Archiepiſcopus Averſanus, *r)* ex monacho cœnobii de cruce S. Leufredi, ordinis ſacratiſſimi patris Benedicti, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & valde peritus, ſecularium quoque literarum non ignarus. Scripſit ad Rogerium *) monachum, contra errores Berengarii Turonenſis,

De corpore & ſanguine Domini	lib. III. *r)*	*Ad rem his temporibus.*
Et quædam alia nobis inviſa.		

Claruit ſub Henrico Imperatore tertio. Anno Domini, MLX. *s)*

CCCXXIII. ALPHANUS Archiepiſcopus Salernitanus, *t)* ex monacho Caſſinenſis cœnobii, ordinis S. Benedicti, vir in divinis ſcripturis nobiliter doctus, & in ſecularibus literis ad perfectum inſtructus, Philoſophus, & Theologus celeberrimæ opinionis. Scripſit quædam profundi ſenſus opuſcula, quibus ingenium ſuum excitans, nomen etiam ſuum poſteris notificavit. E quibus extant:

De unione verbi Dei & hominis	lib. I.
De unione corporis & animæ	lib. I.
De quatuor humoribus corporis	lib. I.

Alia quoque *u)* in omni literatura volumina compoſuit, quæ ad nos minime venerunt.

CCCXXIV. CAMPANUS natione Lombardus, Philoſophus & Aſtronomus omnium opinione ſuo tempore celeberrimus, ingenio acutus, ſermone ſcholaſticus, divinarum quoque ſcripturarum non ignarus, calculator & computiſta inſignis. Edidit ingenii ſui non pauca opuſcula, *x)* quorum lectio Eccleſiarum rectoribus non erit ſpernenda, De quibus ego tantum legi ſubjecta, opus magnum & inſigne,

De computo Eccleſiaſtico	lib. I.	*Rogavit me unus ex.*
De compoſitione quadrantis	lib. I.	*Scire debes quod circulus.*

Calendarium quoque. Alia quoque multa in Aſtronomia compoſuit, quæ ad manus noſtras non venerunt.

Claruiſſe

x) Collactaneum. *l)* imo Augiæ majoris. *m)* Wolfradi. vide Lambec. T. 2. p. 470.

n) ab orbe condito ad A. 1053. Nam quæ ad A. 1066. ſequuntur, à Bertholdo addita. Editio Caniſiana T. I. Antiqu. Lect. non modo Baſilcenſi & Piſtoriana, ſed quoque Urſtiſiana eſt plenior.

o) Hoc alii Petro de Monſoncio, Epiſcopo Compoſtellano tribuunt. Vide Nic. Antonii Bibl. ver. Hiſpan. lib. 6 c. 14.

p) natus A. 1013. defunctus 1054.. Vide Gundlingiana p. 52. ſeq. *q)* aliis Guitmundus.

r) in Apulia Italiæ regione, ut notat Guilielmus Malmesburienſis. *) infra c. 327.

r) Primus edidit Eraſmus. A. 1530. cum Algero. Vide Eraſmi Epiſt. XXVIII. 10. edit. Lond.

s) Vixit adhuc A. C. 1090. ut patet ex Urbani II. Epiſtola ad Guimundum Epiſc. quæ refertur in can. *ſane quod ſuper*, 24. qu. 2. *t)* defunctus A. 1086.

u) illa vide apud Petrum Diaconum de viris illuſtr. Caſinenſibus c. 19.

x) Hic eſt Campanus, cujus Latina verſio Euclidis excuſa Venet. 1482. atque inde Baſileæ 1537.

Claruisse dicitur sub Henrico rege tertio, Anno Domini, MXXX. *y)*

CCCXXV. HELPERICUS monachus cœnobii S. Galli, ordinis divi patris Benedicti, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis multum eruditus, & in secularibus literis doctissimus, Philosophus, Poeta, & Astronomus insignis, ingenio subtilis & sermone compositus. Scripsit tam metro quam oratione soluta nonnulla opuscula. De quibus ego tantum reperire potui opus præclarum

De computo Ecclesiastico lib. I. *Cum fratribus nostris ado.*
De Musica quoque lib. I.

De cæteris nihil vidi. Claruit sub Henrico Imperatore tertio, *z)* Anno Domini MLXIX.

CCCXXVI. BERTHORIUS *a)* Abbas monasterii Cassinensis, ordinis S. Benedicti, vir in sanctis scripturis studiosus & doctus, & in disciplina secularium literarum nobiliter eruditus, Philosophus & medicus insignis. Ante conversionem *b)* suam multa in sua facultate fertur scripsisse opuscula. Sed studium postea mutans, & animarum medicus constitutus, scripsit ad ædificationem fratrum suorum

Sermones elegantes lib. I.

Alios insuper variosque tractatus edidit, quorum notitia ad me non pervenit.

CCCXXVII. ROGERIUS monachus ordinis S. Benedicti, ad quem Guimundus *c)* Aversanus Episc. adhuc in cœnobio constitutus, libros tres contra Berengarium scripsisse dicitur, vir doctus & tam in divinis quam in secularibus literis eruditus, ad multorum ædificationem satis luculento sermone descripsit

Vitam Brunonis Episcopi Coloniensis lib. I.

Et quædam alia. Claruit sub Henrico Imperatore secundo. Anno MXL.

CCCXXVII. ALGERUS ex scholastico monachus Corbeiensis in Saxonia, natione Teutonicus, ordinis S. Benedicti, vir in sanctis scripturis jugi studio exercitatus, & veterum lectione dives, atque in secularibus literis magnifice doctus, ingenio cautus & satis disertus eloquio, carmine valens & prosa. Scripsit urbano admodum stylo insigne volumen

De Sacramento altaris *d)* lib. III. *Quia sancti de corpore.*
De gratia & libero arbitrio lib. I. *Sciendum est quod liberum.*
Et quasdam Epistolas.

Dicitur autem & alia complura scripsisse, quæ ad manus nostras non venerunt. *e)*

CCCXXIX. ALBERTUS monachus Metensis, ordinis S. Benedicti, natione Gallicus, vir in scripturis sanctis continua exercitatione peritus, & artium humanitatis (quas liberales vocamus) non ignarus. Ut nomen suum transmitteret ad posteros, scripsit quædam non contemnendæ lectionis opuscula. De quibus fertur opus breve, sed utile, *f)* historiam continens rerum gestarum sui temporis, quod dedicavit

Ad Episcopum Metensem lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Conradi Imperatoris minoris, Anno Domini, MXXX.

CCCXXX. ECKEBERTUS *g)* clericus Leodiensis Ecclesiæ, natione Teutonicus, in divinis scripturis eleganter doctus, & in secularium literarum disciplinis ad perfectum instructus. Scripsit & metro & prosa nonnulla opuscula, quibus nomen suum ad posteritatis notitiam transmisit. E quibus extat volumen metro eleganti compositum, quod prænotavit:

De ænigmatibus rusticanis lib. I.
De eadem re alius major lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Henrici Imperatoris tertii. Anno Domini MLX.

CCCXXXI. LEO Papa IX. *h)* Episcopo urbis Leucorum, quæ Tullus vocatur, sub Archiepiscopo Treverensi, sedit in cathedra Petri post Damasum annis VII. Bruno antea vocatus, vir doctus & sanctus. Scripsit nonnulla præclara opuscula, in quibus, eloquii venustas & sententiarum sublimitas merito commendatur. E quibus sunt ista, ad Constantinum monachum *i)* Imp.

De extirpandis hæresibus lib. I.
Ad patriarcham Constantinopolit. *k)* lib. I.
Contra errores Græcorum lib. I.
Ad Episcopos Africæ & Ægypti lib. I.
Epistolarum ad diversos lib. I.

Moritur sub Henrico rege tertio, Imperatore secundo. Anno Domini, MLIV. Indictione septima, multis coruscans miraculis.

CCCXXXII. HUMBERTUS monachus Tullensis, ordinis S. Benedicti, vir in divinis scripturis

y) Henricus III. fuit ab A. 1040-1057.
z) Hic vulgo Henricus IV. imperavit ab A. 1057. ad 1105.
a) Bertharius sive Bertarius aliis A. C. 884. à Saracenis occisus. Vide Petrum Diaconum c. 12. de illustribus Casinensibus.
b) Conversionem vocat Trithemius accessionem ad vitam Monasticam. *c)* supra c. 322.
d) Editi ab Erasmo A. 1530. & recusi Lovanii 1561. atque inde in Bibl. Patrum T. 21. edit. Lugd. p. 251. Lanfranco & Guimundo præferuntur à Petro Cluniacensi.
e) defunctus circa A. 1130. *f)* ex Sigeberto c. 143. de S. E.
g) in Sigeberti Codicibus c. 146. Egebertus. *h)* Vide Acta Sanctor. 19. April. T. 2. p. 642. seq.
i) Monomachum. *k)* Mich. Cerularium. T. IX. Concil. edit. Labbei p. 949.

pturis eruditissimus, & in secularibus literis nobiliter doctus, ingenio & eloquio clarus, quem Leo Papa nonus propter scientiam literarum Romam secum duxit & Episcopum cardinalem ordinavit, missus ab eo Constantinopolim ad confutandas hæreses Græcorum, adeo Nicetam Pectoratum monachum in præsentia Imperatoris Constantini & Michaelis patriarchæ confutavit & devicit, ut librum suum quem contra Latinorum Ecclesiam conscripserat, anathematizaret, & eum manu propria igni comburendum injiceret. Et quicquid ibidem disputando dixit aut fecit, luculenter conscripsit, sub nomine Romani & Constantinopolitani.

Dialogorum more	lib. I. *l)*

Scripsit etiam quædam alia.

Claruit sub Henrico Imperatore secundo. Anno Domini ML.

CCCXXXIII. ANSELMUS monachus Remensis, ordinis S. Benedicti, natione Gallicus, vir in scripturis divinis exercitatum habens ingenium, Scripsit quædam sui studii opuscula, quæ ad manus nostras adhuc minime venerunt. Et inter alia congessit in unum volumen gesta Leonis Papæ noni per Galliam in conciliis & conventibus facta, ut notificaret quanta authoritate Remis, vel in aliis urbibus Synodum celebraverit, quanta industria & subtilitate examinaverit causas Ecclesiasticas, quave districtione peccantes correxerit, quomodoque ei virtus divina cooperata sit, quod satis patuit in una causa Remensis Synodi, ubi dum Episcopus Frisingensis contumaciter ageret contra authoritatem apostolicam, Deo vindicante in omnium oculis repente obmutuit. *m)* Hoc autem opus prænotare voluit:

Itinerarium Leonis Papæ	lib. I.

Claruit sub Henrico rege tertio. Anno Domini, ML.

CCCXXXIV. LANFRANCUS Archiepiscopus Cantuariensis Ecclesiæ in Anglia ex Abbate Codoniensis *n)* cœnobii, ordinis S. Benedicti, natione Italus ex civitate Papiensi, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis maxime in dialectica suo tempore omnium opinione doctissimus, & non minus sanctitate quam scientia clarus, reliquit ingenii sui monimenta egregia. De quibus ego reperi duntaxat subjecta,

Opus insigne in epistolas Pauli Apostoli omnes	lib. XIV.	
In Psalterium commentariorum	lib. I.	
Adversus Berengarium	lib. I.	*Lanfrancus misericor.*
Gesta Guilhelmi comitis	lib. I.	

De cæteris nihil reperi. Claruit sub Henrico Imperatore tertio. Anno Domini MLX. *o)*

CCCXXXV. PETRUS Damiani ex monacho divi patris Benedicti, Episcopus Hostiensis *p)* & sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularium literarum non ignarus, ingenio mitis & acutus, eloquio placidus & compositus, & ad persuadendum satis idoneus, non minus sanctitate quam eruditione clarus & insignis effulsit. Qui exemplo magni Gregorii antistitis, amore solitudinis & quietis Episcopatum suum deserens, posteaquam illum annis aliquot strenue gubernaverat, ad cœnobium suum reversus est, & vitam deinceps cum fratribus suis in tranquillitate animi exegit. Cum autem à summo Pontifice charitativa interpretatione argueretur, cur Episcopatum, utpote vir utilis & idoneus dimisisset amore salutis privatæ, ad tres sibi invicem succedentes, Nicolaum secundum, Alexandrum secundum, & Gregorium septimum Romanos pontifices apologeticos *q)* edidit, in quibus authoritate, ratione & exemplo factum suum humiliter excusans, animos eorum placavit. De cujus opusculis subjecta feruntur. Ad Leonem Heremitam, utrum solitarius orans horas canonicas, debeat etiam dicere, *Dominus vobiscum*, quando nemo sit, qui respondeat, opusculum instructum, quod prænotatur:

Dominus vobiscum	lib. I.	*Domino Leoni amore.*
Apologeticorum	lib. III. *r)*	*Domino suo Nicolao uni.*
De incontinentia sacerdotum	lib. I.	*Nuper habens cum nonnullis.*
De uxoribus clericorum	lib. I.	*Vos alloquor ô lepo.*
Regula solitariorum	lib. I.	*Dum fervorem sancta con.*
Exhortatorium ad monachos	lib. I.	*Fratribus in Gangensi.*
Miraculorum sui temporis	lib. I.	*Dilectissimo Gerardo.*
De profectu monachorum	lib. I.	
Antilogion contra Judæos	lib. I.	
De avaritia prælatorum	lib. I.	
Vita Odilonis Abbatis	lib. I.	*Hugo Clunia. Abbat.*
De terrore mortis	lib. I.	*Blanca olim comitissa.*
De meditatione mortis	lib. I.	*Pensandum quippe est.*
Contra Episcopos Simoniacos	lib. I.	
Contra quendam Episcopum	lib. I.	

l) Exstat apud Baron. ad calcem tomi XI.
m) Hæc Trithemius ex Sigeberto c. 152. de S. E. *n)* Beccensis. Vide Acta Sanctor. 28. Maj. T. VI. p. 832. seq. Huetium Orig. Cadomens. c. 24. Warthonum in Anglia sacra &c.
o) obiit A. 1089. die 28. vel 24. Maj. vide Antonium Pagi T. IV. Criticæ Baron. p. 303. Labbeum de S. E. T. 2. p. 755.
p) Osthensis. *q)* Vide Damiani Opuscula, 19. 20.
r) tertium in operibus Damiani Romæ, Lugd. & Paris. junctim editis non reperio. Utor editione Paris. 1642. fol.

De insolentia malignorum hominum	lib. 1.	
Gratissimus seu probatissimus	lib. 1.	*Domino Henrico Rauennatica.*
Declamationis rhetoricæ	lib. 1.	
De naturis quorundam animalium	lib. 1.	
De Flora & Lucilla	lib. 1.	*Adhuc dilectissimi vir.*
De Cassiano martyre	lib. 1.	*Admirabilis & gloriosa.*
De S. Bonifacio	lib. 1.	*Beati Bonifacii gloriosa.*
De S. Anastasio	lib. 1.	*Ad pulchrum fratres cha.*
Sermonum & homiliarum	lib. 1.	

Et alia multa, quæ non vidi. Claruit sub Henrico rege quarto, Anno Domini, ML. *r*)

CCCXXXVI. BRUNO Archiepisc. Ruthenorum ex monacho, ordinis S. Benedicti, natione Italus, vir in divinis scripturis doctus, & declamator homiliarum ad populum egregius, sanctus denique & Deo dignus, quippe qui fidem catholicam in Pruscia *s*) prædicans, ab inimicis Christi martyrio legitur coronatus. Scripsit ingenii sui nonnulla præclara opuscula. De quibus extant, commentariorum

In Genesim. lib. 11.

Et quædam alia. Passus est à Pruscis sub S. Henrico Bambergensi, qui fuit secundus hujus nominis rex & Imperator primus. *t*) Anno Domini MVIII. Indictione VI. Quem multis affectum suppliciis, & pedibus manibusque abscissis, postremo capitis truncatione Christi martyrem fecerunt.

CCCXXXVII. ERHARDUS monachus ordinis S. Benedicti, vir in divinis scripturis studiosus, & continua exercitatione doctus, ingenio subtilis & promptus eloquio, in declamandis homiliis ad populum excellentis industriæ fuit, qui divinas scripturas exponendo nomen suum notificavit, & crebra earundem perlustratione doctor egregius factus est. Scripsit autem non contemnendæ lectionis opuscula, de quibus feruntur:

Commentariorum in Genesim	lib. 1.
In Exodum	lib. 1.
In Leviticum	lib. 1.
In Numeros	lib. 1.
In Deuteronomium	lib. 1.
Homiliarum quoque	lib. 1.

Alia quoque nonnulla edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt.

CCCXXXVIII. BERNOLDUS Presbyter Ecclesiæ Constantiensis in Suevia, natione Teutonicus, vir devotus, & in scripturis sanctis studiosus & eruditus, atque in disciplina secularium literarum sufficienter instructus, ingenio clarus, & comptus eloquio, reliquit studii sui nonnulla opuscula, quæ tamen ad notitiam nostræ lectionis minime venerunt. Hic ad utilitatem Ecclesiasticæ reipublicæ composuisse dicitur volumen, quod prænotavit

Ordinem Romanum *u*) lib. 1.

Claruit temporibus Henrici quarti. Anno Domini, MLX.

CCCXXXIX. MARBODUS Episc. Redenensis, *x*) in divinis scripturis multum studiosus, & veterum lectione doctus, atque in disciplinis secularium literarum nobiliter eruditus, metro excellens & prosa. Scripsit utroque stylo non pauca volumina, quæ legentibus non minus placere possent quam prodesse. Inter quæ præcellit opus insigne, quod triplici sensu eleganti metro composuit

In Cantica canticorum	lib. 1.
Passionem Thebæorum metrice	lib. 1.

Et quædam alia. Claruit temporibus Henrici tertii, Anno Domini, ML.

CCCXL. MARIANUS monachus Fuldensis, ordinis S. Benedicti, natione Scotus, vir in divinis scripturis eruditus, & secularium literarum non ignarus, historiographus, & computista insignis, patriam suam relinquens, venit in Germaniam pro Christi amore peregrinus, & primum Coloniæ ad S. Martinum monachus factus, & solitudinis desiderio inclusus, duobus annis ibidem mansit. Postea vero ad Fuldam translatus, XII. annis ibidem inclusus mansit, donec tandem propter eruditionem & sanctitatem jussu Episcopi Moguntini & Abbatis Fuldensis, ad Moguntiam transmigrans annis XVII. apud S. Martinum denuo stans inclusus, in magno ab omnibus honore habebatur. Scripsit ab initio mundi usque ad sua tempora *y*) Chro-

r) defunctus A. 1072. ætat. 66. Vide vitam Petri Damiani, quem cum Petro de Honestis Portuensis cœnobii conditore perperam nonnulli confundunt, scriptam à Jacobo Laderchio. Rom. 1702. 4.

s) Prussia. Confer de hoc Brunone Martyrolog. Rom. 14. Octob. & Christophori Hartknochii Hist. Ecclesiasticam Prussiæ Germanica lingua editam p. 24. seq. uti eum à Brunone Olmucensi Episcopo distinguit. *t*) supra c. 311.

u) Hic videtur esse Ordo Romanus in Georgii Cassandri Operibus p. 97. seq. & in Patrum Bibl. atque in Melch. Hittorpii scriptoribus de Divinis officiis editus, quem alii retulere ad sæculum Octavum, Hittorpius plane pro Gelasiano Codice perperam utique habuit, cum sit potius ex Gelasiano & aliis collectus. Vide Mabillonii Museum Italicum tom. 2.

x) Marbodi Redonensis in Gallia Armorica Episcopi opuscula Operibus Hildeberti Cenomanensis subjecit Antonius Beaugendre Paris. 1707 fol. His ad calcem Voluminis appendicis loco subnectitur Canticum Canticorum versibus Leoninis expressum. At Passio Thebæorum sive S. Mauricii & sociorum ejus legitur p. 1535. seq.

y) Desinit in A. C. 1083. Nam quæ sequuntur usque ad A. 1200. addita sunt à Dodechino Abbate. Ediderunt Jo. Heroldus Basil. 1559. & Jo. Pistorius Francof. 1583. De hoc Mariano Serarius in Mogunt. & Georgius Mackenzie in vitis scriptorum Scotorum T. 1. p. 99. seq.

Chronicam insignem	lib. III.	*Divino informamur.*
De concordantia Evangelistarum	lib. I.	*Fuit in diebus Herodis.*
De computo quoque	lib. I.	

Et quædam alia. Moritur sub Henrico quarto. Anno Domini, MLXXXVI. Indictione IX. Ætatis suæ anno LVIII. & Moguntiæ apud S. Martinum in majori Ecclesia non sine sanctitatis opinione sepelitur.

CCCXLI. WENERICUS *z)* Episc. Vercellensis ex clerico Ecclesiæ Treverensis, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis eruditus, & in disciplina secularium literarum sufficienter instructus, nomen suum scribendo notificavit posteris, quamvis ad nostræ lectionis notitiam ejus opuscula non pervenerint. In ea discordia, quæ fuit inter Hildebrandum Gregorium Papam septimum, & Henricum Imperatorem tertium sive regem quartum, scripsit ex persona Theoderici Virdunensis Episcopi cum adhuc Treveris esset clericus, ad eundem Papam Gregorium divinis scripturis instructum volumen, non eum increpans, sed seniorem obsecrans ut patrem, & amicabili affectu quasi dolentis suggerens ei omnia quæ contra jus legum & fas æquitatis eum fecisse vel dixisse loquax fama divulgaverat, quod prænotavit:

De discordia regni & sacerdotii *a)*	lib. I.

De cæteris nihil reperi. Claruit sub Henrico rege quarto. Anno Domini, MLXXX.

CCCXLII. THEODERICUS *b)* monachus ordinis S. Benedicti, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis eruditus & in secularibus literis nobiliter doctus, ingenio subtilis, & clarus eloquio. Fertur non spernendæ lectionis quædam opuscula scripsisse, de quibus ad meam notitiam pauca pervenerunt. Legi tantum ad Richardum Abbatem Fuldensem,

De vita S. Benedicti	lib. I.	*Cum cælestium sacramen.*
De translatione corporis ejusdem	lib. I.	*Cum diugens Longo.*
Epistolarum ad diversos.	lib. I.	

Alia quoque tam metro quam prosa plura composuit, quæ ad nos non venerunt. Claruit sub Henrico rege tertio. Anno Domini, MXL.

CCCXLIII. ADAM Abbas de Persema, *c)* ordinis divi patris Benedicti, vir in divinis scripturis jugi exercitatione doctus, & veterum lectione dives, atque in literarum secularium scientia sufficienter eruditus, in declamandis homiliis celeberrimæ opinionis, nomen suum varios componendo tractatus cum laude transmisit ad posteros. Extant ejus devoti & utiles,

Sermones ad fratres	lib. I.
De sanctis & diversis materiis	lib. I.

Fertur etiam quosdam sacræ scripturæ explicuisse tractatus, quibus abundantem ingenii sui venam ostenderit, sed ad notitiam meam non venerunt.

CCCXLIV. ANSELMUS Episcopus Lucensis, *) vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis non infime doctus, Gregorii Papæ VII. cooperator indefessus, & contra Guibertum ei subordinatum ab Henrico, defensor egregius, adeo ut omnia ejus facta, dicta, vel scripta contra Henricum Imperatorem authoritate juris & scripturarum defenderet. Reliquit ingenii magni monimenta clarissima, quibus nomen suum ad posteritatis notitiam cum gloria transmisit. E quibus extant:

In Hieremiam Prophetam	lib. I.
In Psalterium quoque	lib. I.
Contra Guibertum antipapam	lib. I. *d)*
Et plures Epistolæ ad diversos	lib. I.

Claruit sub Henrico quarto. Anno Domini MLXXX.

CCCXLV. WILLERAMUS Abbas Mersburgens. ordinis S. Benedicti natione Teutonicus, vir in divinis scripturis eruditus, & secularium literarum non ignarus, carmine exercitatus &, prosa, cum in universitate Parisiensi aliquamdiu literis impendisset studium, ad patriam reversus Bambergensis Ecclesiæ scholasticus factus est. Tandem considerans mundi gloriam transire cum tempore, contempto seculo, in Fuldensi cœnobio pro Christi amore monachum induit, & postremo crescentibus meritis, in monasterio Sancti Petri prope Mersburg Abbas consecratus, nomen suum scribendo posteris notificavit. De cujus opusculis ego tantum legi volumen metro & carmine mixta prosa, pulchra varietate compositum, de nuptiis Christi & Ecclesiæ,

In Cantica canticorum	lib. III. *e)*	*Cum majorum studia intu.*

z) aliis Venericus, vel Werricus.

a) Similem titulum postea elaboratissimo operi de Concordia Sacerdotii & Imperii imposuit Petrus de Marca, Archiepiscopus Parisiensis.

b) Idem ut videtur Theodericus monachus Theologiensis in diœcesi Treverensi, circa A. 1066. clarus, cujus vitam S. Conradi Sinonis habes in Actis Sanctor. T. I. Junii p. 127.

c) al. *Persenna* vel *Persenia*. Hujus Adami leguntur quædam in allegoriis & tropologiis XXX. auctorum ab Ottomaro Luscinio atque deinde à Godfrido Tilmanno editis Paris. 1543. 1574.

*) Vide Acta Sanctor. 18. Mart. T. 2. p. 647. seq.

d) libri duo contra Guibertum editi à Canisio T. VI. Antiqu. Lect. atque inde in Bibliothecas Patrum relati.

e) in editione Latina Memradi Moltheri, Hagenoæ 1528. 8. & Theotisca Pauli Merulæ Lugd. Bat. 1578. 8. nulla librorum distinctio. Sed Lambecius, qui T. 2. p. 765. seq. specimen Codicis insignis Bibl. Cæsareæ exhibet, in quo per tres columnas sive σελίδια sic opus est exaratum, ut in prima exhibeatur Willerami metaphrasis latina, mediam occupent ipsa verba Cantici canticor. latinis litteris capitalibus exarata, tertiam denique paraphrasis Theotisca, has tres co-

De cæteris nihil vidi. Claruit ſub Henrico tertio. *f*) Anno Domini MLXX.

CCCXLVI. Franco ſcholaſticus Leodienſis Eccleſiæ, natione Teutonicus, vir in divinis ſcripturis magnifice doctus, & in ſecularium literarum diſciplina eruditiſſimus, Philoſophus, Aſtronomus, & computiſta inſignis, & non minus religione quam ſcientia venerabilis. Fertur in ſacris ſcripturis nonnullos compoſuiſſe tractatus, qui ad notitiam meam adhuc non venerunt. Scripſit ad Archiepiſcopum Colonienſ. Hermandum ſecundum, ſubtile opus & egregium,

De quadratura circuli	lib. I.
De computo Eccleſiaſtico	lib. I.

Et alia plura. Claruit ſub Henrico Imperatore tertio. Anno Domini MLX.

CCCXLVII. Bernardus monachus Cluniacenſis, ordinis S. Benedicti, vir in ſcripturis ſanctis jugi meditatione exercitatus, & ſecularis literaturæ non ignarus, religione quoque & morum honeſtate conſpicuus. Jubente venerabili Abbate Hugone, omnes conſuetudines Cluniacenſis monaſterii in unum volumen luculento ſermone congeſſit titulum præponens operi,

Conſuetudines Cluniacenſium	lib. I.

Scripſit & alia. Claruit ſub Henrico Imperatore tertio. Anno Domini ML.

CCCXLVIII. Bernardus monachus Corbienſis in Saxonia, ordinis S. Benedicti, natione Teutonicus, vir in divinis ſcripturis nobiliter doctus & in ſecularibus literis peritiſſimus, carmine excellens & proſa, ingenio ſubtilis & diſertus eloquio. Scripſit ad Hartwinum Magdeburgenſem Archiepiſcopum luculento quidem ſermone ſed amaro volumen

Contra Henricum quartum *g*)	lib. I.

Et alia quæ non vidi. Claruit ejuſdem Henrici Imperatoris temporibus. Anno Domini MLXX.

CCCXLIX. Ivo Epiſc. Carnotenſis *h*) ex præpoſito S. Quintini Beluacenſis, ordinis canonicorum regularium divi patris Auguſtini, vir in divinis ſcripturis exercitatus, & canonum ſanctorum patrum ac generalium conciliorum cautiſſimus interpres, nec minus ſanctitate quam ſcientia reverendus, ordinem ſuum diu collapſum magnifice reformavit. Scripſit poſt Burkardum *i*) Wormacienſem Epiſcopum ex canonibus ſanctorum compendioſum decretum, quo ante Gratiani tempore utebantur Juriſtæ, quod prænotavit:

Panormiam *k*)	lib. X.	*Excerptiones Eccleſi.*
Epiſtolarum ad diverſos	lib. I.	*Juo Eccleſiæ Carnotenſis.*

Et quædam alia. Claruit ſub Henrico quarto, Anno Domini, MXC.

CCCL. Hildebertus Epiſcopus Cenomannenſis, & Turonenſis poſtmodum Archiepiſcopus, vir in divinis ſcripturis eruditiſſimus, & in ſecularibus doctrinis nulli ſuo tempore ſecundus, ingenio acutus & multum diſertus eloquio, Berengarii Turonenſis quondam diſcipulus, ſed perſecutor erroris, qui multas pro Eccleſiaſtica libertate perſecutiones & tribulationes usque ad carceres ſuſtinuit. Scripſit utroque ſtylo, metrico videlicet & proſaico quædam præclara opuſcula, *) de quibus ad lectionis noſtræ notitiam adhuc pauca pervenerunt. Scripſit eleganti metro valde pulchram & utilem expoſitionem

Super toto miſſæ officio *l*)	lib. I.	*Scribere propoſui quæ.*
De ſuo exilio	lib. I.	*Nuper eram locuples in.*
De miſeria hujus vitæ	lib. I.	
De Sacramento altaris	lib. I.	*Tollimur è medio ſa.*
Epiſtolarum ad diverſos	lib. I.	
Hymnorum & orationum diverſo metro	lib. I.	

Epitaphium Berengarii ſui quondam præceptoris in verſibus quinquaginta duobus comprehendit. Scripſit & alia plura nobis adhuc incognita. Claruit ſub Henrico quarto. Anno Domini MXC.

CCCLI. Anselmus Archiepiſcopus *m*) Cantuarienſis in Anglia ex Abbate monaſterii Beccenſis in Normannia, ordinis S. Benedicti, Lanfranci quondam auditor atque diſcipulus vir in divinis ſcripturis eruditiſſimus, & ſecularium literarum peritia nulli ſuo tempore ſecundus, vita & converſatione integer atque ſanctiſſimus, mente devotus, ore facundus, operatione ſtrenuus, vultu angelicus, inceſſu maturus, progreſſu exemplaris, ſtudio ſcripturarum continuus, & omni virtute ornatus & inſignis fuit. Scripſit pene infinita opuſcula, de quorum numero feruntur ſubjecta.

Con-

lumnas pag. 768. putat Trithemio auſam dediſſe, ut tribus libris conſtare opuſculum ſcriberet. Exſtat quoque MS. Vratislaviæ in Bibl. Rhedigeriana.

f) quarto, qui imperitavit ab A. C. 1057. ad 1105.

g) vide Sigebert. c. 165. de S. E. *h*) Vide Acta Sanctor. 20. Maj. T. V. p. 247. ſeq. ubi & vita Ivonis à Joanne Frontone ſcripta, cum notis Papebrochii. *i*) de quo ſupra. cap. 310.

k) Vocabulum hybridum ex Græco πᾶν & Latino *norma* conflatum. Licet ſint qui legant *pannomiam*, à νόμος. Cæterum non decem libris conſtat hoc opus ſed octo partibus diſtinguitur. Ut liber decretorum ab Ivone collectus, partibus XVII.

*) Hildeberti Operum non ita pridem præclaram editionem dedit Antonius Beaugeadre, Monachus Benedictinus, Pariſ. 1708. fol.

l) Hoc ſcriptum carmine compoſitum elegiaco in codice MS. membranaceo, quem poſſideo, tribuitur Mauricio Senonenſi. Sed Hildeberti eſſe ex aliorum Codicum conſenſu, & ſcribendi ipſa ratione jam non dubito, licet ſub Mauritii nomine ante aliquot annos edidi. *m*) vide Acta Sanctor. 21. April. T. 2. p. 865. ſeq.

Contra gentes cur Deus homo	lib. I.	*Sepe & studiose à mul.*
De incarnatione verbi contra Judæos	lib. I.	*Domino & patri universæ.*
De conceptu virginali	lib. I.	*Cum in omnibus religiosæ.*
Prosologium	lib. I.	*Eia nunc homuncio fu.*
Monologion	lib. I.	*Si quis unam naturam.*
De Spiritu Sancto contra Græcos	lib. I.	*Negatur à Græcis quod Spi.*
De casu diaboli	lib. I.	*Illud Apostoli, Quid habes.*
De diversitate Sacramentorum	lib. I.	*Domino & amico Walram.*
De fermento & azymo	lib. I.	*Anselmus servus ec.*
De voluntate Dei	lib. I.	*Humana ratio cum de.*
De S. Trinitate	lib. I.	
In Cantica canticorum	lib. I.	
De pace & concordia	lib. I.	
De libero arbitrio	lib. I.	*Cum liberum arbitrium vi.*
De gratia & libero arbitrio	lib. I.	*De tribus illis quæstio.*
Dialogus de veritate	lib. V.	*Quoniã Deum veritatem esse.*
De similitudinibus	lib. I.	*Voluntas tripliciter in.*
De mensuratione crucis	lib. I.	*Quoniam jubente filio tuo.*
Meditationes	lib. I.	*Domine Deus meus da cor.*
Meditationes de passione Domini	lib. I.	*Anima Christiana, anima de.*
De beata vita	lib. I.	
De beata sufficientia	lib. I.	
De bona occupatione	lib. I.	
De laudibus S. Mariæ	lib. I.	
Stimulus amoris	lib. I.	*Jesum Nazarenum à Ju.*
Pro insipiente	lib. I.	*Dubitanti utrum sit.*
Contra insipientem	lib. I.	*Quoniam non me reprehend.*
De miseria hominis	lib. I.	*Terret me vita mea.*
De Antichristo	lib. I.	
Dialogus Christiani & Gentilis	lib. I.	
De octo beatitudinibus	lib. I.	
De membris Deo attributis	lib. I.	*Ubicunque sacra scriptu.*
De Sacramentis & officiis divinis	lib. II.	*Celebratio missæ in con.*
Proverbia. i. de domo conscientiæ	lib. I.	*Domus hæc in qua habi.*
In hexameron	lib. I.	
Ad Lanfrancum Archiepiscopum	lib. I.	
De Grammatico	lib. I.	
De S. Johanne Baptista	lib. I.	
In assumtione S. Mariæ	ho. I.	*Intravit Jesus, &c. quid.*
Ad Guilhelmum Hirsaugiensem	epi. I.	*Ex quo vestra probitas mi.*
Epistolarum ad diversos	lib. I.	*Servus servorum Dei in.*
De peccato originali	lib. I.	
Sermones etiam nonnullos		

Sed & alia complura scripsisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit sub Henrico Imperatore tertio. Anno Domini MLXXX.

CCCLII. GVILHELMUS *n)* Abbas Hirsaugiensis cœnobii, in diœcesi Spirensi, ordinis S. Benedicti, natione Teutonicus, ad quem beatus Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus nonnullas conscripsit Epistolas, vir in divinis scripturis eruditissimus & in secularibus literis nulli suo tempore apud Germanos inferior, Philosophus, Astronomus & Musicus insignis, vita & conversatione sanctissimus, quippe qui multis legitur coruscasse miraculis, regularem disciplinam jamdudum collapsam in multis cœnobiis Germaniæ reformavit. Scripsit ergo pro conversatione monasticæ observantiæ ex veterum statutis,

Constitutiones monachorum	lib. II.	*Cum ego frater Guilhelmus.*
De Musica & tonis	lib. I.	*Post quam donante Deo pe.*
De horologio	lib. I.	*Quisquis veracissimum.*
De correctione Psalterii	lib. I.	*Si quis in hac necessaria.*
Ad S. Anselmum Cantuar.	epist. III.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

Alia quoque nonnulla edidit, quæ negligentia veterum in oblivionem venerunt. Moritur sub Henrico Imp. tertio, rege autem Romanorum quarto, Anno Domini MXCI. Indictione XIV. IV. Nonas Julii. Sepultus in medio Ecclesiæ Apostolorum, magna opinione sanctitatis.

CCCLIII. GISELBERTUS præpositus monasterii West in Anglia, ordinis S. Benedicti, Anselmi Cantuariensis auditor atque discipulus, vir in divinis scripturis eruditus, & secularis Philosophiæ non ignarus, ingenio promtus & cautus eloquio, nomen suum scribendo posteris notificavit

n) De hoc Guilelmo multis Trithemius in Chronico Hirshaugiensi p. 62. seqq.

ficavit, dum quædam necessaria opuscula composuit. De quibus ista feruntur, disputatio contra Judæos, *o*)

Ad beatum Anselmum Episcopum	lib. I.
In Esaiam Prophetam	lib. I.

Et quædam alia. Claruit sub Henrico quarto cum Anselmo. Anno Domini MXC.

CCCLIV. GUNTHERUS *p*) monachus Elvonensis, ordinis S. Benedicti, in divinis scripturis jugi exercitatione peritus, & in disciplinis secularium literarum nobiliter doctus, Theologus & Poeta clarus, ingenio subtilis & comptus eloquio. Scripsit & metro & prosa quædam præclara volumina, de quibus ad notitiam meam pauca pervenerunt. Extat ejus volumen eleganti metro

De passione S. Cyriaci	lib. I.

Et quædam Epistolæ. Claruit temporibus Henrici regis quarti. Anno Domini MC.

CCCLV. THEODERICUS Abbas monasterii S. Trudonis, Leodiensis diœcesis, ordinis divi patris Benedicti, natione Teutonicus, vir in scripturis sanctis studiosus & eruditus, atque in secularibus literis sufficienter instructus carmine excellens & prosa. Scripsit utroque stylo quædam præclara opuscula, in quibus suum magnifice exercitavit ingenium. E quibus feruntur subjecta, eleganti metro conscripta.

Vita sancti Trudonis	lib. I.
Vita sancti Bavonis	lib. I.
Vita sancti Remoldi *	lib. I.

Et alia plura. Claruit temporibus Henrici quarti. Anno Domini, MC.

CCCLVI. PETRUS Alphonsus ex Judæo conversus ad fidem, Moyses antea vocatus, quem rex *q*) Alphonsus de sacro fonte levans suo agnomine insignivit, vir in scripturis sanctis eruditus, & in seculari Philosophia nobiliter doctus, in argumentum suæ sinceræ fidei, scripsit sub nomine Moysi Judæi, quod fuerat, & Petri Christiani, quod esse cœpit insignem dialogum

Contra Judæos	lib. I.	*Uni & æterno primo.*
De scientia & Philosophia	lib. I.	

Et quædam alia. Claruit temporibus Henrici quarti. Anno Domini, MC.

CCCLVII. HONORIUS Augustodunensis Ecclesiæ Presbyter & scholasticus, vir in scripturis studiosissimus & valde eruditus, atque in secularibus scientiis nobiliter doctus, ingenio subtilis & clarus eloquio. Scripsit multa præclara opuscula. De quibus iste per se in libro illustrium virorum, quæ prænotavit, de luminaribus Ecclesiæ recensuit subjecta. Opus valde necessarium de Christo, de Ecclesia & de futura vita, quem prænotavit

Elucidarium	lib. III.	
De libero arbitrio	lib. I.	
Sigillum S. Mariæ	lib. I.	*Dicitis vos mirari cur.*
Speculum Ecclesiæ sive sermonum	lib. I.	
Offendiculum de sacerdotibus	lib. I.	
Summam historiarum	lib. I.	
Gemmam animæ de officiis divinis	lib. VI.	*Agmen in castris æterni.*
De imagine mundi	lib. II.	*Mundus itaque dicitur.*
In Cantica canticorum	lib. I.	*In principiis librorum.*
De luminaribus Ecclesiæ	lib. I.	*Gelasius urbis Romæ.*
De corpore Domini	lib. I.	
In hexameron	lib. I.	
De Deo & vita æterna	lib. I.	
De anima	lib. I.	
Scalam cœli de gradibus visionum	lib. I.	
Clavem Physicæ de naturis rerum	lib. I.	
In toto Psalterio	lib. I.	
In Evangelia homiliarum	lib. I.	
De Papa & Imperatore	lib. I.	
Dialogum ex opusculis Augustini	lib. I.	
Refectionem mensium de festis	lib. I.	
Pabulum vitæ de sanctis	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

Alia insuper multa edidit, quorum titulos invenire necdum potui. Claruit sub Henrico quinto. Anno Domini MCXX.

CCCLVIII. SIGEBERTUS monachus Gemblacensis, ordinis S. Benedicti, natione Gallicus, vir in divinis scripturis à juventute sua studiosissimus & multum eruditus, atque in secularibus literis nulli suo tempore in Leodiensium territorio secundus, carmine exercitatus & prosa. Scripsit utroque

o) sub *Guilelmi de Campellis* nomine exstat T. XX. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 1884. Sed *Gilberto Crispino* Abbati Westmonasteriensi ex MSti fide vindicat in Anselmo suo Clarissimus Vir Gabriel Gerberonius.

p) Non confundendus cum Gunthero Ligurini scriptore qui claruit circa A. C. 1210.

* Rumoldi. *q*) Arragoniæ, Castellæ & Legionis.

utroque ſtylo multa volumina, quibus nomen ſuum transmiſit ad poſteros. Reprehenditur autem in eo, quod Henrico Imperatori Romanæ Eccleſiæ perſecutori & rebelli adhærens, contra Hildebrandum Gregorium ſeptimum Papam literas & opuſcula ſcripſit, quæ ſuum propoſitum non decebant. Quid vero ſcripſerit, in fine illuſtrium virorum aperte declaravit. Cum in cœnobio S. Vincentii Metenſi ad inſtruendos pueros eſſet poſitus, ſcripſit heroico metro

Vitam S. Theodorici Epiſcopi	lib. 1.	
Paſſionem S. Luciæ metrice	lib. 1.	
De translatione ejusdem	lib. 1.	
Vitam Sigeberti regis	lib. 1.	
Paſſionem Thebæorum	lib. 1.	
Vitam S. Guiberti	lib. 1.	
Geſta Abbatum Gemblacenſium	lib. 1.	
Vitam S. Maclovii	lib. 1.	
Vitam S. Theobardi	lib. 1.	
Contra Papam Gregorium	lib. 1.	
Apologiam ad Imperatorem	lib. 1.	
Contra Epiſtolam Paſchalis Papæ	lib. 1.	
In Eccleſiaſten heroico metro	lib. 1.	
Hiſtoriarum poſt Euſebium	lib. 1.	
De illuſtribus viris	lib. 1.	*Marcellus Marci ur.*
De computo Eccleſiaſtico	lib. 1.	
Sermonum quoque	lib. 1.	
Epiſtolarum ad diverſos	lib. 1.	

Alia etiam poſt hæc edidit, quæ cum ſupra ſcriptis opuſculis non ſignavit. Claruit temporibus Henrici Imperatoris tertii, regis quarti. Anno Domini MCX. Chronicam ſuam perduxit usque ad annum MCXI.

CCCLIX. Calixtus Papa ſecundus, natione Burgundus, frater ducis Burgundiæ, prius Archiepiſcopus Viennenſis, ſedit in pontificatu poſt Gelaſium r) annis ſex, vir in divinis ſcripturis eruditus, & ſecularium literarum non ignarus, amator S. Jacobi Apoſtoli præcipuus ob cujus honorem Eccleſiam Compoſtellanam in Archiepiſcopatum ſublimavit. Scripſit compoſito ſermone & maxima diligentia,

De miraculis S. Jacobi	lib. 1.	*Calixtus Epiſcopus ſeruus.*
Epiſtolarum ad diverſos	lib. 1.	

Et quædam alia. Claruit ſub Henrico quinto. Anno Domini, MCXX.

CCCLX. Stephanus qui & Herrandus Halberſtatenſis Eccleſiæ quartusdecimus Epiſcopus, ex Abbate Ilſenburgenſis cœnobii, ordinis ſancti Benedicti, natione Teutonicus, vir in divinis ſcripturis eruditus & ſecularium literarum non ignarus, ingenio ſubtilis & diſertus eloquio. Scripſit non contemnendæ lectionis opuſcula, ſed in manus noſtras pauca venerunt. Scripſit in perſona Ludovici comitis elegantiſſimam & utilem epiſtolam ad Waltramum Epiſcopum Nienburgenſis Eccleſiæ, defendentem Henricum rebellem Eccleſiæ Romæ.

Defenſorium Papæ	lib. 1.	*Sicut bonus homo de bo.*
Et plures Epiſtolas ad diverſos	lib. 1.	

Et quædam alia. Moritur ſub Henrico quinto. Anno Domini, MCVII. Indictione quintadecima. Et honorifice ſepultus eſt in Reinsburg.

CCCLXI. Bernardus Abbas Clarævallenſis primus, ordinis Ciſtertienſis, natione Burgundus, vir nobilis & ſanctus, qui multis & in vita & poſt obitum miraculis claruit, in divinis ſcripturis eruditus, & ſecularium literarum non ignarus, ingenio ſubtilis, & ornatus eloquio, quippe qui nihil in ſuis neglexit ſcriptis, quod ad ornandam orationem poſſet conducere. Edidit multa præclara opuſcula, de quibus feruntur ſubjecta:

De conſideratione ad Eugenium	lib. v.	*Subit animam dictare ali.*
Meditationum ſuarum	lib. 1.	*Multi multa ſciunt &*
De contemptu mundi ad clericos	lib. 1.	*Ad audiendum ut credi.*
De gradibus humilitatis	lib. 1.	*Rogaſti me frater Gotfrid.*
De gratia & libero arbitrio	lib. 1.	*Loquente me nuper co.*
Ad milites templi	lib. 1.	*Hugoni militi Chriſti &.*
Speculum vitæ religioſæ	lib. 1.	*Si quis inter vos emen.*
De ſcala clauſtrali	lib. 1.	*Cum die quadam corpora.*
Ad Carthuſienſes	lib. 1.	*Fratribus de monte Dei.*
De conſcientia	lib. 1.	*Conſcientia in qua per.*
De ordine vitæ	lib. 1.	*Hortatur quidem timidam.*
De duobus oculis animæ	lib. 1.	
De confeſſione peccatorum	lib. 1.	
De præcepto & diſpenſatione	lib. 1.	*Domino Abbati Columbenſi.*

r) Secundum.

Ad Henricum Senonensem	lib. I.	*Placuit præstantiæ ve.*
Ad Hugonem S. Victoris	lib. I.	*Si tibi videor tardius.*
Contra Gerardum *s*)	lib. I.	*Virtus in pace acqui.*
Contra hæreticum *t*) ad Papam	lib. I.	*Periculosa quæque &.*
De miseria hujus vitæ	lib. I.	*Dies hominis sunt sicut um.*
De tentationibus & ocio	lib. I.	*Servum Dei gratis Deo.*
De voluntate	lib. I.	*Omnia genera vitiorum.*
Ad Cluniacenses Apologia	lib. I.	*Usque modo si qua me.*
De gradibus charitatis	lib. I.	*Viro illustri domino Au.*
De passione Domini	lib. I.	
Super Magnificat	lib. I.	
De diligendo Deo	lib. I.	*Venite ascendamus.*
In Psalmum *qui habitat*	lib. I.	*Considero labores vestros*
In Cantica canticorum. homil. LXXXVI.	lib. I.	*Vobis fratres alia quam aliis.*
Super *Missus est Angelus*	lib. I.	*Scribere me aliquid.*
Ad sororem suam de modo vivendi	lib. I.	*Charissima mihi in Christo.*
Vita Malachiæ Episcopi	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	*Satis & plus quam satis.*
Sermones plures	lib. I.	*Hodie fratres celebramus.*
Et quædam alia		

Claruit sub Conrado Imperatore tertio. Anno Domini MCXL. *u*)

CCCLXII. ANSELMUS Laudiniensis *x*) scholasticus, in scripturis divinis valde studiosus, & longa exercitatione peritus, atque in secularium literarum disciplinis nobiliter doctus, ingenio acutus, sermone scholasticus, non minus vita quam scientia insignis, novo expositionis genere utriusque testamenti scripturas *glossa interliniali & marginali* ex Patrum scriptis explanavit. Scripsit etiam alia quædam opuscula, quæ ad me non venerunt. Fertur

In Psalterium commentariorum	lib. I.

Et quædam epistolæ. Claruit sub Henrico quarto, Anno Domini, MCX.

CCCLXIII. HUGO Presbyter & monachus S. Victoris Parisiensis, ordinis canonicorum regularium Augustini, & Abbas ut ferunt ibidem, natione Saxo, *y*) vir in divinis scripturis eruditissimus, & in seculari Philosophia nulli priscorum inferior, qui velut alter Augustinus doctor celeberrimus suo tempore est habitus, ingenio subtilis, & ornatus eloquio, nec minus conversatione quam eruditione venerandus. Scripsit multa & pene infinita opuscula, de quibus ad manus nostras pauca hucusque pervenerunt.

Summa sententiarum suarum	lib. I.	
De anima Christi	lib. I.	
De Sacramentis	lib. XII.	*Arduum profecto & la.*
Didascalion	lib. VI.	*Omnium expetendorum pri.*
De arra animæ	lib. I.	*Loquar secrete animæ*
De modo orandi	lib. I.	*Quo studio & quo affe.*
De laude charitatis	lib. I.	*Tam multos jam lauda.*
De institutione novitiorum	lib. I.	*Quia fratres largiente Do.*
In regulam S. Augustini	lib. I.	*Hæc præcepta quæ.*
De mystica arca Noe	lib. V.	*Cum sederē aliquando in con.*
In Ecclesiasten, homil. XVI.	lib. I.	*Quæ de libro Salomo.*
In Cantica canticorum	lib. I.	*In principio laboris.*
In Threnos Hieremiæ	lib. I.	*Quomodo sedet, &c. quantum*
In Hierarchias Dionysii	lib. XIV.	*Judæi signa quærunt.* (*ad.*
De laude patrum	lib. I.	
De perpetua virginitate S. Mariæ	lib. I.	
Super Magnificat	lib. I.	
Super *tota pulchra es*	lib. I.	
De amore sponsi & sponsæ	lib. I.	
De medicina animæ	lib. I.	*Homo microcosmos id est.*
De meditatione	lib. I.	*Meditatio est frequens.*
De incarnatione verbi	lib. I.	*Quidam fuerunt qui.*
De sapientia Christi	lib. I.	*Quæritis de anima.*
De vanitate mundi	lib. I.	*O munde immunde, &c.*
De substantia dilectionis	lib. I.	
De septem donis Spiritus Sancti	lib. I.	
De disciplina	lib. I.	

In

s) Engolismensem Episcopum, est Epistola CXXVI. ad Episcopos Aquitaniæ.
t) Contra Petrum Abælardum ad Innocentium II. Epist. CXC.
u) defunctus A. C. 1153. ætat. 63. XIII. Cal. Sept. *x*) Laudunensis in Gallia.
y) Recte hoc Trithemius. Vide Meibomium T. 3. rerum German. p. 429. seq. & Leibnitium τὸν μακαρίτην præfat. ad T. 2. accessionum Historicar.

In quinque libros Moysi	lib. I.	
De mysteriis Ecclesiæ	lib. I.	
De spiritu & anima	lib. I.	*Quia dictum est mihi.*
De oratione dominica	lib. II.	*Septem sunt petitiones.*
De confessione	lib. I.	*Solus solitudinem, &c.*
In Ezechielem Prophetam	lib. I.	
Epitoma Philosophiæ	lib. I.	
In quosdam Psalmos	lib. I.	
De nuptiis & concupiscentia	lib. I.	
De natura Dei simplici	lib. I.	
De triplici voluntate in Christo	lib. I.	*Quæris de voluntate.*
De potestate & voluntate Dei	lib. I.	*Quæritis de potesta.*
De sacra scriptura	lib. II.	*Lectorem divinarum scri.*
De natura animalium	lib. I.	*Leo fortissimus bestia.*
De contemplatione	lib. I.	*Spiritalis domini, &c.*
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

Sermones etiam composuit plures, & alios diversos variosque tractatus. Claruit sub Henrico Imperatore quinto. Anno Domini, MCXXX.

CCCLXIV. RUPERTUS Abbas Tuitiensis cœnobii juxta Coloniam Agrippinam, ordinis sancti Benedicti, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis Spiritu Sancto per visionem illustrante doctissimus, & secularium literarum non ignarus, monachus S. Laurentii Trajectensis, propter incredibilem eruditionem suam à Frederico Coloniensi Archiepiscopo inde assumptus, & in Abbatem Tuitiensis monasterii sublimatus, multa præclara opuscula composuit. Ex eo siquidem tempore, quo cœnobium in juventute sua ingressus est, tantum se in Scripturis sanctis exercitaverat, ut nec dormiens quidem à meditandis illis videretur posse quiescere, quin lingua & labia ejus quasi legendo moverentur. De cujus opusculis ego tantum ad præsens reperi subjecta. Ad Cunonem Abbatem Sigebertensem, postea Episcopum Ratisponensem,

De victoria verbi Dei	lib. XIII.	*Nuper eum tu hospes op.*
In Genesim	lib. IX.	*Quicunque fideli anima dum.*
In Cantica canticorum	lib. VII.	*Qui contra hominem similem.*
In librum sancti Job	lib. X.	
In libros regum de David	lib. XV.	
De sancta Trinitate in vetus testament.	lib. XLII.	
In Apocalysin Johannis	lib. XII.	*Ut tu quoque venerabi.*
De officiis divinis	lib. XII.	*Ea quæ per circulum anni.*
Meditationes de incendio Tuitiensi	lib. III.	*Ecce quomodo criminator.*
In XII. Prophetas minores	lib. XXX.	
In Evangelium Matthæi	lib. VIII.	
In Evangelium Johannis	lib. XIV.	
Super regulam Sancti Benedicti	lib. I.	
Apologeticum ejusdem operis	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

Denique fertur & alia plura scripsisse, & novum ac vetus testamentum pro majori parte in multis libris explanasse, de quibus usque in præsens nihil vidimus, præter ea quæ signavimus. Claruit multa sanctitate, doctrina & miraculis coruscans, sub Henrico quinto. Anno Domini, MCXXIV. Et sub Lothario tertio moritur. *z*)

CCCLXV. RUPERTUS Abbas cœnobii Lympurgensis in diœcesi Spirensi, ordinis S. Benedicti, natione Teutonicus, vir tam in divinis scripturis quam in secularibus literis magnifice doctus, vita & conversatione insignis, adeo ut revelationibus crebris meruerit visitari divinis. Hic multis annis in Gymnasio Parisiensi Philosophiæ seculari operam dedit, & Philosophus nobilis evasit. Sed considerans præsentis vitæ inanem esse Philosophiam, studium vanitatis deseruit, & ad patriam revertens, in dicto cœnobio monachus, & demum Abbas factus est. Scripsit autem non contemnendæ lectionis opuscula, de quibus ego tantum reperi subjecta.

In Cantica canticorum	lib. IV.	*Quicunque suiipsius rerum.*
De contemptu mundi	lib. II.	*Mundus indebito nomine.*
De S. Johanne Baptista	lib. I.	*Refert historicus evan.*
Revelationum suarum	lib. I.	*Anno Dominicæ incarnatio.*

Scripsit quosdam sermones de sanctis, quorum corpora vel patrocinia in eodem Lymburgensi monasterio habebantur. Claruit sub Henrico Imperatore quinto non sine opinione sanctitatis. Anno Domini, MCXXIV.

CCCLXVI. RUDOLPHUS Abbas S. Trudonis in diœcesi Leodiensi, ordinis divi patris Benedicti, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis jugi exercitatione peritus, & in secularibus literis non infime doctus, carmine valens & prosa, & Musicus excellens, nec minus opere quam scientia clarus. Scripsit utroque stylo non spernenda opuscula, de quibus feruntur:

z) A. C. 1135.

Contra Simoniacos lib. VII.
Chronica quoque *a)* lib. I.
Carmina multa

Cantus etiam in laude ſanctorum plures dulci & regulari melodia compoſuit. Claruit ſub Henrico quinto. Anno Domini MCXXV.

CCCLXVII. FRANCO ſecundus Abbas cœnobii Haffligemenſis, ordinis S. Benedicti, vir in divinis ſcripturis eruditus, & ſeculari doctrina ſufficienter iuſtructus, ingenio valens & clarus eloquio, ſcripſit tam metro quam proſa quædam commendanda opuſcula, quibus nomen ſuum cum gloria transmiſit ad poſteros. Cum adhuc in cœnobio prædicto ſimplex eſſet monachus, jubente Fulgentio Abbate ſuo incepit opus inſigne, quod poſtmodum Abbas factus perfecit, ſcientia & eloquentia ornatum,

De gratia Dei lib. I. *b)*
De ſtatu futuræ gloriæ metrice lib. I.
Epiſtolarum ad diverſos lib. I.
Sermones de beata virgine lib. I.

Et quædam alia. Electus eſt in Abbatem præfatæ Haffligemenſis cœnobii, ſub Henrico Imperatore quinto. Anno Domini MCIX. Indictione XIII.

CCCLXVIII. GILBERTUS Epiſcopus Pictavienſis ex ſcholaſtico Pariſienſi, cognomento *Porreta*, natione Gallicus, vir in divinis ſcripturis multum exercitatus, & in ſecularibus literis magnifice doctus, ingenio ſubtilis & novitate terminorum confuſus eloquio, à beato Bernardo in quibusdam arguitur hæreſeos, & in concilio Remenſi ab Eugenio celebrato convictus, renuntiaſſe fertur errori. Sunt qui eum excuſent, authoritates in expoſitionibus ſuis inductas dicentes ab aliquibus minus ſane intellectas. Nos autem cum Romana Eccleſia ſentientes, ſemel per eam concluſa, nulli infringere licere confitemur. Scripſit autem Gilbertus multa opuſcula, de quibus ferunter ſubjecta:

In totum Pſalterium lib. I.
In omnes epiſtolas Pauli lib. XIV.
In Evangelium Johannis lib. I.
In Boëtium de Trinitate lib. I. *Libros quæſtionum, &c.*
Sermones plures lib. I.

Et quædam alia. Claruit ſub Conrado Imperatore tertio. Anno Domini, MCXL. *c)*

CCCLXIX. LUCAS Abbas montis S. Cornelii, ordinis divi patris Benedicti, *d)* in ſcripturis ſanctis continua exercitatione doctus, & in ſecularibus literis pro ſuo ſtatu ſufficienter inſtructus, in exponendis divinis voluminibus nobile ſortitus ingenium, nomen ſuum varia ſcribendo ſyntagmata, ad poſteritatis notitiam transmiſit. Sed nihil eorum ad manus noſtras memini perveniſſe. Fertur ejus inſigne opus ad Milonem Tarvanenſis Eccleſiæ Epiſcopum virum æque doctiſſimum, quod necdum vidi, *)

In Cantica canticorum lib. I.
Sermones & epiſtolæ plures

Et quædam alia. Claruit temporibus Lotharii ultimi Imperatoris. Anno Domini MCXXX.

CCCLXX. WILBERTUS Epiſc. Carnotenſis, in divinis ſcripturis ſtudioſus & valde peritus, atque in diſciplinis ſecularium literarum nulli ſuo tempore doctorum inferior, ingenio acutus, & ſatis ornatus eloquio, moribus & vita inſignis, & beatiſſimæ Dei genitricis Mariæ amator & cultor præcipuus. Scripſit inſigne opuſculum de hac prophetia: *Non auferetur ſceptrum de Juda*,

Contra Judæos lib. I.
De nativitate S. Mariæ ſerm. I. *Approbatæ conſuetud.*
Sermones varios lib. I.

Alia quoque nonnulla ſcripſiſſe dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt. Credo eum floruiſſe ſub Henrico quarto. Anno Domini MC.

CCCLXXI. ODO Epiſcopus Cameracenſis, vir in ſcripturis ſanctis eruditus, & in literis humanitatis nobiliter doctus, ingenio ſubtilis & clarus eloquio, in componendis & declamandis homiliis ad populum veterum more non mediocriter inſignis. Scripſit diſputationem, quam habuerat cum quodam Judæo de myſterio dominicæ incarnationis ſub dialogo, annotatis prima ſui nominis litera & Judæi ſecum diſputantis

Ad Wilbodonem monachum lib. I.
In Canonem miſſæ lib. I.
De villico iniquitatis lib. I. *Homo quidam erat dives.*

Homilias & epiſtolas plures. Et quædam alia non pauca compoſuit, quæ ad notitiam meam non venerunt. *e)*

CCCLXXII. EMONDUS monachus Cantuarienſis in Anglia, ordinis S. Benedicti, Anſelmi Archiepiſc. quondam auditor atque diſcipulus, vir in divinis ſcripturis diuturna exercitatione doctus

a) Chronicon Abbatiæ S. Trudonis libris XV. ab A. C. 999. ad 1136. editum à Dacherio T. VII. ſpicileg.
b) libris XII. digeſtum hoc opus exſtat T. XXI. Bibl. Patrum edit. Lugd.
c) Defunctus A. 1154. *d)* imo Præmonſtratenſis.
*) Exſtat hoc opus ex Apronii Commentariis excerptum T. XIV. Bibl. Patrum edit. Lugd.
e) Obiit A. C. 1113.

doctus, & secularium literarum non ignarus. Scripsit non spernendæ lectionis opuscula, quibus & fidelium ædificationi profuit & nomen suum posteris notificavit. E quibus extat volumen unum de discordia, quæ fuit inter Guilhelmum Anglorum regem & S. Anselmum præfatum Cantuariensem Archiepiscopum,

De libertate Ecclesiastica	lib. I.	
Vita ejusdem Anselmi	lib. I.	

Et quædam alia. Claruit temporibus Henrici quarti. Anno Domini, MCXX.

CCCLXIII. GRATIANUS monachus Bononiensis sive Classensis, ordinis S. Benedicti patria (ut quidam volunt) Etruscus, vir in divinis scripturis eruditissimus, & mirabili studio flagrans ingenio promptus & clarus eloquio, vita quoque & conversatione insignis. Scripsit post Ivonem *p)* Carnotensem Episcopum volumen decretorum insigne ex veterum statutis, sanctionibus & scriptis, quo juris canonici professores usque in præsens utuntur in scholis, ab Eugenio Papa tertio approbatum, *q)* Cujus titulus est:

Concordia discordantium canonum	lib. IV.	*Humanum genus duobus.*

Composuit & alia quædam. Claruit sub Henrico quarto. Anno Domini, MCXX.

CCCLXXIV. HUGO monachus Corbiensis, ordinis S. Benedicti, dictus de Folieto, vir in scripturis sanctis veterum lectione dives & eruditus, ingenio clarus & dulcis eloquio, nec minus conversatione quam scientia venerabilis, nomen suum scriptis notificavit posteritati. Scripsit enim insigne volumen *r)* omnibus religiosis & Deum timentibus non tam utile quam jocundum, in quatuor distinctum libellis, ut sequitur, prænotatis.

De claustro materiali	lib. I.	*De ordinatione claustri.*
De claustro spiritali	lib. I.	
De claustro animæ	lib. I.	*Animæ claustrum contem.*
De claustro Paradisi	lib. I.	*In cœlesti Hierusalem clau.*

Et quædam alia. Cluruit temporibus Henrici quarti, Anno Domini, MCXX.

CCCLXXV. RICHARDUS monachus S. Victoris Parisiensis, ordinis canonicorum regularium S. Augustini, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in seculari Philosophia nobiliter doctus, ingenio præstans, eloquio scholasticus, moribus & conversatione præcipuus. Scripsit multa & pene infinita opuscula, quibus utilitati credentium multum profuit, & nomen suum immortalitati consecravit. E quibus ista feruntur.

De S. Trinitate	lib. VI.	*Justus meus ex fide vi.*
De contemplatione	lib. V.	*Surge Domine in requiem.*
De XII. Patriarchis	lib. I.	*Beniamin adolescenti.*
In arcam mysticam	lib. V.	*Mysticam illam Moysi.*
In Cantica canticorum	lib. I.	*In lectulo, &c. anima quæ.*
De exterminatione mali	lib. I.	*Quid est tibi mare quod.*
De promotione boni	lib. I.	*Omne caput languidum.*
Contra Judaizantes	lib. I.	*Ecce virgo concipiet &.*
De tabernaculo fœderis	lib. I.	
De XLII. mansionibus	lib. I.	
De quatuor gradibus charitatis	lib. I.	
De sacerdotio Melchisedech	lib. I.	
De XII. apparitoribus	lib. I.	
De studio sapientiæ	lib. I.	
De profectu monachorum	lib. I.	
De oratione mentali	lib. I.	
De triplici holocausto	lib. I.	
De authoritate Petri	lib. I.	*Quodcunque ligaveris.*
De potestate judiciaria	lib. I.	*In regeneratione cum se*
De differentia peccatorum	lib. I.	*Quoniam quæstioni tuæ, &c.*
De instructione novitiorum	lib. I.	*Afferte Domino filios Dei.*
De spiritu blasphemiæ	lib. I.	*Quæ in Evangelio.*
De officiis Ecclesiæ	lib. I.	
De diversis affectibus	lib. I.	
Epitoma totius Bibliæ	lib. I.	
In Apocalypsin Johannis	lib. I.	
In Danielem Prophetam	lib. I.	
Chronica ab initio mundi	lib. I.	
De gemino Pascha	lib. I.	
Divisionum vel exceptionum	li. XXIV.	*Deus summe bonus &.*
De visione Nabuchodonosor	lib. I.	
De sacrificio Abrahæ	lib. I.	
De quatuor ventis	lib. I.	

p) de quo supra, cap. 349. *q)* A. C. 1151.
r) Male ab aliis tributum Hugoni Victorino. Vide Oudinum supplemento ad Bellarmin. p. 393.

De verbis Eſaiæ	lib. I.	*In illa die nutriet homo.*
De verbis Apoſtoli	lib. I.	*Quæris quomodo, &c.*
De actibus Apoſtolorum	lib. I.	*Miſit Herodes rex ma.*
De charitate violenta	lib. I.	
De novitate vitæ	lib. I.	*Expurgate vetus fermen.*

Alia inſuper multa compoſuit, epiſtolas, ſermones & varios tractatus. Claruit ſub Conrado Imperatore tertio. Anno Domini, MCXL. *s*)

CCCLXXVI. GUIDO quintus prior Carthuſiæ, vir in divinis ſcripturis longo ſtudio peritus, & ſecularium literarum non ignarus, ingenio placidus, & eloquio clarus, nec minus converſatione quam doctrina venerabilis. Fertur nonnulla compoſuiſſe opuſcula, quibus nomen ſuum immortalitati donatum eſt. E quibus extat inſigne opus luculento ſermone conſcriptum,

De vita Hugonis Granapol. *t*) Epiſcopi	lib. I.
De inſtitutionibus Carthuſ.	lib. I.

Et quædam alia. Epiſtolas beatiſſimi patris Hieronymi nimio ſcriptorum vitio depravatas diligenti ſtudio ad veritatis limam emendavit, & in unum comportavit. Moritur ſub Lothario Imperatore juniore. Anno Domini, MCXXXVII. Indictione XV. ſexto Cal. Auguſti.

CCCLXXVII. PETRUS Lombardus Epiſcopus Pariſienſis *u*) ex ſcholaſtico, vir in divinis ſcripturis ſtudioſiſſimus & nobiliter doctus, ingenio ſubtilis & clarus eloquio, nomen ſuum ſcribendo cum tanta gloria transmiſit ad poſteros, ut usque in hodiernum diem ſuis opuſculis Theologorum ſchola ubique exercitata, ſingulari veneratione *magiſtrum* eum nominet & habeat. Scripſit enim ſagaci ſtudio ex dictis ſanctorum patrum commendabile opus

Sententiarum	lib. IV.	*Cupientes aliquid de.*
In totum Pſalterium	lib. I.	*Cum omnes Prophetias ſpiritus.*
In omnes Epiſtolas Pauli	lib. XIV.	*Principia rerum requiren.*
Sermones varios	lib. I.	

Alia quoque non pauca compoſuit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit ſub Conrado Imperatore tertio. Anno Domini, MCXL.

CCCLXXVIII. ECKARDUS primus Abbas monaſterii S. Laurentii, quod Vraugia dicitur, in diœceſi Herbipolenſi in Hircinia ſylua, ordinis S. Benedicti, natione Teutonicus, *x*) vir in divinis ſcripturis eruditiſſimus, & in ſecularibus literis nulli inter Germanos ſuo tempore doctorum inferior, metro excellens & proſa. Scripſit non ſpernendæ lectionis opuſcula, quibus ingenii ſui vivacitatem declaravit. De quibus ego tantum vidi opus inſigne, ad imitationem Boëtii gemino ſtylo compactum ad inſtructionem & conſolationem monachorum & omnium fidelium Deum timentium, valde utile & neceſſarium, quod prænotavit:

Laternam monachorum	lib. V.

Sermones quosdam elegantes, variasque Epiſtolas ad diverſos compoſuit. Claruit ſub Conrado tertio Imperatore. Anno Domini, MCXXX. In medio Eccleſiæ præfati monaſterii ſepultus.

CCCLXXIX. ENGELBERTUS Abbas *y*) cœnobii Admonteſis, ordinis S. Benedicti, natione Teutonicus, vir in divinis ſcripturis valde ſtudioſus & eruditus, atque in ſecularium literarum diſciplinis ſufficienter inſtructus, ingenio & eloquio clarus, nec minus converſatione quam ſcientia reverendus, nomen ſuum varia ſcribendo & exponendo notificavit, & tam verbo quam exemplo ad ædificationem fratrum ſuorum non infima fecit. Scripſit enim

Sermones elegantes	lib. I.
De vitiis & virtutibus	lib. I.

Sed & alia nonnulla edidit, quæ ad notitiam meam minime venerunt.

CCCLXXX. PETRUS Presbyter Eccleſiæ Trecenſis, cognomento *Comeſtor* ſive *manducator*, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, atque in ſecularibus literis egregie doctus, carmine exercitatus & proſa, ſcripſit utroque ſtylo quædam præclara opuſcula, quorum authoritas ab Eccleſia longo jam uſu comprobatur. Comeſtor autem ſive manducator idcirco dictus eſt, quod ſcripturarum authoritates in ſuis ſermonibus & opuſculis crebrius allegando quaſi in ventrem memoriæ manducarit. Scripſit inter cætera ingenii ſui volumina, inſigne opus ad Guilhelmum Senonenſem Archiepiſcopum, omnes libros Bibliæ hiſtoriales & breviter & utiliter exponendo, quod jam ex uſu prænotatur

Hiſtoria ſcholaſtica	lib. XX. *z*)	*Imperatoriæ majeſtatis.*
De laudibus ſanctæ Mariæ	lib. I.	
Sermones de tempore	lib. I.	
Sermones de ſanctis	lib. I.	
Et alia complura	lib. I.	

Claruit

s) defunctus A. C. 1173.

t) Gratianopolitani Epiſcopi Hugonis vita à Guidone ſcripta exſtat apud Surium & in Actis Sanctor. I. April.

u) Epiſcopus A. 1159. obiit A. 1164.

x) Alius Eckardus Teutonicus, de cujus erroribus Natalis Alex. T. VII. Hiſt. Eccleſ. p. 103. ſeq. edit. in fol.

y) ab A. C. 1297. Hic eſt cujus liber de ortu progreſſu & fine Imperii Rom. prodiit cum Hudoeporico Bavarico Caſp. Bruſchii: nec non carmen Panegyricum Heroicum in coronationem Rudolphi Habſpurg. factam A. 1273.

z) Male XVI. in Hiſtoria literaria præſtantiſſ. Cavei.

Claruit ſub Frederico Imperatore primo. Anno Domini, MCLX.

CCCLXXXI. PETRUS Dialecticus Pariſienſis, dictus *Abelardus* natione Gallus, vir in ſeculari Philoſophia eruditiſſimus, & in divinis ſcripturis nobiliter doctus, gaudens novitate terminorum & altiora ſe ſcrutari tentans, oppreſſus à gloria plures incidit errores, & agente ſancto Abbate Bernardo in Senonenſi concilio *a)* cum pravis ſuis doctrinis condemnatus. Ab hoc tempore Philoſophia ſecularis ſacram Theologiam ſua curioſitate inutili fœdare cœpit. *b)* Scripſit autem Petrus iſte nonnulla opuſcula, quibus ſi errores non miſcuiſſet, utilitati poſteritatis profuiſſe poterat. E quibus extat volumen dialectica obſcuritate ſubumbratum, multis ſententiis varium, quod prænotare voluit,

Theologiam ſuam	lib. I. *c)*
Scito teipſum	lib. I.

Et quædam alia. Claruit ſub Conrado Imperatore tertio. Anno Domini MCXL.

CCCLXXXII. ADELPHUS Abbas ordinis S. Benedicti, *d)* vir in divinis ſcripturis longa exercitatione peritus, & ſecularium literarum non ignarus, regularis obſervantiæ cultor indefeſſus, ut ſe verbo & exemplo ovibus Chriſti ſibi commiſſis utilem poſſet exhibere paſtorem, fertur ad earum utilitatem nonnulla cudiſſe opuſcula in quibus dives ingenii vena ornatum commendat eloquium. De quibus extant elegantes

Sermones ad fratres	lib. I.
Contra Sarracenos	lib. I.

Cætera quæ compoſuiſſe dicitur, ad notitiam meam non venerunt.

CCCLXXXIII. GUILHELMUS Abbas S. Theoderici *e)* & poſtea ut dicitur monachus *f)* Clarevallenſis ſub divo patre Bernardo ordinis Ciſtertienſis vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, vita quoque & ſanctitate converſationis inſignis, & ob id eidem ſingulariter dilectus, edidit non ſpernendæ lectionis opuſcula. De quibus ad meam notitiam pauca pervenerunt. Incepit ſcribere, ſed morte præventus non perfecit,

Vitam S. Bernardi Abbatis	lib. I.	*Scripturis vitam ſervi tui.*
Speculum fidei	lib. I.	
Ænigma fidei	lib. I.	
Sententiarum fidei	lib. I.	
Ad Theophilum de natura animæ	lib. I.	
De contemplando Deo	lib. I.	
De natura & dignitate amoris	lib. I.	
De Sacramento altaris	lib. I.	
Meditationes pro novitiis	lib. I.	
Contra Petrum Abelardum	lib. I.	
In Cantica canticorum imperfectum	lib. I.	
In epiſtolam Pauli ad Romanos	lib. I.	

Et quædam alia. Sunt qui dicant hunc Guilhelmum cum adhuc Abbas eſſet S. Theoderici, vulgatam ad Carthuſienſes illam ſcripſiſſe epiſtolam cujus initium eſt: *Fratribus de monte Dei orientale lumen,* quæ beato Bernardo à multis adſcribitur. Claruit ſub Conrado Imperatore tertio. Anno Domini MCXL. Et ante Bernardum, cum unum de vita ipſius librum compleſſet, moritur, cui Arnoldus Abbas Bonævallis quatuor alios adiecit libros.

CCCLXXXIV. CONRADUS monachus Hirſaugienſis cœnobii in confinibus Suevorum, ordinis S. Benedicti, natione Teutonicus, Spirenſis diœceſis, vir in divinis ſcripturis eruditiſſimus, & in ſecularibus literis valde peritus, Philoſophus, Rhetor, Muſicus, & Poeta inſignis, ſub nomine *peregrini* multa præclara compoſuit opuſcula, in quibus ornata ſententiarum diſpoſitio, & venuſti ſermonis cultura, nulli veterum inferiorem ſuum declarant authorem. De his ad meam notitiam ſubjecta tantum pervenerunt. Opus dialogorum inſigne ſub nomine *Peregrini* Presbyteri, & *Theodoræ* Deo ſacratæ virginis, quod prænotavit,

Speculum virginum	lib. VIII.	*Collaturo tecum o Theodora.*
In Evangelia per annum	lib. I.	*Quia in litera veteris Teſt.*
De vita ſpiritus & fructu mortis	lib. I.	*Cum omnis Divinæ paginæ.*
Matricularius	lib. I.	*Cum manifeſtum ſit mun.*
De laudibus S. Benedicti, metrice	lib. I.	*Luce velut ſolem.*
Diaſcalon *)	lib. I.	*Quia te video diuva.*
De Muſica & tonis	lib. I.	*Muſica eſt ſecundum cujuſdam*

De cæteris nihil vidi. Fuit alius quidam declamator ordinis prædicatorum, qui ſecundum modernorum conſuetudinem ſermones ad populum compoſuit ſub nomine *Peregrini*, noſtro multum eloquio inferior, & tempore quoque poſterior. Quicquid autem Conradus iſte ſcripſit Tullianam reſonat eloquentiam, quod alter non potuit. Claruit ſub Conrado Imperatore tertio. Anno Domini, MCXC.

a) A. C. 1140. *b)* Notatu dignum judicium Trithemii de originibus & natura Scholaſticæ Theologiæ, Confer Jac. Thomaſii diſſ. de Doctoribus ſcholaſticis Latinis. *c)* libris III. diſtinguitur.

d) clarus circa A. C. 1160. *e)* in Monte aureo prope Remos.

f) Signiacenſis. Vide Caſimirum Oudinum in vita hujus Guilelmi, in opuſculis ſacris veterum aliquot Galliæ & Belgii ſcriptorum Lugd. Bat. 1692. 8. *) Didaſcalon.

CCCLXXXV. ARNOLDUS Abbas Bonævallis, *g*) ordinis Cistertiensis, beati Bernardi Abbatis quondam familiaris amicus, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, secularium quoque literarum non ignarus, ingenio promptus, & clarus eloquio, nec minus conversatione quam doctrina conspicuus, nomen suum scribendo posteritati notificavit. Defuncto namque Guilhelmo Abbate S. Theoderici, & opus vitæ S. Bernardi imperfectum *h)* relinquente, ipso etiam sancto jam cœlestia regna tenente, scripsit & fecit

Vitam S. Bernardi	lib. 1.	*Virorum illustrium gesta.*

Et quasdam Epistolas. Claruit sub Frederico Imperatore primo. Anno Domini, MCLX.

CCCLXXXVI. RICHARDUS *i*) monachus Cluniacensis, ordinis S. Benedicti, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis omnium fama suo tempore doctissimus, ingenio subtilis, & disertus eloquio, qui varia scribendo & componendo syntagmata, nomen suum cum ingenti gloria ad posteritatis notitiam transmisit. Nihil tamen eorum ad manus nostras hucusque memini pervenisse. Fertur autem ejus insigne & clarum opus,

Historiarum temporum	lib. 1.
Epistolarum ad diversos	lib. 1.

Claruit temporibus Frederici Imperatoris primi. Anno Domini, MCLX.

CCCLXXXVII. GANFREDUS *k)* Antissiodorensis monachus Cistertiensis ordinis, Petri Abelardi quondam auditor atque discipulus, sed ne fieret etiam imitator erroris, ad magisterium S. Bernardi Clarevallensis se contulit, sub cujus discipulatu doctrina & religione clarus, non contemnendæ lectionis opuscula composuit, quibus nomen suum etiam posteris notificavit.

Contra Petrum Abelardum	lib. 1.
In Apocalypsin Johannis	lib. 1.
Epistolarum ad diversos	lib. 1.

Claruit temporibus Frederici Imperatoris primi. Anno Domini, MCLX.

CCCLXXXVIII. PETRUS clericus Ecclesiæ Remensis, dictus *de Riga*, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, atque in secularibus literis inter omnes doctores sui temporis doctissimus, Grammaticus & Philosophus insignis, carmine excellens & prosa. Scripsit utroque stylo non pauca volumina, quibus nomen suum posteris notificavit. E quibus ego vidi opus tantum metricum insigne super Bibliam quod *Auroram l)* prænotavit, ut sequitur.

In Genesim	lib. 1.	*Initium mundi quales.*
In Exodum	lib. 1.	*Hac duodena patrum.*
In Leviticum	lib. 1.	*Vox autem Domini Moysen.*
In Numeros	lib. 1.	*Alloquitur Moysen Deus.*
In Deuteronomium	lib. 1.	*Hac sunt verba Dei.*
In Josue	lib. 1.	*Post Moysen Josue.*
In Judicum	lib. 1.	*Peccat Hebræus, ait.*
In Ruth	lib. 1.	*Ad Ruth festinat pe.*
In Regum	lib. III.	*Monte manens Effra.*
In Cantica canticorum	lib. 1.	*Solus Origenes cum do.*
In quartum Regum	lib. 1.	*Regnavit Salomon.*
In Danielem	lib. 1.	*Postquam subjectos sibi.*
In Tobiam	lib. 1.	*Qui legis historiam*
In Job	lib. II.	*Librum Job Moysi quidam.*
In librum Judith	lib. 1.	*Eustochio Paulaque*
In librum Hester *m*)	lib. 1.	*Usque sub Aethiopes qua.*
In libros Machabæorum	lib. 1.	*Magnus Alexander.*
In Evangelicam historiam	lib. 1.	*Claruit Herode jus re.*
In Actus Apostolorum	lib. 1.	*Tiberii nonodecimo.*
Recapitulationum	lib. 1.	*Hac de lege nova vet.*
De Grammatica	lib. 1.	

Alia insuper multa edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt. In præfatis opusculis libros historiales Bibliæ mira brevitate exposuit observata diligenter lege metri, historico allegoricoque sensu singula declaravit. *n)*

CCCLXXXIX. JOACHIM Abbas Florensis cœnobii, ordinis S. Benedicti, ex Calabria oriundus, vir in divinis scripturis studiosus & exercitatus, qui ut Propheta *o*) suo tempore habitus etiam futura prædicere conatus est. Sed mihi videtur (ut salua opinione sua vel suorum loquar) ex conjecturis scripturarum illum magis locutum quam prophetasse. Nam ut de cæteris interim

g) Hic Arnoldus Bonævallis in Allobrogibus Abbas Ordinis Cisterc. non confundendus cum Arnold. Abbate Bonævallis in diœcesi Carnotensi, Ord. Benedicti, cujus scripta exstant ad calcem operum S. Cypriani.

h) supra c. 383. *i)* patria Parisiensis, teste Volaterrano, Historiam sui temporis edidit magis illiterate quam inepte scriptam.

k) aliis Gaufredus vel Galfridus, cujus sermones in festum S. Joannis Baptistæ & S. Martini producit Combefisius in Bibl. Concionatoria. Epistola ad Episc. Albanensem de rebus in Concilio Remensi A. C. 1148. de causa Gilberti Porretani actis T. X. Concil. edit. Labbei legitur p. 1121. *l)* Vide quæ ad Henr. Gandavensem de S. E. c. 22.

m) Edidit Caspar Barthius XXXI. 15. Adversar.

n) Creditur diem obiisse circa A. C. 1263. Vide Ambrosium de Altamura Bibl. Dominicanæ p. 19. 20.

o) Vide Acta Sanctor. 29. Maj. T. VII. p. 134. seq.

terim taceam, Fredericum Imperatorem hostem Ecclesiæ futurum somniavit, quem omnes novimus usque ad mortem pacificum, & Romano pontifici subjectum & fidelem perseverasse. Scripsit autem aperto sermone nonnulla opuscula, In quibus pene omnibus veluti futurorum præscius consuevit miscere pronostica.

In Hieremiam Prophetam	lib. I.	
In Danielem Prophetam	lib. I.	
In Evangelium Johannis	lib. I.	
In Apocalypsin Johannis	lib. VIII.	
Ad Henricum sextum	lib. I.	*Pie petis aliquid ex.*
De septem sigillis	lib. I.	*Primum tempus synago.*
Psalterium decem chordarum	lib. III.	
Concordiæ	lib. V.	
De XV. pontificibus	lib. I.	*Ascende calue ut am.*
De futuris temporibus	lib. I.	*Quia generale mundi.*
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

Alia quoque multa edidit, *p*) maxime contra Judæos & alios fidei catholicæ adversarios, quæ ad manus nostras non venerunt. Tractatus autem, quem scripsit contra Petrum Lombardum Episc. Parisiens. in concilio generali damnatus est, ut patet in principio decretalium, *damnamus*. Claruit sub Henrico sexto. Anno Domini MCC.

CCCXC. RUPERTUS monachus cœnobii S. Remigii in diœcesi Remensi, ordinis divi patris Benedicti, natione Gallicus, vir in divinis scripturis jugi studio exercitatus, & secularium disciplinarum non ignarus, ingenio clarus & apertus eloquio. Scripsit nonnulla ingenii sui opuscula, quibus nomen ejus posteritati innotuit. E quibus ego tantum vidi gestorum in terra sancta per Christianos tempore Urbani secundi contra infideles,

Historiam insignem	lib. X. *q*)	*Inter omnes historiogra.*

De aliis nihil vidi. Claruit sub Henrico quinto. Anno Domini, MCXX.

CCCXCI. ROSVIDA nobilis mulier in Saxonia nata, in Gandeshemensi *r*) cœnobio quod non longe ab Hildeshem distat sacrimonialis, miro ingenio & doctrina claruit, & in utroque scribendi genere admirabilis. Ad virgines enim sacratas castitatem & continentiam hortando Latino sermone conscripsit

Comœdias sex.
De gestis Ottonum panegyricum *s*) versu hexametro.
In laudes beatæ virginis elegiaco & hexametro versu lib. I. *Unica spes.*
Item passionem S. Dionysii carmine elegiaco.
Item de S. Gangolpho & aliis sanctis *t*) plura. Græcæ etiam linguæ notitiam habuit. Coætanea Joannis Anglici *u*) fuit, qui doctrina sua papatum meruit.

CCCXCII. DUDECHINUS *x*) Prebyter Ecclesiæ in Longenstein, natione Teutonicus, vir in scripturis sanctis longa exercitatione doctus, & in disciplinis secularium literarum sufficienter instructus, ob spem æternæ retributionis cum multis aliis sub Conrado Imperatore tertio Hierosolymam profectus, cum Sarracenis navali prælio sæpe dimicantibus, magna devotione & constantia pro fide Christi clarus effulsit. Reversus autem in patriam petente Cunone Abbate montis S. Disibodi tunc ordinis nostri, scripsit satis eleganti sermone in modum epistolæ sive libelli, eandem peregrinationis

Historiam	lib. I.	*Jussioni vestræ pater.*
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

Et quædam alia. Claruit sub Conrado Imperatore tertio. Anno Domini, MCXL.

CCCXCIII. RUPERTUS *y*) Episcopus Lincolniensis, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularium literarum disciplinis omnium suo tempore doctorum peritissimus Philosophus, Astronomus, & calculator insignis, & Theologorum sui temporis facile princeps, ingenio subtilis & clarus eloquio, nomen suum multa & varia scribendo cum gloria transmisit ad posteros. De cujus opusculis ad manus nostras pauca pervenerunt. Feruntur autem ista.

Summa Theologiæ	lib. I.
Super libris Dionysii	lib. IV.

p) Vide Carolum Visch. in Bibliotheca Cisterc. p. 172. & Leonhardum Nicodemum in additionibus ad Bibl. Neapolitanam Nic. Toppi p. 91. seq.

q) Historia Hierosolymitana Roberti Monachi novem libris absolvitur in Bongarsii gestis Dei per Francos T. I. p. 30-81.

r) Gandersheim, de cujus Cœnobii fundatione ac primordiis Carmen Rhoswitæ edidit illustris Leibnitius T. 2. scriptor. Brunsvicens. p. 319-330.

s) Cum Henr. Meibomii avi notis A. 1621. editis exstat T. I. scriptor. rerum German. Jo. Henr. Meibomii p. 709.

t) ut de S. Pelagio A. 925. passo exstat emendatior T. V. Act. Sanctor. Junii 26. & alia quæ Trithemius commemorat libro de viris illustribus Germaniæ. De editione scriptorum Rhoswitæ prima Conradi Celtæ Norimb. 1501. & nupera Henr. Leonh. Schurzfleischii Witteb. 1707. 4. vide Nic. Hieron. Gundlingii Obs. select. I. p. 12. seq.

u) Johannes VIII. Papissa ut ferunt A. 854. sed rectius Trithemius in Annalibus Hirsaug. refert Rhoswitam ad A. C. 970. & in libro de viris illustribus Germaniæ ad tempora Ottonis I. & II. Imperatorum. Alii legunt; *Coætanea Joannæ Britannæ fuit.*

x) Hic est Dodechinus cujus continuatio Chronici Mariani Scoti exstat ab A. 1084. ad 1200.

y) cognomine *Grosthead*, defunctus A. 1253.

Summa quæ numerale dicitur	lib. I.	*Qui bene præsunt pres.*
De sphæra cœlesti	lib. I.	*Intentio nostra in hoc tract.*
De computo Ecclesiastico	lib. I.	*Computus est scientia nume.*
Calendarium pulchrum	lib. I.	

Alia insuper multa edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt.

CCCXCIV. JOHANNES Carnotensis Episc. patria Salesberiensis, z) beati Thomæ Cantuariensis Archiepiscopi quondam clericus atque discipulus, vir in divinis scripturis eruditus, & in secularibus literis nobiliter doctus, ingenio subtilis, eloquio disertus, & pulchra venustate compositus, carmine excellens & prosa, nec minus religione quam scientia venerabilis. Scripsit multa præclara volumina, quibus nomen suum posteris notificavit, sed pauca eorum ad manus nostras pervenerunt. Legi opus insigne de nugis curialium & Philosophorum, quod prænotare voluit

Polycraticon	lib. VIII.	*Jocundissimus tum in mul.*
Pœnitentiale	lib. I.	*Cum miserationes Domini.*
Vitam S. Thomæ Archiepiscopi	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

Claruit sub Frederico Imp. I, Anno Domini, MCXL.

CCCXCV. PETRUS Blesensis, Archidiaconus Bathonensis, Joannis Carnotensis supradicti præsulis amicus familiaris, ad quem nonnullas dictavit Epistolas, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, atque in secularibus literis egregie doctus, ingenio acutus & vehemens, qui vitia principum & prælatorum non palpare, sed arguere noverat, propter eruditionem & vitæ honestatem apud Reges, Principes, & Episcopos in pretio habitus, multa scripsit opuscula. E quibus ista feruntur.

De amicitia Christiana	lib. I.	*Quoniam diminutæ sunt.*
De pœnitentia salutari	lib. I.	*Rogasti me ut tibi ali.*
De accelerando passagio	lib. I.	*Quis dabit capiti me.*
De qualitate pœnitentiæ	lib. I.	*Nimia tui rigoris au.*
De studio sapientiæ	lib. I.	*Divisus es & cor tuum.*
Contra depravatorem	lib. I.	*Exhortatiunculam tuam.*
Exhortatio ad Abbatem	lib. II.	*Electus estis à vestris.*
De officio Episcopi	lib. I.	*Petis instantius re. pater.*
De periculo prælatorum	lib. I.	*Quoties recolo verba.*
De vita clericorum curialium	lib. I.	*Gratias ago gratiæ vestræ.*
Epistolarum numero CLXXXIV.	lib. I.	*Rogatus à vobis epi.*
De præstigiis fortunæ	lib. II.	

Scripsit & alia plura. Claruit sub Frederico Imperatore primo. a) Anno Domini, MCLX.

CCCXCVI. ALEXANDER Papa tertius, patria Senensis post Adrianum quartum sedit in cathedra Petri annis uno & viginti, vir doctus & strenuus qui multas injurias à Frederico Imperatore sustinuit, dum tres antipapas b) ab illo contra se erectos fortiter contrivit, ipsumque Imperatorem tandem superans, in signum subjectionis ejus collum pede conculcavit c) dicens: Scriptum est: *Super aspidem & basilicum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem.* Scripsit autem elegantes

Epistolas ad diversos	lib. I.
Et de potestate Ecclesiastica	lib. I.

Et quædam alia. Moritur temporibus Frederici Imperatoris primi. Anno Domini, MCLXXXI. Indictione quartadecima.

CCCXCVII. CRISOLANUS d) Ecclesiæ Mediolanensis Archiepisc. vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis nobiliter doctus, Græca & Latina eloquentia insignis, edidit quædam magnæ authoritatis opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis cum gloria transmisit, de quibus ad manus nostras nullum pervenit. Fertur ejus de Spiritu Sancto

Contra Græcos	lib. I.
De sancta Trinitate.	lib. I.

Epistolæ, Sermones, & alii diversi tractatus, qui mihi incogniti sunt.

CCCXCVIII. HUGO Eterianus, e) natione Tuscus, in scripturis sanctis omnium suo tempore doctorum facile doctissimus, & in secularibus literis egregie doctus, Philosophus & Rhetor facundissimus, Græco & Latino sermone ad perfectum instructus, quem tota Græcia mirabatur scribentem, ingenio subtilissimus, & disputator nulli secundus. Scripsit multa præclara volumina tam Græce quam Latine, quibus nomen suum cum gloria ad posteros transmisit. E quibus ego reperi tantum opus quidem breve, sed non spernendum, de hæresibus, quas in Latinos Græci devoluunt

Ad

z) Johannes *Sarisburiensis*, defunctus A. 1182.
a) Friderici Barbarossæ obitum deplorat Epist. 172. A. 1190.
b) Tres illi Antipapæ fuere Octavianus, Guido Cremensis, & Joannes de Struma.
c) Dicitur hoc factum A. 1177. d) Chrysolanus, de quo Baronium vide sis ad A. 1116.
e) de hoc Hugone Ætheriano Allatius de consensu utriusque Ecclesiæ p. 654.

Ad Ardoinum cardinalem lib. I. *Diligens prudentia.*
De immortali Deo lib. I.

De cæteris nihil reperi. Claruit temporibus Emanuelis Constantinopolitani Imperatoris, apud quem magnæ authoritatis erat, sub Frederico Romanorum Augusto primo, & Alexandro Papa quarto. Anno Domini, MCLX. *f)*

CCCXCIX. CHRISTIANUS Frederici Imperatoris primi Archicancellarius *g)* natione Teutonicus, vir in seculari literatura doctissimus, eloquens, & industrius, quem suo tempore orantem Itali mirati sunt, divinarum quoque scripturarum non ignarus, quem Leo Tuscus notarius Emanuelis Imperatoris Græcorum laudibus effert. Scripsit ingenii sui quædam præclara opuscula, de quibus extant Frederici Imperatoris primi

Gesta & vita lib. I.
Epistolarum diversarum lib. I.
Orationes & quædam alia.

Claruit sub eodem Frederico primo. Anno Domini, MCLXX.

CD. LEO natione Tuscus *h)* Imperialium Epistolarum sub Emanuele *i)* Græcorum principe magno interpres, vir in divinis scripturis eruditus, & secularium literarum cultor eximius, Græco & Latino sermone peritus, cujus officium erat epistolas missas Imperatori vel aliis mittendas de lingua transferre in linguam. Edidit quædam præclara volumina, quibus nomen suum etiam ad posteritatis notitiam transmisit. E quibus ego legi duntaxat opus egregium, quod prænotavit:

De prævaricationibus Græcorum lib. II. *Græcorum intolerabilis.*
Contra errores Græcorum lib. I.

Claruit apud Constantinopolim temporibus Frederici Imperatoris primi, & Alexandri Papæ tertii. Anno Domini, MCLXX.

CDI. JOHANNES Ecclesiæ cujusdam Horit. *k)* Archidiaconus, vir in divinis scripturis eruditus & secularium literarum non ignarus, Græci & Latini sermonis peritus, ingenio præstans & clarus eloquio. Scripsit quædam ad ædificationem fidelium non spernenda opuscula, quibus nomen suum notificavit. E quibus extat opus insigne & præclarum ad Stephanum regium quendam notarium contra Græcos,

De processione Spiritus Sancti lib. I. *Multa rotundo Græco.*
Epistolas etiam varias. lib. I.

Sed & alia quædam scripsisse dicitur, quæ ad manus nostras non venerunt.

CDII. GODEFRIDUS Viterbiensis Presbyter, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularis literaturæ non ignarus, ingenio præstans & clarus, metro exercitatus & prosa. Scripsit non spernendæ lectionis opuscula, quibus memoriam sui posteris reliquit. E quibus extat grande volumen ad Urbanum Papam tertium carmine & soluta oratione mixtum, de mundi principio, de universo Veteri & Novo Testamento, & ætatibus mundi, temporibus, gestis, ac historiis omnibus regum, quod prænotavit

Pantheon lib. XVIII. *De mundi principio &c.*

De aliis nihil vidi. Claruit sub Frederico Imperatore primo, & Henrico ejus filio. Anno Domini, MCLXXXV. *l)*

CDIII. ECKEBERTUS secundus Abbas monasterii sancti Florini ordinis divi patris Benedicti, Treverensis diœcesis, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & non minus conversatione quam scientia venerabilis, frater beatæ Helizaber virginis Abbatissæ Schonaugiensis fuit. Hic ante Bunnensis Ecclesiæ canonicus fuit, qui à sancta sorore ad Schonaugiam vocatus, primo monachus, ac deinde Abbas factus est. Scripsit non contemnendæ lectionis opuscula, quibus nomen suum ad posteritatis notitiam transmisit. E quibus subjecta reperi.

Adversum hæreses *m)* lib. I. *Prophetatum dudum tem.*
In principium Evangelii Johannis lib. I. *Mysteria divini ser.*
Super *Magnificat* lib. I. *Spiritus Domini super te Ma.*
Super *Missus est angelus* lib. I. *Sermo Evangelicus omni.*
De obitu sororis suæ lib. I. *Virginibus Deo sacratis.*
Meditationes lib. I. *Verbum mihi est ad te.*
Sermones per annum lib. II. *Erunt signa, &c. adventus.*
Laudes Saluatoris lib. I.
Epistolarum ad diversos lib. I.

Alia quoque nonnulla edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Fuit enim declamator

f) adhuc A. 1177. *g)* Archiepiscopus Moguntinus, defunctus A. 1180. Vide Nic. Serarii Mogunt. p. 823.
h) Hic Leo præf. ad Missam Chrysostomi Latine à se versam, fratrem ac præceptorem suum vocat Hugonem Ætherianum de quo c. 397.
i) sub Emanuele Comneno, qui imperitavit ab A. 1143. ad 1180.
k) an Barensis? de quo Antonius Pag ad A. 1087. n. 9. *l)* Circa hoc tempus desinit ejus Chron.
m) Ecberti Sermones XIII. adversus Catharos prodiere Colon. 1530. 8.

egregius, doctus & eloquens, adeo ut quendam hæreticum quem nemo concludere poterat, unica disputatione superaret. Claruit in cœnobio præfato sancti Florini, quod Schonaugia dicitur, in diœcesi Treverensi, sub Frederico Imperatore primo. Anno Domini, MCLX. & propter religionem & doctrinam in precio habebatur.

CDIV. Helizabet monialis & Abbatissa sororum cœnobii Schonaugiensis, ordinis S. Benedicti (Sunt enim duo monasteria, unum monachorum, alterum monialium, in fine Treverensis diœcesis non longe à Rheno in Hircinia sylua constituta) soror Eckeberti Abbatis supradicti, virgo sanctissimæ conversationis, quæ multas revelationes divinitus acceperat, quas ad ædificationem posteritatis literis demandavit. E quibus legi ista:

Viarum Dei utile opus	lib. I.	*Factum est in exordio.*
De XIM. virginum Coloniensium	lib. I.	*Vobis qui pios affe.*
Revelationum diversarum	lib. II.	*Omnes qui lecturi sunt.*
Ad fratrem suum Eckebertum	lib. I.	*Petis à me frater &c.*
Epistolarum ad diversos	lib. I.	*Ex episcopatu Metensi de.*
Ad sanctam Hildegardem	lib. I.	

Et alia quædam. Moritur sub Frederico Imp. primo Anno Domini, MCLXV. Indict. XIII. Ætatis suæ anno XXXVI. Conversionis XXIV. Visitationis autem superni splendoris tertiodecimo. XIV. Calendas Julii. Sepulta in Ecclesia monachorum sancti Florini in medio chori.

CDV. Hildegardis Abbatissa cœnobii S. Ruperti confessoris in opposito Bingensis oppidi ex altera parte Naji fluvii Moguntinæ diœcesis ordinis divi patris Benedicti, natione Teutonica, ex comitatu Spanhemensi, discipula quondam beatæ Guttæ virginis sororis Megenhardi comitis de Spanhem fundatoris nostri, virgo sanctissimæ conversationis, & à pueritia sua divinis revelationibus illustrata, cujus vita multis miraculis comprobata, odorem suæ sanctitatis in longinquas dispersit regiones, adeo ut Eugenius tertius, Anastasius quartus, Hadrianus quartus, Alexander tertius Romani pontifices, scriptis eam crebrius visitantes, se & Romanam Ecclesiam illius orationibus commendarent. Sed & Eugenius tertius in concilio Treverensi S. Bernardo præsente scripta & opuscula ejus coram omnibus lecta, publice approbavit, eamque ut cœpto perstaret in proposito literis denuo roboravit. Omnia autem quæ scripsit, ex revelatione divina didicit. E quibus ista sunt:

In regulam S. Benedicti	lib. I.	*Et ego paupercula fœ.*
Triginta quæstionum	lib. I.	*Charitas quæ cum abstinen.*
Vita S. Ruperti confessoris *n)*	lib. I.	*Nam ut in vera visione.*
Vita S. Disibodi Episcopi	lib. I.	*In mystica visione, &c.*
Homiliæ LVIII. in Evangeliis	lib. I.	*Homo quidam qui ho.*
De Sacramento altaris	lib. I.	*In visione quæ animæ.*
Scivias *o)* grande volumen	lib. I.	*Et factum est in anno no.*
Vitæ meritorum	lib. III.	
Simplicis *p)* medicinæ	lib. I.	
Compositæ medicinæ	lib. I.	
Divinorum operum	lib. I.	*Et factum est in VI. anno.*
Ad Colonienses	lib. I.	*Qui erat, & qui est, &.*
Ad Treverenses	lib. I.	*Ego paupercula forma*
Exhortatorium secularium	lib. I.	*O turba hominum nascen.*
Ad sorores suas	lib. I.	*O filiæ quæ vestigia.*
Ad monachos griseos	lib. I.	*Ego paupercula in le.*
Carmina diversa	lib. I.	*Qui sunt hi qui ut nu.*
Et S. Bernardo	epist. I.	*In spiritu mysteriorum.*
Epistolarum ad diversos CXXXV.	lib. I.	*O mitis pater ego pau.*

Scripsit & alia: In omnibus opusculis suis catholica doctrina relucet, quæ vel fidem confirmet, vel instruat mores, nec quicquam dixit aut scripsit unquam quod in dubium possit vocari. Et cum Latini sermonis esset ignara, tamen revelante spiritu Dei omnia Latine & congrue dictavit, notariis excipientibus. Vidimus multas Epistolas Conradi tertii & Frederici primi Imperatorum, & Episcoporum Moguntinensis, Treverensis, Coloniensis, Bremensis, Hierosolymitani, & aliorum pene innumerabilium, qui ex diversis mundi regionibus fama sanctitatis & revelationum ejus provocati, se scriptis commendabant orationibus ipsius & diversarum quæstionum solutiones quærebant. Moritur sub Frederico Imperatore primo. Anno Domini, MCLXXX. Ætatis suæ LXXXII. Indictione tertiadecima. XV. Calend. Octobris.

CDVI.

n) Vita S. Roberti, cum Henschenii notis in Actis Sanctor. 15. Maji. T. 3. p. 504.

o) Videtur à *sciendo* & *videndo* nomen illud Hildegardis effinxisse. Cæterum Scivias, quod grande volumen etiam vocat Jacobus Philippus Bergomensis, & uno libro comprehendi notat Trithemius, in editis distinguitur, in libros tres.

p) Hi simplicis & compositæ medicinæ sunt libri duo Physicorum, quos alteri cuidam Hildegardi de Pinguia tribuendos ex Simlero notat clariss. Caveus. Sed Hildegardis de Pinguia sive in Pinguis eadem omnino est cum Abbatissa visionum auctore. Nam Cœnobium, cui præfuit, vocatur S. Roberti in Pinguis, sive de Pingia, quia vicinum Bingensi opido. Vide Bibl. Patrum T. 23. edit. Lugd. p. 590. Et D. Martinum Chladenium in diss. de visionibus Hildegardis §. 12.

CDVI. Albertus patriarcha Hierosolymitanus, vir doctus atque sanctissimus, qui fratribus Carmelitis adhuc in terra sancta degentibus regulam dedit, q) quam iidem fratres jam in Europa constituti per Apostolicam sedem modificatam & approbatam ubique profitentur, ad instantiam Innocentii Papæ tertii descripsit luculento sermone & veraci.

Statum terræ sanctæ	lib. I.	
Regulam Carmelitarum	lib. I.	

Claruit sub Henrico Imperatore sexto. Anno Domini, MCXC.

CDVII. Innocentius Papa tertius, natione Campanus: Lotharius ante vocatus, post Cælestinum pontificem tertium, præfuit Ecclesiæ annis XVIII. r) vir in divinis scripturis eruditissimus, quippe qui à pueritia sua in gymnasio Parisiensi operam literis impenderat, & in virum non minus probum quam doctum evasit, reliquit ingenii sui non pauca opuscula, de quibus sub nomine Lotharii Levitæ sive etiam Innocentii Papæ feruntur ista.

De utilitate humanæ conditionis	lib. II.	*Quare de vulva matris.*
In septem Psalmos pœnitentiales	lib. I.	
De officio missæ	lib. II.	*Tria sunt præcipue in quibus.*
De Sacramento Baptismi	lib. I.	
De claustro animæ	lib. I.	
Decretales antiquæ	lib. I.	
Sermones plures	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

Claruit tempore discordiæ, quæ fuit inter Philippum fratrem Henrici & Ottonem ducem Saxoniæ. Anno Domini, MCC.

CDVIII. Guilhelmus s) Antisiodorensis ut ferunt Episcopus, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in seculari Philosophia nobiliter doctus, ingenio subtilis, sermone scholasticus, in gymnasio Parisiensi Theologicam cathedram ascendens, longo tempore clarus emicuit, & inter omnes doctores illius temporis maxima fama & opinione celebris fuit. Scripsit valde insigne & utile volumen, sive

Summam Theologiæ	lib. I.	*Sicut dicit Apostolus, fides.*
De officiis divinis	lib. I.	

Alia quoque multa scripsisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt.

CDIX. Cyrillus t) Presbyter & monachus montis Carmeli, & ejusdem ordinis tertius prior generalis, natione ut ferunt Græcus, vir sanctus & prophetico spiritu illustratus, cui omnipotens Deus suam voluntatem angelico ministerio aperuisse dicitur, dum argenteis tabulis digito Dei scriptis honoratur. Scripsit inter cætera ingenii sui opuscula, ad Abbatem Joachim, De oraculo angelico.

Prologus sic incipit	epist. I.	*Domui totius divinæ.*
Oraculum vero sic	lib. I.	*Tempore annorum Christi.*
De processu ordinis sui	lib. I.	
Epistolas plures ad diversos.	lib. I.	

Claruit sub Philippo & Ottone. Anno Domini, MCC.

CDX. Helmandus u) monachus frigidi montis, vir in divinis scripturis longa exercitatione studiosus & eruditus, atque in secularibus literis nobiliter doctus, ingenio acutus, & disertus eloquio, propter doctrinæ excellentiam & vitæ integritatem inter Ecclesiasticos doctores sui temporis non ultimus apparuit. Scripsit enim plura opuscula, quibus nomen suum immortalitati donavit. E quibus feruntur subjecta. Ab exordio mundi usque ad suam ætatem magnum & insigne volumen

Historiarum	lib. XLVIII.	
De reparatione lapsi	lib. I.	*G. lamentationes &c.*
Sermones plures	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

Et alia plura. Claruit sub Henrico sexto, Anno Domini, MCC.

CDXI. Gilbertus x) monachus ordinis Cistertiensis, & cujusdam cœnobii postmodum Abbas, vir in divinis scripturis studiosus, & egregie doctus, ingenio subtilis, & clarus eloquio. Scripsit post obitum S. Bernardi Abbatis, ubi ille dimiserat, ab eo videlicet loco: *In lectulo meo per noctes y)* usque ad finem, XLVI. z) subtiles & elegantissimos

Sermones in Cantica canticorum	lib. I.	*Varii sunt amantium.*

Et quædam alia. Claruit sub Henrico sexto. Anno Domini, MCC.

CDXII. Adilredus a) Abbas cujusdam cœnobii, b) ordinis Cistertiensis, vir in sanctis scriptu-

q) A. 1214. Vide eam in actis Sanctor. ad 8. April. T. I. p. 777. seq.

r) ab A. C. 1198. ad 1216. s) Guilelmus de Seliniaco ex Autissiodorensi sive Altissiodorensi Parisiensis Episcopus A. 1223. defunctus. t) Vide Acta Sanctor. 6. Martii T. I. p. 498. seq.

u) Helinandus cujus chronico sæpius utitur Vincentius Bellovacensis.

x) de Hoilandia in Anglia. y) Cantic. III. 1.

z) Non ad finem Cantici pervenit Gilbertus, sed Homilia ultima illarum XLVIII. quæ sæpe cum S. Bernardi operibus lucem viderunt, desinit in Cantic. V. 10. a) Ælredus, Ealredus vel Ethelredus aliis, A. 1166. defunctus.

b) Abbas Riovallensis in Anglia: vide Bollandum Act. Sanctor. Januarii T. I. p. 748. Georgium Mackenzie in vitis scriptorum Scotorum Anglice editor. T. I. p. 123. seq.

scripturis jugi studio exercitatus, & secularis Philosophiæ non ignarus, ingenio mitis, eloquio dulcis, devotione præcipuus. Scripsit ad utilitatem fratrum suorum nonnulla opuscula, quibus & illis profuit, & nominis sui notitiam ad posteros transmisit. E quibus extat opusculum magnæ utilitatis viris religiosis, spiritalibus sententiis refertum, quod prænotavit:

Speculum charitatis lib. I.
In Lucam ho. I. *Cum esset Jesus annorum.*

Et alia quæ non vidi. Claruit temporibus Henrici sexti, circa Annos Domini, MCXX.

CDXIII. MAURICIUS Episcopus Parisiensis, in divinis scripturis valde studiosus & eruditus, atque in seculari Philosophia nobiliter doctus, utpote qui Theologiam ante Episcopatum multis annis Parisiis gloriose docuit, ingenio subtilis, sermone scholasticus, in declamandis sermonibus ad populum excellentis studii fuit. Fertur quædam præclara composuisse opuscula, quibus nomen suum posteritati notificavit. E quibus feruntur per circum totius anni, tam de dominicis quam de festivitatibus,

Sermones ad populum lib. II.
De cura animarum ad Presbyteros lib. I.

Cætera autem quæ scripsisse dicitur, ad notitiam meam non venerunt.
Claruit temporibus Henrici sexti, Anno Domini, MCXC.

CDXIV. PAPIAS natione Lombardus, vir in secularibus literis eruditissimus, Grammaticus omnium suo tempore clarissimus, Græco & Latino sermone ad plenum instructus, in divinis quoque scripturis non mediocriter exercitatus. Scripsit gemino stylo in utraque literatura quædam egregia opuscula. E quibus pauca ad notitiam meam pervenerunt.

De ordine dicendi lib. I.
De linguæ Latinæ vocabulis *c*) lib. I. *Omnium in hoc libro inue.*
Epistolarum ad diversos lib. I.

De cæteris nihil reperi. Claruit temporibus Henrici sexti. Anno Domini, MCC.

CDXV. JOHANNES Beleth. gymnasii Parisiensis olim insignis Theologus, in divinis scripturis eruditus & in seculari Philosophia sufficienter doctus, ingenio promptus, sermone scholasticus, inter doctores sui temporis non ignobilis, scribendo & disputando nomen suum ad posteritatis notitiam cum gloria deduxit. *d*) Scripsit enim non inutilem

Summam de divinis officiis lib. I. *In primitiva Ecclesia.*
Sermones quoque varios lib. I.

Alia insuper non pauca scripsisse dicitur, sed ad notitiam meam non venerunt.

CDXVI. THEODERICUS Abbas ordinis S. Benedicti, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis studiosus & secularium literarum non ignarus, nec minus conversatione quam scientia clarus. Fertur nonnulla composuisse opuscula, de quibus ego tantum vidi, ad quosdam Abbates,

Vitam sanctæ Hildegardis lib. IV. *In Romana Repub.*

Et quasdam Epistolas. Claruit sub Henrico sexto. Anno Domini, MCC.

CDXVII. WERNHERUS, alias Hirnerius, *e*) vir illustris atque spectabilis, juris civilis professor & interpres clarissimus ac aliarum literarum humanitatis cultor eximius, qui merito *lucerna juris* appellatus est, quoniam jus civile glossulis primus exposuit, & sine exemplo cæteris illuminandi juris exemplum dedit. Et ab hinc utriusque juris professores in copia semper claruerunt, & volumina suæ institutionis usque in hodiernum diem explanare cœperunt. Docuit autem in utroque tam Romæ quam Bononiæ multo tempore, ubi discipulos & plures habuit & egregios, qui sua eruditione famam & gloriam magistri dilatarunt. Extant ejus glossulæ & monimenta præclara in legibus, quæ apud professores hujus industriæ notissima sunt.

Claruit temporibus Henrici sexti. Anno Domini, MCC. *f*)

CDXVIII. PETRUS *g*) Abbas Cluniacensis, ordinis S. Benedicti, vir in divinis scripturis jugi exercitatione doctus, ingenio placidus, sermone dulcis atque compositus, & ad persuadendum satis idoneus, conversatione devotus & laudabilis, ac regularis observantiæ zelator insignis, nomen suum scribendo posteris notificans, ad utilitatem legentium quædam devota composuit opuscula, de quibus ista feruntur:

Relationes multorum lib. I.
De conversatione heremitica lib. I. *Suscepi literas dilectionis.*
Epistolarum ad diversos lib. I.

Alia quoque nonnulla edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt.

CDXIX. PETRUS Cantor Parisiensis, & postea (ut ferunt) Episc. *h*) vir in divinis scripturis

c) hoc est celebre illud Papiæ elementarium sive Lexicon, de quo vide Cangium prolegom. ad glossarium mediæ Latinitatis.
d) clarus sæculo duodecimo exeunte.
e) Irnerius, quibusdam etiam Guarnerius. *f*) defunctus ante A. 1190.
g) Hic est Petrus Mauricius cognomento Venerabilis, defunctus A. 1156.
h) Non fuit Episcopus, sed Tornacensi Episcopatu, qui ipsi oblatus erat, declinato discessit A. 1190. in monasterium Longipontis, Ord. Cisterc. diœcesis Suessionensis. Vide Carolum Visch in Bibliotheca Cisterc. p. 262. seq.

pturis eruditissimus, & in seculari Philosophia nobiliter doctus, theologicæ scholæ Parisiis multis annis gloriose præfuit, & discipulos egregios multos erudivit. Scripsit etiam quædam præclara opuscula, de quibus pauca ad manus nostras memini pervenisse. Volumen prænotatum:

Verbum abbreviatum	lib. I.	*Verbum abbreviatum.*
Distinctionum aliud	lib. I.	*Abel dicitur principium.*
Grammatica Theologorum	lib. I.	
Sermones varios	lib. I.	
De quibusdam miraculis	lib. I.	
De Sacramentis quoque	lib. III.	*Circuibat populus.*

Claruit temporibus Henrici sexti. Anno Domini, MCC. *i*)

CDXX. PILEUS *k*) Modicensis, utriusque Juris Professor, & interpres celeberrimus, ingenio subtilis, sermone scholasticus, scientia clarus & cautus consilio, apud Juristas antiquiores in maximo precio habitus, scribendo & docendo in ea facultate varia, nomen suum cum gloria transmisit ad notitiam posteritatis, de cujus opusculis invenitur quædam summa notabilis & non spernenda, quam prænotavit:

De ordine judiciorum	lib. I.	*Invocato Christi nomine.*

De cæteris autem quæ scripsit, nihil ad notitiam meam pervenit.

CDXXI. JOHANNES *Bosianus* patria Cremonensis, legum explanator famosissimus, præceptor Azonis *l*) Bononiensis Jurisconsulti clarissimus, vir magnæ doctrinæ & opinionis, qui inter expositores juris primus apparuit, & multis suo exemplo animum & formam studendi dedit. Fertur in ea facultate præclara quædam scripsisse opuscula, quibus nomen suum immortalitati donavit. E quibus extat summa brevis super pandectis, quæ prænotatur:

Ventosa	lib. I.
Super C. lectura	lib. IX.

Et quædam alia. Claruit sub Henrico sexto. Anno Domini, MCC.

CDXXII. STEPHANUS *m*) *Anglicus*, gymnasii Parisiensis quondam decus & rector in divinis scripturis studiosus & eruditus, atque in Philosophia Aristotelica nulli suo tempore secundus, Theologiam multis annis gloriose docuit, & primus scripturam sacram medullitus, & moraliter exponere cœpit. Et hinc mos inolevit, ut magistri Theologiæ divinos libros suis lecturis in scholis discipulis lucidius aperirent. Scripsit autem iste Stephanus ut accepi, subjecta opuscula:

In quinque libros Moysi	lib. V.
In Josue	lib. I.
In librum quoque Judicum	lib. I.
In Regum quoque	lib. IV.
In XII. Prophetas minores	lib. XII.

Alia insuper multa edidit, quæ ad notitiam meam necdum venerunt. Claruit circa tempora Imperii Henrici sexti regis, Imperatoris autem à papa coronati quinti. Anno Domini, MDCC. *n*)

CDXXIII. BAGOROTUS utriusque juris professor insignis & celeberrimus interpres, aliarum quoque literarum secularium non ignarus, cujus apud antiquos Juristas non parua authoritas erat, propter excellens ingenium docendi, scribendique studio etiam posteris nomen suum notificavit, de cujus opusculis extat summa notabilis, quam prænotavit

Cavillationum	lib. I.	*Cum periculosum sit mi.*
De ordine judiciorum	lib. I.	*Precibus & Instantia.*

Alia insuper complura scripsisse dicitur, sed ad notitiam meam non venerunt.

CDXXIV. PLACENTINUS natione Italus, utriusque juris cultor & explanator celeberrimus, in monte Pessulano docendo & scribendo magnam gloriam est consecutus, qui olim apud hujus artis professores inter præcipuos doctores locum obtinuit, propter quædam commendatissima volumina, quæ composuit. E quibus inter cætera extare dicitur,

Summa judiciorum	lib. I.	*Cum essem Mantuæ.*
Super codice quoque	lib. IX.	

De aliis nihil reperi. Claruit temporibus Henrici sexti. Anno Domini, MDCC.

CDXXV. ROFREDUS *o*) patria Beneventanus, doctor in utroque jure clarissimus, ingenio subtilis, eloquio scholastico more compositus, ad solvenda dubia & juris quæstiones longa exercitatione satis idoneus. Scripsit in ea facultate studentibus non contemnenda opuscula, quibus nomen & opinionem suam immortalitati consecravit. De quibus tamen pauca potuimus invenire, quæ & subjecimus, volumen perutile, continens

Quæstiones juris civilis	lib. I.	*Si considerarem ingenium.*
Quæstiones juris canonici	lib. I.	*Super omnibus actionibus.*
Summam juris	lib. I.	

i) jam defunctus A. 1179. 10. Cal. Octobr.

k) Regnante Friderico Barbarossa ICtos, Pileum, Bulgarum & Hugonem Bononiæ claruisse testatur Catellianus Cotta in Memoralibus p. 480. *l*) infra c. 427. *m*) Stephanus Langtonus.

n) obiit 1228. *o*) Jac. Philippo Bergomensi & Catelliano Cottæ rectius dicitur Odofredus & distinguitur ab Odofredo altero juniore de quo etiam noster infra c. 444.

Quicquid amplius edidit, ad notitiam meam adhuc minime pervenit.

CDXXVI. PETRUS Archiepiscopus Senonensis in divinis scripturis jugi studio eruditus & veterum lectione dives, atque in secularibus literis nobiliter doctus, ingenio subtilis & clarus eloquio. Scripsit non parvæ utilitatis opuscula, quibus & suum ingenium excoluit, & aliorum ædificationi materiam præparavit. Scripsit valde subtiliter sententiis patrum appositis,

In epistolas Pauli omnes	lib. XIV.
Sermones etiam varios	lib. I.

Diversos etiam libros Bibliæ diligenter exposuit, aliosque tractatus & varios & utiles scripsisse dicitur, qui ad notitiam meam non venerunt.

CDXXVII. AZO natione Italus est Bononiensi civitate orditus vitæ originem, Johannis Bosiani *p*) Cremonensis viri doctissimi quondam auditor atque discipulus, juris civilis famosissimus interpres, fons legum, copia verborum, lucerna juris, qui sua eruditione & scientia omnes Juristas, qui eum præcesserant facile præcellit, multa ad jus civile pertinentia opuscula edidit, quibus laudem & gloriam immortalem acquisivit.

Summam juris notabilem	lib. I.
Super Digesto veteri	lib. XXIV.
Super Codice quoque	lib. IX.

Præterea optimos in legibus apparatus confecit, & pluribus summis additiones apposuit, ac varia scripsit quæ à doctis non ignorantur Juristis. Claruit temporibus Frederici Imperatoris secundi. Anno Domini, MCCXXX. Et multos insignes discipulos *q*) post se reliquit.

CDXXVIII. EGIDIUS de Fuscariis *r*) civis Bononiensis, vir in jure canonico doctissimus, & tam legibus Imperialibus quam in aliis disciplinis humanitatis nobiliter eruditus, ingenio subtilis & clarus eloquio, in professoribus hujus facultatis apud veteres magnæ authoritatis doctor. Scripsit quædam præclara in ea disciplina volumina, de quibus ego tantum vidi:

De ordine judiciorum	lib. I.	*In nomine Domini nostri Jesu*
Da officio Tabellionis	lib. I.	*Restat nunc ut de offi.*
Quæstiones juris varias.		

Cætera quæ composuit, ad manus nostras adhuc minime venerunt.

CDXXIX. FRANCISCUS ordinis minorum institutor & princeps, natione Italus, ex Assisio civitate Italiæ oriundus, vir sanctissimæ conversationis & Evangelicæ paupertatis ardentissimus sectator, qui verbo & exemplo multos ab iniquitate convertit, & in viam justitiæ catholicæ direxit, tantus amator Christi extitit, ut in contemptu mundi & consolationis transitoriæ parem vix habuerit. In cujus ordine multi jam deinceps doctissimi viri claruerunt, qui ad utilitatem fidelium innumera pene composuerunt opuscula. Ipse autem Franciscus scripsit brevem

Regulam minorum	lib. I.	*Regula & vita minorum.*
Testamentum breve	lib. I.	*Dominus dedit mihi fratri.*

Claruit sub Frederico Imperatore secundo. Anno Domini, MCCXX. *s*)

CDXXX. CÆSARIUS monachus in Heisterbach *t*) ordinis Cistertiensis, natione Teutonicus Coloniensis Agrippinæ diœcesis, vir devotus, & in disciplina regulari præcipuus, atque in divinis scripturis longa exercitatione studiosus, composuit ad instructionem novitiorum quorum institutor erat, simplici & aperto sermone nonnulla opuscula, quorum lectio devotis & simplicioribus fratribus non est spernenda, de quibus ego tantum reperi subjecta. Opus prolixum de miraculis & visionibus diversis suo tempore factis in Germania, quod ad imitationem sancti Papæ Gregorii prænotavit:

Dialogorum de variis	lib. XII.	*Colligite fragmenta ne.*
In Evangeliis dominicalibus.	lib. II.	*Botrus Cypri dilectus.*
In Evangeliis de sanctis	lib. I.	*Dominus ac Salvator noster*
Sermones ad novitios	lib. I.	*(Jesus.*

Alia insuper complura edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt.

CDXXXI. GUILHELMUS monachus cœnobii divi martyris Dionysii Parisiensis, ordinis S. Benedicti, natione Gallus vir in divinis scripturis jugi studio peritus atque in disciplinis secularium literarum egregie doctus ingenio & eloquio clarus, ac temporum cognitor insignis, nomen suum varia scribendo & docendo ad notitiam posteritatis transmisit. E quibus extat:

Historiarum volumen	lib. III.
Et Epistolæ plures ad diversos	lib. I.

Fertur autem in divinas scripturas commentarios edidisse, quos necdum vidi.

CDXXXII. JACOBUS *de Vitriaco*, Episc. Achonensis,*) & postea sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, Episcopus Tusculanus, vir in divinis scripturis eruditus & secularium literarum non ignarus, moribus & vita spectabilis, in declamandis sermonibus ad populum excellentis ingenii fuit, & crucem contra Albienses hæreticos gloriose prædicans, multos fideles in eos Apostolica

p) supra c. 421. *q*) Ex his infra c. 438. seq. memorantur Bernardus Dorna, Accursius & c. 444. Odofredus.

r) A Joanne Bumaldo in Bibliotheca Bononiensi vocatur Ægidius Foscherarius & traditur claruisse A. C. 1289.

s) defunctus A. 1226. 4. Octobr. *t*) clarus circa A. C. 1220.

*) Aconensis, Ptolemaidis in Syria. Vide Miræi notitiam Episcopatuum orbis Christiani p. 155.

ſtolica authoritate ſignavit. Scripſit non ſpernendæ lectionis opuſcula, quibus nomen ſuum poſteris notificavit.

Hiſtoriam orientalem	lib. I. u)
Vitam Mariæ de Oegines x)*	lib. III.
Contra Saracenos	lib. I.
De ſanctis mulieribus Leodienſibus	lib. I.
Epiſtolarum ad diverſos	lib. I.

Alia inſuper nonnulla compoſuit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit ſub Frederico Imperatore ſecundo. Anno Domini, MCCXX.

CDXXXIII. BONAGUIDA Aretinus, vir in utroque jure omnium ſuo tempore doctiſſimus, apud veteres hujus facultatis profeſſores magnæ authoritatis, ingenio ſubtilis, & clarus eloquio. Scripſit ad utilitatem diſcipulorum juris quædam præclara volumina, quibus ſe & utilem præſentibus, & notum effecit futuris. E quibus extat ſumma nobilis, quam prænotavit:

Introductoriam advocatorum	lib. II.	*Cum advocationis offi.*
Margarita Juris	lib. I.	*Quoniam poſt inventionem.*

Declarationes variarum cauſarum. Sed & alia quædam compoſuiſſe dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt.

CDXXXIV. PETRUS *de Vineis*, natione Teutonicus, * Frederici Imperatoris ſecundi ſcriba & cancellarius, vir doctus & eloquens, ſed in eo maxime reprehenſibilis, quod eidem Frederico adhærens ejus favore contra Eccleſiam Romanam y) ſtolidus latravit, à quo tandem digne remuneratus cum in certis eum offendiſſet, lumen cum oculis amiſit. Scripſit autem quædam ingenii ſui opuſcula, de quibus ego tantum reperi

Epiſtolarum ex perſona Imperatoris	lib. VI.	*Collegerunt pontifices.*
De poteſtate Imperiali	lib. I.	

Claruit ejusdem Frederici ſecundi temporibus. Anno Domini, MCCXXX. z)

CDXXXV. ANTONIUS dictus *de Padua*, natione autem Hiſpanus ex Ulixbona civitate oriundus, ordinis minorum, & beati Franciſci diſcipulus, vir in divinis ſcripturis eruditiſſimus, quippe qui ante ingreſſum ordinis Theologiam Toloſæ, Bononiæ, & Patavii multo tempore glorioſe docuit, & diſcipulos poſt ſe inſignes reliquit, tantæ ſanctitatis extitit, ut multis & vivus & mortuus coruſcarit miraculis. Fuit autem excellentiſſimus prædicator, adeo ut ſummus eum pontifex *arcam teſtamenti* conſueverit appellare. Et S. Franciſcus eum ſuum Epiſcopum vocare ſolebat. Scripſit inter cætera ingenii opuſcula valde elegantes & ardentiſſimos,

Sermones de tempore	lib. II.	*Erunt ſigna &c. dicit.*
Sermones quoque de ſanctis	lib. I.	

Claruit temporibus Frederici Imperatoris ſecundi. Anno Domini, MCCXXX. Et propter miraculorum frequentiam poſt mortem à Gregorio Papa nono, una cum ſancto Dominico & Helizabet Lantgravia Thuringorum, catalogo ſanctorum ſtatim inſertus eſt. a)

CDXXXVI. JORDANUS b) ordinis prædicatorum, poſt ſanctum Dominicum (ut dicunt) magiſter generalis, natione Teutonicus, vir in divinis ſcripturis exercitatus & ſufficienter eruditus, verbi Dei prædicator egregius & non minus ſanctitate quam ſcientia venerabilis, ſuo exemplo & melliflua doctrina multos ad pietatem erudivit. Fertur nonnulla ſcripſiſſe opuſcula, quorum lectio declamatoribus ac devotis fratribus non inutilis judicatur. E quibus feruntur ex officio prioratus, ad fratres ſui ordinis,

Exhortatoriæ Epiſtolæ plures	lib. I.
Sermones ad populum	lib. I.
De ordinis c) inſtitutione	lib. I.

Claruit ſub Frederico Imperatore ſecundo, eodem tempore, quo & beatus Dominicus. Anno Domini, MCCXX.

CDXXXVII. HUBERTUS *de Bobio* juris utriusque profeſſor & interpres ſagaciſſimus, ingenio ſubtilis, & ſcholaſtico more luculentus eloquio, qui apud veteres hujus ſcientiæ profeſſores inter præcipuos doctores eſt habitus, nomen ſuum docendo & ſcribendo cum gloria tranſmiſit ad notitiam poſteritatis, dans cæteris diſcendi exemplum ac proficiendi adjumentum. Scripſit enim notabilem ſummam, quam prænotavit:

De ordine judiciorum	lib. I.	*Quia pietas paterna.*
Quæſtiones & determinationes.		

Et alia non pauca, quæ tamen ad manus noſtras minime venerunt.

CDXXXVIII. BERNARDUS *Dorna* natione provincialis, Azonis d) Bononienſis viri clariſſimi quondam auditor atque diſcipulus, utriusque juris profeſſor & interpres doctiſſimus, præcepto-

Ddddd 2

u) Hiſtoria Orientalis libris tribus diſtincta exſtat in Bongarſii geſtis DEI per Francos.
x) Vita Mariæ Ogniacenſis libris II. apud Surium 23. Jun.
* Alii malunt Italum Capuanum. Vide Chriſtoph. Landini commentar. ad Dantem cantu 13. de inferno p. 75. b.
y) contra Innocentium IV. infra c. 447.
z) miſer ex impatientia ſibi ipſe necem conſcivit capite ad columnam alliſo A. 1249.
a) A. 1233. cum obiiſſet Patavii A. 1231. 13. Jun.
b) Jordanus de Saxonia.
c) Dominicani puta, qui liber cum Antonii Maſſæi notis prodiit Rom. 1587. 4.
d) De Azone ſupra c. 427.

ceptoris sui eruditissimi provocatus exemplo, se literis totum accommodans, varia scripsit opuscula, quibus nomen suum immortalitati dicavit. E quibus extat volumen insigne,

De libellorum conceptionibus lib. I.

Et alia quæ non vidi. Claruit Frederici Imperatoris secundi temporibus. Anno Domini, MCCXL.

CDXXXIX. Acursius *e)* natione Italus, ex Florentia civitate oriundus auditor quondam & discipulus Azonis, vir in utroque jure peritissimus, atque in cæteris secularium literarum disciplinis non infime doctus, ingenio subtilis & clarus eloquio, cujus quanta sit hoc tempore apud legum professores authoritas, nemo vel modice doctus qui nesciat. Scripsit multa præclara opuscula, & primus totum jus civile glossavit.

In ff. vetus lib. XXIV.
In. ff. novum lib. XII.
In. ff. Infortiati lib. XIV.
Super Codice lib. XII.
Super Institutis lib. IV.

Alia insuper non pauca edidit, quæ legum studiosis notissima sunt. Claruit sub Frederico Imperatore secundo. Anno Domini, MCCXL.

CDXL. Hubertus *de Bonacurso*, natione Italus, vir in utroque jure peritus & secularis Philosophiæ non ignarus, ingenio promptus & apertus eloquio, qui apud veteres juris explanatores non obscuræ opinionis fuit. Composuit in ea facultate quædam præclara opuscula, de quibus nullum ad manus nostras memini pervenisse. Fertur autem ejus

De præludiis causarum lib. I. *Cum de mandato Imperiali.*
Et de judiciis quædam.

Credimus autem tam ista quam alia ejus opera, peritis Juristis non incognita.

CDXLI. Johannes *f)* de Abbatis villa, Archiepiscopus Bisuntinus, & sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ cardinalis, natione Gallus, vir in divinis scripturis eruditissimus, & earundem sacrarum literarum famosissimus interpres, qui in studio Parisiensi Theologiam multis annis egregie docuit, in declamandis sermonibus ad populum excellentissimus, qui ob eam rem vel maxime ex magistro Parisiensi factus est Archipræsul Bisuntinus. Scripsit valde utiles & insignes

Sermones de tempore lib. II.
Sermones de sanctis lib. II.

Alia quoque multa edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt.

Scripsit autem dictos sermones per circulum anni. Primo quidem breves lectiones Evangelicas & Apostolicas breviter exponendo. Postea vero alios sermones tam de dominicis quam de festivitatibus adeo prolixos edidit, tot scripturarum inducens testimonia, ut vix possint memoriæ commendari, quæ tamen jam novis supervenientibus ex parte viluerunt.

CDXLII. Raymundus *de Penna forti*, natione Catalanus, sive provincialis, ordinis prædicatorum tertius magister generalis, vir in divinis scripturis eruditus, & secularium literarum non ignarus, ingenio promptus, & juris canonici notitia insignis, nomen suum varia scribendo immortale reddidit & sibi Ecclesiam suis opusculis perpetue (ut ita dixerim) debitricem obligavit. Nam jussu Gregorii Papæ noni comportavit

Decretales juris *g)* lib. V. *Rex pacificus pia mi.*
Summam de casibus *h)* lib. III. *Quoniam ut ait Hierony.*
Constitutiones ordinis sui lib. I.

Et quædam alia. Claruit sub Frederico secundo Imperatore. Anno Domini, MCCXXX. *i)*

CDXLIII. Albertus *Galioti* patria Parmensis canonum & legum professor interpresque famosus, ingenio subtilis, consilio cautus & eloquio scholasticus, qui ob doctrinam & experientiam rerum apud Juristas veteres inter præcipuos doctores habebatur. Scripsit quædam in jure non contemnenda opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis cum laude immortali transmisit. E quibus extat summa

Margarita quæstionum lib. I *Cum ego Albertus Galio.*
Et declarationes judiciorum lib. I.

Et quædam alia diversa, quæ nobis incognita, habentur à diversis.

CDXLIV. Odofredus Beneventanus, *k)* Azonis Bononiensis auditor, & *l)* Jacobi Baldewini postmodum præceptor, vir in utroque jure peritissimus, ingenio subtilis, & clarus eloquio, qui multos insignes post se discipulos reliquit, propter doctrinam & eruditionem, tum juris, tum aliarum literarum humanitatis, in magna authoritate habebatur apud veteres. Cujus multa feruntur opuscula, quibus nomen suum notificavit posteritati.

De libellorum formatione lib. I. *Postquam opus notarie.*

De

e) De ejus filio Francisco Accursio JCto infra c. 528. *f)* Johannes Algrinus defunctus A. C. 1233.
g) A. 1230. à Gregorio IX. approbati exstant in Corpore Juris Canonici.
h) Novissime recusa Avenione 1715. 4. Vide Ephemerides eruditor. Paris. A. 1716. II. p. 536.
i) centenarius obiit A. 1275. 5. Jan. Vide Acta Sanctor. T. I. Januar. p. 404. seq.
k) de Odofredo seniore supra c. 425. *l)* de hoc Baldewino c. 454.

De ordine judiciario lib. I. *Quemadmodum Christi.*
De arte notariatus lib. I.

Et alia, quæ non vidi. Claruit sub Frederico Imperatore secundo. Anno Domini, MCCXXX.

CDXLV. JOHANNES *de Blanosco*, natione Burgundus, vir in utroque jure doctissimus, & in Philosophorum secularium præceptis sufficienter eruditus, ingenio acer & promptus. Scripsit aperto sermone professoribus hujusce facultatis non spernenda opuscula, quibus fama nominis sui & tunc præsentibus & post futuris longe lateque innotuit. E quibus extat volumen magnæ utilitatis, quod prænotavit:

De actionibus advocatorum lib. I. *Ego Johannes de Blano.*

Et variæ quæstiones. Cætera autem quæ composuit, ad notitiam meam minime venerunt.

CDXLVI. JOHANNES *m)* nomine & natione *Teutonicus*, ex civitate Friburgensi oriundus, Episcopus Bossinensis in Hungaria, ordinis prædicatorum, vir in divinis scripturis multum exercitatus & doctus in Jure & seculari Philosophia egregie peritus, qui propter eruditionem & vitæ sanctitatem ex ordine ad Episcopatum assumptus fuerat, quem postea deserens, ad ordinem suum reversus est & post Raymundum *n)* generalis magister ordinis constitutus, multa bona fecit. Scripsit notabilem

Summam confessorum lib. V. *Quoniam dubiorum nova.*

Et quædam alia. Claruit temporibus Frederici Imperatoris secundi. Anno Domini, MCCL. *o)* Sepultus vero est in conventu suo Argentinensi, multis olim (ut ferunt) coruscans miraculis.

CDXLVII. INNOCENTIUS Papa quartus, Symbaldus *p)* ante vocatus, natione Italus, civitate Genuensi oriundus, sedit in pontificatu post Cœlestinum quartum annis undecim, vir in scripturis divinis & in jure doctissimus, amator religiosorum, qui Concilium generale * Lugdunense celebravit, in quo Fredericum ab Imperio, patrum consensu deposuit, & multa ad Ecclesiæ utilitatem constituit. Scripsit nihilominus quædam præclara opuscula, ob quorum editionem scriptoribus Ecclesiasticis digne annumeratur, ad posteritatis notitiam cum eisdem transmittendus. Contra Petrum de Vineis, *q)*

De potestate Ecclesiastica lib. I.
Apparatum super decretalibus lib. V. *Legitur in Ezechiele.*
Regulam Clarissarum lib. I. *Forma vitæ ordinis.*
Authenticas quoque lib. I.
Epistolarum ad diversos lib. I.

Et quædam alia. Claruit sub Frederico secundo. Anno Domini, MCCL.

CDXLVIII. ROLANDINUS *de Romantiis*, Juris utriusque professor *r)* & interpres celeberrimus, atque in seculari Philosophia nobiliter doctus, qui apud Juristas veteres non infimus erat. Scripsit in ea facultate quædam præclara opuscula, quibus nomen suum cum gloria transmisit ad notitiam posteritatis. E quibus ego tantum reperi,

Summam de ordine maleficiorum lib. I. *Incipit parvus libellus.*
Determinationes & quæstiones.

Cætera quæ composuisse dicitur, ad notitiam meam non venerunt.

CDXLIX. BERNHARDUS Presbyter Compostellanus, Innocentii Papæ quarti familiaris & capellanus, vir in Jure doctissimus, ejusdem pontificis studio provocatus, conscripsit in Jure quædam præclara opuscula, quæ in magna authoritate his temporibus apud Juristas habentur. De quibus ego pauca potui invenire, scilicet, apparatum insignem,

Super decretalibus lib. V. *In hujus libri principio.*
Casus decretalium lib. V. *Rex pacificus pia mi.*

De cæteris nihil vidi. Claruit sub Frederico Imperatore secundo. Anno Domini, MCCL.

CDL. GUIDO *de Suzaria*, doctor in Jure peritissimus, & in aliis disciplinis secularis Philosophiæ sufficienter instructus, ingenio subtilis & promptus, cautusque consilio, cujus apud veteres harum rerum peritos magna fuit authoritas. Fertur in Jure quædam præclara cudisse opuscula. Inter quæ extat summa notabilis, quam prænotavit:

De actionibus causarum lib. I. *Super causarum ordinatione.*
Declarationes quoque variæ.

Et alia complura, quæ ad manus nostras adhuc minime venerunt.

CDLI. BARTHOLOMÆUS Brixianus, Juris canonici professor & interpres eruditissimus, atque in cæteris secularis literaturæ disciplinis egregie doctus, ingenio subtilis & disertus eloquio. Scripsit tam in Jure quam de aliis rebus varia & præclara opuscula, quibus nomen suum immortalitati donavit. E quibus subjecta feruntur:

Repertorium decreti lib. III. *Quoniam suffragantibus ve.*
Disputationes decretalium lib. V.
Chronicam Italiæ lib. I.

Eeeee Episto-

m) Joannes Sernigacii. *n)* de quo supra c. 442.
o) obiit 1253. vel 1254. vide Altamuram in Bibl. Dominicanor. p. 14.
p) Sinibaldus, ab A. 1243. 24. Jun. usque ad 1254. 7. Dec. * A. C. 1245.
q) de quo supra c. 434. *r)* Bononiæ.

Epiſtolarum ad diverſos lib. I.

Et quædam alia. Claruit ſub Frederico Imperatore ſecundo, Anno Domini, MCCXL.

CDLII. JOHANNES *de Deo*, Juris utriusque profeſſor & enucleator eximius, atque in diſciplinis Philoſophiæ ſufficienter eruditus, ingenio ſubtilis, ſermone ſcholaſticus, qui apud veteres magnæ authoritatis extitit. Scripſit multa & varia in utroque Jure opuſcula, quibus memoria nominis ſui ad multorum notitiam devenit. E quibus pauca ad notitiam meam pervenerunt. Reperi enim ſubjecta duntaxat: *s*)

Summam cavillationum	lib. VII.	*Ad honorem ſummæ Tri.*
Aliam prænotatam, Judicium	lib. IV.	*Principio noſtro aſſit.*
Tabulam decreti	lib. II.	*Liber decretorum diſtin.*
Tabulam decretalium	lib. I.	*Volentibus prompte.*
Concordantiam decreti & decretal.	lib. I.	*De conſtitutionibus trac.*

Quæſtiones varias. Docuit autem in civitate Bononienſi, ubi prædicta & alia compoſuit.

CDLIII. HUGO *t*) Barchinonenſis, ordinis prædicatorum ſacroſanctæ Eccleſiæ Romanæ tituli S. Sabinæ Presbyter cardinalis, vir in divinis ſcripturis eruditiſſimus, qui ante ordinis ingreſſum ſacræ Theologiæ magiſter fuerat, multosque inſignes diſcipulos habuit. Scripſit plura egregia opuſcula, quibus nomen ſuum immortalitati conſecravit. Nec minus converſatione & religione quam ſcientia clarus emicans, idem manſit in dignitate qui antea fuit, de cujus libris iſti feruntur:

In Geneſim	lib. I.
In Exodum	lib. I.
In Leviticum	lib. I.
In Numeros	lib. I.
In Deuteronomium	lib. I.
In Joſue	lib. I.
In Judicum	lib. I.
In librum Ruth	lib. I.
In Regum	lib. IV.
In Paralipomenon	lib. II.
In Esdram & Neemiam	lib. III.
In Tobiam	lib. I.
In Judith	lib. I.
In Heſter	lib. I.
In librum Job	lib. I.
In Pſalterium	lib. I.
In Proverbia	lib. I.
In Eccleſiaſten	lib. I.
In Cantica canticorum	lib. I.
In librum Sapientiæ	lib. I.
In Eccleſiaſticum	lib. I.
In Eſaiam Prophetam	lib. I.
In Hieremiam	lib. III.
In Ezechielem	lib. I.
In Danielem	lib. I.
In XII. Prophetas minores	lib. XII.
In libros Machabeorum	lib. II.
In Evangelium Matthæi	lib. I.
In Evangelium Marci	lib. I.
In Evangelium Lucæ	lib. I.
In Evangelium Johannis	lib. I.
In Epiſtolas Apoſtoli Pauli	lib. XIV.
In Actus Apoſtolorum	lib. I.
In Epiſtolas canonicas	lib. VII.
In Apocalypſin Johannis	lib. I.
Summa de caſibus	lib. I.

Alia inſuper nonnulla compoſuit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit ſub Frederico Imperatore ſecundo. Anno Domini, MCCXL. *u*)

CDLIV. JACOBUS Baldewini, Odofredi Beneventani *x*) clariſſimi viri quondam auditor, Juris civilis profeſſor & interpres eximius, ingenio ſubtilis, ſermone ſcholaſticus, conſilio & actione præcipuus. Scripſit in ea facultate quædam præclara opuſcula, quibus nomen ſuum ad notitiam poſteritatis cum laude transmiſit. E quibus iſta feruntur:

Super

s) Plura perſequitur Nicolaus Antonius Bibl. veteri Hiſpana lib. VIII. c. 3. §. 93. ſeq.

t) Hugo de S. Caro Barchinonetæ natus in Delphinatu. Vide Theoph. Raynaudum mantiſſa ad indiculum Sanctorum Lugdunenſium T. 8. Opp. p. 96. ſeq. Altamuram Bibl. Dominicanor. p. 16. ſeq. cui appellatur Hugo de S. Theodorico.

u) defunctus A. 1260. *x*) ſupra c. 444.

Super Codice	lib. XII.
Super .ff. veteri	lib. XXIV.
Super .ff. novo	lib. XII.
Super .ff. infortiati *y*)	lib. XIV.

Et quædam alia. Claruit ſub Frederico Imperatore ſecundo. MCCXL.

CDLV. DAVID *z)* ordinis, ut ferunt, minorum, natione Teutonicus, vir in divinis ſcripturis exercitatus, vita & converſatione inſignis, in declamandis ſermonibus ad populum excellentis ingenii fuit. Scripſit quædam aperto ſermone opuſcula, quorum lectio devotis fratribus non eſt contemnenda, de quibus extant ſubjecta. Ad novitios,

De compoſitione hominis exterioris	lib. I.	*Profectus religioſi VII.*
De compoſitione hominis interioris	lib. I.	*Collationes meas quas.*
Sermones de tempore	lib. I.	
Sermones de ſanctis	lib. I.	

Et quædam alia. Claruit non longe poſt beatum Franciſcum. *a)* Sepultus eſt in Auguſta.

CDLVI. HUMBERTUS *b)* ordinis prædicatorum quintus, magiſter generalis, patria Viennenſis, Hugonis *c)* Barchinonenſis Theologi quondam auditor, vir in divinis ſcripturis eruditus, & declamator egregius, vita Evangelicus, conſcientia purus, actione præcipuus, eloquio dulcis, & ad perſuadendum idoneus, qui Hugonem olim ſuum præceptorem ſacræ Theologiæ pertraxit ad ordinem. Scripſit quædam devota opuſcula, quibus nomen ſuum ad notitiam poſteritatis devenit. E quibus iſta feruntur,

Super regulam S. Auguſtini	lib. I.	*Cogitanti mihi de ſer.*
Summa prædicantium	lib. III.	*Omnis homo eſt exhortandus.*
Geſta fratrum prædicatorum.	lib. V.	
De officiis ſui ordinis	lib. I.	
De tribus ſubſtantialibus reli.	lib. I.	*Filiis gratiæ & cohære.*
Epiſtolarum ad diverſos	lib. I.	

Et quædam alia. Claruit Imperio vacante Anno Domini, MCCL. *d)*

CDLVII. VINCENTIUS Gallus natione Burgundus, ordinis prædicatorum, dictus *Beluacenſis*, *e)* vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & exercitatus, ac veterum lectione dives, ingenio ſubtilis, & ſermone compoſitus, tantum literis ſtudium adhibuit, ut nullis unquam laboribus, vigiliis vel occupationibus ab earum cultura potuerit evocari, quin ſemper aut legeret, ſcriberet vel prædicaret. Tantus itaque fuit, ut poſt ſe necdum habuerit parem, ſi ardua quæ ſcripſit opuſcula ex multis laborioſe collecta, æqua lance cum cæteris ponderemus. Nam petente & ſumptus miniſtrante rege Francorum, grande & admirabile opus ſpeculorum de omni (ut ita dixerim) re ſcibili in multis voluminibus maximis laboribus comportavit, quod ita prænotavit atque diſtinxit:

Speculum hiſtoriale *f*)	lib. XXXII. *g*)	*Deus eſt ſubſtantia in.*
Speculum naturale	lib. XXXIII.	*Quoniam multitudo libro.*
Speculum morale	lib. III.	*In omnibus tuis memora.*
Speculum doctrinale	lib. XIII. *h*)	*Quoniam multitudo libro.*
De gratia Dei quoque	lib. IV.	*Liber generationis, &c.*
De laudibus S. Mariæ	lib. I.	*Si Deum ore Prophetico ju.*
De laudibus S. Johannis Evangeliſt.	lib. I.	*Beatus Johannes Evangeliſt.*
De inſtitutione puerorum *i*)	lib. I.	*Filii tibi ſunt erudi id.*
Conſolationem ſuper mortuo	lib. I.	*Inprimis igitur adverte.*
Epiſtolarum ad diverſos	lib. I.	

Alia inſuper nonnulla edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit ſub Frederico Imperatore ſecundo. Anno Domini, MCCXL. *k)*

CDLVIII. ALXANDER *de Ales*, natione Anglicus, ordinis minorum, præceptor Euſtachii Cardinalis, *l)* vir in divinis ſcripturis eruditiſſimus, & in ſeculari Philpſophia nulli ſuo tempore

ſecun-

y) Notum eſt Libros quinquaginta Digeſtorum ex Bulgari ejusque æqualium diviſione diſpeſci in jus *Vetus* à lib. 1. ad lib. 24. tit. 2. *Infortiatum* à tit. 3. libri 24. ad lib. 38 & *jus novum* à lib. 39. ad 50.

z) David de Auguſta, cujus ſcripta habes T. 25. Bibl. Patrum edit. Lugd.

a) S. Franciſcus obiit 1226. ut dictum ad c. 429.

b) Humbertus de Romanis cujus ſcripta in eodem T. 25. Bibl. Patrum edit. Lugd.

c) de quo ſupra c. 453. confer Altamuram Bibl. Dominican. p. 28. ſeq. *d*) defunctus A. 1274.

e) Falluntur qui Epiſcopum Bellovacenſem appellant. Non enim fuit Epiſcopus ſed Lector Regius in Domo S. Ludovici. Vide Bollandum præf. ad T. 1. Act. Sanctor. Januar. p. 19. Labbeum T. 2. de S. E. p. 478. Natalem Alex. T. VII. Hiſt. Eccleſ. p. 138. edit. in fol. Jac. Echardum in diſſ. de ſcriptis Vincentii Bellovacenſis. Pariſ. 1708. 8. qui ſpeculum Morale à Vincentio ſcriptum inficiatur.

f) Præclara editio ſpeculorum Vincentii curata à Theologis Benedictinis Collegii Vedaſtini in Academia Duacenſi, Duaci 1624. fol. Quanquam in illis reprehenditur, quod loca veterum ſcriptorum à Vincentio laudata quandoque ex recentibus illorum ſcriptorum editionibus interpolaverint.

g) Speculum *Hiſtoriale* quod in A. 1254. deſinit, conſtat libris XXXI. *Naturale* XXXII. Sed Trithemius ut in Plinii Hiſt. naturali fieri videmus pro libro computat etiam indicem capitum.

h) Imo XVII. libris ſpeculum Doctrinale conſtat.

i) De inſtitutione puerorum Regalium ad Margaritam Reginam Franciæ S. Ludovici conjugem.

k) defunctus A. 1264. *l*) de quo infra, c. 464. Hunc Alexandrum Aleſium *Doctoris irrefragabilis*

ſecundus, ingenio ſubtilis, & clarus eloquio, cum eſſet doctor ſacrarum literarum in gymnaſio Pariſienſi, ut cœleſtis Philoſophiæ verus efficeretur diſcipulus, ordinem pauperum Chriſti intravit, quem ſua eruditione & ſanctitate mirabiliter illuſtravit. Scripſit jubente Innocentio Papa quarto inſigne opus quatuor voluminibus partitum multa utiliter complectens, quod prænotavit:

Summam Theologiæ	lib. IV.	*Quoniam ſicut dicit Boetius*
Declarationem regulæ minorum	lib. I.	*Reverendo in Chriſto.*

Cætera ejus non vidi. Dicitur autem quod tam Vetus quam Novum Teſtamentum ex magna parte poſtillaverit, & de concordia juris divini & humani multa ſubtiliter diſſeruerit, aliaque compoſuerit varia, quæ ad manus noſtras non venerunt. Claruit ſub Frederico ſecundo. Anno Domini, MCCXL. *m)*

CDLIX. JOHANNES *de Rupella*, ordinis fratrum minorum, ſacræ Theologiæ magiſter Pariſienſis, in divinis ſcripturis eruditus, & in Philoſophia Ariſtotelica magnifice doctus, qui ſe cum Alexandro de Ales in declaratione regulæ minorum ad miniſtrum generalem ſubſcripſit. Edidit quædam præclara opuſcula, quibus nominis ſui famam ad poſteritatis notitiam transmiſit. E quibus ſubjecta feruntur:

Super ſententias *m)*	lib. IV.
Summa virtutum & vitiorum	lib. I.
De anima quoque	lib. I

Claruit ſub Frederico Imperatore ſecundo. Anno Domini, MCCL.

CDLX. HENRICUS Archiepiſcopus Ebredinenſis & ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ cardinalis, *Hoſtienſis* vulgariter nuncupatus, vir in utroque jure periti ſſimus, qui ob excellentiam ingenii, & doctrinæ apud Alexandrum Papam quartum in pretio fuit. E quibus ego tantum vidi opus inſigne, & omnibus notum,

Super titulum decretalium	lib. V.	*Alpha & Omega in eſ.*
Summam quoque compendioſam	lib. I.	

Cætera quæ compoſuit, ad notitiam meam adhuc minime venerunt. Claruit Imperio vacante, Anno Domini, MCCL.

CDLXI. GALTERIUS Epiſcopus Pictavienſis ordinis fratrum minorum, vir in divinis ſcripturis eruditus, & in ſecularis Philoſophiæ diſciplinis nobiliter doctus, ingenio ſubtilis, ſermone ſcholaſticus, in declamandis ſermonibus ad populum excellentis induſtriæ fuit. Scripſit quædam non contemnenda opuſcula, de quibus feruntur ſubjecta. Jubente namque Alexandro Papa quarto ſtylo digeſſit valde utiles per anni circulum

Sermones	lib. II.	
Super ſententias	lib. IV.	
Quodlibetorum	lib. I.	*Quæritur quomodo virtus*

Claruit Imperio vacante. Anno Domini, MCCL.

CDLXII. GALTERUS *o)* Epiſcopus Magolenſis ex Inſulis oppido Flandriæ oriundus, vir in divinis ſcripturis longo ſtudio exercitatus, & ſecularium literarum non ignarus, ingenio præſtans, & clarus eloquio, qui ſuo tempore propter doctrinam & eruditionem magnæ opinionis fuit. Scripſit ad petitionem præpoſiti & clericorum Inſulenſis Eccleſiæ

Super Pſalterium	lib. I.

Et quasdam Epiſtolas. Alia quoque nonnulla edidit, quæ ad notitiam noſtram minime venerunt.

CDLXIII. ALEXANDER dictus *de Villa Dei*, patria Dolenſis, ordinis (ut dicunt) fratrum minorum, vir certe undecunque exercitatus, Grammaticus, Philoſophus, Aſtronomus, & calculator inſignis. Scripſit tam metro quam proſa non pauca opuſcula, quibus nomen ſuum ad poſteritatis memoriam tranſmiſit. E quibus ego tantum adhuc reperi ſubjecta. Volumen metro leonico ſcriptum de Grammatica, cujus hodie in ſcholis puerorum uſus eſt aſſiduus, neſcio ſi tam utilis propter imbecillioris ætatis defectum, & ignaviam præceptorum. Prænotavit autem hoc ipſum opus

Doctrinale puerorum	lib. III.	*Scribere clericulis paro*
De computo Eccleſiaſtico	lib. I.	*Quamvis modo in fine tem.*
De Sphæra	lib. I.	
De arte numerandi	lib. I.	

Fertur & alia complura ſcripſiſſe, ſermones, epiſtolas, varioſque tractatus, qui ad manus noſtras adhuc minime venerunt. Claruit magna religione, & doctrina ſub Frederico ſecundo, Anno Domini, MCCXL.

CDLXIV. EUSTACHIUS, *p)* qui & *Bonaventura*, de Balneo regio natus, ordinis fratrum mi-

titulo celebratum cave confundas cum altero Alexandro Aleſio Scoto defuncto A. 1565. De priore videndus Jac. Gaddius in elog. & Hendreichius in pandectis Brandenburg. De poſteriore Bælius in Lex. Hallenſes Obſ. ſelect. VII. 21. & J. C. Becmannus in Vitis Profeſſorum Francof. ad Viadrum p. 97. ſeq. *m)* defunctus A. 1245.

n) in Petri Lombardi libros ſententiar. cujus generis alii plures commentarii infra commemorantur.

o) Hic priorem Galterium ætate anteceſſit, defunctus A. 1129.

p) Bonaventuræ nomine notior, & Doctoris Seraphici. Vide Raynaudum indiculo Sanctor. Lugd. T. VIII. Opp. p. 37. ſeq. Lucam Waddingum in Annalibus Ord. minor. &c.

minorum minister generalis, ac deinde Episcopus Albanensis, & sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis, Alexandri de Ales *q*) quondam auditor & discipulus, vir in divinis scripturis eruditissimus & in seculari Philosophia nobiliter doctus, ingenio subtilis & clarus eloquio, vita & conversatione devotus atque sanctissimus, cujus ingenium dotem naturæ & vitæ puritatem præceptor ejus Alexander contemplans dicere solebat: *In fratre Bonaventura Adam peccasse non videtur.* Scripsit multa & profunda & devotissima opuscula, quibus ardentia verba proferens non minus affectum legentis in Christi amore accendit, quam intellectum doctrinis sanctis illuminat. Omnes enim sui temporis doctores utilitate operum facile præcellit, si spiritum divini amoris & Christianæ devotionis in eo loquentem attendas. Profundus est, non verbosus, subtilis non curiosus, disertus non vanus, flammantia non inflantia verba proferens, unde & securius legitur, facilius ab amante intelligitur, utilius frequentatur, dulcius & fructuosius retinetur. Multi doctrinam proferunt, devotionem prædicant multi, pauci scribendo libros docuerunt utramque. Bonaventura autem & multos superavit & paucos, dum ejus doctrina devotionem, devotio instruit doctrinam. Si ergo & doctus vis esse & devotus, illius opusculis esto intentus. Quæ sunt:

Super sententias	lib. IV.	*Profunda fluviorum.*
Breviloquium	lib. VII.	*Flecto genua mea ad.*
Soliloquium	lib. I.	*Dic quæso ô homo si.*
Itinerarii mentis in Deum	lib. I.	*In principio primum.*
Lignum vitæ	lib. I.	*Christo confixus sum.*
Exhortatorius ad fratrem	lib. I.	*Quoniam dilecte mi frater.*
De reductione artium, &c.	lib. I.	*Omne datum optimum &c.*
Regimen conscientiæ. i. paruum bonum	lib. I.	*Ecce descripsi eam tibi.*
Itinerarii mentis in se ipsum	lib. I.	
Compendium scripturarum	lib. I.	
De institutione novitiorum	lib. I.	
Centiloquium	lib. IV.	*Malum considerare occur.*
Pharetra sive scintillarium	lib. IV.	*In conversionis meæ præ.*
De paupertate Christi contra Guil. *r*)	lib. I.	*Quæstio est de pauper.*
De quinque festis infantiæ Christi	lib. I.	*Cum secundum viror. venera.*
De septem donis Spiritus Sancti	lib. I.	*Primum omnium necesse ha.*
De excellentia eucharistiæ	lib. I.	
De VI. alis seraphin	lib. I.	
Ad Blancam ducissam	lib. I.	
Illuminationum insigne opus	lib. I.	*In medio ecclesiæ ape.*
De tribus ternariis peccatorum	lib. I.	*Tres sunt ternarii pec.*
De septem gradibus contemplationis	lib. I.	*Contemplativorum aquili.*
De profectu religiosorum	lib. I.	*Si vis in spiritu proficere.*
De decem præceptis	lib. I.	*Si vis ad vitam ingredi.*
Apologia pauperum	lib. I.	*Summi legislatoris.*
Super oratione dominica	lib. I.	*Pater noster. Oratio hæc pravi.*
Legenda S. Francisci	lib. I.	*Apparuit gratia Dei sal.*
Constitutiones sui ordinis	lib. I.	
In Genesim VII. visionum	lib. I.	
In Evangelium Johannis	lib. I.	*In principio, &c. Circa.*
In Evangelium Lucæ	lib. I.	*Spirit. Domini super me. Consi.*
De tribus quæstionibus	lib. I.	*In nominato magistro.*
De sandaliis apostolorum	lib. I.	*Quoniã secundum apostolum*
De passione Domini	lib. III.	*Currite gentes undiq; (Johan.*
Sermones per annum.	lib. II.	
Epistolæ plures ad diversos.		

Alia insuper nonnulla edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Moritur Imperio vacante sub Gregorio Papa decimo, in concilio Lugdunensi. Anno Domini, MCCLXXXIII. Indictione I. Sepultus in Ecclesia cathedrali Lugdunensi. Tandem propter sanctitatem & miracula nostris diebus canonizatur ab Sixto Papa quarto, sub Frederico Imperatore tertio. Anno Domini, MCDLXXXII. Indictione XV.

CDLXV. PHILIPPUS *s*) cancellarius Parisiensis, vir in divinis scripturis eruditus, & in seculari Philosophia nobiliter doctus, cum esset sacrarum literarum famosus magister, Theologicæ scholæ Parisius *t*) multo tempore gloriose præfuit, ubi discipulos legendo, populos prædicando magnifice instruxit. Scripsit de singulis Psalmis duos vel tres

Sermones elegantes	lib. I.
Summam Theologiæ	lib. I.

Alia quoque plura edidit, quæ ad notitiam nostram minime venerunt.

Fffff ALBER.

q) supra c. 458. *r*) contra Guilelmum Matisconensem Canonicum. Vide Bzovium ad A. C. 1257. n. 4.
s) Philippus Grevius sive de Greve clarus circa A. 1230.
t) Parisius pro Parisiis, ut infra c. 466. atque aliis locis. Et apud scriptores illa ætate passim.

CDLXVI. ALBERTUS *u)* Episcopus Ratisponensis, ordinis fratrum prædicatorum, natione Teutonicus, patria Suevus, ex Laugingen oriundus, vir in divinis scripturis valde studiosus & eruditus, atque in seculari Philosophia nulli suo tempore secundus, ingenio subtilis, eloquio scholasticus, vita & conversatione devotus atque sanctissimus, qui propter doctrinam & eruditionem, *magnus* dictus est, docuit sacras literas & Philosophiam Aristotelicam multis annis. Primo Parisius, postea Coloniæ, ubi inter alios Thomam de Aquino *x)* habuit egregium discipulum. Ad Episcopatum deinde Ratisponensis ecclesiæ assumptus, cum illum aliquot annis gubernasset, deseruit, & amore studii salutaris ad conventum suum Coloniam reversus est, ubi usque ad finem vitæ docendo & scribendo perseveravit. Scripsit multa & pene infinita opuscula, de quibus subjecta feruntur.

Summa Theologiæ	lib. IV.	*Mirabilis facta est scientia*
Super sententias	lib. IV.	
De quatuor coævis	lib. I.	
De homine	lib. I.	
De bono	lib. I.	
De vita spirituali	lib. I.	
In officium missæ	lib. I.	*Ecce ego declinabo in.*
De corpore Christi.	lib. I.	
De eodem, XXXII. sermones	lib. I.	*De sacrosancto corpore.*
De muliere forti	lib. I.	*Laudes Ecclesiæ de.*
Super libris Dionysii	lib. V.	*Mirabile est nomen.*
De multiplici timore	lib. I.	*Quoniam plus exēplo quam ver.*
De laudibus S. Mariæ	lib. I.	*Clara est & quæ nunquam.*
Defensorium mendicantium	lib. I.	
De partu hominis	lib. I.	
De formatione hominis	lib. I.	
De origine animæ	lib. I.	
Super oratione dominica	lib. I.	
De arte prædicandi	lib. I.	
De reparatione lapsi	lib. I.	
De adhærendo Deo	lib. I.	*Cogitanti mihi aliquid.*
In quinque libros Moysi	lib. V.	
In Josue	lib. I.	
In Judicum	lib. I.	
In Ruth	lib. I.	
In Regum	lib. IV.	
In Paralipomenon	lib. II.	
In Esdram & Neemiam	lib. III.	
In Tobiam	lib. I.	
In Judith	lib. I.	
In Hester	lib. I.	
In Proverbia	lib. I.	
In Ecclesiasten	lib. I.	
In Cantica canticorum	lib. I.	
In librum Sapientiæ	lib. I.	
In Ecclesiasticum	lib. I.	
In Machabæorum	lib. II.	
In Job	lib. I.	
In Esaiam	lib. I.	
In Hieremiam	lib. I.	
In Ezechielem	lib. I.	
In Danielem	lib. I.	
In XII. Prophetas minores	lib. XII.	
Ecclesiastici XLIX. Et XII.		
In Evangelium Matthæi	lib. I.	*Sume tibi librum gran.*
In Evangelium Marci	lib. I.	*Ecce vicit leo de tribu.*
In Evangelium Lucæ	lib. I.	
In Evangelium Johannis	lib. I.	
In Epistolas Pauli	lib. XIV.	*Aquila grandis magna*
In Apocalypsin	lib. I.	
De animalibus	lib. XX.	
Sermones de tempore	lib. I.	*Quoniam veritatis testimon.*
Sermones de sanctis	lib. I.	*Venite post me faciam.*
De animalibus	lib. XX.	

Paradisus

u) De Alberto Magno vide Altamuram Bibl. Dominican. p. 49. seq. *x)* infra c. 467.

Paradiſus animæ	lib. I.
Orationum ſuper ſententias	lib. I.
Orationum ſuper Evangelia	lib. I.
De differentia ſpiritus & animæ	lib. I.
De divinatione & prophetia	lib. I.
Diverſarum quæſtionum	lib. I.
De natura locorum	lib. I.
De cauſis elementorum	lib. I.
De moribus animalium	lib. I.
De intellectu & intelligibili	lib. I.
De juventute & ſenectute	lib. I.
De morte & vita	lib. I.
De plantis & vegetabilibus	lib. I.
Summa Philoſophiæ	lib. I.
De unitate intellectus	lib. III.
Quæſtiones contra Averroiſtas	lib. I.
De unitate formæ	lib. I.
Philoſophia moralis	lib. XVI.
De monaſtica	lib. V.
De Oeconomica	lib. IV.
De politica	lib. VIII.
De Arithmetica	lib. I.
De Geometrica	lib. I.
De Muſica	lib. I.
De Aſtronomia	lib. I.
De Sphæra	lib. I.
De Aſtris	lib. I.
Speculum Aſtronomiæ	lib. I.
De ſomno & vigilia	lib. I.
De mineralibus	lib. I.
De natura Deorum	lib. I.
Quæſtiones XV.	lib. I.
De ſecretis naturæ	lib. I.
De XII. Alphabetis	lib. I.
De magiſtris eligendis	lib. I.
De ſomniis	lib. I.
De univerſalibus	lib. I.
De prædicamentis	lib. I.
De ſex principiis	lib. I.
De diffinitionibus	lib. I.
De cauſis	lib. I.
De Grammatica	lib. I.
De Rhetorica	lib. I.
De medicina	lib. I.
De lanificio	lib. I.
De agricultura	lib. I.
De aratura	lib. I.
De navigatione	lib. I.
De Metaphyſica	lib. XIII.
In Phyſicam Ariſtotelis	lib. VIII.
De cœlo & mundo	lib. IV.
De generatione & corruptione	lib. II.
De ſcientia meteororum	lib. IV.
De anima	lib. I.
De nutrimento & nutribili	lib. I.
De ſomno & vigilia	lib. I.
Quæſtiones XV.	lib. I.
De perſpectiva	lib. I.

In omnes libros Ariſtotelis commentatus eſt, ac alia multa compoſuit, quæ ad notitiam meam non venerunt.

Moritur ſub Rudolpho Imperatore. Anno Domini, MCCLXXX. Indictione VIII. Ætatis ſuæ anno octogeſimo. Sepultus in medio choro conventus ſui Colonienſis. Et non ſurrexit poſt eum vir ſimilis ei, qui in omnibus literis, ſcientiis, & rebus tam doctus, eruditus & expertus fuerit. Quod autem de necromantia accuſatur, *y)* injuriam patitur, vir Deo dilectus.

y) Pluribus Albertum defendit Gabriel Naudæus in Apologia pro viris doctis Magiæ accuſatis c. 18.

CDLXVII. SIMON de Tornaco Presbyter, vir in divinis scripturis eruditus, & in seculari Philosophia subtiliter doctus, Dialecticus acutissimus, & omnium liberalium artium peritissimus, factus Theologicæ scholæ magister, multis annis in gymnasio Parisiensi docuit, ubi plurimos auditores erudivit. Sed dum Aristotelem nimium sequitur, errasse in quibusdam invenitur. z) Scripsit autem quædam ingenii sui opuscula, de quibus feruntur subjecta.

Sententiarum suarum	lib. I.	
Quæstiones variæ	lib. I.	
In Symbolum Athanasii	lib. I.	

Alia quoque nonnulla edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt.

CDLXVIII. THOMAS *de Aquino*, ordinis fratrum prædicatorum, Alberti Magni a) in conventu Coloniensi auditor & discipulus, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis nobiliter doctus, ingenio subtilis & clarus eloquio, vita & conversatione insignis, inter omnes doctores sui temporis facile obtinuit principatum, b) qui velut alter Augustinus se studio scripturarum totum dedit, die ac nocte in illius amore & exercitio commorando, tot ac tanta scripsit volumina, ut paucos inter modernos vel numero vel utilitate habeat æquales.

Super sententias	lib. IV.	*Ego sapientia effudi.*
Summam Theologiæ	lib. IV.	*Quia catholicæ veri.*
Contra gentiles	lib. IV.	*Veritatem meditabitur.*
Contra errores Græcorum	lib. I.	*Libellum ab excellentia.*
Contra Armenos & Sarracenos	lib. I.	*Beatus Petrus Apostolus.*
Compendium Theologiæ	li. III.	*Æterni Patris Verbum.*
De præceptis charitatis	lib. I.	*Tria sunt homini necessaria.*
De fide & sacramentis	lib. I.	*Postulat à me vestra.*
Super oratione dominica	lib. I.	*Pater noster, Inter alias.*
Super Ave Maria	lib. I.	*Ave Maria, &c. In sa.*
Super Symbolo Apostolorum	lib. I.	*Credo &c. Primum quod est*
De centum octo articulis	lib. I.	*Primo considerandum est*
De XLII. Articulis	lib. I.	*Reverendo in Christo.*
De XXXVI. Articulis	lib. I.	*Lectis vestris literis in eis.*
De sex articulis	lib. I.	*Charissimo sibi in Christo.*
De differentia divini verbi & humani	lib. I.	*Ad intellectum hujus.*
De natura verbi	lib. I.	*Quoniam circa naturam verbi.*
De substantiis separatis	lib. I.	*Quia sacris angelorum.*
Contra Averroistas de intellectu	lib. I.	*Sicut omnes homines natu.*
Adversum detractores religionis	lib. I.	*Christianæ religionis.*
De perfectione vitæ spiritalis	lib. I.	*Quoniam quidam perfectionis*
Contra impugnatores ordinis	lib. I.	*Ecce inimici tuæ So.*
De regimine principum	lib. IV.	*Cogitanti mihi quid.*
De forma absolutionis,	lib. I.	*Perlecto libello à vo.*
De regimine Judæorum,	lib. I.	*Excellentiæ vestræ re.*
Expositionem primæ decretalis,	lib. I.	*Salvator noster discipulos.*
Expositionem secundæ decretalis,	lib. I.	*Damnamus ergo & re.*
In Esaiam Prophetam,	lib. I.	
In Hieremiam,	lib. I.	
In Threnos ejusdem,	lib. I.	
In Cantica canticorum,	lib. I.	
In tres nocturnos Psalmos	lib. I.	
In Job ad literam,	lib. I.	*Sicut autem in rebus quæ.*
Continuum in Evangelia,	lib. IV.	*Sanctissimo ac reverendiss.*
Lecturam in Evangelia,	lib. IV.	
In Epistolas Pauli,	lib. XIV.	
In Epistolas Canonicas	lib. VII.	
De sacramento altaris,	lib. I.	*Memoriam fecit mira.*
De humanitate Christi,	lib. I.	*Christus Jesus venit.*
De dilectione Dei & proximi,	lib. I.	*Magister quod est mand.*
De divinis moribus,	lib. I.	*Perfecti estote sicut.*
De beatitudine	lib. I.	*Beati qui habitant in domino.*
De puritate conscientiæ	lib. I.	*Quoniam fundamentum &,*
De officio sacerdotis	lib. I.	*Quia sacerdotis offici.*
De significatione missæ	lib. I.	*In virtute sanctæ crucis.*
De vitiis & virtutibus	lib. I.	*Quatuor sunt virtutum.*
De emtione reddituum,	lib. I.	*Recepi literas vestras in.*

De

z) De fastu impio hujus Simonis de Thurnai vide Matthæum Paris p. 198. Hist. & Jo. Baleum Centur. 3. c. 47.
a) supra c. 466. b) De S. Thoma consules Acta Sanctor. ad 7. Martii T. I. & Jac. Echardum O. P. in diss. de scriptis Vincentii Bellov. Bibliothecæ Dominicanæ & Neapolitanæ scriptores &c.

De veritate ſummam	lib. I.	*Quid eſt veritas &c.*
De potentia Dei diſput.	lib. I.	*Quæſtio eſt de poten.*
De exactione Judæorum,	lib. I.	*Illuſtri dominæ Albeidi.*
Quodlibeta XII.	lib. I.	*Quæſitum eſt à Deo.*
Super Boëthio de Trinitate,	lib. I.	*Ab initio nativitatis.*
Super eodem de hebdomadibus	lib. I.	*Præcurre prior in do.*
Super libris Dionyſii	lib. IV.	
De ſortibus,	lib. I.	*Poſtulavit à me veſtra.*
De judiciis aſtrorum	lib. I.	*Quia petiſti ut tibi.*
De æternitate mundi	lib. I.	*Suppoſito ſecundum fidem.*
De fato	lib. I.	*Quæritur de fato an ſit.*
De principio individuationis	lib. I.	*Quoniam duæ ſunt in homine.*
De ente & eſſentia,	lib. I.	*Quia parvus error in.*
De principiis naturæ,	lib. I.	*Quoniam quoddam poteſt eſſe.*
De materia & dimenſionibus,	lib. I.	*Poſtquam de principiis ſer.*
De mixtione elementorum	lib. I.	*Dubium apud multos.*
De occultis operibus naturæ	lib. I.	*Quoniam in quibusdam natu.*
De motu cordis	lib. I.	*Quia omne quod move.*
De inſtantibus	lib. I.	*Quoniam omnem durationem*
De quatuor oppoſitis	lib. I.	*Quoniam quatuor ſunt opin.*
De demonſtratione	lib. I.	*Ad habendum cognitio.*
De fallaciis	lib. I.	*Quia logica eſt ratio.*
De propoſitionibus modalibus	lib. I.	*Quia propoſitio moda.*
De natura accidentis	lib. I.	*Quoniam omnis cognitio hu.*
De natura generis	lib. I.	*Quoniam omnis natura gene.*
De principiis animæ	lib. I.	*Ut adiutorium homini.*
De tempore	lib. I.	*Sicut vult Philoſophus.*
De pluralitate formarum	lib. I.	*Quoniam ſanctum eſt homo.*
De natura ſyllogismorum	lib. I.	*Quoniam ſcire eſt cauſam rei.*
De ſenſu & intellectu	lib. I.	*Circa conſiderationem.*
De inventione medii	lib. I.	*Quoniam principium ſyllogi.*
De natura luminis	lib. I.	*Conſiderandum eſt de na.*
De natura loci	lib. I.	*Ad ſciendum naturam.*
De univerſalibus	lib. II.	*Circa univerſalia mul.*
De intellectu & intelligibili	lib. I.	*Sciendum quod de ratione.*
Dictorum ſuorum concordiam	lib. I.	*Pertranſibunt multi &c*
Sermones multos	lib. I.	
Contra Guil. de ſancto amore	lib. I.	

Jubente Urbano Papa quarto, officium feſti corporis Chriſti compoſuit. In omnes Ariſtotelis ac Porphyrii libros commentatus eſt. Alia quoque multa edidit tam in divinis ſcripturis quam in ſeculari Philoſophia, quæ ad manus noſtras minime venerunt. Moritur ſub Arnolpho *c)* Imperatore, Anno Domini, MCCLXXIV. Indictione. II. Et canonizatus eſt *) à Papa Johanne XXII.

CDLXIX. THOMAS de Cantiprato, natione Brabantinus, ordinis fratrum prædicatorum. Alberti Magni quondam (ut ferunt) diſcipulus, vir devotus, & tam in divinis ſcripturis quam in ſecularibus literis egregie doctus, ingenio promptus, eloquio ſcholaſticus. Fertur quædam præclara ſcripſiſſe volumina, quibus nomen ſuum ad notitiam poſteritatis deduxit. E quibus extat opus de apibus myſticis, quod prænotavit:

Bonum univerſale	lib. II.	*Reverendo in Chriſto.*
De rerum natura	lib. I.	
Vita S. Chriſtinæ	lib. I.	

Et cætera quæ non vidi. Claruit ſub Rodulpho Imperatore, *d)* Anno Domini, MCCLXX. Et ſunt qui ſcribant eum Græci ſermonis habuiſſe peritiam, & libros Ariſtotelis *e)* quorum jam uſus in ſcholis eſt, tranſtuliſſe.

CDLXX. ALPHONSUS rex Caſtellæ & Legionis, Philoſophus & Aſtronomus inter omnes ſui temporis excellentiſſimus, ingenio ſubtilis, & clarus eloquio, literarum amator & cultor inſignis, cum poſt longam Imperii Romani vacationem contra Richardum fratrem regis Angliæ in Romanorum regem fuiſſet electus, *f)* & eſſet vir bonus & prudens, mortuo Richardo anno electionis ſuæ quintodecimo, intuitu pacis coram Gregorio Papa decimo voluntarie ceſſit, & omni juri ſuo, quod in electione ſua habuerat ſponte renuntiavit. *g)* Scripſit valde utiles & elegantes

c) lege Rodulpho *) A. 1323. *d)* Rodulphus Imperator electus A. 1273. Thomas Cantipratanus jam obiit A. 1263.

e) Verſio illa videtur antiquior facta juſſu Friderici II. *per viros lectos & in utriusque Linguæ prolatione peritos*, teſte Petro de Vineis III. 67. Epiſt. *f)* A. 1257. *g)* A. 1273.

In Astronomia tabulas *h*) lib. I.
Epistolarum ad diversos lib. I.

Claruit tempore Imperii vacantis, Anno Domini, MCCLXX.

CDLXXI. PETRUS ordinis fratrum prædicatorum, natione Gallus, & ejusdem religionis in Francia prior provincialis, vir in divinis scripturis longo studio doctus, & secularis Philosophiæ non ignarus, ingenio acutus, & promptus eloquio, in declamandis ad populum sermonibus idoneus fuit. Unde ad utilitatem legentium composuit per anni circulum non spernendos

Sermones de tempore lib. I.
Sermones quoque de sanctis lib. I.

Sed & alia nonnulla scripsisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt.

CDLXXII. PETRUS *de Tarantasia* ordinis prædicatorum & post Gregorium decimum Papa *Innocentii quinti* nomine canonice consecratus, sedit in pontificatu summo mensibus tantum quinque, *i*) vir certe in divinis scripturis eruditissimus, & in Philosophia Aristotelica nobiliter doctus, qui Theologiam multis annis egregie docuit, & magnam suæ eruditionis laudem acquisivit. Scripsit multa præclara opuscula, quibus & tunc præsentibus, & postea futuris nomen suum notificavit. E quibus extant:

Super sententias lib. IV. *Nunquid nosti ordinem*
In Epistolas Pauli omnes lib. XIV. *Principia rerum in inquiren.*
In Psalmos quoque lib. I.
In Cantica canticorum lib. I.

Scripsit & alias in Bibliam lecturas, ut dicitur plures, quas necdum vidi. Claruit in pontificatu sub Rodulpho Imperatore. Anno Domini, MCCLXXV.

CDLXXIII. JOHANNES Esculanus de Esculo, *k*) ordinis fratrum minorum post sanctum Bonaventuram minister generalis, vir in divinis scripturis eruditus, & declamator sermonum egregius missus Constantinopolim à Gregorio Papa decimo, Græcos ad obedientiam Romanæ Ecclesiæ suis exhortationibus reduxit, & secum ad concilium Lugdunense *l*) venire persuasit. Scripsit ad ædificationem fidelium non spernendos

Sermones de tempore lib. I.
Sermones de Sanctis lib. I.
Epistolas plures ad diversos lib. I.

Et quædam alia. Claruit Imperio vacante, Anno Domini, MCCLXX.

CDLXXIV. RUPERTUS *de Rusia* *m*) ordinis fratrum minorum, vir in divinis scripturis eruditus, & secularis literaturæ non ignarus, quippe qui Theologiam multis annis egregie docuit, & multos insignes post se discipulos reliquit. Scripsit nonnulla præclara opuscula, quibus nomen suum ad posteros transmisit. E quibus extat ad Haymonem Anglicum *n*) ordinis sui ministrum generalem virum æque doctissimum, declaratio

In Regulam S. Francisci lib. I.
Super sententias quoque lib. IV.
Sermones varii lib. I.

Et quædam alia. Claruit Imperio vacante, Anno Domini, MCCLXX. *o*)

CDLXXV. UDALRICUS de Argentina, natione Teutonicus, ordinis fratrum prædicatorum, Alberti Magni quondam auditor atque discipulus, vir in divinis scripturis eruditus, & secularis Philosophiæ non ignarus, ingenio subtilis, sermone scholasticus, composuit non spernendæ lectionis opuscula, quibus & præsentibus & futuris innotuit. E quibus extant:

Super sententias lib. IV.
Summa Theologiæ lib. I.
De anima quoque lib. I.

Et alia multa. Claruit sub Rodulpho Imperatore, Anno Domini, MCCLXXX.

CDLXXVI. HAYMO natione Anglicus, ordinis fratrum minorum minister generalis, vir in scripturis sanctis longo studio exercitatus, quippe qui cathedram magistralem Theologicæ facultatis consecutus, in ea multos erudivit discipulos, qui jussu Alexandri Papæ quarti, *Breviarium Romanum* correxit & rubricavit, Fertur inter alia compendiose scripsisse

Super sententias lib. IV.
Et quosdam sermones lib. I.

Et quædam alia. Claruit Imperio vacante. Anno Domini, MCCLXX.

CDLXXVII. OTTO Episcopus *Frisingensis* in Germania Bavariæ, & ut quidam scribunt, nepos Frederici Imperatoris primi, natione Teutonicus, quem Pius Papa secundus allegans in quadam oratione commendat, vir in divinis scripturis eruditus, & in secularibus literis non infime doctus, ingenio subtilis, & clarus eloquio. Scripsit quædam non contemnendæ lectionis opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis cum gloria transmisit. Inter quæ extat opus insigne, & omni laude prosequendum

Histo-

h) De auctoribus, quibus ad condendas tabulas Alfonsinas Rex usus est, vide Nic. Antonium in Bibl. veteri Hispan. VIII, 5. T. 2. p. 55.
i) A. 1276. ab 21. Jan. ad 22. Jul.
k) Æsculanus de Æsculo.
l) A. 1274.
m) de Russia, sive Ruthenus.
n) de hoc infra c. 476.
o) notat Possevinus obiisse A. 1280.

Historiarum lib. I. *p)*

Et alia, quæ non vidi. Claruit Imperio vacante, Anno Domini, MCCLX. *q)*

CDLXXVIII. PETRUS *Hispanus* Portugalensis, Episcopus Tusculanus, & sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis, ac postremo summus pontifex, post Hadrianum quintum, vir in medicinis valde eruditus, & in seculari Philosophia magnifice doctus, sedit in pontificatu mensibus tantum VIII. *r)* Scripsit medicis non contemnenda opuscula, de quibus feruntur subjecta:

Thesaurus pauperum	lib. I.
De problematibus	lib. I.
Canones medicinæ	lib. I.
Epistolarum ad diversos	lib. I.

Et quædam alia. Claruit in pontificatu sub nomine *Johannis XXI.* temporibus Rodulphi Imperatoris, Anno Domini, MCCLXXV.

CDLXXIX. GUILHELMUS civis *Placentinus*, medicinæ artis doctor eruditus, & aliarum literarum humanitatis non ignarus, qui publico salario conductus Veronæ, multis annis in ea facultate scholam tenuit, & discipulos egregios plures erudivit. Scripsit hujus scientiæ professoribus non spernenda opuscula, quibus nomen suum tam præsentibus quam futuris notum effecit. E quibus extat insigne volumen, quod prænotari voluit

De universa medicina	lib. IV.
De Chirurgia quoque	lib. I.

De cæteris nihil reperi. Claruit sub Arnolpho *s)* Imperatore. Anno Domini, MCCLXX.

CDLXXX. GUILHELMUS Episcopus Parisiensis, patria Alvernus, *t)* vir in divinis scripturis eruditus, & secularis Philosophiæ non ignarus, ingenio subtilis & apertus eloquio, nec minus conversatione quam scientia venerandus, composuit non pauca eruditionis suæ opera, *u)* quibus & doctum se ostendens magistrum & devotum, nominis sui memoriam reddidit immortalem. De quibus subjecta feruntur. Volumen insigne, prænotatum:

De S. Trinitate	lib. I.	
De primo principio	lib. I.	
De Sacramentis	lib. I.	
Cur Deus homo	lib. I.	*Ponam adhuc quatuor.*
Summa virtutum	lib. I.	
Summa vitiorum	lib. I.	
De fide & legibus	lib. I.	*In ordine divinalium sa.*
De animabus humanis	lib. I.	
De bono & malo	lib. I.	
De universo	lib. VI.	
De professione novitiorum	lib. I.	
De dono scientiæ	lib. I.	
De operibus virtutum	lib. I.	
De XXX. remediis tentationum	lib. I.	
Contra pluralitatem beneficiorum	lib. I.	
De claustro animæ	lib. I.	
De Rhetorica divina	lib. I.	*In sacris ac significati.*
De pœnitentia	lib. I.	*Secunda tabula post.*
De dæmonibus	lib. I.	*Postquam auxilio Dei eo.*
In Psalterium	lib. I.	
In Proverbia Salomonis	lib. I.	
In Ecclesiasten	lib. I.	
In Cantica canticorum	lib. I.	
In Evangelium Matthæi	lib. I.	
Sermones varii	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

Alia quoque nonnulla edidit, quæ ad notitiam meam minime venerunt. Claruit sub Frederico Imperatore II. Anno Domini, MCCXXX. *x)*

CDLXXXI. JOHANNES *Valeis*, alias *Galensis*, *y)* natione Anglicus, ordinis fratrum minorum, vir in divinis scripturis eruditissimus, qui in gymnasio Parisiensi multo tempore Theologiam gloriose docuit, tantæ eruditionis & eloquentiæ fuit, ut *arbor vitæ* sit appellatus. Scripsit multa præclara opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis cum gloria transmisit. Sed pauca eorum ad manus nostras pervenerunt. Reperi namque volumen insigne, quod prædicatoribus verbi Dei valde necessarium, & utile judico, quod plerique *communeloquium* appellant, eo quod de omni statu aliquid contineat, sed ipse prænotavit illud:

Summam collationum	lib. VII.	*Cum doctor sive prædica.*

p) octo libris distinguitur, definitque in A. 1146. *q)* imo jam A. 1158. defunctus.
r) Johannes XXI. fuit Papa à 16. Sept. 1276. ad 15. Maj. 1277.
s) Lege Rudolpho, ut supra. c. 467. Licet Rudolphus electus demum A. 1273. *t)* Aruernus.
u) Operum Guilelmi Parisiensis plenior editio lucem vidit Aureliæ A. 1676. fol. 2. Vol.
x) defunctus A. 1249. *y)* Wallis sive Gvallensis.

Super ſententias	lib. IV.	
De ordinatione vitæ	lib. I.	*Quoniam omni negotio tem.*
Manipulum florum	lib. I.	*Abſtinentia bonum eſt in.*
In Apocalypſin Johannis	lib. I.	
Sermones varios	lib. I.	
De diverſis materiis	lib. I.	

De cæteris nihil reperi. Et nota quod iſte Johannes librum qui dicitur *Manipulus florum*, cujus Prologus incipit: *Ruth paupercula*, inchoavit, quem morte præventus non finivit, ſed frater *Thomas de Hybernia* eundem poſtea complevit. Ipſe autem liber ſic incipit ſecundum ordinem Alphabeti: *Abſtinentia bonum eſt in cibo cum gratiarum actione percipere*, &c. Claruit temporibus Rodulphi Imperatoris, Anno Domini, MCCLXX.

CDLXXXII. GUILHELMUS *Duranti*, z) Epiſcopus Minacenſis, Henrici Hoſtienſis *a)* quondam auditor atque diſcipulus, quem *Speculatorem* nuncupant, doctor in jure peritiſſ. & eccleſiaſticæ obſervationis valde ſtudioſus, ingenio ſubtilis & clarus eloquio. Scripſit ad Ottobonum cardinalem S. Hadriani, poſtea ſummum pontificem Hadrianum quintum, egregium opus in tribus voluminibus partitum, quod prænotavit:

Speculum juris	lib. III.	*Reverendo in Chriſto.*
Rationale divinorum *b)*	lib. VIII.	*Quæcunque in Eccleſiaſti.*
Repertorium juris	lib. I.	*Protoplaſti rubigine.*

Et quædam alia. Claruit ſub Rodulpho Imperatore. Et complevit opus ſuum Rationale divinorum, ſicut per ſe teſtatur, Anno Domini, MCCLXXXVI. *c)*

CDLXXXIII. JACOBUS *de Belviſio*, utriusque juris clariſſimus doctor & cautus interpres, ingenio ſubtilis, eloquio ſcholaſticus, conſilio & ſcientia profundus, & ſecularis Philoſophiæ non ignarus. Fertur in jure quædam præclara ſcripſiſſe opuſcula, quibus nomen ſuum ad memoriam poſteritatis transmiſit. E quibus nullum adhuc videre potui. Fertur autem ejus

In authenticis	lib. I.
De uſu feudorum	lib. I.
Additiones in novellis	lib. I.

Et diſputationes variæ. Et alia multa. Claruit ſub Rodulpho Imperatore, Anno Domini, MCCLXX.

CDLXXXIV. GUILHELMUS Lugdunenſis, ordinis fratrum prædicatorum, ut ferunt, ejusdem eccleſiæ Epiſcopus, vir in divinis ſcripturis multum eruditus, & ſecularium literarum non ignarus, ingenio dulcis & ſubtilis eloquio, non curioſus attamen compoſitus, in declamandis ad populum ſermonibus ſatis egregius fuit, dicitur nonnulla ſcripſiſſe opuſcula, quibus & tunc præſentes & poſtea futuros magnifice inſtruxit. E quibus feruntur:

Super ſententias	lib. IV.	
Summa virtutum	lib. V.	*Cum circa ſingula utilia.*
Summa virorum	lib. VIII.	*Dictuni de ſingulis vi.*
Sermones ad populum	lib. I.	

Alia quoque multa ſcripſiſſe dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt.

CDLXXXV. GUILHELMUS *Guarronis*, *d)* natione Anglicus, ordinis fratrum minorum, præceptor Johannis Scoti *e)* ejusdem religionis, vir in divinis ſcripturis ſatis eruditus, & in Philoſophia Ariſtotelica longo ſtudio more Theologorum modernorum valde peritus. Scripſit ingenii ſui quædam non ſpernenda opuſcula, quibus ſe poſteritati notificavit. E quibus extant

Super ſententias	lib. IV.	*Quoniam teſte beato Auguſti.*

De cæteris nihil vidi. Claruit temporibus Rodulphi Imperatoris, Anno Domini, MCCLXX.

CDLXXXVI. GERARDUS monachus cœnobii S. Quintini in Inſula, vir in ſcripturis ſanctis ſtudioſus, & jugi exercitatione peritus, atque in ſecularibus literis ſufficienter inſtructus, ingenio promptus & clarus eloquio. Scripſit quædam non contemnendæ lectionis opuſcula, quibus nomen ſuum præſentibus & futuris notificavit. E quibus fertur hiſtoria translationis coronæ & partis de cruce domini, quas reliquias Ludovicus *f)* Rex Franciæ ab Imp. Conſtantinopolitano conſequutus tranſtulit Pariſios. Scripſit etiam beatæ Helizabeth Lantgraviæ,

Miracula poſt mortem	lib. I.
Reſponſoria & cantus de eadem	lib. I.

Et quædam alia. Claruit ſub Rodulpho Imperatore, Anno Domini, MCCLXX. Et utraque literatura varia compoſuit opuſcula.

CDLXXXVII. GUILHELMUS Lamarenſis, *) ordinis fratrum minorum, vir in divinis ſcripturis longo uſu & exercitio doctus, atque in ſeculari Philoſophia juxta morem illius temporis ſatis peritus, ingenio clarus, ſermone ſcholaſticus, compoſuit varia in ſcripturis opuſcula, quibus nomen ſuum ad notitiam poſteritatis transmiſit. E quibus iſta feruntur:

Super

z) Durantes ſive Durantus Mimatenſis in Aquitania Epiſcopus: *Magiſter practicæ* etiam appellatus.
a) de quo ſupra c. 460. *b)* officiorum.
c) defunctus 1296. Itaque junior Guil. Durantus, prioris in Epiſcopatu ſucceſſor, qui in Concilio Viennenſi A. 1311. edidit libellum de modo celebrandi Concilii & Eccleſiæ reformatione, defunctus circa A. 1328.
d) ſive de Varra. *e)* de quo infra c. 516. *f)* Ludovicus IX. cognomento ſanctus. A Philippo Rege hoc factum ſcribit Rigordus. Vide Raynaldum ad A. 1205. n. 60. *) de Lamara, Anglus.

Super sententias	lib. IV.	
Correctorium operum Thomæ	lib. I.	
Additiones in Bonaventuram	lib. I.	

Et quædam alia. Claruit sub Rodulpho Imperatore, Anno Domini, MCCLXXX.

CDLXXXVIII. RICHARDUS Archiepiscopus Remensis in Gallia, ordinis fratrum minorum, in scripturis sanctis egregie doctus, in declamandis ad populum sermonibus nulli doctorum sui temporis inferior, subtilis ingenio, & eloquio clarus, dicitur multa præclara scripsisse volumina, quibus tunc præsentibus se utilem & futuris reddidit notum, sed nihil eorum ad manus nostras memini pervenisse. Feruntur ejus,

Sermones de tempore	lib. I.	
Sermones quoque de sanctis	lib. I.	

Claruit sub Rodulpho Imperatore. Anno Domini, MCCLXX.

CDLXXXIX. GUILHELMUS *de Samuco, g)* ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, natione Gallus, *h)* vir in divinis scripturis eruditus, & secularium literarum non ignarus, ingenio & eloquio clarus, & non minus conversatione quam doctrina venerabilis. Edidit magnæ utilitatis plura opuscula, quibus nominis sui memoriam ad notitiam posteritatis transmisit. E quibus feruntur subjecta. Opusculum quoddam spiritualibus personis non inutile, quod prænotavit:

Decretales religiosorum	lib. I.	
Super sententias	lib. IV.	
In regulam sui ordinis	lib. I.	
Chronica ordinis sui	lib. I.	

Et alia multa. Claruit sub Rodulpho Imperatore. Anno Domini, MCCLXXX.

CDXC. EGIDIUS de Roma, *i)* ordinis fratrum heremitarum S. Augustini prior generalis, ac deinde Bituricensis Archiepiscopus, beati Thomæ Aquinatis quondam auditor, vir in divinis scripturis eruditissimus & in Philosophia Aristotelica nulli suo tempore secundus, ingenio subtilis, sermone scholasticus, vita & conversatione devotus. Scripsit multa & pene infinita opuscula, de quibus ad manus nostras pauca pervenerunt. Feruntur autem ejus subjecta:

In Hexameron	lib. II.	
In Cantica canticorum	lib. I.	*Sonet vox tua in auribus.*
In Epistolas Pauli	lib. XIV.	
Super sententias	lib. IV.	*Candor est enim lucis.*
Expositio primæ decretalis	lib. I.	*Firmiter credimus &.*
De regimine principum	lib. I.	*Ex regia & sacratissi.*
Quodlibeta multa	lib. I.	*Quæstiones propositæ.*
In officium missæ	lib. I.	
De intellectu possibili	lib. I.	
Laudes sapientiæ divinæ	lib. I.	
De sapientia divina in beatis	lib. I.	
De subjecto Theologiæ	lib. I.	
De bona fortuna	lib. I.	
De corpore Christi	lib. I.	*Quia inter cætera quæ.*
De mensura angelorum	lib. I.	*Quid de mensura angelo.*
De cognitione angelorum	lib. I.	*Quæstio, Utrum ange.*
De mortuis	lib. I.	
Distinctio articulorum fidei	lib. I.	
De gradibus formarum	lib. I.	*Quæsitum est de Deo.*
De prædestinatione	lib. I.	*Nobili militi domino.*
Theorica de esse & essentia	lib. I.	*Omne esse vel est, &c.*
De generatione & corruptione	lib. I.	*Anima ut testatur phi.*
De peccato originali	lib. I.	*Ego sum pulvis &.*
De formatione humani corporis	lib. I.	*In quo ponuntur, &c.*
De potestate Ecclesiastica	lib. III.	
De carcere	lib. I.	
Compendium Theologiæ	lib. VI.	*Veritatis Theologicæ.*
De renunciatione Papæ	lib. I.	*Non ei placebit cum.*
Adversus corruptorem Thomæ	lib. I.	*Quare detraxisti sermo.*
Sermones varii	lib. II.	
In omnes libros Aristotelis		

Epistolæ notabiles. Et alia non pauca. Claruit sub Rodulpho Imperatore. Anno Domini, MCCLXXX. *k)*

CDXCI. GANFREDUS *de Trano*, subdiaconus Ecclesiæ Romanæ, & summi pontificis (ut feruntur

Hhhhh

g) de Sanvico. *h)* imo Anglus. Vide Caveum parte 2. Hist. Literariæ S. E.

i) Ægidius Columna doctor fundatissimus de quo Cornelius Curtius in elogiis Augustinianor. p. 61. seq. Prosper Mandosius Bibl. Romanæ centur. 3. p. 145. seq. *k)* defunctus A. 1316.

ferunt) capellanus, vir in jure canonico & Philosophia seculari nobiliter doctus, ingenio præstans & clarus eloquio, qui inter doctores hujusce facultatis non ultimus suo tempore est habitus. Scripsit non spernendæ lectionis opuscula, quibus nomen suum posteritati notificavit. E quibus extat summa notabilis, & satis vulgata

Super titulis decretalium lib. v. *Glossarum diversitas in.*
Quæstiones variæ lib. I.

Alia quæ composuisse dicitur, ad notitiam nostram minime venerunt.

CDXCII. GUIDO *de Baypho*, Archidiaconus Bononiensis, vir in utroque Jure peritissimus, ingenio acutus & clarus eloquio, cujus apud hujus scientiæ professores usque in hodiernum diem magna perseverat authoritas. Scripsit multa insignia volumina, quibus memoriam nominis sui (ut ita dicam) reddidit immortalem. E quibus pauca ad notitiam meam hucusque pervenerunt. Reperi enim duntaxat subjecta. Volumen grande & valde notabile, quod *Rosarium* prænotavit,

Super decreto lib. III. *Reverendo in Christo.*
Super decretalibus lib. v.

Claruit sub Adolpho *l*) Imperatore. Anno Domini, MCCXC.

CDXCIII. THADEUS natione Florentinus, medicæ artis peritissimus doctor, qui eam scientiam apud Bononiam certis annis publico salario conductus egregie docuit, & thesaurum pene incredibilem congregans, magnam experientiæ suæ famam acquisivit. Cum enim ab aliquo principe vocaretur, non minus quam quinquaginta aureos pro diurna mercede habere volebat. Ab Honorio Papa quarto aliquando vocatus, non prius accedere voluit quam centum aurei illi in diem statuerentur, qui à gravissima infirmitate curatus decem millia illi aureos condonavit. Scripsit:

In Aphorismos Hippocratis lib. I.
In prænosticos ejusdem lib. I.
In opus acutorum ejusdem lib. I.
In Tegni Galieni *m*) lib. I.
In Isagogas Johannitii lib. I.
De conservanda sanitate lib. I.
Consilia varia lib. I.

Et quædam alia. Claruit sub Rodulpho Imperatore, Anno Domini, MCCLXXX, & tandem octogenarius Bononiæ mortuus est.

CDXCIV. JOHANNES *de Parma* ex Bononiæ finibus oriundus, ordinis fratrum minorum minister generalis, vir in divinis scripturis eruditus, vita & conversatione devotus, & sanctæ paupertatis amator insignis, qui ex gymnasio Parisiensi ubi scientias legerat, in generalem absens fuit electus. Fertur multos & varios scripsisse tractatus, quibus nomen suum ad memoriam nostram devenit. E quibus ego tantum reperi:

Super sententias lib. IV.
De conversatione religiosorum lib. II.

Claruit Imperio vacante. Anno Domini, MCCLX.

CDXCV. JOHANNES *Christophori*, *n*) ordinis fratrum prædicatorum, in scripturis longo & continuo studio exercitatus, atque in seculari Philosophia nobiliter doctus, ingenio facilis, & sermone scholasticus, multa in sanctis scripturis fertur cudisse opuscula, quorum editio præsentibus tunc utilem illum futuris reddidit notum. Longo enim tempore divinas literas publice legendo exposuit, & subtili sensu explicavit, de cujus commentariis subjecta volumina feruntur, videlicet:

In Evangelium Matthæi lib. I.
In Marcum lib. I.
In Lucam lib. I.
In Johannem lib. I.
In omnes epistolas Pauli lib. XIV.

Et alia multa. Claruit Imperio vacante, Anno Domini, MCCLX.

CDXCVI. HAMBALDUS natione Romanus, sacræ Theologiæ professor, & eximius interpres scripturarum, ingenio subtilis, & vehemens, & ad disputandas solvendasque earundem difficiles quæstiones satis idoneus, fertur ad instructionem discipulorum suorum quædam præclara scripsisse opuscula, quibus nomen suum notificavit. Inter quæ extant:

Super Sententias lib. I.
Quodlibetorum lib. I.

Claruit sub Rodulpho Imperatore, Anno Domini, MCCLXX.

CDXCVII. HENRICUS de Gandavo Archidiaconus Tornacensis, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis, inter omnes doctores sui temporis eruditissimus, & in Philosophia Aristotelica valde subtilis, tantæ opinionis & authoritatis in gymnasio Parisiensium extitit, ut *doctor solennis* per universum Christianum orbem vocatus sit. Erat enim ingenio subtilis & in disputationibus

l) lege Rudolpho. *m*) in τέχνην sive Artem parvam Galeni scripsit Thadeus, alter sua ætate Galenus appellatus. *n*) Moguntinus.

tionibus scholasticis acutissimus, quod præclara illius testantur opusculu. De quibus ego tantum reperi ad præsens, subjecta:

Summam Theologiæ	lib. I.	
Super sententias	lib. IV.	
De virginitate	lib. I.	*Sacris virginibus compi.*
Quodlibeta	lib. II.	
De pœnitentia	lib. I.	
In Methaphysicam	lib. XIV.	
In Physicorum libros	lib. VIII.	

Cætera quidem multa composuit, sed ad notitiam meam non venerunt. *o)* Moritur sub Adolpho *) Imperatore. Anno Domini, MCCXCIII. Indictione VI. In festo Apostolorum Petri & Pauli. Sepultus Tornaci in ecclesia sanctæ Dei genitricis Mariæ.

CDXCVIII. HUGOLINUS *p)* patriarcha Constantinopolitanus, ordinis fratrum heremitarum S. Augustini, vir in divinis scripturis longo studio exercitatus, & satis eruditus, ingenio subtilis, sermone scholasticus, moribus & vita spectabilis, fertur non spernendæ lectionis quædam præclara scripsisse opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis transmisit. E quibus ista feruntur inter alia potiora:

Super sententias	lib. IV.
Quodlibetorum	lib. I.
De differentia idiomatum	lib. I.
Sermones de tempore	lib. I.
Sermones de sanctis	lib. I.

Claruit sub Adolpho *q)* Imperatore. Anno Domini, MCCXC.

CDXCIX. ARLOTUS ordinis fratrum minorum minister generalis, natione Hetruscus, vir in divinis scripturis egregie doctus, & in seculari Philosophia sufficienter instructus, dialecticus subtilis, & acutissimus disputator, qui magnam doctrinæ suæ laudem varia scribendo est consecutus, in declamandis ad populum sermonibus excellentis ingenii fuit. Hic fertur comportasse Novi & veteris testamenti in unum

Concordantias *r)*	lib. I.
Sermones varios	lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Adolphi *s)* Imperatoris. Anno Domini, MCCXC.

D. JACOBUS *t)* Episcopus Genuensis, ordinis fratrum prædicatorum, vir in divinis scripturis exercitatus, qui ob earundem crebras allegationes *vorago* nuncupatur, ingenio promptus, & apertus eloquio, in sermonibus ad populum declamandis satis idoneus fuit. Scripsit ad utilitatem legentium non pauca opuscula, quibus nomen suum notificavit. E quibus pauca ad notitiam meam pervenerunt, quæ & subjeci. Volumen magnæ quantitatis de vita & gestis multorum sanctorum, quod prænotavit *Legendam auream* sive *speculum sanctorum*, sed jam communiter appellatur

Legenda seu Historia Lombardica	lib. I.	*Universum temporis præsen.*
Mariale de S. Maria	lib. I.	*Cogitanti mihi dies an.*
Chronicam Genuensium	lib. I.	
De opusculis S. Augustini	lib. I.	*Sacra scriptura divini.*
Sermones de tempore	lib. I.	
Sermones de sanctis	lib. I.	*Vestigia ejus secutus est.*
Sermones quadragesimales	lib. I.	
Sermones de S. Maria	lib. I.	

Alia insuper nonnulla edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit temporibus Adolphi *u)* Imperatoris. Anno Domini, MCCXC.

DI. LUCAS ordinis fratrum minorum, natione Italus, ex Padua oriundus, vir in scripturis sanctis jugi studio exercitatus, divini verbi prædicator egregius, ingenio clarus, & apertus eloquio, non minus opere quam sermone viam Dei populos docuit in veritate, & multorum corda ad amorem Christi Spiritu sancto cooperante convertit. Scripsit non contemnendos, quos ad populum habuit

Sermones de tempore	lib. I.
Sermones de sanctis	lib. I.

Alia quoque nonnulla scripsisse dicitur, quæ ad manus nostras non venerunt.

o) Mirum à Trithemio non memorari librum de viris illustribus, quo tamen usus esse videtur. *) Rudolpho.

p) Hugolinus Malebranchius Cardinalis post recuperatam A. 1260. CPolin Patriarchæ titulo usus. Vide Cangii Historiam CPol. Gallice editam cum Villeharduino p. 244.

q) lege iterum *Rudolpho.* Hugolinus autem jam obiit A. 1281. *r)* testimoniorum V. & N. Test. invicem consonantiam.

s) Lege *Rudolphi*, licet Adolphi nomen repetitum etiam in Sixto Senensi, Possevino; aliisque Trithemium sequutis.

t) *Jacobus de Voragine*, vulgo, quod è Viragine sive Vico virginis in Liguria ortus esset.

u) Lege iterum *Rudolphi.* Obiit Jacobus A. 1298. Vide Altamuram p. 62.

DII. CONRADUS *de Halberstat*, natione Teutonicus, ordinis fratrum prædicatorum, vir tam in divinis scripturis quam in secularibus literis nobiliter doctus, Philosophus, & Theologus, non futilis, quippe qui in ea facultate publice legens, multos docuerit, & doctrinæ suæ laudem ingentem acquisierit. Scripsit quædam in utraque scientia non spernenda opuscula quibus ad memoriam posteritatis nomen suum deductum est. Sed pauca eorum mihi innotuerunt. Reperi enim tantum:

Summam studentium	lib. III.	*Hoc opusculum in tres.*
De Trivio quoque	lib. I.	*In tribus beneplacitum.*
Lecturam in Job	lib. I.	*Usque in tempus justi.*
Sermones etiam	lib. I.	

In plures quoque Bibliæ libros commentarios scripsisse dicitur, qui tamen ad manus nostras adhuc minime venerunt. Hic etiam fertur *concordantias x)* totius Bibliæ novi & veteris testamenti primus ordinasse.

DIII. RICHARDUS *de Mediavilla*, natione Anglicus, ordinis fratrum minorum, vir in divinis scripturis eruditissimus, & tam in philosophia, quam in jure canonico egregie doctus, ingenio clarus, sermone scholasticus in quæstionibus & dubiis scripturarum solvendis subtilis & promtus. Fertur multa præclara scripsisse volumina, quibus nomen suum cum gloria transmisit ad posteros. E quibus tantum reperi subjecta:

Super Sententias	lib. IV.	*Abscondita produxit in.*
Super dist. decreti.	lib. I.	*Patres nostri omnes sub nu.*
De ordine judiciorum	lib. I.	
In quatuor Evangelia	lib. IV.	
In Epistolas Pauli,	lib. XIV.	

Dicitur autem quod in plures sacræ paginæ libros, elegantes commentarios & lecturas ediderit, sed ad manus nostras non venerunt. Claruit temporibus Adolphi *y)* Imperatoris & Nicolai Papæ quarti. Anno Domini, MCCXC.

DIV. NICOLAUS *de Bibera, z)* natione Teutonicus, vir in secularibus literis nobiliter doctus & divinarum scripturarum non ignarus, philosophus & poeta insignis, qui apud Erfordiam suo tempore in pretio existens, magnam doctrinæ suæ gloriam acquisivit. Scripsit tam metro quam prosa non pauca opuscula, quibus etiam posteris nomen suum notificavit. E quibus ego tantum vidi opus, cujus titulus est *occultus*, quod carmine & oratione soluta composuit Erfordiæ,

De cavendo malo,	lib. I.	*Carminis auditor lec.*
Epistolarum ad diversos.	lib. I.	

Claruit Erfordiæ sub Rodulpho Imperatore. Anno Domini, MCCXC.

DV. JOHANNES *Parisiensis*, ordinis fratrum prædicatorum theologus, in scripturis sanctis doctissimus, & secularium literarum non ignarus, quippe qui in utraque scientia conscensa magistrali cathedra in gymnasio Parisiensi multo tempore publice docuit & discipulos non paucos reliquit. Fertur quædam præclara scripsisse opuscula, quibus se & præsentibus tunc utilem, & postmodum futuris cognitum fecit. E quibus ego tantum reperi opus non spernendum

Super sententias,	lib. IV.

De cæteris nihil reperi. Claruit sub Rodulpho Imperatore, Anno Domini, MCCLXXX.

DVI. NICOLAUS *Gallicus*, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis, de monte Carmeli septimus prior generalis, vir doctus & sanctus, qui posteaquam ordinem suum viginti ferme annis strenue, prout valuit, rexerat, Christi amore officio cedens ad heremi quietem reversus est, ubi usque ad mortem in sancta conversatione perseveravit. Scripsit inter alia opus lugubre statum ordinis sui deplorans cum è terra sancta fratres fuissent expulsi, quod prænotavit,

Igneam sagittam	lib. I.

Scripsit & alia. Claruit temporibus Rodulphi Imperatoris, Anno Domini, MCCLXX.

DVII. MATTHÆUS *de Aquasponta, a)* ordinis fratrum minorum, duodecimus minister generalis, & postea Episcopus Portuensis, & sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ cardinalis, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in seculari philosophia juxta morem hujus temporis magnifice doctus, composuit ingenii excellentis quædam præclara opuscula, quibus nomen suum longe lateque notificavit. E quibus extant ista:

Super sententias	lib. IV.
Inventarium sententiarum	lib. I.
In Epistolam ad Romanos	lib. I.
Sermones plures.	lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Rodulphi Imperatoris. Anno MCCXC.

DVIII. GVILHELMUS *Peralt, b)* natione Gallicus, ordinis fratrum prædicatorum, vir in

x) Cum Hugone Cardinali de quo supra c. 453. Vide D. Jo. Andreæ Schmidii diss. de triumviris Halberstadensibus Clemente II. Johanne Semeca & Conrado. Helmst. 1715. y) lege Rudolphi. z) Thuringiæ opido.

a) de Aqua Sparta. Vide Alphonsum Ciacconium de vitis Cardinalium p. 785.

b) de Petraalta, aliis de Peyranta, Vide Altamuram p. 15. & 432. seq. qui ait obiisse A. 1275. Lugduni, non 1255. ut Possevin, & alii. Sed à Sammarthanis inter Archi Episcopos Lugdunenses omittitur.

in scripturis sanctis studiosus & eruditus, atque in secularibus literis, maxime in Philosophia Aristotelica satis egregie doctus, ingenio promptus, eloquio scholasticus, in declamandis ad populum sermonibus excellentis industriæ fuit. Edidit in utraque facultate plura instructa volumina, quibus nomen suum non solum tunc præsentibus, sed etiam futuris notum fecit. E quibus extant:

Summa virtutum & vitiorum	lib. II.
De eruditione religiosorum,	lib. I.
Sermones de tempore,	lib. I.
Sermones de sanctis	lib. I.

Et alia complura, quæ ad notitiam meam adhuc minime venerunt.

DIX. Garsias natione Hispanus, vir in utroque jure exercitatissimus, ingenio subtilis, consilio promptus & cautus, & in solvendis quæstionibus causarum acutus, apud hujus facultatis professores suo tempore in pretio habitus, docendo & scribendo nomen suum dilatavit. Fertur enim tam in legibus, quam in canonico jure plura conscripsisse opuscula, quæ ad manus nostras non venerunt. Extant ejus

Super decretalibus	lib. V.

Et in legibus plura. Claruit temporibus Rodulphi Imperatoris. Anno Domini, MCCXC.

DX. Nicolaus Papa *quartus*, ordinis fratrum minorum, Hieronymus ante vocatus, natione Picenus, ex Esculana civitate oriundus, sedit post Honorium quartum in cathedra Petri annis quatuor, *c)* vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis non infime doctus, ingenio subtilis & clarus eloquio, nec minus vita & bonitate, quam doctrina venerabilis. Scripsit satis egregium opus

Super sententias	lib. IV.

Et quosdam sermones. Fertur etiam in plures Bibliæ libros commentarios utiles edidisse. Moritur Romæ Imperio post Rodulphi mortem vacante. Anno Domini, MCCXCI. Indict. IV.

DXI. Bonifacius Papa *octavus*, natione Campanus, Benedictus ante vocatus, sedit post renuntiationem Cœlestini quinti in cathedra Petri annis octo, mensibus novem, vir quidem doctus, sed nimis arrogans & ambitiosus, qui pontificatum quibus modis acquisierit Chronographi non tacuerunt. Hic cum esset in jure peritissimus, videretque novas causarum varietates in foro contentioso, quæ per decretales non possent determinari, quotidie emergere, composuit per tres eruditissimos in jure viros *d)* novas constitutiones, quas appellari voluit

Sextum decretalium,	lib. I.	*Sacrosanctæ Romanæ.*
Epistolas plures ad diversos,	lib. I.	

Moritur sub Alberto Imperatore. Anno Domini, MCCCIII. Indict. I. De quo fuerat ante prophetatum: Intravit ut vulpis, vixit ut leo, mortuus est ut canis, &c.

DXII. Guilhelmus *Mandagoti e)* Archidiaconus Nemasensis *f)* & postmodum Ebredunensis Archiepiscopus, ac sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ demum cardinalis, vir in utroque jure peritissimus, unus eorum qui jussu Bonifacii Papæ octavi Sextum decretalium codicem ediderunt, sicut in ejusdem voluminis principio patet. Scripsit in ea facultate non spernenda opuscula, quibus nomen suum immortalitati consecravit. E quibus ego tantum vidi opus insigne, quod scripsit, cum adhuc in Ecclesia Nemasensi Archidiaconatus teneret officium, ad Berengarium Beterensis *g)* Ecclesiæ succentorem, postea Episcopum,

De electione prælatorum,	lib. I.	*Quia cum electiones in.*
Expositionem ejusdem	lib. I.	*Cum illius non sim aucto.*

De cæteris nihil vidi. Claruit sub Alberto Imp. Anno Domini, MCCC.

DXIII. Berengarius *h)* Beterensis Ecclesiæ succentor, & postea Episcopus, ac tandem sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ cardinalis, ad quem præfatus Guilhelmus Mandagoti, cum adhuc ambo essent in minoribus constituti, librum de electionibus prælatorum composuit, alter ex his qui Bonifacio octavo præcipiente librum Sextum decretalium comportarunt, vir in eadem facultate juridica doctissimus, cum adhuc esset succentor, scripsit ad eundem Guilhelmum tunc Archidiaconum Nemasensem, insigne opus super summam Hostiensis secundum ordinem Alphabeti, quod cum ejusdem sit quasi elucidarium summæ, prænotavit

Oculum	lib. I.
De sententia excommunicationis,	lib. I.

Alia etiam plura scripsisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit sub Alberto Imperatore. Anno Domini MCCC.

DXIV. Richardus *i) de Senis* Romanæ Ecclesiæ vicecancellarius, & postea diaconus cardinalis tituli sancti Eustachii, doctor utriusque juris, omnium laude suo tempore celeberrimus, tertius eorum qui Sextum decretalium jussu Bonifacii Papæ octavi comportarunt, cujus nomen in principio ejusdem voluminis expressum continetur. Fertur nonnulla in jure scripsisse opu-

 scula,

c) ab A. 1288. 22. Febr. ad 1292. 14. April.
d) Guilelmum, Berengarium & Ricardum, (de quibus Trithemius proximis capitibus) circa A. 1298.
e) de Mandagozo. *f)* Nemausensis. *g)* Biterensis.
h) Stedellus. *i)* hunc Richardum Malambrum vocari video à Pithœis ad sextum decretal. Sed Richardus Malumbra alius de quo infra c. 538.

ſcula, ſed nihil eorum ad manus noſtras memini perveniſſe. Lector meus ſtudioſus illa inquirat. Claruit ſub Alberto Imperatore. Anno MCCC.

DXV. Dinus *k)* Mugelanus utriusque juris profeſſor & enucleator inſignis ingenio ſubtilis, & in diſputandis enodandisque dubiis & quæſtionibus juris valde promptus & acutus, qui docendo & ſcribendo magnam ſibi apud omnes Italiæ doctores gloriam acquiſivit. Edidit in ſua facultate multa præclara opuſcula, de quibus feruntur ſubjecta. De mandato domini Bonifacii Papæ octavi primus ſcripſit eleganter poſt Archidiaconum, *l)*

Super ſexto decretalium,	lib. I.
Super Codice,	lib. IX.
Super. ff. veteri,	lib. XXIV.
Super. ff. novo,	lib. XII.
Super. ff. Infortiati,	lib. XIV.
Conſilia multa,	lib. I.

Alia inſuper non pauca præter hæc edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit ſub Alberto Imperatore. Anno Domini, MCCC.

DXVI. Johannes *Duns*, natione Scotus, ordinis fratrum minorum, Alexandri Alenſis Anglici *m)* quondam Pariſiis auditor, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, & in philoſophia Ariſtotelica doctiſſimus, & adeo profundus, ut ejus ſcripta paucis ſint penetrabilia, & ob id quoque minus uſitata. Edidit quædam inſtructa volumina, quibus nomen ſuum ad notitiam poſteritatis transmiſit. E quibus extant:

Super ſententias	lib. IV.	*Cupientes circa prolo.*
Quodlibeta quoque	lib. I.	*Cuncta res difficiles.*
De cognitione Dei.	lib. I.	*Quia ſumma nobis.*
In metaphyſicam quæſtiones.	lib. I.	
Sermones de tempore.	lib. I.	*Erunt ſigna, &c. In hoc.*
Sermones de ſanctis.	lib. I.	

Commentarios in Evangelium & Apoſtolum ſcripſiſſe dicitur, aliosque varios compoſuiſſe tractatus, qui ad notitiam meam non venerunt. Moritur temporibus Alberti Imperatoris, Anno Domini, MCCCVIII. Indict. VI. Coloniæ apud minores ſepultus.

DXVII. Simon monachus Haffligemenſis *) ordinis ſancti Benedicti, vir in divinis ſcripturis ſtudioſiſſimus & eruditus, ingenio ſubtilis & clarus eloquio, conſilium divi legislatoris noſtri Benedicti, quo monachus divinas ſcripturas amare jubetur, ita convertit in practicam, ut nihil dulcius in hac vita fuerit quam ſacras literas legere, & ſanctorum patrum opuſcula ſedulo ſtudio revolvere. Abbreviavit

Moralia Gregorii Papæ.	lib. X.
In cantica ſcripſit ſermones	lib. I.
Viſionem cujusdam converſi.	lib. I.
Sermones plures.	lib. I.
Epiſtolas etiam ad diverſos.	lib. I.

Et alia plura. Collegit etiam excerpta de ſermonibus beati Gregorii Papæ in Ezechielem. De collationibus quoque ſanctorum patrum ex Richardo ſancti Victoris *n)* de XII. patriarchis & contemplatione, & ex variis varia non ſpernenda.

DXVIII. Petrus *de Bella Parthica*, natione Burgundus, vir in jure tam civili quam canonico peritiſſimus, ingenio ſubtilis & acutus, atque in diſputandis, enodandisque dubiis & quæſtionibus juris promptiſſimus. Scripſit in legibus multa præclara volumina, quibus nominis ſui memoriam ad poſteros transmiſit. De quibus iſta feruntur:

Super Codice.	lib. IX.
Super inſtitutis.	lib. IV.
Super. ff. veteri.	lib. XXIV.
Super. ff. novo.	lib. XII.
Super. ff. Infortiati.	lib. XIV.
Centum diſputationum	lib. I.
Conſilia plura.	

Et quædam alia. Claruit eodem tempore, quo Dinus Mugelanus, *p)* ſub Alberto Imperatore & Bonifacio Papa octavo. Anno Domini, MCCC.

DXIX. Reinherus Piſanus, natione Italus ordinis fratrum prædicatorum, vir in ſcripturis ſanctis ſtudioſus & eruditus, atque in jure canonico ſatis peritus, ingenio promptus, eloquio ſcholaſticus, conſilio cautus, & non minus religione quam ſcientia venerabilis, ut fratribus ſuis in jure minus expertis, in audiendis confeſſionibus præberet iter. Scripſit maximam & inſignem ſummam de caſibus in duobus magnis voluminibus ſecundum ordinem alphabeti, quam prænotavit:

Pan-

k) Dinus Roſſomis, qui Bononiæ docuit. *l)* Guilelmum de quo c. 512.
m) de quo ſupra c. 458. & Guilelmi Gvarronis.
*) Ex eodem Brabantiæ monaſterio Affligemenſi Guilelmus de quo c. 528. & Henricus c. 535.
n) de quo ſupra c. 376. *o)* de Bellapertica, Aurelienſis. *p)* de quo ſupra c. 515.

Pantheologiam *q*) lib. II. *Absolutio. Circa abso.*

Et quædam alia. Claruit ſub Alberto Imperatore. Anno Domini, MCCC.

DXX. GERARDUS *r*) ordinis fratrum prædicatorum, natione Teutonicus, lector conventus Leodienſis, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, & in ſermonibus faciendis ad populum declamator egregius, ingenio clarus & ſcholaſtico comptus eloquio. Scripſit valde utilem tractatum devotis & religioſis perſonis, docens ſeptem diſpoſitiones circa cor faciendas, multaque ad ædificationem pertinentia hinc inde de ſcripturis divinis ſagaciter colligens, quem prænotavit:

De doctrina cordis.	lib. I.	*Præparate corda veſtra.*
Sermones de tempore.	lib. I.	
Sermones de ſanctis.	lib. I.	

Alia inſuper quædam edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt.

DXXI. JACOBUS *de Arena* natione Parmenſis, utriusque juris conſultus celeberrimus, ingenio profundus, ſermone ſcholaſticus, cujus ſententiæ in planandis legibus, ut Bartholus teſtatur, tam propriæ & congruæ fuerunt, ut de mente conditoris juris ſemper ſcribere videretur. Edidit in jure civili multa præclara opuſcula, quibus nomen ſuum ad memoriam poſteritatis perpetuam transmiſit.

Super Codice.	lib. IX.
Super. ff. novo.	lib. XXIV.
Super. ff. veteri,	lib. XII.
Super. ff. infortiati.	lib. XIV.
De excuſationibus	lib. I.
Diſputationes varias.	lib. I.

Sed & alia nonnulla edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit temporibus Alberti Imperatoris, Anno Domini, MCCC.

DXXII. JOHANNES *de ſancto Geminiano s*) ordinis fratrum prædicatorum, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & apprime eruditus, ingenio clarus, & apertus eloquio, in declamandis ad populum ſermonibus excellentis induſtriæ, magnam doctrinæ & laudem & fructum in animarum ſalute acquiſivit. Scripſit inter cætera:

De ſimilitudinibus rerum.	lib. I.
Sermones de tempore	lib. I.
Sermones de ſanctis	lib. I.
Collationum diverſarum.	lib. I.

Alia inſuper quædam ſcripſiſſe dicitur, quæ ad me non venerunt.

DXXIII. PETRUS *de Dacia, t*) philoſophus, calculator, & aſtronomus, inter omnes ſui temporis excellentiſſimus atque celeberrimus, ingenio ſubtilis, & clarus eloquio, divinarum ſcripturarum, & græci ſermonis non ignarus. Fertur multa in aſtronomia, & arte calculatoria ſcripſiſſe opuſcula, quæ ad computum Eccleſiaſticum non inutilia judicantur, quibus nomen ſuum ad notitiam poſteritatis deſtinavit. Sed pauca eorum ad notitiam meam pervenerunt.

De calculo ſeu computo	lib. I.
Calendarium quoque	lib. I.
Et tabularum ſuarum	lib. I.

Cætera & ſi multa ſint quæ compoſuit, ad me tamen non venerunt. Claruit temporibus Alberti Imperatoris Anno Domini, MCCC.

DXXIV. NICOLAUS *de Neapoli*, vir in jure civili peritus atque doctiſſimus, in aliis quoque literis ſecularibus nobiliter inſtructus, cujus authoritas apud profeſſores hujus facultatis non mediocriter ſuo tempore vigebat. Scripſit nonnulla in legibus opuſcula, quorum editione nomen ſuum immortalitati condonavit. Sed ego ſubjectorum titulos duntaxat potui invenire.

Super Codice	lib. IX.
Super. ff. infortiati.	lib. XIV.

De cæteris quæ compoſuiſſe dicitur, adhuc nihil certi potui invenire. Claruit ſub Alberto Imperatore. Anno Domini, MCCC.

DXXV. HUBERTINUS *de Caſali*, ordinis fratrum minorum, Johannis de Parma *u*) generalis miniſtri quondam auditor, vir devotus, & in ſcripturis ſanctis ſufficienter eruditus, cum videret ordinem ſuum à prima inſtitutione deficere, novas quaſdam ſub ſpecie reformationis ſeparationes incepit, & eas à ſummo pontifice confirmari obtinuit, quæ tamen ad petitiones cuſtodum & miniſtrorum ſtatim per eundem Papam fuerunt revocatæ, quoniam in grave ſcandalum & ſciſſuram ordinis videbantur præſumtæ. Unde commotus Hubertinus, ordinem Carthuſienſium ingreſſus eſt. Scripſit valde præclarum, & inſigne volumen religioſis & devotis perſonis utile, quod prænotavit:

q) Prodiit Norimb. 1473. Venet. 1486. &c. *r*) Ab Altamura refertur ad A. C. 1270.

s) *San Gimignano.* Ab Altamura refertur ad A. 1244. Videndus & Jo. Vincentius Coppi in annalibus & viris illuſtribus San Geminiani, ſcriptis Italice.

t) Daciam pro Dania dicunt ſcriptores illa ætate. Petrus hic addendus Alberto Bartholino de ſcriptis Danorum.

u) de quo ſupra c. 494.

Arborem vitæ crucifixæ	lib. v.	*Universis Christi vere.*
Sermones & Epistolas.		

Et quædam alia. Admonent nos quidam catholici doctores Hubertinum in præfato volumine in certis locis, maxime ubi canticum Simeonis assumit, caute esse legendum, eo quod de quibusdam articulis aliter sentiat quam mater omnium nostrum Ecclesia. Autor tamen ipse excusandus est, quia necdum determinatnm fuit &c. Claruit sub Alberto Imperatore, Anno Domini, MCCC.

DXXVI. JACOBUS *de Ravenna* provincia Lotharingiæ oriundus, vir in jure civili sacrisque Canonibus doctissimus, & tam in divinis scripturis, quam in secularibus literis omnium suo tempore facile peritissimus sacræ paginæ professor, philosophus, & dialecticus insignis, qui (ut Cinus *x*) ait) simplici sensu à majoribus tradita ad dialecticum arguendi modum convertit. Scripsit in utroque jure multa opuscula. E quibus feruntur:

Super Codice	lib. IX.
Super. ff. veteri	lib. XXIV.
Super. ff. novo	lib. XII.
Super digestis infortitati.	lib. XIV.
Disputationes variæ	lib. I.

Claruit sub Alberto Imperatore, Anno Domini, MCCC.

DXXVII. ALANUS *de Insulis*, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis nulli suo tempore secundus, theologus, philosophus, & poeta celeberrimus, qui Ecclesiasticæ scholæ Parisius multo tempore gloriose præfuit, ubi in omni scientia divina & humana clarus effulgens, *universalis* meruit appellari. Scripsit metro & prosa pene infinita opuscula, quibus memoria nominis sui apud posteritatem immortalis facta est. Sed pauca eorum ad notitiam meam pervenerunt. Reperi enim duntaxat subjecta in titulis.

Super sententias	lib. IV.	
Quodlibeta quoque	lib. I.	
Oculum sacræ scripturæ	lib. I.	*Reverendissimo patri &c.*
De doctrina quoque	lib. I.	*Omnis scientia suis nititur re.*
In quinque libros Moysi	lib. V.	
In Cantica canticorum	lib. I.	*Cum multi ad ornandum.*
De pœnitentia ad Bituricen. prin.	lib. IV.	*Dei gratia Bituricen. pa.*
De æquivocis mysticis,	lib. I.	
De sex alis Cherubin.	lib. I.	
De planctu naturæ	lib. I.	
Summam virtutum & vitiorum,	lib. I.	
De parabolis,	lib. I.	*A Phœbo Phœbe.*
De arte prædicandi,	lib. I.	
Anticlaudianum	lib. I.	
De naturis animalium	lib. I.	
Sermones plures	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

Fertur denique in multos Bibliæ libros commentarios & lecturas insignes edidisse, præcipue in Prophetas, in Evangelium, & in Apostolum. De quibus nihil usque potui invenire. Miranda quædam de eo narrantur, quibus ego fidem nec astruo, nec temere infringo. Claruit sub Alberto Imperatore. Anno Domini, MCCC. *y*)

DXXVIII. GUILHELMUS monachus Haffligemensis cœnobii, ordinis sancti Benedicti, natione Teutonicus, & aliquandiu in eodem monasterio prior, vir in divinis scripturis studiosus, & longa exercitatione doctus, atque in secularibus literis sufficienter eruditus, carmine valens & prosa, edidit utroque scribendi genere quædam non spernenda opuscula, quibus memoriam nominis sui perpetuavit.

Sermones non inutiles.	lib. I.
Visiones cujusdam monialis	lib. I.
De vita sanctæ Lutgardis.	lib. I.

Alia vero quæ composuit ad notitiam meam adhuc minime venerunt.

DXXIX. FRANCISCUS *Accursius*, natione Italus, patria Florentinus. Accursii doctissimi viri *z*) filius, vir & ipse in jure civili egregie doctus, atque in aliis secularis philosophiæ disciplinis multum eruditus, cujus opera magnæ authoritatis extant apud hujusce facultatis professores, docendo & scribendo tempora sua clara reddidit, & nomen suum immortalitati donavit. De cujus opusculis nihil adhuc videre potui. Feruntur ejus variæ,

In legibus glossulæ.	
Disputationes quoque	lib. I.

Et

x) de quo infra c. 575. *y*) In Epitaphio traditur obiisse A. 1294. Confer. Lud. Jacobum à S. Carolo de scriptoribus Cabilonensibus p. 144. seq. Alius Alanus de Insulis A. 1182. defunctus qui scripsit vitam S. Bernhardi. De hoc Sammarthani fratres in Episcopis Antissiodorensibus T. 2. Galliæ Christ. p. 276. seq.

z) de quo supra c. 439.

Et alia plura. Claruit sub Alberto Imperatore. Anno Domini, MCCC.

DXXX. MARTINUS *de Fano*, utriusque juris professor & interpres omnium suo tempore celeberrimus, Johannis Andreæ Bononiensis *a)* præceptor, ingenio subtilis & eloquio clarus, in perorandis causis judicialibus acutissimus. Scripsit in sua facultate egregia volumina, quibus nomen suum etiam posteritati notificavit. E quibus tantum reperi:

De actionibus.	lib. I.	*Ego quidem Martinus.*
De judicio causarum.	lib. I.	*Quoniam plerique principa.*

De aliis nihil vidi. Claruit sub Alberto Imperatore. Anno Domini, MCCC.

DXXXI. ALBERTUS *Patavinus*, ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini, Egidii Romani *b)* quondam auditor atque discipulus, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularium literarum non ignarus, in declamandis ad populum sermonibus excellentis ingenii fuit, & multos ab iniquitate ad semitam justitiæ sua prædicatione convertit. Scripsit multa præclara volumina, quibus se & præsentibus tunc utilem, & posteris memorabilem effecit. De quibus ista feruntur.

In Genesim.	lib. I.
In Exodum.	lib. I.
In Leviticum.	lib. I.
In Numeros.	lib. I.
In Deuteronomium.	lib. I.
In Evangelium.	lib. IV.
In Epistolas Pauli.	lib. XIV.
Sermones de tempore.	lib. I.
Sermones de sanctis.	lib. I.
Sermones per quadragesimam.	lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Alberti Imperatoris. Anno Domini, MCCC. *c)*

DXXXII. DINUS *de Garbo*, patria Florentinus, artis medicinæ peritissimus doctor, *) atque in secularis philosophiæ institutionibus nobiliter eruditus, ingenio subtilis & clarus eloquio. Edidit in sua facultate studentibus non contemnenda opuscula, quibus memoriam sui nominis ad notitiam posteritatis transmisit. E quibus feruntur:

Commentaria in Galenum.

De malitia variæ complexionis.	lib. I.
In Hippocra. de natura fœtus.	lib. I.
Diversarum quæstionum.	lib. I.
In Avicennam quoque	lib. I.
In philosophia etiam varia.	

Et quædam alia. Hujus pater *Brunus* in arte chirurgica peritissimus fuit medicus, qui hunc Dinum *Thadæo d)* medico Florentino tradidit in ea scientia erudiendum. Claruit sub Alberto Imperatore Anno Domini, MCCC.

DXXXIII. GVILHELMUS *de Cumo*, natione Gallus, juris civilis consultissimus interpres, ingenio subtilis & clarus eloquio, qui in ea facultate suo tempore paucos habuit doctiores, docendo & scribendo Aurelianense gymnasium magnifice illustravit. Edidit professoribus legum non spernenda opuscula, quibus nomen suum posteris notificavit.

Super. ff. veteri.	lib. XXIV.
Super Codice quoque	lib. IX.

Et alia diversa. Claruit sub Henrico Imperatore VII. Anno Domini, MCCCX.

DXXXIV. JACOBUS *de Viterbio*, Archiepiscopus Neapolitanus, ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini, vir in divinis scripturis eruditus, & secularis literaturæ non ignarus, ingenio subtilis, & clarus eloquio, nec minus conversatione quam scientia venerabilis. Scripsit ad ædificationem legentium non contemnenda opuscula, quibus nominis sui memoriam ad posteros cum gloria transmisit. E quibus ego adhuc nullum videre merui. Fertur autem ejus ad Clementem Papam quintum,

De regimine Christianorum.	lib. I.
Super sententias.	lib. IV.
Quodlibeta quoque	lib. I.

Et nonnulla alia. Claruit temporibus Henrici Lutzelburgensis Imperatoris septimi, & Clementis Papæ V. Anno Domini, MCCCX.

DXXXV. HENRICUS *de Bruxellis*, monachus Haffligemensis cœnobii ordinis divi patris Benedicti, vir in divinis scripturis studiosus, & continua exercitatione peritus, philosophus & computista egregius, ingenio subtilis & clarus eloquio. Scripsit nonnulla commendanda opuscula, quibus suo tempore longe lateque innotuit. E quibus feruntur.

De ratione computi.	lib. I.
Calend. de incensionibus	lib. I.

a) de quo c. 574. *b)* de quo c. 490. *c)* defunctus Parisiis A. 1323.

*) Primum Bononiæ, deinde Senis. Vide Tiraquellum c. 31. libri de Nobilitate p. 355. Filius ejus Thomas de Garbo de quo infra c. 612. *d)* de quo c. 493. & 543.

Et quædam alia, quæ ad notitiam meam adhuc minime venerunt.

DXXXVI. ALEXANDER *de Alexandria*, ordinis fratrum minorum decimus & sextus minister generalis, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in Philosophia Aristotelica nulli suo tempore secundus, ingenio subtilis, sermone scholasticus, sensu & intellectu profundus. Composuit quædam in utraque scientia opuscula, quibus ingenium suum exercitans nomen ad notitiam posteritatis deduxit. E quibus feruntur,

Super sententias.	lib. IV.
Quæstiones variæ.	lib. I.
In Metaphysicam Aristotelis	lib. XII.
In libros de anima.	lib. III.

In alios etiam Aristotelis libros commentatus est, & varia scripsit. Claruit sub Henrico Imperatore septimo. Anno Domini, MCCCX.

DXXXVII. ECKARDUS natione Teutonicus, ordinis (ut quidam volunt) prædicatorum, vir in divinis scripturis eruditus & in philosophia Aristotelica omnium suo tempore doctissimus ingenio subtilis & clarus eloquio, sed dum nimis philosophiam insequens, novitatem terminorum contra theologorum consuetudinem ubique curiose immiscuit, varios errores inducit, inter quos extant decem & septem articuli à summo pontifice *e)* damnati, & per eundem magistrum Eckardum in fine vitæ revocati, quorum in expositione sua super Evangelium Johannis multi continentur. Denique magistri theologicæ facultatis gymnasii Heidelbergensis Anno Domini, MCDXXX. eosdem errores cum quibusdam aliis publice condemnatos denuntiarunt. Undecim autem articuli tanquam suspecti relicti sunt, qui omnes seorsum opusculis ejus apponi ad cautelam consueverunt. Nihilominus ubi catholice scripsit, satis profunda & utilia dogmata dedit. De cujus libris reperi:

Super sententias.	lib. IV.	
In Genesim,	lib. I.	*Exordium hoc scripturæ.*
In Exodum,	lib. I.	*Hæc sunt nomina, &c. quia.*
In librum Sapientiæ,	lib. I.	*Diligite, &c. Judex sper.*
In Cantica canticorum,	lib. I.	
In Evangelium Johannis	lib. I.	*In principio, &c. Aqui.*
Super oratione dominica	lib. I.	*Pater noster. Ante dominicam*
In capitulo prædicatorum sermo,	lib. I.	*Ego quasi vitis fructi.*
Positionum suarum,	lib. I.	*Benedictus Deus & pater.*
Sermones de tempore,	lib. I.	*Deus pacis ac dilectio.*
Sermones de sanctis,	lib. I.	

Claruit suo tempore in Austria maxime, ubi docendo & prædicando famosissimus est habitus, & alia multa conscripsit volumina.

DXXXVIII. RICHARDUS *Malumbra*, patria Cremonensis, Jacobi de Arena *f)* quondam auditor atque discipulus, vir in jure Cæsario non mediocriter doctus, & in philosophia seculari sufficienter instructus, qui leges multis annis gymnasio Bononiensi publice docuit, ubi eruditionis suæ laudem non paruam acquisivit. Qui & si omnium doctorum sui temporis eruditissimus fuerit, nihilominus hæresis condemnatus fuisse legitur. Scripsit in explanatione juris civilis multa volumina.

Super Codice	lib. IX.
Super institutis,	lib. IV.
Super. ff.	lib. L.
Quæstiones varias,	lib. I.

Et alia multa. Claruit sub Henrico Imp. VII. Anno Domini, MCCCX.

DXXXIX. LAMPERTINUS *de Ramponibus*, vir in utroque jure doctissimus atque in aliis artibus humanitatis nobiliter eruditus, ingenio & eloquio clarus, multarumque operatione virtutum insignis. Scripsit in ea facultate multa præclara volumina, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis cum ingenti laude transmisit. E quibus feruntur:

Super Codice,	lib. IX.
Super ff. veteri,	lib. XXIV.
Super ff. novo,	lib. XII.
Super ff. infortiati,	lib. XIV.

Et quædam alia. Claruit sub Henrico septimo. Anno Domini, MCCCX.

DXL. GUILHELMUS *de monte Laudinio*, ut ferunt, Abbas monasterii Pictaviensis, ordinis divi patris Benedicti, vir in divinis scripturis egregie doctus, & secularium literarum, maxime philosophiæ Aristotelicæ & juris pontificii, non ignarus, ingenio subtilis, sermone scholasticus. Edidit magnæ authoritatis plura opuscula, quibus memoriam nominis sui posteris notificavit. De quibus feruntur præcipua:

De sacramentis,	lib. I.
Summa de casibus,	lib. I.

Declara-

e) Johanne XXII. Vide Odorici Raynaldi Annales ad A. 1329. n. 70. T. XV. p. 389.
f) de quo cap. 521.

Declarationes variæ.

Alia insuper multa in jure maxime opuscula edidit, variasque glossas canonum ordinavit, de quibus ego nihil usquam potui invenire.

DXLI. Guido *Ferrariensis* Ecclesiæ Presbyter, & postea (ut ferunt) Episcopus, vir in divinis scripturis longo studio exercitatus & veterum lectione dives, atque in secularibus literis nobiliter doctus, philosophus & poeta insignis. Scripsit tam metro quam prosa non contemnendæ lectionis plura opuscula, quibus nomen suum notificavit. De quibus ego tantum volumen carmine scriptum reperi ad Clementem Papam quintum, super novum & vetus testamentum, imitatus Petrum de Riga, *g)* quod prænotavit:

Margaritam Bibliæ,	lib. I.	*Nobile principium ter.*

De aliis nihil vidi. Claruit temporibus Henrici de Luczelburg Imp. VII. & Clementis Papæ V. Anno Domini, MCCCX.

DXLII. Petrus de Saxonia, *i)* natione Teutonicus, ordinis fratrum minorum, in scripturis sanctis eruditus, & secularis philosophiæ non ignarus, atque in jure Canonico nobiliter doctus, ingenio clarus, sermone scholasticus, divini verbi prædicator egregius. Scripsit ingenii sui quædam præclara volumina, quæ suo tempore in pretio habebantur. E quibus extat insigne opus confessoribus utile,

Summa casuum,	lib. I.
Sermones de tempore,	lib. I.
Sermones de sanctis,	lib. I.

Cætera quæ composuisse dicitur, ad notitiam meam non venerunt.

DXLIII. Crusianus *k)* natione Italus, patria Florentinus, Thadæi medici *l)* quondam auditor atque discipulus, vir in philosophia & medicina doctus quidem & eruditus, sed fortunatus minime, & ob id seculo valedicens, ordinem Carthusiensium ingressus, artem carnis in medicinam spiritus utiliter commutavit. Scripserat antea in sua facultate nonnulla opuscula, quibus nomen suum notificavit. E quibus extat commentum

In Tegni Galeni. *m)*	lib. I.

Et quædam alia. Claruit in ordine Carthusiensium temporibus Alberti Imperatoris Romani. Anno Domini, MCCC. Et varios tractatus ad spiritalem ædificationem pertinentes deinceps fertur conscripsisse.

DXLIV. Petrus de Verberia, *n)* dictus *Aureoli*, ordinis fratrum minorum, & Archi-Episcopus Aquensis, doctor Parisiensis gymnasii in divinis scripturis eruditissimus, & in philosophia Aristotelica secundum consuetudinem hujus temporis valde peritus, ingenio subtilis & disputator acutus, in declamandis ad populum sermonibus egregius fuit. Scripsit multa præclara opuscula, quibus nomen suum magnifice dilatavit. E quibus extant.

Super sententias	lib. IV.	*Quia disciplinati hominis.*
Breviarium Bibliæ. *o)*	lib. I.	*Venite ascendamus.*
De conceptione sanctæ Mariæ.	lib. I.	*Nondum erant abyssi &c.*
Sermones de tempore.	lib I.	
Sermones de sanctis.	lib. I.	

Et alia quæ non vidi. Claruit ante pontificatum suum, Parisiis legens sententias, temporibus Ludovici Bavari Imperatoris IV. Anno Domini, MCCCXVII.

DXLV. Gentilis *Fulginas* medicinæ professor *p)* insignis, atque in aliis secularis philosophiæ disciplinis magnifice doctus, cujus in ea facultate peritia non modica erat. Scripsit in medicinis multa ut ferunt egregia volumina, quibus nomen suum tunc præsentibus, sed etiam posteris cum laude innotuit. Sed nihil eorum vidi. Feruntur autem: *q)*

In Avicennam commentariorum	lib. V.
Contra pestilentiam.	lib. I.
De febribus quoque	lib. I.
De gradibus medicinæ.	lib. I.

Et quædam alia. Claruit sub Henrico Imp. VII. Anno Domini, MCCCX.

DXLVI. Dantes *Aligerus r)* natione Italus, patria Florentinus, vir tam in divinis scripturis quam in secularibus literis omnium suo tempore studiosissimus, & valde eruditus, philosophus & poeta nulli sua ætate inferior, ingenio subtilis & clarus eloquio disputator omnium acutissimus. Scripsit & metro & prosa multa præclara volumina, quibus nomen suum ad posteros transmisit. Pulsus patria omnibus diebus suus exulavit in Gallia aliquandiu, & postea apud Aragonum regem, & de sua calamitate varia composuit. De cujus opusculis ista feruntur:

g) de quo c. 389. *h)* defunctus A. 1331. vide Altamuram p. 96. Bibl. Dominican.

i) ab Eisengrinio traditur vixisse A. 1319. Sed is ex ordine temporis, quo Petrum collocat Trithemius, hoc videtur collegisse.

k) aliis *Crucianus* : Tiraquello p. 401. libri de Nobilitate *Trusianus* :

l) de quo supra c. 493. 532. *m)* in τέχνην, artem parvam Galeni.

n) Vermeriæ sive Verberiæ (à Verberies) in Gallia ad Isaram natus. *o)* scriptum A. 1345.

p) Bononiæ. *q)* Vide Gesnerum & Bibl. Medicæ scriptores.

r) vide Jovii & Papyrii Massoni elogia, Boissard imagines, Is. Bullartium T. 2. Academ. p. 305. & Jo. Mariam Crescimbenium in Historia Poëseos Italicæ &c.

Comoediarum lib. I.
De monarchia mundi. lib. I.
Epistolæ plures.

Et quædam alia. Moritur tandem exul apud Ravennam *s*) sub Ludovico Bavaro Imperatore IV. Anno Domini, MCCCXXI. Indictione quarta. Ætatis vero suæ Anno LVI.

DXLVII. MICHAEL *de Cesena*, ordinis fratrum minorum decimus & septimus minister generalis, vir in divinis scripturis eruditissimus ingenio promptus & clarus eloquio, nec minus religione quam scientia venerabilis. Edidit in scripturis sanctis expositionum non spernenda opuscula, quibus & tunc præsentibus & nunc posteris longe lateque innotuit. De quibus adhuc ego paucissima potui invenire, videlicet:

Super sententias, lib. IV.
In Ezechielem Prophetam. lib. I.
Sermones de tempore. lib. I.
Sermones de sanctis. lib. I.

In multos Bibliæ libros lecturas & commentarios edidit, quos necdum vidi. Claruit sub Ludovico Imperatore quarto. Anno Domini, MCCCXX. *t*)

DXLVIII. BERTRANDUS *u*) ordinis fratrum minorum, patria Mediolanensis ex nobili familia natus, & sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ ut quibusdam placet, Presbyter cardinalis, *x*) vir certe in divinis scripturis egregie doctus, & in philosophia seculari non mediocriter eruditus, in sermonibus declamandis ad populum excellentis ingenii fuit. Scripsit magnæ utilitatis plura opuscula, de quibus reperi:

Super sententias. lib. IV.
Sermones de Epistolis lib. I.
Sermones Evangeliorum. lib. I. *Videbunt filium, &c. ver.*
Sermones de sanctis. lib. I.

Cætera quæ composuit, ad notitiam meam adhuc minime venerunt.

Claruit temporibus Ludovici Bavari Imperatoris quarti, & Johannis Papæ XXII. Anno Domini, MCCCXXV.

DXLIX. GERARDUS *de Bononia*, ordinis fratrum beatæ Mariæ virginis de monte Carmeli, undecimus prior generalis, doctor Parisiensis, in divinis scripturis eruditissimus, ingenio subtilis & clarus eloquio, non minus conversatione quam scientia venerandus, qui ordinem suum strenue gubernavit annis viginti. Scripsit non spernendæ lectionis plura volumina, quibus memoriam sui nominis etiam ad posteros transmisit. E quibus feruntur subjecta.

Super sententias lib. IV.
Quodlibeta. lib. I.
Quæstiones ordinariæ. lib. I.
Sermones de tempore. lib. I.
Sermones de sanctis lib. I.

Et alia plura. Summam Theologiæ præclaram inchoavit, quam tamen morte præventus imperfectam dereliquit. Moritur sub Ludovico Bavaro Imperatore quarto. Anno Domini, MCCCXVII. Indict. XV. In Avinione sepultus.

DL. JOHANNES *de Columna*, patria Romanus, ordinis fratrum prædicatorum Archiepiscopus Messanensis, *y*) vir in divinis scripturis exercitatum habens ingenium, nec secularium literarum ignarus, historiarum transacti temporis sagacissimus perscrutator. Scripsit ingenii nobilis non spernenda opuscula, quibus nomen suum posteris notificavit. E quibus extat volumen, quod prænotavit:

Mare historiarum lib. X.
Epistolæ ad diversos, lib. I.

Alia quoque nonnulla *z*) edidit, quæ ad notitiam meam minime venerunt.

DLI. MARTINUS *a*) ordinis fratrum prædicatorum, domini Papæ *b*) urbis Romæ pœnitentia-

s) Ravennæ hoc Dantis memoria decoratur epitaphio:

Jura Monarchiæ, Superos, Phlegetonta, lacusque
Lustrando cecini, voluerunt fata quousque.
Sed quia pars cessit melioribus hospita castris,
Factoremque suum petiit felicior astris,
Hic claudor Dantes patriis extorris ab oris,
Quem genuit parvi Florentia mater amoris.

t) Defunctus A. 1343. vide Lucam Waddingum in Annalibus Ordinis Minor.

u) *Bertrandus Agerius de Turre.* Rainaldus ad A. 1317. n. 32. Ciacconius in vitis Cardinal. &c.

x) Cardinalis Presbyter S. Marcelli. Vide Raynaldi annales ad A. 1320. n. 19.

y) A. 1255. Vide Altamuram p. 45. Alius Joannes Columna, Cardinalis ab A. 1327. ad 1347. Vide Sandii notas ad Vossium de Hist. Lat. p. 170. seq.

z) Ejus liber *de vita & moribus illustrium*, in quo primo de Socrate & aliis Philosophis, deinde de Christianis differit, exstat MS. Venetiis teste Thomasino in Bibl. SS. Johannis & Pauli.

a) hic est qui Martinus Polonus vulgo. *b*) Nicolai III.

tentiarius, & postea (ut ferunt) cujusdam urbis *c)* Episcopus, vir in scripturis sanctis studiosus & eruditus, & secularium literarum non ignarus, in declamandis ad populum sermonibus excellentis ingenii fuit. Scripsit quædam præclara opuscula, quibus nominis sui memoriam ad posteros transmisit. E quibus ego tantum vidi

Tabulam decreti	lib. I.	*Inter alia quæcunque fi.*
Chronicam succinctam	lib. II.	*Quoniam scire tempora summo.*
Sermones de tempore	lib. I.	*Scientes quia hora est.*
Sermones de sanctis	lib. I.	*Ore confessio fit ad salu.*
De diversis miraculis	lib. I.	*Quidam paterfamilias.*

De cæteris nihil vidi. Claruit sub Ludovico Imperatore quarto. Anno Domini, MCCCXX.

Sunt qui scribant hunc Martinum ordinis divi patris nostri Benedicti extitisse, quos mea sententia nominis Mariani Scoti ordinis nostri, cujus supra *d)* memini, similitudo fefellit, qui & ipse chronicam scripsit. Sunt item alii qui Cisterciensis *e)* ordinis collegio eum existiment aggregandum, quos aut ignorantia rerum obfuscavit aut livor.

DLII. GERARDUS *Odonis*, ordinis fratrum minorum, octavus decimus minister generalis, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in philosophia scholastica nobiliter doctus, ingenio subtilis, sermone apertus, & ad disputandum satis idoneus. Fertur quædam in scripturis sanctis lucubrasse opuscula, de quibus mihi pauca innotuerunt.

Super sententias	lib. IV.
De Logica quoque	lib. I.
Quæstiones varias	lib. I.
In Libros Ethicorum	lib. X.
In Philosophia morali.	lib. I.

Hic etiam composuit officium stigmatum sancti Francisci, ordinis minorum institutoris. In multos denique Bibliæ libros commentarios edidisse dicitur, qui ad manus nostras adhuc minime venerunt. Claruit sub Ludovico Bavaro Imp. IV. & Johanne Papa XXII. Anno Domini, MCCCXXX. *f)*

DLIII. NICOLAUS *de Lyra*, natione Anglicus, *g)* ordinis fratrum minorum, vir in scripturis sanctis studiosissimus, & longa exercitatione peritus, Hebraica lingua ad perfectum instructus, *h)* ingenio promptus, sermone scholasticus, nec minus conversatione quam scientia venerandus. Scripsit in sacris voluminibus multa præclara opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis devenit. Quæ quam utilia, quamque necessaria sint omnibus sacram scripturam discere cupientibus nemo melius novit, quam qui in se in eorum lectione exercitavit. Sunt enim qui eum ob eloquii simplicitatem æstiment contemnendum, qui mihi videntur, & vani, & imperiti, ac sacræ scientiæ salutaris philosophiæ indigni, quoniam & simplicitatem Ecclesiasticam vituperant, & verba non res amplectuntur. De opusculis autem hujus devoti & eruditi viri subjecta feruntur:

Super sententias	lib. IV.	
In Genesim ad literam,	lib. I.	*In principio &c. Omis.*
In Exodum,	lib. I.	*Secundum quod dicit Isidorus.*
In Leviticum	lib. I.	*Vocavit autem Mo. &c.*
In Numeros.	lib. I.	*Locutus est dominus &c.*
In Deuteronomium,	lib. I.	*Declaratio sermonum.*
In Josue	lib. I.	*Introduces eos & plan.*
In Judicum	lib. I.	*Suscitavit dominus judices.*
In Ruth	lib. I.	*In diebus &c. Hic consc.*
In Regum	lib. IV.	*Per me reges regnant.*
In Paralipomenon	lib. II.	*Colligite fragmenta.*
In Esdram & Neemiam	lib. III.	*Erit sacerdos super solio suo.*
In Tobiam	lib. I.	*Hæc oportuit facere.*

c) Guesnensis A. 1278. Vide Martinum Hanckium de Silesiis indigenis eruditis cap. VIII. p. 34-61. Staravolscium in elogiis centum Poloniæ scriptorum p. 45. *d)* cap. 340.

e) ita Ughellus, quem confutat Sandius ad Voss. de Hist. Lat. p. 175.

f) defunctus A. 1349. Vide Waddingi Annales fratrum minor.

g) imo Normannus, ut putet ex ejus Epitaphio, quod exhibent Mabillonius de studiis Monasticis p. 673. & Rich. Simon T. 4. Bibl. Criticæ c. 29.

Lyra brevis vicus Normanna in gente celebris
Prima mihi vita janua sorsque fuit.

h) non memorat Trithemius Lyranum fuisse natum parentibus Judæis & ex Judæo factum Christianum. Neque ex Epitaphio hoc colligas, ubi post allatos versiculos statim sequuntur hi:

Nulla diu mundi tenuit vesania natum:
Protinus evasi religione Minor
Vernolium adjuvit currentem ad sacra tironem,
Et Christi docui, me domitare jugo.

Neque ullo alio idoneo argumento aut teste Judaismum Lyrani probari posse observant Jo. Saubertus in palæstra diss. p. 29. & Rev. noster Jo. Christophorus Wolfius Bibliotheca Hebraica p. 912. seq.

In Judith	lib. I.	*Arfaxat &c. Post hi.*
In Hester	lib. I.	*In diebus &c. Postquam.*
In Job.	lib. I.	*Patientiam habe in me.*
In Psalterium	lib. I.	*Propheta magnus sur.*
In Proverbia Salomonis	lib. I.	*Ecce descripsi eam tibi.*
In Ecclesiasten,	lib. I.	*Verba Ecclesiastis.*
In Cantica canticorum	lib. I.	*Osculetur me &c. Expe.*
In librum Sapientiæ	lib. I.	*Post libros historiales.*
In Ecclesiasticum	lib. I.	*Omnis sapientia &c*
In Esaiam Prophetam,	lib. I.	*Hierusalem Evangelistam.*
In Hieremiam,	lib. I.	*Prophetam in gentibus.*
In Threnos Hieremiæ	lib. I.	*Quomodo sedet. In præce.*
In librum Baruch	lib. I.	*Hæc verba &c. Post.*
In Ezechielem	lib. I.	*Aperti sunt cœli &c.*
In Danielem	lib. I.	*Danieli autem dedit Deus.*
In duodecim prophetas minores	lib. I.	*Duodecim prophetarum.*
In Machabæorum,	lib. II.	*Et factum est &c. Post*
In Evangelium Matthæi	lib. I.	*Quatuor facies uni.*
In Marcum,	lib. I.	*Facies leonis à dextris.*
In Lucam	lib. I.	*Facies bovis à sinistris.*
In Johannem.	lib. I.	*Facies aquilæ desuper.*
In Epistolas Pauli.	lib. XIV.	*Ecce descripsi eam tibi.*
In Actus Apostolorum.	lib. I.	*Repleti sunt omnes spiri.*
In Epistolas canonicas.	lib. VII.	*Jacobus, &c. Liber iste.*
In Apocalypsin Johannis	lib. I.	*Oportet te iterum prophe.*

Sequentia moraliter exposuit:

In Genesim iterum.	lib. I.	*Vidi in dextera sedem.*
In Exodum.	lib. I.	*Hæc nomina, &c. Per fili.*
In Leviticum.	lib. I.	*Vocavit, &c. In hoc li.*
In Numeros	lib. I.	*Locutus est dominus.*
In Deuteronomium.	lib. I.	*Hæc sunt verba, sequitur.*
In Josue.	lib. I.	*Et factum est, &c. Alle.*
In Judicum.	lib. I.	*Post mortem, &c. Alle.*
In Ruth.	lib. I.	*In diebus unius judicis.*
In Regum.	lib. IV.	*Fuit vir unus. Allego.*
In Patalipomenon.	lib. II.	*Anam Seth, &c. In hoc.*
In Esdram & Neemiam.	lib. II.	*In anno, &c. Cyrus iste.*
In librum Hester.	lib. I.	*In diebus, &c. Illum ordi.*
In librum Job.	lib. I.	*Vir erat, &c. Philoso.*
In Psalterium.	lib. I.	*Beatus vir, &c. Sicut.*
In Esaiam Prophetam.	lib. I.	*Visio Esaiæ. In hoc.*
In Hieremiam.	lib. I.	*Verua Hiere &c. Per.*
In Threnos ejusdem.	lib. I.	*Quomodo sedet. Hinc incipit.*
In Ezechielem		*Et factum, &c. In illa pri.*
In Danielem		*Anno tertio, &c. Sequitur.*
In XII. Prophetas.		*Verbum quod, &c Sequitur.*
In Evangelium Matthæi.		*Liber generationis Je.*
In Marcum		*Initium Evangelii, &c.*
In Lucam.		*Fuit in diebus, &c. Inter.*
In Johannem,		*In principio, &c. Johan.*
In actus Apostolorum.		*Primum, &c. Per hoc.*
In Apocalypsin.		*Apocal. &c. Sicut di.*
In Tobiam quoque	lib. I.	*Tobias ex tribu, &c.*
In librum Judith.	lib. I.	*Arfaxat, &c. Per istum.*
In Machabæorum.	lib. II.	*Et factum est, &c. Per.*
In Cantica canticorum.	lib. I.	
De corpore Christi.	lib. I.	
Sermones de sanctis.	lib. I.	
Sermones de tempore.	lib. I.	
Contra Judæos.	lib. I.	*Primo quæritur utrum.*

Alia insuper nonnulla edidit, quæ ad manus nostras nondum venerunt.

Claruit temporibus Ludovici Imperatoris IV. & Johannis Papæ XXII. Anno Domini, MCCCXX. *i*)

DLIV. GUIDO *Perpinianus*, patria Catalanus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de

i) defunctus A. 1340.

de monte Carmeli, duodecimus prior generalis, ac deinde Majoricensis, Elvensisque *k*) Ecclesiarum Episcopus, vir in divinis scripturis eruditissimus, & secularium literarum non ignarus, ingenio præstans & dulcis eloquio, disputator acutus, & non minus conversatione quam scientia insignis. Scripsit multa præclara opuscula, quibus nomen suum posteritati commendavit. E quibus subjecta feruntur. Opus tripartitum elimatum & insigne

De perfectione vitæ catholicæ, ad Johannem Papam XXII.	lib. I.	
Super sententias.	lib. IV.	
Quodlibeta sex	lib. I.	*In prima nostra dispu.*
Quæstiones ordinariæ.	lib. I.	*Utrum verbum in divinis.*
De concordantia Evangelistarum.	lib. I.	
Correctorium decreti.	lib. III.	
Ad cardinalem Albanensem *l*)	lib. I.	
In libros Physicorum.	lib. VIII.	
Quæstiones de anima.	lib. I.	

Alia quoque plura composuit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit temporibus Ludovici Imperatoris quarti, & Johannis Papæ vicesimi secundi. Anno Domini, MCCCXXX.

DLV. AUGUSTINUS *m*) *de Ancona*, ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularis philosophiæ non ignarus, ingenio promptus, & sermone scholasticus. Scripsit multa non spernendæ lectionis volumina, quibus memoriam sui nominis commendavit posteritati. De quibus subjecta feruntur. Ad Johannem Papam XXII. opus non paruum

De potestate Ecclesiastica.	lib. I.	*Sanctissimo ac reveren.*
Super sententias.	lib. IV.	
Quodlibeta quoque.	lib. I.	
De Spiritu Sancto contra Græcos.	lib. I.	
De decem chordis.	lib. I.	
De introitu terræ promissionis	lib. I.	
De potentiis animæ	lib. I.	
De resurrectione.	lib. I.	
In Matthæum	lib. I.	
In Marcum.	lib. I.	
In Lucam quoque.	lib. I.	
In Johannem	lib. I.	
Super *Missus est.*	lib. I.	
Super *Magnificat.*	lib. I.	
In Epistolas Pauli.	lib. XIV.	
In Epistolas canonicas.	lib. VII.	
In Actus Apostolorum	lib. I.	
In Apocalypsin.	lib. I.	

Et alia complura. Hic volumen insigne ex scriptis divi patris Augustini incepit, quod *milleloquium* prænotavit, sed morte præventus imperfectum reliquit, quod postea Bartholomæus Urbinatus *n*) ejusdem ordinis perfecit. Claruit sub Ludovico Bavaro Imperatore IV. & Johanne Papa XXII. Anno Domini, MCCCXXX. *o*)

DLVI. PETRUS *de Apono*, *p*) natione Italus, patria Patavinus, vir in secularibus literis studiosus & eruditus, philosophus insignis, & medicus celeberrimæ opinionis, ingenio subtilis, & multarum linguarum notitia clarus, multa fertur tam in philosophia quam in medicinis opuscula lucubrasse, quibus memoriam sui nominis ad posteros transmisit. Sunt autem qui scribant eum magum fuisse, & multa per eam superstitiosam artem mira ostendisse, quod an verum sit, affirmare non ausim, quippe qui nihil certi super eo noverim. Nihil enim de illius opusculis me vel legisse recolo, vel usquam vidisse. De quibus tamen subjecta feruntur. Opus insigne centum & decem differentiis partitum, quod prænotavit

De omnimoda medicina,	lib. I.
Ad Johannem Papam XXII.	lib. I.
In librum Johannis Mesue,	lib. I.
In problemata Aristotelis,	lib. I.

Et quædam alia. Galenum de cholera nigra, & de regimine sanitatis cum aliis multis transtulit. Claruit sub Ludovico Imp. IV. Anno Domini, MCCCXX. *q*)

DLVII. SIBERTUS *de Beka*, natione Teutonicus, patria Gelrensis, ordinis beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, prior provincialis Alemaniæ inferioris vir in divinis scriptu-

 ris

k) Elnensis sive Helenensis. Vide Sammarthanorum Galliam Christianam T. 2. p. 608.
l) Gaucellinum, summa de hæresibus.
m) Augustinus Triumphus Anconitanus, de quo Cornelius Curtius elog. Augustinianorum p. 129. seq.
n) infra c. 708. *o*) jam 2. April. A. C. 1338. ætat. 85. defunctus.
p) Abano, vico Patavino oriundus. Vide Christoph. Hendreichii pandectas Brandenburg. p. 4.
q) jam defunctus A. 1316. Vide Bzovium ad illum annum n. 14.

ris eruditiſſimus & tam in jure canonico, quam in Philoſophia Ariſtotelica egregie doctus ingenio ſubtilis & clarus eloquio, qui non minus converſatione quam ſcientia clarus ſuo tempore effulſit. Scripſit quædam commendanda opuſcula, quibus nomen ſuum ad notitiam poſteritatis deduxit. E quibus feruntur:

Super ſententias	lib. IV.
Summa cenſurarum novi juris,	lib. I.
Super regulam ordinis ſui,	lib. I.

Et quædam alia. r) *Ordinale* quoque ordinis ſui ſagaci intentione correxit. Claruit temporibus Ludovici Bavari Imperatoris quarti, & Johannis Papæ XXII. Anno Domini, MCCCXX.

DLVIII. CLEMENS Papa quintus, de Vaſconia oriundus, Bernhardus Burdegalenſis Epiſcopus ante vocatus, ſedit poſt Benedictum undecimum in cathedra Petri annis octo, menſibus decem, vir doctus & ſtrenuus, cujus juſſu ordo *templariorum* uno die s) per totum orbem deletus fuit, *Concilium Viennenſe t)* celebravit, in quo multa ad utilitatem Eccleſiæ conſtituit. Septimum decretalium librum compoſuit, quem Johannes XXII. ejus ſucceſſor publicavit, ſicut in ejusdem principio habetur, Qui vulgariter nominatur

Codex Clementinarum	lib. I.	*Fidei catholicæ funda.*
Epiſtolarum quoque ad diverſos	lib. I.	*Clemens Epiſcopus ſervus ſer.*

Moritur Henrico ſeptimo Imperium Romanum gubernante. Anno Domini, MCCCXIV. Indict. XII.

DLIX. PETRUS *de Perpiniano*, dictus *Rimi*, u) natione Catalanus, ordinis fratrum beatæ Mariæ ſemper virginis de monte Carmeli, vir in ſcripturis ſanctis eruditiſſimus & philoſophiæ ſcholaſticæ ſubtilis explanator, ingenio promptus & declamator egregius. Edidit multa non contemnendæ lectionis opuſcula, quibus uberem ingenii ſui venam exercitans, nomen ſuum etiam poſteritati notum fecit. E quibus feruntur:

Quæſtiones ſententiarum	lib. I.
In toto Pſalterio,	lib. I.
Sermones varii	lib. I.

De aliis autem, quæ compoſuit nihil ad notitiam meam usquam pervenit.

DLX. ODERICUS x) ordinis fratrum minorum, vir ſanctiſſimous & eruditus, verbi divini prædicator egregius, ob cujus ferventiſſimum amorem peregrinationem aſſumens, Aſiam & Indiam penetravit, y) ubi prædicando & docendo fidem Chriſti Evangelizans, multos ab iniquitate ad ſemitam juſtitiæ convertit, cujus ſanctiſſima vita multis ſignis tam in carne quam poſt mortem comprobata eſt. Scripſit inter cætera ingenii ſui opuſcula

Hiſtoriam peregrinationis ſuæ,	lib. I.
Sermones quoque varios,	lib. I.

Et quaſdam Epiſtolas. Claruit Ludovici Imp. quarti, & Johannis Papæ viceſimi ſecundi temporibus. Anno Domini, MCCCXX. z)

DLXI. FRANCISCUS *Maronis*, a) ordinis fratrum minorum, Johannis Scoti b) quondam auditor, vir in divinis ſcripturis eruditiſſimus & in præceptis philoſophorum nobiliter doctus, ingenio ſubtilis, ore facundus, ſtylo compoſitus, ſtudio continuus, & ad diſputandas ſolvendasque ſcripturarum quæſtiones ſatis acutus & valde idoneus. Scripſit ingenii ſui non pauca præclara volumina, in quibus & ſe doctiſſimum oſtendit, & nomen ſuum cum gloria ad poſteros transmiſit. De quibus iſta feruntur:

Super ſententias	lib. IV.	*Circa proœmium primi.*
De formalitatibus,	lib. I.	
Quæſtiones variæ,	lib. I.	
Sermones de tempore,	lib. I.	
Sermones de ſanctis,	lib. I.	

Fertur etiam in divinis voluminibus quosdam commentarios, aliosque diverſos compoſuiſſe tractatus, qui ad notitiam meam adhuc minime venerunt. Claruit temporibus Ludovici Bavari Imp. IV. & Johan. Papæ XXII. Anno Domini, MCCCXX. c)

DLXII. BONAVENTURA d) Patavinus, ordinis fratrum heremitarum S. Auguſtini quondam prior generalis, ac deinde ſacroſanctæ Eccleſiæ Romanæ tituli S. Cæciliæ Presbyter cardinalis, vir in divinis ſcripturis eruditus, & ſecularium literarum non ignarus, ingenio promptus & clarus eloquio, non minus converſatione quam ſcientia reverendus, in declarandis ad populum ſermonibus magnæ opinionis, qui cum Eccleſiæ libertatem acerrime tueretur contra tyrannos, à Ca-

r) Franciſcus Sweertius in Athenis Belgicis p. 672. memorat etiam ejus faſciculum florum diverſarum Hiſtoriarum.
s) A. 1307. 24. Jan. t) A. 1311.
u) *de Riu* ſive *de Rivo*, Vide Nic. Antonium Bibl. vetere Hiſpana T. 2. p. 80.
x) Alius Odericus Vitalis, Anglus qui in Uticenſi Normanniæ cœnobio ſcripſit Hiſtoriæ Eccleſ. à nato Chriſto ad A. 1140. libros XIII. quorum editionem promiſit Franciſcus Crucimanius in Bibl. Gallica p. 252. dedit Andreas du Chesne in ſcriptoribus rerum Normannicar. Pariſ. 1619. fol.
y) Oderici hujus peregrinatio ſeu itinerarium de mirabilibus mundi editum in Actis Sanctor. T. I. Januar. p. 986.
z) obiit A. 1331. Giornale d' Italia, T. 24. p. 242. ſeq. a) Mayronis.
b) de quo ſupra c. 516. c) defunctus A. 1325.
d) Alius Bonaventura Cardinalis de quo c. 465.

Carrarienſi domino *e*) ſagitta tandem confixus, martyrio coronatus eſt. Scripſit valde utiles & elegantes

Sermones de tempore	lib. I.	*Veniet deſideratus cum.*
Sermones de ſanctis,	lib. I.	*Mihi autem abſit gloriari.*

Et quædam alia. Claruit ſub Ludovico Imperatore IV. Anno Domini, MCCCXX.

DLXIII. GUILHELMUS *Ockam*, natione Anglicus, ordinis fratrum minorum, Johannis Scoti quondam diſcipulus, vir in divinis ſcripturis eruditus, & in philoſophia Ariſtotelica nobiliter doctus, ingenio ſubtilis & clarus eloquio. Scripſit quædam in ſcripturis opuſcula, quibus nomen ſuum ad poſteros transmiſit. Hic contra Johannem viceſimum ſecundum, hæreſim *fratricellorum* damnantem, una cum Petro *f*) Piceno, quem Ludovicus Imperator in Idolum *g*) erexerat, & Nicolaum quintum appellari fecerat agens & ſcribens, eumque hæreticum eſſe pronuntians, ab eo excommunicatus eſt. Qui ad Ludovicum Imperatorem æquive excommunicatum fugiens, dixit ei: *O Imperator defende me gladio, & ego defendam te verbo.* Manſit itaque excommunicatus cum excommunicato usque ad finem vitæ ſuæ, *h*) & in morte tandem abſolutus fuit. Scoti magiſtri ſui acerrimus impugnator fuit, & omnia pene illius dicta oppugnavit. Scripſit autem:

Contra Johannem XXII. de paupertate Chriſti & apoſtolorum Apologiam,	lib. I.	
Super ſententias,	lib. IV.	
Quodlibeta etiam,	lib. I.	
De fautoribus hæreticorum,	lib. VII.	*In omnibus curioſis.*
De Sacramento altaris,	lib. I.	

Et quædam alia. Claruit Ludovici Imperatoris quarti temporibus, & Johannis Papæ XXII. Anno Domini, MCCCXX. Et ſepultus eſt in conventu ordinis ſui, in Norica provincia, quæ nunc appellatur Bavaria, cujus Imperator Ludovicus antea Dux erat.

DLXIV. ALPHARUS *i*) ordinis fratrum minorum, natione Hiſpanus, Johannis Scoti auditor, vir in divinis ſcripturis eruditiſſimus apud Johannem XXII. in pretio habitus, contra Guilhelmum Ockam Anglicum ſcriptis egit & verbis. Edidit ingenii ſui quædam præclara volumina, quibus nomen ſuum ad notitiam poſteritatis transmiſit. E quibus extat opus magnum & inſigne, defectus Eccleſiaſticarum perſonarum deſcribens, quod prænotavit:

De planctu Eccleſiæ *k*)	lib. I.	
Speculum quoque regum	lib. I.	*In nomine Domini noſtri Jeſu.*
Super ſententias,	lib. IV.	
Apologiam,	lib. I.	

Et quædam alia. *l*) Claruit eodem tempore quo & Ockam ſub Ludovico Imperatore IV. & Johanne Papa XXII. Anno Domini, MCCCXX. *m*)

DLXV. MATTHÆUS *Sylvaticus*, patria Mantuanus, genere nobilis, arte & profeſſione medicus, in qua facultate ſuo tempore præ cæteris multis & doctus habebatur & expertus, ingenio ſubtilis & clarus eloquio. Scripſit in ea ſcientia non contemnenda volumina, quibus nomen ſuum ad poſteritatis notitiam deduxit. E quibus ego tantum vidi opus inſigne ad Rupertum Siciliæ regem & medicum de omnibus ſimplicibus medicinis & earum proprietatibus, quod prænotavit:

Pandecta *n*)	lib. I.	*Aaron græce, Arabice.*

De cæteris nihil vidi. Claruit ſub Ludovico Imp. IV. Anno Domini, MCCCXX.

DLXVI. JOHANNES canonicus, ordinis (ut dicunt) fratrum minorum, Johannis Scoti quondam auditor atque diſcipulus in gymnaſio Pariſiorum, vir in divinis ſcripturis eruditus, & in ſeculari philoſophia ſubtiliter doctus, juris quoque tam pontificii quam Cæſarii non ignarus. Fertur quædam præclara compoſuiſſe opuſcula, quibus ingenium exercitans, nomen ſuum poſteris etiam notificavit. Sed ego nihil eorum vidi. Feruntur autem:

Super ſententias	lib. IV.
Quæſtiones diſputatæ,	lib. I.

Et quædam alia. Claruit ſub Ludovico Imp. IV. Anno Domini, MCCCXX.

DLXVII. DURANDUS *de ſancto Portiano*, ordinis fratrum prædicatorum, & poſtea (ut ferunt) Anicienſis Eccleſiæ Epiſcopus, *o*) vir in divinis ſcripturis ſtudioſus, & eruditus, atque in philoſophia ſeculari non infime doctus, ingenio promptus & eloquio, declamator ſermonum egregius, ſcriptorum Sancti Thomæ Aquinatis primo defenſor, poſtea vero acerrimus impugnator, cujus mutationis cauſa quædam fluctivaga fertur, cui ego fidem nec facile tribuere debeo, nec temere denegare. Scripſit quædam non ſpernenda volumina, quibus nomen ſuum notificavit. De quibus feruntur:

e) Albertino Carraria, qui Patavio potitus A. 1337.

f) Corbario. *g*) Antipapam, qui captivus Johanni XXII. traditus Pontificatui renunciavit A. 1330. 26. Auguſt.

h) obiiſſe putat Waddingus Occamum in annalibus Minorum, non ante A. 1350.

i) Alvarus Pelagius. *k*) Hoc opus teſtatur Alvarus cœptum à ſe Avenione A. 1330.

l) quæ recenſet Nic. Antonius lib. IX. Bibl. vet. Hiſpan. c. 4. p. 102. & Waddingus Annalibus Ord. Minor.

m) ſuperſtes ultra 1340. *n*) Matthæi Sylvatici Pandecta Medicinæ ſive magnum Lexicon Medicum A. 1336. abſolutum prodiit Bonon. 1474. Venet. 1498. fol. In *Bruculus* teſtatur ſe locuſtarum vim vidiſſe Salerni Anno Dominicæ incarnationis 1297.

o) defunctus A. 1333. Vide Natalem Alexandrum T. VII. Hiſt. Eccleſ. p. 154. ſeq. edit. in fol.

Super sententias, lib. IV. *Est Deus in cœlo reve.*
De instructione cleri, lib. I. *Fratres charissimi & sa.*
Summa notabilis, lib. I.
Quæstiones variæ, lib. I.
Sermones diversi lib. I.

Cætera quæ composuisse dicitur, ad notitiam meam adbuc non venerunt.

DLXVIII. HERENUS *de Bryo*, natione Brito, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, vir undecunque doctissimus, sacræ paginæ insignis professor, acuti & vehementis ingenii, ad solvendas quæstiones scripturarum satis idoneus. Fertur nonnulla præclara scripsisse opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis cum gloria transmisit. E quibus invenitur opus insigne, ut sui ferunt,

Super sententias, lib. IV.

Et variæ quæstiones. Sed & quædam alia composuisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt.

DLXIX. RUPERTUS ordinis fratrum prædicatorum, vir in divinis scripturis longa exercitatione doctus, & philosophiæ scholasticæ subtilis, & profundus interpres, disputator acutus & declamator egregius, ingenio acutus, sermone scholasticus. Edidit quædam non contemnenda opuscula, quibus ingenium fructuose & utiliter exercitans, nomen suum non tantum præsentibus, sed & futuris notificavit. E quibus extant:

Super sententias lib. IV.
Sermones de tempore lib. I.
Sermones de sanctis lib. I.

Multos præterea libros Aristotelis commentariis elegantissimis exornavit. Claruit sub Ludovico Imp. IV. Anno Domini, MCCCXX.

DLXX. ASTESANUS *de Ast, p)* ordinis fratrum minorum, vir in divinis scripturis nobiliter doctus, philosophus, & jurista insignis, scientia clarus, ingenio profundus, consilio cautus, sententia certus, sermone compositus. Fertur ingenii sui excellentis varia cudisse opuscula, quibus nomen suum tam præsentibus quam futuris notificavit. E quibus ego tantum vidi necessariam

Summam de casibus lib. VIII. *Dicturi ergo in hoc pri.*

De cæteris nihil vidi. Claruit sub Ludovico Imperatore quarto. Anno Domini, MCCCXXX.

DLXXI. JOHANNES *de Alerio*, natione Tolosanus, ordinis beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, tertiusdecimus prior generalis, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & non minus religionis fervore quam eruditione venerabilis, ordinem Carmelitanum novem annis strenue gubernavit. Edidit nonnulla præclara volumina, quibus abundantem ingenii sui venam ostendit. E quibus extant:

Super sententias lib. IV.
Lectura in Ecclesiasticum lib. I.

Et alia plura. Electus fuit in generalem ordinis sui in monte Pessulano in capitulo generali, die Pentecostes sub Ludovico Imperat. IV. & Johanne Papa XXII. Anno Domini, MCCCXXI. Indictione IV.

DLXXII. JOHANNES *de Regno*, natione Gallus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, conventu Tolosanus, vir in scripturis sanctis eruditus, & secularis eruditionis non ignarus, ingenio promptus, sermone scholasticus, in declamandis sermonibus ad populum egregius. Edidit multa præclara volumina, quibus nomen suum etiam posteris notificavit. E quibus ista feruntur:

Super sententias lib. IV.
In Evangelium Matthæi lib. I.
Sermones de tempore, lib. I.
Sermones de sanctis lib. I.
Quadragesimale lib. I.

Cætera vero quæ composuisse dicitur, ad notitiam meam non venerunt.

DLXXIII. STEPHANUS *de Provincia*, utriusque juris professor & interpres eximius & tam in divinis scripturis quam in secularibus literis sufficienter instructus, ingenio & eloquio clarus, cujus eruditio apud contemporaneos suos comprobata erat. Scripsit quædam non negligenda volumina, quibus ingenium gloriose exercitans etiam nomen suum ad notitiam posteritatis cum laude transmisit. E quibus est opus insigne

Super Clementinis lib. I.
Quæstiones variæ lib. I.
De cæteris nihil reperi.

Claruit circa tempora Ludovici Imp. IV. Anno Domini, MCCCXXX.

DLXXIV. JOHANNES *Andreas, q)* natione Italus, patria Bononiensis, Jureconsultus omnium admiratione celeberrimus, *fons canonum*, & dubiorum cautissimus interpres ingenio clarus,

p) Asta subalpina Sabaudiæ hodie, olim Liguriæ civitas.
q) Discipulus Martini de Fano supra c. 530.

clarus, scientia profundus, eloquio compositus, qui contra consuetudinem hominum nostri temporis, quamvis uxoris esset vinculis alligatus, incredibile tamen studium literis impendit, ut nihil illi dulcius, quam scribere aliquid ad posteritatis ædificationem esse potuerit, quod ejus præclara volumina testantur, quibus nomini suo memoriam comparavit æternam. De quibus ego pauca merui videre:

Super decretales	lib. v.	
Super VI. decretalium	lib. I.	*Quia præposterus est.*
Super novellis, dupliciter	lib. II.	
In speculum additiones	lib. I.	*Ego Johannes An.*
Mercuriale prænotatum	lib. I.	
Summa de sponsal. & matrimo.	lib. I.	*Quoniam frequenter in foro.*
Super Clementinis	lib. I.	*Johannes: Gratiosum.*
De laudibus sancti Hieronymi	lib. IV.	*Hieronymum jugiter al.*
De arbore consanguinitatis	lib. I.	

De cæteris nihil vidi. Moritur tandem ex peste, Bononiæ sepultus, sub Carolo Imperatore quarto, & Clemente Papa VI. Anno Domini, MCCCXLVIII. Indict. I.

DLXXV. CINUS Pistoriensis, ex nobili Symbaldorum *r)* familia natus Dini Mugelani *s)* clarissimi viri quondam auditor atque discipulus, & Johannis Andreæ familiaris amicus, vir certe in jure civili omnium suo tempore doctissimus, ingenio subtilis, scientia promptus & uberrimus. Edidit multa in ea facultate opuscula, quibus nomen suum ad posteritatis notitiam transmisit. De quibus ista feruntur:

Super Codice	lib. IX.
In prima parte. ff. veteris.	lib. I.
In secunda parte,	lib. I.
Additiones in reliquas	lib. I.

Et alia plura. Claruit sub Ludovico Imperatore IV. Anno Domini, MCCCXXX.

DLXXVI. MONALDUS ordinis fratrum minorum Theologus & Jurista eruditissimus, ingenio subtilis, scientia cautus, sermone scholasticus, in declamandis sermonibus ad populum excellentis industriæ vir. Edidit pro utilitate simplicium etiam doctis non spernenda opuscula, quibus & tunc præsentibus & longo postea futuris utiliter providit. De quibus subjecta feruntur: necessaria & perpulchra

Summa juris canonici	lib. I.	*Quoniam ignorans ignora.*
Quæstiones sententiarum	lib. IV.	
Sermones varii,	lib. I.	

Et alia complura, quæ ad notitiam nostram minime venerunt.

DLXXVII. OLDRADUS *de Laude*, natione Italus, Dini Mugelani viri doctissimi quondam auditor, & Johannis Andreæ *t)* amicissimus, vir in utroque jure peritissimus, philosophiæ quoque disciplinis optime imbutus, qui multis annis consistorialis advocatus *u)* extitit, & magnam eruditionis suæ laudem & gloriam acquisivit. Scripsit in utroque jure nonnulla præclara opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis transmisit. E quibus vidi tantum,

Consiliorum volumen,	lib. I.	*In nomine Domini Amen.*

De cæteris nihil vidi. Fertur in jure civili multas post se lecturas reliquisse, quos nec dum vidi. Claruit sub Ludovico Imp. IV. Anno Domini, MCCCXXX.

DLXXVIII. JOHANNES *de Blomendal*, natione Teutonicus, ordinis fratrum minorum, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularis philosophiæ non ignarus, ingenio præstans & clarus eloquio, in declamandis sermonibus ad populum doctor egregius fuit. Scripsit pro ædificatione fidelium non spernenda volumina, quibus nomen suum posteris notificavit, de quibus ego tantum adhuc reperi:

Sermones de tempore	lib. I.	*Sume arma tua phare.*
Sermones de sanctis	lib. I.	
Sermones per quadragesimam	lib. I.	

Claruit sub Ludovico Bavaro Imperatore quarto, & Johanne Papa XXII. Anno Domini, MCCCXXX.

DLXXIX. GUIDO *de monte Rotherii*, *x)* vir in scripturis sanctis admodum studiosus, & veterum lectione dives, ingenio clarus, sermone scholasticus. Scripsit ingenii sui non contemnenda opuscula, quibus memoriam nominis sui etiam apud posteros notam fecit. E quibus ego divulgatum illud opus per impressuram *y)* tantum vidi, quod pro simplicium directione sacerdotum componens, prænotari voluit:

Manipulum curatorum	lib. III.	*Quoniam sicut dicit prophe.*

r) Sinibaldorum, ex qua Innocentius IV. Papa supra c. 448. De Cino & aliis JCtis hujus ætatis consule Gravinam in Originibus Juris Civilis. *s)* de quo c. 515. *t)* de quo c. 574.

u) Romæ sub Johanne XXII. & Benedicto XII.

x) Oudino *de monte Rocheri.* Rectius *de monte Rochen*, Possevino, & Allatio p. 409. de Georgiis, ubi manipuli curatorum Græcam versionem memorat: Γεωργίυ ἀπὸ χώμης κορελλιάνης ἑρμηνεία ἐκ τῆς Λατινικῆς διαλέκτυ εἰς τὴν τῶν Γραικῶν Γυίδονος δὲ Μόντε Ῥοκέν.

y) Venet. 1491.

Alia reperire non potui. Claruit temporibus Ludovici Imperator. IV. & Johannis Papæ XXII. Anno Domini, MCCCXXX.

DLXXX. JOHANNES *de Ligneriis*, philoſophus,& aſtronomus omnium ſuo tempore celeberrimus,qui hanc diſciplinam à memoria hominum jam pene abraſam magnifice inſtauravit, in gymnaſio Pariſienſi eruditionis ſuæ laudes ingentes acquiſivit, ubi hujuſce facultatis cooperatores & conſocios habuit,viros mathematicæ ſcientiæ doctiſſimos,Johannem de Saxonia ; *z)* Johannem de Muris, *a)* & Bernardum philoſophos, & aſtronomos inſignes, qui & ipſi varia opuſcula conſcripſerunt. De opuſculis autem hujus Johannis de Ligneriis quanquam multa & præclara ſcripſerit, pauciſſima vidi, ſcilicet :

Canones primi mobilis lib. I. *Cujuslibet arcus poſiti.*
Tabulas ejusdem lib. I.
De Sphæra quoque lib. I.

De cæteris nihil reperi. Claruit temporibus Ludovici Bavari Imp. IV. & Johannis Papæ XXII. Anno Domini, MCCCXXX.

DLXXXI. JOHANNES *Dank,* *) *de Saxonia*, natione Teutonicus, Johannis de Ligneriis ſupradicti contemporaneus, & ſtudiorum ejus conſocius, vir undecunque doctiſſimus, philoſophus, & aſtronomus,inter omnes ſui temporis celeberrimus,ingenio ſubtilis, & præſtans. Edidit multa præclara, & admiranda opuſcula,quibus nomen ſuum cum gloria transmiſit ad poſteros. Sed ego hucusque pauciſſima inveni.

Canones Eclipſales, lib. I. *Eclipſis ſolis quantitatem.*
Canones tabularum lib. I. *Tempus quarti aſpe.*
De aſtrolabio, lib. I.
De incenſionibus lib. I.

Claruit temporibus Ludovici Imperatoris quarti, & Johannis Papæ XXII. Anno Domini, MCCCXXX.

DLXXXII. PETRUS *de Palude*, *b*) natione Gallus,ordinis fratrum prædicatorum, vir in divinis ſcripturis eruditus, ac ſecularis philoſophiæ, & juris Canonici non ignarus, diſputator acutus & declamator egregius. Edidit quædam præclara in ſcripturis ſanctis volumina, quibus nomen ſuum immortalitati condonavit. E quibus feruntur:

Super ſententias lib. IV.
Quæſtiones variæ, lib. I.
Et diverſi ſermones, lib. I.

Et alia multa. Multos etiam Bibliæ libros ſuis commentariis ornaſſe dicitur & expoſuiſſe.

DLXXXIII. JOHANNES *Calderini*, natione Italus,patria Bononienſis, Johannis Andreæ *c*) quondam auditor atque diſcipulus, canonici juris Profeſſor, & celeberrimus interpres, philoſophiæ ſecularis, & divinarum ſcripturarum non ignarus, ingenio promptus, & apertus eloquio. Scripſit in ſua facultate non pauca volumina, quibus ingenium ſuum ſedula exercitatione comprobans, ad memoriam poſteritatis nomen ſuum transmiſit. E quibus reperi opus magnum & inſigne tribus voluminibus non parvis diſtinctum, quod prænotavit:

Repertorium juris lib. III. *A. Hæc dictio A interdum*
Super decretalibus lib. V.
De interdicto Eccleſiaſtico lib. I. *Quamvis dubia plura circa.*
Conſilia multa lib. I.

De aliis nihil vidi. Claruit ſub Ludovico Bavaro Imp. IV. & Benedicto Papa X. Anno Domini, MCCCXL.

DLXXXIV. PAULUS *de Lyazariis*, Johannis Andreæ Bononienſis auditor, & Johannis Calderini condiſcipulus, vir in utroque jure peritiſſimus, & philoſophorum præceptis nobiliter inſtructus, ingenio & eloquio clarus, qui inter doctores juris ſuo tempore non minimus erat. Scripſit inter cætera ingenii ſui opuſcula inſigne volumen, quod dicitur

Super Clementinis lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Ludovici Bavari Imperator. IV. & Benedicti Papæ XII. Anno Domini, MCCCXL.

DLXXXV. LUPOLDUS *de Bedenburg*, Epiſcopus Bambergenſis, *d)* natione Teutonicus, (ut ferunt) Johannis Andreæ Bononienſis quondam auditor, jureconſultus celeberrimus, & tam in divinis ſcripturis quam in ſecularibus literis nobiliter doctus, ingenio ſubtilis & clarus eloquio. Edidit non ſpernendæ lectionis, opuſcula,quibus nomen ſuum ad notitiam poſteritatis cum ingenti gloria transmiſit. E quibus extat opus inſigne,

De zelo Chriſtianæ religionis veterum principum Germanorum **) lib. I.
De juribus Imperii Romani, lib. I.

Et

z) de hoc c. 580. *a*) Hic eſt cujus Arithmeticæ ſpeculativæ libros II. Mogunt. 1538. 8. editos Geſnerus memorat, nihil monens de ejus ætate, quam hoc loco docet Trithemius.

* Trithemius in Catalogo Virorum illuſtrium Germaniæ c. 104. vocat *Johannem Danckonis.* Ejus diſcipulus Joannes Eligerus de Gondersleven laudatur infra, c. 616.

b) Obiit Petrus Paludanus A. 1342. *c*) de quo c. 574.

d) ab A. 1352. ad 1363. **) Exſtat in Bibliotheca Patrum T. 26. edit. Lugd. p. 88. Alias editiones vide in pandectis Brandenburgicis Hendreichii p. 372.

Et quædam alia in diversis materiis volumina, quæ ad me non venerunt. Claruit temporibus Ludovici Imp. IV. & Benedicti Papæ XII. Anno Domini, MCCCXL.

DLXXXVI. NICOLAUS *Mutinensis*, vir in utroque jure & in legibus præcipue nobiliter doctus, ingenio subtilis, sermone scholasticus, scientia & consilio cautus. Ut posteris ingenii sui monimenta relinqueret, scripsit in civili jure quædam præclara volumina, quibus se præsentibus tunc utilem, futuris autem fecerat notum. E quibus feruntur.

Super Codice,	lib. IX.
Super. ff. veteri,	lib. XXIV.
Super. ff. novo,	lib. XII.
Super. ff. inforciati,	lib. XIV.

Et quædam alia. Claruit temporibus Ludovici Bavari Imp. IV. & Benedicti Papæ XII. Anno Domini, MCCCXL.

DLXXXVII. LAPUS *de Castellione*, Abbas sancti Miniatis, ordinis divi patris Benedicti, jureconsultus inter omnes sui temporis eruditissimus & philosophorum disciplinis ab incunte (ut ajunt) ætate imbutus, ingenio clarus, eloquio scholasticus, & disputator quæstionum scholasticalium egregius, cujus authoritas apud Juristas non minima censenda est. Scripsit in sua facultate plura opuscula, de quibus extat opus insigne

Allegationum suarum,	lib. I.
Super Clementinis,	lib. I.

Et alia complura. Claruit temporibus Ludovici Imp. IV. & Benedicti Papæ XII. Anno Domini MCCCXL.

DLXXXVIII. GUERICUS Abbas *Igniacensis*, vir in divinis scripturis non infime doctus, ingenio facilis, eloquio dulcis & compositus, & ad persuadendum satis idoneus, non minus conversatione & regularis observantiæ amore quam scientia scripturarum insignis. Scripsit pro ædificatione simplicium & devotorum fratrum non contemnenda opuscula, quibus ovium Christi pastorem se utilem fidelemque exhibens, nomen suum etiam posteris notificavit. E quibus ego reperi tantum opus sermonum de tempore & sanctis per anni circulum, quos habuit

Ad fratres suos,	lib. I.	*Salvatorem exspectamus.*

Epistolas etiam scripsit.

De cæteris autem quæ composuisse dicitur, nihil usquam potui invenire.

DLXXXIX. HENRICUS *de Urimaria*, *) ordinis fratrum heremitarum S. Augustini, natione (ut ferunt) Teutonicus, vir in scripturis sanctis à pueritia studiosissimus, & multum eruditus, in Philosophia Aristotelica nulli suo tempore secundus, qui multis annis in gymnasio Parisiensi *f*) doctor egregius extitit, & celebri doctrina insignis effulsit. Scripsit multa præclara volumina, de quibus feruntur esse subjecta.

Super sententias,	lib. IV.	
Quodlibeta quoque	lib. I.	
De decem præceptis,	lib. I.	*Audi Israel præcepta.*
Flores ex collatione patrum,	lib. XXIV.	*Quia multa prædicabi,*
De perfectione hominis,	lib. I.	
De incarnatione verbi,	lib. I.	
De quadruplici instinctu,	lib. I.	*Semen aliud cecidit in,*
De exemptione,	lib. I.	
Expositio decreti de celebr. mis.	lib. I.	
Sermones de tempore,	lib. I.	
Sermones de sanctis,	lib. I.	
In libros Ethicorum,	lib. X.	

Et alia multa. Claruit temporibus Ludovici Imp. quarti, cognomento Bavari, & Benedicti Papæ XII. Anno Domini, MCCCXL.

DXC. BARTHOLOMÆUS *de Osa*, patria Pergomensis, *g*) vir in divinis scripturis studiosus, & in secularibus literis egregie doctus, philosophus & historiographus insignis, ingenio præstans & clarus eloquio. Fertur nonnulla excellentis doctrinæ cudisse volumina, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis transmisit. In quibus præcellit

Opus Historiarum insigne	lib. XVI.

Claruit sub Ludovico Imp. IV. Anno Domini, MCCCXL.

DXCI. BARTHOLOMÆUS *Pisanus*, ordinis fratrum prædicatorum, vir in divinis scripturis eruditus, & in utroque jure peritissimus ac in philosophiæ secularis scientia nobiliter doctus, ingenio clarus, sermone apertus, scientia & consilio cautus. Fertur quædam præclara conscripsisse opuscula, de quibus ego vidi tantum *summam*, quam *Pisanam* vocant, opus profecto non

Nnnnn abii-

e) hic Gvarricus sive Gverricus S. Bernardi discipulus obiit A. 1157. & à Trithemio male refertur inter scriptores decimi quarti sæculi. Sermones ejus *vere aureos ac mellitos* vocat Combefisius qui Bibl. Concionatoriæ suæ illos inseruit. *) al. Frimaria.

f) Ab eo tempore Erfordiæ vixit, diemque obiit.

g) è Bergomo Italiæ. Sic Pergomensis etiam infra c. 612. & alibi. Philippus de Pergamo c. 620. Sed Bergomensis, c. 608. &c.

abiiciendum cujus ante paucos annos magnus erat usus apud plebium confessores, quam author prænotavit:

Summam magistruciam, lib. I.

De cæteris nihil vidi. Claruit sub Ludovico Imperatore quarto, & summam suam (ut ipse testatur) perfecit Anno Domini, MCCCXXXVIII.

DXCII. ALBERTUS *Brixianus*, ordinis fratrum prædicatorum, vir in scripturis sanctis studiosus & eruditus, & in utroque jure non infime doctus, declamator quoque sermonum egregius, & non minus sanctus quam eruditus, quippe qui miraculis in vita etiam coruscasse perhibetur. Scripsit inter cætera ingenii sui monimenta, notabilem

Summam de casibus lib. I.
Sermones varios lib. I.

Et quædam alia. Claruit sub Ludovico Imp. IV. Anno Domini, MCCCXL.

DXCIII. LUDOLPHUS *b*) ordinis Carthusiensis in domo Argentinensi, natione Teutonicus, Saxonica terra oriundus, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus & secularium literarum non ignarus, ingenio mitis, eloquio dulcis & compositus, vita quoque & conversatione insignis, edidit magnæ devotionis & profundæ eruditionis quædam præclara opuscula, quibus ingenium nobiliter exercitans, nomen suum immortalitati condonavit. E quibus ego vidi tantum subjecta. Volumen magnum & insigne super Evangelio, quod prænotavit

Vitam Domini Jesu lib. II. *Fundamentum aliud ne.*
In Psalterium quoque lib. I. *Sicut olim manna ba.*

Feruntur ejus & alia. Claruit sub Ludovico Imper. IV. Anno Domini, MCCCXXX.

DXCIV. HERMANNUS *de Schildis*, ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini, vir in divinis scripturis studiosissimus & valde peritus, ingenio præstans, & non minus vita quam eruditione & scientia insignis, edidit multa præclara volumina, quibus abundantem ingenii sui venam ostendit, & nomen suum ad posteritatis notitiam cum ingenti laude & gloria transmisit. E quibus subjecta feruntur:

Super primo sententiarum, lib. I.
In Genesim lectura, lib. I.
Hexameron duplex, lib. II.
In Cantica canticorum, lib. I.
De materia Canticorum lib. I.
Super oratione dominica, dupliciter, lib. II.
Super *Ave Maria*, lib. I.
Breviloquium, lib. I.
De quatuor sensibus scripturæ, lib. I.
Expositionis missæ, lib. I.
Manuale sacerdotum, lib. I.
De vitiis capitalibus, lib. I.
Claustrum animæ, lib. I.
De conceptione S. Mariæ, lib. I.
De modo studendi, lib. I.
Introductorium [illegible] lib. I.
De vera & falsa a[illegible]ia, lib. I.
De horis canonicis, lib. I.
De quinque sensibus, lib. I.
De XLII. mansionibus, lib. I.
Contra flagellatores, lib. I.
De comparatione missæ, lib. I.
De divisione philosophiæ, metricè lib. I.
Super. c. *Omnis utriusque*, lib. I.
Sermones varii, lib. I.
Collationes prædicabiles. lib. I.
Quæstionum diversarum, lib. I.
In Rhetoricam Aristotelis, lib. I.

Alia insuper multa edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit temporibus Ludovici Imp. IV. & Benedicti Papæ XII. Anno Domini, MCCCXL.

DXCV. GUILHELMUS *de Kayotho*, *i*) ordinis fratrum prædicatorum, prior provincialis in Francia, vir in divinis scripturis eruditus, & tam in jure canonico quam in philosophia scholastica nobiliter doctus, ingenio subtilis & clarus eloquio in declamandis sermonibus ad populum excellentis ingenii. Scripsit quædam non spernenda opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis cum laude transmisit. Summam Johannis Teutonici, *k*) quæ confessorum dicitur,

Abbre-

b) Alius Ludolphus Saxo Abbas Saganensis A. 1422. defunctus, de quo ad Jo. Henelii Silesiographiam T. I. p. 450. seq.
i) Sic ex Trithemio etiam Gesnerus, Possevinus & alii. Sed Altamura ad A. 1390. *Guil. de Raiotto.*
k) de quo supra c. 446.

Abbreviavit lib. I. *Quid est simonia, dic.*
Sermones diversos lib. I.

Cætera quæ composuit, ad notitiam meam minime venerunt.

DXCVI. PETRUS *de Casa* Lemovicensis, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, decimus & quartus prior generalis, deinde vero Episcopus Basionensis, ac postremo (ut ferunt) patriarcha Hierosolymitanus, vir in divinis scripturis eruditissimus, ingenio promptus & clarus eloquio, in declamandis sermonibus ad populum doctus & facundus. Edidit quædam præclara volumina, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis transmisit. E quibus feruntur,

Super sententias, lib. IV.
Sermones de tempore, lib. I.
Sermones de sanctis, lib. I.

Et quædam alia. Claruit & in priorem generalem ordinis sui electus fuit de conventu Lemovicensi, sub Ludovico Imper. IV. & Johanne Papa XXII. Anno Domini, MCCCXXX. Indict. XIII. Rexit ordinem suum strenue annis duodecim.

DXCVII. PAULUS *de Perusio*, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, vir in divinis scripturis studiosus & doctus, atque in seculari philosophia sufficienter instructus, ingenio subtilis, sermone scholasticus. Edidit magnæ authoritatis nonnulla opuscula, quibus luculentum ingenium exercitans, nominis sui memoriam cum ingenti gloria transmisit ad posteros. E quibus extat opus celeberrimum & prope divinum, quod in gymnasio Parisiensi recitavit,

Super sententias lib. IV. *Circa primum sententia.*
Quodlibeta quoque lib. I.

Et quædam alia. Claruit Parisiis & suam lecturam complevit sub Ludovico Bavaro Imp. IV. & Clemente Papa VI. Anno Domini, MCCCXLIV. Indictione XII. Et non diu post eandem lectionem suam Parisius moritur, & ibidem in conventu sepelitur.

DXCVIII. BERNARDUS *Parentinus*, *l)* ordinis fratrum prædicatorum, vir in divinis scripturis studiosus, & longa exercitatione peritus, atque in scholasticis disciplinis non mediocriter doctus, ingenio subtilis, & clarus eloquio, in declamandis sermonibus ad populum excellentis opinionis. Scripsit ad instructionem simplicium sacerdotum quædam non spernenda volumina, quibus nomen suum ad posteros transmisit. E quibus extat:

Expositionis missæ lib. I. *Quoniam clamitat Sapiens.*
Sermonum variorum, lib. I.

Et alia complura. Claruit sub Ludovico Imp. IV. Anno Domini, MCCCXL.

DXCIX. OSBERTUS *m)* natione Anglicus, ordinis beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, vir certe in scripturis sanctis eruditissimus, & in seculari philosophia egregie doctus, acuti & vehementis ingenii, eloquii scholastici, in disputandis solvendisque quæstionibus scripturarum subtilis. Scripsit quædam præclara opuscula, quibus memoriam sui posteris commendavit, de quibus extant:

Super sententias lib. IV. *Conclusio una proposita.*
Determinationes variæ lib. I. *Quæritur utrum expu.*
Sermones quoque varii lib. [illegible]

Cætera quæ composuit ad notitiam nostræ lectionis non pervenerunt.

DC. JOHANNES *Estuidi*, *n)* natione Anglicus, vir in secularibus literis omnium sui temporis facile doctissimus, philosophus, & astronomus nulli secundus, ingenio præstans, & dulcis eloquio. Scripsit ingenii sui quædam præclara opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis transmisit. E quibus extat opus insigne astrologiæ judicialis, de accidentibus mundi, quod vulgo appellatur

Summa Anglicana, lib. II. *Intentio mea in hoc li.*

De cæteris nihil vidi. Claruit & complevit eandem summam, sicut in ejus principio fatetur sub Carolo Imp. IV. & Clemente Papa VI. Anno Domini, MCCCXLVII. Indictione XV. XVIII. Calend. Januarii.

DCI. BERNARDUS Abbas monasterii Cassinensis, ordinis divi patris Benedicti, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularium literarum non ignarus, ingenio præstans, & vita præclarus, ac regularis observantiæ cultor, & propagator insignis. Scripsit ad ædificationem monachorum quædam præclara opuscula, quibus nomen suum notificavit. De quibus extant subjecta.

Speculum monachorum lib. I.
In regulam sancti Benedicti lib. I. *Legitur in Proverbiis.*
De præceptis regularibus lib. I.
Sermones ad fratres lib. I.

Alia quoque multa composuisse dicitur, quæ ad nos minime pervenerunt,

l) à Poccianto *Florentinus* patriâ traditur, ab Altamura *Tolosanus*.
m) De antiquiore Osberto supra, c. 313. *n)* aliis *Joannes de Eschenden*.

DCII. SIMON *de Cremona*, o) ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & liberalium artium non ignarus, ingenio præstans, & clarus eloquio, in declamandis sermonibus ad populum satis egregius, quippe qui Venetiis multo tempore huic insudavit officio, ubi verbo & exemplo plurimos erudivit. Scripsit ad instructionem simplicium prædicatorum non spernenda opuscula, de quibus extant subjecta. Ad Antonium Germanum suum Presbyterum,

Sermones super Evangelia,	lib. I.	*Levate capita vestra quoniam.*
Super Epistolas quoque,	lib. I.	*Abiiciamus opera tene.*

Cætera quæ composuit, ad notitiam nostræ lectionis nondum venerunt.

DCIII. PETRUS *Raymundi de Insula grassa*, natione Gallus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, quintusdecimus prior generalis, qui post Petrum de Casa p) Lemovicensem, ordinem suum strenue rexit quindecim annis, vir in divinis scripturis eruditus, & secularis philosophiæ non ignarus. Scripsit eleganter,

Super sententias,	lib. IV.

Et quædam alia. Claruit & in generalem electus fuit de conventu Caracassensi provinciæ Narbonensis, sub Ludovico Imperatore quarto, & Clemente Papa sexto Anno Domini, MCCCXLIII. Indictione XI.

DCIV. REINHERUS Foroliviensis jureconsultus omnium suo tempore celeberrimus, Bartholi de Saxoferrato q) præceptor, vir ingenio, & eloquio clarus. Fertur in jure civili varia composuisse opuscula, quibus memoriam sui cum gloria transmisit ad posteros. Sed ego nihil usquam eorum potui invenire. Moritur sub Carolo Imperatore IV. & Innocentio Papa VI. Anno Domini, MCCCLVIII. Indict. XI.

DCV. SIMON *de Cassia*, ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, ingenio subtilis, & disertus eloquio, nec minus sanctitate conversationis, quam scientia venerandus. Quippe qui in conventu Florentino prophetiæ spiritu illustratus fuisse perhibetur. Edidit magnæ utilitatis præclara volumina, in quibus se virum eruditum & devotum ostendit. E quibus opus insigne reperi super Evangelium totum, quod vulgo prænotatur:

Gesta Salvatoris r)	lib. XV.	*A bono & super bono.*
De doctrina Christiana,	lib. I.	
De patientia	lib. I.	
Expositionem Symboli	lib. I.	
De speculo crucis	lib. I.	
De disciplina spiritalium	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

Et quædam alia. Claruit sub Ludovico Imperatore quarto. Anno Domini, MCCCXL. s)

DCVI. SIMON *de Spira*, natione Teutonicus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, magister Parisiensis, in scripturis sanctis eruditissimus, & in philosophia Aristotelica nobiliter doctus, ingenio subtilis, sermone scholasticus, in gymnasio Coloniensi multo tempore theologiam gloriose docuit, & magnam eruditionis suæ laudem ab omnibus comparavit. Scripsit insigne volumen

Super sententias	lib. IV.
Contra Judæos quoque	lib. I.
Postillam Coloniæ lectam	lib. I.

Alia insuper nonnulla edidit, sed ad notitiam nostram minime venerunt.

DCVII. SERTORIUS, quem *Fortanerium* nonnulli appellant, ordinis fratrum minorum decimus & nonus minister generalis, natione Anglicus, patria Galensis, deinde Archiepiscopus Ravennatensis, ac postremo Gradiensis patriarcha, t) & sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ cardinalis, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularium literarum non ignarus. Edidit quædam præclara volumina, quibus nomen suum etiam posteris notificavit. E quibus extat opus insigne

Super Augustino de civitate Dei	lib. XXII.

De cæteris nihil reperi. Denique fertur etiam in Bibliæ libros varia syntagmata lucubrasse. Claruit & in generalem ordinis sui ministrum electus fuit in capitulo Massiliensi, sub Carolo Imp. IV. & Innocentio Papa sexto. Anno Domini, MCCCLVI. Indictione IX.

DCVIII. ALBERICUS *Roxiatus*, u) patria Bergomensis, utriusque juris professor insignis, & clarissimus interpres, in cæteris quoque literis secularibus egregie doctus, ingenio promptus, eloquio compositus. Edidit in legibus multa instructa volumina, quibus nominis sui memoriam cum laude transmisit ad posteros. De quibus ista feruntur:

Super Codice	lib. XII.
Super ff. veteri	lib. XXIV.

Super.

o) defunctus Patavii circa A. 1400. p) de quo supra, c. 594.
q) de hoc Bartholo JCto c. 637. ubi non Reinerus hic sed alii cujus Doctores nominantur.
r) Hoc opus dicavit Thomæ Corsinio, Florentino JCto. s) defunctus A. 1348.
t) Gradiensis Patriarchatus Grado Forojulii opido Venetias translatus A. 1451. u) de Rosate.

Super. ff. novo lib. XII.
Super. ff. Infortiati. lib. XIV.
Super institutis lib. IV.
Super VI. Decretalium. lib. I.
In Comœdias Dantis lib. I.

Alia quoque nonnulla composuit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit sub Ludovico Imperatore IV. Anno Domini, MCCCXL.

DCIX. JOHANNES *de Saxonia*, ordinis fratrum minorum, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis eruditus, & tam in jure Canonico quam in philosophia scholastica sufficienter doctus, in declamandis sermonibus ad populum excellentis opinionis, edidit ingenii sui quædam præclara volumina, quibus nomen suum etiam posteris notificavit. E quibus extat

Summa de casibus lib. I.

Et alia quæ non vidi. Claruit sub Ludovico Imperatore IV. Anno Domini, MCCCXL.

DCX. GERARDUS *de Senis*, natione Italus, ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini, vir in scripturis sanctis non mediocriter doctus, & in utroque jure longa exercitatione peritus, ingenio subtilis & acutus, cujus eruditionem Johannes Andreas *x*) contemporaneus ejus sæpe commendans allegat. Scripsit nonnulla præclara opuscula, quibus memoriam nominis sui ad posteros transmisit. E quibus ista feruntur potiora:

In primum sententiarum lib. I.
De contractibus & usura lib. I.
De præscriptionibus lib. I.

De cæteris nihil reperi. Claruit cum Johanne Andrea, sub Ludovico Bavaro Imp. IV. & Benedicto Papa XII. Anno Domini, MCCCXL.

DCXI. JOHANNES *de Rupescissa*, ordinis fratrum minorum, in divinis scripturis admodum studiosus & eruditus, & secularis Philosophiæ non ignarus, nescio quo spiritu seductus (ne dicam inductus) desolationem Ecclesiæ catholicæ, & alia quædam terribilia prædicere quasi propheta exorsus, in carcerem à ministris sui ordinis conjectus est, & inventus est spiritus mendax in ore ejus. Scripsit in vinculis *y*) ad quendam cardinalem

Revelationes suas lib. I. *Reverendissime in Christo.*
Super sententias quoque lib. IV.

Et quædam alia. Claruit sub Ludovico Imperatore IV. Anno Domini, MCCCXL.

DCXII. GERARDUS Episcopus Savonensis, ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini, patria Pergomensis, *) vir in divinis scripturis valde eruditus, & in jure canonico nobiliter doctus, ingenio subtilis, & eloquio clarus, non minus vita quam doctrina insignis, composuit ad utilitatem legentium non contemnenda opuscula, quibus ingenium utiliter exercitans, nomen suum ad notitiam posteritatis transmisit. E quibus feruntur:

Super sententias lib. IV.
Quodlibeta duo. lib. I.
In Cantica canticorum lib. I. *Alæ duæ Cherubin, &c.*
In Epistolam ad Hebræos lib. I.
In VI. Decret. de reli. do. *z*) lib. I.

Alia quoque multa dicitur opuscula scripsisse, quæ ad notitiam meam non venerunt. In gymnasio Parisiensi magistralem cathedram ascendit. Claruit sub Ludovico Imp. IV. Anno Domini, MCCCXL.

DCXIII. THOMAS *de Garbo*, patria Florentinus, Dini *a*) quondam medici filius, vir in medicinis doctus & peritus, & in philosophorum disciplinis nobiliter instructus, vestigiis eruditissimi patris inhærens, edidit in sua facultate medicis non spernenda opuscula quibus nomen suum cum gloria ad posteros transmisit. E quibus extat valde notabilis

Summa medicinæ lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Ludovici Bavari Imperat. Romanorum quarti. Anno Domini, MCCCXL.

DCXIV. ALPHONSUS Episcopus Hispalensis, ordinis fratrum heremitarum S. Augustini vir tam in divinis scripturis quam in secularibus literis multum eruditus, & inter Ecclesiasticos doctores suo tempore celeberrimus, ingenio & eloquio clarus. Edidit nonnulla magnæ authoritatis volumina, quibus nomen suum etiam posteris notificavit. E quibus ego tantum reperi opus subtile & insigne,

Super sententias, lib. IV.

De cæteris nihil percepi. Claruit sub Ludovico Imp. IV. Anno Domini, MCCCXL.

x) de quo supra. c. 574.

y) Jac. Philippus Bergomensis libro XIV. Chronici de hoc Johanne: *in carcerem trusus multa de futuris tanquam Propheta scribere præsumsit, videlicet de duobus antichristis, & de Ecclesiæ conciliatione & de conversione omnium gentium ad fidem Christi, & alia multa, quæ in januis adesse affirmabat,* *) Bergomensis.

z) Sexti decretalium lib. 3. tit. 17. *de religiosis domibus.*

a) Dini de Garbo de quo c. 532.

DCXV. JOHANNES *de Bacone*, Anglicus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, vir in divinis scripturis eruditissimus & tam in jure canonico quam in philosophia seculari egregie doctus, in gymnasio Parisiensi non minus conversatione quam scientia clarus effulsit, ac deinde in provincialem Angliæ promotus, ordinem suo verbo & exemplo strenue gubernavit. Scripsit multa & insignia volumina, quibus nomen suum ad posteros transmisit. E quibus ista feruntur:

In Evangelium Matthæi,	lib. I.	
In Evangelium Marci,	lib. I.	
In Evangelium Lucæ,	lib. I.	
In Evangelium Johannis,	lib. I.	
In Epistolas Pauli,	lib. XIV.	
In actus Apostolorum,	lib. I.	
In Epistolas canonicas,	lib. VII.	
In Apocalypsin,	lib. I.	
Super sententias,	lib. IV.	
Quodlibeta varia,	lib. I.	
Speculum ordinis sui,	lib. I.	*Filii sanctorum estis hu.*
Defensorium ordinis sui,	lib. I.	*Beatus Bernhardus in quo*
Contra Judæos,	lib. I.	
De paupertate Christi,	lib. I.	
In regulam sui ordinis,	lib. I.	

Et alia multa. Explanationes insuper edidit super libros beati Augustini de sancta trinitate, & de civitate Dei, & Anselmi, Cur Deus homo, & de incarnatione verbi in quibus omnibus ingenium suum magnifice exercitavit. Claruit temporibus Caroli Imp. IV. & Clementis Papæ VI. Anno Domini, MCCCL. *b*)

DCXVI. JOHANNES *Eligerus de Gondersleven*, natione Teutonicus, Johannis de Saxonia *c*) clarissimi astronomi quondam auditor, vir in secularibus literis eruditissimus, philosophus & astronomus inter omnes sui temporis celeberrimus, ac divinis scripturis sufficienter imbutus, ingenio subtilis & clarus eloquio. Scripsit in mathematica scientia non spernenda volumina, quibus nomen suum ad posteritatem transmisit. E quibus subjecta feruntur.

De compositione astrolabii,	lib. I.	*Rex astrorum Ptolemæ.*
De utilitate astrolabii	lib. I.	*Zelo principali intelle.*
De utilitate quadrantis,	lib. I.	*Utilitates novi qua.*
De magnete quoque	lib. II.	*Tractaturus de magne.*
De astrogemetro	lib. I.	*Summa rorante nobis.*

Et alia plura. Claruit temporibus Caroli Imp. IV. & Clementis Papæ sexti. Anno Domini, MCCCL.

DCXVII. RUPERTUS natione Gallus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, atque in philosophia scholastica egregie doctus, ingenio clarus, sermone apertus. Edidit varia in scripturis sanctis opuscula, quibus ingenium suum magnifice exercitans, memoriam nominis sui etiam posteris notificavit. Erat autem prædicator verbi divini egregius, & multa scripsit declamatoribus sermonum utilia. De quibus ista feruntur.

Super sententias,	lib. IV.
In Epistolas Pauli,	lib. XIV.
Sermones de tempore,	lib. I.
Sermones de sanctis,	lib. I.

Alia insuper multa composuit, quæ ad notitiam meam non venerunt.

DCXVIII. CLEMENS Papa *sextus*, patria Lemovicensis, *Petrus Rogerius* ante vocatus, Abbas Fiscaniensis ordinis S. Benedicti. Sedit in cathedra Petri post Benedictum duodecimum annis decem, mensibus sex, vir in divinis scripturis eruditus, & secularium literarum non ignarus, juris canonici doctor insignis, non minus conversatione quam scientia venerandus, in declamandis sermonibus ad populum excellentis ingenii fuit. Edidit quædam præclara opuscula, quibus vivacitatem ingenii sui ostendit. E quibus feruntur:

Sermones varii,	lib. I.	
In canonizatione Juonis, *d*)	lib. I.	*Exulta & lauda habi.*
In approbatione Caroli regis, *e*)	lib. I.	*Salomon sedebit super.*
Collationes multæ	lib. I.	
Epistolarum ad diversos,	lib. I.	

Et quædam alia. Moritur Avinione sepultus sub Carolo Imp. IV. Anno Domini, MCCCLII. Indictione quinta.

DCXIX. GREGORIUS *Ariminensis*, ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini prior gene-

b) jam defunctus A. 1346. *c*) de quo supra c. 581.
d) Ivo Trecorensis in Britannia Gallica Presbyter sanctis adscriptus A. 1347. 19. Ma.
e) Caroli IV. in Imperatorem electi. Vide Bzovium ad A. 1346. n. 7.

generalis, *f)* vir in divinis ſcripturis doctiſſimus & in philoſophia ſcholaſtica multum eruditus, ingenio & eloquio clarus, in gymnaſio Pariſienſi magnam eruditionis ſuæ gloriam ab omnibus commeruit, quippe qui vita & doctrina celeberrimus eſſulſit. Scripſit non ſpernendæ lectionis opuſcula, de quibus iſta feruntur potiora.

Super ſententias,	lib. IV.	
In Epiſtolas Pauli Apoſtoli,	lib. XIV.	

Et quædam alia. Claruit temporibus Caroli IV. Imperatoris, & Clementis Papæ ſexti. Anno Domini, MCCCL.

DCXX. PHILIPPUS *de Pergamo g)* prior monaſterii ſanctæ Mariæ de Avantia in Padua, ordinis ſancti patris noſtri Benedicti, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, & ſecularis philoſophiæ non ignarus, ingenio præſtans & clarus eloquio. Scripſit nonnulla doctrinæ ſanæ opuſcula, quibus nomen ſuum ad notitiam poſteritatis transmiſit. E quibus ego reperi tantum volumen magnum

Super Ethicam Catonis. *h)*	lib. I.	*Ad gloriam & laudem.*
Sermones etiam ſcripſiſſe dicitur.	lib. I.	

Cætera quæ compoſuit ad notitiam noſtræ lectionis minime venerunt.

DCXXI. JOHANNES *de Beka*, natione Teutonicus, clericus Eccleſiæ Trajectenſis, vir in ſcripturis ſanctis admodum ſtudioſus & doctus, & ſecularis philoſophiæ non ignarus, edidit quædam ingenii ſui non contemnenda opuſcula, de quibus ego vidi tantum opus ſimplici & aperto ſermone conſcriptum ad dominum Johannem Epiſcopum Trajectenſis Eccleſiæ, & Guilhelmum ducem Hollandiæ, de geſtis pontificum Trajectenſium, & comitum Hollandinorum, quod à tempore ſancti Willebrordi primi Epiſcopi usque ad annum Domini MCCCXLVI. deducens, prænotari voluit:

Chronicam Trajecten. Eccleſiæ. *i)*	lib. I.	*Igitur ab Annoplasma.*

De cæteris nihil vidi. Claruit temporibus Ludovici IV. & Caroli ſimiliter IV. Imperatorum. Anno Domini, MCCCL.

DCXXII. FRANCISCUS Petrarcha, natione Etruſcus, vir in divinis ſcripturis eruditus, & in ſecularibus literis omnium ſui temporis longe doctiſſimus, philoſophus, rhetor, & poeta celeberrimus, qui literas humanitatis poſt longa ſilentia mortuas (ut ita dixerim) ab inferis revocavit ad ſuperos, non minus ſancta converſatione quam ſcientia clarus emicuit. Amore nanque Chriſti & philoſophiæ ſalutaris vitam ſolitariam aggreſſus eſt, in qua usque ad mortem meditando, orando & ſcribendo perſeverans, toto mundo ejus fama terebatur. De cujus opuſculis reperi:

De vita ſolitaria	lib. I.	*Paucos homines novi.*
De remediis fortunæ.	lib. II.	*Cum res fortunasque.*
In VII. Pſalmos pœnitentiales.	lib. I.	
De conflictu curarum.	lib. I.	
De præſenti mundo.	lib. I.	
De hiſtoria Griſildis	lib. I.	
Bucolicorum metrice.	lib. I.	*Monice tranquillo.*
Epiſtolarum ad diverſos.	lib. VIII.	*Quid vero nunc agimus.*
Africam, ad Rupertum regem.	lib. I.	
Vitam Scipionis Africani.	lib. I.	
De rebus memorabilibus.	lib. I.	
De pomeriis ad Sagemor *l)*	lib. I.	

Alia quoque multa edidit, quæ ad manus noſtras minime venerunt. Moritur *m)* in heremitorio ſuo agri Patavini ſub Carolo Imp. IV. & Gregorio Papa XI. Anno Domini, MCCCLXXIV. Indictione vero XII.

DCXXIII. MICHAEL *de Maſſa*, ordinis fratrum heremitarum ſancti Auguſtini, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus, & eruditus, & veterum lectione dives, atque in ſecularibus literis nobiliter doctus, ingenio ſubtilis, eloquio clarus, & ſermonum declamator egregius, vita quoque & converſationis honeſtate inſignis. Edidit multa præclara volumina ad ædificationem fidelium, quibus nomen ſuum cum gloria transmiſit ad notitiam poſteritatis. E quibus ſubjecta feruntur:

Ooooo 2 Super

f) electus A. 1357. obiit anno proximo 1358. Vide Cornelii Curtii elogia Auguſtinianor. p. 121 ſeq. Bælii Lexicon in *Rimini*. *g)* Bergomo Italiæ.

h) in diſticha, quæ Catonis nomine circumferuntur.

i) prodiit cum continuatione Suffridi Petri ad A. 1574. & notis Bernardi Furmerii Franek. 1611. 4.

k) Vita præclari hujus viri ab Hieron. Squarzaficho. Alexandrino ſcripta operibus Petrarchæ præfigitur, & ſeparatim edita nuper à V. C. Jo. Henrico Ackero. Videnda etiam, quæ ipſe de ſe in teſtamento ſuo Petrarcha & libro XVIII. Epiſtolar. Senilium & lib. I. Epiſtolarum carmine ſcriptarum ad Jacobum de Columna & ad ſeipſum: Jo. Philippus Thomaſinus in Petrarcha redivivo, Jo. Papyrius Maſſo in elogiis parte 2. p. 31. ſeq. Boiſſardus imagg. parte I. p. 78. Martinus Hanckius de Romanar. rerum ſcriptoribus: nec non Paulus Vergerius, Jovius, Xicco Polentonus, Andreas Schrœderen &c.

l) quid de hoc libri ſit non potui reperire, licet titulum eodem modo referunt Jacobus Bergomenſis, Geſnerus & alii qui Trithemium ſequuntur. *m)* 14. Jul. ætat. annorum 70. uno minus die.

Super ſententias. lib. IV.
In Eſaiam Prophetam. lib. I.
In Evangelium Matthæi lib. I.
In Evangelium Marci lib. I.
In Evangelium Lucæ lib. I.
In Evangelium Johannis. lib. I.
De vita Chriſti. lib. I.
De paſſione Domini. lib. I.
De quatuor virtutibus. lib. I.
Sermones varii. lib. I.

Et alia multa. In multos denique libros Bibliæ commentarios elegantes lucubraſſe dicitur. Claruit temporibus Ludovici quarti, & Caroli ſimiliter quarti Imperatorum, & Clementis Papæ ſexti. Anno Domini, MCCCL. *n*)

DCXXIV. RICHARDUS *de Bury*, Epiſcopus Dilmelmenſis, *o*) Eduardi Anglorum regis tertii cancellarius, ad quem *p*) Franciſci Petrarchæ de Inſula Tile interrogantis extat Epiſtola, vir in divinis ſcripturis ſtudioſiſſimus & valde eruditus, atque in ſecularibus literis ſufficienter inſtructus, librorum amator ſingularis & celeberrimus, multis expenſis & laboribus in univerſitate Oxonienſi inſignem Bibliothecam fundavit, quam ad publicam utilitatem inibi ſtudentium incredibili ſtudio inſtituit. Scripſit de amore librorum & inſtitutione dictæ Bibliothecæ pulcherrimum tractatum, qui jam impreſſus eſt, *q*) quem græco ſermone prænotavit:

Philobiblon lib. I. *Theſaurus deſiderabi.*
Epiſtolas plures. lib. I.

Et quædam alia. Claruit ſub Carolo Imperatore quarto. Anno Domini, MCCCL. *r*)

DCXXV. JOHANNES *Walsgramm*, *s*) natione Anglus, ordinis fratrum beatæ Mariæ ſemper virginis de monte Carmeli, vir in divinis ſcripturis eruditus, & in ſeculari philoſophia nobiliter doctus, ingenio ſubtilis & acutus, in gymnaſio Pariſienſi magiſtrali inſula decoratus, legendo & diſputando celeberrimus effulſit. Scripſit quædam præclara volumina, quibus nomen ſuum notificavit. De quibus extat opus inſigne

Super ſententias. lib. IV.
Quæſtiones variæ. lib. I.

Cætera quæ compoſuiſſe dicitur, ad notitiam meam adhuc non venerunt.

DCXXVI. JOHANNES *de Saxo*, *t*) ordinis fratrum minorum, in ſcripturis divinis eruditus, & tam in jure canonico quam in philoſophia ſeculari nobiliter doctus ingenio ſubtilis, ſermone ſcholaſticus, in declamandis ſermonibus ad populum prædicator egregius, & ſuo tempore valde famoſus. Edidit non ſpernendæ lectionis quædam opuſcula, quæ ad inſtructionem ſimplicium ſacerdotum neceſſaria ſunt. E quibus tantum reperi

Summam juris lib. I.
Sermones de tempore lib. I.
Sermones de ſanctis, lib. I.

Claruit temporibus Caroli Imperatoris quarti, & Clementis Papæ ſexti. Anno Domini, MCCCL.

DCXXVII. THOMAS *de Argentina*, natione Teutonicus, ordinis fratrum heremitarum ſancti Auguſtini, poſt Gregorium Ariminenſem, *u*) prior generalis, vir in ſcripturis ſanctis doctiſſimus, & ſecularis philoſophiæ cultor inſignis, vita & honeſtate converſationis clarus, qui ordinem ſuum verbo & exemplo mirifice ſublimavit. Scripſit nonnulla in ſcripturis præclara volumina, quibus nomen ſuum ad notitiam poſteritatis cum gloria transmiſit. E quibus extat luculentiſſimum opus,

Super ſententias lib. IV. *Dedit abyſſus vocem.*
Conſtitutiones ordines ſui lib. I.

Et quædam alia. Claruit ſub Carolo Imperat. IV. Anno Domini, MCCCL. *x*)

DCXXVIII. JOHANNS *Brammart y*) Aquenſis, natione Teutonicus, ordinis fratrum beatæ Mariæ ſemper virginis de monte Carmeli, prior provincialis Inferioris Alemaniæ, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus & ſecularis philoſophiæ juxta conſuetudinem ſcholaſticorum hujus temporis enucleator celeberrimus, ingenio & eloquio clarus, in declamandis ſermonibus ad populum doctor egregius. Scripſit pro utilitate fidelium non ſpernenda opuſcula, quibus ingenium ſuum exercitans, nominis ſui memoriam ad poſteros transmiſit. De quibus extat:

Super

n) jam obiit A. 1336. 20. Maj. ut ex Epitaphio ejus, quod Pariſiis exſtat, notat Poſſevinus.
o) Dunelmenſis ab A. 1333.
p) Petrarchæ Epiſtola III. 1. familiar. de inſula Thule non eſt ad Richardum hunc ſed ad Thomam Meſſanenſem, in qua teſtatur ſe de illa ſermonem quondam feciſſe cum Richardo Angliæ Regis Cancellario, quem *virum ardentis ingenii nec litterarum inſcium, abditarumque rerum ab adoleſcentia ſupra fidem curioſum appellat.*
q) Spiræ 1483. ac deinde, poſtquam hæc Trithemius ſcripſiſſet, ſæpius: abſolutus ab auctore A. 1344. 24. Jan. ut ad calcem annotatur. *r*) jam obiit A. 1345. ætat. 51.
s) al. Wallingam. *t*) Saxo ſive de Saxonia vide Trithem. de ſcriptoribus Germanis cap. CXI.
u) de quo ſupra c. 619. *x*) defunctus Viennæ in Auſtria A. 1357.
y) A. 1407. Coloniæ mortuum ſcribit Trithemius cap. 147. ſcriptor. German.

Super sententias lib. IV.
Sermones varii lib. I.

Multa etiam alia scripsisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt.

DCXXIX. HENRICUS *de Erfordia*, z) natione Teutonicus, in divinis scripturis longo studio exercitatus, & non mediocriter eruditus, atque in secularibus literis egregie doctus, ingenio subtilis, & clarus eloquio. Scripsit ad ædificationem Ecclesiæ nonnulla volumina quibus nomen suum & famam multis notificavit. E quibus fertur opus Historiarum,

De factis memorabilibus. lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Caroli Imperatoris quarti, & Clementis Papæ sexti, Anno Domini, MCCCL.

DCXXX. JOHANNES *de Erfordia*, natione Teutonicus, patria Thuringus, ordinis fratrum minorum, doctor in divinis scripturis illuminatus & peritus, & tam in utroque jure quam in seculari philosophia nobiliter & egregie doctus. Edidit magnæ authoritatis plura opuscula, in quibus vim ingenii sui præstantissimi etiam posteritati ostendit. E quibus ego vidi tantum volumen magnum, quod prænotavit:

Tabulam juris, lib. I. *Quoniam ut scriptum est XII.*
Summam de casibus, lib. I. *Rogatus à fratribus quod.*

De aliis nihil vidi. Fertur autem elegantes composuisse sermones, sed ad me non venerunt.

DCXXXI. JOHANNES *Tacesphale*, natione Anglicus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, doctor divinarum scripturarum eruditus, & secularium literarum non ignarus, ingenio subtilis, sermone compositus, declamator sermonum omnium suo tempore celeberrimus. Edidit non contemnendæ lectionis opuscula, quibus ingenium utiliter exercitans nomen suum ad notitiam posteritatis cum laude transmisit. E quibus subjecta feruntur.

Super sententias lib. IV.
In Apocalypsim Johannis lib. I.
Sermones de tempore, lib. I.
Sermones de sanctis lib. I.

Et quædam alia. Claruit in conventu suo Norwicensi, ubi sepultus a) in pace quiescit.

DCXXXII. RUPERTUS *Holkoth*, natione Anglicus, ordinis fratrum prædicatorum vir in divinis scripturis eruditissimus, & secularium literarum non ignarus, ingenio præstans, & clarus eloquio, declamator quoque sermonum egregius. Scripsit multa præclara opuscula, quibus nomen suum posteris notificavit. E quibus ista feruntur.

Super sententias lib. IV. *Utrum quilibet viator.*
In librum sapientiæ lib. I. *Dominus petra mea & ro.*
De septem peccatis mortalibus, lib. I. *Hæc est via: ambulate.*
Moralizationes, lib. I. *Theodosius de vita.*
De immortalitate animæ lib. I.
In Cantica canticorum lib. I.
In Ecclesiasticum, imperfecte lib. I.

Et alia plura. Moritur ex peste, posteaquam lecturam super librum Ecclesiastici inchoaverat sub Carolo Imperatore quarto, & Clemente Papa sexto. Anno Domini, MCCCXLIX. b) Indictione secunda.

DCXXXIII. NICOLAUS *Dorbin*, c) natione Anglicus, ordinis fratrum beatissimæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, vir in divinis scripturis eruditus, & in seculari philosophia egregie doctus, qui in universitate Oxoniensi legendo & disputando magnas ab omnibus laudes commeruit. Scripsit non spernendæ lectionis opuscula, quibus ingenii sui vivacissimi venam omnifariam locupletem ostendit. E quibus extant:

Super sententias lib. IV.
Determinationes quæstionum, lib. I.

Et quædam alia. Claruit in gymnasio Oxoniensi, & varia multaque conscripsit volumina.

DCXXXIV. PAULUS *de Perusio*, utriusque juris Professor & celeberrimus interpres, atque in aliis literis humanitatis egregie doctus, græco & latino ad perfectum instructus eloquio, custos & magister Bibliothecæ Ruperti regis Siciliæ doctissimi & studiosissimi principis multo tempore fuit. Scripsit quædam præclara opuscula, quibus nomen suum notificavit posteritati. E quibus extat volumen insigne, in quo multa sunt & jocunda & utilia de diis *) gentilium & aliorum, quod prænotavit:

Collectionum. lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Caroli Imp. IV. Anno Domini, MCCCL.

DCXXXV. BONOMINUS natione Pergomensis, ex Clusono oppido natus, medicus doctus

z) imo Hervordiensis. Vide Altamuram p. 126. & Casp. Sagittarium in Historia Bardervici p. 47. ubi notat eum fuisse Monachum Dominicanum San Paulinæ ædis apud Mindenses.

a) alibi tradit diem obiisse Romæ.

b) Male edit. Trithemii Wecheliana. 1346.

c) alii Dorham vel Durham.

*) Ex hoc profecisse dicitur Joannes Boccatius.

ctus & omnium suo tempore facile peritissimus, atque in cæteris philosophiæ disciplinis non mediocriter eruditus, in medendis corporibus humanis expertissimus. Scripsit in ea facultate non spernenda opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis cum gloria transmisit. Sed ego nihil eorum vidisse me memini. Fertur autem ejus:

De venenis.	lib. I.
Quæstionum diversarum.	lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Caroli Imp. IV. & Clementis Papæ VI. Anno Domini, MCCCL.

DCXXXVI. TILMANNUS *Aquensis*, natione Teutonicus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, sacrarum literarum insignis professor, ingenio præstans & declamator egregius, atque in philosophia seculari quam Aristotelicam appellant satis admodum eruditus, scripsit ad utilitatem legentium non contemnenda syntagmata, quibus famam nominis sui ad longinquos destinavit. E quibus fertur lectura una singulariter notabilis, quam Coloniæ legit publice,

In Evangelium Matthæi.	lib. I.
Super sententias quoque	lib. IV.

Sermones etiam & varios in Bibliam commentarios composuisse dicitur. De quibus cum sim incertus, nihil certi possum judicare.

DCXXXVII. BARTHOLUS *de Saxo Ferrato*, Cini & Jacobi Botigarii *d)* doctorum quondam auditor & discipulus, *e)* jureconsultus celeberrimus, cui in ea facultate similem priora secula non habuerunt, ingenio subtilis & acutus, eloquio comptus & disertus. Edidit quædam præclara volumina maxime in legibus, quæ quantæ authoritatis hodie sint apud Juristas, nemo vel tenuiter doctus & expertus qui ignorat. E quibus feruntur commentaria insignia juris civilis subjecta.

Super Codice.	lib. IX.
Super. ff. veteri.	lib. XXIV.
Super. ff. novo.	lib. XII.
Super. ff. Infortiati.	lib. XIV.
Super institutis	lib. IV.
Tiberiadis quoque *f)*	lib. I.
Consiliorum etiam	lib. I.
De Guelphis & Gibellinis	lib. I.

Et alia multa. Moritur *g)* sub Carolo Imp. IV. & Innocentio Papa VI. Anno Domini, MCCCLV. *h)* Indictione VIII. ætatis suæ vero anno LVI.

DCXXXVIII. PETRUS *Thomas*, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, primum Episcopus Pacensis, deinde Cretensis Archiepiscopus, novissime vero patriarcha Constantinopolitanus, *i)* vir in divinis scripturis eruditissimus, vita & conversatione sanctissimus, quippe qui vivus & mortuus, signis & miraculis multis legitur coruscasse, in declamandis sermonibus ad populum excellentis ingenii fuit. Scripsit quædam præclara volumina, de quibus ista feruntur:

Super sententias.	lib. IV.
Sermones quoque varii.	lib. II.

Et quædam similia. Claruit temporibus Caroli Imperatoris quarti, & Clementis Papæ sexti. Anno Domini, MCCCL. Et in Cypro sepultus. *k)*

DCXXXIX. BARTHOLOMÆUS ordinis fratrum minorum sancti Francisci natione *Anglicus*, vir in divinis scripturis studiosissimus, & non infime doctus, atque in secularibus literis sufficienter imbutus, nec minus religiosa conversatione quam scientia insignis. Edidit non spernendæ authoritatis opuscula, quorum lectio simplicioribus fratribus necessaria judicatur. E quibus ego reperi tantum volumen, quod prænotavit:

De proprietatibus rerum. *l)*	lib. XIX.	*Cum proprietates rerum.*
Sermones varios.	lib. I.	

Alia quoque multa scripsisse dicitur, sed ad manus nostras minime venerunt,

DCXL. PETRUS *Boberius* Abbas sancti Aviani, *m)* ordinis divi patris Benedicti, jureconsultus & sacrarum scripturarum cultor egregius, ingenio subtilis, eloquio clarus, monasticæ disciplinæ moderator celeberrimus. Edidit pro fratrum suorum ædificatione nonnulla opuscula, quibus nomen suum ad posteros transmisit. E quibus reperi tantum,

In regulam sancti Benedicti.	lib. I.
In speculum monachorum.	lib. I.

De

d) Butrigarius hic Fichardo in vitis JCtor.

e) & Reineri Forojuliensis, de quo c. 604. uti de Cino c. 575.

f) hic liber Geometriæ non imperitum docet fuisse Bartolum.

g) ita scribitur in antiquioribus Trithemii editt. licet in Wecheliana legas *Claruit*.

h) Perusiæ 1356. 13. Jul. obiisse ait Augustinus Oldoinus in Athenæo Perusino p. 48. Quod vero ibid. p. 47. natus traditur A. 1313. error est pro 1309. Licet sunt qui A. 1303. ajunt hanc lucem primum adspexisse.

i) titulo hoc auctus ab Urbano V. post Guilelmum Mediolanensem A. 1363.

k) defunctus A. 1366.

l) Hoc opus typis excusum evolvere potuit Trithemius A. 1488.

m) Episcopus etiam postea Urbevetanus in Hetruria. Vide Possevin.

De ſignis locutionum. lib. I.

De cæteris nihil vidi. Qui cum eſſet decretorum doctor celeberrimus, regulam ſancti patris Benedicti, novo & inuſitato expoſitionis genere commentatus eſt, omnia illius non ſolum capitula, ſententias & dogmata, ſed etiam quod amplioris induſtriæ eſt, verba, conſilia & præcepta, juri pontificio conferens, mirabili ſubtilitate canonibus patrum approbavit.

Claruit temporibus Caroli Imp. IV. & Innocentii Papæ VI. Anno Domini, MCCCLX.

DCXLI. JACOBUS *de Altavilla*, natione Teutonicus, patria Kinaugienſis, *n*) diœceſis Moguntinenſis, ſacrarum literarum profeſſor doctiſſimus & in ſeculari philoſophia nobiliter eruditus, ingenio ſubtilis, ſermone ſcholaſticus. Edidit nonnulla in divinis ſcripturis inſignia opuſcula, quibus nomen ſuum ad poſteritatis notitiam deſtinavit. E quibus ego videre hucusque duntaxat merui volumen inſigne

Super ſententias, lib. I.
Quæſtiones quoque varias, lib. I.

Claruit temporibus Caroli Imperatoris quarti, & Innocentii Papæ ſexti. Anno Domini, MCCCLX.

DCXLII. JOHANNES *de Imenhuſen*, natione Teutonicus, vir in divinis ſcripturis eruditus, & ſecularium literarum non ignarus, ingenio promptus, ſcientia cautus, & ſermone ſcholaſticus, non minus exemplo quam verbo doctor *o*) inſignis. Scripſit non ſpernendæ lectionis quædam præclara volumina, quibus magnifice ſuum exercitans ingenium, etiam nominis ſui memoriam poſteris notificavit. E quibus reperi tantum,

Super ſententias, lib. IV.
Sermones elegantes, lib. I.

De aliis nihil vidi. Claruit ſub Carolo Imp. IV. Anno Domini, MCCCLX.

DCXLIII. PETRUS *Berthorii*, natione Gallus, patria Pictavienſis, prior monaſterii S. Eligii Pariſienſis, ordinis divi patris Benedicti, vir in divinis ſcripturis ſtudioſiſſimus & valde eruditus, atque in ſecularibus literis egregie doctus, in declamandis ſermonibus ad populum excellentis ingenii, philoſophus, hiſtoriologus, & coſmographus inſignis. Scripſit multa præclara volumina, quibus nomen ſuum ad poſteritatis notitiam cum gloria tranſmiſit. E quibus iſta feruntur. Ad Johannem de Pratis Epiſcopum Peneſtrinum *p*) ſacroſanctæ Eccleſiæ Romanæ cardinalem, ſcripſit magnum & egregium opus, quod in tribus voluminibus jam impreſſum eſt, prædicatoribus ſimplicioribus non inutile, quod Dictionarium appellant, ſed ipſe illud prænotari voluit

Repertorium morale lib. III. *Reverendo in Chriſto pa.*
Reductorium quoque morale lib. IV. *Videte quoniam non ſolum in.*
Inductorium morale lib. III.
Breviarium hiſtoriarum Bibliæ, lib. I. *Conſiderans hiſtoriæ.*
Coſmographiam ſcripſit, lib. I.
Sermones varios, lib. II.

Et alia multa. Denique ad inſtantiam Johannis Regis Franciæ, *Titum Livium* in Gallicam linguam convertit. Et notandum quod trium operum moralium, quæ primo conſignavimus loco, unum quod tribus magnis voluminibus conſtat, quorum reductorii moralis una pars omnes libros Bibliæ hiſtoriales moraliter complectens impreſſa eſt, *) & incipit à Geneſi ſic: *Deus in mundi creatione* &c. Feruntur ejus ad diverſos Epiſtolæ, & parvi, ſed multi tractatus. Claruit temporibus Caroli Imper. IV. & Innocentii Papæ VI. Anno Domini, MCCCLX. *q*)

DCXLIV. JOHANNES *de Tambacho*, natione Teutonicus, ordinis fratrum prædicatorum vir in divinis ſcripturis multum exercitatus & doctus, ſecularis quoque philoſophiæ non ignarus, ingenio præſtans, eloquio, ſcholaſtico nitore compoſitus, edidit quædam non ſpernenda volumina, quibus nomen ſuum poſteris notificavit. E quibus ego reperi tantum ſubjecta. Opus grande & non abiiciendum contra ſævientis adverſæ fortunæ jacula, non minus utile quam jocundum, quod prænotari voluit:

Conſolationem Theologiæ lib. XV. *Quæcunque ſcripta ſunt.*
De ſenſibilibus deliciis Paradiſi lib. I. *In deliciis paradiſi Dei.*
Sermones edidit, lib. I.

Et quædam alia. Claruit ſub Carolo Imp. Anno Domini, MCCCL. *r*)

DCXLV. LEONARDUS *de Chifano*, *s*) ordinis fratrum minorum S. Franciſci, quartus & viceſimus miniſter generalis, ac deinde Romanæ Eccleſiæ Presbyter cardinalis, vir in divinis ſcripturis doctiſſimus & in ſeculari philoſophia valde peritus, ingenio ſubtilis & clarus eloquio. Fertur multa ingenii ſui monimenta reliquiſſe, de quibus ego pauciſſima reperi.

Super ſententias, lib. IV.

n) ſive Rinekaugienſis. Vide lib. Trithemii de Script. Germ. c. 119.

o) Doctorem Pariſienſem vocat c. 120. de Script. Germ. *p*) Prænestinum. *) Noriberg. 1476.

q) Male apud Sixtum Senenſem excuſum 1260. unde perperam dicitur apud Poſſevinum quoque claruiſſe A. 1265. tempore Innocentii V. Nam nec Innocentius V. fuit ante A. 1276.

r) adhuc 1360. ut notat Trithem. c. 121. de Script. Germ.

s) al. Giphonenſis ex Ciſſono, ſive Jovis fano, Campaniæ opido.

In Cantica canticorum,	lib. I.
Summam notabilem,	lib. I.
Sermones varios,	lib. I.

Claruit ſub Carolo Imp. IV. Anno Domini, MCCCLXX. *t)*

DCXLVI. JOHANNES *Baliſtarii*, patria Catalanus, ordinis fratrum beatæ Mariæ ſemper virginis de monte Carmeli, decimus & ſeptimus prior generalis, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, qui ordinem ſuum opere & ſermone annis ſedecim ſtrenue gubernavit. Ingenii ſui præclara monimenta compoſuit. E quibus feruntur:

Super ſententias,	lib. IV.
De bello militantis Eccleſiæ,	lib. I.
Sermones varii,	lib. I.

Et quædam alia. Opus inſigne præfatum de bello forti militantis Eccleſiæ & Antichriſti ipſam inpugnantis, Gregorio Papæ XI. dicatum transmiſit. Moritur temporibus Caroli Imper. IV. & Gregorii Papæ XI. Anno Domini, MCCCLXXIV. *u)* Indict. XII. In conventu ſuo Majoricarum.

DCXLVII. JOHANNES *Bocatius* de Certaldo, natione Italus, *x)* patria Florentinus vir in ſecularibus literis omnium ſui temporis facile doctiſſimus & divinarum ſcripturarum non ignarus, poeta, philoſophus, & aſtronomus celeberrimus ingenio ſubtilis, eloquio diſertus. Edidit multa præclara volumina, quibus nomen ſuum ad notitiam poſteritatis duxit, de quibus ſubjecta feruntur. Ad Robertum regem Siciliæ,

De genealogia deorum *y)*	lib. XIV.	*Si ſatis ex relatis domini.*
De illuſtribus viris,	lib. I.	*Exquirenti mihi quem.*
De claris mulieribus	lib. I.	*Pridie mulierum egre.*
De hæreſibus Boëmorum	lib. I.	
De victoriis Sigismundi.	lib. I.	
De bellis Imperatorum	lib. I.	
De montibus	lib. I.	*Surrexeram quidem feſſus.*
De fontibus.	lib. I.	*Poſtquam de montibus &c.*
De fluminibus	lib. I.	*Figmento poëtico tra.*
De bellis Florentinorum.	lib. I.	
De rebellione terrarum Eccleſiæ.	lib. I.	
De victoria Tartarorum.	lib. I.	
De ſtagnis & paludibus	lib. I.	*Et ſi nonnunquam è ſtagnis.*
De nominibus maris.	lib. I.	*Modica laboris aſſum.*
Bucolicorum.	lib. I.	*Tyndare non ſatius fue.*
De Conſtantinopoli capta.	lib. I.	
Epiſtolarum ad diverſos.	lib. I.	

Et alia multa. Vernacula autem lingua multi ejus extant libri, jocis & vanitatibus *z)* pleni, ſicut liber Centum novorum, Corbatius *a)* & Philoſtratus. Moritur ſub Carolo Imperatore quarto, & Gregorio Papa XI. Anno Domini, MCCCLXXV. Indictione XIII. ætatis ſuæ LXII.

DCXLVIII. JOHANNES *Hildensheménſis*, natione Teutonicus, ordinis fratrum beatæ Mariæ ſemper virginis de monte Carmeli, in ſcripturis ſanctis eruditus, & in ſecularibus literis nobiliter doctus, theologus, philoſophus & poeta inſignis, in declamandis ſermonibus ad populum excellentis ingenii fuit. Hic beati Petri Thomæ generalis, viri ſanctiſſimi cujus ſupra fecimus mentionem, *b)* in Avinione olim familiaris & devotus miniſter fuit. Scripſit metro & proſa multa præclara opuſcula, quibus nomen ſuum cum gloria transmiſit ad poſteros. E quibus ſubjecta feruntur. Ad Florentinum Epiſcopum Monaſterienſem edidit prolixum volumen,

De tribus ſanctis regibus	lib. I.	*Cum venerandiſſimorum.*
Chronicam hiſtoriarum,	lib. I.	
Defenſorium ſui ordinis.	lib. I.	
De monſtris in Eccleſia *c)*	lib. I.	
De fonte vitæ.	lib. I.	
De Antichriſto	lib. I.	
Contra Judæos	lib. I.	

In

t) defunctus A. 1406. Avenione.

u) Vide Johannis Balleſter ſive Balliſtarii Epitaphium apud Nic. Antonium T. 2. Bibl. vet. Hiſpan. p. 114.

x) Petrarchæ diſcipulus, cum quo Etruſci ſermonis elegantiam fere ad ſummum perduxit. Vide Erythræum pinacotheca III. p. 219. Pocciantum de ſcriptoribus Florentinis: Papyrium Maſſonium in elogiis T. 2. Hanckium de Rom. rer. ſcriptoribus, Bælii Lexicon Hiſtor. Bullartium Academ. T. 1. p. 262. Boiſſardum 1. imag. p. 96. Jovii elogia, Franciſcum Sanſovinum in vita Boccatii. &c.

y) In hoc opere Boccatius dicitur multa delibaſſe ex Pauli Peruſini de quo ſupra cap. 634. commentariis ejusdem argumenti. Vide Hendreichii pandectas Brandenburg. p. 609.

z) In Actis Sanctor. T. VII. Maj. p. 228. narratur Boccatius monitus à S. Petro Petrono ne ſcriptis ſuis præberet exemplum nequitiæ. & prædicta ei mors. Plura ibi de Boccatii ſcriptis p. 231. ſeq.

a) *il Corbaccio*, Poëma.

b) ſupra c. 638.

c) Opus metricum vocat Trithemius de ſcriptor. German. c. 122.

In turpia pingentem lib. I.
Epistolarum octoginta. lib. I.
Sermones varios lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Caroli Imp. IV. Anno Domini, MCCCLXX.

DCXLIX. JOHANNES *Maronis d)* natione Anglicus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in seculari philosophia subtiliter doctus, ingenio præstans & disputator quæstionum scholasticarum egregius. Composuit quædam ingenium suum commendantia clara opuscula, quibus nomen suum etiam posteris notificavit. E quibus fertur opus insigne, quod prænotavit

Tabulam originalium, lib. I.
Contra Wicleffitas. lib. I.

Et quædam alia. Claruit in gymnasio Oxoniensi, ubi docendo, disputando, & scribendo magnam ab omnibus laudem commeruit, eo ferme tempore quo errores Johannis Wicleffi per Archiepiscopum Cantuariensem condemnati sunt. *e)*

DCL. JOHANNES *Golein*, patria Normannus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, prior conventus Rothomagensis, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, atque in secularibus literis sufficienter doctus, ingenio subtilis, & clarus eloquio. Scripsit non contemnendæ authoritatis opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis transmisit. E quibus extat opus insigne

Super sententias lib. IV.
Super officio missæ lib. I. *Cantate domino canticum.*

Alia insuper nonnulla edidit, quæ ad manus nostras minime venerunt.

DCLI. HENRICUS *de Dolendorp*, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, vir in divinis scripturis longa exercitatione doctus, & disciplinis mundanæ philosophiæ, quam Aristotelicam vocant, ad perfectum instructus, ingenio acutus, & ad disputandas enodandasque quæstiones scholasticas peridoneus. Scripsit ad instructionem legentium quædam præclara volumina. E quibus ego reperi tantum

Super sententias lib. IV.

De cæteris nihil reperi. Claruit temporibus Caroli Imperatoris quarti, & Urbani Papæ quinti. Anno Domini, MCCCLXX. *f)*

DCLII. GALLUS Abbas monasterii Aulæ regiæ in Boëmia, ordinis (ut ferunt) Cistertiensium, natione Germanus, vir in divinis scripturis longa exercitatione peritus, & veterum lectione dives, divinarum rerum contemplator egregius, ingenio subtilis, eloquio apertus & compositus, conversatione vitæ regularis quoque insignis, edidit ad fratrum suorum ædificationem quædam præclara volumina, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis destinavit. E quibus extat dialogus inter patrem & filium magnus & insignis quem prænotavit:

Malogranatum lib. III. *Fili accedens ad servi.*
Sermones ad fratres. lib. I.

Hujus voluminis Malogranati magnus hodie est usus apud religiosos & vere devotos, quia conveniens est incipientibus, proficientibus & perfectis.

DCLIII. RICHARDUS Archiepiscopus Ardmacensis *g)* & primas Hyberniæ, vir in divinis scripturis eruditus, & secularis philosophiæ jurisque canonici non ignarus, ingenio clarus, sermone scholasticus, in declamandis sermonibus ad populum excellentis industriæ. Scripsit ingenii sui nonnulla opuscula, quibus nomen suum ad posteros transmisit. Hic cum aliquando de materia mendicitatis prædicaret populo, novem conclusiones protulit, quibus offensi fratres ordinum mendicantium, ad sedem Apostolicam coram plebe appellaverunt. Comparentibus ergo tam Archiepiscopo quam fratribus in Avinione coram Papa Innocentio sexto, & cardinalibus Anno Domini, MCCCLVII. Octava mensis Novembris. Richardus Archiepiscopus publice protulit, legit, & pronunciat earundem

Propositionum suarum lib. I. *Nolite judicare secundum.*
Sermones etiam scripsit lib. I.
Quæstiones sententiarum lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Caroli Imperatoris quarti, & Innnocentii Papæ sexti. Anno Domini, MCCCLXX. *h)*

DCLIV. MATTHÆUS *de Cracovia*, natione Polonus, vir in divinis scripturis eruditus; & secularis philosophiæ non ignarus, ingenio promptus, eloquio scholasticus, qui in gymnasio Pragensi magistrali cathedra sublimatus, magnam ab omnibus doctrinæ suæ laudem commeruit. Scripsit multa præclara opuscula, de quibus tamen pauca ad manus nostras pervenerunt. Vidi ejus ad Henricum Episcopum Warmiensis *i)* Ecclesiæ non abiiciendum opus de prædestinatione, & quod Deus omnia bene fecerit, cujus dialogi interlocutores sunt pater & filius, quem prænotavit:

 Ratio-

d) Mayronis. Defunctus A. 1407. *e)* A. 1382.
f) defunctus Coloniæ A. 1375. *g)* Armachanus.
h) defunctus jam A. 1360. Vide appendicem ad Cavei Hist. literariam S. E.
i) Wormaciensis. Confer librum Trithemii de scriptor. German. c. 124. qui Matthæum hunc & ipsum deinde Wormaciensem Episcopum & Wormaciæ A. 1309. obiisse scribit.

Rationale divinorum operum	lib. VII.	*Vellem declarari quo.*
De contractibus quoque	lib. I.	*De translatione rerum tempora.*
De celebratione missæ	lib. I.	
Ad Episcopum Warmien.	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib I.	
Sermones & collationes.		

Claruit primo in studio Pragensi, inde cum pelleretur cum aliis Teutonibus ab Hussitis, ad tempus in Parisiensi gymnasio literas docuit.

DCLV. JOHANNES *Fust*, natione Teutonicus ex oppido Crutzennach, in comitatu Spanhemensi oriundus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, prior Argentinensis, vir in divinis scripturis eruditus, & secularium literarum non ignarus, in declamandis sermonibus ad populum excellentis ingenii. Scripsit ad instructionem simplicium prædicatorum cum adhuc lector esset in conventu Crutzennacensi non spernenda opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis transmisit. E quibus vidi tantum:

Sermones de tempore	lib. I.
Sermones de sanctis	lib. I.
Sermones feriales per quadragesimam.	lib. I.

De cæteris autem quæ composuit, ad manus nostras nihil usquam pervenit. Claruisse perhibetur Crutzennachi circa tempora Caroli Imperatoris quarti. *k*) Cujus sermones dicti Fustgin in conventu Crutzennacensi originales habentur.

DCLVI. GERARDUS *magnus l*) Daventriensis, natione Teutonicus, diœcesis Trajectensis, vir tam in divinis scripturis, quam in jure canonico egregie doctus, ingenio subtilis, sermone scholasticus, qui domum fratrum, quos *de communi vita* nuncupant, Daventriæ primus instituit. Scripsit non spernendæ lectionis plura opuscula, quibus ingenium suum exercitans nomen suum ad notitiam posteritatis transmisit. Erat enim non solum doctrina, sed etiam vita religiosa & laudabili conversatione in tota Germania nominatus. De cujus opusculis ista feruntur:

De contractibus & usuris	lib. I.	
De institutione novitiorum	lib. I.	
De locatione curæ pastoralis	lib. I.	*Quæritur an quis possit?*
De conversatione interna,	lib. I.	
De regimine monialium	lib. I.	
De incommoditatibus matrimonii,	lib. I.	
Epistolarum ad diversos.	lib. I.	
Sermones varii	lib. I.	

Et alia multa. Moritur sub Wenceslao Imperatore, & Urbano Papa VI. Anno Domini, MCCCLXXXIV Indictione VII. Ætatis suæ XLIV. anno.

DCLVII. GUILHELMUS *Calisfordiensis*, natione Anglicus, ordinis fratrum beatissimæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, in divinis scripturis eruditissimus, & secularis philosophiæ cultor egregius, in declamandis sermonibus ad populum excellentis & validi ingenii. Scripsit prædicatoribus divini verbi non spernenda opuscula, quibus nomen suum multis reddidit cognitum. De quibus extant, notabilis

Lectura quædam	lib. I.
Sermones de tempore	lib. I.
Sermones de sanctis	lib. I.

Claruit in gymnasio Cantaberiensi *m*) in Anglia, ubi scribendo, docendo, & disputando, magnam eruditionis suæ gloriam comparavit.

DCLVIII. FRANCISCUS *Martini*, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, natione Catalanus, vir in divinis scripturis eruditus, & secularis philosophiæ non ignarus, ingenio subtilis, & declamator egregius. Edidit præclarum & multa diligentia instructum volumen de sancta & purissima conceptione gloriosæ Dei genitricis & virginis Mariæ, quod prænotavit:

Compendium. lib. VII. *n*)

Et quædam alia. Claruit in conventu Barcinonensi, ubi præfatum aureum opus se compilasse in ejus capite fatetur temporibus Wenceslai Imperatoris & Bonifacii Papæ noni. Anno Domini MCCCXC.

DCLIX. JACOBUS *de Lusanna* ordinis fratrum prædicatorum S. Dominici, & cujusdam urbis *o*) (ut ferunt) Episcopus, vir in divinis scripturis studiosissimus & longa exercitatione peritus, ingenio promptus, sermone scholasticus, in declamandis sermonibus ad populum satis egregius. Scripsit

k) A. 1370. *l*) *Groyt* sive *Groot*. Vide Valerium Andream in Bibliotheca Belgica p. 277. & Francisci Sweertii Athenas p. 280. Trithemium de script. Germ. c. 127. Epitaphium ejus Daventriæ. *Gerardus magnus vixit sicut pius agnus, fecit quod dixit sicut docuit, quoque vixit.*

m) Cantabrigiensi. *n*) liber unus, tractatibus sive capitibus septem distinctus MS. Romæ in Bibl. Jesuitar. Vide Nic. Antonium Bibl. vet. Hispan. T. 2. p. 117.

o) Lausanensis. Vide Altamuram p. 112. qui ait claruisse A. 1334.

Scripsit non contemnendæ utilitatis opuscula, quibus nomen suum posteris notificavit. E quibus feruntur:

In Genesim	lib. 1.	*In principio creavit De.*
In Exodum	lib. 1.	*Veniam ad te &c.*
In Leviticum.	lib. 1.	
In librum Numeri,	lib. 1.	
In Deuteronomium	lib. 1.	
Sermones de tempore	lib. 1.	*Sicut in die honestate.*
Sermones de sanctis,	lib. 1.	*Christo confixus sum.*
Sermones quadragesimales	lib. 1.	

Alia insuper multa edidit, lecturas in sacris codicibus, collationes, determinationes, variosque tractatus, qui ad manus nostras non venerunt.

DCLX. CONRADUS *de Altzeya p)* oppido, Moguntinensis diœcesis in Palatinatu, tribus millibus à Wormacia distante, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis eruditus, & in secularibus literis egregie doctus, philosophus, poeta, & mathematicus suo tempore inter Germanos celeberrimus, ingenio subtilis, & clarus eloquio, carmine excellens & prosa. Scripsit utroque stylo quædam præclara opuscula, quibus nomen suum notificavit. E quibus extat volumen versibus & rhythmis pulchra varietate depictum, de sanctissima & purissima Dei genitrice Maria, & redemptione generis humani, prænotatum

Figurarum opus,	lib. 1.
Epistolarum ad diversos,	lib. 1.
Carminum quoque,	lib. 1.

Et alia multa. Claruit circa tempora Caroli quarti Imperatoris. Anno Domini, MCCCLXX.

DCLXI. STEPHANUS *Petringon*, natione Anglicus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, vir in divinis scripturis eruditus, & secularis philosophiæ non ignarus, ingenio subtilis, & disputator acutissimus, atque in declamandis sermonibus ad populum valde clarus, edidit non spernenda opuscula, quibus nomen suum ad multorum notitiam deduxit. E quibus sunt:

Contra Wicleffitas,	lib. 1.
Repertorium argumentorum,	lib. 1.
Lectura quædam notabilis,	lib. 1.
Sermones de tempore,	lib. 1.
Sermones de sanctis,	lib. 1.

Et alia non pauca. Claruit in universitate Oxoniensi eo tempore, quo Johannes Wicleff exustus fuit. *q)*

DCLXII. BERTRAMUS *r)* Episcopus *Thefelicensis*, ordinis fratrum prædicatorum, natione Teutonicus, Metensis Episcopi in pontificialibus vicarius, vir in divinis scripturis eruditus & inter doctores sui temporis famosissimus, ingenio præstans & clarus eloquio, declamator quoque sermonum egregius. Scripsit ad Cunonem Archiepiscopum Treverensem insigne opus, prænotatum:

De illusionibus dæmonum	lib. 1.	*Reverendissimo in Christo.*
Ad eundem de schismate,	lib. 1.	*Gloriam sapientes possi.*
Sermones varios,	lib. 1.	

Et alia plura. Moritur sub Wenceslao Imperatore, & Urbano Papa VI. Anno Domini, MCCCLXXXVII. XIII. Cal. Februarii. Indict. X. Sepultus in conventu suo Confluentino.

DCLXIII. THOMAS *Lombe*, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, natione Anglicus, vir in scripturis sanctis longa exercitatione & continuo studio doctus, & philosophorum præceptis probe instructus, subtilis & acer ingenio, qui in gymnasio Oxoniensi magistralem adeptus cathedram eruditionis suæ laudes ingentes commeruit. Scripsit egregium opus

Super sententias,	lib. IV.
Contra Lolhardos, *s)*	lib. 1.
De incarnatione Domini,	lib. 1.
Sermones quoque	lib. 1.
Et varias quæstiones.	

Et quædam alia. Claruit in universitate Oxoniensi eo potissimum tempore, quo Johannes Wiclessus in Anglia exhumatus & publice combustus est.

DCLXIV. PHILIPPUS *Riboti*, natione Catalanus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, & prior provincialis Catalaniæ, vir in scripturis sanctis studiosus & eruditus, & secularium literarum non ignarus, vita & conversatione quoque venerabilis, ordinisque Carmelitani amator & custos egregius. Scripsit pro ædificatione fratrum suorum non contemnen-

p) Altsheim. *q)* Non vivus fuit exustus Wiclesus, sed cum A. 1387. Lutterworthæ obiisset, ossa ejus effossa combustaque sunt A. 1428. ut mox dicet noster c. 463.

r) Possevinus Bernardum appellat. Sed Bertramus est quoque Trithemio c. 129. de script. German.

s) sic dicti Wiclefitæ à quodam Galtero Lolhardo. Vide Natalem Alex. T. VII. Hist. Eccles. p. 103. edit. in fol. Hottinger T. VI. p. 9. Guil. Saldeni otia divina p. 552. seq.

temnenda opuscula, quibus zeli spiritalis fervorem erga religionem suam ostendens, etiam posteris nominis sui memoriam commendavit. E quibus extat volumen non abiiciendum de ordinis sui prima institutione, dilatatione & confirmatione, quod prænotavit

De gestis Carmelitarum peculiaribus lib. x. *Cum populum Israelitici.*
De illustribus viris Carmel. lib. I.
Sermones & Epistolæ.

Alia insuper plura composuit, quæ ad notitiam meam non venerunt. *t*)

DCLXV. NICOLAUS *Ritzonis*, patria Tolosanus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, & prior provincialis in regno Siciliæ, vir doctus, vita & conversatione præclarus, & declamator sermonum egregius, ingenio subtilis, sermone luculentus, edidit nonnulla in scripturis opuscula, quorum lectio prædicatoribus verbi non erit contemnenda, de quibus feruntur:

Sermones de tempore, lib. I.
Sermones de sanctis, lib. I.
Quadragesimale duplex, lib. II.

De cæteris quæ composuit, ad notitiam meam adhuc nihil pervenit.

DCLXVI. HENRICUS *de Kalkar*, natione Teutonicus, ordinis Carthusiensis, & prior domus S. Barbaræ in Colonia Agrippina, vir in divinis scripturis illuminatum habens ingenium, secularium quoque literarum non ignarus, vita & conversatione spectabilis, edidit non spernendæ lectionis opuscula, quorum usus religiosis & devotis fratribus admodum utilis judicatur. E quibus ista feruntur:

Exercitatorium monachale, lib. I.
Loquagium de rhetorica, lib. I.
Cantuagium de musica, lib. I.
De ortu ordinis sui, lib. I.

Et quædam alia, ad purgationem conscientiarum maxime pertinentia. Claruit sub Wenceslao Imp. Anno Domini, MCCCXC.

DCLXVII. RICHARDUS *Maydescon*, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, natione Anglicus, vir in divinis scripturis eruditissimus & in philosophia seculari (quam Aristotelicam vocant) egregie doctus, ingenio clarus, sermone scholasticus, & declamator insignis. Scripsit multa commendanda opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis transmisit. E quibus ego reperi:

Contra Lolhardos Wicleffitas lib. I.
Sermones de tempore, lib. I.
Sermones de sanctis, lib. I.

Cætera me latent. Claruit in gymnasio Oxoniensi eo potissimum tempore, quo hæresis Johannis Wicleffi pullulare incepit in Anglia, *) & varia scripsit.

DCLXVIII. MARSILIUS *de Ingen*, natione Anglicus, vir in divinis scripturis eruditissimus & in seculari philosophia nobilissime doctus, primus Heydelbergensis gymnasii plantator, quod Rupertus dux Bavariæ ac comes Palatinus Rheni instituens, *u*) magnifice dotavit, & Urbanus Papa sextus instar Parisiorum confirmavit, canonicus etiam (ut Wimphelingius testatur) & thesaurarius Ecclesiæ S. Andreæ Colon. Edidit non spernenda opuscula, quibus nomen suum posteris notificavit. E quibus in bibliotheca Heydelbergensi hodie manu sua scripta habentur:

Quæstiones sententiarum, lib. IV.
Dialectica notabilis, lib. I.
Commentariorum in Aristotelem, lib. plures.

Et quædam alia. Moritur sub Wenceslao Imp. & Bonifacio Papa nono. Anno Domini, MCCCXCIV. XIII. Calend. Septemb. Indictione secunda. Heydelbergæ sepultus in Ecclesia S. Petri. Sunt qui scribant eum Germanum fuisse, quibus ego liberum concedo judicium. Constat autem quod de gymnasio Parisiensi Heydelbergam fuerit evocatus pro universitatis initio.

DCLXIX. JOHANNES monachus *Castellensis* cœnobii, in diœcesi Eystetensi, ordinis S. Benedicti, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis studiosus, & eruditus, ac secularium literarum non ignarus, ingenio excellens & disertus eloquio, Theologus, philosophus & rhetor insignis. Scripsit multa & præclara volumina, quibus nomen suum ad posteritatis notitiam transmisit. E quibus ego reperi duntaxat, opus magnum & clarissimum in duobus voluminibus partitum, quod ingenti & commendabili studio edidit

Super regulam S. Benedicti, lib. II.
Breviarium Bibliæ, lib. I.
Sermones de tempore lib. II.
Sermones de sanctis, lib. I.
De passione domini sermones, XLII. lib. I.
Epistolarum ad diversos, lib. I.

Alia

t) obiit 1391. Vide Nic. Antonium T. 2. Bibl. Hispan. Vet. p. 117. *) A. 1382. *u*) A. 1386.

Alia insuper multa edidit, quæ ad notitiam meam adhuc non venerunt.

DCLXX, CONRADUS *de monte Puellarum*, natione Teutonicus, Ratisponensis Ecclesiæ canonicus, vir in divinis scripturis eruditus, & in seculari philosophia doctissimus, ingenio subtilis & clarus eloquio. Primo in gymnasio Erfordiensi rudimenta liberalium artium hauriens, se deinde ad universitatem Parisiensem contulit, ubi philosophiam & sacras literas publice per octennium scholaribus lectitans, doctoratus insulam consequutus est. Scripsit ad Dominum Lupoldum Episcopum Bambergensem grande & nobile opus, quod prænotavit secundum Græcos

Iconomicam x) lib. III. *Omnes moralis philoso.*
Monasticam ad Ducem Austriæ, lib. I.
Politicam quoque lib. I.
Quæstiones varias, lib. I.

Et alia multa. Claruit temporibus Wenceslai Imp. & Urbani Papæ VI. Anno Domini, MCCCXC.

DCLXXI. HENRICUS *Boyc*, natione Brito, ex diœcesi Leonensi, sicut in principio sui operis super decretalibus testatur, vir in jure canonico eruditissimus, & in philosophia scholastica nobiliter doctus, ingenio præstans & clarus eloquio, diffusus & copiosus sententia. Scripsit in ea facultate non spernenda volumina, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis transmisit. E quibus subjecta feruntur:

Super decretalibus lib. V. *Venerabilibus & dis.*
Super VI. decretalium, lib. I.
Super Clementinis, lib. I.

Fertur etiam commentarios in Decretis edidisse, aliosque de diversis materiis varios tractatus, qui ad manus nostras minime venerunt.

DCLXXII. JOHANNES *Rusbrock*, prior canonicorum regularium Viridis vallis in Brabantia, Cameracensis diœcesis, natione Teutonicus, vir (ut ferunt) devotus, sed parum literatus. Scripsit patrio sermone ad ædificationem simplicium quædam opuscula, quæ per alium y) post ejus mortem in latinum conversa, in certis optima, in quibusdam vero à doctoribus feruntur esse erronea. Et de his Johan. de Gerson cancellarius Parisiensis avisamenta composuit. E quibus ista feruntur:

De ornatu nuptiarum spiritualium lib. III. *Ecce sponsus venit, ex.*
De profectu religiosorum lib. I.
Epistolæ exhortatoriæ, lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Wenceslai Imp. & Bonifacii Papæ IX. Anno Domini, MCCCXC. z)

DCLXXIII. JOHANNES *Schodehoven*, a) natione Teutonicus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, prior Mechiliniensis, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularis philosophiæ non ignarus, in declamandis sermonibus ad populum excellentis ingenii. Scripsit ad utilitatem prædicatorum verbi Dei non spernenda volumina. De quibus extant subjecta. Opus insigne de vitiis & virtutibus & omni materia prædicabili secundum ordinem alphabeti in duobus voluminibus, quod prænotavit:

Polypodium lib. II. *Abscondunt se multi.*
Sermones varii, lib. II.

Alia etiam nonnulla edidit, quæ ad manus nostras minime venerunt.

DCLXXIV. MICHAEL *Angrianus* Bononiensis, natione Italus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, vir in divinis scripturis eruditissimus & in seculari philosophia, ac jure canonico nobiliter doctus, quem Urbanus Papa sextus primo vicarium totius ordinis instituit, & electus demum in generalem, Anno Domini, MCCCLXXXI. ordinem rexit sub obedientia Urbani Papæ novem annis. Scripsit multa præclara volumina. E quibus ista feruntur: Ad Cardinalem Sanctæ Mariæ trans Tiberim insigne opus & præclarum;

De conceptione S. Mariæ, lib. I.
Super toto Psalterio, lib. V.
Super sententias, lib. IV.
Quæstiones sententiarum, lib. I.
Tabula sententiarum, lib. I.
In Evangelium Matthæi, lib. I.
In Evangelium Lucæ lib. I. *Erant ambo &c. Isido.*
Tabula moralium Gregorii, lib. I.
Tabula Decreti, lib. I.
Quadragesimale, lib. I.

x) Oeconomicam. y) Gerardum Magnum de quo supra, cap. 656. Postea vertit Laur. Surius. Prodiere Rusbrochii Opera Latine Colon. 1552. fol. 1609. 4. & novissime 1692. fol. Germanice per G. I. C. cum præf. Godfridi Arnoldi. Uffenbaci ad Mœnum 1701. 4.

z) jam defunctus A. 1381. ætat. 88.

a) Schonhoven. Vide Trithem de script. Germ. cap. 133.

Dictionarium incepit, lib. III.
In Valerium Maximum, lib. I.
In Ethicam Aristotelis, lib. I.

Et quædam alia. Morte præventus hoc divinum opus novi dictionarii non perfecit, sed ab a usque ad c inclusive in tribus voluminibus tantum perduxit. Moritur ultimo anno Wenceslai Imp. sub Bonifacio Papa nono. Anno Domini, MCDXVI. Calend. Decemb. Indictione octava. Et ante majus altare sui conventus Bononiensis honorifice sepultus, in pace Christi quiescit.

DCLXXV. PHILIPPUS *Ferrariensis*, Tolosanus, Episcopus Pacensis Ecclesiæ in Hispania, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, vir in divinis scripturis eruditus, & declamator sermonum egregius, ingenio promptus & clarus eloquio, in regno Siciliæ olim prædicans, multos ab iniquitate convertit, & eruditionis suæ fructus magnos Deo protulit. Scripsit elegantes

Sermones de tempore, lib. I.
Sermones de sanctis, lib. I.

Et quædam alia. Sunt qui scribant eum ad cardinalatus honorem propter eximiam doctrinam & vitæ honestatem assumptum, de quo ego certus non sum.

DCLXXVI. GALTERUS *Disse*, natione Anglicus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, nuntius & legatus Bonifacii Papæ noni, in regnis Angliæ, Hispaniæ, Portugaliæ, Navarræ, Arragoniæ, & in partibus Vasconiæ, cæterisque terris & regnis crucem contra infideles & schismaticos prædicans, vir in divinis scripturis eruditissimus & declamator sermonum egregius. Scripsit non spernenda opuscula, quibus nomen suum notificavit. E quibus extant:

Contra Lolhardos, lib. I.
De schismate quoque, lib. I.
In aliquos Psalmos, lib. I.
Sermones de tempore, lib. I.
Sermones de sanctis, lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Wenceslai Imperatoris, & Bonifacii Papæ noni. Anno Domini, MCCCXC.

DCLXXVII. GERARDUS *Zutphaniensis*, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, secularium quoque literarum non ignarus, ingenio subtilis & clarus eloquio, nec minus conversatione quam scientia scripturarum præferendus, edidit quædam ad eruditionem devotorum fratrum pertinentia opuscula, quibus nomen suum cum gloria transmisit ad notitiam posteritatis. E quibus vidi tantum,

De reformatione interiori, lib. I. *Homo quidam descendit.*
De ascensione spiritali lib. I. *Beatus vir cujus est.*
Sermones varios, lib. I.

De cæteris nihil reperi. Ex scriptis suis apparet eum virum devotum & religiosum fuisse, & alicujus ordinis, *b)* quanquam ignoretur à nobis. Sunt vero qui scribant eum canonicum extitisse regularem, quod verisimile transimus. Claruit in gymnasio Coloniensi & varia scripsit.

DCLXXVIII. JOHANNES *de Hüdinio*, *c)* ordinis fratrum hospitalis S. Johannis Hierosolymitani, vir in divinis scripturis eruditus, & secularis philosophiæ non ignarus, sacræ paginæ doctor insignis, & declamator sermonum egregius, ingenio acutus & eloquio compositus, edidit multa præclara volumina, & in universitate Parisiensi lecturas & plures & elegantes pronuntiavit. De quibus extant ista:

In Evangelium Marci, lib. I. *Similis factus est leoni.*
In Evangelium Johannis, lib. I.
In Epistolam ad Romanos, lib. I.
In Epistolas ad Corinthios, lib. II.
In Epistolam ad Galatas, lib. I.
In Epistolam ad Ephesios, lib. I.
In Epistolam ad Philippenses, lib. I.
In Epistolam ad Colossen. lib. I.
In Epistolas ad Thessalonicen. lib. II.
In Epistolas ad Timotheum, lib. II.
In Epistolam ad Titum lib. I. *Erudi filium tuum quia ut.*
In Epistolam ad Philemonem lib. I.
In Epistolam ad Hebræos lib. I.
De annuntiatione dominica lib. I. *Ave Maria gratia plena.*
Sermones varii lib. I.

Et

b) Hic Gerardus, quem male Conradum de Zutphania vocat liber Trithemii de script. German. c. 134. fuit ex primis fratribus Congregationis Clericorum in communi viventium à Gerardo Magno institutæ, defunctus A. 1398. Vide Valerium Andream Bibl. Belgic. p. 287. *c)* al. *de Isdinio.*

Et alia multa. In multos etiam Bibliæ libros commentarios & lecturas scripsisse dicitur, quæ ad manus nostras adhuc minime pervenerunt. Claruit temporibus Wenceslai Imp. & Bonifacii Papæ noni. Anno Domini, MCCCXC.

DCLXXIX. PHILIPPUS *de monte Galerio*, ordinis fratrum minorum sancti Francisci, vir in sacris scripturis exercitatus, magnus & egregius verbi Dei prædicator. Scripsit pro utilitate eorum, qui declamationibus inserviunt non contemnenda opuscula, quibus ingenium nobiliter exercitans, etiam nomen suum ad notitiam posteritatis destinavit. E quibus reperi tantum subjecta.

Sermones de tempore	lib. I.	*Erunt signa in sole & lu.*
Sermones de sanctis,	lib. I.	
Sermones quadragesimal.	lib. I.	

Fertur præterea & alios diversos composuisse tractatus, & nonnullos divinorum librorum explanasse, sed ad me nihil eorum pervenit.

DCLXXX. JOHANNES cognomento *Grossus*, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, prior nonusdecimus generalis, alii habent, vicesimusprimus, patria Tolosanus, vir studiosus & eruditus. Scripsit aperto sermone non spernenda volumina, quibus exercitato magnifice ingenio, nomen suum etiam posteris notificavit. E quibus ego vidi tantum opus præclarum, quod ordinis Carmelitani institutionem & progressum continens, prænotatur:

Viridarium,	lib. III.	*Quibus rebus genera.*
Feruntur & ejus sermones	lib. I.	

Et quædam alia. Claruit temporibus Wenceslai Imp. & Bonifacii Papæ noni. Anno Domini, nostri Jesu Christi MCD.

DCLXXXI. NICOLAUS *de Gorran, d)* ordinis fratrum prædicatorum sancti Dominici, vir in scripturis sanctis studiosissimus, & nobiliter eruditus, ingenio præstans, edidit scholastico & aperto sermone multa volumina, quorum lectio his qui institui cupiunt in sanctis scripturis non erit abjicienda, de quibus ego ad manus nostras pauca memini pervenisse. Feruntur autem de pluribus subjecta.

Super sententias	lib. IV.	
In quinque libros Moysi	lib. V.	
In Esaiam Prophetam	lib. I.	
In Hieremiam quoque	lib. I.	
In Ecclesiasticum grande opus	lib. I.	
In Cantica canticorum	lib. I.	*Benedictionem dabit.*
In Evangelium Matthæi	lib. I.	
In Evangelium Marci.	lib. I.	
In Evangelium Lucæ	lib. I.	
In Evangelium Johannis.	lib. I.	
In Epistolas Pauli	lib. I.	*Dedit in lucem gentium.*
Sermones varii	lib. I.	

Et quædam alia. Fertur præterea in totam pene Bibliam commentarios, & lecturas notabiles edidisse, quæ ad notitiam nostræ lectionis non venerunt.

DCLXXXII. JACOBUS *de Theramo* canonicus Aprucinus, *e)* & Archidiaconus Aversanus *f)* jureconsultus celeberrimus & philosophiæ secularis doctor præclarus, ingenio subtilis, eloquio apertus & compositus, cujus apud professores hujusce facultatis magna erat suo tempore authoritas, edidit in ea disciplina quædam egregia volumina, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis transmisit. E quibus ego reperi tantum dialogum de redemptione generis humani, Belial vulgariter nuncupatum, quem author prænotavit:

Consolationem peccatorum	lib. I.	*Postquam per scientia lignum.*
In Clementinis dicitur scripsisse,	lib. I,	

Et quædam alia. Claruit temporibus Wenceslai Imperatoris, & Bonifacii Papæ IX. Anno Domini, MCCCXC.

DCLXXXIII. GUILHELMUS *de Oppenbach*, natione Teutonicus, in scripturis sanctis doctor eruditus & insignis, atque in philosophia scholastica nobiliter exercitatus, ingenio acutus & vehemens, & ad disputandas, enodandasque quæstiones scripturarum satis idoneus. Scripsit in facultate Theologica non abjicienda opuscula, quibus in gymnasio Parisiensi nomen suum notificavit, de quibus ego reperi:

Super sententias	lib. IV.
Quæstiones disputatas	lib. I.

Sermones etiam & quosdam alios fertur scripsisse tractatus, atque in scholis lucubrasse lecturas, quæ ad notitiam meam non venerunt.

DCLXXXIV. HENRICUS *de Langenstein*, dictus *de Hassia*, natione Teutonicus, vir in divinis

d) de Gorham, Anglus, cujus opera edita Antwerpiæ A. 1617. 1620. 2. Voluminibus in fol. edente Johanne Keerberg.

e) Aprutinus. *f)* in regno Neapolitano.

vinis scripturis eruditus, & in seculari philosophia nobiliter doctus, ingenio præstans, abundans & diffusus, quippe qui multis annis in lectura Genesis consumptis vix ad quartum caput libri pertingentia totidem volumina complevit. Erat enim ad omnia resolutus, & in dicendo scribendoque copiosus, adeo ut apud eum majoris difficultatis fuerit sponte memoratu digna occurrentia repellere, quam nova quæ dicerentur invenire. Hunc quemadmodum ex quadam ejus Epistola reperi, canonicum Wormaciensis Ecclesiæ fuisse crediderim. Claruit primum in universitate Parisiensi, ubi lauream doctoratus promeruit, deinde pro decore novæ plantationis universitatis Wienensis illo se contulit, & tum docendo tum scribendo magnam gloriam eruditionis suæ acquisivit. De cujus opusculis feruntur:

Super sententias,	lib. IV.	
In Genesim & prologum	lib. V.	*In principio creavit Deus.*
De Antichristo & schismate,	lib. I.	*Reverendo in Christo.*
De eruditione sacerdotum	lib. I.	*Tibi dabo claves reg.*
De anima contemplativa	lib. I.	
De contemplatione	lib. I.	
Speculum animæ	lib. I.	
De horis canonicis	lib. I.	*Septies in die laudem.*
Contra Astrologos,	lib. I.	*Multi principes & ma.*
Super oratione dominica	lib. I.	*Divina sapientia rebus.*
Super *Ave Maria,*	lib. I.	*Ave Maria gratia plena.*
Super Symbolo Apostolorum,	lib. I.	*Credo in Deum Patrem.*
De contemptu mundi,	lib. I.	*Reverendo Domino Johanni.*
Contra fratrem Thelesforum *g)*	lib. I.	
Contra quendam Wicleffitam,	lib. I.	
Ad canonicos regulares	lib. I.	*Ecce nos reliquimus.*
De proprietate monachorum,	lib. I.	
Sermones de tempore,	lib. I.	
Sermones de sanctis,	lib. I.	
In Cantica canticorum	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	*H. de Langensteyn di.*
Quæstiones variæ.		

Alia quoque multa edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit temporibus Ruperti Palatini Bavari regis Romanorum, & Bonifacii Papæ IX. Anno Domini, MCD. *h)*

DCLXXXV. JOHANNES *de Bromyard*, ordinis fratrum prædicatorum sancti Dominici, vir in divinis scripturis studiosus, & longa exercitatione doctus, secularium quoque literarum non ignarus, ingenio excellens, & egregius declamator. Scripsit quædam præclara volumina, quibus memoriam nominis sui apud posteritatem stabilivit. E quorum numero subjecta feruntur. Opus magnum & luculentissimum, ac prædicatoribus valde utile, quod prænotavit:

Summam prædicantium,	lib. I.	*Prædicantium vita &c.*
Summam juris moralis	lib. I.	*Quod in sequenti opuscu.*
Sermones de tempore	lib. I.	
Sermones de sanctis	lib. I.	

Alia insuper multa scripsisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt.

DCLXXXVI. JOHANNES *Gluel*, natione Teutonicus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, prior Coloniensis, de Aquisgrani civitate Imperiali oriundus, vir in divinis scripturis egregie doctus & secularis literaturæ non ignarus, in declamandis sermonibus ad populum excellentis & præclari ingenii. Scripsit inter cætera studii sui opuscula, volumen hujusce religionis cultoribus non abiiciendum, de origine & profectu ordinis sui, quod prænotavit:

Speculum Carmelitarum	lib. I.	
Sermones de tempore	lib. I.	
Quadragesimale,	lib. I.	*Thesaurizate vobis.*
Sermones de sanctis,	lib. I.	

Claruit in conventu suo Coloniensi, varia scribens & componens opuscula, ubi tandem deficiens & diem suum obiens, in pace sepultus est.

DCLXXXVII. HENRICUS *Euta i)* sive *Oyta*, natione Teutonicus, gymnasii Wienensis in Austria unicum decus & complantator à principio, vir in divinis scripturis & eruditissimus, & in philosophia Aristotelica nobiliter doctus, ingenio subtilis, sermone scholasticus & declamator sermonum egregius. Scripsit multa præclara volumina, de quibus ad manus nostras paucissima hucusque pervenerunt. Legi enim duntaxat:

Super sententias,	lib. IV.	*Circa prologum primi.*
De contractibus	lib. I.	*Diligite justitiam qui.*

De

g) in lib. de scriptoribus Germaniæ cap. 138. Trithemius memorat *Contra Thelesforum pronosticatorem lib. I.*
h) defunctus A. 1428. licet alii ponant 1397.
i) Male in edit. Wechel. libri Trithemii de script. Germ. p. 149. *Heinricus de Cuta.*

De conceptione ſanctæ Mariæ lib. I. *Conſurget virgo de Iſra.*
Et quosdam ſermones lib. I.

De cæteris nihil vidi. Claruit in gymnaſio Wienenſi ſub Wenceslao Imp. cum Henrico de Haſſia. Anno Domini, MCCCXC.

DCLXXXVIII. HENRICUS *de Andernaco*, natione Teutonicus, ordinis fratrum beatæ Mariæ ſemper virginis de monte Carmeli, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, & Ariſtotelicæ philoſophiæ interpres egregius, ingenio excellens & declamator ſermonum inter omnes ſui temporis famoſus edidit non parvi pendendæ authoritatis opuſcula, de quibus feruntur ſubjecta. Opus præclarum

Super ſententias lib. IV.
Sermones de tempore. lib. I.
Sermones de ſanctis, lib. I.
Quæſtiones Philoſophiæ lib. I.

Et quædam alia, quæ ad notitiam noſtræ lectionis minime venerunt. Claruit in conventu Colonienſi potiſſimum, ubi & ſepultus dicitur.

DCLXXXIX. BLASIUS *Andernarius*, natione Gallus ordinis fratrum beatæ Mariæ ſemper virginis de monte Carmeli, vir doctus in ſcripturis ſanctis, & in palæſtra ſcholis diſciplinæ nobiliter exercitatus, ingenio clarus, & diſputator egregius. Scripſit nonnulla præclara volumina, quibus nomen ſuum cum gloria transmiſit ad notitiam poſteritatis. E quorum numero præcellit opus luculentum & inſigne

Super ſententias lib. IV.
Quæſtiones & collationes, lib. I.

Nonnulla etiam ſcripſiſſe in philoſophia morali dicitur, ſed ad me non venerunt.

DCXC. BARTHOLOMÆUS *de Saliceto* jureconſultus *k)* omnium ſui temporis celeberrimus, ingenio ſubtilis, & clarus eloquio, cujus dicta magnæ authoritatis habentur apud juris civilis profeſſores, edidit quædam in legibus luculenta opuſcula, quibus memoriam ſui nominis immortalitati apud poſteros conſecravit, de quibus feruntur:

Super Codice lib. IX.
Super inſtitutis lib. IV.
De uſu Feudorum lib. I.

Et alia complura. Claruit temporibus Wenceslai Imp. & Bonifacii Papæ IX. Anno Domini, MCCCXC.

DCXCI. JOHANNES Abbas monaſterii *S. Bavonis*, *l)* ordinis divi patris Benedicti, natione Germanus, Doctor & Profeſſor divinarum ſcripturarum egregius, ingenio ſubtilis & comptus eloquio, non minus religioſa converſatione quam ſcientia literarum inſignis. Scripſit ad inſtructionem monachorum quædam præclara opuſcula, de quibus extant ſubjecta. Opus quod prænotavit

De eſu carnium, lib. I.
Declarationes in regulam, *m)* lib. I.
Quæſtiones ſententiarum, lib. I.

Varios præterea, multiplicesque fertur ſcripſiſſe tractatus, ſed nihil eorum ad manus noſtras memini perveniſſe, præter eum quem de eſu carnium ſcripſit libellum, in quo pulchre deducit & probe concludit, quod monacho ſano, ſecundum regulam S. Benedicti profeſſo, carnium eſus illicitus ſit, & ideo omnino interdictus.

DCXCII. RICHARDUS *Lauinbam*, ordinis fratrum beatæ Mariæ ſemper virginis de monte Carmeli, natione Anglicus, vir in ſcripturis ſanctis egregie doctus, & ſecularis philoſophiæ interpres eximius, in declamandis quoque ſermonibus ad populum excellentis ingenii. Scripſit etiam nonnulla volumina, de quibus iſta feruntur:

Contra Lolhardos, lib. I.
De fundatione ſui ordinis, lib. I.
Pro libro Brigidæ, lib. I.
Sermones varii, lib. I.
De logica quoque, lib. I.
Et variæ quæſtiones, lib. I.

Claruit in univerſitate Oxonienſi eo potiſſimum tempore, quo hæreſis Johannis Wicleffi & Lolhardorum cœpit in Bohœmia. *n)*

DCXCIII. JOHANNES *de Werdena*, ordinis (ut ferunt) fratrum minorum, *o)* natione Teutonicus, vir in ſcripturis ſanctis ſtudioſus & eruditus, ac veterum lectione dives atque in naturali philoſophia ſufficienter doctus ingenio excellens, ſermone & ſcholaſtica ſimplicitate compoſitus, declamator ſermonum popularium ſuo tempore celeberrimus. Scripſit inter cætera ingenii ſui monimenta, prædicatoribus verbi Dei neceſſaria valde opuſcula, quibus nomen ſuum ad notitiam poſteritatis transmiſit. E quibus extant:

Sssss Ser-

k) Patavii, Bononiæ, & Ferrariæ. ubi Gymnaſii ab Alberto Eſtenſi fundandi fuit auctor. Defunctus Bononiæ in patria A. 1412. Vide Val. Forſterum III. 30. Hiſtor. juris. *l)* apud Gandavenſes. *m)* S. Benedicti.
n) Vide Bzovium ad A. 1402. n. 8. & 9. *o)* Colonienſis diœceſis. Vide Trithem. de ſcript. Germ. c. 143.

Sermones de tempore duplices, lib. II. *Induamur &c. vide.*
Sermones de sanctis duplices, lib. II.
Sermones etiam per quadragesimam, lib. I.

Cætera vero quæ composuit, ad notitiam nostram minime venerunt.

DCXCIV. JACOBUS, qui dicitur *magnus*, patria Toletanus, *p*) ordinis fratrum heremitarum S. Augustini, vir in divinis scripturis eruditus, & philosophiæ naturalis cognitione insignis, ac veterum lectione copiosus. Fertur in divinis libris varios tractatus & commentarios edidisse, qui ad manus nostras necdum venerunt. Reperi volumen ejus unum egregium & insigne de sermone & inquisitione sapientiæ, prænotatum

Sophologium lib. III. *Illustrissimi principis.*

De aliis nihil vidi. Claruit temporibus Wenceslai Imp. & Bonifacii Papæ IX. Anno Domini nostri Jesu Christi MCD.

DCXCV. JOHANNES *Campscen*, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, natione Anglicus, in scripturis sanctis longo studio exercitatus & continua lectione veterum ingenio copiosus, declamator sermonum egregius. Fertur quædam præclara cudisse opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis cum gloria transmisit. E quorum numero extare perhibentur valde notabiles

Sermones de tempore, lib. I.
Sermones de sanctis, lib. I.

Cæterorum vero quæ composuit, titulos operum invenire non potui.

DCXCVI. THOMAS *Gualensis*, ordinis fratrum prædicatorum, natione Anglicus, vir in divinis scripturis eruditus & multum studiosus, atque in secularibus literis maxime in philosophia scholastica nobiliter doctus, ingenio subtilis & clarus eloquio, sermonum quoque declamator egregius, & in scholasticis lectionibus disputator acutus. Scripsit multa præclara in scripturis sanctis opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis transmisit. De quibus tamen pauca ad manus nostras pervenerunt. Reperi enim tantum subjecta.

In toto Psalterio, lib. I. *Beatus qui custodit.*
In proverbia Salomonis lib. I. *In absconditis parabo.*
In Augustinum de civitate Dei lib. X. *Fluminis impetus læti.*
In Cantica canticorum lib. I.

Claruit in universitate Oxoniensi, ubi multa dicitur composuisse volumina, & præsertim lecturas diversas in plures Bibliæ libros.

DCXCVII. PHILIPPUS Abbas monasterii *Otterburgensis*, diœcesis Wormaciensis ordinis Cisterciensis, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis studiosus, & diuturna exercitatione doctus, & secularis literaturæ non ignarus, edidit pro ædificatione legentium non contemnenda volumina, quibus ingenium suum probe exercitans etiam nominis sui memoriam posteris reliquit. E quorum numero subjecta feruntur. Opus præclarum & insigne

In Cantica canticorum, lib. I.
Sermones de tempore, lib. I.
Sermones de sanctis, lib. I.
Epistolarum ad diversos, lib. I.

Si quid amplius edidit, ad notitiam meam adhuc minime pervenit.

DCXCVIII. NICOLAUS eximiæ doctrinæ medicus, natione Italus, patria *Florentinus*, vir non solum in medicinis, verum etiam in aliis literis secularis philosophiæ eruditissimus, ingenio clarus & comptus eloquio, cujus eruditio quanti sit apud medicos hujus temporis non meis verbis, sed eorum testimoniis comprobatur. Edidit quædam in ea facultate præclara opuscula. De quibus fertur opus insigne,

Summa medicinæ lib. I.

Et quædam alia. Moritur temporibus Ruperti regis Romanorum, & Johannis Papæ XXIII. Anno Domini, MCDXII. Indict. V.

DCXCIX. JOHANNES *de Duren*, *q*) ordinis fratrum minorum S. Francisci, natione Teutonicus, vir studiosus & in scripturis sanctis nobiliter exercitatus, in declamandis sermonibus ad populum magnæ & præclaræ opinionis. Fertur ad directionem simplicium sacerdotum & prædicatorum quædam cudisse opuscula, quibus nominis sui memoriam apud posteros reliquit. E quibus extant:

Sermones de tempore, lib. I.
Sermones de sanctis, lib. I.
Quadragesimale lib. I. *Sanctificate jejunium.*
De septem peccatis mortalibus lib. I. *Cum confessor idoneus.*
De occultis vitiis lib. I. *Est via quæ videtur bo.*
De confessione, lib. I.

Alia quoque multa scripsisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt.

DCC.

p) an Tolosanus potius. Vide Nic. Antonium X. 2. Bibl. vet. Hispan.

q) Durenius aliis vel etiam Durandus. Vide Apparatum Possevini T. I. p. 871. In diœcesi Coloniensi vixisse testatur Trithemius c. 144. de Script. German. Alius Michael Herbrand de Duren, infra c. 710.

DCC. Tilmannus *de Hachenberg*, ordinis fratrum minorum, natione Teutonicus, ex diœcesi Treverorum, vir in divinis scripturis studiosus, & longa exercitatione doctus, linguam habens politam usu loquendi, in declamandis ad populum sermonibus magnus & clarissimus effulsit. Scripsit quædam non spernenda simplicibus opuscula, quibus ingenium suum fructuose commodans nominis sui memoriam posteris reliquit. E quibus extant:

Sermones de tempore	lib. I.	*Erunt signa &c. hic prædi.*
Sermones de sanctis,	lib. I.	
Sermones per quadragesimam,	lib. I.	

Et quædam alia. Claruit in conventu suo Confluentino, ubi & moriens sepultus est.

DCCI. Johannes *de Ligniano*, r) jureconsultus celeberrimus, & philosophorum disciplinis probe instructus, ingenio præstans, & clarus eloquio. Fertur in jure canonico quædam egregia cudisse opuscula, quibus insistens, & tempus utiliter expendit, & nominis sui memoriam etiam posteris reliquit. E quibus (Francisco de Zabarellis in prologo super Clementinis teste) extant.

Comportationes super Clementinis,	lib. I.

Et quædam alia. Claruit sub Ruperto Bavaro rege Romanorum, & Bonifacio Papa nono. Anno Domini nostri Jesu Christi MCD.

DCCII. Hugo *de Sletstadt*, s) natione Teutonicus, vir in scripturis divinis studiosus & eruditus, atque in philosophorum disciplinis egregie doctus, ingenio subtilis, & quæstionum scholasticalium disputator insignis. Scripsit quædam (ut ferunt) præclara volumina, quibus nominis sui memoriam posteris reliquit. E quibus extat opus

Quæstionum sententiarum	lib. IV.

Et quædam alia. Fuit autem divi patris Bonaventuræ, t) ordinis minorum, in suis determinationibus sectator & interpres luculentus, enucleans ea quæ in singulari philosophia illius obscura & rariora simplicibus videri potuerunt.

DCCIII. Paulus *Venetus*, u) ordinis fratrum heremitarum S. Augustini; vir in divinis scripturis eruditissimus & in philosophia Aristotelica nulli suo tempore in Italia secundus, ingenio subtilis, sermone scholasticus, & declamator egregius, multa in philosophia maxime opuscula composuit, quibus nominis sui memoriam posteris reliquit. E quibus feruntur:

Contra Judæos,	lib. I.	
Summa de naturalibus	lib. I.	*Plurimorum astrictus.*
Sermones de tempore,	lib. I.	
Sermones de sanctis,	lib. I.	
Sermones de quadragesima	lib. I.	
Super lib. Posteriorum,	lib. II.	*Omnis doctrina, &c.*
Super Physicorum	lib. VIII.	*Naturali philosophia.*
Super Metaphysicam,	lib. XII.	*Tecum sapientissime re.*
Super de anima	lib. II.	*Tanta literarum &c.*
Summa philosophiæ,	lib. I.	*Colloquium infa. &c.*
Logica duplex	lib. II.	*Conspiciens, &c.*
Super de generatione & corrupt.	lib. II.	*Humanarum divinarumque*
Super lib. Porphyr.	lib. I.	*Maxima & forti, &c.*
Super lib. prædicamentorum	lib. I.	*Quærenti mihi &c.*
Super consequentiis Strodi,	lib. I.	*Jesum Deum & hominem.*

Et alia complura. Claruit sub Wenceslao Imp. Anno Domini, MCD. Et juvenis decedens in sacristia sui ordinis, Venetiis sepultus est.

DCCIV. Jacobus *de Thessalonia*, x) ordinis fratrum prædicatorum, vir in divinis scripturis eruditus, & secularium literarum non ignarus, ingenio excellens, sermone nitidus atque compositus, in declamandis sermonibus ad populum, nulli suo tempore secundus, edidit quædam præclara volumina, quibus nominis sui laudabilem memoriam posteris reliquit. E quibus extat opus insigne, de moribus hominum, & officiis nobilium, ac popularium prænotatum, materiam præferens,

De ludo scaccorum	lib. IV.	*Inter omnia genera signo.*
Sermones varii	lib. I.	

Alia vero quæ scripsisse dicitur, ad notitiam nostram minime venerunt.

DCCV. Thomas *de Haselbach*, natione Teutonicus, in scripturis sanctis eruditus, & secularis philsophiæ non ignarus, ingenio præstans & sermone scholasticus, sed nimis diffusus & prolixus, & ob id reprehensioni quorundam obnoxius. Nam cum esset ordinarius sacræ Theologiæ lector in gymnasio Wienensi, uno & viginti annis in Esaia propheta legens ad finem primi

r) Mediolanensis. Bononiæ A. 1383. defunctus.
s) Selestadiensis. t) de quo supra cap. 464.
u) Urthensis patria sed Venetiis educatus. Longe diversus hic à M. Paulo Veneto, qui A. 1272. iter in ultimum Orientem suscepit. & cujus libros III. de regionibus Orientalium emendatiores edidit Andreas Mullerus Greifenhagius, Coloniæ Brandenburg. 1671. 4. x) Thessalonicensis.

primi capituli non pervenit. Scripſit nonnulla in ſcripturis divinis opuſcula, de quibus feruntur ſubjecta:

Multa volumina in Eſaiam Prophetam *y*)		
Super ſententias,	lib. IV.	
De decem præceptis,	lib. I.	
De quinque ſenſibus hominis	lib. I.	*Poſtquam Dei dono taliter.*
Sermones de tempore	lib. I.	
Sermones de ſanctis	lib. I.	

Et alia multa. Claruit temporibus Ruperti regis Romanorum, & Gregorii Papæ duodecimi. Anno Domini, MCDX.

DCCVI. THOMASINUS patria *Ferrarienſis*, ordinis fratrum prædicatorum ſancti Dominici, vir in ſcripturis ſanctis ſtudioſus & doctus, in delictis populorum corripiendis declamator egregius. Fertur quædam ad inſtructionem ſimplicium ſacerdotum præclara cudiſſe opuſcula, quibus nominis ſui notitiam cum laude transmiſit ad poſteros. De quorum numero potiſſime feruntur:

Sermones de tempore,	lib. I.
Sermones de ſanctis,	lib. I.
Sermones per quadrageſimam.	lib. I.

Cætera vero quæ compoſuit, ad notitiam noſtram hucusque non venerunt.

DCCVII. Thomas *de Kempis*, *z*) natione Teutonicus, ordinis canonicorum regularium ſancti Auguſtini montis divæ martyris & virginis Agnetis, prope Zwollis in diœceſi Trajectenſi, vir in ſcripturis divinis ſtudioſus & eruditus, vita & converſatione devotus, & beatæ Mariæ ſemper virginis amator præcipuus. Scripſit pro inſtructione ſimplicium fratrum non ſpernenda opuſcula. De quibus feruntur ſubjecta.

De contemptu mundi *a*)	lib. IV.	*Qui ſequitur me, non.*
Sermones ad novicios	lib. III.	*Ecce quam bonum & quam jo-*
Sermones ad fratres	lib. I.	*Qui non renuntiaverit. (cun.*
Dialogus noviciorum:	lib. I.	*Rogo te Pater chariſſime.*
De vita ſolitaria	lib. I.	*Chariſſime cum eſſes in.*
De tribus tabernaculis	lib. I.	*Eſt ſcriptum in Prophe.*
De vera compunctione	lib. I.	*Flete mecum omnes amici.*
Hortulus roſarum	lib. I.	*Cum ſancto ſanctus eris.*
Vallis liliorum,	lib. I.	*Ego flos campi, & lilium.*
Alphabetum monachi,	lib. I.	*Vias tuas Domine demon.*
Conſolatio pauperum,	lib. I.	*Conſolamini conſolamin.*
Epitaphium monachi	lib. I.	*Via juſtorum recta fa.*
Qualis debeat eſſe monachus	lib. I.	*Audi religioſe mona.*
Manuale parvulorum	lib. I.	*Sinite parvulos veni.*
Doctrinale juvenum	lib. I.	*Fili à juventute tua ex.*
De contemptu mundi, alius	lib. I.	*Dominus regit me & nihil.*
Epiſtolarum ad diverſos	lib. I.	*Chariſſime frater liben.*

Et quædam alia. Claruit temporibus Ruperti Bavari Regis Romanorum, & Gregorii Papæ XII. Anno Domini, MCDX.

DCCVIII. NICOLAUS monachus cœnobii ſanctæ crucis in Auſtria, ordinis Ciſtertienſis, natione Germanus, vir in divinis ſtudioſus & eruditus, ac veterum lectione dives, ingenio excellens, & clarus eloquio. Scripſit quædam non ſpernendæ utilitatis opuſcula, quibus ingenii ſui memoriam ad poſteros transmiſit. E quibus feruntur ſubjecta. Opus non abjiciendum in laudem beatiſſimæ Dei genitricis & virginis Mariæ, prædicatoribus utile, quod prænotavit

Imaginem ſanctæ Mariæ	lib. III.	*Nomen virginis Mariæ.*
Sermones varii	lib. I.	

Cætera, etſi multa feruntur quæ compoſuit, ad nos minime venerunt.

DCCIX. BARTHOLOMÆUS *de Urbino*, ordinis fratrum heremitarum ſancti Auguſtini, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, & ſecularium literarum non ignarus, operum ſanctorum patrum diligens perſcrutator. Scripſit non ſpernenda volumina, de quibus feruntur ſubjecta.

y) Trithemius libro de ſcript. German, c. 146. de hoc Haſelbachio: *Scripſit in Eſaiam multa volumina, quæ neſcio ſi omnia reperiantur.*

z) In eodem libro de ſcript. Germ. c. 148. Trithemius notat, quod duo feruntur hujus nominis, ambo de Kempis, ambo regulares in monte S. Agnetis, ambo ingenio præſtantes, & ambo varia cudentes opuſcula. Quorum primus temporibus magiſtri Gerardi magni A. 1384. defuncti (de quo ſupra c. 656.) ad religionem converſus, alter Trithemii temporibus proprior (A. 1471. defunctus.) *Et forſan primo*, inquit, *nonnulla ſunt adſcripta quæ ſecundus feciſſe putatur.*

a) Hoc eſt laudatiſſimum illud opus *de imitatione CHRISTI* quod Kempiſio vindicant Jo. Bollandus, Georgius Heſerus, Jo. Fronto & alii. Licet fuerunt qui illud referre voluere ad S. Bernhardum, vel Jo. Gerſonem, vel Abbatem Vercellenſem Joannem Geſſen, vel Gvalterum Hiltonum, aut Petrum de Corbari vel denique Ubertinum de Ilia.

subjecta. Ex opusculis sancti Ambrosii & Augustini opus singulari studio secundum alphabeti ordinem in unum comportavit, cui titulum imposuit:

Milleloquium Augustini *b*)	lib. I.
Milleloquium Ambrosii	lib. I.
De bello quoque spiritali	lib. I.

Et alia complura. Claruit temporibus Ruperti regis Romanorum, & Gregorii Papæ duodecimi. Anno Domini, MCDX.

DCCX. FRANCISCUS *de Platea*, *c*) ordinis fratrum minorum sancti Francisci, vir in divinis scripturis eruditus, & tam in jure quam in philosophia seculari notabiliter doctus, ingenio excellens, & declamator sermonum egregius, multa præclara dicitur lucubrasse opuscula, quibus nominis sui memoriam cum laude transmisit ad posteros, de quorum numero subjecta feruntur. *d*) Opus insigne & præclarum, quod prænotavit

De restitutionibus	lib. I.	*Utrum restitutio sit de.*
De censuris	lib. I.	
Sermones varii.	lib. I.	

Cætera vero quæ composuit, ad notitiam nostræ lectionis non venerunt.

DCCXI. PETRUS *de Candia*, natione Cretensis, *e*) ordinis fratrum minorum, primo, Episcopus Novariensis, *f*) deinde Mediolanensis Archiepiscopus, postea sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ cardinalis, *g*) & postremo summus pontifex *h*) Alexander quintus nominatus, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in philosophia scholastica magnifice doctus, declamator sermonum celeberrimus, qui olim in gymnasio Parisiensi publicæ scholæ præfuit, & docendo ac scribendo magnas & ingentes laudes acquisivit. De cujus elegantissimis opusculis extant luculenti utilesque commentarii

Super sententias,	lib. IV.
Sermones varii,	lib. I.

Et quædam alia. Moritur ultimo Ruperti regis Romanorum anno, sepultus in conventu minorum Bononiæ. Anno Domini, MCDX. Indict. III.

DCCXII. FRANCISCUS *de Bacone* *i*) patria Catalanus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, conventus Gerundensis, vir in divinis scripturis eruditus, & in philosophia seculari nobiliter doctus, tantum docendo & disputando in Parisiensi universitate valuit, ut *doctor sublimis* cognominatus sit. Scripsit inter alia ingenii sui monimenta opus magnum & insigne ex scriptis sanctorum patrum, declamatoribus sermonum ad populum satis utile, quod prænotare possumus

Repertorium prædicantium	lib. I.
Super sententias quoque	lib. IV.

Fertur præterea & quædam alia scripsisse, sed ad manus nostras non venerunt.

DCCXIII. MICHAEL *Herbrant de Duren*, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, natione Teutonicus sacræ theologiæ lector, & prior conventus Crucennacensis in diœcesi Moguntina, vir doctus & declamator adeo insignis ut non solum in vicino, sed etiam ad remota loca, & cathedrales Ecclesias evocatus omnium admiratione habitus prædicaret. Hic apud Johannem comitem Spanhemensem ultimum magnæ familiaritatis & authoritatis erat, & multa ab eo suo conventui bona obtinuit. Scripsit inter cætera, elegantes

Sermones de tempore,	lib. I.
Sermones de sanctis	lib. I.
Collationes synodales	lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Ruperti regis Romanorum, & Sigismundi Imp. Anno Domini, MCDX.

DCCXIV. PETRUS *de Spira*, ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & in seculari philosophia magnifice doctus, ingenio præstans, & clarus eloquio, in declamandis sermonibus ad populum celeberrimæ opinionis. Scripsit quædam præclara opuscula quibus nominis sui memoriam ad posteros transmisit. E quorum numero feruntur:

Sermones de tempore	lib. I.
Sermones de sanctis	lib. I.
Super libros Ethicorum	lib. VIII.

Alia vero quæ composuit, ad notitiam nostræ lectionis nondum venerunt.

DCCXV. REINHARDUS *de Frontboven*, nttione Teutonicus, ordinis (ut ferunt) fratrum prædicatorum, vir in divinis studiosus & longa exercitatione peritus scripturis, & secularis litera-

 turæ

b) Opus cœptum ab Augustino de Ancona, supra, c. 555.

c) Patria Cremonensis clarus circa A. 1443. Vide Franciscum Arisium T. I. Cremonæ litteratæ, Paris. 1702. fol. p. 304.

d) Ejusdem de usuris & de excommunicationibus prodiere Paris. A. 1476. Ejusd. de restitutionibus, censuris Eccles. & de usuris, in tractatu tractatuum Juris T. XIV.

e) Non Candiam Cretæ sed Italiæ in comitatu Canevesano diœceseos Vercellensis esse Alexandri V. patriam, docet Lazarus Augustinus Cotta in Museo Novariensi edito Italice Mediolani 1701. fol. p. 47. seq.

f) A. 1388. *g*) 1405. *h*) 1409.

i) defunctus A. 1372. Vide Nic. Antonium Bibl. Vet. Hispan. T. 2. p. 114.

turæ non ignarus. Scripsit prædicatoribus verbi Dei non abjicienda opuscula, quibus nomen suum etiam posteris notificavit. E quibus ego vidi tantum:

Sermones de tempore lib. I.
Sermones de sanctis lib. I.

De aliis nihil vidi. Claruit *k*) (ut sui dicunt) in conventu Confluentino, ubi & mortuus est.

DCCXVI. JOHANNES *Capreolus*, ordinis fratrum prædicatorum, patria Tolosanus vir in scripturis sanctis eruditus, & in disciplinis Aristotelicæ philosophiæ egregie doctus, ingenio acutus, & ad disputandum satis idoneus, dictorum sancti Thomæ Aquinatis propugnator & defensor accerrimus. Scripsit ingenii sui monimenta clarissima, quibus nomen suum notificavit. E quibus extant multa volumina

Super sententias lib. IV.
Et sermones varii lib. I.

Ac quædam alia. Claruit sub Sigismundo Imp. Anno Domini, MCDXV.

DCCXVII. HENRICUS *de Cosueldia*, natione Teutonicus, ordinis Carthusiensis prior domus sanctæ Mariæ, prope montem divæ Gertrudis in Hollandia, vir in divinis scripturis eruditissimus, vita & conversatione devotus, & magnæ famæ, ingenio subtilis, & clarus eloquio, declamator quoque sermonum celeberrimus. Scripsit multa præclara volumina, quorum devotis fratribus & suæ salutis amatoribus utilis frequentatio judicatur. E quibus subjecta feruntur.

In Exodum mystice lib. I.
In Epistolam Pauli ad Roman. lib. I.
De tribus votis substantialibus lib. II. *Nolite diligere mundum.*
Contra vitium proprietatis, lib. I.
De tribus custodiis monasticis. lib. I.
De institutione novitiorum, lib. I.
Circumcisiorum mysticum lib. I.
De sacramento altaris, lib. I.
De annuntiatione dominica lib. I.
Eulogium Pauli heremitæ, lib. I.
Sermones de tempore lib. I.
Sermones de sanctis, lib. I.
Epistolarum ad diversos lib. I.

Et alia complura. Guilhelmi Parisiensis Episcopi arduum opus de universo *l*) corporeo & incorporeo seu spiritali, mira industria perlustrans, brevi compendio pulchre conclusit. Moritur in domo Vallis gratiæ prope Brugas visitationis actu salubriter occupatus temporibus Sigismundi Imp. Anno Domini, MCDX. Indictione III. VII. Idus Julii.

DCCXVIII. HENRICUS *de Hachenburg*, ordinis fratrum prædicatorum, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis magnifice exercitatus & probe instructus, in declamandis ad populum sermonibus excellentis ingenii & celeberrimæ opinionis. Scripsit pro directione simplicium sacerdotum non abjicienda volumina. E quibus extant:

Sermones de tempore lib. I. *Ego veniam & curabo,*
Sermones de sanctis, lib. I.

Claruit (ut sui ferunt) in conventu Confluentino, ubi varia composuit.

DCCXIX. JORDANUS ordinis fratrum S. Augustini de heremo, natione Teutonicus, vir devotus, & scripturarum divinarum explanator & interpres egregius, in declamandis sermonibus excellentissimi ingenii. Scripsit plures elegantes & devotis fratribus utiles tractatus, quibus nominis sui memoriam posteris reliquit. E quibus tamen pauca in manus nostras pervenerunt. Feruntur autem ista:

In Apocalypsin Johannis, lib. I.
Apologia ordinis sui, lib. I.
De passione domini lib. I. *Inspice & fac secundum ex.*
Sermones de tempore lib. I.
Sermones de sanctis lib. I. *Ecce dabit voci suæ vo.*
Quadragesimale, lib. I.
Quæstiones variæ. lib. I.

Et alia multa. Claruit sub Ruperto rege. Anno Domini, MCDX.

DCCXX. PETRUS Episcopus novæ *m*) civitatis, natione Italus ex oppido *Bruniquelli*, ordinis fratrum heremitarum S. Augustini, vir in divinis scripturis eruditissimus & secularium literarum non ignarus, ingenio præstans & eloquio clarus, edidit magnæ utilitatis plura opuscula, quibus magnifice exercitato ingenio memoriam sui posteris demandavit. E quibus feruntur subjecta. Opus quoddam insigne, in quo omnes novi & veteris testamenti historias ad alphabeti ordinem redegit, & ad singulas materias disposuit.

Super

k) A. C. 410. ut in libro de script. Germ. c. 151. Trithemius tradit.
l) supra, c. 480. *m*) in Latio. *Possevin.*

Super sententias,	lib. IV.
In proverbia Salomonis,	lib. I.
In Ecclesiasten etiam,	lib. I.
In Cantica canticorum,	lib. I.

Et alia multa. Præterea vero totam ferme Bibliam optimis commentariis exornasse dicitur. Claruit sub Ruperto rege Romanorum. Anno Domini, MCDX.

DCCXXI. LAURENTIUS *Justinianus*, natione Venetus, ordinis Cælestini, & Venetus postea patriarcha, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, moribus & vita insignis, cum divitias & honores hujus mundi habere quam maximos potuisset, omnia pro Christi amore contemnens, ordinem præfatum ingressus est, in quo magna religione & abstinentia coruscans, ad ædificationem simplicium devotissima opuscula edidit, quorum tituli feruntur subjecti.

Lignum vitæ,	lib. I.
De disciplina monastica,	lib. I.
De connubio verbi & animæ,	lib. I.
De agone Christi,	lib. I.
De interiori conflictu,	lib. I.
De complanctu Ecclesiæ,	lib. I.
De sacramento altaris,	lib. I.
De vita solitaria,	lib. I.
De contemptu mundi,	lib. I.
De sermone Domini in cœna,	lib. I.
De officio pastorali,	lib. I.
De obedientia quoque	lib. I.
De gradibus perfectionis,	lib. I.
Sermones XL.	lib. I.

Claruit temporibus Ruperti regis Romanorum. Anno Domini, MCDX. *n)* Sepultus est Venetiis in Ecclesia cathedrali. Ad cujus tumbam multa miracula divinitus fiunt. Ejus vitam Bernhardus Justinianus nepos ipsius luculenter descripsit.

DCCXXII. AUGUSTINUS *de Roma*, ordinis fratrum heremitarum S. Augustini, prior generalis, vir in divinis scripturis studiosissimus & valde eruditus, atque in seculari philosophia nobiliter doctus, ingenio præstans & clarus eloquio. Scripsit multa egregia volumina, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis transmisit. E quibus extant:

Super sententias,	lib. IV.
In Epistolas Pauli omnes,	lib. XIV.
In Apocalypsin Johannis,	lib. I.
De libero arbitrio,	lib. I.
De peccato originali,	lib. I.
De Christo & Ecclesia,	lib. I.
De charitate Christi erga electos,	lib. I.
De perfecta justitia Ecclesiæ,	lib. I.
De potestate Papæ,	lib. I.
Super lib. Ethicorum,	lib. VIII.

Alia insuper multa scripsisse dicitur, sed ad notitiam meam non venerunt. Claruit temporibus Sigismundi Imp. & Johannis Papæ XXIII. Anno Domini, MCDX. *o)*

DCCXXIII. BALDUS Perusinus, Bartholi de Saxoferrato *p)* quondam auditor atque discipulus, jureconsultus omnium sui temporis celeberrimus, & in seculari quoque philosophia nobiliter doctus, ingenio acutus, sensu profundus, consilio cautus & stabilis. Scripsit multa in utroque jure præclara opuscula, quibus nomini suo æternam apud posteros memoriam comparavit. De quorum numero subjecta feruntur

Super Codice,	lib. IX.
Super. ff. veteri,	lib. XXIV.
Super. ff. novo,	lib. XII.
Super. ff. infortiati,	lib. XIV.
Super Institutis,	lib. IV.
De usu feudorum,	lib. I.
Super Autentic.	lib. I.
Super secundo Decretalium,	lib. I.
Additiones Speculi,	lib. I.
Consilia multa,	lib. I.

Et alia complura. Moritur temporibus Sigismundi Imperat. Anno Domini, MCDXXIII. *q)*

n) defunctus A. 1454. Vide Bollandum Act. Sanctor. T. I. Januar. p. 549. seq. ubi vita à Bernhardo Justiniano scripta, additis Bollandi notis.

o) defunctus A. 1445. Vide Possevinum, qui Commentarios in Epistolas Pauli & Apocalypsin, Augustini non Romani sed Anconitani esse suspicatur. *p)* de quo supra c. 637.

q) imo 1400. ætatis 80. 28. April. Vide Augustinum Oldoinum de scriptoribus Perusinis p. 38.

Indict. prima. Papiæ in conventu fratrum minorum sancti Francisci, mense Julio cum honore sepultus.

DCCXXIV. ANGELUS *Perusinus*, Baldi supradicti frater, & studiorum ejus comes & socius, in jure civili doctissimus, ingenio clarus, fama & opinione apud jureconsultos celeberrimus, multa etiam in sua facultate volumina composuit, quibus monimenta ingenii excellentis constituens, memoriam sui nominis ad multorum notitiam destinavit. E quorum numero elegantissima feruntur commentaria:

Super Codice,	lib. IX.
Super. ff. veteri,	lib. XXIV.
Super. ff. novo,	lib. XII.
Super. ff. Infortiati,	lib. XIV.
Super Institutis	lib. IV.

In toto siquidem corpore juris civilis, & alia quædam lucubrasse dicitur. Moritur temporibus Sigismundi Imp. eodem anno quo Baldus frater ejus. Anno Domini, MCDXXIII. r) Indictione prima.

DCCXXV. PETRUS *de Ancarano*, s) natione Italus, patria Bononiensis, Baldi Perusini quondam auditor, vir in utroque jure peritissimus, & Aristotelicæ philosophiæ non ignarus, qui & si uxoris vinculo fuerit colligatus, & re familiari occupatus, semper tamen in literarum studio versans, multa in utroque jure opuscula edidit, quibus nomen suum cum gloria ad posteros transmisit. E quorum numero feruntur.

Super Decretalibus,	lib. V.
Super VI. Decretalium,	lib. I.
Super Clementinis,	lib. I.
De regulis juris,	lib. I.
Super. ff. veteri,	lib. XXIV.
Super. ff. novo,	lib. XII.
Consilia plura,	lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Sigismundi Imperat. Anno Domini, MCDX. compater Francisci de Zabarellis.

DCCXXVI. VINCENTIUS *Gruner*, natione Teutonicus, t) vir in divinis scripturis eruditus, & in seculari philosophia nobiliter doctus, ingenio clarus, sermone scholasticus. Edidit non spernendæ lectionis opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis cum gloria transmisit. E quibus extat lectura notabilis, quam in novella plantatione Liptzensis gymnasii coram scholaribus publice scripsit & legit.

Super officio missæ.	lib. III.	*Ad honorem benedictæ.*
Quæstiones disputatæ,	lib. I.	

Et quædam alia. Claruit tempore translationis universitatis Pragensis in Liptzen. Misnensis Marchionatus provinciam, quam Alexander Papa quintus confirmans privilegiis dotavit. Anno Domini, MCDX.

DCCXXVII. JOHANNES *de Aurbach*, u) natione Teutonicus, Presbyter Ecclesiæ Bambergensis, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, ingenio clarus, sermone scholasticus. Edidit non floccipendendæ authoritatis opuscula, quibus memoriam sui nominis posteris reliquit. E quibus ego vidi tantum opus præclarum

De sacramentis Ecclesiæ	lib. I.	*Ad laudem Dei animarum.*

De cæteris nihil vidi. Claruit in civitate Bambergensi, & varia conscripsit opuscula.

DCCXXVIII. DIONYSIUS *de Burgo sancti sepulchri*, x) ordinis fratrum heremitarum divi patris Augustini, vir in divinis scripturis doctus, & in secularibus literis eruditissimus, ingenio subtilis & disertus eloquio. Scripsit in utraque literatura non contemnenda opuscula, quibus ingenii sui posteris perpetua monimenta reliquit. E quibus subjecta feruntur. Commentarii perpulchri & elegantes

Super Valerio Maximo.	lib. I.
Super Metamorphoseos,	lib. I.
Super operibus Vergilii,	lib. I.
Super tragœdiis Senecæ,	lib. I.
Super Politicorum,	lib. I.
Super Rhetoricorum,	lib. I.

Et

r) Florentiæ defunctum A. 1423. vel 1424. ætat. 75. notat Oldoinus p. 19.

s) *ancora juris* in Epitaphio dicitur quod extat Bononiæ in templo S. Dominici. Vide Forsterum in Historia juris Civilis p. 664.

t) patria Zwickaviensis, Doctor Pragensis, cujus precibus Fridericus Bellicosus Dux, & postea Elector Saxoniæ fundavit Academiam Lipsiensem. A. 1403. Vide centuriam scriptorum à Madero editam c. 27. Georg. Fabricii Origg. Saxon. lib. VII. pag. 687. Joach. Felleri τοῦ μακαρίτου Cygnos quasimodogenitos c. 1. Jo Jacobi Vogelii Annales Lipsienses p. 48.

u) male *Ausbach* apud Possevinum in Apparatu, & Heidenreichium p. 359. pandect. Brandenburg. qui tamen *Aurbachium* recte habet p. 355.

x) *Burgum sancti sepulchri*, civitas ducatus Spoletini in Italia.

Et quædam alia. Fabulas insuper omnes ad tropologicum sensum jocundum reduxit. Claruit temporibus Sigismundi Imperatoris, Anno Domini, MCDXII.

DCCXXIX. PETRUS *de Aliaco*, Episcopus Cameracensis, & sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ cardinalis, Parisiensis gymnasii quondam cancellarius, præceptor Johannis de Gerson, vir in divinis scripturis eruditissimus & in secularibus literis, maxime in philosophia Aristotelica nobiliter doctus, ingenio excellens & clarus eloquio, declamator quoque sermonum egregius. Scripsit multa præclara volumina, quibus memoriam nominis sui & ingenii posteris reliquit. De quibus reperi subjecta.

Super sententias	lib. IV.	*Quænam doctrina hæc.*
De laude sanctæ scripturæ,	lib. I.	*Super hanc petram ædifi.*
In principium Marci	lib. I.	*Quænam doctrina hæc.*
De stabilitate Ecclesiæ	lib. I.	*Utrum Petri Ecclesia le.*
Speculum considerationis,	lib. III.	*Quisquis qui à mundi.*
Compendium contemplationis,	lib. III.	*Quoniam multi sapientes.*
De spiritali scala	lib. I.	*Quatuor sunt spirita.*
In Psalterio breviter	lib. I.	*Verbum abbreviatum fa.*
In Psal. LXX. meditationes	lib. I.	*Terret me, Domine Deus.*
De legibus & sectis,	lib. I.	
De concilio generali,	lib. I.	
Expositionis Psalmi LXX.	lib. I.	*Postulavit charitas.*
In Psal. XLII. meditationes,	lib. I.	*Summe sacerdos tu.*
In cantica canticorum,	lib. I.	*Osculetur, &c. Iste liber.*
In septem Psalmos pœnitentiales	lib. I.	*Vera pœnitentia velut.*
De oratione dominica	lib. I.	*Sic ergo orabitis: Pater.*
Super eadem, anagogice	lib. I.	*Pater noster qui, &c. O pater.*
Super Ave Maria,	lib. I.	*Cogitanti mihi ô sanctissi.*
Super magnificat	lib. I.	*Summa Trinitatis.*
In canticum Zachariæ,	lib. I.	*Dicturi de cantico Zac.*
In canticum Simeonis,	lib. I.	*Accedit ultimo canticum.*
De electione Papæ	lib. I.	
De exercitio spiritali	lib. I.	*Anima devota cupiens ad.*
De duodecim honoribus Joseph	lib. I.	*Si colligimus in unum.*
De anima & accidentibus ejus	lib. I.	*Veterum tradit auctori.*
Concordiam theologiæ & astronomiæ	lib. II.	*De concordia Theologiæ.*
De sacramentis Ecclesiæ	lib. I.	*Quoniam me sæpius rogasti.*
Sermones varios	lib. I.	
Epistolas plures ad diversos.	lib. I.	

Et quædam alia. Claruit tempore concilii Constantiensis, cui etiam personaliter interfuit. Anno Domini, MCDXVI. *y)*

DCCXXX. NICOLAUS *Clemangis* archidiaconus *z)* Bajocensis, vir in divinis scripturis eruditus, & in secularibus literis nobiliter doctus, metro excellens & prosa, in gymnasio Parisiensi magisterium sacræ paginæ consecutus, magnam eruditionis suæ evidentiam dedit.

Scripsit utroque stylo multa præclara volumina quibus luculentissimi ingenii sui memoriam reliquit. De quibus subjecta feruntur. Ad Dominum Petrum de Aliaco Episcopum Cameracensem, & cardinalem supradictum opus insigne quod prænotavit.

De fructu heremi.	lib. I.
De corrupto Ecclesiæ statu,	lib. I.
De novis festivitatibus	lib. I.
De materia schismatis	lib. I.
Epistolarum ad diversos	lib. I.

Et alia multa. Claruit temporibus Sigismundi Imperatoris, & concilii Constantiensis. Anno Domini, MCDXVII. *a)*

DCCXXXI. JOHANNES *Dominici*, tituli sancti Sixti Cardinalis, *Ragusinus* vulgariter nuncupatus, patria Florentinus, ordinis fratrum prædicatorum, qui à Gregorio Papa XII. pro unione ad concilium Constantiense missus fuit, vir in divinis scripturis eruditus, & secularium literarum non ignarus, in declamandis sermonibus ad populum excellentis ingenii. Scripsit quædam præclara volumina, quibus nomen suum posteris notificavit. De quibus subjecta feruntur.

In Ecclesiasten,	lib. I.
In Cantica canticorum,	lib. I.

y) Obiit Petrus de Alliaco Cameraci A. 1425. De eo copiose viri doctissimi, qui Historiam Concilii Constantiensis tradidere Hermannus ab Hardt & Jacobus Lensant. *z)* Cantor.

a) obiit circa A. 1440. De eo plura Launojus Historia Gymnasii Navarrei parte 2. p. 558. seq. & in diss. de auctore librorum de imitatione Christi p. 7. 19. remarques sommaires p. 10. 19. 56. seq. &c. Merentur hujus eximii scriptoris monumenta accuratiore editione lectoribus commendari.

In Evangelium Matthæi	lib. I.	
Super Magnificat	lib. I.	
In Epistolam ad Romanos	lib. I.	
Lucula noctis prænotatus,	lib. I.	
Itinerarium devotionis	lib. I.	
De amore charitatis,	lib. I.	*Si linguis hominum loquar.*
Sermones de tempore,	lib. I.	
Sermones de sanctis	lib. I.	
Sermones per quadragesimam,	lib. I.	*Beatus vir qui non abiit.*

Et quædam alia. Moritur in concilio Constantiensi sub Sigismundo Imp. Anno Domini, MCDXVIII. Indict. XI. *b)*

DCCXXXII. JOHANNES Episcopus Lombariensis, *c)* natione Teutonicus, patria Basiliensis, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in seculari philosophia egregie doctus, ingenio præstans, & clarus eloquio, declamator sermonum celeberrimus, edidit non contemnendæ lectionis opuscula, quibus memoriam sui nominis *d)* ad posterorum notitiam cum laude transmisit. E quorum numero præcipua feruntur.

Super sententias	lib. IV.
Sermones diversi	lib. I.

Et quædam alia. Multas præterea orationes & collationes fecisse dicitur ad clerum, sed & coram summo pontifice, ac cœtu cardinalium, quos ego non vidi.

DCCXXXIII. JOHANNES *Zacharias*, natione Teutonicus, patria Erfordensis, vir in divinis scripturis studiosus & valde eruditus, secularis quoque philosophiæ interpres egregius, ingenio subtilis, & disputator acutissimus, in declamandis sermonibus tam ad clerum quam populum peridoneus. Scripsit quædam præclara opuscula, quibus nomen suum notificavit. E quibus feruntur:

Super sententias	lib. IV.
In Genesim	lib. I.
In Exodum,	lib. I.
In Leviticum.	lib. I.
In Epistolas Pauli	lib. XIV.
Sermones varii	lib. I.

Et quædam alia. Claruit sub Sigismundo Imperatore & in concilio Constantiensi disputando contra hæreticos magnifice laudatus est. Anno Domini, MCDXX. *e)*

DCCXXXIV. ANTONIUS *de Butrio*, natione Italus, patria Bononiensis, jureconsultus omnium suo tempore facile celeberrimus & in aliis scripturis tam divinis, quam humanis egregie doctus, ingenio & eloquio clarus, acnon minus honesta conversatione quam doctrina venerabilis, edidit in jure plura opuscula, quibus nominis sui memoriam posteris reliquit. E quorum numero subjecta feruntur.

Super Decretalibus	lib. V.
Super Clementinis	lib. I.
Repertorium juris canonici	lib. I.
Rerpertorium juris civilis	lib. I.
Consilia elegantissima	lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Sigismundi Imp. & Concilii generalis Constantiensis. Anno Domini, MCDXVII. *f)*

DCCXXXV. GABRIEL *de Spoleto*, ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini, vir in divinis scripturis eruditus, & secularium literarum non ignarus, ingenio excellens, & declamator sermonum egregius. Scripsit nonnulla commendanda opuscula, quibus notitiam vivacis ingenii sui etiam posteris ostendit. Sed ego nullum eorum hucusque videre promerui. Feruntur tamen ejus præcipui

Adversum hæreticos	lib. I.
Adversum fratricellos	lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus concilii Constantiensis, & Sigismundi Imp. Anno Domini, MCDXVII.

DCCXXXVI. FRANCISCUS *de Zabarellis*, natione Patavinus, Ecclesiæ Romanæ Presbyter cardinalis, vir in jure canonico eruditissimus, & tam in divinis scripturis quam in secularibus literis nobiliter doctus, ingenio subtilis, & clarus eloquio. Scripsit in jure non spernenda opuscula, quibus nominis sui memoriam ad posteros transmisit. De quorum numero ista feruntur.

In Decretalibus	lib. I.

In

b) Ab Alfonso Ciacconio in vitis Cardinalium p. 1068. obitus ejus refertur ad A. 1420.

c) in Gallia in Archi-Episcopatu Tolosano.

d) claruisse circa A. 1410. notat Trithemius c. 156. de script. Germ.

e) Concilium Constantiense jam finitum mense Maj. A. 1418. Sed Johannem Zachariam adhuc A. 1430. alii scribunt vixisse.

f) jam A. 1408. nonis Octobris Bononiæ defunctum scribit Valentinus Forsterus de Viris JCtorum III. 31.

In Clementinis	lib. I.	*Novum nihil esse una.*
De horis canonicis	lib. I.	*Repetiturus decretalem.*

Repetitiones variæ. Et alia plura. Claruit in concilio Constantiensi sub Sigismundo Imperatore, Anno Domini, MCDXVIII. *g)* Ubi & moritur sepultus apud minores. In cujus laudem Poggius orationem habuit.

DCCXXXVII. PETRUS *Maurocenus*, patricius Venetus, sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ Episcopus cardinalis, vir in divinis scripturis, & in jure canonico doctissimus, & secularium literarum non ignarus, ingenio præstans, sermone compositus, vita & conversatione insignis. Fertur multa præclara cudisse opuscula, in quibus vivacitas ingenii ejus relucere dinoscitur. Sed, ego usque in præsens nihil eorum videre commerui. Fertur ejus insigne volumen.

Super VI. decretalium	lib. I.

Et variæ determinationes. Claruit in concilio Constantiensi personaliter, sub Sigismundo Imp. Anno Domini, MCDXVIII. *h)*

DCCXXXVIII. NICOLAUS *Dinckelspule*, natione Teutonicus, Wienensis gymnasii in Austria decus & rector, in scripturis sanctis doctissimus, & in seculari philosophia multum eruditus, ingenio clarus, sermone scholasticus, vita & conversatione insignis. Scripsit multa & præclara volumina, quibus nomen suum ad posteros cum gloria transmisit. E quorum numero subjecta feruntur:

Super sententias	lib. IV.	
Quæstiones sententiarum	lib. I.	
De septem donis Spiritus sancti	lib. I.	
De decem præceptis	lib. I.	*Scribitur Matthæi XXII.*
Super oratione dominica	lib. I.	*Si quid petieritis Patrem.*
De octo beatitudinibus	lib. I.	*In Evangelio quod legitur.*
De tribus partibus pœnitentiæ	lib. I.	
De octo vitiis capitalibus	lib. I.	
De septem peccatis mortalibus,	lib. I.	*Notandum quod ut dicit.*
De præcepto charitatis	lib. I.	*Duo sunt præcepta char.*
De peccatis linguæ	lib. I.	*Consequenter dicendum est.*
Sermones de tempore	lib. I.	
Sermones de sanctis	lib. I.	
Sermones morales,	lib. I.	

Et alia plura. Claruit personaliter in concilio Constantiensi missus ab universitate Vienensi, sub Sigismundo Imperatore. Anno Domini, MCDXX.

DCCXXXIX. PETRUS *de Rosenhem* monachus Mellicensis cœnobii in Austria, ordinis sancti Benedicti, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & in secularibus literis magnifice doctus, philosophus & poeta præcellens, ingenio promptus & clarus, edidit tam carmine quam prosa non abjicienda opuscula, quibus ingenium suum probe exercitavit. E quibus opus metricum *i)* quod scripsit *Nicolao Dinkelspule* persuadente & rogante, ad dominum *Brandam* cardinalem sancti Clementis legatum Apostolicum in Austria super totius Bibliæ capita, quod prænotavit

Roseum memoriale divinorum	lib. I.	*Astripotens cælum terram.*
Historia temporum notabilis	lib. I.	
Sermones varii,	lib. I.	

Claruit temporibus concilii Constantiensis. Anno Domini, MCDXX. *k)* & multa ac varia composuit.

DCCXL. RAPHAEL *Fulgosius*, natione Placentinus, vir in utroque jure *l)* doctissimus, & secularis philosophiæ præceptis probe instructus, ingenio excellens, consilio cautus & stabilis, in jure civili quædam præclara volumina edidit, quibus vim & vivacitatem ingenii sui etiam posteris ostendit. E quibus subjecta feruntur:

Super Codice,	lib. X.
Super. ff. veteri	lib. XXIV.
Super. ff. novo.	lib. XII.
Consilia multa	lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus concilii Constantiensis, & Sigismundi Imper. Anno Domini, MCDXVI.

DCCXLI. JOHANNES *de Palomar m)* Barcinonensis Ecclesiæ Archidiaconus, doctor decretorum insignis, & tam in divinis scripturis quam in secularibus literis nobiliter doctus, ingenio subtilis

g) obiit Constantiæ A. 1417. ætat. 78. 6. Nov. sepultus Patavii. Vide Ciacconium p. 1090. seq.
h) obiit A. 1424. 11. August. id. p. 1073.
i) Elegis distichis succinctum opusculum vocat Sixtus Senensis. Vidit lucem Argentorati 1544.
k) Sic etiam Trithemius c. 160. de Script. Germ. Apud Sixtum Senensem male excusum 1440.
l) in Epitaphio ejus, quod Patavii in templo S. Antonii legitur,
Consuluit nemo melius fulsitque docendo Cæsareas leges juraque Pontificum.
m) aliis *Joannes Polemar*, qui A. 1433. interfuit Concilio Basileensi. Vide Nic. Antonium lib. X. Bibl. veteris Hispanæ cap. 4.

ſubtilis, ſermone ſcholaſticus, vita & converſatione præclarus, edidit non ſpernendæ lectionis opuſcula, quibus nomen ſuum ad notitiam poſteritatis tranſmiſit. E quibus extat tractatus inſignis ad Johannem abbatem monaſterii Scotorum ordinis divi Benedicti Wienenſis,

De abſtinentia carnium lib. I. *Surgent in judicio filii.*
Sermones & quæſtiones.

Cætera quæ compoſuit ad notitiam noſtræ lectionis minime venerunt. Claruit in gymnaſio Wienenſi in Auſtria, & multa compoſuit temporibus Sigismundi Imp. Anno Domini, MCDXX.

DCCXLII. RAAHAEL *Cumanus, n)* juris civilis inſignis profeſſor & celeberrimus interpres, ingenio excellens, & præſtans conſilio, cujus apud jureconſultos non minima authoritas eſt. Scripſit in ea facultate quædam præclara opuſcula, quibus memoriam ſui nominis ad poſteros tranſmiſit. E quibus iſta feruntur:

Super Codice lib. IX.
Super. ff. veteri. lib. XXIV.
Conſiliorum quoque lib. I.

Et complura. Claruit ſub Sigismundo Imp. Anno Domini, MCDXVI.

DCCXLIII. JOHANNES *de Teneramunda*, ordinis Carthuſienſis prior domus Sillimaci in Sabaudia, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & valde eruditus, vita & converſatione devotus, ingenio clarus, ſermone compoſitus, edidit ad ædificationem religioſorum fratrum valde utilia opuſcula, quibus non ſolum tunc præſentes, ſed etiam poſt ſe futuros ad amorem Dei erudivit. Et ſunt iſta:

De notitia Dei, lib. I.
De natura & lapſu hominis, lib. I.
De reparatione lapſi, lib. I.
De amore Dei, lib. I.
De gaudio hominis, lib. I.
De Sacramento altaris, lib. I.
De fide Chriſtiana, lib. I.
De honore Dei, lib. I.
De conceptione ſanctæ Mariæ, lib. I.

Alia quoque multa eleganter compoſuit, quæ ad notitiam meam non venerunt. *o)*

DCCXLIV. GASPARINUS grammaticus celeberrimus, patria Pergomenſis *p)* ex Barziza ruſculo natus, vir in ſecularibus literis eruditiſſimus, philoſophus & rhetor præſtantiſſimus ingenio ſubtilis, eloquio diſertus, qui latini ſermonis elegantiam ſemimortuam ab inferis reſuſcitavit. Scripſit multa in ea facultate præclara opuſcula, quibus nominis ſui memoriam poſteris reliquit. E quibus extant:

De orthographia, lib. I.
Epiſtolarum ad diverſos lib. I. *Gaudeo plurimum ac la.*
Orationes variæ, lib. I.
In Epiſtolas Ciceronis, lib. I.
In eundem de officiis, lib. I.
In eundem de oratore, lib. I.
In eum de ſenectute lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Concilii Conſtantienſis, & Sigismundi Imp. Anno Domini, MCDXX.

DCCXLV. ANTONIUS *Januenſis*, ordinis fratrum heremitarum S. Auguſtini vir in divinis ſcripturis eruditus, & juris canonici profeſſor, & celeberrimus interpres, ingenio præſtans & clarus eloquio. Scripſit quædam non ſpernendæ lectionis opuſcula, quibus nomen ſuum cum laude tranſmiſit ad poſteros. Sed ego nullum eorum videre merui, præter illud quod prænotatur, compendium

Figurarum moralium, lib. I. *Religioſis viris in Chriſto.*

Cætera ad me non venerunt. Claruit perſonaliter in generali concilio Conſtantienſi, ſub Sigismundo Imp. Anno Domini, MCDXVIII.

DCCXLVI. JOHANNES *de Imola, q)* patria Bononienſis, utriusque juris celeberrimus doctor, ingenio excellens & clarus eloquio, cujus eruditio & eloquentia ſuo tempore totam Italiam magnifice illuſtrarunt. Fertur in utroque jure multa præclara volumina edidiſſe, quorum authoritas apud hujuſce facultatis profeſſores maximis laudibus attollitur. De quibus ſubjecta in primis feruntur,

Super tribus lib. Decretalium lib. III.
Super VI. Decretalium, lib. I.
Super Clementinis. lib. I.

Super

n) Comenſis potius, nam in ejus Epitaphio Patavii ad D. Juſtinum:
Hunc Raimunda domus, hunc Comus patria lugent.

o) A. 1439. adhuc vixiſſe notat Poſſevinus.

p) Bergomenſis, cujus de eloquentia ſcriptum cum Fliſco de modis loquendi impreſſum, & Vocabularium Venetiis 1554. editum, Simlerus memorat.

q) Baldum ſenem audivit.

Super. ff. Infortiati lib. XIV. *Antequam veniamus ad.*
Super. ff. novo,

Et quædam alia. Moritur Bononiæ temporibus Sigismundi Imper. & Eugenii Papæ IV. Anno Domini, MCDXXXVI. Indict. XIV. *r*)

DCCXLVII. ANTONIUS *de Parma* ordinis Camaldulensis prior generalis, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularis literaturæ non ignarus, ingenio excellens, eloquio compositus, in declamandis sermonibus ad populum satis idoneus, scripsit ad directionem prædicatorum verbi Dei nonnulla præclara opuscula, quibus nomen suum notificavit. E quibus præcipua feruntur:

Sermones de tempore, lib. I. *Cum appropinquasset.*
Sermones de sanctis, lib. I.
Sermones per quadragesimam, lib. I.

Et quædam alia. Claruit personaliter in concilio Constantiensi sub Sigismundo Imper. Anno Domini MCDXX.

DCCXLVIII. LEONARDUS *Aretinus*, philosophus, orator & historicus insignis, ac vir undecunque doctissimus, græci & latini sermonis peritus, primum Innocentii septimi, Gregorii duodecimi, Alexandri V. & Johannis XXIII. pontificum Romanorum usque ad concilium Constantiense secretarius, ac deinde à senatu Florentino accitus cancellarius generalis constituitur, in quo officio usque ad finem vitæ cum magna fidelitate & authoritate permansit. Scripsit inter cætera:

Dialogorum insigne opus, lib. I.
Historiam sui temporis, lib. I.
De bene gestis Florentinorum, *s*) lib. XII.
De laudibus Florentiæ, lib. I.
Historiam Gothorum, *t*) lib. IV.
Historiam belli Punici primi, *u*) lib. II.
Vitam Aristotelis, lib. I.
De vita Ciceronis, lib. I.
Epistolarum volumen lib. I.

Alia insuper nonnulla elegantissime composuit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Præterea ex græcis multa transtulit in latinum, videlicet tractatum beati sacerdotis Basilii de instituendis discipulis, *x*) vitam quoque Tiberii & *) Gracci græcorum, Pauli Æmilii, Catonis posterioris ac Sertorii Romanorum, ex Plutarcho transtulit. Libellum quoque Xenophontis de tyranno, Platonis Gorgiam & Phædonem, & quasdam Epistolas, Aristotelis Oeconomicam & Ethicorum & Politicorum libros similiter traduxit. Et alia *y*) quæ ad me non venerunt. Claruit in Concilio Constantiensi personaliter sub Sigismundo Imp. Anno Domini MCDXX. Moritur autem sub Frederico Imperat. tertio, & Eugenio Papa quarto. Anno Domini MCDXLIII. Indict. sexta, VII. Idus Martii, ætatis suæ anno ferme LXXIV.

DCCXLIX. POGIUS *Florentinus* philosophus & rhetor facundus, græco & latino sermone ad perfectum instructus, literarum apostolicarum multis annis scriptor disertissimus. Fertur nonnulla ingenii excellentis composuisse opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis transmisit. Hujus Pogii acerrimus æmulus Laurentius Valla extitit, & varia in eum scripsit, Ipse autem edidit:

De situ Indiæ regionis, lib. I.
In Laurentium Vallam, lib. II.
Epistolarum ad diversos lib. I.
Orationes varias, lib. I.

Et alia complura. Dionysium *z*) Siculum & alios multos græcorum authores latinos fecit. Præterea in Concilio Constantiensi funebres orationes plurimas habuit. Spurcitiarum opus quod *Facetias* prænotavit, ab hoc illustrium virorum catalogo merito censuimus repellendum, quoniam ejus lectio devotos offendit, incautis nocet, carnales inficit. Claruit in concilio Constantiensi personaliter sub Sigismundo Imperatore. Anno Domini MCDXX. *a*)

DCCL. LAURENTIUS *Valla*, Patricius Romanus, grammaticorum hujus ætatis longe prin-

r) A. 1437. 18. Febr. Bononiæ obiisse notat Valentinus Forsterus p. 669. Historiæ Juris. Sed 1436. habet etiam Boissardus I. imag. p. 118. cum aliis Trithemium secutis.

s) Aretino mortuo Historiæ Florentinæ opus supra pectus & corona capiti imposita jussu Reip. à Jannotio Manetto, qui oratione funebri eum celebravit. Vide Jac. Gaddium de scriptoribus non Ecclesiasticis T. I. p. 11. Scripta ejus junctim edere voluit, præmissâ vitâ à Manetto scripta Philibertus de la Mare Senator Divionensis, teste Labbeo Bibl. nova MSS. p. 373. Alia de hoc Aretino scriptores Diarli Veneti (Giornale d' Italia T. IX., p 201. seq.)

t) è Procopii Gothicis libere translatam. *u*) è Polybio. *x*) De gentilium libris cum fructu legendis.

*) Lege: *Tiberii & Caji Gracchorum.* Neque enim Græci sed Romani fuere Graechi, *y*) ut Phalaridis Epistolas.

z) lege Diodorum. Quanquam versionis illius quinque primorum librorum Diodori verus auctor non Pogius sed Joannes Phreas fuisse dicitur. Vide Jo. Lelandum de scriptoribus Britanniæ p. 467.

a) obiit Florentiæ 1439. 30. Octobr. ætat. 78. de cujus vita & in litteras meritis accurate nuper tradidere viri cultissimæ doctrinæ Jo. Baptista Recanati ad Historiam Pogii Florentinam Venetiis Latine primum in lucem editam & Albertus Henricus de Sallengre in Commentariis litterariis Gallice superiore anno vulgatis (*Memoires de literature*) Tomo II.

princeps, philosophus, rhetor & theologus præstantissimus, ingenio subtilis, acer & vehemens, latinam eloquentiam græcæ præferens, multa ad ejus ornatum composuit græci & latini sermonis peritissimus, edidit non spernendæ lectionis opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis cum laude transmisit. E quibus subjecta feruntur:

Elegantiarum	lib. VI.	*Cum mecum sæpe majorum.*
De reciprocatione sui & suus.	lib. I.	*Singularis tu Johannes.*
Epistolarum multarum.	lib. I.	
In Quintilianum quoque	lib. XII.	
Dialectica.	lib. I.	
Panegyricus de vero bono. *b)*	lib. III.	*Instituenti mihi Paule.*
De libero arbitrio. *c)*	lib. I.	*Maxime vellem Garsia.*
Apologus in Pogium *d)*	lib. I.	*Audio Pogium alteram.*
In Antonium Raudensem.	lib. I.	

Et alia multa. In latinum vertit, Homerum, Herodotum, Thucydidem, & plures alios. Claruit in concilio Constantiensi personaliter, *e)* sub Sigismundo Imperatore. Anno Domini, MCDXX. De quo sic quidam ait: Quid ille censor Latinæ linguæ mordacissimus Laurentius Valla, dira & exacta sua reprehensione sibi peperit? Quid inquam laudis aliud consecutus est post fata quam quod de eo juxta merita pulchrum illud epigramma confictum legitur & prædicatur ubique? *Nunc postquam manes defunctus Valla petivit, Non audet Pluto verba latina loqui. Jupiter hunc cæli dignatus honore fuisset, Censorem linguæ, sed timet esse suæ.* Quid autem de Constantini donatione qua dotavit Ecclesiam Romanam senserit liber ejus pulchre indicat, quem utinam vir tantus nunquam edidisset. *f)*

DCCLI. JOHANNES *Tortellius*, natione Aretinus, Laurentii Vallæ amicissimus ad quem elegantiarum linguæ latinæ sex libros perscripsit. Romani pontificis *g)* subdiaconus & cubicularis, ac Nicolai *h)* postmodum pontificis contubernalis, & studiorum ejus intimus comes, græcis, latinisque literis ad perfectum instructus, philosophus, rhetor, ac Theologus celeberrimus. Scripsit inter cætera ingenii sui opuscula, volumen grande & præclarum quod prænotavit:

Commentariorum grammaticæ.	lib. II.	*Græcorum literas quibus.*
In Dialecticam quoque	lib. I.	
Epistolas diversas edidit.		

Et alia plura. Athanasii Alexandrini *i)* vitam ad Eugenium pontificem in latinum transtulit, & Appianum historicum *k)* ad verbum interpretatus est. Et alia. Claruit sub Sigismundo Imp. Anno Domini, MCDXX.

DCCLII. HERMANNUS *Petra* de Stutdorp, *l)* ordinis Carthusiensium, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, vita & conversatione devotus, vicarius & rector domus sanctimonialium, ordinis sui, divæ Annæ juxta Brugas in Flandria, ubi per novem & viginti annos multa religione & doctrina claruit. Scripsit ingenii sui quædam devota opuscula, de quibus subjecta feruntur: Opus insigne per circulum anni sex voluminibus divisum, continens

Sermones de tempore	lib. III.
Sermones de sanctis.	lib. III.
Super oratione Dominica sermones L.	lib. I.
De regimine monialium.	lib. I.

Et alia complura. Moritur sub Sigismundo Imp. & Martino Papa quinto. Anno Domini, MCDXXVIII. Nono Cal. Maji Indict. VI.

DCCLIII. OMNIBONUS *Leonicenus*, *m)* vir in literis humanitatis eruditissimus græco & latino ad perfectum instructus eloquio, philosophus & rhetor omnium suo tempore celeberrimus. Emanuelis Chrysoloræ Constantinopolitani (qui græcas literas reduxit in Italiam) apud Venetias quondam auditor. Scripsit multa præclara volumina, quibus memoriam sui posteris reliquit. E quibus subjecta feruntur:

In oratorem Ciceronis.	lib. III.	*Quantum Ciceronis ora.*
In Lucanum poetam.	lib. I.	*In exponendo hoc au.*

In

b) In his pro voluptate disputat. Confer Majoli dies Caniculares p. 85.
c) Hoc dialogo oppugnat Boethium. Confer Illustris Leibnitzii τῦ μακαρίτυ Theodiceam p. 605. seq.
d) Præter duos libros dialogorum in Pogium exstant adversus eundem Vallæ quatuor libri antidoti acerbissime scripti.
e) fallitur Trithemius, nam A. 1414. cum cœpit concilium Constantiense celebrari, ne natus quidem Valla fuit, quem constat obiisse Romæ A. 1465. ætatis 50. Vide Martinum Hanckium de Rom. rerum scriptoribus lib. 2. p. 117.
f) Erunt alii qui optabunt Trithemio viro veritatis amantissimo votum hujuscemodi non excidisse.
g) Eugenii IV. *h)* Nicolai V.
i) Præmittitur opusculis Athanasii Latine editis Paris. 1528. apud Joh. Parvum, legiturque apud Lipomannum Tomo III. de Vitis Sanctor.
k) Hæc versio lucem, opinor, haud vidit. *l)* Santdorpius, Valerio Andreæ p. 333. Bibl. Belgic.
m) Vicentinus patria, cujus sæpius excusa commentaria in Valerium Maximum. Hunc propinquitate attigit Nicolaus Leonicenus, de quo infra in additionibus.

In Quintilianum	lib. I.	
In laudibus eloquentiæ.	lib. I.	*Quantum admirationis.*

Orationes multæ. Et alia complura edidit, quæ ad manus nostras nondum venerunt. Claruit sub Sigismundo Imp. Anno Domini, MCDXX.

DCCLIV. HENRICUS *de Hassia* Junior, *n*) ordinis Carthusiensium, prior domus monachorum Mariæ, vir in divinis scripturis eruditus, & secularis philosophiæ non ignarus, ingenio subtilis & clarus eloquio, edidit multa elegantissima volumina, quibus nominis sui memoriam posteris reliquit, & multa eorum in gymnasiis universalibus publice ante religionis ingressum legit, E quibus ista feruntur:

Super sententias	lib. IV.
In Genesim	lib. I.
In Exodum,	lib. I.
In Parabolas Salomonis	lib. I.
In Apocalypsin Johannis,	lib. I.
Dialogus inter Episc. & Presbyterum,	lib. I.
Sermones utiles,	lib. I.

Et quædam alia. Moritur sub Sigismundo Imperatore, & Martino Papa V. Anno Domini, MCDXXVIII. Indictione VI.

DCCLV. JOHANNES *de Gerson*, *o*) natione Gallus, cancellarius Parisiensis, Petri de Aliaco cardinalis Cameracensis olim discipulus, vir in divinis scripturis eruditissimus, & secularis philosophiæ non ignarus, ingenio subtilis, sermone scholasticus, sententia certus & stabilis, consilio cautus, & dubiorum clarissimus interpres, vita & conversatione insignis, Theologorum sui temporis longe princeps. Scripsit metro & prosa multa præstantissima opuscula, quibus nomen suum immortalitatem apud posteros semper obtinebit, quorum lectio devotis & religiosis viris non minus utilis, quam jocunda est. E quibus extant:

De laude scriptorum,	lib. I.	*Scrutari scripturas.*
De concordantia Evangelistarum	lib. I.	*Evangelium latum esse.*
De potestate Ecclesiastica	lib. I.	*Potestas Ecclesiastica de.*
De auferibilitate sponsi	lib. I.	*Venient autem dies quando.*
De modo se habendi in schismate	lib. I.	*Ad tollendam quorundam.*
De unitate Ecclesiastica,	lib. I.	*Unitas Ecclesiasticæ.*
De statibus Ecclesiasticis	lib. I.	*Pax quam omnes.*
De modo vivendi fidelium	lib. I.	*Regula prima quæ.*
De defectibus Ecclesiasticis,	lib. I.	*Forte dicitur mihi. Ec.*
De schismate	lib. II.	*In inquisitione veritatis*
De concilio generali	lib. I.	*Daturus occasionem.*
Trialogus de schismate	lib. I.	*Sæpenumero sublimem*
De nuptiis Ecclesiæ,	lib. II.	*Nuptiæ factæ sunt in.*
Quæ sint necessario credenda	lib. I.	*Declaratio compendiosa.*
De diversis hæresibus	lib. I.	*Protestatio seu revo.*
De appellatione à Papa,	lib. I.	*Quæritur utrum hæc.*
Contra Petrum de Luna XXX. artic.	lib. I.	*Et primo constat, &c.*
Contra eundem octo articuli	lib. I.	*Et primo notandum.*
De assumptione humanitatis Christi,	lib. I.	*Reverendissimo in Christo.*
Lectiones duæ in Marcum	lib. I.	*Sicut scriptum est in.*
De literali sensu scripturæ	lib. I.	*Qui autem blasphema.*
Contra hæresim Bohœmorum	lib. I.	*Oblaturus juxta se.*
De probatione spirituum	lib. I.	*Probate spiritus si ex Deo.*
De examinatione doctrinarum,	lib. I.	*Attendite à falsis pro.*
Trialogus contra Astrologiam,	lib. I.	*Sapientiam quæ à Domino Deo*
De veris & falsis visionibus	lib. I.	*Nuper unam ex lectionibus.*
De observatione dierum superstitiosa,	lib. I.	*Culpat Apostolus eos qui.*
Contra Jacobum Angeli	lib. I.	*Omne opus Dei sanctum est.*
De erroribus Magicæ,	lib. I.	*Collaudanti mihi nuper.*
Contra Matthæum Grabon	lib. I.	*Reverendissimo in Christo.*
Contra flagellatores	lib. I.	*Lex Christi dicitur lex amo.*
Regulæ morales	lib. I.	*Agamus nunc interim.*
De præceptis decalogi,	lib. I.	*Christianitati suus qualis.*
De differentia peccatorum	lib. I.	*Qui bene considerat.*

n) de seniore vide c. 684.

o) De insigni hoc Doctore ejusque Vita, fatis & scriptis diligentissime in Gersonianis suis Lud. Elias du Pin. præfixis locupletissimæ quam adornavit operum Joannnis Gersonis editioni, excusæ Antwerpiæ sive Amstelodami potius A. 1706. fol. Plura Gersonis elogia è Synodis & Doctorum scriptis collegit Jo. Launojus lib. de frequenti communione c. 6. p. 90. seq. quem vide sis etiam in Historia Gymnasii Navarrei p. 480. seq. Vide etiam quibus argumentis se tuetur Natalis Alexander notatus à Censoribus, quod Gersonem *Christianissimum Doctorem* appellasset T. VII. Hist. Eccles. p. 92. edit. in fol.

De confessionibus audiendis,	lib. I.	*Et si virtus quam, &c.*
De confessione molliciei	lib. I.	*Quidam magister in the.*
Remedia recidivantium	lib. I.	*Habet hoc proprium art.*
De absolutione Sacramentali,	lib. I.	*Gratia tibi & pax frater,*
Dialogus de potestate ligandi	lib. I.	*Cum Christus dederit.*
De indulgentiis	lib. I.	*Quecunque alligaveris.*
De quatuor quæstionibus	lib. I.	*Quæritur an male loqui.*
De diversis quæstionibus	lib. I.	*Dubitabat nuper aliquis.*
De contractibus	lib. III.	*Qui volunt divites fieri.*
De Simonia	lib. I.	*Super materia simoniac.*
De sollicitudine Ecclesiasticorum,	lib. I.	*Nolite soliciti esse quid.*
De condendo testamento	lib. I.	*Beatus ille servus quem.*
Testamentum peregrini, metro,	lib. I.	*Gratia cui nomen, &c.*
De pollutione nocturna	lib. I.	*Dubitatum est apud me.*
De pollutione diurna	lib. I.	*Scripsi pridem aliqua.*
De castitate Ecclesiasticorum	lib. I.	*Sunt Eunuchi qui se cast.*
De abstinentia carnium	lib. I.	*Grandis & mira est*
De temperantia prælatorum	lib. I.	*Jam in una priori lectio.*
De vita clericorum	lib. I.	*Pœnitemini & credi.*
De humilitate	lib. I.	*A Deo exivit & ad De.*
De nobilitate	lib. I.	*Homo quidam nobilis*
De consideratione principis,	lib. I.	*Rex regum Jesu benigne*
Dialogus duorum militum	lib. I.	*Milites in heremo.*
De consolatione Theologiæ	lib. IV.	*Quæcunque scripta sunt*
Dialogus Apologeticus	lib. I.	*Rem inquiris o Monice.*
Josephina, metrice	lib. I.	*Fontem sueverunt*
Centilogium de conceptibus	lib. I.	*Conceptum de virgine.*
De vita spiritali	lib. I.	*Ego vos baptizavi aqua*
Centilogium de impulsibus.	lib. I.	*Deposuit potentes de.*
De mystica Theologia.	lib. VIII.	*Pœnitemini & credi.*
De eadem, practica.	lib. I.	*Tractantes in lectionibus,*
Elucidatio ejusdem.	lib. I.	*Vobis datum est nosse.*
De perfectione religionis.	lib. I.	*Gratia vobis & pax.*
De meditatione cordis.	lib. I.	*Meditatio cordis mei.*
De simplificatione cordis.	lib. I.	*In simplicitate cordis*
De directione cordis.	lib. I.	*Confitebor tibi in dire.*
De illuminatione cordis	lib. I.	*Simile est regnum cœlorum.*
De oculo quoque.	lib. I.	*Gavisi sunt discipuli.*
Contra pusillanimitatem.	lib. I.	*Qui pusillanimis est.*
De diversis tentationibus diaboli,	lib. I.	*At nos sub Dei manu.*
De discretione exercitii.	lib. I.	*Deus vult ut sit rati.*
De passionibus animæ,	lib. I.	*Passionem fervorem.*
De perfectione cordis.	lib. II.	*Diliges Dominum Deum tuum*
De monte contemplationis.	lib. I.	*Mirari nonnulli fortass.*
De mendicitate spiritali.	lib. I.	*O mea pauper mea infir.*
De valore orationis.	lib. I.	*Oportet semper orare.*
De canticis canticorum.	lib. III.	*Cecinimus vobis nec.*
Super Magnificat.	lib. XII.	*Canticum Mariæ tractan.*
Carmen de eodem.	lib. I.	*Magnificat anima mea.*
De hymno Angelico.	lib. I.	*Gloria in excelsis Deo.*
Super Cantica canticorum.	lib. I.	*Amo te sacer ordo car.*
De nuptiis sapientiæ.	lib. IV.	*Quæsivi sponsam mi.*
De duplici logica.	lib. II.	*Et erat Johannes vesti.*
Ad rectores puerorum.	lib. I.	*Sinite parvulos veni.*
Sermones in concilio Constantien.	lib. I.	*Ambulate dum lucem ha.*
Sermones ad clerum	lib. I.	
Sermones ad populum.	lib. I.	
Dialogus de quolibet	lib. I.	
Epistolæ plures ad diversos.	lib. I.	

Alia insuper multa edidit minora quidem, sed valde utilia opuscula, quorum ad nos certa notitia non pervenit. Claruit personaliter in concilio Constantiensi, in quo pro extirpatione hæresium gloriose laborans, tandem illo dissoluto, domo, patria, cognatis, amicis, dignitatibus, rebusque propriis, pro veritate tuenda privatus est, & multis insidiis expetitus, unde necessitate compulsus ad civitatem Lugdunensem confugiens, ibidem post paucos annos moritur sub Sigismundo Imperatore, & Martino Papa quinto. Anno Domini, MCDXXIX. Indictione septima,

ſeptima, ætatis ſuæ anno LXVI. *p*) Quarto Iduum Julias. Ibidem apud Cœleſtinos cum honore ſepultus.

DCCLVI. VINCENTIUS *Ferrarius q*) de Valentia, ordinis fratrum prædicatorum, ad quem Johannis de Gerſon nonnullæ extant epiſtolæ, vir in divinis ſcripturis eruditiſſimus, & ſecularis literaturæ non ignarus, ingenio ſubtilis & clarus eloquio, moribus & converſatione devotus, & declamator ſermonum ſuo tempore omnium celeberrimus, miraculis vivus & mortuus coruſcans. Scripſit elegantes

Sermones de tempore.	lib. I.	*Benedictus qui venit in.*
Sermones de ſanctis.	lib. I.	*Dives eſt in omnes qui in.*
Sermones per quadrageſimam.	lib. I.	
Epiſtolas quasdam.		

Claruit perſonaliter in Concilio Conſtantienſi. Anno Domini, MCDXVIII. *r*) Mortuus vero propter crebra miracula per Calixtum Papam tertium canonizatus eſt. Anno Domini, MCDLV. Indictione III. Cujus feſtum in April. *s*)

DCCLVII. BONIFACIUS *Ferrarius* de Valentia, natione Catalanus, ordinis Carthuſienſis prior XXV. beati Vincentii prædicatoris ſupradicti frater, vir in divinis ſcripturis eruditus, & juris canonici Doctor egregius, vita & converſatione à ſancto fratre non degenerans, Carthuſiam majorem verbo & exemplo ſtrenue gubernavit. Scripſit inter cætera notabilem tractatum, cur in ordine Carthuſienſi pauci canonizati ſint, & miracula publice non faciant,

Ad Bonifacium ejusdem ordinis.	lib. I.
De approbatione ordinis.	lib. I.

Epiſtolas quasdam. Et alia multa. Claruit temporibus Sigismundi Imper. & Martini Papæ quinti. Anno Domini, MCDXX. *t*)

DCCLVIII. LUPUS *de Oliveto*, *u*) natione Hiſpanus, ordinis monachorum heremitarum ſancti Hieronymi, prior generalis, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, ordinisque ſui inſtaurator egregius, ſcripſit nonnulla præclara opuſcula, quibus nomen ſuum ad notitiam poſteritatis transmiſit. E quibus feruntur, ex dictis ſancti Hieronymi,

Regula ordinis ſui.	lib. I.	*Fratres chariſſimi non.*
Sermones de tempore.	lib. I.	
Sermones de Sanctis.	lib. I.	

Et quædam alia. Hanc regulam noviter compilatam in XXXII. capitulis Martinus quintus confirmavit. Claruit tempore concilii Conſtantienſis. Anno Domini, MCDXX.

DCCLIX. DOMINICUS *de ſancto Geminiano*, *x*) jureconſultus præſtantiſſimus, & tam in divinis ſcripturis quam in cæteris literis ſecularium diſciplinarum nobiliter doctus, ingenio ſubtilis & clarus eloquio, ſcripſit in jure canonico quædam præclara volumina, quibus nomen ſuum ad notitiam poſteritatis cum gloria transmiſit. E quibus extat opus inſigne & celeberrimum in duobus voluminibus partitum,

Super VI. Decretalium.	lib. II.	*Quia gloſſa prima ſine.*
Et variæ declarationes.		

Cætera vero quæ compoſuiſſe dicitur, ad notitiam meam non venerunt.

DCCLX. PAULUS *de ſancta Maria*, genere Judæus, *y*) fide Chriſtianus primo Epiſcopus Carthaginenſis, ac poſtea Burgenſis in Hiſpania antiſtes, Archicancellarius regis Caſtellæ & Legionis, vir in divinis ſcripturis ſtudioſiſſimus & valde eruditus, & magiſter ſacræ Theologiæ, in virili ætate ſua converſus ad fidem Catholicam, vita & doctrina in tantum profecit, ut inter omnes Hiſpaniæ Doctores ſimilem ſuo tempore habuerit neminem. Scripſit ad filium ſuum Alphonſum, decanum Compoſtellanum, legum Doctorem, in Poſtillas Nicolai de Lyra

Additiones notabiles	lib. I.	*Quid tibi vis ut vivens.*
Scrutinium ſcripturarum, *z*)	lib. II.	*Scrutamini ſcripturas*

Et quædam alia. Claruit & complevit hoc ſcrutinium ſuum ſub Sigismundo Imperatore & Eugenio Papa quarto. Anno Domini, MCDXXXIV. Indictione duodecima, ætatis ſuæ LXXXI. anno.

DCCLXI. PETRUS *Paulus Vergerius*, patria Juſtinopolitanus, *a*) vir in divinis ſcripturis ſtu-

p) A. 1428. 14. Dec. ingreſſus eſt annum ætatis ſuæ 66. ut ipſe teſtatur Gerſon in teſtamento Peregrini. Natus igitur A. 1363. *q*) Ferrerius.

r) eo ipſo anno 1418. vel 1419. mortuus. *s*) V. April. vide Acta Sanctor. ad illam diem, & Nic. Antonium lib. X. Bibl. vet. Hiſpan. cap. 2.

t) jam obiit A. 1419. 29. April. id. cap. 3. *u*) *de Olmeto* ſive *Ulmeto*; defunctus Romæ A. 1423. Vide Nic. Antonium X. 3. p. 143. T. 2. Bibl. vet. Hiſpan.

x) De hoc Jo. Vincentium Coppius in Viris inſignibus Sangeminianenſibus.

y) Inter Judæos uſus eſt nomine *Salomonis Levitæ*, teſte Abarbanele in Eſaiæ XXIV. vide Rev. Wolfii noſtri Bibl. Hebraicam p. 912. Chriſto nomen dedit Paulus Burgenſis Anno ætatis quadrageſimo, liberis & uxore relictis Vide Thomam de Pinedo ad Stephanum Byz. p. 363. ſeq. & Nic. Antonium operis laudati lib. X. c. 5. p. 157. ſeq.

z) editum primum Mantuæ A. 1475. fol.

a) in Iſtria. Non confundendus hic Jovio etiam in elogiis laudatus cum altero Petro Paulo Vergerio juniore itidem Juſtinopolitano, ubi etiam Epiſcopum egit, ſed qui apud Paulum III. delatus A. 1542. de hæreſi, cum purgaturus ſe molliretur librum *adverſus Apoſtatas Germaniæ*, argumentis illorum diligentius expenſis dedit manus, &

ſtudioſus, & in ſecularibus literis eruditiſſimus, philoſophus & rhetor celeberrimus, Græco & Latino ſermone ad perfectum inſtructus, *Chryſoloræ* Byzantini philoſophi apud Venetias Græcas literas docentis quondam auditor. Scripſit ingenii excellentis quædam præclara opuſcula, quibus memoriam ſui poſteris reliquit. E quibus extat inſigne opus continens de geſtis Carrarienſium dominorum

Hiſtoriam perpulchram,	lib. I.	
De ingenuis moribus,	lib. I.	
In laudibus divi Hieronymi,	lib. I.	

Et alia multa. *b)* Claruit in concilio Conſtantienſi Anno Domini, MCDXX.

DCCLXII. MAPHÆUS *Vegius*, patria Laudenſis, Martini Papæ quinti datarius, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & egregie doctus, atque in ſecularibus literis eruditiſſimus, orator & poeta celeberrimus, & non minus converſatione quam ſcientia inſignis, cujus procuratione & impenſa, reliquiæ *S. Monicæ* divi Auguſtini matris ex Oſtia Tiberina Romam translatæ, & in nova capella à ſe pretioſe fabricata, conditæ ſunt, in qua & ipſe ſepultus eſt. *c)* Scripſit tam metro quam ſoluta oratione quædam præclara volumina, de quibus extat opus celeberrimum & omnibus religioſis neceſſarium, divina & humana literatura compoſitum ad quoſdam ſorores, quod prænotavit,

De perſeverantia	lib. VII.	*Cum graves ſæpe ut fit.*
In Pſal. pœnitentiales,	lib. I.	
In laudibus divæ Monacæ,	lib. I.	
Librum XIII. Æneid. heroico carm.	lib. I.	
Epigrammata plura,	lib. I.	
De re militari.		
Dialogum, qui dicitur Philalethes.		
Epiſtolas multas.		

Et alia complura. Claruit temporibus Sigiſmundi Imp. & Martini Papæ quinti. Anno Domini, MCDXXX.

DCCLXIII. JOHANNES *Plaetb*, natione Teutonicus, gymnaſii Heydelbergenſis decus & columna, vir in divinis ſcripturis eruditiſſimus & in philoſophia Ariſtotelica nobiliter doctus, ingenio ſubtilis, ſermone ſcholaſticus, vita & converſatione (quantum ſecularis patitur ſtatus) inſignis, in declamandis ſermonibus ad populum doctor egregius. Scripſit inter cætera magnum & inſigne volumen, quod in præfata univerſitate Heydelbergenſi *d)* ordinarie & publice legit,

Super primo c. Decretalium,	lib. I.	*Venerabiles patres.*
Contra Bohœmos	lib. I.	*Sicut ſapiente dicente.*
Quæſtiones ſententiarum,	lib. I.	
Sermones plures.	lib. I.	
Quæſtiones varias.		

Et quædam alia. Claruit ſub Sigiſmundo Imp. Anno Domini, MCDXXX.

DCCLXIV. JOHANNES *Dieppurg* dictus de Franckfordia, natione Teutonicus, Doctor Heydelbergenſis, vir in divinis ſcripturis eruditus, & ſecularis philoſophiæ non ignarus, diſputator acutus, & declamator ſermonum egregius, Ludovici ducis Bavariæ & comitis Palatini Rheni quondam capellanus & ſecretarius, ac in multis arduis cauſſis ſæpe legatus. Scripſit non ſpernendæ lectionis opuſcula, quibus memoriam nominis ſui poſteris reliquit. E quibus feruntur ſubjecta:

Contra Huſſitas	lib. I.	*Cum nuper anno Domini.*
Contra Feymeros, *e)*	lib. I.	*Lex Domini ad extra mor.*
De contractibus	lib. I.	*Ut in foro animæ ubi in.*
De prædeſtinatione	lib. I.	*Gloria in altiſſimis Deo.*
Sermones multi	lib. I.	
Coram rege Angliæ oratio	lib. I.	*Verbum mihi eſt ad te.*
Coram duce Sabaudiæ oratio,	lib. I.	

Coram

Pontifici nuncium miſit, defunctus A. C. 1564. Vide Sleidanum lib. XXI. & Luc. Oſiandri præf. ad Jo. Ulrici Pregizeri anti-Forerum Tubing. 1624. Menagii anti Bailletum T. 2. p. 104.

b) Vertit etiam Arriani libros de expeditione Alexandri M. Extant Sigiſmundo Imp. dicati MS. in Bibl. Vaticana. Vide Diarium Venetum (Giornale d' Italia) T. X. p. 422. & de aliis hujus ſenioris Vergerii ſcriptis T. IX. p. 186. ſeq.

c) Obiit Vegius A 1458. de quo præter Jovii elogia conſules additiones ad Naudæana p. 194. ſeq. & Bibliothecam Patrum edit. Lugd. Tomo XXVI. p. 632. ubi recuſi exhibentur ejus libri VI. præclari de educatione liberorum. ac totidem de perſeverantia in religione p. 689. De quatuor noviſſimis tractatus p. 745. Philaletes ſeu veritas invisa & exulans p. 755. Declamatio de præſtantia terræ, Solis & auri p. 777. Denique poemata, Antoniados ſeu de vita S. Antonii libri IV. p. 773. Aſtyanax p. 764. liber tertius decimus Æneidi Virgilianæ ſupplementi loco additus p. 759. Velleris aurei Libri IV. p. 766. Præter hæc etiam vita S. Bernardini Senenſis à Vegio ſcripta exſtat in Actis Sanctor. 20. Maji T. V. p. 287.*

d) Condita à Ruperto Ruſo Electore Palatino A. 1386.

e) contra Scabinos occulti judicii, Feymeros appellatos. Ita Trithem. c. 165. de ſcript. Germ. De judiciis illis occultis Vemicis & Weſtphalicis in Germania olim obtinentibus vide Erici Mauritii diſſ. p. 590. ſeq. & Boecleri T. 3. diſſ. p. 460. ſeq. Neue Bibl. zu Halle XXX. p. 911. ſeq.

Coram rege Franciæ oratio, lib. I.
Quæstiones variæ, lib. I.
Epistolæ complures.
Orationes diversæ.

Claruit temporibus Sigismundi Imp. & Eugenii Papæ quarti, Anno Domini, MCDXXX.

DCCLXV. RAYMUNDUS *Sebeide*, f) natione Hispanus, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, atque in secularibus literis egregie doctus, artium & medicinæ doctor insignis, qui docendo & scribendo in gymnasio Tolosano magnum eruditionis suæ experimentum dedit. Fertur multa præclara scripsisse opuscula, de quibus ego vidi tantum volumen grande, quod in præfata universitate publice legerat, in cujus principio & multa & gloriosa promittit, de quorum veritate nonnulli sibi applaudunt tanquam experti, quod prænotavit:

Creaturarum sive de homine, g) lib. I. *Ad laudem & gloriam.*
Quæstiones disputatas, lib. I.

Cætera me latent. Claruit temporibus Sigismundi Imperatoris, & Eugenii Papæ quarti, Anno Domini, MCDXXX.

DCCLXVI. FRANCISCUS *Barbarus*, patricius Venetus, *Chrysoloræ* Byzantini philosophi in Græcis literis discipulus, vir in secularibus literis eruditissimus & divinarum scripturarum non ignarus, philosophus clarus & summus in utraque lingua orator. Scripsit adhuc juvenis quædam non abjiciendæ lectionis opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis transmisit. E quibus extat opus, quod prænotavit,

De re uxoria, h) lib. I.
Epistolarum ad diversos, lib. XVI.

Et quædam alia. Ex Plutarcho traduxit in Latinum ad Zachariam *) fratrem suum vitam Aristidis & Catonis, & multorum illustrium virorum. Similiter & alia.

Moritur temporibus Frederici Imp. tertii, & Nicolai Papæ quinti. Anno Domini, MCDLIV. Indictione secunda.

DCCLXVII. THOMAS *Walden*, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, natione Anglicus, & prior provinciæ Anglicanæ generalis, vir in divinis scripturis eruditissimus & in philosophia Aristotelica nobiliter doctus, ingenio acutus & ad disputandum satis idoneus, non minus conversatione quam scientia insignis, egregius quoque declamator sermonum, & Henrici Anglorum regis quinti olim confessor & secretarius. Scripsit inter cætera ingenii sui monimenta, opus insigne tribus magnis voluminibus distinctum contra insanos Wiclefitas & Hussitas hæreticos, quod Martinus Papa quintus examinatum authoritate apostolica confirmavit. Hoc opus prænotatur

Doctrinale Ecclesiæ lib. III. *Exurgat Deus & dissipen.*
Super sententias quoque, lib. IV.
In lib. Ethicorum, lib. X.
In lib. Physicorum, lib. VIII.
In lib. de cœlo & mundo, lib. IV.
In de generatione & corrupt. lib. II.
In lib. Meteororum lib. IV.
In libros de anima, lib. IV.

Alia insuper multa scripsisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt. Moritur autem Rothomagi in suo conventu honorifice tumulatus, sub Sigismundo Imper. anno Martini Papæ quinti ultimo. Anno vero Domini nostri Jesu Christi, MCDXXX. Indict. VIII. tertia die mensis Novemb. Id est III. Nonas.

DCCLXVIII. PAULUS *de Castro*, jureconsultus omnium sui temporis celeberrimus, vir magnæ doctrinæ & eloquentiæ, qui jus civile annis multis Senæ, Florentiæ & Patavii conductus publico salario gloriose docuit, multa in legibus opuscula condidit, quæ hujusce facultatis professoribus, & nota & chara sunt, quibus memoriam nominis sui celeberrimi posteris reliquit. E quorum numero subjecta feruntur:

Super Codice, lib. IX.
Super. ff. veteri, lib. XXIV.
Super. ff. novo, lib. XII.
Super. ff. inforciati, lib. XIV.
Super. ff. institutis, lib. IV.
Consilia elegantissima, lib. I.

f) al. *Sebonde* vel *Sabunde*. Vide Nic. Antonium T. 2. Bibl. Vet. Hispan. p. 141.

g) Opus insigne ab auctore A. 1436. Tolosæ absolutum prodiit post auctoris fata Daventriæ, hinc Argentinæ 1496. fol. postea sæpius aliis in locis, ac denique curante Jo. Amoso Comenio Amst. 1661. 8.

h) librum Constantiensis Concilii tempore scriptum & plus simplici vice editum è Latino Gallice vertit Jolius Paris. 1667.

*) Hic *Zacharias*, pater *Hermolai* fuit Barbari, filius vero *Francisci*, qui Brixiam fortiter defendit & per tres menses eludit obsidentium Mediolanensium impetus A. 1439. Vide Bælii Lexicon qui tres annos pro tribus mensibus scribit.

Et alia complura. Moritur temporibus Sigismundi Imperatoris, & Eugenii Papæ quarti. Anno Domini, MCDXXXVII. Indict. XV.

DCCLXIX. AMBROSIUS Florentinus, *i)* ordinis *Camaldulensis* generalis Abbas, *k)* Chrysoloræ Byzantini philosophi Græcas literas apud Venetias docentis quondam auditor, vir tam in divinis scripturis quam in secularibus doctrinis eruditissimus, philosophus, rhetor & theologus luculentissimus & multa & præclara ingenii sui monimenta posteris reliquit. Hic fuit nuntius & orator Eugenii Papæ ad concilium Basiliense, ubi pro eo solemnem orationem habuit ad patres. Scripsit insigne volumen

Epistolarum ad diversos libros	lib. I.
Orationes varias.	

Et alia *l)* complura. In latinum etiam ex græco transtulit quatuor libros beati Dionysii Ariopagitæ, elegantiore & faciliori stylo. Vitam quoque originalem *m)* beati Johannis Chrysostomi ad Sigismundum Imperatorem. Item Basilium de virginitate, ad Gabrielem cardinalem, postea Papam Eugenium quartum. Item Laërtium de vita philosophorum, ad Cosmam de medicis. Sed & tres libros divi Johannis Chrysostomi ad Stagirium monachum arrepticium luculento & ornato convertit eloquio. Et alia complura *n)* nobis adhuc incognita. Claruit temporibus conciliorum Constantiensis & Basiliensis, & utrumque sua præsentia illustravit. Anno Domini, MCDXXX.

DCCLXX. CAJETANUS patria Vicentinus, Patavinus canonicus, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & in secularibus literis nobiliter doctus, philosophus & medicus insignis, & theologus celeberrimus, qui in gymnasio Patavino literas & sacras & scholasticas publice docuit, & magnam eruditionis suæ laudem acquisivit. Scripsit in utraque literatura (ut ferunt) plura opuscula, quibus nominis sui memoriam posteris reliquit. E quorum numero ista feruntur:

In lib. Physicorum,	lib. VIII.
In lib. de cœlo & mundo	lib. IV.
In libros de anima,	lib. IV.

Et alia complura. Claruit temporibus Sigismundi Imper. & Eugenii Papæ quarti. Anno Domini, MCDXXX.

DCCLXXI. HENRICUS *Gulpen*, Abbas monasterii S. Egidii in Nurenberga, ordinis divi patris Benedicti, natione Teutonicus, jureconsultus insignis, & tam in divinis scripturis quam in seculari philosophia egregie doctus, nec minus religiosa conversatione quam scientia scripturarum venerandus, cujus ingenii promptitudinem & consilii providentiam Johannes Nider *) in suo de formicis opusculo commendat expertus. Scripsit eleganter super septem distinctionibus

De pœnitentia	lib. I.
Super de consecratione,	lib. I.
De passione Domini,	lib. I.

Et quædam alia. Claruit in concilio Constantiensi personaliter cum adhuc secularis esset artium magister & studens juris. Anno Domini, MCDXVII. *o)*

DCCLXXII. JACOBUS *Forliviensis*, philosophus & medicus celeberrimæ opinionis, qui cunctos philosophiæ & medicinæ professores sui temporis longe præcelluisse à multis perhibetur, non solum eruditione, verum experientia quoque curandarum ægritudinum humanarum insignis. Scripsit in sua facultate desudantibus perutilia opuscula quibus nomen suum posteris notificavit. E quibus præcipua feruntur:

De extensione graduum forma *p)*	lib. I.
In primum canonem Avicennæ,	lib. I.
In Aphoris. ejusdem *q)*	lib. I.
In tegni *r)* quoque,	lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Sigismundi Christianissimi Imperatoris. Anno Domini nostri nostri Jesu Christi MCDXXX.

DCCLXXIII. RUDOLPHUS *de Buxella s)* vico Sueviæ, natione Teutonicus, Spirensis dioe-

i) Natus A. 1386. in porticu castello ad montem Apenninum. Vide scriptores Diarii Veneti (*Giornale d' Italia*) T. IX. p. 197. Augustinum Florentinum libro 3. Historiæ Camaldulens. p. 321. seq.

k) ab A. 1431. 26. Octobr. ad 1439. 21. Octobr. quo mortuus est.

l) Ut *Hodæporicon*, ante paucos annos vulgatum à Nicolao Bartholino. Vide Acta Eruditor. A. 1682. p. 159. Nam *Epistolas* ejus adhuc ineditas speramus luci datum proxime iri à Petro Canneto.

m) intelligit Trithemius vitam Chrysostomi scriptam à Palladio, vocatque originalem, quia cæteri juniores ex illa hauserunt, quæ de Chrysostomo tradidere.

n) Vide Warthoni appendicem ad Historiam literariam Cavei.

*) de quo infra c. 780. *o)* Deinde in Concilio Basileensi jam Doctor & Abbas, sub Sigismundo Imp. A. 1430. Trithem. de script. Germ. c 166.

p) formationis fœtus. *q)* non ejusdem Avicennæ sed Hippocratis.

r) in Galeni τέχνην sive Artem parvam. Vide Gesneri Bibl. & Merklini Lindenium renovatum de scriptis Medic.

s) *de Bruxella* vitiose excusum in libro Trithemii de script. Germ. c. 167.

diœcesis, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, atque in seculari philosophia, quam Aristotelicam vocant, egregie doctus, sacræ theologiæ Professor insignis, qui in gymnasio Heydelbergensi eruditionis suæ laudes ingentes acquisivit. Scripsit in ea facultate non spernenda opuscula, quibus nomen suum notificavit posteritati, videlicet,

Quæstiones sententiarum	lib. 1.	
Sermones perutiles	lib. 1.	
Quæstiones varias.	lib. 1.	
Orationes plures ad patres	lib. 1.	*Etsi sancta mater*

Et alia multa. Claruit in gymnasio Heydelbergensi tempore concilii Basiliensis & deinceps Anno Domini, MCDXXX.

DCCLXXIV. HUGO *Senensis*, natione Italus, vir in secularibus literis eruditissimus & divinarum scripturarum non ignarus, philosophus clarus, & medicus celeberrimus, ingenio excellens, & præstans. Scripsit in medicina studentibus non parvipendenda volumina, quibus memoriam nominis sui posteris reliquit. E quibus feruntur:

Super primo Avicennæ	lib. 1.
Super aphoris. Hippocratis,	lib. 1.
Super tegni *) Galeni	lib. 1.

Et alia complura. Claruit temporibus concilii Basiliensis, & Sigismundi Imperatoris. Anno Domini, MCDXXX. *t*)

DCCLXXV. HENRICUS *de Gauda*, natione Teutonicus, in scripturis sanctis magnifice eruditus, ingenio subtilis, & disputator scholasticarum quæstionum acutissimus, in gymnasio Heydelbergensi, tum legendo tum docendo, tumque componendo suo tempore facile principatum obtinuit. Scripsit quædam præclara ingenii sui opuscula, de quibus ad meam notitiam pauca hucusque pervenerunt:

Super sententiarum,	lib. 1.	*Fons hortorum puteus*,
De celebratione (Missæ)	lib. 1.	
Orationes variæ		
Quæstiones disputatæ		

Et alia quædam. Claruit temporibus concilii Basiliensis, & Sigismundi Imperatoris. Anno Domini, MCDXXXV.

DCCLXXVI. SANCTES *de Arduinis* ex Pisaurensi urbe natus, vir in Philosophia & Medicina doctissimus, & in medendis corporibus humanis expertissimus, apud Venetos suo tempore magno in precio habitus, edidit hujusce facultatis quædam præclara opuscula, quibus memoriam celeberrimi nominis sui ad posteritatis notitiam destinavit. E quibus extat opus de omnibus naturalibus & artificialibus

Venenis notabile	lib. 1.
De odoratione quoque,	lib. 1.
De prolificatione,	lib. 1.

Et quædam alia. Claruit sub Sigismundo Imp. Anno Domini, MCDXXX.

DCCLXXVII. NICOLAUS *de Susato*, *u*) natione Teutonicus, sacræ theologiæ Doctor celeberrimus, & tam in seculari philosophia quam in divinis scripturis eruditissimus, apud Ludovicum ducem Bavariæ comitem Palatinum Rheni, in precio habitus, & in concilio Constantiensi ad eligendum summum Pontificem Cardinalibus ex Germanica natione cum cæteris adjunctus, sicut in ejusdem concilii gestis invenitur, scripsit ingenii sui nonnulla præclara opuscula, quibus memoriam nominis sui posteris reliquit. E quibus feruntur:

Quæstiones sententiarum	lib. 1.
Sermones multi,	lib. 1.

Variæ quæstiones. Et alia complura. Claruit in concilio Constantiensi sub Sigismundo Imper. Anno Domini, MCDXVII.

DCCLXXVIII. JOHANNES *de Marliano*, Philosophus, & Medicus celeberrimus, ingenio excellens, experientia hujusce artis clarus, & inter medicos suæ tempestatis non infimus, edidit tam in Philosophia quam in Medicina quædam præclara & luculenta opuscula, quorum lectio & studium harum rerum discipulis non parum utilis perhibetur, videlicet

De reactione, &c.	lib. 1.
De caliditate corporum,	lib. 1.
De Antiperistasi,	lib. 1.

Et alia complura. Claruit temporibus Sigismundi Christianissimi Imperatoris. Anno Domini, MCDXXX.

DCCLXXIX. JOHANNES *Gritsch*, natione Teutonicus, patria Basiliensis, ordinis fratrum minorum, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & tam in jure Canonico quam in Philosophia seculari sufficienter instructus, ingenio præstans, & clarus eloquio, in declamandis sermonibus ad populum celeberrimæ opinionis, scripsit prædicatoribus verbi Dei non sper-

*) τέχνην. Ut supra c. 772. *t*) Etiam adhuc A. 1438. Ferrariæ cum concilium celebraret Eugenius IV. Vide Gesneri Bibl.

u) patria Westphalus, Gymnasii Heydelbergensis decus & columna, Trithem. c. 169. de script. Germ.

ſpernenda opuſcula, quibus nominis ſui memoriam poſteris commendavit: E quibus iſta feruntur.

Sermones de tempore,	lib. I.	
Sermones de ſanctis	lib. I.	
Sermones per quadrageſimam,	lib. I.	*Cum jejunatis, &c. ſecundum.*
De paſſione Domini,	lib. I.	

Et quædam alia. Claruit (ut ſui dicunt) temporibus Sigismundi Imper. Anno Domini, MCDXXX.

DCCLXXX. JOHANNES *Nider*, ordinis fratrum prædicatorum, natione Teutonicus, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, & in Philoſophia ſcholaſtica ſufficienter doctus, in declamandis ſermonibus ad populum excellentis, & præclari ingenii, hæreticæ pravitatis inquiſitor, & muliercularum, quas maleficas vulgus appellat, acerrimus inveſtigator. Scripſit aperto ſermone nonnulla volumina, quibus nomen ſuum poſteris notificavit. E quibus iſta feruntur.

De contractibus mercatorum	lib. I.	*Cum mercatorum officium.*
De lepra morali	lib. I.	*Olim dum legimus in levi.*
De præceptis Decalogi,	lib. I.	*Decalogi legem ſacratisſ.*
De formicis w) moraliter	lib. V.	*Peragrans crebro quas.*
De conſolatione timoratæ conſcientiæ	lib. I.	*Apud diſciplinas reperi.*
Speculum perfectionis.	lib. I.	
Sermones de tempore,	lib. I.	*Ecce rex tuus, &c. Tria*
Sermones de ſanctis,	lib. I.	*Venite poſt me, &c.*
Quadrageſimale	lib. I.	*Convertimini ad, &c.*

Et alia complura. Claruit temporibus Sigismundi Imperatoris, & conciliorum Conſtantienſis & Baſilienſis. Anno Domini, MCDXXX. *x)*

DCCLXXXI. NICOLAUS *Siculus*, Abbas Monacenſis ordinis ſancti Benedicti, ex Catania urbe oriundus, dictus *de Tudeſchis*, primo auditor cauſarum domini Papæ & rotæ, poſtea Panormitanus Archi-Epiſcopus, & demum ſacroſanctæ Eccleſiæ Romanæ cardinalis, *y)* jureconſultus omnium celeberrimus, ingenio ſubtilis & acutus, conſilio promptus & firmus, ſermone apertus & compoſitus, qui merito *lucerna juris* appellatur. Scripſit multa præclara volumina, quibus nomen ſuum poſteris notificavit, de quibus ſubjecta feruntur:

Super decreto imperfectum	lib. I.	
Super Decretalibus,	lib. V.	*Quoniam omnis ratio ſuperna.*
Super Clementinis	lib. I.	
Pro concilio Baſilienſi	lib. I.	*Quoniam veritas verborum*
Proceſſus judicarius	lib. I.	*Rex pacificus cunctorum.*
Conſilia centum quatuor,	lib. I.	*Facti contingentia talis eſt*
Diſputationes variæ,	lib. I.	

Et alia complura. Claruit in concilio Baſilienſi perſonaliter, Anno Domini, MCDXXXV. Et pro authoritate ipſius concilii coram principibus in Francofordia, præfatum tractatum publice legit, & elegantem orationem ibidem habuit.

DCCLXXXII. LUDOVICUS *Pontanus* de Roma, natione Italus, jureconſultus luculentiſſimus, & non minus in ſcripturis ſanctis, quam in ſeculari Philoſophia ſtudioſus, ingenio excellens, ſententia ſuccinctus & ponderans, edidit in juridica facultate proficere cupientibus non ſpernenda volumina, quibus nomen ſuum ad notitiam poſteritatis cum gloria tranſmiſit. E quorum numero ego vidi tantum opus, quod prænotatur:

Singularia notabilia	lib. I.	*Verbum omnino intelligitur.*

De cæteris nihil vidi. Claruit temporibus Sigismundi præſtantiſſimi Imperatoris. Anno Domini, MCDXXX.

DCCLXXXIII. JOHANNES *Noblet*, ordinis fratrum minorum beatæ Mariæ ſemper virginis de monte Carmeli, natione Gallus conventu & ſtudio Pariſienſis, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, & ſecularium diſciplinarum non ignarus, quippe qui ante religionis ingreſſum, arte, uſu, & profeſſione corporum ægrotantium ſalutifer medicus extiterat. Scripſit nonnulla præclara opuſcula, de quibus feruntur ſubjecta:

Super ſententias	lib. IV.	
In Epiſtolas Canonicas	lib. VII.	*Nobilis in portis vir ejus.*
Centiloquium ænigmatum	lib. I.	
Sermones varii	lib. I.	

Et

w) Formicarius Nideri Prodiit Argentor 1516. 4. Paris. 1519. 4. Duaci 1602. 4. & ſub titulo de Viſionibus & revelationibus, Helmſtad. 1691. 8. curante V. C. Hermanno ab Hardt.

x) Obiit A. 1438. Norībergæ. Vide Altamuram Bibl. Dominican. p. 710. De Nideri *libris tribus de reformatione ſtatus Cœnobitici* qui Helmſtadii bis exſtant MSS. vide laudati ab Hardt præf. ad Tomum tertium Autograph. Rudolphin. ubi argumentum illorum enarrat. Prodiere Antwerp 1611. 8.

y) Cardinalis creatus A. 1440. à Felice V. anti-Papa. Obiit Panormi A. 1445. Vide Ciacconium p. 1168. de Vitis Pontificum & Cardinal.

Et alia complura. In multos præterea Bibliæ libros commentarios mirificos & elegantissimos scripsisse dicitur, qui ad notitiam nostram minime venerunt.

DCCLXXXIV. JOHANNES *de Ragusio*, ordinis fratrum prædicatorum, vir in divinis scripturis eruditus, & secularis literaturæ non ignarus, ingenio præstans & clarus eloquio, in declamandis sermonibus ad populum celeberrimæ opinionis, edidit ingenii sui præclara quædam opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis transmisit. E quibus legi opus instructum ad patres concilii Basiliensis,

Contra Hussitas	lib. I.	*Reverendissimi veneran.*

De cæteris nihil vidi. Claruit in Concilio Basiliensi personaliter, ubi dictum contra hæreticos tractatum pronunciavit publice ad patres, sub Alberto Imperatore. Anno Domini, MCDXXXVIII.

DCCLXXXV. BLONDUS *Flavius z)* Forliviensis, *a)* Eugenii Pontificis quarti Secretarius, vir in omni bonarum artium disciplina peritus, Philosophus & Rhetor celeberrimus, & Historiographus insignis, ingenio excellens, eloquio disertus, & dicendi gratia nulli secundus. Scripsit multa præclara volumina, quibus nominis sui memoriam posteris reliquit. E quibus ista feruntur. Decades tres, prænotatæ:

De gestis Romanorum,	lib. XXXI.	*Romanorum Imperii.*
De Roma triumphante,	lib. X.	
De Roma instaurata,	lib. III.	
De Italia,	lib. VIII.	
Epistolarum ad diversos,	lib. I.	
Orationes variæ,	lib. I.	

Et alia complura. *b)* Claruit temporibus Sigismundi Imperat. sub Eugenio Papa quarto. *c)* Anno Domini, MCDXXXV. Hic quinque filios *d)* ex legitimo matrimonio reliquit bonarum artium cultores.

DCCLXXXVI. HEYMERICUS *de Campo*, natione Teutonicus, gymnasii Coloniensis vicecancellarius, vir in divinis scripturis eruditissimus & in philosophia Aristotelica nulli suo tempore secundus, ingenio subtilis & disputator difficilium quæstionum egregius. Scripsit multa præclara opuscula, de quibus tamen pauca in manus nostras hucusque pervenerunt. In concilio Basiliensi personaliter fuit, missus ab universitate Coloniensi, ubi ad instantiam magistri Nicolai de Cusa, postea Cardinalis, edidit

Compendium quæstionum,	lib. I.	*Post plerosque occasio.*
Super sententias,	lib. IV.	*Ut dicit Augustinus in libro.*
De esse & essentia	lib. I.	*Esse & non esse repugnant.*
Compendium divinorum,	lib. IV.	*In hoc opusculo sub con.*
Quæstiones varias,	lib. I.	
Sermones multos,	lib. I.	
De authoritate concilii, *e)*	lib. I.	

Et alia complura. Claruit in concilio Basiliensi, ubi multa scripsit & disputavit. Anno Domini MCDXXXVIII. sub Alberto Imperatore.

DCCLXXXVII. GREGORIUS *Trapezontius* Apostolicus secretarius, vir undecunque doctissimus, philosophus, rhetor & poeta celeberrimus, qui ab Eugenio pontifice gymnasio publico Romæ præfectus multis annis Rhetoricam, & Poeticam disciplinam *f)* docuit, & discipulos plures in omni scientia peritissimos post se reliquit. Scripsit quædam præclara volumina, quibus nomen suum notificavit posteritati. In quibus extant

Rhetorica perpulchra,	lib. I.
Dialectica singularis	lib. I.
In orationes Ciceronis,	lib. I.
Orationes variæ & Epistolæ.	lib. I.

Et quædam alia. Claruit Romæ temporibus Eugenii Papæ quarti. Anno Domini nostri Jesu Christi MCDXXXV. *g)*

z) sic etiam in Epitaphio appellatur, licet alii *Flavium Blondum* vocitent. E familia *Ravaldinorum.* Vide Diarium Venetum Giornale d' Italia T. 12. p. 370. seq. Hankium de Rom. rer. scriptoribus, &c.

a) male nonnulli vocant Forojuliensem. Vicissim alii Cornelium Gallum Forliviensem faciunt *(da Forli)* qui fuit Forojuliensis *(dà Friuli)* ut illustri Fontanino pulchre observatum.

b) Ut librum de origine & gestis Venetorum. Et decades tres Histor. ab inclinatione Romanorum ab A. C. 412. ad 1440. c) obiit A. 1463. ætatis 75. de quo Jo. Antonius Campanus:

Conjuncta est sancto conjux pia Paula marito
Fæminei sexus gloria, ut ille virûm.

d) Blondus ipse Ital. illustratæ regione VI. p. 348. *Magnam item spem Dei munere constitutam videmus in quinque Blondis natis nostris, qui litteris omnes pro ætate sunt pleni.*

e) Concilii generalis, utrum sit supra Papam.

f) Etiam Latino carmine valuisse notat Libius Gyraldus de Poëtis sui temporis.

g) Obiit Trapezuntius nonagenario propior Romæ A. 1485 cum natus esset in Creta A. 1396. parentibus Trapezunto oriundis. Plura de eo Allatius libro de Georgiis p. 374. seq. & Fernandus Alphonsus Herrera in vita Trapezuntii præmissa libris V. ejus Rhetoricorum, Compluti A. 1511. Lambecius de Bibl. Vindob. lib. VI. p. 274. &c. Ut omittam Varillasium lib. IV. anecdotor. Florentinor.

DCCLXXXVIII. FLORIANUS *de sancto Petro*, natione Italus, patria Bononiensis, vir in jure civili omnium sui temporis facile doctissimus, & tam divinarum scripturarum quam secularis philosophiæ non ignarus, ingenio acutus, eloquio clarus, disputator subtilis, & consiliator cautus. Scripsit in ea facultate quædam præclara opuscula, quibus memoriam celeberrimi nominis sui posteris commendavit. E quibus feruntur

Super Codice	lib. IX.
Super ff. veteri.	lib. XXIV.
Super ff. novo,	lib. XIII.
Super ff. Inforciati,	lib. XIV.

Claruit temporibus Sigismundi Imperatoris & Eugenii Papæ quarti. Anno Domini, MCDXXXV.

DCCLXXXIX. NICOLAUS *Lackman*, natione Teutonicus, ordinis fratrum minorum sancti Francisci minister *h)* Saxoniæ, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus & Aristotelicæ Philosophiæ non ignarus, ingenio præstans, & ad disputandum idoneus, in declamandis sermonibus ad populum excellentis opinionis. Scripsit non abjiciendæ lectionis opuscula, quibus nomen suum ad posteritatis notitiam transmisit. E quorum numero subjecta feruntur potiora.

Super sententias,	lib. IV.
Quæstiones variæ,	lib. I.
Sermones de tempore,	lib. I.
Sermones de sanctis,	lib. I.

Et alia complura. Claruit temporibus concilii Basiliensis, & Eugenii Papæ quarti. Anno Domini, MCDXL.

DCCXC. JOHANNES *de Schonboven*, natione Teutonicus, ordinis canonicorum regularium S. Augustini, monasterii in Brabantia, Cameracensis diœcesis, quod vulgariter Gronedael, latine Viridis vallis dicitur, in quo Johannes Rusbrugh *i)* olim prioris gessit officium, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularis philosophiæ non ignarus, ingenio cautus, sermone compositus, nec minus conversatione quam scientia illustris. Scripsit ad Simonem nepotem suum,

Exhortatorium spiritale,	lib. I.	*Magnam mihi lætitiam.*
De cursu monachi,	lib. I.	*Ut tibi charissime ali.*
De profectu monachi	lib. I.	*Bonum certamen certa.*
Defensorium Johannis Rusbrog. *k)*	lib. I.	*Quoniam doctor quidam e.*
Sermones varios,	lib. I.	
Epistolarum ad diversos,	lib. I.	

Et alia complura. Claruit tempore concilii Constantiensis sub Sigismundo Imperatore & Martino Papa quinto. Anno Domini, MCDXX.

DCCXCI. PETRUS *de Colle*, ordinis fratrum minorum S. Francisci, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis eruditus, & in seculari philosophia egregie doctus, ingenio subtilis, sermone scholasticus, in declamandis sermonibus ad populum facundus & luculentus, edidit pro ædificatione legentium nonnulla volumina, quibus memoriam præclari nominis sui ad posteros transmisit. E quibus extat opus instructum, quod in Basiliensi concilio patribus recitavit,

De authoritate concilii. *l)*	lib. I.	*Pugnavit Ecclesia multi.*
Quæstiones sententiarum.	lib. I.	
Sermones varii.	lib. I.	

Et alia complura. Claruit tempore ejusdem concilii Basiliensis, in principio regni Friderici Imperatoris tertii. Anno Domini, MCDXL.

DCCXCII. HERMANNUS monachus in Campo, *m)* Cistertiensis ordinis in diœcesi Monasteriensi, natione Teutonicus, patria Westphalus, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & tam in jure Canonico quam in philosophia Aristotelica egregie doctus, ingenio promptus & apertus eloquio, scripsit nonnulla exercitii sui opuscula, quibus pro defensione Basiliensis concilii non mediocriter laboravit. E quibus reperi opusculum quod prænotavit, de vocibus diffinitivis

In concilio generali.	lib. I.	*Jam sæpius iteratis vi.*
De potestate Papæ & concilii.	lib. I.	*Beatus Athanasius.*
De schismate quoque.	lib. I.	
De neutralitate.	lib. I.	

De cæteris (& si multa ferantur, quæ composuit) nihil ad me pervenit. Claruit tempore concilii Basiliensis. Anno Domini, MCDXL.

DCCXCIII.

h) minister provincialis, uti expressum est in Trithemii lib. de scriptoribus Germ. c. 173.
i) supra c. 672. *k)* contra Johannem Gerson, inter cujus opera legitur cum Gersonii responsione ad hanc defensionem Rusbrochii à Johanne de Schoenhavia scriptam.
l) Postquam multa disputavit, denique pro concilio concludit. Trithem. cap. 177. de script. Germ.
m) Cœnobii Campensis. id. cap. 178.

DCCXCIII. Johannes *Gauwer*, natione Teutonicus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli sacræ paginæ lector conventus Moguntini, vir in scripturis divinis studiosus & eruditus, in declamandis sermonibus ad populum satis idoneus. Scripsit exercitati ingenii sui non spernenda opuscula, quibus nomen suum posteris notum fecit. E quibus extant:

Super sententias	lib. IV.	*Ad laudem Dei omnipoten.*
In Exodum quoque.	lib. I.	*Lex pro communi utilitate.*
Concordia Evangelistarum.	lib. I.	*Quia misit Deus filium.*
Sermones de tempore.	lib. I.	
Sermones de sanctis.	lib. I.	
Quadragesimale triplex.	lib. III.	*Cum jejunatis, &c. scien.*

Et alia complura. Claruit temporibus concilii Basiliensis, & Eugenii Papæ quarti. Anno Domini nostri Jesu Christi MCDXL.

DCCXCIV. Bernardinus ordinis fratrum minorum, natione Italus, patria *Senensis*, vir in divinis scripturis eruditus, & declamator omnium sui temporis celeberrimus, vita & conversatione sanctissimus, quippe qui vivus & mortuus infinitis miraculis coruscavit, scripsit ad ædificationem fidelium quædam opuscula, quibus ingenii sui vim etiam posteris ostendit. E quibus extant:

In Apocalypsin Johannis.	lib. I.	*Beatus ille qui le. &c. triplex.*
De Evangelio æterno.	lib. I.	*Non enim veni soluere leg.*
De Christiana religione.	lib. I.	*Nunc manent fides, spes.*
De conceptione sanctæ Mariæ.	lib. I.	*Nondum erant abyssi, &*
De passione Domini.	lib. I.	
Sermones de tempore.	lib. I.	
Sermones de sanctis.	lib. I.	

Et quædam alia. Moritur apud Aquilam Aprucii urbem regnante Frederico tertio Imperatore sub Eugenio Papa IV. Anno Domini, MCDXLIII. Indictione VI. ætatis suæ anno LXIII. Et propter crebra miracula per Nicolaum Papam quintum catalogo sanctorum insertus est, anno I. *n*) post obitum vero VII. Cujus festum colitur XX. die mensis Maji.

DCCXCV. Antonius *Gaynerus*, natione Papiensis, artis medicinæ doctor celeberrimus, & in præceptis philosophorum nobiliter doctus, ingenio excellens, & peritia suæ professionis non mediocriter clarus, scripsit in ea doctrina quædam luculenta opuscula, quibus nomen suum posteritati notum reddidit. De quibus ista feruntur:

De ægritudine stomachi.	lib. I.
De febri quoque.	lib. I.
De ægritudinibus in generali.	lib. I.
De pleuresi.	lib. I.
De matrice.	lib. I.
De fluxibus.	lib. I.
De artetica *) in juncturis	lib. I.
De passionibus calculi.	lib. I.
In tertium Avicennæ.	lib. I.

Et alia complura. Claruit tempore concilii Basiliensis. Anno Domini, MCDXL.

DCCXCVI. Gerardus *Stredam*, natione Teutonicus, ordinis Carthusiensium prior domus omnium apostolorum juxta Leodium, vir in scripturis divinis studiosissimus, & longa exercitatione egregie doctus, religione quoque, prudentia & auctoritate venerandus, scripsit ad ædificationem simplicium fratrum quædam præclara opuscula, de quibus subjecta feruntur. Ad abbatem sancti Hadriani de Giraldi monte,

De cura pastorali.	lib. I.
De decem præceptis.	lib. I.
De septem Sacramentis	lib. I.
Speculum religiosorum.	lib. I.
Dialogus de virtutibus.	lib. I.
Dialogus de vitiis.	lib. I.
Sermones de tempore.	lib. I.
Sermones de sanctis	lib. I.

Et quædam alia. Moritur in principio regni Frederici Imperatoris tertii, sub Eugenio Papa IV. Anno Domini, MCDXLIII. *o*) Indict. VI.

DCCXCVII. Matthæus *Palmerius*, natione Italus, patria Florentinus, historiographus, philosophus & orator disertissimus, qui in concilio Florentino *p*) (quod Eugenius Papa quartus contra Basiliensem synodum celebravit) inter præclaros viros annumeratus fuit, scripsit plenum erroris de angelis librum, *q*) quem pertinaciter defendens tanquam hæreticus condemnatus,

n) A. 1450. Confer. Acta Sanctor. 20. Maj. T. V. & T. VII. p. 821. seq. ubi effigies corporis incorrupti.
*) arthritica. *o*) vitiose excusum 1444. in libro Trithemii de script. Germ. c 180. *p*) A. 1439.
q) Palmerius in tribus libris Italico carmine scriptis sub titulo *Città di Vita*, Civitatis Vitæ, qui MSti exstant Medio-

tus, apud Cornam *r)* civitatem exustus est. *s)* Chronicam *Eusebii* Cæsariensis diligenter perlustrans emendavit, eamque usque ad Annum Domini MCDXLVIII. complens intitulavit. *t)*

Petro Cosmi de medicis,	lib. I.	*Animis nostris innatum.*
Epistolarum ad diversos	lib. I.	
Orationes quoque varias.		

Et quædam alia. Claruit temporibus concilii Basiliensis, & Eugenii Papæ quarti. Anno Domini nostri Jesu Christi MCDXL.

DCCXCVIII. JOHANNES *Ernesti*, natione Teutonicus, Heydelbergensis gymnasii decus quondam & rector, in scripturis sanctis eruditus, & veterum lectione dives, ingenio subtilis, eloquio singulari venustate disertus, quæstionum disputator egregius. Scripsit quædam (ut ferunt) præclara opuscula, quibus memoriam nominis sui cum gloria transmisit ad posteros. De quorum numero subjecta feruntur:

Quæstiones sententiarum	lib. I.	
Quæstiones disputatæ	lib. I.	
Sermones multi	lib. I.	
De nativitate Domini oratio	lib. I.	*Etsi loquendi de maxi.*
De jejunio ad universitatem,	lib. I.	*Sacratissimam desidera.*
Orationes multæ & variæ	lib. I.	
De authoritate concilii	lib. I.	

Et alia complura. Claruit tempore concilii Basiliensis in exordio regni Frederici Imperatoris. Anno Domini, MCDXL.

DCCXCIX. BARTHOLOMÆUS ordinis Carthusiensis prior domus Bethleem in Ruremunda oppido Gelriæ, natione Teutonicus, sacrarum literarum acutus devotus & celebratus interpres. Scripsit ad ædificationem fratrum suorum quædam præclara opuscula, quibus magnifice suum exercitavit ingenium. & nominis memoriam posteris reliquit. De quorum numero subjecta feruntur:

Exercitium devotionis	lib. I.
Summa vitiorum	lib. I.
De abstinentia carnium	lib. I.
De proclamationibus fratrum,	lib. I.
De judiciis temerariis	lib. I.
De juramento	lib. I.
De voto quoque	lib. I.

Et quædam alia. Moritur sub Frederico Imperatore tertio. Anno Domini MCDXLVI. Indictione IX. quarto Idus Jul.

DCCC. HENRICUS *de Werlis*, natione Teutonicus, ordinis fratrum minorum minister provinciæ Coloniensis, *u)* vir in divinis scripturis eruditus, & secularis philosophiæ non ignarus, excellens ingenio & eloquio scholasticus, disputator acutus & declamator sermonum egregius, composuit luculenta quædam volumina, quibus nominis sui memoriam posteris reliquit. E quibus extat insigne opus

Super sententias	lib. IV.
De potestate Ecclesiastica	lib. I.
Sermones quoque varii,	lib. I.

Et alia complura. Claruit temporibus concilii Basiliensis, & Eugenii Papæ quarti. Anno Domini, MCDXL. *x)*

DCCCI. ANDREAS *de Trajecto*, natione Teutonicus, monachus cœnobii nostri Spanhemensis, ordinis sancti Benedicti, quod situm est in finibus diœcesis Moguntinæ, inter Rhenum & Hirciniam sylvam, quæ Saonus dicta Treverim versus ad occidentem extenditur, vir certe studiosus, & in divinis scripturis eruditus, secularium quoque literarum non ignarus, ingenio præstans, & clarus eloquio. Scripsit tam metro quam prosa, non contemnenda opuscula, de quibus habentur subjecta.

Soliloquiorum hominis ad Deum	lib. I.	*Dum olim divina voca.*
De profectu virtutum	lib. I.	*Egressus forsan cubiti*
De abstinentia carnium	lib. I.	*Tuæ fraternitatis au.*
De usu floccorum, *y)*	lib. I.	*Reverende pater nuper a.*
Epistolarum ad diversos	lib. I.	*Licet inter omnes qui sinistre*

Col-

lani in Bibl. Ambrosiana, & Florentiæ in Medicea & in Bibl. Strozziana, quæ est hodie Caroli Thomasii. inter alia ait animas hominum esse tertium genus angelorum, qui nec cum Lucifero lapsi ac reprobati, nec sancti ac beati fuerint.

r) Cortonam, Alexander Zillioli allegatus in Diario Veneto *Giornale d Italia* T. X. p. 461.

s) Falsum hoc esse, & Palmerium ad extremam pervenisse senectutem, diemque obiisse Florentiæ & honeste tumulatum neque ossa ejus effossa & post obitum exusta, licet Poëma illud condemnatum fuerit, probant viri docti in Diario Veneto, in quo de Palmerio diligenter atque erudite disserunt T. X. p. 463. & p. 468. memorant quoque ejus Annales rerum Florentinarum, ab A. 1432. ad 1474. MStos in Bibl. Strozziana. *t)* dedicavit.

u) Doctorem Gymnasii Agrippinensis sive Coloniensis vocat Trithemius c. 181. de script. Germ.

x) ita scribendum pro MCCCCXC. Etiam vitiose in libro de script. Germ. edit. Wechel. excusum MCD.

y) capucii Monachalis genus, quo utuntur etiam Benedictini.

Collationes variæ	lib. I.	*Licet nihil in me sit quod*
Carmina & rhythmi		

Et quædam alia brevia. Claruit in præfato monasterio Spanhem, ante introductionem reformationis novissimæ Bursfeldensis. *) Anno Domini, MCDXLV. *z)*

DCCCII. ANTONIUS ordinis fratrum prædicatorum, Archiepiscopus *Florentinus*, natione Italus, vir in divinis scripturis eruditissimus, & secularium literarum non ignarus, ingenio excellens, & clarus eloquio, in declamandis sermonibus ad populum famosus & celebris opinionis, nec minus vita & conversatione quam scientia reverendus. Scripsit multa & præclara volumina, quibus ad ædificationem militantis Ecclesiæ magnifice laboravit. E quibus extat opus magnum & celeberrimum, in quatuor non paruis voluminibus divisum, quod prænotatur:

Summa casuum conscientiæ,	lib. IV.	*Quam magnificata sunt*
Chronica ingens & notabilis *a)*	lib. III.	*Loquar propositiones ab.*
Instructorium confessorum,	lib. I.	*Defecerunt scrutantes.*
De censura Ecclesiastica	lib. I.	
Sermones de tempore	lib. I.	*Convertimini ad Dominum.*
Sermones de sanctis,	lib. I.	

Et quædam alia. *b)* Moritur post multos studii sacrati labores non sine opinione sanctitatis, sub Frederico Imp. tertio. Anno Domini MCDLIX. Indictione VII. sexto nonas Maji. Sepultus apud sanctum Marcum sui ordinis conventum.

DCCCIII. LEONARDUS *de Utino*, ordinis fratrum prædicatorum, vir quidem in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularis philosophiæ non ignarus, in declamandis sermonibus ad populum excellentis ingenii & præcelsæ opinionis. Scripsit pro utilitate prædicantium quædam præclara opuscula, quibus memoriam sui nominis ad posteritatis notitiam cum gloria transmisit. E quibus ista feruntur:

Sermones de tempore.	lib. I.	
Sermones de sanctis.	lib. I.	*Divinorum interpres.*
De legibus per quadragesimam.	lib. I.	

Et quædam alia. Claruit sub Frederico Imp. tertio. Anno Domini, MCDXLV.

DCCCIV. JOHANNES *de Capistrano* Aprucii oppido non longe ab Aquila urbe, ordinis fratrum minorum sancti Bernardini Senensis *c)* olim discipulus, vir in divinis scripturis eruditus, & in jure Canonico egregie doctus, ingenio excellens & clarus eloquio, vita quoque & religiosa conversatione devotus, divini verbi prædicator celeberrimus, qui multos verbo & exemplo ab iniquitate convertit, scripsit quædam non paruæ utilitatis opuscula, de quibus ad me pauca pervenerunt.

De cupiditate.	lib. III.	*Nolite vobis thesauri.*
Contra Hussitas.	lib. I.	
Sermones varios.	lib. I.	
De passione Domini.	lib. I.	
Epistolas nonnullas.		

Et quædam alia. Claruit sub Frederico Imp. tertio. Anno Domini, MCDL. & non sine opinione sanctitatis.

DCCCV. NICOLAUS *de Cusa*, Episcopus Brixinensis *d)* & sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ tituli sancti Petri ad vincula Presbyter cardinalis, natione Teutonicus, ex diœcesi Treverensi vir in divinis scripturis eruditissimus & Theologorum suo tempore facile princeps, atque in secularibus literis egregie doctus Philosophus, Rhetor, & Mathematicus celeberrimus, ingenio subtilis & eloquio disertus, trium linguarum Hebraice, Græce, & Latine peritus, vita & conversatione integerrimus & singulariter devotus, animarum salutis amator syncerus & fervidus, qui legatus in Germaniam missus, multa pro reformatione Ecclesiæ, & præsertim ordinis nostri *e)* utilia fecit & constituit, scripsit multa præclara volumina, de quibus extant subjecta. *f)*

De visione Dei.	lib. I.	*Pandam nunc quæ vobis.*
De pace fidei.	lib. I.	*Fuit ex his qui apud CPolin.*
Reparatio Calendarii.	lib. I.	*Ad laudem omnipotentis Dei.*
De mathematicis complementis.	lib. I.	*Tanta est potestas sum.*
Cribratio Alcorani.	lib. III.	*Sume sanctissime Papa.*
De venatione sapientiæ.	lib. I.	*Propositum est meas sa.*
De ludo globi, mysticè.	lib. II.	*Cum te videam ad sedem.*
Compendium.	lib. I.	*Accipe breve compendium.*

*) De illa infra. c. 806. z) Obiit A. 1463. teste Trithemio c. 184. de script. Germ.

a) ab Orbe condito ad A. C. 1459.

b) Vide de scriptis Antonii Florentini præter Altamuram & Pocciantum, Papebroch. in Actis Sanctor. T. I. Maji p. 322. seq. Nam sanctis adscriptus hic Antonius ab Hadriano VI. A. 1523. Ejus vitam scripsit Euphrosynus Lapini Hetrusco idiomate. Vide & Acta Sanctor. ad 2. Maji T. I. p. 311-358. & T. 7. p. 553. & 681. seq.

c) de quo supra c. 794. d) in Comitatu Tirolensi.

e) Benedictini. f) Mirum à Trithemio non memorari Cusani conjecturam de novissimis temporibus scriptam A. 1452. quæ sæpius prodiit etiam separatim, & Gallice versa Amst. 1700. 8. cum notis.

Trialogus de *possest* g)	lib. I.	*Cum nobis conce.*
De mathematica perfectione.	lib. IV.	*Sollicita est nobilis mens.*
Contra Bohœmos.	lib. I.	*Nicolaus miseratione.* h)
De Beryllo.	lib. I.	*Qui legerit ea quæ in.*
De dato patris luminum.	lib. I.	*Et si jam ante P. T. nota*
De quærendo Deo.	lib. I.	*Desiderio tuo posse te.*
De apice theoriæ.	lib. I.	*Video te quadam profun.*
De docta ignorantia	lib. III.	*Admirabitur & recte.*
De conjecturis.	lib. II.	*Data nunc qualicunque.*
De filiatione Dei.	lib. I.	*Tandem me compulit.*
De Genesi.	lib. I.	*Sæpe delectabilius re.*
Idiotæ de sapientia. i)	lib. IV.	*Convenit pauper quidam.*
De quadratura circuli,	lib. I.	
De fortuna.	lib. I.	
Directorium speculantis.	lib. I.	*Tu nosti nos tres, &c.*
Sermones per totum annum.	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

Et alia complura. Circa Cusam nativitatis suæ villam ad ripas Mosellæ in opposito Ursicastri hospitale celeberrimum in honorem sancti Nicolai Episcopi construxit, quod prædiis & redditibus copiose ditavit, ac libris in omni scientia pluribus exornavit, Græcis, Latinis & aliis. Moritur k) sub Frederico Imperatore III. Anno Domini, MCDLXIV. Indictione XII. undecima die mensis Augusti, ætatis suæ anno LXIII. Romæ sepultus, cujus cor ad prædictum hospitale missum, ibidem in medio chori sub marmore sepelitur.

DCCCVI. JOHANNES *Rode*, Abbas monasterii sancti Matthiæ Apostoli extra muros Treverenses, ordinis divi patris Benedicti, natione Teutonicus, patria Treverensis, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & in jure Canonico egregie doctus, moribus & conversatione devotus, & regularis observantiæ instaurator celeberrimus, ex cujus labore & fundamento novissima ordinis nostri reformatio Bursfeldensis in Germania cœpit. Hic quondam literis operam dedit in gymnasio Heidelbergensi, ubi sacræ Theologiæ Baccalarius, & canonum Licentiatus doctissimus evadens, mente & corpore mundum jamiam contemnere videbatur. Factus deinde Metensis Ecclesiæ Canonicus, & sancti Simeonis Decanus, atque curiæ Treverensis Officialis, omnia pro Christi amore contempsit, & ordinem Carthusiensem extra Treverim cunctis mirantibus intravit, & prius aliquot annos prioratus officium (licet renuens & invitus) suscepit. Cernens autem Otto Archi-Episcopus Treverensis virum illum esse doctum, expertum & zelosum, authoritate summi pontificis de Carthusia extractum in præfato monasterio Abbatem constituit, & per eum multa cœnobia in sua diœcesi reformavit. Ipse etiam authoritate Basiliensis concilii reformatione magnifice dilatavit. Scripsit autem pro reformatione monachorum,

Constitutiones utiles.	lib. I.	*Cum divinum officium cui.*
De qualitate Abbatis	lib. I.	*Quomodo ab alto procedit omnis.*

Et quædam alia. Moritur sub Alberto Imperatore & Eugenio Papa quarto. Anno Domini, MCDXXXIX. Abbatiæ suæ XX. Indictione secunda, prima die mensis Decembris. Sepultus in dicto monasterio S. Matthiæ apostoli Treverensis ante altare protomartyris Stephani, in abside dextera chori, sub lapide nomini ejus inscripto.

DCCCVII. GUARINUS Veronensis, Chrysoloræ l) Byzantini philosophi quondam auditor, vir in secularibus scripturis omnium suo tempore facile doctissimus & divinarum literarum non ignarus, Græci & Latini sermonis peritissimus, cujus operâ excitata & in lucem revocata sunt studia bonarum artium, quæ debilitata, & jam prope extincta videbantur. Docuit primo Venetiis, postea Ferrariæ, & utrobique discipulos celeberrimos habuit. Scripsit ad Leonellum principem, m) opus prænotatum

De differentia assentatoris & amici,	lib. I.
Grammaticam quoque brevem,	lib. I.
Comparationem Scipionis & Gaji, n)	lib. I.
Epistolarum ad diversos,	lib. I.
Orationes complures,	lib. I.

Car-

g) Dialogus in quo tres interlocutores, *de possest*, sive quod in Deo sint quæ possint esse & cogitari perfectiones. p. 249. Opp.

h) Epistola IV. ad Bohemos p. 846. Operum Cusani junctim editorum Basil. 1565. fol.

i) dialogi quatuor, 1. & 2. de sapientia, 3. de mente, 4. de staticis experimentis. Plane diversi hi sunt à libris antiqui scriptoris, sub Idiotæ nomine editis in Orthodoxographis.

k) Tuderti in Umbria, non A. 1466. ut excusum in Diario Hanoverano (Monathliche Auszug) A. C. 1700. Jul. pag. 366.

l) Confer Diarium Venetum Giornale d' Italia T. XII. p. 352. seq. Emanuel Chrysoloras obiit Constantiæ A. 1415. 16. April.

m) Marchionem Estensem.

n) Caji Cæsaris, quem Scipioni præferebat Gvarinus, contra Pogii sententiam. Nec tamen ideo desierunt esse amici, ut antea, *neque enim*, inquit Pogius, *disjunctio sententiarum debet amicos disjungere, cum liceat diversa sentire salvo jure amicitiæ.*

Carmina multa. Et alia non pauca. Juſſu Nicolai Papæ quinti, in latinum tranſtulit Geographiam Strabonis, opus non minus utile quam jocundum. Ex Plutarcho multorum illuſtrium virorum vitas latinas fecit. Sed & ipſum Plutarchum de liberis educandis cum aliis multis *o)* elegantiſſime traduxit, quæ partim habentur. Moritur ſub Frederico Imperatore tertio, & Pio Papa ſecundo. Anno Domini, MCDLX. Indict. VIII. pridie Nonas Decemb. *p)* Ferrariæ ſepultus in conventu Carmelitarum, ſepulchro marmoreo honorifice donatus.

DCCCVIII. HENRICUS *Kaltyſen*, Archiepiſcopus Eccleſiarum Nydroſienſis & Cæſarienſis *q)* ordinis fratrum prædicatorum, natione Teutonicus, patria Confluentinus, ubi & ordinem ingreſſus primum lector ſacri palatii, ſanctæ crucis prædicator & hæreticæ pravitatis inquiſitor factus, & poſtea (ut diximus) archiantiſtes duarum provinciarum authoritate Apoſtolica conſecratus, ſua eruditione, & prædicatione toti mundo clarus innotuit. Qui cum eſſet ſacræ Theologiæ Doctor celeberrimus, ſcripſit inter cætera, notabiles

Sermones de tempore,	lib. I.	
Sermones de ſanctis,	lib. I.	
Sermones per quadrageſimam,	lib. I.	
Super Magnificat,	lib. I.	
Quæſtiones varias,	lib. I.	
Collationes ad clerum.		

Et alia complura. Moritur ſub Frederico Imperatore tertio, & Paulo Papa ſecundo. Anno Domini, MCDLXV. Indictione XIII. ſexto Nonas Octobris. Sepultus in conventu ſuo Confluentino.

DCCCIX. JOHANNES *Bertachinus* de Firmo, *r)* jureconſultus celeberrimus, & in ea facultate ſingulariter ſtudioſus, ingenio præſtans & clarus eloquio. Scripſit in jure quædam præclara opuſcula, quibus memoriam ſui nominis ad poſteros transmiſit. De quibus extat præclariſſimum opus, tribus magnis voluminibus diviſum, quod multo labore diligentiſſime & pulchro ordine comportans prænotavit

Repertorium utriusque juris *s)*	lib. III.	*Solent principes immort.*
Quæſtiones variæ.		

Alia inſuper complura edidit, quæ ad notitiam noſtræ lectionis non venerunt.

DCCCX. PIUS Papa *ſecundus*, *t)* natione Tuſcus, patria Senenſis, *Æneas Sylvius* antea vocatus, ſedit in pontificatu maximo poſt Calixtum tertium annis ſex, vir undecunque doctiſſimus, philoſophus, orator & poeta inſignis, multa ingenii ſui monimenta poſteris reliquit. Hic quondam in concilio Baſilienſi cuidam prælato *u)* ſervivit pauper. Deinde in ſcribam cancellariæ Frederici Imperatoris tertii aſſumptus, *x)* & poeta ab eo laurea recepta creatus, primo Epiſcopus Tergeſtinenſis, poſtea Senenſis, exinde cardinalis, & noviſſime Papa omnium ſuffragio electus eſt. De ſcriptis vero ejus ſubjecta feruntur, magnis eloquentiæ nervis compoſita:

De miſeriis curialium	lib. I.	*Stultos eſſe qui regibus.*
De educatione liberorum	lib. I.	*Omnibus qui ad virtutis.*
Solutio quæſtionum,	lib. I.	*Aderat nuper Cæſarea.*
De duobus amantibus	lib. I.	*Urbem Senas unde tibi.*
Contra Thaboritas,	lib. I.	*Quamvis apud Bohœmos.*
Ad Nicolaum de Cuſa	lib. I.	*Venit ad me hac ipſa.*
De fide ad Turcum	lib. I.	*Scripturi ad te aliqua.*
De profectione in Turcos	lib. I.	*Ezechielis Prophetæ.*
Ad Epiſcopum Cracovienſem,	lib. I.	*Heraldus Alphonſire.*
De concilio Baſilienſi,	lib. I.	
De ortu Nili fluminis,	lib. I.	
De ſtudio venandi,	lib. I.	
De fato quoque,	lib. I.	
Abbreviationes Blondi	lib. XX.	*Fuit autem in urbe Con.*
De ortu & hiſtoria Bohœmorum	lib. I.	*Interitura eſſe quæque.*
Præcepta rhetoricæ,	lib. I.	*Bene eſſet vir illuſtris.*
Europa, ad Antonium cardinalem.	lib. I.	*Podagrantem me nuper.*
De præſcientia Dei,	lib. I.	
Dialogus contra Turcos,	lib. I.	

o) Parallela quoque Plutarchi minora excuſa Argentorati 1506. 4. & Pariſ. apud Aſcenſium.

p) Filiorum ejus doctiſſimus *Baptiſta Guarinus* (de quo infra, c. 909.) in Epitaphio ei ſcripto tribuit *luſtra* vitæ *nona bis* acta, hoc eſt annos ætatis 90. Cæteri filii fuere Hieronymus, & Nicolaus Guarinus.

q) in Norwegia. Confer librum Trithemii de ſcript. Germ. c. 189.

r) Bertachini patria Firmum, clariſſima civitas Italiæ in Marchia Anconitana.

s) Excuſum Norberg. 1483. ac deinde ſæpius variis in locis. Vide Pandectas Brandenburgicas Chriſtoph. Hendrichii pag. 539.

t) Vita à Joh. Antonio Campano ſcripta operibus Pii II. Baſil. 1571. fol. excuſis præmittitur. Videndus & idem Campanus libro primo Epiſtola prima de ſcriptis illius diſſerens. De variis editionibus etiam illorum, quæ in Volumine Baſileenſi non continentur, adeundæ Ephemerides eruditorum Pariſ. menſe Octobri A. 1708.

u) Dominico Capranico. *x)* A. 1442.

De grammatica,	lib. I.	
Historiarum opus imperfectum,	lib. I.	
Epistolarum ad diversos,	lib. I.	*Non cogit me necessitas.*
De clade Constantinopol. oratio	lib. I.	*Constantinopolitana cla.*
De clade universalis Ecclesiæ,	lib. I.	*Invitus quidem beatissim.*
In conventu Mantuano, oratio	lib. I.	*Cum bellum hodie adver.*
Ad Calixtum Papam oratio,	lib. I.	*Solent plerique omnes.*
Coram cœtu cardinalium oratio,	lib. I.	*Moses vir Dei beatiss.*
De rebus à se gestis,	lib. I.	
Orationes variæ.	lib. I.	

Epigrammata plura, & quædam alia *y)* elegantissima, quæ ego non vidi opuscula scripsisse dicitur, quibus nomen suum posteris notificavit. Moritur sub Frederico Imperatore tertio, Anconæ ut dicitur. Anno Domini, MCDLXIV. Indictione XII. XIX. Calend. Septemb. ætatis suæ anno similiter IV. & LX. Sepultus Romæ in Ecclesia sancti Petri, juxta altare divi Andreæ.

DCCCXI. LANFRANCUS *de Oriano*, jureconsultus celeberrimus, & secularis literaturæ non ignarus, ingenio præstans & clarus eloquio, scripsit in sua professione quædam non spernenda volumina, quibus ingenii sui memoriam ad posteros transmisit, & se in studio multipliciter & magnifice comprobavit. De quorum numero extant subjecta:

Repetitiones. *Quoniam contra z)* de prob.	lib. I.	*Quoniam contra hæc decre.*
Commentatio cle. *Sæpe. a)* de ver. sig.	lib. I.	*Ista clementina in se con.*
In c. *Dispendiosam, b)* de judi.	lib. I.	*Non est necesse divide.*
Repeti. c. *Raynucius c)* de testam.	lib. I.	*In textu ubi Raynucius,*
De lege *admonendi, d)* de jurejur.	lib. I.	*Hæc lex dividitur in duas.*
De interpretatione statutorum,	lib. I.	*Pro evidentiori intelle.*
L. *centurio e)* de vul. & pu. substi.	lib. I.	*Famosa est ista lex ha.*
Repeti. Rubri. de causa pos. & pro. *f)*	lib. I.	

Alia quoque complura edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt.

DCCCXII. HENRICUS *Gorrickem*, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis studiosus *g)* & eruditus, atque in seculari philosophia nobiliter doctus, ingenio clarus, sermone scholasticus, & disputator acutus, qui in gymnasio Coloniensi, legendo & componendo clarus suo tempore est habitus. Scripsit non contemnendæ lectionis opuscula, quibus nomen suum ad posteros cum gloria transmisit. E quibus extant

Conclusiones sententiarum	lib. IV.	*Cupientes aliquid de p.*
De superstitionibus	lib. I.	*In lectione.*
Contra Hussitas quoque,	lib. I.	
De festorum celebratione,	lib. I.	
Summarium sancti Thomæ,	lib. I.	
Sermones & collationes,	lib. I.	

Quæstiones & determinationes insuper varias, lecturas, libros & diversos tractatus edidit, qui ad notitiam nostræ lectionis minime venerunt. Claruit sub Frederico Imp. tertio, & Pio Papa secundo. Anno Domini nostri Jesu Christi MCDLX.

DCCCXIII. JOHANNES *Kanneman*, ordinis fratrum minorum, natione Teutonicus, vir in scripturis sanctis eruditus, & secularium literarum non ignarus, ingenio subtilis, & clarus eloquio, in declamandis sermonibus ad populum egregius fuit, qui de potestate Ecclesiastica male sentiens, cum à ministro Saxoniæ *h)* quæreretur, ad carcerem fuga lapsus ad observantiales *i)* confugit, & errorem cum vita deinceps emendavit. Corripuerat eum Johannes de Hagen, *) Carthusiensis vir doctissimus jampridem & ad semitas æquitatis revocavit. Scripsit autem

Defensorium sui	lib. I.	*Multi famosi viri, &c.*
De passione Domini	lib. I.	*Egredimini filiæ Sion.*
Sermones varios,	lib. I.	
Quæstiones quasdam,	lib. I.	

Et alia complura. Claruit temporibus Frederici Imperatoris tertii, & Pii Papæ secundi. Anno Domini, MCDLX.

DCCCXIV.

y) Miror à Trithemio non memorari Pii II. *bullam retractationis* eorum, quæ pro Concilio Basiliensi contra Eugenium IV. scripserat, & qua *Æneam rejici, Pium recipi* cupit. Neque *Historiam Friderici III.* cujus αὐτόγραφον duplex non parum inter se discrepans in Bibl. Vindobonensi teste Lambecio lib. 2. p. 972. & quæ ex alio Codice cum specimine notarum Jo. Henr. Bœcleri prodiit Argentor. 1685. fol.

z) c. 11. tit. 19. libri 2. decretal. *a)* c. 2. tit. 11. lib. 5. Clementin.

b) c. 2. tit. 1. lib. 2. Clementin. *c)* c. 16. tit. 26. lib. 3. decretal.

d) leg. 31. tit. 2. lib. XII. Digest.

e) de vulgari & pupillari substitutione lib. XXVIII. Digest. tit. 6. leg. 15.

f) de causa possessionis & proprietatis lib. 2. decretal. tit. 12.

g) S. Theologiæ Doctorem appellat Trithemius lib. de script. Germ. c. 190.

h) Provinciali Ordinis minorum per Saxoniam. *i)* fratres minores de observantia. In libro de script. Germ. c. 191. *ad observantiam confugit.* *) de quo infra c. 822.

DCCCXIV. Jacobus *Junterbuck*, natione Teutonicus, ordinis Carthuſienſium, *k)* vicarius domus montis ſancti Salvatoris prope Erfordiam, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, ingenio clarus, ſermone apertus, dubiorum cautus interpres, vita quoque & converſatione devotus. Scripſit multa & varia opuſcula, quibus nomen ſuum ad poſteritatis notitiam transmiſit. De quibus ſubjecta feruntur:

De anno Jubilæo,	lib. I.	
De cauſis multarum paſſionum,	lib. I.	
De moribus Chriſtianorum,	lib. I.	
De triplici ſtatu hominum,	lib. I.	
Conſolatio malorum hujus ſeculi,	lib. I.	
De modo ſervandi interdictum,	lib. I.	*Ad amputandum errorem*
Apologeticus religioſorum,	lib. I.	
De cautelis diverſorum ſtatuum,	lib. I.	
De cognitione ſecretorum,	lib. I.	
De veritate dicenda vel tacenda,	lib. I.	
De cogitationibus,	lib. I.	
De contractibus,	lib. I.	
De malis hujus ſeculi,	lib. I.	
De obedientia monachorum,	lib. I.	
De arte moriendi,	lib. I.	
De ſtabilitate monachorum,	lib. I.	
De refrenatione cogitationum,	lib. I.	
Soliloquium hominis ad animam,	lib. I.	
De arte curandi vitia,	lib. I.	
De ſeptem peccatis mortalibus	lib. I.	
De eisdem mentalibus,	lib. I.	
De poteſtate dæmonum,	lib. I.	
De dignitate prælatorum,	lib. I.	
De dignitate ſacerdotii,	lib. I.	
De obſervantia mandatorum,	lib. III	
De Sabbato,	lib. I.	
De ſtatu ſecurioris vitæ,	lib. I.	
De intentionis directione,	lib. I.	
De profectu vitæ ſpiritalis,	lib. I.	
De indulgentiis,	lib. I.	
Sermones varii,	lib. I.	*Ambulans Jeſus juxta.*

Et alia complura. Moritur temporibus Frederici Imp. tertii, & Pauli Papæ ſecundi. Anno Domini, MCDLXVI. Indict. XIV.

DCCCXV. Nicolaus *Dorbellus*, *l)* ordinis fratrum minorum S. Franciſci provinciæ Turonenſis, vir in divinis ſcripturis eruditiſſimus & in philoſophia ſcholaſtica nulli ſecundus, ingenio clarus, & ad diſputandas enodandasque quæſtiones ſcripturarum ſatis idoneus. Scripſit quædam præclara volumina, quibus nomen ſuum ad notitiam poſteritatis cum gloria transmiſit & in gymnaſio Pictavienſi tum diſputando, tum docendo, tumque ſcribendo magnam eruditionis ſuæ laudem commeruit. De cujus opuſculis ſubjecta feruntur, opus inſigne ac celeberrimum & prope divinum, ſingulari utilitate jocundum,

Super ſententias	lib. IV.	
Super ſummulam Petri Hiſpani	lib. VII.	*Quia teſte ſapiente.*
De ſcientia Mathematica	lib. I.	*Sicut dicit philoſophus*
In lib. Phyſicorum Ariſtotelis	lib. VIII.	*Expedita prima parte*
In lib. de cœlo & mundo	lib. II.	*Naturalis hic incipit liber*
In lib. de generatione & corrupt.	lib. II.	*De generatione, hic inci.*
In lib. Meteororum	lib. III.	*De primis. Incipit liber*
In lib. de anima	lib. III.	*Bonorum honorabilium*
In lib. Metaphyſicorum	lib. XII.	*Expedita ſecunda parte.*
In lib. Ethicorum	lib. X.	*Pertractatis compendioſe.*

Et quædam alia. Fuit autem dictorum Johannis Scoti *m)* profundus interpres & acerrimus defenſor, ex cujus ſcriptis philoſophiam exponens hoc ipſum opus in tres partes, mathematicam, theologicam, & ethicam dividens compendium nominavit. Claruit temporibus Frederici Imperatoris tertii, & Calixti Papæ tertii. Anno Domini, MCDLV.

DCCCXVI. Petrus *de Unzola*, civus Bononienſis, jureconſultus celeberrimus, & diſciplinis bonarum artium probe inſtructus, ingenio præſtans, & clarus eloquio, multarum rerum, maxi-

k) antea Abbatem cœnobii Ciſtercienſis fuiſſe narrat Trithemius ibid. c. 192. usque adeo autem deinde Doctoris obtinuiſſe nomen, *ut ejus verba ſcriptaque quaſi pro Apollinis oraculo haberentur.*

l) aliis *Orbellus*, ſive *de Orbellis*, patria Andegavenſis.

m) de quo ſupra c. 316.

maxime judicialium experientia insignis. Scripsit ad utilitatem tabellionum, & in legali scientia studentium egregium volumen, super continuatione quinti, sexti, & septimi capitulorum Summæ domini Rolandini, *n*) quod prænotavit:

Auroram novissimam	lib. I.	*Scribarum & tabellionum.*
Consultationes varias	lib. I.	

Alia quoque nonnulla scripsisse perhibetur, sed ad notitiam meam non venerunt.

DCCCXVII. HENRICUS *de Herph*, ordinis fratrum minorum sancti Francisci, natione Teutonicus provinciæ Coloniensis, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & juris pontificii non ignarus, ingenio præstans, & apertus eloquio, in declamandis sermonibus ad populum celeberrimæ opinionis, non minus religiosa vita, quam scientia scripturarum venerandus. Scripsit non abjiciendæ authoritatis opuscula, quibus nomen suum notificavit posteritati. De quorum numero subjecta feruntur. Volumen magnum & insigne,

De præceptis Decalogi,	lib. I.	*Invenio aliam legem in.*
Sermones de tempore,	lib. I.	*Ecce rex tuus venit*
Sermones de sanctis	lib. I.	*Rabbi ubi habitas ?*
Sermones per Adventum	lib. I.	*Quis poterit cogitare.*
De tribus partibus pœnitentiæ	lib. I.	*Nemo potest duobus dominis.*

Et quædam alia. Claruit sub Frederico Imperatore tertio, & Pio Papa secundo. *o*) Anno Domini, MCDLX.

DCCCXVIII. JOHANNES *de Turrecremata*, ordinis fratrum prædicatorum, Episcopus Sabinensis, & sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ Presbyter cardinalis, *p*) vir in divinis scripturis studiosus, & declamator sermonum egregius, ingenio promptus, & apertus eloquio. Scripsit ingenii sui multa opuscula, quibus nomen suum notificavit. De quibus subjecta feruntur. Ad Arsenium monachum cœnobii sancti Benedicti (quod ipse in commendis habebat) opus magnum & non abjiciendum composuit,

In regulam sancti Benedicti,	lib. I.	*Quoniam adjuvante Dn. nostro.*
In Psalterio toto	lib. I.	*Beatissimo patri & cle.*
In Evangelia dominicalia, quæstiones	lib. I.	*Sacro & colendissimo.*
In Evangelia de sanctis, quæstiones,	lib. I.	
De aqua benedicta	lib. I.	*Iniunxit mihi nuper. r. p.*
De salute animæ	lib. I.	*Docet nos divina scrip.*
Sermones de tempore,	lib. I.	
Sermones de sanctis	lib. I.	

Et alia complura. *q*) Claruit sub Frederico Imperatore tertio, & Pio & Paulo summis pontificibus. Anno Domini, MCDLX. *)

DCCCXIX. JOHANNES *de Mechlinia*, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis longo studio exercitatus, & in philosophia scholastica non mediocriter doctus, ingenio excellens, & clarus scientia, in gymnasio Coloniensi theologiam multis annis publice docuit, & magnam eruditionis suæ laudem acquisivit. Scripsit ingenii sui quædam præclara opuscula, quibus memoriam nominis sui ad posteros transmisit. De quibus subjecta feruntur. Opus insigne

Super sententias	lib. IV.
In Psalterio	lib. I.
Quæstiones variæ	lib. I.
Sermones & collationes	lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Frederici Imperat. tertii, & Pii Papæ secundi. Anno Domini, MCDLX.

DCCCXX. DIONYSIUS *Rykel*, *r*) alias *de Leeuwis*, natione Teutonicus, ordinis Carthusiensium domus Bethleem, in Ruremunda, vir in divinis scripturis studiosissimus, & continua exercitatione peritus, sæcularis quoque Philosophiæ non ignarus, ingenio subtilis, sermone scholasticus, vita & conversatione singulariter devotus, adeo ut etiam divinis revelationibus dignus haberetur (ad quem Nicolai Cusæ cardinalis viri eruditissimi plures extant epistolæ) tot ac tanta scripsit, ut numero opusculorum, præter Augustinum apud latinos parem habuerit neminem. Contemplationi & orationi cum tanto feruore instabat, ut cum nihil scribere potuisse unquam putares. Rursum in scribendo, ac legendo tam sedulus erat, ut nec orare nec contemplari eum posse usquam æstimares. Erat parcissimi somni, cibi & potus abstinentia admirabilis, qui beati exemplo Hieronymi die ac nocte in lege Domini meditari dulce judicabat, semper aut scribens aliquid utile aut legens, ita ut & aut lectionem oratio sæpe interrumperet, & orationem lectio sacra frequenter exciperet. De cujus opusculis ipse per se subjecta quodam indiculo recensuit,

Super

n) Rolandini de Romanciis de quo c. 448.

o) in libro Trithemii de script. Germ. c. 197. Henricus de Herp dicitur claruisse sub Paulo II. Anno 1470.

p) A. 1439. *q*) De ejus disputatione de purgatorio contra Marcum Ephesium in Concilio Florentino, vide Allatium contra Creyghtonum p. 81 *) obiit octogenarius A. 1468.

r) de hoc Dionysio Carthusiano vide Acta Sanctor. ad 12. Martii T. 2. p. 245. seq. Valerium Andream Bibl. Belg. p. 185. seq. Franc. Swertii Athenas p. 215. seq. Bibl. Carthusianæ scriptores Theod. Petrejum &c.

Super ſententias	lib. IV.	
In Geneſim,	lib, I.	*Dilectus Deo & hominibus*
In Exodum,	lib. I.	*Justi ſunt omnes ſermones.*
In Leviticum	lib. I.	*Honora Dominum de tua.*
In Numeros	lib. I.	*Qui in numero militi.*
In Deuteronomium,	lib. I.	*Serva mandata & legem.*
In librum Joſuæ	lib. I.	*Fortis in bello Jeſus*
In librum Judicum	lib. I.	*Judices ſinguli ſuo no.*
In librum Ruth	lib. I.	*Teſte ſancto Hieronymo*
In Regum libros	lib. IV.	*Reges ex te egredientur.*
In Paralipomenon	lib. II.	*Deus fecit ex uno homine*
In Esdram	lib. III.	*Lex veritatis fuit in ore*
In Neemiam	lib. I.	*Neemias in memoria.*
In Tobiam,	lib. I.	*Qui pronus eſt ad miſe.*
In Judith	lib. I.	*Hæc vocabitur virago,*
In Heſter	lib. IX.	*Sicut ſol oriens in mundo*
In librum Job	lib. I.	
In proverbia Salomonis	lib. I.	*Dixit Deus Salomoni.*
In Eccleſiaſten,	lib. I.	*Quemadmodum Salomon,*
In Cantica canticorum,	lib. I.	*Gaudebit ſponſus ſuper.*
In librum Sapientiæ	lib. I.	*Diſce ubi ſit ſapientia.*
In Eccleſiaſticum	lib. I.	*Mirabuntur omnes in verbis*
In Eſaiam Prophetam	lib. I.	*Eſaias propheta magnus.*
In Hieremiam	lib. I.	
In librum Baruch	lib. I.	
In Ezechielem	lib. I.	
In Danielem	lib. I.	
In duodecim Prophetas,	lib. XII.	*Sapientiam omnium antiquo.*
In libros Machabæorum	lib. II.	*Juda te laudabunt fratres t.*
In Pſalterium	lib. III.	*Dixit David filius Iſai.*
In Matthæum	lib. I.	
In Marcum	lib. I.	
In Lucam,	lib. I.	
In Johannem	lib. I.	*Ego quaſi aquæ ductus*
In Epiſtolas Pauli	lib. XIV.	*Audite me quoniam de tua.*
In Actus Apoſtolorum	lib. I.	
In Epiſtolas canonicas	lib. VII.	
In Apocalypſin	lib. I.	
Expoſitionis hymnorum	lib. I.	*Implemini Spiritu ſancto,*
In ſeptem Pſalmos pœnitentiales,	lib. I.	*Scrutemur vias noſtras*
De documentis authenticis,	lib. I.	*Sapientiam ſanctorum nar-*
Expoſitionis miſſæ	lib. I.	*Memoriam fecit mira. (rant*
Dialogum de celebratione s)	lib. I.	*Quicunque manducaverit*
De communione	lib. I.	*Qui præeſt in ſolicitu.*
Compendium philoſophiæ,	lib. I.	*Precioſior eſt ſapientia.*
Compendium Theologiæ	lib. I.	*Comparate vobis vinum.*
Dialogum philoſophi & theologi	lib. I.	
Super lib. beati Dionyſii,	lib. IV.	
Super undecim epiſtolis ejus	lib. I.	
In lib. Johannis Climaci	lib. I.	
Super Boetio de conſulatu, t)	lib. V.	
Summarium partium S. Thomæ,	lib. I.	
Sermones de tempore,	lib. I.	*Labia ſacerdotis cuſt.*
Sermones de ſanctis,	lib. I.	
Sermones ad religioſos temporis	lib. I.	*Fratres ſancti, vocationes.*
Ad eosdem de ſanctis,	lib. I.	*Religio munda eſt viſi.*
De Sacramento ſermones ſex	lib. I.	
Expoſitionis Dominicæ paſſionis,	lib. I.	
Meditationis Dominicæ paſſionis	lib. I.	
De laudibus Dei	lib. I.	*O Deus præſtantiſſime*
De laudibus ſanctæ Mariæ,	lib. IV.	*Quæ eſt iſta quæ progre.*
De fonte ſalutis & ſemitis vitæ	lib. I.	*Quis ſapiens & intell.*
De lumine Chriſtianæ theoriæ,	lib. I.	*Omnis proceſſio ſecundorum*
De venuſtate mundi,	lib. I.	*Unus eſt altiſſimus*

s) miſſæ, ut ſupra c. 775.   t) de Conſolatione Philoſophiæ.

De natura æterni & veri Dei	lib. I.	
De divina essentia	lib. I.	*Scimus quoniam filius Dei ve.*
De distantia perfect. divinæ & hum.	lib. I.	
De felicitate animæ	lib. I.	
De beneficiis Dei	lib. I.	*Anima mea desidera.*
De mutua sanctorum agnitione	lib. I.	*Pater gloriæ det vobis*
De donis Spiritus sancti	lib. I.	*Quis hominum poterit.*
Cordiale prænotatum	lib. I.	
De custodia cordis	lib. I.	
De gaudio & pace interna	lib. I.	
De via purgativa	lib. I.	*Sicut dicit Apostolus: Stul.*
Dialogus de fide catholica	lib. I.	*Magna & mirabilia.*
Dialogus Christiani & Sarraceni	lib. I.	*Sic Deus dilexit mundum.*
Contra Magos & Waldenses	lib. I.	*Cave ne imitari velis.*
Contra superstitiones	lib. I.	*Domin. Deum tuum adorabis*
De vitiis & virtutibus	lib. I.	*Qui converti fecerit pec.*
Contra ambitionem	lib. I.	*Reges gentium dominantur.*
Contra Sarracenos,	lib. III.	
De gravitate peccati,	lib. I.	
De contemptu mundi	lib. I.	*Indicabo tibi, &c.*
De modo judicandi & corripiendi	lib. I.	*Quæstionem mihi pro.*
De remediis tentationum	lib. I.	*Militia est vita hominis*
Speculum peccatoris	lib. I.	*Convertere ad Domin. Deum.*
De quatuor novissimis,	lib. I.	*Gens absque consilio & sin.*
De reformatione interna	lib. I.	*Pro omnibus mortuus est Chri-(stus.*
De judicio particulari,	lib. I.	
De passionibus animæ	lib. I.	*Primus homo de terra ter.*
De discretione spirituum,	lib. I.	
De profectu charitatis,	lib. I.	
De perfectione charitatis,	lib. I.	
Inflammatorium divini amoris,	lib. I.	*Quid Dominus Deus.*
De contemplatione,	lib. I.	*Sapientiam amavi & ex.*
De oratione,	lib. I.	*Oportet semper orare.*
De meditatione	lib. I.	*Cogitationes meæ va.*
Sonus epulantis,	lib. I.	*Omnes qui credebant erant pe-(ri.*
De modo agendi processiones,	lib. I.	*Zelus domus tuæ co.*
De evelatione mentis in Deum,	lib. I.	
De authoritate Papæ,	lib. I.	
De potestate & jurisdictione Papæ	lib. I.	
De authoritate concilii	lib III.	
De reformatione Ecclesiæ,	lib. I.	
Contra Simoniam,	lib. I.	*Gratis accepistis gratis.*
Contra eandem,	lib. I.	*Pecunia tua tecum sit in.*
De reformatione claustralium,	lib. I.	*Omnia honeste fiant.*
Contra pluralitatem beneficiorum,	lib. I.	
De regulis vitæ Christianorum	lib. I.	
De reformatione monialium,	lib. I.	*Aperi mihi soror mea.*
De professione religiosorum,	lib. I.	*Excellentiorem viam vobis.*
Exhortatorium novitiorum,	lib. I.	*Nemo mittens manum.*
De vita & regimine præsulum	lib. I.	*Attendite vobis & gre.*
De institutione ordinis Carthusiensis	lib. I.	
De laudibus ejusdem,	lib. I.	
De visitatione claustralium	lib. I.	
De vita canonicorum	lib. I.	*Maledictus homo qui facit.*
De disciplina scholarium *u*)	lib. I.	*Quemadmodum Aristo.*
De vita militarium	lib. I.	*Labora sicut bonus mi.*
De virginitate	lib. I.	*Virgo cogitat quæ Domini.*
De officio Archidiaconorum,	lib. I.	
De officio legati,	lib. I.	
De regimine prælatorum,	lib. I.	
De vita & regimine curatorum,	lib. I.	
De vita nobilium,	lib. I.	
De regimine principum,	lib. I.	

Dial.

u) Diversus hic est à libello quem sub isto titulo habemus, Boëthio à nonnullis falso tributum cum fœtus sit Thomæ Cantipratani, Vide Papebrochium T. VI. Maji p. 706. & Jac. Thomasium τον μακαρίτην programmate XXV.

Dial. inter Christum & principem,	lib. I.	
Dial. inter Christum & principissam,	lib. I.	
De regimine politiæ,	lib. I.	
Dialogus inter Jesum & puerum,	lib. I.	*Complexans Jesus par.*
De viduarum vita,	lib. I.	*Eo quod castitatem amave.*
De vita conjugalium	lib. I.	*Dixit Dominus Deus, non est.*
De vita inclusarum	lib. I.	*Quam magna multitudo.*
De officio mercatorum,	lib. I.	*Nolite facere iniquitat.*
De vita solitaria,	lib. I.	
Dial. inter Christum & sacerdot.	lib. I.	
Contra proprietatem monachorum,	lib. I.	
Apocalypsis sibi factæ,	lib. I.	
Epistol. ad principes,	lib. I.	*Universis principibus.*
Annotationes suorum operum,	lib. I.	*A religiosis aliisque ve.*
Epistolarum ad diversos,	lib. I.	
Collationes pro capitulis tres.	lib. I.	

Et alia multa nobis invisa. Moritur sub Frederico Imperatore tertio, & Paulo Papa secundo. Anno Domini, MCDLXXI. Indictione quarta, XII. die mensis Martii. Sepultus non sine magna opinione sanctitatis, in cœmiterio fratrum communi, domus præfatæ Ruremundensis. Denique libros *Johannis Cassiani*, ad faciliorem stylum propter simpliciores fratres redegit, cujus operis procemium sic incipit: *Declaratio*, &c.

DCCCXXI. BESSARION, natione Græcus, sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ cardinalis *x)* Nicænus vulgariter nuncupatus, & patriarcha Constantinopolitanus, *y)* vir undecunque doctissimus Philosophus & orator in utraque lingua nulli secundus. Scripsit ingenii sui quædam præclara volumina, quibus nomen suum ad posteros cum ingenti gloria transmisit. E quibus subjecta feruntur. Adversus Marcum *z)* Episcopum Ephesinum de Spiritu Sancto more Græcorum male sentientem in concilio Florentino, scripsit insigne & præclarum opus, quod prænotavit:

Confutationem, *a)*	lib. I.
In illo, *Sic eum volo manere*, *b)*	lib. I.
In Philosophiæ Platonis laudem, *c)*	lib. V.
Laudes patriæ suæ,	lib. II.
Ad Græcorum Imper. consolationis,	lib. I.
Orationes & Epistolæ plures.	

Et quædam alia. Fundavit etiam Venetiis insignem bibliothecam, *d)* multis libris tam Græcis quam Latinis ornatissimam, cui præfectus est non parvo stipendio Marcus Antonius Sabellicus vir doctissimus, de quo postea *) dicemus. Moritur tandem plenus dierum, in legatione Galliarum sub Frederico Imp. & Sixto Papa quarto. Anno Domini nostri Jesu Christi MCDLXXIII. *e)* Indictione sexta.

DCCCXXII. JOHANNES *Hagen*, alias *de Indagine*, *f)* natione Teutonicus, ordinis Carthusiensium, domus montis sancti Salvatoris prope Erfordiam, prior in Ysenach, & in Stetyn, vir in Divinis Scripturis studiosissimus & valde eruditus atque in jure canonico egregie doctus, ingenio clarus, consilio promptus & providus. Scripsit aperto sermone multa præclara volumina, ad Principes, Episcopos & alios Ecclesiarum prælatos, de variis ac diversis quæstionibus interrogatus, de quibus pauca ad manus nostras memini pervenisse. Nam sicut ex scriptis cujusdam devoti patris ejusdem ordinis accepi, plusquam trecentos tractatus edidit, *g)* de quibus omnibus ego vidi & legi tantum quos consequenter subjeci. Opus insigne, quod prænotavit

De laude paupertatis	lib. I.	*Beati pauperes spiritu, quoniam*
De vita religiosorum	lib. I.	*Simile est regnum cælorum.*
De casu religionis,	lib. I.	*Quomodo sedet sola civitas.*

x) Papa etiam futurus A. 1471. post Pauli II. obitum, nisi Perottus ipsius janitor conclavis, Cardinales quosdam eum adire volentes, caussatus Dominum suum intentum studiis, parum comiter intempestiva sedulitate amovisset. Vide Menagiana T. 2. p. 127. T. 4. p. 117. seq. Lambecium lib. VI. de Bibl. Vindob. p. 274. seq.

y) titularem intellige.

z) de hoc vide Acta Concilii Florentini: Allatium p. 405. de Georgiis, & de Consensu p. 778. 779. 824. Contra Creyghton. p. 162. &c. Ejus capita syllogistica contra Latinos de Processione Spiritus S. usque ad cap. 17. Gregorius protosyncellus, cætera Bessario consutavit.

a) Exstat MS. in Bibl. Cæsarea sub titulo Ἀπολογία εἰς τὰ τοῦ Ἐφέσου κεφάλαια. Vide Lambec. V. p. 174.

b) Contra Georg. Trapezuntium, in locum Joh. XXI. 23. *Si eum volo manere donec veniam, quid ad te?* Vide Allat. de Georgiis p. 379.

c) Hi sunt libri quinque in calumniatorem Platonis (eundem Trapezuntium) editi Venet. 1516. fol. Vide Allatium de Georgiis p. 378.

d) Vide Epistolas Philologicas Goldasti p. 500. Lambecium III. p. 380. seq. Thomasinum in Catalogo MSS. Bibl. Venetarum. *) infra. c. 901.

e) imo 1472. Vide Lambec. VI. p. 275. *f)* Diversus ab hoc Johannes de Indagine eadem ætate clarus Abbas Bursfeldensis, de quo Jo. Georgius Leuckfeld in Antiquitatibus Bursfeldensibus, Lips. 1713. 4. p. 22. seq.

g) Vide amplissimum eorum Catalogum apud Possevin. in Apparatu S.

De vita adolescentulorum	lib. I.	*Adolescentulus sum ego.*
De humilitate & superbia	lib. I.	*Ego sum via, veritas.*
De ornatu interiori	lib. I.	*Omnis gloria filiæ regis.*
De accessu ad novum hominem	lib. I.	*Ecce ego nova facio.*
De gratia & libero arbitrio	lib. I.	*Non ego solus sed gratia.*
De correptione & gratia Dei	lib. I.	*Corripiet me justus in.*
De natura & gratia	lib. I.	*Vidit Deus cuncta quæ fec.*
De perseverantia	lib. I.	*Qui perseveraverit,*
De spiritu, corpore & anima	lib. I.	*Apostolus Paulus vas electi.*
De mandatis prælatorum	lib. I.	*Sic nos existimet homo.*
De charitate	lib. I.	*Fortis est ut mors di.*
De dilectione Dei.	lib. I.	*In lege Moysi post mul.*
De meditatione	lib. I.	*Felix anima quæ humili.*
De inquisitione summi boni	lib. I.	*Magnus es Domine & laud.*
Contra errores Bohœmorum,	lib. I.	*In Christo Jesu orationes.*
Ad Episcopum Ratispon. contra eosdem,	lib. IV.	*Reverendissime in Christo.*
Ad Marchionem Brandeburgens.	lib. I.	*Illustri Principi & Domino.*
Ad universitatem Erfordens.	lib. I.	*Sinceram in Domino charita.*
In regulam sancti Benedicti	lib. I.	*Probate spiritus si ex Deo.*
De doctrinis peregrinis, cavendis	lib. I.	*Variis & peregrinis.*
De cognitione futurorum	lib. I.	*Annunciate quæ futura sunt.*
De visione Tundali	lib. I.	*Circa visionem Tundali.*
De visione Danielis. cap. VII.	lib. I.	*Quæsitum est de exposit.*
De apparitione cujusdam defunctæ	lib. I.	*Quædam mulier perducta*
De futuris prodigiis,	lib. I.	*Omnia in mensura, numero.*
De planctu solitarii	lib. I.	*Quis dabit capiti me.*
De cruciata, contra hæreticos	lib. I.	*Circa cruciatam quæ da.*
De auferibilitate sponsi ab Ecclesia	lib. I.	*In nomine Domini nostri Jesu.*
De tempore schismatis,	lib. I.	*Et quia entia nolunt.*
De auctoritate Papæ in Concilio	lib. I.	*Dubitatum est & quæsitum.*
De potestate Ecclesiastica	lib. I.	*In Christi Evangelio le.*
De correctione fraterna,	lib. I.	*Item quæritur in fraterna.*
De parvulis non baptizatis	lib. I.	*Dubitatum est & quæsitum.*
De judice contra conscientiam judicante	lib. I.	*Dubitatum est si liceat.*
Contra flagellatores	lib. I.	*In nomine Christi. Incipit.*
An sine professione religiosus,	lib. I.	*In nomine Christi. Incipit.*
De jejunio quintæ feriæ	lib. I.	*Dubitatur an licitum sit.*
De justo & injusto bello,	lib. I.	*Nota ad justum bellum.*
De doctrina Ecclesiæ,	lib. I.	*Tu es Petrus & super.*
De auditione missarum,	lib. I.	*Sapiens dicit, fili omnia fac*
Contra Johannem Kanneman, *b)*	lib. II.	*In nomine Jesu Christi. In.*
De vita spiritali,	lib. I.	*Si spiritu vivimus, spiritu &.*
De discretione cogitationum.	lib. I.	*Ut quid cogitatis ma.*
De vera & falsa pœnitentia	lib. I.	*Pœnitentiam agite ap.*
De modo confitendi	lib. I.	*Propheta regius Psal.*
De audiendis confessionibus,	lib. I.	*Confitemini alterutrum.*
De spiritali arte memorativa,	lib. I.	*Memorare novissima.*
De quatuor sensibus Scripturæ,	lib. I.	*In nomine Christi, & ejus invo.*
De contemplatione,	lib. I.	*Hæc est vita æterna.*
De interdicto.	lib. I.	*In salicibus in medio.*
In dedicatione sermones quinque	lib. I.	*Salomon ædificavit.*
Ad Rudolphum, Episcop. Lavantinum,	lib. I.	
De falsis Prophetis,	lib. I.	
De communione sub utraque specie,	lib. I.	*De communione sub utraque*
Epistolarum ad diversos,	lib. I.	
Sermones quoque varios,	lib. I.	
In Regum, quadruplici sensu	lib. IV.	

In multos denique libros Bibliæ commentarios elegantes composuit, aliosque tractatus & quæstionum solutiones pene innumeras & insignes. Claruit sub Frederico tertio, & Pio Papa secundo. Anno Domini, MCDLX.

DCCCXXIII. JOHANNES Abbas monasterii *Nivicellensis*, in Scripturis sanctis studiosus & eruditus, & in jure canonico nobiliter doctus, ingenio subtilis, & clarus eloquio, scripsit multa & diversa ingenii sui opuscula, quibus memoriam celeberrimi nominis sui ad posteros cum gloria trans-

b) ordinis minorum, Trithem, c, 198, de script, Germ.

transmisit. De quibus extant subjecta: Opus præclarum & insigne, quod prænotatur, Bibliæ & canonum

Concordantia, *i*)	lib. I.	*In principio creavit Deus.*
Sermones de tempore	lib. I.	*Respice & levate cap.*
Sermones de sanctis.	lib. I.	*In principio creavit Deus.*

Epistolæ & quæstiones variæ. Cætera quæ composuit, ad notitiam nostræ lectionis non venerunt.

DCCCXXIV. JACOBUS *de Gruytrode*, natione Teutonicus, ordinis Carthusiensium prior domus omnium Apostolorum juxta Leodium, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, vita & conversatione devotus, ingenio præstans & dulcis eloquio. Scripsit præclara quædam, & devota opuscula, quorum lectio religiosis personis, salutis propriæ amatoribus non inutilis perhibetur. De quibus subjecta feruntur:

De veris virtutibus	lib. III.	
De septem peccatis mortalibus,	lib. I.	
De quatuor novissimis	lib. I.	
De vita Domini Jesu,	lib. I.	*Fasciculus myrrhæ dil.*
De præparatione ante missam,	lib. I.	
De diffinitione nominis monachi,	lib. I.	
Meditationes passionis Domini	lib. I.	
Lectionarius mensæ	lib. I.	*Comedite amici & bib.*
Speculum prælatorum	lib. I.	
Speculum subditorum	lib. I.	
Speculum sacerdotum	lib. I.	
Speculum secularium hominum,	lib. I.	
Speculum senectutis	lib. I.	
Colloquium Jesu & monachi,	lib. I.	
Colloquium Jesu & prælati,	lib. I.	*Fac mecum Jesu dulciss.*
Colloquium Jesu & senis	lib. I.	*Ne indigneris quæso.*
Colloquium Jesu & heremitæ,	lib. I.	
Colloquium Jesu & discipuli,	lib. I.	
Contemplatio sanctæ Mariæ	lib. I.	*Vulnerasti cor meum.*
Coronula sanctæ Mariæ	lib. I.	
Dialogus crucifixi & peccatoris	lib. I.	*Ignosce quæso benigniss.*
Dialogus Mariæ & peccatoris	lib. I.	*Verbum mihi est ad te.*
Dialogus alius Mariæ & peccatoris	lib. I.	
Meditationes compassionis Mariæ	lib. I.	
De nomine Jesu & Mariæ	lib. I.	
Sermones de tempore.	lib. I.	
Sermones de sanctis	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

Et alia multa. Moritur quam devotissime sub Frederico Imp. tertio, & Sixto Papa quarto. Anno Domini, MCDLXXII. Indictione quinta, pridie Idus Februarias.

DCCCXXV. JACOBUS *Zenus*, patricius Venetus, Episcopus Ecclesiæ Patavinæ, vir in scripturis sanctis studiosus & eruditus, & secularium literarum non ignarus, ingenio subtilis, eloquio disertus, consilio promptus & circumspectus, ac multarum rerum experientia insignis. Scripsit quædam præclara volumina, *k*) quibus nomen suum ad posteros cum gloria transmisit. E quibus extat opus elegantissimum,

De gestis summorum pontificum	lib. I.

Et quædam alia. Moritur autem sub Frederico Imp. tertio, & Sixto Papa quarto. Anno Domini, MCDLXXVII. Indictione vero nona.

DCCCXXVI. GUILHELMUS *Forleon*, natione Brito, ordinis fratrum minorum sancti Francisci, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in seculari Philosophia egregie doctus, ingenio clarus, eloquio scholasticus, qui in gymnasio Parisiensi, tum docendo, tum disputando, tumque scribendo magnam eruditionis suæ laudem commeruit, edidit quædam præclara in scripturis opuscula. E quibus extat celeberrimum opus

Super sententias	lib. IV.
Quæstiones variæ	lib. I.

Et alia complura. Hujus auditor atque discipulus olim fuit vir doctissimus & theologorum nostræ tempestatis facile princeps, magister *Stephanus* dictus *Brulefer*, natione Gallus ejusdem ordinis, qui in conventu Parisiensi theologiam docuit, postea ad observantiam ordinis se conferens apud Moguntiacum in Germania, sententias ibidem legere cœpit, quas in conventu Metensi magna cum laude continuat. Claruit autem iste Guilhelmus sub Frederico Imp. tertio, & Paulo Papa secundo. Anno Domini, MCDLXX.

Ddd ddd DCCCXXVII.

i) est index locorum S. Scripturæ in jure Canonico allegatorum.
k) In his vitam Nicolai Albergati, Episcopi Bononiensis, Colon. 1618. 4.

DCCCXXVII. ALBERTUS *de Eybe*, natione Teutonicus, Bambergensis Ecclesiæ canonicus, & Pii II. pontificis maximi cubicularius, vir in secularibus literis studiosus & eruditus, & divinarum scripturarum non ignarus, ingenio subtilis, eloquio disertus, Rhetor & Poeta insignis. Scripsit non spernendæ lectionis opuscula, de quibus extant subjecta. Ad dominum Johannem ducem Bavariæ, Monasteriensem Episcopum, & Magdeburgensem postea primatem, opus insigne, prænotatum:

Margarita poetica	lib. I.	*Optasti sæpenumero re.*
De re quoque uxoria	lib. I.	
Epistolarum ad diversos	lib. I.	

Et alia complura. Claruit sub Frederico Imperatore tertio, & Pio Papa secundo. Anno Domini, MCDLX.

DCCCXXVIII. RODERICUS Episcopus *Samorensis*, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularium literarum non ignarus, ingenio præstans, & clarus eloquio. Scripsit ingenii sui non contemnendæ auctoritatis opuscula, quibus memoriam sui nominis posteritati commendavit. De quibus ego vidi adhuc tantum volumen unum, quod prænotavit:

Speculum *m)* humanæ vitæ	lib. II.	*Super cunctas humanas.*

Cætera non vidi. Claruit temporibus Frederici Imper. tertii, & Pauli Papæ secundi. Anno Domini, MCDLXX.

DCCCXXIX. AMBROSIUS *Coriolanus*, *o)* ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini prior generalis, patria Romanus, vir in divinis scripturis eruditus, & scientia secularium literarum insignis, excellens ingenio, & eloquio disertus, doctus & eloquens. Scripsit quædam præclara opuscula, quibus nomen suum immortalitati commendavit, de quibus tamen ad notitiam lectionis nostræ pauca pervenerunt, quæ subjeci.

In regulam sancti Augustini,	lib. I.	*Ex omnium parente doctorum.*
Ejusdem regulæ commendatio	lib. I.	*Postquam beatus Augustinus*
In secundam regulam	lib. I.	*Acer ingenio vita præ.*
De vita sancti Augustini	lib. I.	*Sæpenumero cum in ma.*
De ejusdem laudibus	lib. I.	*Consuevere beatiss. pater.*
Orationes varias	lib. I.	

Scripsit & alia plura. Claruit autem sub Frederico Imp. tertio, & Paulo Papa secundo. Anno Domini, MCDLXX.

DCCCXXX. BENEDICTUS *Stendel* de Hallis, oppido Saxoniæ, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in Philosophia seculari nobiliter doctus, ingenio excellens, & apertus eloquio, qui in gymnasio Erfordensi Theologiam annis multis gloriose docuit, & tam vita quam doctrina clarus effulsit. Scripsit quædam non spernendæ lectionis opuscula, ex quibus in dicta universitate legit ordinarie subjecta.

In Genesim,	lib. I.
In Exodum	lib. I.
In Leviticum	lib. I.
In Numeros	lib. I.
In Deuteronomium	lib. I.
Sermones varios	lib. I.
Collationes diversas.	lib. I.

Et quædam alia in logica philosophia, cæterisque studiis & exercitiis scholasticis. Claruit sub Frederico Imp. tertio, & Paulo Papa secundo. Anno Domini, MCDLXX.

DCCCXXXI. SIFRIDUS *p)* Episcopus *Cyrenensis* titulatus, ordinis fratrum prædicatorum, natione Teutonicus, Archiepiscopi Moguntini Theoderici in pontificalibus vicarius, vir in divinis scripturis eruditissimus, & secularium literarum non ignarus, hebraicæ & latinæ linguæ peritus, ingenio subtilis & clarus eloquio, disputator acutus, & divini verbi prædicator egregius, consilio promptus, vita præclarus. Scripsit quædam digna lectione opuscula, quibus nomen suum posteris notificavit. De quibus extant subjecta. Ad Theodericum Archiepiscopum prædictum,

De Judæorum usura	lib. I.	*Quæritur in foro conscientiæ*
De censibus & reemptione,	lib. I.	*Quærebatur primo an.*
Sermones & collationes	lib. I.	
Quæstiones variæ	lib. I.	

Et quædam alia. Claruit sub Frederico Imp. & Pio ac Paulo Romanis pontificibus. Anno Domini, MCDLXX.

DCCCXXXII. GODESCALCUS *q)* *de Meschede*, natione Teutonicus, patria Westphalus, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & in seculari philosophia egregie doctus, acer ingenio,

m) Zamorensis in Hispania Tarraconensi.
n) Hoc lectu non indignum opusculum vulgavit Goldastus Hanov. 1613. 4.
o) alii Coranum appellant. Longe plura hujus Ambrosii scripta commemorat Possevinus.
p) Sifridus de Moguntia, Trithemio c. 202. de script. Germ. qui testatur Moguntiæ defunctum A. 1473.
q) Godeschakus Gresemundus de Meschede. id. c. 203.

genio, vita præclarus, doctor sacræ theologiæ profundus, qui multis annis in gymnasio Erfordensi eam scientiam gloriose docuit & magnam eruditionis suæ laudem ab omnibus commeruit. Scripsit & legit in eadem universitate quædam præclara opuscula, quibus nomen suum posteris notificavit. E quibus feruntur:

Quæstiones sententiarum lib. IV.
Sermones & collationes, lib. I.
Quæstiones variæ disputatæ lib. I.
Et alia complura.

Hujus frater Theodericus *Gresmunt de Meschede* artium & medicinæ doctor vir undecunque doctissimus, adhuc superstes Moguntiæ residet, qui & ipse inter alia tractatum elegantem composuit, de regimine sanitatis tempore pestilentiali. Filium habet sub nomine *Theodericum* appellatum, vix tria lustra ætatis implentem, cujus admirandum ingenium, & singularis tum eruditio, tum eloquentia multos provectæ ætatis (doctores etiam) longe præcellit: cujus ad me extat liber insignis *de septem artibus liberalibus*. Scripsit etiam tam ad me quam ad alios pene infinitas Epistolas, cujuscunque argumenti ornatissimas, variasque orationes Ciceronianam disertitudinem præferentes, adeo ut velut alter Adeodatus Augustini sanctissimi quondam filius, suo ingenio & scribendi argumentandique promptitudine, ac solertia multis (doctis etiam viris) sit admirationi & stupori. *Godescalcus* autem patris sui frater. Claruit sub Frederico Imperatore tertio. Anno Domini, MCDLXX. Et ante hoc decennium mortuus est.

DCCCXXXIII. STEPHANUS *Hoest* Laudenburgensis, Ecclesiæ Spirensis olim canonicus, natione Teutonicus, vir in secularibus literis eruditus, & divinarum scripturarum non ignarus, philosophus & orator celeberrimus, ingenio acer, & disertus eloquio: in declamandis sermonibus ad populum insignis, quippe qui aliquot annis in castro Heydelbergensi prædicatoris gessit officium. Scripsit non spernenda opuscula, quibus memoriam sui nominis posteris commendavit. E quibus extat

In libros Ethicorum lib. X.
Sermones & collationes, lib. I.

Carmina & quædam alia. Moritur sub Frederico Imperatore tertio, & Paulo Papa secundo. Anno Domini, MCDLXXI. Indictione quarta.

DCCCXXXIV. BERNARDUS *Justinianus*, patria Venetus, Philosophus & orator celeberrimus, ingenio excellens, & disertus eloquio, qui ob singularem dicendi gratiam non modo apud Senatum suum Venetum, verumetiam apud Romanos pontifices, cardinales, & cæteros Italiæ principes, ac urbium senatores in precio est habitus. Scripsit inter cætera ingenii sui monimenta Laurentii Justiniani, *r)* patriarchæ Veneti, avunculi sui,

Vitam & sanctissimam conversationem, lib. I.
Historiarum quoque, lib. I.
Orationes plures & elegantes, lib. I.
Epistolas & quædam alia. lib. I.

Claruit sub Frederico Imper. tertio, & Paulo Papa secundo. Anno Domini nostri Jesu Christi MCDLXX.

DCCCXXXV. HENRICUS *s) de Piro*, natione Teutonicus, ex civitate Coloniensi oriundus, ordinis Carthusiensium, professus domus sanctæ Barbaræ in eadem civitate, ante ordinis ingressum doctor utriusque juris subtilis & famosus & postea etiam in divinis scripturis exercitatus, scripsit quædam præclara volumina, de quibus subjecta feruntur:

Super Institutis lib. IV. *Annuente mihi omnium le.*
Ad novitios quoque, lib. I.
Consilia in diversis casibus lib. I.
Sermones de tempore, lib. I.
Sermones de sanctis, lib. I.

Et quædam alia. Claruit temporibus Frederici Imperatoris tertii, & Pauli Papæ secundi. Anno Domini, MCDLXX.

DCCCXXXVI. NICOLAUS *Donis*, natione Teutonicus, ordinis divi patris Benedicti, *t)* vir in secularibus literis studiosus & eruditus & divinarum scripturarum non ignarus, philosophus & Mathematicus insignis, cosmographiæ *Ptolemæi* vigilantissimus repertor, & sagacissimus instaurator, ingenio præstans & clarus eloquio. Scripsit non contemnenda volumina quibus nomen suum ad posteros transmisit. E quibus extat opus mirandum, cum picturis & novis tabulis elegantissime ordinatis, & diligentissime correctis in Cosmographiam Ptolemæi

Ad Paulum Papam secundum lib. VIII. *Non me fugit beatiss.*
De locis quoque mirandis lib. I. *Quoniam, ut ait Augustinus.*
Epistolæ variæ ad diversos.

r) de quo supra c. 721. Vide & quæ de Bernardo Justiniano Jovius in elog. Vossius Hist. lat. &c. ac de Justinianorum gente apud Venetos celeberrima Jac. Gaddius T. I. de scriptoribus non Ecclesiasticis p. 265. Balthasar Bonifacius lib. IX. Historiæ ludicræ c. I. Diarium Venetum Galleria di Minerva T. I. p. 86.

s) Henricus de Colonia Trithemio cap. 205. de script. Germ.

t) Monasterii ut ferunt Richenbacensis, id. c. 206.

Et quædam alia. Claruit autem sub Frederico Imperatore tertio, & Paulo Papa secundo. Anno Domini, MCDLXX.

DCCCXXXVII. GEORGIUS *de Burbach*, *u*) natione Teutonicus, vir in secularium literarum scientia peritissimus & sanctarum scripturarum non ignarus philosophus & astronomus omnium sui temporis facile luculentissimus, qui in gymnasio Wienensi philosophiam & astrorum scientiam multo tempore publice docuit, ubi inter alios innumeros discipulos Johannem de regio monte virum postea doctissimum erudivit. Scripsit ingenii perspicacis præclara quædam opuscula. De quorum numero ego vidi duntaxat,

Theoricas planetarum novas	lib. I.	*Sol habet tres orbes a.*

De aliis adhuc nihil vidi. Claruit sub Frederico Imperatore tertio, & Pio ac Paulo Romanis pontificibus. Anno Domini, MCDLXX.

DCCCXXXVIII. DOMICIUS *Calderinus*, *x*) patria Veronensis, Rhetor luculentissimus & omnium bonarum artium disciplinis ad perfectum imbutus, græci & latini sermonis egregie peritus, ingenio subtilis & disertus eloquio. Scripsit multa in literis humanitatis præclara opuscula, quibus memoriam sui nominis ad posteros transmisit. E quibus subjecta feruntur:

In Juvenalem	lib. I.	*Satyrarum genera duo.*
In Marcialem,	lib. I.	
In Suetonium,	lib. I.	
In Ibin Nasonis,	lib. I.	
In Epistolas Ciceronis,	lib. I.	
Adversus Brotheum *y*) grammaticum,	lib. I.	*Utinam Heli & Marce.*
Epistolarum ad diversos,	lib. I.	
Orationes variæ.		

Et alia complura. Moritur sub Frederico Imp. tertio, & Sixto Papa quarto, cujus secretarius fuerat. Anno Domini, MCDLXXVII. Indict. X.

DCCCXXXIX. JOHANNES *Tinctoris*, natione Teutonicus, Coloniensis, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & seculari philosophia nobiliter doctus, ingenio acutus & disputator egregius, qui in gymnasio Coloniensi theologiam multo tempore publice docuit, & eruditionis suæ laudes ingentes acquisivit. Scripsit non contemnenda opuscula, de quibus feruntur subjecta:

Dissensiones Thomæ & Scoti concordare cœpit in	lib. I. *z*)	
Quæstiones sententiarum,	lib. I.	
Collationes quoque variæ.		

Et quædam alia. Claruit in præfato gymnasio sub Frederico Imper. tertio, & Paulo Papa secundo. Anno Domini, MCDLXX.

DCCCXL. NICOLAUS *Perotus* Saxoferratensis, & Sipontinus Episcopus, vir in divinis scripturis eruditissimus & in secularibus literis nulli suo tempore secundus, egregius theologus, ac Rhetor disertissimus: ingenio acer & vita præclarus scripsit quædam luculenta opuscula, quibus nomen suum posteris notificavit. E quibus extant, Opus insigne de duobus voluminibus divisum, in *Marcum Valerium Martialem* poetam, omnem latini sermonis elegantiam, rationem & enucleationem pulcherrime complectens, quod prænotavit, commentariorum linguæ latinæ volumen, sive ut vulgo appellatur

Cornucopiam,	lib. II.	*Barbara, &c. blanditur.*
De puerorum eruditione, *a*)	lib. X.	
De generibus metrorum,	lib. I.	
Orationes & variæ Epistolæ. *b*)		

Alia insuper multa scripsisse dicitur, tam in divinis literis quam in humanis ac nonnulla è græco *c*) transtulisse in latinum, sed ad manus nostras non venerunt.

Claruit sub Frederico Imperatore tertio, Pio ac Paulo Romanis pontificibus. Anno Domini, MCDLXX. *d*)

DCCCXLI. ANTONIUS *Roselus*, *e*) natione Tuscus, utriusque juris professor eximius, & celeberrimus interpres, ac aliarum bonarum artium disciplina plurimum decoratus, ingenio præstans & disertus eloquio, qui in gymnasio Patavino multis annis jura docuit, scripsit multa præ-

u) al. Purbachius seu Peurbachius, cujus Theorica planetarum jam A. 1482. 4. per Echardum Kardolt impressa, sæpissime deinde variis in locis prodiit.

x) Dominicum de Caldariis vocat Colomesius ad Gyraldum de poëtarum Historia p. 97. De hoc Calderino consulendum Dictionarium historicum Petri Bælii.

y) Angelum Brotheum appellat Hendreichius in pandectis Brandenburg. p. 746.

z) Hoc volumen morte præventum non perfecisse ait Trithem. c. 208. de scriptor. Germ.

a) è Plutarcho. *b*) Epistolis Peroti nihil jucundius esse ait Floridus Sabinus in Apologia adversus Latinæ Linguæ calumniatores, sed illæ nunquam editæ quemadmodum nec vita Cardinalis Bessarionis. vide Menagiana T. 4. pag. 121.

c) ut Polybium. Et Epicteti Enchiridion, Oldoino teste, & Aristotelis quædam ac Libanii & Aristidis nec non Bessarionis Patroni sui de quo supra c. 821.

d) defunctus A. 1480. Vide ejus Epitaphium quod ei posuit Perusiæ Torquatus Perotus gentilis: apud Augustinum Oldoinum in Athenæo Ligustico p. 253.

e) Antonius de Rosellis, seu Roxellis, Aretinus. Vitiose Resellus excusum apud Anton. Sanderum de claris Antoniis p. 230.

præclara opuſcula, quibus nominis ſui memoriam poſteris commendavit. Sed ego nihil eorum me usquam vidiſſe memini. Fertur autem ejus inſigne opus,

De monarchia mundi.	lib. III.
In legibus varii tractatus.	

Et alia complura. Moritur ſub Frederico Imper. tertio, vegeta ſenectute, Patavii ſepultus. Anno Domini, MCDLXVII. Indict. XV.

DCCCXLII. JOHANNES *Beetz*, natione Teutonicus, ordinis fratrum beatæ Mariæ ſemper virginis de monte Carmeli, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, & ſecularis literaturæ *f*) non ignarus: theologus excellens, & philoſophus ſubtilis, ingenio acer, vita præclarus, diſputator quæſtionum egregius, & in declamandis ſermonibus ad populum inſignis, ſcripſit quædam præclara opuſcula. De quibus feruntur ſubjecta.

In Epiſtolam Pauli ad Romanos	lib. I.	
Præceptorium divinæ legis	lib. X.	*Sacra ſcriptura divinæ.*
De Sacramento altaris	lib. I.	
Sermones de tempore,	lib. I.	
Sermones de ſanctis,	lib. I.	
Quæſtiones variæ diſput.	lib. I.	

Alia inſuper nonnulla edidit, quæ ad notitiam noſtræ lectionis non venerunt. Moritur ſub Frederico Imp. tertio, & Sixto Papa quarto in conventu ſuo Tenenſi. Anno Domini, MCDLXXVI. Indict. IX. decimaſexta Cal. Auguſti.

DCCCXLIII. BARTHOLOMÆUS *Cepolla*, Veronenſis natione, jureconſultus celeberrimus, & aliarum diſciplinarum ſecularis literaturæ cultor inſignis, qui in gymnaſio Patavino ordinarie legendo, diſputando & ſcribendo magnam eruditionis ſuæ laudem acquiſivit, ſcripſit multa præclara opuſcula, quibus memoriam ſui nominis poſteritati commendavit. E quibus extat opus profecto ſubtiliſſimum, quod prænotavit;

Cautelas juris cauſarum civilium,	lib. I.	*Notandum ſingulariter.*
De ſimulatis contractibus.	lib. I.	
De prædiis urbanis	lib. I.	
De prædiis ruſticorum.	lib. I.	
De re quoque militari.	lib. I.	

Et alia complura. Moritur autem tempore Frederici Imperatoris tertii & Sixti Papæ quarti. Anno Domini, MCDLXXVII. Indictione X.

DCCCXLIV. JOHANNES *g*) *de regio monte*, natione Teutonicus, Georgii Burbachii *h*) aſtronomi quondam diſcipulus non minor Anaximandro Mileſio, aut Syracuſano Archimede, græca & latina eloquentia erudittiſſimus, Germanorum decus, ob aſtronomiam, cæterasque mathematicas diſciplinas à Matthia Pannoniæ rege, & conſolatu, *) civibusque Nurenbergenſibus perpetuo donatus ſtipendio, magnam eruditionis ſuæ laudem non modo apud Germanos ſuos, verumetiam apud Italos, Gollosque conſecutus eſt. Nam à Sixto ſummo pontifice ad emendandum paſchalem Dionyſii computum Romam accitus, dum pleraque poſteritati parat, non ſine maxima ſtudioſorum jactura morbo periit. Scripſit quædam præclara opuſcula, de quibus extant ſubjecta.

Calendarium perpulchrum.	lib. I.	
Ephemerides, id eſt diarius	lib. I.	
Contra Gerardum Cremonenſem	lib. I.	*Poſtquam emiſimus indicem.*
Epiſtolarum & orationum.	lib. I.	

Et alia complura. Moritur autem Romæ ſub Frederico Imperatore tertio, & Sixto Papa IV. Anno Domini, MCDLXXVI. Indictione nona.

DCCCXLV. GERARDUS *de Elten*, natione Teutonicus, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus, & eruditus & ſecularis philoſophiæ non ignarus, acer ingenio, vita præclarus. Poſteaquam theologiam in Colonienſi gymnaſio multis annis glorioſe docuerat, mundi vanitatibus contemptui habitis in ſenectute ſua ordinem prædicatorum pro Dei amore in eadem civitate Agrippina ingreditur, & mox hæreticæ pravitatis inquiſitor & exterminator conſtituitur. Scripſit inter alia (ut ferunt.)

Quæſtiones ſententiarum.	lib. I.
Quæſtiones diſputatas.	lib. I.
Sermones & collationes.	lib. I.
Varia quoque in philoſophia.	lib. I.

Et alia complura. Claruit ſub Frederico Imperatore tertio, & ſummo pontifice Sixto quarto. Anno Domini noſtri Jeſu Chriſti MCDLXXV.

DCCCXLVI. ALEXANDER *Tartagin* de Imola, *i*) Jureconſultus & ſtudioſus & eruditus, & in aliis ſecularium diſciplinarum inſtitutionibus probe expertus, ingenio excellens & præclarus

f) in ſæculari Philoſophia, quam Ariſtotelicam vocant, ita Trithem. c. 209. de ſcript. Germ.

g) Cognomen ejus *Muller* ſive *Molitor*. Vitam ejus ſcripſit Petrus Gaſſendus, cui jungere juvavit Jo. Mollerum, Rectorem Flensburg. clariſſimum p. 932. ſeq. homonymoſcopiæ.

h) de quo ſupra c. 837. *) Conſulatum pouit pro Senatu. *i*) Johannis de Imola diſcipulus.

clarus eloquio, scripsit ad utilitatem eorum, qui studio juris utriusque invigilant, quædam præclara volumina, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis transmisit. De quorum numero subjecta feruntur,

In sexto decretalium.	lib. I.
In Clementinis quoque	lib. I.
Super Codice etiam	lib. IX.
Super ff. veteri.	lib. XXIV.
Super ff. novo.	lib. XII.
Super ff. Inforciati	lib. XIV.

Et quædam alia. Claruit tempore Frederici Imperatoris tertii, & Sixti Papæ quarti. Anno Domini, MCDLXX.

DCCCXLVII. JOHANNES *Soreth*, natione Normannus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, quintus & vicesimus prior generalis, vir in divinis scripturis doctissimus & secularis Philosophiæ non ignarus, ingenio subtilis, eloquio dulcis & clarus, vita & conversatione devotus, & singulariter religiosus & sanctus, Carmelitici ordinis decus, gloria, splendor & reformator, qualem nostra raro viderunt secula, rarius cernent ventura. Totus Deo deditus, totus lectioni & orationi intentus, contemptor mundi; amator, norma & speculum monasticæ conversationis, angelicæ puritatis imitator, virtutum custos, vitiorum acerrimus hostis, scripsit præclara ingenii sui multa commendanda opuscula, de quibus extant subjecta:

Super sententias,	lib. IV.
Sermones varii	lib. I.
In regulam ordinis sui,	lib. I.
In eandem majus commentum,	lib. I.
Constitutiones ordinavit	lib. I.

Scripsit & alia complura. Moritur Andegavis sub Frederico Imperat. tertio, & Sixto*) Papa. Anno Domini, MCDLXXI. Indictione tertia. VIII. Calen. Augusti.

DCCCXLVIII. THEODORUS *Gaza* Thessalonicensis, vir in secularibus literis egregie doctus, & sanctarum scripturarum non ignarus, græcæ latinæque eruditissimus, ingenio excellens, & disertus eloquio, multa scripsit opuscula, de græco in latinum multa transtulit, quibus memoriam sui posteris commendavit. De cujus scriptis ad notitiam nostræ lectionis nihil usquam pervenit, de traductis autem feruntur:

Theophrastus de plantis,	lib. I. **)
Aristotelis problemata	lib. I.
Idem de animalibus,	lib I.

Et quædam alia. Moritur Romæ *k)* sub Frederico Imp. tertio, & Sixto Papa quarto. Anno Domini, MCDLXXVIII. Indict. undecima.

DCCCXLIX. JOHANNES *de Lutria*, *l)* natione Teutonicus, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & in philosophia scholastica egregie doctus, ingenio acer, vita præclarus, & declamator sermonum celeberrimus, qui primum in gymnasio Erfordensi theologiam gloriose docuit, & postea in Ecclesia Moguntina prædicatoris officium strenue gessit. Scripsit quædam non spernendæ lectionis opuscula, quibus memoriam sui posteris reliquit. E quibus subjecta feruntur.

Super sententias	lib. IV.
Sermones varii	lib. I.
Quæstiones disputatæ	lib. I.
Et quædam in Philosophia	lib. I.

Moritur sub Frederico Imp. tertio, & Sixto Papa quarto. Anno Domini, MCDLXXIX. Indictione duodecima.

DCCCL. ALANUS *de Rupe*, natione Teutonicus, ordinis fratrum prædicatorum, vir in divinis scripturis eruditus, in declamandis sermonibus ad populum excellentissimæ opinionis, vita & conversatione Deo devotus, & beatæ Mariæ semper virginis amator præcipuus, ejusque rosarii & famulatus promotor venerandus, à qua etiam singulari dono supernæ consolationis aliquotiens meruit recreari, & jam in æterna felicitate refoveri. Scripsit inter alia ingenii sui opera,

Compendium Psalterii Mariani	lib. I.	*Quia catholica verita.*
De miraculis rosarii,	lib. I	*Quamvis speciosa laus n.*
Sermones quoque varios,	lib. I	

Et quædam alia. Moritur autem in conventu suo Zwollensi, sub Frederico Imperatore tertio, & Sixto Papa quarto. Anno Domini, MCDLXXIV. Indictione septima, in vigilia assumptionis beatæ Mariæ virginis. Cujus rosarium & passionis Christi recordativum Psalterium, quod diu jam fuit neglectum, revocavit ad mentes & exercitia hominum, ob cujus honorem contrater-

*) Sixto quarto. **) Theophrasti de plantis libri X. Aristotelis Hist. animal. libri IX. à Gaza versi.
k) Non Romæ sed in magna Græcia. Vide Lambecium VI. p. 278.
l) de Lutra villula, ita Trithem. c. 214. de script. Germ.

ternitatem *m*) instituit, quæ per apostolicam sedem confirmata indies augetur, & multis salutare præbet exercitium.

DCCCLI. CONRADUS *de Zabernia*, natione Teutonicus, vir in scripturis divinis studiosus & exercitatus, & secularis literaturæ, præsertim musicæ non ignarus, ingenio docilis, & vita exemplaris, in declamandis sermonibus ad populum clarus & devotus. Scripsit aperto sermone quædam non spernenda opuscula, quibus ingenium suum utiliter & fructuose exercitans, etiam posteris memoriam nominis sui commendavit. De quorum numero extant subjecta.

De monochordo	lib. I.	*Cum ut quidam sapiens.*
De modo bene cantandi	lib. I.	*In favorem totius cleri.*
De fine collectarum	lib. I.	*Quanquam plerique de.*
Sermones multi & varii	lib. I.	

Et quædam alia. Claruit Anno Domini, MCDLXX. sub Sixto pontifice quarto, sub quo & mortuus est.

DCCCLII. LAURENTIUS *Calcaneus* Brixianus, vir nobilis, eques auratus, & legum doctor celeberrimus, philosophus, & historiographus luculentissimus, ingenio & eloquentia clarus, ac disputator quæstionum acutissimus. Scripsit quædam præclara volumina, quibus nomen suum ad posteros transmisit, de quibus subjecta feruntur.

De commendatione studiorum	lib. I.
De septem peccatis mortalibus,	lib. I.
De conceptione sanctæ Mariæ,	lib. I.
Consilia quoque plura	lib. I.

Et quædam alia parua. Moritur sub Frederico Imp. tertio, & Sixto Papa quarto. Anno Domini, MCDLXXVIII. Indictione undecima.

DCCCLIII. JOHANNES *de Dorsten*, *n*) natione Teutonicus, ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularis philosophiæ non ignarus, ingenio subtilis, & ad disputandas enodandasque quæstiones scripturarum satis idoneus, in declamandis quoque sermonibus ad populum excellentis opinionis, qui in gymnasio Erfordensi docendo & prædicando in pretio est habitus. Scripsit non contemnenda opuscula, quibus memoriam sui posteris commendavit. De quibus feruntur. *o*)

Sermones de tempore,	lib. I.
Sermones de sanctis	lib. I.

Et quædam alia. Claruit in conventu Erfordensi sub Frederico Imp. tertio, & Sixto Papa quarto. Anno Domini, MCDLXXV.

DCCCLIV. ANGELUS *p*) Saxo *de Brunsuico*, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in seculari Philosophia egregie doctus, ingenio acer, vitæ præclarus, in declamandis sermonibus ad populum celeberrimæ opinionis, quippe qui post adeptum magisterium docendi in gymnasio Erfordensi, apud Moguntiam multo tempore prædicatoris gessit officium, scripsit inter alia opus quoddam insigne,

In Canonem missæ,	lib. I.
Sermones varios,	lib. I.
Quæstiones diversas.	lib. I.

Et quædam alia. Moritur Argentinæ in cœnobio pœnitentium sepultus, sub Frederico Imp. tertio. Anno Domini, MCDLXXXI. Indict XIV.

DCCCLV. FRANCISCUS *Philelfus*, *q*) ex vetusto Tolentini oppido natus, eques auratus & poeta laureatus, philosophus & orator celeberrimus, Chrysoloræ Byzantini philosophi quondam in juventute apud Venetias auditor, à quo græcam eloquentiam ac latinam perfectissime didicit, vir adeo studiosus & bonarum artium amator & cultor indefessus, ut velut alter Plinius, inter continuas bellorum *r*) occupationes, semper aliquid aut legeret sibi, aut dictaret aliis, scripsit enim utroque sermone, tam prosa quam carmine, multa præclara volumina quibus memoriam celeberrimi ingenii sui posteris reliquit. E quibus extant,

Euthyphron de pietate. *s*)	lib. I.	
De morali disciplina. *t*)	lib. VIII.	
Vita Nicolai Papæ quinti.	lib. II.	
Consolatorius ad amicum.	lib. I.	*Cupienti mibi aliquid.*
De diversitate legum.	lib. I.	*Quam multarum legum men,*
Sphorciadorum versu heroico.	lib. IX.	

m) De fraternitate rosarii B. Mariæ Virginis integris libris Henricus Caltenhauren, Jo. de Sagastizoval &c. Confirmata est à Sixto IV. A. 1478.

n) Dorstein. *o*) In libro de script. Germ. c. 217. Trithemius præterea memorat ejus quæstiones sententiarum. & librum de vitiis linguæ.

p) de Brunsuico Saxoniæ, Vulgo Magister Engelinus. id. cap. 219.

q) natus Philelfus A. 1398. de quo vide Jovii elogia, Gaddium T. 2. p. 254. seq. Vossium de Hist. & poëtis Latin. Isaaci Bullartii Academiam scientiar. T. 1. p. 270. Thomæ Pope Blount censuram scriptor. p. 331. Menagiana T. 4. p. 232. seq. Hujus Philelfi filii præter Marium, de quo c. 856. Cyrus, Xenophon &c.

r) an *libellorum*. *s*) è Platone. *t*) ex Aristotele.

Satyrarum eodem metro. lib. x.
De jocis & feriis, hexametro. lib. VI.
Lyricorum omni genere metri, lib. VI.
Orationes variæ LX. lib. I. *Si fieri posse conferem.*
Epistolarum latinarum. lib. XVI. *Quam nihil apud me duxe.*
Epistolarum græcarum. lib. XXXIX.
Græcis versibus per odas. lib. IV.
Conviviorum prosaice. lib. II.
De exilio quoque. lib. III.

Et alia complura. Multa præterea vertit in latinum, è quibus subjecta feruntur. Rhetoricæ Aristotelis ad Alexandrum regem, lib. I. Ex Platone, lib. II. Hippocratis de flatibus & corporis passionibus, lib. 2. Ex Plutarcho, Thesei & Galbæ Ottonisque vitas. Apophthegmata quoque, lib. II. Et alia plura. Hic Franciscus (ut diximus) Chrysoloræ Byzantini clarissimi viri auditor & gener fuit, à quo cum doctissimus evasisset, primum apud Venetos, postea apud Florentinos, Senenses, Bononienses, & demum Mediolanenses sub quatuor ducibus cum annua pensione græcas, latinasque literas plurimos gloriose docuit. Moritur autem Bononiæ nonagenarius & pauper, imo ut philosophus & Christianus sub Frederico Imperatore tertio, & Sixto Papa. Anno Domini, MCDLXXXI. Indictione XIV. Anno post obitum Marii filii.

DCCCLVI. MARIUS *Philelfus*, Francisci Philelfi supra dicti filius, eques auratus (quales nostri milites appellant) & laureatus poeta, philosophiæ & artium doctor celeberrimæ opinionis, & tam divinarum scripturarum quam utriusque juris scientia insignis, in gymnasio Mantuano ad lectionem publico conductus solario, ibidem & vitæ studii finem fecit, scripsit inter cætera, opus præclarum,

Præceptorum artis Rhetoricæ. lib. III. *Decreveram jam dudum.*
Orationes elegantes. lib. I.
Epistolarum ad diversos. lib. I.
Cantilenas & rhythmos.

Sed & alia multa metro & prosa composuit, quæ ad me non venerunt. Moritur autem Mantuæ sub Frederico Imperat. tertio, & Sixto Papa quarto. Anno Domini, MCDLXXX. Indict. XIII.

DCCCLVII. THEODERICUS *de Herxen*, natione Teutonicus, ordinis fratrum clericorum in communi viventium visitator, x) vir devotus, & in divinis scripturis studiosus & eruditus, ingenio promptus, sermone apertus, vita & conversatione præclarus: Scripsit ad ædificationem simplicium fratrum multa devota volumina, quibus ingenium suum utiliter exercitans memoriam sui posteris reliquit. E quibus ista feruntur.

In toto Psalterio. lib. I.
Super oratione Dominica. lib. I.
Super Ave Maria. lib. I.
De passione Domini. lib. I.
De moriendi desiderio. lib. I.

Et multa alia. Claruit sub Frederico Imperatore tertio, & Sixto pontifice quarto. Anno Domini, MCDLXXVI.

DCCCLVIII. DOMINICUS *de Dominicis*, patria Venetus, primum Torcellanus, & postea Brixianus Episcopus, & referendarius apostolicus, vir in divinis scripturis eruditus, & in secularibus literis doctissimus, philosophiæ, dialecticæ & astronomiæ, ac eloquentiæ egregie decoratus, qui ob ingentes virtutes suas apud Romanos pontifices Pium, Paulum & Sixtum magno in pretio habitus sæpe legationis munus implevit, scripsit excellentis ingenii plura opuscula, sed nihil eorum ad manus nostras memini pervenisse. Feruntur autem ejus elegantes

Orationes de diversis. lib. I.
Sermones quoque varii lib. I.

Et multi tractatus. Moritur apud Brixiam, sub Frederico Imp. tertio, & Sixto quarto summo pontifice. Anno Domini, MCDLXXVIII. Indictione undecima. XIII. Cal. Martii, ætatis anno sexagesimo.

DCCCLIX. LUDOVICUS *Donatus* Patricius Venetus, & Pergomensis y) Episcopus, vir in divinis scripturis eruditus, & Philosophiæ scholasticæ non ignarus, pietate quoque, religione, clementia, & mansuetudine insignis, ingenio subtilis, & clarus eloquio, scripsit quædam luculenta opuscula, quibus memoriam sui posteris reliquit. E quibus nihil usquam videre merui. Fertur autem ejus insigne opus ad Paulum secundum,

Super sententias, lib. IV.
Orationes quoque variæ, lib. I.

Mo-

w) Libri XVI. Epistolarum sunt in editione Venet. 1500. 4. Sed exstat altera longe plenior in fol. librorum XXXVII, rariusque obvia Venet. 1502. fol. Multa in illis, alibi haud legenda lectu tamen jucunda, quæ ad historiam litterariam illorum temporum apprime faciunt. Quemadmodum & in ejus Poëmatibus.

x) & Rector, ut addit Trithem. in lib. de script. Germ. c. 218. y) Bergomensis.

Moritur ſub Frederico Imperatore tertio, & Sixto pontifice quarto. Anno Domini MCDLXXXIV. Indictione ſecunda. Sepultus in Eccleſia ſancti Vincentii martyris.

DCCCLX. CONRADUS *de Rodenberg*, *z)* natione Teutonicus, Abbas monaſterii ſancti Johannis Baptiſtæ Rinaugienſis, *a)* Moguntinæ diœceſis, ordinis divi patris Benedicti, vir devotus & eruditus, & regularis obſervantiæ cuſtos & amator præcipuus, qui antea multis annis apud ſanctum Matthiam apoſtolum Treveris, & divum Martinum Coloniæ prioris geſſit officium. Cum eſſet beatæ Mariæ ſemper virginis ardentiſſimus amator, Scripſit in ipſius honorem aperto ſermone celeberrimum volumen, ſumpta de ſingulis membris ejus (ſub typo botri) materiam laudis, cui aptiſſimum titulum impoſuit

De vinea Domini Sabaoth	lib. I.	*Fundamenta ejus in mon.*
Exercitium novitiorum,	lib. I.	*Videte vocationem ve.*
De præparatione *b)* ante miſſam	lib. I.	*Dominus noſter Jeſus Chriſtus*
De ruina ordinis, orationem,	lib. I.	*Cecidit corona capitis.*
De cauſis ruinæ, orationem,	lib. I.	*Capite nobis vulpecu.*
De cura paſtorali, orationem,	lib. I.	*Beatus ſervus quem inve.*
Et varias coll. in capitulis. *c)*	lib. I.	

Moritur ſub Frederico Imper. tertio, & Innocentio pontifice octavo. Anno Domini MCDLXXXVI. Indict. quarta. VIII. Cal. Januarii. Sepultus in abſide dextera chori ante altare ſancti Benedicti verſus ambitum.

DCCCLXI. STEPHANUS *de Cajeta* Neapolitanus, *d)* vir in divinis ſcripturis ſtudioſus, & eruditus & utriusque juris profeſſor, & interpres doctiſſimus, ingenio acutus, & ad diſputandas ſolvendasque quæſtiones ſcripturarum ſatis idoneus, eloquio clarus atque compoſitus, ſcripſit ad Johannem Baptiſtam de Bentevoleis de Saxo ferrato, Ferdinandi Siciliæ regis conſiliarium opus celeberrimum,

De ſacramentis	lib. VII.	*Ad limina beati Petri.*

Et quædam alia. Claruit tempore Frederici Imp. tertii, & Sixti pontificis quarti. Anno Domini MCDLXX.

DCCCLXII. GEORGIUS *Molitoris*, Nuenburgenſis, *) natione Teutonicus, vir in divinis ſcripturis longo ſtudio exercitatus & egregie doctus, atque in Philoſophia ſcholaſtica (quam Ariſtotelicam vocant) non mediocriter eruditus, ingenio acer, vita præclarus, in gymnaſio Erfordenſi theologiam pluribus annis publice docuit, & magnam eruditionis ſuæ laudem reportavit, ſcripſit ingenii ſui quædam præclara opuſcula, quibus memoriam ſui poſteris commendavit. E quibus ſubjecta feruntur:

Super ſententias,	lib. IV.
De paſſione Domini,	lib. I.
Sermones multi,	lib. I.
Quæſtiones variæ.	lib. I.

Et alia complura. Moritur ſub Frederico Imp. tertio, & Sixto Papa quarto. Anno Domini MCDLXXXIV. Indict. ſecunda.

DCCCLXIII. BARTHOLOMÆUS, *e)* cognomento *Platina*, patria Cremonenſis, apoſtolicus quondam abbreviator, vir undecunque doctiſſimus, philoſophus & rhetor celeberrimus, ingenio ſubtilis & vehemens, eloquio diſertus, & mulcens, animo conſtans & validus, multas à Paulo Papa ſecundo calamitates ſuſtinuit, adeo ut bonis omnibus & dignitate ſpoliatus, poſt eculei *f)* ſuſpenſionem in carcerem crudeliſſime detruſus, usque ad mortem ipſius Pauli detentus eſt. Qui à Sixto mox liberatus, ad imitationem Eutrandi † Ticinenſis diaconi à Berengario rege Italiæ ſimilia paſſi, Pauli mores & vitia per Antipodoſium *g)* non inſulſe notavit. Scripſit enim ad Sixtum pontificem quartum

De geſtis Romanorum pontificum,	lib. I.
De naturis rerum,	lib. I.
Epiſtolarum ad diverſos,	lib. I.

Et quædam alia. *h)* Moritur Romæ *i)* ex peſte, ſub Frederico Imp. tertio, & Sixto pontifice quarto. Anno Domini, MCDLXXXI. Indict. XIV.

Fff fff DCCCLXIV.

z) Male *Crodenberg* excuſum in libro Trithemii de ſcriptis Germ. c. 220.
a) Rinckaugienſis. *b)* Sacerdotis.
c) Varias orationes collectas, quas in capitulis ad fratres habuit.
d) Ord. Dominicani, & Vicarius Archi-Ep. Neapolitani per annos duos & triginta. Vide Nic. Toppi Bibl. Neapolitan. p. 286. *) al. Nurenbergenſis. Sed vide infra, c. 912.
e) male ab aliis *Baptiſta*. At *Platina* à patria dicitur, ubi natus eſt, nam nomen familiæ eſt *Sacchus*. Vide Diarium Venetum Giornale d' Italia T. X. p. 290. ſeq. Dan. Gvil. Molleri diſſ. de Platina, Altdorf. 1694. Bælii Dictionar. Hiſtoricum & clariſſ. Hubneri noſtri Bibliothecam Hamburgenſem Hiſtoricam T. IV.
f) eqvuleo injectus bonus Platina propter impactum ipſi falſo conjurationis crimen. † Luitprandi. ſupra c. 302.
g) ἀνταπόδοσιν. *h)* Ut Hiſtoriam Mantuæ urbis & familiæ Gonzagæ ſex libris traditam, quam cum notis edidit Petrus Lambecius Vindobonæ 1675. 4.
i) Epitaphium apud Mabillon. p. 66. Itineris Italici: *Quisquis es, ſi pius, Platynam & ſuos ne vexes. Anguſte jacent & ſoli volunt eſſe.*

DCCCLXIV. NICOLAUS *de Wachenheim*, k) natione Teutonicus, vir in divinis scripturis eruditissimus & in sæculari Philosophia egregie doctus, ingenio excellens, & clarus eloquio, qui in Heydelbergensi gymnasio per annos ferme quinquaginta docendo, legendo, ac disputando velut princeps theologorum in maximo pretio fuit, scripsit non spernendæ lectionis opuscula, quibus nominis sui memoriam etiam posteritati commendavit. E quibus ad me pauca pervenerunt:

Quæstiones sententiarum, lib. I.
Sermones multi, lib. I.
Collationes plures & orationes lib. I. *Quia approbante sacri.*

Et quædam alia. Claruit Heydelbergæ sub Frederico Imperat. tertio. Anno Domini, MCDLXXX. Jam valde senex, & sub Sixto pontifice quarto, ante hoc ferme septennium mortuus est.

DCCCLXV. MICHAEL *de Mediolano*, ordinis fratrum minorum, in scripturis sanctis studiosus & eruditus, & secularis literaturæ non ignarus, ingenio subtilis, vita & conversatione præclarus, in declamandis sermonibus ad populum celeberrimæ opinionis. Scripsit ad utilitatem eorum qui declamationibus vacant, non spernenda opuscula, quibus etiam posteritati nomen suum notificavit. De quibus extant:

Sermones de tempore, lib. I.
Sermones de sanctis lib. I.
Sermones per adventum, lib. I.
Sermones de pœnitentia per Quadragesimam lib. I.
Sermones de peccatis. lib. I.
Sermones de decem præceptis, lib. I.

Et quædam alia. Claruit sub Frederico Imperatore tertio. Anno Domini, MCDLXXX. Et sub Innocentio Papa octavo moritur.

DCCCLXVI. SIXTUS Papa *quartus*, natione Ligurgus, l) ex Savona urbe maritima natus, Franciscus *) antea vocatus, ordinis fratrum minorum minister generalis, sedit post Paulum secundum in cathedra Petri annis tredecim, vir in divinis scripturis eruditus, & disputator egregius, amator cleri, religiosorum promotor, & benefactor singularis, eorum maxime quos vita observantialis m) commendabat, quem Paulus Papa **) semel disputantem audiens, tantum admiratus est, ut eum cardinalatus honore dignum fecerit: Scripsit ante pontificatum quædam præclara opuscula. E quibus ista feruntur:

De futuris contingentibus lib. I.
De potentia Dei. n) lib. I.
De sanguine Christi. lib. I.
De conceptione sanctæ Mariæ. lib. I.

Et quædam alia. Moritur sub Frederico Imperatore tertio. Anno Domini, MCDLXXXIV. Indictione secunda.

DCCCLXVII. JOHANNES *Consobrinus*, Portugalensis natione, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, vir in divinis scripturis eruditissimus, & secularis literaturæ ac juris canonici non ignarus, ingenio excellens, in declamandis sermonibus ad populum celeberrimæ opinionis, contra inimicos fidei primum in Anglia, ac deinde in Portugalia magnos & efficaces latratus dedit. Hæreses & errores quamplurimos disputando, prædicando, scribendoque reprobavit & confutavit, scripsit ad instantiam præpositi regalis collegii divæ Mariæ de Ambten in Anglia, insigne opus tripartitum de contractibus & commutationibus, quod prænotavit:

De justitia commutativa. o) lib. I.
Sermones varios lib. I.

Et quædam alia. Conflatum p) Francisci Maronis grato compendio breviavit. Claruit Anno Domini, MCDLXXV. Et sub Sixto pontifice quarto, Ulixbonæ q) pro fide intoxicatus moritur.

DCCCLXVIII. HENRICUS r) cognomento *Prudens*, ordinis Carthusiensium, prior domus vallis juxta Brugas in Flandria, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, ingenio clarus, vita & conversatione devotus & Deo singulariter deditus, scripsit pro institutione religiosorum quædam præclara opuscula, quibus nomen suum posteris notificavit. De quibus extat opus celeberrimum devotioni maxime congruum, ut in tres partes secundum differentias statuum, incipientium, proficientium & perfectorum divisum, per modum dialogi, in quo collocutores intro-

k) Male *Wackenheim* apud Possevin. l) Ligur.
*) Franciscus à Ruvere. m) ex Ordine minorum de Observantia. **) Paulus secundus.
n) contra errores Carmelitæ cujusdam Bononiensis asserentes: Deum sua omnipotentia damnatum hominem salvare non posse.
o) integer titulus libri Paris. 1496. 8. editi: *de justitia commutativa, arte campsoria ac alearum ludo.*
p) Francisci Mayronis (de quo supra c. 561.) *Conflatile*, opus Logicum ita inscriptum.
q) Ulyssipone, ubi etiam natus est. Vide Nic. Antonium T. 2. Bibl. vet. Hispan. p. 227.
r) Henricus Vrœde.

troducuntur, Angelus & Monachus, Jesus & pater cœlestis, Maria amorosa sanctarum socrus animarum, ipsumque prænotavit:

Tetralogum devotionis. lib. III.

Et quædam alia. Moritur in nova domo sanctæ Sophiæ Constantinopolitanæ prope Buscunducis, *s)* in qua per aliquot annos prioris gessit officium, sub Frederico Imperatore tertio. Anno Domini, MCDLXXXIV. Indictione secunda.

DCCCLXIX. FRANCISCUS *Diedus* nobilis patricius Venetus, vir tam in divinis scripturis, quam in secularibus literis egregie doctus, philosophus & rhetor, doctrina & eloquentia insignis, juris pontificii & civilis celeberrimus interpres, & reipublicæ Venetæ amator & tutor indefessus, scripsit tam metro quam prosa quædam præclara opuscula, quibus memoriam sui posteritati commendavit. E quibus ista feruntur:

Historia sancti Rochi confessoris. lib. I.
Orationes & variæ Epistolæ.

Et quædam alia. Moritur Veronæ sub Frederico Imp. tertio, & Sixto quarto. Anno Domini, MCDLXXXIII. Indict. I.

DCCCLXX. RUDOLPHUS *Agricola*, de Gruningen, natione Friso, vir in secularibus literis eruditissimus, & divinarum scripturarum non ignarus, philosophus, rhetor & poeta celeberrimus, græci & latini sermonis peritus, & hebraicæ linguæ non ignarus, ingenio excellens, sermone disertus, Johannis Camerarii de Dalburg Wormaciensis Episcopi viri æque doctissimi quondam præceptor, in gymnasio Heydelbergensi docendo & scribendo principatum facile obtinuit inter omnes etiam cujuscunque facultatis doctores, scripsit quædam ingenii sui excellentissima opuscula, quibus nomen suum immortalitati consecravit, & posteritati reliquit. De quibus extant subjecta:

Vita Francisci Petrarchæ *t)* lib. I.
Carmen de sancta Anna. lib. I. *Anna parens summa ge.*
Dialectica subtilissima. lib. III.
Epistolæ & orationes variæ. lib. I.

Varia insuper & elegantissima carmina edidit, quibus ingenium suum prope divinum ostendit. Transtulit ex hebraico Psalterium, *u)* ex græco quædam opera Platonis: *x)* Dionysii Ariopagitæ volumina traducere incipiens morte immatura præventus, imperfecta reliquit, scripsit etiam alia. Moritur Heydelbergæ mente in Deum porrectissima, sub Frederico Imperatore tertio, & Innocentio Papa octavo. Anno Domini, MCDLXXXV. Indictione tertia. Cui Hermolaus Barbarus Patriarcha Aquilegiensis hoc Epitaphium scripsit: *Invida clauserunt hoc marmore fata Rudolphum Agricolam Frisii spemque decusque soli. Scilicet hoc vivo meruit Germania, Quicquid laudis habet Latium, Græcia quicquid habet.* Sepultus est Heydelbergæ apud fratres minores, non sine jactura latinarum literarum.

DCCCLXXI. TILMANNUS ordinis canonicorum regularium S. Augustini, præpositus cœnobii divi martyris Christophori in Ravengirsburg in fine Moguntinæ diœcesis, juxta Hirciniam sylvam quæ à Rheni flumine caudam dirigit versus Mediomatricum & Treveros, in loco qui ab antiquo *recessus Hunorum* appellatur, natione Teutonicus, in divinis scripturis studiosus, vita & conversatione devotus. Scripsit simplici & aperto sermone pro fratrum ædificatione quædam plena devotionis & charitatis opuscula, quibus ingenium exercitavit. E quibus extant ista.

De vinea spiritali lib. I. *Mirarer charissime*
De institutione novitiorum lib. I. *Ingressus charissime*

Et quædam parva exercitia. Moritur senex & plenus dierum sub Frederico Imp. tertio, & Innocentio Papa octavo. Anno Domini, MCDLXXXV. Indict. tertia.

DCCCLXXII. HENRICUS *Arnoldi*, natione Saxo, professione monachus Carthusiensis domus Basiliensis, vir religione devotus, ingenio clarus, affectu syncerus, moribus gravis, eloquio dulcis, conversatione affabilis, pius, mansuetus, exemplo fulgidus, in sacris literis plurimum exercitatus, & pontificii juris non ignarus. Qui cum officio notariatus in sacro Basiliensi concilio multis annis fungeretur, fidelis, justus, ac prudens cunctorum testimonio probatus est. Hic tandem omnia cernens esse vanitatem, universa pro Christi amore contempsit, clausuram Carthusiensium eligens & ingrediens ubi in priorem ejusdem domus præfectus, multis annis subditos sibi monachos, conversos cæterosque paterno amore prosequens, in pace ac tranquillitate laudabiliter rexit. Scripsit opuscula multa valde devota atque salubria. E quibus ea quæ ad notitiam nostram pervenerunt subjecta sunt.

Multæ de diversis sanctis orationes devotæ. lib. I. *Orationes sequentes.*

 Ser-

s) Sylvam ducis, Hertzogenbusch. *t)* Hæc non extat in operibus Rudolphi Agricolæ, quæ ab Alardo Amstelodamo edita Coloniæ 1539. in quarto, 2. Vol.

u) Quod tamen distractum nusquam simul invenitur, inquit Trithem. c. 224. de script. Germ. Nec totum Psalterium interpretatus est, sed à Judæo quodam edoctus Hebraica, paucis mensibus tantum profecit, *ut aliquot Psalmos Davidicos in Latinam linguam citra culpam transtulerit.* Melchior Adamus in vitis Philosophor. p. 19. adde Bælii Lex. *x)* Axiochum Platoni tributum vertit, ac præterea Aphthonii librum & Isocratis Parænesin & de regno: nec non Luciani Gallum & lib. de non credendis delationibus

Sermones plures lib. I.
Historiæ de diversis sanctis, lib. I.
Concordantia Evangelistarum de passione Dom. lib. I.
Meditationes de vita Christi, lib. I.
De concept. immaculatæ virginis Mariæ. tract. I.
De novitiorum instructione, tract. I.
Dialogus inter Jesum & Mariam, tract. I.
Dialogus de exercitiis, scilicet inter sanctam Margaretam & ejus servulum, tract. I.
Alius dialogus inter eosdem de cruce, tract. I.
De commendatione charitatis, tract. I. *Charitatis excellentia.*
De sancta humilitate sub forma orationis tract. I. *Humilitatis perfecta*
Iterum de humilitate, tract. I. *Fratres charissimi humil.*
Chronica domus Carthusiensium in Basil. tract. I.

Feliciter migravit ex hac vita sub Frederico tertio Romanorum Imperatore. Anno Domini, MCDLXXXVII. Indict. V.

DCCCLXXIII. JUDOCUS *y) de Calwe*, natione Teutonicus, patria Suevus, vir in divinis scripturis longo studio exercitatus, & scholasticæ philosophiæ non ignarus, ingenio promptus & vehemens, in gymnasio Heydelbergensi, legendo, docendo & prædicando multis annis in pretio fuit, ubi etiam juxta morem in Ecclesia sancti spiritus prædicatoris aliquandiu gessit officium. Scripsit quosdam (ut ferunt) tractatus non abjiciendos, sed ad notitiam nostræ lectionis non venerunt. Extant ejus

De diversis Sermones varii lib. I.
Vocabularius prædicantium, lib. I.

Et varii tractatus. *z)* Claruit sub Frederico Imp. tertio, & Sixto Papa quarto. Anno Domini, MCDLXXX. Et sub Innocentio Papa octavo ante hoc triennium moritur.

DCCCLXXIV. NICOLAUS *de Crutzenach*, natione Teutonicus, ex diœcesi Moguntina & comitatu Spanhemensi, vir in divinis scripturis eruditissimus, & secularis philosophiæ non ignarus, ingenio subtilis, vita præclarus, disputator acutus, & declamator sermonum egregius, qui in gymnasio Wienensi theologiam multis annis publice docuit, & tam apud scholasticos ibidem quam Imperatorem Fredericum tertium magnam eruditionis suæ & laudem & mercedem obtinuit. Scripsit quædam præclara opuscula, quibus nomen suum posteris notificavit. E quibus ista feruntur:

Quæstiones sententiarum lib. IV.
Sermones varii, lib. II.
Collationes & orationes multæ, lib. I.
De conceptione sanctæ Mariæ, lib. I.

Et alia complura, quæ cum usque ad mortem celaverit, ad notitiam nostræ lectionis necdum venire potuerunt, quæ tamen indies ventura sunt. Moritur Viennæ in Austria sub Frederico Imp. tertio, & Innocentio Papa octavo. Anno Domini, MCDXCI. Indict. IX.

DCCCLXXV. PETRUS *Scotus, a)* natione Teutonicus, patria Argentinensis, canonicus sancti Petri ibidem, vir in divinis scripturis exercitatus, & in utroque jure doctissimus, atque in cæteris humanitatis artibus vulde eruditus, philosophus, rhetor, & poeta celeberrimus, ingenio excellens, vita & conversatione præclarus. Scripsit tam metro quam prosa quædam pudica elegantissimaque opuscula, quibus se posteris commendavit. De sanctis Johanne Baptista, Evangelista, & Chrysostomo scripsit pulchrum & delectabile opus

Carmine elegiaco, lib. I.
Laudes Johannis Gerson lib. I. *Johannes Gerson pari.*
Epistolas elegantissimas lib. I.

Carmina insuper & diversa & compunctioni legentis non contraria, sed probe apta & congrua, vario metrorum genere composuit. Moritur Argentinæ in Ecclesia sancti Petri sepultus sub Frederico Imperatore tertio, & Innocentio Papa octavo. Anno Domini, MCDXCI. Indictione nona. Ætatis vero suæ tricesimo primo. Consummatus *b)* in brevi implevit tempora multa & sublatus est, ne malitia mutaret intellectum ejus.

DCCCLXXVI. NICASIUS *de Voerda* Mechiliniensis, natione Teutonicus, patria Brabantinus, captus à tertio ætatis suæ anno oculis, & ob id elementorum quoque omnium naturaliter penitus ignarus velut grande miraculum secundum nostra tempestate Didymum Alexandrinum exhibuit, dum in omni doctrina & scientia tam divina quam humana eruditissimus evasit. Nam in gymnasio Coloniensi (ubi & mortuus est) jura publice docuit, libros utriusque juris, quos nunquam vidit, auditu didicit, tenuit mente, aperte recitavit. In universitate Lovaniensi gradum magisterii in artibus primo suscepit, scholas postea aliquanto tempore in Mechilinia rexit, deinde ad Lovanium reversus, in sacra theologia licentiatus constituitur, & singulari dispen-

y) Judocus Eichmann de Calwe, vico Sueviæ oriundus. Trithem. c. 227. de script. Germ.
z) Orationes variæ ad Patres id. *a)* Hujus Petri Schot vitam, mores, & ingenium descripta à Jacobo Wimphelingio notat Trithem. c. 233. de script. Germ. *b)* Sapient. IV. 11. & 13.

dispensatione apostolica sacerdos ordinatur, prædicat publice, audit confessiones, ad altare ministrat: Evangelium cæcus coram omnibus (mente utens pro libro) recitat, tantum ad altare divina per se non celebrat. Postremo in Coloniensi Academia omnium doctorum consensu doctor canonici juris factus est, & legum quoque imperialium cautus interpres, edidit celeberrimum opus quod in eadem universitate Coloniensi multis *c*) excipientibus extraordinarie legit,

Super institutis.	lib. IV.	*Quia ea quæ bene in.*
Super sententias.	lib. IV.	
Sermones varios.	lib. I.	

Quæstiones diversas. Scripsit ad me quasdam non inelegantes Epistolas, in quarum una satis copiosa, omnem historiam suæ fortunæ contexuit, & si prædicta opuscula fecisset interrogatus pridem à me humiliter confessus fuit. Moritur Coloniæ in majore ecclesia *d*) sepultus sub Frederico Imperatore tertio. Anno Domini, MCDXCII. Indictione decima, VII. Cal. Septemb.

DCCCLXXVII. CHRISTOPHERUS *Porsena*, *e*) Romanus, prior sanctæ Albinæ de Urbe, ordinis fratrum heremitarum sancti Guilhelmi, *f*) vir in divinis scripturis studiosissimus & valde eruditus, græcæ & latinæ linguæ peritissimus, quippe qui ab ineunte ætate eas literas imbibit in Græcia ipsa & sub græcis præceptoribus, ut ex Græcia natus videretur, ingenio subtilis & disertus eloquio, scripsit inter cætera:

Epistolarum ad diversos	lib. I.

Et alia complura. Vertit in Latinum Origenem contra Celsum philosophum libros octo, ad Sixtum pontificem quartum. Sermones quoque divi Johannis Chrysostomi morales, numero quinque & viginti, quos dicavit Marco Barbo cardinali S. Marci. Sed & quædam Theophylacti Bulgariæ Archiepiscopi opuscula cum aliis perbelle convertit, *g*) ac latinis legenda donavit. Moritur Romæ peste sublatus, sub Frederico Imper. tertio, & Innocentio Papa octavo. Anno Dominicæ incarnationis MCDLXXXVI. Indict. IV.

DCCCLXXVIII. HERMOLAUS *Barbarus*, *h*) natione Venetus, genere Patricius, Archiepiscopus & patriarcha Aquilegiensis, & demum sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ Episcopus *) cardinalis, vir in divinis scripturis studiosus, & in secularibus literis eruditissimus, Philosophus, Rhetor, poeta, astronomus & geometer celeberrimus, græci ac latini sermonis peritissimus, ingenio subtilis, eloquio disertus, vita & conversatione devotus atque præclarus, omnique honore Ecclesiastico dignissimus, ab adolescentia bonis literis & moribus sanctis studium & operam impendens, talis ac tantus evasit, ut secundum non reliquerit. Ab octavodecimo ætatis suæ anno scribere exorsus, multa elegantissima opuscula composuit, quibus memoriam sui posteris commendavit. De quorum numero subjecta feruntur, opus perpulchrum

De cælibatu.	lib. II.	
Castigationes Plinianæ. *i*)	lib. I.	*Qui lucubrationes suas.*
Contra barbaros philosophos	lib. I.	
De re uxoria, metrice.	lib. I.	
Quæstiones Geometriæ.	lib. I.	
Convenientia astronomiæ & medicinæ.	lib. I.	
Præcepta historiæ conscribendæ.	lib. I.	
Compendium Philosophiæ.	lib. I.	
Compendium Galeni.	lib. I.	
Epistolarum ad diversos.	lib. I.	
Orationes multiplices.	lib. I.	
Carminum plusquam XII. millia.	lib. I.	

Et alia complura. Castigationes Plinianas opus grande, quod legatus Venetus Romæ inchoans, patriarcha complevit, Alexandro pontifici sexto dicavit, in quo ferme quinque millia librariorum vulnera sanavit. Cum olim Anno Domini octogesimo sexto Moguntiam ascensurus Coloniam præteriret, rogatu Theoderici Flas Nusiensis medici, libellum condidit quantum astronomia medicinæ conveniat. Ad Marcum Antonium Sabellicum historiographum librum edidit de conscribendæ historiæ præceptis. Rhetoricam Aristotelis, & Dialecticam universam, Dioscoridem quoque interpretatus est, & elegias, Epistolas & orationes metricas usque ad carminum

c) plusquam centum discipulis ad pennam excipientibus. Trithem. c. 234. de script. Germ.

d) imo in Ecclesia S. Columbæ, ut Trithemius ipse l. c. se corrigendum monet.

e) Jovio & aliis *Persona*. Vide Vossii Hist. Lat. & Petri Bælii Lexicon.

f) Augustiniani Augustinianum dicunt, Fratres vero Ordinis Servorum B. Mariæ Virginis inter scriptores sui ordinis numerant. Vide Prosperi Mandosii Bibl. Romanam p. 59.

g) Præterea libros *Procopii* de bello Gothico, è quibus tertium & quartum in unum contraxit, nec non *Agathiam*, & *S. Athanasii* nonnulla.

h) Alius eodem tempore Hermolaus Barbarus Episcopus Veronensis, Onufrio laudatus. Mabillon. T. I. Musei Ital. p. 204. De Francisco Barbaro supra, c. 766.

*) Purpuram Cardinalitiam ipsi ab Alexandro VI. destinatam constat, quando obiit A. 1494. sepultus Romæ in templo S. Mariæ de Populo. Vide Diarium Venetum Giornale d' Italia T. 3. p. 52.

i) Cum his etiam prodière Castigationes Hermolai Barbari in Pomponium Melam.

minum duodecim millia (ſicut diximus) compoſuit. In latinum vertit tractatum patriarchæ Conſtantinopolitani k) reſponſalem de fide catholica ad quæſtiones Mahumetis magni Turcæ. Plutarchum quoque *de Iſide & Oſiride.* Et eundem, *quare oracula defecerunt.* Ad Arnoldum Boſtium Carmelitam Gandenſem quoddam Dionyſii Ariopagitæ opuſculum. Tranſtulit & alia complura. l) Opus ſuum de re uxoria continet circiter verſus ſexcentos, in quo diſputat elegantiſſime utrum expediat viro ſapienti ducere uxorem, concludens quod non. Moritur non ſine maxima ſtudioſorum jactura, ſub Frederico Imp. tertio, & Alexandro Papa ſexto. Anno Domini, MCDXCIII. m) Ætatis ſuæ anno XXXIX. Indictione undecima.

DCCCLXXIX. JUNIANUS *Majus* Parthenopæus, Neapolitanus, vir certe in ſecularibus literis ſtudioſiſſimus & egregie doctus, divinarum quoque ſcripturarum non ignarus, Philoſophus & Rhetor celeberrimus, ingenio præſtans & clarus eloquio, ſcripſit quædam non contemnendæ lectionis opuſcula, quibus memoriam ſui poſteris reliquit. E quibus extat volumen grande & inſigne ad Henricum Acherontinum Archiepiſcopum Ferdinandi regis Neapolitani confeſſorem, atque principaliter ad ipſum regem quod ex veterum libris colligens prænotavit

De priſcorum proprietate verborum, n) lib. I.
Epiſtolarum ad diverſos, lib. I.

Et quædam alia. Claruit ſub Frederico Imp. tertio, & Sixto pontifice quarto. Anno Domini, MCDLXXX. Et incertum habeo an adhuc vivat.

DCCCLXXX. BENEDICTUS *Capra*, *) Peruſinus, vir in utroque jure celeberrime doctus, & tam divinis ſcripturis quam philoſophorum præceptis probe exercitatus, ingenio ſubtilis & diſputator egregius, multarumque rerum antiquarum, novarumque peritia inſignis, in gymnaſio Peruſino jura multo tempore publice docuit, & magnam eruditionis ſuæ famam acquiſivit. Scripſit inter cætera

Super decretalibus, lib. V.
Conſilia quoque plura, lib. I.

Et quædam alia. Claruit ſub Frederico Imperatore tertio, & Sixto Papa quarto. Anno Domini, MCDLXXX.

DCCCLXXXI. JOHANNES *Andreas* o) Epiſcopus Alerienſis, apoſtolicæ bibliothecæ ſecretarius, Nicolai Cuſæ cardinalis quondam contubernalis, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & in ſecularibus literis eruditiſſimus, jureconſultus & orator eloquentiſſimus, ingenio excellens, vita & converſatione præclarus, ſermonis tam græci quam latini peritus, ſcripſit quædam non mediocris authoritatis opuſcula, quibus memoriam nominis ſui cum gloria transmiſit ad poſteros. De quorum numero ſubjecta feruntur:

In quartum decretalium, lib. I.
De uſu feudorum, lib. I.
De appellationibus, lib. I.
Epiſtolarum ad diverſos, lib. I.

Et alia complura. Moritur ſub Frederico Imp. tertio, & Innocentio Papa octavo. Anno Domini, MCDXCIII. Indict. undecima.

DCCCLXXXII. JOHANNES *Campejus* p) Bononienſis, jureconſultus celeberrimus, & tam in divinis ſcripturis quam in Philoſophia ſeculari non mediocriter doctus, ingenio excellens & clarus eloquio, in gymnaſio Bononienſi multo tempore jura publice docuit, ubi diſcipulos & multos & clariſſimos erudiens, magnum ſcientiæ ſuæ fructum reportavit & laudem, ſcripſit in ea facultate multos egregios (ut ferunt) commentarios atque tractatus, quibus nomen ſuum poſteritati commendavit. Sed nihil eorum ad manus noſtras pervenit. Fertur ejus inſignis

De dote tractatus lib. I.
Et conſilia perpulchra, cum aliis multis.

Claruit ſub Frederico Imp. tertio, & Sixto Papa quarto. Anno Domini, MCDLXXXIV. Et neſcio ſi adhuc ſuperſtes ſit.

DCCCLXXXIII. DOMINICUS *Bolanus*, natione Venetus, vir in divinis ſcripturis exercitatus, & in ſecularibus literis egregie doctus, philoſophus & rhetor non abjiciendus, ingenio acer & vehemens, ſermone compoſitus, edidit nonnulla ingenii ſui præclara opuſcula, quibus ſe devotum fidelemque Chriſtiani nominis cultorem exhibuit, & memoriam ſui poſteris commendavit. De quibus ego tantum vidi opuſculum inſigne contra Marianæ puritatis detractores, quod dicavit Nicolao Marcello, primo & ſeptuageſimo duci Venetorum.

De conceptione ſanctæ Mariæ lib. I. *Non parvo dolore.*

De

k) Gennadii. l) Vertit & Themiſtii in Ariſtotelem paraphraſes.
m) 1494. 21. Maj.
n) Hoc Juniani Lexicon evolvere Trithemius potuit typis exſcriptum Tarviſii 1477. fol.
*) Hic addendus Auguſtini Oldoini Athenæo Peruſino.
o) Ab hoc Johanne Andrea, cujus auſpiciis editiones quædam Latinorum ſcriptorum Romæ prodierunt, diverſus Joannes Andreas JCtus Bononienſis fuit ſupra c. 574.
p) Jaſonis ſucceſſor Patavii. Vide Jo. Antonii Bumaldi Bibliothecam Bononienſem p. 112.

De cæteris nihil vidi. Claruit Venetiis sub Frederico Imp. tertio, & Sixto Papa quarto. Anno Domini, MCDLXXXIV. Audio adhuc eum haberi superstitem.

DCCCLXXXIV. FRANCISCUS *Niger* Presbyter Venetus, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, artium & Philosophiæ Professor doctissimus, poeta & orator non futilis, ingenio præstans, ac disertus eloquio, scripsit ingenii sui varia opuscula, quibus nomen suum notificavit posteritati. E quibus extat opus non spernendum, sed magnis attollendum laudibus ad Leonardum Bottam equitem Mediolanensem

Grammatica prænotatum	lib. I.	*Ab Anneo Seneca lit.*
Feruntur & ejus Epistolæ. q)		

Et quædam alia. Claruit Venetiis sub Frederico Imp. tertio, & Sixto Papa quarto. Anno Domini, MCDLXXX. Nescio si adhuc superstes sit.

DCCCLXXXV. JACOBUS *de Stralen*, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in seculari philosophia egregie doctus, ingenio excellens & clarus eloquio, qui in gymnasio Coloniensi theologiam multis annis docuit, & magnas eruditionis suæ laudes ab omnibus commeruit, scripsit multa præclara opuscula, lecturas & varias quæstiones, de quibus duntaxat vidi

In Apocalypsin Johannis	lib. I.	*Vidit Jacob in somno.*

De aliis nihil vidi. Claruit in Colonia Agrippina sub Frederico Imperatore tertio, & Innocentio pontifice octavo. Anno Domini, MCDXC. Senex valde, annos habens ætatis circiter octoginta. Et credo eum adhuc haberi superstitem. r)

DCCCLXXXVI. MARSILIUS *Ficinus*, natione Italus, patria Florentinus, vir in secularibus literis eruditissimus & divinarum scripturarum non ignarus, philosophus & rhetor celeberrimus, utraque lingua peritissimus, Platonicæ theologiæ unicum decus, ornamentum & corona: Scripsit ornato sermone multa præclara opuscula, quibus excellentis ingenii sui venam posteris ostendit. De quibus subjecta feruntur:

Theologia notabilis,	lib. I.	*Quemadmodum in perme.*
De intellectu & intelligentia,	lib. I.	
In convivium Platonis,	lib. I.	*Plato philosophorum pr.*
Epistolarum	lib. plures.	

Et alia complura. E græco autem multa transtulit in latinum. Ad Petrum Medicen Florentinum quinquaginta sex Platonis tractatus vertit. Mercurium quoque Trimegistum de potestate & sapientia Dei. Librum Zenocratis s) Platonici de morte, ad eundem Petrum Medicen. Ad Johannem Cavalcantem Speusippi, Alcinoi, & Pythagoræ opuscula traduxit. Ad eundem, librum Alcinoi Platonici de doctrina Platonis. Alia insuper complura, & traduxit & scripsit, quæ ad notitiam nostræ lectionis minime venerunt. Claruit Florentiæ sub Frederico Imperatore tertio, & Sixto quarto, ac Innocentio octavo Rom. pontificibus. Anno Domini, MCDXC. Et credo eum adhuc esse in humanis. t)

DCCCLXXXVII. RUPERTUS *de Licio*, Episcopus Aquilæ Marsorum seu Aprucii urbis, ordinis fratrum minorum, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularis literaturæ non ignarus, ingenio excellens, eloquio dulcis & compositus, vita & conversatione præclarus, declamator sermonum celeberrimus, & universo Christiano in orbe famosus, qui verbo & exemplo multos ab iniquitate convertit, scripsit ad ædificationem legentium, & maxime prædicatorum verbi divini quædam præclara volumina, de quibus feruntur subjecta,

Sermones de tempore	lib. I.	*Nox præcessit, &c. verba*
De laudibus sanctorum,	lib. I.	*Non glorietur sapiens in.*
De pœnitentia per quadragesimam	lib. I.	*Multi sunt vo. &c. propter.*
De peccatis quoque,	lib. I.	

Et quædam alia. Claruit sub Frederico Imp. tertio, & Sixto *) & Innocentio pontificibus. Anno Domini, MCDLXXXVI. Nescio si adhuc vivit.

DCCCLXXXVIII. JOHANNES *Pheffer* de Widenberg, natione Teutonicus, patria Francus orientalis, vir in divinis scripturis longo studio eruditus, & in seculari philosophia egregie doctus, ingenio excellens, vita & conversatione devotus, mansuetus & præclarus, qui de universitate Heydelbergensi missus, principium Friburgensis gymnasii sua eruditione illustravit, in quo jam per annos plurimos theologiam gloriose docuit, & multos auditores suos probe erudivit, scripsit quædam præclara opuscula, de quibus extat opus insigne super Epistolis Pauli, quod publice lectum prænotavit,

Directorium sacerdotale	lib. XIII.	*Circa lecturam Epistolarum.*

q) nec non liber *de modo epistolandi.* Sed alius ab hoc fuit Franciscus Niger Bassianus, qui medio sæculo XVI. clarus vertit Jovii Historiam de rebus Turcicis, & Grammatica rudimenta edidit A. 1541. Vide Gesneri Bibl.

r) Adhuc vixisse A. 1495. testatur Trithem. de script. Germ. c. 240.

s) Xenocratis de morte, Speusippi definitiones Platonis, Pythagoræ aurea carmina & symbola, Alcinous, Porphyrii, Jamblichi, Procli & Pselli & Prisciani Lydi nonnulla, nec non Ficini argumenta & commentar. in Platonem ac Plotinum leguntur in Operibus Ficini junctim editis Paris. 1641. fol. Tomo posteriore.

t) defunctus Florentiæ A. 1499. anno ætatis, si Cardano credimus, octogesimo. Sed vide Jac. Gaddium de scriptoribus non Eccles. T. I. p. 115. & Lambecium VII. p. 15. seq.

*) Sixto IV. & Innocentio VIII.

Et alia complura. Claruit adhuc in humanis sub Frederico Imp. tertio. Anno Domini, MCDXC. Potest adhuc vivere. *u)*

DCCCLXXXIX. JOHANNES *Britannicus*, ex palatiolo agri Brixiani oppido ortus, vir in secularibus literis eruditissimus & divinarum scripturarum non ignarus, philosophus clarus, poeta insignis, & Rhetor luculentus, qui apud Brixianos suos hodie in pretio habetur, quos inæstimabili eruditione, doctrina & scriptis indies reddit clariores. Multa ac varia scripsit, quibus nomen suum posteritati notum præsentibus effecit venerandum. De quibus subjecta feruntur. Commentariorum opus celeberrimum

In Persium *x)*	lib. I.
In Statium quoque,	lib. I.
In Metamorphos. Ovidii,	lib. I.
Epistolæ quoque variæ.	

Et alia complura. Claret in civitate Brixiana, & varia componit opuscula sub Maximiliano Romanorum rege, & Alexandro pontifice sexto. Anno Domini, MCDXCIII. **)*

DCCCXC. BABTISTA *y) Ferrariensis*, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, vir in divinis scripturis eruditus, & in seculari literatura egregie doctus, metro excellens & prosa, in utraque lingua peritus, in declamandis sermonibus ad populum celeberrimi ac prope divini ingenii, scripsit multa præclara volumina, quibus se utilem præsentibus & notum posteris reddidit. E quibus subjecta feruntur. Opus luculentissimum historiarum à Christi temporibus usque ad nos, quod prænotavit

Floridam,	lib. I.
Chronica sui ordinis,	lib. I.
De ruina Romani Imperii,	lib. I.
De monte Sina,	lib. I.
Vita Mechtildis,	lib. III.
Chronica Ferrariensis	lib. I.
Sermones varii	lib. III.

Epigrammata admodum multa edidit atque diversa, quæ indies publicanda speramus. Convertit etiam de græco in latinum, sermones beati Johannis Chrysostomi complures, & alia multa nobis incognita. Vivit adhuc apud Ferrariam & varia conscribit sub Maximiliano Rom. rege clementissimo. Anno Domini quo hæc scribimus MCDXCIV.

DCCCXCI. PETRUS *Brutus*, natione Venetus, Episcopus Catharensis, vir certe in divinis scripturis eruditissimus & in secularibus literis egregie doctus, ingenio excellens, sermone disertus, vita & conversatione præclarus, hebraicæ ac latinæ linguæ peritus, qui pro confirmatione fidei Christianæ multa contra perfidos Judæos disputationum certamina semper victor exegit. Scripsit inter cætera ingenii sui opuscula ad senatum Vicentinum opus celeberrimum & insigne sanctarum scripturarum authoritatibus copiose instructum,

Adversus Judæos, *z)*	lib. I.	*Lectitanti mibi pluri.*

Et quædam alia. Claruit sub Frederico Imp. tertio. Anno Domini, MCDLXXXV. Et nescio si adhuc vivat.

DCCCXCII. HUBERTINUS clericus *Crescentinas **)* vir in secularibus literis eruditissimus, & divinarum scripturarum non ignarus, philosophus, Rhetor, & poeta insignis, & utriusque linguæ peritissimus, ingenio excellens, & disertus eloquio, qui in celeberrimo gymnasio Papiensi septem annos maxima cum audientium & attentione & utilitate publico legit stipendio. Scripsit tam metro quam prosa multa præclara opuscula, de quibus extant subjecta.

In Epistolas Ciceronis *a)*	lib. XVI.	*Hujus voluminis Epistolas*
In Officia ejusdem,	lib. III.	
In Metamorphoseos Naso.	lib. I.	
Epistolarum quoque	lib. I.	
Carmina multa,	lib. I.	

Claruit sub Frederico Imperatore tertio. Anno Domini, MCDLXXX. Et nescio an adhuc vivat.

DCCCXCIII. GUILHELMUS *de Aquisgrani*, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis eruditus, & secularis philosophiæ non ignarus, ingenio subtilis, eloquio scholasticus, vita & conversatione præclarus, qui olim in Ecclesia Basiliensi prædicatoris gessit officium. Scripsit multa

u) A. 1493. mortuum testatur Trithem. c. 235. de script. Germ.

x) Scripsit etiam in Terentium & Juvenalem. Vide Leonardi Cozzandi Bibl. Brixiensem (libraria Bresciana) p. 155. Hendreichii pandectas Brandeburg. p. 738.

*) Obiit Brixiæ. A. 1510. Vide Ghilini Theatrum hominum eruditorum T. I. p. 78. & Bælii Lex.

y) *Panetius* cognomine. Vide Vosf. de Histor. Lat. & Hendreichium p. 406. Augustini Superbi apparatum de illustribus Ferrariensibus editum Italice A. 1620. 4.

z) Excusum Vicentiæ A. 1489. fol.

**) A patria Crescentino Pedemontii opido, male Cisterciensem pro Crescentinate vocat Cornelius Beughenius p. 76. incunabul. Typographiæ.

a) Hi commentarii sæpius editi post primas editiones Vicent. 1479. fol. & Venet. 1484. fol. apud Andream de Asula & Barthol. Alexandrinum.

multa & commendanda opuſcula, quibus memoriam ſui poſteris commendavit. E quibus in gymnaſio Erfordenſi quædam cum omnium attentione & laude publice legit. Scripſit autem:

In Evangelium Johannis,	lib. 1.	
In Canonem miſſæ,	lib. 1.	
De paſſione Domini,	lib. 1.	*Jeſum tradidit volunta.*
Quæſtiones diſputatas	lib. 1.	
Itinerarium terræ ſanctæ	lib. 1.	
Sermones varios	lib. 1.	

Et alia complura. Claruit ſub Frederico Imper. tertio, & Sixto ſummo pontifice quarto. Anno Domini, MCDLXXXV. Et credo eum adhuc vivere. *b)*

DCCCXCIV. JOHANNES *de Lapide*, natione Teutonicus, ordinis Carthuſienſis monachus domus Baſilienſis, vir in divinis ſcripturis eruditiſſimus & ſecularis literaturæ non ignarus, ingenio excellens, eloquio diſertus, vita & converſatione præclarus. Qui olim in gymnaſio Pariſienſi magiſterium in artium facultate aſſecutus, pluribus annis rexit in eadem, ſtudiumque ſacrarum literarum docendo, legendo, ac diſputando diligenter proſequens, doctorali dignitate in ſchola theologorum decorari meruit. Hic doctrinam eorum Pariſienſium qui *Reales* appellantur, primus ad Baſilienſium univerſitatem tranſtulit ibidemque plantavit, roboravit, & auxit. Inter præcipuos quoque Tibingenſis ſtudii *c)* inceptores & authores unus extitit. Qui denique poſt liberam plurium beneficiorum dimiſſionem, ad canonicatum & prædicationis officium inſignis Eccleſiæ Baſilienſis vocatus fuit, ac tandem paucis lapſis annis omnia pro Chriſti amore relinquens, ſacri Carthuſienſis ordinis habitum induit. Hic multa præclara ſcripſit opuſcula, quibus ſe & præſentibus utilem & futuris memorabilem fecit. Paucorum ex his nobis copia obvenit. Extant tamen quæ ſequuntur.

Introductorium grammaticæ	lib. 1.	*Cum grammati.*
Dialogus de arte punctandi	lib. 1.	*Diſcipulus ſal.*
De propoſitionibus exponibilius	tract. 1.	*lit à juveni.*
De arte diſſolvendi ſophiſtica argumenta,	tract. 1.	*Quoniam ad omnem.*
Explanatio omnium librorum logicæ Ariſtotel.	lib. 1.	*Inveſtigare*
Explanatio librorum Phyſicæ ejuſdem,	lib. 1.	*Liber Phyſic.*
Explanatio ſex librorum Metaphyſicæ ejuſdem	lib. 1.	*Quia prima*
De his quæ ad dignum ſacerdotem exiguntur,	tract. 1.	*Homo ad imagi.*
Reſolutoriū dubiorum circa miſſam occurrentiū,	tract. 1.	*Officium quantum.*
Summarium paſſionis Jeſu Chriſti	tract. 1.	*Nocte Jeſus*
De aſcenſione Domini inter ſermones Meffret *d)*	Ser. 1.	*Conſurge Domine*
In ſermones Meffret de conceptione immacu. vir.	tract. 1.	*Cum Dominus ac re.*
Sermones tam ad clerum quam ad populum plur.	lib. 1.	
Orationes & Epiſtolæ variæ	lib. 1.	
Complura quoque alia quorum hic non fit mentio.		

Multos præterea diverſorum auctorum libros per tractatus & capitula diſtinxit, ſingulis argumenta præmittens, quibus quæ in illis ſit ſcribentis intentio dilucide poteſt agnoſci. E quibus ſunt libri Ciceronis de officiis, de amicitia, de ſenectute, de ſomnio Scipionis. Item libri logicæ Ariſtotelis. Libri ejuſdem de anima, & libri Metaphyſicæ. Item libri Effrem diaconi. Libri Johannis Chryſoſtomi de compunctione cordis. Libri divi Auguſtini de contritione cordis. Liber Epiſtolarum ejuſdem. Et omnes fere libri ſancti Ambroſii Epiſcopi. Vivit adhuc in Carthuſia Baſilienſi & varia componit, multoſque ſuo exemplo & ſcriptis ad ſancta ſtudia provocat, ſub Maximiliano Romanorum rege clementiſſimo, & ſummo pontifice Alexandro ſexto. Anno Domini, MCDXCIV.

DCCCXCV. ANGELUS *de Clavaſio*, *e)* natione Italus, ordinis fratrum minorum ſancti Franciſci, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, & jureconſultus celeberrimus, ingenio præſtans, eloquio clarus, vita & converſatione devotus. Fertur quædam præclara cudiſſe opuſcula, quibus nomen ſuum longe lateque divulgavit. E quibus extat notabilis ſumma de caſibus, ſimplicibus confeſſoribus, doctis nihilominus occupatis valde utilis, & neceſſaria ubique jam diſperſa, quæ ex nomine authoris prænotatur:

Summa Angelica *)	lib. 1.	*Angelici ſpiritus & ſi.*
Additiones in eandem	lib. 1.	

Et quædam alia. Complevit hanc ſummam ſub Frederico Imp. tertio, & ſummo pontifice

b) adhuc in ſenectute bona vixiſſe A. 1495. teſtatur Trithemius c. 241. de ſcript. Germ.

c) Academiæ Tubingenſis conditæ A. 1477. ab Eberhardo Barbato cognomine Probo Duce I. Wurtenbergico.

d) Sic etiam ſcribitur in libro Trithemii de ſcript. Germ. c. 243. Nimirum intelligitur Meffretus clarus medio ſeculo XV. cujus ſermones æſtivales & hyemales ſub titulo *hortulorum Regina* impreſſi prægrandi volumine ſine loci notatione Argentor. 1484 & Norib. 1487. fol.

e) à patria Clavaſio Liguriæ civitate.

*) ſæpius excuſa, ut Norib. 1488. Argentorat. 1489. 1495. 1513. Aloſti Flandror. 1490. Venet. 1490. fol. Lugdun. &c. & cum additionibus Ungarelli & Vendrameni. Venet. 1578. fol. Cætera Angeli ſcripta ſunt tractatus de reſtitutionibus, & tractatus inſcriptus Arca fidei.

Sixto quarto. Et audio eum adhuc esse superstitem, Maximiliano regnum Romanorum & Germanorum gubernante. Anno Domini, quo nos hæc scribimus MCDXCIV. Indict. XII. *f*)

DCCCXCVI. JASON *de Mayno*, patria Mediolanensis, ducalis senator, *g*) vir in utroque jure doctissimus, & tam in divinis scripturis quam in cæteris disciplinis secularibus eruditissimus, philosophus clarus, & orator celeberrimus, ingenio subtilis, eloquio disertus, consilio & actione præcipuus. Fertur quædam præclara cudisse opuscula, quibus ingenium exercitans, etiam memoriam sui posteris commendavit. Sed præter orationem quam Romæ coram Alexandro Papa sexto (quæ & impressa circumfertur) habuisse dicitur, nihil eorum ad manus nostras memini pervenisse. Verum sicut certo didici, eleganter scripsit:

Super tit. de actionibus, in institutis	lib. I.
Super Codice quoque	lib. IX.
Super ff. varia scripsit,	lib. L.
Orationes & Epistolas.	

Et quædam alia. Claret hodie apud principes Mediolanenses maximo in pretio sub Maximiliano Rom. rege clarissimo, & Alexandro summo pontifice sexto. Anno Domini quo hæc scripsimus MCDXCIII. Indict. undecima.

DCCCXCVII. LAURENTIUS *Burellus* Divionensis, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, vir in divinis scripturis eruditus, & in secularibus literis egregie doctus, ingenio excellens, & clarus eloquio, metro exercitatus & prosa. Scripsit utroque genere quædam præclara volumina, quibus nomen suum notificavit. E quibus ista feruntur. Opus celeberrimum in laudem Heliæ patriarchæ Carmelitarum, quod prænotavit:

Heliadem	lib. I.
De illustribus viris sui ordinis,	lib. I.

Et alia complura. Vivit adhuc magno apud suos in pretio, multa scribens & condens sub Maximiliano Romanorum rege invictissimo, & Alexandro summo pontifice sexto. Anno Domini, MCDXCIV.

DCCCXCVIII. CHRISTOPHERUS *Landinus*, *h*) natione Italus, civis Florentinus, vir secularium literarum apprime eruditus, philosophiæ etiam ac divinæ paginæ non ignarus, longis annis musarum cathedræ præfuit, publicoque munere poeticam edocuit, ingenio præclarus. Scripsit opera magno in pretio apud omnes habita, præcipue.

In P. Vergilium Maronem commentarios.
Item, in Q. Horatium commentarios,
Camalduenses.
Ethicam.

Fertur adhuc florere apud suos Florentinos, quos omnis literaturæ exornat floribus.

DCCCXCIX. JACOBUS *Pergomensis*, *i*) ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & in secularium literarum disciplinis nobiliter doctus, ingenio præstans, eloquio disertus, vita & conversatione præclarus, historiographus celeberrimus. Scripsit quædam luculentissima opuscula, quibus posteritatem memoriæ suæ fecit obnoxiam. E quibus extat *opus historiarum* ab initio mundi, usque ad Annos Domini, MCDLXXXVI. *k*) volumen grande & insigne, quod multo & diuturno labore ex diversis comportans, prænotavit

Supplementum chronicarum	lib. XV.	*Pro Ciceronis vestri.*

De aliis nihil vidi. Vivit adhuc apud Pergomenses suos in pretio, prope sexagenarius, sub Maximiliano Rom. rege & Alexandro Papa sexto. Anno Domini, MCDXCIV. *l*)

CM. BAPTISTA *de sancto Blasio* de Padua, vir in utroque jure peritissimus, & philosophorum eruditione præclarus, ingenio subtilis, & ornatus eloquio, qui in Patavino gymnasio jura publice & egregie docuit, ubi magnam discipulorum copiam erudivit. Scripsit in ea facultate quædam præclara opuscula, quibus ingenii vim præsentibus & posteris ostendit. E quibus legi

De privilegiis dotalibus	lib. I.	*Quoniam circa dotes multa.*
Correlativorum quoque	lib. I.	*In hoc opere correlativo*

Quæ-

f) Obiit A. 1495. Vide Labbeum T. 1. de S. E. p. 78.

g) Cum Patavii jus docuisset, à Duce Mediolani Lud. Sfortia Papiam vocatus est atque inter Senatores adscitus, ubi A. 1519. obiit, ætat. 84. Epitaphium ejus: *Jason Maynus J. C. Eques & Comes quisquis ille fuerit, bic requiescit.* De celebri hocce JCto vide sis Alciati parerga V. 26. Jovii elog. Boissardum I imag. p. 165. Bælii Lexicon in *Mainus.* Is. Bullartii Academiam scientiar. T. 1. p. 211. Berneggeri Oratt. p. 165.

h) Hic Politiani præceptor fuit & Ugolini Verini aliorumque virorum præstantissimorum. Celebratus inprimis commentariis in Dantem quem patriæ quodammodo restituit. Vide Mabillonium T. 1. musei Ital. p. 162. & Jac. Gaddium de scriptoribus non Ecclesiasticis T. 1. p. 284. seq.

i) Bergomensis sive Bergomas dicitur à patria. Nomen integrum scriptoris est Jacobus Philippus Forestus, Ord. Eremitarum S. Augustini. Unde aliis *Jacobus de Bergamo* vel *Pergamo*, aliis ut Sabellico *Philippus Eremitanus.* aliis *Jacobus Philippus.*

k) Trithemius primam tantum vidit editionem Brixiensem recusam Venet. 1486. fol. Sed editio ab auctore recognita vulgataque Venetiis A. 1503. fol. habet additum librum XVI. qui desinit in A. 1502. Alius deinde Parisiis addidit continuationem ad A. 1535.

l) obiit in patria A. 1518. ætat. 85. Vide Labbeum de S. E. T. II. p. 492.

Quæstiones de arbi. c. *m)*	lib. I.	*In Christi nomine. a. Quoniam*
Super prima rubrica decre. *)	lib. I.	*In nomine Dni. nostri Jesu Christi.*

Scripsit & alia. Complevit hæc ipsa opera in gymnasio Patavino, sub Frederico Imperatore tertio, & Sixto summo pontifice quarto. Anno Domini, MCDLXXX. Indictione XIII. Et credo eum adhuc esse superstitem.

CMI. MARCUS *Antonius Sabellicus*, vir undecunque doctissimus, philosophus, orator & poeta omnium nostræ tempestatis celeberrimus. Venetias sua eruditione & libris exornans, ingenio excellens, sermone disertus, utriusque linguæ peritus, ad quem Hermolaus Barbarus *n)* Archiepiscopus Venetus, Aquilegiensis patriarcha librum de præceptis historiæ conscribendæ olim composuit. Scripsit tam metro quam prosa quædam præclara volumina, quibus nomini suo memoriam perpetuam apud posteritatem comparavit. De quibus ego vidi subjecta. Tria magna historiarum volumina à mundi initio. Ad senatum Venetum *o)* opus celeberrimum ab initio urbis, continens

Historiam & gesta Venetorum	lib. XXXIII.	*Scripturus ego ab urbe.*
De venustate Aquilegien. patriæ	lib. I.	*Etsi ex omni scriptorum*
In munitionem Sontiacam, carmine	lib. I.	*Funditur Illyricis rapi.*
In cædem Sontiacam, carmine	lib. I.	*Quo praeceps fortuna.*
In Carnicum incendium	lib. I.	*Jam fusis profecta rotis.*
In naufragium cymbæ Petri	lib. I.	*Fluctuat alma ratis.*
De rerum artiumque inventoribus	lib. I.	*Inter grata soles studii.*
In originem Utini, carmen	lib. I.	*Hæc spanclatis humi.*
In laudem sanctæ Mariæ, eleg. XIV.	lib. I.	*Virginis alma dies.*

De cæteris nihil vidi. Claret hodie apud Venetos maximo in pretio, multa ac varia componens, sub Maximiliano Romanorum rege, & Alexandro Papa sexto. Anno Domini, quo hæc scribimus MCDXCIV. *p)*

CMII. HUBERTUS *Leonardus*, Episcopus Dariensis, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularis literaturæ non ignarus, ingenio præstans, & clarus eloquio, qui olim in gymnasio Parisiensi theologiam egregie docuit, scripsit multa commendatissima opuscula, quibus nomen suum notificavit cum gloria. De quibus subjecta feruntur. De genalogia nobilium Francorum & gestis eorum

Ad Ludovicum Episcopum Leodien.	lib. I.
In Evangelium Lucæ,	lib. I.
De regimine principum,	lib. III.
De immunitate Ecclesiastica,	lib. III.
Contra hæreticos Nivellenses *q)*	lib. I.
Sermones varii,	lib. I.
Quadragesimale notabile,	lib. I.

Et alia complura. Hic cum esset inquisitor hæreticæ pravitatis, contra quosdam hæreticos Nivellenses per diœcesim Leodiensem gladio sancti spiritus eos confutavit & vicit scribens præfatum opus celeberrimum octo & viginti propositiones principales continens, in quo totidem articulos eorum erroneos fortiter, ac diserte oppugnans reprobavit. Claruit in Germania unde & oriundus fuit, sub Frederico Imperatore tertio, & Innocentio Papa octavo. Anno Domini, MCDXC. Et credo eum adhuc vivere.

CMIII. GABRIEL *Byel*, natione Teutonicus, ordinis eorum qui se fratres de communi vita, vel in communi viventes *r)* appellant, vir in divinis scripturis eruditus, & in seculari philosophia egregie doctus, ingenio excellens, vita & conversatione præclarus, qui gymnasio Tibingensi ab exordio suæ institutionis præfuit annis multis, ubi tam in philosophia quam in sacris literis multos discipulos erudivit, scripsit quædam non spernendæ authoritatis opuscula quibus nomen suum notificavit. E quibus ordinarie legit in præfato gymnasio,

In canonem missæ,	lib. I.	*Præmissa in cubiculo.*
De passione Domini scripsit,	lib. I.	
Sermones quoque varios,	lib. I.	

Et quædam alia. Claret hodie senex provectæque ætatis apud comitem Wirtenbergensem maximo in pretio, & quædam scribere dicitur, sub Maximiliano Romanorum rege, & Alexandro Papa sexto. Anno Domini, quo hæc scribimus MCDXCIV.

CMIV. GEORGIUS *de Gemmyngen*, natione Teutonicus, præpositus & canonicus Spirensis insignis ecclesiæ, vir doctus & nobilis, utriusque juris professor, & celeberrimus interpres, ac in cæteris bonarum artium disciplinis egregie peritus, philosophus & rhetor præclarus, ingenio sub-

m) de arbitrorum causis. Vide pandectas Christoph. Hendreichii p. 598. *) Decretalium.

n) supra c. 878. *o)* præmii loco quotannis à Senatu Veneto ducentos aureos tulisse legas in Diario Veneto, Giornale d' Italia T. 24. p. 258. quod à multis etiam aliis traditum. De Sabellico ipso vide Jovii elogia, Vossium de Hist. Lat. Bælii Dictionarium & Dan. Guil. Molleri dissertationem de Sabellico editam Altdorf. 1698.

p) defunctus A. 1506 Enneades Sabellici desinunt in A. 1503.

q) quales fuerint errores horum Nivellensium, vel unde dicti, nondum reperi, qui me doceret.

r) Clericos in communi viventes vocat. c. 242. de script. Germ. quos à Gerardo Magno institutos Daventriæ, dixit supra. c. 656. De Byelii hujus scriptis Hendreichius in pandectis Brandenburg. p. 571.

tilis & disertus eloquio, metro excellens & prosa, scripsit quædam pręclara opuscula, quibus ingenium suum laudabiliter exercitans, nomen quoque suum posteritati notificavit. *s*) Celat tamen quæ scribit, ut typum inanis gloriæ fugiat, vel ea quæ scripsit lima maturioris examinis castiget. E quibus tamen nobis subjecta innotuerunt,

De ratione duelli,	lib. 1.
De cura equorum & militum,	lib. 1.
De machinis bellicis	lib. 1.
Orationes quædam. *t*)	

Multas præterea epistolas tam ad me quam ad alios edidit, quibus quantum valeat, tum eruditione, tum eloquentia, tum que multarum rerum experientia facile deprehenditur ab eo qui eas legerit. Claret ætate virili in civitate Spirensi, sacris literis intentus, ac varia scribens sub Maximiliano Roman. rege, & Alexandro summo pontifice sexto. Anno Domini MCDXCIV.

CMV. JOHANNES *Venetus*, ordinis Carthusiensium, domus divi Andreæ apostoli de Litore apud Venetias, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, ingenio præstans, vita & conversatione devotus, & regularis observantiæ cultor eximius, scripsit ad instructionem simplicium non contemnenda opuscula, quibus nomen suum notificavit. E quibus extat opus præclarum, quod prænotavit,

Nosce te	lib. III.	*Cum nihil jocundius, nihil.*
De patientia & humilitate,	lib. I.	*Fratres in Christo charissi.*
Speculum morientium,	lib. III.	*More bonorum parentum.*
Corona quoque senum	lib. I.	*Dum mens humana.*
Sermones varii,	lib. I.	
Epistolæ plures devotæ,	lib. I.	

Et quædam alia. Claruit Venetiis sub Frederico Imperatore tertio, & Sixto Papa quarto, & complevit præscripta opera. Anno Domini MCDLXXX. Indict. XIII. Et incertum habeo an adhuc vivat.

CMVI. JOHANNES *de Mylbach*, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularis quoque philosophiæ non ignarus, ingenio clarus, sermone scholasticus, qui olim in gymnasio Erfordensi Theologiam multo tempore gloriose docuit, & plurimos in ea facultate discipulos erudivit, scripsit nonnulla præclara opuscula, quibus ingenium suum magnifice exercitavit, & notitiam sui posteritati commendavit. De quibus ordinarie legit

In Epistolas Pauli,	lib. XIII.
Sermones varios,	lib. I.
In laudibus S. Hieronymi,	lib. I.
Quæstiones diversas.	

Et quædam alia. Claret Erfordiæ senex & debilis, præbendarius in cœnobio S. Petri. Anno Domini quo hæc scribimus MCDXCIV. *u*)

CMVII. JOHANNES *de Arundine*, *x*) natione Teutonicus, Episcopus Usbitensis, ordinis fratrum beatę Mariæ semper virginis de monte Carmeli, *y*) Davidis de Burgundia Trajectensis Episcopi in pontificalibus vicarius, vir in divinis scripturis eruditus, & secularis philosophiæ non ignarus: declamator sermonum egregius, ingenio subtilis, vita & conversatione præclarus, scripsit multa præclara volumina, quibus nomen suum notificavit. De quibus feruntur subjecta. Lectura notabilis

In librum Sapientiæ,	lib. I.
In Epistolam Pauli ad Roman.	lib. I.
In, *Beati immaculati*, sermones,	lib. I.
Sermones de tempore,	lib. I.
Sermones de sanctis,	lib. I.

Et quædam alia. Claruit apud Trajectum, sub Frederico Imperatore tertio, & Innocentio Papa octavo. Anno Domini MCDXC. Et credo eum adhuc haberi superstitem.

CMVIII. GEORGIUS *Valla* Placentinus, vir undecunque doctissimus, philosophus, rhetor & poëta celeberrimus; ingenio excellens & disertus eloquio, qui totam Italiam sua doctrina modo exornans, Venetiis utramque linguam florentissime docet. Scripsit multa præclara volumina, quorum elegantia & utilitate eruditos viros omnes debitores sibi merito sentiat & obnoxios. De quibus extant subjecta:

De orthographia,	lib. II.	
De quantitate syllabarum,	lib. I.	
De figuris oratorum & poetarum,	lib. I.	
In Ciceronem de universitate	lib. I.	*Platonis liber qui Ti.*
In eundem de fato.	lib. I.	*De fato, Ciceronis.*
In topicorum lib. ejusdem	lib. I.	*Observantia præcipuaque.*

In

s) A 1495. septuagenarium fuisse testatur Trithem. l. c. de script. Germ. *t*) in Synodis & alias habitæ. id. c. 257.
u) Obiisse Ao. 1494. in Monasterio S. Petri Erfordiæ sepultum, tradit idem c. 236.
x) Brugensis patria. A. 1497. Trajecti defunctus. Vide Valerium Andream p. 449. seq. Bibl. Belg.
y) Conventus Mechliniensis. Vide Trithem. c. 250. de script. Germ.

In rhetoricam ad Herennium, lib. I.
In Juvenalem lib. I. *Prospecta pridem mihi.*
In poeticam Horatii, lib. I.
De ratione disserendi. lib. II.
De rebus expetendis & fugiendis, *z)* lib. I.
Epistolarum ad diversos, lib. I.
Orationes variæ.

Et alia complura. In latinum vertit ex græco, opusculum Aristotelis de virtute. Ejusdem Ethicorum *a)* libros duos. Opus quoque Nemesii Philosophi Christiani, de natura hominis. Libellum etiam Athenagoræ philosophi acutissimi, de resurrectione. Librum quoque dialectices Brissonis. *b)* Tractatum insuper Galeni medici de hæresibus medicorum. Ejusdem introductorium ad medicinam. Problematum quoque Allendri, *c)* libros quatuor. Et alia multa.

CMIX. JOHANNES *Camerarius* de Dalburg, Episcopus Wormaciensis, natione Teutonicus, jureconsultus celeberrimus, & tam in divinis scripturis quam in secularibus literis eruditissimus. Rudolphi Agricolæ *d)* viri doctissimi quondam auditor, in utraque lingua peritus, Rhetor & poeta clarissimus, ingenio subtilis, eloquio disertus & multa rerum experientia insignis, nobilitatem generis sui moribus & doctrina magnifice illustrans. Scripsit & scribit tam metro quam prosa quædam excellentis ingenii opuscula, quæ nec dum in lucem venire passus est, propterea quod reipublicæ negotiis occupatus, ea non usque adeo ut sui propositi erat, perficere potuit. E quibus tamen aliqua nobis innotuerunt. Carmen sapphicum

De morte Rudolphi Agricolæ, lib. I.
De moneta quoque lib. I.
Oratio coram Innocentio Papa. VIII. lib. I.
Carmina & orationes variæ.
Et plures elegantissimæ Epistolæ.

Claret hodie ætate virili in cathedra Ecclesiæ Wormaciensis præsul Deo dignus, & varia conscribit, sub Maximiliano Rom. rege clementissimo & summo pontifice Alexandro sexto. Anno Domini, quo ad ipsum *e)* hæc scribimus. MCDXCIV.

CMX. BAPTISTA *Guarinus* Veronensis, Guarini doctissimi viri filius, cujus suo loco fecimus mentionem, *f)* vir certe patre non inferior, sed in omni literatura & disciplina bonarum artium eruditissimus Philosophus, orator & poëta omnium celeberrimus, græcæ ac latinæ linguæ peritissimus, & in utraque multum facundus. Scripsit & vertit multa præclara opuscula, quibus vim & acumen ingenii sui prope divini tam præsentibus quam posteris commendat. De quibus subjecta feruntur. Opus dialogorum perpulchrum

De secta Epicurea, lib. I.
De ordine docendi lib. I. *Et si Mapheo charissi.*
De regno administrando, lib. I.
In Epistolas Ciceronis, lib. I.
In fastis Ovidii, lib. I.
In pharsalia Lucani, lib. I.
In Catullum poetam, lib. I.
Epistolarum ad diversos, lib. I.
Orationes quoque plures, lib. I.
Et carmina varii generis. lib. I.

In latinum vertit subjecta. Ex Xenophonte Agesilai laudationem, quam & dicavit Hermolao Barbaro seniori *g)* Episcopo Veronensi. Orationes etiam quasdam Demosthenis & Dionis historici. Sed & orationes nonnullas Gregorii Nazianzeni ad Christum & Mariam. Et alia complura edidit & convertit quæ ad notitiam meam non venerunt. Claret usque hodie *h)* Ferrariæ, ubi patri succedens, jam per annos tres & triginta utramque linguam florentissime docet,

z) in libros XLIX. divisum opus vægrandi volumine in fol. Venet. 1501. apud Aldum impensis ac studio Joannis Petri Vallæ filii excusum satis nitide: in quod omnium fere disciplinarum capita præcipua ex scriptoribus maxime Græcis, partim etiam ineditis, conjicere G. Valla voluit non semper accuratus interpres. Unde reprehenditur à Marco Meibomio ad Aristidem Quintilianum p. 204. Bernhardi Moneti in illum Epigramma T. 3. Menagian. p. 450.

Quem de expetendis atque fugiendis librum
Valla edidisti rebus, ingentem librum
Non otiosa pervolutavi manu:
Quid ergo posthac expetiturus siem,
Quidve fugiturus, si rogas, verbo accipe:
Libros ego bonos expetam, fugiam tuum.

a) Magnorum Moralium. *b)* Ubinam illa exstet Brissonis sive Brysonis dialectica adhuc quæro.
c) Alexandri, cujus problemata versa à Georgio Valla testatur etiam Petrus Crinitus. Sed illa in duos non in quatuor libros distinguuntur. *d)* de quo supra, c. 870.
e) ipsi enim hunc librum de Scriptoribus Trithemius dicavit: quemadmodum & Reuchlinus libros de verbo mirifico. infra c. 919. Laudat eundem Trithemius c. 249. de script. Germ. *f)* supra c. 807.
g) Hic diversus ab Hermolao de quo Trithemius c. 878. *h)* defunctus Venetiis A. 1513.

cet, & varia conscribit, sub Maximiliano Rom. rege, & Alexandro Papa VI. Anno Domini, quo hæc scribimus MCDXCIV. Indict. XII. Habet & ipse filium *i)* græcæ ac latinæ linguæ eruditum, avitam disciplinam sequentem.

CMXI. ANGELUS *Policianus*, *k)* vir undecunque peritus atque doctissimus grammaticus celebris, philosophus, orator & poëta insignis, græco & latino ad perfectum instructus eloquio, ingenio excellens, qui sua eruditione & doctrina Italiam multo tempore illustravit. Scripsit & varia & præclara volumina, quibus nominis sui memoriam posteris commendavit. De quibus subjecta feruntur,

Centuriæ quædam *l)*	lib. I.
In errores linguæ latinæ,	lib. I.
Epistolæ variæ ad diversos	lib. I. *m)*

Et quædam alia scripsisse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt. Hic ausus est Iliadam Homeri versibus latinis legendam exhibere. Claret adhuc in Italia (ut accepi) varia conscribens, sub rege Romanorum Maximiliano & Alexandro summo pontifice sexto. Anno Domini, MCDXCIV. **)*

CMXII. BAPTISTA *n)* *Mantuanus*, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in secularium literarum scientia nulli secundus, sacræ theologiæ doctor, Philosophus insignis, poeta & orator celeberrimus, ingenio excellens, sermone disertus, vita & conversatione præclarus, latinæ linguæ decus, & græcæ clarus interpres, metro excellens & prosa. Scripsit utroque stylo multa egregia volumina, quibus nomini suo per universum orbem Christianum famam celebrem acquisivit. E quibus subjecta feruntur.

Ad patrem suum,		
De beata vita dialogus	lib. I.	*Frater Baptista, Petro*
Suburbanum, Bucolicum carmen	lib. I.	*Faustus adit segetes*
Parthenices vita *o)*	lib. III.	*Sancta Palæstinæ repe.*
De sancta Catharina *p)*	lib. I.	*Costidis aggressi pu.*
De vita Ludovici Bononiensis *q)*	lib. I.	*Maxime pontificum.*
Vita Alberti Carmelitæ, sapphico.	lib. I.	*Mensis Augusti redeunt.*
De calamitate suorum temporum	lib. I.	*Cogimur istius mala.*
Panegyricus Roberti *r)*	lib. I.	*Semideum veteres insig.*
Somnium de eodem	lib. I.	*Maxime justitiæ cul.*
Ad Falconem *s)* Epigrammatum	lib. I.	*Debeo sed curæ probib.*
Consolatio super morte *t)*	lib. I.	*Deliciæ sacri fontis ce.*
De contemptu mortis	lib. I.	*Quid mæres fatumque ti.*
Contra poëtas turpiloquos	lib. I.	*Sunt quibus eloquii datur.*
De expugnatione Granatæ	lib. IV.	
De patientia, prosaice,	lib. I. *u)*	
De ortu religionum,	lib. I.	
Apologia pro fratre Petro,	lib. III.	
Introductorium subtil. Scoti,	lib. I.	
Orationes elegantissimæ	lib. I.	
Epistolæ multæ ad diversos.		
Diversi generis carmina.	lib. I.	

Et alia complura. Vivit adhuc in Italia, celeberrima opinione ubique nominatus, & varia conscribit, sub Maximiliano Romanorum rege. Anno Domini quo nos ista complevimus MCDXCIV. *x)*

CMXIII.

i) Alexandrum Guarinum. Postea celebratissimum fuit nomen pronepotis Baptistæ Guarini, Poëtæ Itali præstantissimi, cujus Adonis, Pastor fidelis, aliaque poëmata ingeniosissima, elegantium hominum manibus teruntur. Obiit Patav. 1675. Ejus vitam Italice scripsit Apostolus Zenus, quæ legitur in Diario Veneto Galeria di Minerva T. I p. 78. Germanice Jo. Ulricus König, ante poëma Guarini de cæde infantum Bethlehemiticorum pulcherrima Metaphrasi Germanica donatum à Bartholdo Henrico Brockesio. Hamb. 1715. 8.

(k De monte Pulciano. Hic male *Bassus* à quibusdam dicitur cum fuerit è familia *Cinorum.* Vide Diarium Venetum Giornale d' Italia T. 6. p. 255. & T. 18. p. 255. seq. Ubi ab ejus nomine abstergitur calumnia de propudioso contemptu sacrarum litterarum, quam recoquit etiam Tho. Pinedo ad Stephanum Byz. p. 308.

l) Tantum prima Centuria Miscellaneorum Politiani lucem vidit, qua erudite loca scriptorum Græcorum Latinorumque & amœne illustrantur. Illam Gunterus quoque recudi curavit tomo primo Lampadis artium.

m) Epistolæ Politiani libris XII. distinguuntur, editæ sæpius tum separatim tum inter Politiani opera Venet. 1498. fol. Lugd. 1536. & 1550. 8. duobus Vol. Basil. 1553. fol. Florent. 1582. fol. &c.

**)* obiit Florentiæ A. 1509. vide Mabillon. T. I. musei Ital. p. 178. Burch. Gothelf Struvii Bibliothecam Antiquam T. I. p. 364. *n)* cognomento Spagnolus.

o) Parthenices Marianæ, sive de S. Maria Virgine. *p)* De S. Catharina Costide sive filia Costi regis, itidem tres libri à Mantuano scripti exstant. Sed singuli de SS. Margareta, Agatha, Lucia, Apollonia & Cæcilia, Carmine Heroico.

q) de vita divi Ludovici Morbioli Bononiensis ad Innocentium VIII.

r) Roberti Severinatis ductoris militum fortissimi. *s)* Falconem Protonotarium, cujus beneficio è periculis liberatum se celebrat. *t)* Collæ Asculani. *u)* imo libri III.

x) obiit A. 1516. Mantuæ in patria. Vide Reinesii Epistolas ad Daumium p. 51. Alia de Mantuano Jovius in elog. Gyraldus de poëtis sui temporis, Vossius Hist. Latin. Boissardus I. imagg. p. 168. Andreas Suissæus appendice ad

CMXIII. JOHANNES *Bertram* Nuenburgensis, natione Teutonicus, Georgii Molitoris Nuenburgensis *q*) quondam auditor, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularis Philosophiæ non ignarus, ingenio clarus, sermone scholasticus, primum Erfordiæ, & tunc in gymnasio Moguntino theologiam publice docens, ac multos erudiens. Scripsit in ea facultate quædam præclara opuscula, quibus nomen suum notificavit. E quibus extat opus grande

In prologum Bibliæ,	lib. I.	*Cogitanti mihi in prist.*
Collationes multæ ad clerum	lib. I.	
De valore missarum,	lib. I.	*Reverendissimo in Christo.*
Quæstiones variæ.		

Et quædam alia. Claret ætate virili in gymnasio Moguntino, theologiam ordinarie docens, ac varia componens, sub Maximiliano Romanorum rege clarissimo, & summo pontifice Alexandro sexto. Anno Domini quo hæc scribimus MCDXCIV.

CMXIV. RUPERTUS Gaguinus, natione Gallus, ordinis sanctæ Trinitatis generalis minister, doctor decretorum insignis, & tam in divinis scripturis quam in secularibus literis eruditissimus, poeta clarus, & orator facundissimus, qui Italos sæpe stupidos sua eloquentia reddidit, ingenio excellens, vita & conversatione devotus. Scripsit utroque genere multa præclara opuscula, quibus nomen suum longe lateque notificavit. E quibus extant subjecta. Opus insigni carmine ad Arnoldum Bostium Carmelitam Gandavi morantem, contra Vincentium de Castronovo, ordinis prædicatorum,

De conceptione sanctæ Mariæ, *)	lib. I.	*Est mihi mens æquis te.*
De eadem re, prosaice	lib. I.	*Nemo Christianæ reli.*
De misera hominis conditione,	lib. I.	*Inter multa quibus se.*
De arte metrificandi	lib. III.	*Quæ de conscicendis ver.*
Orationes multæ elegantissimæ,	lib. I.	
Epistolarum quoque,	lib. I.	
Epigrammata innumera.		

Et alia complura. Vivit adhuc Parisiis apud sanctum Maturinum residens. *r*) Et varia scribit indies publicanda, sub Maximiliano Romanorum rege, & Alexandro summo pontifice sexto, Anno Domini quo nos hæc scripsimus MCDXCIV.

CMXV. HARYNGHUS *Sifridi Sinnama* de Hagis Phrysiæ oriundus, qui vulgo *Hermannus* appellatur, natione Teutonicus, utriusque juris professor & celeberrimus interpres, & tam in divinis scripturis quam in seculari Philosophia egregie doctus, ingenio subtilis, sermone scholasticus, consilio promptus & stabilis, cujus apud principes & ecclesiarum prælatos magni habetur autoritas: in gymnasio Coloniensi docendo, scribendo, & consultando facile obtinet principatum. Scripsit inter alia opus grande & celeberrimum, titulos legales enucleatissime declarans, omnibus in utroque jure sive in altero studere incipientibus valde utile & necessarium,

Super titulos Codicis,	lib. XII.	*Et si verbositas sine f.*
Super titulos ff. Veteris	lib. XXIV.	*Quanquam autem nova pla.*
Super tit. ff. Inforciati	lib. XIV.	*Sciendum erit hic in.*
Super tit. ff. novi.	lib. XII.	*Quia septem sunt partes*
Super tit. authenticorum,	lib. I.	*Quamvis constitutiones*
In usus feudorum,	lib. I.	*Quia hic liber feudorum*
De pace constantiæ	lib. I.	*Quia Imperator Frede.*
Super tit. institutionum	lib. IV.	*Quanquam ab hoc libro.*
Super tit. Decretalium,	lib. V.	*Quoniam ut dicit Imperator.*

Extant & alia quædam. Vivit ætate virili in civitate Coloniensi, sua illam doctrina illustrans, sub Maximiliano Romanorum rege clarissimo, & summo pontifice Alexandro sexto. Anno quo hæc scripsimus MCDXCIV. Indictione XII.

CMXVI. RAPHAEL *Regius*, natione Italus, vir undecunque doctissimus, Philosophus clarus, poeta celebris, & orator insignis, utriusque linguæ peritus, ingenio excellens, & disertus eloquio, qui in Patavino gymnasio maximas eruditionis suæ laudes docendo, disputando, ac componendo acquisivit. Fertur multa præclara cudisse opuscula, quibus nomen & ingenium suum cum gloria notificavit, de quibus extant subjecta,

In Quintilianum correctiones,	lib. I.	*Solent magnamini be.*
De laudibus eloquentiæ	lib. I.	*Si quis, unquam præclari.*
In Epistolam unam Plinii	lib. I.	*In operis hujus inscriptione.*

Bellarminum de Script. Eccles. p. 5. Balth. Bonifacius Hist. ludicr. p. 433. Elias du Pin Bibl. Eccles. T. 14. p. 97. &c. Opera Mantuani tribus tomis carminum & uno prosaicorum edita junctim Paris. apud Ascensium 1513. fol. percenset Gesnerus in Bibl.

q) de quo supra c. 862. ubi itidem Nuenburgensis quemadmodum & in libro de scriptoribus Germ. c. 254. pro quo male Nurembergensem vocant Possevinus, Hendreichius &c.

*) Vide infra c. 934. *r*) Obiit Paris. 1502. celebratus inprimis ob editos libros XI. de rebus Francorum, quibus Historiæ illius Annales usque ad A. 1499. & Ludovici XII. imperium deduxit. Vide Aub. Miræi elogia Belgica p. 176. Justum Rycquium Centur. nov. Epist. 85. Jac. Gaddium de scriptoribus non Eccles. T. I. p. 193. seq. It Bulartii Academiam scientiar. T. I. p. 137. Thomæ Pope Blount censuram scriptor. &c. De ejus Epistolis & Orationibus consulendus liber Gallicus; Essais de literature T. 2. p. 178. seq.

Contra Johannem Calphurnium lib. I. *Tametsi gravissimo*
In eundem Dialogus, lib. I. *Heri puerorum turbasti.*
Orationes variæ.
Epistolæ quoque multæ.

Et alia complura. Vivit adhuc Patavii ut accepi, & varia conscribit, sub Maximiliano rege Rom. & summo pontifice Alexandro sexto. Anno Domini, MCDXCIV. *s*)

CMXVII. LAURENTIUS *Bonicontrius*, *t*) Philosophus & astronomus insignis, atque in cæteris bonarum artium disciplinis egregie doctus, ingenio præstans, & clarus eloquio, metro valens & prosa. Fertur multa præclara cudisse opuscula, quibus nomen suum ad multorum notitiam transmisit, sed nihil eorum hucusque videre potui. Fertur autem ejus insigne opus per circulum anni,

Fastorum prænotatum lib. I.
Et quædam commenraria.

Et certa alia. *u*) Vivit adhuc in Italia multa & varia conscribens tam metro quam prosa sub Maximiliano Romanorum rege, & Alexandro Papa sexto. Anno Domini, MCDXCIV.

CMXVIII. JOHANNES *x*) *de Keisersberg*, natione Teutonicus, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularis Philosophiæ non ignarus, ingenio præstans, vita & conversatione præclarus, declamator sermonum celeberrimus, qui in cathedrali Ecclesia Argentinensi à multis annis prædicatoris gerit officium. Scripsit nonnulla commendanda opuscula, sed ad notitiam nostræ lectionis adhuc minime venerunt. Feruntur autem ejus elegantes

Sermones ad populum lib. I.
Orationes variæ ad clerum lib. I.

Et quædam alia. Magnis hic sumptibus & labore diuturno collegit opera Johannis Gerson, quorum multa ex Gallia tandem ad nos perduxit, dividens ea in tres patres *y)* ordine pulcherrimo, ac tabulam utilem admodum conficiens, id totum impressuræ donavit. Vivit adhuc in civitate Germaniæ Argentinensi, ac varia componit, sub Maximiliano Rom. rege clarissimo. Anno Domini, MCDXCIV. *z)*

CMXIX. JOHANNES *Picus*, natione Italus comes Mirandulæ & Concordiæ dominus, vir omnis bonæ literaturæ studiosissimus, & sicut præclaro sanguine, ita divino admodum ingenio nobilissimus, magna familiæ omnigenum artium stipatus caterua, cum quibus literis & studiis latinis, pariter hebraicis & græcis palæstram exercet, dignus & optime meritus, cujus profectionem Musæ sequantur, doctissimus nostra ætate philosophus est atque disputator acerrimus. Scripsit stylo elegantissimo nonnulla, quæ ætas nostra tum comprobare, tum vel maxime admirari habebit, quibus nominis & gloriæ suæ memoriam non indigne sempiternam reddidit, de quibus extant quæ jam prodiere.

Hetaplus super principium Genesis.
Item: Nongentæ conclusiones philosophicæ.
Apologia
Item super Psalmos lib. I.

Et plura alia, quæ nondum conspectui nostro sese exhibuere. Vivit adhuc hodie inter ingeniosorum adolescentum suorum gregem apud Italos, neque altiora scribere, neque benefacere posteritati cessat, sub Alexandro sexto Pontifice maximo, regeque Romanorum Maximiliano. Anno Domini, quo hæc scribimus MCDXCIV. *a)*

CMXX. JOHANNES *Capnion*, *) alias *Reuchlin*, natione Teutonicus, ex Phorcen oppido Sueviæ, legum imperialium doctor eximius, illustrisque comitis Eberhardi de Wirtenberg consul cum facundissimus tum juris fideique integerrimus, omnis antiquissimæ philosophiæ & literaturæ indagator solertissimus. Trium principalium linguarum Hebraicæ scilicet similiter & Chaldaicæ,

s) adhuc Rhetoricam docuit Patavii A. 1508. quo tempore auctum ipsi honorarium refert Jacobus Philippus Tomasinus in Gymnasio Patavino p. 340. Circa idem tempus eum jam septuagenarium affatus est Erasmus quem vide XXIII. Epist. 5. data A. 1524. quo Regius jam ante aliquot annos obierat.

t) Miniatensis, qui in Manilii Poetæ Astrologica A. 1416. reperta à Pogio, commentarium primus ausus est edere Bonon. 1474. & Florent. 1484. fol.

u) Ejus rerum naturalium & divinarum libri III. carmine Heroico ad Ferdinandum Aragoniæ & Siciliæ Regem, quorum primus est de Deo, Angelis & inferis: secundus & tertius de planetis eorumque motibus & effectibus. Hi altera editione à Luca Gaurico recogniti viderunt lucem Basil. 1540. 4. Eorum *argumento stylum longe inferiorem* judicat Julius Cæsar Scaliger VI. Poëtic. p. 736. *Non pauca tamen attentius legenti placere possunt.*

x) Jo. Geilerus à Keisersberg, quem gravem & sanctum Theologum vocat Beatus Rhenanus præf. ad Tertullianum de pœnitentia. Idem Rhenanus vitam illius scripsit præmissam Geileri naviculæ sive speculo stultorum per Jacobum Otherum edito Argentorat. 1513. 4.

y) Opera Joannis Gerson in tres partes divisa prodiere Basil. 1489. fol. apud Nicolaum Keslerum.

z) Obiit A. 1510. 10. Mart. Argentorati.

a) Obiit non 1484. ut in Rev. D. Buddei Philosophia Hebræorum p. 186. typorum errore excusum, sed illo ipso anno 1494. 17. Nov. eadem die, qua Carolus VIII. Galliæ Rex Neapolim petens Florentiam est ingressus. Vide vitam Joannis Pici à fratris filio Jo. Francisco Pico scriptam & operibus utriusque præmissam Basil. 1601. fol. & Ægid. Menagium T. I. anti-Bailleti p. 283. Obiit autem eodem Jo. Francisco Pico teste *dum ipse secundum & trigesimum ætatis annum impleret*, non anno ætatis 36. ut legas apud Mabillonium T. I. musei Ital. p. 178.

*) Capnionis Græcum nomen pro Reuchlino accepit ab Hermolao Barbaro, cum apud eum esset legationis tempore ad Coronationem Maximiliani Imp.

daicæ, Græcæ pariter & Latinæ interpres peritiſſimus Gallicanæ etiam atque politioris linguæ noſtræ vernaculæ inprimis clarus. Et tam in divinis ſcripturis ſecretarius, quam in ſecularibus literis eruditiſſimus. Quin imo in omni genere doctrinæ hac tempeſtate præcipuus, puta qui Græcorum, Hebræorum ſecreta myſteria multis jam annis enixiſſime penetravit. Dignus profecto qui ſolis literis, non etiam perſtrepenti populari curiæ incumberet. Nullum enim nobis non modo Italia, ſed nec ſeculum quidem noſtrum huic tanto viro parem objiceret. Scripſit nonnulla opera, quibus memoriam ſui præſentibus commendavit & poſteris. Ad Epiſcopum Vangionum Camerarium Dalburgi, *b)* Dialogum in quo omnia ſecreta philoſophiæ Græcæ, Hebraicæ, & Chriſtianorum portentifica verba explicat, quem præſcripſit

Capnion, vel de verbo mirifico,	lib. III.	*Rerum arcanarum.*
De præexercitamentis rhetoricis	lib. I.	*Eſt à veteribus.*
De diverſitate quatuor idiomatum græcæ linguæ,	lib. I.	
Orationem funebrem in mortem Rudolphi Agricolæ.		
Epigrammaton & elegiarum,	lib. I.	
Epiſtolas quoque & orationes ſcholaſticas ſine numero plures.		

Multa præterea utilitati noſtræ communi è græco in latinum vertit opuſcula, Xenophontis apologiam pro Socrate, Neſtorium hęreticum, *c)* Confeſſionem Cypriani, *d)* Proclum *e)* de beata virgine, Luciani aliquos mortuorum dialogos, Ejuſdem dialogum de concilio Deorum, Monomachiam Iliados Homeri de Paridis & Menelai duello in lingua Germanica metrice. Epiphanium de vita & morte prophetarum. Maximum Tyrium Platonicum philoſophum in oratione, *Si Deus fecit bona, unde veniant mala.* Vivit usque hodie literis incumbens, ſub Maximiliano rege, principeque ſuo Eberhardo de Wirtenberg, cujus illuſtre nomen inſignis ille Capnion ingenio ſuo illuſtrius reddit. Anno quo hæc ſcribimus MCDXCIV. *f)*

CMXXI. CONRADUS *Leontorius*, vulgariter *de Leonberg*, natione Teutonicus, monachus cœnobii Mulbronenſis, *g)* ordinis Ciſtertienſium: vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, & in ſecularibus egregie doctus, philoſophus, orator & poeta non abjiciendus, trium (ut ferunt) principalium linguarum peritus, ingenio ſubtilis & diſertus eloquio, ſcripſit metro & proſa nonnulla opuſcula, quibus nomen ſuum notificavit. De quibus extat,

Volumen Epiſtolarum ad diverſos,	lib. I.
Orationes variæ.	
Carmina multa.	

Et quædam alia. Vivit usque hodie apud Ciſtertium & cœpto perſtat in ſtudio, ſub Maximiliano Romanorum rege clariſſimo. Anno Domini MCDXCIV. Indict. XII. *h)*

CMXXII. CONRADUS *Celtis*, Protucius, natione Teutonicus, ex Francia *i)* Germaniæ oriundus, vir undecunque doctiſſimus philoſophus clarus, orator facundus, aſtronomus & coſmographus inſignis, & poeta laureatus *k)* divinarum quoque ſcripturarum non ignarus, utriusque linguæ peritus, ingenio excellens, & diſertus eloquio, ſcripſit tam metro quam proſa quædam præclara opuſcula, quibus memoriam ſui poſteris commendavit. De quibus mihi pridem legit ſubjecta. Ad Maximilianum Romanorum regem clariſſimum in utramque M. Tullii Ciceronis rhetoricam

Epitoma, id eſt, Breviarium	lib. I.	*Qui in concione quip.*
De laudibus eloquentiæ	lib. I.	*Morinæ æternis cele.*
De arte verſificandi	lib. I.	*Accepi illuſtriſſ. prin.*
De condendis epiſtolis,	lib. I.	*Epiſtola ſeu apoſtolus eſt.*
De ſitu Nurenberg, *l)*	lib. I.	*Cum nuper relaxandi ani.*
Peregrinationem Sarmaticam	lib. I.	*Cui dedit nomen volu.*
Carminum	lib. IV.	*Urſe doctorum ſpecimen.*
Amorum qui ſecundũ quatuor latera ger. inſcri.	lib. IV.	*Scribere quæ noſtræ fatalia*
Panegyrin duci Bavariæ	lib. I.	*Italicas tentare lyras.*
De vita ſancti Sebaldi, carmine	lib. I.	*Regiæ ſtirpis ſoboles.*
Germaniæ ſitum	lib. III.	*Germaniam ſcripturus.*
Orationes varias,	lib. I.	

Epiſtolas multas ad diverſos elegantiſſimas metro & proſa edidit, ac diverſa epigrammata, & in coſmographia, cujus ſcientiſſimus eſt, varia ſcripſit, quæ poſt hac in lucem ventura confidimus.

Kkk kkk Vivit

b) de quo ſupra c. 908. *c)* Puto intelligi Acta Synodi Epheſinæ contra Neſtorium de quibus Melanchton in Orat. de vita Capnionis ſive Reuchlini T. I. declamationum p. 630.

d) Cypriani Græci, Trithem. c. 251. de ſcript. Germ. *e)* Procli CPolitani Homiliam.

f) Obiit inſignis hic litterarum in Germania reſtaurator, quem Trithemius c. 251. libri de ſcript. Germ. præceptorem ſuum Græcum appellat, Stutgardiæ A. 1522. 30. Jul. ætatis 67. Ejus vitam ſingulari ſtudio compoſitam vulgavit civis ejus Rev. D. Jo. Henricus Majus, Durlaci 1687. 8. Merita ejus pluribus ſcriptis etiam celebrata ſunt ab eruditiſſimo Viro Hermanno ab Hardt, qui Helmſtadii A. 1712. & 1713. memoriam ſecularem ſuſcitatorum per Reuchlinum ſtudiorum Hebraicorum ſolenniter recoluit, & in Hiſtoria literaria Reformationis A. 1717. fol. edita Reuchlini Apologias adverſus Hochſtratum & Pepericornium, cum eſſent rariſſimæ, recuſas lectoribus obtulit.

g) in Svevia. *h)* anno tunc ætatis 34. Vide Trithem. de ſcript. Germ. c. 281.

i) ex Francia Orientali. id. c. 260. *k)* manu ipſius Imp. Friderici III. Noribergæ A. 1491. Vide W. Ernesti Tentzelii dialogos menſtruos (monatliche Unterredungen) A. 1693. p. 964. ſeq. *l)* Hujus libri auto-

Vivit adhuc annos ætatis hujus quinque & triginta, *) ac varia scribit sub Maximiliano Romanorum rege illustrissimo, & summo pontifice Alexandro sexto. Anno Domini quo nos hæc scribimus MCDXCIV. *m)*

CMXXIII. PETRUS *Bonomus* Tergestinus, imperialis aulæ protonotarius, vir latinæ linguæ eruditissimus & in cudendis omnifariis carminibus tum facillimus, tum exercitatissimus: puta ex cujus promptuario Musæ canoræ eructuant, ac propterea multi nominis & fama celeberrimus, scripsit plurima & soluta oratione, & varii generis carmine. E quibus præcipue extant:

Libri Epigrammaton.
Epistolarum indefessa congeries.

Nec unquam scribere cessat. Vivit adhuc sub rege suo Maximiliano literis mancipatus, atque ingenium suum bonis excolens artibus. Anno quo hæc scribimus MCDXCIV. Indictione XII.

CMXXIV. SEBASTIANUS *Titio*, alias *Brandt*, Argentinensis, natione Teutonicus, utriusque juris professor **) insignis, & tam in divinis scripturis quam aliis secularis literaturæ disciplinis egregie doctus poeticam non mediocriter callens, ingenio subtilis, eloquio disertus, consilio & actione præcipuus, qui sua eruditione atque lucubratione Basileam inclitam Germaniæ vrbem mirum in modum exornat. Scripsit tam metro quam prosa quædam haud contemnendæ lectionis opuscula quibus nomen suum divulgatum reddidit. E quibus extant:

Super titulis utriusque juris.	lib. 1.	*Cum difficile.*
Rosarium divæ Mariæ, sapphicum.		*Stirpis humanæ.*
In laudem virginis ænigmata Vet. Testam.		*Quæ paris.*
Virginalem conceptum possibilem probat.		*Huc ades ô.*
Admiratio Mariæ, adveniente Angelo.		*Quid tibi vis.*
Salutatio Angeli.		*Missus ab excelso.*
De locis mirificis beatæ virginis.		*Si tua virgo.*
Compassio virginalis.		*Nate patris.*
Consolatio Christi ad matrem.		*Quid gemis ô.*
De colaphis Christi.		*Respice quæ tulerim.*
De ingratitudine edentium manna		*Sorte sub hac.*
In laudem sancti Sebastiani.		*Quid tuas coner.*
Vita sancti Onophrii.		*Nostris carminibus.*
In laudem sancti Valentini.		*Laudibus ô præsul.*
In laudem sancti Ivonis.		*Carminis exorsum*
Vita sancti Bernardi.		*O utinam mihi*
In laudem ordinis Carthusiens.		*Spiritus sancti.*
De contemptu seculi.		*Tu quicunque voles.*
Laudes beatæ Christianæ prope Basileam.		*Postea quam meritis.*
Contra advocatos calumniantes.		*Advocatorum mores*
De captivitate regis Maximiliani *n)*		*Accipite ô reges.*
Elegia in mortem Imperatoris Frederici		*Mirum nuper erat.*
Ad divum Maximilianum regem.		*Quid juvat inclyte rex*
Variorum epigrammaton.	lib. 1.	
Commendaticia carmina in varias impressiones.		

Compilavit præterea mira arte & ingenio, vulgari tamen & vernacula lingua libellum quendam, quem *navem Narragoniæ* appellavit. In quo causam & radicem omnium stultitiarum adeo eleganter expressit, mores hominum carpit, & quædam salutaria remedia singulis tradit, ut non jure stultorum librum, sed divinam potius Satyram opus illud appellasset. Nescio enim si quid tempestatis nostræ usibus salubrius, aut jocundius legi posset. Ajunt eum magnopere anniti, ut & latine, *o)* carmine pariter & oratione soluta opus illud quam primum prodeat. Vivit adhuc apud Basileam, annos habens ætatis XXXVI. ejusque opera & industria impressores plurimum in exornandis libris suis utuntur. Varia enim conscribit sub Maximiliano Rom. rege, quem singulariter diligens plura de eo & ad eum suavissima (etiam secreta ut ajunt) condidit carmina. Anno quo hæc scribimus MCDXCIV. *p)*

CMXXV. JACOBUS *Wimphelingus* Sletstetensis, natione Teutonicus, Presbyter Ecclesiæ Spirensis, vir in divinis eruditissimus, & in secularibus literis egregie doctus, theologus celeberrimus, Philosophus, orator & poeta omnium præstantissimus, primum apud Erfordiam, ac deinde in Heidelbergensi gymnasio philosophiam, sacramque scripturam publice edisserens, magnam eru-

graphum servatur in Bibliotheca Norimbergensi teste GeorgioRemo Epist. ad Jo. Kirchmannum inter Gudianas p. 219. *) natus A. 1459. Swinfurti.

m) Eloquentiæ ac Poeseos Professor & Cæsaris Bibliothecæ præfectus obiit Vindobonæ A. 1508. 4 Febr. Vide Lambecium T. I. p. 31. seq. & V. C. Nic. Hieron. Gundlingii Otia T. I. observat. 1. quæ est de vita fatis & scriptis Conradi Celtis. **) *Doctor* in libro Trithemii de script. Germ. c. 258. *n)* Brugis facta A. 1488.

o) Stultiferam navem Latino carmine expressit *Jacobus Locher* cognomento Philomusus, Svevus qui Sebastianum Brand Præceptorem suum jucundissimum appellat. Argent. 1497. 4. De aliis metaphrasibus Anglica, Belgica &c. nec non de aliis Brandi scriptis vide Hendreichii pandectas Brandenburg. p. 703. seq.

p) Obiit Basileæ A. 1520.

eruditionis suæ gloriam acquisivit. Vir, inquam, undecunque doctissimus, ingenio subtilis, eloquio disertus, qui & metro excellit & prosa, scripsit utroque genere quædam præclara opuscula, quibus nomen suum longe lateque divulgavit. E quibus extant subjecta. Ad Bertholdum Archiepiscopum Moguntinum, opus celeberrimum hexametro & pentametro versu elegantissime composuit, quod prænotavit, de triplici candore

In laudem divæ Mariæ	lib. I.	*Maxima nostrarum spes.*
Præcepta Rhetorices.	lib. I.	*Nescio si tuum Theoderi.*
Laudes Spirensis Ecclesiæ.	lib. I.	
De Spiritu sancto oratio.	lib. I.	*Quemadmodum expect.*
Ad regem Franciæ oratio.	lib. I.	*Lustra jam octo fruendæ.*
De arte poetica.	lib. I.	*Carmina varii generis multa.*

Epistolas tam ad me quam ad alios multas, elegantesque composuit, quarum incertus est numerus. Ad instantiam Ludovici Spirensis Episcopi officium de compassione beatæ Mariæ semper virginis composuit, quod per eandem diœcesim annuatim solenniter peragitur. Ad hunc Jacobum librum de luminaribus sive illustribus viris Germaniæ *q)* jam pridem dedimus. Vivit ætate virili annos habens ferme tres & quadraginta, in inclyta civitate Spirensi, & varia conscribit, sub Maximiliano Romanorum rege. Anno Domini quo nos hæc scripsimus. MCDXCIV. *r)*

CMXXVI. BAPTISTA *de Salis*, ordinis fratrum minorum provinciæ Januensis, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & tam in utroque jure quam in seculari philosophia egregie doctus, ingenio subtilis, sermone scholasticus: vita & conversatione devotus, & regularis disciplinæ observantia præclarus, edidit quædam ad instructionem simplicium sacerdotum necessaria opuscula, quibus nomen suum longe lateque divulgavit. De quibus extat summa de casibus in foro conscientiæ valde utilis, quæ juxta nomen autoris vocatur

Summa Baptistiniana.	lib. I.

Et quædam alia. Complevit eandem summam sub Frederico Imperatore tertio. Et vivit adhuc ejus filio Maximiliano regnum tenente. Anno Domini, MCDXCIV.

CMXXVII. ENGELHARDUS *Funck s)* de Suobach, Francus orientalis, natione Teutonicus, vir doctus & undecunque peritus, philosophus, orator & poeta insignis, divinarum scripturarum & juris pontificii non ignarus, ingenio præstans, & disertus eloquio, metro excellens & prosa. Fertur utroque genere styli quædam cudisse opuscula, quibus nomen suum notificavit. Carmine elegiaco,

De laude patriæ suæ.	lib. I.
De annulo sibi donato,	lib. I.
Epistolas plures ad diversos.	
Epigrammata varia.	

Et alia complura. Claret Romæ, actor sive advocatus causarum, & varia componit, sub Maximiliano Rom. rege. Anno Domini, MCDXCIV.

CMXXVIII. JOHANNES *Langer* de Bolkenhan, Presbyter Vratislaviensis, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularis literaturæ non ignarus, ingenio præstans, & disertus eloquio, metro excellens & prosa, vita & conversatione Presbyterio dignus. Scripsit utroque styli genere multa præclara opuscula, quibus nomen suum notificavit. De quibus extat opus insigne ad Georgium de Lapide dominum Steynaviæ, quod prænotavit,

De censibus & re. empt. *t)*	lib. I.	*Ingenti hodie premor.*
Epistolarum ad diversos	lib. I.	
Carmina multa.		

Et alia complura. Vivit adhuc in Vratislavia & varia conscribit, sub Maximiliano Rom. rege, & Alexandro summo pontifice VI. Anno Domini, MCDXCIV.

CMXXIX. WERNERUS *Rolevinck*, de Laer, natione Teutonicus, patria Westphalus, *u)* ordinis Carthusiensium, domus sanctæ Barbaræ in Colonia Agrippina, vir in divinis scripturis studiosissimus, & valde eruditus, ingenio excellens, vita & conversatione devotus, edidit multa præclara opuscula, quibus se utilem præsentibus, & memorabilem reddidit futuris. E quibus extant subjecta: opus grande super omnes epistolas Pauli, quod prænotavit,

Doctrinam Pauli	lib. XIV.	*Doctrina Pauli apostoli.*
De vita quoque Pauli	lib. VII.	*Sicuti fui cum Moyse sic.*
De valore missarum	lib. I.	
De regimine principum,	lib. I.	
De studio theologiæ	lib. I.	

q) hic est liber Trithemii post præsentem de scriptoribus Ecclesiasticis Catalogum A. 1495. editus de scriptoribus sive viris illustribus Germaniæ, quem Jacobo isti Sletstetensi auctor dicavit, & in ejus capite 263. plura Wimphelingii scripta memorat.

r) Obiit octogenario propior A. 1528. 16. Nov. Vide Erasmum XXIII. 10. Epist. Eliam du Pin T. XIV. Bibl. Ecclesiast. p. 117. & Burchardi Gotthelff Struvii Bibl. antiquæ T. I. p. 237. seq.

s) alias *Scintilla.* Trithem. c. 282. de script. Germ. *t)* de reemptionibus. id. c. 283.

u) ex diœcesi Monasteriensi. id. c. 246. ubi plura hujus Werneri scripta commemorat.

Fasciculus temporum *x)* lib. 1. *Generatio & genera.*
Paradisus conscientiæ lib. 1. *Tulit Dominus Deus hominem.*
Sermones multi. lib. 1.

Et alia complura. Vidi olim in ejus cellula tractatus parvos quidem, sed plures & utiles, quorum titulos jam à memoria tulit oblivio. Vivit adhuc in Carthusia Coloniensi, provectæ ætatis, & varia conscribit sub Maximiliano Roman. rege. Anno Domini quo ista scripsimus MCDXCIV. Indict. XII. *y)*

CMXXX. ARNOLDUS *Bostius*, natione Teutonicus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli conventus Gandensis, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & in secularibus literis egregie doctus, theologus, philosophus, orator, & poeta præclarus, ingenio acutus, eloquio disertus, vita & conversatione devotus, cujus ad me plures extant Epistolæ. Scripsit metro & prosa multa præclara opuscula, de quibus extant subjecta: volumen insigne carmine & prosa conscriptum, in quo luculenter ostendit ordinis sui Marianæ protectionis intuitu prærogativam originem & progressum, quod idcirco prænotari complacuit,

De patronatu Mariæ lib. 1. *Petisti vir clarissime*
De illustribus viris Carthusiensium lib. 1. *Venerabili & inter mis.*
De illustribus viris ordinis sui lib. 1. *Frater Arnoldus Bostius*
Contra Vincentium in novo castro, *z)* lib. 1. *Usquequo semper despi.*
Epistolarum ad diversos lib. 1.
De quatuor novissimis lib. 1.
Carmina diversa.

Et alia complura. Vivit adhuc Gandavi *) ætate virili & varia componit, multosque suo exemplo & scripturis ad sancta studia provocat. Anno Domini quo hæc scripsimus MCDXCIV.

CMXXXI. HENRICUS *Euticus* Francus orientalis *a)* utriusque medicinæ *b)* professor egregius, multa edidit quæ posteritati parat. Item diverso & venusto charactere carminum opusculum pulcherrimum, quod intitulavit,

Scommata seu urbanos, & lepidos juvenum jocos.
In medicina opuscula plura.
Satyram in sophistas & dialecticos & humanitatis studii inimicos.
In laudes beatæ virginis.

Et alia plura. Vivit adhuc quando hæc scripsimus sub Maximiliano rege. Anno Domini, MCDXCIV.

CMXXXII. EYTELWOLFUS *de Lapide*, vir nobilis, natione Teutonicus & Suevus, magni ingenii vir, & eloquentiæ Romanæ vehemens æmulator, & ob id *c)* magnum honorem apud Marchionem Brandenburgensem consecutus. Scripsit ad Georgium de Lapide avunculum suum, virum literarum amantissimum.

De laudibus heroum & virorum illustrium lib. 1.
Epistolare cultissimum.

Et alia quibus magnam Germaniæ laudem apud Rom. linguæ cultores pariet. Vivit adhuc hodie sub rege Maximiliano. Anno quo hæc scripsimus MCDXCIV.

CMXXXIII. RUDOLPHUS *Langius*, natione Teutonicus, monasteriensis Ecclesiæ in Westphalia canonicus, vir in divinis scripturis studiosus, & in secularibus literis eruditissimus philosophus, orator, & poeta celeberrimus, ingenio subtilis, & disertus eloquio. Scripsit tam metro quam prosa multa præclara opuscula, quibus nomen suum cum ingenti gloria longe lateque divulgavit, de quibus extant subjecta. Ad Hermannum Langium ejusdem Ecclesiæ decanum,

De urbe Hierosolyma, lib. II. *Splendidissima quondam.*
Ad decanum Coloniensem carminum, lib. 1. *Clara quem virtus supe.*
De obsidione Nusiensis urbis, *d)* lib. 1.
De tribus Magis carmen, *e)* lib. 1.
Epistolæ plures ad diversos.
Carmina quoque varia.

Et alia complura. Vivit adhuc admodum senex in civitate Monasteriensi, multa componens sub Maximiliano rege Rom. Anno Domini quo ista scripsimus MCDXCIV.

CMXXXIV. SEBASTIANUS *Murrho* Colmariensis, natione Teutonicus, Presbyter & canonicus in Colmaria, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & in secularibus literis doctissimus

x) Chronicon ab orbe condito ad tempora Sixti IV. sive A. 1470. quod deinde ad 1474. & denique ad 1480. continuavit. Plenior editio est in Scriptoribus Germanicis Jo. Pistorii T. 2. p. 580.

y) Obiit A. 1502. ætat. 77. *z)* Ord. Prædicatorum, purissimam Dei genitricis conceptionem impugnantem. Trithem. c. 269. de script. Germ. Vide & infra c. 934. 937.

*) A. 1495. in nova Sion, cœnobio monialium prope Brugas, annos ætatis XLV. supergressus id.

a) de monte Norico alias Nurenberga. id. c. 256. ubi ait eundem Augustæ ac deinde in Francofordia practicam artis suæ professum. *b)* Theoreticæ & Practicæ.

c) ob eruditionem & sapientiam naturalem. Trithem. c. 295. de script. Germ. ubi notat eum fuisse discipulum Magistri *Grafthonis Udenhemii* optimi & vigilantissimi juventutis Sletstatinæ institutoris.

d) à Carolo Duce Burgundiæ. Trithem. c. 239. de script. Germ. *e)* sapphicum. id.

ctissimus, philosophus, orator, poeta & cosmographus insignis, trium linguarum, hebraicæ, græcæ ac latinæ peritissimus, legum & canonum notitia celebris, in architectura, musica & toto quadruvio *g)* nulli secundus, scripsit inter alia: Ad Jacobum Wimphelingum Sletstetensem (cujus supra *h)* meminimus) breve, sed perpulchrum,

Epitoma de laudibus Germanorum.	lib. I.
In Baptistæ Mantuani opera.	lib. I.
Epistolas ad diversos.	

Et quædam alia. Vivit hodie in Colmaria ubi canonicus est & varia conscribit, quæ indies publicanda speramus, sub Maximiliano Rom. rege. Anno Domini quo nos ista scripsimus, MCDXCIV.

CMXXXV. CAROLUS *Phernandus*, *) natione Teutonicus, Brugis oppido Flandriæ ortus, à parua ætate captus oculis *i)* & ob id elementorum quoque penitus ignarus, tantum sui miraculum præbet, ut velut alter Homerus poeta, musicus, philosophus & orator celeberrimus evaserit, divinarum quoque scripturarum sagacissimus interpres, carmine excellens & prosa, ingenio subtilis, eloquio disertus, vita & conversatione integerrimus, qui à rege Gallorum publico & perpetuo donatus stipendio in celeberrimo gymnasio Parisiensi multo tempore literas humanitatis egregie docuit, & authores complures pulcherrime exposuit. Demum contemptis omnibus, mundum cum suis stipendiis deseruit, & ante biennium ferme ordinem divi patris nostri Benedicti intravit, in monasterio probe reformato quod Casale Benedictum appellatur, situm in quadam sylva densissima decem à Bituricensi civitate ferme millibus distante, in quo usque hodie perseverat, magno fervens zelo animarum, adeo ut dispensatione apostolica Levita ordinatus, verbum Dei cum maximo omnium fructu & admiratione publice prædicet. Scripsit tam metro quam prosa multa præclara volumina, quibus nomen suum posteritati commendavit. In decertationem metricam Ruperti Gaguini *k)* de purissima conceptione sacræ Dei genetricis & virginis Mariæ, adversus Vincentium de Castronovo ordinis prædicatorum opus elegantissimum,

Commentariorum	lib. I.	*Non ambigimus ab Apostolo.*
Laudes ordinis Carmelitarum.	lib. I.	*Dum tela vertit Parthus.*
Odarum in laudem Christi.	lib. IV.	
De conceptione contra Vincentium.	lib. I.	
Carmen Jambicum de eadem.	lib. I.	*Quantum creatis antecel.*
Orationem de conceptione ad Carthusienses	lib. I.	
De S. Catharina orationem.	lib. I.	
Epistolarum multarum.	lib. II.	
Carmina ferme innumera	lib. I.	
Elegias de contemptu mundi.	lib. I.	

Et alia multa. Vivit hodie cæcus, sed doctissimus in præfato cœnobio multa ac varia componens, sub Maximiliano Romanorum rege, & summo pontifice Alexandro VI. Anno Domini quo ista scripsimus. MCDXCIV. Indictione XII. *l)*

CMXXXVI. JOHANNES *Phernandus* frater prædicti Caroli, natione & ipse Teutonicus, vir undecunque doctissimus, philosophus, orator & poeta celeberrimus, & divinarum scripturarum non ignarus, ingenio subtilis & disertus eloquio, quem rex Gallorum perpetuo stipendio donans sibi in musicum desumpsit, scripsit tam metro quam prosa multa utilia & devotioni congrua opuscula, quibus nomen suum ad multorum notitiam deduxit. E quibus extant subjecta.

De sancto Johanne Baptista.	lib. I.	*Quo rite plectro quam.*
Orationes multæ & variæ.	lib. I.	
Epistolarum ad diversos.	lib. I.	
Carmina & Epigrammata plura,		

Et alia multa. Scripsit etiam horas sanctæ Crucis, & compassionis sanctæ Mariæ virginis eleganti carmine, quæ Parisiis nuper impressæ circumferuntur. Vivit usque hodie apud regem Franciæ *m)* maximo in pretio, & varia componit, sub Maximiliano Rom. rege. Anno Domini quo nos hæc scripsimus MCDXCIV.

CMXXXVII. HIERONYMUS *Donatus* Patricius Venetus, vir clarissimus, in divinis scripturis studiosus, & in secularibus literis eruditissimus, utriusque linguæ celeberrimus interpres, ingenio excellens & disertus eloquio, qui licet uxoris & filiorum cura jam distrahatur, mirabili tamen diligentia & incredibili studio fervet literarum, multa indies scribens. E græco multa transferens, quæ si alius etiam omni cura solutus conderet, posset esse miraculi. E quibus extant.

f) quanquam sunt qui illum vita excessisse dicant hoc anno 1495. id.
g) *Quadrivium* Cassiodoro lib. I. Variar. Epist. 45. *quadrifaria Matheseos januæ*; Arithmetica, Geometria, Musica & Astronomia, quemadmodum *Trivium* Grammatica, Rhetorica, Logica.
h) supra cap. 924.
*) Fernandus aliis,
i) simile exemplum cœci eruditi fuit cap. 876.
k) de quo c. 913.
l) obiit A. 1496. Vide Valerii Andreæ Bibl. Belgic. p. 121.
m) Carolum VIII.

Oratio ad regem Lusitaniæ.	lib. I.	
Orationes quoque variæ.	lib. I.	
Epistolarum ad diversos.	lib. I.	

Et alia complura. In latinum vertit Johannem Damascenum de immaculatis mysteriis. Dionysium quoque de divinis nominibus, & quasdam ipsius Epistolas. Volumen etiam de anima Alexandri Aphrodisei philosophi. Et alia multa. Vivit usque hodie Venetiis annos natus septem & triginta, varia conscribens & vertens sub Maximiliano Romanor. clarissimo rege. Anno Domini, MCDXCIV. *n*)

CMXXXVIII. JUDOCUS *Badius* Gandensis, *o*) natione Teutonicus, vir in secularibus literis eruditissimus, & divinarum scripturarum non ignarus, philosophus, rhetor & poeta clarissimus, ingenio excellens, & disertus eloquio, qui olim Ferrariæ Baptistam Guarinum *p*) literas græcas docentem audivit, & in ea quoque scientia doctus evasit. Lugdunum modo eruditione sua exornat, *q*) poetas legit publice & privatim, plures magnatum filios instruens, scripsit carmine & prosa multa præclara opuscula, de quibus extant subjecta. Opus metricum insigne contra vitia quod prænotavit,

Sylvam moralem	lib. I.	
Contra Vincentium *r*) quoque.	lib. I.	*Vincenti infælix quæ.*
Psalterium Mariæ sapphicis	lib. I.	*Quam chorus vatum ve.*
De grammatica quoque,	lib. I.	
Epigrammata plura,	lib. I.	
Epistolæ variæ.		

Et alia complura. Vivit usque hodie annos natus duos & triginta, multa & varia componens sub Maximiliano inclyto rege. Anno Domini, MCDXCIV. Indict. XII. *s*)

CMXXXIX. HELIAS *Regnier*, jureconsultus celeberrimus, & tam in divinis scripturis quam in sæculari philosophia egregie doctus, ingenio subtilis, eloquio clarus, consilio cautus, qui in gymnasio Pictaviensi jura multo tempore publice docuit, scripsit quædam præclara opuscula, quibus memoriam sui posteris commendavit. E quibus ego vidi tantum subjecta, opus celebre, quod continet

Casus sexti Decretalium	lib. I.	*Bonifacius octavus condi.*
Casus Clementinarum	lib. II.	*Johannes Episcopus. Divide.*

De aliis nihil vidi. Vivit adhuc in universitate Pictaviensi, sub Maximiliano rege. Anno Domini, MCDXCIV.

CMXL. RUTGERUS *t*) *Venray*, natione Teutonicus, ordinis canonicorum regularium sancti Augustini cœnobii divi apostoli Petri, *u*) quod non longe à Wormacia situm, Heyne dicitur, vir in divinis scripturis studiosus, & secularis literaturæ non ignarus, metro exercitatus & prosa. Scripsit utroque genere quædam non spernenda opuscula, de quibus extant subjecta. Tetralogus, quem prænotavit

De institutione puerili	lib. II.	*Cum pueriles animadverte.*
De inquisitione beatæ vitæ	lib. II.	*Sub anno quo Ceres se.*
Hymnorum de sancta Maria	lib. II.	*Ecce Dei matris Mariæ.*
De vario usu literarum	lib. II.	*Tametsi optime Petre.*
De re mirabili	lib. II.	*Ad cognoscendam versu.*
De rebus novis	lib. II.	*Complura animo voluntati.*
De metrorum generibus	lib. I.	*Familiarissime in Christo.*
De accentibus Latinorum,	lib. II.	*Hic tetralogus qui de.*
Panegyricus ad me,	lib. I.	*Reverendo in Christo patri.*
Epigrammata varia.		

Et quædam alia. Audio eum ad me opus cudere de calamitatibus horum temporum, quod necdum vidi. Epistolas tam ad me quam ad alios carmine ac oratione soluta plurimas perscripsit non inelegantes. Vivit usque hodie *x*) & varia componit sub Maximiliano rege Rom. & Alexandro Papa sexto. Anno Domini, quo nos ista scripsimus. MCDXCIV.

CMXLI. JUDOCUS *Beyssellius* regiæ urbis Aquensis patricius, *y*) natione Teutonicus, vir in scripturis sanctis studiosus, & in secularibus literis eruditissimus, philosophus clarus, orator facundus, & poeta insignis, qui licet uxoris & rei familiaris cura sit necessario distractus, incredibili tamen amore fervet scripturarum, multa indies scribens & componens, quibus nomen suum cum ingenti gloria ubique divulgatur. E quibus extant subjecta, Dialogus pulcherrimus ad Hermolaum Barbarum, Platonicorum more,

De

n) Obiit circa A. 1515. ut colligas ex Jovii elog. p. 110.

o) ex Gandavo. Trithem. c. 271. de script. Germ. Sed natum constat A. 1462. in Asca agri Bruxellensis municipio, licet Gandavi educatus sit. Unde Ascensius vulgo appellatur. Confer Valerium Andream in Bibl. Belgica p. 588. seq. Aub. Miræum elog. Belg. &c. *p*) de quo supra, c. 909.

q) Postea Parisios se contulit, plurimis insignibus libris ex typographia sua emissis celeberrimus.

r) cum de quo c. 929. & 934. *s*) obiit valde senex A. 1535. Vide Bælii dictionar. in *Badius.*

t) Rutgerus Sicamber de Venray, patria Gelrensis. ita Trithem. de script. Germ. c. 262.

u) Petri Dumetensis, vulgariter Heynensis. id.

x) annos ferme habens tres & quadraginta. id. *y*) & unicum decus, id. c. 270.

De optimo genere musicorum,	lib. I.	*Perduxi vos ô Hermo.*
De Christiano ambitu,	lib. I.	*Et si tibi omnia suppetunt.*
Epitoma stimuli amoris	lib. I.	*Cum per hæc Christi na.*
De rosacea Mariæ corona	lib. I.	*Rosaceam Augustissime.*
Rosarium metricum,	lib. I.	*Quisquis amat roseam.*
De rosarii mysteriis	lib. I.	*Egredimini filia Sion.*
Rosarium de sacramento altaris,	lib. I.	*Pane sub hoc modico.*
Gesta Flandrensium,	lib. I.	
Orationes elegantissimæ.		
Epistolæ quoque plures.		
Carmina & Epigrammata multa.		

Et quædam alia. Vivit usque hodie Aquisgrani utriusque juris clarissimus interpres & varia conscribit sub Maximiliano Romanorum rege. Anno Domini quo nos ista scripsimus MCDXCIV.

CMXLII. HIERONYMUS *Balbus*, *z*) vir celeberrimæ opinionis, in omnibus disciplinis bonarum artium egregie doctus, philosophus clarus, & rhetor facundus, metro excellens & prosa, ingenio præstans, & disertus eloquio, qui docendo, legendo publice & scribendo, magnam gloriam apud Gallos & Parisienses commeruit. Scripsit quædam ingenii sui præclara opuscula, quibus nomen suum posteritati commendavit. E quibus ego adhuc vidi tantum, volumen magnis eloquentiæ salibus conditum, in quo calumniis respondet cujusdam Guilhelmi Tardivi rhetoris, per modum dialogi sub suo, Caroli Phernandi, *) Petri Cohardi, & ipsius insensoris nominibus, cui titulum imposuit,

Rhetoris gloriosi	lib. I.	*Inter ea officia quibus.*

De aliis nihil vidi. Vivit adhuc in Gallia scribens & varia componens, sub Maximiliano Rom. rege illustrissimo. Anno Domini, MCDXCIV.

CMXLIII. EGIDIUS *Nettelet*, decanus Ecclesiæ Cameracensis, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & secularis literaturæ non ignarus, ingenio præstans, vita & conversatione præclarus, & singulari devotione conspicuus, edidit quædam præclara volumina, quibus nomen suum notificavit. E quibus extat opus celeberrimum omni statui necessarium quod mirabili industria, pulcherrimaque consequentia in unum comportavit ex epistolis

Sancti Hieronymi Presbyteri,	lib. IV.

Cætera me latent. Vivit usque hodie in civitate Cameracensi, vita & doctrina celeberrimus & varia componit, sub Maximiliano Romanorum rege clarissimo & summo pontifice Alexandro sexto. Anno Domini, MCDXCIV.

CMXLIV. PHILIPPUS Callimachus, *a*) natione Italus, patria Florentinus, *b*) regis Poloniæ secretarius, undecunque doctissimus philosophus clarus, orator facundus & poeta insignis, ac divinarum scripturarum non ignarus, ingenio præstans & disertus eloquio. Fertur multa præclara cudisse opuscula, quibus memoriam sui posteris reliquit. De quorum numero subjecta feruntur. Opus insigne de gestis Attilæ regis impii, quod prænotavit:

Attilam	lib. I.
Historia Polonica contra Turcum	lib. I.
De moribus Tartarorum.	lib. I.
Amorum, diverso metro.	lib. I.

Et alia complura. Vivit usque hodie apud regem Poloniæ, *c*) maximo in pretio, & varia conscribit, sub Maximiliano Romanorum rege Anno Domini, quo hæc scripsimus, MCDXCIV. Indictione duodecima. *d*)

CMXLV. PAULUS *Niavis*, *e*) natione Teutonicus, vir in literis humanitatis *ee*) egregie doctus, & divinarum scripturarum non ignarus, philosophus & rhetor celeberrimus, ingenio præstans & disertus eloquio, docendo & scribendo varia in gymnasio Lyptzensi magnam nomini suo famam acquisivit, scripsit enim quædam præclara opuscula, quorum lectio non venit contemnenda. De quibus subjecta feruntur. Opusculum pro novitiis religiosis,

De institutione latinizandi.	lib. I.	*Cum ego sæpius cogita.*
Visio cujusdam heremitæ.	lib. I.	*Nemus ingens liquide.*
Colores artis rhetorices.	lib. I.	*Voluisti quondam eleg.*
Dialogus idiotæ. *f*)	lib. I.	*Cum repeterem sæpe nu.*
Epistolæ breves formales,	lib. I.	*Magnam solet vim.*
Epistolæ ad idem mediocres.	lib. I.	*Polliticus sum vir bo.*
Epistolæ quoque longiores.	lib. I.	*Magnam concipio & in.*

z) Hendreichius in Pandect. Brandenb. p. 390. Hieronymum hunc Balbum, natione quem vocat Gallum ab Hieronymo Balbo Veneto distinguit, & tamen de Veneto laudat Trithemium. *) de quo supra, c. 934.

a) Philippus Bonaccursius Græco nomine Callimachi notior, Experiens etiam cognominatus, quod magnis & multis legationibus functus esset & in aula Polonica usu & auctoritate plurimum posset.

b) Janensis è Geminiano Hetruriæ opido, ditionis tum Florentinæ. Vide Diarium Venetum Giornale d' Italia T. 26. p. 383. seq. Et de scriptis hujus Callimachi accuratam dissertationem p. 419. seq.

c) Casimirum IV. & Jo. Albertum. *d*) obiit A. 1496. 1. Nov.

e) vulgo. Schneefogel. Trithem. c. 284. de script. Germ. *ee*) maxime in Rhetorica, id.

f) inter idiotam beanum & doctum Gymnosophistam. id.

Et quædam alia. Vivit usque hodie in Germania, varia componens sub Maximiliano rege Romanorum illustrissimo. Anno Domini quo nos ista scripsimus MCDXCIV.

CMXLVI. BOUSLAUS *de Hassenstein*, natione Germanus, vir nobilis & undecunque doctissimus, orator & poeta insignis, qui præter consuetudinem cæterorum nobilium hujus tempestatis & arma tractat, & mirabili studio literas colit, fovet & celebrat, ut velut alter Plinius secundus etiam militando libros & carmina conficiat, scripsit tam metro quam prosa quædam præclara opuscula, quibus nomen suum notificavit. E quibus extant subjecta,

Opus præclarum de Germanorum & Italorum inventis propriis. lib. I.
Carminum quoque. lib. I.
Epistolæ variæ.

Et alia complura. Vivit usque hodie in castro suo Hassenstein & varia conscribit sub Maximiliano Romanorum rege præstantissimo. Anno Domini MCDXCIV. Indict. XII.

CMXLVII. HENRICUS *Northeymensis, g)* natione Teutonicus, vir in secularibus literis studiosus & eruditus, & divinarum scripturarum non ignarus, ingenio subtilis & disertus eloquio, metro excellens & prosa, scripsit quædam non spernendæ lectionis opuscula, quibus nomen suum posteritati cum gloria commendavit. E quibus ego vidi duntaxat, opus illud præclarum quod metro & prosa conscripsit ad Fredericum Marchionem Mysne, *h)* ac ducem Saxoniæ, Dimetromachiam prænotatum,

De virtutum & vitiorum conflictu. lib. I. *Tu mea laurigeros*

De cæteris quæ composuit, nihil ad notitiam meam pervenit. Vivit usque hodie varia conscribens, sub Maximiliano Romanorum rege illustrissimo & summo pontifice Alexandro sexto. Anno Domini MCDXCIV.

CMXLVIII. AQUINUS ordinis fratrum prædicatorum ex Suedia *i)* habens vitæ originem, vir in divinis scripturis studiosus & secularis literaturæ non ignarus, philosophus celebris & mathematicus præclarus, ingenio excellens, & comptus eloquio, imitatus Boëtium, scripsit commendatissimum opus de numerorum & sonorum

Proportionibus. lib. I.
Epistolas quasdam.

Et quædam alia. Vivit usque hodie apud ducem Bavariæ Ottonem in pretio, & varia conscribit, sub Maximiliano rege invictissimo. Anno Domini MCDXCIV. Indictione XII.

CMXLIX. ALBERTUS *de Prusa*, natione Polonus, Gymnasii Cracoviensis collegiatus, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, in sæcularibus quoque literis egregie doctus, Theologus, Philosophus, & Astronomus insignis. Carmine Conradi Celtis *k)* astrorum peritia laudatus, ingenio præstans & clarus eloquio, scripsit non contemnendæ lectionis plura opuscula, quibus nomen suum notificavit. Sed pauca eorum ad notitiam meam pervenerunt,

In Georgii Burbachii *l)* Theoricas, commentariorum lib. I.
Ad ephemeridas Konisperg. *) lib. I.

Et quædam alia. Vivit adhuc in Gymnasio Cracoviensi, varia componens sub Maximiliano Romanorum rege. Anno Domini quo ista scribimus MCDXCIV. Indict. XII.

CML. THEODERICUS *de Osenbruck*, natione Teutonicus, ordinis fratrum minorum provinciæ Coloniensis, vir in divinis scripturis exercitatus, declamator sermonum popularium famosissimus, cujus vitam omnes qui eum noverunt sanctissimam hoc tempore prædicant, in sermonibus faciendis ad populum tanta gratia divinitus illustratur, tanta facundia loquitur, tanta denique compunctione dulcedine afficit auditores suos, ut similem apud Germanos habuerit neminem. Unde & per totam provinciam generalis prædicator constitutus est. Legit mihi nuper dum Coloniæ mecum esset, opusculum insigne & devotioni congruum, quod composuerat ad instantiam Hermanni Archiepiscopi Coloniensis,

De passione Domini, lib. I. *Reverendissimo in Christo.*
Manuale simplicium, lib. I. *Quia sicut Augusti.*
De exercitio interiori lib. I. *Qui perseveraverit.*

Et quædam alia. Vivit adhuc in provincia Coloniensi, cœpto fortiter instans officio, sub Maximiliano Rege, & Alexandro Papa sexto. Anno Domini MCDXCIV.

CMLI. BARTHOLOMÆUS *Coloniensis, m)* natione Teutonicus, vir in secularibus literis egregie doctus, ingenio subtilis, & disertus eloquio, philosophus, & poeta præclarus, cujus carmina etiam doctissimi poetæ & mirantur, & laudibus attollunt. Scripsit utroque stylo nonnulla celebranda opuscula, quibus nomen suum notificavit. E quibus ego hucusque vidi tantum opusculum de laudibus Philosophiæ, metro compositum quod prænotavit:

Sylvam carminum, lib. I. *Cur Plutoni aurum præ.*
De secta Diogenis, lib. I. *Quisquis avet cynicè.*
Epistolam mythologicam.

De aliis nihil vidi. Vivit usque hodie Daventriæ varia componens, sub Maximiliano rege, & Alexandro summo pontifice sexto. Anno Domini, quo hæc scripsimus MCDXCIV.

CMLII.

g) ex Northeym oppido Saxoniæ, id. c. 285. *h)* Misniæ.
i) Suevum Germanum vocat Altamura p. 215. Bibl. Dominican. *k)* de quo c. 922. *l)* de quo c. 837.
*) Joannis Regiomontani. *m)* de Colonia Agrippina Trithem. c. 287. de script. Germ.

CMLII. JOHANNES *Iburotus* Pannonius, vir in secularibus literis studiosus & exercitatus, ac divinarum scripturarum non ignarus, ingenio præstans, & clarus eloquio. Fertur nonnulla cudisse opuscula, quibus nomen suum notificavit. E quibus extat volumen non abjiciendum, quod multa industria comportavit, continens

Chronicam Hungariæ *p*) lib. III. *Jugi ocio bis annis no.*

Et quædam alia. Vivere adhuc dicitur, & varia componere, sub Maximiliano rege. Anno Domini, MCDXCIV.

CMLIII. HIERONYMUS *q*) *de Padua*, natione Italus, vir in divinis scripturis studiosus, & in secularibus literis egregie doctus, philosophus, & poeta præclarus, ingenio excellens, & disertus eloquio. Scripsit quædam non contemnendæ lectionis opuscula, quibus memoriam sui posteris commendavit. E quibus extat libellus *r*) pulcherrimus, *Jesuida s*) prænotatus, ad Petrum Donatum Paduanæ urbis Episcopum, metrice,

De passione Domini lib. I. *Maxime cælicolum su.*

Extant ejus & alia. Vivere adhuc dicitur, & varia componere, sub Maximiliano rege. Anno Domini, MCDXCIV. *t*)

CMLIV. FRANCISCUS *Mataracius u*) Perusinus, vir in secularibus literis eruditus, & divinarum scripturarum non ignarus, philosophus, orator, & poeta celeberrimus, & in utraque lingua peritissimus, ingenio excellens, & disertus eloquio. Scripsit quædam præclara opuscula, quibus memoriam sui posteris reliquit. E quibus extat opusculum celeberrimum ad Petrum Paulum Cornelium, adolescentem,

De componendis versibus lib. I. *Poeticam artem veteres.*
Epistolarum ad diversos lib. I.
Epigrammata multa.

Et alia complura. Claruit sub Frederico Imperatore tertio, & Sixto summo pontifice quarto. *x*)

CMLV. DOMINICUS *Mancinus*, *y*) vir in divinis scripturis admodum eruditus & in secularibus literis egregie doctus, metro excellens & prosa, ingenio subtilis, & clarus eloquio. Scripsit quædam probata opuscula, quibus nomen suum divulgavit. E quibus ego legi duntaxat tractatum illum quem eleganti metro composuit

De passione Domini, lib. I. *Non hominum laudes, nec.*

Scripsit & alia. Vivere adhuc dicitur, & varia conscribere, sub Maximiliano Romanorum rege nobilissimo. Anno Domini, quo nos ista scripsimus MCDXCIV.

CMLVI. LUDOVICUS *Brunus*, natione Italus, de Marchionatu montis Ferrati, vir undecunque doctissimus, utriusque juris Professor & celeberrimus interpres, poeta Laureatus, philosophus, & orator insignis, ac divinarum scripturarum non ignarus, ingenio excellens, & disertus eloquio. Fertur utroque genere scribendi multa præclara cudisse opuscula, sed nihil eorum ad manus nostras memini pervenisse, præter illum tractatum quem eleganti carmine descripsit,

In coronatione Maximiliani regis *z*) lib. I. *Sancta per æternum pe.*

De cæteris nihil vidi. Vivit adhuc, & varia conscribere dicitur, sub eodem rege Maximiliano. Anno Domini, MCDXCIV.

CMLVII. JACOBUS *Sprenger*, natione Teutonicus, ordinis fratrum prædicatorum, provincialis Coloniensis, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & sæcularis Philosophiæ non ignarus, ingenio præstans, & apertus eloquio, cum pridem esset ab Innocentio Papa octavo inquisitor hæreticæ pravitatis constitutus una cum *Henrico Institoris a*) ejusdem ordinis theologo, comportavit, & scripsit eodem collega suo juvante volumen contra maleficas mulierculas Diaboli instrumenta pro cautela simplicium quod prænotavit:

Malleum maleficarum lib. III. *Utrum asserere malef.*
Sed quid amplius scripserit nescio.

Vivit usque hodie in Conventu suo Coloniensi sub Maximiliano Rege Romanorum clementissimo. Anno Domini, quo hæc scripsimus MCDXCIV. Indict. XII.

CMLVIII. JOHANNES *Tholosus*, *b*) natione Teutonicus, ex Francia orientali, quæ Franco-

p) De hac Thurocii Historia Hungariæ ab Attila ad Coronationem Regis Matthiæ Corvini A. 1464. factam edita primum Augustæ Vindel. 1482. & inter scriptores rerum Hungar. Francof. 1600. fol. recusa, vide Davidis Czwittingeri specimen Hungariæ litteratæ p. 392. seq.

q) Valle.

r) Hunc velut prisci scriptoris ineditum poema in antiquissima, ut ait membrana, repertum edidit & Abdiæ suo præmisit Wolfg. Lazius Basil. 1550. fol. Cum jam sub Hieronymi Paduani nomine prodiisset Viennæ A. 1510. 4.

s) *Jesuida* dixit, ut Æneida. Male in edit. Wechel. Trithemii *Jesuita*.

t) Illo tempore jam obierat. Vide Diarium Venetum Giornale d' Italia T. X. p. 487.

u) Maturantius. Vide Augustinum Oldoinum in Athenæo Perusino p. 1:6 seq.

x) obiit A. 1518. (al. 1512.) id.

y) Hujus libellum pulchrum elegis scriptum de quatuor Virtutibus & officiis ad bene beateque vivendum pertinentibus, quem Mancinus jam senex Friderico Severinati Episcopo Malleacensi dicatum Lipsiæ A. 1516. edidit, recusum habemus Helmstad. 1691. 8. curante eruditiss. Viro Hermanno ab Hardt.

z) Exstat in Tomo II. rerum Germanicar. scriptorum Marqu. Freheri, T. 2. Francof. 1637. & nuper C. V. Burchardo Gotthelf Struvio curante recusorum Argentorat. 1717. fol.

a) confer de utroque Altamuræ Bibl. Dominicanam p. 205. & 215.

b) Perperam in aliis *Tholosus* vel in libro de script. Germ. c. 273. p. 177. edit. Wechel. *Tholasus*.

conia dicitur oriundus, canonicus Ratisponensis, & præpositus Forchemensis, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & in secularibus literis egregie doctus, pontificii juris doctor insignis, Astronomus, Cosmographus, & Poeta celeberrimus, ingenio subtilis & disertus eloquio, scripsit tam metro quam prosa quædam præclara opuscula, quibus nomen suum posteris commendavit. Sed nihil eorum ad manus nostras memini pervenisse. Feruntur autem ab his qui hominem probe noverunt, ejus in diversis rebus

Epistolæ elegantes. lib. I.

Et quædam in Mathematica.

Et quædam alia. Vivit usque hodie in civitate Ratisponensi provinciæ Noricorum & varia conscribit, maximus doctorum hominum fautor, sub Maximiliano rege Romanorum, & Alexandro Papa sexto. Anno Domini, MCDXCIV. Indictione duodecima.

CMLIX. ADAM *Wernerus*, *c)* Themarensis, natione Teutonicus, vir in secularibus literis egregie doctus, & divinarum scripturarum non ignarus, philosophus & poeta non futilis, ac juris Cæsarei clarissimus interpres, ingenio præstans & disertus eloquio, varia scribit, metro ludens & prosa, quibus nomen suum longe lateque notificavit. Extant ejus & multa & elegantissima carmina sparsim de diversis rebus & materiis,

Carminum ad me. lib. I. *Reverendo in Christo patri.*

Epistolæ quoque multæ.

Ad me cudit de sancta Anna. lib. I.

Alia insuper complura scripsit & scribit indies publicanda. Vivit usque hodie apud Heydelbergam pædagogus juvenum principum, sub Maximiliano rege. Anno Domini quo ista conscripsimus MCDXCIV.

CMLX. JOHANNES *de Duseldorp*, natione Teutonicus, ordinis fratrum beatæ Mariæ semper virginis de monte Carmeli, prior Argentinensis, vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & sæcularis philosophiæ non ignarus, Theologicæ facultatis celeberrimus interpres, ingenio præstans & vita præclarus, dicitur multa scribere, sed celare. Vidi quosdam ipsius tractatus, quorum titulos nunc ad memoriam revocare non potui. Vivit usque hodie apud Argentinam sub Maximiliano Romanorum Rege clementissimo. Anno Domini, MCDXCIV. Indictione duodecima.

CMLXI. THEODERICUS *Ulsenius* homo Phrysius singularis eruditionis & peritiæ in carmine & oratione. Inter quæ extant ejus,

Elegiæ cultæ.

Et alia Epigrammata.

Et alia plura *d)* quæ ad posteritatem ventura sunt. Vivit adhuc sub Maximiliano Rege Romanorum. Anno Domini, MCDXCIV.

CMLXII. HARTMANNUS *Schedel* Nurenbergensis natione Teutonicus, artium & medicinæ doctor, divinarum quoque scripturarum non ignarus, ingenio præstans & clarus eloquio, comportavit & scripsit inter alia ingenii sui opuscula, ex Jacobo Pergomensi *e)* & aliis historiographis addens nonnulla maxime de rebus Germanorum, opus grande & insigne, quod continet

Historias temporum, *f)* lib. I.

De cæteris nihil vidi.

Vivit usque hodie apud Nurenbergam, sub Maximiliano Rege. Anno Domini, MCDXCIV.

CMLXIII. JOHANNES *g)* Abbas monasterii sancti Martini Episcopi in Spanhem, ordinis divi patris Benedicti, Moguntinæ diœcesis, natione Teutonicus, patria Mosellanus, ex villa *Trittenhem* Treverensis diœcesis oriundus, quamvis non sim dignus quod nomen meum cum scriptoribus Ecclesiasticis poneretur, propter ingenii paupertatem, tamen amicis urgentibus compulsus sum in fine hujus catalogi, mearum quoque lucubrationum titulos & exordia ponere, exemplo divorum patrum, Hieronymi, Gennadii, Honorii Presbyteri Augustudunensis, & Sigeberti monachi Gemblacensis, qui se quoque in fine suorum tractatuum de his ipsis rebus editorum posuerunt. Scripsi ergo præter hoc opus etiam subjecta. Et primo quidem ex mandato præsidentium generalis capituli, abbreviavi

Sta-

c) In eodem libro c.289. Trithemius laudat hujus Werneri discipulum *Johannem Herbst* Luterburgensem Capellanum in arce Heydelbergensi *qui & ipse de S. Anna multa ad me carmina & Epistolas ornatissimas misit.*

d) Ejus de pharmacandi comprobata ratione libros duos carmine scriptos memorat Valerius Andreas editos Noriberg. 1496. *e)* de quo supra cap.

f) Opus in septem divisum ætates & in A. 1493. quo Fridericus III. obiit desinens, editum est sumptus & impensas ministrantibus, uti Trithemius c.274. de script. Germ. testatur, Sebaldo Schreyer & Sebast. Kamermeister civibus Norimbergensibus, Latine quidem Norībergæ A. 1493. recusum Augustæ Vindel. A. 1497. & Germanice Georgio Alto interprete Norib. 1493. & Augustæ Vindel. 1496.

g) Johannes de monte sive Heidenberg, natus est A. 1462. I. Febr. inde Treviris & Heidelbergæ operam litteris cum non ignaviter dedisset in S. Benedicti Ordinem adscitus A. 1482. Abbas mox Spanhemensis A. 1483. & A. 1506. Abbas S. Jacobi apud Herbipolim, ubi obiit A. 1519. 13. Dec. non 1499. ut Andreas Thevetus, vel 1516. ut Phil. Labbeus, vel 1517. ut Hieron. Ghilinus. Vide Paulum Langium in Chronico Citizensi, Possevinum in Apparatu, & H. Warthonum in appendice ad Hist. literariam S. E. Guilelmi Cavei.

Statuta ejusdem capituli	lib. I.	*Quoniam volenti singula.*
De visitatione monachorum	lib. I.	*Fratres tuos visitabis.*
De modo servandi capitulum	lib. I.	*Quoniam in celebrandis ca.*
In regulam sancti Benedicti	lib. II.	*Venite filii audite me.*
Exhortationem ad monachos.	lib. II.	*Militiæ Christianæ con.*
De tentationibus	lib. II.	*Humanum genus per.*
De vita Sacerdotum.	lib. I.	*Petis à me Nicolae frater*
De vitio proprietatis.	lib. I.	*Omnes ad vitam æternam.*
De miseria hujus vitæ.	lib. I.	*Cum nihil sit vita præsens.*
De ruina ordinis nostri.	lib. I.	*Cum ordinis nostri pristinum.*
De illustribus viris nostri ordinis.	lib. IV.	*Cogitanti mihi ac crebri.*
Laudes ordinis Carmel.	lib. II.	*Precibus & instantia.*
De laude scriptorum.	lib. I.	*Venerabili patri domino g.*
De luminaribus Germaniæ	lib. I.	*Quoniam sunt nonnulli.*
Epistolarum ad diversos.	lib. I.	*Petitis ut copias e.*
De sancta Anna.	lib. I.	
Sermones varios.	lib. I.	

Collationes vero tam in capitulis generalibus quam in observantialibus vel alias habitæ sine certo numero, partim habentur, partim subtractæ sunt. Hæc ergo sunt *b)* (præter ea quæ adhuc in manibus imperfecta versantur) quæ me scripsisse ad præsens recolo. Anno ætatis meæ quarto & tricesimo, assumpti Abbatiæ officii decimo, conversationis vero duodecimo, sub Maximiliano Romanorum rege, & summo pontifice Alexandro sexto. Anno Domini (quo hunc catalogum jam tertio emendavi, augmentavi, & complevi) per septennium ferme in eo laborans MCDXCIV. Indictione XII.

JAM nunc igitur post multos tandem labores operi nostro finem imponamus, quoniam etsi multi restant scriptorum illustrium catalogo digni, nobis tamen impossibile fuit omnium vel sola nomina invenire. Eos quorum certitudinem habere potui, diligenter consignavi, nec quemquam scienter omisi, cujus opuscula, ingenium & tempora scire potuissem. Neque ignoro quam multi eruditissimi viri hodie supersint varia componentes, quorum ego nullam feci mentionem, non quod eos judicaverim indignos nostro catalogo, sed propterea quod opuscula sua vel celare maluerunt, vel non usque adeo multiplicata sunt, ut in notitiam meam venire potuerint. Feci quantum potui, non quantum volui, quippe qui omnes quotquot sunt vel unquam fuerunt (si licuisset) scriptores mihi conciliassem. Relinquo posteris eam provinciam, ut de sua vena addant, ubi ego fatigatus destiti. Cæterum vos oro patres conscripti, qui cœlica regna tenetis, qui hunc nostrum catalogum vestris nominibus, ingeniis & lucubrationibus exornatis, quatenus si vera, si justa, si digna, si denique grata de vobis scripsimus, omnipotentis Dei clementiam pro nobis exoretis, ut culpas abluat, veniam tribuat, sanctum propositum confirmet, intellectum illuminet, affectum purificet, participes gaudiorum vestrorum clementer efficiat. Quod si in aliquibus minus quam res ipsa requirebat potuimus, veniam nobis ô sacratissimi donate, quoniam sicubi erratum est, vitium est ignorantiæ, non voluntatis. Vos etiam ô clarissimi viri scriptores, qui adhuc vitam terrenam & mortalem agitis, vos interpello, vos obtestor & oro, si quid minus vestris meritis, ingeniis vel lucubrationibus dignum in hoc catalogo peregimus, non voluntati, sed imperitiæ nostræ ascribatis, veniam quam perimus non negantes, quoniam sicubi defecimus, eorum culpa fuit qui nobis aliter quam se res habet, opuscula vestra vel ingenia descripserunt. Lectorem deinde hujus catalogi monemus & obsecramus, ne facile contra nos moveatur, si scriptorum nomina, dignitates, patriam, vel opuscula secus exarata invenerit, quam ipse forsitan alibi legit, cum historiarum transacti temporis dissonantiam, nemo unquam potuerit conciliare. Neque nos aliquid scripsimus, quod non multis locis vel testimoniis fuerit comprobatum. Verum sicut in principio hujus operis professi sumus, libenter cedimus opinioni cujuscunque benevoli correctoris, quam & veritas solidam, & charitas reddiderit sinceram. Novissime vero nobis deridendi sunt æmuli, qui more canum ex consuetudine pessima latrantes, omnia damnant, omnia vituperant, omnia lacerant, quæ vel ipsi non fecerint, vel suis opinionibus invenerint esse contraria. Mox enim ut vel modicum legere cœperint, stomachantes, illud non verum esse dicunt, judices temerarii priusquam examinatores veritatis effecti. Sed quæ nobis causa cum istis, qui nihil vituperant nisi bonum, nihil laudant nisi malum? Contemnendi sunt igitur invidi canes, non docendi. Nos autem & si displicere malevolis existimemus gloriosum, bonis tamen & eruditis viris placuisse multo gloriosius arbitramur, à quibus sicubi erratum esset libenter corripimur, correcti fructuosius emendamur. Excuset nos amor scripturarum, pro quibus hoc onus grave intrepida cervice subivimus.

FINIS Libri de scriptoribus Ecclesiasticis Domini Johannis de Trittenhem Spanhemensis Abbatis. Sequuntur additiones nonnullorum illustrium Virorum.

b) Longe ampliorem quam hoc loco vel in extremo libri de script. German. Catalogum scriptorum suorum texit Trithemius Epistola ad Rogerium Sicambrum scripta A. 1507. anno post hunc Catalogum editum duodecimo, lib. 2. Epist. familiar. p. 317. seq. & ad calcem Annalium Hirsaugiensium è Bibl. Sangallensi, Codice MS. in lucem prolatorum A. 1698. fol. De editis Historicis præcipue scriptis illius accurate Clariss. Vir Jo. Hubnerus noster in Centuria secunda Bibliothecæ Hamburgensis Historicæ, quam si placet consule.

AD SUPERIORES, ILLUSTRIUM VIRORUM PARTIM HINC INDE EXCERPTORUM, PARTIM RECENTER INSERTORUM ADDITIO.

I. MARIANUS, natione Romanus, patria Zinizanensis, ordinis heremitarum S. Augustini, Theologus consultissimus, ac totius ordinis generalis Prior, hoc ævo nostro tanquam lucifer, & quidam sol perfulgidus suis exquisitissimis declamationibus, & novo quodam concionandi genere emicuit, ac veluti alter electionis vas mundo oblatus, tantam ingenii vim & docendi robur de se ostendit, ut dicere ausim, neminem in hoc seculo inveniri unquam potuisse qui cum eo exquireret comparari. Erat profecto talis ac tantus, ut nihil ex eo esset in omni politiore disciplina frustra desiderandum. Nam in suis declamationibus ad populum ita verbis lectis disertus erat & sententiosus etiam canora voce, vultuque ac cæteris corporis motibus ad rem erat accommodatus, ut nihil ad laudis cumulum addere possis. Quanta autem hujus viri doctrina, quanta eloquentiæ vis ac majestas fuerit, partim ex sermonibus, partim ex epistolis & orationibus à se eruditissime editis quisque dilucide elicere potest. Scripsit enim Sermones varios.

Orationum, lib. 1.
Epistolarum, lib. 1.

Obiit autem cum magna reipub. Christianæ jactura, Anno Domini, MD.

II. FELINUS Sandeus, ex nobilissima Sandeorum familia, patria Ferrariensis, utriusque juris doctor consummatissimus, reliquarum quoque bonarum literarum non ignarus. Ferrariæ primum, inde Pisis publico earum urbium gymnasio cum magna omnium admiratione jura pontificia professus. Ab Innocentio octavo Romam accitus Rotæ collegio (ubi ardua & maximi momenti tractantur negotia) præficitur. Qui & si mille negotiis, tum illic, tum in summi pontificis consultationibus occuparetur, attamen cum ingenii prope divini & consummatissimæ in utroque jure esset prudentiæ, multa in eo opuscula & commentaria edidit. Et ea quidem ita dilucide, ita docte, ita exacte, ut omnes hujus disciplinæ nodos enodaverit, obscura in lucem restituerit, dubia recto adhibito judicio, facilia & pervia reddiderit, in quo non parum nostris jurisperitis attulit adiumentum. Quæ autem emisit subnectuntur:

Primo super libros Decretalium Grego.
De constitutionibus.
De rescriptis.
De officio ordinarii.
De Majo. & obedien.
De Treug. & pace.
De Lite contesta.
De probatio.
De Testibus.
De Testibus cog.
De fide instrumentorum.
De præsumptionibus.
De jurejurando.
De exceptionibus.
De præscriptionibus.
De Senten. & re judicata.
De appellationibus.
De accusat. & inquisitionibus.
Additiones in Decretum ad initiatum ab Abbate opus.
De jure patronatus tractatus unus.
De indulgentia plenaria sermo, cujus thema est: Hodie mecum eris in Paradiso, &c.
In historia libellus unus de regibus Neapolitanis.
Sunt & alia ejus commentaria.
Floruit Romæ sub Innocentio octavo, & Alexandro sexto.

III. MATTHÆUS Bossus, patria Veronensis, ordinis canonicorum regularium beati Augustini, vir in omnigena eruditione egregie doctus, sed in dicendi elegantia & gravitate doctior, magno apud omnes in pretio habitus est, tamen ex concionandi, docendique (in quo diu versatus est) munere, tum ex variis operibus à se compositis, quibus Ecclesiasticum dogma oratoriis pigmentis sic venustavit & expolivit, ut tersius mundiusve invenias nihil. Scripsit autem subscripta opuscula.

Dialogum de tolerandis adversitatibus in duos libros distinctum.
De gerendo magistratu, colendaque justitia ad Johannem Ludovicum Bossum jurisconsultum, equitemque auratum, lib. 1.
Orationum, lib. 1.
Epistolarum ad diversos, lib. 1.

Edidit & alia quædam, in quibus omnibus cum varia scateat doctrina, & ubique sit lucu-

culentus, nullibi ullum arrogantiæ evomuit fumum, ſed quod decet religioſum, ubique ſanctitatis & divinæ ſapientiæ ſtudioſiſſimus.

Obiit Patavii, Anno Domini, MDII.

IV. ANTONIUS *Cornazanus*, patria Ferrarienſis, orator & poeta luculentiſſimus, adeo terſus, copioſus, ſuavis, & præſertim in poeſi, ut plerique autument ipſum ex angelorum ore poeſim accepiſſe. Nam inter cætera vitam & obitum deiparæ virginis ita devote, pie, copioſe, luculenter, ac ſancte cecinit, ut non mortalem ejus poeſim, ſed divinam prorſus omnes proclament. Ipſum opus Hippolitæ Neapolitanorum reginæ, dum adhuc virgo eſſet, inſcripſit, dicavitque.

Elegias quaſdam, atque poemata varia emiſit.
Scripſit & oratione ſoluta vitam Bartholomæi Colonei Imperatoris Venetorum maximi.
Orationes quoque plurimas atque alia quædam.

V. GEORGIUS *Merula*, patria Alexandrinus, orator & philoſophus utriusque linguæ erudititiſſimus, & docendo & ſcribendo rei literariæ ſemper bene conſuluit. Scripſit autem Ludovici Sphorciæ, ſuorumque majorum res geſtas multis voluminibus.

Commentaria in Juvenalem.
In Statium atque alios plures.
Emiſit centurias quaſdam.
Epiſtolarum libros multos.

Obiit Mediolani. Anno Domini, MCDXCIV.

VI. HIERONYMUS a) *Ferrarienſis*, Ordinis Prædicatorum, Declamator ardentiſſimus, & multarum litterarum vir fuit apprime eruditus, quibus fretus ambitionem in religioſis damnabilem (quam ſummopere in ſe ſtrangulare debuerat) complexus eſt. Quæ quidem contagioſa peſtis ſuæ ruinæ & acerrimæ mortis, ac religionis ſuæ ſcandalum non mediocre extitit. Cum enim multa attentaret præſumeretque, & adverſus ſuæ profeſſionis primores cornu erigeret, ſchisma non parvum per totam Italiam ſuſcitavit. Quod non niſi ipſius complicumque morte extingui potuit: dolenda profecto tanti viri jactura: ſi eas quas præ ſe ferebat animi dotes ad ædificationem, non autem ad ſui ſuorumque ruinam & perniciem applicaſſet. Quandoquidem omni genere doctrinæ refertus magnum Chriſtianæ litteraturæ adjumentum attuliſſet: verum hunc virum nobis invidit callidus ille tentator circuiens & quærens ſemper quem devoret. Scripſit

Quadrageſimale unum lib. I.
Super Pſalmos Pœnitentiales, commentum
Super Prophetas multos commentatus eſt.

Prophetiam quoque emiſit: qua multa de hoc noſtro ævo regnorumque commotione prædixit. Alia quoque multa ſcripſit. Tandem damnatus ſub Alexandro ſexto, Anno Salutis milleſimo, CDXCIX. in foro Florentino cum ſociis duobus arſit.

VII. BERNARDINUS *Gadolus* Brixianus Camaldulenſis Abbas, vir bonarum literarum, philoſophiæ, juris canonici apprime eruditus, vitæ & religionis ſanctimonia clarus, nobis multa ſuæ doctrinæ monimenta reliquit, in quibus ſe eruditiſſimum oſtendit.

Scripſit autem in omnes Bibliæ libros commentaria.
De fugiendo ſeculo, & amplexanda religione, tractatum unum.
Contra ſuperbiam & ambitionem, lib. I.
Opera Hieronymi in ordinem redegit.
Extant ejusdem ſermones varii.

Item: Epiſtolæ multæ. Et quædam alia hincinde diſperſa. Vita functus ſepelitur honorifice in Camaldulenſi cœnobio.

VIII. MARINUS *Sanatus*, patricius Venetus, non ſolum bonarum literarum vir eruditus, ſed etiam adminiſtrandæ Reipublicæ eruditus, eloquentia plurimum valuit, ut ex ejus opuſculis dignoſci facile poteſt. Scripſit enim quæ ſubjiciuntur.

De magiſtratibus Venetis lib. I.
De vitis principum Venetor. lib. I.
De bello Gallico libros quoſdam & latine & vulgariter.
Scripſit & alia quædam.

IX. RUGERUS, natione Teutonicus, ordinis ſancti Auguſtini, in divinis ſcripturis apprime clarus, & ſecularis literaturæ non ignarus & ſoluta & pedeſtri oratione quædam non ſpernenda conſcripſit opuſcula, de quibus extant ſubjecta.

Primo de inſtitutione lib. II.
De inquiſitione vitæ beatæ lib. II.

Nnn nnn De

a) Hoc caput de Hieronymo Savonarola neſcio quam ob cauſam in edit. Wechel. omiſſum, ex Pariſienſi & aliis revocavi. De magni illius Viri cauſſa legere & comparare inter ſe eſt operæ pretium, quæ Guicciardinus lib. III. Comineus libro VIII. Jo Burchardus Argentinenſis in hiſtoria Arcana Alexandri VI. ab illuſtri Leibnitio edita, Jo. Franciſcus Picus in vita Savonarolæ, Jacobi Quetifi notis illuſtrata, Epiſtola Petri Delphini, nec non ad Leonh. Aretinum Epiſtola Pogii, Papebrochius in Actis Sanctor. Maji T. V. p. 234. ſeq. D. Jo. Franciſcus Buddeus in parergis Hiſtor. Theol. Wilhelmus Erneſtus Tenzelius in dialogis menſtruis vernaculis A. 1696. &c.

De beata Maria hymnorum lib. II.
De vario literarum usu lib. II.
De rebus mirabilibus lib. II.
De rebus novis, lib. II.
De metrorum generibus, lib. I.
De accentibus Latinorum, lib. II.
Panægyricus ad Johannem Spanhemensem sancti Martini abbatem.
De calamitatibus horum temporum, tract. I.
Epigrammata ad diversos multa.
Epistolæ tam prosa quam metro permultæ.

IX. PHILIPPUS Beroaldus, patria Bononiensis, utriusque linguæ peritissimus grammaticorumque ac Rhetorum, oratorumque omnium sui seculi facile princeps, fœcundissimi sui ingenii testimonia non vulgaria reliquit.

Orationes in diversorum authorum enarratione habitas.
Panægyricum ad Lodovicum Sphortiam.
De nuptiis Bentivolorum orationem unam.
Gisippi & Titi *b)* historiam.
Item Galesi & Symonis.
Orationem proverbialem unam.
Libellum de septem sapientum sententiis unum.
Symbolorum Pythagoræ lib. I.
De optimo statu lib. I.
De felicitate lib. I.
Philosophi, medici & oratoris declamationem.
Ebriosi, scortatoris, & aleatoris declamationem.
De passione dominica næniam.
De fortuna carmen.
De duobus amantibus carmen
De cupidine Deo amoris carmen
In maledicam carmen.
Epigrammata varia.
De terræmotu & pestilentia cum annotamentis Galeni opusculum.
Annotationes in Servium,
Annotationes in jus civile.
Commentaria in Propertium
In Suetonium.
In Tusculanas quæstiones
In Apulejum.
In Titum Livium annotationes
In Rhetoricnm Ciceronis.
In Horatium Flaccum
In Persium.
In Silvium Italicum.

Scripsit & plura alia quæ nondum ad nos pervenere. Obiit Bononiæ non sine magna rei literariæ jactura. Anno Domiui, MDX.

X. PONTICUS *Virmius*, *c)* patria (ut ajunt) Tarvisinus, eruditissimus philosophus, latinæ græcæque literaturæ studiosus, industria, labore, ingenii vivacitate, sine ullo parentum auxilio eo doctrinæ evasit, ut ob ingentem eruditionem magno apud Ludovicum Sphortiam, & per totam Insubriam habitus sit in pretio. Scripsit autem quæ subjiciuntur:

In Claudianum commentaria.
In Johannem Sacroboscensis sphæram commentaria.
De obscuris authorum locis & corruptis nominibus, libri tres.
De miseria literarum lib. II. carmine.
De laudibus Beatricis Mediolanensis reginæ, librum unum carmine.
Elegiarum & Epigrammatum lib. II.
In Erotemata Chrysoloræ commentarium.
In Archileida statianam *d)* commentarium.
In Ovidianam metamorphosin commentaria.
In Vergilii opera commentaria.

De

b) Josephi & Titi Livii. *c)* Ludovicus Ponticus Vircinius, de cujus vita & scriptis accurate in T. XXIV. Diarii Veneti (Giornale d' Italia) p. 235. seq. Vita Virunii ab Andrea Ubaldo scripta prodiit Bononi 1655. 4. Non Tarvisii natus, sed Bellunensis fuit, licet Tarvisii docuit, & Bellunum ad districtum Tarvisinum sive Taurisinum à Geographis refertur.

d) *et Sylvas*, additur in Jacobi Philippi Bergomensis Chronico lib. 16. è quo catalogum scriptorum Vircinii accepit qui hæc capita Trithemii operi adtexuit.

De arte divinandi,	libri sedecim
Odysseam Homeri transtulit in latinum.	
Hymnorum ejusdem Homeri,	lib. IV.
Euripidis tragœdias sex.	
In medicina traduxit Theophilum de pulsibus & urinis	
Item Æneum *e)* de pulsibus & urinis.	
Invectivarum,	lib. I.
De intitulationibus.	lib. I.

Apollonii argonautica in latinum vertit in lib. IV. Alia quoque multa & latina fecit & emisit. Floruit sub Ludovico Sphortia. *f)*

XI. NICOLAUS Leonicenus orarorum omnium suæ ætatis elegantissimus in philosophia consuummatissimus, & rerum naturalium non ignarus, multa in medicina eleganter & copiose tractavit.

In Galeni opera commentarios, quos etiam latine loqui compulit, edidit.

Item opusculum in eadem disciplina, in quo omnibus ægris salutem & vitam restitui conciliatique posse docuit.

Extant & quamplurimæ ejusdem epistolæ, qui maximam ejus doctrinam præ se ferunt & elegantiam. Floruit hoc eodem tempore in Italia sub Ludovico Sphortia.

XII. AMBROSIUS Calepinus Bergomensis, ordinis sancti Augustini hæc ætate floruit, diuinarum & humanarum literarum indigator studiosissimus. Unde opus pergrande sua industria magno labore ex innumeris prope auctoribus collectum de vocabulorum notitia, ac præpositionnm iuterpretatione græca & latina cum authorum attestatione nobis commune fecit. In quo non solum quæ ad literaturam & poetarum & oratorum cognitionem plurimum conferunt, sed etiam quæ ad medicos philosophos, nec non doctores ecclesiasticos pertinent vocabula, docte satis eleganterque explicuit, explicita in veriorem lucem, quam in quibusdam aliis codicibus consiliaribus *g)* legenda reliquit. Quæ profecto doctis pariter & indoctis non mediocre attulerunt subsidium. Hinc enim factum est ut quæ apud barbaros jam barbara evaserant, latina fiant. Quæ vero apud doctos in dubium revocabantur, nunc pateant discussa dubietatis nebula.

XIII. PETRUS Burrus Belgicus, patria Brugensis, canonicus Ambianus, divinis & humanis literis clarus, Parrhisiis sub Carolo octavo Francorum rege floruit, ubi ea bonarum disciplinarum virtutum probatissimorum morum, pietatis, religionis, celebritate adolevit. Ut plerique & potissimum Gandincurtorum familia hoc uno solo suis pro liberis instituendis aliisque permultis nobilioribus adolescentulis uti voluerit præceptore. Nec plane jurandum, utpote qui unus inter paucos hac nostra ætate, eloquentiam, poesim, cæterasque artes bonas cum sapientia jungere doceret, nec artes sine moribus, mores vero sine literis prodesse. Quod quidem ejus opera indicant, in quibus quid potissimum admireris, nescias sententiarumve gravissimarum sanctissimarum pondera. An styli poematisque varietatem. An rerum verborumque decorem. An callidas juncturas. An lepidum vocularum contextum. An carminis subinde fluorem & concentum. Denique an sexcenta alia ornamenta ita ut omnis gratias, charitates, lepores, ac dicendi veneres huc cumulatissime congestas merito dixeris, cum tamen aut turgidum, aut inflatum conspicetur nihil. Quocirca si hic Burrus Quintiliani scripsisset tempore. Non utique dixisset: Ab lyricorum Horatius fere solus legi dignus. Nam & hic qui & legatur etiam à sanctis monialibus dignissimus est. Siquidem cum (quod ille non est) totus sit castus, totusque Christianus, & Christianam religionem suaviter redolens. Non minimus tamen quam ille insurgit aliquando plenus jucunditatis, gratiæ, & variis figuris, & verbis felicissime audax. Ut ex ejus operibus subscriptis, & in lucem emissis, cui promptum est dignoscere. Sunt autem hæc fœcundissimi illius ingenii monimenta.

Odarum	lib. IV.
Exametrorum,	lib. I.
Apologorum,	lib. I.
Elegiarum,	lib. II.
Epigrammatum	lib. I.
Moralium.	
Canticorum de duobus festis,	
De adventu Domini.	
De vigilia Domini.	
De nativitate Domini.	
De Circumcisione Domini.	
De Epiphania.	
De Jejunio.	
De ingressu In Hierusalem.	

e) In vet. edit. est apud Bergomensem legitur *Ænium* an *Aëtium ?*
f) obiit Bononiæ A. 1520. teste Leandro Alberto in descript. Italiæ p 430.
g) *consimilibus* legitur apud Bergomensem è quo petita quæ de Leoniceno & de Calepino hic afferuntur.

De confessione & Eucharistia.
De cœna Dominica.
De laude crucis.
De passione Dominica.
De resurrectione Dominica.
De communione Paschali.
De inventione crucis.
De ascensione Domini.
De Pentecoste.
De Trinitate.
De corpore Domini.
De exaltatione crucis.
De facie Dominica.
Hymni de omnibus sanctis.
De festo beatæ Mariæ.
Epistolæ & orationes non paucæ.

Sunt & quædam alia. Obiit Ambianis, anno MDVII.

XV. JACOBUS *Faber*, Stapulensis, celeberrimus nostri seculi Philosophus Belgicæ, quinimo totius Galliæ unicum decus. Hac nostra tempestate divino quodam munere in rei literariæ remedium datus, omnes philosophiæ partes à caliginosa quorundam sophistarum barbarie vindicavit. Et quæ jam omnino latine loqui dedidicerant ac longe ab Aristotelis, cæterorumque vere philosophantium mente abierant, in pristinam & sermonis & doctrinæ majestatem restituit ea structura & serie, ut nihil desit addendum, nihilque sine vitio se offerat demendum, tanta industria, tantumque in omnibus suis operibus artificium, tanta in dicendo dignitas ut cum philosophia quisque vel mediocriter doctus eloquentiam (quod antea non licebat) consequi uberrime possit. Primus enim apud Gallos (ut Cicero apud Romanos) philosophiam rudem adhuc & impolitam cum eloquentia junxit. Nam cum antea Parisiis peregrinaretur, civitate donavit. Unde non solum philosophiæ rudes, sed etiam docti aliquantum se arbitrantur adeptos, & ad dicendum & ad judicandum. Est enim in dicendo sublimis. In sententiis gravis. In inventione exquisitus. In compositione diligens & curiosus, nec suorum tantum, sed etiam alienorum operum: ad hoc siquidem unum natus videtur, ut palæstræ literariæ consulat, bonas artes instauret, & in antiquum splendorem reducat. Ea est hujus viri cura, ea oblectatio ad studium, eo cogitatus omnis, eo mens, eo animus dirigitur. Quod ut liberius fiat non modo patrimonium quod non contemnendum Stapulis habebat, instar Demetrii suis condonavit, sed & dignitates, officia, beneficia, & honorificia & opulenta abjecit cum Thebano Crate, ratus talia raro virtutibus cohærere. Denique ut exiguo concludas omnia versu.

Ditavit Sophia secula nostra Faber. Sequuntur autem quæ in artibus liberalibus à se contexta sunt. Primum est:

Paraphrasis in logicam Aristotelis miro artificio elaborata.
In physicen Aristotelis introductio. Et paraphrasis stylo non inerudito contexta.
In Ethicen ejusdem paraphrasis & introductio.
In œconomica commentarius.
In Politica commentarius & introductio.
In Arithmeticam Jordani commentarius & demonstrationes.
In Severini Boetii libros arithmeticos epitome.
In Musicam elementa quædam.
In Astronomicum introductorium Johannis de sacro Bosco commentarius.
Astronomici theorici corporum cœlestium, lib. II.
Introductio in sex lib. Methaphysices Aristotelis & in eandem commentarius.

Cætera quidem majora in liberalium artium facultate expectantur. Sed neque his contentus vir religiosissimus rebus divinis animum intendit, & se illis totum dedidit, magnum theologis nostris & divini verbi scrutatoribus ornamentum & adjumentum allaturus, utpote qui implicita explicet, obscura elucidet, innodata enodet, trunca & mutilata passim loca restituat. Quod ex his quæ in hac sacratissima divinæ sapientiæ disciplina, aut traduxit, aut scripsit, aut correctius emendatiusque imprimi curavit, facile depræhendi potest.

Sunt autem subscripta.

Jo. Damasceni translatio.
Commentaria in Ricardum.
De Trinitate.
Commentaria in Ecclesiasten.
Commentaria in epistolas Pauli.
Scholia in Dionysii Areopagitæ opera.
De ornatu spiritalium nuptiarum. Commentaria in Hugonem de S. Victore.

Vivit Parisiis quotidie nova quædam fabrili sua incude cudens.

XVI. Guilhelmus *Budæus*, Parisiensis ex clarissima Budæorum familia natus, historicus, poeta, philosophus, oratorque disertissimus. Non modo fortunæ, sed etiam animi dotibus pulcherrime insignitus. Hac nostra tempestate per universam Italiam, nedum per Gallias ob incredibilem ipsius omnium sapientiarum notitiam clarescit, indies utraque lingua eruditissimus, ingenio prope divino, eloquio gravi & terso, in omni disciplinarum genere doctissimus, & præter doctrinam singularem vir certe perhumanus, affabilis, modestus, ac multa veneratione dignus. Scripsit autem orationes & epistolas quamplurimas. Elegias & epigrammata diversa. Annotationes in quatuor & viginti pandectarum, seu digestorum libros edidit. In reliquos editurus ut ipse in ea, quam ad Johannem de Ganayo magnum Franciæ cancellarium scribit, epistola testatur. Quandoquidem annotationes quantæ sint eruditionis & doctrinæ cuique perpendendum relinquitur. Vivit Parisiis magna omnium expectatione, à quo majore propediem in lucem prodibunt.

XVII. Guilhelmus *Castellus* seu *Castalius*, Gallus, poeta & orator tersissimus Turonensis, patre Christiano Castello Doctore Parisiensi Regio Medico, Martina parente Biturica, Turonis nascitur, Anno Domini MCDLXVIII. ubi prima literarum cunabula edoctus Parisiis (ut moris est) ad fructuosiores, solidioresque disciplinas capessendas mittitur Johanni Anglico fratri Materno viro in divinis humanisque literis apprime erudito. In bursam (ut triviali utar verbo) Navarricam successurus, ubi liberalibus studiis, & præsertim humanioribus eam navavit operam, ut brevi temporis curriculo socios omnes ætate & doctrina præcedentes non modo æquaverit, sed etiam longe superaverit. Tanta rei literariæ sitis, tantus amor, tanta cura, tantum studium. Hinc subito fama super æthera notus, in gymnasium Burgundiacum ad instituendam melioribus, politioribusque literis juventutem à Bernhardo Roilleto Viro omnium bonarum disciplinarum cumulatissimo ejusdem Gymnasii Rectore primario accersitus, primæ humanitatis classi præficitur. Hinc exantlato dialectices agone & discipulis laurea donatis Navarricum Gymnasium repetit humanis disciplinis divina (ad quas semper anhelaverat) adjuncturus. Tandem adepto in sacratissima theologiæ facultate doctoratu, Turonum secessit, ubi honorificis ecclesiæ beneficiis archidiaconatu & canonicatu honestatus cum suis vivit, orationi & prædicationi intentus. Quod superest temporis, bonis disciplinis impertit nomini & potestati consulens, ut jam cœpit multis operibus quæ in lucem emisit. Quorum nomina subjiciuntur.

Sibyllinum de judicio extremo carmen.
Ecloga, cui nomen, Eumorphus.
Carmen de stultis mulierum votis.
Dialogus in Jacobi Fabri Stapulensis laudem.
Elegiarum lib. I.
Epigrammatum lib. I.
Epistolæ ad diversos multæ & variæ.

Expectantur longe majora.

XVIII. Johannes *Bartholus*, Parisien. Doctor Medicinæ, omnium hujus ætatis excellentissimus, & ob id Apollinis & Æsculapii nomine à variis etiam cujusvis disciplinæ & amantissimis & peritissimis peculiariter donatus. Tantæ est apud omnes & authoritatis & doctrinæ, ut quem illi conferas invenias profecto neminem, sive quæ suæ sunt professionis quæsieris, sive quæ sint alterius cujusvis dogmatis. Quandoquidem in omni disciplinæ genere consummatissimus, de omnibus ita docte, ita eleganter, ita scite, prompteque differit, ac profunde sapit, ut unus omnes tam divinas quam humanas artes studiosissime complexus sit.

XIX. Antonius *Sylviolus*, Parisien. poeta & orator insignis, cum multa linguarum genera calleat, tribus tamen, Gallica scilicet, Latina & vulgari Itala excellit, quibus cum apud omnes, tum apud quosque & doctissimos & nobilissimos, & præsertim domus Ambosianæ Francæ gentis, maxime & nominatissime proceres eam sibi famam & gratiam concilavit, quam nulla invidorum obtrectatio dissolvat, nulla edacis caries vetustatis aboleat, utpote qui jam hoc triplici linguæ dono immortalitatem sibi quæsierit, nec minoris hac suavissima Gallicæ linguæ volubilitate apud nostros habeatur, quam Dantes apud Florentinos. Quanta vero eloquentia laboret, suo ingenii lumine polleat, qua inventionis subtilitate emineat, quo dispositionis artificio præstet, qua varietatis fœcunditate scateat, qua denique rerum sententiarumque gravitate incedat, locupletissimum præclara ejus opera dant testimonium. Scripsit enim multa & præclara imprimis in vulgari suo comedias plures, in quibus ostendit quam varius, quam abundans, quam facundus, quam elegans, quam facerus, denique quam urbanus fuerit, latine vero subnexa emisit:

Elegiarum lib. I.
Epigrammatum lib. I.
Dialogos plures & graves.
De Venetis triumphum.

Scripsit & indies scribit alia longe majora, quibus Gallis & suos esse poetas & oratores, Italis non inferiores, quin & illis superiores ostendat. Si his linguæ involueris (quibus Italus omnis aut blanditur, aut auram aucupat) jugem & irrequietum laborem impenderent. Vivit

adhuc & vescitur aura ætherea, reverendi in Christo patris Georgii Ambosiani archipræsulis Rothomagien. orator.

XX. GUILHELMUS *Copus* Basiliensis, eruditissimus philosophus, latinæ græcæque peritissimus, hac nostra ætate Parisiis arte medica (cujus est Doctor & Professor eminentissimus) excellit, ad cujus ædes non modo Parisien. tanquam ad unicum salutis remedium confugiunt, sed etiam qui huic nostro regno præsunt audita viri fama ocisime mittentes acciunt, ejus opem sentiunt. Unum unus inter omnes hujusce professionis antistites nomen sibi peperit, nescio an immortale, an invidiosum potius. Est autem hic Guilhelmus ingenio subtilis, eloquio tersus, sermone disertus, doctrina admirabilis, & rerum naturalium scientia nulli postponendus. Vivit Parisiis sub Ludovico hujus nominis duodecimo magna sui apud omnes & celebritate & expectatione. Cudit enim quæ posteritas legat, inter quæ jam habemus:

Pauli Cegmetæ *) præcepta salubria ab ipso latino decore vestita,
Item Hippocratis prænostica.

XXI. JUDOCUS *Clicthoveus* Neoportuen. Doctor theologus consummatissimus, philosophus nitidissimus, oratorque adeo insignis, ut ferinos hominum mores, & omne mortale genus divina potius quam mortali facundia componat. Qui ad hæc natus officia, ut literarum ignaros rectis habenis dirigat, insulsos terso eloquio erudiat, philosophiæ splendore destitutos, pulsa procul caligine nitidissimo fulgore illuminet. Hunc his nobilissimis animi dotibus & dignitate, natura parens insignivit, ut quicquid hoc in mundo sensibili moliatur, rei literariæ propagandæ accommodet. Quæ enim scabra, fœda, hiantia, barbaraque sunt expolire, & suum philosophiæ reparare nitorem summopere nititur, & maxime in sacris eloquiis interpretandis studium conterere animo, menteque decernit. Divina hunc adeo exornant eloquia, rerumque supramundanarum cognitiones, ut eum in terris mortalem adhuc vitam spirantem fulgentissimis cœlestium choris admisceant. Suæ profusissimæ doctrinæ eximia monumenta magno voluminum numero nobis venturæque posteritati reliquit, majora tandem relicturus. Scripsit enim quæ hac serie digesta scribuntur.

In Augustini Dathi elegantias commentarium.
In introductionem Arithmeticam Severini Boetii commentarium.
De praxi numerandi compendium.
In Johannem Damascenum commentarium.
De vera nobilitate librum eximium.
In paraphrasim physices Aristotelis scholia.
In introductionem paratam in physicen Aristotelis commentarium.
In introductionem paratam in libros metaphysices Aristotelis commentarium.
In introductionem elaboratam in Ethica Aristotelis commentarium.

XXII. CAROLUS *Boullius* Beromandius Samarobrinus, vir & rhetorico liquore, poetica varietate, & totius philosophiæ micantissimo splendore expolitus, geometraque insignis. Quem quidem ad divina potius pervestiganda rerum secreta, entiumque omnium latitantes essentias natura produxisse creditur, quam ut mortali corpore interceptus humanam vitam duceret. Adeo n. evecto ingenii acumine insignitus, ut non modo terrenorum entium naturas (prius cæca caligine obductas) in lucem educat, verum & stelliferos orbes, patulamque cœlorum machinam duce philosophia, profundissime penetret, entium supernaturalium naturas mundanorum philosophica proportione præmonstret indifferabilem cœlestis curiæ Trinitatem, & numerorum philosophica ostensione, & terrenarum rerum unitissima scrutatione exacte præfiguret. Hic prorsus & maxime philosophiæ contemplativæ, geometricisque abstractionibus deditus est, ut sæpe numero horis novem trunco arboris innixus immotis oculis, immoto corpore sui, suorum humanique victus oblitus & mole corporea solutus rerum naturas contemplari visus sit, ut potius anima corpore soluta in cœlis degere quam humanis vinculis astricta hoc in mundo sensibili auras vitales capere videretur. Multa sui ingenii acumine adinuenit priscis seculis invisa. Quadraturam enim circuli, suis geometricis machinamentis contexuit, quam philosophorum nullus antea satis exacte adinuenerat. Librum de nihilo magna cum omnium admiratione mira ingeniositate perscripsit, aliaque quamplurima philosophica opera quæ nullus mortalium exactis retro seculis præviderat, posteritati reliquit.

In Geometriam libros sex introductorios.
De circuli quadratura. lib. I.
Introductionem in scientiam perspectivam.
Librum de intellectu divino, angelico, & humano.
Librum de sensu.
Librum de nihilo.
Artem oppositorum.
Librum de generatione.
Librum de sapiente.
Librum de duodecim numeris.
Epistolas philosophicas complures.

XXII.

*) Æginetæ.

XXIII. Guilhelmus *de Quercu* Doctor Theologus insignis, hac nostra tempestate cæteros inter omnes mortales consilio, moribus, sacrisque eloquiis eminentissimus qui dum illa Gallorum majestas horrifico summi pontificis, Anglorum, Hispanorumque insultu & atroci bellorum apparatu premeretur, solus suo consilio & sana animi sententia Gallorum angustiæ & necessitati benignissimus occurrit. Hic nempe Alpes transvectus Pisanam accessit ad urbem, ubi maximam & cardinalium episcoporumque concionem super re Gallica, & tanto bellorum prodigio differentem sola sua animi sagacitate corroboravit, tantique concilii partes sibi vendicavit eminentiores. Nec minori in populo ad divina officia subeunda utitur eloquio. Tanta enim & sententiarum gravitate & divinorum consiliorum cognitione excultus, ut indomitos mortalium mores, barbarosque populos facili componat eloquio, ad nitidamque summi creatoris agnitionem, benigna voce, gratis oculis, gestu moderato, & similitudinibus jucundis facile reducat.

XXIV. Renatus *Garnerius* Luxionensis in utroque jure Doctor, nostræ ætatis peritissimus, qui ob suam in omnigeno disciplinarum genere, tum maxime præclara legum facultate claritudinem sui famam atque decus per varios terrarum tractus disseminavit, meritoque in condendis interpretandisque passim legibus Lycurgi, Socratisque partes facile sibi vendicaverit. Tersiori etenim vocis eloquio, spectata professione, animo sagaci, placido gestu, legum ænigma solvit, ut Pictavicos fines perpetuo decoravit honore, totamque Galliam indies sua nobilitat eminentia.

XXV. Christophorus *Longolius* Parisiensis philosophus ingeniosissimus nostrique seculi orator clarissimus, quem ut natura parens maximis decoravit animi dotibus, & naturali ad rerum indagandas naturas præparamento insignivit: Ita fortuna bonorum cumulis ingentissimis & gravissima dexteritate eum uberrime donavit. Qui naturam ei benevolam, nobilissimasque animi dotes inspirasse animo repetens, ita naturæ munera & labore & exercitio exauxit, ut nostræ ætatis philosophus clarissimus, oratorque exuberantissimus evaserit. Hic Plinium in præclara Pictavica academia inenarrabili structura professus est, ut non mortali eloquio fretus, sed potius cœlorum penetralibus educta sententiarum varietate roboratus omnium sine discrimine videretur. Hunc Parisiana (disciplinarum alumna) academia & moribus, & oratorio succo, literisque philosophicis non ineleganter erudivit, nihilominus tamen non Gallico satiatus eloquio Italicos lares (majora conjectans assequi) festino pede aggreditur, ubi & facile rerum experientia, tersoque edoctus eloquio Gallicos tandem fines pede reverso accessit, ubi, suæ eloquentiæ & doctrinæ edidit testimonia. Quartum enim vix & vigesimum annum exagitans innumera voluminum varietate (posteritati consulens) suæ doctrinæ monimenta edidit, sequacibusque suis hac digesta serie reliquit. Orationem de divi Ludovici Francorum rege, & gentis Gallorum laudibus ad Franciscum Valesium Delphinum.

Orationes & epistolas prope innumeras.

Elegias & Epigrammata varia.

Commentaria in Plinium, quæ Pictavii publice cum summa omnium admiratione docte & eleganter interpretatus est.

Quædam in jure civili, dum illud Pictavii publice profiteretur.

XXVI. Johannes *Stephanus* floruit hac nostra tempestate, natione Italus, Versellarum episcopus, cardinalis Bononiensis, & rei literariæ cultor exactissimus, quem quanto excellentioribus & eminentissimis fortuna dignitatibus evexit, tanto natura nobilioribus decoravit animi dotibus. Hic nempe cuncta etiam dignitatum clarissima fastigia otio literario & rerum exquisitis naturis semper postposuit. Et suo tandem infatigabili labore & industria effecit, ut Aristotelis magna moralia priscis seculis nunquam præcognita nobis communia fecerit, quæ Jacobus Faber nostri seculi philosophus eminentissimus, & philosophiæ defensor acerrimus ipsius auspicio impressioni commisit posteris fructus non exiguos allatura.

XXVII. Guilhelmus *de Mara* floruit hac tempestate, natione Neustrius, ex deserto Constantini pago oriundus, à parentibus nobilis prosapiæ, atque sanctissimæ vitæ procreatus. Nunc cathedralis ecclesiæ Constantiensis canonicus ac thesaurarius, orator ac poeta insignis. Hunc adhuc puerum existentem insignis theologus doctor Johann. Boucardus quondam Abrinsen. Episcopus ac confessor regius suscepit in disciplinis educandum ob præclaras animi dotes quas in puero cernebat. Nec solum ipsum per alios curabat erudiendum, sed etiam Ipsemet quando per otium vacabat, erudiebat non parum se oblectans in tam fertili agricultura. Ac tantùm de præclara ejus indole sperabat, ut non dubitaverit eum in ea ætate beneficio donare, majora profecto daturus si supervixisset. Denique Guilhelmus ipse ad præclarum studium Parisiense profectus in modico temporis intervallo eo evasit, ut nullus in arte oratoria aut poetica eo celebrior haberetur. Unde Ro. Brissonetus quondam Remensis Archiepiscopus, ac Franciæ cancellarius in tanti viri famam audiens eum sibi in secretarium accersivit. Quo quidem Roberto mortuo Carolus Octavus dedit hunc Guilhelmum cancellario suo Guidoni de Rupeforti. Carolus enim ipsum Guilhelmum diligebat propter rhythmos non insulsos, quos ipse lingua gallica noverat elegantissime componere, & etiam propter artem scribendi in quocunque literarum genere in qua sibi parem non inveniebat. Postea reverendissimus cardinalis S. Maclovii Guilhelmus Brissonetus hunc sibi à Guidone de Rupeforti impetravit ut esset ejus auricularius, apud quem diu mansit. Sed demum curialium miseriarum pertæsus, ac temporis jacturam ægre ferens concessit

in studium Cadomense ubi rectoria dignitate, & postmodum laurea doctorali in utroque jure donatus est. Estque in eo studio jura pluribus annis professus, tandem in canonicum ac thesaurarium cathedralis ecclesiæ Constantiensis assumptus, ubi residet soli Deo serviens, & bonis literis quibus posteritatem ditaturus est.

* Hæc sunt quæ jam extant suæ doctrinæ testimonia.

Conflictus in Chimæram ad Johan. de Ganayum magnum Franciæ cancellarium opus sane egregium atque sanctum, in quo illa tria præcipua vitia quibus totus mundus inficitur atque venenatur, superbiam scilicet, libidinem, atque avaritiam eleganter insectatus est.

Opusculum de sacrosancta eucharistia ad Guilhelmum Constantiensem Episcopum.

Paraphrasis in Musæum de Herone & Leandro ad Nicolaum de Cerisay sancti Germani Parisiensis decanum.

De amoribus liber unus ad eundem.

De laudibus liber unus ad Joh. Brissonetum regiorum calculorum præsidentem.

De probris liber unus ad Carolum Guillart Parisei senatus præsidentem.

Næniarum ac Epitaphiorum. lib. I.

De divinis. lib. I.

Multa præterea in oratione pedestri scripsit quæ nondum in lucem prodiere.

XXVIII. MATTHEUS *Ebroicensis* Normannus, ordinis fratrum prædicatorum, profundissimus scripturarum indagator, vir utique religione plenus, ac literis super pentateuchum, Esaiam & alios quamplures veteris ac novi testamenti libros egregiam fecit postillam, quæ in libraria communi conventus Ebroicen. supradicti ordinis cujus alumnus fuerat reposita habetur. Floruit autem, ut ex quibusdam ejus scriptis apparet, circa tempora Caroli sexti Francorum regis. Hujus libros cum per quaternos dispersi essent recollegit frater Robert. Baiguardus Theologiæ doctor & confessor Christianissimi Francorum regis Caroli septimi eorundem ordinis & conventus, ipsoque reposuit in communi libraria ejusdem domus.

XXIX. GUIDO *Ebroicensis* egregiorum sermonum compilator, circa hæc etiam tempora floruisse creditur, ejusdem ordinis frater, qui etiam præter regulas Tichonii quædam aptissima dedit documenta ad sacræ scripturæ sensum capessendum, ostendens ex quarum rerum ignorantia in doctrinæ sacræ expositione errare sæpius contingit, quæ in quorundam conventuum bibliothecis inter cætera ejus opera recollecta inveniuntur.

XXX. LAURENTIUS *Gervasii* de conventu Lexoviensi, ordinis prædicatorum in Normannia, Regnante Ludovico undecimo Francorum rege apud Parisios clarus habitus est, doctor, Theologus, vir utique scientia & doctrina famatissimus, qui propter excellentem ejus sapientiam cum maxime sanctissimi doctoris Thomæ Aquinatis doctrinam calleret, ad reformandum in melius Coloniense studium missus, cum ibidem supra modum profecisset exinde rediens apud Divionum Burgundiæ oppidum spiritum reddidit, ibique cum fratribus sui ordinis sepultus, utilia valde opera quæ copulata magistri Laurentii Gervasii dicuntur, super totam summam theologiæ angelici doctoris (cujus videlicet doctrinæ dum viveret emporium dicebatur) reliquit.

XXXI. SILVESTER *de Prierio*, Bononiensis, ordinis fratrum prædicatorum doctor venerabilis, ac clarissimus sane doctrinæ sancti Thomæ Aquinatis expositor pariter & acerrimus defensor, circa tempora Innocentii octavi pontificis maximi in Lombardia floruit. Scripsit enim defensorium doctrinæ S. Thomæ quæstion. Jo. Capeoli scripta brevians, luce clarius doctrinam sanctissimi doctoris irrefragabilem demonstrat, ex ipsius dictis omnium adversantium argutias dissolvens. Scripsit etiam introductorium logicæ.

Item summam sermonum quæ rosa aurea nuncupatur.

Item summam de casibus conscientiæ.

Item malleum Scotistarum.

Item super IV. libros sententiarum.

Ad hæc usque tempora perseverat scribendo, Bononiæ degens usque videlicet ad Annum Domini, DXII. supta millesimum.

XXXII. DOMINICUS *de Flandria*, doctor clarissimus, ejusdem ordinis, Bononiensis, eisdem temporibus quibus & præcedens.

Scripsit quæstiones metaphysicales.

Quæstiones de anima. Item super libros posteriorum.

Obiit autem præsidente in cathedra Petri Alexandro octavo summo pontifice.

XXXIII. PAULUS *Soncinnas*, ejusdem ordinis, hisce temporibus.

Scripsit quæstiones Metaphysicales.

Item super prædicabilia & prædicamenta.

Eodem tempore, vel eo circa quo & præcedens vita functus est.

APPEN-

APPENDIX.

EPISTOLA MAGISTRI JACOBI WIMPHELINGI SLETSTATENSIS, AD REVERENDUM PATREM, DOMINUM JOHANNEM TRITHEMIUM ABBATEM SPANHEMENSEM, IN ADDITIONES CATALOGI GERMANORUM.

JACOBUS Wimphelingus Sletstatinus, reverendo religiosissimoque patri, Domino Johanni Trithemio Abbati Spanhemensi, sacrosancti ordinis divi patris Benedicti, salutem plurima m dicit. Tanta est tuæ paternitatis innata quidem humanitas, clementia, comitas, quæ indignissimum me homuncionem, & amare, & amorem lucubratione tua coegerit aperire, qui de te nihil bene meritus sum, neque unquam propter statum angustiam tibi benefacere posse confido. Dulcissime pater, fruor ingenio tuo, fruor donis, fruor laude tua: omnia hæc tuæ liberalitati, tuæ clementiæ, tuæ mansuetudini tribuo. Et utinam vel mortuis characteribus tibi gratias agere possem (nunquam enim factis aut operibus potero referre) quod tibi ex uno labore duplicem feci. Postea enim quam Catalogum Scriptorum Ecclesiasticorum (opus profecto clarissimum) consummavisses, quiescendum tibi fuit. Nunc ego te permovi, ut ex abysso & densa virorum illustrium sylva, qui in Christiana religione sub quacunque gente scripsissent, separatam atque singularem mihi Germaniæ luminum partem excerpseris (adjunctis non paucis qui tibi interea occurrerunt) quam tanto jocundius legi, quanto minus tam ingentem excellentium virorum copiam in Germania fuisse crediderim. Adieci ego (veluti videbis) nonnullorum vel sola nomina, quoniam eorum opera perquirere mihi non licebat. Committamus hoc onus posteritati, ut si futuri sunt unquam in Alemania qui nationis & patriæ suæ laudem ac gloriam amabunt, addant de sua vena, ubi nos jam destitimus, ipsi quidem posthac incepturi. Non etenim de cætero regnabit inter Germanos illepida crudaque barbaries, nec verum semper prædicabitur, quod apud Lucanum quondam introducitur Cato dixisse. *Me geminæ figant acies: me barbara telis Rheni turba petat.* Existimant enim plerique gloriam propriam exaggerare, alienam attenuare soliti, eam Rheni aut Germaniæ barbariem à Julii temporibus ad nostram usque ætatem invaluisse. Id quam verum sit, ut intelligant, utinam meditarentur divi Hieronymi verba, qui inter cæteras terrarum calamitates, Alemaniæ quoque miserabilem ruinam deflet, excelsas Rheni quidem urbes nequaquam prætergressus: *Moguntiacum*, inquiens, *nobilis quondam civitas capta atque subversa est, & in ecclesia multa hominum millia trucidata. Vangiones longa obsidione deleti: Nemetis*, (quæ jam Spira est) *Argentoratum* (quæ nunc Argentina vocatur) *populatæ sunt.* Nunquid divus Hieronymus Moguntiæ, Wormaciæ, Spiræ, & Argentinæ illustrissimarum suæ tempestatis urbium, præclara mœnia, locosque munitissimos aut opes, magis doluit vastari quam in eisdem florentissima plurimorum ingenia miserabiliter interire? An Hieronymus illarum civitatum cladem aut exitium meminisset, si non in eis fuisse tum pientissimos Christicolas, tum doctrinis & sapientia præstantes viros cognovisset? An non est prævalidum & victoriosum argumentum, extitisse quondam in Germania doctos plurimos, tam affluens vetustissimorum voluminum copia? An indocti fuere vel auctores eorundem, vel scriptores, aut qui scribi mandaverunt, aut qui eis quotidie usi sunt? An vero hujuscemodi clarissima volumina, ex Hispaniis, ex Ausonia, ex Anglia, in Germanorum bibliothecas olim translata sunt? De oratore Tullium, & Quintilianum ipsum in Alemanorum latebris inuentos esse, Itali confitentur. Æneas quoque Silvius inter Germanos educatus Gregorio Heimburgensi Teutonico disertissimo jureconsultissimoque scribens, inter cætera sic ait * *Inveni apud sanctum Gallum (quod Suevorum est oppidum) in veteri monasterio bibliothecam pervetustam, ubi & libros repperi ornatissime conscriptos, quorum auctores fuerunt Teutones. Mirabar, cur pridem nihil eloquentiæ his in regionibus eluxisset: sed venit in mentem, apud Italos quoque tempus fuisse, quo sepulta dicendi facultate barbarorum inscitia dominabatur. Ante centum ferme annos & antea trecentis quadringentisque non invenies, qui per Italiam sermonem habuerit tersum & lucidum.* Neque Cornelius Tacitus negat, non semper apud Italos eloquentiam floruisse, ita exorsus: *Sæpe ex me requiris, Juste Fabi, cur cum priora secula tot eminentium oratorum ingeniis gloriaque effloruerint, nostra potissimum ætas deserta & laude orbata, vix nomen ipsum oratoris retineat.* Quocirca ne deinceps Alemanos cæteræ nationes ob interceptam aliquando fortassis bonarum literarum notitiam despiciant, dignentur meminisse & apud suos quandoque temporum infelicitate philosophiæ & eloquentiæ studium interpolatum interclusumque fuisse. Neque enim ex interceptione disciplinarum, quæ tempore quocunque facta creditur, censendum est omnibus retro seculis Germaniæ literarum defuisse cultores. Non defuerunt Caroli Magni filiorumque ejus temporibus Germaniæ doctissimi viri. Testes sunt, qui utrumque testamentum glossa nobilissima interpretati sunt. Testis est qui sanctum & admirabile opus de Dominicæ crucis laudibus carmine sine cujusquam imitatione conscripsit. Testimonium præbent ornatissima vetustissimaque diversis in locis Epigrammata, quæ hodie extant, quæ in Moguntiaco, cœnobiisque plurimis Rheno finitimis, nos ipsi summa cum jucunditate vidimus, & lectitavimus. Profecto si nunc videat Cornel. Tacitus Germaniam, non scri-

beret (ut olim) *informem terris asperam cœlo, tristem cultu aspectuque.* Sic & qui quondam Barbaros vocavere Germanos, si plerosque nostrates, eorumque ingenia pernoscerent & contemplarentur, labris suis digitum admoverent.

Aut si vetustatis præclara vestigia contuerentur, suapte confirmarent, difficile posse numerari quot viri præstantes, quanta scientia, quantaque in studiis suis copia fuerit, & quanta varietas apud Germanos, qui non una aliqua in re separatim elaborarunt, sed omnia, quæcunque possent, vel scientiæ pervestigatione, vel disserendi ratione comprehenderunt. Quis ignorat fuisse inter nostrates summos ac præcipuos Mathematicos, & astrorum exploratores? Quis denique ignorat eam cœli syderumque notitiam ex Germania nuper ad externas nationes præsertim ad illustres Italos esse profectam. Itaque quocunque me animo & cogitatione convertam, permultos excellentes in quocunque genere video Germanos non mediocrium artium, sed prope maximarum. Ne vero nationum externarum candidi laudatores mendacii nos arguant, tuo Pater reverende Catalogo, quid de Germanis sentire debeant, admonentur. Quidnam deinceps objicerent? An Deus, à quo omne datum optimum & omne donum perfectum & desursum est, sicut à Simonide Metaphysicen divinamve scientiam mortalibus invidere falso creditum est, ita & singulari quadam invidia solos prosequitur Alemanos, non favens, neque donans eis mentis aciem, vivax ingenium, elevatum intellectum, alacrem industriam, firmam memoriam exercitationes ingenii, curricula mentis, in quibus desudent atque elaborent? Absit, nam sine invidia Deus. Est enim gentilis Poeta qui canit: *Sua cuique exorsa laborem fortunamque ferent; Rex Jupiter omnibus idem.* Taceo de doctissimis Germaniæ viris, qui hac nostra tempestate tum in Gymnasiis & Cœnobiis, tum in Ecclesiis, Principumque curiis in omni arte & quarumcunque rerum notitia florent, in regulari Grammatica, in omni Dialectica, in Musicis, in Geometrica, in astrorum scientia, in Aristotelica philosophia, in cunctis naturalium rerum mysteriis, in moralibus disciplinis, in oratoria, in poetica, in omnibus humanitatis literis, in sacratissimis legibus, in pontificiis canonibus, in divinis institutionibus, doctissimi sunt, & ingenio præstantes: qui carmina in omni genere cudunt, qui Historias & Cosmographiam egregie norunt, qui ornatissima syntagmata scribunt. Taceo & de his Alemanis nostris, qui Græcas literas non ignorant. Imo hodie supersunt Alemani, qui libros Græcos in Latinam linguam non ineleganter transtulerunt. Etsi forte quidam Germanorum res sanctas utiles & honestas solidissimasque sententias humili stylo scripserunt, an ideo floccipendendi sunt? Absit. Non sunt abjiciendi veteres jureconsulti (etiam Itali) non medici, non theologi, qui suas veras & optimas doctrinas, non verborum fuco & ventositate, sed quieto genere dicendi & mediocri latinitate sparserunt. An rejiciendus est Bonaventura Italus? quo non est major, non profundior, non devotior in scripturis sacris. An rejiciendus est Johannes Andreæ? an Hostiensis? an Bartholus? an Baldus? an Abbas Siculus? an isti omnes rejiciendi sunt, tanquam horridi, impoliti, rudes & informes, propterea quod Scholasticorum more suas institutiones pedestri campo transcurrunt? an non est censendus doctus: nisi qui more Tulliano elegantissime scribit? an universi qui leves, lubricas, inutiles, & obscœnas sententias phalerato stylo, lascivia verborum, & licentia compositionis exornare student, doctissimi sunt judicandi? Falsum est utrumque. Quanquam is certe provectior est, qui egregiis, gravibus atque profundis sententiis melliti sermonis dulcedinem intermiscet: Sed non possumus omnes esse Scipiones, non omnes Nestori similes, ex cujus (licet vetuli & pene decrepiti) lingua melle dulcior fluebat oratio. Quapropter si nostrates aliqui non accurato quidem, sed doctrinali quotidianoque sermone usi fuere, non sunt aspernandi. Namque satis erat eis ita loqui, ut in rebus honestis intelligerentur. Enimuero sicut rustico illa non solum colenda est terra, quæ vel aromata preciosissima vel præstantissima Bacchi munera profert: ita nec Tullianas solum orationes, aut tersiora nobilium vatum carmina boni viri suscipiunt, sed amplexantur etiam mediocres: legunt humili quoque cothurno perambulantes. Denique meminerint (obsecro) detractores invidi, & acerrimi linguæ nostræ censores, mutari cum temporibus genera dicendi, nec statim deterius esse, quod diversum est, vitio autem malignitatis humanæ vetera semper in laude, præsentia in fastidio esse. Satis constat, nec Ciceroni quidem obtrectatores defuisse, quibus inflatus & tumens, nec satis pressus, supra modum exultans, & superefluens, & parum antiquus videretur. Crediderim ego nostrates philosophos non eloquentiæ inscitia deflexisse ab illa veteri & ornatissima via scribendi: Sed temporum argumenti & auditorum conditione pensata formam atque speciem orationis mutavisse. Desinant igitur exteri lacessere Germanos, qui sub plano & humili stylo negotia quondam altissima sanctissimaque descripserunt. Quid ille censor Latinæ linguæ Valla mordacissimus, dirâ & exactâ sua reprehensione sibi peperit? quid aliud (inquam) laudis consequutus est post fata, quam quod de eo juxta merita, pulchrum illud epigramma confictum, legitur & prædicatur ubique. *Nunc postquam manes defunctus Valla petivit, non audet Pluto verba latina loqui. Jupiter hunc cœli dignatus parte fuisset, Censorem linguæ sed timet esse suæ.* Demum ut ad rem ipsam descendamus, reverende pater, aliquid nos ad tuum Catalogum addituri, à Romanis pontificibus Teutonicis exorsi sumus, quos non arbitramur non excellentes, & cæteris multis non longe præstantiores. Reliquos deinde passim sine ordine, ita ut animum subierunt, conjunximus: Brevitatis, confusionis, indigesti & illepidi styli à candido Lectore veniam postulantes. Vale elegantissime Pater, ordinis divi Benedicti unicum decus & exemplar honesti, ex Spiris. XV. calend. Octobris. Anno MCDXCII.

PRO-

PROSTHESIS SIVE ADDITIO.

ILLUSTRIUM GERMANORUM, JACOBI WIMPHELINGI SLETSTATENSIS, POST CATALOGUM DOMINI JOHANNIS TRITHEMII ABBATIS SPANHEMENSIS COMPOSITA.

Cum nuper Catalogum illustrium virorum Germaniæ meis precibus inductus, reverendus pater Trithemius Abbas Spanhemensis edidisset, eumque ipsum ad me transmisisset, comperi deesse summos Romanæ urbis pontifices ex Teutonicis assumptos, & quosdam alios (meo judicio) memoria dignos: & indolui, statimque induxi animum, quatenus neglectos adjungerem, & vel solis nominibus posteritati commendarem. Trithemius etenim noster pientissimus pater hoc propositum me conscio dudum assumpserat, nullum penitus suo Catalogo inserere, nisi cujus & tempora vitæ & opuscula ingenii certa sibi memoria innotuisset. Ego vero, qui Germanum quempiam non sine singulari eruditione ad fastigium summi pontificatus assumi potuisse crediderim, quamvis opera ad nos eorum non pervenerint, nequaquam illos pertranseam.

XXXIV. Stephanus igitur Papa octavus, ex Germania natus, non est censendus absque singulari & virtutum & doctrinarum excellentia, in sanctissimum Romanæ sedis culmen sublimari potuisse, quamvis Romanorum tyrannide vexatus, ut nihil magnificum aut præclarum, memoriave dignum agere posset, adversam sibi fortunam expertus sit cum dolore. Hujus quoque meminit Sebastianus Murrho Colmariensis de virtutibus & magnificentia Germanorum. Claruit sub Ottone Imperatore primo Anno Domini, MCDXLII.

XXXV. Gregorius Papa Quintus, genere Saxo, statutis ordinatisque Romani Imperii Electoribus (quibus Imperatoris electio irrefragabili perpetuitate commissa est) mirifica prudentia sua sacrosancto Romano Imperio feliciter atque salubriter consuluit, veritus aliquando prolem ab avitis patriisque virtutibus degenerare posse. Claruit sub Ottone tertio. Anno Domini, MCDXCV.

XXXVI. Clemens Papa secundus, Synderus antea vocatus, Bambergensis Episcopus: Henricum secundum coronavit, qui Romanos in verba sua jurare coegit, *Pontificum electioni se nunquam interfuturos*, optimum & saluberrimum decretum à Pontifice & Principe Romanis (utroque licet Teutone) institutum. Claruit sub Henrico tertio Imperatore secundo. Anno Domini, MXLVII.

XXXVII. Leo, Papa nonus, Alsaticus natione, ex comitibus de Egesheim, sanctitate clarus, prius Bruno episcopus Tullensis, monachus divi patris Benedicti, vocem è cœlo audire meruit: *Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis*. Et de hoc in Catalogo suo Trithemius noster mentionem fecit, & similiter Sebastianus Murrho. Claruit sub Henrico tertio, Anno Domini MXLVIII.

XXXVIII. Victor, Papa secundus, Gebhardus ante vocatus, episcopus Eichstettensis, magnam synodum Florentiæ habuit, in qua multos episcopos propter Simoniam & fornicationem damnans deposuit. Hic optime rexit & reformavit clerum, & multa bona fecit atque constituit. Claruit sub Henrico tertio, Anno Domini MLIV.

XXXIX. Stephanus, Papa nonus, Fridericus ante vocatus, monachus ordinis divi patris Benedicti. Statim curavit, ut Mediolanensis ecclesia, quæ à Romana ducentis fere annis se subtraxerat, nunc demum eidem obtemperaret, ut veræ omnium ecclesiarum parenti. Claruit autem sub Henrico hujus nominis tertio, Anno MLVII.

Et tantum de Romanis pontificibus ex nostratibus assumptis, jam de reliquis in Catalogo obmissis, quantum nobis constare potuit, breviter aliquid perscribamus.

XL. Bruno inceptor ordinis Carthusiensis, ex Colonia Agrippina oriundus, vir sanctus & clarissimus, tum philosophus, tum theologus, scholarum Parisiensium rector & moderator, cum in Galliis legendo, disputando & scribendo excellentissimus haberetur, relicto seculo & pompis ejus, cum septem viris doctissimis in Heremum Carthusiæ secessit, ibique monasterio extructo, hunc ipsum ordinem feliciter instituit. Ex ejus discipulis fuit Urbanus Papa secundus. Claruit autem Bruno, circa annum Domini MLXXXV.

XLI. Hugo de sancto Victore Parisiensi, natione Germanus, oriundus ex Saxonia fuit, unde nostris merito connumerandus est. Qui quanta scripserit, in Catalogo de scriptoribus ecclesiasticis Trithemius noster non tacuit. Claruit autem eodem tempore, quo Divus Bernhardus abbas Clarevallis, Anno Domini MCXX.

XLII. Johannes ex Turghem Sveviæ vico oriundus, primum Eichstettensis, deinde Argentinensis Episcopus, vir omnium tum divinarum tum humanarum literarum doctissimus sagacissimusque non sine memoria & laude transeundus est, quamvis nihil suorum ad nos operum pervenerit. Vidimus Bibliam & Decretum, quæ sua manu scripsit, quæ hodie in Molsheim extant. Mortuus est Anno Domini MCCCXXVIII.

XLIII. JOHANNES Buridanus philoſophus maximus, primum in Gymnaſio Pariſienſi philoſophiam multis annis glorioſe docuit, ac deinde in Univerſitate Wiennenſi in Auſtria multos in eadem facultate non ſine admiratione omnium erudivit. Scripſit inter multa ingenii ſui opuſcula, Quæſtiones ethicæ Ariſtotelis, ſolidas, veras & profundas, teſte Johanne de Gerſon, cætera multa compoſuit, nobis jam non occurrentia.

XLIV. APOLLONIUS ſummus & perſpicaciſſimus medicus Erffurdenſis, quo in loco plurimis philoſophiam docentibus perpetua ſtipendia inſtituit, quæ & magnifice dotavit. Scripſit in ſua profeſſione nonnulla opuſcula, quæ tamen in manus noſtras adhuc minime venerunt.

XLV. SIGISMUNDUS, Romanorum Imperator, vir tum doctrina, tum multarum linguarum peritia inſignis: in concilio magno Conſtantienſi orationem latinam habuit, omni religioſa pietate & vera Chriſtiana religione plenam, quam auribus ſuis Joannes Gerſon non ſine pia compunctione ſe lætum audiviſſe narrat. Nec Davidi ſanctiſſimo eum comparare dubitavit.

XLVI. JOHANNES dictus Sonnemannus, id eſt vir Solis, ordinis fratrum beatæ Mariæ ſemper virginis de monte Carmelitarum, Doctor ſacræ Theologiæ, conventus Caſſellenſis in Haſſia, vir in divinis ſcripturis ſtudioſus & eruditus, & ſecularis philoſophiæ interpres egregius, ingenio ſubtilis, ſermone ſcholaſticus, declamator ſermonum popularium facundiſſimus. Scripſit de decem præceptis lib. I. ſuper Symbolo Apoſtolorum lib. I. de præparatione cordis lib. I. de ſuperſtitionibus lib. I. de contractibus lib. I. caſus contra reemptiones cenſuum lib. I. Sermones de tempore & de ſanctis lib. II. alia quoque nonnulla edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit in conventu ſuo Caſſellenſi, ſub Friderico Imperatore tertio, Anno Domini MCDLX.

XLVII. GERARDUS de Caſtris, ordinis fratrum beatæ Mariæ ſemper virginis, de monte Carmelitarum, prior conventus Moguntinenſis, vir doctus & eruditus, ingenio præſtans, ſermone ſcholaſticus, vita quoque & converſatione devotus, ac regularis obſervantiæ cultor celeberrimus, declamator ſermonum egregius. Scripſit de paſſione Domini lib. I. Sermones de tempore & de ſanctis lib. II. Et alia non ſpernenda. Claruit ſub Friderico Imperatore tertio, Anno Domini MCDLXX.

XLVIII. GREGORIUS Heimburgius non mediocris Juriſconſultus & Orator, nec ab Italis (maxime Venetis) ſine laude orationum ſuarum abſceſſit. Quanquam admirabile ejus ingenium non ſola quidem inani verborum ventoſitate, ſed etiam ſacratiſſimis legibus probe inſtitutum, aliorum invidiam ſibi comparavit. Summa enim petit livor, perflant altiſſima venti. Orationes & epiſtolas varias ſcripſit pro defenſione Sigiſmundi ducis Auſtriæ: Et appellationem à ſententia ſummi pontificis, & alia.

XLIX. JOHANNES Simlerus Argentinenſis, Jureconſultus celeberrimus, ingenio præſtans, eloquio diſertus, prudentia ſummus, multas ſcripſit elegantiſſimas epiſtolas, tum ad me, tum ad alios. Et quædam alia non aſpernenda opuſcula, quibus vivax ſuum exercitavit ingenium. Moritur ſub Innocentio Papa octavo.

Habes à me nunc; candide Lector, Proſtheſin, quam promiſi, additionem ſcilicet quorundam ingenio præſtantium ad Catalogum inſignem reverendi Patris Domini Johannis Trithemii, Abbatis Spanheimenſis, quo viros illuſtres Germaniæ noſtræ maxima alacritate deſcripſit. Nec dubitamus reſtare pene innumeros, quorum nullam fecimus mentionem: eo quod nobis eorum & nomina & opuſcula penitus ſunt incognita. Sed unuſquiſque poſt nos addat quos invenerit, & gloria Alemanorum ſemper aucta omnibus exteris nota fiet. Nos enim quantum nobis licuit, pro laude nationis noſtræ animo promptiſſimo laboravimus.

INDEX

INDEX GENERALIS IN TRITHEMIUM

Auctariumqve AUBERTI MIRÆI ET IN SCRIPTORES VETERES

Bibliotheca hâc Ecclesiastica comprehensos.

T. Tritbemii librum, & numerus additus caput, asteriscus vero caput appendicis ad Tritbem. M. Miræi auctarium, numerusque additus paginam denotat.

Legi-

Laodi-

A. C.

Gerardus Laodicenus Episc. M. 90
†1384 Magnus sive Groot. T. 656 M. 82
1250 Lemovicensis. M. 105
1270 Monachus S. Qvintini *Henr. Gandav.* c. 52 T. 486
1270 Monachus Leodiens. *Henr. Gandav.* c. 53 T. 520
†1349 Odonis. T. 552
1340 Ep. Savonensis. T. 612
1340 de Senis. T. 610
†1443 Stredam. T. 796
Tarracinensis Episc. *Petrus Diac.* p. 184
†1398 Zutphaniensis. T. 677 M. 89
726 Germanus I. Patriarcha Constantinop. M. 37.
Sec. XIII. Germanus II. & III. Patriarch. Constant. M. 67
Gerbertus Archiep. Ravenn. postea Sylvester II. Papa. M. 50
Gerhous sive Gerochus. M. 74
Præpositus Reichersperg M. 56
†1154 Gilbertus Porretanus Ep. Pictaviens. *Henr. Gandav.* c. 17. & *append.* c. 8. T. 368
1200 de Hoilandia. T. 411
Gilbertus Tornacensis. Vide Wibertus.
1170 Gilbertus sive Gislebertus præpositus. M. 63
†580 Gildas Sapiens. M. 27
†1117 Giselbertus Abbas Westmonast. *Henr. Gaudav.* c. 6. *Anon. Mellicens.* c. 97 T. 353 M. 56
Gislebertus Gisterciensis. *Henr. Gandav.* c. 12
1045 Glaber Rodulphus *Sigebert.* c. 50 M. 53
Gobelinus. M. 72
alii. M. 105
1185 Godefridus Viterbiensis. T. 402 M. 66
500 Godelbertus presbyter. *Sigebert.* c. 23. T. 198
Godeschalcus Deckingensis. *Anon. Mellicens.* c. 114
1470 Godeschalcus Gresemundus de Mescheda. T. 832
770 Canonicus Leodiens. M. 39
1129 Goffridus Abbas Vindocin. M. 57
Goffridus Monach. Claræval. M. 63
Golphilas vide infra, Ulphilas.
Gordianus. M. 26
1120 Gratianus Monach. Bonon. *Henr. Gandav.* c. 49 T. 373
†1358 Gregorius Ariminensis. T. 619 M. 80

A. C.

Gregorius Bæticus Eliberitanus Episc. *Hieron.* c. 105 *Honor.* lib. I. c. 106
Gregorius Cortesius Cardinal. *Placidus Rom.* p. 200
Emesenus. T. 79
390 Gregorius Nazianzenus. *Hieron.* c. 117 *Honor.* lib. I. c. 118 T. 80
240 Neocæsariens. *Hieron.* c. 65. *Honor.* lib. I. c. 66 T. 39
Gregorius Nyssenus. *Hieron.* c. 128 *Honor.* lib. I. c. 129
Gregentius Tephrensis Archiep. M. 20
†605 Gregor. I. Papa *Sigeb.* c. 42. *Ildefons.* c. I *Isidor.* c. 27 *Honor.* III. 32. *Anon. Mellicens.* c. 8
†731 II. *Sigebert.* cap. 74 T. 243
†742 III. *Sigebert.* c. 76 *Anon. Mellicens.* c. 9 T. 247 M. 38
VII. M. 55
Patriarcha. M. 86
†1485 Trapezuntius. T. 787 M. 98
Gregorius Sinuessanus Episc. *Petrus Diac.* p. 185
Scholarius vide Gennadius.
Gregorius Thaumaturgus. Vide Gregor. Neocæsariensis.
†595 Turonensis *Honor.* III. 33. *Anon. Mellicens.* c. 37 *Sigebert.* cap. 49 T. 220 M. 31
Gregorius de Viterbio. *Placidus Rom.* p. 196
Gvaiferius Salernitanus. Vide Benedictus.
†595 Gualterus Castellionensis. *Henr. Gandav.* c. 20
Insulensis id. c. 19.
Gualterus Tarvanensis Canonicus M. 58
†1460 Guarinus Veronensis. T. 807
Guericus Abbas Igniacens. T. 588 M. 63
Guibertus Abbas. M. 61. 105
Guibertus Tornacensis. *Henr. Gandav.* c. 54
1030 Guido Abbas. *Anon. Mellic.* c. 8 T. 318
Guibertus Antipapa. *Anon. Mellicens.* cap. 98
Guido Aretinus. *Sigebert.* c. 144
Guido Casinensis, presbyter. *Petrus Diac.* p. 188
1187 Cistertiensis. M. 67
†1137 a Castro. M. 79
1290 de Baypho. T. 492 M. 74
Ebroicen. T. * 29
1310 Ferrariensis. T. 541

Hen-

1360 Jo-

A. C.
1360 Joannes de Tambacho. T. 644. M. 83
1370 - Taulerus. M. 83
1439 - de Teneramunda. T. 743
- de Thimato. M. 90
1494 - Tholosus. T. 958
1494 - Thurotus. T. 952
- Tiburtinus. *Petrus Diac.* p. 190
1470 - Tinctoris. T. 839
- Toparcha Jonvillæ. M. 72
1420 - Tortellius. T. 751
†1511 - Trithemius. T. ult. M. 99
†1468 - de Turrecremata. T. 878. M. 88
1160 - Tzetzes. M. 59
1270 - Valeis s. Galensis. T. 481
1480 - Venetus s. Vinetus. T. 905. M. 90
- Villaneus. M. 80
- Walsgram sive Walsingam T. 625
1500 - Wimphelingus. M. 96
- de Werdena. T. 693
†1078 - Xiphilinus. M. 52
1420 - Zacharias. T. 733
1118 - Zonaras. M. 52
Ionas Episc. Aurel. M. 44
630 Ionas Italus natione (non ut Trithemio visum Scotus.) Monachus Luxoviensis *Sigebert.* c. 61. T. 230. M. 36
729 - Monachus Fontanell. M. 37
530 Iordanus al. Iornandes *Sigebert. c.* 35. *Anon. Mellicens. c.* 22. *T.* 204
1410 - Monach. Augustin. T. 719
1220 - de Saxonia. T. 436. M. 87
1474 Iosephus Barbarus M. 95
†100 Iosephus Iudæus Historicus *Hieron. c.* 13. *Honor. lib. 1. c.* 13. *T.* 7.
820 - Thessalon. Archiep. M. 44

A. C.
Josephus Methonensis Episc. M. 86
175 Irenæus *Hieron.* c. 35. *Honor. lib.* 1. c. 36 T. 21
1189 Irnerius s. Wernerus s. Guernerius. T. 414
Isaac Monachus Syrus *Gennad.* c. 26. *Honor. II.* 26. M. 30.
440 Isaac Antiochenus *Gennad.* c. 65. *Honor. II.* 65. T. 147
431 Isidorus Pelusiota. M. 12
410 Isidorus Senior, Cordubens. *Sigebert. c.* 51. *T.* 120. M. 11.
630 Isidorus junior Hispal. Ep. *Sigebert. c.* 55 *Honorius III.* 40. *Ildefons. c.* 9. *Anon. Mellicens. c.* 26. *T.* 232. M. 11
Isidorus Pacensis. M. *ibid.*
S. Iudas Apostolus. *Hieron. c.* 4. *Honor. I.* 4.
Iudas de LXX. hebdomad. *Hieron. c.* 52. *Honor. I.* 53.
†1535 Iudocus Badius T. 938
1494 Iudocus Beysselius. T. 941
Iudocus Clictoveus T. *21
1480 Iudocus Eschmann de Calwe T. 873
420 Julianus Ep. Capuanus *Gennad.* c. 45. *Honor. II.* 45. T. 124
Julianus Pomerius. *Gennad.* c. 98. *Isidor.* c. 12. *Sigibert.* c. 54. *Honor.* III. 14.
450 Julianus Ep. Toletanus *Sigebert.* c. 56. *Felicis Toletani appendix ad Ildefonsum p.* 66. *Anonymus Mellicensis* c. 52. T. 170
Julius Romæ Episc. *Geunad.* c. 2. *Honor.* II. 2.
220 Julius Africanus *Hieron. c.* 63. *& appendix ad Hieron. c.* II. 11. *Honor. lib.* 1. c. 64. T. 38
- Firmicus Maternus M. 6. 7.
- Pomponius Lætus. M. 94
- Florus. M. 106
550 Junilius Ep. Afric. T. 155. M. 27
1480 Junianus Majus. M. 879.
1090 Jvo Episc. Carnotensis. *Sigebert. c.* 167 *Anon. Mellicens. c.* 95. *T.* 349
†565 Justiniauus Imperator *Sigebert* c. 46. *Isidorus* c. 18. *Honor.* III. 20. T. 296

Lucas

S. Paulus

A.C.

A. C

A.C.

Theodoricus Thuringus, M.70

- - - - - Casinensis, *Petrus Diac.* pag. 174

390 Theodoritus Cyri Episc. *Gennad.* c.89. *Honor.* II 88. *Sigebert.* c.9. T.131

Theodorus Abucara, M.45

- - - - - Ancyranus, *Gennad.* c.55. *Honor.* II. 54

- - - - Antiochenus Presbyter (postea Mopsvest. Episcopus) *Gennad.* c.12. *Honor.* II. 12. *appendix ad Ildefonsum* c.4. p.69 T.106

1320 - - - - Anagnostes s. Lector, M.79

†690 - - - - Archiep. Cantuar. *Anon. Mellicens.* c.27 T.235. M.64

430 - - - - s. Theodotus Ancyranus, T.135

1191 - - Balsamon Patriarch. Antioch. M.65

- - - - - Gaza, T.848

340 - - - - Heracliæ Episc. *Hieron.* c.90. *Honor.* lib.1. c.91. T.65

†1332 - - - - Metochita, M.79

420 Theodorus Monachus, T.109

- - - Papa, M.34

668 Theodorus & Theodosius } fratres, M.35

Theodorus Presbyter, *Gennad.* c.8. *Honor.* II.8

- - - - Scotus Archiep. *Sigebert.* c.63

†826 - - - - Studites, M.44

180 Theodotion, T.22. M.4

†821 Theodulphus Aurelian Ep. T.260. M.43

Theodulus *Gennad.* cap.91. *Honor.* II. 90. alius III. 13. *Anon. Mellicensis* c.36

Theofridus Abbas, M.36

Theophanes Byzant. *Anon. Mellicensis* c.74

Theophanius Diaconus, *Petrus Diac.* pag.170.

Theophanes Cerameus, M.45

173 Theophilus Alexandriæ Episc. *Gennad.* c.33. *Honor.* II.33. T.15

390 - - - - - alius T.96

Theophilus Imp. Cpol. *Sigebert.* c.96

- - - - Antiochenus, *Hieron.* c.25 *Honor.* lib. [illegible]6

- - - - - Cæsariensis, *Hieron.* cap.43 *Honor.* lib.1. c.44

- - - - Senensis, *Placidus Rom.* p.198

1071 Theophylactus Bulgariensis Archiep. M.53

612 - - - - - Simocatta, M.33

1170 Theorianus, M.64

Theotimus Scythiæ Episc. *Hieron.* cap. 131. *Honor.* lib.1. c.132

A.C.

Thomas Ænigmaticus, *Sigebert.* cap. 133

1400 - - Anglicus, M.84

†1274 - - de Aqvino, T.468

†1357 - - de Argentina, T.627. M.80

†1263 - - de Cantiprato, *Henr. Gandav.* c.51 T.469

- - ab Ebulo, *Placidus Rom.* p.199

1340 - - de Garbo Medicus, T.613

- - Gualensis, T.696

1410 - - de Haselbach, T.705. M.107

1410 - - de Kempis, T.707

†1471 - - - alius T. ibid. M.88

†1277 - - Lentinus, M.107

- - Lombe, T.663

†1535 - - Morus, M.100

†1534 - - Vius, Cajetanus M.100

†1491 - - Scropæus, M.97

†1430 - - Walden, T.767. M.86

1442 - - Wallingamus, M.95

Thomasinus Ferrariensis, T.706

Tiberianus, *Hieron.* cap.123. *Honor.* lib.1. cap.124

390 Ticonius Afer, *Gennad.* cap.18. *Honor.* II. 18. T.92

Tilmannus Aqvensis, T.636

- - - de Hachenberg, T.700

†1485 - - - Præpositus Canonic Regul. August. T.871

Timotheus Gazæus, M.22

- - - - Episc. *Gennad.* c.58. *Honor.* II.57

Timotheus Alexandrinus, *Gennad.* cap. 72. *Honor.* II.71

340 Titus Bostrensis, *Hieron.* c.101. *Honor.* lib.1. cap.102. T.72

350 Triphyllius, *Hieron.* c.92. *Honor.* lib.1. cap.93 T.67

230 Tryphon, *Hieron.* cap.57. *Honor.* lib.1. cap.58 T.33

449 Turrius Rufius Asterius, M.13

830 Turpius s. Tilpinus, T.275

†811 - - - Archiep. Rem. M.42

Tyrannius Rufinus, vide Rufinus

U.

450 S. Valerianus Cemeliens. Episc. M.13

902 Valerius Asturicensis, M.49

1280 Udalricus Cluniacensis, *Anon. Mellicensis* c.110

- - - - de Argentina, T.475. M.75

Udalscalcus, M.54

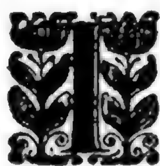
AUBER-

AUBERTI MIRÆI
AUCTARIUM
DE
SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS.

AUBERTI MIRÆI AUCTARIUM DE SCRIPTORIBUS *ECCLESIASTICIS*

Quorum opera ex toto, vel pro parte apud veteres Nomenclatores sacros, Hieronymum, Gennadium, Isidorum, Ildefonsum, Honorium, Sigebertum & Henricum Gandavensem desiderantur.

I.

NTERPRETES septuaginta duo (vel ut rotundo numero passim dicuntur, septuaginta) sacra Biblia ex Hebræo in Græcum sermonem, annis circiter ducentis octoginta quatuor ante Christum natum, primi transtulerunt; petente *Ptolemæo Philadelpho*, Ptolemæi Lagi filio, Ægyptiorum Rege. Is cùm bibliothecam amplissimam Alexandriæ instrueret, hortatu Demetrii Phalerei, ad *Eleazarum*, Oniæ primi filium, summum Judæorum Pontificem, legationem misit, & illos LXXII. seniores ad se evocavit. Testantur id *Aristæas* in historia de 72. Interpretibus, *Josephus* lib. 12. Antiq. cap. 2. & lib. 2. contra Apionem, *Philo* lib. 2. de vita Mosis, *Tertullianus* in Apolog. c. 18. *Athanasius* in Synopsi, *Epiphanius* lib. de mensur. & ponderibus, *Augustinus* lib. 8. de civ. Dei, & alii. Interpretationem hanc tanti fecerunt ipsi etiam Judæi, ut in suis eam synagogis legendam susceperint. Apostoli eamdem citarunt, & Ecclesiæ legendam tradiderunt.

At verò cùm malitiâ aut ignorantiâ eorum, qui exscripserunt, multis in locis fuisset vitiata, primùm ab *Origene*, deinde à *S. Luciano* martyre, postea ab *Hesychio*, qnartò demùm à *S. Hieronymo* à mendis fuit expurgata. Quo factum est, ut dum alii correctam ab Origene, alii à Luciano, alii verò ab Hesychio emendatam sequerentur, non leves in Ecclesia contentiones excitarentur. Atque his quidem & aliis rationibus permotus Hieronymus sacram Scripturam ex Hebræo in Latinum vertit: ut ipse præfat. In Paralip. ad Chromatium testatur: *Si*, inquit, *pura esset editio septuaginta Interpretum; qualis ab illis in lucem edita fuit, superfluè me rogares, ut Hebraica volumina tibi in linguam Latinam transferrem.* Cæterum Græcam hanc septuaginta Interpretum versionem *Gregorius* XIII. & *Sixtus* V. Pontifices Maximi, *Antonii Carafæ* Cardinalis, linguarum Orientalium peritissimi, *Flaminii Nobilii* & aliorum doctissimorum virorum studio, recensendam novissimè curarunt. Exstatque ea Græcè typis Vaticanis anno 1588. publicata, cum Latina interpretatione. Quanta porrò fide ac diligentia hæc omnia sint præstita, Lector ex præfatione plenè cognoscet. Post Græcam porrò septuaginta duorum seniorum Interpretationem secunda est *Aquilæ Pontici*, tertia *Theodotionis*, quarta *Symmachi*: de quibus & aliis infrà suis locis agemus.

II. ARISTÆAS seu Aristæus, scriptor jam olim laudatus à Josepho lib. 2. contra Apionem, Eusebio lib. 9. Præparat. Evangelicæ, & Epiphanio lib. de mensuris & ponderibus, vixit temporibus ejusdem Ptolemæi Philadelphi, Ægyptiorum Regis. Extat in Bibliotheca veterum Patrum, tomo 1. editionis Coloniensis, liber sub Aristææ nomine *de traslatione sacræ Scripturæ per LXXII. Interpretes*. Sed an is sit genuinus, Ludovicus Vives Comment. in Augustini librum 18. de civit. Dei cap. 42. Leo Castrius prol. in Jes. 6. & Alfonsus Salmeron in prolegom. 6. dubitant. Bellarminus tamen lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis, ubi de LXXII. Interpreteribus agit, censet genuinum Aristææ fœtum esse: *Qui*, inquit, *fuerint viri illi doctissimi, & nomina, exponit Aristæas in suo libro de septuaginta duobus Interpretibus, qui exstat in Bibliotheca Patrum, tomo 7. editionis secundæ Parisiensis. Et quamvis aliqui recentiores existiment, Aristæam, qui nunc exstat, non esse illum, qui vixit tempore ipsorum septuaginta Interpretum, sed confictum ab Hebræis; tamen verè esse illum ipsum, satis probatur ex eo, quòd omnia, quæ citant ex Aristæa Josephus lib. 12. Antiq. cap. 2. Tertullianus in Apologet, cap. 18. Eusebius libro 8. de Præparatione Evangelica capite 1. & S. Hieronymus præfatione in Pentateuchum, in hoc nostro ad verbum.*

III. BEROSI, ut veri historici, ac *rerum Chaldaicarum* seu *Babylonicarum scriptoris*, meminerunt plurimi antiquorum: in his *Vitruvius* lib. 9. c. 9. *Tertullianus* in Apologetico c. 19. *Clemens Alexandrinus* lib. 1. Stromatum & alibi. Ex eo opere præclara quædam fragmenta Josephus lib. 1. contra Apionem, & lib. 1. c. 5. Antiquitatum Judaicarum, & Eusebius in Præparatione Evangelica nobis conservarunt. Vixit autem Berosus temporibus Ptolemæi Philadelphi, Ægyptiorum Regis, & historiam suam Antiocho Soteri, Syriæ Regi, aut ejus filio Antiocho dicavit. At verò Berosus, à *Joanne Annio* Viterbiensi editus, prorsus est suppostitius, ut & adjuncti scriptores: quod Ludovicus Vives, Joannes Goropius, Casper Barrerius, Josephus

ſephus Scaliger, & alii abundè demonſtrarunt. Ut inſanum ſit velle ex iſtis nugis mendacibus metiri magnum illum Beroſum, *cui Athenienſes publicè in gymnaſio ſtatuam, inaurata lingua, poſuere*: ut Plinius lib. 7. c. 37. prodit.

IV. MEGASTHENES (non, ut Annius Viterbienſis nominat, *Metaſthenes*) hiſtoricus celebris, ſcripſit *Indica*, apud Reges Indorum idcirco verſatus, ut omnia fideliter traderet: quod Plinius lib. 6. c. 17. & Solinus c. 49. produnt. Ejuſdem meminit Strabo lib. 1. Geograph. & Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromatum, & Euſebius in libris Præparat. Evangelicæ. Sed cave, genuina eſſe putes quæ ſub hujus nomine edita ſunt ab Annio Viterbienſi. Nam cuncta iſta ab ipſo aut alio quopiam ſunt conficta: adeò ut ne verum quidem Hiſtorici nomen Annius ſciverit. Megaſthenis Athenæus, Arrianus, Cicero & alii veteres meminerunt: cujus ſi germana aliqua legere lubet, Strabonem lib. 15. Joſephum lib. 1. contra Apionem, & Euſebium lib. citato conſule.

V. MANETHOS ſeu Manetho Sebenuta, Dioſpolitanus, ſub Ptolemæo Philadelpho floruit, Beroſo ſene adoleſcens ac ſuperſtes; teſte Euſebio in Chronico. Scripſit Græcè *Hiſtoriam Ægyptiacam & de ſacris Ægyptiorum.* Horum operum fragmenta reperies apud Joſephum lib. 1. contra Apionem, & apud Euſebium in Præparat. Evangelica. Cæterùm ſub Manethonis nomine quædam edidit Annius Viterbienſis: de cujus nugis ac commentis piget toties loqui.

VI. PROCHORUS fuit unus ex ſeptem diaconis, quos Apoſtoli ipſi ordinarant; ut Lucas in Actis cap. 6. narrat. Sed narratio de Joanne Theologo & Evangeliſta, ab hæreticis Græcè & Latinè edita Baſileæ in 8. Latinè autem in Bibliotheca veterum Patrum, non eſt ab Eccleſia recepta. Ita Joannes Molanus in ms. Bibliotheca ſacra. Fabulis certè mendaciiſque abundat; ut Baronius in geſtis anni 44. & 99. Bellarminus in Catalogo, Lorinus in acta Apoſtolorum c. 6. & alii notarunt. Sunt qui arbitrantur hunc librum eſſe eumdem, qui *Circuitus Joannis* vocari antea ſolet; atque hoc nomine inter apocrypha refertur à S. Athanaſio in Synopſi.

VII. ABDIAS Babylonius dicitur Hebraicè ſcripſiſſe *libros decem de hiſtoria certaminis Apoſtolici;* quos ex Hebraica lingua in Græcam Eutropius, & ex Græca in Latinam Julius Africanus, celebris Chronographus, tranſtulerit; primum Baſileæ 1551. poſtea Pariſiis, & alibi editos. Sed opus eſſe apocryphum, & falsò dictis auctoribus adſcribi, à multis doctis eſt animadverſum. Sic ferè Molanus in ms. Bibliotheca ſacra & lib. 1. cap. 6. de fide hæreticis ſervanda.

VIII. S. PAPIAS Hierapolitanus in Phrygia Epiſcopus, S. Joannis Evangeliſtæ auditor, S. Polycarpi condiſcipulus ac ſodalis, Martyrologio Rom. ad diem 22. Februarii inſcriptus eſt. De eo ex Irenæo Euſebius hiſt. lib. 3. cap. 30. & 33. item Hieronymus in Catalogo cap. 18. ſcribunt. De eodem ſic Baronius in Notis ad citatum Martyrologii locum: *Exſtabant ejus ſcripta uſque ad S. Hieronymi tempora, ut ipſe ſcribit epiſtola 28. ad Lucinium. Eadem de eo Nicephorus lib. 3. cap. 18. & 20. refert. Hic monitum velim Lectorem, nè qua ſuſpicio de Papia in mentem irrepat, eo quòd aſſertor fuerit improbatæ ſententiæ de mille annis, unde dicti ſunt hæretici Millenarii. Nam ſancta Dei Eccleſia catholica aliquamdiu de ea re judicium ſuſpendit, nec aliquid de his, qui ea ſentiebant, definivit; cùm præſertim non vulgares homines, ſed ſanctiſſimi atque doctiſſimi viri id affirmarent, ut poſt Papiam Irenæus, Juſtinus martyr (mittimus Tertullianum & Nepotem, extra claſſem Catholicorum vagantes) Lactantius, Victorinus, Severus & alii: prout teſtatur S. Hieronymus in comment. ſuper Ezechielem cap. 36. lib. 11. & in proœm. lib. 18. in Iſaiam. De quorum ſententia idem auctor in Jeremiam cap. 19. lib. 4. hæc habet:* Quæ licet non ſequamur, tamen damnare non poſſumus: quia multi Eccleſiaſticorum virorum & martyrum iſta dixerunt: & unuſquiſque in ſuo ſenſu abundet, & Domini cuncta judicio reſerventur. *Hæc S. Hieronymus, quo tempore nihil adhuc ab Eccleſia de ea re fuiſſe definitum apparet.*

Paulò pòſt autem, cùm Apollinaris hæreſiarcha hanc de Millenario ſententiam niteretur adſtruere, totiſque nervis defendere conaretur, ſcriberetque (ut ait S. Hieronymus in proœm. lib. 18. in Iſaiam) duo volumina adverſus Dionyſium Alexandrinum, qui de ea re contra Irenæum librum ediderat: mox in eum atque in alios Millenarios zelus ſanctorum Patrum exarſit, ita ut in hæreſim ac patronum ejus liberiùs inveherentur: cùm præſertim ille adderet alias ad eam opinionem impietates, diceretque homines reſurrecturos eſſe ad legem, circumciſionem & ſabbata ſervanda, ad cibos electos, ut olim, & templum materiale conſtructuros. Id de eo ſcribit S. Baſilius in epiſtola 74. ad Occidentales. Tunc autem, ſicut cæteræ pravæ opiniones Appollinaris, ita hæc de Millenario à Damaſo Papa Romæ putatur eſſe damnata. Hactenus Baronius. His ferè ſimilia Lector in noſtris Prolegomenis ad Gennadii Catalogum, & in Scholiis ad cap. 6. & 85. ejuſdem Gennadii reperiet, ubi de Joanne Caſſiano & Fauſto Reienſi agitur.

IX. AQUILA Ponticus Synopæus, ſecundus divinorum voluminum Græcus interpres cùm quotidie, ſecundum vanam Aſtrologiam, poſitionem nativitatis ſuæ obſervaret, nec redargutus ſe corrigeret, ex Chriſtiano Judæus factus, irruens in ſeptuaginta duorum Interpretum tranſlationem, nonnulla de Chriſto prolata aliter edidit: ut ſcribit Epiphanius libro de menſuris. Vixit ſub. Imp. Hadriano, præfectus reædificationi Hieroſolymitanæ urbis. Sic ferè Molanus in ms. Bibliotheca ſacra. Epiphanius certè tradit, Aquilam eo animo

mo hoc opus aggressum, ut vaticinia de Christo, quoad posset, subverteret: ideoque vocat Judaizantem hæreticum.

X. THEODOTION, Hadriano imperante, sub annum Christi centesimum quadragesimum octavum, suam veteris Testamenti translationem Græcam publicavit, quæ vulgò *Tertia translatio* censetur. Epiphanius tamen libro de mensur. & ponderibus, Athanasius in Synopsi, & Augustinus de civit. Dei lib. 18. cap. 43. versionem istam Theodotionis numerant, collocantque post Symmachi Interpretationem. Idque ex eo factum videtur, quòd ordinem ab Origene in Hexaplis servatum tres isti Patres sint secuti. Theodotionem porrò Tatiani auditorem ac sectatorem fuisse tradunt; moxque Marcionitis se adjunxisse, & ab eis ad Judæos transisse. Eusebius lib. 3. Hist. cap. 8. Ebionitam vocat. Hieronymus præfat. in Job, & in Apolog. adversus Ruffinum, inter hæreticos Judaizantes illum numerat.

XI. SYMMACHUS, quartus sacræ Scripturæ interpres Græcus, Severi Imp. ævo, circa annum Christi ducentesimum vixit; & ut Hieronymus in cap. 32. Jeremiæ docet, non verbum ex verbo, sed sententias ex sententiis reddidit. Fuit (teste Epiphanio lib. de mensur. & ponderibus) genere Samaritanus: & cùm nullum à sua gente sibi honorem deferri conspiceret, ad Judæos transiit, fuitque circumcisus secunda circumcisione. Hieronymus, præfat. in Esdram & Job, scribit eum ex Christiano factum fuisse Ebionitam.

QUINTA interpretatio Græca (ut Epiphanius loco citato prodit) sine nomine auctoris reperta fuit in quibusdam doliis apud urbem Jericho, anno septimo Caracallæ, qui Severo patri in imperio successit. SEXTA similiter, sine auctoris nomine, & doliis inclusa, reperta est apud Nicopolim, imperante Alexandro Mamææ filio. Ex istis sex Græcis interpretationibus (ut Eusebius lib. 6. hist. cap. 13. fusè narrat) Origenes *Hexapla* sua concinnavit: de quibus suprà in Scholiis ad caput 54. Hieronymi egimus.

Post hos omnes *S. Lucianus* Antiochenus presbyter, ab Hieronymo in Catalogi cap. 77. laudatus, cùm libros sacros ab ethnicis adulterari, & in pravum sensum detorqueri ægrè ferret, eosdem ad fidem exemplarium Hebraicorum (cujus linguæ erat peritissimus) emendavit. Cujus editionis meminit Hieronymus, sub nomine *Octavæ editionis*: & Athanasius eam sub Constantino Nicomediæ, ipsius Luciani manu descriptam, inventam fuisse narrat. Baronium an. 230. consule, & Martyrolog. Rom. 7. Jan.

XII. TATIANUS, natione Syrus ex Platonico philosopho Christianus, Justini martyris discipulus, Romæ primùm cum laude docuit: ut Eusebius 5. hist. 15. testatur. Sed postea in varias hæreses lapsus, Encratitarum auctor exstitit. Scripsit multa, ex quibus hodie solùm exstat *Ortaio contra Græcos*, hoc est, *Gentiles*, & *Harmonia Evangelica*, in Bibliotheca veterum Patrum. Sed Baronius in gestis anni 174. censet illam Harmoniam, quæ à Victore Capuano, Sixto Senensi, Georgio Edero, & aliis tribuitur Tatiano, esse *Ammonii Alexandrini*; & è contra illam Harmoniam, quæ sæculo sequenti in citata Bibliotheca sub nomine Ammonii habetur, esse Tatiani.

XIII. ATHENAGORAS Atheniensis presbyter, philosophus Christianus, scripsit librum *de resurrectione mortuorum*, qui Græcè editus est Basileæ, Lovanii, Lutetiæ; item Latinè 1557. Parisiis, Petro Nannio & Henrico Stephano interpretibus. Scripsit etiam *Apologiam pro Christianis*, quam Marco Aurelio Antonini & Commodo Impp. anno 177. obtulit. Hæc in utraque lingua exstat Parisiis & Basileæ edita, interprete Conrado Gesnero. Post hos utrumque opusculum Suffridus Petrus Leovardiensis transtulit, commentariis illustravit, & Coloniæ edendum curavit; fuitque postea recusum in Bibliotheca veterum Patrum. Sic ferè Molanus in ms. Bibliotheca sacra. Eadem illa Athenagoræ Apologia seu Legatio exstat Græco-Latinè cusa Parisiis 1615. cum operibus Justini martyris.

XIV. S. ATHENOGENES antiquus Theologus, per ignem consummaturus martyrium, hymnum lætus cecinit, quem & discipulis scriptum reliquit: ut in Martyrologio Rom. die 18. Januarii legitur. De ipso egregium S. Basilii elogium, in libro de Spiritu sancto ad Amphilochium, cap. 29. exstat: qui & testimonium ejus citat de divinitate Spiritus sancti. Baronius in Notis ad citatum Martyrologii locum dicit, se aliquando dubitasse, an liber ille pereruditus adversùs Gentiles scriptus, qui nomen Athenagoræ præfert, non sit hujus Athenogenis. Facilè enim potuit error irrepsisse, ut pro Athenogene librarii scripserint nomen Athenagoræ.

XV. S. APOLLONIUS Senator Romanus, sub Commodo Imp. à servo proditus, quòd Christianus esset, anno 187. recitata in Senatu Oratione Apologetica pro fide Christiana, nihilominus sententia Senatus capite damnatus est: ut Eusebius in chron. & lib. 5. hist. cap. 20. Nicephorus l. 4. c. 26. narrant. vide & Martyrolog. Rom. 18. April. Hic primus Latinè pro Christiana fide scripsit; secundus verò Scriptorum ecclesiasticorum Latinorum fuit *Victor* I. Papa; tertius autem *Tertullianus*: si Genebrardo credimus.

XVI. APOLLONIUS, alter illius ævi scriptor celebris, ab Hieronymo in Catalogo præmittitur S. Apollonio Senatori: reverà tamen Senatore posterior fuit, cùm *adversus Montanistas seu Cataphrygas* scripserit, annis quadraginta post eorum primordia, quæ in annum Christi circiter centesimum septuagesimum tertium inciderunt. Perperam autem Nicephorus

rus l. 4. hist. c. 25. 26. hunc Apollonium eundem esse putat cum S. Apollonio Senatore: nam aperte distinguuntur ab Eusebio lib. 5. cap. 17. 20. & ab Hieronymo in Catalogo cap. 51. & cap. 52.

XVII. S. ZOTICUS Ostrenus in Armenia Episcopus, sub Severo Imp. martyrio coronatus est, postquam verbo scriptoque adversus Montanistas decertasset. Meminit ejus magna cum laude apud Eusebium lib. 5. c. 18. Apollinaris Episcopus Hierapolitanus, & discerrè inter Episcopos numerat. Nicephorus tamen lib. 5. c. 23. nonnisi presbyterum nuncupat. Meminit & Martyrolog. Rom. 21. Jul.

XIIX. S. MARTIALIS, Lemovicensis Episcopus primus, dicitur scripsisse *duas epistolas unam ad Burdigalenses, alteram ad Tolosanos:* quæ in Bibliotheca veterum Patrum extant Latinè, & à Guilielmo Morelio Græcè * sunt editæ. Sed eas esse supposititias, multis probat Bellarminus in Catalogo. Atque inter cætera testimonium Gregorii Turonensis producit, qui lib. 1. hist. cap. 10. tradit, Martialem Lemovicensibus Episcopum esse datum, Decio Augusto & Grato Consulibus, hoc est, anno Christi ducentesimo quinquagesimo. Sic & fictitia est *Vita S. Martialis*, quæ ab *Aureliano* Lemovicensi Episcopo scripta dicitur. Nam meminit Gothorum, quorum tunc nomen erat ignotum; meminit Hildeberti, Sigeberti, Arnulphi; quæ nomina sunt Germanica, neque tunc nota. Alia quoque argumenta, quibus larva personato illi Aureliano detrahitur, vide apud Joannem Hesselium Louaniensem, cap. 6. in Censura de quibusdam Sanctorum historiis, typis edita Lovanii cum Martyrologio Usuardi 1568. Mentio hujus Martialis in Martyrologio Rom. 30. Jun.

XIX. S. SIXTUS II. Papa natione Græcus, patria Atheniensis, menses XII. sedit, anno Christi ducentesimo quinquagesimo nono martyr in cœlum vocatus est; succedente *S. Dionysio*, qui diœceses per orbem terrarum constituit. Sixto II. Papæ falsò tribuitur *liber sententiarum Sixti seu Xysti Philosophi*, qui in Bibliotheca Patrum, tomo 3. editionis Coloniensis habetur: ut in Scholiis ad cap. 7. Catalogi Gennadiani docuimus. Mentio hujus Sixti in Martyrolog. Rom. 6, August.

XX. EUSEBIUS, Alexandrinus primùm diconus, deinde Episcopus Laodicenus, inter antiquos Homilistas numeratur. Deo eo Eusebius l. 7. cap. 10. & in chronico, Genebrardus in Sixto II. & Baronius an annum 260.

XXI. S. ZENO, Veronensis Episcopus, sub Galieno Imp. martyrium fecit, ejusque meminit Mart. Rom. 12. April. Gregorius Magnus lib. 3. cap. 19. in Dialogis. Sub ejus nomine editi sunt *Sermones varii*, primùm Venetiis 1508. & postea emendatiùs 1586. Veronæ. Horum non paucos ex Basilio, Hilario & aliis posterioribus auctoribus transscriptos esse, notarunt Sixtus Senensis, Molanus, Bellarminus & alii. Præter hos & Baronius in Notis ad Martyrologium consuli poterit.

XXII. S. DOROTHEUS presbyter, patria Tyrius, sub Diocletiano Imp. multa passus, & usque ad Juliani tempora superstes, sub eo, annum agens septimum supra centesimum, venerandam senectam martyrio honestavit: ut in Martyrologio Romano, 5. Junii & in Menologio Græcorum legitur. De eodem Eusebius lib. 7. cap. 26. & Nicephorus lib. 6. cap. 37. agunt, & presbyterum tantummodò nominant. Quapropter Baronius in Notis ad Martyrologium dicit eos labi, qui hunc Dorothenm Tyri Episcopum appellant. Sub nomine Dorothei Tyrii, in Bibliotheca veterum Patrum, extat *Synopsis de vita & morte Apostolorum, Prophetarum ac Discipulorum Christi*; quæ plena est fabulis: ut Molanus in libro de Picturis & in Bibliotheca sacra; item Baronius tomo 1. Annalium, Bellarminus in Catalogo, & alii observarunt. Vixit autem temporibus Leonis Imp. alius *Dorotheus*, verè *Episcopus Tyri*, cujus & aliorum Episcoporum, egregia epistola, ad ipsum Leonem Augustum, de Fide catholica exstat in tomis Conciliorum.

XXIII. S. PAMPHILUS presbyter & martyr, Eusebii Cæsariensis Episcopi amicus intimus, scribere cœpit ante ipsum Eusebium. *Apologeticus pro Origene*, qui Pamphilo ab Hieronymo in Catalogo cap. 75. attribuitur, non est Pamphili, sed ipsius Eusebii Cæsariensis. Fraudis illius auctorem S. Hieronymus, in epistola ad Ctesiphontem contra Pelagianos, facit Ruffinum Aquileiensem: *Ruffinus*, inquit, *fecerat hoc & in sancti Pamphili martyris nomine, ut librum; primum sex librorum defensionis Origenis, Eusebii Cæsariensis, quem fuisse Arianum nemo est qui nesciat, nomine Pamphili martyris prænotaret.* Ejusdem fraudis meminit Hieronymus Apolog. adversus Ruffinum lib. 2. epist. 65. ad Pammachium & Oceanum, & in cap. 18. Ezechielis, & dialogo adversus Pelagianos. Quam quidem fraudem nondum detexerat S. Hieronymus, cùm scriberet Catalognm Scriptorum ecclesiasticorum: ut ex citato ejusdem capite 75. liquet. Ita Baronius in gestis anni 256. & Bellarminus in Catalogo, ubi de Eusebio Cæsariensi agit. Mentio S. Pamphili in Martyrologio Rom. 1. Junii,

XXIV. CONSTANTINUS MAGNUS, Imperator felicissimus, multas scripsit *Orationes Latinas*, earumque complures recitavit: ut Eusebius lib. 4. de vita ejusdem cap. 29. narrat. Ex quibus unica super est, inscripra *Ad Sanctorum cœtum*; ab eodem Eusebio lib. 4. cap. 32. non solùm memorata, sed etiam ad calcem libri illius quarti transscripta. Oratio sanè pulchra ac luculenta est *de Christi adventu ac divinitate:* cui etiam inseruntur carmina *Sibyllæ Erythrææ*, quarum litteræ capitales reddunt hanc sententiam, JESUS CHRISTUS, DEI FILIUS

* Fallitur Miræus. Nunquam enim Græce prodierunt hæ Epistolæ.

Servator, Crux. Scripsit insuper Constantinus *Epistolas multas*, quarum aliquæ apud Eusebium partim in Historia ecclesiastica, partim in libris de vita ejusdem Constantini exstant. At verò Epistolæ possent fortasse tribui Secretariis: sed Orationes proprio ipsius Constantini labore ac studio sunt scriptæ. Sic ferè Bellarminus in Catalogo. Obiit autem Constantinus anno salutis trecentesimo tricesimo septimo, ex Fausta, Maximiani Imp. filia, tribus relictis filiis, imperii heredibus, *Constantino*, *Constantio*, & *Constante*.

XXV. Praxagoras Atheniensis, cùm esset annorum viginti & duorum, publicavit libros duos *De gestis Constantini Magni:* ex quibus Photius in Bibliotheca cod. 62. quædam excerpta recitat. Ubi & testatur, ipsum, etsi Gentilis esset, tanti tamen fecisse Constantinum, ut prioribus eum Imperatibus anteferret, atque adeò eorum gloriam à Constantino diceret obscuratam. Vixit temporibus liberorum ipsius Constantini.

XXVI. Bemarchius Cæsariensis, Cappadox sophista, scripsit libros decem *De rebus gestis ejusdem Imp. Constantini;* teste Suida in Lexico: sed ætatem ejus, qua vixerit, non explicat. Gregorius Codinus, in Selectis de Originibus Constantinopolitanis, recenset & alios rerum à Constantino M. gestarum præcones. Ubi, cùm locutus fuisset de urbis Byzantinæ muris à Constantino exstructis, deque ejusdem encæniis, & tempore, quo hæc contigerunt, mox addit: *Quemadmodum memorant* Eutychianus, *primus à Secretis*, *grammaticus;* Eutropius *sophista*, *qui Juliano Apostatæ in Perside simul aderat;* Constantinus, *qui ab Epistolis erat Imperatori;* Eleusius *diaconus*, *philosophus;* Troilus *orator*, *qui in magistratu magno cum honore versatus fuit;* & Hesychius *notarius*. *Hi omnes*, *quæ suis oculis tunc viderunt*, *accurate scriptis mandarunt.* Postrema verba satis ostendunt, vixisse eos Constantino M. encænia urbis Constantinopolitanæ seu novæ Romæ celebrante. Ex his *Eutropius* scripsit Latinè: quem Græcè versum fuisse à *Capitone Lycio* testatur idem Suidas.

XXVII. Julius Firmicus Maternus senior floruit temporibus filiorum Imp. Constantini Magni: ad quos scripsit egregium librum *de mysteriis & erroribus profanarum religionum.* Exstatque is in Bibliotheca Patrum, tomo 4. editionis Coloniensis.

XXVIII. Andreas, Cæsareæ in Cappadocia Episcopus, scripsit *commentarium in Apocalypsim*, qui exstat in Bibliotheca veterum Patrum. Quando vixerit, certò non constat; visum tamen fuit hunc illi locum dare, quia post S. Basilium Cæsariensem Episcopum floruit, utpote quem sæpè suo in commentario citat. Ex eo *Arethas Cæsariensis* suum compendium in Apocalypsim decerpsit.

XXIX. Philo Carpathius, à S. Epiphanio Episcopus ordinatus (ut in vita S. Epiphanii legitur) scripsit *commentaria in Cantica canticorum*, quæ in Bibliotheca veterum Patrum exstant. Bellarminus in Catalogo suspicatur, multa esse inserta ex commentario S. Gregorii Papæ in Cantica, quæ cum reliqua explicatione non cohærent. Vixit sub annum trecentesimum septuagesimum quartum.

XXX. Diadochus, Episcopus Photices, scripsit insignem libellum *De perfectione spirituali*, centum capitibus constantem; quem in Bibliotheca veterum Patrum, tomo 1. editionis Parisiensis, reperies.

Dorotheus Archimandrita scripsit *Sermones* seu *Doctrinas XXIV. de victa rectè instituenda:* exstantque in citata Patrum Bibliotheca. Hi duo quando vixerint, nondum comperi: constat tamen antiquos esse Scriptores.

XXXI. S. Methodius, Tyri Episcopus ac martyr, quem Epiphanius hæresi 64. *Eubulium* quoque nominat, scripsit multa, quæ Hieronymus in catalogo cap. 83. Sixtus Senensis in Bibliotheca, & alii enarrant. Sed nunc solùm exstat *Homilia de Simeone & Anna*, quam Petrus Pantinus è GræcoLatinam fecit, & Antuerpiæ 1600. foras dedit. Legitur eadem tomo 3. Bibliothecæ veterum Patrum, *cum Revelationibus quibusdam* illi falsò tributis.

Alterius cujusdam *Methodii* Episcopi *libellum ad eos quos pudet Crucis Christi*, & alterum ejusdem ferè argumenti tractatum Jacobus Gretserus ex Græco Latinum reddidit; exstatque tomo 12. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis.

XXXII. Petrus, Alexandrinus in Ægypto Episcopus, qui Arium excommunicavit, *Canones de pœnitentia* edidit, quibus Balsamon scholia adjecit: exstantque tomo 3. Bibliothecæ Patrum. Diocletiano & Maximiano imperantibus, ob fidei Christianæ defensionem capite plexus, in cœlum transiit. vide Martyrolog. Rom. 26. Nov.

XXXIII. Cæsarius, Gregorii Nazianzeni frater, quem ipse Gregorius vita functum egregia oratione laudavit, varia opera, potissimùm adversùs Græcos, conscripsit: ut auctor est Suidas. Sed nunc solùm exstant *Dialogi quatuor*, cum operibus Gregorii Nazianzeni, & in Bibliotheca veterum Patrum editi. Hi tamen Dialogi ab alio nescio quo posteà aucti sunt; adjectis subinde Gregorii Nysseni & aliorum auctorum narrationibus.

XXXIV. Marcus eremita sub Theodosio seniore vixit: ut constat ex Palladio, qui eum jam centenarium invisit. Scripsit multa, quæ Nicephorus lib. 14. recenset: ex quibus nonnulla à Joanne Pico Parisiensi, & alio quodam Latinè reddita, exstant tomo 4. Bibliothecæ Patrum.

XXXV. S. Amphilochio Iconii Episcopo (quem Hieronymus in Catalogo cap. 133. laudat) falsò inscribitur narratio de S. Basilii Magni vita: quam ut suppositițiam meritò rejici-

rejiciunt Baronius ad annum 369. & Bellarminus in Catalogo, his ferè argumentis adducti. Primùm enim narrat ille scriptor, Basilium factum Episcopum ante mortem Juliani: quod repugnat historiis, & ipsi Gregorio Nazianzeno in oratione de S. Basilio. Deinde narrat, S. Basilium ostensum fuisse per revelationem Eusebio Cæsariensi, cùm anteà eum non nosset. Quod etiam falsum esse certum est; eò quòd Nazianzenus scribat, Eusebium cum Basilio de Episcopatu contendisse, & ea de caussa inimicum Basilio factum. Exstantque Epistolæ utrimque datæ, in opere Epistolarum. Tertiò constat, S. Basilium obiisse anno ultimo Imp. Valentis, & octo annis ac mensibus sex Episcopatum administrasse (ut Nazianzenus & alii tradunt) proinde Episcopum factum anno sexto Valentis. At juxta suppostitium Amphilochium, Basilius vel sedisset annis quindecim, vel antè mortuus esset, quàm Episcopus fieret, si vivente Juliano jam Episcopus erat. Omitto multa alia, quæ perperam narrantur in illa vita de Libanio sophista & aliis. Amphilochii porrò *Homiliam egregiam*, cum Methodii & aliorum homiliis, è Græco Latinam fecit Petrus Pantinus, & Antverpiæ 1600. publicavit: exstatque eadem tomo 3. Bibliothecæ Patrum.

XXXVI. DEcius Magnus Ausonius, patria Burdigalensis, cùm Latinas Græcasque litteras, Æmilio Magno Arborio avunculo, & Tiberio Minervio præceptoribus, didicisset, atque in poëtica maximè excelleret; Grammaticam primùm, deinde Rhetoricam in patria docuit. Quæ professio hominem apud suos Gallos exterasque gentes adeò clarum reddidit, ut *Valentinianus* Imp. eum delegerit, cui filium suum *Gratianum* in disciplinam traderet. Augustis autem suis cùm ob singularem eruditionem esset acceptissimus, illorum beneficio varios honores adeptus fuit: in quibus *Comitivam*, *Quæsturam*, *Præfecturas*, ac *Consulatum* ipse variis in locis recenset. Christianus fuit, & litterarum Christianarum adprimè sciens; ut testantur ipsius *versus Paschales & Rhopalici*, & Paulini epistola *Defore*. Uxorem habuit *Attusiam Lucanam Sabinam:* cujus mortem deflet in nono carmine Parentalium. Eam juvenis amisit, annos natam non plùs viginti octo; nec postea duxit aliam. Ternos aut quaternos ex illa sucepit liberos. Consulatum porrò senex anno Urbis conditæ millesimo centesimo tricesimo secundo, hoc est Christi trecentesimo septuagesimo nono, cum Hermogeniano Olybrio gessit: sed quo anno è vita migrarit, nusquam legimus. In carmine de Aquileia mentionem facit de *Maximi* tyranni nece, qui Aquileiæ à suis militibus proditus, & prælio à Theodosio Imp. victus, anno Christi trecentesimo octogesimo octavo, die 27. Augusti occubuit. Quanti porrò *Theodosius* Ausonium fecerit, suis ipse litteris ad eum scriptis testatus est: quæ ante Ausonii Epigrammata collocari solent. Ex amicis, quos suis ipse scriptis celebravit, hi ferè sunt primarii: *S. Paulinus* Episcopus Nolanus, qui & discipulus ejus fuit; *Probus* Præfectus prætorio, *Latinus Pacatus Drepanius*, *Symmachus*, *Proculus*, *Tetradius*, *Axius Paulus* orator ac poëta, *Ursulus* grammaticus, & *Theon Medulensis*. Quorum quæ supersunt ad Ausonium epistolæ, pauculæ sunt: una illa Imp. *Theodosii*, quattuor *Paulini*, & sex aut septem *Symmachi*. Opera omnia Ausonii, quæ hactenus inveniri potuerunt, *Elias Vinetus* commentariis illustravit, & Burdigalæ 1590. secundum excusa fuerunt. Ubi & Vinetus obiit anno Christi millesimo quingentesimo octogesimo septimo, ætatis suæ septuagesimo octavo.

XXXVII. JUlius Firmicus, scriptor egregius, Constantini Magni filiis imperantibus, floruit: quem supra cap. 27. laudavi.

XXXVIII. DIodorus, ex monacho & presbytero Antiocheno Tarsensis in Cilicia Episcopus, Magister S. Joannis Chrysostomi, à Suida memoratus, vixit sub annum trecentesimum sexagesimum. Scripsit pænè *in totum vetus ac novum Testamentum*, litterali sensui ubique inhærens. De eo Sixtus Senensis in Bibliotheca.

XXXIX. EUtropius, non ille Grammaticus à Prisciano lib. 1. neque Medicus à Marcello Empirico præfat. operis de Medicamentis, neque presbyter discipulus S. Augustini, à Gennadio cap. 49. memoratus, sed sophista Italus, qui expeditioni Juliani Apostatæ adversùs Persas interfuit (ut ipse sub finem libri 10. testatur) scripsit *Breviarium rerum Romanarum*, ab urbe condita usque ad Valentem Augustum, cui & opus suum dicavit. Definit autem in gestis anni trecentesimi sexagesimi quarti. Sunt qui Christianum fuisse putent, eò quòd de Juliano Apostata scribat; *Religionis Christianæ insectator, perinde tamen ut cruore abstineret.* Ego quod certò statuam, non habeo. Sanè quanti à Græcis fieri soleat, vel illud argumento erit, quod, *Capito*, historicus Lycius, *epitomes Eutropianæ metaphrasin* scripserit Græcè, ut Suidas tradit. Eutropii compendio Paulus diaconus Aquileiensis, malo sanè exemplo, sua inserfit: ut liquet ex undecim prioribius Historiæ Miscellæ libris. Qua de re vide quæ in Scholiis ad Sigeberti caput 80. diximus.

XL. S. Eusebius Vercellensis in Italia Episcopus, ab Hieronymo in catal. cap. 96. laudatus scripsit in exilio *Epistolam de statu suo ac vita ad presbyteros & quasdam Italiæ plebes:* item *libellum quemdam ad Patrophilum:* exstantque ea in Bibliotheca veterum Patrum. Obiit sub annum 370.

XLI. S. Athanasius, Alexandrinus in Ægypto Episcopus, præter alia de quibus Hieron. c.87. scripsit Græcè *vitam S. Syncleticæ*, in Martyrologii Rom. & Menologii tabulas ad diem 5. Januarii relatæ, *Scripsit*, inquam *eadem ratione, qua vitam S. Antonii scripserat; ut sicut in hoc viri, ita*

in illa haberent mulieres, quod imitari assiduè possent: ut Nicephorus Callistus lib. 8. cap. 4. loquitur. Exstat Græcè Scuriaci in bibliotheca Regia Hispaniensi: quam *Cosmas Fontejus*, Regius Græcorum interpres Latinam fecit; brevi, ut spero, typis publicandam. Hæc porrò Lectori, istarum rerum curioso, indicare visum fuit, eò quod Baronius putaverit eam deperiisse, *non sine gravi totius orbis Christiani jactura:* ut ipse in suis ad citatum Martyrologii locum Notis loquitur, & graviter deplorat. Errant verò, qui vitam *S. Theclæ* virginis Iconiensis ab eodem S. Athanasio scriptam fuisse, & Scuriaci similiter exstare exstimant: decepti nimirum testimonio *Guilielmi Lindani*, primùm Ruræmundensis, post Gandavensis Episcopi, quod idem Baronius in Notis ad Martyrologium 23. Septembris recitat. Nam, ut ex fide dignissimis testibus mihi constat, Index librorum manuscriptorum, qui Scuriaci servantur, anno 1579. Lindano in Hispania agenti exhibitus, cum minus fideliter concinnatus esset, & Lindanum & Baronium fefellit; *Theclæ* scilicet nomen præferens, loco *Syncleticæ*.

XLII. AMMIANUS MARCELLINUS sub Gratiano ac Valentiniano Impp. floruit, & historiæ libros XXXI. scripsit: ex quibus tredecim primores perierunt. Cujus fuerit nationis ac professionis, unde item historiam inchoarit, & quò usque deduxerit, ipse in epilogo testatur: *Hæc*, inquam, *ut miles quondam & Græcus, à principatu Cæsaris Nervæ exorsus, ad usque Valentis interitum*, (obiit A.C. 378.) *pro virium explicavi mensura.* Est verò hic scriptor planè serius ac gravis, multisque nominibus à Lipsio & aliis commendatus. Dignus antem, qui à Belgis in primis, Celtis, Aquitanis ac Germanis assiduè legatur. Mirificè enim Gallicas ac Germanicas sui ævi res illustrat: eoque majorem hac in parte fidem meretur, quod in Gallia ipse stipendia meruerit adversùs Germanos. Habet idem non pauca ad rem Christianam pertinentia: & sunt qui ipsum fuisse Christianum contendunt. Qua de re *Claudium Chifletium* Vesontinum, Academiæ Dolanæ Regium Antecessorem, consule in vita ejusdem Marcellini, 1627. Lovanii edita.

XLIII. SEVERUS Endelechius, prænomine Sanctus, scripsit *carmen bucolicum* sive *de mortibus boum;* quod tomo 5. Biblibliothecæ Patrum exstat. Vixit autem paulò post tempora Constantini Magni, cùm religio Christiana toto orbe esset recepta, sed reliquiæ gentilitatis adhuc supperessent. Possevnius hunc poëtam inter Scriptores ecclesiasticos numerandum censuit, propter ea quæ in hoc suo carmine de usu & efficacia signi Crucis scribit, sub finem.

XLIV. NEMESIUS, ex philosopho Episcopus, scripsit librum *de natura hominis*, quem ex Græco Latinum fecerunt Georgius Valla Italus, & Nicasius Ellebodius Flander, Vallæ interpretationem Gryphius 1538. Lugduni; Ellebodianam Plantinus Antverpiæ 1565. publicarunt. Molanus scribit Nemesium vixisse anno trecentesimo octogesimo: alii juniorem faciunt.

XLV. HELICONIUS, Byzantinus sophista, libris decem scripsit *compendium Annalium* ab Adamo usque ad Theodosium Magnum. Sunt qui putant eos in Italiæ bibliothecis etiamnum latere.

XLVI. PALLADIUS, natione Galata, Helenopoleos in Cappadocia Episcopus, anno ætatis quinquagesimo tertio, Episcopatus vicesimo, vitæ solitariæ tricesimo tertio anno, post lustratam & pedibus obitam eremum, scripsit Græcè *Historiam Lausiacam*, quam Gentianus Heruetus Latinè reddidit: exstatque in vitis Patrum, libro 8. editionis Plantinianæ. Fuit Origenista & Pelagianus, ut Evagrii Pontici discipulus; ideoque cautè legendus. Annis superioribus Fronto Ducæus, S. I. Theologus, ex ms. codice Regio (quem etiam cum Palatino per Meursium Lugduni Batavorum edito contulit) Palladium Parisiis edendum curavit. Historiæ hujus Lausiacæ Socrates lib. 4. cap. 23. Cassiodorus lib. 8. Hist. Trip. cap. 23. ex Socrate Joannes Damascenus libro de iis qui in fide obierunt, & Nicephorus lib. 11. cap. 44. meminerunt. Dicta est autem *Lausiaca*, quia ad *Lausum*, virum illustrem & sacro cubiculo præpositum, scripta fuit. Palladianæ porrò historiæ magna pars est *Paradisus Heraclidis*.

XLVII. HERACLIDES, Episcopus Cappadociæ aut Bithyniæ, scripsit *Paradisum seu librum de Vitis Patrum;* in quo eadem ferè cum Palladio tractat. Is liber olim Parisiis, curante Jacobo Fabro Stapulensi 1503. editus fuit: quem deinde Lipomanus, Palladii nomine, tomo suo tertio de vitis Sanctorum, anno 1554. Venetiis edito, inseruit. Exstat idem ex veteri interpretationè, in Appendice ad vitas Patrum, editionis Plantinianæ. Fuit autem Heraclides Origenista ac Pelagianus (ut & Palladius) ideoque cum cautela legi debet.

XLVIII. S. GAUDENTIUS, Brixiensis in Italia Episcopus, S. Philastrio illa in cathedra suffectus est, procurante S. Ambrosio Episcopo Mediolanensi: ut ipse Gaudentius testatur in sermone, quem de ordinatione sua habuit. De peregrinatione in Orientem à se suscepta idem ipse agit in Sermone de dedicatione ecclesiæ. Scripsit tractatus varios, quos Bellarminus in Catalogo recenset: exstantque in Bibliotheca veterum Patrum. De eodem consuli poterit Helias Capreolus lib. 3. Chronicorum. Martyrolog. Rom. 25. Octob. Sacra ejus lipsana quiescunt Brixiæ in Basilica S. Joannis Evangelistæ: ut Philippus Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ narrat.

S. CHRO-

XLIX. S. Chromatius Episcopus Aquileiensis, quem Hieronymus, præfatione in Paralipomena, *Episcoporum sui temporis doctissimum & sanctissimum* appellat, scripsit commentaria in Matthæum. Ex iis solum nunc exstant *Homiliæ de octo beatitudinibus*, in cap. quintum & sextum Matthæi; quæ primum Basileæ 1528. & postea Lovanii 1546. recognoscente Martino Lipsio, ac demum in Bibliotheca Patrum editæ fuerunt. Eumdem Chrysostomus, epist. 155. ad ipsum scripta, sic laudat: *Clarissima*, inquit, *ferventis tuæ & sinceræ caritatis tuba ad nos usque sonum suum diffundit &c.* Exstat & S. Ambrosii ad eumdem epistola. Cæterum tomo 4. operum S. Hieronymi exstat epistola, sub nomine Chromatii & Heliodori ad Hieronymum, cum responsione ejusdem Hieronymi: sed utramque falsam ac suppositititiam esse, docuit Baronius cap. 5. & 7. in Prolegomenis ad Martyrologium. Vixit autem Chromatius Honorii Imp. ævo, & successorem habuit *S. Nicæam* quem tabulæ Martyrologii Romani 22. Junii, & Gennadius in Catalogo cap. 22. vocant Episcopum *Romatianæ civitatis*, hoc est, *Aquileiæ*: ut quidem Baronius interpretatur. Vide Martyrolog. Rom. 1. Decembr.

L. Claudianus poëta, natione Ægyptius, Alexandriæ natus, Stiliconis fautor, partim historica partim fabulosa scripsit. Anno Christi trecentesimo nonagesimo quinto, edidit *Panegyrim duorum fratrum Aniciorum*: tunc Consulum. Augustinus lib. 5. cap. 26. de civitate Dei, & Orosius lib. 7. cap. 735. dicunt ipsum *à Christi nomine alienum* fuisse. Exstat quidem inter ejus opera insigne *poëma de Christo*: sed quidam putant illud esse *Claudiani Mamerci*. Si tamen de Christo scripserit Claudianus Ægyptius, haut dubiè in gratiam Honorii Imp. id fecerit: ut *Tribonianus* Jureconsultus, etsi ethnicus, ex Justiniani sententia in Pandectis de Christo ac religione Christiana agit.

LI. Quintus Julius Hilario scripsit Latinè Chronicon, sive *de mundi duratione* libellum, primum à Petro Pithæo, postea tomo 5. Bibliothecæ P. P. evulgatum. Putatur scripsisse Cæsario & Attico Consulibus, hoc est anno Christi 397. sed miror neminem antiquorum ejus meminisse. In eo libello dicit Hilario, se scripsisse librum *de die Paschatis*; qui videtur interiisse.

LII. Severianus Gabalorum in Syria Episcopus, à Gennadio cap. 21. memoratus, scripsit inter alia *Sermones varios*: ex quibus unus exstat tomo 5. operum S. Joannis Chrysostomi. Fragmentum orationis ejusdem Severiani *in S. Crucem* Jacobus Gretserus edidit tom. 2. de Cruce.

LIII. Victor Antiochenus scripsit Græcè commentarium *in Marci Evangelium*, quem Theodorus Antonius Peltanus, Soc. Jesu Theologus, Latinè vertit: exstatque in Bibliotheca veterum Patrum. Peltanus exstimat hunc Victorem ante tempora Juliani Apostatæ vixisse: alii Juliano posteriorem faciunt. Nam in scholiis ad cap. 13. S. Marci citat *Joannem regiæ urbis Episcopum*, hoc est, *Chrysostomum*, qui tempore Juliani non nisi puer esse potuit.

LIV. Novatus monachus catholicus (quem seculo quarto vixisse putat Margarinus Bignæus) scripsit homiliam *de humilitate & obedientia*, quæ tomo 5. Bibliothecæ Patrum exstat.

LV. Oresius Abbas scripsit Græcè libellum *de sex cogitationibus sanctorum*, à Canisio tomo 5. Antiquæ Lectionis, Latinè vulgatum. Joannes Moschus in Prato spirituali meminit *Orenti Abbatis in monte Sina*. Gennadius in Catalogo cap. 9. memorat *Oriesium monachum*, S. Pachomii collegam. Uter sit hic noster Oresius, non facilè dixerim: imò nec divino, nam fortè alius est.

LVI. Macarios duos, utrumque Abbatem in Ægypto, veteres præ cæteris celebrant. Ex his senior, qui *Macarius Ægyptius* vulgò dicitur, desertum Scetes seu Scitæ incoluit: junior, qui *Macarius Alexandrinus* seu *Nitriensis* appellatur, in monte Nitriæ, cum quinque millibus monachorum, sedem præcipuam habuit; ut Palladius cap. 19. hist. Lausiacæ, & Hieronymus epist. 22. tradiderunt. Vide quæ suprà in Scholiis ad caput 10. & 28. Gennadii diximus. Petrus Roverius, S. I. Theologus, in Historia monasterii Reomaensis 1637. Lutetiæ ex duobus mss. codicibus, Beccensi & Thuano, edidit *Regulam B. Macarii, qui sub sua dispositione habuit quinque millia monachorum*. Qua numeri nota is, qui hanc Regulam concinnavit, docere voluit, se eam delineasse atque hausisse ex piis monitis S. Macarii Nitriensis. Neque enim ipse Macarius eam scripsit aut dictavit, sed aliquis assecla, qui ante annos ampliùs mille vixit. Macarii tamen est, non ut scriptoris quidem, sed ut informatoris; non quidem manu, sed moribus ac præceptis ejus delineata. Citant eam *Jonas* Bobiensis Abbas in vita S. Joannis Reomaensis, item scriptor vitæ S. Philiberti; *Benedictus* Indensis Abbas in Concordia Regularum; & *Smaragdus* in commentario ad Regulam S. Benedicti. Exstat eadem ms. Brugis in Collegio Soc. Jesu, inter reliquias bibliothecæ Jacobi Pamelii.

LVII. Anianus, monachus Ægyptius, sub Arcadio, Theodosi Magni filio, sub annum 400. vixit; scripsitque *Chronologiam*, in qua Eusebium Cæsariensem sequitur. Subinde tamen eum reprehendit: ut ex Georgio Syncello constat. Videtur alius esse ab *Aniano*

Chrysostomi interprete, quem Sigebertus in catalogo cap. 70. non monachum aut sanctum; more Orientalium, sed *spectabilem virum* nuncupat.

PANODORUS, monachus & ipse Ægyptius, sub Arcadio Imp. & Theophilo Alexandrino Episcopo vixit. Scripsit itidem *Chronographiam*; & in ea similiter multa ex Eusebio hausit, eumque errantem non rarò castigavit. Multa ex Panodoro producit Syncellus.

LVIII. EUSEBIUS, Emesenus seu Emissenus Episcopus, temporibus Imp. Constantii, qui fuit Constantini Magni filius, vixit; & multa Græce scripsit, quæ Hieronymus in Catalogo cap. 91. recenset. Hodie tamen ex iis non nisi fragmenta quædam restant apud Theodoretum in Dialogis, apud Lipomanum in Catena Geneseos, & alibi. Scio varias *Homilias* sub nomine hujus Eusebii, Parisiis, Lovanii, Antverpiæ & alibi excusas, circumferri: sed versimile est, eas si non omnes, saltem plerasque Latinis scriptoribus deberi. Molanus, Baronius, Bellarminus & alii *Eucherio Lugdunensi*, aut *Cæsario Arelatensi*, aut *Fausto Reiensi*, Episcopis, illas pro parte attribunt. Hoc constat, *Homilias in Evangelia totius anni*, quæ sub hujus etiam Eusebii titulo leguntur, stilo differe ab aliis sub ejusdem nomine publicatis: videnturque illæ ex diversis auctoribus ab aliquo collectæ.

LIX. VIGILIUS, doctissimus Nestorii & Eutychetis impugnator, & acerrimus Chalcedonensis concilii propugnator (alius à *Vigilio* Episcopo Tridentino, quem Gennadius in catalogo cap. 39. laudat) scripsit *libros quinque valde eruditos contra Nestorium & Eutychen* pro defensione Epistolæ S. Leonis Papæ & Chalcedonensis Concilii: item *librum unum, sub nomine Athanasii, contra Sabellium & Photinum.* Qui libri omnes exstant in Bibliotheca Patrum, tomo 5. editionis Coloniensis. Baronium in gestis anni 400. in Notis ad Martyrologium 26. Junii, Bellarminum in catalogo, & Scholia nostra ad Gennadium capite 37. consule.

LX. POLYCHRONIUS Apameæ Episcopus, Theodori Mopsuestiæ Episcopi frater, Diodori Tarsensis Episcopi auditor, scripsit *commentaria in Job & Ezechielem*: ex quibus multa Theodoretus Cyrensis desumpsit. Vixit sub annum quadringentesimum. De eo consuli poterit Sixtus Senensis in Bibliotheca, & Baronius in gestis anni 433.

LXI. MARCUS, Gazensis in Palæstina diaconus, vixit sub annum quadringentesimum tertium, & scripsit fidelissimè *acta S. Porphyrii* Gazensis Episcopi ac martyris, in Fastos Romanos relati ad diem 26. Februarii. Acta illa Græcè apud Metaphrasten, Latinè apud Lipomanum & Surium exstant.

LXII. SYNESIUS patria Cyrenensis, celeberrimus suo ævo philosophus apud Alexandrinos in Ægypto, ne ad Episcopatum eveheretur, epistola ad Euoptium fratrem data, miris criminibus se ipsum infamare conatus fuit; sed frustrà. Nono enim Innocentii primi Papæ anno, id est Christi quadringentesimo decimo, invitus & reluctans à *Theophilo* Patriarcha Alexandrino creatus est Episcopus Ptolemaidis. Scripsit juvenis *de Venatione*, *de Instrumento astronomico*, *de laudibus Calvitii*, *de Insomniis* &c. senior autem *de Providentia*, *de Regno* ad Arcadium, vel (ut Evagrius lib. 1. hist. cap. 15. tradit) ad Theodosium juniorem, *Epistolas plurimas*, & alia. Quæ omnia, partim soluta partim vincta oratione scripta, Dionysius Petavius in unum collegit, & Parisiis edenda curavit: ex inde in Bibliotheca veterum Patrum pro parte repræsentata.

LXIII. PAULINIUS, Bitterensis in Gallia Episcopus, sub annum quadringentesimum decimum vixit. Exstat ejus *epistola*, quâ enarrat signa terrifica Biterris effecta. Rosweidus, in Notis ad Paulinum Nolanum, dubitat an huic Paulino Biterrensi non sit adscribenda elegans *Homilia in S. Genesium* martyrem Arelatensem; quam Surius ad diem 25. Augusti edidit, & quæ inter Paulini Nolani opera legitur.

LXIV. ZOSIMUS, Comes & Exadvocatus fisci, vixit temporibus Theodosii junioris: ut Evagrius lib. 3. hist. cap. 41. tradit. Scripsit *historiæ libros sex*, ab Augusto usque ad Alaricum Gothorum Regem. Nonnulla tamen desiderantur sub finem. Ex libris istis duo priores Henricus Stephanus Græcè cum Herodiano excudit; Leunclavius universum opus Latinè redidit. Homo fuit paganus, adeòque frequenter in Christianos Principes invehitur: quo etiam nomine à Photio cod. 98. & 102. item ab Evagrio, Nicephoro, Baronio & aliis castigatur. Ab hoc Zosimo diversus est *Zosimus Gazæus*, quem Anastasii Imp. ævo vixisse tradit Suidas.

LXV. DESIDERIUS & RIPARIUS Hispani presbyteri, *Vigilantium* Barcinonensem presbyterum, Pompelone natum, Sanctorum; qui cum Christo regnant in cœlo, honorem cultumque vellicantem, de scripto impugnarunt: ut ex S. Hieronymo narrat Mariana lib. 4. de rebus Hispaniæ cap. 4.

LXVI. PHILIPPUS SIDETA (sic dictus à Sida, Pamphiliæ urbe patria) cùm esset junior, usus est familiariter S. Joanne Chrysostomo. Photius cod. 35. dicit, ipsum scripsisse *Historiam Christianam*, sed stilo prorsus Asiatico: adeò ut plus ostentationis haberet, quàm fructus, De eodem & Socrates lib. 7. hist. cap. 27. agit.

LXVII. INNOCENTIUS I. Papa, à Gennadio cap. 43. laudatus, anno 417. vivere desiit; succedente Zosimo. Epistolæ 95. S. Augustini respondit suâ 33. epistola. Apud eumdem Augustinum, epist. 91. 92. 93. reperies ipsius responsa ad epistolas ipsi scriptas à Conci-

Concilio Carthaginiensi & Milevitano. Decreta & aliæ Innocentii epistolæ exstant in tomis Conciliorum.

LXVIII. AMOENUS poëta scripsit (ut quidam sentiunt) versu *Enchiridion veteris & novi Testamenti*, quod inter opera Prudentii habetur. Victor tamen Giselinus, suo ad Prudentium commentario, contendit Enchiridion sive Tetrasticha illa esse Prudentii: *De horum*, inquit, *Tetrastichorum auctore ambigant qui velint: ego ut ingenuè fatear, etiamsi velim, dubitare non possum. Omnes codices scripti, excusi, quos quidem mihi videre licuit, Prudentii nomen adscriptum habent. Stilus deinde, verba, sententiæ, phrases, allegoricæ traductiones, omnia denique Prudentium sapiunt, redolent, loquuntur*,

LXIX. HESYCHIUS sub annum Christi quadringentesimum decimum scripsit ad S. Augustinum *De novissimo die*, ut Baronius in Annalibus commemorat. Inter epistolas itidem Augustini poterunt epistolæ 78. 79. & 80. legi. De *Hesychio Illustri Milesio* & *Hesychio Episcopo Hierosolymitano* suis infrà locis agemus.

LXX. ISIDORUS Cordubensis in Hispania Episcopus, à Sigeberto Gemblacensi cap. 51. breviter laudatus, sub annum Christi quadringentesimum vicesimum vixit, & *libros quatuor commentariorum in libros Regum* scripsit; quod Paulo Orosio historico dicavit. Isidorum hunc vulgò *seniorem* appellant, respectu *Isidori Hispalensis*, itemque *Isidori Pacensis*: qui uterque dicitur *junior*; ut in Scholiis ad Ildefonsi caput 9. explicui.

LXXI. SEVERUS, Milevitanus in Africa Episcopus, S. Augustini discipulum se fuisse, epistola 37. profitetur: *Deo gratias, frater Augustine, cujus donum est, quidquid in nobis bonorum gaudium est.* Huic ipse Augustinus epistola 129. respondet. Obiit autem Severus ante Augustinum, cujus jam mortui epistola 110. meminit.

LXXII. SEVERUS, minoris insulæ Balearis Episcopus, Asclepiodoro & Mariniano Consulibus, hoc est, anno Christi quadringentesimo vicesimo tertio, circularem ad omnes Ecclesias epistolam misit *De Judæorum ea in insula conversione, deque miraculis ibidem factis ad reliquias S. Stephani*, quas Paulus Orosius de quo ad Gennad. c. 39. de S. E. quia in Hispaniam à Gothis obsessam trasmittere non poterat, illic reliquerat. Ex Vaticana eam bibliotheca Baronius in gestis anni 418. edidit.

LXXIII. EVODIUS, Uzalensis in Africa Episcopus, floruit temporibus S. Augustini, cujus & epistolæ ad Evodium exstant. Ad hunc Evodium scripti sunt *libri duo de miraculis ad sacras S. Stephani reliquias, nuper inventas, factis*: sed quia nomen auctoris ignoratur, libri isti vulgò adscribuntur Evodio; ut Bellarminus in catalogo notat, ubi de S. Luciano presbytero Hierosolymitano, istarum reliquiarum inventore, agit. Quarum quidem elevationem *Joannes Episcopus Hierosolymitanus XLIV.* fecit: ut ex ejusdem Luciani epistola, his de rebus scripta, & à Surio 3. Augusti edita, constat. Ex eadem porrò epistola datur intelligi, *primum Concilium contra Pelagium Diospoli in Palæstina*, anno quadringentesimo decimo quinto, celebratum fuisse: cui & Joannes Episcopus Hierosolymitanus interfuit.

LXXIV. CHRYSIPPUS Hierosolymitanus presbyter scripsit *Historiam de Gamaliele & Nicodemo*, à Photio in Bibliotheca cod. 171 memoratam. Chrysippus porrò Luciani *meminit, ejusdem æquè Ecclesiæ presbyteri, quo tempore* Joannes *Præsul eam sedem tenuit. Hic* Lucianus *nocte quadam, hora ferè tertia, revera non insomnis, dicitur ista didicisse. Hæc enim adstantem ipsi* Gamalielem *omnia revelasse: verum nimirum esse se* Gamalielem, *ab Apostolis, unà cum* Abibo *filio, baptizatum, & in eadem capsa collocatum, Esse &* Stephanum protomartyrem *in theca Orientem versus conditum, atque ad ejus pedes in altero scriniolo* Nicodemum *jacere: quæ item, per quos, & sub quibus passus esset, indicavit: thecamque post hæc proximam suum ac filii corpus continere. His dictis*, Gamalielem *præcepisse* Luciano, *ne posthac reliquias illas in Sole & pluvia corrumpi per negligentiam fineret.* Terræ *motum insuper ad hoc visum exortum, multaque plurimorum genera morborum hîc curata esse; protomartyris maximè theca medelam adferente.* Hactenus ex Photio. De Luciano presbytero vide Scholia nostra ad caput 46. Catalogi Gennadiani.

LXXV. OLYMPIODORUS Thebæus scripsit *duos & viginti historiarum libros*, ab Honorii Consulatu septimo & Theodosii secundo, hoc est, ab anno Christi quadringentesimo septimo usque ad annum quadringentesimum vicesimum quintum aut sextum. Dicavit historiam suam Theodosio juniori, Arcadii filio: cujus excerpta admodum luculenta apud Photium cod. 80. reperies.

LXXVI. PHILOSTORGIUS, Arianæ hæresi addictus, eodem tempore vixit, quo Olympiodorus; scripsitque *Historiam Ecclesiasticam.* Ab Arii in hæresim studio incepit, & desiit in gestis anni, quo post mortem Honorii Theodosius junior Valentinianum minorem, patruelem suum, imperii consortem fecit, ut Photius cod. 40. tradit: ubi plura de eo, scriptisque illius narrantur. Nicephorus initio operis sui *Deo invisum* vocat, nempe ob hæresim. Eumdem; ut ineptum Eunomii laudatorem, lib. 12. cap. 29. taxat. Suidas ex Philostorgio non pauca recitat, variis in locis. Putantur fragmenta quædam Philostorgianæ historiæ superesse inter libros Didaci Hurtadi, qui nunc Scuriaci in bibliotheca Regis Catholici adservantur.

LXXVII. BACHIARIUS natione Hibernus, S. Patricii discipulus, S. Augustino coævus, scripsit *epistolam de recipiendis lapsis*, ad Januarium: quæ exstat in Bibliotheca veterum Patrum, tomo 1. editionis secundæ & tertiæ. Reliqua ejus opera Gennadius in catalogo cap. 24. & Joannes Pitseus lib. de Scriptoribus Britanniæ recensent.

LXXVIII. CAPREOLUS, Carthaginiensis in Africa post Aurelium Episcopus, scripsit epistolam *De una Christi veri Dei & hominis persona*, contra hæresim Nestorii recens damnatam. Eam Jacobus Sirmondus, Soc. Jesu Theologus, cum opusculis dogmaticis aliorum quatuor Scriptorum veterum, qui ante annos amplius mille ducentos claruerunt, Parisiis 1630. edendam curavit. Atque hujus quidem epistolæ, ad Vitalem & Constantium seu Tonantium, Hispanos, scriptæ (cùm ibi Nestoriani dogmatis semina spargerentur) fragmentum, ex Pithæanis schedis, jam antea Baronius in gestis anni 432. ediderat. Vincentius porrò Lerinensis, in posteriore Commonitorio, insuper cum laude meminit *epistolæ ab eodem Capreolo scriptæ ad Synodum Ephesinam*: exstatque in Actione I. ejusdem Synodi. Sed & legationis Ephesum à se missæ Capreolus ipse meminit in epistola à Sirmondo edita.

LXXIX. S. CÆLESTINUS Papa I. anno quadringentesimo tricesimo secundo obiit. Scripsit inter alias *epistolam ad Ecclesiam Narbonensem, & alteram ad Viennensem*; quæ tomo 1. Conciliorum Galliæ exstant. Reliquas in tomis Conciliorum omnium reperies. De illo Martyrolog. Rom. 6. April.

LXXX. S. SIXTUS III. Papa scripsit *insignem epistolam ad Joannem Antiochenum*, cujus fragmenmentum exstat in libro Vincentii Lerinensis. Scripsit item *alteram ad omnes Orientales*, quæ tomo 1. Conciliorum legitur. Exstant insuper *alia duæ* in tertia parte Concilii Ephesini. In Bibliotheca veterum Patrum legitur liber *De divitiis*, & *alter de castitate*, & *epistola de malis doctoribus*: quæ tria opuscula falsò adscribuntur Sixto III. Papæ, cùm sint plena erroribus Pelagianorum. Sixtus enim, cum adhuc presbyter esset, primus damnavit Pelagium (qua de re exstat epistola 105. Augustini ad Sixtum) ac deinde magno zelo Pelagianos insectatus est; ut Prosper testatur. Sic ferè Bellarminus in catalogo. His consona tradit Molanus in ms. Bibliotheca sacra: *Sixti tertii*, inquit, *Romani Pontificis titulo, liber de divitiis, epistola de malis doctoribus, & operibus fidei, & judicio futuro, liber de castitate, exstant, curante Jacobo Salvatore, editi Romæ 1573. & Antverpiæ 1575. apud Plantinum. Verùm Henricus Gravius, Doctor Theologus ac Professor Lovaniensis* (qui Romam postea à Sixto V. evocatus, ibidem anno 1591. vivere desiit) *primus animadvertit hos libros esse non Sixti tertii Papæ, sed Pelagiani alicujus, aut ipsius Pelagii.*

LXXXI. URANIUS sive Uranus, S. Paulini Nolani discipulus, magistro suo morienti anno 431. adfuit, & narrationem de ejus obitu ad posteros tansmisit; quam Surius a. d. 22. Junii publicavit. Uranii ipse Paulinus epistola 17. & Isidorus in catalogo cap. 4. meminerunt.

LXXXII. S. ISIDORUS PELUSIOTA, presbyter Ægyptius, S. Joannis Chrysostomi discipulus, *duo millia epistolarum ad ædificationem Ecclesiæ scripsit, & pro vitæ ac sapientiæ suæ meritis à beato Cyrilio (Episcopo Alexandrino) honoratus & vocatus fuit*: ut Facundus Hermianensis Episcopus lib. 2. loquitur. Ne quis verò miretur, Isidori epistolas in universum non nisi bis mille à Facundo numerari, monet Sirmondus in suis ad illum locum Notis, visos fortasse à Facundo fuisse codices Acœmetensis monasterii in urbe Constantinopolitana, in quibus totidem continebantur: ut in veteri manuscripto adnotatum repperit idem Sirmondus ab antiquo earum interprete, his verbis: *Has omnes beati Isidori presbyteri & Abbatis Pelusiotæ recensui & transtuli ex epistolis ejus duabus millibus, quæ sunt per quingentas distributæ in Acœmetensis monasterii codicibus vetustissimis quatuor.* Nec plures hactenùs triplici editione in lucem prodierunt, quàm bis mille tredecim. Cæterùm ad decem millia epistolarum scripsisse Isidorum, atque in his ter mille Scripturam sacram exposuisse, auctor est Suidas, vel quem Suidas exscripsit. Harum libros tres *Jacobus Billius* Latio donavit, & utraque lingua Lutetiæ 1585. publicavit. Exstant & aliæ ab *Andrea Schotto* Græcè 1623. Antverpiæ, & Latinè postea Romæ editæ. De Isidoro Evagrius Scholasticus l. 1. c. 15. Nicephorus hist. l. 14. c. 24. 28. 30. & 53. Martyrolog. Rom. & Menologium 4. Februarii agunt. Claruit temporibus Theodosii junioris: ad quem ejus epistola exstat apud Baronium in gestis anni 431.

LXXXIII. S. PETRUS CHYSOLOGUS, sic dictus ob auream dicendi vim & eloquentiam, nobili genere natus in Foro Cornelii, quod nunc *Imola* vocatur, monitu S. Apollinaris Ravennatum patroni, sub annum Christi quadringetesimum tricesimum tertium, à Sixto III. Papà Ravennatibus datus est Episcopus. Vide Martyrolog. Rom. 2. Dec. Scripsit *Homilias centum viginti duas*, breves quidem sed disertas, quas in Bibliotheca Patrum tomo 5. editionis Coloniensis reperies. Scripsit item *Epistolam ad Eutychen* hæresiarcham, qua illum ad obedientiam S. Leoni Papæ præstandam, in rebus fidei potissimùm, hortatur: quæ cum alia ejusdem epistola legitur præfixa concilio Chalcedonensi, in tomis Conciliorum. Obiit circa annum Christi quadringentesimum quinquagesimum; ut constat ex epistola 37. Leonis Papæ, ad Leonem Episcopum Ravennatem, Chrysologi successorem, Martiano Augusto & Adelphio Consulibus, hoc est, anno Christi quadringentesimo quinquagesimo

primo scripta. Errant igitur, qui Chrysologum Romano concilio sub Symmacho interfuisse, & usque ad annum Christi 502. supervixisse existimant. Nam Petrus ille, qui Romanæ Synodo subscripsit, non fuit Chrysologus, sed *Petrus Altinas*, à Theoderico Gothorum Rege Romam missus, quem Anastasius Bibliothecarius, in Symmacho, vocat *Romanæ sedis invasorem.* Baronium in gestis anni 502. lege. Chrysologi opera omnia, cum operibus S. Leons I. Papæ, Parisienses annis superioribus ediderunt.

LXXXIV. BASILIUS, Seleuciæ in Isauria Episcopus, Zenone & Postumiano Consulibus, hoc est, anno Christi quadringentesimo quadragesimo octavo, Constantinopolitanæ synodo, à Flaviano CP. Episcopo contra Eutychetem habitæ, interfuit, ejusdemque damnationi subscripsit. Et quamquam in pseudephesina Dioscori synodo secunda seu latrocinali, quæ anno proximè insequenti coacta fuit, eumdem Eutychetem suo cum aliis suffragio restituerit, & in Flaviani injustam abdicationem consenserit: tamen cùm eo nomine in Chalcedonensi concilio argueretur, vi metuque compulsum id se fecisse caussatus est. Quin Ephesi quoque, postquam aliqua in eos protulisset, qui duas in Christo naturas adserebant, statim revocavit, & quæ dixerat, emendari petiit. Quo etiam factum est, ut in prædicta Synodo Chalcedonensi, anno quadringentesimo quinquagesimo primo celebrata, Patres Basilium ut orthodocum Actione 4. in gratiam receperint; ut ex Actis dictæ Synodi, itemque ex Evagrio lib. 2. cap. 14. Nicephoro Callisto lib. 5. cap. 30. Cedreno, Leontio Byzantino, Theophane & aliis constat. Quod ad lucubrationes attinet, scripsit hic noster Basilius *Orationes* XLIII. quas Claudius Dausqueius, Canonicus Tornacensis, amicus noster, Latinè reddidit: item *Demonstrationem adversus Judæos de adventu Christi*, interprete Francisco Turriano; quæ omnia, cum aliquot *Orationibus*, in Bibliotheca veterum Patrum exstant. Idem metro seu carmine scripsit *vitam S. Theclæ virginis* ac martyris Iconiensis; ut Photius cod. 168. testatur: sed liber iste metricus periit. Exstant quidem *libri duo de vita ac miraculis ejusdem S. Theclæ* Græcè conscripti, quos *Petrus Pantinus*, Decanus Bruxellensis, Latinos fecit, & typis Plantinianis 1608. sub nomine Basilii Seleuciensis publicavit. Sed multi dubitant, an isti duo libri sint à Basilio Seleuciensi conscripti. Neque enim stilus convenit, qui sanè alius est in narratione ejusdem Basilii. Cæterum Basilius hic noster fuit S. Joannis Chrysostomi æqualis ac familiaris: & ad hunc *libros de Sacerdotio* scripsit Chrysostomus; ut Photius tradit.

LXXXV. S. NILUS ex Præfecto urbis Constantinopolitanæ monachus, deinde Abbas eadem in urbe, sub Theodosio juniore doctrina & sanctitate claruit; Martyrologio Rom. & Menologio Græcorum 12. Novembris adscriptus. Fuit S. Joannis Chrysostomi discipulus, & multa scripsit, quæ Nicephorus lib. 14. hist. cap. 53. recenset. Ex his in Bibliotheca veterum Patrum exstant *Parænetica capita* 229. *De oratione capita* 148. *Asceticus liber*, *Institutio monachorum juniorum*, *Epistolæ aliquot*; *tractatus de octo vitiosis cogitationibus*, & alia. Item scripsit *historiam de incursione Saracenorum*, *& de martyrio occisorum in monte Sina*, à Nicephoro lib. citato cap. 54. memoratam; quæ apud Metaphrasten 14. Januarii, & apud Lipomanum tom. 5. legitur. Exstat item seorsim liber S. Nili *de Christiana Philosophia*, quo vocabulo Monasticen significat. Ad hæc in Synodo septima Act. 4. citantur *epistolæ* Nili: sed loca quædam ab hæreticis depravata esse subindicat Bellarminus in catalogo.

LXXXVI. S. PROCLUS, primum Cyzicenus, post Constantinopolitans Episcopuus, antea S. Joannis Chrysostomi anagnostes, Martyrologio Rom. & Menologio Græcorum a. d. 24. Octobris adscriptus, scripsit *epistolam insignem de fide ad Armenos*, quæ Græco-Latina legitur tomo 1. Concilioium generalium, Romæ excusorum, & Latinè in Bibliotheca veterum Patrum. Ibidem reperies *Orationem panegyricam in S. Andream Apostolum*, Interprete Carolo Fabiano. Scripsit & alia, à Theodoreto hist. eccles. lib. 5. cap. 36. à Nicephoro hist. lib. 14. cap. 38. & seqq. memorata. Obiit autem an. quadringentesimo quadragesimo sexto, & successorem habuit *S. Flavianum*, Martyrologio Rom. & Menologio 18. Februarii adscriptum. Procli, ut æqualis sui, meminit S. Cyrillus Alexandrinus in expositione Symboli Nicæni, & epistola 31. ad Joannem Antiochenum.

LXXXVII. TURCIUS RUFIUS ASTERIUS, cum Protogene collega suo, anno Urbis conditæ millesimo ducentesimo secundo, hoc est, anno Christi quadringentesimo quadragesimo nono, Consulatum gessit. Scripsit *Collationem veteris ac novi Testamenti*, quæ à quibusdam *Sedulio*, ab aliis *Mamerco Claudiano* adscribi solet: exstatque in Bibliotheca veterum Patrum, tomo 6. editionis Coloniensis. Idem Asterius *Sedulii versus*, post ejus mortem ex ejusdem scriniis collectos, recensuit; ut in Scholiis ad cap. 7. Isidori Hispalensis fusè docui.

LXXXVIII. S. VALERIANUS Cemeliensis Episcopus floruit sub annum Christi quadringentesimum quinquagesimum, ea ætate qua Eucherius Lugdunensis, Hilarius Arelatensis, Episcopi, Vincentius Lerinensis, Prosper & Salvianus presbyteri, in Gallia vixerunt. Exstant politissimæ ejus *Homiliæ XX.* quas ex ms. codice Corbeiensi Jacobus Sirmondus Lutetiæ 1612. primus edendas curavit. Fuit autem *Cemelenum*, sive ut posterior ætas locuta est, *Cemelium* aut *Cemela*, Vediantiorum in Alpibus maritimis opidum: cujus hodieque prisca rudera ac nomen haud procul Nicæa restant in colle, quem *Cemelam* vocant.

cant. Plinius lib. 3. cap. 5. & Ptolemæus Cemelium in Italia locant; quia Italiæ initium à Varo fl. ducunt. Antoninus in Itinerario, quia Galliam justis finibus ad Alpem usque summam porrigit, Galliæ adsignat. Et verò ad Galliam pertinuisse, fidem facit vetus Notitia civitatum Galliæ, Honorio imperante, circa annum Christi quadringentesimum decimum septimum scripta, quæ sub Ebreduno metropoli numerat civitatem Cemelenensium.

LXXXIX. EUCHERIUS Lugduni ad Rhodanum Episcopus an unicus fuerit, an duo, disputant eruditi. Inter alios *Theophilus Rainaudus*, Soc. Jesu Theologus, in suo Indiculo Sanctorum Lugdunensium, ea in urbe 1629. edito, in hunc ferè modum differit: Eucherius Præsul Lugdunensis, duplex distinguendus est. Sed quia res est admodum implexa, diligens discussio adhibenda erit. De Eucherio igitur in hunc modum Ado in Martyrologio 16. Novembris: *Natalis S. Eucherii Lugdunensis Episcopi, qui ex nobilissimo Senatorum ordine ad religiosam vitam habitumque conversus, diu in agro suo super fl. Durentiam, intra septa speluncæ sponte conclusus, Christo servivit. Defuncto autem Pontifice Lugdunensi, ipsum clerus & populus* (Angeli monitu) *sibi eligens sacerdotem, in pontificali cathedra solemniter collocavit. Hujus uxor Galla, in sancto habitu Deo serviens, speluncam ejus ingressa, omne illic vitæ suæ tempus in studio religionis exegit. Duæ ipsorum filiæ*, Consortia & Tullia, *virginitatis gratiâ & signorum gloriâ claruerunt.*

Sed quia hæc minùs cohærere videntur cum iis quæ veteres prodiderunt, accuratè sunt excutienda. Aliqui ergò, contra quàm ferat Adonis narratio, Eucherium primò presbyterum, deinde Lugdunensem Episcopum statuunt: eò quòd à Gennadio in catalogo cap. 100. Eucherius vocetur *presbyter Lugdunensis*, Quamquam hoc argumentum imbelle est: nam in quibusdam (ut aiunt) Gennadii mss. exemplaribus non habetur *presbyter* sed *Episcopus*. Ut taceam, interdum apud istius ævi scriptores nomine *presbyteri* etiam *Episcopum* designari.

Fortiùs contra Adonis narrationem opponi posse videtur, quòd multi statuunt S. Eucherium, ante Episcopum, fuisse monachum insulæ Lerinensis. Idque putant doceri ex eo, quòd Eucherius ipse, eleganti de eremi laudibus opusculo, Lerinenses suas spiritus delicias adeò extulerit, quòdque Sidonius, in Fausti Reiensis encomio metrico, *magnis montibus conspicuam Lerinum* referens, etiam celebret *Eucherii venientis iter, redeuntis Hilarl.* En, inquiunt, Eucherium venientem quò redierat Hilarius, utique Lerinum: Eucherius igitur vixit ibi monachus; ut ferunt quoque Indices Lerinenses, & colligi insuper videtur ex Homiliis ejus ad monachos Lerinenses.

Nihilominùs nec hoc telum repulsu difficile est. Nam S. Hilarius Arelatensis in panegyri S. Honorati, describens S. Eucherii secessum, ita loquitur: *Pulcherrime splendidus mundo, splendidior Christo, æmulus virtutis ejus (Honorati) B. Eucherius, cum ab eremo in tabulis, ut assolet, cera illitis, in proxima ab ipso degens insula, litteras ejus suscepisset; Mel, inquit, suum ceris reddidisti.* Audin, *in proxima insula degens?* Non igitur Lerini. Libellus porrò S. Eucherii de laudibus eremi ad Hilarium, non est hortatio, sed gratulatio, ob jam factum ab Hilario regressum; qui quidem Eucherium de suo reditu commonuerat. Ex quo perspicuè liquet, Eucherium non vixisse Lerini. Quomodo enim ad Hilarium, eò jam regressum, dedisset litteras? Neque verò regressus ille factus est ab Hilario jam Episcopo Arelatensi, ut Paradinus scripsit; sed Hilarius, derelictis Episcopatus S. Honorati principiis, amore eremi, eò se retulit (relicto apud Arelatenses S. Honorato, quem Lerino abeuntem, ad capessendam Arelatensem sedem, fuerat comitatus) unde postea abductus est ad eamdem S. Honorati sedem: ut Eucherius dicti libelli sui initio, & ipse S. Hilarius, laudans S. Honoratum, tradunt. Itaque futile est argumentum pro Lerinensi S. Eucherii monachatu, quod ducitur ex argumento libelli ab Eucherio conscripti de laude eremi.

Nec fortius est quod ducitur ex adventu S. Eucherii in *suam Lerinum.* Advenit enim non ut maneret ac profiteretur ibi monasticen, sed ut insulam sanctam viseret, & colloquio virorum sanctissimorum in ea agentium frueretur. Memoratis enim iis, qui insulam illam incoluerant, *Honorato, Maximo, Lupo, Vincentio*, & qui tunc ibidem supererat, *Caprasio*, illisque sanctis senibus, qui divisis cellulis Ægyptios Patres in Gallia exprimebant, subdit: *Quos ego illic, Jesu bone, sanctorum cœtus conventusque vidi? Prorsus ipsa protinus contemplatione Angelicæ quietis agmen ostendunt.* Quæ liquet ab absente scribi, & ab eo qui hospes tantùm, nec nisi in transitu sanctos illos viros viserat: in quorum laudes adeò effunditur, ut non potuerint ab homine ejusdem cœtus, nisi cum legentium offensione ac modestiæ violatione, tantoperè celebrari. Ex familiaritate porrò, per eum accessum, cum sanctis illis monachis contracta, natus est in Eucherio affectus erga Lerinum, quam propterea vocavit *Lerinum suam.*

Nec est quòd nos turbet argumentum, quod ex homilia de S. Blandina promitur. Nusquam enim in illa homilia nominatur Lerinus, vel monastica dicentis professio; quam item non adfert laudatum à Sidonio *Eucherii venientis iter.* Ad lucem faciendam, libet ipsos versus adscribere, quibus Sidonius Faustum Reiensem Episcopum alloquitur:

Sea

Seu te Lerinus priscum complexa parentem est,
Quà tu jam fractus pro magna sæpe quiete
Discipulis servire venis, vixque otia somni,
Vix coctos capture cibos, abstemius ævum
Ducis, & insertis pingis jejunia psalmis:
Fratribus insinuans, quantos illa insula plana
Miserit in cœlum montes, quæ sancta CaprasI
Vita senis, juvenisque Lupi, quæ gratia patrem
Mansit Honoratum, fuerit quis Maximus ille,
Urbem tu cujus monachosque Antistes & Abbas
Bis successor agis; celebrans quoque laudibus illis
Eucherii venientis iter, redeuntis HilarI.

Ad extremum Indices Lerinenses, quippe recentioris operæ, non admodum moror. Multò minus hæreo in homiliis ad monachos, quas Eucherii non esse, sed partim Cæsarii Arelatensis, partim Fausti Reiensis, partim aliorum, Baronius in Annalibus, Bellarminus libro de scriptoribus Ecclesiasticis, & alii jam pridem rectè adnotarunt.

Ut porrò meum judicium interponam, existimo narrationem Adonis suprà recitatam non cadere in Eucherium Lugdunensem Episcopum, S. S. Honorati & Hilarii Arelatensis æqualem, sed in alium Eucherium, item Lugdunensem Episcopum, aliquantò posteriorem, & S. Cæsarii Arelatensis æqualem. Cur autem ita sejungendos censeam duos Eucherios Lugdunenses, hæc ratio est: quia in *Actis S. Consortiæ* virginis, quam Ado filiam S. Eucherii agnoscit, fusè continetur universa illa narratio de specu, uxore ac filiabus Eucherii. Testaturque scriptor illorum Actorum, se ea comperisse testimonio *Vrani* & *Celsi* subdiaconi, qui S. Consortiæ viventi adhæserant, itemque *Aureliani* presbyteri, qui, quo tempore ipse scriberet, ad sepulcrum ejusdem virginis Deo serviebat. Et haud dubiè Ado ex Actis illis descripsit ea quæ suprà recitavimus. In illis ergò Actis, quæ integra leguntur in veteri ms. codice ecclesiæ S. Justi Lugdunensis, & typis excusa subjunguntur parænesi de contemtu mundi, ad Valerianum, in antiquioribus editionibus, fusè describitur secessus *S. Eucherii* è conjugio ad specum in territorio Aquensi sitam, in agro montis Martii, imminente flumini Druentiæ; itemque obsequium ei in victu per fenestellam subministrando à *Galla* uxore præstitum; item *Tulliæ* filiæ obitus, & *Consortiæ* alterius ex filiabus nuptiæ ab Aurelio expetitæ, sed in cassum; pia nimirum virgine nuptias Christi præeligente.

Hæc cùm ita se habuerint, perspicuum videtur, Eucherium illum Lugdunensem Episcopum, in quem narratio Adonis cadit, longè alium esse ab illo Eucherio, itidem Lugdunensi Episcopo, politissimo scriptore, quem S. Hilarius Arelatensis celebravit. Nam hic Eucherius, quem *seniorem* dicere possumus, obiit Valentiniano & Martiano regnantibus, si Gennadio in catal. c. 63. credimus, hoc est, sub annum Christi quadringentesimum quinquagesimum quintum, quo Valentinianus Imp. in campo Martio confossus est. Ado in chron. dicit eum obiisse anno quadringentesimo quinquagesimo quarto: quod rectè cohærere videtur cum eo quod Sigebertus Gemblacensis in Chron. scribit, tradens eum Lugduni claruisse Episcopum anno quadringentesimo tricesimo quinto. Et potest quoque esse hic Eucherius Episcopus, qui concilio primo Arausicano, unà cum S. Hilario Arelatensi, anno quadringentesimo quadragesimo primo subscripsit.

Posterior autem Eucherius fuit æqualis S. Cæsarii Arelatensis Episcopi, & cum eo subscripsit concilio II. Arausicano, quod habitum est anno Christi quingentesimo vicesimo nono, hoc est, annis amplius nonaginta post primum concilium Arausicanum. Nam quendam S. Eucherium Lugdunensem Episcopum fuisse S. Cæsarii Arelatensis æqualem, docet Cyprianus, S. Cæsarii discipulus, in ejus vita, narrans eorum iter circa Alpes. Quare omnino statuendum videtur, duos fuisse Eucherios, & Lugdunenses Episcopos & Sanctos: videturque anterior Eucherius conflatus in unum cum secundo; accedente præsertim communitate nominis & generis Senatorii, quo uterque celebrabatur.

Porrò S. Eucherius prior etsi videatur non fuisse monachus Lerinensis, vixit tamen in eremo seu insula Lerino vicina, piis studiis & sacris exercitationibus intentus. Id planè testantur illa S. Hilarii Arelatensis de Eucherio verba, in panegyri S. Honorati, quæ & suprà recitavimus: *Æmulus virtutis ejus B. Eucherius, cùm ab eremo in proxima ab ipso Honorato degens insula &c.* Hunc ipsum Eucherium, ante conversionem, suscepisse ex legitimo conjugio *Salonium ac Veranum*, posteà Episcopos, mihi videtur longè verius. Hos filios suos Eucherius, ut ex Christianæ pietatis regulis à prima ætate componerentur, admodum

humili ætate in Lerinensem disciplinam ablegavit: non ut monastici instituti tirones, sed (quod antiquus *S. Basilii*, à Gregorio Nazianzeno in Monodia laudatus, & *S. Benedicti*, aliorumque priscorum cœnobitarum usus ferebat) ad teneram ætatem sanctorum illorum monachorum exemplis ac doctrina imbuendam. Ita enim ad Salonium suum præfatur Eucherins, initio libri de difficilioribus sacræ Scripturæ Quæstionibus: *Dignum est quacumque cura mea ingenium tuum remunerari, qui vixdum decem natus annos, eremum ingressus, inter illas sanctorum manus non solùm imbutus, verùm etiam enutritus es, sub Honorato patre, illo, inquam, primùm insularum, postea etiam Ecclesiarum magistro; cùm te illic beatissimi Hilarii, tunc insulani tironis, sed jam nunc summi Pontificis, doctrina formaret, per omnes spiritalium rerum disciplinas; ad hoc etiam te postea consummantibus sanctis viris Salviano atque Vincentio, eloquentia pariter scientiaque praeminentibus.*

De hujus prioris Eucherii operibus ita Marcellinus Comes in Chronico: *Consulibus Varrane & Joanne* (hoc est, anno Christi quadringentesimo quinquagesimo sexto) *Eucherius Lugdunensis ecclesiæ Pontifex multa scripsit, tam ecclesiasticis quàm monasticis studiis necessaria.* Ex his Isidorus in catal. c. 15. profert libellum elegantissimum *de laudibus eremi;* quem in secessu prope Lerinum Eucherius scripsit ad *Hilarium*, postea Arelatensem Episcopum: ubi & epistolam paræneticam *de contemptu mundi ad Valerianum* conscripsit. Quam quidem parænesim Erasmus mirificè laudat, omnesque dicendi Veneres in eam confluxisse testatur.

Habemus insuper hujus Eucherii jam Episcopi, ut ex Salviani Massiliensis responso liquet, *libellum ad Veranum de formulis spiritualis intelligentiæ*, & *alterum ad Salonium de difficilioribus Scripturæ sacræ Quæstionibus.* Quos libellos Rusticus Episcopus amplissimis verbis celebrat, ea ad Eucherium ipsum epistola, quam Sirmondus in Notis ad Sidonii librum 2. epist. 11. exhibet. Hos ipsos libellos quia plerumque exscribit Beda, malè censet Sixtus Senensis ex eo descriptos esse.

Huic item Eucherio Gennadius cap. 65. attribuit *Joannis Cassiani epitomen;* ea voce obducens expurgationem operum Cassiani, à S. Eucherio factam. *Homilias* item seu conciones hujus Eucherii Claudianus Mamercus, presbyter Viennensis, lib. 2. de statu animæ cap. 9. memorat: *Hant quaquam*, inquit, *Eucherium præterierim, mihimet viventem doctrina & præsentaneis coram disputationibus cognitum: qui viridis ævi, maturus animi, terræ dispuens, cæli appetens, ingenii sublimissimus, scientiæ plenus, eloquii profluus, magnorum seculi sui Pontificum longè maximus, editis in rem Fidei multijugis variorum operum voluminibus, ad populum quoque his super statu animæ concionatus est. Quærere, inquit, quidam solent, quomodo in Christo misceri potuit homo & Deus &c.* Cæterùm observa, cùm ea scriberet Claudianus, defunctum jam fuisse Eucherium. Id enim ferunt illa ejus verba, *Mihimet viventem doctrina & præsentaneis coram disputationibus cognitum;* utique Lugduni, in tanta Viennensium, inter quos Claudianus, & Lugdunensium vicinia. Itaquè cum Claudianus (quod ex ejus epistola apud Sidonium notavit Joannes Savaro) opus de statu animæ, ante Sidonii Episcopatum, scripserit, & Sidonio dicaverit; Sidonius autem Flavio Antiocho & Anicio Basso Consulibus (hoc est, anno Christi quadringentesimo tricesimo primo) natus, è tribunalibus ad Episcopatum adductus sit ævo adhuc florente; concluditur, Eucherium hunc priorem non tamdiu in vivis fuisse, quantùm ferunt subductiones Bellarmini & aliorum, qui unicum agnoscentes Eucherium, ad annum usque Christi quadringentesimum nonagesimum nonum ejus vitam prorogant.

Demum ex descripto Claudiani loco habemus, Eucherii hujus *Homilias* aliquas illo ævo vulgatas fuisse; inter quas non dubito annumerandas eas, quæ de quibusdam Sanctis Lugdunensibus, ut de *S. Blandina*, deque *SS. Alexandro & Epipodio*, exstant. Aberravit enim à vero Gagneius, & alii, qui Homilias illas Eusebio Emisseno adscripserunt. Quo minùs tamen omnes illas quinquaginta Homilias, per errorem Emisseno tributas, Eucherio vindicare velim (nam cæteræ quæ *de tempore* dicuntur, & Eusebio item Emisseno perperàm adscribuntur, ne pilum quidem nativæ Eucherii elegantiæ habent) facit stili in plerisque dissimilitudo; & quòd aliquas ex eis *Fausti Reiensis*, aliquas *Maximi* item *Reiensis*, nonnullas *Cæsarii* aut *Hilarii Arelatensis* esse, evictum jampridem videam a Bellarmino in catalogo, aliisque recentioribus. Ut autem eas, quas dixi, de SS. Lugdunensibus Homilias seniori potiùs Eucherio Lugdunensi quàm juniori adscriptas velim, facit earum concinnitas & acuta venustas, quam in hoc seniore Eucherio prisci omnes suspexerunt, & quæ ex indubitatis ejus operibus, *libro*, inquam, *de laudibus eremi ad Hilarium*, & *parænesi de contemptu mundi ad Valerianum*, perspicuè liquet. De posteriore autem Eucherio nullum certum habemus facundiæ specimen.

Eucherius porrò junior, Lugdunensis item Episcopus, is est, in quem cadunt omnia, quæ de S. Eucherii in specu ad Druentiam fl. inclusione, deque abductione ad Lugdunensem sedem, Angeli monitu, Ado in Marryrologio 16. Novembris narrat. Atque adeò ipse etiam est, qui genere Senatorio illustris in Phocensi provincia vixit, *Gallæ* maritus, & *Consortiæ* ac *Tulliæ* virginum pater. In hunc eumdem cadit narratio illa insignis miraculi, quam Cyprianus, S. Cæsarii Arelatensis discipulus, in ejus vita his verbis profert: *Cum aliquan-*

aliquando circa Alpes Cæsarius inter ageret, vir venerabilis S. Eucherius Lugdunensis Episcopus cum illo erat. Accidit tum, ut in media via infelix & morbida mulier eis occureret, manibus & pedibus contractis per terram reptans. Quam cùm esset intuitus B. Cæsarius, dixit Eucherio: Mitte in nomine Domini manum tuam, & erige eam. Tum ille obediens, porrigit feminæ manum, & sublevat eam. Illa verò mox integrè sanata abiit ad hospitiolum suum.

Baronius in gestis anni 529. censet, huic posteriori Eucherio tribui *librum de laude eremi* ab Honorio Augustodunensi, sed labitur. Nam Honorius nusquam scribit aut prodit, sibi notum fuisse juniorem Eucherium Lugdunensem; sed eum dumtaxat, quem seniorem vocavimus, suo operi de Scriptoribus ecclesiasticis bis inseruit, videlicet libro 2. cap. 62. Gennadium, & lib. 3. cap. 17. Isidorum suo more exscribens. Et quamquam juniorem quoque Eucherium (ut ea ferebant tempora, verè aureorum in Gallia Episcoporum) eruditum virum fuisse facilè persuadear, idque significet, quæ eidem probabiliter tribuitur, Eucherii Episcopi subscriptio in Concilio secundo Arausicano, cui S. Cæsarius Arelatensis præfuit: tamen nullus superest ingenii fœtus, quem doctrinæ ejus indicem habeamus, præter *historiam SS. Thebæorum martyrum*, à Surio 22. Septembris, & seorsim à Stevartio Ingolstadii 1617. editam. Quæ quidem cùm sit S. Eucherii Lugdunensis Episcopi, ut titulus in manuscriptis etiam codicibus præfert, prioris tamen Eucherii venustatem atque elegantiam nullo modo redolet. *Commentarii* verò *in Genesim* ac *libros Regum*, cùm in eis citetur S. Gregorius Magnus, hoc quoque juniore Eucherio posteriores sunt, & Anglum hominem, non Gallum sapiunt: ut ex libro 3. commentarii in libros Regum cap. 22. colligi datur. Quare verissimum mihi videtur, *elogium admirandæ fidei ac doctrinæ*, quod in Martyrologiis 16. Novembris Eucherio tribuitur, cadere in priorem Eucherium. Cætera autem, quæ attexta sunt, quæque in juniorem Eucherium cadere monstravimus, arbitror, ex indistinctione duplici Eucherii, adjuncta fuisse ab Usuardo; quem Ado & alii posteà absque penitiori examine descripserunt. *Sic ferè Rainaudus in suo Indiculo Sanctorum Lugdunensium.* Sunt tamen viri magni, qui argumentis istis, à Rainaudo productis, nihil moti persistant in unico Eucherio Lugdunensi statuendo. Ego rem istam criticis Celtis, ad quos ut domestica potissimùm pertinet, enucleatiùs discutiendam relinquo. Hoc unum tamen significo; anno Urbis conditæ millesimo centesimo octogesimo quinto, hoc est, anno Christi quadringentesimo tricesimo secundo, ab Eucherio scriptam esse *parænesim de contemptu mundi ad Valerianum:* ut ipsemet in ejus contextu testatur.

LXXXX. SALONIUS Episcopus, S. Eucherii Lugdunensis, ante conversionem; ex matrimonio filius, S. Honorati in Lerino insula vixdum decem natus annos, & postea Salviani Massiliensis ac Vincentii Lerinensis discipulus (ut superiore capite dictum est) Eucherio patre cum Salviano adhuc superstite, ad episcopatum assumptus fuit: ut Salviani ejusdem ad Eucherium epistola docet. Ad cujus porrò urbis aut loci episcopatum evectus fuerit, nemo veterum exprimit. Ioannes Savaro in Notis ad lib. 7. Sidonii epist. 15. censet *Salonium* ad Genavensem, Veranum autem, ejus fratrem, ad Venciensem episcopatum fuisse evectos. Ut ut sit, Salonius scripsit *Explicationem mysticam in Parabolas Salomonis*, per modum dialogi, cujus interlocutores sunt *Veranius* & *Salonius*. Exstatque tomo quinto Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis. Inter epistolas Leonis I. Papæ legitur epistola à *Ceretio*, *Salonio* & *Verano* episcopis ad Leonem scripta.

VERANUS seu *Veranius*, S. Eucherii Lugdunensis Episcopi itidem filius, patre Eucherio etiamnum Lugduni superstite, Magister ecclesiæ sive Episcopus fuit: ut habet Salviani ad Eucherium epistola jam citata. Itaque ab isto Verano, Eucherii filio, alius fuit *S. Veranus Lugdunensis Episcopus*, Martyrologio Rom. die 11. Novembris adscriptus, qui sub annum Christi quadringentesimum sexagesimum decessit. Alius item ab utroque fuisse videtur *Veranus Venciensis in Gallia Episcopus*, ad quem data exstat epistola Hilarii Papæ.

LXXXXI. RUSTICUS Episcopus (an Burdigalensis, an Narbonensis, aut cujus loci, nescitur) scripsit *elegantem epistolam ad S. Eucherium Lugdunensem Episcopum*, qua duos ejus libellos ad *Veranum* & *Salonium* scriptos, *De formulis seu phrasibus spiritalis intelligentiæ*, & *difficilioribus Scripturæ sacræ Quæstionibus*, mirificè laudat. Epistolam illam Sirmondus in Notis ad Sidonii 2. librum, epist. 11. ex codice Corbeiensi edidit: in quo, post dictas Eucherii Quæstiones in Scripturam, subjicitur epistolis Salviani Massiliensis & Hilarii Arelatensis ad eumdem Eucherium. Duo autem isti libelli, à Rustico laudati, exstant in Bibliotheca Patrum, tomo 5. editionis Coloniensis, cum aliis aliquot S. Eucherii operibus.

LXXXXII. MAXIMUS ex Abbate Lerinensi, sub annum Christi quadringentesimum tricesimum tertium, creatus Regiensis seu Reiensis in Gallia Episcopus, scripsit inter alia *Homiliam quartam de Paschate*, quæ inter Homilias Eusebii Emisseni nomine publicatas circumfertur: ut Joannes Savaro in Notis ad Sidonium lib. 4. epist. 3. censet. Tres præcedentes eidem Maximo titulus vindicare videtur. *Homiliam* porrò de *S. Maximo* à Fausto (qui Maximi in Abbatiali primùm munere, pòst in Episcopatu successor fuit) conscriptam esse, Dynamius in vita ejusdem Maximi testatur. *Homilia de vidua*, quæ duo æra misit in Gazophylacium, est etiam Fausti.

LXXXXIII. SIMEONES STYLITÆ tres leguntur apud Scriptores antiquos. Primus è Cilicia, vico Sisa vel Sesa oriundus, omnium Stylitarum auctor, Kalendis Septembris à Græcis, juxta Menologium & Menæa; à Latinis verò die quinto Januarii, juxta Fastos Romanos, colitur. De hoc Theodoretus cap. 26. hist. Antonius in Vitis Patrum, Nicephorus Callistus, Glycas, Cedrenus & alii agunt. Vixit annos novem supra centum, & anno Christi quadringentesimo sexagesimo ad cœlos evolavit. In Bibliotheca Patrum, tomo 5. editionis Coloniensis, exstat *epistola* sive *Sermo de morte assiduè cogitanda*, quem huic Simeoni Stylitæ Bellarminus in catalogo adscribit. Scripsit insuper epistolas pro concilio Chalcedonensi, quarum Baronius an. 458. meminit.

SIMEÒN STYLITA secundus Antiochiæ in Syria, imperante Justino, natus, vixit annos octoginta quinque; & sub Mauritio Imp. defunctus est. Hic in Menæis & Menologio die 24. Maji celebratur, & à Nicephoro lib. 18. cap. 14. laudatur.

SIMEONEM STYLITAM tertium vulgò vocant Fulminatum, eò quòd fulmine dejectus fuerit. Nec est hæc nota impietatis aut sceleris, cum viri sancti inexpectato mortis genere è medio tolluntur, sive apoplexia percellantur, seu fulmine sternantur, sive ruinis elidantur, seu pestilentia, fame, siti, ferro, igne, aqua extinguantur. Nullum mors facit impium, sed in impia vita deprehensos inusitata via ad lethum ducit; nec id semper. Sæpè sceletati pacatè obeunt, innocentes cum ingenti tormento. Enimverò Simeon singulari voto hoc fulmen extorsit, ut videretur non sanctus, nec coleretur, ut qui tamquam noxius à cœlestis iræ vindicta censeretur plexus. Fuit hic natione Syrus, & à Sophronio cap. 24. laudatur.

Cæterùm ea nunc sunt tempora & mores hominum, ut non solùm nihil eorum tentemus vel audeamus, quæ veteres ascetæ maximo animorum robore muniti designarunt, sed fidem etiam factis majorum quodammodò abrogemus, quòd ab illorum virtute tantis intervallis distemus, ut vix persuaderi nobis possit, tam severum vitæ genus quemquam mortalium voluisse vel etiam potuisse tot annis sustinere. Ut verear ne (quod Plinus junior de suo sæculo quæritur) postquam tam fortia & illustria facere desivimus, laudare quoque desita ineptum putemus, quando jam omnia egregia & constantia virtutis exempla exoleverunt. Philosophorum patientia, Gymnosophistarum tolerantia, Masinissarum, Severorum, Spartanorum labores meritò ruborem nobis exprimunt, qui Christi tot acerba passi nomine gloriamur.

STYLITA porro dicitur qui columnam insistit, seu in columna aut supra columnam degit. Quod standi & vivendi genus invenit & exercuit Simeon ille primus, paulò ante laudatus, qui ut publicus mundi Ecclesiastes ex alta statione & excelsa columnæ cathedra, sic gentes dictis erudiebat, factisque permovebat: ut ex toto penè terrarum orbe, ad eum audiendum ac spectandum, instar accessus ac recessus exæstuantis maris, frequentes hominum concursus fierent. Inter eos numerantur à Theodoreto *Agareni*, *Persæ*, *Armenii*, *Itali*, *Hispani*, *Galli*, *Britanni*, *Homeritæ*, *Latini*; *Græci*, *Barbari*. Tanta verò erat opinio de sanctitate viri ab omnibus concepta, ut Romæ in omnium penè officinarum vestibulis & porticibus sigilla seu minutas icones, Simeonis os habitumque referentes, exponerent, quibus sibi absentem repræsentarent, & absentis opem præsentem sentirent. De his & aliis Stylitis plura admiranda legere qui volet, Matthæum Raderum, S. I. Theologum consulat, in Viridario Sanctorum, parte 3. cap. 4.

LXXXXIV. ANTONIUS, S. Simeonis Stylitæ primi (qui Martyrologio Rom. 5. Januarii adscriptus est) discipulus, magistri sui vitam scripsit, quæ in Historia Patrum, tomo 1. editionis Plantinianæ legitur. Vixit ipse cum Simeone, & vermes de corpore ejus fluentes collegit, & in ulcerum cavernis reposuit, ut ipse de se in hæc verba narrat: *Quidam juvenis adstitit ei Antonius nomine, qui vidit hæc & scripsit. Juxta præceptum illius colligebat vermes de corpore ejus, qui cadebant in terram, & porrigebat illi rursum. At ille ponebat eos sibi in ipso vulnere, ad similitudinem justi Job dicens: Manducate quod vobis Dominus dedit.* Et infra ad finem: *Ego humilis peccator Antonius, in quantum potui, lectionem brevem hanc exposui.*

LXXXXV. S. LEO I. Papa, cognomento Magnus, Herculano & Sporatio Consulibus, hoc est, anno Christi vulgari quadringentesimo quinquagesimo secundo, *cum Aviena viro consulari, legationem obiit ad Attilam; quo suadente abiit trans Danubium:* ut in manuscripto Prosperi Chronico legitur. Obiit autem Leo anno quadringentesimo sexagesimo primo, cum annis viginti laudatissimè præfuisset. Ingenii ejus monumenta Romani, Parisienses, Colonienses & alii non semel typis evulgarunt.

LXXXXVI. LEO, Bituricensis in Gallia Episcopus, sub annum Christi quadringentesimum quinquagesimum quartum, unà cum Victurio Cenomanensi & Eustochio Turonensi scripsit *Epistolam ad Episcopos & presbyteros provinciæ*, non Thraciæ (ut inter Leonis I. Papæ epistolas vulgatum est) sed *Tertiæ:* quo nomine Turonica provincia designatur, quæ est Tertia Lugdunensis; ut Sirmondus in Notis ad Concilia Galliæ observavit. Monet autem Leo istâ epistolâ, *Ut clerici sæcularia judicia non expetant.*

LXXXXVII.

LXXXXVII. IDATIUS Lemicæ in Gallæcia Episcopus (alius, & quidem longè posterior Idatio seu Itachio Episcopo, cujus meminit Sulpitius Severus sub finem suæ historiæ) scripsit Chronicon ab anno Christi trecentesimo octogesimo usque ad annum quadringentesimum sexagesimum septimum. Quod quidem Chronicon integrum (nam antea illius excerpta tantùm exstabant) Jacobus Sirmondus Lutetiæ 1619. typis edendum curavit. In gestis anni 445. Idatius hæc narrat: *In Asturicensi urbe Gallaciæ, quidam ante aliquot annos latentes Manichæi gestis Episcopalibus deteguntur, quæ ab Idatio & Turibio* (Asturicensi) *Episcopis, qui eos audierant, ad Antonium Emeritensem Episcopum directa sunt.* Sunt qui ad Idatium hic memoratum spectare putant *librum Idatii adversus Varimundum*, qui in Bibliotheca Patrum exstat, tomo 5. editionis Coloniensis.

LXXXXVIII. EUGIPPIUS sive Eugipius, Lucullanensis in Italia propè Neapolim Abbas, ab Isidoro in catalogo cap. 13. laudatus, biennio post Consulatum Opportuni (al. Importuni,) hoc est, anno Christi quingentesimo undecimo, scripsit vitam magistri sui *S. Severini* Abbatis, ac Noricorum Apostoli: quam Surius mutilam a. d. 8. Januarii, Marcus Velserus integram Augustæ Vindelicorum evulgavit. De eo Cassiodor. c. 23. divin. inst.

EUGIPPIUS Africanus Abbas, à Sigeberto in catalogo cap. 39. memoratus (alius, & quidem posterior Eugippio Lucullanensi) collegit *Thesaurum ex operibus S. Augustini*: quod opus Cassiodorus divin. lect. cap. 3. laudat. Vide quæ in Scholiis ad citatum Sigeberti locum diximus, & ex iis corrige ea quæ ad cap. 13. Isidori ex Molano produximus.

LXXXXIX. PROSPERUM AQUITANUM alii *Reiensem* in Gallia, alii *Regiensem* in Italia Episcopum faciunt. Sed is, mea quidem sententia, Episcopus numquam fuit. Reiensi sanè (quod multis magnisque viris placuisse video) in Provincia secunda ecclesiæ præesse non potuit: cùm certum sit, vel Sidonio auctore, in ea cathedra post Maximum sedisse Faustum. Quorum quidem ille Hilarii Arelatensis temporibus (ut ex Reiensi & Arausicano Conciliis, atque ex Hilarii ipsius vita constat) Episcopus jam erat, ac proinde superstite adhuc Prospero; qui ultra Hilarii ætatem, hoc est, usque ad Urbem Romam à Vandalis captam sua Chronica produxit. Faustus verò, Maximi successor, ut ex ejusdem Sidonii Epistolis liquet, Prosperi annos excessit, quem omnes consentiunt ad Anthemii Imp. tempora non pervenisse. Unde sequitur, Prosperum Aquitanum neque ante Maximum, neque post Faustum, cathedram Reiensem regere potuisse. Sed ut Episcopum prorsus non fuisse sentiam, facit veterum omnium auctoritas, Victorii lib. de Cyclo Paschali ad Hilarum, Gennadii lib. de Scriptoribus ecclesi. cap. 84. Gelasii I. Papæ in censura de libris apocryphis, Marcellini Comitis in chronico sincero & non vitiato, Bedæ in Martyrologio VII. Kalendas Julii, & aliorum: qui cùm de Prospero alia omnia narrent, de Episcopali ejus honore mentionem nullam faciunt. Quare Prosperum, qui inter Regii Lepidi Episcopos numeratur, alium ab Aquitano fuisse crediderim, adeoque falli eos qui cum Trithemio & Flaminio utrumque confundunt. Sic ferè Sirmondus in suis Notis ad Sidonii epistolam 15. lib. 8.

Haut abs re fuerit his subnectere, quæ de quatuor istius ævi Prosperis Ægidius Bucherius, in suo commentario ad Victorii Aquitani Canonem Paschalem, cap. 6. notavit: Primus *Prosper Aurelianensis Episcopus*, Aniani (qui Attilæ tempore & in Gallias eruptione præfuit) successor, Sidonio Apollinari familiaris fuit: ut ex hujus epistola 15. lib. 8. constat. Ejusdem Prosperi Beda in Martyrologio IV. Kalendas Augusti meminit. Secundus sit *Prosper Regii Lepidi in Æmilia Episcopus*: si Ecclesiæ isti, quæ Festum & Officium de eo celebrat, ac propium etiam hymnum cantat, & Romano Martyrologio ad Junii 25. diem fides est, ut esse debet. Tertius denique sit *Prosper Aquitanus*; quem Gennadius in catalogo cap. 84. *Chronicon* scripsisse dicit, ab orbe condito usque ad Romam à Genserico Vandalorum Rege captam. Et hunc quidem Trithemius, Flaminius, aliique cum Regiensi in Æmilia Episcopo confundunt, & unum faciunt. Sed numquam Episcopum fuisse contendit Sirmondus in Notis ad Sidonium: quamquam nominis æquivocatio fecerit, ut quæ Chronographo & Gallo contra Pelagianos scripta ac similia conveniunt, Regiensi pariter adscribantur. Horum alteri ultimam Cycli Paschalis 84. annorum castigationem & expansionem adscribamus, necessum est.

Atque ego quidem *Chronographo* laudem istam lubens adscriberem; quem harum rerum in primis curiosum ac peritum ex Chronico ejus manuscripto fuisse constat: ubi binam binorum Paschatum dubiorum mentionem facit, & Cycli istius, quasi fœtus proprii, capita seu principia quinque adnotat. Sed repugnare videtur ætas ejus satis nota. Nam cum Chronicon suum ad annum Christi vulgarem quadringentesimum quinquagesimum quintum (ut ex ipso codice manuscripto & Victorii Aquitani Canone Paschali constat) perduxerit; si idem Cyclum istum anno Christi trecentesimo octogesimo secundo aut circiter castigavit & edidit, totos septuaginta quatuor annos in scriptionem incuberit. Tum verò si vitam ad annum quadringentesimum sexagesimum tertium (ut Marcellini Comitis Chronicon significat) extendit; annum ætatis centesimum excesserit. Nemo enim negaverit, annorum, ut minimùm, viginti quinque esse debuisse, ut tam subtilis castigationis opus

aggrederetur & expediret. Ad hæc Gennadius cap. 84. cùm Prosperi hujus opera recenset, de Cyclo Paschali ne verbum quidem adfert; tametsi cap. 88. ubi de Victorio Aquitano calculatore agit, Prospero cuidam simile opus attribuat.

At verò *Prosperi Regiensis* (de quo nihil Gennadius) paulò obscurior est memoria & ætas: quam si ad annum Christi circiter trecentesimum octogesimum referre certò possemus, planè Cycli hujus interpolatorem & extensorem diceremus. Huc enim nos ducit paschalis illa *S. Ambrosii* 84. epistola; anno vulgari 381. ad Æmiliæ Episcopos data. Quorsum enim ad Æmiliæ Episcopos, & de dubio per idem tempus, Latinos inter & Alexandrinos, Paschate; nisi quòd tum primùm Canon iste Prosperi, Regiensis probabiliter in ipsa Æmilia Episcopi, juxta Latinorum placita prodiret, & Theophiliano Canoni, paulò antè edito, opponeretur? quem cæteri istius provinciæ Antistites, ut & Latinorum alii, complecti vellent, & quos Ambrosius ad Alexandrinorum sententiam reducere moliretur. Sed me rursum ab hac sententia abducit tum vetus Ecclesiæ Regiensis hymnus, à Joanne Ferrario in Catalogo Sanctorum Italiæ productus, qui Prosperum suum canit à S. Leone I. Papa missum Episcopum; tum Martyrologium Romanum, quod hunc Regiensem contra Pelagianos quoque scripsisse testatur: quæ omnia eumdem cum Chronographo faciunt.

Est & *Prosper Tyro*, quem Beda in fine libelli de re Metrica memorat, & conjugatum fuisse dicit; cùm exhortatorium illius carmen ad uxorem refert, *Age jam precor mearum comes irremota rerum.* Et hujus *Chronicon*, à vulgato Prosperi valdè diversum, primus Petrus Pithæus evulgavit, ad Valentiniani quoque mortem perductum; unde cum alterius ætatis, quàm vulgatus, esse vix potuerit, nihil magis ad ipsum pertinere videtur postrema Cycli annorum castigatio. Hæreo itaque, & exspecto dum major aliunde lux affulgeat, perlubenter à quovis monitore docendus. Sic ferè Bucherius in suo commentario ad Victorii Canonem Paschalem.

Cæterùm *Prosperi opera Theologica* Joannes Soteallus, Theologus Lovaniensis, ad fidem veterum codicum mss, emendavit, & Lovanii 1566. in 4. edenda curavit: quæ tomo 5. Bibliothecæ Patrum 1618. Coloniæ recusa leguntur. Prosperi, ut & Hilarii Arelatensis, cum laude meminit Cælestinus I. Papa epist. 2. ad Episcopos Galliæ, sub annum Christi quadringentesimum tricesimum primum, data: *Filii*, inquit, *nostri præsentes, Prosper & Hilarius, sunt apud nos prosecuti &c.*

Quod ad libros tres *De vita contemplativa* attinet, qui inter Prosperi opera, Lovanii, Coloniæ & alibi edita, leguntur; illos non esse Prosperi, sed *Juliani Pomerii*, docet Isidorus Hispalensis cap. 12. de Scriptoribus Ecclesiasticis: ut in Scholiis ad cap. 84. Gennadii dictum est. Ibidem reperies dissertationem de tribus diversis editionibus Chronici Prosperiani.

C. FAUSTUS, Reiensis in Gallia Episcopus, circa annum Christi quadringentesimum septuagesimum quintum scripsit *libros duos de gratia Dei, & humanæ mentis libero arbitrio.* Scribendi occasionem dedit hæresis Prædestinatorum, quæ, ut Prosper & Sigebertus in chronicis tradunt, sub Honorio Imp. orta, ex libris S. Augustini malè intellectis initium sumpsisse ferebatur. Hi de prædestinatione ita disserebant, quasi fatalem quandam necessitatem afferret, quæ bonorum operum studium omne præcideret: quippe qui nec mala opera obesse hominibus posse dicerent, si essent prædestinati, nec bona prodesse, si non essent. Cui absurdo quia nonnullis quorumdam librorum suorum sententiis viam munire, aut vim addere S. Augustinus, quorumdam in Gallia Episcoporum aliorumque judicio, videbatur, ab illo propterea, cùm in cæteris maximi facerent, vehementer hac in parte diffidebant. At contrà, qui pro S. Augustini placitis cum *Prospero* dimicabant, ejus adversarios, quòd naturæ humanæ plus æquo tribuere viderentur, ut Semipelagianos insimulabant. Quâ notâ in suis etiam libris suprà nominatis Faustus Regiensis non caruit. Nam & à Gelasio Papa hoc nomine inter apocryphos relati sunt, & ab Avito Viennensi, atque à Fulgentio Ruspensi, & aliis pluribus oppugnati. Cæterùm gravi ac diuturnæ contentioni, quæ sanctissimos & doctissimos utrimque viros in Gallia centum ampliùs annos exercuit, finem postea tandem attulit Synodus Arausicana secunda, anno quingentesimo vicesimo nono celebrata: quæ totam de gratia & libero arbitrio controversiam ex S. Augustini sententia composuit. Sic ferè Sirmondus tomo 1. Conciliorum Galliæ; ubi & plura huc spectantia reperies. De Fausto vide item quæ in prolegomenis ad Gennadii catalogum, itemque in Scholiis ad eumdem diximus, cap. 84. & 100.

CI. GREGENTIUS Tephrensis Archiepiscopus edidit *Disputationem cum Herbano Judæo à se habitam*, quam Nicolaus Gulonius, Græcarum litterarum Lutetiæ Professor Regius, Latinè reddidit; exstatque tom. 5. Bibliothecæ Patrum, à Coloniensibus editæ.

CII. GENNADIUS Constantinopolitanus Episcopus anno quadringentesimo quinquagesimo octavo electus, & à Gennadio in catalogo cap. 90. memoratus, demùm anno quadringentesimo septuagesimo primo vivere desiit. Scripsit *Homilias plurimas & commentarium in Danielem.* Isto multis sæculis posterior fuit *Gennadius Scholarius*, itidem Constantinopolitanus Episcopus, qui anno millesimo quadringentesimo sexagesimo vivere desiit; infrà suo loco à nobis memorandus.

CIII. CON-

CIII. CONSTANTIUS, presbyter Lugdunensis (non autem Episcopus, ut Isidorus in catalogo cap. 4. putavit) à Sidonio Apollinari sæpè laudatus, scripsit *libros duos de vita S. Germani Episcopi Antisiodorensis*, qui in tomis Surianis exstant. Ejusdem res gestas postea carmine eleganti *Ericus*, in Antisiodorensi S. Germani cœnobio monachus, descripsit, Caroli Calvi temporibus.

CIV. GEORGIUS, Alexandrinus in Ægypto Episcopus, scripsit *vitam S. Joannis Chrysostomi*: ex qua Photius cod. 96. dedit excerpta. Negat idem, certò se posse affirmare, quis hic Georgius sit. Sed placet, quod amicus olim noster Andreas Schottus ibidem annotavit, illum videri, qui S. Joanni Eleëmosynario successit, circa annum quadringentesimum vicesimum.

CV. S. FLAVIANUS Constantinopolitanus Episcopus S. Proclo successor anno 447. datus, ad Leonem I. Papam *varias* scripsit *epistolas*, quæ olim in bibliotheca S. Antonii apud Venetos adservabantur. Exstant & Leonis litteræ, vicissim ad Flavianum datæ. Idem porrò Flavianus scripsit *Acta cum Eutyche*, *& librum de ejus erroribus*. Obiit exul anno quadringentesimo quadragesimo nono.

CVI. GELASIUS patria Cyzicenus, Cæsariensis in Palæstina Episcopus, *Res in primo œcumenico Concilio Nicæno gestas libris tribus* descripsit: ut Photius in Bibliotheca cod. 88. disertè tradit. Horum librorum duos Græcè & Latinè Robertus Balforeus edidit: tertii autem loco non nisi tres Constantini Imp. epistolas exhibuit. Ex isto Gelasii commentario, itemque ex exemplari quodam Arabico, & veterum aliquot Patrum monumentis *Alfonsus Pisanus* quatuor suos de hac Synodo libros contexuit, & ejusdem Canones, post Franciscum Turrianum, illustravit. Idem porrò Gelasii commentarius exstat Græco-Latinus tomo 1. Conciliorum generalium, Romæ 1608. editorum, hac censurâ additâ:

In hoc commentario non pauca leguntur, quæ meliorum Scriptorum sententiis repugnant. Initio enim operis auctor affirmat, Arianos concilii Nicæni tempore non solùm contra filium Dei, sed etiam contra Spiritum sanctum blasphemasse; & lib. 3. introducit disputationes de divinitate Spiritus Sancti in eodem Concilio cum philosophis habitas. At id repugnare videtur verbis Epiphanii, hæresi 74. quæ sic habent: *Non fuit tunc* (id est, tempore Nicæni concilii) *de Spiritu sancto quæstio*: item verbis S. Basilii in epist. 78. quæ fidei Nicænæ confessionem continet: *Spiritus sancti ratio*, inquit, *in transcursu posita est*, *nulla diligentia digna judicata*, *propterea quòd nondum mota esset hæc quæstio*, *sed sententia de ipso in animis credentium nullas adhuc insidias sustinuisset*. Præterea idem auctor lib. 2. cap. 1. Eusebium Cæsariensem ab Arianismi supicione purgare nititur: cùm tamen S. Athanasius librum integrum scripserit de decretis Nicænæ Synodi adversùs Eusebium Cæsariensem Arianum; & S. Hieronymus, lib. 20. Apologiæ adversùs Ruffinum, eumdem Eusebium Arianum nominaverit.

Denique (ut alia leviora sileantur) hic ipse auctor l. 2. c. 32. scribit, Synodum Nicænam prohibere voluisse, ne Episcopi, presbyteri, diaconi & subdiaconi cum uxoribus, quas anteà, cum laici essent, deduxissent, consuetudinem habere possent: obsistente autem Paphnutio, nihil de hac re decretum fuisse, & uniuscujusque arbitrio relictum, si ab eis abstinere vellent. Sed hoc esse manifestum figmentum, à veritate prorsus alienum, facilè deprehenditur ex S. Epiphanio, Hæres. 59. qui paulò post celebratum Concilium Nicænum scribens, disertis verbis affirmavit; sacris Canonibus adversari, quòd Episcopus, presbyter, aut diaconus ex uxore liberos gignat. Item S. Ambrosius & S. Hieronymus, Epiphanii æquales, ille lib. 1. de officiis cap. ult. iste in libro adversùs Vigilantium, scribunt, non licere in Occidente, neque in Oriente, ad sacrum ministerium assumi nisi virgines aut continentes, aut qui, si uxores habeant, mariti esse desistant. Quod ipsum in Conciliis paulò post Nicænum celebratis, ut in Arelatensi II. can. 2. & in Charthaginiensi II. can. 2. confirmatum legimus. Quid, quòd in ipsa Nicæna Synodo exstat Canon tertius, quo cavetur, ne ulli Episcopo, vel presbytero, vel diacono liceat feminam aliquam domini retinere, præter matrem, sororem, vel amitam? Quo Canone satis apertè excluditur uxor, quæ primo loco nominanda fuerat, si vera essent quæ in hoc loco dicuntur. Sed nimirum Gelasius Cyzicenus non in Actis Concilii hanc narrationem repperit, sed à Socrate lib. 1. cap. 8. vel à Sozomeno lib. 1. cap. 22. (qui ptimi eam tradiderunt) sumptam, huic suo commentario inseruit.

Quemadmodum autem nonnulla in eo legimus à Concilio Nicæno aliena, si veteribus Patribus credimus, sic etiam contrà multa desunt, quæ ex eorumdem Patrum sententia in Actis ejusdem exstare deberent. Testatur enim S. Athanasius in oratione 1. adversus Arianos, & Theodoretus l. 1. hist. c. 8. Arii scripta & Epistolam Eusebii Nicomediensis lecta fuisse in Synodo Nicæna. Testatur quoque Julius Papa in epistola ad Athanasium, in Concilio Nicæno examinata fuisse Acta Synodi Alexandrinæ. At horum omnium in hoc commentario nulla fit mentio.

Nihilominus tamen, cùm ex Photii testimonio, in Bibliotheca cod. 15. & 88. constet, hujus operis auctorem fuisse *Gelasium Cyzicenum*, atque in eo nonnulla habeantur quæ usui

esse possunt, & propterea veteres scriptores, in his *Nicetas Choniates* lib. 5. de orthodoxa fide cap. 6. & *Joannes Cyparissiota* decadis 3. cap. 4. & decadis 10. cap. 2. illus mentionem faciant tanquam *Actorum concilii Nicæni*, ne à quopiam fortasse desideraretur, ad calcem primi tomi Conciliorum generalium Romani editores adjiciendum censuerunt.

Cæterùm Gelasius Cyzicenus vixit temporibus Basilisci tyranni (hoc est, circa annum Christi quadringentesimum septuagesimum sextum) ut ipse in præfatione testatur. Librum porrò *De duabus Christi naturis contra Eutychen*, qui tom. 5. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis, exstat, non esse Gelasii Cyziceni, sed *Gelasii I. Papæ*, jam olim censuit Fulgentius Ruspensis Episcopus; multa ex eo citans resp. 2. ad Ferrandum Diaconum: ut in Scholiis ad cap. 94. Catalogi Gennadiani retulimus.

Præter Gelasium Cyzicenum fuit & alius *Gelasius*, Cæsareæ item in Palæstina Episcopus, ab Hieronymo in catalogo cap. 130. laudatus; sed Cyziceno senior, & Euzoii in cathedra Cæsariensi successor: qui *Ruffini libros duos*, historiæ Eusebianæ adjectos, ex Latino Græcos reddidit: ut Photius in Bibliotheca cod. 89. testatur.

CVII. S. Lupus Tricassinus, & S. Germanus Antisiodorensis, Episcopi, de quibus Martyrol. Rom. 19. & 31. Julii (anno Christi quadringentesimo vicesimo nono, ut Prosper in chronico & Baronius censent, aut anno quadringentesimo quadragesimo sexto, ut Beda & Sigebertus in chron. verisimiliùs scribunt) in Britanniam hæresi Pelagiana laborantem missi, totam Insulam ab ea labe repurgarunt. Exstat ejusdem S. Lupi & S. Euphronii Augustodunensis Episcopi *epistola ad Talasium Andegavensem Episcopum*, anno quadringentesimo sexagesimo primo data, *De solemnitatibus & de Bigamis clericis, & iis qui conjugati assumuntur*. Quam epistolam Sirmondus ex mss. còdicibus primus publicavit, tomo 1. Conciliorum Galliæ. Sidonius lib. 6. epist. 1. hoc elogio Lupum donat ac celebrat: *Cùm sis*, inquit, *procul ambiguo primus omnium toto, quà patet, Orbe Pontificum, cùm post desudatas militiæ Lerinensis excubias, & in Apostolica sede novem jam decursa quinquennia, utriusque sanctorum ordinis quendam te conclamatissimum primipilarem spiritalia castra venerentur: tu nihilominùs ultimos calones tuos lixasque non despicis.* Idem Sidonius lib. 7. epist. 13, *Gallicanorum Pontificum facilè principem* vocat. Eucherius Lugdunensis lib. de laude eremi hoc encomium addit: *Qui nobis illam ex tribu Benjamin Lupum retulit.* Sigonius lib. 13. de Imperio occidentali refert, Hunnos dicere solitos, Attilam à duabus feris, *Lupo* scilicet & *Leone*, victum fuisse; Lupum hunc Tricassinum, & Leonem Magnum Papam designantes.

Frater porrò germanus Lupo nostro fuit *Vincentius Lerinensis* monachus, à Gennadio in catal. cap. 64. laudatus: in qua insula & ipse Lupus olim monachum egerat. Inter Lupi discipulos recensentur *Pulchronius* Virdunensis, *S. Severus* Treverensis de quo Martyrolog. Rom. 15. Octob. & *Albinus* Catalaunensis, Episcopi. Ad Superos autem transiit Lupus anno Christi quadringentesimo septuagesimo nono, Episcopatus quinquagesimo secundo; ut Baronius supputat. In loco sepulturæ ejus, intra muros hodie Tricassinos, visitur illustris Abbatia Canonicorum ex formula Augustiniana viventium, S. Lupi titulo clara. De miraculis porrò, ad tumulos SS. Lupi & Germani fieri solitis, disertè scribit *Nicetius* Treverensis Episcopus, in epistola ad Clodosuindam Longobardorum Reginam anno quingentesimo sexagesimo primo data: *Quid dicam*, inquit, *de domino Germano, Hilario, vel Lupo, Episcopis? ubi tanta mirabilia hodie apparent, quantum nec dicere verbis valeo.*

CVIII. JOANNES ÆGEATES, presbyter, scripsit libros quinque Historiæ ecclesiasticæ. Orsus à Theodosio juniore & Nestorio hæretico, definit in Zenone Imp. & dejectione Petri cognomento Fullonis. Non fuisse catholicum seu orthodoxum, ex eo probat Photius, quod Synodum Ephesinam, quæ latrocinatrix vocatur, divinam appellet; quòdque Dioscorum cum asseclis laudet, & Chalcedonense concilium probris insectetur.

CIX. ÆNEAS GAZÆUS, ex Platonico Philosopho Christianus, scripsit *insignem dialogum de animæ immortalitate & corporum resurrectione*, quem inscripsit *Theophrastum*: quia persona primaria in dialogo Theophrastus nominatur. Ex Græco Latinè primùm redditus est ab Ambrosio Camaldulensi monacho, & Basileæ 1516. editus. Exstat idem tom. 5. in Bibliotheca Patrum, à Coloniensibus 1618. publicata. Ætatem ipse suam aperit sub finem dialogi, ubi dicit, se vidisse sanctos illos martyres, qui in persecutione Vandalica, abscissis linguis, optimè loquebantur. Hoc autem contigit imperante Zenone: ut ex Victoris Uticensis Episcopi libro de persecutione Vandalica constat.

Ab Ænea Gazæo longè alius fuit *Timotheus Gazæus*; qui sub Anastasio Imp. egregium, Historici, Philosophi & Grammatici nomen habuit. Suidas in Lexico narrat, ipsum scripsisse *de quadrupedibus & feris Indicis, Arabicis, Ægyptiis ac Lybicis*: item *de avibus peregrinis ac prodigiosis, & de serpentibus libros quatuor.*

CX. S. Victor, Uticensis in Africa Episcopus, laudatus in Martyrolog. Rom. 23. Aug. scripsit *libros tres de persecutione Vandalica, sub Genserico & Hunerico Regibus*, lectu dignissimos, ob insignium martyrum fortitudinem qui in ea persecutione claruerunt: exstantque in Bibliotheca Patrum, tomo 5. editionis Coloniensis. Testatur ipse lib. 3. se vixisse Zenone imperante, hoc est, sub annum salutis quadringentesimum nonagesimum. Cæterùm Utica, urbs Africæ olim celebris, hodie ab Italis *Porto Farina* nuncupatur. Alius eodem tempore

tempore *Victor*, Cartennæ in Mauritania, Africæ provincia, Episcopus floruit, à Gennadio in catal. cap. 77. memoratus.

CXI. RURICIUS Lemovicensis Episcopus scripsit *Epistolarum libros duos*, quos ex ms. codice monasterii S. Galli apud Helvetios primus edidit Henricus Canisius, tomo 5. Lectionis antiquæ. Scripsit eas partim Episcopus, partim ante Episcopatum. Inter illas sunt aliquot Epistolæ ad Sidonium Apollinarem, atque in his octava, cui Sidonius lib. 4. epist. 16. respondet. Eidem nondum Episcopo Sidonius lib. 5. & 8. alias in super epistolas scripsit. Vir fuit longè eruditissimus, & ante Episcopatum uxorem habuit *Iberiam*; exstatque Epithalamium Ruricio & Iberiæ versu à Sidonio scriptum.

CXII. S. PATRICIUS, Episcopus & Hibernorum Apostolus, cujus memoria in Martyrolog. Rom. 17. Mart. sub annum Christi quadringentesimum nonagesimum primum, ætatis octogesimum secundum, in Domino obdormivit; si Mariano Scoto chronographo credimus. In Bibliotheca Patrum, Coloniæ 1618. edita, sub finem tomi quinti, sub nomine S. Patricii legitur brevis *epistola*, *de ejus legatione seu missione ad Hibernos*, quæ sic incipit: *In nomine D. N. Jesu Christi, ego Patricius humilis servunculus Dei, anno Incarnationis ejusdem quadringentesimo tricesimo in Hiberniam à sanctissimo Papa Cælestino legatus* &c. Hanc epistolam primus edidit Gerardus Vossius, S. Ephræmi ex Græco interpres: dicitque se eam repperisse inter schedas Mariani Victorii, Episcopi Reatini. Sed mihi suspecta est, ob æram Incarnationis Dominicæ adjunctam, quæ S. Patricii ævo nondum erat in usu; utpote à Dionysio Exiguo, Abbate Romano, primùm excogitata sub annum quingentesimum vicesimum quintum, ac demùm sub annum 750. potissimùm in usum recepta. Joannes Pitseus, lib. de Scriptoribus Britanniæ, varia scripta S. Patricio attribuit: quæ si uspiam exstant, utinam quis proferat.

Porrò ante S. Patricium *Palladius* Episcopus sub annum 429. à Cælestino I. ad Scotos missus, Britannias à morbo Pelagiano liberavit: *qui dum Romanam insulam studet servare catholicam, fecit Barbaram Christianam*: ut Prosper lib. contra Collatorem loquitur. Per *insulam barbaram* Prosper hic designare videtur *Hiberniam*, utpote Romanis numquam armis subactam.

CXIII. EUGENIUS, Carthaginiensis in Africa Episcopus (cujus ut viventis Gennadius in catalogo cap. 97. meminit) in Galliam relegatus, pulsusque à Vandalis, extremum vitæ spiritum reddidit Albæ Helviorum: ut Baronius in gestis anni 495. narrat.

CXIV. ANTONIUS, Constantiniensis in Africa Episcopus, scripsit *epistolam consolatoriam ad Arcadium*, actum in exilium à Genserico Vandalorum Rege: quam reperies tomo 5. Bibliothecæ Patrum, à Coloniensibus 1618. evulgatæ.

CXV. AGNELLUS Ravennensis Episcopus scripsit *epistolam de ratione Fidei* ad Armenium, quæ in citato tomo legitur. Coccius hunc auctorem sæculo quinto vixisse existimat.

CXVI. MALCHUS sophista Byzantinus, patria Philadelphiensis, teste Suida, scripsit historiam ab imperio Constantini Imp. usque ad Anastasium. Ejus stilum Photius cod. 78. commendat, & dicit sibi visos fuisse septem historiæ ejus Byzantinæ libros; nempe à Leonis Imp. obitu usque ad mortem Julii Nepotis, quæ in annum quadringentesimum octogesimum incidit.

CXVII. ARNOBII catholici & Serapionis Ægyptii *Conflictus de Deo trino & uno*, *de duabus in Christo substantiis in unitate personæ*, *de gratiæ & liberi arbitrii concordia*, in duos libros distributus, à Francisco Feu-ardentio 1593. Leodici in monasterio S. Jacobi repertus; & ab eodem 1595. Coloniæ cum Notis est editus. Eumdem Conflictum post ea Colonienses 1618. in tomum 5. Bibliothecæ Patrum retulerunt. Hujus porrò lucubrationis parens vulgò vocatur *Arnobius junior*, & putatur ætate S. Leonis Magni, aut paulò post vixisse.

Cæterùm eo ferè tempore, quo Hadrianus VI. creatus est Pontifex, in Francodalensi cœnobio, inter Wormatiam & Spiram, inventi sunt *commentarii in omnes Psalmos Davidis*; quos Trithemius, Erasmus, Barræus & alii *Arnobio seniori* (de quo Hieronymus in catalogo c. 79.) non rectè attribuunt. Bellarminus lib. de Scriptor. Eccles. suspicatur, istos commentarios esse fœtum hujus Arnobii junioris. Ut ut sit, sapiunt Pelagianismum.

CXVIII. S. PATIENS, Lugdunensis in Gallia Episcopus, Martyrologio Rom. a. d. 11. Septembris inscriptus legitur. Exstant ad eum epistolæ aliquot Sidonii Apollinaris. Gregorius Turonensis lib. 2. cap. 24. Patientis munificentiam prædicat, cùm fames in Burgundia grassaretur. Papirius Massonus, in Descriptione fluminum Galliæ, huic Patienti tribuit elegantem *Homiliam in S. Genesium martyrem Arelatensem*, quam Surius 25. Augusti publicavit, quamque Paulino Nolano aut Biterrensi alii adscribunt. Cæterùm ad hunc Patientem Constantius, suprà cap. 103. à me laudatus, scripsit vitam *S. Germani* Antissiodorensis Episcopi.

CXIX. LAURENTIUS Novariensis Episcopus scripsit *homilias duas satis prolixas*, *unam de Pœnitentia*, *& alteram de Eleëmosina*: quæ exstant tomo 6. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis. Sunt qui conjiciunt, ipsum ex Novariensi Episcopo sub annum Christi quingentesimum septimum creatum esse Mediolanensem Archiepiscopum; ipsumque laudari

ab Ennodio Ticinensi, in Dictione missa Honorato Novariensi Episcopo, cùm basilica Apostolorum dedicaretur. Qui etiam Honoratus, post Novariensem Episcopatum annis 38. administratum, evectus fuit ad archiepiscopatum Mediolanensem.

CXX. EUSTATHIUS EPIPHANIENSIS, teste Suida, condidit *Annalium compendium ab Ænea usque ad Imp. Anastasium* (sub quo vixit) & alia quædam: ut Nicephorus lib. 14. hist. eccles. cap. 57. tradit.

CXXI. S. PASCHASIUS, R. E. diaconus, sub Gelasio, Anastasio & Symmacho Pontificibus vixit; scripsitque *libros duos de Spiritu sancto contra Macedonium;* qui à Gregorio Magno l. 4. dial. c. 40. laudati, exstant tomo 5. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis. Horum librorum Sigebertus in catalogo cap. 17. meminit. Gregorius Magnus Paschasium de schismate excusans, hæc habet: *Quia non malitiæ, sed ignorantiæ errore peccaverat, purgari post mortem à peccato potuit.* Baronium in Notis ad Martyrologium 31. Maji consule.

CXXII. S. VIVENTIOLUS Lugdunensis Episcopus, concilio Epaonensi (habito in Colonia Equestri, ut volunt quidam, non procul à Bellicio) & Lugdunensi 1. anno 517. interfuit. Virum fuisse doctissimum Agobardus itidem Lugdunensis Episcopus affirmat, & ex eo Massonus præfatione ad Agobardum. Vide & Martyrolog. Rom. 12. Jul.

CXXIII. CANDIDUS ISAURUS Græcè scripsit *Historiam ab electione Zenonis Imp. usque ab obitum ejusdem.* Eclogas quasdam ex ea Photius cap. 79. recitat: ubi & stilum ejus, ut poëticum magis, damnat. Vixit sub Anastasio, Zenonis successore.

CXXIV. BASILIUS CILIX partim sub Zenone, partim sub Anastasio Impp. vixit. Scripsit *Historiam ecclesiasticam* (cujus Nicephorus operis sui initio meminit) à temporibus Marciani Imp. usque ad initia Justini Thracis: item *libros XVI. contra Joannem Scythopolitam*, seu causidicum. Quæ omnia ex Photii Bibliotheca cod. 42. & 107. discimus: qui uno loco tradit ipsum Nestoriana hæresi infectum fuisse; alibi narrat eumdem pro Eutychianis scripsisse adversùs Nestorium.

CXXV. JOANNES MAXENTIUS monachus, & ut quidam volunt, presbyter Antiochenus, vixit tempore Hormisdæ Papæ: contra cujus epistolam scripsit, negans illam esse Hormisdæ, ne videretur contra Pontificem Romanum scribere; quæ tamen revera est epistola ipsius Hormisdæ. Scripsit adhæc Professionem *catholicæ fidei, libellum contra Acephalos, & contra Nestorianos libros duos.* In quibus Pelagianos & Faustum Reiensem Semipelagianum egregiè refellit ex libris S. Augustini: sed Nestorianos ita refellit; ut ad Eutychianos declinare videatur; quod Bellarminus in catalogo notavit. Opera ista Maxentii exstant tomo 6. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis: de quibus vide & Baronium tomo 7. Annalium.

CXXVI. MAGNUS FELIX ENNODIUS, Episcopus Ticinensis, cujus memoria in Martyrolog. Rom. 17. Jul. Gallum se prosapia, Gallisque parentibus procreatum non semel testatus est. An verò in Gallia, hoc est Arelate, unde illi origo, & quam dulcem sedem vocat, an quod potiùs reor, in Liguria Mediolani natus sit, incertum reliquit. Mediolani certè a puero larem habuit. Et quamquam loco humilem se ipse dicere soleat, liquet tamen illum præcipuas ævi sui familias vel sanguinis nexu vel affinitate complexum esse: cùm inter propinquos affinesque suos numeret Faustum, Boëtium, Avienum, Exconsules, Cæsarium Arelatensem & Aurelianum, Episcopos, Senarium, Florianum, Olybrium, Eugenetem, & alios genere atque honoribus clarissimos. Sexdecim annos natus, sub Theoderici Regis adventum in Italiam, ut in Eucharistico vitæ suæ scribit, amitæ quæ ipsum aluerat solatio destitutus, subsidium per nuptias nactus est, uxore ducta prædivitis ac nobilissimæ feminæ filia, ex cujus opibus deinceps abundavit; ex qua & filium sustulit: quod significare quodam loco videtur. Post hæc relicta sæculi militia, in sacram adscriptus, atque inter diaconos relatus est: uxore itidem ad religiosæ vitæ cultum pari studio conversa. Hoc in gradu magnam vitæ partem duxit. Ac licet Rhetorum, Poëtarumque studia, quibus à prima ætate deditus fuerat, jam inde cùm clero nomen dedit, negligere cœpisset, ac postea etiam in letali morbo, ex quo S. Victoris martyris ope recreatus est, destinato animi proposito refugere: ea tamen ingenii fama floruit & doctrinæ, ut non solùm in pretio essent, quæ sua sponte scriberet, sed amicorum etiam, quos impensissimè coluit, rogatu, in dictandis aliorum nomine orationibus, epistolis, epitaphiis, ac diversarum rerum epigrammatis, assiduam operam dare cogeretur. Quo in genere multa sanè ad gloriam Ennodio illustria fuerunt, sed nihil illustrius *Apologetico* & *Panegyrico:* quorum altero Theodericum Regem publicè laudavit, altero Symmachi Papæ, Synodique Romanæ causam tanta cum approbatione defendit, ut à Synodo universa honorificentissimo elogio, decretoque ornatus sit. Atque hæc ferè sub Symmacho.

Sub Hormisda verò cùm ecclesiæ Ticinensis Episcopus jam esset, gemina in Orientem ad Imp. Anastasium, Fidei orthodoxæ causa, legatione functus est. Primùm quidem cum Fortunato Catanensi Episcopo, & aliis, quo tempore Synodus Heracleæ futura dicebatur: deinde cum Peregrino Episcopo Misenate, fidei formulam deferens, cui subscriberent Orientales. Sed in utraque subdoli principis vesaniâ, irritus fuit eventus, spectata fides & virtus Enno-

Ennodii. Quem frustra tentatum Anastasius, cùm flecti ad sententiam suam non posse cerneret, indignis modis vexatum, rimosoque ac fragili navigio impositum, cum interdicto ne ad ullum Græciæ portum appelleret, contumeliose dimisit. Reversus ad ecclesiam suam, paucis pòst annis superstes, ævo adhuc integer, annorumque non amplius quadraginta octo, excessit è vita, ea sanctitatis opinione, ut inter sanctos Christi confessores anniversariis honoribus colatur XVI. Kalendas Augusti: quo die receptus est in cœlum, anno Domini quingentesimo vicesimo primo. Diem enim istum, & Valerium Consulem notat epitaphium, quod hodieque Ticini in æde D. Michaëlis parieti, qui sacrario cohæret, insertum in tabula marmorea visitur.

Sic ferè Sirmondus in prolegomenis ad opera Ennodii, quæ in ordinem digessit, auxit, recensuit, Notisque illustrata Parisiis 1611. publicavit. Eorumdem operum partem, ad fidem mss. codicum à se emendatam, Andreas Schottus 1610. Tornaci antea publicarat.

CXXVII. COGITOSUS scripsit *acta S. Brigidæ* virginis Scoto-Hibernæ, quæ sub annum 521. vixit: estque Martyrologio Romano a. d. 1. Februarii inscripta: Actorum istorum Baronius in Notis ad Martyrologium meminit; eaque primus ex ms. codice Canisius, tomo 5. Lectionis antiquæ, evulgavit.

CXXVIII. NONNUS Panopoli in Ægypto natus (teste Suida) *Evangelium S. Joannis carmine heroico* est interpretatus: quod opus Græcè Aldus Manutius excudit; Joannes Bordatus & Erardus Hedeneccius Latinè reddiderunt, & Franciscus Nansius emendavit. Exstat tomo 6. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis. Sixtus Senensis hunc Nonnum inter Græcos poëtas Christianos principem facit. Ejusdem exstant libri quadriginta octo Dionysiacorum: sed ii ad rem Ecclesiasticam nihil conferunt. Vixit ante tempora Imp. Justiniani: nam Agathias, qui sub Justiniano floruit, lib. 4. de bello Gothico, auctoritate ejus utitur.

CXXIX. HESYCHIUS ILLUSTRIS MILESIUS scripsit *Historiam universalem*, quam *Romanam & omnigenam* inscripsit, & sex libris distinxit. Incepit à Belo Assyriorum Rege, & in morte Anastasii Imp. finiit; ut Photius cod. 69. narrat. Suidas addit, ipsum quoque edidisse *Nomenclatorem* sive *Indicem virorum eruditionis fama illustrium*, sed in eo nullius ecclesiastici scriptoris meminisse; atque hinc colligi posse, hominem fuisse gentilem. Sed Gerardo Vossio & aliis secùs videtur, propter illa quæ in Sibylla de Christo dicit. Libellum hunc Græcè edidit Sambucus. Latinè verterunt & Notis illustrarunt Hadrianus Junius & Joannes Meursius. Horum posterior libellum ejusdem Hesychii de rebus patriis Constantinopoleos, ex codice ms. bibliothecæ Palatinæ, typis evulgavit. Vixit autem Hesychius sub Impp. Anastasio, Justino Thrace & Justiniano: ut Constantinus Porphyrogenetes lib. 1. themate 11. tradit.

CXXX. S. CÆSARII Arelatensis Episcopi, à Gennadio c. 86. & Sigeberto c. 102. laudati, *Homiliæ XLVI. item Exhortatio ad custodiendam charitatem; homilia de decem virginibus*, & alia exstant in Bibliotheca Patrum, tomo 5. editionis Coloniensis. Ruricius Lemovicensis epistola 31. & Desiderius Cadurcensis Episcopus epistola 13. Cæsarium hunc salutarunt. Mentio ejus in Martyrolog. Rom. 27. Aug.

CXXXI. CYPRIANUS S. Cæsarii Arelatensis Episcopi discipulus, de magistri sui vita librum scripsit: alterum adjecerunt *Messianus* presbyter & *Stephanus* diaconus, uterque ejusdem Cæsarii discipulus. Opus hoc post Surium plenius edidit Vincentius Barralis in Chronologia Lerinensi; exstatque integrum Lutetiæ ms. ad S. Martinum Pratensem.

CXXXII. S. JUSTUS, Urgelitanus in Hispania Episcopus, de quo Mart. Rom. 28. Maji. ab Isidoro in catalogo cap. 21. laudatus, Justiniano imperante floruit, & concilio Toletano secundo interfuit. *Explicatio ejus mystica in Cantica canticorum Salomonis* exstat tomo 6. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis.

CXXXIII. FABIUS Claudius Gordianus FULGENTIUS, de quo Mart. Rom. 1. Jan. ab Isidoro in catal. cap. 14. laudatus, sæculo sexto ineunte sanctitatis palmam litteris excultam tulit. Anno quingentesimo Romam adiit: eo scilicet anno, quo Theodericus Gothorum in Italia Rex Romam intravit, & copiosam ad muros, & palatia Urbis instauranda, pecuniam attribuit: ut Cassiodorus in chron. narrat. Anno quingentesimo quarto Ruspensis in Africa creatus Episcopus, à Trasimundo Rege cum aliis in Sardiniam insulam relegatus est. Post Transimundi obitum, anno quingentesimo vicesimo secundo (ut Isidorus in chron. tradit) pace Africanis ecclesiis ab Hilderico Hunerici filio restitutâ, ad suos in Africam rediit; ac demùm Kalendis Januariis anni quingentesimi vicesimi noni in Domino obdormivit. Post Plantinianam & alias operum ejus editiones, accuratissimam variisque accessionibus instructam *Theophilus Rainaudus*, Soc. Jesu Theologus, 1633. Lugduni publicavit. Quam quidem *octoginta S. Fulgentii Sermonibus*, antea non visis, ex mss. codicibus cumulavit; appositâ Censurâ, qua *librum de prædestinatione & gratia*, ex quisquiliis tomi septimi operum S. Augustini erutum, eidem S. Fulgentio vindicavit, & nitentem purumque adversus obtrectatores præstitit.

CXXXIV. PEtrus diaconus, & alii qui in causa Fidei à Græcis ex Oriente Romam missi fuerant, scripserunt *librum de Incarnatione & gratia D. N. Jesu Christi*, ad Fulgentium Ruspensem & alios Episcopos Africæ. Legitur is inter opera ejusdem S. Fulgentii.

CXXXV. FErrandus Carthaginiensis diaconus, S. Fulgentii Ruspensis Episcopi discipulus. scripsit *Parætieticum ad Reginum Comitem*, & *amplam epistolam ad Anatolium diaconum urbis Romæ*: item *epistolas duas ad eumdem S. Fulgentium*, & *aliam ad Eugypium Abbatem*, Thesauri ex operibus S. Augustini concinnatorem. Exstant hæc omnia tomo 6. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis.

CXXXVI. S. Ægidius, Abbas in Gallia Narbonensi, de quo Martyrolog. Rom. 1. Sept. sub annum Christi quingentesimum decimum quartum, Symmacho Papæ libellum supplicem misit ad obtinendam privlegiorum Arelatensis ecclesiæ confirmationem. Quod & Symmachus præstitit epistolâ ad Cæsarium Arelatensem Episcopum datâ III. Idus Junias; magno illo Cassiodoro Senatore Consulatum gerente. Libelli & epistolæ exempla tomo 1. Conciliorum Galliæ reperies.

CXXXVII. S. Hormisda, natione Campanus, Symmacho Papæ, anno quingentesimo decimo quarto, medio mense Julio, è vivis sublato, post dies septem suffectus est. Et sic sublato schismate optata Romanæ Ecclesiæ concordia, Cassiodoro Consule, rediit: ut ipse in Chronico loquitur. Obiit autem anno quingentesimo vicesimo tertio: exstantque variæ ejus Epistolæ in tomis Conciliorum. Vide Martyrolog. Rom. 6. Aug.

CXXXVIII. S. Remigius, Remorum Episcopus, de quo Martyrolog. Rom. 1. Octobr. meritò Clodovei Regis ac Francorum Apostolus nominatur, utpote qui Clodoveum anno regni ejus decimo quinto post victoriam Alemannicam baptizavit. Is est, juxta æram nostram, annus Christi desinens quadringentesimus nonagesimus sextus. In Natali enim Domini, exeunte anno, baptizatum fuisse, Alcimus Avitus, Viennensis Episcopus, testatur in epistola ad ipsum Clodoveum data, quam Sirmondus, tom o 1. Conciliorum Galliæ, publici juris fecit. Sigebertus noster Gemblacensis triennio seriùs' videlicet anno quadringentesimo nonagesimo nono Clodovei baptismum statuit; sed more suo. Omnia enim triennii ferè spatio posteriùs narrare solet quàm gesta sunt: ut in Chronico Belgico annotavi. Cæterùm anno quadringentesimo septuagesimo primo Remensem sedem Remigius adiit, duos & viginti annos tunc natus; ut præter Hincmarum Flodoardus in Historia Remensi l. 1. c. 11. & 18. asserit. Nam in epistola, quam ad tres Episcopos anno quingentesimo vicesimo tertio scripsit (exstat ea tomo 1. Conciliorum Galliæ) testatur se jam annis quadraginta tribus Episcopatum gessisse. Idem porrò ad Superos transiit ante annum quingentesimum tricesimum quintum: siquidem hoc ipso anno Flavius Remorum Episcopus concilio Arvernensi subscripsit. Falsò itaque Hincmarus & Flodoardus referunt, illum annis septuaginta quatuor sedisse, & annis nonaginta sex vixisse.

Remigii *Epistolæ, ad Hormisdam Papam, Clodoveum Regem* & *alios scriptæ*, exstant in citato tomo Conciliorum Galliæ, & apud Marquardum Freherum in Corpore Historiæ Francicæ. Sidonius Apollinaris lib. 9. epist. 7. ad Remigium data, *Declamationes* seu *Orationes* ejus à doctrina atque eloquentia mirificè commendat; sed, quod dolendum, nullæ ad nos pervenerunt. Nec recens hæc jactura est: cùm Hincmarus ac Flodoardus eas penitus ignorasse videantur. Joannes Bap. Villalpandus S. J. Theologus, Moguntiæ 1624. edendas curavit, Remigii Remensis nomine, *Explanationes epistolarum Paulinarum*, ex ms. codice monasterii S. Cæciliæ in Urbe: sed critici nasutiores eas Remigio Lugdunensi vel Antisiodorensi tribuendas censent.

CXXXIX. AGapetus, Constantinopolitanæ ecclesiæ diaconus, ad Justinianum Imp. jam coronatum habuit *parætieticam Orationem*, *quâ eum monet*, *quomodò in Imperio se gerere debeat*: exstatque tomo 6. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis. De Agapeto vide Baronium in gestis anni 527.

CXL. MArcellinus Comes Illyricianus, Justiniani Imp. Cancellarius (à Cassiodoro Institut. divin. cap. 17. laudatus) à Theodosii Magni Imp. anno primo *Chronicon* suum deduxit usque ad quartum sui domini Justiniani Consulatum, hoc est, Christi annum quingentesimum tricesimum quartum: ut ipse in præfatione sua testatur. Ultra hunc annum igitur non processerat Marcellinus: nec plura his fuerant in editione *Antonii Sconhovii*, Canonici Brugensis, qui Chronicon istud primus in lucem dedit. Quæ deinceps sequuntur usque ad finem Imp. Justiniani, ab alio postea quopiam adjecta sunt, & ab *Onuphrio Panuinio* primum, deinde ab aliis, nullo discrimine pro Marcellinianis edita. At verò *Sirmondus*, ex vetustissimo Tilianæ blibliothecæ codice, omnia multò quàm hactenùs emendatiora, tum Appendicem, quæ & ipsa perantiqui est scriptoris, multis partibus auctiorem Lutetiæ 1619. publicavit. Idem porrò Marcellinus *Constantinopolitanam Civitatem & urbem Hierosolymorum quatuor libellis*, *minutissima narratione*, *descripsit*; ut Cassiodorus lib. citato cap. 25, loquitur. Hi libelli, quod sciam, hactenus in lucem non prodierunt,

CXLI. GOrdianus quidam dicitur scripsisse, jussu Imp. Justiniani, *vitam & passionem S. Placidi*, qui fuit discipulus S. Benedicti Cassinensis Abbatis, *ejusque fratrum Victorini, Eutychii & aliorum*, Messanæ in Sicilia à Manucha pirata anno 539. necatorum: quæ apud Surium

Surium 5. Octobris exstat. Sed Baronius, in Notis ad Martyrologium, operis hujus ita meminit, ut inscriptionem ejus videatur suspectam habere. Sic enim inquit: *Acta à Gordiano conscripta, ut ferunt, jussu Imp. Justiniani.*

CXLII. DEsiderius Cadurcorum in Galliâ Celticâ Episcopus, scripsit *epistolas varias*, quas primus Canisius tom. 5. in Lectionibus antiquis, & postea Colonienses tomo 5. Bibliothecæ Patrum ediderunt. In his sunt epistolæ ad *Modoaldum* Treverensem, *Dadonem* Rotomagensem, *Sulpitium* Bituricensem, *Felicem* Narbonensem, & *Gallum* Arvernensem, & alios Galliarum illustriores tunc Episcopos. Vixit sub annum sexcentesimum quadragesimum.

CXLIII. EPhræmius, Nicephoro Ephraimus, anno quingentesimo vicesimo sexto Antiochenus Patriarcha creatus, demùm anno quingentesimo quadragesimo sexto moriens, successorem reliquit Domnum. Post quem Antiochenam sedem obtinuit *S. Anastasius Sinaita*, infrà cap. 169. laudandus. Ephræmii libros recenset Photius cod. 218. in Bibliotheca, selectis inde summariis. Et dolendum est ipsa opera periisse.

CXLIV. GIldas Sapiens, Bannocorensis cœnobii in Britannia Abbas, scripsit *epistolam sive libellum de excidio Britanniæ*, itemque *Reprehensionem acrem in Britanniæ* Clerum. Uterque libellus in omnium est manibus. Prioris libelli (in quo calamitates Britanniæ à Saxonum adventu ad suum usque ævum commemorat) Beda Hist. lib. 1. cap. 22. & Guil. Neubrigensis in præfat. meminerunt. Natus est autem Gildas anno quadringentesimo nonagesimo tertio: scripsit autem anno quingentesimo quadragesimo tertio, & usque ad annum quingentesimum octogesimum primum superfuisse videtur. Vir fuit summæ eruditionis ac fidei, adeòque falsò ipsi attribuntur ridicula illa atque inepta oracula, à nugatore quopiam conficta: ut Polydorus Vergilius historiæ Anglicæ lib. 1. testatur. Cæterùm codices quidam mss. Gildæ etiam tribunt *Querolum* sive *Aulularium*, quæ Plauti nomine falsò prodiit.

CXLV. VIctor, Martyritanus in Africa Episcopus, Joannis Cassiani dicta ita purgavit, & quæ minùs erant addidit, ut ei rerum istarum palma meritò conferatur: quem inter alia de Africæ partibus citò nobis credimus esse dirigendum. Ita Cassiodorus Institut. divin. cap. 29. loquitur. Ex his Cassiodori verbis collegi videtur, à Victore Martyritano antidotum contra veneni intimationem, quod scriptis suis Cassianus inseruit, appositum fuisse. Baronius tamen existimat, Cassiodorum spe frustratum non accepisse quod ex Africa exspectabat. Siquidem Ado Viennensis in Chronico, ab ipso Cassiodoro id operis, ut Cassianum corrigeret, elaboratum affirmat, dùm ait: *Opera Cassiani à catholicis cautissimè legenda, maximè de libero arbitrio & gratia: sed & Encratitarum hæresi incautiùs favit. Errores illius Cassiodorus purgare volens, non ad plenum omni ex parte potuit.*

CXLVI. MArtinus, Mindoniensis in Hispania Episcopus, vixit sub annum quingentesimum quadragesimum. Scripsit *libellum de Virtutibus*, qui Senecæ operibus vulgò subnecti solet. Martini Mandonensis seu Mindoniensis Trithemius meminit, & Dumiensem Abbatem facit; dicitque scripsisse, ad Mironem Gallecìæ Regem, *Formulam honestæ vitæ:* quam ex fide veterum codicum restitutam Boëtius Epo Duaci edidit, in Heroicis suis Quæstionibus.

CXLVII. LIberatus, Carthaginiensis Archidiaconus, sub Silverio Papa & Justiniano Imp. vixit: scripsitque *Breviarium de causa Nestorii & Eutychetis:* quod exstat tom. 2. Conciliorum, sed cautè legendum; ut Bellarminus in catalogo monuit. Sive enim ab aliquo depravatum fuerit, sive ipse auctor non sit assecutus historiæ veritatem, non pauca in eo videntur esse perperam scripta. Baronium in gestis anni 538. consule.

CXLVIII. JUnilius, Africanus Episcopus, ad Primasium Episcopum Africanum scripsit *libros duos de partibus divinæ legis*: qui tomo 6. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis, exstant. Floruit sub annum quingentesimum quadragesimum quintum. Falsò autem adscribuntur Junilio *commentaria in prima capita Geneseos*, quæ sunt Bedæ; atque inter ejus opera quoque exstant.

CXLIX. RUsticus, S. R. E. diaconus, scripsit *Disputationem à se habitam contra Acephalos;* quæ exstat tomo 6. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis.

CL. ARethas, Cæsareæ in Cappodocia Episcopus, circa annum quingentesimum quadragesimum floruit; ut censet Coccius. Ex commentariis Andreæ, ejusdem Cæsareæ Episcopi, concinnavit *Explicationem Apocalypseos:* quæ à Maximo Florentino, monacho Cassinensi, in Latinum versa, exstat in Bibliotheca Patrum, tomo 6. editionis Coloniensis.

CLI. AUrelianus, aut, ut apud Gregorium Magnum lib. 7. epist. 125. & in subscriptionibus Concilii V. Aurelianensis nominatur, *Aurelius*, Lugdunensis Episcopus, Vigilium Papam, damnatorum Capitulorum trium infamia laborantem (quasi Theodori Mopsuesteni, Ibæ ac Theodoreti damnatione, Chalcedonensem Synodum, quæ illos exsolverat, convulsisset, atque unà Catholicam fidem labefactasset) scandali commonefecit. Id constat ex Vigilii ad Aurelianum responso, quo inustam sibi labem abstergit, ipsumque Aurelianum laudat.

CLII. ZACHARIAS, ex scholastico seu sophista Episcopus Mitylenensis, concilio Constantinopolitano generali V. anno quingentesimo quinquagesimo tertio interfuit. Scripsit *Disputationem contra ea quæ de duobus principiis à Manichæo quodam scripta, & in viam publicam projecta repperit*: quam Franciscus Turrianus Latinè reddidit, & Canisius tomo 5. Lect. antiquæ publicavit. Item scripsit *Dialogum de universitatis procreatione, contra mundi & materiæ æternitatem*: quem Genebrardus Latio donavit. Opus utrumque legitur tomo 6. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis.

CLIII. S. JOANNES Scholasticus, Abbas montis Sina, qui vulgo *Climacus* appellatur, de quo Martyrolog. Rom. 30. Mart. vixit sub annum quingentesimum sexagesimum; scripsitque *Scalam paradisi*, & *librum ad religiosum Pastorem*. Quæ opera Matthæus Raderus, S. I. Theologus, ex Græco Latina reddidit, scholiisque illustravit; & Parisienses junctim 1633. utraque lingua publicarunt. Prioris libri sui, quem Climacus Scalam appellavit, inscriptionem ex Genesos capite 28. sine dubio hausit, ubi de scala Jacob patriarchæ tractatur. Ejus occasionem videtur præbuisse Climaco *Joannes* Antistes Raithuni cœnobii, qui Climacum ad librum hunc conscribendum per epistolam, in qua Scalæ Jacobææ mentionem facit, cohortatus est. Scripsit ergò, & ædificavit tralatitiam seu metaphoricam hanc Scalam religiosam Climacus; cujus gradus seu radii tringinta omnem orbem & posteritatem illustrarunt.

Cæterùm mons Sina (qui & *Sinai*, & *Oreb*, & *Sinæus* Josepho & Justino) super omnes Olympos, Hæmos, Caucasos & Tauros orbe toto est notissimus; ubi supremus orbis conditor Hebræis leges dixit & scripsit; S. Catharinæ virginis & martyris corpus, cœlitum ministerio Alexandria delatum, salutari olei fonte redundat; ubi Climacus noster cum religiosissimo monachorum cœtu Deo militavit; ad cujus radices Justinianus Imp. religiosis viris nobile cœnobium posuit. Ex hoc monte multi viri sancti & scriptis illustres prodierunt; quos inde *Sinaitas* nuncupant. Mons in orbem erigitur, regionis illius longe altissimus, quo per gradus septies mille ad fastigium ascenditur; demtis clivis, quâ per se patet ascensus. Nomen ab rubo, quo abundat, invenit. De monte *Oreb* & *Sinai* multa Bellonius, & alii rerum orientalium scriptores narrant.

Ad exemplum Climaci, alii religiosi & eruditi viri scalas item in cœlum moliti sunt. *Dionysius* Scalam religiosorum quinque gradibus distinctam composuit, quos Pentateuchum dixit; *Gabriel Inchinus* Scalam cœli, *Bellarminus* librum De ascensione mentis in Deum concinnavit. Inde & *S. Romualdo*, Camaldulensis familiæ conditori, scala, scalæ Jacobi patriarchæ persimilis, divinitus demonstrata est, per quam candidati magnis passibus in cœlum contendebant. De id genus scalis similia leguntur in Annalibus Dominicanorum, Franciscanorum, & aliorum Ordinum. Eadem metaphora virgo Deipara dicitur *Scala cœli*, & *Scala Jacob*. Mellifluus Bernardus Scalam illam interpretatur religionem: *Scala hæc*, inquit *est disciplina religiosa, vel regula ordinis; v. g. dilectus Dei Benedictus ascendit in cœlum. Scala enim arctam disciplinæ viam, quæ ducit ad cœlum, significat.* Cæterùm de scala Jacob plurima Pererius, in commentariis ad Genesim, ex variis scriptoribus collegit.

At enim & Lucifer, & Babylonii gigantes, & omnes impii scalas ipso cœlo altiores moliuntur, ipsumque Deum cœlo deturbare conantur. His scalis ad inferos descenditur. Isaiam audiamus de Lucifero divinitatem affectante: *In cœlum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum.* Sed quis finis hujus ascensus? *Veruntamen ad infernum detraheris in profundum laci.* Ita Nemrodus Babylonius turrim cœpit ædificare: cujus historiam poetæ more suo ad gigantum fabulas traduxerunt, qui montes montibus injiciebant, sicque viam muniebant, ut bellum cœlo inferrent.

Librum porrò suum Climacus *asceticum* quoque appellavit. Ascesis Græcis est exercitatio corporis vel animi: sed scriptores sacri vocem illam ad religiosam vitam adhibent, & *Ascetica* vocant quæ ad eam vitam pertinent. Qualia præter & ante Climacum scripsit *Basilius Magnus*, quibus monachis vivendi præcepta tradit, & leges dicit. Huc *Dorothei* Parænetica pertinent; Collationes *Cassiani*; *Philippi Solitarii* Dioptra sive Amussis ad Callinicum monachum; *Joannis Carpathii* capita hortatoria; *S. Maximi*, *Marci monachi*, *Isaaci*, *Diadochi*, *Isaiæ Abbatis*, *Nili*, & aliorum complurium: quorum omnium summam & synopsim in *Basilii*, monachi & præfecti lauræ Maleini, Descriptione vitæ asceticæ cognosces, quam Jacobus Pontanus, S. I. Theologus, è Græco vertit, & Simeonis junioris Theologi orationibus adjecit.

CLIV. S. NICETIUS, Treverorum Episcopus, de quo Martyrolog. Rom. 5. Dec. Arvernensi I. concilio anno Christi quingentesimo tricesimo quinto; Aurelianensi V. anno quingentesimo quadragesimo nono; Arvernensi II. anno eodem, & Parisiensi II. anno quingentesimo quinquagesimo quinto subscripsit. Tomo 1. Conciliorum Galliæ duas reperies *insignes Nicetii epistolas*: quarum priore *Justinianum* Imp. in hæresim lapsum, sub annum quingentesimum sexagesimum tertium, ab errore revocat; altera *Clodosuindam*, Clotarii Francorum Regis filiam, sub annum 565. hortatur, ut maritum suum Alboinum Longobardorum Regem ad Fidem catholicam reducat.

Ante Nicetium porrò fuerunt & alii Treverenses Episcopi doctrina ac scriptis illustres: in

in his S. MAXIMINUS & S. PAULINUS, qui temporibus S. Athanasii floruerunt. De quibus & ipse Athanasius, orat. I. contra Arianos, sic loquitur: *Si scripta ista ab orthodoxis proficiscerentur, qualia sunt Maximini Galliæ, aut ejus successoris Paulini, aut Julii & Liberii Romanorum Pontificum, vel Eustorgii Italiæ aut Capitonis, Siciliæ, Episcoporum &c.*

CLV. S. DACIUS Medoilanensis Episcopus, de quo Martyrolog. Rom. 14. Januar. Justini Imp. ævo floruit; ut Gregorius lib. 3. dialog. cap. 4. testatur. Scripsit *Chronicon*: in quo lib. I. cap. 10. tradit, canticum, *Te Deum laudamus*, compositum fuisse à SS. Ambrosio & Augustino; ut Bellarminus in catal. narrat. Ad hunc Dacium exstat egregia Cassiodori epistola 27. lib. 12. Variarum, de frumento in famelicam plebem ex regiis horreis dividendo. De rebus à Dacio præclarè gestis plura qui volet, Josephi Ripamontii Historiam Mediolanensem legat, dec. I. lib. 7.

CLVI. PELAGIUS Papa, anno quingentesimo quinquagesimo nono defunctus, putatur ex Græco in Latinum transtulisse librum *De vitis Patrum* ab incerto auctore scriptum, qui in Plantiniana editione est quintus ordine.

Joannes III. Pelagii in Pontificatu successor, anno quingentesimo septuagesimo secundo mortuus, Græcum librum *De vitis Patrum* ab anonymo scriptum, qui in Plantiniana editione est ordine sextus, putatur Latinum fecisse: ut in Scholiis ad caput postremum Catalogi Gennadiani diximus.

CLVII. VENANTIUS Honorius Clementianus FORTUNATUS, non procul ab urbe Tarvisina in Italia natus, Ravennæ liberalibus artibus excultus, sub annum 575. in Galliam transiit: ut Regino & Sigebertus tradunt. Domicilium apud Pictavos habuit, & ibidem Episcopus tandem creatus fuit. Imperabat, eo vivente, Iustinus junior: ad quem, uti & ad uxorem ejus Sophiam, *Hodoeporicon* exaravit. Poëta, ut illa ferebant tempora, nobilis, præter alia, *vitam ac miracula S. Martini Turonensis* libris quatuor metricis complexus est. Occasionem scribendi ideò sibi præbitam narrat, quòd cùm ipse, & simul socius suus *Felix*, vehementi oculorum dolore vexaretur, uterque ope S. Martini hoc morbo fuerit liberatus, postquam oculos oleo lampadis, ad effigiem ejus ardentis, inunxisset. Scripsit præterea vitas *S. Hilarii Pictaviensis, S. Albini Andegavensis, S. Germani Parisiensis, S. Medardi Noviomensis, S. Maurilii Andegavensis, S. Remigii Remensis, S. Marcelli Parisiensis, S. Amantii Rutenensis, Episcoporum, item S. Radegundis Reginæ.* Quæ quidem historiæ ferè omnes in tomis Surianis leguntur. Fortunati opera metrica Christophorus Broverus S. J. Notis illustravit, & Moguntiæ foras dedit. Coævus & amicus fuit Gregorio Turonensi Episcopo.

CLVIII. S. MARIUS Aventicensis seu Lausannensis Episcopus, anno Christi quingentesimo octogesimo quinto, concilio Matisconensi II. subscripsit. In Episcopatu annos viginti, menses octo exegit, & ætatis anno sexagesimo quarto pridie Kalendas Januarias obiit: qua die nomen ejus sacris Fastis est adscriptum. Sepultus fuit Lausannæ in æde sancti Thyrsi, quæ exinde, ob novi hospitis celebritatem, S. Marii nuncupata est. Scripsit Chronicon à tempore quo Prosper Aquitanus desinit, sive à Consulibus Valentiniano VIII. & Anthemio, hoc est, à Christi æra vulgari 455. usque ad annum quingentesimum octogesimum primum. Quod Chronicon amicus noster Petrus Franciscus Chiffletius, Soc. Jesu Theologus, primus eruit, & Andreas Quercetanus tomo I. Scriptorum Historiæ Francicæ inseruit.

CLIX. PASCHASIUS, diaconus monasterii Dumiensis in Gallæcia, librum *De vitis Patrum*, Græcè ab incerto auctore conscriptum (qui in editione Plantiniana est ordine septimus) Latinum reddidit, & Martino Abbati Dumiensi dicavit. Alius ab isto fuit *S. Paschasius*, R. E. diaconus, Martyrologio Rom. a. d. 31. Maii adscriptus, à Sigeberto in catal. c. 17. & à nobis supra c. 121. memoratus.

CLX. EVANTUS sive Evantius Abbas scripsit *epistolam contra eos, qui sanguinem animalium immundum esse judicant, & carnem mundam esse dicunt*: quam epistolam ex membranis cœnobii S. Galli Canisius Lectionis antiquæ tomo 5. & Colonienses in fine tomi 6. Bibliothecæ Patrum ediderunt. Putatur auten vixisse circa annum Christi quingentesimum nonagesimum. At verò quis hic Evantus vel Evantius? An Evantius, cujus meminit Fortunatus l. 3. epist. ad Euphronium, qui & Eventius & Aventius nominatur? Christophorus Brouverus, in suis Notis, illum Evantium Fortunati putat fuisse Viennensem in Gallia Episcopum: quem lib. 8. c. 39. diem obiisse testatur Greg. Turonensis anno undecimo regni Childeberti in Austrasia, hoc est, anno Christi quingentesimo octogesimo sexto. Eum ceu sanctum Ado in chron. & Molanus ad Usuardum 3. Februarii, memorant. Ut ut sit, Evantius Viennensis Episcopus *Matisconensi I.* concilio anno quingentesimo octogesimo secundo; *Lugdunensi III.* anno quingentesimo octogesimo tertio; *Valentino II.* anno proximè sequenti, & *Matisconensi II.* anno quingentesimo octogesimo quinto subscripsit. Quod ad argumentum epistolæ ab Evantio (quisquis is fuerit) scriptæ attinet, Lorinus cap. 15. in Acta Apostolorum, & alii docent, primitivam Ecclesiam à sanguine animalium abstinuisse.

CLXI. PROCOPIUS GAZÆUS, sophista (cujus meminit Photius cod. 206. 207.) concinnavit ex aliorum libris commentaria in Octateuchum, libros Regum, & Paralipomena.

Tiguri 1555. excusa. Ejusdem commentaria in Esaiam, interprete Joanne Curterio 1580. excusa sunt Parisiis Græcè & Latinè. Quando vixerit, certò non constat.

Longè diversus ab isto est *Procopius* Cæsareæ in Palæstina natus, Historicus, Notarius ac comes Belisarii, cujus & res gestas concinnavit. Continet ejus Historia libros octo: quorum duo primores sunt de bello Persico; duo sequentes de bello Vandalico; quatuor postremi de bello Gothico. Primores duos in compendium Photius cod. 63. redegit: sed omnium synopsim sive compendium habes apud Agathiam in præfatione: qui historiam suam inde orditur, ubi Procopius desinit. Octo istis libris posteà nonum Procopius adjecit: & eum, quia complecteretur res antè non editas, *Anecdota* sive Inedita aut *Arcana* appellavit, teste Suida: qui etiam tradit, Procopium hoc libro invectum fuisse in Justinianum Imp. ejusque conjugem Theodoram, itemque in Belisarium & ejus uxorem. Anecdota, studio Nic. Allemanni Romæ & Lugduni 1623. typis edita fuerunt. Cæterùm præter octo quos dixi libros, exstat volumen Procopii de Justiniani ædificiis, in sex narrationes divisum; cujus operis Georgius Codinus in Selectis de Constantinopoli meminit.

Eodem tempore, quo Procopius, vixit & *Agathias* Murinæ in Asia natus, Scholasticus sive Advocatus Smyrnæus; teste eodem Suida. Præter epigrammata multa, scripsit libros quinque de imperio & rebus Imp. Justiniani. Putatur gentilis fuisse.

CLXII. ISAACUS junior, monachus Syrus (diversus ab Isaaco seniore, itidem monacho Syro, quem Gennadius in catal. cap. 66. memorat) vixit usque ad extrema Gothorum tempora: ut Gregorius l. 3. dialogorum c. 14. narrat. Junior Isaacus putatur parens libri *De contemptu mundi*, qui tomo 6. Bibliothecæ Patrum, à Coloniensibus editæ, legitur: eò magis quòd Gregorius inter alia ibi asserat, *Monachum qui in terra possessiones quærit, non esse monachum.* Quod quidem ad citati libri argumentum facit quàm maximè.

CLXIII. LEONTIUS Byzantinus Advocatus, posteà monachus ad S. Sabam, vixit circa tempora S. Gregorii Magni: ut constat ex ejus libro de sectis hæreticorum, actione quinta, ubi inter Alexandrinos Episcopos ultimum recenset Eulogium, qui tempore S. Gregorii sedit. Scripsit autem *Excepta ex ore Theodori Abbatis de sectis hæreticorum, in Actiones decem distincta: libros tres contra Nestorianos: libros duos adversus fraudes Apollinistarum: Solutiones ad argumenta Severi: Dubitationes hypotheticas & definitiones contra eos qui negant in Christo duas naturas.* Exstant hæc omnia Latinè edita in Lectionibus antiquis Canisii tomo 4. & in Bibliotheca Patrum, tomo 6. editionis Coloniensis. Scripsit & alia multa, de quibus vide Canisium loco citato.

CLXIV. EULOGIUS Alexandrinus Patriarcha, familiari epistolarum usu cum S. Gregorio Magno conjunctus, scripsit *contra hæresim Eutychianam:* sed præclarissima ejus opera invidit nobis vel mortalium negligentia, vel temporum injuria. Eclogas quasdam & excerpta reperies in Bibliotheca Photii, cod. 208. 218. 225. 226. 230.

CLXV. EVAGRIUS Scholasticus, Epiphaniensis, ex præfectis oriundus, scripsit *Historiæ ecclesiasticæ libros sex*, quos anno Mauritii Imp. duodecimo absolvit: ut Photius cod. 29. testatur. Zachariam rhetorem, cujus auctoritate magnam partem scriptorum suorum confirmat, Eutychianum hæreticum fuisse, plurimaque rerum benè à Catholicis gestarum silentio supprimere, atque ea quæ Eutychiano errori favent ad verbum recensere, constat. Meminerit igitur Lector catholicus, ut cautè legat ea quæ ab eodem Zacharia, in causa præsertim Eutychianorum, apud Evagrium citantur. Id ipsum & Evagrius subodoratus fuisse videtur: ut ex lib. 3. cap. 9. datur intelligi. Evagrii porrò historia exstat tomo 6. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis; additis Notis Jacobi Billii, Curterii, Suffridi & Baronii. De aliis Evagriis vide Scholion nostrum ad cap. 125. Catalogi Hieronymiani.

CLXVI. DYNAMIUS, Patricius & rector patrimonii S. R. E. in Gallia, à Sigeberto in catalogo cap. 114. memoratus, laudatur à Gregorio Magno, epistolâ ad ipsum data mense Aprili, Indictione undecima, anno Christi quingentesimo nonagesimo tertio. Idem Gregorius anno quingentesimo nonagesimo quinto in Dynamii locum suffecit *Candidum* presbyterum; eique mandavit, ut ex solidis patrimonii Ecclesiæ Romanæ, in Gallia recipiendis, pueros Anglos paganos 17. aut 18. annorum compararet, in monasteriis utique Deo dandos, & Christiana doctrina imbuendos. Scripsit autem Dynamius *Vitam S. Maximi Reiensis in Gallia Episcopi*, à Surio editam: scripsit, inquam, ad Urbicum, Fausti in Episcopatu successorem; quem Faustum S. Maximus præcesserat. Vide Martyrolog. Rom. 27. Nov.

CLXVII. DREPANIUS Florus *Psalmos*, *Hymnos* & alia vario carminum genere scripsit; quæ in Bibliotheca Patrum, editionis Coloniensis, leguntur sub finem tomi quinti. Fuit natione Gallus: ut ex ejus epistolis versu scriptis colligi datur. Ex quibus una est ad *Moduinum* Episcopum, qui ætate Gregorii Magni vixit. Baronius ad Martyrologium 8. Maii, & Possevinus in Apparatu sacro, existimant hunc Drepanium esse illum, cujus Sidonius lib. 8. epist. 11. meminit. Alii Sidonianum illum Drepanium interpretantur *Latinum Pacatum Drepanium*, qui Imp. Theodosio seniori Panegyricum scripsit.

CLXVIII. S. Gregorius Turonensis Episcopus, patria Arvernus, ut genere, ita virtute ac doctrina nobilis, de quo Martyrol. Rom. 17. Nov. Euphronio in Episcopatu successit anno quingentesimo septuagesimo secundo: ut Matthæus Westmonasteriensis annotavit. Scripsit libris decem *Historiam Francorum*; & eam ad sua usque tempora perduxit. In fine libri decimi commemorat & alia, quæ litteris consignavit: *Decem*, inquit, *libros Historiarum, septem Miraculorum, unum de vitis Patrum scripsi: in Psalterii tractatum librum unum commentatus sum: de cursibus etiam ecclesiasticis unum librum condidi.* Octo insuper alios composuit libros, quos etiamnum habemus. Eorum argumentum explicat in præfatione libri de gloria Confessorum: *In primo*, ait, *libello inseruimus aliqua de miraculiis Domini ac SS. Apostolorum, reliquorumque martyrum, quæ hactenùs latuerunt, quæ Deus ad corroborandum Fidem quotidie dignatur augere. In secundo posuimus de virtutibus S. Juliani. Quatuor verò libellos de virtutibus S. Martini, septimum de quorundam feliciosiorum vita, octavum hunc scribimus de miraculis Confessorum.*

Scripsit etiam de virtutibus *Senoch* Abbatis, *S. Nicetii* Caluppæ reclausi, *Patrocli* reclausi, S. *Medardi* Noviomensis, *S. Illidii* Arvenorum Episcopi, *Quintiniani* & *Abrahæ* Abbatis, quorum omnium libellorum Gregorius ipse mentionem facit, variis in locis. Ex iis sola *S. Medardi vita* non exstat; quod sciam. Sidonii insuper libro de Missis præfationem addidit; cujus ipse lib. 2. historiæ Francicæ cap. 22. meminit. Historiam porrò suam conclusit in gestis anni quingentesimi nonagesimi sexti, quo & obiit, XV. Kalendas Decembris. Vide suprà Catalogum Honorii cap. 33, & Sigeberti cap. 49.

CLXIX. S. Anastasius, de quo Martyrolog. Rom 21. April. ex Monacho montis Sinai Patriarcha Antiochenus anno quingentesimo sexagesimo primo creatus, à Justino Imp. anno quingentesimo septuagesimo secundo in exilium pulsus, ac demùm anno quingentesimo nonagesimo quintò à Mauritio Imp. restitutus, migravit ac Dominum anno quingentesimo nonagesimo octavo aut nono. Scripsit *Ducem viæ contra Acephalos; Anagogicarum contemplationum in Hexaëmeron libros undecim: Orationes quinque de Trinitate; de Incircumscripto, de Incarnatione, de passione & impatibilitate Christi; Orationem de sacra Synaxi, Orationem in Psalmum sextum; Quæstiones varias & Responsiones ad easdem.* Quæ omnia Latinè reddita exstant tomo 6. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis. Scripsit & alia nondum typis edita, de quibus legi poterit Gretserus in præfatione ad Ducem viæ, quem Latinum fecit. Errat autem Sixtus Senen sis, qui libros XI. in Hexaëmeron Anastasio juniori, hujus nostri Anastasii successori, tribuit.

CLXX. S. Anastasius, illo nomine secundus Patriarcha Antiochenus, de quo Martyrolog. Rom. 21. Decemb. anno 598. aut 599. in illa cathedrea successit *S. Anastasio* Sinaitæ, à nobis jam laudato. Is de sua ad Episcopatum promotione Gregorium I. Papam mox certiorem de more fecit, suamque Fidei orthodoxæ professionem ad eum misit: ut idem Gregorius lib. 7. epist. 48. testatur. Ea tamen hodie non exstat, quod sciam. Item scripsit *compendiariam orthodoxæ Fidei Explicationem*, quæ sub nomine Anastasii & Cyrilli Alexandrini exstat in Bibliotheca Patrum editionis Coloniensis. Anno demùm sexcentesimo nono aut undecimo à Iudæis crudeliter occisus, inter sanctos martyres cooptari meruit.

CLXXI. Faustus Cassinensis in Italia monachus, S. Benedicti discipulus, scripsit *vitam S. Mauri Abbatis in Gallia*, condiscipuli sui, à Surio 15. Januarii editam. Scripsit autem sub Christi 606. annum: quod colligi datur ex præfatione, in qua sic loquitur ipse Faustus: *Hoc opusculum beatissimo Papæ Bonifacio ostendi: quod ipse sanctissimus Pontifex approbans laude dignum duxit, suaque sancta auctoritate roboravit.* Fuit is Bonifacius III. Papa (ut Leo Ostiensis in Cassinensi Chron. lib. 1. cap. 3. testatur) qui anno 606. sedere cœpit, & anno eodem decessit; succedente Bonifacio IV. Papa.

Marcus Cassinensis monachus, à Sigeberto in catal. cap. 33. laudatus, eodem tempore, quo Faustus, floruit, & *vitam S. Benedicti*, magistri sui, à Gregorio Magno descriptam, versibus heroicis expressit. Hoc carmen Marci, cùm hactenùs delituisset, Mantuæ in cœnobio S. Benedicti inventum, & Romæ, cum tertio Prosperi Martinengi poëmatum libro, 1592. excusum fuit.

CLXXII. Sulpitius, eo nomine secundus Bituricensis Episcopus, cognomento Pius, Vastino Biturigum oppido (vulgò *Vatan*) oriundus, cum Modoaldo Treverensi, Cuniberto Coloniensi, Bertoaldo Cameracensi & aliis Episcopis, anno sexcentesimo tricesimo, interfuit Remensi Concilio: quod tomo 1. Conciliorum Galliæ exstat. Apud Canisium tomo 5. Lect. antiquæ, inter epistolas ad Desiderium Cadurcensem Episcopum scriptas, *duæ* hujus Sulpitii *epistolæ ad eundem Desiderium* datæ leguntur, itemque *tertia ad Verum Rutenensem Episcopum.*

Verus, Rutenensis in Gallia Episcopus, sub annum sexcentesimum tricesimum quartum, Remensi Synodo Sonnatii (de qua Flodoardus lib. 2. cap. 5.) interfuit. Apud Canisium citato tomo exstant hujus Veri *epistolæ duæ ad Desiderium Cadurcensem Episcopum datæ.*

Felix, Narbonensis Episcopus, litterarum commercium cum eodem Desiderio Cadur-

censi Episcopo habuit: ut intelligi datur ex epistolis ultrò citroque missis, quæ apud Canisium citato tomo leguntur.

CLXXIII. S. Eligius & S. Audoenus, ille Noviomensis, hic Rotomagensis, uno eodemque die creati sunt Episcopi, anno tertio Clodovei Francorum Regis, Christi sexcentesimo quadragesimo sexto, die 14. mensis tertii (qui est Majus) quæ Dominica fuit ante Litanias majores. Obiit autem Eligius anno ætatis septuagesimo, sub initium Clotarii III. Regis (ut Audoënus in ejus vita testatur) hoc est, anno Christi sexcentesimo sexagesimo, aut proximè sequenti. Audoenus porrò (qui alio nomine *Dado* à Veteribus nuncupatur) nonagenarius Clipiaci ad Dominum migravit, cùm annum Episcopatus quadragesimum quartum ageret.

Cæterùm Eligius & Audoënus anno sexcentesimo quinquagesimo Cabilonensi concilio, & anno sexcentesimo quinquagesimo octavo privilegio libertatis, monasterio S. Dionysii concesso à Landerico Parisiensi Episcopo, subscripserunt. Anno proximè sequenti idem Eligius subscripsit præcepto Clodovei II. Regis de libertate ejusdem monasterii Dionysiani. Anno Clotarii III. Regis quarto, Christi sexcentesimo sexagesimo quarto, Mummolenus, S. Eligii in Episcopatu successor, & Audoënus privilegium libertatis, monasterio Corbeiensi concessum à Bertefrido Ambianensi Episcopo, signarunt. Anno sexcentesimo octogesimo secundo Ansbertus Episcopus, Audoëni successor, Rotomagensi concilio præfuit & subscripsit.

Eligius porrò scripsit *Homilias sexdecim*, a Bellarmino in catalogo memoratas; quæ exstant tomo 7. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis. Ejusdem *Sermo ad omnem plebem* exstat in Appendice tomi 9. operum S. Augustini, tractatu 20. sed sine nomine auctoris. Revera autem est S. Eligii Noviomensis Episcopi: ut ex veterum exemplarium mss. consensu, & S. Audoëni testimonio, in vita ejusdem S. Eligii, constat. Id primus, in Notis ad Concilium Antisiodorense, sub annum Christi 588. habitum, Sirmondus observavit; ubi & nonnulla obscuriora illius Sermonis vocabula explicuit. Apud Canisium tomo 5. Lect. antiquæ, inter epistolas ad Desiderium Cadurcensem Episcopum datas, legitur epistola hujus nostri Eligii, quæ sic incipit: *Domno semper suo atque Apostolico patri Desiderio Papæ Eligius, servus servorum Dei. Quoties aditum scribendi gratiæ vestræ reperimus, toties nobis cumulus gaudii videtur accrescere: & quamvis nos terrarum interpositio longè ab alterutro separet, nec queat nos subinde corporalis conjunctio sociare, in Christo semper simul versemur: & ita vivere elaboremus, ut non post longum spatium anima simul ac corpore sociemur, sociatique in æternum vivamus. Saluto te supra modum sincerissimo affectu: salutat & Dado, fidelis utrorumque sodalis.*

Exstat ibidem Dadonis sive Audoëni Rotomagensis Episcopi ad eumdem Desiderium Cadurcensem epistola: qui Audoënus scripsit insuper, ad Rodobertum Parisiensem Episcopum, *libros tres de vita S. Eligii*, sodalis sui. Exstant ii mss. in Bibliotheca ecclesiæ cathedralis Noviomensis, eosque Gallicè reddidit Ludovicus Montignius Achidiaconus Noviomensis, & Parisiis 1626. edendos curavit. Surius in suis tomis non nisi duos priores libros publicavit; tertio omisso cum præfatione.

Porrò quòd ad Desiderium Cadurcensem Episcopum attinet, habuit is jam inde à prima ætate *Eligium* & *Dadonem* sibi familiarissimos, & cum eis in aula Francorum Regis enutritus fuit; ut ipse Desiderius in epistola ad Dadonem testatur: *Illud*, inquit, *peroro, ut quem quondam in ipso flore primævæ juventutis unico mihi amore præbuisti, semper concedere digneris illum meum Dadonem. Maneat pristina inter nos atque illum tuum*, imò *nostrum*, *Eligium inconvulsa caritas, indisjuncta, ut fuit quondam, fraternitas. Mutuis nos juvemus precibus, ut quemadmodum in aula terreni Principis socii fuimus, ita in illo superni Regis cœlesti palatio simul vivere mereamur.*

CLXXIV. Paulus Emeritensis in Hispania ecclesiæ diaconus (exemplo Gregorii Magni, qui de vita ac miraculis Patrum Italicorum scripsit) librum *De vita & miraculis Patrum Emeritensium* concinnavit; quem Thomas Tamaius, Philippi IV. Regis Catholici Historiographus, ad fidem veterum codicum, Antverpiæ 1638. primus edendum curavit; additis Notis, brevique commentario de rebus Emeritensibus. Pauli hujus meminerunt Baronius in gestis anni 589. Loaisa in Notis ad Concilium III. Toletanum, Ambrosius Morales l. 11. Chron. hist. c. 71. Mariana l. 5. c. 13. Bernardus Brittus l. 6. Monarch. Lusit. c. 19. & 20. Hieronymus Romanus J. I. c. 16. hist. Emeritensis, Gaspar Escolanus l. 2. hist. Valentinæ, Franciscus Padilla cent. 6. Hist. eccl. c. 50. & cent. 7. c. 17. Martinus Carillus in Annalibus, & alii.

CLXXV. Hesychius sive Isychius Episcopus Hierosolymitanus (ad quem S. Gregorii M. epistola 40. l. 9. exstat) præter alia scripsit *libros septem in Leviticum*: item *Sermones duos de Deipara*, à Joanne Pico Parisiensi Latinè redditos. Exstant tomo 7. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis. Ibidem sub nomine Hesychii presbyteri exstat *Sermo de temperantia, & de ratione reluctandi ac precandi, ad Theodulum.* Sed utrum Sermo hic sit Hesychii Hierosolymitani, nobis est incompertum, cum plures Hesychios presbyteros Photius in Bibliotheca numeret inter Scriptores ecclesiasticos. Idem Photius *Sermonen de S. Jacobo* adscripit Hesychio Episcopo: sed non videtur exstare.

CLXXVI.

CLXXVI. THEOPHYLACTUS SIMOCATTA Ægypto oriundus, sed in Græcia natus, sub annum sexcentesimum duodecimum vixit. *De rebus à Mauritio Imp. gestis libros octo* posteris reliquit, quos ex Græco Iacobus Pontanus S. I. Latinos fecit, Augustæ Vindelicorum. Singulorum librorum excerpta Photius cod. 65. recitat. Circumferuntur & hæc ejusdem Simocattæ, *Problemata Physica*, ab Andrea Schotto, post Bonaventuram Vulcanium, auctius edita; *Legationum excerpta* ex libris illis historiarum; item *Epistolæ mixtæ*, ab Aldo Manutio majore olim Epistolarum Græcarum volumini insertæ. Simocattæ meminerunt Suidas & Cedrenus: & hinc Nicephorus Callistus pleraque, ad vitam Mauritii Imp. spectantia, sublegit. Quæ verò fusiùs Simocatta suis libris exponit, ea breviùs perstringunt Theophanes, Zonaras, Cedrenus & Callistus.

CLXXVII. ANTIOCHUS, monachus Palæstinus in laura S. Sabæ prope urbem Hierosolymitanam, sub annum sexcentesimum decimum quartum vixit, & tempore cladis Hierosolymitanæ, cùm urbe capta Crux Dominica inde in Persidem fuit avecta. Scripsit de ea calamitate *Homilias* CXXIX, à Godefrido Tilmanno Latinè redditas; *Exomologesim*, & *librum de vitiosis cogitationibus, ad Eustathium*, quem Petrus Pantinus Latio donavit. Hæc omnia exstant tomo 7. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis.

CLXXVIII. S. EUSTASIUS, sive Eustathius, de quo Martyrolog. 29. Mart. magistro suo S. Columbano in regimine monasterii Luxoviensis (quod apud Burgundos in diœcesi Vesontionensi est situm) successit, & sexcentorum plus minus monachorum pater exstitit. Vir fuit non solùm vitæ sanctitate, sed & scientia clarus: ut in concilio Matisconensi, quod anno sexcentesimo vicesimo septimo (non tricesimo septimo, ut Baronius putavit) celebratum fuit, publicè ostendit. Cùm enim *Agrestinus*, ex Theodorici Francorum Regis notario monachus Luxoviensis, ut erat arroganti ingenio, adversùs S. Columbani Regulam, velut inanem ac superstitiosam, obtrectare cœpisset; Eustasius in Synodo Clotarii Regis jussu Matiscone congregata, Agrestinum cum suis asseclis fortiter repressit ac retudit. Quæ omnia fusè narrat *Jonas* primùm monachus, pòst Abbas Bobiensis, in vita hujus nostri Eustasii, à Surio 29. Martii edita. Idem porrò Eustasius *S. Columbani Itinerarium* litteris consignavit; quod utinam quis in lucem proferat! Illo usus fuisse videtur *Jonas*, Eustasii vitam contexens: usque adeò accuratè exprimit, ad quæ loca, & ad quos Columbanus diverterit. Cæterum Eustasius corpore quiescit in *Wargavillensi* monialium Abbatia, apud Lotharingos, in diœcesi Metensi, frequentibus clarus miraculis. Multi enim energumeni & mente capti ibi juvantur.

CLXXIX GEORGIUS, Alexandrinus Patriarcha, scripsit *vitam S. Joannis Chrysostomi*, quem Godefridus Tilmannus Latinam fecit. Obiit anno sexcentesimo tricesimo.

CLXXX. ALEXANDRINI CHRONICI scriptor putatur Heraclii Imp. temporibus vixisse, utpote qui omne ævum usque ad vicesimum Heraclii annum digesserit. Hoc opus in vetusta Siciliæ bibliotheca primus invenit Hieronymus Surita, rerum Hispaniensium scriptor: atque inde, ejusdem & Antonii Augustini, tunc in urbe Auditoris Rotæ, ut vocant, opera, Romam advectum fuit. Hæc causa est, cur Sigonius, Panuinius, & alii olim *Fastos Siculos* appellarint. Partem illius, à Casaubono acceptam, Eusebio suo Græcè Scaliger adjecit. Sed integrum, adeoque nummis 36. aureis emptum, Augustanæ Vindelicorum bibliothecæ postea accessit. Inde (postremorum duorum annorum narrationibus exceptis, quæ ita vetustate erant arrosæ, ut legi non possent) deprompsit, exscripsit, & cum sua interpretatione publicavit Matthæus Raderus, S. I. Theologus: ac *Chronici Alexandrini nomen* libro imposuit, eò quòd in frontispicio ms. illud commendet Petrus Alexandrinus. Quem quidem verisimiliter suspicatur, esse Petrum illum, qui anno Christi sexcentesimo quadragesimo Alexandrinus Episcopus fuit. Opus est Chronologis perutile, vel ob multa ex Julio Africano & Eusebio Cæsariensi excerpta, quæ ibi legas, & non alibi.

CLXXXI. S. SOPHRONIUS, de quo Martyrolog. Rom. 11. Mart. patria Damascenus, Patriarcha Hierosolymitanus (cujus anniversariam memoriam Græci & Latini die 11 Martii agunt) floruit temporibus Imp. Heraclii. Cujus quidem anno decimo nono ad sedem illam evectus, anno vicesimo sexto ejusdem (hoc est, Christi sexcentesimo tricesimo sexto) mortuus est; *cùm diu multumque adversus Heraclium, & cum eo sentientes Sergium & Pyrrhum, Constantinopolitanos Patriarchas, Monothelitas decertasset, & multa scripta Ecclesiæ reliquisset*: ut Cedrenus tradit. Inter scripta numerantur ista: *Vita S. Mariæ Ægyptiacæ, Enconomia varia in Sanctos; Homiliæ seu Orationes item variæ; & Epistola synodica ad Joannem Papam & Sergium Constantinop. Episcopum.* Ex his *Vitam S. Mariæ Ægyptiacæ* lib. 1. de Vitis Sanctorum; *Homilias de Natali Domini, de Angelis, in Exaltationem & adorationem Crucis* tomo 7. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis: *Epistolam synodicam* in tomis Conciliorum, & apud Photium cod. 231. reperies.

CLXXXII. ANDREAS Archiepiscopus Cretæ, cognomento Hierosolymitanus, Damasco oriundus, 14. ætatis suæ anno Grammaticæ studia aggressus, & in omni disciplinarum genere probè excultus, Hierosolymam pervenit, vitamque ibi monasticam iniit. Multa, Dei Ecclesiæ fructuosa, ingenii sui monumenta reliquit; in his *varias Orationes & Canones*. Inter alios *magnum Canonem*, infinita animi compunctione refertum, pro quinta

 feria

feria quintæ hebdomadis, elaboravit. Fecit autem hunc Canonem eo tempore, quo Sophronius Patriarcha Hierosolymitanus vitam Mariæ Ægyptiacæ litteris mandavit: quæ & ipsa compunctionis plenissima est. Hunc præclarissimum Canonem & Orationem in Mariam Ægyptiacam ipsemet Andreas primus Constantinopolim tulit, quando ab Hierosolymorum Patriarcha *Theodoro* ad sextam Synodum subsidio missus est. Tunc enim monasticam vitam adhuc profitens, cùm adversùs Monothelitas fortiter decertasset, Constantinopolitanæ ecclesiæ clero adscriptus est; deinceps in eadem diaconus, & pupillorum curator atque altor constitutus. Non longo pòst tempore Archiepiscopus Cretæ ordinatus est. Postea proximè apud locum qui *Hierusus* dicitur, cùm Mitylenem pervenisset, migravit ad Dominum; cùm sedis suæ fructum copiosum percepisset. Hæc ex rituali Græcorum libro, qui *Triodium* inscribitur, fideliter hausi.

Andreæ Cretensis diem festum Græci 4. Julii celebrant: ut ex Menologio Typici S. Sabæ constat. Porrò ex producta Triodii narratione colligi datur, *Andream* Cretæ Episcopum, patriâ Damascenum, non Hierosolymitanum aut Constantinopolitanum (ut quidam scripserunt) coævum fuisse *Sophronio* & *Theodoro* Patriarchis Hierosolymitanis. Apud Gretserum, tomo 2. de Cruce, leguntur *duæ Orationes* Græco-Latinæ hujus Andreæ Cretensis *in Exaltationem vivificæ Crucis*. Exstat ejusdem *Sermo in Salutationem Angelicam*, à Marco Hoppero Latinè redditus.

CLXXXIII. BANDONINIANA, monialis ex disciplina Venantii Fortunati Pictaviensis Episcopi, vixit temporibus S. Radegundis Francorum Reginæ: & *acta vitæ ejusdem, à Fortunato inchoata, explevit.*

CLXXXIV. GEORGIUS PISIDES, Constantinopolitanæ ecclesiæ diaconus, & Chartophylax seu Referendarius, *Opus sex dierum, sive mundi opificium, tribus versuum Jambicorum millibus Græcè descripsit*, & Sergio CP. Patriarchæ sub annum 639. dicavit: ut Suidas & Nicephorus hist. lib. 18. cap. 48. narrant. Hæc poëmata Latinis versibus Fredericus Morellius, Frederici filius, expressit, & fragmenta ejusdem Pisidæ ex Suida & aliis adjecit. Notet autem Lector *Sergium CP. Patriarcham*, qui à Piside variis locis laudatur, initio virum fuisse probum; sed epota hæresi impium, & magnarum turbarum in Ecclesia causam exstitisse: ut Baronius tom. 8. fusè docet. Pisides porrò scripsit insuper *de Imp. Heraclio, de bello Persico*, item *Avarica*, sed soluta oratione; adhæc *laudationem Anastasii martyris*: ut Suidas tradit.

CLXXXV. HONORIUS I. Papa an. 626. ordinatus, anno sexcentesimo tricesimo octavo decessit. Scripsit *ad Sergium Patriarcham Constantinopolitanum Epistolam contra Monothelitas*: quæ in sexta Synodo actione 12. recitatur. Item scripsit versu heroico *epigramma de Ascensione Domini in cœlum, & de Apostolis in ea obstupescentibus*: quod tom. 7. Bibliothecæ Patrum, à Coloniensibus editæ, reperies. Baronius in gestis anni 645. ipsum à calumniis purgat ac tuetur.

CLXXXVI. JOANNES IV. Papa anno 641. *pro Honorio prædecessore suo scripsit Apologiam ad Imp. Constantinum*, Heraclii filium. Scribendi occasio nata est ex Pyrrho Patriarcha Constantinopolitano, & aliis Monothelitis, qui Honorii ad Sergium, Pyrrhi prædecessorem, epistola abutebantur, quasi ipsorum hæresi faveret: quum Joannes recto atque orthodoxo sensu dictatam fuisse probat. Apologiæ hujus testimonio usus est *S. Maximus* in Disputatione sua cum Pyrrho, quæ paucis post annis in Africa secuta est. Ipsam verò Apologiam Sirmondus, inter Collectanea Anastasii S. R. E. Bibliothecarii, 1620. Lutetiæ edendam curavit: addiditque nonnulla Excerpta ex duabus aut tribus epistolis ejusdem S. Maximi, huc spectantibus.

CLXXXVII. THEODORUS Papa Joanni IV. defuncto anno sexcentesimo quadragesimo secundo in pontificatu successit; scripsitque *Epistolam synodicam ad Paulum Patriarcham Constantinopolitanum, qua ejus synodicæ respondet*; arguitque illum duplici de causa. Primùm quidem, quòd Ecthesis Heraclianæ chartam, publicis in locis à Pyrrho suspensam, non sustulerit. Deinde quòd Pyrrhi, qui Patriarchatum odio compulsus abdicarat, adhuc superstitis, & nondum damnati, sedem occuparit. Quare Synodum coram Apocrisiariis suis convocari jubet, ut illius causa examinetur. Quod ipsum etiam in altera epistola scribit ad Episcopos, qui Paulum consecrarant. Epistolam utramque Sirmondus cum Collectaneis Anastasii Bibliothecarii, superiore capite memoratis, edidit.

CLXXXVIII. CUMIANUS Episcopus Hiberniæ vixit sub annum sexcentesimum quadragesimum; scripsitque *epistolam de festi Paschalis ratione*: quam Ægidius Bucherius in commentario ad Victorii Aquitani Canonem Paschalem recitat. Hiberni enim seu Scoti, Picti & Britanni indigenæ, cùm antiquos Ecclesiæ suæ ritus in celebrando Paschate retinerent, quos ante Anglorum irruptionem in Britanniam à majoribus suis acceperant, multas super hac re cum Anglis jam Christianis contentiones ac disputationes habuerunt; ut Bucherius, ex Bedæ historia, citato libro cap. 9. docet.

EUSTRATIUS, ecclesiæ Constantinopolitanæ presbyter, scripsit tractatus tres *De vita functorum animis*, à Photio in Bibliotheca cod. 171. memoratos. In tertio studiosè hoc persequitur, oblata pro iis, qui in fide obierunt, à sacerdotibus sacrificia, atque donaria vel pre-

preces alioquin, supplicationesque, & eleëmosynas pro iisdem factas, ad fidelium salutem ac delictorum remissionem iis valere omninò, pro quibus hæc offeruntur. In his autem *tertia* offerre *sacra* refert, qui Dominicæ ac triduanæ Resurrectionis mysterium in precationis subsidium atque auxilium adsumunt. *Novendialia* similiter, quòd post octavum à Resurrectione diem visus iterum est à discipulis Christus. Præterea *quadraginta*, quòd post dies totidem à discipulis postremùm visus, in cœlos cum humana nostra natura ascendit. *Hactenus ex Photio.* Notet hìc pius Lector antiquum morem vitâ functos sacrificiis, precibus atque eleëmosynis juvandi. De quo & *S. Joannis Damasceni* exstat oratio, in qua etiam tria hæc sacrificandi intervalla, observari olim solita, videre datur,

CLXXXIX. S. Martinus I. Papa, de quo Martyrolog. Rom. 16. Sept. anno sexcentesimo quadragesimo nono ordinatus, eodem anno (hortante in primis S. Maximo CP. Abbate, qui nuper Constantinopoli Romam advenerat) Synodum 105. Episcoporum contra Monothelitas in Urbe celebravit. Cujus quidem Synodi acta, anno proximè sequenti, ad S. Amandum Tungrensem seu Trajactensem Episcopum misit, eidemque prolixa epistola (quam in Annalibus Baronianis, & tomo 1. Conciliorum Galliæ reperies) dissuasit, ne Episcopatum abdicaret. Anno sexcentesimo quinquagesimo tertio, mense Junio, Martinus, à Calliopa, Exarcho Ravennate, Roma abductus, annum unum in Naxo insula exul transegit. Inde Constantinopolim perductus, dirisque modis vexatus, demùm in Chersonem est relegatus: ubi & obiit anno sexcentesimo quinquagesimo quinto. Inter Collectanea Anastasii Bibliothecarii, à Sirmondo 1620. edita, *quatuor* leguntur *S. Martini epistolæ.* Prima commemorat ea, quæ in illum Constantinopoli acerbè crudeliterque sunt gesta, priusquam in Chersonem relegaretur. Reliquas duas è Chersone de exilii sui calamitate scripsit.

CXC. S. Maximus, de quo Martyrolog. Rom. 13. Aug. ex Commentariensi Regio primum monachus Constantinopoli, pòst Abbas creatus, strenuè adversùs Monothelitarum hæresim decertavit. Disputatione publica cum Pyrrho Patriarcha CP. habita, eumdem confudit, & ad sanam doctrinam traxit: ut Theophanes & Photius tradunt. *Disputationis illius acta integra*, prout à Notariis tunc excepta fuerunt, Baronius in gestis anni 645. Græcè & Latinè edidit. In Bibliotheca veterum Patrum, tomo 7. editionis Coloniensis, ex operibus ejusdem S. Maximi hæc leguntur Latinitate donata: *Sententiarum de caritate centuriæ quatuor; Theologicorum & Oeconomicorum capitulorum de virtute & vitio centuriæ quinque: De duabus in Christo naturis libellus; De incarnatione Verbi dialogus; de Mystagogia ecclesiastica liber; Disputatio cum Pyrrho;* item *contra Monothelitas & Acephalos opuscula tredecim*, Francisco Turriano interpete. De iis vide Bellarminum in catalogo. Inter Collectanea Anastasii Bibliothecarii, à Sirmondo 1620. edita, exstat insuper *Collatio à S. Maximo cum Judicibus, in palatio Constantinopoli, anno 655. habita:* item *Disputatio cùm Theodosio Cæsarea in Bithynia Episcopo* anno sexcentesimo quinquagesimo sexto, Bizyæ (quod est oppidum Thraciæ) in exilio peracta: item *Epistolæ variæ.* Cæterùm tertio exilio S. Maximus, in Lazica, anno sexcentesimo sexagesimo secundo, 13. Augusti, in Domino obdormivit, ut Anastasius Apocrisiarius in sua epistola ad Theodosium Gangrensem testatur. Operum ejusdem S. Maximi fragmenta varia, eaque perampla, Photius in Bibliotheca cod. 164. 192. 193. 194. 195. recitat. Ex scriptis porrò S. Maximi in primis ea sunt suspicienda, quibus Pontificis Romani summum in ecclesias omnes imperium ac potestatem extollit; ut mirum non sit, apud Græcos, postquam ab Ecclesia Romana desciverunt, trunca ferè, quò ad hanc partem & mutila ejus opera reperiri.

CXCI. Anastasius S. R. E. Apocrisiarius, in Lazica exulans, anno sexcentesimo sexagesimo quinto, inde misit *epistolam ad Theodosium presbyterum Gangrensem;* quæ præter ea, quæ de S. Maximi CP. Abbatis obitu narrat, ampla fragmenta continet ex S. Hippolyti Portuensis Episcopi Sermonibus. Anastasii Apocrisiarii epistola ista exstat in citatis Anastasii Bibliothecarii Collectaneis. Obiit autem anno sexcentesimo sexagesimo sexto.

CXCII. Anastasius monachus, S. Maximi CP. Abbatis discipulus, scripsit *epistolam ad Calaritanos in Sardinia monachos, contra Monothelitas hereticos*, eo tandem prolapsos, ut duas & unam, id est, tres in uno eodemque Christo voluntates & operationes prædicarent.

Theodosius & Theodorus fratres, anno sexcentesimo sexagesimo octavo, cùm exemplum epistolæ ab Anastasio Apocrisiario ad Theodosium Gangrensem scriptæ accepissent, scripserunt *Scholion sive Hypomnesticum de ejusdem Anastasii & aliorum athleticis certaminibus.* Quæ omnia inter citata Anastasii S. R. E. Bibliothecarii Collectanea invenies.

CXCIII. S. Amandus, de quo Martyrolog. Rom. 6. Febr. Tungrensis seu Trajectensis ad Mosam Episcopus, vir verè Apostolicus, Antverpiensium, Flandorum, aliorumque populorum Apostolus, in Domino obdormivit die 6. Februarii anno sexcentesimo sexagesimo secundo, juxta stilum Romanum, qui annum à Kalendis Januariis ordinr. Sed juxta Sigebertum Gemblacensem, & stilum Gallicanum (qui initium anni ducit à Paschate) decessit anno sexcentesimo sexagesimo primo. In fastis Belgicis edidi *codicillum S. Amandi, quo mandat corpus suum in Elnonensi monasterio, à se in diœcesi Tornacensi fundato, sepeliri, nec*

inde avehi. Labuntur autem; qui Amandum Tungrensem cum Amando Argentinensi Episcopo confundunt; quorum posterior nostro longè est antiquior; utpote qui cum Maximino Treverensi, Servatio Tungrensi, Superiore Nerviorum & aliis Episcopis, anno trecentesimo quadragesimo sexto interfuit Agrippinensi seu Coloniensi concilio.

CXCIV. BAUDEMUNDUS Abbas tertius in monte Blandinio, olim extra, nunc intra muros Gandavenses sito, scripsit *vitam S. Amandi Tungrensis Episcopi*, à Surio 3. Februarii editam. Idem ut Notarius signavit codicillum S. Amandi, superiore capite memoratum.

CXCV. MARCULFUS monachus, ad Landericum Parisiensem Episcopum, qui anno sexcentesimo sexagesimo floruit, scripsit *Formularum libros duos*. Hieronymus Bignonius eos, cum aliis veteribus Formulis incertorum auctorum, ex bibliotheca Regis Galliæ 1613. primus Lutetiæ edidit, & postea Colonienses in tomum 7. Bibliotheæ Patrum retulerunt. Libri sunt longè utilissimi ad Francicas ac Germanicas antiquitates illustrandas: eoque nomine ab eruditis passim laudantur.

CXCVI. JONAS primùm monachus, postea Abbas Bobiensis, à Sigeberto in catalogo c. 61. laudatus, scripsit vitas SS. *Columbani*, *Attalæ*, *& Berthulphi*, *Abbatum Bobiensium*, item *S. Eustasii Abbatis Luxoviensis*; quæ apud Surium, & in Chronologia Lerinensi apud Barralem leguntur. Idem sub annum Christi sexcentesimum sexagesimum tertium à Clotario Francorum Rege, ejusque matre Bathilde Regina, ad urbem Cabilonensem missus, cùm divertisset Reomaum, petente *Hunna* illius loci Abbate, scripsit *vitam S. Joannis Abbatis primi & institutoris monasterii Reomaensis*, in tractu Lingonensi: quam Petrus Roverius, Soc. Jesu Theologus, Notis illustravit, & Lutetiæ 1637. publicavit, cum Historia Abbatum Reomaensium ab anno 425. ad nostra usque tempora. Labitur autem Trithemius, & alii eum secuti, qui asserunt hunc Jonam gente Hibernum, & S. Columbani inde ab Hibernia discipulum exstitisse. Hæc enim duo falsitatis coarguit ipse Jonas. Nam Italum se gente fuisse, non Hibernum, liquidò affirmat in vita S. Attalæ, dum scribit se, flagitantibus parentibus, missum ab illo in patriam, cujus situm ita describit: *Ad destinatum*, inquit, *pervenimus locum, à monasterio distantem centum quadraginta millibus; ubi cùm venimus, gratuita pietate à genitrice, post tantorum intervallum annorum, susceptus sum.* Erat monasterium illud Bobiense ad fluvium Trebiam, haut procul à Placentia situm: à quo si metiaris centum quadraginta millia passuum more Italico, non tantum procul ab Hibernia aberis, sed etiam in aliquam Italiæ regionem incides. Quod verò scribit Trithemius, Jonam inde ab Hibernia discipulum fuisse S. Columbani, adversatur etiam ipsi Jonæ, qui, in citata S. Attalæ vita, asserit se in cœnobio Bobiensi monasticen esse amplexum decennio ante mortem ejusdem Attalæ Abbatis; quod tempus biennio posterius est morte S. Columbani. Bobiensem porrò præfecturam Attala suscepit anno circiter sexcentesimo decimo quarto, quo S. Columbanus in terris vivere desiit. Fuit itaque Jonas non S. Columbani, sed discipulorum S. Columbani, ac nominatim S. Attalæ discipulus. Sic ferè Roverius in suis Notis. Ab isto Jona alius, ac quidem ætate posterior, fuit *Jonas Fontanellensis*, infrà c. 206. laudandus, qui *acta S. Vulframni Senonensis Episcopi* memoriæ commisit.

CXCVII. ARCULPHUS Episcopus Gallicanus, post Hierosolymam, Damascum, Constantinopolin, Alexandriam, multasque maris insulas lustratas, *in patriam navigio revertens, vi tempestatis in occidentalia Brittanniæ littora delatus est. Ac post multa ad Adamnanum Abbatem Huensem perveniens, lubentissimè est ab eo susceptus, & lubentiùs auditus: adeò ut, quæ Arculphus se in locis sanctis memoratu digna vidisse testabatur, cuncta mox Adamnanus litteris mandare curaverit:* ut Beda l. 5. hist. Angl. c. 16. loquitur. Vixit sub annum Christi sexcentesimum nonagesimum, Libros tres *De situ terræ sanctæ*, quos Adamnanus, à Sigeberto c. 64. laudatus, ex ore dictantis Arculphi composuit, Serarius integros 1619. Ingolstadii edidit, cum Epitome eorumdem librorum, per Bedam concinnata.

CXCVIII. PETRUS Laodicenus, & GERMANUS Patriarcha Constantinopolitanus, dicuntur singuli scripsisse brevem *Expositionem Orationis Dominicæ*. Exstat utraque tomo 7. Bibliothecæ Patrum, à Colonionsibus editæ. De Germano infrà in sæculo VIII. agemus, cap. 207.

CXCIX. THALASSIUS monachus scripsit, ad Paulum presbyterum, *De sincera caritate ac vera continentia, nec non de regimine mentis hecatontides quattuor.*

BERENGOSUS, Abbas ad S. Maximinum extra muros urbis Treverensis, scripsit *De laude & inventione Crucis Dominicæ libros tres*; *De mysterio ligni Dominici librum unum*; item *Sermones varios*.

ESAIAS Abbas scripsit *ad fratres, qui cum ipso vivebant, Præcepta sive Orationes viginti novem.*

THEOFRIDUS Abbas scripsit *Sermones duos de Sanctorum reliquiis & veneratione.* Horum quattuor auctorum opuscula exstant tomo 7. Bibliothecæ Patrum, à Coloniensibus editæ. Quando præcisè vixerit, certò non constat.

CC. PETRUS Apollonius Collatius, *presbyter Novariensis, *De excidio Hierosolymitano libros quattuor* versu heroico non ineleganti scripsit: quos Hadrianus Burchius emendavit, &

*Scriptor recens. sæculo decimo quinto clarus.

& Notis marginalibus illustravit. Reperies eos tomo 7. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis.

CCI. NICEPHORUS Chartophylax scripsit, ad Theodosium monachum & Corinthi inclusum, *Solutiones aliquot quæstionum; item epistolam de ligandi solvendique potestate.* Exstant ea tomo 7. Bibliothecæ Patrum, à Coloniensibus editæ. Margarinus Bignæus hunc Scriptorem sæculo septimo, Coccius sæculo octavo collocat.

CCII. JOANNES Carpathiorum Episcopus, à Photio cod. 201. memoratus, ad monachos Indos, eorum rogatu, scripsit *Hortatoria capita seu documenta spiritualia nonaginta septem:* quæ à Jacobo Pontano S. I. Theologo Latinè reddita, exstant tomo 7. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis. Ejusdem Joannis *Documenta octoginta duo*, sed *concisiora*, habentur tomo 12. citatæ Bibliothecæ, post Simeonis junioris Theologi opuscula.

CCIII. ANGRADUS, Fontanellensis in Normannia monachus, scripsit *vitam S. Ansberti Episcopi Rotomagensis*, ad Hilbertum, S. Ansberti in Fontanella successorem: quam Surius 9. Februarii edidit. Obiit autem S. Ansbertus anno sexcentesimo nonagesimo quinto.

CCIV. ADELHELMUS (Sigeberto in catalogo c. 66. & 132. Adelmus, aliis Althelmus) primùm Abbas Maildubensis in Scotia, postea Schireburnensis apud Saxones occidentales Episcopus, anno septingentesimo nono vivere desiit. Scripsit varia; ex quibus leguntur ista tomo 8. Bibliothecæ Patrum, à Coloniensibus editæ: *De laude virginum liber; De octo principalibus vitiis liber*, uterque versu heroico conscriptus; *Ænigmatum liber*, carmine item heroico; *Poëtica varia*, à Martino Delrio ex codice S. Laurentii Leodicensis descripta; *De laude virginitatis liber*, oratione soluta; additis ad marginem correctionibus Joannis Meursii.

CCV. S. MARCELLINUS presbyter, vir Apostolicus, de quo Martyrolog. Rom. 14. Julii scripsit *acta S. Suitberti*, anno septingentesimo decimo septimo defuncti: cui in convertendis Frisiis, Westfalis, Boructuariis & aliis Germaniæ populis socius ac piæ peregrinationis comes fuerat. Exstant ea apud Surium: sed (quod dolendum) corrupta & violata à recentiore aliqua manu, quæ novitia aliquot provinciarum nomina interseruit. Utinam quis sinceram & integram historiam in lucem proferat!

CCVI. JONAS monachus Fontanellæ in diœcesi Rotomagensi, mandante Baino Abbate suo, scripsit *vitam S. Vulfranni Senonensis Episcopi*, non ineleganter pro illo ævo. Vixit autem anno Christi septingentesimo vicesimo nono: cujus anni ad extremam historiam suam meminit; exstatque ea apud Surium.

CCVII. S. GERMANUS Patriarcha Constantinopolitanus de quo Martyrolog. Rom. 12. Maji. vixit temporibus Imp. Leonis Isauri: cujus impietati contra sacras imagines (quæ anno septingentesimo vicesimo sexto, impellente quodam Judæo, primùm in publicum erupit) fortissimè restitit. Exinde, nequidquam se furori illius interponens, Episcopatu sponte se abdicavit anno Christi septingentesimo tricesimo, cùm centesimum fere ætatis ageret. Nam Gregorins II. Papa, in 2. epist. quæ in Synodo 7. exstat, adserit Germanum anno Christi septingentesimo vicesimo sexto habuisse annos quinque & nonaginta. Cæterùm *tres epistolæ S. Germani* in concilio II. Nicæno Græcè & Latinè leguntur. Ejusdem *fragmentum Græco-Latinum ex Oratione contra hæreses* Canisius tom. 3. Lect. antiquæ recitat. Scio à Bellarmino in catalogo, & ab editoribus Bibliothecæ Patrum, tomo 8. editionis Coloniensis, huic S. Germano attribui *Theoriam rerum ecclesiasticarum*, & *Expositionem orationis Dominicæ*, ex ista Theoria verbotenus desumptam. Sed Gretserus, in Notis ad tomum 2. de Cruce, putat illam Theoriam esse alterius cujuspiam Germani, ætate posterioris. Idem sentit de Encomio Deiparæ, quod Petrus Pantinus Latinè reddidit,

CCVIII. COSMAS Hierosolymitanus scripsit *Hymnos tredecim in præcipuas anni festivitates:* quos legere est tomo 7. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis. Floruit eodem tempore, quo *Joannes Damascenus:* ut Suidas testatur, cujus verba produxi in Scholiis ad cap. 75. Sigebertini catalogi. Ab isto Hymnographo alius, & quidem antiquior, fuit *Cosmas Abbas Hierosolymitanus;* cujus Joannes Moschus cap. 40. in Prato spirituali meminit. Apud Græcos est liber ritualis, quem *Triodium* vocant, & quo utuntur in divinis Officiis celebrandis à Septuagesima usque ad octavam Pentecostes. In cujus liminari pagina legitur, librum illum exaratum esse à *S. Cosma;* auctum verò à *Theodoro & Josepho Studitis*, alisque Patribus: inter quos nominatur *Nicephorus Callistus*, cognomento *Xantopulus.* Ita Baronius in anni 842, gestis. Cæterùm quando Cosmas iste, Triodii concinnator, vixerit, nondum comperi.

CCIX. S. WILLIBRORDUS, natione Anglo-Saxo, cum *S. Suitberto* & aliis decem sociis, Evangelicæ prædicationis causa, ex Britannia in Frisiam anno 690. trajecit, & Trajectum ad Rhenum (Utrecht) venit. Inde ad *Pipinum Heristallium*, Majorem domus regiæ, profectus, prædicandi facultatem ab eo impetravit. Romam exinde se contulit, & à Sergio Papa anno 696. Frisonum Archiepiscopus est consecratus. Anno proximè sequenti sedem Episcopalem in Trajectensi ad Rhenum urbe statuit: ut Beda lib. 5. cap. 12. narrat. Anno demùm septingentesimo tricesimo nono S. Willibrordus *Epternaci* (quod est Ducatus

Luxenburgensis & diœcesis Treverensis oppidum) piissimè obiit: ubi etiamnum quiescit in sui nominis monasterio, à se ædificato. Vitæ historia, a *Theofrido* Abbate Epternacensi litteris consignata, exstant ms. ibidem. At verò *Testamentum à S. Willibrordo scriptum* in Scribanii Antverpia, & in nostro Codice Donationum piarum reperies.

CCX. S. Gregorius III. Papa, S. Gregorii II. successor, à Sigeberto in catal. cap. 76. & in Martyrolog. Rom. 28. Nov. laudatus, anno septingentesimo quadragesimo primo decessit. Scripsit *epistolas plurimas, ad Bonifacium Moguntinum Archiepiscopum, ad Bajoarios, Thuringos, Hassos, Alemannos, & alios Germaniæ populos:* item *ad Carolum Martellum, aliosque optimates.* Has & alias epistolas reperies in Codice Epistolarum Pontificiarum, quem Gretserus edidit, & in tomo 1. Conciliorum Galliæ.

CCXI. Georgius Hamartolus Græcè scripsit *Chronicon ab exordio mundi usque ad imperium Constantini Copronymi*, qui fuit Leonis Isauri filius. Exstatque in bibliotheca Bavarica manuscriptum. Adnotavit nescio quis, idem Chronicon attribui Georgio Syncello Tarasii Patriarchæ Constantinopolotani; sed errat. Nam verus & germanus Syncellus Chronicon suum deduxit tantummodo usque ad tempora Maximiani & Maximini tyrannorum: ut infrà suo loco docebimus. Ejusdem porrò Hamartoli nomine edita exstat *Homilia de Inventione S. Crucis*, Græcè & Latinè, apud Gretserum tomo 2. de Cruce.

CCXII. Anastasius, Abbas monasterii S. Euthymii in Palæstina (cujus Jo. Damascenus initio libelli de Trisagio, & Baronius in gestis anni 749. meminerunt) scripsit *librum contra Judæos;* quem, ex Græco Latinè à Turriano redditum, Canisius tomo 3. Lect. antiquæ, & Colonienses to. 8. Bibliothecæ Patrum publicarunt. Atque hic quidem Anastasius, cùm de Trisagio non sincerè sentire videretur, Damasceno occasionem præbuit scribendi opusculum de isto hymno.

CCXIII. Marcus Episcopus Hydruntinus anno septingentesimo quinquagesimo floruit, ut censet Coecius: scripsitque Græcè *hymnum in magnum Sabbatum.* Exstat is Latinè redditus tomo 8. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis.

CCXIV. S. Zacharias Papa, S. Gregorii III. in Pontificatu successor, in Martyrol. Rom. 15. Mart. & à Sigeberto in catal. cap. 67. laudatus, vir Græcè ac Latinè doctissimus, scripsit *epistolas plurimas, ad Pipinum Majorem domus regiæ, postea Regem Franciæ, ejusque fratrem Griphonem, ad Bonifacium Archiepiscopum Moguntinum*, & alios: quæ apud Gretserum in Codice Epistolarum Pontificiarum, & apud Sirmondum tomo 1. Conciliorum Galliæ leguntur. Idem *Gregorii Magni Papæ dialogos ex Græco Latinos reddidit:* & exstant utraque lingua editi, Ingolstadii. Obiit anno septingentesimo quinquagesimo secundo.

CCXV. S. Bonifacius, natione Anglo-Saxo, de quo Martyr. Rom. 5. Jun. ex Britannia in Frisiam anno septingentesimo quarto, Evangelicæ prædicationis ergo, trajecit. Anno 718. Romam profectus, à Gregorio II. Papa prædicandi in Germania potestatem accepit. Exinde mortuo *Radbodo* Frisiorum Rege, idololatra, anno 719. in Frisiam secundò ivit, & *S. VVillibrordo* Ultrajectensi Episcopo tribus circiter annis cooperator fuit. Anno septingentesimo vicesimo septimo Romam secundò profectus, ab eodem Gregorio II. creatus est Episcopus, ad Germanicam vineam fructuosiùs excolendam. Acceptis à Carolo Martello litteris securitatis, *Chattos* seu *Hassos* aliosque Germaniæ populos doctrina Evangelica imbuit. Roma tertiò redux, ut Archiepiscopus & Apostolicæ sedis per Germaniam Legatus, *Bajoariam* in diœceses quattuor, *Salisburgensem*, *Frisingensem*, *Ratisponensem* & *Pataviensem*, an. 739. distribuit; consentiente *Othilone* Bajoariorum Duce. Anno 742. *Ratisponæ* synodum habuit, cui *Burchardus* Herbipolensis, *VVillebaldus* Eistatensis, & *VVittanus Birburgensis*, Episcopi, cum suis presbyteris interfuerunt; adjuvante *Carlomanno* Caroli Martelli filio. Anno proximè sequenti *Liptinis* alteram synodum celebravit: in qua *S. Abel* Remensis, *Grimo* Rotomagensis & *Harbertus* Senonensis, Archiepiscopi præsentes exstiterunt, una cum *Carlomanno* Principe, qui Liptinis tunc palatium ac sedem habebat. Liptinas porrò diu à Serario & aliis quæsitas (cùm ante annos plures ad vicinum Laubiense monasterium fortè divertissem) primus detexi. Est autem nunc vicus Hannoniæ, vulgò *Estines*, primo lapide à Binchio oppido situs, in via militari Romana. Quo loco veteris palatii ac villæ regiæ rudera hodieque supersunt.

Anno 744. Zacharias Papa Bonifacio suas vices non in Bajoaria solùm, sed per Galliam omnem delegavit. Pridie Nonas Novembris, imperante Constantino anno 32. post Consulatum ejus anno undecimo, indictione V. (hoc est, anno Christi septingentesimo quinquagesimo primo) idem Zacharias sanxit, *ut ecclesia Moguntina perpetuis temporibus esset Metropolis, habens sub se has quinque civitates, Tungrensem, Coloniensem, VVormatiensem, Spirensem & Trajectensem ad Rhenum, & omnes Germaniæ gentes, quas S. Bonifacius per suam prædicationem Christo lucrifecerat.* Anno 752. Childerico III. Francorum Rege, qui ultimus Merovingorum fuit, exauctorato, & in monasterium Bertinianum retruso, Bonifacius in urbe Suessionensi *Pipinum*, Caroli Magni patrem, in Regem unxit ac coronavit, juxta mandatum ejusdem Pontificis Zachariæ. Anno 755. Bonifacius in villa *Dockum* (hodia *Doccomium* vocant, Frisiæ occidentalis oppidum) ab impiis occisus fuit, Fuldæ sepultus in monasterio à se fundato. Scripsit *Epistolas plurimas*, pietatis atque eruditionis plenas, à Serario cum Notis

1605.

1605. Moguntiæ editas. Scripsit insuper *librum de vita ac martyrio S. Livini Episcopi* Gandavensium in Flandria patroni: quem ms. dono à me acceptum idem Serarius cum Epistolis Bonifacianis publicavit.

CCXVI. S. Willebaldus, de quo Martyrol. Rom. 6. Julii, primus Eistatensis Episcopus, anno 728. ex Anglia in Germaniam veniens, in laboribus Evangelicis S. Bonifacio Archiep. Moguntino socium se adjunxit. Anno 742. in Ratisponensi, & anno proximè sequenti in Liptinensi synodo fuit. Patrem habuit *S. Richardum* Regem Anglorum; fratrem *S. VVinnibaldum* presbyterum; sororem *S. VValburgam* Abbatissam: suntque omnes Martyrologio Rom. adscripti. Willibaldus porrò dicitur scripsisse *librum de vita ac passione S. Bonifacii*, eumque *Lullo* Moguntino, & *Megingozo* Herbipolensi, Episcopis dicasse: sed Brouverus suspicatur non esse fœtum Willibaldi. Hunc librum Canisius tom. 4. Lect. antiquæ 1603. Ingolstadii, & Serarius cum Epistolis S. Bonifacii 1605. Moguntiæ ediderunt. Apud eumdem Canisium exstat *Hodœporicon* sive *Itinerarium Hierosolymitanum S. VVillibaldi*, ab ejus consanguinea santimoniale Heidenheimensi conscriptum: quod ab ipso Willibaldo priùs litteris mandatum existimo.

CCXVII. Stephanus Papa Zachariæ an. 753. successit, anno 757. decessit. Cùm in Francia ageret, in Carisiaco palatio, ad Isaram fl. sito (nunc Cressiaco, *Cressy*) & in Britanniaco monasterio diœcesis Noviomensis, *Responsa* dedit *ad varia consulta, de quibus fuerat interrogatus*. Exstant ea apud Jacobum Sirmondum in Conciliis Galliæ.

CCXVIII. Lullus natione Anglo-Saxo, S. Bonifacii discipulus & in sede Moguntina successor, anno septingentesimo octogesimo septimo vivere desiit; ut Marianus Scotus tradit: aut anno præcedenti, ut in Pithæanis Annalibus legitur. Scripsit *Epistolas varias*; quas Centuriatores Magdeburgenses sibi visas fuisse fatentur: atque utinam quis eas luce publica donet!

CCXIX. Paulus I. Papa, Stephani II. successor, *ad Pipinum Francorum Regem triginta ampliùs Epistolas* dedit; quæ à Baronio in Annalibus ex Vaticana bibliotheca commemorantur, exstantque in Codice Carolino, editionis Gretserianæ; sed ordine temporum utrobique neglecto & perturbato. Argumenta earum Sirmondus serie temporum digessit tomo 2. Conciliorum Galliæ. Paulus anno 767. obiit; succedente Stephano III. Papa, cujus item *Epistolæ variæ* exstant in citato tomo, & alibi.

CCXX. Godescalcus diaconus & Canonicus Leodicensis, mandante *Agilfrido* Episcopo Leodicensi, sub annum Christi 770. primus scripsit *vitam S. Lamberti Episcopi Leodicensis ac Martyris*. Post Godescalcum *Stephanus* Leodicensis Episcopus sub annum 903. *Nicolaus* Canonicus Leodicensis sub annum 1120. & *Renerus*, ad S. Laurentium prope Leodicum monachus, sub annum 1130. idem præstiterunt. Quorum omnium scripta ex ordine Chapeavillus 1612. edidit, tomo 1. Leodicensium rerum.

CCXXI. Secundus, Longobardorum Historicus, paulò ante tempora Pauli Longobardi, à Sigeberto in catal. cap. 80. laudati, floruit: de quo ita Paulus lib. 4. de gestis Longobard. cap. 42. *Sequenti mense Martio defunctus est apud Tridentum Secundus, servus Christi, qui usque ad sua tempora succinctam de Longobardorum gestis composuit historiolam.*

CCXXII. Georgius monachus, Taasii Constantinopolitani Patriarchæ Syncellus (quomodo dicebatur qui proximus erat Patriarchæ, eique defuncto successor destinabatur) vixit temporibus Caroli Magni, & anno septingentesimo nonagesimo secundo *Chronicon* adornavit: quod *à mundi exordio usque ad Maximianum & Maximinum tyrannos* perduxit; sed morte præventus ulteriùs perducere non potuit. In hoc volumen Syncellus universum Eusebii Cæsariensis chronicon verbotenus transtulit: sic tamen ut in Eusebio reprehendendo penè sit perpetuus. At verò fatemur quidem, meritò ipsum sæpè ab Eusebio dissentire: sed habet & suos nævos Syncellus non paucos, nec exiguos; ut Scaliger in Animadversionibus Eusebianis docuit.

CCXXIII. Georgius Theophanes, itidem monachus, Georgio Syncello familiaris fuit, & *hujus Chronicon à temporibus Maximiani & Maximini pertexuit usque ad Michaëlis & Theophili ævum*: ut Cedrenus & Michaël Glycas narrant. Unde & in codice ms. bibliothecæ Regis Christianissimi Syncellum hic Theophanes excipit. Cæterùm Anastasius S. R. E. Bibliothecarius, Miscellæ historiæ collector, ut in prioribus libris *Eutropium & Paulum diaconum* exscripsit; sic in posterioribus (puta ab initio libri decimi septimi) sequitur *Theophanem*: & ita sequitur, ut merum interpretis nomen mereri videatur. Atque id constare potest ex fragmentis, quæ *Dionysius Petavius* suis in Nicephorum Notis inseruit. Nam integer necdum prodiit in lucem. Solummodò fragmentum ejus de Mahometicæ sectæ origine ac dogmatibus præcipuis *Fredericus Silburgius* in suis Saracenicis edidit; qui & versionem ex Anastasii Bibliothecarii Historia ecclesiastica adjecit. Expendat autem curiosus lector, an hic *Georgius Theophanes* sit idem cum *Theophane Byzantio*, ex cujus Historiarum libris decem excerpta quædem de Justino & Chosroë Photius cod. 64. recitat.

CCXXIV. Heterius Uxamensis in Hispania Episcopus, & *Beatus* presbyter, *adversus Elipandum Toletanum Archiepiscopum* scripserunt *libros duos de adoptione Christi Filii Dei*; quos ex Toletana bibliotheca descriptos Petrus Stevartius Ingolstadii primùm edidit, &

Colonienses postea in tomum 8. Bibliothecæ Patrum retulerunt. De Elipandi & Felicis Urgellitani Episcopi hæresibus Mariana lib. 7. Annalium Hispaniæ cap. 8. consuli poterit.

CCXXV. S. PAULINUS, Aquileiensis Episcopus, sub annum Christi septingentesimum nonagesimum quartum, *contra Elipandum Toletanum Episcopum scripsit libellum*, qui exstat tomo 2. Conciliorum Galliæ: item *libros tres contra Felicem Vrgellitanum Episcopum*, 1617. Lutetiæ editos. Obiit anno octingentesimo quarto, in majore Foro-Juliensis urbis basilica sepultus; & dies ejus natalis III. Nonas Januarii ab Aquileiensi Ecclesia quot annis celebratur: ut ex monumentis ejusdem Ecclesiæ narrat Philippus Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ.

CCXXVI. HADRIANUS II. Papa anno 772. sedere cœpit, & an. 795. vivere desiit. Præter *epistolas plurimas*, quæ partim in 7. Synodo actione 2. partim inter Pontificias epistolas leguntur, scripsit *insignem librum pro defensione septimæ Synodi*, & *Responsionem ad libros quattuor à Carolo magno Francorum Rege, ex Concilio Francofordiensi anno* 794. *ad se missos*. Responsionem hanc in Romana Conciliorum generalium editione Græco-Latina reperies post septimam Synodum. Apud Sirmondum tomo 1. Conciliorum Galliæ exstant hujus *Hadriani Papæ Capitula* (al. *Canones*, *Decreta* seu *sententiæ*, nam & his quoque nominibus appellari solent) quæ ex Græcis & Latinis Canonibus, & Synodis Romanis, atque decretis Pontificum ac Principum Romanorum sparsim collecta sunt, & *Ingilramno* Metensi Episcopo, Romæ existenti, ab ipso Hadriano tradita, anno septingentesimo octogesimo quinto.

Apud Canisium tomo 6. Lect. antiquæ, & apud Binium tomo 3. Conciliorum, legitur *Epitome Canonum orientalium & Africanorum*, cum titulo, qui ab Hadriano Papa hanc *Carolo Magno* Francorum Regi, Romæ agenti, ad usum occidentalium Ecclesiarum oblatam significat. Atqui constat Carolo anno 787. oblatam fuisse non Epitomen, sed *integram Collectionem, tum Canonum*, ex quibus Epitome illa deinceps conflata est, *tum Decretorum etiam Pontificiorum, à Siritio ad Gregorium juniorem.* Denique illum ipsum Carolo datum esse librum, qui *Codex Canonum*, dist. 19. cap. *Si Romanorum*, à Nicolao Papa dicitur, quique à Dionysio Exiguo Abbate Romano collectus, Moguntiæ primùm 1525. & postea Lutetiæ 1609. typis excusus fuit, cum ista inscriptione: *Codex Canonum vetus Ecclesiæ Romanæ.* Hoc enim declarant plurima, quæ in bibliothecis Galliæ visuntur, Collectionis hujus exemplaria: quorum in fronte, velut oblati muneris dedicatio, præfixa est Hadriani ad Carolum epistola, quæ primis singulorum versuum litteris hunc titulum reddit; DOMIN… CCELLI FILIO CARULO REGI HADRIANUS PAPA. Epistolam ipsam Sirmondus tomo 2. Con…iorum Galliæ recitat.

Cæterùm haut abs re fecerim, si ex citato tomo hic subjecerim ejusdem *Sirmondi Admonitionem ad Lectorem de libris quatuor, quos adversus secundam Synodum Nicænam scriptos, Carolus Magnus Hadriano II. Papa ex Concilio Francofordiensi anno* 794. *misit, & de Canone secundo ejusdem Concilii Francofordiensis, quo rejecta est eadem Synodus Nicæna:*

Quæsitum est, *inquit*, à multis nostra & patrum ætate doctissimis viris, de Canone isto, & de libris Carolinis; primùm an veri essent, an falsi & subdititii: deinde an Synodus illa Græcorum, cui adversantur, Nicæna pro Imaginibus Synodus fuerit, an alia. Nec injuria fortasse de utroque capite, re nondum comperta, dubitabatur. Nunc verò & Synodi Canones, librosque Carolinos pro legitimis omnes ferè agnoscunt, & de Synodo Nicæna quæstionem fuisse, quod ex libris ipsis patet, similiter consentiunt. Ac de libris sanè Carolinis (ut *Hincmarum Remensem* omittam, qui hos à se lectos testatur, scribens ad Hincmarum Laudunensem cap. 20.) inficiari nemo potest, nisi qui *Hadriani Papæ* ad eosdem libros Responsioni seu Confutationi, quæ in omnium manibus versatur, fidem detractam velit. De Canonibus verò, qui sequuntur, quin ii quoque veri sincerique sint, nobis certè, propter antiquissimi codicis auctoritatem, ambigere non licet: ut de multis ejus sæculi scriptoribus nihil dicam, qui dum septimam Synodum à Francofordiensi rejectam tradunt, secundum hunc Canonem, de quo agimus, tacitè significant. Nec difficilè porrò ista sibi de Gallorum Episcopis persuadebit, qui meminerit illos *Ludovici Pii* Imp. temporibus non dissimilia in conventu Parisiensi anno 824. sensisse; & *Anastasii Bibliothecarii* apud Joannem VIII. Papam censura perstrictos fuisse, quòd adversùs Synodi Nicænæ decretum, in approbanda Imaginum veneratione, cunctarentur.

Restat ergò, ut quænam illorum de Imaginibus mens fuerit, aut qua ratione purgari queant, qui Synodum Nicænam, quam inter œcumenicas numeramus, explodere ausi sint, consideremus. Quamquam quod ad Synodi nomen attinet, in promptu habent, quo invidiam depellant. Constat enim sic in hac quæstione versatos esse tum Synodi Francofordiensis, tum Carolini voluminis auctores, ut sibi non cum œcumenico Concilio, sed cum peculiari Græcorum, ut appellabant, Synodo rem esse contenderent. Ita enim passim in libris illis profitentur, queruntûrque propterea, illam sibi aut universalis, aut septimæ Synodi nomen arrogare, cùm oecumenicam dici posse negarent, ad quam soli Græci convenissent, reliquarumque provinciarum Ecclesiæ convocatæ, aut sententiam per epistolas, more Ecclesiastico, rogatæ non fuissent. Et quidem, si rem suis momentis expendamus, satis omnino causæ videbatur, cur Synodum, cui tot adhuc provinciarum, ac totius penè Occi-

Occidentis suffragia deessent, pro oecumenica nondum haberent: nec Hadrianus ipse aliter se sentire ostendebat, qui allatam è Græcia Synodum (ut Hincmarus eodem loco docet) in Galliam misit, Conciliumque, ejus causâ, convocari à Carolo jussit; & libris Carolinis quibus oppugnata est, ita respondit, ut oecumenicæ Synodi nomen illis auctoritatemque nusquam objiciat. Quare habebant, ut dixi, hac in parte Galli, quo se defenderent; haut perinde in re ipsâ, hoc est, in quæstione Imaginum, in quâ vehementer à Synodo dissentiebant. Nam cùm in Synodo Nicæna de sacris Imaginibus duo essent constituta; & retinendas nimirum, & adorandas Imagines esse: prius illud Galli libenter amplectebantur, quod ipsi quoque jam ante in *Synodo Gentiliaca* contra Græcos iconoclastas adstruxerant: alterum verò penitus respuebant, Imaginesque non adorandas, sed memoriæ tantùm causâ & instructionis habendas affirmabant; *Gregorium Magnum*, ut ajebant, ducem secuti, qui in eam sententiam Sereno Massiliensi Episcopo rescripsisse videbatur. Ac meritò sanè adorandas Imagines negarent, si adorare id erat, quod interpretabantur, hoc est, divinum honorem cultumque deferre; Sic enim vitandam Imaginum adorationem docuerat *S. Gregorius*, & adorari Deum solum oportere, manifestum est. Sed mirum profectò, suspicari id Gallos de Græcis potuisse, aut Synodum Nicænam, quod Francofordiensis Canon declarat, hoc nomine traducere, quasi Imagines divino cultu adorandas statuisset: cùm in Synodo illa nihil sit expressius, quam adorationis, quæ Imaginibus tribuitur, nomine non intelligi veram latriam, quæ naturæ divinæ debetur; sed honorariam tantùm venerationem, qua dum Imagines prosequimur, prototypa ipsa per eas honoramus. Quo utique sensu idem Gregorius, qui adorandas divino cultu Imagines negabat, in aliis ad Januarium & ad Secundinum epistolis, lib. 7. epist. 2. & 5. congruentem hanc illarum venerationem apertè confirmarat; & Hadrianus Papa, sub finem epistolæ, qua libris Carolinis respondet, Gregorii Magni & Synodi Nicænæ diversas de Imaginum cultu sententias non fuisse demonstrat. Denique Galli ipsi, qui adorari sacras Imagines vetabant, Crucis tamen effigiem, reliquias Sanctorum, codicem Evangelii & alia, quorum par atque Imaginum est ratio, adorare consueverant.

Unde adversùs illos non inscitè pro septima Synodo argumentatur idem Anastasius: *Ajunt*, inquit, *quòd non sit quodlibet opus manuum hominum adorandum. Quasi non sit codex Evangelicorum opus manuum hominum, quem quotidie osculando adorant; similiter & forma Crucis, quam se adorare omnes ubique Christiani fatentur &c.* Cæterùm qui Synodo Nicænæ, nondum satis intellectæ, adorationique Imaginum, religiosâ, ut apparet, sed inani trepidatione, pertinaciùs initio restiterant, iidem postea, rebus explicatis atque perspectis & Synodum eamdem sunt amplexi, & sacrarum Imaginum venerationem religiosissimè coluerunt. Quare libros Carolinos, quos majores nostri re tandem ipsâ damnarunt, vel Hadriani Papæ ad eos responsionem repræsentari hoc loco, supervacaneum censuimus. *Ita Sirmondus tomo 2. Conciliorum Galliæ, in gestis anni 794. ubi de Concilio Francofordiensi agit. Idem tomo eodem, ubi de conventu Parisiensi anno 824. habito tractat, hæc antidoti loco addit:*

Cùm ad Imp. Ludovicum Pium, anno octingentesimo vicesimo quarto, Michaëlis & Theophili Græcorum Imperatorum Legati venissent, atque inter cætera dissidium exposuissent, quod in Ecclesia orientali propter Imagines erat, quas alii adorandas, alii non adorandas esse contenderent, seque hac de causâ Romam etiam ad Eugenium II. ituros significassent: Ludovicus pacis componendæ studio Episcopos, Pontificis permissu, Parisiis in palatio convenire, Patrumque veterum de Imaginibus sententias colligere jussit, quæ Pontifici ad rem definiendam adjumento, ut ajebat, futuræ viderentur. Hanc illorum Collectionem, cum epistola, quam Eugenii Papæ ad eosdem Imperatores nomine concinnarant, cùm accepisset Ludovicus, utramque mox Romam misit ad Eugenium, cum altera privata epistola sua: quam nos solam hoc loco, cum subdito ad Hieremiam Senonensem & Jonam Aurelianensem, Episcopos Romam missos, commonitorio, edendam censuimus; cæteris quæ in hujus conventus actis continentur prætermissis; quòd Gallorum ejus sæculi ab Imaginum adoratione abhorrentium hæresim redoleant. Nam ut de aliis nihil dicatur, in quibus Hadriano Papæ & secundæ Synodo Nicænæ inquiores sunt, in ista sua Collectione sanctorum Patrum sententias eò detorquere conantur, ut Imagines indebito, ut videri volebant, cultu honorandas non esse statuant: & Eugenium in epistola ita scribentem faciunt, ut de Imaginibus, easne habere vel non habere, honorare vel non honorare placeat, liberum cuique in Ecclesia permitti velit; quasi hæc in mentum summo Pontifici venire, aut illi persuaderi à se posse confiderent. Hæc igitur prætermittemus, utpote quæ absurda sunt, ideoque à Baronio & Bellarmino accuratè refutata, atque à Gallis postea ipsis, mutato consilio, receptaque Imaginum veneratione, damnata. *Sic ferè Sirmondus.*

CCXXVII. FREDEGARIUS Scholasticus, jubente Childebrando Comite, Pipini Francorum Regis Patruo, *Chronicon* scripsit, & à fine Historiæ Gregorii Turonensis usque ad Pipini ipsius coronationem perduxit: quod hactenus, nomine *Appendicis*, ad eumdem Gregorium additæ, vulgatum fuit. Fredegarii Chronicon excipit *Appendix*, à Pipini Regis coronatione ad annum usque septingentesimum sexagesimum octavum, auctoritate *Nibelungi* Comitis, Childebrandi filii, scripta. Utrumque opus accuratè emendatum, & pleris-

que in locis auctum, subsidio duorum vetustissimorum mss. codicum, Quercetanus tomo I. Scriptorum Historiæ Francorum publicavit.

CCXXVIII. ANastasius Nicænus Episcopus vixit post Trullanum concilium, quod Græci quinisextum nuncupant: scripsitque *Responsionem ad interrogationes de multis capitibus ecclesiasticis;* quæ tomo I. Bibliothecæ Patrum, secundæ editionis Parisiensis exstat. Bellarminus in catalogo monet, Notas ibi marginales delendas esse; quòd non sanam doctrinam contineant.

CCXXIX. DAcrianus Abbas ordinis Benedictini, de quo Possevinus in Apparatu sacro, scripsit *speculum Monachorum*, & *XII. brevia spiritualis vitæ documenta;* quæ tomo 8. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis, leguntur. Sunt qui Speculum istud *Ludovico Blosio* attribuant; sed Froius, operum Blosii editor, dicit hunc librum pro fœtu proprio non agnitum à Blosio, ut qui non solus ejus esset parens. Dacrianum Bignæus in sæculo octavo collocavit, sed quo argumento motus, nescio.

CCXXX. ANtonius Melissa, monachus, scripsit *libros duos Locorum communium ad virtutes sequendas, & vitia fugienda;* quos ex Patribus collegit. Exstant ii in Bibliotheca Patrum; sed cautè legendi, utpote ab hæreticis Latinitate donati: ut Bellarminus in catalogo, Billius in Notis ad Isidorum Pelusiotam, Ducæus, & Magister sacri palatii in Indice expurgatorio monent. Quando vixerit, fatetur idem Bellarminus se ignorare.

CCXXXI. S. Ludgerus, de quo Martyrolog. Rom. 26. Mart. primus Episcopus Monasteriensis in Westfalia; scripsit *vitam magistri sui S. Gregorii Ultrajectensis Episcopi:* quam ex ms. codice Fuldensi Christophorus Brouverus 1616. Moguntiæ edidit, *cum historia narratione de passione S. Bonifacii Moguntini Archiepiscopi*, ab eodem Ludgero conscripta. Apud Surium Kalendis Maji exstat ejusdem Ludgeri *epistola ad Rixfridum Ultrajectensem Episcopum de vita ac miraculis S. Suitberti Episcopi.* Obiit autem Ludgerus anno octingentesimo nono: ùt Dithmarus in chron. testatur. Ludgeri porrò magistri sui vitam libris duobus *Othelgrimus* contexuit: quos integros, adeoque Surianis pleniores, ex ms. Fuldensi idem Brouverus 1616. publicavit. Fastos nostros Belgicos die I. & 26. Martii consule.

CCXXXII. TUrpinus, primùm monachus ad S. Dionysium prope Lutetiam, postea Carolo Magno petente, ab Hadriano Papa Remensis Archiepiscopus creatus, anno 811. decessit. Turpino à Trithemio & aliis vulgò adscribitur *liber de gestis Caroli Magni;* sed critici eruditores rectè censent, esse fœtum hominis imperiti, qui meras fabulas conscripserit. Sanè nec Hincmarus, nec Flodoardus, nec ullus veterum illarum quisquiliarum meminit. Accedit, quod scriptor iste c. 32. mentionem facit obitus Caroli Magni. At Turpinum ante Carolum decessisse, eique Vulfarium successisse, Flodoardus l. I. c. 18. testatur.

CCXXXIII. ÆGil, Fuldensis Abbas quartùs anno 818. ordinatus, *vitam magistri sui Sturmii, seu Sturmionis primi Abbatis Fuldensis* scripsit, quam ex ms. Bambergensi 1616. Moguntiæ in lucem Brouverus edidit. Sturmius anno septingentesimo sexagesimo octavo: Ægil autem decessit anno octingentesimo vicesimo secundo; & successorem habuit Rabanum Maurum.

Candidus Fuldensis monachus, Mauro hortante, *vitam Ægili seu Ægilis Fuldensis Abbatis* prosa & versu heroico conscripsit. Utrumque opusculum Brouverus an. 1616. Moguntiæ edidit. Idem Candidus scripsit *vitam Baugolfi Abbatis Fuldensis*, quam hactenus non vidi.

CCXXXIV. S. Nicephorus Constantinopolitanus Patriarcha, Theodoro Studitæ familiaris, in Menologio ad diem 13. Maji, & à Photio cod. 66. laudatus, anno Christi octingentesimo undecimo *ad Leonem III. Papam scripsit epistolam prolixam*, quam Baronius tomo 9. recitat; item *opuscula aliquot contra Iconomachos*, quæ apud Canisium tomo 4. Lect. antiquæ, & tomo 9. Bibliothecæ PP. à Coloniensibus editæ reperies. Scripsit insuper *Epitomen historicam*, sive *Breviarium de rebus gestis à Mauritii Imp. cæde usque ad annum Christi septingentesimum sexagesimum nonum:* quod Dionysius Petavius Latinum fecit, & Lutetiæ publicavit. Adjecit *luculentum ejusdem fragmentum ex Theophane;* sed aliùs, ut videtur, operis; quo cultum imaginum adversùs Imperatorem defenderit. Præfuit ecclesiæ Constantinopolitanæ annis novem: post id tempus ab. Imp. Leone Armeno in exilium ejectus fuit; ubi & anno 828. obiit; ut *Nicephorus junior* tradit in sua Chronologia, quam Græcè cum Eusebii Chronico Scaliger, & Latinè Joachimus Camerarius ediderunt. Nicephorum porrò juniorem, seu Chronologum esse alium à Nicephoro breviarii conditore, sunt qui inde colligi putant, quòd Chronologus enumeret Patriarchas Constantinopolitanos usque ad Photium; quodque breviarii conditor obierit anno (ut dixi) octingentesimo vicesimo octavo, exilii decimo quinto: nempe totis triginta annis priusquam Photius Patriarchatum invaderet. Quare aut verum est quod illi censent, aut postea quædam Nicephori breviario fuerunt adjecta; ut Gennadio & aliis plurimis contigit.

CCXXXV. SErgius confessor historiam suam inchoavit à Michaëlis Imp. CP. rebus gestis, atque inde recurrit ad impia Constantini Copronymi facinora: à quibus porrò narrare ex ordine pergit, usque ad octavum Michaëlis Balbi annum, res partim in Ecclesia, partim

partim in Republica gestas. Dictio Sergii perspicua fuit, & minimè affectata, sed nativa venustate florida; qualis maximè Ecclesiasticæ historiæ scriptorem decet. Hic autem Sergius, ob defensum cultum sacrarum Imaginum, excruciatus, fortunis exutus, atque in exilii ærumnis mortuus est: ideoque *confessor* à Photio & aliis nuncupatur. Ejusdem, nisi fallor, nomen Menologio Græcorum a. d. 13. Maji adscriptum legitur.

CCXXXVI. THEODULFUS, ex Floriacensi Abbate Aurelianensis Episcopus, sub annum septingentesimum nonagesimum septimum *Capitulare ad diœcesis suæ sacerdotes* edidit: in quo saluberrima, tum presbyterorum propria, tum communia, quibus subditam sibi plebem informare debeant, vitæ Christianæ documenta describuntur. Hos Theodulfi Canones primus in lucem dedit Baronius, cumque de tempore, quo scripti sunt, certi nihil haberet, in annum octingentesimum tricesimum quintum eos conjecit: at seriùs omnino, quàm par fuit. Theodulfum namque ad ea tempora non pervenisse, ostendit *Jonas* ejus in Aurelianensi cathedra successor, qui à Ludovico Pio ad Eugenium Papam anno octingentesimo vicesimo quarto missus est. Sirmondus, tomo 2. Conciliorum Galliæ, Canones istos ad annum 797. aut circiter aptiùs referri posse censuit; quòd id tempus propiùs absit ab exordio pontificatus Theodulfi, quem anno septingentesimo nonagesimo quarto episcopum jam fuisse, constat ex concilio Francofordiensi, & Alcuini epistola 4. ad Carolum Regem. Theodulfi *poëmata varia, cùm sacra tum profana*, apud Canisium tomo 5. Lect. antiquæ, & tomo 9. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis, reperies.

CCXXXVII. ADELMUS (ut eum Marquardus Freherus nuncupat) monachus Laurishamensis, in diœcesi Wormatiensi, scripsit *Annales** ab anno septingentesimo quadragesimo primo usque ad octingentesimum vicesimum nonum; quos inde *Annales Laurishamenses* vocant. Gesnerus verò & Divæus horum Annalium conditorem vocant *Heribertum.*

CCXXXVIII. ADEMARUS, Engolismensis presbyter, temporibus Caroli Magni & Ludovici Pii floruit. Exstat ejus *Chronicon*, quod *Engolismense* vocant, in quo res gestas Francorum ad sua usque tempora prosequitur.

CCXXXIX. BENEDICTUS Indensis Abbas temporibus Ludovici Pii floruit, & scripsit *Concordiam Regularum;* quam Hugo Menardus Benedictinus Notis illustravit, & primus 1638. Lutetiæ edendam curavit.

CCXL. AGOBARDUS ex Coëpiscopo, sive ut nunc loquimur, Coadjutore, jussu Leidradi sui antecessoris, à tribus Episcopis consecrato, ad Lugdunensem cathedram provectus est anno octingentesimo decimo tertio (ut habet Ado in Chronico) cùm Leidradus in monasterium Suessionense secessisset. In ea dignitate constitutus, hæreses *Felicis Urgellitani*, tunc Lugduni exulantis (teste eodem Adone) itemque *Fredegisi* Abbatis, libris editis exagitavit. Judæos, qui eo tempore partim muneribus, partim donis contra Christianam libertatem pleraque impetrabant, scripto multiplici ad eos, qui huic malo mederi poterant, dato repressit. Adversùs legem duelli à Gundebado Burgundionum Rege latam, qua lites & dissidia, deficientibus testibus, ferro definienda statuebantur, tanquam barbaram & Christiano nomine indignam fortiter disputavit. Vulgarem insuper probam aquæ frigidæ, & ferri candentis, aliosque id generis errores populares improbavit. Cæterùm quæ *de picturis & imaginibus* scripsit Agobardus, à Baronio in gestis anni 825. item à Magistro sacri palatii in Indice, & ab aliis meritò rejiciuntur. Enim verò (ut *Theophili Rainaudi* Soc. Jesu Theologi, verbis hic utar) negari non potest, Agobardum duriùs, quàm exacta Theologiæ amussis ferat, locutum esse. Re ipsa tamen videtur ab errore Iconomachorum fuisse immunis. Quod item (*subnectit Rainaudus*) dixerim de ejus æquali *Jona Aurelianensi Episcopo*, qui Claudii Taurinensis Episcopi & Iconoclastæ hæresim debellavit: & tamen, ob similem cùm Agobardo loquendi modum, castigatur & notatur à Baronio ac Bellarmino, quasi ex eodem ore calidum simul ac frigidum efflaverit. Agobardus porrò, in expeditione pro Ludovico Pio suscepta, anno octingensimo quadragesimo apud Santones defunctus est, ut Ado in chron. narrat. Clarum miraculis Lugdunensis Ecclesia cœlitum honore prosequitur, & Kalendario suo insertum VIII. Idus Junii duplicis officii ritu celebrat. Ut dubitandum non sit, quin vel ab impactis noxis immunis fuerit, vel eas ante obitum condignis pœnitentiæ imbribus eluerit. *Ita Rainaudus in Indiculo Sanctorum Lugdunensium*, 1629. *ea in urbe typis evulgato.* Vide & ea, quæ suprà, cap. 226., in hoc nostro auctario, ex Sirmondo repræsentavimus. Quod ad LEIDRADUM, Agobardi prædecessorem, attinet, tomo 9. Bibliothecæ Patrum, à Coloniensibus editæ, leguntur *duæ ejus epistolæ:* quarum altera, ad Carolum Magnum datâ, statum ecclesiæ suæ Lugdunensis explicat.

CCXLI. APONIUS scripsit, ad Armenium presbyterum, *libros sex in Cantica canticorum Salomonis*, juxta LXXII. Interpretum editionem: in quibus allegorico sensu nuptias Christi & Ecclesiæ descripsit. Hos libros *Lucas Abbas montis Cornelii prope Leodicum*, ab Henr. Gandavensi c. 9. laudatus, in epitomen redegit; & *Angelomus Luxoviensis*, in Stromatis Canticorum, locos inde plurimos, non dissimulato auctoris nomine, decerpsit. Claruit eodem tempore quo Beda, aut paulò ante ævum Bedæ, à quo & citatur lib. 4. cap.

* Hos Eginhardo infra Miræus tribuit, in Mantissa.

cap. 25. commenaarii in Cantica. Ita Molanus in ms. Bibliotheca sacra. Bellarminus dicit illum floruisse anno octingentesimo duodecimo. Aponii libros, cum Lucæ Abbatis breviario, 1538. Friburgenses, & tomo 9. Bibliothecæ Patrum 1618. Colonienses publicarunt.

CCXLII. CLaudius Scotus, monachus ordinis S. Benedicti, Alcuini in fundanda schola Parisiensi collega, scripsit (ut mihi est verisimile) *enarrationem epistolæ ad Galatas*, Dructeramno Abbati dicatam: quam Claudio Autisiodorensi Episcopo inscriptam Parisienses 1542. in 8. ediderunt. Ita Molanus in Bibliotheca sacra. De eodem, nisi fallor, sic Bellarminus in suo catalogo: Claudius Scotus vixit tempore Imp. Ludovici Pii: cujus expeditioni contra Nortmannos anno 815. interfuit; ut ipse narrat præfatione commentarii in Matthæum. Fertur autem scripsisse non solùm *in Matthæum*, sed etiam *in Genesim*, *Exodum*, *Leviticum*, *Numeros*, *Deuteronomium*, *Josüe*, *libros Judicum & Ruth*.

CCXLIII. S. Theodorus Studites, Abbas monasterii quod Studium appellabant, vixit sub iconomachis Impp. Copronymo, ejusque filio Leone, & sub orthodoxis Constantino, Irene, & Nicephoro. Scripsit *Orationem in adorationem vivificæ Crucis media Quadragesima;* quæ Græco-Latina exstat apud Gretserum tomo 2. de Cruce: item *Encomium in S. Platonem* suum in gubernatione monasterii Studiani antecessorem. Dogmaticus ejus *liber de honorandis imaginibus*, vel potiùs fragmentum ex quadam de imaginibus catechesi, ut & aliud fragmentum ex epistola quadam de hæresibus, leguntur tomo 9. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis. In ritualibus Græcorum libris exstant ejusdem *varii hymni:* ideoque inter poëtas ecclesiasticos & hymnographos Theodorus iste à Græcis collocatur. Anno 1602. Coloniæ typis edendas curavi CXXXIV. *Catecheses* hujus nostri Theodori; quas Joannes Levinejus, Canonicus Antverpiensis, ex Græco in Latinum verterat. Multa cum suis pertulit, tum propter imaginum venerationem, cujus invictus propugnator erat, tum propter dissensionem cum Tarasio CP. Patriarcha, ejusque successore Nicephoro: de qua, præter Cedrenum & Zonaram, ipse nonnulla refert in vita S. Platonis. Græci festum ejus celebrant 11. Novembris, ut ex Menologio constat. Obiit autem anno Christi octingentesimo vicesimo sexto, ætatis sexagesimo septimo.

CCXLIV. JOsephus Thessalonicensis Archiepiscopus (cujus anniversariam memoriam celebrant Græci quotannis 13. Julii, ut ex Typico S. Sabæ datur intelligi) scripsit *Orationem in Exaltationem Crucis Dominicæ*, quam Gretserus tomo 2. de Cruce Græcorum Latinam edidit. Josephum hunc fuisse fratrem Theodori Studitæ, testatur Credenus: *Anno septimo Imp. Nicephori Theodorus, Studiani monasterii præpositus, ejusque frater Josephus Archiepiscopus Thessalonicæ, cum Platone Incluso & reliquis monachis, se à communione Nicephori Patriarchæ segregarunt, propter Josephum Oeconomum, quòd is contra leges Constantinum & Theodoram coronasset. Imperator ea arrepta occasione jussit contra eos Concilium institui: quod eos & monasterio & urbe ejecit.* Qua de re & ipse Theodorus Studites orat. in S. Platonem: *Exilium*, inquit, *jam decretum fuit, & pater ipse Plato circumscriptus est in una quadam insula ex his quæ ante urbem sunt: quemadmodum & frater noster in alia quadam valdè aspera; munito quodam carcere ad exilium accedente.* Manserunt autem tres isti, Plato, Theodorus & Josephus, in exilio usque ad Imperium Michaëlis Rangabis: qui eosdem cum Patriarcha in gratiam reductos, liberos abire permisit, auctore Zonara.

CCXLV. ANsegisus Abbas Laubiensis (quod est illustre Benedictinorum cœnobium ad Sabim fl. in diœcesi Cameracensi, sed sub ditione Leodicensi) *Capitula* sive *Edicta Caroli Magni & Ludovici Pii Imperatorum*, à se in ordinem digesta, anno octingentesimo vicesimo septimo publicavit: ut ipse in præfatione testatur. Petrus Pithœus ea Lutetiæ 1588. edenda curavit; pòst ibidem 1603. recusa. Ansegisi exemplo Jacobus Sirmondus *Capitula Caroli Calvi* unum in fascem redegit, & Parisiis 1623. edidit.

CCXLVI. JOnas Episcopus Aurelianensis, Theodulfi successor, imperante Ludovico Pio, scripsit *libros tres adversus Claudium Episcopum Taurinensem, pro defensione sacrarum Imaginum, & signi S. Crucis, & peregrinationum ad loca sancta.* Sed hic auctor cautè legendus est, quoniam laborat eodem errore, quo *Agobardus*, & reliqui ejus ætatis Galli, qui negabant sacris Imaginibus ullum deberi cultum religiosum. Qua de re vide Anastasium Bibliothecarium præfatione in VII. Synodum. Ita Bellarminus in catalogo. Vide & suprà cap. 240.

CCXLVII. LUpus Servatus anno octingentesimo tricesimo sexto, ad Bunonem Hirsfeldensem Abbatem, scripsit *vitam S. VVigberti Fritislariensis*, à Joanne Busæo Moguntiæ editam. Sunt qui putant hunc esse eumdem cum *Lupo Ferrarensi Abbate in Gallia;* cujus Epistolas primùm Massonus edidit.

CCXLVIII. NItHardus patrem habuit *Angilbertum*, matrem verò *Bertam*, Caroli Magni & Hermengardæ filiam. Scripsit *libros quatuor de dissidio filiorum Imp. Ludovici Pii:* orditur ab excessu Caroli Magni, & definit in gestis anni octingentesimi quadragesimi tertii. Exstat ea historia à Pithœo edita cum aliis XI. Scriptoribus coætaneis.

CCXLIX. HAtto sive Hetto, Basileensis Episcopus, una cum aliis aliquot, jussu Caroli Magni, ad Nicephorum Imp. Constantinopolitanum legationem obiit, anno octin-

octingentesimo undecimo: ut in Annalibus Pithœanis legitur. Hac occasione *Hodœporicon* sive *Itinerarium* contexuit: quo iter à se in Græciam susceptum exposuit. Scripsit quoque Visiones S. Wettini monachi. Senex ad monasterium Augiæ majoris, in quo primus Abbas fuerat, reversus, obiit ibidem anno octingentesimo tricesimo sexto: ut Hermannus Contractus in chronico ait.

Hectus, al. Hetto, ex Abbate Epternacensi Episcopus Treverensis, scripsit *epistolam*, ad Fretarium Tullensem Episcopum, *de regula Canonicorum observanda, & de monasticis habitationibus instaurandis*, juxta decreta Concilii Aquisgranensis, annno 816. habiti. Epistolam hanc ex schedis S. Petri Carnutensis descriptam pro parte producit Sirmondus in Notis ad tomum 1. Conciliorum Galliæ. Obiit an. 838.

CCL. Theganus, Treverensis ecclesiæ Chorepiscopus, *librum de gestis Ludovici Pii usque ad annum Christi octingentesimum tricesimum septimum* contexuit: quem Pithœus, cum aliis Francicarum rerum Scriptoribus foras dedit. Scripsit autem Theganus verè magis, quàm eleganter.

CCLI. S. Eulogius, de quo Mart. Rom. 11. Martyr. patria Cordubensis, electus Archiepiscopus Toletanus, scripsit *Memoriale martyrum*, sive *libros tres de martyribus Cordubensibus*; item *Apologeticum pro gestis eorumdem martyrum*; item *Epistolas non paucas*. Quæ & alia ejusdem opera Petrus Poncius Leo, Episcopus Placentinus, primùm eruit, & Ambrosius Moralis commentariis illustravit. Exstant tomo 9. Bibliothecæ Patrum, apud Ubios 1618. editæ. Eulogius autem & ipse tandem martyr occubuit an. 859.

CCLII. Olympiodorus, monachus Græcus, scripsit *Commentarium in Ecclesiasten*; qui exstat in Bibliotheca Patrum, tomo 11. editionis Coloniensis. Quando vixerit, certò nondum comperi. Bellarminus in catalogo ipsum ad sæculum undecimum, Coccius ad quintum, alii ad nonum referunt. Exstat & *Catena ex antiquis Patribus in Jobum ab Olympiodoro collecta*.

CCLIII. Theophanes Cerameus, Tauromeniæ in Sicilia Episcopus, diversus ab auctore Miscellæ historiæ, scripsit *Annales à temporibus Diocletiani usque ad Michaëlis Imp. Constantinopolitani ævum*; item *Homilias in Evangelia Dominicalia & festa anni primaria*; & alia varia, nondum typis edita. Apud Gretserum tomo 2. de Cruce, & tomo 9. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis, exstant ejusdem *Orationes duæ de exaltatione vivificæ Crucis, & Hymnus in Annunciationem Deiparæ*.

CCLIV. Basilius Macedo, Imp. Constantinopolitanus, ad Leonem filium cognomento Philosophum, imperii collegam, scripsit *Epistolam exhortatoriam, capita 66. continentem*; quæ tomo 9. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis, legitur: item *Epistolam ad Nicolaum Papam*, quæ inter Epistolas Pontificum exstat: item *Orationes aliquot*, cum VIII. Synodo editas. Obiit anno 886.

CCLV. Theodorus Abucara Archiepiscopus Cariæ, vixit temporibus Basilii Macedonis Imp. Constantinopolitani & VIII. Synodi. Scripsit *varia opuscula contra Hæreticos, Judæos & Saracenos*; quæ Græcè & Latinè exstant edita, interpretibus Genebrardo, Turriano & Gretsero. Ex iis non pauca Colonienses in tomum 9. Bibliothecæ Patrum retulerunt. Gretserus porrò arbitratur, hunc Theodorum Abucaram alium non fuisse, quàm illum, qui cùm Photianas partes contra Ignatium, legitimum CP. Patriarcham secutus fuisset, atque adeò, cum Zacharia Ep. Calchedonensi, pro Photio ad Ludovicum II. Imp. legationem obiisset (ut in vita Ignatii narrat Nicetas) postea Photii fraudibus in apertum prolatis, vela retrorsum vertit, & in VIII. Synodo œcumenica admissi piaculi veniam impetravit.

CCLVI. Petrus Siculus vixit post Christum natum præter propter octingentesimum septuagesimum: quo tempore ex mandato Basilii & filiorum Constantini ac Leonis, Imperatorum Orientis, Legatus Tibricam Armeniæ urbem missus est, ut de captivorum permutatione ageret: causamque feliciter transegit, cùm novem Tibricæ menses substitisset: ut ipse in extremis historiæ suæ paginis narrat. Scripsit autem Græcè *historiam de varia & stolida Manichæorum hæresi*: cujus partem à Sirmondo translatam Baronius suis Annalibus inseruit. Exinde libellum hunc integrum, ex ms. codice bibliothecæ Vaticanæ descriptum, Marco Velsero Româ Augustam Vindelicorum idem Sirmondus misit; Velserus Matthæo Radero, ea lege ut Latinè redderet: quod & præstitit. Exstat is tomo 9. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis.

CCLVII. Ambrosius Ansbertus, Sigeberto in catalogo c. 91. Autbertus, scripsit *libros decem in Apocalypsim*: qui tomo 9. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis, leguntur. Ad calcem libri decimi hæc ipse attexuit: *Ambrosius, qui & Ansbertus, ex Galliarum provincia ortus, intra Samnii regionem apud monasterium martyris Christi Vincentii maxima ex parte divinis rebus imbutus, temporibus Pauli Pontificis Romani, nec non & Desiderii Regis Longobardorum, sed & Arrochisi Ducis ejusdem provinciæ, quam incolo, hoc opus confeci atque complevi: quod, propter facilitatem ipsum intelligendi*, Speculum parvulorum *vocavi*.

CCLVIII. Paschasio Ratberto, Abbati Corbeiensi, prima Christianæ institutionis tirocinia fuerunt apud sacras B. Mariæ virgines Suessionenses, quarum cura pue-

tulus est educatus. Monasticam inde vitam aggressus in cœnobio Corbeiensi, magistrum habuit *S. Adalardum* Abbatem, *VVala* Comitis (qui postea monachus & Abbas Adalardo successit) & *Theodradæ* Suessionensis Abbatissæ fratrem. Synodo apud Carisiacum contra Godescalci errores celebratæ anno 840. interfuit. Doctrinæ monumenta reliquit plurima; in quibus notissimus est liber *De corpore & sanguine Domini* : in quo genuinum Ecclesiæ catholicæ sensum, contra eos, qui temerè de sanctissimo Sacramento, Ludov. Pii ævo, quæstionem excitarunt, ita primus explicuit, ut viam cæteris aperuerit, qui de eodem argumento multi postea scripserunt. *Matthæi Evangelium* 12. libris exposuit: *in Psalmum* quoque 44. insignem tractatum tribus libris contexuit. Vitam præterea *Adalardi* institutoris sui, & *Walæ* fratris ejus, agonemque SS. martyrum duorum perpolivit, & elegantiore stilo edidit. Alia item, præter *Epistolas*, non pauca scripsit : tum denique in *Threnos Hieremiæ* multiplicis expositionis libros quinque exaravit; quod postremum Ratberti opus fuisse creditur. Senex, cœloque jam maturus felici exitu vitam clausit : die *S. Richarii*, quem præcipuo semper amore coluerat, memoriæ sacro, VI. Kalendas Majas, anno octingentesimo quinquagesimo primo. Libros XII. commentariorum in Matthæum ex mss. codd. Sirmondus primùm edidit : quos, cum aliis ejusdem operibus, Colonienses tomo 9. Bibliothecæ PP. inseruerunt.

CCLIX. DUNGALUS sub Ludovico Pio Imp. ejusque filio Lothario vixit. Pro cultu sacrarum Imaginum scripsit *Responsiones, ex doctrina SS. Patrum excerptas, contra perversos Claudii Taurinensis Episcopi errores* ; quas ex ms. codice 1608. Lutetiæ Massonus, & postea Colonienses in Bibliotheca PP. 1618. publicarunt.

CCLX. REMIGIUS monachus Autissiodorensis, à Flodoardo lib. 3. cap. 9. & à Sigeberto in catal. cap. 123. laudatus (nulla tamen facta Episcopalis dignitatis mentione, quam illi attribuunt quidam) scripsit *Expositionem Missæ ; Enarrationem in Prophetas minores, & in Psalmos Davidis* : quæ omnia exstant tomo 9. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis.

CCLXI. WALAFRIDUS STRABO seu Strabus, à Sigeberto in catal. c. 71. breviter memoratus, primùm monachus Fuldensis, postea Decanus ad S. Gallum in Helvetiis, demùm Abbas Augiæ divitis in diœcesi Constantiensi, obiit ibidem anno octingentesimo quadragesimo nono. Errat autem Trithemius, eumque secuti Surius & Bellarminus, qui Walafridum San-Gallensem & Strabonem Fuldensem diversos esse arbitrantur. Walafridi scripta in Scholiis ad citatum Sigeberti caput recensuimus.

CCLXII. REMIGIUS Lugdunensis Episcopus floruit regnante Lothario, Ludovici Pii filio. Ejus opera quædam *de libertate & prædestinatione* ante triennium, quam historiam suam rerum Lugdunensium ederet, refossa fuisse ab Episcopo Meldensi, Paradinus lib. 2. cap. 24. scripsit. An hæc ipsa sunt, quæ *nomine Lugdunensis Ecclesiæ* de eo argumento contra errores quosdam vulgata sunt, & conscripta putantur paulò post annum Christi octingentesimum ? Argumentum certè & ævum non abhorrent; Confirmaturque ex eo, quòd Concilium Valentinum sub Lothario Imp. celebratum, præsidie hoc Remigio, in eadem caussa discutienda versatum est : ut patet ex illius Concilii initio. Est qui, ex Maldonato, tribuat huic Remigio *commentarios in Pauli epistolas*, qui apud S. Ambrosium exstant. Hoc tamen nullo modo admitti potest. Nam auctor commentariorum illorum profitetur se vixisse tempore Damasi Papæ, quem constat fuisse S. Ambrosii æqualem. Et confirmatur ex eo, quod S. Augustinus lib. 4. contra duas epistolas cap. 4. locum ex illis commentariis in caput 9. epistolæ ad Romanos profert nomine *Hilarii* : nempe illius, qui aliquando schismaticus, ob anabaptismum hæreticorum invectum, dictus est à S. Hieronymo, lib. contra Luciferum, *Deucalion* orbis ; postea tamen videtur conversus ad cor. Sic ferè Rainaudus in Indiculo Sanctorum Lugdunensium.

CCLXIII. METHODII Episcopi fragmenta duo *Orationum ad eos qui dicunt, Quid profuit nobis filius Dei crucifixus in terra, & quæ utilitas Crucis? & ad eos, quos pudet Crucis Christi*, exstant Græco-Latina apud Gretserum tomo 2. de Cruce. Sed quis iste Methodius fuerit, non constat. Illud exploratum est, non esse veterem illum Methodium Tyri Episcopum, ab Hieronymo in catal. c. 83. laudatum, qui sub Diocletiano martyrium fecit ; cùm hic Methodius meminerit vexillorum à Christianis Imperatoribus in formam Crucis commutatorum. Fortassis igitur Methodius iste fuerit Episcopus Constantinopolitanus, quem doctrina ac moribus insignem, anno octingentesimo quadragesimo secundo illa dignitate auctum fuisse, Baronius in Annalibus narrat.

CCLXIV. NICETAS DAVID scripsit Græce *vitam S. Ignatii Patriarchæ Constantinopolitani*, patre Michaele Traulo Imp. geniti. Quo quidem Ignatio pulso, & in Mytilenem insulam relegato, Photius anno octingentesimo quinquagesimo nono Patriarchatum invasit.

CCLXV. PHOTIUS Constantinopolitanus primùm Senator, postea per nefas, anno octingentesimo quinquagesimo nono, in locum S. Ignatii Patriarchæ Constantinopolitani intrusus, posteris reliquit *Bibliothecam*, sive *librorum à se lectorum Recensionem, Censuram atque Excerpta*. Quam Bibliothecam Andreas Schottus è Græco Latinè reddidit, scholiis illustravit, & Augustæ Vindelicorum 1606. typis edendam curavit. Scripsit *item in S.*

Pauli

Pauli Epistolas commentarium: unde pleraque hausta in Catenam suam Oecumenius transtulit. Exstant & Photii operâ *Canones Apostolorum*, *Conciliorumque veterum leges*, in volumen unum collatæ, distinctæque capitibus. Quod opus *Nomocanona* nominavit, visiturque Græcè in Germaniæ bibliothecis: quod *Theodorus Balsamon* illustrandum censuit, verteruntque Latinè Gentianus Hervetus & Henricus Agylæus. Edidit & *septem oecumenicorum Conciliorum acta:* visunturque in tomis Conciliorum. *Epistolæ* ejus in Augustana Vindelicorum bibliothecâ mss. habentur. Encyclicam ad Patriarchales Orientis Sedes (sive ejus est, sive Sisinnii, ut quidam putant) Apostolica Sedes, ut & prædatoriam ejus Synodum, meritò damnavit. Exstat ejusdem *epistola ad Michaëlem Bulgarorum Principem*, à Turriano Latinè reddita, ut & *Dissertationes sex de divinitate & incarnatione Christi:* leguntúrque tomo 5. Lection. antiquæ apud Canisium. Photius porrò bis Patriarchatum per nefas invasit, bis quoque abdicare coactus, tandem inglorius in Armeniarum monasterum secedens, anno octingentesimo octogesimo sexto aut nono ibidem obiit.

CCLXVI. JESSE Episcopus Ambianensis, à Carolo Magno Constantinopolim ad Nicephorum Imp. Legatus anno 802. missus fuit, & Caroli testamentarias tabulas anno 811. signavit. Longam scripsit *Epistolam catecheticam ad sacerdotes, & omnes in sua diœcesi Christo militantes:* quam Cordesius Hincmari opusculis, Lutetiæ 1615. editis, subtexuit. Obiit autem Jesse anno octingentesimo tricesimo sexto.

CCLXVII. SEVERARDUS, Dux Foro-Juliensis in Italia, & toparcha Cisonii in agro Insulensi apud Gallo-Flandros, ex *Gisla* Ludovici Pii Imp. filia, Caroli Calvi Imp. sorore, inter alios liberos genuit *Berengarium*, illo nomine primum Italiæ Regem anno octingentesimo octogesimo octavo creatum. Ex veteri formula. Everardus anno octingentesimo tricesimo septimo scripsit *Testamentum:* quod ex autographo Cisoniensi amicus olim noster Florentius Haræus, Canonicus & Thesaurarius Insulensis, lib. de Castellanis Insulensibus, primus publicavit, & nos deinde in Notitia ecclesiarum Belgii repræsentavimus.

CCLXVIII. LUPUS à Sigeberto in catal. c. 94. laudatus, ab *Aldrico* Senonensi Episcopo in Germaniam (quòd ibi tunc florerent litteræ) missus, Fuldæ studiorum causâ subsistit. In patriam reversus, *Ferrariæ* (quod est monasterium diœcesis Senonensis) Abbas datus, concilio Suessionensi anno 843. & Moguntino 848. interfuit. Exstat ejus *liber Epistolarum* à Papirio Massono (quem Lutetiæ an. 1610. senem novimus) primum luce donatus, & postea à Coloniensibus tomo 9. Bibliothecæ Patrum insertus. Sunt autem Epistolæ istæ non contemnendæ, propter rerum præstantiam, & eorum, ad quos scribuntur, dignitatem. Scripsit enim ad *Lotharium* Cæsarem, *Carolum* Galliæ & *Edilulfum* Angliæ Reges, ad *Einhardum* & *Rabanum*, quos præceptores suos vocat, ad *Hincmarum* Remensem, *Jonam* Aurelianensem, Episcopos, ad *Hilduinum* Dionysianum & *Marcuvadum* Prumiensem, Abbates, & alios. Fuit curiosus & amans optimorum librorum; quos ex Italia, Gallia, Germania, Britannia sibi ad exscribendum mitti petiit: ut ex pluribus ejus epistolis liquet. Vide supra cap. 247.

CCLXIX. LUGDUNENSIS Ecclesiæ nomine exstat liber, sub annum octingentesimum quinquagesimum scriptus *adversus opinionem Joannis Scoti Erigenæ:* item libellus alter *de tribus epistolis quorundam Episcoporum, quid de earum sensu juxta Catholicæ veritatis regulam sentiendum sit.* Uterque libellus cum Notis *Andreæ Duvallii*, Doctoris Sorbonici, legitur tomo 9. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis. Vide suprà cap. 262. ubi de Remigio Ep. Lugdunensi egimus, & infrà ubi de Prudentio Trecensi.

CCLXX. NICOLAUS I. Papa anno 858. sedere cœpit, & anno octingentesimo sexagesimo septimo decessit. Vir fuit sanctitate ac doctrina clarissimus, scripsitque *Epistolas plurimas*, seorsim excusas. Has inter laudatur ea in primis, quæ ad *Michaëlem Imp. CP.* est data; quam ab ipso Pontifice compositam fuisse testatur Anastasius Bibliothecarius, in ejus vita. Et verò quoniam omnium epistolarum idem est stilus, inde colligi posse videtur, omnium auctorem fuisse Nicolaum, non autem Secretarios ipsius, aut amanuenses.

CCLXXI. JOANNES S. R. E. diaconus (postea Pontifex Romanus illo nomine octavus, si Rosweido credimus) à Sigeberto in catal. c. 106. laudatus, Anastasio S. R. E. Bibliothecario familiaris, sub annum octingentesimum septuagesimum quartum, *libros quatuor de vita S. Gregorii Magni Papæ* edidit. Leguntur ii præfixi operibus ejusdem Gregorii.

CCLXXII. ADONEM Viennensem in Gallia Archiepiscopum, de quo Martyrolog. Rom. 16. Decemb. non *Adonem Treverensem* (quod exstimarunt Lipomanus, Mosander, Bellarminus & Gualterius) ut *Martyrologii*, ita & *libelli de festivitatibus SS. Apostolorum*, auctorem esse, fidem facit codex ms. cœnobii Averbodiensis, qui hunc titulum præfert: *Ado Viennensis Archiepiscopus quasi epilogatum compilavit, incipiens à festivitatibus Apostolorum, aut discipulorum, aut successorum eorum.* Viennensis autem Ado multò est antiquor Treverensi. Nam ille floruit tempore Joannis VIII. Papæ circa annum Christi octingentesimum septuagesimum nonum; ad eum enim annum Chronicon suum perduxit: alter verò *Ado* sive *Vdo Treverensis*, tempore Gregorii VII. Papæ circa annum millesimum septuagesimum sextum vixit. Adde, hoc ipsum, quod dixi, omnino evinci ex tanta, tamque distincta rerum ac locorum provinciæ

ber sextus, cum XII. Regulis vitam Christianam complectentibus, & Notis in Psalmum XV. exstant tomo 10. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis.

CCLXXIX. VALERIUS Asturicensis Archipresbyter, æra nongentesima nona, hoc est, anno Christi nongentesimo secundo, *multas Vitas Patrum orientalium*, longè diversas ab editis, collegit in unum volumen; quod Gothicis litteris scriptum in Toletanæ ecclesiæ bibliotheca exstare, narrat ex oculato teste Rosweidus, in fine prolegomeni IV. ad Vitas Patrum, typis Platinianis editas.

CCLXXX. LEO, illius nominis sextus Imp. Constantinopolitanus, cognomento *Philosophus* & *Sapiens*, decimum sæculum, alioqui re ipsa & appellatione obscurum ac barbarum, sua doctrina mirificè illustravit. Scripsit inter alia *insignem epistolam ad Regem Saracenorum de Christianæ fidei veritate, & Saracenorum impietate*: in qua disertis verbis Spiritum sanctum à Patre & Filio procedere affirmat. Ejusdem *Orationes plurimæ*, à Baronio in gestis anni 911. ex ms. Græco codice Vaticano recensentur: exstantque Latinè Ingolstadii studio Gretseri seorsim excusæ; ut & nonnullæ tomo 2. de Cruce.

CCLXXXI. MARCUS eremita vixit eodem tempore, quo Imp. Leo Philosophus. Nam saucium curavit, eique decennium vitæ prædixit; ut Zonaras & alii Græci historici narrant. Ejus nomine in Bibliotheca Patrum edita leguntur *varia opuscula Theologica*, quæ erroribus contra Fidem catholicam scatent. Ex quo Bellarminus in catalogo suspicatur, ea ab hæreticis nostri temporis aut conficta, aut valdè depravata esse.

CCLXXXII. WOLFHARDUS, monachus & presbyter, Hasenrietanus scripsit *vitam S. Walburgis virginis & Abbatissæ Heidenheimensis*; eamque dicavit *Erchemboldo* Episcopo VIII. Eistatensi, qui anno 884. electus, vivere desiit anno nongentesimo secundo. Ejusdem virginis res gestas litteris etiam consignavit PHILIPPUS Episcopus XXXIX. Eistatensis, qui anno millesimo trecentesimo vicesimo secundo obiit. Utriusque lucubrationem Canisius tomo 4. Lectionis antiquæ publicavit.

CCLXXXIII. RADULPHUS Flaviacensis monachus, ordinis Benedictini, anno nongentesimo decimo floruit. Scripsit *libros viginti in Leviticum*: quos Coloniæ seorsim 1536. & tom. 10. Bibliothecæ Patrum 1618. editos habemus. Scripsit item *in S. Pauli epistolas*; putaturque omnes ferè veteris ac novi Testamenti codices illustrasse.

CCLXXXIV. SALOMON, Constantiensis ad Rhenum Episcopus anno octingentesimo nonagesimo primo creatus, vivere desiit anno nongentesimo decimo nono. Ejus *carmina varia, de variis rebus ad Dadonem Episcopum scripta*, exstant tomo I. Lect. antiquæ apud Canisium, & tom. 9. Bibliothecæ Patrum. Ibidem reperies versus quosdam *Waldrammi* sive Baltramni, Argentoratensis Episcopi, qui anno nongentesimo quinto obiit.

CCLXXXV. STEPHANUS, Æduensis sive Augustodunensis in Burgundia Episcopus, scripsit *librum de Sacramento altaris, & variis Ecclesiæ ministris*; qui in Bibliotheca Patrum, tom. 10. editionis Coloniensis, exstat. Claruit anno nongentesimo quinquagesimo.

CCLXXXVI. HEGESIPPUS junior (alius ab Hegesippo vicino Apostolicorum temporum, ut Hieronymus in catalogo c. 22. loquitur) *de gestis Judæorum, à temporibus Machabæorum usque ad urbis Hierosolymitanæ excidium*, scripsit librum haut spernendum: ut Lipsius in Notis ad lib. 2. hist. Taciti censet. Eum Cornelius Gualterus Gandensis ad fidem mss. Codicum castigavit, Notisque illustratum Coloniæ 1580. edidit: quod & Renatus Laurentius Barrensis præstitit. Inter alia meminit *Antiochiæ* Persis anno nongentesimo sexagesimo octavo ereptæ. Quapropter non multò post hæc tempora ipsum vixisse existimo. Jacobus Gualterus in tabula chronographica ipsum refert ad sæculum quartum, quod miror. Vide scholia nostra ad citatum Hieronymi caput.

CCLXXXVII. MOSES Bar-Cepha, Episcopus Syrus, floruit sæculo decimo; scripsitque Syriacè *libros tres de Paradiso*, quos Andreas Masius Bruxellensis Latinos reddidit, & Plantinus 1598. in 8. excudit. Exstant iidem tom. 10. in Bibliotheca Patrum, sed cautè legendi (ut Bellarminus in catalogo monet) eò quòd non pauca in iis affirmentur contra veram Theologiam.

CCLXXXVIII. RASIS Maurus, hortatu Balharabi Miramamolini Africæ, scripsit Arabicè *commentarios de rebus Hispaniæ*: quos eidem misit anno Christi nongentesimo septuagesimo sexto; ut Mariana lib. 8. de rebus Hispaniæ cap. 8. narrat.

CCLXXXIX. S. ODONIS & S. ODILONIS, Abbatum Cluniacensium, opera omnia, quæ reperiri potuerunt, leguntur in Bibliotheca Cluniacensi, Lutetiæ studio Martini Marrerii & Andreæ Quercetani edita. Colonienses ea postmodum in tomum 10. Bibliothecæ Patrum retulerunt. Ex his Odo obiit anno nongentesimo tricesimo septimo; Odilo autem anno millesimo quadragesimo octavo.

CCXC. LUITPRANDUS Ticinensis diaconus, postea Cremonensis Episcopus, *Berengario* illius nominis secundo (non autem primo) Italiæ Regi à Secretis fuit. Quo quidem defuncto; adhæsit *Othoni I.* Cæsari: à quo ad *Nicephorum Phocam* anno nongentesimo sexagesimo octavo Legatus Constantinopolim missus est, ad conciliandas nuptias inter Othonem, ipsius Othonis I. filium, & Theophaniam, Romani Imp. Constantinopolitani

filiam,

filiam, Nicephori privignam: ut Curopalates tradit. Legatio ista à Luitprando descripta exstat. Item litteris consignavit *Historiarum libros sex de rebus in Europa suo tempore gestis.* Sed capita, quæ à sexto usque ad undecimum libri sexti caput adjiciuntur, non sunt Luitprandi, utpote ab aliquo anonymo adjecta: ut Baronius tomo 10. Annalium observavit. Desinit autem Luitprandus in descriptione Legationis suæ Constantinopolitanæ, quam nomine Berengarii II. Italiæ Regis obiit. Scio insuper exstare librum de vitis Pontificum Romanorum, titulo nostri Luitprandi, Moguntiæ 1602. ex ms. codice à Joanne Busæo editum. Sed fatetur ipse Busæus, se nullum nomen adscriptum in dicto codice invenisse; & conjecturam facit, libelli istius auctorem fuisse Germanum aliquem, qui sub annum 850. vixerit. De aliis supposititiis fœtibus judicium cuique Luitprandinæ dictionis perito relinquimus.

CCXCI. PELEGRIMUS seu Peregrinus, Laureacensis in Germania Episcopus, vixit sub annum nongentesimum septuagesimum; si Coccio credimus. Scripsit *breve Symbolum fidei;* quod tomo 10. Bibliothecæ Patrum Colonienses recitant.

CCXCII. S. DUNSTANUS Episcopus Cantuariensis anno nongentesimo octogesimo octavo ad superos transiit. *Concordiam ejus regularem*, pro Benedictinis in Anglia monachis, ex ms. codice Clemens Reinerus Duaci edendam curavit.

CCXCIII. REGINOLDUS Eistatensis XI. Episcopus annis 24. præfuit, ac demùm anno nongentesimo octogesimo nono, die 4. Aprilis vivere desiit. Scripsit *vitas SS. Nicolai, Blasii, item VVillibaldi & VVinnibaldi fratrum*, suprà cap. 216. laudatorum: ut Bruscius in catalogo Episcoporum Eistatensium narrat.

CCXCIV. GERBERTUS primò Remorum, dein Ravennatum Archiepiscopus, postea Romanus Pontifex Silvester eo nomine secundus, scripsit *Epistolas plurimas;* 1611. Lutetiæ editas, cum *Epistolis Joannis Saresberiensis*, Episcopi Carnotensis, & *Stephani Episcopi Tornacensis.*

CCXCV. TANGMARUS, gente Saxo, in celebri Hildeshemensi clericorum Gymnasio Primicerii & Scholarchæ munus obiit. Exinde Bernuvardo Episcopo Hildeshemensi comes in Italica peregrinatione exstitit, anno 999. & legatione pro ipso ad Silvestrum II. Papam, & ad Othonem III. Imp. perfunctus fuit: ac demùm Decani Hildeshemensis honorem gessit. Scripsit *vitam ejusdem Bernuvardi*, Moguntiæ 1616. à Brouvero editam; non tamen omnia ejus acta pertexuit. Nam extrema vitæ Bernuvardi, cum mortis ac funeris historia, videntur ab alio quopiam adjecta, & stilo discrepant à Tangmari scriptione. Obiit autem S. Bernuvardus anno millesimo vicesimo tertio, à Cælestino Papa anno Pontificatus secundo in Divos relatus. Bullam canonizationis, ut vocant, apud Brouverum citato libro invenies.

CCXCVI. SIMEON Thessalonicensis Archiepiscopus ante annos plùs minùs sexcentos floruit, & inter alia scripsit commentarium *De divino templo, de ejus ministris, de sacris eorum vestibus, de sacro sancta Mystagogia sive Missa*: quem ex bibliotheca Ducis Bavariæ depromptum, & Latinitate a se donatum Jacobus Pontanus, S. I. Theologus, 1603. Ingolstadii publicavit, cum Simeonis junioris Theologi & aliorum opusculis. Idem Simeon Thessalonicensis scripsit librum *De septem Sacramentis Ecclesiæ*, quem Latinum reddidit Fredericus Metius: ut Possevinus l. 6. Bibliothecæ selectæ c. 10. testatur. Ejusdem porrò libri versionem jam olim Genebrardus promiserat. Ex eodem libro, nisi fallor, multa recitat Turrianus ad librum 7. & 8. Constitutionum Apostolicarum. Idem verò argumentum, quod Simeon hic noster in libro per Pontanum verso, tractavit olim *S. Maximus* in sua Mystagogia; *Germanus* Patriarcha Constantinopolitanus in Theoria rerum Ecclesiasticarum; & *Nicolaus Cabasila* in Expositione sacræ Liturgiæ: qui auctores exstant in Bibliotheca veterum Patrum.

CCXCVII. OTHLONUS, Fuldensis monachus, ad Liudolfum Treverensem Episcopum, scripsit *vitam & res gestas S. Pyrminii Episcopi*: quas Brouverus 1616. Moguntiæ edidit. Putatur autem Othlonus vixisse sæculo undecimo curente, sub annum millesimum quinquagesimum. Adolescentior itaque vitam S. Pyrminii scripserit: nam Liudolfus anno millesimo vicesimo octavo obiit. Apud Canisium tom. 4. Lectionis antiquæ, & apud Serarium l. 3. Moguntinarum rerum, exstat *vita S. Bonifacii Moguntini Episcopi*, huic nostro Othlono ab utroque attributa. Sed Brouverus rectè monet, utramque vitam componenti discrimen mox ingens appariturum; adeoque dubitat, an illa Bonifacianæ vitæ exegesis Othlono sit adscribenda.

CCXCVIII. ARIBO, quartus Frisingensis Episcopus anno septingentesimo sexagesimo primo creatus, annis tribus & viginti sacrum istud onus sustinuit. Scripsit *vitam S. Corbiniani primi Frisingensis Episcopi.* Diversus ab eo fuit *Aribo Moguntinus Archiepiscopus*, qui interpretatus est XV. *Psalmos graduum*, ut vocant, & anno millesimo tricesimo primo decessit.

CCXCIX. METELLUS, monachus Tegerensis seu Tegerseensis in Germania, circa annum millesimum sexagesimum vixit, Boicorum poetarum antiquissimus. Horatium æmulatus, diverso metri genere scripsit Quirinalia, hoc est, laudes S. Quirini martyris. Exstant ea apud Canisium tomo 1. Lect. antiquæ, sub finem.

CCC

CCC. BRUNO Herbipolensis Episcopus, patruelis Conradi Imperatoris, scripsit *commentaria in Psalterium, & in Cantica tam novi quàm veteris Testamenti; item in Orationem Dominicam, in Symbolum Apostolorum & Athanasii.* Quæ omnia, à Joanne Cochlæo recognita, leguntur tomo 10. Bibliothecæ Patrum, apud Ubios editæ. Obiit anno 1045.

CCCI. SAMUEL Marochianus Rabbinus, ex Judæo factus Christianus, scripsit librum *de adventu Messiæ, quem Judæi frustrà exspectant, & de iis quæ Judæi moderni negant, & ob quæ in Judaismo perseverant*: exstatque tomo 10. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis. Scripsit autem, ut ipse testatur, *post mille annos ab ultima eversione Hierosolymæ sub Imp. Tito*, id est, post annos mille septuaginta duos à Natali Domini.

CCCII. SIMEON METAPHRASTES dictus *vitas Sanctorum orientalis Ecclesiæ* collegit, & elegantiore stilo conscripsit: quæ solæ in Græcorum ecclesiis leguntur. Exstant eæ in tribus tomis Aloysii Lipomani, videlicet quinto, sexto & septimo; interpretibus *Sirleto, Herueto* & *Zino*: unde & Surius pleraque hausit. Quidam ejus ætatem referunt ad Constantini IV. Imp. CP. tempora, sive ad annum Christi septingentesimum septuagesimum. Reperitur autem subinde citatus sub nomine Simonis Magistri. *Ita Molanus in ms. Bibliotheca sacra; qui paulò infrà hæc subdit:*

Simon Magister dictus, quòd* ludum litterarium Constantinopoli aperuerit, sacri palatii Quæstor, qui etiam dicitur *Simon Logothetes & Metaphrastes*, collegit *vitas Sanctorum* superiùs notatas. Idem *ex operibus S. Basilii de vita & moribus Homilias* XXIV. collegit; interprete Simone Maillæo, Turonensi Archiepiscopo, Parisiis 1558. Antuerpiæ cum operibus S. Basilii 1568. interprete Stanislao Ilovio; & Venetiis 1564. editas. Ita Molanus.

Cæterùm de ætate Simeonis Metaphrastæ inter eruditos gravis est quæstio. Baronius in gestis anni 859. censet ipsum vixisse sub Michaele III. CP. Imperatore, hoc est, circa annum Christi octingentesimum sexagesimum. Movet illum, quod Michaël Psellus in oratione, à Surio 27. Novembris edita, quam in Metaphrastæ laudem habuit, hunc in modum scribit: *Non enim eum veluti abscissum aut divisum fuisse dicunt ii qui viderunt; sed videbatur veluti à quodam vinculo liberari, & hilari vultu se extendere ad ducentes Angelos, & quodammodo se ipsum tradebat illorum manibus, ut citò demigraret è corpore.* Ait se audivisse hæc ab iis qui viderunt Metaphrastæ ad Deum transitum: unde colligit Baronius, non ita multò obiisse antequam Psellus hæc diceret. Baronium hac in parte Bellarminus in catalogo sequitur. Uterque autem extra controversiam ponit, Michaëlem Psellum sub Michaële III. Imp. claruisse. Nec potest negari, iis temporibus, vel paulò antè vixisse quemdam Michaëlem Psellum (nam id apertè testatur Joannes Curopalates) sed Joannes Vossius negat, istum esse nobilem illum Philosophum, cujus permulta hodieque supersunt. Qua de re vide ea quæ sequenti capite dicentur.

Metaphrastes porrò scripsit *Vitas Sanctorum*, ut diximus, easque ad mensium dies digessit, sed non integra semper fide. Nam, ut Bellarminus in catalogo notavit, *multa addidit ex proprio, non ut res gestæ fuerunt, sed ut geri potuerunt.* Uterque etiam, tam Baronius quam Bellarminus, agnoscit aliquas Vitas à junioribus esse adjectas: nempe omnium eorum qui vixerint post annum octingentesimum quinquagesimum, quo Metaphrasten claruisse arbitrantur. In quo universè iis assentire non possumus, cùm ducentis ferrè annis posteriùs, quàm illi existimarunt, Metaphrastes vixerit: ut mox liquebit.

CCCIII. MICHAEL PSELLUS, temporibus Michaëlis VI. Stratiotici, Fl. Isaaci Comneni Constantini XII. Ducæ, uxoris ejus Eudociæ, Romani Diogenis, & Michaëlis VII. Ducæ, vixit. Laudatur à Cedreno, à Zonara lib. 3. Annalium, & ab Anna Comnena lib. 5. Alexiados. Fuit præceptor Michaëlis Ducæ, & ad ipsum versibus politicis scripsit *Synopsin legum*, item *Responsiones ad diversas quæstiones Theologicas*, & *Doctrinam omnifariam*, quæ centum nonaginta octo capitibus constat. Tria hæc opuscula in bibliotheca olim Palatina exstitisse scripsit Marquardus Freherus, in Chronologia sua Iuri Græco-Latino præfixa. Atque ex his Joannes Vossius Baronii & Bellarmini errorem arguit, de quo in Simeone Metaphrasta paulò antè dictum est. Possevinus in Apparatu sacro dicit eumdem Psellum scripsisse librum *De fide*, ad Michaëlem Ducam, atque eum exstare Viennæ in Bibliotheca Cæsarea. Præter librum *De septem Synodis*, præter *Dioptram* sive *Dissertationem animi & corporis*, præter alia multa, quorum idem Possevinus meminit, scripsit quoque *Historiam*, quam Cedrenus initio historiæ suæ memorat. Et inde quædam se hausisse, fatetur Zonaras lib. 3. in Isaacio Comneno, & in Romano Diogene. Similiter facit Theodorus Metochita lib. 11. Hist. sacræ. Ejusdem meminit Glycas in Annalibus. Pselli quædam Theologica exstant tom. 11. Bibliothecæ. PP.

CCCIV. HIPPOLYTUS THEBANUS vixit post tempora Simeonis Metaphrastæ, qui hunc Hippolytum** in suis libris citat. Scripsit *Chronicon*, à Glyca 3. part. memoratum; cujus fragmentum Canisius ex codice ms. Bavarico edidit.

CCCV. CONSTANTINUS Porphyrogenitus Imp. Constantinopolitanus, Leonis cognomento Philosophi filius, litterarum & litteratorum amantissimus fuit: ut Cedrenus, Zonaras,

* Verìora de Simeone Allatius lib. de Psellis, & Simeonibus. ** Imò Hippolytus Simeonem.

Zonaras, Metochita, Glycas & alii testantur. Ejus jussu collecti fuerunt LIII. *libri Pandectarum, seu Digestorum politicorum & historicorum.* Ex istis unus dumtaxat hodie superest, nempe ille qui *Excerpta legationum* continet.

CCCVI. GEORGIUS CEDRENUS, monachus, *Annales* sive potiùs *Historiæ compendium* scripsit ab orbe condito usque ad Isaacium Comnenum; cujus & temporibus vixisse creditur. Isaacius autem Michaëli Stratiotico successit anno millesimo quinquagesimo septimo, & anno 1070. decessit. In hoc centone ac quisquiliis istis, ut Vossius nuncupat, aliquos purpuræ pannos reperire est, ex Africano ab Eusebio, atque inde à compilatore isto adsutos. Nam ut Africanum Eusebius, Eusebium Georgius Syncellus; ita Syncellum, itemque Theophanem, qui Syncellum continuavit, verbotenus exscripsit Cedrenus. Vocavit autem hoc opus suum *Synopsin*, aut *Conspectum historiarum.* Sed ut ipse mutilarat priores, ita volumen ejus quoque mutilarunt juniores: idque judicio nullo, & sine ordine temporum, sine delectu rerum. Erit tamen fortasse, cùm Cedreni opus integrum prodibit. Cedreni porrò Historia, à morte Nicephori usque ad imperium Isaaci Comneni, etiam legitur sub nomine JOANNIS CUROPALATÆ, paucis exceptis: quod Gesnerus, Vossius & alii monuerunt. Adeò quidem, ut alteruter plagiarius fuisse videatur.

CCCVII. EUDOCIA Imperatrix Constantinopolitana, uxor Constantini XII. cognomento Ducæ (qui anno millesimo sexagesimo septimo obiit) *Centonem Homericum de Christo* concinnavit.

CCCVIII. JOANNES illo nomine septimus, cognomento XIPHILINUS, Patriarcha Constantinopolitanus, temporibus Imp. Constantini XII. Ducæ vixit, & 1078. obiit. De quo sic Glycas parte 3. Annalium: *Constantino Patriarcha mortuo, Joannes Xiphilinus monachus in ejus locum suffectus est, vir omnino propter eloquentiam, doctrinam, prudentiam, virtutem admirandus. Trapezunte oriundus, vitam in Olympo religiosis exercitiis deditam agebat: unde vi pertractus est ad hanc dignitatem, tanquam inter alios eximius.* Xiphilinus *historiam Dionis Nicæni in compendium redegit.* Sunt tamen, qui id à nepote ejus præstitum velint. Xiphilini Oratio in Crucis adorationem exstat tom. 2. de Cruce.

CCCIX. SUIDAM temporibus Alexii Comneni (qui anno 1081. Græcis imperare cœpit, & annis triginta octo imperavit) vixisse, censet Joannes Vossius. Ante annos quingentos eum claruisse, judicat Casaubonus. Præter *Lexicon*, quod Græco-Latinum exstat, putatur Suidas & alia scripsisse; sed ea perierunt. At verò cùm Suidas ipse meminerit *Hermolai*, qui Stephani epitomen confecit; vel alius iste Suidas dicendus erit, vel antiquior multò fuerit, quàm diximus. Illa autem, propter quæ junior creditur, à recentioribus adjecta videri possint.

CCCX. JOANNES ZONARAS postremis Alexii Comneni Imp. CP. temporibus, item sub Joanne Comneno floruit. Hic junior cùm esset, maximos in Constantinopolitano imperio honores gessit. Nam magnus in eo Drungarius & Protosecretarius cum laude fuit. Postea monachus factus, concinnavit *Expositionem Epistolarum canonicarum SS. Patrum, Dionysii Alexandrini, Petri Alexandrini, Gregorii Thaumaturgi & Basilii Cæsariensis.* Quod opus Antonius Salmatia, Ambrosiani collegii apud Mediolanenses Doctor Theologus, Latinè reddidit, & Lutetiæ Græco-Latinum 1622. publicavit, cum operibus Gregorii Thaumaturgi. *Canonum* porrò, *& reliquarum Epistolarum Expositio*, quæ apud Zonaram occurrit, eadem est cum illa quam Theodorus Balsamon adfert; eamque à Zonara mutuatus censetur. Præter illa quæ dixi, Zonaras scripsit & *Historiam catholicam seu universalem*, ab initio mundi usque ad Alexii Comneni obitum: qui in annum Christi millesimum centesimum decimum octavum incidit. Sunt qui majorem in ejus scriptione curam atque industriam meritò desiderent.

CCCXI. ANNA COMNENA, Alexii Imp. Constantinopolitani filia, Zonaræ in scribenda historia defectum supplevit. De ejus doctrina hoc testimonium dat ipse Zonaras: *Studiis erat addicta, & exquisitè Atticissabat, & acutissimo erat ingenio ad abstrusissimas quasque contemplationes.* Scripsit hæc libros quindecim de rebus gestis patris sui, quos *Alexiada* vocavit. Horum octo primores ex Augustana Vindelicorum bibliotheca David Hœschelius edidit. Multa verò de parente suo, ut Vossius notavit, longè aliter narrat, quam Latini solent: qui omnes ferè (si unum excipias Albertum Aquensem Canonicum) describunt ut Principem fraudulentum ac perfidum. Sed verisimile est, tum Latinos suo erga Græcos odio, tum filiam Comnenam suo erga patrem amori aliquantulùm indulsisse.

CCCXII. MICHAEL GLYCAS, Siculus, sub Alexio & Joanne Comnenis Impp. Constantinopolitanis vixit, & scripsit *Annales quadripartitos*, opus non modò historicum, sed etiam theologicum & physicum. Prima parte agit de operibus sex dierum: altera de rebus gestis ab orbe condito usque ad Christum natum. Tertia persequitur res à Christo, usque ad Constantinum Magnum: quarta Byzantinorum Impp. res tractat usque ad obitum Alexii Comneni; qui anno 1118. moriens, Joannem Comnenum habuit successorem. Exinde usque ad captam à Latinis Constantinopolim perstrinxit res Byzantinas *Leunclavius*: qui & primus Glycæ interpretationem nobis dedit.

CCCXIII.

CCCXIII. CONSTANTINUS MANASSES, Michaële Glyca paulo junior, Historicus Græcus, scripsit versibus politicis *Synopsin Historicam*: quam Latinè vertit Leunclavius; Græcè autem primus edidit Joannes Meursius. Comprehendit res ab initio mundi usque ad initium imperii Alexii Comneni, quod in annum millesimum octogesimum primum incidit. Vixit autem octoginta circiter annis post; nempe circa annum millesimum centesimum quinquagesimum, temporibus Imp. Manuelis Comneni, cui diuturnum precatur imperium. Opus verò suum dicavit Manuelis hujus fratriæ, Irenæ, Andronico nuptæ.

CCCXIV. THEOPHYLACTUS Bulgarorum Archiepiscopus sub annum millesimum septuagesimum primum vixit: ut Baronius ex epistolis illius demonstrat. Scripsit *in Prophetas minores, Oseam, Jonam, Naum & Abacuc*: item *in quatuor Evangelia & in omnes epistolas S. Pauli*. In posterioribus istis commentariis ita Chrysostomum sequitur, ut ejus abbreviator dici possit. Theophylactum porrò schismaticum fuisse, intelligi datur ex commentario in caput 3. Joannis: ubi Latinos reprehendit, quod credant Spiritum sanctum etiam à Filio procedere. Baronium consule an. 1071.

CCCXV. GLABER RODULPHUS, primùm Autissiodori ad S. Germanum, postea Cluniaci monachus, ad Odilonem Abbatem Cluniacensem scripsit *Historiarum libros quatuor*, ab anno Christi nongentesimo, vel potiùs ab anno millesimo, qui Roberti Francorum Regis decimus tertius fuit, ad annum millesimum quadragesimum quintum. Litteris item consignavit *vitam Guilielmi Abbatis Reomaënsis*, anno 1031. defuncti: quam ex ms. codice Divionensi Petrus Roverius in suo Reomao 1637. Lutetiæ edidit.

HELGAUDUS sive Helgaldus, monachus Floriacensis, *epitomen vitæ Roberti Francorum Regis* (qui Hugonem Capetum patrem habuit) ex alterius monachi scriptis, concinnavit. Obiit autem Robertus Rex anno millesimo tricesimo tertio.

SUGERIUS, Abbas monasterii S. Dionysii prope Lutetiam, ad Goslenum Suessionensem Episcopum scripsit *vitam Ludovici VI. cognomento Crassi Francorum Regis*; qui Christi millesimo centesimo septimo, ætatis 60. regni 30. decessit.

RIGORDUS Chronographus regius, natione Gothus, professione physicus, S. Dionysii clericorum minimus, ut se ipsum in præfatione nuncupat, *gesta Philippi Augusti Francorum Regis* soluta oratione descripsit, & Ludovico VIII. Augusti filio ac successori dicavit. De ejusdem Regis Philippi vita GUILIELMUS BRITO Armoricus *libros undecim Philippidos* versu heroico conscripsit. Obiit Philippus anno 1223.

GUILIELMUS NANGIUS, monachus S. Dionysii prope Lutetiam, scripsit *gesta S. Ludovici IX.* Francorum Regis, ejusque filii ac successoris *Philippi audacis*, anno 1285. defuncti.

Omnes isti Historici, & alii aliquot anonymi, ex bibliotheca Petri Pithœi, anno 1596. Francofurti typis Wechelianis primùm in lucem sunt dati. Continent autem *historiam Francorum ab anno Christi nongentesimo usque ad annum millesimum ducentesimum octogesimum quintum*: hoc est, narrant extrema stirpis Carolinæ, & Capetiorum Regum res gestas, usque ad Philippum Augustum, S. Ludovici filium. Ex ejusdem Pithœi divite bibliotheca (cujus usum mensibus aliquot mihi Lutetiæ 1610. agenti, beneficio Nicolai Fabri Parisiensis, cum fructu obtigisse glorior) jam antea prodierant *Scriptores veteres XII. coætanei*, qui Caroli Magni & ejus familiæ Regum Francicorum gesta litteris prodiderunt.

CCCXVI. MARTYROLOGI, sive Martyrologiorum scriptores olim varii exstiterunt: in his *Notarii* S. Romanæ Ecclesiæ, *Eusebius* Cæsariensis Episcopus, *S. Hieronymus*, *Beda*, *Florus*, *Usuardus*, *Wandelbertus*, *Ado* Viennensis, *Rabanus*, *Notkerus Balbulus*, *Radulphus Rivius*, & alii. *Romanum* Martyrologium vetus omnium aliorum Martyrologiorum fons fuit, utpote ab ipso nascentis Ecclesiæ exordio, Pontificum Romanorum jussu colligi cœptum, & ab iisdem in Romani orbis diœceses transmissum. Martyrologium istud, à Baronio & aliis diu desideratum, *Heribertus Rosvveidus*, 1613. typis Plantinianis, ex ms. codice monasterii S. Pantaleonis Coloniensis, edendum curavit. Quod quidem Martyrologium *Ado* Viennensis Episcopus, cùm Ravennam fortè divertisset, à sancto quodam Episcopo nactus, qui id à Romano Pontifice acceperat, suo Martyrologio præfigendum duxit: ut ipse Ado in præfatione narrat.

EUSEBII Cæsariensis in Palæstina Episcopi librum *De Martyribus Cæsariensibus* Scoriaci in bibliotheca Regis Catholici exstare Græcè, à fide dignis accepimus; quem typis hactenus non editum utinam quis proferat!

BEDA, quem Alcuinus nobilissimum sui temporis magistrum appellat, inter alia scripsit *Martyrologium*, ut ipsemet testatur in catalogo operum suorum, ad calcem Historiæ eccles. Anglorum: *Scripsi*, inquit, *Martyrologium de natalitiis sanctorum martyrum diebus: in quo omnes, quos invenire potui, non solùm qua die, verùm etiam quo genere certaminis, vel sub quo judice mundum vicerint, diligenter annotare studui.* Dolendum verò est, nos hodie non habere purum putum Bedæ Martyrologium, prout ab ipso editum fuit; *quàm pluribus scilicet Kalendarum diebus intactis*, ut loquitur Usuardus.

Post Hieronymum & Bedam *Florus*, & post Florum *Usuardus* Martyrologium singuli

 concin-

concinnarunt ; ut ipsemet Usuardus in sua præfatione ad Carolum M. Augustum testatur: *Venerabilium*, inquit, *Hieronymi ac Bedæ presbyterorum piis, quamvis succinctis, super hoc provocabar descriptis. Quorum prior brevitati studens, alter verò quàm plures Kalendarum dies intactos relinquens, multa inveniuntur hujus operis præteriisse necessaria. Quos tamen secutus, censui & Flori memorabilis viri latiora jam in eo ipso negotio sequi vestigia, præsertim in secundo ejusdem libro. Ibi enim multa, quæ in priori omiserat, & correxit & addidit.* Florum hunc Martyrologum Trithemius scribit fuisse monachum ad S. Trudonem in diœcesi Leodicensi : sed unde id hauserit, nescio. Sigebertus quidem in catalogo cap. 49. meminit *Flori commentatoris in S. Paulum*, sed nulla Martyrologii facta mentione. Usuardi porrò Martyrologiam, jussu Caroli Magni concinnatum. Molanus Notis illustravit, & secundò 1573. Lovanii edidit, postea recusum à Nutio 1583. Antverpiæ.

Wandelbertus, monachus Prumiensis in diœcesi Treverensi, *metrico stilo* (ut Sigebertus in catal. cap. 128. loquitur) hoc est, versu heroico scripsit Martyrologium : quod idem Molanus 1568. Lovanii cum Usuardo evulgavit, quodque, *falso titulo Ephemeridum Bedæ*, exstat tomo 1. operum ejus. Vixit autem Wandelbertus sub annum octingentesimum quadragesimum: scripsitque insuper *vitam S. Goaris*, à Surio a. d. 6. Julii editam.

De *Adone* Viennensi in Gallia Episcopo, suprà in Auctario cap. 272. egimus. Rabani (sive is Moguntinus Episcopus, sive alius quispiam fuerit) Martyrologium Canisius, ex ms. codice monasterii S. Galli apud Helvetios, tomo 6. Lect. Antiquæ 1604. primùm publicavit; ut & Martyrologium Notkeri cognomento Balbuli, monachi San-Gallensis, qui anno nongentesimo duodecimo obiit.

Radulphus Rivius Decanus Tungrensis, præter alia scripsit *Kalendarium Ecclesiasticum*, Lovanii ex codice Jac. Pamelii 1568. typis editum ; obiitque anno millesimo quadringentesimo tertio.

Menologium Græcorum, ex bibliotheca & interpretatione Guilielmi Sirleti Cardinalis, Canisius tomo 2. Lect. antiquæ 1602. primùm foras dedit : quod ipsum à Sirleto acceptum & Baronius habuit. Exstant & *tomi* Menæorum, sed Græcè tantùm Venetiis excusi ; ex quibus Matthæus Raderus suum *Viridarium Sanctorum* legit, & Latine edidit. Cæterum Menæa planè diversa sunt à Menologio, quod non nisi Sanctorum continet fastos (ut Latinæ Ecclesiæ Martyrologia) in quibus genus vitæ & mortis tribus verbis indicatur potiùs quàm explicatur. Menæa autem, perinde quasi rituales libri, quid precandum sit, & quomodo, præscribunt, proque maxima parte canonicis precibus & Horis Latinorum respondent. Docent enim, quæ ad Matutinas, Laudes, Primam, Tertiam, Nonam, Vesperas canenda aut recitanda sint ; & habent etiam nonnulla quæ cum postrema & completa Hora nostra conferri possunt. Ad preces autem Matutinas & reliquas Horas, habent psalmos, versiculos, doxologias, absolutiones & lectiones, ex litteris sacris, Patrum homiliis, & Sanctorum tam Latinorum quàm Græcorum historiis petitas. Habent denique antiphonas & alia odaria, uti nos responsoria, versiculos, capitula, benedictiones, hymnos, tractus & id genus alia.

CCCXVII. Meginfredus, Magdeburgensis Præpositus & magister, scripsit *vitam S. Emmerami Ratisponensis Episcopi.* Putatur autem Meginfredus vixisse anno millesimo decimo ; & primùm Fuldæ monachum egisse, inde Magdeburgum migrasse : & idem fortè ut celebris Chronographus à Trithemio in Hirsaug. chron. laudatur. De ejusdem S. Emmerami miraculis libros duos scripsit Arnolfus, ex Comite Vochburgensi monachus Ratisponensis ad S. Emmeramum ; qui & ipse sub S. Henrico & Conrado Salico Impp. floruit.

Wippo seu Wipo, Henrici III. Imp. Sacellanus, scripsit *vitam Imp. Conradi Salici*, & versu heroico *Panegyricum Henrici III. Imp.*

Udalscalcus edidit narrationem *de controversiis inter Hermannum Episcopum Augustanum & Eginonem Abbatem S. Udalrici* ; vixitque temporibus Paschalis II. Papæ, & Arnoldi Moguntini Archiepiscopi ; quorum & litteras suæ narrationi intexuit.

Imbrico Episcopus Herbipolensis edidit *Laudationem funebrem S. Othonis Episcopi Bambergensis, & Pomeranorum Apostoli*, anno millesimo tricesimo nono ad Superos evocati. De ejusdem S. Othonis vita exstant apud Henr. Canisium libri tres, ab anonymo synchrono scripti.

Arno Salisburgensis Archiepiscopus, qui temporibus Caroli Magni floruit, concinnavit *Indicem eorum quæ ecclesiæ Salisburgensi data sunt à Theodone, Othilone, Tassilone, aliisque Bavariæ Ducibus ac proceribus.* Hæc & alia id genus monumenta Canisius tomo 2. Lect. antiquæ 1602. primus publicavit.

CCCXVIII. Wibertus, seu Guibertus Archidiaconus scripsit *vitam S. Leonis IX. Papæ*, antea Tullensis Episcopi, sui coætanei : quam Sirmondus 1615. Parisiis publicavit. Leonis ejusdem *Itinerarium*, quod ab Anselmo Remensi monacho scriptum Sigebertus cap. 153. memorat, utinam similiter proferatur!

CCCXIX. Eckerhardus, Decanus ad S. Gallum in Helvetiis, scripsit *vitam Notkeri Balbuli*, supra cap. 316. à nobis laudati : quam Canisius tomo 6. Lect. antiquæ publicavit, unà

unà cum *Processu*, ut vocant, *canonizationis ejusdem Notkeri*, permissu Leonis IX. Papæ instituto & à Notariis publica fide conscripto.

CCCXX. OLYMPIODORUS, novæ Romæ seu Constantinopolis diaconus, Peripateticæ scholæ philosophus, præter commentarium in Meteora Aristotelis, scripsit Enarrationem in Salomonis Ecclesiasten; quam, à Zenobio Acciajolo Florentino Latinè redditam, Parisienses seorsim 1511. & postea in Bibliotheca Patrum, ut & Colonienses tomo undecimo, ediderunt. Quando vixerit, certò non constat: Bellarminus ipsum in sæculo undecimo collocat. Exstat & *Catena ex antiquis Patribus in Jobum, ab eodem Olympiodoro* concinnata.

OECUMENIUS ex antiquis Patribus concinnavit *Catenam in Acta Apostolorum, & in omnes Epistolas novi Testamenti;* Græcè 1532. Veronæ, & Latinè, studio Joannis Hentenii, Antverpiæ 1545. & alibi editam. Quo tempore floruerit, adhuc sub judice lis est. Joannes Garetius, lib. de Eucharistia, putat eum vixisse sub annum millesimum octogesimum. In Bibliotheca Patrum exstat *Catena in epistolam S. Pauli ad Romanos, sub nomine Theoduli presbyteri Cœlesyriæ;* quæ tota ferè excerpta est ex Oecumenii Catena. Itaque videtur falsò Catena ista *Thoedulo Cœlesyro* adscribi, utpote qui Zenone imperante (teste Gennadio in catal. cap. 91.) vixit, adeoque multò antiquior est ipso Oecumenio, qui in ista Catena citatur.

CCCXXI. WITICHINDUS Saxo, monachus Corbeiensis in Westfalia, scripsit *libros tres de rebus Saxonum*, & nominatim de gestis Henrici I. & Othonis I. Imperatorum. Desinit in gestis anni nongentesimi septuagesimi tertii, quo Otho I. obiit.

CCCXXII. LAMBERTUS Schafnaburgensis, anno millesimo quinquagesimo octavo, vestem monasticam ex Meginheri Abbatis Herfeldensis manibus accepit, & presbyter ordinatus peregrinationem Hierosolymitanam aggressus est. Anno proximè sequenti ad monasterium suum Herfeldense, peracta feliciter peregrinatione, medio mense Septembris rediit; ut ipsemet narrat. Scripsit autem *Historiam*, à Lipsio & aliis laudatam: quæ in gestis anni millesimi septuagesimi septimi desinit.

CCCXXIII. MICROLOGUS, quem aliqui *Joannem Micrologum* nominant, scripsit librum *de ecclesiasticis observationibus;* quem integrum, ex ms. codice cœnobii septem fontium in agro Bruxellensi, primus edidit Pamelius. Exstat idem liber, cum aliis ejusdem argumenti, Romæ & Coloniæ, itemque tomo XI. Bibliothecæ Patrum editus. Quisque autem hujus libri auctor fuerit (nam modestiæ ergò nomen suum suppressisse videtur) vixit ævo Gregorii VII. Papæ, hoc est, circa annum Christi millesimum octogesimum; fuitque S. Anselmo Lucensi Episcopo familiaris: ut ipse cap. 14. & 17. subindicat.

CCCXXIV. GUITMUNDUS, primùm monachus Benedictinus ad Crucem S. Leufredi in Gallia, pòst Aversanus in Italia Episcopus, vixit Gregorii VII. Papæ temporibus; ut ipse initio sui libri 1. testatur. Scripsit autem libros tres *de veritate corporis & sanguinis Christi in Eucharistia, contra Berengarium;* qui cum aliis ejusdem argumenti libris seorsim, & tomo 11. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis, exstant. De Guitmundo vide judicium Bellarmini in catalogo.

CCCXXV. GREGORIUS VII. Papa, antea monachus Benedictinus, nomine Hildebrandus, anno millesimo septuagesimo tertio ordinatus est: quem vitæ integritate, multisque miraculis claruisse tradit Lambertus Schafnaburgensis. Quod addo, ne temerè quis credat Sigeberto Gemblacensi, & aliis, multa falsa in odium illius Pontificis fingentibus. Anno proximè sequenti Gregorius cœlibatum sacerdotum, secundum veteres Canones, severè indixit. Sigebertus id malignè suo in chronico interpretatur: sed nihil eum novi sanxisse, idem Schafnaburgensis, Baronius, Bellarminus & alii docent. Exstant *Epistolæ plurimæ*, ab ipso Gregorio, utpote viro doctissimo, compositæ.

CCCXXVI. GEBHARDUS Salisburgensis, qui an. 1088. obiit, Sigefridus Moguntinus, Stephanus Halberstadiensis, & alii Antistites ac Principes, scripserunt *varias epistolas pro Gregorio VII. aliisque Pontificibus Romanis contra schismaticos*: quas cùm aliis veteribus monumentis, ex ms. codicibus Sebastianus Tengnagelius, Bibliothecarius Cæsareus, 1612. Ingolstadii primùm in lucem dedit; unà cum libris duobus metricis DOMNIZONIS *presbyteri de rebus gestis Mathildis Comitissæ*, & cum BERNALDI *Constantiensis presbyteri libello de vitandis excommunicatis.* In eodem volumine Tengnageliano reperies *Vitas Altmanni Passaviensis, Thiemonis Salisburgensis & Anselmi Lucensis*, Episcoporum, ab anonymis scriptas; item *Hessonis Scholastici brevem commentarium de rebus* A. 1119. *gestis inter Callistum Papam & Henricum V. Imperatorem.* Cæterum Bernaldus presbyter Constantiensis, præter libellum à Tengnagelio publicatum, scripsit & alia *opuscula pro Gregorio VII. contra schismaticos: quæ Gretserus suæ Apologiæ pro eodem Pontifice inseruit; ubi & docet quis fuerit iste Bernaldus.*

CCCXXVII. RANGERIUS, Lucensis Episcopus à S. Anselmo tertius, oratione ligata scripsit *vitam & miracula ejusdem S. Anselmi;* ut testatur Domnizo l. 2. c. 3. de vita Mathildis Comitissæ: *Tertius*, inquit, *existens ab eo Lucensis, & ille Rangerius Rector dictavit*

eam sibi metro. Addit Domnizo, ab eodem Rangerio egregium librum *de controversia Investiturarum scriptum fuisse: Dictavit pulchrum nuper librumque secundum, qui baculi litem definit.* Sed hæc monumenta aut perierunt, aut alicubi cum blattis ac tineis adhuc luctantur. Principium libri primi inseruit suo operi Domnizo.

CCCXXVIII. PAULUS Bernriedensis scripsit *de rebus gestis Gregorii VII. Papæ, & Herlucæ virginis:* quas lucubrationes Gretserus publicavit cum Apologia pro Baronio contra Goldastum.

GERHOHUS, Reicherspergensis in Bavaria Præpositus, scripsit *syntagma de Henrico IV. & V. Imperatoribus*, & de Gregorio VII. nonnullisque consequentibus Pontificibus Romanis: quod Gretserus edendum curavit, cum Refutatione alogiarum Annæ Comnenæ in Alexiade.

CCCXXIX. S. BRUNO Coloniæ Agrippinæ natus, ex Theologo Parisiensi Remensis Canonicus & scholarum magister, de quo Martyrolog. Rom. 6. Octob. in eremum secedens cum sex sociis, Cartusiani ordinis initia ac fundamenta anno millesimo octogesimo sexto posuit: adjuvante S. Hugone Gratianopolitano Episcopo. Cujus quidem ordinis exordia Petrus Cluniacensis l. 2. de Mirac. c. 28. describit, ut & Guibertus Abbas Nongentinus, qui S. Brunonis æqualis fuit, in tractatu de vita sua: neque tamen Canonici aut Doctoris illius Parisiensis meminerunt, qui post obitum redivivus denunciatione feralis de se judicii circumstantes exterruisse fertur; uti nec Sigebertus Gemblacensis meminit, qui eadem vixit ætate. Quam tamen historiam complures docti gravesque viri litteris prodiderunt. Sic ferè Petavius l. 8. c. 19. in suo Rationario temporum. Obiit autem S. Bruno in Calabria anno millesimo centesimo primo; in cœlitum classem à Leone X. anno millesimo quingentesimo decimo quarto relatus. Cæterùm ut præstantissimus Theologus fuit Bruno, sic & scripsit amplissimos commentarios *in omnes Psalmos Davidis, & in omnes epistolas S. Pauli; Sermones* item *plurimos de primariis anni festivitatibus*, & alia varia opuscula: quæ Theodorus Petrejus, Cartusiæ Coloniensis alumnus, in unum collegit, recensuit & 1611. eadem in urbe edenda curavit.

CCCXXX. LUPUS PROTOSPATA, natione Apulus, officio, ut creditur, Protospatarius, sive Palatinorum militum Primipilus, scripsit *de rebus in regno Neapolitano ab anno octingentesimo sexagesimo ad annum millesimum centesimum secundum gestis Chronicon*, breve quidem sed accuratum. Quod cum appendice incerti auctoris usque ad annum millesimum quingentesimum decimum nonum, Ant. Caracciolus, ex ordine Clericorum regularium, quos vulgò Theatinos vocant, Theologus, typis Neapoli 1626. in 4. edidit; additis Heremperti Langobardi, & Falconis Beneventani Chronicis: quorum posterior Lupi Protospatæ narrationem excipit.

FALCO BENEVENTANUS, sacri palatii Notarius ac Scriba, ab Innocentio II. Papa, ob fidei constantiam, qua pontificias partes in maximis illorum temporum turbis tutatus fuerat, Judex suæ patriæ renuntiatus fuit. *Chronicon* sive *Historiam* posteris reliquit, qua ab anno millesimo centesimo secundo usque ad annum millesimum centesimum quadragesimum res præsertim Beneventi gestas produxit; & adeò accuratè descripsit, ut qui eas legit, non legere, sed præsens interesse videatur. Stilus quidem barbarie est horridus, pro genio illius ævi: quoad cætera Baronio in Annalibus, & Gordono in Chronologico opere placuit.

CCCXXXI. BALDERICUS, primùm Gerardi primi, Lietberti & Gerardi secundi, Cameracensium ex ordine Episcoporum Secretarius, deinde Canonicus & Cantor Taruanensis, pòst Archidiaconus Noviomensis, demùm Episcopus Noviomensis ac Tornacensis, (quæ duæ ecclesiæ sexcentis plùs minùs annis fuerunt unitæ) obiit anno millesimo centesimo duodecimo. Is *Historiam Cameracensis & Atrebatensis ecclesiarum*, olim unitarum, tribus libris conscripsit, quos titulo Chronici Cameracensis Georgius Colvenerius, Doctor Th. Duacensis, meus olim in grammaticis ac philosophicis magister, cum Notis 1615. Duaci in lucem edidit. Putatur insuper scripsisse *Chronica ecclesiarum Morinensis seu Taruanensis & Ambianensis:* quæ aut perierunt, aut fœdo pulvere obsita alicubi latent. Balderici porrò Chronicon Cameracense *Lambertus VVatrelosius*, Canonicus regularis ad S. Autbertum in urbe Cameracensi, continuavit: quem non contemnendum scriptorem ex ejusdem Colvenerii bibliotheca brevi proditurum speramus.

CCCXXXII. GILBERTUS, al. Gislebertus aut Giselbertus, monachus Anglus in cœnobio Westmonasteriensi juxta Londinum, litteras ibi humaniores didicit. In studiis deinde sacris magistrum habuit S. Anselmum Ep. Cantuariensem. Lustratis demùm Galliæ & Germaniæ Academiis, cùm in patriam per Germaniam cogitaret, Moguntiæ in quemdam Judæum incidit. Contra hunc doctissimam habuit disputationem, quam in formam dialogi redegit, & S. Anselmo dicavit, hoc titulo: *de fide Ecclesiæ contra Judæos.* Obiit anno millesimo centesimo decimo septimo.

CCCXXXIII. JOANNES Sapiens, cognomento Cyparissiota, scripsit *Expositionem materiariam eorum, quæ de Deo à Theologis dicuntur, in decem decades partitam:* quam Franciscus Turrianus Latinam à se redditam Antonio Augustino Archiepiscopo Tarraconensi dica-

dicavit; additis Maximi & Georgii Pachymeri scholiis. Exstat tomo 11. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis.

Samona Archiepiscopus Gazæ edidit *Disceptationem à se habitam cum Achmedo Saraceno super veritate corporis & sanguinis Christi in Eucharistia;* quæ cum Notis Gerardi Vossii exstat eodem tomo Bibliothecæ Patrum. Uterque porrò, videlicet Cyparissiota & Samona, putatur vixisse sæculo undecimo.

CCCXXXIV. Zacharias Chrysopolitanus Episcopus anno millesimo centesimo primo floruit, & scripsit *libros quatuor in Ammonii Concordiam Evangelicam:* quo quidem opere ipse Ammonius quatuor Evangelia in unum volumen continuum redegit. Libri quatuor Zachariæ exstant in Bibliotheca Patrum, tom. 12. editionis Coloniensis. De Ammonio vide quæ suprà diximus.

CCCXXXV. Ingulphus Londini in Anglia natus, Westmonasterii grammaticis, Oxonii philosophicis studiis operam dedit. Vir factus, in Galliam transfretavit, & Guilielmo Nortmanniæ Duci à Secretis fuit. Exinde sacrum iter aggressus, Hierosolymis Sophronium Patriarcham, & Constantinopoli Alexium Imp. salutavit. Roma lustrata, in Nortmanniam rediit; & Fontanellæ monachum induit. Inde anno millesimo septuagesimo quinto à Guilielmo Duce, qui tunc Angliæ regnum tenebat, vocatus in Angliam, creatus est Abbas Croylandensis: obiitque anno millesimo centesimo nono. Scripsit *Historiam sui monasterii & aliorum in Anglia:* in qua multa narrat de Regibus Angliæ, ab anno sexcentesimo sexagesimo quarto usque ad annum millesimum sexagesimum septimum, quo Guilielmus I. regnare cœpit. Exstat hic liber 1601. editus cum aliis Britanniæ historicis. Scripsit & *vitam S. Guthlaci.*

CCCXXXVI. Florentius, Vigorniensis in Anglia monachus, ex Mariano Scoto & aliis concinnavit *Chronicon ab initio mundi usque ad finem vitæ suæ, hoc est, ad annum Christi millesimum centesimum decimum nonum.* Eo defuncto, alius monachus Vigorniensis adjecit res gestas annorum plùs minùs quinquaginta.

CCCXXXVII. Rodulfus, Abbas celeberrimi monasterii S. Trudonis, in oppido ejusdem nominis, & in diœcesi Leodicensi, floruit anno millesimo centesimo decimo septimo; scripsitque *Chronicon Trudonense:* quod ab aliis loci monachis continuatum, apud me exstat manuscriptum.

Absalon, primùm Canonicus Lutetiæ ad S. Victorem, posteà Abbas Spinchirbacensis in diœcesi Treverensi, scripsit *Sermones festivales quinquaginta & unum:* quos ejusdem loci Abbas Daniel Scillincus 1534. Coloniæ in fol. edendos curavit. Claruit anno millesimo centesimo vicesimo.

CCCXXXVIII. S. Bruno, Soleriæ in agro Alexandrino apud Insubres natus, doctrina clarissimus, anno millesimo septuagesimo nono, in Synodo à Gregorio VII. celebrata Berengarium hæresiarcham jam senem confutavit. Exinde renitens ab eodem Pontifice Signinus in Italia Episcopus creatus, annis aliquot summa cum laude pastorale munus exercuit. Cumque desiderio vitæ contemplativæ captus monachum in monte Casino induisset, instante populo, ad ecclesiam suam redire jussus est: ac demùm, Callisto II. sedente, ad meliorem vitam transiit, sub annum Christi millesimum centesimum vicesimum; à Lucio III. in Divos relatus. Scripsisse dicitur *commentaria in Exodum & in Apocalypsim*, & varia opuscula pia. Sunt tamen qui lucubrationes istas *Brunoni Cartusianorum fundatori*, alii autem *Brunoni Herbipolensi Episcopo* attribuunt.

CCCXXXIX. Cosmas, Pragensis ecclesiæ in Bohemia Decanus, & postea Episcopus, *Bohemorum Historiam* libris tribus conscripsit; in quibus gentis origo, & prisci Duces usque ad Vratislaum, Regem primum ab Henrico III. Imp. anno millesimo centesimo vicesimo sexto creatum, commemorantur: quo tempore & ipse Cosmas floruit.

CCCXL. Goffridus Vindocinensis Abbas, & S. R. E. Cardinalis (ad quem Ivonis Episcopi Carnutensis epistola 41. exstat) scripsit varia, quæ Notis illustrata Sirmondus 1610. Lutetiæ primùm edidit. Sunt in his *Epistolarum ad Pontifices, Cardinales, Episcopos, Abbates & alios libri quinque; Sermones XV. in primariis anni festivitatibus habiti;* itemque opuscula varia. Cæterùm Goffrido patria fuit in Andegavis; genus clarum in primis ac nobile; quod indicat ejus epistola secunda & aliæ. Prima ætate, inter monachos Vindocinensis cœnobii, quod *Goffridus Martellus*, Comes Andegavensis, paucis antè annis in Carnutum finibus fundarat, nomen dedit. Nec multò post, novitius adhuc & juvenis, ac diaconus tantùm, Bernone mortuo, quintus ejusdem cœnobii Abbas renunciatus est. Tum ab Ivone Carnutensi Episcopo inauguratus, Romamque ad Urbanum II. Papam, Guitbertinæ factionis metu latitantem, profectus, magno Pontificem beneficio devinxit; pecuniâ, unde Lateranum & turrim Crescentiam redimeret, affatim collatâ. Quo nomine primus omninum pedem Urbano in sede Pontificia, cum Laterano restituta, osculatus est. A quo & presbyter sacratus, ecclesiam quoque S. Priscæ, unde vi à Guitbertinis dejecti fuerant Vindocinenses, cum annexa Cardinalis dignitate, postliminiò recepit. Reversus in Galliam, Salmurum ad Ligerim, anno Christi millesimo nonagesimo quarto, ab

Hugone Lugdunensi Archiepiscopo, Sedis Apostolicæ Legato, ad Fulconis Andegavorum Comitis expiationem accitus est. Tum sequenti mox anno, ad *Claromontanum* apud Arvernos Concilium ab Urbano II. vocatus, interfuit: adfuturus etiam *Lateranensi* Paschalis II. & *Romano* item Callisti II. (à quibus pariter evocabatur) nisi alterum iter brevitas temporis, alterum hiemis asperitas exclusisset. *Urbano* sanè, quoad vixit, unici filii instar carus fuit: quem etiam Vindocini, ac postea Paschalem undecim dierum spatio hospitem habuit. *Callisto* autem veteri necessitudine conjunctus, &, quod mutuæ ejusdem epistolæ ostendunt, intimus fuit.

Quo præterea in numero apud *Ludovicum* VI. Fancorum Regem Goffridus fuerit, hoc declarat, quòd à Rege delectus est inter arbitros controversiæ, quæ de Majoratu & Senescalcia Franciæ ab Andegavorum Comite movebatur. Monasterium summa cura ac vigilantia rexit: ita ut nullum totâ Gallia illo ordinatius ea ætate haberetur. Proventus verò atque opes externas sic amplificavit, ut monasterium duplo, quàm acceperat, locupletius copiosiusque reliquerit. Sed multæ illi, ut fieri solet, dum antiqua illius jura ac possessiones tuetur, cum Episcopis, Abbatibus & Principibus viris subeundæ molestiæ & contentiones fuerunt. Ingenio fuit acri & vivido; quod in sacris præcipuè litteris Canonibusque exercitatum omnia passim opera, cum singulari ejus pietate, testantur. Libertatem vel unica ad Paschalem II. de investituris ab eo concessis epistola loquitur; fidem verò ac studium erga Sedem Apostolicam tum impensæ, quas pro ea maximas fecit, tum susceptorum itinerum labores: in quibus Alpes, pro Ecclesiæ Romanæ utilitate, duodecies transcendit, ter etiam ab ejus adversariis captus fuit. De obitu nihil compertum: ad extrema Honorii II. tempora pervenisse, Honorii ipsius ad Goffridum litteræ, anno millesimo centesimo vicesimo nono scriptæ, fidem faciunt. *Sic ferè Sirmondus.*

CCCXLI. PETRUS ALFONSUUS, ex Judæo Christianus, antea Moyses vocatus, ab Alfonso Hispaniæ Rege ad Baptismi fontem susceptus, scripsit *Dialogum*, quo impiæ Judæorum opiniones cùm naturalis tùm cœlestis philosophiæ argumentis confutantur, & abstrusiora quædam Prophetarum loca explicantur. Exstat is tomo 12. Bibliothecæ PP. editionis Coloniensis. Coccius censet hunc Alfonsum floruisse sub annum millesimum centesimum.

CCCXLII. LEO MARSICANUS, à Paschali II. Pontifice Episcopus Ostiensis creatus, scripsit *Chronicon monasterii Casinensis*, à temporibus S. Benedicti usque ad Desiderium Abbatem, qui postea Victor III. Papa fuit. Leo autem obiit anno millesimo centesimo decimo.

CCCXLIII. PHILIPPUS SOLITARIUS, ad Callinicum monachum, anno post Christum natum millesimo centesimo quinto scripsit *Dioptram*, id est, *Regulam sive Amussim rei Christianæ*, quatuor libris per dialogum explicatam. Spirat ubique pietatem, & nos Deo gratiores efficiendi studio flagrat. Usus est versibus politicis: de quibus fusè agit Jac. Pontanus præfatione in orationes Simeonis junioris Theologi. Philippi Dioptram *Michaël Psellus*, & *Phialitus*, hortatu Dionysii Metropolitæ Mitylenensis, Notis illustrarunt. Quæ omnia idem Pontanus Latinitate donavit, & Gretserus Notis clariora reddidit. Exstantque tomo 12. Bibliothecæ PP. à Coloniensibus editæ.

CCCXLIV. HONORII Augustodunensis presbyteri, suprà pag. 130. laudati, opera omnia, philosophica ac theologica, quæ reperiri potuerunt, ab Andrea Schotto recensita, habentur tomo 12. Bibliothecæ PP. editionis Coloniensis. Sunt in his, *De mundi imagine* libri tres; *De mundi philosophia* libri quatuor; *De solis affectibus* liber singularis; *Romanorum Pontificum series; De luminaribus Ecclesiæ*, sive de Scriptoribus ecclesiasticis; *Catalogus Hæreseon* sive de Hæreticis Judæorum, Paganorum & Christianorum; *Gemma animæ*, sive de divinis officiis, & antiquo ritu Missarum libri quatuor; commentaria *in Salomonis Proverbia*, *Ecclesiasten & Cantica canticorum.* Floruit autem Honorius anno millesimo centesimo vicesimo: quo anno ipsemet in sua Synopsi l. 2. c. 93. testatur se scripsisse libros *De imagine mundi*; quadraginta videlicet annis post Anselmum Cantuariensem. Ex quo etiam colligi datur, libros illos duos *De imagine mundi*, Anselmo Cantuariensi falsò à quibusdam adscribi.

CCCXLV. GUALTERUS, Taruanensis ecclesiæ Canonicus, ad Joannem Episcopum Taruanensem, scripsit *vitam ac martyrium Caroli cognomento Boni*, Flandriæ Comitis; quam ex bibliotheca S. Mariæ Igniacensis 1615. Sirmondus primùm edidit.

CCCXLVI. ANSELMUS, Abbas Gemblacensis, Sigeberti monachi Gemblacensis Chronicon, quod in gestis anni millesimi centesimi duodecimi desinit, suo stilo continuavit usque ad annum millesimum centesimum tricesimum sextum. Anselmi Chronicon, cum Gemblacensi, Affligemiensi & Aquicinctino Auctariis usque ad annum millesimum ducentesimum quintum, ex mss. codicibus Antverpiæ 1608. edendum curavi.

CCCXLVII. JOANNES CUROPALATES Græcè scripsit *Historiam ab anno Christi octingentesimo undecimo usque ad annum millesimum octogesimum primum.* Vide ea quæ suprà cap. 306. diximus.

GEORGIUS Codinus Curopalates scripsit librum *De Officiis & Officialibus ecclesiæ & aulæ Constan-*

Constantinopolitanæ: quem Gretserus Latinè vertit. Idem edidit Excerpta de originibus Constantinopolitanis, quæ Georgius Douza transtulit & publicavit.

CCCXLVIII. IOANNES TZETZES, Isaaci Tzetzæ, ejus qui in Lycophronem scripsit, frater, circa annum millesimum centesimum sexagesimum vixit, & præter commentarios in Hesiodum, scripsit *Variam historiam* versibus politicis; non autem jambicis, quod Gesnerus putavit. Politici porrò versus apud Græcos (sic dictos opinor, quasi civiles ac populares rythmos) quindecim syllabis singuli constant; sic tamen ut cujusque versus pars prior integra dictione octavam absolvat, more Jambici dimetri. Hoc metri genere & *Michaël Psellus* Cantica canticorum explicavit, *Constantinus Manasses* suos Annales Byzantinos, & alii alia scripserunt.

EPHRAEM, historicus & poëta, scripsit *vitas Principum Constantinopolitanorum* jambico carmine: quod opus in Vaticana bibliotheca adservari tradit Raphaël Volaterranus.

CCCXLIX. NICETAS CHONIATES, magnus Logotheta secretorum, Inspector & Judex Veri, Præfectus sacro cubiculo, scripsit *Thesaurum orthodoxæ Fidei*, multis libris comprehensum: ex quibus priores quinque Petrus Morellus Latinè reddidit, & anno 1561. primùm publicavit. Exstant iidem tomo 12. Bibliothecæ PP. à Coloniensibus editæ; unà cum fragmento ejusdem Nicetæ *De ordine servari solito, cùm quis à Saracenismo ad Christianismum transibat;* quod fragmentum ex libro 20. Thesauri orthodoxiæ restat. Idem Nicetas scripsit *Historiam* ab anno millesimo centesimo decimo octavo ad annum millesimum ducentesimum quintum: quæ cum aliis Historiis orientalibus exstat excusa. Nicetas porrò, Constantinopoli à Latinis expugnata, & virgine illa Belissariotide, quam è manibus hostium eripuerat, in uxorem ducta, Nicæam, quæ Bithyniæ est metropolis, se contulit; & ibi quod vitæ reliquum supererat, litterario otio impendit. Quod quidem quanta diligentia præstiterit, testantur lucubrationes, quas recensui.

MICHAEL CHONIATES, Athenarum Metropolita, scripsit *Monodiam*, sive Orationem in funere fratris sui Nicetæ Choniatæ habitam; quam idem Morellus Latinam fecit: exstatque citato Bibliothecæ PP. tomo. Michaël porrò, post Constantinopolim & Athenas à Latinis expugnatas, ejectus fuit in insulam *Ceo*, ad Prodromi monasterium.

CCCL. BALDRICUS, Dolensis in Britannia Armorica Episcopus, scripsit *vitam Roberti de Abrezello*, qui ordinem monasticum Fontis Ebraldi, in Gallia celebrem, fundavit, & anno millesimo centesimo decimo septimo piissimè obiit. Fons autem Ebraldi duodecim leucis Gallicis ab urbe Pictaviensi distat. Baldricus porrò scripsit insuper Historiam belli sacri, cum aliis ejusdem argumenti à Bongarsio editam. Vide infrà c. 358.

CCCLI. ROBERTUS, Abbas Montis S. Michaëlis apud Nortmannos, in diœcesi Abrincensi, & in mari Oceano siti, Chronicon Sigeberti Gemblacensis, quod in gestis anni 1112. desinit, excipiens, res sui sæculi usque ad annum millesimum ducentesimum decimum prosecutus est. Roberti Chronicon, cum Sigebertino, Guilielmus Parvus, Doctor Theologus ex ordine Prædicatorum, Lutetiæ typis Henrici Stephani, primùm 1513. in lucem emisit, cum insertionibus ex Historia Galfridi Asaphensis Episcopi; ut in fronte libri legitur. Insertiones istas, utpote fabulosas ac mendaces, quæ Sigeberti Chronicon hactenus fœdaverant, nos semovimus, cùm Sigebertinum Chronicon, ad fidem autographi collatum, Antuerpiæ 1608. edidimus.

CCCLII. S. NORBERTUS Sanctis Civiæ oppido natus, relicto Canonicatu, quem in patria possederat, *Præmonstrati*, loco silvis horrido ac solitario, in diœcesi Laudunensi, anno millesimo centesimo vicesimo cœnobium fundavit; adjutante Bartholomæo Laudunensi Episcopo: unde Ordini Præmonstratensi nomen est natum. Magdeburgensis in Germania Archiepiscopus creatus, sanctissimè ibidem 1134. obiit. Scripsit varia, quæ Guilielmus Eisengrenius in Catalogo testium veritatis, & alii recensent: sed ex iis unicus exstat *Sermo*, qui ad calcem vitæ ejus subjungi solet.

CCCLIII. PHILIPPUS Eleemosynarius, cognomento Harvengius, Abbas secundus fuit cœnobii Bonæ spei, quod est Canonicorum ordinis Præmonstratensis, primo lapide à Binchio Hannoniæ oppido situm, haud procul à via militari Romana, quæ Bavaco Nerviorum ducit Aduatucam Tungrorum. Vir fuit disertissimus, & S. Bernardo Abbati Clarevallensi familiaris; scripsitque eleganti stilo *Vitas SS. Augustini Hipponensis*, *Amandi Tungrensis*, *& S. Gisleni*, Episcoporum; *S. Landelini Abbatis Crispiniensis*, *SS. Foillani*, *Salvii*, *Quiricæ & Julittæ* martyrum, *S. Waldetrudis Abbatissæ Montensis*, item *Odæ & Agnetis* virginum. Scripsit insuper commentaria *in Cantica canticorum;* item *De lapsu primi hominis & de damnatione Salomonis* librum unum; *De clericorum dignitate*, *scientia*, *justitia*; *continentia*, *de obedientia & silentio* libros tres. Denique scripsit *Epistolas* plurimas ad varios, & *poëmata* nonnulla. Sunt hæc omnia junctim edita Duaci 1620. in fol.

CCCLIV. THEODERICUS, ex Gandensi monacho Abbas Trudonensis in diœcesi Leodicensi, scripsit *Vitas S. Bavonis* Gandensium patroni, *S. Rumoldi* Episcopi, *S. Trudonis* Abbatis, *S. Landradæ* Abbatissæ Belisiensis, *S. Amelbergæ* virginis Tamisiensis; & Sermonem de translatione *SS. Trudonis & Eucherii* Aurelianensis Episcopi. Vita *S. Amelbergæ* exstat apud me & alibi manuscripta, typis hactenus non edita. Historia *S. Landradæ* apud Suri-

Surium, 8. Julii, est mutila: integram reperies in Rubeæ Vallis cœnobio prope Bruxellam.

CCCLV. SIMEON JUNIOR, Theologus, presbyter & præpositus monasterii S. Mamantis martyris ad Xylocercum, putatur vixisse sæculo XII. sub Imp. Joanne aut Manuele Comneno. Scripsit *De fide & moribus, cùm Christianis tum monasticis, Orationes tres & triginta: Divinorum amorum sive commentationum sacrarum librum singularem: Capita* item *moralia*, *seu Gnomas hortatorias ducentas duodetriginta.* Quæ omnia Jac. Pontanus Latinitate donavit, Notis illustravit, & Ingolstadii edenda curavit. In eodem volumine à Pontano subnexa sunt sequentia:

Scholastici cujusdam *Dialogus de Deo*, ad Simeonem Theologum: *Basilii* monachi ac presbyteri Descriptio vitæ asceticæ: *Joannis Carpathiorum Episcopi*, suprà c. 202. laudati, ad monachos Indos capita duo & octoginta: *Theodori Edesseni* capita quinquaginta: ex vita S. *Syncletica* (que sub Constantino Magno vixit, & 5. Januarii à Græcis ac Latinis colitur) capita decem: Florilegium ex *Eliæ presbyteri* Florilegio sententiarum: Decerpta ex Florilegio *Petri Abbatis*: *Leonis Imp.* CP. Canticum compunctionis: Ejusdem argumenti Canon *Theolepti Episcopi Philadelphiensis*: Canon agentis animam, ex Græcorum Euchologio: Canon alius peccatoris ad Deiparam ex eodem: *Simeonis Archiepiscopi Thessalonicensis* liber de Mystagogia, suprà cap. 296. memoratus. Hæc omnia Pontanus ex bibliotheca Bavarica eruit, & Latinè vertit. Nos auctores & opuscula ascetica, uti disposita erant, reliquimus; quamvis aliqua ante & post sæculum XII. potuerint esse conscripta.

CCCLVI. POTHO, Prumiensis presbyter, anno millesimo centesimo quinquagesimo secundo scripsit libros quatuor *De statu Domus Dei*, & librum unum *De magna domo sapientiæ.* Exstant tomo 12. Bibliothecæ PP. à Coloniensibus editæ.

CCCLVII. NICOLAUS, ex Cluniacensi monachus Clarevallensis, Notarius seu Secretarius S. Bernardi Abbatis Clarevallensis, scripsit *volumen epistolarum*; quod Joannes Picardus, Canonicus regularis ad S. Victorem, Parisiis publicauit. Exstat idem tom. 12. Bibliothecæ PP. à Coloniensibus editæ.

DROGO, primùm Laudunensis ad S. Joannem Abbas, pòst Episcopus Ostiensis, claruit temporibus S. Bernardi Clarevallensis; ut Possevinus & Alfonsus Ciacconius censent. *Sermo* ejus *de passione Domini* exstat tomo 12. Bibliothecæ PP. editionis ejusdem.

CCCLVIII. BELLORUM sacrorum, sive expeditionum Orientalium (quas frequentes, sæculis aliquot, majores nostri ab anno 1096. pro terra sancta recuperanda aut retinenda susceperunt) historias multi veteres scripserunt. Eas in duos tomos *Bongarsius* redegit, & typis Wechelianis 1611. Hanoviæ edidit. In his primum locum tenet *anonymus* quidam natione Italus, qui in comitatu *Boamundi*, Apuliæ Ducis, viam ingressus, primæ expeditioni interfuit. Orditur ab *Urbani* II. Papæ in Galliam profectione, & prima crucis prædicatione. Finit post captam Hierosolymam, victo ad Ascalonam Ammiraviso Babylonis. Res gestas annorum quinque narrat, ab anno scilicet millesimo nonagesimo quinto ad annum millesimum nonagesimum nonum.

2. ROBERTUS, monachus S.Remigii Remensis, Claromontano concilio (à quo hic pius Occidentis in Orientem motus cœpit) & postea ipsi expeditioni sacræ interfuit. In Galliam redux, jussu *Bernardi* Abbatis sui, *Hierosolymitanam historiam* libris novem descripsit: & desinit in illa victoria de Ammiraviso Babylonio.

3. BALDRICUS, primùm Burguliensis in Andegavis, aut Burgidolensis in Biturigibus Abbas, postea Dolensium in Britannia Armorica Episcopus, ab Orderico Vitali hist. ecclesiast. lib. 9. laudatus, *libros quatuor Hierosolymitanæ historiæ* litteris consignavit. Manum penè sexagenarius operi admovit: neque visa narravit; sed ab anonymo verè quidem, sed stilo rusticano scripta secutus est. Inseruit multa ab iis audita qui interfuerant; cùm & ipse Claromontano concilio 1095. adfuisset. Scripsit & vitam *Roberti de Abrezello*, suprà cap. 350. à me laudatam; itemque res gestas *S. Sampsonis Episcopi.* In epistola historiæ præposita pollicetur, se emendaturum *Glossulas super Moysis Pentateuchum.* Obiit 27. Januarii, anno millesimo centesimo vicesimo tertio.

4. RAIMUNDUS AGILÆUS, Canonicus Podiensis, Capellanus Comitis Tolosani seu S. Ægidii, adfuit cùm effoderetur *Lancea sacra*, quam & in prælio tulit. Ad sacerdotium promotus in hoc sacro itinere (petente Pontio Baladunio viro nobili, qui Comiti Tolosano familiaris erat) scripsit *Historiam Francorum, qui ceperunt Hierusalem*, eamque Episcopo Vivariensi & aliis transalpinis omnibus dicavit. Incipit à Comitis Tolosani in Sclavoniam ingressu; & quinquennii jam dicti narrationem persequitur; scilicet usque ad illam de Ammirato seu Admiraviso Babylonis victoriam.

5. ALBERTUS, Aquensis sive Aquisgranensis Canonicus & Custos, Canonicum Podiensem excipit. Alberti historiam, sanè accuratam, debemus *Reinero Reineccio*, qui 1584. eam Helmstadii primus, sed sine nomine auctoris edidit. Nomen autem auctoris debemus *Davidi Hæschelio*, præfatione in Alexiadem, & postea *Jacobo Gretsero*, ex ms. codice S. Martini Lovaniensis id adstruenti. Scripsit autem Albertus, ardens desidero ipsius expeditionis, quæ auditu & relatione nota habuit ab iis, qui præsentes adfuerant: ut ipse variis locis testa-

testatur. Initium facit ab ipso expeditionis initio; finem in anno secundo Balduini II. Regis Hierosolymitani statuit: & complectitur res gestas annorum sex & viginti.

6. Fulcherius Carnutensis quinquennium illud, intra quod scriptores paulò antè recensiti (excepto Alberto Aquensi) se continuerant, egressus, *historiam belli sacri ab anno millesimo nonagesimo quinto ad annum millesimum centesimum vicesimum quartum deduxit.* Iter sacrum ingressus est cum *Roberto* Normanniæ Duce, & cum *Stephano* Blesensi ac Carnutensi Comite. Cumque non longè abesset ab Antiochia Syriæ, *Balduinum*, Godefridi Bullonii fratrem, secutus est, cujus tum erat Capellanus: ut ipsemet narrat. Laudatur ab Orderico Vitali lib. 9. a Guilielmo Malmesberiensi lib. 4. & aliis. Scripsit autem Fulcherius *libros tres*; qui Brugis, in collegio Soc. Jesu, inter reliquias bibliothecæ Pamelianæ exstant pleni & integri. Quod monere visum fuit, eò quòd exemplaria, quibus Bongarsius usus fuit, nec integra nec satis emendata fuerint; ut ipse fatetur.

7. Gauterius sive Galterius, dignitate Cancellarius, natione Gallus, *Antiochena bella* descripsit. Narrat autem res ad Antiochiam anno millesimo centesimo quinto feliciter, & anno millesimo centesimo decimo nono infeliciter gestas. Totum scriptum cancellari dignum est: nisi quod historia est, quæ quomodocunque scripta servanda est. Ipse vi carceris hebetatum ingenium queritur.

8. Guibertus, Abbas monasterii S. Mariæ Novigenti, quod situm est prope castrum Codiciacum seu Cociacum, in pago Laudunensi, vixit illa ipsa ætate, cujus historiæ partem descripsit. Scripsit autem Balduino, Godefridi Bullonii fratre, regnante: ut ipse lib. 2. c. 12. & lib. 7. c. 21. tradit. Interpretem se profitetur alienæ scriptionis lib. 2. c. 10. & 13. & in epistola ad Lisiardum Suessionensem Episcopum, itemque in præfatione. Quod ipsum in eodem argumento à *Roberto* monacho Remensi, & à *Baldrico* Dolensi Episcopo est factum. Supplevit, ut & illi, quæ deerant, ex eorum qui viderant relatione: ut idem ipse lib. 2. c. 3. l. 3. c. 13. l. 7. c. 24. & alibi narrat. Titulum hunc operi suo Guibertus imposuit: Gesta Dei per Francos: quem titulum & Bongarsius suæ collectioni dedit. Nobili porrò loco natum fuisse, inde apparet, quòd lib. 4. cap. ult. narret, dominem militarem, equestri officio insignem, parentum suorum beneficia tenuisse, iisque hominium debuisse. Cæterùm Guibertus historiam suam orditur *ab orientis perfidiæ Mahometicæ successibus*, & ab auxilio Christianorum Occidentis Principum, per epistolam Constantinopolitani Imperatoris ad Robertum Flandriæ Comitem, petito; (quod Claromontanum Concilium præcessit:) & deducit usque ad Balduini I. regnum. Appendix Guiberto subnexa rem anno millesimo duodecimo gestam narrat.

9. Belli sacri nonus scriptor ex *Francisci Pithœi* bibliotheca prodiit anonymus: nec aliud ferè continet, quàm abbreviatam ex Fulcherii Carnutensis historia, & iis quæ ab aliis didicerat, narrationem. Sed Fulcherius suam historiam usque ad annum millesimum centesimum vicesimum quartum produxit; hic in gestis anni millesimi centesimi sexti definit: & cap. 54. satis indicat, cum scriberet, in Christianorum potestate Tripolim nondum fuisse; cujus expugnationem Fulcherius anno millesimo decimo nono adscribit. Lector itaque judicet. Inscriptio est ista: *Gesta Francorum expugnantium Hierusalem.*

10. Secundæ partis *historiæ Hierosolymitanæ* (prima enim deest in codice quo Bongarsius usus fuit) auctor, similiter anonymus, eumdem secutus est Fulcherium; ita ut verba eadem sæpiùs reddat, & cum eo narrationem finiat: vixitque eodem illo tempore. Continet autem pars hæc secunda res gestas *ab anno millesimo centesimo ad annum millesimum centesimum vicesimum quartum*, id est, à Balduini Edessani ad fratrem, Godefridum Bullonium, visendum profectione usque ad obsidionem Tyri.

11. Guilielmus, Tyrius seu Tyrensis Archiepiscopus, inter Historicos istos sacros princeps, vir fuit doctrina non vulgari, & supra sæculum illud amœna, judicio acri, experientia varia, dictione elegans & gravis. De parentibus ejus & prima origine nihil certò constat. Putatur autem natione Syrus fuisse. In pueritia, sub annum millesimum centesimum quadragesimum, vidit *Radulphum* Patriarcham Antiochenum, ut ipse l. 15. c. 17. narrat. Cùm divortium inter Amalricum Regem Hierosolymitanum & Agnetem Edessanam fieret, *in scholis transmare adhuc agebat, & circa liberalium artium studia detinebatur*; l. 19. c. 4. tradit. Id verò in annum Christi millesimum centesimum sexagesimum secundum incidit. Gallici scriptores ipsum in Francia litteris operam dedisse tradunt, & quidem Parisiis; quod verosimile est. Ob doctrinam *Amalrico* Regi Hierosolymitano carus, eodem rogante, Archidiaconatum Tyrensis ecclesiæ à *Friderico* Archiepiscopo sub annum 1167. obtinuit. Exinde, Legatus de re summa, Constantinopolitanum Imp. adiit: & legatione feliciter peractâ domum rediit. Sub annum 1169. Romam se contulit: reduci *Balduinum* puerum regium, annos novem natum, liberalibus studiis imbuendum *Amalricus* tradidit. Ab eodem postea Rege Cancellarii munere honoratus est: *ut regiarum* (sic ipse loquitur) *epistolarum curam haberet.*

Anno millesimo centesimo septuagesimo quarto ad regimen Tyrensis ecclesiæ vocatus, per manus *Amalrici* Patriarchæ Hierosolymitani, in templo sepulcri Dominici, munus consecrationis VI. Idus Junii suscepit: & anno proximè sequenti ipse electis *Sidoniensi* & *Berythensi* Episcopis idem munus impendit. Anno 1176. funus *Guilielmi* Marchionis Montis

 ferra-

ferrati, Regis sororii, procuravit. Anno 1177. *Romam* vocatus, ad *Lateranensem Synodum* se contulit: cujus & *statuta atque Episcoporum nomina* scripto complexus est. A Synodo rediens, *Henricum* Campaniæ seu Trecarum Comitem, in Orientem magno procerum comitatu tendentem, reliquit Brundusii. Constantinopoli mensibus septem continuis apud *Manuelem* Imp. moram fecit, *ecclesiæ suæ*, ut inquit, *perutilem*. Tyrum reversus paulò pòst *Odoni*, ecclesiæ suæ Archidiacono, ad Berythensem Episcopatum evecto, sacerdotii gratiam & pontificalem dignitatem contulit. Hierosolymitana urbe à Saracenis occupata, anno millesimo centesimo octogesimo octavo, desperatis regni illius rebus, in occidentem Legatus missus est. Rogerus Hovedenus scribit, eum interfuisse colloquio Regum Franciæ & Angliæ, inter Gisortium & Triam. Matthæus Parisius addit, ipsum à Pontifice Romano officium Legationis, super negotio Crucis, suscepisse.

Cæterum scribendæ historiæ consilium Guilielmus longè antè ceperat, quàm inciperet; & ad tantum opus necessaria paulatim collegerat. Cœpit tandem, postulante *Amalrico* Rege: ut ipse in præfatione, & extremo lib. 20. narrat. Historiam suam libris seu tractatibus, ut ipse vocat, viginti tribus distinxit: sed vicesimum tertium non plenè absolvit. Complexus est res gestas annorum octoginta quatuor. Aliud præterea volumen Guilielmus noster composuit *de Principibus Orientalibus, & eorum actibus*, à temporibus Mahometi usque ad annum Domini millesimum centesimum octogesimum quartum: quod & absolvit, eodem *Amalrico* Rege rogante, instante, & exemplaria Arabica ministrante. Utinam quis illud proferat.

12. JACOBUS VITRIACUS, Gallus, Aconis seu Ptolemaidis in Syria Episcopus, & S. R. E. Cardinalis, Latinè, Græcè & Arabicè doctus, itemque in sacrarum litterarum lectione diligenter versatus, *tribus libris res Christiani populi descripsit*. Libro primo *res Orientis*, secundo *statum ecclesiasticum Occidentis* explicat: tertio, ab Occidente in Orientem regrediens, ea narrat quæ propriis oculis in Oriente viderat. Librum primum & secundum, cum vita ipsius Jacobi Vitriaci, ab *Andrea Hoio* composita, Bellerus 1597. Duaci seorsim edidit. Præfationem, quæ in editione Duacensi deest, Canisius tomo 6. in antiquis lectionibus ex ms. codice supplevit. Tertium librum, cum *Epistola*, Gretserus Horto Crucis inseruit. Quæ præmittit Vitriacus *de Saphadini filiis, & locis Terræ sanctæ*, eadem Gallicè leguntur scripta à quodam Patriarcha Hierosolymitano (neque enim nomen scitur) jussu Innocentii Papæ: quibus & sua auxit *Vincentius Bellovacensis* in speculo histor. l. 31. c. 54. & alibi. Reliqua illius libri tertii consonant cum *Oliverii Coloniensis* Scholastici Epistola, infrà num. 41. laudanda.

Orditur autem Vitriacus historiam suam ab ipso *Mahometo*, & ab eo descendens ad *Petri Eremitæ* primam peregrinationem, transit ad sacras expeditiones: definitque in coronatione Regis *Joannis Brenensis*, quæ facta est anno millesimo ducentesimo decimo, post receptam à Latinis Ptolemaidam. Liber tertius obsidionem atque expugnationem Damiatæ ex professo tractat, quæ anno millesimo ducentesimo decimo octavo contigit. Vitriacus porrò rebus non solùm adfuit, sed etiam præfuit: ut ex lib. 3. & ex epistola Oliverii datur intelligi. Obiit autem *Romæ* anno millesimo ducentesimo quadragesimo quarto. Corpus inde *Ogniacum*, quod est cœnobium Canonicorum regularium in diœcesi Namurcensi, est transportatum: ut testamenti tabulis jusserat. De aliis Vitriaci scriptis suprà ad Henricum Gandavensem de S. E. cap. 37. diximus.

13. Decimus tertius Hierosolymitanæ historiæ scriptor, à Bongarsio tom. 1. editus, fuit Anglus natione, homo, ut illo sæculo, eleganter doctus: sed nomen ejus ignoratur. Res gestas, adhuc calente memoria, *ab anno millesimo centesimo septuagesimo septimio ad annum millesimum centesimum nonagesimum* stilo complexus fuit.

14. Numero XIV. Borgarsius recitat *Epistolas* ab *Amalrico* Rege, *Amalrico* Patriarcha Hierosolymitano, *Raimundo* Principe Antiocheno, *Gilberto* Custode hospitalis Hierosolymitani, & aliis scriptas ad Regem Francorum *Ludovicum* juniorem. His subnectitur Epistola OLIVERII Scholastici Coloniensis *de expugnatione Damiatæ*, ad S. Engelbertum Coloniensem Archiepiscopum data: item INNOCENTII Papæ diploma, cum *Andreæ* Regis Hungarorum ad *Honorium* Pontificem litteris, ex Nicolai Fabri Parisiensis ms. codice repræsentatur. Incidit autem expeditio *Andreæ Regis* in annum millesimum ducentesimum decimum septimum. Oliverius porrò vir pius, eruditus ac facundus fuit: qui a Romano Pontifice ad prædicandam Crucem auctoratus, in *Barbantia, Flandria, Frisia*, aliisque vicinis provinciis, cum *Arnoldo* discipulo suo, fortiter ac feliciter id præstitit: ut Cæsarius Heisterbacensis, qui eodem tempore vixit, Albertus Stadensis & alii narrant.

Ad calcem tomi 1. Bongarsiani legitur *Epistola S. Ludovici Francorum Regis*, quam *de captione & liberatione sua* anno 1250. scripsit ad subditos suos in regno Franciæ constitutos: item *Bonifacii Papæ diploma de canonizatione ejusdem Regis*, datum anno pontificatus ejus tertio. Quod ad tomum 2. Bongarsianum attinet, illum solus ferè explet

MARINUS SANUTUS Torsellus, Patricius Venetus. Scripsit hic libros tres *de terræ sanctæ recuperatione & conservatione*: in quibus ejusdem historia ab origine, vicinarumque provinciarum descriptio continetur. Ex his libris duos anno millesimo trecentesimo vicesimo primo

Sanu-

Sanutus Pontifici Romano obtulit. Idem scripsit *Epistolas plures ad varios*: in his ad *Joannem* Papam, *Andronicum Palæologum* Imp. Constantinopolitanum, Joannem Brabantiæ Ducem; ad varios Cardinales aliosque Antistites.

Sanuto comitem anonymum Bongarsius addidit, argumento & ætate affinem, videlicet auctorem libelli *de recuperatione Terræ sanctæ*, natione Aquitanum, & causarum ecclesiasticarum in Aquitania patronum. Quem librum ipse auctor dicavit *Eduardo* Angliæ Regi & Aquitaniæ Duci, sub annum millesimum trecentesimum quintum. Idem citat librum à se scriptum *super abbreviatione guerrarum & litium*.

CCCLIX. GUILIELMUS natione Anglicus, dignitate Tyrensis in Syria Archiepiscopus, plures *Epistolas* ad Bernardum Patriarcham Antiochenum (is circa annum millesimum centesimum vicesimum septimum obiit) scripsit: quas Simlerus & Possevinus Guilielmo Tyrensi Archiepiscopo, superiore capite à nobis laudato, non rectè attribuunt.

CCCLX. EUTHYMIUS Zigabenus, monachus ordinis S. Basilii, ex veterum Patrum scriptis collegit *commentarium in omnes Psalmos*; qui interprete Philippo Saulo, Episcopo Brugnatensi, editus est Veronæ, Venetiis, Parisiis & Lugduni. Item dedit *commentarium in quatuor Evangelia*, interprete Joanne Hentenio, Lovanii 1544. & Parisiis 1562. in 8. excusum. Item scripsit *Panopliam dogmaticam orthodoxæ Fidei, adversus omnes hæreses*; interprete Petro Francisco Zino, Venetiis 1535. editam. Vixit anno millesimo centesimo decimo octavo, quo Alexius Angelus Comnenus CP. Imp. obiit: ut ipse initio Panopliæ testatur.

CCCLXI. GOFFRIDUS monachus Clarevallensis, post Guilielmum S. Theodorici, & Bernardum Bonæ Vallis, Abbates, scripsit *tres libros de vita magistri sui S. Bernardi Abbatis Clarevallensis*: qui cum operibus ejusdem S. Bernardi passim exstant. Is libro 3. cap. ultimo enumerat opera à S. Bernardo conscripta: quæ sine dubio sunt illius. Sed alias multa falsò adscribuntur S. Bernardo: ut Bellarminus in catalogo docet.

GUERRICUS, primùm Tornacensis Canonicus & scholæ magister, pòst S. Bernardi discipulus, demùm Abbas Igniacensis in diœcesi Remensi, scripsit *Sermones de tempore & Sanctis*, Parisiis 1547. à Joanne Gagneio, & Antverpiæ 1566. à Joanne Costerio editos.

CCCLXII. LAURENTIUS Leodicensis, in cœnobio S. Laurentii, ad muros urbis Leodicensis, monachus Benedictinus, scripsit *Gesta Episcoporum Virdunensium & Abbatum S. Vitoni* in Lotharingia, ab anno millesimo quadragesimo octavo usque ad annum millesimum centesimum septuagesimum septimum. Exstant mss. Leodici, Virduni & alibi; nosque eorum exemplar ms. olim dono dedimus *Joanni Cordesio*, Canonico Lemovicensi, cum Lutetiæ ageremus.

HARIULFUS, Aldeburgensis Abbas in Flandria, scripsit vitam S. Arnulfi Episcopi Suessionensis, anno millesimo octogesimo septimo defuncti: quam Surius 15. Augusti, & alii eum secuti, non rectè attribuunt *Lisiardo* Suessionensi Episcopo. Cæterùm S. Arnulfus, Martyrologio Rom. 15. Augusti adscriptus, patrem habuit *Folbertum*, matrem *Meinsindem*, aviam *Godam*, quæ fuit filia Alberti I. Comitis Namurcensis: ut Quercetanus in sua Luxenburgensi historia docet.

GILBERTUS seu Gislebertus, Præpositus ecclesiæ S. Waldetrudis in urbe Montensi apud Hannonios, Balduini Magnanimi Flandriæ & Hannoniæ Comitis, anno 1170. defuncti, Cancellarius, scripsit *Historiam à creatione mundi ad sua usque tempora*: quæ manuscripta exstat in archivio nobilium virginum Canonicarum Montensium. Citat eam frequenter *Jacobus Guisius* in suis Annalibus Hannoniæ; quorum autographum ms. memini me videre Montibus in bibliotheca Franciscanorum.

JOANNES IPERIUS, Bertinensis in urbe Audomaropolitana apud Artesios anno millesimo centesimo octogesimo septimo Abbas creatus, scripsit *Chronicon Bertinense*; quod ibidem & alibi adservatur manuscriptum.

CCCLXIII. GALFRIDUS, ex Monumethensi Archidiacono Asaphensis sive Assavensis in Cambria Episcopus, Henrico II. apud Anglos regnante (is regnum anno millesimo centesimo quinquagesimo quarto iniit, & anno 1189. obiit) scripsit, seu potiùs ex Britannico in Latinum transtulit, *librum de rebus Britannicis*; qui ineptas fabulas de Merlino, Arthuro & aliis rebus admixtas continet.

SILVESTER GIRALDUS, Cambrensis, apud Henricum II. Angliæ Regem (qui anno millesimo centesimo septuagesimo secundo Hiberniam subegit) summa in gratia fuit. Huic Regi, ejusque filio Richardo, *Historiam naturalem ac topographiam Hiberniæ*, à se lustratæ, dicavit. Cujus quidem epitomen *Richardus Stanihurstus* Hibernus, genere ac doctrina nobilis, noster olim in Oratorio Alberti Belgarum Principis collega, typis 1584. edendam curavit, cum suis commentariis de rebus Hibernicis. Giraldus porrò Menevensis in Cambria seu Wallia Archidiaconus existens, cum Balduino Cantuariensi Archiepiscopo, Cambrenses ad bellum Hierosolymitanum excitante, illam Britanniæ provinciam peragravit. Quod *Iter* à Giraldo postea descriptum, & à se visum, Harpsfeldius lib. 12. hist. Angl. c. 47. citat. Idem Giraldus *varias Sanctorum vitas*, & alia litteris consignavit, ac demum Menevensis Episcopus obiit.

CCCLXIV. EGBERTUS, frater Elizabethæ Abbatissæ Schonaugiensis, primùm Canonicus ecclesiæ Bonnensis, postea monachus & Abbas cœnobii Schonaugiensis (quod & S. Florini dicitur, situm in diœcesi Treverensi) floruit anno millesimo centesimo sexagesimo. Scripsit varia, quæ Trithemius enumerat. Ex iis tomo 12. Bibliothecæ PP. editionis Coloniensis exstant *Sermones XIII. adversus Catharos hæreticos*, *& Excerptum ex S. Augustino de Manichæis*.

CCCLXV. THEORIANUS natione Græcus, vir doctus, ab Imp. CP. Manuale missus fuit ad Armenos anno millesimo centesimo septuagesimo, ut eos ab erroribus revocaret: quod & præstitit. In Bibliotheca Patrum, tomo 12. editionis Coloniensis, exstat *dialogus Theoriani orthodoxi cum Generali Armenorum:* quem lectu dignissimum censet Bellarminus.

CCCLXVI. HUGO ETERIANUS, Tuscus, vir Græcè & Latinè doctus, Constantinopoli apud Manuelem Imp. agens, scripsit libros tres *De processione Spiritus sancti adversus errores Græcorum:* quos anno millesimo centesimo septuagesimo septimo ad Alexandrum III. Pontificem transmisit: ut Baronius in Annalibus narrat. Idem ad Clerum Pisanum scripsit librum *De regressu animarum ab inferis.* Exstant tomo 12. Bibliothecæ PP. à Coloniensibus editæ.

CCCLXVII. ARNOLDUS CARNUTENSIS (Henrico Gandavensi cap. 11. Ernaldus) Abbas Bonæ Vallis, S. Bernardi Clarevallensis Abbatis discipulus, scripsit *De septem verbis novissimis à Christo in Cruce prolatis; de laudibus Deiparæ;* librum secundum de vita *S. Bernardi;* item tractatum *de operibus sex dierum.* Quæ omnia leguntur junctim edita tomo 12. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis.

ARNULPHUS, ex Sagiensi Archidiacono Lexoviensis in Gallia Episcopus anno millesimo centesimo quadragesimo primo ordinatus, expeditioni transmarinæ Ludovici VII. Francorum Regis 1147. interfuit, ut Guilielmus Tyrius l. 7. cap. 1. narrat. Contra schismaticos pro Alexandro III. fortiter stetit; & post Episcopatum laudabiliter annis quadraginta administratum, secessit ad Parisiense S. Victoris cœnobium: ubi & conditus jacet. Scripsit *Epistolarum* volumen, quod Odo Turnebus, Hadriani filius, primùm edidit, unà cum *Sermonibus & Epigrammatibus* ejusdem: exstantque hæc ipsa tomo 12. Bibliothecæ PP. à Coloniensibus editæ.

CCCLXVIII. S. THOMAS Londini in Anglia natus, ex regni Angliæ Cancellario Archiepiscopus Cantuariensis, ab impiis 1171. cæsus, martyr occubit. Scripsit *Epistolas ampliùs septingentas*, quæ partim Romæ in Vaticana, partim Cantabrigiæ & Oxonii in bibliothecis publicis adservantur. Scripsit & alia, quæ Pitseus lib. de scriptoribus Britanniæ enumerat.

CCCLXIX. JOANNES SARESBERIENSIS, natione Anglus, patria Wiltunensis, politioris litteraturæ flores adolescens in Britannia collegit; ætate provectior, studiorum causa, Galliam & Italiam peragravit: poëta, orator, philosophus, theologus egregius, & quod illo ævo rarum, trium linguarum eruditarum peritus. Quo nomine *Theobaldo* Cantuariensi Episcopo carissimus, ejusque successori *S. Thomæ* individuus etiam in exilio comes, imò manus & oculus (ut Petrus Blesensis loquitur) ad extremum usque fuit. Scripsit ad eumdem *Thomam*, tunc Angliæ Cancellarium, *libros octo de nugis curialium, & vestigiis philosophorum:* quibus titulum *Polycratici* indidit. *In quo centone* (ait Lipsius ad lib. 12. Annalium Tacit.) *multos pannos purpuræ agnosco, & fragmenta melioris ævi.* Item scripsit *vitam S. Thomæ Cantuariensis*, *Epistolas ad diversos*, Lutetiæ 1611. editas, & alia plurima, quæ Pitseus lib. citato recenset. Joannes autem, virtutis ac doctrinæ meritis, demùm ad Episcopatum Carnutensem evectus, ibidem anno 1180. vivere desiit, cùm annis decem illi ecclesiæ summa cum laude præfuisset; sepultus in Abbatia S. Mariæ de Josaphat, quæ est Benedictinorum.

CCCLXX. PETRUS primùm Cellensis ad muros urbis Trecensis, postea Remis ad S. Remigium Abbas, Joanni Saresberiensi in cathedra Carnutensi successit. Scripsit *de Panibus*, *de Tabernaculo*, *& de Conscientia:* quæ opuscula ex bibliotheca Nicolai Fabri Parisiensis primùm prodierunt. Ejusdem *libros novem Epistolarum* postea Sirmondus Lutetiæ edidit, cum *Alexandri III. Papæ epistolis octo & viginti.* Exstant hæc omnia tom. 12. Bibliothecæ PP. à Coloniensibus editæ. Huic Petro Abbati de Cella *Bernardus* epistola 293. *Saresberiensis* epist. 75. 77. 81. *Nicolaus Clarevallensis Epist.* 20. 24. & 28. scribunt: eidem ut Abbati S. Remigii, idem *Saresberiensis* epist. 280. & *Alexander* Papa III. passim. *Stephanus* verò *Tornacensis* ejusdem ut Episcopi Carnutensis meminit epist. 136.

CCCLXXI. PETRUS BLESENSIS, natione Gallus, Bathoniensis in Anglia Archidiaconus, & apud Cantuariensem Archiepiscopum Cancellarius, natus est Blesis, urbe celebri ad Ligerim fl. sita; unde & cognomen accepit. Scripsit *Epistolas ad diversos*, *Sermones plures super primariis anni festivitatibus*, & alia multa opuscula: quæ Joannes Busæus, S. I. Theologus, typis Moguntinis 1600. ex vetustis bibliothecis primùm in lucem produxit, Notisque illustravit; præmissa relatione historica de ejusdem Petri vita, moribus ac scriptis,

Exstant eadem tomo 12. Bibliothecæ PP. à Coloniensibus editæ. Obiit circa annum Domini millesimum ducentesimum.

Wernerus Abbas S. Blasii in Nigra silva, diœcesis Constantiensis, ex vetustis Patribus collegit *librum deflorationum*, *qui continet Sermones postillares* (ut loquitur) Basileæ 1449. editum. Floruit sub annum millesimum ducentesimum.

CCCLXXII. Theodorus Balsamon, primum Constantinopolitanæ ecclesiæ diaconus Nomophylax & Chartophylax, ac Præfectus Blachernarum, postea Theopolis seu Antiochiæ magnæ Patriarcha, scripsit *libros duos commentariorum*, *unum in Nomocanonem Photii*, *alterum in Canones variorum Conciliorum ac veterum Patrum:* quos Gentianus Hervetus Latinè reddidit, & Parisiis 1561. publicavit. Opus suum *Georgio Xiphilino*, Patriarchæ Constantinopolitano (qui anno millesimo centesimo nonagesimo primo sedere cœpit) dicavit; fuitque schismaticus & Romanæ Ecclesiæ infensus, ut Photius. Baronium in gestis anni 1191. consule.

CCCLXXIII. Robertus Ketenensis, natione Anglus, post Galliam, Italiam, Dalmatiam & Græciam lustratas, in Asiam transiit, & inter Saracenos ibi agens linguam Arabicam perfectè didicit. Inde in Hispaniam navigio transvectus, ubi innotuit hominis eruditio, ad Archidiaconatum Pompelonensis ecclesiæ est evectus. Petro Cluniacensi Abbate dein petente *Alcoranum Mahometanum in epitomen redegit*, *& ex Arabico in Latinum transtulit;* ut Nicolaus Cusanus in cribratione Alcorani lib. 1. narrat. Obiit autem Pompelone sub annum millesimum centesimum quadragesimum tertium. Alcoranum porrò *Joannes Albertus VVidmanstadius*, Austriæ Cancellarius, ordinis S. Jacobi miles, & alii multi refutarunt; quorum opuscula, cum Roberti Ketenensis versione, 1543. Norimbergæ, & 1550. Basileæ typis sunt edita.

CCCLXXIV. Guilielmus Malmesberiensis monachus & Bibliothecarius, natione Anglus, scripsit *De rebus gestis Regum Angliæ libros quinque*; *Historiæ novellæ libros duos;* & *de gestis Pontificum Angliæ libros quatuor:* qui omnes typis 1601. editi habentur. In libris illis quinque deduxit historiam ab Anglo-Saxonum in Britanniam transitu usque ad vicesimum octavum Henrici I. Regis annum. Scripta sua pleraque (nam & alia multa Cantabrigiæ & Oxonii in bibliothecis publicis mss. exstant, à Pitseo recensita) dicavit *Roberto* dicti Regis filio naturali, aut *Henrico Soliaco*, Episcopo Vintoniensi, Stephani Regis fratri. Obiit Malmesberiæ anno millesimo centesimo quadragesimo secundo.

Henricus Huntingdonensis, Canonicus & Archidiaconus Lincolniensis in Anglia, poëta, orator, Historicus, à Polydoro Virgilio & Joanne Lelando laudatus, scripsit *de rebus gestis Regum Angliæ libros decem*, ex quibus octo sunt typis 1601. publicati; *De sanctis Angliæ librum unum*, qui ms. exstat Antverpiæ in bibliotheca Soc. Jesu; & alia varia opuscula, quæ Pitseus enumerat. Libri ejus historici desinunt in obitu Stephani Regis, qui in annum millesimum centesimum quinquagesimum tertium incidit.

Guilielmus Neubrigensis (qui à Neubrigensis ecclesiæ clero, in Eboracensi provincia, se in Christo à puero educatum profitetur) ad Abbatem Rhiæ-Vallis scripsit *libros quinque rerum memorabilium suo tempore in Anglia gestarum;* ab anno scilicet millesimo sexagesimo sexto (quo Guilielmus Nothus Normanniæ Dux Anglos subegit) usque ad annum millesimum centesimum nonagesimum septimum. Excudit eos Silvius Antverpiæ 1565. in 8.

Rogerus Hovedenus, Eboraci in Anglia nobilibus parentibus natus, diu vixit in aula Henrici II. Angliæ Regis. Ab anno circiter septingentesimo tricesimo, ubi Beda desinit, exorsus, diligenter & accuratè scripsit *libros duos Annalium Anglicanorum*, usque ad annum millesimum ducentesimum quartum. Exstant ii typis 1601. editi, cum aliis ejusdem argumenti.

CCCLXXV. Odilo Cluniacensis Abbas (qui anno millesimo quadragesimo octavo, ætatis octogesimo septimo obiit) scripsit *vitam Adelheidis*, quæ conjux Othonis I. Imp. fuit. Legitur apud Canisium tomo 5. Lectionis antiquæ.

Drogo, ex Bergensi ad S. Winocum monacho primùm presbyter seu Parochus Gistellensis in Flandria, pòst Episcopus Morinensis seu Taruanensis, decrepitus anno millesimo septuagesimo octavo aut nono vivere desiit. Scripsit, ab Radbodum Episcopum Tornacensem, *vitam ac martyrium S. Godolevæ*, à Surio 6. Julii editam: *vitam & miracula S. Levinnæ virginis ac martyris Anglæ; vitam & passionem S. Osualdi Angliæ Regis*, & de eodem *Sermones duos*. Insuper ad librum *de vita S. Winoci Abbatis*, ab anonymo conscriptum, adjecit secundum & tertium. Exstant hæc omnia mss. Bergis S. Winoci, Camberonæ in Hannonia, & alibi.

Everhelmus, primùm Altimontensis ad Sabim fl. in Hannonia, pòst Blandiniensis in Flandria Abbas, juxta Gandavum, scripsit *vitam congnati sui Popponis Abbatis Stabulensis*, qui anno millesimo quadragesimo nono, die 25. Januarii defunctus, Martyrologio Romano adscriptus legitur. Everhelmi opusculum exstat apud *Surium* 25. Maji.

Conradus, monachus Bruvilerensis in diœcesi Coloniensi, scripsit *vitam sui Abbatis*

Wolfelmi, anno Christi millesimo nonagesimo primo defuncti, à Surio 22. Aprilis editam. Wolfelmò soror fuit nomine *Bertrada*, alio nomine *Berta*, quæ vitam *S. Adelheidis*, primæ Abbatissæ Vilicensis in eadem diœcesi Coloniensi, litteris consignatam ad posteros transmisit. De ea sic Conradus: *Exstiterat huic beatissimo viro* Wolfelmo *frater germanus* Frumoldus *nomine*, *sorores sanctimoniales duæ*, *quarum una*, Osuvenda *nomine*, *miræ sanctitatis & innocentiæ fuit femina; altera verò*, Berta *nuncupata*, *litterarum plurimùm emicuit scientia. Hæc vitam* B. Adelheidis *primæ Vilicensis Abbatissæ eleganti satis admodùm stilo conscripsit*, *& plurimum religionis vel scientiæ suæ fructumm in eodem loco dereliquit.*

Engelhardus, Lancheimensis in Germania Abbas, scripsit vitam *Mechtildis* virginis & Abbatissæ Diessensis: quæ exstat tomo 5. Lect. antiquæ apud Canisium.

S. Norberti, Magdeburgensis Archiepiscopi, vita à coætaneo (sed cujus nomen ignoratur) est scripta: *nam aut vidit ea, quæ de ipso scripsit, aut audivit à veris relatoribus qui viderunt:* ut cap. 54. legitur. Est autem scripta jussu Hugonis, qui S. Norberto primùm socius, pòst successor in regimine cœnobii & ordinis Præmonstratensis fuit. Errant autem, qui illam lucubrationem isti Hugoni, aut *Hugoni Floreffiensi* attribuunt, utpote ætate multùm posteriori: ut infrà docebimus.

CCCLXXVI. Radulphus Ardens, Pictavus, Guilielmi IV. Aquitanorum Ducis ecclesiastes seu concionator, scripsit *Sermones de Tempore & Sanctis;* Parisiis, Lovanii & Antverpiæ typis editos. Claruit anno millesimo centesimo:

Adamus, Canonicus ordinis Præmonstratensis, scripsit *Sermones quatuordecim de ordine & habitu Præmonstratensi;* item *de triplici tabernaculo Moysis*, *& de triplici genere contemplationis.* Exstant omnia junctim edita Parisiis 1518. in folio.

CCCLXXVII. Otho Frisingensis Episcopus, Frederici I. Imp. patruus, Conradum III. Imp. fratrem suum uterinum in Asiatica expeditione secutus est: ut Guilielmus Tyrius c. 1. narrat. Primùm monachus, pòst Abbas Morimundensis in diœcesi Lingonensi, ordinis Cistertiensis, ac demùm Frisingensis in Bavaria Episcopus exstitit. In qua functione annis aliquot summa cum laude se gessit: sed monasticæ quietis amans, senex ad Morimundum rediit; ubi & obiit anno millesimo centesimo quinquagesimo nono. Scripsit *libros septem Chronicorum*, ab orbe condito ad annum millesimum centesimum quadragesimum sextum; quibus librum octavum *De fine mundi & Antichristi persecutione* adjecit. Scripsit insuper *De gestis Frederici I. libros duos;* quibus alios totidem addidit Radevicus, Frisingensis ecclesiæ Præpositus, & Othonis Frisingensis Episcopi scriba seu amanuensis. Idem Radevicus lib. 2. cap. 11. narrat, eumdem Othonem ante obitum revocasse, si quid in Gilberti Porretani (cujus articulos quosdam Eugenius III. damnarat) laudem fortasse dixisset, quod Christianæ fidei contrarium videri posset. Porrò cùm Frisingæ resideret, præter beneficia variis monasteriis præstita, illa in urbe *Novam Cellam*, ordinis Præmonstratensis cœnobium, anno millesimo centesimo quadragesimo primo, fundavit.

CCCLXXVIII. Helmoldus, Butzoviensis in agro Lubecensi Canonicus, scripsit *historiam Henetorum seu Slavorum*, à temporibus Caroli Magni usque ad annum millesimum centesimum sexagesimum octavum. Supplementum adjecit Arnoldus Abbas Lubecensis.

Godefridus Viterbiensis, presbyter, Conradi III. Frederici I. & Henrici VI. Impp. Capellanus ac Notarius, partim prosa, partim metro, ad Urbanum III. Papam scripsit *Chronicon universale*, quod *Pantheon* nuncupavit, & in libros seu partes viginti partitum perduxit usque ad annum millesimum centesimum octogesimum sextum.

Stephanus, in urbe Aurelianensi ad S. Evurcium, pòst in urbe Parisiensi ad S. Genovefam Abbas, demùm Tornacensis Episcopus, scripsit *Epistolas ducentas quadraginta;* quæ rebus ab anno millesimo centesimo quinquagesimo nono usque ad millesimum centesimum nonagesimum sextum gestis plurimum lucis adferunt. Prodierunt eæ Parisiis 1611. ex bibliotheca Papirii Massoni, unà cum Epistolis Silvestri II. Papæ, & Joannis Saresberiensis. *Sermones* ejusdem Stephani mss. exstant Lutetiæ in bibliotheca collegii Navarræi. Obiit anno millesimo ducentesimo tertio.

Conradus Moguntinus Episcopus scripsit *Chronicon rerum Moguntinarum*, sub Frederico I. Henrico VI. & Frederico II. Impp. gestarum; quod editum est Basileæ 1569. cum Othonis Frisingensis historia. Obiit autem Conradus Patavii in Bavaria, anno millesimo ducentesimo quinto.

CCCLXXIX. S. Elizabetha, virgo & Abbatissa Schonaugiensis, ordinis S. Benedicti, in diœcesi Treverensi, cujus meminit Mart. Rom. 18. Junii, scripsit *Visionum* seu *Revelationum libros tres*, & *Epistolarum librum unum:* qui Coloniæ 1628. postremò typis sunt editi, unà cum libro Ecberti Abbatis Schonaugiensis, quem scripsit *De transitu seu obitu S. Elizabethæ*, sororis suæ germanæ. Obiit ipsa anno ætatis tricesimo sexto, Christi millesimo centesimo sexagesimo quarto, die 18. Junii.

Notet autem Lector, tria olim monasteria apud Germanos *Schonaugiæ* nomine clara exstitisse. Primum fuit monachorum ordinis S. Benedicti, in Silva Hircinia, sub ditione Comi-

Comitum Nassaviorum, in finibus diœcesis Treverensis situm: quod alio nomine *S. Florini monasterium* nuncupatur, atque etiamnum floret. Hujus loci Abbas secundus fuit *Ecbertus*, S. Elizabethæ jam laudatæ frater, antea Canonicus Bonnensis. Secunda Schonaugia, monialium Benedictinarum, dicto S. Florini cœnobio olim vicina, à 40. aut 50. annis defiit; fundo ac possessionibus in usum monachorum S. Florini translatis. Schonaugiæ hujus secundæ Abbatissa fuit hæc ipsa *Elizabetha*. Tertia verò Schonaugia, quæ est monachorum ordinis Cistertiensis, in diœcesi Wormatiensi, & altero lapide ab Heidelberga, Palatinatus Rhenani urbe primaria, loco amœno visitur: in qua *Hildegundis* virgo, virili veste virum mentita, assumptoque *Josephi* nomine, usque ad obitum vixit. Hæc visum fuit monere, ne quis in errorem trahatur à Chrysostomo Henriquez, aut aliis hæc tria monasteria confundentibus.

CCCLXXX. S. Hildegardis, Abbatissa in Monte S. Ruperti ad fl. Naham, prope Bingam diœcesis Moguntinæ oppidum, S. Bernardi & Conradi II. Imp. temporibus, sanctitatis nomine ac revelationibus admodùm illustris fuit: adeò ut tres summi Pontifices, *Eugenius III. Anastasius IV.* & *Hadrianus IV.* ad eam litteras dederint, seque ipsos ac Romanam Ecclesiam ejus precibus commendarint. Hæc anno Christi millesimo centesimo quadragesimo, ætatis quinto, monasticen amplexa, mox totam se Deo dicavit. Scripsit *Revelationum seu Visionum libros tres*, Coloniæ 1628. postremo editos: item *Epistolas plures ad utriusque ordinis viros principes*, ibidem 1566. & alibi excusas, cum aliis opusculis. Litteris insuper consignavit *vitam S. Disibodi Episcopi;* item *vitam S. Ruperti* seu *Roberti Bingionum Ducis:* quam posteriorem Busæus 1602. Moguntiæ, cum Hincmari epist. publicavit. Ad cœlites transiit anno millesimo centesimo octogesimo.

CCCLXXXI. Petrus Honestus, Abbas, Monachis S. Mariæ de Portu, prope Ravennam, scripsit vitæ præcepta, quæ vulgò *Constitutiones Portuenses* nuncupantur, & falsò adscribuntur Petro Damiani: ut Pennotus in historia Canonicorum regularium lib. 2. prodit. Cæterùm Abbatia S. Mariæ de Portu hodie possidetur à Canonicis congregrationis Lateranensis. Obiit autem Petrus Honestus anno 1119.

Albertus, Patriarcha Hierosolymitanus, sub annum millesimum ducentesimum monachis Carmelitanis, in Syria agentibus, *Regulam vitæ* præscripsit ac publicavit, tunc in urbe Aconensi seu Ptolemaide residens; quòd Hierosolymam eo tempore Saraceni tenerent. Habui diu nummum argenteum, ipsius jussu aut saltem ævo cusum, cum hac inscriptione: *Albertus Patriarcha Hierosolymitanus M. CC. VI. Hierosolymâ à Saracenis captâ. Sede Aconem translata. Numus peregrinorum.*

CCCLXXXII. Germanus illo nomine secundus, & Germanus illo nomine tertius, uterque Patriarcha Constantinopolitanus, vixerunt seculo decimo tertio; ut Genebrardus supputat. Germani secundi *Oratio de exaltatione Crucis vivificæ*, contra Bogomilos scripta, exstat Græco-Latina apud Gretserum tomo 2. de Cruce. Cæterùm hic Germanus fuit schismaticus, & acer hostis Latini nominis. Hujus item Germani, aut alterius posterioris videtur esse *Homilia in Deiparam*, ex qua Petrus Canisius lib. 1. de B. Virgine multa citat; item *Homilia in Præsentationem Deiparæ*, à Petro Pantino Græco-Latina Antverpiæ 1600. edita; item *Homiliæ in eadem infantium ab Herode patratam*, *in Dominicam primam jejuniorum*, *& in sanctarum Imaginum restitutionem;* item *Theoria rerum ecclesiasticarum*, quæ in Bibliotheca Patrum legitur, & alia. De quibus Gretserum loco citato consule.

Manuel Patriarcha Constantinopolitanus vixit sæculo decimo tertio. Responsa ejus ad Bellæ Episcopi interrogationes exstant tomo 12. Bibliothecæ Patrum, editionis Coloniensis.

CCCLXXXIII. Stephanus, tertius Cistertii Abbas, anno millesimo centesimo septimo scripsit *primas ordinis Cistertiensis Constitutiones*, seu *Chartam caritatis*, ut vulgò nuncupant. Quæ quidem Constitutiones, ut & instituta Conversorum ejusdem ordinis Cistertiensis, à S. Bernardo scripta, exstant in Menologio Cistertiensi, typis Plantinianis 1635. edito a. d. 5. Julii. Vidi & alias *Constitutiones antiquas ordinis Cistertiensis*, circa annum 1490. Divione in Burgundia excusas. *Liber Usuum seu Rituum ordinis Cistertiensis*, anno 1188. scriptus (ut ex cap. 124. colligi datur) cum *Usibus Conversorum ejusdem ordinis*, exstat jam olim editus; estque anno 1628. Parisiis recusus. Occurrunt in eo nonnulla, quæ juxta ritus sacros hodie in Ecclesia usitatos, videntur mutanda aut explicanda.

Joannes Cirita, Abbas Tharoucanus ordinis Cistertiensis, anno millesimo centesimo sexagesimo secundo, *Regulam militibus ordinis Avisii*, apud Lusitanos clari, scripsit. Exemplo nimirum *S. Bernardi* Claravallensis, qui *Regulam Templariorum militum*, *sive Pauperum commilitonum Christi*, *Templique Salomonici*, anno 1128. conscripsit; hortatu *Balduini* Regis Hierosolymitani, & Patrum concilii Trecensis.

Alfonsus I. Lusitanorum Rex, anno millesimo centesimo sexagesimo sexto, *Constitutiones militum S. Michaëlis sive de Ala* publicavit. Guido Abbas Cistertiensis, pòst S. R. E. Cardinalis, anno 1187. *Constitutiones militum Calatravæ* foras dedit. Hæc omnia habentur in Privilegiis ordinis Cistertiensis, 1630. Antverpiæ à Moreto excusis. Alvarus de Luria & Men-

Mendoza, miles Calatravensis, *Constitutiones militum Montesiæ* in scriptum redegit; jubente Jocobo II. Aragoniæ & Valentiæ Rege.

CCCLXXXIV. AMEDEUS, Episcopus Lausanensis, scripsit *Homilias octo perelegantes de laudibus gloriosæ Virginis Mariæ:* quas Theophilus Rainaudus Lugduni 1633. edendas curavit; cum operibus Leonis I. Papæ, Maximi Taurinensis, Petri Chrysologi, Fulgentii Ruspensis, Valeriani Cemeliensis & Asterii Amaseni. Cæterùm Amedeus in castro *Costa*, juxta Viennam Allobrogum, natus, à nobilibus parentibus originem duxit. Hic morum integritate, litterarum institutione, atque virtutum decore stirpis generositatem longè superans, in cœnobio *Altæ-Cumbæ* Cistertiense institutum professus, demùm Abbas præficitur. Succedentibus inde temporibus, circa annum quadragesimum quartum supra millesimum centesimum, Lausanensis ecclesiæ Episcopus ordinatus, multa eidem ecclesiæ impendit beneficia. Amedeum Gebennensem Comitem, qui arcem munitissimam, ad expugnandam urbem Lausanensem, in eminentiori prope urbis mœnia loco, per longam obsidionem erexerat, non tam armis, quàm prudentia devictum, machinam ipsam funditus evertere compulit. Eugenium III. Pontificem, Conradum II. & Fridericum III. Impp. ad indulta jam dudum confirmanda, & ad nova donanda ecclesiæ suæ privilegia faventissimos habuit. Frequens illi mora apud *Ponidonem*, in vicino *Altæ-Cristæ* cœnobio, ut qui ejusdem ordinis monachus esset. Fama est, illum in die S. Agnetis natum, imbuendum litteris traditum, monasticen professum, & Abbatem factum. Quare eidem virgini devotior, sacra illius duplici festo instituit per totam Lausanensem diœcesim peragenda. Scripsit, ut dixi, *Homilias in laudem Christiparæ octo*, tam dicendi suavitate, quàm mysteriorum profunditate delitiosas. Præfuit Lausanensi ecclesiæ annis quatuordecim: mortuus illic, & ante altare S. Crucis, in æde D. Mariæ, sepultus. Ex his refellitur error *Henrici VVilloti*, qui in Athenis suis Franciscanis, nescio cui alteri Amedeo homilias istas conatur asserere. Noster porrò Amedeus eximiè laudatur l. 2. cap. 8. in vita S. Bernardi, & alibi.

CCCLXXXV. BALDUINUS Flandriæ & Hannoniæ Comes, Balduini Magnanimi filius, anno millesimo ducentesimo quarto, ex Latinorum genere primus Constantinopoli, à nostris occupatæ, datus est Imperator, annum ætatis 32. agens: à Niceta Choniate aliisque Græcis (quod magnum virtutis est argumentum) summoperè laudatus. Scripsit Balduinus ipse Latinè, ad suos in Belgio subditos, *longam epistolam de Constantinopolitanæ urbis expugnatione:* quam ex ms. Sonegiensi, in Codice donationum piarum, c. 99. publicavimus. Balduinus porrò 1205. die 25. Aprilis à Bulgaris prælio captus, & menses sexdecim in vinculis habitus, demum jussu Joannis Bulgarorum Regis crudeliter peremptus fuit. Successit ei in CP. Imperio *Balduinus* frater.

GAUFRIDUS, toparcha Villæ Harduini (id vici nomen est, quinto lapide ab urbe Tricassina siti) Marescallus Campaniæ & Romaniæ, libris novem, & quidem Gallico sermone, scripsit *Historiam captæ à Latinis anno millesimo ducentesimo quarto Constantinopoleos:* quam Blasius Vignerius, vetiri idiomate, quo scripta est, & moderno, Parisiis 1585. in 4. publicavit. Scriptor est fide dignissimus, utpote qui isti expeditioni interfuit, & illa scripsit quæ gessit, & quorum pars magna fuit. Belgica nostra, itemque Francica Nobilitas suos hic proavos ac majores leget, quos imitetur.

CCCLXXXVI. GUNTHERUS, monachus ordinis Cistertiensis, in cœnobio Parisiensi diœcesis Basileensis, ex ore *Martini* Abbatis sui Parisiensis, qui expugnationi Constantinopolitanæ interfuit, descripsit *historiam Constantinopoleos à Latinis subactæ*: quam ex ms. codice Academiæ Ingolstadiensis, tomo 5. Antiquæ Lectionis, Canisius edidit. Hanc ipsam capti Byzantii historiam *Nicetas Choniates* expressit in Annalibus Constantinopolitanis: quos Græco-Latinos iteratò editos 1593. quidam ineptis & hæreticis scholis contaminavit. Nicetam *Nicephorus Gregoras*, Andronici junioris Consiliarius, excipit. Cæterum in citato Canisii tomo exstat insuper *Frederici I. Imp. cognomento Barbarossæ Expeditio Asiatica*; *fusè ab æquævo auctore descripta.*

GEORGIUS LOGOTHETA, Acropolita, Græcè scripsit *Historiam captæ à Latinis Constantinopoleos*, eamque à Balduini I. temporibus usque ad Balduinum ultimum ex nostris in Græcia Imperatorem produxit. Hanc ms. Perâ in Belgium *Georgius Dousa* attulit, & frater ejus *Theodorus* Latinè reddidit. Exstat utraque lingua 1615. editus Logotheta, cum Nicephoro Gregora, & Laonico Chalcocondyla.

CCCLXXXVII. FRANCISCUS MONCADA, Marchio Aitonæ & Comes Offonæ, vir Græcè ac Latinè doctus, & litteratorum in primis amans (cujus in obitu Belgæ 1635. jacturam suam magno dolore testati sunt) scripsit Hispanico idomate *Expeditionem Catalaunorum & Aragoniorum, duce Rogerio Floro, Brundusino*, sub initium sæculi decimi tertii *contra Turcos & Graecos susceptam:* eamque Barcinone 1623. in 4. typis edendam curavit. Rogerius porrò cùm esset Vice-Amiralius, ut vocant, regni Siciliæ, sub annum millesimum trecentesimum primum, Constantinopolim se contulit, & pro *Michaële Andronico* CP. Imp. contra *Joannem Lascarem* copias duxit. Exinde *Andronico*, Michaëlis filio militans, *Philadelphiam* à Caramano Turcorum duce obsessam 1303. liberavit. Virtutis præmium fuit *Maria*, Andro-

Andronici cognata, in conjugem data. Rogerio à Græcis cæso in militari præfectura successit *Berengarius de Entenza*, & huic *Ferdinandus* Regis Majoricæ filius. Universæ historiæ seriem, partim ex *Raimundo Montanero*, qui expeditioni interfuit, partim ex Georgio Pachymero & Nicephoro Gregora, noster Moncada concinnavit.

CCCLXXXVII. S. Franciscus, Assisii in Umbria natus, ordinis Minorum fundator, anno millesimo ducentesimo vicesimo sexto ad Superos transiit. *Regulam & opuscula ejus*, quæ reperiri potuerunt, Lucas Waddingus, Hibernus, Notis illustravit, & typis Plantinianis 1623. publicavit. Vitam S. Francisci scripsit *S. Bonaventura*: quam erudito *Henricus Sedulius*, noster olim amicus, commentario illustravit, typisque Plantinianis 1597. edidit.

Antonius Patavinus (sic dictus ab ea urbe Italiæ, quam suo incolatu & obitu nobiliorem reddidit) patria Olisiponensis, sodalibus ordinis Minorum se adjunxit, vivente adhuc S. Francisco. Exstant ejus *Sermones de Tempore & Sanctis*, Lutetiæ, Venetiis & alibi typis excusi. Ad meliorem vitam abiit anno millesimo ducentesimo tricesimo primo; cœlitum numero anno proximè sequenti adscriptus à Gregorio IX.

CCCLXXXVIII. Cæsarius, Heisterbacensis in Valle S. Petri monachus, ordinis Cisterciensis, in diœcesi Coloniensi, prima ætate litteris operam in urbe Coloniensi dedit. Anno salutis 1188. *Henricum* Cardinalem & Episcopum Albanensem, quem Clemens III. in Germaniam, Crucis prædicandæ causa, miserat, in basilica S. Petri, eadem in urbe concionantem puer audavit, & plurimos cruce signantem vidit; ut ipse lib. 10. Miraculorum cap. 44. narrat. Anno millesimo centesimo nonagesimo nono vestem monasticam Heisterbaci induit; & ibi postea Magister novitiorum, & apud Gallo-Brabantos Prior in Villari exstitit. Anno 1226. libros tres de vita ac passione S. Engelberti Archiepiscopi Coloniensis scribere cœpit, & anno demùm millesimo ducentesimo tricesimo septimo tertium librum, qui totus est in miraculorum insigniorum enarratione, absolvit. Quos quidem tres libros, Notis & auctario à se illustratos, *Ægidius Gelenius*, ad S. Andream Canonicus Coloniensis, 1633. eadem in urbe edidit. Scripsit item Cæsarius, per modum dialogi, libros XII. *de miraculis & visionibus suo tempore in Germania potissimum factis*; Coloniæ 1591. & alibi excusos. Scripsit denique *Sermones*, & alia plurima: quæ omnia ipse Cæsarius particulatim enumerat in epistola sua ad Petrum Priorem Loci S. Mariæ: quam Andreas Coppensteinius, ordinis Prædicatorum Theologus, præfixit Fasciculo moralitatis Cæsarianæ, in Ubiis edito.

Helinandus, monachus ordinis Cisterciensis in Frigido Monte, diœcesis Bellovacensis cœnobio, præter *Sermones & Epistolas*, scripsit *Historiam ab orbe condito ad sua usque tempora*, hoc est, usque ad annum Christi millesimum ducentesimum duodecimum. Ex Helinando multa hauserunt Vincentius Bellovacensis & S. Antoninus.

Conradus Lichtenavius, Abbas Urspergensis in diœcesi Augustana, ord. Præmonstratensis, obiit anno millesimo ducentesimo quadragesimo. Scripsit Chronicon à temporibus Nini Assyriorum Regis usque ad annum Christi millesimum ducentesimum vicesimum nonum. Adjecit nescio quis malæ fidei homo notationes & paralipomena, à Censoribus Tridentinis meritò damnata. Vide & censuram Bellarmini in catalogo.

Hugo Floreffiensis Canonicus, ordinis Præmonstratensis, in diœcesi Namurcensi, scripsit *vitas Idæ Nivellensis & Idæ Leuvensis*, virginum ac monialium ordinis Cistertiensis, in Rameia Gallo-Brabantiæ monasterio; item *gesta Juettæ viduæ & reclusæ apud Hujum*, ditionis Leodicensis opidum, anno millesimo ducentesimo vicesimo septimo defunctæ. Exstant omnia mss. in Villariensi apud Gallo-Brabantos cœnobio, monachorum Cistertiensium.

Robertus, ordinis Præmonstratensis Canonicus ad S. Marianum apud Autisiodorum, scripsit *Chronologiam ab orbe condito usque ad annum Christi millesimum ducentesimum undecimum*; obiitque anno proximè sequenti. *Hugo*, ejusdem loci Canonicus, appendicem adjecit usque ad annum millesimum ducentesimum vicesimum tertium. Utriusque lucubrationes Nicolaus Camuzæus, Canonicus Tricassinus, 1561. illa in urbe typis edendas curavit.

CCCLXXXIX. Hugo de S. Caro, vel ut alii vocant, *de S. Theodorico* Barchinonetensis (non ex Barcinone Hispaniæ, ut Mariana & alii vocis affinitate decepti prodiderunt) sed ex oppido *Delphinatum* in valle quæ ad Ebredunum est, cui Barchinonetæ nomen. Vir fuit insigni eruditione ac pietate, quo *Humbertus Remonensis* (is qui postea ordinis Prædicatorum Magister generalis quintus fuit) præceptore in sæculo usus est, factus ei vicissim in pietatis schola magister. Nam Hugo, discipuli suasu, ordinem Prædicatorum expetiit, & à Jordano, ejusdem ordinis supremo præfecto, viro sanctissimo, obtinuit: ac postmodum primus ex ea familia Doctoratus Theologici lauream est consecutus. In concilio Lugdunensi creatus Cardinalis, ab Innocentio IV. Pontifice, primus ex S. Dominici familia, moxque missus in Germaniam, Legatus de rebus gravissimis, in iis conficiendis fidem suam atque industriam omnibus probavit: & præter cætera Ecclesiam Leodicensem ad formam Ecclesiæ Lugdunensis composuit. Scripsit quàm plurima, nominatimque *Glossas*,

Juxta quadruplicem sensum, in Scripturam universam: ut omittam percelebre, immensique laboris ac temporis opus, cui *Concordantia Bibliorum* nomen est, quod mira industria confecit, adhibitis ad rem celerius conficiendam quingentis monachis. Hanc lucubrationem, ut facile est inventis addere, *Conradus Halberstadius* eodem sæculo, anno 1290. additis dictionibus indeclinabilibus (nam *Hugo* solas declinabiles digesserat) insigniter locupletavit. Inventum non minùs ingeniosum & oportunum quàm mirabile: adeò ut posteriores Rabbini & Græci tantæ utilitatis artificium in Hebraicis Græcisque Bibliis similiter digerendis sint æmulati. Ita porrò litteras excoluit Hugo, ut in virtutem ac pietatem nihilo segnius incumberet: atque etiam ad dignitatem in Ecclesia eminentissimam evectus, de prioris vitæ accuratissima disciplina nihil omnino remitteret. Quin etiam deprehenso cominùs onere, & exitii periculo quod honorum culminibus impendet, vicem suam non rarò doluit. Laudaturque hæc ejus vox in extrema vita: *Maluissem potiùs, morbo elephantino in ordine meo Prædicatorio captum, egisse vitam; quàm mihi galero isto caput onerari.* Demùm piè anno 1260. obiit Lugdini; ubi hodieque in æde sacra S. Dominici sepulcrum ejus visitur, hoc lemmate prænotatum: *Hic jacet D. Hugo de S. Theodorico, ordinis Fratrum Prædicatorum, hujus conventus, S. Theologiæ Doctor & praedicator egregius, quondam Cardinalis Sabinensis: qui obiit anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo, XIV. Kal. Aprilis.* Ex his leviter corrige ea, quæ in Scholiis ad cap. 40. Henrici Gandavensis sunt dicta de patria Hugonis & anno obitus.

CCCXC. LUCAS, Tudensis in Hispania Episcopus, scripsit *libros tres adversus Albigensium hæreticorum errores;* quos Joannes Mariana primùm eruit, Notisque illustravit, & Jac. Gretserus, cum aliquot succedaneis scriptoribus contra sectam Waldensium, typis Ingolstadiensibus publicavit. Fuit autem hic Lucas patria Legionensis, vir ardenti ingenio, qui Romam, Constantinopolim, Cyprum, & Hierosolymam præsens lustrarat. Gregorio IX. Pontifice sedente, *Isidori Hispalensis Chronicon* locupletavit ac produxit ad suam ætatem, stilo magis gravi quàm nitido. Id opus à plerisque Isidori nomine per errorem citatur, cùm sit ejus minima ex parte, multaque sint addita & commutata, vix ut antiqua dignosci possint, nisi cum germano Isidori Chronico conferantur. Idem Lucas, multis hortantibus, tum S. Isidori vitam, tum miracula justo volumine conscripsit: monente præsertim *Berengaria* Regina, Ferdinandi Regis cognomento Sancti matre; cui ut obtemperaret, in priore etiam opere laborarat. Quo in opere diaconum se ipse vocat in præfatione, his verbis: *Nos verò ad libros Chronicorum, à Doctore Hispaniarum Isidoro editos, manum mittimus; secundo libro quosdam alios Hispanorum Regum, & aliorum quorumdam seriem prosequendo, præcepto gloriosissimæ Hispaniarum Reginæ Berengariæ omni desiderio desiderantes fideliter satisfacere. Ipsa enim mihi Lucæ indigno diacono, ut hoc perficerem, imperavit.* Postea verò Episcopum Tudensem creatum fuisse, in confesso est; atque in ea urbe sepulcrum monstratur, *B. Petri Gonsalvi* ex ordine Dominicano, quem viventem coluerat, sepulchro olim conjunctum; uti ipse moriens testamento fieri mandarat. Fuit *Roderico Semeno*, Toletano Archiepiscopo, fermè æqualis; *Heliæ* autem familiaris, ei qui à S. Francisco institutum Ordinem, eo abdicante ac concedente, gubernandum suscepit. Nam quæ ab eo audierat, ipse commemorat, non absque honoris præfatione. *Sic ferè Mariana in suis prolegomenis ad Tudensem. Idem lib.* 12. *de rebus Hispaniæ cap.* 12. *hæc habet:* Lucas Tudensis primùm diaconus, deinde Episcopus, Italiam & Orientis provincias, religionis eruditionisque ergò lustravit; Roderico Præsuli Toletano æqualis, & in simili conscribendæ historiæ studio versatus, ingenio stiloque non ineleganti, neque prorsus vasto. *Historiam* edidit *de rebus Hispaniæ, S. Isidori Chronico inserto;* unde opinionea nata est, primam ejus operis partem Isidoro attribuentium. Præterea *S. Isidori vitam* conscripsit, & separato volumine ipsius miracula: cujus voluminis pars altera in confutandis Albigensibus consumitur.

CCCXCI. REINERUS Sachonus, Placentinus, Theologus ordinis Prædicatorum, scripsit *librum contra VValdenses haereticos*, quem integrè Gretserus ex ms. codice primùm eruit: & cum aliis ejusdem argumenti 1614. Ingolstadii edidit. Vixit autem Reinerus anno millesimo ducentesimo quinquagesimo quarto; ut Antonius Senensis in sua bibliotheca testatur. Adversùs eosdem Waldenses scripserunt, *Eberardus Betuniensis*, ab Henrico Gandavensi cap. 60. memoratus; *Bernardus* Abbas Fontis calidi, & *Ermengardus:* ut Pamelius in scholiis ad epist. 63. narrat; item *Moneta Cremonensis*, ab eodem Senensi laudatus, & alii.

CCCXCII. RODERICUS SEMENUS, patria Vasco seu Navarrus, anno millesimo ducentesimo octavo Episcopus Toletanus est electus. Anno proximè sequenti, ejus hortatu, *Palentiæ* publicum sapientiæ gymnasium ab Alfonso Rege est constitutum, ad juventutem litteris & humanitate informandam; artium professoribus ex Gallia atque Italia evocatis: quæ Academia inde postea Salmanticam à Ferdinando, Alfonsi nepote, anno 1239. est translata. Anno millesimo ducentesimo decimo tertio, cum in Hispania fames gravissima grassaretur, Rodericus suis opibus, aliosque sacris concionibus adhortando, ut egenorum calamitatibus subveniretur, multum contulit. Quo factum est, ut *Alfonsius* Castellæ Rex in Ecclesiam Toletanam, quoniam apud eam, tamquam in publico ærario, optime

optime deponi thesauros cogitabat, nova multorum oppidorum ditione auxerit: Toletanum denique Præsulem jure perpetuo, legeque in omne tempus lata, regni Cancellarium dixerit, confirmaritque datum ante septem annos Martino decessori diploma; quo quidem magistratu suprema & maxima auctoritas secundum Regiam olim continebatur. Anno millesimo ducentesimo decimo quinto, peregrinatione suscepta, Rodericus noster *Romam* abiit, & Patrum concilio, quod mense Novembri inchoatum est in templo Lateranensi, interfuit. In eo conventu orationem ad Patres habuit, Latina quidem lingua conceptam, cæterum aliarum linguarum, quarum expers non erat, Italicæ, Germanicæ, Anglicæ, Gallicæ floribus ornatam, sententiisque distinctam: ut miraculi instar Patribus esset, tantam Hispanum hominem linguarum facultatem assecutum esse, quantam ab Apostolorum ætate ulli homini negabant contigisse.

Ex his rebus magnam Rodericus auctoritatem nactus est; quam ille litterarum atque eruditionis, ut ea ferebant tempora, eximia opinione tuebatur. Exstant *de rebus Hispaniæ, & de Arabum gente historiæ, duobus ab eo conscriptæ voluminibus*, non omnino inelegantes. Anno millesimo ducentesimo vicesimo secundo, Rodericus duodecim Canonicos, cum quatuor Dignitatibus, Toleti constituit ac dotavit, ea lege, ut Toletanæ basilicæ maximæ sacerdotibus subditi essent, & anniversario Assumptionis Virginis-matris die festo quinque æreos nummos, quasi vectigales, templo Toletano penderent. Anno demum millesimo ducentesimo quadragesimo quinto (aliis 1247.) vivere desiit, *Hortæ*, quod est monachorum ordinis Cistertiensis cœnobium, in Aragoniæ finibus, honorificè conditus: ubi ad aram maximam cippus monstratur, cum hac inscriptione: *Mater Navarra, nutrix Castella, schola Parisius, sedes Toletum, Hortus mausoleum, requies cœlum.* Roderici semper in Hispania vivet auctoritas, memoria vigebit. Defuncti manibus in templi Toletani maximi pluribus sacellis ad hanc diem parentatur; aliquot sacerdotiis, ejus jussu atque impensa, ea de causa constitutis.

CCCXCIII. RAIMUNDUS LULLUS in majore insula Baleari, quam hodie *Majoricam* vocant, natus, vixit circa annum millesimum ducentesimum nonagesimum, ambigua fama. De eo l. 15. c. 4. sic Mariana: Raimundus genere Catalaunus, in Baleari majore natus, juvenis mercaturam exercuit spe quæstus, majorum vestigia in eo secutus. Cum ætate, rerum humanarum tædio, abscessit in solitudinem, vitato hominum congressu. Quo tempore artem conscripsit, quæ novis tramitibus compendio artium ingenuarum, philosophiæ, atque adeo divinarum rerum cognitionem promittit, magna hominum admiratione: cum litterarum omnino expers, ut ne Latinè quidem sciret, sermone patrio, viginti amplius voluminibus justi ponderis evulgatis, ea de rebus tum divinis tum humanis tradat, quæ vix, ac ne vix quidem expoliti doctrina homines assequantur legendo; ut præstigiæ oculorum, & ludibria potius artium, quam veræ artes quibusdam videantur. Ipse ea se divinitus accepisse affirmat, in monte objecta Christi Dei specie, quasi cruci affixi: Eo haud dubiè meritus laudem, quod studio religionis in Africa propagandæ, *Bugiam* in ora Mauritaniæ sitam delatus, cum operi insistens, monendi castigandique finem non faceret, lapidibus petitus occubuit. Corpus in Balearem majorem translatum, magnam à populis venerationem habet, tantum non memoria consecrata, nomineque in fastos dato. De libris non una opinio fuit; plerisque accusantibus quasi ineptos ac noxios, alii defendunt quasi delapsos cœlo. Quingenti errores de religione ex iis libris decerpti nihilominus, Gregorii XI. Papæ jussu, Avenione anathematis ignominia notati fuerunt; agente *Aimerico*, ex familia Prædicatorum Inquisitore adversus hæreticos in Hispania. Ex iis propositionibus *Petrus Tarraconensis Præsul* centum evulgavit, Directorii Inquisitorum parte altera. In quibus si verum fateri convenit, non paucæ duriores sunt & absonæ, cum Ecclesiæ placitis pugnantes. Sed nos bardi scilicet assequi non possumus ea, in quibus Raimundi sectatores reconditas significationes & arcana majora quærunt, & videre se fingunt, aut somniant, quod non vident; & digito conantur ostendere, quod nusquam est. Quorum est nostra etiam ætate magnus numerus, schola Barcinone (quod mireris) iis libris explicandis dicata, postquam reprobati sunt. *Sic ferè Mariana.*

CCCXCIV. THEODORICUS Thuringus, ex ordine *Prædicatorum*, scripsit *libros octo de S. Elizabetha, Andreæ Regis Hungarorum filia, Ludovici Landgravii Thuringiae vidua*; quos ex mss. codicibus Canisius tomo 5. Lect. antiquæ primum publicavit, & Raderus, tom. 1. Bavariæ sanctæ, in compendium eleganti stilo redegit. Ipsa Marburgi anno 1231. sanctissimè obiit, in tabulas publicas 1235. à Gregorio IX. relata.

CCCXCV. ROBERTUS, cognomento Grosetestus, Lincolniensis in Anglia Episcopus, anno millesimo ducentesimo quadragesimo secundo, è Græco-Latinum fecit *Testamentum duodecim prophetarum* *, primo Hebraicè scriptum. Citatur id ab Origene homilia 15. in Josue, & à Procopio ad 38. Geneseos. Exstat Parisiis 1549. in 12. seorsim, & in Bibliotheca Sixti Senensis † editum. *Ita Molanus in ms. Bibliotheca sacra.*

CCCXCVI. GAUFRIDUS DE BELLO-LOCO, ordinis Prædicatorum Theologus, jussu Gregorii X. Papæ, scripsit *historiam vitæ S. Ludovici IX. Galliæ Regis*; cui annis viginti à sacris confessionibus ac consiliis fuerat, & cui anno millesimo ducentesimo septuagesimo

* Leg. Patriarcharum. † Non exstat in Sixti Bibl.

agesimo in castris ad Tunetum piissimè in Domino morienti extrema Sacramenta administraverat. Alterum librum *de vita ac miraculis ejusdem Regis* adjecit Guilielmus Carnutensis, familiæ itidem Dominicanæ Theologus, & dicti Regis Capellanus.

Bonifacius VIII. Papa *Sermones duos*, de Canonizatione ejusdem Regis à se, apud Urbem-Veterem, anno 1297. habitos, ad posteros transmisit.

Joannes toparcha Jonvillæ, Senescallus Campaniæ, annis sex S. Ludovico Galliæ Regi in bellis sacris & alibi adhæsit. Senex admodum ad Ludovicum, S. Ludovici filium, scripsit Gallico sermone *libros seu partes duas de rebus gestis ejusdem sancti Regis.* Quæ omnia Claudius Menardus, Consiliarius Regius & Proprætor Andegavensis 1617. Lutetiæ junctim excudenda curavit: addita *Ordinatione*, ut vocant, *à S. Ludovico facta* 1228. *pro extirpatione hæresis Albigensium;* addita item *Epistola*, *quam idem Rex de captione & liberatione sua scripsit*, cum aliis monumentis huc spectantibus.

CCCXCVII. Joachimus I. Abbas & fundator monasterii Florensis, propheta à nonnullis habitus (cujus librum contra Petrum Lombardum Lateranense Concilium damnavit & suppressit) scripsit *commentaria in Isaiam*, *Hieremiam*, *Apocalypsin & alia*, partim Venetiis, partim Coloniæ edita. Vixit anno 1200. Baronium consule.

CCCXCVIII. Saxo Grammaticus, Sialandicus, scripsit *historiæ Danicæ libros sexdecim*, ad Andream in Dania Episcopum; excusos Basileæ, Parisiis & Francofurti. Claruit anno millesimo ducentesimo.

Henricus Stero, monachus in Altaha inferiore apud Germanos, scripsit *Annales* ab anno millesimo centesimo quinquagesimo secundo usque ad annum millesimum ducentesimum septuagesimum tertium: qui primum Francofurti, & postea multis partibus auctiores Ingolstadii 1601. fuerunt editi, Canisiano tomo 1. Lect. antiquæ.

Gobelinus scripsit *vitam S. Meinulphi Archidiaconi Paderbornensis* in Westfalia, quam Brouverus 1616. edidit, unà cum vita *Meinuverci Paderbornensis Episcopi*, ab anonymo scripta.

CCCXCIX. Humbertus, à priscis Burgundiæ finibus Burgundus appellatus, nobilibus parentibus natus est, Romone in Viennensi apud Gallos diœcesi: quod oppidum vulgò *Romans* vocant. Cum adolescens Lutetiæ studiis incumberet, divino instinctu & vocatione singulari, familiæ S. Dominici adscriptus est. Litteras sacras Lugduni & alibi variis in locis explicuit. Anno demùm millesimo ducentesimo quinquagesimo quarto, quintus sui ordinis Magister generalis renunciatus est: quam præfecturam summa cum laude totis undeviginti annis gessit. Utque erat vir modestissimus, in generali Ordinis universi conventu, anno millesimo ducentesimo sexagesimo tertio, missionem petit, & obtinuit: S. Thoma Aquinate tunc suffragii jure, pro Romana provincia, potiente. Constat eum & Patriarchatum Hierosolymitanum, à Nicolao III. Pontifice oblatum, respuisse. Posito itaque magistratu, Lugduni ad Rhodanum annos undecim, qui vitæ reliqui fuerunt, docendo ac scribendo consumpsit: obiitque ibidem anno millesimo ducentesimo septuagesimo sexto. Scripta ejus Sixtus & Antonius Senenses, Possevinus, Bellarminus & alii recensent.

CD. S. Bonaventura Balneoregium in Tuscia patriam habuit, & Lugduni ad Rhodanum anno millesimo ducentesimo septuagesimo quarto, ætatis quinquagesimo tertio, in Domino obdormivit. Luculentum sanctimoniæ ejus testimoninm dedit *Alexander Alensis*, qui Bonaventuram inter alios habuit auditorem. Nam ut Sixtus IV. Papa in diplomate canonizationis memorat, dicere solebat Alexander, *videri Adamum in Bonaventura non peccasse.* Scripta ejus, præsertim ascetica, ubique spirant sanctitatem: Et nominatim quæ de religiosorum hominum institutione scripsit, talia sunt, ut nihil videatur prudentius, & ad præcavendam religiosæ disciplinæ labefactationem accommodatius potuisse conscribi. Quod ad Theologiæ cognitionem attinet, quam septimo anno à cooptatione in S. Francisci ordinem publicè in Academia Parisiensi, summo concursu audientium, profiteri cœpit, ab omnibus eruditis mirificè laudantur plurimi ejus de rebus Theologicis commentarii, non minus ordinata tractandi ratione ac perspicuitate, quàm subtilitate disquisitionis, & quod caput est, resolutionum soliditate insignes. Vidit id Sixtus V. Pontifex, magnus ingeniorum æstimator, qui ipsum 1587. solemni ceremonia *Doctorem Ecclesiæ* renuntiavit. Cæterùm studiis ac laboribus in Concilio potissimùm Lugdunensi fractus, anno eodem, quo ejus intimus amicus S. Thomas Aquinas, sed quadrimestri tardiùs, spiritum purissimum quinquagenarius Deo in urbe Lugdunensi reddidit. Elatus est funere, quale à memoria hominum gloriosius non legitur. Nam interfuit, & exequias sua præsentia *Gregorius X.* Pontifex summus cohonestavit. Adfuit *Imperator Græcorum* per Græcos proceres: Latinus verò Orientis Imperator *Balduinus* II. per se ipsum. Occidentis autem imperio tunc vacante, adfuit *Jacobus Rex Aragoniæ;* adfuerunt *Patriarchae Constantinopolitanus & Antiochenus*, *Cardinales universi*, Præsules ex Archiepiscoporum & Episcoporum ordine quingenti, Abbates sexaginta, alii minorum gentium Antistites ac sacerdotes supra mille; Regum ac Principum complurium Oratores, Tartarorum & aliorum populorum Legati; sacri demùm ac politici ordi-

ordinis homines innumerabiles. Sacris funeralibus solenniter operatus est, & laudationem funebrem dixit *Petrus Tarantasiensis*, ordinis Prædicatorum, ex Archiepiscopo Lugdunensi Cardinalis & Episcopus Ostiensis, ac demùm Innocentius V. Papa.

CDI. GUILIELMUS Autissiodorensis primùm, dein Parisiensis illo nomine secundus Episcopus, obiit an. millesimo ducentesimo vicesimo tertio; sepultus Pontiniaci, quod est ord. Cisterciensis cœnobium. Guilielmus iste, quem vulgò Autissiodorensem vocant, scripsit *Summam Theologicam in quatuor libros Sententiarum*, 1500. Parisiis excusam. De qua vide censuram Bellarmini in catalogo.

GUILIELMUS Parisiensis illo nomine tertius Episcopus, patria Aruernus, mathematicus, philosophus ac theologus eximius, obiit anno millesimo ducentesimo quadragesimo quarto; cujus tumulus hodieque apud Victorinos, ad muros urbis Parisiensis, visitur. Scripsit opera varia, duobus tomis in fol. 1592. Venetiis edita. Illo sedente, obiit 1236. Parisiis *Joannes de Sacro-Bosco*, ad S. Maturinum conditus.

CDII. RIGERUS natione Italus, ex Marchia oriundus, unus ex S. Francisci sociis, brevi tractatu explicuit, *Quomodo homo possit citò pervenire ad agnitionem veritatis.* Exstat is Lovanii 1554. editus, cum aliis ejusdem argumenti.

ÆGIDIUS ASSISIAS, unus ex primis monachis ordinis Minorum, scripsit *Verba aurea*, Antverpiæ 1534. & alibi excusa. Plura ejus opera recenset Radulphus lib. I. hist. Seraphicæ, quæ nondum sunt edita. Obiit anno millesimo ducentesimo octogesimo secundo.

DAVID Augustæ Vindelicorum natus, ordinis Minorum Theologus, scripsit *Formulam novitiorum de exterioris hominis reformatione*, item *Formulam interioris hominis*, & libellum *de septem processibus religiosis*. Quæ tria opuscula primùm seorsim, & postea à Coloniensibus tomo 13. Bibliothecæ PP. edita fuerunt.

ALBERTUS PISANUS Etruscus, aliis Germanus, ex Abbate Benedictino primùm monachus, postea Minister generalis Minorum, scripsit inter alia *Chronicon ab orbe condito usque ad annum millesimum ducentesimum quinquagesimum sextum;* quod Helmstadii 1587. cum scholiis hæreticis est editum.

CDIII. DODECHINUS Abbas monasterii S. Disibodi, ordinis Benedictini, in diœcesi Moguntina, *continuavit Chronicon Mariani Scoti* usque ad annum 1200.

PETRUS SARNENSIS, monachus ordinis Cisterciensis, in diœcesi Carnutensi, scripsit *historiam belli sacri contra Albigenses hæreticos gesti*, hortatu Innocentii III. Pontificis; cui & illam dicavit. Exstat typis 1615. edita Trecis in Campania Galliæ.

ALBERICUS, monachus ordinis Cisterciensis in cœnobio Trium fontium, *scripsit Chronicon*, quod in gestis anni millesimi ducentesimi quadragesimi primi definit; brevi edendum, ut spero, ab Andrea Quercetano, cum *Historia Episcoporum Virdunensium & Abbatum S. Vitoni, à Laurentio Leodicensi conscripta*, & aliis id genus monumentis antiquis.

GUILIELMUS, Abbas Andrensis in Gallia, scripsit *Chronicon Andrense* vulgò nuncupatum; quod desinit in gestis anni millesimi ducentesimi vicesimi septimi. Nos illo ms. usi fuimus in concinnando Chronico Belgico.

MATTHÆUS PARIS seu Parisius, monachus ad S. Albanum in Anglia, scripsit *Historiam Anglicanam ab anno millesimo sexagesimo septimo usque ad millesimum ducentesimum sexagesimum.* Alius quispiam addidit *Appendicem* usque ad annum millesimum ducentesimum septuagesimum tertium. Bellarminus in catalogo monet, historiam istam cautè legendam, utpote à Tigurinis hæreticis vitiatam. Scripsit insuper Matthæus *res gestas Abbatum S. Albini*, & alia.

JOANNES PARISIUS, Canonicus regularis Lutetiæ ad S. Victorem, scripsit *Memoriale historiarum*: quod ab alio quopiam auctum desinit in gestis anni millesimi trecentesimi vicesimi secundi. Nos illud manu exaratum eo in loco legimus, & non pauca inde in Chronicum nostrum Belgicum transtulimus.

BALDUINUS AVESNENSIS sub annum 1285. idiomate Latino scripsit *Historiam genealogicam Comitum Hannoniæ*, & aliorum procerum: quæ Gallicè & Latinè exstat ms. Parisiis apud Andream Quercetanum, & Bruxellæ apud Chifletios. Ex Balduini opere *Engueramus Magnus*, dominus de Coucy, Oisy & Montmirel, *Genealogiam familiæ de Coucy & Dreux* desumi, & usque ad annum millesimum trecentesimum tertium produci mandavit, hoc titulo: *Le Lignage de Coucy & Dreux.*

EGEHARDUS Vragiensis Abbas, ad Egbertum Corbeiensem Abbatem, scripsit breve *Chronicon de Episcopis Hildesheimensibus*, à temporibus Caroli Magni usque ad annum millesimum ducentesimum nonagesimum, aut circiter: quod Brouverus 1616. Moguntiæ edidit, cum vita Godehardi Hildesheimensis Episcopi.

SIFRIDUS, Misnensis presbyter, *Epitomen historiarum* ab anno quadringentesimo quinquagesimo octavo usque ad millesimum trecentesimum septimum libris duobus concinnavit. Exstantque editi cum aliis Germaniæ Historicis.

CDIV. INNOCENTIUS IV. Pontifex, illustri Fliscorum stirpe Genuæ natus, vir doctrina & prudentia clarus, obiit anno millesimo ducentesimo quinquagesimo quarto. *Apparatum ad Decretales epistolas*, brevem sed eruditum, ipsi Bellarminus in catalogo attribuit.

V. de an non ſit idem Apparatus, quem Alfonſus Ciaconius, lib. de vitis Pontificum Romanorum, adſcribit *Bernardo presbytero Compoſtellano.*

Urbanus IV. Papa ſcripſit commentarium *in Pſalmum quadrageſimum* : qui exſtat tomo 12. Bibliothecæ PP. à Colonienſibus editæ.

Guido Grossus, nobili Groſſorum familia, in Gallia Narbonenſi, oppido S. Ægidii natus (qui poſtea Clemens IV. Papa fuit) ante pontificatum multa ſcripſit *ad Jus civile pertinentia*, itemque *in primum & ſecundum libros Decretalium.* Obiit anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo octavo Viterbii; conditus ibidem apud Dominicanos.

Petrus Tarantaſienſis, ex ordine Prædicatorum, à Gregorio X. Cardinalis, unà cum S. Bonaventura, creatus, eidem Gregorio in pontificatu ſucceſſit, aſſumpto *Innocentii V.* nomine; & anno milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo ſexto deceſſit, Scripſit *in libros Sententiarum.*

Joannes XX. dictus XXI. Papa, civis Oliſiponenſis, litteratorum amantiſſimus, & multiplicis doctrinæ, præſertim philoſophiæ ac medicinæ ſtudiis clarus fuit: ut libri editi indicio ſunt *Petri Hiſpani* titulo, quod illi nomen ante pontificatum fuit. Exſtat de re medica liber ejus, *qui Theſaurus pauperum* nuncupatur. Octo menſibus & diebus octo, cùm pontificatum tenuiſſet, anno milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo Viterbii obiit; ſuccedente Nicolao ex Urſinorum gente.

CDV. Robertus Sorbonius, à natali vico *Sorbona* ſic dictus, S. Ludovici Galliæ Regis Oeconomus pœnitentiarum, ſcripſit *de Conſcientia, de Confeſſione & Iter paradiſi:* quæ tria opuſcula exſtant tomo 13. Bibliothecæ PP. editionis Colonienſis. Fundavit in Academia Pariſienſi famoſum iſtud Theologorum collegium, quod vulgò *Sorbona* nuncupatur, ſub annum 1252.

Joannes Pariſienſis Doctor, ordinis Prædicatorum, ſub annum milleſimum ducenteſimum nonageſimum vixit. Præter *commentaria in quatuor libros Sententiarum*, ſcripſit *Quodlibeta varia*, & quidem præcipuè *De poteſtate Papæ & Regis*, excuſa cum aliis libellis ejuſdem argumenti. Videtur autem propenſior fuiſſe erga Regem, quàm erga Pontificem: quia Pariſiis agebat & docebat, ſtante diſcordia inter Bonifacium VIII. & Philippum Pulchrum Galliæ Regem.

CDVI. Gerhohus ſive Gerochus, Reicherſpergenſis in Bavaria Præpoſitus, ejuſque frater germanus Decanus Reicherſpergenſis, ſcripſerunt *contra errores Folmari*, Præpoſiti Petræ-ſtillantis in Franconia. intra Herbipolim. De Gerhoho ſi plura deſideras, Chronicon Reicherſpergenſe, à Chriſtophoro Geuvoldo, Conſiliario Bavarico, evulgatum, itemque Gretſerum conſule.

Joannes Pechanus, Anglus, ordinis Minorum, S. Bonaventuræ diſcipulus, Pariſiis, Oxonii & Romæ in palatio Apoſtolico Theologiam docuit, & 1200. vivere deſiit. Sententias ſacræ Scripturæ in locos communes redegit, & titulo *Collectanei Bibliorum* exſtant 1514. Pariſiis 1541. Coloniæ editæ. *Officium S. Trinitatis*, ab eodem compoſitum, Fr. Titelmannus ſua expoſitione illuſtravit.

Manuel Caleca ſcripſit *libros quatuor contra Græcorum errores de proceſſione Spiritus ſancti:* quos, mandante Martino V. Papa, Latinè vertit Ambroſius Camaldulenſis, & Petrus Stevartius Notis à ſe illuſtratos Ingolſtadii edidit. Caleca ſub Gregorio X. Papa interfuit Concilio Lugdunenſi : Ambroſius Camaldulenſis anno milleſimo quadringenteſimo nonageſimo obiit. Calecæ ejuſdem librum *De Fide catholica* Jac. Pontanus Latinitate donavit; ut & *Michaëlis Glycæ* Diſputationes, & *Theophylacti Simocatæ* hiſtoriam de Mauritio Imp.

CDVII. Albertanus Brixienſis, cauſidicus, pro filii ſui Stephani inſtitutione ſcripſit libellum *De arte loquendi & tacendi* Lovanii & Antverpiæ 1485. itemque Lipſiæ 1491. excuſum. A Frederico Imp. anno 1246. cuſtodiæ traditum fuiſſe ſcribunt.

Henricus Seguſius, natione Gallus ab Urbano IV. Cardinalis & Epiſcopus Oſtienſis creatus, illo hortante, ſcripſit *in Epiſtolas Decretales.* Ejuſdem *Summa* ut vulgò nuncupatur, *Canonum ſacrorum doctrinam continens*, eſt in omnium manibus. Obiit Lugduni 1281. apud Dominicanos conditus.

Guido Baifius, Archidiaconus Bononienſis, claruit anno milleſimo ducenteſimo octogeſimo tertio. Titulo *Roſarii* ſcripſit commentarium *in Decretum Gratiani, & in Decretales epiſtolas.*

Dinus Mugellanus, Juris pontificii peritiſſimus, vixit ſub annum milleſimum ducenteſimum nonageſimum nonum. Scripſit in titulum *De regulis Juris*, in ſexto.

CDVIII. Joannes Duns, Scotus, ordinis Minorum, inter Scholaſticos nobilis (quem *Doctorem ſubtilem* appellant) Oxoniæ publicavit *Quodlibeta, & commentaria in libros quatuor Sententiarum.* Quod ſcriptum vulgò dicitur *Opus Anglicanum* ſive *Oxonienſe* ; Venetiis 1514. & alibi poſtea impreſſum. Poſtea Pariſiis *Lecturam contractiorem & magis frugiferam* edidit. *Quam nos* (ait Joannes Major) *chalcographis imprimendam hiſce diebus dedimus.* Obiit Coloniæ anno milleſimo treceteſimo octavo. Sic ferè Molanus in ms. Bibliotheca ſacra.

ſacra. Tumulus ejus viſitur Coloniæ in medio chori apud Franciſcanos. Fabuloſum illi mortis genus Paulus Jovius in Elogiis Virorum illuſtrium affinxit : fabuloſum dico, utpote cujus nulla ſit Coloniæ memoria in archivis monaſterii, aut in epitaphiis variis monumento appenſis.

Udalricus Argentinenſis, ordinis Prædicatorum, Alberti Magni auditor, vixit anno milleſimo ducenteſimo octogeſimo. Scripſit *in libros quatuor Magiſtri ſententiarum*, item *Summam Theologiæ*, *& librum de anima.*

Rupertus ſive Robertus Haſſus, ordinis Minorum, vixit ſub annum milleſimum ducenteſimum octogeſimum; ſcripſitque *commentaria in quatuor libros Sententiarum*, *& in Regulam S. Franciſci.*

Richardus de Media-Villa, Anglus, Middeltonus, ordinis Minorum, in ſacris litteris & Jure pontificio egregiè verſatus, vixit ſub annum milleſimum ducenteſimum nonageſimum, & pro more illius ævi ſcripſit *in libros quatuor Sententiarum; in quatuor Evangelia; in Regulam S. Franciſci ; & Quodlibeta varia*, *Brixiæ* 1591. *poſtremò edita.*

CDIX. Ægidius Columna, ex illuſtri Columnenſium procerum ſtirpe natus Romæ (undè & *Ægidius Romanus* vulgò nuncupatur) adoleſcens Auguſtinianis eremitis ſe adjunxit. Primis litterarum ac philoſophiæ ſtudiis inſtructus, Lutetiam ſe contulit, & *Thomam Aquinatem* ſacras ibi explicantem litteras, unà cum *Auguſtino Triumpho*, audivit. Et verò audivit ſummo cum fructu : ejuſque veſtigia tam religioſè legit, ut qui à Thoma diſſentiret, Ægidium, hominem alioqui manſuetiſſimum, inveniret adverſarium. Invenit certè *Guilielmus Lamarenſis*, ex familia Franciſcana Theologus Oxonienſis, qui *S. Thomæ Reprehenſorium* publicare non erubuerat. In hunc ergò ſtrinxit Ægidius ſtilum, & magiſtri ſui doctrinam fortiter defendit: ut illo nomine omnes Thomiſtæ plurimùm Columnæ debeant. Non id latuit *Philippum III. Audacem*, Galliæ Regem, qui ipſum *Philippi Pulchri*, filii ſui, ſtudiis moribuſque præfecit. Huic diſcipulo ſuo Ægidius didacticon opus *De regimine Principum* dicavit. Porrò cathedram magiſterii, quam ex Ordine ſuo primus Lutetiæ aſcendit, tanta cum laude implevit, ut illi Academia titulum *Doctoris fundatiſſimi* detulerit. Apud ſuos verò eam doctrinæ famam collegit, ut in comitiis generalibus, Florentiæ 1287. habitis, Patres ſanxerint, *Ægidii Romani doctrinam in ſcholis eſſe tenendam ac propugnandam.* Quam deinde ſemitam ſecuti ſunt plerique omnes : præ aliis *Jacobus Viterbienſis*, poſt Archiepiſcopus Neapolitanus, *Gerardus Senenſis*, *Joannes Dathus*, Imolenſis Epiſcopus, & alii quàm plurimi.

At verò inter Pariſienſis Academiæ parietes latere vir tantus non diu potuit. Sub initium anni 1292. coactus Patrum ſenatus Romæ, concordibus ſuffragiis, *Columnam* ad univerſi Ordinis clavum alligarunt. Necumquam plus incrementi accepit familia Auguſtiniana, quam ſub hoc præfecto, quem ob vitæ integritatem ac ſapientiam totus orbis venerabatur. Fratres pœnitentiæ, à vili veſte *Saccitæ* nuncupati, cùm à primævo vitæ inſtituto paulatim ſe deficere animadverterent, fundum, quem Lutetiæ à *S. Ludovico Rege* ſibi donatum annis ampliùs 30. incoluerant, Ægidio, ceu ordinis eremitici ſupremo præſuli, anno milleſimo ducenteſimo nonageſimo tertio ceſſerunt : *Philippo Pulchro* Rege & *Simone* Pariſienſi Epiſcopo approbantibus. *Regem Angliæ* ſibi devinxit Ægidius commentario illo, quem *in libros Ariſtotelis* ſcripſit: ut huic uni ejus lucubrationi debeantur quodammodò monaſteria, quæ in Britannia olim plurima Auguſtiniani poſſederunt. *Guidonem Flandriæ Comitem* ſibi conciliavit, cùm filio ejus *Philippo* roganti *libros Elenchorum ſophiſticorum* explicuit: ut huic etiam ſcripto acceptum referri poſſit monaſterium Gandavenſe, quod *Borlutii* illa ætate ſuo in fundo erexerunt. Quid dicam de immortali beneficio, quo Eccleſiam univerſam Ægidius affecit ? Exemplum numquam antea viſum, neque repetitum poſtea, *Cæleſtinus V.* præbuerat cùm ex eremi latebris ad ſummum pontificatum evectus, onus, cui ſe imparem agnoſcebat, ſponte depoſuit, & ad ſolitudinem ſemper amatam liber revertit. Principes interea quidam obloqui (ſcilicet qui, Cæleſtino ſedente, S. R. E. patrimonia arrodere cœperant) & Bonifacium VIII. ſucceſſorem, prædiis iſtis recuperandis aut retinendis intentum, ſugillare atque ambitionis arguere. Et jam propè aberat, ut in ordinem Bonifacius, acerbis multorum clamoribus, magno cum damno ſcandaloque univerſi orbis Chriſtiani, redigeretur; niſi Ægidius, qui apud Reges ac Principes omnes ſumma auctoritate valebat, libro apologetico, cui titulum *De renuntiatione Papæ* præfixit, ſuffecti Pontificis innocentiam defendiſſet, eumque legitimè electum ſolidè docuiſſet. Bonifacius porrò hominem benè de ſe, benè de Eccleſia univerſa meritum pontificia infula 1296. honoravit, & Biturigibus Archiepiſcopum dedit; Philippo Pulchro laudante, boniſque omnibus applaudentibus. Exinde in numerum Cardinalium adſcriptus fuit ; ſed non enuntiatus: morte interveniente Pontificis, an ipſius Ægidii, incertum. Hoc conſtat, ipſum Concilio Viennenſi, in quo *Templariorum* ordo damnatus eſt, 1311. adſediſſe, & ædem, quam Biturigis iſti habuerant, ſuis ſodalibus impetraſſe. Studiis demùm ac laboribus exhauſtus, Avenione 1316. deceſſit ; Lutetiæ, ut teſtamenti tabulis mandarat, in æde Auguſtiniana, juxta aram templi principem, conditus, hoc elogio addito : *Hic jacet aula morum*, *vitæ munditia*, *archiphiloſophiæ Ariſtotelis perſpicaciſſimus commentator*, *clavis & Doctor Theologiæ*, *lux in lucem reducens dubia*, *F. Ægidius de Roma*, *ordinis*

FF. Eremitarum S. Augustini, Archiepiscopus Bituricensis: qui obiit anno Domini 1316. *die* 22. *mensis Decembris.* Bibliothecam suam, quam sanè amplam Lutetiæ me videre an. 1610. memini, reliquit monasterio sui ordinis, ea in urbe à se excitato. Scripta ejus theologica, philosophica & alia Possevinus, Bellarminus, Angelus Rocca in ejusdem vita, Thomas Gratianus & Cornelius Curtius enumerant.

CDX. GUILIELMUS DURANDUS, seu Durantes, cognomento *Speculator*, Podiomissone (quod Provinciæ est oppidum) nobili genere natus, Henrici Segusii, Cardinalis Ostiensis, discipulus, ut erat Juris peritissimus, ad Othobonum Cardinalem, qui postea Hadrianus V. Papa fuit, scripsit *Speculum Juris*, in tria volumina distinctum: item *Rationale divinorum officiorum;* quod anno millesimo ducentesimo octogesimo sexto se absolvisse, ipse lib. 8. cap. 9. narrat. Scripsit & alia, Lugduni, Parisiis & alibi edita. Anno 1311. Viennensi concilio interfuit, ac demùm Romæ obiit; in cœnobio Domicanorum ad Minervam conditus. Nostra ætate vixit & *Joannes Stephanus Durantus*, Præses Tolosanus: cujus libri tres, *De ritibus Ecclesiæ catholicæ*, sunt editi Romæ 1591. & Coloniæ 1592.

CDXI. DURANDUS à S. Portiano, ex ordine Dominicanorum, Doctor Theologus 1313. Parisiis renuntiatus, cùm in Italiam se contulisset, Romæ in schola palatii Apostolici sacras litteras diu explicuit. Exinde Aviciensis seu Podiensis, ac demùm Meldensis in Gallia Episcopus 1327. creatus, vixit ultra annum millesimum trecentesimum tricesimum tertium. Tumulus ejus in odejo seu choro etiamnum Meldis cernitur. Scripsit *commentaria in quatuor libros Magistri sententiarum:* de quibus vide censuram Bellarmini in catalogo. Liber *de origine jurisdictionum, & de legibus*, an sit hujus Durandi, an Durandi Speculatoris, dubitat Molanus. Errant enim, qui Durandum hunc cum Durando Speculatore confundunt; aut ex duobus unum faciunt.

CDXII. PETRUS BERCHORIUS, Prior cœnobii Parisiensis ad S. Eligium, claruit anno millesimo ducentesimo sexagesimo. Præter alia, scripsit *Dictionarium morale Biblicum;* Parisiis, Lugduni, Antverpiæ & alibi sæpiùs recusum.

ANDRONICUS Constantinopolitanus, ex Imperatoria Comnenorum familia oriundus, scripsit *Dialogum contra Judæos;* quem Joannes Livinejus, Canonicus Antverpiensis, Latinè reddidit, & Petrus Stevartius, Doctor Theologus, Ingolstadii edendum curavit. Exstat idem tomo 14. Bibliothecæ Patrum, à Coloniensibus editæ.

JUSTUS, Abbas ordinis Cisterciensis, vixit anno millesimo trecentesimo. In conventu multorum Abbatum illius ordinis habuit *Sermonem*, à Joanne Picardo seorsim primò Lutetiæ, & postea à Coloniensibus tomo 14. Bibliothecæ PP. editum. Sermo totus versatur in iis castigandis, qui iniqvum justitiæ monasticæ induxerant justitium. Vir fuit omnium scientiarum doctrina præditus, ac facundus.

CDXIII. MARTINUS POLONUS, patria Carsulanus, ordinis Prædicatorum, Pœnitentiarius Innocentii IV. Papæ, demùm Archiepiscopus Cosentinus, scripsit *Chronicon:* in quo breviter res gestas Pontificum & Imperatorum usque ad Honorium IV. persequitur. Exstat à Plantino 1574. & postea in Germania excusum. Scripsit item *Sermones de Tempore & Sanctis*, Argentorati 1486. & 1488. excusos.

AITONUS sive Haitonus, Armenus, Aitoni Armeniæ Regis filius, scripsit *historiam Tartarorum;* quæ aliàs vocatur *Itinerarium & Flos historiarum Orientis.* Vixit anno millesimo trecentesimo septimo. Præmonstratenses scribunt, eum suo Ordini nomen dedisse: Dominicani quoque ad suam classem illum trahere conantur.

CDXIV. JACOBUS CAIETANUS, Anagninus, Bonifacii VIII. Papæ nepos (à quo creatus fuit Cardinalis anno millesimo ducentesimo nonagesimo quinto) scripsit librum *de centesimo seu Jubilæo anno:* quem Julius Roseus scholiis à se illustratum primùm edidit, & postea Colonienses in tomum 13. Bibliothecæ PP. retulerunt.

GUILIELMUS MANDAGOTUS, ex Archidiacono Nemausensi & Ebredunensi, S. R. E. Cardinalis, cum aliis, jussu Bonifacii VIII. Papæ, concinnavit *librum sextum Decretalium.* Item scripsit tractatum *de electionibus novorum Prælatorum;* qui cum additionibus Boërii, 1573. excusus fuit. Claruit anno millesimo trecentesimo.

CDXV. AUGUSTINUS TRIUMPHUS, patria Anconitanus, professione Augustinianus Eremita, S. Thomam Aquinatem, cum Ægidio Romano, audivit. Præter alia scripsit *Summam de potestate Ecclesiæ*, 1582. Romæ in fol. editam: item commentarios *in Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Canticum Deiparæ*, ibidem 1590. excusos, studio Angeli Roccæ. Obiit Neapoli anno 1328. æt. 85.

BARLAMI duo fuerunt Episcopi Hieracenses. Prior anno millesimo trecentesimo tertio, alter anno millesimo trecentesimo quadragesimo secundo sedem illam tenuit. Alteruter eorum scripsit *Epistolam ad Græcos de unione cum Romana Ecclesia, & processione Spiritus sancti;* item *Ethica secundum Stoicos.* Lucubrationes istas primùm in lucem edidit Canisius in Lect. antiquis, & postea Colonienses in Biblioth. PP.

ALVA-

CDXVI. ALvarus Pelagius, Hispanus, ex Jureconsulto Bononiensi monachus ordinis Minorum, & Joannis Scoti auditor, exinde Joannis XXII. Papæ Pœnitentiarius, demùm Silvensis in Algarbia Episcopus, scripsit libros duos de *planctu Ecclesiæ*; Lugduni, Venetiis & alibi excusos. Reliqua ejus opera Henricus Willotus in Athenis Franciscanis, Possevinus & alii recensent.

Andreas Novocastrensis, Anglus, ordinis Minorum, vixit anno millesimo trecentesimo; & scripsit *commentarium in librum primum Sententiarum*, 1514. in fol. Lutetiæ excusum. Alia ejus opera recitavit Pitseus.

Antonius Andreas, natione Aragonius, professione monachus Franciscanus, Joannis Scoti discipulus, scripsit *commentarium in libros quatuor Sententiarum*; 1578. & 1584. Venetiis excusum.

CDXVII. PEtrus Aureolus, Vermeriæ seu Verberiæ ad Isaram fl. in Gallia natus, ex ordinis Minorum Theologo Parisiensi Archiepiscopus Aquarum Sextiarum, & (ut quidam produnt) S. R. E. Cardinalis, scripsit *commentarium in primum librum Sententiarum*, 1596. Romæ excusum; item *Epitomen universæ Scripturæ sacræ juxta litteralem sensum.* Quam Epitomen Georgius Ederus, initio suæ OEconomiæ Bibliorum, mirificè commendat: eamque Stephanus Novelletius, Theologus Parisiensis, à se recensitam, 1589. publicavit. Floruit Aureolus sub annum millesimum trecentesimum vicesimum.

Adamus Godhamus, Anglus, ordinis Minorum, vixit anno millesimo trecentesimo vicesimo: & *commentaria in libros quatuor Petri Lombardi*, Magistri sententiarum, posteris reliquit, excusa Parisiis 1502. in fol.

CDXVIII. HErveus Natalis, natione Brito Armoricus, Magister generalis XIV. ordinis Prædicatorum, scripsit *opera varia, cùm Theologica, tum Philosophica*; quæ Sixtus & Antonius Senenses, Possevinus, Bellarminus & alii enumerant. *Commentarius ejus in epistolas S. Pauli* falsò hactenus Anselmo Cantuariensi adscriptus fuit. Obiit anno millesimo trecentesimo vicesimo quinto.

Alfonsus Bonus-homo, Hispanus, ordinis Prædicatorum, anno millesimo trecentesimo tricesimo nono, ex lingva Arabica in Latinam transtulit *Samuelis Judæi epistolam de adventu Jesu veri Messiæ, quem Judæi frustrà exspectant.*

CDXIX. PEtrus Bertrandus Jus pontificium & cæsareum Avenione, in Monte Pessulo, Aureliæ & Parisiis explicuit. Ex Consiliario Regio primùm Nivernensis, postea Augustodunensis Episcopus, anno millesimo trecentesimo vicesimo nono, coram Philippo Valesio Rege, Galliæque Episcopis ac Baronibus, *pro Jurisdictione ecclesiastica*, adversus Petrum Cunerium feliciter disseruit. Qui tractatus, cum altero *de spirituali & temporali potestate*, exstat tomo 14. Bibliothecæ PP. editionis Coloniensis. In S. R. E. Cardinalium classem exinde cooptatus, Lutetiæ collegium Augustodunense, anno 1341. suo ære excitavit, ac dotavit. Obiit demùm anno millesimo trecentesimo quadragesimo octavo, aut proximè sequenti. Opera ejus mss. varia, multis voluminibus comprehensa, & diu Parisiis instar thesauri adservata, 1575. plagio perierunt.

CDXX. FRanciscus Maironus, Joannis Scoti discipulus, inter Theologos Scholasticos titulo *Doctoris acuti* clarus, exercitationem à Theologiæ studiosis Lutetiæ in schola Sorbonica haberi solitam, quam vulgò *Actum Sorbonicum* nuncupant, anno 1315. (ut Genebrardus tradit) primus instituit. In cujus rei memoriam primus hujus exercitationis dies Franciscano, ultimus Dominicano hodieque conceditur; sive ut vulgò dicitur, *Franciscanus aperit, Dominicanus Sorbonam claudit.* Rem ipsam, in gratiam exterorum, paucis aperiam. Feriis sextis, præsertim æstivis, Disputatio solemnis in atrio majore collegii Sorbonici instituitur: & ex Baccalaureorum, ut vocant, classe unus, ad gradum altiorem adspirans, ab ortu Solis ad occasum, in suggestu eminentiore stans aut sedens, omnia aliorum ejusdem ordinis argumenta in propositas à se theses objecta excipit, & pro suo virili dissolvit, nullius Præsidis auxilio suffultus; illumque diem impastus transigit, in ista animi & corporis contentione usque ad noctis initium perstans. Facinus inexpertis formidabile: quod tamen hactenus neminem in valetudinis damnum traxit. Maironi porrò opera varia partim Venetiis 1567. patrim Basileæ 1498. exstant edita. Obiit autem Placentiæ, temporibus Ludovici Bavari.

CDXXI. JOannes Bassolus, Scotus, ordinis Minorum, Joannis Scoti discipulus, scripsit *Lecturam in 4. libros Sententiarum*, Parisiis 1516. in fol. excusam: quam Petrus Crabbius notat prælectam fuisse Mechliniæ anno millesimo trecentesimo vicesimo secundo. Ita Molanus in ms. Bibliotheca sacra. Labitur itaque Bellarminus, qui scribit Bassolum vixisse anno millesimo quadringentesimo sexagesimo.

Monaldus natione Dalmata, ex monacho ordinis Minorum Archiepiscopus Beneventanus, litteris consignavit *Summam Juris canonici*, titulo *auream*, Lugduni 1516. editam: item *Quæstiones in quatuor libros Sententiarum.* Possevinus tradit, ipsum anno millesimo trecentesimo tricesimo secundo à Saracenis cæsum, occubuisse martyrem. Alius ab isto fuit *Monaldus de Rosariis*, ex ordine Carmelitano Doctor Parisiensis, qui libros tres *de*

partibus pœnitentiæ, item *Sermones Quadragesimales*, & alia scripsit; obiitque Burdigalæ anno millesimo quingentesimo octavo.

CDXXII. NICOLAUS LIRANUS, ordinis Minorum, conventus Vernoliensis in Normannia, Hebraicæ linguæ peritissimus, scripsit commentarium seu *postillam in universa Biblia*, Parisiis & Lugduni, cum Glossa ordinaria, excusam: item tractatum *de incarnatione contra Judæos*; item *Præceptorium*, & alia ibidem edita. Obiit Parisiis anno millesimo trecentesimo quadragesimo: ubi in epitaphio ejus sic legitur; *Lira, brevis vicus, Normanna in gente celebris:, prima mihi vitæ janua, sorsque fuit.* Bellarminus in catalogo & alii addunt, ipsum ex Judaismo conversum fuisse ad fidem Christianam.

GUILIELMUS OCCAMUS, Anglus, Joannis Scoti discipulus, damnatus est *quoad dialogos & scripta contra Joannem XXII. Papam.* Commentarius ejus *in libros quatuor Sententiarum* Lugduni 1495. & *Quodlibeta*, cum tractatu *de Eucharistia*, Parisiis 1487. & Argentorati 1491. exstant edita. Ita Molanus in ms. Bibliothéca sacra. Obiit autem Occamus Monachii in Bavaria, anno millesimo trecentesimo quadragesimo septimo: ut in tumulo ejus ibidem apud Franciscanos legitur.

CDXXIII. MARCUS VENETUS, anno millesimo ducentesimo septuagesimo secundo iter terrâ faciens, in Syriam, Persiam, Indiam & ultimas Orientis provincias penetravit; librumque condidit *de regionibus Orientis*, typis editum cum Itinerariis Joannis Mandevillii & Ludolphi Suchensis.

JOANNES MANDEVILLIUS, Anglus, vir nobilis, professione Medicus, scripsit *suum viginti trium annorum Itinerarium*; quod variis lingvis excusum in omnium est manibus. Obiit Leodici anno millesimo trecentesimo septuagesimo secundo, conditus apud Guilielmitas.

CDXXIV. LUDOLPHUS, Suchensis ecclesiæ rector, anno millesimo trecentesimo tricesimo sexto scripsit librum *de Terra sancta, & de profectione ad eandem*; excusum cum Itinerariis Mandevillii & Marci Veneti.

GUILIELMUS Baldenselius, Eques Hierosolymitanus, anno millesimo trecentesimo tricesimo septimo scripsit *Hodœpericon ad Terram sanctam*, & Petro Abbati Aulæ regiæ, ordinis Cistertiensis, in diœcesi Pragensi, dicavit: quod ex ms. codice Canisius tomo 5. Antiq. lectionis primùm evulgavit. Sic nostra ætate, inter alios, *Nicolaus Christophorus Radzivilus*, Dux Olicæ ac Niesvisii in Polonia, & *Nicolaus Cotovicus* Ultrajectinus, I. V. Doctor, suam singuli *Hierosolymitanam peregrinationem* publici juris fecerunt.

CDXXV. JOANNES XXI. dictus XXII. Papa, natione Gallus, patria Caturcensis, anno millesimo trecentesimo decimo septimo *librum septimum Clementinarum* publicavit. Obiit anno millesimo trecentesimo tricesimo quarto; & successorem habuit *Benedictum* XI. al. XII. patria Tolosanum, antea monachum ordinis Cisterciensis.

JOANNES ANDREAS, Bononiensis, celeberrimus Jureconsultus, obiit anno millesimo trecentesimo quadragesimo octavo. Scripsit *in libros quinque Decretalium* (quam lucubrationem *Novellas* appellavit) item *Lecturam in Regulas libri sexti Decretalium*, quam *Mercuriale* vocavit, quòd illi operi diebus Mercurii solitus esset insudare. Exstant ejusdem *Glossæ in Clementinas*, & liber *de laudibus S. Hieronymi.*

JOANNES CALDERINUS, Bononiensis, Joannis Andreæ filius adoptivus, scripsit similiter *in libros Decretalium*; item *Consilia* & *Decisiones*. Sub idem tempus *Albericus Roxiatus*, Bergomas, scripsit *in sextum Decretalium.* Vivebat anno millesimo trecentesimo quadragesimo primo.

LUPOLDUS Bebemburgius, Episcopus Bambergensis, Juris canonici peritissimus, obiit anno millesimo trecentesimo sexagesimo tertio. Scripsit *de veterum Germaniæ Principum zelo ac fervore in Christianam religionem*: item *de juribus Imperii Romani, ejusque translatione.* Exstant ea Parisiis 1540. Coloniæ 1564. & alibi typis publicata.

ÆGIDIUS Bellamerius, Romanus, I. V. Doctor, primùm Auditor Apostolicus, pòst Episcopus Morinensis & Vaurensis, ac demùm Avenionensis, posteris reliquit commentarios *in Decretum & Decretales epistolas*; tractatum *de permutatione beneficiorum*, & alia Lugduni excusa. Floruit anno millesimo trecentesimo septuagesimo quarto.

CDXXVI. GEORGIUS Pachymeres, Constantinopoli oriundus, sed Nicææ ortus, educatus, atque in sacerdotum numerum cooptatus, anno millesimo ducentesimo octogesimo vixit, sub *Michaële Palæologo*: à cujus temporibus *historiam* suam orditur. Opus hoc, sed mutilum, adservatur in bibliotheca Augustana apud Vindelicos: ex quo Hieronymus Wolfius quædam excerpsit, & Nicephoro Gregoræ subjecit. Partem illorum, quæ in Augustano codice desiderabantur, cum Nicephori CP. Patriarchæ Breviario, Dionysius Petavius Lutetiæ evulgavit.

Nice-

CDXXVII. NICEPHORUS CALLISTUS Xanthopulus vixit ſub annum milleſimum trecenteſimum quintum, & Andronico Palæologo ſeniori Imp. CP. hiſtoriam ſuam dicavit. Exſtant hodie libri octodecim, qui exordium ducunt à Chriſto nato, & deſinunt in anno ejuſdem ſexcenteſimo viceſimo quinto. Reliqui ejus libri putantur periiſſe. Calliſtus porrò, ut fuit ſchiſmaticus, hiſtoriæ ſuæ immiſcuit errores Græcis proprios; ut de proceſſione Spiritus ſancti à ſolo Patre, & alios: de quibus Baronius in Annalibus conſuli poterit.

THEODORUS, Anagnoſtes ſive Lector eccleſiæ Conſtantinopolitanæ (ut Suidæ continuator teſtatur) ſcripſit *Collectanea hiſtoriæ Eccleſiaſticæ*, excerpta ab ore *Nicephori Calliſti Xanthopuli.* Incipit à morte Theodoſii junioris, & deſinit in Iuſtino Thrace, qui anno quingenteſimo decimo octavo imperare cœpit. Vixit autem Theodorus Anagnoſtes ſub annum milleſimum trecenteſimum viceſimum.

CDXXVIII. THEODORUS METOCHITA, ab Imp. Andronico Palæologo illius nominis primo magnus Logotheta creatus, ad poſteros tranſmiſit *compendium Romanæ hiſtoriæ, à Julio Cæſare uſque ad Conſtantinum Magnum*: quod Joannes Meurſius, cum interpretatione ſua ac Notis, primus edidit. Item ſcripſit *Hiſtoriæ ſacræ libros duos*, & *Conſtantinopolitanæ hiſtoriæ librum unum:* quod opus utrumque in bibliotheca ejuſdem Meurſii exſtat. Metochitæ paraphraſin *in Phyſica Ariſtotelis* Gentianus Hervetus Latinè reddidit. Ejuſdem *centum viginti capita philoſophica & hiſtorica*, ut & alia non pauca, deliteſcunt in bibliothecis Germaniæ & Hiſpaniæ. Ab Andronico juniore Didymothicum (quod eſt maritimum Bithyniæ oppidum) relegatus, demùm obiit anno milleſimo trecenteſimo triceſimo ſecundo. Defunctum oratione funebri laudavit *Nicephorus Gregoras*; ipſumque nuncupat *Bibliothecam vivam.* De eodem Phranzes lib. 1. cap. 9. & Cantacuzenus lib. 1. cap. 69. & lib. 2. cap. 1. conſuli poterunt.

CDXXIX. NICEPHORUS GREGORAS ſcripſit *hiſtoriæ Byſantinæ libros undecim*, quibus res annorum centum quadraginta quinque complexus eſt, à Conſtantinopoli per Latinos capta, ſive à Theodoro Laſcare ſeniore, uſque ad ſuam ætatem, ſive uſque ad obitum Andronici Palæologi junioris, qui in annum milleſimum trecenteſimum ſexageſimum primum incidit. Hos libros primus, cum ſua tranſlatione, Hieronymus Wolfius publicavit. Fragmenta verò nonnulla, quæ in vulgatis editionibus deſiderabantur, cum Nicephori CP. Breviario, Lutetiæ Petavius edidit. De eo vide judicium Lipſii in Notis ad lib. 1. Politicorum.

CDXXX. IOANNES CANTACUZENUS, ex Imperatore monachus anno milleſimo trecenteſimo ſexageſimo factus, & pro Joanne *Joſaaphus* dictus, ſub nomine *Chriſtoduli*, libris quatuor condidit *hiſtoriam de imperio Andronici Palæologi junioris, & ſuo.* Hos libros Jac. Pontanus S. I. è Græco in Latinum vertit; ut & *Georgii Phranzæ* Chronica orientalis Imperii.

EMANUEL CHRYSOLORAS, tempore Bonifacii IX. Papæ, circa annum milleſimum trecenteſimum nonageſimum nonum in Italiam veniens, Græcarum litterarum doctrinam in eam provinciam invexit, cum Græcæ litteræ in Italia jamdiu exoleviſſent.

CDXXXI. GUIDO à CASTRO, Valentinus, Prior quintus Cartuſiæ majoris, ſcripſit *Meditationes pias*, Antverpiæ 1550. excuſas; item *vitam S. Hugonis Epiſcopi Gratianopolitani*, à Surio a. d. 1. Aprilis editam. Obiit anno milleſimo centeſimo triceſimo ſeptimo.

LUDOLPHUS natione Saxo, poſt triceſimum ſuæ in ordine Dominicano profeſſionis annum Cartuſianus Argentoratenſis, *vitam Chriſti è quatuor Evangeliſtis* concinnavit, & commentaria *in Pſalmos*, juxta ſpiritualem præcipue ſenſum, poſteris reliquit. Claruit anno milleſimo trecenteſimo triceſimo.

HENRICUS HASSUS, ex S. Th. Licentiato Cartuſianus & Prior in Domo monachorum B. Mariæ, ſcripſit varia à Bellarmino & aliis enumerata. Ex his; *Regulæ ad diſcernendum peccatum mortale à veniali* exſtant excuſæ 1483. cum Antonini Confeſſionali: *Liber de contractibus & ordine cenſuum*, in appendice Ioannis Gerſonis: *Secreta ſacerdotum*, 1501. Daventriæ & alibi ſunt edita.

CDXXXII. LATINUS Frangipanus, Romæ nobili genere natus, ordinis Prædicatorum, à Nicolao III. patruo ſuo creatus Cardinalis, putatur compoſuiſſe proſam illam pro defunctis cantari ſolitam, *Dies iræ, dies illa*, & alias quaſdam *in honorem Deiparæ.* Obiit in Urbe anno milleſimo ducenteſimo nonageſimo quarto.

PETRUS PALUDANUS, ordinis Prædicatorum, Patriarcha Hieroſolymitanus, ſcripſit *commentarium in 3. & 4. libros Sententiarum*, Pariſiis 1530. & Venetiis excuſum: *Sermones per totum annum*, titulo *Theſauri novi*, Antverpiæ 1571. editum: item *tractatum de cauſa immediata Eccleſiaſticæ poteſtatis*, Pariſiis 1506. publicatum. Ita Molanus in ms. Bibliotheca ſacra. Bellarminus addit, fuiſſe Burgundum natione, & vixiſſe ſub annum milleſimum trecenteſimum triceſimum.

NICOLAUS GORRAMUS, ordinis Prædicatorum, *Philippo* Galliæ Regi à sacris confessionibus fuit: scripsitque varia, ab Ant. Senensi, Bellarmino & aliis enumerata. Ex his *commentarii in quatuor Evangelistas* 1537. Coloniæ; *in epistolas S. Pauli* 1502. Haganoæ & Parisiis in fol. cum Sermonibus sunt editi.

ROBERTUS HOLCOTUS, natione Anglus, professione Dominicanus, posteris reliquit *Prælectiones* 213. *in* 4. *libros Magistri sententiarum; Lecturam in Cantica canticorum, & in septem priora capita Ecclesiastici*, & alia; partim Lutetiæ, partim Lugduni typis publicata. Vixit sub annum 1349. & obiit lue epidemica correptus, Carolo IV. imperante.

HENRICUS SUSO, natione Suevus, ex ordine Prædicatorum, obiit Ulmæ anno millesimo trecentesimo sexagesimo quinto. Scripsit *Horologium sapientiæ, librum de novem rupibus; Meditationes de passione Domini*, & alia, Coloniæ 1535. edita, interprete Laurentio Surio.

CDXXXIII. ALBERTUS PATAVINUS, Augustinianus eremita, Ægidii Romani discipulus, scripsit *Sermones in Evangelia Quadragesimalia, & de Tempore*; Parisiis 1544. Venetiis 1584. excusos. Obiit Lugduni in Gallia anno millesimo trecentesimo vicesimo octavo: & Patavini, ob nominis celebritatem, ei statuam marmoream posuerunt. Ita Molanus in ms. Bibliotheca sacra. Reliqua ejus scripta Trithemius, Possevinus & alii recensent. *Sumpta Parisiis insula magistrali tam clarus evasit, ut Paulum Apostolum, Moysen, Evangelia ac librum Sententiarum expositione splendidissima reseraverit, & ante omnes suæ ætatis viros facundissimus prædicator exstiterit*: ut Patavinæ statuæ inscriptio loquitur.

SIMON FIDATUS, Cassiæ in Hernicis natus, Augustinianis eremitis Florentiæ se adjunxit; ubi & obiit anno milesimo trecentesimo quadragesimo octavo. Scripsit *libros quindecim de gestis Domini Salvatoris*, 1540. Coloniæ & alibi excusos: *de speculo Crucis; de justitia & dominio; librum epistolarum ad diversos*, & alia; quæ Bellarminus præter ceteros recenset.

SIMON CREMONENSIS, ex ordine eremitarum S. Augustini, scripsit postillam *super Evangelia Dominicalia*, 1484. Reutlingæ in fol. excusam. Obiit Patavii circa annum millesimum trecentesimum quadragesimum octavum.

THOMAS Argentinensis, natione Germanus, Augustinianorum Eremitarum Prior generalis, obiit Viennæ in Austria anno millesimo trecentesimo quinquagesimo septimo. Commentaria ejus *in libros Magistri sententiarum*, Argentinæ 1490. Papiæ & Venetiis 1594. sunt edita. Exstant insuper ejusdem *Sermones, Epistolæ, Meditationes, & Solutiones quæstionum ex Scriptura sacra.*

GREGORIUS Arimini in Romandiola natus, Lutetiæ Doctor Theologus creatus, Thomæ Argentinensi in suprema ordinis Augustiniani præfectura suffectus, obiit anno millesimo trecentesimo quinquagesimo octavo, Viennæ in Austria; ubi communem habet tumulum cum prædecessore suo & Jordano Saxone. Pro more illius ævi scripsit *commentaria in libros Sententiarum*, Parisiis, Valentiæ 1500. Venetiis 1503. edita: *librum de Usuris* 1522. Arimini excusum, & alia.

HENRICUS Vrimarius seu Frimarius, Thuringus, Augustinianus eremita, scripsit *Sermones de passione Domini, de Sanctis & de quadruplici instinctu*; Parisiis 1514. Haganoæ 1513. & alibi editos. Sunt qui Vrimario etiam attribuunt *Præceptorium*, nomine Nicolai Lirani editum.

CDXXXIV. ASTESANUS Italus, patria Astensis, ord. Minorum, scripsit *Summam casuum conscientiæ*, libris octo comprehensam, & Venetiis editam. Vivebat anno millesimo trecentesimo tricesimo.

BARTHOLOMÆUS Pisanus, à S. Concordio, ordinis Prædicatorum, Juris pontificii Doctor, scripsit *Summam*, quæ *Pisanella* dicitur. Hanc *Angelus Clavasius suæ Summæ Angelicæ* pro parte inseruit. Exstant ejusdem *Sermones Quadragesimales*, Lugduni in 4. editi. Pisanus anno millesimo trecentesimo quadragesimo septimo; Clavasius autem anno millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto decessit.

CDXXXV. ÆGIDIUS MUISIUS, Abbas S. Martini Tornacensis, scripsit *Chronicon de gestis Comitum Flandrensium ab anno nongentesimo septuagesimo secundo usque ad annum millesimum trecentesimum quadragesimum tertium*: quod ms. ibidem adservatur.

JOANNES VILLANEUS, Florentinus, Italico sermone scripsit *Annales Florentinos*, sive *Historiam sui potissimum temporis*: quam libris duodecim usque ad annum millesimum trecentesimum quadragesimum octavum ipse deduxit, & frater ejus *Matthæus* continuavit.

CAROLUS IV. Imp. scripsit *vitæ suæ historiam*, Helmstadii à Reneccio editam. Obiit anno millesimo trecentesimo septuagesimo octavo; cùm biennio antè filium *Wenceslaum* Romanorum Regem creandum procurasset.

CDXXXVI. JOANNES BECANUS, Canonicus Ultrajectensis, à temporibus S. Willibrordi usque ad annum circiter millesimum trecentesimum quadragesimum secundum, conscripsit *res gestas Episcoporum Vltrajectensium, & Comitum Hollandiæ.* Quod opus ad nostra usque tempora Suffridus Petrus deduxit.

ÆGIDIUS monachus ordinis Cistertiensis in Aurea Valle, Ducatus Luxemburgensis cœnobio, scripsit *Gesta Episcoporum Leodicensium*, usque ad annum millesimum ducentesimum

mum quadragesimum sextum. Ægidii scriptionem JOANNES HOCSEMIUS, Leodici ad S. Lambertum Canonicus, continuavit usque ad annum millesimum trecentesimum quadragesimum octavum. Utrumque scriptorem, cum aliis ejusdem argumenti, Joannes Chapeavillus 1613. publici juris fecit.

JACOBUS GUISIUS, Montensis, Hanno, Doctor Theologus ex ordine S. Francisci, Latinè scripsit *Chronica Hannoniæ*; quæ tribus tomis comprehensa adservantur mss. Montibus Hannoniæ apud Franciscanos. Horum epitome exstat Gallicè Parisiis edita, hoc titulo: *Extraict des Chroniques de Jaques de Guise*. Obiit Valentianis apud Hannones anno millesimo trecentesimo nonagesimo nono, juxta stilum Romanum.

JACOBUS HEMRICURTIUS, Eques ordinis S. Joannis Hierosolymitani, scripsit Gallico sermone *Speculum nobilium familiarum Hasbaniæ & vicinarum provinciarum*; quod ms. in ditione Leodicensi & alibi passim viri nobiles legunt. Vixit sub annum 1350.

CDXXXVII. BARTHOLUS Saxoferrati (quod est Umbriæ oppidum, olim *Sentinum* nuncupatum) natus, Jureconsultus Perusinus famosissimus, obiit anno millesimo trecentesimo quinquagesimo quinto. *Consilia* ejus & *Quæstiones* omnium manibus teruntur.

BALDUS UBALDUS, Perusinus, Bartholi auditor, Jureconsultus celeberrimus, præter ea quæ ad Jus civile pertinent, scripsit *commentaria in libros Decretalium*. Vixit usque ad annum millesimum quadringentesimum, aut circiter.

CDXXXVIII. GUIDO de Monte Perpiniano, Catalaunus, XII. Prior generalis Carmelitarum, pòst Episcopus Majoricensis & Elnensis, Inquisitor generalis Fidei, ad Cardinalem Albanensem scripsit volumen ingens *de omnibus hæresibus*; Parisiis in fol. 1528. à Badio excusum. Vixit sub Joanne XXII. Papa, sepultus Avenione.

JOANNES BACONIUS, seu Bacandorpius, Anglus, ordinis Carmelitarum, Juris utriusque & Theologiæ Doctor Parisiensis, scripsit varia, quæ Trithemius, Petrus Lucius & Joannes Pitseus enumerant. Ex iis exstat *commentarius in libros Sententiarum*, Mediolani 1510. in folio, Parisiis & Venetiis editus: item *Compendium legis Christi*, & *Quodlibeta*, Venetiis excusa. Obiit Londini circa annum 1346.

CDXXXIX. NICOLAUS CABASILAS (cujus in historia sua meminit Jo. Cantacuzenus l. 3. c. 73. & 99.) scripsit libros sex *de vita in Christo*; item librum *de Eucharistia Baptismo & Unctione*. Quæ & alia Jac. Pontanus S. J. Latinè reddidit, & Ingolstadii publicavit. Idem Cabasilas scripsit *Liturgiæ seu sacrificii divini expositionem*: quam Gent. Hervetus Latinè vertit. Exstant hæc omnia tomo 14. Bibliothecæ PP. editionis Coloniensis, sed cautè legenda. Fuit enim Cabasilas schismaticus, & Ecclesiæ Romanæ hostis: ideoque opera ejus universa cautissimè sunt legenda, ut Bellarminus in catalogo monuit. Vixit sub annum millesimum trecentesimum quinquagesimum.

CDXL. CALLISTOS duos invenio Patriarchas Constantinopolitanos: ex iis unus sub Manuele II. Palæologo; alter sub Joanne Cantacuzeno anno millesimo trecentesimo sexagesimo vixit. Apud Gretserum, tomo 2. de Cruce, exstat *homilia in Exaltationem honorificæ Crucis*, ab alterutro conscripta: quam ex Cæsarea bibliotheca Viennensi erutam Gretserus Latinè reddidit, & lingua utraque publici juris fecit.

CDXLI. FRANCISCUS PETRARCHA, Aretii ex Florentinis parentibus natus, Archidiaconus Parmensis, Canonicus Patavinus, Joanni XXII. Papæ, Stephano Columnæ Cardinali, & aliis multis viris principibus summè carus, uno eodemque die Romam & Luteriam ad accipiendam lauream evocatus, primus linguæ Latinæ instaurator, varia scripsit in quatuor tomos digesta. Consenuit, & obiit in Euganeis montibus Angradæ anno 1374. *Ita Molanus in ms. Bibliotheca sacra.* Lusit aliquando elegantissimis versibus Italicis amores suos erga *Lauram*, seu veros seu confictos: ut haberet materiam exercendæ Musæ. Sed pœnitentia ductus, & tempus in cantiunculis illis consumptum deflevit, & in solitudine positus vitam Christiano pioque homine dignam egit, & multa opera gravia atque utilia scripsit, ac tandem anno Domini 1374. ætatis suæ 70. piè sancteque obiit. *Ita Bellarminus in catalogo.*

JOANNES BOCACIUS, Etruscus, Petrarchæ coævus, scripsit libros novem *de casibus virorum illustrium*, 1514. in fol. Augustæ Vindelicorum & alibi editos. Obiit anno 1376. ætatis 72. scripsitque de viris & mulieribus illustribus.

CDXLII. BONAVENTURA PATAVINUS, Cardinalis, antea Prior generalis Eremitarum S. Augustini, scripsit *Speculum B. Mariæ* 1476. Augustæ editum; *Meditationes de vita Christi*; & *in libros Sententiarum tomos quatuor*, typis excusos. Ita Molanus in ms. Bibliotheca sacra. Ad clavum Ordinis sui, anno millesimo trecentesimo septuagesimo septimo, à Patribus Veronæ congregatis adhibitus, exinde ab Urbano VI. anno 1384. galero purpureo donatus, demùm anno 1389. cùm se fortissimum ecclesiasticæ libertatis defensorem præstaret, sagittâ ab incerto emissâ in ponte Ælio transfixus, animam Deo reddidit; Romæ apud suos ad S. Triphonem tumulo marmoreo conditus. Fratrem habuit germanum, nomine *Bonsemblantem*, ejusdem instituti monachum: cujus scripta Jordanus Saxo, Josephus Pamphilus &

Cornelius Curtius recensent. Bonsemblantis virtutes Petrarcha lib. 11. Senilium, epistolâ 14. ad nostrum Bonaventuram datâ, graphicè depingit. Fuit autem Bonaventura oriundus ex nobili apud Patavinos familia *Baduaria Peraghina:* ut Scardeonius l. 1. c. 7. Antiq. Patav. & alibi docet. Inter alios amicos eruditos in primis coluit *Petrarcham*, cui defuncto & funebrem laudationem dixit: ut idem Scardeonius l. 2. tradit. Exstat & S. Catharinæ Senensis epistola ad hunc nostrum Bonaventuram.

CDXLIII. S. Birgitta vidua, de qua Martyrol. Rom. 23. Jul. in Suecia illustrissimo genere nata, fundatrix ordinis S. Salvatoris, *per gratiam Spiritus sancti promeruit multis cogitationes & affectiones intimas, & gesta secretissima propalare, Visiones ac Revelationes varias videre & audire, ac spiritu prophetico multa prædicere, quorum nonnulla effectu jam completa fuere:* ut Bonifacius IX. Papa in diplomate canonizationis ejusdem loquitur. Scripsit *volumen Revelationum*, quod à Joanne Cardinale de Turrecremata recognitum, & à Consalvo Duranto, Theologo, Notis illustratum, Romæ & Coloniæ 1628. typis exstat publicatum, unà cum *Regula ordinis S. Salvatoris*, & cum synopsi privilegiorum ejusdem ordinis. Obiit autem ipsa anno 1373.

CDXLIV. Gerardus Magnus, Daventriæ ad Isalam fl. in Germania nostra inferiore natus, adolescens Lutetiæ in Sorbona sacris litteris ac pietate instructus, æqualibus vitæ ac doctrinæ exemplum mirificum dedit. Ad suos reversus, Ultrajectensem & Aquisgranensem Canonicatus, ut vocant, obtinuit. His opimis beneficiis ecclesiasticis demum abdicatis, *Clericos* seu *Fratres vitæ communis* Daventriæ in patria instituit; qui scholas Latinas juventuti aperirent, & non bonis tantùm litteris, sed & benè vivendi moribus discipulos instituerent. Quod institutum postea per Germaniam inferiorem latissimè propagatum fuit. Scripsit *Protestationem de veridica prædicatione; Conclusa & Proposita;* item *de studio sacrorum librorum:* quæ tria opuscula leguntur typis edita cum operibus Thomæ Kempensis. Reliqua ejus opera in bibliothecis variorum apud Belgas cœnobiorum exstant manuscripta; videlicet *De contractibus & usuris; De institutione Novitiorum; De locatione curæ pastoralis; De incommoditatibus matrimonii; De focariis; contra Turrim Trajectensem; De paupertate; De quatuor generibus meditabilium; De vitio detractionis; Sermones de nativitate Christi, de die Palmarum, & alii; Epistola de schismate, & aliæ ad diversos: de Simonia; de beneficiis curatis: De cohabitatione & exercitiis devotorum; Concordia Evangelistarum de passione Domini; commentarium in lectiones Officii ecclesiastici de defunctis; De compunctione & eruditione scholarum*, & alia. Ex his non pauca exstant Lovanii ad S. Martinum, in Rubea & Viridi Valle prope Bruxellam, Huii apud Crucigeros, Coloniæ & Lierdæ apud Cartusianos, & alibi. Idem Gerardus *Joannis Rusbrochii Ornatum spiritualis desponsationis, & librum de XII. virtutibus*, aliaque ejusdem scripta ex Teutonico in Latinum transtulit: quæ versiones in Viridi Valle, & Namurci apud Crucigeros manuscriptæ leguntur. Ad meliorem vitam anno 1384. die 20. Augusti, ætatis suæ 44. transiit; à Thoma Kempensi, Joanne Buschio, Iodoco Badio, aliisque eximiè laudatus.

CDXLV. Richardus Radulphus, Archiepiscopus Armachanus in Hibernia, obiit anno millesimo trecentesimo quinquagesimo nono. Scripsit varia, sed cautè admodum legenda (ut Bellarminus in catalogo & alibi monuit) eò quòd multos errores variis locis habeat de potestate presbyterorum, de paupertate Christi, de statu Religiosorum mendicantium &c. De quibus consuli poterit Thomas Waldensis, & idem Bellarminus lib. de monachis cap. 45. & 46.

CDXLVI. Joannes Rusbrochius, exemplo SS. Benedicti, Francisci & aliorum, magis divinam sapientiam, quàm humanam scientiam adamavit. Bruxellæ apud Brabantos presbyteris templi majoris adscriptus, nefandam ac veneream mulieris cujusdam, cognomento *Blomardinæ*, hæresim jugulavit, ac velut in herba oppressit. Annos natus sexaginta, cum Joanne Hincartio consanguineo suo, & Francone Frigidomontano, ejusdem templi sacerdotibus, in eremum, ad *Viridem Vallem*, tertio ferè lapide à Bruxellâ in meditullio silvæ Soniæ sitam, se contulit; & cœnobio Canonicorum regularium ibi excitato, suis titulo Prioris laudatissimè præfuit. Hic more aquilæ, renovata mentis juventute, tam clarè in æternos Solis radios aciem intelligentiæ fixit, ut alterum quasi Joannem Evangelistam suo ævo expressisse videatur. Scripsit autem vir divinæ contemplationi addictissimus, lingva sua patria, *Summam totius vitæ spiritualis; Speculum salutis æternæ; De nuptiis spiritualibus; commentaria in Tabernaculum fœderis, & alia varia*, quæ Latinè à Surio reddita Coloniæ 1552. & 1609. typis sunt edita.

Famâ, ut fit, sanctitatis ac doctrinæ longè lateque sparsâ, *Gerardus Magnus* suprà c. 444. laudatus, *Joannes Taulerus*, & alii viri magni, ad visendum & audiendum Rusbrochium, in Viridem Vallem variis è locis identidem confluxerunt. Ex his Gerardus, exemplo ac sancta conversatione Canonicorum regularium in dicta Valle commotus, cùm ad suos rediisset, auctor ac suasor fuit monasteriorum ejusdem ord. in *Emsteinio* prope Dordracum, & in *Windesemio* prope Suollam, ædificandorum; ut ex Joannis Buschii Chronico Windesemensi datur intelligi. Quibus quidem cœnobiis multiplicatis, Congregatio seu *Capitulum Windesemense* est institutum, octoginta ampliùs virorum cœnobia sub se complectens: inter

inter quæ, antiquitatis ac fundationis ordine, primum est *Viridis Vallis* cœnobium. Cæterùm Rusbrochius anno Christi 1381. ætatis 88. sanctissimè in Domino obdormivit. *Hunc doctorem* (ut Bellarminus in catalogo loquitur) *carpsit Joannes Gerson, & defendit Dionysius Cartusianus. Id enim accidere solet iis, qui scribunt de mystica Theologia, ut eorum dicta ab aliis reprehendantur, ab aliis laudentur; quia non eodem modo ab omnibus accipiuntur.*

CDXLVII. JOANNES THAULERUS, Coloniensis, ordinis Prædicatorum, scripsit Germanica lingua *Sermones & varia opuscula pia*: quæ Laurentius Surius Latinè reddidit, Coloniæ identidem recusa. Vixit anno millesimo trecentesimo septuagesimo. Hunc virum (Bellarmini in catalogo verba sunt) *ut suspectum circa fidem, contempsit Joannes Eckius; sed egregiè eum defendit Ludovicus Blosius.*

CDXLVIII. JOANNES TAMBACUS, Teutonicus, ordinis Prædicatorum, primus sacras litteras Pragæ in Bohemia docuit. Libros suos quindecim *de consolatione Theologiæ*, alio nomine *Speculum patientiæ*, anno millesimo trecentesimo octogesimo sexto absolvit. Exstant ii libri Parisiis 1493. Coloniæ 1502. Noribergæ 1509. editi.

NICOLAUS HANAPUS, natione Gallus, in diœcesi Remensi natus, professione Dominicanus, dignitate Patriarcha Hierosolymitanus, obiit anno millesimo ducentesimo octogesimo octavo. Collegit ex utriusque Testamenti libris *Exempla virtutum ac vitiorum*, Tubingæ 1533. Parisiis 1547. & alibi excusa. Vocantur vulgò *Biblia pauperum*; falsò S. Bonaventuræ à quibusdam adscripta: ut ex mss. codicibus Neapolitanis Ant. Senensis in sua bibliotheca tradit.

CDXLIX. PAULUS CARTHAGENA sub annum millesimum quadringentesimum vixit, cognomento *Burgensis* à patria, unde ortum habuit, & ubi Episcopum egit; professione antea Judæus, copiis, nobilitate, doctrinæ opinione in ea gente facilè princeps. Is D. Thomæ Aquinatis scripta de Theologia pervolutando, facilè intellexit, quantum Christiana religio Judaicæ superstitioni præstaret. Noster effectus, religionis, quam susceperat, placita litteris illustravit: librosque edidit in suo genere mirandos. Erat enim ingenio facili, copioso, perspicaci, & divinarum litterarum cognitione præstabat; Trevigni Archidiaconus primùm, deinde Carthaginiensis Episcopus, postremò Burgensis creatus. Id probitatis eruditionisque præmium fuit; addita consequentibus annis scrinii regii præfectura: perspectæ fidei argumento, quod rarum in ea gente est. Ejusque illa vox fuisse dicitur; *Ex ea gente prognatis nullam Reipublicæ partem committendam videri, moribus ex fraude atque mendacio compositis, simulare mentirique natis, neque bello bonis, neque pace.* Tres filios ex unis nuptiis reliquit, priusquam noster esset, susceptos, *Alfonsum*, *Gonsalvum*, & *Alvarum*. Ex his *Alfonsus* primùm Decanus Segobiensis, postea in defuncti patris locum subrogatus, Burgensis Episcopus fuit; exstatque ejus de Hispaniæ Regibus opus non inelegans, cui *Anacephaleosi* nomen fecit. *Gonsalvum*, virtutum merito, Placentini Episcopum habuerunt. *Alvarus Garsias*, familiæ propagator exstitit; sanguine, uti erant ejus tempestatis mores, cum nobilibus Hispaniæ familiis confuso; cujus exstant *commentaria de rebus à Joanne II. Castellæ Rege gestis*, non ineleganter conscripta. Hæc nos Mariana l. 19. c. 8. docuit.

CDL. HIERONYMUS à sancta Fide, ex Judæo Christianus, sub annum millesimum quadringentesimum duodecimum scripsit *libros duos contra Judæorum perfidiam & Talmuth*: qui exstant tomo 14. Bibliothecæ PP. à Coloniensibus editæ. Ex horum librorum recitatione quinque ampliùs millia Judæorum conversa sunt ad fidem Christi.

CDLI. VINCENTIUS FERRERIUS, de quo Mart. Rom. 5. April. Valentinus, Hispanus, ex Dominicano ordine, sub initium sæculi decimiquinti apud omnes ferè nationes Europæ, ad quas Evangelii lumen intulit, eximia sanctitatis atque eruditionis fama inclaruit. Constat, patrio sermone concionantem ab externis gentibus auditum libenter, atque intellecta quæ diceret: quod paucis ab Apostolorum temporibus contigit. Doctrina miraculis confirmata; cœcorum aperta lumina; claudis gradiendi facultas data; omne genus morbi depulsum; mortui ad vitam revocati. Quò minùs mirum sit, ejus operâ innumerabilem hominum multitudinem, altissimis eatenùs ignorantiæ tenebris oppressam, cœlesti illustratam lumine, Christo nomina dedisse. In una Hispania Mauri ad octo millia, Judæi ad triginta quinque millia, ac præsertim *Palentiæ* multò maxima Judæorum pars Christiana sacra suscepit. Scripsit autem *Sermonum tomos tres*, Lugduni, Antverpiæ & Venetiis editos; *tractatum de vita spirituali seu interiore homine*, brevem quidem, sed plenum optima institutione; *Epistolas varias* & alia. Sanctissimè in Domino obdormivit anno millesimo quadringentesimo decimo nono; à Callisto III. in Divos 1455. relatus. Res ejus gestas, post Petrum Rausanum, litteris consignavit *Vincentius Justinianus Antistius*, & jussu Consulum Valentinorum typis 1575. publicandas curavit.

CDLII. JOANNES FROSSARDUS, Valentianis in Hannonia natus, Canonicus ac Thesaurarius Chimacensis, commentarios rerum gestarum ab anno millesimo trecentesimo vicesimo quinto usque ad annum millesimum quadringentesimum perduxit. Ejus narrationes à Paschate anni millesimi quadringentesimi prosequitur JOANNES MONSTRELETUS, Cameracensi urbi tunc præpositus, qui sexaginta quatuor annorum historiam contexuit. His tertio velut pedatu accessit PHILIPPUS COMINÆUS, laudatissimus historicus. Post istos

JOANNES MOLINETUS, Valentianis in Aula Comitis Canonicus, res ætate sua gestas ab anno millesimo quadringentesimo septuagesimo tertio usque ad millesimum quingentesimum quintum scripto complexus est: ubi & anno millesimo quingentesimo septimo vivere desiit, conditus in dictæ Aulæ sacello, ad tumulum præceptoris sui *Georgii Castellani*, qui de rebus gestis Philippi Boni Burgundiæ Ducis, & Jacobi Lalaini commentarios posteris reliquit. De his aliisque Belgis, qui res suo ævo gestas Gallicis (ut tum Latinæ tacebant ac jacebant) litteris consignarunt, fusiùs egi in Elogiis illustrium Scriptorum Belgii.

CDLIII. PETRUS ANCHARANUS, Bononiensis, Baldi auditor, anno millesimo quadringentesimo decimo floruit. Scripsit *commentaria in Decretales & Clementinas*; itemque *Consilia.*

ANTONIUS BUTRIUS, Bononiensis, Ancharano coævus, similiter *Decretales & Clementinas* suo studio illustravit. Exstat ejusdem *Repertorium Juris canonici.*

FRANCISCUS ZABARELLA, patria Patavinus (ex cujus schola Nicolaus Abbas Panormitanus prodiit) dignitate Archiepiscopus Florentinus, & S. R. E. Cardinalis, anno millesimo quadringentesimo decimo septimo Constantiæ obiit. Corpus inde in Italiam avectum, honorifico tumulo Patavii est conditum. Scripsit *commentaria in Decretales & Clementinas*; item *Consilia & Repetitiones varias*; item *libellum de Horis canonicis.* Tractatum ejus *de Schismate* Censores Tridentini non admittunt, nisi purgatum, De quo vide & Bellarmini judicium in catalogo.

JOANNES IMOLENSIS, Jureconsultus celeberrimus, pro more illius ætatis similiter scripsit *in Decretales & Clementinas*: obiitque anno millesimo quadringentesimo tricesimo sexto.

CDLIV. PETRUS ALLIACUS, Theologus & Cancellarius Academiæ Parisiensis, dein Cameracensis Episcopus, S. R. E. Cardinalis & Legatus Apostolicus per Galliam, scripsit *opera varia theologica & philosophica*, quæ Sixtus Senensis, Possevinus, Bellarminus & alii enumerant. Litteris insuper consignavit *vitam S. Petri Cælestini*, à Surio a. d. 19. Maii editam. *Unum est* (ut Bellarminus in catalogo loquitur) *in quo Alliacus reprehenditur, quod videlicet sensisse videatur, Christi nativitatem prænosci potuisse ex genethliacis observationibus &c.* De qua re vide Sixtum Senensem & alios. Cæterùm Alliacus anno 1425. Avenione moriens bibliothecam suam legavit Navarræo Parisiis collegio; quam ibi magna cum voluptate aliquando vidimus, Tumulus ejus Cameraci in basilica majore visitur, quò corpus extremis tabulis devehi mandarat.

CDLV. JOANNES GERSO (sic dictus à pago natali in agro Remensi) adolescens Lutetiam studiorum causa missus, præter cæteros *Petrum Alliacum* nactus est præceptorem. Tantumque profecit in sacris litteris, ut Cancellarius Academiæ Parisiensis creatus fuerit, & *Doctoris Christianissimi* cognomentum retulerit. Labores immensos, quos ad eradicationem schismatis, Ecclesiam tunc infestantis, exhausit, densa de illo argumento scripta ejus declarant. Est verò tribuendum iniquitati temporum, & calamitati quæ tunc Ecclesiam urgebat, quòd quædam placita tradiderit, quæ nunc non probantur. Constantiensi demùm Concilio (ad quod cum aliis Theologis convenerat, & in quo caussam Clericorum vitæ communis, à Gerardo Magno institutorum, præter alia, fortiter egerat) absoluto, pertæsus turbarum Parisiensium, & quòd sibi, post Ludovici Ducis Aurelianensis cædem 1407. patratam, metueret à Burgundionibus, in quorum odium incurrerat, ob impugnatum *Joannem Parvum*, Theologum Franciscanum, Joannis Intrepidi Burgundiæ Ducis patronum, sponte sua primum in Germania exulavit. Lugdunum postea, à fratre suo Cælestinorum monachorum illic præfecto invitatus, se contulit. Ibi quod reliquum erat vitæ, meditando, scribendo, sacras conciones habendo, pueros sacra catechesi in S. Pauli templo quotidie instruendo, rem denique Christianam omni ratione promovendo, exegit: Ac demùm ad meliorem vitam transiit anno millesimo quadringentesimo vicesimo nono. Sepultus est non in templo Cælestinorum, ut malè scripsit Trithemius, sed in æde S. Laurentii, quæ Paulinæ ædi est contigua, ante locum, in quo nunc stat concionale suggestum. Tumulum ejus Calviniani per rabiem 1562. everterunt, & ossa refossa in Ararim projecerunt. Quæ sors Gersoni cum multis cœlitibus Lugdunensibus communis fuit.

CDLVI. THOMAS ANGLICUS, patria Galensis, ex ordine Prædicatorum, vixit sub annum millesimum quadringentesimum. Ejus esse creduntur (ait Sixtus Senensis) *commentaria in Genesim, Esaiam, Hieremiam, Epistolas canonicas, Apocalypsin & Boëthium de consolatione Philosophiæ*; quæ vulgus Thomæ Angelico Doctori attribuit.

HADRIANUS Cartusianus, exemplo Fr. Petrarchæ, scripsit librum *de remediis utriusque fortunæ*, excusum sine nomine loci & anni. Vixit anno millesimo quadringentesimo decimo, in Cartusia vicina Monti S. Gertrudis, quod est oppidum in confinibus Brabantiæ & Hollandiæ situm.

CDLVII. JOANNES CAPREOLUS, Tolosanus, ex oppido Ratinensi oriundus, ordinis Prædicatorum, floruit Parisiis sub annum millesimum quadringentesimum decimum: Pro consuetudine illius ævi, scripsit *commentaria in 4. libros magistri sententiarum*, Venetiis 1484. & 1514.

& 1514. edita. In quibus S. Thomæ Aquinatis doctrinam ex ipsius S. Thomæ scriptis explicat, & egregiè tuetur.

JOANNES RAGUSINUS, Dalmata, Theologus ordinis Prædicatorum, post S. R. E. Cardinalis, in Basileensi concilio per dies octo anno 1433. doctissimam habuit *Orationem de communione sub utraque specie*, contra Hussitas; à Canisio editam tomo 3. Lect. antiquæ.

HENRICUS CALTEISENIUS, Doctor Th. Coloniensis ex ordine Dominicano, in Basileensi concilio per triduum anno 1433. habuit *Orationem contra Hussitas de libera prædicatione verbi Dei:* quam Canisius tom. 4. Lect. antiquæ publicavit.

CDLVIII. JOANNES BECCUS, Constantinopolitanus Patriarcha, collegit *Epigraphas seu Sententias pro processione Spiritus sancti ex Patre & Filio.* Gregorius Palama, Episcopus Thessalonicensis, schismaticus, scripsit refutationem istarum Sententiarum Joannis Becci. Sed *Bessarion* Cardinalis insignem Apologiam pro Becco contra Palamam composuit. Hæc tria opuscula exstant mss. Monachii in bibliotheca Ducis Bavariæ. Contra eumdem scripsit & *Gregorius Acyndinus*, Græcus: de quo vide Gretserum in Notis ad Jo. Cantacuzenum.

GREGORIUS SCHOLARIUS nomen *Gennadii* assumpsit, cùm Patriarcha Constantinopolitanus anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo esset electus. Concilio Florentino anno 1440. interfuit. Varia ejus opera seorsim Romæ & alibi exstant edita, & junctim tom. 14. Bibliothecæ PP. à Coloniensibus publicatæ. Obiit anno 1460.

CDLIX. BESSARION Trapezuntius, natione Græcus, Georgii Gemisti Plethonis discipulus, ex monacho ordinis S. Basilii Archiepiscopus Nicenus, post Patriarcha Constantinopolitanus, & S. R. E. Cardinalis anno 1439. ab Eugenio IV. creatus fuit. Ut erat vir longè eruditissimus, in Florentina Synodo pro Latinis stetit. Nemo certè suorum æqualium illo pietate spectabilior, nemo admirabilior doctrina, nemo denique generosis moribus ornatior exstitit: singularis litterarum & litteratorum, Græcia præsertim exulantium, patronus & hospes. Præter *commentarios de fidei Christianæ articulis contra Marcum Ephesium*, multas lucubrationes in omni doctrinæ genere publicavit. In primis vero *Platonem* à calumniis Georgii Trapezuntii vindicavit, *Aristotelis* metaphysica, & *Xenophontis* quædam in Latinum sermonem convertit. Legatus ex Gallia rediens, morbo correptus, Ravennæ obiit anno Christi millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto, ætatis septuagesimo septimo; conditus Romæ in Basilica SS. Apostolorum. Bibliothecam suam, optimis libris refertam, moriens Reipublicæ Venetæ legavit.

CDLX. GEORGIUS GEMISTUS, philosophus, mathematicus & historicus, cognomine *Pletho*, patria Constantinopolitanus, Bessarionis Cardinalis magister, scripsit *libros duos de gestis Græcorum post pugnam ad Mantineam.*

GEORGIUS PHRANZA, Protovestiarius, hoc est, regiarum vestium custos, scripsit *Chronicon de rebus Byzantinis ac Peloponnesiacis*, quarum magnam partem viderat. Finivit hoc opus anno Christi millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo; ut ipse in calce testatur. Exstat typis Ingolstadii editum, interprete Jac. Pontano.

LAONICUS CHALCOCONDYLAS, Atheniensis, *historiam Turcicam libris decem* Græcè condidit. Orditur ab Othomanno, qui sub annum millesimum trecentesimum regnare cœpit, & desinit in anno millesimo quadringentesimo sexagesimo tertio, quo Mahometus II. bellum à Matthia Hungariæ Rege ac Venetis illatum repulit. Vixit ipse Laonicus ad annum usque millesimum quadringentesimum nonagesimum, vel ultrà. Laonici historiæ subnectitur appendix usque ad annum millesimum quingentesimum sexagesimum quintum. Notat autem Bellarminus in catalogo, Laonicum ab homine hæretico Latinitate donatum, & annotationibus in margine auctum, ideoque à Censoribus Tridentinis notatum.

CDLXI. NICOLAUS SECUNDINUS, Græcus, post captam Constantinopolim (ubi magno in honore vixerat) in Italiam transiit, & tam exactè linguam Latinam didicit, ut Florentiæ, sub Eugenio IV. Pontifice, argumenta Græcis & Latinis utrimque interpretaretur. Epitomen ejus *de rebus Turcicis, ab Othomanno usque ad captam Constantinopolim*, unà cum auctario, Joannes Ramus IC. Lovanii 1553. in 8. edidit.

EBERHARDUS Altahensis, Archidiaconus Ratisponensis, scripsit *Annales*, ab anno millesimo ducentesimo septuagesimo tertio ad millesimum trecentesimum quintum: quos Canisius tomo I. Lect. antiquæ, ex ms. codice Augustano, primus evulgavit.

JOANNES BRANDO, Dunensis in Flandria monachus, ordinis Cistertiensis, *Chronicon* ab origine mundi ad annum millesimum quadringentesimum decimum tertium deduxit: quod ÆGIDIUS ROYUS, ejusdem cœnobii sodalis, ad annos octodecim continuavit.

CDLXII. ALFONSUS VARGAS, Toletanus, Archiepiscopus Hispalensis, ex ordine Eremitarum S. Augustini, scripsit *commentarium in primum librum Sententiarum*, Venetiis 1490. excusum; quem suis auditoribus anno millesimo trecentesimo quadragesimo quinto Lutetiæ dictaverat. Obiit Hispali anno millesimo trecentesimo quinquagesimo nono.

NICOLAUS TUDESCUS, natione Siculus, patria Catanensis, Abbas ordinis Benedictini, post Archiepiscopus Panormitanus, demùm Cardinalis, sed in schismate à Felici V. Antipapa creatus, Juris pontificii peritissimus, obiit anno millesimo quadringentesimo quadragesimo

gesimo quinto. Ejus opera tomis octo Veneti 1592. evulgarunt: de quibus vide Bellarmini in catalogo judicium.

JOANNES DE ANANIA, Archidiaconus Bononiensis, edidit *volumen Consiliorum, & commentaria in Decretales*. Vivere desiit anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto.

CDLXIII. PHILIPPUS RIBOTUS, Doctor Theologus ordinis Carmelitarum, Provincialis præfectus Catalauniæ in Hispania, scripsit *libros decem de institutione & peculiaribus gestis Carmelitarum*, Venetiis 1507. excusos, Trithemius illum refert ad annum millesimum trecentesimum sexagesimum quintum. Narrat autem Ribotus, se quatuor potissimum auctoribus usum fuisse. *Joanne* Episcopo Hierosolymitano, *Cyrillo* Constantinopolitano presbytero, *Gulielmo Sanvicensi* Anglo, & *Siberto Becano* Gelriensi, Doctore Theologo.

THOMAS WALDENSIS, patria Londinensis, Carmelitarum in Anglia præfectus, invictus hæreticorum antagonista, publicavit *tres tomos doctrinales contra VViclefistas & Hussitas*; à Martino V. Pontifice laudatos. Exstant ii typis editi Lutetiæ, Salmanticæ, & Venetiis 1571. cum scholiis *Joannis Bap. Rubei*, Magistri generalis ejusdem ordinis. Obiit magna sanctitatis opinione Thomas Rotomagi, anno millesimo quadringetesimo tricesimo.

CDLXIV. ÆGIDIUS CARLERIUS, Doctor Theologus, Decanus ecclesiæ Cameracensis in Concilio Basilicensi anno 1433. per quatriduum respondit ad articulum Bohemorum *De corrigendis peccatis publicis*. Exstat ea oratio tomo 4. Conciliorum, & emendatior tomo 3. Antiq. lectionis apud Canisium. Scripsit idem diversas *Casuum*, ut vocant, *consultationes*, duobus voluminibus comprehensas, & Bruxellæ 1478. excusas. Priori titulum dedit *Sportæ fragmentorum*: posterius *Sportulam fragmentorum* inscripsit. Exstat insuper Lovanii, in Valle Martiniana, *Scutum veritatis*, à Carlerio scriptum.

JOANNES POLEMARIUS, Archidiaconus Barcinonensis in Hispania, per triduum in Concilio Basileensi anno 1433. declamavit contra Hussitas *de civili clericorum dominio*. Oratio exstat to. 4. Canisiano.

CDLXV. LEONARDUS BRUNUS Aretinus, vir Græcè ac Latinè pereruditus, apud Innocentium VII. magister epistolarum, ita officio functus est, ut succedentibus tribus Pontificibus, amplificata dignitate, eamdem operam exinde præstiterit. Ad suos in Etruriam reversus, Reipublicæ Florentinæ Cancellarius exstitit, & *historiam de gestis Florentinorum* scripsit. Ut *libros quatuor de bello Italico adversus Gothos*, Parisiis 1534. excusos; itemque *dialogum de moribus*, & *Epistolarum libros octo*, Basileæ 1535. editos, omittam: Leonardi beneficio *Morales Aristotelis libros*, ex Græco in Latinum optima fide traductos, hodieque legimus. Obiit senex Florentiæ, divitiis & gloria plenus, anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo tertio, ætatis septuagesimo quarto. Sepulchrum marmoreum in æde S. Crucis spectatur, cum hac inscriptione: *Postquam Leonardus è vita migravit, Historia luget, Eloquentia muta est: ferturque Musas, cùm Græcas tum Latinas, lacrymas tenere non potuisse.*

FRANCISCUS ARETINUS (alius à Leonardo) nomen à patria Aretio, Etruriæ urbe, mutuatus videtur. Vir fuit infinitæ lectionis, magnique judicii: Joanni Antonio Campano familiaris. Præter *Diogenis Cynici & Phalaridis epistolas* Latinè redditas, insuper vertit *Chrysostomi in Joannem commentarios, itemque viginti homilias*, & alia. Exstat ejusdem liber *De balneis Puteolanis.* Vixit & superiore sæculo apud Venetos *Petrus Aretinus*, homo atheus ac maledicentissimus: ut qui calamum in omnes ferè sui temporis Principes stringere ausus fuerit; inde *Flagellum Principum* vulgò appellatus. In hunc *Joachimus Perionius* disertam scripsit orationem.

JOANNES Antonius Campanus, Cavellis obscuro Capuani agri vico natus, Pii II. & Sixti IV. Pontificum favore, primùm Tudertinus, post Fulginiensis, postremò Tiphernas Episcopus, scripsit *vitam Pii II.* & alia varia, Venetiis 1495. excusa. Obiit Senis anno millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo.

CDLXVI. MECHTILDIS, monialis ordinis Benedictini in Helfeldensi cœnobio, Comitatus Mansfeldensis, circa annum millesimum trecentesimum divinis revelationibus clara, scripsit *Spiritualis gratiæ libros quinque*; Parisiis 1513. Coloniæ 1536. Venetiis & Lipsiæ editos.

S. CATHARINA SENENSIS, de qua Martyrol. Rom. 29. April. monialis ordinis S. Dominici, anno millesimo trecentesimo octogesimo in Domino obdormivit; in cœlites, anno millesimo trecentesimo sexagesimo primo, à Pio II. relata. Scripsit *Dialogos*, *tractatibus sex comprehensos*; Ingolstadii 1583. & Coloniæ 1601. typis evulgatos. *Epistolarum ejus volumen* Veneti 1506. publicarunt.

CDLXVII. GREGORIUS Protosyncellus & postea Patriarcha, item JOSEPHUS Methonensis Episcopus, scripserunt singuli *Responsionem pro Concilio Florentino ad librum Marci Ephesii.* Utriusque lucubratio Græcè & Latinè legitur ad calcem ejusdem Concilii.

S. Ber-

CDLXVIII. S. Bernardinus, de quo Martyrol. Rom. 20. Maji. patria Senensis, professione monachus Franciscanus, fuit ecclesiastes seu concionator prorsus admirandus. Quantum fructus in Dominicum intulerit horreum, vita ejus à *Jo. Capistrano* & Lud. Vincentio scripta palam docet. Obiit autem Aquilæ in Vestinis anno millesimo quadringentesimo quadragesimo quarto, in Divos 1450. à Nicolao V. relatus. Opera ejus omnia tomis 4. sunt edita Venetiis 1591. in 4.

Joannes Capistranus, ex S. Francisci ordine, cognomen tulit à patrio solo *Capistrano*, Aprutii oppido. Duabus maximè rebus ævo suo præstabat, excellenti doctrina (fuit enim omnis juris divini atque humani consultissimus) & vitæ morumque innocentia. Magistro vitæ ac disciplinæ usus fuit *S. Bernardino* Senensi; à quo cælestes sapientiæ fontes hausit. In Florentinorum Patrum consessu velut sol quidam effulsit. Volumen, quod *Speculum clericorum* inscripsit, & alia ingenii monumenta Veneti typis publicarunt. Quatuor Pontificibus summis *Martino V. Eugenio IV. Nicolao IV. Callisto III. gratissimus*, demum in Hungariam missus, ad Taurunum seu Belgradum, quà Deum rogando, quà milites adhortando, nostris insignem de Turcis victoriam procuravit. Viennensis populi mores correxit; apud Moravos Bohemosque Hussitarum hæresim coërcuit; magnumque eorum numerum ad Romani Pontificis auctoritatem traduxit. Lapsam quoque sui Ordinis disciplinam ad primam pietatem revocavit. Vixit annos septuaginta; & obiit *VVilaca* (quod est oppidum diœcesis Quinqueeclesiensis) anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto; coliturque ut Beatus Capistrani, ex decreto Leonis X. Papæ. Scripsit varia Venetiis & alibi edita, quæ Trithemius, Willotus & Bellarminus enumerant. Historiam vitæ ejus Henricus Sedulius ex variis scriptoribus concinnavit, & historiæ suæ Seraphicæ inseruit.

CDLXIX. S. Antoninus patria Florentinus (sic dictus ob pusillam staturam) ordinis Prædicatorum, primùm Apostolici palatii Auditor, post Florentinus Archiepiscopus, ad meliorem vitam transiit anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono; ab Hadriano VI. in Sanctorum classem 1523. relatus. Scripsit *Chronica*, tomis tribus distincta: *Summam Theologicam*, in tres partes divisam; *Summam confessionalem*, & alia, quæ Sixtus & Antonius Senenses enumerant.

CDLXX. Laurentius Justinianus, Venetus, ex Canonico regulari primus patriæ urbis Patriarcha, doctrina, sanctitate ac miraculis clarus, obiit anno Christi millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto. Opera ejus, in volumina quindecim tributa, Veneti, Lugdunenses & alii excuderunt.

Bernardus Justinianus, patricius Venetus, à Senatu ad Romanum Pontificem variosque Principes Orator frequenter missus, scripsit *libros quindecim de origine atque incremento urbis ac Reipublicæ Venetæ*, 1534. ibidem typis editos: *vitam S. Marci Evangelistæ:* item *vitam patrui sui Laurentii Justiniani*, Patriarchæ Veneti, cum ipsius Patriarchæ operibus publicatam. Obiit anno millesimo quadringentesimo octogesimo.

CDLXXI. Iordanus Saxo, Quedelimburgius, Augustinianus eremita, scripsit *commentarios in Apocalysin; Sermones de Tempore & Sanctis; Meditationes de passione Domini;* item *Vitas Patrum sui ordinis*, Romæ 1587. excusas. Obiit Viennæ in Austria.

Nicolaus Dinchelspuhelius, Suevus, Viennensis in Austria Academiæ Rector, concilio Constantiensi interfuit: scripsitque *de præceptis Decalogi*, *Oratione Dominica*, *octo Beatitudinibus;* item *Confessionale*, & alia Argentorati 1516. edita. Vixit anno millesimo quadringentesimo vicesimo: *cujus Sermones hodie* (ut Æneas Silvius epist. 165. loquitur) *avidè à doctis leguntur.*

CDLXXII. Alfonsus Tostatus, ex Doctore Salmanticensi Episcopus Abulensis, tanta rerum sacrarum cognitione excelluit, ut eo sæculo doctior aut sapientior sit inventus nemo. Memoriam quoque eam habuisse fertur, qua lecta à se cuncta veluti thesauro contineret. Laboris verò patientia usque eò enituit, ut, quod de Didymo Alexandrino jactatum ferunt, ænea habere intestina putaretur. Matricalium nobili quidem vino est memorabile, sed longè celebrius Tostati natalibus, viri multiscii: cujus numerosa & variis de rebus cùm sacra tum profana scripta Didymo illi Alexandrino, ut diximus, parem faciunt. Tot enim, tantaque sunt ejus *in sacram Scripturam commentaria*, ut si vel à primo natali dies numerando, terna cuique folia attribuas, plura scripsisse comperias. Leguntur hæc ejus opera, semel iterumque à Venetis edita; *quinque volumina in libros quinque Moysis: commentarius in Josue, in lib. Judicum, in Ruth, in quatuor libros Regum, in Paralipomena: quinque libri in S. Matthæi Evangelium.* Concilio Basileensi, cum *Joanne Capreolo* Theologo Dominicano, interfuit. De mira & inusitata ejus disputandi acrimonia cum *Cardinale de Turre-cremata* Marianam lib. 2. c. ultimo lege, si voles. Obiit anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto; hoc elogio ab Hispanis donatus: *Hic stupor est mundi, qui scibile discutit omne.*

CDLXXIII. MAPHÆUS VEGIUS Laudensis, Martini V. Datarius, & primariæ ædis in Urbe Canonicus, ossa S. Monicæ ex Ostiis Tiberinis Romam transferenda curavit, & Romæ anno primo Pii II. Pontificis obiit; conditus ibidem apud Augustinianos in sacello S. Monicæ; *cujus & Officium ecclesiasticum* composuit. Idem scripsit *libros septem de perseverantia religionis*, *libros sex de educatione liberorum*, *Disputationem inter solem, terram & aurum*; *Dialogum veritatis*: quæ omnia Parisiis sunt edita. Ejusdem *libri quatuor Antoniados*, versu scripti, 1559. Antverpiæ prodierunt.

CDLXXIV. ÆNEAS SILVIUS, ex nobili Picolomineorum familia Senis natus, vir doctus, prudens & magnanimus, Imperatori primùm à Secretis, dein Episcopus Senensis & S. R. E. Cardinalis, demùm Papa Pius illo nomine secundus, cùm expeditionem sacram adversus Turcos Christiani nominis hostes moliretur, obiit Anconæ anno millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto. Basileenses opera ejus 1551. excuderunt, sed marginibus pravas notationes adjecerunt, & *tractatum de capite S. Andreæ Apostoli Romam allato*, & *canonizationem, ut vocant, S. Catharinæ Senensis*, aliaque nonnulla omiserunt, quæ Joannes Antonius Campanus in vita Pii II. commemorat. Quæ porrò Æneas, cum juvenis esset, pro Concilio Basileensi scripserat, retractavit senex & Pontifex maximus: exstatque doctissimum ejus *diploma Retractationis* in tomis Conciliorum. Bellarminum in catalogo & alios consule. Æneæ *liber de situ & origine Prutenorum* 1551. Viennæ seorsim fuit editus: item *commentaria rerum memorabilium, quæ temporibus ejus contigerunt*, Fr. Picolomineus recognovit, & Romæ 1584. edenda curavit.

JOANNES GOBELINUS Pii II. Secretarius fuit. Exstant, sub nomine Gobelini, *commentaria de Pii II. rebus gestis*; sed putant nonnulli esse fœtum ipsius Pii.

CDLXXV. BARTHOLOMÆUS FACIUS, Genuensis, ad Alfonsum Regem scripsit *dialogum de vitæ felicitate*, à Plantino 1556. editum; *de hominis excellentia*, ad Nicolaum V. Pontificem; *de rebus gestis Alfonsi I. Neapolitanorum Regis*; & *de gestis Genuensium adversùs Venetos*. Vixit anno millesimo quadringentesimo quadragesimo, acer *Laurentii Vallæ* adversarius; contra quem scripsit *de immortalitate animæ*: ut Leander Albertus testatur.

MATTHÆUS PALMERIUS, Florentinus, vixit tempore concilii Florentini, ut ipse in Chronico testatur. Scripsit autem *Chronicon*, ab anno quadringentesimo quadragesimo nono, ubi Prosper Aquitanus desinit, usque ad annum millesimum quadringentesimum quadragesimum nonum. Matthæi scriptionem MATTHIAS PALMERIUS, *Pisanus*, ab anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo ad millesimum quadringentesimum octogesimum secundum produxit.

FLAVIUS BLONDUS, Foroliviensis, Eugenii IV. Papæ Secretarius, scripsit *Historiam Romanam*, sive de gestis Romanorum ab inclinatione imperii ad sua usque tempora, hoc est, ab anno Domini quadringentesimo septimo usque ad millesimum quadringentesimum: *Item de Roma triumphante*; *de Roma instaurata*; *de Italia instaurata*; *de origine & gestis Venetorum*; & alia, Basileæ 1531. & alibi edita. Obiit Romæ anno millesimo quadringentesimo sexagesimo tertio.

CDLXXVI. NICOLAUS CUSANUS (sic dictus à natali municipio, ad ripam Mosellæ sito) vir variè doctus, ex Archidiacono Leodicensi Episcopus Brixinensis, & S. R. E. Cardinalis à Nicolao V. creatus, pro Sede Apostolicâ varias legationes, in his Germanicam & Constantinopolitanam, summa cum laude obiit. Tuderti demùm in Umbria decessit anno Christi millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto, ætatis sexagesimo tertio. Cor sepultum Cusæ in patria, ubi domum hospitalariam copiosè dotarat. Opera ejus junctim Basileæ 1565 & alibi sunt edita. Quod ad librum ejus *de concordia catholica* attinet, lege epistolam ipsius Cusani ad Card. Rodericum, itemque censuram Bellarmini in catalogo.

AMBROSIUS, Camaldulensis ordinis Abbas generalis, Chrysoloræ Byzantini discipulus, vir Græcè ac Latinè doctus, non solùm multa ex Græco in Latinum vertit, sed etiam Græcè ad Græcos Florentiæ declamavit. Scripsit *Orationes*, *Epistolas* & alia varia, quæ Possevinus, Bellarminus, & cæteri recensent. Volaterranus dicit eum fuisse oriundum ex Porticu, Flaminiæ oppido: alii Florentinum faciunt.

CDLXXVII. JOANNES de Turre-cremata, Hispanus, ordinis Prædicatorum, ex Magistro sacri palatii Cardinalis, in concilio Florentino, ab Eugenio IV. creatus, *titulo Annuntiatæ Virginis* instituit Romæ piorum hominum sodalitium, qui in festo Annunciationis Deiparæ, virgines inopes Romanas, addita dote, nuptui quotannis tradunt. Obiit Romæ anno millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo. Scripsit varia Lutetiæ, Venetiis, Lugduni, Coloniæ & alibi edita.

CDLXXVIII. THOMAS KEMPENSIS natus est *Kempis*; quod permodicum est in diœcesi Coloniensi oppidum, Studiorum cursu Daventriæ peracto sub disciplina Clericorum vitæ communis: ad *Montem S. Agnetis*, qui proximè Suellensi urbi imminet, concessit, & Canonicis regularibus sese adjunxit; ibidemque anno Christi 1471. ætatis 92. in Domino obdormivit. Sacræ lectionis, cellæque suæ ita amans fuit, ut hoc symbolum sæpius

sæpius ore proferret, librisque suis inscriberet: *In omnibus requiem quæsivi, sed non inveni, nisi in angello cum libello.* Scripsit varia, unum in corpus ab Henrico Sommalio digesta, & Antverpiæ 1600. edita. Inter quæ eminet verè aureus *de imitatione Christi* libellus: quem sanctissimi viri *Car. Borromæus, Ignatius Loiola, Ph. Nerius, Rob. Bellarminus,* & alii quotidie lectitare sunt soliti. Vitam illius scripserunt *Judocus Badius, Franciscus Tolensis* & *Heribertus Rosweidus;* quorum postremus & *Chronicon Montis S. Agnetis*, à Kempensi scriptum, curavit 1615. edendum Antverpiæ, cum Joannis Buschii Chronico Windesemensi. Cæterùm præter Thomæ opera à Sommalio publicata, exstant insuper non pauca in variis Belgii bibliothecis, hactenus typis non edita.

CDLXXIX. DIONYSIUS RICHELIUS, Cartusianus, quem *Doctorem ecstaticum* vocant, *universæ sacræ Scripturæ libros* illustravit, & adeo multa variis de rebus posteritati legenda reliquit, quàm ut legere quidquam alienum, inter tot diurnas nocturnasque monasticas exercitationes, potuisse videatur, ac retrò plura legisse, quàm ut scribendi otium suppeteret. De ejus vita scriptisque lege, si placet, libellum voluminibus operum adhærentem, quem *Theodoricus Loërius*, Cartusianus Coloniensis, scripsit. Vixit autem Dionysius, ad extremum usque ætatis tempus, in Ruremundensi apud Gelros Cartusia, & ad beatam vitam transiit anno millesimo quadringentesimo septuagesimo primo.

JACOBUS GRUITRODIUS, Cartusiæ Leodicensis Prior, scripsit *Speculum quintuplex, Prælatorum, subditorum, sacerdotum, sæcularium hominum, & senum:* quod falsò est editum nomine Dionysii Cartusiani; ut Paulus Langius, Trithemii æqualis, in Chronico Citizensi, & Molanus in ms. Bibliotheca sacra rectè monuerunt. Scripsit & alia, quæ Trithemius, Theodorus Petreius in Bibliotheca Cartusiana, & alii enumerant. Obiit autem Gruitrodius anno millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo.

CDLXXX. BAPTISTA PLATINA (sic eum vocat Jacobus Philippus Bergomas, illius temporis chronographus) patria Cremonensis, Abbreviator, ut vocant, Apostolicus, & Vaticanæ bibliothecæ præfectus, ad Sixtum IV. scripsit librum *de vitis Pontificum Romanorum:* cui Notas & auctarium usque ad Pium V. adjecit *Onuphrius Panvinius.* Exstant ejusdem *Dialogi de falso & vero bono, contra amores, de vera nobilitate, de optimo cive; Panegyricus in Bessarionem Cardinalem; Oratio de bello Turcis inferendo; Epistolæ ad diversos,* & alia. Obiit lue epidemica correptus, anno millesimo quadringentesimo octogesimo primo.

WERNERUS ROLEVINCUS, Westfalus, Cartusianus Coloniensis, scripsit *Fasciculum temporum*, ab initio mundi usque ad annum millesimum quadringentesimum octogesimum quartum: quod opus *Joannes Linturius* usque ad annum millesimum quingentesimum decimum quartum continuavit. Scripsit insuper *Paradisum conscientiæ; Formulam vivendi Canonicorum;* de regimine rusticorum: de visitatione monastica; de fraterna correctione; de laudibus Westfaliæ, & alia partim Coloniæ, partim Parisiis & Antverpiæ edita.

CDLXXXI. GERARDUS SUTFANIUS, ab urbe patria sic dictus, ex primis Clericis vitæ communis, apud Daventrienses à Gerardo Magno institutis, scripsit pios duos libellos, *de reformatione virium animæ, & de spiritualibus ascensionibus;* Lutetiæ & Coloniæ 1539. typis editos. De quibus præclarum dat testimonium, in Gerardi vita, Thomas Kempensis: *Licet, inquit, brevi vixerit tempore, gratissima tamen nobis reliquit doctrinæ monumenta. Erat enim studiosus valdè in scripturis sanctis; sicut patet in duobus libellis ab eo editis, quorum unus incipit:* Homo quidam, *& alius;* Beatus vir, *intitulatur.* Obiit autem Gerardus ætatis 31. Christi anno 1398.

GABRIEL BIEL, sidus illustre inter Clericos vitæ communis, quos cap. 450. laudavi, S. Theologiæ Licentiatus ac professor publicus apud Germanos in Academia Tubingensi, *Lectiones in Canonem Missæ*, discipulis suis à se dictatas, publicavit: exstantque Lugduni, Basileæ, Parisiis, Brixiæ 1580. & 1576. Venetiis excusæ. Commentaria ejusdem *in libros 4. Magistri sententiarum; Sermones de Tempore & Sanctis*, & alia Brixiæ in 4. postremò typis sunt publicata. Vivere desiit anno millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto. Cæterùm quod ad Academiam Tubingensem attinet, eam anno millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo *Everardus Comes Wirtembergensis*, Hierosolymis reversus, fundavit; *Gabriële Bielio* Theologo, *Joanne Nauclero* Juris pontificii Doctore, aliisque viris præstantissimis illuc, ad publicas scientiarum ac disciplinarum professiones, evocatis. Everardus porrò ex Comite Dux Wirtembergensis anno 1495. à Maximiliano I. Cæsare, & Eques Velleris aurei anno 1491. à Philippo Pulchro, Maximiliani filio, creatus, anno demùm 1496. è vita decessit.

CDLXXXII. ANGELUS CLAVASIUS, & BAPTISTA TROVAMALA, Ligures, item PACIFICUS, tres monachi ordinis Minorum, sub annum Christi millesimum quadringentesimum octogesimum, singuli scripserunt *Summam casuum conscientiæ.* Primi nuncupatur *Angelica*, secundi *Rosella* vel *Baptistiana*, tertii *Pacifica.* Ex his Clavasius Cunii anno millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto decessit.

CDLXXXIII. JOANNES Friburgensis, Teutonicus, ordinis Prædicatorum, Episcopus Ossunensis in Hungaria, scripsit *Summam Prædicatorum*, Reutlingæ 1487. & *Summam Confessariorum*, Lugduni 1518. excusam. Sepultus fuit Friburgi anno millesimo trecentesimo decimo quarto; multis, ut fertur, miraculis coruscus. Niderus ei cognomentum *Runsic* tribuit. Sic ferè Molanus in ms. Bibliotheca sacra.

MARSILIUS Inghemius, natione Germanus, Canonicus & Thesaurarius Coloniensis, Heidelbergensis Academiæ in Palatinatu Rhenano primus plantator, pro genio sui ævi scripsit *commentaria in quatuor libros Sententiarum*, non inutilia; Argentorati 1501. edita. Claruit anno millesimo trecentesimo nonagesimo quarto.

ANTONIUS RAMPELOGUS, Genuensis, Augustinianus eremita, in concilio Constantiensi adversùs Hussitas disputavit, & scripsit *Figuras Bibliorum*; 1516. Argentorati 1558. 1570. Lugduni, & sub nomine *Antonii Ampigolli* 1511. Parisiis in 4. à Badio editas.

CDLXXXIV. ANDREAS BARBATIUS, Siculus, anno millesimo quadringentesimo sexagesimo floruit; scripsitque *in Decretales*; item *de Cardinalium præstantia*, & *Consilia varia.*

ALEXANDER Tartaginus, patria Imolensis, præter alia scripsit *in sextum Decretalium & Clementinas*; item *Consilia*, & alia varia. Vivebat anno millesimo quadringentesimo septuagesimo.

CDLXXXV. JOANNES Franciscus Pavinus, civis & Canonicus Patavinus, à Paulo II. Romam evocatus, & Judex sacri palatii creatus, scripsit *Baculum pastoralem* sive *librum de Visitationibus*; Parisiis 1503. 1508. in 4. editum: *tractatum pro Canonizatione S. Bonaventuræ*, & *Consilium in causa B. Simonis Tridentini*, à Judæis occisi.

ARNOLDUS LUIDIUS, Tungrensis, Theologus Coloniensis, & ibidem ad S. Cunibertum Canonicus, obiit senex Leodici ad S. Lambertum Canonicus, & bibliothecam suam Canonicis regularibus in oppido Tungrensi legavit. Scripsit *librum adversùs speculum Joannis Reuclini*; 1512. Coloniæ editum.

CDLXXXVI. CYRILLUS Constantinopolitanus, eremita montis Carmeli, scripsit *de incolis ejusdem montis, à tempore Joannis XLIV. Patriarchæ Hierosolymitani usque ad tempora Henrici VI.* Imperatoris; quo ipse Cyrillus floruit. HENRICUS SANVICENSIS, natione Anglus, aliquot annis vixit in Terra sancta, & in monte Carmelo. Acone anno 1251. à Saracenis capta, in Angliam rediit, & scripsit *Chronicon de multiplicatione ordinis Carmelitani per Syriam & Europam*, & *de vastatione monasteriorum Terræ sanctæ.* Vixit temporibus Imp. Rudolphi. SIBERTUS BECANUS, patria Gelriensis, Doctor Theologus, ævo Henrici VII. Imp. vixit; scripsitque *librum de institutione & peculiaribus gestis Carmelitarum.* Horum trium auctorum lucubrationes *Philippus Ribotus* suo operi, suprà c. 463. laudato, inseruit. De scriptis *Joannis XLIV. Patriarchæ* Hierosolymitani ex professo agit *Petrus VVastelius* in suis Vindiciis Carmelitanis, quas eruditi omnes avidè exspectant.

GERARDUS Laodicenus Episcopus, ad Guilielmum presbyterum, scripsit *librum de conversatione virorum Dei in Terra sancta commorantium.* JOANNES MOLINIUS, Brito Armoricus, & JOANNES DE THIMETO, ut in mss. codicibus vocatur, aliis Joannes de Chimero, Professor sacræ Theologiæ, scripserunt singuli *Speculum ordinis Carmelitani.*

JOANNES BACONIUS, suprà c. 438. laudatus, posteris reliquit *tractatus duos de Regula ordinis Carmelitani*: item *compendium historiarum & Jurium pro defensione ejusdem ordinis.*

BERNARDUS OLERIUS, ad N. Cardinalem, cognatum S. Andreæ Fesulani, scripsit libellum *pro defensione ordinis Carmelitani adversùs quosdam æmulos.* Finis scriptionis fuit, ut Cardinalis iste Bernardi libello redderetur doctior, ad Urbanum VI. Papam plenius iis de rebus informandum.

JOANNES VINETUS, Brito Armoricus, scripsit *breve Chronicon de origine ac progressu ordinis Carmelitani.* In fine sui Chronici narrat, anno millesimo ducentesimo tricesimo octavo, propter Saracenorum incursus, quosdam monachos, relicto monte Carmelo, partim in Cyprum, partim in Siciliam, partim in Galliam ad Massilienses transfretasse: demum anno millesimo ducentesimo quadragesimo *Ivonem* & *Radulphum* monachos ejusdem ordinis, cum duobus viris nobilibus Anglis, *Joanne Vescio* & *Richardo Greyo*, in Angliam transmisisse, & prima illius ordinis cœnobia apud Britannos condidisse.

JOANNES GROSSUS, Tolosanus, Prior generalis Carmelitarum, scripsit *brevem catalogum de Sanctis & de Prioribus generalibus sui ordinis.* Atque horum quidem auctorum libelli, isto capite à me recensiti, junctim leguntur in *Speculo ordinis Carmelitani*, quod *Baptista Cathaneus*, Venetus, ejusdem ordinis Doctor Theologus, 1507. in fol. typis excudendum curavit.

CDLXXXVII. JOANNES BUSCHIUS, Trithemio Arnoldus, Canonicus regularis in cœnobio Windesemensi, prope Suollam Transisalanæ provinciæ oppidum, vixit anno millesimo qvadringentesimo sexagesimo quarto. Scripsit librum *de origine cœnobii & Capituli seu Congregationis VVindesemensis*; 1622. Antverpiæ editum. Buschii liber alter, *de viris illustribus cœnobii VVindesemensis*, quos ipse plerosque aut novit aut vidit, legitur ms. Lovanii ad S. Martinum.

Hen-

CDLXXXVIII. HENRICUS HARPIUS, ordinis Minorum, obiit Guardianus, ut vocant, Mechliniæ anno millesimo quadringentesimo septuagesimo octavo. Scripsit *Sermones de Tempore & Sanctis*; item *de tribus pœnitentiæ partibus, & triplici adventu Christi*; Haganoæ 1509. in folio editos. Tres ejus libros *de Theologia mystica* Petrus Paulus Philippus, ordinis Prædicatorum Doctor Theologus, repurgavit, & Romæ 1585. edendos curavit. Scripsit & alia, de quibus Willotus & Bellarminus in catalogo consuli poterunt.

CDLXXXIX. JACOBUS PEREZIUS, natione Valentinus, Hispanus, Augustinianus eremita, post Episcopus Christopolitanus, floruit anno millesimo quadringentesimo nonagesimo. Ad Rodericum Borgiam Cardinalem, post Alexandrum VI. Papam, scripsit *commentaria in Psalmos, & in Cantica Salomonis, Zachariæ, B. Virginis, & Simeonis*: item *libellum contra Judæos de Christo reparatore generis humani*. Quæ omnia Parisiis, Lugduni & Venetiis sæpius sunt recusa.

CDXC. JACOBUS SPRENGERUS, Germanus, ordinis Prædicatorum, vixit anno millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto: & cudit, cum Henrico Institore, *Malleum maleficarum*. Quod opus *Raphaël Maffæus* Venetus recensuit, & 1574. Venetiis edidit. HENRICUS INSTITOR, Sprengeri collega, scripsit insuper *librum contra Monarchiam Antonii Roselli*, IC. Patavini; 1499. Venetiis editum, & alia plurima.

JOANNES Cagnatius, Tabiæ (quod oppidum est Liguriæ, generosis vinis nobile) natus, monachus Dominicanus, composuit *Summam*, à nomine patriæ *Tabiensem* inscriptam.

CDXCI. JOANNES PICUS, Mirandulæ & Concordiæ Princeps, ob corporis & animi venustatem *Phœnix* appellatus, varia scripsit, Argentorati & Basileæ tomis duobus excusa. Obiit Florentiæ anno millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto, & bibliothecam suam Prædicatoribus legavit. *Ita Molanus in ms. Bibliotheca sacra.* Vir ingenio & doctrina (pro ætate) maximus: vixit enim annos solùm triginta tres. Quid, si hoc ingenium aliis triginta annis excoli potuisset? Omnino enim nihil ei defuit nisi maturitas. *Sic Bellarminus in catalogo.*

JOANNES Franciscus Picus, Mirandulanus, scripsit multa, cum operibus patrui Joannes Pici excusa. Crudeliter trucidatus fuit anno millesimo quingentesimo vicesimo tertio.

CDXCII. MARSILIUS FICINUS, patre Medico Florentiæ anno millesimo quadringentesimo tricesimo tertio natus, obiit anno millesimo quadringentesimo nonagesimo nono. Vir fuit peritus non vulgariter cùm sacræ Theologiæ (ut Bellarminus in catalogo loquitur) tum Platonicæ philosophiæ. Opera ejus ab Aldo Manutio Venetiis 1516. & Basileæ 1561. sunt excusa.

CDXCIII. JACOBUS BRACELLIUS, Genuensis, Senatus patrii Scriba, libris quinque *Historiam belli Hispaniensis*, quod cum Alfonso, Aragoniæ, Siciliæ ac Neapolis Rege, Genuenses gesserunt, complexus fuit; vir ingenii, prudentiæ & eloquentiæ gloria illustris. Vixit sub annum millesimum quadringentesimum quadragesimum, quo & civis ejus *Bartholomæus Facius*, suprà laudatus, eidem Alfonso Regi ab epistolis, floruit.

BAPTISTA FULGOSIUS, Dux Reipublicæ Genuensis, Perini itidem Ducis filius, Valerium Maximum imitatus, *Dictorum & factorum memorabilium libros novem* lingua Italica conscripsit: quos *Camillus Gilinus*, Mediolanensis, Latinitate donavit; Basileæ, Antverpiæ, Parisiis & alibi editos. In quo opere Fulgosius omnium nationum, omniumque temporum exempla ita collegit, ut cunctorum sæculorum historiam breviter perstrictam ante oculos hominum posuerit. Sic & nostra ætate Lipsius *Exempla ac Monita politica* è varia multiplicique lectione seposuit, & ad usum communem eleganti ac facili stilo repræsentavit: ut in hoc genere paria cum Valerio Maximo facere potuisse videatur.

CDXCIV. ARNOLDUS BOSTIUS, Carmelita Gandensis, theologus, philosophus & poeta, cum Hermolao Barbaro, Roberto Gaguino, Trithemio, & aliis illius ævi viris eruditis amicitiam, commercio litterarum, coluit. Scripsitque prosa ac metro multa, quæ Trithemius enumerat. Ejus *liber de Scriptoribus Carmelitis* exstat ms. Mechliniæ: item *liber de patronatu B. Mariæ*, carmine & prosa scriptus, adservatur Coloniæ in monasterio Carmelitano. Quos libros utinam quis proferat! Scripsit insuper *librum de viris illustribus Cartusianis*, Coloniæ editum: ex quo *Petrus Sutor*, in suis de vita Cartusiana libris, multa citat. Obiit autem Bostius Gandavi anno millesimo quadringentesimo nonagesimo nono.

JOANNES Palæonydorus, apud Batavos in oppido, quod Aquas veteres nuncupant, natus, Carmelita, Trithemio familiaris, obiit anno millesimo quingentesimo septimo, ætatis septuagesimo quarto. Scripsit *Fasciculum sui ordinis tripartitum*; item *Manuale ejusdem ordinis*. Opus utrumque Moguntini typis ediderunt. Posteris insuper reliquit *librum de antiquitate & sanctimonia eremitarum montis Carmeli*, quem titulo *Propugnaculi Carmelitarum* insignivit; Venetiis 1570. in 4. excusum. Reliqua ejus scripta Trithemius & Valerius Andreas recensent.

CDLXXXIII. JOANNES Friburgensis, Teutonicus, ordinis Prædicatorum, Episcopus Ossunensis in Hungaria, scripsit *Summam Prædicatorum*, Reutlingæ 1487. *& Summam Confessariorum*, Lugduni 1518. excusam. Sepultus fuit Friburgi anno millesimo trecentesimo decimo quarto; multis, ut fertur, miraculis coruscus. Niderus ei cognomentum *Runsic* tribuit. Sic ferè Molanus in ms. Bibliotheca sacra.

MARSILIUS Inghemius, natione Germanus, Canonicus & Thesaurarius Coloniensis, Heidelbergensis Academiæ in Palatinatu Rhenano primus plantator, pro genio sui ævi scripsit *commentaria in quatuor libros Sententiarum*, non inutilia; Argentorati 1501. edita. Claruit anno millesimo trecentesimo nonagesimo quarto.

ANTONIUS RAMPELOGUS, Genuensis, Augustinianus eremita, in concilio Constantiensi adversùs Hussitas disputavit, & scripsit *Figuras Bibliorum*; 1516. Argentorati 1558. 1570. Lugduni, & sub nomine *Antonii Ampigolli* 1511. Parisiis in 4. à Badio editas.

CDLXXXIV. ANDREAS BARBATIUS, Siculus, anno millesimo quadringentesimo sexagesimo floruit; scripsitque *in Decretales*; item *de Cardinalium præstantia*, & *Consilia varia.*

ALEXANDER Tartaginus, patria Imolensis, præter alia scripsit *in sextum Decretalium & Clementinas*; item *Consilia*, & alia varia. Vivebat anno millesimo quadringentesimo septuagesimo.

CDLXXXV. JOANNES Franciscus Pavinus, civis & Canonicus Patavinus, à Paulo II. Romam evocatus, & Judex sacri palatii creatus, scripsit *Baculum pastoralem* sive *librum de Visitationibus*; Parisiis 1503. 1508. in 4. editum: *tractatum pro Canonizatione S. Bonaventuræ*, & *Consilium in causa B. Simonis Tridentini*, à Judæis occisi.

ARNOLDUS LUIDIUS, Tungrensis, Theologus Coloniensis, & ibidem ad S. Cunibertum Canonicus, obiit senex Leodici ad S. Lambertum Canonicus, & bibliothecam suam Canonicis regularibus in oppido Tungrensi legavit. Scripsit *librum adversùs speculum Joannis Reuclini*: 1512. Coloniæ editum.

CDLXXXVI. CYRILLUS Constantinopolitanus, eremita montis Carmeli, scripsit *de incolis ejusdem montis*, *à tempore Joannis XLIV. Patriarchæ Hierosolymitani usque ad tempora Henrici VI.* Imperatoris; quo ipse Cyrillus floruit. HENRICUS SANVICENSIS, natione Anglus, aliquot annis vixit in Terra sancta, & in monte Carmelo. Acone anno 1251. à Saracenis capta, in Angliam rediit, & scripsit *Chronicon de multiplicatione ordinis Carmelitani per Syriam & Europam*, *& de vastatione monasteriorum Terræ sanctæ.* Vixit temporibus Imp. Rudolphi. SIBERTUS BECANUS, patria Gelriensis, Doctor Theologus, ævo Henrici VII. Imp. vixit; scripsitque *librum de institutione & peculiaribus gestis Carmelitarum.* Horum trium auctorum lucubrationes *Philippus Ribotus* suo operi, suprà c. 463. laudato, inseruit. De scriptis *Joannis XLIV. Patriarchæ* Hierosolymitani ex professo agit *Petrus VVastelius* in suis Vindiciis Carmelitanis, quas eruditi omnes avidè exspectant.

GERARDUS Laodicenus Episcopus, ad Guilielmum presbyterum, scripsit *librum de conversatione virorum Dei in Terra sancta commorantium.* JOANNES MOLINIUS, Brito Armoricus, & JOANNES DE THIMETO, ut in mss. codicibus vocatur, aliis Joannes de Chimero, Professor sacræ Theologiæ, scripserunt singuli *Speculum ordinis Carmelitani.*

JOANNES BACONIUS, suprà c. 438. laudatus, posteris reliquit *tractatus duos de Regula ordinis Carmelitani*: item *compendium historiarum & Jurium pro defensione ejusdem ordinis.*

BERNARDUS OLERIUS, ad N. Cardinalem, cognatum S. Andreæ Fesulani, scripsit libellum *pro defensione ordinis Carmelitani adversùs quosdam æmulos.* Finis scriptionis fuit, ut Cardinalis iste Bernardi libello redderetur doctior, ad Urbanum VI. Papam plenius iis de rebus informandum.

JOANNES VINETUS, Brito Armoricus, scripsit *breve Chronicon de origine ac progressu ordinis Carmelitani.* In fine sui Chronici narrat, anno millesimo ducentesimo tricesimo octavo, propter Saracenorum incursus, quosdam monachos, relicto monte Carmelo, partim in Cyprum, partim in Siciliam, partim in Galliam ad Massilienses transfretasse: demùm anno millesimo ducentesimo quadragesimo *Ivonem* & *Radulphum* monachos ejusdem ordinis, cum duobus viris nobilibus Anglis, *Joanne Vescio* & *Richardo Greyo*, in Angliam transmisisse, & prima illius ordinis cœnobia apud Britannos condidisse.

JOANNES GROSSUS, Tolosanus, Prior generalis Carmelitarum, scripsit *brevem catalogum de Sanctis & de Prioribus generalibus sui ordinis.* Atque horum quidem auctorum libelli, isto capite à me recensiti, junctim leguntur in *Speculo ordinis Carmelitani*, quod *Baptista Cathaneus*, Venetus, ejusdem ordinis Doctor Theologus, 1507. in fol. typis excudendum curavit.

CDLXXXVII. JOANNES Buschius, Trithemio Arnoldus, Canonicus regularis in cœnobio Windesemensi, prope Suollam Transisalanæ provinciæ oppidum, vixit anno millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto. Scripsit librum *de origine cœnobii & Capituli seu Congregationis VVindesemensis*; 1622. Antverpiæ editum. Buschii liber alter, *de viris illustribus cœnobii VVindesemensis*, quos ipse plerosque aut novit aut vidit, legitur ms. Lovanii ad S. Martinum.

Hen-

CDLXXXVIII. HENRICUS HARPIUS, ordinis Minorum, obiit. Guardianus, ut vocant, Mechliniæ anno millesimo quadringentesimo septuagesimo octavo. Scripsit *Sermones de Tempore & Sanctis*; item *de tribus pœnitentiæ partibus, & triplici adventu Christi*; Haganoæ 1509. in folio editos. Tres ejus libros *de Theologia mystica* Petrus Paulus Philippus, ordinis Prædicatorum Doctor Theologus, repurgavit, & Romæ 1585. edendos curavit. Scripsit & alia, de quibus Willotus & Bellarminus in catalogo consuli poterunt.

CDLXXXIX. JACOBUS PEREZIUS, natione Valentinus, Hispanus, Augustinianus eremita, post Episcopus Christopolitanus, floruit anno millesimo quadringentesimo nonagesimo. Ad Rodericum Borgiam Cardinalem, post Alexandrum VI. Papam, scripsit *commentaria in Psalmos, & in Cantica Salomonis, Zachariæ, B. Virginis, & Simeonis: item libellum contra Judæos de Christo reparatore generis humani.* Quæ omnia Parisiis, Lugduni & Venetiis sæpius sunt recusa.

CDXC. JACOBUS SPRENGERUS, Germanus, ordinis Prædicatorum, vixit anno millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto: & cudit, cum Henrico Institore, *Malleum maleficarum.* Quod opus *Raphaël Maffæus* Venetus recensuit, & 1574. Venetiis edidit. HENRICUS INSTITOR, Sprengeri collega, scripsit insuper *librum contra Monarchiam Antonii Roselli*, IC. Patavini; 1499. Venetiis editum, & alia plurima.

JOANNES Cagnatius, Tabiæ (quod oppidum est Liguriæ, generosis vinis nobile) natus, monachus Dominicanus, composuit *Summam*, à nomine patriæ *Tabiensem* inscriptam.

CDXCI. JOANNES PICUS, Mirandulæ & Concordiæ Princeps, ob corporis & animi venustatem *Phœnix* appellatus, varia scripsit, Argentorati & Basileæ tomis duobus excusa. Obiit Florentiæ anno millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto, & bibliothecam suam Prædicatoribus legavit. *Ita Molanus in ms. Bibliotheca sacra.* Vir ingenio & doctrina (pro ætate) maximus: vixit enim annos solùm triginta tres. Quid, si hoc ingenium aliis triginta annis excoli potuisset? Omnino enim nihil ei defuit nisi maturitas. *Sic Bellarminus in catalogo.*

JOANNES Franciscus Picus, Mirandulanus, scripsit multa, cum operibus patrui Joannes Pici excusa. Crudeliter trucidatus fuit anno millesimo quingentesimo vicesimo tertio.

CDXCII. MARSILIUS FICINUS, patre Medico Florentiæ anno millesimo quadringentesimo tricesimo tertio natus, obiit anno millesimo quadringentesimo nonagesimo nono. Vir fuit peritus non vulgariter cùm sacræ Theologiæ (ut Bellarminus in catalogo loquitur) tum Platonicæ philosophiæ. Opera ejus ab Aldo Manutio Venetiis 1516. & Basileæ 1561. sunt excusa.

CDXCIII. JACOBUS BRACELLIUS, Genuensis, Senatus patrii Scriba, libris quinque *Historiam belli Hispaniensis*, quod cum Alfonso, Aragoniæ, Siciliæ ac Neapolis Rege, Genuenses gesserunt, complexus fuit; vir ingenii, prudentiæ & eloquentiæ gloria illustris. Vixit sub annum millesimum quadringentesimum quadragesimum, quo & civis ejus *Bartholomæus Facius*, suprà laudatus, eidem Alfonso Regi ab epistolis, floruit.

BAPTISTA FULGOSIUS, Dux Reipublicæ Genuensis, Perini itidem Ducis filius, Valerium Maximum imitatus, *Dictorum & factorum memorabilium libros novem* lingua Italica conscripsit: quos *Camillus Gilinus*, Mediolanensis, Latinitate donavit; Basileæ, Antverpiæ, Parisiis & alibi editos. In quo opere Fulgosius omnium nationum, omniumque temporum exempla ita collegit, ut cunctorum sæculorum historiam breviter perstrictam ante oculos hominum posuerit. Sic & nostra ætate Lipsius *Exempla ac Monita politica* è varia multiplicique lectione sepofuit, & ad usum communem eleganti ac facili stilo repræsentavit: ut in hoc genere paria cum Valerio Maximo facere potuisse videatur.

CDXCIV. ARNOLDUS BOSTIUS, Carmelita Gandensis, theologus, philosophus & poëta, cum Hermolao Barbaro, Roberto Gaguino, Trithemio, & aliis illius ævi viris eruditis amicitiam, commercio litterarum, coluit. Scripsitque prosa ac metro multa, quæ Trithemius enumerat. Ejus *liber de Scriptoribus Carmelitis* exstat ms. Mechliniæ: item *liber de patronatu B. Mariæ*, carmine & prosa scriptus, adservatur Coloniæ in monasterio Carmelitano. Quos libros utinam quis proferat! Scripsit insuper *librum de viris illustribus Cartusianis*, Coloniæ editum: ex quo *Petrus Sutor*, in suis de vita Cartusiana libris, multa citat. Obiit autem Bostius Gandavi anno millesimo quadringentesimo nonagesimo nono.

JOANNES Palæonydorus, apud Batavos in oppido, quod Aquas veteres nuncupant, natus, Carmelita, Trithemio familiaris, obiit anno millesimo quingentesimo septimo, ætatis septuagesimo quarto. Scripsit *Fasciculum sui ordinis tripartitum*; item *Manuale ejusdem ordinis.* Opus utrumque Moguntini typis ediderunt. Posteris insuper reliquit *librum de antiquitate & sanctimonia eremitarum montis Carmeli*, quem titulo *Propugnaculi Carmelitarum* insignivit; Venetiis 1570. in 4, excusum. Reliqua ejus scripta Trithemius & Valerius Andreas recensent.

CDXCV. PETRUS SCHOTTUS, Argentoratensis, I. V. Doctor, sacerdos & Canonicus, *Quæstiones varias de rebus ad conscientiam pertinentibus* explicuit: quæ, *cum ejus Epistolis & poematibus*, Argentorati excusæ habentur. Obiit anno millesimo quadringentesimo nonagesimo nono.

FINUS HADRIANUS, Ferrariensis, vivebat senex anno millesimo quingentesimo tertio. Scripsit in ultima sua ætate *Flagellum in Judæos*, libris novem distinctum, & Venetiis 1538. editum.

CDXCVI. MARCUS Antonius Coccius Sabellicus *Historiæ Venetorum* libros triginta tres, *Exemplorum ethnicorum* libros decem, & alia ad posteros transmisit: quæ junctim Venetiis 1502. & Basileæ 1538. fuerunt edita. Obiit Venetiis anno millesimo quingentesimo septimo.

JACOBUS Philippus Forestus, Bergomas, Augustinianus eremita, edidit *Supplementum chronicorum*, ab initio mundi usque ad annum millesimum quingentesimum tertium; quod postea Venetiis 1506. recusum vocavit *Supplementum supplementi.* Item scripsit *librum de præclaris mulieribus*, 1497. Ferrariæ, Parisiis & alibi editum: *Confessionale* 1506. in 8. excusum. Obiit Bergomi anno millesimo quingentesimo decimo octavo, ætatis septuagesimo quinto.

LEANDER ALBERTUS, Bononiensis, ordinis Prædicatorum, libros sex *De viris illustribus sui ordinis* Bononiæ 1617. in folio editos; & *Italiæ universæ descriptionem*, & *Ephemeridas* posteris reliquit.

CDXCVII. FRANCISCUS Georgius, Venetus, ordinis Minorum, edidit *Problematum in sacram Scripturam tomos sex*, Venetiis 1536. Parisiis 1574. in 4. editos; ob Platonicas tamen & Thalmudicas opiniones, quibus hinc inde aspersi sunt, censura gravi & diligenti dignos: ut animadvertit Sixtus Senensis. Ejusdem *Cantica tria de Harmonia mundi* 1544. in fol. Parisiis sunt excusa. Obiit anno millesimo quingentesimo decimo. Sic fere Molanus in ms. Bibliotheca sacra.

CYPRIANUS BENETUS Aragonius, ordinis Prædicatorum, Doctor Parisiensis ad Julium II. & Leonem X. Pontifices scripsit tractatus quatuor, Romæ 1512. in 4. editos, *de prima orbis Sede, de Ecclesiastica potestate, & de Papæ dominio.*

CDXCVIII. CAROLUS FERNANDUS, Brugensis, licet cœcus, Parisiis tamen litterarum humaniorum publicus professor exstitit; orator, poëta, philosophus, theologus ac concionator insignis. Pòst spretis omnibus, monasticen in Casalino apud Cenomano cœnobio amplexus, scripsit *de animi tranquillitate libros duos*; *de immaculatæ Virginis conceptione libros totidem*; *Collationum monasticarum libros quatuor*, & alia à Badio Lutetiæ edita. Obiit ibidem anno millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto. Tres alios *Belgas Didymos* libet subnectere.

NICASIUS VORDANUS, Mechliniæ natus, jam inde à tertio ætatis anno oculis captus, Theologiæ lauream Lovanii adeptus, inde Coloniam profectus, cùm Jurisprudentiæ totum se dedisset, *Leges cæsareas*, quas numquam legerat, sed auditu tantum perceperat, sic mente tenuit, & ore privatim ac palàm recitavit, ut ab Academicis Doctor sit renuntiatus. Scripsit *in libros quatuor Institutionum Justiniani Imp.* commentarios, identidem excusos. Vita ibidem decessit anno millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo, in majore basilica honorificè conditus.

PARSEVALDUS BELLIGENIUS, Brugas communem cum Fernando patriam habuit: & cœcus natus, Lutetiæ similiter anno millesimo quingentesimo tricesimo professor floruit. Utque se ipse consolaretur, scholia lusit & edidit *in Declamationem Quinctiliani* (ut falsò creditur) *pro cœco contra novercam.* * Triumviris istis quartus accedat GUILIELMUS ASSONLEVILLIUS, Christophori regii in Belgio Senatorius filius, 1597. defunctus: cujus exstat *Atheomastix*, seu *Dissertatio adversùs religionis hostes universos*, typis Plantinianis edita.

CDXCIX. LAURENTIUS VALLA, patricius Romanus & Canonicus Lateranensis, præter *libros sex Elegantiarum linguæ Latinæ*, scripsit *de falso & vero libros tres*; item *Ferdinandi Aragoniæ Regis gesta*, à Badio excusa. *Annotationes ejus in novum Testamentum* à Pauli IV. Censoribus sunt damnatæ. Obiit Romæ anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo.

ANTONIUS PANORMITA, Siculus, Alfonso Aragoniæ, Siciliæ ac Neapolis Regi studiorum atque expeditionum comes, & secretioris scrinii magister fuit. Scripsit *aureum libellum de factis dictisque optimi Regis*: quem Pius II. Pontifex exemplis paribus intertextis nobiliorem reddidit. Exstat Basileæ 1538. typis editus, cum *Triumpho ejusdem Regis Victoris.* Obiit autem Alfonsus, summus litterarum ac litteratorum cultor, Neapoli, anno 1458. ætatis 66.

D. RUDOLPHUS AGRICOLA, apud Frisios in agro Groningano natus, puer Lovanii in nostro olim gymnasio Falconensi philosophicis studiis operam posuit. Gustatis ibidem Theologiæ rudimentis, in Galliam, indeque in Italiam, excolendo ingenio, proficiscitur. Ferrariæ *Theodorum Gazam* hominem Græcum, Aristoteleæ philosophiæ dogmata tradentem, perstudiosè audivit; dignus sanè tanto magistro discipulus, etiamnùm *Præceptiones inventionis dia-*

dialectica, non minus avidè quàm fructuosè, expetuntur. Fuit vir omnino egregius, Musicæ, Picturæ, cæterarumque artium apprimè studiosus, idemque eruditissimus & Græcis litteris & Latinis, Poeticesque benè peritus. Quo nomine plerisque Italiæ ac Germaniæ clarissimis doctrina viris innotuit. In patriam reversus, annos aliquot Groninganæ Reipublicæ Syndicum egit. Cumque famæ celebritate esset jam absentibus notus, Antverpienses & alii certatim honesto amploque eum stipendio ad scholæ præfecturam invitarunt. Heidelbergensem tamen conditionem prætulit: qua in Academia, totaque adeò Germania, Græcas litteras primus excitavit, ac philosophicis studiis juventutem tres ipsos annos exercuit. Obiit Heidelbergæ anno millesimo quadringentesimo octogesimo quinto, apud Franciscanos (sic enim jusserat) habitu illius instituti conditus. Tumulum posuit *Hermolaus Barbarus* apud Cæsarem Legatus, & Aquileiensis Patriarcha designatus. Agricolæ opera omnia, studio Alardi Amstelodami, tomis duobus Coloniæ 1539. in 4. sunt edita. Ejusdem *sacra poëmata* seorsim Antverpiæ 1511. in 4. fuerunt excusa.

DI. JOANNES STABULANUS, ad S. Laurentium Leodici monachus, *gesta Episcoporum Leodicensium* usque ad annum millesimum quadringentesimum quadragesimum nonum perduxit; quo & obiit. Stabulanum excipit JOANNES *Lossensis*, ejusdem loci monachus.

JOANNES FAYUS, alias Dufayus, Betuniensis, IC. & Consiliarius in Belgio celebris, sub annum 1479. librum Gallicè scripsit, in quo multis rationibus adversùs Francos docet, utramque Burgundiam, Artesiam, aliasque provincias ad Mariam Burgundam, Caroli Audacis filiam, jure pertinere. Liber apud me & alios ms. exstat.

DII. ROBERTUS GAGUINUS, Duaci in Gallo-Flandria natus, adolescens in Niepensi apud Morinos cœnobio Trinitariis se adjunxit. Lutetiam deinde studiorum causâ missus, apud sodales suos (quos ibi *Maturinos*, à S. Maturino loci patrono, vulgus nuncupat) perpetuò hæsit. Juris pontificii Doctor renuntiatus, demùm universi Ordinis sui Minister seu rector supremus exstitit. Cumque facundia & rerum usu valeret, sæpè Regis Galliarum nomine in Italia, Germania, ac Britannia publicas legationes obiit. Ludovico XII. in primis carus, qui cùm veterum librorum colligendorum studio teneretur, ingentem ei pecuniæ vim eo nomine appendit, regiæque suæ bibliothecæ præfecit. Vir certè non in historia modò, sed in oratoria quoque ac poëtica facultate, omnique politiore litteratura, ut illa ferebant tempora, egregiè versatus. Obiit anno millesimo quingentesimo primo, Lutetiæ apud suos ante aram summam conditus. Scripsit *Annalium Francicorum libros duodecim*, Parisiis, Lugduni & Francofurti 1577. editos; *Orationes, Epistolas*, & alia cùm versu, tum prosa, quæ Trithemius præter ceteros enumerat.

DIII. PHILIPPUM COMINÆUM, prænobili apud Flandros familia Clitæa natum, Lipsius cum quovis veterum Historicorum conferre non dubitat: ut qui, Polybii exemplo, utilissima præcepta & civilia paradigmata frequenter adhibeat. Principes itaque ut hunc legant, suadet: quòd *dignus Alexandris sit omnibus hic Philippus.* Scripsit autem luculentam 34. *annorum historiam;* qua *Ludovici XI. & Caroli VIII.* Galliæ Regum, itemque *Philippi Boni & Caroli Audacis*, Burgundiæ Belgiique Principum, res gestas complexus est. Annos ferè sexaginta quatuor natus, òbiit anno millesimo quingentesimo nono, *Argentoni* Pictonum oppido, quod uxoriæ dotis nomine possidebat; indeque Lutetiam delatus, apud Augustinianos, in sacello quod vivus exstruendum curarat, tumulo marmoreo est conditus.

DIV. GEORGIUS FLORUS, Mediolanensis, IC. *De bello Italico, deque rebus sub Carolo VIII. & Ludovico XII. Franciæ Regibus in Italia gestis*, libros sex ad posteros transmisit: quos cum aliis ejusdem argumenti edet Quercetanus.

ALBERTI CATANÆI, Archidiaconi Cremonensis, Reges Francorum usque ad Ludovicum XII. exstant mss. apud Quercetanum.

BENEDICTUS PORTUENSIS, Reipublicæ Genuensis Cancellarius, descripsit *Adventum Ludovici XII. Fr. Regis in urbem Genuam anno* 1502.

PANDULPHUS COLLENUTIUS, Pisauriensis, IC. legationibus clarus, vixit sub annum millesimum quingentesimum decimum, & scripsit sermone Etrusco *libros sex historiæ Neapolitanæ*, quos Jo. Nicolaus Stupanus, Rhætus, Latinos fecit, & Basileenses 1572. excuderunt. Jovius tradit, Collenutium à Joanne Sfortia, Pisauriensium tyranno, in carcerem conjectum, atque ibidem strangulatum fuisse.

DV. JOANNES Jovianus Pontanus, Cereti in Umbria natus, Alfonsi junioris Neapolitani Regis præceptor fuit. Bartholomæi Facii scriptionem continuando, complexus est historiam belli quod Ferdinandus Neapol. Rex contra Joannem Andegavensem gessit. Ejusdem *libros quinque de obedientia, ac totidem de prudentia*, & quædam alia Aldus Manutius primùm Venetiis evulgavit; Basileæ & Lugduni exinde recusa. Dialogum ejus, *Quatenus credendum sit Astrologiæ*, 1544. Colonienses ediderunt. Obiit anno millesimo quingentesimo quinto, ætatis septuagesimo octavo. Pontani historiam excipit *Franciscus Guicciardinus*, qui anno 1540. decessit.

MICHAEL RITIUS, patricius Neapolitanus, I. V. Doctor, & Ludovici XII. Galliæ Regis Consiliarius, ad posteros transmisit libros tres *de Regibus Hispaniæ*, & totidem *de Regibus Franciæ*. Scripsit item *de Regibus Hierosolymorum*, *Neapolis*, *Siciliæ*, *& Hungariæ*.

DVI. GEORGIUS MERULA, Alexandriæ Statiellorum apud Insubres natus, Philelphi discipulus, annis quadraginta partim Venetiis, partim Mediolani juventutem instituit. Præter philologica, ad Ludovicum Sfortiam libris decem scripsit *Antiquitates Vicecomitum, sive Ducum Mediolanensium gesta;* Romæ excusa. *Montis Ferrati descriptionem, & Vesuvii montis conflagrationem* Aldus excudit. Obiit admodùm senex Mediolani, anno millesimo quadringentesimo quadragesimo quarto.

FRANCISCUS PHILELPHUS, Anconitanus, Emanuelis Chrysoloræ gener, Græcas Latinasque litteras docuit Bononiæ, Romæ, Mediolani, Florentiæ, Patavii & Mantuæ; obiitque octogenario major anno 1481. Præter *duos Conviviorum libros*, scripsit *libros Sfortiados*, & *vitam Nicolai V. Papæ*, vel ut alii putant, *S. Nicolai Pontificis*.

DONATUS BOSSIUS, Mediolanensis, ad posteros transmisit *Chronicon* ab initio mundi usque ad sua tempora; item *Episcoporum Mediolanensium gesta* usque ad annum millesimum quadringentesimum octogesimum nonum, Mediolani 1492. excusa. Quod argumentum Jos. Ripamontius nostra ætate tractavit fusiùs.

BERNARDINUS CORIUS, Mediolanensis, rudi quidem & impolita dictione, sed magno labore *Chronica rerum Mediolanensium* perscripsit, eaque sumptibus propriis excudenda curavit. Obiit nondum sexagenarius, anno millesimo quadringentesimo nonagesimo nono.

DVII. NICOLAUS PEROTTUS, Saxoferratensis, Archiepiscopus Sipontinus, vir Græcis Latinisque litteris pereruditus, floruit anno millesimo quadringentesimo sexagesimo. Polybii historiam Latinè vertit; quam translationem Aldus Manutius excudit. *Gesta Frederici III. Imp.* oratione complexus fuit.

AUGUSTINUS PATRICIUS (quem Ant. Campanus vocat *Ciceronis Simiam*) Francisco Picolomineo Cardinali Senensi, ad conventum Ratisponensem per Palum II. legato, Secretarius fuit, & ea, quæ in illo conventu acta sunt, descripsit: exstatque pars illius lucubrationis inter epistolas Jac. Picolominei, 1506. Mediolani editas.

DVIII. FRANCISCUS Castellionius, Canonicus Florentinus ad S. Laurentium, octo annis vixit in *contubernio S. Antonini Archiepiscopi Florentini*, cujus & res gestas postea conscripsit. Leander Albertus eas suo operi, de Dominicanis illustribus, inseruit.

DONATUS ACCIEVOLUS, antiqua stirpe apud Florentinos natus, vir in Republica magnus, Plutarchi Hannibalem, Scipionem, & alios Viros illustres Latinè reddidit. Ex Eginhardo & aliis *vitam Caroli Magni* concinnavit: quæ cum Plutarchi opere conjungi solet. Obiit Mediolani anno millesimo quadringentesimo septuagesimo tertio; inde Florentiam relatus, & apud Cartusianos conditus.

DIX. JACOBUS PICOLOMINEUS, Lucensis, Leonardi Aretini discipulus, Callisto III. & Pio II. ex ordine Pontificibus à Secretis fuit. A posteriore Papiensis Episcopus & Cardinalis creatus, præter *Epistolarum opus*, scripsit *libros septem commentariorum, quibus gesta sui temporis per quinquennium est complexus.* Utrumque opus Mediolani 1506. typis publicatum fuit. Obiit anno millesimo quadringentesimo octogesimo nono, ætatis quinquagesimo septimo; Romæ apud Augustinianos marmoreo tumulo conditus.

JULIUS Pomponius Lætus, Sabinus, vir antiquitatis scrutator diligens, & puræ dictionis amator, post Pii II. obitum Venetias migravit. Scripsit inter alia *de Mahomete, & de Magistratibus Romanis;* obiitque septuagenarius.

DX. ANGELUS POLITIANUS, sic dictus à Monte Politiano, Etruriæ urbe natali, in Græcis Andronici Thessalonicensis discipulus, Canonicus Florentinus, Joannis Pici Mirandulani studiorum socius, liberos Cosmi Medicæi, in his *Leonem* postea X. Papam instituit, & Florentiæ obiit anno ætatis quadragesimo, Christi millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto: eo ipso anno, quo *Hermolaus* Barbarus & *Joannes Picus* decesserunt. Præter *Epistolas*, reliquit brevem commentarium *de conjuratione Pacciorum & Salviatorum adversus Medicæos*, à Jovio laudatum, & alia.

PHILIPPUS Callimachus Experiens, Florentinus, Casimiri Poloniæ Regis Secretarius, scripsit *gesta Attilæ Gothorum Regis*, item *Vladislai Poloniæ atque Hungariæ Regis:* & alia, quæ Trithemius recenset. Obiit Cracoviæ anno millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto.

DXI. PETRUS NATALIS, Episcopus Equilinus, sub annum millesimum quadringentesimum septuagesimum *quasdam Sanctorum historias* breviter concinnavit, *Argentorati* 1502. & alibi editas.

LEONARDUS Justinianus, Laurentii Justiniani, primi Venetiarum Patriarchæ, frater, ex variis scriptoribus Græcis consarcinavit *vitam S. Nicolai Myrensis Episcopi*; quæ apud Surium legitur.

FRANCISCUS Diedus, patricius Venetus, IC. & philosophus, obiit Veronæ anno millesimo quadringentesimo octogesimo tertio. Præter *Orationes* & *Epistolas*, scripsit *vitam S. Rochi confessoris*.

FEUS Belchamus, al. Belcharius, Florentinus, obiit senex anno millesimo quadringentesimo octogesimo quarto. Scripsit *vitam S. Columbani, qui Ordinem Jesuatorum instituit*.

DXII. JOSEPHUS BARBARUS, patricius Venetus, posteris reliquit librum *de Itinere suo, quod anno* 1436. *ad Tanaim instituit*: item librum alterum *de Itinere suo in Persiam*; quo à Republica Veneta anno 1474. missus fuit, ad Asambeium Persiæ Regem. Itinerarium utrumque, ex Italico Latinè redditum, legitur inter Persicæ historiæ scriptores.

AMBROSIUS CONTARENUS, patricius Venetus, à Venetorum Republica ad Usumcassanum Persiæ Regem anno millesimo quadringentesimo septuagesimo tertio missus fuit. Anno 1477. domum reversus, scripsit *Itinerarium Persicum*; quod ex Italico Latinè versum reperitur inter Persicæ historiæ scriptores.

HERMOLAUS BARBARUS, patricius Venetus, Patriarcha Aquileiensis, obiit anno millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto, ætatis tricesimo nono. Præter *philologica* & alia typis edita, exstant mss. *Conciones ejus sacræ* Patavii apud Augustinianos eremitas; quas utinam in lucem aspectumque quis proferat!

DXIII. ANTONIUS BONFINIUS, Asculanus, multa ex Græcis Latinè vertit. Hortatu Matthiæ Corvini, Hungariæ Regis, *Hungaricarum rerum commentarios*, titulo *Decadum*, confecit, & usque ad annum millesimum quadringentesimum nonagesimum quintum deduxit; Basileæ & Francofurti editos, cum Joan. Sambuci appendice. Tractatus ejus *de pudicitia* à Censoribus Romanis est damnatus.

PETRUS RANZANUS apud Matthiam Corvinum, Hungariæ Regem, triennio Legatum egit. Scripsit *de omnium penè gentium rebus libros Annalium sexaginta & unum*: ex quibus ultimum dumtaxat habemus inter Hungaricarum rerum scriptores, beneficio Sambuci, qui & auctarium addidit. Ab eodem Ranzano scripta putatur *vita S. Vincentii Ferrerii*.

FELIX PETANTIUS, vir legationibus Turcicis clarus, ad Uladislaum Hungariæ & Bohemiæ Regem libello scripto, docuit, *Quibus itineribus Turci sint impetendi*. Exstat is inter rerum Hungaricarum scriptores. Vixit anno millesimo quadringentesimo octogesimo, ac deinceps.

DXIV. RODERICUS Santius Arevalus, Palentinus in Hispania Episcopus, castro S. Angeli in Urbe præfuit, Paulo II. Papa sedente. Scripsit ingens *volumen de rebus Hispanicis*, quod tomo 3. Hispaniæ illustratæ exstat.

JOANNES MARGARINUS, Gerundensis Episcopus, *Paralipomena Hispaniæ* complexus est libris decem, quos Ferdinando atque Isabellæ Regibus dicavit. Exstantque tomo 1. Hispaniæ illustratæ. Paralipomena inscripsit, non quòd dicat antiquis indicta, sed quod referat omissa à proximorum sæculorum historicis.

CAROLUS *Verardus* Cæseneas, Innocentii VIII. Cubicularius, *Granatensis urbis & regni expugnationem* in litteras retulit. Idem *Bæticam historiam* dialogis pluribus est complexus.

DXV. MATTHÆUS Westmonasteriensis *Flores historiarum* ab exordio mundi usque ad annum millesimum trecentesimum septuagesimum septimum collegit; *Florilegus* inde dictus. Scripsit insuper *Chronicon VVestmonasteriense, & alterum fani S. Edmundi*.

THOMAS WALSINGAMUS, Norfolcensis, Anglus, monachus Benedictinus ad S. Albanum, vir multæ lectionis, & in perscrutandis antiquitatibus diligens, adolescens Oxonii litteris operam dedit. *Historiam suæ gentis, ab adventu Nortmannorum in Angliam*, hoc est, *ab anno* 897. *usque ad annum* 1417. *perduxit*; Londini 1574. & Francofurti 1602. editam; *Chronicon ejusdem gentis ab anno millesimo ducentesimo septuagesimo tertio usque ad millesimum quadringentesimum vicesimum tertium extendit*; quod an. 1574. fuit excusum. *Ad polychronicon Ramulphi monachi Cestrensis* adjecit auctarium. Claruit anno 1442.

GUILIELMUS CAXTONUS, Anglus, apud Margaritam Burgundiæ Belgijque Principem, Eduardi Regis Angliæ sororem, annos ferè triginta inter Belgas transegit. Scripsit *Chronicon Angliæ*, quod Joannes Schotus Latine reddidit, & Scoticæ suæ historiæ inseruit.

DXVI. THADÆUS, Abbas Scotorum Ratisponæ, ex mss. Chronicis Scotorum anno 1457. excerpsit fragmentum *de SS. Kyliano, Virgilio, Lullo* & aliis; quod Canisius to.4. Antiq. lect. repræsentat.

ANDREAS Ratisponensis presbyter temporibus Sigismundi Imp. claruit, & composuit *Chronicon de Ducibus Bavariæ*.

Sigismundus, monachus Augustæ Vindelicorum, anno millesimo quadringentesimo octogesimo tertio scripsit *Chronicon illius urbis ecclesiasticum;* quod primus, cum aliis rerum Germanicarum scriptoribus, Jo. Pistorius edidit.

Franciscus Patavinus, anno millesimo quadringentesimo octogesimo quarto, Innocentio VIII. Papa & Frederico III. Imp. præsentibus, Romæ in consistorio publico habuit orationem historicam *de vita ac moribus S. Leopoldi*, Marchionis Austriæ, à Surio editam 15. Novembris.

DXVII. Rodulphus Langius, Westfalus, Monasteriensis Canonicus, vivebat anno millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto. Præter *Novesianam obsidionem*, scripsit *libros duos de urbe Hierosolymitana.* Giraldus eum refert inter celebres sui ævi poetas.

Bernardus Breidenbachius, Decanus ecclesiæ Moguntinæ (alius à Bernardo Bredenbachio Tilmanni patre) descripsit *Itinerarium*, sive, ut ipse vocat, *Passagium suum in Terram sanctam;* 1488. Moguntiæ editum lingua Germano-Belgica.

Andreas, Abbas monasterii *S.* Michaelis extra Bambergam, anno millesimo quadringentesimo nonagesimo nono libris quatuor *de vita S. Othonis, Pomeranorum Apostoli*, finem imposuit: quos Gretserus in Divis Bambergensibus publicavit.

DXVIII. Hartmannus Scedelius, Norimbergensis, scripsit *Chronicon* ab origine mundi usque ad annum millesimum quadringentesimum nonagesimum secundum, quo vivebat; editum Norimbergæ 1493.

Conradus Celtes Protucius, Sueinfurti ad Mœnum natus, Rudolphi Agricolæ in Germania, Ficini, Guarini, Beroaldi, Sabellici & Pomp. Læti in Italia auditor, primus Germanorum laurea poëtica à Frederico III. decoratus, obiit anno millesimo quingentesimo quinto, Viennæ in templo S. Sthephani conditus. Præter alia, scripsit *libros Odarum* 1513. Argentorati excusos: item *vitam S. Sebaldi*; *historiam Norimbergæ, Herciniæ silvæ, & reliquæ ferè Germaniæ:* ut ipse lib. 3. od. 11. testatur.

Sebastianus Brantius, IC. civis & Cancellarius Argentoratensis, orator & poëta, eoque nomine à Giraldo laudatus, præter *Chronicon*, scripsit *vitas SS. Onuphrii, Bernardi, & aliorum.* Varia ejus poëmata sacra Basileæ 1498. in 4. sunt excusa.

DXIX. Maximilianus I. Imp. parenti suo Frederico III. anno 1594. successit, & annis 25. imperavit. Dicitur *de rebus à se gestis*, exemplo Julii Cæsaris, Latinè commentarios scripsisse. Gerardum Roium lib. 8. Austriacæ hist. sub finem lege.

Jacobus Wimphelingus, Sletstatensis, presbyter Spirensis, orator, poëta & historicus, floruit sub annum millesimum quingentesimum. Scripsit varia partim prosa, partim versu, variis locis edita. *Epitome rerum per Germaniam gestarum*, quam non infeliciter scripsit, Basileæ 1532. & alibi fuit edita.

Joannes Nauclerus, Suevus, ex nobili Nauclerorum familia oriundus, Decretorum Doctor & Theologus, ab Everardo Duce Wirtembergensi Tubingam, ad novam Academiam 1477. excitatam, evocatus, Jus pontificium ibidem explicuit; Præpositi & Cancellarii dignitate cohonestatus. Scripsit *Chronica ab initio mundi usque ad annum millesimum quingentesimum*; excusa non semel cum Nic. Baselii, monachi Hirsaugiensis, & Laur. Surii supplementis; item *de Simonia libros tres*, 1500. in 4. editos.

DXX. Matthæus, Udalrici Marescalci Bappenheimensis filius, IC. & Canonicus Augustanus, sub annum 1504. condidit *Annales suæ gentis Bappenheimensis:* ex quibus multa se hausisse Lazius profitetur. Annales istos, cum aliis aliquot *Chronicis*, à Matthæo concinnatis, Freherus evulgavit inter alios Germanicarum rerum scriptores.

Paulus Langius, monachus, Zuiccavii in Voitlandia natus, Trithemio peramicus, scripsit *Chronicon Citizense*, ab anno millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo ad annum millesimum quingentesimum decimum quintum; quod Pistorius, cum aliis Germaniæ historicis, edidit.

DXXI. Albertus Crantzius, Hamburgensis ecclesiæ Decanus, Theologiæ & Decetorum Doctor, scripsit *Metropolim*, sive *Historiam ecclesiasticam de ecclesiis Caroli M. ætate fundatis aut instauratis:* item *Historiam Saxonicam & Vandalicam;* item *Chronicon* Daniæ, Sueciæ & Norvegiæ. Orditur à Caroli M. ævo, & anno 1504. definit. Quæ omnia Basileæ, Argentorati, Coloniæ & Francofurti sunt excusa; sed per hæreticos, post ipsius obitum, vitiata *, & impiis ad marginem Notis fœdata: eoque nomine in Indice Romano notata, donec expurgantur. Cranzii libellus, *de officio Missæ*, Rostochii 1505. excusus fuit. Obiit autem anno millesimo quingentesimo decimo septimo, quo Lutherus Ecclesiam Dei turbare † cœpit: de quo morti vicinus dixisse fertur: *Frater, abi in cellam, & dic. Miserere mei Deus.*

DXXII. Stephanus *Juliacus* scripsit *vitam B. Coletæ Corbeiensis*, quæ ordinem S. Claræ reformavit. Coleta obiit anno millesimo quadtingentesimo quinquagesimo octavo, cui coævus fuit Juliacus.

Joan-

* Merum hoc commentum, parumque credibile, licet repetitum etiam à Theoph. Raynaudo T. XII. Opp. p. 448.
† Sic turbare Israëlem arguebantur veri Doctores Prophetæ & Apostoli, & Christus ipse Salvator Opt. Max.

JOANNES BRUGMANNUS, ordinis Minorum, concionator suo ævo celeberrimus, scripsit *vitam Liduinæ virginis Schidamensis in Hollandia.* Obiit Noviomagi in Geldria, anno millesimo quadringentesimo septuagesimo tertio. Coletæ & Liduinæ vitas edidit Surius.

JOANNES FERRARIENSIS, Doctor Th. ordinis Minorum, scripsit librum *de vita cœlesti*, Venetiis 1494. in fol. editum: in quo agit *de natura, immortalitate & felicitate animæ; de paradiso & inferno.*

DXXIII. SALVUS CASSETTA, Panormitanus, ex Magistro sacri palatii Magister generalis ordinis Prædicatorum, obiit anno millesimo quadringentesimo octogesimo tertio. Scripsit *vitam S. Vincentii Ferrerii.*

AMBROSIUS CORIOLANUS, aliis Coranus, Prior generalis Dominicanorum, obiit Romæ anno millesimo quadringentesimo octogesimo quinto. Scripsit *vitam S. Augustini*, item *Christinæ Spoletanæ virginis.*

JOANNES ANNIUS, Viterbiensis, ordinis Prædicatorum, sacri palatii Magister, reliquit *Antiquitatum libros viginti septem*, sæpiùs recusos; sed nugis mendacibus plenos. Nam Berosus, Manetho, & alii scriptores veteres, quos se producere dicit, prorsus sunt suppositiții: ut suprà cap. 3. & sequentibus docui. Suis porrò nugis Annius in errorem traxit Jo. *Nauclerum, Jo. Driedonem, Leand. Albertum, Valerium Anselmum, Jo. Lucidum, Michaëlem Medinam, Sixtum Senensem*, & alios. Quod monere visum fuit, ne quis errantium vestigiis insistat. Annius porrò obiit Romæ sub initium sæculi decimi sexti; conditus apud suos in æde supra Minervam.

DXXIV. JOANNES CAPGRAVIUS, Cantianus, Anglus, monachus Augustinianus, Doctor Th. Oxoniensis, obiit Linnæ (quod est Nordovolgiæ oppidum) anno millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto. Præter *commentarios in Scripturam sacram* scripsit *Catalogum sive Legendam*, ut illo ævo loquebantur, *Sanctorum Angliæ*, 1516. in fol. Londini editam.

AURELIUS BRANDOLINUS, cognomento Lippus, Florentinus, Augustinianus eremita, orator & poëta egregius, obiit Romæ anno millesimo quadringentesimo nonagesimo octavo. Ad Matthiam Coruinum, Hungariæ Regem, scripsit *de humanæ vitæ conditione, & toleranda corporis ægritudine; de ratione scribendi; Paradoxa Christiana*, & alia Basileæ 1498. edita.

DXXV. THOMAS SCROPÆUS, nobilis Anglus, primùm monachus Carmelita, post Dromoriensis in Hibernia Episcopus, & ad Rhodios milites Legatus, obiit propè centenarius, anno millesimo quadringentesimo nonagesimo primo. Præter *compendium historiarum, & Juris libros novem*, scripsit *de sectarum introitu in Angliam, & de profectione sua ad Rhodios.*

JOANNES Maria Politianus, Carmelita, vixit sub annum millesimum quadringentesimum nonagesimum. Præter *vitam S. Alberti Drepanensis*, scripsit varia junctim Venetiis excusa.

JOANNES GERBRANDUS, Leidensis, Carmelita Harlemensis, ibidem Prior obiit anno millesimo quingentesimo quarto. Scripsit *Chronicon Episcoporum Ultrajectensium & Comitum Hollandiæ*, à temporibus S. Willibrordi usque ad annum millesimum quadringentesimum octogesimum: quod typis Aubrianis 1619. est editum, cum *Reineri Snoii* Annalibus Hollandicis, & *Ægidii Roii* Chronico.

NICOLAUS SIMONIUS, Hollandus, Carmelita, senex Harlemi anno millesimo quingentesimo undecimo decessit. Scripsit *Sermones de Tempore & Sanctis*; quibus titulum, *Vade mecum*, dedit. Idem scripsit commentarium *in lib. 2. Decretalium, de potestate Papæ Imperatoris & Concilii*, 1595. Mediolani excusum.

DXXVI. PAULUS ATAVANTIUS, Florentinus, ordinis Servorum B. Mariæ, obiit anno millesimo quadringentesimo nonagesimo nono, ætatis octogesimo. Scripsit *historiam sui ordinis; item vitam B. Philippi Benitii, & Francisci Senensis*, qui ejusdem ordinis fuerunt.

PETRUS DORLANDUS, Prior Cartusiæ Zelemensis prope Distemium Brabantiæ oppidum, obiit anno millesimo quingentesimo septimo. Ejus *Chronicon Cartusiense* Theodorus Petrejus 1608. Coloniæ edidit, & Notis illustravit.

DXXVII. JANNUTIUS MANETTUS, Leandro Alberto *Janetus*, Senator Florentinus, Manuelis Chrysoloræ discipulus, vir trium linguarum eruditarum peritus, & variis legationibus clarus, obiit Neapoli anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono. Præter alia scripsit *de vita Nicolai V. Papæ libros quatuor*, qui Romæ in bibliotheca Vaticanâ adservantur: item *de rebus Genuensium libros duos; & de rebus Pistoriensium libros tres.*

ANDREAS Dominicus Floccus, civis & Canonicus Florentinus, Chrysoloræ discipulus, scripsit *libros duos de Magistratibus Romanorum*; qui sub nomine *Lucii Fenestellæ* passim circumferuntur.

DXXVIII. JOANNES SIMONETA, Calaber, Philelpho amicus, *de rebus gestis Francisci Sfortiæ*, Mediolanensium Ducis, libros 31. scripsit, & Joanni Galeatio Mariæ, Francisci nepoti, dicavit; Mediolani typis excusos. Fratris ejus filius *Bonifacius Simoneta*, Abbas monasterii Cornuensis in districtu Placentino, *Epistolarum sex libros* concinnavit; in quibus *Christianarum persecutionum*, *& Pontificum historiam* descripsit. Vivebat an. 1490.

HUGOLINUS VERINUS, Petri Criniti magister, Michaëlis Verini poetæ pater, & ipse poeta egregius, *libros tres de illustratione Florentiæ* versu conscripsit; Lutetiæ 1588. editos. Similiter *gesta Caroli Magni*, *vitam S. Antonini Florentini*, *laudes B. Philippi Benitii*, *expugnationem Granatæ*, & alia metro consignavit.

MARINUS BARLETIUS, Dalmata, Scodrensis sacerdos, tredecim libris eleganter descripsit *gesta Georgii Castrioti*, *cognomento Scanderbegi*, Epirotarum Principis, anno 1466. defuncti. Libros suos dicavit Ferdinando Castrioto, Scanderbegi nepoti: exstantque Argentorati 1537. & alibi excusi.

DXXIX. ALEXANDER AB ALEXANDRO, IC. Neapolitanus, ad posteros transmisit *Genialium dierum libros sex*, verum antiquitatis ac veteris historiæ promptuarium. In adolescentia *Philelphum* jam senem audivit docentem; Jovianum Pontanum, Nic. Perottum, & Theodorum Gazam coætaneos habuit.

RAPHAEL VOLATERRANUS, vir variæ eruditionis, scripsit *Urbanorum commentariorum libros octo & triginta*; Basileæ 1530. 1544. editos. Ex iis primus * *Geographiam*, secundus *Anthropologiam*, tertius *Philologiam* continet. In Anthropologia componenda distinebatur anno millesimo quingentesimo quinto. Commentarios autem suos vocat *Urbanos*, quia in Urbe Roma eos conscripsit.

DXXX. JOANNES Longinus, qui & Duglossus, ** ex Canonico Cracoviensi Episcopus Leopoliensis, Scripsit *Polonicarum rerum commentarium usque ad annum millesimum quadringentesimum octogesimum*; quo & obiit: item *vitam S. Stanislai Episcopi* Cracoviensis ac martyris. Polonicas res postea prosecuti sunt *Philippus Callimachus*, *Martinus Cromerus*, & alii.

GEORGIUS Trapezuntius origine, sed in Creta insula natus, multa è Græcis vertit, nec pauca ipse Latinè scripsit, atque inter alia *Martyrium Andreæ Chiensis*, à Surio a. d. 22. Maij editum. Romæ decrepitus obiit anno millesimo quadringentesimo octogesimo sexto; relicto filio *Andrea*, cujus filia nupsit *Fausto Madalenæ*, Romano poetæ, qui Leoni X. pergratus fuit, & Româ à Cæsareanis captâ periit.

DXXXI. LUDOVICUS VARTOMANNUS, patricius Romanus, sed patria Bononiensis, sub initium sæculi decimi sexti lustravit Æthiopiam, Ægyptum, Arabiam, Syriam, Indiam intra & extra Gangem. Quam peregrinationem suam 1508. in fol. edendam curavit; postea recusam cum aliis ejusdem argumenti libris.

JOANNES LEO, Granatensis, patria à Ferdinando & Elizabetha Regibus occupatâ, in Mauritaniam profugit, & omnem propè Africam lustravit. Exinde circa insulam *Zerbi* à nostris captus, Leoni X. Pontifici donatus fuit; qui Mahumetanam superstitionem ejuranti nomen Joannis Leonis in baptismo imposuit. Cùm verò Romæ linguam Italicam didicisset, *Africæ descriptionem*, quam Arabicè composuerat, Italicè vertit. Eam postea Latinè reddidit *Joannes Florianus*.

DXXXII. POLYDORUS VIRGILIUS, Urbinas, Pontificis Romani in Anglia Quæstor & Wellensis Archidiaconus, scripsit *Anglicanam historiam*; item *libros tres dialogorum*, *de prodigiis*, *Adagia sacra & profana*; *de vita perfecta*; *de veritate & mendacio*; & alia Basileæ edita. Libros ejus *De inventoribus rerum* hæretici corruperunt: sed purgati prodierunt Romæ 1575. & 1585.

PAULUS ÆMILIUS, Veronensis, Canonicus Parisiensis; ad Franciscum I. Regem scripsit *libros decem de gestis Francorum*, à Lipsio laudatos: qui in gestis anni 1489. desinunt. Ejusdem liber *De rebus à recentiore Francia gestis* (in quo res Francicæ à Ludovici Pii Imp. obitu, usque ad Caroli Simplicis tempora, longè fusius, quàm in generali ejusdem auctoris historia referuntur) exstat ms. apud Quercetanum. Obiit anno millesimo quingentesimo vicesimo nono. ARNOLDUS FERRONUS Burdigalensis, regius Consiliarius, Æmilio *libros novem* adjecit, & historiam usque ad obitum Henrici II. Regis perduxit.

DXXXIII. BAPTISTA MANTUANUS, ex Spagnola familia Mantuæ natus, poeta, orator & philosophus, suo ordini Carmelitano ut supremus rector cum laude præfuit; ac demùm anno millesimo quingentesimo decimo sexto, ætatis septuagesimo octavo, in patria vivere desiit. Soluta oratione scripsit *libros tres de patientia*, *unum de beata vita*, & *dialogum contra detractores*. *Poëmata ejus varia*, partim sacra, partim profana, Bononiæ, Parisiis, Francofurti, Antverpiæ, & alibi identidem fuerunt excusa.

RICHARDUS Bartholinus, Perusinus, *libros XII. Austriados* versu conscripsit, & Maximiliano I. Imp. dicavit. Typis primùm an. 1515. editi fuerunt; postea recusi cum aliis rerum Germanicarum scriptoribus.

Augusti-

* Geographia lib. 1–12. Anthropologia lib. 13–23. Philologia lib. 24–38. ** Dlugossus.

DXXXIV. AUGUSTINUS JUSTINIANUS, patria Genuensis, ex monacho Dominicano Nebiensis in Corsica Episcopus, novo & ingenti ausu, primus omnium, *vetus & novum Testamentum* in unum corpus redigere conatus est, quod *Biblia octapla* nuncupabat. Origenem itaque imitatus, in singulis paginis octo columnas disposuit: in quarum *prima* Hebraicum textum, in *secunda* Latinam ejusdem interpretationem verbotenus, in *tertia* Latinam communem seu vulgatam editionem, in *quarta* Græcam, in *quinta* Arabicam, in *sexta* Chaldaicam, in *septima* Latinam ejusdem interpretationem, in *octavo* notationes & scholia collocavit. Sed quod dolendum est, non nisi *Psalterium octuplum* edidit; quod Genuæ 1516. excusum Leoni X. dicavit. Lateranensi concilio interfuit, & Genua versus Corsicam solvens, 1530. tempestate obrutus fuit; longiore vita & meliore exitu dignus.

FRANCISCUS XIMENIUS, ex monacho Franciscano Card. & Episcopus Toletanus, felicore successu Origenem æmulatus, accitis undequaque linguarum peritissimis viris, & vetustissimis mss. codicibus ex Vaticana, Veneta, Medicæa, aliisque bibliothecis studiosè petitis, *Biblia sacra* variis linguis Compluti, immensis sumptibus & summa accuratione, excudenda curavit: quæ inde vulgò *Complutensia* dicuntur. Obiit Christi 1516. ætatis fermè 80. anno.

At verò cùm editionis Ximenianæ exemplaria omnia jam distracta essent, & vehementer ab omnibus expeterentur, Philippus II. Rex Catholicus ea typis Plantinianis ac sumptu verè regio Antverpiæ recudenda curavit. Cui quidem editioni BENEDICTUS ARIAS MONTANUS, Hispalensis, Doctor Theologus, linguarum eruditarum peritissimus, præfuit. Obiit is in patrio secessu; multis aliis lucubrationibus clarus. Exinde SIXTUS V. Pontifex Græcam Interpretum LXXII. translationem cum Latina interpretatione typis Vaticanis 1588. publicavit. Qua in re *Antonius Carafa*, Cardinalis, peritia lingvarum ornatissimus, & *Flaminius Nobilius* insignem operam præstiterunt: ut Fabianus Justinianus, Genuensis, Oratorii Romani presbyter, narrat, in suo *de Scriptura sacra, ejusque usu & interpretibus* commentario, Romæ 1614. edito. Obiit Carafa anno 1591. Bibliothecarius Apostolicus.

DXXXV. JOANNES TRITHEMIUS, à vico natali ad Mosellam fl. sito sic dictus, in *Spanhemensi* Benedictinorum cœnobio, primo lapide à Crucenaco Palatinatus Rhenani oppido, monachum anno 1482. induit: ubi cella ejus hodieque visitur. Exinde primum Spanhemensis, pòst Herbipolensis ad S. Jacobum Abbas, ibidem anno 1511. vivere desiit. Inter operosas diligentissimi viri lucubrationes eminet *Scriptorum ecclesiasticorum catalogus*, 1492. Spanhemii ab ipso concinnatus: ut *de illustrium Germaniæ virorum catalogo*, aliisque ejus operibus, quæ potissimum historica sunt, nihil dicam. Exstat de iis epistola à *Joanne Duraclusio*, Trithemii discipulo, anno 1515. scripta.

DXXXVI. HADRIANUS VI. in urbe Trajectensi, ad veterem Rheni alveum, apud Batavos natus, cùm sacris se studiis totum Lovanii consecrasset, eos in doctrina & virtute progressus fecit, ut basilicæ D. Petri Decanus, & Academiæ Cancellarius renuntiaretur; Scripsitque, ut ejus ævi genius erat, *Quæstiones quodlibeticas XII. & in librum quartum Sententiarum commentarios, variis in locis identidem excusos.* Non id fugit *Maximilianum I.* Cæsarem, qui Caroli V. septennis adhuc studiis eum præfecit. Quibus decursis, Hadrianus in Hispaniam ad *Ferdinandum* Regem amplissimo legationis munere mittitur. A quo *Dertusanus Episcopus*, deinde à Leone X. *Cardinalis* creatus, eadem semper animi moderatione sibi constitit. Ferdinando vita functo, *Carolus* hæres Franc. Ximenio, Card. Toletano, regni administrandi jus demandat; Hadriano in societatem consiliorum addito. Pòst eodem Carolo in avi Maximiliani locum suffecto, atque ex Hispania in Germaniam ad diadema capiendum cogitante; Hadrianus cum imperio toti Hispaniæ præficitur. Leone jam demortuo, inopinato & absens, raro & inusitato sanè exemplo, *Pontifex maximus*, unde quadraginta purpuratorum PP. suffragiis, creatur. In Urbem ut venit, *diploma mox Apostolicum ad Fredericum Saxoniæ Ducem* (cujus in ditione Lutherus grassabatur) promulgavit, monuitque ut religionis veterum Saxonum memor eam pestem pelleret. Dedit & *Epistolas ad Germaniæ principes viros*, ut pristinam majorum virtutem imitati, junctis armis Turcos imminentes à finibus arcerent. Lovanii quoque augustum Theologorum collegium, *Pontificium* hinc dictum, ære suo exstruendum curavit. Sic magna Ecclesiæ commoda, ut depravatorum morum correctionem, sectarum eversionem, & Principum concordiam seriò agitantem, Deus optimum Pontificem, quòd eo indignus orbis esset, altero pontificatus anno, humanis rebus exemit; feliciore sanè sæculo dignum, quòd *magni referat, in quæ tempora vel optimi cujusque virtus incidat.* Ejusdem & illa vox est memoranda: *Nihil sibi imperio infelicius in vita accidisse.*

DXXXVII. SILVESTER Mozolinus, patriâ Prierias, natione Pedemontanus, ordinis Prædicatorum, ex Bononiensi professore Magister sacri palatii, primus omnium orthodoxorum; *libro contra Lutherum de Ecclesia & Romano Pontifice* typis edito, velut signum sustulit, ad novas hæreses oppugnandas ac debellandas. Scripsit insuper ad Leonem X. *Summam moralem*, à Plantino & aliis excusam; quæ *Silvestrina*, & *Summa summarum* vocatur: *Rosam auream*, seu *Evangeliorum Expositionem*; Papiæ, Haganoæ, Lugduni, & ultimò

Venetiis 1599. editam: *De Strigibus libros tres;* Romæ 1585. typis evulgatos; & alia multa ab Ant. Senensi enumerata.

Thomas Vius, patria Cajetanus, ex Priore generali ordinis Prædicatorum Episcopus patriæ urbis, & Cardinalis à Leone X. creatus, vir summi ingenii, nec minoris pietatis, Romæ anno 1534. obiit, ætatis sexagesimo sexto. Scripsit *commentaria in majorem Scripturæ sacræ partem, & in Summam D. Thomæ Aquinatis;* præter opuscula permulta, Romæ, Parisiis, Venetiis, Lugduni, Antuerpiæ & alibi edita.

DXXXVIII. Joannes Mauburnus, Bruxellensis, primùm Canonicus regularis in Monte S. Agnetis Prope Suollam, postea Liuriacensis Abbas in Diœcesi Parisiensi. Scripsit *Resetum exercitiorum spiritualium, & sacrarum meditationum* Basileæ 1491. Parisiis 1510. Mediolani 1603. & Duaci 1620. in fol. editum. Posteris item reliquit *Venatorium Canonicorum regularium;* quod Lovanii ad S. Martinum ms. legitur.

Franciscus Puteanus, Lugdunensis. I. V. Doctor, pôst Cartusianorum generalis Prior, claruit anno millesimo quingentesimo tricesimo quarto. *Auream* nexuit *Catenam in Davidicos psalmos*, ex Latinæ Ecclesiæ Patribus; 1520. in fol. Lutetiæ editam. Scripsit & *vitam S. Brunonis*, familiæ Cartusianæ conditoris, quam postea Petrus Blomevenna & Surius auxerunt. Daniel Barbarus, Patriarcha Aquileiensis, *Catenam auream Græcorum PP. in Psalmos* 50. *Latinam reddidit;* Venetiis 1569. excusam. Interfuit concilio Tridentino.

DXXXIX. Guilielmus Heda, Alfenus, Philippi I. Hisp. Regis Secretarius, cum ipso ex Hispania in Belgium 1503. revertit. Decanus exinde ad S. Joannem apud Ultrajectinos, & Præpositus apud Arnhemienses in Gelria renuntiatus, scripsit *Chronicon Comitum Hollandiæ, & Episcoporum Ultrajectinorum;* 1612. Lugduni Batavorum editum, cum Joannis Becani Chronico. Obiit Antuerpiæ (ubi & Canonicus erat) anno millesimo quingentesimo vicesimo sexto.

Christianus Massæus, Wastenæ ad Lisam fl. in Flandria natus, primùm Gandavi, dein Cameraci (à Jacobo Croyo Episcopo 1509. evocatus) juventutem optimis & disciplinis & moribus imbuit. Præter *Grammaticas præceptiones*, scripsit *contra Merlinum librum unum; De psalmorum titulis & auctoribus alterum; Chronicorum libros XX. ab orbe condito usque ad* 1540. *annum; Kalendaria quatuor Ægyptium, Hebraicum, Macedonicum, Romanum; vitam S. Hieronymi, & Chronicon breve Cameracense*, quod ms. exstat Cameraci in Abbatia S. Sepulchri. Vita docendique munere in eadem urbe Cameracensi defunctus est anno millesimo quingentesimo quadragesimo sexto, apud suos conditus.

DXL. Joannes Fischerus, Roffensis in Anglia Episcopus, ab Henrico VIII. Rege in vincula, ut alter Joannes Baptista, conjectus, quòd nefario divortio subscribere nollet, à Paulo III. Cardinalis S. R. E. renuntiatus, securi, gentis more, percussus, martyr obiit anno millesimo quingentesimo tricesimo quinto. Ingenii monumenta reliquit varia; in his *Confutationem adsertionis Lutherianæ; de Eucharistia libros quinque*, adversùs Oecolampadium; *Defensionem sacri Sacerdotii; de unica Magdalena;* & alia Parisiis, Coloniæ, Antverpiæ identidem recusa. Thomas Morus Londinensis, Angliæ Cancellarius, multiplicis eruditionis, virtutis ac martyrii titulis clarissimus, jussu ejusdem Regis, eamdem ob caussam, eodem illo anno, capite mulctatus est: vir omni tyrannide major. Scripsit varia, Lovanii 1565. & Coloniæ junctim edita.

DXLI. Joannes Driedo, Turnhautano in municipio apud Brabantos natus, Doctor Th. Lovaniensis, cùm linguarum peritia valeret, Lutherum agressus, scripsit eruditè *De gratia ac libero arbitrio, hujusque cum divina prædestinatione concordia;* item *de captivitate, humanique generis redemptione, deque libertate Christiana.* Edidit & *de ecclesiasticis dogmatibus libros quatuor*, canonicis voluminibus asserendis apprimè utiles. Obiit anno 1535. *vir multijugæ eruditionis & pietatis, humanitatis & modestiæ singularis*: ut in tumulo ejus Lovanii ad S. Jacobum, ubi Parochi munus gessit, legitur.

DXLII. Joannes Maior, Hadingronensis, Scotus, Theologus Parisiensis. scripsit *commentaria in quatuor Evangelia, & in libros Sententiarum;* à Badio Lutetiæ edita. Jacobo V. Scotorum Regi *Historiam majoris Britanniæ*, hoc est, *Scotiæ & Angliæ*, Parisiis in gymnasio Montis acuti à se compositam, dicavit: desinitque in Henrici VIII. Anglorum Regis connubio cum filia Ferdinandi Aragoniæ Regis. Joannes porrò ad suos in patriam reversus, senex ibidem decessit. Sub idem ferè tempus vixit Hector Boethius Deidonanus, Aberdoniensis in Scotia gymnasii rector: qui & ipse studiis Lutetiæ operam dedit, & *Scoticam historiam* (à Joanne Ferrerio Pedemontano postea auctam) ad posteros transmisit. Sed fabulas multas historiæ suæ immiscuit; eoque nomine à variis castigatur. Exstat & commentarius de Episcopis Aberdoniensibus ab ipso editus.

DXLIII. Albertus Pius, Carporum in Italia Princeps, Aldi Manutii in humanioribus litteris discipulus, legationibus ad Julium II. Leonem X. & Clementem VII. obitis clarissimus, *Lutherum* aliosque novatores stilo egregiè oppugnavit. Scripsit & *contra Erasmum Roterodamum libros tres ac viginti;* Venetiis & Parisiis 1531. in folio excusos: obiitque Lutetiæ anno millesimo quingentesimo tricesimo quinto. Pro defuncto *Joannes Gene-*

Genesius Sepulveda, Cordubensis theologus, philosophus & historicus insignis, scripsit *Antapologiam*: & anno 1572. ætatis 81. vivere desiit.

DXLIV. JACOBUS SADOLETUS, Mutinensis, orator, philosophus & theologus elegans, Carpentoratensem in Gallia Episcopatum annos plurimos diligenti curâ administravit. Magnâ purpuratorum Patrum gratulatione in collegium à Leone X. adoptatus, etsi gravissimis Ecclesiæ ac Reipublicæ Christianæ negotiis districtus, à lucubrando tamen nunquam cessavit. Præter philologica, scripsit sacra plurima: *in Epistolam D. Pauli ad Romanos*; *in Psalmos aliquot*; *de recta puerorum institutione*, *variasque homilias*. Obiit septuagenarius Romæ, anno millesimo quingentesimo quadragesimo septimo; *vir doctrinâ & eloquentiâ cum iis, quos admirata est antiquitas, comparandus*: ut in ejus cenotaphio, in æde S. Petri ad Vincula, quæ curationis ipsius fuerat, legitur. *De Petro Bembo*, *Reginaldo Polo*, *Stanislao Hosio*, & aliis doctrina illustribus illa ætate Cardinalibus Alf. Ciacconius in sua Historia Pontificia ex professo differit.

DXLV. JOANNES FABER, natione Helvetius, primum Constantiensis ad Rhenum Canonicus, post Viennensis in Austria Episcopus, vir linguarum orientalium in primis peritus, in colloquiis & comitiis Imperii crebrò cum Lutheranis fortiter congressus fuit. Ex primis orthodoxis Lutherum aggressus, *Malleum hæreticorum* cudit, & Hadriano VI. Pontifici dicavit; Coloniæ 1524. in fol. & Romæ 1569. editum. Obiit anno millesimo quingentesimo quadragesimo primo, & successorem habuit FREDERICUM NAUSEAM, Blancicampianum, invictum similiter Lutheri antagonistam; anno millesimo quingentesimo quinquagesimo defunctum. Utriusque scripta multiplicia Cornelius Callidius & Possevinus enumerant.

DXLVI. JOANNES ECKIUS, natione Suevus, validus fidei catholicæ in Germania, unà cum Jo. Cochlæo, adversùs Lutherum propugnator & athleta exstitit. In comitiis Imperii ac colloquiis publicis, sæpè cum religionis orthodoxæ adversariis certamen iniit. Scripsit multa, Ingolstadii, Augustæ, Coloniæ, Antverpiæ & Parisiis edita. Obiit autem anno 1543. Ingolstadii, ubi sacras litteras in Academia explicabat.

JOANNES COCHLÆUS, Noribergensis, Doctor Theologus, primùm Francofurti ad Mœnum Decanus, postea Moguntiæ, dein Uratislaviæ in Silesia Canonicus, anno 1552. obiit; ibidem in primaria æde conditus. Scripsit perplurima adversùs Lutherum, Bucerum, Melanchthonem, Musculum, Calvinum & similes sectarum impiarum * magistros; quæ Cornelius Callidius & Possevinus recensent.

DXLVII. MEDINÆ plures scriptis celebres sæculo XVI. exstiterunt, JOANNES MEDINA, Doctor Th. in ipsa Complutensis Academiæ infantia floruit: & posteritati reliquit opus utilissimum *De pœnitentia*, *restitutione & contractibus*; primùm Compluti & Salmanticæ, post Ingolstadii evulgatum. Obiit Compluti anno millesimo quingentesimo quadragesimo sexto. MICHAEL MEDINA, Ord. Minorum Theologus, scripsit *De recta in Deum fide*, *deque Sacerdotum continentia*; Toleti conditus apud suos. BARTHOLOMÆUS MEDINA, Ord. Prædicatorum, post Dominicum Sotum, primariam Salmanticæ cathedram tenuit, cui salarium mille aureorum est annexum. Scripsit in *Summam D. Thomæ*; obiitque non admodum senex anno 1581. & *Dominicum Bannesium*, patriâ Mondragonium, in cathedra successorem habuit.

DXLVIII. FRANCISCUS VICTORIUS, à Victoria Cantabriæ oppido natali sic dictus, Lutetiæ prima Theologici studii fundamenta posuit. Inde in Hispaniam reversus, principem Salmanticæ cathedram professoriam summa cum laude tenuit: & ex schola ejus, velut ex equo Trojano, heroës aliquot doctrina clarissimi, in his *Dominicus Sotus* & *Melchior Canus*, prodierunt. Obiit Salmanticæ anno 1546. Ingenii ejus monumenta, typis junctim Lugduni publicata, nemo ignorat. DOMINICUS SOTUS, Segobiensis, magistro suo Victorio in professorio munere suffectus, posteà Carolo V. Imp. à sacris confessionibus fuit. Sed aulæ pertæsus, Salmanticam demùm rediit, & anno 1560. ibidem decessit; & *Melchiori Cano* lampada tradidit. Inter scripta ejus theologica (nam de philosophicis, quæ plurima etiam edidit, hic non agitur) eminent *libri decem de Justitia & Jure*. Quod argumentum & *Jo. Malderus*, Episcopus Antverpiensis, itemque *Leonardus Lessius* S. I. eruditissimè nostra ætate tractarunt. Alius ab isto fuit PETRUS SOTUS, qui libro *De institutione Parochorum*, & aliis aliquot contra Brentium, Wirtembergenses, cæterosque Lutheranos editis, Tridenti in Synodo eminuit; ibidemque anno millesimo quingentesimo sexagesimo tertio decessit.

DXLIX. MELCHIOR Canus, exemplo Aristotelis (qui in Topicis communes Locos quasi argumentorum sedes ac notas proposuit, ex quibus omnis argumentatio ad omnem disputationem inveniretur) scripsit *libros duodecim de Locis Theologicis*: ex quibus Theologi suas omnes argumentationes, sive ad confirmandum sive ad refellendum, inveniant. Vir fuit politus & elegans, atque in historia sacra ac profana versatissimus: cujus cognitionem non Theologo solum, sed cujusvis disciplinæ studioso necessariam esse, lib. 11. cap. 2. ex professo docet. Canariensibus in Fortunatis insulis Episcopus datus, cùm esset

* Impias sectas Miræus appellat, si qui Pontificis Rom. placitis non obsequuntur.

quietis ac studiorum amantissimus, dignitatem illam à se abdicavit; obiitque suos inter sodales Toleti, an. 1560. De his & aliis Dominicanæ familiæ Scriptoribus illa æt. illustribus plura qui volet, Ant. Senensem & Alf. Fernandum consulat.

DL. FRANCISCUS TITELMANNUS, Hasletanus, quantus philosophus ac theologus fuerit, loquuntur hodieque *Dialecticæ ejus præceptiones*, *rerumque naturalium considerationes*, & *docti in plerosque veteris ac novi Instrumenti libros commentarii.* Ad hæc rara quædam pietas accessit, quam scripta ejus universa suaviter spirant, & cujus per omnem ætatem documenta dedit certè maxima. Siquidem rebus sæcularibus valere jussis, cùm Franciscanæ familiæ nomen adolescens Lovanii dedisset, morum sanctissimorum commendatione sodalibus suis mirificè præluxit: quos etiam sacris litteris annos multos imbuit, & novatorum fraudes, ut zelo domus Dei ardens, primos inter detexit. Inde Lutetiam profectus, audito rigidiorem sui ordinis regulam in usum revocari, ad supremum pietatis apicem totis præcordiis anhelavit. Anno itaque 1537. cum duobus ejusdem sententiæ sociis, Romam venientem *Bernardinus Astensis*, Capucinorum præfectus generalis, in suorum numerum libens recepit. Hic quamquam latere vellet, & leprosis piam assiduè sedulitatem impenderet, summo tamen Pontificii, Paulo III. & Cardinalibus mox innotuit. Ferunt, dum leprosos curat, à discipulis Belgis, Romam fortè religionis gratiâ proficiscentibus, officii caussâ de via salutatum. Quibus rogantibus, *Cur non hic, ut olim Lovanii, sacras litteras profiteris?* Ille ad leprosos eos deducens; *Ecce*, inquit, ostensis ægrotis, *hic meus Augustinus, ille meus Hieronymus, Chrysostomus & Basilius est.* Contemplationem scilicet ad actionem revocandam esse significabat vir verè pius. Post Romanæ suos inter provinciæ præfectus, optimè rem gessit; & sanctissimè obiit Anticoli Romano in agro, anno millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio, cùm vix sextum & quadragesimum ætatis annum attigisset.

DLI. ADAMUS SASBOLDUS, Delfis Batavorum patricia familia natus, utriusque linguæ divitiis sub disciplina *Macropedii* apud Ultrajectinos comparatis, adolescens Lovanium se contulit; ubi & Hebraicas litteras adjunxit. Mox & sacra studia sectatus, *Ruardum Tapperum & Jo. Hasselium*, illius Academiæ præstantes Theologos, diligenter audivit. Sæculi pertæsus, cùm inter æquales excelleret, mutata velificatione, religiosum vitæ genus animo agitare cœpit. Sed ut deliberatio de certo vitæ cursu ineundo omnium solet esse difficillima, multa, eaque dubia & impedita, cogitatio fluctuantem adolescentis animum exagitavit. Consilio itaque cum piis & eruditis hominibus sæpè communicato, cùm anceps animi penderet (ut ipse in elegante homilia de Magis tribus profitetur) Deo precibus, meditatione, nocturnisque vigiliis demùm consulto, in Franciscanam se familiam, illo impellente, vocari sensit. In eam ergò admissus, mox suis (quam docendi provinciam antea Titelmannus gesserat) sacras litteras explanare cœpit. Cumque mira supra ætatem facundia valeret, non solùm vernaculè ad populum, sed Latinè etiam ad clerum sæpissimè verba fecit: Testes sunt *Homiliæ* ejus, & alia doctrinæ monumenta, quæ simul ligata Colonienses 1568. & 1575. in fol. evulgarunt. Sed ut optima quæque diu in terris perennare non solent, ætatis sexto & tricesimo, quasi terris tantum ostensus, ante diem ereptus est.

DLII. ONUPHRIUS PANVINIUS, Veronensis, Augustinianus eremita, vir ingenii maximi, & simul studii indefessi, sacram omnem profanamque historiam non modò evolvit accuratissimè, sed rerum præterea seriem ac tempora accuratè distinxit, facemque prætulit Baronio & aliis omnibus, qui ad scribendos postea Annales animum applicuerunt. Manutius *Helluonem antiquitatis*, Scaliger *Patrem historiæ*, Lipsius *Principalis historiæ & Fastorum verum Patrem*, Thuanus *Virum ad omnes Romanas & ecclesiasticas antiquitates è tenebris eruendas natum*, appellare non dubitarunt. Quibus quidem elogiis robur addunt præclara ejus & ad omnem æternitatem victura monumenta. Longam eorum seriem (sunt enim plurima) Thomas Gratianus & Cornelius Curtius recitant. Cæterùm Paulo III. sedente, Onuphrius cùm Romæ adolescens ageret, *Ant. Augustino*, pontificii tum tribunalis (quod *Rotam* à forma vocant) Auditori, pòst Archiepiscopo Tarraconensi, qui libris optimis refertam domi suæ bibliothecam habebat, magno suo commodo innotuit. Libris namque accommodato ab eo acceptis (ut alienos avidius devorare solemus) sic utebatur, nihil ut legeret, quod Plinii senioris exemplo non excerperet. Quod quidem ex ore heri tunc sui Antonii Augustini Andreas Schottus, & nos ex ore Schotti accepimus. Florebat tunc in pontificia patrui sui aula *Alexander Cardinalis Farnesius*, magnus ingeniorum æstimator. Hujus familiæ adscriptus, dum comes herum suum in Siciliam sequitur, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, ætatis tricesimo nono nondum inchoato, Panormi morte immatura è vivis abreptus fuit.

DLIII. DIDACUS COVARUVIAS, Toletanus, singulare Hispaniæ ornamentum exstitit. A Philippo II. ad Synodum Tridenti coactam, unà cum fratre suo Antonio, itemque cum Ant. Augustino & Aria Montano, missus fuit. Ubi domum revertit, primùm Rodericiæ civitatis, dein Segobiæ & Conchæ Episcopus est designatus. Obiit demum

Sena-

Senatus Regii Præses, anno millesimo quingentesimo septuagesimo septimo, ætatis sexagesimo sexto. *Variarum ejus, ex Jure pontificio, cæsareo & regio, Resolutionum libri* omnium manibus teruntur.

DLIV. MARTINUS ab Azpilcueta, vulgò *Doctor Navarrus*, divini humanique Juris consultissimus, primùm Tolosæ, dein Salmanticæ, pòst Conimbricæ sacros Canones explicuit. Romam demùm profectus, Pio V. Gregorio XIII. & Sixto V. Pontificibus in primis carus, omnibus nationibus gratus, obiit ibidem anno millesimo quingentesimo octogesimo sexto, ætatis nonagesimo quarto; multis doctrinæ suæ monumentis bono publico evulgatis: inter quæ *Confessariorum enchiridion* eminet.

Hic stilum sisto, mi Lector, & unà cum Bellarmino manum de tabula tollo. Neque enim mei est instituti, Scriptores nostri aut superioris sæculi recensere. Præstabunt id alii: imò multi variarum nationum, variorum ordinum homines eruditi pro suo quisque studio ac scopo, nostra id ætate jam præstiterunt. Post Joannem Trithemium *Antonius Possevinus* illustres sui ac præteritorum sæculorum Scriptores ecclesiasticos universè celebravit: singulatim quidem, *Pontifices Maximos & S. R. E. Cardinales* Onuphrius Panuinius, Alfonsus Ciaconius, Franciscus Cabrera Moralis, Andreas Victorellus, Hieronymus Alexander & Ferdinandus Ughellus; *Ligures* Ubertus Folieta; *Hispanos* Alfonsus Ferdinandus Matamorus, & Andreas Schottus; *Gallos* Scævola Sammarthanus, Claudius Robertus & Andreas Quercetanus; *Germanos* idem Trithemius & Cornelius Callidius; *Belgas*, quos pro parte Elogiis jam olim illustravi, Valerius Andreas & Franciscus Suertius; *Flandros* Jac. Marchantius & Ant. Sanderus; *Frisios* Suffridus Petrus; *Britannos* Joannes Pitseus; *Polonos* Simon Starovolsius, in publicum produxerunt. Quod ad religiosas familias attinet, habent & eæ propemodum singulæ suos præcones ac Nomenclatores. *Benedictinos* monachos post Trithemium Arnoldus Wionus; *Cistertienses* Chrysostomus Henriquez; *Canonicos regulares* Gabriel Pennottus; *Præmonstratenses* Joannes Paigius; *Cartusianos* Petrus Sutor & Theodorus Petrejus; *Prædicatores* seu *Dominicanos* Leander Albertus, Antonius Senensis & Alfonsus Fernandus; *Franciscanos* Henricus Willotius; *Augustinianos eremitas* Josephus Pamphilus, Thomas Gratianus & Cornelius Curtius; *Carmelitas* Arnoldus Bostius & Petrus Lucius prædicarunt. Catalogum Scriptorum *Societatis Jesu* Petrus Ribadeneira primus concinnavit: quem plurimorum accessione ab Andrea Schotto locupletatum Plantiniani ediderunt. *Theatinorum*, *Paulinorum*, *Somascenorum*, *Presbyterorum Oratorii*, *Oblatorum S. Ambrosii*, *Clericorum Minorum* & aliorum in communi viventium Indicem nos concinnare cœpimus, & pro parte cum Codice Regularum 1638. publicavimus: alii, ut confido, perficient. Nobis cœpisse sit satis: aliis viam aperuisse, fructus erit, ut spero, maximus aliquando. Cæterùm non me fugit, Lector, in hoc toto scriptionis genere varia mihi judicia parata: partim eorum, qui ex veteribus præteritos nonnullos, aut non satis laudatos querentur, partim aliorum, qui recentiores à me velut neglectos clamitabunt. Quibus ut faciam satis, dico majorum gentium coryphæos, præsertim antiquos, me dare voluisse, recentiores verò & proletarios contrectare noluisse; ad vitandam multorum offensionem. Quod ut facerem, *Velleius Paterculus* me monuit, qui post enumeratos viros benè de Republica Romana ante suam ætatem meritos, cùm ad suos coætaneos pervenisset, *Penè*, inquit, *stulta est inhærentium oculis ingeniorum enumeratio. Nam vivorum ut magna admiratio, ita censura difficilis est.* Si quid autem in tanta rerum silva (ut numquam errare miraculi instar esset) peccatum, aut non satis explicatum, aut ex toto omissum sit, docti ab amicis libenter sententiam mutabimus, & curis secundis, si Deus vitam & otium dederit, non sine gratia emendabimus ac supplebimus. Vale, mi Lector, & fave. Datum Antverpiæ Idibus Martiis M. DC. XXXIX.

MAN-

MANTISSA

DALARDUS patrem habuit Bernardum, Caroli Martelli filium; fuitque primùm palatii Comes, pòst Corbeienſis Abbas, & communem cum Carolo Magno magiſtrum habuit Alcuinum. Scripſit *libellum de ordine palatii*: cujus fragmenta Hincmarus Remenſis epiſt. 3. recitat: additque, *ſe Adelhardum ſenem & ſapientem, domui Caroli Magni Imp. propinquum, & monaſterii Corbeiæ Abbatem, inter primos Conſiliarios primum, in adoleſcentia ſua vidiſſe.*

Adamus, Bremenſis Canonicus, vixit 1077. ſcripſitque *hiſtoriam eccleſiaſticam Saxoniæ*, à temporibus Caroli M. uſque ad Henrici IV. tempora.

Ælius Antonius Nebriſſenſis litteras humaniores in Hiſpaniam ſuo ævo revocavit; & *Decades duas de rebus à Ferdinando & Iſabella geſtis*, item *libros totidem de bello Novarienſi* ſcripſit: quæ omnia exſtant tomo 1. Hiſpaniæ illuſtratæ. Obiit 1544.

Aimoinus Fr. hiſtoricus, à Sigeberto c. 101. laudatus, in præfatione ſui operis, promittit ſe hiſtoriam ſcripturum uſque ad initium regni Pipini. Labuntur itaque Baronius & Breulius, qui ejus ſcriptionem ulterius extendi putant. Nempe propoſitum Aimoino fuit, ſcribere ſolùm de Merovingis, eorumque ſtirpe; non de Pepino aut Carolinis. Quæ verò ſubnectuntur, non Aimoini, ſed alterius cujuſpiam ſunt, aut fortaſſe plurium, qui ex Fredegario aliiſque iſta attexuerunt: ut Guil. Ranchinus l. 1. Variarum c. 15. docet.

Albertinus Muſſatus, Patavinus, poëta & hiſtoricus, obiit 1329. Clodii exul. Scripſit libros 16. *de geſtis Henrici VII. Imp.* & alia, Venetiis 1628. edita.

Albertus Argentinenſis Chronicon ab an. 1270. ad annum 1378. condidit: exſtatque inter alios rerum Germanicarum ſcriptores.

Anselmi Ep. Cantuarienſis opera omnia, extraneis in ſacros libros commentariis exonerata, Theophilus Rainaudus in *didactica*, *aſcetica*, *parænetica & notha* digeſſit, & 1630. Lugduni edidit, unà cum tribus Epiſtolarum libris ejuſdem. Sub finem attexuit Syntaxin operum S. Anſelmi: in qua docet commentarios *in Cantica*, *Matthæum*, *Paulum*, *Apocalypſin*, & alia falsò hactenùs S. Anſelmo adſcripta fuiſſe. Ex his commentarium in Paulum & Apocalypſin *Anſelmo Laudunenſi*; commentarium verò in Matthæum *Guilielmo Pariſienſi* attribuendum exiſtimo.

Bernardus, Compoſtellanæ eccleſiæ Theſaurarius, congeſſit *Pontificum ſummorum, & antiquorum Hiſpaniæ Regum diplomata*: ex quibus Ambr. Morales non pauca edidit, quæ to. 4. Hiſp. illuſtratæ reperies. In eodem to. exſtant opera *Eulogii & Alvari Cordubenſium.*

Bernardus Guido, ex monacho Dominicano Epiſcopus Lodevenſis, præter *Speculum hiſtoriæ*, ſcripſit *geſta Epiſcoporum & Comitum Toloſanorum*; item *Epiſcoporum & Abbatum Lemovicenſium. Vixit* 1320.

Bertharius presbyter ſub annum 920. ſcripſit *geſta Epiſcoporum Virdunenſium*, quæ Laurentius Leodicenſis, monachus S. Vitoni ad annum 1144. produxit. * Hugo primùm monachus ad S. Vitonum, pòſt Abbas S. Petri Flaviniacenſis, poſteris reliquit Chronicon Virdunenſe & Flaviniacenſe.

Brocardus, Argentoratenſis, ordinis Prædicatorum, ſub annum 1260. Terram ſanctam luſtravit, & quæ oculis ſe obtuliſſent, in litteras retulit. Quod opus exſtat apud Caniſium tom. 6. Lect. antiquæ, ſed mutilum.

Commodianus, à Gennadio cap. 15. memoratus, verſu ſcripſit *librum adverſus paganos*, necdum typis editum. Gilbertus Gaulminus, in Notis ad Euſtathium de Iſmeniæ & Iſmenes amoribus, citat verſus aliquot ex ms. Commodiani codice, quem Sirmondus Lutetiæ poſſidet.

Dudo, Decanus ad S. Quintinum, *res in Galliis à Normannis geſtas uſque ad annum* 996. conſignavit; ſed poëtica magis phraſi, quàm hiſtorica fide: uſque adeò multas fabulas immiſcet. Ex hoc tamen ſcriptore *Guilielmus Gemeticenſis* tres primores libros collegit.

Eginhardus præter ea, quæ ſuprà pag. 144. commemoravimus, ſcripſit *Annales Francorum* ab anno 741. uſque ad an. 829. qui hactenus Adelmi ſeu Adelmari nomine perperam editi fuerunt: item *geſta Saxonum*, quæ perierunt; item *Epiſtolas ad diverſos*. Uxorem habuit *Immam*, natalibus claram. Thori uſu rejecto, poſtea vixerunt ut frater & ſoror. Baronius certè in geſtis anni 826. commentum de Eginhardo & Caroli M. filia plenè refutavit. Eginhardus porrò an. 848. Moguntinæ ſynodo, à Rab. Mauro celebratæ, interfuit.

Ful-

* Edidit Nic. Rigaltius, Tulli Leucorum 1650. 4.

Fulgentius, Ruspensis in Africa Episcopus, ante Episcopatum (ut ex titulo codicis ms. Laubiensis mox laudandi conjicio) scripsit XXIV. vel ut alii legunt XXIII. libros, à Sigeberto in catalogo c. 28. laudatos: quorum primus est absque A. hoc est, ne unam quidem litteram A. habet: secundus absque B. tertius absque C. & sic consequenter. Hujus operis Fulgentiani exemplar ms. exstat in Lætiensi apud Hannones cœnobio, hoc titulo: *Opus mirificum, sive Fabii Claudii Gordiani Fulgentii, viri clarissimi, libri XXIV. per singulos singulis litteris secundùm ordinem diminutis. Incipit liber primus absque A. Incipit secundus liber absque B. &c.* Sed quod dolendum, libri novem posteriores in ms. codice Lætiensi desiderantur.

Fabius Planciades, (al. Placiades) Fulgentius, vir clarissimus, ad Catum presbyterum scripsit *Mythologiarum libros tres*; & ad Calcidium grammaticum *de Allegoria librorum Virgilii librum unum.* Hæc omnia ope mss. codicum Hier. Comelinus recensuit, & 1599. edidit, cum aliorum Mythologicorum Latinorum, videlicet C. Julii Hygini, Julii Firmici Materni, & Albrici philosophi scriptis.

Gaufredus, monachus in Hispania Benedictinus, anno 1097. floruit, & gesta sui temporis consignavit: quæ Hieronymus Surita primus luce donavit.

Gerardus Lemovicensis patria, Frachetus cognomento, sub annum 1250. floruit: scripsitque *Vitas Fratrum sui ordinis Prædicatorum*, jussu Humberti V. Magistri generalis. Exstant Duaci & alibi editæ.

Gobelinus Persona, Decanus Bilefeldensis, historiam suam, titulo *Cosmodromii*, usque ad annum 1418. deduxit, quo & vixit. Surius & Molanus eidem tribuunt vitam *Meinulphi* Paderbornensis diaconi, quam Brouverus ad fidem ms. codicis edidit. Ab isto Gobelino alius fuit *Jo. Gobelinus*, Pii II. Secretarius: alius item fuit *Gobelinus*, qui temporibus Alberti Austriaci Imp. vixit, & *de Pænitentia* scripsit.

Guibertus Abbas S. Mariæ de Novigento, suprà pag. 247. laudatus, *libros tres de vita sua*, & *Episcoporum Laudunensium gesta* ad posteros transmisit. *Hermannus* monachus scripsit historiam combustionis & instaurationis basilicæ Marianæ Laudunensis: quæ & gesta Bartholomæi Episcopi complectitur. *Hariulfus*, monachus Centulensis seu S. Richarii, in diœcesi Ambianensi, scripsit historiam sui monasterii.

Guido Ravennas presbyter vixit temporibus Imp. Caroli Crassi; scripsitque *historiam de bello Gothorum.* Volaterranus eidem attribuit *historiam Pontificum.*

Guilielmus Apulus, petente Urbano II. Papa & Rogerio Bosso (qui frater erat Roberti Guiscardi, Siciliæque Comes) libros quinque, carmine heroico, scripsit *de rebus Normannorum in Italia ac regno Neapolitano gestis*; Lutetiæ 1582. excusos. Rogerii ejusdem rogatu, Gaufredus monachus Benedictinus libros 4. concinnavit de acquisitione Siciliæ, Calabriæ & Apuliæ per Robertum Guiscardum, ejusque fratres; qui tom. 4. Hispaniæ illustratæ leguntur. Hugo Falcandus, à Baronio in gestis anni 1194. laudatus, posteris reliquit historiam calamitatum, quæ sub Guilielmo I. & II. Siciliam annis propè 23. afflixerunt.

Guilielmus Pictaviensis, Lexoviorum Archidiaconus, scripsit gesta Guilielmi Normanniæ Ducis, pòst Angliæ Regis.

Guilielmus Gemeticensis monachus, cognomento Calculus, libros septem historiæ Normannicæ, sed fabulis plenos, concinnavit.

Helias Capreolus, Brixiensis IC. 1510. obiit, scripsitque libros 14. de rebus Brixianis: ex quibus libri 12. typis Brixiæ sunt editi; duo postremi exstant mss. apud Dominicum Molinum.

Helmoldus presbyter anno 1168. claruit, & *Chronicon Slavorum*, à temporibus Caroli Magni usque ad illum annum concinnavit. *Arnoldus* Hildeshemensis Præpositus illud protraxit usque ad Othonis IV. Imp. ævum.

Hieronymus Paulus, Barcinonensis, edidit *Codicem*, sive (ut vulgò vocant) *Provinciale ecclesiarum orbis Christiani*; Notis & auctario à me illustratum, & Parisiis 1610. editum. Scripsit item *de fluminibus & montibus Hispaniæ, deque urbe Barcinonensi* quæ opuscula reperies tomo 2. Hispaniæ illustratæ.

Honorio Augustodunensi Trithemius adscribit *libros duos de imagine mundi*; alii S. Anselmo Cantuariensi attribuunt. Rainaudus, in Syntaxi operum S. Anselmi, putat eos verisimiliùs adscribi *Honorio Incluso*, monacho Anglo. Idem Rainaudus notat aliquot ineptias *Elucidarii*, quod idem Trithemius Honorio Augustodunensi tribuit.

Hugo Pictavinus, sub annum 1168. jussu Pontii Abbatis, scripsit *historiam Vizeliacensis monasterii*: cui præfixa est brevis *historia Comitum Nivernensium.*

Humbertus Mont-moretanus poëta & orator, in litteras retulit *bellum Britannicum*, a Carolo VII. Fr. Rege adversùs Henricum Regem Angliæ gestum, auspice Puella Franca. Joannes Lodoicus Micquellus descripsit *obsidionem urbis Aurelianensis*, 1428. ab Anglis factam, & *Joannæ* virginis res in ejusdem urbis defensione gestas. De ejusdem Joannæ vita exstant libri IV. *VValerandi Varanii.* Quæ omnia edet Quercetanus.

JACOBUS Manilius, Brigantinus, anno 1519. scripsit Chronicon Episcopatus Constantiensis, quod usque ad annum 1507. deduxit; à Joanne Pistorio editum.

JOANNES Antonius Flaminius, Forocorneliensis, pater M. Antonii Flaminii, ludum litterarium Bononiæ aperuit, & ibidem 1536. decessit; sepultus apud Dominicanos. Præter *Silvarum*, *Epigrammatum & Epistolarum libros*, scripsit vitas *Alberti Magni*, *Vincentii Ferrerii*, & aliorum illustrium Dominicanorum, à Leandro Alberto publicatas.

JOANNES Bronchorstius, Noviomagus, opus Bedæ, *de sex mundi ætatibus*, scholiis illustravit, & à Bedæ ætate usque ad Caroli V. annum 26. continuavit; Coloniæ 1537. typis editum.

JOANNES Garzonius, Bononiensis, composuit *libros duos de rebus Saxoniæ, Thuringiæ, vicinarumque provinciarum*, Basileæ 1518. & 1541. editos. In litteras item retulit *vitas SS. Dominici*, *Petri Veronensis & Thomæ Aquinatis*, editas à Leandro Alberto, qui ipsum vocat præceptorem suum.

JOANNES, monachus Majoris monasterii apud Turones, *historiam Goffredi Comitis Andegavorum*, Turonum ac Cenomanorum, *& Ducis Normannorum* libris duobus comprehendit.

JULIUS Florus *Chronicon* de rebus potissimùm Aquitanicis à Carolo Calvo ad annum 1140. posteris reliquit. GAUFREDUS, monachus ad S. Martialem Lemovicensem, & Prior Vosiensis, *Chronica* à Roberti Fr. Regis tempore ad annum 1183. protraxit. Exstat item ms. Chronicon à diversis monachis cœnobii S. Martialis Lemovicensis deductum usque ad annum 1310.

LAMBERTUS, Ardensis presbyter, sub annum 1210. scripsit *historiam Ardensem*; quam Arnulfo II. Comiti Gisnensi & Ardæ domino dicavit. Multas ea continet fabellas; ut de *Suffrido Dano* & *Elstrude*, quam Lambertus contendit fuisse Arnulfi Magni Flandriæ Comitis filiam. Sed hæc & alia falsitatis arguuntur ex vetustis Flandrensium Comitum diplomatibus, editis ab *Oliverio Vredio*, Senatore Brugensi. Lambertus porrò Jo. Iperium & alios multos in errorem traxit.

LUCIFERI Calaritani Episcopi obitum ad annum 371. refert Baronius. Cæterùm si casus ejus magnum intulit fidelibus luctum & timorem (quod verè dixit Baronius;) haut sanè minorem exultationem ac spem inferat, qui illum ab eo gravissimo casu, dextram porrigente divinâ gratiâ, se sustulisse docuerit. Faciam hic ego (*verba sunt Henrici Spondani*) auspice Christo, & comprobante cœlo; promotore in primis pio quodam sacerdote Sardo, qui exhibuit mihi in Urbe duplex testimonium authenticum agnitæ post obitum sanctitatis Luciferi. Alterum ms. subscriptumque mense Octobri 1616. ab Archiepiscopo Calaritano, Episcopo Bosanensi, & aliquot Canonicis, ac Theologis Soc. Jesu, sigilloque Archiepiscopali firmatum: quo asseritur, ex vetustis ejus insulæ sacris monumentis, certissimè constare, fuisse ab antiquis temporibns erectam in ea civitate ecclesiam in honorem *S. Luciferi*, Episcopi Calaritani, quæ hodieque exstat. Alterum excusum 1617. recentis inventionis Sanctorum Sardiniæ, diligentiâ ejusdem Archiepiscopi; qua, præter alia diversorum SS. corpora, in eadem ecclesia *S. Luciferi* diversis locis reperta, inventa est ad ejus altare primarium grandis arca marmorea, continens ossa cujusdam corporis, magna odoris suavitate fragrantia; quæ facilè ab omnibus credita sunt esse sacra lipsana ipsius *Luciferi*, quod in præcipuo ejus ecclesiæ loco reposita fuissent. Eò maximè, quòd eodem momento, absque ullo prævio mandato, pulsatæ sponte sint campanæ ecclesiæ archiepiscopalis, sicut in solemnitate *Paschali* fieri consuesceret; tamquam in divinam confirmationem hujusmodi illorum existimationis, & lætitiam ac gratulationem tanti thesauri feliciter effossi. Quæ sanè si vivente *Baronio* contigissent, haut gravatè (ut opinor) sententiam de infelici exitu Luciferi revocasset; qui dum vixit, solo testimonio ecclesiæ in ejus honorem antiquitùs erectæ, se id præstiturum promiserat: sicuti & in casu simili revocavit, quæ de *Fausto Regiensi* in Gallia Episcopo priùs dixerat. Illud equidem scio, catholicæ Fidei zelo ardentem fuisse *Luciferum*, ut ab antiquis scriptoribus, etiam post schisma factum, & sectam Luciferianam post se relictam, non nisi timidè arguatur. Et quamvis nullus eum, abjecto schismate, in unitate Ecclesiæ decessisse dicat; potuit tamen facilè eos latuisse, quod quasi extra orbem, in insula non adeò ab exteris frequentata, contigisset. Cùm & alioqui *Petrus de Natalibus*, jam ante 130. ferè annos, illum in catalogo Sanctorum numeraverit (præter illos auctores, qui de rebus & Sanctis Sardiniæ postea scripserunt) & ipse antiquissimus *Hieronymus*, dum ulcus tangit ejus schismatis, vocat, etiam post obitum, *beatum*: quod vix reperias de quoquam non catholicè mortuo usurpatum. Quocircà maneant, tam nostro quàm Baronii nomine, *Lucifero* integra pœnitentiæ ac palinodiæ suæ jura; neque ex nostris scriptis sentiat præjudicium. *Sic ferè* Henricus Spondanus, *Episcopus Apamiensis*, *in epitome Annalium Baronianorum, ad annum* 362.

MICHAEL Psellus, Platonicæ philosophiæ studiosissimus, præter alia suprà pag. 51. recensita, scripsit *dialogum de operatione dæmonum*; quem Gibertus Gaulminus primus Parisiis 1615. Græcè ac Latinè edidit, notisque illustravit.

ODORAMNUS, monachus S. Petri Vivi apud Senones, sub annum 1045. scripsit

Chro-

Chronicon, quod integrum Quercetanus to. 2. Historicorum Franciæ edidit: nam fragmentum tantummodò *Pithœus* antea publicarat.

ORDERICUS Vitalis, Angligena, cœnobii Uticensis seu S. Ebrulfi monachus, *historiam ecclesiasticam Normannorum* libris 13. est complexus.

ROMUALDUS II. Salernitanus Episcopus ab orbe condito, historiam usque ad annum 1177. persecutus est: quo & vixit. Exstat ea ms. Salerni & Romæ in Vaticana bibliotheca: ex qua Baronius in gestis anni 1084. & 1177. nonnulla produxit.

ROSVITHA Gandeshemensis monialis, Græcè & Latinè docta, temporibus Othonis II. Imp. floruit: cujus jussu, itemque Gerbergæ Abbatissæ, scripsit carmine elegiaco historiam *Othonis I. Imp.* sive ut ipsa vocat, *Oddonis*. Panxit item carmine *passionem S. Pelagii martyris Hispani*, *vitam S. Gandolfi*, & aliorum Sanctorum; præter comœdias sex prosa, ad æmulationem Terentii, conscriptas. Quæ omnia 1501. prodierunt Noribergæ, procurante Conrado Celte.

RUSTICUS Helpidius, Theoderici Gothorum Regis Medicus & Exquæstor, scripsit *carmina quædam*, cum aliis Christianorum poëtarum edita.

SANCTES Pagninus, Lucensis ord. Prædicatorum Theologus, linguarum Orientalium peritissimus, Apostolicus concionator, Lugduni in Gallia 1541. vivere desiit. Scripsit *in sacram Scripturam* quam plurima, quæ Sixtus Senensis enumerat. Et ut non diffitear nonnulla apud eum, præsertim quoad editionis vulgatæ immutationem, meritò improbari, quæ Possevinus in Apparatu sacro annotavit, & in posterioribus editionibus expunctione damnata sunt: tamen neque, cùm scripsit Pagninus, adeò rata erat apud Catholicos editionis vulgatæ auctoritas, ac fuit post Synodum Tridentinam, Pagnini tempora subsecutam, neque omnia illa quæ apud Pagninum displicent, sunt revera ab eo profecta. Pleraque enim Genevensium interpolatorum nequitiæ adscribenda sunt: tametsi ementito loci chalcographiæ nomine, in lucem sint edita, & mala fide pro Pagnini lucubrationibus vænum exposita; ut *Ramaudus* in Mantissa ad Indiculum SS. Lugdunensium loquitur.

THEODORUS S. R. E. diaconus Græcè scripsit *vitam S. Joannis Chrysostomi*, ex ore *Palladii* incertæ sedis Episcopi: qui Palladius cum suis collegis pro Chrysostomo contra alios Episcopos steterat. Sunt qui suspicantur hunc Palladium fuisse Apostolum Scotorum seu Hibernorum. Ut ut sit, in Græco-Batava, & in editione Latina, scriptor hic vitæ Chrysostomianæ perperam vocatur *Episcopus Helenopoleos*. Nam Palladius Galata, de quo ad c. ult. Hieronymi, Honorii c. 130. & supra p. 8. egimus, fuit Helenopolitanus Episcopus; non iste.

SOCCI Sermones 1484. Argentorati, & Daventriæ tribus tomis in fol. sunt editi. Nomen quidam desumptum putant à succo & medulla Scripturæ sacræ. Daventriensis editio dicit, opus esse monachi Cistertiensis in *Mariemaid* prope Hildeshemium, Germaniæ urbem episcopalem: & sic dictum, quia post mortem in ejus soccularibus sit inventum. *Sic ferè Molanus in ms. Bibliotheca sacra.*

THOMAS HASELBACHIUS, Germanus, S. Th. professor Viennæ in Austria, scripsit *super Epistolis D. Pauli Sermones*, in folio olim excusos, sine nota anni & loci. Vixit sub annum 1410. *cujus ego doctrinam laudarem, nisi annos 22. Esaiæ primum capitulum legisset*: ait Æneas Silvius epist. 165.

THOMAS Lentinus, ord. Prædicatorum, ex Cusantino Episcopo Hierosolymitanus Patriarcha, scripsit *vitam S. Petri martyris* ex eodem ordine, à Surio 29. Aprilis editam: obiitque anno millesimo ducentesimo septuagesimo septimo.

ULRICUS Molitor, Constantiensis, Decretorum Doctor Papiensis, causarum in patria patronus, ad Sigismundum Austriæ Ducem, scripsit librum *De lamiis & pythonicis mulieribus*; Constantiæ 1489. in 4. editum.

URSINUS, jubente Ansualdo Pictavorum Episcopo, scripsit *vitam S. Leodegarii Episc. Augustodunensis*, & Majoris domus Franciæ sub Childerico Clodovei II. filio; quam Quercetanus edidit tom. 1. Historicorum Franciæ.

WALDRAMMI, forte Baltranni, Episcopi Argentoratensis, carmina exstant apud Canisium tom. 1. Lect. antiquæ. Obiit 905.

WEINGARTENSIS seu Altorfensis monachi, anonymi, *Historia de Guelfis Principibus*, & *Chronicon* à Christo nato usque ad annum 1197. nxstant apud eumdem Canisium tomo citato.

ZACHARIAS Benedictus, Cartusianus Vicentinus, anno 1508. descripsit *Originem ordinis Cartusiani*. typis 1574. editam.

ZACHARIAS Lilius, Vicentinus, Canonicus regularis, libros tres, *De gloria & gaudiis Beatorum*, 1501. in 4. Venetiis excudendos curavit.

ZENOBIUS Acciaiolus, Florentinus, ord. Prædicatorum, Vaticanæ bibliothecæ magister, anno 1505. vixit, & ex Græco in Latinum transtulit *Olympiodorum in Ecclesiasten*, item varia *Eusebii*, *Theodoreti* & aliorum opera.

ELOGIUM AVCTORIS

Ex Antonio Sandero, Valerio Andrea, & aliis.

AUBERTUS MIRÆUS, vernaculè *Le Mire*, an. 1573. prid. Cal. Decemb. Bruxellæ nascitur, patre *Guilelmo*, qui à recepta reductaque ad legitimi sui Principis obsequium per *Alexandrum Farnesium* Parmæ Ducem, civitate patriâ, satagente faventeque *Farnesio*, primus è Catholicis civibus Quæsturæ ejusdem urbis præfectus fuit. Patruum habuit *Joannem Miræum*, Antuerpiensium laudatissimæ memoriæ Antistitem.

Litteris politioribus egregiè Duaci delibutus, Philosophiam ibidem discere cœpit, Professorem nactus *Geor. Colvenerium*; absolvit verò Lovanii: ubi & Humaniores ipse litteras, magno cum auditorum suorum fructu, peritè professus est, auditor ipse *J. Lipsii* ferè continuus, atque interioris admissionis discipulus & amicus. Studiis sacris dans operam, in Collegium Theologicum migravit, cui tum præerat vir eximius *Joannes Clarius*, sacræ Theologiæ Doctor, à quo rei œconomicæ administrationem sibi imponi passus est, quoque agente Canonicatum in Ecclesia Cathedrali Antverpiensi ex indulto Nominationis Academicæ an. 1598. obtinuit. Itaque decurso studii Theologici curriculo, absolutisque pro Licentia, ut vocant, disputationibus, Antverpiam venit; ubi inter honestissimos optimosque viros, & florem in ea civitate Belgarum, mox eminere cœpit, variasque functiones obivit, Scholarchæ, Sigilliferi, Bibliothecarii; quæ licet totum hominem occupare potuissent, tanto ardebat amore Musarum, ut obtemperare sibi non posset, quin ubicumque locorum semper legeret, disquireret, observaret, notaret, excerperet aut scriberet, & apes imitatus è floribus aptioribus Auctorum probatorum mellilegium copularet. Adeoque *Miræo* nobis adaptare licebit, quod *Plinius Secundus* scripsit de seniore patruo suo *lib.3. ep. 5.* lucubrare eum solitum, non auspicandi causâ, sed studendi à multa nocte: somni fuisse parcissimi: nihil legisse, quod non adnotaret excerperetque. Addens se correptum ab eo, cur ambularet, dixisseque: *Poteras has horas non perdere.* Nam perire omne tempus arbitrabatur, quod studiis non impertiretur. *Nonne videtur tibi*, inquit, *recordanti quantum scripserit, nec in officiis ullis, nec in amicitia Principum fuisse? Rursus, cùm audis, quid studiis laboris impenderit, nec scripsisse satis, nec legisse? Hujus rei in* Miræo *fidem* (inquit Andreas) *ipse facere possum, quem ille aliquanto tempore domesticum mensæ suæ adhibuit, & deinceps, quoad vixit, amicum & in ferventi gratia habuit.* Anno 1610. à patruo Episcopo Antverpiensi missus fuit, primò in Bataviam, ac deinde in Galliam, ut impiis hæreticorum conatibus tempestivè occurreretur, qui Religionem orthodoxam contra pacta Induciarum, per diœcesim Antverpiensem turbare satagebant. A morte ejusdem, sui patrui, anno 1611. Duacum profectus, ut Fundationem, quam ille ibidem institui supremis tabulis mandarat, promoveret, S. Th. Laureâ IV. Nonas Maji ab eximio viro *Guilielmo Estio* donatus est. Nec diu post à sacris Oratorii Sereniss. Principum *Alberti* & *Isabellæ*, Pastor ac Bibliothecarius Aulæ, Protonotarius Apostolicus, & postremò à morte *Joannis Delrio* an. 1624. Decanus nominatus est Antverpiensis, atque Episcopatus ejusdem Vicarius Generalis. Vir fuit de Ecclesiasticis, in Belgio præsertim, antiquitatibus optimè meritus: qui hoc unum agebat maximè, ut ἀνέκδοτα hactenus, & cum blattis tineisquè luctantia in lucem aspectumquè publicum proferret; ut Ecclesiæ statum ac regimen ob oculos poneret; ut sacrorum Ordinum initia progressusquè erueret; ut Principatuum Belgii origines hactenus obscuras illustraret, ac pleraque alia Belgicæ antiquitatis arcana hactenus abdita recluderet; idque non ex conjecturis ac Chronographis; quinimò ex ipsis Principum Diplomatibus, quæ in eam rem ex publicis privatisque Bibliothecis atque archivis plurima ingenti labore ac sumptu collegit & publici juris fecit: quò ferè spectant sequentia; *Elogia Illustrium Belgii Scriptorum*, iterum ea auctius edita, Antverp. 1609. in 4. typis Davidis Martinii. *Elogia Illustrium gentis Spinolæ.* Ibid. apud Verdussium, 1608. 4. & Coloniæ, 1611. 4. apud Joan. Kinchium. *Vita V. CL. Justi Lipsii*, Doctoris sui, ex ipsius potissimùm scriptis concinnata, Antverp. 1609. 8. & in Elogiis Belgicis, ac Fama postuma ejusdem Lipsii, apud Moretum. ORIGINES *Monasteriorum Benedictinorum*, per Belgium. Antverp. typis Verdussii 1608. 8. *Cartusianorum*, per orbem universum. Coloniæ, 1609. 8, apud Hieratum. *Ordinum Equestrium sive Militarium.* libris II. Antver. 1609. 4. & Coloniæ apud Kinchium. 1638. 8. *Virginum Ord. D. Virginis Annuntiatæ*, Antver. 1618. 4. *Ordinis Carmelitani*, ab *Elia* Propheta inchoati, ab *Alberto* Patriarcha vitæ regulâ temperati, à *S. Teresa* ad primævam disciplinam revocati, Ibid. 1610. 8. *Ordinum Augustinianorum*, sub Regula Divi Augustini militantium, Gallicè. Ibid. 1611. 8. *Canonicorum Regularium Ord. S. Augustini.* Coloniæ, typis Bernardi Gualteri, 1614. 8. *Originum Monasticarum* libb. V. & *Laudatio Sancti Thomæ Aquinatis*, ejusque doctrinæ, dicta Bruxellis. Ibid. 1620. 8. CHRONICON *Ordinis Præmonstratensis*, in quo initia ejus, progressusque ac Viri celebres, Cœnobiaque commemorantur. Ibid. 1613. 8. *Cistertiense*; in quo ejus quoque Ordinis, à *S. Roberto*, Abbate Molismensi primùm inchoati, à *S. Bernardo* mirificè aucti & propagati, initia & incrementa. Ibid. 1613. 8. *Benedictinum*, sive Benedictinorum Cœno-

Cœnobiorum origines, &c. Ibid. 1614. 8. *De Congregationibus Clericorum in communi viventium.* Ibid. 1632. 8. *De Collegiis Canonicorum* liber ſingularis. Ibid. 1615. 8. *Notitia Epiſcopatuum orbis univerſi.* typis Plantin. 1613. 8. *Politia Eccleſiaſtica*, ſive *De ſtatu Religionis Chriſtianæ per totum orbem*, lib. IV. Coloniæ, 1609. 8. & Lugd. 1620. 12. *Geographia Eccleſiaſtica*; in qua Provinciæ, Metropoles, Urbeſque titulo Epiſcopali illuſtres. Ibid in 12. *Oratio in exſequiis Rudolphi II. Imp.* Antverp. habita, typis Plantinianis 1612. 4. *Commentarius de bello Bohemico*, Ferdinandi II. Imp. auſpiciis. Bruxellæ, 1621. 4. & Coloniæ 1622. 8. *Elogium & Funus Sereniſſ. Alberti Pii*, Principis &c. Bruxel. 1622. *Commentarius de Vita Alberti Pii*, Principis &c. typis Plantin. 1622. 4. *Laudatio Funebris Sereniſſ. Iſabellæ Claræ Eugeniæ* &c. Ibid. 1634. 4. *Chronicon Rerum toto orbe geſtarum*, à Chriſto nato ad hæc uſque tempora; auctoribus, *Euſebio* Epiſc. Cæſarienſi, *B. Hieronymo* Presbytero, *Sigeberto* Gemblacenſi Monacho, *Anſelmo* Gemblacenſi Abbate, aliisque: cum Auctario *Miræi* ab anno 1200. ad annum 1608. 4; apud Verduſ. *Petri Divæi Hiſtoria Brabantica*, à *Miræo* eruta & illuſtrata, cum Auctariolo. Ibid, 1610. 4. *Diſquiſitio de SS. Virginibus Colonienſibus*, 1608. 4. *Faſti SS. Belgici ac Burgundici.* Bruxel. apud Joan. Pepermannum, 1622. 8. *Rerum Belgicarum Annales.* Ibid. 1624. 8. *Stemmata Principum Belgii*, ex Diplomatibus ac tabb. publicis potiſſimùm concinnata. Ibid. 1626. typis Meerbecii. *Codex Donationum piarum*, præſertim Belgicarum. Ibid. 1624. 4. *Diplomata Belgica.* Ibid. apud Joan. Peperman. 1628. 4. *Donationes Belgicæ.* Antverpiæ apud Joan. Cnobbarum 1629. 4. *Notitia Eccleſiarum Belgii*, Ibid. 1630. 4. Omnia cum *Notis*. *Rerum Belgicarum Chronicon*, à Jul. Cæſaris in Galliam adventu uſque ad an. 1636. Ibid. apud Guil. Leſteenum. *Codex Regularum & Conſtitutionem Clericalium*, cum *Notis*, typis Trognæſii 1638. fol. *Bibliotheca Eccleſiaſtica*, ſive Nomenclatores VII. veteres, *S. Hieronymus* Presbyter & Doctor Eccleſiæ, *Gennadius* Maſſilienſis, *S. Iſidorus* Hiſpalenſis, *S. Ildefonſus* Toletanus, *Honorius* Auguſtodunenſis, *Sigebertus* Gemblacenſis, *Henricus* Gandavenſis: cum *Miræi Auctariis & Scholiis*, Ibid. apud Jac. Meſium 1639. fol. Præter hoc opus poſthumum, cui cùm inſudaret, obiit. Amicis & familiaribus utebatur omnibus ferè ævi ſui doctiſſimis Viris, undequaque ad illum vel concurreutibus, vel per litteras cum eo communicantibus, inter quos familiariſſimè cum eodem converſati ſunt *Andreas Schottus*, *Heribertus Roſweydus*, *Ægidius Bucherius*, *Chriſtophorus Butkens*, *Godefridus VVendelinus*, *Nicolaus Rockoxius*, vir Conſularis, *Petrus Paulus Rubenius*, ævi ſui Apelles, ambo *Lancelotti* fratres, ac præ cæteris *Caſpar Geuartius*, urbis Antverpienſis Archigrammateus.

APPROBATIO.

PArs hæc *altera* Bibliothecæ *Eccleſiaſticæ* AUBERTI MIRÆI, *Decani Antverpienſis*, magno ſtudio ac judicio eleganter & utiliter ad bonum publicum inſtructa, prælo digniſſima eſt. Ita cenſui 14. Aprilis 1649.

GUIL. BOLOGNINO S. Th. L. Can.
Lib. Cenſor Antverpienſis.

EPITAPHIVM

In ambitu Chori.

D. O. M. S.

AVBERTO MIRÆO. H. Cath. Eccl. Decano,
Studiis ſcriptiſque Clariſſimo,
Qui ordinibus Religioſis origines,
Annalibus geſta, Piis fundatoribus famam,
Hiſtoriis lucem, Scriptoribus per elogia vitam,
Patriæ claritudinem, Eccleſiæ huic
Decus aſſeruit:
Quibus aſſiduè laboranti, ac fœliciter operanti
& perennare digniſſimo
Mors manum injecit anno M. ıↄc. XL.
Menſ. Oct. die XIX. vitæ ejus LXVII.
Joan. Carol. Franchemius Miræus ex aſſe hæres
Avunculo magno, Proparenti opt. in H. E. Choro
Condito. Gratitud. ergò monumentum P. C.

In Choro à parte Meridionali.

Uni Trinoque Deo S.
Cui quod de terra acceperat,
Eidem hic reddidit
AUBERTUS MIRÆUS Bruxellen. Guil. F.
JOANNIS quond. hîc Epiſc. ex fratre N.
Hujus Cath. Eccleſ. Decanus, &
Epiſcopat. Vicarius General.
Protonot. Apoſtol. S. TH. Lic.
Ser. ALBERTO & ISABELLÆ Auſtriæ Archid.
Belgii Principibus à Sacris Oratorii,
Et Bibliothecæ Præfectus.
Piis manibus lector benè apprecare.

BIBLI-

BIBLIOTHECA
ECCLESIASTICA
SIVE
DE SCRIPTORIBUS
ECCLESIASTICIS,
Qui ab anno Christi 1494. quo JOANNES TRITHEMIUS desinit, ad usque tempora nostra floruerunt.

PARS ALTERA,

AUBERTI MIRÆI, Bruxellensis,
Decani Antverpiensis,

OPVS POSTHVMVM.

AUBERTUS VAN DEN EEDE, Canonicus, Sigillifer & Scholasticus Antverpiensis, publicabat.

ANTWERPIÆ ANNO M. DC. XLIX.

PER-ILLUSTRI GENEROSISSIMOQUE
DOMINO
D. THOMÆ LOPEZ AB VLLOA,
BARONI DE LIMALE,

Toparchæ de Bierges, Phani S. Lamberti, Champles, Ottembourg, Del Valles, Rodæ S. Agathæ, Netten, Coulture, Mariansart, &c.

Equiti Militaris Ordinis Alcantaræ, Regiæ Catholicæ Majestati à Consiliis Bellicis, *& ejus Ærarii apud* Belgas *Summo Præfecto.*

SCRIPTORUM agmen in fausto lumine positurus, Tuum debui nomen, Generosissime BARO, præferre, qui non solùm armatorum facinora, sed & litteratorum fœtus habes in pretio, quorum labores ab interitu vindicas, etiam maximis impensis. Testatur id una LIMALIA, ubi Mars cum Pallade de magnificentiæ Tuæ gloria decertat, & undequaque conquisita præteritorum sæculorum varia armorum genera, velut in Armamentario locupletissimo reconduntur; nec minus omnium Scriptorum amplissima Bibliotheca asservatur, quam indies auges & curas, ut in perpetuum vivat, studio & eruditionis amore fallente sumptus. Movit me Tuus in Auctorem, avunculum quondam meum, & ejus in Te vicissim non vulgaris, dum viveret, affectus, quem Tua benevolentia adhuc continuat, dum ejus ad Te autographas Epistolas, jussu Tuo, quam religiosissimè asseruari compertum habeo. Unde non immeritò si superstes ille foret, maximè probaret electionem tanti Patroni. Et ut mea fert opinio, Tibi cedet hoc opus in usum; dum, verè φιλόβιβλος, librorum omnigenæ doctrinæ conquirendorum studio duceris: commodum æquè ac jucundum erit agnoscere multos, qui scripserint, & de quibus scripserint, fontesquè nosse, unde haurire possis, quæ Penu Tuum librarium augeant, quod nostris & futuris sæculis profuturum est; & instructissimum Sapientiæ, velut alterum Mineruæ Armamentarium nuncupare licebit. Cùm autem hic Elenchus loquatur, nihil de Operis argumento dicam, neque de Auctoris ingenio & doctrina, quem maximi semper ipse facis, & cujus laudibus Belgica nostra personat. Unum Te rogo, Generosissime Domine, qui omnium Doctorum Protector & Mæcenas es, ut ipsius memoriam amanter ac piè colere pergas, & ab æmulorum morsibus vindicare pro genio Tuo cures. Tua porrò Pietas, morum Innocentia, rerum summo Reipub. bono agendarum Dexteritas, Integritas, Diligentia, Prudentia, aliæque Tuæ Virtutes, quibus feliciter instructus, ardua Potentissimi Regis negotia difficillimis temporibus peragis, sic Europâ totâ deprædicantur, ut Augustissimus *Ferdinandus III.* Imperator Te Sacri Romani Imperii Marchionatus insignibus decoraverit, Potentissimus Hispaniarum Rex Te novis honoribus cohonestare promittat, & aliis dignitatibus ampliare meditetur, quæ præclaris meritis, pluries commeritus es; siquidem ad Militaria & alia publica munia Prudentissimus meritorum Æstimator *Philippus IV.* Te jam tertio revocavit, ægre discedentem ab amœnissima Tua *Limalia*, quam aëris temperies, insignis Palatii & ædificiorum amplitudo, sylvarum amœnitas, agrorum fertilitas, fontium ubertas, incolarum humanitas ita commendabilem reddunt, ut Thessalica Tempe etiam superet, præsertim si à Magnificentissimo Toparcha suo sibi laudes assumat. Eam porrò, ne quid desit, novo Gymnasio, Musarum futuram domicilium, adaugere moliris: ita ut ibidem Nobilissimi Tui Filii *D. Didacus* Canonicus Cameracensis, *D. Emmanuel* Cataphractorum Equitum, *D. Eugenius* Peditum Centuriones & *D. Joannes*, quidquid Sagum, quidquid Toga requirit, reperturi sint: adeoque generosissima Majorum vestigia insequentes, plura Gloriæ & Honorum incrementa exspectare indies debeant, quod boni omnes & vovent & ominantur, inter quos ego

Per-Illust. ac Gen. D. Tuæ devotiß.

Antverp. 19. Jun. 1649,

AUB. VAN DEN EEDE.

LECTO-

LECTORI BENEVOLO

ARNOLDUS à PORTA Canonicus Bergi-zomensis, Capellanus Regius in Castro Antverp. S.

VISUM pauca præfari, Lector erudite, ut instituti hujus operis rationem reddam. Veteres illos Nomenclatores VII. de suorum Sæculorum ingeniis singulos, velut in Theatro differentes, primâ hujus Bibliothecæ *parte spectavisti. Sciebat* AUBERTUS MIRÆUS, *Vir per omnia scriptis eminens, id tibi non minùs jucundum, quàm fructuosum exstitisse: nec ignorabat deesse non paucos Scriptores, quorum lucubrationes & elogia, ex toto, aut pro parte, apud* Hieronymum, Gennadium, Ildefonsum, Honorium, Sigebertum & Henricum Gandavensem *desiderares.*

Ut igitur pro sedula sua sagacitate tibi faceret satis, varias Bibliothecas, cùm publicas, tùm privatas, perlustravit, & insuper quæ ex Eusebio Cæsariensi, Photio C. P. Joanne Trithemio, Sixto & Antonio Senensibus, Joanne Molano, Guilielmo Eisengrenio, Jacobo Pamelio, Margarino Bignæo, Cæsare Baronio, Roberto Bellarmino, Antonio Possevino, Ribadeneira, Willotio, Joanne Pitseo, Petro Lucio, Alegrio *& aliis in suum tuumque commodum seposuerat, in* Auctarium *suum ad* VII. quos dixi Nomenclatores *rejecit, quod & nuncupavit* Auctarium Heptadis; *opus autem universum* Bibliothecam Ecclesiasticam *prænotavit, ac ære suo, hujusce Officinæ typis an.* 1639. *quanto curiosorum & doctorum hominum applausu publici juris fecerit, ex unius* Famiani Stradæ *judicio conspicere juvabit. Ita scribebat Româ 21. Januarii an. 1640. celeberrimus ille Belli Belgici Scriptorum Coryphæus:* Reverendissime & Clarissime Domine, Bibliothecam Ecclesiasticam abs Te mihi missam reverenter accepi, uti munus Sacrum ab homine Sacro. Admiratus sum in ea eruditionem, judicium, perspicuitatem. Quàm multa legisse opus est eum, qui hæc scripserit! quâ prudentia vigere, qui de singulis ita judicaverit! quâ ingenii facilitate, qui res adeò implexas tam clarè digesserit! Debuimus ad hanc diem Scriptores Ecclesiasticos illis septem Nomenclatoribus: jam incipimus eos aliosque debere & Tibi, cujus operâ illustriores accipimus. Ut meritò Tibi, tales inter Viros adscribendo, gratulari non vanâ anticipatione possimus.

Restabat ad operis totius complementum, ut ad usque tempora nostra perduceretur, atque secuturis sæculis magis innotescerent Viri ævo nostro scriptis virtutibusque præclari; ii præsertim qui Sacro Oecumenico Concilio Tridentino interfuerant, quorum omnium tum facta, tum scripta, circa fidem vacillantes in Religionis recto tramite retinerent & desidibus animis ad eorum imitationem veluti calcaria quædam subjicerent.

Quapropter inceptum opus supplere & ad finem perducere Auctor verè Polygraphus, *atque suum Antverpiense Canonicorum Collegium scriptis æterno marmore dignis luculenter nobilitare pergebat, cùm sæva interveniens Libitina calamum ponere jussit, eumque mortalium cœtui eripuit* 19. *Octob. anno* 1640.

Schedæ, quas ad hoc Supplementum *concinnaverat, incompositæ divagabantur octennio toto, sedibus incertis, cum blattis tineisque decertantes; has verò, ne tam pretiosus Auctoris tanti labor infeliciter deperiret, impulit & me cohortatus est admodum Venerabilis* D. Aubertus van den Eede, *Canonicus Antverpiensis ac defuncti nepos, ut in fascem unum collectas, prælo mox edendas componerem. Obtemperavi, & propter ejus in me singularia beneficia, dicto fui lubenter audiens. Et sane qui quondam à studiis manibusque* Miræo *fuisse me glorior, mearum esse partium existimavi sedulò curare, ne tam pretiosus atque utilis thesaurus diutiùs in tenebris delitesceret.*

In hoc autem opus non ea tantummodo referuntur, quæ merè Ecclesiastica sunt; sed veteris quoque ac recentioris ævi (Molani, *& aliorum exemplo) Iurisconsultos quosdam, Chronologos, Historicos, etiam prophanos, Politicos, Philosophos, Mathematicos, Oratores, Poëtas, Grammaticos aliosque commemorat Auctor: uti enim omnia referuntur ad Deum, sic omnium scientiarum themata subserviunt & ancillantur Ecclesiasticæ disciplinæ; quam viam & nos instituimus, dum varia præclarorum Virorum, nec unius argumenti opera, quæ post* Miræi *mortem prodierunt, huic* Bibliothecæ *velut lacinias attexuimus, aut ab illo subinde prætermissa hic illic inspersimus.*

Dicet fortasse quispiam, multos illustres Scriptores rerum sacrarum, nostro & superiore sæculo, elogii lauream præ cæteris meruisse, quos tamen Miræus *omisit, multorumque meminisse, quorum tamen omnes omnino lucubrationes non recensuit. Verùm is secum reputet rogo, uti omnino nullus omnia scivit, legit, dixit aut scripto commisit, ita & quæ scivit, nec scribere sæpè voluisse, aut potuisse vel debuisse; si præsertim, uti noster Auctor antequam manum de tabula tollat, morte præveniatur. Nec sanè* Miræo, *etiamsi superstes fuisset, scopus erat omnes omnino Scriptores nostri aut superioris sæculi recensere: quòd id immensi foret laboris ac voluminis, ac fortassis etiam superfluæ curæ.*

Igitur, quicumque nomen suum ab eo, vel scripta sua esse prætermissa conspicient, non eum malevolentiæ aut negligentiæ arguant; sed quidquid hujus est culpæ, festinanti atque ad alia (quæ plurima animo destinaverat, atque jam affecta habebat) properanti condonent: agnoscantque mirum cuipiam videri non debere in tanta nominum, librorum, elogiorum, temporumque varietate, hominem, dum viveret, publicis privatisque negotiis districtum, memoriâ subinde lapsum fuisse, aut quæ priùs memorata fuerant, alibi repetivisse.

 Nec

Nec improperet aliquis parum aut nihil præstitisse, & aliena tantum coacervasse: nam in hoc Gazophylacium *multa sanè congessit, quæ ipse per se fuit edoctus observando, legendo, consultando. In reliquis sciebat se non tam nova cudere quàm vetera recensere: atque id sibi cum Chronologis, quorum tamen ob id labor non despicitur, esse commune.*

Abstinuit verò datâ operâ nominandis auctoribus Hæreticis, aliisque scriptoribus damnatis, quòd Ecclesiæ Catholicæ Primores eorum memoriam potius obliterandam jure merito putent, quàm conservandam. Si vero in tanta congerie Heterodoxæ religionis interpretem, aut aliquem antagonistam Fidei Catholicæ recensuit; dum eum notavit, vel obiter tantum nomen posuit, vel id factum est, quod ejuratis hæresibus jam ad Ecclesiam rediisset, vel quòd non certò sciverit eum eo loco habendum esse: nam licet odio semper maximo habuerit ejusmodi farinæ homines, non tamen hîc ex professo agere voluit Censorem, ne gravissimum hæreseos & atrocissimum probrum alicui fortè citra noxam impingeret.

Superstites, vel jejunè, vel omninò non laudavit, & si quem fulgentioribus laudibus respersit, id ferè præstitit aliorum verbis typo jam editis. Non quòd cujusquam doctrinam ægris oculis aspiceret vir ab omni livore alienissimus; sed ne aut illis ipsis apud alios invidiam suscitaret; aut sibi obnoxiè adulantis suspicionem. Aliquorum etiam meminit qui perpauca scripserunt, non ob aliud quàm ut occasionem captaret ex una aut altera scriptiuncula virtutes eorum posteris commemorandi, quibus publicam commendationem mereri videbantur; in quo quandoque liberaliter se diffundit, aliorum, ut dixi, secutus exemplum. Ne verò talium excursionum prolixitas festino Lectori moram interponeret, editi libri charactere distincto ponuntur ob oculos, ut qui voluerit, cætera prætermittat.

Indices geminos subjecimus, Nominum & Cognominum; sic ea quæ quisque disquirit, invenire facile poterit.

Lectorem porrò candidum candidè rogo, æqui bonique consulat quidquid à Miræo *aut nobis in opere hoc posthumo præstitum est: ignoscat autem quæ per operas Typographicas luxata sunt. Si quid verò circa auctorum patriam, aut mortis tempus, aut librorum enumerationem (ut homines sumus, aut ab aliis sæpè scriptoribus in fraudem inducimur) erratum est; meliorem in partem interpretetur, & candidè suggerat, quæ emendanda videbuntur.*

DE SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS,

Qui ab anno Christi M. CCCC. XCIV. quo Ioannes Trithemius desinit, usque ad annum M. DC. XLI. vixerunt.

Cap. I.

IOANNES TRITHEMIUS, à vico natali, ad Mosellam fl. sito, sic dictus, in Spanheimensi Benedictinorum cœnobio, primo lapide à Crucenaco, Palatinatus Rhenani opido, monachum anno 1482. induit: ubi cella ejus hodieque visitur. Exinde primùm Spanheimensis, pòst Herbipolensis ad S. Jacobum extra muros Abbas, ibidem anno 1519. vivere desiit. Inter operosas diligentissimi viri lucubrationes eminet *Scriptorum ecclesiasticorum Catalogus*, anno 1494. Spanheimii ab ipso concinnatus: ut de *illustrium Germaniæ virorum Catalogo* aliisque ejus operibus, quæ majore pro parte historica sunt, nihil dicam. Exstat de iis epistola à Joanne Duraclusio, Trithemii discipulo, anno 1515. scripta.

GUILIELMUS CAOURSINUS, Duaci in Gallo-Flandria natus, Equitum Rhodiorum Procancellarius, scripsit *Obsidionem Rhodi* 1480. *factam; de terræ-motu quo Rhodus labefactata fuit; Contentionem Bajazetis & Sizimi fratrum; De fœdere Rhodiorum cum Bajazete; Orationem de morte ejusdem Bajazetis*, in senatu Rhodiorum anno 1481. habitam, & *Orationem de Innocentio* VIII. Pontifice Romæ 1485. dictam. Quæ omnia junctim Ulmæ 1485. in fol. excusa fuerunt.

HIERONYMUS DONATUS, patritius Venetus, legatione ad Julium II. obita clarus, scripsit *Apologeticum de primatu Romanæ Ecclesiæ adversus Græcos*, Romæ 1525. excusum. Floruit anno 1494.

HIERONYMUS PAULUS, Catalanus, Hispanus, Canonicus Barcinonensis, Juris utriusque Doctor, Alexandri VI. Papæ Cubicularius, scripsit *Practicam Cancellariæ Romanæ*, 1493, ibidem editam. Eidem tribuunt nonnulli *Provinciale Romanum*: quod tamen longè antiquius esse constat ex manuscriptis exemplaribus, quæ Parisiis ad S. Victorem vidi. Primus fortasse illud Hieronymus typis publicavit. Sunt qui scribunt, eumdem Hieronymum Bibliothecæ Vaticanæ præfuisse.

JOANNES BAP. ROSELLUS, Patavinus, annis amplius quinquaginta Jus civile publicè docuit, & Consilia quædam *de Monte pietatis* 1494. publicavit: quo tempore Mons ipse pietatis primùm institutus fuit. Reliqua ejus scripta incendio & injuria militari periisse, Scardeonius in suo Patavio narrat. Rosello nonnulli adscribunt *Summam Baptistinianam*, quam & *Rosellam casuum conscientiæ* nominant, Lovanii 1483. & Spiræ 1488. in folio editam.

Alii

Alii tamen hanc Summam putant ſcriptam à *Baptiſta de Trouamala Salio*, Ligure, ordinis Minorum.

Anno 1494. *Hermolaus Barbarus*, *Joannes Picus Mirandulanus*, & *Angelus Politianus* vivere deſierunt. Sub idem tempus vixerunt *Rodulphus Langius* & *Joannes Ferrarienſis*: de quorum ſcriptis egi in Bibliothecæ eccleſiaſticæ, 1639. Antverpiæ excuſæ, Auctario, cap. 491. 510. 512. 522. quod *Auctarium Heptadis* deinceps nuncupabo.

II. MATTHÆUS HERBENUS, ſcholæ Servatianæ in urbe patria Trajectenſi ad Moſam Rector, anno 1495. Trithemium Spanheimii viſitavit, & cum eo de re litteraria contulit. Scripſit librum *de origine rebuſque geſtis Trajectenſium ad Moſam*, quem in illa urbe manuſcriptum apud Joannem Dillenum Senatorem vidi. Carmen ejuſdem *de miraculis S. Servatii* memorat Joan. Placentinus, & alii alia, mihi nondum viſa.

ANTONIUS MANCINELLUS, Grammaticus, ſub idem tempus claruit: cujus opera Veneti junctim excuderunt. Sunt in iis *libri Sermonum*: quos etiam ſeorſim Badius 1511. Pariſiis edidit, juxta exemplar Romanum.

JUDOCUS BEISELIUS, Aquiſgranenſis, vir patritii ordinis, edidit verſu elegiaco *Roſacea tria coronamenta*, ut nuncupat, in honorem Annæ, Mariæ & Jeſu, 1495. typis Antverpiæ edita: item *De Chriſtiano ambitu, ſeu petitione cæleſtis eminentiæ.* Fuit Juris utriuſque Licentiatus Lovanienſis, & Philippi I. Auſtriæ Ducis Conſiliarius, philoſophus, poeta & orator; Hermolao Barbaro, Trithemio, Arnoldo Boſtio, & Matthæo Herbeno familiaris.

ROBERTUS LICIENSIS, cognomento Caracholus, ord. Minorum, Epiſcopus Aquilæ Marſorum in regno Neapolitano, concionator facundiſſimus, 1495. vivere deſiit. Sermones ejus *De tempore divinorum judiciorum*, Neapoli in fol. 1473. *De peccatis.* Coloniæ 1475. in fol. *De laudibus Sanctorum* 1490. Antverpiæ & Baſileæ in 4. ſunt editi.

Anno 1495. *Gabriel Biel*, Theologus Tubingenſis, obiit. Sub idem tempus vixerunt *Jac. Sprengerus*, *Henricus Inſtitor*, *Ant. Bonfinius*, & *Jo. Mauburnus*: de quibus egimus in Auctario Heptadis, cap. 481. 490. 513. & 538.

III. JOANNES BLÆRUS, Diſtemius, Brabantus, Leodici ad S. Jacobum Prior monachorum Benedictinorum, anno 1496. ſcripſit commentarium *De inſtitutione feſtivitatis Corporis Chriſti*: qui Duaci 1603. cum Speculo exemplorum typis primum editus fuit, pòſt à Bzovio inſertus tomo 13. Annalium. Poſt Blærum de eodem argumento ſcripſerunt *Guilielmus Fanius*, Leodici ad S. Martinum Canonicus, cujus liber nondum prodiit; *Joannes Chapeavillus* to. 3. Leodicenſium rerum, *Nicolaus Serarius* lib. 2. cap. 9. de ſacris Eccleſiæ proceſſionibus, & *Bartholomæus Fiſenus*, S. I. Theologus. Eodem anno 1496. *Carolus Fernandus*, Philologus ac Theologus, & *Philippus Callimachus* in vivis eſſe deſierunt: de quibus vide Auctarium Bibliothecæ noſtræ eccleſiaſticæ, cap. 498. & 510.

IV. HIERONYMUS SAVANAROLA, Ferrarienſis, ord. Prædicatorum, declamator incomptus & acris, ſcripſit *Triumphum Crucis*, ſive de Chriſtianæ vitæ ſimplicitate libros quatuor, Coloniæ 1550. & alibi excuſos; *Quadrageſimale*, Venetiis 1536. *Meditationes in* 31. & 50. Pſalmos, Coloniæ 1530. & alibi editas. Multos item ſcripſit *Sermones*; ex quibus nonnulli à Cenſoribus Romanis ac Tridentinis, & peculiari libro ab Ambroſio Epiſcopo Compſenſi ſunt notati. *Ita Molanus in ms. ſua Bibliotheca ſacra.* Savanarola Florentiæ 1498. ætatis 46. vivere deſiit: de quo vide judicia Bellarmini, Poſſevini, & Lipſii in Monitis Politicis lib. 1. cap. 3.

NICOLAUS PLOVÆUS, Decretorum Doctor, & presbyter eccleſiæ Poſnonienſis, ſcripſit *De Sacramentis Eccleſiæ*, *Miſſæ Sacrificio*, *Horis canonicis*, *Excommunicatione*, *Interdicto eccleſiaſtico & irregularitate*; item *Sermones per annum*, & alia, Argentorati 1498. Pariſiis 1510. Lugduni 1555. edita. Anno 1498. *Aurelius Brandolinus*, orator & poëta elegans, Romæ deceſſit: de quo in cit. Auctario cap. 524. diſſerui. *De Sebaſtiano Brantio* vide ibid. cap. 518.

V. PETRUS RIVIUS, Aſcanus vel Aloſtanus, primum Philoſophiam, pòſt Rhetoricen Lovanii explicuit, demum Doctor ac Profeſſor Theologus, & Plebanus ad ſanctum Petrum, obiit anno milleſimo quadringenteſimo nonageſimo nono, die 27. Januarii. Is cum Paulo Middelburgio, Epiſcopo Foroſempronienſi, diſputationem habuit de anno, die & feria Dominicæ Paſſionis ac Reſurrectionis: & reſpondit modeſtè *Apologiæ ejuſdem Pauli*, quam hic ad Lovanienſem Academiam miſerat. Edidit præterea *Orationem in adventu Maximiliani Archiducis* an. 1477. à ſe habitam; item *Monoteſſaron* ſive *Concordiam Evangeliſtam.* Eodem anno 1499. *Marſilius Ficinus*, *Arnoldus Boſtius*, *Bernardinus Corius*, *Paulus Atavantius*, & *Petrus Schottus* obierunt. *Andreas* item *Bambergenſis* Abbas floruit ſub idem tempus: de quibus in citato Auctario locuti ſumus, cap. 492. 494. 506. 526. 495. & 517.

VI. JOANNES ANNIUS, Viterbienſis, ord. Prædicatorum, ſacri palatii Magiſter, reliquit *Antiquitatum libros viginti ſeptem*, ſæpius recuſos; ſed nugis mendacibus plenos. Nam Beroſus, Manetho, & alii ſcriptores veteres, quos ſe producere dicit, prorſus ſunt ſup-

 poſititii:

posititii, ut in Auctario Bibliothecæ ecclesiasticæ cap. 3. & seqq. docui. Suis porrò nugis Annius in errorem traxit Jo. Nauclerum, Jo. Driedonem, Leand. Albertum, Valerium Anselmum, Jo. Lucidum, Michaelem Medinam, Sixtum Senensem, & alios. Quod & hic monere visum fuit, ne quis errantium vestigiis insistat. Annius autem obiit Romæ sub initium sæculi decimi sexti, conditus apud suos in æde supra Minervam. Ceterùm ut Annius suo ævo, sic & nostra ætate fabulator nescio quis multos eruditione præstantes viros in errorem traxit; editis veterum aliquot Chronographorum, in his *Lucii Flavii Dextri* & *Marci Maximi*, fragmentis suppositititiis. Qua de re consuli poterunt *Matthæus Raderus* in Analectis ad tertiam editionem commentariorum in Martialem, *Cornelius Lapidanus* procœmio in primam S. Joannis epistolam, *Gabriel Pennottus* in Historia Canonicorum regularium, & *Theophilus Rainaudus* in Sanctorum Lugdunensium Indiculo. Unius aut alterius censuram hic adtexuisse suffecerit: Incidi, *inquit Raderus*, per hosce dies in Flavii Lucii Dextri Chronicon, ex quibus nescio ruinis erutum. In quo, ex interpretatione Francisci Bivarii, mira quædam de Seneca, Plinio juniore, Avito, Clemente, Paterno & aliis cognovi, quos Dexter & Bivarius, recens illius scholiastes, Christianos fuisse testantur, omnesque Martiali poëtæ perquàm familiares: de quibus judicium est ferendum. Sunt enim qui de utroque hoc scriptore alia omnia sentiant, ex quibus unus aliquis ex intimis amicis, non tamen ordinis nostri, his nuper verbis ad me perscripsit: *Hoc Chronicon nihil aliud est, quàm farrago fabularum, partim recenter excogitatarum, partim famæ aliquot sæculis continuatæ mendacio confirmatarum. Habent nimirum & Hispani suum Annium Viterbiensem: habueruntque jam olim Isidorum Mercatorem, insulsissimum fabrum Decretalium Epistolarum Romanorum Pontificum; quas ex Hispania primùm allatas docet Baronius tomo 9. sub annum 865. num. 5. earumque imposturas sæpè detegit.* Ita Raderus: cui subscribit Lapidanus his verbis; *Viri eruditi suspicantur hæc non esse genuina Lucii Dextri, cui S. Hieronymus dedicavit librum de Scriptoribus ecclesiasticis, sed sinistri alicujus tenebrionis, qui Dextri sibi nomen arrogarit, ut eo se suique cerebri sensa tegeret & honestaret.*

JOANNES POTCANUS (vulgò *Potken*) Præpositus S. Georgii Coloniensis, edidit *Psalterium* lingua Chaldaica, sed characteribus Æthiopicis; quo Æthiopes monachi, qui se Indos appellant, Romæ utuntur. *Ita Molanus in sua ms. Bibliotheca.*

BLASIUS MELANESIUS, Florentinus, Præfectus generalis monachorum Vallis Umbrosæ, floruit sub annum millesimum quingentesimum. Scripsit *vitam S. Joannis Gualberti*, fundatoris dicti ordinis, à Surio ad diem 12. Julii publicatam. Sub idem tempus vixerunt *Jacobus Wimpfelingus*, & *Joannes Nauclerus*: de quorum operibus egi in Auctario cap. 519.

JOANNES LUDOVICUS VIVALDUS, Hispanus, in Monte Regali natus, Theologus ord. Prædicatorum, 1500. claruit: scripsitque *De vera contritione*, *de xii. Ecclesiæ persecutionibus*, & alios tractatus Lugduni 1508. & Parisiis 1511. editos. Anno eodem *Joannes Maria Visdominus* commentarium suum *De otio & Sibyllis* Bononiæ publicavit.

ALBERTUS CASTELLANUS, Venetus, ordinis Prædicatorum, vixit anno millesimo quingentesimo & deinceps. Præter *Chronicon*, scripsit *Sacerdotale Romanæ Ecclesiæ*: quod emendatum, & auctum juxta Concilii Tridentini sanctiones, Venetiis 1579. prodiit.

VII. AUGUSTINUS DODO, Frisius, patre Dodone natus, Canonicus Basileensis ad S. Leonardum, primus S. Augustini opera in unum collegit, & argumentis illustravit. Cumque pestilenti lue 1501. periisset, opera illa demùm quarto pòst anno prodierunt ex officina Amerbachii.

GUILIELMUS HOUPELLANDUS, Bononiensis, Archipresbyter S. Severini, petente Jacobo Præside Parlamenti Francici, scripsit librum *De animæ hominis immortalitate*, Parisiis 1501. publicatum. Obiit ibidem, Carolo VIII. regnante. Eodem anno *Robertus Gaguinus* Lutetiæ decessit, à nobis in Auctario Heptadis cap. 502. celebratus.

STEPHANUS BRULIFER, Macloviopoli in Britannia minore natus, Theologiæ Lector in conventu Minorum Parisiis, scripsit *in Bonaventuram & Scotum super Sententiis; de timore & aliis donis Dei; de paupertate Christi & Apostolorum*; item *Sermones*, & alia, partim Parisiis 1500. partim Basileæ 1501. evulgata. LIBERTUS ex ejusdem ordinis monacho Episcopus Berytensis, & Suffraganeus Leodicensis, 1501. Antverpiæ in fol. edit *Collectionem de Crucibus*, quæ illo tempore apparuerunt.

VIII. OLIVERIUS MAILLARDUS, Brito Armoricus, Theologus Parisiensis, celeberrimus concionator in aula Francica ac Burgundica, tertiò præfecturam gessit universi ordinis Minorum; & Tolosæ anno 1502. vivere desiit. Scripsit inter alia *Sermones per annum*; item *De peccati stipendio*, & alia Argentorati 1512. excusa.

MICHAEL FRANCISCUS, Insulensis, Gallo-Flander, ordinis Prædicatorum, diu sacras litteras suos inter sodales docuit. Episcopus deinde Salubriensis creatus, Philippo Pulchro, Archiduci Austriæ, pòst Hispaniæ Regi, à sacris confessionibus, concionibus & consiliis fuit; obiitque 1502. Insulis in patria. Scripsit inter alia *Quodlibeticas decisiones de septem doloribus B. Mariæ, & de confraternitate Rosarii ejusdem Virginis*, Coloniæ 1476. & Parisiis 1518. in 8. editas. Ejusdem libellus *De vanitate sequentium curiam* exstat ms. Insulis apud Dominicanos.

Matthæus

Matthæus Bossus, Veronensis, Canonicus Regularis, scripsit *De animi gaudiis; De sapientiæ cultu. De tolerandis adversis; De gerendo magistratu & justitia colenda; De immoderato mulierum cultu, ad Card. Bessarionem; De instituendo Christi pracone; Epistolarum volumina duo*; Bononiæ 1493. Mantuæ 1498. & alibi edita. Obiit Patavii 1502.

Petrus-Matyr Anglerius, Mediolanensis, orator, Ferdinandi & Isabellæ Hispaniæ Regum Consiliarius, anno 1502. vivebat. Decades ejus tres *De rebus Oceanicis, & de novo orbe*, seu terris illo tempore repertis; item liber *De Babylonica legatione*; volumen *Epistolarum*, & alia Compluti 1516. Basileæ 1533. & Coloniæ 1574. sunt edita. Vasæus cap. 4. in Chron. Hispaniæ dicit, quædam in ejus libris culpari, tamquam minùs convenientia cum Ecclesia Romana; sed vide, an non confundat hunc Petrum-martyrem Mediolanensem cum Petro-martyre Florentino.

Joannis Mercurii, Corigiensis, *Exhortationes in Turcas, Scythas, aliosque barbaros* Antverpiæ 1502. in 4. prodierunt.

IX. Pius III. Papa, antea Franciscus Picolomineus dictus, patria Senensis, cùm esset humanioribus litteris ac jurisprudentiæ studiis egregiè imbutus, in Perusina Academia Doctoratus insignia suscepit. Patrui sui vestigiis insistens, eruditos homines mirificè amavit, & libris, quantum per occupationes licebat, jugiter incubuit: etsi nulla existent gravioris doctrinæ monumenta, præter *Epistolas* quasdam, ex occasione datas ad Angelum Politianum, Marsilium Ficinum, Augustinum Dathum, Jacobum Silverium, Sabellicum, & alios; quibus eruditionis suæ specimen omnibus spectandum dedit. Obiit anno millesimo quingentesimo tertio, ætatis sexagesimo quarto, in Vaticana S. Petri basilica humatus.

Adrianus Castellensis, Corneti in Etruria natus, S. R. E. Cardinalis (tit. S. Chrysogoni) 1503. ab Alexandro VI. creatus, primus omnium suo sæculo, post disertissimum Ciceronis sæculum, suis scriptis mortales excitavit ad perfectas litteras ex doctissimorum auctorum fontibus hauriendas: docuitque modum purè, nitidè ac luculenter loquendi: sic ut eo doctore in præsentia ubique gentium Latinitas de integro renascatur. *Ita Polydorus Virgilius lib. 26. Britannicæ historiæ:* ubi Collectanea ejus de lingua Latina, ex M. Tullio & Pandectis veterum jureconsultorum, mirificè laudat. Idem Adrianus horis subsecivis, ex quattuor Ecclesiæ Doctorum, Hieronymi, Ambrosii, Augustini & Gregorii scriptis, quattuor libros *De vera Philosophia* confecit, Coloniæ 1540. editos. Leone X. pontificatum gerente, cum Petruccianæ conjurationis reus haberetur, sibi mètuens, Roma messoris habitu discessit, & usque ad vitæ exitum, nullo persequente, latebras mutavit. Sunt qui scribunt, trepidi suspicacisque ingenii virum in mediam Græciam fugisse, & Constantinopoli in obscuro latentem, anno millesimo quingentesimo decimo octavo, clausisse diem extremum.

Petrus Subertus, Episcopus urbis S. Pauli in provincia Tolosana, scripsit librum *De cultu vineæ Domini*, Parisiis 1503. & 1508. in 4. excusum; in quo agitur de Visitatione Episcopali.

Augustinus Dathus, Senensis, philosophus & orator egregius, fuit Scriba Reipublicæ Senensis; posterisque reliquit tractatus decem *De animorum immortalitate*, & alia junctim Senis 1503. & 1516. excusa. Anno 1503. aut 1505. *Joannes Jovianus Pontanus* vivere desiit: cujus scripta, ut & *Adriani Fini* Ferrariensis, in Auctario Heptadis capp. 505. & 495. recensui.

Antonius Lalainus, Comes Hochstratanus, & Eques Velleris aurei, descripsit *Iter Philippi Pulchri*, Belgarum Principis, ejusque conjugis *Joannæ Aragoniæ*, ex Belgio in Hispaniam, anno 1501. inchoatum, & 1503. absolutum. Commentarius iste, Gallico sermone conscriptus, est in multorum nostratium procerum manibus; eoque se non mediocriter adiutum fuisse fatetur Pontus Heuterus, in suis rerum Belgicarum libris. Obiit autem Antonius 1540. Hochstrati conditus. *De Joanne Frossardo, Enguerramo Monstreleto, Georgio Castellano, Jaanne Molineto, Jacobo Guisio, Emundo Dintero, Jacobo Angiano, Olivario Marcano*, & aliis qui res ævo suo gestas Gallicis (ut tum Latinæ tacebant) litteris consignarunt, egi in Elogiis Belgicis, 1609. in 4. Antverpiæ excusis.

X. Paulus Scriptor, Wilensis, Suevus, Minorita, Keysersbergæ 1504. obiit. Ejus commentarius *in Joannem Scotum* 1498. Tubingæ fuit editus. Ejusdem ordinis fuit *Joannes Balloshus*, Prædicator Apostolicus, qui *Sermones Quadrigesimales*, de XII. mirabilibus Christianæ fidei excellentiis, Lugduni 1504. in 4. publicavit,

Antonius Mathelicius, Bitontinus, Apulus, ejusdem ordinis Doctor Theologus, scripsit *Sermones Dominicales*, Argentorati 1495. in 4. & *Quadragesimales*, Venetiis 1499. in 4. publicatos. Similis argumenti Sermones *Antonius Parvus*, Bononiensis, ord. Prædicatorum Doctor, concinnavit, Venetiis 1505. sine nomine editos. Vixit autem *Parvus* anno 1402. Dè *Joanne Gerbrando* cap. 552. & dè *Matthæo Bappenheimensi* cap. 520. in cit. Auctario egi.

CONSTANTIUS APPLANUS, Mediolanensis, Canonicus regularis, Dialogum Soliloquiorum de humani arbitrii libertate ac potestate 1496. in 4. Mediolani edidit. *Jacobus Brutus*, Novocomensis, 1496. in 4. publicavit Venetiis opus De immortalitate animæ rationalis, quod Coronam auream, pretiosissimis consertam lapillis, appellavit. *Leonardus Justinianus*, Venetus, vitam S. Nicolai Myrensis Episcopi ex Græco Latinis versibus reddidit, & Venetiis, Aldi Manutii typis, 1501. in 4. publicavit. *Ludovici de Prussia*, ordinis Minorum, Trilogium animæ; Prædicatoribus, contemplantibus & aliis hominibus religiosis utile, 1498. in 4. Noribergæ prodiit.

XI. REINERUS PISANUS, ord. Prædicatorum, anno 1350. vel, ut alii volunt, 1414. claruit. Scripsit Pantheologiam, Lugduni 1519. Brixiæ 1580. in 4. & alibi editam: item *Summam casuum conscientiæ* (quæ *Raineriana* nuncupari solet) Noribergæ 1473. Venetiis 1486. Lugduni 1519. typis publicatam. Ex eodem ordine *Antonius Gislandius*, Javeni in Longobardia natus, Inquisitor Taurinensis fuit; scripsitque volumen *Quæstionum* octo millium super Evangeliis totius anni, Venetiis 1524. & 1598. in 4. recusum. Vixit anno 1490.

ARMANDUS DE BELLOVISU, Bononiensis, itidem Dominicanus, Ordinarius in Apostolico palatio Avenionensi sub annum 1496. Professor sacrarum litterarum extitit. Is desumptis ex Psalterio thematibus *Sermones* concinnavit, à Badio 1525. in 4. editos. Terminos item Theologiæ ac Philosophiæ difficiliores explicuit: quod opus Veneti 1586. in 8. recuderunt.

ARNOLDUS BADETUS, Francus, itidem Dominicanus, apud Tolosanos & Burdigalenses floruit. Illius *Breviarium de mirabilibus mundi*, ejusque compositione secundum triplicem viam, Theologorum, Astrologorum & Philosophorum, 1499. in 4. Avenione prodiit. Ejusdem *Margaritam virorum illustrium* de futura temporis dispositione prænoscenda 1529. & *Margaritam sacræ Scripturæ*, destructivam pravitatis hæreticæ 1536. Lugdunenses ediderunt.

XII. IOANNES STANDONCUS, Mechliniensis, Doctor Th. Parisiensis, & gymnasii Montis acuti ibidem moderator fuit. Cumque Ludovicus XII. Francorum Rex, Annam, Britanniæ Armoricæ heredem, duxisset, dimissa Joannâ, Ludovici XI. filiâ; inter alios sacri ordinis proceres, Standocus (qua erat constantia ac libertate) Ludovicum Regem acriter corripuit. Quapropter exilio mulctatus in Belgium rediit, & ad formam Collegii à se Parisiis instituti, tria apud Belgas Collegia, ad pauperiores adolescentes in studiis alendos, condidit; unum *Lovanii* (quod hodieque *Standonicum* nuncupatur,) alterum *Mechliniæ*, tertium *Valentianis* in Hannonia: ut Gerardus Moringus in vita Adriani VI. Papæ narrat. Exstat etiamnum Lovanii *Formula vivendi*, quam suorum gymnasiorum alumnis præscripsit; itemque diplomata Pontificia ac privilegia eisdem concessa. Anno deinde 1500. cum honore Lutetiam revocatus Standoncus, ibidem sub annum 1505. vivere desiit: cujus tumulum in templo gymnasii Montis acuti me anno 1610. videre memini. De *Michaele Ritio*, *Conrado Celte*, *Raphaële Volaterrano*, in Auctario Heptadis capp. 505. 518. 529. & de *Zenobio Acciaiolo* in Mantissa disseruimus. *Joannes Paltzius*, eremita Augustinianus, & Theologiæ Professor, scripsit Cœli fodinam pro Indulgentiis, Lipsiæ 1505. in 4. & supplementum Cœli fodinæ, 1510. in 4. ibidem editum. De *Ambrosio Coriolano*, Priore generali eremitarum Augustinianorum (non Dominicanorum) in Auctario Bibliothecæ nostræ Ecclesiasticæ seu Heptadis, cap. 523. ut & de *Jacobo Perezio* Valentino cap. 489. egimus. *Alexandri de S. Elpidio*, Augustiniani, liber de potestate Ecclesiastica 1498. Lugduni prodiit.

XIII. VINCENTIUS BANDELLUS, à Castro novo, Magister generalis ord. Prædicatorum, in Calabria 1506. obiit. *Declarationes Constitutionum sui ordinis* Mediolani 1505. in 4. & alia publicavit. Liber ejus *de Conceptione Deiparæ in peccato originali* est obscurus, & à multis impugnatur: ut Molanus in ms. sua Bibliotheca sacra loquitur.

PETRUS ALFONSUS, ex Judæo Christianus, ab Alfonso Aragoniæ Rege (qui ipsum de sacro fonte 1506. suscepit) sic nominatus, scripsit contra Judæos *Dialogum*, Coloniæ 1536. excusum sub nomine Moysis Judæi, qualis fuerat, & Petri Christiani, qualis erat.

BAPTISTA FERRARIENSIS, cognomento *Panetius*, Carmelita, Herculi Ferrariæ Duci à Secretis & Consiliis, scripsit varia, quæ Trithemius recenset. Ex iis extat volumen *Sermonum*, Bononiæ 1506. excusum, & Baptistæ Mantuano inscriptum. Ex eodem ordine, sub initium sæculi XVI. duo Doctores Th. Lovanienses, *Ægidius Faber* & *Albertus Joannis*, floruerunt: quorum scripta Trithemius recenset; sed typis non sunt edita.

BERNARDUS BASINUS, Hispanus, Cæsaraugustanæ ecclesiæ Canonicus, opus suum De artibus magicis & magorum maleficiis 1506. in 8. Parisiis publici juris fecit. *Joannes Pinus*, Tolosanus, Gallus, vitam S. Catharinæ Senensis, & vitam Philippi Beroaldi Bononiensis, 1505. in 4. Bononiæ publicavit. Eadem S. Catharinæ vita exstat in tomis Surii, & apud Jac. Bergomatem lib. De claris mulieribus. *Petrum de Natalibus*, *Lud. Vartomannum* & *Antonium Rampelogum* in Auctario cit. capp. 511. 531. & 483. laudavi.

Petrus

XIV. PETRUS RAVENNAS, Eques auratus, I. V. Doctor Wittembergensis, relictis sæculi curis, publicè professus est regulam S. Francisci de pœnitentia, ut vocant. *Sermones extraordinarios*, cum adjunctis *Quæstionibus casuum conscientiæ*; 1507. in 4. Coloniæ editos.

SYMPHORIANUS CHAMPERIUS, patritius Lugdunensis, Ducis Calabriæ Medicus, scripsit Mirabilium libros quatuor; de Gallorum throphæis; de quadruplici vita; de laudibus Lugdunensium; de rectoribus Rerumpublicarum; flosculorum libros quatuor; de caritate erga patriam; Theologiæ Orphicæ libros tres; Trismegisticæ unum; & lapsus capitulorum, in quibus cautè legendus est Mercurius Trismegistus. Quæ omnia Lugduni 1508. sunt edita. De quibus vide judicium Possevini.

JOANNES STELLA, Venetus, presbyter, scripsit librum De Pontificibus Romanis usque ad Julium II. Papam: Basileæ 1507. in 4. excusum. *Antonius Geraldinus*, Protonotarius Apostolicus, & poëta laureatus, scripsit Bucolica sacra, Phorcæ 1507. Basileæ & Lipsiæ edita. *Petrus Burrus*, Brugensis, Canonicus Ambianensis, 1507. obiit. Scripsit Pæanes quinque festorum Deiparæ, & Hymnos aliquot, Parisiis à Badio 1506. in 4. excusos.

S. FRANCISCUS PAULANUS, Calaber, ord. Minimorum institutor, à Ludovico XI. Francorum Rege ex Italia in Galliam evocatus, Plessiaci apud Turones 1507. sanctissimè in Domino obdormivit. Plurimis miraculis illustrem Leo X. Papa, rogante in primis Francisco I. Francorum Rege, in Divos retulit. *Constitutiones*, quas ipse suis præscripsit, omnium manibus teruntur.

CHRISTOPHORUS LANDINUS, Florentinus, ad Fredericum Urbinatum Principem libros IV. Quæstionum Camuldulensium de vita activa & contemplativa, deque summo bono, Argentorati 1507. in fol. publicavit.

ÆGIDIUS DELFUS, Theologus & poëta, Epistolam S. Pauli ad Romanos heroico carmine reddidit, & à Badio 1507. editam Stephano Parisiensi Episcopo inscripsit. Idem Psalmos VII. pœnitentiales & Litanias versu expressit: quæ lucubrationes secundùm sunt editæ sine nomine loci & anni. Extat ejusdem *Defensio pro Cleri Flandrensis libertate*, cùm Brugis subsidium peteretur, Philippo Pulchro in Hispaniam cogitante. Anno eodem 1507. *Joannes Paleonydorus*, *M. Antonius Sabellicus*, & *Petrus Dorlandus* obierunt: de quibus nos capp. 494. 496. & 516. in citato Auctario egimus.

XV. MAGDALIUS JACOBUS, Gaudanus, Batavus, ord. Prædicatorum, scripsit *Correctorium Bibliorum*: & subtexuit *Compendium Bibliorum*, ducentis quinquaginta septem versibus comprehensum, Coloniæ 1508. excusum. Fuit vir Græcis & Hebraicis litteris imbutus. *Petrus Dorbellus*, Minorita, Lector Andegavensis, Sermones de Quadragesima à se habitos Parisiis 1508. in 4. publicavit. *Andreas Hispanus*, Romanæ Ecclesiæ Pœnitentiarius, præter Regulas decimarum, conscripsit Modum confitendi, Noribergæ 1508. excusum.

XVI. ANTONIUS AVERARIUS, Mediolanensis, Carmelita, Baptistæ Mantuani discipulus, scripsit Sermones de Virtutibus, Mediolani 1509. excusos. *Petrus Crocartius*, Bruxellensis; ord. Prædicatorum, Philosophus & Theologus insignis, Lutetiæ 1509. & deinceps floruit. Præter commentarios in Aristotelis Logicam ac Physicam, scripsit in D. Thomam de Ente & Essentia. Obiit Mechliniæ, ætatis octogesimo tertio. *Petrus Montius*, scripsit libros XII. de unius Legis veritate & sectarum falsitate, Mediolani 1509. in fol. excusos. *Petrus Totaretus*, Parisiensis Theologus & Professor, præter Quæstiones morales an. 1509. ea in urbe editas, scripsit commentarios in libros quatuor Sententiarum, ibidem 1583. in fol. recusos. *Richardus de Media-Villa*, Anglus, Middeltonus, ord. Minorum, præter quodlibeta scripsit commentarium in 4. libros Sententiarum, Venetiis an. 1509. & Brixiæ 1591. in fol. excusum. Anno 1509. *Philippus Cominæus*, nobilis Historicus, vivere desiit: de quo in Elogiis nostris Belgicis & in Auctario Heptadis cap. 503. disseruimus.

XVII. PAULUS CORTESIUS, Protonotarius Apostolicus, scripsit librum *De Cardinalatu*, 1510. in fol. excusum: item commentarium in Magistrum Sententiarum; primùm Romæ Julii II. auspiciis, deinde Parisiis à Badio, & Basileæ à diversis typographis excusum. *Matthias Hugonius*, Brixianus, Famaugustæ Episcopus, librum de Patriarchali præstantia 1510. Brixiæ edidit.

CAROLUS BOVILLUS, Veromanduus, Mathematicus & Philosophus, an. 1510. vixit: & edidit *Theologicarum quæstionum libros septem*; *Theologicarum conclusionum libros decem*, à Badio Lutetiæ 1513. 1515. publicatos; *Dialogos de anima immortalitate*, & alia, quæ Sixtus Senensis recenset. Libellum *De unitatis mysterio* rejiciendum esse, monuit Jo. Hesselius, Doctor Th. Lovaniensis; quod contineat in Deo rerum quaternitatem, & damnatam Joachimi Abbatis Florensis sententiam, adhibita crassa similitudine arboris & Mathematicarum dimensionum. *Sic ferè Molanus in ms. Bibliotheca sacra.*

PHILIPPUS BEROALDUS, Bononiensis, sub initium hujus sæculi, 1510. obiit, & ut illa ferebant tempora, non solum varios auctores profanos, sed etiam *Hieremiam* & *Danielem* pro-

prophetas, itemque S. Hieronymum notationibus illustravit. Opera ejus partim vincta partim soluta oratione de variis argumentis scripta, Lugduni & Parisiis 1499. & 1529. fuerunt edita. De *Francisco Georgio* & *Pandulpho Collenutio* in Auctario Heptadis capp. 497. & 504. diximus.

Ambrosius de Spiera, Tarvisinus, Italus, ord. Servorum *B.* Mariæ (non Carmelita, ut quidam volunt) scripsit Sermones quadragesimales XLV. de floribus sapientiæ; Venetiis 1485. & *B*asileæ 1510. excusos. *Joannes Franciscus Brixianus*, monachus *B*enedictinus, librum de quatuor religionibus monachorum 1510. in 4. Rotomagi foras dedit. *Joannes Geiler*, Keysersspergius, Argentoratensis ecclesiæ tuba seu concionator, scripsit varios Sermones & tractatus, an. 1509. & 1521. in fol. ibidem editos. Obiit anno 1510. & ejus vitam Beatus Rhenanus descripsit. Ita Molanus in sua ms. Bibliotheca. *Joannes Peffencorus*, ex Judæo Christianus, contra Judæos aliquot libellos Coloniæ 1508. 1509. & 1510. edidit: ex quibus unum alterumve Maximiliano I. Imp. dicavit.

XVIII. Bonifacius Simoneta, Abbas ordinis Cistertiensis, libros VI. de Christianæ fidei persecutionibus 1509. in fol. Basileæ edendos curavit. *Gallus* Abbas Aulæ regiæ in Bohemia, ejusdem ordinis Cistertiensis, 1487. in fol. edidit Malo-granatum, sive Dialogos de statu incipientium, proficentium & perfectorum.

Andreas Capreolus, *B*rixiensis, Carmelita, ut erat in Theologia, & Jure utroque versatissimus, scripsit librum de variis casibus circa negotia Episcoporum, Curatorum, Religiosorum, Usurariorum & aliorum; Brixiæ 1511. editum, titulo Stellæ in septem Rubricas digestæ. De *Nicolao Simonio*, Batavo, ejusdem ordinis sodale, in citato Auctario egi cap. 525.

Gaufredus Boussardus, Cenomanus, scripsit commentarium in Canonem Missæ, 1541. in 4. Lutetiæ, & librum De continentia sacerdotum, 1513. Rotomagi editum. Ejusdem putatur esse tractatus Parisiis 1505. in 4. editus, hoc titulo: *Boussart Magistri nostri tractatus, Utrum Papa possit cum sacerdote dispensare ut nubat.*

XIX. Lancelotus Politus, Senensis, Jureconsultus celebris, alio nomine Ambrosius 1512. in patria Jurisprudentiam professus, multa pro ejusdem illustratione scripsit. Relicto sæculo, Monachis cùm se adiunxisset, opus insigne adversus Lutherum publicavit, & senex admodum decessit.

Jacobus Zieglerus, Laudensis, scripsit libros quinque contra Waldenses, Lipsiæ 1512. editos. *Antonius*, Olomucensis Præpositus, scripsit librum contra perfidiam eorundem Waldensium, 1512. in fol. Lipsiæ publicatum.

Cyprianus *B*enetus, Aragonensis, ord. Prædicatorum, Doctor Parisiensis, scripsit Dialogum de excellentia & utilitate Theologiæ; de Caroli Hispaniarum Regis præeminentia, de clementia &c. 1518. in 4. Romæ editum. Ejusdem opus De prima Orbis sede, de Concilio & Ecclesiastica potestate, deque Pontificis Maximi supremo dominio 1512. in 4. Romæ item publicatum fuit.

Nicolaus Scorbergius, Germanus in Misnia natus, coram Julio II. Pont. habuit Orationes quinque de admiranda Christi pugna in deserto, Lipsiæ 1512. editas.

Petrus De Monte, Venetus, Episcopus Brixiensis, scripsit Monarchiam de potestate Papæ & Imperatoris, Lugduni 1512. & in Oceano juris publicatam, cum additionibus Felini Sandæi. Molanus in sua *B*ibliotheca hunc censet diversum à *P*etro Montio, suprà cap. 16. memorato. De *Arnoldo Luidio*, Doctore Coloniensi, in citato Auctario cap. 485. diximus.

XX. Antonius Vercellensis, ord. Minorum, Ecclesiastes Apostolicus, scripsit Sermones Quadragesimales de XII. Christianæ fidei excellentiis, anno 1513. in 4. Haganoæ editos. Eodem anno *Joannes Adelphus*, Atgentoratensis Physicus, Sequentiarum, ut vocant, interpretationem, 1513. in 4. eadem in urbe publicavit. *Martinus Carazius*, Laudensis, scripsit librum de Principibus, Cardinalibus, Consiliariis & Lrgatis Principum, 1513. Lutetiæ editum.

XXI. Godescalcus Holen, natione Germanus, eremita Augustinianus, Præceptorium divinæ legis, Coloniæ 1481. Noribergæ 1497. & Sermonum opus 1520. in fol. Haganoæ publicavit. *Antonius Dulciatus*, Florentinus, eremita Augustinianus Congregationis Lombardicæ, 1514. opus suum De festis mobilibus & Astronomia clericali, in tres partes divisum, edidit 1514. Florentiæ in fol.

Cornelius Snecanus, Frisius, ord. Prædicatorum, Doctor Theolgus, Sermones unum & viginti de confraternitate *B*. Mariæ ad populum habuit: qui cum aliis ejusdem argumenti Lutetiæ à *B*adio 1514. in 4. & Rostochii fuerunt excusi.

Alexan-

Alexander Ariostus, ord. Minorum, 1514. Lutetiæ edidit Interrogatorium pro animabus regendis: quod postea Lugduni 1540. & Brixiæ 1579. fuit recusum, titulo Enchiridii seu summæ Confessariorum. *Anselmi* Minoritæ liber de Terra sancta & urbe Hierosolymitana 1514. in 4. Cracoviæ prodiit.

Ambrosius Leo, Nolanus, scripsit libros tres de patria sua Nola, Venetiis 1514. in fol. editos: item Dialogum de mobilitate rerum, Venetiis 1528.

Joannes Tarchagniota, Italus, Historiam ab orbe condito usque ad annum Christi 1514. ex Græcis ac Latinis auctoribus concinnavit, & in libros 62. digessit. Quibus *Mambrinus Roseus* Fabrianus libros septem usque ad an. 1560. adjecit. Eamdem Historiam *Bartholomæus Dionigius*, Fanensis, usque ad an. 1602. continuavit, & Venetiis 1603. edendam curavit.

XXII. Franciscus Luchetus, alias Leucettus, Brixiensis, ord. Minorum Minister generalis, scripsit commentarios in Sententias Petri Lombardi, & in Quodlibeta Joannis Scoti; 1515. Salodii, 1520. Parisiis & 1590. Venetiis in fol. excusos.

Alanus Varenius Montalbanus, Gallus, Homilias in Cantica & Psalmos: item panegyricos Sermones in laudem Deiparæ, & Dialogos 1515. in 4. Parisiis publicavit, typis Henrici Stephani.

Joannes Raulinus, Theologus Parisiensis, monachus ordinis Cluniacensis, Sermones de pœnitentia & oratione, de matrimonio & viduitate 1515. in 4. Lutetiæ edidit. Ejusdem Sermones Quadragesimales, de Adventu, de Eucharistia, de Sanctis & alia Venetiis 1575. & 1585. fuerunt recusa. De *Paulo Langio*, monacho & historico, in Auctario Heptadis cap. 520. egimus.

Damianus Crassus, Ripotensis, Italus, Doctor Theologus, ord. Prædicatorum, suis in provincia Longobardica præfuit, & commentarium in Job, cum aliis aliquot tractatibus, 1506. edendos curavit. Obiit anno 1515.

Didacus, alias *Jacobus Deza*, Dominicanorum familiæ adscriptus, æqualibus suis tam Philosophiæ quàm Theologiæ peritia longè antecelluit; quam & Salmanticæ de superiore loco est professus. Inde evocatum Catholici Reges Ferdinandus & Isabella præceptorem Joannis Principis, regnorum heredis, studiis præficiunt. Mox ad Zamorensem Episcopatum traductus, hinc ad Salmanticensem, dein ad Palentinum, demum ad Hispalensem in Bætica Archiepiscopatum evectus fuit: ubi Collegium B. Thomæ sodalibus suis exstruendum curavit. Fuit & eidem Catholico Regi à sacris confessionibus. Cum verò Quæsitoris munere liberari Thomas Turrecrematius, ob decrepitam senectutem, postulasset, ejus in locum suffectus est Didacus. Hispali Archiepiscopatum cum annis aliquot gessisset, eorumdem munificentiâ Regum, designatus Toletanus Archiepiscopus (qui Hispaniæ primas obtinet) eo dum proficiscirur, in itinere exstinguitur, anno superioris sæculi decimo quinto. Scripsit plurima, quæ Andreas Schottus in Bibliotheca Hispaniæ enumerat.

XXIII. Marcus Vigerius (quem Onuphrius, & eum secutus Eisengrenius, *Vogerium* nominant) Ligur, Savonensis, ordinis Minorum, præceptorem habuit Franciscum Roboreum, civem ac sodalem suum, qui postea Sixtus IV. Pontifex fuit. Sub hoc doctore Vigerius adeo profecit, ut summus Philosophus ac Theologus evaserit: quod libri ab ipso editi, & ab eodem Eisengrenio, in Catalogo testium veritatis, enumerati libri testantur. In his eminet *Decachordum Christianum* de præcipuis incarnati Verbi mysteriis, & lucubratio *De instrumentis Dominicæ passionis*: quæ Fani in Italia 1507. Parisiis 1517. & Duaci 1608. edita fuerunt. Obiit S. R. E. Cardinalis anno Christi 1516. ætatis septuagesimo, Romæ sepultus ad S. Mariam trans Tiberim.

Marcus Marulus, Spalatensis, scripsit libros sex Exemplorum, hoc est, dictorum factorumque memorabilium. Ejusdem *Evangelistarium* de Fide, Spe & Charitate, Venetiis 1516. in 4. & *Parabolæ* quinquaginta, ibidem 1517. in 8. prodierunt. Omnia junctim 1601. Antverpiæ Nutius recudit.

Isidorus Isolanus, Mediolanensis, ord. Prædicatorum, Lector in cœnobio S. Apollinaris Papiæ, librum de Imperio militantis Ecclesiæ 1516. in 4. Mediolani publicavit. Pauli Soncinatis Epitomen in Capreolum supplevit, & libros quattuor de Æternitate mundi, contra Averroistas, adjecit. Disputationes Catholicas quinque de Inferno, Purgatorio, Indulgentiis, & aliis Fidei articulis, Papiæ 1522. evulgavit.

Valeranus Varanius, Abbavillæus, Doctor Th. Parisiensis, versu heroico *res gestas Joannæ virginis Aurelianensis*, quæ Anglos expulit, libris IV. complexus est: quos 1516. ipse Parisiis excudendos curavit. Exstant iidem 1521. typis editi, cum volumine Jacobi Bergomatis De claris mulieribus.

Gabriel Brunus, Venetus, Minorita, provinciæ Terræ sanctæ Minister, scripsit *Indicem Biblicum*, 1514. Basileæ cum Bibliis à Frobenio editum: quem Conradus Pellicanus,

& Robertus Stephanus malitiosè postmodum auxerunt. *Ita Molanus in sua ms. Bibliotheca sacra.* Anno 1516. *Baptista Mantuanus* obiit, & *Augustinus Justinianus* Psalterium octuplum edidit: de quibus in citato Auctario capp. 533. & 534. egimus.

Elias Capreolus, Italus, de rebus Brixiensibus scripsit Chronicon, Brixiæ jam olim editum, quod Bapt. Mantuanus suis versibus laudat; item Defensionem statuti Brixiensium de ambitione & sumptibus funerum minuendis: item Dialogum de confirmatione fidei, ibidem in 4. excusum.

Gabriel Barulus, Baruli in Apulia natus, ordinis Prædicatorum, fuit homo eruditus & disertus. Typis sunt editæ *Conciones* illi inscriptæ, sed ab homine imperito, mihique in adolescentia noto, fabricatæ: qui ut splendorem operi ineptissimo quæreret, falso Gabrielis Baruli nomen prætexuit.

Ita Leander Albertus in Italiæ descriptione. Fuit & alius, nisi fallor, *Gabriel Barelettus* natione Aquinas, ex eodem ordine Prædicatorum, qui 1474. claruit. Hujus *Sermones per annum* Parisiis & Haganoæ 1518. Venetiis 1571. & 1577. in 8. fuerunt excusi. In editione porrò Haganoensi hic vocatur Stephanus.

XXIV. Hieronymus Buslidius, I. V. Doctor, Ariensis in Artesia Præpositus, Cameracensis, Mechliniensis & Bruxellensis (ut tunc ferebant tempora) Canonicus, in supremo senatu Belgico Mechliniæ Consiliarius, variis apud Julium II. Pontificem, Franciscum I. Galliæ, & Henricum VIII. Angliæ, Reges legationibus est functus. Doctrinam, facundiamque monumenta ingenii, ab eo relicta, abundè testantur, videlicet *Orationes*, *Epistolæ*, *Epigrammata*, & alia, ex quibus pauca typis sunt edita; pluria mss. Lovanii Valerius Andreas asservat. Obiit 1517. V. Kal. Sept. Burdigalæ, cum à Carolo V. Imp. Legatus in Hispaniam missus esset: conditisque Mechliniæ, eodem anno X. Kal. Julii, extremæ voluntatis tabulis, Collegium trium linguarum, Latinæ, Græcæ, & Hebraicæ, Lovanii institui, suasque facultates partim istarum lingvarum professoribus, partim studiosis adolescentibus impendi voluit. Latinæ linguæ primus in eo gymnasio professor fuit *Adrianus Barlandus*; Græcæ *Rutgerus Rescius*, Hebraicæ *Matthæus Adrianus* genere Judæus, sed religione Christianus, è media Germania evocatus: de quibus infrà suis locis dicemus. Buslidii porrò cadauer ex Gallia Mechliniam advectum, in Basilica ibidem primaria, honorifico tumulo reconditum fuit, quem rabies Calviniana 1578. evertit. Ea certè laus Buslidio nostro debetur, quod primus in orbe Christiano Collegium Trilingue instituit: cujus deinde exemplum secuti sunt alii, in his *Franciscus* I. Rex Lutetiæ in Gallia, & *Franciscus Ximenius* Card. & Toletanus Archiepiscopus, Compluti in Hispania.

Joannes Altenstaig, Mindelheimensis, Germanus, Doctor Theologus, 1517. in fol. Vocabularium Theologicum publicavit; Antverpiæ à Bellero 1576, recusum; item librum De triplici felicitate, Haganoæ 1494. in 4. edidit. *Balthazaris Sorii*, Ord. Prædicatorum, Apologeticus pro unica Maria Magdalena, adversùs Jacobum Fabrium 1517. in 4. Cæsaraugustæ prodiit.

Bonaventura Nepos, Minorita, Guardianus Metensis, & Commissarius cismontanus, scripsit Defensionem FF. Minorum de observantia, Parisiis 1517. in 8. editam. *Bonifacius à Ceua*, ejusdem ordinis, Minister Franciæ, Sermones Quadragesimales, & Viaticus excursiones de hominum vitiis, 1515. in 4. Lutetiæ publicavit.

Antonius Melius, Crèmonensis, Doctor Parisiensis, ex ordine Augustinianorum eremitarum, sub annum 1517. Cremæ obiit. Scripsit Scalam paradisi, Introductionem in Jus canonicum, & alia, quæ Josephus Pamphilus, in Chronicis illius ordinis, dicit exstare typis edita.

Mercurius Vipera, Beneventanus, Rotæ seu sacri palatii Auditor primarius, & Pœnitentiariæ sacræ, ut nuncupant, Regens, 1517. libros quindecim de priscis & sacris institutis; libros octo de præclarè dictis & gestis; libros decem contra aberrantes à recto divini cultus itinere 1522. in fol. Romæ publicavit.

Joannes Tetzelius, Saxo, ord. Prædicatorum, Ecclesiastes facundus & Inquisitor hæreticæ pravitatis, Positiones pro Indulgentiis 1517. Francofurti publicavit. Roverus Pontanus, libro primo rerum memorabilium, asserit Tetzelium omnium primum articulos 106. adversùs Lutheri antidogmata edidisse. Et verò Lutherus hoc ipso anno 1517. pestilentis suæ sectæ virus * diffundere cœperat.

Petrus Rossetus, poëta Parisiensis, *de Christo* libros tres, & de *S. Paulo* libros sex Parisiis publicavit: qui *Basileæ*, 1547. fuerunt recusi. Idem scripsit de puero Judæo, quem pater in fornacem ardentem injecit, propter sumptam Eucharistiam; item de conversione Judæi cujusdam per Antonium *Paduanum*. Hos duos posteriores tractatus Marneffius 1517. in 4. excudit Lutetiæ.

Richardus Pacæus, Anglus, Secretarius Regius, librum de fructu, qui ex doctrina percipitur, *Basileæ* 1517. in 4. publicandum curavit. *Albanus Pinatus*, Jureconsultus, Aquitanus, Politicorum libros duos Lutetiæ 1517. edidit: quorum prior est de Politicismo adver-

* Agnoscis maledictum hominis Romanæ Ecclesiæ addicti.

adversùs hæreses. De *Alberto Crantzio* & *Leandro Alberto* in Auctario nostræ Bibliothecæ ecclesiasticæ capp. 496. & 521. egimus.

XXV. JOANNES PYRRHUS, Anglebermæus, Legum Doctor, ad Antonium Pratum, Galliæ Cancellarinm, scripsit commentarium *De militia Regum Francorum pro re Christiana*, 1518. in 4. Lutetiæ à Badio editum.

JOANNES AURELIUS AUGURELLUS, Ariminensis, *Chrysopoeiæ* libros carmine heroico ad Leonem X. & *Geronticon*, hoc est, poëmatum senilium librum unum 1518. edidit: quæ omnia Plantinus 1582. recudit. Jamborum, Sermonum, & aliorum carminum libros Aldus Manutius 1505. excudit.

ADRIANUS CASTELLENSIS, Cornetanus, tit. S. Chrysogoni Cardinalis ab Alexandro VI. creatus, veteris elegantiæ Latinæ instaurator, libros quatuor *De vera Philosophia* ex quatuor Ecclesiæ Doctoribus concinnavit, Coloniæ 1540. & alibi editos. Obiit sub annum 1518. Constantinopoli aut alibi in media Græcia latitans, ob causas à Paulo Jovio & aliis memoratas.

JOANNES REUCHLINUS, Græca voce Capnion, Phorcensis, Legum imperialium Doctor, septem Psalmos pœnitentiales ex Hebraico Latinos fecit, & edito commentario Tubingæ 1512. edidit. Item libellum de arte concionandi scripsit. Speculum ejus oculare, Ars cabalistica, & libri de verbo mirifico, à Patribus Tridentinis & aliis censura notantur. Obiit 1518. in patria. *Sic ferè Molanus in Bibliotheca sacra.*

PETRUS GALATINUS, ord. Minorum Doctor Theologus, Hebraicæ linguæ peritus, opus suum *De arcanis Catholicæ veritatis*, adversùs Judæos, Orthonæ-maris in Italia 1518. publicavit, post Basileæ 1550. in fol. recusum. De isto & aliis ejus scriptis Sixtum Senensem in Bibliotheca sancta, & Possevinum in Apparatu sacro consule.

PETRUS RICHARDUS, Doctor Th. Parisiensis, Canonicus Trecensis, Dialogum pastoralem divinæ legis; librum de martyrio Petri Apostoli; & Sermones 1518. Lutetiæ publicavit.

XXVI. MAXIMILIANUS I. Imp. (exemplo Julii Cæsaris) Latino sermone commentarios de rebus à se gestis conscripsit, quos ex autographo in Germania descriptos Carolus Archidux 1618. secum in Hispaniam detulit, & nunc adservantur Madriti in Bibliotheca Olivarensi. Obiit autem Maximilianus I. anno 1519.

CLAUDIUS DE ROTA, Lugdunensis, ord. Prædicatorum Theologus, 1519. Vitas Sanctorum in urbe patria publicavit. *Reinerus Pisanus*, ordinis ejusdem Theologus, Pantheologiam, sive summam totius Theologiæ, duobus voluminibus 1519. in fol. Lugduni edidit.

JASON MAINUS, nobili apud Mediolanenses familia natus, primùm Pisis, dein Ticini Jura explicuit, & ibidem 1519. obiit. Ejus opera cuivis sunt nota. *Joannes Franciscus à Ripa*, Papiensis, primùm Papiæ, post Valentiæ in Delphinatu & Avenione Jus auditoribus suis tradidit. Floruit anno 1519. & Papiæ decessit. Scripsit tractatus varios, qui in Oceano Juris exstant.

JACOBUS MANILIUS, Brigantinus, 1519. scripsit Chronicon Episcopatus Constantiensis, quod usque ad annum 1507. deduxit; à Joanne Pistorio editum. *Marcus Grand-Vallius*, Canonicus regularis ad S. Victorem Parisiis, librum de optima politia ecclesiastica & civili, 1513. typis Badianis Lutetiæ, & Apologiam de unica Magdalena 1519. in 4. ibidem publicavit.

BARTHOLOMÆUS DE SPINA, Pisanus, ordinis Prædicatorum, varia opuscula sua Venetiis 1535. in fol. edidit. *Ita Molanus in sua Bibliotheca sacra.* Antonius Senensis dicit ipsum fuisse Magistrum sacri palatii, & tria volumina de rebus Theologicis 1519. & 1535. in fol. Venetiis publicasse. Alius ab isto fuit *Bartholomæus Spineus*, itidem monachus Dominicanus: cujus liber de Strigibus & Lamiis 1575. in 4. Romæ, & Malleus maleficarum Coloniæ 1581. prodierunt. Præter hos duos sunt qui tertium constituunt *Bartholomæum de Spina*, eumque dicunt fuisse monachum ordinis Minorum, & auctorem cujusdam operis, Noribergæ 1498. in folio, & Lugduni 1525. in 8. editi, hoc titulo: *Fortalitium fidei contra Judæos, Saracenos, aliosque hostes, libris quinque per quendam ordinis Minorum, in partibus Occidentis*, 1439. *scriptum.* Alii hujus operis auctorem vocant *Joannem à Spira.*

XXVII. LEO X. PAPA, antea dictus Joannes Medicæus, Florentinus, à prima ætate Angelum Politianum, & Demetrium Chalcondylam institutores habuit: Joanne item Pico Mirandulano, Marsilio Ficino, Christophoro Landino, Joanne Lascare, & Marullo Tarchaniota familiariter usus fuit. Unde tantus ei litteraturæ politioris amor est natus, ut meritò *Mecænas* alter hodieque nuncupetur. Et verò non solùm epistolas elegantissimas, quæ in pretio sunt, suo Marte conscripsit: sed & poetica laude clarus est habitus, cùm versus ex tempore magna facilitate funderet. Bembum, Sadoletum, Lilium Gregorium Giraldum, Camillum Quernum Archipoëtam, & Andream Lacunam in familia habuit.

habuit. Paulo Middelburgio & Ioanne Georgio Triſſino, aliiſque viris eruditis in magnis rebus eſt uſus. Joannem Laſcarem, natione Græcum, in Græciam miſit, ut comparatis ibi codicibus Vaticanam bibliothecam repleret: cui Philippum Beroaldum juniorem præfecit; eidemque mortuo Zenobium Acciajolum ſuffecit. Janum *Parrhaſium*, Auguſtinum Niphum, Chriſtophorum Aretinum, Hieronymum Butigellam, & Baſilium Chalcondylam liberales artes, annuo ſtipendio cuique liberaliter aſſignato, Romæ profiteri juſſit. Marcum Muſurum, & Manilium Rhallum ſummis honoribus decoravit. Antonium Tibaldæum, ob unicum epigramma, quingentis nummis aureis, & annuo portorii cujuſdam cenſu donavit. Chriſtophoro Longolio, quamquam Patavii agenti, & aliis alibi pecuniaria ſubſidia munificè attribuit. Obiit anno Chriſti M. DXXI. ætatis quadrageſimo ſeptimo, pontificatus octavo. Ceterum *contra errores Lutheri* & ſequacium Diploma ſeu *B*ullam, ut vocant, Romæ 1520. typis edendam, & toto orbe Chriſtiano publicandam curavit.

Franciscus Ximenius, Ciſnerus, Archiepiſcopus Toletanus & S. R. E. Cardinalis, humili quidem loco natus, ſed animo excelſo, pius tamen & eruditus, & eruditorum fautor egregius exſtitit. Nam multa monaſteria utriuſque ſexus, & publica valetudinaria, inſignem quoque Academiam Complutenſem impensâ ſuâ inſtituit. Sacerdotia, quæ in Toletana ditione opima ſunt, doctis & idoneis dabat. Biblia ſacra variis linguis, Chaldæa, Hebræa, Græca & Latina Compluti ſumma accuratione (unde ſumma illis acceſſit auctoritas) excudenda curavit. Ad menſam ferè cum viris doctis, Theologis præſertim, de re Theologica commentabatur: in quibus princeps *Adrianus Florentius*, qui & ipſe Hiſpaniæ regna una adminiſtrabat, & ex Dertuſano Epiſcopo abſens à Cardinalium collegio creatus eſt Pontifex. Accedit ad alia multa, Franciſci opera ac ſumptu, trajecto freto Gaditano, urbem Africæ opulentam (*Oranum* vulgò nominant, & Madaurum Apuleij patriam fuiſſe nonnulli exiſtimant) Saracenis, duce Petro Navarro, ereptam fuiſſe: quam poſtea Ferdinando Regi Catholico, receptis dumtaxat belli ſumptibus, ceſſit; teneturque hodie Hiſpanico præſidio. Franciſcanorum inſtitutum, quod nondum Præſul ſuſceperat, in maximis etiam negotiis (quibus ſublimis jam obſidebatur) diligenter obſervabat. Hæc & alia fuſius leges in libris octo de ejus rebus geſtis copioſè ab Alvaro Gometio, Toletano, Latinè conſcriptis.

Aldus Manutius major, domo Romanus, in Italia litterarum præſertim Græcarum inſtaurator fuit: quas editis optimis linguæ utriuſque ſcriptoribus ſic propagavit, ut è fuga retraxiſſe, pulſaque barbarie Camillus alter appellandus eſſe videatur. Ut enim capta à Turcis Conſtantinopoli, Græci aliquot docti homines in Italia domicilium nacti, partim Pontificis Rom. liberalitate, partim Principum ſtipendiis publicè profitendo, Græcas litteras diſſeminarunt Romæ, Florentiæ, Ferrariæ ac Mediolani, in his *Chryſolorus*, *Chalcondyles*, *Trapezuntius* & *Gaza*; ſic ad poſteros Græcæ linguæ uſum Aldus ut tranſcriberet, operam dedit. Adoleſcens Latinam linguam, aſſidua obſervatione hauſtam, præceptionibus circumſcripſit, quas & ipſe foras dedit. Docuitque primùm *Albertum Pium* Carporum Principem, qui & in Græcis Marcum Muſurum doctorem domi cum Aldo habuit. Ante omnia Grammaticam Latinam, pòſt etiam, adjutante eodem Muſuro, Græcam edidit. Convertit & ipſe de Græcis nonnulla, ut *Gregorii Nazianzeni* & *Joannis Damaſceni* carmina, item Tabulam *Cebetis*, humanæ vitæ imaginem, & alia. Præfationes etiam Aldus ſcriptoribus à ſe emendatiſſimè editis, propè innumerabilibus, præfixit, quæ & facundæ ſunt juxta ac fœcundæ, rerumque copia refertæ: qualis una è multis, quam Philoſtrato de Apollonii Tyanei vita adjecit. Has uno omnes volumine, ut Pauli Manutii jam exſtant, editurum in ſe receperat Aldus nepos; ſed mors conatum interrupit. Laborioſus certè Aldus major fuit, & de omni poſteritate benè merendi ſtudio quàm maximè flagrans. Cujus quidem aſſiduæ diligentiæ argumentum eſt titulus, quem cubiculi foribus ſe affixiſſe refert, his verbis conceptus: *Quiſquis es, rogat te Aldus etiam atque etiam, ut quidquid eſt quod à ſe velis, perpaucis agas; deinde actutùm abeas: niſi tanquam Hercules defenſo Atlante veneris, ſuppoſiturus humeros. Semper enim erit, quod & tu agas & quotquot huc attulerint pedes.* Pro ſymbolo autem libris addebat *Delphinum anchoræ implicitum*, cum elogio quod Veſpaſiani Imp. fuiſſe Suetonius ait, *Feſtina lentè*; moderationem nimirum in omni re adhibendam eſſe monens. Socerum habuit *Andream Aſulanum*, typographum quoque Venetum, cujus è filia *Paulum* ſuſtulit, patre dignum filium, eloquentia etiam ſuperiorem. Senem admodum Venetiis obiiſſe fama eſt anno 1513.

Judocus Badius, Aſcenſius, ab Aſca agri Bruxellenſis municipio natali ſic dictus eſt. Gandavi in Flandria litterarum prima rudimenta hauſit; ut ipſe in vita Thomæ Kempenſis teſtatur. Hinc forte Gandenſis illi patria à pleriſque eſt adtributa. Ferrariæ in Italia plenius litteras hauſit; *Baptiſta Guarino* Græcæ linguæ doctore. Lugduni in Gallia publicè eaſdem, privatimque profeſſus eſt; & Enarrationes familiares in auctores varios conſcripſit, cum Lugduni tum *P*ariſiis (quò celebre poſtea typographeium tranſtulit) editas: obiitque ſenex admodum Lutetiæ.

Joannes Briardus, natus Bellioli prope Athum Hannoniæ opidum (unde Athenſis audiit) Doctor Theologus ac Procancellarius Lovanienſis, Margaritæ Anglicanæ, Caroli

Auda-

Audacis Belgarum Principis viduæ, à Consiliis, obiit die 8. Januarii 1520. in porticu Cartusianorum sepultus. *Quæstiones V. Quodlibeticæ*, auctore Briardo, circumferuntur cum Quodlibeticis Adriani Sexti, excusæ Lovanii & Lugduni. Est & aliud *De Indulgentiis* editum Lipsiæ 1519.

GUILIELMUS ROVILLUS, Alenzoniensis, causarum patronus, Justitiæ & Injustitiæ descriptionum compendium libris tribus complexus fuit; Parisiis 1520. & Lugduni 1524. typis publicatum. *Guido Juvenalis*, monachus Benedictinus, Vindictam seu Defensionem reformationis monasticæ, libris tribus à se comprehensam, Parisiis 1503. foras dedit. *Georgius de Gemmingen*, Præpositus Spirensis, tractatum suum de audiendarum confessionum potestate 1509. Argentorati publicavit.

CLAUDIUS SEISELLUS, Sabaudus, primùm Massiliensis, pòst Taurinensis Episcopus, ad Leonem X. scripsit librum de triplici statu Viatoris, 1518. Augustæ Taurinorum; item tractatus tres De divina providentia, Parisiis 1520. in 4. excusos; item contra Waldenses. Obiit 1520.

THOMAS RADINUS Tudescus, Placentinus, ord. Prædicatorum, Lipsiæ 1520. in 4. Orationem contra Lutherum, & alteram Romæ 1522. contra Melanchthonem edidit. Item Calipsychiam, hoc est, De pulchritudine animæ, Mediolani 1511. & Abyssum sideralem Parisiis 1514. evulgavit. *Gaspar Stephanus*, ejusdem ordinis in provincia Aragoniæ, scripsit Defensionem ecclesiasticæ immunitatis ac libertatis, specialiter contra imponentes & exigentes onera, Romæ 1520. in 4.

PORCHETUS SALVATICUS, Genuensis, monachus Cartusianus, scripsit *Victoriam contra Hebræos*: quam Augustinus Justinianus, Episcopus Nebiensis, recognovit, auxit, & Lutetiæ 1520. in fol. publicandam curavit. Vixit autem Salvaticus an. 1315.

FRANCISCUS CORDUBENSIS, Hispanus, præter Summam moralem & Sermones per annum, scripsit *Chronicon* seu Manuale sui ordinis Dominicani, typis Hispali editum: & anno 1520. claruit. De *Joanne Majore*, Scoto, in cit. Auctario cap. 542. locuti sumus.

XXVIII. JOANNES ALGRINUS, Abbavillanus, Gallus, S. R. E. Cardinalis, commentarios in Cantica elucubravit; quos Badius 1521. Lutetiæ edidit. *Benevenutus San-Georgius*, Blandratæ Comes, Eques Hierosolymitanus, Marchionum Montis-ferrati stemma illustravit, & 1521. in 4. publicavit Augustæ Taurinorum.

ALOYSIUS MARLIANUS, Mediolanensis, Episcopus Tudensis in Hispania, Carolo V. Imp. à Secretis, 1521. Viennæ in Austria Orationem parætieticam in Lutherum publicavit. Scripsit & alia huc non spectantia: obiitque Wormatiæ in comitiis Imperii.

BELLINUS PADUANUS, Augustinianus eremita, Romanæ Ecclesiæ Martyrologium primus illustravit, & Parisiis 1521. in 4. excudendum curavit; quod Veneti postea 1549. recuderunt. Scripsit item libellum De laudibus Martyrum, Venetiis editum. *Conradus Saxo*, Minorita, Scripsit sermones de Tempore & Sanctis, 1521. Lutetiæ à Badio excusos: qui falsò attribuuntur S. Bonaventuræ.

CHRISTOPHORUS MARCELLUS, patricius Venetus, Archiepiscopus Corcyrensis, librum suum de auctoritate summi Pontificis, contra Lutherum, Florentiæ 1521. in 4 edendum curavit. Ejusdem commentarius in VII. Psalmos Romæ 1523. in 4. & libri tres Rituum seu Ceræmoniarum sacrarum S. R. E. 1516. in fol. Venetiis prodierunt.

JOANNES CANDIDUS, Jureconsultus, commentariorum Aquileiensium libros octo Venetiis 1521. & *Joannes Laziardus*, monachus Cælestinus Parisiensis, Historiæ universalis Epitomen Lutetiæ 1521. in folio singuli publicarunt.

FRANCISCUS ROMÆUS, Castilionensis, Tuscus, ord. Prædicatorum Magister generalis, librum suum *De libertate operum & necessitate* Lugduni 1521. in 4. publicavit. Est ejusdem *Annotatio de animorum immortalitate*, Christianè & peripateticè deducta, & à Gryphio 1538. in 4. excusa. Romæ 1552. obiit. De *Silvestro Prieriate* Auctarium Heptadis cap. 537. consule.

JOANNES TABIENSIS, Cagnatius cognomento, à Tabia Liguriæ opido natali sic dictus, ord. Prædicatorum, Theologus Bononiensis, an. 1521. decessit: scripsitque *Summam Summarum de Casibus conscientiæ* (quæ vulgo *Tabiena* dicitur) Bononiæ 1517. Venetiis 1568. & 1580. in 4. excusam.

OTHOMARUS LUSCINIUS, Argentoratensis, monachus Benedictinus, Lector in Augustano SS. Udalrici & Afræ cœnobio, scripsit *Allegorias psalmorum*, Lutetiæ cum Allegoriis utriusque Testamenti 1521. excusas: *Pelagus humanæ miseriæ*, Argentorati 1522. & alia non pauca.

PETRUS BOVINUS, ord. Minorum Theologus, scripsit Sermones, Lugduni 1521. in 4. excusos. *Guido Brianfonius*, Francus, ejusdem ordinis in provincia Aquitaniæ, 1488. scripsit commentarium in libros Sententiarum, 1512. publicatum. *Daniel Agricola*, ejusdem ordinis monachus, librum de Passione Domini, 1514. in 4. Basileæ edidit.

XXIX. HENRICI VIII. Anglorum Regis liber de Sacramentis contra Lutherum (qui Londini 1521. primum editus fuit) per Regulas Tridentinas admittitur; opus à Catholicis laudatum. Ob quod à Leone X. illi titulus *Defensoris Fidei* datus est: quem idem tamen turpiter amisit. Additur ejusdem Regis *Assertio contra Lutherum.* Adservatur quoque Romæ in Vaticanæ bibliothecæ archivis autographum, quod idem Rex ad Pontificem miserat. Nec ea Assertio quidquam mali habet: quoniam gloriosus Episcopus & martyr *Joannes Roffensis* scripsit *Defensionem Assertionis Regiæ* contra Lutheri captivitatem Babylonicam. Exstant denique litteræ ejusdem Regis ad Lutherum, Coloniæ 1527. excusæ. Obiit 1547. *Sic ferè Molanus in ms. Bibliotheca sacra.* In Henricum VIII. verè quadrat illud poëtæ: *Dici beatus ante obitum nemo supremaque funera debet.*

CHRISTOPHORUS LONGOLIUS, Tullianæ eloquentiæ in primis æmulus, Mechliniæ natus & educatus fuit: ut ipse disertè scribit initio Defensionis secundæ, quam Romæ pro se dixit. Erasmus Roterodamus, Adrianus Junius, & alii Batavis eum annumerant: Parisienses verò suum esse civem contendunt. Hoc constat, Longolium, annos vix novem natum, Lutetiam missum, & litteris ibi politioribus informatum fuisse. Crescentibus annis, Valentiæ in Gallia *Philippum Decium*, Jus civile interpretantem, studiosè audivit. Lutetiam inde regressus, tantam laudem cùm agendo tum de Jure respondendo adeptus est, ut in centumvirale concilium, quod solis antea senibus patebat, admodum juvenis adlegeretur. Relicto deinde foro, Hispaniam, Italiam, Britanniam aliasque provincias lustravit. Romæ civitatis jure donatus, multorum invidiam incurrit. Tempori itaque cedendum ratus, Patavii sedem fixit, & *Reginaldo Polo*, regiæ stirpis adolescenti Britanno, post S. R. E. Cardinali, perpetuo adhæsit. Leo X. Pontifex quamquam Patavii agenti sumptus studiorum liberaliter suppeditavit, & Palatino comitatui ultro adscripsit. Eodem hortante, causæ totius Lutherianæ oppugnationem suscepit: quam *Orationibus* quinque complecti statuerat, brevique perfecisset, nisi primâ absolutâ (quæ omnium manibus teritur) mors immatura consilium ejus præscidisset. Vix enim quartum & tricesimum ætatis annum attigerat, cum febri 1522. correptus, Patavii è vivis subreptus est; in S. Francisci templo, habitu illius ordinis, ibidem conditus. Sui contubernalis vitam *Reginaldus Polus* accuratè scripsit: nos virum elegantissimum Elogio, quod in primis merebatur, inter Belgas ornandum censuimus.

BAPTISTA FIERA, Mantuanus, Medicus, ad Adrianum VI. Papam scripsit *Evangelicæ historiæ* de Deo & homine libros quatuor, Basileæ & Venetiis excusos; item commentarium *De animæ immortalitate* contra Pomponatium; item *Dialogum* de Justitia pingenda, & alterum de Prædestinatione. *Franciscus Lucius*, Durantinus, libros duos De optima Reipublicæ gubernatione 1522. Venetiis in 8. publicavit: quibus librum tertium de laudibus urbis Venetæ adjecit.

JACOBUS FONTANUS, Brugensis, Judex appellationum populi Rhodiensis, ad Adrianum VI. Papam scripsit Epistolam de expugnatione Rhodi, 1538. Basileæ excusam. Historiam insuper belli Rhodiensis libris tribus complexus fuit, quos Clementi VII. dicatos Wechelus Parisiis, & alii alibi typis evulgarunt.

ALMARICUS BOUCHARDUS, Angeliacus, Santonum Præses, Apologiam fœminei sexus adversùs Andream Tiraquellum 1522. in 4. Parisiis publicavit. *Joannes Glapion*, Cenomanus, Doctor Theologus, ord. Minorum, Maximiliani I. Imp. Ecclesiastes, Vallisoleti in Hispania an. 1522. vivere desiit. Conciones ejus, & alia 1523. typis fuerunt edita, sed mihi nondum visa.

NICOLAUS NISÆUS (vulgo *de Nyse*,) Francus, Vicarius generalis ord. Minorum, commentarium *in Sententias*, Rotomagi an. 1506. Venetiis & Parisiis: *Summam prædicantium*, Parisiis 1522. & Brixiæ 1585. *Speculum mortalium* de quatuor Novissimis, Lugduni 1519. & alia alibi edita ad posteros transmisit: de quibus Possevinus in Apparatu sacro.

XXX. ADRIANUS SEXTUS Papa, Ultrajectinus, ante pontificatum dictus Adrianus Florentii, Decanus S. Petri, & Cancellarius Academiæ Lovaniensis, à Carolo Quinto, cui præceptor & Consiliarius fuit, in Hispaniam missus, ibi creatus est Episcopus Dertusanus, postea S. R. E. Cardinalis, ac demum Papa absens 9. Januarii 1521. electus. Edidit privatus 1515. *Quodlibeta duodecim*, & anno sequenti *Quæstiones in librum quartum Sententiarum*: quæ sæpè recusa sunt Lovanii, Romæ, Parisiis & Lugduni. Cardinalis scripsit *Computum agonizantis*, & *Sermonem de sacculo pertuso*, *sive de superbia.* Excusa sunt ea Antverpiæ 1520. ex exemplari Alardi Amstelodami. Papa verò dedit *Breve Apostolicum* ad Fredericum Saxoniæ Ducem, quod exstat in tomis Conciliorum. *Regulas Cancellariæ* ejusdem Hillenius 1523. Antverpiæ excudit. Ædes suas Lovanii convertit in celeberrimum collegium Theologorum, & 1523. die 13. Decembris obiit. Ejus vitam Gerardus Moringus, Paulus Jovius & Onuphrius Panvinius descripserunt. Sic ferè Molanus in sua ms. Bibliotheca. Adriani porrò *Iter* ab Hispania Romam usque, item *res in pontificatu ab eo gestas*, peculiari libello descripsit *Blasius Ortizius*, Canonicus & Vicarius generalis Toletanus, qui eidem Adriano à Sacris fuit, & in ejus familia usque ad obitum vixit. Libellum istum, Toleti 1547. excusum, operæ pretium fuerit iteratò typis publicari; eo quod hactenus in Germania

mania & Gallia ignotus fuerit. Ejusdem Adriani *Epistolæ variæ*, ad Carolum V. Cæsarem, ad Franciscum I. Galliæ Regem, ad S. R. E. Cardinales, & alios cum sacri tum politici ordinis proceres datæ, extant ms. apud Ludovicum Torrium, Consiliarium Regium & Magistrum rationum Insulis in Gallo-Flandria; ab eodem aliquando, ut speramus, publicandæ. Adriani denique Laudationem funebrem *Conradus Vecerius*, Caroli V. Imp. Secretarius, 1523. Coloniæ typis edendam curavit.

Dominicus Grimanus, Antonii Venetiarum Ducis filius, omnium scientiarum peritissimus (ut ejus in tumulo legitur) ab Alexandro VI. Cardinalis creatus, præter instructissimam octo millium voluminum bibliothecam, *Epistolas* ad Sabellicum atque Erasmum datas, & alia quædam ingenii sui monumenta posteris reliquit. Operum ejus tomus unus ms. exstat Romæ in bibliotheca Card. Ascanii Columnæ, quæ olim Cardinalis Sirleti fuit. Obiit 1523. Romæ sepultus in templo SS. Joannis & Pauli.

Cornelius Scepperus, Dunkercanus, Baro de Eyck, qui multis legationibus pro Carolo V. Imp. functus fuit, scripsit, ad Erardum Marcanum Card. & Episcopum Leodicensem, *Assertionum fidei* libros VI. contra Astrologos, 1523. in fol. Antverpiæ excusos. Scripsit item pro jure Christierni II. Daniæ Regis, à suis regno pulsi, & alia. *Eduardus Pouelus*, sacrarum litterarum Professor, Canonicus Sarisberiensis, scripsit Propugnaculum summi sacerdotii Evangelici, ac septenarii Sacramentorum, adversus Lutherum Wiclefistam, 1523. 4. Londini editum. *Bartholomæi Steni* Historia Principum Israël, Noribergæ 1523. & Coloniæ in fol. prodiit.

Jacobus Faber, Stapulensis, Philosophus Parisiensis, edidit commentarium initiatorium in *quatuor Evangelia*, Basileæ & Coloniæ; in *Epistolas novi Testamenti*, Parisiis 1512. Coloniæ & Basileæ; *Psalterium quintuplex*, Gallicum, Romanum; Hebræum, Vetus, Conciliatum, Cadomi 1515. Parisiis 1523. item opuscula de tribus Magdalenis & Triduo, ibidem edita. Quæ omnia egent repurgatione, juxta censuram Patrum Tridentinorum. *Sic ferè Molanus in ms. Bibliotheca sacra.*

Eustathius Sichenius, cognomento Rivius, Brabantus, ordinis Prædicatorum, Doctor Theologus Lovaniensis, primus ex Belgis, aut saltem inter primos, stilum in Lutherum strinxit. Exstat ejus liber *De septem Sacramentis*, contra errores Lutheri, 1523. in 4. Antverpiæ editus; & alter contra caput quintum Enchiridii ab Erasmo editi. Obiit Lovanii 1538.

Joannes Chaneisus, presbyter, textum Sacramentorum carmine, cum commentario, 1523. & 1525. iu 4. Lugduni publicavit. *Robertus Shiruodius*, Conventriensis, Anglus, Lovanii sacris litteris operam navans, scripsit commentarium in Ecclesiasten, Antverpiæ 1523. in 4. editum, fuitque in Collegio trilingui Buslidiano linguæ Hebraicæ Professor aliquamdiu Lovanii.

Albertus Durerus, Noribergensis, celeberrimus pictor, formam Turris Babylonicæ, & quo modo in ea multa hominum millia commodè habitare potuerint, primus penicillo demonstravit. Ejus picturæ seu delineationes Noribergæ 1523. & alias sunt excusæ. *Ita Molanus in ms. Bibliotheca sacra.* Historia passionis Dominicæ, à Durero in lignum incisa, & aliæ ejus tabulæ ac statuæ, apud rerum istarum curiosos in magno sunt pretio. Germanico suo idiomate scripsit De Geometricis institutionibus; De symmetria partium in formis humanorum corporum; De varietate figurarum & flexuris partium; De urbibus arcibusque condendis ac muniendis: quæ omnia in Latinum translata, partim Noribergæ, partim Venetiis sunt edita. Obiit 1527. ætatis 56. Noribergæ in patria.

XXXI. Cajetanus Thinæus, Gasper Contarenus, Jacobus Sadoletus, Matthæus Gibertus, Joannes Petrus Carafa, Bonifacius à Colle, Paulus Consiliarius, Aloysius Lipomanus, Latinus Juvenalis, Tullius Crispoldus, Julianus Dathius, & alii Romanæ aulæ proceres, Leone X. pontificatum gerente, sodalitium insigne in ipsa Urbe fundarunt, eique à *Divino Amore* cognomentum imposuerunt. Huc nimirum ibant, ut Lutherianæ hæresi, aliisque malis tunc pullulantibus pro suo virili occurrerent, & labantem Clerum ad pristinam vitæ integritatem revocarent. Ex his *Cajetanus*, postquam aliquamdiu piis sese operibus Romæ & alibi exercuisset, patrimonio in pauperes distributo, & sacerdotiis, quæ possidebat, abdicatis, de nova *Clericorum regularium* familia instituenda, deque Apostolica communis vitæ ratione instauranda, seriò cogitare cœpit. Rem igitur cum *Bonifacio à Colle* amicè communicat: probat ille, & se tam præclaro facinori socium offert. Id non multò post olfecit *Joannes Petrus Carafa*, tunc Episcopus Theatinus, postea Paulus IV. Papa. Junctis itaque animis Triumviri isti quartum sibi socium adsciscunt *Paulum Consiliarium*, Joannis Bap. Consiliarii Cardinalis fratrem. Igitur 1524. festo die Crucis inuentæ, ab his Quatuorviris res cœpta est apud Clementem VII. sedulò agitari; nec sine contradictione multorum. Ad rationes, quæ in contrarium objiciebantur, diluendas magnum robur attulit *Matthæus Gibertus*, Veronæ Episcopus, qui apud Clementem gratia plurimum valebat. Itaque cùm festo die Crucis inuentæ res agi cœpta esset, in Crucis itidem exaltatæ solemni luce feliciter confecta est: ut proinde hæc Clericorum regularium familia, ordine prima &

antiquissima, non immerito Crucis insigne sibi velut proprium assumpserit. Clemens igitur Papa Joanni Bap. Bonzianio, Casertæ Episcopo & Apostolico Datario mandavit, ut dictorum IV. Virorum vota solemnia exciperet. Ergò die festo quem dixi, post celebratum à Casertano Antistite sacrificium, ad altare S. Petri, quod Vaticanæ basilicæ est præcipuum, primus Joannes Petrus Carafa, tum Cajetanus, deinde alii duo solemnia religionis vota nuncuparunt. Post hæc, quoniam diplomate pontificio ipsis concedebatur, ut Præpositum sibi, quem vellent, eligerent, cunctorum suffragia in eundem Carafam, Theatinum in Aprutio tunc Episcopum, convenerunt; unde & *Theatinorum* nomen ipsis adhæsit. Carafæ post triennium *Cajetanus* in Præpositura à suis suffectus fuit. Is Vicetiæ, sub ditione Veneta, anno 1480. hoc est, triennio ante Lutherum natus, cælitus velut præmissus fuisse videtur, ut Lutheraniæ sectæ in regnum Neapolitanum, operâ Joannis Valdesii, Bernardini Ochini, & Petri-martyris Vermilii, fraudulenter irrupturæ, se suosque obiiceret, eamque velut in herba opprimeret ac jugularet. Exstant autem *Constitutiones Clericorum regularium*, ab ipso ac sociis ex Apostolorum Actis potissimum excerptæ: quas post Clementem VII. aliosque Pontifices, demum Clemens VIII. approbavit, quasque Notis illustratas *Antonius Caracciolus* Romæ 1610. in 4. edidit, & nos Antverpiæ in Codice Regularum 1638. recudendas curavimus. Cajetanus porro Thienæus, quem ut primarium familiæ suæ fundatorem Theatini agnoscunt, Neapoli anno millesimo quingentesimo quadragesimo septimo ad Christum migravit; à Clemente VIII. in Beatorum classem 1629. relatus. Theatini porrò sua domicilia habent *Venetiis*, *Neapoli*, *Romæ*, *Mediolani*, *Cremonæ*, *Genuæ*, *Placentiæ*, *Florentiæ*, *Patavii*, *Vicetiæ*, *Bononiæ*, *Messanæ*, *Palermi*, & alibi: de quibus, ut & de Scriptoribus illius instituti, Codicem nostrum paulo antè citatum consule, itemque Joannem Bap. Tufum in Chronico illius ordinis.

Joannes Lascaris, al. Andreas Janus Lascaris, Rhyndacenus, natione Græcus, à *Laurentio Medicæo*, Leonis X. Pontificis patre, in mediam Græciam missus, libros undique conquisivit, & Florentiam, ad exstruendam atque augendam bibliothecam Medicæam, comportavit. Eodem Lascare auctore, *Leo X.* ipsam propemodum Græciam in Italiam, quasi in novam coloniam, deduxit. Pueros enim ex tota Græcia, in quibus vis ingenii & bona indoles inesse videbatur, cum suis præceptoribus Romam evocavit, ut linguam ipsis nostram commodius traderemus, suamque illi nobis liberalius impertirent: adeoque per hoc seminarium utriusque gentis litteræ, altioribus radicibus innixæ, transferri ac latius propagari possent. Ita loquitur *Philippus Beroaldus* junior in sua præfatione, operibus Cornelii Taciti, Romæ 1515. editis, præfixa. Fuit autem Lascaris vir singularis eruditionis; quod *Epigrammata* ejus Græca & Latina, 1537. Basileæ publicata, testantur: ut nihil dicam de iis, quæ ex *Polybii* historia de militia Romanorum, atque in primis de castrorum metatione, excerpsit, & Latino sermone reddidit.

Philippus Beroaldus junior, Philippi senioris suprà cap. 17. laudati filius, Academiæ Romanæ Præpositus, ut ipse se ipsum nuncupat, apud Leonem X. Papam gratiosus fuit. Cum enim libri quinque *Cornelii Taciti*, Historicorum principis, qui hactenus velut sepulti in tenebris latuerant, in Corbeiensi apud Westfalos monasterio noviter essent inventi, & magnâ mercede à Leone comparati, idem Pontifex Philippo eos tradidit, ad communem utilitatem publicandos: quod & fideliter præstitit, libris istis quinque, cum aliis ejusdem Taciti operibus, Romæ 1515. in folio accuratè editis; præfixâ ad ipsum Leonem erudita præfatione, additoque ad calcem voluminis hoc edicto velut prætorio, omnique laude dignissimo: *Nomine Leonis X. Pont. Max. proposita sunt præmia non mediocria his, qui ad eum libros veteres, neque hactenus editos, attulerint.* Præter Tacitum, Philippus insuper *Antonii Codri* opera publicavit, longâ præfatione seu epistolâ similiter additâ.

Jacobus Merlinus, Vieturniensis, Archidiaconus Bathoniensis in Anglia, Doctor Theologus, *Consilia* in tomos duos digesta Parisiis 1524. publicavit. Scripsit item *Apologiam pro Origene*, operibus Origenis 1512. à Badio adjunctam. Sermonibus S. Antonii Paduani, ab eodem Badio 1520. editis, ubi de dispensatione in Quadragesima agitur, nonnulla adjunxit.

Christophorus à S. Antonio, Hispanus, ordinis Minorum, Christi Salvatoris triumphum contra infideles titulis XX. explicuit, & Salmanticæ 1524. in fol. evulgavit.

Agathius Guidacerius, Catacensis, Calaber, Canticum canticorum Salomonis ex Hebræo in Latinum vertit, explanavit, & in fol. Romæ 1524. edidit: quod postea in 4. Parisiis 1531. recusum fuit.

Conradi Bavari, seu Boij, Memoriale Biblicum carmine 1524. in 8. Viennæ editum fuit. Sed verus auctor dicitur fuisse *Petrus Rosenhaius*, monachus in *Melck cœnobio Austriæ.* Ita Molanus.

Antonius Sorianus, ex Cartusiano monacho Patriarcha Venetus, scripsit commentarium de vita contemplativa & solitaria, & 1508. vivere desiit.

JOANNES PICUS, Cartusianus, Prior Divionensis in Burgundia, scripsit commentarium in Cantica 1524. à Badio editum. Ejusdem commentarius in Psalmos à Romanis & Tridentinis Censoribus est notatus. Alius ab isto fuit *Joannes Picus*, in Senatu Parisiensi classium inquisitoriarum Præses, qui Macarii Ægyptii, Marci eremitæ, Hippolyti martyris, & aliorum opuscula ex Græco in Latinum transtulit. De *Joanne Francisco Pico, Mirandulano* in Auctario Heptadis cap. 491. egi.

XXXII. MARTINUS DORPIUS, Naldevicanus, Batavus, annos plures eloquentiam ac philosophiam in Liliensi gymnasio Lovanii cum laude docuit. Inter ea Theologiæ etiam animum adjecit, sumptoque Doctoris Theologi titulo, sacras litteras, utpote disciplinis politioribus cùm Græcis tum Latinis probè imbutus, sermone puro ac casto profiteri cœpit: magnus haud dubiè futurus, si diutius vixisset. Verùm egregias ingenii dotes, spemque amplissimam mors præpropera 1525. incidit. Mortui cadaver in Cartusiæ Lovaniensis porticu, ut testamenti tabulis jusserat, conditum fuit: ubi egregium elogium ab amico Erasmo positum hodieque legitur; quod in Elogiis nostris illustrium Belgii Scriptorum reperies. Præter philologa, *Orationes* aliquot, ut de laudibus Virginis Assumptæ, Pauli Apostoli, deque litteris sacris publicavit. Quin & Erasmum, quamquam amicum, audaciæ ac stolidæ temeritatis, de conscripto, Luciani satyrici imitatione, Moriæ seu Stultitiæ encomio, severè admonuit, editaque epistola bene longa, impudentem ejus stultitiam, ut qui de posteritatis memoria judicioque minime laboraret, acriter reprehendit, & ad revocandum quod peccarat, si saperet, serio cohortatus est. Atque utinam id genus impia scripta, *Moriam*, inquam, *& Colloquia*, pestes, perniciesque juventutis, flammis potius quam luci tradidisset, aut loco Moriæ, quod Dorpius monuerat, *Apologiam Sapientiæ* reposuisset!

PETRUS SUTOR, ex Doctore Theologo Prior Cartusiæ Parisiensis, scripsit de vita Cartusiana libros duos; de translatione Bibliorum & novarum interpretationum reprobatione contra Erasmum; Antapologiam contra eundem; contra novos Antidico-Maritas; de potestate Ecclesiæ in occultis, & alia, Lutetiæ 1525. & alibi subsequentibus annis edita.

CHRYSOSTOMUS CASALENSIS, ord. Prædicatorum, pro Augustino Nipho contra Petrum Pomponatium, volumen de immortalitate animæ 1525. Venetiis in fol. edidit. De Pomponatio ita Molanus in sua ms. Bibliotheca sacra: *Petrus Pomponatius, Mantuanus, philosophus, scripsit volumen, quo animas post corporis mortem interituras, ex sententia Aristotelis, probare nitebatur, Aphrodisei placita secutus. Cujus dogmate ad corrumpendam juventutem, dissoluendamque Christianæ vitæ disciplinam nihil pestilentius induci potuit: ut discipulus ejus Jovius notat. Unde multi eum meritò oppugnarunt: inter quos Augustinus Niphus & Chrysostomus Casalensis. Scripsit etiam de incantationibus, fato, libero arbitrio, prædestinatione & providentiâ Dei. Censores Romani ejus opera, sine consensu Superiorum, distrahi aut divendi vetuerunt.* Antonium Mirandulanum lib. 6. de singulari certamine, Delrium lib. 1. cap. 3. in Disquis. Magicis, Possevinum in Apparatu sacro & Bibliotheca selecta, aliosque consule.

GUALTERUS GRAVIUS, cognomento Ruysius, ita dictus fuit à Gravia natali opido, ad Mosam sito in confinibus Brabantiæ & Gelriæ. Sodalibus suis Dominicanis cum laude multis annis Noviomagi præfuit, & 1525. Antverpiæ publicavit *Apologiam adversus libros Erasmi de Confessione, & de Esu carnium.* Sed quia Erasmo familiaris erat, nomen *Godefridi Ruysii Taxandri* præfixit. Scripsit & alia, quæ Valerius Andreas in Bibliotheca Belgica enumerat: & obiit 1534. Prior Noviomagi. De *Guilielmo Heda* in Auctario Heptadis cap. 539. egi.

XXXIII. GODESCALCUS ROSEMUNDUS, Eindoviæ in Campania Brabantiæ natus, pio doctoque *De confitendi ratione* libello 1518. edito, primus Lovanii glaciem, quod ajunt, secuit, & viam aperuit ad controversas de Officiis quæstiones è D. Thoma Aquinate hauriendas. Virginibus, piam ægrorum curam in primario ejusdem urbis xenodochio (jam olim maternæ beneficentiæ exemplo, à Sophia, S. Elisabethæ filia, Henrici II. Brabantiæ Ducis conjuge, dotato) gerentibus, Pastor multos annos, compluribus innocentiæ pietatisque editis exemplis, præfuit: ac perpetuum vitæ tenorem ab omni vitiorum contagione vacuum atque integrum præclaro exitu 1526. conclusit; primus Collegii Pontificii ab Adriano VI. excitati Præses. Tumulus ejus hodieque visitur in illius xenodochii templo, cum inscriptione longa, quam in Elogiis nostris Belgicis reperies. De *Hectore Boëthio* in citato Auctario cap. 542. est actum.

Anno 1526. *Andreas Carolostadius* (qui primus ex illius ævi apostatis ac Lutheri discipulis uxorem, seu potius concubinam duxit) item *Hulricus Zuinglius*, & *Joannes Oecolampadius*, Sacramentariam seu Berengarianam hæresim ab inferis revocarunt: ut Cochlæus lib. de actis Lutheri narrat. Hanc à *Joanne Calvino* postea propagatam plurimi ex Catholicis solidissimè confutarunt, infrà suis locis laudandi.

XXXIV. JACOBUS HOCHSTRATANUS, ex Campania Brabantiæ oriundus, municipium sui natalis soli non incelebre cognomento refert. Fuit Dominicanæ familiæ Doctor Theologus & Professor Coloniensis; strenui, fortis & infracti animi, quique suæ professioni nequaquam defuit: nisi quòd, pro sæculi illius infelicitate, non satis forsitan politiore litteraturâ tinctus, illius ævi sciolis calumniandi dederit occasionem. Ecclesiasticæ disciplinæ, in fugandis arcendisque hæreticis tum nascentibus, vique irrumpentibus, plurimos annos vigili curâ atque indefesso studio præfuit. Quo factum, ut & hæreticorum, & hæreseos novitati faventium acerbissimum in se odium concitarit. Fuit autem inter primos, qui in voluptuariam Lutheri sectam calamum acuerunt. Scripsitque *de fide & operibus*, *de purgatorio*, *de libertate Christiana*, aliisque de rebus, cùm ad Theologiam, tum ad Philosophiam, quæ de moribus est, pertinentibus. Senex excessit è vivis Coloniæ Agrippinæ 1527.

BARTHOLOMÆUS DE USINGEN, Germanus, eremita Augustinianus, scripsit de Purgatorio contra Lutheranos, Herbipoli 1527. De gratia, fide & operibus contra Hussopicardos, ibidem 1526. & Bambergæ 1527. & alia alibi typis edita.

HIERONYMUS EMSERUS, Suevus, sacrorum Canonum Licentiatus, ut vocant, Dresdæ 1524. & Coloniæ 1532. edidit Assertionem Missæ contra Lutheranam formulam; item de Canone Missæ contra Zuinglium 1524. Apologeticum contra eundem 1525. Dialogum contra ebrios 1505. Lipsiæ; Vitam S. Bennonis 1512. seorsim, & postea à Surio cum aliis publicatam. Obiit anno 1527.

JOANNES MENSIAGUS, ord. Prædicatorum, Præfectus provincialis per Saxoniam, 1527. contra Lutheri librum de abroganda Missa, & 1532. libros duos de Ecclesiæ Christi sacerdotio, Coloniæ edidit.

AUGUSTINUS ALVELDIANUS, Germanus ord. Minorum, Malagma adversùs Lutherum, & alia 1527. Lipsiæ publicavit.

JOANNES DE BURGO, Anglus, Cancellarius Academiæ Cantabrigiensis, 1527. Parisiis edidit *Pupillam oculi*, omnibus sacerdotibus necessariam: in qua agitur de septem Sacramentorum administratione, de decem præceptis Decalogi, & de Clericorum officiis. Hoc ipso anno *Carolus Bovillus*, Canonicus Ambianensis, suprà cap. 17. laudatus obiit. Eodem anno *Balthasar Pacimontanus*, & *Bernardus Rothmannus* sectam Anabaptistarum excitarunt: ut Cochlæus lib. de actis Lutheri narrat. Quinam ex nostris illam ex professo oppugnarint, suis infrà locis dicetur.

XXXV. PAULUS JUSTINIANUS, monachus Venetus, anno 1520. aut 1522. reformatam Congregationem Camaldulensium eremitarum *Montis Coronæ* in Tuscia instituit, eisque Constitutiones numero sex & viginti præscripsit, & 1528. decessit. Universi porro ordinis Camaldulensis, à S. Romualdo an. 967. fundati, Constitutiones (quas *Regulam vitæ eremiticæ* vocant) Latinè 1520. Florentiæ typis fuerunt editæ: easque Silvanus Ractius, ejusdem instituti monachus, Italicè reddidit, & 1575. eadem in urbe excudendas curavit. Historiam porrò hujus sui ordinis scripsit *Augustinus Fortunius*.

GUILIELMUS PARUUS, Normannus, ord. Prædicatorum Doctor Theologus, Ludovico XII. & Francisco I. Francorum ex ordine Regibus à sacris confessionibus, demùm Trecensis Episcopus, vixit usque ad annum 1528. & quod excurrit. Is primus *Sigeberti Gemblacensis Chronicon*, sed nugis Galfridi Monumetensis seu Asaphensis inquinatum edidit: quod titulus ingenuè profitetur his verbis: *Sigeberti Gemblacensis cænobitæ Chronicon, ab an.* 381. *ad an.* 1113. *cum insertionibus ex historia Galfridi, & additionibus Roberti Abbatis Montis, centum & tres sequentes annos complectentibus; promovente egregio Patre D. G. Parvo, Doctore Theologo, Confessore Regio, nunc primum in lucem emissum, Parisiis per Henricum Stephanum an.* 1513. Vitiatam hanc editionem secuti sunt typographi quotquot hactenus Sigeberti Chronicon suis typis evulgarunt, usque ad annum 1608. quo Hieronymus Verdussius illud à me cum autographo collatum Antverpiæ edidit, rejectis istis Galfridi nugis, & aliorum racematorum quisquiliis. Quis porrò fuerit iste nugator Galfridus, in Auctario Bibliothecæ nostræ Ecclesiasticæ cap. 363. docui.

FRANCISCUS SILVESTRIUS, Ferrariensis, ord. Prædicatorum Magister generalis, 1528. vivere desiit. Scripsit de Evangelica libertate; vitam Osannæ Mantuanæ, monialis ejusdem instituti; & commentarium in librum D. Thomæ Aquinatis contra gentes, Lugduni 1567. editum.

JOANNES APOBOLYMÆUS, ord. Minorum in Bavaria monachus, *Anti-Lutherana*, sive Confutationem centum locorum Lutheri 1528. publicavit.

GUILIELMUS MANDERSTONUS, Scotus, librum de Virtutibus in generali, & de cardinalibus in speciali 1528. Lutetiæ edidit.

GUERNERIUS, Canonicus regularis ad S. Victorem in suburbano Parisiensi, ex Gregorianis codicibus Enucleamenta Bibliorum libris 17. complexus est, & Parisiis 1528. edidit.

Brussa-

Brussanus Columbus, Foro-Julienfis diœcefis presbyter, duos tractatus Avenione 1528. edidit; in quorum priore de peccato originali & actuali, in posteriore de virtutibus agitur.

Conradus Wimpina, Fagius, opus grande contra errores Sectariorum, 1528. Francofurti; & Farraginem 1531. Coloniæ publicavit.

XXXVI Joannes Bellaii, Card. & Epifcopi Parifienfis, itemque *Petri Caftellani* Antiftitis Matifconenfis, ftudia ac labores honorifica recordatione quid ni profequamur? Qui cum apud Francifcum I. Regem gratiâ plurimum valerent, hac fortis benignitate non ad fua commoda, fed ad communem Reipublicæ utilitatem funt ufi. His enim potiffimum fuaforibus Francifcus, qui illos de litteris differentes libentiffimè audiebat, celebre illud trilingue Profefforum collegium Lutetiæ 1529. inftituit ac dotavit, quod optimarum artium in Gallia feminarium exftitiffe nemo eft qui nefciat. Ceterum *Bellaius* placida morte 1560. Romæ in vivis effe defiit: *Caftellanus* Aureliani (cujus urbis pontificatum, dimiffo Matifconenfi, fufceperat) inter concionandum repentino fanguinis ictu percuffus, animam de grege fuo bene meritam Deo reddidit.

Franciscus Carvaialus, Hifpanus, ord. Minorum, fcripfit Apologiam monafticæ religionis, contra Erafmum, 1529. Antverpiæ editam.

Guilielmus Gaudanus, *Batavus*, ord. Minorum Theologus, fcripfit Expofitionem myfteriorum Miffæ 1504. Daventriæ, & 1564. Dilingæ in folio publicatam.

Franciscus Nicolaus, Minorita, adversùs Francifcum Lamberti fcripfit Apologiam pro Regula S. Francifci, 1528. Antverpiæ editam.

Joannes Cuspinianus, Sueinfordienfis, Maximiliani I. Imp. Confiliarius, fcripfit de Confulibus Romanis, de Comitibus Hapsburgenfibus, de Turcarum origine, religione, & in Chriftianos tyrannide, & alia Bafileæ 1553. in fol. excufa. Liber ejus de Imperatoribus admittitur purgatus. Sic ferè Molanus in fua Bibliotheca facra. De *Paulo Æmilio*, Francorum Hiftorico, qui 1519. aut 1529. obiit, Lipfius in Notis ad lib. 1. Polit. cap. 4. & nos in Auctario Heptadis cap. 532. egimus.

Georgius Sauromanus, Caroli V. Imp. in Urbe procurator, fcripfit Orationem ad Principes Chriftianos de religione ac communi concordia, Romæ 1529. in 4. editam.

Guilielmus Pepinus, *Parifienfis* Theologus, ord. Prædicatorum, facundiffimus lingua Gallicâ concionator, fcripfit in Genefim, Exodum, in VII. Pfalmos & Confiteor; in Evangelia Quadragefimæ & Adventus; Deftructionem Ninives, hoc eft, omnis generis vitiorum; Sermones per annum, & alia, Parifiis, Venetiis & Duaci edita. Obiit anno 1529.

Natalis Beda, al. Bedda, Theologus Parifienfis, collegii Montis acuti moderator, libros duos contra commentarios Fabri in Evangelia & Epiftolas, & tertium contra Erafmi Paraphrafes, Lutetiæ 1526. publicavit: qui paulo poft Coloniæ recufi fuerunt. Apologiam adversùs clandeftinos Lutheranos 1529. & alteram pro filiabus & nepotibus Annæ contra eundem Fabrum, item de unica Magdalena contra eundem & Judocum Clichtovæum 1519. edidit. Putatur infuper ejufdem Bedæ effe Reftitutio in integrum benedictionis cerei *Pafchalis*, abfque nomine Parifiis excufa. *Sic fere Molanus in fua ms. Bibliotheca facra.*

Joannes Placentius, Trudonopolitanus, monachus Dominicanus, litterarum fundamenta jecit Silvæ ducis apud Fratres vitæ communis: Theologiæ operam dedit Lovanii. Scripfit ibidem 1529. *Catalogum Antiftitum Tungrenfium, Trajectenfium ac Leodicenfium*, ad Erardum Marcanum Card. & Epifcop. Leodicenfem: in quem multa ex fabulofis & anilibus Annalibus retulit. Scripfit præterea *Dialogos duos*; prior *Clericus Eques* infcribitur; alter *Luciani Aulicus*, verfu phaleucio. Ejufdem eft carmen *De porcorum pugna*, ad Pium III. Papam; dictionibus fingulis à littera P. incipientibus: cujus hoc initium; *Plaudite porcelli, porcorum pigra propago.* Simile eft *Hucbaldi* monachi Elnonenfis carmen *De laude Calvorum*, ad Carolum Calvum, à littera C. incipiens. Utrumque excudit Wellæus Lovanii.

Hoc ipfo anno 1529. Spiræ, in publico Imperii conventu, primùm nata eft *Proteftantium* appellatio: quo nomine defignantur ii, qui ab Ecclefia Romana defciverunt; eo quod ab ipfis in conventu ifto Spirenfi exhibita fit Proteftatio, ut vocant, fuper negotio Religionis. Quod hic notare vifum fuit, quia nomen iftud fæpè deinceps occurret.

XXXVII. Didacus Lopes Stunica, Doctor Theologus Complutenfis, mortuus eft Neapoli fub annum millefimum quingentefimum tricefimum: cum paulo antè profectus Româ, dehortantibus amicis, alieno & periculofo tempore cœlum mutaffet. Fuit homo, ut reliquam ejus infignem Græcè Latineque doctrinam taceam, facrarum hiftoriarum peritiffimus. Scripfit *Animadverfiones* ad Erafmianam Teftamenti novi verfionem, & ad Jacobi Fabri Stapulenfis Scholia in S. Pauli epiftolas; eorumque errores detexit.

Ediderat antea Romæ, anno illius sæculi primo & vicesimo, *Itinerarium* cum enarratione, rerum à se spectatarum, dum Compluto ad Urbem proficisceretur. Quod Itinerarium postea Bibliothecæ Hispanicæ attexuit Andreas Schottus.

Gaspar Satzgerus, Bavarus, ordinis Minorum Minister provincialis per Germaniam superiorem, scripsit varia contra Lutheranos, primo sparsim excusa, post unum in corpus digesta, & Ingolstadii 1543. in fol. publicata, cum præfatione Joannis Eckii. Floruit an. 1530. & Monachii in Bavaria, nisi fallor, vivere desiit.

Franciscus Ossunensis, Bæticus, ordinis Minorum, 1530. floruit. Fuit eruditus ac facundus concionator: quod testantur ejus *Sermones*, Antverpiæ 1536. Parisiis 1546. Venetiis 1573. & Romæ 1590. excusi.

Franciscus Tarapha, Barcinonensis Canonicus & civis, Regum Castellæ & Aragoniæ seriem sub annum 1530. contexuit. Sed pleraque ridiculè ex arca Noë, bellique Trojani fabulis derivans, urbium gentiumque nomina cudit; deceptus Pseudo-Beroso Annii Viterbiensis. Refellit itaque Tarapham non raro, neque injuria, Joannes Goropius, cum in originibus Antverpianis, tum in Hispanicis.

Erasmus Stella, Libanothanus, de Borussiæ antiquitatibus libros duos Basileæ 1526. & libellum de Gemmis Argentorati 1530. pnblicavit.

Chrysostomus Javellus Conapitius, ord. Prædicatorum Doctor Theol. Bononiensis, 1530. claruit; scripsitque Institutiones Christianæ philosophiæ, & alia junctim Lugduni 1598. duobus tomis in fol. edita.

Petrus Covarrubias, Castellanus, ord. Prædicatorum, sacrarum litterarum professor, & ecclesiastes sua linguâ facundus, scripsit sermones per annum, à Badio 1520. excusos: item de restitutione, & alia. Obiit 1530. in opido quod *Bilbau* Hispani vocant.

Dominicus Buchius, Catharensis, ord. Prædicatorum Theologus, 1530. claruit, scripsitque Etymon seu Expositionem in septem Psalmos pœnitentiales.

Joannes Pierius Valerianus, Bellunensis, præter Hieroglyphica, seu commentarios de sacris Ægyptiorum aliarumque gentium litteris, scripsit libellum pro Sacerdotum barbis, Romæ 1531. cum Clementis VIII. privilegio (ut Molanus in sua ms. Bibliotheca ait) & postea Parisiis à Vechelo excusum.

Anno 1530. Confessio fidei à *Philippo Melanchthone* conscripta, & à Joanne Duce Saxoniæ, Georgio Marchione Brandeburgensi, Ernesto Duce Luneburgensi, Philippo Lantgravio Hassiæ, Joanne Frederico Duce Saxoniæ, Francisco Duce Luneburgensi, Wolfgango Principe Anhaltino, itemque à Senatu Noribergensi & Reuthlingensi signata, in comitiis Imperii, Augustæ Vindelicorum Carolo V. Imp. offertur: quæ inde *Confessio Augustana* est nuncupata. Ea postmodum à Melanchthone variè fuit immutata, ideoque à multis etiam Protestantibus rejecta. Eodem anno quattuor civitates, Argentoratum, Constantia, Meminga & Lindavium, peculiarem suæ fidei Confessionem eidem Carolo obtulerunt per Gasparum Hedionem. O sæculum sectis adeo dissectis infame! Confessionem porro Augustanam ex nostris quinam refutarint, ex subsequentibus dabitur intelligi.

XXXVIII. Franciscus Patritius, Senensis, Præsul Caretanus, ex profanis ferè auctoribus concinnavit libros novem De regno & Regis institutione, & alios totidem De institutione Reipublicæ, Parisiis 1519. & 1531. in fol. excusos.

Conradus Vecerius, Luxemburgensis, Caroli V. Imp. Secretarius, libellum *De gestis Henrici VII. Imp.* scripsit, excusum Haganoæ 1531. cum Historia seditionum Siciliæ, Basileæ 1541. & alibi: item *Laudationem funebrem Adriani VI. Papæ*, 1523. Coloniæ editam. Familiaris fuit Hieronymo Buslidio, cujus ad illum epistolæ manuscriptæ adservantur Lovanii apud Val. Andream, I. V. Doctorem.

Antonius Comes, Senatus Mediolanensis Præses, librum pro decreto Senatus in Aleatores 1531. Mediolani publicavit.

Franciscus Bonadus, Santonensis, presbyter Angerianus, Psalterii paraphrasin versibus elegiacis 1531. Lutetiæ edendam curavit. Scripsit item in Cantica, Threnos, & S. Pauli epistolas; item Dialogum de triumphali resurrectione Christi.

XXXIX. Ægidius Viterbiensis, à natali urbe sic dictus, Augustinianorum eremitarum Præfectus generalis, suâ ætate Christiani oratoris in sacra pergula primum decus meruit. Præstantissimum certè præceptorem suum *Marianum Genassanum*, ejusdem instituti sodalem, Jacobi Pontani & Angeli Politiani præconiis nobilem, facilè superavit. Erat enim ejus ingenium exquisito litterarum omnium delectu graviter instructum, sic ut in omnes exemplorum casus peramplas opes alacris & expedita memoria suppeditaret; facundia porrò tanta, dissimulatis illecebris audientes semper exhilarans atque demulcens, ut ipso concionante vel maxima templa complerentur. Viro itaque facundissimo demùm Leo X. honorem purpurei galeri detulit, cùm Petrucciana conjuratione & Umbrico bello circum-

circumventus, Senatum supplere prudenter statuisset. Exinde functus est legatione in Hispaniam, cum, Selymo Turcarum Imperatore, post debellatos Persas, & duos Ægypti Reges interfectos, nobis arma comminante, Christianæ gentes ad sacrum bellum excitandæ viderentur. Sexagesimo ætatis anno, subita oppressus pituita, 1532. Romæ interiit; destinatus optatusque à multis ad Pontificatum, tamquam par summo oneri. Præter *Dialogos*, *Epistolas* & *Odas*, scripsit Notas in tria priora capita *Geneseos*, & commentarium in *Psalmos* aliquot.

Gabriel Maria, antea dictus *Gilbertus Nicolaus*, Gallus, patria Aruernus, ordinis Minorum, cismontanæ familiæ tertium Commissarius generalis, Joannæ Valesiæ, Ludovici XI. filiæ, Annuntiatarum monialium fundatrici, à sacris confessionibus fuit. Eadem hortante, scripsit Latine *Regulam ordinis Mariani*, vulgo Annuntiatarum, quam 1501. Alexander VI. Leo X. 1517. & alii deinde Pontifices datis tabulis approbarunt. Regulam hanc nos Antverpiæ 1608. edendam curavimus. Scripsit item Latinè tractatum de triplici devotione ejusdem Joannæ erga S. Eucharistiam, Noribergæ 1513. typis publicatum. Exstant ejusdem Quæstiones super Regula S. Francisci, Latinè in 4. excusæ, sine nomine loci & anni. Paucis ante obitum annis, Gallico sermone, suis in Christo filiabus Annuntiatis scripsit Testamentum amoris, ut vocat, quod Gallicè 1627. Tolosæ excusum fuit. Magna sanctitatis opinione, septuagenarius, anno millesimo quingentesimo tricesimo secundo, die 27. Augusti, Rutenæ in Gallia placidè obdormivit, ibidem conditus in monasterio Annuntiatarum.

Jacobus Sannazarius (hoc est, à S. Nazario) vir equestris ordinis, qui postea *Actius Sincerus* appellari maluit, viginti annorum limâ suum *De partu Virginis* poema perpolivit: quod cum aliis ejus operibus est in omnium manibus. Obiit anno millesimo quingentesimo tricesimo secundo; etsi aliter habeat tumuli inscriptio.

Georgius Wicelius senior, qui anno 1532. è Lutheranis ad Ecclesiam reversus est, scripsit Hagiologium de Sanctis, Moguntiæ 1541. in fol. & Basileæ 1557. in 8. editum; item de moribus veterum Hæreticorum; Defensionem Liturgiæ ecclesiasticæ; Postillam in Evangelia & Epistolas, interprete Gerardo Lorichio; in Threnos; De necessitate bonorum operum, ex utroque Testamento; Epistolarum libros quattuor; Methodum studii Theologici & concionalis; Examen ordinandorum; Liturgica exercitamenta Christianæ pietatis; Onomasticon ecclesiasticum; Item varia opuscula contra Justi Jonæ & aliorum hæreses. Quæ, & alia nonnulla, partim Lipsiæ & Friburgi, partim Moguntiæ & Coloniæ fuerunt excusa. Obiit Moguntiæ 1573. ætatis 73. *Sic ferè Molanus in sua ms. Bibliotheca sacra. De eodem* *VVicelio ita Nic. Serarius lib.* 1. *cap.* 40. *in sua Moguntia:* Georgium Wicelium lego primis adolescentiæ annis ad monasticum sese statum applicuisse: sed postea carnis Lutherique philtris dementatum uxorem quæsiisse: magnoque apud Lutheranos, propter aliquam eruditionis, linguarumque peritiæ opinionem, loco fuisse. Ab illis tamen, cum nova, neque cum ecclesiasticæ antiquitatis norma satis consentanea fingi ac refingi quotidie cerneret, variisque illos & acerbis inter se opinionibus dissidere, pedem retulit; sed ita ut proprii nescio qua cerebri pertinacia ei quam par esset diutius glutinatiusque adhæserit, in uxoria præsertim re: cui servire simulque sacerdos esse cùm vellet, dicitur Græcum nescio ubi Episcopum, ut ab eo consecraretur, quæsiisse. Sicque cum quodam veluti probro & risu *Græcus* audiebat *sacerdos*. At sellis sedere duabus dum voluit, utraque decidit. Neque enim Latinus sacerdos bonus fuit, qui ad nuptias transiit; neque sacerdos Græcus bonus, qui ad secundas & tertias, imò, ut quidam ferunt, etiam ad plures: sed prole parum felici: ut Moguntiæ est notum. Plurima vero conscripsit, quæ alii enumerant. Vitam ad annum ætatis suæ septuagesimum tertium, & Domini millesimum quingentesimum septagesimum tertium produxit. *Sic ferè Serarius.*

Nicolaus Everardus, Gripskercæ in Valacria Zelandiæ insula, haud procul à Middelburgo natus, varia eruditione & judicii acumine (quod *Consilia*, & *Topica* ejus *Legalia* comprobant) doctos inter sui ævi viros eminuit. Dialecticam enim ratiocinationem, quam plerique legulei hodie supercilio quodam temerè contemnunt, Juris sacerdotibus necessariam esse, ante Udalricum Zasium, commonstravit. Doctor I. V. Lovanii 1493. & Mechliniæ postea Consiliarius creatus, Judicem in caussis Ecclesiasticis (vulgò Officialem vocant) petente Henrico Bergio Cameracensium Antistite, diu egit. Batavis exinde Præses à Principe datus, provinciam illam annis duodeviginti summa fide vigilantiaque sustinuit: donec ad summi senatus Belgici præfecturam à Carolo V. Mechliniam accerseretur. Ubi & in vivis 1532. esse desiit: si tamen ille desiisse censendus est, qui filios quinque, *Petrum Nicolaium* Canonicum ord. Præmonstratensis, Doctorem Juris Lovanii 1515. renuntiatum, *Everardum Nicolaium*, *Nicolaum Grudium*, *Adrianum Marium*, & *Joannem Secundum*, eruditione librisque editis claros, post se reliquit; in quibus veluti renatus ipse immortalitatis fructum perciperet. Conditus est Mechliniæ ad D. Virginis: cui *Everardus*, filius natu maximus, adsitus jacet. Hic primum Frisiæ, post Mechliniæ Præses, cum equestri dignitate auctus esset, annos tres & sexaginta natus, 1561. exspiravit. Ceterum in libro

Consiliorum, Lovanii & Francofurti edito, Nicolaus pater tractat non pauca ad res Ecclesiasticas pertinentia.

ANGELUS ARETINUS, de Gambilionibus, Jureconsultus celebris, scripsit tractatum de maleficiis, Lugduni 1532. 1576. & alibi cum ejus operibus sæpè excusum.

BONIFACII VITELLINI, Mantuani, itidem Jureconsulti, liber de maleficiis 1532. Lugduni fuit editus, cum ejusdem Angeli & Albertini opusculis, similis argumenti.

XL. ANTONIUS MARIA ZACHARIAS, Bartholomæus Ferrarius, & Jacobus Antonius Morigius, Clemente VII. probante, Congregationem *Clericorum regularium S. Pauli*, qui & *Barnabitæ* nuncupantur, 1533. Mediolani inchoarunt. Ex his Zacharias, patria Cremonensis, scripsit *Sententias seu Aphorismos spirituales*; Venetiis, Mediolani & Lugduni editos: obiitque 5. Julii 1539. ætatis 39. in patria. Corpus inde translatum est Mediolanum, & conditum apud Angelicas moniales ad D. Pauli. Idem Zacharias primus instituit *Preces quadraginta horarum* Cremonæ, Mediolani, Viceriæ & alibi: quod institutum posteà varii Ordines religiosi sunt æmulati. Constitutiones porrò Paulinæ fuerunt primùm à Congregationis istius conditoribus descriptæ, postea 1552. auctæ, & 1579. in generalibus comitiis Mediolani habitis ad perfectionem demum perductæ, S. Carolo Borromæo adjutante. Quam postremam editionem Gregorius XIII. eodem illo anno approbavit. Paulina porrò Congregatio non celeres, more torrentum, progressus habuit, sed lento procedens cursu mirum in modum augescit; more fluminum, quæ à modicis exorta fontibus leniter fluunt, & longo postmodum decursu vires sumunt, ac crescunt. Quæ vero paulatim crescunt, firmiora esse solent. Habent autem Paulini sua Collegia *Mediolani*, in *Casali majore*, *Cremonæ*, *Dertonæ*, *in Laude Pompeja*, *Modoëtiæ*, *in Monte acuto*, *Novariæ*, *Ortæ*, *Papiæ*, *Viglevani*, apud Insubres; *Romæ*, *Bononiæ*, *Forosempronii*, *Fulginii*, *Maceratæ*, *Perusii*, *Septempedæ*, *Spoleti*, *Zagaroli*, in ditione Pontificia; *Neapali*, *Aquilæ* in Samnitibus; *Florentiæ*, *Pisciæ*, *Liburni*, *Pisis*, sub ditione magni Ducis Etruriæ; *Genuæ*, *Mantuæ*, *Aquis*, *in Casali S. Evasii*, *Regii*, *Placentiæ*, *Augustæ Taurinorum*, *Astæ*, *Cherii*, *Vercelhis*, *Anesiaci*, *Tononi* sub ditione Ducis Sabaudiæ; *Lutetiæ*, *Aquis Sextiis*, *Lascarii*, *Montargii*, *Stampis*, in regno Franciæ; *Pragæ* in Bohemia, *Viennæ* in Austria, & alibi. Ceterum ut Societas JESU, sic & Paulina Congregatio multis locis scholas seu gymnasia juventuti etiam exteræ aperit; ut *Mediolani*, *in Laude Pompeja*, *Pisis*. *Astæ*, *Tononi*, *Aquis Sextiis*, *Lascarii*, *Montargii*, *Stampis*, & alibi. Plura de his rebus si voles, nostrum Codicem Regularum clericalium lege: ubi & Scriptores hujus familiæ reperies.

CLAUDIUS VIEXMONTIUS, Parisiensis, ordinis Fontis Ebraldi, Methodum confessionis, 1533. à Ruardo Tappero approbatam; & Institutionem de salutari pœnitentia peccatoris, à Martino Rithovio Episcopo Iprensi laudatam, & Antverpiæ 1527. 1586. editam, ad posteros transmisit.

GABRIEL PUTHERBEUS, sive à Puteo Herboso, Turonensis, monachus ejusdem ordinis, 1535. Tetramonon Historiæ Evangelicæ edidit; item libros tres de tollendis & expurgandis malis libris, quos Theotimum vocat, Parisiis 1548.

JOANNES DAVENTRIENSIS, Transisalanus, Minister ord. Minorum in provincia Coloniensi, *Exegesin Evangelicæ veritatis*, contra Lutheranos & alios seductores, Coloniæ 1533. 1537. & *Catapultam*, ut vocat, *contra Anabaptistas*, in publicum emisit.

LUCIUS MARINEUS, Siculus, libros XXII. De rebus Hispaniæ 1533. Compluti in fol. publicavit, post alibi sæpè recusos. In iis Joannes Vasæus multis locis diligentiam scriptoris, pluribus fidem desiderat. De *Polydoro Virgilio*, historiæ Anglicanæ conditore, & de *Joanne Leone Granatensi*, Africanarum rerum scriptore, in Auctario Bibliothecæ nostræ ecclesiasticæ cap. 531. & 532. egimus.

NICOLAUS HERBORNUS, ord. Minorum Commissarius generalis cismontanus, Homilias Evangeliorum, per Quadragesimam Coloniæ declamatas, 1533. Antverpiæ publicavit. Monadem Evangelicæ doctrinæ, Locos communes adversùs hæreses, tractatum de Notis Ecclesiæ, Methodum prædicandi, commentarium in Psalmum 78. & alia Coloniæ 1529. evulgavit.

PETRUS ÆGIDIUS, civis & Graphiarius Antverpiensis, Thomæ Moro, Buslidio, Erasmo & Conrado Goclenio peramicus fuit. Morus initio Utopiæ *juvenem optimum & litteratissimum* appellat, & à modestia, integritate, candore ac prudentia mirifice commendat. Erasmus easdem illi laudes attribuit, *hospitemque suum* ac *Pyladem* nuncupat. Præter *Threnodiam* in funus Maximiliani I. Cæsaris, cum epitaphiis aliquot & epigrammatis 1519. editam, descripsit *Spectacula*, Carolo V. Imp. à S. P. Q. Antverpiensi, cum eam urbem triumphans 1520. intraret, ingenti sumptu posita. Primus item nostratibus *Lexicon Græcum* concinnavit, & cum Cornelio Graphæo *Præceptiones* quasdam è veterum libris collegit, ad Principes ac Magistratus instruendos, Coloniæ 1541. typis publicatas. Obiit autem Ægidius anno salutis millesimo quingentesimo tricesimo tertio, ætatis quadragesimo sexto, feriis Martinalibus; sepultus in Basilica Mariana, in sacello Circumcisionis. Filium reliquit

Nico-

Nicolaum, civitatis itidem Antverpianæ Graphiarium: cujus mascula posteritas hodieque perdurat.

XLI. THOMAS VIUS, Cajetæ in Latio ex familia Viorum non ignobili natus, vir fuit pusilla statura, sed ingenti animo, felicissima memoria, & ingenio maximo: adeo ut inter omnes sui temporis Theologos princeps censeretur. Adolescens togam Prædicatorum sumpsit; in quorum cœtu sic ad virtutis & doctrinæ studia se composuit, ut adolescens, cum generalia ordinis comitia Ferrariæ celebrarentur, in publica concertatione, cum Jo. Pico Mirandulano congressus, spectante Ferrariæ Duce, totoque Ferrariensi Senatu, magno omnium applausu, ipsoque Pico postulante, palam insignibus & titulo Doctoris ornatus fuerit. Anno deinde 1508. ætatis 39. omnium consensu, toti Ordini præficitur, idque postulante Julio II. Pontifice. Verum in tantis negotiorum undis nunquam deseruit assuetum cum libris contubernium. Et verò ne lucerna ista fulgentissima diu lateret sub modio, anno 1517. ætatis suæ quadragesimo nono, à Leone X. in Cardinalium collegium adscitus, ab eodem 1519. & postea 1523. à Clemente VII. in Germaniam missus fuit. Obiitque demùm Romæ 1534. an. ætatis sexto & sexagesimo; humili sarcophago ante fores templi B. Mariæ supra Minervam conditus. Lucubrationes ejus in *Scripturam sacram*, *in D. Thomam Aquinatem*, & *contra Lutherum*, nemo est qui ignorat. Vitam ejus scripsit Antonius Fonseca Dominicanus.

JUDOCUS CLICHTOVÆUS, Neoportuensis, Flander, Doctor Theologus Parisiensis, præter *Philosophica*, quæ variis commentationibus illustravit, *Theologica* quoque, ut laurea à Sorbonicis Lutetiæ donatus, egregie tractavit. Quibus & Ecclesiam orthodoxam fortiter propugnavit, oppugnavitque Lutherum, Oecolampadium, aliosque apostatas. Concionibus ad populum regnasse, arguunt tot ab eo editæ *Homiliæ*; Tornaci, Parisiis, & alibi habitæ. Obiit 1534. Carnutensis apud Celtas Canonicus, & omne fere patrimonium, ad suos cives Neoportuanos in studiis alendos, testamenti tabulis legavit. Erasmus ipsum vocat *uberrimum rerum optimarum fontem*.

ARNOLDUS VESALIENSIS, cognomento Haldrenius, Vesalia Cliviæ opido oriundus, Doctor Theologus, ac summæ ædis Canonicus Coloniæ in Ubiis, trium linguarum peritia excelluit; adeo ut Græce etiam carmen pangeret non infeliciter, neque rude aut sine succo. Obiit Coloniæ 1534. scripsitque *Consultationem quadruplicem super Confessione Augustana*; *Exegesim Decalogi*; *De veneratione Sanctorum*, & alia in Ubiis edita.

JOANNES DIETENBERGIUS, à natali diœcesis Moguntinæ vico sic dictus, Doctor Theologus ord. Prædicatorum, diu Francofurti suis sodalibus sacras litteras tradidit. Cum vero Lutherus aliique complures novis ac depravatis opinionibus Germaniam turbarent, scripsit *Phimostomon* seu Frænum Lutheranorum; item de divortio; & contra ipsum Lutherum de votis monasticis. Vivendi finem fecit Moguntiæ 1534. in Dominicanorum ædis choro medio humatus.

AMANDUS ZIRIZÆUS, Zelandus, ord. Minorum, Theologiæ Lovanii Lector & Minister provincialis, sacras linguas Hebræam, Chaldæam & Græcam perfecte calluit, cum earum characteres à paucis vix noscerentur. Scripsit *Chronicon* breve, addito commentario de *Hebdomadibus Danielis*, Antverpiæ 1534. editum: quo eum Lovanii obiisse, & plura (sed inedita) scripsisse, in præfatione testatur Franciscus Titelmannus.

PAULUS MIDDELBURGIUS, à natali solo Middelburgo, Zelandicarum insularum primaria urbe, cognomentum mutuatus, Lovanii adolescens in studiis annos multos versatus est. Post in Italiam transgressus, ob eximiam *Physices*, reique medicæ peritiam, magnum gratiæ locum apud Ducem Urbinatium obtinuit. Cumque mathematicis etiam artibus excelleret, scripsit ad Leonem X. *de Paschali observatione* libros XIV. & ad Maximilianum Imp. *de die Passionis Dominicæ* libros undeviginti. Demùm Episcopatu Foro-Semproniensi cohonestatus, homo exterus ita se gessit, ut subditis suis aliisque Italis mirificè probaretur. Ceteras viri laudes tumulus ejus loquitur, qui Romæ ad S. Mariam de anima visitur: *Paulo Antistiti Foro-Semproniensi, à Middelburgo, viro liberalium artium disciplinis, pietate, animique moderatione longe omnibus anteferendo, ab Julio II. & Leone X. Pontificibus Maximis, ad præsidendum Lateranensi concilio, electo & evocato, vitæ suæ curriculo annorum* 89. *in gloria exacto, restitutaque Deo, Romæ inter ceremonias ecclesiasticas, divina sui parte, Petrus Vorstius, Episcopus Aquensis, & Fredericus Calvarius executores posuerunt. Obiit XIX. Kalendas Januarii* 1534. Julius Cæsar Scaliger, exercit. 266. Paulum Middelburgium *omnium sui temporis Mathematicorum facilè principem* nuncupat; gloriaturque suum sibi nomen ab eodem, cum salutis lavacrum impertiretur, datum fuisse.

ARNALDUS ALBERTINUS, Decanus Majoricensis, Episcopus Pacensis, librum *de Secreto*, & alterum *de agnoscendis Assertionibus catholicis & hæreticis*, 1534. Valentiæ in Hispania publicavit: qui posteà Romæ & Venetiis 1574. recusi fuerunt.

GEORGIUS Dux Saxoniæ Epistolam, ut vocat, edictalem adversùs pravam interpretationem Testamenti novi, à Luthero hæretico editam, 1534. Dresdæ publicavit.

Aimarus Falco, Præceptor seu Rector domus S. Antonii Barri-Ducis in confinibus Lotharingiæ, post legationem apud Clementem VII. totius ordinis sui nomine obitam, scripsit *historiam Antonianam*, seu Hospitalariorum sodalium S. Antonii 1534. Lugduni in fol. editam. Quem quidem ordinem circa annum 1121. *Gasto*, vir nobili genere in provincia Viennensi apud Gallos natus, ejusque filius *Girundus*, excitarunt. Totius ordinis caput est *Abbatia S. Antonii*, in diœcesi Viennensi sita. Plura qui volet, nostras origines monasticas, Coloniæ 1620. editas, lib. I. cap. 5. legat.

Franciscus Puteanus, Lugdunensis, I. V. Doctor, post Cartusianorum generalis Prior, claruit anno millesimo quingentesimo tricesimo quarto. Auream nexuit *catenam in Davidicos psalmos*, ex Latinæ Ecclesiæ Patribus; 1520. in fol. Luteriæ editam. Scripsit & vitam S. Brunonis, familiæ Cartusianæ conditoris, quam postea Petrus Blomevenna & Surius auxerunt.

Augustinus Niphus, prænomine Eutychius, Svessanus, Italus, Medicus & Philosophus egregius, principibus viris carus, scripsit de immortalitate animæ contra Pomponatium; de auguriis libros duos; de dæmonibus libros tres; de re aulica totidem, Neapoli 1534. excusos: item adversùs Astrologos; de inimicitiarum lucro; de armorum litterarumque comparatione; de Tyranno & Rege; aliaque præsertim moralia, junctim Venetiis in fol. edita. *Sic ferè Molanus in sua ms. Bibliotheca.*

XLII. Joanne Fischero, Roffensi Episcopo, neminem à multis retro sæculis morum integritate, & sacrarum litterarum scientia præstantiorem Britannia edidit. Hunc, cum esset Cantabrigiensis Academiæ Cancellarius, *Henricus VII.* Rex sua sponte ad Roffensem Episcopatum evocavit. Est autem Roffa, seu Rocestria, medio ferè itinere inter Londinum & Cantuariam posita. Qua quidem provincia suscepta vigilantissimus sui gregis custos annis triginta tribus exstitit. Cumque *Margaritæ*, laudati Regis matri, à sacris esset confessionibus, eidem auctor fuit, ut *Cantabrigiæ* duo celeberrima collegia, unum *Christo Salvatori*, alterum *D. Joanni Evangelistæ*, regio sumptu conderet. Qua in urbe jam antea *Joannes* Eliensis Episcopus aliud, titulo *Jesu*, gymnasium excitarat. His exemplis moti *Guilielmus Lincolniensis*, & *Richardus Vintoniensis*, Antistites, *Oxoniensem* Academiam paribus studiis exornarunt: quorum hic collegium in honorem *Corporis Christi*, alter *Brasinnosæum* construxit. Istorum deinde instituta secutus *Joannes Coletus*, ad S. Paulum Londini Decanus, nobilissimum ea in urbe gymnasium à fundamentis ædificavit ac dotavit; civium liberis gratuito erudiendis. Ceterum Henrico VIII. Rege Catharinam conjugem repudiante, & contra Romani Pontificis auctoritatem multa impia decernente, Fischerus, ut Episcopum decuit, paterne Henricum primo officii monuit, & postea nefario ejus decreto, quo omnem potestatem ecclesiasticam sibi vendicare conabatur, palam obstitit. Ideoque in carcerem jussu Regis conjectus est, ut longo cruciatu, certoque vitæ periculo, imbecilli senis constantia, si qua ratione fieri posset, frangeretur. Quod facinus ut Roffensi gloriam, sic Henrico apud omnes odium peperit: adeo quidem ut absentem & vinctum Paulus III. Pontifex S. R. E. Cardinalem crearit. Sensit illico exprobationis notam Rex impius, sanctissimoque viro caput 1535. præscindi mandavit, ne merita purpura ornaretur. *De scriptis ejus ita Molanus in sua Bibliotheca sacra:* Joannes Fischerus, Episcopus Roffensis, scripsit Confutationem Assertionis Lutheranæ, Parisiis & alibi sæpè excusam; De Eucharistia contra Oecolampadium, Coloniæ 1527. in folio, & alibi; Defensionem sacri Sacerdotii, Coloniæ, Antverpiæ & Parisiis 1562. Defensionem Assertionis Regiæ contra Lutheri Captivitatem Babylonicam, Coloniæ 1525. Contra Ulricum Velenum, qui Petrum Romæ fuisse negabat, Parisiis & Antverpiæ 1522. De unica Magdalena tractatum, Parisiis à Badio editum: Confutationem disceptationis secundæ Jacobi Fabri de tribus Magdalenis, ibidem 1519. in 4. De unica Magdalena contra Judocum Clichtovæum, Lovanii in 4. De orando Deo, Duaci 1576. *Ita Molanus.*

Thomas Morus, vel eo nomine magis laudandus est, quod Britanniæ insulæ terminos vix unquam egressus eruditionis fama universam Europam impleverit. Londini honesta familia natus, nullo magistro præeunte, ad exactam Latinarum litterarum cognitionem Græcas etiam adjunxit. Ab iis studiis ad forenses causas traductus, tanta æquitate ac prudentia enituit, ut ab *Henrico VIII.* Rege ad primaria Reipub. munia, & demum ad supremum regni magistratum (vulgò Cancellariatum appellant) sola virtutis commendatione vocatus fuerit. Sed orta de *Catharinæ* Reginæ conjugio quæstione, quam ille repudiare, & *Annam Bolenam* inducere, filiamque regni heredem abdicare volebat; Morus cum in eo, quem gerebat, magistratu pristinam vitæ integritatem haudquaquam se posse retinere prævideret, ne pessimi consilii minister aut particeps fieret, dignitate se sponte 1532. abdicavit. Nec isto tamen innocentissimi hominis otio commoti jam Regis animus leniri potuit: quin imo iniquissimo judicio damnatum eidem securi subjecit, qua ante dies tredecim *Joannem Roffensem Episcopum* percusserat. Familiam liberis quattuor auctam reliquit, & in ea filias tres, litteris ac moribus sanctissimè ornatas. Præter *Utopiam*, quæ dissertationem de optimo Reipublicæ statu continet, *Historiam Richardi III. Anglorum Regis*, *Epigrammata* & alia

alia ad humaniores litteras cùm Græcas tum Latinas spectantia, 1523. scripsit eruditum volumen in *Lutherum*, titulo Guilielmi Rossei primo editum. In arce Londinensi captivus *Passionem Domini* ex quattuor Evangelistis contexuit, & exposuit. Quæ quidem omnia, cum aliis adjunctis, Lovanii 1566. in fol. & Coloniæ excusa fuerunt. Mori vitam, præter alios, *Thomas Stapletonus* accuratè scripsit.

Joannes Traversius, iisdem temporibus in Hibernia extremo supplicio affectus fuit, ob librum scriptum pro primatu S. Petri & successorum ejus. De quo rogatus, illumne scripsisset, strenue annuit, ostensis tribus digitis, quibus illum exararat. Itaque igni addicitur, eoque amburitur; tribus tamen illis digitis divinitus exceptis: quippe quos Deus, in approbati operis testimonium, ita voluit eximi, ut nulla vi ignis aduri unquam potuerint, sed integri permanserint. *Ita Florimundus Ræmundus l.* 1. *c.* 11. *& ex eo Jac. Gualterus in suis Tabulis.*

Guthbertus Tonstallus, primum Londinensis, post Dunelmensis Episcopus fuit: *quo viro vix habet orbis hodie* (ut Th. Morus loquitur in suo epitaphio, quod 1533. sibi scripsit) *quidquam eruditius, prudentius, melius.* Tonstallo legationis principi comes & collega Morus ab Henrico VIII. Anglorum Rege datus cum esset, Cameraci inter summos orbis Christiani monarchas refecta fœdera, redditamque mundo diu desideratam pacem uterque lætissimus vidit. Scripsit autem Tonstallus librum eruditum *De veritate Corporis Christi in Eucharistia*, Parisiis 1554. & alterum *contra impios blasphematores prædestinationis Dei*, 1555. Antverpiæ editum. Orationem ab ipso habitam in sponsalibus Francisci I. Francorum Regis Badius excudit. Ceterum post Thomæ Mori cædem & ipse *Tonstallus* pro eadem causa gravia passus fuit.

Richardus Pacæus, Anglus, vir Hebraicè, Græcè & Latinè doctissimus, *Joanni Coleto* in Londinensi ad S. Paulum Decanatu successit. Venetiis per annos aliquot, & postea Romæ sub Clemente VII. procurator negotiorum Regis Henrici VIII. fuit, & cum Reginaldo Polo familiarissimè in Italia vixit. Scripsit librum *De fructu qui ex doctrina percipitur* Basileæ 1517. in 4. editum. Obiit sub annum 1532. quadragenarius, & in Decanatu successorem habuit *Stephanum Gardinerum.*

Guilielmus Lilius, ex Odiamo Vintoniensis diœcesis opido oriundus, rudi adhuc & barbaro sæculo inter primos cultioris litteraturæ professores clarum in Britannia nomen meruit. Adolescens pietatis studio accensus, Hierosolymam & alia loca sacra lustravit. Inde rediens, apud Rhodios aliquamdiu substitit, & Græcæ linguæ ibi rudimenta hausit. Roma & reliqua deinde Italia lustrata, cum in patriam insulam rediisset, à *Joanne Coleto* primus gymnasio Londinensi, quod idem Coletus suo ære excitârat, rector datus, Britannicam juventutem undique confluentem Græcis Latinisque litteris felicissimè imbuit; utili *Grammaticarum præceptionum* compendio in lucem edito. Obiit quinquagenarius sub initium anni 1522. relictu filio *Georgio Lilio*: qui in Italia elegantioribus studiis excultus, ut paternum decus tueretur, brève *Chronicon Regum Angliæ* concinnavit, Venetiis 1548. editum, una cum *Elogiis* aliquot virorum in Britannia illo ævo illustrium, quæ ad Paulum Jovium miserat.

XLIII. Joannes Driedo, Turnhautano in municipio apud Brabantos natus, suæ gentis industriam, quam agricolationi impendunt, ad Theologiæ studium felicissimo conatu traduxit. Doctor namque Theologus renuntiatus, cum linguarum peritiâ valeret, Lutherum aggressus, scripsit eruditè admodum *De gratia ac libero arbitrio, hujusque cum divina prædestinatione concordia*; *De captivitate, humanique generis redemptione*; *Deque libertate Christiana.* Edidit & *De ecclesiasticis dogmatibus* libros quattuor, canonicis voluminibus asserendis apprimè utiles. Atque ut erat pietatis amans, cujus in scriptis eximia vestigia apparent, populum etiam verbo Dei pavit, ut ecclesiastes egregius. In medio laborum cursu, ante diem, Ecclesiæ 1535. ereptus, magnum sui posteris reliquit desiderium: quod tamen edita in vulgus monumenta mitigare & solent & possunt. Vir fuit multijugæ eruditionis, humanitatis & modestiæ singularis; ut in tumulo ejus Lovanii ad S. Jacobum, ubi Parochi munus gessit, legitur.

Bernardus Luxemburgius, ordinis S. Dominici Theologus, suorum sodalium studiis Lovanii diu præfuit: demùm Prior ac professor Coloniæ 1535. obiit. *Catalogum Hæreticorum* libris quinque, sæpius recusis, complexus est. Ejusdem libelli de *Ordinibus militaribus*, *Purgatorio*, *Jubilæo & S. Josepho*, Deiparæ sponso, Coloniæ similiter typis publicati fuerunt.

Henricus Regius, Paderbornensis, & *Joannes Corbachius*, cognomento *Hellerus*, uterque natione Germanus, uterque monachus Franciscanus, his temporibus floruerunt. Prior *Biblia alphabetica* Coloniæ 1535. alter eodem anno, in eadem urbe, librum *contra Anabaptistas* typis edi mandavit. Obiit autem Hellerus Brulæ in diœcesi Coloniensi 1536.

Paulus Annicola, Cellæ veteris Abbas, 1535. vivere desiit; libris aliquot contra Lutherum *De auctoritate Papæ*, aliisque de rebus in lucem editis clarus. Eodem anno

Robertus Goulletius, Theologus Parisiensis, *Tetramonon Evangeliorum* Parisiis in 8. publicavit: quod & Josephi operibus, 1519. ibidem excusis, adjectum legitur, una cum Compendio de sex mundi ætatibus. De *Alberto Pio Carpensi*, Lutheri aliorumque Novatorum strenuo antagonista, hoc ipso anno 1535. defuncto, in Auctario Bibliothecæ ecclesiasticæ cap. 543. egi.

GASPAR QUERHAMERUS, Saxo, civis Halensis, homo laicus, ex diversis Lutheri libris, 1535. collegit triginta sex *Contrarietates* seu Contradictiones super articulo de communione Eucharistiæ: quas Joannes Cochlæus in Latinum vertit.

XLIV. ADRIANUS BARLANDUS, cognomen à Zelandiæ vico natali mutuatus, puer à parente Gandavum ad studia ablegatus, anno 1500. ibi natum, & sacro tinctum lavacro vidit *Carolum*, qui post Cæsar Quinti cognomento creatus est. Lovanium profectus, philosophicis se studiis tradidit: ubi & *Philippum Austriacum* urbem 1505. ingredientem libens spectavit; urbis & Academiæ Senatu obuiam procedente. Ætatis annum vicesimum ingressus, acceptis humaniorum artium insignibus, ad docendum se contulit. Primus cum honorario Buslidiano professionem linguæ Latinæ Lovanii 1518. Kalendis Septembris auspicatus, ita se gessit, ut insignem auditorum copiam colligeret. Quo in numero fuere *Cornelius Crocus*, *Gerardus Moringus*, & alii scriptis clari, qui ejus è ludo, tamquam ex equo Trojano, prodierunt. Utque ad posteros etiam manaret utilitas, animum ad scribendum appulit, & *Chronologiam* ab orbe condito ad annum usque superioris sæculi tricesimum secundum; *Res gestas Ducum Brabantiæ*, *Comitum Hollandiæ*, & *Præsulum Ultrajectensium* conscripsit. Sed & *litteratos Imperatores*, & *Venetorum Duces*, post Ant. Sabellicum, litteris consignavit. Professorium ejus munus 1519. Kalendis Decembris *Conradus Goclenius* excepit.

CONRADUS GOCLENIUS, Westfalus, secundus eloquentiæ professor Buslidianus, annis XX. suis auditoribus adeo gratus exstitit, ut eos nec assiduitate satiarit umquam, nec diuturnitate lassarit. Magna certè felicitas, quæ duobus illustribus viris *Lactantio Firmiano*, & *Rudolpho Agricolæ*, non obtigit: quorum alter ab auditoribus desertus, alter contumeliis evictus auditorium deseruit. Præter alia Latinum fecit *Luciani Hermotimum*, sive de sectis Philosophorum dialogum. Hunc Thomas Morus, cui longa doctaque præfatione inscripserat, tanti æstimavit, ut interpretem inaurato poculo aureis nummis Anglicis referto sit remuneratus. Perpetuo Lovanii hæsit, ut litteras apud Belgas efflorescentes magis magisque excitaret: quamquam Canonicatum Antverpiæ merito suo mactus esset. Vixit annos undequinquaginta, obiitque 1535. funebri, quæ exstat, oratione à *Petro Nannio* successore laudatus, humatusque in primaria D. Petri æde,

RUTGERUS RESCIUS, Maseicæ ad Mosam in ditione Leodicensi natus, I. V. Licentiatus, primus linguæ Græcæ Buslidianus professor, *doctrinam non vulgarem incredibili quadam modestia*, *planeque pudore virgineo condecorabat*: ut Erasmus lib. 17. epist. 12. loquitur. Auspicatus fuit professionem 1518. Kalendis Septembris, in monasterio eremitarum Augustinianorum, eo quod ædes ære Buslidiano emptæ nondum in formam Collegii seu Gymnasii essent adaptatæ. Cumque Lovanii celebre typographeium instituisset, Græcos auctores plurimos, accuratè à se castigatos, primus in orbe nostro, ut apud Italos *Aldus Manutius* major, evulgavit, legendosque publico commodo dedit. Obiit anno salutis millesimo quingentesimo quadragesimo quinto, professionis vicesimo septimo. *Ejus vidua Anna Monsia* nupsit *Joanni VVamesio*, Jurisconsulto celeberrimo. Munus professorium *Adrianus Amerotius* Suessionensis excepit: qui an. 1560. moriens *Theoderico Langio*, Enchusano Batavo, lampada tradidit.

MATTHÆUS ADRIANUS, genere Judæus, natione Hispanus, religione Christianus, professione Medicus, ab Erasmo è media Germania accersitus, & Ægidio Buslidio lib. 3. epist. 39. commendatus, primus, auspiciis Buslidianis, Lovanii Hebraicam docere linguam cœpit 1518. Kalendis Decembris. Docuit verò annum unum & menses tres. Exinde in Galliam profectus Lugduni edidit *Inductionem brevem in linguam Hebraicam*, cum Oratione Dominica, Salutatione Angelica, & hymno Salve Regina, Hebraice redditis.

ROBERTUS WACFELDUS, Anglus, post discessum Matthæi, menses tantum quattuor professus est publicè. Docuit idem & Tubingæ in Germania; reversusque in Angliam, circa annum 1538. ibidem obiit. Scripsit autem *De laudibus linguæ Hebraicæ*; *Institutiones Hebraicas*; & *De utilitate trium linguarum eruditarum*.

ROBERTUS SCHIRVVODUS, itidem Anglus, S. Th. Doctor Oxoniensis, à Wacfeldo substitutus, professionem post mensem unum deseruit. Ipso auctore *Explanatio in Ecclesiasten* edita est Antverpiæ 1523.

JOANNES CAMPENSIS, quartus Hebraicæ linguæ in Collegio Buslidiano professor, editis ejusdem linguæ *Grammaticis præceptionibus*, doctaque in *Psalmos* atque *Ecclesiasten* paraphrasi, magnum sibi nomen peperit. Romam 1531. à Leone X. evocatus, deposito profitendi munere, motoriam deinceps egit fabulam; ut ad Goclenium in epistolis postumis Erasmus scribit. Opimo demùm sacerdotio ab eodem Leone dotatus, dum in Belgicam reverti

reverti cogitat, epidemica in itinere correptus lue, Friburgi *Brisgoiæ* interiit. Locum ejus *Andreas Gennepius*, Balenus, anno 1532. ineunte excepit.

JACOBUS CERATINUS, vir sua ætate, ob perfectam Græcæ ac Latinæ linguæ cognitionem, clarus, *Lexicon Græcum* post Aldum Manutium majorem auxit: adhæc eruditum *De Græcarum litterarum sono* libellum edidit, & Erasmo inscripsit. Professus fuerat Tornaci Græcas primum litteras: sed bello & peste apud Nervios sævientibus, Lovanium veniens eadem in professione privatim perstitit. Utque sacerdos erat singulari pietate ac modestiâ, *Chrysostomi dialogos de Sacerdotii dignitate* Latio donavit; plura juris publici facturus, nisi in ipso juventæ flore 1530. raptus ad plures abiisset. Batavum patria Hornanum fuisse Græcum Ceratini cognomentum, & sepulcralis Lovanii apud Franciscanos inscriptio, loqvuntur.

PHILIPPUS DECIUS, Mediolanensis, fratrem suum Lancelotum, Jasonem & Joannem Puteum Jura Ticini explicantes adolescens audivit. Fratrem deinde secutus, qui à Florentinis *Pisas* evocabatur, ibi Baldum Novellum, *Philippum* Corneum, Bartholomæum Socinum & Hieronymum Zanetinum præceptores habuit. Anno 1498. Italia ejectus, & fortunis omnibus absque sua culpa spoliatus, demum à Florentinis Pisas revocatus, ibidem 1535. decessit.

XLV. HIERONYMUS Monopolitanus, natione Apulus, & *Joannes Udalricus*, Basileensis, uterque ordinis Prædicatorum Theologus, sub hoc tempus floruerunt. Ex his Hieronymus librum suum *De necessitate bonorum operum*, & *De veritate corporis Christi in Eucharistia* 1536. Neapoli publicavit. Udalricus, ut Græcè etiam doctus erat, erudito *in Epistolam Pauli ad Hebræos* commentario edito, Colmariæ 1536. decessit.

CONRADUS COLLINUS, vulgò COELLIN, Ulmensis, Doctor Theologus, & Prior Prædicatorum Coloniæ, *Contra Lutheri nuptias* libros quattuor 1530. Tubingæ; *Confutationem Epithalamii* 1527. & Quodlibeta XXVII. Coloniæ 1523. publicavit. Ejusdem commentarius *in primam partem secundæ S. Thomæ* primum Coloniæ 1512. & posteà Venetiis prodiit. Obiit anno 1536.

PETRUS BLOMEVENNA, Lugduni Batavorum natus, litteris humanioribus non leviter tinctus, 1494. ætatis 22. mundo nuncium remisit, & Cartusiæ Coloniensi nomen dedit; in eaque annos ferè quinquaginta vixit summo vitæ religiosæ exemplo. Præfuit eidem ut Prior, ac Visitator provinciæ Rheni, annos novem & viginti; obiitque 1536. Scripta ejus partim Coloniæ, partim Antverpiæ typis edita Val. Andreas & Theodorus Petrejus, hic in Cartusiana, alter in Belgica Bibliotheca enumerant. Blomevennæ auspiciis, *Dionysii Cartusiani* & aliorum non pauca opera primum in lucem prodierunt.

PAULUS GIRLANDUS, Castellio, J. C. Florentinus, scripsit commentarios *De hæreticis & sortilegis*, eorumque pœnis, quæstionibus, tortura & relaxatione carceratorum, 1536. Lugduni & 1558. Venetiis publicatos.

DESIDERIUS ERASMUS, Roterodamus, Batavus, primus quasi signum quoddam ex arce Palladia, ad litteras cum Græcas, tum Latinas instaurandas, extulit. Is adolescens *Alexandro Hegio*, qui Daventriensi gymnasio tum celeberrimo præerat, in disciplinam est traditus. Ætate provectior Canonicorum regularium familiæ, ad Gaudam Batavorum opidum, adscribitur; usus ibidem præceptore *Cornelio Aurelio*, ejusdem instituti sodale, cui ob poëticæ & oratoriæ facultatis præstantiam Maximilianus I. Imp. absenti laurum Apollineam ultro detulit. Post Lovanium, indeque Lutetiam, moxque in Italiam transiit, & *Marci Musuri* hominis Græci, *Aldi Manutii*, aliorumque doctissimorum virorum amicitia floruit. Utque erat peregrinationis amans, plerasque Christiani orbis Academias, magna celebritate famæ, qua docendo, qua scribendo obivit; major & apud posteros futurus, si minor esse voluisset. Nam si intra professionis litterariæ terminos substitisset, seque totum hisce studiis, quibus in primis natus videbatur, dedisset, paria fortasse cum primis illis Latini sermonis auctoribus facere potuisset. At verò postquam Theologum agere voluit, ingenio fisus nimium sibi arrogavit; & in tractandis sacris litteris, veterumque Patrum monumentis, rigidum nimis censorem se præbuit. Utinam vero majore modestia ac candore ad sacra illa tractanda se contulisset; vel amicis saltem, in his *Thomæ Moro*, *Didaco Stunicæ*, *Natali Bedæ* & *Martino Dorpio*, ad ea quæ peccarat, D. Augustini exemplo, revocanda aut mitiganda, hortantibus obtemperasset! Quamquam cautius, ut existimo, scripsisset, si aut in castigatiora hæc tempora incidisset, aut tale paulo post sæculum, tot hæresibus sectisque infame, exoriturum prævidisset. *Judicium ferè simile 1565. dedit Petrus Canisius, præfatione ad selectas S. Hieronymi epistolas*: Nemo, *inquit*, Erasmi Roterodami laudibus in politiori litteratura invidere, nemo detrahere merito queat. Illud autem erat optandum, si quid votis possemus consequi, Desiderius ut professionis hujus terminis contentus, aut à sacris studiis penitus abstinuisset, aut in judicandis Patrum scriptis minore supercilio ac candidiore animo se præditum declarasset. Nam revera postquam Erasmus Theologum agere cœpit, abusus ille ingenio, nimium sibi tribuit ac sumpsit: tum verborum quam rerum studiosior, severum se præbuit sæpe Aristarchum, ubi nihil erat necesse. Ita in censendis Theologorum

quidem scriptis tantum sibi permisit, quantum hactenus nemo alius, quantumvis doctus & sapiens, in Ecclesia vel ipse postulare visus est, vel aliis concedendum existimavit. Scilicet ne Luthero excludenda ova deessent, Erasmus monachus monachos insectatus est; & parum gravis ipse philosophus Doctores scholasticos tantum non tractavit scurriliter; tum nescio quo spiritu ductus, non aliam in ecclesiasticis ferè dogmatis quam Pyrrhonicam sequi voluit Theologiam. Quid? quod libenter incusat & oppugnat alios, se vero ipse perpetuo excusat & propugnat mordicus, ut nulli velit cedere. Unde id quod videmus consecutus est tandem, ut Erasmiani nominis auctoritatem nullus adversariorum vehementius, quam auctor ipse labefactarit. *Ita Canisius.* Obiit autem Erasmus Basileæ in Heluetiis, Christi anno 1536. ætatis suæ 70.

Joannes Antonius Flaminius, Forocorneliensis, pater Marci Antonii Flaminii ludum litterarium Bononiæ aperuit, & ibidem 1536. decessit; sepultus apud Dominicanos. Præter Silvarum, Epigrammatum & Epistolarum libros, scripsit vitas Alberti Magni, Vincentii Ferrerii, & aliorum illustrium Dominicanorum, à Leandro Alberto publicatas. De filio ita Molanus in sua ms. Bibliotheca: *M. Antonius Flaminius, ad Alexandrum Card. Farnesium, scripsit Explanationem brevem in librum Psalmorum, Venetiis, Florentiæ, Parisiis & alibi editam: quam Pauli IV. Censores, aliique postmodum improbarunt.*

Hieronymus Æmilianus (vernacule Mianus) patritius Venetus, Clemente VII. regnante, anno millesimo quingentesimo vicesimo octavo, Somascenam clericorum regularium congregationem excitare cœpit: cujus pimarium munus est Orphanos fortunis destitutos & parentibus orbatos suscipere, alere, pietatis insuper ac doctrinæ studiis excolere. Congregationi huic nomen adhæsit à *Somasca*, ditionis Venetæ pago, in confinibus diœcesis Mediolanensis sito; ubi & prima illius fundamenta Æmilianus posuit, & anno demùm millesimo quingentesimo tricesimo septimo pissimè in Domino obdormivit. Congregationem hanc 1540. Paulus III. approbavit; Pius V. regulæ S. Augustini 1568. subjecit; Paulus V. cum Congregatione clericorum Doctrinæ Christianæ in Gallia 1616. univit. Constitutiones ejusdem, post alios Pontifices, 1626. Urbanus VIII. confirmavit: exstantque typis Romæ eodem anno editæ. Habent autem Somasceni Collegia plurima per Italiam, ut *Romæ, Velitris, Ameriæ, Maceratæ, Tiburi, Somascæ, Venetiis, Vicetiæ, Salodii, Patavii, Tarvisii, Bergomi, Brixiæ, Mediolani, Papiæ, Cremonæ, Terdonæ, Merati, Ripaltæ, Comi, in Laude Pompeja, Alexandriæ, Genuæ, Neapoli, Casertæ, Melphis, Vercellis, Fossani, Bugellæ, Placentiæ, Casali, Lugani, Tridenti* & alibi. Clerici vero doctrinæ Christianæ in Gallia habent Collegia *Lutetiæ Parisiorum, Tolosæ, Avenione, Narbone, Insulæ* in Comitatu Venuxino, *Bellocari, Zimonti, Lectoræ, Condomii, Brivæ, Francopoli*, & alibi. Plura huc spectantia in nostro Codice Regularum clericalium, Antverpiæ 1638. edito, reperies, itemque in historia vitæ Hieronymi Æmiliani, ab Andrea Stella & Augustino Turtura copiosè scripta.

Reinerus Snoius, Gaudæ apud Batavos honeste natus, felicis indolis adolescens, humanioribus litteris probe perceptis, Philosophiæ Lovanii, & Medicinæ studiis Bononiæ in Italia totum se dedit. In Belgicam redux Adolpho à Burgundia, Beverorum toparchæ, Velleris aurei Equiti, tuendæ valetudinis gratia, carus fuit. Cumque lautam paterna hereditate rem possideret, & consularis apud suos illi dignitas accessisset, contempto quæstu, sacra studia amplexus, sanandis potius animis, quam medendis corporibus, SS. Cosmæ & Damiani exemplo, curam impendit. Qua de causa scripsit librum *De Christiana libertate*, Lovanii 1550. editum; quo eorum compesceret vesaniam, qui, dum liberum hominis arbitrium inficiantur, humanam tollunt naturam, hominemque brutis animantibus exæquant. Cujus quidem hominis libertatem ut ethnici philosophi adsererent, pari impietate, quamquam studio dissimili, res humanas divinæ providentiæ subtraxerunt. Exstat & perspicua ejus *in Davidis psalmos Paraphrasis*, Coloniæ, Parisiis & alibi evulgata, quam ex veterum Patrum scriptis eleganter concinnavit. *Historiæ Batavicæ libros* XIII. ab eodem elaboratos *Jacobus Brassica* (cui Snoius avunculus major fuit) cum libello *De etymo Hollandiæ*, 1620. in fol. Roterodami edendos curavit. Scripsit præterea *Anti-Lutherum, Sophologiam, De essentia animæ*, & alia typis nondum publicata.

Joannes Alexander Brassicanus, in Guilielmi Eberstenii, Cæsarei ad Ludovicum Hungariæ Regem Legati, comitatu cum esset, bibliothecam Matthiæ Corvini Regis, manuscriptis codicibus Græcis Latinisque refertissimam, Budæ diligenter excussit: ut ipse in præfatione ad Salviani Massiliensis libros de providentia Dei narrat. Quem quidem laudatissimum scriptorem, ut & alios plurimos sacros ac profanos auctores, Brassicanus è tenebris primus eruit. Scripsit idem Marte suo *Elegias, Dialogos, Xenia & Epigrammata*; collegitque *Centuriam proverbiorum*, Lutetiæ editam. Vivebat anno 1536.

Franciscus Vergara, Canonicus Complutensis, Doctor Theologus, *Demetrio Cretensi* (quem ex Italia magno præmio, excitandis sacris litteris in Academia Complutensi illustrandisque sacris Bibliis, Ximenius exciverat) & *Ferdinando Nonio Pintiano*, summis viris, operam dedit. Græcas porro litteras tam avide arripuit, ut brevi earum perfectam cogni-

cognitionem assecutus, viginti ipsos annos ibidem professus sit; collega *Laurentio Balbo Liliensi. Grammaticam Græcam* libris quattuor confecit ex antiquis recentioribusque auctoribus, & scholiis explanavit tam accurate, nihil ut eo in genere sit perfectius. Divi adhæc Basilii Homilias IX. breviores, à nemine antea editos, Latinas fecit, & Joanni fratri inscripsit.

Vincentius Geminianensis, sui ordinis Dominicani in aula Romana procurator Clementis VII. jussu scripsit vitam S. Antonini, Archiep. Florentini, Lutetiæ 1526. & à Surio editam. Romæ 1537. vivere desiit. Ejusdem ordinis fuit *Vincentius Giacharus*, cujus commentarii de necessitate confessionis, de libero arbitrio, gratia, prædestinatione, præscientia, de purgatorio, de contractibus, de Monte pietatis, de venditione, aliisque rebus 1537. & 1569. prodierunt.

Nicolaus Grandis, ord. Minorum, Theologus Parisiensis, ad Franciscum I. Galliæ Regem scripsit commentarium in epistolas ad Romanos & Hebræos, 1537. in fol. excusum.

Orontius Finæus, Delphinas, Matheseos Professor regius Lutetiæ, edidit ibidem 1536. Descriptionem terrarum ad intelligentiam utriusque testamenti maximè pertinentium. Idem 1540. S. Pauli Apostoli peregrinationem delineavit: quam Ortelius postea in suo Theatro orbis terrarum repræsentavit.

Joannis Maire, Condomiensis in Gallia Episcopi, Enchiridion Sacerdotale 1520. Badius in 4. excudit. Eodem anno *Joannis Matthai*, Lunensis, liber De mulieribus claris prodiit Parisiis.

Lucas Gauricus, Geophonensis, Episcopus Civitatensis à Paulo III. creatus, jussu Julii II. Leonis X. Clementis VII. & Pauli III. concinnavit *Kalendarium ecclesiasticum novum* ex sacris litteris, probatisque veterum Patrum synodis, 1552. Venetiis in 4. editum: in quo agitur de vera Paschatis & Festorum mobilium celebratione. Item scripsit librum *De miracuiosa eclipsi in Passione Domini observata*, Parisiis 1553. in 4. publicatum. *Sic ferè Molanus in sua ms. Bibliotheca sacra.* Scripsit & alia quæ huc proprie non pertinent.

Hieronymus Hangestus, Doctor Th. & Professor Parisiensis, scripsit Moralia 1521. Antilogiam adversus Pseudo-christos 1523. De Academiis in Lutherum 1531. De libero arbitrio contra eundem; De possibili præceptorum observatione; De Christifera Eucharistia adversus nugiferos Symbolistas 1534. & alia Parisiis edita. Fuit vir nobili familia Compendii in Picardia natus, & obiit 1538. in urbe Cenomanensi Canonicus.

Andreas Placus, Moguntinus, scripsit *Lexicon Biblicum*: in quo difficiliorum tam Græcarum quam Hebraicarum, omniumque peregrinarum dictionum interpretationes continentur. Ejusdem *Institutio* de accentibus Hebraicis, Græcis & Latinis 1543. in folio Coloniæ & Viennæ in Austria 1552. fuit edita. Anno 1541. *Benedictus Falcus*, Neapolitanus, suam commentationem De origine Hebraicarum, Græcarum ac Latinarum litterarum, deque numeris omnibus, in 4. Neapoli publicandam curavit.

XLVI. Joannes Murmellius, natus Ruræmundæ (quæ Gelrorum insignis urbs est ad Mosæ ac Ruræ fluminum confluentes) primum militiæ nomen dedit: post à turbulentis Bellonæ castris ad blanda quietaque Musarum otia conversus, Alexandrum Hegium Daventriæ audivit. Coloniæ in Ubiis artium liberalium, ut nuncupant, Magister renuntiatus, Alcmariæ apud *Batavos*, Daventriæ apud Transisalanos, Monasterii apud Westfalos, & alibi magno juventutis commodo ludum aperuit: atque inter pistrini labores multa pro ætate commentatus est. Omitto *Grammaticas præceptiones, Epigrammata* item varia, quæ lusit felicissimè: in obscura certè *Persii Ænigmata* acutè admodum scripsit, & *Boëtii* elegans illud atque eruditum *De philosophiæ consolatione* Satyricon commentario, multo quam Thomas Anglicus, felicius illustravit. Monasterii demum anno 1513. aut 1517. ut aliis placet, vivere desiit. De mortis genere ambigitur: creditum est enim ab æmulis, quod ante diem obiisset, toxico è medio sublatum: sed qui artis medicæ periti morienti adfuerunt, peripnevmonia exstinctum adfirmabant.

Ortuinus Gratius vulgo civis Daventriensis censetur, quod Daventriæ sub Alexandro Hegio enutritus sit, altus & bonis auctus litteris: natus tamen fuit in diœcesi Monasteriensi apud Westfalos: ut ipsemet alicubi narrat. Docuit bonas litteras Coloniæ Agrippinæ, ediditque 1535. in fol. ibidem *Fasciculum rerum expetendarum & fugiendarum*: cui operi insunt *Epistolæ clarorum virorum* & *Orationes* LXVI. quibus multa religionis capita discutiuntur. Scripsit item *Apologiam* adversus Joannem Reuchlinum: qua occasione nominatim traductus est in damnato Dialogo obscurorum virorum. Gratius vero ei reposuit *Lamentationes obscurorum virorum*, Coloniæ 1518. editas. Exstat liber ejusdem hoc titulo Lugduni 1511. excusus: *Criticomastix peregrinationis Petri Ravennatis*, I. V. Doctoris Coloniæ, in quo multa de viri illius & Academiæ laudibus. Obiit autem Gratius Coloniæ 1542.

XLVII. CHristianus Cellarius, Isenbergæ in Furnensi agro apud Flandros natus, primum Lovanii Græcas litteras publicè docuit, post Bergis ad S. Winocum ludum aperuit. Exstat ejus, ad Dispensatores pauperum per Flandriam, *Oratio contra mendicitatem publicam*, Antverpiæ 1531. edita. Quod argumentum etiam tractarunt *Joannes Ludovicus Vives*, *Jacobus Papæus Iprensis*, & *Ægidius VVitsiuo* IC. ac Syndicus *Brugensis*: quorum postremus Consilium de continendis & alendis domi pauperibus 1561. Antverpiæ publicavit. Pro contraria tamen opinione *Laurentius Villavicentius*, Hispanus, ord. Augustiniani Doctor Theologus, cum *Brugis* ageret, librum scripsit, itidem Antverpiæ 1564. à Plantino editum: cui Lovanienses Theologi suum calculum addiderunt. Noster porrò Cellarius & versibus valuit. Fidem facit carmen heroicum *De bello per Carolum V. in Hungaria adversùs Solimannum gesto*, & alia 1536. 1538. typis Antverpianis in lucem data.

Joannes Maria Velmatius, Bagnacaballus, Theologus & poëta, veteris & novi Testamenti opus, sive *Christeidos* libros X. edidit: in quibus, heroico versu, à mundi primordio ad Christi ascensum res gestæ continentur. Idem *Acta Apostolorum* eodem carminis genere, scholiis que illustravit, & Venetiis 1538. in 4. edidit.

Salmonius Macrinus, Juliodunensis, Gallus, Regius Cubicularius, septem *Psalmos Davidicos pœnitentiales* Lyricis numeris paraphrasticè expresit. Ejusdem *Pæanum* libri quattuor, in quibus varia sunt carmina pia, 1538. Pictavii prodierunt.

XLVIII. IOannes Secundus, Nicolaus Grudius & Adrianus Marius, fratres, Nicolao Everardo, Præside Mechliniensi (quem supra cap. 39. laudavimus) geniti mira quadam animorum consensione, Jurisprudentiam cum poetica jungentes, non modo in curia & foro, sed in litteris etiam ac libris rei prodesse publicæ studuerunt. Fidem faciunt *Dialogi Luciani*, collaticia velut stipe, à tribus Germanis fratribus, *venustè* Latinis versibus redditi. *Joannes* quidem, Hagæ Comitis apud Batavos secundo suos inter fratres loco natus, non sine omine *Secundi* nomen induit, ut cui secundum non facile reperias. Nam ea ætate, qua vix Latine loqvuntur alii, in re poëtica usque eo ceteris omnibus antecelluit, ut intempestivum Martialis jocum in aurem Batavam facile eluserit. Adolescens in Calliam profectus, *Andr. Alciatum* de superiore loco Jus Biturigis interpretantem audivit; ibidemque *Salmonio Macrino* & *Cornelio Musio* familiariter usus, poëtica inter se studia exercuerunt. Post in Italiam transgressus, indeque in Hispaniam trajiciens, Archiepiscopo Toletano à Secretis fuit. Cujus etiam jussu, Carolum V. in Tunetana expeditione secutus, in Africam transmisit In patriam valetudinis gratia reversus, à Georgio Egmondano, Ultrajectino Præsule, ad idem munus evocatur. Is tum fortè in D. Amandi apud Nervios opido, cujus loci Abbas erat, agebat: quo profectus Secundus, mox in febrim incidit, & quarto quam advenerat die flos ille Belgicus, nondum annorum quinque & viginti, occidit: summus haud dubiè futurus, qua erat ingenii præstantia, si & vita longior obtigisset, & castum in primis piumque stilum, impuris valere jussis, exercuisset. At juvenili calori ac judicii imbecillitati, in lubrico ætatis flexu, venia fortasse danda: qui ad pia ac seria, *Nicolai* fratris exemplo, animum grandior convertisset. Defunctum næniis, quæ exstant, fratres prosecuti sunt, atque in æde D. Amandi tumulo honorifico condiderunt; quem non semel cum doloris sensu spectavimus.

Nicolaus Grudius dissimili prorsus genio ac moribus à Joanne Secundo poëticam tractavit: *Grudius* hinc dictus, quod Lovaniensi in urbe natus esset. Sacra enim pleraque versibus pangebat iis horis, quibus à publicis negotiis ac civilis Juris studio feriari ac veluti respirare liceret. Quo nomine *Gerardo Grousbequio*, Card. & Eburonum Principi, cui & *Hymnos*, *Odas*, ceteraque pia id genus poemata inscripsit, longe gratissimus exstitit. Post Philippo II. Hisp. Regi à Consiliis, & Equitibus Velleris aurei ab actis fuit. Claris plerisque ea tempestate viris, in his Achille Statio, Joanne Calveto Stella, & Honorato Janio familiariter utebatur. Quin & ab Hieronymo Vida, poetarum sui ævi coryphæo, absens litteris colebatur. Demum in Italiam Reipublicæ causa profectus, Venetiis 1571. fato fungitur. Senatus P. Q. Venetus honorifice conditum lacrymis exterum atque eruditum hominem sunt prosecuti.

Adrianus Marius, Gelriæ Zutfaniæque Cancellarius, à negotiorum curis ad Musarum hortos non raro divertere solitus, præter *Dialogos Luciani* metro redditos, ejusdem *De vitanda calumnia* libellum prosa oratione convertit. Senex 1568. moritur Bruxellæ, vel hoc nomine felix, quod *Guilielmus Cripius*, eisdem deditus studiis, ipsius magistratum exceperit. Corpus Mechliniam translatum est, conditumque ad parentis & fratris tumulos, in D. Mariæ templo.

XLIX. LAurentius Campegius, ex nobili Campegiorum familia Bononiæ ortus, anno ætatis decimo nono Patavii Jus Cæsareum, incredibili auditorum admiratione, una cum patre suo *Joanne Campegio*, cujus opera in pretio sunt, publice professus fuit. Cardinalis deinde creatus, legationes plures, magno Ecclesiæ bono, obivit, Hungaricam, Bohemicam, Polonam, Anglicam, & Germanicam quinquies. Præter *Epistolas* ad diversos, publi-

publicavit sua *Decreta pro reformando clero Germaniæ*, Conciliorum tomis inserta, obiitque Romæ 1539.

JOANNES JUSTUS LANSPERGIUS, Bavarus, Cartusianis Coloniensibus adolescens se adjunxit, & suis prope Juliacum, magna cum laude pietatis & eruditionis, diu præfuit. Ad posteros transmisit *Sermones totius anni*, & libros XIX. minorum opusculorum, Coloniæ & alibi excusos. Obiit 1539.

JOANNES FERRERIUS, Pedemontanus, suas commentationes *De animorum immortalitate* 1539. *De vera Cometæ significatione*, contra Astrologorum vanitatem, & alia 1540. Lutetiæ publicavit.

PETRUS VEGA, Hispanus, sui ordinis Hieronymiani, à Lupo Olmedo 1433. instituti, *Chronica* suo idiomate conscripsit, & 1539. edidit.

ANTONIUS FONSECA, Lusitanus, ord. Prædicatorum, Joannis III. Portugalliæ Regis Ecclesiastes & Professor Conimbricensis, scripsit vitam *Thomæ Vii*, *Cajetani* Cardinalis; eamque Parisiis cum commentariis ejusdem Cajetani in Pentateuchum, 1539. publicavit.

L. SANCTUS IGNATIUS LOIOLA, natione Hispanus, patria Cantaber, Societatis JESU parens ac conditor, præter libellum *Exercitiorum spiritualium*, mole quidem exiguum, sed fructu maximum, scripsit librum *Constitutionum*, decem in partes distributum. In quo leges dat Societati, & absolutam gubernandi formam præscribit, tanto spiritu, tanta sententiarum gravitate, tantoque verborum pondere, ut non humana doctrina, sed divinitus infusa videatur. Constitutiones hasce à tota Societate severe expensas, summoque consensu probatas, anno demum 1553. promulgavit. Scripsit item *Epistolas duas* ad Lusitaniæ Socios ac filios: quarum una est *de Religiosa obedientia*, & altera *de Religiosa perfectione*. Annos quinque & sexaginta natus, 1556. pridie Kalendas Augusti Romæ in Domino sanctissimè obdormivit; à Gregorio XV. in Divos 1622. relatus. Res ejus gestas *Petrus Ribadeneira*, *Nicolaus Orlandinus*, & alii litteris consignarunt. Societas porro JESU, anno 1540. à Paulo III. confirmata, inter omnes Clericorum in communi viventium Congregationes longè est amplissima; utpote per universum orbem Christianum longe lateque diffusa. Historiam ejus eleganti stilo scripserunt idem *Orlandinus* & *Franciscus Sacchinus*: ad quos Lectorem remitto. Anno 1640. quo ista commentabamur, Societas primi sæculi Jubilæum celebrabat: exstatque illius *Imago* à Provincia Flandro-Belgica graphice repræsentata, & typis Plantinianis, cum variis Emblematis, in fol. expressa. Scriptorum Soc. JESU Catalogum, ab eodem Ribadeneira concinnatum, Andreas Schottus multorum accessione locupletavit, & Antverpiæ 1613. evulgavit. Idem nunc argumentum Romæ tractat Philippus Alagambus, Bruxellensis.

CHRISTIANUS MASSÆUS, presbyter ex familia Fratrum vitæ communis, à Gerardo Magno Daventriensi instituta, Wastenæ opulento in municipio ad Lisam fl. apud Flandros natus, pro instituti sui ratione, juventutem Gandavi primum, deinde Cameraci (unde & Cameracenatis cognomentum sumpsit) erudivit. In quo mirum adeo illud fuit, virum occupatissimum, atque assiduis ludi curis implicatum, tantum otii decidere potuisse, ut præter *Grammaticas præceptiones*, etiam *Chronica* ab orbe condito ad annum decimi quinti sæculi quadragesimum (*Kalendariis Ægyptio*, *Hebraico*, *Macedonico* & *Romano*, *præmissis*) commentaretur. Quæ *de Psalmorum titulis*; à Trithemio (quo cum de studiis per litteras sæpè communicabat) laudata conscripsit, an lucem aliquando viderint, ignoro. Obiit autem Cameraci an. 1546.

FRANCISCUS ORTISIUS, Hispanus, ord. Minorum, lauditissimam, ut Molanus nuncupat, Expositionem Psalmi quinquagesimi 1540. publicavit. De *Francisci Titelmanni* & *Adami Sasboldi* scriptis in Auctario Bibliothecæ nostræ Ecclesiasticæ cap. 550. & 551. egimus.

THEODORICUS ADAMÆUS, Svallenburgius, Gelrus, de Christiani orbis concordia, de insula Rhodo, de militarium ordinum institutione, & alia Parisiis 1540. edita conscripsit, eodemque anno Lovanii vivere desiit. Procopii libros de Justiniani Imp. ædificiis, à Francisco Craneveldio è Græco Latine redditos, Notationibus illustravit: Cebetis item Thebani Tabulam Latine reddidit.

CLAUDIUS GUILIAUDUS, Belliocensis, Theologus Parisiensis, Præpositus Augustodunensis, anno 1540. floruit. Commentarii ejus in Matthæum & Joannem, Collationes in omnes Epistolas novi Testamenti, Homiliæ Quadragesimales, & alia Parisiis ac Lugduni sæpius sunt recusa. Iisdem temporibus *Calistus Placentinus*, Canonicus Lateranensis, celebris concionator Italicus, claruit. Scripsit commentarios in Aggæum Prophetam, pro concione à se explicatum; in Joannem & in Evangelia Quadragesimalia: quibus Chronicon quattuor Evangeliorum, & tractatum de locis Palæstinæ adjecit. Ejusdem libri De necessitate bonorum operum, & libero arbitrio, ex Italico Latine redditi; 1542. Ingolstadii prodierunt.

LI. AUGUSTINUS STEUCHUS, prænomine Eutychius, patria Eugubinus, professione Canonicus regularis ex Congregatione S. Salvatoris, dignitate Bibliothecarius Apostolicus & Episcopus Chisamensis, vir linguarum orientalium peritissimus, 1540. floruit. Præter libros decem *De perenni Philosophia*, scripsit in varios sacræ Scripturæ libros, item contra Lutheranos, & alia plurima, junctim tribus tomis Lutetiæ à Sonnio anno 1577. edita.

ADAMUS FUMAEUS, Veronensis, Basilii Magni opera moralia & ascetica, à se in Latinum translata, 1540. Lugduni edidit.

BAPTISTA FULGOSIUS, Genuensis, sua ætate principatum in patria obtinuit. In quo tanta fuit, ac tam multiplex eruditio, tantaque vetustatis atque omnium ætatum cognitio, ut quem ex isto ordine cum illo conferas, haud facile reperias. Id quod manifeste docet opus laboriosissimum, quod Italico sermone, Valerium Max. imitatus, *De factis & dictis memorabilibus* conscripsit. In quo omnium nationum, omniumque temporum exempla ita collegit, ut cunctorum sæculorum historiam, breviter perstrictam ante oculos hominum posuisse videatur. Quæ res immensi operis atque infiniti pene laboris fuit. Jam vero simplici rerum narratione minime contentum fuisse, sed unamquamque momento suo ponderasse, ac de singulis sapientia judicia fecisse, egregium profecto acris ac versatilis ingenii specimen fuit. Fulgosii libros istos IX. *Camillus Gilinus* Latinitate donavit, & Basileenses 1541. typis publicarunt.

ÆGIDIUS RICARDUS scripsit De functione Apostolica; Regno Christi; Gloria Hierosolymæ; Dignitate hominis; Ecclesiastica unione; Dignitate sacerdotali; Divinæ vocis virtute; Sapientia spiritus; Inscrutabilibus Dei viis, & fœcunda Ecclesiæ sterilitate: quæ omnia sunt edita Venetiis 1540.

GUILIELMUS BUDÆUS, civis & Præses Parisiensis, præter alia scripsit librum *De contemptu rerum fortuitarum;* seorsim sæpius, itemque cum reliquis ejusdem operibus excusum. Obiit 1540. ætatis 73. vir Græcè Latineque doctissimus.

CHRISTOPHORUS RICHERIUS, Thorignerus, Senonensis, Cubicularius Regius & Cancellarii Franciæ Secretarius, scripsit De origine, moribus, institutis, aliisque rebus Turcarum; de Tamerlanis rebus gestis; de Constantinopoli à Mahomete expugnata. Quæ & alia eo spectantia Robertus Stephanus 1540. in 4. Parisiis publicavit.

ANNAM BINSIAM, virginem & ludi-magistram Antverpiensem, huic virorum classi inserere nobis etiam liceat: quam excellens supra sexum eruditio, mores castissimi, & summum veteris religionis tuendæ studium, immortalitati consecrarunt. Nam ut altera Sappho, seu potius Eudoxia, aut Proba Falconia, rythmo Teutonico pereruditos *carminum libros XVI. adversùs Lutheranos* primum exsurgentes publicavit: quibus popularium plurimos in religionis orthodoxæ castris retinuit, non paucos ab erroribus revocavit. Ut non immerito Latinis eos versibus *Eligius Eucharius* domo Gaudanensis, reddendos existimarit.

LII. JOANNES FABER, natione Helvetius, Ferdinando Archiduci, post Cæsari, à Secretis & Consiliis, primum Constantiensis ad Rhenum Canonicus, post Viennensis in Austria Episcopus, vir linguarum orientalium in primis peritus, in colloquiis & comitiis Imperii crebro cum Lutherianis fortiter congressus fuit. Ex primis orthodoxis Lutherum aggressus, *Malleum in ejus hæresim* cudit, & Adriano VI. Pontifici dicavit; Coloniæ 1524. in fol. & Romæ 1569. editum. Ejusdem liber contra *Balthasarem Pacimontanum* 1528. Lipsiæ prodiit. Obiit 1541. & in cathedra Viennensi successorem habuit *Fredericum Nauseam*, invictum similiter Lutheri antagonistam, 1550. defunctum. Utriusque scripta multiplicia Cornelius Callidius, & Possevinus enumerant. Ab isto Fabro jam laudato alius fuit *Joannes Faber Heilbrunensis*, Doctor Th. Dominicanus, scriptis etiam clarus.

ALPHONSUS VERVESIUS, Ulucetanus, Episcopus Canariensis, scripsit *Philippicas* disputationes XX. adversùs Philippum Melanchthonem; Antverpiæ 1541. Coloniæ 1542. & alibi excusas: item librum *De divortio Henrici VIII. Regis Angliæ*, Antverpiæ 1541. editum. Vivebat anno 1541.

ANTONIUS CONINCSTEINIUS (ab opido natali diœcesis Moguntinæ sic dictus) ordinis Minorum, Guardianus Noviomagensis in Gelria 1541. obiit. Scripsit conciones in Evangelia & Epistolas totius anni; concordantias breviores omnium ferè materiarum ex sacris Bibliis; commentarium in epistolam Pauli ad Romanos. Exstant omnia partim Coloniæ & Parisiis, partim Lovanii edita.

SANCTES PAGNINUS, Lucensis, Italus, ord. Prædicatorum, Lugduni ad Rhodanum diu vixit, & tandem obiit anno millesimo quingentesimo quadragesimo primo; ibidem in templo Prædicatorum conditus ante odeium. Vir fuit, ut scripta ejus abunde probant, linguæ Hebraicæ peritissimus, & laudatissimus orator: ut Symphorianus Champerius, qui hominem sæpè dicentem audivit, testatur, præfatione in ejus Isagogen. Pagnini beneficium est,

est, quod *Thomas Guadagnus*, vir locuples, ad ceteras impensas in Dei honorem & publicum bonum, quibus Lugduni, Avenione, Florentiæ clarus erat, adjiceret ædificationem nosocomii Lugdunensis ad excipiendos peste contactos, quod *S. Laurentii* vulgo dicitur. Scripsit autem in Scripturam sacram quam plurima, quæ Sixtus Senensis, Possevinus, & alii enumerant. Fateor quidem, nonnulla apud eum, præsertim quoad vulgatæ Bibliorum editionis immutationem, merito improbari, quæ Possevinus annotavit, & quæ in posterioribus editionibus expunctione damnata sunt: non tamen omnia, quæ apud Pagninum displicent, sunt ab eo profecta. Pleraque enim Geneuensium interpolatorum nequitiæ sunt adscribenda, tametsi ementito loci nomine in lucem sint edita, & mala fide pro Pagnini lucubrationibus publicata. *Sic ferè Theophilus Rainaudus in suo libello de Sanctis Lugdunensibus.*

Alardus Amstelodamus, Theologus, Philosophus ac Philologus insignis, ab illustri Batavorum emporio Amstelodamo, in quo natus est, cognomentum induit: qui quasi alam ac turmam militum in gliscentes jam tum per Belgium hæreticorum factiones duxisse videtur. Nascente enim apud Batavos Rebaptizatorum ac Sacramentariorum peste, impios eorum conatus, qua concionando assidue, qua stilum versando, fregit; & sacrosanctæ in primis Eucharistiæ mysterium dignitatemque scriptis variis asseruit ac vindicavit. Coloniæ Ubiorum adolescens egit, & postea Lovanii in studiis acquievit, sacra assidue tractans. Nec ab interioribus abhorrens litteris, faventibus Musis, carmen interdum quoque pangebat; Græcarum etiam litterarum non imperitus: quibus artibus sciolorum novis sectis ferè faventium fastum retudit. Audivit in Theologicis *Ruardum Tapperum*, & *Jacobum Latomum*, primi nominis tum Professores: *Martino* etiam *Dorpio* contubernalis, amicitia eruditorum hominum, in his *Erasmi*, *Lud. Vivis*, *Francisci Craneveldii*, *Petri Ægidii*, & aliorum æqualium floruit. Ad Dialectica quod attinet, cum *Rudolphi Agricolæ* methodi esset studiosissimus (cujus & scripta omnia evulganda curavit) formavit & descripsit *Ecclesiasten*, seu Concionatorem juxta Locos ejus Inventionis. Utque oves lupum fugere, pastores arcere discant, hæreticum vivis suis coloribus depinxit. Moritur pius sacerdos Lovanii 1541. bibliotheca testamenti tabulis legata patrii soli pupillis. Fortunatus sane illius exitus fuit, qui ea non vidit, cum fierent, quæ prævidit futura. Sæpe enim inter suos impendentia patriæ mala deflevit, cum belli hujus intestini caussas novatorum factionibus inclusas videret. A cujus belli miseriis, quibuscum tot annos conflictamur, mors præveniens virum optimum vindicavit. Alardi porro scripta Tapperus sub finem sui libri de peccato originali, Antverpiæ 1541. editi, Sixtus Senensis, Possevinus, Valerius Andreas & Franciscus Suertius enucleatè recensent.

Marcus Mantua Bonavites, Patavinus, ad Paulum III. scripsit Dialogum de Concilio; Orationem suasoriam legis Oppiæ ad compescendos multorum luxus; Sacerdotii encomion; Quæstionem, an tyrannos interficere liceat; Dialogum de Deo, & alia partim Patavii 1540. partim Venetiis 1541. 1548. edita.

Theseus Ambrosius, ex Comitibus Albonesii oriundus, Benedictus Chocorella Vercellensis, Joannes Philippus Novariensis, Seraphinus Firmanus, & Zacharias Lilius Vicentinus, omnes Canonici regulares ex Congregatione Lateranensi, sub initium sæculi XVI. libris editis inclaruerunt. *Theseus* I. V. Doctor & Theologus, jussu Leonis X. in Bononiensi Academia scholam Syriacæ & Chaldaicæ linguarum primus aperuit, & edidit Introductionem in istas linguas, itemque in Armenicam, ac decem alias. *Chocorella*, Historicus & Poëta egregius, sub annum 1540. vivere desiit. Libris sex descripsit historiam cœnobii & insulæ Diomedææ, quam nunc Tremitanam in mari Adriatico vocant: qui Mediolani 1604. fuerunt excusi. *Joannes Philippus*, post Italiam & Gallias lustratas, primus Chronicon ordinis canonici edidit, & usque ad ann. 1529. deduxit: quo anno etiam floruit. *Seraphinus Firmanus*, orator disertissimus, sub annum 1540. Bononiæ obiit. Ejus opera ascetica ex Italico in Latinum sermonem Gaspar Placentinus transtulit. *Lilius*, à Leone X. creatus Episcopus Sebastensis, Dictionarium geographicum & cosmographicum concinnavit. De singulorum operibus plura qui volet, Gabrielem Pennottum in Historia Canonicorum regularium lib. 3. cap. 56. legat.

LIII. Hieronymus Aleander, Mottensis, Philosophiæ & Theologiæ Doctor, linguarum eruditarum peritissimus, in renascente apud Italos Republica litteraria magnum certe nomen & decus gessit. Florebant ea tempestate Romæ cœtus excellentium virorum, qui statis diebus conferre capita, deque re litteraria verba facere consveverant. Quem veterem Academicorum morem Romæ primum repetierant *Theodorus Gaza*, *Flavius Blondus*, *Platina*, *Campanus*, aliique litterarum proceres, qui apud Card. Bessarionem, virum sanctimonia æque ac litteris memorabilem, conventus habebant. Quos exceperunt non multo post *Iovianus*, *Hercules Strozza*, *Naugerius*, *Bembus*, *Parrasius*, *Sadoletus*, *Castilionius*, ejusque notæ complures: quibus interdum coactis ipse *Leo X.* interfuisse dicitur. Nam ut ille digna carminibus gerebat, ita in primis carminum conditores amabat. Sed horum conventus adhuc ardentius celebrari cœptus est, cum ex Germania rediens *Aleander*, cui aditum ad Romanam

purpuram Virtus & Doctrina aperuerunt, numerum illum auxit excellentium ingeniorum accessu suo: & ut litteras non minus amabat quam callebat, eratque memori comprehensione rerum supra omnem antiquitatem, ita illam eruditorum scholam ad se libenter convocabat. Obiit autem Aleander Romæ anno salutis millesimo quingentesimo quadragesimo secundo, ætatis sexagesimo secundo, in æde S. Chrysogoni trans Tiberim tumulatus. Præter *Grammaticam Græcam*, scripsit vastum opus *adversùs singulos disciplinarum professores*, in quos censuram acerbius, & felicem exercuit calamum. Multas item *Epistolas* ad amicos misit, in quibus de rebus Ecclesiæ agit: quæ cum carminibus variis, aliisque lucubrationibus, in bibliotheca Sirleti Card. adservari solent. Fuit autem hic noster Aleander patruus major, nisi fallor, *Hieronymi Aleandri junioris*, qui annis superioribus, adversùs Claudium Salmasium, *De suburbicariis regionibus & ecclesiis* eruditum scripsit commentarium, pro Romani Pontificis potestate ac dignitate.

Caspar Contarenus, vir patricii ordinis, insigni memoria, illustrique doctrina mirabilis, Reipublicæ Venetæ gravis ac prudens Senator, Philosophus ac Theologus eximius, maximarum legationum perfunctus muneribus, à Paulo III. in Senatum Ecclesiæ Romanæ lectus, purpuraque 1536. ornatus fuit. Ab eodem ad comitia Imperii Ratisponensia in Germaniam missus, ob virtutem ac doctrinam omnibus admirationi fuit. Laudantur ejus libri *De elementis, animorumque immortalitate*, adversùs Pomponatium, quem præceptorem habuerat; item de *ratione anni*, *de Republica Venetorum*, *de septem Ecclesiæ Sacramentis*, *de optimi Antistitis officio*; *Scholia in Epistolas D. Pauli*, *Catechismus*, *Conciliorum magis illustrium Summa*, *Confutatio articulorum Lutheri*, *de potestate Pontificis*, *de Prædestinatione*, *de Justificatione*, *de libero arbitrio*, aliaque egregiè scripta volumina. Legatus demùm Bononiæ creatus, haud multo post ardenti febre correptus, nondum sexagenarius 1542. vita decessit; in Bononiensi æde D. Petronii sepultus. Vitam ejus disertè scripsit Joannes Casa, Beneventanus Antistes.

Alexander Carafa, Archiepiscopus Neapolitanus, Constitutiones synodales Joannis sui prædecessoris confirmavit, & Venetiis 1542. edi mandavit, cum Ritibus Ecclesiæ Neapolitanæ, quos *Albertus de Oliva*, Decretorum Doctor, commentariis illustrarat.

Arnulfus Ruszeus, commentarium de Archipresbyterorum statu 1542. & alterum de sublimi Archiepiscoporum in suffraganeos Episcopos jurisdictione, deque Sedis metropoliticæ prærogativa 1554. Parisiis evulgavit. Eodem tempore floruit *Claudius Martinus Bajardus*, I. V. Doctor, qui opus suum de Cardinalatus origine & officio, de Legato à latere, de perpetuis & generalibus Vicariis, similiter Lutetiæ 1542. publici juris fecit.

Gerardus Bucoldianus, Ferdinandi Hungariæ ac Bohemiæ Regis Physicus, scripsit brevem narrationem de puella, quæ sine potu & cibo vitam transegit; Parisiis & Lovanii ad exemplar Spirense 1542. editam. *Ita Molanus in sua Bibliotheca sacra.*

Hieronymus Tergulinus, Jurisconsultus Patavinus, ex utriusque Juris sententiis eruit Expositionem Dominicæ orationis & Angelicæ salutationis; & explanavit quæstionem de ornatu mulierum: obiitque anno 1542. ut Scardeonius narrat.

Nicolaus Clenardus, Distemii in Brabantia natus, tres linguas eruditas non Lovanii modo, sed apud exteros etiam, magna sui admiratione, propagavit. Testantur id *Epistolæ*, peregrinationis indices; quarum plerasque amicis inscripsit. Lutetiæ Guil. Budæo, Græcarum tum litterarum coryphæo, innotuit: indeque in Hispaniam profectus, Salmanticæ aliquamdiu substitit ac docuit. Mox à Rege Lusitaniæ amplo stipendio evocatus, libens paruit: Regisque fratrem erudiendum suscipiens, in gratia Principum adquievit. Post studio discendæ linguæ Arabicæ, commeatu accepto, in Africam Tingitanam (quæ hodie *Fessæ* regnum) trajecit: ut sacra Biblia in eam linguam transferens, gentem illam, Mahometana inquinatam perfidia, Christo transcriberet, ejusque linguæ professionem ceteris in Academia Lovaniensi adjungeret. Nam præter *Latinam*, *Græcam* & *Hebræam* (quæ in omnibus pæne Academiis regnant) *Arabicam* quoque *Grammaticam* conscripsit: extatque manu-scripta in Hispania apud Joannis Peresii Valentini heredes. Ex Africa in Europam, quod insidiis se peti sentiret, transmittens, hospitio à Ludovico Mendoza, Marchione Mondegari, Prorege Granatensi, excipitur: moriturque Granatæ anno fere 1542. & conditur in Alhambra, loco editiore, ubi post urbi defendendæ arx est constituta. Discipulum reliquit *Joannem Latinum*, Æthiopem (quod prodigii simile est) Rhetorem Granatensem; cujus poëma extat panegyricum *De navali Joannis Austriaci ad Echinadas insulas victoria.*

Lævinus Ammonius, Cartusianus Bruxellensis, utriusque linguæ bene peritus (ad quem plurimæ exstant Erasmi epistolæ) scripsit tractatum eruditum in *Parabolam de filio prodigo*, minore natu; Lovanii 1542. à Rescio editum.

Petrus Pomeranus, in Castello Morinorum apud Flandros occiduos, quod hodie Casletum vocant, natus, Philologus insignis, in Italia vixit, & ad Ferdinandum Avalum, Pisca-

Piſcariæ Ducem, ſcripſit librum *De ſtudiis ſapientiæ*, 1542. Mediolani editum; item *De ratione inſtituendi pueros.*

Angelus Caninius, Anglarienſis, 1540. Lutetiæ edidit Inſtitutiones linguarum Syriacæ, Aſſyriacæ & Thalmudicæ, una cum Æthiopicæ & Arabicæ collatione. Quibus addita eſt multorum locorum novi Teſtamenti hiſtorica narratio. Eodem tempore floruit *Nicolaus Scutellius*, Tridentinus, eremita Auguſtinianus, lingvarum orientalium periti ſſimus: qui primus Jamblichum de Myſteriis Ægyptiorum, & ſecta Pythagorica, Latine loquentem nobis dedit, & Sermones de paſſione Domini publicavit. Obiit Tridenti in patria 1542.

LIV. Joannes Eckius, Suevus, Theologus inſignis, Fidei catholicæ propugnator acerrimus, ſcripſit *Homilias*, Ingolſtadii, Auguſtæ Vindelicorum, Antverpiæ & Pariſiis editas; *Lectiones de materia prædeſtinationis*, Ingolſtadii habitas; *Deciſionem* de juramenti materia; in *Aggæum* prophetam; *Enchiridion* locorum communium contra hæreſes, ſæpe excuſum; *Apologiam pro Ordinibus Imperii catholicis* ſuper actis Ratiſponenſium comitiorum, contra Bucerum; *Apologiam pro Gaſpare Contareno*, Legato Apoſtolico, Ingolſtadii 1542. in 4. & Coloniæ editam. Operum ejus partes quinque 1530. Auguſtæ fuerunt excuſæ. Obiit autem Eckius Ingolſtadii 1543. ubi ſacras in Academia litteras multis annis explicaverat.

Ælius Antonius Nebriſſenſis, ſic dictus à Nebriſſa Bæticæ opido natali, adoleſcens Bononiæ collegium ab Ægidio Albornotio, Card. & Archiepiſcopo Toletano, nationi Ibericæ ædificatum incoluit. In patriam redux Latinam lingvam, cui diſcendæ gnaviter in Italia operam dederat, gratus civis invexit, & pulſa barbarie, Latini ſermonis puritatem, qua olim Hiſpani floruerant, apud ſuos inſtauravit. Primum igitur Salmanticæ eloquentiam annos ipſos octo & viginti publicè profeſſus eſt: habuitque quotannis, ex illius Academiæ inſtituto, *Relectiones*, ſive, ut Iuriſconſulti loqvuntur, *Repetitæ prælectionis ſcholas.* Sic & Franciſcum Victorium, Melchiorem Canum, Didacum Covarruviam, & Martinum Navarrum ibidem Relectiones ac Repetitiones ediidiſſe animadvertas. Complutum exinde Antonius à *Franciſco Ximenio* Card. liberali ſtipendio evocatus, recens ibi natam Academiam publica profeſſione ſua mirifice exornavit. Hiſtoricus demum Regius amplo ſtipendio renuntiatus, rerum à Ferdinando & Iſabella, Catholicis Regibus, geſtarum *decades duas*, totidemque *belli Navarræi* libros conſcripſit. Cumque Hebraicæ peritus eſſet lingvæ, ejuſdem Ximenii juſſu in Complutenſibus Bibliis, cum aliis Hiſpaniæ doctiſſimis viris, elaboravit, & non pauca ſacræ Scripturæ capita obſcuriora explanavit: ex quibus una Quinquagena ſuperioribus annis Antverpiæ edita fuit, una cum *Angeli Caninii* commentario *De novi Teſtamenti locis Hebraicis.* Demum octogenarius ſub annum 1544. vita deceſſit, relicto filio *Sanctio*, Jureconſulto egregio, & cauſarum patrono apud Granatenſes.

Joannes Borderius, Abbas ad S. Victorem in ſuburbano Pariſienſi, opera Hugonis Victorini Lutetiæ 1526. edenda curavit; & 1543. obiit. Eadem poſtea Venetiis 1588. & Moguntiæ 1617. ſtudio Thomæ Garzonii fuerunt recuſa. Eodem anno 1543. *Florentius Voluſenus*, Britannus, ſuum Dialogum de animi tranquillitate Lugduni publicavit; qui & commentarium in xv. Pſalmum antea Pariſiis ediderat, anno ſcilicet 1531.

Alfonsus Zorilla, Doctor Theologus, de ſacris concionibus formandis, deque ratione Theologiæ diſcendæ formulam compendiariam Romæ 1543. in 8. publicavit. Eodem anno *Carolus Smarianus*, Fontebraldenſis, Gallus, ſuam Paraphraſim in Pſalmos VII. & XXXIII. Lugduni edidit.

Joannes Enen lingua Germanica ſcripſit Epitomen rerum Treverenſium, quam *Joannes Scetmannus* Latine reddidit, & Treveris 1543. in 4. edendam curavit. Anno proxime ſequenti 1544. *Claudius Marius Aretius*, patricius Syracuſanus, Caroli V. Hiſtoriographus, ſcripſit Chorographiam Siciliæ, 1544. Baſileæ editam.

LV. Jacobus Latomus, Camberonenſis, Hannonius, inter Doctores ac Profeſſores Theologos Lovanienſes ſua ætate eminuit, præſtanti vir ingenio, ut quod natura corpori ſubtraxerat (erat enim ſtatura puſilla) cumulate ingenio redditum cenſeretur. Lingua namque utraque egregie imbutus, ſciolorum illius ævi arrogantiam contudit, qui ſolis niti linguis ſacras litteras jactitabant. Quin & primas Novatorum fraudes detexit, & conatus impios fregit, qui novam religionis faciem, à ſincera & priſtina alienam, imo cum illa prorſus pugnantem, nudo litterarum præſidio inducere conabantur. *Lutherum*, *Oecolampadium*, *Tindallum*, alioſque farinæ hujus perditos homines, tunc ſerpentino more venena jacientes, depreſſit, & pernicioſa eorundem dogmata recens conficta, aut rurſum ab inferis revocata, ſuis ſcriptis jugulavit. Vir ſane doctus, prudens, & conſilio maturus; qui de Officiis (*caſus conſcientiæ* vulgo nominant) à Parochis conſultus, de plano reſponderet. Obiit 1544. Lovanii, in baſilica S. Petri (ubi Canonicus fuerat) poſt aram ſummam honorifico tumulo à Joanne Latomo juniore, fratris filio, conditus: qui & patrui ſui opera omnia junctim Lovanii 1550. in fol. edenda curavit.

Antonius Paccius, Florentinus, S. R. E. Cardinalis & Pœnitentiarius major, Homilias xiv. eruditas ac pias in verba Consecrationis 1541. Bononiæ in 4. edidit. & 1544. decessit. Anno eodem Coloniæ obiit *Arnoldus Haldrenius*, *Vesaliensis*, Doctor Theologus, & in templo metropolitano Canonicus, linguarum trium eruditarum peritissimus. Scripsit de decem præceptis, de veneratione Sanctorum, & alia quæ Valerius Andreas in sua Bibliotheca Belgica recenset.

Eduardus Leens, Anglus, scripsit commentarium adversus Erasmi annotationes in novum Testamentum Parisiis, Moguntiæ & alibi excusum: obiitque 1544. Archiepiscopus Eboracensis. Eodem anno * *Joannes Boccatius Certaldus* libros ix. de casibus virorum illustrium Augustæ Vindelicorum in fol. publicavit.

Paduanus Crassus, *Barolitanus*, Apulus, ord. Minorum, facundus Italica lingua declamator, scripsit *Concilium seu Conciliationem Pauli*, hoc est, locorum in Epistolis S. Pauli apparenter pugnantium: quæ conciliatio ex S. Augustino & aliis Patribus est desumpta. Item scripsit *Enchiridion scholasticum* contradictionum quod libetalium Joannis Scoti, Doctoris subtilis, 1544. Venetiis excusum. Ejusdem liber *de Republica Ecclesiastica* ibidem in 8. fuit editus. Anno eodem 1544. *Joannes Lorichius* Hadamarius, poëta non inelegans, Ecclesiasticum à se carmine redditum Ingolstadii in 8. publicavit.

LVI. Petrus Paulus Parisius, Consentinus, Calaber, præter commentarium in *Decretales Pontificum Romanorum epistolas*, publicavit *Conciliorum volumina quattuor*, & alia, partim Romæ, partim Venetiis edita. Romæ in templo S. Mariæ Angelorum hoc habet epitaphium, ex quo plura viri eminentis ornamenta patescunt: *Petro Paulo Parisio, Consentino, S. R. E. Presbytero Cardinali: qui ob celebrem Jurisprudentiæ famam in nobilissimis Italiæ cathedris spectatam, à Paulo III. Bononia Romam accitus, Apostolicæ primum Cameræ Auditor creatus, mox in amplissimum ordinem adscriptus, signandisque gratiæ libellis præpositus, sacri tandem Conc. Tridentini Legatus & Præses electus, ut vivens ætati suæ & Christianæ Reipublicæ præsenti consilio atque virtute, ita post mortem, præclarissimis editis ingenii atque doctrinæ monumentis, plurimum posteritati profuit. Obiit* 1545. *ætatis* 72,

Bartholomæus Fumus, Villaurensis, Placentinus, ord. Prædicatorum Theologus, & hæreticæ pravitatis Inquisitor, sub annum 1545. scripsit *Summam casuum conscientiæ*, quam vocavit Armillam auream; Venetiis, Lugduni, Antverpiæ & alibi sæpius editam. In præfatione dicit se antea publicasse Philotheam immortalis animi dignitatem. Eodem anno *Petrus Carolus Rosetanus*. Doctor Parisiensis, libro Metis edito, blasphemias Farellistarum in S. Trinitatem refutavit. Idem annus *Philibertum Harescum*, Doctorem Theologum, & Priorem eremitarum Augustinianorum Lutetiæ, è vivis abstulit: cujus commentarium in epistolam S. Pauli ad Romanos habemus eadem in urbe 1536. excusum.

Joannes Bernardus Felicianus Catenam explanationum veterum Patrum Græcorum in Acta Apostolorum, & in Epistolas catholicas Latine reddidit, & Venetiis 1545. in 4. publici juris fecit. Eadem in urbe, eadem anno, *Alexander Ugonius* Brixianus, monachus Cassinensis, Dialogum de Solitudine edidit.

Claudius Coussordus, Doctor Theologus, scripsit librum contra Waldensium & aliorum errores, 1545. Parisiis in 4. publicatum. Eodem anno *Germanus Brixius*, Autisiodorensis, Canonicus Parisiensis, suas Homilias octo in epistolam D. Pauli ad Romanos ibidem evulgavit.

Dominicus Sotus, Segobiensis, ord. Prædicatorum; *Cornelius Mussus*, & *Antonius Marinarius*, Cantapretensis, Apulus, ordinis Carmelitani in urbe Procurator generalis, *Orationes* seu *Conciones Latinas*, ad Patres Tridenti congregatos, sub finem anni 1545. tempore Adventus, ut vocant, habuerunt: quæ exstant in Actis Concilii Tridentini, 1547. Antverpiæ, & 1567. Lovanii editis. De *Dominico & Petro*, utroque *Soto*, in Auctario Heptadis cap. 548. egimus. *Mussus*, patria Placentinus, ex monacho Franciscano Episcopus Bitontinus, suo ævo facundissimus Ecclesiastes exstitit. Quod testantur ejus *Sermones*, idiomate Italico conscripti, quos Michael Isseltius Latine reddidit, & Coloniæ 1594. publicavit. Idem Mussus suam synodum Bitontinam 1579. & commentarium in epistolam ad Romanos 1589. Venetiis edidit; obiitque anno millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, admodum senex, Romæ, mense Januario ineunte. *Marinarius*, præter Orationes duas Tridentinas, scripsit libros tres De consonantia Jesu & Prophetarum; Parisiis & Antverpiæ 1541. editos.

Alexander Scultetus, Prutius, Canonicus Varmiensis, Annales suos, ab orbe condito usque ad annum 1545. deductos, Romæ in fol. 1546. publicavit. Eodem tempore floruit *Philippus Archintus*, Italus, Episcopus Burgi sancti Sepulcri in Etruria, Pauli III. Pontificis in Urbe Vicarius generalis in spiritualibus. Scripsit is Edictum de Fide & Sacramentis; 1546. Ingolstadii, & 1549. Augustæ Taurinorum typis publicatum.

LVII. Petro Bembo, patricio Veneto, S. R. E. Cardinali, ad familiæ splendorem accessit & doctrina singularis, & facundia summa, vitæque integritas. Ciceronianæ eloquen-

* Boccatius jam diem obierat A. 1375.

eloquentiæ, cum Sadoleto & Polo Cardinalibus, itemque cum Christophoro Longolio, sedulus admirator & imitator exstitit: adeoque orator, poëta & historicus summus. Testantur id ingenii monumenta, quæ reliquit: *Historiæ Venetæ libri* XII. *De imitatione M. Tullii*, contra Joannem Franciscum Picum; *Epistolarum familiarium libri* VI. & *Leonis X. nomine scriptarum libri* XVI. *Poëmata* item varia, Latina & Etrusca: qua lingua etiam excelluit. Septuagesimum septimum ætatis annum attigit; & fatis 1546. concessit; sepultus Romæ ad B. Mariam supra Minervam, post aram summam, inter Leonis X. cui à secretis fuerat, & Clementis VII. monumenta. Luxerunt mortem poetæ certatim omnes; quorum versus Matthæus Toscanus collegit: vitam vero Joannes Casa disertissimè scriptam reliquit.

Balthasar Sorius Dominicanus provinciæ Aragoniæ anno 1546. præfuit. Contra Jacobi Fabri Stapulensis sententiam, quæ plures Magdalenas adstruebat, scripsit librum *De unica Magdalena*, 1521. Cæsaraugustæ editum. Quod idem argumentum Judocus Clichtovæus Belga, & Marcus Grandivallius, Canonicus regularis Lutetiæ ad S. Victorem, jam antea tractarant. Scripsit item librum *De viris illustribus Dominicanis provinciæ Aragoniæ*, & alia plurima, quæ Andreas Schottus in sua Bibliotheca Hispaniæ recenset.

Janus Pyrrhus Pincius, Mantuanus, libros XII. *De vitis Pontificum Tridentinorum* 1546. Mantuæ in fol. publicavit. Adjecit postea *Originem urbis Tridentinæ, & Gesta Ducum Tridentinorum*. Alius ab isto fuit *Joannes Pyrrhus*, natione Gallus, de quo supra cap. 25. egi. Sub annum 1546. *Joannes Rojardus*, Aldenardensis, Flander, ord. Minorum, oratoria in templis facundia Antverpiæ, Brugis, & in aliis Belgii urbibus mirifice floruit. Scripsit *Homilias per annum*; Antverpiæ, Parisiis, Lugduni & Coloniæ excusas.

Franciscus Vatablus, Regius linguæ Hebraicæ Professor, 1546. Lutetiæ obiit: ex cujus prælectionibus Robertus Stephanus annotationes primo in Pentateuchum, post in Biblia 1548. edidit; sed non sincere. Unde de eo opere, quod vulgo *Biblia Vatabli* nuncupant, retinenda est censura Patrum Tridentinorum, regula III. *Ita Molanus.*

Blasius Ortizius, Hispanus, Canonicus & Vicarius generalis Archiepiscopi Toletani Joannis Martini Silicei, in flore ætatis, cum esset Capellanus domesticus Adriani VI. Papæ, eundem à Victoria Hispaniæ urbe Romam usque comitatus fuit, & illi toto pontificatus tempore, usque ad obitum fidelissime adhæsit. Scripsit Latino sermone *Historiam ejusdem pontificatus*, quam nuncupat *Itinerarium Adriani VI. ab Hispania Romam usque*. Exstat hic liber 1546. in 8. Toleti typis publicatus: in quo repperi multa alibi non lecta. Idem Ortizius *Toletani templi descriptionem* 1549. edidit. De *Joanne*, *Michaële* & *Bartholomæo Medinis* tribus, item de *Francisco Victorio*, Theologis Hispanis, in Bibliotheca Ecclesiastica tomo 1. cap. 547. & 548. differui.

Ambrosius Catharinus Politus, Senensis, cum esset publicus Juris Cæsarei Professor, tunc *Lancelotus Politus* nuncupatus, inter alios auditorem habuit Julium III. Pontificem. Studiis istis postea abdicatis, sodalibus S. Dominici se adjunxit; & primum Minorensis Episcopus, deinde Compsanus in regno Neapolitano Archiepiscopus fuit. Scripsit plurima, Romæ, Parisiis, Lugduni, Bononiæ & alibi edita, quæ Sixtus & Antonius Senenses, in sua quisque Bibliotheca, enumerant. Opera ejus omnia junctim Veneti excuderunt. Fuit ex iis qui 1545. in Synodo Tridentina primi comparuerunt, & anno proxime sequenti, ineunte mense Februario, in secunda ejusdem Synodi sessione orationem habuit non inelegantem; obiitque 1552. Neapoli. Eodem tempore floruit *Bernardus Saccus*, patricio genere Senis natus: qui libros X. de rerum Italicarum varietate & elegantia 1546. in 4. Papiæ edidit.

Andreas Vega, ord. Minorum, Theologus Salmanticensis, eruditionem cum sanctimonia conjungens Tridentino Concilio interfuit. Opus suum *De justificatione, gratia & meritis*, à Petro Canisio & aliis eximiè laudatum, libris XIII. absolvit, qui Venetiis, Coloniæ & alibi editi fuerunt. Sub idem tempus *Franciscus Ruizius*, Vallisoletanus, Abbas ad S. Facundum, Regulas 334. ad intelligendam Scripturam sacram concinnavit; Lugduni 1546. Parisiis 1547. Coloniæ 1576. Antverpiæ & alibi excusas.

LVIII. Jacobus Sadoletus, Mutinensis, orator, philosophus & Theologus elegans, Carpentoratensem in Gallia Episcopatum annos plurimos diligenti cura administravit. Magna purpuratorum Patrum gratulatione in collegium à Leone X. adoptatus, etsi gravissimis Ecclesiæ ac Reipublicæ Christianæ negotiis distringeretur, à lucubrando tamen numquam cessavit. Præter philologa, scripsit sacra plurima: ut in *epistolam S. Pauli ad Romanos; in Psalmos aliquot; de recta puerorum institutione, variasque Homilias.* Obiit 1547. septuagenarius Romæ, vir doctrina & eloquentia cum iis, quos admirata est antiquitas, comparandus: ut in ejus tumulo in æde S. Petri ad Vincula, quæ curationis ipsius fuerat, legitur. Ejusdem vitam scripsit *Jacobus Florebellus*: quæ Lugduni, cum epistolis Sadoleti, edita legitur.

Franciscus Pontanus, Canonicus Complutensis, 1547. in fol. Vallisoleti edidit Indicem operum Alfonsi Tostati, duobus voluminibus comprehensum. Eodem anno *Simon Corroius*, natione Gallus, monachus Cælestinus, *Pandectas legis Evangelicæ* 1547. Lugduni publicavit: quod opus postea Antverp. 1552. & 1591. fuit recusum.

Clemens Araneus, Ragusinus, Dalmata, ord. Prædicatorum, præter Sermones sacros, Venetiis 1547. edidit commentarium in epistolam ad Romanos; in quo præcipue contra Lutheranos disputat. Eodem anno *Gregorius Cælius*, Pannonius, sua collectanea in Apocalypsim, ex veterum & recentiorum commentariis, itidem Venetiis publicavit: quæ postea *Parisiis* 1571. fuerunt recusa.

Joannes Gagneius, Theologus & Cancellarius Parisiensis, Ecclesiastes & Eleemosynarius Francisci I. Francorum Regis, scripsit *scholia in novum Testamentum*; Parisiis & Antverpiæ excusa. *Psalmos* LXXV. Lyricis versibus à se redditos 1547. ibidem publicavit, & in variis veterum Patrum opusculis edendis bonam & Ecclesiæ utilem operam collocavit.

Guilielmus Insulanus, Menapius, Grevibrocensis, Aquisgrani ad S. Adelbertum Præpositus, scripsit *Stateram Chalcographiæ*, qua ejus bona & mala appenduntur & numerantur; Coloniæ 1547. editam. Scripsit item librum *de Aula*; *Dialexin de Eucharistia*, & *Divinationem extremorum mundi temporum*, 1549. ibidem excusam.

Nicolaus *Boerius*, Præses Senatus Burdigalensis, suum tractatum de statu & vita Eremitarum 1547. Lugduni in 8. publicavit. Eodem anno *Cæsar Delphinus*, Parmensis suam Demonstrationem de summo Romani Pontificis principatu, deque ipsius temporali ditione, 1547. in 4. Venetiis edidit.

Franciscus Ruæus, Insulis (quod Flandriæ opidum altera, ob mercatum celebrem, Belgis est Antverpia) Doctor Medicus, scripsit libros duos *De gemmis*, iis præsertim, quarum D. Joannes in Apocalypsi meminit, & quarum usus hoc ævo percrebuit. Quos quidem libros, Lutetiæ 1547. & alibi postea editos, sacrarum litterarum ac philosophiæ studiosis usui esse posse, non solum *Franciscus Vallesius* docuit, qui eos suæ Philosophiæ sacræ adjunxit, sed & *Paschasius Balduinus*, Falempiniensis in agro Insulano Canonicus, erudita epistola, in qua de Hebraicis gemmarum nominibus agit. Exstat & *Lævini Lemnii*, apud Zelandos Medici, *De herbis Biblicis* commentarius: sed cujus scripta caute legenda, ut & Vallesii Philosophiam sacram, Censores pii monuerunt. Ceterum de herbis universe scripserunt *Rembertus Dodonæus* Mechliniensis, qui Lugduni Batavorum 1585. obiit. *Carolus Clusius* Atrebas, *Matthias Lobelius* Insulensis, ejusque gener *Jacobus Colius* Antverpianus, Abrahami Ortelii sorore genitus, & alii Belgæ; ut exteros omittam.

LIX. Gregorius Cortesius, Mutinensis, Abbas Cassinensis, à Paulo III. Cardinalium numero 1542. adscriptus, Græcis litteris cumulate instructus, Romæ 1548. vivere desiit. Scripsit multa ad Theologiam spectantia, atque inter alia ad Adrianum VI. Papam misit librum Venetiis 1573. in 4. recusum, quo Petrum Apostolum vixisse Romæ docet. Legitur item à Latinis liber *S. Basilii de virginitate*, ejus opera ex Græco translatus.

Joannes Ludovicus Vives, Hispanus, natione Valentinus, adolescens Lutetiæ operam philosophiæ dedit: inde Lovanium profectus Latinæ & Græcæ linguæ serio incubuit; ubi & libros *De arte docendi* publicè prælegit, & postea edidit. Monstratur hodieque Lovanii ad portam urbis interiorem, qua Distemium itur, domus à Ludovico Vive olim inhabitata, & hoc versu notata in marmore: *Hic gemini fontes, Græcus fluit atque Latinus.* De Triumviris Reipublicæ litterariæ constituendæ illa ætate sic vulgo ferebatur, ut *Erasmo* dicendi copia, *Budæo* ingenium, *Vivi* judicium tribueretur. Id ipsum adstruunt libri *De corruptis disciplinis*, quibus in artium abusus fortiter stilum strinxit. Grandior natu, tametsi Brugis in Flandria uxorem duxisset, sacrarum tamen litterarum studio totum se dedidit: cujus rei fidem faciunt commentarii, quos in Augustini libros *de Civitate Dei* conscripsit. In Anglia Mariam, Henrici VIII. filiam, quæ postea regnum tenuit, Latine docuit, & in ejus gratiam libellos *De ratione studii* concinnavit. Cumque Henricus VIII. Catharinam uxorem repudiare vellet, rem illam Vives & voce & scripto improbavit, Regisque animum graviter offendit: qui hominem adeo liberum mensibus sex in custodia libera detineri jussit. Itaque dimissus, ne malæ causæ subscripsisse videretur, jubente Regina, in Belgium secessit. Usus est amicitia *Erasmi*, *Thomæ Mori*, *Linacri*, *Joannis Vergaræ*, *Honorati*, *Joannis Pratensis*, *Francisci Craneveldii*, & aliorum illa ætate eruditorum; quibuscum joca seria libenter communicabat. Studiis demum fractus, 1540. obiit Brugis; doctus certe & eruditus sui sæculi Philologus ac Criticus. Opera ejus Basileenses 1560. tomis duobus ediderunt.

Damianus Goesius, natione Lusitanus, nobili apud suos genere natus, adolescens Emanueli I. Lusitaniæ Regi à cubiculis fuit. Ætate provectior, per Belgium, Germaniam & Poloniam Regis sui negotia annis amplius quattuordecim fideliter gessit, terra marique varie jactatus. Jam adultus, & rerum usu instructus, Italiæ visendæ, ut scientiarum parentis, percupidus, 1534. Patavium se contulit. Hic annos quattuor commoratus, *Lazaro Bonamico* doctore, & Petro Bembo amico usus est familiariter. Jacobo item Sadoleto, aliisque viris eruditis, per litteras ultro citroque missas, innotuit. Lovanium deinde 1538. veniens, *Petrum Nannium*, ut hominem disertissimum, in primis coluit. Musicæ autem à pueritia deditus, adeo in ea excelluit, ut quæ in templis alii canerent, aptissimè componeret,

poneret. Huic poëticam, numeris pariter constantem, adjunxit; Andrea Resendio, populari suo, & Cornelio Grapheo Antverpiensi, hortantibus & præeuntibus. Domicilium igitur Lovanii, velut in sede Musarum, post tot tantasque peregrinationes, cum uxore, quam Hagæ Comitis in Batavia nobilem duxerat, jam collocarat; cum ecce *Martinus Rossemius*, Gelricarum copiarum ductor, 1542. in Brabantiam irrupit, & urbem Lovaniensem obsedit. Et vero propius factum nihil, quam ut urbem occuparet, nisi Scholasticorum vis obstitisset; Damiano nostro copias instruente, animosque addente. Obsidionem istam postea ipsemet descripsit, & ad posteros transmisit, una cum *Diensi in India oppugnatione*, *Æthiopica Legatione*, *Lappiæ descriptione*, aliisque id genus ingenii monumentis. Olisiponem demum redux, suos inter consenuit & obiit.

Hieronymus Oleaster, Lusitanus, ord. Prædicatorum, inquisitor Olisiponensis, à Joanne III. Lusitaniæ Rege 1545. ad Tridentinam synodum missus est, cum duobus sociis *Georgio à S. Jacobo* & *Gaspare Regio*. Oleaster scripsit commentarium in Pentateuchum, 1556. Olisipone, & 1568. Antverpiæ in fol. editum. Obiit Olisipone 1563. vir linguarum orientalium egregie peritus; plura haud dubie editurus (habebat enim multa propemodum affecta, quæ Antonius Senensis in Bibliotheca Dominicana recenset) si vitæ longior usura obtigisset. Oleastro si non æqualis, certe non multo inferior fuit *Georgius à S. Jacobo*, itidem Dominicanus Olisiponensis: quod testatur *Oratio* seu *Concio* ab ipso 1547. ad Patres Tridentinos habita, & Actis ejusdem Concilii inserta.

Ludovicus Carbaialus, Bæticus, ord. Minorum Commissarius generalis per Belgium, scripsit librum *De Theologia restituta*, seu repurgata à sophistica & barbarie; 1545. in 4. Coloniæ editum. Qui liber postea Antverpiæ 1548. fuit recusus, hoc titulo: *Loysii Carbaiali Sententiarum Theologicarum liber unus.* Scripsit item *Apologiam in Erasmum*, & *Dulcorationem* (ut loquitur) *amarulentiarum Erasmicæ responsionis*; 1530. Lutetiæ publicatam: & alia, quæ Henricus Villotius in suis Athenis Franciscanis enumerat.

Bartholomæus Georgievitius, Hungarus, Hierosolymam, aliaque loca sacra religionis ergo lustravit; & annis tredecim apud Turcas servitutem passus fuit. *Mahometanorum præsagium de Christianorum calamitatibus, & suæ gentis interitu* ex Persica lingua in Latinam convertit. Scripsit quoque librum *De afflictione Christianorum*, tam captivorum, quam sub Turcico tributo viventium: item *Epistolam exhortatoriam ad bellum contra infideles*. Ejusdem *Disputatio de fide Christiana & mysterio Trinitatis*, habita cum quodam Turca 1548. Viennæ fuit edita.

Joannes Siliceus, Francus, Statuta monachorum Charitatis B. Mariæ 1548. in ordinem redegit, ac publicavit: ut Choppinus lib. 1. Monast. tit. 2. testatur. Eodem anno Romæ, nisi fallor, *Petrus Æthiops* monachus in 4. excudi jussit idiomate & charactere Æthiopico novum Testamentum, cum S. Pauli epistola ad Hebræos: item Missale, cum adjunctis.

Andreas Alciatus, Mediolanensis, Græce & Latine doctissimus, primus Jurisprudentiam barbaro dicendi genere involutam pristino nitori restituere, & ad fontes revocare cœpit. Biturigis in Gallia primum, deinde Ticini in Insubria Professor fuit; ubi & an. 1548. vivere desiit, in S. Epiphanii templo conditus. Eodem anno *Antonius Solerius*, Carpinas, I. V. Doctor, Canonicus Bajocensis in Gallia, adversus Erasmum edidit Lutetiæ librum suum De veneratione & invocatione Sanctorum.

LX. Benedictus Accoltius, Aretii in Etruria natus, à Clemente VII. S. R. E. Senatorum collegio annumeratus, & Archiepiscopus Ravennas creatus, Ciceroniano stilo ad Petrum Medicæum scripsit *De bello sacro* libros quattuor, 1544. Basileæ recusos. Exstant ejusdem *Epistolæ* non paucæ, à Jacobo Sadoleto, aliisque publicatæ; *Carmina* denique mira concinnitate composita. Homines sui ævi eruditos summo in pretio habuit; in his Picum Mirandulanum, Octavium Panagathum, Pierium Valerianum, Lilium Giraldum, Paulum Manutium, Balduinum, Robertellum & alios. Diem clausit extremum Florentiæ 1549. in basilica ibidem primaria conditus.

Joannes Faber, Heilbrunensis, ordinis Prædicatorum, Doctor Theologus, & concionator Augustæ Vindelicorum, scripsit de *Missa Evangelica* libros quinque; quos ex Germanico idiomate in Latinum 1556. Laurentius Surius transfudit. Item scripsit *Enchiridion Bibliorum*, *Viam Regiam*, *Conciones in Joëlem Prophetam*, & alia, quæ Tilmannus Bredenbachius Latine reddidit. Sunt ea partim Augustæ, Coloniæ & Ingolstadii, partim Lovanii & Parisiis excusa. Floruit anno 1548. & sequentibus.

Ambrosius Pelargus, Niddanus, ord. Prædicatorum Theologus & Ecclesiastes egregius, nomine Treverensis Archiepiscopi primis Concilii Tridentini sessionibus interfuit. Anno 1541. *Chrysostomi Liturgiam*, & *Symbolum Nicænum* cum suis Notis, Wormatiæ edidit. Contra Oecolampadium aliosque hæreticos pro *Eucharistia & Missæ sacrificio*, contra Anabaptistarum errores, contra Iconomachos, contra Erasmum pro Theologis Parisiensibus scripsit fortiter: quæ & alia partim Coloniæ & Basileæ, partim Viennæ in Austria fuerunt edita.

AMBROSIUS QUISTELLIUS, eremita Augustinianus, Patavii in patria edidit librum adversus fallaces hujus mundi Philosophos, qui asserunt sacram Scripturam percipi non posse, nisi ab iis qui bonam vitæ partem in Aristotelis, aliorumque Philosophorum lectione contriverint. Alia ejus opera Thomas Gratianus in sua Bibliotheca Augustiniana recenset. Romæ 1549. vivere desiit. Ordinis ejusdem fuit *Petrus Aurelius Sanutus*, nobili Sanutorum familia apud Venetos natus, qui Oppugnationem Lutheranarum assertionum concinnavit; Lutetiæ 1549. Venetiis & alibi editam. Alius ab illo fuit *Petrus Auratus*, ord. Prædicatorum Doctor Theologus, qui Paradoxa contra hæreses 1543. in 8. Parisiis foras dedit

RICHARDUS WASSEBURGIUS, Virdunensis in Lotharingia Archidiaconus, lingua Gallica conscripsit *Antiquitates Galliæ Belgicæ*, 1549. Lutetiæ in fol. editas. In Wasseburgio sunt qui majorem fidem, aut certe diligentiam merito desiderant. Qui Wasseburgium excepit *Franciscus Roserius*, Archidiaconus Tullensis, non pauca diplomata fictitia suis tomis *Stemmatum Lotharingiæ ac Barri Ducum*, anno 1580. Lutetiæ in fol. editis, inseruit.

AUGUSTINUS TRIVULTIUS, illustri genere apud Mediolanenses natus, S. R. E. Cardinalis, scripsit *Historiam Pontificum Romanorum*; qua se usum & adiutum fuisse Onuphrius Panvinius fatetur: sed puto typis hactenus non fuisse editam. Obiit sub an. 1548.

JOANNES BAPT. FOLENGIUS, Mantuanus, monachus Cassinensis, ad Herculem Card. Gonzagam 1549. scripsit commentarium in Psalmos; item in Epistolam canonicam S. Joannis. Sed opera ejus Censores Romani 1547. die 22. Maji sine facultate vendi prohibuerunt. *Ita Molanus in sua ms. Bibliotheca.*

JOANNES BAPT. ATESTINUS, Italus, 1549. Patavii publicavit *Compendium* tam sacerdotibus quam aliis necessarium, in quo multa Juris pontificii dubia dissolvuntur. Eodem anno *Martinus Perezius Ajala*, Hispanus, Guadicensium Episcopus, post Archiepiscopus Valentinus, libros 10. de divinis, Apostolicis atque ecclesiasticis traditionibus edidit.

GERARDUS LORICHIUS, Hadamarius, Epitomen glossæ in Testamentum novum, à se concinnatam, Coloniæ 1549. publicavit. In præfatione subindicat, se à Lutheranis ad Catholicos rediisse.

LXI. PETRUS DANESIUS, claro loco Lutetiæ natus, Janum Lascarem & Guilielmum Budæum præceptores habuit. Huic ut eruditio maxima, sic & vita longissima fuit. Jam tum enim vigebat, cum publicos linguarum ac scientiarum Lutetiæ Professores Franciscus I. Rex instituit: quorum in numero & ipse aliquantisper fuit, & ad initia regni Henrici III. pervenit. Legationes varias, jussu Regum, obiit: quas inter Tridentina eminuit. Exstatque in Actis illius Concilii, Lovanii 1567. editis, prolixa & elegans *Oratio* in isto velut orbis theatro 1546. ab ipso habita. Ab Henrico II. in aulam accitus, ut Franciscum filium, Galliæ Delphinum, litteris informaret, ab eodem Vaurensis Episcopus est designatus. Quo in munere usque ad extremam senectutem, magna cum laude, perstitit. Lutetiæ defunctum, atque in templo suburbano S. Germani Pratensis tumulatum, Gilbertus Genebrardus pro concione laudavit.

GERMANUS BRIXIUS, Antisiodori honesto loco natus, inter eos censetur, qui primi ex Italia elegantiores Musas in Galliam traduxerunt. Marcum Musurum litteras Græcas Patavii tradentem annis aliquot audivit, & multa Chrysostomi Latine reddidit. Utque in omni vitæ cultu civilis erat ac splendidus, Janum Lascarem hospitio Lutetiæ frequenter excepit; & ad illius liberales epulas docti omnes & elegantes illius ætatis viri non illibenter conveniebant. Sed inclinante jam ætate, dum ab aula regia, quæ tum Blesis erat, Lutetiam revertitur, in agro Carnutensi extinctus est; eodem fere tempore quo Budæum, ipsi ex studiorum conjunctione peramicum, Gallia sibi quoque ereptum luxit. *Vide supra cap. 56.*

PETRUS GILLIUS, Albiæ apud Helvios natus, utriusque linguæ, pariter & philosophiæ cognitione præstans, à *Francisco* I. Francorum Rege in Græciam & Asiam missus fuit, ut Græcorum auctorum codices manuscriptos undique conquireret; & in Galliam asportaret. Quæ quidem peregrinatio illi non adeo prospere cessit: à barbaris enim captus, & in Africo littore durissimum carcerem perpessus, vix tandem *Georgii Card. Arminiaci* curâ & liberalitate redemptus evasit. Cujus beneficii memor Mæcenatem suum, Romæ tunc agentem adiit: ubi & obiit, in templo S. Marcelli tumulatus. *Theodoreti commentarium in XII. Prophetas minores*, à se Latinitate donatum, Lugduni 1533. & Parisiis evulgavit; ut & *Æliani libros* XVI. *de animalium historia.* Exstat ejusdem commentarius *de Bosphoro Thracio.* Quæ porrò *Petrus Belonius*, unus ex Gillii comitibus ac domesticis, postea de rebus orientalibus edidit, putantur ex ejusdem Gilli schedis potissimum esse desumpta.

BELLAIOS tres fratres superiore sæculo Gallia protulit, qui pari animorum contentione armorum gloriam cum litterarum dignitate copularunt. Et quidem *Guilielmus* natu maxi-

maximus historiam de rebus Francicis ab ipsa gentis origine ad sua usque tempora Latine & Gallice est persecutus. Cujus operis fragmenta *Martinus* frater junior commentariis illis inseruit, quibus Francisci I. Regis gesta populari sermone perscripsit. At *Joannes*, cujus elegans eruditio Tridentinis Patribus sæpe admirationem excitavit, primum Parisiensis Episcopus, post S. R. E. Cardinalis fuit: obiitque illius collegii Decanus, Francisco II. ad regnum Galliæ recens evecto. Horum gentilis *Joachimus Bellajus*, Canonicus Parisiensis, in poësi se potissimum exercuit: qui post Italiam lustratam ad suos redux, Lutetiæ annos vix xxxv. natus exspiravit.

Latomi quattuor, natione Belgæ, uno eodemque sæculo decimo sexto scriptis illustres exstiterunt. Ex his primus fuit *Jacobus Latomus Camberonensis*, Doctor Theologus Lovaniensis, supra cap. 55. à nobis laudatus. Hujus patrui sui opera omnia *Jacobus Latomus junior*, Lovanii ad S. Petrum Canonicus, in unum volumen redegit, & Lovanii 1550. in fol. edenda curavit. Latomum hunc juniorem nos Lovanii novimus, cum ibi in studiis versaremus. Fuit is versu felix ac facilis: exstantque *Psalmi Davidici*, *Threni Hieremiæ*, *& Cantica* ab ipso versibus reddita, typisque Plantinianis publicata. Vixit ad decrepitam usque ætatem, & anno 1596. decessit; in D. Petri templo, ad patrui sui tumulum, humatus.

Bartholomæus Latomus, Oralauni (vulgo *Arlon*) in ducatu Luxemburgensi natus, primum Treveris, deinde Rhetor Coloniæ in Ubiis, postea Lutetiæ Regius eloquentiæ Doctor, summam dicendi laudem usu est consecutus; Budæo, aliisque viris primariis quam maxime faventibus. Præter ea, quæ ad Philologiam spectant, scripsit contra Martinum Bucerum, Petrum Dathenum, aliosque pestilentis cathedræ magistros, *de Eucharistia, invocatione Sanctorum*, *auctoritate Ecclesiæ*, *cœlibatu Sacerdotum*, aliisque Fidei capitibus, 1546. & 1559. Coloniæ typis edita. Cumque esset Principi Electori Treverensi à Consiliis, senex in urbe illa vivere desiit, sub annum millesimum quingentesimum sexagesimum.

Joannes Latomus, Bergis ad Zomam in Brabantia natus, vir eleganter doctus, cum vincta, tum soluta oratione valuit. Canonicis regularibus in Throno B. Mariæ prope Herentaliam, Campaniæ Brabantinæ opidum, multis annis cum laude præfuit. Romam missus, temporibus Gregorii XIII. Papæ, pro negotiis sui Capituli seu Congregationis Windesemensis, rem præclare in Urbe gessit, & viris per Italiam eruditis innotuit. In Belgium redux, obiit Antverpiæ anno millesimo quingentesimo septuagesimo octavo, apud Facuntinas moniales sepultus. Ad ingenii monumenta quod attinet, Pauli Jovii Elogiis doctorum virorum *Epigrammata* adjecit, sæpius recusa. Scripsit quoque *Historiam illustris Abbatiæ S. Trudonis* in diœcesi Leodicensi, itemque *Historiam cœnobii Corsendoncani*, in eadem Campania prope Turnhautum siti: quam utramque in tenebris latitantem utinam quis proferat!

LXII. Franciscus Sfondratus, Cremonensis, primum Ticini Jura explicuit, inde Mediolanum evocatus Senatoria ibi dignitate fulsit. Exinde Caroli V. Imp. Vicarius Senis, dein Cremonæ in patria Episcopus, ac tandem S. R. E. Cardinalis à Paulo III. creatus, apud suos vivere 1550. desiit. Ex legitima ante sacerdotium conjuge *Anna Vicecomite*, matrona nobilissima, inter alios filium reliquit *Gregorium XIV.* Pontificem Romanum. Præter poëma heroicum *De raptu Helenæ* scripsit *Epistolas* non paucas ad Fredericum Nauseam & alios, prudentia rerumque momentis plenas.

Fredericus Nausea, Blancicampianus, in omni quidem studiorum genere, sed in Jure ac Theologia (cujus utriusque facultatis Doctor erat) tantos progressus fecerat, quantos ipsius tot egregia monstrant opera. Summam in principe apud Moguntinos basilica cathedram oratoriam magna cum Moguntinorum ipsorum utilitate, suaque ipsius laude, annos aliquot tenuit. Ibi denique 1532. *Homiliarum centurias quattuor* edidit, quas & Ferdinando Cæsari, & Alberto Moguntino Archiepiscopo Cardinali consecravit. Unde ad idem in aula Cæsarea munus obeundum accersitus, ita sese omnibus probavit, ut Cæsare ipso volente, post Jo. Fabrum, Viennensis Episcopus sit constitutus. In ea vero cura pastorali ac dignitate, contra omnigenos hæreticorum impetus ac fraudes, prudenter & constanter ad mortem usque perstitit: quæ quidem illi, annis laboribusque fesso, 1550. obtigit. Nauseæ scripta Cornelius Callidius in Catalogo Scriptorum Germaniæ, & Possevinus in Apparatu sacro recensent.

Antonius Guevara, nobili apud Hispanos genere natus, adolescens Franciscanis sodalibus se adjunxit. Ob doctrinam sacram & facundiam vernaculam, qua in primis valuit, Caroli V. Imp. Ecclesiastes atque Historicus delectus, Mindoniensem demum cathedram Episcopalem obtinuit. Præter *Meditationes de Christi cruciatibus*, *& Oratorium Religiosorum*, scripsit Hispano sermone duo opuscula, quæ omnium manibus merito circumferuntur: quorum altero vitam aulicorum contemnendam docet, altero ruralem vitam curiali antefert. Quod ad *Horologium Principum*, seu librum *De vita Marci Aurelii Imp.* attinet, est is totus fabulose confictus, non ex ex priscis historiis Romanis petitus. Quod moneo ne

quis erret: ut in Hispania & Gallia aulici passim errant, ubi cupide nimis in sinu manibusque gestari à viris nobilibus merito eruditi indignantur. Idem judicium esto de Guevaræ *Epistolis*, quæ ineptiarum sunt plenæ; nec *Aurearum Epistolarum* titulum merentur, quo eas Gallicum vulgus indigetat. Obiit autem Guevara anno millesimo quingentesimo quadragesimo quinto: ut ex Annalibus Caroli V. à Francisco Lopezio Gomaria ab an. 1500. usque ad annum 1557. lingua Hispanica deductis, certo mihi constat. Exstant ii manuscripti in bibliotheca *Lucæ Torrii*, Consiliarii Regii, & Magistri rationum Insulis in Flandria. Conditus autem jacet Guevara in sua basilica cathedrali, in sacello à se excitato.

Petrus Rua, Numantinus seu Soriensis, primum Abulæ, post Numantiæ in patria ad extremam usque ætatem bonas litteras docuit; non trivialiter; ut Grammaticorum vulgus, sed ad Ciceronis imitationem suos assuefaciens. In historiis porro hominem egregie versatum fuisse testatur singularis commentarius *De fide in historia scribenda*; Hispanice quidem scriptus, sed eruditionis plenus: quo *Antonii Guevaræ* (qui tum solus doctrinæ & eloquentiæ Ibericæ artem tenere videbatur) *errores* in historiis antiquorum, veteribusque monumentis lapidum & nummorum explicandis, solide refutavit. Valde ut mirer, fabulosas istas Guevaræ Epistolas etiamnum à quibusdam in pretio haberi, & velut pro oraculis circumferri. Noster itaque Rua de tot nugarum atque ineptiarum millibus multas indicavit, facemque prætulit, ne quis posthac credulus in errorem inducatur. Tale quoque de fictitiis Guevaræ scriptis judicium est *Antonii Augustini* in Antiquitatum dialogis, & *Alfonsi Matamori* in libro de Scriptoribus Hispaniæ.

Hieronymus Romanus, natione Hispanus, eremita Augustinianus, idiomate patrio scripsit *Chronicon*, à temporibus S. Augustini ad sua usque tempora deductum: quod Salmanticæ 1569. prodiit. Ejusdem *Monarchia*, in fol. vernaculo similiter idiomate edita; continet nonnulla quæ Criticis displicent. Majorem in historia laudem apud eruditos ac curiosos meritus est *Ludovicus Hurtadus*; qui Mexici in Hispania nova florens, ut coram spectavit, ita fideliter atque eleganter scripsit *De incremento & utilitate ord. Augustiniani in India occidentali.*

Joannes Maldonatus, Hispanus, sacerdos Burgensis, disertus Latinæ linguæ scriptor Vitas Sanctorum in compendium redegit: qui libellus Lugduni typis evulgatus legitur, & à Laurentio Surio interdum adhibetur. Scripsit item Parænesim ad litteras politiores, Burgis editam: ubi narrat, se adolescente Christophorum Longolium in Hispaniam venisse. Burgis denique 1549. in 8. publicavit opusculum de Senectute Christiana. Fuit & alter Hispanus cognominis *Maldonatus*, Societatis Jesu Theologus, infra à nobis laudandus. Sub annum 1550. floruit item *Joannes Viguerius*, Granatensis, ord. Prædicatorum, Doctor Theologus Tolosanus: qui ex operibus S. Thomæ Aquinatis Institutiones Christinæ fidei excerpsit, & D. Pauli Epistolam ad Romanos sua commentatione illustravit.

Joannes Docæus, Juris Pontificii Doctor, ex monacho Benedictino Laudunensis in Gallia Episcopus, 1555. floruit. Scripsitque Homilias per annum, Antverpiæ 1610. in folio; & libros duos de æterna filii Dei generatione, ejusque temporali nativitate, Parisiis 1554. editos. Sub idem tempus vixit *Stephanus Paris*, Aurelianensis, ex monacho Dominicano Abellinensis in Italia Episcopus. Cujus Sermones Quadragesimales 1552. & Conciones per Adventum super isto themate, *Verbum caro factum est*, 1555. Lutetiæ prodierunt.

Nicolaus Pellicerius, in diœcesi Montis Pessulani natus, ejusdem urbis Episcopus à Francisco I. Rege designatus, com-plures utriusque linguæ auctores, in his *Plinium* seniorem, fideliter emendavit, multoque lumine illustravit. Sed, quod plerumque iis accidit, qui sua, dum vivunt, ipsi edere negligunt, hæc ferè omnia simul cum auctore ipso sepulta sunt.

Joannes Dampetrus, Blesensis, primum celebris caussarum patronus fuit: mutato postea consilio Franciscanis se adjunxit, & in quodam monialium cœnobio consenuit. Amici sui carmina post mortem edenda curavit Germanus Audebertus. Dampetri æqualis fuit *Nicolaus Borbonius*, poeta item elegans, & Regius Græcæ linguæ Professor Lutetiæ; qui presbyteris Oratorii annis superioribus se adjunxit, & pia carmina varia publicavit.

Petrus Rebuffus, Gallus, in Monte Pessulano natus, Jurisconsultus, Doctor & Comes, scripsit de privilegiis Scholasticorum, Bibliopolarum & ceterorum ministrorum Universitatis seu Academiæ, item de Decimis, in Pauli III. Bullam cœnæ Domini; Praxim beneficiorum, & alia Lutetiæ, Venetiis & alibi sæpe edita.

Jacobus Omphalius, Andernacensis, Germanus, Jurisconsultus, scripsit librum de suscipienda Christianæ Reipublicæ propugnatione, & officiis eorum, qui urbium gubernacula tenent; Coloniæ 1538. editum: item libros duos de officio Principis, 1550. in fol. Basileæ publicatos.

Joan-

LXIII. JOANNES HASSELIUS, cognomento Leonardus, communem cum Francisco Titelmanno patriam habuit Hasseletum, diœcesis Leodiensis opidum. Adolescens in Philosophicis ac Theologicis studiis Lovanii ita versatus est, ut æqualibus suis longe antecelleret. Erat in eo præter exactam linguarum trium, Hebraicæ, Græcæ ac Latinæ peritiam, ingenium admirabile, & prudentia singularis cum pietate conjuncta; adhæc justa proceri corporis statura, quæ dotes hasce eximias longe splendidiores redderet. Doctor salutatus majori Theologorum collegio præficitur, & publicus sacrarum litterarum Professor adhibetur. Cumque Tridentum Pontificis Max. auctoritate indictum esset Concilium, quo ex omnibus orbis partibus, ad sarciendam Ecclesiæ catholicæ concordiam, præstantissimi quique Theologi, præter Antistites, à Principibus mitterentur, ut quoad ejus fieri posset, ortum in Europa hæreticæ labis incendium restingueretur; anno 1551. missus eodem à Carolo V. Imp. Hasselius advolavit. Nec finem, immatura morte præreptus, videre potuit. Scripsit aureum sane libellum *De Nectarii Patriarchæ Constantinopolitani facto super Confessione;* quod ipsum argumentum & Latinus Latinius, Baronius ac Bellarminus postea Romæ tractarunt. Conditus est Tridenti, procul à patria, magno Patrum luctu. Adeo verum illud: *Diem & locum natalem sciri, fatalem nesciri.*

FERDINANDUS NONIUS, Pintianus, illustri Gusmanorum gente oriundus, Pintiæ Vaccæorum, quæ vulgo Vallisoletum dicitur, natus, Bononiæ *Philippo Beroaldo* operam dedit. A Francisco Ximenio, Card. Toletano, honorifice evocatus, in Bibliis quattuor linguarum, ejusdem auspiciis Compluti editis, elaboravit: mox *Demetrio Lucæ* Cretensi, quem ex Italia idem Ximenius olim evocarat, in Græcarum litterarum professione successit. Exinde Salmanticam concessit, & antemeridianis horis linguam Græcam, postmeridianis Latinam professus fuit. Objectantibus igitur quibusdam, quod in familiæ tam illustris decora peccaret, qui in pistrinum litterarium se abdidisset, suas sibi res habere jussit, & fumosas imagines jactare; *seque immortalia animo præcipere, & cum Dionysio illo Syracusano inter discipulos, tanquam in regno, versari* respondit. Cælebs & abstemius semper vixit, obiitque octogenario major, anno millesimo quingentesimo quinquagesimo primo; bibliotheca sua (quam habebat amplissimam) Academiæ Salmanticensi legata.

GODEFRIDUS TILMANNUS, Cartusianus Parisiensis, Gregorii Niceni & aliorum veterum Patrum opera varia è Græco in Latinum transtulit. Allegorias & Tropologias in libros utriusque Testamenti, ex auctoribus amplius triginta, Lutetiæ 1550. & 1551. publicavit, antea à Judoco Badio 1526. ibidem editas. Sub annum 1550. *Janus Vitalis*, Panormitanus, Siculus, Hymnos de S. Trinitate; item Meditationes & Paraphrases in aliquot Psalmos Bononiæ edidit.

CORNELIUS CROCUS, Amstelodamus, adolescens Lovanii in eloquentia Adriano Barlando Rhetori operam dedit. Cui & Græcas, ut in utriusque orationis facultate par esset, adjunxit; & quod rei caput est, pietatem in primis colens, decursis Theologiæ spaciis, operari sacris cœpit. Nec piguit aut puduit, cum majoribus titulis ac præmiis dignus esset, ludum in patria aperire, quo juventutem illam indolis inter Batavos optimæ optimis disciplinis ac moribus jam inde à teneris imbueret, atque in avita religione contineret: ratus, quod res est, Seminaria Reipublicæ bene constitutæ Iuventutem esse, quam qui recte informet, eum de Republica quam optime mereri. Serpebat enim jam tum furtim per Bataviam hæreticorum labes: cui semina jacere cœperant prava Def. Erasmi Colloquia. Quo etiam consilio pias castasque suas loquendi Formulas, ut impias illas è manibus excuteret, pueris conscripsisse videtur. Lusit & *Josephi* nomine Comœdiam castam, potius quam Eunuchum Terentianam edisci pateretur: ut castitatis exemplar tamquam in speculo proponens, eam ipsam virtutem adolescentibus instillaret. Quæ quidem virtus, si qua forte in ea amarities, suavi poeticæ liquore facilius à juventute hauritur. Cumque diu multumque istud Sisyphi saxum voluisset, atque ingratum patriæ Senatum experiretur, nonnunquam Scipionis illud Africani in ore habebat, *Ingrata patria ossa non leges mea.* Scriptis etiam Ecclesiæ causam defendendam suscipiens, ejus auctoritatem, contra adversarios ac desertores, è sacris litteris Patribusque asseruit. Pugnavit etiam valide cum *Anabaptistis*. quibus aquatica illa Batavorum ac Frisiorum ora (ingenium loci diceres, si non hominum id vitium foret) in primis scatet. Matrem, quoad vixit, domi pie aluit: quo factum est, ut cum maxime vellet, non se juvenis religiosæ alicui familiæ consecraret. Illa jam senio extincta, liber in Italiam evolavit, atque in Societatem ab Ignatio Lojola Romæ receptus, exactis summo zelo annis aliquot, Deo auctori spiritum in Urbe sancta, immortalitatis spe plenus, anno millesimo quingentesimo quinquagesimo reddidit.

LXIV. SANCTUS FRANCISCUS XAVERIUS, patria Navarrus, unus ex primis S. Ignatii Loiolæ sociis, Indorum orientalium Apostolus, in Sinensis regni aditu piissime obdormivit, postridie Kal. Decembris, anno salutis 1552. ætatis quinquagesimo quinto. Scripsit *libros quattuor Epistolarum*, zelum Apostolicum spirantes, quos Horatius Tursellinus

ex Hispana lingua in Latinam convertit; qui & Xaverii res gestas libris sex complexus est.

Franciscus Strada, cum aliis septem Societatis Jesu hominibus, Lutetiæ in studiis agebat, quando sævientibus inter Carolum V. Imp. & Franciscum I. Galliarum Regem bellis, Franciscus publice severeque edixit, ut qui de Caroli ditione erant omnes ad unum intra diem octavum regno Galliæ excederent. Octo itaque Hispani, cum aliis totidem variarum nationum sociis, Lutetia Lovanium 1542. migrarunt. Fuere inter eos *Hieronymus Domenecus*, qui Parisiensi domui præfuerat, *Franciscus Strada & Andreas Oviedus.* Hic illi dum incohata Parisiis studia quieto prosequuntur otio, eadem opera novam Societatis domum incohant, & Collegii (à Lævino Torrentio, Antverpiensium Antistite aliquando dotandi) fundamenta jaciunt; plurimum eam rem *Petri Fabri* nomine ac fama juvante, qui primus non solum in Germania, sed etiam in Belgio Societatem illustravit. Ceterum *Strada*, annos quattuor & viginti natus, in Falconensi gymnasio Metaphysicis primum operam dedit: sed longioris veluti desidiæ pertæsus (sic enim otium illud litterarium interpretabatur) concionibus ad Scholasticos in æde S. Michaelis & alibi habendis totum se tradidit. Ex quibus non fructum modo uberrimum (cujus vel luculenta sunt pignora *Cornelius VVishavæus* Mechliniensis, *Oliverius Manaræus* Tornacensis, & alii Societati magno bono quæsiti) sed etiam plausum & admirationem apud Ruardum Tapperum Cancellarium, atque universam Academiam longe maximam collegit. In eodem S. Michaelis templo postea *Petrus Ribadeneira* & *Robertus Bellarminus*, magno Academicorum concursu ac fructu, Latine sunt concionati.

Joannes Cochlæus, Noribergensis aut Wendelstinus, egregius contra Lutherum, Bucerum, Melanchthonem, Musculum, Calvinum, aliosque recens exortos hæreticos pugil exstitit: prout tot ipsius contra illos lucubrationes fidem testatissimam faciunt. Illas ipsemet recenset in Catalogo operum suorum, & post eum Callidius, Possevinus, alii. Francofurti ad Mœnum in æde Mariana pium gravemque Decanum agebat: sed turbulentis hæreticorum factionibus ejectus, Moguntiam se contulit; ubi & Canonicatu ad S. Victorem donatus fuit. Vratislaviæ in Silesia demum Collegio Canonicorum adscriptus, ibidem anno millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo vivere desiit: conditus in summa æde S. Joanni Bapt. sacra.

Balthasar Werlinus, Colmariensis, Germanus, ordinis Prædicatorum, suam *Appendicem ad Trithemii librum de Scriptoribus ecclesiasticis* 1546. Coloniæ in 4. publicavit, postea Lugduni & alibi editam. Appendix ista eget quibusdam in locis expurgatione seu lima censoria; nominatim ubi agitur de *Beato Rhenano*, *Felice Malleolo*, *Guidone Donato*, *Henrico Bebelio*, *Hieronymo Guebilero*, *Lamberto de Monte*, *Luciano Mantuano*, *Nicolao Borbonio*, *Paulo Ritio Israëlita*, *Petro Mosellano*, *Roberto à Mosham & Vito Amerbachio.*

Joannes Brodæus, Cæsaroduni Turonum natus, ex Italia ad suos reversus, *Lectiones varias*, & alia multa foras dedit. Epigrammata item à *Planude* monacho collecta Latine reddidit. Inter beata otia pius sacerdos ad sexaginta tres annos modeste vixit, & in patria vivere desiit, Martiniano in templo conditus.

Jacobus Meierus, Uleternis in Balliolano agro, ad occiduam Flandriæ plagam, natus, & Lutetiæ institutus, primus fere aut saltem optime *Annales Flandriæ* pertractavit; collectis undique veterum monumentis, cum soluta, tum numeris vincta oratione conscriptis. Inter alia *Philippeidem*, de bello Philippi Galliæ Regis cum Imp. Othone, Britannis, Flandrisque gesto, è tenebris eruit: atque à poetica minime abhorrens, pia quædam carmina à se conscripta edidit, & *Hymnos* veterum ecclesiasticos reddidit meliores. Blancobergæ (quod municipium est pari fere inter Ostendam ac Slusam ad Oceanum intervallo) ad extremam usque ætatem Parochum egit. Moritur demum Brugis Flandrorum, ubi ludum litterarium, *Joannis Despauterii Ninoviensis* exemplo, multos annos junior aperuerat, sexagenario major, Nonis Februarii, anno supra sesquimillesimum, quinquagesimo secundo (fallitur enim Bodinus, & alii qui eum Philippi Cominæi æqualem faciunt) conditus ad D. Donatiani, qua in æde sacerdotium olim possederat. *Antonium* Henrici fratris filium, qui Thenis in Brabantia primum, post Cameraci, ac demum apud Atrebates juventutem instituit & 1597. ibidem obiit, heredem facultatum ac Bibliothecæ scripsit. Is patrui *Annales*, ab eodem auctos & recognitos, foras dedit; Flandriæ Comites versibus decantavit, & *Nili* Episcopi ac martyris Gnomas Latino carmine reddidit. Hujus filius *Philippus*, ludi item litterarii apud Atrebates moderator, *S. Vedasti* Episcopi laudes, & Mahometis pseudoprophetæ infamem vitam versibus descripsit. De variis singulorum lucubrationibus Andreas Valerius in Bibliotheca Belgica distincte agit.

Petrus Lizetius, Arvernus, supremi Francorum concilii Præses, post Abbas commendatarius ad S. Victorem Lutetiæ, scripsit de sacris Bibliis in vulgare idioma minime vertendis; De auriculari confessione, Monastico instituto, & sæculari cæcitate;

De

De præceptionibus Ecclesiæ libros sex, In pseudoevangelicos, & de eorum animadversione. Quæ omnia partim Lutetiæ an. 1551. partim Lugduni 1552. in 4. sunt typis evulgata.

Leanddr Albertus, Bononiensis, ord. Prædicatorum Theologus & Historicus, libros sex *De viris illustribus sui ordinis* 1517. & *Descriptionem universæ Italiæ* 1550. Bononiæ publicavit. Hanc ex Italico Latine redditam 1566. Colonienses ediderunt.

Gaspar Bruschius, Egranus, Bohemus, 1549. in 8. Noribergæ edidit librum *de Episcopatibus Germaniæ:* in quo Archiepiscopos Moguntinos, & XII. Episcopos suffraganeos, una cum Bambergensibus, describit. Anno 1552. in fol. Ingolstadii publicavit *Centuriam Monasteriorum Germaniæ maxime illustrium:* item Basileæ librum *de Laureaco & Patavia.* Ceterum in Bruschii operibus nonnulla occurrunt, quæ lima censoria egent juxta regulas Tridentinas.

LXV. Stephanus Gardinerus, Anglus, Henrico VIII. Regi à Secretis cum esset, Richardo Pacæo in Decanatu Londinensi ad S. Paulum sub ann. 1531. successit. Exinde ob doctrinam, solertiam atque industriam, Episcopus Wintoniensis & Cancellarius Angliæ fuit. Marci Antonii Constantii, Theologi Lovaniensis, titulo eruditum volumen *de Eucharistia contra Capharnaitas* Parisiis 1552. & Lovanii 1554. publicavit. Exstat item Londini 1553. in 4. editum *Diacosio-martyrium*, hoc est, Testimonium ducentorum de veritate corporis & sanguinis Christi in Eucharistia, adversus Petrum Martyrem hæreticum: qui liber auctorem præfert *Joannem Withum*, Anglum Wintoniensem Episcopum.

Joannes Dubravius, Pelsinus, Bohemus, Legum Doctor, Olomutiensis in Moravia Episcopus, vir legationibus rebusque gestis clarissimus, qui ante Episcopatum *Janus* dicebatur, *Historiam Bohemicam* libris XXXIII. comprehendit; Basileæ 1575. & alibi sæpius editam. Obiit anno millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio. Idem annus *Joannem Baptistam Egnatium*, Venetum, presbyterum, cum annis fere quinquaginta litteras humaniores in patria docuisset, è vivis abstulit. Præter *Originem Turcarum* scripsit *Exempla illustrium Venetorum & aliarum gentium*, anno 1554. Parisiis, & alibi adita.

Petrus Crabbius, Mechliniensis, sui ordinis Franciscani sodalibus in patria & alibi magna cum laude præfuit. Is primus, ut erat antiquitatis ecclesiasticæ studiosissimus, *Concilia* in tres tomos digessit; Coloniæ 1551. editos. Conatum ejus postea *Laurentius Surius* excipiens, tomos quattuor Conciliorum ibidem publicavit. Obiit Crabbius in patria sua anno millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio, ætatis octogesimo tertio.

Joannes Hieronymus Albanus, Eques & Jurisconsultus, librum suum *De immunitate ecclesiarum*, Julio III. dicatum, 1553. in fol. Romæ foras dedit. Ejusdem liber *De potestate Papæ & Concilii* Lugduni 1558. & Venetiis 1561. in 4. prodiit. In Gallia eodem tempore vixit *Remundus Rufus*, itidem Jurisconsultus: qui suam *Defensionem* pro Pontifice Maximo, Cardinalibus, Episcopis, totoque ordine sacro, contra Carolum Molinæum, Lutetiæ anno Christi millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio edidit.

LXVI. Joannes Magnus, Gothus, Archiepiscopus Upsalensis, Primas Sueciæ & Gothiæ, Sedis Apostolicæ Legatus, *Historiam Gothorum & Suecorum* libris XXIIII. comprehendit; Romæ 1554. excusam, cum *Olai Magni*, fratris ac successoris, appendice. Scripsit insuper librum *de Episcopis Sueciæ*, ibidem editum. Meminit ipsius, magna cum laude, Damianus Goesius in Deploratione Lappianæ gentis.

Joannes Pistor, Abbas Campi-Principum in Bavaria, suum *Dialogum de fato & fortuna* 1544. Augustæ Vindelicorum in 4. publicavit. Anno 1554. *Benedictus Vernierus* monachus ad S. Sulpicium apud Bituriges, magnum & universale Concilium Ecclesiæ militantis, super Eucharistiæ Sacramento typis Nivellianis Lutetiæ publicavit. Sic enim librum suum inscripsit, quo, instar Niceni Concilii, testimonia trecentorum octodecim Patrum coacervarit: ut Molanus loquitur.

Petrus Costus Messiæ & Christi Domini Typum contra Judæorum apistiam; item Paraphrasim Chaldaicam Ecclesiastæ, Latine versam, Lugduni 1554. in 4. publicavit. Eodem anno Lutetiæ prodiit *Ludovici Carreti* Epistola ad Judæos Hebraice & Latine scripta, qua eos ad resipiscentiam invitat.

Quintilianus Mandosius, Advocatus Romanus, suas Notas in Regulas Cancellariæ Julii III. Papæ anno 1554. Venetiis in 4. edidit. Ejusdem Praxis signaturæ gratiæ, & Praxis Commissionum Apostolicarum ad causas decidendas, aliique ejus generis tractatus, Romæ 1561. & annis sequentibus prodierunt. Idem Mandosius, cum *Petro Vendrameno*, Repertorium Inquisitorum hæreticæ pravitatis Notis illustravit, & Venetiis 1575. in 4. publicavit.

Alfonsus à Castro, Zamorensis, Hispanus ex ord. Minorum, Carolo V. Imp. à sacris concionibus & conscientiæ secretis fuit, & Bruxellæ sub annum 1550. moriens chorum Franciscanorum suo tumulo nobilitavit. Scripsit libros XIV. adversus hæreses; libros tres de justa hæreticorum punitione; libros duos de potestate Legis pœnalis: homilias ad populum habitas, & alia, in tomos duos digesta studio Francisci Fevardentii, & Parisiis anno 1578. edita.

Joannes Ferus, ord. Minorum, Ecclesiastes Moguntinus per annos viginti quattuor, scripsit annotationes in Pentateuchum, in Job, Ecclesiasten, Threnos, Jonam, Matthæum, Joannem, Acta Apostolorum, Epistolam ad Romanos & alia; Lovanii, Antverpiæ, Coloniæ, Moguntiæ, & Lugduni divisim edita. Opuscula item aliquot in unum volumen congesta Rovillius Lugduni in 8. excudit. Sermonum tomi duo Coloniæ 1554. in folio prodierunt. Quadragesimalia duo Germanica Joannes Latomus Latina fecit, quæ Antverpiæ 1554. & Lugduni 1555. fuerunt excusa. In commentariis ad Joannem *Dominicus Sotus* notavit LXVII. loca caute legenda. Sixtus Senensis lib. 6. annotatione 72. dicit, testes fide dignos asseverare, quod ipsius commentaria in Matthæum, post mortem auctoris edita, ab hæreticis, præsertim ad verba, *Tibi dabo claves*, fuerint depravata. Censores Romani 1574. suis typographis inhibuerunt opera ejus distrahi sine facultate. Obiit sexagenarius Moguntiæ an. millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto. *Sic fere Molanus in sua ms. Bibliotheca sacra.* Conditus autem jacet Ferus Moguntiæ in templo sui olim ordinis Franciscani, quod nunc est Patrum Societatis Jesu. Ejus commentaria in Evangelia Matthæi & Joannis expurgata, 1577. Romæ in 8. fuerunt edita. *De eodem Nicolaus Serarius in sua Moguntia lib. 1. cap. 40. hæc narrat*: Joannes Ferus, ord. D. Francisci, Germanica eloquentia polluit plurimum, eaque ipsa summam ædem annos complures ornavit. Scripsit Germanice ac Latine satis multa. Abiit è vita 1554. nostroque in templo, ad lævum aræ primæ latus, sepultus est. Sed cum sepulcralis ejus lapis ligneorum, quæ circum aram nunc sunt, cancellorum positu nonnihil obscuraretur, curatum est ut in locum paulo inferiorem deduceretur idem lapis. Ajunt, cum Albertus Brandeburgicus Moguntiam occuparet, incendiisque vexaret, ecclesiasticis, religiosisque hominibus aliis plerisque diffugientibus, Joannem intrepidum mansisse; illum vero viri constantiam & virtutem admiratum, neque ipsi, neque ejus monasterio nocuisse. Sed cum aliquando ille solicitaret, ut monasticam vestem exueret, respondit: *Tot annis mecum hæc vestis est, neque mihi quidquam nocuit: eam cur nunc abjicerem?* Ille vero grave, facetumque dictum approbavit, terrore simul veluti perfusus, cum animi ejus firmitatem spectaret. Quia vero alicubi fassus ipse Ferus est, è Novatorum sterquilinio se nonnulla interdum, quandam veluti gemmam, exscalpsisse, non defuerunt, qui catholicum licet existimarent, ejus tamen sententias & verba nonnulla minus catholica censerent. Et in his suum profitetur nomen, sub finem sui in librum quartum Sententiarum commentarii, *Dominicus Sotus.* At ei acriter obstitit è D. Francisci familia *Michaël Medina*, libro qui inscribitur Apologia Joannis Feri. *Sic fere Serarius.* Ut ut sit, servanda hic est censura Indicis Romani.

LXVII. Martinus Lipsius, à se & Justo Lipsio, cujus patruus major fuit, celebre apud eruditos habet nomen. Fuit in hoc viro multiplex eruditio, exacta linguæ cum Græcæ tum Latinæ cognitio, sacrarumque rerum haud mediocris intelligentia. Illud vero solidæ virtutis ac pietatis specimen fuit, quod fallaces hujus vitæ spes secum reputans, mente divinitus monita, vitæque ratione conversa, ambitioni urbis aulicæ Bruxellensis, in qua honesto loco natus erat, se subtraxit, divinoque cultui se totum mancipans, in famosum, sub *B.* Martini patrocinio, Canonicorum D. Augustini Lovaniense cœnobium, velut in portum, se recepit. Hic in Bibliothecam se abdens, *Macrobii, Hilarii, Augustini, Hieronymi*, aliorumque veterum Scriptorum opera cum membranis comparando, eadem mirificè illustravit. *Chromatii* etiam *Homilias* & *Symmachi*, urbis Præfecti, epistolarum libros duos luce donavit. Post, ut erat singulari prudentia, sodalibus suis præfectus, in mediis etiam muneris sui curis molestiisque, nullam animo requietem dedit. Neque suis dumtaxat laboribus Reipublicæ prodesse studuit; sed & discipulos, in his *Garetium, Latomum, Costerium, VVimmerium*, qui in eadem bene merendi palæstra diu multumque desudarunt, eduxit. Ætate gravis, Cruci-Lemensibus agri Leodicensis, apud Hujense opidum, sacris virginibus cœnobiarcha datus, eximia morum innocentia complures annos præfuit: ibidemque cum veteribus amicis, id est, libris assidue versatus, placidissima demum morte pius senex 1555. è vita excessit.

Hermannus Lethmatius, al. Hermas, patria Gaudanus, Batavus, Doctor Th. Parisiensis, Decanus ad S. Mariam in urbe Ultrajectina, & Episcopi Vicarius generalis, vir fuit singulari pietate, doctrina ac modestia: ut Erasmus libro 17. epist. ad Nic. Everardum testatur. *Hermannus*, inquit, *cum, antequam studium Theologicum ingrederetur, feliciter esset auspicatus Græcarum ac bonarum litterarum notitiam, ita se gessit in hoc cursu Sorbonicæ Theologiæ, ut omnium punctis primas meruerit, idque in ea schola, quæ sine controversia in hoc studiorum genere semper primas tenuit. Neque vero tantum est instructus argutiis illis, quibus in scholis velitantur: nihil Conciliorum, nihil historiarum, nihil veterum Theologorum non excussit, atque adeo habet in*

prom-

promptu. Ingenium velox ac rapidum, discendi aviditas inexplebilis, judicium præsens & expeditum. Scripsit autem *De instauranda religione* libros novem, 1545. Basileæ in fol. editos: obiitque apud suos Ultrajectinos 1555. ætatis 63. cum annos 25. Decani munere laudabiliter functus fuisset.

EUTYCHIUS CORDESIUS, Antverpianus, monasticen Patavii in cœnobio S. Justinæ amplexus, ut erat vir longe doctissimus, Concilio Tridentino cum laude interfuit. Ejus commentaria in *D. Pauli epistolas*, & in *Symbolum Apostolorum*, itemque *Dictionarium Biblicum*, exstant manuscripta Patavii ad S. Justinam: ut Arnoldus Wionus in Ligno vitæ testatur.

SEBASTIANUS FOXIUS, Morsillus, Hispali familia honesta natus, admodum adolescens litteris in patria egregie tinctus, philosophiam, ad quam natura rapiebatur, feliciter hausit; eamque, M. Tullii exemplo, mirifice illustravit. Lovanium itaque in Academiam venit, & ad *Petri Nannii* amicitiam se applicuit; cum quo *de Historiæ præstantia* disserendo scribendoque profecit. Hinc usus est familiariter *Cornelio Valerio*, qui illius cathedram excepit. Vix annos natus undeviginti, ut de se libro *de Juventute* testanti credimus, Paraphrasin & scholia in M. Tullii Topica, post Boëthium, evulgavit anno ejus sæculi quinquagesimo. Post in Platonis Timæum, dialogum perdifficilem, ætatis quarto & vicesimo commentarios edidit: tum de Ethica philosophia libros tres, hinc de Physica, seu de Platonis & Aristotelis consensione, libros quinque Lovanii 1554. publicavit. Annum 28. agens, *de Dialectica exercitatione*, *deque Juventute ac Gloria* opuscula in apertum protulit. Ob singularem igitur eruditionem, ex Belgio in Hispaniam à Philippo II. Rege evocatus, ut Caroli filii studiis præesset, navem ubi conscendit, orta in Oceano magna tempestate, naufragio aut alia mala sorte, in ætatis flore periit, ingenti Reipublicæ litterariæ damno.

PETRUS MEXIA, Hispalensis, Eques, Historicus & Mathematicus, sermone populari scripsit *Cæsarum* omnium, jam inde ab Augusto, res domi forisque gestas; *Variarum* item libros quinque: in quibus, Æliani exemplo, varias narrationes, historicas, ethicas ac politicas commemorat. Quæ commentationes omnium pene gentium linguis nunc leguntur: Galli etiam, libris aliquot additis, nimium quantum eas auxerunt. Composuit & dialogos de *Elementis*, & de iis, quæ in sublimi generantur, & quæ *Meteorologica* Physici nominant. *Laudes* item *Asini*, Luciani atque Apulei vestigiis insistens, cum sale ac facetiis lusit. Carolus V. Cæsar eum *Historici Regii* titulo cohonestavit. Instar amnis leniter labentis, in historia sedatus fluit, & quodammodo, (ut de Messalla Fabius refert) præ se ferens in dicendo nobilitatem. Eodem tempore apud Hispanos clarus est habitus *Ludovicus Avila, Marchio Mirabelli.* Is plerosque æqualium pura & illustri brevitate præcurrit; & exemplo Julii Cæsaris, sed Hispanico idiomate, elegantes scripsit commentarios de Caroli V. Imp. bello Germanico, ejusque ad Albim victoria: quos Latinos fecit Guilielmus Malinæus.

VINCENTIUS PLACENTINUS, Italus, ord. Prædicatorum Philosophus & Theologus, 1550 vixit, & varia scripsit, junctim 1553. edita: ut Leander Albertus lib. 4. & Antonius Senensis in sua Bibliotheca, narrant. Eodem tempore in Castella Hispaniæ provincia floruit *Joannes Crucius* itidem Dominicanus, qui Annales sui ordinis Latine & Hispanicè, libris quinque complexus fuit; Cassiodori item Historiam tripartitam suæ genti transscripsit. Sic & *Joannes Marietta* Cantabrorum opido Victoria oriundus, lingua materna Sanctorum Hispaniæ vitas, itemque Scriptores Theologos & Nobiles familias suæ nationis celebravit.

JOANNES MICON, natione Hispanus, patria Valentinus, professione monachus Dominicanus, præter alia scripsit *Psalterium nominis Jesu*, anno 1590. in 4. Romæ editum cum commentariis *Gunsalvi Pontii Legionensis*. Magna sanctitatis opinione 1555. ex hac vita migravit: exstatque ejus vita à *Laurentio Palmireno*, liberalium artium apud Valentinos Professore, conscripta. Anno eodem 1555. *Joannes Redmannus*, Anglus suum librum de justificatione, & alterum contra blasphematores Prædestinationis, in 4. Antverpiæ publicavit.

JACOBUS SCEPPERUS, Tremonianus presbyter, scripsit Conciones XXIX. institutionis Christianæ, Coloniæ 1555. editas: item Conciones totius anni. Quas tamen Belgici Censores non purgatas damnant. Sunt enim post mortem auctoris à ludimagistro Tremoniensi 1561. editæ, & multis in locis corruptæ. Scepperus autem 1554. Tremoniæ in diœcesi Coloniensi obiit. *Sic fere Molanus in ms. Bibliotheca sacra.* Sub idem tempus Monachii in Bavaria vixit *VVolfgangus Sedelius*, monachus Benedictinus, Ducis Bavariæ Concionator: cujus liber de templo Salomonis mystico 1548. Moguntiæ; Isagoge studii Theologici 1551. Ingolstadii; & pastoralis curæ compendium 1557. Antverpiæ prodierunt.

WOLFGANGUS LAZIUS, Medicus Viennensis, & Ferdinandi I. Imp. Historicus, Viennensium rerum libros quattuor; de Republica Romana, in exteris provinciis bello acquisitis consti-

constituta, libros duodecim; de variarum gentium migrationibus decades duas; Genealogiæ Austriacæ libros duos, & alia Basileæ edidit. Obiitque 1555. Viennæ in Austria. *Sic ferè Molanus.* Eodem tempore vixit *Petrus Franciscus Zinus*, Veronensis Canonicus, qui multa ex Græcis à se translata Venetiis 1555. & annis subsequentibus publicavit.

LXVIII. FRANCISCUS MENDOZA, nobilissimo genere apud Hispanos natus, Ferdinandi Nonii Pintiani optimis institutis formatus, eos in studiis progressus fecit, ut decimo sexto ætatis anno veteres auctores, præceptoris exemplo, commentariis non solum illustraret, verum etiam absentis ejus vices, summo cum applausu, de superiore loco in Academia Salmanticensi expleret. Ex Archidiacono Toletano primum Cauriensis, postea Burgensis, ac demum Valentinus Antistes & S. R. E. Cardinalis, maximam in Græcis codicibus undique conquirendis operam navavit, & *Genealogias illustrium Hispaniæ familiarum* concinnavit. Ad vitam meliorem abiit anno salutis millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, ætatis octavo & quinquagesimo; in paterno Conchensis basilicæ sacello conditus.

MARTINUS OLAVIUS, Cantaber, ex opido Victoria oriundus, Doctor Theologus Parisiensis, in aula Caroli V. Imperat. aliquamdiu vixit. In Synodo Tridentina, Othonis Truchsesii Card. Episcopi Augustani nomine, consedit: exstatque *Oratio* in illo orbis theatro ab ipso habita. Dum Tridenti versatur, mirabiliter à Deo ad institutum Soc. JESU amplectendum vocatur. Exinde primus ex suis placita S. Thomæ Aquinatis in Romano Collegio 1553. explicare cœpit. In qua professione, cum vix triennium exegisset, & corpus parentis sui S. Ignatii Loiolæ 1556. in sepulchro Kalendis Augusti condidisset, duodevicesimo post die similiter ad meliorem vitam est evocatus. Scripsit præclaras *Assertiones de conditione, lapsu & reparatione hominis, & alias.*

ANDREAS FRUSIUS, apud Carnutes in Gallia natus, cum Romæ ageret, una cum Joanne Polanco Hispano, tunc Scriptore Apostolico, Jacobi Lainii hortatu, ad Societat. JESU animum applicuit. Inde Patavium ab Ignatio Lojola, studiorum caussa, cum eodem socio missus, Patavini Collegii fundamenta posuit; Andrea Lipomano Antistite in primis favente, & ædes suas tradente. Fuit autem Frusius Angelicæ vir integritatis, & præter rerum omnium excellentem cognitionem, trium quoque linguarum principum notitia ac poesi inclytus. Fidem faciunt arguta & docta ejus in hæreticos *Epigrammata*, item *Echo* mille amplius versuum *de Ecclesiæ calamitate*, & alia quæ Petrus Ribadeneira in suo catalogo recenset. Mortuus est, longa tabe confectus, Romæ in Collegio Germanico cui præerat, VII. Kal. Novembris, eo ipso anno quo Ignatius ad superos transiit.

ANDREAS TIRAQUELLUS senior, Fontenaii in Pictonibus natus, Regius in curia Parisiensi Senator, præter alia scripsit tractatum De privilegiis piæ caussæ: quem filius ejus *Andreas* post mortem patris edendum curavit. Obiit pater Parisiis anno millesimo quingentesimo quinquagesimo sexto. Eodem temporo florebat in Italia *Antonius Florebelius*, Mutinensis, qui præter vitam Jacobi Sadoleti, scripsit de auctoritate Ecclesiæ; item de restituta in Anglia religione, & ad Germanos de concordia. Quæ omnia partim Coloniæ & Lugduni, partim Lovanii sunt edita. Fuit & inter illius ætatis Jureconsultos celebris *Augustinus Berojus*, qui Bononiæ jus pontificium multis annis juventuti tradidit: exstantque ejus Consilia & commentarii in Decretales. Quartus his accedat *Petrus Godefredus*, Carcassonensis Jurisconsultus, Procurator Regius, qui proverbiorum librum 1555. Lutetiæ edidit: in quo multa Theologica tractat.

JOANNES BERNARDUS DIAS, Luci in Hispania natus, Decretorum Doctor, Episcopus Calagurritanus, Carolo V. Imp. à Consiliis, scripsit Practicam criminalem canonicam, Lugduni 1554. Venetiis 1565. Antverpiæ 1568. & Romæ 1581. editam. Idem Regulas Juris, cum ampliationibus & restrictionibus, Lugduni 1554. publicavit. Alius ab isto fuit *Joannes Bernardus Burdigalensis*, Jureconsultus: cujus Stimulus adversus Lutheranos 1540. in 4. fuit editus. Alius denique ab istis fuit *Joannes Bernardus Gualandus*: cujus liber de vero judicio & providentia Dei 1562. Florentiæ in lucem exiit.

JOANNES SLOTANUS, Gessensis (qui vicus est altero lapide à Silva-Ducis) Doctor Theologus & Inquisitor Coloniensis, Dominicanorum ibidem Prior, Homilias de mysteriis divinæ incarnationis & nostræ redemptionis in folio; De octo beatudinibus Sermones XIV. De retinenda Fide catholica libros novem; De verbi Dei virtute, & Ecclesiæ insuperabili potentia libros quinque; De baptismo parvulorum, aliisque Fidei nostræ capitibus tractatus varios Coloniæ 1550. & 1555. edidit. Exstat ejusdem liber Disputationum contra Justum Velsium, ibidem in 8. publicatus. Ejusdem ordinis Dominicani Præfectus provincialis fuit *Joannes Pesselius*, Tilæ in Gelria natus: qui epitomen operum S. Augustini, ab homine hæretico editam, recognovit, & tomo uno a se auctam 1535. 1549. Coloniæ edidit.

JOANNES CHRISTOPHORUS CALVETUS STELLA, Eques Barcinonensis, poëta & historicus, Philippum Caroli V. filium, ex Hispania in Belgium venientem, secutus, illius viæ *Itine-*

Itinerarium lingua Hiſpanica conſcripſit, & Antverpiæ 1552. in fol. edendum curavit. Addiditque *Deſcriptionem Brabantiæ, Flandriæ*, aliarumque provinciarum ac civitatum Belgii: unde multa *Ludovicus Guicciardinus*, ejuſdem Belgii præco, poſtea hauſit. Edidit idem Calvetus, Latine ac diſerte, *Aphrodiſium expugnatum*, quod vulgo Africam vocant: & ſenex Barcinone in patria obiit.

Joannes à Bononia, Panormitanus, Siculus, Doctor Theologus, Carolo V. à Sacris, opus ſuum De prædeſtinatione æterna Dei 1554. Lovanii in fol. & 8. publicavit. Eodem anno *Joannes Neovillæus*, Genuillanus, edidit Lutetiæ libros quinque De pulchritudine animi contra Epicureos & Atheos hujus ſæculi. Ejuſdem commentarius in ſeptem pſalmos pœnitentiales biennio poſt ibidem prodiit. His tertius ſubnectatur *Joannes Picardus*, Francus, qui, pro inſtructione pœnitentium, formulam confitendi Pariſiis 1554. publici juris fecit.

Sixtus Medices, Venetus, Theologus ordinis Prædicatorum, libros tres De uſuris Judæorum, à ſe conſcriptos, 1555. in 4. Venetiis foras dedit. Eodem anno eadem in urbe *Bartholomæus Ferrarienſis*, monachus itidem Dominicanus, publicavit librum ſuum De Chriſto Jesu abſcondito, pro feſtiva ſolemnitate Corporis ejuſdem Domini ac Salvatoris noſtri.

Rodolphus Bainus, Cantabrigienſis, Anglus, Lutetiæ Regius linguæ ſanctæ Profeſſor, libros tres ex Hebræorum fontibus in Proverbia Salomonis concinnavit, & Pariſiis 1555. in fol. edidit. Eodem anno *Spiritus Roterus*, Aquis Sextiis natus, ex ordine Prædicatorum, Inquiſitor Toloſanus, libros duos in hac ipſa urbe publicavit in 4. adverſus eos, qui futura ex aſtris prædicunt.

Gerardus Moringus, Bommelanus, Gelrus, Theologus Lovanienſis, vir exactæ doctrinæ & eloquentiæ fuit; ut Adriani Barlandi diſcipulum poſſis agnoſcere. Sacras litteras primum Lovanii ad S. Gertrudem, poſtea Canonicus, Paſtor & Lector ad S. Trudonem in diœceſi Leodicenſi, explicuit. Commentarium in Eccleſiaſten 1533. Antverpiæ; Orationem De paupertate Eccleſiaſticorum, & alteram De laude temperantiæ ac vituperio intemperantiæ 1530. ibidem edidit. Scripſit item vitas S. Auguſtini, S. Trudonis, S. Eucherii, S. Liberii, & Adriani VI. Papæ; partim Antverpiæ, partim Lovanii editas. Alia nonnulla typis hactenus non edita recenſet Valerius in Bibliotheca Belgica. Obiit autem Moringus 1556. Trudonopoli: & errant Arnoldus Wionus, eumque ſecutus Poſſevinus, qui ipſum monachis Benedictinis annumerant.

LXIX. Joanni Martino Siliceo Carolus V. Imp. Philippi filii ſui erudiendi curam demandavit, ut olim Philippus Macedonum Rex Alexandrum Ariſtoteli tradidit: Fuit autem Siliceus ævi ſui Philoſophus eximius, & Lutetiæ artes tractans liberales, *Arithmeticam* adoleſcens evulgarat. Poſt Salmanticæ Philoſophiam moralem publice profeſſus cum fuiſſet, ætate provectior Theologiæ ſtudio ſe tradidit; *Antonio Honcala* magiſtro in familiam adſcito. Exinde Carthaginis novæ in Hiſpania Epiſcopus, ac demum Toletanus Archiepiſcopus creatus, populari ſermone ſcripſit *De oratione Dominica, & De nomine Jeſu:* cavitque decreto, ne quis ex ſtirpe Hebræa ad Toletana ſacerdotia admittatur. Obiit octogenarius, calculi doloribus, anno milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſeptimo, conditus in monaſterio virginum à ſe ædificato.

Antonius Honcala, Zanguenſis, Hiſpanus, Theologus & Eccleſiaſtes ætatis ſuæ egregius, *Martinum Siliceum*, Archiepiſcopum Toletanum, ut dixi, ſacras litteras docuit. Cumque eſſet Abulæ Canonicus & concionator, in *Geneſim* commentarium inſignem, & varia opuſcula ſacra Compluti 1551. & Salmanticæ 1553. typis evulgavit. Jam antea, anno nimirum ejus ſæculi 1546. ibidem ediderat *Pentaplum Chriſtianæ pietatis*, & Philippo II. Hiſpaniarum Regi dicarat.

Joannes Petrus Ferrettus, Lavellinarum in regno Neapolitano Epiſcopus, ſcripſit de exarchatu libros ſeptem: quibus Pontificiæ juriſdictionis jura aperit; & multa de Conſtantini Imp. baptiſmo diſputat. Plura ejus opera Hieronymus Rubeus in Hiſtoria Ravennatum recenſet: ſed non ſunt excuſa. Ferrettus 1557. vivere deſiit. Floruit eodem tempore in Italia *Thomas Campegius*, patria Bononienſis, dignitate Epiſcopus Feltrenſis: cujus liber De cælibatu Sacerdotum non abrogando 1554. Venetiis, & alter De poteſtate Romani pontificis, 1555. ibidem prodierunt.

Georgius Macropedius, presbyter ex Congregatione Fratrum vitæ communis, à Gerardo Magno incohata, raræ felicitatis poeta, plurima cum ſacra, tum profana argumenta comico ſtilo exornavit. Exactæ inſuper diligentiæ Grammaticus cum eſſet, utriuſque linguæ Rudimenta & Dialectica non memoria modo, ſed & litterarum monumentis complexus fuit. Scholæ itaque Ultrajectinæ, id temporis per Belgium celeberrimæ, gymnaſiarcha datus, hoc conſecutus eſt, ut nemo erudiendæ juventuti magis idoneus, nemo plures bonæ frugis diſcipulos (in iis *Henricum Cucquium*, Ruræmundenſem poſtea Epiſcopum, *Franciſcum Haræum*, *Henricum Sedulium*, *Guilielmum Canterum*, libris omnes editis claros) ſuo è ludo emiſiſſe videatur. Demum moleſtiarum per ætatem impatiens, Silvam-Ducis, patrium

in Brabantia opidum, repetiit: ubi podagra corpus aggravante, pestilens hominem febris 1553. exstinxit.

PETRUS NANNIUS, Alcmaria Hollandiæ opido natus, Canonicus Atrebatensis, comis & blandi vir ingenii, Conrado Goclenio in Latinarum litterarum professione, communibus omnium votis, succenturiatus est. Carus in primis, ob singularem eruditionem, excellentibus in Belgio doctrina viris, summaque dignitate præditis; in his *Nicolao Everardo* Præsidi Mechliniensi, doctissimisque ejus liberis, & Atrebatium Antistiti *Antonio Perrenoto*, post Cardinali, & aliis. Fama deinde, ut fit, indies magis magisque notus, ab Italis, præsertim à *Jacobo Flisco* Genuensi, Episcopo Savonensi, magnis stipendiis in Italiam invitatur. Cumque lingua utraque doctissimus, atque in auctoribus cum sacris tum profanis egregie versatus esset; multas utriusque generis Scriptorum veterum, *Demosthenis*, *Plutarchi*, *Synesii*; & de Christianis *Athanasii*, *Chrysostomi*, *Basilii*, *Athenagoræ*, aliorumque lucubrationes Latina civitate donavit. Sed & è suo ipse penu plurima deprompsit, in his *Miscellaneorum* libros decem, *Panegyricas* & *Litterarias* Orationes totidem, quique præ ceteris scriptis palmam obtinent, *Dialogismos* Heroinarum septem. Nam in hoc genere regnasse illum, præter Italos acuti judicii homines memorat *Cornelius Musius*. Scripsit & in *Cantica* ac *Salomonis Sapientiam* commentarium, itemque Notas ad *Ambrosii adversus Symmachum Relationem*. Psalmos quoque *Davidis* plurimos non infeliciter versibus reddidit: quos cum Jacobi Latomi Psalmis Plantinus evulgavit. Moritur Lovanii 1557. ætatis 57. pro funere à successore Cornelio Valerio laudatus. Tumulum ipsi in D. Petri basilica gratis discipulus Sigismundus Fredericus Fuggerus posuit.

JOANNES BUNDERIUS, Gandavensis, ord. Prædicatorum Doctor Theologus, & hæreticæ pravitatis Quæsitor, varia scripsit adversus ævi hujus sectas quaslibet: ut *Compendium* rerum Theologicarum, quæ hodie ab hæreticis in controversiam vocantur; *Collationem* IV. Doctorum, Ambrosii, Hieronymi, Augustini & Gregorii, super articulis ab hæreticis nunc agitatis; *Scutum* Fidei orthodoxæ adversus quaslibet hæreses; *De baptismo* contra Mennonem Anabaptistam; *Detectionem* nugarum Lutheri, & *Confutationem* dogmatum Lutheranorum. Quæ omnia divisim Lovanii, Antverpiæ & Parisiis identidem sunt edita. Collegerat quoque *Indicem* codicum manuscriptorum per Belgium, vicinasque provincias, alphabeti serie, ex schedis *Gulielmi Carnificii* Gandensis, itidem Dominicani, qui illustriores Belgii, Germaniæ, Galliæ, Angliæque bibliothecas, ante exortam sæculo superiori hæresim, sedulo excusserat. Vidi Indicem illum Antverpiæ apud *Lucam Opmerum* Delfium; sed dolendum est thesaurum illum plagio, aut alio nescio quo fato periisse. Bene tamen accidit Belgis nostris, quod eorum scripta potissimum ex eodem Indice excerpserim, quæ à me accepta Possevinus in Apparatum sacrum, & Valerius Andreas in Bibliothecam Belgicam suis locis retulerunt. Similis catalogus manuscriptorum librorum per Belgium extat Lovanii in cœnobio S. Martini. Obiit Bunderius Gandavi decursa jam ætate, anno 1577.

LXX. GASPAR BERZÆUS, Francisci filius, Belga, in Zelandiæ opido Gouza natus, post prima pueritiæ rudimenta Lovanium ad studia graviora profectus, inde per varios casus in Lusitaniam venit. Ita videlicet Deus, cujus admiranda consilia per occultos sæpenumero anfractus certissimum exitum habent, minime sentientem ad Apostolicam gloriam evocabat. Cum enim Conimbricæ versaretur, Francisci Stradæ concionantis inductu, Societati JESU nomen dedit. Ad Indos postea Orientales missus, Francisci Xaverii socius, & peregrinationum in Evangelica apud barbaros prædicatione comes fuit. Et vero *Armuziæ* operam longe utilissimam Berzæus posuit. Est ea urbs emporio in primis nobilis, quæ & regno nomen dedit, & modicæ, in qua sita est, insulæ ad ostium sinus Persici: quam insulam *Gerum* suo vocant nomine. Finitimas habet provincias nobilissimas duas, à Septemtrione *Persidem*, à Meridie versus Occidentem *Felicem*, quam vocant, *Arabiam*, Mauris utramque refertam. Regni caput Bazoja dicitur. Sed in urbe ipsa Armuzia Rex habitabat, olim potentissimus, tunc stipendiarius Lusitani Regis. Quamvis autem sterilitate infamis insula sit, loci tamen situsque oportunitas (quod Persici sinus ostium obsideat, qua totius ferme Orientis mercimonia commeant) Armuziam urbem in admirabilem celebritatem frequentiamque perduxit, Judæis, Mahometanis, Abassinis, Armenis, Georgianis, aliisque plurimarum nationum sectarumque Ethnicis Christianisque permixtis, mercaturæ caussa eo confluentibus. Nec minor in ea scelerum, quam hominum nationumque colluvies erat: summa divini humanique juris ignorantia, impiæ superstitiones, contractus nefarii, incesti vagique concubitus, fidelium cum infidelibus infanda connubia. Ex quo fiebat, ut Christiana proles à matribus educata in impios aliarum gentium ritus moresque transiret. Ad hanc igitur urbem non minus vitiis quam divitiis nobilem à Xaverio missus Berzæus, simul ut pedem in eam intulit, totum se dies noctesque impendit, ut omnes cujuscumque demum sectæ homines Christo lucrifaceret: ut & lucrifecit. Res ejus præclare gestas, post Nicolaum Orlandinum peculiari libro descripsit *Nicolaus Trigautius* Duacensis; quem ex Sinensi regno annis superioribus reducem non semel de Sinis & Indis orien-

orientalibus differentem magna cum voluptate Antverpiæ audivimus. Scripsit autem Berzæus *Epistolas plures ad Xaverium*, quæ cum hujus epistolis editæ leguntur. Vir fuit prorsus Apostolicus, à Deo datus in salutem multorum; & Goæ in Domino sanctissimè 1553. obdormivit, exacto in Societate prope septennio, quod ipsum apud Indos fere totum egerat.

REGINALDUS POLUS, regia stirpe apud Anglos natus, puer *Thomæ Linacro* & *Guilielmo Latimerio* operam dedit. Anno XIX. ætatis, Britannia relicta, Patavium profectus, Ciceronem potissimum admiratus, eum exprimebat feliciter; doctisque ibidem hominibus usus, *Christophorum* in primis *Longolium* coluit, & domi suæ liberaliter fovit: cujus utpote domestici vitam quoque adolescens accurate conscripsit. Vitæ vero totius instituta, atque excellentem in omni actione omnique fortuna constantiam ac pietatem, utinam quam avide legunt multi, tam libenter imitarentur! Opes, honores, clientelas, Regum maximorum gratiam & benevolentiam qui assequuntur, proxime ad felicitatem putantur accedere. At Polus hæc omnia apud Henricum VIII. Britanniæ Regem & jure propinquitatis & sua virtute cum possideret, ultro contempsit, ne turpissimas Regis actiones, atque adversantem Christi Vicario sententiam probare cogeretur. Patavium itaque rediit; & liberalibus disciplinis totum se tradidit. Cumque eloquentiæ ac philosophiæ pari studio flagraverit, in utra tamen magis enituerit, non facile est judicare. Illud certe constat, qui vel meliora, vel ornatiora scriberet, illa fere ætate exstitisse neminem. Quamquam id ei propositum in primis fuit, ut Philosophiæ scientiam non tam scriptis quam vita ostenderet. Itaque major atque excelsior Patavii in tenui & humili fortuna fuit, quam cum in Britannia omnibus copiis, & ipsius maxime Regis gratia floreret. Hic nimirum verus est ac præstantissimus optimorum studiorum fructus, si quis temporum vicissitudines non extimescat, si adversus hominum iniquitates fortunæque injurias ratione & virtute pugnet. Quam in Polo constantiam ac sapientiam fuisse quis ignoret? Metuendæ erant à Rege potentissimo insidiæ, metuenda vis; propter ea quod suscepta Ecclesiæ caussa, luculento illo *de Pontificis auctoritate libro*, susceptum simul à se gravissimum ejus odium intelligebat. Deserebatur etiam quotidie magis à re domestica, fortunis exclusus amplissimis. Nemo tamen eum dejecto aut demisso sensit animo; nemo vidit umquam tristiore vultu. In sermonibus, in consvetudine, in convictu, in tota denique vitæ ratione, tranquillitatem mentis, quam antea habuerat, perpetuo retinuit. Nec defuere tantis debita virtutibus præmia. Nam cum ita viveret, ut in uno Deo omnia poneret, cetera, quæ mortales admirantur, infirma, caduca, inania duceret; cumque in illa Patavini gymnasii celebritate, domesticis otii sui finibus contentus, paucorum admodum consvetudine uteretur: brevi tamen, ut sibi viam facile virtus aperit, ita manavit fama de admirabili ejus prudentia, temperantia, doctrina, ut ad aures Pauli III. Pont. Max. peruenerit. Is commotus multorum sermonibus, Reginaldum, disciplinæ Christianæ instaurandæ caussa, cum præstantibus aliquot viris, ad Urbem accivit; eumque paulo post, nihil tale ambientem, S. R. E. Cardinalem creavit. In hac dignitate, cum alios antea, se ipsum vicit omni genere laudis. Omitto singularem illam in cæde matris acerbissima fortitudinem atque constantiam: gravitatem eximiam, pari comitate conditam, mansvetudinem, prudentiam, benignitatem in sublevanda miserorum inopia non attingo. Venio ad id, quod à Cardinalis persona proprie postulatur. Nam ubi primum dignitate est ornatus amplissima, non ille mentem cum fortuna mutavit; non sericam vestem, non argenteam supellectilem, non denique illustrem aliquam aut opimam provinciæ præfecturam appetivit; sed contempta prorsus rerum humanarum specie, divina studia, quæ antea non leviter attigerat, toto pectore complexus, de tuenda pontificii juris majestate, de augenda inter homines Dei gloria, de illustranda veritate dies noctesque cogitare cœpit. Incidit postea tempus, cum de sufficiendo post obitum Pauli III. Pontifice habenda Cardinalibus deliberatio esset. Adfuit Polus ita sedato animo, ita cupiditatis & ambitionis expers, ut majore collegii parte pontificatum ad eum deferente, non assenserit, differendamque rem tantam in posterum diem censuerit, Fore enim, si probaret Deus, eundem post aliquot horas Cardinalium consensum: sin minus, omnino sibi, quod Deo displiceret, placere non posse. Scripsit etiam in eo conclavi præclara quædam *De officio Pontificis*, quæ cum aliis ejus libris postea sunt edita. Vitæ clausula fuit legatio Britannica, in qua fortitudinem atque industriam suam mirifice probavit. Nam cum in illa insula per annos multos duorum Regum imperio, *Henrici* primum, deinde *Eduardi* ejus filii, legitimus Dei cultus, intermissis optimis ritibus, obsolevisset, tumque interitus Eduardi, succedente ejus sorore *Maria*, spem aliquam revocandæ pietatis & religionis attulisset, visa est unius maxime Poli sapientia rectam errantibus viam monstrare posse. In ea itaque legatione optimos Reginæ sensus confirmavit: principibus viris & multitudini persuasit, ut novam hæresim, Henrici VIII. nefaria libidine inductam, abjicerent, veterem sacrorum disciplinam rationemque susciperent, & cum Ecclesia in gratiam redirent. Mansitque in officio & fide, quamdiu Polus & Regina vixerunt, Britannica natio, utriusque innocentia & sanctitate, alterius etiam sermonibus præceptisque commota. Postea vero, cum anno 1558. eodem die utrumque Deus, cujus abdita consilia mens humana non adsequitur, ad cælestis

vitæ præmia vocasset, lapsa est iterum & concidit illa gens, destituta consiliis, quibus antea nitebatur. Ceterum Polus, una cum Joanne Maria Montano & Marcello Ceruino, Cardinalibus, *Pauli* III. nomine, Synodo Tridentinæ Legatus præfuit: quibus etiam collegis suum *de Concilio* commentarium inscripsit. Sepultus est in basilica Cantuariensi (cujus urbis Archiepiscopus fuerat) in Divi Thomæ martyris ac prædecessoris sui sacello.

Isidorus Clarius, *Brixiensis*, ex monacho Cassinensi Episcopus Fulginas, scripsit *Scholia in totum Bibliorum corpus*; excepta Apocalypsi. Quod opus ex censura Deputatorum Concilii Tridentini, 1564. Venetiis in fol. recusum est. Scripsit præterea Orationum extraordinariarum in utriusque Testamenti locos volumina duo, 1567. in 4. Venetiis edita; Orationes LIV. in Lucam; in Sermonem Domini in monte habitum; Orationes LXIX. ad populum; in Cantica; De modo divitiis adhibendo homini Christiano, ad cives Brixianos; Adhortationem ad concordiam, ad eos qui à communi Ecclesiæ sententia discesserunt. Quæ omnia partim Mediolani 1540. partim Parisiis 1547. partim Venetiis fuerunt excusa. *Sic fere Molanus in sua ms. Bibliotheca sacra.*

Petrus Fragus, Doctor Theologus, *Salvator Salapusius*, Turritanus in Sardinia Archiepiscopus & Sassarensis Antistes; *Leonardus Aretinus*, eremita Augustinianus, anno millesimo quingentesimo quinquagesimo primo: *Marianus Rocha*, Feltrensis, Theologus & Prior eremitarum Augustinianorum Tridenti ad S. Marcum; *Paulus Passota*, Doctor Theologus; *Everardus Billichius*, Coloniensis Theologus, ord. Carmelitarum; *Franciscus Heredia*, Hispanus, Doctor Theologus, Eleëmosynarius & Concionator cathedralis ecclesiæ Turiasonensis, 1552. Orationes seu Conciones Latinas in Concilio Tridentino habuerunt, quæ exstant in Actis ejusdem Concilii, anno millesimo quingentesimo sexagesimo septimo Lovanii editis.

LXXI. Bartholomæus Camerarius, Beneventanus, Italus, Dialogos de prædestinatione, jejunio, oratione & eleëmosyna; adhæc disputationem cum Calvino de gratia & libero arbitrio 1556. in 4. Lutetiæ edidit. Consilium ejusdem in caussa matrimoniali, exstat Lugduni 1552. excusum, cum Consiliis Zabarellæ. Sub idem tempus in Gallia vixit *Joannes Arboreus*, Laudunensis, Theologus Parisiensis: qui tomos duos *Theosophiæ* Parisiis 1541. edidit: quorum prior libros decem, posterior novem de utriusque Testamenti locis difficilioribus complectitur. Scripsit item in Proverbia, Ecclesiasten, Cantica, & in quattuor Evangelia. Quæ omnia Parisienses 1551. & 1553. suis prælis evulgarunt.

Seraphinus Cumiranus, Feltrensis, Italus, ordinis Minorum, scripsit Conciliationem locorum sacræ Scripturæ, quæ inter se pugnare videntur; Venetiis 1555. Parisiis 1556. Antverpiæ 1557. editam. Eodem tempore in Italia floruit *Alexander Sardus*, Ferrariensis: cujus libros tres De moribus ac ritibus omnium gentium, & libros duos De inventoribus rerum, Veneti 1557. & Moguntini 1572. ediderunt.

Bartholomæus Amantius, Landspergianus, Germanus, Legum Doctor, flores celebriorum sententiarum Græcarum & Latinarum 1556. Ingolstadii & Dilingæ in fol. evulgavit. Quod opus Colonienses 1567. Polyantheæ Mirabellii inseruerunt. Anno 1557. *Guilielmus Lindevodus*, Anglus, Constitutiones Angliæ provinciales, ex diversis Archiepiscoporum Cantuariensium decretis unum in corpus à se redactas, Londini in 8. publicavit.

Joannes Albertus, Widmanstadius, IC. & Cancellarius Austriæ, Eques ordinis S. Jacobi, sumptu Ferdinandi I. Cæsaris, *Testamentum novum characteribus & lingua Syriaca*, cum Rudimentis ejusdem linguæ, 1556. Viennæ in Austria edidit; addita prolixa præfatione. Notationes item contra Mahometis dogmata, & Alcorani epitomen 1543. Noribergæ publicavit. Ceterum *Joanni Alberto*, cum in Hispania ageret, in Græca, Hebraica & Arabica lingua doctor obtigit *Jacobus* seu *Didacus Lopez Stunica*, supra cap. 37. à me laudatus. Eundem in lingua Syriaca discenda juverunt *Simeon Syrus*, Episcopus illius gentis orthodoxus, *Theseus Ambrosius*, supra cap. 52. memoratus, *Lactantius Ptolomæus* & alii: ut ipse in sua citata præfatione fuse narrat. Ex qua de linguarum orientalium apud Latinos instauratione ac progressu hæc habe.

Cœptæ sunt, inquit, Græcorum litteræ (Imperio ejus gentis, ob Turcarum arma, jam ante annos C. L. laborante) à *Chrysolora*, *Bessarione*, *Gaza*, *Trapezuntio*, *Chalcondyle*, *Musuro*, *Lascare*, & aliis in Italiam, unde DCC. annis exulaverant, reduci. Quæ quidem deinceps cum à reliquis Italiæ Principibus, tum à *Medicæis* Florentinæ Reipublicæ moderatoribus hospitio exceptæ, & præstanti in doctissimum quemque liberalitate ornatæ fuerunt. In Germania porro & Gallia tota, præter *Andronicum Cantoblacam* & *Hermonymum Spartanum*, quorum hic Lutetiæ, ille Basileæ docebat, ante annos circiter LXXX. nobilis Græcarum litterarum professor fere nullus audiebatur. Eas non multo post *Joannes Capnion*, Jurisconsultus,

sultus, una cum Hebraicis, quas ex Judæorum ergastulis eruerat, in Germania publice privatimque docendo propagavit. Intra idem annorum spatium *Ælius Antonius Nebrissensis* in Hispania litteras Latinas, Græcas & Hebraicas postliminio restituit. Hunc *Jacobus Lopez Stunica*, ex equestri ordine doctissimus Theologus, strenue adeo secutus est, ut Græca, Hebraica & Arabica percalluerit, mihique se, apud Franciscum Mendozam Burgensem Antistitem, in *Mahomedis Alinssarii* commentariis, quos in *Jaromum* Grammaticum Arabem olim scripsit, explicandis doctorem præbuerit. At vero Germani nostri tanta celeritate ducem suum imitati sunt, ut eo adhuc superstite illarum linguarum doctrina pleraque omnia gymnasia personarent: paucisque post ejus obitum annis unus *Jacobus Jonas*, Jurisconsultus, aulæ Ferdinandi I. Cæsa s Vicecancellarius, communem Germaniæ præceptorem expresserit. Quorum utriusque recordatio eo mihi jucundior est, quod *Capnion* puerile ingenium meum, characteribus Græcis pingendis forte intentum, ad hæc studia suavissimis cohortationibus accenderit: *Jonas* vero, quo tempore in Suevorum gymnasio utramque linguam docebat, mihi adolescenti acriores stimulos admoverit. Quibus quidem ego incitatus, de vitæ meæ otio aliquid semper detrahere, atque exterarum linguarum exercitationi transmittere propemodum coactus fui.

Sed ut ad ætatem Capnionis revertar, instabant etiam in Italia huic operi *Joannes Picus* Mirandulæ Princeps, *Mar. Datyli* Hebræi (quem ego arcanos de divino auditu libros Taurini in summa ejus senectute interpretantem audivi) discipulus, & Pici obtrectator *Mithridates Romanus*: ac præter hos etiam *Ægidius Viterbiensis*, hujusque discipulus *Hieronymus Seripandus*, Augustinianæ togæ sacrarumque concionum duo lumina: duo item alii Romanæ Ecclesiæ Senatores *Hieronymus Aleander* Brundusinus, & *Fredericus Fulgosius* Salernitanus, Archiepiscopi, & hujus popularis *Augustinus Justinianus* Nebiensis, alterque *Augustinus Steuchus* Kisamensis, Episcopi. Ad quorum pulcherrimos conatus adjungendos existimo *Sanctem Pagninum*, & *Petrum Galatinum*. In horum numero & *Marcellum II.* & *Paulum IV.* Pontifices Maximos, tanquam peritissimos earum linguarum, reponerem, nisi in privata & quieta vita uterque hanc laudem contemnere maluisset. In Italia etiam inventa tunc est *Ptolomæorum* Senensium nobilis familia, in qua *Lactantius* pater, *Joannes Lælius* & *Æmilius* filii sacrarum linguarum omnium peritia insignes exstiterunt. In Hispania autem, *Ælio Antonio* egregiam apud suos operam navante, etiam exortus est *Franciscus Ximenius*, Archiepiscopus Toletanus: qui eodem fere tempore, quo hæc in Italia & Germania agebantur, cum prædictarum linguarum, tum disciplinarum omnium domicilium *Compluti* exstruxit, & sacrosanctos codices, ut quisque vel sua scriptus, vel in alienam linguam transfusus quondam fuit, immani sumptu, exprimi typis curavit. Nec defuerunt *Lutetiæ* apud Gallos, *Oxonio* & *Londino* apud Britannos, atque in *Belgis Lovanio*, quos referre in hunc numerum possem. Omnes igitur Latinæ Ecclesiæ provincias, sæculo xv. exeunte, in hanc peregrinarum linguarum tractationem, divino instinctu, conspirasse videmus.

Istarum porro linguarum fundamenta jacta fuerunt Romæ primum, Leone X. Christianam Remp. administrante. Nam cum is Concilium, à Julio II. convocatum, ad Lateranum haberet, missi eo ex Syria fuerunt Legati, *Acurius Josephus* sacerdos, *Moses* monachus diaconus, & *Helias* hypodiaconus, qui *Theseum Ambrosium*, Albonesii regulum, Jurisconsultum, litteras Syriacas tum docuerunt. Is annis postea multis intra monasticas cellas (erat enim S. Augustini canonico instituto obstrictus) meditando tantum profecit, ut Syri quoque ingenium ipsius, & acrem in eo labore animum vehementer admirarentur. Ceterum cum ego 1529. in Caroli V. Cæsaris, sacri diadematis caussa, Bononiam proficiscentis, comitatu essem, & mihi, *Regii Lepidi*, à metatoribus hospitium juxta cœnobium, ubi Theseus jam senex vitam agebat, forte attributum fuisset, venerandum senem salutavi. Qui ut me de cœnobii bibliotheca sciscitari intellexit, è vestigio in conclave introduxit, & arreptis è pluteo Evangeliis Syriace scriptis, *Hospes*, inquit, *peregrinis his studiis deditus sum annis circiter* xv. *eaque sine rivali ad hanc diem amavi. Utinam obveniat mihi aliquando vir, qui sermonem hunc, Jesu Christi labiis consecratum, posteris tanquam per manus tradendum (nam ætas mihi prope jam exacta est) à me accipere velit.* Quo dicto Theseus omnes in ea lingua thesauros protulit, & mihi ea obtestatione suppeditavit, ut eos aliquando apud Ecclesiam Christi collocarem. Quarto post anno in bibliotheca *Lactantii Ptolomæi* repperi quattuor Evangelistarum libros, una cum *Ephremi* & *Jacobi Syrorum* opusculis nonnullis, quæ ipse mox transcripsi, atque cum Thesei munere conservavi, usque dum *Simeonis*, Syrorum, qui juga Libani incolunt, Episcopi catholici, institutione profeci adeo, ut sentirem Thesei desiderium leniri jam aliquantulum posse.

Cumque superioribus sæculis Arabum litteræ à paucissimis expetitæ fuissent, ejusdem Leonis pontificatu, earum litterarum rudimenta Romæ etiam posita fuerunt. Accidit enim, ut *Joannes Leo*, gente Maurus, à nostris in mari caperetur, & ad Leonem X. Romam missus sacro fonte tingeretur. Qua occasione is *Ægidium Viterbiensem* Arabicæ linguæ præceptis instituit: quo etiam tempore eundem *Augustinus Justinianus*, normis è Corsica missis, informabat. Sed postquam Justinianus ex hac vita, & Joannes Leo, Catholica fide cum

Punica commutata, Tunetum migravit, factum est, ut Ægidius Arabicarum litterarum dignitatem inter Christianos prope solus tueretur. Is extremo vitæ suæ tempore me Romam ad se invitavit; mihique auctor fuit, ut Arabici sermonis amorem non deponerem. Post Ægidii obitum, omnem ejus bibliothecam evoluere, beneficio *Hieronymi Seripandi*, mihi concessum fuit. Hæc igitur Syriacæ Arabicæque linguæ initia, à Theseo, & Ægidio mihi tradita, ingens utriusque sermonis in Christianas scholas aliquando producendi desiderium in me procrearunt. *Sic fere Joannes Albertus in sua citata præfatione*, anno 1555. *scripta.*

LXXII. JOANNES VERGARA, Toletanus, Doctor Theologus & Canonicus Complutensis, in Bibliis Complutensibus trium linguarum, Christiano orbi utilissimis, elaborate jussus, Salomonis libros, qui illi in partem cesserant, convertit. Cum podagra senex conflictatus demum familiari doctorum hominum malo, vesicæ dolore exstinctus est anno salutis millesimo quingentesimo quinquagesimo septimo, ætatis sexagesimo quarto, Toleti in æde sacra Deiparæ conditus, ubi canonicatum tunc obtinebat. Eodem anno *Thomas Nelus*, Anglus, Davidis Kimhi, Rabbini, commentarios in Aggæum, Zachariam & Malachiam, à se translatos, Lutetiæ publicavit.

JOANNES NICOLAUS, Arelatanus, I. V. Doctor, scripsit tractatum de hæreticis, qui in volumine Tractatuum criminalium 1556. in 8. Venetiis fuit editus. Exstat ejusdem libellus de secundis nuptiis, Lugduni typis publicatus. Anno proxime sequenti *Christophorus Rosiniacus Casagæus*, Præses Senatus Burdigalensis, libros quattuor De re sacerdotali seu pontificia 1557. in 4. foras dedit. Ejusdem Commentarius omnium à creato orbe historiarum ibidem 1571. in 4. fuit editus.

JOANNES VASÆUS, Brugis in Flandria natus, litteris adolescens bene instructus, lustrandæ Hispaniæ studio captus, hortante *Andrea Resendio* Lusitano, qui tum Lovanii agebat, una cum *Nicolao Clenardo*, in Lusitaniam se contulit. Olisipone, in Isabellæ Augustæ aula, tres ipsos annos, negotia publica cum laude tractavit. Inde Salmanticam evocatus, Rhetor gymnasii publicus, superatis competitoribus, magno applausu renuntiatur. Hic in familiaritatem se dedit *Didaci Covarruviæ*, & *Martini Aspilquetæ Navarri*, Jureconsultorum, & *Francisci Victorii*, Theologi è familia Dominicana præstantissimi. Ducta ibidem uxore, animum ad scribendam historiam appulit, & ne duplici nomine peregrinus audiret, primus fere ac solus ea tempestate Latinis litteris res Hispanorum gestas, Resendio adjutante, mandavit: conscripto *Chronico*, quo Ambrosius Morales, Stephanus Garibaius, aliique posteriores rerum Ibericarum Scriptores plurimum audiutos se fuisse ingenue profitentur. Observarunt enim curiosi, exteros fere accuratius, quam incolas, gentis cujusque mores, ritus, antiquitatem & observasse & litteris mandasse. Non longe abiero. Græci, Dionysius Halicarnasseus, Plutarchus, Dio Cassius, & Herodianus copiosius, quam Latini, Livius & Paterculus, ceterique in suo quisque genere res Romanas pertractarunt. Quid? Orbis terrarum situm nonne disertius Strabo, Ptolemæus & Dionysius Afer carmine, quam Latine Mela, Plinius & Solinus descripserunt? Ceterum Vasæus post in Lusitaniam ab Henrico Cardinale Joannis Regis fratre (qui extrema senectute & sceptrum tenuit) revocatus, florem juventutis optimis ibidem moribus ac litteris erudivit. Senex demum, aulicæque vitæ pertæsus, in bibliothecam se abdere cum vellet, filio natu maximo apud Cardinalem relicto, Salmanticam, Academio Senatu invitante, & ambabus, quod ajunt, ulnis excipiente, revertit, ibidemque sub annum 1560. obiit.

LXXIII. CAROLUS V. Imp. vere Augustus, Julii Cæsaris, Henrici VII. & avi sui Maximiliani I. exemplo, *commentarios de rebus à se gestis* Gallico idiomate conscripsit: quorum autographum exstat apud *D. Manuelem de Mora*, Christophori filium, Marchionem Castelli Roderici, nunc Philippi IV. Regis Catholici Romæ Legatum. Caroli elogium elegans apud Stradam lib. 1. decadis 1. de bello Belgico reperies. Idem porro Carolus 1546. *Lovaniensem* scholam Theologicam binis, iisque quotidianis ac perpetuis, *Lectionibus* auxit, altera *Scripturæ sacræ*, altera *Scholastica*, ut vocant, in Petrum Lombardum, Magistrum sententiarum; honesto salario utrique assignato. Sed cum videretur fore ex usu Ecclesiæ, ut Sententiis Lombardi Summa Theologica *D. Thomæ Aquinatis* sufficeretur, primus, seposito Lombardo, 1596. auspicium hujus rei fecit *Joannes Clarius* Tungrensis, collegii majoris Theologorum tunc Præses: in cujus ego contubernio tum agebam. Huic porro Lectioni seu Professioni alteram *Philippus II.* Rex Catholicus adjunxit, quam primus obtinuit *Joannes Malderus*, postea Antverpiensis Episcopus. Ceterum ut ad Carolinos commentarios redeam; ubi & quando ii primum fuerint nati, & quid de iis sentiendum, nos docuit *Guilielmus Malinæus* Brugensis (qui Carolo à Cubiculis fuit, & eidem usque ad obitum adhæsit) in epistola ad Ludovicum à Flandria, Pratensem toparcham, Vellerisque aurei Equitem, 1550. data: quam ms. amicus noster *Casperius Gevartius* nobiscum communicavit: *Scripsi*, inquit, *ad te, è Maguntiaco, Cæsaris iter, & liberalißimas ejus occupationes in navigatione fluminis Rheni: dum otii occasione invitatus scriberet Peregrinationes suas & Expeditiones, quas ab anno ætatis suæ* XV. *in præsentem usque diem suscepißet. Qua in re usus est opera mea, & suggestione. Nam veluti*

Nomen-

Nomenclator revocabam in memoriam, si quid sentirem aut effluere, aut prætermitti. Libellus est mire tersus & elegans : utpote magna ingenii & eloquentiæ vi conscriptus. Ego certe non temere credidissem, Cæsari illas quoque dotes inesse : cum, ut ipse mihi fatetur, nihil talium rerum institutione sit consecutus, sed sola meditatione & cura. Quod attinet ad auctoramentum & gratiam ; vide obsecro, quibus fulcris innitantur, scilicet Fide & Dignitate : quibus potissimum duobus & commendatur & viget Historia. Cæsar indulsit mihi libri sui versionem; ubi fuerit per Granvellanum & filium recognitus. Statui novum quoddam scribendi temperamentum effingere, mixtum ex Livio, Cæsare, Suetonio & Tacito. Iniquus tamen est Cæsar & nobis & sæculo, quod rem supprimi velit, & servari centum clavibus &c. Augustæ Vindelicorum, XVI. *Kelend. Augusti, anno millesimo quingentesimo quinquagesimo.*

Ruardus Tapperus, Doctor Theologus Lovaniensis, editis adversus hæreses *Articulis Lovaniensibus*. quasi signum quoddam ad easdem oppugnandas, debellandasque sustulit. Natus is Enchusæ (quod munitum Hollandiæ opidum est, ad Septemtrionalem Oceani sinum), Lovanii Philosophicis primum, dein Theologicis studiis operam posuit, & *Adrianum Florentium*, qui post ad pontificatum merito evectus est, assidue audivit. Doctor renuntiatus, ob summam doctrinam, & parem doctrinæ pietatem, communibus omnium votis suffragiisque Academiæ Cancellarius & summæ ædis Decanus creatur. Mirum quam carus summis aliquot Pontificibus, *Carolo V.* Cæsari, qui eum parentis loco semper habuit, *Philippo* II. filio, cui perfamiliaris fuit, & universis omnium ordinum hominibus exstiterit, ut ejus domicilium (quod de Q. Mucio M. Tullius prædicat) totius oraculum Belgii fuisse videatur. Non raro enim Carolus V. Imp. *Petrum Sotum*, & alterum *Petrum Malvendam*, Hispanos Theologos, & N. Bersaquium Hannonem, aliosque petendi consilii gratia, ad eum allegavit. Sæpe etiam, cum de constituenda Republica & instauranda per Germaniam ac Galliam Belgicam religione ageretur, Bruxellam est evocatus. Ad œcumenicam Synodum Tridentinam à *Maria*, Caroli V. sorore, quæ tum Belgis præerat, missus, apud Concilii Præsides, & universos omnium provinciarum Antistites, tanto in honore ac veneratione fuit, ut selectus & honoratior ei locus tribueretur. Auctor idem Principibus fuit, ut cum rari per Belgium Episcopi essent, qui gregi adversus nascentes hæreses invigilarent, in nobilioribus urbibus Antistites, vitæ innocentia & doctrina præditi singulari, tanquam canes pro domo Dei latrantes, velut in specula collocarentur. Futura enim quasi vates animo præcipiebat, & qua erat mentis sagacitate, prævidebat fore, brevi ut lupi rapaces in Christi gregem irrumperent, lacerarent, vastarent denique, qua patet, ferro flammaque Belgium. Senex Bruxellas, quo eum Philippus II. Rex evocarat, apoplectico correptus morbo, solutis corporis vinculis, ad meliorem vitam liber 1559. ætatis 71. evolavit. Bibliothecam, libris plurimis optimisque instructam, majori Theologorum collegio, cui præfuerat, moriens reliquit: quibus non sine fructu me olim usum, cum illius collegii alumnus essem, libenter agnosco. Corpus Lovanium relatum, conditumque in odeio basilicæ Divi Petri, quæ curationis ejus fuerat.

Julius Cæsar Scaliger, Josephi pater, Aginni in Gallia natus, Medicus, Philosophus & Philologus, scripsit varia, sed quæ ad nostrum institutum non faciunt. Huc tamen pertinent ejus *Hymni* seu *Poëmata sacra*, quæ cum ab impiis studio fuissent suppressa, anno demum 1599. Coloniæ seorsim typis edita prodierunt. Obiit ipse anno millesimo quingentesimo quinquagesimo octavo in patria. *Possevinum* in Bibliotheca selecta lib. 1. cap. 25. consule.

Lævinus Brechtus, Antverpianus, ord. Minorum, poeta non inelegans, scripsit Lovanii *Euripum* tragœdiam, de vitæ humanæ inconstantia ; cum omnium applausu in Falconensi gymnasio 1548. exhibitam, & postea secundo ibidem typis expressam. Idem *Silvam piorum carminum* ; historiam SS. Marci & Marcelliani ; vitam S. Lamberti, & aliorum Divorum, eadem in urbe publicavit. Vivere desiit Mechliniæ Guardianus anno 1558.

Guilielmus Paradinus, Burgundus, Decanus Belli-Joci *Historiarum memorabilium ex Genesi Descriptionem* pictura & carmine 1558. Lugduni publicavit. Exstant ejusdem *Symbola heroica*, à Plantino edita : item liber *De antiquo Burgundiæ statu*, Lugduni & Basileæ excusus.

Bernardinus Scardeonius, civis & Canonicus Patavinus, libros VII. *de Castitate* Venetiis 1547. publicavit. Ejusdem commentarius *de Antiquitatibus & claris civibus Patavinis* 1558. in fol. Venetiis, & 1590. Basileæ prodiit.

Placidus Parmensis, Italus, Doctor Theologus ordinis Prædicatorum, scripsit commentaria in Psalmos, & in epistolam S. Pauli ad Romanos ; Venetiis 1559. Basileæ 1569. edita : obiitque anno milesimo quingentesimo quinquagesimo octavo. Ejusdem instituti monachus *Thomas Fazellus*, Siculus, decades duas de rebus Siculis, Philippo II. Regi Catholico dicatas, 1558. Panormi foras dedit ; Francofurti recusas.

LXXIV. JOANNES PETRUS CARAFA, Theatinus Episcopus (qui postea Pontifex *Paulus IV.* est appellatus) vir nobilitate generis, litterarum ac linguarum orientalium eruditione spectatissimus, cum aliis tribus æque piis ac nobilibus viris, *Cajetano Thinæo, Bonifacio à Colle, & Paulo Consiliario*, ordinum Clericorum regularium, 1524. condidit: quibus ab Episcopo, ceteris clariore, *Theatinorum* nomen apud vulgus mansit. Unde factum est, ut Societati Jesu, & aliis nonnullis Clericorum regularium familiis (quæ paucis post annis natæ sunt, nec vestium discrimine magno distinguuntur) nomen idem Theatinorum multis in locis adhæserit. Carafæ porro, in basilica S. Mariæ supra Minervam, tumulum marmoreum cum statua Pius V. posuit, hoc elogio; *Paulo IV. Carafæ, Pontifici Maximo, eloquentia, sapientia, liberalitate, animi magnitudine præstanti, scelerum vindici integerrimo, Catholicæ fidei acerrimo propugnatori. Pius V. Pont. Max. grati & pii animi monumentum posuit. Vixit annos 83. mensem unum, dies 20. Obiit 1559. XV. Kalendas Septembris, pontificatus sui anno quinto.* Vide supra cap. 31.

JOANNES GROPERUS, Susati in diœcesi Coloniensi natus, patre consulari, juris utriusque Doctor, Præpositus Bonnensis, & Archidiaconus Coloniensis, decreta Synodi provincialis, per Adolphum Coloniensem Archiepiscopum indictæ, in ordinem redegit, & typis edenda curavit. Scripsit quoque *Institutionem Catholicam*; Coloniæ 1546. Antverpiæ 1556. & alibi editam. Romam à Paulo IV. Papa ad purpuram evocatus, datis ad Pontificem litteris, modestiæ plenis, ab illa dignitate se expedire conatus fuit. Vixit annos 57. & obiit VII. Idus Martii, anno millesimo quingentesimo quinquagesimo octavo. Fuit vir singulari continentia: qui cum aliquando domum reversus mulierculam reperisset lectum suum sternentem, non eam modo durioribus verbis è cubiculo propulsavit, sed lectum quoque, tactu mulieris quasi pollutum, suis ipse manibus è fenestra præcipitavit. Narrant idem Duaci factum fuisse *à Matthia Bossemio*, Amstelodamo, illius Academiæ Cancellario.

ALOYSIUS LIPOMANUS, Venetus, primum Methonæ, postea Veronæ Episcopus, apud Joannem Lusitaniæ Regem legatione Apostolica functus, postea in Concilio Tridentino mirifice claruit, ut erat vir Græcis ac Latinis litteris insigniter eruditus. Præter tomos octo *De vitis Sanctorum*, partim Romæ, partim Venetiis editos, concinnavit *Catenam in Genesim & Exodum*, ex Græcis ac Latinis scriptoribus: quam Parisienses 1546. & 1550. excuderunt. Obiit autem Episcopus Bergomensis anno millesimo quingentesimo quinquagesimo nono. De aliis ejus scriptis vide Possevinum.

MATTHIAS BREDENBACHIUS, ejusque filius TILMANNUS, Doctor Theologus Coloniensis, nobili ac claro defendendæ veteris religionis studio inter se contendisse mihi videntur, mutuoque splendore alter alterius nomen illustrasse. Matthias Kerpsenæ in diœcesi Coloniensi natus, cum in re litteraria familiam duceret, insignem auditorum manum Embricæ in Clivia collegit, & gymnasium, cui præerat, longe celeberrimum reddidit: quod pietate optimisque moribus, non secus ac litteris juventutem imbueret. Quo in numero fuere *Gerardus Matthisius*, *Henricus Uranius* aliique plurimi scriptis editis clari: adeo ut hominem undecumque ad immortalitatem natum diceres, cum præter discipulos, & filium ex honestissima conjuge reliquerit, qui nomen ad posteros transmitteret, & libros plurimos ediderit, qui auctorem suum æternitati consecrarent. In quo mirum illud omnino fuit, virum assiduis ludi litterarii curis districtum tantum otii suffurari potuisse, ut tot tamque graves cum de sacris tum de profanis rebus lucubrationes meditaretur. Provincia namque ista sane perdifficili ad extremum usque vitæ diem perfunctus est, commentandi labore nunquam interea remisso. Hinc doctus ille *De dissidiis Ecclesiæ componendis* liber, cum invicto adversus Jac. Andream *Anthyperaspiste*, itemque eruditissimi in *Psalmos* undeseptuaginta priores, ac *D. Matthæum* commentarii, & alia plurima in lucem adspectumque prodierunt. Obiit pius senex anno salutis 1559. ætatis suæ septuagesimo.

TILMANNUS BREDENBACHIUS, Matthia patre usus est diligente; qui ut juventutem Embricæ instituebat, omnibus doctrinis, quibus ætas puerilis impertiri solet, filium erudivit. Decurso studiorum stadio, Romam profectus *Martino Eisengrenio*, viro eruditissimo & Alberti V. Bajoariorum Ducis Legato, ibidem adhæsit. Cumque Antverpiæ Canonicus esset designatus, & alterum Bonnæ ad Rhenum fl. nactus esset sacerdotium; in Coloniensi tamen Academia, Theologus jam Doctor renuntiatus, sedem figere, atque è studiis fructum capere delectationemque maluit. Hic in D. Gereonis templo Canonica ornatus dignitate, omnibus eximiæ innocentiæ modestiæque Christianæ exempla præbuit: quaque erat pietate, ascetica multa collegit, & Joannis Moschi, Cassiani ac Cæsarii exemplo, *Collationum sacrarum* libros VIII. foras dedit; utili sane piis hominibus labore. *Belli* quoque *Livonici historiam* scripsit: Philippo Olmeno materiam suppeditante: obiitque Coloniæ anno fere 1593.

TACITUS NICOLAUS ZEGERUS, Bruxellensis, ord. Minorum Theologus, Græcè & Latine pereruditus, *Testamentum novum* ad finem veterum mss. codicum recensuit, & Lova-

Lovanii edidit. *Notationes* in idem Testamentum postea adjecit, & Coloniæ 1555. publicavit; addito *Castigatore*, ut vocat, & *Inventario* ejusdem. Idem, ad mores in melius mutandos, graphice exhibuit *Speculum vitæ humanæ*, à Coloniensibus similiter excusum. *Proverbia* insuper *Latina* ac *Teutonica* collegit, Antverpiæ edita. Decessit autem Lovanii 1559. magna suorum & aliorum luctu.

Felix Pratensis, Etruscus, genere Hebræus, ex Rabbino Augustinianus eremita, *Psalterium* secundum veritatem Hebraicam transtulit, & Leoni X. dicavit: exstatque Haganoæ, Basileæ, Venetiis & Lugduni excusum. Idem librum *Job* vertit: obiitque Romæ 1559. fere centenarius. Ejusdem ordinis fuit *Joannes Augustinus Bastianinus*, Italus, qui scripsit commentarium in epistolam S. Pauli ad Timotheum; & vivere desiit 1557. Bergomi septuagenarius.

LXXV. Joachimus Perionius omne suum studium in sacrarum litterarum lectione summo cum fructu posuit, & abunde docuit, non esse quod ab Historicis profanis prudentiæ, fortitudinis, justitiæ, constantiæ, pudicitiæ, ceterarumque virtutum exempla petenda arbitremur. Nam cum vitæ recte fortiterque degendæ ratio in duobus fere consistat; in præceptis quibus parendum est, & exemplis eorum qui illis paruerunt; nec bene beateque vivendi præcepta rectius ab illis traduntur, nec virtutes ipsorum nostris illustriores, aut numero potiores memorantur. Laudant, scio, Lucretiæ & Scipionis pudicitiam; Codri & Deciorum caritatem in patriam prædicant; Hannibalis, Scipionum, Pompeji, Julii Cæsaris fortitudinem bellicam in cœlum efferunt; alias denique aliorum virtutes celebrant & admirantur. Sed si illis omnibus ii soli, qui ex una gente Judæa posteris eximia omnium virtutum exempla reliquerunt, æqua judicii lance opponantur; nec genere, nec animi magnitudine, nec studio aut numero cum eis comparandi videbuntur. Id Perionius, si quis alius, solide commonstravit; *Patriarcharum, Prophetarum, sanctarumque veteris legis mulierum Vitis elegantissimo stilo conscriptis.* Fuit enim homo longe disertissimus, & Græcarum, itemque Hebraicarum litterarum peritissimus, earumque Regius Lutetiæ suo merito Interpres: sic ut priscorum monachorum Benedictinorum doctrina omnigena in ipso revixisse videretur. Fuit & Philosophus insignis, multaque ex *Platone* & *Aristotele* Latina tradidit: etsi majore elegantia quam fide nonnulli ab eo id præstitum judicent. *Aristotelis* certe ac *Ciceronis*, in scholis regnantium, caussam, adversus Petri Rami calumnias, ex Academiæ Parisiensis decreto, diserte ac fortiter propugnavit. Quanta porro antiquarum rerum in isto viro fuerit notitia, clamant postumi *de Romanorum Græcorumque Magistratibus* libri, à Francisco fratris filio evulgati. Ad sacra studia quod attinet, idem *Topica Theologica* conscripsit; ut quæ in scholis minus eleganter tractabantur, rectiore deinceps methodo & polita magis dictione traderentur. Veterum ad hæc Theologorum *Dionysii*, *Justini*, *Origenis*, *Basilii*, *Joannis Damasceni*, & aliorum opera varia Latino sermone elegantissime expressit. *Monotessaron* denique ex IV. Evangeliis de vita Christi concinnavit: Virginis item Matris, Joannis Baptistæ atque Apostolorum XII. gesta pari dicendi felicitate complexus est. His vigiliis notissimus senex, paulo ante Henrici II. Francorum Regis obitum, Cormœriaci, quod Turonum est opidum, suo in cœnobio ac natali solo 1559. exspiravit: universa Gallia ingemiscente, quod optimum atque eruditissimum civem amisisset. Nam ut patriæ Joachimus apprime studiosum se ostenderet, Gallici sermonis originem, & cum Græco affinitatem dialogis aliquot Latine scriptis explicarat. Cujus quidem auctoritate motus *Jacobus Amiotus*, nescio majore, felicitate an gloria, Plutarchum Gallice loquentem suis popularibus repræsentavit.

Basilius Zanchius, patria Bergomas fuit: cujus urbis, in ditione Veneta sitæ, incolas laboriosos plerumque ac diligentes in concinnandis Indicibus existere, usu compertum est. Lexicon enim Latinum primus *Ambrosius Calepinus* Bergomas, è Nicolai Perotti Cornucopia, litterarum serie collegit. Thomæ Aquinatis operum syllabum *M. Petrus* Bergomas; *Jacobus Philippus* opus Historiarum ab initio mundi usque ad annum 1436. dedit: quod Chronicorum supplementum inscripsit. Juris quoque civilis Additiones *Hieronymus Bergomas*, I. V. Doctor ad diversorum Consilia adjecit: in Sallustii vero bellum Catilinarium scholia *Bartholomæus Zanchius*, Basilii frater, evulgavit. Ad Calepini vero, ut Barbari nominant, Dictionarium Basilius hic noster *Latinorum verborum* ex optimis quibusque scriptoribus *Silvam* addidit; & ad Marii Nizolii è M. Tullio Observationes legit spicas Bononiæ, in fascemque colligatas publici juris esse voluit. Cum autem puer esset, dictus est *Petrus*; teste Gregorio Giraldo, dialogo de Poetis sui sæculi. Natu grandior Congregationi Lateranensi Canonicorum regularium se adjunxit, & Basilii nomen induit. A prima adolescentia in urbe Roma versatus est, in optimarum artium disciplina, atque in sacris potissimum studiis acquiescens, bonasque eis horas tribuens. Collegit itaque ex SS. Patrum libris Notationes *in omnes sacræ Scripturæ libros*, & Ant. Augustino inscripsit, qui Tarraconensium Archiepiscopus obiit. Quæstiones item in quattuor libros *Regum*, & duos *Paralipomenon* ex Theodoreti potissimum scriptis, apis ritu, decerpsit, & de Græcis (cujus linguæ peritissimus erat) Latinas fecit. Erat tum doctissimis hominibus, quibus Roma abundabat,

carus acceptusque Basilius; quorum communione non mediocrem, ut fit, eruditionem famamque est consecutus. Et hæc quidem prosa oratione conscripsit. Vincta vero numerisque adstricta, quæ excusa sunt, *Poëmata*, prorsus sacra sunt & pudica: obscœna enim, lasciva ac maledica detestabatur, quæ qui pangerent, eos poetica abuti dictitabat. In his libri duo excellunt versu heroico elaborati ad Card. Bembum, qui *Hortus Sophiæ* inscribuntur, continentque Theologiæ summa capita, versibus venuste ac perspicue tradita. Poeticæ candidatis alterum opus ad immortalitatem consecravit, *Epithetorum Latinorum* thesaurum verius quam librum, ex septem præcipuis poëtis, Lucretio, Catullo, Virgilio, Horatio, Tibullo, Propertio ac Nasone depromptum: quod opus merito *Onomasticon poëtarum* appellandum videtur. Nam adeo accurate fabulas omnes, historiasque ex optimis Græcorum fontibus ac scholiastis, non è turbidis rivulis, hausit Zanchius, nihil ut amplius in eo genere desideres, & præ illo jaceant, qui citra delectum & ex recentioribus potius quam optimæ notæ poetis Epitheta contexuerunt. Et hæc quidem pleraque Romæ primum, post Basileæ, Lovanii & alibi fuerunt excusa. Obiit autem Zanchius Romæ sub annum 1560. Custos, ut vocant, Vaticanæ Bibliothecæ.

Joannes Costerius, Lovaniensis, Prior Canonicorum regularium Vallis-Martinianæ in patria, vixit cum Martino Lipsio, eorundem studiorum socius ac consecraneus. *Ambrosii* Mediolanensis Antistitis opera in tomos quinque digessit; *Vincentii Lerinensis* libellum aureum adversus hæreses; item *Chromatii* opuscula & *Symmachi* epistolas commentariis illustravit; Orationem insuper in laudem sacrarum litterarum 1555. Antverpiæ publicavit; & 1559. in patria decessit. Reliqua ejus scripta Valerius & Suertius, in Bibliotheca quisque Belgica, enumerant. Alius ab isto fuit *Joannes Costerius*, Alostanus, Flander, Theologiæ Licentiatus, ut vocant, & Pastor Aldenardensis in Flandria: qui scripsit *Institutionem de exitu Ægypti, & fuga Babylonis*, hoc est, de exitu Catholicorum ex civitatibus hæreticorum; Duaci 1580. typis editam: & Aldenardæ 1583. obiit. Horum duorum Costeriorum scripta Possevinus in Apparatu sacro confundit, & ex duobus scriptoribus unum facit.

Robertus Cenalis, al. Senalis, civis & Doctor Th. Parisiensis, Episcopus Arboricensis seu Abrincensis in Britannia minore, scripsit De utriusque gladii facultate, de sacro cœlibatu contra nuptiarios; de divortio Mosaici matrimonii; contra Calvinum libros tres; Antidotum adversus Sacramentarios; item historiam rerum Gallicarum, in fol. Parisiis editam: ubi & an. millesimo quingentesimo sexagesimo vivere desiit. Ejusdem liber contra *Interim Cæsareum*, ibidem 1561. prodiit. Commentarius ejusdem De colloquio cum hæreticis, fuit Coloniæ 1560. publicatus, cum libro Everardi Billichii de Dissidiis Ecclesiæ. Eodem anno 1560. & *Joannes Antonius Delphinus* Casalensis, ord. Minorum Minister generalis, obiit: qui sua commentaria De potestate Ecclesiastica, & De controversiis inter Orthodoxos ac Protestantes, aliaque Venetiis 1549. & annis subsequentibus publicavit. De quibus Henricus Willotius in Athenis Franciscanis consuli poterit. Hoc ipso anno 1560. è vita quoque excesserunt *Melchior Canus* & *Dominicus Sotus*, duo Dominicanæ familiæ lumina: de quibus tomo 1. Bibliothecæ ecclesiasticæ cap. 548. & 549. disserui.

Michael Heldingus, alias Sidonius, aut Merseburgensis, patriam habuit Enslingam, Sueviæ vicum. Studiorum cursu confecto, Moguntiæ ludi-magistrum in summo templo, deinde Parochum, & una cum *Joanne Fero* Ecclesiasten diu egit. Theologiæ interim studiis serio semper incubuit; illius ibi Doctor publico solemnique ritu 1543. renuntiatus. Exinde in suffraganeum ab Archiepiscopo Moguntino expetitus, titulum *Sidoniensis* Episcopi gessit. Anno 1547. à Carolo V. Imp. Augustam Vindelicorum ad munus Ecclesiastæ aulici vocatus, interfuit hæreticis illis sanctionibus, quæ *Interim* vocatæ sunt; una cum *Iulio Phlugio* & *Joanne Islebio*, concinnandis. Postea vero ad Merseburgensem Episcopatum, ejusdem Caroli opera, evectus; ab ejus denique fratre Ferdinando Cæsare in Spirensi Camera primo Assessor, tandem vero etiam Præses & Gubernator Viennensis constitutus est: obiitque demum anno millesimo quingentesimo sexagesimo primo. Præter tomum Germanicum *Concionum*, quas fere Moguntiæ habuit, exstant *De Missa* xv. *Conciones*, quas Latinas reddidit Surius; item *Catechismus* 1557. Lovanii in fol. recusus; *Sermones per annum*, & alia. *Sic fere Nic. Serarius lib.* 1. *cap.* 40. *in sua Moguntia.*

Gentianus Hervetus, Aurelianensis, Canonicus Remensis, vir Græce Latineque doctissimus fuit; ut fidem faciunt ea, quæ de Græco in Latinum transtulit. Suo item Marte scripsit de reparanda ecclesiasticorum disciplina, juxta sextum canonem Concilii Chalcedonensis: de alenda vel radenda barba Orationes tres; de Ascensione Domini; de amore in patriam; de patientia; de vitando otio; deque clandestinis matrimoniis. Epistolis item duabus explicuit, quomodo Episcopus se gerere debeat. Floruit anno 1561.

Camillus Campegius, Papiensis, Dominicanus, Doctor Theologus; *Eugenius Pisauriensis*, eremita Augustinianus; *Franciscus Lombardus*, Neapolitanus; *Maximianus Beniamus*, Cre-

Cremensis, ord. Conventualium S. Francisci; & *Paulus Guidellus*, Tridentinus, anno millesimo quingentesimo sexagesimo primo *Orationes* seu Conciones Latinas in Concilio Tridentino habuerunt: quæ leguntur inter Orationes Tridentinas 1567. Lovanii in folio editas.

LXXVI. RICHARDUS SMITHÆUS, Matthæus Galenus, Philippus Montanus, Guilielmus Alanus, Thomas Stapletonus, Theologi; Joannes Vendvillius, post Tornacensis Episcopus, Franciscus Balduinus, Joannes Ramus, Boethius Epo, Jurisconsulti; Hugo Fridevallius Medicus; Joannes Rubus & Joannes Chinæus, Philosophi; Joannes Olivarius & N. Ferrarius, liberalium artium Professores, laudantur inter Duacenæ Academiæ, anno 1562. in Gallo-Flandria Philippo II. Rege Catholico institutæ, prima lumina. *Smithæus* Anglus, patria Vigorniensis, Doctor Theologus Oxoniensis, libris aliquot Lovanii & Duaci editis hæreses fortiter oppugnavit; & Duacenæ demum Academiæ Rector ac Cancellarius 1563. obiit.

PHILIPPUS MONTANUS, Armenterius, Flander, Doctor Theologus Parisiensis, Desiderio Erasmo studiorum olim socius ac domesticus, cum esset linguæ Græcæ peritissimus, *Chrysostomi* & *Theophylacti* versionem recognovit, multisque locis restituit. Ad extremam usque ætatem tranquille vixit, valido corpusculo, mente quieta, quodque ætatis fere vitio accidere solet, minime morosus senium commode tulit. Primus in gymnasio Marchianensi ternis studiosis pauperibus alendis subsidia reliquit. Erasmus certe fatetur, se hoc viro moribus sanctiorem vidisse neminem. Decessit 1576. octogenario major Duaci; cujus ibidem ad D. Jacobi in vitro effigiem, cum elogio, vidisse me memini.

GUILIELMUS ALANUS, Lancastriæ in Anglia natus, Doctorque Theologus Duaci una cum Stapletono renuntiatus, collegii Anglorum ibidem instituendi auctor exstitit. Inde Romam à Gregorio XIII. Pont. Max. accitus, & purpuratorum Patrum collegio 1587. à Sixto V. adscriptus, Vaticanæ Bibliothecæ præfuit; obiitque Mechliniensis apud Belgas Archiepiscopus designatus, 1594. in basilica S. Trinitatis in Urbe conditus. Scripta ejus Possevinus, Pitseus & alii recensent.

THOMAS STAPLETONUS, nobili apud Britannos genere natus, Duaci primum, post Lovanii Regius sacræ Scripturæ Interpres, & meus olim in Theologicis ibidem præceptor, cum ad Septem virorum, quos Protonotarios Apostolicos nuncupant, collegium à Clemente VIII. Romam, misso viatico, esset evocatus, purpura haud dubie mox ornandus; honesta adfectæ ætatis excusatione uti maluit, quam pristino docendi munere defungi. Theologus fuit eximius, & trium linguarum eruditarum peritissimus: quod opera ejus, aliquot tomis Lutetiæ junctim edita, abunde testantur. Obiitque senex admodum 1598. Lovanii, ad D. Petri post aram summam conditus, ubi Canonicatum possederat. Professorium ejus munus *Jacobus Jansonius*, patria Amstelodamus, excepit.

HUGO FRIDEVALLIUS, Paulopoli apud Artesios natus, libros sex De tuenda valetudine prosa ac versu, Nicandri exemplo, itemque De balneis scripsit.

JOANNES OLIVARIUS, patria Gandavensis, Adriani Turnebi apud Parisios auditor, cum vincta, tum soluta dicendi facultate excelluit: ut disertiorem se vidisse discipuli negarent. De singulorum scriptis Valerius Andreas in Bibliotheca Belgica consuli poterit.

ALBERTUS PIGHIUS felici ac versatili vir ingenio fuit: qui cum Theologiæ atque Astronomiæ cognitione naturalem quoque prudentiam, rerumque publicarum usum & intelligentiam apte conjunxit; eximia Latinæ dictionis elegantia, quæ scriberet ageretve, comitante. Natus is Campis, Transisalanæ ditionis opido, ad meridionalem Oceani Frisii sinum, & Lovanii in gymnasio Falconensi prima liberalium artium ac philosophiæ laurea donatus, dum in Theologica ibidem palæstra adolescens versatur, 1520. scripsit ad Leonem X. Pontificem *De ratione Paschalis celebrationis*, *Deque restitutione Kalendarii*; censura ab ejusdem Academiæ Doctoribus postulata. *Apologiam* deinde adversus *Marci Beneventani Astronomiam*, quæ Alfonsi Regis, ac recentiorum de motu octavi orbis positionem depravarat; *Aequinoctiorum* item, *Solstitiorumque inventionem*, & alia in Mathematicis non pauca edidit. Ad hanc ingenii præstantiam (qua oris deformitatem Natura abunde compensarat) & manuum rara quædam argutia accessit, qua ænea instrumenta, deprehendendis siderum cursibus, exactissime fabricabat. Post è Lovaniensi prolyta (à lauri bacca vulgo Baccalaureos nominant) Doctor Theologus Coloniæ in Ubiis renuntiatus, præter varia adversus Lutherum, Melanchthonem, Bucerum & Calvinum conscripta, suo illo in primis volumine *De ecclesiasticæ Hierarchiæ assertione*, velut acutissimo gladio, adversariorum caussam jugulavit. Quamquam non ignoro iis in libris quædam Theologis nostris non usquequaque probari, in quibus à D. Augustini doctrina, quam Ecclesia catholica sequitur, nonnihil videtur recessisse. Observatum vero & illud scio, cum volumen istud commentaretur,

ut violatam ab hæreticis sacrosanctam potestatem & auctoritatem Romani Pontificis vindicaret, eum summo vitæ periculo, Dei numine, ereptum fuisse. Bononiæ enim in celeberrima pompa, 1530. cum transeunte coronato Cæsare Carolo V. pars lignei pontis, juxta Cæsarem, turbæ pondere corruisset, Albertus tignorum atque hominum ruina ita pressus est, ut probitatis atque instituti operis merito servaretur. Sed & in publicis Ecclesiæ negotiis tractandis, Romanæ curiæ proceribus multos annos admirationi fuit: in quibus is exstitit, ut nemo, aut pauci certè magis fidelem, pluribusve locis, aut majore cum approbatione, Adriano VI. (à quo primum in Italiam evocatus est) Clementi VII. & Paulo III. summis ex ordine Pontificibus, adeoque Christianæ Reipublicæ universæ operam navarint, cum in vario genere Reipublicæ administrandæ, tum vero in frequentibus Legationibus per Italiam ac Germaniam de maximis rebus obeundis. Quarum virtutum meritis amplissima ad S. Joannem Bapt. apud Ultrajectinos Præpositura cohonestatus, ibidem senex 1563. diem clausit extremum, IV. Kalend. Januarii; Apologia adversus Martini Buceri calumnias nondum adfecta. Libet hic subnectere Joannis Molani de eodem Pighio judicium: Albertus, *inquit*, Pighius varia scripsit; ut Assertionem ecclesiasticæ Hierarchiæ, ad Paulum III. Papam; De libero hominis arbitrio, & divina gratia contra Calvinum, libros X. ad Cardinalem Sadoletum; Explicationem præcipuarum controversiarum in comitiis Ratisponensibus tractatarum; De divortiis conjugum; De actis sextæ Synodi; Apologiam indicti à Paulo III. Concilii adversus Lutherum; De Missæ sacrificio contra Lutheranos; Apologiam contra Buceri calumnias; Consilium de componendis Ecclesiæ dissidiis; & Explicationem controversiarum, quibus nunc exagitatur Christi fides. In Mathematicis vero, quibus perinde excelluit, hæc edidit: Defensionem Astrologiæ in prognosticos; Apologiam adversus Marci Beneventani Astronomiam, quæ positionem Alfonsinam ac recentiorum de motu octavi orbis depravavit, & Enarrationem brevem Alfonsinæ positionis; De Æquinoctiorum, Solstitiorumque inventione; De ratione Paschalis celebrationis, & de restitutione Kalendarii, ad Leonem X. Papam. Quod postremum opus Lovanii 1520. scripsit, dum in Theologica ibi palæstra versaretur, postulassetque sententiam ab ejus Academiæ Professoribus. Excusa sunt hæc omnia Romæ, Coloniæ, Moguntiæ & Lutetiæ. Verum in Hierarchia Theologis eruditioribus non usquequaque placent quædam de peccato originis, de prædestinatione Dei, & gratia Christi mediatoris: in quibus à D. Augustini doctrina, quam Ecclesia sequitur, discessisse videtur. Obiit Ultrajecti ad S. Joannem Bapt. Præpositus, anno 1543. & mense eodem, quo Joannes Eckius. *Sic fere Molanus in ms. Bibliotheca sacra.* Vide & Possevinum in Apparatu sacro.

LXXVII. THOMAS à VILLA-NOVA, sic dictus à patrio solo agri Toletani, sumpta eremitarum Augustinianorum toga, maximus disciplinæ regularis custos ac promotor, suos inter sodales, fuit. Eleemosynarii cognomentum meruit, ob singularem in egenos liberalitatem. Ex Caroli V. Imperatoris Ecclesiaste facundissimo (quod *Sermones* varii, ab ipso Compluti typis editi, comprobant) creatus Archiepiscopus Valentinus, ad Superos 1555. transiit; à Paulo V. in Beatorum classem 1618. relatus. Quo anno eadem in urbe Valentina *Joannes Micon*, Dominicanus supra cap. 67. laudatus, summa & ipse vitæ innocentia, in Domino exspiravit. Villanovani sodalis sui vitam Hispano sermone *Michaël Salon*, Doctor Th. Valentinus, memoriæ mandavit. Synopsin ejus *Nicasius Baxius*, Augustinianus, 1622. Latine Antverpiæ publicavit. Discipulos reliquit Villanovanus plurimos, omni virtutum ac doctrinæ genere præstantissimos; in his *Hieronymum Xaverium*, Indorum Apostolum, & *Alfonsum Oroscum*, suo infra loco à nobis laudandum.

JACOBUS NACLANTUS, Florentinus, ex monacho Dominicano Episcopus Clodiensis, Synodo Tridentinæ interfuit, & *Medullam sacræ Scripturæ*, à se multipliciter illustratæ, 1561. Venetiis publicavit: ubi & opera ejus omnia postmodum in fol. anno 1567. fuerunt excusa. Antonium Senensem in Bibliotheca Dominicana, si plura voles, consule.

HENRICUS HELMESIUS, Germipolitanus, ord. Minorum Minister provincialis per Saxoniam, diu Ecclesiasten Coloniæ in summo templo egit. Is *Homilias in omnes Epistolas & Evangelia, quæ per anni circulum leguntur, ex meris sacræ Scripturæ stromatis pulchro artificio aptavit:* ut Sixtus Senensis lib. 3. suæ Bibliothecæ loquitur. Exstant istæ Homiliæ seu Sermones 1550. in fol. Coloniæ, 1557. Parisiis, & 1575. Lugduni typis excusi. Scripsit item *De verbo Dei* libros tres; de charitate libros quinque; de Spiritu sancto; contra captivitatem Babylonicam Lutheri; de passione Christi; de Justificatione; & alia Coloniæ diversis annis evulgata. Ejusdem ordinis fuit *Simon Fontanus*, Senonensis, Theologus Parisiensis: cujus commentarius in Prophetiam *Ruth* anno 1560. Lutetiæ prodiit.

EVERARDUS BILLICHIUS, Coloniensis Carmelita, per Germaniam inferiorem Præfectus provincialis, Concilio Tridentino, item Ratisponensi colloquio & aliis sæpe, magna nominis sui fama, interfuit. Publicavit autem *Judicium Universitatis seu Academiæ Coloniensis*, adversus calumnias Melanchthonis, Buceri, Oldendorpii & asseclarum, 1545. & 1549. eadem in urbe editum. Scripsit item librum De dissidiis Ecclesiæ componendis, 1557. & 1560. ibidem

ibidem excusum. Obiit demum Coepiscopus, ut Molanus ipsum vocat, seu Suffraganeus Coloniensis. Eodem tempore in Germania floruit *Joannes Casparus Ruthlandus*, Brettanus: qui Locos communes Theologicos, hodie controversos, Augustæ Vindelicorum 1559. publicavit; post Antverpiæ 1560. & Parisiis 1573. recusos.

MICHAEL CARANZA, Hispanus, Carmelita, ex Priore Valentino Præfectus provincialis per Aragoniam, vitam S. Ildefonsi Episcopi Toletani; item Testimonia de virginitate B. Mariæ, cum ejusdem Ildefonsi libello, anno 1556. Valentiæ in lucem protulit.

JACOBUS NOGUERA, Decanus Viennensis in Austria, Doctor Theologus, Ferdinando I. Imp. à sacris, libros duos de Ecclesia Christi ab hæreticorum conciliabulis dignoscenda, 1560. in fol. Dilingæ foras dedit. Eodem tempore claruit *Michaël Bucingerus*, Colmariensis: cujus Historia ecclesiastica Moguntiæ & Lovanii 1560. prodiit. Ejusdem commentationes de sacro altaris mysterio, item de Ecclesia, & aliæ contra Lutherum, Coloniæ, Dilingæ & Antverpiæ fuerunt editæ.

MARCUS BENEVENTANUS, Cælestinus, adversus Albertum Pighium scripsit Dialogos de Æquinoctiis, Romæ in 4. editos; item itineraria nonnulla: ut *Franciscus Monachus*, Mechliniensis Minorita, testatur in sua Epistola De orbis situ, Antverpiæ 1565. excusa: in qua etiam agit de situ Paradisi.

MARCUS ANTONIUS NATTA, Astensis, Italus, Jurisconsultus, libros XV. de Deo 1560. Venetiis in fol. typis Manutianis edidit. Ejusdem libri V. de animæ immortalitate; libri IX. de Principum doctrina, & liber singularis de humilitate, ibidem annis subsequentibus prodierunt. Exstant & Dialogorum ejus libri septem, de passione Domini, 1570. in Monte regali excusi in folio. Eodem tempore floruit *Franciscus Vargas*, Philippi II. Hisp. Regis apud Pium IV. Legatus: cujus lucubrationem De jurisdictione Episcoporum, & auctoritate Papæ, Paulus Manutius 1563. in 4. suo prælo in lucem protulit. Nec omittendus hic videtur *Joannes Baptista Atestinus*, Decretorum Doctor: etsi ejus *Methodus* de his quæ Christi sacerdotem necessario scire oportet, sit vitiose excusa. Obiit senex & surdus 1558.

LXXVIII. JOANNES QUINTINUS, Heduus seu Burgundus, ex ordine Hospitalario S. Joannis Hierosolymitani, juris Doctor & ordinarius Canonum Lutetiæ Professor, Synodum Gangrensem Græce & Latine, Canones Apostolorum, & Tertulliani librum De præscriptionibus hæreticorum, scholiis ac commentariis additis, Lutetiæ 1560. & 1561. evulgavit, Speculum item sacerdotii, ad clericorum vitam dirigendam; Aristocratiam Christianæ civitatis; Historiam & catalogum hæreticorum; Melitæ insulæ descriptionem; Dissertationem de ventis & nautica buxula, ventorum indice, aliaque non pauca partim Parisiis, partim Lugduni publicavit. Alius ab isto fuit *Joannes Quintinus*, Theologus; cujus Sermones Dominicales Ludovicus Vasarius emendavit, & Lutetiæ edidit. Diversus item ab istis fuit *Joannes Quintianus Stoa*: cujus Tragœdias sacras de Christo Parisienses itidem in fol. excuderunt.

PETRUS GALLANDIUS, Ariæ apud Artesios natus, Francisco I. Galliarum Rege litteras præmiis & honoribus excitante, Boncurtianum gymnasium Lutetiæ instauravit, eidemque multos annos summa cum laude præfuit. Regius Latinarum litterarum Professor salutatus, & virtutis ergo Canonica dignitate in Mariana ejus urbis basilica cathedrali auctus, liberales disciplinas, in Gallia jacentes, politioris doctrinæ luce primos inter illustravit. Cui & hoc debet Gallia, quod plerique nostri ævi litterarum heroës, quos inter familiam ducit *Adrianus Turnebus*, ut ipse ingenue in adversariorum libris confitetur (est enim ingenui agnoscere per quem profeceris) ejus è ludo, tamquam ex equo Trojano, prodierunt. Collegas vero sociosque cathedræ regiæ Petrus in Græcis nactus est *Jacobum Tusanum*, Gallum, & *Joannem Straselium* Balliolanum, Flandrum: quorum hic primus pæne Græcas Lutetiam litteras, tamquam è fuga, obtorto collo revocavit, & cujus sui civis Notas in aurea *Pythagoræ* carmina *Franciscus Torius* evulgandas curavit. Cumque ea tempestate *Petrus Ramus*, seditiosus orator, disciplinas turbaret, atque adeo non modo *M. Tullium*, *Fabium* & *Euclidem*, sed & aureum illud doctrinæ flumen *Aristotelem*, in scholis ad hanc diem receptos, è manibus juventutis excutere, ut sua incautis obtruderet, omni studio niteretur; primus fere tamquam athleta sese Gallandius objecit; habita, moxque typis edita bene longa ac diserta Oratione. Hunc secuti *Antonius Goveanus* Lusitanus, *Joachimus Perionius*, supra cap. 75. laudatus, *Matthæus Bossulus*, & qui ceteros acrimonia ac doctrina vicit, *Jacobus Carpentarius*, Philosophus & Medicus; edito in *Alcinoum* de Platonis & Aristotelis consensione vasto commentario: quo omnium de Thessalo Ossato (sic enim Methodicum illum Ramum ex Galeno nominat) judicia collegit, caussamque ejus fortiter jugulavit. Scripsit item Gallandius Orationem alteram de Francisci I. laudibus, veri studiorum parentis. Cum Turnebo in Belgium aliquando profectus, Bibliothecas veteres

ſtudioſe excuſſit, eruitque non pauca; in his Cromaticos, alioſque ſcriptores veteres. Moritur anno fere 1559. ſenio laboribuſque confectus; relicto hærede ut doctrinæ ſic & muneris, *Guilielmo Gallandio*, fratris filio; cujus è gymnaſio *Daniel Augentius*, & *Matthæus Boſſulus* Pariſienſis, qui Valentiæ in Hiſpania dicendi gloria floruit, clari exſtiterunt.

JOANNES QUINQUARBOREUS, Auriliacenſis, Gallus, linguæ Hebraicæ & Chaldaicæ Profeſſor Regius Lutetiæ, Paraphraſin Chaldaicam in *Threnos & Ruth* tranſtulit; additiſque ſuis ſcholiis eadem in urbe 1549. publicavit. Idem *Jonathani Chaldæi* (qui paulo ante Chriſtum putatur vixiſſe) commentarios in *Oſee*, *Joëlem*, & *Amos* Latine reddidit, & Pariſiis 1565. evulgavit.

ROVERUS, al. ROLANDUS PONTANUS, Carmelita Bruxellenſis, concionator facundus, vir Græce Latineque doctus, Narrationi rerum ſub Carolo V. geſtarum, à Joanne Sleidano magnam partem confictæ, oppoſuit ex commentariis Naucleri, Jovii, Fontani & aliorum, *Narrationem veram rerum ab anno 1500. uſque ad annum 1559. in Republica Chriſtiana memorabilium*, & Coloniæ anno eodem in fol publicavit.

GEORGIUS AGRICOLA, Hammonius, 1560. Ingolſtadii in 4. edidit Itinerarium B. Mariæ in Ægyptum. Alius ab iſto fuit *Georgius Agricola*, profeſſione Medicus; qui librum de bello Turcis inferendo 1538. Baſileæ in 4. publicavit.

ADAMANTIUS, eremita Auguſtinianus, Orator ſeptem Cantonum Helvetiorum catholicorum; *Andreas Dudithius*, Sbardellatus, tunc Epiſcopus Tininienſis, & totius Cleri Hungariæ Orator; *Angelus Ferrus* Venetus, Doctor Theologus; *Auguſtinus Loſcus*, Abbas Caſſinenſis; *Bartholomæus Baphius*, Lucinianenſis; *Carolus* Cardinalis à Lotharingia; *Didacus à Payva*, Luſitanus, Doctor Theologus; *Georgius Draſcovitius*, Epiſcopus Quinqueccleſienſis, Ferdinandi I. Imp. & Hungariæ Regis Orator; *Franciſcus Orantius*, Hiſpanus, ord. Minorum; *Franciſcus à Zamora*, Miniſter generalis ord. Minorum; *Franciſcus Vicedominus*, Ferrarienſis; *Galeatius Brugora*, Patricius Mediolanenſis & Regii fiſci patronus; *Gaſpar Ferrantius*, Sueſſanus, Theologus; *Gaſpar à Foſſo*, Archiepiſcopus Rheginus; *Gaſpar Cardillus*, Villapandeus, Th. Doctor; *Guido Faber*, Caroli IX. Galliarum Regis Orator; *Henricus à S. Hieronymo*, Luſitanus, Theologus; *Joannes Bapt. Burgæus*, Valentinus, Th. Doctor; *Joannes Strozius*, Coſmi Medicæi Florentiæ & Senarum Ducis Orator; *Ludovicus Joannes Viletanus*, Barcinonenſis; *Petrus Fontidonius*, Segobienſis, Petri Gonzalez Mendozæ Epiſcopi Salmanticenſis Theologus; *Petrus Marcutus* vel *Morcatus*, Epiſcopi Vicenſis Theologus; *Renaldus Ferrerius*, Præſes Pariſienſis, Caroli IX. Francorum Regis Orator; *Robertus Furnerius* Gallus, Doctor Theologus; *Seraphinus Caballus*, Brixienſis, Doctor Theologus; *Thadæus Peruſinus*, Auguſtinianus; *Theodorus Maſius*, Mantuanus, Carmelita; & *Valentinus* Epiſcopus Premiſlienſis, Sigiſmundi Auguſti Poloniæ Regis Orator; anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſecundo *Orationes Latinas* in Concilio Tridentino habuerunt, quæ exſtant 1567. Lovanii in fol. editæ, cum aliis Orationibus Tridentinis.

LXXIX. MARIANUS VICTORIUS, Italus, patria Reatinus, dignitate Epiſcopus Amerinus, impenſis Joannis Card. Moroni, opera *S. Hieronymi* ad fidem mss. codicum recenſuit; Romæ, Antverpiæ & Pariſiis excuſa. Commentarium ſuum de *Sacramento pœnitentiæ*, & de antiquis pœnitentiis, 1562. & 1566. Romæ typis Manutianis publicavit. Scripſit inſuper *de extrema Unctione*; item contra Lutherum *pro Papatu*, & Origines Italiæ. Ejuſdem *Inſtitutiones linguæ Æthiopicæ* ſub Julio III. in Urbe fuerunt editæ. Quod extremum argumentum cum laude ante biennium ſimiliter Romæ tractavit *Jacobus Wemmerus*, Carmelita Antverpianus; *Lexico Latino Æthiopico* ibidem 1638. edito, cum Inſtitutionibus Grammaticis ejuſdem linguæ.

CYPRIANUS Ciſtertienſis ord. monachus, *Phœnix Hiſpaniæ* dictus, in Nucalenſi apud Hiſpanos cœnobio adoleſcens vixit; poſt ſacras litteras magno auditorum concurſu Compluti interpretatus eſt. Siquidem ad Græcas ac Latinas litteras, quas raro feliciquefretus ingenio brevi tempore perdidicerat, Hebraicas, itemque Chaldaicas præclare adjunxerat. Exſtant diſerti ejus in *Jobum*, *Iſaiam*, *Jeremiam*, *Naum*, *Ioannis* & *Matthæi Evangelia*, itemque in *Apocalypſin* commentarii; Compluti & Lovanii typis editi. Scripſit & in *Cantica Salomonis*; *Deque opificio mundi* libros tres. Ejuſdem *De ſymbolis Moſaicis* opus divinum, ſed nondum typis editum, à ſtudioſis avide exſpectatur. In medio enim vitæ curſu, magno ſui relicto deſiderio, Cyprianus anno 1560. ad plures abiit. Laudat hunc, & jure prædicat Alfonſus Matamorus, libro de aſſerenda Hiſpanorum eruditione.

LUDOVICUS FIDELIS, civis & Canonicus Tornacenſis, Doctor Th. Pariſienſis, libros ſeptem *De mundi ſtructura* ſive de ſex dierum opificio; libros quattuor *De militia ſpirituali*, & librum ſingularem *De humana reſtauratione*, ſeu Incarnatione Domini, partim Lutetiæ, partim Antverpiæ publicavit. Obiit in patria anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſecundo; conditus in noſocomio, cui ut Canonicus Hoſpitalarius (ſic enim vulgo

vulgo vocant) eximia charitate ac liberalitate præfuerat. Eodem tempore vixit alter Doctor Theologus Parisiensis *Ioannes Belethus:* qui præter Sermones varios, 1553. Antverpiæ publicavit *Rationale Divinorum officiorum;* postea Dilingæ & Venetiis recusum.

JOANNES BENEDICTUS, Vratislaviensis & Cracoviensis Canonicus, librum De visionibus & revelationibus, tam naturalibus quam divinis, 1550. Moguntiæ publicavit. Alius ab isto fuit *Ioannes Benedictus*, *Parisiensis Theologus*, qui Biblia cum suis scholiis, & Concordantias Bibliorum 1562. Lutetiæ edidit. De posterioris hujus Benedicti scriptionibus quid sentiendum sit, Possevinus in Apparatu sacro, & alii te docebunt.

REINARDUS LUTZIUS, Erythropolitanus, Germanus, scripsit Harmoniam historicam de Christo; Homilias per annum; Christianæ religionis methodum; commentarium in Job; & librum adversus eos, qui animas defunctorum usque ad extremum Judicii diem dormire asserunt. Quæ omnia Basileæ 1561. junctim in fol. fuerunt excusa.

LXXX. HIERONYMUS SERIPANDUS, Trojæ, quod est Apuliæ opidum, ex equestri stirpe natus, Neapolim ad eremum Augustinianam familiæ Carbonaræ, ut vocant, 1507. se contulit; cum ante litteris humanioribus annos tres, severioribus duos summo cum fructu impendisset. Monasticis votis adstrictus (præeunte ac docente *Ægidio Viterbiensi*, quem supra cap. 39. laudavimus) philosophicas & sacras litteras, una cum virtute, serio excoluit. Illis studiis, ceu gradibus, ad supremam Ordinis sui dignitatem ascendit: quam & gnaviter sustinuit, si quis alius. Auspicanti primaria cura fuit pristinam religiosæ vitæ severitatem revocare; adversus Lutheri infamis Apostatæ insana dogmata suum & suorum stilum acuere; provincias denique sacras sui instituti in utraque India augere, novis lectissimorum virorum coloniis eo submissis. Anno 1547. œcumenico Concilio, quod Tridenti cœptum, ob luem grassantem, Bononiam migraverat, à Paulo III. assidere jussus est. A Carolo V. Imp. primum Aquilanus, post Salernitanus Antistes, demum à Pio IV. ad S. R. E. Senatum evectus, mirificam omnium bonorum congratulationem meruit. Non multo post ab eodem Pontifice Tridentum ad Synodum cum auctoritate Legati ac Præsidis missus, magnam illic gravissimorum negotiorum molem, summa cum laude omniumque gentium applausu, sustinuit: præseditque annis fere tribus. Vixit autem annos LXX. & Tridenti 1563. decessit; apud suos Neapoli sodales conditus, hoc brevi elogio addito: *Si quis honos tumuli; quantum Sol lampade lustrat terrarum, cælique tuum est Seripande sepulchrum.* Commentarios scripsit in omnes D. Pauli, & in septem Epistolas canonicas; item *Quæstiones* adversus hæreses hujus temporis; libros tres De hominis justificatione; Conciones varias, & alia partim Venetiis, partim Antverpiæ à Plantino excusa.

HIERONYMUS NIGER, Fossaninus, à natali opido Italiæ Fossano sic nominatus, eremita Augustinianus, librum De Christo in Eucharistia adorando, & alterum contra Waldenses 1560. publicavit. Sub idem tempus vixit *Joannes Vacquerius*, Roiensis, Doctor Sorbonicus: cujus liber, De multiplici hæreticorum tentatione, 1561. Lutetiæ prodiit, una cum Sermone habito in baptismo duorum adolescentum Americanorum.

ADEODATUS Senensis, Theologus Augustinianus, *Ægidius Marchesinius*, Dominicanus, sacrarum litterarum Bononiæ Lector; *Alfonsus Contreras*, Hispanus, Philippi II. Regis Catholici Theologus; *Antonius Demochares Monchiacenus*, Doctor Theologus Sorbonicus; *Brachius Martellus*, Florentinus, Episcopus Fæsularum; *Christophorus Sanctotisius*, Burgensis, Hispanus; *Cosmas Palma Fonteius*, Dertusanus, Doctor Theologus; *Franciscus Belcarius*, Peguilio, Episcopus Metensis; *Franciscus Richardotus*, Episc. Atrebatensis; *Gaspar Cardillus*, Villalpandeus; *Hieronymus Ragazzonus*, Venetus, Episcopus Nazianzenus, & coadiutor Famaugustanus in Cypro insula; *Hieronymus* Cortonensis Episcopus; *Joannes à Ludegna*, Doctor Theologus Dominicanus; *Joannes* Card. *Moronus*, primus Præsidens & Legatus Concilii Tridentini; *Lucretius Tirabosčus*, Asulanus, Patriarchæ Veneti Theologus; *Ioannes Villetanus*, Theologus Barcinonensis; *Marcus Antonius Bobba*, Episcopus Augustensis, Emanuelis Philiberti Sabaudiæ Ducis Orator; *Martinus Rojas*, Magistri Equitum Melitensium Orator; & *Michaël Oronsuspeus*, Navarrus, Olitensis, Didaci Ramirez Pompelonensis Episcopi Theologus, anno millesimo quingentesimo sexagesimo tertio Orationes in Concilio Tridentino habuerunt, quæ exstant in volumine Orationum Tridentinarum 1567. Lovanii edito.

JULIUS SIRENIUS, Brixianus, monachus ordinis S. Hieronymi, Doctor Theologus, scripsit libros novem *de Fato*; Venetiis in fol. 1563. & 1573. editos; item commentarium *De unitate naturæ Angelicæ*, 1578. in 4. Bononiæ excusum.

JOANNES MARIA VERRATUS, Ferrariensis, Carmelita, nobilis Italica lingua concionator, suas *Disputationes adversus Lutheranos* 1538. Bononiæ in 8. publicavit. Ejusdem commentarii de plerisque religionis nostræ capitibus, & *Sermones* tomis sex comprehensi, Venetiis 1551. 1573. & alibi in 8. prodierunt. Obiit anno 1563.

HIERONYMUS CARDANUS, subtilis admodum Philosophus, primum Mediolani, postea Romæ Medicinam factitavit. Præter alia huc non pertinentia, scripsit *de Deo & universo; de*

 Christo;

GASPAR CASALIUS, Lusitanus, Episcopus Leriensis, libros tres De justitia quadripartita conscripsit, Venetiis 1563. in fol. editos. Eodem anno *Franciscus Vargas* librum De Episcoporum jurisdictione & Pontificis Maximi auctoritate Romæ publicavit. Eodem tempore floruit *Gaspar Villalpandus*, Doctor Theologus Complutensis, patria Segobiensis: qui Tridentinæ Synodo interfuit; ediditque Controversias fidei adversus hæreticos, & Orationes duas Tridenti habitas; præter commentarios in Aristotelem, & Porphyrium.

JOANNES MICHAEL, Doctor Th. Parisiensis, Canonicus & Pastor Constantiensis, fere nonagenarius *De officio Pastoris* librum conscripsit, Parisiis 1564. in 8. editum, hoc titulo, *Zelus Dei & canis pecuarius.* Scripsit quoque *Anatomen corporis politici* (sive De institutione ecclesiastica & civili, ex corporis humani comparatione) Parisiis similiter 1564. excusam. Alius ab isto fuit *Joannes Michael Pius*, Bononiensis, Dominicanus, qui sub annum 1617. duo volumina De viris illustribus ord. Prædicatorum in folio ibidem publicavit.

THOMAS ELISIUS, Neapolitanus, ord. Prædicatorum, 1570. floruit. Scripsitque Clypeum piorum adversus hæreses, 1563. in 4. Venetiis editum; item Christianæ religionis arcana, 1569. ibidem in 4. excusa. Ejusdem ordinis fuit *Guilielmus Hamerus*, Novesii ad Rhenum in diœcesi Coloniensi natus: cujus commentarius in Genesin 1564. in folio prodiit.

MATTHIAS AQUENSIS, cognomento Cremirius, S. Theologiæ Licentiatus, *Assertionem* miscellaneam Catholicæ religionis 1542. & 1556. in 4. Coloniæ edendam curavit: obiitque anno millesimo quingentesimo sexagesimo quarto. Eodem anno *Petrus Wellius*, Jurisconsultus, suum librum *de Usuris* eadem in urbe publicavit.

JOANNES GRODECIUS, Polonus, Decanus Glogoviensis, cum Romæ ageret, à Stanislao Hosio, suæ nationis Cardinale, accepit Græcum exemplar manuscriptum *Catecheseon Cyrilli Episcopi Hierosolymitani.* Quas quidem Catecheses ex Græco Latinas fecit, anno 1563. Tridenti agens, durante Concilio œcumenico; & Plantinianis typis 1564. in 8. publicavit, sed Latine tantum; ob vitiosi forte ms. exemplaris defectum. Meliores postea codices ex Vaticana & aliis Bibliothecis nactus *Joannes Prevotius*, Burdigalensis, plurimas lacunas supplevit, menda correxit, & Cyrilli ejusdem Catecheses omnes, quotquot reperiri potuerunt, Græco-Latinas Lutetiæ 1608. in 4. edidit, cum Latina Grodecii interpretatione, multis in locis aucta & emendata.

JULIUS PFLUGUS, vir nobili genere in Misnia natus, Episcopus Naumburgensis, *Institutionem hominis Christiani* 1562. Coloniæ publicavit. Ejusdem liber *de Republica Germaniæ seu Imperio constituendo*, 1563. Antverpiæ fuit excusus. Obiit anno millesimo quingentesimo sexagesimo quarto. De his judicium Possevini & aliorum vide.

ANTONIUS CORDUBENSIS, ex ordine Minorum, suis Compluti diu cum laude præfuit. Vulgata est illius in *Regulam S. Francisci* copiosa & quæstionibus partita Elucidatio. Nec ignotæ sunt Annotationes, quas Compendio privilegiorum sui ordinis, & aliorum Mendicantium attexuit. Præcipue excultum viri ingenium probat liber quadraginta & una quæstionibus absolutus, quo de *Indulgentiis* scholastice egit, Ingolstadii recusus, post Hispanicam editionem. Scripsit & *de Famæ restitutione in detractionibus*, floruitque sub annum 1560.

LXXXIII. MARCUS HIERONYMUS VIDA, Cremonensis, summi ingenii vir summæque doctrinæ; poetarum scholæ Christianæ facile princeps, heroico spiritu Maronem feliciter æmulatus fuit: quod satis ipse testatum fecit illo insigni *Christiados* opere, nunquam satis laudato. Soluta quoque oratione pollens, reliquit duos *De optimo Reipublicæ statu* dialogos, in quibus Reginaldum Card. Polum loquentem inducit: ut utro dicendi charactere magis excelluerit, ambiguum sit. Quod paucis nostra memoria contigisse memini; in his fortasse *M. Antonio Mureto*, & *Petro Angelio Bargæo.* Ciceronis carmina irridere noster Vida certe non erubuit, in Satyra Juvenalis ac Martialis. De arte quidem poetica post Stagiritam & Flaccum multa divinitus observavit. Inventionis & dispositionis tamen artificium (quo in Christiados libris usus omnibus æqualibus facile antecellit) scripto non prodidit; sive quia priores tres illos de poetica libros dedit, sive potius studio id texit, ingenioso Lectori observandum relinquens. Ex Canonico regulari, Congregationis Lateranensis, Episcopus Albæ Ligusticæ creatus, meriti ergo & virtutis doctrinæque singularis, Concilio Tridentino interfuit.

PAULUS MANUTIUS, Venetiis M.D.XII. natus, *Aldo* parente docto doctior filius, non accurata modo Latinæ linguæ cognitione instructus fuit, sed & imitationem Ciceronis potissimum, ut eloquentiæ principis, adhibuit. Cumque è M. Tullii Oratore didicisset, vertendo, commentando, stilumque exercendo parari & augeri bene dicendi facultatem, sapientiamque eloquentiæ esse conjungendam, ita se comparavit, ut parata è ceteris antiquis scriptoribus rerum cognitione, ad *Ciceronem* illustrandum totum se converterit; ut legi melius atque intelligi deinceps posset. *Epistolas* igitur atque *Orationes* illius commentariis illustravit, doctis sane & laboriosis; tum vero accuratissime eas, quæ *ad Familiares & ad*

Pomponium Atticum sunt scriptæ: ut cum parente filium adornasse Ciceronem totum videas, præterea neminem. Et certe propria ea Manutianæ familæ laus est, neminem unum plura in Oratorum principe aut præstitisse aut accuratius adnotasse. Romam ergo Venetiis à Paulo IV. Pontifice, ut sacros atque ecclesiasticos libros pari cum profanis aut majore diligentia evulgaret, libenter paruit: sed Paulo exstincto Venetias rediit. Hic in pristinis laboribus, tametsi præmia deficerent, constanter perstitit, homo studiis in primis addictus; adeo quidem ut contracta macie ac pallore, oculorumque dolore, lucubrando olei plus quam vini (quod de Atheniensi Oratore olim jactatum) consumpsisse videatur. In epistolis scribendis, atque adeo Latino sermone sic regnat, ut ad veterum gloriam propius accessisse credatur nemo. Senex admodum & exhaustus, septuagenario major, Romæ (quo eum Pius IV. revocarat) vita functus est, conditusque in æde sacra Deiparæ Virginis supra Minervam; nullo tamen, quod miror, addito titulo ab Aldo filio.

Franciscus Craneveldius, Noviomagus, Gelrus, V. N. & primi nominis Jurisconsultus, puer Lovanii in gymnasio Liliensi Joannem Despauterium audivit, eique familiaris admodum vixit. Post I. V. Doctor Lovanii 1509. renuntiatus, Reipublicæ primum Brugensis Orator (Pensionarium hodie nominant) ac dein magni Concilii Belgici apud Mechlinienses Senator electus est. Sexagenario major, Græcas litteras nec erubuit Consiliarius, nec desperavit senex, sero licet, serio tamen ac citra ullum præceptoris adminiculum, discere, M. Catonis Censorii exemplo: adeo ut Latina de Græcis faceret, & litteras etiam Græce scriptas ad amicos mitteret. *Procopii libros sex de ædificiis Imp. Justiniani;* item *Basilii Magni homiliam* De utilitate capienda ex gentilium auctorum libris, & alias aliquot Latine à se redditas Lovanii 1534. 1535. & Parisiis evulgavit. Præfatus etiam est in libros, De veritate fidei Christianæ, Joannis Ludovici Vivis: quo familiariter, ut & Des. Erasmo, Thoma Moro, Petro Nannio, Adriano Barlando usus fuit. Obiit Mechliniæ 1564. ipso die S. Francisci, quem, quoad vixit, religiose coluit. Filium reliquit *Judocum* Gelriæ Consiliarium.

Adrianus Turnebus, Andeliæ (Rotomagensis agri opidulum est) natus, Petri Gallandii discipulus, Tolosa, ubi profitebatur, Lutetiam evocatus, *Jacobo Tusano* vita functo in eloquentiæ cathedra Regia successit. Vir sane doctissimus; quod ejus Adversaria in primis testantur: in quibus plurimi Græcorum ac Latinorum Scriptorum difficiles loci emendantur & explicantur. Vixit annos tres & quinquaginta, in cœmeterio Scholasticorum, juxta Silvii collegæ sui cineres, nulla funebri pompa (sic enim jusserat) anno 1565. sepultus. Moriens inter alios N. filium reliquit, quem Lutetia Senatorem Regium postea vidit.

Dionysius Lambinus, Monstrolii ad Oceanum in Picardia natus, multis annis in Italia vixit, in familia Francisci Card. Turnonii. Inde reversus, optimos quosque Græcæ ac Latinæ linguæ auctores, ut Regius Lutetiæ Professor, explanavit: obiitque sex & quinquaginta annos natus, relicto filio doctrinæ herede, qui postumorum patris operum editionem procuravit.

Petrus Bulengerus, Trecensis, cum Joanne Aurato, *Jacobum Tusanum* in eloquentiæ studiis præceptorem habuit. Et ut erat Græce Latineque doctissimus, Julioduni civium aliorumque liberis erudiendis felicem operam impendit, & in eo opere consenuit. *Historiam Gallicam* à primis regni exordiis ad nostra fere tempora deduxit; & libros octo *Institutionum Christianarum*, Francisco Valesio dicatos, 1561. Lutetiæ edidit. Exstat & commentarius ejus in *Apocalipsin*, 1589. ibidem excusus. Filium reliquit *Julium Cæsarem*, infra laudandum.

LXXXIV. Bernardinus Gomesius, Canonicus primum Valentinus, post Saguntinus, demum Episcopus Albaracensis apud Aragonios, ut erat Ciceronianæ dictionis amans, libros quinque eleganter *de Sale* scripsit, & Philippo II. Regi Catholico inscripsit. In quibus de Salibus seu Jocis, item de Adagiis, atque adeo de Sale evangelico egregie disseruit, ad illud, *Vos estis sal terræ.* Ut jam mirari desinam laudatam à Phavorino Quartanam, ab aliis Muscam: cum hic adeo disertus sit & copiosus in re sterili ac jejuna. Nimirum ingenium, ubi intenderis, valet. Composuit etiam, nondum viso Justi Lipsii libro, *de Constantia* libros tres. Vitam denique Jacobi I. Aragonum Regis, Hispane duntaxat ad eam diem loquentem, Latina donavit civitate.

Cosmas Damianus Hortolanus, Perpiniani natus, Abbas Villæ-Bertrandi, Tridentum à Philippo II. Rege Catholico missus, summam ibi in dicenda sententia, fideique capitibus definiendis, doctrinam ostendit. Domum reversus, senex admodum Deo animam reddidit, anno millesimo quingentesimo sexagesimo sexto. Ejus doctrinæ specimen est Paraphrasis & commentarius quinque librorum in *Cantica:* quibus præmittitur *Isagoge* totius Scripturæ sacræ ordinem ac rationem complectens.

Nicasius Ellebodius, Casleti in Flandria occidua (quod Antonino in Itinerario est Castellum Morinorum) natus, apud Italos & Pannonios doctrinæ gloria floruit. Vixitque diu

diu in contubernio Antonii Card. Granuellani; cui & *Nemesium de natura hominis*, à se Latinum factum (ut erat Græce doctissimus) anno 1565. inscripsit, veroque parenti partum illum vindicavit, falso ad eum diem Nysseno Gregorio, cujus alius de homine libellus exstat, suppositum. Post *Joanni Vincentio Pinello*, Liguri nobilissimo juxta ac doctissimo, adhæsit, eosque in philosophicis ac medicis studiis progressus fecit, ut ab Italicis etiam Medicis, in his *Melchiore Guilandino*, à *Paulo* item *Manutio*, *Dionysio Lambino*, aliisque per Europam viris eruditis apprime laudaretur. Doctoris laurea à Patavinorum Medicorum collegio, mirifico omnium consensu, donatus, in Hungariam se contulit; & Possonii, quod opidum est Danubio adsitum, Canonicus, insignem Bibliothecam instruxit; ibidemque in re lauta annos aliquot civibus longe gratissimus vixit, atque iisdem complorantibus demum exspiravit.

Guilhelmus Eisengrenius, civis & Canonicus Spirensis, scripsit Catalogum Christianæ veritatis 1565. Dilingæ; Centuriam primam Ingolstadii 1566. & Centuriam secundam Monachii 1568, editam. Chronologiam urbis Spirensis usque ad annum 1563. deduxit, & Dilingæ 1564. publicavit.

Georgius Ederus, Jureconsultus Frisingensis, Maximiliani II. Imp. Consiliarius, *Oeconomiam Bibliorum* libris quinque, & *Partitiones Catechismi Concilii Tridentini*, Coloniæ 1568. publicavit. Catalogum item Virorum illustrium Academiæ Viennensis ab anno 1237. usque ad annum 1559. deduxit. Malleum insuper & Mataeologiam hæreticorum Ingolstadii in publicum protulit.

Gabriel Prateolus, Marcessius, Doctor Theologus Parisiensis, claruit Peronæ in Picardia. Scripsit librum *De vitis, sectis, & dogmatibus hæreticorum*, Coloniæ 1569. 1581. in fol. editum. Calamitatum nostri temporis deplorationem libris quinque complexus est: quibus docet, quidquid patimur, id nostra peccata mereri. Epistolas item novi Testamenti in libros quattuor digessit, & Catechismum Petri Canisii Annotationibus illustravit.

LXXXV. Ludovicus Blosius, nobili Blosiorum stemmate apud Hannonios natus, ab ingenua educatione, & Nic. Clenardi institutione, bonas artes ternasque linguas eruditas imbibit. Adolescens in Caroli V. Imp. aulam, ut nobilium mos est, à parentibus missus, illud poetæ veteris nescio cujus animo agitans, *Exeat aula qui volet esse pius*, in Lætiense vetus Hannoniæ monasterium Benedictinorum sponte abscessit. Lovanii studiorum gratia agens, sacras ut litteras hauriret, virtutis nomine, absens Ægidii Gippi Abbatis decrepiti Vicarius, communi sodalium suffragio, & Romano Pontifice approbante, ætatis anno secundo & vicesimo deligitur. Biennio post demortui locum excipiens, collapsam apud suos veterem disciplinam instaurare, ac revocare animum induxit. Quo factum est, ut suis monachis decreta, Pauli III. Pont. Maximi diplomate firmata, proponeret: estque hodie Belgica inter cœnobia Lætiense nulli secundum, cum ob disciplinæ monasticæ observantiam, tum ob bibliothecæ veteris, ac potissimum sacrarum reliquiarum custodiam. Ceterum Blosius usus B. Ignatii Lojolæ, in ipsis Societatis initiis, per litteras familiaritate, eundem in pietatis negotiis identidem consuluit: & ab omni ambitione longe remotus Cameracensem Archiepiscopatum, ab eodem Carolo Cæsare, cui ab Eleemosynis olim fuerat, oblatum, constanter repudiavit. Apud suos itaque delitescere maluit, ratus, quod res est, verum esse illud Philosophi, à Plutarcho singulari commentario celebratum, *Latens vive*; *Nec vixit male*, *qui vivus moriensque fefellit*. Vitam igitur, ex Varroniano præcepto, legendo ac scribendo procudens, Basilii, Cassiani, Bernardi, aliorumque veterum, de Belgis vero Thomæ Kempensis, Joannis Rusbrochii, Gerardi Sutfanii, & id genus piorum hominum exemplo, scripsit *Ascetica*, quibus nihil ad homines à cura mortalium rerum abducendos, atque ad cælestis patriæ amorem inflammandos, inveniri potest ardentius. Ex beati quoque Augustini in Psalmos commentariis *Psychagogiam* concinnavit: quæ omnia *Jacobus Frojus*, discipulus ejus, & post Abbas Hasnoniensis, commodo publico à se collecta, luce donavit; pleraque etiam vernacule reddidit. Atque his quidem pietatis, mentisque in Deum exercitationibus Blosius sic orbem implevit, ut & *Carolus V.* Imp. eas in sinu, non secus atque Alexander ille Magnus in narthecio Homeri Iliadem gestarit, atque in solitudinem ad D. Justi cœnobium, abdicato Imperio, sponte se abducens, assidue lectitarit. Cujus vestigiis pientissimus insistens filius *Philippus*, morti & ipse vicinus, filiæ *Isabellæ Claræ Eugeniæ*, Belgarum postea Principi, familiares hosce libellos, sibi auscultanti, quotidie legendos commisit. Ceterum innocentissimæ vitæ Blosius, annos natus undesexaginta, in beatorum sedes 1566. commigravit.

Georgius Bustus, Vercellensis, Italus, ord. Prædicatorum Doctor Theologus celebris, scripsit *Quæstiones naturales*; item *Philosophiæ divinæ*, & alias, Venetiis 1580. editas: de quibus vide judicium Antonii Senensis in Bibliotheca Dominicanorum.

Franciscus Zamora, Hispanus, ordinis Minorum Minister generalis, in singulos versus Psalmi quinquagesimi singulas scripsit *Homilias*; & minora sancti Bonaventuræ opuscula,

à se emendata, Venetiis 1564. in fol. publicavit. Visitandis provinciis, pro muneris ratione occupatus, ex humanis sublatus est anno millesimo quingentesimo sexagesimo quinto. Ejusdem instituti fuit *Philippus Dias*, Lusitanus; qui operibus multis familiam Seraphicam decoravit, eaque in sex tomos divisit. Sunt autem *Homiliæ* de Tempore ac Sanctis tergeminæ. Exstat & ejus *Summa Prædicantium*, Lugduni excusa.

Laurentius Villa-Vincentius, Xerezanus, Hispanus, eremita Augustinianus, Doctor Theol. Lovanii anno 1558. creatus, vir stirpe & eruditione nobilis, vixit magnam partem Brugis Flandrorum, gentis ibidem suæ celebris & facundus Ecclesiastes. Vicarius seu Commissarius deinde ordinis sui in Belgio generalis fuit: donec sub initium tumultuum Belgicorum in Hispaniam secessit; Regiis ibidem consiliis intimis frequenter adhibitus. Scripsit & edidit in Belgio *De recte formando studio Theologico* libros quattuor; *De formandis sacris concionibus* libros tres; *Phrases sacræ Scripturæ; De œconomia sacra circa pauperum curam; & Conciones varias.* Vide supra cap. 49.

Nicolaus Villagagnonus, cognomento Durandus, Gallus, Eques Melitensis, rebus maritimis in Brittannia Aremorica præfectus, scripsit De Eucharistia adversus articulos Calvinianos; De consecratione mystici Sacramenti, deque duplici Christi oblatione, adversus Vannium; De Judaici paschatis implemento, adversus Calvinologos; De poculo sanguinis Christi, & introitu in sancta sanctorum, adversus Bezam; De Africana seu Argeriensi Caroli V. expeditione; Deque bello Melitensi. Quæ omnia partim Lutetiæ 1553. 1569. partim Venetiis 1565. partim Coloniæ & alibi fuerunt excusa. Idem argumentum contra Sacramentarios, eodem tempore, & in ipsa Gallia tractavit *Jacobus Faber Molinensis*, Theologus Doctor: qui Hyperaspisten de sacrificio Missæ, contra hæreticos, 1563. Lutetiæ publicavit; quique ex professo duos alios libros, contra Calvinum & Pellicanum, de Eucharistia ac Missa conscripsit; 1564. 1565. ibidem editos. Alius porro ab isto fuit *Iacobus Faber Stapulensis*, supra cap. 30. memoratus. Ceterum anno 1553. Marcus Antonius Georgius (ne suis partibus Itali deessent) *Antonii Puccii Cardinalis Homilias* XIV. de corporis & sanguinis sacrificio, deque sacrorum verborum declaratione, Romæ in fol. edendas curavit.

LXXXVI. Jacobus Lainius, Almazani in Castella natus, primis litteris Seguntiæ & Soriæ, philosophicis Compluti & Lutetiæ operam dedit. Quibus studiis absolutis, maxima animi contentione ad res sacras hauriendas se contulit: quas & totas imbibit. Trium ex ordine Pontificum, Pauli III. Julii III. & Pii IV. in Concilio Tridentino Theologus, congregatos ibidem Patres sic voce perorans detinuit, sic rationibus disputans inflexit, ut omnes ab ore unius fere penderent. Societati Jesu universæ, post Ignatium Lojolam, præesse compulsus, ne toti, quod agebatur, Ecclesiæ præsideret, è sacro conclavi profugit. Romam Tridento redux, viribus, non animo fractus, anno salutis 1566. ætatis 53. ad meliorem vitam transiit. De scriptis ejus, præter Franciscum Sacchinum, Petrus Ribadeneira in Catalogo consuli poterit, itemque in libro quem de ejus vita Hispanice conscripsit, quemque Andreas Schottus Latine reddidit.

Joannes Hesselius, civis & Doctor Theologus Lovaniensis, si non majore, pari certe doctrinæ gloria *Ioannem Hasselium*, supra cap. 63. laudatum, subsequitur. Is prima ætate Atrebatensis in patria Academia gymnasii alumnus philosophicis ac Theologicis rebus operam sedulam impendit. Inde ad Parcensem Præmonstratensium ad muros Lovanienses Abbatiam evocatus, annos ipsos octo sodales ejus loci Theologicis imbuit. Doctor renuntiatus, minori Theologorum collegio, recens Lovanii tum excitato, primus Præses datur. Vir perspicacissimi & divini propemodum ingenii, qui *Martino Rithovio* ad Episcopatum Iprensem evecto suffectus, Professor regius libros Sententiarum Petri Lombardi multos annos, magno discipulorum concursu, explanavit. Ad Tridentinam Synodum, quo quidquid floris Christiana habuit Respublica constat convenisse, & ipse, *Hasselio* extincto, missus, præclaram Ecclesiæ operam navavit, finemque spectavit. Concilio dimisso, domum reversus, non voce tantum, sed & scriptis adversus hæreses eo zelo pugnavit, ut neglecta valetudinis ratione nullam vigiliis requietem daret. Quo factum, ut gravibus sæpe calculi doloribus, & apoplectico demum correptus malo, anno ætatis quarto & quadragesimo extinctus sit: hac tamen parte fortunatus, quod ut olim ex Isocratis schola optimi quique Oratores, sic ex ejus auditorio præstantissimi Theologi prodierint. Conditus est 1566. in ambitu chori seu odei, ad D. Petri, juxta sacrarium Eucharistiæ; cujus Sacramenti vehemens, dum vixit, adsertor enituit: ut libri ab eo ad posteros transmissi (quos Valerius in sua Bibliotheca Belgica enumerat) plus satis testantur.

Joannes Hentenius, Nechliniensis (non Mechliniensis, ut quidam scribunt; patria enim illi fuit Nechlinia sive Nalina, diœcesis Leodicensis vicus, prope Tudinium) ordinis primum S. Hieronymi in Lusitania, post S. Dominici monachus Lovanii, Doctorque Theologus ibidem 1551. renuntiatus, sacras publice, privatimque apud suos litteras expla-

explanavit, & singulari vitæ morumque exemplo præfuit. Vertit è Græco, qua lingua in primis excelluit, *Euthymium Zigabenum* in IV. Evangelia. Subjecit eidem *Refutationem libelli De legali Christi sacerdotio*; Lovanii 1543. Parisiis & alibi editam. Latine insuper reddidit *Oecumenium in Acta Apostolorum*, *D. Paulum*, & *Epistolas canonicas*; Lovanii in folio, & Parisiis in 8. evulgatum. *Aretham* item *in Apocalypsin* 1543. Antverpiæ foras dedit. Huic adjecit, à se primo erutum, *Remigium Autisiodorensem* Episcopum in XII. Prophetas minores. Alfonsi Madriliensis pium libellum, De vera Deo inserviendi methodo, ex Hispanico Latinum fecit. Biblia sacra, Caroli V. Imp. jussu, cum mss. codicibus contulit, & ex fontibus Græcis atque Hebræis restituit; quæ *Lovaniensia* hodieque dicuntur. Commentarii ejus in *Genesim*, *Ecclesiasten*, *Acta Apostolorum* & *Evangelistas*, Lovanii apud Dominicanos mss. asservantur. Obiit ibidem anno Domini 1566. ætatis 67. continuis calculi doloribus confectus.

Goveani tres fuerunt fratres Lusitani, *Martialis*, *Andreas*, *Antonius*, ex Julia Pacensi oriundi: quos Joannis III. Portugalliæ Regis sumptu patruus Lutetiæ in schola Barbarana, cui præerat, pueros instituendos curavit. Fratrum maximus poetica potissimum valuit, & *Grammaticam Latinam* Parisiis edidit. *Andreas* apud patruum Grammaticam primo, deinde Philosophiam professus, ab eodem scholæ illi tandem præficitur. Quo munere cum fungeretur, Burdigalam 1534. ad gymnasii Aquitanici regimen accitus fuit. Inde ab eodem Rege in patriam revocatus, Conimbricensem Academiam nuper institutam mirifice promovit. Sacerdos hic erat, Theologus & concionator; obiitque Conimbricæ sub annum 1548. quinquagenario major. *Antonius* natu minimus plus ingenii & doctrinæ habuit. Lutetiæ & Burdigalæ litteras primum docuit; exinde Cadurci Jus civile summa cum laude professus, & à Cujacio laudatus, libros *Variarum Lectionum* scripsit; ad Petri Rami calumnias pro Aristotele respondit; Porphyrii Isagogen eleganter transtulit; Ciceronis denique, Virgilii & Terentii opera castigavit. Augustam demum Taurinorum, ab illius provinciæ Principe, ad Consiliarii dignitatem evocatus, ibidem sexagenarius vivere desiit.

Antonius Pinus, Portodomæus, Lusitanus, cum nonnulli adolescentes legerentur, qui Joannis III. Portugalliæ Regis sumptu, cultum ingenii Lutetiæ caperent, in hunc ordinem à Jacobo Goveano cooptatus, feliciter Rhetorica ac Philosophica in illo Athenæo imbibit: quod ejus docta in Fabium Quintilianum scholia testantur. In patriam redux, juventutem erudiit labore & industria singulari: demum ad Episcopatum evectus, ut erat facundus sua lingua orator, *Homilias* quasdam publicavit.

Antonius Gava, Lusitanus, præter Decisiones Portugalliæ, scripsit commentarium de Sacramentis dandis iis qui ad ultimum supplicium sunt damnati; 1559. Olisipone editum. Ex eadem natione fuit *Jacobus Paiva de Andrada*, Theologus in Concilio Tridentino perdisertus, qui Explicationes omnium fere de Religione capitum controversorum scripsit.

Jacobus Tevius, Bracarensis, Lutetiæ litteris operam, patria relicta, adolescens dedit; eosque brevi in eloquentiæ studiis progressus fecit, ut non æquales modo vicerit, sed & Doctoris personam sustinere sit ausus. Burdigalam itaque ad profitendi munus à populari suo *Andrea Goveano* evocatus, post etiam Conimbricam veluti in coloniam deductus, prima illius Academiæ fundamenta cum Goveanis fratribus jecit. Præter *Poëmata*, partim Latina partim Lusitanica, & *Orationes* aliquot; conscripsit *Diensem in India obsidionem*, à Turcis, sed frustra 1546. factam; & quidem longe disertius quam *Damianus Goësius*: legiturque ab eruditis hominibus non sine laudis commendatione.

LXXXVII. Clemens Monilianus Dolera, Italus, ex Ministro generali ord. Minorum Cardinalis à Paulo IV. creatus, *Institutionum catholicarum compendium*, cum aliis aliquot tractatibus, 1565. in 4. Romæ publicavit.

Joannes Porthesius, Cenomanus, Doctor Theologus, ordinis Minorum in Gallia Præfectus provincialis, apud Turonenses, Antverpienses & alios populos, ob linguæ sibi vernaculæ facundiam, in sacris declamationibus gratia mirifice valuit. Inter alia, pro Concilio Tridentino adversus Matthiæ Flacci Illyrici nebulas, scripsit librum de verbis Domini, *Hoc facite*; 1567. Antverpiæ in 8. editum. Ejusdem gentis & instituti fuit *Melchior Flavius*, Guardianus Tolosæ, Pii V. Pœnitentiarius, & Henrici II. Galliæ Regis Ecclesiastes. Scripsit librum *De regno Dei*, de quo Christus per dies 40. locutus est; 1566. Lutetiæ editum. Ejusdem *Resolutiones* in quattuor libros Sententiarum Joannis Dunsii Scoti, 1579. ibidem in 8. prodierunt.

Simon Portius, Neapolitanus, scripsit De libero hominis arbitrio; de Fato; de Cœlibatu; de Germanica puella, quæ biennio sine cibo & potu vixerat; & alia Florentiæ 1551. edita. Eodem anno *Simon Maricius*, Pilnensis, Polonus, Jurisconsultus, libros duos de Academiis seu Scholis 1551. in 8. Cracoviæ excudendos curavit.

Emanuel Dalmada, Lusitanus, Episcopus Angrensis in Tertiaria maris Atlantici insula, pro Hieronymo Osorio librum scripsit contra Gualterum Haddonum, Anglum, 1566.

Antverpiæ à Silvio excusum. Dalmadæ popularem suum *Sebastianum Tuscanum*, eremitam Augustinianum, subnectere liceat: qui sub annum 1568. commentaria in Joëlem prophetam publicavit.

JOANNES SOTEALLUS, Montinii prope Tudinium in diœcesi Leodicensi natus, Theologiæ Licentiatus Lovaniensis, Joannis Hesselii discipulus, Camberonæ apud Hannonios sacras litteras monachis ord. Cistertiensis explicuit: ubi & vivere desiit anno millesimo quingentesimo sexagesimo septimo. Magno labore ac studio *Summam pontificalium & Synodalium*, per locos communes à se digestam, ut & opera *Prosperi Aquitani*, à se recensita, Lovanii 1566. & 1570. edidit. Idem Soteallus & *Horatius Lutius*, Jurisconsultus, collatis quasi symbolis, *Annotationes marginales ad Concilium Tridentinum* scripserunt: quibus sacræ Scripturæ, superiorum Conciliorum, Juris pontificii, veterumque Ecclesiæ Patrum cum citata tum consonantia loca fideliter indicantur. Non quidem ad dubiorum obscuriorumue istius Concilii locorum interpretationem (quam diplomate publico à Pio IV. privatis scriptoribus interdictam probe norant duo illi viri doctissimi) sed ad certissimarum clarissimarumque Constitutionum dignitatem auctoritatemque tuendam, ignorantibus patefaciendam, & adversus catholicæ Fidei hostes muniendam: utque omnibus hinc perspicuum evaderet, verissimam esse illam testificationem, qua aliquot locis Tridentini Patres affirmant, sese religionis controversias secundum Scripturam sacram, Apostolicas traditiones, probata Concilia, Ecclesiæ catholicæ sensum & consensum, atque veterum Patrum constantem doctrinam, dijudicare. Annotationes istas, ab Augustino Hunnæo Doctore, Theologo Lovaniensi, 1570. probatas, Plantinus suis typis publicavit: quod exemplar postea Lugdunenses, & alii typographi sunt imitati.

VINCENTIUS CICONIA, Italus, Sermones de Eucharistia 1556. Venetiis, & Enarrationes in Psalmos 1567. in 4. Patavii publicavit. Anno proxime sequenti 1568. Raphaël Castrutius *Homilias Benedicti Bonsignorii*, Abbatis, libris duobus comprehensas, Florentiæ foras dedit; adjuncta ejus vita.

ONUPHRIUS PANVINIUS, patria Veronensis, professione eremita Augustinianus, Romanis Antiquitatibus cum sacris tum profanis eruendis sæculo superiore natus, Virgilianum illud emblema, *Ad utrumque paratus*, jure optimo usurpavit. Quod quidem elogium non modo nostrarum, sed & adversariarum in religione partium studiosi viro eruditissimo, unanimi consensu, tribuunt. Magna illi familiaritas fuit cum *Octavio Panagatho*, ordinis Servorum B. Mariæ cœnobita doctissimo; cum *Antonio Augustino*, qui tunc Rotæ, ut vocant, Auditor in Urbe erat, & Tarraconensis postea Archiepiscopus obiit; cum *Fulvio Ursino*, antiquitatis Romanæ studiosissimo: quorum assidua consvetudine homo primum rudis paulatim longe cultissimus, atque in omni historia versatissimus evasit. Ut enim aromata odorem, sic & viri eruditi semper aliquid suæ doctrinæ frequentantibus adfricant. Patronum habuit magnum illum ac generosum Cardinalem *Alexandrum Farnesium*, S. R. E. Procancellarium, quem in Siciliam prosecutus, Panormi XVIII. Kalendas Aprilis CIↃ. IↃ.LVIII. vita decessit, cum annum ætatis undequadragesimum vix attigisset; magno in primis Historiæ ecclesiasticæ damno, cui adversus Centuriatores Magdeburgenses concinnandæ totum ætate grandior sese dederat. Solatio tamen nobis esse potest, quod Panvinio è vivis sublato, *Cæsar Baronius* orthodoxæ Ecclesiæ defensionem, adversus impios rapsodistas, Annalium tomis XII. editis susceperit. Ceterum Onuphrio amici Romæ cenotaphium, in D. Augustini cœnobio, marmoreum, cum effigie ænea, posuerunt. Scripta ejus plurima nondum typis edita exstant Romæ, Veronæ, Monachii & alibi apud eruditos: quorum, itemque excusorum, seriem qui volet, apud Antonium Possevinum in Apparatu sacro, & Cornelium Curtium in Elogiis Augustinianis reperiet. His adde brevem *De Bibliotheca Vaticana, ejusque præfectis* commentarium; ab Andrea Schotto, una cum Francisci fratris Itinerario Italico, typis Plantinianis 1600. evulgatum. Vide & tomum primum Bibliothecæ nostræ Ecclesiasticæ, cap. 552. Auctarii.

JOANNES MATTHÆUS GRILLUS, Salernitanus, Abjurationem errorum hæreticorum, & caussas sui reditus ad Ecclesiam orthodoxam, 1568. Venetiis in 8. evulgavit: quem librum postea Plantinus recudit. Sic & *Sebastianus Flaschius*, Germanus, Lutheranæ hæresis Abjurationem à se factam 1576. Ingolstadii in 4. publicavit; adductis causis viginti duabus.

LXXXVIII. DANIEL BARBARUS, Venetus, ad barbariem ut nomine tenus accedit, ita stilo recedit quam longissime, una cum *Hermolao* patruo, ni fallor, suo: quem & ipsum ut studiorum communione, sic & in Patriarchatus Aquileiensis dignitate est subsecutus. Felicior tamen, quod bona cum Senatus Veneti gratia illam sit adeptus. Præter disertos *in Porphyrii Isagogen*, & in *Aristotelis Rhetorica* ad Theodectem, ab Hermolao Latine reddita, commentarios; præter *Vitruvii* parvum illud, sed perdifficile, *de Architectura* opus enucleatum, in Theologorum quoque gratiam, *Græcorum Patrum Catenam in Psalmos L. Davi-*

Davidis, Romana civitate donavit, & Venetiis 1569. edendam curavit. Quæ cum ita sint, magna hæc utriusque Barbari in Rempublicam litterariam beneficia legentur, dum veteres illi scriptores, ab eisdem illustrati, in bibliothecis exstabunt. Daniel porro, ut Patriarcha Aquileiensis, synodo Tridentinæ interfuit.

JOANNES AVILA, Hispanus, Theologus & sæculi sui Ecclesiastes summus, Compluti adolescens Dominicum Sotum audivit. Cumque D. Paulum, gentium Apostolum, ad imitandum sibi proposuisset, innumerabiles à vitiis ad mentis sanitatem retraxit, & Bæticam omnem Dei verbo tamquam tuba personuit; sic ut *Bæticus concionator* vulgo appellaretur. Sacerdotes aliquot pietati dediti se ipsi adjunxerant: hos sacras litteras vitæque sanctitatem docuit. *Cordubæ* scholas Theologicas habuit: *Baesæ* presbyterorum collegium, ut & alibi, instituit. Ex hoc tenui initio nata est *Academia Baesana*. Utque scriptis cum omni posteritate loqui posset, edidit sua lingua commentarium doctissimum juxta ac pientissimum in Psalmi 44. versum illum: *Audi filia & vide, & inclina aurem tuam, & obliviscere populum tuum, & domum patris tui.* Adhæc plurimas pietatis plenas *Epistolas* conscripsit: in quibus optimi præconis verbi Dei exemplum vivis coloribus ita depinxit, nullum ut eo in genere fingi possit perfectius. Discipulos reliquit innumerabiles, suæ pietatis æmulos; in his *Ludovicum Granatensem*, & *Didacum Perezium*: quorum prior & vitam magistri sui litteris consignavit. Anno demum 1569. spiritum Deo reddidit; sepultus Montillæ in Bætica, in Societatis Jesu æde sacra; cum annum attigisset fere septuagesimum.

DIDACUS PEREZIUS Valdivia, Bæticus, Joannis Avilæ discipulus, Theologus & Ecclesiastes insignis, annos amplius decem, ad extremum usque spiritum, sacras litteras professus est Barcinone: quam etiam urbem concionibus ac discipulis implevit. Latine scripsit *De concionandi ratione*: & eadem lingua meditabatur opus ingens *De comparanda sapientia*: sed morte præventus non absolvit. Hispanice vero *Ascetica* plurima, in gratiam suorum popularium, publicavit; ut *Summam institutionis Christianæ*, concionibus aliquot comprehensam, & *Concilia eorum qui se colligunt.*

STANISLAUS GISEPSIUS scripsit librum de multiplici siclo, & talento Hebraico; item de mensuris tam aridorum quam liquidorum, 1568. in 4. a Plantino editum. Eodem tempore vixit *Bartholomæus Cassanæus*, natione Burgundus, in Senatu decuriæ Præses ad Aquas Sextias in Provincia: qui scripsit *Catalogum gloriæ mundi*; Parisiis, Lugduni & Venetus 1569. 1571. excusum.

SIXTUS SENENSIS, ordinis Prædicatorum Theologus & concionator eximius, linguarum orientalium peritissimus, ex præcipuis Ecclesiæ catholicæ auctoribus *Bibliothecam sanctam* in octo libros digessit, & Pio V. Papæ dicatos Venetiis 1566. edidit; Lugduni, Francofurti & alibi postea sæpius recusos. Obiit Genuæ anno millesimo quingentesimo sexagesimo nono. Sixtum porro idem Pius ante pontificatum Christo lucrifecit; ut ipsemet in sua epistola dedicatoria candide fatetur: *Me*, inquit *tu olim ab inferis revocatum, & errorum tenebris erutum sinceræ veritatis lumine illustrasti, & ad sublimioris disciplinæ observantiam perductum habitu sanctæ professionis tuæ, tuis ipse vestibus, tuis ipse manibus induisti, & in filium tuo renatum spiritu adoptasti.* De aliis Sixti operibus Antonium Senensem & Possevinum consule.

FELICIANUS MINGNARDA, Morbinius, ord. Prædicatorum Doctor Theologus, Archiepiscopi Salisburgensis Consiliarius, 1563. Venetiis in 4. edidit *Assertionem catholicæ Fidei* contra articulos Annæ Burgensis, Senatoris Parisiensis, & contra narrationem mortis ejus, quæ falso Martyrium inscribebatur, cum ob hæresim extremo supplicio esset affectus. In eodem libro agitur de falsis hæreticorum miraculis.

LXXXIX. JUDOCUS RAVESTENIUS, Doctor Theologus Lovaniensis, Tileto Flandriæ opido, quod provinciæ umbilicum fere obtinet, oriundus, sacra studia in majore Theologorum gymnasio Lovanii prosequens, ibidem diu œconomiam (quod onus & ego olim sustinui) utiliter administravit. Doctoris Theologi titulum adeptus, collegii Hauterlæi Præses, & Academiæ Curator, seu Conservator privilegiorum constituitur; honestis sacerdotiis, Præpositura Walcuriensi in diœcesi Namurcensi, & Canonica dignitate Lovanii ornatus. Vir sane eruditus, nec Græce ignarus: cujus summam vitæ integritatem, & prudentiam longo rerum usu partam peculiaris quædam morum gravitas commendabat, quæ in gestu, incessu, vultu, tota denique corporis constitutione, resplendentibus veluti radiis, elucebat. Erat porro sedulus in docendo, acris & vehemens in disputando, in consiliis dandis circumspectus ac maturus, Theologicæ scholæ splendor, & catholicæ Ecclesiæ incrementum in primis illi curæ erant. Quo factum, ut cum CIↃ. IↃ.LVII. Wormatiæ colloquium de controversiis Ecclesiasticis esset institutum, eo Ravestenius cum *Francisco Sonnio* collega (quo & N. *Delfius*, Batavus, Suffraganeus Argentoratensis, itemque *Fredericus Staphilus*, *Bartholomæus Latomus* & *Petrus Canisius*, celeberrimi Theologi, convenerant) Lovanio mitteretur. Sed & hæreses Belgicam infestantes idem acerrime doctissimeque

Zzz zzz zzz 2 cum

cum voce tum scriptis confutavit: ut à Senatu P. Q. Antverpiensi, libro illis nuncupato quem adversus Matthæum Flaccum illyricum, impiæ Confessionis Antuerpianæ architectum, conscripserat, aureo scypho jure meritissimo honoraretur. Senem apoplexia VII. Idus Februarij CIↃ. IↃ. LXX. absumpsit. Funus terræ mandatum in æde majoris xenodochii, ubi sacris virginibus, piam infirmis curam ac sedulitatem inpendentibus, multos annos præfuerat.

THEOBALDVS THAMERVS, Alsatus, Latinis Græcisque litteris præclaré instructus, grassante novarum opinionum œstro percitus, Lutherum sequebatur: adeò ut Wittenbergæ Melanchthonem audiret, Marpurgi posteà doceret, ac demum Lantgravio, cùm in Germanico bello Ingolstadium obsideret, à concionibus esset. Sed mira narratur ejus ad Catholicam fidem accessio. In pharmacopolio, vel mercatoris nescio cujus officina, librum quemdam lacerum vidit, è quo cuculli emporeticæque chartæ defringebantur. Et ut fit, libri hoc quidnam esset, videre voluit; viditque, esse B. Thomæ Aquinatis volumen, & quidem eam partem, in qua de gratia & justificatione ex professo agitur. Legit paucula, & mirabatur tantam doctrinam, tantam veritatem, ordinem ac perspicuitatem. Et quo legebat plura, eo mirabatur magis; & Luthericam justificationem suspectam habere incipiebat. Ea igitur divinitus objecta potius quam curiose quæsita lectione sic incensus est, ut cogitaret etiam alia catholica scripta legere & intelligere. Legit atque intellexit. Cumque à suo quondam domino, è Caroli V. Imperatoris vinculis jam emisso Lantgravio, ut de abjectæ hæreseos caussis audiretur, petiisset, ab eo benigne cum litteris variis Ienam ad Schneppum, Wittenbergam ad Melanchthonem, & Tigurum ad Bullingerum missus est. Sed perindocte ac contumeliosissime ab illis acceptus, multo magis in catholica fide est confirmatus: prout in Apologia ipsemet sua exponit. Hinc Romam abiit: ubi annum unum vel alterum egit; doctorum piorumque hominum, in his *Francisci Turriani*, perutili usus consvetudine. Mindam inde ab Episcopo Georgio Brunsuicensi vocatus, concionatorem ibi egit: idemque Francofurti ad Mœnum aliquamdiu munus obiit. Moguntiam inde se contulit, ubi Canonicatus ei datus. Ita vero se modeste habuit, ut non raro ad Patrum Societatis IESV, qui recens illuc venerant, scholas Theologicas accederet, Theologico alioqui jam Doctoratu clarus. Ad Friburgense postea gymnasium, Theologiæ docendæ caussâ vocatus, ibidem, quæ calcanda omnibus, necis viam sub annum CIↃ. IↃ. LXX. iniit. Sic fere Serarius in sua Moguntia.

MICHAEL THOMASIVS, Balearis, primum Ilerdæ, post Bononiæ, Iuri operam dedit feliciter: & quod ad Iuris artem, tractationemque necessarium semper judicatum, attulit Latini sermonis, Historiæ & Philosophiæ cognitionem. Præceptorem habuit *Marianum Socinum* minorem, patruum vero *Franciscum Thomasium*, Emporiensem Episcopum; cujus meminit in præfatione ad *Lactantium* à se emendatum, & typis Plantinianis 1570. evulgatum. Creatus & ipse, ob præclaram doctrinæ & eruditionis famam, Ilerdensis Præsul, post Antonium Augustinum; cui carissimus fuit. Romæ cum ageret, diligenter ursit, ut de emendando Gratiani Decreto serio ageretur. Quare magna ex parte, quidquid Gregorii XIII. auctoritate in Ius pontificium elaboratum est, Thomasio tribuendum, urgenti opus, & in eo elaboranti. Moliebatur multa in Ecclesiæ Concilia, sed mors præoccupauit.

IACOBVS FERRVSIVS, Valentinus, Hispanus, Doctor Theologus, Tridentinæ synodo cum interesset, *Orationem*, solemni Assumptæ Virginis festo habitam, evulgavit: domumque velut ex amplissimo illo ingeniorum mercatu reversus, barbariem patriâ ut expelleret, sacrarum litterarum ac linguæ sanctæ professor annos amplius triginta exstitit. Præter provinciale *Valentinum Concilium*, scripsit *Hymnos pios de Christi sanguine*, item *in Angelum custodem*, & *B. Vincentium Ferrerium*.

PHILIPPVS NIGRIVS, moribus candidus, prudentiâ & dexteritate clarissimus, Harlebecanus in Flandria Præpositus, Bruxellæ ad S. Gudilam Canonicus ac Decanus, sub Carolo V. Imp. & Philippo II. Hisp. Rege, ejus filio, in Concilio status, & in altero Concilio sanctiore, quod vulgo Privatum vocant, Senator, ordinis Velleris aurei Cancellarius, multis & amplissimis apud summos Reges legationibus laudatissime functus fuit. Hunc virum, in Ecclesiæ ministerio & Reipublicæ muneribus quadraginta amplius annis versatum, *Pius* IV. Pontifex, & idem *Philippus* Rex primum Episcopum Antverpiensem designarunt: sed morte præventus provinciam non adiit, neque sacratus fuit. Obiit autem pridie Nonas Ianuarias, anno millesimo quingentesimo sexagesimo tertio; sepultus Bruxellæ in navi ædis Gudilanæ, retro cathedram concionatoriam: ubi tumulus ejus spectari solet, cum effigie ex alabastro candido; quem Calviniani sub annum 1579. violarunt. Tumulum autem istum avunculo suo posuerat *Carolus de Lespinoy*, Consiliarius Regius in Senatu Flandriæ, ex testamento heres. Hujus Caroli filius N. Vicecomes Tarvanensis, & Senator urbis Gandavensis, 1632. ibidem Gallico sermone opus suum *De nobilibus Flandriæ familiis, ac præsertim Gandavensibus*, publicavit. Nigrius porro, scripsit librum *De exemptione canonica*, 1593. Antverpiæ in folio editum.

XC.

XC. MICHAEL SILVIUS, Lusitanus, vir fuit insigniter doctus, ut & carmen pangeret non infeliciter: quale est illud, quod Romæ in Capitolio hodieque in Fastorum commendationem legitur, juxta marmora Magistratuum ac Triumphorum Romanorum, beneficio Alexandri Card. Farnesii, in lucem aspectumque publicum prolata. Legationem gessit, Emanuelis Lusitaniæ Regis nomine, apud Leonem X. Adrianum VI. Clementem VII. ex ordine Pontifices. A Joanne III. Rege, Emanuelis filio, Visensis Episcopus postulatus, demum S. R. E. Cardinalis, & Marchiæ Legatus creatus, fato raptus ante diem, magnum sui reliquit desiderium. Obiit Romæ 1556. Nonis Junii, in basilica sui tituli, ad S. Mariam trans Tiberim, conditus.

LUCIUS ANDREAS RESENDIUS, Eboræ in Lusitania natus, poeta fuit, & Orator, & Th. egregius. Dominicanorum jam sese sodalium familiæ, pietatis studio, addixerat, cum Emanuel Lusitanorum Rex, liberis domesticum Doctorem serio quærens, Pontificis bona cum venia, Resendium, ob singularem cum pietate conjunctam doctrinam, in aulam traduxit. Vixitque extra cœnobii septa sacerdos, summa vitæ continentia & integritate, studiis optimarum artium, quæ à vitiis mentem avocant, impense deditus. Lovanii *Damiano Goësio*, cive suo, usus est perfamiliariter. Ad suos reversus, ut erat antiquitatis patriæ, præsertim sacræ, peritus in paucis, res *Lusitaniæ* libris quattuor complexus fuit; quibus *Eboræ*, *Coloniæ Pacensis* & aliorum locorum antiquitates adjunxit. Reliqua ejus opera, partim Romæ partim Coloniæ Agrippinæ edita, Andreas Schottus in Bibliotheca Hispaniæ recenset. Obiit octogenario major, sub annum millesimum quingentesimum septuagesimum octavum.

GASPAR VARRERIUS, Lusitanus, omnis antiquitatis, atque etiam Geographiæ insigniter peritus, *Iter suum à Pace Julia Mediolanum usque* descripsit; & loca Hisp. omnia accurate lustrans, singulorum origines, appellationes, situm, aliaque, erudita narratione chorographica Lusitanice evulgavit. Usus est familiariter populari suo *Andrea Resendio*: à quo etiam adjutus fuit. Ab Henrico Portugalliæ Infante Romam missus, ut Pontifici gratiam pro adoptione in sacrum purpuratorum collegium referret, ibi *Petro Bembo*, & *Jacobo Sadoleto* innotuit. De *Ophyra* regione, in sacris litteris memorata, commentarium Latine edidit. Censuram item Latine & Lusitanicè scripsit de *Beroso*, *Metasthene*, *Q. Fabio Pictore*, & *M. Porcio Catone*, suppositititiis auctoribus, à Joanne Annio Viterbiensi editis: quibus hic plerosque fefellit originum Italiæ, Galliæ & Hispaniæ scriptores; ut Leandrum Albertum, Joannem Tarapham, Florianum Ocampium, Antonium Beuterum, Antonium Nebrissensem, Hieronymum Romanum, Augustinum Eugubinum, Joannem Driedonem, & ceteros. De quibus pseudepigraphis elegantia quoque judicia exstant *Joannis Goropii Becani* in Originibus *Antverpianis*, *Benedicti Pererii* ad Danielem, *Joannis Marianæ* lib. 1. cap. 7. Annalium Hispaniæ, *Ludovici Vivis*, *Antonii Augustini*, & aliorum: etsi tueri conentur *Antonius Guevara*, commentario editionis secundæ in prophetam Abacuc, & Leander Albertus in sua Italia. Censuram porro Varrerii Lusitanicam Andreas Schottus Latina civitate donavit, & Bibliothecæ Hispaniensi, Francofurti 1608. editæ inseruit. Latinam vero Censuram, quæ diversa est à Lusitanica, ipse Varrerius primum Romæ publicavit; eamque suis postea typis Commelini in Germania expresserunt.

HIERONYMUS OSORIUS, Olisiponensis, studiorum curriculo Lutetiæ & Bononiæ decurso, Platonem scientiæ, & M. Tullium sermonis Latini gratia assidue lectitabat. Ex Italia in Lusitaniam reversus Conimbricam se contulit, & ibi *Isaiam*, *Paulique* Epistolam ad Romanos scriptam singulari cum laude explicuit. Cum vero dictionis Latinæ elegantia excelleret, totis viribus sibi laborandum statuit, ut damnum, quod ex Ciceronis de Gloria, de Republica, & de Consolatione libris, jampridem temporum injuria amissis, fuerat acceptum, pro suo virili resarciret. Quamobrem Conimbricæ *de Gloria*, multos vero post annos *de Regis institutione* libros sane elegantes scripsit; *de Consolatione* autem nihil posse à se vel amplius vel subtilius excogitari, quam esset sacer ille *Jobi* liber, existimavit: quare eum erudita sane paraphrasi explicavit. Ex Archidiacono Eborensi Silvensis in Algarbia Episcopus creatus, fortissime pro Ecclesia ac Republica rem gessit: obiitque anno salutis millesimo quingentesimo octogesimo, ætatis septuagesimo quarto. Opera ejus historica, & alia junctim 1592. Romæ foras sunt data: quibus ejusdem vitam adjecit *Hieronymus Osorius* junior, fratris filius, Canonicus Eborensis, multis itidem lucubrationibus evulgatis clarus.

ACHILLES STATIUS, Lusitanus, poeta simul & philologus inter æquales præstans fuit. Lovanii *Petro Nannio* operam in studiis diligentissimam dedit: Patavii usus est doctissimis viris, *Manutio*, *Robortello* & *Mureto*. Romam ubi commigravit, à Sfortia Cardinale ad curam bibliothecæ accitur. Mox Pius V. hominem pereruditum in suis esse voluit, & epistolis Latine scribendis præfecit. Pio è vivis sublato, sibi & Musis vixit; sacerdotia tametsi opima repudians. Sacris initiatus non fuit, & cælebs perpetuo vixit. Inter alios Romæ amicos *Josephum Castalionem* unice dilexit. *Chrysostomi*, *Cyrilli*, *Athanasii*, *Gregorii*, &

 aliorum

aliorum veterum Patrum scripta varia è Græco Latine convertit. *Ferrandi* Carthaginiensis diaconi opuscula pia, & *Gregorii Bætici* de Trinitate seu Fide librum è tenebris eruit: quamquam in hujus titulo deceptus videtur, quantum ex Gennadii Massiliensis catalogo cap. 16. colligi datur, qui Faustino presbytero fœtum illum adscribit. Scholia nostra ad citatum Gennadii caput consule. Annos natus quinquaginta septem è vita Romæ decessit, salutis anno millesimo quingentesimo octogesimo primo; conditus in templo Presbyterorum Oratorii, quibus suam moriens bibliothecam legavit.

JOANNES GARETIUS, Lovanii natus atque in studiis feliciter educatus, cum Martiniano in patria monasterio se dicasset, Mishagensibus agri Antverpiensis virginibus sacris præficitur. Quibus alio commigrantibus, ipse Gandavum ad similem provinciam accersitur; ubi in *Cornelii Jansenii*, Antistitis doctissimi, familiaritate adquievit. Cumque imminentem Belgicæ cladem animo prævideret, cœpit, ut erat antiquitatis peritissimus, *Classes IX. de vera corporis Christi in S. Eucharistiæ sacramento præsentia*, adversus Sacramentariam pestem, è priscis utriusque linguæ Patribus, ætatis cujusque habita ratione, summa industra colligere, ac bono publico foras dare. Sed & mortuos vivorum precibus juvari, Sanctosque à nobis recte invocari, quæ in dubium vocari à sectariis solent, adjutante *Jacobo Pamelio*, pari methodo adstruxit. Vir certe de Ecclesia, qua scribendo, qua concionando (nam & diserte ad populum de verbo Dei disserebat) bene meritus, & à *Francisco Turriano* ac *Roberto Bellarmino*, Societat. JESU Theologis, doctrinæ atque industriæ nomine, apprime laudatus. Gandavo Lovanium forte veniens, à sodalibus humaniter exceptus, calculi, qui familiaris doctorum hominum morbus est, doloribus 1571. extinguitur: ita Deo jubente, ut ubi primum spiritum hauserat, ibidem novissimum redderet, nec alia mortuum terra tegeret, quam ea in qua Christo votis se monasticis obstrinxisset.

NICOLAUS AURIFICUS BONFILIUS, Senensis, Carmelita, sacrarum litterarum professor *Examen ordinandorum* ex variis concinnavit; Venetiis 1570. & Florentiæ 1589. editum. Ad calcem subnectitur *Epitome* controversiorum dogmatum, & commentarius de moribus clericorum. Idem ex antiquis Patribus collegit *Silvam orationum*, ibidem anno 1569. & alibi excusam.

GASPAR MACER, Theologus & concionator Ratisponensis, *Turcico-Lutherum* suis coloribus depinxit, & Ingolstadii 1570. in 4. publicavit. Eodem anno *Joannes Jacobus Rabus* pro Fide catholica, & suo ad eam accessu, Apologeticam epistolam Coloniæ edidit. Exstat ejusdem *Aletheuticus* de Anatomia Lutherana; & alia, partim Ingolstadii, partim Monachii, adversus Joannem Sturmium, aliosque hæreticos evulgata. Rabo socius accedat *Laurentius Albertus*; qui 1570. in 4. Ingolstadii foras dedit *Propositiones* aliquot, quibus declarat, cur relictis hæresibus in gremium Ecclesiæ catholicæ se receperit. Anno 1570. *Albertus Lascus*, Palatinus & Baro Polonus, Epistolam ad novos in Polonia Ministros, de rebus ad Religionem pertinentibus, Dilingæ edidit.

GEORGIUS FABER, * Chemnicensis, Germanus, commentarium *in veteres poetas Christianos* Basileæ 1564. edidit; qui purgatione eget: ut Molanus in sua Bibliotheca sacra notavit. Scripsit idem libros septem *Misnicarum rerum*, & libros tres *Annalium urbis Misniæ*, 1570. in 4. Lipsiæ evulgatos: quos caute legendos moneo.

XCI. JOANNES TILIUS, ab Engolisma, celebri Aquitaniæ urbe, genus suum ducens, primo Briocensium in Aremoricis, post Meldensium Episcopus, Synodo Tridentinæ interfuit, & inter suos ibi familiares *Gentianum Hervetum*, virum Græce doctissimum, habuit. Domum redux, pro muneris sui ratione, ut orthodoxam religionem adversus hostes tueretur, plurima veterum monumenta è tenebris eruit; scripsitque *De antiquitate & solemnitate Missæ* commentarium, 1567. Lutetiæ editum. *Canones* item *Apostolorum*, *Concilia* XIII. aliaque adversus Calvinianos, 1561. ibidem evulgavit. Græca tamen *Testamenti novi* editio, ejus jussu facta, Bellarmino, acri atque erudito censori, non probatur. At vero laudatur ab omnibus *Chronicon*, quo Regum Galliæ res gestas cum Latine tum Gallice Tilius est complexus. Fratrem is habuit sibi cognominem, qui supremæ Curiæ Parisiensi ab Actis cum esset, ex ipsis archivorum tabulis *Francorum* originem, instituta, magistratus, regiæque stirpis familias omnes curiose descripsit, atque in commentarios sermone Gallico digessit; qui postea à Lothario Philopono Latine redditi 1576. Francofurti prodierunt. Uterque porro Tilius Lutetiæ 1570. eo ipso mense, quo Carolus IX. Rex Elisabetham, Maximiliani II. Imp. filiam, matrimonio sibi junxit, ætate jam adfecta, decessit. Ut admiratione quam maxime dignum videatur, duos istos fratres germanos, idem nomen ac genium sortitos, singulari quadam animorum consensione, eadem pene studia tractasse, eodemque anno, mense ac loco, ætate propemodum pares exspirasse, & communi à suis tumulo conditos fuisse.

CLAUDIUS ESPENCÆUS, Doctor Theologus Parisiensis, illa in urbe, in basilica parochiali SS. Cosmæ & Damiani, suæ quondam curæ commissa, sepultus jacet; hoc addito elogio:

* Georgius Fabricius.

elogio: *Nobilissimo, piissimo, omnique disciplinarum genere cumulatissimo, D. Claudio Espencæo, Theologorum hujus sæculi facile principi, paterno quidem genere ex clarissimo Espencæorum, materno ex illustri Ursinorum familia orto, divini verbi præconi celeberrimo, pauperum patri benignissimo: qui cum 46. annos continuos, in hac prima omnium Academia, litteris humanioribus philosophicis & divinis operam navasset, a Rege Francisco I. Melodunum, ab Henrico II. Bononiam, à Francisco II. Aureliam, à Carolo IX. Pissiacum, religionis componendæ ordinandæque nomine, legatus, de re Christiana doctissime disceptasset, permultos in S. Scripturam libros edidisset; tandem gravissimo calculi morbo diu multumque vexatus, cum omnium luctu ac desiderio, obiit anno ætatis 60. die 5. Octobris 1571. Guido Gassarus Flaminius, ejusdem amanuensis, & per annos 17. negotiorum gestor, hanc effigiem, cum suo elogio, piæ domini carissimi memoriæ erigebat, & mœrens ponebat.* Cæterum Espencæus scripsit libros quinque de Eucharistia ejusque adoratione; libros sex de continentia; commentarium in Epistolas Pauli ad Titum & ad Timotheum, cum libris tribus Digressionum; Collectanea ex Theologis & Philosophis de cœlorum animatione, cum Resolutione catholica; Consilium de clandestinis matrimoniis; Dissimilia & Adagia ex Chrysostomo. Quæ omnia, itemque alia, 1561. 1565. 1569. & 1571. Parisiis fuerunt edita. At vero Theologorum Parisiensium nemo, majore omnium ordinum concursu & admiratione, frequentes de rebus divinis ad populum conciones, quam *Espencæus*, habuit: ut qui ad munus illud eximiam eruditæ facundiæ laudem, firmissimaque latera, & gestum oris maxime decentem adferret. Exstantque plurimæ de religione quæstiones ab eo Latine Galliceque magna subtilitate ac diligentia pertractatæ. Quarum rerum existimatione permota *Catharina Medicæa*, Caroli IX. Regis pueri mater, instituto de rei Christianæ controversiis apud Pissiacum colloquio, hunc virum inter alios eo mittendum censuit: cum & œcumenicis illis conventibus, qui Bononiæ & Tridenti agi cœperant, maxima cum Gallici nominis fama, jam antea interfuisset.

Claudius Sanctesius, vernacule *de Sainctes*, Gallus, Theologus Parisiensis, ex Canonico regulari Episcopus Ebroicensis, *Liturgias veterum SS. Patrum*, Græce & Latine, Parisiis typis Morelii edidit: quas postea Plantinus, sed Latine tantum, recudit. Scripsit item libros decem de rebus Eucharistiæ controversis; Methodum contra sectas, quam secuti sunt primi Imperatores; Examen Calvinianæ & Bezanæ doctrinæ de cœna Domini; & Responsionem ad Apologiam Theodori Bezæ contra prædictum Examen; omnia Lutetiæ excusa. Interfuit Concilio Tridentino.

Hieronymus Magius, Anglariensis, Insuber, philosophicis ac mathematicis primum, post Juri civili Bononiæ operam dedit. Scripsitque libros quinque *De mundi exustione & die judicii*; item libros decem *de sepulcris, & sepeliendi ritu*, 1562. Basileæ, item libros quattuor *Variarum lectionum* 1564. Venetiis evulgatos. Exinde, ut erat in re tenui, in Cyprum navigavit; Juridici Castrensis munere, Famaugustæ, sub Marco Antonio Bragadino, patricio Veneto, functus: donec insula sub jugum à Turcis 1571. missa, eadem, qua ceteri incolæ, calamitate involutus est, omni libraria supellectile & lucubrationibus amissis. Inde in Asiam proximam à barbaris abductus, miserabilem ibi servitutem servivit. In qua dum vilia munia, talium rerum insolens, obire cogitur, *Æsopi Phrygis, Monimi, Menippi, Epicteti*, & ejusmodi sapientia præstantium virorum revocatis in memoriam exemplis, se solabatur. Nonnulla etiam, quod omnes mirantur, *captivus & Turcæ hominis servus, in ergastulo, vacuus à libris*, ut ipse loquitur, *de Tintinnabulis & Equuleo* conscripsit. Demum aut neglectus, aut non ea sedulitate, qua par erat, requisitus, quasi bos vetulus ab ingrato aratro fastiditus, ab immani hero strangulatus est; vir meliore sorte & exitu dignus. De aliis duobus civibus Anglariensibus eruditis, *Petro Martyre Anglerio*, & *Angelo Caninio*, supra capite 8. & 43. egimus.

XCII. Franciscus Turnonius, nobilissimo genere in Gallia Lugdunensi natus, primum Bituricensis, post Lugdunensis Archiepiscopus, 1530. Cardinalis à Clemente VII. creatus, nihil magis in votis habuit, quam nascenti in Gallia hæresi obsistere. Quamvis enim grassante per Germaniam Lutheri lue, incolumem se aliquamdiu servasset Gallia, anno tamen millesimo quingentesimo trigesimo tertio, per aliquot Lutheri emissarios cœpta est infici. *Franciscus I.* Francorum Rex, Lutetiæ instauraturus Academiam, magnis illuc præmiis advocaverat ex Italia ac Germania præcellenti doctrina viros. Commodum id *Luthero* visum: missique propterea ex asseclis *Bucerus*, & alii nonnulli audacioris ingenii, qui novi Evangelii periculum facerent. Nec defuerunt qui novitate caperentur: eo magis quod *Margarita Valesia*, Regis soror (sive odio aliquo in Romani Pontificis nomen, hausto in Albretana mariti familia ob Navarræ regnum, sive ostentatione ingenii, sive, ut ipsa aliquot annis ante mortem catholice obitam testata est, commiseratione reorum, qui ad ipsam in Aquitaniam confugiebant) patrocinium novarum opinionum pugnaciter tueretur. Adeo quidem, ut decennio per ipsam steterit, ne Lutherana hæresis in Gallia plane concideret. Quamquam & segniorem aliquanto reddebat ea in re Franciscum opera Germanicarum Helvetiarumque legionum, quibus adversus Carolum V. Imp. conductis

bellum gerebat: donec ipse & injuria religionis, & hominum contumacia graviter offensus, partim edictis, partim crebra reorum animadversione, Lutheranos in Gallia pene delevit. At vero perniciosior Galliæ fuit *Calvini* dolus; qui sub ejusdem Francisci Regis obitum, implicito bellis Henrico ejus filio ac successore, submissis continenti opera è Lemano lacu libellis, Galliam aggressus est: atque ut repperit multorum aures animosque Lutheri opinionibus suspensos, ita miram injecit vulgo cupiditatem novæ doctrinæ cognoscendæ. Et gaudebat populus (nam Gallice populariterque conscripti erant libelli) de Religione palam arbitrari, deque abditis Fidei controversiis ire velut in suffragia. Postremo, quoniam *facilis est descensus Averni*, ejecta semel ex animo avita Religione, à Luthero ad Calvinum certatim desciverunt. His malis ut in Lugdunensi potissimum provincia Card. Turnonius occurreret, 1542. *Turnonii* insigne collegium, ad juventutem in doctrina catholica litterisque erudiendam, suo ære exstruxit: quod 1552. in scholam illustrem provexit, & 1561. Societati JESU attribuit. Non possum hoc loco omittere, quod Florimundus Remundus lib. 7. de orig. hæres. cap. 4. sapienter observavit. Urgebatur Franciscus I. Rex, & prope inducebatur à Margarita sorore, ut *Melanchthonem*, in Galliam venire cupientem, in fidem regiam reciperet. Sed prudenti id consilio Turnonius impedivit: qui cum Regem dedita opera adiisset, manu tenens *S. Irenæi*, sui in cathedra Lugdunensi antecessoris, librum, sciscitanti Regi, quis esset præclarus ille liber, in hæc verba respondit: *Vere ac merito præclarum, Domine, dixisti. Est quippe hic liber unius ex primis Galliæ tuæ Episcopis: in cujus libro 3. legebam, Apostolos fugisse, quasi pestem, eos qui veritatem corrumpere vel adulterare conarentur.* Quibus aliisque verbis Rex commotus diploma revocavit, & jurejurando affirmavit, sese nihil tale permissurum. Ceterum domi quotidie doctorum hominum corona Turnonius cingebatur: quos inter & *Dionysius Lambinus* fuit. Omitto legationes apud Clementem VII. Paulum III. & Paulum IV. Pontifices, apud Carolum V. Cæsarem, & alios Principes, magno Galliæ bono obitas: sic ut totius regni salus in ipso quodammodo sita videretur. Obiit autem senex admodum, anno millesimo quingentesimo sexagesimo secundo; Turnonii conditus. Ampliores ejus laudes in Oratione funebri, à *Joanne Pellisonio* habita, itemque in Elogio per Vincentium Laureum Card. edito, legas licet.

EMERIUS BONUS, natione Italus, patria Vastallensis, Soc. JESU Theologus, & sua lingua facundus concionator, scripsit Italice De statu religionis; de sanctissimo Sacramento; de ratione confitendi & audiendi sacrificii Missæ: obiitque Romæ anno millesimo quingentesimo septuagesimo primo.

HIERONYMUS GIGAS, Forosemproniensis, Jurisconsultus, scripsit de residentia Episcoporum; de pensionibus ecclesiasticis; de sponsionibus, & alia Venetiis 1548. 1562. 1570. edita. Anno 1569. *Franciscus Sarmientus*, Apostolici palatii Auditor, utriusque signaturæ Referendarius, commentationem suam De reditibus ecclesiasticis Romæ publicavit: quæ recognita post Burgis 1573. & Francofurti 1580. prodiit. Idem scripsit libros tres Selectarum Interpretationum, 1571. in 4. Romæ evulgatos. Anno 1570. *Franciscus Antonius Paganus* lucubrationem suam, De ordine, jurisdictione & residentia Episcoporum, Venetiis publici juris fecit.

FRANCISCUS VITA Polintius, Minorita Pactensis, scripsit libros tres De justificatione, confessione, & Eucharistiæ veritate; 1548. Venetiis in 8. excusos. Ejusdem ordinis Seraphici Minister generalis, *Franciscus Zamora*, Hispanus, scripsit Homilias in singulos versus Psalmi quinquagesimi, à Sixto Senensi laudatas; & anno millesimo quingentesimo septuagesimo primo vivere desiit.

XCIII. PIus V. Pontifex vere pius & maximus, divini nominis pacisque publicæ promovendæ studio, ad complures exteros domesticosque Reges ac Principes *Epistolas* vere *Apostolicas* perscripsit: quas Romæ collectas, & in libros quinque digestas, *Franciscus Goubau*, Antverpianus, 1540. typis Plantinianis in lucem edendas curavit. Pii vitam *Joannes Antonius Gabutius*, presbyter Congregationis Paulinæ, eleganti stilo Romæ 1605. publicavit. Ad meliorem porro vitam 1572. Kalendis Maji transiit: cui Gregorius XIII. laudatissimus item Pontifex successit.

CORNELIUS MUSIUS, Delfis Batavorum natus, poeta egregius ac pius, cum in patria monialibus ad S. Agatham præesset, inter blanda Musarum otia ejusdem sanctæ virginis Siculæ, aliorumque Divorum laudes panxit, & solitudinis, cujus erat amantissimus, Encomium decantavit. Invidit hanc jucundissimam illi quietem Lumcius homo insanus, Calvinianorum militum ductor, qui virum optimum, duos & septuaginta annos natum, trabi in foro Lugduni Batavorum noctu affixit, ac laqueo strangulavit, immanitate plusquam barbara. Erat Musius homo comis in primis: cujus domus hospitibus, litteratis præsertim hominibus, semper pateret. Lovanii adolescens Castrensi in gymnasio philosophiam Aristoteleam hausit: mox ut naturæ suæ semina quisque sequitur, cum Musis in gratiam rediens,

rediens, *Conradum Goclenium* Latinas, *Rutgerum Rescium* Græcas litteras, in Athenæo Trilingui profitentes magna cum diligentia audivit. Variis demum instructus disciplinis, Gandavum ad juventutem instituendam evocatur. Cumque gratiosus esset apud Carolum Coquinium; Abbatem Aquicinctinum in agro Duaceno; Lutetiam primum, mox in Pictones, cum nobilibus aliquot adolescentibus ab eodem mittitur. Hic biennium egit, & cum *Salmonio Macrino* Gallo, *Joanne Secundo* Batavo, *Juliano Hauretio* Hannonio, *Joachimo Polite* Zelando, poetis tunc claris, amicissime vivens, cœpit ingenii sui fetus typis Marnesfiis evulgare. In patriam reversus, sacris D. Agathæ virginibus annos fere xxxv. magna per universam Bataviam innocentiæ sanctitatisque fama præfuit! solitus sæpe Deum venerans precari, ut deploratissimis istis temporibus sanguinem ipsi condonare, a quo vitam accepisset, mereretur. Testis in cognominem sibi D. Cornelium hymnus sæpe decantatus: *Beate Christi pontifex, Christique martyr inclyte, hanc gratiam Cornelio tuo benignus impetra, ut exprimo quem nomine, te charitate, te fide, & adsereuda audacia te veritatis exprimam.*

Bartholomæus Faius, Regius in Senatu Parisiensi Consiliarius, & Inquisitionum Præses, edidit ibidem 1572. *Energumenicum* & *Alexicacum*, hoc est, De obsessis à dæmone, & de remediis contra eam rem necessariis. Opus eruditum: in quo est memorabilis histostoria energumenæ Laudunensis. Ita Molanus in ms. Bibliotheca sacrą. Eodem anno *Georgius Bullocus*, Anglus, Th. professor, Oeconomiam methodicam Concordantiarum sacræ Scripturæ typis Plantinianis foras dedit.

Joannes Goropius, Hilvari-Beca, nobili Campaniæ Brabantinæ municipio, oriundus (unde & *Becani* cognomen illi perpetuo adhæsit) à cunabulis pene in litteris eruditus, deinde philosophos inter enutritus, exactam Hebraicæ, Græcæ, Latinæ, aliarumque linguarum scientiam; *Romulo Amazæo*, homine Italo, præeunte, consecutus est. Ætate grandior; ad exquisitiorem ingenii cultum, Italiam, Hispaniam, Galliam, aliasque provincias peragravit. *Eleonoræ* Galliæ, & *Mariæ* Pannoniæ Reginarum, Caroli V. Imp. sororum, in Hispania diu Medicus fuit; ob id quoad viveret; insigni annuo vectigali donatus. Post in Belgicam redux, multos annos Antverpiæ medicinam fecit. Vir certe præcellentis ac divini propemodum ingenii, qui novo docendi genere demonstrare conatus est, vetustissimam illam Philosophiam, quam olim Linus, Orpheus, Thamyras aliique tradidere, ab ipso Noacho, ejusque filiis, Iapeto præsertim, profectam esse, ac gentibus, ad quas Deo duce delati fuerant, traditam; eamque cum sacra Moisis historia optime convenire. In qua investigatione, dum scriptorum omne genus, maximeque poetas, qui pene soli, si Platonem cum paucis excipias, ultimæ antiquitatis reliquias nobis conservarunt, sedulus evolvit: novis semper (ut dies diem docet) suppeditantibus argumentis, quod de Philosophia dixi, ad Theologiam sive de Deo opinionem transtulit, ostenditque priscam illam Poësin seu Musicam, quæ tota divina à veteribus credebatur, à Religione catholica, si fabularum involucra demas, verbis ac figuris quidem, sed re ipsa parum aut nihil discrepare. Divino plane vir ingenio, qualem vix singulæ ætates ferant, seu Philosophiam seu Philologiam (in utraque enim ad miraculum usque excelluit) tractaret; ut *sæculi sui Varro* nominari merito potuerit. Paradoxum enim illud, patriam linguam, hodieque nobis Belgis, si pronuntiationem & dialectum excipias, cum Germanis communem (Cimbricam ipse vocat) omnium esse antiquissimam, adeoque ante diluvium primorum fuisse parentum, tam ingeniose, redditis passim etymis persuadere conatur, ut velit nolit ejus in sententiam pedibus ire Lector pene cogi videatur. Utinam, quod Critici desiderant, gravius tantoque ingenio dignius argumentum tractandum suscepisset! ut de Platonis & Aristotelis consensione, ut de Republica, ut de omni Historia, ut de Hippocratis & Galeni præstantia, ut denique de Medicæ artis ac Philosophiæ comparatione. Omne sane punctum tulisset, utile dulci admiscens; nec æqualium cuiquam concessisset. Nam minuta illa, fateor, de linguæ Belgicæ veriloquiis (ut etyma Varro nominat) exteros plerosque, gemmas ibi latere ignorantes, à legendo deterrent. Sed vitio nescio quo plurima peccantur à doctis eam in partem, dum aut humile nimis argumentum deligunt (ut qui *Febrim quartanam* Phavorinus, & de Belgis Guilielmus Insulanus laudarunt, qui *Calvitium* Synesius) aut majus quam humeri ferre possint, quorum maxima est copia, suscipiunt; præcepti illius Horatiani immemores: *Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam viribus.* Equidem non ignoro *Josephum Scaligerum*, & alios fuisse, qui acerbius Goropium de Ambacto, Gigantibus, Paradiso, Noachi arca, & Nilo fluvio perstrinxerint. Sed amici sui patrocinium *Lævinus Torrentius* præfando suscepit. Atque ut non omnes hac in re habeat adstipulatores, his tamen lucubrationibus suis altissimarum disciplinarum arcana plurima è tenebris in lucem eruit, atque ad eadem accuratius cognoscenda doctorum ingenia mirifice exacuit. Ceterum ætate grandior, ceteris se functionibus abdicans, in bibliothecam se abdidit: quamquam à *Philippo II.* Hisp. Rege, ad valetudinis suæ curam, ingenti pollicitatione, ac regali torquis aurei munere accersetur. Summa in gratia *Grousbequii* Cardinalis & Eburonum Principis fuit, multisque ab eo donis honestatus. Leodico Trajectum Mosæ à Methymnæ cœli Duce Hispano evocatus; cum podagra tentatus Mosæ flumini pedes, artis suæ oblitus, intulisset,

lethalem in morbum incidit. Anno itaque 1572. moriens liberos & ingenii sui partus nondum editos (evulgarat autem vivens *Origines Antverpianas*) Torrentio commendavit: qui postea Plantino ejus *Hieroglyphica*, cum adjunctis, publicanda dedit, & marmoreum illi tumulum in urbe Trajectensi, apud sodales Franciscanos, curavit exstruendum.

Hieronymus Rubeus, Ravennas, libris decem Ravennatum historiam complexus fuit, 1572. in fol. Venetiis editam. Hieronymi, nisi fallor, propinqvus ac gentilis fuit *Joannes Bapt. Rubeus*, itidem Ravennas, Carmelitani ordinis Præfectus generalis: qui opera Thomæ Waldensis, scholiis à se illustrata, edidit, & Romæ anno millesimo quingentesimo septuagesimo octavo vivere desiit.

Joannes Casa, Italus, Beneventanus Antistes *Jacobi Contareni* & *Petri Bembi* Cardinalium vitas Latine conscripsit. Italice vero librum *De moribus* edidit, quem *Galateum* nuncupat, quemque Francofurtenses 1580. Latina civitate donatum evulgarunt. Exstat turpe quoddam scriptum, falso ipsi, ut existimo, attributum, meritoque damnatum.

Martinus Cromerus, Polonus, Stanislai Hosii in Episcopatu Varmiensi successor, *Poloniæ historiam* ab anno 550. usque ad annum 1548. deduxit. Scripsit item de falsa Lutheranorum, & vera Christi religione; Catecheses, cum Orationibus adjunctis; Colloquiorum de religione libros quattuor; De cœlibatu sacerdotum, & alia Coloniæ, Dilingæ, & Parisiis edita.

Guilielmus Zenocarus, Flander, patria Brugensis, adolescens Budæo innotuit, & Lutetiæ Vatablum, Agatium & Paradisium, Hebræos; Tusanum & Strasellum, Græcos; Latomum & Gallandium, Latinos, Professores Regios audivit. In patriam redux, & equestri dignitate ornatus, Caroli V. Imper. ejusque filii Philippi Consiliarius ac Bibliothecarius exstitit, Scripsitque *de vita ejusdem Caroli* libros septem, Gandavi 1560. in fol. elegantibus typis à Manilio excusos. Archigraphiarius demum in patria per annos septemdecim fuit: auctusque Bincorstii toparchia suos inter consenuit; ab iisdem honesto tumulo in S. Donatiani basilica cathedrali honoratus.

CXIV. Franciscus Borgia, Hispanus, sæculi nostri decus & specimen sanctitatis, spreto Gandiæ Ducatu, & amplissimis honoribus, opibus & delitiis, singulari Dei vocatione & impulsu, in recens natæ Societatis obsequium anno salutis 1547. ætatis 37. se tradidit. Cardinalitiam dignitatem, à Julio III. Pontifice sibi oblatam, constantissime repudiavit. Societatis ejusdem in Hispania Commissarius generalis; Romæ bis Vicarius; ac demum Præpositus generalis ordine tertius fuit: quod munus septem annos & tres menses sanctissime gessit. Sed cum ex longa & laboriosa ad Hispaniæ, Lusitaniæ, Galliæque Reges legatione (qua jussu Pii V. Papæ, cum Cardinale Alexandrino, functus fuerat) in Urbem itineris laboribus confectus & æger rediisset, pridie Kalendas Octobris, anno Christi 1572. ætatis suæ 62. ad superos transiit. Scripsit Hispanice, antequam sæculo nuntium remitteret, opuscula quædam valde utilia, ad formandos mores ac profectum pietatis pertinentia; quæ typis excusa à piis avide leguntur. Ex quibus hæc sunt: *Speculum operum hominis Christiani*; *Collyrium spirituale*; *De præparatione ad sacram communionem*; *Exercitatio spiritualis ad sui cujusque cognitionem*; *tractatus de Cantico trium puerorum*; & alia, partim ab Alfonso Deza, partim ab Andrea Schotto Latine reddita. Ejus vitam, à Ribadeneira Hispanice scriptam, idem Schottus eleganti stilo Latine expressit, & Antverpiæ 1600. edidit. Clemens VIII. virum miraculis clarum in Beatorum classem 1624. retulit.

Gundisalvus Pinarius, Cetobricæ, quæ Lusitaniæ urbs est, ex claris piisque parentibus ortus, in prima statim pueritia litteras humaniores didicit, & mox ineunte adolescentia Juri pontificio operam dedit, primum in Academia Olisiponensi, quæ eo tempore florebat, deinde in Salmanticensi: ubi brevi in litteris magnos progressus fecit, & apud sodales suos non vulgarem sibi virtutis & eruditionis famam comparavit. Itaque in S. Bartholomæi collegium admissus, & deinde ad Doctoris gradum provectus, adeo celebri nomine apud Salmanticenses esse cœpit, ut à nonnullis amicis ad Senatoriam curiæ Pintianæ dignitatem invitatus fuerit. Qua conditione repudiata, in Lusitaniam rediit, accersitus à Jacobo Brigantiæ Duce: cui operam suam, in gravioribus negotiis obeundis, biennio impendit. Exinde ad Zaphiensem, post ad Tingitanum Episcopatum evectus, Legati munere in Gallia apud Franciscum I. Regem ejusque filium Henricum, summa cum laude, decennio functus fuit. Ad suos redux, in urbe Visensi, cujus Episcopatum adeptus erat, fixum ac quietum domicilium collocavit. Synodum hic, paucis interjectis mensibus, coëgit, in qua nihil prætermisit, quod ad communem totius diœceseos curam utilitatemque pertinere videretur. Nec multo post *Constitutiones*, ab anterioribus Episcopis editas, quæ propter temporum, rerumque vicissitudines fere in desuetudinem abierant, in optimam metho-

methodum redegit, typisque excudendas curavit. Obiit demum anno salutis 1567. ætatis suæ 77.

BERNARDINUS SANDOVALLIUS, primis haustis litteris, Juri se cum cæsareo tum pontificio consecravit. Utque pietatis erat in primis studiosus & sacerdos eximiæ virtutis, piis sese quotidie operibus, cum ægrotos tum vinctos consolando, exercebat. Scripsitque 1564. ut posteritas exaudiret, sed Hispanice, volumina duo; alrerum *De sacerdotis boni officio*; alterum *De iis, qui in carceris custodia asservantur, consolandis*. Canonicus Toleti cum esset, ut Cancellarius & Scholarcha rexit Academiam illam, à majoribus suis excitatam. Post invidia, quæ virtutem plerumque comitatur, laborare cœpit; & generis ac stirpis quæstione mota, ad causam Romæ dicendam provocavit. Obiitque æterna in Urbe anno 1572. conditus in æde Deiparæ ad præsæpe Domini; magno sui bonis omnibus relicto desiderio. Facultates enim pauperibus partim, dum viveret, distribuit, partim testamento legavit.

PETRUS FONTIDONIUS, patria Segoviensis, dignitate Canonicus Salmanticensis, ex Rhetore Complutensi Doctor Theologus renuntiatus, disertas ac venustas Tridentina in Synodo, itemque Romæ, festis solemnibus coram Pontificibus, *Orationes* aliquot habuit. *Apologiam* item *Concilii ejusdem* conscripsit adversus Joan. Fabricium Montanum, qua Germanicam nationem ad avitam in catholica Fide constantiam revocare tentavit: exstantque omnia Plantini & Coloniensium typis evulgata. In sacris studiis operam adolescens dederat *Cypriano Cistertiensi* monacho perdiserto, Complutensi Professori: ut ipse alicubi narrat. Vivebat Romæ 1571.

JOANNES GENESIUS SEPULVEDA, Cordubensis (*qui se ita gerere studebat, ut ipsius & mores probis piisque viris, & doctrina, scriptique de Theologia & Philosophia, Historiarumque libri doctis & æquis probarentur*, ut in ejus tabula sepulcrali legitur) obiit in patria anno millesimo quingentesimo septuagesimo secundo, ætatis octogesimo primo. Ciceronem dictione semper æmulatus, Hispanos inter excelluit: quod & apud Lusitanos Hieronymus Osorius præstitit. Scripsit libros tres *De libero arbitrio*, contra Lutherum; *Antapologiam* pro Alberto Pio Carporum Principe, in Erasmum Roterodamum; De vita rebusque gestis *Ægidii Card. Albornotii* libros tres; De ritu nuptiarum & dispensatione libros totidem; De regno & ejus officio libros totidem; Epistolarum libros septem; & alia typis in Hispania, Germania, & alibi edita. Moriens reliquit commentarios de *Caroli V.* Imp. rebus gestis, ut summa fide ac diligentia, sic & elegantia pari conscriptos: quos utinam quis proferat!

PETRUS SERRANUS, Cordubensis, Doctor Theologus, Canonicus Complutensis commentaria in *Leviticum* & *Ezechielem* 1572. in fol. typis Plantinianis edidit. Ejusdem commentationes in *Apocalypsin*, & in *Ethica Aristotelis*, Compluti prodierunt. Fuit item civis Cordubensis *Martinus Alfonsus Puteanus*, qui Psalmos à se elucidatos 1567. in fol. Compluti edidit. Idem 1572. Venetiis in 4. præstitit *Lucretius Tirobosius*, Asulanus, Carmelita.

PAULUS PALACIUS, Granatensis, Theologus Conimbricensis, & Ecclesiastes egregius, commentarium in Matthæum scripsit; Conimbricæ 1564. post Salmanticæ, Lugduni, Antverpiæ editum. Catenam Patrum in eundem Matthæum, Henrico tunc Cardinali, post Regi Lusitaniæ, dicatum, 1571. evulgavit. Ejusdem commentarius in Prophetas XII. minores 1583. & 1588. Coloniæ prodiit. Pauli frater *Michael Palacius* libros Magistri sententiarum, & libros Aristotelis de anima commentationibus illustravit. Mirandum sane, fratres duos germanos in Philosophicis ac Theologicis, itemque in concionandi facultate usque eo excelluisse, ut uter alteri præstaret, in ambiguo esset.

FORTUNIUS GARCIAS, Cantaber, ab ineunte ætate huc direxit omnes animi sui cogitationes, ut Regi suo recte deserviret. Decursis itaque studiorum spatiis, eo nomine in Hispaniam se contulit, magistratus ibidem gessit, claruitque apud suos, non secus atque apud exteros. Magno interim sui absentis relicto desiderio collegis Bononiensis gymnasii, ab Ægidio Card. Albornotio excitati: in his *Genesio Sepulvedæ*, Philosopho ac Theologo insigni, & *Jacobo Aragaio*, Cantabro, utriusque Juris ea tempestate professori. Reliquit filium, an nepotem, non facile dixerim, *Alfonsum Ersillam Stunicam*, vernaculæ poeticæ principem: cujus poema *Araucanum*, de bellis Hispanorum in Occidentali India gestis, ab omnibus cum stupore legitur. Scripsit autem Fortunius *De fine Juris canonici*, & alia eo facientia.

JOANNES LATINUS, Æthiops, dum Granatæ N. Mendozam adolescentem nobilem in ludum litterarium comitaretur, linguam Latinam eadem opera sic arripuit, ut commilitonibus suis admirationi esset: & sane res stupenda, Æthiopem Latinis litteris excelluisse. Post manumissus, ut olim Romæ, qui Grammaticam profitebantur, fere liberti erant, & Græci, qui patriciorum liberos erudiebant; sic ille Granatæ linguam Latinam publice docuit;

exemplo antea non audito, in cathedra nigrum hominem Latine loqui. Musicus & poeta uxorem bene dotatam, nec ignobilem nactus est. Scripsitque *Austriados* libros duos, carmine heroico, ad Petrum Dezam Granatæ Præsidem ac militiæ præfectum, *De victoria navali Joannis Austriaci*, ad Echinadas insulas 1571. parta, Nonis Octobris; item *De obitu Pii V.* Pontificis, ejusque in Philippum II. Regem Catholicum studio.

XCV. OTHO TRUCHSESIUS, nobilissimo genere natus, adolescens in Italiam se contulit, & Bononiæ *Hugonem Boncompagnum*, qui postea Gregorius XIII. Pontifex fuit, Jura explicantem audivit. Studiorum ibi tunc socios habuit *Alexandrum Farnesium*, *Christophorum Madrucium*, & *Stanislaum Hosium*, postea S. R. E. Cardinales. Exinde Romam veniens, intimis Pauli III. Cubiculariis adscriptus, & ab eodem in Germaniam ad comitia Noribergensia 1543. missus, unanimi Canonicorum consensu, Augustæ Vindelicorum Antistes, & anno proxime sequenti ab eodem Paulo S. R. E. Cardinalis nominatus fuit. Anno 1548. Synodum Augustanam diœcesanam, pro reformandis cleri ac populi moribus, celebravit, & præter alia salutaria decreta, Laurentii Campegii Cardinalis & Legati olim Apostolici, Constitutiones, Ratisponæ editas, suis pro exemplo proposuit; *Dilingæ* item in Suevia Academiam, cum amplissimo collegio, excitavit, atque liberalissime dotavit. Obiitque demum 1573. Romæ, sepultus in templo sanctæ Mariæ de anima.

MATTHÆUS GALENUS, Westcapellius, Zelandus, adolescens Lovanium ad Theologiæ studium profectus, decursoque stadio sacra laurea insignitus, à *Ruardo Tappero* Dilingam Suevorum, ad publicam divinarum litterarum professionem, est ablegatus; *Petro Soto*, in Britanniam à Philippo II. Rege inde accito, & *Guilielmo Lindano*, ad majora in Belgium revocato, suffectus. Triennio hic laudabiliter exacto, à Senatu Duaceno evocatus, natæ nuper Academiæ magnum lumen attulit. Francisci Richardoti, Atrebatium Antistitis, voce Doctor salutatus, prima fere Theologici illic studii, cum *Richardo Smithæo*, Anglo, fundamenta posuit. Rex Catholicus bene de Ecclesia scriptis ac voce merentem, Præpositum in D. Amati, atque Academiæ Cancellarium esse jussit. Camaracum ad Synodum provincialem missus (ut & olim Tridentinæ interfuerat) una cum aliis Patribus, utilia Ecclesiæ Belgicæ decreta constituit. Annos ipsos decem apud Duacenos professus, 1573. moritur; funebri laudatione à *Thoma Stapletono* collega ornatus. Situs est in æde sacra, sibi olim credita. Bibliothecam, in Germania studiose collectam, in patriam, optimis libris refertam, invexit. Scriptores antiquos è tenebris eruit nonnullos, in his *Alcuini* ad Carolum Magnum Imp. *Rhetorica*. De Theologicis scriptis, quæ Valerius in sua Bibliotheca recenset, excellunt potissimum libri *De Missæ sacrificio*, & *Catecheses* ab auditoribus exceptæ, typisque à funere evulgatæ.

FRANCISCUS BALDUINUS, vetere & illustri Atrebatium urbe ortus, *Antonium* patrem habuit, regii apud suos Fisci procuratorem. Admodum puer Lovanii Græcis Latinisque litteris informatus, peracri ingenio ad Juris civilis studia converso, arcana scientiæ tanta celeritate complexus est, ut doctoribus suis, in his *Gabrieli Mudæo*, admirationi esset. Puber factus, dum in aula Caroli V. Cæsaris, cum Joanne Bergizomio, apud Brabantos Marchione, versatur, contigit ut in cubiculo Principis, urgente siti, vinum Imperatori ante somnum offerri solitum intrepidus biberet. Quo audaci facto magis innotuit; mirante Carolo, probanteque formosi adolescentis audaciam. Nec res augurio caruit, fore & eum qui Cæsareas leges penitus imbiberet. Lutetiam postea se contulit, ad exploranda clarorum virorum ingenia; moxque *Guilielmo Budeo* & *Lazaro Baifio*, aliisque viris magnis innotuit. Hinc in Germaniam ad *Melanchthonem* & *Bucerum*, dein Genevam ad *Calvinum* & *Bezam* profectus, ab his novarum sectarum auctoribus ac defensoribus intelligere voluit, quas ob causas à Romanæ veterisque Ecclesiæ castris discessissent. Quorum impia commenta depravatasque opiniones improbans, Calvinum imprimis ajebat sibi displicuisse, ob seditiosum turbulentumque ingenium, quod in eo deprehendisset. Lutetiam reversus, à Biturigibus ad docendi munus accersitur, futurus *Eguinarii Baronis* & *Francisci Duareni* collega, parque de publico stipendium accepturus. Mox incredibili omnium studio, Baronis voce Doctor renuntiatur. Septennio hic exacto, Germaniæ Academias aliquot docendo obivit; *Jacobo Cujacio* successore apud Bituriges cooptato. Exinde in Galliam ab *Antonio Borbonio* Rege Navarræo revocatus, filium ejus naturalem *Carolum* in disciplinam accipit. Audito Regis ad Rotomagum casu, non multo post puerum in Galliam reduxit. Ac tum quidem, renascentibus in Gallia bellis civilibus, serio cœpit de reditu in patriam cogitare; civibus suis atque Hispanis per oratores rogantibus, ut Duaci Flandrorum, in Academia recens excitata, Juris civilis scientiam, amplo proposito honorario, profiteretur. Ad suos itaque reversus, à Ferdinando Duce Albano, Belgicæ Prorege, comiter humaneque susceptus est. Sed Belgicis tumultibus paulo post magis magisque ingravescentibus, missione aliquot dierum impetrata, specie adducendæ uxoris ac bibliothecæ; Lutetiam ad pristinum docendi munus revertit. Vesontionenses interim vetustissimi Sequanorum, jure Academiæ instituendæ,

at

ut ajebant, impetrato, per nuntios eum invitant, pactique de stipendio abducunt. Effluctibus Galliæ iterum æstuantis in eum veluti portum secedens (belli enim civilis rapinas, furta, cædes detestabatur) intellexit *Maximiliani II.* Cæsaris mandato, Vesontionenses prohibitos Juris scholam instituere. Hortantibus nihilominus, ut Jus civile interpretaretur; *Nefas est*, respondit, *Juris auctorem ab interprete Juris contemni.* Itaque digressus inde, rogatu multorum, Andegavum ad scholam revocandam se contulit. Ubi cum annos ferme quattuor florem Gallicæ juventutis Juris civilis cognitione imbuisset, *Henrico* tum Andium Duce in Regem Poloniæ electo, Lutetiam ab eo venire jussus est, mense Augusto: quo tempore magnificentissima Legatio Polonorum adfuit. Collocutus cum omnibus, magnum sui in exterorum animis amorem excitavit: putabaturque ineunte vere in Poloniam profecturus, nisi conditionis humanæ necessitas Jurisconsultum totius Europæ summum, ardore continuæ febris diu vexatum, ante sustulisset. Statura fuit justa, forma eximia, & per omnes ætatis gradus venusta, oculis acribus ac nitidis. Vocem habuit canoram, firmissima latera, ut docens, Periclis instar, tonare ac fulgurare videretur. Duarum maximarum scientiarum, ut erat memoria prope divina, summos apices complexus est, Juris civilis & Historiæ. Dicere enim solebat, & scripto edito, ut posteritas exaudire posset, professus est, *Historiam cum Jurisprudentia conjungi oportere*; hanc sine illa cæcam videri. Ex Catharina Bitonia conjuge suscepit unicam filiam, imaginem sui. Percunctante amico *Papirio Massono*, malletne filium quam filiam habere; *Minime*, respondit: *Roma enim Ciceronis filium non agnoscebat loquentem.* Præter varia ad Jurisprudentiam pertinentia, scripsit & *Apologias tres adversus Calvinum & Bezam*, ab illis antea lacessitus; feruntque Calvinum nullius linguam, stilum & eruditionem magis horruisse, quam hujus Atrebatis, familiaris quondam sui. Vita decessit Lutetiæ in collegio suæ gentis Atrebatium, præsentibus uxore & filiola, annos natus tres & quinquaginta, sacris ritu catholico pie sumptis; testatus in castris Ecclesiæ Romanæ se mori. Adfuit morienti, quo etiam usus erat familiariter, *Joannes Maldonatus*, Soc. JESU Theologus præstantissimus. Conditus est in Maturinorum sodalium peristylio, quo & *Joannes à Sacro-bosco*, celebris Mathematicus, situs jacet. Massonus, Annalium Galliæ scriptor, grati animi auditor, hoc fere elogium illi tribuit, & sarcophago hæc insculpenda curavit: *Cuiaci, Balduinus hic jacet. Hoc tecum reputa & vale. Mortuis vobis, Jurisprudentiam corripiet gravis sopor. Franciscus Balduinus Jurisconsultus obiit anno ætatis* LIII. XI. *Novembris, à partu Virginis* M. D. LXXIII. *Papirius Massonus, Balduini auditor, posuit.*

ANDREAS MASIUS, Lenniaci in agro Bruxellensi natus, variarum gentium linguis atque litteris, raro certe exemplo, & magno orthodoxæ Ecclesiæ commodo, excultus fuit. Nam præter eximiam Latinæ, Græcæ, Hebraicæ, & linguarum exoticarum cognitionem, cum anno 1553. Romæ ageret, tantam linguæ Syriacæ notitiam, docente *Mose Mardeno*, Patriarchæ Antiocheni ad Pontificem Romanum Legato, brevi adsecutus est, ut aliquanto post *Sulaca*, Nestoriani populi Patriarcha designato, pariter Romam veniente, nemo illo aptior repertus sit, qui, quas hic à suis popularibus attulerat Syriacas epistolas, interpretaretur. Cumque hoc ageret *Philippus II.* Rex Catholicus, ut *Ptolemai* Regis, qui duos & septuaginta Interpretes evocavit, & *Francisci Ximenii* Card. Toletani exemplo, qui Compluti Biblia eruditis linguis evulgavit, eadem auctiora ad posteros transmitterentur: Masius Antverpiam honorifice evocatus, una cum *Benedicto Aria-Montano*, istam vere regiam editionem adornavit; primusque Syriacum idioma Grammaticis præceptionibus & Lexico illustravit. Magna illi cum *Lævino Torrentio*, & *Augerio Busbequio* familiaritas fuit: Romæ quoque *Antonio Augustino*, pontificiarum tunc caussarum Judici, post Tarraconensi Archiepiscopo, alisque præstantibus viris, doctrinæ nomine innotuit. Guilielmo demum Cliviæ Duci à Consiliis, eidemque admodum carus, Zevenaræ in Clivia 1573. die 7. Aprilis moritur. Ad ingenii monumenta quod attinet, *Disputationem de Cœna Dominica* impiis Calvinistarum corruptelis opposuit; & *Josue* Imperatoris historiam versione ac commentario (caute tamen aliquot locis legendo) illustravit. Præter *Basilii Cæsareensis Episcopi Liturgiam*, transtulit è Syriaco commentarium *de Paradiso*, ante annos plus minus septingentos à *Mose Bar-Cepha*, Episcopo Syro, scriptum; item *Professiones Fidei duas*, unam à Mose Mardeno, alteram à Sulaca, supra nominatis, Romæ 1552. & 1553. emissas; *Epistolas* item *duas* à Nestorianis ad Pontificem Romanum, ex Seleucia Parthorum, & urbe Hierosolymitana datas; ejusdem denique Mosis Mardeni Theologicam *de S. Trinitate* contemplationem. Quæ omnia Plantinus, partim vivente Masio, partim ipso defuncto, excudit.

NICOLAUS BIESIUS, Medicus, philosophus & poeta insignis, Gandavi in patria litterarum, & Lovanii artis medicæ principia hausit. In Hispaniam deinde profectus, Valentiæ Editanorum substitit, & Duci Calabriæ adhæsit; usus ibidem familiariter *Joanne Bapt. Agnesio*, libris editis claro. Binis lustris exactis, ad suos Belgas, tamquam Ulysses alter reversus, patriam variis hæresibus infectam repperit. Cui pro virili juvandæ, edito *De opinionum varietate* libello, populares suos à sectarum varietate revocare, atque in religione majorum retinere tentavit. Lovanii publicam Doctoris personam sustinens, remque medicam tractans, eruditos in Galenum commentarios, & alia eo facientia publicavit. Post à

Maximiliano II. Imp. in Germaniam accitus, ipsi ac liberis gratus acceptusque, fatis ibidem 1573. concessit; relicto inter alios filio N. Senatore Regio Ruremondæ in Gelria: qui suum de antiquis Comitibus ac Ducibus Gelriæ commentarium ms. aliquando nobiscum coram communicavit.

Lambertus Gruterus, Wenradius, Germanus, suprema Theologiæ laurea 1569. Moguntiæ ornatus, aulicum concionandi munus primo apud Electorem Moguntinum, postea apud Maximilianum II. Imp. magna cum laude obivit. Opera, quæ *S. Clementis Romani* dicuntur, collegit, Notisque explicavit: ut Serarius in Moguntia sua lib. 1. cap. 40. narrat.

Franciscus Polygranus, Germanus, ord. Minorum, facundus ad populum declamator, scripsit *Sermones* varios; item commentaria *in Passionem Domini*. Collegit insuper *Assertiones Doctorum Ecclesiæ contra Lutheranos*. Quæ omnia Coloniæ 1558. 1560. 1571. fuerunt excusa.

XCVI. Hieronymus Hermes Bolsecus, Parisiensis, professione Medicus, cum Genevæ ageret, Joanni Calvino perfamiliaris fuit: Lemano lacu postea relicto, cum Lugduni ad Rhodanum medicinam factitaret, rogantibus amicis, ejusdem Calvini vitam infamem, moresque impios, sibi ex longa consuetudine notissimos, Gallico sermone descripsit. Quod opus cum ab avitæ Fidei hominibus avide & cum fructu legi animadvertisset, Lutheri, Zvinglii, Oecolampadii, & aliorum hæresiarcharum vitas simili stilo contexuit. Ea omnia postmodum Latine reddita Colonienses, Parisienses aliique identidem ediderunt. Calvinianæ porro sectæ homines à Francis *Hugonoti*, à Belgis *Geusii*, ab Anglis *Puritani*, à Bohemis *Picardi* vulgo appellantur. *Hugonotorum* nomen ferunt in tumultu conjurationis Ambosianæ, Calvino & Beza auctoribus Genevæ concepto, primum in urbe Turonensi 156c. fuisse auditum, & hoc modo natum. Solenne est civibus Turonensibus, ad terrendos infantes, *Hugonem* nominare, quem noctu pomæria urbis obequitantem, inque obvios euntem pulsantemque commemorant. Cum autem hæretici, quorum complures tunc erant apud Turones, circa ea pomæria nocturnos cœtus agerent (quoniam interdiu non licebat) factum est, ut tamquam nocturni lemures digito monstrarentur pueris, atque ab Hugone *Hugonoti* per derisiculum vocarentur. *Geusiorum* vero nomen anno 1566. Bruxellæ natum est, cum ducenti plus minus Nobiles fœderati *Margaritæ* Duci Parmensi, Belgarum Gubernatrici, libellum seditiosum obtulerunt; quo veterum contra hæreses edictorum Regiorum abrogatio poscebatur. Narrant enim à *Carolo* Comite Berlaimontio universam illam fœderatorum turbam voce Gallica *Geusios* appellatos; atque illum quidem, ut Margaritæ animum firmaret, ita locutum, quasi nihil ei à mendicis ac vilibus istis hominibus pertimescendum esset. Quod nomen conjurati postea suæ factioni proprium fecerunt: ut Florentius & Franciscus Haræi, itemque Famianus Strada, Belli Belgici scriptores, fuse in suis singuli commentariis narrant. *Puritanorum* porro nomen in Anglia anno 1565. primo auditum fuisse, Genebrardus in suo Chronico tradit. De quibus, ut & de *Picardis* seu Picarditis, qui plura volet, legat Jacobum Gualterum in Tabula chronographica status Ecclesiæ catholicæ. De Calvinistarum privilegiis legi item poterit *Martini Becani* liber, Moguntiæ 1612. & alibi editus.

Simon Maillæus, Archiepiscopus Turonensis, S. Basilii Cæsareensis Episcopi Conciones xxiv. de vita & moribus, à Simeone Magistro ac Logotheta selectas, Latine reddidit, & Parisiis 1558. in 8. publicavit.

Simon Vigor, Doctor Sorbonicus, una cum collegâ suo *Claudio Sanctesio*, interfuit Synodo Tridentinæ; & cum eodem disputavit anno 1566. adversus Ministros Calvinianos: ut Genebrardus in Chronico narrat. Narbonensis postea Archiepiscopus à Pio IV. creatus, optime rem gessit.

Christophorus Madridius, Hispanus, in diœcesi Toletana natus, Philosophiæ ac Theologiæ stadiis Compluti decursis, Romam 1540. profectus, Joanni Dominico de Cupis, collegii Cardinalium Decano, adhæsit, Theologi fungens officio. Rejecta demum mundi vanitate, *Ignatio Lojolæ* in disciplinam se tradidit: qui 1556. morti vicinus ipsi propemodum tironi, sed magna auctoritate prædito, Societatem universam, una cum Joanne Polanco & Hieronymo Natali, administrandam commisit. Anno 1558. creatus Adsistens, Italiam cum Sicilia diligentissime curavit, & Romanam domum Professorum annis multis prudentissime rexit. Scripsitque libellum utilem ac doctum *De frequenti usu Eucharistiæ*, qui omnium manibus teritur; & Romæ sexagenario major, 1573. cessit è vita.

Lambertus Averus, Papembergæ in Comitatu Tirolensi natus, adolescens Societati Jesu se consecravit, Philosophiam ac Theologiam apud suos Romæ didicit, & easdem postea Moguntiæ professus fuit: ubi & primus suorum sodalium Rector, & populi è suggestu magister exstitit. Et sane virtus illius erat eximia, parque apud omnes virtutis existimatio. Com-

Commendonus Cardinalis secum in legatione sua per Septemtrionis provincias eum nuper circumduxerat; adjutore ad regendos familiæ mores, & in rebus religionis, quas hæretici in controversiam revocarent, disceptatore utens. Disputavit in ea peregrinatione Averus cum Lutheranis præcipue in aula Marchionis Brandeburgensis. Is vicina ex Academia nonnullos, qui se Theologos dicebant, evocarat. Super mensam, ut fere in Germania Dubitantii facere solent, plerumque disputabatur. Accedebant illi binos ternosue libros sub ala gestantes: Sed nullo negotio, quamvis ex improviso inermisque deprehensus, ipsos redarguebat Lambertus; & in eas angustias redigebat, ut identidem muti se invicem aspectarent, Nec potuit dissimulare Marchio, professione Lutheranus, quin apud Commendonum in discessu profiteretur, relinqui se multis confixum aculeis, quos Averus injecisset. Scripsit autem eruditas *Assertiones Theologicas de verbo Dei, & de Sanctis.* Anno 1573. Romam à Rhenanæ provinciæ Patribus missus, ad comitia generalia, in quibus *Everardus Mercurianus* quartus Præpositus generalis est electus, magno omnium luctu, vix finita electione, extingvitur.

Joannes Gelida, Valentiæ in Hispania natus, cum sibi persvasum haberet, Philosophiæ conjungendam esse Eloquentiam, quadragenario major Ciceronem, ac reliquos Latinos auctores serio primum legere cœpit; Græcasque deinde litteras adeo avide arripuit, ut in utraque lingua brevi excelleret. Lutetiæ itaque gymnasio, cui à Cardinale conditore nomen est, cum laude præfuit: dein *Andreæ Goveano* Burdigalæ in ludi Aquitanici regimine successit; ubi & sub annum Christi 1556. sexagenario major vivere desiit. Vir de universa Aquitania, ac litteris optime meritus: eoque nomine à Julio Cæsare Scaligero & aliis laudatus. Præter commentarium in *Logica Aristotelis* vir modestissimus nihil edidit. Amici tamen ejus Epistolas aliquot 1571. publicarunt: quæ quidem Latine ita perscriptæ sunt, nihil ut supra fieri posse videatur. Gelidæ amico suo *Elias Vinetus* à Senatu populoque Burdigalensi substitui meruit.

Joannes Bapt. Agnesius, Hispanus, patria Valentinus, sacerdos, Theologus ac poeta, Francisco Comiti Olivario carus, Nicolao Biesio, Caroli V. Imp. Medico, perfamiliaris, *Magdalenam, Luciam, Martinum, Christophorum*, aliosque Divos versibus 1545. editis celebravit. Libros item duos *Epistolarum*, & Apologeticum de laudibus *S. Hieronymi*, adversus obtrectatorem Erasmum, 1550. carmine elegiaco conscripsit.

Henricus Joliffus, Anglus, scripsit varia adversus Hoperum, Ridlæum, aliosque nationis suæ sectarios, à Plantino edita: & Lovanii 1573. vivere desiit. Eodem anno Coloniæ est edita *Catena* Patrum Græcorum in Pentateuchum, interprete *Francisco Zephyro*, Florentino.

Marcum Nevianum, Flandrum, civem & Medicum Gerardimontanum, Guicciardinus & Marchantius, rerum Flandricarum præcones, velut exemplum eruditissimi hominis celebrant ac producunt. Et vero civibus suis non medendo solum profuit, sed etiam Rempublicam prudentia juvit, gesto sæpius Consulatu. Sacerdos demum factus Gandavum concessit, ibique reliqvum vitæ in nobilis otii studiis transegit. Scripsitque carmine libellum *De viribus plantarum*, & alterum *De morbis curandis.* Prior anno 1563. in 8. Lovanii, alter Gandavi fuit excusus.

XCVII. Franciscus Richardotus, honesto apud Burgundiones loco natus, cum se Augustinianis eremitis adjunxisset, mira ingenii celeritate tantam rerum Theologicarum cognitionem etiamnum adolescens adsecutus est, ut vicesimo ætatis anno Lutetiæ publice Paulinas epistolas, magno audientium concursu, explanaret. Inde in Italiam, excolendo ingenio, profectus, apud principes viros, & scientiarum coryphæos, in iis *Paulum Manutium*, summo in honore fuit: ut ex hujus epistolarum libro 2. ep. 2. colligi datur. In patriam regressus, Vesontionensem Academiam, auspiciis Ant. Perrenoti Card. Granuellani instauratam, sua doctrina mirifice illustravit. Post ab eodem, tum Atrebatium Episcopo, in pastoralis curæ societatem adscitus, ipsi ad Mechliniensem Archiepiscopatum evecto in episcopali dignitate successit. Artesios per id tempus occulte invadere cœperat depravatarum in religione opinionum lues: idque malum, quo occultius, eo periculosius, è parvis igniculis ortum, eam provinciam, ut vicinas inflammâsset, nisi ad incendium restinguendum mature atque alacriter verus hic pastor & custos aduolasset. Itaque Dominicis fere diebus, & vernis quadraginta dierum jejuniis, non minus pie, quam diserte (Gallico enim sermone, ut & Latino, plurimum valuit) de religionis nostræ mysteriis ad populum verba identidem faciebat. Non raro etiam Bruxellam accitus, in procerum consessu, de verbo Dei firmis lateribus disseruit, ac Principes, in his *Carolum V.* Cæsarem, & *Isabellam* Philippi II. conjugem, pro funere laudavit. In Tridentina quoque Synodo, cum Fidei catholicæ caussam adversus hæreses dicendo egregie tueretur, à doctissimorum Patrum consessu libenter auditus est. Domum reversus *Academiam Duacenam*, sua in diœcesi à *Philippo II.* Hisp. Rege recens excitatam, felicibus auspiciis, habita & mox edita *Oratione*, dedicavit,

Ccccccccc 2 primusque

primusque in ea sacras litteras publice fuit interpretatus. Multis demum exhaustis laboribus vitam cum morte, vel retro potius, 1574. commutavit: marmoreo conditus tumulo in suo episcopeio, à *Joanne Richardoto*, tunc Artesiæ, post sanctioris Concilii Præside, sororis filio; quem, ob ingenii doctrinæque præstantiam in familiam nomenque adoptarat. Defunctum funebri oratione, quæ exstat, Thomas Stapletonus apud Duacenses laudavit. Opera ejus partim Antverpiæ, partim Duaci & Audomaropoli excusa, Valerius recenset in Bibliotheca Belgica.

Cornelius Mussus, Italus, Placentinus, ex monacho Franciscano Episcopus Bitontinus, eloquentiæ gloria per Italiam mirifice floruit, sive de verbo Dei pro concione ad populum, incredibili auditorum concursu, vernacule dissereret, sive apud eruditos de religionis nostræ capitibus Latine verba faceret. Commentarium suum in *Epistolam Pauli ad Romanos*, itemque *Bitontinam Synodum*, à se habitam, Venetiis publicavit. *Conciones* ejus varias Michael Isseltius ex Italico Latinas reddidit, & Coloniæ 1594. edidit. Ejusdem Oratio ad Tridentinos Patres habita exstat inter alias ejusdem generis, Antverpiæ 1547. & alibi excusas. Romæ v. Kalend. Januarii anno millesimo quingentesimo septuagesimo quarto vivere desiit.

Blasius & Joannes Monlucii, fratres, ut familiæ decus, quod amplum à majoribus apud Condomenses acceperant, amplius atque illustrius posteris traderent, sic sua inter se studia sunt partiti, ut *Blasio* natu majori sagum, *Joanni* vero toga cederet. Ac Blasii quidem res cum in Gallia tum in Italia fortiter gestas, quibus amplissimam Præfecti equitum dignitatem promeruit, non est hujus loci aut instituti commemorare: præsertim cum in illa sui temporis historia, quam sermone vernaculo complexus est, abunde suo ipse stilo se depinxerit. Joannes autem Valentiæ Cavarum Episcopus, contemptis militaribus studiis, doctrinæ gloriam bellicæ prætulit laudi. Tantumque industria atque eloquentia ejus valuit, ut nesciam an quis illo ævo legationes obierit aut numero plures, aut rerum pondere graviores. Sigismundo certe Polonorum Rege defuncto, cum regnum illud *Henricus Valesius* ambiret, Monlucium in primis, ad conciliandos istius gentis animos, suffragiaque impetranda, peridoneum esse judicavit. In Sarmatiam itaque missus, sua facundia ac solertia tantum effecit, ut seclusis competitoribus Valesius à proceribus populoque ad regnum capessendum 1574. evocaretur. Ad sacra munia quod attinet, sic in iis obeundis excelluit, ut fere unus ipse in concionibus, de rebus divinis ad Reges, proceres ac plebem habendis, sua ætate triumpharet. Ceterum Blasius an. 1577. Joannes 1579. obiit.

Augustinus Moreschinius, Montalcinus, Etruscus, eremita Augustinianus, concionator eximius, ex D. Augustini operibus, contra hæreticos, tractatus aliquot concinnavit, ut de Purgatorio, de cultu Sanctorum, de Orationibus, Eleëmosynis & Sacrificiis pro defunctis, de Patientia, & de Itineribus ad æternitatem: quæ omnia Neapoli sub annum 1568. excusa fuerunt. Anno proxime sequenti 1569. obiit *Christophorus Patavinus*, Augustinianorum eremitarum Præfectus generalis, Theologus ac Philosophus insignis: qui præter *Orationes* & *Sermones*, coram Pontifice, Cardinalibus & aliis habitos, scripsit de Eucharistiæ sacramento, Missæ sacrificio, Unctione extrema, Voto solemni, & Episcoporum residentia.

Gerardi Matthisii, Gelriensis, nomen non Philosophicæ modo, sed & Theologicæ lucubrationes illustrant; ut *Matthiæ Bredenbachii* discipulum possis agnoscere. Cujus etiam exemplo juventutem instituens, Montano apud Colonienses gymnasio annos aliquot præfuit. Post nobilissimo primariæ ædis collegio, ut presbyter Doctorque Theologus, adscriptus, præter *Conciones sacras*, in difficilem illam *D. Pauli ad Romanos epistolam* 1562. commentarium edidit, & S. Thomæ Aquinatis doctrinam de Ente & Essentia illustravit. Sed ut fuit ævi brevis, reliquit praeclare incohata multa, perfecta non plane: obiitque anno 1574. Coloniæ, humo conditus in odeio sodalium Dominicanorum.

XCVIII. Paulus Jovius, luculentus historiarum scriptor, Novocomi apud Insubres natus, à Clemente VII. Episcopus Nuceriæ creatus, Concilio Tridentino interfuit, & anno 1552. exeunte, III. Idus Decembris, Florentiæ diem extremum clausit, cum annos 69. & menses septem vixisset, in basilica S. Laurentii ibidem sepultus. Scio equidem non deesse, qui Jovii fidem in historia vehementer elevent: sed *dum multa nitent in carmine, non ego paucis offendar maculis.* Lipsius certe, magnus ævi nostri Criticus, in Notis ad sua Politica, satis benignam de ipso sententiam pronuntiat. Ut ut sit, *in Virorum illustrium Elogiis* Jovius profecto triumphat ac regnat. Quod quidem genus scriptionis multi variarum nationum homines postea æmulati sunt; in his Ubertus Folieta, Julius Roscius, Alfonsus Matamorus, Andreas Schottus, Ludovicus Nonius, Scævola Sammarthanus, Simon Starovolsius, Cornelius Curtius, nos & alii: sed nemo parem, meo quidem judicio, laudem hactenus est adsecutus.

Arnol-

Arnoldus Ferronus, civis & Senator Burdigalensis, patrias leges commentario illustravit, & *Gallicam historiam*, post Paulum Æmilium, usque ad Francisci I. Regis obitum, est prosecutus. Scripsit & alia multa, quæ *Attici* cognomen, ipsi à Jul. Cæsare Scaligero attributum, conciliarunt. Obiit anno salutis millesimo quingentesimo sexagesimo tertio, nondum quinquagenarius.

Joannes Antonius Beuterus, Valentiæ Edetanoram in Hispania natus, Joannis Andreæ Stranei discipulus, Th. Doctor ac professor in patria, scripsit *Annotationes* x. *ad sacram Scripturam*, itemque *De recta sacrificii oblatione*, *ac Missæ ceremoniis.* Exstat & *Historia Valentina*, ab ipso vernacule concinnata; sed Pseudo-Berosianis seu potius Annianis nugis contaminata.

Ledesmæ plures sæculo superiore in Hispania scriptis clari exstiterunt. *Martinus Ledesma*, Lusitanus, ordinis Prædicatorum, in Conimbricensi Academia, à Joanne III. Portugalliæ Rege recens instituta, triginta amplius annos Theologiam publice explicuit; eidemque Regi auctor fuit, ut collegium S. Thomæ illa in urbe monachis Dominicanis excitaret ac dotaret: ubi & circa annum 1574. decessit. Commentaria ejus in *Magistrum sententiarum*, & in *Summam Theologicam D. Thomæ*, typis Conimbricæ edita leguntur. Valentini porro & suum *Michaelem Hieronymum Ledesmam* laudant, Joannis Stranei discipulum: qui annis multis rem medicam in Valentina Academia professus fuit; & ut erat lingvæ Græcæ peritissimus, *Christi passi cruciatus* carmine per centones Homericos celebravit.

Jacobus Ledesma ortus est in Hispania, in opido cui, appellatione gentis, *Villa Cuellar* est nomen. Compluti primum magna cum singularis ingenii fama, mox Parisiis, complurium annorum labore, multiplici rerum scientiæ operam dedit. Lovanium postremo inexplebilis discendi cupido hominem traxit. Hic familiaritatem *Petri Ribadeneiræ* nactus, cœpit acribus stimulis ad idem vitæ genus impelli: ad quod, annum agens tertium circiter ac tricesimum, Lovanii admissus est. Inde cum eodem Ribadeneira Romam profectus, *Cornelio Wishavao*, qui in Urbe tironibus instituendis tunc præerat, in disciplinam est traditus. Anno millesimo quingentesimo sexagesimo cum *Ribadeneira* & *Oliverio Manarao*, quattuor solemnia vota Romæ emisit. Multis annis ibidem controversas de fide quæstiones contra hæreticos enodavit, & S. Thomæ Aquinatis doctrinam explicavit; ac demum anno millesimo quingentesimo septuagesimo quinto obiit. Scripta recenset idem Ribadeneira in Catalogo Scriptorum Societatis Jesu.

Nicolaus Everardus, Amstelædami apud Batavos genitus, familiæ suæ primus splendorem attulit. Is patria procul, quinque & triginta annos, rara constantia, Ingolstadii Jus publice interpretatus, Guilielmo IV. ejusque filio Alberto V. Bajoariæ regulis à consiliis fuit. Inde demum ad ampliorem honoris gradum evocatus, annos sex Spiræ Nemetum Senator, in communi Germaniæ prætorio, juri dicundo sanctissime præfuit. Hujus exstat tractatus amplissimus *De testibus & fide instrumentorum.* Ejusdem liberi fuerunt *Nicolaus*, *Gaspar & Georgius*, *Everardi*, omnes Jurisconsulti. Nicolaus minor apud Bajoarios natus, paternis insistens vestigiis, annos octo & viginti Jus pontificium de superiore loco Ingolstadii explanavit, & Alberto V. itemque Guilielmo V. Bavarorum ex ordine Ducibus consulendo profuit. Obiitque fere quinquagenarius anno 1586. relictis filiis quattuor, *Guilielmo*, *Alberto*, *Nicolao* & *Ferdinando*, itidem Jureconsultis. Quis tot *Everardos* uno sæculo enatos, omnesque Jurisprudentiæ studiis deditos non admiretur? Ceterum ab istis Everardis, stirpe Hollandis, prorsus diversi fuerunt Everardi, stirpe Zelandi, quos supra cap. 39. laudavi.

Gilbertus Philaretus, Limburgi in Belgio natus (unde & cognomento *Limburgii* apud exteros maxime innotuit) Avicennam cum Hippocrate & Galeno conciliavit, primusque *Fontes* acidos *Spadanos*, vix accolis notos, universæ Europæ, edito de eorum usu ac virtute commentario, aperuit. Quo nomine Roberto Bergano & Gerardo Grousbequio, Eburonum ex ordine Antistitibus, mire jucundus exstitit. Cumque Canonica ad D. Pauli, in urbe Leodicensi, dignitate esset cohonestatus, nec per se munus ipse explere posset, praxi medica, qua plurimum valuit, avocatus, fratri suo *Remaclo Fuschio* eam cessit. Qui & ipse multa *De aquis*, *stirpibus*, *deque aromatibus*, typis Lutetianis ac Venetiis evulgavit: *Medicorum* adhæc illustrium *vitas*, cum Symphoriani Campegii catalogo neotericorum Medicorum, foras dedit. Communi uterque, ut decuit, tumulo conditus jacet in S. Annæ cœnobio, quod est Leodici intra Paulini collegii septa. Obiit autem Philaretus anno millesimo quingentesimo sexagesimo septimo. De *Spadanis* porro *Fontibus* (quos magno valetudinis bono anno 1607. & 1618. adivi, & domi sæpius bibi) post Philaretum, scripserunt & alii Medici Leodicenses; in his *Philippus Gæringus*, Trudonopolitanus, & *Thomas Rietius*, Mechliniensis: ut *Frambesarium* & alios omittam.

XCIX. Petrus Crinitus, Florentiæ anno 1504. & sequentibus agens, scripsit De honesta disciplina libros viginti quinque; de Poetis Latinis libros quinque, & Poematum

libros duos: qui omnes elegantibus typis Lutetiæ in fol. à Badio 1510. fuerunt editi. Crinitum æmulatus *Lilius Gregorius Giraldus*, Ferrariensis, Græcorum & Latinorum poetarum historiam libris decem, & duobus aliis poetarum recentiorum vitas complexus fuit, & anno millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo in patria decessit. Ejusdem opera omnia tomis duobus postea Basileenses in fol. excuderunt. Giraldi propinqvus ac gentilis *Joannes Bapt. Cynthius*, libris Italice scriptis clarus, obiit similiter Ferrariæ in patria, anno millesimo quingentesimo septuagesimo tertio, ætatis sexagesimo nono.

Aloysius Cornarus, patritius Venetus, vitam usque ad centesimum annum, integris animi & corporis sensibus, produxit. Infirmitates, ex intemperantia in adolescentia contractas, sobrietate victusque moderatione emendavit. Scripsitque Italice libellum *De vita sobriæ commodis*, quem *Leonardus Lessius*, S. I. Theologus, Latine reddidit, & cum suo *Hygiastico*, similis argumenti libello, 1613. typis Plantinianis evulgavit. Cornarus autem, centenario major, Patavii (ubi larem fixerat) morte placida, & sine doloris sensu, 1555. decessit; in templo S. Antonii conditus.

Lælius & Julius Capilupi, patria Mantuani, exemplo Ausonii, Probæ Falconiæ & aliorum, diversos *Centones* ex Virgilio, conterraneo suo, felicissime concinnarunt: quos Julius Roscius, cum aliis eorumdem carminibus, 1590. Romæ edendos curavit. In præfatione Roscius, post Ausonium, explicat quid sit *Cento*: quod & Sixtus Senensis & Possevinus, in sua singuli Bibliotheca, fecerunt. Obiit autem Lælius anno 1560. sua in patria, cum annos 62. exegisset.

Gabriel Faernus, Cremonensis, in Pii IV. Pontificis, dum adhuc Cardinalis esset, & postea in Caroli Borromæi itidem Cardinalis familia, politioris litteraturæ studia excoluit, & *Æsopi fabulas* vario carminum genere expressit; majorem apud eruditos gratiam initurus, si Phædri, cujus æmulatione luserat, nomen non dissimulasset. Exacta porro in *Cicerone*, & aliis vetustis auctoribus ad codices manuscriptos recensendis diligentia excelluit: quod *Terentius* in primis, aliquot post ejus obitum annis, à Petro Victorio editus, abunde testatur. Desiit autem vivere Romæ anno millesimo quingentesimo sexagesimo primo. Circa hæc tempora & *Arnoldus Arlenius*, cognomento *Peraxylus*, è vivis abiit: qui in Campania Brabantina natus, multa *Chrysostomi*, *Theodoreti*, & aliorum Græcorum monumenta in Latinum vertit. *Josephi* insuper *historias* Græce edidit, ex Didaci Mendozæ, tunc Hispaniensis apud Rempublicam Venetam Oratoris, optimo exemplari; adjectis etiam libris contra Appionem.

Guilielmus Morellius, ad S. Juliani fanum in agro Caletensi natus, accurata linguæ Græcæ peritia meruit, ut cum *Adrianus Turnebus*, in Professorum regiorum collegium adoptatus, Typographiæ regiæ Græcæ cura se abdicasset, & quæreretur dignus in tanto munere successor, ab eodem Turnebo ipse nominaretur. Qua in functione integrum novennium consumpsit; libros plurimos, præsertim Græcos, eleganter edidit; ac tandem laboribus confectus Lutetiæ anno 1564. defecit.

Petrus Joannes Perpinianus, apud Valentinos in Hispania natus, ab incunabulis in Societatem Jesu admissus, cum scientias alias omnes, tum vero artem dicendi adeo feliciter adsecutus est, ut cum priscis illis Oratoribus conferri posse videretur. In Academiis illis celeberrimis, Conimbricensi, Romana, Parisiensi, omnes in admirationem rapuit non solum eloquentiæ floribus, sed etiam actionis dignitate. Cum enim alii, quamvis eloquentes, vix ad horæ dimidium patienter audirentur, horis ei vel binis cuncti faventes animos, & recentes præbebant aures. Hic vir tantus, par ingenio & virtuti suæ theatrum Lutetiæ nactus, cum ad eum catholicæ doctrinæ dogmata de loco superiore tradentem, & Calvinianæ scholæ errores patefacientem, ingens omnium ordinum concursus fieret, anno millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, quadragenarius, incredibili Academicorum luctu, è vita abripitur, & in templo S. Benedicti sepelitur. Ab eloquentiæ studiosis avide etiamnum leguntur ejus *Orationes duodeviginti*, quæ post ipsius obitum prodierunt in lucem.

Octavianus Pantagathus, qui & Pacatus dici voluit, patria Brixianus, ordinis Servorum B. Mariæ monachus, vir fuit antiqua probitate, & omnis litteraturæ apprime gnarus: ad quem cum omnium in Urbe eruditorum concursus fieret, sicut olim Jurisconsulti in circulis, sic ipse domi de re litteraria interrogatus, prompte ad omnia respondebat; adeoque suos semper auditores dimittebat doctiores. Inter alios suæ eruditionis præcipuos admiratores ac sectatores habuit *Onuphrium Panvinium*, *Ant. Augustinum*, *Lævinum Torrentium*, & *Fulvium Ursinum*: qui plurima se ab humanissimo viro hausisse suis in libris ingenue profitentur. Ipse anno millesimo quingentesimo sexagesimo septimo animam optime de cunctis meritam III. Kal. Januarias Deo reddidit, cum annum LXXIII. jam egressus esset; in sui ordinis monasterio Romæ conditus. Eodem anno vivere quinquagenarius desiit *Franciscus Robortellus*, Utinensis, qui Bononiæ & Patavii eloquentiam professus, cum Carolo Sigonio, sed impari certamine sæpius contenderat. Idem annus fatalis fuit *Paulo Leopardo*, Isen-

Isenbergæ in agro Furnensi apud Flandros nato: cujus libri xx. *Miscellaneorum & emendationum* partim Antverpiæ à Plantino 1569. partim Francofurti 1604. editi fuerunt. Obiit autem Bergis S. Winoci in Flandria occidua; ubi ludum litterarium aperiebat. Magistri sui defuncti oculos clausit *Joannes Macarius* Canonicus Ariensis.

C. CAROLUM LOTHARINGUM, & ANTONIUM PERRENOTUM, S. R. E. Cardinales, liceat in hoc eruditorum hominum censu collocare: quos nisi gravissima Ecclesiæ ac Reipublicæ negotia assidue districtos tenuissent, haberemus profecto non pauca tam excellentium ingeniorum monumenta, cum veteribus etiam comparanda. *Carolus* quidem patre Claudio Duce Guisio (Renati Lotharingiæ Ducis filio) natus, cum à primis annis totum se sapientiæ atque eloquentiæ studiis dedidisset, a Paulo III. Pontifice trium & viginti annorum adolescens sacro purpuratorum Patrum senatui, una cum Carolo Borbonio, est aggregatus. Fratrem natu grandiorem habuit *Franciscum Ducem Guisium*, heroem bellica gloria clarissimum, qui in Aurelianensi obsidione, Poltroti scelere, cecidit. Uterque summam, in suo quisque genere vitæ, laudem est meritus; ut aulici illius ætatis poetæ alterum *Martis*, alterum *Mercurii* nomine non illepide celebrarent. Caroli quidem eloquentia ac doctrina maxime tum elucebat, cum aut in conventibus de religione, veterique disciplina instauranda dissereret, aut coram Rege, proceribus, populove ex cathedra divinæ legis oracula explicaret. Hujus rei fidem faciunt *Conciones* & *Orationes*, post ejus obitum Remis 1577. & alibi editæ. Quo quidem fiebat, ut alter velut Hercules Gallicus omnes ad se traheret, tantaque apud Francorum Reges aliquot ex ordine valeret gratia atque auctoritate, ut graviora omnia Reipublicæ negotia ejus potissimum judicio transigerentur. In conventu certe Possiaceno, ea Ministris Geneuensibus rationum momenta, tuendæ majorum religioni, proposuit, quæ refellere ipsi nequaquam possent. Adhæc turbatissimo Europæ statu, plurimos Galliæ Episcopos ac Doctores Theologos Tridentum, ad instaurandam Synodum, Carolus secum duxit: ipsoque in primis agente optatus demum finis eidem Synodo est impositus; Pio IV. Pont. approbante. Vixit autem optimus Antistes usque ad Henrici III. tempora: cui ex Polonia ad regnum capessendum redeunti cum, ipse Roma domum revertens, Lugduni occurrisset, Avenionem cum Rege progressus, in acutissimam febrim incidit: quæ nondum quinquagenarium, magno Ecclesiæ ac Reipublicæ damno, anno 1574. desinente, sustulit. Corpus ejus Remos, cujus urbis Archiepiscopus fuerat, delatum, ibi in tumulo, quem sibi mortis memor struxerat, à suis est conditum.

Observarunt curiosi, uno eodemque tempore Cardinales duos, Carolum apud Gallos, & *Antonium Perrenotum Granvellanum* apud Belgas atque Hispanos, paribus animi corporisque dotibus effloruisse. Fuit enim elegans utrique forma, corporisque dignitas imperio digna, membrorum item decens habitudo, corpusque compactum. Majestatem utrique addebant frons lata, statura procera, pectus amplum, magnus in adversis animus, ingenium acre, vividum atque excellens. Comitas & morum gravitas, virtutes specie dispares, ita in illis copulabantur, ut neutra quidquam de alterius vi detrahente, iidem & gravissimi essent & suavissimi. Mira in ore hilaritas, in congressu facilitas. Legendi discendique cupiditas expleri non poterat: quo fiebat ut omnium disciplinarum peritos homines perpetuo in comitatu suo haberent, ac liberaliter foverent. Carolum certe *Claudius Sanctesius*, *Simon Vigor*, *Gentianus Hervetus*, aliique patronum suum agnoverunt. Perrenotus *Lipsium*, *Ellebodium*, *Suffridum*, *Bochium* in sua familia habuit. Porro sic omnis doctrinæ scriptores ambo exhauserant, ut quod discerent pene deesse videretur: cum tamen summis Ecclesiæ ac Reipublicæ negotiis continenter interpellarentur. Eloquentia autem dicendique gratia sic valebant, ut omnium animos, quocumque liberet, facillime impellerent. Tridenti certe, in illo amplissimo omnium nationum theatro, uterque à Patribus summa cum admiratione auditus fuit; Granuellanus quidem sub initium, Lotharingus vero in fine Synodi: exstantque *Orationes* ibi Latine ab eis habitæ. Lotharingus porro Mussipontanam & Remensem Academias, Perrenotus Vesontionensem multis partibus auxit. Illius laudationem funebrem *Nicolaus Bocherius*, hujus *Joannes Bapt. Saccus*, eleganti uterque stilo, conscripsit ac publicavit. De Granvellano infra dicemus plura, cum ad annum 1586. ventum fuerit.

ANTONIUS DEMOCHARES Ressonæus, Monchiacenus, *Simon Vigor*, Normannus, tunc Canonicus Parisiensis, *Nicolaus Maillardus*, *Natalis Pailletus*, *Joannes Peleterius*, *Robertus Furnerius*, *Jacobus Hugonius*, Minorita, *Claudius Sanctesius*, *Richardus Pratanus*, *Antonius Coquerius*, *Lazarus Broichotus*, *Nicolaus Brissius*, omnes Doctores Theologi Parisienses, jussu Caroli IX. Francorum Regis, Carolum Card. Lotharingum, cum Tridentum ad Synodum proficisceretur, comitati fuerunt. De Sanctesio, qui senex 1590. obiit, & Vigore, supra capp. 91. & 95. egimus. Natalis Pailletus, Doctor Sorbonicus, multis annis Lutetiæ Parochi munus ad S. Jacobum obivit: & anno millesimo quingentesimo sexagesimo secundo mense Novembri Tridenti moriens *Peleterium* habuit successorem. Demochares porro libros suos *De veritate corporis Christi in Missæ sacrificio* Lutetiæ 1562. & 1570. publicavit. Corpus

Juris canonici notationibus illustravit: quod & Antonius Contius, Jurisconsultus Bituricensis, præstitit. Commentarinm insuper in *Cantica*, ex S. Ambrosii operibus à se collectum, Parisiis 1569. edidit. Ubi & vivere desiit anno millesimo quingentesimo septuagesimo quarto.

Notet autem Lector, duo esse celebria Doctorum Theologorum collegia in Academia Parisiensi; videlicet *Sorbonicum*, à Roberto Sorbonio, S. Ludovici Regis Confessario, & *Navarræum*, à Joanna Navarræ Regina, eademque Philippi Pulchri Francorum Regis conjuge, fundatum. Ex Sorbonico Collegio prodierunt *Joannes Standoncus*, *Natalis Beda*, anno 1536. in Monte S. Michaelis apud Normannos defunctus, *Robertus Cenalis*, *Sanctesius*, *Vigor*, *Demochares* & alii pene innumerabiles. Navarræo collegio inter alios debemus *Petrum Alliacum*, Card. & Episcopum Cameracensem, *Joannem Gersonem*, Cancellarium Parisiensem, & *Joannem Peleterium*: quorum postremus cum esset Decanus Facultatis Theologicæ Parisiensis, & supremus gymnasii Navarræi moderator, anno 1582. aut 1583. vivere desiit; sepultus in sacello ejusdem gymnasii.

Joannes Versosa, Cæsaraugustæ in Hispania natus, Lutetiæ juvenis litteras Græcas didicit, & eas deinde Lovanii cum laude docuit. A *Didaco Mendoza* in familiam adsumptus, primum Senis, postea Romæ diu vixit; jussus hic domicilium figere, ut jura regnorum Philippi II. Regis Catholici undique conquireret, ac describeret. Cumque innatam natura prudentiam tot negotiorum tractatione exacuisset; ejus quoque non vulgaria præcepta suis versibus inspersit, qui Panormi in Sicilia, titulo *Epistolarum* publicati sunt. Obiit anno 1574. cum LI. ætatis annum vix attigisset.

Joannes Calderinus, 1571. Venetiis in 4. edidit librum *De hæreticis*: in quo, post Jacobum Simancam, omnia, quæ ad Inquisitionis officium spectant, ex professo prosequitur. Quæ porro Inquisitionis adversus hæreses origo in Republica Christiana fuerit, Famianus Strada lib. 2. de bello Belgico dec. I. in hunc fere modum narrat.

Religio sicuti apud omnes magni semper fuit, quod Deo cultum, quod populis concordiam præstet; ita in Christiana potissimum Republica sedulo provisum adversus ejus turbatores. Ea provincia à solis Episcopis, ad quos jure pertinet, principio administrata. Postea, sive quod pluribus curis sacer is magistratus implicetur, sive quod à suo grege abesse interdum Episcopos contingat, sive demum qood eorum aliqui incuriose aut inscite id muneris exercerent, optimum factu visum est, si à Romano Pontifice delegarentur extra ordinem Judices doctrina ac pietate præstantes, quibus inquirendi animadvertendique in hæreticos jus esset. Ideoque *Apostolici Inquisitores* sunt appellati. Id primum ab *Innocentio III.* Pontifice cœptum reperio, misso adversus Albigenses *S. Dominico*, Prædicatorum familiæ fundatore, qui primus Quæsitoris munus summa cum laude gessit. Exceptus inde mos, eodem ferme ac sequenti dein sæculo, à multis Christiani orbis nationibus: creatique in singulis provinciis aliquot *Censores fidei*, qui de Religionis injuria legitime cognoscerent. Non tamen ubique ea res perinde valuit. Alio temporarii Quæsitores missi, ob hæresim repente enatam; eaque extincta revocati; certum alibi tribunal erectum, quo de Fide quæstiones perpetuo referrentur: alibi tota ea judicii forma rejecta, nec alii præter Episcopos permissi in hæreticos inquirere. Quin & Romæ variatum: nam modo per consuetos urbanosque magistratus administrata omnia, & Quæsitor extra ordinem nullus: modo plures, sed sub unius pluriumve regimine Patrum purpuratorum: donec *Paulus IV.* Papa, instituto aliquorum ex iis Patribus collegio, quorum suffragiis hæ controversiæ finirentur, sanctiore judicio rem in posterum Romæ stabilivit.

Porro ut firmius hæc præstarent, metus, qui lictor est legum, à principio intentatus; mulctæque ac pœnæ in contumaces indictæ atque exactæ, mitiores ab jure pontificio, ab cæsareo graviores. Etenim Imperatores cum animadverterent, præter Dei sacrorumque cultum, pacis interesse, cujus tutor est Princeps, si religione continerentur populi: viderentque, ea periclitante, non posse inter fœdas hæresium undas tranquillitati locum esse; quæ in perduellionis reos, eadem in hæreticos, ceu Religionis, atque adeo pacis hostes, supplicia decreuerunt: ita tamen ut pœnæ non ante sumerentur, quam in Ecclesiastico foro, cujus est de hæresi cognoscere, disceptatum ea super re, nomenque criminis pronuntiatum foret. Quæ etsi per orthodoxorum provincias semper exercita sunt, prope repentinis hominum de Religione prave sentientium motibus accuratius alicubi procurata; nusquam tamen, quam per Hispaniam, ab anno 1483. præsertim acrius: sive proprio Catholicorum Principum studio, sive ob externam populorum, qui se iis infuderant regnis contagionem.

Hæc autem procuratio Religionis aucta postmodum est universa fere Christiana Republica, ob excitatas à *Martino Luthero* quam latissime turbas: qui solicitatis ad defectionem ab Ecclesia catholica primum, tum (quod proximum est) à suis Principibus, ipsoque à Cæsare

Cæsare provinciis, Romanum Imperium pariter ac Religionem in partes scidit. Quo factum est, ut multo quam ante impensius summi Pontifices de Fide quæstiones intenderent, Christianique Principes, ut cuique religio resque publica cordi erat, enixius incumberent in eam curam. Et vero Carolus V. Imperator, cujus in primis auxilium spectabat læsa religio (Gratiani, Valentiniani, Theodosii, Arcadii, Honorii, Martiani, & aliorum Cæsarum veteri exemplo) leges sibi statuendas per Imperii ac Belgii provincias illico duxit, adversus catholicæ Fidei corruptores. Quare dum is summa mortalium gratulatione, ac toto blandientis fortunæ strepitu provehitur ad Imperii sedem, Wormatiæ in celeberrimo procerum conventu *Lutherum*, ab Romano Pontifice damnatum, ipse quoque Septemvirorum, Imperiique Principum atque Ordinum suffragiis damnat ac proscribit: ipsumque proscriptionis edictum eodem anno, qui fuit vicesimus primus supra sesquimillesimum, per omnes Imperii ac patrimonii sui Belgici provincias proponit. Cum vero nihil propterea malum se remitteret, imo (ut flagitia impetu valent) intra paucos menses ea contagio florentissimas civitates afficeret aut afflaret, Cæsar & reis alicubi supplicio affectis, & novis ubique & amplioribus, quæ septies repetiit, edictis medicinam conatus est facere furenti volaticoque morbo. Quin etiam cum postulasset à Pontifice Censores fidei, atque accepisset, eorum auctoritati securitatique cavens, multa sancivit, quæ anni 1550. placito præscribuntur. Sic fere Strada.

CI. GEORIUS VASARIUS, Aretii in Etruria natus, pictor & architectus excellens, Cosmo Mediceo, Etruriæ Duci, omnium artium fautori eximio, carus, *Vitas excellentium Pictorum, Statuariorum & Architectorum* Italice conscripsit, & Florentiæ 1568. edidit. Qua in urbe & obiit anno millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, sibi climacterico; inde Aretium in patriam translatus, & in sumptuoso atque artificioso sacello, quod vivens construxerat, sepultus. Inter illustres superioris sæculi viros à Vasario laudatos, eminent *Raphael Sanctius Urbinas*, & *Michael Angelus*. Prioris tumulus Romæ visitur in templo S. Mariæ supra Minervam, hoc addito elogio: *Hic situs est Raphael, timuit quo sospite vinci rerum magna parens, & moriente mori.*

MICHAEL ANGELUS BONAROTA, Florentinus, anno millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, Romæ similiter decessit, cum ætatis annum nonagesimum ageret; post priscos Græcos picturæ, statuariæ & architecturæ præstantissimus artifex: cujus opera Romæ, Florentiæ, Venetiis, Scuriaci, Brugis, & alibi cum stupore visuntur. Huic initio cum *Raphaele Urbinate* æmulatio fuit: sed mortuo 1537. in flore ætatis Raphaele, Michael longioris ætatis beneficio facile principatum in illis artibus adeptus est. Defuncto *Cosmus* magnus Etruriæ Dux, qui mirifice iis artibus delectabatur, tantum honorem habuit, ut ejus corpus Roma Florentinam in patriam transferri, & in æde S. Laurentii sepeliri mandaverit. De Pictoribus illustribus Belgis, præsertim litteratis, quales *Otho Vænius* & *Petrus Paulus Rubenius*, uterque mihi amicissimus, nostra ætate fuerunt, suo infra loco dicemus.

GASPAR CERVANTES, Hispanus, in diœcesi Placentina natus, Theologiæ & Juris eruditione clarus, Tridentini Concilii Patribus, ob doctrinam ac sapientiam, admirationi fuit. Primum Messanensis, post Salernitanus, demum Tarraconensis Antistes, & S. R. E. Cardinalis, Academiam Tarraconensem, & in ea Collegium Soc. Jesu, ac Seminarium Clericorum instituit, annuisque vectigalibus dotavit. Vixit annos quattuor & sexaginta: obiitque anno salutis millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, in sua metropolitana æde Tarraconensi humatus.

ALFONSUS GUTERIUS VERACRUCIUS, eremita Augustinianus, Doctor Theologus ac Philosophus insignis, sacras litteras apud Indos occidentales in Academia Mexicana multis annis explicuit. Inde, petente Philippo II. Rege Catholico, ad Moluccas insulas, cum 24. sui ordinis sociis, transiit: ubi barbaris illis gentibus doctrinam Evangelicam primi tradiderunt. Præter commentaria in Logicam ac Physicam Aristotelis, exstat ejus liber de Matrimonii ac Pœnitentiæ Sacramentis, titulo *Speculi conjugatorum.*

DIDACUS MENDOZA, Hispanus, Inici Tendillæ Comitis filius, ad generis splendorem, ingeniique acrimoniam serium adhibuit studium à primis annis. Ætate maturior, legationibus pro Carolo V. functus, viginti ipsos annos apud Venetos Oratorem egit. Quo tempore in splendida familia doctorum hominum gregem, undique accitum, liberaliter aluit. Græcis adhæc exemplaribus, partim in media Græcia conquirendis, partim è *Bessarionis* Cardinalis bibliotheca describendis, operam sumptusque impendit. Navem insuper, Græcis libris calamo exaratis onustam, à Turcarum Imperatore obtinuit: quam totam librorum molem Philippo II. Regi Catholico moriens reliquit; asservaturque Scuriaci ad S. Laurentium. Obiit senex admodum Madriti anno millesimo quingentesimo septuagesimo quinto. Cælebs & à negotiis publicis liber, cum Granatæ in otio ageret, *Historiam belli Granatensis*, à Joanne Austriaco 1570. confecti, lingua Castellana accurate conscripsit, &

Cornelii Taciti exemplo multa prudentiæ documenta immiscuit: quam typis Granatæ in 4. excusam vidimus, dignam sane, quæ in Latinum sermonem transfundatur. Exstant & varia ejus poemata, itemque commentarii politici mss. apud amicum nostrum Lucam Torrium.

Franciscus Maurolicus, Siculus, patritius Messanensis, ex clarissima Marulorum familia, primum monachus ord. Cistertiensis, postea Abbas S. Mariæ de partu in Sicilia, vir Christianæ pietatis zelo, & rerum occultarum scientia veteribus Patribus & Philosophis comparandus, omnium Doctorum consensu, Mathematicorum facile princeps fuit. Ea studia pene exstincta in lucem revocavit, scriptorum suorum multitudine illustravit, auxit, propagavit, vitæque innocentia exornavit: adeo ut ejus, tamquam oraculi, visendi consulendique studio, undique etiam à remotissimis regionibus confluerent. Vixit annos octoginta, menses decem: obiitque anno millesimo quingentesimo septuagesimo quinto. Sic fere legitur in ejus tumulo, quem *Silvester Marulus*, Messanensis, Doctor Theologus & Abbas ejusdem ordinis Cistertiensis, scriptis etiam clarus, patruo suo posuit. Maurolici lucubrationes mathematicæ, cosmographicæ, sphæricæ, & aliæ typis sunt editæ Messanæ & alibi.

Fredericus Commandinus, nobili familia Urbini in Umbria natus, cum ad mathematicas artes illustrandas exquisitam utriusque linguæ peritiam attulisset, multa Græcorum opuscula Latine reddidit, primusque in lucem protulit; favente *Francisco Maria*, Urbinatium Duce, harum scientiarum peritissimo. Quibus in studiis assiduus, dum *Pappi Alexandrini* interpretationem adornat, anno ætatis 66. Christi 1575. vivis eripitur; in patria urbe, ad D. Francisci, in monumento majorum conditus, & ab Antonio Toronæo oratione funebri laudatus.

Antonius Hovæus, cum sciret à Platone & M. Tullio è Republica impuros poetas fuisse expulsos, ut Ovidiano stilo rem corrigeret, ad Viglium Zuichemum *De arte amandi Deum*, carmine lusit non infeliciter. Idemque sæculi nostri calamitates *dialogo*, quem *Zurmundanum* inscripsit, soluta numeris oratione, deploravit. Ipse Egmondæ in patria apud Batavos familiæ Benedictinæ adscriptus, virtutis doctrinæque nomine, Abbas Epternacensis in ditione Luxeburgensi creatus cum esset, annos complures suis laudabiliter præfuit.

CII. Marcus Antonius Bobba, Casalensis, Episcopus Augustensis in ditione Pedemontana Philiberti Emanuelis, Sabaudiæ Ducis, commendatione, in collegium Cardinalium cooptatus, poetica felicitate, & eleganter scribendi ac loquendi facultate mirifice floruit. Quas ejus dotes abunde loqvuntur libri & versus typis editi. Ut Orator Ducis ejusdem, Tridentino Concilio interfuit; obiitque Romæ anno millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, in templo S. Mariæ Angelorum sepultus. Idem annus *Bernardinum Rotam* Neapoli, ubi natus erat, è vivis abstulit, virum generis & ingenii nobilitate illustrem; quod ille in poesi Latina & Etrusca feliciter exercuit.

Bartholomæus Torresius, singulari vir pietate ac doctrina, fuit Episcopus Fortunatarum insularum, quæ Canariæ hodie appellantur: ubi Meridiani circulum extremum Cosmographi olim collocarunt. Novum enim terrarum orbem, Hispanorum navigationibus, avorum memoria detectum, qua Sol oritur atque occidit, veteres ignorarunt: exstitere tamen & esse posse, Plato in Timæo & Critia, de Atlantidum insula loquens, & Seneca Tragicus in Medea aliique divinarunt. Ceterum Torresio agente, primum Societatis Jesu sacerdotes in istas insulas transierunt: quibuscum ipsemet diœcesim pedibus obambulans, barbaros catechesim de more docuit, boni nullum pastoris officium prætermittens. Fuit homo pereruditus; ut ejus *de Trinitate* commentarii testantur.

Hieronymus Amaltheus, ejusque frater *Joannes Baptista*, Opitergii in Tarvisino tractu nati fuerunt. Senior, professione Medicus, in patria obiit: junior Græce Latineque doctissimus, Cardinalibus Tridentini Concilii Interpretibus cum à Secretis esset, multa lusit Italice; & anno salutis 1574. ætatis 47. Romæ exspiravit; ad S. Salvatoris ædem in Lauro ab Attilio fratris filio, conditus. Eodem anno 1574. Romæ etiam obiit *Paulus Manutius*, supra cap. 83. laudatus; postquam attenuato assiduis studiis corpore, æger diu in lecto decubuisset.

Guilielmus Canterus, in Batavorum urbe Trajectensi ad veterem Rheni alveum, familia antiqua & clara natus, scholam patriam, cui *Georgius Macropedius* tum præerat, puer frequentavit. Annos XII. natus *Cornelio Valerio*, Latina Lovanii in gymnasio Trilingui profitenti, in disciplinam datur. Hujus lateri annos amplius quattuor adhæsit, & admodum adolescens Tragœdias Latine conscripsit. Inde Lutetiam profectus *Joanni Aurato*, regio Græcarum litterarum Professori, & ævi sui summo poetæ, contubernalis fuit. Sed turbis civilibus exortis, cum Galliæ Academias plerasque lustrasset, Italiam ingeniorum parentem adiit; Bono-

Bononiæ *Carolo Sigonio* innotuit; eique postea *Novarum Lectionum* libros inscripsit. Post Lovanium per Germaniam reversus, tam immodice studiis totum se tradidit, ut mortem properasse credatur. In certas operas diem ita partiebatur, ut alia ante meridiem, pomeridianis horis alia studia tractaret. Simile de Plinio avunculo suo scribit & jactat alter Plinius: atqui ignavum ac desidem illum dixeris, si cum hoc assiduo atque indefesso homine compares. Omnes non solum dies appendit & numeravit ad studiorum tractationem, sed horas etiam singulas ad clepsidram divisit, & attribuit huic lectioni, aut huic scriptioni: quod nisi ipse præfando in *Stobæi Eclogas*, à se Latine redditas, testaretur, incredibile fortasse videri queat. Atque his quidem continuis laboribus culmen solidæ eruditionis attigit, & in Græcis Latinisque ad summam laudem pervenit: ut doctrina ætatem transierit. Bibliothecam habuit instructissimâm, collectis ex media Græcia & Italia libris calamo exaratis, quos extrudere aliquando decreuerât. Sed ut optima quæque in terris diurnare non solent, longa tabe 1575. extinguitur Lovanii, cum tertium & tricesimum ætatis annum nondum attigisset: in cujus immaturo interitu magnum Græcæ Latinæque litteræ damnum fecerunt. Præter alia, *Synesii Orationes* & *Hymnos* aliquot Latine reddidit, & *Variarum in Græcis Bibliis lectionum* libellum, cum Bibliis Regiis à Plantino editum, concinnavit. Defuncto tumulum ad D. Jacobi posuit *Theodorus Canterus*, frater & bibliothecæ hæres: qui præter *Variarum Lectionum* libros duos, typis Plantinianis 1574. publicatos, *Notas in Arnobii Disputationes, adversus gentes*, conscripsit; obiitque Leovardiæ in Frisia anno 1615.

PETRUS GALESINIUS, Italus, Protonotarius Apostolicus, vir Græce Latineque doctissimus, Romæ & Mediolani magna eruditionis fama, potissimum temporibus Gregorii XIII. Pontificis & Caroli Borromæi, floruit. *Martyrologium Romanum*, notationibus à se illustratum, eidem Gregorio dicavit; primo Mediolani, deinde Venetiis 1578. editum. *Sulpitii Severi, Dorothei* & *Haimonis Halberstadiensis* historias, à se similiter illustratas, Romæ 1564. in fol. publicavit. *Gregorii Nysseni, Theodoreti*, & aliorum opuscula Latine reddidit. Multa denique suo stilo scripsit, ad Historiam ecclesiasticam pertinenentia, quæ Possevinus in suo Apparatu sacro recenset.

CIII. FRANCISCUS SONNIUS, Sonnæ in Campania Brabantina natus, Platonis illud, *Nomina rebus plerumque convenire*, verum esse docuit. Nam Solis instar (cognomentum inde cum patria mutuatus) vere *Sonnius*, radios longe lateque diffudit; consilium à Ruardo Tappero olim Carolo V. Imp. suggestum perfecit; & Philippo Regi, Caroli filio, persuasit, ut ad tuendam majorum religionem Episcopi plures, tamquàm speculatores pastoresque vigilantes, per Belgium constituerentur. Adeò quidem, ut non sine omine in Pontificio collegio, ab Adriano VI. excitato, sacras Lovanii litteras hausisse videatur. Mox ad D. Jacobum, in eadem urbe, vigili Parochus cura, subditorum saluti incubuit. Doctoris Theologi laurea post ornato Canonica apud Ultrajectinos in summa æde dignitas obtigit; Deo rerum omnium conditore sic ordinante, atque ad altiora viam sternente. Cumque acerrimo esset ingenio, & eximia animi magnitudine, ad hæreses, clam è Germania Galliaque in vicinum Belgium serpentes, reprimendas cum ingenii nervos, tum actiones omnes contulit. Ingenii quidem ac doctrinæ, cum in Wormatiensi apud Vangiones colloquio, tum in Tridentina synodo probatæ, specimen exhibent aurei libri *Demonstrationum religionis Christianæ ex verbo Dei*: quibus nihil in eo genere doctius aut perfectius ætas nostra vidit. Omitto quibus Calvinianam per Belgium, in primo Iconomachorum tumultu, anni illius sæculi LXVI. sparsam *Confessionem*, quam *Antverpianam* vocabant, egregie jugulavit. Actionibus vero sic excelluit, ut qui Romæ apud Paulum IV. res gereret de Episcopis per Belgium creandis, idoneus magis repertus sit nemo. Redux ipse, apud Silviducenses primum annos quattuor, post apud Antverpianos annos sex Præsulem egit. Vir certe Episcopatu insignis (magistratus enim, ut ille ait, non tam facit quam ostendit virum) ut cui ad egregiam doctrinam, & præstantem sacrarum rerum scientiam firma, quamquam pusillo in corpore, latera, & miram Natura addiderat eloquentiam. Celebris enim nominis orator fuit, quique suavi quadam & ornata, eademque gravi orationis copia, & ad movendum in primis apta, non modo plebeiorum cœtus hominum detineret, atque ad officium compelleret, sed doctissimorum quoque aures mirifice impleret. Naturæ senex 1576. concessit, sibi quidem suo tempore, Reipublicæ vero, Ecclesiæque Dei laboranti, & suæ in primis diœcesi Antverpianæ nimis propere; marmoreo tumulo in suæ cathedralis basilicæ odeio conditus.

CORNELIO JANSENIO, si cui alteri, fuit in primis præstans ingenium, exacta linguarum trium, Latinæ, Græcæ & Hebraicæ cognitio, singularis prudentia, eximius rerum usus, & summum religionis ac pietatis studium. Hulstano in opido apud Flandros honeste natus, Lovanii Castrensi in gymnasio philosophica, dein sacra studia in majore Theologorum collegio (cui & magna cum laude postea præfuit) summa animi contentione sectatus est. Iis decursis, annos ipsos XII. in Tungerloensi Præmonstratensium nobili apud Brabantos Abbatia professoris munere, totidemque Parochi apud Cortracenos in Flandria fungitur. Inde Lovanium regressus, Doctoris laurea, & Decani dignitate in D. Jacobi æde cohonestatur. Nemo sane doctrinam sacram aut in scholis doctius interpretatus est, aut copiosius in concionibus expla-

planavit: nemo in animis rd virtutem inflammandis, & à vitiis ad frugem revocandis acrior aut ornatior orator fuit. Quo factum, ut ad sacrum Tridentinum Concilum, quo omnis doctrinæ & sapientiæ Antistites ex tota Europa convenisse scimus, à Philippo II. Rege cum *Michaele Bajo*, & *Joanne Hesselio* collegis, missus, tam excellenti de se judicio abunde responderit. Mox à reditu, pestiferæ doctrinæ lue in Flandria crescente, primus Gandavensium Antistes constituitur; ut piorum dogmatum oppugnatoribus acer veritatis propugmator opponeretur. Quantus porro Theologus fuerit, clamant doctissimi in *Concordiam Evangelicam*, orbis judicio probatam, commentarii, quibus æquales aliquot, in his *Alfonsum Salmeronom* & *Thomam Beauxamum*, in eadem arena desudantes, à suis tunc edendis deterruit. Senio laboribusque confectus 1576. moritur Gandavi, in sua cathedrali sepultus; vel hoc nomine beatus, quod iterum exortum in Belgio Calvinisticum furorem non viderit aut senserit.

Joachimus Hopperus, antiqua familia Snecæ in Frisia natus, adolescens Lovanium, excolendo ingenio, proficiscitur. Philosophiam grandior natu, Platonicam potissimum, sectatus est; quod illam Reipublicæ administrandæ in primis utilem judicaret. Nactus in Jure civili optimos præceptores, in his *Joannem Hasium* & *Gabrielem Mudæum*, ingentes studiorum progressus fecit. Triennio hic exacto Lutetiam, deinde Aurelianum se contulit, Gallicæ potissimum linguæ discendæ. Post Lovanium reversus Doctoris laurea insignitur, & magno applausu concursuque auditorum publice *Juris artem* profitetur. Artem, inquam, quam primus libro etiam ad id edito, in scholas inducere conatus est; quod M. Tullium olim optasse legisset, Jurisprudentiam ad artem redigi. Crescente, ut fit, viri fama indies, à Margarita Duce Parmensi, quæ tum Belgis, Philippi II. Hisp. Regis, fratris sui, nomine præerat, in Mechliniensem senatum adlectus est. Inde Bruxellam evocatus, in sanctius illud concilium, quod Rerum statusque vocant, ab eadem adsciscitur. Eximia quædam illi dexteritas erat in rebus obeundis, ac prudentia singularis. Testis est vel Academia Duacena, cujus instituendæ cum Triumviros Ant. Perrenotum, Viglium & Ph. Nigrium Rex Philippus fecisset, illi mox suas Hoppero partes commiserunt. Quem & parentis locum Duacenates perpetuo coluerunt, & functum vita pro funere laudarunt. Post *Carolo Tisnaco*, cui apud Regem in Hispania rerum Belgicarum cura commissa erat, ad suos reditum postulante, atque impetranre, Joachimus à Rege in Hispaniam evocatur. Initio hujus magistratus tristis illi nuntius accidit rebus novis in religione Belgicos aliquot studere proceres, oblato 1566. supplice libello, seditionis pleno. Scripsitque Gallice commentarium *De Tumultibus istis Belgicis*, quem ms. apud hæredes aliquando vidimus. Porro in turbis istis fidum Regi, constantemque ipse animum in religione exhibuit. Quamobrem Rex equestris illi dignitatis iisdem solemnibus, eodemque die, quo Joanni Austrio, Turcicæ classis postea victori, insignia detulit. Novennio in Hispania feliciter transacto, & gravissimis interea laboribus exhaustis, in phthisin incidit, qua leniter extinctus est Madriti, anno reparatæ salutis 1576. ætatis 53. conditusque in æde S. Trinitatis. Procero fuit corpore, & virili dignitate, flavo crine, fronte lata, oculis cæsiis, naso, intermedio tubure sublimi, humeris latis, amploque pectore. In mediis curarum undis, reique publicæ administrandæ negotiis, sacras etiam litteras pius homo tractabat, & vitam religioso viro dignam ducebat, magna innocentiæ sanctitatisque opinione. Testantur id *Psalmi* ab eo, quasi Theologiæ operam perpetuo navasset, paraphrasi pie illustrati, & alia quæ partim vinus ipse, partim à funere *Gregorius* & *Cajus* filii edenda curarunt. Horum senior in sanctiore concilio Senator regius Bruxellæ; junior Cancellarius Academiæ, & Præpositus ad S. Petrum Lovanii decessit.

CIV. Viglius Zuichemus, Frisios, paterno in prædio, à quo cognomentum induit, haud procul Leovardia Frisiæ metropoli, natus antiqua & nobili familia, puer in *Jac. Volcardi*, viri Græcis Latinisque litteris pereruditi, disciplina fuit. Quo cum Lovanium profectus, *Conr. Goclenium*, & *Rutg. Rescium*, utriusque linguæ Professores, studiose diligenterque audivit. Gustatis ibidem Jurisprudentiæ fontibus, Dolanam Sequanorum Academiam adiit. Triennio hic exacto, lustratisque Galliæ Academiis, Valentiæ Cavarum substitit, & urgentibus Academiæ Professoribus, Doctoris ibi lauream accepit. *Andrea Alciato*, quo familiariter usus fuerat, in Italiam revocato, apud Bituriges in docendi munere subrogatur. Post in Italiam venienti, nec opinanti, ac pene repugnanti provincia de superiore loco Institutiones cæsareas interpretandi à Patavinis demandatur. Hic præclaros illos *de Testamentis* commentarios adornavit, sibique non tam popularis auræ captandæ, quam bene de Republica merendi studio excidere passus est. Quo quidem libro, si molem spectes, in specimen fortasse exiguo, sin rerum utilitatem, ponderumque momenta æstimes, diffusis aliorum voluminibus anteponendo (*magnum* enim *librum magnum malum* Callimachus grammaticus appellabat, Domitius vero Piso *non libros sed thesauros esse debere* judicabat) Italiam, qua patet, doctrinæ fama conturbavit, & præclarum illud Alciati elogium promeruit, *Magna spes altera Romæ*. Bibliothecæ Cardinalis Bessarionis, Reipublicæ Venetæ testamento legatæ, quæ ad D. Marci adservatur, inspiciendæ potestatem adeptus, *Theophili Græcas Institutiones* eruit, atque in Belgium avectas, à Rutg. Rescio, typographo Græce doctissimo, cum præfatione erudita sane ac leboriosa, Lovanii edendas curavit. In patriam, qua annos XIV. caruerat, reversum Carolus V. Cæsar Spirensi in senatu Consiliarium renuntiavit. Inde à Guili-

Guilielmo Batavorum Duce amplo ſtipendio evocatus, Jus civile annos amplius quattuor in Academia Ingolſtadienſi, magno auditorum concurſu, interpretatus eſt. Sed patriæ ſe potius, quam exteris, ex Platonis ſententia, natum cogitans, oblatum in ſupremo Mechlinienſi ſenatu magiſtratum amplectitur. Crebris demum legationibus clarus, ſanctioris concilii Præſes à Cæſare renuntiatur, & equeſtri honore inſignitus, Velleris aurei Cancellarius ſalutatur. Uxore Jacoba Damantia, nulla prole ſuſcepta, è vivis ſublata, ſacris initiatus, ampliſſima ad D. Joannis Gandavi Præpoſitura donatur. Lovanii ſenex auguſtum Friſiorum genti collegium magnis impendiis à fundamentis exſtruxit, & vectigalibus dotavit. Moritur Bruxellæ 1577. ſeptuagenarius, & Gandavi in cathedrali S. Joannis baſilica conditur, in Mauſoleo, quod ſibi vivus ponendum curarat. Statura fuit mediocri, membris bene compactis ac decentibus, cute candidiſſima, capillitio infra albedinem albicante, fronte lata, vultuque amabili. Tumulum ejus à Calvinianis violatum, cathedrale Canonicorum collegium inſtauravit hac inſcriptione: *Admodum reverendo viro D. Viglio ab Aita, Zuichemo, Friſio, I. C. clariſſimo, cathedralis hujus eccleſiæ 1. Præpoſito mitrato, aurei Velleris Cancellario, ſupremi Belgicæ Status & ſanctioris Concilii, ſub Carolo V. Imp. & Philippo II. Hiſp. Rege, Præſidi ſummo, vigilantiſſimo, integerrimo: qui cum hanc Eccleſiam piis fundationibus, plurimis munimentis decoraſſet, Academiam Lovanienſem, ſtructo ſui nominis collegio, non minus liberaliter quam magnifice dotaſſet, natale ſolum novi Hoſpitalis beneficio perpetuo ſibi demeruiſſet, tandem poſt longas vigilias, poſt indefeſſos labores, plenus dierum, plenus honorum, Regi fidus, patriæ carus, utilis omnibus, injurius nemini, magno ſui relicto deſiderio, quievit in Domino, anno* 1577. *die* 8. *Maji, ætatis ſuæ* 70. *Iſte vir fuit, Lector, ſed fuit. Mirare, imitare, vigila, memor prudentiſſimi illius ſciti, Vita mortalium vigilia.*

Joannes Polancus, Hiſpanus, patria Burgenſis, *Bartholomæo Ferronio*, publico Societatis Jesu ſcribæ, ſuffectus, tribus ex ordine Præpoſitis generalibus, S. Ignatio, Jacobo Lainio & Franciſco Borgiæ à Secretis atque Epiſtolis fuit. Romæ demum optime de Societate, adeoque de univerſa Eccleſia meritus, ſexagenario major 1577. vivere deſiit. *Directorium Confeſſariorum*, *methodus juvandi eos qui animam agunt*, & alii pii ejus libelli omnium manibus teruntur.

Aloysius Lilius, Mathematicus inſignis, ſcripſit librum *De reſtitutione anni & Kalendarii eccleſiaſtici:* ſed neſcio an typis excuſus fuerit. Hoc ſcio, illius libri compendium Romæ 1577. in 4. excuſum fuiſſe: quod poſtea Gregorius XIII. examinandum tranſmiſit ad Chriſtianos Principes, & peritos Mathematicos.

Hannibal Cruceius, Mediolanenſis, Senatui urbis patriæ diu à Secretis fuit, vir raris ingenii & doctrinæ ornamentis excultus; quod vel *Achilles Statius*, ab eo Latinitate donatus, apud poſteros æternum teſtabitur. Graſſante lue Mediolani, cum placando Numini elegantiſſimos verſus, ſeu verius preces ad Deum concepiſſet, morbo ipſo correptus, 1577. ad plures abiit; à Fabritio filio conditus in templo S. Mariæ incoronatæ.

Bartholomæus Carranza, Mirandenſis, Navarrus, Concilio Trid. ut Theologus interfuit; ſacras litteras annos aliquot ſuos inter ſodales Dominicanos profeſſus. Scripſit Tridenti, *De neceſſaria Epiſcoporum reſidentia perſonali:* poſt etiam *Conciliorum omnium compendium* reliquit. Philippum II. Regem, in Brittanniam ad nuptias Mariæ Reginæ profectum, ſecutus, à ſacris confeſſionibus huic præficitur: quæ Regina inſcio & invito præſulatum Toleti impetravit. Moritur 1576. conditus in æde B. Virginis ſupra Minervam. De ejus ſcriptis vide judicium Poſſevini in Apparatu ſacro.

Didacus Covarruvias natus eſt anno 1512. Toleti, feſto S. Jacobi Apoſtoli die (unde illi nomen; *Didacus* enim idem qui *Jacobus*) parentibus quidem Hiſpanis, ſed auo materno Belga, Toletani templi architecto. Patruus Salmanticæ Canonicus, re ſatis lauta, *Didacum*, ejuſque fratrem *Antonium*, jactis jam feliciter Latinæ linguæ rudimentis, domi ſuæ diu aluit. Poſt in S. Salvatoris gymnaſio Ovetenſi, ubi natalium integritas quæritur, collegæ eos brevi in juriſprudentia progreſſus fecerunt, ut æqualibus longe antecellerent, dein etiam de ſuperiore loco Jus publice interpretarentur, magna auditorum corona atque applauſu. Tametſi vero in Doctoratus laurea iniquis Judicum ſuffragiis Didacus preſſus fuiſſet, vicit tamen ac tranſcendit, editis mox ingenii monumentis, exſpectationem judiciumque perturbato animo datum. Ferdinando Nonio, Græcarum litterarum doctore, eſt uſus familiariter; qui eum in Plinii caſtigationibus non ſemel prædicat. Exinde miſſus eſt à Philippo II. Rege Catholico ad Synodum Tridenti coactam, una cum fratre ſuo *Antonio*, itemque cum *Antonio Auguſtino*, *Martino Ajala*, *Aria Montano*, ceteris. Domum ubi revertit, Epiſcopus Rodericiæ civitatis, dein Segobienſis, ac demum Conchenſis Antiſtes eſt deſignatus. Neque hic Regis in ornando excellentis doctrinæ viro ſtudium ſubſtitit: quin & Senatus regii Præſidem eſſe voluit. Quo munere integre annos aliquot, Reipublicæ conſtituendæ, ſic eſt uſus, ut continenter atque incorrupte jus dicendo omnes ſibi obſtrinxerit. Temporis uſque eo parcus, cetera minime avarus, ut vel ſemihorulæ ſpatium, quo Senatores junctim ad Regem ingreſſuri exſpectare ſolent, elabi ſine fructu non ſineret; incitatus Plinii majoris exemplo, qui temporis, quod ſtudiis non daretur, jacturam longe maximam exiſtimabat.

Et vero *Variarum ex Jure pontificio, cæsareo ac regio Resolutionum libri; Practicæ* item *quæstiones; Collatio veterum numismatum cum his quæ modo publica & regia auctoritate percutiuntur*, & alia ingenii monumenta satis ostendunt, quantus vir fuerit. Obiit autem Madriti anno salutis 1577. ætatis 66. sepultus Segobiæ.

CV. NICOLAUS HARPSFELDIUS, Anglus, Archidiaconus Cantuariensis, Theologus, Jureconsultus & Historicus, in vinculis pro caussa religionis orthodoxæ, temporibus Elisabethæ Reginæ, viginti amplius annis Londini vixit, ac demum confessor anno millesimo quingentesimo nonagesimo tertio ibidem piissime obiit. Scripsit *Historiam Anglicanam ecclesiasticam*, à primis incunabulis ad nostra fere tempora deductam, quam *Richardus Gibbonus*, S. I. Theologus Duaci 1622. in fol. edendam curavit. Ad calcem subnectitur *Historia Wicleffiana*, ab eodem Harpsfeldio scripta. Idem in carcere existens sub annum 1565. misit ad *Alanum Copum*, amicum suum in Belgio agentem, *Dialogos sex* contra summi Pontificatus, monasticæ vitæ, Sanctorum, sacrarum imaginum oppugnatores & pseudomartyres: quos Alanus Copus suo nomine (ita volente auctore) 1566. & 1573. typis Plantinianis edendos curavit. Ne tamen veritas posteritatem lateret, & amicus amicum debita laude fraudaret, in calce voluminis majusculas hasce litteras Alanus subtexuit: A. H. L. N. H. E. V. E. A. C. Quarum litterarum hæc est sententia: *Auctor hujus libri Nicolaus Harpsfeldius: eum vero edidit Alanus Copus*. Porro ad *Copum* quod attinet, fuit is patria Londinensis, & *Syntaxin Historiæ ecclesiasticæ* Lovanii 1572. typis edidit: obiitque Romæ anno millesimo quinqentesimo septuagesimo octavo, Canonicus ad S. Petrum in Vaticano. Bibliothecam suam moriens partim Romano Anglorum Seminario, partim Duacensi reliquit.

AUGUSTINUS HUNNÆUS, Mechliniensis, litteris Latinis & Græcis non infeliciter imbutus, Philosophiæ præcepta Lovanii in gymnasio Castrensi annos plurimos summa cum laude tradidit. Nam *Prodidagmatibus Logicis ac Dialecticis*, ex Aristotelis organo feliciter ibidem concinnatis, non vulgarem nominis famam philosophicis in scholis promeruit. Doctor Theologus, & majoris Theologorum collegii Præses postea renuntiatus, Sententiarum Lombardicarum libros, Joanne Hesselio è vivis sublato, regius Professor explicavit, & D. Thomæ Summam Theologicam è membranis emendavit; *Catechismum* item *catholicum*, deque *Sacramentis axiomata* typis Plantinianis evulgavit. Decessit 1578. morte quidem, si ætatem spectes, non sat matura fortasse, ipsi tamen oportuna, quod graviorem tempestatem patriæ imminentem effugerit.

ARNOLDUS MERMANNUS, Alostanus, Flander, ordinis S. Francisci Theologus, historiæ ecclesiasticæ in primis peritus, scripsit *Theatrum conversionis gentium*, à Plantino editum; item de Rogationibus, Peregrinationibus, Hymnis & Supplicationibus cum lucernis; de S. Cruce, ejusque cultu; de Confessione sacerdoti facienda; de fugienda hæreticorum consuetudine, & alia partim Lovanii, partim Coloniæ edita. Obiit 1578. Lovanii, epidemica lue passim tum grassante; sepultus apud suos in loco Capitulari, ut vocant.

FRANCISCUS HORANTIUS, Hispanus, ex ordine Minorum, Joanni Austriaco, Caroli V. filio, Belgarum Proregi, à sacris confessionibus fuit: cujus in castris prope Namurcum defuncti ossa cum in Hispaniam retulisset, Episcopus Ovetensis designatus, ibi quoque vitæ finem accepit. Scripserat jam antea libros septem *Locorum catholicorum pro Romana fide*, ad Carolum Hispaniæ Principem, Venetiis anno millesimo quingentesimo sexagesimo quarto excusos. Interfuit & Concilio Tridentino, magna eruditionis fama atque existimatione.

JOANNES GUILIELMUS HARLEMIUS, Hollandus, S. Theologiæ Licentiatus, Atrebatensis primum collegii alumnus, post Societatis JESU Lovanii Rector, sacræ Scripturæ linguarumque Hebraicæ & Chaldaicæ egregius interpres, vir de Bibliis Regiis à Plantino editis, optime meritus, concinnavit *Indicem Biblicum*; seorsim, & cum iisdem Bibliis Regiis evulgatum. *Varias* item *lectiones in Latinis Bibliis editionis vulgatæ* ex manuscriptis collegit, & ad textum Hebraicum, Chaldaicum, Græcum & Syriacum discussit: quæ leguntur in Apparatu eorumdem Bibliorum Regiorum. Decessit Lovanii anno 1578.

SILVANUS RACTIUS, Italus, monachus ordinis Camaldulensis, *Regulam vitæ eremiticæ*, seu *Constitutiones ordinis Camaldulensis* ex Latino in Italicum transtulit, & Florentiæ 1575. in 4. edidit. Scripsit item de Sanctis Etruriæ. Iisdem temporibus floruit *Franciscus Viscedominus*, Ferrariensis, ex ordine Minorum concionator tota Italia celebris, & in Concilio Tridentino clarus: qui *Sermones* suos in Evangelia Adventus Dominici ac Quadragesimæ, itemque Homilias IV. in Catechismum Romanum Venetiis 1576. in 4. publicavit.

JOANNES PAULUS LANCELOTTUS, Perusinus, Jurisconsultus, cum in aula Romana degeret, de *Institutionibus Juris canonici* pontificio nomine conscribendis, Justiniani Imp. exemplo, ipsi Romano Pontifici suggessit, & de iis conscribendis ab eodem mandatum accepit, atque etiam explevit. Idem Corpori Juris canonici, 1580. jussu Gregorii XIII. edito *Indices* adjecit. Alius ab isto fuit *Scipio Lancellottus*, patria Romanus, ex Advocato Consistoriali primum Auditor Rotæ, post S. R. E. presbyter Cardinalis: qui ut Doctor Legum Concilio Triden-

Tridentino interfuit, & Romæ anno millesimo quingentesimo nonagesimo octavo decessit; in basilica S. Joannis Lateranensis sepultus.

Baptista Judex, Italus, ex monacho Dominicano Episcopus Albintemeliensis, patriam suam Finarium libris editis, & maxime pereleganti *de Religione* dialogo nobilitavit. Ejusdem instituti monachus fuit *Thomas Mercadus*, natione Bæticus: qui multo cum fructu apud Indos occiduos in provincia Mexicana diu egit, & anno 1576. vivere desiit. Scripsit libros sex de Contractibus, Salmanticæ & in Italia excusos. Tertius his familiæ ejusdem Theologus Doctor accedat *Hieronymus Fazellus*, Siculus, qui suos Sermones Quadragesimales Panormi 1575. publicavit.

CVI. Laurentius Surius, natione Germanus, Lubecæ ad Visurgim natus, Coloniæ ad Rhenum adolescens monachis se Cartusianis adjunxit. *Vir optime de Republica Christiana meritus, Coloniæ edidit Conciliorum tomos quattuor, & de Historiis Sanctorum tomos septem. Historiam ecclesiasticam ab anno* 1500. *usque ad suam ætatem deduxit; Homilias veterum Patrum recognovit, & auxit. Multa præterea ex Germanico idiomate in Latinum transtulit, & Coloniæ* 23. *Maji* 1578. *obiit.* Ita Molanus in sua Bibliotheca sacra de viro sibi amicissimo, & eorumdem studiorum consecraneo. Surius namque, in colligendis atque edendis Sanctornm historiis, trium maxime insignium virorum, *Joannis Molani*, *Jacobi Pamelii* & *Melchioris Hittorpii*, opera consilioque usus fuit. Metaphrastem porro Latine loquentem, quem suis tomis inseruit, se totum *Aloysio Lipomano*, Episcopo Veronensi, debere, non uno loco candide profitetur; adeoque Triumviris istis Græcæ linguæ peritissimis, *Gentiano Herveto*, *Guilielmo Sirleto*, post S. R. E. Cardinali, & *Petro Francisco Zino*; qui hortante Lipomano Metaphrastem Latine reddiderunt. Adeo quidem, ut jure optimo Pontifices aliquot Romani opus istud Surianum, communi orbis Christiani judicio probatum, sua etiam auctoritate firmaverint. Surii defuncti locum excepit *Jacobus Mosander*, natione Flander, professione Cartusianus itidem Coloniensis, qui tomum septimum Surianum perfecit & edidit; addito *Martyrologio Adonis*. Obiit autem Mosander in Moravia anno millesimo quingentesimo octogesimo nono. Cœperam & ego, adjutantibus amicis, *Vitas Sanctorum*, quæ apud Surium tum desiderabantur, ante annos plures variis è bibliothecis conquirere, & ad editionem parare. Sed mutato postea consilio, ex iis quasdam *Heriberto Rosueido*, S. I. Theologo mihi peramico, tradidi; nonnullas Coloniam misi, ad postremam Suriani operis editionem augendam atque amplificandam.

Christophorus à Capite-Fontium, Brito Aremoricus, ord. Minorum Minister generalis, Archiepiscopus Cæsareensis, scripsit Defensionem fidei majorum nostrorum, quam de reali Christi præsentia in Eucharistia habuerunt; item de libero arbitrio, & meritis bonorum operum; Confutationem puncti, ut vocant, honoris, in quo Nobilitas hodie duellorum fundamenta ponit; Epitomen illustrationis Christianæ fidei; & alia plurima, Parisiis, Antverpiæ, Romæ & Coloniæ divisim edita. Ejusdem instituti fuit *Matthias Felisius*, Brauvershauii in Zelandia natus, suorum sodalium in Belgio præfectus Provincialis: qui Catholicam elucidationem Institutionis Christianæ, secundum methodum à Magistro sententiarum observatam; itemque Catholicam elucidationem Decalogi, typis Plantinianis 1573. & 1575. in 4. publicavit. Decessit vir pius ac doctus Lovanii, apud suos depositus. His tertium adjungere liceat *Joannem Riocheum*: qui cum esset Minister ord. Minorum in Britanniæ Aremoricæ provincia, Compendium temporum historiæ ecclesiasticæ Parisiis 1576. in 8. evulgavit.

Cornelius Valerius, ditionis Ultrajectinæ opido, quod vulgo Aquas-veteres nominant, oriundus, in litteris interioribus adolescens sic æqualibus antecelluit, brevi ut eas apud Ultrajectinos, ubi hæc tum studia florebant, sit professus. Petro Nannio deinde successor in professione Lovanii datus, studio non impar, quamquam ingenio fortasse inferior, eo in munere ita se gessit, ut juventutis Belgicæ florem, ad se audiendum quotidie adventantem, dimitteret doctiorem. Ciceronem autem & Virgilium, quos in scholis, eloquentiæ parandæ gratia, regnare par est, vicissim explanabat. Utque ad posteros etiam manaret utilitas, ad scribendum quæ recte cogitasset, observassetque, animum appulit. Orbem itaque disciplinarum casto & eleganti stilo absolvit, quem Plantinus identidem cupide evulgabat, & scholæ cum plausu excipiebant. In his *Grammatica*, *Rhetorica*, *Dialectica*, *Ethica*, *Physica* & *Astronomica*: quæ cum Sebastiano Foxio Hispalensi, iisdem vestigiis insistente, diligenter conferebat. Carmen interdum quoque pangebat non infeliciter, lusitque Triumphum Caroli V. Cæsaris, urbem Ultrajectinam solenni pompa ingredientis. Fuit singulari vir humanitate & comitate, quæ propria fere litteratorum laus est; obiitque Lovanii 1578. pius sacerdos, natus annos sex & sexaginta; sæpe pedum dolore tentatus, hilari tamen (quod & Socrati tribuunt Cicero & A. Gellius) atque æquabili semper vultu.

Carolus Langius, Gandavi aut Bruxellæ natus, Leodici ad S. Lambertum Canonicus, patrem habuit *Joannem*, Caroli V. Imp. Secretarium, & summus ævi sui Criticus in

recenſendis melioris notæ libris fuit. Teſtantur id pereruditæ in *M. Tullii* Officia, adjunctoſque libellos, poſt Lambinum, emendationes: quales & in totum Ciceronem meditabatur. Cœperat & *Senecam*, *Solinum* ac *Suetonium* ſcholiis illuſtrare: multaque in *Plinio*, *Theophraſto* & *Dioſcoride*, aliis non viſa, obſervarat: quæ ſive morte præventus, ſive modeſtia adductus non evulgavit. Fuit enim hoc ingenio Langius, ut ea ſcire vellet, quæ ſcire eum nemo ſciret: atque ut virtutem Stoici, ſic ille doctrinam pretium ſibi ipſam putare videbatur. Latebat ille ſuos inter libros, aut hortorum ſe ſpatiis ſepibuſque claudebat. Erat enim unicus amator florum & hortorum, quos impenſo ſtudio ad extremam uſque ætatem coluit: bulbis tuliparum, tibcadorum, atque id genus florum, abuſque Byzantio petitis. Intima illi cum *I. Lipſio* familiaritas fuit: cujus judicium quanti idem, in tanta amicorum copia, fecerit, argumento eſt, quod in aureis illis de Conſtantia libris, unicum differentem atque in adverſis firmantem Langium induxerit. Fuit enim vir omnino prudens ac perhumanus, & quo fortaſſe radii Solis, noſtro ævo, *meliorem nullum illuxere alterum.* Lævinus Torrentius, qui tum Brabantiæ Archidiaconum Leodici agebat, bibliothecam amici, ne Penthei in morem (ut accidere pleriſque deploramus) diſcerperetur, ſuo ære coëmit, defunctumque in æde D. Lamberti tumulo marmoreo 1573. condidit. Exſtant & carmina non pauca Langii, ut *De laudibus urbis Leodicenſis*; *In navalem Chriſtianorum ad Echinadas de Turcis victoriam*; *Hymnus de natali Domini*, aliaque poemata, Torrentianis annexa in editione Plantiniana.

JOANNES ISAACUS, relicto Judaiſmo, in Chriſto renatus, poſtea Profeſſor Hebræus Colonienſis, ſcripſit juvenis *Defenſionem veritatis Hebraicæ ſacrarum Scripturarum*, contra Lindani libros De optimo genere interpretandi, Coloniæ 1559. in 8. editam. Obiit peſte, anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo. Ita Molanus in ſua ms. Bibliotheca. Iſaaci ejuſdem *Grammatica Hebraica* à Plantino in 4. fuit excuſa.

JOANNES BAPT. FICLERUS, I. V. Doctor, *Theologiam juridicam*, ſeu Jus civile Theologicum, Dilingæ 1575. in 8. edidit. Idem librum ſuum *De jure magiſtratuum in ſubditos, & de officio ſubditorum erga magiſtratus*, Ingolſtadii 1578. publicavit; ut & an. 1585. *Spongiam adverſus Wirtembergenſes*, qui judicium Patriarchæ Conſtantinopolitani ſuper Confeſſione Auguſtana temere expetiverant.

GUILIELMUS REDOANUS, Genuenſis, ſcripſit De rebus Eccleſiæ non alienandis: de Simonia; de ſpoliis eccleſiaſticis; & alia partim Venetiis 1565. & 1572. in fol. partim Romæ 1576. in 4. edita.

HIERONYMUS LAURETUS, Cornarienſis, Abbas monaſterii S. Felicis Guilopenſis, ſcripſit Silvam allegoriarum ſacræ Scripturæ, Venetiis 1575. tomis duobus in 4. & Pariſiis 1583. in fol. editam.

CVII. STANISLAUS HOSIUS, Polonus, S. R. E. presbyter Cardinalis & Pœnitentiarius major, Varmienſis Epiſcopus, vitæ ſanctitate, eruditionis & eloquentiæ gloria celeberrimus, Catholicæ fidei acerrimus propugnator, qui cum antiquæ probitatis & Epiſcopalis vigilantiæ præſtantiam in humilitate, caritate, beneficentia expreſſiſſet; hæreticorum ſectas ſcriptis & conſiliis ſapientiſſimis ferventer oppugnaſſet; multos ab erroribus revocaſſet; graviſſimiſque legationibus, pro pace Eccleſiæ Dei, cum apud Carolum V. & Ferdinandum Cæſares, tum præcipue in ſacro Concilio Tridentino, Pii IV. Pont. nomine, feliciſſime perfunctus, Chriſtianæ Reipublicæ plurimum profuiſſet; omnium virtutum laudibus & exemplis ad imitandum abundans, obdormivit in Domino Nonis Auguſti, anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono, ætatis ſuæ ſeptuageſimo ſexto. Hoc elogium ſeu epitaphium, marmori nigro litteris aureis inſcriptum, *Stanislaus Hoſius* patruo ſuo, & *Stanislaus Reſcius* patrono ſuo, executores teſtamenti, poſuerunt Romæ in baſilica S. Mariæ trans Tiberim. Reliquas viri laudes, vel leviter inſpectis ingenii monumentis, Coloniæ 1584. poſtremum editis, Lector pius facile cognoſcet. Quin imo lectis libris tribus, de vita illius diſerte ab eodem *Reſcio* conſcriptis, dicet admirabundus, tales viros vix ſingulos ſingulis ætatibus naſci aut cœlitus dari.

MARTINUS EISENGRENIUS, Germanus, patria Stutgardianus, Doctor Theologus, Procancellarius Academiæ Ingolſtadienſis, ſcripſit *Confeſſionale* 1577. Ingolſtadii editum; item *Poſtillas* ſeu *Conciones varias*, ibidem & Coloniæ 1565. 1569. excuſas: quarum nonnullas *Tilmannus Bredenbachius*, ſupra cap. 74. laudatus, ex Germanico in Latinum tranſtulit. David Sartorius quattuor orationes funebres, in ejus laudem habitas, Ingolſtadii typis ſuis 1578. publicavit: quo anno & obiit. Idem annus fatalis fuit *Alexandro Picolomineo*, civi & Archiepiſcopo Senenſi, Pii II. Pontificis gentili, viro in ſacris litteris & philoſophia, præſertim Ariſtotelica, verſatiſſimo, jam ſeptuagenario.

FLAMINIUS NOBILIUS; Lucenſis, Italus, vir Græce Latineque doctiſſimus, *De hominis felicitate* libros tres; *de vera & falſa voluptate* libros duos; *de honore* librum unum eleganti ſtilo

ſtilo conſcripſit, & Lucæ 1576. in 4. edidit. Idem duas *Chryſoſtomi* epiſtolas, Latinitate à ſe donatas, Romæ 1576. in lucem aſpectumque primus protulit. De aliis ejus lucubrationibus Poſſevinum in Apparatu ſacro conſule.

Guilielmus Gentius, Noviomagus, I. V. Doctor, primum in Gelria, poſt in Brabantia Conſiliarius Regius, demum, elata uxore, Præpoſitus Arnhemienſis ad S. Walburgim in Gelria, ex Jure cæſareo collegit & explanavit *Adagia* quinquaginta, à Plantino cum Gislenianis edita. Scripſit item *Exempla illuſtrium miraculorum S. Euchariſtiæ*, Pariſiis & Coloniæ excuſa. Idem argumentum (ut Tilmanni Bredenbachii Collationes ſacras, ſupra cap. 74. memoratas, hic non repetam) poſtea ex profeſſo tractavit *Jacobus Burgeſius*, ſodalium Trinitariorum in Belgio præfectus Provincialis: libro Gallice apud Atrebates 1600. edito: quo anno & Duaci vivere deſiit.

Cornelius Gemma, Lovanienſis, Poeta, Rhetor, Philoſophus & Medicus egregius, acceptam à patre *Rainero Gemma Friſio* famam præclaris ingenii ſui monumentis ſic auxit, ut uter alteri plus debeat, merito ambigas. In libris certe, quos *De arte cyclognomica*, *deque divinis naturæ characteriſmis* edidit, dum altiſſima Philoſophiæ myſteria recludit, ſe ipſum, ut ſic loquar, ſuperavit. De quibus ut videas judicium Ant. Poſſevini in Bibliotheca ſelecta, prorſus ſuadeo. Neque theorica ſolum Cornelius valuit, ſed in praxi quoque felix, arte ſua vitam multis produxit: ſibi tamen eam ſervare non potuit, epidemica lue 1579. Lovanii graſſante exſtinctus, & ad D. Dominici apud parentem conditus; relicto filio *Philippo*, Doctore Medico. Rarum certe exemplum, tres *Gemmas*, filium, patrem, avum, & eruditos & iiſdem deditos ſtudiis, ut in Italia Manutios, floruiſſe.

Joannes Bapt. Hadrianus, patritia gente natus Florentiæ, vir litteris egregie excultus, *Franciſci Guicciardini* hiſtoriam accurata diligentia, ab anno ſuperioris ſæculi triceſimo ſexto, eſt proſecutus; ex commentariis *Coſmi* Etruriæ Ducis res Italicas plerumque tranſcribens. Obiit in patria anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono, cum annos octo & ſexaginta expleviſſet; ſepultus in templo S. Franciſci, extra muros.

CVIII. Cunerus Petrus natus eſt in Zelandiæ opido, quod à ſpuma marina, ex Hiſpaniæ oris allata, ibidemque in ſal humano uſui aptius ſalubriuſque excoqui ſolita, *Brauvershauii* nomen habet. Philoſophicis ſtudiis Caſtrenſi in gymnaſio Lovanii perceptis, ſacra tam diligenter proſecutus eſt, ut Doctoris laurea ac Profeſſoris munere in Parcenſi Præmonſtratenſium ad muros urbis cœnobio donaretur. Poſt ad Parochi & Canonici, in primaria ejuſdem urbis æde, honorem evocatus, qua voce, qua ſtilo pro Dei Eccleſia adverſus hæreticos ſtrenue pugnavit. Scripſitque *De Miſſæ ſacrificio*, *de meritorum Chriſti Sanctorumque conſenſu*, *deque Eccleſiæ Notis* XIV. Inde Leovardienſium apud Friſios primus Epiſcopus creatus, exundante Calvinianorum ac Rebaptizatorum (quibus ea provincia in primis ſcatet) perduellione, captus à factioſis in arcem Harlinganam ad littus Oceani maris relegatur. Biennio exacto dimiſſus, Monaſterium Weſtfaliæ metropolim peruenit, ibidem aliquamdiu Coepiſcopi munere functus. Poſt Coloniam Ubiorum profectus, ſacras ibi litteras publice interpretatus eſt, & populares ſuos religionis ergo exulantes, concionibus aſſiduis in Fide majorum, Regiſque Catholici obedientia ſtabilivit. Cui etiam rei ſcripſit ibidem *De Chriſtiani Principis officio, obedientiaque illi debita*; *de gratia*, *liberoque arbitrio*; *Prædeſtinatione*, *Juſtificatione*, *Indulgentiis*, *& D. Petri cathedræ firmitate.* Variis demum moleſtiis, ærumnis & exilii incommodis (quæ Athanaſii, Chryſoſtomi, aliorumque veterum Patrum exemplo, conſtanter tulit) fatigatus, moritur in Ubiis anno milleſimo quingenteſimo octogeſimo. Funus honorifico tumulo in ſumma æde, ad aram SS. trium Magorum, pro meritis eſt donatum.

Franciscus Forerius litterarum peritia ac linguarum inclaruit Conimbricenſi in Academia apud Luſitanos: ubi gymnaſium, Joannis III. beneficentia excitatum, Galli aliquot doctores, in his Nicolaus Gruchius, ductu Andreæ Goveani, diſciplinis illuſtrarant. Forerius familiæ Prædicatorum adſcriptus, Concilio Tridentino non interfuit modo, ſed & à Secretis electus, Patrum juſſu, *Liturgica canonicarum horarum Breviaria* (à Pio V. poſt approbata) item *damnatæ lectionis auctorum Catalogum*, denique *Catechiſmum*, una cum ejuſdem ordinis Epiſcopo *Leonardo Marino* Lancianenſi, & *Ægidio Fuſcario* Mutinenſi, concinnavit. Exſtant ejuſdem Forerii in *Iſaiam*, ad Hebraicam veritatem, commentaria, Venetiis excuſa, & alia alibi. Deceſſit anno milleſimo quingenteſimo octogeſimo.

Nicolaus Sanderus, Anglus, in Academia Oxonienſi ut Profeſſor regius Jus canonicum docuit; rebuſque obſchiſma in Anglia turbatis Romam ſeceſſit: ubi Doctor Theologus creatus, mox Tridenti in Patrum conſeſſu magnum ingenii ac doctrinæ ſuæ ſpecimen, qua diſputando, qua declamando edidit; *Stanislai* Cardinalis *Hoſii* ibidem, & per Poloniam, Pruſſiam ac Lituaniam comes individuus. Ab eo itinere Lovanium ſe contulit, quo in loco, inter alia opera egregium *De viſibili Monarchia* volumen ſcripſit. Denique à Gre-

gorio XIII. in Hiberniam Nuntius Apostolicus missus, sub annum 1582. ibidem obiit. Laudatur & ejus liber *De schismate Anglicano*: de reliquis elucubrationibus Possevinus te docebit.

JACOBUS VELDIUS, Doctor Theologus Lovaniensis, vir Græcis Latinisque litteris eruditus, non modo Brugensibus civibus suis dicendo, ut erat facundus admodum Ecclesiastes, prodesse studuit, sed concionibus sacrisque in *Evangelia* atque *Epistolas* commentationibus foras datis, acriter pro universa Dei Ecclesia pugnavit. Idem Judæorum in Babylone laborantium servitutem cum piorum Belgarum, hæretico tumultu oppressorum, calamitatibus comparans, Danielem pro concione explicavit, atque exinde publica luce donavit. Plura meditantem mors importuna 1583. sustulit, Audomaropoli Artesiorum: quo tempore decumanis belli civilis fluctibus universa Belgica æstuabat.

FRANCISCUS VENERIUS, Patritius Venetus, philosophicis studiis innutritus ab adolescentia, commentarios *De voluntate*, *de anima*, *de fato* vernacula lingua edidit. Honores deinde, magna prudentiæ fama, in sua Republica gessit. Patavinæ postea Academiæ instaurandæ præpositus, editis postremo *De generatione* libris, decessit anno 1580. aut circiter.

HIERONYMUS SURITA fuit regni Aragoniæ Historicus, & Secretarius Judicum violatæ Fidei, omnis antiquitatis in paucis peritus. Reliquit, sed Hispanice, *Aragonensium rerum* libros triginta; totidem annis elaboratos, sex voluminibus; quorum priores tomos duos Latine exscripsit, *Indices Aragonensium rerum* nuncupans, additis etiam *Siculis Annalibus*: quos Indices longe auctiores, una cum bibliotheca sua Cartusianis Cæsaraugustanis moriens testamento legavit; ubi & *Claudianus* & *Julii Cæsaris commentarii*, Notis ejusdem uberiores, adservari solent. Conditus est in patria Cæsaraugustæ, apud Hieronymianos sodales, cui epitaphium hoc filius, aquæductuum Aragoniæ curator, ponendum curavit: *Hieronymo Suritæ, Michaelis filio, Gabrielis nepoti, Cæsar augustano, Historiæ Aragoniæ diligentissimo atque electo scriptori, patri bene merito, Hieronymus filius posuit. Vixit annos* LXVII. *menses* XI. *Obiit Cæsaraugustæ* III. *Nonas Novembris anno* M. D. LXXX.

STEPHANUS GARIBAIUS, genere Cantaber, Mondragonio opido oriundus, multis vigiliis, ingentique labore *Annales regnorum Castellæ*, *Lusitaniæ*, *Aragoniæ*, *Navarræ*, aliorumque è tenebris, sed Hispano sermone, eruit, bonoque publico Antverpiæ typis Plantinianis foras dedit. Quattuor enim voluminibus, in quadraginta libros divisis, res in Hispania domi forisque gestas complexus est. Regii etiam Historici titulo cohonestatus, publicoque stipendio donatus, anno millesimo quingentesimo nonagesimo sexto Madriti degebat.

FLORIANUS OCAMPIUS, Sentica oriundus (quod opidum vulgo *Zamora* dicitur, non procul Salmantica situm) Canonicus fuit, ac regius Historicus: quo in genere plurimum studii posuit. Deceptus tamen turpiter est, dum Berosum, Metasthenem, ceterosque illos ab Annio Viterbiensi falso suppositos atque expositos scriptores, veros esse duxit. Testantur id ejus libri quinque, *ab orbe condito ad annum usque ducentesimum decimum, ante Christi natalem*: quam historiam *Ambrosius Moralis* Cordubensis pertexuit.

ALVARUS GOMETIUS EULALIUS, ab ignobili vico natali *Eulalia*, sito non procul à Toleto, sic dictus, Græcas litteras annos plurimos Compluti professus fuit. Scripsitque res domi militiæque gestas à Francisco Card. Ximenio, Academiæ Complutensis conditore. Cumque Toleti Academia, auspiciis Bernardini Sandovallii, esset excitata, Gometius eo ad Græcam professionem evocatus, Philippi II. Regis jussu, *Isidori Hispalensis* opera edolare aggressus est; Petro Ciacconio, Toletano, adjutante. Verum summa corporis imbecillitas opus ad exitum adducere non sivit: obiitque anno superioris sæculi octogesimo, aut proxime sequenti, cum annum ageret quintum & sexagesimum, & *Joanni Grialo* lampada tradidit.

ALVARUS GOMETIUS TOLETANUS, alius à superiore, domo nobilis, gener Mendozæ Ducis Infantatus, studiis se totum, Latinæ præsertim poesi, consecravit. Reddidit heroico carmine *Salomonis proverbia*, & *septem Psalmos*, quos vocant *pœnitentiales*. Reliquit & poemation *De Vellere aureo*, seu de Gedeone.

CIX. FRANCISCUS ALCIATUS, Mediolanensis, magni illius Jurisconsulti *Andreæ Alciati* gentilis & alumnus, iisdem, quibus Andreas, disciplinarum artibus excelluit, eidemque in professoria cathedra apud Ticinenses successit. Carolo Borromæo agente, Romam à Pio IV. ad purpuram vocatus, omnibus gratissimus exstitit, cum ob multiplicem virtutem, tum ob morum elegantiam atque humanitatem. Obiit 1580. ætatis 58. conditus in Urbe, in templo S. Mariæ Angelorum: ubi ejus effigies ac monumentum spectatur.

Frede-

Fredericus Scencquius, ex illustri vetustaque Baronum Tautenburgensium familia apud Transisalanos oriundus, patre *Georgio* aurei Velleris Equite, & Frisiæ occidentalis ac territorii Groningani Gubernatore, vir fuit humani divinique Juris peritissimus, ingenio acri ac prompto, animo erecto & excelso. Ætatis anno 17. laurea Juris Doctorali insigniri, vicesimo autem secundo Carolo V. ab arcanis consiliis esse meruit; postea Assessor curiæ Imperialis Spiræ creatus, quadriennio amplius, interfuit & præfuit, *Viglium Zuichemum* nactus collegam. Ex Præposito demum D. Petri Ultrajectino primus illius urbis Archiepiscopus designatus, annis 21. præfuit: obiitque anno 1580. ætatis 87. Scripsit vero *Triademforensem, Judicis, actoris & rei; Progymnasmata fori; Interpretationes in lib. 3. Feudorum; Viridarium conclusionum juridicarum; Dialogum contra temulentos; de officio Episcopi; de vetustissimo sacrarum imaginum usu in Ecclesia catholica, contra Iconomachos*; quæ omnia partim Antverpiæ, partim Coloniæ fuerunt excusa.

Everardus Mercurianus, natione Belga, vir fuit gravis in primis ac prudens, Philosophicis ac Theologicis disciplinis eruditus, politioribus litteris excultus, atque in tractandis hominum animis dexter. Lutetiæ Societati Jesu anno 1548. nomen dedit. Exinde ad alios gubernandos adhibitus, in eo munere sic est versatus, ut *Francisco Borgiæ*, tertio Præposito generali, Assistens daretur, pro transalpinis regionibus; atque ei defuncto quartus Præpositus 1572. sufficeretur. Societatem porro universam, magna moderationis laude, ad annum usque 1580. rexit; provinciarum numerum adauxit; scripsitque *Epistolam ad superiores Societatis*, documenta optima continentem, quæ inter epistolas Præpositorum generalium quinta legitur.

Josephus Pamphilus, Veronensis, eremita Augustinianus, 1568. à Pio IV. Papa sacrario pontificio præficitur. Episcopus Signinus postea creatus, præter *Chronica sui ordinis*, Romæ 1581. in 4. excusa, scripsit De canonibus Apostolorum, & primorum Pontificum epistolis; De origine multarum Ecclesiæ ceremoniarum; De sacris ritibus veterum Pontificum epistolis; De origine multarum Ecclesiæ ceremoniarum; De sacris ritibus veterum Pontificum in Baptismi, Chrismatis & Eucharistæ Sacramentis administrandis libros tres; De Exorcistis, & antiquo ritu dæmones expellendi libros duos. Synodum item diœcesanam Signinam 1579. à se habitam publicavit.

Gundisalvus Illescas, Hispanus, Abbas ad S. Frontonem, *Vitas Pontificum Romanorum* à D. Petro ad sua usque tempora deducens, quæ domi in Hispania, forisque in Ecclesia ac Republica facta sunt, sermone vernaculo tomis duobus consignavit. Migravit è vita anno millesimo quingentesimo octogesimo. Gundisalui scriptionem eadem lingua Hispanica non pauci continuarunt; in his *Ludovicus Bavia*, Philippi II. Regis Catholici Capellanus, & *Marcus de Guadalaxara*, monachus Carmelita.

Alfonsus Garcias Matamorus, Hispalensis, artem Rhetoricam Complutensi in Academia docuit; & *De ratione dicendi præceptiones* non viva modo voce reliquit, sed quo posteritati vivus quasi interesset, scriptis etiam mandavit. Edidit & *De formando stilo*, atque adeo *de instituendis concionibus* commentarium. Denique de *Hispaniæ Academiis*, litteratisque viris Apologeticum, pro asserenda Hispanorum eruditione (ad imitationem M. Tullii in Bruto, qui de claris est Oratoribus) composuit. Senex articulari morbo graviter vexatus fuit: dicendi tamen gloria cum æqualibus, in his *Ambrosio Morali*, collega suo contendit.

Florimundus Ræmundus, Senator Regius in curia Burdigalensi, historiæ antiquæ & neotericæ peritissimus, vir multæ lectionis & judicii singularis, errorem popularem seu fabellam de *Joanna Papissa* solide confutavit ac jugulavit: quo nomine & à Justo Lipsio amico suo (ut Baronium aliosque taceam) laudari meruit. Scripsit insuper de *Antichristo*; item *de ortu, progressu, ac ruina hæreseon nostri ævi*: omnia Gallico sermone, sed quæ postea Latine à variis sunt reddita, & Lugduni, Parisiis, Coloniæ, atque alibi typis evulgata. Opus postremum moriens Florimundus reliquerat imperfectum: illud *Franciscus*, filius ac doctrinæ heres, perfecit.

CX. Henricus, Emanuelis Lusitaniæ Regis filius, 1508. pridie Kalendas Februarias natus, S. R. E. Cardinalis & Archiepiscopus primum Eborensis, post Olisiponensis, demum cæso in Africa Sebastiano, Rex Lusitaniæ, anno 1580. die sibi natali obiit. Puer Latinis, Græcis, Hebraicis litteris; adolescens mathematicis, philosophicis ac theologicis operam dedit. Ad maturiorem progressus ætatem, SS. Patrum lectioni impensius vacavit; & libellum *Homiliarum* in proprium usum confecit, in quo Evangelia per annum occurrentia ad formam Meditationum concinnans, vivum suæ pietatis specimen posteris reliquit. Hæ sunt illæ *Homiliæ*, quas primum *Ludovicus Granatensis* Lusitano sermone excudendas curavit, quasque postea *Academici Eborenses* & *Antonius Senensis* Latinas reddiderunt.

Gaspar Casalius, Lusitanus, Joanni III. Lusitaniæ Regi à sacris confessionibus, ex eremita Augustiniano primum Leiriensis, post Conimbricensis Episcopus in Concilio Tridentino clarus, *De quadripartita justitia* tomos quattuor edidit: in quibus fuse differit *de*

Justificatione adversus Lutherum, Calvinum, Bucerum, aliosque hæreticos. Idem *de sacrificio Missæ* libros totidem; *de cœna & calice Domini* libros totidem Axiomatum; Christianorum libros totidem, Venetiis, Antverpiæ & alibi editos, ad posteros transmisit: ut in ternario numero vir eruditus sibi placuisse videatur. Ejusdem instituti ac nationis fuit *Joannes Soarez*, vir singulari beneficentiæ laude clarus, qui & ipse in Synodo Tridentina celebris exstitit: scripsitque commentarios in *Matthæum*, *Marcum* & *Lucam* Evangelistas, multis utilissimis tractatibus distinctos.

JOANNES BAPT. BURGUS, Hispanus, patria Valentinus, eremita Augustinianus, Theologiæ & Juris canonici Doctor, publice in Academia patria diu sacras litteras explicuit. Tridentum sub Pio IV. missus, sententiam inter ceteros Theologos dixit: ut & *Orationem* eruditam 1562. habuit, quæ inter ceteras orationes Tridentinas, Lovanii 1567. & alibi excusas, legitur. Valentinus item civis fuit *Josephus Angles*, ex ordine Minorum, Episcopus Bosanensis, qui Flores Theologicarum quæstionum in libros Magistri sententiarum collegit; Romæ 1578. Antverpiæ 1551. Lugduni 1587. & alibi editos.

JOANNES BAPT. CARDONA librum De expungendis hæreticorum nominibus 1576. Romæ edidit. Eodem anno *Matthæus Grillus* epistolam De caussis suæ conversionis in Urbe publici juris fecit. *Raphael* item *Massæus*, al. *Maffæus*, Venetus, commentarium suum in epistolam Judæ, contra hæreses, 1576. Venetiis evulgavit.

SEBASTIANUS MEDICES, Florentinus, Eques ordinis S. Stephani, & Protonotarius Apostolicus, commentationes suas De fortuitis casibus; de morte, quæ omnia solvit; de sepulturis; de compositionibus; Summam peccatorum capitalium; Summam omnium hæresium; Catalogum schismaticorum, hæreticorum & idololatrarum, aliasque lucubrationes suas in patria sub annum 1580. excudendas curavit.

STEPHANUS LEINATIUS, presbyter Mediolanensis, Homiliarum volumen ex D. Ambrosii libris contexuit; à Plantino 1575. in fol. excusum. Eodem tempore floruit *Hercules Vincemala*, collegii Mediolanensis Jurisconsultus: qui libros tres miraculorum B. Mariæ Virginis 1579. in 4. Mediolani publicavit.

ÆGIDIUS TOPIARIUS, Aspelariensis, Flander, ex ordine S. Dominici, ut erat lingua vernacula disertus, multis annis Antverpiæ & alibi per Belgium cum laude Ecclesiastem egit. Posteris autem reliquit varias Homilias, Antverpiæ à Plantino, & Lutetiæ à Sonnio publicatas. Obiit Antverpiæ anno millesimo quingentesimo septuagesimo nono. Ejusdem ordinis fuit *Gregorius Primatius*, Senensis, qui Venetiis in 4. Expositionem litteralem epistolarum D. Pauli 1564. edidit, & usque ad annum 1576. vixit.

PETRUS GARSIAS GALAZZA, Bellanensis, Episcopus Cauriensis in Hispania, scripsit Evangelicarum Institutionum libros octo, Madriti 1579. excusos. Sub idem tempus vixit *Joannes Chemensis* Episcopus, Salisburgensi Archiepiscopo suffraganeus; cujus opus, Ecclesiæ admiranda continens, de septem Ecclesiæ statibus, 1583. Coloniæ in fol. prodiit. His tertius accedat *Paulus Fuschius*, Episcopus Sarnensis, qui libros duos De visitatione & regimine ecclesiarum 1581. in 4. Romæ foras dedit. Idem Fuschius, nisi fallor, cum esset Abbas Ravellensis, perfecit Sparani Rosarium virtutum & vitiorum, 1571. in 8. Venetiis excusum.

CXI. FELICIANUS CAPITONUS, Narniensis, Italus, ex monacho ord. Servorum B. Mariæ Archiepiscopus Avenionensis, collegit *Explicationes* catholicorum locorum fere omnium veteris ac novi Testamenti, quibus ad stabiliendas hæreses nostræ ætatis hæretici abutuntur; Venetiis 1580. Coloniæ 1581. excusas. Sub idem tempus vixit *Felicianus Episcopus Scalensis*, qui Salisburgensi Archiepiscopo & Coepiscopis petentibus, Enchiridion de Censuris, Irregularitate & Privilegiatis 1583. Ingolstadii edidit. Ejusdem nisi fallor, est *Manuale Visitatorum*, 1588. Romæ typis publicatum. Feliciano in eodem pene argumento tractando præivit, facemque prætulit *Paulus Burgasius*, Feltrensis in Italia Episcopus: cujus commentationes De irregularitatibus & impedimentis ordinis, officiorum ac beneficiorum, item de censuris ecclesiasticis, & dispensationibus super iis, anno 1564. in folio Venetiis prodierunt.

DIDACUS STELLA, Lusitanus, ord. Minorum, concionator egregius, Ant. Perenotto Card. Granvellano à secretis conscientiæ fuit. In *D. Lucæ Evangelium* scripsit commentarium, sæpius recusum. Habemus & varios ejusdem libellos *De vanitate & contemptu mundi*; de amore Dei, de modo concionandi, aliisque de rebus. Obiit Episcopus.

BARTHOLOMÆUS BOTTA, presbyter & Præpositus Papiensis ad S. Pantaleonem, *Psalmodiam*, commentariis à se illustratam, 1581. Ticini in fol. publicavit. Diversus ab isto Botta fuit *Bartholomæus Battus*, Alostanus, Flander: cujus libri duo De officio parentum erga liberos, & liberorum erga parentes, anno 1558. in 8. Antverpiæ sunt editi.

MARCUS MARINUS, Brixianus, Canonicus regularis, Thesaurum suum Hebraicum, quem Arcam Noë vocat, 1581. publicavit. Alius ab isto fuit *Paulus Marinus*, Castellanus, ordinis Prædicatorum: qui cum esset sacrarum litterarum Salmanticæ professor, eleganti stilo scripsit

ſcripſit De victoria Chriſti in Cruce regnantis; de obſervantia legis divinæ, & alia contra hæreticos: quæ omnia adſervantur mss. Salmanticæ; ubi & anno 1584. obiit, non ſine opinione ſanctitatis.

ADAMAS FLORENTINUS, eremita Auguſtinianus, vir Græcis, Latinis & Hebraicis litteris pereruditus, Theologia item, Matheſi, aliiſque artibus excultus, nomine ſeptem pagorum Helveticorum catholicorum, in Concilio Tridentino Orationem habuit. Gregorio XIII. poſtea jubente, contra Hebræos ſcripſit, & Romæ anno milleſimo quingenteſimo octogeſimo primo obiit.

JOANNES PAULUS DONATUS, Italus, Carmelitanæ familiæ Theologus & Philoſophus inſignis, libris quattuor explicuit Solutiones contradictionum in dictis Ariſtotelis & S. Thomæ Aquinatis: exſtantque Mantuæ 1578. in 4. excuſæ.

STEPHANUS FORCATULUS, Juriſconſultus Toloſanus, libros ſeptem de Gallorum imperio & philoſophia 1579. in 4. Lutetiæ publicavit. *Stephanus Coſta*, Juriſconſultus & profeſſor Papienſis, tractatum *De ludo* ad poſteros tranſmiſit: qui exſtat in Oceano Juris.

CXII. JACOBUS BILLIUS PRUNÆUS, ex Nobilitate Carnutenſi, Guiſiæ natus eſt, proximo Hannoniorum finibus opido, quod *Ludovicus* pater, homo ſtrenuus & ſpectatæ in bello ſolertiæ, Franciſci I. Francorum Regis nomine tum regebat. Is autem diverſo vitæ inſtituto inter Muſas educatus, litterarum & ſapientiæ ſtudiis inclareſcere maluit. Erat Ludovico filius major natu *Joannes*, duobus opulentiſſimis in ora Santonica cœnobiis præfectus: qui cum ſubducere ſe, & in ſeceſſu Cartuſiano ſeveriorem vitam agere meditaretur, non prius eo migrare voluit, quam utriuſque ſacerdotii poſſeſſione ſe in Jacobi fratris gratiam abdicaſſet. Quare ſtudioſus adoleſcens, qui ad litterarum decus toto animo anhelalabat, ex fraterna liberalitate factus auctior, habuit unde optato in otio deſiderium ſuum expleret, eoſque demum produceret ingenii fœtus, quibus gloriam immortalem conſecutus eſt. Plurima enim ex *Nazianzeno*, *Chryſoſtomo*, *Baſilio*, *Damaſceno*, ceteriſque ſanctiſſimis legis divinæ interpretibus, doctiſſime fideliſſimeque tranſtulit: plurima & ſuo ipſe ingenio meditatus eſt. Cumque totus in ſcribendi labore ſemper fuerit, nullum tamen umquam argumentum attigit, ne tum quidem cum verſibus Gallicis animi cauſſa luderet, quin ad religionem & pietatem pertineret. Cetera omnia tamquam fluxa & caduca generoſo quodam animi vigore contemnebat. Utebatur familiariter *Gilberto Genebrardo*, cujus in ædibus Lutetiæ Pariſiorum dum valetudine parum firma hoſpitatur, & *Gregorii Nazianzeni* verſionis à ſe recognitæ novam editionem urget, ſub exitum anni 1581. poſt longa morborum tædia ex phthiſi tandem, octo & quadraginta natus annos, interiit: elatuſque eſt ad S. Severini fanum.

PETRUS CIACCONIUS, Toleti natus, Salmanticæ matheſim & Græcas litteras ſine doctore didicit. Cumque ad ſtudii Theologici lauream peveniſſet, Romam hortantibus amicis ſe contulit. Statim hic Gregorio XIII. innotuit juxta ac placuit: qui nec opinantem Hiſpalenſis eccleſiæ ſacerdotio ornavit, quo ſacris in ſtudiis conquieſcere poſſet. *Juris* itaque *pontificii Decretis*, à Gratiano olim collectis, ejuſdem Pontificis juſſu emendandis, una cum *Michaele Thomaſio*, aliiſque adhibitus, facile omnes, ob ſingularem eruditionem, in ſui admirationem rapuit; tum quod ſumma ingenii ac memoriæ felicitate, qui centones unde conſarcinati eſſent à Gratiano, prompte oſtenderet. Dehinc in *Iſidori Hiſpalenſis Origines*, compoſitis aliquot mss. codicibus antiquis, Obſervationes ſcripſit. Navavit & inſignem operam, Ant. Carafæ Card. rogatu, in *Caſſiani aſceticis* illuſtrandis, *Arnobii* item *adverſus gentes* libros ſeptem ex Clemente Alexandrino ceteriſque, meliores fecit, cum Minutii Felicis Octavio. *Tertullianum* exinde aggreſſus, quam plurima in eo vulnera ſanavit, & obſcura dubiaque explanavit, quas Notas à funere ejus Lat. Latinius, ſuis etiam additis, in lucem edidit. *Columnæ roſtratæ* (C. Duilio Romæ, primo bello Punico, à S. P. Q. Romano in foro poſitæ) inſcriptionem conjectura feliciter ſupplevit: ſpectaturque ea hodie ad Capitolii gradus. Donavit quoque Ariæ Montano *Kalendarii Romani Explanationem ex veterum ſenſu*; quam typis Plantinianis (ut & Columnam Duilii) habemus evulgatam: quod & ipſum marmoreum monumentum Romæ in Farneſiana bibliotheca conſpicitur. Edita denique ſunt Romæ à funere, quæ *de ponderibus ac menſuris Atticorum & Romanorum* ad popularium ſuorum Hiſpanorum rationem accurate revocarat. Fuit natura ſolitudinis amans, & libris quam maxime deditus: quos & *fidos ſocios* appellare conſueverat. Paucos in amicitiam, ex Philoſophorum conſilio, adſciſcere, adſcitos officiis retinere ſolebat. In his *Ant. Carafa*, & *Guil. Sirleto*, purpuratis Senatoribus, *Latino* item *Latinio* & *Fulvio Urſino* familiariter utebatur. Horum poſtremus Urſinus *Feſtum Pompejum de verborum ſignificatione*, à Ciacconio emendatum, anno milleſimo quingenteſimo octogeſimo nono foras dedit; ut & *De triclinio Romano* poſtremum Ciacconii commentarium, appendice à ſe auctum, publicavit. Quo quidem opere veterum Romanorum Græcorumque lectis diſcumbentium mos & ritus, ex omni antiquitate, Italiciſque marmoribus, præſertim Patavino, explicatur: tum vero maxime

Christi in ultima cœna cum discipulis recumbentis, eorumque in fulcris stratorum pedes lavantis, ut & Mariæ Magdalenæ stantis, non humi prostratæ, forma variis argumentis ostenditur. *Cassianus* porro, *Arnobius* & *Festus* absque Ciacconii nomine primum in lucem prodierunt. Sic enim pacisci cum amicis solebat: quod cum ceteris satisfaceret omnibus, sua sibi displicere, qua erat animi modestia, præ se ferret. Quamobrem cum eruditis amicis sua libenter communicare consueverat: quin etiam quibus suas vigilias semel donasset, iisdem acceptas referre constanter volebat. Erat enim omnis gloriæ contemptor egregius, & sui prorsus negligens. Scripsit insuper in *Sallustium* & *I. Cæsarem* Notas pereruditas: quas & suis in Historicos Latinos Ursinus admiscuit. Verum dante secundum libertatem vindicias Prætore, postliminii jure à Ioanne Brantio auctori suo fuerant redditi, & Francofurti 1606. publicati. Et hæ quidem Ciacconii lucubrationes typis excusæ magno cum fructu leguntur. Adhuc latent ejus commentaria in *M. Terrentium Varronem*, quem suo ipse sæculo videtur retulisse, in *Pomponium Melam*, & in *Plinium* naturalis historiæ scriptorem: quæ & alia *Ludovico Castellæ*, populari ac contubernali suo, moriens legavit. Conditus est Romæ in Agonalibus, in æde S. Jacobo Apostolo sacra: ubi dignum hoc elogium marmori inscriptum legitur, & effigies ad vivum expressa spectatur: *Petro Ciacconio, presbytero Toletano, in quo multiplicis doctrinæ copia cum vita ac morum integritate certabat, qui à Gregorio XIII. SS. Patrum libris, sacrisque Canonibus & Bibliis perpurgandis præpositus, in eo munere obeundo eruditione, judicio, fide ac diligentia præstitit, ecclesia S. Jacobi Hispanorum, qui Urbem colunt, heres ab eo instituta, monumentum hoc posuit. Vixit annos* 56. *obiit anno* 1581.

JOANNES BAPT. CAMOTIUS, Asulanus, eruditarum linguarum, præsertim Græcæ, cognitione insignis, primum Bononiæ, postea Maceratæ in Piceno philosophiam publice docuit. Exinde à Pio IV. Romam evocatus, Patrum Græcorum monumentis Latine reddendis incubuit, & anno 1581. ætatis 66. in Urbe diem obiit; *Timotheo* filio superstite. Præter translationes è Græco factas, exstant & *Orationes* ab ipso variis temporibus habitæ. Idem annus fatalis & climactericus fuit UBERTO FOLIETÆ, Genuensi: qui exortis in ea Republica turbis, cum dialogos duos *De nobilium & plebeiarum familiarum distinctione*, lingua populari, publicasset: immane quantum in se odium nobilium concitarit. Ideoque patria relicta Romam migravit, ubi & pius sacerdos obiit. De cetero, ut erat vir Latine scribendi facultate præstans, *Historiam belli Cyprii*, sua ætate gesti, *Elogia illustrium Ligurum*, & alia multa litteris mandavit: quæ partim ipse, partim post ejus mortem *Paulus* frater Romæ & Genuæ edidit.

JUDOCUS DAMHOUDERIUS, nobili apud Brugenses familia in Flandria natus, I. V. Doctor, *De rerum criminalium & civilium usu* libros in primis utiles conscripsit. Angebat enim hominem integerrimum, nec injuria, dum lites è litibus seruntur, immortales eas reddi; atque adeo, quod philosophus ille detestatur, mortales immortales, ut è litibus fieri amat, inimicitias gerere. Qua fide notus Carolo V. ejusque filio Philippo, intimis est consiliis gazisque adhibitus, & equestri dignitate cohonestatus. Utque erat vir pius ac religiosus, exemplo veterum quorumdam Jureconsultorum, sacra studia senior aggressus, *Paræneses* edidit *Christianas*; & *Speculum conscientiæ*, nondum typis evulgatum, adornavit. Obiitque demum Antverpiæ 1581. quattuor & 70. annos natus; relicto filio *Ludovico*, Gandavi Senatore regio. Corpus, Brugis patriis sedibus redditum, honorifico tumulo conditum est in D. Virginis. Retulit nimirum ejus pietatis mercedem, quam *Carolo Audaci*, magnanimo illi Belgarum Principi, Nancejo Brugas, jussu Caroli V. Cæsaris, translato, atque ad Mariæ filiæ tumulum, in eadem D. Virginis æde, collocato impendit.

ANDREAS FABRICIUS, Leodicensis, philosophiam & sacras litteras, fratre suo *Godefrido* docente, Ingolstadii adolescens didicit. Doctor exinde Theologus Lovanii creatus, ab *Othone Truchsesio*, Card. Augustano, evocatus, Romamque missus, in aula Pii V. sexennio Oratorem egit. In Germaniam reversus, *Alberto* Bavariæ Duci, ejusque filio *Ernesto*, Electori Coloniensi, à Consiliis fuit; ab iisdem amplissima collegii Canonicorum Præpositura, apud veterem Oetingam, honoratus. Magno labore ac studio *Harmoniam confessionis Augustinianæ* * concinnavit, Coloniæ 1537. 1587. in fol. editam. *Catechismum* quoque *Romanum*, à Plantinianis anno 1573. publicatum, quæstionibus illustravit. Et ut à poetica non abhorrebat, tres pias & nostro ævo aptatas tragœdias, *Samsonem* & *Joroboamum rebellantem*, itemque *Religionem patientem*, feliciter lusit: obiitque anno 1581.

CXIII. HIERONYMUS NATALIS, in Baleari majore insula natus, vir fuit omni linguarum ac disciplinarum genere excultus: qui dum ad Conc. Tridentinum proficiscitur, ætate jam provecta, 1546. sese Ignatio Lojolæ in Urbe adjunxit. Hujus opera idem Ignatius, & sequentes Præpositi generales, in propaganda ac gubernanda Societate plurimum sunt usi. Erat enim vir peracri judicio, rara prudentia, & ad res conficiendas industria singulari. Quamobrem præfecti Provincialis, Assistentis, Commissarii, Vicarii generalis muneribus præclare functus est: & demum Romæ ad Novitiorum domum Andreanam se contulit; ubi senectute confectus, ipso festo Resurrectionis Dominicæ, 1581. ætatis 76. vitam cum morte com-

* Augustanæ.

commutavit. Exstant ejus *Annotationes & Meditationes in Evangelia totius anni*: quas cum imaginibus in æs Antverpiæ incisis, remque omnem ob oculos repræsentantibus, eadem in urbe Nutius anno 1594. & Plantiniani anno 1607. in folio excuderunt.

Joannem Cuvillonium, Insulis in Gallo-Flandria, honestis & opulentis ortum parentibus, ad Philosophicas & Theologicas quæstiones explicandas idoneum sane finxit Natura. Quo factum est, ubi se Societati Jesu adjunxit, ut in Lusitania *Conimbricæ*, in Italia *Romæ*, in Germania *Ingolstadii*, famæ secundæ plurimum collegerit, dum eas disciplinas maxima cum laude profiteretur. In Academiam quidem Ingolstadiensem admissi *Cuvillonius* & *Hermannus Tiræus*, ille Psalmos Davidis, hic quartum Sententiarum librum explicare aggressi, scholas etiam in feriis vindemialibus, Alberti Bavariæ Ducis jussu, continuarunt. Statimque non solum doctrinæ ubertate atque præstantia, sed etiam inducta acriter disputandi consuetudine (quo destituta aculeo juvenum studia frigus & languor solet obtundere) utilitates Academiæ maximas genuerunt. Cuvillonius porro, ejusdem Alberti Ducis nomine, Synodo Tridentinæ interfuit: & senex demum Romæ 1581. vivere desiit, cum ex pœnitentiariis, qui ad D. Petri vicariam Pontificis summi operam obeunt, unus censeretur. Ad commentationes ejus quod attinet, *epistolam priorem D. Pauli ad Corinthios*, & *Psalmos Davidicos* egregie illustravit: ut Ribadeneira in suo Catalogo notavit.

Edmundus Campianus, Londinensis, Soc. Jesu Theologus, in campum prodeat, athleta invictus, atque æternum cœlo terrisque victurus. Infecerat jam olim, misso ex Britannia veneno, Bohemiam *Wiclefus*, ejusque mali vim elapsi tot anni necdum infregerant. Lernæo huic monstro, mutatis nominibus in capita pullulanti, par Hercules quærebatur. Ad istud itaque à Britannia contagium Britannicus, ut decebat, Hippocrates adhibitus, lethali putidoque ulceri salutare vinum infudit. Missus namque Pragam, Bohemiæ metropolim, Edmundus incredibili sua facundia, quam doctrina multiplex ac summa vitæ innocentia mirifice commendabant, proceribus civibusque plurimis inveteratas & cum lacte imbibitas opiniones extorsit; *Rudolpho II.* Cæsare, totaque aula mirante ac collaudante. Sed medio in cursu Romam evocatus, ut, cui debebat, se totum patriæ impenderet, mox paruit. Expeditus ergo promptusque, ad certæ mortis periculum, in Angliam 1580. transmittit, & magnam insulæ partem, mille inter discrimina, doctrinæ suæ radiis illustrat. At vero, quia latere diu, vel evadere tot insidiantium manus oculosque, contra spem erat; ut posteritati consulat, *Rationes decem oblati à se certaminis in caussa Dei* concinnat, totamque Calvini scholam unus ad certamen provocat. Acclamat populus, dentibus frendent adversarii; emittuntur qui virum quærant, & capiant. Igitur piis in officiis deprehensus *Campianus*, Londini carceribus traditur. Accurrunt Pseudoepiscopi; multis primum magnisque pollicitationibus, exinde minis constantem virtutem conantur subvertere: Tauros demum Siculos minantur. Ridet hæc machinamenta pugil fortissimus, docetque quid sit robur vere Christianum. Rapitur ergo ab efferatis carnificibus in currum, fune spiritus intercluditur, ferro pectus aperitur: non uno demum modo martyr & victor, ad cœlum anno 1581. Kalendis Decembris evolat. Ceterum præter opera, quæ Ribadeneira & Joannes Pitseus, in suo quisque Catalogo, recenset, scripsit insuper Campianus *Narrationem de divortio Henrici VIII. Regis ab uxore Catharina, deque ejusdem discessione ab Ecclesia catholica Romana*: quam Richardus Gibbonus 1622. Duaci edidit, cum Harpsfeldii Historia Anglicana.

Hieronymus Vielmus, Venetus, ex monacho Dominicano Episcopus Æmoniæ, cum laude Patavii & Romæ Theologiam publice professus, commentationem *de Episcopis*, quos *Titulares* vocant, 1580. Venetiis in 4. edidit. Libros item duos *De doctrina scriptisque D. Thomæ Aquinatis*, & opus eruditum *De sex diebus conditi orbis*, adhæc *Orationes* varias eadem in urbe publicavit. Interfuit Conc. Trid. ut Ep. Argolicensis.

Thadæus Perusinus, eremita Augustinianus, diu sacras litteras in Academia Perusina publice explicuit, & inter sui ordinis Theologos primum in Concilio Tridentino locum tenuit; ejusdem postea Præfectus generalis creatus. Præter eruditam *Orationem* 1567. ibidem habitam, tomos duos *Explanationum in Isaiam prophetam* concinnavit; Perusiæ 1598. excusos.

Joannes Novelius, collegii Canonicorum S. Suitberti Decanus, *Confessionem Ambrosianam* super controversiis Fidei, quæ hodie agitantur, in quattuor libros, ex illius Doctoris operibus, digessit: & Coloniæ 1580. in 8. edidit.

CXIV. Vincentios Justinianos in ord. Dominicano plures invenio doctrina scriptisque illustres. Ex his primus prodeat *Vincentius Justinianus Genuensis*, Magister generalis sui ordinis, qui S. R. E. Cardinalis à Pio V. creatus fuit. Is varias *Epistolas* hortatorias, maturæ pietatis atque eruditionis plenas, ad suos sodales scripsit: *Constitutiones* item sui ordinis, juxta Concilii Tridentini (cui & interfuit) decreta recensitas & auctas, Romæ 1566. evulgavit. Sermones *D. Thomæ Aquinatis* de Tempore & Sanctis ex Vaticana Bibliotheca desumptas, & numquam antea editas, etiam prælo dari fecit. Obiit 1582.

Vincentius Antistius Justinianus, claro genere cretus, in Aragonia, Valentini cœnobii fuit alumnus; in Aristotelis Scholasticaque doctrina versatus, in evoluendis Annalibus & rerum antiquarum monumentis vix nostra ætate ulli sedulitate conferendus. Scripsit *Thesaurum quæstionum*, disputaturis vel defensuris theses valde commodum. Vulgavit item Hispana lingua *Historiam vitæ & miraculorum SS. Vincentii Ferrerii, Ludibertrandi, & Petri Gundisalvi Telini*. Latine autem edidit tractatum *De Stigmatibus S. Catharinæ Senensis*, *Compendium super Logicam, Adnotationesque super opuscula S. Vincentii. Relationem* denique *de inventione corporis S. Angelinæ*. Obiit Valentiæ Contestanorum anno 1599.

Vincentius Merius, natione Bæticus, verbi Dei gratia præstans, Hispanico sermone conscripsit librum de statu & obligatione eorum qui sunt matrimonio juncti. Florebat circa annum 1580.

Didacus à Stunica, Doctor Theologus, Ord. Augustiniani, apud Hispanos Salmanticensis celeberrimus, Hebraicarum, Græcarum & Chaldaicarum peritia famosus, in omnes sui temporis Hæreticos, libros tres Latine conscripsit, & Philippo II. Hisp. Regi dedicavit. Ejusdem passim leguntur Commentaria in Job & Zachariam Prophetas.

M. Aurelius Feutri, de Pesaro, ejusdem Ord. scripsit *Sermones de Dominicis, de Tempore & de Sanctis*; Venetiis primum editos anno 1587.

Petrus de Vega, Lusitanus, S. Theologiæ Lector & Professor Augustinianus, opere prolixo & egregio enucleavit *Septem Psalmos Pœnitentiales*, Hispanico sermone. In unum quemque versum habet tractatus quinque vel sex, quandoque septem.

CXV. Joannes Molinetus, Siverniæ, in agro Bononiensi, ad Oceanum natus, *Margaretæ Austriæ* Belgicarum Provinciarum Gubernatrici à Bibliothecis, & Canonicus in Aula Comitis apud Valentianas, Hannoniæ opidum, Poeta & gentis Burgundicæ atque Austriacæ Historicus, descripsit Tomis III. *Res ætate sua gestas* ab anno 1474. ad annum 1505. nondum editas. Meminit *Delrio Disquis. Magic. libr.* 4. *c.* 1. *quæst.* 2. *sect*, 2. legiturque Bruxellis in Bibliotheca Regia, & alibi. Obiit an. 1507. sepultus in Aula Comitis.

Antonius Caracciolus, nobili genere apud Neapolitanos natus, ex familia Clericorum regularium, quos vulgo *Theatinos* vocant, Latine scripsit vitas *Cajetani Thienæi, Bonifacii à Colle, & Pauli Consiliarii*, qui una cum *Joanne Petro Carafa*, tunc Theatino Episcopo, post *Paulo IV.* Papa, Congregationem dictorum Clericorum anno 1524. condiderunt.

Joannes Riccius, Cardinalis Montis Politiani. Is primum sedente *Paulo III.* in *Alexandri Farnesii* Cardinalis Aula, hoc est, in litterarum & virtutum hospitio, deprehensus vir consilii magni, neque ullo vitio, sed contra virtutibus summis; ab eodem Pontifice in communibus negotiis ad Principes varios Legatus missus est, & semper eximia cum laude. Ex quo demum authoritate, constantia, fama clarus, à *Julio III.* Pontifice inter Purpuratos adlectus, & summis honoribus egregie usus, non modo eximium consilii, animique specimen, & neutiquam vulgatæ laudis vivens dedit; sed excedens è vivis Urbi grande desiderium sui reliquit, transmisitque per obitum ad nos documentum magnum; videlicet rem nullam magis debere cordi esse, inter Aulæ negotia & sæculi curas, quam obsequium circa Religionem, atque Deum.

Basilius Zanchius, Patria Bergomas fuit, cujus urbis in ditione Veneta sitæ incolas, laboriosos plerumque ac diligentes in concinnandis *Indicibus* existere, usu compertum est. *Lexicon* enim *Latinum* primus *Ambrosius Calepinus* Bergomas, è *Nicolai Perotti Cornucopia* litterarum serie collegit. *Thomæ Aquinatis* operum *Syllabum*, *M. Petrus* Bergomas; *Jacobus Philippus*, opus *Historiarum ab initiò mundi usque ad annum Domini* 1486. dedit; quod *Chronicorum Supplementum* inscripsit. *Juris* quoque *civilis Additiones Hieronymus* I. V. D. ad diversorum Consilia adjecit; in *Salustii* vero *Bellum Catilinarium Scholia Bartholomæus Zanchius*, uterque & Bergomas, evulgavit. Ad *Ambrosii* vero, ut Barbari nominant, *Dictionarium Basilius* hic noster verborum latinorum ex optimis quibusque scriptoribus *Sylvam* addidit, & ad *Marii Nizolii* è *M. Tullio Observationes*, *spicas* legit Bononiæ, in fascemque colligatas publici Juris esse voluit. Dictus autem primo puer *Petrus* est, teste *Gregorio Giraldo*, altero *Dialogo de Poetis sui sæculi*. Post vero cum natu grandior sponte sese sodalibus Canonicorum Regularium *S. Augustini* addixisset, nomine de more mutato, *Basilii* induit. A prima adolescentia, in Urbe Roma præstantibus omnium gentium ingeniis semper florente, diu multumque (aureo illo *Leonis X.* sæculo, qui studia Pontifex mirifice fovit) versatus est, in optimarum artium disciplina atque in sacris potissimum studiis acquiescens bonasque eis horas tribuens. Collegit itaque ex SS. Patrum libris *Notationes in omnes sacræ Scripturæ libros*, & *Ant. Augustino* inscripsit, qui ex Ilerdensi Episcopo Tarraconensium Archiepiscopus obiit. *Quæstiones* item *in quattuor libros Regum* & *duos Paralipomenon* è *Theodorici* potissimum scriptis, apis ritu, decerpsit, & de

& de Græcis (cujus linguæ peritissimus erat) Latinas fecit, & ad *Hieronymum Saulium* Genuensem Archiepiscopum misit. Erat tum doctissimis hominibus, quibus Roma abundabat, carus acceptusque *Basilius*, laboriosus vir atque industrius, quorum communione non mediocrem, ut fit, eruditionem famamque est consecutus. Et hæc quidem prosa oratione conscripsit: vincta vero numerisque adstricta, quæ excusa, sunt *Poemata* sacra & pudica: obscena enim, lasciva ac maledica detestabatur, quæ qui pangerent, eos Poetica abuti jactabat. In his libri duo excellunt versu heroico elaborati ad *Petrum Bembum* Cardinalem, optimum dicendi artificem ac poetam, qui *Hortus Sophiæ* inscribuntur, continentque Theologiæ summa capita versibus venuste ac perspicue tradita. Poesios candidatis alterum opus ad immortalitatem consecravit, *Epithetorum Latinorum thesaurum*, verius quam librum, ex septem præcipuis Poetis, *Lucretio*, *Catullo*, *Virgilio*, *Horatio*, *Tibullo*, *Propertio*, ac *Nasone*. Quod opus *Onomasticon* Poetarum adpellandum censeo: adeo accurate fabulas omnes historiasque ex optimis Græcorum fontibus ac Scholiastis, non è turbidis rivulis hausit: nihil ut amplius in eo genere desideres, & præ illo jaceant, qui citra delectum & ex recentioribus potius, quam optimæ notæ poetis, *Epitheta* contexuerunt. Et hæc quidem Romæ edita, post Basileæ ac demum Lovanii prodierunt.

CXVI. JOANNES MARIA DE MONTE, Apostolicæ primum Cameræ Auditor, deinde ex Archiepiscopo Sipontino à *Paulo III.* presbyter Card. fuit creatus. *Paulo Tertio* fatis cedente, *Farnesio* & *Guisio* Cardinalibus potissimum auctoribus, ad Pontificatum evectus est, & *Julius Tertius* appellatus. Patrem habuit *Joannem Vincentium de Monte*, *Fabiani* filium, Jurisconsultum egregium; matrem vero Senensi urbe ortam, & generis nobilitate illustrem. Prima bonarum litterarum præsidia, Juris exactam scientiam, & eloquentiam singularem Senis & Perusiæ, opera *Antonii de Monte* Cardinalis, patrui sui, comparavit. Galliæ Cispadanæ, Æmiliæ, Flaminiæ Bononiæque Legationes obivit, quarum virtutum commendatione ad supremum Ecclesiasticæ potestatis culmen ascendit. Cumque *Lippo Brandolino*, & *Ambrosio Catharino* præceptoribus usus esset: viros longe doctissimos in familia semper habuit; inter quos *Romulus Amasæus*, *Paulus Sadoletus*, *Blosius Palladius*, *Hippolytus Saluzannes* & *Galeatius Florentinus* cæteris antistabant. In Concilio Tridentino etiam Apostolicæ Sedis Legatus fuit. Exstant in eadem, uti & Lateranensi Synodo, habitæ Orationes; uti & aliæ coram Pontificibus & Cardinalium Collegio. Ob. Romæ anno 1555. laudum plenus, cum maximo Urbis luctu, in æde *S. Petri*, in Monte Aureo sepultus.

FREDERICUS STAPHYLUS, Osnaburgi in Westphalia anno millesimo quingentesimo duodecimo claris parentibus natus, patre Westphalo & matre Dantiscana, primum Lutheranis adhæsit, quorum impia dogmata cum agnovisset, anno 1554. Viennam Austriæ se contulit, a *Ferdinando I.* Imp. in Consiliariorum numerum adscriptus: quo honore & *Albertus V.* Bojorum Dux ipsum affecit. Anno 1552. Wormatiensi Colloquio interfuit, & anno 1563. Tridentum se contulit, ubi Synodus habebatur. Vixit annos quinquaginta & menses sex, obiitque Ingolstadii, cujus Academiæ Inspector seu Superintendens ab eodem *Alberto* Duce constitutus fuerat, anno 1564. die quinta mensis Martii, sepultus ibidem in templo Franciscanorum. *Anna* conjux, vix quadrimestre spatium marito superstes, reliquit tres filos impuberes. Scripsit Antilogias Lutheranorum; Trimembrem Epitomen Theologiæ Lutheranæ, ejusdem Defensionem, & alia, Coloniæ, Dilingæ, Antverpiæ & Parisiis edita.

ALOYSIUS LIPOMANUS primum Methonensis, dein Veronæ, & postremo Bergomi Episcopus, vitæ integritate & eruditione præstans, variis legationibus summa prudentiæ laude defunctus, litterarum studium & scribendi diligentiam non intermisit, *Catena* laboriosissima *in Genesim*, *Exodum & Psalmos*, inter occupationes illas elaborata. Obiit anno 1558.

RAYMUNDUS à VINEIS Capuanus, Ordinis Prædicatorum Magister Generalis, scripsit *Theologiam Mysticam*; item *Vitas SS. Virginum*, *Catharinæ Senensis*, & *Agnetis Politianæ*: quæ omnia Coloniæ 1563. in fol. sunt edita.

HIERONYMUS TORRENSIS, natione Hispanus, Soc. *Jesu* Theologus, *Alfonso Pisano*, suo populari, sodali an. 1567. ad Dilinganam Academiam migranti in Theologica apud Ingolstadienses professione successit, Anno 1569. *Confessionem Augustinianam* edidit, in libros quattuor distributam, & ex universis *S. Augustini* libris unum in corpus redactam. *Torrensem* anno 1575. Dilingam abeuntem, *Gregorius de Valentia*, itidem Hispanus, excepit.

CXVII. JULIUS PRISCIANENSIS, Florentinus, Soc. *Jesu* Doctor Theologus, *Theodoro Peltano* Belgæ, in sacra Professione Ingolstadii suffectus, *Regulas S. Augustini* cum *Humberti* S. R. Ecclesiæ Cardinalis & *Hugonis Victorini Commentariis*, Dilingæ edidit. *Priscianensi* 1575. *Lucas Pinellus*, itidem Italus, in cathedra Ingolstadiensi successit. *Pinello* in Lotharin-

tharingiam ad Academiam Mussipontanam misso, successit *Christophorus Parchingius*, Anglus.

ANTONIUS AMPIGOLLUS, al. RAMPELOGUS, Genuensis, Eremita Augustinianus, Neapoli agens, *Biblia aurea*, seu *locos communes è veteri & novo Testamento* secundum ordinem alphabeticum congestos, typis publicavit: quod opus Coloniæ 1628. in 8. recusum fuit.

MICHAEL BULTELIUS, Niepius, Patritius & Burgimagister Iprensis, Eques auratus, vir humanissimus, in quo, uti tradit *Dausquius*, *Magnum est Academiæ instar*, & quem utraque literatura, Latii & Hellados commendabat vel in pangendis versibus artificem unicum. *Lipsio*, *Jano Lernutio*, *Blotagrio*, *Justo Rijckio*, *Vrientio*, *Puteano*, & aliis doctrinæ fama ævo suo claris perfamiliaris fuit. Multa scripsit ad Poesim & Historiam spectantia (quæ asservantur ab ejus filio *Michaele Stephano*, qui & acri vir ingenio, & calamo promptus est) forte aliquando ex illius Bibliotheca instructissima proditura in lucem. Obiit an. 1633. Fratrem habuit *Gissenium Bultelium* Clytium, Patritium ac Consularem item Iprensem, Poetam elegantem, qui *Carmina* ad amicos varii generis & argumenti lusit, quorum pars aliqua in *Tomis Poetarum Belgicorum* anno 1614. Francofurti edita est, reliqua penes hæredes latent.

AMBROSIUS GOZZÆUS, Ragusinus, Ord. Prædicatorum, Catalogum Virorum in litteris illustrium ex familia Prædicatorum, Venetiis 1605. publicavit.

LAMBERTUS HORTENSIUS, Montfortius, Lovanium ad litterarum tirocinia venit, clarescentibus in ipsa Academia Rutg. Rescio, Corn. Goclenio, Joanne Campensi, Joan. Lud. Vive, Joan. Paludano. Scripsit *Satyrarum in ævi sui vitia & mores* libros II. *Chronographiam Goylandiæ*, *Secessionum civilium Ultrajectinarum* libros VII. *De tumultu Anabaptistarum*, *De bello Germanico à Carolo V. Cæsare gesto* libros VII. & alia quæ *Val. Andreas* enumerat. Ludum habuit litterarium Nardæ Batavorum, in cujus urbis excidio per *Fridericum* Ducis Albani filium servatus est à *Weldamo* grato discipulo, qui inter Iberos militabat, Comiteque *Bossutio*. Obiit an. 1573.

DIDACUS STELLA, Hispanus, Ord. Minorum, egregius & doctissimus verbi Dei declamator, & Card. *Granvellani* Confessarius, S. Theologiam Madriti docuit; scripsit *De modo concionandi* Tractatum, cui annexuit *Expositionem in Psal.* 136.

CONSTANTINUS BUCCAFOCUS, Picenus, à patrio solo *Sarnanus* nuncupatus, ordinis Minorum Theologus ac Philosophus eximius, à *Sixto* V. Cardinalis anno 1585. creatus, præclara & acuta scripta posteris reliquit, quibus *S. Thomæ Aquinatis* & *Joannis Scoti* opiniones ad concordiam rediguntur, & quibus *Aureolus* cum *Capreolo* conciliatur.

CXVIII. MICHAEL AB ISSELT, Amersfortius, vix ex ephebis excesserat, & severioribus studiis aptus visus est, quibus serio se Lovanii aliquamdiu impendit, donec turbata patria domum reversus, vicariam Pastoribus operam in concionando aliisque muniis sæpe præstitit. Increbrescente fanaticorum hominum rabie, vicinisque urbibus Ultrajecto & Amstelodamo in Geusiorum potestatem redactis, etiam Amersfortium communi procella involutum est, & *Michael* in exilium ire jussus, Coloniam Ubiorum concessit, ubi annos complures vixit ea comitate ac morum facilitate, ut multorum etiam Senatorii ordinis virorum amicitiam meruerit. Colonia Noviomagum, Noviomago post à Geusiis occupato, Hamburgum se recepit, ubi Italis quibusdam mercatoribus concionando & Sacramenta Ecclesiæ administrando operam dedit, vitæque diem clausit extremum anno 1597. Scripsit *Historiam Belli Coloniensis* libris IV. *Historiam Rerum memorabilium in Belgio*, *sub Philippo II. Hispan. Rege* ab anno 1566. usque ad annum 1597. *Vitam Corneli Musii* Episcopi Bisontini, cujus etiam *Conciones* ex Italico Latinas fecit.

LEVINUS AMMONIUS DE HARENA, primo professus Cartusiæ Sylvæ S. Martini prope Gerardi-montem, dein Cartusiæ Gandensis, in utraque Procurator & in postrema etiam Vicarius, in Ordineque Jubilarius, Græce pariter & Latine eruditus; scripsit librum *De filio prodigo*, dum ageret apud Cartusianos prope Bruxellam, impressum Lovanii apud *Rutgerum Resenum* anno 1542. *De Institutione Novitiorum*, de qua non nisi fragmenta MS. vidi. Item, teste *Sandero*, volumen *Epistolarum* ad viros doctos plerosque doctissime scriptarum. Emisit *vitam Guilielmi Rebautii*, Belgæ, Prioris majoris Cartusiæ & Generalis ejusdem Ordin. cujus *Sermones Capitulares* ipse *Levinus Ammonius* propria manu conscriptos reliquit, qui asservantur in Cartusia Bruxellensi. *Petrus Opmerus* non dubitat eum inter viros, quos Ordo Cartusiensis habuit & pietate & varia eruditione conspicuos, recensere. Laudatur & ab *Erasmo* Epistola ad *Utenhovium* his verbis: *Levinus Ammonius, vir eruditione juxta ac pietate insignis.* Obiit Gandavi anno 1556.

Franc.

Franc. Goethalsius, seu Bonicollius, alias Panagathus, quod cognomentum ex Græca Nomenclatura mutuatus est, patria Brugensis fuit, professione Jurisconsultus, & aliquot annos caussarum patronum egit, ediditque *Carmen de Diva Virgine*, Antverp. typis *Plantini* in 8. De felici & infelici Republica tractatum politicum, Lovanii apud *Bogardum*. *De dominii distinctione*, occasione *Orationis*, quam de communione omnium rerum inter amicos Brugis publice habuerat. Lovanii Juris utriusque Doctor renuntiatus, Professor Regius *Paratitla* docuit. Docuit item Duaci totos 33. annos, ubi & obiit an. 1616. in *S. Amato* conditus, in qua fruebatur beneficio Canonico, factus Sacerdos viva etiamnum & consentiente uxore, ac Pontifice dispensante.

Everardus Wassembergius, Embricensis, disciplinis humanioribus & Theologicis Lovanii operam dedit, & juvenis admodum edidit ingenii monumenta, quibus nominis famam captare atque mereri cœpit. Vulgavit *Humanæ vitæ scenam* qua conditiones hominum & mores ad amussim repræsentat, Lovanii in 8. typis *Franc. Simonis*.

Hubertus Phalesius, Antverpiensis, Cœnobii Affligemiensis, Ordinis *S. Benedicti* Sub-Prior, edidit *Concordantias Bibliorum*, variis locis expurgatas & locupletatas, cum Præambulis ad easdem; typis *Plantin.* 1642. in fol.

Petrus Antonius Beuterus, Valentiæ in Hispania natus, Sacræ Theologiæ Doctor in patria & Professor, scripsit *De recta Sacrificii oblatione, & ceremoniis Missæ*, ad *Paulum III.* cujus & *Prædicatorem* se vocat *Apostolicum*: & *Judicium in Confessiones Sacerdotum*, ad *Gerardum Marcanum* Cardin. Leodiensem, & Archiepiscopum Valentinum: *& Annotationes X. ad sacram scripturam*: *itemque Historiam suæ Patriæ*; sed Hispanice, fabulosis Annii Originibus contaminatam.

Joannes Petrus Jussanus, patria Mediolanensis, Presbyter ex Congregatione Oblatorum S. Ambrosii, quam à S. Carolo *Borromæo* institutam fuisse supra diximus, vitam ejusdem S. Caroli sermone Italico accuratissime ad Paulum V. Papam libris IX. descripsit: quam Gallice à se redditam Nicolaus Sulfurnius Presbyter Oratorii an. 1622. Lutetiæ publicavit. Jussanus porro lib. 5. cap. 4. narrat suo tempore Congregationem Oblatorum ducentis amplius sacerdotibus.

Joannis Alberti Widmanstadii, & Mosis Meredinæi Sacerdotis Catholici, è Mesopotamia oriundi opera, Ferdinandi I. Imp. liberalitate 1555. & 1562. in 4. Viennæ Austriæ sunt edita, sermone & characteribus Syris, videlicet Matthæi, Marci, Lucæ & Joannis Evangelia, Pauli Apostoli Epistolæ, Lucæ Evangelistæ Apostolica Historia à Christi Ascensione usque ad annum Neronis quartum; Jacobi, Petri & Joannis Apostolorum Epistolæ Canonicæ: Item Syriacæ linguæ prima elementa, & Christianæ religionis quotidianæ precationes.

Gerardus Bonioannes Episcopus Camerinus, ad Regem Poloniæ Nuntius Apostolicus, confecit Epitomen in universam Theologiæ summam Thomæ Aquinatis, & Pio IV. dicatam 1568. in 8. Lugduni publicavit.

Joannes Mercerus, Uticæ in Septimania natus, cum se totum Hebraicæ ac Chaldaicæ linguæ studio addixisset, Francisco Vatablo defuncto in professorio munere successit. Turbatis postea in Gallia rebus, Venetias concessit, hospitio usus Arnoldi Ferrerii, qui tunc Legatum ibi Gallicum agebat. Inde cum Lutetiam repetere in animo haberet, Uticam in itinere deflexit; ubi quæ cunas illi paterna domus dederat, lue populari, per illas regiones grassante, correpto, sepulcrum quoque anno 1570. dedit. Josias filius parentis sui in *sex minores Prophetas priores*, *Jobum*, *Salomonem*, & postea in *Genesim* commentaria, post ejusdem funus, publicavit.

Gerardus Busæus, Noviomagus, Theologus Lovaniensis, ex Michaelis Baji viri eximii & præstantissimi disciplina: post Canonicus & Ecclesiastes Sanctensis, beneficio Joannis Gulielmi, Cliviæ ac Montium Ducis, cujus pueritiæ præfuit; scripsit jussu Gulielmi Lindani, Episc. Ruræmundensis, Catechismum, ad Senatum Noviomagensem, Germanice; Coloniæ 1572. Addit Callidius scripsisse Responsionem ad Illyricum De communione sub utraque specie: verum exemplaria ab hæreticis suppressa desiderari. Item de Eucharistiæ Sacramento sub lucem nondum vidisse. Fratres habuit Joannem & Petrum Societ. Jesu Theologos, scriptis itidem celebres.

Casparus Francus, in Misnia parentibus Lutheranis natus, & in hæresi educatus, cum Ingolstadium anno 1566. venisset, & in contubernio Martini Eisengrenii ageret, post diligentem & assiduam veterum Ecclesiæ Patrum lectionem, errores agnitos ultro abjecit & publice ejuravit. Sacris initiatus in Comitatum Hagensem se contulit, & quem Lutherana peste, vivente Ladislao Comite, infectum reliquerat, ab eadem expurgavit, ejusque

incolas ad Catholicæ fidei castra fideliter reduxit: exinde Alberti Bojorum Ducis Ecclesiastes & Consiliarius creatus, non solum Monachii sed per universam Bavariam summo cum fructu conciones habuit, & plurimos errantes suo exemplo ac doctrina in veritatis viam revocavit. Eisengrenio defuncto in sacrarum litterarum professione successit. Anno 1575. sacri jubilæi caussa cum Italiam & Urbem inviseret, Senis in Etruria Doctor Theologus, & Romæ à Gregorio XIII. Protonotarius Apostolicus ac Comes Palatinus creatus fuit. Scripsit Expositionem caussarum justissimarum, quibus gravissime commotus à nova Lutheranorum secta ad Catholicam & Romanam Ecclesiam se convertit, 1568. Ingolstadii editam, & tertio recusam: item Catalogum Hæreticorum, qui ab Apostolorum temporibus ad nostra usque tempora extiterunt: Orationes item ac Conciones varias.

Arnoldus Albertinus, Majoricensis, Episcopus Pactensis, & utriusque censuræ Doctor clarissimus, celebratur ob ejus tractatum De agnoscendis assertionibus Catholicis & Hæreticis; omnibus jus Cæsareum, Pontificium & sacram Theologiam confitentium, utilissimum, Venetiis anno 1571. editum.

Augustinus Steuchus Eugubinus, Episcopus Kisamus, Sedis Apostolicæ Bibliothecarius, cura & labore doctissimorum virorum compilavit & per tres tomos redegit varia opera Theologica, è veteribus Bibliothecis & multis aliis locis collecta, Parisiis 1578. & Venetiis anno 1591. excusa.

Cyprianus Stapert, vulgo Vomelius, à Frisiæ occidentalis pago, in quo natus, I. V. Doctor Moguntinus, Comes Palatinus, & Assessor Cameræ Imperialis Spiræ, quo munere annos quindecim functus est, scripsit *Odam ad Deum*, pro tranquillo orbis Christiani statu, *Miscellanea*, *Sylvarum* libros quattuor, *Celebrium* item *virorum aliquot epitaphia urbis Magdeburgensis*. Decessit Spiræ anno 1577.

Thomas Hibernicus, socius Sorbonicus, quemque & Dominicani & Minoritæ sibi adscribunt, collegit Manipulum Florum sive sententiarum ex omnibus fere auctoribus sacris & prophanis, multoties editum, Coloniæ, Parisiis & alibi, accuratius autem Antverpiæ apud Joannem Bellerum anno 1578. absque tamen prooemio & indiculo auctorum ex quibus sua hausit.

Fredericus Fornerus, Doctor Theologus, Episcopus Hebronensis & suffraganeus Bambergensis, scripsit nuper Palmam triumphalem Miraculorum Ecclesiæ Catholicæ per totum orbem.

CXIX. Fronto Ducæus, natione Gallus, patria Burdigalensis, vir eruditus, Theologus, & totius Antiquitatis cognitione maxime nobilis. Scripsit Collectanea in Clementem Alexandrinum, suppresso nomine. Item S. Antonii Abbatis Melissas, seu sermonum, & locorum communium, libros duos, qui Tomo V. Bibliothecæ Sanctorum Patrum habentur, ad Græcorum Doctorum fidem revocavit, atque Annotationibus illustravit: ut & Maximi Sententias ibidem restituit. Notas in prima capita D. Irenæi, & in multa Sanctorum Basilii, & Gregorii Nysseni loca. Opuscula quinque D. Gregorii Nysseni, & 30. Homilias D. Chrysostomi, è Græco in Latinum vertit. Et nunc Homiliarum omnium Chrysostomi, Græce & Latine primum volumen emisit: alterum vero cum Epistolis ejusdem Sancti expectamus. Duas item Gregorii II. Pont. Max. Epistolas ad Leonem Isauricum, de quibus Cardinalis Baronius Tom. 9. Annalium Ecclesiast. honorifice mentionem faciens, *Accepimus*, inquit, *ipsas Græce scriptas, in Bibliotheca Cardinalis Lotharingiæ, inde depromptas, atque in lucem editas, à viro insignis doctrinæ, ac pietatis Frontone Ducæo S. I. Professore, qui & easdem in Græcum translatas restituit Latinitati.* Hæc ille. Gallice quoque exhibuit Inventarium, ut vocat, eorum quæ falso de Eucharistiæ Sacramento citarat Plessius, secta Calvinianus, duobus voluminibus.

Valentinus Rotmarus, litterarum & Eloquentiæ Professor Ordinarius, edidit Tomos duos Orationum Ingolstadiensium, à variis illius Academiæ Professoribus habitarum. Item, præter Annales, scripsit librum de Cancellariis Pro-Cancellariis & S. Theologiæ Professoribus in eadem Academia. Cui postremo operi, cum sub prælo esset, auctor immortuus anno millesimo quingentesimo octogesimo primo, prodiitque Ingolstadii eodem anno absolutum à Joanne Engerdo, litterarum ac Poëseos Professore.

D. Martinus Rythovius, Primus Episcopus Iprensis, Decanus fuit S. Petri Lovanii, & ibidem S. Theologiæ professor. Ad Episcopatum Iprensem primus assumptus fuit anno 1561. Paulo post abiit ad Concilium Tridentinum sub Pio IV. Inde reversus convocavit tamquam senior Episcoporum Concilium Provinciale Mechliniense, cui & præsedit. Anno 1577. existens in Comitiis Flandriæ, Gandavi ab hæreticis captus fuit; multo lytro, & intercedente commutatione captivorum duorum aliorum, qui sub Principe Parmensi capti erant, redemptus anno 1581. Ex carceribus Catholicos Iprenses per litteras in fide Catholica confirmavit, quarum adhuc plures exstant. Post relaxationem, Ecclesias Dixu-

Dixumudensem, Furnensem, Bergensem & Dunckercanam in sua Diœcesi reconciliavit, quæ ab hæreticis profanatæ & spoliatæ erant. Inde venit, peste correptus, Audomaropolim, ubi die nona Octobris anno 1583. in Domino obdormivit. Corpus ejus inde postmodum translatum, nunc sepultum est Ipris, juxta summum altare. Docte scripsit in Magistri sententiarum libros quattuor.

Lucovicus Guicciardinus, patricia apud Florentinos gente natus, Germaniam inferiorem, qua patet, Etrusco sermone primus descripsit, tabulisque illustravit. Patruus illi fuit Franciscus Guicciardinus, excellentis Historicus judicii, qui de rebus in Belgio Patrum memoria gestis, libros tres posteris reliquit. Cæterum Ludovicus perpetuo apud Belgas vixit, incolarum captus humanitate, & circa anno 1580. Antverpiæ vivere desiit, ætate 64.

Theodorus Antonius Peltanus, quo florente laborabat vehementer tota Bavaria idoneorum divini verbi ministrorum penuria. Ei necessitati occursurus Albertus Bojorum Dux, Ingolstadiensem Academiam pene collapsam restituere, & instituto adolescentium collegio, sobolem Ecclesiæ ac Reipub. utilem statuerat educare. Horum operum adjutores coram à Petro Canisio, per litteras ab Ignatio Lojola, homines è Societate viginti postularat, templum, domum & vectigal annuum prolixe pollicitus. Ignatius itaque anno superioris sæculi sexto & quinquagesimo socios octodecim ex Urbe misit: quos inter Rector fuit Thomas Lentulus, Neomagus, ceterorum præcipui Joannes Covillonius, Hermannus Tiræus, & Theodorus Peltanus. Mense Julio Ingolstadium cum pervenissent, in Collegium quod Vetus appellabant, quodque pars erat publicæ Academiæ, inducti sunt, attributo S. Catharinæ sacello. Doctores Academici, cives & Scholastici perbenevolo sese novis incolis præbuerunt. Nimirum superabat adhuc fama Claudii Jaji, Alfonsi Salmeronis, Gaudani & P. Canisii, qui non exiguo olim fructu Ingolstadii docuerant: eaque memoria auctoritatem novis advenis conciliabat. In Academiam publicam ad docendum admissi Covillonius & Tiræus, ille Psalmos Davidis, hic Petri Lombardi quartum Sententiarum librum explicarunt, Peltano Rhetorica & Græca privatim docente.

Ludovicus Legionensis, Hispanus, S. Theologiæ Doctor, Augustinianorum Provincialis, magno vir ingenio, litteris Latinis, Græcis, Hebraicis doctissimus, vehementer ab omnibus commendatur in explanatione scripturarum. Ejus scripta recensentur in Anastasi Augustiniana Thomæ Gratiani. Opus tamen anni 1589. in Cantica Canticorum, quod exstat Salmanticæ apud Guilielmum Foquel, est probibitum, quia quasi amatorium, ut è schedis Miræanis disco.

Albertus Crantzius, scripsit Historiam Saxoniæ, item Sueciæ, Daniæ, Norvvegiæ Chronica, Francof. 1583. Is dixit de Luthero: frater vade in cellam & dic Miserere.

Franciscus Turrianus, antea Torrensis dictus, natione Hispanus, patria Legionensis, vir omni linguarum ac disciplinarum genere excultus, celebriores quasque Italiæ Bibliothecas diligenter excussit, multaque veterum Patrum, præsertim Græcorum opera è tenebris eruit, & Latina civitate à se donata, publici juris fecit. Cumque plurimis libris editis, magnam sui famam per Europam commovisset, à Pontifice Maximo ad Synodum Tridentinam cum aliis Theologis missus, in illo velut orbis theatro, rem Ecclesiæ Catholicæ fortissime gessit. Exinde præcipiti jam ætate, cervicem suavi Domini jugo Romæ 1566. subjecit, tironibus Soc. Jesu adscriptus, in qua & obiit anno millesimo quingentesimo octogesimo quarto. Librorum catalogum, quos partim ante Societatis ingressum, partim postea scripsit, Petrus Ribadeneira recitat.

Carolus Borromæus, Mediolanensium Archiepiscopus & Presbyter Cardinalis, titulo S. Praxedis, à Pio IV. avunculo ætat. 22. creatus, singulari vitæ innocentia & sanctitate Ecclesiam sibi creditam annis 25. rexit, mores collapsos correxit. Non lana tonsa deglubere, sed oves Dei verbo pascere, bonus Pastor, non mercenarius solebat. Scripto de *Cura Pastorali* libro gravissimo, ad hoc ipsum sanctissimum munus sacerdotes excitavit. S. Borromæi vitam Augustinus Card. Veronensis, pie venusteque conscripsit; ejus item res gestas habet in suis Chronicis Sebastianus Verronius, verius vero libris quinque Carolus à Basilica Petri, ejus alumnus, quos legat, quisquis exemplar cognoscere volet perfecti Sacerdotis & Episcopi. Cœlo insertus est 1585. ætat. 47.

Hugo Boncompagnus, civis & I. V. Doctor Bononiensis, magna cum laude Jura publice diu in patria explicuit. Vestanus deinde Episcopus à Paulo IV. Creatus, in illo orbis theatro Tridentinos inter Antistites emicuit. Post S. R. E. Cardinalis, ac demum Pontifex Maximus suo merito renuntiatus, faustum Gregorii XIII. nomen assumpsit. In Pontificatu communis omnium nationum parens fuit. Collegia namque seu Seminaria plus minus 24. exstruxit, in his Germanicum, Anglicanum, Neophytorum, Græcorum,

Romanorum, Maronitarum, Illiricorum, Romæ; Viennense in Austria, Pragense in Bohemia, Græciense in Stiria, Olomucense in Moravia, Braunsbergense in Prussia, Mussipontanum in Lotharingia pro Scotis, Vilnense in Lituania, Claudiopolitanum in Transsiluania; Funense, Vasquiense, Arimense & Anzuchixamense in Japonia; Fuldense in Hassia, Dilinganum & Augustanum in Germania, Anglorum in urbe Remensi olim, nunc Duacensi situm; & Helvetiorum in urbe Mediolanensi. De his legi poterit *M. Antonius Ciappius* in libello, quem de rebus à Gregorio XIII. præclare gestis scripsit. Hujus porro Pontificis auspiciis Oceanus Juris primum in lucem prodiit: Obiit autem anno Christi 1585. Ætatis 84.

CXIX. HIPPOLYTUS ESTENSIS seu Mestinus, Alfonsi Ferrariæ Ducis filius, patruo suo vita functo in Archiepiscopatu Mediolanensi suffectus, demum 1539. Cardinalium collegio à Paulo III. adlectus, insignis ac prope singularis eruditorum suo ævo Patronus fuit. Quos quidem & domi liberaliter habebat, & cum iis de rebus variis indies disserebat: ut *M. Antonius Muretus*, cum *Flaminio Nobilio*, domesticus testis, narrat in suis Variis Lectionibus præfando, eidemque inscribendo. *Cælius* quoque *Calcagninus*, *Paulus Manutius*, *M. Antonius Flaminius*, & alii libros suarum vigiliarum eidem, ut Mæcenati liberalissimo, dicandos censuerunt. Ut vero ex ungue leonem discas & agnoscas, lege, si lubet, Epistolam ejus ad Arnoldum Sorbinium, Mureti Epistolis insertam. Obiit autem 1586. & Tibure in æde S. Francisci conditus jacet; ubi augustum declinemque hortum àmoenissimum habebat. Estenses porro Principes amplissimam Ferrariæ bibliothecam olim possederunt.

LEO CASTRUS, Hispanus, Doctor Th. Salmanticensis, suos in Isaiam, & Oseam commentarios 1570. & 1586. Salmanticæ publicavit. Scripsit & Apologeticum pro vulgata S. Hieronymi & LXX. Interpretum translatione. Obiit Leo Castrius an. 1586. quo & obierunt anno, Sixtus Henminga & Stephanus Sampajus.

GASPAR GONZALEZ, natione Lusitanus, vir omni disciplinarum genere excultus, & eam ob causam studiorum formandorum gratia Romam accitus, Orationem habuit gravem pariter atque elegantem anno 1585. in aula Pontificia, cum Iaponicorum Principum Legati sunt publice excepti: quæ tum Romæ, tum alibi à typographis vulgata est.

GUILIELMUS SIRLETUS, Natus Stili, opido ejus Italiæ partis quam olim Magnam Græciam, hodie Calabriam appellant, fortibus viris, optimisque Reip. institutis quondam florentem. Parens Thomas ad centesimum & quintum ætatis annum vixit: Gulielmus & ipse valido robustoque ad lucubrandum fuit corpore, missus primum Neapolim, ubi Græcis doctoribus operam dedit: post Romam, ad exquisitiorem ingenii cultum. Præceptores doctrina, brevi superavit; utraque lingua ad miraculum usque, post etiam sancta, instructus. Mathematicas his disciplinas adjunxit. Mox Philosophiæ, ac Theologiæ orbem è fontibus Græcisque scriptoribus tam avide hausit, ut parem ea ætas non viderit. Et tametsi spirans quædam Bibliotheca esset (quod Dionysio Longino Eunapius tribuit) tamen librorum veterum, Græcorum præsertim, copiam maximam collegit, quam Ascanius Columna Card. ampliss. postea possedit, præfecitque Pompejum Hugonium, Latinæ eloquentiæ Romæ Doctorem. Vaticanam Pontificis Bibliothecam dum præesset mirifice auxit: nihil tamen, Socratis exemplo, edere voluit: præter variantes in Bibliis Regiis lectiones sive modestiæ, sive metus, ne reprehenderetur, gratia; non ignavia, aut invidia posteritatis adductus. Liberalitas in omnes, præsertim egenos; omnem ut dicendi vim, sic fidem exsuperabat; nihil ut moriens reliqui fecerit, sed æs ingens alienum eo nomine conflaverit: imitatus beneficentia sanctissimos viros, Laurentium Levitam, Martinum item, Nicolaum & Joannem Eleemosynarium Episcopos. Reliquas illius virtutes funebri oratione Joannes Vaz Motta, Lusitanus est persecutus. Sepulcrum illius visitur in templo, cui præerat, S. Laurentii in pane & perna, vulgo Panisperna, cum hac Epigraphe. Gulielmo Sirleto Cardinali, Stili in Calabria nato, hujus Ecclesiæ Presbytero, S. Sedis Apost. Bibliothecario. Hebraicæ, Græcæ, Latinæque linguæ peritissimo, humanarum, divinarumque Disciplinarum scientia claro, eruditorum & pauperum patrono ac parenti beneficentiss. ob probitatem ejus, pietatemque singularem à Pio IV. Pont. Max. Sacro instante collegio, Cardinali creato. Vixit ann. 61. Obiit an. 1585.

MARTINUS AB AZPILCUETA, Doctor Navarrus, à quo universa Ecclesia Catholica eum fructum accepit, ut ab illo auctore edito perutili *Confitentium Enchiridio*, omnes qui confessiones excipiunt suo se munere fungi posse fateantur: & qui ante illum natum in eo munere versabantur, summis difficultatibus & tenebris immersos. Taceo alia sexcenta monumenta explanandæ veritati apta, in quibus dictandis commentandisque ad ultimum usque diem advigilavit. Primum Tolosæ, deinde Salmanticæ, demum Conimbricæ, ita perstitit docendo, ut rude donatus publica auditorum prærogativa, emeritis tamdiu stipendiis eodem præmio afficiendus judicaretur, quo ad profitendum fuerat ultimo loco à Seren.

Rege

Rege Joanne III. in Lusitaniam invitatus. Tanta ejusdem fuit doctrinæ vis & auctoritas, non vulgi opinione collecta, sed publico totius Reipublicæ Christianæ testimonio comprobata, ut ejus sententia certa quædam lex, & quasi oraculum sit habita. Vixit annos centum, quinque demptis. Infatigabilis semper in precationum assidua vigilia, neque unquam ab excubiis discedebat, quia memoria tenebat Imperatoris summi Dei dictum: *Vigilate & orate, & estote parati, quia nescitis diem neque horam qua Dominus venturus sit.* Abstinentiæ adeo studuit, ut statis diebus jejunium ab ecclesia indictum nunquam neglexerit ad extremum usque spiritum. Eaque in victu potuque moderatio, in libidinibus abstinentia fuit, ut hac parsimonia (qua pauperibus quæ supererant liberaliter erogabat) vitam diutissime produxerit, vixeritque incolumi valetudine in tantis studiorum vigiliarumque laboribus, quibus frangi debilitarique vires mirifice solent. In egenos & stipem colligentes summa beneficentia. Nam Salmanticæ majorem bonorum partem erogavit. Conimbricæ, domus ejus pauperum erat receptaculum. Qui dies de superiori loco Decreta Pontificum interpretantem Navarrum videbat, eundem sæpe in Xenodochiis ægris & pauperibus linteo præcinctum, lecto & mensis ministrantem intuebatur. Et in Urbe orbis regina sibi subtrahere solitus, quæ inopia laborantibus suppeditaret, & afflictos sublevabat, re & consilio juvabat libenter. Quo die, Divi (quemadmodum tradit Thomas Gorræus Lusitanus) tutelaris precibus adjutus, ex hac vita migravit hic Martinus, 22. Junii 1586. Judicium illius quanti Romæ fecerint, indicio est, quod cum ante 17. eos annos Romam venit, tres summi Pontifices Pius V. Gregorius XIII. & Xystus V. illius sapientiæ graviora pœnitentium negotia crediderint: qui summa integritate ancipites sensus, dilucide, aperte, vereque enucleabat. De jure respondebat, non quæstu aut emolumento adductus, sed de Rep. benemerendi & juvandi omnes studio. Quotidie ritu cæremoniisque, pie ab Ecclesia Catholica institutis, sacris operabatur. Cum in ultimis versans animam ageret, adessentque qui ad mortem fortiter obeundam animarent, cum ad illum cruciatus Christi locum ventum esset: *Ego palam locutus sum mundo, & in occulto locutus sum nihil*, eadem moriente jam voce recitans, spiritum Christo reddidit. Vitam ejus fusius Romæ scripsit Simon Magnus Eburo, ejus contubernalis, & post diserte Julius Roscius Hortinus. Ore erat non pulcro, naso aquilino; statura procera, macie vigiliis lucubrationibusque contracta. Auditorem habuit de multis illustrem Didacum Covarruviam, post Salmanticæ Juris Professorem, Denique Hispaniæ Præsidem ac Præsulem Segobiensem. Eodem anno homines doctissimi vita abierunt. M. Antonius Muretus Romæ. Pet. Victorius Florentiæ, Tarracone Ant. Augustinus Archiepiscopus, festo Petronillæ die, Utriusque Juris consulti Pontificii summi, Martinus & Antonius; ille practicus; hic theoreticus. Hujus Martini corpus delatum est humeris Religiosorum, ac sepultum Romæ in æde Divi Antonii de Padua, in campo Martio, nationis Lusitanæ.

Hieronymus Verlenius, Silvæ Ducis in Brabantia natus, admodum adolescens è celebri patriæ gymnasio Lovanium venit, & post absoluta Philosophiæ studia litteris Sacris junxit elegantioris litteraturæ Linguæque Græce peritiam. Evocatus Lovanio, primum scholæ patriæ moderator fuit: mox Theologiæ Lector, ut vocant, Ultrajecti apud Joannitas seu Rhodienses Milites: exinde in summa æde Pastor, atque hinc Canonicus: demum Harlemensis Episcopi Vicarius, vivere ibidem 1587. desiit. Edidit Epicteti Enchiridion è sua interpretatione, Accessit, eodem interprete & Scholiaste, cum Scholiis, Hippocratis Epistola de risu Democriti. Et fragmentum Xenophontis De sui cognitione, ex lib. IV. De dictis & factis Socratis. Antv. 1550. 8. Loei typis. Latinas item fecit B. Ignatii martyris Epistolas: cum Scholiis. Typis Plantini 1588. 8. Denique, dum sacras Ultrajecti litteras profitetur, commentarium scripsit in Psalmos Davidicos, Lovanii 1558. fol. apud Bergaignium.

Jacobus Pamelius, Episcopus Audomaropolitanus in Artesia designatus, illustri, apud Aldenardam Flandriæ urbem, Baronum Pameliorum stirpe oriundus, patre *Adolfo*, qui Carolo V. Cæsari à sanctioribus olim consiliis erat Brugis, urbe nobili atque ædificiis admodum venusta. Puerum sub disciplina piorum doctorumque virorum monasterii Floreffiensis, agri Namurcensis, parens esse voluit. Inde Lovanium missus, primum liberalibus ac Philosophicis disciplinis, post Theologicis animum applicuit. Doctissimis præceptoribus usus, in his Ruardo Tappero, & Judoco Ravestenio, ipsos annos novem sacris studiis impendit. Provectior Lutetiam Parisiorum, lustrandæ Galliæ, concessit. Inde Lovanium reversus, Theologiæ lauream meritissimo accipit. Mox Brugas revocatus, Canonica est dignitate, & Archipresbyteri munere ornatus. Hic prima illi cura Bibliothecam instruere, veterum scrinia excutere, & manuscripta exemplaria conquirere. Qua tota de re, in proœmio Cassiodori de Divinis observationibus, à se reperti, differit. Cumque è membranis B. Cyprianum, quemque suum ille Magistrum appellabat, Tertullianum, non modo meliores fecisset, verum etiam doctis commentariis illustrasset, magnum sibi nomen peperit. Stanisl. Hosius, & Guill. Sirletus Cardinales in suam quisque familiam virum sæpe

invitarunt, Gregorius XIII. Pont. Max. ornandæ virtuti natus, non semel ad se Romam evocavit. Hinc Sixto V. notus, ad Rabani Mauri editionem ab eo est excitatus. Plurimi quoque Belgicæ Episcopi, cum ob multarum rerum usum, tum ob eximium zelum, quo collapsos mores corrigere atque Ecclesiæ disciplinam pristinam revocare studebat, consiliis eum suis adhibuerunt. Primæ Brabantinorum Synodo Machliniensi magna cum laude interfuit,& Cameracensis item Concilii provincialis pars magna fuit. Belgico rebellantium tumultu, cum passim Clerus ab hæreticis pelleretur, Audomaropolim Artesiæ se recepit: creatusque illius Ecclesiæ Achidiaconus optime rem gessit. Ob quæ in Rempub. Christianam merita Philippus II. Hisp. Rex eum amplissima ad S. Salvatorem Ultrajecti Præpositura donavit, quam summi semper viri, in his Hadrianus VI. ante Pontificatum, Marchiones Bergenses. Comites Montfortii, Barones Brederodii, aliique Proceres tenuissent. Post, faventibus omnium votis suffragiisque, Episcopum Audomaropolitanum designavit. Cujus rei ergo Bruxellas cogitans, Montibus Hannoniæ morbo correptus, nono post die, vita decessit: vir sane summus, utriusque linguæ, Theologiæ & historiæ cognitione, atque omni doctrinæ genere excellens: quo nomine & à Guil. Lindano mirifice prædicatur. Fratrem habuit *Guilielmum*, Regii Sanctioris Concilii Præsidem, virum magnæ apud Belgas existimationis. Pro funere illum laudavit Guilielmus Talbotius, civis ejus & in Archidiaconi dignitate successor. Conditus est augusta in æde, D. Waldetrudi sacra quæ est nobilissimarum virginum Canonicarum, Montensi in urbe apud Hannones.

Petrus Gregorius Tolosanus I. V. Doctor, primum in Cadurcana post in Tolosana, ac demum in Mussipontana Academia Professor, summa cum laude extitit, scripsit commentaria in Syntaxes artis mirabilis, per quas de omnibus rebus disputatur, Lugduni 1587. edita. Adnectuntur ejusdem libri 3. de Immortalitate animæ.

Hieronymus Verlenius,* Silviducensis, admodum adolescens è celebri patriæ gymnasio Lovanium venit, ibidemque post percepta Philosophiæ studia, Theologiæ & litteris sacris junxit melioris litteraturæ linguæque Græcæ peritiam. Evocatus Lovanio primum Scholæ patriæ moderator fuit: mox S. Theologiæ Lector, ut vocant. Ultrajecti apud D. Joannis seu Rhodiensis militiæ Religiosos: dein in summa Æde Pastor, atque hinc Canonicus: demum Balemensis Episcopi Vicarius, vivere ibidem desiit, anno millesimo quingentesimo octogesimo septimo. Exstant epistolæ S. Ignatii martyris ab eo Latine redditæ typisque Plantinianis editæ, itemque commentarius in Psalmos Davidicos Lovanii 1558. publicatus.

F. Ludovicus Granatensis, ex Prædicatorum familia, cujus doctrinæ majora exstant Miracula, Gregorii XIII. Pontificis Maximi oraculo, quam si cæcis aspectum, mortuis vitam à Deo impetrasset, Pontificia dignitate sæpius recusata, clarior, mira in Deum pietate, & in pauperes misericordia, insigniumque librorum ac concionum varietate toto orbe illustrato, ætatis suæ anno octogesimo quarto, Olisipone moritur, magno Christianæ Reipublicæ desiderio, pridie Kalendas Januarii, anno 1588. Illustre profecto elogium ejus marmori sepulcrali inscriptum apud Lusitanos in Olisiponensi Dominicanorum cænobio legitur. *Frater Ludovicus Granatensis ex Prædicatorum familia: (cujus doctrinæ majora extant miracula Gregorii XIII. Pontificis maximi oraculo, quam si cæcis aspectum, mortuis vitam à Deo impetrasset) Pontificia dignitate sæpius recusata clarior, mira in Deum piecate, & pauperes misericordia, insigniumque librorum ac concionum varietate toto orbe illustrato, ætatis suæ anno octuagesimo quarto Olisiponæ moritur, magno Reipublicæ Christianæ desiderio, pridie Kalen. Januarii anno* 1588. Vitam Ludovici Granatensis scripsit Hispanice Franciscus Diago, Doctor ejusdem Ordinis Prædicatorum, excusum Barcelonæ 1605. in 8. habet Torrius. F. Ludovicus natus est Granatæ 1504. Vixit ut plurimum in conventu S. Crucis, Granatæ fundato ab Elisabetha & Ferdinando Regibus. Studuit Vallisoleti Theologiæ. Recusavit Episcopatum de Viseu & Archiepiscopatum de Braga sibi oblatos ab Henrico Cardinale Infante. Scripsit multa partim Latine partim Hispanice, laudata à Gregorio XIII. S. Carolo Borromæo Cardinale, Paleoto, Martino Navarro & aliis. Fuit gratus Regibus Portugalliæ, Philippo secundo, Alberto Archiduci nostro, Andreæ Doria. Recusavit Episcopatum quem illi destinabat Sixtus V. Obiit ultimo die anni 1588.

CXX. Franciscus Adornus, nobilissimo genere apud Ligures natus, Soc. Jesu Theologus, Carolo Borromæo Card. & Archiepiscopo Mediolanensi à Sacris Confessionibus ac consiliis fuit. Ejus rogatu scripsit libros duos De Ecclesiastica disciplina, & alia, quæ Ribadeneira memorat. Obiit Genuæ in patria, anno salutis millesimo quingentesimo octogesimo octavo, ætatis quinquagesimo sexto.

Gundisalvus Argoces Molina, ad Philippum II. Regem Catholicum scripsit Hispanice volumen ingens de Nobilibus familiis Baeticæ seu Andaluziæ, ut hodie vocant, 1588. Hispali in fol. excusum.

Barth.

* Idem de quo jam p. 223.

Barth. de Martyribus, Franc. Vallesius, Jo. Ant. Viperanus, Fl. Laurentius Cumolius, Lud. Granatensis, Petrus Matthæus Sequanus hoc anno obierunt.

Josephus a Costa 1588. dedicavit suos libros duos de Natura novi orbis, & sex de procuranda Indorum salute Philippo II.

Franciscus Quaresimus, Laudensis Ord. FF. Minorum olim terræ Sanctæ Præsul ac Commissarius Apostolicus, edidit Historiam Theologicam Tomis 2. & moralem Terræ Sanctæ Elucidationem in fol.

Marcus Henningus, Augustanus, Francofurti concinnavit Historiam Chinensem 1599. in 8. ex Hispanico.

Joannes Pistorius Nidanus, 1583. edidit Tomum illustrium Scriptorum Germaniæ, Reginonem, Hermannum Contractum, Lambertum Schafnaburgensem, Marianum Schotum cum Dodechino, Sigebertum cum Roberto de Monte, Siffridum Misnensem, Pauli Langii Chronicum Citizense.

Marcardus Freherus, edidit Tomum I. Francofurti in fol. Germanicarum rerum Scriptorum, videlicet, Annales Francorum, Chronicom Laurishamense & alia. Idem edidit alterum tomum de rebus in Germania gestis sub Frederico III. & Maximiliano I. scriptores, in quo sunt plurimi auctores parvi. Inter alios est *Petri Ægidii Threnodia*, in Maximiliani I. obitum, seu lamentatio vario carminum genere.

Christianus Vrstisius, Basileensis, edidit Tomos duos Historicorum Germaniæ, Othonem Frinsingensem, Hermannum Contractum & alios tom. I. Godefridum Viterbiensem, Wernerum Rolevvinck, & alios Tom. 2.

Alexander ab Alexandro, I. C. Neapolitanus, scripsit libros Genialium dierum, & vixit tempore Platinæ, Joviani Pontani, Nicolai Perotti, & Dominici Calderini. Francofurti in fol. 1594. cum Notis Andreæ Tiraquelli.

Lucas Wadingus, Manapiensis olim apud Salmanticenses, nunc in Urbe S. T. Professor, & Collegii S. Isidori in Urbe Guardianus, scripsit 4. tomos Annalium Minorum. Primus est editus Lugduni 1625. quartus ibid. 1637. ad Emanuelem de Moura Marchionem Castri Roderici, Oratorem in urbe, quartus definit in anno 1400.

Joannes Rioche, Ord. Minorum, Britanniæ Minoris Guardianus, scripsit Chronicon à Christo nato usque ad sua tempora, editum Parisiis 1576. in 8.

Dermicius Thadæus, Hibernus ord. Minorum Lector, scripsit Nitelam Franciscanæ Religionis, contra Abrahamum Bzovium, Lugduni 1527.

Paulus Metezellus, edidit Theologiam sacram in folio Parisiis in Scamno M. accommodatam ab Conciones sacras habendas ad populum.

CXXI. Guilielmus Lindanus, Episcopus Gandavensis in Flandria. Contraria solenni laudantium consuetudine, in Lindani invicti Sectariorum antagonistæ præconio, via mihi ingredienda est, neque oratio est in laudibus dilatanda, sed ad fastidium vitandum contrahenda. Nam si quæ per omnem vitam gesta scriptaque adversus hæreticos ab eo sunt, persequi omnia stilo velim, in immensum excrescat oratio, ut quod de M. Terentio Varrone D. Augustinus ait, jure de Lindano dixerim, plura eum scripsisse quam ut legere cuiquam vacaret, & plura vicissim legisse, quam ut scribendi otium viro suppeteret. Summa itaque dumtaxat attingam. Natus is Dordraci apud Batavos patre Damaso, Consulari viro, adolescens trium linguarum cognitionem brevi adsecutus. Post Philosophicis Lovanii in gymnasio Porcensi pari felicitate perceptis, Sacrarum litterarum studiis animum applicuit. Paternæ hereditatis ope, plurimas Galliæ ac Germaniæ Academias illustravit. In Dilingana Suevorum cum substitisset Petro Soto Hispano Theologo præstantissimo, à Philippo II. Rege in Brittanniam evocato, suffectus, sacras ibi litteras magno audientium concursu, explicavit. Lovanium reversus & Theologica laurea donatus, exinde Decanus Hagæ Comitis & per Bataviam Frisiamque Quæsitor in fidei violatæ reos constituitur. Nec actione solum sed & scriptis (ut symbolo præferebat) *Prælia* Domini præliatus est. Scripsit enim Dubitantium dialogum de origine sectarum hujus sæculi, Panopliam Evangelicam, De optimo genere sacras litteras interpretandi, aliaque plurima, stilo heroico ac gravitatis pleno. Primus apud Gueldros Ruremundæ ad Mosam Fl. Antistes renuntiatur. Sed crescente in dies Calvinianorum turba Regiumque imperium, pro turbulento sectæ ingenio, exuente, in exilium actus, Romam ad Gregorium XIII. Pontificem Maximum se contulit. A quo in Purpuratorum Patrum Senatu coram laudatus, & ab eruditis ibidem hominibus in his Cæs. Baronio, eximie cultus, post cum Internuntio Apostolico ad Regem in Hispaniam proficiscitur. Ab illo humaniter, ut à Rege vere Catholico fieri amabat, acceptus, cum domum itionem parat, nec opinanti Rex sponte promisit, Theologos se Lovanii & Duaci liberaliter, ut Ecclesiæ alumnos, moxque parochos futuros, educaturum. Alexandro itaque Farnesio Belgicæ Prorege rem prospere gerente, reversus ad

ad suos, Ruremunda Gandavum ad Episcopalem amplissimæ urbis dignitatem evocatur, atque in Cornelii Jansenii demortui locum subrogatur. Ubi vitæ exilium tertio post mense finiens annos natus sexaginta tres, in cœlum ut equidem confido, commigravit. Situs est in æde Cathedrali, communi tumulo cum amico & collega Jansenio hac nscriptione.

Unicus es Phœnix, cineres hæc tumba duorum
Phœnicum veræ religionis habet.

Petrus Pecquius, vastatis ac profanatis ab iconomachis per Belgium Sacrosanctis ædibus, de iis reparandis atque instaurandis consilium scripsit. Utque civibus gratularetur (apud Ziricæos enim in Zelandicis insulis natus erat) & quod magna sit apud Belgas navigandi ars, qua res familiaris in primis augetur mercesque importantur & exportantur; quo disciplinæ quadam ratione ars ea in officio contineretur, reliquit varios de re nautica commentarios. De cæteris ejus scriptis, quæ universa mirifice laudat Didacus Covarruvias illustris Hispaniarum Præses, excellunt libri *De testamentis conjugum*, *De jure sistendi*, *De juris Canonici regulis;* aliaque non pauca, typis necdum publicata. Forma fuit corporis eleganti, ac dignitate heroica, barba promissa; comis ac mire facilis in tam excellenti doctrina. Quibus artibus Senator est regius Machliniæ creatus. Reliquit filium, ut cognominem sibi, sic & tituli doctrinæque hæredem; qui apud Henricum IV. Galliæ Regem Serenissimorum Belgii Principum Alberti & Elisabethæ Legatum egit. Renuntiatus fuit P. Peckius senior I. V. Doctor Lovanii, cum Joanne Wamesio & Venduillio ac Joach. Hoppero, an. 1551. Annos plus minus triginta magno audientium concursu & fructu jus explanavit, & ingenii monumentis clarum apud posteros nomen fecit. Vixit bonis omnibus amicus, pietatis & Religionis orthodoxæ colentissimus, Cleri studiosissimus, animo in rerum Belgicarum turbis & procellis tranquillo. Obiit Machliniæ an. 1589. æt. 60. Corpus ejus translatum est Lovanium in D. Michaelis vetustissima illiusurbis Basilica conditum. A Miræo* audivisse me memini exstare plurima hujus manuscripta Bruxellis apud filium. Repertæ sunt insuper variæ ejusdem *Prælectiones* Lovanii habitæ in Bibliotheca Cl. V. Stephani Weyms I. V. D. Inter alia plura in lib. VI. Decret. à tit. De rebus Ecclesiæ non alienandis. Usque ad tit. De cognatione spirituali. Item libri 2. ad tit. De Cler. peregrin. Item libri 3. tit. De vita & honestate Cler. usque ad tit. De relig. & venerat. Sanct.

Gaspar Varrerius, omnis antiquitatis egregie doctus, Iter suum à Pace Julia Mediolanum usque, Lusitanis evulgavit. Usus est familiariter Andrea Resendio, à quo adjutus fuit, & Georgio Cœlio, Lusitanis. Ab Henrico Portugalliæ infante Cardinali Romam missus, ut suo nomine gratulationem, pro adoptione in sacrum Purpuratorum collegium, haberet; ubi porro Bembo & Jacobo Sadoleto, eloquentissimis ea tempestate viris, usus est. Edidit & Latine de Ophyra regione, in sacris litteris memorata, commentarium; Censuram item de Beroso, Metasthene, aliisque supposititiis auctoribus à Joanne Annio editis: quibus plerosque Originum scriptores refellit, in his Leonem Albertum, Florianum Ocampium, Antonium Beuterum, Antonium Nebrissensem, Augustinum Eugubinum, Joannem Driedonem & ceteros.

Joannes Gibonus, Wintoniæ in Anglia natus, relicto Canonicatu Bonnensi in diœcesi Coloniensi, quo donatus à Gregorio XIII. fuerat, Societatem Jesu 1578. amplexus est Treviris: ubi Theologiæ Doctor & Professor, suorumque sodalium Rector postea fuit. Obiit in Hemenrodensi Cistertiensium monachorum cœnobio sub annum 1589. quo salutatum amicos suos iverat. Ejus scripta reperies apud P. Alegambe.

Prosper Sanctacrucius, Romanus, Cardinalis, multis legationibus clarus, multis annis Romæ Auditorem Rotæ egit, & ejusdem Rotæ decisiones, Gallicarum item rerum Commentarios, & Epistolas ad diversos publicavit. Ad meliorem vitam transiit anno 1589. & tumulo ejus marmoreo in basilica S. Mariæ Majoris ejus gesta & scripta leguntur.

Petrus Bulengerus, Trecensis, scripsit commentarium in Apocalypsim, 1589. in 8. Parisiis editum. Petri filius fuit Julius Cæsar Bulengerus scriptis etiam clarus.

Marcus Antonius Muretus, Lemovix, primum Lutetiæ, dein Burdigalæ & Augustæ Ausciorum litteras humaniores professus, Pictavii & Tolosæ Juri civili operam dedit. In Italiam anno 1554. profectus Venetiis & Patavii sexennium substitit; postremo Romam ab Hippolyto Card. Attestino honorifice evocatus, in illius, & post ejus obitum in Aloysii Attestini itidem Cardinalis familia consenuit, & anno 1589. decessit. Mortuum laudavit Franciscus Bencius tanto magistro dignus discipulus.

CXXII. Joannes Stephanus Durantius, Tolosani Senatus Præses, Durandum Mimatensem Episcopum (cujus gentilis credi volebat) libri De divinis officiis auctorem, æmulatus, librum non absimilem, De sacris Ecclesiæ ritibus, conscripsit, post mortem ejus

* Arnoldi à Porta hæc sunt verba, qui Miræi opus postumum publicavit.

ejus Romæ Sixti V. jussu & alibi postea editum. Hunc virum, turbatis in Gallia rebus, plebs Tolosana anno 1589. oppressit & interfecit.

Constantius Sarnanus, à natali Umbriæ opido sic dictus, adolescens conventuali S. Francisci familiæ in patria adscribi voluit. Patavii per decennium Philosophiæ ac Theologiæ partes omnes pie ac docte professus fuit. Exinde sacras Perusiæ litteras explicantem Sixtus V. Romam evocavit, & nihil tale cogitantem purpureo galero, & Episcopatu Vercellensi cohonestavit. Romæ 1589. Conciliationem S. Thomæ Aquinatis & Joannis Schoti publicavit, Lugduni, & alibi postea recusam. Quid de eo conatu censendum sit, aliis judicandum relinquo: enim vero quid Sarnanus demum præstiterit, parum refert. Cum enim duo illa præclara Theologorum lumina, in iis quæ ad Catholicam doctrinam pertinent, plane conveniant; problematicis in rebus, quoniam illorum diversæ sententiæ acuunt ingenia plurimorum, minus fortasse obfuit eorum dissidium quam concordia profuisset. Idem porro Sarnanus Aureolum Franciscanum, acerrimo ingenio virum, à multis retro annis apud Joannem Capreolum Dominicanum exulantem & quasi captivum, Vaticanæ bibliothecæ beneficio in suam familiam revocavit & libertati quodammodo restituit. Reliquas ejus laudes Franciscus Ræmundus oratione funebri prosecutus fuit, quam, utpote piam atque elegantem, plura si voles, lege.

Michael Baius, in quo duæ res enituerunt, quæ in unum eumdemque hominem raro admodum convenire solent; præstans ingenium, & summa animi modestia: & ita enituerunt, ut de illo ornando certasse inter sese videantur. Nam & in Philosophiæ studiis, quibus primos annos Porcensi in gymnasio Lovanii dedit, ita excelluit, ut superiorum ætatum Philosophis ingenio doctrinaque par haberetur. Quam eximiam laudem cumulabant singularis morum facilitas, & hilaris naturæ comitas. Quibus quidem virtutibus, cum penitiore sacrarum litterarum (quas annos XL. regius Professor publice interpretatus est) cognitione conjunctis, voluntates & studia hominum ita ad se adtrahebat, ut Principibus etiam viris, in his Joanni Austrio, Belgicæ Proregi, hospitio à se identidem in Pontificio Lovanii collegio, cui præerat, excepto, gratus semper exstiterit. Et virum tantis ingenii doctrinæque præsidiis ad maxima quæque munera Reipublicæ obeunda instructum, privatæ vitæ otium ambitiosæ cupiditati antepofuisse, & tranquillam in studiis ætatem perpetuo egisse, summæ moderationis, excelsique animi præclarum specimen fuit. Quamquam illustrem ac perpetuum Academiæ magistratum (vulgo Cancellariatum vocant) ultro oblatum declinare non potuerit: in quo obeundo annos XIV. summa omnium gratia versatus, eximiam sibi laudem peperit. Ad Tridentinum Concilium, cujus & finem spectavit, una cum Cornelio Jansenio & Joanne Hesselio, à Principe nostro missus, egregiam ingenii, doctrinæ ac pietatis, in celeberrimo Christiani orbis theatro, testificationem dedit. Omitto quæ cum Philippo Marnixio Sant-Aldegundio, de SS. Eucharistia pro Romana Ecclesia subtilissime disputavit. Sacris tam sancte vir pius quotidie operabatur, ut inter sacrificandum & lacrymas effunderet frequenter, & easdem aliis excuteret. Facultates suas moriens pauperibus testamento legavit, Collegio Lovanii, sub patrocinio B. Augustini, quem religiose semper coluit, excitato. Reliquas ejus virtutes funebri oratione Joannes Bernartius Machliniensis IC. est prosecutus.

Jacobus Baius, fratris filius, Doctor itidem Theologus, Michaeli patruo monumentum in æde sacra collegii Pontificii, ab Hadriano VI. exædificati, posuit. Scripsit & is, patrui sui exemplo, de SS. Eucharistiæ Sacramento ac Missæ Sacrificio; itidemque de altero Collegio, sacrarum litterarum studiosis adolescentibus pariter alendis, pie prudenterque cogitasse, scriptum invenimus.

CXXIII. Alfonsus de Horosco, Caroli V. Cæsaris & Philippi II. Hisp. Regis Concionator, pietate, eloquentia & variarum rerum cognitione ævo suo clarissimus evasit. Plurima edidit referta documentis perutilibus ad vitam Christianam recte instituendam, quorum Catalogus recensetur à Thoma Gratiano in libello de scriptoribus Augustinianis. Obiit circa an. 1590. dierum plenus.

Barnabæ Brissonio eadem, quæ & Andreæ Tiraquello patria fuit Fontenaium in Pictonibus, nobilium ingeniorum ferax. Is jussu Henrici III. Regis, codicem Juris Gallici composuit. Scripsit præter ea de verborum quæ ad Jus pertinent significatione eruditum opus, itemque de formulis & solemnibus Populi Romani verbis alterum. Æstuante tumultibus Gallia, plebs tumultuosa abreptum nequidquam deprecantem oppressit.

Jacobus Amiotus, Meloduni ad Sequanam honesta familia natus, cum Regios liberos erudiret, Plutarchum in sermonem Gallicum felicissime transtulit. Ad Concilium Tridentinum à Rege suo missus est. Vixit ad exactam senectutem, alumnis suis præpostero fatorum ordine superstes, & triennio post Henrici III. cædem è vivis excessit.

Bertrandus Argentræus, Senator Regius apud Aremoricos, præter Annotationes in Jus patriæ municipale, publicavit eximium opus, quo totius suæ Britanniæ situm, mores, urbes, nobiliores familias, & quæcumque ad ejus historiam pertinent, insigni facundia Gallica descripsit. Obiit anno salutis 1590. ætatis septuagesimo primo.

Jacobus Cujacius, in urbe Tectosagum humili genere natus, incredibili omnium nationum concursu, Biturigis Jus Cæsareum explicuit. Obiit septuagenarius, anno 1590. Mortui vitam & mores Papirius Massonus, qua solet styli elegantia, ad posteros transmisit.

Martinus Duncanus, oriundus Brabantino Ducatu, parentibus quibus res angusta domi. Belgis merito doctrina claris annumerandus est, qui decursis Lovanii Standonico in gymnasio Philosophiæ ac Theologiæ studiis, Gorcomianæ apud Batavos ecclesiæ Pastor, jam tum grassanti Anabaptistico furori, qua voce, qua stylo, murum se pro domo Dei objecit; ut suis adversus Mennonem, ejus sectæ principem, scriptis (quæ ab Alfonso Castrensi eximie laudantur) vix addi quidpiam posse videatur. Hic postea Delfis splendidiori, at non minus gravi curæ à Rege admotus, cum Lutheri, Zuinglii, Calvini, & Davidis Georgii adseclis strenue decertavit. Ac demum Hagæ-Comitis Guilielmo Lindano in Decanatus dignitate suffectus, sæpe ejus loci Regium Senatum acriter monuit, ut nascenti tum seditiosæ ac turbulentæ Calvinianorum sectæ occurreretur mature, atque tanta pestis opprimeretur in herba. Illud identidem inculcabat, *hanc hæreseos esse naturam, ut ea, nisi initio opprimatur, incautos mox opprimat.* Verus nimis vates, ut qui postea cum iisdem, quibus id toties denuntiaverat, in exsilium abire sit coactus. Verum extorrem Ultrajectini, Amstelredamenses, ac postremum Amersfurtii læti libentesque excepere. Vigetque hodie per Bataviam ac Frisiam universam nomen ejus & propter eximium pietatis zelum, & ob eruditionem singularem: quarum testimonia pauca fortasse, sed luculenta, cum Latina tum Teutonica posteris reliquit; plura multo habituris, nisi quæ verbis docebat, agendo potius quam scribendo confirmare maluisset. Obiit Amersfurti XVI. Kal. Majas 1590. ætatis LXXXV. ad D. Agathæ, quod monialium S. Augustini est cœnobium, conditus. Theologiam, Historias, Concilia & SS. Patres, quoad vixit, serio trivit, Græce etiam atque Hebraice doctus. Scripsit de vera Christi in terris Ecclesia, Confutationem Anabaptisticæ hæreseos, De piarum & impiarum Imaginum differentia & cultu, De sacrificio Missæ, De vera Cœna Domini, contra blasphemias libelli, cui titulus, *Ruina Rom. Eccles.* De origine condemnationis & justificationis, Catechismum Catholicum contra Heidelbergensem, & alia.

Bartholomæus a Martyribus, Lusitanus, monachus Dominicanus, ob singularem doctrinam cum pietate conjunctam, Regis Lusitaniæ studiis magister præfuit, & renuntiatus Archiepiscopus Bracarensis. Tridentinæ Synodo cum laude interfuit, scripsitque Latine *De officio Episcopi & Sacerdotis.* Cumque postea sponte se Archiepiscopatu abdicasset, Vianam secessit, ubi Collegium Dominicanis excitavit. Alterum item Bracaræ Societatis Jesu Sacerdotibus condidit, obiitque an. 1590.

Henricum Gravium, Doctorem S. Theologiæ Lovaniensem Sixtus V. Pont. Max. acer ingeniorum & morum æstimator, Bibliothecæ Vaticanæ præfecit. Et vero Lovaniensium Theologorum doctrinam ac fidem Romana Sedes non semel est experta; præter Gravium nostrum, Adrianum VI. Pighium, Lindanum & tot alios, sileo Viros illos illustres ab hac Academia missos ad Synodum Tridentinam. Henrico pater fuit Bartholomæus, Typographus exactus. Valetudine usus imbecilla, Romanum aerem ferre non potuit, obiitque quinto ab adventu mense, Vaticano in palatio, magna doctorum omnium luctu an. 1591. Exstat ejus laudatio funebris à Jacobo Jansonio, doctore Theologo, edita. Opus ejus Catecheticum, aliaque Romæ (plagio, an aliter) perierunt. Tumulus in Urbe ad S. Mariam de Anima, quæ Germanorum ac Belgarum est basilica, visitur, hac inscriptione: *D. O. M. Henrico Gravio eximiæ probitatis spectatæque eruditionis viro, quem post quattuor lustrorum in florentissima Lovaniensi Academia S. Theologiæ publicam professionem, Sixtus V. Pont. Max. insignis eruditionis ergo Romam evocavit, Gregorius XIV. in Pontificiam aulam excepit, sed amplioribus dignum honoribus Christus in cælum evexit, die* 11. *Aprilis anno* 1591. *ætatis suæ* 45. Charus fuit Carafæ, Borromæo, Columnæ, Cusano, Cardinalibus; & in primis Cæsari Baronio. Scripsit Notas in tomum VII. B. Augustini, in quibus meminit non semel Commentarii sui quem meditabatur, Rerum Donatisticarum.

Henricus Gravius, cognomento Vermolanus, patria Graviensis (quod opidum est in Brabantiæ Geldriæque confinibus, Mosæ flumini adsitum) priori fuit doctrina nequaquam inferior. Is disertus admodum atque in Sanctorum Patrum scriptis apprime versatus, peritusque linguarum, post Victorium Marianum, in omnes Sancti Hieronymi Epistolas pereruditum scripsit Commentarium; Cypriani insuper ac Paulini Nolani opera instauravit, Notisque illustravit. Vita decessit Neomagi ad Vahalim Fl. Dominicanorum sodalium Præfectus, anno 1555.

Anto-

Antonius Carafa Neapolitanus, Pauli IV. Gentilis sui, Cubicularius, ad S. Petrum in Vaticano Canonicus, Guilielmum Sirletum Præceptorem, in Græcis præsertim, habuit. Post Pauli IV. obitum, in communi Carafarum casu, ex Urbe discedens, animo infractus, ad virtutis ac doctrinæ studium sibi fortius incumbendum ratus, Patavium se contulit, legum studio operam navaturus: eoque confecto, in Brutios abiit. Sed a Pio V. revocatus, & annum agens tricesimum in S. R. E. Senatum lectus, Bibliorum sacrorum correctioni, Tridentini item Concilii interpretationi præficitur. Bibliothecarius deinde Apostolicus à Gregorio XIII. creatus, Romæ demum anno 1591. decessit, à Francisco Bencio in funere laudatus. Defunctum amici in æde S. Silvestri, in monte Quirinali, condiderunt, paucis his verbis pro epitaphio (quasi solo nomine audito cetera viri maximi ornamenta sese proderent) adscriptis: *Antonii Carafæ S. R. E. Presbyteri Cardinalis.* Fuit Antonius linguæ Græcæ inprimis peritus, è qua Latine reddidit *Catenam veterum Patrum in Cantica Veteris ac novi Testamenti; Commentaria Theodoreti in Psalmos, aliorumque auctorum in Pentateuchum; Gregorii item Nazianzeni orationes* aliquot. *Biblia LXX. Interpretum*, additis Scholiis, & Juris Canonici textum Gregorii XIII. jussu emendavit. *Joannis Cassiani, & Heliæ Cretensis* opera ab infinitis mendis expurgavit: *Gregorii Magni* Epistolas per locos communes digessit; *Decretales*, item *Pontificum Romanorum epistolas* tribus tomis evulgavit. In colligendis denique Conciliis œcumenicis Græcis ac Latinis, pristinoque candori restituendis, quæ ex editione Romana apud eruditos omnes in pretio sunt, maxime adlaboravit.

Andreas Hoius, Brugensis, Græcarum litterarum Duaci Professor, Vir amœnus in utroque scribendi genere; cui nec assurgit oratio nimis, neque humi repit. Latine reddidit Græcorum Horologium, Menologium & Euchologium minus, Notisque illustravit. Ezechielem Prophetam paraphrasi poetica illustravit; denique opus utile & accuratum molitus est, *Historiam sacro-profanam*, & alia plura. Floruit circa an. 1594. Occubuit octogenario major.

Gaspar Sanchez, Granatensis, Philosophicas & Theologicas litteras in Societate Jesu didicit, ac professus fuit. Exinde totum se ad verbum Dei populis prædicandum contulit, & in eo nomine triginta amplius annis, partim Granatæ, partim Madriti & Toleti, non minus feliciter, quam constanter perstitit. Toleti demum anno Christi 1591. ætatis quinquagesimo octavo, vivere desiit. Exstant tomi duo *Concionum* ex ejus Adversariis à Francisco Labata concinnati, typisque cum in Hispania, tum in Italia excusi. Fuit & alter *Gaspar Sanchez* patria Navarrus, ejusdem Societatis presbyter, qui Madriti anno 1609. obiit. Ab hoc posteriore sunt evulgatæ *Phrases Ciceronianæ*, itemque Hispanico sermone *Thesaurus spiritualis Missæ*.

CXXIV. Guilielmus Baldesanus Doctor Theologus & Canonicus Taurinensis *Stimulum virtutum* in gratiam adolescentum Christianorum libris tribus complexus fuit, quos ex Italico Latine redditos, & Coloniæ 1594. editos avide ut legerent adolescentes prorsus suadebat *Aub. Miræus. Philippus* tamen *Alegambe*, in sua Bibliotheca Scriptorum Soc. Jesu, adscribit hunc tractatum *Bernardino Rossignolio*, conspicuæ virtutis & doctrinæ viro.

Jacobus Vivecus, natione Polonus, patria Vagobrecensis, Soc. Jesu Theologiæ Doctor, Latinis, Græcis, atque Hebraicis litteris probe excultus, in Polonia ac Transilvania, cum voce, tum scriptis contra hæreticos fortiter rem gessit, ac demum Cracoviæ, anno millesimo quingentesimo nonagesimo septimo, magna Sanctitatis opinione, expiravit. Scripta ejus apud Ribadeneiram & Philippum Alegambe reperies.

Antonius Havetus, Atrebas, S. Theologiæ Doctor, Vir prudentia & pietate ævo suo inter Dominicanos famosus, primus Episcopus Namurcensis, à sacris Confessionibus fuit Mariæ Austriacæ Hungarorum Reginæ, cui Ferreolus Locrius refert eum dedicasse opusculum *De statu Belgii*. Synodum diœcesis suæ ab eo celebratam excudit Lovanii Joan. Bogardus an. 1571. Obiit Namurci an. 1578. in D. Albino conditus.

Andreas Fabricius, Leodius, Philosophiam & Theologiam Lovanii ad S. Gertrudem docuit. Postea Romam evocatus per septennium Oratorem egit Pio V. Hinc adscitus in consilium à Bavariæ Ducibus, ab iisdem donatus fuit amplissima Ecclesiæ collegiatæ Præpositura Veteris Oetingæ, ubi diem supremum clausit, an. 1581. Ab illo prodiit *Catechismus Romanus* Notis illustratus. Item *Harmonia Confessionis Augustinianæ*, quod opus Evangelicæ doctrinæ consensum pulchre declarat.

Franciscus Ribera, in Hispania apud Castellanos natus, cum esset Doctor Theologus, Latinæ, Græcæ, atque Hebraicæ linguarum peritissimus, anno ætatis tertio & tricesimo in Societatem Jesu admitti petiit, & obtinuit. Scripsit insignes *Commentarios in Prophetas XII. minores, In Apocalypsim Joannis, & in Epistolam Pauli ad Hebræos.* Exstant ejusdem libri quinque *De templo Salomonis*, & his quæ ad templum pertinent. Hispano denique sermone *Vitam S. The-*

Therefiæ, quæ superiore sæculo Carmelitarum ordinem ad pristinam disciplinam revocavit, & cui is à sacris Confessionibus fuerat, posteris legendam reliquit. Obiit Salmanticæ anno Christi 1591. ætatis 57.

JOANNES STEPHANUS Durandus, Senatus Tolosani Præses, libros tres *De ritibus Ecclesiæ Catholicæ* pereruditos 1591. publicavit.

CXXV. JOANNES ANTONIUS VALTRINUS, Soc. Jesu, natione Italus, patria Senensis, candidi vir ingenii, multæque eruditionis, Sacras Romæ litteras decurso studiorum curriculo publice professus, scripserat adolescens, dum Eloquentiam profiteretur, sibi (ut ajebat) & Musis, *De re militari veterum Romanorum* libros septem, ab ipsis etiam æmulis laudatos: quos olim sibi ablatos invitus typis evulgatos inaudivit. *Annuas* ad hæc *litteras Societatis anni* 1581. & 1582. Superiorum jussu conscripsit. *Vitas* item compendiose *B. Stanislai Kosca*, & *Ludovici Gonzagæ*, si non edidit, Italice tamen conscripsit, uti & Inventionem SS. Patricii, Eutychii, Victorini, Flaviæ & Sociorum Martyrum. *Commentaria* ipsius *in librum Job*, servantur Romæ Mss.

ANTONIUS GENARDUS, Canonicus Leodicensis ad S. Lambertum, S. Theologiæ Professor, ac pravitatis hæreticæ Inquisitor, Concilio Tridentino interfuit. Edidit *Ritum celebrandi SS. Missæ Officium*, juxta morem diœcesis Leod. Adjecit poema *Hildeberti* Cenomanensium Episcopi *De Officio Missæ*, antea non editum. Obiit an. 1595. ætatis 73.

ANTONIUS FLOREBELLUS, Mutinensis, præter *Vitam Jacobi Sudoleti*, scripsit *De auctoritate Ecclesiæ*. Item *De restituta in Anglia Religione*. Insuper *Ad Germanos de concordia*. Quæ omnia partim Coloniæ & Lugduni, partim Lovanii sunt edita.

LAURENTIUS ARTURUS Natione Anglus, cum in Germania litteris operam daret, animum ad Societatem Jesu applicuit. Theologico studiorum curriculo Romæ confecto, in Poloniam à Superioribus suis missus, contra hæreticos illo in regno cum voce, tum libris editis (quorum series apud Ribadeneiram exstat) fortissime rem gessit. Obiit Villæ 1591. anno etiam fatali viris doctrina famosis, *Michaeli Barth. Salon*, Doctori Th. Valentino, qui Hispano sermone posteritati dedit vitam Thomæ à Villanova; *Theodoro Rullio*, *Stanislao Warsanicio* & *Franc. Baleario*.

STANISLAUS SOCOLOVIUS Polonus, Canonicus Cracoviensis, & Ecclesiastes Stephani Battorii Poloniæ Regis, scripsit varia, quæ junctim Cracoviæ 1591. fuerunt edita.

ALFONSUS OROZCO, Hispanus, de quo supra C. 123. eloquentia variarumque scientiarum cognitione clarissimus, Carolo V. Cæsari, & mox Philippo ejus filio gratissimus à Concionibus & Consiliis fuit. Apud hunc quidem tanti erat ejus sanctitas, ut magni momenti negotia aggressurus, semper voluerit prævia ejus benedictione muniri, eamque, debellaturus Lusitaniam, flexis ab illo genibus postulaverit; ejus denique continuo & latus & alloquium affectarit. In carne spiritui subigenda fuit asperrimus, in oratione continuus, in sacrificio offerendo purissimus; quod ipsum, dum multitudine occupationum impeditus offerre non poterat, epulo sacro (non semel) ipsius Christi manibus, sæpenumero autem opera Internuntii spiritus delato, pascebatur; nec unquam eum ab hoc lethale delictum arcebat, quod, Confessariorum testimonio, nunquam commisit. Spiritu Prophetiæ clarus multa prædixit, plurimaque, à Deipara jussus scribere, Latino & nativo sermone evulgavit. Tandem meritorum & dierum plenus, *Mantuæ Carpetanorum* virginem animam Virginum Sponso tradidit, ubi magna populi devotione colitur, Deo indies servi sui sanctitatem miraculis confirmante. Ejus exstant opera plurima tum Latine tum Hispanice conscripta, quæ enumerantur à Thoma Gratiano in Anastasi sua. Ædificavit Talaveræ in Carpetanis, opido agri Toletani, cœnobium suis Religiosis an. 1566. Inter ejus scripta celebratur Historia sui Ordinis, in qua recensentur multa de B. Augustino, de S. Monica, de S. Nicolao, quæ non solum Augustinianam familiam, verum etiam Christianum nomen admodum decorant. Fuit contemptor Mitrarum sibi sæpius oblatarum à Philippo II. Cujus etiam vitæ sanctitatem Sereniss. Princeps Isabella præclaris ad Paulum V. Pont. Max. litteris comprobavit: cui nimirum, dum juvencula, illius fuerat pœnitens. Defunctum Sodales, decreto Gasparis Quirogæ Card. & Archiepiscopi Toletani, sub ara majoris sacelli, in collegio S. Augustini, cui præfuerat, Madriti deposuerunt; indeque postea ad tumulum splendidiorem an. 1623. transtulerunt, hac inscriptione addita: *Alphonsus Orozco, cui vix notus mundus, cum ignotus, magni Patris verus Eremita, Caroli Augusti & prudentissimi Philippi igneus Ecclesiastes, virtutum omnium, maxime humilitatis, pœnitentiæ, orationis, mansuetudinis, misericordiæ spirans columna, cœlestibus libris mortuus adhuc expugnans vitia, Vates, cœlis homo, hominibus Deus; liliata spolia, meliore sui parte vere vivens, in hac æde reliquit, ætatis* 91. *Septemb.* 19. *an.* 1591. *à Primate sub altari primo velut sancta, non lacrymis, sed cantu deposita, post triginta annos integra huc legitime translata, anno* 1623. Famulum suum Deus, etiam in sæculo degentem miraculis quamplurimis illustravit.

Alphon-

Alphonsus a Mendozza, Eremita Augustinianus, Salmanticæ Cathedræ Scoti Professor ac Possesor, huic propter ingenii acumen æquandus: quod abunde probant ab illo edita *Quodlibeta*, aliæque Theologicæ relectiones publicatæ. Obiit an. 1593. immature, cum jam Archiepiscopus regni Granatensis esset designatus.

Augustinus de Trinitate, Lusitanus, Eremita Augustinianus, apud Tolosates anno 1595. scientia & ingenio floruit, ibique Academiæ Rector, & S. Th. Professor qui etiam doctissima in D. *Thomam & Magistrum sententiarum* edidit *Commentaria*, Theologicæ facultati utilissima.

Augustinus Fivizanus Italus, Sacrarii Apostolici Præfectus, summis Pontificibus Gregorio XIII. & Clementi VIII. à Confessionibus, sui ordinis Vicarius Generalis Apostolicus, & Xenodochii S. Spiritus Romæ Administrator, aliquos libros scripsit, quos citat Gratianus in sua Anastasi. Obiit 1595.

CXXVI. Antonius Marsilius Columna, Bononiensis, Archiepiscopus Salernitanus, scripsit Commentarium *De Ecclesiasticorum redituum origine ac jure*, Venetiis 1537. & 1588. in 4. excusum.

Arnoldus Mermannus, Flander Alostanus, Ord. Minorum Theologus, variis apud suos officiis, cum Provincialis, tum Definitoris ac Lectoris, aliisque præclare obitis, varia quoque scripsit, fidei orthodoxæ propugnandæ, cæremoniisque Ecclesiasticis, atque imaginum sacrarum cultui à Novatorum morsibus vindicandis utilia, antiquitatis Ecclesiasticæ studiosis jucunda, vacillantibus & dubiis in officio continendis idonea, erroneis in viam reducendis necessaria; scil. *Theatrum conversionis Gentium*, sive Chronologiam vocationis omnium populorum ad religionem Christianam, Antverp. 1563. & 1572. typis Plantin. *De Rogationibus, Peregrinationibus, Hymnis & solemnibus Supplicationibus* libros III. Orationem *De fugienda consuetudine Hæreticorum. De hæreticis accusandis & deferendis. De purgatorio. Davum perduellem*, sive *Rerum publicarum perturbatorem*, & alia. Obiit Lovanii an 1578.

Jacobus Ledesma, Hispanus, vir fuit ingenio, doctrina morumque sanctitate nobilissimus. Eum Societas Jesu in familiam recepit cum ætatis annum ageret circiter 33. Romæ controversas de fide quæstiones contra hæreticos enodavit; Divum Thomam explicavit: Romani Collegii studiis præfuit. Anno Jubilæi, quem Gregorius XIII. celebravit, cum maximus ex universo orbe Christiano Romam fieret concursus, ne Confessarii Societatis à Confessionibus audiendis distraherentur, & variis conscientiæ quæstionibus dissoluendis implicarentur, unus Ledesma constitutus est, qui omnium vices subiret & singulorum peregrinorum dubitationibus satisfaceret. Quod dum egregie præstat, ad tranquilliorem vitam translatus est anno eodem Jubilæi 1575. Scripsit *Ethicen* sive *Philosophiam & Theologiam de moribus. De Divinis scripturis, quavis passim lingua non legendis*: simul & *De Sacrificio Missæ, cæterisque Officiis in Ecclesia Christi, Hebræa tantum, Græca aut Latina lingua celebrandis*, & alia quæ in sua Bibliotheca recenset *Alegambe*, partim edita, partim quæ nondum lucem aspexerunt.

Nicolaus Bobadilla, Hispanus, fuit unus è decem primis Soc. Jesu Patriarchis. Per omnes fere partes Europæ reliquit ardoris sui in animabus lucrandis luculenta vestigia, ubique cultus ut Pater propter sanctitatis & eruditionis existimationem, ac venerandam canitiem; fatiscentibus per ætatem crebrosque morbos corporis viribus, Lauretanam sibi quietis mortisque sedem, elegit. Ibi postremus sociorum S. Ignatii an. 1590. à confirmata Societate quinquagesimo, prope octogenarius decessit. Scripsit *De Christiana Conscientia.* Complures ejus Libellos, *De restituenda in Germania Religione*, necdum lucem vidisse putat Philippus Alegambe.

Hermannus Thiræus, Germanus, Novesii in Ubiis natus est, anno salutis 1532. Deinde, cum Romæ Collegii Germanici, ex primis esset alumnus, Societatem Jesu expetivit, & in eam à Sancto Ignatio admissus est anno 1546. Roma Ingolstadium profectus, ea in Academia aliquot annos docendo Theologiam posuit. Tum propter egregiam prudentiam, cum insigni religione conjunctam, ad alios gubernandos destinatus, Collegii Trevirensis & Moguntini Rector fuit, Archiepiscopis illarum civitatum mirum in modum gratus, à quibus ad magnas res gerendas adhibebatur. Provinciæ item Rhenanæ Præpositus Provincialis fuit. Tandem Moguntiæ apoplexia prope sexagenarius extinctus est anno 1591. Magno totius civitatis luctu. Scripsit Latine, & Germanice librum *De religionis libertate.* Collegit & *Sex millia dubiorum de Confessione Augustana*, & *Duo millia irregularitatum quibus Lutherani Prædicantes implicati tenentur.* Sed uterque foetus propter mortem parentis in lucem editus non est.

Joannes Bap. Romanus, natione Ægyptius, patria Alexandrinus, vir fuit pietate singulari, & ardentissimo animarum zelo, pro quibus multas & bene longas peregrinationes suscepit, labores magnos sustinuit, varia salutis discrimina adivit, persecutiones gravissimas

passus est. Denique Romæ cessit è vita, anno salutis 1591. Scripsit Doctrinam Christianam Italice cum iconibus mysteriorum fidei. Item Catechismum lingua Hebræa, Arabica, & Maronitica.

Adamus Sasboldus, Batavus, humanioribus literis à Georgio Macropedio Ultrajecti fuit imbutus, Theologiam vero à Joanne Hasselio & Ruardo Tappero Lovanii hausit. Demum in Franciscanorum familiam adscitus, vixit integer vitæ scelerisque purus. Eum ferunt in Cellam suam, præter Breviarium ac Biblia sacra cum manuscriptis suis, nullos alios libros admisisse. Scripsit Tractatum *De Scripturarum sensibus*, *Commentaria in Isaiam*, *Homilias*, & *Conciones III.* super illud Levitici: *Eritis mihi sancti*, &c. An opus in Epistolas Pauli, quod *Sasboldi* nomine circumfertur, *Sasboldi* sit, an *Joan. Hasselii*, Theologi Lovaniensis, in controverso est. In medio studiorum cursu præmature fuit ereptus Lovanii, an. 1553. æt. 36.

Damianus Roscius, Bonon. Ord. Prædicatornm Doctor, edidit *de hæreticis agnoscendis & convincendis*, nec non *de hæreticorum dogmatibus*, &c. libros tres, adjecta *Conciliorum summa*, quibus hæreses ipsæ damnantur, Patavii 1585.

Dominicus Bannes Mondragonensis. Ord. Prædicatorum, edidit *Scholastica Commentaria in primam partem Angelici Doctoris D. Thomæ*, usque ad 64. quæstionem, Venetiis 1585.

CXXVII. Ambrosius Moralis, Antonii Moralis Medici F. Cordubensis, Latine non minus, quam Hispane disertus evasit: Eloquentiam enim in Academia Complutensi publice est de superiore loco annos aliquot professus, & Gymnasii Regii Præses, nobiles adolescentes optimis & moribus & disciplinis imbuit. Regius item Historicus totam pæne, Regis Catholici jussu, obiens Hispaniam, omnes Bibliothecas templorumque archiva, pluteos ac scrinia excussit, quo Historiam à *Floriano Ocampio* incohatam continenter ad exitum adduceret. Vita decessit anno 1592. Ingenii autem fœtus hos tomis tribus Hispanice edidit. *Annales Hispaniæ à Floriani fine ad Theodosii usque Imperatoris tempora;* inde mox *ad occupatam à Mauris Hispaniam*; rursum *ab Hispaniæ instauratione ad Vermundi III. tempera.* Scripsit & *De Hispaniæ antiquitatibus. Genealogiam* quoque *S. Dominici.* Item *De SS. Justo & Pastore*, Complutensis ecclesiæ Patronis. Verumenim vero, ut in Chronicis mire deceptus est *Ocampius* per *Berosum*, cæterosque suppositiios libellos *Annii Viterbiensis*; sic & qui historiam ejus pertexuit, *Ambrosius Moralis*, labitur non raro: præsertim cum veteres Rom. inscriptiones, quæ in Hispania visuntur plurimæ, explanare conatur. Ut vel tricies in uno marmore vetustissimo, quod Barcinone spectatur, impegisse deprehendatur.

Josenhus Stephanus, Valentinus Hispanus, Episcopus Oriolanus, obiit anno millesimo quingentesimo nonagesimo secundo. Exstat ejus liber eruditus ac perutilis *De unica Religione*, contra eos qui religionis, ut vocant, libertatem inducere tentant: item *Commentarii in libros Machabæorum, ad capita quatuor priora*, typis Oriolæ evulgati, quos ad exitum perducere mors immatura non permisit.

Hieronymus Platus, Mediolanensis, Claudio Aquavivæ, Præposito Generali Soc. Jesu, à Latinis litteris scribendis fuit. Quam provinciam, dum egregie sustinet, & Novitiorum curam Romæ gerit, ad meliorem vitam evocatur, anno salutis 1592. ætatis circiter quadragesimo sexto. Præter libros tres *De bono Status Religiosi*, qui in omnium sunt manibus, scripsit *De Cardinalis dignitate & officio*, ad fratrem suum Flaminium Platum S. R. E. Cardinalem, Romæ apud Facciottum 1602. in 4.

Albertus Lascus, Palatinus & Baro Polonus scripsit *Epistolam ad novos in Polonia Ministros, de rebus ad religionem pertinentibus*, Dilingæ 1571. in 8. editum.

Aloysius Lilius, Mathematicus insignis, scripsit librum *De restitutione anni & Calendarii Ecclesiastici*: sed nescio an typis excusus fuerit; hoc scio, hujus libri compendium Romæ 1577. in 4. excusum fuisse, quod postea *Gregorius XIII.* examinandum transmisit ad Christianos Principes & peritos Mathematicos.

Albertus Hungerus Doctor Theologus & Procancellarius Ingolstadiensis. Inter *Orationes*, quas ibidem edidit plurimas, una anno 1582. prodiit de *Homologia* sive *Consensu Lutheri cum Philosophia Epicuri.*

Georgius Willerus, Bibliopola Augustanus, cum singulis nundinis Francofurtensibus magna librorum novorum copia adveheretur, extitit primus author conscribendorum Catalogorum ab anno 1554. Cumque omnibus institutum hoc valde probaretur, & Catalogorum exemplaria avide expeterentur, ac per omnes provincias longe lateque distraherentur, id *VVilleri* auspiciis, & typographico labore *Nicolai Bassæi* Francofurtensis, continuatum fuit usque ad an. 1592. Visum autem viris aliquot curiosis operæ pretium, si omnes editi Bassæi typis Catalogi in unum corpus alphabetico ordine * colligerentur; quod institutum & absolutum, & in tres tomos distinctum fuit. In primo Hebraice, Græce, & Latine scripta continentur, diversarum materiarum, in certas tamen classes distributarum. In alterum tomum Germanici libri digesti. Tertius complectitur Hispanice, Gallice & Italice scripta promiscue notata; neque eadem materiarum serie velut in prioribus tomis.

Anto-

* Factum hoc à Georgio Draudio.

CXXVIII. ANTONIUS PACCIUS Florentinus, S. R. E. Card. & Pœnitentiarius major, scripsit *Homilias XIV.* eruditas ac pias *in verba Consecrationis*, Bononiæ 1541. in 4. editas. Obiit 1544. Doceor (ut diem dies docere solet) *Josephum Stephanum*, de quo c. 127. *Commentariis* suis *in libros Machabæorum* subnexuisse *Disputationem de unica Religione*, ad vetus dictum, *Salus populi suprema lex esto*, eruditione multiplici præstantem.

FRANCISCUS TITELMANNUS, Hasseleti, quod est territorii Leodicensis oppidum, natus. Ord. Minorum Lovanii Theologus ac Philosophus notæ famæ, doctrinæ, ac pietatis; quam ubique scripta ejus spirant, doctis & piis omnibus probata. Carus hic fuit Carolo V. Cæsari, qui fertur eidem fuisse auctor, ut in *Psalmos* scriberet Davidicos: & tamen Virum talem Gilbertus Cognatus, Erasmusque, eum, *ut juvenem gloriosissime loquacem*, perstringere non erubuerunt. Sed ejusmodi tum erant tempora, ut qui impudentes Sycophantæ vellicari minime volebant, bonorum & eruditorum opera rimarentur ad calumniam, & velut in auraria trutina penderent. Scripsit *Paraphrasticam Elucidationem in Job*, *In Cantica Canticorum*, *Ecclesiasten*, *In Psalmos* omnes *Davidicos*: additis & *Notationibus* in eosdem ex Hebræo ac Chaldæo. *Elucidationem in Cantica Ferialia*; *In Evangelium Matthæi*; *In Evangelium Joannis*; *In omnes Pauli & aliorum* Apostolorum *Epistolas; Collationes in Epistolam S. Pauli ad Romanos*; *De auctoritate Apocalypseos D. Joannis; Summam Mysteriorum Fidei Christianæ; Expositionem cæremoniarum Officii Missæ; Meditationes sacras pro cordis in Deo consiabilitione; De SS. Trinitate*; *Orationem de præmatura morte bonorum; Scholia in Arnoldum Carnotensem De septem Verbis Domini in Cruce.* Obiit Romanæ Provinciæ Vicarius seu Prælatus, Anticoli, in agro Romano an. 1553. non sine sanctitatis opinione.

LÆVINUS LEMNIUS, patria Zelandus, urbe Zirizæa oriundus, vir fuit scribendo distinctus, aptus, & ornatus. Arti Medicinæ Sacrarum litterarum studium adjunxit, ad quod *Petrus Curtius*, S. Theol. Doctor, illi auctor & instigator extitit, ipso quoque Lemnio teste eo libello, quem de Vitæ termino scripsit. Doctorem in Medicina suum laudat *And. Vesalium*, vixitque familiaris *Remberto Dodonæo*, Mechliniensi, *Jasoni Pratensi*, *Conr. Gesnero*, aliisque. Rem medicam quadraginta amplius annos apud suos factitavit, atque elata uxore sacris initiatus, Canonicorum ibidem Collegio adscribitur. Fuit in praxi exercitatus, & omnino felix, comis & affabilis omnibus, ægros suos jocis facetiisque, honestis tamen, sæpe non parum recreare ac sublevare solitus. Statura media & quadrata, statu corporis incessuque erecto, forma faciei, qualem imago ejus æri incisa refert, ac fronte serena. Scripsit eleganti ac masculo stylo *De occultis naturæ Miraculis* libros quatuor; *De Vita animi & corporis recte instituenda*, *De astrologia*, quid illa veri, quid ficti falsique habeat lib. 1. *De præfixo statoque vitæ termino*; *De honesto animi, & corporis oblectamento*; *Similitudinum ac Parabolarum*, *quæ in Bibliis ex herbis atque arboribus desumuntur*, *explicationem.* Vivere autem desiit in urbe patria anno 1568. ibidemque in D. Lævini Æde primaria sepultus fuit. Hoc addo, Tractatum ejus *De Habitu & Constitutione corporis*, quem libris duobus complexus est, omnibus, quibus secunda valetudo curæ est, apprime necessarium esse; ex eo enim cuique proclive est ad amussim cognoscere corporis sui conditionem, animique motus.

JOANNES LENSÆUS, Doctor Theologus Lovaniensis, jure optimo laudandus est, in quo ut solida *Augustini* doctrina, sic & suavis *Lactantii* elegantia enituit. Pauci certe hoc viro Theologiæ dogmata purius atque nitidius explicarunt; pauci errores sectariorum eloquentius atque validius confutarunt. Testes libri *De Christiana libertate*, *De Ecclesia*, *De verbo Dei non scripto*, *De Purgatorio*, aliisque religionis nostræ capitibus hodie in dubium revocatis, conscripti. Testis, inquam, universa Controversiarum series, quam olim in scholis dictatam & avide exceptam, nescio an temporum, in quæ incidimus, injuria atque tempestas (cum à Rob. Bellarmino, post Cardinale, præventus esset) an viri modestia suppresserit. Vir erat Scholis natus, qui decurso Lovanii, in Falconensi gymnasio *Aristotelem* explanando, Philosophiæ stadio, primum in Parcensi Præmonstratensium Abbatia ad urbem Lovaniensem, post in Academia ipsa, *Aug. Hunæo* defuncto, publicæ professioni & concertationum exercitationi admotus, à frequenti auditorum concursu applausum assidue meruit. Bellum profecto Belliolum, obscurus alias Athensis apud Hannones agri vicus, hoc tanto alumno ejusque fratre *Arnoldo*, quem editis pridem typis Plantinianis *Geometricorum Euclidis elementorum rudimentis*, Dux Moscoviæ, ob Medicinæ ac Mathematices peritiam singularem, Antverpia evocavit, & valetudinis suæ, liberali stipendio, rationem habere jussit; ubi & urbe Moscua à Tartaris incensa, post periit. *Joannes* Lovanii perpetuo hæsit, obiitque Regius Theologiæ Professor, postridie Kal. Julii, an. 1593. annos vix natus duos & quinquaginta, sibi ipsi quidem satis fortasse longævus, auditoribus vero suis intempestive nimium ereptus, quos nimirum vigenti adhuc ætate, vir juvandis aliorum studiis natus, erudire potuisset. Moriens *Joanni Clario* collegæ lucubrationes suas nondum editas commendavit, qui eidem in professione succenturiatus, tres ejus *De Fide*, *Spe & Charitate* libros posthumos evulgavit.

Augerius Gislenus Busbequius, Nobili & pervetusto *Busbequiorum* apud Flandros genere, Cominii (unde *Philippo Comnæo*, Historicorum nostratium principi, cognomen) natus, adolescens Venetiis *Joanni Bapt. Egnatio*, post Patavii & Bononiæ aliis doctis hominibus, in eloquentiæ studiis, operam dedit. Ætate grandior à *Ferdinando I.* Augusto, opera *Petri Vanderani* Belgæ Juris utriusque Doctoris (qui tum illi à secretis erat, quique postea *De privilegiis creditorum scripsit*) Viennam Austriæ evocatus, huic ipsi & *Maximiliano* filio, in Republica gerenda, ita se probavit, ut nullius fere magis consilio ac prudentia Cæsares niterentur. Hujus etiam Augustos liberos, *Matthiam*, *Maximilianum*, *Albertum*, & *VVenceslaum*, optimis moribus informavit. Cumque in omni administrationis genere excelleret, tum vero in Legationibus enituit; quibus compluribus magna cum gloria ad summos Principes assidue functus est. Harum illæ in primis insignes fuere, *Constantinopolitana* & *Amasiana*, quas etiam Epistolis quattuor perelegantibus descripsit, & *Nic. Micaultio*, amico veteri ac studiorum multos annos in Ialia socio, dicavit. Nec otiosa illa profectio: nam & animantium Orientis naturas, vetereſque inscriptiones, ut *Ancyranam*, quam cum *Andr. Schotto* suo, tunc contubernali, & herbarum naturas, quas cum *Andr. Matthiolo* communicavit, investigando cognovit. Cum & plurima, cum Græca tum Latina, in membranis calamo exarata volumina, media in Græcia studiose collecta, in Cæsarum Viennæ bibliothecam intulit: quæ ibidem hodieque summo studio adservantur. Rei etiam bellicæ cognitionem usu atque observatione adeptus, salubre *De Turcico Bello Consilium* posteritati transscripsit. Byzantio reversus, Isabellam Austriam, *Carolo IX.* Regi Christianissimo nuptui datam, in Galliam duxit, ejusque aulæ Præfectus, & post *Rudolphi* Cæsaris Legatus ibidem exstitit. A quo jam septuagenarius cum semestre spatium, ut patriam, amicos avitumque inviseret hæredium, impetrasset; per Normanniam bellis civilibus impeditam, Belgium versus iter instituit. Dumque in vico Callia hospitatur, violenta militum manus ex arce vicina, nocte intempesta, hospitium irrumpens, senem rapit, & equo impositum abducit. Ille quiritare vim sibi fieri, prædam contra jus gentium de Legato agi: nec Præfecti Rotomagensis (ut prædones jactabant,) sed rapinæ caussa, scrinia sua auferri. Qua animi magnitudine territi, scriniis, tabulisque illæsis, eum diluculo integrum restituunt, maleque conscii diffugiunt. Consolatur per litteras Præfectus, seque crimen ulturum promittit. At ille, quietem se magis animi, quam injuriæ vindictam postulare, ut erat generosus, respondet. Jam tum enim lethalem ægritudinem præsagiens, in vicinas ædes matronæ lectissimæ, Toparchæ Maillocensis, ad fanum Germani deferri se jubet: ubi undevicesimo post die, anno 1592. vita decessit, magno sui bonis doctisque omnibus, quos foverat, relicto desiderio. Ejus *De vera Nobilitate* liber, utinam compareat.

CXXIX. Suffridus Petrus, Leovardiæ apud Frisios natus, dum Lovanii versatur, juvenis Erfordiam Turingorum, instaurandæ Academiæ jam collapsæ, & ab *Eobano Hesso* inquinatæ, evocatur. Hic linguæ utriusque Doctoris personam annos aliquot sustinuit, & *De Græcarum litterarum laudibus* Orationes quinque conscripsit. Domum reversus, à *Viglio Zuichemo* Præside, doctrinæ nomine, *Anton. Perenotto* Cardinali commendatus, à Bibliotheca illi fuit. Aulici pertæsus otii, ducta uxore Lovanium revertit, & Jureconsultus, una cum *Francisco Schotto*, *Andreæ* fratre, urbis Antverpianæ clarissimo Senatore, renuntiatus, Orationem *De Rom. legum præstantia* edidit. *Theodorico Langio*, in Collegio trilingui Buslidiano, fessa ætate ac morbo languente, vicariam illi operam in Græcis auctoribus exponendis præstitit: vertitque *Plutarchi* varia, ut *De liberis educandis*, additis Scholiis, ut *De Iside, & Osiride*. *Athenagoræ item pro Christianis ad Aurelium Imp. Legationem*, de Græco Latinam à se factam, docto ac laborioso Commentario explicavit. Ecclesiasticæ veteris historiæ scriptores *Eusebium*, *Sozomenum*, aliosque ad Græcos fontes revocando, *Joannis Christophorsoni* versionem Notis illustravit. Gliscentibus jam magis magisque Belgicis tumultibus, ut erat tranquillitatis amans, Coloniam Ubiorum secessit. Hic *M. Tullium* ad veterum codicum fidem excutiens, Officia cum adjunctis edere, & castigationibus, post *Car. Langium*, meliora reddere cœpit. Uxorem ubi extulit, sacris initiatus, ad XII. Apostolos Canonicus, & gymnasii, quod à Coronis nomen accepit, moderator fuit. A Frisiæ Ordinibus Historicus appellatus, stipendioque annuo ornatus, Originem, Colonias, Nobilitatem, Libertatem, ac Scriptores Frisiæ litteris consignavit. Gratus, dum vixit, non privatis modo viris exstitit, sed & Pontificibus, *Gregorio XIII.* ac *Sixto V.* Cardinalibus item, *Palæotto*, *Carafa*, *Santorio*, & Principibus variis, quibus placuisse, laus est, ut ait ille, non infima: qui & frequentes ad illum litteras dabant. Moritur Coloniæ fere septuagenarius, aqua inter cutem sedente, mense Februario anno 1597. qui annus epidemica lue infamis, multa civium millia desumpsit.

Guilielmus Alanus, (de quo sup. c. 76.) nobili genere Lancastriæ in Anglia natus, primum Eboracensis, postea Remensis Canonicus, & Doctor Theologus, una cum Thoma Stapletono, Duaci in Flandria creatus, ibidem publice sacras litteras professus fuit: qua in urbe Philippus II. Rex Catholicus 1562. Academiam excitarat. Et quia multi Anglorum Catholicorum filii eo concurrebant, Alanus à piis aliquot viris adjutus, primus

hic

hic Seminarium instituit, in quo juvenes alerentur, qui Catholicum nomen in Britannia conservarent, & amplificarent. Consilium istud Gregorio XIII. Pontifici, & Philippo II. Regi placuit, qui amplis proventibus annuis Seminarium istud, summo Ecclesiæ bono, foverunt, & dotarunt: quod quidem postea, rebus in Belgica turbatis, Remos translatum fuit: sed inde post aliquot annos eductum, hodieque Duaci mirifice floret. Anno 1580. cum Elisabetha Angliæ Regina severum edictum contra Seminarii istius & aliorum Collegiorum alumnos publicasset; Alanus insignem *librum apologeticum* pro iis scripsit, ut & alterum *pro Martyribus Anglicanis*. Scripsit item *De Sacramentis in genere; De Eucharistia*; *De Indulgentiis; De Purgatorio*, & alia, partim Duaci, & Antverpiæ, partim Romæ, & Venetiis edita. Virum porro optime de Ecclasia meritum Gregorius XIII. Romam ad novum Seminarium in Urbem stabiliendum evocavit, & Sixtus V. deinde Cardinalem ac Bibliothecarium Apostolicum creavit. Archiepiscopus demum Mechliniensis designatus, cum annis & laboribus fractus esset, Romæ 1594. decessit, sepultus ibidem in Basilica SS. Trinitatis, quæ est nationis Anglicæ.

Franciscus Bencius, apud Italos in opido Aquapendente natus, Poeta & Orator egregius fuit, ut M. Antonii Mureti discipulum possis agnoscere. Antequam in Societatem Jesu assumeretur, *Plautus* vocabatur. Ut erat quodam naturæ quasi impulsu studiis humanioribus deditissimus, in Romano Collegio annis permultis eloquentiam feliciter professus fuit, ubi & multo virtutum odore vita tota diffuso decessit anno 1594. ætatis quinquagesimo secundo. Defuncti locum *Andreas Schottus* Antverpianus cum laude excepit. *Bencius* porro, præter *Orationum ac Poëmatum* volumina duo, posteris reliquit tomos quatuor *Annuarum litterarum de rebus Societatis*, & heroico poemate *Quinque Martyres è* Societate Jesu in India. Fuse diserteque descripsit laudes ejus *Famianus Strada*.

Prosper Rossettus, Florentinus, Ord. Servorum B. Mariæ, Doctor Theologus & Professor in Academia Pisana, scripsit *Commentarios in Cantica Canticorum*, 1594. Venetiis in 4. evulgatos.

Joannes Osorius Hispanus, patria Burgensis, ex oppido Villasandino, Soc. Jesu Ecclesiastes eximius, obiit Methymnæ anno 1594. ætatis quinquagesimo secundo. Ut stylo posteris prodesset, sicut præsentibus voce profuerat, Tomos quinque *Concionum* luce publica donavit, in Hispania, in Belgio Antverpiæ, in Gallia Parisiis, in Germania Coloniæ, in Italia Venetiis pluries recusi. Illi quoque tribuuntur *Commentarii in Ecclesiastem*.

CXXX. Petrus Michael, cognomento *Brilmakerus*, Coloniæ Agrippinæ natus, in Societate Jesu suos & alios Rhetoricen ac litteras Hebræas docuit. Inter alios discipulum in Hebræa lingua habuit *Joannem Maldonatum*, suum in Theologicis Lutetiæ doctorem. Annis sex Rectorem Spiræ, & totidem Monasterii in Westfalia egit. Sed dum hæreticos voce ac libris (quos Ribadeneira recitat) fortius urget, ab illis per speciem amicitiæ ad mensam invitatus, semel atque iterum venenum incautus hausit: quo tandem Moguntiæ exstinctus est, anno salutis 1595. ætatis quinquagesimo tertio. Germanice fuit, Latine, Hebraiceque facundus; Græca vero Gallicaque lingua mediocriter instructus. Celebratur ejus *Quiddiotheta*, qui liber est integræ Bibliothecæ loco, de universis Christianæ fidei dogmatibus tractans, ut facile possit agnosci, vera fides ubi sit.

Hieronymus Pradus, Hispanus, patria Biacensis, diœcesis Gienensis, Soc. Jesu Theologus, primum in Academia patria litteras humaniores, postea Cordubæ Sacras, magna cum laude, auditoribus undique confluentibus, tradidit. Scripsit eruditum *Commentarium in Ezechielem Prophetam*, & eam maxime partem explicuit, qua templi Salomonici fabrica & opulentia minutatim ab eodem Vate describitur. In qua illustranda socium habuit *Joannem Baptistam Villalpandum*, suum inter alios discipulum. Atque huic quidem operi cum annos quindecim Pradus impendisset, ex Hispania Romam se contulit, ad eam rem penitius excutiendam, & cum Mathematicis, Architectis, aliisque artificibus idoneis communicandam. Ubi, dum strenue laborat, operi suo immoritur die 13. Januarii, anno salutis 1595. ætatis quadragesimo octavo, lampade Villalpando tradita, qui incohatum opus perfecit. Ejus liber perutilis *Sacrarum phrasium*, *sacraque Chronologia*, nondum prodierunt.

Barnabas Brissonius, (de quo supra cap. 123.) Præses Senatus Parisiensis, scripsit libros tres *De Regio Persarum Principatu*, quos Commelinus 1595. publici Juris fecit.

Nicolaus Remigius, Ducis Lotharingiæ Consiliarius, scripsit libros tres *Dæmonolatreiæ*, Lugduni 1595. in 4. editos.

Arnoldus Wionus, Duaci in Gallo-Flandria 1554. natus, adolescens monachis Benedictinis Aldemburgi in diœcesi Brugensi se adjunxit. Sed Calvinianis per Belgium gras-

grassantibus & divina humanaque turbantibus, in Italiam secessit, & Casinensi ejusdem disciplinæ Congregationi nomen dedit; senex in Italia obiit. Scripsit libros quinque *De Benedictinis Monachis sanctitate ac doctrina illustribus*, quos titulo *Ligni Vitæ* Venetiis 1595. in 4. publicavit.

Franciscus Richardotus, (de quo sup. cap. 97.) Burgundia Comitatu oriundus, ord. Erem. S. Augustini, Episcopus Atrebatensis, in Conc. Trid. Orator, ad miraculum usque facundus & in omni disciplinarum genere versatissimus fuit. Immane quantum laboraverit, malesanis Calvinistis Belgio toto tumultuantibus, ut pestem hanc ab Artesiis suis arceret & eos in fide Romana, verique Principis sui obsequio contineret. Non infrequens illi fuit, coram Regibus Principibusque de quocumque themate ex memoria, seu Latine, seu Gallice pari facundia eloqui. Postquam annos tredecim diœcesim suam feliciter rexisset, magno sui relicto desiderio è vivis excessit an. 1574. annum ætatis agens 67. Ab eo sunt edita, *De Imaginibus*, *De Controversiis*, *In Evangelium Lucæ Missus est*, *Instructio Pastorum*, & *Orationes* aliquot, quas habuit vario de themate. Vide, si libet, quanti ejus viri doctrinam facundiamque fecerit *Paulus Manutius* lib. VI. Epist. II.

Emondus Augerius, natione Gallus, patria Trecensis, Societatis Jesu Presbyter, Orator excellens, ingenio, memoria, & judicio valens, in Galliis multa & miranda pro fidei Catholicæ defensione præstitit. Carolo IX. & Henrico III. Galliæ Regibus etiam carissimus; atque huic aliquando à Confessionibus. Quin & XL. hominum millia ad Catholicam fidem ab hæresi, unus ipse revocasse fertur. Captus aliquando ab hæreticis, & ad laqueum damnatus, cum ad patibulum duceretur, neci mirabiliter à Deo ereptus fuit. Scripsit Emondus *Catechismum magnum & parvum*, Gallice, Græce, & Latine. Edidit & Gallice *De Baptismo & Confirmatione*, *De Eucharistia*, *& Missæ Sacrificio*, & de cæteris Sacramentis, atque alia quæ recensentur ab *Alegambe*. Post multos exantlatos labores, Novocomi mortuus est an. 1591.

Franciscus Bonaventura, natione Hispanus, patria Segobiensis, adolescentulus ad Sodales Soc. Jesu additus est anno salutis 1566. Vir fuit cum aliis litteris egregie eruditus, tum maxime Theologicis quæstionibus, quæ ad mores referuntur; qui postquam studiorum suorum spatia decurrit, sacram Theologiam & Compostellæ, & Salmanticæ professus est, atque Legionensis Collegii habenas moderatus: sed morbis conflictatus, & viribus exhaustus, dum cœlum mutat ac benigniorem regionem quærit, ad imbecillam tuendam valetudinem, in Toletana Professionum domo brevi morte ereptus est, 17. Januarii anno 1592. magna Societatis ac Reipub. jactura. Scripsit, sed non emisit, *In extravagantem Gregorii XIII.* quæ incipit *Ascendente Domino* (in qua Pontifex institutum Societatis declarat, & denuo confirmat) pereruditam *Explicationem*. Item Tractatus aliquot *Moralium quæstionum* insignes.

Jacobus Tyrius, Scotus, Soc. Jesu, Assistens Claudio Præposito Generali 1597. obiit. Fictitio nomine *Georgii Thompsoni* edidit Duaci 1593. doctum Tractatum *De antiquitate Scoticæ Ecclesiæ*, quem Possevinus suæ Bibliothecæ lib. XVI. Cap. V. inseruit.

Benedictus Herbestus, natione Roxolanus, patria Leopolitanus, cum ætatis annum ageret quadragesimum, Romæ Societatem Jesu complexus est. In missionibus sacris magnam vitæ partem consumpsit, obiitque anno 1593. Scripta ejus apud Ribadeneiram reperies.

Vincentius Brunus, Arimini in Italia natus, ut ex Medico corporum fieret Medicus animarum, ad Societatem Jesu transiit, & Romano Collegio diu prudenterque præfuit, ibidem anno 1593. vita defunctus. Scripsit inter alia, *Vitam Christi*, *Deiparæ*, *Joannis Baptistæ*, *Apostolorum*, aliorumque Divorum: quæ omnia ex Italico in Latinum translata Colonienses ediderunt.

CXXXI. Franciscus Toletus, Hispanus, Cordubensis, nobilissima illa utriusque Senecæ & Lucani patria, parentibus civilibus natus, cum esset Philosophus eximius, Cathedram Aristotelicam Salmanticæ obtinuit. Ex-inde anno 1550. Sodalibus Soc. Jesu se aggregavit: quos inter eruditior factus, Romam ivit, & ibi primo Philosophiam, deinde Theologiam auditoribus undique confluentibus tradidit. Emanueli Sa in munere Pontificii Ecclesiastæ à Pio V. suffectus, illud summa cum laude sub diversis Pontificibus gessit, usque ad annum superioris sæculi tertium & nonagesimum, quo in Cardinalium Collegium à Clemente VIII. est adoptatus, invita & repugnante Societate, afferente Patres omnibus Ecclesiasticis dignitatibus interdici. Obiit autem triennio post, hoc est anno 1596. Romæ conditus, in æde S. Mariæ Majoris, hac Epigraphe: D. O. *M. Francisco Toleto*, *Cordubensi*, *S. R. E. Presbytero*, *Cardinali*, *summo Theologo*, *Verbi* Dei *Prædicatori eximio*, *in rebus magnis agendis consilio & prudentia singulari. Qui ob excellentem virtutem & merita præclara Clementis* VIII. *Pont. Max. judicio primus in Societatem Jesu amplissimam dignitatem intulit. Vixit an.* LXIII. men-

menses XI. dies X. Ob. M.D.XCVI. S. Dei Genitrice hærede instituta. Scripsit *Commentarios cum Annotationibus in sacrosanctum Joannis Evangelium, in Evangelium Lucæ, in Epistolam Pauli ad Romanos. Sermones XV. in Psalmum XXXI. Summam Casuum conscientiæ*, sive *Instructionem Sacerdotum*, & alia, quorum pars in lucem nondum prodiit.

Gilbertus Genebrardus, Ricomagi in Arvernia, bonis ingeniis fœcunda, natus, Monachum Mausaci professus, Præceptoribus usus in Græcis *Turnebo*, in Philosophicis *Carpentario*, in Theologia *Sanctæo*, ex Regio litterarum Hebraicarum Professore Archiepiscopus Aquarum Sextiarum, in Provincia, factus est à *Gregorio* XIII. eorum commendatione qui à nomine Regio desciverant, 1592. Obiit 1597. 16. Februarii, ut habet inscriptio monumenti in B. Mariæ Semuriensis Prioratu, quem vivens religiosissime administraverat; de quo Prioratu *Aub. Miræus* in *Episcopis Lingonensibus. n. 49. agit.* At de *Genebrardo Possevinus* in *Apparatu sacro, Vionus in Ligno vitæ*, & plures plura, sed nunquam satis, ubi materia superat opus, inter quos *Franciscus de Sales* Episcopus Geneuensis L. II. *De amore Dei*, C. II. *Abstulit una dies ævi decus, ictaque luctu Conticuit sacræ tristis facundia linguæ.* Nec immerito præclarum Ecclesiæ, litterarumque sidus in *Opmero* nuncupatur. Vide R. P. *Hilarionis de Coste* Elogia illustrium Galliæ virorum. *Is eruditione, & pietate magnus, professione Minimus, & unus ex S. Francisci à Paula nepotibus.* Scripsit *Opus Chronologicum*, & alios, qui in manibus hominum sunt, similis industriæ fœtus, maximis ab eo vigiliis & laboribus elucubratos. Multa ex Hebræis & Græcis accurate transtulit, multa recognovit, multa commentatus est. *Amatorium Salomonis* Latine tentavit; poema molle illud quidem ac tenerum, sed pium, quo Servatoris purissimos in Ecclesiam suam amores intelligi sapientissimi homines tradidere; nec eum ab instituta ratione deterruit, quod alii summæ doctrinæ viri, & hujus ætatis facile principes Poetæ, lepores omnes & gratias in eodem carmine transferendo felicissime jam impendissent. His studiis insenescens, partaque præstantis eruditionis opinione late celebris, *Henrico* Rege rem potito, impetratam à Pontifice dignitatem diu servare ac tueri non potuit. Fato functus est Semuri Burgundionum, quo in oppido non ignobile Sacerdotium possidebat, an. 1597. fere sexagenarius.

Joannes Ferdinandus, Toletanus Soc. Jesu Theologus, in Hispania, Romæ & in Germania inferiore Sacras litteras publice explanavit. Palentiæ demum in Hispania piissime obiit, anno salutis 1595. ætatis quinquagesimo nono. Posteris reliquit *Thesaurum divinarum Scripturarum, juxta SS. Patrum sententias*: in quo per singulas dictiones Alphabeti ordine litterario, Parabolæ, Metaphoræ, Phrases, & difficiliora Bibliorum sacrorum loca explicantur.

CXXXII. Henricus Vicus, Osthenii & Warnaviæ in Flandria Toparcha, natus est Valentianis in Hannonia anno millesimo quingentesimo tricesimo sexto, denatus Armenteriæ in Flandria, anno 1596. Philosophus fuit ac Theologus insignis, quod rarum in viro est conjugato: adeo ut publice Ipris, sub præsidio *Martini Rythovii* Præsulis, Theses de Fide controversas non semel in doctissimorum virorum consessu propugnarit. Jurisconsulti titulum Duaci primos inter adeptus fuit. Lustrata hinc Italia, in Flandriam redux, Bergis S. Winoci substitit, eaque in urbe duodecim ipsos annos Consulem laudabiliter egit, donec Calvinistarum pressus furoribus, relictis Bergis, Armenteriam quietis causa sese contulit: ubi & in libris sacris voluendis placide consenuit. Scripsit librum *De Descensu Christi ad inferos*, in quo varie *De Purgatorio*, *deque Inferno*, contra Sectarios disserit. Antverpiæ 1586. in 4. apud Plantinianum.

Emanuel Sa Lusitanus, inter eminentes Soc. Jesu Theologos illustris, & sane pius, multis annis sacras litteras Romæ est interpretatus, & Ecclesiasten Pontificium ibidem egit. Quietioris demum vitæ studio, ad Aronensem Probationis domum, in diœcesi Mediolanensi sitam secessit, & ibidem septuagenario major, anno 1596. exeunte, in Domino piissime obdormivit. Scripsit, præter alia, *Aphorismos casuum conscientiæ*, qui in omnium sunt manibus. *Notationes* ejusdem *in totam Scripturam sacram* Plantiniani 1620. evulgarunt, & *Scholia in 4. Evangelia*, brevia quidem, sed eruditione plenissima, ex selectis Doctorum Sacrorum libris collecta.

Petrus Canisius, Noviomagi ad Vahalim Fl. in Gelria patre Consulari natus, adolescens ob varias ingenii dotes Moguntiæ celebris exstitit. Eo tum forte Colonia Agrippina *Petrus Faber* Allobrox, unus in decem primis *Ignatii Loyolæ* Sociis, veniens, *Petrum* morum innocentia & doctrina singulari sibi carum in Societatem Jesu adoptavit. Post in Italiam missus, primus Sociorum Rhetoricam in Sicilia docuit, Ciceronem quotannis assidue legens: unde eam sibi eloquentiam gravi Theologo dignam comparavit, ut sæculi sui *Hieronymus* audiret. Inde evocatus ab *Ignatio*, mittitur ad *Guilielmum* Bavariæ Ducem, Ingolstadii Scholasticam, quam vocant, Theologiam professurus; *Alfonso Salmeronio*, & *Claudio Laio* collegis. Sed & alias Germaniæ Academias, in eis Viennensem Austriorum, Pragensem Bohemorum, Dilinganam Suevorum, Coloniensem Ubiorum, Friburgensem Helvetiorum

tiorum docendo illustravit, Concionibus autem (nam & Germanica lingua disertus erat) in aulis *Ferdinandi* & *Maximiliani* Impp. *Guilielmi* & *Alberti* Bavariæ Ducum, *Ottonis Truchsii* Cardinalis Augustani, aliorumque Principum plurimum inclaruit. Hæreticos disputationibus repressit, Catholicos confirmavit & velut anchoram se Ecclesiæ fluctuanti præstitit. Ex quo Sectarii Canisium *Canem Austricum*, per ignominiam appellabant, quod in Austria passim versaretur. Episcopatum Viennensem à Ferdinando Romanorum Rege sibi oblatum, constanter repudiavit. Scripsit incredibilis fructus *Summam Doctrinæ Christianæ*, secundum sententiam & doctrinam Concilii Tridentini; *Commentariorum, De Verbi Dei corruptelis*, adversus novos Ecclesiasticæ Historiæ consarcinatores, sive Centuriatores Magdeburgenses, Tomos duos. *Notas* item *in Evangelicas Lectiones, quæ per totum annum Dominicis ac festis diebus in Ecclesia Catholica recitantur, Tomis duobus*; *Enchiridion Itinerantium; Palæstram hominis Catholici*, & alia quæ referentur in *Bibliotheca Patrum Soc. Jesu.* Vitam ejus & res gestas *Aub. Miræus* in Elog. Script. Belg. *Matthæus Raderus* & *Franciscus Sacchinus* conscripserunt. Corpus ejus magno in honore est apud Catholicos omnes. Epitaphium ejus visitur Friburgi in D. Nicolai Ecclesia: D. *O. M. Venerandus in Christo Pater, Petrus Canisius, Theologus, Noviomagi natus, Societatem Jesu tertio à confirmatione illius anno ingressus, ac Sacerdotio insignitus ob magni simul & placidi animi præstantiam à Coloniensi Ecclesia ad Carolum V. Imp. ab Ottone Card. Augustano ad S. Concilium Trident. à Ferdinando Imp. Wormatiam contra Melanchthonem Hæreticum: A Pio IV. Pont. Max. ad Principes Germaniæ in fide confirmandos missus, postquam Romæ, in Siciliæ, & Germaniæ Academiis docuisset, diu apud Ferdinandum Imp. & passim summa cum laude verbum Dei prædicasset, primus Provincialis Soc. ejusdem in Germania, ab ipso Soc. auctore P. Ignatio datus fuisset, scriptisque fidem Catholicam egregie illustrasset, auspiciis Reverendi Domini Joannis Francisci Episcopi Vercellensis, Nuncii Apostolici, Friburgum sexagenarius venit, Collegii Societatis Jesu Fundamenta jecit, multa præclara documenta dedit, & quasi quidam Friburgensium Patronus, Ecclesiæ per Helvetiam Patriarcha, Religionis Catholicæ suo tempore Columna, toto Christiano Orbe notissimus, fide, prudentiâ, indefesso scribendi labore, abstinentiâ perenni, gravitate, animi puritate, flagrantissimo Dei amore, multaque sanctitate clarissimus migravit ad Christum festo S. Thomæ Apostoli*, M. D. XCVII. *ANNO Ætatis* LXXVII.

CXXXIII. ALFONSUS PISANUS, natione Hispanus, patria Toletanus, Philosophicis disciplinis excultus, ac Medicinæ sciens, Jesu complexus est Societatem. Postea vero Romam anno salutis M. D. LIII. venit, ubi Aristotelem præclare est interpretatus: inde in Germaniam missus, in Ingolstadiensi ac Dilingensi Academiis sacram Theologiam docuit; & in Poloniam profectus est, ubi strenuam operam Catholicæ Ecclesiæ navans adversus novatores hæreticos illam labefactare conantes; scripsit *Acta & Canones sacrosancti primi Oecumenici Concilii Nicæni*, appositis SS. Patrum testimoniis, ad eorundem Canonum commendationem, & interpretationem pertinentibus; addita etiam *Responsione ad Capita Humonis Chies.* Scripsit præterea *De continentia, ac cælibatu Apostolico, De jejunio*, etiam varios atque eruditos Tractatus *De quæstionibus fidei controversis*, quos ex suis lectionibus collegit, & tanquam Theses quasdam auditoribus disputandas proposuit. Tandem legendi scribendique laboribus confectus, in senectute bona translatus est ad meliorem vitam anno salutis 1597. Philosophus certe fuit, Orator & Theologus ad stuporem auditorum profundus & acutus.

ALDUS MANUTIUS, Pauli filius, Aldi (de quo supra *Miræus* cap. 27.) nepos, stylo quoque, patre domestico exemplo incitante, valuit, & eruditione ingenioque mediocri: ut rarum id & inusitatum posteris fore existimem, in una eademque Manutiana familia tres continenter, sc. filium, patrem & avum doctos homines repertos & eloquentes. Hic non cæterorum more, à patre degenerans, obscurari parentum nomen inertia est passus sua, sed adolescens, *Formulas recteque scribendi rationem*, patre praeunte, utiliter posteris reliquit; è Cicerone quidem & Cæsare *Phrases; Orthographiam* vero è marmoribus, nummis, Grammaticis & Græca consuetudine concinnatam. Venetiis ducta uxore discessit, & Bononiæ primum *Caroli Sigonii* (bone Deus, qualis viri!) locum professionemque non diu tenuit. Post Pisas commigravit, & magni Etruriæ Ducis res domi forisque gestas vernacule conscripsit. Inde Romam se contulit, & in Sapientiæ gymnasio professus, Doctoris personam sustinuit, sed ut *Spectares raros nantes in gurgite vasto.* Nec enim disertus erat, memoria nulla, ut de scripto fere dictaret. Tandem à *Clemente* VIII. Pont. Max. in aulam Vaticanam accitus, typographiæ operis corrigendis præfuit. Obiit anno 1597. Octob. 22. hora 10. Relicta Pisanæ Academiæ Bibliotheca octingentorum millium librorum, ut gloriabatur, numeratis etiam nummis, quibus undique corradendis oleum operamque consumpserat, de posteritatis, ut apparet, judicio securus. Scripsit tamen nonnulla, ut, *De Quæsitis per epistolam*, & alia.

CXXXIV. CAROLUS SAGEIRUS, natione Gallus, patria Beluacensis in Picardia, primus Rector Burdigalensis Collegii, vir zelo Dei plenus, eloquens ac Græce doctus, Billomi Philologiam, Parisiis Philosophiam, Turnoni Theologiam professus. Tres secum

secum fratres in Societate vidit & parentem rebus compositis. Scripsit doctos atque elegantes in *Epist. Judæ*, *&* D. *Pauli ad Romanos*, *& Ephesios Commentarios*. Scripsit etiam *De institutione Sodalitatis*, sive (ut vocant) *Confraternitatis sanctissimi & venerabilis Sacramenti*. Locos etiam communes ex Sacris DD. adversus hæreticos, quos inscripsit *Topica Theologica*. Sed morte interceptus evulgare non potuit. Obiit Divioni apud Sequanos, sublatus (ut putatur) veneno ab hæreticis propinato, Chalaneoni, anno 1596.

Joannes Gonzales de Mendoza, Augustinianus, ab anno ætatis decimo septimo, partim in regno Mexicano, partim in Philippinis insulis versatus, atque à Rege Catholico an. 1580. destinatus Princeps Legationis ad Chinarum Regem, quinto post anno edidit *Historiam magni regni Chinensis*, quæ mox in omnium fere gentium linguas translata est. Tres ex ordine Episcopatus gessit, *Lipariensem* in Sicilia, deinde *Chiappensem* & *Popajanensem* in Indiis Occidentalibus. *Chinensium* res, mores atque instituta diu cæteris gentibus incognita fuerunt: quod nulli omnino advenæ in regni interiora aditum permittant qui inde sit exiturus, & severissimis pœnis in suos animadvertant qui non solum Regni fines egredi, sed vel minimum cum exteris commercii habere, absque Regis voluntate, ausi fuerint. Aliquid quidem de his sciri potuit ex relationibus Lusitanorum, qui *Macaum* incolunt, tum ex Tartarorum in Chinam irruptionibus, cum quibus verosimile est *Paulum Venetum*, qui de his aliqua prodidit, aditum ad eam invenisse: verum hæ omnes relationes & exiguæ admodum fuere, & multum inter se discrepantes; donec tandem *P. Martinus de Rada*, domo Pampelonensis, instituto Augustinianus, multiiuga doctrina imbutus, atque in Mathematicis apprime disciplinis exercitatus, anno 1575. in Chinense Regnum altius se insinuavit, aliisque, qui id ejus postea exemplo aggressi sunt, Prodromus antecessit, & viam aperuit. Erat is unus ex Monachis Augustinianis, qui primi omnium in *Insulas Philippinas* (anno scilicet 1564. quo primum illæ ab Hispanis repertæ sunt) Christi nomen ac doctrinæ Evangelicæ semen intulerunt. Verum hac Sparta non contentus, cum ad vicinam Chinensium regionem toto animo anhelaret, non semel se mercatoribus inde Philippina littora frequentantibus, in mancipium obtulerat, ut hoc pacto se ac Christi nomen in nobilissimum regnum illatebrare posset; sed casso semper eventu: donec anno, ut dixi, 1575. *Omonconus*, navis unius ex classe Regia contra *Limahonem* piratam instructa Præfectus, ad Philippinas delapsus, deque obsesso ibidem ab Hispanis *Limahone* edoctus, cum reditum ad suos pararet, *P. Martinum* cum Socio suo ac duobus Nobilibus Hispanis in navem suam receptos in *Chinam* transtulit; atque in portu *Tansusa* expositos terrestri itinere *Auchæum* usque perduxit. Quid vero obstiterit ut ad ipsum Chinarum Monarcham Hispani pervenire non potuerint, narrat *Gonzalez parte 2. Historiæ Chinensis lib. 1. c. 25. & 27.* Ipse porro *Martinus*, dum *Auchæi* tantisper commoratur, perlustratis quæ illic erant pulcherrimis Bibliothecis, ingentem vim Librorum coemit, variis in locis ejus Regni typis editorum: quos apud se Chinenses quingentis amplius annis repertos gloriantur, prius quam in Germania typographia inceperit. Horum librorum Catalogum recenset *Gonzalez Part. 1. l. 3. c. 17.* atque ex plerisque eorum Historiam suam contexuit. Ipse porro *Martinus* biennio post iterum in Chinam Legatus cum *P. Augustino Alburquerque*, *Itineris* hujus *relationem*, deinde *Dictionarium Chinense* edidit: *Artem* præterea *ejusdem linguæ præceptis Grammaticis alligatam*. De quibus videri potest *Antonius de Leon* in sua Bibliotheca Orientali & Occidentali. Plura de Chinensium rebus peti possunt ex Litteris PP. Societatis Jesu, qui circa ann. 1584. in hoc regnum aditum invenerunt: & P. *Nicolai Trigautii* libris *De Christiana expeditione apud Sinas*.

CXXXV. Bartholomæus Salutius Italus, ordinis Minorum de Observantia, cujus sanctimonia & vitæ integritas per universam Italiam usque adeo testata & pervulgata est, ut etiam fama miraculorum ejus Belgium usque pervaserit; cum humanarum mentium cæcitatem & dementiam cerneret, zelo Dei motus vehementer indoluit; utque huic malo occurreret, primo totam fere Italiam peragravit, tum voce, tum exemplo lumen ei prætulit. Ut vero ad plures fructus iste manaret, scriptis cæcitatem Christianorum illuminare aggressus est. Itaque librum insigniter pium & perfectionis studiosis perutilem edidit, quem *Lucem Animæ* prænotavit, in tres partes distributum. Prima pars *Speculum Animæ* nominatur; secunda, *Hortus Orationis*; tertia *Testamentum Animæ cum Deo*. Hunc libellum ex Italico idiomate in Latinum fidelissime transtulit, saltem quoad sensum, *Antonius Dulckerius*, Carthusianus Coloniensis, anno 1606. sæpius postea recusum.

Christophorus Patavinus, Philosophus ac Theologus eximius, sed morum imprimis probitate commendabilis, Hieronymo Seripando, supra c. 80. laudato, successit in Generalatu Eremitarum S. Augustini, quem ordinem annis XVIII. felicissime gubernavit. Judicii & prudentiæ egregium specimen dedit in celeberrimo Tridentino Concilio, ubi sanctitatis ejus fama ita inclaruit, ut Pius IV. eum in Cardinalium numerum assumpserit:

Oooooooooo 2 sed

ſed Purpuræ ornamentum fatalis hora præcucurrit, quæ vitam illi & galerum eripuit. Obiit an. ſalutis 1569. Scripſit *De ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento*, *De ſacrificio Miſſæ*, *De Pœnitentia*, *Extrema Unctione*, *Sacramento Ordinis*, *Confirmatione*, *Matrimonio*, *& De voto ſolemni*. Inſuper *De Hoſtiâ conſecrata ab igne conſervatâ*, *De Sacerdotibus concubinariis*, *De Baptiſmo Chriſti & Joannis*, *De Juſtificatione*, *De Epiſcoporum reſidentia*, *De Officiis Cardinalium & Epiſcoporum*, *De modo conficiendi Catalogum Auctorum qui ab Eccleſia interdicendi ſunt*, præter *Orationes* varias, & alios *Tractatus*.

Thomas de Jesu, Luſitanus, ex illuſtri familia *de Andrada*, Ordinis Erem. S. Auguſtini, evocatus à Sebaſtiano Rege, ut ſe in infelici illa expeditione comitaretur, anno 1578. trajecit in Africam. Ubi Rege cum flore nobilitatis Luſitanæ cæſo, ipſe captus *Marroci* diuturnam ac miſeram, ſed aſſidua Dominicæ Paſſionis meditatione ſuavem, ſervivit ſervitutem: adeo ut oblatam etiam per ſororem ſuam Comitiſſam *De Linares* alioſque conſanguineos præſenti litro redemptionem recuſarit, ne concaptivis fidelibus ad Sacramentorum miniſteria, & duræ ſortis ſolatia deeſſet. Scripſit ibidem in ergaſtulo *Librum* omni doctrina ac pietate refertum, cui titulum fecit, *Labores Jeſu*, duobus tomis diſtinctum, qui prælo in lucem prodiit Ulyſſipone anno 1601. cum ipſe jam ante 17. Aprilis anni 1582. è duplici carcere ad æternam felicitatem evolaſſet.

Gabriel Palæottus, Bononiæ in Æmilia nobili genere natus, ibidem publicus I. V. Profeſſor, inter auditores ſuos habuit *Hippolytum Aldobrandinum*, qui poſtmodum ad ſummam Eccleſiæ Cathedram evectus, *Clemens* VIII. appellatus eſt. Ex Auditore Rotæ electus Diac. Card. Tit. SS. Nerei & Achillei, à Pio IV. ad Concilium Trid. mittitur. Poſtea ſub *Pio V.* Bononienſis Epiſcopus, & ſub *Gregorio* XIII. Presb. Card. Tit. S. Martini in Montibus, & primus Bononiæ Archiepiſcopus fuit, à multiplici doctrina, morum modeſtia, ac juſtitiæ zelo omnibus commendatus. Inter alia ingenii monumenta edidit in lucem Tractatum *De Nothis & Spuriis*. Libros duos *De ſacris & profanis Imaginibus*. Item *De Conſultationibus Conſiſtorialibus*. *Archiepiſcopale Bononienſe* & Librum *De Bono Senectutis*. Obiit Romæ XI. Kal. Auguſti, an. Chriſti 1597. annum agens ætatis 75.

M. Ludovicus de Beia, Cardinali *Palæotto* ſubjungi ſuo quaſi jure poſtulat, patria Palæſtrellus ex Ord. Erem. S. Auguſtini, genere Luſitanus, ejuſdem Ill. Cardinalis Theologus, ac primariæ in Bononienſi Academia cathedræ per ſexdecim annos Rector. Quo tempore & conſcientiæ caſus, ut vocant, in Metropolitana Eccleſia Parochis & Confeſſoribus ac Clericis omnibus, ejuſdem *Palæotti* juſſu, bis per ſingulas hebdomadas explicavit. Eodem tempore nobili plane atque imitando Præſulibus exemplo, inſtituta eſt à Cardinali Congregatio, ad quam ſingulis quibuſque menſibus in Archiepiſcopali ejus palatio Clerus univerſus conveniebat: ubi tum tres conſcientiæ caſus, per octo ante dies ad Eccleſiæ valuas propoſiti, & ad Parochos alioſque Confeſſores in ſchedula miſſi, diſcutiebantur, non turbulenta concertatione aut verboſo ſubſelliorum ſtrepitu; ſed interrogatus nunc hic, nunc ille, poſtquam animi ſui ſententiam ſumma cum modeſtia ac gravitate protuliſſet, ipſe tandem Præſes *LUDOVICUS*, quid de his ſentiendum omnino eſſet juxta probabilem magis Doctorum opinionem, pronuntiabat. Atque has *Reſponſiones* ſuas duobus libris comprehenſas primum Bononiæ in lucem edidit anno 1587. & Venetiis anno 1591. Deinde duobus aliis libris auctas anno 1610. Ulyſſipone in Hiſpania, ubi tum Sanctæ Inquiſitionis Deputatum agebat.

Alfonsum de Mendoza, Hiſpanum, ex ordine Erem. S. Auguſtini, Veſperarium S. Theologiæ in Academia Salmanticenſi Profeſſorem ſupra c. 125. laudatum, comperio emiſiſſe in lucem doctorum omnium applauſu *Controverſias Theologicas*, *Relectionem de Regno & Dominio Chriſti*. Quæ primum in Hiſpaniis edita, recuſa eſt Coloniæ Agrippinæ, anno 1603. Plura bono publico editurus erat, niſi mors immatura, in ipſo virilis ætatis ingreſſu, abſtuliſſet Virum immortalitate digniſſimum.

Joannes Soarez, genere Luſitanus, ex Ord. Erem. S. Auguſtini, *Joanni* III. Luſitaniæ Regi à Sacris Concionibus & Confeſſionibus, ab eodem filio ſuo *Joanni* Principi (qui Sebaſtiani pater fuit, atque inverſo naturæ ordine quadriennio ante patrem obiit) præceptor atque inſtitutor traditus: Epiſcopus deinde Conimbricenſis & Comes Argalinenſis, quem à perpetuis maximiſque in Societatem Jeſu officiis jam inde ab ejus in Luſitaniam adventu laudat *Orlandinus* lib. 5. A Rege deſtinatus, ut una cum Duce de Avero *Joannam Auſtriacam*, Cæſaris Caroli V. filiam, & *Joanni* Luſitaniæ Principi deſponſam è Caſtella venientem exciperet, in ea legatione & Regis ſui honori & omnium de ſua virtute ac prudentia exiſtimationi plane ſatisfecit. Miſſus ad Concilium Tridentinum, in eo Sermonem ſumma cum laude habuit. Eo in itinere cum ad Virginem Lauretanam religionis cauſa divertens, laterem unum è ſacræ Ædiculæ parietibus, Ædituo permittente, ſecum detuliſſet, in Patria ſua ſingulari cultu honorandum; ſimulatque id divinæ voluntati minime placitum ex eo quo ſtatim correptus fuit morbo animadvertit; cum laterem ſacræ Ædi reſtitui curaret, illico ſani-

ſanitati priſtinæ reſtitutus eſt; ut refert *Joannes Bonifacius* Soc. Jeſu in *Hiſtoria Virginali*. Edidit *Commentarios* utiliſſimos *in Evangelium Matthæi*. Item in *Marcum & Lucam* Evangeliſtas.

CXXXVI. SIMON VEREPÆUS, Patria Brabantus, Lovanii adoleſcens in Porcenſi Gymnaſio Philoſophiæ operam dedit; atque inde ad Theologiam animum applicuit. Vir fuit ad informandam juventutem & bonis litteris moribuſque in iſto Religionis diſſidio inſtituendam natus, ac *vere Pius*, edidit *Prima Chriſtianæ Religionis elementa*, *Precationes Liturgicas in VII. dies digeſtas*, *Precationes Scholaſticas*, *Enchiridion piarum Precationum*, *præter Grammaticalia multa*, quæ in Scholis Auguſtinianis explicari ſolent. *Joannes Deſpauterii* Grammaticem ac Syntaxim in compendium redegit, quod fere in trivialibus apud Belgas gymnaſiis nunc regnat. Fuit *Verepæo* communis cum *Joanne Goropio* patria Hilvaribeca, amplum Campaniæ Brabantinæ municipium. *And. Valerius* illum Dommelanum facit. Præfuit annos aliquot Thaborenſi Virginum Mechliniæ cœnobio: ut erat ſingulari in Deum vir pietate, quam mire ſpirant libelli Precationum, ab ipſo concinnati. Belli tumultibus Mechlinia pulſum Silva-Ducis, urbs Regi & Religioni fida, lubens excepit, Canonico Sacerdotio ornavit, gymnaſio ibidem florentiſſimo præfecit. Mortuo ſupremos tumuli honores procuravit *Franciſcus Haræus* collega, vir de Hiſtoria Eccleſiaſtica optime meritus. Deceſſit anno 1598. Sylvæ-Ducis in D. Joanne ſepultus. Non abs re ſubiungam, *Deſpauterium* Grammaticorum ſui temporis facile fuiſſe principem, ac Belgii noſtri *Priſcianum*. Sepultus eſt Comminii apud Flandros, an. 1520. diſticho hoc, addito tymbo:

Hic jacet unoculus, viſu præſtantior Argo;
Nomen Joannes cui Ninivita fuit.

PETRUS DE ARRAGON, Auguſtinianam religionem Salamanticæ in Hiſpania profeſſus, tres fratres germanos ejuſdem voti ſocios habuit. In Academiis Oſcenſi Arragoniæ, & Salmanticenſi in regno Caſtellæ S. Theologiæ profeſſor (ut vocant) Cathedraticus, edidit doctiſſimos *Commentarios in Secundam Secundæ D. Thomæ, De Fide, Spe & Charitate*, Item *De Juſtitia & Jure*, Venetiis anno 1595. & Lugduni 1596.

MICHAEL THOMAS SALONIUS, circa eadem tempora ſcripſit inſigne volumen *De Juſtitia & Iure*, ejuſdem inſtituti Religioſus, publicus in Academia Valentina S. Theologiæ profeſſor, Doctrina ac vitæ ſanctitate celebris. Item Ἱστορίαν ſive latino idiomate *De vita ac moribus B. Thomæ Villanovani* Archiepiſcopi Valentini, ex eodem Ordine qui liberus fuit. Vivere deſiit anno 1621. octogenario major.

LUDOVICUS DE MONTOYA, Luſitanus, Auguſtinianus Eremita, ſolidum fuit exemplar ſanctitatis, ita ut verecundiæ ubique & ſanctæ honeſtatis radios emitteret. Valuit cum ingenio doctrina perpolito, tum oris facundia. *Sebaſtianus Rex* virtutum ejus fama commotus, tam ſanctum virum conſcientiæ ſuæ præfectum eſſe, & ad vitam Chriſtianam ductorem doctoremque habere voluit. Vitam ejus, & quæ à morte ad tumulum miranda contigerunt, uno volumine complexus eſt *Thomas à Jeſu*, ſupra c. 135. laudatus. Scripſit *Vitam Chriſti in quattuor partes diſtributam*, & Tractatum *De Paſſione Chriſti, diviſum in ſeptem diſcurſus, pro ſeptem horis Canonicis*; quem librum alibi, ſuppreſſo auctoris nomine, divulgatum eſſe inter opera *B. Franciſci de Borgia*, Soc. Jeſu Præpoſiti Generalis III. conqueritur *Corn. Curtius*, Eremitarum Auguſtinianorum Hiſtoriographus & Diffinitor Generalis, in Elogiis Virorum illuſtrium ſui Ordinis.

ANTONIUS AUGUSTINUS, Cæſar-Auguſtanus, Romæ olim in Urbis & Orbis luce XII. Vir S. litium judicandarum, ex Aliſano & Ilerdenſi Epiſcopo, Tarraconenſis Archiepiſcopus, de antiquitate & litteris optime meritus, Juris Civilis & Pontificii inſtaurator. Obiit 1586. ſeptuagenario major. Qui vitam ejus & doctrinam ſcire volet, videat funebrem de illo habitam orationem à *P. Andrea Schotto*, excuſam à *Plantino*.

CXXXVII. ANDREAS RESENDIUS, Eborenſis, Luſitanus, Theologus, Orator & Poeta, *Henrico* Cardinali, Portugalliæ Infanti, fuit à Concionibus. Vixit aliquantiſper Lovanii, unde à litterario otio miſſus eſt Legatus; neſcio vero à Rege, vel ad Regem, vel à Cæſare. Secutuſque eſt Cæſarem in Pannonica illa adverſus Turcas expeditione. Familiaris fuit *Goclenio*; *Joanni Campenſi*, *Reſcio*, c. 44. *Clenardo*, c. 53. *Joanni Vaſæo*, c. 72. laudatis. Amicus etiam fuit Conimbricæ *Martino Azpilcuetæ Navarro*, ut ſcribit ad *Vaſæum* pro Colonia Pacenſi. Vocatus eſt à Rege Olyſipponam, ad ſcribenda Concilii provincialis decreta. *Breviarium Eborenſe* emendavit, & *Vitas Sanctorum Hiſpaniæ* accuratiſſime ſcripſit; item *Officium B. Gundiſalvi* compoſuit, & *S. Eliſabethæ*. Edidit inſuper *Calendarium Eborenſe & Olyſipponenſe*, ſive de Eborenſibus & Olyſipponenſibus rebus. *Vitam S. Vincentii* Levitæ & Martyris carmine Heroico, *Orationes* duas & *Epiſtolas* Hiſtoricas quattuor, ſimul editas Coloniæ à *Mylio* 1600. Alia item poemata cum ſacra tum profana.

Ubertus Folieta, Genuensis Sacerdos, Italos inter Scriptores mire semper mihi placuit, cum ob styli Ciceroniani elegantiam, tum ob æqua & vera Historiarum ejus testimonia. Patrem habuit *Augustinum Folietam*, qui *Julio* II. *Leoni X. Clementi* VIII. Romanis ex ordine Pontificibus à consiliis fuit, & ob sapientiæ atque prudentiæ præstantiam longe gratissimus exstitit. Hunc *Carolus* V. Imperator, quod *Leonem* X. ad fœdus cum Carolo adversus Gallos Italiæ incubantes ineundum impulisset, *Mazarensi* in Sicilia Episcopatui præficiendum curavit, & quattuor insuper millibus aureorum nummorum in annos singulos auxit. *Ubertus* à civibus suis missus est in exilium, quod scriptis suis vulnera patriæ ac remedia liberius indicare non dubitaverit. Itaque pro symbolo ipsi fuit tœda seu fax ardens, hac inscriptione: *Officio mihi officio.* Ad exilii incommoda & tœdium fallendum, Historiæ scribendæ totum se dedit, ut quas styli pœnas dabat, eas nulla re convenientius quam stylo levari posse existimaret. Æquo animo exilium tulit, & à patriæ charitate eum nullæ umquam inimicitiæ abduxerunt; imo scripsit de patria. Excepit eum *Hippolytus Estius* Cardinalis Ferrariensis. Is eum in familiarium suorum numerum acceptum, omnibus commodis fovit. Luce donavit *Conjurationem Ioannis Ludovici Flisci*, *Tumultus Neapolitanos*, *Cædem Petri Ludovici Farnesii Placentiæ Ducis*, *De sacro fœdere in Selimum libros* IV. Item Varias expeditiones in Africam, cum obsidione Melitæ. Varia alia ejus opuscula prodierunt junctim an. 1574. Romæ apud Aecoltum & Panitium socios, scilicet *De Vita & studiorum ratione hominis sacris initiati*; *De ratione scribendæ Historiæ*; *De causis magnitudinis Turcarum Imperii*; *Turbinum Hippolyti Cardinalis Ferrariensis*; *Brumanus*, sive *De laudibus urbis Neapolis*; *De nonnullis in quibus Plato ab Aristotele reprehenditur*; *De norma* Polybiana; *Oratio in festo die omnium Sanctorum.* Opus ejus *De scriptoribus Italis* vidisse mihi nondum contigit. Obiit Romæ exul, an. 1581. 5. Sept. natus annos circiter 63.

Aegidius Moncurtius à Claromonte, Itali *A Mazarino* nuncupant, Siculus, magnum fuit Minimorum ordinis ornamentum. Edidit Lugduni apud *Ioannem Veyrat*, *Typum omnium scientiarum* an. 1591. Liber est Scotica subtilitate contextus, & concisa brevitate multiplices difficultates ad omnem Philosophiam, ac præsertim Theologiam Scholasticam pertinentes comprehendens, quem plerique qui doctiorum libros recensuerunt, non immerito laudavere.

Laurentia Strozzia, *Zachariæ* filia, *Cyriaci* soror, Monialibus ordinis Dominicani, *Prati* in Etruria à primis annis adscripta, Græcam Latinamque linguam in illa solitudine apprime didicit, & *Hymnos Latinos in cunctos dies festos, juxta Ecclesiæ Romanæ usum*, metris ad *Horatii* imitationem compositis feliciter panxit. Obiitque sua in cella anno ætatis septuagesimo septimo, Christi 1591.

Franciscus de Las Cuevas, Hispanus, ex ordine magni illius Patriarchæ *S. Francisci de Paula*, provinciæ Hispalensis, *Gesta & Vitam* ejusdem Sancti Hispanis suis vulgari sermone communicavit, qui liber Cæsar-Augustæ apud *Roblesios* fratres recusus prodiit an. 1588. quod factum laudabiliter & bene vertit.

CXXXVIII. Joannes Cannartus, natus apud Suessiones, à puero litterarum studia diligenter excoluit, quibus animi puritatem semper adjunxit. Postquam Doctorali laurea donatus & Sorbonicis sociis adscriptus esset, Ordinem Minimorum, non sine multorum admiratione, complexus est. Necdum annum professionis sextum expleverat, cum carne solutus ad quietas sedes evolavit an. 1589. Ediderat adhuc Baccalaureus *Compendium Rhetoricæ* in Parisiensi Academia famigeratum, quod sæpius recusum fuit. In schedis ejus reperta est *Summa Privilegiorum Ordini suo à summis Pontificibus concessorum*, quæ anno 1585. typis *Ioannis Corbon*, Parisiis in lucem est prolata. Refert *Lanovius* illum, præter hæc, habuisse non pauca magni moliminis opera, quæ quoniam ultimam auctoris manum non acceperant, non parvo studiosorum detrimento cum authore suo deciderunt.

Fredericus Furius, Ceriolanus apud Valentinos, non minus ingenio quam genere clarus exstitit. Litteris primum in patria, post Lutetiæ imbutus, eloquentiam cum Philosophia conjunxit, & *Rhetoricorum* libros tres, itemque *De Consiliis ac Consiliarii officio* Commentarium Lovanii evulgavit. A Philippo II. Hisp. Rege in aulam, Historici titulo, accitus, eumdem ad Arragonensium comitia comitatus, demum Vallisoleti cælebs obiit, anno 1592. In ejusdem regni Valentini opido *Aliodia* natus fuit *Andreas Semperius*, qui multis annis medicinam Valentiæ factitavit, & *Rhetorica*, sive *De concionandi ratione* similiter scripsit.

Andreas Masius, Brabantus, natus Lenniaci juxta Bruxellam, Lovanii puer admodum Philosophos inter, primum in promotione locum obtinuit an. 1533. Post Juris utriusque studio operam dedit, laureaque Doctorali insignitus, Cliviorum Duci meruit tandem esse à Consiliis. Præter Italicam, Gallicam, Hispanicam, cæterasque Europæ linguas,

etiam

etiam Latinæ, Græcæ, Hebraicæ atque Syriacæ cognitione non vulgari claruit; *Mosem Mardenum*, Patriarcham Antiochenum, Romæ an. 1553. in Syriacis nactus institutorem. Fuit *Joanni à Vueza* Episcopo Constantiensi ac Lundensi Archiepiscopo à secretis. Familiariter coluit *Lævinum Torrentium* & *Augerium Busbequium*, qui Malii potissimum consilio se dignitate crevisse profiteri ingenue solebat. Demum à *Philippo* II. Antverpiam evocatus, Bibliorum editioni vere Regiæ adornandæ, una cum *Benedicto Aria Montano*, *Guidone Fabricio*, aliisque præpositus fuit. Edidit *Grammaticam Syriacam Syrorum peculium*, seu Explicationem vocabulorum passim *apud Syriacos usurpatorum*. Leguntur ista in Regiorum Bibliorum *Apparatu*. Transtulit è Syriaco Commentarium *De Paradiso*, ante annos prope 1200. * à *Mose Bar-Cepha*, Syro, scriptum; item B. Basilii Liturgiam. *Explicationem in Historiam Josue Imperatoris*, in qua tamen expungenda quædam esse monent Censores Romani. Disputationem *De Cœna Dominica* oppositam Calvinistarum corruptelis; & alia. Vivere desiit Zevenariæ Clivorum an. 1573.

CXXXIX. LATINUS LATINIUS, Viterbiensis, ultimum gentis *Latiniæ* caput, sacris veterum Patrum libris emendandis, ac præcipue *Tertulliano* ad mss. codices recognoscendo operam sedulam impendit: obiitque octogenarius, anno 1593. Romæ, ad S. Mariæ in Via lata sepultus.

PETRUS OPMERUS, natus Amstelodami, prima litterarum tirocina fecit in patria, præceptoribus usus *Alardo Amstelodamo* & *Petro Cannio*. Lovanium missus, annum unum *Pet. Nannium* in Collegio Trilingui docentem audivit. In patriam revocatus, ægre matri, quæ filium unicum deperibat, obsecutus est. Itaque (ut erat ingenio facili & disciplinarum omnium capaci) sine magistro & per se Theologiam, Jurisprudentiam, Medicinam, litteras Græcas didicit. Accedebat memoria firma & constans, studium ardens, in doctos hospitalitas, in pauperes liberalitas, propugnandæ fidei Orthodoxæ zelus. Obiit Delphis 1595, sepultus in D. Hippolyti. Scripsit Latine, *Assertionem Historicam de Officio Missæ*, fuisse id in usu tempore IV. primorum Conciliorum Generalium. Cui adhæret *Responsio ad octo Articulos à Leone Empatio adversus Assertionem suam propositos*, typis Plantini 1570. Fuit Empatius infamis Apostata, qui ab Orthodoxis ad Epicureas hujus ævi sectas abiit, quas ipsemet ante cum Pastor esset Aldemburgi in Flandria, editis scriptis laudabiliter oppugnaverat. Etiam Opmeri sunt *Opus Chronographicum ab orbe condito ad annum* 1580. & *Historia Martyrum Gorcomiensium à Geusiis Hollandis interemptorum.*

PETRUS JOANNES NUNNESIUS, Valentiæ in Hispania natus, Lutetiæ *Turnebum* & *Carpentarium* assidue annum integrum audivit. Domum inde revocatus, eo majore applausu *Aristotelem* explanavit, quo paratior ad hoc munus, Græcis litteris probe instructus, venerat: cumque in patria quosdam sibi oblatrantes ferre non posset, ingenti stipendio Barcinonem evocatus, eloquentiam ibi annos plurimos, Græcasque litteras publice docuit, & præter alia *Institutionem Philosophiæ Peripateticæ, cum Aristotelis vita*, eadem in urbe evulgavit. Vixit perpetuo cælebs, & amicos in paucis caros coluit *Ant. Augustinum* Tarraconensem, *Joannem Bapt. Cardonam* Dertusanum, *Josephum Stephanum* Oriolanum; Antistites, *Joannem Bapt. Nonlozium*, Canonicum Valentinum ac Philosophum egregium, & *Andream Schottum* Antverpianum: cui & *Phrynichum de vocibus Atticis*, Latinum à se factum, scholiisque illustratum dedicavit.

ABRAHAMUS ORTELIUS, anno ætatis tricesimo, ad studia conversus, brevi litteras ac linguas per se didicit. Nec privato contentus studio, Europæum pæne orbem oculis lustravit. Ad suos ubi revertit, in urbe patria *Antverpia*, orbis ocello, tamquam in erudito pulvere, felici radio describere cœpit: paulatimque eo progressus est, ut in immensum labor excreverit, & tamquam publico in Theatro *Theatrum orbis spectandum* dederit. Id Regi Catholico *Philippo* II. oblatum, usque eo gratum fuit, ut & honorem auctori habuerit, & Geographi Regii titulo decorarit. At quia, ut *Domitius* ajebat, *Animus inquies opere pascitur*, dum, quam nactus erat, spartam exornat, & apis instar per omne scriptorum genus volitat, eruit *Thesaurum* (sic enim vero nomine indigetat) *Geographicum*: qui & ipse in immensum è Synonymis Geographicis veteribus & novis excrevit. Antiquitatis in paucis & amans & peritus, Romanorum numismata aurea, argentea, ærea plurima cum collegisset, *Deorum Dearumque icones*, post à *Francisco Svvertio* Historica narratione illustratas, inde delineavit. Ejus *Aurei sæculi Imaginem Phil. Gallæus* an. 1598. publicavit cum iconibus, in quo opere Germanorum veterum vitam, mores, religionem, *Ortelius* anatomizat. Exotica quoque, ac peregrini orbis miracula, ab ipsis usque Antipodibus allata, domi adservans, ab Austriacis Principibus *Ernesto* atque *Alberto*, ut à *Cn. Pompejo Posidonius* Philosophus Stoicus, identidem visebatur. Omitto cæteros nobiles atque eruditos viros, qui hisce spectaculis mirifice capiebantur. Vir sane industrius & felix, ut qui (quod paucis usu venit) studiis rem mire auxerit familiarem: cum liberali tamen esset in amicos, deque se bene meritos ingenio. Symboli loco, illud de Mundo usurpare solitus, *Contemno & orno, mente, manu.* Vixit ad sum-

* Error in numeris. Obiit Barcepha A. 914.

summam ætatem cælebs & frugalis, dum fatiscente natura, studiisque exhausta, tabesceret. Conditus est in illustri D. Michaelis Præmonstratensium Abbatia, cujus ex opposito domicilium habuerat: ibi visitur ipsi positum elogium ab amico I. *Lipsio.*

Ulysses Aldrovandus, illustri Comitum *Aldrovandorum* familia oriundus, in gymnasio Bononiensi naturalis historiæ professionem tam feliciter implevit, ut omnium ante se genitorum diligentissimus, etiam post futuris hujus palmæ gloriam præripuisse videatur. Quippe adgressus eam Medicinæ partem, quæ materiam remediorum ex animalibus desumit, ut eorum figuram atque naturam ad posteros fideliori stylo transmitteret, hautquaquam Authorum evoluisse monumenta contentus, inspiciendi causa, regiones etiam remotissimas animo prorsus Ulyssæo peragravit. Pictori cuidam ea in arte unico, triginta & amplius annos, annuum aureorum ducentorum stipendium persoluit. Delineatores celeberrimos, *Laurentium Benninum* Florentinum, & *Cornelium Suintum* Francofurtensem, ære suo conduxit, nec non *Jacobi Ligotii* Serenissimi *Etruriæ* Ducis Pictoris eximii opera, in hac eadem provincia Florentiæ quandoque usus est, ut, quo maximo fieri posset artificio, aves eæ designarentur. Tandem sculptorem habuit insignem *Christophorum Coriolanum*, Norimbergensem, atque ejus nepotem, qui eas adeo venuste, adeoque eleganter exsculpserat, ut non in ligno, sed in ære factæ videantur. Verum sagacitatis exquisitæ vir, qui nobis tot animalium formas incognitas ante oculos objecit, naturæ veluti novercantis injuria oculis captus est, & qui perspicacis ingenii luce, causas rerum abditas illustrarat, in tristi cœcitatis caligine, supremam vitæ partem exegit. Ait Paulus Mut. eum concinnasse tractatum prælo paratum, *De Providentia Dei ex animalibus agnoscenda.* Quis annus * fatalis ipsi fuerit, mihi non est compertum.

Aloysius Legionensis, Ord. Erem. S. Aug. S. T. Doctor, Divinarum artium & trium linguarum peritissimus, S. Scripturæ apud Salmanticenses Interpres primarius Castellæ Provincialis, his etiam ingenii monumentis inclaruit. *De utriusque agni*, typici atque veri, *immolationis tempore. In Cantica Canticorum triplex Explanatio*, quæ, teste *M. Delrio*, recentium omnium in hac re princeps est; sæpius recusa fuit Salmanticæ, Venetiis, & alibi. *De nominibus Christi Domini* libri tres, tertio editi. *Quæstiones Theologicæ*; & alia quæ C. *Curtius*, recenset, Diem postremum vixit 23. Aug. 1591. æt. 64.

Ruggerius Tritonius, Abbas Pinaroli, *Vitam Vincentii Laurei* Cardinalis, 1592. defuncti, conscripsit, Bononiæ in 4. editam.

CXL. Petrus Ximenius, Middelburgi in Walachria parentibus Lusitanis honestis ac satis copiosis negociatoribus natus, adolescens missus est Salmanticam ad ejus loci Episcopum, qui cognatione opinor aliqua vel affinitate ipsum attingebat. Apud hunc annos aliquot egit. Post in Italiam transiit, & Bononiæ, Patavii (puto & Romæ) in studiis egit. Venit dein Parisios, indeque Lovanium. Hic audivit Professores linguarum Latinæ, Græcæ & Hebraicæ, itemque Philosophiæ ac Theologiæ operam dedit. Minor paulo quinquagenario evocatus est Leodium à Roberto Bergensi, tunc Episcopo, qui deinde obiit non admodum tricenario major. Hic conscribere cœpit *Demonstrationes Christianæ Catholicæ veritatis.* Biennio ante obitum dicti Episcopi, exortis turbis in Belgio, abiit Coloniam, ibique vixit ad annum usque ætatis 81. & publice aliquamdiu Ethica professus est, reliqvum deinde spatium *Operi* isti *Demonstrationum* impendit, quod misit ad *Lævinum Torrentium*, Episcopum Antverpiensem, estque nunc Antverpiæ apud Patres Soc. Jesu. Nullum *Ximenius* suscepit gradum, ut vocant, in Philosophia vel Theologia. Obiit in Julio 1595.

Gabriel Palæotus, patria Bononiensis, ut Rotæ Auditor Concilio Tridentino interfuit, à *Pio* IV. Cardinalis 1565. à *Pio* V. Episcopus Bononiensis 1566. à *Gregorio* XIII. primus Archiepiscopus Bononiensis creatus fuit. Inter alia ad suum in Bononiensi Ecclesia Coadjutorem ac successorem direxit ac composuit *Archiepiscopale Bononiense* Romæ 1594. in fol. editum. Qui liber non solum præcipuas ac necessarias Episcopalis officii functiones, sed etiam continuatam Bononiensis Ecclesiæ gubernandæ praxim, juxta Concilii Tridentini decreta, continet.

Alphonsus Palæotus, Archiepiscopus II. Bononiensis, *Historiam admirandam de Jesu Christi Stigmatibus sacræ sindoni impressis* conscripsit, quam *Daniel Mallonius*, monachus Hieronymianus eruditis notis elucidavit. Exstatque Duaci 1607. in 4. recusa.

Marcus Antonius Columna, Romanus, primum Tarentinus, post Salernitanus Archiepiscopus, & S. R. E. Cardinalis, scripsit Commentarium *De Ecclesiasticorum redituum origine ac jure*, Venetiis 1576. & 1585. in 4. editum. Obiit Zagarolæ anno 1597. sepultus ibidem in Mariano monasterio ordinis S. Francisci.

* Obiit A. 1605. 4. Maj.

Bene-

Benedictus Palmius, patria Parmensis, primus è Societate Pontificius Ecclesiastes à Pio V. delectus est, qui coram eminentissimo Cardinalium consessu de rebus Divinis statis temporibus dissereret. Tanta fuit efficacitate dicendi, atque animorum commotione, ut publice dicenti fuerit aliquando acclamatum, *Beatus venter qui te portavit.* Contexuit utilissimum Concionatoribus opus, in quo *Sanctorum Patrum testimonia*, quibus populos fuisse commotos experientia didicerat, *in communes locos* redegit. Quod opus, uti *Alegambe* tradit, in Collegio Ferrariensi servatur, ubi ipse an. 1598. æt. 72. obiit.

Matthias Bossemius *Matthæo Galeno* in dignitate Cancellarii Academiæ Duacenæ proxime successit, qua dignitate nec opinantem, nedum ambientem *Philippus* II. Rex ultro ornavit. Domo Amstelodamus fuit; quæ urbs mercatui potius faciundo, quam ingeniis excolendis dedita; habuit tamen Theologos, ut illis temporibus, non vulgares, *Alardum Amstelodamum*, *Cornel. Crocum*, (quem *Bossemius* puer audivit) *Opmerum*, & alios. Severus in primis Ecclesiasticæ servator disciplinæ, & rigidus in Clerum censor exstitit; ut & utilem *De domestica mulierum societate Sacerdoti vitanda Commentarium* relinqueret; secutus, ut opinor, magnum illud Ecclesiæ lumen D. *Augustinum*, qui ne sororis quidem contubernium ferret, ne, quæ ad illam ventitarent, mulierculæ, aliquam ignominiæ notam optimo Præsuli inurerent. Pie ac prudenter sane uterque: nam extremum usque spiritum, ut ille ait, fomes durat. Scripsit etiam *De speciali Dei auxilio*, *De stupidissima & vera idololatria, quæ quondam apud Ethnicos fuit*, contra Joan. Calvinum, & *Orationem paræneticam, ad novitios Theologiæ studiosos.* Doctor una cum *Guilielmo Alano* post Cardinale, *Thoma Stapletono*, Britannis, & *Joanne Rubo* Hannone renuntiatus, annos ipsos 33. publicum profitendi munus cum laude sustinuit. Præter multiplicem eruditionem, singularem prudentiam, ceteraque ingenii bona, ea fuit in homine jam inde a primis annis pietas, & innocentissimorum sanctitas morum, isque perpetuus tenor vitæ ab omnibus voluptatum illecebris disiunctus, ut priscorum Ecclesiæ Patrum eximium in eo specimen eluceret: omnesque qui ex piorum instituto vivere cuperent, sese in illius mores, velut perfectissimi exempli, conformarent. Facultates suas, quas amplas est consecutus dum fuit Basilicæ B. Amati Præpositus, alendæ in bonum publicum juventuti, testamento legavit, Collegio Duaci sub tutela Deiparæ Virginis instituto, & vectigalibus instructo. Ad meliorem vitam transiit vir pius, prid. Non. Feb. 1599. annos 72. natus, conditusque est in odeio ædis; cui annos amplius 26. præfuerat. Tradit *Valerius Andreas* tantæ humilitatis eum fuisse, ut famulorum opera in corporis cura, etiam postremis vitæ annis, vix uteretur; & cubiculum ipse suum scopis mundaret, lectum sterneret, lances & scutella feria 6. lavaret. Tantæ pietatis, ut de rebus Divinis differenti, & in tremendo Missæ Sacrificio lachrymæ subinde exundarent. Mortis memor, amici demortui cranium ante oculos in Musæo ponebat, & 20. fere ante obitum annos loculum sibi, in quo sepeliretur, fieri curaverat ad novissimorum recordationem.

CXLI. Ioannes Crabbius, Lovaniensis, Erem. Augustinianus, in Belgio Provincialis, Ecclesiastes celeberrimus, & ad stuporem eloquens, magna apud suos, maxima apud exteros Magnates & Plebeios gratia floruit. Cum an. 1572. (qui Belgis luctuosissimus numquam è posterorum memoria delebitur) Hæresis per Bataviam ferale caput contra Deum Regemque attolleret, & in Ecclesias ac Capita Ecclesiastica, duce *Lumæo*, perduellionum antesignano, abominandorum sacrilegiorum immania exempla statueret, *Crabbius* cum Guardiano Franciscanorum in tetrum carcerem compactus Dordraci, crassas compedes gestare duos omnino annos coactus est. Sed virtutem animi ejus hæc maxime tempestas illustravit; è pedicis enim manicisque strinxit Verbi Divini gladium pro fide & Rege contra legirupas impios, acrique parænesi monuit superstites Catholicos, non desciscere à majorum Religione, non deficere à legitimo Principe, cui obsequium utraque lege deberent. Laborabant Ministri Pseudo-Evangelici nunc argutando labefactare Catholica dogmata, nunc assentando periclitari Attalicis conditionibus magnitudinem animi ejus: sed ille frivolas argutiolas elusit, & blanditias generose contempsit. Anno demum 1574. opera Catholicorum vinculis exemptus, in libertatem restituitur. Lovanium inde rediit, ubi Ecclesiastem celebrem egit; habebat enim & in voce magnum splendorem, & in motu summam dignitatem. Ordini suo consulens, ut ignorantiam desidiamque, quæ rectæ disciplinæ pestes sunt, profligaret, intercedente *Farnesio* Duce, subsidium argentarium à *Philippo* Rege imploravit, quo Lovanii seminarium erigeretur. Id à Rege, in Hispaniam cum ivisset, coram impetravit. In urbem deinde Bruxellensem novam fratrum coloniam primus ipse Rector deduxit circa an. 1589. Pie obiit dierum & dolorum plenus an. 1598. Exstat (uti refert *Curtius*, ex quo hæc desumpsi) in Bibliotheca Augustiniana Bruxellensi manu ejus scriptum *Diarium controversiarum, quas cum hæreticis habuit, de Sacramento Eucharistiæ, de cultu Sanctorum & imaginum, de Ecclesia Romana, de Hispanico Imperio &c.*

CXLII. Alfonsus Salmeron, patria Toletanus, in fœlici illo Decemuiratu primorum *S. Ignatii* Sociorum locum meruit, omnium natu minimus, vocationis ordine quintus.

A puero ad extremam senectutem omnem in litteris ætatem consumpsit. Græce, Latine, in Philosophicis, in Theologicis disciplinis, exacte doctus evasit. Maximas ac celeberrimas totius Italiæ civitates concionibus ac sacris lectionibus illustravit: plurimas ac laboriosas peregrinationes Dei causa suscepit. In superiorem & inferiorem Germaniam, in Poloniam item & Galliam à summis Pontificibus missus est: in Hybernia etiam Nuntii Apostolici munere functus. Synodo Tridentinæ sedis Apostolicæ nomine interfuit, in qua & *Orationem de S. Joanne Evangelista* pereruditam, uti Pontificius Theologus, omnium audientium admiratione habuit. Hæreticorum perpetuus hostis, quos disputatioibus, lectionibus ac scriptis semper exagitavit ac fregit. Postremo cum viribus exhaustus, voce non posset, stylo Ecclesiæ prodesse non destitit, seque totum ad scribendum contulit, Collegiumque Neapolitanum ad eam rem elegit, & in ea nobilissima civitate scintillas errorum, Hæreticorum fraude sensim excitatas, oppressit & extinxit. Ibi Præpositus Provincialis obiit anno 1585. paucis mensibus septuagenario minor. Opera ejus, quibus Scripturam sacram commentatus est, in XVI. Tomos distribuuntur, quorum inscriptiones explicantur in *Bibliotheca Script. Soc. Jesu.*

JOANNES BAPT. A GLANO, S. T. Doctor Sorbonicus, Ord. Erem. S. Aug. in Belgio quondam Provincialis, fuit patria Leodius, virtute ac doctrina ævo suo clarissimus, fulcimentum nutanti in Belgis Religioni, tragicis illis temporibus dum Calviniana sacrilegia grassarent. Parum illi fuit, publice docuisse, venire etiam in oculos & manus omnium voluit, & prela Typographorum defatigare doctissimis Commentariis *De Officio puellarum.* Quem librum in duas partes distribuit; prior pars agit *de iis quæ ad nuptias efformantur:* posterior *de iis quæ ad virginitatem perpetuam. De vera Ecclesia à Christo fundata. De primariarum Europæ provinciarum ritibus, cæremoniis & vestibus. De progressu Ecclesiæ Catholicæ in Ecclesia Orientali*, ex idiomate Hispanico transtulit in Gallicum, cui adjunxit *Exhortationem ad Belgii Catholicos.* Scripsit insuper *Oeconomiam Christianam* in octo libros divisam. Obiit circa an. 1595.

CXLIII. STANISLAUS HOSIUS, Polonus, Presbyter Cardinalis, Varnuensis Episcopus, Major Romæ Pœnitentiarius, vitæ sanctitate, eruditionis & eloquentiæ gloria celeberrimus, Catholicam fidem scriptis & consiliis acerrime propugnavit. Qui cum gravissimis legationibus pro pace Ecclesiæ Dei, cum apud *Carolum V.* & *Ferdinandum* Cæsares, tum præcipue in sacro Concilio Tridentino *Pii* IV. nomine felicissime perfunctus, Christianæ Reip. plurimum profuisset, omnium virtutum laudibus & exemplis ad imitandum abundans, obdormivit in Domino an. 1579. æt. suæ 76. Hunc alii vocant *Ecclesiæ columnam*, alii *Malleum Hæreticorum*, *Senem vere Abrahamicum*, *Novum Bessarionem*, aliis alii laudibus extollunt. Adeo celebrantur Hosianæ Lucubrationes, ut quod olim de quodam *Greg. Thaumaturgi* scripto creditum est, id multi de Hosii quoque libris existimare non dubitent, quod eos ipsa mater Dei Virgo Maria scribenti dictitaverit, vel quod de Basilio scriptum legitur, in pixide Spiritus Sancti calamum suum scribens intinxerit. Scripsit *De oppresso Dei verbo*; *Ecclesiasticas Epistolas*, aliaque plurima, quæ, uti *Stanislaus Rescius* ait, ipso etiam auctore vivente, bis & trigesies Latine, Germanice, Flandrice, Polonice, Italice, Romæ, Parisiis, Venetiis, Lugduni, Antverpiæ, Coloniæ, Moguntiæ, Dilingæ, Cracoviæ, Viennæ, recusa prodierunt.

JOANNES ABERCROMBIUS, Scotus, Monachus, floruit circa annum 1586. Abunde scriptis suis ostendit Catholicam fidem Regno Scotico eliminatam ab impotente Magnatum avaritia, non rationibus Ministellorum; nec Catholicos causæ æquitate, aut veritate rei, inferiores cessisse, sed sacrilego profanorum ausu, & viribus apertis exclusos.

GREGORIUS NUNIUS CORONEL, Lusitanus, ex Ordine Erem. S. Augustini Theologus insignis, atque omni disciplinarum genere excultus. Scripsit *De vera Christi Ecclesia* libros decem. Item pro defensione potestatis Ecclesiasticæ, *De optimo Reip. Statu* Libros sex; quibus deinde subjunxit *De Sacris Apostolicis Traditionibus* Librum unum, qui & *Apologeticus*, Romæ typis *Jacobi Lunæ* anno 1597. Quo tempore cum gravis *De divinæ gratiæ auxiliis* inter Dominicanos & Patres Soc. Jesu orta lis esset, eique juxta mentem Sanctissimi Ecclesiæ Doctoris *Augustini* dijudicandæ præclarissimorum Theologorum Congregationem *Clemens VIII.* Pont. Max. instituisset, inter alios ad tam arduæ quæstionis decisionem *Nunium* adhibuit, ac sententiarum etiam Exceptorem esse voluit. Eundem decennio post *Paulus V.* ad Episcopatum Castellanensem & Hortensem promovit: verum has dignitatum infulas vir inprimis religiosus modeste declinavit.

JOANNES ANTONIUS BOVIUS, Novariensis, Ordinis B. Mariæ de Monte Carmeli, ob raram in divinis Litteris scientiam à *Clemente* VIII. jam dictæ Congregationis de Auxiliis inter alios Consultor constitutus. Maxime postmodum enituit sub Pontificatu *Pauli V.* cujus Vicaria Christi potestas cum turbulentissimo illo inter eundem Pontificem ac Sena-

Senatum Venetum dissidio, multorum hinc inde prosilientium scriptis ac famosis libellis velut pugionibus impeteretur; ipse ante omnes se egregium plane Pontificiæ auctoritatis Hyperaspistem exhibuit: atque ipsum adversæ partis antesignanum *M. Paulum Servitam* aggressus, ejus *Ad censuram Pauli V. contra Remp. Venetam Annotationes* pluribus libris docte ac copiose rejecit.

Julius Roscius, Horti, perantiquo in Faliscis oppido, natus, stirpis nobilitatem litterarum gloria cumulavit, quibus cum plerosque ejus ævi doctrina eminentes viros conciliavit tum *Aldum Manutium* arctissimo sibi amicitiæ vinculo adjunxit: quod demonstrant *Epistolæ* quæ eruditorum manibus teruntur, tum *Manutii* ad ipsum, tum ipsius ad *Manutium* scriptæ. Extant ejusdem *Orationes*, *Epigrammata*, *Elegiæ*, & *Sacrorum carminum liber*.

Marius Alterius, Romæ veteri ac nobili familia natus, Theologicis studiis à puero addictus, magnos in iis progressus fecit. Episcopali dignitate non semel recusata, tranquille ævum exegit, contentus Canonicatu in Æde D. *Petri* Vaticana, ex cujus legibus moralem Theologiam Parochis tradidit, qui Ecclesiasticæ ejus Basilicæ ditioni subjiciebantur. Scripsit *De Censuris* doctum in primis atque utilem Librum.

CXLIV. Joannes Wamesius Leodicensis, Lovanii à Philosophia optime efformatus, litteraturæ melioris, & linguæ ac juris utriusque notitiam singularem assecutus, est usus lare & familiaritate *Rutgeri Rescii*, viri doctissimi: quo etiam elato, in *Wamesii* postea manum vidua convenit. Doctor juris utriusque renuntiatus est an. 1553. cum *Joachimo Hoppero*, *Joan. Venduillo*, & *Petro Pecquio*, viris præstantissimis, & ad summa natis. Solus *VVamesius* se totum Academiæ vovit, licet vocatus quoque ad summa. Biennio itaque post in Professorum numerum cooptatus fuit, quos *Ordinarios* vocant, & jus civile annis sedecim interpretatus est. Inde primarius Canonum Antecessor designatus, munus illud annos viginti cum laude & fructu obiit, Primoribus gratus, vulgo venerabilis, omnibus carus; breviter doctrina, prudentia, auctoritate, inter ævi sui primos. Obiit diutina invalitudine an. Dom. 1591. sepultus in D. Petri Basilica. Certe in *VVamesio* summa erant omnia, quæ in vero Jurisconsulto effigiando desideres. Ingenium promptum & facile, judicium acre, memoria rerum summa, labor indefessus, nulla à studiis, à legendo ac scribendo requies, ne ista quidem ætate graviore, & fracto corpore, ab acutissimis podagræ doloribus pene continuis. Ad hæc par in utroque jure doctrinæ eminentia, quod perquam rarum, ne dicam insolens, in plerisque ætatis nostræ Jurisconsultis: rerum forensium usus singularis, mira in actionibus facilitas & promptitudo, & cum his non morose aut dure fluens eloquentia; ut unus esset & eloquentium Jurisperitissimus, & Jurisperitorum eloquentissimus; quorum alterum de *Crasso*, alterum de *Scævola* dictum olim fuit. Dubites merito, scholæ an Reip. idoneus magis esset. Ut verbo dicam, ad unicum fere *VVamesium* non tantum cum de jure respondendum esset, sed & in ista rerum perplexitate, & nutantis Belgii statu, velut ad oraculum, itum est. A *Joanne Austriaco* Belgarum Gubernatore ad Secretioris Concilii Senatum evocatus est. Eminent inter ejus scripta *Responsorum* sive *Consiliorum de Jure Pontificio* Tomi duo.

Pompeius Columna, & sacra purpura, & militari fuit sago famosus, Neapolitano Regno administrando Præfectus à *Carolo V.* Cæsare. Post comestas biferas ficus, quas multa nive refrigerarat, in complexu *Augustini Nyphi* clarissimi Philosophi integris sensibus exspiravit an æt. 53. cum *Carolus* Cæsar comparatis ingentibus copiis *Solymanno* in Pannoniam redeunti ad Viennam occurrisset. Familiares fuere *Pompeio M. Antonius Casanova*, *Tamyra Macarotius Phædra*, *Volaterranus*, *Camillus Porcius*. Poemata scripsit varia, unum præsertim *De laudibus mulierum*, in gratiam *Victoriæ Columnæ*.

Georgius Arminiacus, Vasco, ex Arminiacorum Comitum stemmate nobili ortus, *Ambasiani* Cardinalis affinis fuit, ejusque opera bonis moribus ac litteris imbutus. Episcopus fuit Ruthensis, dein Cardinalis, & favente *Francisco* Rege, Archiepiscopus Tolosanus, demum Avenionensis. Ad Venetos Legatus, atque inde ad *Paulum III.* nactus occasionem, magnam operam posuit in restituendis optimis Auctoribus, & ab oblivione vindicandis, quorum magnum numerum undique perquiri ac describi jussit suis sumptibus: hoc etiam Regi, ut idem faceret, missis in omnes partes Europæ doctissimis hominibus, facile persuasit. Ejus auspiciis evulgavit *Guilielmus Blancus*, Albiensis, Latinamque fecit *Epitomen Dionis*, quam *Xiphilinus* olim Græcam tradiderat. Obiit 1585.

Paulus Paruta, Patritius Venetus, legatione Hispaniensi & aliis clarus, *De perfectione politica*, item *Historiam belli Cyprii* vernaculo sermone exaravit, & anno Christi 1599. ætatis 58. decessit.

Joannes Maldonatus, gente Bæticus, seu ex ea parte Hispaniarum quæ *Estremadura* hodie dicitur, nobili genere natus, in Academia Salmanticensi celeberrimis præceptoribus usus est *Dominico Soto* & *Francisco Toleto*, qui postea S. R. E. Cardinalis fuit. Studiis con-

confectis Societati se consecravit. Tum Romam evocatus Theologiam docuit. An. 1563. Lutetiam est missus, ubi Philosophiam primum, ac deinde Theologiam totos decem annos professus est, magno auditorum concursu & fructu. *Capellum*, *Holinum*, *Loqueum* & xx. alios Ministros Calvinistas disserendo & declamitando prostravit. Addit *Genebrardus Launeum*, quem infra laudabimus, & *Henricum Penneterium* Ministros, qui aderant, fuisse conversos. A *Gregorio* XIII. è Gallia in Urbem accersitus, ut operam suam præstaret ad editionem Græcam LXX, Interpretum, quam parabat, non diu Romæ superstes fuit; lucubrationem illam absoluit & obiit an. 1583. Scripsit hic vir admirabilis eruditissimos *Commentarios in IV. Evangelistas*, tomis duobus divisos, in quibus genus dicendi breve est, ut interpretem decet, sed lucidum & perspicuum, elegans, peracutum, & ad docendum & convincendum Hæreticos aptum atque robustum. *Commentarios in Prophetas IV. Jeremiam, Baruch, Ezechielem & Danielem*, quibus accessit *Expositio Psalmi CIX. Epistolam de Collatione Sedanensi cum Calvinianis. Disputationem de fide. Librum de Dæmonibus. Disputationum ac Controversiarum decisarum circa VII. Ecclesiæ Romanæ Sacramenta* tomos duos, & alia præstantissimi ingenii monumenta, quæ nondum excusa sunt, vel etiam interciderunt.

CXLV. BENEDICTUS ARIAS MONTANUS, Hispalensis, cujus meminit *Auctarium Heptadis Miræana* c. 534. Doctor Theologus, omnium pene gentium linguis atque litteris raro certe exemplo excultus, nomen cum omni posteritate adæquavit: nam præter Græci ac Latini sermonis elegantiam aliarum linguarum notitiam paraverat, ut Chaldæi, Hebræi, Syri, Arabes & his affines illo vel Interprete, vel Magistro uti potuissent. Taceo omnis Philosophiæ ac Theologiæ cognitionem, vitæque integritatem. Frustra igitur sperabat *Montanus* in Montium rupibus latere se posse, cum in prædio Aracensi & solitudine illa saltuum Marianorum sibi vivere & Musis solis operari statuisset. Vidit eum ejusque dotes emissitio sceptri sui oculo Rex ille post hominum memoriam Max. *Philippus* II. atque à sylvis obscuris ad illustrem aulam suam evocatum in Ordinem Militiæ *S. Jacobi* cooptavit, Cumque hoc ageret ut *Ptolemæi* Regis, qui duos & LXX. Interpretes evocavit, & *Francisci Ximenii* exemplo, qui Compluti Biblia eruditis linguis evulgavit, eadem auctiora ad posteros transmitterentur, *Montano* nemo aptior repertus est qui Regiam vere editionem adornaret. Ab ultima itaque Bætica Regis auctoritate Antverpiam venit, & in societatem adscito *And. Masio Bruxellensi, linguæ* Syriacæ peritissimo, annos tres, & quod excurrit, ei lucubrationi impendit. Re bene gesta, magno Ecclesiæ Catholicæ commodo, domum reverso Montano cura credita est Regiæ illius Bibliothecæ ad S. *Laurentium in Escuriaco*, quæ post Vaticanam Pontificiam Græcorum exemplariorum multitudine secundas facile obtinet, superatque, ut à doctis & curiosis non semel didici, Alexandrinam illam ejusdem *Ptolemæi*, multorum litteris prædicatam. Flagitata sæpe numero honesta missione, ut erat solitudinis amans, in rupem iterum se Montanus abdidit, & cum veteribus amicis, id est libris, in gratiam rediens in *Utriusque Testamenti libros* pene omnes *Paraphrasin* conscripsit. Mirabitur jure optimo posteritas in tam pusillo corpore tantum latuisse Thesaurum doctrinæ ac linguarum, sine omni fastu, ut qui Philosophi illud, *Latens vive*, crebra secessione verum esse comprobarit. Nam & senex admodum honorifice ab Academia Salmanticensi ad sacræ Scripturæ ac linguæ Sanctæ explicationem evocatus; mox etiam, ut Religiosis hominibus Equestris *D. Jacobi* Militiæ præesset, rogatus, utrumque modeste recusavit. Alimentorum vero ea temperantia est usus, ut à carnibus perpetuo quasi Pythagoræus abstinuerit. Quo factum est, ut integra semper ac firma valetudine in tot tantisque lucubrationibus, ad extremam usque ætatem constanter vixerit. Decessit è vita in agro patrio, ferme octogenarius an. 1598. eodemque pene mense Junio, quo familiaris ejus *Abrahamus Ortelius*, Regis Catholici Geographus, Antverpiæ.

JOANNES LIVINEIUS, *Clara Lævini Torrentii* sorore, Teneramundæ ad Scaldis & Teneræ confluentem, natus, Gandavi autem educatus, ab avunculo Coloniam Agrippinam adolescens mittitur, Græcis litteris perinde ac Latinis imbuendus. Qua in urbe ea rei litterariæ jecit fundamenta, ut in utriusque linguæ, ac præsertim Græcæ cognitione paucos sæculum nostrum pares tulerit. Ætate maturior Lovanii Theologicis operam dedit, quo tempore honesto Leodici ab avunculo, ibidem tunc ad *D. Lamberti* Canonico, & Brabantiæ Archidiacono, ornatur sacerdotio. Vertitque de Græco *Nyssenum Gregorium De virginitate*, atque eadem ipsa de re *Joannem Chrysostomum*: tametsi hunc *Julius Pogianus*, elegantius tamen quam fidelius, illum vero *Petrus Galesinius* antea convertissent. Sed & Græcam LXXII. Interpretum versionem cum libris calamo exaratis, *Guil. Cantero* adjutante, comparavit; cum *Philippi* II. Regis Catholici auspiciis ad Complutensem editionem typis *Plantinianis* excuderetur. Hinc Romam, Vaticanæ Bibliothecæ excutiendæ gratia, profectus, *Guil. Sirleto*, & *Antonio Carafa*, doctissimis Cardinalibus, ejusdemque Bibliothecæ ex ordine Præfectis, ob singularem Græcarum litterarum peritiam, carus in primis fuit. Multa inde describendo eruit, & veterum monumenta varia cum membranis conferendo, bonas horas in urbe collocavit. *Theodori* quoque *Studitæ Catecheses* è *Sirleti* bibliotheca primus in lucem attu-

attulit, Latinasque à se factas scholiis illustravit. Creato post *Torrentio* Antverpiensium Antistite, Canonica & Cantoria ibidem dignitate cohonestatur: cujus & oculos ea in urbe clausit. Apoplectico demum correptus morbo, cum avunculo suo annos tres & menses octo superuixisset, nondum senex decessit: dum *Panegyristas veteres* XII. eruditis à se Notis illustratos (Criticus enim acri in primis judicio fuit) officina *Plantiniana* in lucem proferret. Meditabatur hortantibus amicis, in his *Andr. Schotto*, de Græcis Patribus, *Gregorium Nyssenum* potissimum in apertam lucem Græce proferre: cum quod primus ingenii partus fuisset, tum quod eum Græce non exstare integrum moleste ferret. Sed hæc & alia molientem, in ipso curriculo mors abripuit, an. 1599. æt. 52. ut aliis lampada tradidisse videatur. Præter *Nysseni* latent apud heredes & *Joannis Chrysostomi Epistolæ*, *Andronici Imp. C. P. Disputatio*, *Euripidis Tragœdiæ*, *Athenæi Dipnosophistæ*, aliaque de Græcis Latina facta, & cum mss. comparata. Conditus est Antverpiæ in amplissima Deiparæ Basilica, ut qui genere & eruditione, sic & tumulo proximus avunculo foret.

CXLVI. HENRICUS WILLOTIUS, urbecula Fontensi in finibus territorii Leodicensis oriundus, Ord. Minorum strictioris, uti vocant, Observantiæ, S. Theologiæ Lector & Ecclesiastes facundissimus, fuit Ordinis sui Minister Provincialis & Commissarius Generalis per Belgium. Obiit Romæ profectus ad capitulum Generale in Conventu Aræ Cœli, an. 1559. Scripsit *Athenas Orthodoxorum Sodalitii Franciscani*, seu De Scriptoribus sui ordinis, Leodii 1598. *Ogdoada bina*, seu Conciones octonarias, pro duabus hebdomadis, *de SS. Eucharistiæ Sacramento*. *Ogdoas* prima prodiit Duaci 1592. & altera Leodii eodem anno. Populari idiomate, Gallico scilicet, edidit *Conciones de Indulgentiarum vi, natura & antiquitate*, & Evangelica plurima, quæ *Valerius Andreas* enucleate recenset.

JACOBUS ANTON. MIDDELBURGIUS, Zelandus, Juris Pontificii Professor, Cantor ad D. Gudilam Bruxellis, & Cameracensis Episcopi *Henrici de Bergis* Vicarius Generalis, scripsit *De præcellentia Potestatis Imperatoriæ*. Effert hoc opus *Erasmus*, *Epistolarum lib.* 11. *ep.* 26. Laudat in grandi ætate ingenium ardens & vividum; in fortuna lauta industriam indefatigabilem; in tantis negotiis animum vigilantem; in opusculo cum brevi, tum pene tumultuario, tam variam omnigenæ doctrinæ vim, tantam utriusque Juris, tantam Theologiæ, tantam Historiarum, tantam scriptorum omnium, & veterum & recentium, in omni genere notitiam. Annum Middelburgio fatalem non comperio.

JOSEPHUS ACOSTA, festinante typo sup. c. 120. jejune repræsentatus, natione fuit Hispanus, patria Methymnensis, adolescens nomen Societati Jesu dedit. Omne disciplinarum genus à puero didicit, & grandior in scholis eas professus fuit. In occidentalem Indiam deinde navigavit, & Peruanam sui ordinis provinciam gubernavit. Præter tres *Concionum* Tomos, stylo gravi & eleganti compositos, scripsit accurate *De natura novi orbis* libros duos, *Historiæ naturalis & moralis Indiæ* libros Septem, *De procuranda Indorum Salute* libros sex, *De Christo revelato* libros novem, *De temporibus novissimis* libros quattuor. Ex India in Hispaniam reversus, postquam in Aragoniæ ac Bæticæ provinciis Visitatoris munus egisset, demum Salmanticensis Collegii Rector, sexagenarius ibidem vivere desiit, anno 1599. Vir fuit ingenio non vulgari, laboriosus, facundus & prudens.

JOANNES CANNARTUS, natus apud Suessiones, à puero litterarum studia diligenter excoluit, quibus animi puritatem semper adjunxit. Postquam Doctorali laurea donatus & Sorbonicis sociis adscriptus esset, Ordinem Minimorum, non sine multorum admiratione, complexus est. Necdum annum professionis sextum expleverat, cum carne solutus ad quietas sedes evolavit an. 1589. Ediderat adhuc Baccalaureus *Compendium Rhetoricæ*, in Parisiensi Academia famigeratum, quod sæpius recusum fuit. In schedis ejus reperta est *Summa Privilegiorum Ordini suo à Summis Pontificibus concessorum*, quæ an. 1585. typis *Joannis Corbon*, Parisiis in lucem est prolata. Refert *Lanovius* illum, præter hæc, habuisse non pauca magni moliminis opera, quæ quoniam ultimam auctoris manum non acceperant, non parvo studiosorum detrimento cum auctore suo deciderunt.

ALBERTUS LASCUS, Palatinus & Baro Polonus, scripsit *Epistolam ad novos in Polonia Ministros de rebus ad Religionem pertinentibus*, Dilingæ 1571. in 8. editam.

ALOYSIUS LILIUS, Mathematicus insignis, librum *De restitutione anni & Calendarii Ecclesiastici* scripsit: sed nescio an typis excusus fuerit; hoc scio, hujus Libri compendium Romæ 1577. in 4. excusum fuisse, quod postea *Gregorius* XIII. examinandum transmisit ad Christianos Principes & peritos Mathematicos.

CXLVII. JOANNES VINCENTIUS Ab Astorga, Hispanus, ord. Dominicanorum, *Alberto Pio* Principi Belgarum à Confessionibus, fuit inter Theologos Hispanos ævo suo celeberrimus. Scripsit *De gratia Christi*. Florebat an. 1596. Obiit Romæ, cum se ad iter in Flandriam accingeret.

Horatius Tursellinus, Patria Romanus, Soc. Jesu Presbyter, suis Florentiæ ac Laureti magna prudentia præfuit. Utque erat historiæ, & elegantium litterarum (quas in Romano Collegio annis duodeviginti docuit) longe peritissimus, ingenioso utilique *Compendio* res ab orbe condito ad annum Christi millesimum quingentesimum nonagesimum complexus est. Quem libellum amicis meis, præsertim in Republica occupatis, de meliore nota libenter commendare soleo. Scripsit insuper libros quinque *Historiæ Lauretanæ*, & libros sex *De Vita S. Francisci Xaverii*; cujus & libros quattuor *Epistolarum* ex Hispanica lingua in Latinam transfudit. Obiit sexagenario major, sub annum millesimum quingentesimum nonagesimum nonum.

Garcias Loaisa, nobili genere natus, Doctor, Theologus Complutensis, post Toletanus Canonicus & Archidiaconus, hinc à Philippo II. Rege Catholico studiis filii unici Philippi III. præfectus, munus egregie obivit. Collegit unum in corpus *Concilia Hispaniæ*, Notisque eruditis illustrata, Madriti edenda curavit. Archiepiscopus demum Toletanus post *Albertum Austrium* creatus, non diu supervixit, obiitque Compluti anno salutis 1599. ætatis sexagesimo quinto.

Thomas Dempsterus, Baro Scotus, Jurisconsultus & Doctor edidit in 4. *Apparatus ad Historiam Scoticam* libros duos; *Martyrologium Scoticum*; & *Scriptorum Scotorum Nomenclaturam*, sed quæ tantum nuda nomina refert. Erat hic, uti refert *Matthæus Peregrinus*, indefessus in legendo, ita ut quatuordecim diei horas in librorum lectione continuare soleret. Mentis acumine satis valuit, sed memoriæ tenacitate longe plurimum, adeo ut multoties diceret, ignorare se, quid sit oblivio. Nihil adeo abditum in antiquitatis monumentis, cujus non meminisset; ita ut *Franciscus Cospius*, vir in litteris omni comparatione major, *Dempsterum* magnam Bibliothecam loquentem compellare consueverit. Stylus ei copiosus, confragosus tamen. Moribus apertus & simulandi nescius; sive amore odiove quempiam prosequeretur, utrumque palam. Ut amicis obsequentissimus, ita inimicis maxime infensus.

Joannes Dempsterus, seu *Themistor* dictus *Thomæ* gentilis fuit Juris V. Doctor, Parisiensis Academiæ, ævo suo florentissimæ, ter Rector, & Reip. Venetæ Bibliothecarius. Joannes obiit Venetiis, propter fidem exul à patria, circa an. 1590.

Joannes Bapt. Stella, Romanus, Libellorum supplicum Referendarius, atque Ecclesiæ Bisuntinæ Antistes: solitus per otium ad amœniora Musarum studia divertere. Scripsit *Elegos* mira elegantia, atque eodem carminis genere descripsit *Ambulacrum Vaticanum*. Fratrem habuit Jul. Cæsarem Stellam, ob ingenii præstantiam *Clementi VIII.* inprimis carum, à quo & inter intimos Cubicularios adlectus est. Exstant ejus *Libri Columbeidos*, quos, annos nondum natus XX. edidit, à *M. Ant. Mureto*, *Petro Victorio*, *Francisco Bencio*, è cujus disciplina prodierat, laudatos.

Blasius Viegas Lusitanus, Soc. Jesu, Presbyter, Græce ac Latine pereruditus, in patria Academia Eborensi primum humaniores, postea sacras litteras magna doctrinæ fama explicuit. Inter alia laudantur ejus *Commentarii exegetici in Apocalypsim Joannis Apostoli*, omnibus eruditis, & nominatim *Suario*, valde probati. Obiit Eboræ an. 1599.

Petrus Fonseca, natione Lusitanus, Patria Visensis, Soc. Jesu Philosophus ac Theologus eximius, vir magna apud *Gregorium* XIII. Pontificem & *Philippum* II. Regem Catholicum auctoritate, multa utiliter pro bono Ecclesiæ universæ præstitit. Ex Urbe (ubi Assistens Societatis erat) in Lusitaniam titulo Visitatoris missus, Olisipone ad meliorem vitam transiit anno millesimo quingentesimo nonagesimo nono. *Dialectica ac Metaphysica* ejus *Commentaria* omnibus sunt nota.

CXLVIII. Thomas Burcherius, Anglus, ord. *S. Francisci* de Observantia, sacræ Theologiæ Doctor Sorbonensis; obiit Romæ, cum Pœnitentiarius esset ad Ecclesiam S. Joannis Lateranensis, anno 1586. Composuit *Ecclesiasticam Historiam* de quibusdam Martyribus Ordinis sui, qui ab anno 1536. usque ad annum 1582. partim in Anglia & Hibernia sub *Henrico* VIII. & ejus filia *Elisabetha*, partim in Belgio, maxime sub *Guilielmo* Principe Auriaco, martyrium pro fide passi sunt. Exstat Ingolstadii anno 1583. Parisiis 1586.

Georgius Ethrigius, Anglus, in patria linguæ Græcæ Professor Regius; ubi, mutato Religionis statu, numquam adduci potuit, ut altiorem gradum in academia hæretica caperet; quia juramentum, quod execrabatur corde toto, præstare noluit; unde propter fidem officio privatus, & in carcerem conjectus, fuit inter primos ævo suo qui in Anglia pro Christo pati cœperunt, & plurimis optimo profuerunt exemplo; eo magis Hæreticis exosus, quo minus illorum minis terrebatur & honorificentius ducebat pro fide pati. Triginta plus minus annis, in carceribus, persecutionibus & vinculis sibi liber visus est.

Fuit

Fuit insigniter peritus Mathefeos, Poetices & Musicæ. Hebræam etiam linguam accurate didicit. *Justinum* martyrem è Græco vertit in Latinum, & *Psalmos Davidicos* in quoddam breve genus carminis Hebraici contraxit. Scripsit alia plurima, quæ, uti refert *Pitsæus*, temporum iniquitate, & hominum nequitia perierunt. Vixit ad annum 1584.

Franciscus Hæmus, Flander, Insulanus, Presbyter & Gymnasiarcha Cortracensis, cujus ævo cum Calvinistæ furores lymphata mente diffunderent, Atrebatum secessit, ibidem exceptus à familiari suo *Antonio Meyero;* Cortracum reversus, postquam Rex eam urbem recuperasset, pristinæque religioni restituisset, an. 1585. vivere desiit. Scripsit *Sacrorum Hymnorum* libros duos & alia varia *Poemata*..

Prosper Santacrucius, Romanus, ob eximias animi ingeniique virtutes creatus Cardinalis, Episcopus dein Albanus; legationibus Lusitanica, Germanica, Hispanica & Gallica egregia cum laude functus, maximisque pro Romana Sede susceptis laboribus, ad meliorem ivit vitam an. 1589. ætatis 72, Scripsit *Decisiones Rotæ*, & *Gallicarum rerum Commentarios*.

Antonius Gallonius Italus, sua lingua concinnavit *Vitas Sanctarum Virginum Romanarum*, cum brevibus historiis de gestis Sanctorum parentum earum, & variis Annotationibus. Item *Vitas Papiæ & Marci* militum Romanorum, martyrum, Romæ 1591.

Richardus Bristolius, mediocri loco in Anglia natus, à teneris annis futurarum virtutum spem magnam dedit, quam neque maturior ætate fefellit. Oxonii prima litterarum tyrocinia percepit. *Spiritus Sancti* lumine illustratus, hæresis devium cursum deprehendit. Spontaneus igitur exul in Belgium trajecit, circa idem tempus quo *Alanus* juvenes Anglos, incertis sedibus fidei causa vagantes, Duaci congregaret, innutriendos pietati litterisque bonis. Inter hos solida doctrina, morumque gravitate *Bristolius* emicuit: ex iis primus Sacerdotium suscepit, atque studiorum Præfectus constituitur, erudiendis aliis Præceptor factus, ipsam Doctoratus lauream suscepit. Humili quidem stylo, sed solidis fundamentis eruditionis suæ monumenta scripsit. Multum ei fuit negotii cum Calvinistis Anglis, præsertim cum quodam *Fulco*, futili & nugatore Ministro. Edidit de rationibus ad fidem Catholicam amplexendam moventibus variarum quæstionum, seu, ut is vocat, *Motivorum libros duos*, *Expostulationum ad omnes Hæreticos librum unum*, *Apologiam Alani & sui ipsius contra Fulcum.* In patriam recuperandæ valetudinis gratia reversus occulte, prope Londinum obiit an. 1582. Ecclesiam Christi persequente Elisabetha Regina.

Joannes Marshallus, Anglus, in patria Dorcestrensi politiores litteras cum laude docuit. Sed ubi ad regnum Angliæ pervenit Elisabetha Regina, & hæresim introduxit, relictis patriis laribus, in Belgium cum *Thoma Hido* Canonico Wintoniensi fugit, & Lovanii diu acriter studiis operam dedit. Procurante *Ludovico Audoeno* tunc Archidiacono Cameracensi, postea in Italia Episcopo Cassano, adeptus est in Flandria Canonicatum Insulensem; à cujus tamen possessione diu fuit impeditus, ex eo quod in tumultibus illis Belgicis contra *Joannem Austriacum*, Regis Hispaniarum Proregem, jurare recusasset. Successu tamen temporis, rebus nonnihil in melius mutatis, pacificam dictæ præbendæ consecutus est possessionem, & ibidem per annos XVIII, ad gravem usque senectutem resedit, donec *Guilielmo Giffordio*, sacræ Theologiæ Doctori, Decanatum ibidem consequenti Canonicatum libere resignaret, ut liberius soli Deo, vitæque futuræ meditationi vacare posset. Inimicus jugiter fuit inimicis Crucis Christi; unde & contra *Jacobum Calfidum* Calvinistam Anglum in hac materia tam neruole scripsit, ejusque blasphemias tam solide confutavit, ut ei silentium æternum imposuerit; in cujus victoriæ trophæum testamento reliquit insignem annulum aureum cum inserta gemma, ad ornandam S. Crucis particulam, quæ in Ecclesia Insulensi magna veneratione asservatur. Scripsit autem lingua materna contra *Calfidum*, *Defensionem S. Crucis*; & *Apologiam contra Calfidi responsionem*; *De tonsura Clericorum*, tractatum imperfectum, qui numquam prodiit. Insulis honorificam sepulturam accepit an. 1597.

CXLIX. Cyprianus Suarez, Hispanus ex Ocaniæ oppido, diœcesis Toletanæ, Soc. Jesu; vir fuit candidi ingenii, multæ ac variæ eruditionis, Latinis, Græcis atque Hebraicis litteris perfecte doctus, sacrarum Scripturarum scientia probe instructus, & qui subtilitati in scholis disputandi, Conciliorum, Sanctorum Patrum, humanæ atque divinæ historiæ cognitionem adjunxerat. Septuagenario major Placentiæ diem suum sancte obivit, an. 1593. Scripsit *De Arte dicendi* libros tres, quos *Federicus Cerutus*, Veronensis, commentatus est; *Tabulas Rhetoricas*, *Commentarios in Psalmos Davidis*, & *in Cantica Canticorum*; qui tamen typis nondum evulgati.

Boetius Epo, Frisius, Tolosæ suprema Jurisprudentiæ laurea decoratus, primum Lutetiæ, post Lovanii eam ipsam summa cum ingenii, tum doctrinæ gloria tradidit. Qua una re promeruit, ut veluti colonia Regiis auspiciis Lovanio Duacum deducta, & ipse suos inter Jure consultos antesignanus mitteretur. Qua in Academia septem ipsos & triginta continenter annos, raro certe constantiæ exemplo, de superiore loco profitendi munus sustinuit; honorarii etiam vice titulum Palatini Comitis adsecutus. Antiquitatis vero Ecclesiasticæ peritissimum fuisse arguunt *Syntagmata*, & *Ecclesiastica atque Heroica*, quas edidit, *Quæstiones*. Collegas Duacum secum profectos ad unum omnes præmisit: quibus compositis, ipse superstes vixit septuagenario, in tot tantisque lucubrationibus, major; duodecim etiam liberorum ex honesta conjuge parens. In his & filium *Eponem Boetium*, ut tituli, sic & cathedræ consortem reliquit, obiitque Duaci 1599.

Matthæus Launæus seu Launoius, gente Francus, Genevæ apud *Calvinum* diu vixerat, & in illa pestilente schola studiorum suorum rudimenta posuerat. Is Tornacum à fæce hominum secreto an. 1562. evocatus, multos sua vaniloquentia seduxit; cui speciem pietatis adjunxerat. Dumque ibi hæret, certa adfertur fama, in urbe Insulensi, Sacerdotum ministerio & exorcismis, è quodam viro primario dæmonem expulsum esse; multos etiam Rotnaci in Flandria, ad *S. Hermetis* martyris lipsana, à dæmonibus obsessos frequenter liberari. Quod à Religionis Catholicæ studiosis hominibus quotidie sibi objici, ægre ferentes Calviniani, dolo malo artes malas struunt. Cum viro quodam ac muliere paciscuntur; numeratam pecuniam & annuum censum utrique promittunt, si dæmoniacos sese profiterentur. Ex pacto autem indecoris motibus ac sermonibus, ut erant edocti, dæmoniacos sese mentiuntur. Late ea fama per nocturnos *Fratrum* (ut se nuncupabant) conventus diffunditur. Ad *Launoium* denique res defertur, omnis fraudis ignarum. Rogant illius sectæ seniores, ut miseros illos precibus suis juvet. Is importunis ipsorum flagitationibus demum expugnatus, super utroque preces fundit, & alios fundere jubet. Quibus actis, simulat uterque dæmonem depulsum. His commentis Calviniani per ea tempora dogma suum propagare conati sunt: sed quæ decipiunt, nihil habent solidi; nihil proficit simulatio; paucis imponit leviter aut extrinsecus inducta facies: singuli decipere & decipi possunt: sed dato tempore veritas se aperit. Tenue est mendacium; perlucet, si diligenter inspexeris. Nullum Wittemberga, nullum Geneva miraculum dedit, nec dabit. Hæ tamen technæ, non ante sunt à *Launoio* intellectæ, quam pecuniis non præstitis litem movere debitoribus dæmoniaci cœperunt, eaque impostura 1574. in Hollandia à duobus totius rei consciis ipsi commemorata fuit. Quas quidem fraudes ac mendacia ut agnovit, ejurata hæresi, ad Ecclesiæ Catholicæ castra rediit: plurimos denique libros contra pestilentis illius sectæ Magistros publicavit, quibus, mendacio pallente, non fuerunt ausi respondere. Idem porro *Launoius* postea Sacerdos factus, *Joanni Miræo* Episcopo Antverpiensi, *Auberti* patruo, perfamiliaris fuit; eumque senem sæpe idem *Aubertus* se vidisse & convenisse commemorare solebat. Et ne posteritas in dubium ista vocare posset, ipse *Launoius* libello edito omnia vulgavit: nam ipse pie demum Bruxellæ obiit, in Basilica S. *Jacobi* prope Palatium Regium conditus; ubi hodieque ejus tumulus, cum effigie appensa visitur. De hoc, nocturno adhuc existente præcone, Tornaci sumptum esse supplicium extremum *Strada* male putat, *Decade I. Belli Belg. Lib.* 3. ad an. 1562.

Bartholomæus Ugolinus, Monte Scutuli, exiguo in Æmilia oppido natus, Bononiæ Juri Cæsareo ac Pontificio operam dedit, plurima conscripsit, solidam magis doctrinam quam styli elegantiam affectans. Ex iis publicam lucem aspexere, Liber *De Sacramentis novæ legis*, quem *Xysto V.* dedicavit. *De censuris Ecclesiasticis. De Justitia & validitate Monitorii Rom. Pontificis contra Venetos*, aliaque hujus generis, quibus acerrimum Ecclesiasticæ libertatis vindicem se exhibuit. A Paulo V. ad Ecclesiam Barcinonensem promotus, prius quam Episcopalibus sacris inauguraretur, ad plures abiit.

Franciscus Maria Taurusius, unus inter illustres socios *S. Philippi Nerii*, & inter primos lapides fundati Cœtus illius (quod *Oratorium* in Urbe appellatur) vere angularis, cujusque piæ institutionis Roma cum gaudio fructus hodieque percipit. Vir erat animi interritus, & in re gerenda miræ firmitatis, singularisque prudentiæ. Quapropter cum ejus apud omnes fama volitaret, propter virtutes & vitam tanto Institutore dignam, *Clemens VIII.* ei primo Archiepiscopatum Avenionensem, deinde contulit & Purpuram. In quo gradu versatus diu laudabilissime, tandem homo antiqua virtute, jam gravior annis, decrevit abscedere muneri Cardinalitio (tametsi in corpore affecto vigeret vis animi consiliique) ac se retulit in Oratorium ad socios; ubi vitæ postremum actum, plaudente Roma, clausit, cum pervenisset ad annum ætatis tertium supra octogesimum. Quid scripserit non comperi.

Antonius Bosius, Italus, magnam vitæ suæ partem cœmeteriis seu cryptis veterum Christianorum Romæ & in vicinia lustrandis ab anno 1567. usque ad annum 1600. impendit.

Scripsit-

Scripsitque lingua Italica libros tres De *Roma subterranea*, quos post *Bosii* obitum *Joannes Severanus*, Presbyter Oratorii Romani, perfecit, & libro quarto auctos Romæ 1632. in fol. edidit. Idem porro *Bosius* scripsit *Historiam Ordinis militaris Joannitici* seu *Melitensis*: cujus & negotia in aula Romana usque ad obitum procuravit: moriens autem villam seu vineam suam in monte Aventino sitam, variis antiquitatibus ornatam, Equitibus dicti Ordinis testamento legavit.

Arnoldus Saphorius, Gallus, Soc. *Jesu*, Philosophiæ ac sacræ Theologiæ multos annos in Collegio Parisiensi cum laude Professor fuit, vir insigniter doctus, & tam integro puroque sensu pietatis, ut illi à natura indita, non exercitatione parta videretur. Scripsit opus accuratum *De locis Novi Testamenti*, ab Hæreticis nostri temporis corruptis; sed quod morte præventus evulgare non potuit. Scripsit etiam modum seu viam convincendi Hæreticos ex ratione formali fidei, cui titulum fecit, *Combinationes adversus Hæreticos*. Obiit doctissimus vir Tolosæ an. 1595.

Franciscus Sarmientus, Hispanus, primum Apostolici palatii Auditor, postea in patrio solo Jaensis Episcopus, edidit Romæ librum *De Reditibus Ecclesiasticis*, in quo differitur, utrum Clerici ea, quæ sibi supersunt ex Reditibus Ecclesiasticis, in pauperes & alios pios usus errogare teneantur, ex lege justitiæ, vel solum ex lege misericordiæ; & quando has leges & earum alteram transgrediantur. In quod opus, ab illo vehementer diffidens, *Apologiam* scripsit *Martinus Aspilcueta Navarrus*, suppresso tamen *Sarmienti* nomine. Quin & *Selectarum interpretationum* libros tres in Hispania evulgavit *Sarmientus*.

Franciscus Bozzius, Eugubinus, *Thomæ*, scriptis clari frater; Oratorii Romani Presbyter, in Theologia, Philosophia, sacra item prophanaque historia versatissimus, opus varium *De temporali Ecclesiæ monarchia* Romæ 1601. publicavit. Idem *Annales mundi*, *S. Petri vitam*, & alia litteris consignavit.

Fulvius Ursinus, patria Romanus, Philologus insignis, Græce Latineque doctissimus, complura veterum utriusque linguæ Scriptorum monimenta quasi ambidexter aut primus edidit, aut edita dedit meliora. In familia *Alexandri Card. Farnesii* diu vixit, & anno 1600. septuagenarius obiit, ad D. *Joannis Lateranensis*, cujus collegii Canonicus erat, sepultus. Usus fuerat adolescens *Benedicto Ægio Spoletino*, Græce doctissimo, ut vel ejus *Apollodori Bibliotheca* abunde testatur. *In Ciceronem Notas* dedit, conjecturis partim adjutus *Octavii Panagati*, partim *Gabrielis Færni*, hominis accurati. Reperit in membranis, & in lucem edidit *Notas in Varronem*, *Catonem*, *Columellam*, rei rusticæ scriptores; *Velium* item *Longum*, *De Orthographia*.

Ricobonus Rhodigino, Venetæ ditionis oppido, natus, eloquentiæ & litterarum humaniorum professor, eodem anno obiit Patavii. Multa scripsit, & *Patavinæ Academiæ historia* diligenter collecta, non mediocrem à suis collegis gratiam meruit.

CL. Lazarus Superantius, Patritius Venetus, 1602. in Patria obiit, qui commentarium *de rebus Turcicis* magno judicio ac prudentia conscripsit. Eodem fere tempore itidem Venetiis decessit *Maximus Marguniu*s, Cytherensis Episcopus, natione Græcus, qui veterum Patrum aliquot reliquias edidit, & sua quædam eleganti stilo (nam poetica excellebat) admiscuit.

Jacobus Bosius, Mediolanensis, *Antonii* patruus, litteris mandavit res præclare gestas honorariorum *S. Joannis* Hierosolymitani Militum. Opus est magni laboris & otii, simul ac eruditum, Italico sermone tribus voluminibus comprehensum. Inuentæ, recuperatæque Crucis Historiam insigni tractatu complexus est.

Adamus Tanerus, natione Germanus, patria Oenipontanus, qui Theologiam in Academia Ingolstadiensi profitetur. Scripsit *De verbo Dei scripto, & non scripto*, & *De Indice controversiarum fidei. De bonorum operum necessitate, utilitate & meritis. Relationem compendiariam de initiis, processu & fine colloquii Ratisponensis.*

Simon Pelegromius, Sylvæducensis, Baseldoncani Guilielmitarum ibidem Cœnobii annis XXX. Prior, Provincialis vero per Franciam Belgiumque annis XV. edidit *Synonymorum Syivam Latinam*, & *Descriptionem originis urbis Silvaducensis*. Obiit anno 1572.

Joannes Casæus, Medicus Anglus, vir fuit in iis quæ mundi sunt mere simplex & innocens; ceterum acutissimus plane Philosophus, & Orator non inelegans. Nobiles adolescentes in sua mensa convictores habuit permultos, quos disciplinis Philosophicis instruebat, Rei medicæ horas succisivas tantum tradens: insignis tamen adeo Medicus evasit, ut laurea doctorali donaretur. Omnia pene Aristotelis opera doctissimis Commentariis laboriose illustravit. Scripsit *super universum Aristotelis Organum. Super Ethica, Diarium Moralis*

Philosophiæ, *Oeconomica*, *Encomium Musices*, *Vindicias contra tyrannos*, *Super Physica*, *vel de lapide Philosophico*, & alia plura. Oxonii feliciter obiit circa an. 1600. sæviente contra Catholicos ab Anglis, sub Elisabetha, persecutione.

JOANNES DUBLIULIUS, Nervius, Ordinis Minorum Theologus, dum à Sacris esset *Io. Rheinero* Consuli Tripolitano, Terram Sanctam adiit, loca à se visa vicinasque provincias & gentium iis in locis religionem moresque descripsit, ediditque *Ierosolymitanæ peregrinationis Hodæporicum*, septem Dialogorum libris explicatum, Coloniæ, 1600. in 8. apud *Gerardum Grevenbruchium*. Dedit etiam Leodii typis Henrici Hovii, 1597. *Orationem Philippicam*, qua inter hujus sæculi tenebras *Veritatis* domicilium demonstratur.

CLI. ANGELUS ROCCA, Italus, oriundus agro Piceno, Ord. Erem. S. August. sanctiorem Sapientiam hausit ore pleno Perusiæ, Venetiis, Romæ. Patavii denique supremam Doctoratus lauream est assecutus; nec inde suum calamum feriari passus, Typographos in sudorem dedit. Eum *Sixtus V.* ad Typographeion Apostolicum in Vaticano institutum, accivit ut Biblia, Concilia, Patres, restitueret, scholiisque illustraret. Ibi toto decennio difficilem, sed simul insignem operam navavit. Præclaram hanc ejus industriam deinde *Clemens VIII.* honoravit præfectura Sacrarii Apostolici; decem post annis infula Tagastensi. Magno sumptu instruxit *Angelus* Romæ in cœnobio S. Augustini locupletissimam Bibliothecam, eamque Virorum illustrium iconibus ad vivum expressis adornavit, quam utilitati omnium, sed præcipue advenarum, qui sine litteraria supellectile in Urbem veniunt, publice dedicavit, hac epigraphe supra Bibliothecæ januam, ΤΟΙΣ ΒΟΥΛΟΜΕΝΟΙΣ, VOLENTIBUS. Plurima diversorum Auctorum monumenta è tenebris ad lucem revocavit, & insuper elucubrationes ejus sunt: *Bibliotheca Vaticana*, *quæ omnes Bibliothecas insigniores tam antiquas quam recentes*, *Conciliorum item generalium præcipua & potiora*, *&c. aliaque plurima scitu dignissima comprehendit*, Romæ 1591. *Bibliotheca Theologica & scripturalis*, *ordine Alphabetico digesta*, *ad promptius invenienda*, *& facilius intelligenda*, *quæ in Scripturam sacram à Doctoribus SS. & præcipuis aliquot Theologis elucubrata sunt*, Romæ 1594. Commentarius, *De Sacro-sancto Christi Corpore*, *summis Pontificibus iter conficientibus præferendo*, &c. Romæ 1599. *De Canonizatione Sanctorum*; *De Tribulationibus*, Lingua Italica, *De Patientia* Latine & Italice; *De Cometis*; *De Præsentationis Deiparæ Virginis in templo historia & festivitate*; *De Campanis*; Opusculum *De mendaciis ac deliramentis Poëtarum & Philosophorum per Scripturam Sacram patefacta*; *De sacris aliquot ritibus ad superstitiones Ethnicorum extirpandas magna cum pietate institutis*: nec non *Variarum lectionum Ecclesiasticarum opusculum*; *Notæ sive scholia in utrumque Testamentum*, & alia complura.

ALEXIUS MENESIUS, ex nobilissima apud Lusitanos familia in Augustinianam transscriptus, virtutibus magis quam sanguine inclarescere, *Christi* potius quam *Menesiorum* nomen illustrare voluit. Sed ad virtutis agonem currendum, angustus illi circus erat Lusitania: in alterum orbem excurrere debuit vir Apostolicus. Assumptus est à Rege *Philippo* ad Goanum Archiepiscopatum, factusque totius Orientalis Indiæ Primas. Deinde jussus à *Clemente* VIII. Schismaticos Christianos Malabaricos, quos *S. Thomæ* vocant, à *Nestorii* blasphemiis infectos purgare, Ecclesiæ Romanæ, Hispaniæque Regibus gloriosam operam navavit in reducendis ad caulam Romanam illis ovibus, quæ à tot sæculis innumeræ peribant. Cocinum se contulit anno 1598. exeunte; fidem superat quantum paucis mensibus, per plurima vitæ pericula, profecerit, sermonibus habitis, traditis fidei rudimentis, Sacramentis collatis. Quamvis non comperiam si scripserit, hunc inter nostros scriptores reposui, cum non minus celebrandos esse censeam errorum veterum expurgatores, quam novorum librorum editores: *Menesius* enim, ut tradit *Joannes Hayus*, Dalgattiensis Scotus, Soc. Jesu, libro *De rebus Japonicis*, *libros Nestorianos*, *quorum in Malabaricis regnis maximus erat numerus*, *à sexcentis erroribus*, *& sententiis Catholicæ fidei repugnantibus*, *expurgandos curavit*: *quidquid summi Pontificis supremam auctoritatem impugnabat*, *deleri fecit.* Infula Braccarensi donatus à Rege, rediit in Lusitaniam, quam annis duobus vice Regis gubernavit, ubi dum Regis Lusitani Concilium Præsidis titulo regit, ad Beatorum concilium migrat sub initium hujus novi sæculi.

EDUARDUS SANDIUS, Olisiponensis, Soc. Jesu presbyter, Oratoriam artem Conimbricæ diu docuit. Scripsitque *Itinerarium quatuor Japonensium Principum*, qui Christianis Sacris imbuti, è Japonia anno 1584. in Lusitaniam appulerunt, & inde Romam enavigarunt, ac demum peracta legatione, felicissime in patriam suam regressi, nomen Societati Jesu dederunt. *Sandius* porro Collegii Machaonensis, quod regno Sinarum adiacet, Rector fuit, & inde ad regionis illius interiora, studio doctrinæ Christianæ propagandæ delatus, medios inter gentiles vivere desiit anno 1600.

FABRICIUS PALLAVICINUS, Genuensis, Soc. Jesu presbyter, Romæ & Florentiæ in Italia, Posnaniæ & Cracoviæ in Polonia, Avenione in Gallia, & alibi, partim Professorem, partim Rectorem egit. Morbo demum contracto ex solis æstu, anno millesimo sexcentissimo in

in patria decessit. Scripsit librum *De cambiis mercatorum*, cujus rei erat peritissimus, & *De Perfectione Religiosa è SS. Patribus.*

CLII. PEtrus Fourerius, Canonicus Regularis in primis pius ac doctus, in municipio sibi natali apud Lotharingos, quod *Mathaincourt* vocant, ubi Parochum tunc agebat, sub annum 1590. incohavit Congregationem Virginum, quæ peculiarem habent curam puellarum, tam pauperum quam divitum, instituendarum, eoque fine scholas publicas aperiunt. Quod institutum cum per universam Lotharingiam, per magnam regni Franciæ partem, & alias provincias vicinas se diffudisset, *Paulus* V. Papa anno 1615. Kal. Februarii, & anno 1616. die 6. Octobris, sub titulo *Congregationis Marianæ*, & sub Regula S. Augustini confirmavit, agente *Antonio de Lenoncourt*, Primate Lotharingiæ, fundatore monasterii Nanceiani, quod illius Congregationis fuit primum; & cui præfuit summa cum laude *Aleidis*, una ex tribus primis fundatricibus, ibidem anno 1622. magna Sanctitatis opinione defuncta. Præter Nanceianum numerantur hodie quamplurima ejusdem instituti monasteria, ut ad S. Michaelem, S. Nicolaum, in Lotharingia; Virduni, Catalauni, Barriducis, Mussiponti, Metis, Tulli, Nominiaci, Vici, Lunæ-villæ, Espinali, Castelli, Mircuriæ, Mochæ, Veselizæ, Bockenhemii, Blamontii, Longevici, Luxemburgi, Graiæ in Comitatu Burgundiæ, Vitriaci, Remis, Trecis, Lauduni apud Suessiones, Parisiis, Joigniaci, Provinii, Stampis, Aureliani, & alibi. Cæterum moniales istæ emittunt tria vota solemnia (in quo ab Ursulinis Virginibus differunt, quæ simplici tantum voto adstringuntur;) habent officium Chori, subsunt Ordinariis locorum, abstinent ab usu carnium in Adventu, & in profestis Deiparæ; habent jus sibi eligendi Confessarios & Capellanos. Reliqua discere licebit ex Constitutionibus. Idem porro *Fourerius* reformatam Canonicorum regularium Congregationem instituit, qui exemplo Patrum Soc. Jesu scholas habent publicas in Lotharingia, & alibi.

Ludovicus Molina, Hispanus, patria Conchensis fuit. Uti compertum est id accidere in rerum natura, ut varia variis in terris nascantur atque existant; sic observatur tantam ingeniis diversitatem diversis inesse climatibus, ut alibi homines acuti ac prompti, alibi hebetiores tardioresque exoriantur. Sic observatum, subtiles fere Hispanos esse, si quando totos sese studiis dedant, indeque & Philosophos & Theologos admodum excellentes existere. Ut de veteribus nihil dicam, nostra ætate fidem fecere *Benedictus Pererius, Dominicus Bannesius, Gabriel Vasquius, Gregorius à Valentia; Henricus Enriquez, Joannes Maldonatus, Sebastianus Barradius*, & alii. Hos inter *Lud. Molina* enituit, qui suo ingenio ac studio eam doctrinam nominisque celebritatem est adsecutus, ut hodieque ambigant omnes, majorne Theologus an Jureconsultus exstiterit. Summam profecto rerum sacrarum peritiam testantur eruditæ in primam D. *Thomæ* partem, & *De gratiæ liberique arbitrii concordia* lucubrationes. Neque Canonici solum, sed & civilis Juris (quod in Theologo mireris) peritissimum fuisse, sex ingentia volumina *De justitia & jure*, Moguntiæ atque Antverpiæ evulgata, apud omnem posteritatem loquentur. Ceterum fuit is patria Conchensis, vixque annos XVIII. natus Societati *Jesu* nomen dedit feliciter. Hos inter sodales Philosophicis ac Theologicis apprime imbutus, cum doctrinæ gloria jam excelleret, Eboram in Lusitaniam mittitur, qua in Academia annos plurimos, D. *Thomam Aquinatem* magno juventutis concursu interpretatus, ceteros inter professores primas semper tenuit. Assiduis demum commentationibus fractus, annum agens quintum & sexagesimum in dysenteriam incidit, & Madriti an. 1600. magno Hispaniæ luctu, è vivis excessit.

Antonius Cicarella, Italus, ad Platinæ & Onuphrii Panvinii commentarios *De vitis Pontificum Romanorum*, adjecit res gestas *Pii V. Gregorii XIII.* & aliorum ex ordine Pontificum, usque ad *Clementem* VIII. Romæ & Coloniæ anno Domini 1600. editas.

CLIII. ROBERTUS Turnerus, Anglus, parentibus & patria religionis Catholicæ causa relictis, primum in Galliam, deinde in Italiam profectus, Romæ in Collegio Germanico studiis operam dedit, & successu temporis sacerdos factus, in suprema Theologiæ scientia Doctoralem gradum accepit. *Edmundi Campiani* supra *cap.* 113. laudati discipulum se aliquando fuisse profitetur; cujus etiam scripta, auctore jam mortuo, in lucem emitti curavit. Vir in literis politioribus & Philosophia plusquam vulgariter doctus.

Petrus Bachertus Gandavensis, ad solidam doctrinam, qua, ut Doctoris laurea Lovanii donatus, in principibus ætatis nostræ Theologis numerabatur, miram versatilis ingenii felicitatem adjecit; ut nemo ingenuis artibus, ac poetica præsertim, illo instructior haberetur. Accedebat uberrima quædam excogitandi, atque efferendi cum lepore quæcumque vellet facultas, ut Belgicis istis tumultibus (quos *Panicos* ipse appellat, & eleganti carmine descripsit) nemo majore & firmiore argumentorum copia, hæreticorum commenta, Bruxellis, Antverpiæ, Gandavi, Hagæ-Comitis, Dordraci, Calcariæ Clivorum, aliisque in locis annos fere LX. de superiore loco retuderit. In quibus perpetuo insectandis atque exagitandis, patroni sibi cognominis D. *Petri Martyris* exemplo, vehementissimus & acerrimus fuit, cum ea esset in animis hominum permovendis facultate, nemo ut temporibus illis,

cum de rebus omnibus, quæ ad populum ab Oratoribus dicebantur, peracria & exquisita judicia fiebant, majorem audientium coronam cogeret. Neque voce tantum, sed & scriptis, quæ, præter *Homiliarum* volumina *in Epistolas Quadragesimales & Dominicales totius anni*, posteris varia reliquit, Religionis causam gnaviter egit; atque alia nonnulla nos apud sodales Dominicanos hæredes, aliquando, ut spero, in lucem proferenda, vidimus. Hæc autem edita sunt ipsi posthuma: *In Missoliturgos*, seu *Missæ osores, Apologeticum pro fidelibus defunctis*; *Jurgium conjugale* Dialogis II. comprehensum; *Dialogus inter Cenophilum & conjugem Eulaliam*, in quo Calvinistarum secta *Christi pellex*, Ecclesia vero Romana *Christi sponsa* appellatur; *Spongia in Ebriosos*; *Tumultus Panicus sive Belgicus*, versu heroico: *Enchiridion Theologiæ Pastoralis*, & alia. Moritur vir pius Gandavi in patria, anno ætatis quarto & octogesimo, pridie Id. Februarii 1601.

Joannes Fredericus Lummius, (à pago *Lummen*, ditionis Leodicensis, æquali fere Diestemium inter & Hasseletum intervallo) Pastor fuit sacrarum Virginum, quas *Beginas* vocant, Antverpiæ, vir pietate & doctrina clarus; *Nic. Eschii*, præceptoris optimi, optimus discipulus. Turbatis vero Antverpiæ ob religionem rebus, Leodicum secessit, & annos ibi aliquot moratus est; donec recuperata Antverpia, ad pristinum munus rediit: quo cum laude functus, ac defunctus deinde fuit. Obiit Vir sanctus, pauperatis amans *Iudicii* semper cum *D. Hieronymo* memor, 1602. æt. 69. obiit sepultus in Beginagio. Ex scriptis vero ejus hæc vidimus: *De extremo Dei judicio & Iudæorum vocatione* libros duos, Antverpiæ & Venetiis editos. Versatissimus fuit in *Augustino*, ut patet ex *Thesauro Christiani hominis ex ejus scriptis eruto*, & à *Plantinianis* 1588. edito. Scripsit etiam *Apologeticum adversus eos qui libros Ecclesiasticos hereditate privant*, & alia quæ *Valerius* recenset.

Grimaldus Monachus, Hispanus in cœnobio *S. Æmiliani* in diœcesi Calagurritana scripsit historiam *Translationis S. Felicis confessoris* (qui fuit magister *S. Æmiliani*) factam anno millesimo nonagesimo: quam typis edidit *Prudentius Sandouailius*, libro *Fundatianum piarum Hispaniensium*, 1601. Madriti edito.

Petrus Tiræus, Covesii ad Rhenum in diœcesi Coloniensi natus, Societatis *Iesu* Theologus; vir omni disciplinarum genere excultus, in Academiis Trevirensi, Moguntina, & Herbipolensi annis septem & viginti Professorem egit. Studiis demum ac novem mensium tabe exhaustus, Herbipoli ad meliorem vitam transiit anno 1601. Scripsit de *Apparitionibus spirituum*, *Locis infestis*, *Tumultibus nocturnis*, & alia plurima, quæ apud Ribadeneiram invenies.

CLIV. Gregorius Sayerus, Ordinis S. Benedicti Monachus, Congregationis Casinensis, Philosophica studia, juvenis dum esset, Cantabrigiæ in patria, incohavit. Quo cursu propter Religionis amorem relicto, in Galliam transfretavit, & Rhemis studia interrupta reperiit. Inde Romam ad Theologiam audiendam missus est, Tandem circa annum 1585. in Montem Casinum, factus Monachus, temporum successu, inter suos sacram Theologiam docuit. Solidi ingenii, constantis judicii, felicissimæque memoriæ beneficio, ad insignem eruditionem pervenerat, quod ejus satis opera testantur, ut sunt *De Sacramentis in communi*; *Flores decisionum seu casuum conscientiæ ex doctrina Navarri collecti*; *Epitome Consiliorum Navarri*; *Clavis regia Sacerdotum*; *Summa Sacramenti Pœnitentiæ ex Navarro*; *De Theologia morali, seu de censuris Ecclesiasticis, pœnis, & impedimentis Canonicis*, & alia plura. Venetiis tandem in præfato Monasterio pie in Domino obdormivit anno 1602.

Antonius Carvallius, natione Lusitanus, patria Olisiponensis, politioribus litteris apprime excultus, atque eloquentiæ arte ornatus, quam auditoribus explicavit, & Philosophicas disciplinas, & denique Conimbricæ & Eboræ sacram Theologiam tradidit, & primam Cathedram docendo tenuit. De superiore loco etiam verba ad populum fecit, & inter egregios Concionatores numeratus est, & cum laude & fructu auditus. Obiit Conimbricæ Presbyter Societatis Jesu, in qua totos XLIV. annos religiose vixit, 1601. Scripsit præclaros *Commentarios in Primam Secundæ D. Thomæ*. Item *in ejusdem Secundam Secundæ*.

Antonius Covarruvias Toletanus, *Didaci* supra laudati *cap.* 104. frater, & ipse Salmanticæ jus civile publice professus est, ingenti auditorum applausu ac fructu. Horis autem subsecivis quantum alii tribuerunt somno, otio, illiteratisque fabulis, tantum Græcis litteris sine doctore perdiscendis impendit; eosque fecit brevi progressus, ut Græcarum litterarum doctior Hispanorum visus sit hactenus nemo; ad Tridentinam Synodum à *Philippo* II. Rege Catholico, una cum fratre *Didaco* missus fuit: eumdemque in *Variarum Resolutionum* libris concinnandis, humanitatis etiam notis insignibus vehementer adjuvit. Post Intimi Consilii Regii Senator, unus ob excellentem memoriam cum doctrina conjunctam atque eloquendi venustatem, instar omnium Regi fuit: ediditque *De Jure Lusitanici Regni scriptum ad Philippum Regem Catholicum*. Post aurium morbo tentatus (surdaster enim

enim fuit) huic muneri non amplius idoneus, Collegio Canonicorum Toleti adlectus, *Scholarchæ*, ut vocant, & *Academiæ Præfecti* est munere perfunctus: vixitque assidue in studiis firma valetudine, & ingenti corporis fama, annum agens ætatis octavum & septuagesimum. Abiit autem è vita, stranguria oppressus, & nausea, ad XII. Cal. Januarias anni exeuntis secundi & sexcentesimi supra millesimum.

PETRUS CORETUS, natione Hannonius, Athensis patria. Hujus ævo *Franciscus Novæus* Politicus assertiones aspersas hæresi publicabat, quibus cum *Bodino* & aliis ejusdem farinæ libertinis, fallaci tranquillitatis prætextu, Religionis libertatem tollere, & impunitatem atheismi & hæresium in Rempublicam inducere, civilique potestati conabatur Ecclesiasticum Ordinem subjicere.

NOVÆUM aggressus *Petrus Coretus*, apud Nervios Canonicus & Parochus, politica ac militaria ejus theoremata, quibus Galliam universam, cum armis manuque non posset (à nostris enim ad Cortracum Flandriæ opidum captus, Limburgi in custodia detinebatur) conturbarat, valide confutavit, *Defensione veritatis* adversus eumdem *Novæum*, & *Antipolitico* contra *Bodinum* editis. Quos Coreti libros adeo probavit *Possevinus*, ut Lugduni primum in Gallia, post Venetiis, ac demum Coloniæ Ubiorum, suis cum scriptis curaverit evulgandos. Ceterum amico defuncto *Henricus d'Oultremannus*, urbi Valentianæ apud Hannones Præfectus, tumulum cum hoc anagrammate: PORTUS ERECTUS: posuit. Obiit anno 1602.

JUSTUS CALVINUS Veteracastrensis, Germanus, scripsit *Apologiam* pro sua ad Ecclesiam Romanam transmigratione, & *Epistolas* aliquot, quas *Catholicas* vocat, Moguntiæ 1602. editas.

PETRUS LUDOVICUS natione Hispanus, patria Valentinus, à puero se Soc. sacravit Valentiæ, & in Lusitaniam missus est: ubi omnes scientias feliciter didicit, & felicius professus est. In Eborensi Academia viginti circiter annis *Divum Thomam* est interpretatus, ac Theologicæ Cathedræ præfuit, ibique sancte diu vixit. Scripsit *In tertiam partem D. Thomæ* pereruditos *Commentarios*, *de Incarnatione*; & *In primam partem De Angelis*: quæ ejus opera brevi, ut speramus, excudentur.

CLV. JOANNES A PORTA, S. Theologiæ Licentiatus, uti vocant, Pastor Uracenensis in Flandria, post Canonicus Audomaropolitanus, edidit *Relationem Disputationis habitæ cum Joanne Westfalo Ministro Pitsenborchio, De præsentia Christi in SS. Eucharistia*, Antverp. 1591. *Massam Iconoclastarum*, sive *De vero usu sacrarum Imaginum*, ibidem an. eodem.

ADOLPHUS SCHULKENIUS, Gelder, Doctor Theologus, Professor & Vicarius Generalis Coloniæ in Ubiis, scripsit *Apologiam de potestate summi Pontificis pro Bellarmino*. Item *Orationes* aliquot, Coloniæ editas, ubi & obiit. Avunculus fuit *Theodori Schulkenii*, Canonici Coloniensis ad *S. Andream*, hodieque superstitis.

GREGORIUS A VALENTIA, Hispanus Methymnensis, Soc. Jesu, Theologus, primum Dilingæ, postea Ingolstadii annis sexdecim sacras litteras explicuit magno auditorum plausu ac fructu. Præter quatuor tomos *Commentariorum*, quibus universam Theologiam scholasticam mirifice illustravit, varios insuper libros edidit *contra Lutherauos*, *Calvinistas*, & *alios sectarios*. Ex Germania anno 1598. Romam evocatus, idem munus professorium aliquot annis cum laude gessit. Assiduis demum studiis ac laboribus fractus, Neapoli, quo valetudinis causa æger concesserat, anno Christi 1603. ætatis quinquagesimo quarto, expiravit.

ALBERTUS BERUTUS, à Tortona Ligur, Ord. Minimorum, solitudinis amore, orationis assiduitate, atque abstinentia strictissima Sancti nomen superstes adhuc apud populum suosque promeritus, in Conventu *Levantii* prope *Genuam* multos annos egit. Edidit *Compendium Baronii*, & *Commentaria in Summam S. Thomæ* apparavit. Florebat anno 1603.

ANTONIUS GOVEANUS, Lusitanus, Eremita Augustinianus, multis annis Goæ in India Orientali in sui Ordinis cœnobio Theologiam docuit. Inde Legatus à *Philippo II.* Rege Catholico ad *Xa Abam* Persarum Regem missus, rem Christianam egregie promovit. In Hispaniam redux Cinensis in Persia Episcopus sub finem anni 1612. Olisippone consecratus fuit, ac demum cum titulo *Legati Pontificii* in Persiam remissus. Scripsit *Commentarium de rebus gestis Alexii Menezii Archiepiscopi Goani*, quem in visitandis Ecclesiis Malabaricis juverat.

THOMAS GRATIANUS, Leodicensis, Ordinis Eremitarum Augustinianorum per Belgium Præfectus Provincialis, vir pietate, doctrina, ac prudentia clarus, magno Ecclesiæ, Reipub. suique Ordinis bono scholas litterarias juventuti per suos sodales erudiendæ anno 1601. Bruxellæ aperuit, & suo exemplo alios ad idem alibi præstandum induxit. Habent

Augustiniani litteraria hodie gymnasia Lovanii, Bruxellæ, Antverpiæ, Distemii, Thenis, Herentaliæ apud Brabantos; Gandavi, Brugis, Ipris, Insulis, Hasebroucæ apud Flandros; Basseæ in Artesia; Angiæ in Hannonia; Huij, Hasleti & Bullonii in diœcesi Leodicensi; Borunii ad Mosam & alibi. Quod exemplum utinam ad alias etiam provincias transeat; Cæterum *Gratianus* 1613. Antverpiæ librum edidit *de Scriptoribus Ordinis Eremitarum S. Augustini*, quem *Anastasim Augustinianam* nuncupavit. In isto Catalogo augendo subsidiaria opera nunc Lovanii occupatur *Joannes Rivius*, ejusdem Ordinis Theologus ac Philologus. Obiit autem *Gratianus* Antverpiæ anno 1627. cum ad Comitia ea in urbe celebranda Leodico advenisset.

CLVI. SILVIUS ANTONIANUS, patria Romanus, *Philippi Nerii* in schola pietatis à teneris unguiculis discipulus, *Carolo Borromæo* Cardinali à *Pio* IV. Pontifice magister datus, eidem à secretis litterarum Latinarum fuit. Mediolanum cum illo profectus *Acta Mediolanensis Concilii* descripsit, quæ typis edita avide leguntur. Romam revocatus ejusdem *Pii* IV. jussu in publica academia eloquentiam professus, viros etiam doctissimos Romæ tunc agentes, ingenii, virtutis & eruditionis præstantia, in sui admirationem traxit. Exinde à *Pio V. Greg. XIII. Sixto V.* & *Greg.* XIV. Pontificibus ad varia munia adhibitus; Papiensem Cathedram à *Greg.* XIV. sibi oblatam, constantissime repudiavit. Tantum probitatis sapientiæque lumen majus erat, quam ut uni tantum Reip. Christianæ parti colluceret; dignum profecto erat quod altiori in loco collocatum, in universam Ecclesiam lucis suæ radios diffunderet. Itaque *Clemens* VIII. eum Cubiculo Pontificio, & sanctioribus Brevibus præfecit; demum purpura donavit. Ejus acri judicio ac censuræ Cardinales eruditissimi *Augustinus Valerius* & *Cæsar Baronius* sua scripta discutienda subjicere solebant. Multa & ipse *Antonianus* eleganter docteque scripsit cum vincta pedibus, tnm soluta oratione: ut *De Christiana puerorum educatione*, *De successione Apostolica*, *De stylo Ecclesiastico*, *De primatu S. Petri*. *Orationes* ab ipso Ferrariæ, Romæ & alibi habitas, *Josephus Castalio* publicavit, anno 1603. Perpetuis curis laboribusque confectus, piissime Romæ, in ipso palatio Pontificio ad *S. Marcum* defunctus, æt. 63. climacterico, & insigni pompa in Vallicella est conditus; gemente in primis Pontifice *Clemente* VIII. qui nihil *Antoniani* morte sibi tunc damnosius accidere potuisse affirmabat. Moriens bibliothecam suam, raram sane ac copiosam, Vallicellanæ adjungi voluit. Hic omnibus exemplo debet esse, quantum in Urbe polleat, ab ineunte ætate probitati ac literis operam dare: nam Romæ obscuris parentibus, & aliena ope indigentibus ortus, sola virtutis ac ingenii commendatione, in locum honoris ac dignitatis, Regali fastigio proximum, venit, processurus honoribus longius, nisi mors intercessisset.

FRANCISCUS DIAGUS, Ordinis Prædicatorum, scripsit Hispanice *Historiam veterum Comitum Barcinonensium*, 1603. Bacinone editam.

EMANUEL PIMENTA, natione Lusitanus, ex opido Scalabe vulgo *Santaren* diœcesis Olisipponensis, Eboræ & Conimbricæ diu politiores disciplinas cum laude tradidit, & demum Eboræ anno 1603. vivere desiit. Reliquit tomos duos *Variorum Poematum*, in quibus ingenium ac vena eminent.

JOANNES AZOR, Lorcæ in Murcia apud Hispanos natus, Soc. Jesu Theologus eximius, Compluti, & Romæ multis annis sacras litteras professus est, ac demum in Urbe anno 1603. vitam cum morte commutavit. Præter *Commentarios in Cantica Canticorum*, habemus ab eo elaboratos tomos tres *Rerum moralium*, seu *Casuum conscientiæ*.

JOANNES PETRUS Maffæus, Bergomas, ex Societate Jesu, scripsit pereleganti stylo *Historiarum Indicarum* libros XVI. *Selectarum ex India Epistolarum* libros VI. *De vita S. Ignatii Lojolæ* libros III. Italice vero scripsit *Vitas* XVIII. *SS. Confessorum*, & obiit Romæ anno millesimo sexcentesimo tertio.

JOANNES ORANUS, Leodicensis, ejusdem Societatis in Belgio Præfectus Viceprovincialis, & variorum Collegiorum Rector, Theologiam Lutetiæ docuit, *Jacobo Cujacio* Jurisconsultorum principi perquam familiaris. Montibus Hannoniæ 1603. vivere desiit. Præter *Litteras Japonicas*, *Mogorenicas & Sinenses* edidit librum *Petri Ribadeneiræ de Principe Christiano adversus Machiavellum*, *ceterosque hujus ævi politicos*, ex Hispanico Latine à se redditum.

RODERICUS ACUNA, Bracarensis in Lusitania Archiepiscopus, scripsit in *Decretum Gratiani*, & librum *de Confessariis sollicitantibus*; quem librum *Seraphinus de Freita* Professor in Academia Vallisoletana auxit.

CHRISTOPHORUS DE FONSECA, Doctor Theologus, quem *Possevinus* laudat, natione Hispanus, fuit professione Augustinianus, & provinciæ Castellæ Visitator. Disertissime & doctissime descripsit *Vitam Christi tripartitam*; Prima parte fuse exponit ipsam Christi vitam: secunda parte, Christi miracula; tertia, Parabolas Christi. Ejus etiam fœtus est, *Methodus* aman-

amandi Deum; omnia Hispanice Madriti, 1603. & 1605. Plura, ut audio, emisit diversorum argumentorum, mihi hactenus incognita.

PETRUS MALONUS, Hispanus, Augustinianam regulam amplexus est. Cum esset Theologiæ Doctor, compilavit Hispano sermone *Historiam Conversionis B. Magdalenæ*, ubi ponuntur terni status, quos habuit; scilicet Peccatricis, Pœnitentis, & in Gratia constitutæ. Scripsit etiam De *S. Petro & de S. Joanne Apostolis*, singulos tractatus.

PETRUS MARIA CAMPUS, Canonicus Placentinus in Italia, scripsit libros XXIV. *Historiæ Placentinæ*. Item *Vitas Sanctorum Placentinorum, & eorum, quorum reliquiæ Placentiæ asservantur*. Ex his nonnullæ sunt editæ 1603. Placentiæ.

CLVII. PETRUS VALLIUS Peregrinus, Patritius Romanus, Persiam, Turciam, Indiam aliasque provincias Orientales curiose illustravit, & suum itinerarium in litteras retulit: ex quo non pauca Romæ 1628. sunt edita. Idem scripsit De *Georgianis Asiæ populis*; *Deque Missione Clericorum regularium Theatinorum ad eosdem, jussu Urbani* VIII. *facta*. Reliqua ejus opera, partim edita, partim edenda, apud Leonem Allatium in Catalogo Apum Romanarum reperies.

STEPHANUS VINANDUS PIGHIUS, Campensis, Transisalanus, laudatissimis avunculi sui *Alberti Pighii* vestigiis constanter institit. Cujus quidem exemplo, Romæ summos inter doctrina viros diu multumque versatus, Urbis, omnisque adeo Romanæ antiquitatis eam est peritiam consecutus, ut ætas nostra paucos æquales tulerit, superiorem certe neminem. Quo factum, ut domum ex Italia reversum, *Ant. Perenotus* Cardinalis Granuellanus, acer præstantium ingeniorum æstimator, in familiam adsciverit, & suæ, quam habebat copiosissimam, præfecerit bibliothecæ. In eam se abdens *Pighius*, ut studiis jam inde à puero totus erat deditus, multa è vetustis calamoque exaratis codicibus eruit. Inde ad scriptionem conversus, *Valerium Maximum* puriore toga donavit, & *Carolo Philippo Croyo*, primo Havrechii in Hannonia Marchioni, inscripsit; post à *Guilielmo* Cliviæ & Juliæ Duce evocatus, *Carolo* ejus filio, Romam religionis gratia cogitanti, comes, vel potius *Mercurius*, viæque dux additur. Quo ante diem, patrique ac patriæ laboranti nimis cito è vivis erepto, *Vinandus*, & si mœrore confectus, ut ad posteros saltem peregrinationis istius manaret utilitas, *Herculem Prodicium*, velut boni Principis imaginem, evulgavit. Nam ut *Prodicus* Philosophus finxit *Herculem*, cum primum pubesceret, exiisse in solitudinem, atque ibi considentem diu multumque dubitasse, cum duas cerneret vias, unam Voluptatis, alteram Virtutis, utram ingredi melius foret; tandemque vincente ratione, in Virtutis viam se fortiter dedisse, altera valere jussa: sic & *Pighius* noster *Carolum Principem*, ut alterum *Herculem*, graphice exhibuit, atque una *Italiam universam*, velut in tabella ob oculos posuit. Officium porro filio impensum *Guilielmus* parens agnovit, & virum scriptis factisque bene meritum, apud Coloniam Trajanam (opidum hodie *Sanctense* nuncupant, à Sanctis Martyribus ex legione *Thebæa*, eo loci pro religione cæsis) Canonicum & Scholarcham renuntiavit. Quo Sacerdotio cohonestatus *Pighius*, sedulo munus suum obiit, & subcesivis horis studia tractans, *Annales* seu *Fastos Magistratuum Romanorum* longe copiosius quam *Cassiodorus*, *Cuspinianus*, *Sigonius*, aut denique *Onuphrius*, evulgavit. Quorum quidem *Fastorum* bina insuper volumina, quæ moriens collegis suis commendavit, Andreas Schottus typis Plantinianis edenda curavit: ut *alterum indefessi calami & stili Livium*, I. Lipsius meritissimo eum nuncuparit. Obiit anno 1604. ætatis 84.

PAULUS BOMBINUS, Consentiæ, veteri atque illustri Calabriæ oppido, nobili genere natus, versatus est frequenter in Principum aulis, Mantuani præsertim Ducis, in qua diem obiit supremum. Edidit Vitam *Edmundi Campiani* martyris Angli, & *Laudationem funebrem Margaretæ Austriacæ*.

BELMONTES CAGNOLUS, Italus, ab aula transiit ad Ecclesiam, & sacris initiatus, adlectus est inter Sacerdotes Ariminensis Ecclesiæ. Probant ejus ingenium & eruditionem multa docte ac pie versibus scripta; ut *Juliani Martyris*, *Laurentii Justiniani*, *S. Alexii Vitæ*: *Mariæ Magdalenæ luctus & lacrymæ*, *Dispar justi & peccatoris interitus*, *Quinque Rosarii mysteria*, Deipara scilicet ab Angelo salutata, eadem in cœlum assumpta, *Christi* nativitas, fuga in Ægyptum, ejusdemque inter legis Magistros sedentis Inventio, & alia versibus luculenter expressa, sæpius edita. Scripsit etiam soluta oratione *D. Gregorii Magni sermones de Virginis Deiparæ doloribus*, *De avaritia*, *Semiramim ab iniquorum calumniis vindicatam*, *De maritimi æstus accessu atque recessu*.

CLVIII. LÆLIUS ZECCHIUS, Canonicus & Pœnitentiarius Brixiensis, Theologiæ & I. V. Doctor, *Institutiones Clericorum*; *Rempublicam Ecclesiasticam*; *Summam Moralem Theologiæ*; *Politicorum* libros quattuor, & alia, ad dignitatem, potestatem ac munia Episcoporum, aliorumque spectantia, partim Brixiæ 1588. partim Veronæ 1599. partim Coloniæ 1605. edidit.

Arnoldus Ossatus, obscuris parentibus in Auxitanæ diœcesis ignobili vico natus, virtutis doctrinæque via paulatim ad summos honores in Urbe pervenit. Adolescens utroque parente orbatus, mira constantia litteras humaniores est prosecutus: quibus cum mediocriter instructus esset, primo Lutetiam, deinde Biturigas se contulit, & *Jacobum Cujacium* ibi diligenter audivit. Lutetiam denuo reversus, multo tempore in foro judiciisque est versatus. Interea *Paulus Foxius* Tolosanus Archiepiscopus Romam ad Pontificem ab *Henrico* III. Rege legatus decernitur: quo munere obeundo cum idoneum hominem quæreret, quo in arcanis rebus describendis uteretur, *Ossatum* sibi in illa legatione assumpsit, quem fidelem, sapientem ac gravem ex diuturna consuetudine cognoverat. *Foxio* itaque Secretarius datus, cum ingenio perspicaci, tum hausta jam Romanæ Curiæ disciplina ita partes suas implevit, ut extincto in ea legatione *Foxio*, *Arnoldus* ab *Henrico* III. constitutus sit Regius in aula Pontificia Procurator, ad quem legationis mandata devoluerentur. Exinde *Henricus IV.* Rex *Ossatum Jacobo Perronio* Ebroicensi Episcopo collegam designavit, ut apud *Clementem VIII.* & in sacro Senatu de sua cum Ecclesia reconciliatione ageret. Qua in re conficienda ita se gessit, ut & Pontifici satisfecerit, & Regi summopere placuerit, & Christianæ reipublicæ tranquillitatem pepererit; cum non modo Juris prudentissimus esset, verum etiam Theologiæ, Philosophiæ, Mathematices, & humaniorum litterarum peritus. Scripsit varia partim Gallico, partim Latino sermone: exstantque *Epistolarum* ejus libri aliquot, typis excusi. Vixit annos sexaginta septem, & valedixit huic mortali sæculo, anno millesimo sexcentesimo quarto, Romæ in basilica *S. Ludovici* terræ mandatus. Defunctum oratione funebri laudavit *Tarquinius Gallucius*, S. I. Presbyter; quæ cum aliis postea prodiit. Ob. 1604.

Gabriel Vasquez, Hispanus, patria Belmontanus, Soc. Jesu Theologus Compluti, & Romæ annis fere triginta *S. Thomæ Aquinatis* doctrinam explicuit. Exstantque illius tomi aliquot Commentariorum *in ejusdem D. Thomæ Summam Theologicam*, & libri tres *De cultu adorationis*. Plura haut dubie dedisset, nisi immatura mors hominem pereruditum atque indefessum, annos nisi quinque & quinquaginta natum, 1604. sustulisset, universa Academià Complutensi, ubi tunc agebat, lugente, funusque illius prosequente.

Ludovicus Crucius, Olisiponensis, Soc. Jesu Presbyter, ad Latinam eloquentiam ac poesim natus, Græce & Hebraice doctissimus, *Davidis Psalmos* eleganti versu felicissime expressit, typisque edidit, una cum *Tragœdiis ac poematibus* variis. Decessit è vita Conimbricæ in Lusitania, anno millesimo sexcentesimo quarto.

Petrus Chirinus, Osunæ in Bætica natus, Soc. Jesu, Theologus, in Philippinas seu Lusonias insulas à superioribus fuit missus. Viginti amplius annos operam Ecclesiæ ibi utilissimam impendit, scripsitque egregiam historiam de illorum Insulanorum statu ac conversione ad *Christum*, 1604. editam.

Petrus Simonius, *Rithovio* successor est datus, *Alexandri Farnesii*, ducis fortissimi virtute rebus in Flandria nonnihil pacatis. Is doctrina ac facundia plurimum valens, primum Cortraci Parochum, post Gandavi Archipresbyterum se gesserat. Vir erat prudentia singulari præditus; ut de recte administranda Republica Serenissimus *Albertus Austrius* Belgarum Princeps, salutaria ejus consilia non raro expeteret. Ceterum moriens *sacras conciones*, aliaque ingenii monumenta, *Joanni Davidi*, Societatis Jesu Theologo, suo olim apud Cortracenses collegæ, commendavit, qui *Plantinianis* ea typis evulganda curavit. Optimos hosce Antistites suos communi titulo marmoreo, ad Aram summam, Iprenses honorifice condiderunt. *Simonii* demortui locum *Carolus Masius*, Collegii nostri Antverpiani Decanus, & Serenissimorum Principum nostrorum sacello Præfectus, excepit.

CLIX. Vitus Miletus, Gamundianus, fuit Theologiæ Doctor eximius. Cum enim eas, quibus ad humanitatem excoluntur animi, litteras ac Philosophiam affatim percepisset, felici ad Theologiam gradu perrexit, quam Romæ in Collegio Germanico, magna cum ingenii laude, totam decucurrit. Inde in Germaniam reversus, fructuosas Erfurti ad eos, qui eo loco supersunt, Catholicos, conciones habuit. Moguntiam postea vocatus, ibidem in æde B. Virginis Decanus, & ad S. Mauritium Præpositus fuit; Romana sæpe in publicis negotiis legatione perfunctus. Scripsit inter alia librum *De nostri temporis hæreticorum mille sexcentis, in sola re Sacramentaria, erroribus*: Item *Refutationem sexcentorum errorum, quos Tilmannus Heshusius, & ejus gener Olearius Catholicis affinxerunt*, & alia. Vivebat anno 1604.

Joannes Alba, Cartusiæ *Vallis Christi* prope Segobricam civitatem in Regno Valentiæ fuit alumnus, Vir insignis omni genere eruditionis. Ex assidua lectione & meditatione sanctarum Scripturarum plurima nobis reliquit, indefessis Herculeisque laboribus comparata. In his celebrantur, *Selectæ Annotationes & expositiones in varia utriusque Testamenti difficilima loca*, quas edidit Valentiæ *Philippus Meyus*, anno 1613. *Alba* vixit integer integros annos,

obiitque anno 1591. 27. Decemb. Paratam habebat ut typis mandaretur *Centuriam sacram.*

Vincentius Ugolinus, *Joan. Baptistæ* filius, Montiscutolis, dum incitato cursu ad summam sapientiæ laudem properabat, in medio spatio importuna morte profligatus est. Quæ editurus erat, hæc sunt: *Magis communes opiniones contra magis communes: Additamenta ad Vantium de Nullitatibus:* liber *De Justitia & jure.*

Guilielmus Malmesburiensis & Henricus Huntindoriensis, rerum Anglicarum scriptores post *Bedam*, prodierunt in folio Francofurti anno 1601.

Justus Baronius Veteracastrensis, antea *Calvinus* dictus, cum Romæ à *Card. Baronio* ad Sacrum Chrisma, quo eum ipsemet Pontifex *Clemens VIII.* insignivit, deduceretur, cognomentum feliciter mutavit: & in Germaniam rediens, Theologiæ Senis, & Legum Perusii Doctor est renuntiatus. Typis ab eo data sunt ista: *De suo ad Ecclesiam Catholicam accessu Apologia; Præscriptionum adversus hæreticos perpetuarum ex Orthodoxis Patribus, tractatus sex, Pseudojubilans VVittenbergensis seu Hunnianus*, & alia. In Calviniana vero hæresi natus & altus fuerat: sed cum præter Scripturam sacram, veteres etiam Patres, & è recentioribus *Bellarminum* diligenter legisset, omniaque secum accurate pensitasset, divina tandem gratia Catholicam vel suo quovis detrimento ac periculo profiteri doctrinam constituit; & ex Heydelbergensi Academia Moguntiam cum uxore ac liberis venit: eumque perbenigne excepit *Joannes Suichardus Cronbergius*, tunc Decanus Metropolitanus, post Archiepiscopus Moguntinus. Vivebat anno 1604.

Victorius Scialach Accurensis, Maronita è monte Libano, anno 1604. Romæ degens, *Liturgias SS. Basilii Magni, Gregorii Theologi, & Cyrilli Alexandrini*, sermone Ægyptiaco veteri & Arabico conscriptas, Latine reddidit, Quod illustre antiquitatis sacræ monumentum *Marcus Velserus* Augustæ Vindelicorum 1604. in 4. typis edendum curavit. Sic & *Guilielmus Lindanus*, Episcopus Gandavensis, *Liturgiam S. Petri Apostoli*, ex vetusto codice Græco *Guil. Sirleti* Card. descriptam, Latinam fecit, & *Plantinus* 1589. cum ejusdem *Lindani Notis* & *Apologia*, evulgavit. Sic item *Joannes à S. Andrea*, Canonicus Parisiensis, ex ejusdem *Sirleti* Bibliotheca, *Liturgiam S. Marci*. & *Fredericus Morelius Liturgiam S. Jacobi*, Lutetiæ publicarunt. Sic & *Fronto Ducæus Liturgiam S. Joan. Chrysostomi* Græco-Latinam edidit. Ceterum *Victorius Scialach* multis annis in gymnasio Romano Arabicarum & Chaldæarum litterarum Professor fuit: exstatque ejus *Introductio ad Grammaticam Arabicam*, Romæ 1622. excusa.

CLVIII. Justus Lipsius, Brabantus, Cornelii Valerii discipulus, potissimum scientiis Politicis & Ethicis se dedit. De extremo ejus vitæ actu atque excessu, in quo sunt omnia, commemorare hæc libuit. Cum in febrim anno 1606. circa Idus Martias incidisset, fatalem lectulum conscensurus, vultu alacri cygnæam hanc vocem, *Ad lectum & letum*, instantem mortem animo præsagiens, emisit. Morbo ingravescente, *Leonardum Lessium*, Soc. Jesu Theologum eximium, cujus eruditi, *De Iure & Iustitia* exstant commentarii, sibi perfamiliarem advocavit. atque in procurandis ritu Christiano sacris, & animo expiando eluendoque totus fuit. Ceterarum itaque rerum omnium curis abjectis, sacrosanctum Christi corpus XIII. Kal. Aprileis, qui dies in Dominicam Palmarum tum incidit, pie suscepit, & sacro Oleo, more Christiano, die sequenti inunctus est. Porro ad extremum usque spiritum firma atque integra mente constitit tanta animi constantia ac tranquillitate, ut nihil uxoris aut amicorum undique adfluentium lacrymis ac suspiriis commoveretur. Itaque nec ullam querimoniæ vocem, nec ullum repugnantis aut trepidantis animi signum edidit: utque in vita, & in obeunda morte constantissimus exstitit. Et certe non scriptis modo, sed & factis Philosophum se, eumque Christianum, mirifice comprobavit. Silere hoc loco nec possum nec debeo, ex quo sincerum atque eximium illius in *Divam Virginem* adfectum cultumque licet agnoscere. Cum in agone, morti jam proximus, versaretur, uxori mandavit, ut reddito jam spiritu, togam optimam, pellibus suffultam, *B. Virgini*, ad ejus aram, Lovanii in basilica *B. Petri* Apostolorum principis, cultu miraculisque celebrem, offerret ac poneret. Quam & ipsi oblatam spectavimus. Summa itaque cum testificatione pietatis, Christi crucifixi imaginem frequenter amplectens, & nunc *Iesu*, mox *Mariæ* nomen ingeminans, X. Kal. Aprileis, post noctis medium, anno ætatis nono & quinquagesimo, placide ac leniter exspiravit. Morienti præter domesticos, adsuere tres è Societate *Iesu* Patres, & unus è Sodalibus instituti *B. Francisci*; itemque *Nicolaus Oudartus*, Canonicus & Officialis Machliniensis, & *Ioannes Baptista Perezius Baronius*, ejus olim auditor ac contubernalis. Mediocri pompa, ut qua erat modestia, jusserat funus. Elatus est pridie Paschatis VII. Kal. Aprileis, hora post meridiem quarta, humeris universæ, ut sic dicam, Academiæ: certantibus nimirum inter se Studiosis, ut extremum istud Præceptori meritissimo pietatis officium impenderent; memores illius, ut arbitror, vocis *Q. Cæcilii Metelli*, cognomento *Macedonici*, *Non fore ut in posterum id officium ab ipsis viro majori præstari posset.* Præter Academicos ac cives, & exteri non pauci funus deduxere: in his *Aubertus Miræus*, Canonicus Antverpiensis,

Ioannes Bap. Baronius, & *Joannes VVoverius*, vir ornatissimus, ejus olim Lovanii auditores, qui officii gratia Antverpia aduolarant. Conditus jacet, ut testamento mandarat, in æde sacra Franciscanorum Sodalium, ante Virginis Deiparæ aram, ad quam preces quotidie fundere solitus erat. Voluit nimirum & à funere sui in Virginem cultus sempiternum apud posteros exstare monumentum. Inscriptionem vere Philosophicam, tumulo appendendam, paucis ipse versibus est complexus. Justa illi persoluta sunt III. Kal. Aprileis, pompam funebrem, præter incolas Lovanienses, ad *S. Petri* basilicam, quæ urbis primaria est, deducentibus *Petro Pantino*, Decano Bruxellensi, *Nic. Oudarto*, *Joanne VVoverio*, utroque testamenti curatore, aliisque exteris. Defunctum pro funere laudavit *Gerardus Corselius* I. V. Doctor, eleganti ac diserta oratione. Bibliothecam, & scripta sua, atque ingenii monumenta sororis nepoti, annos fere XIII. nato, legavit, & apud *VVoverium*, dum adolescat heres, deponi jussit. Græcos ac Mss. codices Lovaniensi Soc. *Jesu* collegio adtribuit. Cavit autem testamenti tabulis scriptorum suorum quidquam imperfectum à morte evulgari. Flores atque arbusculas suas, quibus mirifice solebat adfici, *Thomæ VViringo*, Soc. Jesu Sacerdoti, & Thomæ *Blylenio*, vigilum urbis Lovaniensis Præfecto, amico ac vicino suo, istarum rerum curiosis dedit; numismata vero *Dionysio Villerio*, Canonico Tornacensi, & *Woverio* antiquitatis in paucis amantibus & peritis, reliquit. Hæc de obitu breviter. De vita scriptisque suis ipse Centuria VIII. Epistola LXXXVII. ad *Joannem Woverium*, copiose disseruit; ut de aliis ejus lucubrationibus, toti orbi notis, nihil hic dicam, *Annæum Senecam* Philosophum Stoicum, sapientiæ fontem, atque eximium virtutis præconem, emendavit, scholiis illustravit, & *Paulo* V. Pontifici Maximo inscripsit. Voluit nimirum vel sic orbi universo constare, quem caput Religionis in orbe agnosceret. Pontifici optimo donum & dicatio longe gratissima exstitit: idque per litteras ipse testatus est, hortatusque ut stilum & ingenium ad ornandam Ecclesiam, & magnitudinem ejus propagandam, vellet conferre. Quod velut divinitus sibi imperatum suscipiens, statuerat omnem huic rei operam dare, si vita longior obtigisset: ut litteris ipse, paucis ante obitum diebus (quo tempore simulatio & ambitio cessant) ad eundem *Paulum* Pont. datis, diserte est contestatus; etsi jam ante hunc animum cœperat ostendere, & publice militem in Ecclesiæ castris agere. Nam ediderat ante biennium libros duos; priorem, quo *Miracula ac laudes Divæ Virginis Haliensis* continentur; alterum, quo *Divæ Sichemiensis*. Cætera ejus opera tomis VI. comprehensa prodierunt apud *Plantinianos*. Vitam ejus singulari commentario complexus est *Aubertus Miræus*. Scriptorum ejus synopsim habet *Valerius Andreas in Bibliotheca* sua *Belgica*.

THERESIA A JESU, in sæculo dicta *Theresa à Zepeda & Aumada*, Hispana nobilis Aulensis ex regno Veteris Castellæ; Abulæ Religionis Carmeliticæ statum primum suscepit, ætatis anno XX. quem Ordinem revocavit ad observantiam primæ regulæ sub mitigatione *Innocentii* III. Vivens adhuc mulierum monasteria septemdecim, virorum vero quindecim Discalceatorum erexit. Hæc vere spiritualis doctrinæ Magistra spirituum illustri discretione fulsit: nullo umquam se letali crimine maculavit. Quod ad ejus scripta; præter multa quæ solutis chartis vagantur, spiritum virginis emittentia, *Franciscus Ribera* collegit libros V. videlicet, *Vitæ suæ Relationes*, *Viam perfectionis*, *Fundationum Cœnobiorum suorum* liber I. *Castrum internum*, *In Cantica Canticorum* liber I. Salmanticenses Doctorali sua lauro eam cingere decreverunt & cinxerunt; in Patronam autem sibi tota adaptavit Hispania. Virtutibus & miraculis clarissima obiit IV. Nonas Octob. 1582. æt. 68. In Sanctorum numerum à *Gregorio* XV. die 12. Martii anno 1622. adscripta est.

GUILIELMUS CHRISOLNEUS, natione Scotus, nobilibus ortus parentibus, Episcopus primum Domblamensis, inde Vasionensis, scripsit *librum contra Ministros Scotiæ*, in quo præcipuæ controversiæ, quæ hodie inter nos & adversarios vigent, dilucide explicantur. Demum in Cartusia Majori Monachum professus est. Obiit Romæ Prior ibidem & Procurator Ordinis sui 26. sept. anno 1593. Vide *Biblioth. Cartus.*

CLIX. GASPAR MURTULA, Ligur, patre natus est negociatore; & ob indolem Duci Sabaudiæ conciliatus. *Mundi totius opificium sex diebus à Deo perfectum* prosecutus est versibus.

CHRISTOPHORUS MARASCA, natione Italus, patria Cremonensis, professione Carmelita, scripsit *Conciliationes in sententias & Quodlibetica Baronii*, in quibus elegantiam ingenii & doctrinæ suæ illustri dexteritate notam fecit.

LACTANTIUS DOMANINUS Mantuanus, instituto Carmelitanus, vir celeberrimus, *Sixto* V. gratissimus, Theologus fuit, Rhetor, Concionator, Philosophus & Musicus insignis. Necdum ætatis trigesimum tertium annum attigerat, cum jam *super totam Theologiam* scripsisset, digna sane omni posteritate *Commentaria, De Divina Providentia* tom. II. Tomo primo agitur *De Contingentia, Necessitate, Casu, Fortuna*; *De scientia Dei*, *De sapientia humana, libero arbitrio, Divina Gratia*. In secundo autem *De Creatione, ac rerum Disputatione*, *atque Ideis*. Rursus *De Divina Providentia*, *Fato*, *Prædestinatione*, *Reprobatione*, quæ data jam typis erant anno 1593.

Caro-

Carolus a Basilica Petri libris VII. *Vitam S. Caroli Borromæi* tradidit, Brixiæ anno 1602.

Franciscus à S. Angelo, Hispanus, Mantua Carpentanorum oriundus, Carmelita, sapientiæ pharus & sui Ordinis zelator nobilis, cujus *Sanctorum & virorum insignium Vitas* scripsit. Circa Christi an. 1599. florebat.

Elisæus Venturius, Saxo, patria Nassensis, ejusdem instituti Religiosus, vir litterarum penu ditissima famosus, eisdem annis inclarescebat. Scripsit *De universo peregrini hominis statu.*

Thomas Pulcher-Amicus, Gallus, sui temporis inter sapientissimos quosque Doctores Parisienses clarissimus, totam suæ vitæ & temporis metam docendo, disputando, & scribendo felicissime transegit. Vir fuit, cui præter insigne sapientiæ donum, miram Deus contulit virtutum excellentiam. Regis Galliæ mirificus extitit concionator. Multa scripsit, & edidit: (sequentia *Possevinus* ex innumeris ejus lucubrationibus affert.) *De Cultu, Veneratione, Intercessione, Invocatione, Meritis, Festivitatibus, Reliquiis, & Sanctorum Miraculis*, pulchram & Catholicam assertionem. *Compendium vocabularii Theologici* à se recognitum & auctum. Huic additur *Magni Athanasii de Definitionibus* liber. Edidit & *Homilias in omnia Quadragesimæ Evangelia.* Item *Homilias & Tabulam in Sacrosancta Cœnæ Domini mysteria, Passionem & Resurrectionem Jesu Christi.* Item *Homiliarum Quadragesimæ* Tomum alterum. *De fide & symbolo* libb. IV. *In Abacuc*, *De Sacrificio Missæ* lib. I. Gallice. *De veritate corporis Christi & sanguinis in sacratissima Eucharistia.* Tomos duos *Commentariorum in Evangelicam Harmoniam.* Sequentes etiam Gallice Libros: *Historiam sectarum, quæ Sacrosanctam Eucharistiam impugnavere. Resolutionem quarumdam Imaginum, & libellorum, quos Hæretici falso prænotarunt: Ollam contra Clerum Ecclesiæ Dei. Admonitionem salutarem ad seductos. Ollam eversam & liquefactam, de qua Deus loquitur per Prophetas*, & alia. Post hæc felicissimum vitæ cursum exegit anno salutis 1589.

Baptista Guarinus, lectissimus Eques Ferrariensis, *Pastorem fidum*, magno applausu ubique in Italia acceptum, Italice conscripsit, & anno 1590. vivere desiit.

Victor Giselinus, Santforda natus, pago territorii Brugensis, Ostendæ proximo. *Joannem Gelrium* Præceptorem habuit: usus ibidem familiariter *Arnoldo Laurentio Berchemo*, è cujus etiam schedis suas in *Prudentium Notationes* locupletiores fecit. Dolæ apud Sequanos Medici Doctoris titulum cepit, *Lipsio* amicum publice laudante. Enixe se dedit lectioni veterum Patrum, quorum pietate erudita confirmatus, stetit recto talo in his turbis Religionis jactatæ, nec à Catholica fide dimoveri ulla heterodoxorum suasione potuit. Obiit an. 1591. Scripsit *Commentarium in Aurelium Prudentium* ad *MSS.* codd. restitutum; *Notas & Chronologiam in Severi Sulpitii opera*; *Adagiorum epitomen è Junio, Gentio*, aliisque post *Erasmum.*

CLX. Matthæus a Castro, Insulensis, Abbas Falempinii, redegit in compendium *Comment. Cornelii Janssenii in Concordiam Evangelicam*, item *Noctes Hiemales & Æstivales*, *Commentarium in Psalmos*, aliaque quæ *MSS.* in dicto cœnobio conservantur.

Publius Fontana, Presbyter, Palusci, quod est agri Bergomatis oppidum, natus, ad Virgilianum scribendi genus ferebatur, tanta styli majestate, tanta verborum grandium amplitudine, tanto sententiarum apparatu, ut si contingeret, quod cum iis, qui nostra patrumque memoria, Poetarum principes extiterunt, in contentionem de primatu veniret, non *Pontanos*, non *Vidas*, non *Fracastorios*, non *Sannazarios*, non alium quemque metueret. Homo natura quietissimus, ac libertatis amator, cui idem erat propositum ac Regibus, ut ne qua re egeret, ac ne cui obtemperaret. Ocium soli patrii & amœnitatem opibus aulæ prætulit. Florebat Clemente VIII. Pontifice. Obiit cum duos, & sexaginta complesset annos, pluribus egregiis operibus, vario carminum genere, sed præsertim Heroico, scriptis; quæ partim ipse ediderat, partim MSS. continebat: sed hæc omnia in unum collecta, *M. Antonius Foppa*, Bergomas, typis edita publico commisit.

Laurentius Cuperus, Belga, ejusdem ordinis Doctor Theologus ac patriæ peritissimus historiæ, complura typis opuscula summisit. *Theatrum Mundi minoris*, sive Humanæ calamitatis Oceanum. Adjecit *De dignitate hominis*; *B. Annæ Genealogiam & Vitam* ex vetustissimis Ecclesiæ Doctoribus concinnavit; *Quatuor hominis novissima* concionibus 24. explicavit; *Paraclesim ad studium spiritalis militiæ*, *Chronica Brabantiæ.* Obiit Bruxellis anno 1594. æt. 66.

Lævinus Torrentius, Gandavensis, Jurisprudentiæ dans operam Lovanii, spectavit obsidionem ejus urbis per *Martinum Rossemium*, Geldro-Belgici exercitus Ducem tentatæ, studiosorumque de hoste fugato triumphantium pars fuit. Italiam, quo uberiorem ingenii fructum caperet, adiit & Romæ plures annos versatus fuit, ubi in amicitiam *Sirleti*,

Baronii, *Augustini* & *Ursini* se insinuavit. In Belgium reversus, legationibus domi forisque spectatus, ex Archidiacono & Leodiensis Principis Vicario Generali, II. Antverpiensium Episcopus, III. Machliniensium Archiepiscopus designatus, Collegii Soc. *Jesu* Lovanii fundator, ad Concilium status Belgici fuit adscriptus. Sed dum præcipitantem Remp. fractus viribus, animo infracto, consiliis sustentat, Bruxellæ decessit anno 1595. quo & anno obierunt *Torquatus Tassus*, cui præclarum ævo hoc in primis exstitit ingenium, tum oratione soluta, tum versibus, *Remerus Reineccius*, *Valens Acidalius*, *Vitakerus*, & *Nerius*. De TORRENTIO *Lipsius* encomium hoc Elect. lib. 2, c. 17. scripsit: *Non omni re litteraria solum sed in Poesi (quod mihi quidem eximium est, qui scio Poetam præstantem neminem fuisse sine parte quadam uberiore divinæ auræ) magnum, vel potius summum.* Tradidit præter *Odas ad amicos* & *Commentarios in Suetonii Cæsares*, atque *Quinti Horatii opera*, versibus *De partu Virginis*, *Vita D. Pauli*, *Cruento Dei Sacrificio*, *Bello Turcico* & *Victoria navali apud Naupactum.*

CLXI. DIDACUS MARTINEZ A CORIA MALDONATUS, Hispanus, Vandalus, patria Utrariensis, Carmelita, Divini perpetuus indagator eloquii scripsit *Dilucidarium* sive *Demonstrationem Chronicorum*, & *antiquitatis ordinis Carmeli*, magni habitum; præterea vulgavit *De Sanctis Ordinis sui.* Obiit circa annum 1603.

OBERTUS GIFANIUS, Buranus, è Ducatu Gelriæ oriundus, utriusque Juris Doctor, antiquitatis notitia clarus, Aureliis ad Ligerim Bibliothecam publicam nationis Germanicæ instituit; Argentorati Philosophiam publice professus est, deinde Altorfii, tandem Ingolstadii. Obiit Pragæ septuagenario major, anno 1604. Scripsit *Commentaria in Ethica Aristotelis*, *Observationes in linguam Latinam*, *Indicem historicum rerum Romanarum*, *Oeconomiam juris*, & alia.

ABRAHAMUS BZOVIUS, Polonus, è S. Dominici familia, post *Baronium* duodecim voluminibus *Annalium* scriptor, res Ecclesiæ gestas ab anno Christi 1198. sua usque tempora diligentissime persecutus est. De Viro hoc illud posse affirmari videtur, plures libros scripsisse, quam alii legerint. Et sane iis percurrendis, vix hominis unius ætas videtur posse sufficere, quorum omnium titulos non est consilium enumerare: qui si referendi sint, vix binæ eos paginæ caperent. Æmulum habuit *Georgium Hervartum*. Simul ac ex Polonia in Urbem venit, statim à Sum. Pontifice ob insignem ingenii doctrinæque famam exceptus est in ædes Vaticanas, ibique fere quoad vixit, hospitio victuque liberaliter habitus. Assiduo scribendi labore confectus, tandem scribendi simul & vivendi finem Romæ fecit. Florebat *Gregorio* XV. Pont. Max.

JOANNES ZAMOSCIUS, Magnus Cancellarius Poloniæ, Præfectusque Generalis militiæ ejusdem regni, obiit 1605. De quo hæc *Thuanus*: *Ejus nomen libris duobus De senatu præscriptum legitur, quos cum Caroli Sigonii esse ab amicis accepissem, confessione à Viro humanissimo vix tandem extorta, cum Bononiæ essem, rem ita habere intellexi.* Sane vir inter eruditos scriptis illis nominatus, majorem postea militaris gloriæ laudem reipsa meruit, rebus bello fortissime gestis contra Moscos: ut bello & toga clarissimus merito censeri debeat. Ex testamento Zamosciano hæc aurea est ad *Thomam* filium admonitio: *Te, carissime fili, non modò hortor, verum etiam obtestor; DEUM & pietatem ante omnia colas, eamque non modo potissimum, sed solum quasi bonum, aut omnium bonorum unicum fundamentum judices: imprimis Religionem Catholicam constantissime tuearis, hæreses novaque dogmata, quæcumque, quocumque etiam nomine obtrudantur, fugias: ac si forte Regni amplissimi civem te lateris, iis majoribus, qui meritis suis aliquam tibi nominis famam reliquerunt; tantò magis præstantiore parente Ecclesia Catholica lætandum tibi statuas: quæ non modò tot Regum ac Principum, sed quod longe præclarius, omnium Sanctorum communis mater est. In cujus gremio mori felicius est, quam ab initio nasci: cum non nasci satius sit, quam in hoc non mori.*

JOANNES VOELLUS, Burgundus, vir eruditus in paucis, obiit anno 1610. postquam in Societate *Jesu* unum & quinquaginta annos pie & prudenter exegisset. Edidit *Indicem in Breviarium Romanum*, ad Conciones formandas aptissimum.

AUGUSTINUS VALERIUS, Venetiis patritia familia natus, Cardinalis & Episcopus Veronensis, avunculi sui *Bernardi Cardinalis Navagerii* virtutem ac mores mirifice expressit. His enim primis optimi Senatoris artibus, *Augustinus* floruit, quibus libertas ecclesiastica custoditur, gloria augetur, & auctoritas conservatur. Venetiis moralia Philosophiæ præcepta suis civibus tradidit, nec in eo fuit dissidium cordis & linguæ: nam disciplinam illam, quam profitebatur, honestis moribus congruentique vita auditorum animis infigebat. *Caroli Borromæi res gestas* descripsit. Supra centum & viginti opuscula Latino sermone vulgavit, quorum argumentum nullum est aliud nisi de rebus sacris, vel ad mores componendos pertinentibus. Præter undeviginti *Dialogos*, *Orationes funebres* & *Epistolas* varias, scripsit *De Rhetorica Ecclesiastica*, sive *De modo concionandi* libros tres, *De disciplina Acolytorum* libros duos, *Homilias* plurimas, & alia quæ *Antonius Sanderus* in elogiis Cardinalium illustrium enumerat, Venetiis, Mediolani, Romæ & alibi typis edita. Obiit autem anno post Christum natum mil-

millesimo sexcentesimo sexto, annos natus quinque & septuaginta, cum à Paulo V. Venetiæ sacris interdictæ essent.

Dominicus Bannez, Mondragonii in Biscaja natus, ord. Prædicatorum Doctor, Theologus illustris, post primariam apud Salmanticenses viginti annorum professionem rude donatus, dum patriæ visendæ studio in Biscaiam cogitat, sub annum millesimum sexcentesimum quartum obiit Methymnæ campi.

CLXII. Franciscus Arias, natione Hispanus, patria Hispalensis, vir jam matura ætate sese Soc. *Iesu* adjunxit, Philosophiæ ac Theologiæ studiis excultus. In Collegio Triguetensi Theologiam de moribus quatuor annos, non sine laude, professus est, cujus Collegii item & Gaditani habenas rexit. Scripsit materna lingua, exquisita eruditione, ac prudentia libos duos, in quibus *De profectu spirituali*, *De Oratione*, *ac Mortificatione* utilissima præcepta tradit. Item *De imitatione B. Mariæ*, ejusdemque *Rosario*, in quibus divinas ejus virtutes pie admodum docteque explicat & omnibus imitandas proponit. Item *De præsentia Dei*: & *De sui diffidentia*. Tractatum item *De fœditate ac gravitate peccati*. Qui Tractatus jam magno Ecclesiæ militantis bono trans Pyrenæos Latine & Gallice transscripti leguntur. Fuit vir cum varia eruditione, tum vitæ integritate admirandus; religiosæ paupertatis amans, obedientiæ tenax, salutis proximorum cupidus, sui contemptor egregius, mortificationis studiosus, quam magis moribus quam verbis docuit: denique indefessus operarius *Christi*, pro cujus gloria 44. annos strenue in Societate laboravit, atque ætatis anno 72. feliciter obdormivit in Domino, Hispali 23. Maij, anno salutis, 1605. non sine magna opinione sanctitatis, concurrentibus ad ejus funus populis, ac multis lacrymis beati viri memoriam prosequentibus, ac de ejus vestibus certatim aliquid auferre conantibus.

Nicolaus Orlandinus, Florentiæ ortus stirpe nobili, & indole bona, inque Societatem Romæ cooptatus adolescens, humanæ salutis anno millesimo quingentesimo septuagesimo secundo, multum in litteris ac pietate profecit: ut in utroque postea magisterium cum laude gesserit. Moribus suavibus, ingenio candido, compositus ad modestiam, religiosæ disciplinæ custos perdiligens fuit. Et, ut fere ad habitum animi oratio fingitur, sicut in vita, sic erat accuratus in stilo. Itaque in litterarum laude apprime floruit cultu Latinæ limatæque orationis. Quo genere polito ac nitido *Communes Societatis annorum trium litteræ* ob eo scriptæ exstant. Inde, cum exigua valetudo studiorum labores non ferret, regendo Collegio Nolano, tum Neapoli Novitiorum institutioni præficitur. Ex eo munere, post annum septimum, ad scribendam *Societatis Historiam* evocatus in Urbem anno sæculi superioris octavo & nonagesimo, quamvis valetudini diffideret, & longa stili intercapedo terreret, arduam tamen provinciam libens accepit. Tantum ex obediendi studio sumebat animi ad conandum. Et scribendi quidem intermissionem demum viri singulare judicium, laborque supplevit. At virium firmitas haud perinde fuit in potestate, egregiæque voluntati suffecit. Medio in cursu gravissimo implicitus morbo succubuit; jamque vitam ejus ferme omnes desperaverant, præter ipsum: qui cum tantum usuræ lucis expeteret, dum Generalatum *B. Ignatii*, quem singulari pietate ob primorum memoriam Patrum scribebat, exequeretur, visus est voti compos effectus. Valetudinem enim recuperavit, opus intermissum repetiit, proxime ad metam perduxit; tum rursus languore prostratus, necessitati religiose concessit, anno millesimo sexcentesimo sexto.

Paulus Offæus, natione Germanus, adolescens ex Collegio Germanico Romæ se Societati *Jesu* adjunxit, an. 1555. postea ad institutum religiosum formatus, ac scientiis probe instructus, Rectoris Provincialis, Visitatoris, atque Assistentis munus obivit, & optime de Societate meritus est. Ingolstadii extrema senectute decessit è vita, anno salutis 1608. Suppresso nomine *Catechismum Romanum* ex Latina lingua in Germanicam vertit: librum scripsit *De communione sub una tantum specie*, editum nomine *Theologorum Bavariæ*. *Confutationem Smidelini & Spangebergii*.

CLXIII. Joannes Bonifacius, natione Hispanus, patria Civitatensis, ex oppido S. Martini del Castanar, annum agens 18. sese ad Societatis institutum applicavit, & cum ingenio atque eruditione præstaret, & in splendidioribus disciplinis laudate posset se exercere, non vulgi trutina, sed prudentium virorum statera rem æstimans; maluit se ad pueros moribus formandos litterisque erudiendos dimittere, quam speciosa minusque utilia sectari. Quamobrem 40. propemodum annos docendis pueris impendit, magna industria, magno fructu; ejus enim opera, atque institutione factum est, ut permulti ejus discipuli, rejecta sæculi vanitate, habitum sacrarum religionum induerint, aliique præterea multi vitam Christiano homine dignam traduxerint, magno Reipub. bono. Scripsit *De Christiana institutione juventutis*: *De Sapiente fructuoso*; *Epistolas & orationes varias*; *De vita & Miraculis B. Mariæ Virginis*.

Michael Alfonsus a Carranca, Hispanus, Valentinus, Carmelita, S. Theologiæ Professor, in librum *S. Ildefonsi* Toletani Archiep. De illibata *Mariæ* Virginitate *Scholia* eruditissima dedit, *Catechismum Religiosorum omnium*, qui alius est à Catechismo *Bartholomæi Carrancæ*, Mirandensis, ab Indice expurgatorio damnato inter auctores secundæ Classis: *Bartholomæus* enim ille Carmelita non fuit. Obiit *Michael* octogenarius, anno 1607. Valentiæ tumulatus.

Cæsar Baronius, Soræ in Campania regni Neapolitani provincia 1538. natus, verus Historiæ pater, & *Annalium Ecclesiasticorum* consummatissimus conditor, contra *Matthiam Flacum* & alios Magdeburgenses, Satanicar. *Centuriarum* (quæ sunt mendaciorum plaustra) evulgatores. Hanc *Historiam* à Christo nato orsus, usque ad *Innocentii III.* tempora perduxit. Invitus & reluctans primum Protonotarius Apostolicus, ex primo ordine eorum qui *Numerarii* seu *Participantes* dicuntur, inde Bibliothecarius Apostolicus, tandem Cardinalis à *Clemente VIII.* Pontifice, magno ingeniorum æstimatore, creatus, anno 1607. in Domino obdormivit, funebri laudatione à *Michaele Angelo Buccio*, Oratorii Presbytero, honoratus. Præter *Annales Ecclesiasticos*, reliquit doctissimas *ad Martyrologium Romanum Notas*, quibus illud mire illustravit. *Baronii* elogium exstat apud *Henricum Spondanum* in *Epitome Annalium Baronianorum*. *Taurusio* & *Baronio* commune epitaphium ad ædem B. *Mariæ* in Vallicella à sodalibus est positum, quod hic visum est subnectere: D. O. M. *Francisco Mariæ Taurusio Politiano, & Cæsari Baronio Sorano, ex Congregatione Oratorii, S. R. E. Presbyteris Cardinalibus, ne corpore disiungerentur in morte, quorum animi divinis virtutibus insignes in vita conjunctissimi fuerant, eadem Congregatio unum utrique monumentum posuit.* Taurusius vixit annos LXXXII. menses IX. dies XIV. Obiit III. Idus Junii M. DC. VIII. Baronius vixit annos LXVIII. menses VIII. Obiit pridie Kal. Julii M. DC. VII.

Aloysius Lellus, Secretarius *Ludovicii Torrii*, Card. & Archiepiscopi Montis Regalis in Sicilia, sub annum 1607. Scripsit libellum *De Præsulibus ac statu illius Ecclesiæ*: ex quo multa se hausisse fatetur *Rochus Pirrus* in sua *Notitia Siciliensium Ecclesiarum*. Alius est Aloysius Lilius, Neapolitanus Calaber, qui memoria nunquam ex hominum animis excidet. Nam cum ita essent *Fasti* perturbati, ut vix temporum ratio congrueret, Romani Pontifices de iisdem corrigendis sedulo cœperunt excogitare, ad id præsertim, ut Paschatis festorumque dierum ex eo dependentium recursus, ex certa ratione competerent; sed cum usque ad *Gregorium XIII.* Astrologorum nemo (ob magnas ac fere inexplicabiles difficultates) constanti ratione, ac sæculis omnibus duratura, quæ in *Fastis* collapsa essent, restitui posse ostenderet, delatus est Summo Pontifici exiguus mole libellus, sed re maximus, *Aloysii Lilii* (nam ille decesserat) qui rationem qua id fieri posset, breviter ac dilucide complectebatur.

Balthasar Etzelius, natione Germanus, patria Bremensis; Societati pridem adscriptus, in Archiepiscopali Moguntino Collegio linguæ Sanctæ Professor, edidit *Florilegia* seu *Eclogas & Excerpta Homiliarum* 33. *ex Homiliis partim* editis, partim non editis, *& ex Commentariis B. Joannis Chrysostomi*, Archiepiscopi Constantinopolitani, Græca ac Latina interpretatione adjecta. Sermones sunt Sententiæque selectæ concionibus sane perutiles, quando SS. Patrum antiquorum dicta, recentiorum operibus longe antecellunt. E Syriaco in Latinum quædam vertit, quæ *Possevinus* enumerat.

CLXIV. Antonius Meyerus, Uleternis, juxta Balliolum Flandriæ oppidum natus est, ac ludum Litterarium cum fructu & laude, quoad vixit, aperuit: fuitque Gymnasii Thenensis triennio, Camaracensis septennio, & Atrebatensis totis XXXII. annis Moderator, Historicus ac Poeta; libris varie editis, & discipulis toto Belgio dispersis, celebris; *Joannem Savacenum* Cœnobii Vedastini Antistitem, & Camaracensem Archiepiscopum nactus Mæcenatem: filiumque reliquit Philippum, doctrinæ paternæ ac Cathredæ professoriæ hæredem. Vitam Antonii versibus plusculis *And. Hoius* conscripsit. Obiit anno 1597. Scripta ab eo sunt, *Cato Christianus, seu Institutio parænetica ad pietatem, B. Nili Episcopi & Martyris Gnomi, carmine redditi*; *Item, Isocratis ad Demonicum Parænesis*. Addunt alii alia: *Epithalamia sacra & profana: Epigrammata: Quatuor Hominis Novissima*, & alia plura.

Robertus Wacopius, apud Scotos in tenebris natus, clarum jubar solis tota vita aspexit numquam: in literis tamen tantum promovit, ut Lutetiæ Parisiorum divinæ legis Doctor creatus, Romæ sacris admotus, in Hibernia majorem Pontificatum sancte administraret. Idem summi orbis Christiani Præsidis imperio obiit legationes: consessum etiam Tridentinorum Patrum, quamvis cæcus, non mediocriter illustravit: sic habet sæculum hoc sua etiam in cæcis miracula.

Franciscus Patritius, Venetus, docuit Philosophiam in duobus clarissimis Italiæ gymnasiis, Romano ac Patavino. Multa præclare ac prope divinitus scripsit, quæ longum esset omnia enumerare, sed hæc maxime illustria: *Paralleli militares*, in quibus veterum Impe-

Imperatorum militaris disciplina cum ea comparatur, quæ nostris nunc viget moribus: qui liber est mole quidem non amplus, sed rerum, quæ in eo continentur, æstimatione ac pondere maximus. *Nova de universis Philosophia; Peripateticæ discussiones; Nova Geometria; Nova Rhetorica*; De *scribenda Historia* libri tres; *De arte* Poetica totidem decades; *De militia Romanorum*; *Mercurii Trismegisti* operum fragmenta, in corpus unum collegit. Hic alius est & nobis ætate vicinior, quam FRANCISCUS PATRITIUS Senensis, qui *De Regno*, *deque institutione Reipublicæ* deprompsit ingentia volumina, opus sane præstans, omnibusque rei politicæ studiosis pernecessarium, & iis qui hanc mortalium viam ingressi, ad felicem exitum usque venire nituntur. Anno 1549. horum voluminum *Compendium* prodiit Parisiis apud *Audoenum Petit*.

POMPEIUS CARIGLIANUS, Italus, Ecclesiæ Capuanæ Canonicus, memoria tanta fuit, ut *Aristotelem*, *Platonem*, *Hippocratem*, *Galenum*, *Themistium*, *D. Thomam*, aliosque penitus novisset, & eorum non modo sententias, sed verba ipsa cum opus esset, admirabili memoriæ laude referret. Pontificatus *Pauli V.* postremis annis in Urbem se contulit, ubi *Francisco Card. Barberino* familiaris extitit. Unum edidit De *Nobilitate* librum lingua vernacula.

LAMBERTUS SCHENCKELIUS Dusilvius, sive Silvæducensis, in patria, Galliis Germaniaque scholas publicas rexit, & edidit *Flores & sententias insigniores selectas è Cominæo, Frossardo, Lipsio*, Parif. 1606. *De arte memoriæ* libros duos conscripsit, quam artem annos plus quadraginta docuit, & Episcopis Academiisque probavit; tradens insuper artem dictandi eodem tempore decem, quindecim, viginti, aut pluribus scribis materiæ diversæ Epistolas.

JACOBUS RAYMUNDUS A GAVIO, patria Genuensis, ordine Carmelitanus, Florentiæ, Taurini, Romæ, Neapoli & alibi studia rexit, & edidit *Lecturarum Theologicarum* lib. III. *Philosophicarum* lib. II. *Complurium Orationum* lib. I. Florebat anno 1608.

CORNELIUS SCHULTINGIUS, Steinvvichius apud Trans-Isalanos, S. T. Lic. & Canonicus SS. Apostolorum Coloniæ, & JOANNES NOPPELIUS, ad D. Suiberti in Iusula Cæsaris Decanus, in Augustiniana atque Ambrosiana Confessione colligenda magno Ecclesiæ fructu (quod multorum hæreticorum per hæc scripta conversio declaravit) elaboraverunt. *Schultingius*, inquam, edidit *Ecclesiasticæ disciplinæ* libros IV. *Bibliothecam Ecclesiasticam. Opus variarum Lectionum & Animadversionum, adversus lib. I. Institutionum Calvini. Refutationem totius Theologiæ Calvinianæ. Thesaurum Antiquitatum Ecclesiasticarum* è VII. prioribus *Annalium Baronii* contra Centuriatores Magdeburgenses, ac Calvinistas. *Confessionem Hieronymianam è D. Hieronymi operibus*, juxta locorum Theologicorum capita, tomis IV. *Hierarchicam Anacrisim* adversus varios Calvinistarum libros, & celebratas ab iisdem Synodos. Obiit anno Christi 1604.

CLXV. ANDREAS MAROQUINUS, Monachus Benedictinus in cœnobio S. Gisleni, apud Hannones, tomos quattuor, De Gestis SS. Martyrum per Notarios S. Romanæ Ecclesiæ conscriptis, ordine temporum digestos, posteritati reliquit. Opus est variæ & multæ lectionis, hac inscriptione præfixa: *Registrum Historiarum Ecclesiasticarum, gesta SS. Martyrum continens, per Notarios S. Romanæ Ecclesiæ conscripta, ex mandato B. Petri Apostolorum Principis, successorumque ejus Romanorum Pontificum, prout suffragantur Clemens, Urbanus, Antherus, Fabianus & Damasus; Tabulæ quoque Ecclesiasticæ; Patres, & Majorum traditio.* Idem de Gestis SS. Confessorum tomos duos conscripsit. Quæ omnia exstant MSS. in eodem monasterio. Florebat *Maroquinus* anno 1606.

JOANNES PISTORIUS, Nidanus, Germanus, natione Hassus, cum esset junior, Lutheranis adhæsit: ætate ac doctrina provectior, damnata hæresi, Catholicis se adjunxit, & alios multos devios, in his *Jacobum* Marchionem Badensem 1590. ad Ecclesiæ Romanæ castra revocavit. Elata uxore, ex qua & liberos aliquot sustulerat, Præposituram Vratislaviensem in Silesia, & Canonicatum Constantiæ ad Rhenum, in Basilica Cathedrali, obtinuit, & hujus urbis Antistiti *Andreæ* Card. Austriaco gratissimus exstitit. Fuit item *Rudolpho II.* Imp. à sacris Confessionibus ac consiliis, obiitque Friburgi Brisgoiæ, anno millesimo sexcentesimo septimo, ætatis sexagesimo tertio, climacterico. Quæ scripserit, non attingo.

CHRISTOPHORUS ÆGIDIUS, natione Lusitanus, patria Bragantinus, Soc. *Jesu* Theologus, primum in Conimbricensi, post in Eborensi Academia sacras litteras est interpretatus. Obiitque demum Conimbricæ anno 1608. Reliquit tomos duos *Theologicarum quæstionum*, qui post ejus obitum Lundini * in Gallia prodierunt.

JOANNES BAPT. VILLALPANDUS, natione Hispanus, patria Cordubensis, 26. annorum adolescens, Philosophicis probe excultus, atque Mathematicis apprime exercitatus Soc. se

* Lugduni.

Jesu adjunxit. Deinde in sacrarum litterarum studio non mediocriter progressus, *Hieronymo Prado* in *Ezechiele* illustrando, & in templo *Salomonis* describendo per architecturæ scientiam, qua plurimum excellebat, mutuas operas tradidit, & post *Pradi* mortem, in eo Regio opere perficiendo, in tres tomos distinguendo, splendideque sumptibus Regiis excudendo, strenue laboravit. Ergo is tomo quo sex & viginti Prophetæ capita ab *Hieronymo Prado* elaborata continentur, duo ipse sequentia adjunxit, copiosis *Commentariis* illustrata. Tomo secundo dedit *Universam templi fabricam*, atque tum templi, tum vasorum formam, *Commentariis*, & æneis quamplurimis descriptionibus expressam. Tomo tandem tertio, *Apparatum urbis ac templi Hierosolymitani*, in quo de urbe copiosissime disserit : de Hebræorum ponderibus, numismatis & mensuris diligentissime. Omnia ex studio & opera cum *Hieronymo Prado* collatis. Continuis tandem laboribus fractus, & magni operis mole veluti oppressus, pestilenti morbo Romæ succumbit, annos natus sex supra quinquaginta, die 23. Maji an. 1608. Exstat ejus opera prolatus in lucem *Remigii Remensis in Epistolas* D. *Pauli* Tractatus, *Bibliothecæ Patrum* insertus Tomo V. Parte II.

Ferdinandus Rebellus, *Joannis Rebelli* frater, natione Lusitanus, patria ex oppido Prato, diœcesis Lamecensis, in domo Professorum Olisiponensi se *Christo* in Societate sacravit anno salutis 1562. Aristotelicas disciplinas professus est. Theologicas in Academia Eborensi, multos annos feliciter explicavit : ejusque Academiæ Cancellarius, & Portuensis Collegii Rector fuit. Scripsit *De Obligationibus Justitiæ, Religionis & Charitatis*, cujus prima solum pars, quæ est de Justitia, lucem aspexit.

Jacobus Albericus Salvicus, Bergomensis, ord. Erem. *S. Augustini*, scripsit *De Scriptoribus Venetis*, Bononiæ 1605. quod opus Bruxellæ apud Augustinianos vidimus & laudavimus.

CLXVI. Martinus Antonius Delrius, Belga, exstitit certe, si quis alius ætate nostra, librorum helluo, omnigena doctrina clarus, quod de *M. Catone M. Tullius* pronuntiat, ita ut ipsum *Ævi nostri miraculum I. Lipsius*, acerrimi vir judicii, jure meritissimo nuncuparit ! Is Antverpiæ 1551. ipso Pentecostes festo die, feliciter natus est, patre *Antonio*, nobili apud Hispanos (quod nomen etiam indicat) familia genito. *Del-Riorum* namque gens nomen atque originem trahit ex valle Bureba, inter Castellæ montes sita : cujus quidem gentis vetusti longa serie proceres partim Segobio, partim Burgis, in sacellis ab ipsis olim excitatis honorifice sunt conditi. Mater autem *Martino* fuit *Eleonora Lopezia*, matrona pudicissima : cujus parentes Antverpiæ apud Carmelitas in sacello Deiparæ, ad latus Aræ summæ, ab ipsis pariter ædificato, quiescunt; avorum vero monumenta in Aragoniæ oppido Calatajuda visuntur. *Antonius* parens, Cleydaliæ & Artzelaræ in agro Antverpiensi toparcha, *Meram*, spectatissimum urbis Antverp. locum, eleganti ædificio exornavit : quod *Philippi II. Regis Catholici*, ejusque postea conjugis *Annæ Austriæ*, *Ferdinandi* item Ducis Albani, *Ludovici Requesensii*, & *Petri Comitis Fontani*, Belgicæ Præfectorum, aliorumque Principum aliquando fuit metatorium, *Ximeniorum* perpetua nunc sedes ac domicilium. A parentibus itaque ingenue splendideque educatus *Martinus*, ut primum innocentiæ annos excessit, Liram munitum atque amœnum Brabantiæ opidum, tribus passuum milibus Antverpia dissitum (quod hæc *Mercurio*, illa *Musis* amicior esset) ad prima rei litterariæ fundamenta jacienda est ablegatus. Ubi paucis annis ita profecit, ut præceptoris industriam diligentia superarit. Cum igitur nihil superesset, quo vel cultor ingenii ingenioso commodaret, & vivax interim adolescentis indoles non sineret animum interquiescere, Lutetiam Parisiorum, alteras tunc artium scientiarumque Athenas, parentum voluntate, concessit. Inde, post navatam eloquentiæ, in Claromontano Soc. *Jesu* gymnasio, operam, post magni illius *Joannis Maldonati*, qui tum Philosophorum ibidem familiam ducebat, accuratas exercitationes, post *Dionysii Lambini*, in eloquentiæ circo Professoris Regii, delibatas cum fructu commentationes, Duacum ad Jurisprudentiæ studium, ubi tunc recens Academia *Philippi II.* Catholici Regis immortali beneficio erat instituta, proficiscitur. Ibi *Ludovicus Carrio*, vir ingenio & scriptis clarus, illi à studiis fuit. Post & Lovanii, in eodem Juris studio gnaviter se exercuit, & humaniores etiam litteras magis excoluit, *Cornelii Valerii* disciplina, & *Justi Lipsii* familiaritate usus. Hic 1570, Lytæ seu Baccalaurei titulo insignitus, doctrinæ gloria æqualibus suis longe antecelluit. Inde Salmanticam, ubi Jurisprudentia vigebat in primis, laureæ indipiscendæ gratia, abiit, quam tanto omnium plausu, beneficisque Doctorum suffragiis anno 1574. est consecutus, ut anno sequente in Belgicam reversus, in supremum Brabantiæ Senatum, cui jam meritorum alis prævolans fama viam fecerat, à *Philippo II.* Rege sit cooptatus. Quo quidem in munere sic ejus eluxit ingenium, sicque probitas est spectata, ut anno 1577. ad supremum de toto exercitu Belgico aulaque judicium (*Auditorem Generalem* nuncupant) sit advocatus. Nec hic viri virtus stetit : proximo enim anno Brabantiæ Procancellarius est designatus, Regioque fisco præfectus, summa æquitate ac prudentia hostibus atque amicis, in illa nocte temporum, se probavit. Confœderatorum Belgii Ordinum copiis, *Joannis Austrii*, fortissimi imperatoris virtute, apud Gemblacum cæsis,

cum

tum miles noster Lovanium venisset, *Delrius* I. *Lipsii*, amici sui absentis (is Antverpiam è media bellorum flamma se subduxerat) res opesque, scripta item ac libros, *vitam ipsam*, ut ipse nuncupabat ac fatebatur, periculis eripuit. Sub idem tempus, ut erat secretiorum etiam consiliorum conscius, *Rerum Belgicarum Commentarios*, addito *Tractatu De tumultibus Belgicis*, Latine sibi conscripsit; quos postea, sub anagrammatico nomine *Rolandi Miritei Onatini* Madriti sua lingua typisque vulgavit. Tot igitur tantisque muniis cum laude annos aliquot functus, cum vitæ pacatioris teneretur desiderio, nec honesta missionis spes adfulgeret, impetrata ab *Alexandro Farnesio*, Belgarum Prorege, prætextu nescio quo, in Hispaniam profectione, sæculi tumultibus bellisque simul sese eripuit, & in Societatis Jesu amica fidaque stativa, 1580. Pintiæ (Vallisoletum hodie nuncupant) commigravit. Hic, post emerita sæcularis militiæ stipendia, veteranus miles, toga sagoque clarus, non erubuit tyro esse *Christi*. In tyrocinii exercitiis biennio posito, triennalique Philosophiæ curriculo exacto, dum in Belgicam terrestri itinere contendit, anno 1585. ab invaletudine, imperioso sane tyranno, Burdigalæ sistitur. Hic dum lecto detinetur, nuntium ex Lusitania accipit de patris ex hac vita discessu, qui Regio tunc Olisipone ærario Præfectus florebat. Post, valetudine confirmata, Belgis suis redditus, sacris litteris assiduisque disputationibus partim Lovanii, partim Moguntiæ sese exercuit. Exinde agmen ipse Philosophorum Duaci duxit; Conscientiæ jura Leodici triennium dixit: post Sacrarum litterarum Lovanii Interpretem egit; exinde Doctoris etiam titulo Græcii in Stiria, à *Ferdinando Austrio*, cum *Joanne Deckerio* collega, ejusdem Academiæ Cancellario mox futuro, evocatus, ad extremum Salmanticæ idem munus obivit; frequente ubique concursu, & triennali singulis in locis professione. Cumque ubique laboribus fractus, vacationem à quotidianis lectionibus impetrasset, XV. Kal. Septembris 1608. Pintia decessit, & mari terraque jactatus, Bruxellas tandem mense Octobri pervenit. Inde curru Lovanium dum petit, tantus cum itineris medio derepente calculi, è renibus in ureterem lapsi, dolor invasit, ut hominem pæne enecarit. Semianimis igitur Lovanium delatus, extremisque vitæ subsidiis communitus, magna animi constantia acerbissimos inter cruciatus, altero post die spiritum Imperatori summo resignavit; nimirum ita Deo visum, ut duo illustria Belgicæ lumina, *Lipsius* & *Delrius*, qui tam amica, dum vixerant, sibi mutuo luce fœnerarant, eodem, quo præcipue vixerant, solo quoque conderentur. Sperabat quidem *Jesu* Societas solidos solemnesque ab alumno suo fructus, quorum florem non unum, orbi universo pergratum, viderat; sed spem illam Deus, una cum vita, incidit. Stabit tamen viro religioso suus labor, quem Deo, quem Ecclesiæ, memor ipse mortalitatis, totum consecravit. Oculorum acie (ut fit) assiduis lucubrationibus hebetata, vitreis perpetuo utebatur; quæ quidem invaletudo discendi legendique ardorem nunquam potuit restinguere. Poetas itaque, Oratores, Historicos omnes, cum sacros, tum profanos, Philosophos, Theologos, omnium denique disciplinarum Scriptores sic exhauserat, nihil ut ignorare, &, quod disceret, deesse videretur. Sacrarum litterarum lectione potissimum sub vitæ exitum delectabatur: ut dolendum profecto sit, virum Hebræis, Græcis, Latinisque lingvis apprime instructum, in medio illustrandæ Scripturæ divinæ cursu, orthodoxæ Ecclesiæ ereptum. Sed & nos Belgæ magnum certe lumen patriæque decus amisimus, quod ad funesti hujus belli *Historiam*, quam ad *Joannis Austrii* excessum deduxerat, ex fide prosequendam, homo rerum usu, judicioque præstans (quæ duo in Historico potissimum requiri solent) longe aptissimus videretur. Inter ingenii monumenta, quæ cum ad Theologiam, tum ad Jurisprudentiam litterasque humaniores illustrandas varia posteris reliquit, maxime laudantur teruntur que manibus *Disquisitiones magicæ*; novum scilicet, atque, ut *Lipsius* appellat, *doctum opus*. Vitam ipsius late scripsit *Hermannus Lange-veltius* apud *Plantinianos* an. 1609. editam.

Zacharias Lippellous, Antverpianus, Cartusianus apud Ubios, contraxit in epitomen *Vitas Sanctorum*, collectas à *Petro Surio*, ejusdem instituti Religioso, quibus limam addidit *Corn. Græsius*, ibidem Cartusianus. Obiit anno 1599.

Hieronymus Capedronus, patria Mediolanensis, ord. Dominicanus, Doctor Theologus & celebris Peripateticus, Inquisitorem egit Mantuæ; scripsit in Metaphysicam Aristotelis, quod opus hoc titulo prænotavit: *Theologia Aristotelis*. Ejus opus *De Divinis Auxiliis* necdum in lucem prodiit. Florebat an. 1608.

Bernardinus Salinus, natione Italus, diœcesis Vercellensis, adolescens anno 1571. in Societatem admissus est. Docuit aliquot annos Mathematicam, terque Philosophiam universam Mediolanensibus dimensus est. In missionibus magno zelo cum hæreticis, qui fauces Italiæ obsident, in vallibus Subalpinis, sæpe non absque fructu disputavit. Obiit Genuæ vir miræ simplicitatis ac sui contemptor, anno 1608. Reliquit expolita ac typis idonea quatuor volumina, *De rebus Mathematicis*, quæ ab illius scientiæ peritis magni fiunt, & varia sacræ Scripturæ fragmenta.

CLXVIII. ASCANIUS COLUMNA, Romanus, *Marci Antonii*, Ducis Palliani, rei adversus Turcos fortiter gestæ gloria clarissimi, filius, à *Sixto V. Philippo II.* Hisp. Rege procurante, Cardinalis anno 1585. creatus, Græcis Latinisque litteris à tenera ætate imbutus, sui sæculi *Mæcenas* Romæ in palatio paterno obiit, anno salutis millesimo sexcentesimo octavo, ætatis quadragesimo nono. *Nomenclator Cardinalium* tradit ab ipso scriptas fuisse *Orationes* multas, *Epistolas* ad diversos, & *Oden de fructu Sublaquensis solitudinis*. Utebatur hominibus doctis eruditisque, & in primis *Francisco Lælio Ubaldino*, Franciscano strictioris, ut ajunt, observantiæ, deditus fuit. Scripsit contra *Baronium*, qui in Annalibus Ecclesiasticis ostendere conabatur, Reges Hispaniarum, furtim ac de insidiis, in monarchiam Regni Siciliæ invasisse.

SCIPIO COBELLUTIUS, Italus, natus est Viterbii. A Paulo V. in Cardinalium collegium cooptatus, fuit magna ex parte auctor *Constitutionis de eligendo summo Pontifice*, quam edidit *Gregorius* XV. Moriens, duobus se plurimum debere dixit: *Paulo V.* qui cum purpura ipsum cohonestasset, reliquorum hominum numero exemerat, & cuidam alteri, cujus artibus de summi Pontificatus spe fuerat dejectus.

ALEXANDER UBALDINUS, Italus, *Leoni XI.* Pont. Max. arcto cognationis nexu implicabatur, quod esset matri suæ avunculus; tamen eo ipso die quo renuntiatus est Pontifex, humana omnia despiciens, calcatis honoribus qui se ipsi ultro offerebant, intra Discalceatæ familiæ claustra se abdidit. Scripsit *Manuale pauperum*, in quo Signa & Notas ostendit sex & triginta locorum, quibus cognitis ille sibi ipse, qui vellet, thesauros ad locupletandum spiritualibus divitiis animum foderet, & id quod vellet, parvulo labore, nullo errore inveniret.

HENRICUS CUCQUIUS, Culenburquensis, *Joannis* fil. à *Georgio Macropedio* Ultrajecti bonis litteris probisque formatus moribus, ac Lovanium una cum *Cornelio* fratre ablegatus primum locum *Henricus*, & à primo non ita remotum *Cornelius*, raro profecto exemplo, in Philosophia obtinuit. Annis exin novem elapsis S. Theologiæ ornatus laurea, eandem primum apud Canonicos regulares *S. Martini*, post apud Gertrudanos Canonicos similiter regulares veteris instituti, professus est: atque annos ipsos quatuordecim Ethicem, sive de Moribus Philosophiam publice tradidit. Ex sacræ deinde Theologiæ Doctore, Vicario generali ditionis Lovaniensis, Officiali Mechliniensi, & in D. *Petri* Lovanii Decano, ad Ruræmondensem Cathedram vocatus est: quo munere summa laude, tuendæque religionis zelo functus, & cum vita ipsa defunctus est; atque Ecclesiæ Orthodoxæ vivo ore, scriptisque plurimum profuit, ut multis commemorat *Arnoldus Havensius* lib. *De novorum in Belgio Episcopatuum erectione*. Scripsit vero *Cucquius* stylo & dictione eleganti, qua lectorem in primis afficit & detinet, Orationes Panegyricas VIII. *De Romana vera Ecclesia. De hæreticorum ortu atque interitu. De vitandis, & è Republ. proscribendis libris perniciosis hæreticorum. Contra Politicos. De vetusto rasuræ Clericalis more. De Canonicorum officio. Beneficiorum Ecclesiasticorum pluralitatem recte prohiberi.* Item *Quæstionem quodlibeticam de Anno jubilæo. Epistolam paræneticam in Henricum Boxhorinck. Epistolas paræneticas duas ad Mauritium, Comitem Nassaviæ*, quibus ad fidem Catholicam reducere illum conatur. *Epistolam paræneticam ad Neostadienses*, à quibus in itinere suo Romano male fuerat tractatus. *Speculum concubinariorum Sacerdotum, Monachorum, Clericorum. Paræneticas tres ad Clerum Ruræmundensem. De renovando usu pristinæ rasuræ Clericalis. De moderatione Cleri. De testamentariis tabulis Ecclesiasticorum, & Anno gratiæ abolendo. Contra concubinariorum Pastorum tolerantiam;* quod nullius necessitatis prætextu Pastores concubinarii in ministerio tolerandi sint. Conciones XX. *De sacrificio Missæ novi Testamenti ad Petrum Aldobrandinum* Card. Hortante *Antonio Carafa* Cardinale, litteris ex Urbe datis, *Casfiani opera* recognovit è MSS. exemplaribus, & expurgavit à multis mendorum millibus, quæ vel scriptorum, vel Typographorum incuria irrepserant; addidit *Censorias notationes* & typis Plantinianis 1568. in 8. cudi curavit. Recensuit item D. *Bernardi de Consideratone ad Eugenium PP.* Libros V. Alia plura Latine & Belgice scripsit, quæ reperies apud *Valerium Andream* in sua *Bibliotheca Belgica.* Obiit Ruræmondæ an. 1609.

ARNOLDUS HAVENSIUS, Silvæ-Ducis in Brabantia natus, primum Societati *Jesu* nomen dedit, & Doctor Theologiæ 1573. Coloniæ renuntiatus, eamdem publice ibi professus est. Post vitæ solitariæ amore tactus, annos natus sex & quadraginta Cartusianis se adjunxit, totique provinciæ Belgicæ cum laude præfuit, ac demum pie Gandavi obiit anno millesimo sexcentesimo nono. Scripsit librum *De Erectione novorum in Belgio Episcopatuum*, Coloniæ 1609. editum. *Historiam Cartusianorum Ruræmondensium crudeliter 1572. à Geusiis interemptorum. Exhortationem de observatione disciplinæ regularis, & præcipue solitudinis. Speculum Crudelitatis hæreticæ. De auctoritate SS. Patrum in decernendis fidei dogmatibus.*

CLXIX. JACOBUS GUALTERUS, natione Gallus, patria Vivanensis, ex oppido Annonæo, parum quidem corpore, sed ingenio, pietate, doctrina tantum valuit, ut Calvinianis etiam Ministris terrori fuerit. Philosophiam secundum, & Controversas de fide dispu-

disputationes in Academia Turnonensi docte explicuit; demum in Collegio Lugdunensi Theologiam Scholasticam professus est. Justum volumen edidit, cui titulum præfixit, *Tabula Chronographica, de statu Ecclesiæ Catholicæ*, à Christo nato, ad annum usque 1608. Olim etiam Manutianas Phrases Gallice pueris explanaverat.

Christophorus Ægidius, natione Lusitanus, patria Bragantinus, Soc. *Jesu* Theologus, primum in Conimbricensi, post in Eborensi Academia sacras litteras est interpretatus, obiitque demum Conimbricæ anno millesimo sexcentesimo octavo. Reliquit tomos duos *Theologicarum quæstionum*, qui post ejus obitum Lugduni in Gallia in lucem prodierunt,

Homerus Tortora, Italice scripsit *Historiam Belli Gallici*, quam à morte Regis *Henrici II.* ad sua usque tempora produxit, atque Venetiis an. 1620. in 4. edita est. Materia *Historiæ* hujus congesta putatur à Cardinali *Sega* Bononiensi, & ex schedis, seu Commentariis ipsius desumpta. Hic vir fuit accuratissimus & insigni prudentia ac rerum usu clarus. Qvum autem in Galliam tempore interregni post obitum *Henrici III.* a *Greg. XIV.* Pont. Max. Titulo Legati Apostolici missus esset, ipsis rebus ibidem non modo interfuit, sed & magna ex parte præfuit. N. *Aguechius* ejusdem Cardinalis ex sorore Nepos, qui *Greg. XV.* à secretis fuit, *Historiam* hanc, antequam prælo subjiceretur, recognovit, interpolavit, & auxit.

Philippus Ferrarius, Alexandrinus, Ordinis Servorum B. *Mariæ* Prior Generalis, scripsit *Topographiam in Martyrologium Rom.* cum *Notis* ad idem *Martyrologium.* Venetiis 1609.

Joannes Bochius, Bruxellensis, poeta vere grandiloqvus fuit, & in heroico versuum genere regnavit. Id binæ in Antverpiam sibi ac Regi *Philippo II.* Catholico, auspiciis *Alexandri Farnesii*, Parmæ Placentiæque Ducis, restitutam, *Panegyres*, & erudita Psalmorum Davidicorum *Parodia*, loqvuntur. Ac prior quidem scriptio sic placuit, ut dulcedine quadam gloriæ commotus *Farnesius*, præconem suum publico munere honorarit, & S. P. Q. Antverpiensi à secretis esse jusserit. Ceterum *Bochius* Liræ primum, post Athi apud Hannonios cum humaniores hausisset litteras, ingenio excolendo, firmandoque judicio, in Italiam se contulit. In *Georgii Radzivilii* Cardinalis Poloni aulam admissus, eidem à studiis fuit: atque una cum ipso *Rob. Bellarminum*, Religionis Christianæ Controversias adversus Novatores in Urbe explicantem, assidue audivit, Ut falcem in alienam, quod dicitur, messem non omnino immittere videatur, si quando in *Parodia* sua *Davidica*, non modo de historicis, physicis, ac politicis rebus, sed & de sacris interdum disserat. Ex Italia deinde in Poloniam transgressus, Russiam, Livoniam, Moscoviam, aliasque orbis istius provincias barbaras, non sine vitæ discrimine, peragravit. Ad suos demum, ut *Ulysses* alter, redux, amatas olim Musas iterum sollicitare cœpit, quæ proco suo gratiam apud vivos, nomen apud posteros immortale pepererunt; morte ipsa nequidquam invidente, quæ apoplectico tertium malo correptum abstulit quidem, sed totum extinguere aut tollere non potuit. Cætera ejus Poemata, Epigrammata, Elegias, &c. varie dispersa collegit & vulgavit *Franciscus Swertius.* Obiit Antverpiæ 1609. sepultus in D. Virginis basilica, hoc Epitaphio decoratus:

Quis situs hic? Bochius; *satis hoc: nam cætera dicent*
Candor & Integritas, Ingeniumque Viri.

CLXX. Gregorius Lopez, admirabili vir sanctitate, & cum quovis veteris Ecclesiæ Anachoretarum comparandus. Natus Madriti 4. Julii 1542. Annorum viginti in Americam navigavit, ubi multa sanctimoniæ fama reliqvum vitæ transegit, vastissima præsertim in solitudine. Obiit in *Sanctæ fidei* pago, duabus leucis *Mexico* distante 20. Julii 1569. cum vixisset annos 54. & in solitudine 33. Linguæ Latinæ studium non tetigit; Beatus tamen quem erudierit Dominus. Scripsit *Historiam stirpium*, quædam *Cosmographica*, & opus cujusvis pretii, *Declarationem nempe Apocalypsis S. Joannis*, quæ extat in Bibliotheca *Lucæ Torrii.* Vitam & miracula hujus *Gregorii* scripsere primum *Franciscus Losa* Presbyter, ediditque Mexici, cum quo una vixit; deinde *Remon* Ordinis Sanctæ Mariæ de Mercede, quæ habetur in Bibliotheca *Miræana.*

Bartholomæus Zucchius, Modoetiensis, insignem *Commentarium* anno 1609. lingua Italica edidit, *de Theodelinda Longobardorum Regina*, itemque *Historiam Coronæ ferreæ*, cum *Catalogo Regum & Imperatorum*, qui Modoetiæ & alibi Corona ista ferrea coronati fuerunt. De eadem agit *Sigonius* lib. I. *De Regno Italiæ*, & alii.

Seraphinus Olivarius, Lugduni ad Rhodanum natus, vir eruditione & legum peritia singulari fuit, integritatis & justitiæ cultor eximius. Ob quas dotes primum Auditor

Rotæ Romanæ, postea Cardinalis, *Henrico IV.* Gallorum Rege commendante à *Clemente VIII.* creatus fuit. Edidit autem *Decisiones Rotæ mille quingentas*, & *Responsionum decisivarum* volumen unum, obiitque Romæ anno millesimo sexcentesimo nono, in æde *S. Trinitatis* in monte Pincio conditus. Fuisse autem *Olivarium* politiore litteratura, & aliis artibus egregie tinctum, vel ex unius *Lipsii* Epistolis ad eumdem scriptis datur intelligi.

Hieronymus Wolffius, obiit Augustæ Vindelicorum an. 1608. Hic *Zonaram*, *Nicetam* & *Gregoram* Historiæ CP. Scriptores Latine vertit.

Joannes Zapata & *Sandoval*, natione Hispanus, August. Theologiæ Magister, ac ejusdem in Vallisoletano *D. Gabrielis* collegio Professor, scripsit *De Justitia distributiva & Acceptione personarum* disceptationem, Vallisoleti in 4. an. 1609.

Jacobus Augustus Thuanus, Gallus, Regius in sanctiore Consistorio Consiliarius, & in suprema regni Gallici Curia Præses, *Historias sui temporis ab an.* 1543. *usque ad* 1607. libris 138. prosecutus est, His accesserunt *De Vita sua* libri VI. in Fol. Opus in V. Tomos distinctum.

Seraphinus Olivarius, Gallus, ob integritatem, eruditionem, legumque peritiam & luculentas alias animi dotes, primum Auditor Rotæ, inde S. R. E. Cardinalis à *Clemente VIII.* creatus est. Illum *Henricus* IV. Galliæ Rex, acris ingeniorum æstimator, Pontifici commendaverat. Scripsit *Decisiones Rotæ mille quingentas*, *Responsionum decisivarum* tomum unum. Obiit Romæ 1609. in æde *S. Trinitatis* in Monte Pincio sepultus.

CLXXI. Fredericus Bartscius, natione Prutenus, patria Braunspergensis, Romæ cum esset in ipso ætatis flore, anno salutis 1572. divortium fecit cum sæculo, & *Christum* crucifixum, nudumque nudus ipse in Societate *Jesu* secutus est. Vir autem factus, propter eximias virtutes, excellentemque doctrinam, Regi *Sigismundo III.* atque Poloniæ Primatibus charissimus fuit; ipsis etiam hæreticis gratus, & admirandus, quos vitæ integritate, ac morum affabilitate sibi devinxit, ut facilius ad *Christum* adduceret. Aliquot in Polonia Collegia diu ac laudabiliter gubernavit. Vice Provincialis etiam Præpositus Lituaniæ fuit. Edidit sub nomine *Friderici Brussi* Theologi *Responsionem benevolam & Christianam, qua refutat orationem Andreæ Volani*, Lituanos à secta Zvvingliana ad fidem Catholicam conversos, ad pristinos errores revocare, conantis. Scripsit etiam libellum Germanice, cui titulus est *Speculum Jesuitarum*, contra *Danielem Cramerum* Lutheranum Pseudoministrum; etiam Cracoviæ apud Polonos dedit *In Evangelia Adventus*, *sequentesque Dominicas*, *ad Quadragesimam Commentationes*, potissimum adversus hæreticos. Tacito nomine scripsit *Thesaurum spiritualem rerum ac documentorum variorum ad Societatem Jesu pertinentium.* Obiit in Sarmaticis Castris ad Smolenscum, an. 1609. æt. 60. ex quibus 37. Societati dedit.

Nicolaus Faber, Lutetiæ honesta familia natus, adolescens in Italiam cum sese contulisset, *Carolo Sigonio*, *M. Antonio Mureto*, aliisque magnis in ea viris usus est familiariter. Annos natus duodetriginta in patriam se recepit, totumque se pietatis, Philosophiæ ac Jurisprudentiæ studiis dedit. Quibus ut liberius & expeditiore animo vacaret, cœlibem vitam, qua nihil melius, agere instituit: & ad extremum usque vitæ spiritum in illo animi proposito perstitit. Arctissimam deinde cum *Petro Pithœo* vitæ societatem iniit, & quasi frater sub eodem tecto complures annos cum eo amicissime transegit. Hoc in otio bibliothecam, editis ac manuscriptis codicibus instructissimam, sibi paravit, & pleraque veterum scripta incredibili diligentia ac labore contulit, notavit, recensuit. Hujus quidem bibliothecæ usu (cum *Aubertus Miræus* Lutetiæ anno 1610. ageret, & ad illam lustrandam à *Fabro* sui studiosissimo frequenter admitteretur) non mediocriter in studiis adjutum se fuisse merito gloriabatur. *Nicolai Fabri* opuscula Parisiis anno 1614. edidit *Franciscus Balbus*, in curia Monetarum Galliæ Generali, Regis Advocatus. Idem scripsit ejus *Vitam*. *Fabro* morienti adstitit *Joannes Gulonius*, Foliacensis monasterii Præpositus, qui *Dionysii Ariopagitæ opera* edidit Gallice, itemque *Henricus Borbonius*, Princeps Condæus, ejus discipulus.

Vitalis Zuccolius, Italus, patria Patavinus, Abbas Camaldulensis, edidit *Homilias in Evangelium S. Marci* in 4.

Ferdinandus Lopezius de Castanneda, Hispanus, in lucem edidit luculentam *Historiam Indiæ per Lusitanos subactæ.*

Joannes Zuallart, Peregrinus Hierosolymitanus, Historiographus terræ sanctæ, eques S. Sepulchri, Prætor in Silly apud Gilleingein, post Athi in Hannonia, *Iter* suum *Hierosolymitanum* scripto consignavit, primo Romæ Italice, dein Antverpiæ Gallice. Hujus peregrinationis comitem habuit *Philippum Merodium* Frentsii Baronem. Edidit & *Descriptionem urbis Athensis*, Gallice 1610.

Guilielmus Stuchius, Tigurinus, in lucem dedit *Antiquitatum Convivalium* libros tres, Tiguri anno 1582. in folio.

Hiero-

HIERONYMUS CAPRÆDONUS, Italus, patria Soncinas, ordinis Prædicatorum, Bononiæ Professor celeberrimus, Venetiis anno 1609. edidit *Theologiam Aristotelis* in 4.

SIMON MAIOLUS, Episcopus Vulturariensis, suos passim nominatos *Dies Caniculares* evulgavit Moguntiæ anno 1615.

FERDINANDUS à S. VICTORE, patria Belga, ordine Carmelita, scripsit *De Persecutione Ecclesiæ*, florebat anno 1611.

PAULUS GUIDOTTUS BURGHESIUS, Italus, præconio eruditorum omnium laudato poemate, cecinit *Hierosolymam ab hostibus Christiani nominis dirutam*, ad æmulationem *Torquati Tassi*, qui eandem è Saracenorum manibus ereptam panxerat. Obiit senex.

NICOLAUS BONARTIUS, Bruxellensis, Societatis *Jesu* Theologus, Philosophiam Duaci, Theologiam Lovanii docuit, missusque in Hispaniam ad aulam Madritensem negotiorum causa, dum in patriam redire cogitat, anno 1610. Vallisoleti obiit. Scripsit dum in Hispania versaretur, elegans & doctum opus, hoc titulo *Mare non liberum*, sive *Demonstratio juris Lusitanici ad Oceanum*, *& commercium Indicum*, contra Batavicam *Hugonis Grotii* assertionem.

THOMAS SANCHEZ, Cordubensis, Soc. *Jesu* presbyter, in Pontificio, & Cæsareo jure versatissimus, obiit Granatæ anno millesimo sexcentesimo decimo. Scripsit tomos duos *De Sacramento Matrimonii*, & *summam casuum conscientiæ*.

CLXXII. PETRUS VALDERAMA, Hispalensis, Erem. Augustinianus, Prior Provincialis, Concionatorum suo sæculo princeps. Erat enim in illo præter insignem oris facundiam, excellens ingenium, singularis deinde prudentia multo rerum usu constituta, quæ omnia adhuc spirant quos vernacula lingua conscripsit Tomos duos *Concionum in festa totius anni*, alios duos *in totam Quadragesimam*, *Conciones in Dominicam Quinquagesimæ*, *Sexagesimæ & Septuagesimæ*; Volumen unicum *in Octavam S. Sacramenti*; *Mariale* duobus tomis comprehensum; *Orationem in beatificatione B. Ignatii Loyolæ*; *Theatrum omnium Religionum*, impressum Hispali 1612. & Barcinone 1615. Hæc omnia in Gallicum idioma verterunt *A. Simeon*, Doctor Parisinus ex ord. Dominicano & *G. Chappuysius* Regis Christianissimi Interpres. Obiit *Valderama* Hispali 1611.

ANTONIUS POSSEVINUS, Mantuanus, ætate maturus & humanioribus litteris perpolitus 1560. Soc. Jesu institutum amplexus est. Multas ac periculosas exinde peregrinationes religionis causa suscepit: in Gallia Calvinianis grassantibus fortiter restitit: in Sueciam, Poloniam, & Moscoviam à Pontificibus Romanis missus, magna & difficilia cum variis Principibus negotia feliciter transegit, obiitque demum senex Ferrariæ, anno millesimo sexcentesimo undecimo, Præter *Apparatum sacrum*, *Bibliothecam selectam*, *Commentarium de rebus Moscoviticis*, scripsit plura cum Latine, tum Italice; quæ *Petrus Ribadeneira* enumerat.

OLIVARIUS HATTEMIUS, Ultrajectinus, bonis litteris in patria & Lugduni Batavorum operam dedit; & Lovanii *I. Lipsium* docentem audivit. Rediit ad Ecclesiæ Romanæ & Orthodoxæ castra an. 1607. post 14. annorum Ministerium, cum uxore & novem liberis, & Medici titulo Lovanii insignitus est. Scripsit idiomate patrio *Justificationem cur à Calvinistis defecerit*, *Deque Notis Catholicorum & novorum Evangelicorum*. *Apologiam contra deformatæ Religionis Ministros*. Obiit Antverp. an. 1610. ætat. 38. conversionis tertio, conditus apud Minoritas. Eliberis plerique vitam Religiosam ac Monasticam amplexi & professi sunt.

JOANNES ROA AVILA, Hispanus, Canonicus Regularis, Prior Caberii, scripsit *De Providentia Dei*, *Prædestinatione & Reprobatione*, item *De Juribus principalibus*, quæ duo opera 1593. in fol. Madriti fuerunt edita. Ejusdem liber *De Annis mundi* Romæ 1610. in 8. prodiit, ut & *Tabulæ mundi*, cum *Genealogia Christi*.

JOANNES THEODORICI, Macherentinus, natione Belga, ex oppido *Macheron*, quod est ditionis Luxemburgensis ad Mosellam fluvium situm, prodiit in lucem; atque anno salutis 1567. Martii die 8. in Societatem Treveris admissus est: qua in civitate, & Coloniæ, item Fuldæ, Aquisgrani, & Spiræ, docendo, concionando, confessiones sacras audiendo, idoneum se *Christi* fidelemque ministrum præbuit, fuit enim vir sincerus, religiosus, & gloriæ Dei, salutisque hominum amans. Scripsit pro eruditione Parochorum, *Catechismum*, Treverensis Archiepiscopi auctoritate evulgatum, *Praxim Catechisticam*. Idem, doctum dedit è sanctis Patribus *Commentarium in Salviani Presbyteri Massiliensis opus*, sub nomine *Timothei*, *adversus avaritiam*: seu, *Quis dives salvus*.

ALEXANDER MANERBIUS, Brescianus, Ord. Prædicatorum, in Historicis versatissimus, scripsit *Expositionem in Ruth Moabitem*. Obiit 1610.

JOANNES VOELLUS, natione Burgundus, vir eruditus in paucis, eloquentiam apud suos plurimos annos professus fuit. Unum & quinquaginta annos in Soc. Jesu, virtutum

omnium donis excultus exegit. Obiit Turnone anno 1610. Evulgavit *De Oratore. Indicem in Breviarium Romanum* ad Conciones formandas aptissimum. *Artificium componendæ orationis. De Ratione conscribendi Epistolas. De Horologiis sciothericis.*

CLXXIII. PETRUS PANTINUS, Tileti in Flandria natus (quod municipium doctos produxit plurimos, in his *Judocum Ravensteinium* Theologum Lovaniensem, & *Guilielmum Pantinum*, Medicum Brugensem, nostri patruum majorem) tenuioribus quidem parentibus, sed virtute atque eruditione (quod rei est caput) ex humili emersit. Tinctus primum in patria litteris, quibus ingenia ad humanitatem informari solent, Lovanium se contulit, Philosophiæ in gymnasio Castrensi daturus operam. Audivit ibidem primum *Andream Schottum*, Rhetorum scholas habentem & Græcas litteras interpretantem: quem Duacum, mox Lutetiam Parisiorum, dum turbarent Belgicam nostram Calviniani, armaque denuo contra Catholicum Regem caperent, comitatus est. Equis post celeribus missum à parentibus rei gerundæ causa in Hispaniam *Schottum*, *Pantinus*, ut fidus Achates, studiorumque socius & peregrinationum comes, non longo est intervallo subsecutus. Compluti una degentes & Toleti Carpetanorum, cum *Alvarus Gometius* Toletanus obiisset, Græcas litteras in Toletana Academia explicare jubetur *Schottus*, eoque Cæsar-augustam postea novam in Academiam evocato, *Pantinus* succenturiatur. Illo in *Gasparis Quirogæ* Cardinalis & Archiepiscopi Toletani familiam adscito, *Pantinum Gaspar Loaysa*, nobilis ac doctus Theologus (qui post *Philippi III.* tum Principis Hispaniæ, studia est moderatus, ac demum Toletanus Antistes obiit) sibi concedi postulavit. Sic divulsi duo Pythagoræi sodales, Bibliothecæ Loaysianæ curam, Græcis libris Cardinalis *Mendozæ* abundantis, gerens *Pantinus*, multa inde hausit, juvitque hospitem suum in Hispanicis Conciliis, quæ exstant, edolandis, & scripsit *De dignitatibus & officiis regni Gothorum* libellum, qui & in *Hispaniæ illustratæ* Tomo III. legitur. Hinc *Philippo* II. Hispaniarum atque Indiarum Regi à Sacris fuit: datus mox Ser. Principi *Alberto Austrio* ad Belgas proficiscenti comes, sacris peragendis adscitus, & Bruxellensis Ecclesiæ Decanus renuntiatus, annos fere XVI. collegium istud Canonicorum D. *Gudilæ* rexit. Lusit carmine, ut poeta, De *Laudibus S. Leocadiæ* virginis & martyris, Gislenopoli ex Hannonia Toletum translatæ. Duos quoque Homiliarum SS. Patrum Græcorum libros ad illum diem ineditos, *Methodii*, *Athanasii*, *Amphilochii & Chrysostomi*, Antverpiæ typis *Trognæsianis* publicavit: *Plantinianis* vero, *S. Theclæ* virginis & protomartyris Iconiensis vitam, à *Basilio* Seleuciensi & *Simeone Metaphraste* conscriptam, edidit, Notisque illustravit. Moliebatur & *Themistii Euphradæ Orationes* hactenus non editas, laudatasque à doctis ævi nostri hominibus, quas dono ab *Antonio Covarruvia Didaci* fratre & Canonico Toletano longe doctissimo, acceperat. Meditabatur quoque *Michaelem* Apostolium Byzantinum *De Græcorum Paroemiis*, hortatu atque exemplo ejusdem *Andreæ Schotti* incitatus, qui tum Græce ac Latine Antverpiæ edebat *Proverbia Zenobii* seu *Zenodoti* Diogeniani, & è *Suidæ Collectaneis*. Nactus autem erat *Apostolii* exemplar admodum vetus ac probum, & duplo quam Basileæ exitit auctius. Verum mors immatura laboris & gloriæ cursum impedivit; nisi si heredes atque extremæ voluntatis curatores jacere interpretationem non patiantur. Cessit è vita sex & quinquaginta annos natus, Bruxellis ipso Natalis Domini festo die denatus, cæloque renatus, anno redempti orbis 1611. magno sui doctis omnibus cum Belgis tum exteris relicto desiderio, lautaque Græcorum exemplarium manuscriptorum copia ad heredes cognatos, una cum fortunæ bonis mediocribus, transmissa.

FRANCISCUS BORGIA, Dux Gandiæ, divinis incensus & inflammatus tædis, repudiato amplissimo patrimonio, in Societatem Jesu anno 1548. æt. 37. adscribi voluit. Nobilitatem autem illam, quam ex laude optimorum studiorum & artium, decursis primum studiorum gradibus, sibi comparavit, quis pro dignitate celebrarit? Gandiæ gymnasium Societatis instituit, scripsitque *Ascetica opuscula*, pietatis plena, & commentarium *De ratione concionandi.* Hærentque libelli, veluti hederæ, *Vita* ejusdem, à *Petro Ribadeneira* Hispane, Latine vero ab *Andrea Schotto* conscriptæ.

PETRUS RIBADENEIRA, Toletanus, Societati Jesu puer se adjunxit Romæ, antequam à Sede Apostolica is ordo probatus esset. Morum facilitate, ingenio ardenti, egregia indole, tribus Præpositis Generalibus, *S. Ignatio*, *Layni* & *Francisco Borgiæ* gratus in primis exstitit. Junior multas nationes obivit, de rebus magnis legatus, deinde variis inter suos muneribus est perfunctus, in Tuscia & Sicilia Provincialis, Commissarius in Sicilia, in Insubribus Visitator. Ætate major Toletum rediit, ut nativo cœlo afflictam valetudinem recrearet. In eo secessu, & Madriti, ubi vitæ reliqvum exegit, multos libros publicavit, eruditos & pios; in Latina & Hispana lingua par; Principibus gratus, suis carus, exteris commodus, prudentiæ laude insignis. Annos octoginta quattuor vixit, in Societate autem septuaginta unum. Obiit Madriti anno millesimo sexcentesimo undecimo, X. Kalendas Octobris. *Catalogum Scriptorum Soc. Jesu*, à *Ribadeneira* concinnatum *Philippus Alegambe* plurimorum accessione locupletavit, & Antverpiæ typis Meursianis anno 1643. edidit.

Hiero-

CLXXIV. HIERONYMUS TORRES, natione Hispanus, patria Catalaunus, ex oppido *Momblanc* ætatem vix primam egressus, se obtulit Societati Jesu, moxque Romam missus est, anno salutis 1553. Romæ vero cursus aliquot artium, ut vocant, docendo confecit, & Aristotelicas scientias auditoribus explicavit. Inde in Germaniam obedientiæ jussu se contulit, ut Theologiam in Academia Ingolstadiensi post *Alphonsum Pisanum*, sup. c. 133. laudatum, ejusdem item Societatis Doctorem Theologum, publice exponeret, & pro virili passim grassantium se furori hæreticorum objiceret: quod & præstitit, magna religione, diligentia & eruditione. Sed cum ex Confessione Lutheranorum Augustana, tanquam infecto & pestilenti fonte, plurimos animadverteret errorum manare rivulos, videretque hæreticos omnibus in colloquiis, disputationibus, lectionibus, ubique crepare, in ore semper habere *D. Augustinum*, & sanctissimum Patrem, atque Ecclesiæ Catholicæ lumen, quasi secum sentientem in medium proferre, & verissimis ejus sententiis, aliorsum detortis, falsa absurdaque dogmata stabilire; faciendum sibi existimavit, ut *Augustinum* à calumniis hæreticorum vindicaret, & veritatis luce illorum tenebras depelleret, *Clavum*, ut est in proverbio, *clavo trudens*. Quapropter *Confessionem edidit Augustinianam* ex omnibus D. *Augustini* operibus, magno studio, atque labore collectam, & Augustanæ Confessioni opposuit, ceu pestifero veneno præsentissimum antidotum: quo in opere duo egregie præstat; alterum, quod Catholica dogmata mirifice probat, & confirmat, refutatque hæreticorum errores ex *Augustino*. Alterum, quod locos ipsius *Augustini* vel male intellectos, vel malitiose detortosque ab hæreticis depravatos, ad amussim revocat, atque sincere interpretatur. Duplex hinc commodum extitit. Multi enim per Germaniam variis hæreseos opinionibus imbuti, legentes *Augustinianam Torrensis Confessionem*, *Confessionem Augustanam* detestati sunt; emergentesque ex cœno illo, in quo misere jacebant, sese ad Catholicæ fidei portum receperunt. Dein Catholici Doctores, ejus incitati exemplo, *Confessiones* alias dedere *Ambrosianam*, *Hieronymianam ac Cyprianeam.* Scripsit etiam *Torres Contra Bidembachium hæreticum*, & *In Caput I. prioris Epistolæ Pauli ad Timotheum*, *Confutationem Agendæ cujusdam Ecclesiasticæ à Lutheranis consarcinatæ.* Ætatis extremum Monachii duxit, ubi semper incessit tamquam qui cælestia meditaretur, & obiit anno 1611.

JOANNES BAP. SPADIUS, *Placentinus*, ordinis Prædicatorum, varios *Centones Virgilianos* concinnavit, Placentiæ, & alibi editos. Laudatur in primis *vita S. Raimundi Pennafortii*, ordinis Prædicatorum Magistri generalis, Virgilianis versibus ab eodem conscripta, & Papiæ 1606. in fol. edita.

JACOBUS MIDDENDORPIUS, Oldensaliensis, Transisalanus, adolescens *Boetio Eponi* Frisio, Svvollæ tum Gymnasiarchæ, in disciplinam traditus, magnum operæ pretium utraque in lingua fecit. Hinc Coloniæ decurso Philosophiæ ac Jurisprudentiæ spatio, Doctorque creatus, ac S. Theologiæ Licentiatus, Philosophiam Peripateticam ibidem Montano in Gymnasio explanavit. Scripsit *De Academiis orbis universi*, *earumque origine ac progressu*, libros II. Coloniæ 1572. 8. Qui in octo dein excreverunt. Ibid. 1602. 8. *Cholini* typis. *De officiis scholasticis* lib. II. Prior *De Magistrorum*; alter *De Auditorum officiis* est Ibid. 1570. 8. *Originum Anachoreticarum silvam*, sive *De Vita cœnobiali, ejusque origine, progressu ac natura.* Ibid. 1602. & 1615. 8. Præterea *Historiam Aristeæ de Scripturæ sacræ per LXX. Interpretes translatione*, ex manuscr. Græcis Latinisqoe Codd. restituit, & *Commentariis* illustravit. Ibid. 1578. 8. Prodiere ab ejusdem manu *Quæstiones Juridicæ*, *Theologicæ*, & *Politicæ Impp. Regum*, & *Principum cum eorum responsis:* Ibid. in 8. apud *Butgenium.* Obiit ad *S. Andream* Decanus, atque Universitatis Procancellarius an. Dom. 1611. XIII. Januarii; ætatis suæ LXXIII. conditusque in æde *D. Andreæ*, ubi epitaphium illustre, ac magnificum ei positum.

CLXXV. JOANNES BUSÆUS, natione Belga, patria Noviomagensis, adolescens in ipso ætatis flore, atque vicesimum annum agens, Calendis Julii anni salutis 1563. Societatem Jesu complexus est. Deinde ad idem institutum conformatus, primum litteras humaniores, ac Philosophicas, docuit, tum Romæ Theologiam didicit, in qua eos fecit progressus, quos postea docendo, & scribendo ostendit. Nam & sacram Scripturam, & Theologiam, quæ via & ratione philosophatur, & quæstiones de moribus, annos ferme duos & viginti Moguntiæ, professus est; innocentiæ, ac sapientiæ opinione clarus. Edidit quæ sequuntur: *Disputationem Theologicam de Jejunio, & de delectu ciborum*, contra hæreticos. *Disputationem de persona Christi adversus Ubiquistarios*; *Apodixin Theologicam*, *pro ritu orandi Rosarium B. Mariæ Virginis 20. propositionibus comprehensam; Rosarii Hyperaspisten*, hoc est, *Depulsionem cavillationum*, quibus Calvinista quidam Heidelbergensis hanc *Apodixin* frustra obscurare conatus est. *Disputationem Apologeticam, pro Kalendario Gregoriano contra Jacobum Herbrandum* Doctorem Lutheranum Tubingensem. *Disputationem de descensu Christi ad inferos*, adversus decretum libri *Concordiæ Lutheranorum.* Item *Apologeticum disputationis de persona Christi*, cavillationibus *Stephani Gerlachii* Ubiquistæ oppositum. Item *Refutationem duplicem cavillationum à Stephano eodem objectarum. Responsionem ad theses Theologorum Lutheranorum Magdeburgensium de Missa Pontificia*, & *Cœnæ Dominicæ profanatione. Disputationem Theologicam*, de

Baptismi necessitate, & de Baptismo Constantini Magni. Paradoxa 30. *Gasparis Schwenckfeldii Hæresiarchæ, de toto Christo Deo, & homine, in statera sacræ Scripturæ, SS. Patrum, & Rationis expensa.* Ad hæc in lucem eruit, *Anastasium* Bibliothecarium, *de Summis Pontificibus*, nunquam antea excusum. Cui adjuncti sunt *Luidibrandi Ticinensis Diaconi* (vel potius alterius) *opusculum De ritu Romanorum* Pontificum. Item *Abbonis Floriacensis Epitomen ex Anastasii* historia excerptam. *Hincmari Rhemensis Episcopi*, *Epistolas nonnullas* nunquam editas. *Vitam sancti Wigberti* socii *S. Bonifacii* Archiepiscopi Moguntini, & *B. Auperti* Bingionum Ducis. *Opera Petri Blesensis*, Bathoniensis in Anglia Archidiaconi, correcta & *Notationibus* illustrata. *Joannis Trithemii opera, de Ecclesiasticis Scriptoribus*, & utriusque *Appendicem*. Item *Panarion*, hoc est, *Artem medicam*, variis divinæ Scripturæ, priscorumque Patrum antidotis adversus animi morbos instructam. *Viridarium Christianarum virtutum*, concionatoribus opus longe utilissimum. *De statibus hominum. Enchiridion piarum Meditationum in omnes Dominicas, Sanctorum Festa, Christi Passionem, &c.* Magnus fuit impugnator *Chemnitii* aliorumque similis farinæ Novatorum. Obiit anno Christi 1611. Religionis in Societate *Jesu* 48.

Joannes Bapt. Pignæ, Italus, ex Italica transtulit in Latinam *De Principibus Atestinis Historiarum libros VIII.* quos olim scripserat *Joannes Barronus*, in quibus continentur res maxime insignes cum in Italia, tum alibi gestæ, ab inclinatione Rom. Imperii ad annum 1476. ad Sereniss. Principem Alfonsum II. Ferrariæ Ducem, Ferr. 1595. in fol.

Petrus Angelus Bargæus, docuit in Academia Pisana, scripsit Poëmata varia: inter alia *Syriados* libros II. de expeditione Godefridi Bullonii, Romæ & Florentiæ 1591. cum *Scholiis Roberti Titii* Burgensis.

Franciscus Georgius, Venetus, Minorita, dedit *Problemata in Scripturam sacram.* Parisiis 1574. in fol.

Hieronymus Lauretus Cervariensis, Monachus Benedictinus in cœnobio Montis-ferrati & Abbas S. Felicis Guixolensis ad Philippum II. dicavit suam *Sylvam Allegoriarum sacræ Scripturæ.* Venetiis 1575. Tomis II. in 4.

Franciscus de Spinosa, Natione Hispanus, Bæticus, elegans Verbi Divini Præco, ordine Carmelita, prælo commisit libellum elegantem *De Immaculata Virginis Mariæ Conceptione.* Vivebat anno 1616.

Martinus Verdugus de Recalde, Hispanus, patria Pinnarandensis, in Regno Castellæ Veteris, ord. Carm. plura scripsit, inter quæ exstat opusculum *De odio peccati*, libris duobus divisum. Florebat anno 1617.

Petrus Ribadeneira Toletanus, 1540. die 18. Septembris ad Societatem *Jesu* tunc nascentem, & nondum à Sede Apostolica confirmatam, Romæ à *S. Ignatio* illius conditore admissus est: multis demum magnisque laboribus perfunctus, obiit Madriti anno Christi millesimo sexcentesimo undecimo, ætatis octogesimo quarto. Scripsit *Res gestas S. Ignatii, Jacobi Laynesii & B. Francisci Borgiæ.* item *De Schismate Anglicano, De Scriptoribus Societatis Jesu*, & alia quæ *Andr. Schottus* & *Philippus Alegambe* enumerant.

CLXXVI. Joannes Arcerius Theodoretus, Frisius, edidit typis *Commelinianis*, Græce & Latine *Jamblichum* Chalcidensem *De Vita Pythagoræ* de cujus operis versione hæc *Conradi Rittershusii* censura est *Notis ad Malchum* seu *Porphyrium*; *Majorem laudem promeritus erat* Arcerius, *si & ab emendationibus plerumque temerariis, & à Latina interpretatione manum abstinuisset, ac omnino talem exhibuisset* Jamblichum, *quantumvis corruptum, qualem in Manusc. invenerat, cuilibet liberam relinquens correctionem* &c. Et vero nimium quantum hodie libere serpit hoc malignum Correctorum genus per scripta ingeniosorum, aucupio tali famam & auctoritatem sibi aucupantium. Obiit *Arcerius* Ultrajecti anno 1604.

Joannes de Salas, natione Hispanus, patria ex oppido *Zumiel de Yza* diœcesis Oxoniensis, anno salutis 1553. natus est 3. Decembris. Latinas atque Græcas litteras Pintiæ Aristotelicas etiam puer didicit; & septima mensis Septembris anni 1569. Societati Jesu adscriptus est. Sacram Theologiam Salmanticæ audivit, quam, Philosophiæ cursu prius Segobiæ explicato, Compostellæ, Barcinone, Salmanticæ, Pintiæ, denique Romæ plurimos annos tradidit. In Hispaniam reversus animum ad scribendum appulit, & *in D. Thomæ Aquinatis primam secundæ partem* duos Tomos edidit, in quibus Quæstiones Angelici Doctoris, usque ad nonaginta interpretatur; item reliqua, quæ materiam de *Legibus* continent, emisit in lucem. Obiit Salmanticæ 1612.

CLXXVII.

Petrus Scarga, natione Polonus, patriâ ex Oppido Masoviæ *Grodzilt*, nobilibus parentibus natus, plures ab hæresi & schismate ad Catholicam fidem pertraxit. Romam Septembri mense, anno salutis 1598. contendit, ibidemque die Purificatæ Virgini dicato, In Societatem *Jesu* adscriptus est. Deinde ad Instituti sui normam expositus, in patriam rediit. Rector fuit Vilnensis Collegii & Provinciæ totius, semel iterumque vice Provincialis; & Regis munificentia Collegiis *Rigensi, Derpatensi, Polosensi*, firmamentum comparavit. Anno 1588. ad Serenissimi *Sigismundi III.* Regis aulam evocatus, mox ab ejus inauguratione totos XXIV. annos Concionatoris ordinarii partes apud illum egit, tanta modestia, humilitate, atque erga superiores suos obedientia, ut in Curia Religiosam disciplinam ad unguem observaret & de studio conatuque procedendi in virtutibus nihil omnino remitteret. Obiit anno salutis 1612. Multa tum Latine, tum Polonice scripsit, quæ seorsim prius edita, demum IV. Tomis comprehensa prodierunt. Continet autem Tomus I. *Selectas Sanctorum Vitas in singulos anni dies digestas*, additis *Documentis ad mores formandos idoneis*. Hic Tomus ipso superstite recusus est; cui postremo addidit *Vitas Sanctorum, Beatorum, & Martyrum Societatis Jesu. II. Annalium Ecclesiasticorum Cæsaris Card. Baronii* Tomos XII. *quos in Compendium* Polonice contraxit, *III. Postillas*, seu, *Conciones in singulos dies Dominicos & Festos totius anni, IV. Conciones de Sanctis, & de rebus variis*; & varia Opuscula minora.

Franciscus Raphelengius, natus Lanoii apud Flandros, Lutetiæ Parisiorum, & alibi linguas Græcam, Hebraicam, Chaldaicam, Arabicam, didicit. *Margaretam Christophori Plantini* filiam uxorem duxit & in partem typographiæ venit. Præclaram immortalemque Bibliis Regiis soceri typis adornandis, una cum *Ben. Aria Montano*, *Guid. Fabricio* & *And. Masio* navavit operam. Ad quorum instructionem dedit in *Apparatu Biblico Grammaticam Hebræam*. Edidit *Dictionarium Chaldaicum*, *Grammaticam Arabicam* & alia. Obiit an. 1597.

CLXXVII. Joannes Viguerius, Granatensis, Dominicanis Tolosæ adscriptus, Doctor Theologus, edidit *Institutiones ad Theologiam Christianam*, Antverpiæ 1565. in fol.

Benedictus Justinianus Genuensis S. I. Theologus in *Epistolas D. Pauli, & Canonicas* tomos 3. concinnavit, Lugduni 1612. in fol. editos. *Apologiam pro libertate Ecclesiastica, ad Gallo-Francos.* Cum Cardinali *Cajetano* à *Clemente VIII.* in Poloniam, ipso postulante Pontifice, an. 1596. profectus fuerat, ut apud ipsum Theologi munus sustineret. Obiit demum Romæ plenus dierum.

Martius Malacrida Foroiuliensis, orator & poëta, præter *Epistolarum* volumen, scripsit *Epigrammata & Lyrica varia*. Floruit anno 1612. temporibus Clementis VIII. Papæ, qui ipsum ex Polonia reversum suorum secretariorum numero adscripsit.

Joannes de Salas, Guimielensis, Hispanus, S. I. Theologus, 1612. æt. 60. Salmanticæ obiit. Volumen unum *de Legibus* 1611. Lugduni in fol. editum posteris liquit, ut & commentarium *de Contractibus*, eadem in urbe 1617. publicatum.

Joannes Picardus, Bellouacus, quem Lutetiæ 1610. Canonicum Regularem in *D. Victoris* cœnobio familiariter novit *Miræus*, edidit opera *SS. Anselmi Cantuariensis, Bernardi Clarevallensis* & aliorum.

Jacobus Mercatus, Monachus Silvestrinus, Theologus eruditus Hebraice, Græce atque Latine, scripsit *Hebraicæ linguæ Phraseologiam, in Cantica Canticorum*, Item *Vitam Bonifacii Episcopi Fulginatis ejusque discipuli S. Joannis à Baculo*, Camerini 1613. editam.

Jacobus à Lochenhagen, Antverpianus, ord. S. Salvatoris, sive Brigittæ apud Teneræmondanas Virgines spirituali curæ Præfectus, edidit *Annotationes in Epistolam Canonicam D. Jacobi*, *Commentarium in Evangelium Lucæ* ex operibus *D. Augustini*. Obiit sacerdos Jubilarius anno 1611.

Joannes Sonresius, Hispanus, Episcopus Conimbricensis scripsit *in Marcum & Joannem*.

Christophorus Clavius, natione Germanus, patria Bambergensis à prima adolescentia Societatem ingressus cum alias scientias imbibit, tum vero Mathematicas avidissime ac studiosissime didicit & magna cum laude Romæ professus est, tantumque felicitate ingenii atque assiduo labore profecit, ut non cum recentioribus tantum Mathematicis, sed etiam cum antiquissimis illis & peritissimis sit comparandus; quemadmodum præclara quæ scripsit monumenta aperte testantur. Scripsit ergo, *Commentarios in elementa Euclidis: In Sphæram Joannis de Sacrobosco, Geometricam practicam, Arithmeticam practicam, Gnomicos* lib. 8. *Computum Ecclesiasticum; Astrolabii fabricam & usum, Fabricam & vim instrumenti ad horologiorum descriptionem, Horologiorum novam descriptionem, Compendium brevissimum describendorum horologiorum, de figuris Isoperimetris; Apologiam Calendarii Gregoriani* adversus *Michaëlem Mæstlinum* Geppingensem, Tubingensis Academiæ Mathematicum, tribus libris explicatam, quibus adnexus est *Computus Ecclesiasticus. Castigationem Castigationis Josephi Scaligeri;* qui *Calendarium* aliter instaurandum esse contendebat: opus insigne, jussu *Clementis octavi* confectum, quod inscribitur *Romani Calendarii à Gregorio XIII. Pont. Max. restituti explicatio.* Edidit præterea *Theodosii Tripolitæ Sphæricon* lib. 3. Item ejusdem binas lineas tangentes & secantes triangula rectilinea & sphæricam. Postremo anno 1608. edi-

dit opus diu expetitum, cui nomen *Algebra*. Quæ ejus opera adeo probantur viris Mathematicarum disciplinarum scientia præstantibus, ut alii *Clavium* nostri sæculi *Euclidem* nuncupent; alii vero malle se à *Clavio* vituperari; quam ab aliis laudari scribant. Ætate meritisque gravis, Romæ vita defunctus est, anno 1612. æt. 75. Denuo recusa sunt ejus opera correcta & aucta tomis V. Moguntiæ.

BERNARDINUS ROSSIGNOLUS, natione Italus, patria Ulmetanus, diœcesis Albensis in Subalpinis, à teneris annis virtutem amavit, seque anno 1563. in Societatem *Jesu* dedit: in qua animum omnibus religiosæ disciplinæ exercitationibus excoluit, & scientiarum naturalium ac divinarum cognitione ornavit, quas Mediolani XI. circiter annos cum laude professus est. Postea ob singularem modestiam maturiorisque significationem prudentiæ, variis est Collegiis Præfectus, ac demum provinciis Romanæ, Venetæ & Mediolanensi præpositus: quod munus graviter religioseque obivit. Scripsit *de disciplina Christianæ perfectionis*, pro triplici hominum statu, Principientium, Proficientium, & Perfectorum, ex sacra Scriptura & Patribus libros quinque valde eruditos, ad instituendos potissimum viros Religiosos perutiles: Item tomum *de actionibus virtutum*. Obiit Taurini, cum Rector esset ejus Collegii, anno 1613. Vir fuit eximiæ probitatis. Quinquennio à morte cadaver ejus inventum est integrum illibatumque, & tam recens, ut consentiret ad tactum caro.

CLXXVIII. PETRUS VILLARSIUS, ex Episcopo Mirapicense Archiepiscopus Viennensis, forma fuit non gregis modo, sed & Pastoris probatissimi, & expressum universæ Christianæ Philosophiæ simulacrum: qui est Episcopi characterismus apud *Isidorum Pelusiotam*, *Epistola ad Palladium Diaconum*. Pro duplici Præsulis officio, & pietate, & doctrina, enitere diligentissime studuit. Et pietate quidem in Deum fuit flagrantissima, quem sacrum ignem quotidiano sacræ meditationis matutinæ pabulo solicite fovebat ac nutriebat. Accedebat quotidiana incruentæ hostiæ immolatio, & frequentissimus spiritualium colloquiorum usus. In litteris vero, sacris præsertim, quantum præstaret, præter encomia de eo laudatissimorum Scriptorum, *Cæsaris Baronii*, *Francisci Toleti*, *Antonii Possevini*, *Justi Lipsii*, *Petri Fabri* Allobrogis, & aliorum, luculenter ipse suis ingenii fœtibus prodidit, quos duplici volumine emisit. *De Simonia fiduciaria*, *De Beneficiariorum residentia*, *De sacellorum atque obituum fundatione*, *De celebratione Sacramenti matrimonii*, *De Medici erga ægros officiis*, *De vanis juramentis atque blasphemiis*, aliisque nonnullis argumentis. Quæ omnia exstant. Idem ut aboleretur anterioris ævi corruptela, qua Gallicani Præsules concionandi munus vere Apostolicum, & ut Tridentini Patres monent, Episcoporum maxime proprium, tamquam extraneum aversabantur, strato aliis itinere effecit. Demum recogitaturus annos suos & ad extrema se comparaturus, homo minime ambitiosus, infulis sponte cessit post annos quatuor supra triginta, quibus Antistitem laudatissime egerat. Ne tamen omnino cessare, aut otio torpere videretur, eam Viennensis diœcesis partem, quæ tractu Vivariensi ad Rhodanum continetur, sibi potissimum excolendam sumpsit, quod hæresum sentibus ac vepribus horreret, etiam ante Calvinianorum rhamnos iis in locis consitos, & per Galliam infeliciter proseminatos. Excessit dierum ac meritorum plenus in villa ad Lugdunum, anno millesimo, sexcentesimo decimo tertio, conditus Viennæ in templo Societatis *Jesu*.

GUILIELMUS ESTIUS, patricia familia Gorcomii in Hollandia natus, puer in Trajectensi ad Rhenum urbe, litteris politioribus, à *Georgio Macropedio* eruditus, Lovanii in pædagogio Falconensi Philosophiam hausit: quam ibidem postea decennio toto suis auditoribus tradidit. Theologiæ demum Doctor in eadem Academia anno 1580. creatus, paulo post inde Duacum ad professionem publicam, & Seminarii Regii, à *Philippo II.* Rege Catholico ad formandos Parochos instituti, præfecturam est evocatus; vir sane multis pietatis, doctrinæ, modestiæ, atque in pauperes beneficentiæ nominibus suspiciendus. Obiit anno salutis millesimo sexcentesimo decimo tertio, ætatis septuagesimo, magna sanctitatis opinione, depositus in æde *D. Petri*, cujus Præposituram gesserat. Inter ejus scripta, eminent *Commentarii in D. Pauli & aliorum Apostolorum Epistolas*, & *in libros IV. Magistri sententiarum*; item *Notæ in præcipua ac difficiliora sacræ Scripturæ loca*. Quæ & alia omnia ejus opera, juxta mandatum *Petri Berulli* Cardinalis, Patres Oratorii in Gallia & Belgio assidue lectitant, & maximo in pretio habent. *Estii* vox illa laudari solet, *Sine cognitione antiquitatis Ecclesiasticæ nemo potest perfectus esse Theologus.*

FRANCISCUS AQUILLONIUS Bruxellensis è Soc. Jesu Philosophiam Duaci annos plures, Theologiam Antverpiæ, & alibi diu docuit. Ut erat Mathematicarum artium peritissimus, libros sex *Opticorum* concinnavit, & typis Plantinianis 1614. publici juris fecit. *Catoptricorum & Dioptricorum* libros meditantem mors præpropera Antverpiæ sustulit, annos millesimo sexcentesimo decimo septimo.

CLXXIX. CHRISTOPHORUS BROWERUS Arnhemiensis, ejusdem Soc. Theologus & Historicus, Treveris obiit eodem an. Evulgavit *Venantium Fortunatum*, *Notis* illustratum & auctum; *Antiquitatum Fuldensium* libros IV. *Sidera illustrium & sanctorum Virorum*, *qui Germaniam præsertim Magnam, olim rebus gestis ornarunt*: è manuscriptis in lucem eruit, *Antiquitates Annalium Trevirensium & Episcoporum Trevirensis Ecclesiæ Suffraganeorum*, *ut Metensium*, *Tullensium*,

sium, & Verdunensium magno labore ac studio, peragrata Provincia Trevirensi, excussisque omnibus archivis, collegit.

HIERONYMUS GRATIANUS, Hispanus, nobili Alderetorum sanguine Pintiæ natus; in Veteri Castella, Presbyter, post è numero Discalceatorum Patrum, *S. Theresiæ* fuit à Confessionum secretis. A suis ejectus & amandatus injuste, ut scribit *M. Antonius Alegre de Casanate*, item Carmelita. Ex Hispania Romam petens, in servitutem à Turcis abductus est. Deductus Tunetum quam plurimos Saracenos vi precum suarum, & assidua divini verbi prædicatione ad Christi fidem adduxit, & ad labores pro *Christo* tolerandos, jugibus hortationibus, valido spiritu, sollicitavit. Diris inter Barbaros tormentorum generibus afflictatus diu, postquam passus esset famem, ergastula, verba, verbera, fœtores, laminas denique candentes & ferreas cruces ignitas pedibus admotas, divinitus libertatus à captivitate, nullisque malis, revertitur Romam, ubi Pontificis gratia cucullo *Heliæ* induitur, sub Observantia antiqua Carmeli; post hæc in Hispaniam rediens, verbum Dei velut imbrifera Christi nubes circumquaque discurrens, disseminat. Flandriam & Belgicam omnem inde pergens, annos IX. de animarum salute infatigabili labore suscepto peregit. Ejus opera collegit *Andreas à Marmore*, quæ Mantuæ Carpetanæ uno grandi volumine typis educta sunt anno 1616. Continet *Dilucidarium spiritus. Itinerarium triviæ perfectionis. De modo recitandi cum devotione divinum officium* &c. *Meditationes in orationem Dominicam. Expositionem Salutationis Angelicæ*, ubi Virginis *Mariæ* encomia declarantur, & septem adducuntur petitiones in illa faciendæ. *Abecedarium spiritus. De sanctissima Trinitate. Regulam bene vivendi. Apologiam in eos qui in omnimoda sui annihilatione perfectionem constituunt. De excellentiis S. Josephi* lib. V. *Stimulum propagandæ fidei. De Redemptione captivorum. De variis dæmonum fallaciis adversus virtutes. Devotum peregrinum. De arte amandi Deum, super octo cantus regulas.* Sparsim editi sunt tractatus *de Jubilæo & indulgentiis. Miles Christianus. In Apocalypsim S. Joannis* grande volumen. *Babyloniæ cæcitas* adversus quasdam hæreses noviter grassantes. *De potestate Papæ* adversus librum *Ferdinandi de las Infantas. Chronographia Carmelitana.* Consilia brevia *Semper & ubique. Hieroglyphica sacra. Spirituum discussio. Confessionale mancipiorum. Modus disputandi Saracenos & Judæos*, & alia quæ vel solum nominare prolixum foret. Omnium pene nationum linguas & litteras apprime Gratianus noverat. Hunc *S. Theresa* suum vocabat *Eliseum*. Obiit Bruxellis anno 1614.

THEODORUS GODEFRIDI, in Parlamento Parisiensi causarum patronus insignis, omnium primus edidit anno 1614. *Joannis Juvenalis Ursini* primo Episcopi Bellovacensis, secundo Laudunensis, demum Archiepiscopi Rhemensis Historiam regni Galliæ sub Carolo VI. ab anno 1380. ad anno 1422. Theodoro coætanus fuit *Alanus Chartier*, Poëta atque Historiographus Gallus.

FRANCISCUS à PAZE, Hisp. Salmantinus, ord. Carm. dicavit *Asserta selectissimæ Theologiæ* Cardinali *Gasparo de Borgia. Chronicon* sui Ordinis ad limam adduxit meliorem, quod, auctore morte præpedito, sub puluere jacet, proditurum aliquando. Vivere desiit Salmanticæ anno 1614.

JOANNES HAJUS, natione Scotus, Societatis *Jesu* Theologus, eleganter doctus, sacras litteras Turnoni in Gallia, Mathesim, & linguam Hebraicam in Belgio docuit; cum novarum sectarum Magistris Argentorati & alibi acriter disputans, sæpius eosdem confudit. Obiit anno millesimo sexcentesimo octavo, sexagenario major Mussipontanæ in Lotharingia tum Academiæ Cancellarius. Præter *Brevia Scholia* in *Bibliothecam sanctam Sixti Senensis*, exstant ejus *Disputationum libri contra Calvinianos* Latine editi, ut & alia Scotice conscripta, quæ Gallice reddidit *Michaël Coissardus*.

JOANNES HAJUS, natione Belga, Cerviæ in Hannonia natus, ejusdem Societatis Theologus, Duaci Philosophicas & sacras disciplinas diu professus fuit, ibidemque edidit *Quaternionem Evangelistarum & eorundem Concordiam*, itemque *Apparatum Evangelicum.* Vivere Duaci desiit admodum senex anno 1614.

CONSTANTINUS CAETANUS, natione Italus, ordine Benedictinus, magno studio & opera prodire fecit tomum unum in folio, Romæ, anno 1606. qui continet *B. Petri Damiani ordinis B. Benedicti Epistolarum libros VIII.*

GERARDUS VOSSIUS, Eburo, Borchloninus, Præpositus Tungrensis, Protonotarius Apostolicus, ac S. Theologiæ Doctor Romanus: vir Græce Latineque apprime eruditus, *Guilielmo Sirleto* & *Antonio Carafæ* Cardinalibus gratissimus exstitit, ac de SS. Patribus optime meritus, quorum Patrum monumenta ex Italicis bibliothecis primus eruit & è Græco Latine reddidit. Ex his *S. Ephræm* Syri, Patris & Scriptoris Ecclesiæ antiquissimi & ingenio sublimissimi omnia opera, quæ inveniri potuerunt, in tres tomos digessit, latinitate donavit, & *Scholiis* illustravit. *Theodoretum* Ep. Cyri *de Charitate : S. Greg. Thaumaturgum : Gesta ac monumenta Gregorii IX. Papæ* & alia plura cum *Scholiis*, *Notis variisque lectionibus* in lucem dedit. Obiit anno 1609. Leodii.

CLXXX. FRANCISCUS BANDINUS Picolominæus, Archiepiscopus Senensis, recollegit ex vetusto originali *Pii II.* opera, seu Commentarios rerum memorabilium à *Joanne Gobellino*

bellino Vicario Bonnensi compositos; quibus accesserunt *Jacobi Picolominai* Card. Papiensis Commentarii rerum suo tempore gestarum, & Epistolæ, Francofurti 1614. in fol. cum approbatione *Gregorii XIII.* Papæ, qui dicit dictum *Gobellinum* fuisse Secretarium *Pii II.* ipsumque esse auctorem dictorum Commentariorum, qui hactenus sub *Pii II.* nomine prodierunt. In præfatione dicit *Gobellinus* se vidisse *Martinum V.* seque scripsisse *Historiam de Pontificatu Pii II.* Commentariorum libri sunt numero XII.

CAROLUS à BASILICA PETRI, primum Canonicus Mediolanensis, post Congregationis Paulinæ Præpositus Generalis, ac demum Episcopus Novariensis vir morum integritate, doctrina & legationibus obitis clarissimus, scripsit *Vitam S. Caroli Borromæi*, Cardinalis & Archiepiscopi Mediolanensis; cum ejusdem *Borromæi Conciliis Mediolanensibus*, Brixiæ 1603. editam. Obiit circa annum millesimum sexcentesimum decimum quartum.

FRANCISCUS LABATA, Cæsaraugustanus, S. I. Theologus, *Apparatum Concionatorum* 1614. Lugduni tomis duobus in fol. & *Loca moralia* 1638. ibidem in fol. evulgavit.

HENRICUS FITZ-SIMON, Dublinii in Hibernia natus, S. I. Theologus, *Britannomachiam Ministrorum in fidei articulis dissidentium* Duaci 1614. in 4. foras dedit.

PETRUS MORALES, Hispanus, Valdepennæ prope Calatravam natus. S. I. Theologus, *Matthæum* explicans, scripsit ex professo *de Christo, Maria & Joseph* volumen ingens, Lugduni 1614. excusum.

FERREOLUS LOCRIUS, Paulopoli in Artesia natus, olim *Auberti Miræi* Duaci socius in studiis litterariis, ac Philosophicis, vir in sacra prophanaque historia æque versatus, in urbe Atrebatensi Parochum ad *S. Nicolaum* agens, vivere desiit anno millesimo sexcentesimo decimo quarto. Exstat ejus *Chronicon Belgicum* ab anno 1257. ad annum 1600. perductum: in quo res Artesiæ potissimum proponuntur. Scripsit & libros septem *de locis, templis, & imaginibus Deiparæ cultu claris*, Atrebati 1608. titulo *Mariæ Augustæ* editos.

FRANCISCUS BELCARIUS, Gallus, Peguilio, Episcopus Metensis, in Conc. Trid. orationem habuit. Obiit dimisso Episcopatu an. 1591. æt. 78. Scripsit *Commentarios rerum Gallicarum*, & librum *de infantibus in utero mortuis*, Gallice.

PETRUS DINET, Gallus, Canonicus Lingonensis, Doctor Theol. Parisiensis, *Hieroglyphicorum* scriptor, obiit anno 1595.

VINCENTIUS BARRALIS, quam *Cyprianus, Messianus & Stephanus*, tres discipuli *S. Cæsarii* Arelatensis, *Vitam* sui Magistri scripserant (quæ apud *Surium* 27. Augusti exstat imperfecta) pleniorem dedit in *Chronologia illustrium Lirinensis insulæ virorum*, Lugduni 1613. edita.

PETRUS PETRINII, Gallus, Carmelita, Concionator Christianissimi Francorum Regis, edidit *Ministrophoriam*, hoc est, *Bellum adversus Ministros Calvinistas*. Florebat anno 1614. *Paulo V.* Pontifice.

CLXXXI. FRANCISCUS MANTICA, nobilibus parentibus apud Utinenses in diœcesi Aquilejensi natus, *Franciscum Philomelam* in litteris humanioribus, & *Guidonem Pancirolum* in dialecticis, *Bernardinum Tomitanum* in Jurisprudentia, *Hieronymum Torniellum & Tiberium Decianum* Patavii, exinde *Marianum Soccinum* juniorem, aliosque in Academia Bononiensi magistros nactus est. Doctor Juris utriusque 1558. renunciatus, *Marcum Benavidium, Bonifacium Rogerium, Joannem Cephalum, & Jacobum Menochium* in professione collegas habuit. Anno 1580. volumen insigne *de Conjecturis ultimarum voluntatum*, quinque annorum opus, luce donavit. Scripsit insuper libros viginti septem *de tacitis & ambiguis conventionibus*, Romæ editos. Senatu Veneto commendante Cardinalis à *Clemente VIII.* creatus, humanitatis pristinæ tenorem retinuit, nec studiorum labores, aut discendi ardorem dimisit. Vixit annos octoginta, & è vita excessit anno millesimo sexcentesimo decimo quarto, conditus in æde *S. Mariæ de Populo*. *Germanicus Mantica*, Famagustanus Episcopus, *Romanæ Rotæ Decisiones* à patruo suo *Francisco* collectas, post illius obitum, publici juris fecit. *Franciscus Pola* Veronensis, eidem *Francisco* magistro suo elogium scripsit.

VINCENTIUS REGIUS, Siculus, patria Panormitanus, Soc. I. non sanctimonia minus quam doctrina claruit. Illi cum aliquando exhiberetur tabula, in qua soror ejus Sanctimonialis erat expressa, rogatus, ecquam bene eam referret; respondit frustra se ea de re consuli, qui sororem suam nunquam sit intuitus. Obiit Panormi anno 1614. æt. 70. religionis 56. Edidit *Theses de Sanctissima Trinitate*, *Evangelicarum dilucidationum* Libros VIII. *Enchiridium Evangelicorum*.

HADRIANUS ROMANUS, Lovaniensis, Medicus, & Mathematicorum sui ævi facile princeps fuit. Prima Matheseos, ut & reliquarum Philosophiæ partium, rudimenta Coloniæ accepit, apud Societat. *Jesu* Patres. Medicinæ initia ibidem fecit, & perfecit in Italia; eandemque primo factitavit Huji, Leodicensis ditionis opido. Ingenio fuit acri & perspicaci, judicio summo; quod in Mathematico utrumque singulare atque adeo summum sit necesse est. Ob quas animi doctrinæque dotes Lovanio in Germaniam atque Herbipolim evocatus à loci ipsius Principe & Episcopo, Medicinam ibidem primus publice docuit; & elata uxore Sacerdos ac Canonicus renuntiatus est in Æde D. *Joanni* sacra, à *Julio* Herbipolensium Principe. Varias Europæ partes obivit

obivit; & Germaniam, Poloniamque vidit fere universam, *Joan Samoscii* Cancellarii biennio fere toto domesticus, Cæsareus ad hæc Regiusque Mathematicus, atque Eques auratus. Scripsit varia; inter hæc *Theatrum urbium*, in quo brevis est urbium præcipuarum per orbem universum descriptio. Francofurt. 1595. 4. *Supputationem Ecclesiasticam, juxta novam veteremque Calendarii rationem.* Accessit *Theoria Calendariorum*, Wirceburgi 1595. 4. Obiit Moguntiæ an. 1615. dum ad aquas Spadanas curando morbo proficisceretur, in sinu *Jacobi* filii, qui patri per Poloniam, Prussiam, Bohemiam, Hungariam, Germaniam, Belgiumque comes fuit.

Christophorus à Castro, natione Hispanus, patria Ocaniensis, diœcesis Toletanæ, natus anno salutis 1551. atque à puero Societatem Jesu complexus est, Compluti Latinis ac Philosophicis imbutus literis anno 1569. Vir fuit bonarum artium litteris eruditus, in quibus dies noctesque indefesso versabatur studio, Toletani Collegii Rector. Scripsit *Deiparæ Virginis historiam cum auctoritatibus SS. Patrum* Latine & Hispanice; *Commentariorum in Jeremiæ Prophetias, Lamentationes & Baruch* Libros 6. *In librum Sapientiæ.* Erant & in manibus, sed nondum limati, *Commentarii in Prophetas minores.* Obiit Madriti 1615.

Christophorus Sustellus, prompsit in publicum *Nomacanon Photii, Patriarchæ C. P.* cum Commentariis *Theodori Balsamonis*, Paris. 1615. in 4.

Camillus Lellius, Bocchianici in regno Neapolitano & diœcesi Teatensi natus, *S. Philippi Nerii*, in schola Christi discipulus, fundator Clericorum regularium Ministrantium infirmis, Romæ 14. Julii anno Christi 1616. æt. 65. ad Dominum migravit, quædam Ascetica scripsit.

CLXXXII. Johannes Valero, Hispanus, Valentinus, ex civitate Segobriga, J. U. Doctor, & Canonicus ibidem, qui ad Cartusiam Scalæ Dei profectus, habitu Cartusiano vestitus est an. 1596. & emissa professione, post sex menses fuit Procurator, ut vocant, ad extra. Anno 1599. postulatus in Priorem ejusdem Cartusiæ, & à R. P. Generali D. *Brunone* confirmatus: præfuit annis duobus; deinde Priorem egit *Vallis Christi*, & Provinciæ Cataloniæ convisitatorem. Deinceps Prior *Novæ Plantationis* Ulysipponensis, ac tandem Cartusiæ Majoricanæ, magna reliquit abstinentiæ documenta: indesinenter orationi vacabat, aliaque exercitia spiritualia devote colebat. Scripsit multos codices miscellaneos, ac præcipue typis mandavit *Differentiam inter utrumque forum; Judiciale* videlicet *& conscientiæ*, in fol. per *Emanuelem Rodriguez*, Typographum in Cartusia Majoricensi, Insulæ Balearis, anno 1616. tandem plenus dierum appositus est ad Patres 14. Decemb.

Claudius Aquaviva, natione Italus, patria Neapolitanus, filius Ducis Atrii, in ipso ætatis flore 25. annos natus, cum politioribus litteris jam tum esset excultus, & SS. Patrum lectione instructus, & *Pio Quinto* Pont. M. à cubiculis, atque gratissimus, res suas sæculum habere jussit: & omnia illius ornamenta, opes, dignitates (quæ propter summam *Claudii* nobilitatem, modestiam, ingenium, & principis gratiam, ipsi non dubia spe proponebantur) tanquam fimum arbitratus, nudus ad *Christi* nudi crucem confugit, & Jesuitis addictus est, Romæ anno 1567. vicesima secunda Julii, in ipsis feriis *B. Magdalenæ.* Deinde positis Religionis rudimentis, & gravioribus studiis confectis, tantus in *Claudio* enituit virtutis splendor, tanta gravitas morum atque suavitas, tanta prudentia, ut Provincia Neapolitana ipsi primum gubernanda demandaretur; postea etiam Romana. Quam Provinciam dum optime administrat in Comitiis, quæ habita sunt Romæ Anno Domini 1551. magna Electorum consensione, in locum P. *Everardi Mercuriani*, Præpositi Generalis quarti, vita functi, suffectus est 19. Februarii. Neque animos Patrum illius Societatis quo minus *Claudium* eligerent, retardavit aut illius ætas (nondum enim quadragesimum annum attigerat) aut religionis temporis brevitas, ut Patribus & canitie, & religioso senio venerandis ipsum præferrent & in ejus humeros universum tantæ familiæ per totum terrarum orbem propagatæ onus imponerent. Nec eos fefellit eventus: nam ita hanc tam laboriosam provinciam sustinuit, ut sive prospera, sive adversa spectes, quæ ipso clavum tenente multa & varia suæ Societati acciderunt, electum à Deo esse credas, ut læta augeret, tristia minueret, & per dubias ac turbulentas tempestates, Deo Duce, navem Societatis ad portum salutis dirigeret. Sed hæc (nequid auribus dare velle videar) omitto. Scripsit tot negotiorum fluctibus pene obrutus, quæ ad ejus gubernationem maxime pertinent, *Epistolas* tredecim bene longas, & non minus religiosas atque eruditas, ad universam Societatem & ad Superiores *de renovatione spiritus, & unione fraternæ charitatis. Industrias* item pro Superioribus Societatis *ad curandos animæ morbos.* Ejusdem sunt & *Ratio atque institutio studiorum, & Directorium Exercitiorum. De felici progressu Societatis. De modiis ad conservandam Societatem, de fine missionum Orientalium, de modo instituendarum missionum, de formandis ac bene instituendis Concionatoribus, de Officii Divini recitatione ac celebratione Missæ*, & alia quarum seriem *Alegambe* refert. Archiepiscopatum Neapolitanum à Clemente VIII. ingestum, constanter repudiavit. Obiit 1615. æt. 72. cum Societatem gubernasset annis 34.

Seraphinus Olivarius, Gallus, vir nobilis, ex Auditore Rotæ, Episcopus Redonensis, obiit Romæ 1609. laudatus à *Lipsio* in Epistolis, Cent. V. Edidit *Decisiones in utroque Jure.*

Hieremias Ferrerius, Gallus, ex Ministro Calvinista conversus ad fidem Catholicam, anno 1613. scripsit eleganter & docte *de Antichristo.*

JOANNES VALERIUS VIRINGUS, Lovanienſis, Medicinæ in patria annos plurimos Profeſſor primarius, Sacerdos dein & Canonicus Atrebatenſis, Medico-Eccleſiaſticos ſcripſit libros quinque, *de jejunio Eccleſiaſtico & Abſtinentia.* Atrebati 1597. editos: quibus oſtendit mutuam Medici & Theologi affinitatem. Edidit etiam *Joannis Molani Diarium de Medicis Sanctis.* Obiit Bruxellæ ſub annum 1616. cum eſſet *Alberto* & *Iſabellæ*, Belgarum Principibus, à ſacris.

JACOBUS *de* VORAGINE, Ord. Prædic. ſcripſit *Sermones de tempore & de Sanctis*, item *Quadrageſimale & Mariale.* Mogunt. anno 1616.

CLXXXIII. HIERONYMUS XAVERIUS, natione Hiſpanus, patria Navarrus, beati illius *Franciſci Xaverii* cognatus, pari in religionem zelo Evangelium intulit in vaſtum illud Mogoris imperium, inter Gangem & Indem vicinosque Perſas ſitum, & aſſiduo labore catechizando, quatuor Regis magni filios ipſumque adeo Regem *Chriſto* tranſcripſit, ut & pro torque Roſarium geſtet Deiparæ, domusque adeo picturis *Chriſti* cruci affixi, & Dei Matris referta, Chriſtiani Principis aula eſſe videatur, ut inde manu datis litteris legimus; additque ſe ad ejus gentis Regisque converſionem Perſica ſcripſiſſe lingua, *Chriſti Domini vitam & Apoſtolorum.* Itemque *Martyrum hiſtorias*, *resque geſtas Sanctorum.* *Directorium* quoque *Regum* ad regni gubernationem. Opus adhæc ingens *de miſteriis fidei Chriſtianæ*, adverſus Mauros, & Mahometanos, ejusdemque *Compendium* ſeu *Summam* ante mortem conſcripſit: quæ Regis Mogor manibus, ejusdemque Aulicorum illius exemplo, teruntur. Obiit autem anno 1617. Goæ.

ALPHONSUS RODRIGUEZ, natione Hiſpanus, patria Pintianus, ſeu Valliſoletanus, aliquorum Collegiorum Soc. I. Rector fuit, & propter ſingularem vitæ integritatem, induſtriam & prudentiam Magiſter Novitiorum in Bætica provincia, quos non magis inſtitutionibus quam virtutum exemplis ad omnem perfectionem conformavit. Scripſit Tomos tres *Rerum ſpiritualium*, cum omnibus qui in virtute proficere cupiunt, tum vero Religioſis hominibus maxime utiles. Plenus dierum ac meritorum obiit anno 1617. annos natus 90. ab ingreſſu in Societatem 70.

ANDREAS EUDÆMO-JOANNES, natione Græcus, patria Cydenius, Romæ Philoſophiam & Patavii Theologiam publice profeſſus eſt, linguæ utriusque juxta peritas, ac Theologus egregius, ſumma & ingenii acrimonia, & judicii præſtantia præditus, edidit *de Antichriſto* lib. 3. contra *Robertum* Abbatem Anglum; *Caſtigationem Lamberti Danæi* Calviniani Miniſtri pro *Bellarmini Card. Controverſiis*; *Apologiam pro Henrico Garneto* Anglo; *Parallelum torti ac tortoris.*

NICOLAUS MONTMORENTIUS, Comes Eſtræus, *Alberti Pii* Ærario ſupremus Præfectus, edidit *Diurnale Pietatis, Manuale Principis*, & alia ejusdem fere generis, in quibus Exercitia, Meditationes & Precationes quotidianæ. Deceſſit Gandavi an. Chriſti 1617.

MARTINUS SMIGLECIUS, Polonus, Roxolanus, S. I. Theologus, libros duos *de vocatione Miniſtrorum*, quod opus *Nodum Gordium* prænotavit, Cracoviæ 1617. in 4. publicavit, *de æterna Chriſti filii Dei Divinitate, de Uſura, de uno Viſibili capite Eccleſiæ Dei, Nova Monſtra novi Arianiſmi, de Divina Verbi Incarnati Natura, de Ordinatione Sacerdotum in Eccleſia Romana, de Notis Miniſtrorum, Vanam ſine viribus iram Miniſtrorum Evangelicorum*, & alia plurima. Cum publice aliquando contra Calvini doctrinam diſputaſſet, relatam victoriam prodigio Deus firmavit: nam cum homo hæreticus inde digreſſus, dira ſibi imprecatione facta juraſſet *Smiglecium* cauſa cecidiſſe, mox, ut fuerat ſibi imprecatus, ſuffocari ſe ſenſit, & repetito periurio & execratione, repente arctatis faucibus extinctus eſt. Obiit Caliſſii anno 1618. æt. 56. Soc. 38.

RICHARDUS STANIHURTUS, Dublinienſis, ſcripſit *de rebus in Hibernia geſtis* libros IV. cum *Appendice Giraldi Cambrenſis* 1584. typis Plantinianis. Item *Vitam S. Patritii* 1587. ejusdem typis editam. Obiit 1618. Bruxellis.

FRANCISCUS AQUILLONIUS, natione Belga, patria Bruxellenſis, Collegii Soc. Jeſu Antverpiæ Rector, Philoſophiam in Duacenſi Academia annos plures, atque aiibi Theologiam, aliasque facultates profeſſus: Mathematicarum artium in paucis eruditiſſimus, ſcripſit *Opticorum* lib. 6. Philoſophis juxta ac Mathematicis utiles, qui typis Plantinianis Antverpiæ ſunt editi. *Catoptricorum* & *Dioptricorum* libros ſubjungere parabat, at ſpem illam præpropera mors fefellit anno 1617.

JOANNES PITHEUS, Anglus, patria Southamptonienſis, diœceſis Wintonienſis; domi, quæ teneræ ætati conveniunt, didicit; Wintoniæ literas Humaniores, Oxonii Philoſophiam & liberales artes; ubi tædere eum cœpit hæreſeos, ex Anglia, patriæ ac parentibus valedicens, Remos abiit, ubi tum Collegium Anglorum hærebat. Inde Romam miſſus, ibi Sacerdos creatus eſt; & Ingolſtadii Bojorum Doctoralem dignitatem conſecutus, à *Carolo* Lotharingiæ Cardinali Canonicatum Liverdunenſem, inde Decanatum accepit; demum *Antoniæ Lotharingæ* Clivenſi Duciſſæ duodecim per annos extitit à ſecretis Confeſſionum. Otium hoc nactus, otioſus eſſe noluit; ſed Hiſtoriis gentis ſuæ pervolvendis diligenter incubuit, & quatuor ampla *Volumina* collegit, *Regum* ſcilicet, *Epiſcoporum*, *Virorum Apoſtolicorum*, & *Illuſtrium Virorum.* Ejus lucubrationis non exiguam partem deſumpſit ex *Joanne Lelando*, qui multa diligenter hoc in genere indagavit, & ſuo ſæculo cum accuratioribus quibusque Antiquariis de palma contendere merito potuit; *Lelandi* tamen opera, pauca Latine, Anglice plura perleguntur. Florebat adhuc 1617.

Guilielmus Peraldus, Ord. Prædicatorum, scripsit *Summam virtutum ac vitiorum.* Moguntiæ an. 1618.

CLXXXIV. Joannes Chapeavillus, Eburo, S. Theologiæ Licentiatus Lovaniensis, Canonicus: Archidiaconus & Vicarius in *D. Lamberti*, ac Vicarius Episcopatus Leodicensis: Vir eruditionis exactæ, judicii subacti, sive ea tractet studia, quibus ad pietatem & Ecclesiæ munia rite obeunda informat Parochos, sive patriam illustret, & censeat historiam; scripsit tractatum *de casibus*, ut vocant, *reservatis*, in usum præsertim Ecclesiarum Belgicarum. Leodii 1596. 8. *Elucidationem Scholasticam Catechismi Romani*, ad captum Parochorum, &c. ibidem 1600. & 1603. 8. *Summam Catechismi Romani*, in gratiam Ordinandorum, ibidem 1605. 8. præterea *Vitam & miracula S. Perpetui* Episc. Trajectensis, libro peculiari, conscripsit, anno 1601. *Episcoporum & rerum Leodicensium scriptores varios*, uno simul fasce edidit, cum *Notis* ibid. 4. 1611. 1613. 1616. tomis tribus & *de prima & vera origine festivitatis SS. Corporis & Sanguinis Domini*; ex Historicis & documentis variis, ac probatis, tomo secundo *Script. Leodicensium.* Tractatum *de necessitate & modo ministrandi Sacramenta tempore pestis*, in quo 212. de ea re quæstiones breviter & dilucide resolvuntur, Pastoribus cæterisque animarum curatoribus non modo utilem, sed & pernecessarium. Inter vivos esse desiit. anno 1617.

Adrianus Hofstadius, ord. Minorum Theologus & Ecclesiastes famosus in urbe Trajectensi ad Mosam, an. 1618. vivere desiit. Post mortem ejus prodierunt *Sermones Eucharistici XLIX.* & latent alia ejusdem opera.

Laurentius Ramirez de Prado, V. C. Hispanus, ac eruditissimus Militiæ *S. Jacobi* Eques, in supremo *Philippi IV.* Hisp. Regis, Indiarum Pacis Bellique Conventu Senator, & in S. Cruciatæ adsessu Consiliarius, disceptationibus Jurisdictionis dirimendis inter selectos adlectus, ad *Ludov. XIII.* Galliarum Regem Exlegatus. Inter alia scripsit *Pentecontarchum*, sive *Quinquaginta militum ductorem*, cujus auspiciis varia in omni litterarum ditione monstra profligantur, abdita panduntur, latebræ ac tenebræ pervestigantur & illustrantur. Antverpiæ anno 1612. in 4.

Isidorus Messana, ord. Minimorum Theologus clarissimus & facundus, edidit *Rationale Sacrorum Canonum & Consuetudines ordinis Minimorum.* digna tanto viro monimenta.

Jacobus Perronius, cognomento *Davius*, Gallus in Normania natus, in hæresi Calviniana educatus, cum adolescens legendis veterum Patrum Græcorum ac Latinorum libris totum se dedisset, agnita veritate ad Romanæ Ecclesiæ castra feliciter transiit. Vir sane præstantissimus, ingenio & eruditione admirandus, facundia Nestor, atque ut Theologus nemini secundus, sic & Poëta Latino ac vernaculo sermone elegantissimus: de cujus in se, Parisiis 1610. agentem, benevolentia, quondam *Aub. Miræus* gloriari solebat. Cum esset Episcopus Ebroicensis & *Claudio Sanctejo* celebri Theologo in illa Cathedra merito suffectus, *Plessium Mornaeum* Calvinistarum in Gallia ducem & antesignanum in solemni Procerum conventu, *Henrico IV.* Rege, cujus summus tunc Eleemosynarius erat, præsente, tot mendaciorum quæ scriptis ille suis editis in Ecclesiam orthodoxam instruxerat, convicit; ut is ab omnibus exsibi latus ne hiscere quidem in posterum ausus fuerit. Eidem porro Regi præcipuus post Deum Catholicam amplexandi religionem *Perronius* auctor fuit, utque Ecclesiæ amicus fieret, apud *Clementem VIII.* Pontificem transegit. Plurimos insuper à religione nostra alienos proceres & alios, non salutaribus modo doctrinis, sed etiam humanitate, benevolentia ac beneficiis ad Ecclesiæ castra feliciter reduxit. Ejus opera inter *Venetos* & *Henricum* Regem res compositæ. Scripsit idiomate nativo, *de ratione intelligendæ Scripturæ. De vocatione Ministrorum Calvinistarum. Confutationem aculeati opusculi Danielis Tilleni Calvinistæ in traditiones Apostolicas. Virtutum Moralium cum Theologicis collationem.* Item varias *Paraphrases, Epistolas, Poëmata, Dissertationes.* Scripsit varia adversus Calvinistas ab omnibus avide lecta atque expetita; & merito quidem quod unus ipse adversus omnes nostri sæculi hæreticos par luctator & scriptor haberetur. Ut jure merito *Clemens VIII.* ipsum purpuratis S. R. E. Senatoribus adscripserit, & *Henricus IV.* Senonensem Archiepiscopum ac Galliarum Primatem esse voluerit. Obiit autem Lutetiæ summo bonorum omnium luctu anno millesimo sexcentesimo decimo octavo.

CLXXXV. Petrus à Pedrosa, natione Hispanus, patria Salmantinus, ord. Carmelita, cujus os vere loquebatur sapientiam & meditatio cordis prudentiam, cui à puero Grammatica, Rhetorica, Philosophiaque imbui, crepundia fuere, quarum artium absolutis curriculis, mentis aciem ad intima Sanctæ Theologiæ mysteria plenis delibanda labris convertit, tanta naturæ & ingenii præstantia, ut legendo docendove maximos literarum progressus fecerit, & universam Theologiam, sacrosque ex magna parte codices, eruditissimis lucubrationibus suis locupletaverit. Thomisticorum nullus (ut ait *Sanctius Davila* Placent. Ep. in *Vita Petri*) clarius, operosius, verius Angelicum Doctorem percurrit & aperuit, in quem spiritum eundem, si non fabulosa foret Pythagoræorum palingenesia, commigrasse diceres. Edidit posteritati profutura *de scientia Dei, de prædestinatione, de Trinitate, de voluntate & involuntario, de actibus humanis, de bonitate & malitia, de peccatis, de conscientia*, tomo I. comprehensa, & edita Pintiæ anno 1628. Altero tomo ibidem edito, scripsit *de incarnatione, de scientia Christi, de conceptione* B. Mariæ *Virginis, Eucharistia, Censuris, Matrimonio;* quæ gravissimorum Doctorum censura illustrantur &

approbationibus muniuntur. Inter ea quæ nondum ad limam adduxerat, prælum expectant *commentaria in Sententiarum libros*. Quantum à litteris vacare fas erat, dies noctesque in oratione transigebat. Amplissimos honores à *Paulo V.* Pontifice sæpissime oblatos, Evangelica pauperie contentus, recusavit. Obiit Salmanticæ anno 1618. æt 52. Hoc distichon visitur ejus tumulo:

Gloria qui quondam fuerat non parva virentis
Carmeli, exiguo conditur hoc tumulo.

ROBERTUS BELLARMINUS, alter *Augustinus* sæculi nostri, in Monte Politiano (quæ urbs est Etruriæ, Episcopali titulo insignis) ex *Marcelli II.* Pont. Max. sorore natus, adolescens Societati Jesu nomen dedit. In Belgicam missus, annos aliquot Lovanii, magna eruditionis fama, Theologiam explicavit, & Latine concionando, qua erat eloquentia, magnum sibi nomen peperit. In Italiam reversus, *Controversiarum libros*, accuratissima methodo digestos adversus ævi nostri Sectarios, incredibili Christianorum omnium applausu ac fructu publicavit. Et quamvis scripta ejus per partes male feriatæ Cathedræ Ministri in Britannia, Germania, Gallia & Batavia vellicare ac refellere contendanr, littus tamen arare frustraque sudare, à suis etiam commilitonibus, passim judicantur; non secus ac si dentem solido infigant atque infringant. Verum itaque de Ecclesia ac Repub. Christiana optime meritum, quamvis invitum, ac renuentem, ut erat modestia singulari præditus, *Clemens VIII.* anno 1598. Cardinalem *S. Mariæ* omnibus aupplaudentibus, renuntiavit, quem ut acceptaret honorem, in virtute obedientiæ, sub pœna etiam excommunicationis latæ sententiæ, ac reatu peccati mortalis, absolutæ denique potestatis imperio, jussit. Exinde Capuanus ab eodem Archiepiscopus creatus, cum aliquamdiu ea in urbe resedisset, suisque verbo & exemplo præivisset, onus illud Angelicis humeris formidandum deponere maluit, quam absens (ad Urbem enim revocabatur pro universæ Ecclesiæ bono) gregi præesse sibi commisso, & annuis illius Basilicæ frui proventibus aut dignitate. Magna itaque sanctitatis opinione, anno Christi 1621. ætatis 79. mense Septembri Romæ decessit. Omnia *Bellarmini* scripta apud *Alegambe* annotata reperies.

CLXXXV. HENRICUS SEDULIUS, Clavius, ordinis Minorum in Belgio Minister, ut vocant, Provincialis fuit, & vitæ ac disciplinæ monasticæ severus rigidusque magister: vir ab eruditione, cæterisque ingenii dotibus, in primis verò ab accuratissima lectione & tractatione veterum Patrum laudatus: ex quibus & scripta sua contexere ingeniose solebat. Exemplo hujus rei sunt, Commentarius *de præscriptionibus hæreticorum*, editus *Tertulliani* exemplo & titulo, *Apologeticus adversus Alcoranum hæreticorum*, & alia typis Plantinianis edita. Edidit insuper, *Notisque* illustravit *Vitas Sanctorum sui Ordinis*, & obiit Antverpiæ anno 1621. apud suos honorifico tumulo in choro conditus. Magna illa familiaritas cum *Justo Lipsio*, aliisque ea ætate eruditis viris fuit.

JOANNES ALFONSUS CURIEL, Doctor Theol. & Canonicus Salmanticensis, Commentaria scripsit *in primam partem D. Thomæ*, 1621. Antverpiæ in fol. publicata.

ANTONIUS de BALINGHEM, Belga Audomaropolitanus, Soc. I. Obiit an. 1630. Transtulit in Gallicum ex Italico *Japonicas & Chinenses Epistolas, Vitam B. Aloysii Gonzagæ, Principem Christianum Petri Ribadeneiræ, Meditationum Ludovici de Ponte tomos II.* Gallice scripsit *Actiones interiores virtutum Blasii de Palma; Solatium afflictorum ab unica Numinis providentia petitum; Congressus Pomeridianos & Sermones sympostacos*, contra cibi potusque intemperantiam, & alia.

AFRICANUS GNIRARDELUS, Fidardensis, Juris utriusque Doctor, *Historiam S. Abundii & martyris* 1620. in 4. Romæ publicavit.

AGATIUS de SUMMA, Jureconsultus, Cathacensis Patritius, Orator & Poëta egregius, scripsit tractatum *de Jurisdictione Episcopi*, & alia plura moliri dicebatur Vivebat Romæ 1633.

ALEXANDER CÆSARINUS, Neapolitanus, edidit Romæ Orationem *de adventu Spiritus sancti*, coram *Urbano VIII.* 1631. à se habitam in 4.

ALEXANDER DONATUS Senensis, è Societate *Jesu*, Romæ apud suos humaniorum disciplinarum Professoribus præfuit. Edidit *poëmata* varia, librum item *de Roma veteri ac recente*, utriusque ædificiis ad eruditam cognitionem expositis, Romæ 1638. typis *Manelphiis in 4. Orationem de Passione Domini*, quam anno 1622. habuit ad *Gregorium XV. Vitam Pauli V.* compendio evulgavit. Obiit Romæ 1640.

ALEXANDER GOTTIFREDUS, Romanus è Societate *Jesu*, acri vir ingenio, *Laudationem funebrem Cæsarini ad* S. P. Q. R. habitam Romæ 1624. in fol. edidit. *Effata Peripati Christiani, Orationem de Passione Domini*, præter alia nobis Belgis hactenus ignota.

ALEXANDER PEREGRINUS, Capuanus, Clericus regularis, *Privilegia Clericorum regularium* in duos tomos collegit & *Scholiis* illustratos 1615. Mutinæ publicavit. *Constitutiones* item *Clericorum regularium commentariis* à se illustratas, 1628. in 4. Romæ edidit. Scripsit insuper *de duello, de immunitate Ecclesiastica*, & alia.

ALEXANDER RAINALDUS, J. U. D. Radiani in Pelignis prope *Ovidii* patriam natus, Bibliothecæ Vaticanæ custos, Philologus & Poëta, scripsit *de Sylvestro II. Papa, de Iconomachia*, & alia. *Episcoporum omnium seriem, à Bonifacii IX. pontificatu usque ad nostra tempora*, concinnavit.

Fran-

FRANCISCUS SVAREZ, natione Hispanus, patria Granatensis, prima ætate vix exacta, Deo se in Societate sacravit; & per omnes disciplinarum, Humanarum atque Divinarum gradus, ad culmen Sapientiæ ascendit. Philosophicas scientias publice docuit, Theologicas *Pinciæ*, *Romæ*, *Compluti*, *Salmanticæ* doctissime professus est, donec *Philippi II.* Regis accitu primam Cathedram Conimbricæ jussus est occupare, postulante id Academia. Eboræ deinde Theologiæ Doctoris insignia capessivit. Publice legendi multorum annorum non contentus laboribus, animum transtulit ad scribendum, numeroso voluminum edito fœtu ea omnia quæ summo ingenio, acri judicio, maximo studio, diuturna lectione & accurata meditatione collegerat. Horum XXIV. Tomis comprehensorum syllabus legitur apud *Alegambe*. Obiit Olisipone magna sanctitatis opinione anno 1617. septuagenarius, Societatis initæ quinquagesimo quarto.

LEONARDUS DUARDUS Abelinensis, Clericus regularis, *Frederico Card. Borromæo* carus, multis annis Mediolanensis Pœnitentiarii munus obiit. Scripsitque amplissimos commentarios in *Bullam Cœnæ Domini* 1619. in fol. Mediolani excusos, & aliud opus *de Censibus*.

FRANCISCUS LUCAS, Brugensis, Theologus, Audomaropoli Decanus, Græce, Heb. Syr. ac Chaldaice peritus, scripsit *Notationes in Biblia sacra*; *Romanæ Correctionis loca in Bibliis insignia*; *Itinerarium Jesu Christi ex IV. Evangeliis*; *Commentarios in Evangelia*, Tomis IV. *Conciones*, & *Funebres orationes*. Ob. 1619.

CLXXXVII. LEONARDUS MARIUS, Zelandus, Goësanus, Doctor Theologus Coloniensis, vir præter reconditam in Divinis scientiam, eloquentiæ ac melioris litteraturæ cognitione in primis excellens. His linguarum Græcæ atque Hebraicæ notitiam non vulgarem adjecit, Theologo vel maxime utilem, ne dicam prorsus necessariam. Testatum id fecit *commentario in Pentateuchum* Coloniæ 1621. edito. Legitur eodem auctore *Hierarchiæ Ecclesiasticæ Catholicæ Assertio*: qua *B. Petri* & Romanæ sedis primatus, adversus *Marci Ant. de Dominis* hæresim defenditur, ibidem 1619. publicata.

JOANNES COTOVICUS, Ultrajectinus, Batavus, I. V. Doctor & Miles Hierosolymitanus anno 1598. Venetiis soluens, lustravit Cretam, Cyprum, Sidonem, Tyrum, Hierosolyma, reliquam Palæstinam, Syriam, Damascum, Libanum montem, Alepum, Antiochiam, aliasque Orientis provincias, insulas & urbes; quarum situm, antiquitates, præsentem statum, incolarum mores, instituta, & alia eo spectantia curiose docteque descripsit in suo *Itinerario Hierosolymitano* & Syria, Antverpiæ 1619. typis edendum curavit.

FRANCISCUS COSTERUS, Mechliniensis, cum in Italia adolescens ageret, in Societatem *Jesu* à *S. Ignatio* illius conditore anno 1552. est admissus. Exinde Doctor Theologus Coloniæ creatus, ea in urbe Philosophiam & Theologiam annos plures magna cum laude docuit. Obiit Bruxellæ admodum senex anno millesimo sexcentesimo decimo nono. Scripsit plurima partim Latine, partim Belgice, contra Calvinianos, quæ *Valerius Andreas* in Bibliotheca Belgica enumerat. Inter ea eminent *Enchiridion Controversiarum præcipuarum in Religione*, Latine ac Flandrice ab ipso auctore sæpius locupletatum.

BERNARDUS BAUHUSIUS, Antverpianus Soc. Jesu Presbyter Concionator, & Poëta egregius, obiit in patria anno millesimo sexcentesimo decimo nono. Exstant ejus *Epigrammata* selecta typis Plantinianis secundo edita. In his est *Proteus Parthenius*.

MARCELLUS MEGALLIUS, Squillacensis Clericus regularis, *Isabellæ Sabaudæ* Mutinensium Principi à sacris confessionibus fuit. Scripsitque tomos quatuor *Institutionis peregrinorum*, Mutinæ 1621. in 4. editos, & alia quæ *Allatius* in suo Indice enumerat.

PETRUS ARCUDIUS, Corcyræus, Presbyter, Theologiæ Doctor, primum à *Gregorio XIV.* deinde à *Clemente VIII.* ad Ruthenos in orthodoxæ religionis puritate erudiendos missus fuit. In Galliam reversus, scripsit Insigne opus *de concordia Ecclesiæ Occidentalis & Orientalis in septem Sacramentorum administratione*, Parisiis 1619. in fol. editum. *Joannis Vecci* Patriarchæ Constantinopolitani, *Bessarionis* Cardinalis, & aliorum posteriorum Græcorum opera, *de Processione Spiritus Sancti* Latine reddidit, & Romæ 1620. publicavit.

POLYCARPUS RIVERIUS, Cartusianus, circiter hæc tempora edidit duos aut tres tomos *Historiæ Gallicanæ*: in quibus sunt multa, quæ ad illustrationem Ordinis Cartusiani pertinent.

JOSEPHUS LENTUS, Asculanus, Italus, *Asculanorum illustrium præclara facinora* anno 1622. Romæ edidit.

PETRUS GAMBACURTA, Siculus, Soc. Jesu Theologus, opus scripsit quod postumum prodiit, videlicet *de Immunitate Ecclesiarum*, Lugduni 1622. libris VIII. in 8. Obiit Panormi anno 1605. Cal. Sept. æt. 61.

VINCENTIUS FILLIUCIUS, Senensis, S. I. Theologus, Pœnitentiarius Pontificius ad *S. Petrum* & Responsor ad quæstiones Conscientiæ, tomos tres *Quæstionum moralium* Lugduni 1622. publicavit. *De statu Clericorum*, & alia.

CONSTANTINUS CAJETANUS, *Paulo V.* à sacris litterarum monumentis & Abbas *S. Baronti* ex congregatione Cassinensi Ord. *S. Benedicti*, recensuit ac Notis illustravit *Vitas* & actiones Sanctorum trium Episcoporum, religionis Benedictinæ luminum, *Isidori Hispalensis*, *Ildefonsi Toletani*,

tani, & Gregorii Card. Ost. Acdita sunt ex sua Bibliotheca aliquot ejusdem *S. Isidori* scripta, quæ nondum prodierant, ad *Philippum III.* Regem Hisp. Romæ in 4. 1616.

CLXXXVIII. Franciscus Salesius, genere & natalibus Allobrox, ævo nostro Trans-Alpinorum Episcoporum *Gemma & S. Caroli Borromæi* ultra Alpes *Parelion*, anno 1568. natus est Anessiaci in Sabaudia: primam ætatem Lutetiæ in Claromontano S. I. collegio transegit virtute ac pietate singulari: ut omnes quid eximium de eo præsagirent. Exinde Patavium missus, ut Jurisprudentiæ operam daret, à sodalibus alio prætextu ad feminam speciosissimam ductus, & solus cum sola relictus, atque ad flagitium sollicitatus, *Gregorii Neocæsariensis, Thomæ Aquinatis, Philippi Nerii*, & aliorum Divorum exemplo non modo immotus perstitit, sed etiam castigatum acribus verbis scortum & saliva deformatum à se abegit, glorioso de lascivia ac procacitate triumpho. Lauretana exinde domo pie visitata, & Urbe Roma illustrata, in patriam redux, cœlesti prodigio motus, à sæculari vitæ genere ad Ecclesiasticum transiit, & studiis Theologicis imbutus, sacrisque initiatus, in concionibus ad populum habendis, atque in Calvinianis præsertim ad Ecclesiæ orthodoxæ castra revocandis emicuit. Quos quidem indefesso studio, cum privatis, tum publicis disputationibus fregit, & alloquiis melle dulcioribus adeo sibi devinxit, ut plurimi ejuratis erroribus Catholicam doctrinam amplecterentur. In his *Theodorum Bezam Clementis VIII.* Pont. Max. voluntate tentatum, adeo inflexit, ut nisi illaudatus pudor obstitisset, quam judicio veram agnoscebat, Religionem Catholicam facto etiam amplexus, & ore professus fuisset. Hæc & alia in Ecclesiam studia effecerunt eum Genevensem Episcopum, *Claudii Granieri* antecessoris voluntate & *Clementis VIII.* gratia. Variis inde Legationibus, Monasteriorum reformationibus, Religiosorum Ordinum institutionibus atque miraculis inclaruit. Egregia volumina stylo sancto lacteoque calamo conscripsit, quæ piorum omnium manibus teruntur, quibusque multiplici idiomate cudendis ac recudendis, nostratia & externa prœla frequenter caluerunt. Apostolico Viro *Renatus Faber* hoc epitaphium posuit: *Hic obdormit Illustriss. & Reverendiss. D.* FRANCISCUS de SALES *Episcopus Gebennensis, natalibus, verbis, operibus, scriptis, toti orbi clarus & charus; integer corpore & moribus; integer integras virtutes, easque semper easdem habuit, semper idem. Omnium amans, & amor ipse, Principum deliciæ, Populi parens, Episcoporum decus ac lumen, & vere* CHRISTI *Apostolus. Si plura vis scire, non hæc, sed sua scripta consule & acta, imo & totum orbem, nunc totum orbum. Sicut in vita se tegere atque sic protegere, ita ut post mortem se etiam tegeret, in hac ædicula se tegi voluit. Obdormivit in Domino Lugduni, die 28. Dec. anno* 1622.

Heribertus Rosweydus, Ultrajectinus, Soc. *Jesu* Theologus, sacras in ea litteras & Philosophiam Duaci & Antverpiæ professus est. Rude donatus, animum ad scribendum appulit, & plerasque Belgii Bibliothecas lustravit atque excussit, Ecclesiæ Antiquitates indagavit, Sanctorum vitas, aliaque eruit: editurus aliquando magno Ecclesiæ bono, si longiorem vitæ usuram concessisset Deus. Vir & illa & bonorum omnium quo floruit, favore dignus. Edidit *Fastos Sanctorum*, quorum vitæ MSS. in Belgio; specimen futuri operis Typis Plantinianis 1607. *Vindicias inferiarum Justi Lipsii, contra Jos. Scaligerum* ibid. 1606. nomine auctoris suppresso. *Disputationem de fide hæreticis servanda*, ex decreto Conc. Constantiensis. ibid. 1610. Adversus *Isaacum Casaubonum* pro Card. *Barronio*, hoc titulo: *Lex talionis XII. Tabb. Card. Baronio ab Is. Casaubono dicta, retaliatione retortam.* ibid. 1614. *Anti-Capellum*, sive *Explosionem Næniarum Jac. Capelli, quas funeri Is. Casauboni ad legem* XII. *Tabularum in vindiciis suis accinuit.* ibid. 1619. *Syllabum malæ fidei, excerptum ex Jac. Capelli mendaci Assertione bonæ fidei pro Anti-Capello suo, & libro de fide hæreticis servanda,* 1619. *Vitas Patrum*, opus antiquum ad vett. Codices comparatum, & *Notis* auctum. Item *Joan. Moschi pratum spirituale*, ex recensione ejusdem, cum *Notis* ibid. 1615. *Vindicias pro libello aureo Thomæ à Kempis, de imitatione Christi.* ibid. 1617. & alias, cum *Joan. Buschio de origine Cœnobii & Capituli Windes-hemensis*, quem primus quoque in lucem protulit 1622. *Notationes in vetus Martyrologium Rom.* hactenus à *Baronio* desideratum. Et *Martyrologium Adonis* ad MSS. exemplaria recensuit. ibid. fol. *Notas Parallelas in B. Paulini opera* ibid. 1622. *Eucherium Lugdunensem, de contemptu mundi, & laude Eremi. Sylvam Eremitarum Ægypti ac Palæstinæ. Historiam Ecclesiasticam à Christo ad Urbanum VIII. Historiam Ecclesiæ Belgicæ.* Alia quoque vertit in Belgicum Sermonem. Obiit Antverpiæ æt. 60. anno 1629. Belgicis è Societate Scriptoribus luctuoso, quatuor nobilissimis pene simul sublatis, *Rosweydo, Mangotio, Schotto, Scribanio*, idque in una Professorum domo Antverpiensi.

CLXXXIX. Cornelius Lancilottus, Mechlin. Ordinis Eremitarum *S. Augustini*, Doctor Theologus, *Henrici* ejusdem Ordinis frater germanus, linguarum præter vernaculam, Gallicæ, Hispanicæ, Italicæ callentissimus; variis muneribus in Ordine functus fuit. Conventus non unius rector, totiusque Ordinis per Belgium Prior Provincialis: primus coloniam Augustinianam in urbem deduxit Antverpiensem, atque Ædem sacram sua potissimum industria è piorum eleemosynis condidit. Scripta ejus sunt hæc: *Nectar & Antidotum, ex D. Augustini operibus collectum*, ordineque alphabetico digestum, contra sectatores quoslibet. *Pancarpium Augustinianum*; continens *Vitas SS. Augustini, Monicæ, Nicolai Tolentinatis, & B. M. Virginis Encomium:* itemque *Sodalitatis corrigiatæ Privilegia, Indulgentias &c. Lucernam Vitæ perfectæ*, cum

Sacer-

Sacerdotalis, tum Monachalis juxta D. Augustini Regulam. Tollitur è medio, dum sauciatis & moribundis militibus solatium spirituale impertit, inter ipsa pietatis officia, pestiferis pœdoribus obnoxia, æger ab ægris reversus, ætatis anno 48. à Christo nato 1622. *Vitam Divi Augustini* fusius quoque descripsit *Lancilottus.*

GARCIAS de SILVA & FIGVEROA, Zafræ in Boëtica natus ex illustri familia Ducum Feriæ, ipse nothus. Bonarum artium studiis deditus multos in Aula annos vixit. Demum à *Philippo III.* Hispaniarum Rege ad *Xa Tamas* Regem Persarum legatus anno 1613. mandata accepit, qua in legatione eundo & redeundo tantum temporis consumpsit donec XX. Julii sub horam octavam vespertinam anno demum 1624. (morbo quem Lusitani *Loando* vocant) decessit è vita, non adeo procul distans à fine longissimæ & quam maxime diuturnæ peregrinationis: attigerat enim gradum XXXV. altitudinis Septemtriones versus, distabatque leucis C. ab Insulis *Florum & Corui.* Corpus arcæ saxis onustæ inclusum, projectum fuit in mare, quod tamen duobus insequentibus diebus durante malacia aquis supernatans circuivit navem. Eadem illa vehebatur *Jacobus de Coutere*, Brugensis Flander, una cum filio *Stephano*, qui Goæ XXX. per annos domicilium habuit, quo quidem *Jacobo* neminem mortalium hodie crediderim vivere, qui terras plures peragraverit & tot barbarorum Regum Aulas moresque viderit, quibus de rebus *Commentarios* scripsit, premitque hodie. Scripsit porro *Garcias*, dum Goæ subsistebat, *Hispanicæ Historiæ Breviarium*, quod Olyssippone prodiit anno 1628. 8. & uberes admodum, locupletesque *totius legationis suæ, & Indicarum rerum, Perfidisque Commentarios.*

JACOBUS PONTANUS, Soc. J. natione Bohemus, sed in Germania educatus, vir in humanioribus potissimum litteris exercitatissimus, quique illarum studium in Germania mirifice excoluit, & plurimos erudivit discipulos, ac suo exemplo & exhortatione, ut illas excolerent, incitavit. Scripsit *Progymnasmatum Latinitatis*, sive *Dialogorum* volumina 4. in quibus omnia fere quæ in consuetudinem usumque communem incidunt, puro Latinoque sermone complexus est. Item *Institutiones Poëticas, Florida*, hoc est *Carmina sacra. Comœdias* præterea aliquot *sacras*, quæ nondum prodierunt in lucem. Item præclaros, atque uberes *Commentarios, in universum Virgilium.* Præterea edidit à se è Græco versum in Latinam linguam, *Joannem Cantacuzenum*, qui quatuor libris, bella inter *Andronicum* suum. & nepotem gesta, elegantissime descripsit. *Georgii Phranzæ Chronica Orientis Imperii, Solitarii Dioptra seu Regulam rei Christianæ*, libris quatuor, & *Nicolai Cabasilæ de vita in Christo* libros sex. *Joannis Carpathiorum Episcopi Capita hortatoria*, sive *Documenta Spiritualia* 291. *Philotæi Patriarchæ Constantinopolitani laudationem in Basilium, Nazianzenum, & Chrysostomum. Michaëlis Glycæ Disputationes cum Notis. Parthenometrica*, id est, *meditationes, preces & laudes in Virginem Matrem ex Menæis, Euchologio, & aliis collectas. Simeonis Junioris Orationes* 23. Item *Simeonis Episcopi Thessali, de Divino Templo, ejus Ministris, Vestibus* &c. *Theophylacti Simocattæ historiam de Mauritio Imperatore. Commentaria in Prophetas minores B. Cyrilli Alexandrini. Fasciculos duos, Similitudinem, Sententiarumque moralium*, è Græco versos. *Dialogos quosdam de Spiritu, & Carne. In Ovidii Nasonis Metamorphosin commentarium*, post editos jam in libros *Tristium*, ac *de Ponto Ethicorum Ovidianorum, Attica Bellaria*, & plura quæ numerat *Alegambe.* Obiit anno 1626. æt. 84. Augustæ Vindelicorum.

CXC. PAULUS BERTUS, Italus, patria Lucensis, Ord. *S. Francisci* Regular. obser. de integro locupletavit *Manuale Prælatorum Regularium, à Ludovico Miranda*, ejusdem Ordinis, quondam editum; in quo Religionum omnium origenes, progressus & dilatationes recenset. Adjunxit separatim *de sacris Monialibus.* Coloniæ apud *Jo. Kochium* in fol. Florebat *Bertus* anno 1612.

ANGELUS SAGARRO, Hispanus, patria Catalaunus, ord. Carm. *De Viris illustribus Carmeli* librum I. necdum prælis emissum, sed pretio multo custoditum in Bibliotheca cœnobii Barcinonensis. anno 1620. Perpiniani Prior diem clausit.

JULIUS NIGRONUS, Genuensis, Soc. Jesu Presbyter, æque doctus, sapiens, pius atque religiosus, obiit Mediolani, cum ibi Præposituram ageret, anno 1625. æt. 71. Edidit Italice *Orationes in laudem B. Caroli Borromæi; De recta gubernatione Reipublicæ; Regulas communes Societatis Jesu, Commentariis asceticis illustratas; Tractatus asceticos XVII. Dissertationem moralem, de librorum amatoriorum lectione junioribus maxime vitanda; Historicam disputationem de S. Ignatio Loyola Societatis* Jesu *fundatore, & de B. Cajetano Thianeo Institutore Ordinis Clericorum Regularium.* Scripsit præterea sub nomine Anagrammatico *Livii Noringii, Dissertationem de aula, & aulicismi fuga.*

ANTONIUS TABARES, Lusitanus, patria Olyssiponensis, Carmelitanus, eruditum Tractatum scripsit *de Virtutibus SS. Ignatii à Loyola, & Francisci Xaverii*, ejus sodalis. Florebat anno 1622.

PHILIPPUS MONCÆUS, Gallus, patria Parisius, sacræ Theologiæ Doctor eximius. Fuit enim illi profunda vis ingenii, acris judicii vigor & consummata in rebus Theologicis peritia. Moliebatur universam Theologiam suis scriptis complecti, sed mors intercessit, quæ anno 1619. illum Parisiis sustulit. Editum est posthumum ejus opus, quod continet *Disputationes Theologicas in aliquot selectas D. Thomæ quæstiones.* Paris. apud *Cramoisy* 1622. in 4.

Joannes Puteanus, inexhaustus scientiarum puteus, natione Vasco, quem lactarunt Gratiæ, Musæ educarunt, Tholosæ *D. Augustino* nomen dedit. In oppido quod à *S. Genesio* nomen habet, ad ripam Oldi fluminis, publico è pulpito Rhetoricam profiteri jussus, non vulgare eloquentiæ specimen dedit. Inde missus Burdigalam, Philosophicis studiis totum se immersit, emersitque tam præclarus, ut per ora doctorum longe lateque volitaret. Lutetiæ Parisiorum in Theologicis audivit *Joannem Bapt. à Glanò*, supra cap. 142. laudatum. Inde factus est Tholosæ Regius Theologiæ Professor, anno 1593. Socios habuit *Leonardum Cocquæum*, & *Stephanum Rabachium* scriptis notissimos. Obiit 1623. Scripsit *Commentaria in Summam D. Thomæ.*

Petrus Alagona, Siculus, patria Syracusanus, Soc. J. Romanæ Pœnitentiariæ Rector, Episcoporum examini, atque Ordinandorum diu Romæ præfuit, ubi & grandævus obiit anno 1624. In compendium redegit evulgavitque *Manuale D. Martini Azpilcuetæ Navarri. De quæstionibus morum & conscientiæ*, cui addidit *Compendium ejusdem Navarri de Usuris. Summam Theologicam S. Thomæ Aquinatis. Compendium totius Juris Canonici.*

Joannes Aloysius, Rivius, patritius & Jureconsultus Neapolitanus, *Praxim rerum quotidianarum Ecclesiastici fori*, item *Collectanea Decisionum, ac Resolutionum rerum variarum* aliquot voluminibus in fol. Venetiis 1623. & annis subsequentibus publicavit.

Joannes Bap. Coccinus, Venetus, Rotæ Romanæ Decanus, *Decisiones* Lugduni, & Venetiis 1624. in fol. publicavit. Scripsit item *de electione Romani Pontificis, de pœnitentiaria majore*, & alia.

CXCI. Dominicus Tuschus, humili quidem, sed honesto genere natus in Castellanaro municipio apud Regium Lepidi, virtute, doctrina, industria, animique constantia ad summos in Ecclesia honores pervenit. Primum miles & unius cohortis Tribunus, exinde Ticinum profectus, ibidem Juris utriusque laurea demum donatus fuit. Post varia munia laudabiliter gesta *Clemens VIII.* magnus ingeniorum æstimator, virum ad summa natum, inter Patres purpuratos anno 1599. retulit. In comitiis certe, quibus *Paulus V.* ad pontificatum est evectus, magna Senatus pars illum summo isto in terris honore dignum judicarat. Estque vel eo nomine in primis laudandus, quod mutatam Patrum de se sententiam parui pendens, infracto semper animo sibi constitit. Humiles & obscuros homines ad se venientes, humaniter excipiebat, eisque suadebat, ut Juris civilis studio naviter se traderent; nam fore ut emergerent exemplo sui. Posteris reliquit *Conclusionum practicarum Juris in foro omni frequentiorum* tomos octo, Romæ, Antverpiæ, & alibi editos. Decessit Romæ anno ætatis octogesimo sexto, salutis *Christi* millesimo sexcentesimo vicesimo, conditus ad *S. Petrum* in Monte aureo.

Leonardus Lessius, de Societate *Jesu*, Theologus ætate nostræ celeberrimus, natus anno 1554. in pago Brechtano quatuor milliaribus Antverpia dissito. Philosophiam Duaci toto septennio, quindecim vero annis Theologiam Lovanii, summa cum laude professus. Audiit olim ipse in Philosophicis inter cæteros Lovanii virum insignem *Bartholomæum Petrum Lintrensem*, Theologiæ dein Doctorem Duacensem; in Theologicis vero Romæ *Franciscum Suarez*, ejusdem Societatis, scriptis orbi clarissimum; tantis non impar magistris discipulus. Fuit ei expeditum in scientias omnes ingenium, incredibile in rebus, animi præsertim, discernendis judicium, de quo præclara Principum virorum, qui eum, dum viveret, frequentes undique consuluere, orbisque universi exstant testimonia. In Jure utroque, Mathematicis, Medica, Historica, ac Græcanicæ in primis linguæ peritia, nullo usus magistro, præ multis excelluit. Qua in scientiarum omnium encyclopædia singularis prorsus tanti viri pietas modestiaque enituit. Ab ejus calamo prodiere libri IV. *De Justitia & Jure, ceterisque virtutibus Cardinalibus. Dissertatio de Montibus pietatis. De perfectionibus, Moribusque Divinis. De vera ratione valetudinis conservandæ. De quinquaginta Nominibus Dei*, & opuscula plura, quæ multorum in manibus sunt. Obiit Lovanii anno 1623. prope septuagenarius.

Andreas Capella, Hispanus, Valentinus, ex ipsa civitate *Valentia* Regni metropoli in divinis Scripturis eruditissimus, Theologus sublimis, Prædicator egregius, ac trium linguarum, Hebraicæ, Græcæ atque Latinæ bene peritus: qui ex familia Clericorum Religiosæ Societatis *Jesu* venit ad sacrum Ordinem Cartusianum, in Vigilia *S. Antonii* Abbatis anno 1569. suscipiens habitum in monasterio *Scalæ-Dei* Provinciæ Cataloniæ, ubi mirum in modum virtute, doctrina, ac sanctitate floruit; erat namque orationi, & consuetudini maxime deditus, solitudinis, silentii, abstinentiæque singularis amator, ac præcipuus zelator Ordinis, & excellenter exemplaris. Itaque tantis devotæ contemplationis radiis splendens primo electus fuit Prior *Portæ-Cæli*, postmodum domus de *Paulari* in Provincia Castellæ, deinde *Neapolis*, imposterum *Mediolani*, & Visitator Provinciæ *Lombardiæ*; novissime autem anno 1584. præfuit domui *Scalæ-Dei* suæ professionis usque ad annum 1587. unde cum instante Rege Catholico Hispaniarum *Philippo I.* (qui *Andræam* in magna existimatione habebat) ei commissa fuisset visitatio ac reformatio quarundam Abbatiarum Ordinis *S. Benedicti* Claustralium, & Cœnobiorum Canonicorum Regularium *S. Augustini* in Cataloniæ principatu, absoluta cum felicitate provincia, idem Rex nominavit eum Episcopum Urgellensem, quam Ecclesiam strenue ac prudenter rexit, non ut dominans in Cleris,

sed

ſed gregi ſibi concredito factus clariſſima forma Paſtoris. Erexit ſiquidem quoddam Collegium Patribus Societatis *Jeſu* circa Montes Pyrenæos, in quo multa millia aureorum conſumpſit, rem ſane ovibus ſuis fructuoſam ac utiliſſimam, & tanto magis fructuoſam quanto paſtu indigent frequentiore, atque fidei Catholicæ inſtructionibus ii, qui in locis deſertis ac hæreticis vicinioribus commorantur, bonaque ingentia in pauperes ſui Epiſcopatus erogavit. Scripſit docte *ſuper Jeremiam Prophetam.* Vide *Bibliothecam Cart.* fol. 9. Item compoſuit cum eſſet Epiſcopus duo volumina *Sermonum pro Parochis*, idiomate Catalono, quæ typis mandavit, ac tandem bonis cumulatus operibus, jam octogenarius, cum magnos & varios ex chiraga & podagra patientiſſime pertuliſſet dolores & infirmitates, non ſine maxima opinione ſanctitatis placidiſſime obdormivit in Domino die 22. Sept. anno 1610. expletis in Epiſcopatu 23. annis.

PETRUS GRIMALDUS, Romanus, Carmelita, typis vulgavit volumen I. *Orationum de Adventu, coram PAULO V. habitarum*, quod in pretio eſt. Florebat anno 1612.

CXCII. JOANNES MARQUEZ, natione Hiſpanus, Ordinis Erem. S. Auguſtini, Doctor Theologus, & in univerſitate Salmanticenſi Profeſſor primarius, *Philippo III.* Hiſpaniarum Regi à ſacris Concionibus; admirabilis plane doctrinæ cum ſumma eloquentia conjunctæ rarum ac ſingulare ſui ævi exemplum. Ex variis ejus ſcriptis prodierunt: *Princeps ſive Gubernator Chriſtianus, formatus ex vita Moyſis & Joſue.* Quem Gallico ſermone donatum edidit *D. De Virion Conſiliarius Ducis Lotharingiæ, Nancæi* anno 1621. Item: *Conciones Super Pſalmum* 136. & 125. ſive *de duplici ſtatu Hieruſalem.* Item: *Defenſorium ſui Ordinis.* ſive *de Origene Ord. Erem. S. Auguſtini.* Quem librum impugnatum à *Gabriele Pennoto* Canonico Regulari, defendit contra eundem *Franciſcus Bivarius* Ord. Ciſtercienſis, prolixo commentario ad *Fl. Dextri Chronicum:* & contra aliorum quorundam impetitiones egregie propugnat R. P. *Thomas Herrerea*, Auguſtinianus Matricenſis in *Reſponſione Pacifica* edita Coloniæ 1635. Auctor *Anaſtaſis* refert eum edidiſſe *Commentaria in Librum Joſue*, item *in Corn. Tacitum.* Obiit vir præclariſſimus ac toti Hiſpaniæ gratus 27. Febr. anno 1621.

VALERIUS REGINALDUS, Burgundus, patria Uſienſis, qui pagus eſt diœceſis Biſuntinæ S. J. Theologus, ſcripſit *Praxim fori pœnitentialis*, 1616. & librum *de Prudentia Confeſſorii* 1610. Lugduni editum. *Compendiariam praxim difficiliorum Caſuum Conſcientiæ.* Pariſiis audiverat *Joannem Maldonatum* & *Joannem Marianam*, præſtantiſſimos ejus ætatis Theologos, eximio fructu. Pie in Domino conquievit Dolæ anno 1623. æt. 80. Religionis 50.

PETRUS JUSSANUS Mediolanenſis, Doctor Theologus, Presbyter Congregationis Oblatorum *S. Ambroſii*, ſcripſit ad *Paulum V.* Italice *Hiſtoriam Vitæ, Virtutum, Mortis, & Miraculorum S. Caroli Borromæi*, Archiepiſcopi Mediolanenſis, quod opus in libros IX. ſtili eleganti digeſſit & *Paulo V.* nuncupavit; Gallicum autem fecit *Nicolaus Sulphurnius*, Oratoriæ Congregationis Presbyter, *Mariæque Medicæ* Francorum Reginæ nuncupavit, Pariſiis 1622. Liber eſt ſingularis pietatis & doctrinæ, omnibusque cujuscumque conditionis hominibus apprime utilis.

JOANNES GONZAGA, Mantuanus, Clericus regularis, patrem habuit *Ferdinandum* Guaſtallæ Ducem, matrem vero *Victoriam Doriam.* Ab his traditus in diſciplinam Clericis regularibus Neapoli ad SS. Apoſtolos degentibus, eisdem ſe adjunxit, ibidemque primum Philoſophiæ, dein Theologiæ curriculum feliciter confecit. Exſtant aliquot ejus *Orationes Panegyricæ* Neapoli 1627. typis editæ.

JACOBUS MEIZATUS, monachus Silveſtrinus, Theologus, Hebraice, Græce, & Latine eruditus, ſcripſit *Hebraicæ linguæ Phraſeologiam: In Cantica canticorum:* item *Vitam Bonfilii Epiſcopi Fulginatis, ejusque diſcipuli S. Joannis à Baculo*, Camerini 1613. editam.

JACOBUS SALIANUS, Avenionenſis, Soc. *Jeſu* Theologus & Hiſtoricus, *Annales Eccleſiaſticos veteris teſtamenti ab orbe condito, usque ad Chriſti Domini mortem*, tomis ſex complexus fuit. Exſtantque Pariſiis, Lugduni, & Coloniæ typis editi. His connexi ſunt *Annales Imperii Aſſyriorum, Babyloniorum, Perſarum, Græcorum, atque Romanorum.* Obiit Pariſiis octogenario major 1640.

JULIANUS VIVIANUS, Italus, Piſanæ Eccleſiæ Decanus, *Praxim Juris patronatus* 1628. in fol. Romæ publicavit.

CXCIII. JOANNES ANTONIUS BOVIUS, ſive *Bobius*, patria Cremonenſis, ordine Carmelita, fuit amicitia junctus *Aloyſio Card. Capponi*, quem in Philoſophicis atque Theologicis inſtruxit abunde. Duobus editis libris, doctrinam eorum, qui Pontificiam auctoritatem oppugnabant, refutavit. Gravi de Divinæ Gratiæ Auxiliis Dominicanos inter & Soc. *Jeſu* Patres orta lite, cum *Clementis VIII.* voluntas propenſo in Dominicanorum ſententiam animo ferri videretur, *Bobius* magis quam quisquam alius, ejus properantis curſum retinuit, ſtititque rationibus multis, ne pro Dominicanis ſententiam diceret. *De diſciplina regulari* librum, Hiſpanice conſcriptum, in Italicum ſermonem tranſtulit, ſummo animi demiſſionis exemplo, quod cum in acri rerum maximarum meditatione defixus hæreret, ad hanc humilitatem deſcenderit, quo rem gratam faceret iis, qui arctioris vitæ ſtudio flagrarent. *Paulus V.* Molphetani, ſive Malfetenſis Epiſcopatus ei gubernacula dedit. Florebat ſenio pietateque clarus, anno 1618. Auctores ſiluerunt obitus viri diem.

ÆGIDIUS à PRÆSENTATIONE, Lusitanus, Doctor Theologus Ord. Erem. S. *Augustini*, ingenii acumine & ubertate doctrinæ inter primos sui ævi Theologos habitus. In Universitate Conimbricensi antecessor Vesperarius, ac primariæ Cathedræ professor emeritus sive jubilatus. Quem *Franciscus Suarez*, S. J. in eadem Universitate Theologiæ professor, sæpe fassus est unicum se habuisse studiorum suorum exercitatorem & ingenii cotem. In lucem edidit Tomos tres *de anima & corporis Beatitudine*, *Conimbricæ apud Didacum Gomez* anno 1609. eosque dedicavit Illustrissimis *Augustino de Jesu* & *Alexio Menezes*, huic Orientis sive Indiarum, illi Occidentis sive Hispaniarum, ex eodem Ordine assumptis. Item Tomum unum *de Voluntario & Involuntario*, & alterum *de immaculata Conceptione Beatiss. Virginis*, rogatu sive jussu *Philippi III.* Exstat ejusdem *Primas Augustinianus*, sive *de Prærogativa præcellentiæ & antiquitate Ordinis Erem. S. Augustini*, editus post ejus mortem Coloniæ apud hæredes *Antonii Boetseri* anno 1627. Obiit ipse anno salutis reparatæ 1626. ætatis 87.

ANTONIUS VASCONCELLIUS, S. J. Theologus Olisiponensis, claro genere in Lusitania natus, in Eborensi Academia, ab *Henrico* Rege excitata, Rectorem gessit. Scripsit *Anacephalæosin*, id est, *summa capita rerum à Regibus Lusitaniæ gestarum cum descriptione ejusdem regni Lusitanici. Epigrammata in singulos Reges adjecit Emanuel Pimenta*, ejusdem Societatis Presbyter. Obiit Eboræ *Vasconcellius* 1622. Exstat Antverpiæ apud *Bellerum* 1621.

SEBASTIANUS FANTONUS, Italus, Prænestinus, sive Palestrinus, Cermelita, Latinorum Generalium trigesimus sextus, *sui Ordinis Rituale* libros duobus & *Rubricis* 123. composuit, vulgarique fecit; vir fuit Divini cultus augendi zelo feruidus, & Præneste, in suo quem erexat ipse cœnobio, spiritum egit anno 1623.

ALBERTUS PICCOLUS, Presbyter Oratorii Messanensis in Sicilia, 1623. in 4. publicavit *Dissertationem de antiquo jure Ecclesiæ Siculæ*.

FRONTO DUCÆUS, Burdegalus, Soc. Jesu, ea fuit morum suavitate, ut etiam iis qui minus æquo animo in Societatem erant, carus foret. Antiquitatis notitia maxime fuit illustris. Aliorum fuit, sacram Scripturam doctis Commentariis explanare; aliorum, fidei controversias feliciter tractare; restabat ut quis insudaret in Patribus antiquis, cum Græcis tum Latinis, à fœdis hæreticorum unguibus vindicandis *Nazianzenum*, *Basilium*, *Chrysostomum* & alios Græcos Patres Latine reddidit, & *Notis* illustravit, denique edi curavit *Bibliothecam Sanctorum Patrum*. Obiit anno 1623.

GREGORIUS XV. Papa ante pontificatum dictus *Alexander Ludovisius*, patria Bononiensis, majorem partem bibliothecæ Palatinæ, Heidelberga à *Maximiliano* Bavariæ Duce subacta, Romam anno 1623. transferendam curavit & Vaticanæ adjunxit: obiitque anno millesimo sexcentesimo vicesimo quarto. *Decisiones* ab ipso scriptas, cum esset Auditor Rotæ Romanæ, *Oliverius Beltramnus* J. C. Romæ typis edidit Notasque adjunxit.

CXCIV. ÆGIDIUS CANNARTUS, apud Rhetelios natus est 1571. Postquam humaniores litteras alte imbibisset, & Philosophiæ curriculum eximia cum laude peregisset, patre volente serio studia ad Jus contulit. Erat in eo rara animi indoles, judicium acre & præsens, memoria facilis & tenax, ingenium subtile & ardens, prompta eloquendi facultas, disputandi acumen singulare, scribendi mira facilitas. Quibus dotibus Præceptorum amorem, sodalium admirationem, externorum plausum & favorem sibi conciliaverat. Græcæ etiam atque Hebraicæ linguarum cognitionem Scholasticis disciplinis adjunxit. Theologiam inde apud suos professus, ingenium suum prolixe ac liberaliter explicavit. Novum Testamentum (ut *Lanovius* refert) Græce & Latine verbo tenus callebat, ut inverso etiam ordine totum reponeret. *Tertullianum* unice dilexit & memoriæ integrum mandavit, atque perdidicit. Humaniorum litterarum tam præsenti erat memoria, ut Latinos Poëtas ad unguem teneret, *Horatium* maxime, *Juvenalem* atque *Persium*, quorum quamvis periodum vel verbo summonefactus ex tempore ad rogantis arbitrium reddere solebat. Nulla erat ex liberalibus disciplinis, cujus non arcana pervidisset; haud minus rerum quam verborum peritus, contra quam soleant vulgaria ingenia, quibus ex uno tantum decedit, quantum accedit ex altero. De hæreticis verbo, scriptis, opere triumphavit, imperterritus contra totam factionem; audierunt enim eum de Cathedra fulminantem *Castrenses*, *Rupellani*, *Neracenses*, *Salmurienses*, quos fanatica vertigo abduxerat, quosque reduxit. Enim vero calamo nihili minus, quam lingua valuit; exstant ejus *Acta collationis cum Josione* Calvinista; *Conciones: Oratio*, quam vocant, *Decretalis* ad cap. *Firmiter*, *de Sum. Trin. & fide Cathol.* Oratio funebris in obitum *Francisci Laschiver*, Rhedonensis Episcopi. Ordinis sui promovendi studio nullis laboribus pepercit. Undeviginti Monasteria diversis locis constituit. Germaniæ Provinciam post centum annos recuperavit. Privatas familias, Provincias, Ordinem universum continuo gloriose administravit. Gratus Principibus, privatis suspiciendus. Obiit *Paulæ* anno 1624. pulchra & pretiosa morte, qualis decet esse Sanctorum, quinquagenario paulo major.

JOANNES PITSIUS, Anglus, ad posteritatis commodum, suique nominis memoriam, scripsit *de legibus* Theologicum tractatum; item *de Beatitudine*, *de Peregrinatione* libros VII. *De Academiis & illustribus scriptoribus*. An obierit seu vivat mihi non est compertum. Habere se præ

mani-

manibus profitebatur *de Episcopis, de Apostolicis viris & de Regibus suæ gentis.* De quorum omnium editione nihil certi. Florebat circa annum 1619.

JOANNES MARIANA, Elboræ (quod in Carpetanis est agri Toletani municipium, Talabrica hodie seu Talauera) natus, litteras bonas Compluti puer edoctus, Philosophicisque ac Theologicis in Societate imbutus, Romæ primum, mox Lutetiæ eadem professus, valetudinis tuendæ gratia in patriam revertit, & singulari vir judicio, rerumque gestarum memoria, ad patriæ historiam Latinis illustrandam litteris, quod eo sæculo præstitum à civium suorum nemine dolebat, animum convertit. Scripsitque XXX. *Annalium Hispaniæ* libros diserte admodum, gravi stylo, affectu privato carens; ut *Thucydidis* prudentiam ac *Taciti* acumen unus complexus esse videatur. Docet enim miram rerum in omnibus ætatibus vicissitudinem, mores denique ac judicium informat. Qui *Annales* in Hispania primum visi, nunc demum trans Pyrenæos in Germania evulgati leguntur ab eruditis hominibus, ut & ejusdem *de Rege, ac Regis institutione* doctus ac jucundus *commentarius*, quæque de *de ponderibus, ac mensuris Hebræorum, Græcorum, Romanorum & Iberorum* subtiliter disseruit. Concionator & ipse facundus, corporis forma egregia, fronte lata, gravique aspectu. Scripsit insuper Tractatus VII. cum Historicos, tum nimirum *de adventu B. Jacobi Apostoli* in Hispaniam. *De editione vulgata SS. Bibliorum. De fide & anno mortis Christi. De annis Arabum cum annis nostris comparatis. De spectaculis. De monetæ mutatione. De morte & immortalitate.* Eruit è tenebris, *Notisque* illustravit, ac *Proœmio* ornavit libros tres *Lucæ* Tudensis *Episcopi de altera vita, fideique controversiis adversus Albigensium errores. Bibliothecam Photii in Epitomen redegit*, & Latinas fecit *B. Cyrilli Alexandrini* Episcopi ἑορταστικὰς Homilias, quæ duo tamen lucem non aspicient. Obiit Toleti 1624. nonagenarius.

COSMAS MAGALIANUS Bracarensis, Lusitanus S. J. Theologus, Professor Conimbricensis non virtute minus, quam doctrina clarus. Cum fluctuaret animo deberetne posteritatis judicio suos labores committere, libellum vulgavit, quem per jocum *Scapham* appellavit, quo periculum faceret: ut vidit ex voto succedere, majora emisit. *De Viris illustribus Societatis* scribere meditantem, mors intercepit Conimbricæ anno 1624. æt. 73. Scripsit tomos duos *in Epistolas S. Pauli ad Timotheum & Titum* 1609. quos in 4 Lugduni publicavit: in quibus de Hierarchia ac Principatu Ecclesiastico fuse disserit: *Commentarios in Canticum I. Mosis, in Josue, in Moysis Cantica & Benedictiones Patriarcharum* lib. IV. *Explanationes & Annotationes morales in sacram Judicum Historiam.*

CXCV. LUDOVICUS PONTANUS, natione Hispanus, patria Pincianus, ab ipsis incunabulis factus atque educatus ad pietatem, Societatem Jesu expetivit, annum agens 20. atque admissus est an. salutis 1575. cum jam & Philosophicis disciplinis esset instructus, & duos annos in sacra Theologia utiliter posuisset. Deinde persecutus est studia litterarum, in quibus longo post se intervallo condiscipulos omnes reliquit propter ardorem animi, ingenium atque acre judicium. Itaque *Aristotelis* cursum, ut vocant, docendo confecit, & sacram Theologiam professus est acute, graviter erudite. Sed cum non minus integritate, ac religione quam ingenio, atque doctrina excelleret, Magistri Novitiorum, atque Rectoris partes, *Ludovico* sæpe mandatæ sunt, easque peregregie obivit: sed tenui vel potius nulla valetudine, qua semper conflictabatur, coactus est interrumpere & gubernandi & docendi cursum, ac animum ad ea scribenda transferre, quæ longo usu, assidua meditatione, perpetua sui mortificatione didicit, & non tam ex aliorum libris hausit, quam in se ipse expertus est. Scripsit materna lingua pias, doctas, perutiles *Mysteriorum fidei Meditationes:* quas duobus tomis complexus est, quos jam ex Ibericis Latinos, *Melchior Treverinus* Societatis ejusdem fecit: Gallice alii. Scripsit præterea insigne volumen, cui titulus: *Dux Spiritualis.* Quatuor item Tomos *de Christiani hominis perfectione, in quolibet ejus vitæ genere Expositionem Moralem & Mysticam in Canticum Canticorum*, quæ continet Exhortationes, sive Sermones de omnibus Christianæ religionis mysteriis atque virtutibus; rursum Hispanice edidit *de recto Sacramentorum usu.* Placidissime expiravit Vallisoleti anno 1624. æt. 70. Sepultus est eo modo quem Societas in Sanctorum virorum funebris consuevit adhibere.

MICHAEL JOANNES VIM-BODINUS, Hispanus Theologus curiosus, doctus, scripsit *Historiam Ecclesiasticam Valentinorum* in Hispania, *Panegyricum B. Thomæ* Archiepiscopi Valentini: item *Inscriptiones & Elogia* varia 1625. in fol. Madriti edita.

MELCHIOR ROTELIUS *de re beneficiaria* duo volumina in fol. 1629. & 1633. edenda curavit.

CLAUDIUS RANGOLIUS, Crespeiensis Valesuos ord. Minimorum Hebraice, Græce & Latine doctus, incomparabilis eloquentiæ Vir, scripsit *in Reges commentariorum* libros duos. Diffusa in labiis dicendi gratia animos ad virtutem mulcebat trahebatque. Persuasus ipse Sanctorum gestis (quæ illi lectio pene continua) animaverat se ad communem vitæ cursum separandum. Ferventi zelo ad cultum Dei promovendum accensus, vitiorum mentionem exhorrebat. Solitudo & recessus in magna parte voluptatis fuit, in otio tamen nunquam fuit. Dum ad perfectionis metam intenso cursu properat & corpus duriter macerat, mors in maturam virtutis messem falcem injicit, sed heu! in virum fato immaturum. Obiit Fublini in agro Meldensi an. 1625. multa eo intercepto, nobis & immortalitati intercepta sunt opera Chronologica quæ meditabatur.

Jodocus Coccius, Germanus, patria Treuirensis, Soc. Jesu litteraturæ politioris & Historiæ cognitione fuit instructus egregie. Obiit Rubeaci in Alsatia an. 1622. Edidit *Dagobertum Regem redivivum*, quem *Notis* illustravit.

Nicolaus Coeffæus, Gallus Senomanensis, Ordinis Prædicatorum Theologus, obiit Parisiis anno 1623. cum nominatus esset Episcopus Massiliensis, sed nondum capta possessione. Scripsit multa Latine & Gallice; hæc inter celebrantur *Historiæ Romanorum*, tomi duo, Paris. in fol.

Jacobus Gretserus, Germanus, Soc. Jesu, fortissimus Athleta, ac vigilantissimus veritatis defensor, magnus Lutheranorum domitor ac malleus, Hæreticorumque omnium terror; postquam totas bibliothecas legendo exhausit, & totas fere scribendo replevit, vitæ satur, cum 26. annis Ingolstadii docuisset, uno linguam Græcam, tribus Philosophiam, reliquis Theologiam, & 48. in Societate vixisset, pie decessit Ingolstadii 29. Januar. an. 1625. æt. 63. Ad stuporem usque protenditur series ab illo scriptorum voluminum, quam videre est apud *Alegambe*; adhuc non pauca ejus opera inedita manent. Edidit vero sesquicentum fere libros.

CXCVI. Prosper Stellartius, Erem. Augustinianus, S. Theol. Doctor, Conventus Tornacensis in patria Prior, totiusque Provinciæ per Belgium Visitator, excellebat ingenii nobilitate & facundia. Edidit *Augustinomachiam*, sive *Vindicias tutelares pro S. August. & Augustinianis*, libris II. *de Coronis, & Tonsuris Paganorum, Judæorum, Christianorum. Fundamina & Regulas omnium Ordinum monasticorum & militarium. Annales Monasticos*, sive *Chronologiam*, libris XVII. totidemque sæculis distinctam. Obiit Cajetæ in Campania, dum in patriam remeare cogitat, an. 1626. æt. 39.

Hieronymus Columbus, Perusinus Theologus, Bononiæ 1619. edidit *Disquisitionem Theologicam in sacram Christi Nativitatem*, in qua disputat quonam pacto plantæ & sidera Domino famulentur. Scripsit item *de Angelica & Humana Hierarchia* libros VIII. *De Regimine Ecclesiæ Dei* libros II.

Joannes Baptista de Lezana, Hispanus, Carmelita, suorum Sodalium studiis Romæ ad *S. Mariam Transpontinam* diu præfuit & librum ibidem 1622. in 4. edidit. *De reformatione regularium* sive *disciplina religiosa ad normam SS. Patrum & Monachorum. De immaculata Virginis Conceptione* Madriti 1626. *De casibus conscientiæ*, & alia. Idem occupatur in conscribenda *Historia* Ordinis Carmelitani.

Petrus Cottonus, natione Gallus, patria Foresianus, ex Lugdunensi diœcesi, rara vir scientia, eloquentia, pietate: ea porro morum suavitate, ut mirabiles amores excitaret sui, & omnibus Principibus summis, mediis, infimis, juxta charus foret. *Henrico IV.* Galliarum Regi fuit charissimus, apud quem Concionatoris munere functus est magna hominum admiratione, ac fructu. Ab hæreticis sæpe est appetitus insidiis, atque ita aliquando in cervice vulneratus, ut parum ab extremo periculo abfuerit. Edidit Gallice eruditum opus, & pium *de Missæ sacrificio* adversus Ministrum Gratianopolitanum. Item *Apologias pro Matre Dei & de enormitate peccati. Interiorem devotæ mentis occupationem*, Reginæ jussu denuo auctius editam. *Epistolas Apologeticas de fide Catholica* adversus *Danielem Chamierium* Delphinatem, Calvinianæ sectæ apud Allobroges Ministrum, in quem & *P. Ignatius Armandus* incurrit. *De modo agendi cum Hæreticis. De locis sacræ Scripturæ à Calvinianis corruptis*, quod opus *Genevam Plagiariam* nuncupavit. *Concordiam utriusque Religionis*: qui liber Romæ non Patribus modo, sed & *Paulo V.* Pont. Max. cum placuisset, edi jussus. *Relapsum Genevæ Plagiariæ. Institutionem Catholicam* lib. IV. adversus *Institutiones Calvini*, quæ Latine versa prodiit Moguntiæ an. 1618. *Manuale precum. Meditationes de Vita & Passione Christi. Devotionem Calvinistarum*, quam Germanice reddidit *Matthias Mayrhovius*. Defensionem Concilii Tridentini. *Epitomen Controversiarum*, præter *Apologias* plurimas & *Sermones* sive *Conciones*. Sanctissime vixit expiravitque placide Parisiis an. 1626. æt. 63. Societatis 43.

Ludovicus Donius Attichius, Regiensis Episcopus, accurato, eleganti ac generoso stylo, prosecutus est opus *de Viris illustribus Ordinis Minimorum*.

Leonardus Coquæus, Ord. Erem. *S. Augustini* Doctor Parisiensis, natus non procul Aureliis nobili Galliæ urbe, omni doctrinæ genere à puero instructus: linguarum Latinæ, Græcæ & Hebraicæ usque eo peritus; ut iis tanquam vernacula uteretur, atque inter disputandum non raro textum Hebraicum, Syriacum, Chaldaicum è fidelissimo memoriæ, qua plurimum valebat, thesauro hic è vestigio depromeret. In Comitiis sui Ordinis Generalibus Romæ atque alibi, disputationibus Theologicis Summi Præsidis titulo (*Magistrum circuli* vocant) præfectus, omnibus ingentem sui admirationem injecit. Tandem anno 1595. Florentiam accitus à Sereniss. *Christiana Lotharinga*, *Ferdinandi* Etruriæ Ducis conjuge, ut sibi à Sacris Confessionibus esset; ejus ibidem munificentia pulcherrimam Bibliothecam instruxit, quæ hodieque extat Florentiæ apud sui Ordinis socios. Inter Varia ejus scripta typis prodierunt luculenti *commentarii in libros S. Augustini de civitate Dei*. Parisiis. Item *commentarii in Esdram. Quæstiones de divina Gratia Auxiliis.* Fidei catholicæ egregium ac fortissimum se defensorem exhibuit, ac duobus Tomis *Philippum Mornæum*, sectæ Calvinisticæ in Gallia antesignanum, Pontificia Sacra impudenter allatran-

allatrantem, compescuit. Nec Sceptri reverentia à veritate propugnanda deterritus, stylum strinxit in *Jacobum I.* Magnæ Britanniæ & Hiberniæ Regem, edito *Examine Præfationis monitoriæ*, quam idem Rex præmiserat *Apologiæ* suæ pro juramento fidelitatis. In quo examine refellitur & *Apologia* ipsa regis, & Summi Pontificis Brevia ad catholicos Anglos fortissime propugnantur. Obiit Florentiæ anno salutis 1615.

Franciscus de Zuniga, Hispanus, gente Cantaber, Soc. J. Professor Salmanticensis, edidit librum *de Trinitate*, qui 1623. Lugduni in 4. posthumus prodiit. Obiit Vallisoleti anno 1614.

Leonardus Marius, Goësanus, Zelandus, Doctor Theologus & Professor, vir in Divinis reconditæ scientiæ, linguarumque Græcæ & Hebraicæ peritus, edidit *Commentarium in Pentateuchum*; *de S. Petri Romanæ sedis Primatu*, atque alia complura ad controversias fidei spectantia, idiomate vernaculo, sed alieno nomine. Florebat an. 1624.

CXCVII. Jacobus Jansonius, Amstelodamus, Doctor Theologus, Sacræ Scripturæ Interpres in Academia Lovaniensi, atque ad D. Petrum in eadem urbe Decanus: doctrina vitæque sanctimonia claruit; scripsit & in lucem dedit Lovanii anno 1580. *Instructionem Catholici Ecclesiastæ*; *In sacrum Missæ Canonem*, quo S. R. Ecclesia per orbem universum utitur, opus sæpe recusum. *Commentarium & Expositionem paraphrasticam in Psalmos Davidicos* 1594. & 1610. *Enarrationes in Prophetam Job*; *in Passionem Dominicam*, & Orationes varias. Obiit dierum & famæ plenus 1625.

Ambrosius de Pennalosa, Mondexarensis, Hispanus, S. J. Theologus, *Philippi IV.* Hisp. Regis, ejusque Sororis *Mariæ* Hungarorum Reginæ Concionator, scripsit *de Christi & Spiritus sancti divinitate*, contra Judæos, *Photinum*, *Socinum*, *Engedinum* & alios veteres ac novos Arianos: quod opus Viennenses in Austria 1624. in fol. publicarunt. Exstat & *Martini Smiglетii*, ejusdem Soc. Theologi, liber *de erroribus novorum Arianorum*.

Joannes Babtista Scortia, origine Genuensis, sed in Belgio natus, scripsit librum *de Missæ sacrificio*, Lugduni 1616. in 4. editum: Item *commentarium in selectas Pontificum Romanorum Constitutiones* 1625. evulgatum.

Jacobus Bonfrerius, Dionantensis, Soc. Jesu Doctor Theologus Duacensis, *Pentateuchum Moysis* erudito *commentario* à se illustratum, 1629. Antverpiæ, typis Plantinianis, in fol. edidit.

Joannes Paulus Windec, Helvetius, Theologiæ Doctor & Professor in Friburgensi Academia, apud Brisgois, scripsit librum *de Electoribus Imperii*, 1626. Coloniæ editum.

Adamus Tannerus, Germanus, Soc. J. Theologus, vir fuit paucorum verborum, magnarum cogitationum, Latine, Græce, Hebraice, peregregie doctus, Historiæ Ecclesiasticæ peritissimus; Sanctorum Patrum, & antiquitatis venerandæ diligens & indefessus pervestigator, *Anatomiam Confessionis Augustanæ 1614. Theologiam Scholasticam, speculativam, practicam 1626. Anti-Mylium*, quo demonstrat numquam *Lutherum* sensisse, aut vixisse secundum Apostolicam doctrinam, Ingolstadii, & alia publicavit non pauca, quæ ad fidei *Controversias* pertinent, magno Catholicorum plausu, Hæreticorum luctu. Illum fama celebrem *Ferdinandus II.* Cæsar Augustus, Pragensis Academiæ jussit esse Cancellarium. Sed anno vix exacto, valetudine non favente, coactus est ad auram familiarem remigrare. Obiit 1632. æt. 60.

Antonius Sanctarellus, Italus, Societatis Jesu Theologus, *Resolutiones* varias & *Tractatus* varios Theologicos Romæ 1625. Italice publicavit. Inter hos, *de Jubilæo anni Sancti, aliisque Jubilæis*.

Laurentius Beyerlinck, Antverpiæ natus, literisque excultus, Lovanii Philosophiam & Theologiam hausit. Ad Seminarii Episcopatus Antverpiensis curam à *Joanne Miræo* Episcopo evocatus, præfuit & fecit bene. Canonicus in patria & librorum Censor districtus, dein urbis Archipresbyter, nec non S. R. E. Prothonotarius, tot muniis cum laude obitis, concionibus, scriptis sacris ac profanis, innocentia, atque in Deum pietate apud cives & exteros clarus, obiit anno 1627. Vir fuit sermone ac stilo disertus, ingenio facili & expedito, comitate morum & affabilitate carus omnibus. Ab eo profecta sunt foras *Apophthegmata Christianorum. Opus Chronographicum ab anno* 1570. *usque* 1612. Quod Chronici *Opmeriani* Auctarium est. *Promptuarium morale super Evangelia festorum anni totius. Tractatus synodicus ad Synodum Dordracenam. Parentalia in Funere Joannis Miræi Episcopi Antverpiensis.* Item *in Funere Matthiæ Hovii Machlin. Archiepisc. Orationes duæ in Exequiis Philippi III. Hisp. Regis, & Alberti Pii. Biblia sacra variarum Translationum. Magnum theatrum Vitæ humanæ*, ad normam *Polyantheæ* cujusdam universalis, juxta Alphabeti seriem, in tomos VII. dispositum. Idiomate vernaculo dedit *Responsa Catholica ad Quæsita obvia prætensæ Religionis reformatæ*.

CXCVIII. Gaspar Sanctius, S. J. *in libros Paralipomenon & Regum*, 1614. Antverpiæ in fol. & in reliquam fere totam Scripturam luculenter scripsit. Patria fuit Centumputeolanus: tradunt eum nullo umquam lethali crimine temeratum, divinis etiam visis, atque illustrationibus recreatum, mortis suæ diem diu ante præscivisse, quem clausit Madriti 16 Novemb. anno 1628.

BASILIUS PONTIUS LEGIONENSIS, Doctor Theologus Ord. Erem. *S. Augustini*, nobilissimi patrui *Aloysii Legionensis* ex eodem Ordine (de quo supra fol. 154.) haud degener nepos, patria Granatensis, Academiæ Salmanticensis haud exiguum suo ævo decus, in qua primam in Theologia Cathedram moderatus est, summa cum omnium laude ac pæne stupore: nec minus in concionando disertus & efficax, quam in disputando acutus. Evulgavit juvenis admodum *Conciones Quadragesimales*. Ætate provectior scripsit doctissimum opus *de Matrimonio*, nihil deterritus ingenti volumine *Thomæ Sanchez*, spicas (ut ipse præfatur perquam modeste) colligens à magno messore relictas. Prodiit primum in Hispania, deinde Bruxellæ typis *Joannis Meerbecii*, anno 1627. Extat ejusdem opusculum hoc titulo: *Academiæ Salmanticensis de tenenda & docenda doctrina, SS. Augustini & Thomæ Aquinatis judicium, statuto juramentoque solemni firmatum, & contra impugnantes propugnatum.* Duaci apud viduam *Marci Wyon*, anno 1634. Editio tertia, post unam Hispanam & alteram Romanam. Plurima habuit prælo parata, plura etiam edita, quæ mihi videre non licuit. Ereptus est orbi, anno ætatis suæ 59. reparatæ salutis 1629.

JUDOCUS LORICHIUS, Theologus Professor in Academia Friburgensi, senex intravit Ordinem Cartusiensem in in eadem civitate. Edidit *Thesaurum sacræ Theologiæ*; non tamen sub nomine Cartusiani Religiosi, magnum & ingens volumen, in cujus initio contexitur Catalogus aliorum librorum, quos composuit. Obiit circa annum 1613.

BARTHOLOMÆUS VALPERGA, monachus Cartusiæ Majoricensis, scripsit *Vitam B. Catharinæ Thomasiæ Regularis Ordinis S. Augustini*, Hispanice anno 1617. Utrum adhuc in vivis sit, nescio.

JOANNES de MADRIAGA, Religiosus Cartusiæ dictæ *Porta-cæli*, prope Valentiam, in usum præcipue & solatium Certusianorum elaboravit *Vitam S. Brunonis* Patriarchæ Ordinis Cartusiensis, cum *Originibus & consuetudinibus* ejusdem S. Ordinis, Impressam Valentiæ, in ædibus *Petri Patricii Mey* anno 1596. Scripsit autem Hispanice; hanc vero Latinam fecit *Gerardus Eligii*, quam M. S. penes se habet *Petrus Wallius* Cartus. Bruxell. Vocat illum *Petreius* fol. 145. *Biblioth.* suæ *Hieronymum Madaliaga*, sed errat. Pie *Madriaga* decessit circa annum 1620.

CXCIX. ANTONIUS MOLINA, Hispanus, ex Ordine Eremitico S. Augustini, de superiorum suorum licentia, se ad Cartusianos transtulit in Regiam domum *de Miraflores*, quæ prope Burgos in Regno Castellæ sita est. Scripsit idiomate patrio *Instructionem Sacerdotum*, librum plane aureum aureus ipse Sacerdos; in quo tractat de Seraphico Sacerdotum officio, potestate, dignitate ac gloria: item de Sancto Missæ Sacrificio ejusque excellentia; quo præterea cultu, cum interno tum externo peragi conveniat; qua denique ratione Officium divinum attente sit persolvendum. Hunc tractatum post septimam in Hispaniis impressionem latinitate donavit *Nic. Jansenius Boy*, Ordinis Prædicat. Antverp. apud *Artessenium* 1644. Legitur etiam modo Gallice & Italice. Scripsit etiam *Exercitia spiritualia* pro Fratribus laicis. Item *de Meditatione & Oratione*, *de quatuor novissimis*, & *de rebus politicis*. Obiit *Molinæ*, non sine opinione sanctitatis, 21. Sept. anno 1612.

MATTHIAS HOVIUS, Mechliniensis, primum ad *S. Petrum* in patria Pastor, sermonis gratia in primis placuit, cum ad populum publice verba faceret. Post Ecclesiæ metropolitanæ Archidiaconus, & sede vacante Vicarius Generalis, demum tertius Mechliniensium Archiepiscopus designatus & consecratus anno 1596. annos totos 24. feliciter præfuit. Serenissimis Belgarum Principibus *Alberto & Elisabetha* gratus, quibus & à Consiliis status fuit, strenuus, vigilans, constans & integer, cujus auctoritatem ipsi etiam hæretici suspiciebant, timebant & reverebantur; ita ut in duodennalibus cum Hollandis induciis in ejus diœcesi hæreticis undique cincta & pene commixta, non dico nidulari, sed vel hæreses suas profiteri & palam facere non auderent. Mechlinienses pagos, tam ex hæreticorum quam ex bellorum & hostium incursu silvescentes, desertos & pene depositos, adeo ut toto territorio non tam Christiani, quam Indi & Barbari habitare viderentur, ita reformavit & reparavit, ut tunc impletum videretur illud *Isaiæ: Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, habitantibus in regione umbræ mortis lux orta est eis* Jam quanta eo Præsule duce & chorago Mechliniæ in choro decor erat psalmodiæ, quis ordo, reverentia rituum, quanta Religionis majestas & ornatus, res ipsa palam loquebatur. Tertiam Synodum Provincialem Mechliniæ celebravit: in cujus auspiciis elegantem & doctam *Orationem* habuit, *de causis Synodi, deque abusibus Cleri & Ecclesiæ tollendis*, editam Antverpiæ anno 1608. typis Plantinianis. Prodierunt iisdem typis *Diœcesana* anno 1609. ab eo celebrata. Obiit anno 1620. laudatus pro funere à *Jacobo Jansonio* Doct. Theologo Mechliniæ, & *Laurentio Beyerlinck* Affligemii.

JOANNES DAGONÆUS, Gallus Ord. Cartusianus, natione Gallus, olim Prior Cartusiæ *Montis Dei*, & *Abbatis Villæ*, juris utriusque peritissimus, edidit *Susannam Danieliticam*, Parisiis apud *Chapelletum* anno 1612. Vulgavit ascetica varia Gallice, inter quæ maxime celebrantur *Scutum Solitudinis*, *Tablatura spiritualis in Antiphonam Salve Regina*, utilis & lectu perquam jucunda, item *Angelorum Poëma*, elegantissimum. Ad meliora transiit circa annum 1623. meritis & gloria plenus.

LUDOVICUS RICHEOMUS, Gallus, Soc. Jesu, ob eloquentiam ævi sui Gallicanus *Cicero* dictus;

ctus; quam merito, ipsius libri editi testantur. Virtutes, quibus eximie ornatus fuit, una fere humilitas ita obruit, ut vix observari potuerint tenuia quædam earum vestigia. Nulla illi, præterquam de Deo, dulcis cogitatio, nullus sermo gratus. Obiit Burdigalæ anno 1625. annis septem octogenario major, sexagenarius in Societate. Scripsit materna lingua, *de Peregrinationis bono*; *Defensionem Peregrinationis*, adversus Interpretem Epistolæ *Greg. Nysseni*; *De sacris Reliquiis*; *De ratione migrandi ad meliorem vitam*; *De Miraculis, Sanctis & Imaginibus*; *Catechismum Regium. Judicium universale.* Scripsit plures *Apologias* pro Societate Jesu adversus calumnias hæreticorum, & alia, quorum pleraque in latinam & alias linguas translata sunt.

Ludovicus Carrio, Brugensis, sed Hispanus origine, Lovanii comparum ac æmulum iisdem in studiis habuit *I. Lipsium.* E Gallica peregrinatione Lovanium redux an. millesimo quingentesimo nonagesimo nono Juris Utriusque Doctor renuntiatus, ibidem Institutionum Imperialium, inde Decretorum Professor fuit Regius. Veterum scripta, velut è naufragio tabulas, collegit, recensuit & auxit. Edidit *Historiarum Salustii Fragmenta* cum *Notis. Censorinum de Die Natali*, cui incerti Auctoris *Fragmentum* ejusdem fere argumenti conjunxit Magni *Aurelii Cassiodori de Orthographia* libellum. Scripsit insuper *Antiquarum lectionum* libros III. *Emendationum* libros II. Obiit ante diem anno 1595.

Henricus Paludanus, Minorita Leodiensis, ex Hispano Latinum fecit *Paradisum Gloriæ Sanctorum, eorumque Triumphum*, id est, Conciones & exercitia pia in festa totius anni, auctore *Didacon de la Vega*, ejusdem instituti Religioso.

Bartholomæus Senensis, Cartusiæ Florentinæ monachus, vir sane eruditione & morum integritate apprime commendabilis, ut scribit *D. Fulgentius Coccarenius* Prior Cartusiæ Maggianæ prope Senas, edidit in lucem eleganti stilo *Vitam B. Petri Petronii* Senensis. Item *Vitam* B. *Stephani Maconi, Senensis*, Cartusiæ Ticinensis olim Cœnobiarchæ sed utrum adhuc vivat nescio.

CC. Augustinus Mascardus *Urbani VIII.* Cubicularius, Philosophus, Orator, & Poëta egregius, *Silvarum* libros quatuor typis Plantinianis publicavit. Scripsit & *Discursus morales in Tabulam Cebetis*, aliaque plurima Latine, & Italice quæ apud *Allatium* reperies.

Archangelus Carraccia de Ripalta Montis Ferrati, Doctor Theologus ordinis Prædicatorum, sacras litteras Boschii, Alexandriæ, Papiæ, & Bononiæ diu docuit. Romam inde ad procurandum *Pii V.* apotheosim missus, ejusdem res gestas 1629. publicavit.

Petrus Arcudius, Corcyræus Presbyter, Philosophiæ ac Sacræ Theologiæ Doctor, ingenii doctrinæque laude mire floruit. *Scipioni* Card. *Burghesio Pauli V.* sororis filio percarus fuit, libris septem scripsit *de Concordia Ecclesiæ Occidentalis & Orientalis in septem Sacramentorum administratione.* Lutetiæ Parisiorum annis 1619. & 1626. apud *Cramoisii.* Auctor hoc in opere probare conatur has primarias & antiquissimas Ecclesias in re Sacramentaria concordes esse. Quod si alicubi nonnulli abusus, vel falsæ interpretationes in Ecclesiam Græcorum, posteriorum Schismaticorum opera irrepserint, eos detegit, & auctoritate Sanctorum Patrum tam Græcorum, quam Latinorum, rejicit. Si quid etiam est, quod, cum antiquitatem redoleat, difficultatem tamen aliquam patitur, excusat auctor, ac in bonam partem accipit & interpretatur, hoc ipso quod vetustum sit, & propterea tolerandum. Opus autem universe plurimum valet ad redarguendos hæreticos nostri temporis, qui septem Ecclesiæ Sacramenta, nupera esse à Romana Ecclesia excogitata, impudenter affirmant, quod falsissimum est; quando & Ecclesia Orientalis, nimirum perantiqua, & ea summa studio amplectitur, & suis religiose administrat. Valet etiam ad instruendos Præsules Catholicos, in quorum Diœcesibus *Græci*, vel *Albanenses* vel *Rutheni* ritu Græco viventes degunt; ut sciant quomodo cum Presbyteris Græcorum se gerere, quidue admittere, quid rejicere, quid tolerare debeant. Postremo idem præstandum erit cum sacri Cleri hominibus Græcis, qui ad Romanam Ecclesiam accedunt, & ei se consociant. Obitum *Arcudii* mox invenies.

Joannes Veccus, Patriarcha item Constantinopolitanus, qui fuit vir acerrimi ingenii, valde pius, atque Catholicus, scripsit libellum *Adversus Responsiones Græcorum de processione Spiritus S. à Filio*, ita ut appellaretur à suis Græcis *Latinophron*, pro cujus defensione Cardinalis etiam *Bessario* conscripsit *Apologiam* contra *Gregorium Palamam*, quem libellum *Arcudius* latinitate donavit; tum etiam quia post Concordiam transactam, non deposito Latino Patriarcha, duos deinceps Patriarchas Græcos creatos Constantinopoli Ecclesia Romana, quippe conjunctos, ligitimos habuit. Hi *Gregorius Protosyncellus*, & *Gennadius Scholarius* fuere. Post quos Romani Pontifices contra alios Patriarchas Schismaticos, vel hæreticos nihil ediderunt. Nec eos disjunctos esse ab Ecclesia declararunt. Quin potius eos ad Concilium Tridentinum invitarunt, ut *Arcudius* sibi relatum esse tradit à nonagenario viro, *Gaspare Viviano* integerrimo Antiste Anagnino, rerum Græcarum peritissimo. Cæterum, *Arcudium* à Maximis Pontificibus Missum in Septentrionis oras, perhumaniter excepit *Sigismundus III.* Poloniæ Rex, & eum plurimis atque eximiis beneficiis exornavit, assignatisque prædiis, quæ ad cultum, & victum forent necessaria, abunde suppeditavit. Ubi is auctoritate Regia fultus, Polonia, Lituania, Russia, immo & Moscovia cum Polonorum Legatis lustrata, totos viginti annos in propaganda Religione orthodoxa, qua reducen-

dis ad Apostolicæ sedis obsequium Ruthenis qua retinendis in officio, ac conservandis, magno cum labore consumsit. Et vero non destiterunt unquam, hæretici vexare Græcos atque Ruthenos & *Timotheo* Patriarcha Constantinopolitano à Romano Pontifice non dissentiente, vi veneni extincto, alium quendam *Cyrillum* Pseudopatriarcham Alexandrinum, Calvinianæ furiæ alumnum, soluta Turcarum Imperatori pecunia, Græcis Constantinopolitanis, quasi alterum Antipapam obtruserunt. Obiit *Arcudius* Romæ, circa anno 1629. statura fuit alta, ore rubicundo.

HENRICUS LUD. CASTANÆUS, Rupiposæus, Episcopus Pictaviensis, scripsit *Nomenclaturam Cardinalium scriptis illustrium.* Item edidit *Distinctionum celebriorum cum Philosophicarum, tum Theologicarum synopses.* Florebat anno 1626.

SCÆVOLA SAMMARTANUS, Gallus, apud Pictavos eriundus, obiit anno 1623. Scripsit *Elogia Gallorum* aliquot, qui libris editis claruerunt.

CCI. NICOLAUS CRUSENIUS, Mosæ-Trajectensis, Erem. August. S. Theol. Doctor Papiensis, Brux. Antverp. atque alibi Prior, Ordinisque sui per Bohemiam, Austriam, ac Stiriam Visitator generalis, & *Ferdinando II.* Imp. à Consiliis, Historiisque, vir magnæ eloquentiæ atque in negotiis publice privatimque obeundis summe dexter; forma, ore, lingua majestatem quandam præ se ferens edidit *Monasticon Augustinianorum* de Ordinibus sub Reg. *D. August.* militantibus &c. Monachii, 1623. fol. Obiit Viennæ, anno CIƆ. IƆC. XXIX. IV. Idus Novembris.

LAURENTIUS EMPOLUS, ordinis Eremitarum S. Augustini Procurator Generalis in Romana curia, 1628. in fol. Romæ edidit *Bullarum ejusdem ordinis:* in quo Constitutiones Apostolicæ à temporibus *Innocentii III.* usque ad *Urbanum VIII.* continentur, una cum *Catalogo Priorum* seu *Præfectorum, Capitulorum & Procuratorum Generalium, Assistentium & Sacristarum Pontificiorum.* Idem *Empolus*, post *Josephum Pamphilum* & alios *Chronica sui ordinis* concinnavit; nondum mihi visa.

PAULUS COMITOLUS, natione Italus, patria Perusinus, impubes adhuc se Societati Jesu addixit, & cum aliis disciplinis omnibus, tum maxime Humanioribus eximie est perpolitus. Itaque Rhetoricam tradidit, sacras litteras est interpretatus, quæstiones de moribus publice & privatim explicavit, *Catenam illustrium Auctorum Græcorum in lib. Job.* è Græco in Latinum sermonem eleganter transtulit, ac denuo Venetiis edidit. Scripsit item *Tractatum Apologeticum pro Monitorio Sedis Apostolicæ ad Venetos.* Item *Consultationem Libelli septem Theologorum Venetorum adversus interdictum Apostolicum. Consilia* seu *Responsa Moralia* septem libris comprehensa, in quibus agit *de Sacramentis, de Voto & Jure-jurando, de Contractibus, de Criminibus & Criminosis, de criminosa Ignorantia, de Metu, Justo, ac de tuta eligendi Opinione, de Censuris & Irregularitate, de Testamentis, de legatis piis deque Usucapione. Centum & triginta privilegia B. Virginis.* Obiit in patria anno 1626. æt. 80. Religionis 60.

AUGUSTINUS ANTOLINEZ, Ord. Erem. S. Aug. S. T. Doctor, Episcopus Civitatensis, dein Archiepiscopus Compostellanus, Hispaniam totam eruditionis & virtutum suarum fama implevit. Pauperes amavit impense: ut obvia mendicabula interdum veste, calceis frequenter suis, texerit; de cætero tam effusus ut cum amplissimos Episcopii sui reditus omnes in egenos prodegisset, viderit se tandem ad incitatem reductum, indolueritque, non quod ipse nihil haberet, sed quod ab eo nihil possent pauperes accipere. Invenit tamen modum, ut industrius est omnis amor, quo vacua manus pluere munera non desineret. Non erubuit tantus Præsul adire opulenta negotiatorum æraria, stipemque ex illis mendicato petere in pauperum alimentum. Hoc erat oves non deglubere, sed pascere: Bonus Pastor animam suam posuit anno 1626. in oppido, quod ab *Hilari visu* nomen habet, æt. 74. Scripsit *Vitam B. Joannis Saguntini, Vitam D. Claræ Montefalconensis*, Salamanticæ impressam 1622. Vitas aliarum Sanctarum Ordinis sui aliaque plura M.S. tradit *Curtius* asservari Coloniæ apud *Petrum Loy*, S. Theologiæ Licentiatum.

FRANCISCUS *de* MENDOZA, nobilis Lusitanus, Olisiponensis, Soc. J. Tullius eloquio, carmine Virgilius, Aristoteles sophia, Concionator, Scriptor Doctor, Superior, Religiosus exstitit perfectus. Obiit anno 1626. æt. 54. Edidit *Commentaria in libros Regum* tribus tomis in fol. *Sermones per Adventum, Quadragesimam, & Dominicas per annum habitas.*

THEODORUS SMISING, origine Westfalus, incolatu diuturno Belga, Minorita professione, subtilissimi vir judicii & ingenii, Scotistarumque neotoricorum clarissimus, scripsit *Disputationes de Deo Uno & Trino* tomos II. Antverp. 1627. in fol. ad quam materiam, in specie Theologicam, revocat omnem Philosophiam Scotisticam.

EGBERTUS SPITHOLDIUS, Zutphanius, Canonicus & Plebanus Ecclesiæ Cathedralis Antverp. Librorum Censor, vir cui pietas & morum gratia abundabat, posteris reliquit *Pia precationum & Contemplationum exercitia & meditationes in Passionem & Resurrectionem Christi*, Antverp. typis Plantin. edita. Diem clausit anno 1627. sepultus in sacello Circumcisionis, ubi vivens sibi monumentum delegerat.

CCII. JUSTUS RICQUIUS, *Jacobi* filius, *Joannis Stadii* Mathematici celeberrimi filia *Catharina* natus est Gandavi in arce Othoniana 1587. pridie Non. Majas. A prima ætate litterarum studiis admotus fuit; primaque adolescentia ad Duacense Athenæum destinatus, robustioris disciplinæ ac Philosophiæ causa. Hic, Jurisprudentiæ principiis degustatis, lacessere ingenii vires Musasque cœpit, & aucupari nominis famam aliquam, editis *Præludiis Poëticis*. Moxque ingenuorum fere Belgarum recepto more, ingenio magis excolendo, in Italiam contendit. In qua, & si ætate tenera, nonnullam sibi virorum eruditorum gratiam conciliavit: & in primis Illustris. Comitis *Ludovici Saregi* Veronensis, Perusiæ & Umbriæ Ex-Præfecti, cui à studiis interioribus & Bibliotheca fuit. In Belgium reversus, cum Lovanii aliquantisper substitisset, & ad sacratiorem vitam se totum convertisset, non defuerunt novæ ab Italia illecebræ, oblata professoria cathedra Bononiensi, agenti id maxime *Scipione Cardinale Cobellutio:* cui cum morem gerere ob varia impedimenta, quibus domi distineretur, integrum non esset, Collegio Canonicorum *D. Bavonis* Gandavi adscriptus est, & à Bibliotheca renuntiatus. Vir beneficio illo in primis dignus, poëta elegans & antiquitatis omnis peritus, stilo facili, sive solutam orationem tractaret, sive metri adstrictam legibus: ingenio comi & festivo, moribus ad omnem humanitatem factis. Anno 1624. exeunte, Romam iterum adiit, indeque auspiciis *Urbani VIII.* Bononiam, quæ tandem ipsi fortunarum & vitæ postrema sedes fuit: nam anno 1627. prægmature decessit. Ut antiquitatis in primis peritus erat, stylo eleganti multa metro prosaque festive conscripsit, inter hæc *de Capitolio Romano veteri* Commentarium. *Panegyrim Paulo V.* Pont. Max. *Syntagma de anno sæculari Jubilæo, & Annis solemnibus diversarum nationum: Parcas sive Epitaphiorum libros tres.*

THOMAS GRATIANUS LEODICENSIS, ordinis Eremitarum Augustinianorum per Belgium præfectus Provincialis, vir pietate, doctrina, ac prudentia clarus, magno Ecclesiæ, Reipublicæ, suique Ordinis bono scholas litterarias juventuti per suos Sodales erudiendæ anno 1601. Bruxellæ aperuit, & suo exemplo alios ad idem alibi præstandum induxit. Habentque Augustiniani litteraria hodie gymnasia Lovanii, Bruxellæ, Antverpiæ, Distemii, Thenis, Herentaliæ apud Brabantos, Gandavi, Brugis, Ipris, Insulis, Hasebroucæ apud Flandros, Bassææ in Artesia, Angiæ in Hannonia, Huy, Hasseti, & Bullonii in diœcesi Leodicensi, Bovinii ad Mosam, & alibi. Quod exemplum utinam ad alias etiam provincias transeat. Cæterum *Gratianus* 1613. Antverpiæ librum edidit *de Scriptoribus ordinis Eremitarum S. Augustini*, quem *Anastasim Augustinianam* nuncupavit. In isto *Catalogo* augendo nunc Lovanii confert operas subsidiarias *Joannes Rivius* ejusdem ordinis Theologus, ac Philosophus. Obiit autem *Gratianus* Antverpiæ anno millesimo sexcentesimo vicesimo septimo, cum ad comitia ea in urbe celebranda Leodico advenisset.

CLAUDIUS HEMERÆUS, Quintinopoli in Veromanduis natus, Doctor Theologus Parisiensis, scripsit *Cartusianum*, sive *Iter ad sapientiam Christianam.* 1627. in 8. typis editum Augustæ Veromanduorum.

STEPHANUS WEYMS, à Voërde sive Foro *S. Petri*, in territorio Vera-Mosano, sub ditione Equitum Ordinis Teutonici, Regius Lovanii fuit Institutionum, post Canonum Ordinarius, denique Legum Primarius Antecessor, Professorque Jubilarius. *Joan. Wamesii* postuma, veluti *Tract. de Appellationibus, & Responsa de Jure cum Pontificio tum Civili*, luci asseruit. Ipseque *Prælectiones* suas sive *Analysin ad Constitutiones 24. ex antiquo iure desumptas & per sacrum Concilium Tridentinum innovatas*, publici juris fecit, typis *Dormalii*, 1628. 4. Moritur plenus dierum Lovanii, postquam jus utrumque per annos esset interpretatus, anno 1633. æt. 80. in *D. Petri* juxta tumulum *Joan. Vuamesii* affinis sui depositus. Vixit sine fuco & fallaciis, atque ab omni fastu alienus; in omni sorte, in omni ætate alacris & erectus, & sibi semper par idemque.

CCIII. JACOBUS DAVIUS, Cardinalis Perronius, primum, *Claudio de Sainctes* celebri illo Theologo ad meliorem vitam evocato, Ebroicensis; Archiepiscopus dein Senonensis ac Galliarum Primas, magnusque fuit Eleëmosynarius. Vir sane præstantissimus, ingenio ac eruditione admirandus, facundia *Nestor*, atque ut Theologus nemini secundus, sic & Poëta vernacula ac Latino sermone elegantissimus, Hæreticorum terror, *Plessiacum Mornæum* durum & impudentem Calvinistam, in solemni totius Galliæ conventu, *Henrico IV.* Rege, cujus summus, ut ante dixi, Eleëmosynarius erat, præsente, contudit, pluriumque mendaciorum, quæ scriptis ille suis contra Ecclesiam Catholicam effutierat convicit, & amplexandi religionem orthodoxam auctor, ipsi fuit. Utque is (quod alii Principes Romam missi non effecerant) Ecclesiæ amicus fieret, apud Pontificem egit. Ejus quoque præcipue opera inter Venetos & *Henricum* Regem res compositæ. A veritate alienos *Perronius* non salutaribus modo doctrinis, neque benevolentia solum & humanitate, quæ summa in illo elucebat: sed premiis etiam, ac honoribus apud Regem, cui ob eximias animi, corporisque dotes gratiosus plurimum erat, commendationibus etiam apud Magnates ac Principes, ad Ecclesiæ gremium non paucos perduxit. Litteris ipse egregie imbutus, litteratorum erat amantissimus, & ingeniorum fautor unicus, Ecclesiasticæ libertatis contra petulantes quorundam insultus acerrimus propugnator; prudens ita tamen ac moderatus, ut privilegia Cleri defendendo, de Regia nihil detraheret auctoritate, atque hanc asserens, Ecclesiastico juri nihil

etiam derogaret: In publicis Galliæ conventibus oravit frequenter, ubi cum ora omnium & aures ab eo penderent, animos cæterorum non magna difficultate in sententiam veritati ac justitiæ semper faventem pertraxit. *Epistolarum* volumen edidit, quas Romæ Legatus ad Regem miserat. Obiit anno 1618.

ANDRÆUS SCHOTTUS Antverpianus adolescens Lovanii Philosophiæ operam dedit in gymnasio Castrensi, & in eodem postea Rhetoricas præceptiones juventuti explicuit. Discipulus tum illi fuit *Petrus Pantinus*, quem postea peregrinationis suæ comitem in Gallia atque Hispania habuit. Ipse *Cornelium Valerium*, & *Theodoricum Langium*, hunc Græcæ, illum Latinæ, in Trilingui Collegio linguarum professores diligenter audivit: atque amicis *Justo Lipsio*, *Ludovico Carrione*, *Suffrido Petro*, *Guilelmo Cantero*, supra cap. 102. laudato, aliisque familiariter est usus. Anno millesimo quingentesimo sexto direpta, flammisque fœdata per militem Antverpia Duacum se contulit & in familia vixit *Philippi Lanoii*, viri nobilis, ad quem elegans *Lipsii* exstat epistola *de peregrinatione utiliter instituenda* Duaco Lutetiam profectus, ab *Augerio Gisleno Busbequio* Legato Cæsareo in familiam adscitur: Amicos hic habuit eisdem deditos studiis *Claudium Puteanum* Senatorem *Petrum & Franciscum Pytheos* fratres, *Joannem Passeratium*, *Nicolaos Fabrum & Guillonium*, *Papyrium Massonum*, Biennio elapso in Hispaniam à Parente negotiorum causa missus, *Eliam Vinetum* Burdigalæ de via salutavit. Hæsit primum Madriti in aula, post Compluti menses octo substitit. Inde anno millesimo quingentesimo octogesimo Toletum se contulit, itineris comitem nactus *Guilelmum Lindanum* Ruræmundensem in Geldria Episcopum, tunc in Hispania exsulantem. Hic *Alvaro Gometio* innotuit, publico Græcarum Professori: quo vita functo *Schottus* Salmantica evocatus, superatis competitoribus, Cretensi uno, & duobus Hispanis, cathedram obtinuit, atque à *Gaspare Quiroga* Card. & Archiepiscopo Toletano mox in familiam vocatus, triennium eidem adhæsit, & simul Græcas in Academia litteras tradidit. Erat tunc *Garsiæ Loyasæ* à studiis ac bibliotheca *Pantinus*, qui *Schotto* ad nascentem Academiam Cæsaraugustanam, ut in ea Rhetoricam & simul Græcam traderet linguam, evocato, in Toletana cathedra successit. Magna tum pietatis ac doctrinæ fama per Hispaniam florebat *Ant. Augustinus* Tarraconensis Antistes: à quo benigne invitatus *Schottus* annos duos cum ipso communia habuit studia, & de studiis colloquia. Ex ejusdem palatio in Soc. *Jesu*, voti pro salute patriæ suæ reus commigravit, anno salutis millesimo quingentesimo octogesimo sexto, die festo Paschæ & sacræ militiæ tirocinia Cæsaraugustæ posuit. Ex Hispania deinde jussu superiorum in Italiam transiit, & ab iis oratoriæ Artis in urbe Roma explicandæ provinciam accipit, *Francisco Bencio* ad meliorem vitam translato. Triennio non sine fructu exacto, in patriam postliminio rediit, atque in ea consenuit, civibus suis externisque omnibus, qui illum quotidie visebant, longe gratissimus. Obiitque ibidem anno Christi millesimo sexcentesimo nono supra vigesimum, ætatis septuagesimo, qui climactericus ipsi erat. Numquam fessus scribendo fuit, aut satur legendo. Immensa sunt quæ recensuit, illustravit & auxit, de quibus *Catalogistas* consulere poteris. Ut de *Sexto Aurelio Victore*, *Pomponio Mela*, *Seneca Rethore*, aliisque profanis auctoribus ab eo illustratis nihil dicam, *Photii Bibliothecam* primus Græce & Latine edidit, maximo Reip. litterariæ bono. *Isidori Pelusiotæ Epistolas sexcentas* antea non visas, ex Vaticana Bibliotheca eruit & Latine reddidit. Præpositorum duorum Generalium Soc. *Jesu Jacobi Laynis & Francisci Borgiæ*, itemque *Alphonsi Salmeronis* res gestas ex Hispanico in Latinum transtulit. Veteris beneficii memor *Antonio Augustino Laudationem funebrem* scripsit. *Citationes Patrum* addidit *Operibus Ludovici Granatensis*. *De Sacris & Catholicis sacræ Scripturæ Interpretibus*, ordine Bibliorum tractatum emisit Coloniæ anno 1618. Item *Observationum humanarum* Libros V. qui prodierunt Antverp. an. 1615. apud *Bellerum*. *S. Basilii Magni opera* recensuit, epistolis & notis auxit. *S. Cyrilli Commentaria in Pentateuchum Moysis* Græcolatina παραλλήλως edidit. *De bono silentii Religiosorum & secularium libros* 2. qui & idiomate patrio postea sunt editi. *Philotei Angli de mundi contemptu* primum edidit. Collegit *Bibliothecam Hispaniæ*, quæ tomis tribus Francof. excusis continet illustres Hispaniæ Scriptores varios. Alia plurima è MSS. emendavit, in lucem eruit, è Græco transtulit, *Scholiis & Notis* illustravit. *Fasti Siculi* bis sunt emendati à *Schotto*. Optima editio est posterior, Antverpiæ 1619. cum *Goltzio*.

STEPHANUS GUYONIUS, natione Burgundus, patria Dolanus, Soc. J. cum eloquentiam professus fuisset tum Anicii, tum Avenione, scripsit *Orationes* duas pereleganteses de antiquitate urbis Aniciensis, Alteram vero, *de prisca dignitate* ejusdem civitatis. *Compendium* item *Summa* seu *Manualis Doctoris Navarri* in ordinem Alphabeti redegit, sententiasque omnes succincte complexus est, quod sumptibus *Horatii Cardonis* exiit in lucem anno 1609.

STEPHANUS *de* AVILA, natione Hispanus, patria Abulensis, in ea Hispaniæ provincia, quæ vulgo *Castella Vetus* dicitur. Societatem Jesu, ætate adhuc tenera, ingressus est; de quo in principio libri illius *de Censuris* hæc habentur ad verbum: *Post absolutum spiritualis tirocinii tempus, Theologicis litteris applicuit animum, tam felici ingenio, ut nihil supra; vix discipulus esse desiit, cum aliorum Magister & Doctor renuntiatus est: miraculo fuit adolescentis sapientia summa, eruditio singularis;* Hæc præpositos movit ut eum ad Peruani regni incolas olim transmitterent. Excepit America tantum virum, ut par erat; cumque tacente ipso, quantus esset prædicaret fama, Theologiam in Academia Limensi profiteri publice jussus est. Credi vix potest, quam plausibus omnibus ejus do-

docendi ratio: admirationi erat acumen ingenii, in indagandis rebus solertia, in tradendis exquisitissima methodus, in evolvendis *Auctoribus* indefessum studium, præsertim in re morali. Hæc si *Stephanum* commendarunt omnibus, ut *Doctor Doctorum* vulgo diceretur, illum totius regni proceres, tribunalia summa, ut absolutissimum Theologum, & utriusque juris peritissimum consulebant. Omnes hominum status, civitates omnes, & Provinciæ, quod *Avila* dixisset, verum, certum, securum; quod reticuisset, suspectum, incertum, periculosdm judicabant. Respondebat doctrinæ egregia probitas morum, Vir fuit incredibili sui despicientia, honoris perpetuus contemptor, abjectionis cupidissimus; quique cum in omnium ore esset, solus ipse seipsum ignorabat. Obiit post illustratas fere omnes quatuor summæ Theologiæ Angelici Doctoris partes, cujus acerrimus semper defensor fuit daturusque forsan fuisset in lucem quamplurima, nisi immatura mors calamum abripuisset. Quod ex omnibus lucubrationibus, quæ certe multæ sunt, absolutum magis nobis reliquit, opus *de censuris ecclesiasticis* est, postumus filius patri.

CCIV. GVILIELMUS ESTIUS, Gorcomii natus in Batavis, puer Ultrajecti literis politioribus sub *Georgio Macropedio*, studiis autem Philosophicis & Theologicis Lovanii eruditus est, quæ etiam toto decennio docuit ibidem. S. Theologiæ Doctor creatus Duacum accersitur, Regioque ibidem seminario præficitur, & ad *D. Petrum* Præpositus, Universitatisque Cancellarius salutatur. Vir fuit effusa beneficentia in egenos, pietatis, doctrinæ, & modestiæ Christianæ speculum. Obiit anno 1613. non sine Sanctitatis opinione, ætatis 72. Lovanii cum adhuc existeret, se contulit in *D. Augustini* opera castiganda seu recensenda è MSS. Scripsit *Martyrium Edmundi Campiani*, Soc. Jesu. *Historiam Martyrum Gorcomiensium*, qui pro majori parte Fratres Minoritæ fuerunt, & eorum Guardianus *Nicolaus Picus*, *Estii* avunculus erat. *Martyrium* item *Guilielmi Goudani* atque *Cornelii Musii*. *Commentarium absolutissimum in omnes B. Pauli Epistolas*, qui cura *Bartholomæi Petri* denuo prodiit cum ejusdem *Auctario* posthumo *in Epistolas D. Joannis Canonicas*, Duaci apud *Bellerum*, & Coloniæ. Utilissime leguntur *Estii Annotationes in præcipua ac difficiliora S. Scripturæ loca*, quas auctiores emisit *Gaspar Nemius*, Episcopus Antverpiensis infra laudandus. Elegiam lusit elegantem *de libera Religione*, quæ legitur apud *Molanum* l. 1. c. 22. *De Fide hæreticis servanda.*

TARQVINIUS GALLUTIUS Sabinus, Soc. *Jesu* Presbyter, diu in Romana luce Rhetoricam exquisite docuit, & magni Oratoris partes in nobilissima Purpuratorum procerum corona non semel explevit. Exstant diversa ejus *Orationum & Carminum* volumina Romæ 1617.

THEODORUS FORESTUS, Bergomas, Capucinus, *Antonii Card. Barberini*, Theologus, ingens volumen *de cognitione SS. Trinitatis* 1632. in fol. Romæ publicavit. *Universam* insuper *S. Bonaventuræ doctrinam* commentariis illustravit.

FRANCISCUS BOUTONUS Sequanus Soc. Jesu Theologus, *Theologiam spiritualem* in sex partes distributam conscripsit, itemque *Lexicon Hebraicum*, quo quam legitime vulgatus interpres Hebræum textum expresserit, & quam Rabini & Hebraizantes aberrarint, accurate demonstrat. Utrumque opus Typographorum diligentiam jampridem interpellat. Constantinopolim curandæ rei Christianæ caussa missus multa ibi passus fuit. Post naufragium in Galliam redux, cum teterrima lues civitatem Lugdunensem depopularetur, spirituali saluti ægrorum operam dedit, & lue demum tactus inter pias ad *Christum* voces spiritum eidem reddidit, anno 1628. *Lexicon Syriacum*, quod parabat, mors intercepit.

CHRISTOPHORUS AVENDANIUS, Hispanus, patria Pintianus, Ord. Carmel. quem *Chrysologum Hispanum* vocabant, ob mirum acumen ingenii, conceptuum affluentiam, dicendi dexteritatem & eruditionis exuperantiam, tum scriptis, tum concionibus ostentatam, inter Regios fuit eloquii cœlestis Declamatores. Prælis vulgavit, *Sermones de Adventu & Sanctis temporis illius; Litaniam Æterni Patris luminum*, ex locis divinæ paginæ compegit & ea, qua flagrabat erga Deum Patrem affectione, Apostolicum sollicitans *Indultum*, ut cum Indulgentiis datis orbe toto, singulari festo die celebraretur Æterni Dei Patris festivitas, ante obtentionem abiit ad supera munera fructuosus operarius, Madriti, anno 1629.

OCTAVIANUS de TUFO, Italus, patria Neapolitanus, nobili loco natus, Soc. Jesu dum Marchionem *S. Crucis*, Trierarcham classis Hispanicæ per maria terrasque sequitur à Confessionibus, incurrit mortem Genuæ anno 1629. ætatis 51. Edidit *Commentaria in Ecclesiasticum.*

SIGISMUNDUS SCACCHIA, Jureconsultus Romanus, scripsit *de Judiciis*, *de sententia*, & *Re judicata*, *de Appellationibus*, *de Commerciis & cambiis*, Venetiis, Romæ, & Francofurti edita. Vivebat 1620.

THEODOSIUS RUBEUS, Privernas Theologiæ & J. U. Doctor, *Singularia ex Rotæ Romanæ decisionibus selecta.* Romæ 1624. in fol. publicavit. Alia ejusdem opera *Allatius* in suo *Indice Apum Romanarum* enumerat.

TERENTIUS ALCIATUS, patria Romanus, Soc. Jesu Theologus clarissimus, erudite & culte scripsit veram *Concilii Tridentini Historiam* Romæ editam *Vitam B. Petri Fabri*, primi Sociorum *S. Ignatii.*

HIERONYMUS GUEVARA, Hispalensis, Soc. J. Theologus *Commentaria in Matthæum* 1626. Madriti tomis III. edidit.

DIDACUS DAZA, Colmenarensis, Hispanus, S. J. Theologus moriens reliquit *Commentationem in duo priora capita S. Jacobi Apostoli;* 1626. Compluti editam, post ejus obitum. Obiit autem anno 1623. ætatis 44.

JOANNES MORINUS BLESENSIS, Presbyter Oratorii *Jesu Christi*, *Exercitationum Ecclesiasticarum* libros duos Parisiis 1626. publicavit.

CCV. LÆLIUS BISCIOLA, natione Italus patria Mutinensis, puer admodum una cum *Joanne Gabriele* germano fatre natu majore Societatem *Jesu* expetivit, & à *S. Ignatio* Romæ admissus est. In Societate optimæ indolis specimen dedit & virtutibus disciplinisque egregie excultus est. Itaque & Græcas litteras & Artem dicendi, Quæstiones de moribus, Scholasticam, & sacras Litteras professus est; atque frequentibus populum concionibus ad pietatem inflammavit, & propter prudentiam cum lenitate, ac benignitate conjunctam, multis Collegiis præfectus est. Obiit Mediolani, dum Comense Collegium moderaretur, anno 1629. Scripsit *Horarum subsecivarum.* Hoc est *Rerum in omni Philologiæ genere excellentium* duo volumina, quorum prius librorum viginti Ingolstadii anno 1611. exiit; posterius continet libros XVII. & prodiit Coloniæ anno 1618. *Observationum sacrarum* lib. 12. *Digressionum in Evangelia Matthæi, S. Joannis & Epistolas ad Romanos, Galatas, Hebræos* lib. 4. Et hæc quidem Latine, Italice vero alia. Perpulcra opera, sub nomine *Pauli Bisciolæ* fratris sui edidit, inter hæc avide leguntur *Dialogus de Bono Peregrinationis, Dialogus de Bono Mortis, discursus Christiani & Morales, liber comparationum & similitudinum* pro Concionatoribus.

CORNELIUS LANCILOTTUS, Melchin. ord. Erem. S. Aug. Doctor Theol. linguarum præter vernaculam, Gallicæ, Hisp. Ital. callentissimus, variis muneribus in ordine suo functus, primus Coloniam Augustinianam postliminio deduxit Antverpiam, ædem sacram sua potissimum industria, e piorum eleemosynis condidit. Edidit *Nectar & Antidotum, ex operibus D. Augustini collectum, & digestum ordine alphabetico, contra sectatores quoslibet. Lucernam vitæ perfectæ, cum Sacerdotalis tum Monachalis,* juxta regulam *D. Augustini*, opus posthumum. Obiit anno 1622.

HERMANNUS HUGO, Soc. Jesu Presbyter patria Bruxellensis, *Auberto Miræo* cognatus fuit, atque peramicus. *Hugonem Miræi* mater è sacro fonte susceperat. Ecclesiæ ac Societati utilissimum haud dubie futurum, si diuturnior vita obtigisset. *Ambrosio Spinolæ* cum esset à sacris Confessionibus, *Bredæ obsidionem* spectavit, quam & accurate descripsit. Vulgavit insuper tractatus *de prima scribendi origine, & universæ rei litterariæ antiquitate. De vera fide capessenda* pro *Lessio* contra *Meisnerum* Lutheranum, & *Braudium* Calvinistam; *Pia Desideria*, emblematis, elegiis & affectibus Sanctorum illustrata; *De militia equestri antiqua & nova*, cum figuris æneis, & alia. Obiit Rhenobercæ statim post expeditionem Velaviensem in Batavis an. 1629. æt. 41.

OLIVERII BONARTII, S. J. Theologi libri 3. *De horis Canonicis* item *Commentariis in Ecclesiasticum* Duaci 1624. in fol. prodierunt.

GASPAR HURTADUS, Mondejarensis S. J. Theologus & Professor Complutensis *de Matrimonio & Censuris* 1629. in 8. Lugduni prodiit.

SERGIUS RISIUS, Archiepiscopus Damascenus, edidit anno 1610. *Psalmos* lingua Cyriaca & Arabica, in monte Libano in monasterio *S. Antonii* & *S. Joannis* Evangelistæ. Vertit præterea *Pentateuchum Cyriacum* in linguam Latinam.

HIERONYMUS FLORAVANTIUS, Romanus, S. J. Latinæ, Græcæ, Hebraicæ & Orientalium linguarum peritissimus, *Clementi VIII.* Pontifici à sacris Confessionibus fuit. Scripsit libros *de S. Trinitate à Francisco Suarez*, quem Præceptorem habuit, mirifice laudatos, item *Scholia in scripturam sacram, & summam brevem Theologiæ moralis.* Obiit Romæ anno 1630.

CCVI. STEPHANUS BUBALUS de CANCELLARIIS, Romanus, Soc. *Jesu* Theologus *Commentariorum de Angelis* tomos tres conscripsit: quorum primus Lugduni 1622. in 4. editus fuit. Magni nominis Philosophus & Theologus Romæ docens, adolescentes discipulos habuit, qui post in purpura fulserunt. Obiit anno 1636.

BARTHOLOMÆUS PETRUS Lintrensis, sic dictus à municipio natali prope Thenas in Brabantia sito, Doctor Theologus & Professor Regius in Academia Duacena ad *S. Amatum* Canonicus, Ecclesiasticæ antiquitatis peritissimus, edidit Duaci, 1611. *Vincentii Lirinensis contra hæreses* libellum aureum, additis *Notis brevibus*, præmissaque, *Dissertatiuncula apologetica de Vincentio*, ejusque scriptis. *Guilielmi Estii* opera posthuma luce donavit, supplevitque ea quæ is morte præventus imperfecta reliquerat. Edidit & *commentaria in Acta Apostolorum, Apostolicæ sedis Definitiones veteres de Gratia, cum Annotationibus in Epistolam S. Cælestini Papæ pro B. Augustino.* Pie decessit grandævus anno 1630.

PETRUS CUNÆUS FLISSINGUS, Hebraicas, Græcasque litteras potissimum arripuit, & ad interiora Hebraismi sacraria, Rabbinorumque commentarios penetravit, manuductore *Joan. Drusio.* Scripsit *de Republica Hebræorum* libros tres. Vivere desiit anno 1631.

FRANCISCUS HARÆUS, Ultrajectinus, peragrata Germania Italiaque, ipsam etiam Moscoviam, una cum *Ant. Possevino* à Pont. Max. misso eo legato, penetravit. In patriam redux, primum

mum Canonicus ad *S. Joannem* Silvæ ducis fuit, dein Mamurci in *Sancti Albani*, demum Lovanii in *D. Jacobi*. Præceptorem habuit *Stapletonum*, juxta cujus tumulum in *D. Petri Basilica* depositus est. Scripsit *Vitarum Sanctorum* ex *Laur. Surii* Tomis VII. *Compendium*, phrasi Auctorum servata, exemplo *Bedæ, Usuardi, Adonis* & *Molani*, *Olympiades & fastos sacros atque profanos; Chronicon universale; Annales Ducum Brabantiæ, ac Tumultuum Belgicorum*, & alia quæ *Valerius* enumerat. Obiit Lovanii 1632.

ÆGIDIUS REGIUS, Bellanus Flander, Soc. *Jesu* Presbyter magni *Lessii* non impar discipulus, Theologiam ut vocant scholasticam, Lovanii annos plures apud suos cum laude docuit, editque Antverpiæ secundo *Commentariorum in universam S. Thomæ Aquinatis doctrinam* tomos duos. *Commentarium item* de Sacramentis & Censuris tomos II. & alia literaturæ politioris opera. Obiit Lovanii anno 1633.

HENRICUS LANCILOTTUS, *Cornelii* frater, anno ætatis 18. in Ordinem Augustinianum admissus est, missusque inde studiorum causa Lovanium, ubi primus, ex legibus Academiæ tunc præscriptis, post ternas publice absque Præside in disputationibus defensiones, una cum *Corn. Jansenio*, Iprensium post Antistite, S. Theol. Doct. renuntiatus est. Vir fuit oris facundi, vultus elegantis & insigni proceritate spectabilis, fidei orthodoxæ & regularis observantiæ fervidus Zelator, hæreticorum insectator & osor acerrimus. Edita sunt ex ejus scriptis *Pharos Apostolica*, sive *Missionis illegitimæ omnium ministrorum hæreticorum Demonstratio Apostolica. Capistrum Hunnium*, sive *Apologeticus pro dicta Demonstratione. Anatomia Christiani deformati*, quæ est Exegesis Theologica, Catholica, Moralis, Epistolæ *D. Judæ* Apostoli. Hæreticum QUARE, per *Catholicum QUIA, in omni pene materia Religionis clare solutum*, quod opus est modo redditum Anglice, Polonice, Gallice. *Abecedarium Luthero-Calvinisticum. De libertate Religionis è Republ. Christiana proscribenda. Parænesis ad Ferdinandum II. Imp. pro Calvinismi è toto Imperio proscriptione. Os blasphemum Calvini, de Christi in Cruce desperatione, pœnarum inferni perpessione*, &c. *obturatum. Lapis Adjutorii*, hoc est, *Psalmi IV. Cum invocarem*, &c. *Exegesis Theologica, Catholica, Moralis*, in modernos Atheistas. *Commentarium* parabat in omnes utriusque Testamenti libros, quo usque ad *Jonam* Prophetam perducto, Antverpiæ vita functus est, anno 1643. moriensque *Joanni Mantelio* ejusdem ordinis Theologo curam commisit illius operis perficiendi & edendi.

MARTINUS BONACINA, Mediolanensis, Theologus & Jureconsultus insignis, multa scripsit ad Theologiam, præsertim moralem, spectantia, Lugduni & alibi non semel edita. Obiit vir pius & bonarum litterarum studiis excultus anno 1631. in itinere cum ex Urbe Viennam Austriæ cogitaret.

CCVII. FORTUNATUS SCACCHUS, Italus Anconensis, *Jacobi Oliverii* Equitis filius, Erem. Aug. anno 1594. Romam se contulit, perfecitque ut in Hispaniam sibi proficisci liceret. Studuit septennio Compluti. Tradidit se deinde linguarum cognitioni, è quibus Hebraicam ita novit, ut in ea natus esse videretur. Generalibus Comitiis anno 1618. Romæ habitis, eodem se contulit, ubi pro nominis ejus fama, summis est doctorum virorum amplexibus exceptus, atque à *Scipione Cobellucio S. Susannæ* Cardinali in clientelam susceptus. Ab *Urbano VIII.* factus est Sacrista Apostolicus, cui muneri annis quindecim præfuit. Obiit Fani prope septuagenarius circa anno 1633. Scripsit *Sacrorum Eleochrismatum Hyrothecium sacro-profanum* & *Biblia* plures in linguas conversa, ac duobus voluminibus comprehensa, edidit Venetiis anno 1609. & *Paulo V.* Pont. Max. dicavit.

LUDOVICUS CRESSOLIUS, Gallus, Armoricus, Soc. Jesu Presbyter, vir varie doctus, Lutetiæ in fol. 1629. edidit *Mistagogum de sacrorum hominum disciplina*; item *De selectu piorum hominum virtutibus; Vacationes autumnales; Theatrum sophistarum; Anthologian sacram. De actione Rhetoris* & alia. Obiit Romæ sub annum 1635.

THOMAS MASSUCCIUS, Recinetensis, Soc. Jesu Presbyter, libros octo *de cælesti conversatione per internam orationem*, & *Exercitia spiritus* 1622. Romæ publicavit. Scripsit insuper *Vitam S. Pauli*. Obiit Romæ, an. 1636.

LUDOVICUS TRIBALDUS, Toletus, Natus festo Resurrectionis Domini Anno 1558. in Oppido quod vulgo *D. Clementis* nominatur in media Laminitania seu Celtiberia Marchia (hodie *Mancha* vocant) In Gymnasio Complutensi Rhetor publicus fuit deinde *Philippi IV.* Regis Historiographus *primarius* rerum Indicarum. Obiit Madriti XIX. Octobr. M DCXXXIV. Scripsit *Ibericam Epœnesim* versu heroico. Ant. apud *Moretum*. Adfecta jam reliquit ΟΜΟΠΛΟΑ Salomonis seu de illius ad Tarsis vel Ophir, hoc est, Hispaniam focita cum Tyriis velificatione, brevi uti speramus prodibit. *Emblemata* id est *Blemmata* CCL. sic volebat scribi *Tribaldus*, cum Commentariis. *Regni Chilensis in Peruana regione Historiam Tom. II.*

MARTINUS de la VERA, Diœcesis Placentinæ, Prior Cœnobii *Laurentini* in Escoriali per sexennium, & demum Prior *S. Bartholomæi* ad Lupianam & totius Hieronimiani Ordinis Generalis, in omni scientiarum genere versatissimus. Obiit Abulæ ubi tum collegio ejusdem ordinis sui præsidebat XXIII. Junii 1637. Scripsit Hispanice *Instructionem pro Ecclesiasticis* admodum necessariam, ad usum & praxim rituum & cœremoniarum, nec minus utilem sæcularibus, ut sciant qualiter orandus & adorandus sit Deus, & quo cultu prosequendi sint homines in rebus politicis

Hieronymus de la Crux, Regii Cœnobii *S. Hieronymi* Prior hoc ipso tempore. Scripsit *Apologiam pro illis statutis per qua in Hispania à Dignitatibus, muneribus, beneficiis & honoribus Ecclesiasticis arcentur qui ex Abraha semine aut Mahometana colluvie originem trahunt, adversus fr. Augustinum Salucium Dominicanum, qui illa scripto impugnarat.* Madriti 1637. in fol. Dedit etiam *Jobum Illustratum* in fol.

Ludovicus Gongora, Poëtarum Hispanicorum sui temporis facile princeps. Obiit Canonicus Cordubæ in patria 23 May 1627. ætat. 55. Avide leguntur ab Hispanis ejus *Comœdiæ*. In studiis iisdem æmulum habuit *Lupum de Vega Carpio*, insignem poëtam qui Obiit an. 1635.

Athanasius Germonius, Archiepiscopus Tarantasiæ, legatus Ordinarius *Philiberti* Sabaudiæ Ducis in Aula Regis Catholici Vir in Jure Canonico versatissimus, cujus extant ingentia duo volumina *de Jurisdictione Ecclesiastica* in folio, & aliud in 4. Obiit Madriti quarta die Augusti an. 1627. Sepulturæ mandatus in *D. Hieronymi* Cœnobio.

Antonius Quintanaduenas, Burgensis Hispanus, Consiliarius Regius in Consilio Italiæ 15. mensis Novembr. anno 1626. subitanea morte Madriti expiravit annum agens 78. Bonis in litteris & in Jure æque doctissimus, & in hoc extant præclara viri monumenta.

Alfonsus de Leone, Neapolitanus, Clericus Regularis, *Recollectiones conclusionum de casibus conscientiæ* Arimini 1630. in 4. publicandas curavit.

CCVIII. Andreas Victorellus, Presbyter, & Theologus Bassanensis, scripsit *de Angelorum custodia, de extrema Unctione, de Jubilæo, de officio Curati.* Ad *Alfonsi Ciacconii* opus de Pontificibus & Cardinalibus, *Additamenta* subtexuit: item *Leonis XI. Clementis VIII. Pauli V. Gregorii XV. & Urbani VIII. Vitas* adjecit.

Neophytus Rhodinus, Cyprius, monachus ordinis *S. Basilii*, vernacula Græcorum lingua, scripsit tractatus varios Romæ 1628. & 1630. editos: in quibus *de divinis Sacramentis, de præceptis Decalogi, de officio recitando*, aliisque rebus Ecclesiasticis disserit.

Nicolaus Riccardius, Ordinis Prædicatorum, Palatii Apostolici Magister, scripsit *Commentarios in omnes sacræ Scripturæ libros*, item *Historiam Concilii Tridentini à calumniis vindicatam*, Romæ 1630. editam.

Thomas Campanella, Styli, quod est Calabriæ oppidum, ortus, mature se intra Dominicanorum claustra conclusit, & obiit in Gallia. Scripsit ingens opus *de reformatione scientiarum*, decem in codices divisum, quorum singuli plures in partes distribuuntur; unde, nihil acutissimo ingenio homini tam fuisse propositum apparet, quam relictis veteribus viis, ad omnium scientiarum notitiam, novum atque directum iter aperire. Scripsit & alia permulta, quorum index à *Jacobo Gaffarello* recensetur & de quibus judicium videre poteris *Allatii* in *Catalogo Scriptorum Romanorum.* Vidi hujus Auctoris *Atheismum Triumphatum*, seu *Reductionem ad Religionem per scientiarum veritates*, contra *Antichristianismum Achitophelicum*, sive contra librum *de tribus Impostoribus*. Romæ an. 1630. Impendit *Campanella* annos 25. Neapoli in Castello de Ovo captivus. Vitam ejus compendiosam habet *Janus Nicius* in sua *Pinacotheca*.

Matthæus Raderus, natione Germanus, patria Tirolensis, anno salutis 1568. natus est, ac vicennis Deo se in Societate sacravit; in qua, & Humanioribus, & severioribus litteris non minus quam religione excultus est. Deinde permultos juventuti erudiendæ impendit. Excelluit autem cum omni dicendi elegantia, atque ingenuarum artium cognitione, tum Poëtica facultate, scripsit *Commentarios in Martialem* à se emaculatum, denuo auctos curis secundis & tertiis. Idem edidit à se conversam è Græco, & *Notis* illustratam, *Petri Siculi historiam de Manichæis. Concilium octavum Oëcumenicum.* Item *Viridarium Sanctorum, ex Menæis Græcorum collectum. Joannis Climaci libellum de Pastore. Syntagma de statu morientium.* Præterea ab eo in lucem emissa prodiit *Aula sancta Theodosii Imperatoris, S. Pulcheriæ sororis, & Eudoxiæ uxoris, Aug. res gestas complexa*, è Græcis, & Latinis Scriptoribus, editis & non editis concinnatam *Crisis de fatali die mundi*, versu. *Viridarii Sanctorum* partes II. & III. *Chronicon Siculum*, seu *Fastos Siculos*. *Bavariam Sanctam* tomis III. *S. Joannis Scholastici, seu, Climaci opera omnia* interpretavit è Græco. Auxit librum V. *Nicolai Trigautii de Christianis apud Japonios Triumphis*, in quo exponit statum Ecclesiæ Japonicæ. *Quatuor Novissima* Versu Jambico, & alia plura quæ refert *Philippus Alegambe*. Florebat annis 1629.

Jacobus Bonfrerius, Dionantensis, Eburo, Soc. Jesu Professor Duacensis *Commentarium in Pentateuchon* 1625. typis Plantinianis publicavit, præmissis utilibus *Præloquiis* quæ ad Scripturæ manuducunt intelligentiam. *Josue, Judices & Ruth commentariis* illustravit. Scripsit *Onomasticon locorum sacræ Scripturæ*, Parisiis an. 1631. in fol.

Hieronymus à S. Maria, Hispanus, Congregationis Eremitarum Augustinianorum Excalceatorum, in Curia Romana Procurator Generalis, scripsit librum *de Sandaliis & calceamentis Apostolicis; Indicem sanctorum Hispaniæ*, & *Catalogum Episcoporum universæ Hispaniæ*. Ex his librorum postremus est *Apparatus* ad opus grande, cui titulus *Hispania Christiana*, seu *diœcesum Hispanarum Historia sacro-profana* Vivebat an. 1633.

Vincentius Turturetus, Siculus, *Philippi IV.* Hispaniarum Regus Capellanus, scripsit

psit librum singularem, cui titulum fecit, *Sacellum Regium*, hoc est de Capellis & Capellanis Regum. Multa huic operi possunt addi de sacello Burgundico & de Capellanis Ducum Burgundiæ, *Caroli V. Alberti* & sequentium. Florebat an. 1630.

JOANNES STEPHANUS MENOCHIUS, magni illius Jureconsulti *Menochii* filius, natione Gallus, Soc. Jesu Theologus, *Institutiones politicas & Oeconomicas è sacris litteris depromptas* Lugduni 1628. publicavit. Eidem acceptam debemus *Explicationem litteralem universæ Scripturæ sacræ, ex optimis Auctoribus per Epitomen collectam*, tomis II. quam Colonienses 1630. cum aliis ediderunt.

CCIX. DOMINICUS RUZOLA, Hispanus Cantaber, patria Bilbilitanus, quæ est diœcesis Turiasonensis, vixdum quartum decimum oppleverat annum æt. suæ, cum se contulit ad Religionem *B. Mariæ* de Monte Carmelo veteris Observantiæ in Conventu Cæsar Augustano, ubi per annos plus minus decem & octo multa præbendo virtutum exempla, spiritus fervoribus accrescens, arctioris vitæ desiderio, Discalceatorum habitum assumpsit Pastranæ. Inde rumore magno per totam Hispaniam, ob sanctitatem vitæ celebrari cœpit. Martyrii desiderio flagans, Romam appulit, ut obtenta benedictione summi Pontificis, in Barbaros pergeret, Infidelibus Evangelica semina daturus; sui Ordinis Generalis, summo Religionis universæ, populi, Romanorum Principium, immo & Summorum Pontificum *Clementis VIII. Pauli V. Leonis XI. Gregorii XV. Urbani* denique *VIII.* qui una voce *Sanctum* eum appellabant, applausu selectus est. Miranda Deus servi sui meritis patravit: Contractam totis artibus Monialem repente pristinæ sanitati asseruit. Pragico prælio tamquam strenuus miles Catholicam dirigens aciem, eam, insidens equo, corroboravit & verbis, & sacra Crucifixi, *Mariæque* Virginis imagine; victoriam ab innumeris hæreticis, cum Orthodoxi nimium quantum pauciores numerarentur, gloriosissimam reportavit. Tanta illum veneratione *Ferdinandus II.* Imperator prosequebatur, ut tamquam sui spiritus Directorem & Patrem auscultaret. *Albertus* Archidux, cum *Isabella* uxore piissima, Hispaniarum & Galliæ Reges, Principes, Respublicæque Catholicæ certatim virum venerabantur & quæritabant. Feliciter diem clausit 16. Feb. an. 1630. coram adstantibus Imperatore & Imperialis Curiæ Principibus cunctis, corpore mira pulchritudine puro, & veluti vegetiore. Exstant ejus *de mystica Theologia* lib. II. *De tribus viis ad Deum. Directorium bene moriendi.*

JOANNES MIDOTIUS, Gallus, S. Th. Doctor, Juris utriusque Licentiatus, Archidiaconus Major, Canonicus Cathedralis, & Collegiatæ Tullensis Ecclesiæ Præpositus, edidit *Vindicias Communitatis Norbertinæ, antiqui rigoris*, quibuscumque Reformationum Religiosarum fautoribus maxime proficuas, per *Gasparem Bernardum* Universiratis Mussipontanæ Typog. juratum anno 1632. in 4. Præmonstratensis ordinis Reformatio inchoata est ab aliquot annis in Monasterio *S. Mariæ ad Nemus*, ab Abbate *Servatio*, Doctore Theologo Parisiensi, cum Religiosorum ejusdem ordinis consensu: Hanc *Franciscus à Longo prato* præfati ordinis Generalis Abbas, non modo gratam & ratam habuit, verum etiam perpetua à carnibus abstinentia & jejunio hyemali voluit adstringerentur Reformati, vel saltem, ut primorum ejusdem ordinis Patrum vitæ conformiores essent, suasit rigorem augerent, Decreto dato 19. May. 1611. *Petrus Gossetius Francisci* successor, ne prædecessori in affectu erga hujusmodi Reformationem cedere videretur, cuidam Bullæ Pontificiæ super separatione mensæ Conventualis ab Abbatiali monasterii *S. Mariæ Majoris* Mussiponti tunc noviter extructi, suæ auctoritatis censuram, & abstinentiæ, hyemalisque jejunii aucti confirmationem adjecit, an. 1614. Idem hoc ipso anno *Articulos Reformationis*, ut & an. 1616. confirmavit. *Servatius* Abbas ob. 1631. æt. 70.

FRANCISCUS BALEARIUS scripsit contra *Calvini* dogma, *de infantium sanctificatione in utero matrum* in 8. Affinis fuit *Fabiano Quadrantino*, qui abjurato Lutheranorum hæresi doctam *Palinodiam* edidit.

PHILIPPUS GUADAGNOLUS, Clericus regularis Minor, scripsit *Dictionarium & Grammaticam Arabicam*, item *Apologiam pro Christiana religione*, qua respondetur ad objectiones cujusdam Persæ, typis 1631. in 4. editam.

JOANNES LE PAIGE, Gallus, Theologus Parisiensis, Archimandricæ Præmonstratensis Ecclesiæ Canonicus, & ejusdem ordinis syndicus, duobus libris complexus est *Bibliothecam Præmonstratensium*, an. 1633. in fol. ex qua desumi poterunt illius ordinis Scriptores illustriores qui hic desunt.

PETRUS BLANCHOT, Gallus, Theologus & Orator doctrina, sedulitate pietateque præstans, Ordine minimus fuit. Ab eo sunt *Idea Bibliothecæ universalis*, Parisiis apud *Seb. Gramoisy* 1631. & *Bibliotheca Concionatoria SS. Patrum* ibid.

CCX. PETRUS CASTELLANUS, Flander Gerardimontanus, Doctor Medicus Academiæ Lovaniensis, animi candore & eruditionis reconditæ fama præclarus, edidit *Convivium Saturnale*, Lovanii 1616. typis *Masii de Græcorum Festis Syntagma*, Antverp. apud *Verdussium* 1617. *Vitas illustrium Medicorum.* Obiit præmature anno 1632.

NICOLAUS RIGALTIUS, Gallus, Jurisconsultus, edidit *Observationes & Notas ad libros Q. Septimi Florentis Tertulliani*, quas è Societate Sarbonica Doctores Theologi legerunt, probarunt 20. Julii 1633.

JACOBUS SALIANUS, Avenionensis, Soc. J. Presbyter, integritate vitæ & indefesso labore conspicuus, obiit Parisiis grandævus anno 1640. Scripsit *Annales Ecclesiasticos Veteris Testamenti*, ab Orbe condito, usque ad *Christi* Domini mortem, tomis VI. quibus connexi sunt *Annales Imperii Assyriorum, Babyloniorum, Persarum, Græcorum atque Romanorum*. Illud opus continet non solum universam veteris scripturæ historiam per annos suos digestam, sed etiam enarratam, cum expositione quamplurimarum gravissimarumque difficultatum. In eodem *Fl. Josephi* infinita errata ex scriptura & certiore historia corriguntur, *Emendatoris* etiam *temporum* vis ingens errorum, parachronismorum & supputationum erronearum demonstratur. Scriptores fere omnes, qui historiam sacram profanamue, aut ex professo tractarunt, aut obiter attigerunt, in annos suos digeruntur, traduntur que compendio; ut propemodum quæcumque ab iis narrata sunt, paucis comprehensa ad sua tempora revocari possint. Stemmata familiarum illustrium, sacræ Prophanæque Historiæ disposita, suisque auctoribus testata proponuntur. Pontifices Hebræi ad mille quingentos annos, ab *Aarone* scilicet, ad *Christi* Domini passionem, per annos singulos annotantur; comprehendit demum παράλληλα illustrium quarumque personarum Veteris Testamenti cum *Christo* Domino, & illustrium feminarum cum *B. Virgine*. Edidit horum *Annalium Epitomen* anno 1635. Parisiis. *Item de Timore Dei, de Amore, Dei, Artem placendi Deo.*

JOSEPHUS MARIA SVARESIUS, civis & Præpositus Avenionensis, post infula sacra clarior, vir Græce ac Latine doctissimus, atque in historiis versatissimus, doctis olim in Belgio viris, & in primis *Miræo*, *Orationes* aliquot Romæ à se habitas, ibidem publicavit. Meditatur alia plurima, quæ *Leo Allatius* in suis *Apibus Romanis* enumerat.

LAURENTIUS LANTMETRIUS, Tornacensis, ord. Præmonstratensis Theologus, Ecclesiasticarum antiquitatum in paucis gnarus, edidit *Commentarium brevem ad Regulam S. Augustini*, & *de vetere Clerico, Monacho ac Clerico Monacho*, quorum habitum veterem, victum & disciplinam, honorem & exemptionem libris tribus describit.

JOANNES BAPT. FERRARIUS, Soc. Jesu Presbyter, præter *Orationes* varias Romæ à se habitas, ibidem edidit *Nomenclatorem Syriacum*, item *Floram*, sive *de Florum cultura*. Vivebat 1633.

JOANNES BAPT. OSTIENSIS, Capucinus, Romæ Professor sacrarum litterarum apud suos, eadem in Urbe edidit *Angeli, & hominis Dialexim*; item *Vitam B. Felicis* Capucini, & alia.

STEPHANUS BINETUS, Divionensis, Soc. J. ex Italia revertit in Galliam; quando ab Henrico IV. Rege Societas in Regnum postliminio restituta est, ubi totis pene XL. annis suorum Collegiis præfuit Rothomagi, Parisiis, Provinciis Campaniæ, Lugduni, Franciæ, magno & accenso studio animarum. Obiit anno 1634. ætat. 71. Soc. 49. Præter *Sanctorum aliquot Vitas* & *Ascetica* multa, quæ recenset *Alegambo*, scripsit Quæstiones II. *De salute Origenis*, & *An plerumque illustriora ingenia sint perversiora. Principium operum Dei*, seu *de Excellentiis B. Mariæ. Excellentias S. Josephi*, & alia.

PAULUS LAYMANNUS, Germanus, S. J. Theologus, scripsit *Theologiam moralem*, *Quæstiones Canonicas de Prælatorum Ecclesiasticorum electione, institutione & potestate*, *Defensionem Papæ & Cæsaris in causa monasteriorum extinctorum, & bonorum Ecclesiasticorum vacantium*, Dilingæ apud Gasparem Sutorem 1631. in 4. & alia. Contra hoc opus scripsit F. *Romanus Hay*, Monachus Benedictinus, ex monasterio Openhusano, librum, cui titulum fecit *Austrum inexstinctum*. Opposuit *Laymannus Astrologiam Ecclesiasticam*, & *Astri inexstincti Censuram*, Dilingæ 1635. in 4. quo & anno obiit Constantiæ.

FLAMINIUS CERESOLA, Bergomas, Theologiæ & J. V. Doctor varias *Græcorum Patrum Homilias* antea ineditas Latinitate donavit. Duo insuper volumina *de laudibus Deiparæ* confecit.

CCXI. BALDUINUS JUNIUS, patria Dordracenus in Batavis, Patritia familia natus, ord. Minorum Theologus, olim *Justi Lipsii* discipulus & contubernalis, edidit *Demonstrationes Fidei orthodoxæ, ex Rob. Bellarmini Controversiis. Manuale Theologicum*, de præcipuis totius Theologiæ fundamentis. *Chronicon Morale*, concionibus anni accommodarum. Varia supposititio nomine *Constantii Peregrini*, vulgavit, super quibus vide *Bibliothecam Val. Andreæ*. Obiit Bruxellis 1634.

MARCUS ANTONINUS Maceratensis, *Frederici Borromæi* Card. & Archiepiscopi Mediolanensis Vicarius generalis, *Resolutiones varias practicabilium rerum* in tres libros digestas Romæ 1629. in fol. edidit.

MARCELLUS MANSIUS ex Ordine Ministrorum, qui bene mori docent, scripsit Italice *Vitam Joannis Cerusi*, cognomento *Litterati*, Romæ 1621. in 8. editam.

FRANCISCUS PAVONUS Italus, S. J. Theologus, *Introductionem in sacram doctrinam*, Neapoli 3. tomis 1634. publicavit. Tractatum *de Ethicis, Politicisque Actionibus*. Ibid. 1630. in 12. *Commentarium dogmaticum*, sive *Theologicam Interpretationem in Pentateuchum*, 1635. in fol. *Commentarium dogmaticum in Evangelia*, 1636. fol. *Instructiones pro recte obeundis Sacerdotalibus functionibus*, 1629. 8. *Instructionem pro Exercitiis Congregationum*, loco, typis & anno iisdem. Decessit vir eximius Neapoli anno 1637.

MAT-

MATTHIAS CASIMIRUS Sarbienius Polonus, S. J. Presb. in Versibus, præsertim lyricis pangendis nostro sæculo mirifice excelluit, eo nomine ab ipso etiam Pontifice Maximo *Urbano VIII.* eximie laudatus. Ejus libros 4. *Lyricorum*, librum unum *Epodon* & alterum *Epigrammatum* 1634. Plantiniani junctim suis typis publicarunt.

ANTONIUS AMPIGOLLUS, Augustinianus Erem. edidit *Biblia aurea, seu locos communes ex veteri & Novo Testamento* congestos, Coloniæ 1628.

JOANNES BAP. GRAMAJUS, Antverpianus J. C. Protonotarius Apostolicus & Arnhemiensis in Gelria Præpositus, è Geldris originem majoresque suos habuit. Lovanii anno 1594. sumpto in Philosophia Magisterii titulo, omne deinceps disciplinarum genus fere tractavit: in his etiam Eloquentiam Professor Academicus publice docuit. Post *Alberti* & *Isabellæ* Belgii Principum Historicus, loca pleraque toto triennio lustravit, archiva inspexit, antiquitates eruit, discussit & publicavit. Hollandicam postea Germanicamque peregrinationem instituit: suscepto demum itinere Italico, in mari mediterraneo captus à Barbaris, cum honeste haberetur ab eisdem, plerasque Africæ oras lustravit. Hanc suam peregrinationem brevi libello exposuit, in Belgium redux, edito *Diario Argelensi*, & altro libro de *Africa illustrata*. Reliqua ejus opera *Valerius* in Bibliotheca sua recenset. Utque peregrinationis in primis amans erat, plena jam ætate in *Moraviam* & Silesiam se contulit, & ibi Cardinali *Diettersteinio* adhæsit, gymnasio celebri gubernando ab eodem admotus. Negotiornm caussa in Belgium inde cum rediisset, reditumque in Germaniam cum cogitaret, Lubecæ in morbum letalem incidit, ibidemque 1635. vivere desiit, in Cathedrali illius urbis Basilica depositus.

ANACLETUS SICCUS, Cremonensis, Viennæ in Austria diu egit, & edidit libros tres pereruditos, ac Clericis omnibus utiles, *de Ecclesiastica Hymnodia*; cui auctiores typis Plantinianis 1634. Antverpiæ recusi fuerunt. Moriens anno millesimo sexcentesimo trigesimo sexto manuscriptam reliquit *Synopsim de Clericorum Regularium D. Pauli Congregatione, deque ejusdem conditoribus Antonio Maria Zacharia, Bartholomæo Ferrario, & Jacobo Antonio Morigio.* Quam Synopsim ex eadem officina Plantiniana brevi proditurum sperant eruditi.

MARCUS ANTONIUS SCIPIO, Placentinus, monachus Congregationis Cassinensis, *Elogia Abbatum Cassinensium* 1630. in fol. Neapoli evulgavit.

CASPAR de SIMEONIBUS, Aquilanus, Italus, Poëta & Orator egregius, volumen unum *Orationum Academicarum* Romæ, Aquilæ, & alibi à se habitarum, publicavit. Scripsit item *Elogia historica Principum & Virorum scriptis illustrium*, qui apud *Jovium* desiderantur.

ROCHUS PIRRUS Siculus, Abbas Netinus, Notitiam Siciliensium Ecclesiarum 1633. Panormi in fol. evulgavit.

CCXII. GASPAR FONTIUS, Hispanus, Toletanus, ex ordine Minorum, primum Romæ, postea Compluti Professor Theologiæ, *Quæstiones Dialecticas ac physicas ad mentem Joannis Scoti*, quos Romæ prælegit, typis Lugduni 1631. in 4. edendas curavit.

JULIUS LAVORIUS, Laurinus, Italus, ex diœcesi Caputaquensi, Protonotarius Apostolicus, J. V. consultissimus, præter librum *de Jubileo & Indulgentiis*, edidit Romæ in fol. 1628. tomos quatuor *Lucubrationum variarum*: in quibus *de Comitiis sacris & profanis, de prisco & recenti more funerandi, de conclavi & electione Canonica* fuse differit. *Leo Allatius in Apibus Romanus* recenset & alia ejus opera, quæ morte præventus edere non potuit.

GASP. SANCTIUS, Centumputeolanus, Hispanus, S. J. Theologus & Professor Complutensis, scripsit *Commentarios in Job, Jeremiam, Psalmos, Isaiam, libros Regum, Paralipomenon, Ezechielem, Danielem, Ruth, Esdram, Judith, Esther, Machabæos,* & in *Concordiam Evangelicam*, Lugduni 1616. editos. Obiit Madriti 1632.

HIERONYMUS à S. MARIA, Hispanus, congregationis Eremitarum Augustinianorum excalceatorum, in Curia Romana Procurator Generalis, scripsit librum *de sandaliis & calceamentis Apostolicis, Indicem Sanctorum Hispaniæ,* & *Catalogum Episcoporum universæ Hispaniæ.* Ex his postremus liber est Apparatus ad opus grande, cui titulus *Hispania Christiana*, seu *Diœcesium Hispanarum Historia sacro-profana.* Videbat 1633.

ZACHARIAS SALUTIENSIS, Capucinus, Provinciæ Pedemontanæ, de cujus aperto cœlitus ore, veræ salutis ensis utraque parte acutus processit ad fidei orthodoxæ impios oppugnatores interimendos, dum *Sanctorum monumenta*, & *exempla Patrum* evoluit, & revolvenda, sectandaque calamo scribæ velociter scribentis exposuit. Ipse quoque non vulgaria religiosæ vitæ exempla reliquit: plenus dierum, ac bonorum operum, Definitoris Generalis munere semel ac iterum functus, obiit Genuæ, ætatis suæ anno 70. religionis 48. 31. Martii 1638.

HIEREMIAS DREXELIUS, Augustanus, Soc. Jesu, post traditam cum laude Rhetoricam totis XXIII. annis, Bavariæ Electoris *Maximiliani* Concionatorem egit. In scribendo eam adhibuit styli suavitatem cum modesta gravitate conjunctam, ut passim etiam ab Acatholicis ejus scripta legantur & commendentur. Obiit Monachii an. 1638. æt. 57. Tenuissimam valetudinem, dum vixit incredibili temperantia sustentavit, ita ut numquam æger decubuerit. Hunc tanti *Maximilianus* fecit, ut cum suo Medico salutem ejus commendaret, diceret. *Pluris interesse Reip. bono vivere Drexelium quam Maximilianum.* Defuncti suppellectilem summi æque at-

queimi ad reliquias depopoſcerunt, eximiæ virtutis ejus opinione permoti. Præter opuſcula variæ, quæ omnium manibus teruntur ſæpe recuſa, reliquit parata prælo pluſcula, quæ etiam proditura ſperamus.

GASPAR RUTHARDUS, Germanus, patria Eyſtettenſis in Franconia, ad amnem Almonium, Soc. Jeſu, Philoſophiæ Profeſſor ordinarius Archiducalis Univerſitatis Friburgi Briſgoiorum, obiit Briſaci an. 1638. Edidit ſingulari perſpicuitate, eruditione ac copia *Uſum rationis Humanæ diſputatum; Sacram Cosmologiam Theoriis Phyſicis illuſtratam.*

JULIUS SOLIMANUS, Italus, patria Firmanus, Soc. J. vir omni diſciplinarum genere excultus. Obiit Romæ an. 1639. Scripſit *Elogia Ducum, Regum, Interregum, qui Boëmis præfuerunt*, addita ſingulorum effigie. *Boëmiam exorientem, Gentilem, Chriſtianam, Piam, Bellicoſam, Regnantem, Imperantem, Auſtriacam*, *FERDINANDO III.* concinnatam.

MARTINUS BONACINA, Mediolanenſis, Theologiæ & J. V. Doctor, comes Palatinus, & utriuſque ſignaturæ Referendarius Apoſtolicus, ſcripſit varia ad praxim Eccleſiaſticam potiſſimum pertinentia; quæ omnia in 3. tomos diſtributa 1632. in fol. Duacenſes excuderunt.

JOANNES SEVERANUS, Presbyter Oratorii Romani, libros tres *Antonii Boſii de Roma ſubterranea*, quos is moriens imperfectos reliquerat, abſolvit, & Romæ 1632. typis publicavit. Adjecitque de ſuo *librum quartum*, & in eo plurimas antiquitates ſacras docte ac crurioſe explicavit.

CCXIII. JULIUS CÆSAR RECUPITUS, Neapplitanus, S. J. Theologus & Philoſophus, 1632. ſcripſit librum *de Veſuviano incendio anni* 1631. *& de novo ſubſecuto Terræ-motu Calabriæ Congeminatum Nuntium.* Neapoli 1632. in 4. & Lovanii 1639. editum. *Orationem panegyricam de S. Tereſia, habitam Neapoli in ejus Beatificatione.*

ÆGIDIUS BAVARIUS, Inſulis in Flandria natus, edidit *Muſam Maronis Catholicam*, ſeu *Catechiſmum Maroniano carmine*, velut in centone expreſſum. *Paſſionem Domini*, verſibus Heroicis, potiſſimum ex *Marone* concinnatis. Obiit Gandavi 1627.

LUDOVICUS MARATIUS, Trecenſis, Gallus, S. I. Theologus, in *Summam D. Thomæ Aquinatis* tomos tres Pariſiis 1633. publicavit, exceptos magno plauſu.

RAPHAEL BELLOCAMPIUS, Monachus Benedictinus, Marchianenſis in agro Duacenſi, *Andreæ Silvii* Prioris Marchianenſis, & *Guilielmi* Abbatis Andrenſis *Chronica* uſque ad noſtram ætatem deduxit, *Notis* illuſtravit, typiſque 1633. in 4. Duaci edenda curavit.

ELIGIUS BASSÆUS, (ita dictus à Baſſæa opido ſeu municipio natali in Arteſia) ordinis Capucinorum, Duaci 1637. in fol. edidit *Flores totius Theologiæ practicæ*, tum ſacramentalis tum moralis, ex Doctorum, præſertim recentiorum, ſententiis collectos, & ordine Alphabetico per modum *Summæ* redactos.

MICHAEL HESRONITA, Maronita, Archipreſbyter & Abbas S. *Georgii* in monte Libano, 1637. Romæ in 4. lingua Syriaca edidit *Calendarium* juxta Nicænum I. Concilium, & Gregorianam emendationem ad ejuſdem Concilii præſcriptum, itemque juxta antiquum Orientalium computum: quo jejunia, & feſta mobilia ſingulis annis, atque in perpetuum, facillime reperiuntur. *Calendarium* iſtud *Athanaſius Kircherius*, Soc. Jeſu Presbyter, nuncupat *Syriacas in Computum Eccleſiaſticum Inſtitutiones*, & eas mirifice laudat, magnum inde Orientali Eccleſiæ emolumentum acceſſurum dictitans.

JACOBUS GORDONIUS, Leſmorius Aberdonenſis, S. J. Doctor Theologus, nobili genere in Scotia natus, Ludovico *XIII.* Regi Chriſtianiſſimo à Confeſſionibus, *Commentaria ſua in Biblia* 1631. Pariſiis in fol. *Theologiam moralem* Lugduni 1634. item *Chronicon* rerum toto orbe geſtarum memorabilium à Mundi exordio ad noſtra uſque tempora deductum, tomis *II.* Obiit Pariſiis an. 1641. Ab iſto alius fuit *Jacobus Gordonus Huntleius* itidem Scotus ac S. J. Theologus, nobiliſſima familia natus; qui tomos duos *Controverſiarum fidei* accurate à ſe elaboratos poſteris reliquit, 1612. in 4. Auguſtoriti Pictonum & alibi typis editos. Obiit etiam hic Pariſiis anno 1620.

JOANNES WIGGERUS, Brabantus, Dieſtemienſis, patre *Arnoldo*, honeſti ordinis cive, ſæpius Scabino, avo item *Arnoldo* pluries Conſule. Abſolutis in natali ſolo litterariis rudimentis, Lovanium, altioribus imbuendus diſciplinis, mittitur. Theologicam ingreſſus arcam ita profecit ut *Jacobus Janſonius* eum adſumeret in alumnum Collegii ſui Pontificii, & hunc diſcipulum ſuum tum ob ingenii dotes ſingulares, quas in eo obſervabat, tum ob vitæ morumque integritatem atque indefeſſum in ſtudiis, præſertim ſacris, laborem, unice carum & familiarem haberet. Quinquennio hic exacto, docendæ horis antemeridianis Philoſophiæ in Gymnaſio Lilii præficitur. Inde poſt decurſa aliquot annorum curricula Leodium evocatus ut Seminario ibidem, ſive *Catenæ*, ut vocant præeſſet, & ſimul ſacras profiteretur litteras. Eo ſucceſſu in utroque illo munere verſatus eſt, ut ſub hoc primo ſuo Præſide & Profeſſore Seminarium illud, quod antea vile & ignobile deſpiciebatur, admirationi mox apud omnes, aſſurgereque viſum fuerit. Urgente Janſonio Doctore ſuo, qui eum ad Cathedram Lovanii promotum deſiderabat, gradu Magiſterii in Sacra Theologia fuit inſignitus. Lovanium ergo reverſus, Collegii primum Atrebatenſis, deinde Seminarii Leodienſis Præſes inſtitutus eſt. Multa hujus viri merita ſunt in Academiam

demiam Lovaniensem, sive labores spectentur, quos pro ea tuenda in omnibus suis difficultatibus, quas cum domi, tum foris passa est, extantlavit, sive doctrinæ eminentia, qua Scholam Theologicam Professor Regius annis totis 26. docendo scribendoque illustravit. Nec minus emicuit probitate vitæ. Non facile se, nec sua jactabat, nec alienorum contemptor erat, sincerus & sine fuco, in conversatione gravis, minimeque superbus. Contentus modico ac tenui victu, vixit ad annos 67. Obiitque anno 1639. Reliquit *Commentaria in totam D. Thomæ Summam*, in quibus nihil nisi summe elaboratum, solidissimis fundamentis subnixum, clarissima & brevi tamen methodo tradidit quidquid in aliorum fusioribus scriptis scitu dignum est, idque stylo ut facili & ad docendum apto, ita minime affectato.

CCXIV. JOANNES PERLINUS, Madritensis, Hispanus, Societ. Jesu Theologus sacras litteras Compluti in Hispania, Limæ in India occidentali, & Coloniæ in Germania inferiore, multis annis cum laude docuit. Scripsit *de frequenti usu Eucharistiæ & de immaculata Virginis conceptione:* quæ Lugdunenses 1630. & Colonienses 1632. ediderunt. Ætate ac laboribus fractus cum ex Belgio in patriam cogitaret, Dunkercæ in Flandria vivere desiit, apud suos ibidem conditus.

GUILIELMUS MERCERUS, Athensis, Doctor Theologus, Decanus Ecclesiæ Collegiatæ D. Petri Lovanii, Græce Hebraiceque non vulgariter doctus, in Collegiis *Porco* & *Falcone* ea industria fructuque docuit, ut vix umquam discipulos suos communi concursui commiserit, quin illi palmam & prima in promotione loca cæteris præriperent. Inde transitum fecit ad Theologicam professionem, quam primo in Abbatia nobili *S. Gertrudis* annis octo, postea Regiis auspiciis in scholis publicis totos viginti & octo annos pari semper sedulitate atque assiduitate sustinuit. Omnifariæ doctrinæ fuit, quippe Orator, Poëta, Historicus, Philosophus, Theologus, Mathematicus, Musicus, in omnibus eximius. Excelluit ingenii acrimonia memoriaque, unde Scripturam sacram velut in numerato habebat, & retinebat firmiter quidquid legerat. Edidit *commentaria in tertiam partem D. Thomæ*, laudatum opus & utile, praxique Ecclesiæ accommodatum.

JOANNES MATTHÆUS, Cariophilus, Cretensis, Archiepiscopus Iconiensis, Scripsit Græce & Latine *Confutationem Nili Thessalonicensis; De primatu Papæ; Refutationem pseudo-Christianæ catechesis à Zacharia Gergano editæ; censuram Confessionis*, seu potius, *perfidiæ Calvinianæ, quæ nomine Cyrilli Patriarchæ Constantinopolitani circumfertur.* Idem ex Græco in Latinum vertit *Concilium Tridentinum; Georgii Scholarii orationes tres de pace ad Græcos; Josephi Episcopi Methonensis Responsionem ad libellum Marci Ephesini; Gregorii Protosyncelli Apologiam adversus ejusdem Marci Epistolam, S. Nili Junioris vitam, Catenam Græcam Procopii in Cantica Canticorum*, & alia, quæ quidem omnia Romæ 1626. 1631. & annis sequentibus Græce ac Latine fuerunt excusa.

LUDOVICUS RIVIERUS ord. Minimorum Orator & Theologus præclarissimus, edidit Gallice *Vitam D. Francisci Salesii Gebennensis Episcopi*, & *Tabellas mysticas quatuor Amorum* &c. qui sunt Dei, sui-ipsius, proximi, atque inimicorum; quod opus est insigne atque luculentum. Exspectantur ab illo quam plura producenda.

JOANNES EUSEBIUS, Nierembergius, natione Hispanus, Germanis parentibus, patre scilicet Tirolensi, matre Bavara Madriti natus, Salmanticæ Societatem Jesu amplexus est. Primus Historiæ naturalis Professor exstititit Regia Academia Madriti & nunc S. Scripturam interpretatur. *Psalmos Salomonicos* è Græco Latine transtulit, & Notis illustravit. Edidit *Historiam naturæ maxime peregrinæ; De origine sacræ Scripturæ &* lib. V. *De Antipathia & Sympathia*, & plura quæ recensentur ab *Alegambe*.

FRANCISCUS VERONIUS, Parisius, Soc. Jesu edidit *Manuale Sodalitatis B. M. Virginis*, *Methodum Veronianam*, qua nimirum ex quibusuis Bibliis cuivis hæretico Ministro silentium imponatur. *Profligationem Henckai Ministri Calvinistici* coram Duce de Longavilla.

JOANNES TOLLENARIUS, Brugensis, Soc. Jesu, vir moribus & doctrina spectabilis, Edidit *Speculum vanitatis*, sive *Ecclesiastem elucidatum*, stylo elaborato solutæ ligatæque orationis, paraphrasibus & moralibus ac piis excursionibus, Antverp. anno 1635. in 4.

CCXV. JOSEPHUS CASTALIO, Anconitanus, cujus amœnum ac perhumanum ingenium, qui Juris civilis cognitioni horridæ per se, & absque lucro sibi cum esset, atque honoribus paucis tractabili, Poëticam junxit, *Modestini* exemplo. Veterem quoque Poëtam *Claudium Rutilium* Numatianum in *Itinerario*, & *Symposii Galli Ænigmata* illustravit. Scripsit & varias *Lectiones*, atque *Inscriptiones* aliquot marmoreas adjunxit. Columnas quoque *Antonini Aug. commentario* explicavit. Edidit *Silvii Card. Antoniani Vitam*, *Variarum lectionum* Libellum *de antiquis puerorum prænominibus*. Docuit humaniores litteras *Thomam de Avalos*, tum Ducis Soræ filios. Amissa conjuge sacris initiari cœpit, floretque Romæ, ut ab eo ingenio, in hoc otio animique tranquillitate majora indies exspectanda videanter. Usus est olim familiariter *Achille Statio* Lusitano, *Fulvio Ursino Romano*, & *And. Schotto* Antv. Tradit *Erythæus* se audivisse de *Meursio* Batavo, quod cum allatus esset Lugdunum Batavorum *Castalii* liber *Variarum Lectionum*, eum omnium cum risu exceptum fuisse, quod existimaretur luteum esse negotium, nec dignus qui lu-

 cem

cem aspiceret, quoniam nullum jam diu eruditum opus ab Italia prodiisset; sed simul inspectum, adeo probatum esse, ut sententiam mutaverint, statuerintque esse Italis ingenium, dummodo adsit studium & exercitatio.

FRANCISCUS à XODAR, Hispanus, Bœticus, patria Utrariensis, Ord. Carm. vir fuit excell. præditus ingenio & eruditione prima, facundiaque facili, *Philippis III.* & *IV.* Hispaniarum Regibus à Concionibus & Consiliis. Scripsit pro defensione *Adventus S. Jacobi in Hispaniam*, & *de Patronatu Hispaniæ à D. Teresia.* Obiit Madriti anno 1635.

CORNELIUS CURTIUS, Bruxellensis, Erem. Augustinianus, Cæsareæ Majestatis Consiliarius & Historiographus, stilo nitido comptoque præcelluit in utravis oratione. Authoris ingenium produnt quæ scripsit *de Clavis Dominicis*, *Vitæ SS. Ruperti & Virgilii Antistitum Salisburgensium*, *Quadragesimale Cristophori Fonseca* ex Hispanico Latinum fecit, *Elogia Virorum illustrium Ord. Erem. S. Augustini. Vitam S. Nicolai Tolentinatis.* Eruditurus erat *Chronicon universale Monasticum, à Prospero Stellartio* olim inchoatum, à se auctum & suppletum ingenti volumine. Obiit anno 1633. ætatis 47.

JACOBUS WEMMERIUS, vernacule *Wemmers*, civis & Carmelita Antverp. didicit Romæ linguam, qua Æthiopes, seu Abyssini, in suis libris sacris & profanis conscribendis utuntur. Exinde post *Marianum Victorium* Romæ 1638. in 4. *Lexicon Latino-Æthiopicum*, cum *Institutionibus Grammaticis ejusdem linguæ*; ab *Athanasio Kirchero*, Soc. Jesu presbytero, ab *Abrahamo Ecchellensi* Maronita, Syriacarum & Arabicarum litterarum Romæ publico Lectore, & à Sacerdotibus Æthiopibus in Urbe ad *S. Stephanum* agentibus vehementer laudatus. Scribunt autem Æthiopes, ut nos Europæi, à sinistra dextram versus, & litteras habent Consonantes ac Vocales, non quidem figura distinctas, ut Latini & Græci, neque punctis vel virgulis Vocales explicant, ut Hebræi, Syri & Arabes; sed ipsis Consonantibus insertæ, unica figura, syllabam constituunt. Unde 26. quas habent Consonantes, per septem Vocales multiplicatæ, ascendunt ad numerum 182. quibus si addantur adhuc viginti aliæ, quas extra Alphabetum ponere solent, erunt in universum Syllabarum figuræ 2022.

JACOBUS BIDERMANNUS, Soc. Jesu Presbyter, ad poësim natus, *Epigrammatum* libros tres, *Herodiades*, *Deliciarum sacrarum* & *Acroamatum Academicorum* libros totidem, *Heroidum Epistolas*, & alia plurima Dilingæ in Suevia 1626. & annis subsequentibus, evulgavit. Obiit Romæ 1639.

CÆSAR BECILLUS, Urbinas, Oratorii Romani Presbyter, antiquitatis Ecclesiasticæ peritissimus, *Acta S. Caji Papæ, ac Martyris cum Notis*, item *Evangeliorum connexionem*, & alia Romæ 1628. edidit. Idem meditatur *Annalium Baronianorum continuationem*, *Vitas Romanorum Pontificum cum perpetuis Notis*, & *Chronographiam* ad calculum Ecclesiasticum fideliter expensam.

CÆSAR EUGENIUS CARACCIOLUS, Neapolitanus, vir nobilis & curiosus, Italico sermone *Neapolem sacram* edidit; in qua omnium Ecclesiarum ac monasteriorum illius urbis origines describuntur.

CCXVI. JOANNES MARTINUS de RIPALDA, Hispanus, Soc. Jesu Theologus & Professor Salmanticensis, *Expositionem litteræ Petri Lombardi Magistri sententiarum* Lugduni 1636 in 8. foras dedit.

JOANNES à S. STEPHANO, natione Aragonius, ex monacho Hieronymiano Archiepiscopus Brundusinus in regno Neapolitano, præter alia minora opuscula, *Methodum ad cognoscendas hæreses* 1630. in fol. Romæ evulgavit.

JOANNES TOMCUS, Marnavitius, Episcopus Bosnensis, *Vitas Principum Illyricorum* scripsit, & Romæ 1632. edendas curavit. Idem vulgavit *Regulam S. Columbani* Abbatis, ex MS. codice Bobiensi fideliter promptam.

STEPHANUS FAGUNDEZ, Lusitanus, Societ. Jesu Theologus & Professor Olisiponensis, tomum unum in *Præcepta Ecclesiæ* cum *Appendice*, Lugduni 1626. edidit; item in *Præcepta Decalogi.*

FERDINANDUS CASTRO-PALAO, Hispanus Legionensis, ejusdem Societatis, *Opus Morale* tomis tribus 1636. & 1638. eadem in urbe cudendum curavit. Obiit Rector Collegii Compostellani anno 1633.

FRANCISCUS AMICUS, Consentinus, Italus, Societ. Jesu Theologus & Professor Neapolitanus, in *D. Thomam Aquinatem* tomos octo partim Antverpiæ 1637. partim Duaci 1640. edidit.

FRANCISCUS BATTAGLINUS, Ariminensis, *Heraclitum vitæ humanæ miserias lugentem* Romæ 1629. in 4. publicavit.

FLORAVANTES MARTINELLUS, Romanus, *S. Laurentii*, *S. Agathæ*, *SS. Praxedis & Pudentianæ*, & alias Urbis Romæ basilicas suis *Commentariis* illustravit. *Alfonsi* insuper *Ciacconi* opus *de Pontificibus & Cardinalibus* suis *Observationibus* decoravit.

FRANCISCUS BOLVITUS, Neapolitanus edidit *Nomenclatorem Scriptorum ex Ordine Clericorum regularium*, quos vulgo *Theatinos* vocant.

JOAN.

JOANNES de PINEDA, Hiſpalenſis, Soc. Jeſu Theologus, vir multiplicis eruditionis, anno milleſimo ſexcenteſimo triceſimo ſeptimo in ſua Bætica vivere deſiit. Scripſit varia à *Petro Ribadeneira* & aliis laudata: ex quibus libros octo *de Salomonis rebus geſtis* Moguntini 1623. in fol. publicarunt. *Indicem novum librorum prohibitorum & expurgandorum* pro regnis Hiſpaniæ; opus vaſtæ molis, auctoritate Sancti Officii vulgatum, ſemel atque iterum auctum. *Memoriale Sanctitatis & virtutum Ferdinandi III.* Regis primi Caſtellæ & Legionis, pro quo *Phil. IV.* Hiſp. Rex propriis illi litteris gratias egit, deſignavitque *Pinedam* Oratorem ſuum ad ſummum Pontificem, ut ejuſdem Regis Canonizationem procuraret, niſi ætas, & alia privata incommoda obſtitiſſent. *Commentariorum in Job* tom. II. In Eccleſiaſtem tom. II. De *C. Plinii* loco inter eruditos controverſo ex lib. 7. c. 50. *Atque etiam morbus eſt aliquis, per ſapientiam mori*, & alia minutiora in amicorum gratiam concepta.

PETRUS ROVERIUS, Soc. Jeſu Theologus, *Hiſtoriam monaſterii S. Joannis Reomaënſis*, in tractu Lingonenſi, ab anno Chriſti quadringenteſimo viceſimo quinto ad noſtra uſque tempora, ex antiquis tabulis ac ſcriptoribus concinnavit, *Notis* eruditis illuſtravit & Lutetiæ 1637. in 4. edidit. In monaſterio Reomaenſi fuit antiquitus obſervata Regula *S. Macarii* Alexandrini ſeu Nitrienſis: de qua fuſe differit *Roverius* in ſuis *Notis*. A Reomaënſi, ſeu Reomacenſi, diverſum eſt monaſterium Reomenſe in Arvernia ſitum.

FERDINANDUS UGHELLUS, Abbas ordinis Ciſtertienſis, *Cardinalium & Scriptorum ſui Ordinis Elogia* conſcripſit. In *Italia* ſua *ſacra* Epiſcoporum Italicorum *Catalogos* contexuit. *Alfonſi Ciacconi* opus *de Pontificibus & Cardinalibus* mirifice auxit atque illuſtravit. Florebat an. 1623.

FELIX CONTELORIUS CÆSIUS, Theologiæ & Juris Doctor, in Romana curia, Advocatus, ſcripſit res geſtas *Alexandri III.* & *Martini V.* Pontificum Romanorum, & alia non pauca, quæ *Leo Allatius* in lib. *De apibus Urbanis* recenſet. Ejuſdem liber *de canonizatione ſanctorum* 1609. Lugduni fuit editus. Vivebat anno 1633.

RAPHAEL AVERSA à S. *Severino*, Clericorum regularium Minorum Præpoſitus generalis, Philoſophus ac Theologus eximius, præter *opera Philoſophica*, edidit *Theologiam* cum *Thoma Aquinate* in tres partes diſtributam, Romæ 1631. in 4.

ANTONIUS de RIBERA, Hiſpanus, Capellanus chori Eccleſiæ Toletanæ, ſcripſit *Hiſtoriam de translatione reliquiarum* S. *Eugenii Martyris & Epiſc. Toletani.*

PETRUS BERCHORIUS, Benedictinus, circa id tempus, tomis aliquot ſuas etiam *Conciones* edidit.

ARNOLDUS PALUDANUS, Leodius, Ord. Minorum Regularis Obſervantiæ, per Flandriam Miniſter Provincialis, ac S. Theologiæ Lector Profeſſorque emeritus, edidit tractatum *de foro animæ*, id eſt, de poteſtate quam habent Sacerdotes ad audiendas confeſſiones admiſſi, & juxta Concilii Tridentini formam legitime approbati, tum regulares, tum ſæculares. Leodii 1638. in 8.

CCXVII. LAURENTIUS SCALABOMIUS, Ravennas, Eremita Auguſtinianus, Eccleſiaſtes facundus & eruditus, tomos aliquot *concionum* ſeu *annotationum moralium, in Paſſionem Domini, in Evangelia & Epiſtolas totius Quadrageſimæ*, Ravennæ 1629. publicavit. Scripſit inſuper Commentarium *de humanioribus litteris à concionatore Catholico adhibendis.*

BARNABAS KEARNÆUS, Hibernus, patria Caſſellenſis, Soc. Jeſu dedit in lucem *Heliotropium*, ſive, Conciones de Dominicis & Feſtis totius anni. *Conciones* de Paſſione Dominica. Obiit in patria anno 1640. ætatis 75.

ANDREAS SAUSSAJUS, S. R. E. Protonotarius edidit *Martyrologium Gallicanum* an. 1637. apud Cramoiſy, in fol.

ANDRÆAS FREMIOTUS, Gallus, Archiepiſcopus Bituricenſis, obiit ſub annum 1602. Hujus auctoris illuſtriſſimi anno 1610. prodiit in lucem poſthumum opus *de Notis Eccleſiæ contra hæreſes.*

JOANNES de la HAYE, Pariſinus, Ord. Seraphici Minorum quondam primarius Theologiæ Profeſſor, poſt autem *Ludovici XIII.* Reginæque Eccleſiaſtes ordinarius, nec non Terræ Sanctæ & provinciæ Franciæ Pariſienſis Commiſſarius Generalis, anno 1633. edidit *arborem vitæ concionatorum in Geneſim* cum Indice quadruplici, I. Conceptuum. II. Sacræ Scripturæ. III. Concionum. IV. Patrum. Pariſ. in fol. Hæc præmiſit: *Arbor vitæ Concionatorum, cujus radix liber Geneſeos: cujus truncus, expoſitio ejus litteralis; rami cum foliis omnimoda verſionum varietas; flores earum concordia; fructus, innumeri pene animi conceptus, ſexcentorum fere Patrum auctoritate confirmati, & concatenati.*

GERARDUS CORSELIUS, Leodicenſis, *Joannis Wameſy* J. C. celeberrimi è ſorore nepos, partim Treveris, partim Lovanii, Porcenſi in gymnaſio Philoſophiæ Peripateticæ operam dedit, & aliquot annos eandem tradidit. Græcas hinc litteras in Collegio Trilingui Buſſidiano ſexennium totum è ſuperiori loco interpræatus eſt, & in Auſpiciis dixit, anno cIↃ. IↃ. XCI. prid. nonas Martii. Juris interea Lauream, & mox anno cIↃ. IↃ. XCIV. VI. Non. Februarii Doctoris titulum

cepit: ac prima Jurisprudentiæ elementa annos plures cum laude fructuque explicuit. Demum ex Antecessore Juris Civilis primarium ad supremum Belgicæ Senatum an. clↃ.lↃc.xvii. vocatus est, ac v. Kalend. Junias Scholæ Academiæque oratione solemni valedixit: constitutus paucis post annis Concilii Sanctioris Assessor, ac Libellorum supplicum Magister, Bruxellæ, & Præpositura Harlebecana auctus. Vir in quo an doctrinam summam admireris, an cum doctrina conjunctam modestiam atque candorem suspicias, merito dubites. Uno verbo, *Corselius* Academiæ, dum in ea vixit, cor & ἥλιος fuit atque octavum Rector præfuit. Legitur illius *Oratio* in funere magni *Justi Lipsii* habita, edita *Rivii* typis, 1606. & *Plantin.* in *Fama posthuma* ejusdem. Præterea Indicem Legum & Capitulorum selectiorum, adscriptis auctoribus, Collegio Baccalaureorum J. U. dedit. Ibidem 8. apud *Rivium*. Moliebatur editionem *Prælectionum in Codicem Justinianeum*, dum à negotiis publicis otium esset: opus præclarum, & Juris Romani, veteris novique Thesaurum. Animam Deo reddidit Bruxellæ anno 1636. ætatis sexagesimum octavum supergressus.

CCXVIII. THOMAS BOZIUS, Eugubinus, Congregationis Oratorii Presbyter mortuus est non admodum senex; attamen processisse longius ætate videtur quam *Nestor*, vel quivis alius eorum, qui longissime omnium vitæ terminos protulerunt. Nam si tantum unusquisque temporis ad vivendum habuisse videtur, quantum se in omnium sæculorum memoriam mente studioque conjecerit, quid prohibet dicere tot annos habuisse *Bozium*, quot anni à mundi ortu usque ad suam ætatem numerantur, cum iis quæ singulis ætatibus contigerint quodammodo interfuisse, & cum hominibus illis pariter vixisse videatur? *Annalium antiquitatum* ingens opus in decem volumina divisit; sed duæ tantum partes impressæ cernuntur: reliquæ apud *Franciscum* fratrem, una cum aliis egregiis doctissimi viri fœtibus asservantur; quæ (si facultas & ætas suppeditaverint) speramus edenda fore. Duobus insignibus tractatibus, uno *de ruinis Gentium & Regnorum*, altero *de antiquo & novo Italiæ statu*, pugnavit contra *Machiavellum* aliosque Politicos, quorum insana regnandi libido quasdam sibi leges finxit, quibus Deus è mundo tollatur; quas ille leges est labefactare conatus, ac demonstrare. *Illud tantum regnum esse stabile atque perpetuum, quod caritate ac benevolentia civium septum atque munitum, cum Dei jussis conveniat.* Edito libro doctissimo *de signis ac notis Ecclesiæ*, docet eandem, quamvis conspicuam, sub eorum tantum aspectum non cadere, qui densissimis errorum tenebris circumfusi, sua nocte delectantur, & in veritatis lucem venire contemnunt.

HERMES CLERUS, Soc. Jesu, natione Belga patria Tornacensis, claruit in Gallia pietate, ac doctrina in Billomensi Collegio: Canonici erat juris peritissimus, & Canonum observantissimus: adhæc, Poëta egregius, ut & quæ *de Angelis beatisque Spiritibus* Beatus *Thomas* disseruit, carmine pangeret, *Fastos item sacros Sanctorum Sanctarumque* Elegiacis versibus, post *Ovidium Nasonem*, *Baptistam Mantuanum*, ac *Novidium*. Vitam quoque *B. P. Ignatii* carmine conscripsit: quod opus cum Patribus Societatis sit in manibus, spes est fore ut lucem aliquando aspiciat. Fuit & in Gallia, sed apud Sequanos *Nicolaus Clerus* Tornacensis, & ipse de Societate, *Dolæ* Comitatus Burgundiæ humo mandatus: ubi concionibus clarus exstiterat, sed quod ingenii monumentum litteris mandarit, mihi quidem nondum compertum.

PHILIPPUS D'OUTREMAN, Soc. Jesu, natione Belga, patria Valentianus, cui præcipuum hactenus fuit Oratoris Christiani munus, quod septem ipsos & viginti annos exercuit. Scripsit Gallice *Verum Christianum Catholicum*, *Novum Pædagogum Christianum*, duobus tomis. Proxime sequentur tertius & quartus. In his tractat. 1. de fuga peccati & bonorum operum exercitio. 2. de remediis malorum omnium 3. suggerit argumenta familiarium concionum singulis Dominicorum dierum Evangeliis concinnata. 4. In festa. Alius est *Petrus d'Outreman* ejusdem instituti ac patriæ, à quo Gallice prodierunt *Vita Petri* Eremitæ, qui Principibus Christianis Belli sacri auctor & Dux fuit, *Historia Urbis & Comitatus Valentianensis*, *Tractatus de conformanda voluntate nostra cum Divina*, & alia.

ALOYSIUS NOVARINUS, Veronensis, Clericus Regularis, deprompsit *Adagia ex Sanctorum Patrum*, *Ecclesiasticorumque scriptorum monumentis*, Lugduni 1637. in fol. *Schediasmata sacro-prophana*, hoc est *Observationes*, *antiquis Christianorum*, *Hebræorum aliarumque Gentium ritibus in lucem eruendis*. Ibid. 1635. in fol. *Electa sacra*; *Umbram Virgineam* seu *Electorum sacrorum* partem alteram; *Agnum Eucharisticum*, seu *Electorum sacrorum* partem tertiam; *Nuptiales aquas*, id est, partem 4. *Delicias amoris divini*; *Risum Sardonicum*, seu *desitta mundi Lætitia*; *In Matthæum*, *Lucam*, *Marcum* & *Joannem Commentaria*; *Paulum expensum*, *omnium scientiarum animam* tom. III. Vivebat 1633. vir Latini, Græci, Hebræi, & Chaldaici idiomatum peritissimus, ut *Franciscus Bopitus in Nomenclatore scriptorum ex ordine Clericorum Regularium* testatur.

ANDRÆAS BAJANUS, Goæ in India Orientali natus, Theologus, Orator & Poëta, scripsit *Orationes*, & *Poëmata varia*, Romæ edita; quæ *Leo Allatius*, in suo libro *de viris illustribus* recitat.

CCXIX. LAURENTIUS URSELLIUS, Foroliviensis, Jure-consultus, tomos aliquot *Conclusionum legalium*, *ex Flosculis Decisionum legalium*, *Rotæ præsertim Romanæ*, decerptos, in ordinem redegit: ex quibus tomus primus Romæ 1632. in fol. fuit excusus.

LÆLIUS

Lælius Guidiccionus, Italus, Orator, & Poëta egregius, scripsit *Vitam Pauli V. Papæ*, & alia, quæ *Laurus* & *Leo Allatius* in suis *Catalogis* enumerant. Vivebat Romæ 1633.

Engelbertus Des Bois, ex Canonico & Archidiacono Cameracensi ad *D. Petrum* Insulis Præpositus, indeque ad Cathedram Namurcensem evocatus, Latine reddidit *Praxim bonarum Intentionum*, à quodam S. J. Sacerdote conscriptam, Duaci 1609.

Amandus Gilselius, Condrusius, apud Leodienses scholæ litterariæ moderator, Grammaticus optimus, Græce Latineque doctus, scripsit *Onomatopæniam pro S. Ignatio*, dum à Gregorio XV. PP. Sanctorum albo solemniter adscriberetur. Leodii 1622. Refert *Valerius Andreas* eum meditari Commentarium *de Nolis, Campanis & Tintinnabulis.*

Hieremias Pierssenæus, Flander Beverensis, *Lipsii* quondam discipulus, Jurium Doctor, territorii Iprensis ab Actis & Consiliis, depost in suprema Flandrorum curia fisci Regii Patronus, ac Senator, vir & legum cognitione ac politiore litteratura clarus, in poëticis Catullianum præcipue leporem singulari conatu imitatus, lusit *Elegias* plures sparsim editas, & harum pleraque in Auctorum seu Scriptorum encomium. Floret.

Jacobus Sirmondus, patria Arvernus, Ricomagensis, Soc. *Jesu* Presbyter, rebus in Gallia turbatis diu Romæ vixit, & ut erat antiquitatis Ecclesiasticæ peritissimus, *Cæsari Baronio* (qui suos tunc *Annales* condebat) gravissimus extitit, eidemque multa ad res Gallicas illustrandas suppeditavit. In Urbe agens *Res gestas S. Pauli anachoretæ* & *S. Niconis* Cretensium Apostoli ex codice Græco Sfortianæ Bibliothecæ eruit, & Latina civitate donavit; ut & varias SS. *Patrum Orationes*. Ex Italia in Galliam reversus, Lutetiæ in illo nobilissimo omnium disciplinarum theatro potissimum vixit, ab eruditis & curiosis hominibus mirifice cultus: qua in urbe *Miræus* illum anno 1610. non sine fructu familiariter novisse se commemorare solebat. Plurima veterum Scriptorum, in his *Sidonii Apollinaris* sui popularis, *Ennodii Ticinensis*, *Facundi Hermianensis*, *Leporii Presbyteri*, *Capreoli Carthaginiensis*, *Victorini Afri*, *Goffridi Vendocinensis*, *Idatii Lemovicensis*, *Marcellini Comitis Illyriciani*, & plurium opera *Notis* illustravit. *Concilia Galliæ* in tres tomos destribuit. *Caroli Calvi* & aliorum Galliæ Regum *Capitula* in ordinem digessit: & habet alia plurima ad prœlum parata. Vivit hodieque, vegetus, senex, & à sacris confessionibus *Ludovico XIII.* Galliæ Regi fuit. Otiosum hic esset omnia recensere quæ vulgavit, quorum Catalogum deducit *Alegambe in Biblioth. Scriptorum Soc. JESU.*

Joannes Baptista Castaldus, Neapolitanus, Clericus regularis ex ea Congregatione, quæ vulgo *Theatinorum* dicitur, scripsit *Vitas Pauli IV. Papæ; Cajetani Thienæi, Andreæ Avellini, Joannis Marinerii*, & aliorum istius Instituti virorum illustrium, partim Neapoli, partim Romæ, Veronæ, & alibi editas. Vivebat 1633.

Joannes Aloysius Cherchiarus, Vicentinus, Clericus regularis ex Congregatione Somascena, in Clementino Collegio eloquentiæ Professor Romæ, edidit *Orationum volumen* & alia. Florebat 1633.

Guilielmus Lamerman, Belga, Arduennas, Soc. *Jesu* Doctor Theologus, Collegio Græcensi, post Viennensi Rector, & Præpositus Professorum Domui Viennensi, *Ferdinando II.* Imperatori à Confessionibus complures per annos difficillimis ac turbatissimis temporibus. Plurimum illi debet Resp. Christiana universa, pro [illegible] ibus ejus consiliis in robustissimam Imperii defensionem datis; sed heu, quam sæpe multa [illegible] consultata turpiter in contrarium eventum relabuntur? Utinam Germaniæ Proceres omnes, monitis ejus & aliorum prudentium, parere voluissent; libertati certe Imperii, cujus membra sunt, diligentius & animosius præcavissent, jamque propius Sequana quam Rheno, de summa gloriæ Germani dimicarent. Hodie septuagenario major Collegium Viennense moderatur. Extat ejus *Idæa Principis Christiani.*

CCXX. Libertus Fromondus, Haccurianus, Eburo Philosophiam docuit Antverpiæ ad S. *Michaelem* fere triennio, totis vero XIV. annis Lovanii, postquam artem ibidem Oratoriam quadriennio integro tradidisset. Dein Regius sacrarum litterarum interpres *Cornelio Janssenio* ad cathedram Iprensem promoto, sufficitur. Amœnissimi ac politissimi vir ingenii, doctrinæ & lectionis omnifariæ, scripsit *Cœnas Saturnalitias*, id est *Quæstiones varii argumenti. In libros Senecæ I. Lipsio intactos. Anti-Aristarchum*, sive *de orbe terræ immobili*, adversus *Phil. Lansbergium. Anatomiam hominis*, naturam ejus talem repræsentans, qualem *D. Augustinus* olim nobis descripsit. Utinam prodeant quæ in Epistolas *D. Pauli* & reliquas Canonicas ad calamum dictavit! Alia Mathematica scripsit, quæ refert *Andreas.*

Adrianus Morbecius, Diestemiensis, Canonicus Regularis ord. Præmonstratensis, in cœnobio Averbodiensi, edidit Antverpiæ in fol. *Scalam purpuream in sex gradus divisam*, quæ continet Multiplicem expositionem Dominicæ Passionis, præmisit *Basim & Apparatum ejusdem Scalæ*, subjecitque *Introductiones ac Notas, quibus materia moralis, quæ sparsim in primo Scalæ purpureæ tomo legitur, atque Dominicis & Festis applicatur.* Excudit hunc tomum, Scalas nimirum tres, *Verdussius* Antverp. 1634. in fol.

Georgius Colvenerius, Theologiæ Doctor, natus in Gempensi Brabantiæ vico, prope Lovanium, inde qua Diestemium iter est; educatus fuit à nono ætatis anno usque ad 19. Alosti

in Flandria, unde scribere se Alostensem maluit. Philosophiam quadriennio Duaci professus est. Multa collegit, & protulit in lucem, ex ultima antiquitate Ecclesiastica repetita, quæ *Valerius Andreas* in *Bibliotheca sua Belgica* catalogizat.

GEORGIUS CONÆUS, Scotus, Canonicus S. *Joannis* Lateranensis, *Assertionum Catholicarum* libros tres, *de duplici statu religionis apud Scotos* libros duos, *de vita Mariæ Stuartæ Scotorum Reginæ*, & alia Romæ edidit. Vivebat 1633.

GASPAR TRISSINUS, ex congregatione Somaschensi typis Romæ 1626. edidit *Acta SS. Savinæ, Trissinæ, Naboris, & Felicis Martyrum.*

MICHAEL HOYERUS, Artesius, Hesdiniensis, Ord. Erem. S. *Aug.* docuit Poësim & Rhetoricem in variis sui Ordinis Collegiis, vir totus candidus aliisque virtutibus in primis conspicuus. Præter varia poëmata sacra, scripsit *Vitam S. P. Ephram Syri.* Scriptoris antiquissimi, & *de sanctitate divinaque sapientia Joannis Duns, Scoti*, Duaci 1640.

ANTONIUS SANDERUS, Flander, Gandavensis, non incelebri *Sanderorum* oriundus familia, Aldenardæ prima Latinæ linguæ rudimenta hausit, uberiusque Gandavi. Mox Duaci Philosophiæ studia complexus est. Inde Lovanium venit, ubi Theologicas excepit lectiones sub clarissimis per ea tempora Professionibus *Jansonio, Bajo, ac Maldero.* Postea Duacum reversus, Magistros ibi non minus celebres habuit *Estium, Barthol. Petri, Colvenerium & Sylvium*, sub quibus Theologica laurea donatus est an. 1619. Hinc per annos plures in Episcopatu patrio pastorale munus gessit, in eam præcipue curam incumbens, ut hæreses ævi nostri, ac *Mennonis* cumprimis Anabaptistæ, quæ illa præ ceteris loca infecerat, confutaret: verum cum ob præstita quædam Regi Catholico obsequia, tutum illi non foret in locis illis Hostili Batavorum excursioni obnoxiis consistere, à sacris factus est ac secretis *Alphonso Card. de la Cueva*, mox Iprensis Canonicus. Vir ingenio, doctrinaque elegans, evulgavit *Diras in Inconoclastas; Panegyricos IV. in laudem B. M. Virginis, Protrepticon Pacis Belgicæ, Hagiologium Flandriæ, de Scriptoribus Flandriæ* libros III. *De claris sanctitate & eruditione Antoniis. Flandriæ illustrata* tom. III. cum tabulis geographicis & iconibus urbium, ecclesiarum, cœnobiornm, arcium; &c. *Ephemeridum Ecclesiasticarum* libr. XXIV. *Vindiciarum Biblicarum* libros VI. *Dissertationes sacras ac politicas de causis ac remediis calamitatum Belgicarum. De causis, malitia, fraudibus ac remediis Hæresium hujus temporis* libros XVIII.

CCXXI. FRANCISCUS SILVIUS, à Brania-Comitis (quod in Hannonibus opidum est) Doctor S. Theologiæ, Duacique Professor Regius & Ordinarius, publicam cathedram ascendit, annos plus triginta docendo. Emendavit *D. Thomæ Aquinatis Opuscula* è MSS. codicibus; ejus doctrinam explicavit *de primo Motore; Commentarios in ejusdem Summam integram* evulgavit; *Instructiones* item *Pastorum S. Caroli Borromæi* ad Belgicarum Ecclesiarum usum accommodavit; *Enchiridium Binsfeldii Notationibus, Summam Conciliorum* CARRANCÆ *Additionibus illustravit.* Omnium calculo probantur ejus *Commentarii in Genesim, Resolutiones casuum variæ, & de præcipuis Fidei controversiis.*

ANTONIUS RUTEUS, Montensis, Hann[illegible], Ord. Minimorum Theologus, vir in historia, præsertim Ecclesiastica patriaque, versatus, [illegible] *de Hannoniæ Comitibus* meditatur, opus fidem faciet. Edidit *de fructu & applicatione sacrifici[illegible] Missæ & suffragiorum* libros III. *Historiam miraculoruu Wauriensium*, Gallice.

MARCELLUS FRANCKEMIUS, Vir nobilis, Sutfaniæ ad Isalam patricio genere natus, J. V. Doctor, Consiliarius Regius in rebus maritimis Dunskercæ in Flandria, Græce ac Latine doctissimus adolescens Italiam, Hispaniam, Galliam, Germaniam, aliasque provincias, studiorum causa lustravit. Multiplicis demum doctrinæ & industriæ nomine *Melchiori Cleselio* S. R. E. Cardinali, qui tum sub *Matthia* Imp. res Imperii moderabatur, innotuit, eique à secretis atque Epistolis fuit, atque imprimis in inauguratione *Ferdinandi II.* in regno Hungariæ fidelem in emergentibus difficultatibus non paucis operam præstitit; quam & continuavit in rebus Bohemicis dum *Fredericus* Palatinus regnum usurpasset: quod & scriptis declaravit, dum *fidem Bohemo-Palatinam* sub alieno nomine typis vulgavit. *Cleselio* ex aula Cæsarea subducto, *Franckemius* in Belgium rediit, & Judicis militaris munere, primum in Legione Germanica, Principe Chimacensi Tribuno, post in Burgundica functus fuit, juxta severus & æquus, ingenti probitatis & constantiæ fama. Quapropter virum optime meritum *Philippus IV.* Rex Catholicus Dunckercano Consiliariorum rei maritimæ Collegio adscripsit. Vulgavit adolescens *Epistolam pro Jatro Chymica* ad *Joan. Ernestum* Burgravium; Franekeræ, 1611. in 8. cum Burgravii *Biolichnio, Achillem πάνοπλον.* Amstel. typis *Henrici Laurentii* 1612. 8. *Expeditionem Sicambro Batavam*, ad fidem & virtutem antiquorum. Moguntiæ 1620. 4. apud *Balth. Lippium.* Librum Apologeticum hoc titulo, *Asinus palmatus*, seu *Pædagogus Halensis, Sigismundus Evenius furens adversus Adamum, ad fustuarium remissus.* Ibid. eodem anno, 4. & alia, sed suppresso nomine vulgavit, pluraque possidebat editioni parata, ac nominatim libr. III. *De Jure Belli* contra *Grotium*, & alia, typis aliquando evulganda. Obiit Dunckercæ anno 1643.

JOANNES ROBERTI, Arduennas, Andainus Soc. Jesu Sacræ Th. Doctor ejusque tum Duaci, tum

tum Treveris, Herbipoli, Moguntiæ Interpres scripsit *Vitam S. Lamberti* Martyris, Episcopi Tungrensis, Leodiorum Divi tutelaris, quam Gallicam fecit *Alardus de Roy*. *Mysticas Ezechielis Quadrigas*, hoc est, *Sancta quatuor Evangelia Historiarum & temporum serie vinculata. Nathanaelem Bartholomæum*, seu, *Demonstrationem, qua probatur Nathanaëlem esse Bartholomæum Apostolum. Parallela SS. Missæ & Cœnæ hæreticæ. Anglicanæ Ecclesiæ Reformatæ basis, impostura*, & alia in hæreticos. Edidit præterea Gallice & Flandrice *Considerationes ad Leodienses pro retinenda fide Catholica.*

Didacus Covarruvias à Leyna singulare Hispaniæ ornamentum, natus est Toleti Carpetanorum, parentibus Hispanis, avo vero materno Belga, Toletanæ Ecclesiæ Architecto. Hinc & utrique nepoti ingens eruditarum linguarum Græcæ & Latinæ studium ad rerum cognitionem insitum pœne & innatum. Missus à Rege in Synodum Tridenti coactam, hoc est, in publicum piorum doctissimorumque theatrum, una cum fratre *Ant.* item *Augustino, Martino Ayala, Aria Montano*, cæterisque. Domum reversus Episcopus Rodericii oppidi est renuntiatus, dein Segobiensis Præsul & Conchensis designatus, item Senatus Regii Præses. Quo munere integre annos aliquot Reip. constituendæ sic est usus, ut continenter atque incorrupte jus dicendo, florem nobilitatis Hispanicæ sibi obstrinxerit, temporis usque eo parcus, ut semihoræ spatium, quo Senatores una ad Regem ingressuri exspectare solent, elabi sine fructu non sineret. Obiit Madriti anno 1577. æt. 66. Edidit *Rationem temporis ad Evangelicam historiam. Variarum Resolutionum* libr. IV. *Practicas Quæstiones*, & alia Opera ejus omnia post varias correctiones prodierunt Antverpiæ in fol. apud Lestenium anno 1627. cum *Joannis Uffelii* in *Variarum Resolutionum* libros *Notis uberioribus.*

CCXXII. Guido Bentivolus, Ferrariensis, majus decus ornamentumque ad purpuram attulit, quam ab eadem mutuatus sit. Generosa stirpe profectus, non trias fere omnium adolescentium itineribus fallaces secutus est vias, sed rectum ad virtutes iter tenuit totumque se litteris tradidit. Aspexit indolem *Clemens VIII.* & probavit sibique Cubicularium cum assumpsit, tum *Paulus V.* in Referendarios assumpsit, Apostolicæque sedis Nuntium in Belgicam declaravit, ubi omnium amores sui excitavit *Guido* liberalitate, continentia, pietate, labore. Scripsit Italice *Historiam Belgicam* sui temporis gravem, nulloque puerili fuco conspersam. Deposteum deputavit *Paulus V.* Nuntium ad Gallos. *Rerum Ecclesiasticarum Commentarios* à Clementis *VIII.* Pontificatu, ad sua usque tempora perduxit. *Epistolas* insuper edidit. Interea *Urbanus VIII.* vitæ functus est munere, neque cuiquam dubium videbatur, quin si sola merita ad Pontificatum Maximum suffragarentur, is illi in primis honor deberetur: sed ingressus conclave postquam undecim noctes continuas insomnes egisset, obiit, elatusque est in Ædem *D. Silvestri.*

Isaaci Casauboni, *Epistolæ* in 4. sunt editæ Hagæ Comitis 1638. Ipse natus est Genevæ 1559. & obiit Londini 1614. ætatis 55. *Epistolæ* autem datæ sunt ad *Baronium* Card. *Baudium Bongarsium, Capellum, Commelinum, Dœsam, Frontonem Duceum de Garneto, Danielem Eremitam, Petrum Fabrum, Grotium, Gunterum, Junium Carolum, Labeum, Pythœum, Scaligerum, Andream Scottum, Scriverium, Thuanum, Marcum Velserum, Heinsium, Vulcanium* &c.

Henricus Zoesius, Amersfortius, Catholicis ac patriciæ stirpis parentibus natus, Rhetoricam, Græcamque linguam Lovanii docuit. In Hispanias profectus, Salmanticæ aliquantisper substitit, Hispanis mirantibus in homine Belga reconditam scientiam Juris, & vel ab hoc uno Academiam Lovaniensem deprecantibus, Lovanium reversus Juris utriusque Doctor renuntiatus est anno 1610. Obiit anno 1627. Evulgavit *Commentaria de jure Feudorum, ad Institutiones Imperiales, ad Codicem Justinianeum, ad Pandectas, ad Decretales Epistolas Gregorii IX. sive universum Jus Canonicum.*

Famianus Strada, Romanus, S. J. Orator, Poëta & Historicus eximius, *Horatii Tursellini*, & *Francisci Bencii* in Rhetoricis auditor, scripsit *Prolusionum Academicarum* libros tres, octies recusos; *De bello Belgico* decades duas Europa tota percelebres, *Orationes* alias & *Poemata*, præter alia quæ habet idonea prælo, ut *Epitaphiorum à se compositorum* lib. I. *De artificio contexendæ orationis* lib. IV. *De affectibus oratorie concitandis* lib. I.

Franciscus Lanovius, Gallus, Ord. Min. Conventus Parisiensis Corrector, Edidit stylo Latinissimo *Syntagma historicum de Sanctis Franciæ Cancellariis*, & *Chronicon generale* Ordinis sui, in quo acta per *S. Franciscum à Paula* & successores Generales summatim referuntur. Continet idem opus Pontificum gratias; Regum privilegia, Capitulorum generalium eventus; Conventuum origenes, Primarios fundatores & Benefactores; Viros sanctitate, doctrina, dignitate illustres, aliaque ad ejusdem Ordinis exordium, incrementum & decus pertinentia; Parisiis in fol. 1635. Scripsit & alia plura *Apologetica*, quæ præli gratiam non sunt assecuta, eo quod (ut ipsemet ait) intempestiva videretur apud suos rerum controversarum tractatio. Promittit *Chronicon Fublinense*, quod ante anno 1632. perscriptum in schedis servare se dicit. *Fublinum* Gallice *Feublaine* ignoti fere nominis viculus est in ea Galliæ parte, quam nos *Briam* vocamus. Veteres *Brigeium* aut *Brigensem saltum.*

CCXXIII. JOANNES GEVARTIUS, Turnholtius, Bruxella oriundus, Juris consultus, in historia tam sacra quam profana, Belgica præsertim, versatissimus fuit: ut quod moliebatur *de Ducibus Brabantiæ* opus fidem fecisset, nisi varia, quibus Belgii Principum nomine assidue distinebatur, negocia, & mors repentina supremam operi manum imponere vetuissent. *Pontus Heuterus* in Historia Belgica non parum se à *Gevartio* adjutum fatetur. Hic est ille *Gevartius*, qui anno CIƆ. IƆ. C. VII. à Serenissimis Belgii Principibus ALBERTO & ISABELLA CLARA EUGENIA, ad prima duodecennalium induciarum fundamenta cum fœderati Belgii Ordinibus jacienda, in Bataviam delegatus, post continuos annorum quadraginta, Civilium Bellorum motus Tranquillitati Publicæ viam stravit. Qua de re vide *Francisc. Haræum*, *Anal. Belgicorum* T. III. *P. Marcum de Guadalachara* quinta parte *Historiæ Pontificalis*; lib. III. cap. II. *Thuanum* Præsidem, *Historiar.* lib. CXXXVIII. & late *Dominicum Baudium*, lib. I. *De Induciis Belgicis*, aliosque ejus temporis Scriptores. Elata uxore, jam senior, vitæ quietioris cupidus in Canonicorum Cathedralis Ecclesiæ Collegium Antverpiæ in Æde *D. Virginis* adscitus, Jurisdictioni sacræ per Diœcesim summa integritatis fama præfuit. Visitur ibidem splendidum ejus Epitaphium marmoreum cum statuis in sacello SS. *Cosmæ* & *Damiani*. Decessit Anno salutis MDCXIII. Filios reliquit CAROLUM JCtum, Lyræ, amœno Brabantiæ oppido, in Æde *S. Gummari* Canonicum & Decanum, à quo *Edmundi Dinteri de Ducibus Brabantiæ Chronicon*, ante annos plusquam ducentos exaratum, è paterna Bibliotheca erutum, expectamus.

Alterum filium reliquit CASPERIUM Jurisconsultum, Archigrammatæum Antverpianum, *Ferdinandi III.* Imp. Consiliarium & Historiographum, variis scriptis editis clarum; & imprimis Descriptione POMPÆ TRIUMPHALIS, à S. P. Q. Antverp. edornatæ, & Iconismis Rubenianis illustratæ, cum Serenissimus Princeps FERDINANDUS AUSTRIACUS, Philippi IV. Hispaniarum Indiarumque Regis Frater unicus, S. R. E. Card. eam Urbem adventu suo beasset, post nobilissimam de Swecis ad Nordlingam, partam victoriam. In eo opere, præter alia antiquitatis monumenta, inserta sunt *Elogia XII.* CÆSARUM AUSTRIACORUM, adusque FERDINANDUM *III.* Aug. nunc orbi feliciter imperantem. Cujus item *Elogium* editum est in *Auctario* ejusdem *Gevartii ad Icones Cæsarum* ad *Hub. Goltzio* olim evulgatas, & nuper Typis Plantinianis recusas. *Pompa illa Triumphalis* ab eruditis magno certatim applausu excepta est, sed Imp. FERDINANDI *III.* de illo opere judicium hic subjunxisse sufficit. Is in Diplomate Augustali, quo *Gevartium* in Cæsareum Historiographum suum deligit, illud *Opus elimatum* vocat; atque ex eo Auctoris *Gevartii Præclarum addictæ erga Augustam* AUSTRIÆ *Domum Fidei, Devotionis & Obsequii studium; tum ingenii amœnitatem, judicii maturitatem, venustatem styli, multiplicem politioris Litteraturæ Peritiam, insigni veterum Elegantiarum memoria exornatam* se cognovisse testatur. Quod florentissimi Cæsaris judicium hic adscribendum duxi. Nam, ut *Symmachus* lib. X. *Epistola* XXV. ait, *Illustrior Laus est, de cælesti profecta judicio.*

CORNELIUS à BREDA Bruxellensis, Antiquitatis & Historiarum peritissimus, ingenii modesti, optimique judicii. Juvenis Lovanii *Erycium Puteanum* assidue audivit cum fructu. Scripsit Venetiis *Cymbam*, sive *de hora visendi, Dialogum. Errores per Germaniam*, quibus Germaniæ veteris ritus & Antiquitates includit. Lovanii typis *Slavii* 1613. 4. Obiit Cremisii in Bohemia, dum castra Imp. *Ferdinandi* sequitur contra Palatinum cæterosque confœderatos anno 1620.

EMANUEL ROMANUS, vernacule *Roman*, Hispanus, Ord. Carm. edidit *Elucidationes variæ antiquitatis, & Illustrium Carmeli Scriptorum* libros duos, emissos bis prælo Madriti. Editio secunda multum locupletata prodiit. Florebat anno 1632. tempore dignus vivere longo.

ERYCIUS PUTEANUS, Gelder, Venlonensis, Lipsii discipulus ejusque Lovanii successor titulo Historiographi Regii, imprimis familiaris fuit *Lud. Septalio*, *Joanni Baptistæ Sacco*, *Joan. Bapt. Silvatico*, aliisque viris fama scriptisque illustribus. Arcis Lovaniensis Præfectura donatus, scripsit præter Oratoria multa, Philosophica, Historica, Politica atque Mathematica *de usu fructuque librorum, & Bibliotheca Ambrosiana: De facilitate linguæ Græcæ: Homilias de Purificatione, Annunciatione & Assumptione Virginis-Matris; Hispaniarum Vindicias Tutelares:* Venisse in hæc regna *S. Jacobum* Apostolum, *Divam Virginem Aspri-Collensem:* Beneficia ejus & miracula novissima. *S. Genouefa: Ducis Brab. Iconismum: De Officio Judicis: De familitate linguæ Græcæ: De libris & libellis: Democritum, sive de risu: De præstantia Historiæ Curtianæ: Encomium ovi: Pompam Prosphoneticam, sive Præfationum Syntagma. Generales sermones. Faculam distinctionum. De distinctionibus schediasma. De Laconismo. Consolationem cæcitatis.* Plura deducit *Val. Andreas.* Obiit anno 1646.

CCXXIV. DAVID à MAUDEN, Antverp. fuit Bruxellæ Pastor in Ecclesia *B. Mariæ de Capella*, Bredanorumque Canonicorum Decanus. Scripto Jurisconsultum ac Theologum professus est. In usum potissimum Concionatorum edidit. *Discursus morales in Præcepta Decalogi: Discursus III. de Montibus Pietatis: Speculum aureum Vitæ moralis*, quo *Tobias* ad vivum delineatur. Anno 1631. naturæ debitum soluit.

FRANCISCUS LORYOT, Gallus, patria Lavallensis, Soc. *Jesu*, Philosophiam ac Theologiam

giam professus, anno 1620. Parisiis edidit *Secreta Moralia. Florem secretorum Moralium: Insignes & admirabiles Divini Amoris affectus.* Gallice præterea scripsit *de Passionibus humanis* tomos II.

PERAFAN de RIVIERA, Alcalæ Dux ex perillustri Regum Castellæ progenie oriundus, scripsit *de Titulo Crucis D. N. Jesu Christi Syntagma*, adversus quod scripsit familiarissimus Comiti Duci Olivario Theologus, & Philologus Presbyter sæcularis *Franciscus de Rioja*, Hispalensis. Idem Dux scripsit *Orationem gratulatoriam Urbano VIII.* Papæ, cum Regis Catholici nomine Legati munus obiret.

AUGUSTINUS NUNIUS à DELGADILLO, Hispanus, patria Caprensis, Ord. Carm. insignis divini verbi declamator, vixdum ætatis anno 20. Philosophiam publice docuit Ossunæ, post Theologiam Cæsar-Augustæ. Fuit ei magna fœcunditas ingenii, memoria tenax, ferax verborum seges, sed operum paracissimi manipuli. Scripsit *Expositionem Psalmi 17.* cui titulus, *Justorum victoria: Quadragesimales Conciones: Alphabetum spirituale.* Ablatus è vivis est anno 1631.

HENRICUS ZUPÆUS, Mechliniensis, Philosophiam Duaci hausit: Theologiam cum Lovanii, tum Duaci Professus monasticen Ipris Flandrorum in Abbatia *S. Joannis*, Benedictini Ordinis, Sacras suas litteras docuit & Prior præfuit. Eoque titulo ac munere deinde Affligemium ad formandam firmandamque disciplinam accitus fuit, cœnobii ejusdem mox præpositus. Denique à Serenissimis Principibus *Alberto* & *Isabella* Designatus, à Religiosis electus, Abbas *S. Andreæ* juxta Brugas instituitur. Scripsit librum, cui titulus: *S. Gregorius Magnus, Ecclesiæ Doctor, primus ejus nominis Pontif. Roman. ex nobilissima & antiquissima in Ecclesia Dei familia Benedictina oriundus;* quo *B. Gregorium*, ac *S. Equitium* Ordini suo, contra *Baronium*, vindicat. Fratrem habet *Franciscum Zypæum*, Archidiaconum Antverpiensem, in utriusque fori scientia præclarissimum, de quo mox agemus.

TIMOTHEUS CIABRA, Pimentelius, Lusitanus, ex Olysipponensi Canonico transiit ad Monachatum Ordinis Carmeli. Fuit S. Theologiæ Doctor, Hispalique quondam publicus Philosophiæ interpres: Concionator Apostolicus *Urbani VIII.* Vulgavit *S. Joannis Evangelistæ Panegyricum, Davidis fundam contra Judæos Lusitaniæ*, à quibus ob Fidei defensionem gravissima strenue passus est. *Regale Christi Collegium*, hoc est, *de Christo Servatore, & Apostolis ejus sermones; Vitam S. Mariæ Magdalenæ Pœnitentis*, quem *Urbano VIII.* dicavit. Refert *Alegraus* illum habuisse prælo parata, quæ forte modo prodierunt, *Instructionem Novitiorum: In Epistolam Pauli ad Timotheum Commentaria* fusissima, cum *Moralitatibus*. Obiit circa annum 1633.

BONAVENTURA DERNOYUS, Leodiensis, Ord. Minorum *S. Francisci* strictioris observantiæ Minister Provincialis per Flandriam, Casseleti Guardianus opusculum laudatissimum edidit, titulo *Praxim Justitiæ Christianæ per totius anni menses, hebdomadas & dies*, Coloniæ 1630. Alia ascetica opuscula Gallice publicavit, quæ passim leguntur.

MARCUS GUADALAXARA, Hispanus, patria Cæsar-Augustanus, Ord. Carm. religiosa pietate candide inter Celtiberos eluxit; adeo insuper Ecclesiasticis historiis deditus, ut infatigabiliter legendo & scriptitando pervigiliis demulceretur, & jugiter noctes omnes pene traduceret insomnes. Posteritati dedit sequentia, Pario sane marmore digna: *Catalogum SS. Ordinis sui; Catalogum Indulgentiarum & gratiarum ejusdem; Thesaurum spiritualem Carmeleum*, in quo concinno calamo, multa Carmeli encomia, breviter perstrinxit; *De exilio Agarenorum ab Hispania an.* 1610 *facto*, lib. II. *De vitis gestisque Pontificum, Leonis XI. Pauli V. Gregorii XV. & Urbani VIII.* volumine bino. Alia proditura, morte præventus, elimata reliquit. Pro laborum remuneratione, à *Philippo IV.* Hisp. Rege bis centum ducatorum annuo pensu donatus, ad virtutum præmia perennia volavit anno 1631.

MICHAEL GHISLERIUS, Romanus, Clericus regularis, *Agellii* discipulus, linguarum Orientalium peritissimus, scripsit *Commentaria in Cantica Canticorum*, non uno loco edita. Item concinnavit *Catenam veterum Patrum Græcorum & aliorum in Jeremiam & Baruch Prophetas*, Lugduni in fol. 1625. publicatam.

CCXXV. MELCHIOR INCOFERUS, Austriacus, Soc. Jesu Presbyter, sacræ profanæque antiquitatis peritissimus, diu Messanæ in Sicilia, item Romæ, & alibi in Italia vixit. Scripsit autem plurima, quæ *Leo Allatius* & *Philippus Alegambe* in suis Catalogis recensent. Hæc memorantur: *Conjectatio ad Epistolam B. Mariæ Virginis ad Messanenses; De sacra Latinitate;* hoc est, de variis Latinæ linguæ mysteriis ex origine, progressu, fine, ceteraque instituti sui ratione, ad Evangelii prædicationem, Latinæ Ecclesiæ exaltationem, Romanique Imperii majestatem spectantibus, lib. IV. *Historia trium Magorum.* Prælum exspectare dicuntur *Martyrologium novis Notis illustratum; Martyrologii Compendium; Demonstrationes Chronologicæ, Historicæ, Evangelicæ; Idea Historiæ Ecclesiasticæ Hungariæ*, aliquot tomis comprehendendæ; *De Persecutionibus Martyrum; Libros Stromatum, de peregrinis & curiosis doctrinis; Achior Christianus.*

JOANNES LUDOVICUS de la CERDA, natione Hispanus, patria Toletanus, adolescentulus Toleti admissus est in Societatem ipso *S. Francisci* sacro die, anno nostræ salutis 1574. qui Hu-

manioribus, Philosophicis, Theologicis litteris excultus, totum se erudiendæ juventuti impendit. Accuratos dedit *Commentarios in universum Virgilium*, qui doctis viris maxime probantur. Est multæ vir lectionis atque indefessi studii; candoris autem, & religiosæ simplicitatis laude plane singularis; Eloquentiæ ac Poëticæ in Carpetanis assiduus Professor, dum ætas & vires siverunt. *Tertullianum Annotationibus*, *Notis*, *Argumentis* & *Explicationibus* illustravit. Item edidit *Adversaria sacra*, quibus fax præfertur ad intelligentiam multorum scriptorum sacrorum. Accessit *Psalterium Salomonis* Græco-Latinum cum *Scholiis*, & *de excellentia Cælestium Spirituum*, imprimis *de Angeli Custodis ministerio*. Parisiis anno 1631.

JOANNES PETRUS MONETA, Clericus Regularis *S. Pauli*, scripsit *de decimis*, *de distributionibus*, *de optione Canonica*, *de Judicibus Conservatoribus*, *de commutatione ultimarum voluntatum*, & alia.

JULIANUS CASTELVI, Hispanus, patria Valentinus, Ord. Carm. Divini Verbi Præco ubique pernotus tum eloquii præstantia, tum spiritus incensi fervore, Philosophicas, Theologicasque disciplinas Valentiæ cum applausu publico professus est: Edidit *commentaria in omnem Stagyritæ Philosophi doctrinam*, libris multis; *Concionum libros de Tempore & Sanctis*, aliosque *Tractatus Theologicos*. Reliquit mortalitatis exuvias circa annum 1635.

JACOBUS SEGERS, Antverpiensis, Ord. Cist. Professus in monasterio S. Salvatoris, in patria siti, ubi tertio Suppriorem & aliquot annis Concionatorem laudabiliter egit. Edidit tomum primum *conceptuum moralium super Dominicas*, editurus in proximum alterum tomum; Lovanii apud *Andream Bouwer*, qui etiam in lucem dedit *Militiam sæcularem & spiritualem*, Antverp. typis *Jacobi van Ghele*.

ROBERTUS BOYMERS, ejusdem patriæ, & monasterii Religiosus, atque Sacrista, amœno vir ingenio & ad Poësim veluti nato, vulgavit *Odas spirituales*, Antverp. typis *Jacobi van Ghele*.

JOANNES de S. STEPHANO, natione Aragonius, ex monacho Hieronymiano Archiepiscopus Brundusinus in regno Neap. præter alia minora opuscula *Methodum ad cognoscendas hæreses* 1630. in fol. Romæ evulgavit.

OLIVARIUS VREDIUS, Flander, Brugensis, politissimi vir ingenii, linguarumque Latinæ, Græcæ, Hebraicæ peritus in paucis, Antiquitatum Belgicarum admirator & cultor, quarum cognitionem & veritatem è Principum diplomatibus, & Scriptoribus coætaneis docet in primis eruendam, eoque fere spectant quæ scripsit hactenus, & quæ scripturus est; quo fine domi suæ typographiam magno sumptu instituit. Prodierunt hæc, *de veteri & novo signandi & sigillandi usu; Sigilla Comitum Flandriæ*, cum Expositione historica; *Genealogia Comitum Flandriæ*, à Balduino Ferreo usque ad Philippum IV. *Sigilla, Characteres & Inscriptiones diplomatum, quibus usi sunt Imp. Rom. à Carolo Magno usque ad Firdinandum III.* cum Epitome historica vitæ uniuscujusque ex Onuphrio Panuinio: *Sigilla &c. quibus usi Reges Francorum ab Hugone Capeto usque ad Ludov. XIII. De primis Comitibus Flandriæ, usque Carolum Danum*, explosa *Forestorum* fabella; *De primis Francorum sedibus in ea Flandriæ parte, quæ etiamnum Terra Franca appellatur, cum serie Scabinorum Franconatensium usque ad ann. 1642.*

ROBERTUS SUERTIUS, Antverpianus, *Francisci* frater, in patria Cathedralis Ædis Canonicus & Pastor, scripsit *cumulum mendaciorum Franc. Lansbergii*, Ministri Batavi, & *de fide hæreticis servanda*, Obiit 1647.

CCXXVI. PETRUS ROESTIUS, Noviomagensis, Belga Soc. Jesu Theologus *Pseudo-Jubilæum* 1617. *Kalendis Novembribus à Lutherianis celebratum Molshemii*, 1618. in 4. publicavit. Exstat ejusdem *Apologia pro Æde Lauretana*, Treveris in 4. edita, *Disputatio Paradisiana* sive, *de Paradiso terrestri, & Adamo bono & malo*, & alia multa, quibus Controversias neotericas luculenter explicavit. Obiit octogenarius Coloniæ, anno 1642.

JOANNES MOCQUETIUS, Theologus & Professor Societatis ejusdem Ingolstadii, libris duobus vindicavit *Methodum cum hæreticis ex solo Dei verbo disputandi à Joanne Gonterio Gallo*, *ejusdem Soc. Theologo usitatum:* eosque 1618. in 4. Ingolstadii publicavit, & *de sponsalibus atque Matrimonio* 1611. in 12.

MICHAEL MUNOCIUS sive MYNOZIUS, Hispanus, domo Cordubensis, Ordin. Carmel. augendæ suæ Religionis zelo perfusus, scripsit opus, cui frons: *Propugnaculum Heliæ & propaginis Carmeliticæ*, in quo naturam, originem & protoparentes Monastices vendicare conatus est, atque ad Concionatorum vota Scripturæ Patrumque monumentis illustravit. Obiit ad patriam Roma remeans apud Insulas Gallicas *S. Margaritæ* anno 1637.

THEODORUS SMISING, Westfalus, nobilibus ortus parentibus, Ord. Minorum, sacram Theologiam Lovanii docuit, vir & ingenio & judicio Scotistarum neotericorum clarissimus. Scripsit *Commentariorum de Deo uno & Trino* tomos duos.

JOANNES à GOUDA, parentibus patriciis Ultrajecti natus, Soc. Jesu, docuit præter mitiores disciplinas Philosophiam & Theologiam moralem; reliquum ætatis quod potissimum fuit, totos 25. annos concionibus impendit, tanta dicendi facilitate ac venustate, tanta simul efficacitate

citate disputandi, ut ex merito *Hæreticorum Malleus, Murus Catholicorum* audiret, quem docendi splendorem virtutibus maximis ornavit. Placidissime Bruxellis expiravit anno 1630. Stylum patrio sermone, zelo domus Dei ardens, strinxit in pestilentis cathedræ Ministros Batavos; sunt autem edita: *Pro Trans-substantiatione in Eucharistia; Victoria ejusdem Trans-substantiationis, Inquisitio Roterodamensis; Examen Francisci Gommari & Danielis Castellani* hæreticorum Ministrorum; *Demonstratio CL. mendaciorum Boxbornii*, ex-Decano & Pastore Thenensi, Ministri Bredani: *Colloquium inter Boxbornium & Pastorem Haghæ prope Bredam, D. Petrum de Tornaco; Brevis explicatio mysterii Sacrosanctæ Eucharistiæ; Refutatio pugnæ oblatæ Catholicis, à quatuor Ministris Calvinianis Sylvaducensibus.* Alia multa in multos nominatos Apostatas & hæreticos scripsit, quæ refert *Alegambe.*

JOANNES WOVERIUS, Antverpianus, domo & contubernio *Justi Lipsii* usus, *vitam ad optima præcepta, ingenium ad artes confirmavit*, ejusdem *Lipsii* testimonio, qui ita carum *Woverium* habuit, ut unum è testamenti sui Curatoribus eum esse voluerit, solumque elegerit, cujus fidei scripta non edenda & edenda committeret. Post lustratas triennali peregrinatione Galliam, Hispaniam, Italiam, Germaniamque patriæ redditus, in Senatorum ordinem adlectus fuit. Ærarii deinde Regii in Belgio Assessor, atque à Consiliis bellicis. Ab *Isabella* Hispaniarum Infante ad *Philippum IV.* Delegatus, Eques nominatur. Scripsit *Vitam B. Simonis*, Sacerdotis Valentini, *de consolatione* ad Pet. Paulum Rubenium, lugentem *Philippi* fratris mortem, & *Epistolarum* aliquot Centurias. Obiit 1635. ætat. 58.

ANTONINUS DIANA, Siculus, Panormitanus, Clericus Regularis, scripsit *Resolutiones morales* tomis VIII. in quibus selectiores casus conscientiæ breviter explicantur, in folio. Eum *Innocentius X.* nuper Episcoporum examinationi præfecit, & assumpsit in S. Officii Regni Siciliæ Consultorem. Auditur alia præ manibus habere brevi prælo matura.

CCXXVII. LEO ALLATIUS, natione Græcus, Chiensis, eruditarum linguarum peritissimus, magnam partem Bibliothecæ Palatinæ Heidelberga Romam transtulit, quæ in Vaticana nunc Bibliotheca adservatur. Idem 1633. Romæ librum publicavit *de Apibus Urbanis*, sive de viris illustribus, qui ab anno 1630. usque ad annum 1632. Romæ fuerunt, & typis aliquid evulgarunt. Præter alia plurima, *Urbano VIII.* Pontifice mandante, *commentationem in Joannis Papissæ fabulam* ibidem edidit, *Socratis Antisthenis Epistolas* & aliorum Scriptorum priscorum monumenta quamplurima, cum Græca, tum Latina, partim sacra, partim profana, è tenebris eruit. De quibus & aliis ipse *Allatius* in suo citato *Catalogo* fuse differit.

NICASIUS BAXIUS, Antverpianus, *Joannis* Senatoris filius, ord. Erem. *S. August.* litteras politiores Græcasque apud suos Bruxellæ atque Antverpiæ annos multos tradidit. Vir accuratæ diligentiæ constantis laboris, moribus optimus, In versibus pangendis facilis; in oratione purus, & velut media incedens via, nec nimium Laconicus, nec Asiaticus minus, præter *Poëmata & Orationes*, typis vulgavit *Synopsim vitæ & miraculorum B. Thomæ Villanovani*, & *Vitam B. Joannis Sabaguntini.* Vivere desiit in patria anno 1642.

MARTINUS ROA, natione Hispanus, patria Cordubensis, Adolescentulus ac vix quindecim annos natus, sæculo renunciavit ac Societatem Jesu expetivit: admissus, probatus, & humanis ac Divinis litteris expolitus est. Postea cum magnas ex puerorum institutione redundare utilitates in Rempub. animadverteret, totos sedecim annos erudiendæ juventuti impendit, atque Artem dicendi in Cordubensi Collegio professus est. Scripsit Latine librum, cui titulum fecit *Singularium sacræ Scripturæ atque Externorum* lib. V. Item *de die Natali* librum singularem. Hispanice vero *vitam illustrissimæ, ac sanctissimæ Annæ de la Cruz* Comitissæ de Feria, quæ prius dicta est *Anna Ponce de Leon. Singularium sacræ Scripturæ* volumina duo. *De Cordubæ in Hispania Beticæ Principatu; De auctoritate & antiquitate SS. Martyrum Cordubensium; ac de Cordubensi Breviario, Commentarios in Habacuc Prophetam & Psalmum 2. Sanctorum Cordubensium gesta. Nobilium Beticæ urbium Historias. De antiquitate, usu, veneratione SS. Imaginum & Reliquiarum. De statu animarum in purgatorio, Beatorum in cælo, Puerorum in limbo, damnatorum in inferno, universi hujus post resurrectionem.*

JANUS NICIUS, Erithræus, concinnavit *Pinacothecam Imaginum illustrium doctrinæ vel ingenii laude virorum*, qui auctore superstite diem suum obierant, quam juris publici fecit *Cornelius ab Egmont* Coloniæ anno 1645. in 8.

GASPAR JONGELINUS, Antverpiensis, Ord. Cist. Professus ad S. Salvatorem in patria, unde migravit ad Abbatiam Veteris Montis, vernacule *Aldembergh* in Ducatu Montensi, prope Coloniam, nominatus electusque Abbas Disembergensis anno 1641. edidit *Notitiam Abbatiarum Ord. Cisterciensis per Orbem universum*, libris X. quibus singulorum monasteriorum origines & incrementa, Benefactorum, aliorumque illustrium virorum diplomata, donationesque recensentur. *Origines ac progressus Ord. Cisterciensis Abbatiarum Equestrium seu Militarium de Calatrava, Alcantara &c.*

CCXXVIII. AUGUSTINUS MASCARDUS, ortus est veteri apud Ligures prosapia, doctissimos *in Tabulam Cebetis Commentarios edidit Orationes, Sermonesque* scripsit, quæ omnia unico volumine comprehensa continentur. Composuit librum *de arte historica*, ea eruditione, rerum copia varietateque completum & redundantem, ut omnes superiores, qui in hoc genere elaborarunt, superasse censeatur. *Aloysii* vero *Flisci Conjuratio*, simul ut aspecta, tanto plausu excepta fuit, ut statim in Gallicum, Hispanicumque sermonem conversa, ad exteras nationes commearit. *Urbanus VIII.* inter Cubicularios honorarios eum assumpsit.

DIDACUS de BAEZA, Hispanus, domo Ponferradiensis, Soc. Jesu Presbyter, propter excellentem concionandi præstantiam à cathedra translatus ad pulpitum, locum inter primos Hispaniæ Concionatores hodieque obtinet. Edidit *Commentarios VIII. in Evangelicam Historiam.* Primus continet *D. Josephi, B. Mariæ & Christi Domini magnalia:* item *Tractatum de Eucharistia, de Spiritu sancto & de Trinitate. II. Vocationes & conversiones à Domino Jesu peractas; omnia illius miracula & nobiliores Prophetias adimpletas. III. Prophetias à Jesu dictas & nondum adimpletas, nobiliores ejus sermones, & in illis apertiores similitudines. IV. Parabolas* & *Historias adductas à Jesu, & ejus Disputationes cum variis, & sex Conciones de Antichristo. V. Commentaria allegorica & moralia de Christi figurato in vetere Testamento.* VI. ejusdem argumenti complectens *Vitam Moysis.* VII. complectitur *Vitam Abrahami.* VIII. *Vitam Davidis.* IX. jam prælo paratur.

MARTINUS L'HERMITE, Flander, Armenterianus, Soc. Jesu Presbyter, Laureti Pœnitentiarium egit per biennium & amplius, Philosophiam Duaci quadriennio docuit, amœniore studio complexus est Historiam Gallico idiomate, quo edidit *Historiam Sanctorum Gallo-Flandriæ cum ortu, progressu, splendore Religionis Catholicæ in illa Provincia*, Duaci 1638.

PETRUS POSNANIENSIS, Polonus, Ordin. Minorum Theologus, Salmanticæ sacris litteris operam dedit. Præter commentarios in *Joannem Scotum*, scripsit *Institutiones sacras litterales, morales & speculativas in Dominicas totius anni*, Antverpiæ 1640. tomis duobus in fol. editas.

BERNARDUS ROTTENDORFFIUS, Germanus, Com. Palat. Cæsar. ac Reipubl. Monasteriensis Archiater, tandem postliminio publicis usibus transcripsit & è membranis antiquissimis eruit *Hugonis Floriacensis* Monachi Benedictini *Chronicon*, quingentis ab hinc annis, & quod excurrit, conscriptum, hactenus à multis desideratum Monasterii Westphaliæ anno 1638.

JOANNE LUCUS, Hispanus, quo doctore sibi docti plurimum placent, Soc. Jesu Theologus, scripsit opus ingens *de incarnatione* Lugduni in fol. 1633. editum; *Disputationes scholasticas & Morales de Sacramentis in genere, de Venerabili Sacramento & de Sacrosancta Missæ sacrificio, de Sacramento pœnitentiæ.* Habet plura sub prælo.

CHRISTOPHORUS BUTKENS, Antverpiensis, Ordin. Cisterciensis, Monasterii S. Salvatoris, in urbe patria siti Prælatus, Genealogias & Antiquitates Belgii solerter tractare solet & edere. Gallice scripsit *Annales Genealogicas familiæ de Linden* libris XV. *Trophea qua sacra, qua profana, Ducatus Brabantiæ*, in quo tractatu libris IX. demonstrat origines successionesque Ducum ac Principum Brabantiæ & familiarum illustrium hinc descendentium. Altero domo daturus est *Descriptionem Urbium, Municipiorum, Baronatuum;* item *Catalogum Ecclesiarum, Abbatiarum ac Monasteriorum Brabantiæ.*

DIDACUS de CELADA, Hispanus, patria Monteladensis, Soc. Jesu, libros *Esther, Judith & Tobiæ* Commentariis litteralibus illustravit. Vulgavit opus *de Benedictionibus Patriarcharum; Electa sacra:* In reliquam Scripturam universam *Commentarios* parat.

LUCAS HOLSTENIUS, Hamburgensis, multa ex Græco in Latinum vertit; scripsit item *Notas, in Eusebii Cæsariensis libellum, contra Hieroclem*, Lutetiæ editas cum *Eusebii* operibus.

LUCAS WADDINGUS, Hibernus, Waterfordiensis, cum in Lusitania adolescens ageret, Ordinis Minorum sodalibus se adjunxit. Inde Romam profectus, tomos quinque *Annalium sui ordinis* conscripsit. Lugduni editos. Idem *Opuscula S. Francisci* in unum collegit, & *Commentariis* asceticis illustravit. Reliqua ejus opera, cum edita tum edenda *Leo Allatius* enumerat. *Lucas* porro fratrem habet, *Petrum Waddingum*, Soc. Jesu Theologum, à quo prodiit *Oratio dicta Pragæ in Ferdinandi III. Ratisbonensibus Comitiis in Cæsarem electi inauguratione: Brevis refutatio calumniarum, quas Collegio Societatis Jesu Pragensi impegit scriptor famosi Libelli*, cui titulus *Flagellum Jesuiticum; Tractatus de incarnatione*, & alia tum contra hæreticos, tum ad disciplinas humaniores spectantia.

CCXXIX. JOANNES BOLLANDUS, Belga; patria Julii-montensis in Ducatu Limburgiæ in Soc. Jesu anno 1630. quatuor vota professus, Humaniora pluribus annis docuit, atque studiis Theologicis excultus, Mechliniæ scholis quinquennio præfuit. Hoc omni tempore ad Optimatum Sodalitatem Latine dixit. Varia edidit *Carmina & Orationes*, sed tacito fere aut alieno nomine; Litteras annuas Japoniæ annorum 1628. 29. & 30. ex Italico Latinas fecit. *Vitam S. Liborii* Episcopi, calculo laborantium patroni, è veteribus MSS. eruit & *Commentario historico* illustravit, typisque Meursianis Antverp. in 8. protulit in lucem. Nunc totus est in parandis

randis

randis prælo *ſanctorum Vitis*, quas colligere cœperat *Heribertus Roſweydus*, illi ſancto labori immortuus. Hunc ſacrum theſaurum mirifice *Bollandus* auxit & *Januarium* duobus vaſtis voluminibus emiſit, reliquis menſibus ſubſecuturis, in quibus elucidandis adjutorem habet *Godefridum Henſchenium*, Venradæ in Gelria natum, ejusdem Societatis Presbyterum, Græce & Latine doctiſſimum, qui ſubſidiarias ſuas operas, hactenus egregie, in eo ſtudio poſuit.

Petrus Wastelius, Aloſtanus, S. Theologiæ Doctor, quondam Provincialis Ord. Carmelitarum Antiquæ Regularis Obſervantiæ, Provinciarum Belgii & Hiberniæ Commiſſarius Generalis, Gandavi quondam, Aloſti, & modo Antverpiæ, Prior; Vir doctrina & integritate vitæ præclarus, in unum collegit *Opera* præſtantiſſima *Joannis Nepotis Syluani, Hieroſolym. Epiſcopi XLIV. SS. Hieronymo, Chryſoſtomo & Auguſtino coætanei*, quæ, hactenus incognita, inveniri potuerunt. Hæc *Petrus* incredibili labore ac ſtudio conſcripſit, & maximo commodo fructuque publicavit, una cum *Vindiciarum* libris III. pro iisdem libris adſtruendis.

Zacharias Salutiensis, provinciæ Pedemontanæ Capucinus, de cujus aperto cælitus ore, veræ ſalutis enſis utraque parte acutus proceſſit, tum ad fidei orthodoxæ impios oppugnatores interimendos, tum ad interemptos antiquitatis gladio, ſcripſit tomos duos *Annalium* Ordinis Capucinorum, præteritis ſæculis honori, & futuris eruditioni: *Orthodoxas conſultationes: Rituale Capucinorum*, & alia. Plenus dierum ac bonorum operum. Diffinitoris Generalis ſemel ac iterum functus, obiit Genuæ anno 1638. æt. 70.

Joannes Honorius Axelius, Belga, Ultrajectinus, multis annis Romæ Advocatum ſeu Patronum cauſarum egit. Scripſit *Compendium Juris Pontificii*, ſeu *Summam in libros V. Decretalium, Concilii Tridentini decretis accommodatum*, Coloniæ 1630. in 4. evulgatam. In concives ſuos Romæ peregrinos & nudos, aliterue ejus egentes opera benignus & ſumptuoſe munificus fuit.

Silvester Petrasancta, Romanus, S. J. vir omni genere litterarum, tum mitiorum, tum ſeveriorum inſtructus, edidit *Vitam Roberti Card. Bellarmini*, ex Italico *Jacobi Fuligatti*, cultiſſimo ſtylo Latine expreſſam, cum *Auctorio*. *Sacras Bibliorum Metaphoras, & ex iis documenta morum* Centuria I. *Notas in Epiſtolam impiam & hæreticam Petri Molinæi*, Miniſtri inter Hugonottas Galliæ non infimi. *Apologiam pro dictis Notis adverſus Andream Rivetum*, Miniſtrum in Hollandia, qui eas carpſit, cui titulus *Calvinianus Verbero, & in eum Vindiciæ Vapulares*. *Romam piam*, adverſus ſectarios Galliæ, Hollandiæ, Angliæ. *Triumphum Religionis Catholicæ, & felicitatis Auſtriacæ*, & alia.

Joannes Hieronymus Sopranius, Italus, S. J. Theologus, Genua oriundus ſcripſit *Commentarios in libros Regum* & *Epitomen hiſtoriarum ad noſtra usque tempora*. Opuſcula *de re veſtiaria, de funeribus, de publico & privato luctu*. *Appendicem ad Opus Morale Vincentii Filliucii*, in qua ſunt proprii tractatus ipſius, *de Penſionibus, de ſpoliis Clericorum, de abalienatione rerum Eccleſiaſticarum, Schematiſmus de Irregularitate*, in quo ſub unum aſpectum proponitur quidquid ad difficilem hanc materiam ſpectat.

Petrus Jacobus Baccius Aretinus, Oratorii Romani Presbyter, ſcripſit Italice & Latine *Vitam S. Philippi Nerii* Conditoris ejusdem Oratorii.

CCXXX. Laurentius Ramirez de Prado, ſtirpe nobilis, ſplendore eques: dignitate Senator, prærogativa Legatus, in omnibus & ubique magnus: qui adoleſcens viros, vir homines cæleſti ingenio & eruditione ſuperavit; Muſarum Hercules, Gratiarum Heros, virtutum delicium. Pervetuſta gens *de Prado* Toparcharum arcium *Valdeitujar* & *Albirenſis* in Legionenſi Regno ſitarum, à ſtirpe ad hanc ætatem multos clariſſimos viros ordine enumerat, *Laurentius* Equeſtrem dignitatem, perpetuo à majoribus acceptam, *Jacobeæ Militiæ* prætexta poſtea inſignivit. Jam inde ab incunabulis ſummi ingenii, nobiliſſimæque indolis ſpecimen dedit. Salmanticam à parentibus tanquam ad mercatum bonarum artium miſſus, in diſciplinam *Franciſci Sanctii* Brozenſis (cujus nominis Scriptorumque nulla unquam poſteritas immemor erit) ſe dedit; ibique in ipſa ſtudiorum incude poſitus, *Hypomnemata in Martialem*, variaque *Syntagmata* illuminandis probatis auctoribus tanquam ſtricturas emiſit. Mox ad Juris civilis ſcientiam percipiendam ſe contulit, cujus intelligentia, brevi tempore, ita præſtitit, ut *Legum Teſſera, Pentecontarchus*, aliaque ipſius teſtimonio ſunt. *Philippus III. Ramirium* in Regii patrimonii Conſiliarium legit; cujus ſupremæ curiæ cum aliquandiu præfuiſſet, *Philippus IV.* (de noſtris annis addat cui *Jupiter* annos) paternam lectionem usque eo approbavit ac laudavit, ut in altiorem ordinem eum extulerit, ſibique à conſiliis in ſuprema Indicarum provinciarum curia eſſe voluerit, nec in ea tantum jus dicere, ad gubernacula imperii ſedere; ſed etiam ut ſegregato in Concilio, ſumma bellicorum conſiliorum ad arbitrium judiciumque ipſius rediret. Præterea Regis ejusdem beneficio in ampliſſimum Cruce ſignatorum Conventum (*Concilium Cruzadæ* vulgo dicunt) venit. Cum vero Rex proſpiceret Controverſiam inter Sabaudiæ Ducem & Ligures, in Bellum toti Italiæ exitiale brevi prorupturam, & ad tantos animorum motus componendos Neſtorea plane prudentia opus eſſe, *Ramirium* Regi Galliarum legat, ut, ſi ad concordiam res adduci poſſit, pacem inter diſceptantes conciliet. Ibi eximiæ ipſius virtutes, majoribus quaſi theatris propoſitæ, nimium quantum effulſere. Cum inde in Hiſpaniam remigraſſet, omnes ſuas curas in bonis arti-

bus provehendis desixit. ac primum Bibliothecam omni librorum supplli&ile refertissimum, voluminibus toto orbe conquisitis, sibi comparavit. Nec minore studio animatos ac viventes libros excoluit, hoc est, ingeniis ita favit, ut plerique litteratorum *Ramirii* maxime suffragatione ad magna & honorata ministeria hac tempestate producti fuerint. Libri ab eo editi partim, tumparati sunt; editi scilicet, *Schediasma ad locum Plinii* lib. VII. *Est aliquis etiam morbus per sapientiam mori. Notæ ad S. Orientium. Hypomnemata ad Martialem: Pentecontarchus* sive *Quinquaginta militum Ductor*, exornandis S. Scripturæ locis. Hispanice: *Difficultas traductionum: Consilium & Consiliarius Principum*, aliaqua, & varia. Parati prælo sunt *Commentarii ad tres ultimos libros Codicis*, opus singulare interpretatione legum, & antiquitatis eruditione. *Decisiones Ventilatarum litium*, tempore quo præfuit Regii patrimonii Concilio. *Quatuor* præterea *volumina*, *quibus plurimi enodantur S. Scripturæ loci, Juris, & Philologiæ.*

Lucas de Montoya, Hispanus, Ord. Min. Historiographus, Orator & Theologus præcellens, suo idiomate scripsit *Chronicon generale Ordinis Minimorum: Sensum metaphoricum omnium locorum sacræ Scripturæ*, cujus operis tomum secundum adornat; *Historiam Francisci Ximenii Card.* in qua non solum *Ximenii* vitam & egregia portentosaque opera, verum & *Complutensis* Litterariæ Reip. monumenta, Collegia, Monasteria, leges, facultates, claros viros & innumera ejus magnalia recenset. Denique paratum habet immensi laboris opus, quod inscribitur *Index universalis totius sacræ Scripturæ & SS. Doctorum & Patrum Latinorum & Græcorum*, &c. in quo singula quæque summariis & argumentis disquirit industria singulari.

Matthias Pauli, Hasselensis, Eburo, Eremita Augustinianus, in quo Ordine tres insuper habuit fratres, suos triennio jam Definitor in Belgio rexit. Tractatus aliquot idiomate populari conscripsit, summa gratia, summoque legentium fructu; videlicet *Fasciculum Devotionis, Cingulum Militare, speculum perfectionis; Vitam S. Nicolai Tollentinatis; Historiam Venerab. Sacramenti Miraculosi Herkenrodiani, Bruxellensis, Lovaniensis & Gandensis, Expostulationem Christi super ingratitudine Judæorum; Vitam S. Rochi; Assertionem Purgatorii*, & alia; modoque floret, pluraque molitur.

Nicolaus Caussinus, Gallus, patria Trecensis, Soc. Jesu, vir singulari eruditione ac eloquentia, eximia morum probitate. Rhetoricam permultos annos cum laude docuit. Scripsit *Electorum Symbolorum & Parabolarum Historicarum Syntagma*, seu *de Symbolica Ægyptiorum Sapientia, & Polyhistoris Historici. Eloquentiæ sacræ & humanæ Parallela*, Flexiæ, & auctius Coloniæ. Gallice scripsit *Aulam sanctam* Tom. V. sæpissime recusam. *Sapientiam Evangelicam*, seu *Expositionem Evangeliorum Quadragesimæ. Impietatem domitam sub Liliis*, seu, *Historiam Saxoniæ à Carolo Magno domitæ*, & alia.

CCXXXI. Marcus Antonius Alegrius, Hispanus, patria Turiasonensis, Cæsar-Augustani illustrissimi cœnobii filius, cucullum Heliæ anno 1609. induit. Doctoris laurea Theologica donatus, scripsit *de Mirandis B. V. Mariæ de Monte Carmeli, de sacris operibus*, Cæsar-Augustæ typis *Petri Bergesi* an. 1625. quæ dicavit Proregi Sardiniæ Comiti Paviasi, Marchioni Almonacirensi; *super Evangelio de talentis: Vitam & encomia S. Prudentii* Turiasonensis Episcopi, cum *Episcopilogio* Sedis inclytæ illius, & patriæ nonnullis facinoribus egregiis, eisdem typis anno 1626. dicatum opus Decano & Canonicis Turiasonensibus, quorum ære jussuque prodiit. Paradisum Carmelitici decoris, in quo archetypicæ Religionis magni Patris Heliæ Prophetæ origo & trophæa monstrantur: & Heliades, ab ortu suo ad usque hæc tempora, sapientia & mirabili virtute clarentes, per anacœphalæosim perstringuntur, cum Apologia pro Joanne XLIV. Patriarcha Constantinopolitano, contra Baronium & Margarinum Bignæum, vulgo de la Bigne, Lugduni anno 1639. Prælo paravit Commentaria moralia in Regulam primitivam Alberti Patriarchæ, pro Carmelitis lib. II. cum Synestresi aliorum sanctorum & sanctarum Ordinis ejusdem bina, alphabetico ordine disposita, ubi eorum acta nonnulla repetuntur, sacras Orationes in Musæis melioribꝰ & majoribus Hispaniæ templis Latine habitas: *Sermonum Quadragesimalium, Adventus, & de sanctis* tom. IX. *Martyrologium Carmelitanum; Hispanum Ceremoniale* pro Monialibus observantiæ suæ. Huc usque hæc sub pulvere limata latent, suo tempore proditura, si mors utilibus inimica bonis spem non præciderit. Vivebat anno 1639. adversa satis & studiis assiduis attrita salute, Evangelicæ prædicationis anno 23. post habitos in regnis Aragonum, Valentiæ & Navarræ Quadragesimales cursus 22.

Philomænus Cornelii, Flander, Dixmudanus, Ordin. Min. Recoll. seu de strict. obs. Cortrac. Doctoris sui Scoti subtilissimam Philosophiæ mentem subtiliter sane & non sine multorum admiratione prælegit: nec studio pietatis (cui Seraphica *D. Francisci* familia plus semper incumbere solet, quam aut Theologicæ, aut Philosophicæ scientiæ) inferior, scripsit præter alia *Exercitationes vitæ Spiritualis; & Praxim orationis mentalis*, opuscula, eo commendatiora, quo à viro, Praxium suarum practicante scripta sint.

Franciscus Zypæus, Mechliniensis, Canonicus, Officialis & Archidiaconus Antverpiensis; huc enim delatus est infans, occupata à rebellibus Mechlinia, ibique sacris ritibus abrogatis. Ætate, litteris, studiisque politior factus, ad Philosophica missus est Lovanium. Exin Juris

Juris se studio dedit, & Baccalaureorum J. V. Collegio, Fisci titulo, præfuit. Quod munus post aliquot menses coactus est deserere, vocatus *à Joanne Miræo*, Antverpiensium tum Præsule, ut illi ab Epistolis esset secretioribus. Lovanium interim excurrit pro gradu Licentiæ, ut vocant, in utroque Jure consequendo anno 1604. 10. Januarii, ubi difficilem materiam repetiit *de eo quod interest*, tam feliciter, uti habent Acta dicti Baccalaureorum Collegii, ut *nomen suum, quod jam ante apud omnes per exercitia varia ita inclaruerat, ut magis posse non videretur, multo splendidius reddiderit.* Vir est sane ingenio eleganti, moribus humanis, ac fori utriusque jure, usuque longo instructus; ut Papinianum Belgicum merito illum appellare liceat. Edidit *Juris Pontificii Novi Analiticam Enarrationem: Judicem, Magistratum, Senatorem*, libris III. *Notitiam Juris Belgici: Consultationes Canonicas*, quæ pleræque desumptæ sunt ex Jure novissimo Conc. Trid. recentiorumque Patrum Constitutionibus. *Hiatum Jacobi Cassani obstructum*, libris III. quibus immensa Scriptoris illius ambitio atque exorbitans erga Regem suum affectus detegitur, nulloque jure niti demonstratur. *De Jurisd. Ecclesia & Civili* libros IV.

CCXXXII. JACOBUS EYCKIUS, Antverpiensis, Senator & Thesaurarius Urbis primarius. Vir plane ad obligandos sibi Homines natus; utpote, in quo Candor, Humanitas, Ingenii amœnitas & Musarum cultus, inter graviora Reipub. administrandæ negocia, certatim elucent. Inprimis autem Poëta excellens, edidit *Epithalamium in Nuptias* CL. V. *Casperii Gevartii, Jurisconsulti & S. P. Q. Antver. ab Actis.* Affecta & prælo parata habet, *Anthophilium*, sive de *Tulipa flore, Carmen Heroicum.* Item, *Centum Urbium Belgicarum brevia Elogia*, versu Elegiaco.

JOANNES HEMELARIUS, Hagiensis, Batavus, Canonicus Antverpiensis, *Justum Lipsium* doctorem & familiarem habuit, ingenio & industria jam tum omnium primus. Ille discipulum suum anno 1600. Italiam cogitantem luculento testimonio prosecutus est ob mores optimos, faciles, lepidos, ob doctrinam variam in Græcis, Latinis, prosa, versu. Romæ toto sexennio in familia Card. *Cæsii* vixit. Auctor est *Expositionis Numismatum Imperatorum Romanorum à Julio Cæsare ad Heraclium*, quam operi suo *Jac. Biæus* adjecit, suppresso, ut stipulatus erat, nomine. Edidit quoque *Paraneticum Angeli Custodis ad Hugonem Grotium*, super ejus carcere, versu Jambico. *Orationem in Funere Joannis Malderi*, Antverpiensium Episcopi V. aliaque prælo parata habet: Vivit hodieque vegetus & plus senex.

LEO SANCTIUS, Senensis, *Encyclopadiam* explicatam, & centum Philosophicis Assertionibus defensam, Romæ 1624. in fol. edidit. Idem *Solarium Gregorianum* Viterbii 1618. in 4. publicavit, in quo laudat beneficia, quibus *Gregorius XIII.* Papa, instar Solis, universum orbem illustravit.

GUILIELMUS OONSELIUS, Belga, S. Theologiæ Doctor, Ord. Prædicatorum, *Concionum moralium* opus breve, quod multiplicem & solidam fidei & morum continet scientiam, evulgavit, eamque ita nervose & clare proposuit, ut verbi Dei Concionatoribus, cunctisque in agro Dominico laborantibus maxime sit usui. Prodiit Duaci anno 1630. typis *Balth. Belleri*, in 8.

JOANNES PALUDANUS, Mechliniensis, Theologiæ Doctor & Professor in Academia Lovaniensi, in *D. Petri* ibidem per annos 20. Canonicus & Pastor; juvenis hæsit lateri *Michaelis Baii*, supra fol. 134. laudati, eloquentiamque annis aliquot in Gymnasio *Falconis* professus, Parochi munus eadem in urbe ad *D. Gertrudem* est amplexus. Scripsit tomis duobus *Vindicias Theologicas adversus Verbi Dei corruptelas*, quibus explicantur dilucide Catholici loci fere omnes sacræ Scripturæ, quæ controverti ab hæreticis & opponi doctrinæ orthodoxæ plerumque solent, juxta Biblicorum librorum ordinem; Antverp. 1620. & 1622. *Officinam Spiritualem*, sacris Concionibus adaptatam; Lovanii 1624. Obiit anno 1630.

SCIPIO SCAMBATUS, Neapolitanus, Soc. Jesu Presbyter, Viennensis facultatis in Austria Doctoratu ornatus, typis Plantinianis *Exercitationem Theologicam* 1631. in fol. publicavit, *Compendium vitæ* B. *Francisci Borgiæ*, Gandiæ Ducis: *Elogia* SS. *Ignatii Loiolæ, Francisci Xaverii & P. Josephi Anchietæ: Orationem funebrem habitam Viennæ in Exequiis Melchioris Card. Klefelii*, & alia. Vir fuit excellenti ingenio, vastissima capacitate memoriæ, & in omni litterarum genere versatus. Ecce autem, quæ humanarum rerum est inconstantia, in tanta summarum laudum vel expectatione, vel consecutione, forsan studiorum contentione defatigatus, mentis alienationem perpessus est. Parabat prælo *de Scriptoribus Hebraicis* tomos III. *Antonini Pii* libellum ex Græco Latinum à se factum. *Institutionem Vitæ ad exemplar Passionis Domini:* qui tamen liber plane aureus Viennæ prodiit anno 1638. apud *Formicam.*

HIERONYMUS COLUMBUS, Perusinus Theologus, Bononiæ 1619. edidit *Disquisitionem Theologicam in sacram Christi Nativitatem*, in qua disputat, quonam pacto plantæ & sydera Domino famulentur. Scripsit item *de angelica & humana hierarchia* libros octo, *de regimine Ecclesiæ Dei* libros duos.

MICHAEL PALUDANUS, Gandavensis, litteris politioribus in patria imbutus, Eremiticum Ordinem S. *Augustini* professus est. Philosophiam apud suos Lovanii docuit, Doctorque S. Theologiæ anno 1622. renunciatus est, Vir à primis ætatis pubescentis annis adulti ac maturi ingenii

judiciique, voce atque stilo perquam elegans. Vulgavit *Sacram & Theologicam Chronologiam & Concordantiam temporum Regnum Iudæ & Israel*, à primo Israelitici populi Rege *Saule*, usque ad primum Persarum Regem *Cyrum*, *Commentaria & Disputationes in Primam Secundæ S. Thomæ Aquinatis, de Beatitudine*.

CCXXXIII. CLAUDIUS CLEMENS, Sequanus, Ornaci in Comitatu Burgundiæ natus, dum Vesontione studeret, admissus est in Societatem I. an. 1612. Nunc Madriti degit, Regius Professor eruditionis in Collegio Imperiali. Scripsit *Orationem de Christiana simul & humana Majestate Ecclesiæ Lugdunensis; Vitam Clementis IV. Axiomata Philosophica*, ad comparandam sibi & tradendam aliis amoeniorem eruditionem; *Instructionem compendiariam ad eloquentiam; Musæi*, sive *Bibliothecæ exstructionem, instructionem, curam, usum*, cui attexuit accuratam *descriptionem Bibliothecæ S. Laurentii in Escuriali*, & *Parænesim ad studiosam juventutem, Machiavellismum jugulatum à Christiana sapientia Hispanica & Austriaca*. Molitur & alia.

JACOBUS GAFFARELLUS, natione Gallus, ex Provincia oriundus, Theologiæ & Juris Pontificii Doctor, linguæ Hebraicæ peritissimus, pluria cum Philosophica, cum Theologica Parisiis 1631. & annis subsequentibus publicavit, quæ *Leo Allatius* in lib. *De Apibus Romanis* recenset.

JACOBUS ACCARISIUS, Bononiensis, Doctor Theologus, varias *Orationes* Romæ, Coloniæ, Mantuæ, & alibi à se habitas, & *Epistolarum* volumen publici Juris fecit. *Historiam rerum gestarum à Congregatione de fide propaganda per universum orbem* concinnavit. *Historiam belli Belgici à Guidone Bentivolo* Card. Italice scriptam, Latina civitate donavit. Rhetoricam autem toto quadriennio cum laude professus fuit in Academia Mantuana, anno 1627. à *Ferdinando* Duce excitata.

JOANNES CHERON, Gallus, Ord. Carmelita, sæpius jam Vasconiæ Provincialis, & nunc de facto tali munere defungens, Doctor Parisiensis, Juris Canonici, si quisquam, in Gallia peritissimus, Ordinis sui Reformationem promovit & promovet in sua provincia. Multa scripsit & meditatur scribenda. Repressit quorundam sciolorum temerariam audaciam, contra *S. Simonis Stock* revelationem & sacri Scapularis gestationem scribentium.

GUILIELMUS SPOELBERGIUS, Bruxellensis, Ordinis Minorum, cujus per Provinciam Belgicam Definitor fuit. Edidit *Catholicam instructionem contra Catechismum Phil. Marnixii: Triumphum Sanctorum ex tertio Ordine S. Francisci*, cum Iconibus: *Speculum vitæ S. Francisci & Sociorum ejus: Manuale Fratrum Minorum*, & varia Ascetica Concionesque. Obiit Mechliniæ anno 1633.

GUILIELMUS GIBIEUF, natione Gallus, Congregationis Oratorii Presbyter & Doctor Sorbonicus, libros duos *de libertate Dei & creaturæ*, à se Latine conscriptos 1630. in 4. Parisiis publicavit. *Petrum Berullum* Cardinalem, qui *de vita & magnitudine Jesu Christi* librum piissimum ac doctissimum posteris reliquit, æmulatus, idem *Guilielmus* scripsit lingua Gallica in usum suorum popularium libros duos *de vita & magnitudine Deiparæ*, 1637. Lutetiæ in 8. duobus voluminibus excusos.

JACOBUS PINTUS, S. J. Theologus, patria Sussaritanus, in Academia Turritana apud Sardos Professor, *Christum crucifixum* descripsit, sive *Selectorum ex scriptura universa locorum, pro variis Christi titulis, in certas classes digestorum novam discussionem*, tomis IV. quorum priores duos Lugdunenses ediderunt in fol. propediem cæteris secuturis.

GEORGIUS STENGELIUS, Germanus, Augustæ Vindelicorum natus, frater *Caroli* Monachi Benedictini, scriptis item clari, S. J. Doctor Theologus, scripsit *de bono & malo Syllogismo: Antitortorem Bellarminianum: Divos Eystettenses, Willibaldum, Wunibaldum, Walburgam* è vetere codice MS. laudatos: *Judicem & Ducem Hæreticorum hujus temporis*, ex Adversariis posthumis *Jacobi Gretseri: De statu Viatoris & Comprehensoris*. Opuscula plura, docta prorsus & lepida, vulgavit in Apostatam *Jacobum Reibingum*. Habet in promptu, proditura propediem *de Sacramentis in genere & specie, ad conscientiam dirigendam: De Reformatione Hæreticorum: Scaligerum emendatum: Politica Aristotelis sacris profanisque Historiis illustrata: Ecclesiastem*, seu *Concionatorem instructum: Notarium*, seu *de modo notandi quæ leguntur*, & alia. Dilingæ vivit, fama celebris.

SALVATORIUS à SERRA, natione Catalaunus, Ordine Carmelita, *Vitam* edidit *S. Francisci* Senensis, ex Italico *Gregorii Lombardeli* sermone, in Hispanicum traductam, & capitibus dissectam. Florebat anno 1633.

CCXXXIV. FRANCISCUS ALBERTINUS, Italus, patria Catanzariensis, Soc. Jesu Theologus, & Professor Neapoli in Italia. *Quæstiones Thologicas*, sive *Corollaria Theologica*, juxta seriem Summæ S. Thomæ Aquinatis, concinnavit, & Lugduni 1610. in fol. publicavit: *Panegyricum super triplici tessera S. Francisci de Paula, Humilitate, Pœnitentia, & Charitate*: Tractatum pium *de S. Angelo Custode: Apparatum Angelicum, cum Diurnali aureo Angeli tutelaris*, Coloniæ 1625. opus posthumum. Obiit Neapoli anno 1619.

HIE-

Hieronymus Fasolus, Neapolitanus, Soc. Jesu Theologus, tomos III. *Commentariorum in prim. Partem D. Thomæ.* 1623. 1629. 1636. publicavit. Reliquit aptum prælo tomum unum *de gratia.* Obiit Neapoli anno 1639.

Jacobus Granadus, Gaditanus, Soc. Jesu Professor Hispalensis, scripsit *Commentarios in universam D. Thomæ summam*, partim Mussiponti 1624. partim Hispali 1629. partim Granatæ 1633. editos. Ejusdem librum *de immaculata Virginis Conceptione*, Hispalenses 1617. in 4. seorsim publicarunt. Obiit Granatæ anno 1632. ætat. 60. Sensuum affectionumque mortificatione fuit tanta, ut supra imitationem fuisse videatur. Integrum volumen conscripsit iis singillatim adnotandis, quæ videre, audire, loqui deberet, & à quibus abstinere.

Carolus Scribanius patre Parmensi aut Genuensi natus est Bruxellæ eo loco, quo nunc visitur cœnobium Annuntiatarum Monialium via Lovaniensi, Antverpiæ, ubi diu Rectorem egit, magnificum templum ex marmore candido, à Liguriæ oris per fretum Herculeum advecto, ædificandum curavit: in quo & conditus jacet. Cum Europam totam fama sui nominis luculenter implesset, obiit anno 1629. æt. 69. Plurima scripsit *Orthodoxæ fidei Controversa*, & alia quæ reperies in *Bibliot. Philippi Alegambe.*

Stephanus Paulinus, Romæ 1629. edidit *Dictionarium Georgianum:* in quo opere fatetur se adiutum *à Nicephoro Irbachio*, Georgiano monacho ordinis *S. Basilii.*

Thomas Herrera, Augustinianus, Theologiæ Professor in Academia Complutensi, *Cardin. Spinolæ* Archiepiscopi Compostellani Theologus, concinnavit *Historiam Ordinis Eremitarum S. Augustini*, Item *Indices virorum illustrium familiæ.* Expectatur ab eodem *Bibliotheca Augustiniana*, in qua de vita, encomiis, & libris ejusdem Ordinis Religiosorum, fuse disseritur.

Torquatus Perottus, Episcopus Amerinus, *Urbani VIII.* Cubicularius intimus, gentilis sui *Nicolai Perotti*, Archiepiscopi Sipontini, *Opera* in unum volumen collegit.

Antonius Quærengus, cujus & Canonicus Patavinus, Græce ac Latine doctissimus, *sui avi Livius à Jacobo Philippo Thomasino*, aliisque nuncupatus, plurima scripsit partim Latine, partim Italice, quæ *Leo Allatius* in suis *Apibus Urbanis* enumerat. Ob. sub an. 1630. nonagenario major, Collegii Cardinalium à secretis.

Ambrosius Marlianus, Papiensis, ex Congregatione Lateranensi Canonicorum Regularium, *Theatrum politicum* Romæ 1631. in 4. luce donavit.

Raymundus Breganius, Italus, de Ripa Transona, Theologus, edidit *Theologiam gentium de cognitione divina*, Venetiis 1631. Videtur fuisse Monachus, sed non comperio cujus Ordinis.

Augustinus Barbosa, J. U. Doct. civis & Thesaurarius major Vimaranensis in Lusitania, Protonotarius Apostolicus, patrem habuit *Emanuelem Barbosam*, Advocatum Regium, qui *Ordinationes Regias Lusitanorum Commentariis* illustravit, & gentilem *Petrum Barbosam*, supremum regni Lusitaniæ Cancellarium, scriptis editis pariter celebrem. Scripsit *de officio & potestate Episcopi, de Canonicis, de jure Ecclesiastico universo*, & alia Romæ, Lugduni, & Parisiis edita.

Antonius Vulpes, de Monte Piloso, Ordin. Minorum conventualium Theologus, *Joannis Scoti summam Theologiæ* tomis quinque in fol. Romæ 1632. editis illustravit.

Otho Zilius, Belga, Ultrajectinus, Soc. Jesu Presbyter, conscripsit *Historiam miraculorum B. Virginis Mariæ Siluaducensis.* Sub nomine vero Rhetorum discipulorum suorum, *Ruræmondam illustratam.* E Græco Latine reddidit *Vitam SS. Xenophontis & Mariæ conjugum*, eorumque filiorum *Joannis & Arcadii.* Item *Vitam & miracula SS. Cyri & Joannis martyrum*, quæ inserta sunt a *Bolando Sanctorum Actis* 26. & 31. Januarii. *Zilius* etiam est Hebraice doctus, & parat nunc *Mardochæum triplicem*, seu, De triplici *Mardochæi* fortuna, media, infima, summa.

CCXXXV. Theophilus Rainaudus, Cespitellensis, S. I. Theologus, quem *And. Saussaius* c. 20. *Appar. ad Martyrol.* Gallicanum, vocat præstantissimum Theologum, nitore eloquii & consummatæ eruditionis copia plenum; scripsit *de Theologia naturali*, *de Monitoriis Ecclesiasticis ad extorquendam restitutionem aut revelationem; de Sanctis Lugdunensibus; de martyrio per pestem; de Juda proditore; de Latrono pœnitente. Scalam a visibili creatura ad Deum; Moralem disciplinam*, ad præstandam Theologiæ practicæ ac Jurisprudentiæ viam; *Leonis Magni, Maximi, Chrysologi, Fulgentii, Valeriani Cemeliensis, S. Anselmi* opera *Notis* illustravit; *Nomenclatorem Marianum*, seu Elogia B. Virginis ex SS. Patribus, *Breviarium Chronologiæ sacræ & humanæ*, & alia varia Lugduni 1630. & annis subsequentibus publicata.

Augustinus De Witte, Bruxellensis, Ord. Minorum, anno 1627. in urbe patria, typis *Joan. Pepermanni* vulgavit non in parvum Ordinis sui splendorem, *Genealogiam S. Francisci*; qui liber Elenchus est, in quo Franciscanos quosque titulo illustres summatim & chronologice commendat, & in temporis ordinem distribuit. Hoc opus derivavit, ut ipse fatetur, ex *Bartholomæi Pisani libro Conformitatum; Marci* Olisipponensis Episcopi *Chronico Minorum; Petr Rodulfii* Episcopi Senogalliensis, *Historia Seraphica; Francisci Gonzagæ* Ep. Mantuani *Historia de origine*

progressibusque Seraphicæ religionis; Henrici Willot Athenis denique ex *Antonio Daza, Henrico Sedulio; Luca Waddingo* & *Guilielmo Spoelbergio.*

LAURENTIUS FORERUS, Germanus, patria Lucernensis, S.I. Theologus Academiæ Dilinganæ Cancellarius, *Symbolum Lutheranum, Calvinianum, collatum cum Symbolo Apostolico* 1622. in 4. Dilingæ edidit. *Vindicias ejusdem Symboli Lutherani* adversus *Melchiorem Nicolai* Tubingensem Professorem. *Araneam Tubingensem, stylo veritatis dejectam; Lutherum Thaumaturgum; Septem Characteres Reformatoris Germaniæ Martini Lutheri; Bellum Ubiquisticum vetus & novum, inter ipsos Lutheranos bellatum,* præter *Apologetica* multa, cum Fidei, tum Societati propugnandæ. Florebat anno 1641.

LUCAS CASTELLINUS, Faventinus, ex Procuratore & Vicario Generali Ordinis Prædicatorum, Episcopus Cathacensis in regno Neapolitano, cum Romæ ageret 1628. opera duo in fol. publicavit, videlicet *de electione & confirmatione Canonica Prælatorum* præsertim Regularium, & *Elucidarium Theologicum, de certitudine gratiæ Sanctorum canonizatorum.* Alia ejusdem opera recenset *Allatius* in suo Catalogo.

BARTHOLOMÆUS FISENAS, Leodicensis, e Soc. I. Rector quondam Collegiorum Hesdinensis, postea Dionantensis, Antiquitatis Ecclesiasticæ diligens scrutator, scripsit *de origine prima festi Corporis Christi, ex viso S. Virgini Julianæ oblato. Paradoxum Christianum, Lædi neminem nisi a semetipso. Historiam Leodiensem jam inde a primordiis ejus Ecclesiæ, auctore S. Materno Principis Apostolorum discipulo, ad hæc usque tempora.*

ANGELUS MARIA Cherubinus, Flavii Cherubini frater, monachus Cassinensis *Constitutionum Pontificiarum* volumen a *Laërtio* patre inchoatum, perfecit, & Romæ 1632. in fol. publicavit.

ANTONIUS MARINARIUS, Carmelitani ordinis Theologus, *Orationem de S. Andrea Corsino* Romæ 1629. edidit, item *Laudationem funebrem Millini Cardinalis.*

ANGELUS GALLUCCIUS, Italus, Soc. Jesu Presbyter, Orator disertissimus & Poëta facundus, *Laudationem funebrem Scipionis Cobellutii Cardinalis* Romæ 1626. publicavit, & anno 1630. *Orationem de Passione Domini,* dictam coram *Urbano VIII.*

ANTONIUS JORDINUS a S. FLORO, Soc. Jesu Theologus, edidit *Hebraismi voces primogenias* Lugduni 1624. item *Hebræorum Poësim.*

ONUPHRIUS GERALDINUS, Amerinus, scripsit *Vitam Alexandri Geraldini,* Episcopi Dominicopolitani apud Indos Occidentales, quam Romæ 1631. edidit, una cum *Itinerario* ejusdem *Alexandri* ad regiones sub æquinoctiali plaga constitutas.

MARCUS ANTONIUS Petilius, Monte-Ceruinas, Jureconsultus Neapolitanus, Coloniæ Agrippinæ 1620. *Exarchiæ libros X.* in 4. edidit, in quibus de exteriori Principis munere disserit. Habet alia plurima ad prœlum parata, quæ *Leo Allatius* in lib. *Apum Romanarum* commemorat.

ANTONIUS NALDIUS, Faventinus, Clericus Regularis, *Summam ex universæ moralis Theologiæ quæstionibus,* Alphabeti serie digestam, Bononiæ 1623. & *annotationes practicas* Romæ 1631. publicavit.

ANTIOCHUS BRUNDO, Calaritanus, *Commentariorum in Apocalypsim* tomos duos in fol. publici juris fecit.

ANTONIUS AIOSSA, Neapolitanus, Clericus Regularis, Romæ in fol. 1631. vulgavit *Disputationes de SS. Trinitatis mysterio.*

CCXXXVI. JOANNES LORINUS, Avenionensis, Soc. Jesu fuit vir apprime doctus, & qui Philosophiam Romæ, Theologiam Lutetiæ, Mediolani, Romæ cum laude professus est. Obiit demum Dolæ an. 1634. Edidit in lucem Commentarios in Leviticum, in Numeros, in Deuteronomium tomis II. In Psalmos tom. III. In Ecclesiasten & Psalmum LXVII. In Sapientiam Salomonis, In Acta Apostolorum, In Catholicas SS. Joannis, Petri, Jacobi & Judæ. Reliquit prœlo paratos, quos exspectamus, Adversariorum seu Miscellaneorum libros III.

MELCHIOR ROTELIUS, Italus, *de re Beneficiaria* duo volumina in folio an. 1629. & 1633. edenda curavit.

JOANNES SURIUS, Betuniensis, Artesius, societatis Jesu, Poëta elegans, in plerisque cum veterum poëtarum majestate contendens; in eo superans, quod ad vitam pie instituendam, moresque castos juventutem informet; edita 1617. in hanc rem Poësi, ut vocat, Morata. In qua, præter carmina, pleraque sacra, dramatice exhibet B. Mariæ Magdalenæ ad Christi sepulcrum stantis Threnos eroticos: item Luctam carnis & spiritus in S. Augustini conversione, & Donum Evangelici patris-familias, ex Matthæi cap. 24. Marci 13. Inaures aureas, Volumen III. variorum carminum. Obiit Tornaci 1631.

THOMAS OBICINUS, ex Ordine Minorum, Romæ linguarum Orientalium in Collegio S. Petri ad montem aureum Professor, 1631. Romæ edidit Grammaticam Arabicam cum versione Latina. Meditabatur quoque Grammaticam Ægyptiacam, sed morte præventus eam edere non potuit.

JOAN-

JOANNES BAPT. MONTALBANUS, Bononiensis, J. U. D. præter commentarium de moribus Turcarum Romæ 1625. editum, scripsit Annales ab anno millesimo sexcentesimo, usque ad tricesimum tertium, quo florebat.

CORNELIUS CURTIUS, Bruxell. Erem. August. S. Theol. Licent. Bruxellæ & Lovanii apud suos studia rexit, Ferdinando II. Cæsari Augusto Consiliarius & Historiographus exstitit: cum soluta tum vincta numeris oratione præcelluit. Auctoris genium exprimunt quæ scripsit *De Clavis Dominicis*, *Amphitheatrum Amorum*, *Quadragesimale*, *Elogia Virorum illustrium sui Ordinis*, *Chronicon universale Monasticum*, *à Prospero Stellartio*. Obiit Bruxellæ anno 1633. ætatis 47.

CYPRIANUS CROESELS, Antverpianus, ex Ordine Capucinorum, per Tractum Rheni Commissarius, scripsit *Lectiones Pareneticas ad Regulam S. Francisci*, Coloniæ 1645.

ANTONIUS de ESCOBAR & MENDOZA, Vallisoletanus, Hispanus, S. J. Theologus, Concionator insignis: in 6. caput S. Joannis scripsit Commentarium Vallisoleti 1624. editum, qui est "De Venerabili Eucharistiæ Sacramento; Conciones in Evangelia Sanctorum & Temporis, Summulam Casuum Conscientiæ. Florebat in vivis anno 1637.

JACOBUS BOLDUCIUS, ex Ordine Capucinorum; luculenter in Job scripsit Tomos duos in fol. Parisiis 1635. & librum *De Ecclesia ante legem*, ibid. 1630. in 4.

HERMANNUS HUGO, Bruxellensis, è Soc. Jesu Presbyter vivido ingenio, canendi & scribendi laude præstans, humanioribus litteris eximiam adjunxit Philosophiæ ac Theologiæ peritiam. Flandrica, Italica, Hispanica, Germanica, Gallica, veluti materna loquebatur, magna Latinæ linguæ facundia dicebat. Illum Dux Arschotanus in Hispaniam comitem & Confessarium secum abduxit. Regios milites afflatos contagioso morbo promptus, assiduus & integer juvans ipse contagiosa febri decessit Rhenobereæ, anno Scriptoribus Belgis fatali 1629. ætat. 41. Scripsit *De prima scribendi origine, & universæ litterariæ antiquitate*, Antverp. typis Plantinianis. *De vera fide capessenda: Pia Desideria, Emblematis, Elegiis & Affectibus Sanctorum Patrum illustrata*, quæ jam & Flandrice & Gallice translata sunt. Obsidionem Bredanam ductu Ambrosii Spinulæ perfectam. *De Militia Equestri antiqua & nova* lib. V. Adornaverat quoque, nisi mors occupasset, *Historiam Bruxellæ*, patriæ suæ; atque tom. III. *contra Atheos*.

VALENTINUS PASCHALIUS, Utinensis, multa partim vincta, partim soluta oratione Romæ edidit, quæ *Leo Allatius* in suo Indice recenset.

CCXXXVII. JOANNES MANTELIUS, Eburo, è Comitatu Lossensi oriundus, Ordin. Erem. *S. Aug.* Doctor Theol. bonam juventutis partem impendit docendæ Rhetoricæ. Ætate provectior se totum dedit eloquentiæ sacræ, concionibusque ad populum habendis. Edidit *Diem devotarum mentium*. *Speculum Peccatorum*, sive, *Admirandam S. Augustini Conversionem*, historica narratione, discursibus moralibus, & emblematibus in æs incisis adornatam. *Artem artium*, sive *De regimine Sanctimonialium Diatribe*, Antverp. apud Plantinianos 1640. in 8. *Feriarum Academicarum* librum singularem, & alia.

VINCENTIUS RICCARDIUS, Neapolitanus, Clericus Regularis, multa veterum Græcorum Patrum monumenta è tenebris eruit, & Latina civitate donavit. Inter alia laudatur *Catena in D. Lucam*.

GODEFRIDUS WENDELINUS, Leodius, natus in opido Hercano, ditionis Lossensis, sub *Henrico Aleno*, viro doctissimo, cum in literis progressum fecit, ut mox condiscipulis antecelleret, pangeretque 13. ætatis anno Jambos supra ætatem ac spem eruditos; linguis Hebraica Græcaque, non minus ac Ausonia mox insignis evasit. Cujusdam condiscipuli sui invitamento perrexit in Germaniam, Pragam petiturus, sed Norimbergæ correptus dysenteria, proficisci ultra prohibitus est, atque ægre sibi restitutus in Belgium revertit. Hinc inquies ingenium Gallias petiit, & Lugduni Emendatorem egit Typographicum. Anno Jubilæo 1600. Romam adiit, peragrataque Italia dum per Massiliensem Galliæ provinciam iter domum versus instituit, substitit ibidem, studiaque sua impensius excoluit; Diniensem instituendo juventutem, discipulum præmultis unum nactus est *Petrum Gassendum* scriptis famaque celebrem. Anno 1604. vix visa patria Galliam repetiit, & Parisiis annis octo in familia vixit *Andreæ Arnaudi*; locuplete stipendio se & liberos ejus ad Jurisprudentiæ fastigium evexit, & in Advocatorum numerum adlectus caussas egit. An. 1612. reversus in Belgium, rebus familiæ hæreditatisque paternæ compositis, pietatis studiis deinceps se addicere occœpit, Bethasiorum juxta Diestemium, post Ecclesiæ Hercanæ Parochus, inde Condatensis in Hannonia Canonicus, & nuper Tornacenæ diœcesis Officialis constitutus est. Vir est in Mathesi & aliarum disciplinarum encyclopædia versatissimus, eoque nomine luculentum testimonium meruit *Ericii Puteani* de *Olympiadibus* scribentis: Unus ille *inquit* aut scit omnia, aut si hoc homini negatum, quam paucissima ignorat: major sæculo nostro, quia ad antiquum se composuit, cum Eudoxo, Metone, Calippo, Hipparcho olim nominandus.

dus. Omnes exhausit scientias ut unam sciret & summus esset, atque sacris studiis ornamentum à Mathesi adferret. Edidit *Loxias*, seu *de Obliquitate Solis Diatribam* sive *Disputationem*; *Arietem*, seu *Velleris Aurei Encomium*, versibus Elegiacis; *De Tetractyi Pythagoræ Epistolicam Dissertationem*. Nuperrime edidit *Pactum legum Salicarum*, opus diu expectatum, quodque editum, neminem, nisi forte Gallos, pudebit; jam ab ipsomet opere, quam ab auctoris industria commendandum. Quæ molitur De Motu Cœlorum, si fata sinant, De Eclypsibus Lunarum hujus sæculi, De Diluvio, Chaos Temporum, & alia, non dicam Europa, sed orbis universus jure mirabitur.

JOANNES NUNIUS, Hispanus, Ordin. Minorum regularis observantiæ, Consiliarius S. Generalis per Hispanias Inquisitionis, tomis duobus edidit Chronica sui Ordinis, quæ ad annos 1517. Promittit continuationem dicti operis ad usque nostra tempora.

CCXXXVIII. ANGELUS VANTIUS, Ariminensis, Ordin. Erem. *S. Augustini*, S. Theol. Doctor, vir multi juga eruditione præstans, scriptis ipse clarus, & aliorum scriptorum præclaris operibus à situ & oblivione in lucem publicam vindicandis singulari zelo præditus. Inter quæ sunt ab illo repurgata, atque illustrata scriptorum Ordinis sui opera sequentia: *Gerardi Senensis Quodlibetorum liber. Ejusdem Quæstiones Philosophicæ ac Theologicæ.* Item, *Fabiani Januensis Tractatus de Cambiis*, Bononiæ an. 1626. *Alexandri à S. Elpidio, olim ejusdem Ordinis Generalis, Tractatus de Ecclesiastica potestate*, Arimini anno 1624. *Ægidii Romani Tractatus de Corporis formatione*, ibidem anno 1626. *Gregorii Ariminensis Tractatus de Imprestantiis Venetorum, & de Usura*, ibidem anno 1622. Scripsit vero ipse, ac typis vulgavit, *Discursus circa præcepta Decalogi.* Item *Quomodo læsa fama sit restituenda.* Item *De tuendis Regularium privilegiis*, Bononiæ anno 1626. *Justam defensionem pro sermonibus S. Augustini ad fratres in Eremo*, Patavii apud *Crivellarium* anno 1627. Item *Disciplinam Clericorum*, Bononiæ anno 1623. *Brevem animadversionem de Universorum hominum ex ipso jure originis naturalis subjectione temporali Principum Laicorum potestati, qualis sit & quam late pateat* contra *M. Antonium de Dominis*, ibidem. Exstat ejusdem opus Italico Sermone, cui titulus: *Academia Spirituale è temporale parte prima*, Arimini, anno 1636.

LUDOVICUS BORBONIUS, Condæus Princeps, Anguenfium Dux, Borboniorum ac Valesiorum prosapia oriundus: Regale suum stemma volumine luculento, quod *Reginam Eloquentiam* prænotavit, anno ætatis suæ vigesimo editam, decoravit.

BENEDICTUS HALFTENIUS, Ultrajectinus, Regulam Benedictinam Affligemii professus ubi Præpositus constitutus, primævam & strictiorem Regulæ Benedictinæ observantiam sive reformationem ibidem anno 1627. recepit Scripsit *Propugnaculum Reformationis monasticæ Ordin. S. Benedicti*; cui respondendo *Carolus Rymius*, ad S. Petrum in Monte Blandinio Gandavi Abbas, opposuit *Scutum inexpugnabile Æquitatis.* Item edidit *Haftenius Disquisitiones monasticas*, quibus *S. Benedicti* Regula, & religiosorum rituum Antiquitates varie dilucidantur; præmissa *S. Benedicti* vita 1643. in fol.

CAROLUS de AREMBERCH, Bruxellensis, Comes de Seneghem Caroli Comitis Arembergii & Annæ Croyæ filius, mundo valere jusso, S. Francisci Regulam in ordine Capucinorum professus est. Antonius in sæculo dicebatur. Edidit *Flores Seraphicos*, sive, *Icones & Gesta Virorum illustrium sui ordinis.* Colon. 1640. in 4.

JACOBUS CHEYNEUS ab ARNAGE, Scotus JCtus, Canonicus Tornacensis, Philosophiam Duaci in Collegio Regio professus est. Edidit *Analysim in libros XIV. Aristotelis de Prima, seu Divina Philosophia*, cum *Scholiis. Scholas*, sive *Orationes II. De perfecto Philosopho. De Prædictionibus Astrologorum. Analysim in Phisiologiam Aristotelicam.*

BENEDICTUS de BACQUERE, Religiosus Dunensis, edidit *Admirandam morum, & nomini Norberti Metamorphosin*, anno 1647. typis *Jacobi van Ghelen*, quam hoc anno subsequentur *Anagrammata sacra*, epigrammatibus, sacræ Scripturæ sententiis, ac sanctorum Patrum dictis enodata. Item *Maria Magdalena conversa, & inversa.*

CAROLUS MYDDELTON, Anglus ex ordinis Cisterciensis monachus sancti Salvatoris, Antverpiæ, moribus respondet auorum nobilitati & virtuti. Typis præparavit *Librum consolatorium infirmis ac moribundis*, summe utilem ex optimis auctoribus desumptum.

CCXXXIX. JOANNES JACOBUS CHIFFLETIUS, Burgundus, Palantii Toparcha, Vesontione apud Sequanos *Joanne Chiffletio*, Patricio & Consulari, *Laurentii Chiffletii* Senatoris Dolani filio, natus est anno 1588. Absolutis in patria studiis Medicam professionem sponte amplexatus est, ad parandam omnis generis eruditionem, varias Europæ provincias peragravit, & multas Antiquariorum Pinacothecas, illustriumque virorum Bibliothecas lustravit & excussit. In patriam reversus, multis Reip. honoribus cumulatus, ipsum quoque Consulare munus diu gessit, à Vesontina civitate ad Sereniss. *Isabellam Claram Eugeniam* delegatus est, quæ cognita viri virtute & prudentia eum admisit in palatii sui intima, Archiatri titulo, moxque mandavit in Hispaniam profi-

proficiſceretur, ubi à Rege *Philippo IV.* Archiater creatus, ſalutis ejus curam geſſit, ab eodemque *Hiſtoriæ Ordinis Aurei Velleris* conſcribendæ mandatum accepit; quam brevi, ſtylo *Julii* ejus filii, adornatam & abſolutam à paternis adverſariis exſpectamus. In Belgium redux, atque *Iſabella* cœlo recepta, *Ferdinando* item Cardinali Belgiique Præfecto Archiater à cubiculis fuit & vixit magna apud eum integritatis atque doctrinæ æſtimatione. Operum ejus ſeries hæc eſt: „Veſontio civitas Imperialis libera, Sequanorum metropolis, plurimis nec vulgaribus ſacræ & profanæ hiſtoriæ monumentis illuſtrata; De loco legitimo Concilii Eponenſis obſervatio; Lachrymæ priſco ritu fuſæ in exequiis Sereniſſ. Archiducis Alberti Pii. De linteis ſepulchralibus Chriſti Servatoris Criſis hiſtorica; Portus Iccius Julii Cæſaris demonſtratus; Inſignia gentilitia Equitum Ord. Velleris aurei ad noſtra usque tempora; Acia Cornelii Celſi propriæ ſignificationi reſtituta; Diſſertatio militaris de Vexillo Regio in Caſteletenſi pugna Francis erepto, Duce Franciſco de Mello, Turris Lacunæ Marchione; Vindiciæ Hiſpanicæ adverſus Gallos," Antverp. apud *Moretum*, cujus & typis acceſſit *Appendix; Lotharingia maſculina*, & alia.

Philippus Chiffletius. *Joannes Jacobi* frater Abbas Balernenſis, Prior Belliſontis, Canonicus item Biſontinenſis, Sereniſſ. Principi *Iſabellæ*, deinde *Ferdinando* Hiſpaniarum Infanti à ſacris Oratorii, *Claudii porro d'Achey* Archiepiſcopi Veſontini & S. R. Imperii Principis Vicarius Generalis, luſtravit adoleſcens celeberrimas Academias; atque in Belgium, profectus, *Ericii Puteani* contubernio Lovanii eſt uſus, & arctam cum eo familiaritatem ob ingenii vim iniit. Pollet magna antiquitatis cum ſacræ tum profanæ cognitione, totiusque notitiæ nummorum & gemmarum priſcorum vivens velut eſt theſaurus. Scripſit *Lachrymas funebres in morte Philippi III. Regis Catbolici. De pietate erga fidelium animas igne purgatorio detentas*, Gallice *Præfationem & Notas in Conc. Tridentini Canones & Decreta. Thoma à Kempis opera* Gallice repoſuit. Ipſi ſunt gemini fratres in Societate *Jeſu*, ſcilicet

Laurentius, Vir multiplici præſtans eruditione, qui Latine & Gallice vulgavit *Ideam præcipuorum actuum ad invocandam miſericordiæ Matrem; Vitam & mortem P. Marcelli Franciſci Maſtrilli. Catechiſmum puerorum primo ad Synaxim ſacram accedentium.*

Petrus Franciscus, Philoſophiam, Sacras litteras, & linguam ſanctam profeſſus, magnis quæ meditatur operibus pie præluſit, edito Gallice & Latine opuſculo *de oblatione ſui.* Gallice vero *de Praxi quotidiana amoris Divini, & Devotionis erga B. Virginem & Sanctos. Marii* Aventicenſis Epiſcopi *Chronicon* primus detexit & vulgavit Tomo 1. *Script. Hiſt. Franc. Ferrandi* Archidiaconi opera nondum vel edita, vel antehac nonniſi mutila, quemadmodum & *Creſconii*, Divione apud *Palliotum* Typographum anno 1648. in 4. Et ſane Chiffletiana domus univerſa Pietatis omnis, elegantioris doctrinæ, honorumque quoddam ſeminarium eſſe videtur: nam & *Joannes Chiffletius*, Juris-Conſultus, *Julii* frater edidit *Apologeticam Parænesim ad linguam Sanctam* Antverp. apud *Moretum* anno 1642. Neque enim alienam arbitratus eſt a Jurisprudentia ejus Linguæ peritiam, præſertim cum *Ant. Auguſtino* atque *Andrea Alciato* facem præferentibus, multis in locis *Pandectarum* & *Codicis*, Syriæ Phœnicis, quæ *Ulpiani* patria fuit, phraſim agnoſceret, & plane Judaicum dicendi genus.

Julius Chiffletius *Joan. Jacobi* filius, metropolis Biſontinæ Canonicus & Prior Donnæ Petræ in Sequanis, *Diod. Tuldenum* Lovanii *Leges* interpretantem audivit, & *Puteano* Præſide politiorem litteraturam coluit, Bruxellis autem, una cum fratre *Joanne*: in Hebraicis Profeſſorem habuit *Mantuanum* quendam natione Judæum, profeſſione Catholicum. Scripſit *Audomarum obſeſſum & liberatum* anno 1638. *Commentarium de Cruce Andreana in Arienſi obſidione cælitus oſtenſa* & alia. In patriam reverſus & in Academia Dolana J. U. lauream doctoralem adeptus, mox ab Illuſtriſſimo *Claudio d'Achey* Archiepiſcopo Veſontino Vicarius Generalis in ſpiritualibus & temporalibus renuntiatus; biennio exacto, ab ipſomet *Philippo IV.* Rege inde Mantuam Carpetanorum evocatus, & Ordinis Velleris aurei Cancellarius creatus eſt, anno 1648.

Petrus à Boexelaer, Antverpienſis, Religioſus, & Supprior *S. Salvatoris*, Ord. Ciſt. in patria, & a Concionibus atque Confeſſionibus Monialium Vallis *S. Bern.* Diſtemii, ſcripſit *Viam ſalutis*, & *Spirituales conferentias inter Paſtorem & Ovem*, impreſſas Antverpiæ apud viduam *Cnobbaert.*

CCXL. Didacus Saavedra Faxardus, Eques ord. militaris S. Jacobi, in ſupremo Indiarum Senatu Conſiliarius, & Plenipotentiarius Regius in Conventu Monaſterienſi pro pace generali inter Reges componenda Legatus, vir & natalibus & ingenii præſtantia nobiliſſimus, agendarumque rerum peritiſſimus, edidit *Ideam Principis Politici Chriſtiani centum Emblematibus illuſtratam*, quam dedicavit Sereniſſimo Hiſpaniarum Principi *Balthaſari Carolo.* Item *Coronam Gothicam, Caſtellanam & Auſtriacam, politicis Notis illuſtratam.* Obiit Madriti, anno 1648.

JOANNES RIVIUS, Lovaniensis, Ord. Erem. S. Agustini, S. Th. Doctor, post varia in Ordine suo munia laudabiliter administrata, ejusdem per Inferiorem Germaniam Prior Provincialis: varia eruditione præditus, & stylo promptus atque inprimis elegans. Edidit *de Vita S. Augustini Hipponensis Episcopi libros quatuor;* opus doctum, atque omnibus *Augustinum* legere & intelligere volentibus pernecessarium. Antverpiæ apud *Verdussium*, anno 1646. Extant ejusdem *Poëmata*, ante annos aliquot edita Antverpiæ typis *Artsenii.* Idem *Zodiacus Mysticus* Gallice ab ejusdem Ordinis Religioso conscriptus, ab eo Latinitate donatus.

BARTHOLOMÆUS DE LOS RIOS Y ALACRON, Hispanus Vallisoletanus, Ordin. Erem. *S. Augustini.* S. Th. Doctor, Serenissimæ Infanti *Isabellæ* in Belgio, ac postmodum *Philippo IV.* Hispaniarum Regi a sacris Concionibus. Edidit typis Plantinianis *Hierarchiam Marianam*, ex occasione Imaginis Deiparæ Virginis, olim in Abredonia Scotiæ miraculis claræ, atque a Sereniss. Infante *Isabella* Bruxellæ in templo PP. Augustinianorum omnium cultui ac venerationi expositæ. Item *Christum Patientem*, Antverpiæ typis *Lesteenii; Christum e Cathedra Crucis docentem*, sive, *de septem verbis a Christo in Cruce prolatis*, Bruxellæ, typis *Mommartii. Horizontem Marianum*, sive *Sermones super Festa Deiparæ Virginis* cum *Tractatu de Nomine Mariæ*, Antverpiæ typis *Lesteenii.* Habet & alia plura propediem edenda.

JOANNES BAPTISTA MASCULUS, patria Neapolitanus, Soc. Jesu, vir corpore pusillus, sed ingenio & eruditione magnus, & felicissimus inter cætera Poëta Lyricus, Sacrarum literarum & linguæ sanctæ Professor, scripsit *Lyricorum* sive *Odarum* lib. XV. adversus hæreticos horum temporum, Neapoli apud *Dominicum Macaranum. Vesuvianum incendium* anno 1631. lib. X. *Encomia Cælestium, digesta per singulos anni dies; una cum Veterum Fastis, quibus Christianæ Religionis præponuntur Fasti. Eruditarum lectionum Veterum Patrum, pro Concionali Theologia* tomos IV. secundum ordinem Theologiæ *S. Thomæ.*

DIDACUS DE SYLVA, Nobilis Lusitanus, doctrinæ fama præcelluit. Controvertitur cujus Ordinis fuerit, Minimorum an Minorum; Minimi contendunt ex Ordine Minorum in suum transiisse, atque ab eo inquisitorem Generalem assumptum a *Clemente VII.* in quo habent suffragantes sibi Bullas Pontificias aliaque firma satis argumenta, ut refert *Franciscus Lanovius.* Cum *Joannes III.* Lusitaniæ Rex,

Ob sua qui nulli facta secundus erat,

ut cecinit *Emanuel Pimenta*, *Quæstiones publicas de fide in Portugallia haberi primus a summis Pontificibus impetrasset, destinatis ad id Magistratibus*, ait *Duardus Nonius*, *Didacum a Sylva* Theologum & Professorem dictis *Quæstionibus* præesse voluit. Sed cum eo muneri *Didacus* aliquamdiu vacasset, strenuamque operam in compescendis hæresibus, quæ in dies gliscebant, impendisset, Pontifex, eam potestatem ad se pertrahendam ratus, ut quam plurimum & sibi authoritatis, & Nuntiis suis ornamenti conciliare posset, ad *Joannem* Regem dedit Nuntium *Marcum* Senogalliensem Episcopum, & per litteras *Didacum* Ordinariosque omnes ea potestate prohibuit, quoad aliter statuisset, quod & *Paulus III.* qui proxime successit, edito Diplomate confirmavit. Sed cum Rex nonnihil ægre ferret, eam dignitatem & facultatem *Didaco* fuisse abrogatam, cum mandatis eum Romam misit, suo & Regis nomine causam dicturum, ubi non tam Regis commendatione, quam suo ipsius merito, cum Pontificis gratiam multis officiis demeruisset, suæ causæ approbationem obtinuit. Sed immatura morte præventus ad numquam intermoriturum præmium evolavit relicto Tractatu, *De obscurioribus ex manifestioribus probandis*, contra eos qui vel scribendo, vel disputando, falsa falsis, obscura obscuris, incerta incertioribus iuvolvere non erubescunt.

CCXLI. JOANNES DE LUGO, Hispanus, patria Hispalensis, sed natus Mantuæ Capetanorum, postquam Romanum Collegium totis propemodum annis XX. publice Theologiam docendo exornaverat; ob ingenii doctrinæque præstantiam ab *Urbano VIII.* Religiosæ Vitæ sacram Cardinalitii Purpuram adjungere coactus est. Præter ea quæ recenset *Alegambe* scripsit *de Justitia & Jure* 1642. *De virtute Fidei divinæ* 1646. expectatur opus *de Spe & Charitate.* Hunc sequantur aliquot ex eadem Societate moribus, doctrina, scriptis, hoc ævo clarissimi.

FRANCISCUS DE LUGO, frater *Joan.* Cardinalis, docuit Palentiæ, Compostellæ, Mexici, & in urbe Sanctæ Spei apud Indos Occiduos. Typis emisit *Theologiam Scholasticam in 1. p. D. Thomæ*, quæ continet tres Libros *de Deo, Trinitate, Angelis.* Lug. in fol. *Quæstiones morales de Sacramentis. De Actibus humanis & de Conscientia.* Pergit alia parare.

DIDACUS LOPEZ BRINGELLIANUS, natione Lusitanus, e Soc. Jesu in Sacro-sancta Theologia Doctor, Eborensis Academiæ olim Primarius, & postmodum Sacræ Scripturæ Interpres, ac tandem ejusdem Academiæ Cancellarius, edidit *Harmoniam Scripturæ divinæ*, emodulantem actio-

actiones laudabiles vel vituperabiles virorum ac feminarum antiquo aut novo relatas Testamento, expositas ad mores a 24. Doctoribus per sonos Alphabetico ordine disputatos, judicantes virorum ac feminarum nomina tomis consonantiisque diversis, Ulyssipone in fol. an. 1646. cujus indefessi laboris continuationem promittit longissimam.

JOANNES BAGOTIUS, Gallus, Rhedonensis, edidit *Apologeticum Fidei*, duobus tomis. Priore continetur Institutio Theologica de vera Religione: posteriore, Demonstratio dogmatum Christianorum. Paris. 1644. & 1645. in fol.

EMANUEL DE NAXERA, Toletanus, Soc. Jesu olim in Collegio Complutensi Sacrarum litterarum Interpres, nunc in Madritensi pro Scholis Regiis Politicorum Magister, Scripsit *In Josua Commentarios Litterales & Morales, cum Appendice de Rabab & Arca figurata*, in quo MARIÆ laudes per ejus Festa digestæ continentur, Lugduni an. 1647. in fol. Hispanice dedit *Conciones Varias*, quas ipsemet habuit, editas Compluti an. 1643. in 4.

HADRIANUS LYRÆUS, seu van Lire, Antverpiensis, Senatoria familia oriundus, Soc. Jesu Theologus, scripsit *Trisagion Marianum, sive Trium mundi Ordinum, cælestium, terrestrium & infernorum cultum, pietatem & adorationem ter Sancto Nomini* MARIÆ *vindicatam*, suppetiis moralibus atque Historicis, in gratiam Concionatorum copiose summissis.

GVILIELMUS DE LANTSHEERE, Casseti in Flandria natus, litteras humaniores docuit sexennio, Sacram Theologiam quadriennio, quo in munere etiamnum sedulo versatur. Edidit *Controversias contra Jacobum Laurentium, Prædicantem Amstelodamensem*, Antverp. ann. 1641. *Piorum Delicias Sacras*, hoc est, præcipuarum virtutum affectus, cum brevi methodo Missam celebrandi, aut sacram Eucharistiam sumendi, legendi Officium divinum; cæteraque totius diei opera rite peragendi. Hoc opusculum recognitum & auctum curis secundis impressit *Arnoldus van Brakel* Antv. an. 1649.

LEONARDUS LAVREDANUS, Venetus, ex Clericis Regularibus Theologus, Scripsit *Sylvam rerum moralium, seu prædicabilium*, per locos communes distributam; quod opus non solum Concionatoribus, sed Lectoribus quibuslibet; iis præsertim, quibus hujus sæculi & variorum statuum vitia emendare ac verbis perstringere volunt promptuarium est utilissimum & ab ingenio non minus acri, quam sæculi corruptelis infesto profectum. Hoc cum plurimorum votis avidissime expeteretur in Belgio, *Guilielmus Lesteenius* typis suis iterato vulgavit Antverpiæ, an. 1648. in 4. cum duplici *Indice*, altero rerum, altero Concionum per totum annum occurrentium.

ONESIMUS de KIEN, Iprensis, Capucinus, transtulit ex Hispanico in Latinum *Homilias Quadragesimales Hieronymi Baptistæ de Lanuza*, Episcopi Barbastiensis ac Albarracini, Ordinis Prædicatorum Tomos IV. Opus insigne & diu desideratum 1649. Habet & alia opera præ manibus.

JOANNES TASSELON, Bruxellensis, Ord. Erem. S. Augustini, Doctor Theol. Lovaniensis Professorque, & Visitator Ordinis, edidit *Theologiam Augustinianam*, sive *Conclusiones Theologicas, de Deo uno & Trino, Angelis, primo homine* &c. Lovanii typis *Masii* 1634. in 4.

BERNARDINUS de VILLEGAS, Hispanus, domo Oropesanus, S. J. Theologiam Moralem & Scholasticam multos jam annos docet. Edidit Hispanice stylo pio, docto & facili *Sponsam Christi institutam, ex Vita S. Ludgardis*, cum digressionibus exhortatoriis ad Moniales. Madriti typis Regiis per *Teresam Junti* 1625. in 4. *Exercitia sancta diei*, seu *Exercitium spirituale quotidianum*, quod Italice versum prodiit Romæ 1632. in 16. *Favores B. Mariæ erga suos devotos*, Valentiæ 1635. Latine vero *Soliloquia divina*; *Commentarios in Tertiam Partem Summæ S. Thomæ, de Incarnatione, & de Sacramentis*.

CCXLII. MARIUS CURTELLUS, Villerosatæ Comes, Catinensis Patricius, *Philippi IV*, Hispaniarum Regis Consiliarius, *Innocentio X.* dicavit elaboratissimum opus *de prisca & recenti immunitate Ecclesiæ, ac Ecclesiasticorum libertate Generales Controversias*, in duos libros distinctas, in quibus *Antonini Dianæ Resolutiones* in controversiam vocantur, & excutiuntur, Madriti ex Typographia Regia, in fol. anno 1647.

ZACHARIAS PASQUALIGUS, Italus, patria Veronensis, Clericus Regularis Theatinus, sacræ Theologiæ Professor, edidit *Variarum Quæstionum Moralium Canonicarum Centurias II.* in quibus ex principiis Theologicis, & sacris atque civilibus legibus, plura dubia, quæ ad praxim utriusque fori pertinent, tam quoad Regulares, quam quoad sæculares, perdocte, breviter & dilucide explicantur. Romæ in fol. an. 1647. *Decisiones morales*, juxta principia Theologica, & sacras atque civiles leges difficultatum, quæ in utroque foro passim occurrunt; quod Theologis & Confessa-

riis utilis est Commentarius: etenim in eo breviter & clare recensentur, rejiciuntur, vel approbantur opiniones tum veterum, tum recentiorum Theologorum & Canonistarum; Veronæ, in fol. anno 1641. *Praxim Jejunii Ecclesiastici & naturalis*, in qua quidquid in hac materia occurrere potest, atque item alia plura dubia deciduntur. Romæ, in fol. 1644. Plura scripsit, quæ nos latent; plura item præ manibus habere narratur quæ proxima fœtura in communem utilitatem prodibunt.

LEONARDUS COQUÆUS, Aurelionensis, Ordinis Eremit. S. Augustini, Sacræ Theologiæ Doct. Serenissimæ *Christianæ à Lotharingia*, Magnæ Etruriæ Duci, olim à Sacris Confessionibus, edidit *Apologiam pro summis Ecclesiæ Romanæ Pontificibus*, in qua eorum auctoritatem, & à *B. Petro* usque ad *Paulum V.* sine ulla interruptione continuatam successionem demonstrat, atque Sacrarum litterarum oraculis, firmissimis rationibus, & Historiarum monumentis, à *Philippi Mornæi* calumniis vindicat. Mediolani anno 1629. in fol.

BARTHOLOMÆUS GRAMONDUS, Gallus, in sacro Francorum Regis Consistorio Senator, & in Parlamento Tolosano Præses, edidit *Historiarum Galliæ ab excessu Henrici IV. Libros XVIII.* quibus rerum per Gallos tota Europa gestarum narratio continetur, Tolosæ apud Arnald. Colomerium an. 1643. in fol. In *Thuani* præcursoris vestigiis ire se profitetur. *Thuano* sexaginta anni spatium scribendi fuit, *Gramondo* triginta tres: sex illi Reges, unus huic *Lud. XIII.* cujus tempora commemoret. Desinit ad annum 1630. exclusive.

JOANNES PHILIPPUS VORBURGICUS, Germanus, Præpositus Monasterii Grandis Vallis, & Consiliarius Herbipolensis, *Historiam Romano-Germanicam*, deducta serie rerum ab orbe condito usque ad an. *Christi* 268. Urbis conditæ 1020. in qua præter Romanorum & Italorum res satis certas, confusæ Germanorum res narrantur, distinguuntur, & ab innumeris erroribus vindicantur. Francof. typis *Joan. Frid. Weisii*, an. 1645. in fol. Ad cujus Commentarii majorem lucem præmittitur *de Nominis Germanici notatione, ac vetustate Disceptatio.* Item *Provinciarum*, quæ nunc Imperii Germanici sunt, *Primæva*, & pro migrationum, gentiumque variatione continuata usque ad Ottonum ætatem *Descriptio*, omnia ea fide, quæ humano ingenio possibilis est. In futuras nundinas spondet se daturum *Ottonum trium Historiam.*

CCXLIII. ODORICUS RAYNALDUS, Tarvisinus, Congregationis Oratorii Presbyter, egregias lucubrationes, quibus *Baronius* illustraverat Ecclesiam Dei, prosecutus est; decimum tertium tomum *Annalium Ecclesiasticorum* composuit, & alios eorundem *Annalium* tomos continuare intendit. Prodiit Romæ dicatus *Innocentio X.* Pont. Max. an. 1646. typis *Mascardi.*

FRANCISCUS, *Archiepiscopus Rothomagensis*, Normanniæ Primas, scripsit *de rebus Ecclesiæ, earumque Regimine ac Origine*, per Axiomata Politica Regulasque Ecclesiasticas exquisitissimam historiam complectens, Parisiis in fol. 1645. apud *Antonium Vitre.*

JACOBUS GOAR, Parisinus, ex ordine Prædicatorum S. Theologiæ Lector, nuper in Orientem Missus Apostolicus, concinnavit Ευχολογιον, sive *Rituale Græcorum*, complectens Ritus & Ordines divinæ Liturgiæ, Officiorum, Sacramentorum, Consecrationum, Benedictionum, Funerum, Orationum &c. cuilibet personæ, statui, vel tempori congruos, juxta usum Orientalis Ecclesiæ, cum selectis Bibliothecæ Regiæ, Barberinæ, Cryptæ Ferratæ, S. Marci Parisiorum anno 1647. apud *Simeonem Piget.*

LODOVICUS ODESPUN de la Mechiniere, Gallus, Presbyter Turonensis, undequaque collegit Acta post Concilium Trid. vel ab Antistitibus Gallis, vel à Cathedralium aut Collegiatarum Ecclesiarum Capitulis, vel à Cœnobiis missa, & suæ fidei, custodiæ diligentiæque credita, ex quibus volumen compilavit, cui titulum dedit *Concilia Novissima Galliæ in editionibus Regia Parisiensi & Coloniensibus omissa*, ex MSS. Codicibus, Parisiis an. 1646. typis *Dionysii Becbet*, in fol.

JOANNES de MARNIX, illustri prosapia apud Belgas ortus, Eques, Baro de Potes, edidit *Axiomata*, seu *Resolutiones Politicas*, idiomate Gallico, quas *Alberto Pio*, Belgarum Principi, dicavit; deinde anno 1631. curis iteratis recensuit, additionibus, auctoritatibus, instructionibus, & exemplis auxit, ac *Elisabethæ* Hisp. Infanti nuncupavit, Rothomagi apud *Jacobum Cailloue* in 4.

GERMANUS FORGET, Gallus, causarum Patronus in Prætoria diœcesi & sede Præsidiali Eburonicensi, scripsit *de personis & rebus Ecclesiasticis atque Decimalibus*, Gallice; quod opus firmavit SS. Patrum Decretis & Conciliis, Placitisque Senatuum supremæ potestatis in Gallia; tractatum adjecit *de Jure Regalium & Pensionibus beneficialibus.*

FRAN-

FRANCISCUS ISELLA, Cathedralis Ecclesiæ Leodiensis Canonicus, ad instantiam Societatis Misericordiæ, quæ dicitur *Maria de Sole*, primum Italice conscripsit *Brevem instructionem ad corroborandos ac juvandos morituros*, eos præsertim qui ob flagitia sua, publica Judicum sententia morti addicti sunt: addita *Brevi regula spirituali*, in usum eorum, qui se sancto illi operi dediderunt. Quem libellum pium & consolatorium ex sacris Doctoribus, & potissimum ex *Polanco* compilavit. Conversus est in Latinam linguam à *Michaële ab Isselt* Amersfortio.

FRANCISCUS LONGUS à CORIOLANO, Italus, ex Ord. Capuccinorum, sacræ Theologiæ Professor, ex Annalibus Card. *Baronii* aliorumque Scriptorum monumentis, eruditione, fide ac studio pari deprompsit *Breviarium Chronologicum*, in quo annuatim Pontificum Vitæ, eorumque Constitutiones, & Bullæ, Conciliorumque tum generalium, tum provincialium omnium Acta; hæreticorum quoque, & eorum perversa dogmata, damnationes, confutationesque; Schismata, Persecutiones, eorumque exstinctiones; quæcumque denique insignia in ipsa Dei Ecclesia huc usque acciderunt, breviter & clare enarrantur. Lugduni in fol.

CCXLIV. CYPRIANUS CROESELS, Antverpiensis, ordinis Capuccinorum Exprovincialis, Diffinitor & Commissarius Generalis, scripsit *Expositionem in Regulam S. Francisci* an. 1633. Redundat Ordo Capuccinorum Scriptoribus clarissimis, qui omnes hujus ultimæ paginæ compendio recenseri nequeunt. Hic aliquos Belgas nobis notiores adjungemus. CONSTANTINUS BARBANSONIUS, mystice scripsit *de interiori hominis perfectione*, Gallico idiomate anno 1623. REMIGIUS RYTHOVE composuit *Vitam, conversionem & mortem S. Mariæ Magdalenæ*. BONAVENTURA SPEECKAERT, avunculus meus Bruxellensis, tractatum evulgavit *de Passione Domini*, an. 1626. AMANDUS GANDENSIS transtulit ex Hispanico in Flandricum libellum, cui prænomen: *Instructio Religiosorum*, cujus auctor est *Antonius de Guevara* an. 1626. LUCAS MECHLINIENSIS *Cantica* composuit *spiritualia* Flandrice, quæ P. *Tiburtius* Bruxellensis ex eodem ordine musica illustravit anno 1631. JOANNES SILVEDUCENSIS Diffinitor, Provincialis & Novitiorum Magister, Flandrice evulgavit librum insignem, cui titulum præfixit: *Regnum Dei intra vos est*. Item *de S. Communione* an. 1637. ANTONIUS SCHEYRLENS à Rheita, Exprofessor, in lucem dedit *Oculum Enoch & Eliæ* anno 1645. FLORENTINUS ab HANSWICK, Mechliniensis, Diffinitor Provincialis, prælo dedit *Cornucopiam Concionatorum* tomis duobus Antverp. anno 1646. habetque alia sub manu. GABRIEL PAMBO, Antverpiensis, metro Flandrico composuit libellum, cui titulus *Turtur gemebunda*. *P. Tiburtius* musicam addidit anno 1648. meditatur quoque translationem ex Latino in Flandricum *Annalium Zachariæ Boverii*. ELISIUS BASSÆUS *Flores* collegit & in vulgum sparsit *Theologiæ moralis, de Casibus Conscientiæ*, cujus editio tertia & aucta est Antverp. anno 1648.

FERDINANDUS UGHELLUS, Italus, patria Florentinus, Abbas SS. Vincentii & Anastasii ad Aquas Saluias, Ordinis Cisterciensis, tribus tomis edidit *Italiam* sive, *De Episcopis Italiæ & Insularum adiacentium, rebusque ab iis praeclare gestis*, ducta serie ad nostram usque ætatem. Opus singulare Provinciis xx. distinctum, in quo Ecclesiarum origines, Urbium conditiones, Principum donationes, recondita monumenta in lucem proferuntur. Romæ apud *Bernardin. Tanum* anno 1644. in fol. quod opus infinitæ propemodum lectionis est, trepidum ac salebrosum; *Urbano VIII.* dicavit *Ughellus*.

JOANNES STEPHANUS MENOCHIUS, natione Italus, patria Papiensis, *Jacobi Menochii* Præsidis, Jurisconsulti celeberrimi & scriptis suis notissimi filius, Societatem Jesu anno 1593. æt. 17. ingressus est. S. Scripturam & Moralem Theologiam publice docuit. Præter ea quæ recenset *Alegambe* edidit *De Republica Hebræorum* libros octo, quos *Joanni Card. de Lugo* dicavit. Parisiis in fol. apud *Anton. Bertier*, anno 1648.

STANISLAUS LUBIENIUS, Episcopus Plocensis, cui genus apud Polonos vetustum ac nobile, religionis Catholicæ propugnator acerrimus, eloquentiæ lumen eximium fuit; noverat is & adversa forti & prospera moderato animo tolerare. Ejus opera posthuma edita sunt ab Executoribus testamenti Antverp. in fol. apud *Meursium* anno 1643. sc. *Brevis Narratio profectionis in Sueciam Sigismundi III.* Regis Poloniæ & Sueciæ, dum à morte *Joannis* Sueciæ Regis, parentis sui hæreditarium regnum capesseret. *De motu Civili in Polonia* libri IV. *Causæ cur Sigismundus Poloniæ & Sueciæ Rex bellum Moschis intulerit*, ad Potentissimum Romanorum Imperatorem *Matthiam* missæ. *De rebus Silesiacis discursus. Responsio ad 70. rationes*, quibus ficti nominis Eques dum Serenissimo Regi & Polonis, ne se motibus Hungaricis & Bohemicis immisceant, persuadere conatur. „Dissertatio de Jure Regni Poloniæ ad Russicas, Moscoviticasque ditiones. Stanislai" Zolkievii Generalis exercituum regni Poloniæ Ducis, de bello Turcico Epistola deliberatoria," ab Auctore in Latinum versa. Epistola Narrationem belli Turcici ad Chocimum gesti conti-" nens ad *Greg. XV.* missa. *Ferdinando II.* Romanorum Imp. De eodem bello Relatio. De statu"

 rerum

"rerum Polonicarum ac militari confœderatione, quæ anno 1622. accidit, Dissertatio & Querela. "Responsum ad Protestationem, quæ nomine dignitariorum Officialium & nobilitatis Palatinatuum Posnaniensis & Calissensis contra statum Spiritualem in lucem prodierat. Amica Paræ-"nesis Thomæ Zamoscio, dum regni Vice-Cancellarius renunciaretur, data. Errata Julii Belli, "Laureæ Austriacæ scriptoris, taxata. Monita de recte gerendo Episcopatu. Vitæ Episcoporum "Plocensium. Vita Pstroconii. Epistolarum Decades III. SIGISMUNDI III. capta arce Smole-"censi Varsauiam reducis, nomine Capituli Varsauiensis gratulatoria salutatio. Ejusdem Laudatio funebris. In funere ejusdem SIGISMUNDI III. Oratio dicta." Habuerat in animo Polonicam historiam continuare, atque utinam tantum virium, vel temporis ei fuisset, quantum rerum notitia valuit. Cæterum valetudine, variis & diuturnis morbis labefactata, & sub senectam titubante, ac omni, quod interdum suppetebat, otio Senatoriis & Episcopalibus curis transmisso, mortalia deposuit VIII. Idus Aprilis 1640.

CCXLV. THEODORUS HOEPINGUS, Susatensis, Westphalus, Juris utriusque Doctor, Imperialis Cæsareique apud Friedbergenses Castri Advocatus & Syndicus, augustum opus, curæ & vigiliarum plenissimum aggressus est *De Insignium*, sive, *Armorum prisco & novo Jure*, in quo Pontificalia, Imperialia, Regia, Electoralia, Archiducalia, Ducalia, Principalia: Comitum, Baronum, Civitatum Imperialium, liberarum Rerumpublicarum, Provinciarum, Collegiorum, Universitatum, Academiarum, Heroum, Equitum, Nobilium, Doctorum, Fecialium, Heraldorum, Armigerorum, Beneficiariorum, Officialium, Nuntiorum, Satellitum &c. Insignia; horum Appellationes variæ, Descriptiones, Genera, Origines, Causæ, Occasiones: Personæ deferendi ea facultate pollentes, vel minus: Modi acquirendi: Clypei, Scuta, Imagines, Colores, Metalla, Galeæ, earumque Ornatus, Coronæ, Crustæ, Alæ, Sustentacula: loca quibus expinguntur, cælantur, suspenduntur publica ac privata, propria & aliena: Modus rite conficiendi ac collocandi: Causæ finales: Usus, potestas & effectus diversi: Actiones & Judicia tam possessoria quam petitoria, pœnalia & fiscalia: Remediaque alia competentia: Probationum ratio multiplex. Amissio, extinctio & abolitio: Processus circa hac servandus. Denique affinia, veluti signorum militarium & vexillorum: Notarum Gentilitiarum, Stigmatum & Cicatricum: Imaginum, Statuarum & Simulachrorum Græcis & Romanis receptorum: Nominum, Titulorum, Inscriptionum, Annullorum aureorum, Symbolorum & Emblematum: Sigillorum, atque tandem, Synthesium ac Divisiarum Jura, ex sacro Bibliorum Codice, Jure Canonico, Civili, Constitutionibus Imperialibus, B. Patrum, Theologorum, Jurisconsultorum, Medicorum, Historicorum, Poëtarum, Philosophorum & Classicorum Auctorum scriptis: Cameræ Imperialis aliorumque Senatuum & Curiarum Decisionibus, Præjudiciis & Votis, servata fide historica, & inspersis hieroglyphicis, controversiisque passim incidentibus accurate resolutis in communem Reip. Romanæ, & Rei Litterariæ, cum primis Jurisconsultorum & Antiquariorum usum theoricum & practicum summo studio & labore, recens eruit, discussit, & enodavit. Hunc Tractatum, plurium lustrorum fœtum, dicavit Augustissimo Romanorum Imperatori *Ferdinando III.* Noribergæ anno 1642. in fol.

CCXLVI. PAULUS PIASECIUS, Polonus, Episcopus Præmisliensis, accurate & compendiose ad utilitatem publicam conscripsit & divulgavit *Chronica gestorum in Europa singularium*. Opus est tanto Præsule dignum, in quo omnium Christianorum Dynastarum hujus sæculi status modesta puri Latini sermonis elegantia describitur; argutiores sententiarum conclusiones, nominum, rerumque origines à longe derivatas prudens omittit, uti & causas consiliorum atque eventorum indagationes curiosiores, quæ magis exprimunt animi affectum seu ingenium scriptoris, etsi orationem ornant, illo adulterant rei veritatem, semper gratiorem dum suomet candore genuino nitescit. Non nisi signat sui temporis memorabilia, quæ diligenti studio ex relationibus non suspectis conquisivit, & plura, quibus ipsemet interfuit; ea, ut melius suæ narrationis cohæreat argumentum, incipit ab actis *Stephani Battori*, qui anno 1575. electus est in Poloniæ Regem. Auctor inde sua coæva ab initiis regni *Sigismundi III.* usque ad annum 1645. producit, quo & anno typis expressa sunt illa *Chronica* Cracoviæ, ad *Francisc. Cæsarium*, in fol.

DIDACUS NISSENUS, Hispanus, Abbas ordinis S. Basilii Magni, Hispana sic defatigavit præla, ut triennio non integro tota viginti millia exemplaria unius *Quadragesimalis* dare coëgerit: neque ea tamen prensantium votis paria. Summis encomiis à viris celeberrimis commendatur, à commendatissimis celebratur, nec pro dignitate tamen vel commendatus, vel celebratus est: quaqua enim illum spectes, invenias quæ ab avidissimis oculis exspectari possint: ubique sui similis est, ubique acutus, simulque conspicuus, ubique gravis, ubique modestus, ubique docet & vel oblectat, vel movet, ubique vel scripturę gemmas fundit, vel Patrum flores spargit, quorum sententias tam grata & elegante paraphrasi plerumque illustrat, ut fere plus splendeant in apographo *Nisseni*, quam in ipso autographo primi auctoris sui. Ejus opera omnia in tres tomos digesta,

digesta, Hispano idiomate primum evulgata & ab Italis ac Gallis certatim sua vernacula recusa, Latinis auribus donavit *Joannes Freylinck*, Reimbacensis, ex ord. Præd. S. Theol. Magister, Coloniæ anno 1646. in 4.

CCXLVII. HENRICUS SPONDANUS, Mauleosolensis Aquitanus, Appamiarū Galliæ Narbonensis Episcopus, & Regi Galliarum à Sanctioribus Consiliis, scripsit *Cœmeteria sacra*, cujus scriptionis occasionem dedit extumulatio cujusdam nobilis Calvinistæ diœcesis Vasatensis, quem vi in proximam Ecclesiam Catholicorum, frustra obnitente Parocho, ad sepulturam intulerant; Episcopus autem inde auferri in terram profanam curaverat: obstrepuerunt sectarii crocodileos quosdam gemitus ingeminantes, quibus se adeo inique à Catholicis haberi, ac præsertim in denegatione communionis sepulchrorum conquerebantur. Itaque *Spondanus*, arrepto calamo plaustra calumniarum hoc tractatu propulsat & demonstrat nefas esse hæreticos simul iisdem monumentis sepeliri cum Catholicis; & si forte sepulti fuerint, extumulandos esse. Edidit etiam *Annales Ecclesiasticos* ex XII. tomis *Baronii* in Epitomen redactos tomis II. in fol. Item *Annalium* ejusdem *Baronii Continuationem* ab an. quo is desierat, ad finem anni 1640. tomis III. quorum primus divisus est in duas partes. Parisiis an. 1641. in fol.

PETRUS LOYCX Belga Turnhoutanus, Protonotarius Apostolicus & ad S. Willebrordum Antverpiæ Pastor. Edidit *Commentaria moralia in Psalmum CXVIII. Beati Immaculati &c.* reliquorum omnium vere principem, sacris SS. monitis asperla, & festivo exemplorum sententiarumque apparatu exornata, in quibus non solum pleraque *Psalterii Davidici*, sed & alia difficiliora sacræ paginæ loca illustravit, ac bene beateque vivendi methodum tradidit; opus Ecclesiasticis omnibus utilissimum & necessarium, sed imprimis divini verbi Præconibus paratissimum; cum tribus Indicibus, scil. S. Scripturæ, Rerum memorabilium & Concionum per totum annum. Antverp. apud *Guilielmum Lesteenium* an. 1643. in fol. Edidit etiam *Saculum Aureum*, sive *De Pace* libros II. quorum primus tum de pace generatim disserit, tum ad eam Christianum Principem, aut ad bellum, ubi necesse fuerit, sine gravi noxa gerendum, dirigit; secundus particulatim pacem cum Deo, pacem cum proximo, & pacem cum seipso proponit. Quæ omnia divinis humanisque scriptis asseruit, illustravit ex cursu morali, & cujusvis status hominibus, præcipue Concionatoribus accommodavit, cum triplici item Indice. Ibidem in fol. an. 1645. Auctor item fuit libri morali doctrina sacrisque monitis referti, raro Historiæ delectu & varia lectione jucundi, cui titulum fecit *Laboris Encomium, Acediæ Vituperium*. in 4. ibidem an. 1646. Insudabat describendæ *Historiæ Miraculorum Divæ Virginis*, quæ ad S. Willebrordum Antverpiæ colitur, cum studiis, laboribus & longa valetudine exhaustus pie decessit Antverpiæ anno 1646. in Cathedrali tumulatus. Prodiit illud posthumum opus in 12. apud *Lesteenium* eodem anno.

CCXLVIII. JOANNES CHRYSOSTOMUS van der Sterre, natione Belga, patria Silvæducensis, an. 1591. Litterarum humaniorum encyclopædiam in scholis Societatis Jesu Antverpiæ feliciter absolvit; Canonicam hinc Regulam Præmonstratensem instituti Norbertini ibidem in Cœnobio *S. Michaëlis* sub *Dionysio Feyten* Abbate professus, adsumpto *Chrysostomi* nomine, ac Philosophicis apud suos disciplinis luculenter eruditus, Theologicas Lovanii hausit in sui Ordinis Collegio; quanto fructu, scripta probant, quibus Candidum Ordinem potissimum illustravit, candidus ipse moribus. Post varia, quæ in Cœnobio suo functus est, officia, & postquam pluribus annis verbi divini Præconem egisset, publico plausu, demum ex Priore in Abbatem electus est an. 162 . . . Venerandæ sunt in eo dotes, prudentia præsertim ac vitæ integritas ad cumulum auctæ, magno gregis sibi commissi bono. Præter ascetica studia, impense deditus est Historiis sacris, & maxime sui Ordinis antiquitatibus eruderandis, politioris etiam literaturæ studiosissimus, pietatem semper doctrinæ conjunxit. Scripsit *Panegyricum in Inaugurationem Matthæi Irsselii*, Abbatis, sui prædecessoris, Antverpiæ, 1614. *In Natalem B. Josephi*, Canonici ord. Præmonstratensis. *In Natalem B. Evermundi* Episcopi Raseburgensis, ex eodem Ordine. *In Natalem B. Garemberti*, Abbatis S. Martini, ejusdem Ordinis. *In Natalem S. Joannis Chrysostomi*. *In Venerabilem Eucharistiam*. *Vitam S. Norberti*, Præmonstratensium Patriarchæ, Iconibus & Elogiis illustratam, Antverpiæ 1622. in 4. *Vitam ejusdem S. Norberti*, Flandro-Belgice, libris III. ibid. 1623. in 4. & Latine libro quarto auctiorem, quo differitur de ejusdem Sancti Pragam facta translatione. *Natales Sanctorum Ord. Præmonstratensis*, ibid. 1625. in 4. *Lilium inter spinas*, sive *Vitam S. Josephi*, Canonici Steinfeldiensis, Ordinis Præmonstratensis, ex archetypo Steinfeldiensi fideliter expressam & *Notationibus* illustratam; cum aliquot *Opusculis piis* ejusdem Sancti, ibidem typis Plantin. 1627. in 8. *Romam in hieme*, sive *Vitam Venerabilis Wilhelmi Rothensis Canonici*, Ordinis Præmonstratensis auctore *Martino Mertz*, Priore dicti Rothensis Cœnobii, cum *Auctario*. Ibid. Sequentur *Hagiologium Præmonstratense*: *Chronicon Præmonstratense Ecclesiæ S. Michaëlis* Antverpiensis; aliique tractatus, quos prælo maturos habet.

Franciscus à Sancta Maria, Hispanus Carmelita Discalceatus, Rector Collegii Baecensis, scripsit idiomate patrio *Historiam Propheticam Ordinis Carmelitani*, tomis aliquot in folio, Madriti apud *Didacum Diaz de la Carrera*. 1643.

Hilarius à S. Augustino, Hispanus Aragonensis, Carmelita Excalceatus, per Belgiam & Burgundiam sæpius Provincialis, optime de suo meritus Ordine, quem in Belgium inter primos invexit, doctrina præcellens magni, vivacisque vir ingenii, edidit *Vocem Tubæ Angeli lucis*, quo libello calumnias Apostatarum & Hæreticorum, quibus Religiosos Ordines & Catholicos afficere solent, valide & erudite diterfit, Bruxellæ in 4. typis *Velpianis* anno 1635.

Placidus à S. Teresia, natione Belga, patria Duacensis, professione Carmelita Excalceatus, S. Theologiæ Lector celebris, sui Ordinis in Belgio primus Definitor, edidit, quas publice habuit variis in locis, *Orationes Theologicas* de Sanctis, quæ citra fucatæ dictionis phaleras, multiplicem eruditionis exquisitæ suppellectilem continent Bruxellis, in 4. apud *Martinum de Bossuyt*, anno 1648. Alia porro præ manibus habet quæ lucem publicam merentur.

Laurentius Cayrosa, Hispanus, Ordin. Prædicatorum, Sacræ Theologiæ Doctor, post obitum *Hieronymi Baptistæ de la Nuza* Venerabilis memoriæ Episcopi Balbastrensis & Albarrazini, ex ejus scriptis originalibus collegit & Latinitate donavit ejus *Quinque Homilias de Augustissimo Altaris Sacramento & Sacrosancto Missæ Sacrificio*, Antverpiæ apud *Lesteenium* anno 1649. in fol. & 4.

Florentius ab Hanswyck Belga, Melchliniensis, Ord. Fratrum Minorum Capucinorum Provinciæ Flandro-Belgicæ, Concionator ac Definitor, edidit *Cornucopiam Concionatorum*, abundantem enarrationibus symbolicis & moralibus diversorum conceptuum: in quibus sub speculi similitudine, una cum pluribus Electis sacris, copiose agitur de S. Virginis mysteriis, &c. quæ exacte & curiose enucleantur, tomis 2. in fol. tertius brevi prodibit; omnes cum Indice quadruplici, ibidem.

Adrianus Moens, Antverpiensis, S. Theol. Licentiatus, cujus jam à triginta sex annis Lectorem egit, edidit *Enchiridion Religiosorum*, quo tradit selecta quædam ex jure communi, patrio, Theologis, usuque ordinario Regularium Congregationum cum ad forum internum tum ad externum spectantia, ibid. an. 1646. in 8.

CCXLIX. Matthias Faber, Germanus S. Theologiæ Licentiatus & Professor simul, ex Parocho Neoforensi, vernacule *Neumarck*, Pastor ad D. Mauritii Ingolstadii & Palatinatus Superioris per diœcesim Aichstadianam Visitator, nunc Societ. Jesu, scripsit eruditissimum *Opus Concionum* tripartitum in fol. *De Dominicis & Sanctorum Festis totius anni*, quod auctius & correctius tertiis curis prodiit ibidem an. 1643. *Sylvam* sive *Auctarium variarum Concionum*, quæ Tomum quartum constituent, brevi cum bono Deo quoque daturum se spondet. Vir est in Palatinatu de Religione Catholica optime meritus, modo ætate gravis fama longe lateque notissimus vivit. Edidit etiam *Controversias contra Altorfienses Professores*.

Franciscus Amicus, Consentinus, è Soc. Jesu S. Theologiæ Doctor ac multis annis Professor in Collegiis Aquilano, Neapolitano, Græcensi, Viennensi, nunc Universitatis Græcensis Cancellarius, edidit *Cursum Theologicum*, juxta Methodum, qua in scholis Societatis ubique prælegitur annis quaternis, *D. Thomæ* ordini respondentem, in VIII. Tomos in fol. partitum. Additus est primum nonus Tomus *De Matrimonio*, quod opus in omnibus summe elaboratum est, ne antiquorum aut recentiorum doctrina, sive Scholastica, sive Moralis, desideretur ab utriusque vel Professoribus vel Auditoribus, sed omnium commodo tota breviter, clare, subtiliter & solide pertractetur. ibid. anno 1649.

Chrysostomus Henriquez, Hispanus, patria Hortensis, ex Ordine Cisterciensi S. Theologiæ Doctor & sui Ordinis Historiographus Generalis, felici successu ex pervetustis codicibus & probatis Scriptoribus edidit *Menologium Cisterciense*, *Notationibus illustratum*. Adjunxit *Regulam*, *Constitutiones & Privilegia* ejusdem Ordinis, ac Congregationum Monasticarum & Militarium, quæ Cisterciense Institutum observant; quod opus dicavit *Ferdinando Austriaco* Hispaniarum Infanti. Continet multas antiquitates, quæ in aliorum Historiis non reperiuntur, eleganti stilo expolitas, à prolixitate prorsus alienas & sententiis necessariis exornatas, Antverpiæ. typis *Plantinianis* in folio an. 1630. Edidit & alia varia, quæ non vidimus.

Mar-

Martinus à Matre Dei, Hispanus, Ordinis Excalceatorum, utpote quia omnibus id interest *Bene mori*, maximi momenti libellum edidit, quem inscripsit *Gymnasium Philosophiæ Christianæ*, hoc est, *Praxim, seu Exercitium bene moriendi*, antehac variis in regnis vario idiomate frequenter editum; nunc pridem prodiit ex Hispano in Latinum translatus, Coloniæ apud *Jodocum Kalckhoven* an. 1641. in 12. Accessit *Praxis* altera ejusdem argumenti, Auctore *Joanne à Jesu Maria*, etiam Excalceato, cujus encomium hic sequatur.

Joannes à Jesu Maria, Hispanus, patria Calaguritanus, Ord. Carmelitarum Excalceatorum Præpositus Generalis, inter occupationes maximas, & prostrata semper valetudine, diversis diversa inscripsit opuscula, quæ ut in promptu forent omnia, neve interirent aliqua, simul in tres Tomos in fol. congesta sunt Coloniæ. Hujus Auctoris libelli magno loco semper fuerunt apud *Bellarminum*, ut qui eos, quando per otium licuit, assuevisset lectitare. Tomo primo habetur *Liber Job paraphrastice explicatus; Cantici Canticorum explicatio; Lamentationum Jeremiæ interpretatio* in tres paraphrases, Historicam scilicet, Allegoricam & Tropologicam discreta; cui Tropologici sensus explicatio subjicitur; *Psalmorum* 136. 83. & 41. *interpretatio*. Secundo Tomo *Theologia mystica* in certam methodum redigitur & explanatur; ordinatur *Disciplina Monastica*; *Instructio Magistri Novitiorum* in quatuor partes distribuitur; in tot quoque partes redigitur *Instructio Novitiorum; Disciplina Claustralis* in duas partes proponitur; *Prudentia justorum* complectitur; adduntur *Stimulorum compunctionis* libri duo; *Schola Jesu Christi* in septem partes distribuitur; *Schola Orationis & contemplationis*, in qua de mortificatione passionum, atque aliis præcipuis ad doctrinam spiritualem spectantibus materiis præcepta traduntur; *Epistola Christi ad hominem*, qua varia ad vitam æternam expetendam extimulantia motiva, nec non virtutes eidem acquirendæ necessariæ continentur; *Ars amandi Deum* docetur; *Tractatus de custodia legum ad claustri disciplinam tuendam* conscribitur; *Epistola auctoris ad suos Religiosos* partim ad conservandum Spiritum & Regularem observantiam, partim ad mala eisdem contraria evitanda rationes suggerit; *Epistola* alia ejusdem in fine sui Generalatus ad Patres & Fratres totius Congregationis, in qua illos ad perfectionem monasticam exhortatur, erratorumque, si quæ commiserit, veniam obnixe postulat; *Versus* aliquot & *Hymni* spirituales, partim in laudem *Jesu*, partim *B. Virginis* conscribuntur. Tomo Tertio *Instructio Principum* in duos libros distribuitur; *Ars gubernandi* compendiose scribitur; sequuntur libelli *de studio pietatis*, *de bono usu contemptuque bonorum, divitiarum ac voluptatum, Ars Concionandi, Compendium Vitæ S. Teresiæ, de amore cultuque Reginæ Cœli, de pia educatione* sive *cultura pueritiæ, Ars vivendi spiritualiter, de bono usu Curiæ, Ars bene moriendi in tres partes divisa*, quarum priore de mediata ad mortem præparatione homini bene constituto facienda, differit; secunda de immediata & proxima in ipsa morte; tertia de variis mortis speciebus agitur, & additur *Epistola* in articulo mortis legenda.

CCL. Nicolaus à Jesu Maria, natione Polonus, Ordine Carmelita Discalceatus, scripsit *Apologiam Perfectionis vitæ spiritualis*, sive *Propugnaculum Religionum omnium, sed maxime Mendicantium*, stipatam centum *Propositionibus*, contra *Epistolam* cujusdam Theologi anonymi; ad quemdam Magnatem scire cupientem, quomodo posset distribuere bona sua temporalia ad pios usus, cum utilitate quam maxima animæ suæ. Et cui Ordini Regulari unum è Nepotibus suis vitæ Religiosæ desiderio captum, deberet addicere. Romæ in 4. typis *Corbelletti*.

Thomas à Jesu, Hispanus, patria Biatiensis, ejusdem Ordinis Definitor Generalis, edidit *de Regularium Visitatione* librum, in quo clare ac breviter ea omnia, tractat quæ in visitandis Regularibus, observanda sunt. Editio secunda Duaci lucem aspexit in 8. apud *Bellerum*. *Methodum examinandi ac discernendi spiritualem animæ profectum*. Bruxel. apud *Hub. Antonium*.

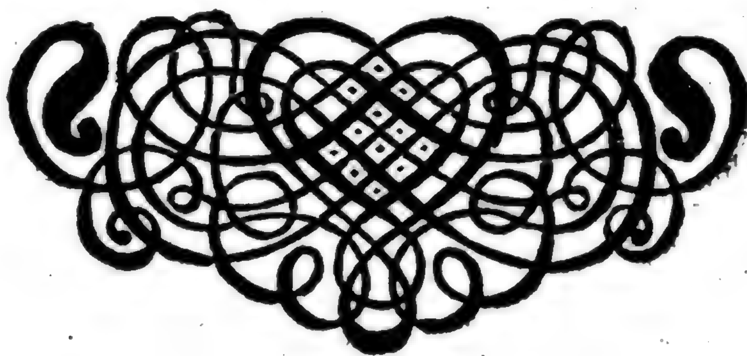
Collegium Salmanticense Carmelitarum Discalceatorum, pluribus tomis in fol. elaboravit & edidit *Cursum Theologicum*, qui *Summam D. Thomæ* complectitur, omnino consone ad ea quæ Complutense Collegium ejusdem Ordinis in suo Cursu Philosophico tradit; opus ubique floridum, & numeris omnibus sic absolutum, ut eorum, quibus Angelica doctrina cordi est, plausum communem mereatur. Parisiis sumptibus *Ant. Bertier*.

Joannes Baptista Uwenius, Antverpiensis, è Soc. Jesu Theologus, divini verbi præco percelebris, Collegia rexit Antverpiæ, Liræ & alibi. Scripsit *Commentarium litteralem & moralem in Jonam Prophetam*, per Lectiones, sive Sermones exegeticos LX. distributum, quibus omnes, & Prophetæ & Interpretis monitis, ad pœnitentiam, cæterarumque virtutum exercitationem excitantur, ut imminentia vel hoc tempore Christianis provinciis mala, placato numine, propulsent. Illud opus, ut ipse præfatur, per annos prope viginti meditatus est, & illi subinde horis subcisivis manum apposuit. Prodiit Antverp. apud *Meursium* anno 1640.

THOMAS HURTADO, Clericorum Regularium Minorum Præpositus, Assecla D. Thomæ, olim in Collegiis Romano, Complutensi ac Salmantino, & nunc in Hispalensi publicus Professor, edidit opus II. tomis in fol. inscriptum *Præcursor Philosophus & Theologus*, sane pulchrum, sublime, elegans, curiosum, ut qui in indaganda *S. Thomæ* sui præceptoris Angelici mente tam luculentus, tam felix, ut vix umquam quis felicius eam assecutus esse videatur. Quippe in hac feraci Scriptorum segete, quos velut arenas maris nostra abundanter tulit ætas, in explicandis nodis & veritate in lucem eruenda celebris habetur. Prodiit Antverpiæ apud *Guilielmum Lesteenium* anno 1641.

JOANNES GIBALINUS, è Societate *Jesu* Theologus, scripsit *Disquisitiones Canonicas de Clausura Regulari*, ex veteri & novo Jure, Scientiæ Canonicæ specimen: ut explicet se, perapposite combinat disputationes de structura antiqua monasteriorum, de morbis expidemiis, de Monachorum pœnis, de veteris Ecclesiæ pœnitentiis, & de variis Monachorum institutis atque solemni pœnitentium statu. In referendis Conciliis non indiligens fuit. Quædam congessit ex *Gratiani Decreto*, quædam ex *Decretalibus*, *Clementinis*, *Extravagantibus*, designavit. Recentiorum Pontificum Constitutiones ex *Bullario* notavit; Lugduni in 4. anno 1648.

CCLI. CAROLUS à MANSFELT, Luxemburgius, hoc illustrium Scriptorum agmen claudat, illustrissimus ipse genere, moribus & scriptis editis. Est ille filius *Petri Ernesti* Mansfeldii Comitis, è Saxonia oriundi, qui ob militarem scientiam ac fidem, qua Regias partes in primis Belgii tumultibus eodem semper constantiæ tenore propugnavit, *Carolo V.* Cæsari, ac *Philippo II.* Regi peræque carus, Belgiique summæ Præfecturæ ab *Alexandro Farnesio*, Parmensi Principe, destinatus fuit. Serenissimi porro Principes *Albertus* & *Isabella Carolum* adolescentem Romam miserunt, Philosophicis, Theologicis & Jurisprudentiæ scientiis imbuendum, quas feliciter didicit, indeque Lovanium, hinc iterum Romam remiserunt; unde tandem in aulam ad Sacra Oratorii adscitus, post apud Bruxellenses ad D. Gudulæ Decanus, Regii Concilii ex Equestri ordine in Ducatu Luxemburgensi Consiliarius, atque Ecclesiæ Coll. *S. Piati* Seclinien. in Flandria Præpositus. Propter nobilissimarum virtutum præstantiam, ad exercituum, qui *Philippo IV.* Hispan. Regi Catholico in Belgii, Palatinatus & aliis Germaniæ partibus militant, Vicariatum Generalem promotus est; cui magno Magistratui gerendo jam ab anno 1631. distinetur, in bene meritos humanitate, severitate in perversos, pietate, prudentia, sedulitate pari. Fertur incredibili zelo ad Cleri militaris disciplinam promovendam. Ejus scripta Patrum antiquorum, Pandectarumque succo vivida passim teruntur; unde non est quod vino vendibili hederam appendamus. Edidit autem *Paratitla Decreti: De jure sacro in genere; deque Ecclesiasticorum moribus & officiis*, Lovanii, typis *Philippi Dormalii*, 1616. 8. *Utriusque juris Concordem Discordiam*; qua Canones cum Legibus pugnantes conciliantur, Luxemb. typis *Hub. Reulant*, 1619. 8. *Cœnobitica*, De Canonicorum Vita & Origine, Ibid. 1625. 8. *Exercitationem Civilem ad Regulas, juris in* VI. Ibid. 1626. *Exercitationem Civilem ad Breve Apostolicum Urbani PP. VIII.* quam auctiorem & elimatiorem edere parat, Brux. apud *God. Schouartium*. *De constitutione & potestate Delegati Apostolici in Militia Belgica Regii exercitus*. 1638. 8. *Sacerdotis Breviculum venerationi Cleri sacrum*. Ibid. typis *Martini Bossuyt*, 1642. *Castra Dei*, sive Parochia, Religio & Disciplina militum, Ibid. in 4. *Christianus*, sive de Renuntiationibus mundi, Ibid. *Breviculum Hierarchiæ*, Ibid. *Principis Breviculum*, memoriæ *Alberti*, *Isabellæ* & *Ferdinandi* sacrum, Ibid. *Religiosus*, sive de statu Perfectionis Sacerdotii, Ibid. *Job patiens*, sive de Providentia Dei erga hominem. Maturescit in proximas nundinas ejus *Magisterium militare*, sive de *Jurisdictione & Jure militiæ Belgicæ*, quod torculo suo subjicere pergit *Jacobus Mesens* Antverp. in 4.

INDEX

INDEX IN LIBRUM AUBERTI MIRÆI

DE SCRIPTORIBUS SECULI XVI. & XVII.

Bar-

Fran-

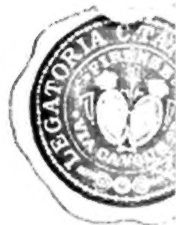
Nicolaus

Cor-

Roa Avila Ioan.
Roa Martinus.
Roberti Ioan.
Rocca Angelus.
Rodriguez Alfonsus.
Roestius Petrus.
Roias Martinus.
Romanus Adrianus.
Romanus Emanuel.
Romanus Hieronymus.
Romanus Ioan. Baptista.
Romæus Franciscus.
Roscius Iulius.
Rosellus Ioan. Baptista.
Rosemundus Godescalcus.
Rossetus Petrus.
Rossius Bonon. Damianus.
Rosweydus Heribertus.
Rotelius Melchior.
Rotmarus Valentinus.
Rottendorffius Bernardus.
Roverius Petrus.
Rovillus Guilielmus.
Rua Petrus.
Rubeus Hieronymus.
Rubeus Theodorus.
Ruæus Franciscus.
Rufæus Arnulphus.
Ruteus Antonius.
Ruthardus Gaspar.
Ruzola Dominicus.
Ryckius Gandavensis Iustus.
Rythovius Martinus.
SAavedra Didacus.
Sa Emanuel.
Sadoletus Jacob.
Sagarro Angelus.
Sagerius Cardinal.
Salesius Franciscus.
Salianus Iacobus.
Salinus Bernardinus.
Salmeron Alfonsus.
Salon Michael.
Salonus Michael Thomas.
Salvaticus Porchetus.
Salutiensis Zacharias.
Salutius Bartholomæus.
Samphilus Iosephus.
Sanazarius Iacob.
Sanches Gaspar.
Sanches Thomas.
Sanctarellus Antonius.
Sanctesius Claudius.
Sanctius Gaspar.
Sanctius Leo.
Sanctotisius Christophorus.
Sanderus Antonius.
Sanderus Nicolaus.
Sandius Eduardus.
Sandovallius Bernardinus.
Sanctacrucius Prosper.
Saphorius Arnoldus.
Scardeonius Bernard.
Sarmientus Francisc.
Sasboldus Adamus.
Satzgerus Gaspar.
Savanarola Hieronymus.
Savellus Chrysostomus.
Saussaius Andreas.
Sayerus Gregorius.
Scacchus Fortunatus.
Scalabonius Laurent.
Scaliger Iulius Cæsar.
Scencqvius Francisc.
Scepperus Cornel.
Scepperus Iacobus.
Schenckelius Lambert.
Schierwodus Robert.
Schottus Andreas.
Schultetus Alexand.
Schultingius Cornelius.
Scialach Victorius.
Scipio Marcus Antonius.
Scorbergius Nicolaus.
Scortia Ioan. Bapt.
Scribanius Carolus.
Scriptor Paulus.
Schulkenius Adolphus.
Scarga Petrus.
Secundus Ioan.
Sedulius Henricus.
Segers Iacobus.
Seisselius Claudius.
Senensis Adeodatus.
Senensis Bartholomæus.
Senensis Sixtus.
Seripandus Hieronymus.
Serranus Petrus.
Serranus Constantius.
Severanus Ioan.
Sfondratus Franciscus.
Sgambatus Scipio.
Siccus Anacletus.
Sichenius Eustachius.
Siculus Rochus Pirrus.
Siliceus Ioan.
Silvestrius Franciscus.
De Silva Didacus.
Silvius Franciscus.
Silvius Michael.
Simancas Iacobus.
Simoneta Bonifacius.
Simonius Petrus.
Sirenius Iulius.
Sirletus Guilielmus.
Sirmondus Iacobus.
Slotanus Ioannes.
Smiglerius Martinus.
Smising Theodorus.
Smithæus Richardus.
Snoius Reinerus.
Soarez Ioannes.
Socolovius Stanislaus.
Solimanus Iulius.
Sonnius Franciscus.
Sopranius Ioan. Hieron.
Sorius Balthasar.
Sossetus Prosper.
Soteallus Ioannes.
Sotus Dominicus.
Sotus Petrus.
Sonrezius Ioannes.
Souromanus Georgius.
Spadius Ioan. Baptista.
Spitholdius Egbertus.
Spoelbergius Guilielmus.
Spondanus Henricus.
Stanihurtius Richardus.
Stapert Cyprianus.
Staphylus Fredericus.
Stapletonus Thomas.
Statius Achilles.
Stefanus Iosephus.
Stella Didacus.
Stella Erasmus.
Stella Ioan. Baptista.
Stella Io. Christoph. Calvet9.
Stella Ioan.
Stellartius Prosper.
Stengelius Georgius.
Steuchus Augustinus.
Strada Famianus.
Strada Franciscus.
Straselius Ioan.
Strazzia Laurentia.
Strozius Ioannes.
Stuchius Guilielmus.
Suarcsius Iosephus Maria.
Svarez Cyprianus.
Svarez Franciscus.
Subertus Petrus.
Sueconius Cornelius.
Suertius Robertus.
Superantius Lazarus.
Surita Hieronymus.
Surius Laurentius.
Surius Ioan.
Justellus Christophorus.
Sutor Petrus.
TAbares Antonius.
Tabiensis Ioan.
Tannerus Adamus.
Tapperus Ruardus.
Tarapha Franciscus.
Tarchagniota Ioan.
Tasselon Ioan.
Tetzelius Ioannes.
Terrenlinus Hieronymus.
Tevius Iacobus.
Thadæus Dermicius.
Thamerus Theobaldus.
Theodoretus Ioan. Arcerius.
Theodorici Ioannes.
Thinæus Cajetanus.
Thiræus Hermannus.
Thomæus Michael.
Thuanus Augustus.
Tilius Ioannes.
Tilmandus Godescalcus.
Tiraboscus Lucretius.
Tiræus Petrus.
Tirius Iacobus.
Titelmannus Franciscus.
Tolesanus Petrus Georgius.
Toletanus Alvarus Gometius.
Toletus Franciscus.
Tollenarius Ioan.
Tonstallus Gutbertus.

FINIS.

LEGATORIA

